

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/385554844>

Кириченко О.А. Базові інноваційні досягнення юриспруденції : монографія. Київ : Видавець Назаров О. А., 2024. 2538 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу <<Судово...

Book · November 2024

CITATIONS

0

READS

6

1 author:

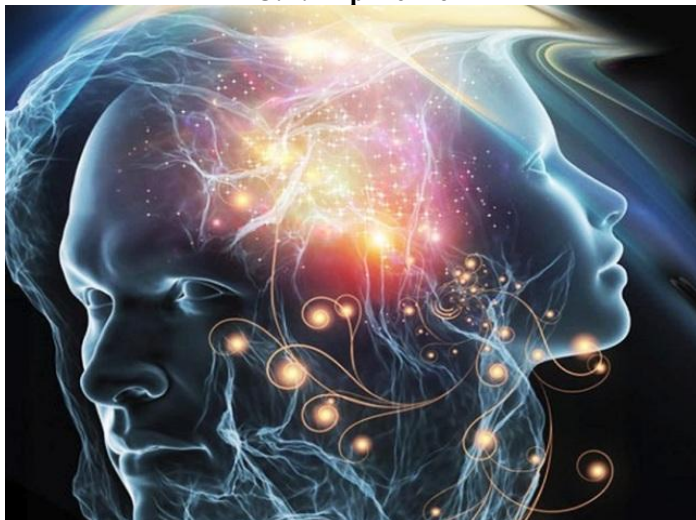
[Oleksandr Kirichenko](#)

Международный классический университет имени Филиппа Орлика

26 PUBLICATIONS 0 CITATIONS

SEE PROFILE

О.А. Кириченко

БАЗОВІ ІННОВАЦІЙНІ ДОСЯГНЕННЯ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Монографія

**Київ
2024**

УДК 340.1+342.51+342.7+615.11

ББК 67.X+67.620

К 43

Рекомендовано вченою радою Міжнародного класичного університету імені Пушкіна Орлика (протокол № 1 від 26 серпня 2024 р.).

Рецензенти :

Котюк І. І., професор кафедри теорії та історії права та держави інституту права КНУ ім. Тараса Шевченка, д-р юрид. наук, професор;

Пиріг І. В., професор кафедри криміналістики та ДП ДДУВС, д-р юрид. наук, професор;

Хачатуров Е. Б., керівник навчально-наукового центру «Технопарк науково-виробничих інновацій у море-господарському комплексі України» НУК ім. адмірала Макарова, д-р юрид. наук, ст. науковий співробітник.

К 43 Кириченко О.А.

Базові інноваційні досягнення юриспруденції : монографія. Київ : Видавець Назаров О. А., 2024. 2540 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»).

ISSN: 2521-1463

Представлене інноваційне розуміння базисних юридичних властивостей (значень) права, гіперзавдань та гіпероб'єктів юриспруденції, гіпернапрямків юридичної діяльності, правології та антиделіктології як базисних спеціальностей юриспруденції, їх спеціалізацій і субспеціалізацій та іншого доктринального підґрунтя подолання правопорушень; природи, сутності і завдань юридичних наук за їх класифікацією базисних основних гіперзавдань та іншими підставами; безкоштовного і доступного одинадцятирівневого порядку отримання базисної і супутньої юридичної освіти; достовірності відомостей та їхніх джерел в контексті подолання правопорушень; базисних властивостей девіантної поведінки осіб і повноважень антиделіктологів з подолання правопорушень; видового поділу юридичних фактів, правопорушень та юридичної відповідальності; сутності інституту президента держави та прокуратури як своєрідної наглядової гіпергілки влади; сутності, функцій і системи антиделіктних органів: публічнотури, адвокатури, ордістатури, слідчотури, експертнотури, виконавчотури та ін. як органів з єдиноначальністю та отриманням зарплати та інших преференцій лише від держави; конституційних основ становлення будь-якої держави світу як правової та деякі інші інновації наукової школи юриспруденції професора Аланкіра.

У додатках широко процитоване традиційне теоретичне і законодавче та інноваційне розуміння найважливіших з викладених базисних теоретичних та антиделіктних проблематик та деякі інші демонстраційні матеріали.

ББК 67.X+67.620

© Кириченко О. А., 2024.

© Видавець Назаров О. А., 2024.

ЗМІСТ

ВСТУП	5

РОЗДІЛ 1. БАЗИСНІ ТЕОРОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ :

Питання 1. Базисні значення права і завдання юриспруденції та її інше доктринальне підґрунтя	7
Питання 2. Співвідношення правових актів за юридичною силою на прикладі Журналістської галузі права і діяльності	21
Питання 3. Інноваційна класифікація юридичних наук у контексті їхніх базисних основних гіперзавдань та за іншими підставами	27
Питання 4. Інноваційне розуміння сутності розвитку окремих груп антиделіктних юридичних наук	35
Питання 5. Інноваційне розуміння перспектив розвитку окремих гіпергруп і базисних груп юридичних наук	45
Питання 6. Інноваційний одинацятирівневий порядок отримання базисної і супутньої юридичної освіти	63

РОЗДІЛ 2. БАЗИСНІ АНТИДЕЛІКТНІ ІННОВАЦІЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ :

Питання 1. Базисні властивості девіантної поведінки осіб і повноважень антиделіктологів	79
Питання 2. Інноваційне розуміння ступеневого сутнісного видового поділу юридичних фактів в залежності від характеру зв'язку із волею людини	85
Питання 3. Інноваційне розуміння ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень	88
Питання 4. Інноваційне розуміння структури, сутності і ступеневого видового поділу юридичної відповідальності	96
Питання 5. Інноваційне розуміння визначення сутності доказів та їхніх базисних основних і додаткових юридичних властивостей, ступеневого сутнісного видового поділу їхніх джерел та процедури роботи з ними	108
Питання 6. Основи інноваційного розуміння сутності, видового поділу, співвідношення, процедури і меж легітимного оприлюднення завідомо і незавідомо достовірних і недостовірних відомостей в юридичному чи масмедійному доказуванні або публічній дискусії	118
Питання 7. Своєрідна «канабіс-теорія» вищої судової інстанції та інші юридичні ляпсуси з ретроспективного застосування основного чи проміжного обтяжуючого закону за триваючими продовжуваними кримінальними правопорушеннями	138

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Питання 8. Інноваційна сутність, функції і система антиделіктних органів в контексті докорінного реформування інституту президента держави і прокуратури як своєрідної наглядової гіпергілки влади 155

ЗАМІСТЬ ВИСНОВКІВ ТА ПРОПОЗИЦІЙ 182

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 204

ДОДАТКИ :

Додаток 1. Рейтингові результати першого етапу кваліфікаційного оцінювання «Іспит» під час оголошеного 02 серпня 2018 року конкурсу на зайняття вакантних посад суддів ВАС 260

Додаток 2. Рейтингові результати першого етапу кваліфікаційного оцінювання «Іспит» під час оголошеного 02 серпня 2018 року конкурсу на зайняття вакантних посад суддів ККС 262

Додаток 3. Орієнтовний перелік порушень процедури проведення та встановлення результатів псевдоконкурсу першого етапу до касаційних судів від 7.11.2016 р. та другого етапу до касаційних та антикорупційного судів від 2.08.2018 р. 263

Додаток 4. Перелік порушень процедури проведення та встановлення результатів першого і другого етапів псевдодобору до Офісу Генерального прокурора від 12.02.2020 р. та від 9.06.2020 р. 269

Додаток 5. Систематизація варіантів традиційного та інноваційного розуміння сутності і видового поділу юридичних фактів та правопорушень 276

Додаток 6. Систематизація варіантів традиційного та інноваційного розуміння сутності, структури і видового поділу юридичної відповідальності 570

Додаток 7. Список основних варіантів традиційного та інноваційного розуміння класифікації юридичних наук 890

Додаток 8. Систематизація варіантів традиційного та інноваційного розуміння сутності, співвідношення та юридичних властивостей доказів і процедури роботи з ними та їх джерелами 1761

Додаток 9. Базисні положення англійського власне кримінального судочинства за дисертацією В.О. Ковальова 2241

Додаток 10. Перелік наукових публікацій та інших об'єктів авторського права О. А. Кириченка 2255

Додаток 11. Наукові заходи з апробації інновацій представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра 2437

Додаток 12. Загальні відомості про наукову школу юриспруденції професора Аланкіра 2526

ВСТУП

Представлені у дійсному монографічному виданні положення самі по собі переслідують мету охопити та презентувати останню редакцію лише базисних інноваційних досягнень наукової школи професора Аланкіра і разом з тим дуже показово демонструють ту наукову дистанцію, що фактично склалася між існуючим станом розвитку сутності та широти положень сучасної традиційної вітчизняної та, тим більше, світової юриспруденції, що принципово нічим не відрізняються від тих, на свій час найрозвинутіших, положень юриспруденції, що були напрацьовані, перш за все, у Стародавній римській державі (*Imperium Romanum*) і кодифіковані пізніше у вигляді Дигестів Юстиніана [49; 331; та ін.]; та тими понад 250 інноваційними положеннями юриспруденції, що були розроблені і надто широко апробовані, особливо протягом останнього десятиліття [69; 132, с. 218, 322-667; 94; 95; 101; 136, с. 23-37; 137, с. 65-70; 215; 216; 358, с. 126-132; 367, с. 71-76; та ін.], представниками наукової школи юриспруденції професора Аланкіра [215; 216; та ін.; див також додат. 10, 11 та 12 дійсного видання].

У сукупності вказані інноваційні положення даної наукової школи юриспруденції поза всяких сумнівів складають надійну доктринальну, проектну законодавчу та іншу прикладну основу для реального докорінного реформування української і будь-якої іншої держави світу у власне правову державу, у т.ч. й для докорінного реформування інституту президента держави та органів прокуратури у своєрідну наглядову гіпергілку державної влади зі здійснення вказаного нагляду за точним, одноманітним і неухильним дотриманням законів та інших правових актів з боку представників всіх інших гілок державної влади (правотворчої, антиделіктної, правозастосовчої) та всіх інших суб'єктів владних повноважень і соціосуб'єктів (фізичних осіб, юридичних осіб, держави у цілому, міждержавних утворень), а як наслідок, й за найбільш ефективним, раціональним та якісним виконанням суб'єктами владних положень базисного конституційного обов'язку держави із пізнання, визнання, забезпечення і неухильного дотримання правового статусу всіх співвітчизників, оперативного попередження порушення їх правового статусу і максимально повного його відновлення, попередження такого роду порушень і неухильного притягнення винних у скоєнні цих правопорушень до відповідного виду, характеру і ступеня суворості юридичної відповідальності [133, с. 60; 134, с. 9; 135, с. 53].

У такому аспекті забезпечення статусу власне як правової будь-якої держави світу безумовного докорінного реформування має

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

набути і вся система антиделіктних органів, перш за все, із перетворення суду в єдиний антиделіктний орган у вигляді найвищого суду держави, у складі якого діють Конституційна, Антикримінальна, Адміністративна, Трудова, Де-факто майново-договірна та Де-юре майново-договірна судові палати, що дублюються на рівні обласних і прирівняних до них міських судів, і шляхом відповідної спеціалізації суддів місцевих судів.

Безумовно мають також з'явитися чи бути докорінно реформовані, передусім, публічнотура, адвокатура, слідчотура, експертнотура, ордиатура та виконавчотура, як базисні та найбільш результативні помічники названої наглядової гіпергілки державної влади в особі інституту президента держави та його правої руки - органів прокуратури, коли всі без винятку названі та інші антиделіктні органи мають діяти на основі принципів єдиноначальності та отримання заробітної плати та/або іншого забезпечення тільки від держави [19, с. 2338-2339; див. також питання 2.8, 2.9 дійсного видання].

РОЗДІЛ 1

БАЗИСНІ ТЕОРОЛОГІЧНІ ІННОВАЦІЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Питання 1. Базисні значення права і завдання юриспруденції та її інше доктринальне підґрунтя

Доктринальним підґрунтям інноваційної природи журналістської галузі права та будь-якої іншої юридичної науки виступає розроблена Ю.О. Ланцедовою новітня доктрина класифікації юридичних наук на основі їхніх базисних основних гіперзавдань, доктринальною передумовою якої виступає вже низка розроблених О.А. Кириченком та іншими представниками наукової школи юриспруденції професора Аланкіра інноваційних підходів: трьох базисних юридичних властивостей (значень) права, базисних гіперзавдань та гіпероб'єктів юриспруденції, базисних гіпернапрямків юридичної діяльності (див. питання 1.1 дійсного видання), а також видового поділу юридичних фактів, правопорушень та юридичної відповідальності [132, с. 150-153; 133, с. 24-34; 134, с. 36-46; 135, с. 54-67; див. також питання 2.1, 2.3, 2.4 дійсного видання].

За одним із останніх запропонованих О.А. Кириченком варіантів **новітньої доктрини трьох базисних юридичних властивостей (значень) права** як наріжної категорії юриспруденції [101, с. 39-40; 102, с. 8; 108, с. 8; 122, с. 7-9; 133, с. 7-10; 134, с. 53-55; 135, с. 6-7; та ін.] розрізняється :

1. Право як один із дистанційних нормативних способів управління волею соціосуб'єктів (регулювання суспільних відносин та управління державою), що у порівнянні з іншими такого роду способами - нормами моралі, релігії і політичної доцільності, є найбільш ефективним, раціональним та якісним.

2. Право як одна із базисних складових категорій (поряд зі свободою, обов'язком та інтересом) правового статусу соціосуб'єктів фізичних осіб, юридичних осіб, держави та міждержавних установ як суммативних утворень, що складаються з фізичних та юридичних осіб відповідно держави чи міждержавної установи).

3. Право як суммативна категорія, що об'єднує все розроблене в державі правове регулювання [133, с. 7; 134, с. 3; 135, с. 6].

Якщо звернути увагу на першу базисну властивість права, яка, врешті рещт, є найбільш ефективним, раціональним та якісним нормативним способом управління волею соціосуб'єктів, що, зокрема,

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

непрямо закріплено у ст. 1 та ч. 1 ст. 8 Конституції України у частині проголошення української держави власне як правової та визнання і дії у цій державі принципу верховенства права [181], то доцільно акцентувати увагу й на те, що цей статус напряду визначає й життєздатність і фактичну наявність інших базисних статусів української держави за вказаною нормою її Основного закону як ще й суверенної, незалежної, демократичної та соціальної, що не можуть бути втрачені у власне правовій державі.

Зокрема, в демократичній державі всі рішення, а тим більше зміна конституційного ладу, мають бути прийняті більшістю голосів виборців або їхніми представниками в тих чи інших органах державної влади. І так звані «інститути громадянського суспільства» ніяк не можуть підміняти чи будь-яким чином зумовлювати прийняття такого роду рішень, як це обгрунтовано на сайті МЮ України в так званих теоретико-методологічних і нормо-проектних аспектах інститутів громадянського суспільства та інституту громадських організацій в Україні, основується на закріпленому у ч. 1 ст. 15 Конституції України положенні про необхідність ґрунтувати українське суспільне життя на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності [74; 181].

Політичну, економічну і ідеологічну багатоманітність суспільного життя в Україні мають враховувати при прийнятті рішень суб'єкти владних повноважень, які представляють більшість виборців і лише в тій мірі, в якій це не зашкодить найбільш ефективному, раціональному та якісному виконанню положень їх передвиборчої програми.

Більш того, правова регламентація і власне техніка процедури реалізації деяких з так званих «інститутів громадянського суспільства» розроблені таким чином, щоб ними могли скористатися лише окремі найбільш підготовлені особи.

У цьому, зокрема, можна переконатися за наступною розробленою автором найбільш ефективною послідовністю проходження даної процедури щодо петиції «Щодо приведення прожиткового мінімуму для прокурорів у відповідність до законодавства» для того, щоб спробувати реально усунути хоча б одне із багатьох цинічних порушень ч. 2 ст. 3, ч. 1 ст. 8, ч. 3 ст. 22, ч. 1 ст. 58 Конституції України [181] у частині принизливого відношення держави з усіх без винятку антиделіктних органів лише до прокуратури, базисний розмір для розрахунку заробітної плати співробітників якої на протязі останніх чотирьох років на 500 гривень менше за всіх інших без винятку подібного роду антиделіктних органів [275-278], що, судячи за збігом за часом, і, скоріше за все, є якоюсь однією із таємних цілей

О.А. Кириченко

так званої «Стратегії розвитку прокуратури на 2021-2023 роки» [344] щодо цілеспрямованих систематичних знущань над колишнім найпотужнішим базисним антиделіктним органом зі зміцнення законності та відповідних страждань тих суб'єктів владних повноважень, які відносилися та й досі відносяться, до невинуватих правопорушників-рецидивістів :

1. Зайдіть на сайт ВР за посиланням : <https://itd.rada.gov.ua/services/Petitions?aname=published>

2. Натисніть на петицію «Щодо приведення прожиткового мінімуму для прокурорів у відповідність до законодавства».

3. Натисніть у лівому нижньому куту після опису тексту петиції позицію - Переглянути/підписати -.

4. Натисніть у верхньому правому куті під колом про стан підпису петиції на позицію - Для підписання петиції необхідно авторизуватись -.

5. В позиції - Аутентифікація - натиснути позицію – реєстрація -.

6. Відповісти повно на всі питання реєстрації <https://itd.rada.gov.ua/services/Account/Create> і в правому нижньому куті натиснути - Створити обліковий запис -.

7. В позиції - Підтвердіть створення облікового запису - введіть латинські букви та цифри і натисніть на позицію - Створити -. Звертайте увагу, які Вам букви пропонуються – прописні чи рядкові.

8. У позиції – Введіть код активації – Введіть код, який Вам буде надісланий на телефон. що вказаний у Вашому обліковому записі.

9. В позиції – Створення облікового запису завершено – виконайте все, що рекомендується там нижче.

10. На електронній пошті, що була вказана у Вашому обліковому записі, перевірте дані облікового запису, переписіть пароль, який тепер буде у Вас постійним для входу на сайт ВР, натисніть нижче позицію - Підтвердити створення облікового запису -.

11. Виконати знову вказані вище рекомендації за пунктами 1, 2, 3, 4 і 5 і Ви вийдете на позицію – Аутентифікація –.

Введіть електронну адресу, вказану у Вашому обліковому записі та пароль, що був отриманий Вами щойно по електронній пошті в останній позиції Вашого облікового запису і натиснути на позицію – Підтвердити -.

12. В позиції - Інформація щодо петиції – натисніть внизу кола зі станом підпису петиції позицію – Підписати -.

13. В позиції - Підпис чекає на підтвердження - подивіться знову на свою електронну пошту і там вже натисніть на позицію – Підтвердити підпис петиції -.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

14. Після цього поверніться на останню сторінку сайту ВР, де вже з'явиться позиція – Петиція підтримана – і Ваше прізвище має з'явиться першим у списку осіб, які підписали петицію, що розташований внизу даної сторінки сайту ВР. ...

Як бачимо, для успішного проходження всієї викладеної процедури вимагається неабияку зацікавленість та відповідна кваліфікація, чого не мають так звані «пересічні громадяни», які й презентують основну частину українських та й будь-яких інших виборців, а також як показали результати фактичного підпису даної петиції – навіть самі прокурори.

Адже ж чисельність власне прокурорів за вимогами ч. 1 ст. 14 закону «Про прокуратуру» не може сягати більше 10 тисяч [311] і тому для позитивного результату підпису даної петиції достатньо було б підпису **всього кожного другого прокурора чи іншого співробітника органів прокуратури !!!**

Більш того, правова регламентація і власне техніка процедури реалізації деяких з так званих «інститутів громадянського суспільства» розроблені таким чином, щоб ними могли скористатися лише окремі найбільш підготовлені особи.

Сутність першої базисної властивості (значення) права розкриває розроблена О. А. Кириченком **новітня доктрина сутності і ступеневого видового поділу способів управління волею соціосуб'єктів** [101, с. 40-41; 102, с. 8-9; 108, с. 81; 109, с. 8-9; 122, с. 7-12; та ін.], що зводиться до наступного поділу:

1. Способи безпосереднього управління волею соціосуб'єктів:

- 1.1. Аудиторні та інші заняття з тими, хто навчається.
- 1.2. Оперативні та інші наради в юридичних особах.
- 1.3. Загальні та інші збори колективів юридичних осіб.
- 1.4. Театри та інші безпосередні виступи перед аудиторією та ін.
- 1.5. Мітинги, ходи та інші публічні зібрання населення.

2. Способи дистанційного управління волею соціосуб'єктів:

2.1. Нормативні:

- 2.1.1. Норми моралі.
- 2.1.2. Норми релігії.
- 2.1.3. Норми права (матеріалізована форма влади народу).
- 2.2.4. Норми політичної доцільності.

2.2. Позанормативні:

- 2.2.1. Різні засоби масової інформації, в т.ч. Інтернет.
- 2.2.2. Книги та інша друкована продукція тощо.

Найбільш ефективним, раціональним, якісним і, як показав увесь попередній суспільний розвиток, **єдине можливим способом**

О.А. Кириченко

дистанційного керування волею соціосуб'єктів в гуманістичній державі є нормативний, тобто усне або письмове установлення :

1. Умов, при яких має бути реалізовано певне правило поведінки соціосуб'єктів (гіпотеза).

2. Власне таких правил поведінки соціосуб'єктів (диспозиція).

3. Негативних наслідків у вигляді певного державного примусу, які повинні настати для соціосуб'єктів, якщо дане правило не буде виконане в повному обсязі (санкція) [101, с. 40; 102, с. 9; 108, с. 81; 109, с. 9; 122, с. 8; та ін.].

Виходячи з викладеного, не буде зайвим підкреслити й семантичну неспроможність словосполучення «нормативно-правове регулювання» та інших похідних термінів. Правове регулювання (як і будь-яке інше нормативне) не може існувати поза межами норми. В силу цього в акценті уваги на нормативності права немає необхідності [101, с. 40; 102, с. 9; 108, с. 81; 109, с. 9; 122, с. 8].

До цих пір норми права або правове регулювання залишаються одним з найбільш ефективних, раціональних та якісних регуляторів суспільних відносин в гуманістичному суспільстві або дистанційного нормативного способу управління волею соціосуб'єктів, який тільки і може привести до реального панування принципу «сила закону» або «сила влади виборців держави чи регіону» [102, с. 9; 108, с. 81; 109, с. 9; 122, с. 8].

В той же час інші дистанційні нормативні (мораль, релігія, політична доцільність) і дистанційні позанормативні способи керування волею соціосуб'єктів покликані затвердити реалізацію принципу «закон сили» або «закон меншини», тобто коли рішення в суспільстві приймаються на основі волевиявлення фактично меншості виборців та/або «закон неусвідомленої більшості», тобто коли такого роду рішення, хоч і приймаються на основі волевиявлення більшості виборців, але неусвідомлене, коли виборці, голосуючі, не розуміють, за що саме практично голосують [101, с. 41-42; 102, с. 9; 108, с. 82; 109, с. 9-10; 122, с. 8].

Норми моралі і норми релігії в певній мірі можуть сприяти реалізації й принципу «сила закону», але вони порівняно із нормами права в будь-якому випадку є менш ефективними, раціональними та якісними способами дистанційного керування волею соціосуб'єктів - способами регулювання суспільних відносин та державного управління. Виконання норм моралі підтримується лише засудженням оточуючих, а виконання норм релігії - спірним в контексті доведеності і перспективним (лежачим за межами реального життя кожної конкретної людини) божественним контролем [101, с. 42; 102, с. 9-10; 108, с. 82; 109, с. 10; 122, с. 8-9].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

Покарання за порушення норм моралі і права може бути призначено невдовзі після вчинення правопорушення, а за порушення норм релігії - лише після смерті людини. Останнє є основною відмінною ознакою розмежування цих нормативних способів дистанційного керування волею соціосуб'єктів, що, в першу чергу, і визначає недосконалість релігійних норм в такій якості [101, с. 42; 102, с. 10; 108, с. 82; 109, с. 10; 122, с. 9].

Більш того, і норми моралі, і норми релігії відрізняються плюралізмом, тобто в державі одночасно функціонують різні моральні норми і різні релігії та сектантські рухи і у силу цього також не можуть розповсюджувати свою дію на всіх громадян держави.

Таким чином, у порівнянні з нормами права можна виділити такі недоліки:

1. Норм моралі:

1.1. Регіональність норм моралі, які розповсюджують свою дію лише на певний регіон держави.

1.2. Плюралізм норм моралі, тобто одночасне існування у певному регіоні декількох прошарків норм моралі.

1.3. Негативні наслідки порушення норм моралі проявляються лише в осудженні оточуючих, що не є дієвим.

2. Норм релігії:

2.1. Норми релігії поширюють свою дію лише на віруючих.

2.2. Норми релігії відрізняються плюралізмом, тобто одночасною дією в державі норм багатьох релігій та сектантських рухів.

2.3. Покарання за порушення норм релігії настає після смерті людини.

2.4. Релігія, принаймні християнська, дозволяє покаятися самого релігійнопорушника, що нібито знімає з нього покарання за допущений гріх після його смерті [109, с. 10; 122, с. 9].

В даний час поширений і такий спосіб регулювання суспільних відносин, як «норми політичної доцільності», що не дуже відрізняється від управління волею інших суб'єктів нормами «життя за поняттями» і має бути повернуто (разом із системою неюридичних наук із загальною назвою «державне управління») в «лоно» юриспруденції та в правове поле. Протилежне неминуче призводить до адміністративного свавілля і до становлення антипода правової держави, а, значить, і до вчинення особливо тяжкого злочину - до порушення статей 1 і 8 Конституції України, які проголосили українську державу правовою та визнали дію принципу верховенства права [101, с. 42-43; 102, с. 11; 108, с. 82; 109, с. 11; 122, с. 9].

О.А. Кириченко

У даному відношенні не треба забувати й про Національну програму правової освіти населення, згідно абз. 3 розд. II якої, надання правової освіти має здійснюватися в усіх дошкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладах і закладах післядипломної освіти [217], що презентує собою систему фактично супутньої, а не базисної юридичної освіти населення. Але у контексті зайняття вищих державних посад мова повинна йти власне про базову вищу юридичну освіту. Така освіти, краще за все, щоб була другою після набуття претендентом на вищу державну посаду першої базової вищої освіти за будь-яким чи відповідним напрямком базисних виробництв матеріальних благ (товарів, послуг) [122, с. 10-11].

У цьому зв'язку іноді хочеться запитати тих, хто не має першої чи другої базової вищої юридичної освіти рівня магістра (спеціаліста) і зі всіх ніг претягає зайняти вказані посади:¹ А чому б Вам не попрацювати хірургом? Якщо за такою дивною логікою для здійснення чисто юридичної діяльності, принаймні, Президента України і депутатів парламенту, не вимагається наявності базової юридичної освіти, то навіщо потрібна базова медична освіта та ще за спеціалізацією «хірургія» тому, хто робить хірургічні операції? І т. п. [122, с. 11].

У цьому відношенні виникає здивування, коли особи з історичною освітою, яка не є виробничою і тісно пов'язаною з нею обслуговуючою освітою, якою є, зокрема, економічна, фінансова, технічна, медична та ін., або системноутворюючою освітою, якою є юридична освіта, займали і замають досі різні посади в органах державного управління та місцевого самоврядування [34, с. 11] і, навіть, міністрів.

Вища історична освіта є освітою для, наприклад, вчителя історії загальноосвітньої школи, принаймні, директора загальноосвітньої школи (ким може стати вчитель будь-якої шкільної спеціальності),

¹ Особливо посаду Президента України, який у відповідності із вимогами ч. 2 ст. 102 Конституції України [181] є єдиним зі всіх інших суб'єктів владних повноважень чи відповідних державних органів, хто в кінцевому підсумку несе відповідальність за дотримання Основного закону, у першу чергу, вимог ч. 2 ст. 3 Конституції України [181] у частині утвердження та забезпечення правового статусу всіх співвітчизників (але не правового статусу меншості виборців за рахунок відповідного порушення правового статусу більшості виборців), а також посади депутатів парламенту, де рівень юридичності відповідних видів державної діяльності є максимальним. І реалізувати його найбільш ефективно, раціонально та якісно без базової юридичної освіти просто таки неможливо [122, с. 11].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

викладача із історичних навчальних дисциплін у ВНЗ (ректора ВНЗ, ким також може стати викладач будь-якої вузівської спеціальності зі стажем не менше десяти років за цим напрямком) та ін., або хоча б для міністра освіти і науки (ким також аналогічно може стати ректор ВНЗ, який виріс з викладача будь-якої вузівської спеціальності), але ніяк не для міністра чи керівника відомства будь-якого іншого напрямку [122, с. 11].

Зараз у такому ж сенсі не є ні виробничою чи обслуговуючою, ні системноутворюючою освітою так зване «державне управління», яка, по суті, є сумішшю історичної та політологічної освіти, коли перша аналогічно музиці, спорту, мистецтву та ін. може задовольнити лише розважальні потреби особи, а друга за межами юриспруденції й взагалі являє собою ні що інше, ніж суцільну «бовтологію», яка надто далека від системноутворюючих знань (тобто знань, необхідних для належного упорядкування суспільних відносин) та компетентностей особи, яка має здійснюватися державне управління та місцеве самоврядування [109, с. 11-12; 122, с. 11-12].

Без наведення у державному управлінні відповідного порядку з належними компетентностями тих, хто здійснює державне управління та місцеве самоврядування, сподіватися на компетентне виконання державою та її державними органами головного обов'язку держави за ч. 2 ст. 3 Конституції України з утвердження та забезпечення прав та свобод людини [181], а, говорячи про більш професійний підхід до визначення сутності базисного конституційного обов'язку держави - з найбільш ефективного, раціонального та якісного пізнання, визнання, забезпечення і дотримання та оперативного і максимально повного відновлення правового статусу соціосуб'єктів й годі сподіватися [109, с. 12; 122, с. 12].

У даному аспекті доцільно звернути увагу і на те, що спільними зусиллями автора та інших представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра розроблені **інноваційні редакції тринадцяти статей Конституційного кодексу України (так само будь-якої держави світу)**² у частині найбільш ефективного, раціонального та якісного пізнання, визнання, забезпечення і дотримання правового статусу фізичних осіб та інших соціосуб'єктів, оперативного попередження порушення даного правового статусу і в

² Конституційний кодекс всім без винятку країнам світу ще тільки належить розробити на основі їх Основних законів і вельми великої кількості (принаймні, для України) так званих «конституційних» («органічних») законів [133, с. 7-8; 134, с. 53; 135, с. 6].

О.А. Кириченко

разі порушення максимально повного його відновлення [122, с. 237-283; 132, с. 162-180; 133, с. 8-9; 134, с. 54; 135, с. 68-84; та ін.], у контексті чого була запропонована й редакції відповідних статей даного кодексу, що розкриває сутність другого базисного значення права у порядку пояснення понять і термінів кодексу (див. статті І «Склад соціосуб'єктів» і II «Сутність і перелік базисних складових категорій правового статусу соціосуб'єктів» перспективного Конституційного кодексу України, а рівно будь-якої іншої країни світу у розд. «Замість висновків та пропозицій» дійсного видання).

Сутність третьої базисної властивості (значення) права як суммативної категорії, що об'єднує все розроблене в державі правове регулювання, проявляється у наявності такої внутрішньої системи права, як :

- **галузь** (моногалузь, полігалузь, субгалузь) **права;**
- **інститут** (моноінститут, поліінститут, субінститут) **права;**
- **норма права**, а також гіпотеза, диспозиція та санкція норми права [101, с. 39-40; 102, с. 21; 108, с. 12; 122, с. 12; 133, с. 9; 134, с. 54; 135, с. 7].

Необхідність виділення в якості окремої, у даному випадку, найменшої, складової частини системи права - гіпотези, диспозиції та санкції норми права, викликана тим, що іноді диспозиція у загальному вигляді викладається в одному правовому акті, а деталізація диспозиції за кваліфікуючими чи іншими ознаками представлена в іншому більш спеціальному для даної ситуації правовому акті, що породжує появу бланкетних правових норм, а якщо така деталізація міститься в іншій частині норми чи в іншій нормі одного і того ж правового акту; або, коли гіпотеза та диспозиція викладаються в одному правовому акті, а санкція в іншому правовому акті, та ін. – відсильних норм права [102, с. 21; 108, с. 12; 122, с. 12; 133, с. 9; 134, с. 55; 135, с. 7].

Найбільшої значущості набуває така базисна складова частина системи права, як **галузь права**, що є найвищим рівнем спеціалізації норм права і тому виглядає, м'яко кажучи, непрофесійним існуючий загально визнаний підхід із найменування власне галузей права – Конституційне право, Адміністративне право України, Кримінальне право України та ін., тоді як фактично все це є галузі права, а не власне право. Недоліки існуючого найменування тих юридичних наук, завданням яких є розробка правового регулювання тієї чи іншої сторони суспільної діяльності, правом, а не галуззю права не вичерпуються [102, с. 21-22; 108, с. 12; 122, с. 12-13; 133, с. 9; 134, с. 55; 135, с. 7].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

Підсумовуючи викладене, доцільно звернути особливу увагу, що й журналістська галузь права має бути власне відповідною галуззю правового регулювання, а не правом, що ще раз підкреслимо за третім базисним значенням (властивістю) права як наріжної категорії юриспруденції є суммативною категорією, що й поєднує всі такого роду галузі правового регулювання [133, с. 9-10; 134, с. 55; 135, с. 7].

Цілеспрямоване дослідження представниками наукової школи юриспруденції професора Аланкіра [69; 132, с. 218, 322-667; 94; 95; 101; 136, с. 23-37; 137, с. 65-70; 215; 216; 358, с. 126-132; 367, с. 71-76; та ін.] сутності базисних гіперзавдань та гіпероб'єктів юриспруденції та базисних напрямків юридичної діяльності бере початок з 2001 р. у контексті формування предмету всіх юридичних наук [88, с. 207; 89, с. 218], що дуже скоро набуло у контексті кожної з названих базисних категорій юриспруденції вже достатньо стрункого вигляду відповідної новітньої доктрини юриспруденції, стали піддаватися надто широкий науковій апробації, у т. ч. й на різних веб-сайтах [94, с. 3-4, 6-7; 95, с. 2, 4-6; 99, с. 9-13; 101, с. 30; 165, с. 4-5; та ін.].

Взявши за основу одну із останніх варіацій запропонованої новітньої доктрини сутності і видового поділу базисних завдань юриспруденції [97; 101, с. 30; 108, с. 113-114; 109, с. 48; 117, с. 4-5; 133, с. 10-11; 134, с. 55-56; 135, с. 8-9; та ін.], **інноваційне розуміння базисних гіперзавдань юриспруденції** автор пропонує представити вже таким чином :

1. Базисні основні гіперзавдання :

2.1. Розробити і реалізувати найбільш ефективне (з найкращим результатом), раціональне (з найменшими витратами) та якісне (за відсутності у правовому регулюванні юридичних ляпсусів,³ «білих

³ Наприклад, у п. 1 ч. 1 ст. 91 «Обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні» КПК України прямо вказано : «у кримінальному провадженні підлягають доказуванню : 1) **подія кримінального правопорушення** (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення)» [185]. Але за загальновизнаним підходом навіть у традиційній теорії юриспруденції юридичні факти поділяються за вольовим критерієм на діяння та події і останні «визначаються як обставини, настання яких не залежить від волі та свідомості людини», **що, по суті, складає лише шкільну юридичну компетентність учня 9-го класу загальноосвітньої школи** [214, с. 40-41], а не те, що осіб із дипломом про вищу юридичну освіту та парламентарів !!! І якщо кримінальне правопорушення є власне подією, а не діянням, то за яких саме підстав переслідуваний притягається до карально-виховної міри антикримінальної відповідальності !!!??? І такого роду юридичних ляпсусів

О.А. Кириченко

плям» та/чи суперечностей та/або колізій тощо) правове врегулювання необхідних сторін суспільного життя, тобто право за третім базисним значенням як суммативної категорії, що об'єднує все розроблене в державі правове регулювання [102, с. 10-11; 103, с. 55-56; 104, с. 8-9].

1.2. Розробити і застосувати найбільш ефективні, раціональні та якісні засоби подолання порушень вказаного правового регулювання (засоби подолання правопорушень) [133, с. 11; 134, с. 56; 135, с. 9].

2. Базисні супутні гіперзавдання, що здійснюються з метою забезпечення найбільш ефективної, раціональної та якісної реалізації базисних основних гіперзавдань юриспруденції, і проявляються у :

2.1. Виявленні та вирішенні шляхом проведення відповідних наукових досліджень проблем здійснення прикладних і наукового напрямків юридичної діяльності.

2.2. Вузівській підготовці і перепідготовці юристів, тобто фахівців, які мають виконувати перераховані базисні основні і супутні гіперзавдання юриспруденції т. ч. й освітянського.

в українському законодавстві чимало. Інший яскравий приклад юридичного ляпсусу також міститься в КПК України, коли згідно п. 19 ч. 1 ст. 3 «Визначення основних термінів Кодексу» КПК України до сторони обвинувачення в т. ч. віднесені «слідчий, дізнавач, керівник органу досудового розслідування, керівник органу дізнання, прокурор» [185]. А у відповідності з вимогами ч. 2 ст. 9 «Законність» даного кодексу, прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень [185]. Незважаючи на те, що в останньому з переліків чомусь відповідним законом пропущені дізнавач та керівник органу дізнання, всі суб'єкти владних повноважень обох переліків чомусь одночасно мають бути стороною обвинувачення та допомагати стороні захисту в виявленні обставин «..., що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, ... пом'якшують його покарання» [185; 273]. А сторона захисту подібної допомоги стороні обвинувачення не зобов'язана надавати, про що, зокрема, прямо вказано в абз. 2 ч. 6 ст. 290 «Відкриття матеріалів іншій стороні» КПК України - сторона захисту має право не надавати прокурору доступ до будь-яких матеріалів, які можуть бути використані прокурором на підтвердження винуватості обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення [185]. І такого роду відвертих юридичних ляпсусів та інших проявів професійної простої деградації у даному та інших кодексах і правових актах чимало [132, с. 280-281; 133, с. 10-11; 134, с. 56; 135, с. 8; та ін.].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

2.3. Встановленні наявності обставин, характеру та послідовності виконання вказаних базисних гіперзавдань юриспруденції та інших базисних категорій даної науки у минулому [102, с. 103; 133, с. 11; 134, с. 56; 135, с. 9].

Власне викладені базисні основні гіперзавдання і стали основою для класифікації юридичних наук – на підставі їхніх базисних основних гіперзавдань, про що, як вже підкреслювалося, мова піде більш детально далі при викладі цього питання (див. питання 1.1 та 1.5 дійсного видання).

Доцільно лише підкреслити, що власне перше і друге базисні основні гіперзавдання юриспруденції дозволили Ю.О. Ланцедовій побачити й відповідну базисну закономірність поділу всіх існуючих і перспективних юридичних наук на певні гіпергрупи :

1. Регулятивні юридичні науки, поміж яких і знаходиться журналістська галузь права, що покликані виконувати власне перше базисне основне гіперзавдання юриспруденції.

2. Антиделіктні юридичні науки, призначення яких полягає вже у виконанні другого базисного основного гіперзавдання юриспруденції.

3. Теорологічні юридичні науки, що мають розробити та постійно удосконалювати філософські, психологічні, соціологічні, політологічні, педагогічні, філологічні, власне теоретичні та інші теорологічні основи для найбільш ефективної, раціональної та якісної реалізації базисних як основних, так й супутніх гіперзавдань юриспруденції [133, с. 11; 134, с. 57; 135, с. 9].

Більш того, виходячи із цих базисних основних гіперзавдань юриспруденції, О.А. Кириченко запропонував й **новітню доктрину базисних основних гіпероб'єктів юриспруденції** [94, с. 6; 102, с. 102; 117, с. 12; 133, с. 11-12; 134, с. 57; 135, с. 9], сутність якої у розвитку полягає в існуванні наступного поділу такого роду об'єктів :

1. Право чи правове регулювання, спеціальність юриспруденції – Правологія (вчення про право чи про правове регулювання) замість традиційного Правознавства.

2. Засоби подолання правопорушень, спеціальність юриспруденції – Антиделіктологія (вчення про засоби подолання правопорушень) замість традиційної Правохоронної діяльності.

Держава та низка інших традиційних об'єктів юриспруденції, приміром, різні сторони особистості (психіка, соціальний чи політичний статус та ін.), також є об'єктами юриспруденції, проте в якості не базисних, а інших, що можуть презентувати той чи інший аспект суспільних відносин, врегульованих правом (правовідносин) і

О.А. Кириченко

здійснюваних людиною [95, с. 46; 97; 101, с. 114; 102, с. 102; 109, с. 48; 117, с. 6; 133, с. 12; 134, с. 57; 135, с. 10].

Звідси випливає необхідність принципового удосконалення сутності, завдань та інших основ майже всіх існуючих юридичних наук, що побудовані лише на одному з об'єктів – на праві. Наприклад, філософія права, що вже має трансформуватися у філософію юриспруденції із розробки і реалізації відповідного філософської основи для виконання власне обох базисних основних гіперзавдань юриспруденції – як розробити і реалізувати найбільш ефективне, раціональне та якісне правове регулювання необхідних сторін суспільного життя, так й розробити і застосувати найбільш ефективні, раціональні та якісні засоби подолання правопорушень [95, с. 46; 97; 101, с. 114; 109, с. 48-49; 117, с. 6; 133, с. 12; 134, с. 57; 135, с. 10].

Аналогічним чином має бути удосконалена й політологія права у напрямку політології юриспруденції, соціологія права – соціології юриспруденції, теорія держави і права – теорології юриспруденції та політології юриспруденції та ін., а існуючий досі головний вітчизняний науково-дослідний інститут юриспруденції «Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України» має бути перейменований в Національну науково-дослідну академію юриспруденції [95, с. 46; 97; 101, с. 115; 133, с. 12; 134, с. 57-58; 135, с. 10].

На думку О.А. Кириченка, вже на цей час є всі підстави даній академії присвоїти статус «імені генералісімуса юриспруденції Аланкіра»,⁴ коли обґрунтування необхідності присвоєння Аланкіру

⁴ У правомірності власне такого кроку може пересвідчитися будь-хто, хто, по-перше, зможе у повній мірі позбутися упередженості та інших псевдонаукових вад, а, по-друге, має такий рівень аналітичного наукового мислення, якого достатньо для порівняльної оцінки рівня та якості результатів наукової роботи В. М. Корецького, що не виходять за межі положень традиційного міжнародного права, та створеної ним базисної вітчизняної науково-дослідної установи юриспруденції, що також фактично не змогла вийти за межі положень традиційної юриспруденції, з однієї сторони, та сумарних понад 250 новітніх доктрин і концепцій юриспруденції та інших інноваційних наукових досягнень О.А. Кириченка і створеної та очолюваної ним наукової школи юриспруденції [69; 94; 95; 215; 216; 358, с. 126-132; 367, с. 71-76; та ін.], що створюють надійну доктринальну, законодавчу та іншу прикладну основу для найбільш ефективного, раціонального та якісного реформування нашої та будь-якої іншої держави світу у власне правову державу [69; 94; 95; 215; 216; 358, с. 126-132; 367, с. 71-76; та ін.]. А про міжнародну актуальність інновацій представників даної наукової школи юриспруденції може свідчити зацікавленість міжнародною спільнотою хоча б тими публікаціями, що були

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

даного найвищого наукового звання, вже було викладено у літературі [109, с. 78; 133, с. 70; 134, с. 58; 135, с. 72-75; див. також питання 2.8 дійсного видання].

Основою на викладених інноваційних положеннях, О. А. Кириченко запропонував **інноваційне розуміння базисних гіпернапрямків юридичної діяльності** [95, с. 46; 101, с. 115; 109, с. 49; 117, с. 6-7; 133, с. 13; 134, с. 58; 135, с. 11; та ін.], удосконалений варіант викладу якої має таку редакцію :

1. Розробка, зміна та скасування правових актів (**правотворчість**), що, у свою чергу, поділяється на **законотворчість** і **підзаконотворчість**.

2. Реалізація розробленого правового регулювання та прийняття, зміна і скасування на його основі індивідуальних правових актів (**правозастосування**).⁵

3. Розробка і застосування засобів подолання правопорушень та здійснення іншої пов'язаної з цим діяльності (**антиделіктологія**).

4. Здійснення з метою найбільш ефективного, раціонального та якісного проведення кожного з названих базисних напрямків юридичної діяльності наукових досліджень (**юриднаукотворчість**).

5. Підготовка та перепідготовка юристів, тобто фахівців, основним завданням яких є здійснення того чи іншого базисного та іншого напрямку юридичної діяльності, а також надання супутньої юридичної освіти неюристам ⁶ (**юридосвіта**) [133, с. 12; 134, с. 58; 135, с. 11].

З урахуванням викладеного доцільно акцентувати увагу на тому, що наданий вимогами ст. 75 Конституції України парламенту статус єдиного законодавчого органу [181] є юридично некомпетентним та таким, що суперечить положенням ч. 2 ст. 5 Конституції України, згідно яким єдиним джерелом влади в нашій державі є народ, який реалізує її, в т. ч. й безпосередньо [181]. У відповідності ж з вимогами ст. 69 Конституції України народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії [181].

виставлені на нині вже заблокованій сторінці «Правосуддя Правосуддя» у Facebook, та про які станом на 8.04.2024 р. 01:01 вже є **160 згадувань** у публікаціях з 22 мільйонів статей, книг, тез та ін. в Академії і в Інтернеті, що використовуються представниками Гарвардського, Оксфордського та інших 16,900 університетів світу [135, с. 10; 408].

⁵ Правотворчістьта правозастосування знаходяться в межах спеціальності юриспруденції «Правологія».

⁶ В т.ч. й представникам різних спеціальностей, спеціалізацій і субспеціалізацій Журналістської чи Медіа галузі права та/або медіабезпеки.

О.А. Кириченко

З викладеного має бути зроблений висновок про те, що прийняті шляхом виборів та референдуму рішення фактично не народом, а виборцями, поміж яких немає таких представників народу, як неповнолітні, неосудні та деякі інші категорії осіб,⁷ є рівня закону і тому лише виборці є єдиним законотворчим органом, тоді як парламент, приймаючи як закони, так й підзаконні правові акти у вигляді постанов, звернень, декларацій тощо, та у будь-якому випадку – локальні підзаконні правові акти як власне юридичної установи, фактично є єдиним в державі правотворчим органом [95, с. 48; 101, с. 116; 102, с. 50-51; 133, с. 14; 134, с. 59; 135, с. 10], тоді як усі інші державні органи та посадові особи : Президент України, Прем'єр-міністр України, Кабінет Міністрів України, міністри, і закінчуючи керівником будь-якої низової юридичної особи, є вже суб'єктами базисної, корпоративної чи локальної підзаконотворчої діяльності [95, с. 49; 101, с. 118; 102, с. 51; 117, с. 9; 133, с. 13; 134, с. 59; 135, с. 10].

Питання 2. Співвідношення правових актів за юридичною силою на прикладі Журналістської галузі права і діяльності

Якщо взяти за основу Журналістську галузь права та діяльність і медіабезпеку, що має найбільші важелі з формування необхідної правосвідомості у найширших прошарків населення, і що має бути лише юридичне професійним та здійснюватися безумовно тільки в межах існуючого правового регулювання, то співвідношення правових актів за юридичною силою доцільно представити таким чином. Найвищу юридичну силу в нашій державі мають, згідно вимог ч. 2 ст. 8 Конституції України, норми власне Конституції України, яким мають відповідати положення всіх без винятку інших правових актів [181], навіть міжнародних правових актів.

У відповідності з положеннями ч. 2 ст. 9 Конституції України, укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України [181].

⁷ Наприклад, обгрунтовано з числа виборців виключати й осіб, які засуджені хоча б до позбавлення волі. Адже ж відверто алогічно надавати такого роду державну владу тим, хто порушив відповідне правове регулювання і як наслідок й правовий статус того чи іншого соціосуб'єкта настільки, що був засуджений до позбавлення волі та ще не виправився і відбуває відповідне покарання [117, с. 15-16].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

А тому, якщо ж все ж таки парламентом буде ратифікований певний міжнародний акт, положення якого суперечать певній нормі Основного закону, то у цій частині даний міжнародний правовий акт не стане, у відповідність із вимогами ч. 1 ст. 9 Конституції України, частиною національного законодавства України [181] до тих пір, доки відповідні зміни не будуть внесені до відповідної норми чи норм Основного закону.

При цьому дуже важливого значення у контексті здійснення будь-якого напрямку суспільної діяльності, в т. ч. у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки, набувають положення ч. 3 ст. 22 Конституції України, згідно яким, «при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод» [181], а також положення ч. 1 ст. 58 Конституції України, у відповідності з якими, «закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи» [181].

Вказані вимоги вітчизняного Основного закону поряд із вже цитованими положеннями ч. 2 ст. 8 Конституції України утворюють відповідні ступені неприпустимості погіршення змісту та/або обсягу правового статусу фізичних осіб та інших соціосуб'єктів, в т. ч. у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки (див. редакцію статті XI «П'ять ступенів неприпустимості погіршення змісту та/або обсягу правового статусу соціосуб'єктів» перспективного Конституційного кодексу України чи будь-якої іншої держави світу у питанні 2.6 дійсного видання).

Очевидна перевага викладених положень над відсутністю такого роду правового регулювання в Основних законах переважної більшості інших держав світу⁸ та над очевидною недосконалістю

⁸ Принаймні положення, аналогічні цитованим базисним вимогам ч. 3 ст. 22 Конституції України, автори знайшли у ч. 2 ст. 55 Конституції Російської Федерації - «У Російській Федерації не повинні видаватися закони, що скасовують або применшують права і свободи людини і громадянина» [180]; ч. II ст. 77 Конституції Азербайджанської Республіки, згідно якої: «Ніхто не може обмежити здійснення прав і свобод людини і громадянина. Права і свободи кожного обмежуються підставами, встановленими цією Конституцією і законами, а також правами і свободами інших. Обмеження прав і свобод має бути пропорційно очікуваній державою результату» [177]; ст. 79 Конституції Республіки Вірменія - «При обмеженні основних прав і свобод закони повинні встановлювати підстави і обсяг цих обмежень, щоб бути в достатній мірі певними, що носії і адресати цих прав і свобод були в змозі проявляти відповідну поведінку» [178]; ч. 1 ст. 39 Конституції

існуючого вітчизняного конституційного правового регулювання пропонується реалізувати у розроблених авторами [121, с. 40-43; 122, с. 123-126; 132, с. 177-180; 133, с. 15-18; 134, с. 60-62; 135, с. 135-139; та ін.] редакціях статей V «Межі правомірності і трирівневий механізм реалізації конкурентного правового статусу різних соціосуб'єктів», XI «П'ять ступенів неприпустимості погіршення змісту та/або обсягу правового статусу соціосуб'єктів» та ін. згаданого Конституційного кодексу України, а рівно будь-якої іншої країни світу (див. замість висновків та пропозицій дійсного видання).

Найбільш повному розумінню сутності викладених інноваційних положень також слугує з'ясування **ієрархії за юридичною силою правових актів, що стосуються здійснення різних сторін та видів діяльності у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки**, і можуть бути представлені таким чином :

1. **Конституція України**, поміж норм якої, окрім аналізованих вище, побіжно чи прямо до здійснення певних аспектів діяльності у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки мають відношення, перш за все, вимоги :

1) **ст. 1** [181], згідно яких українська держава проголошена, окрім іншого, соціальною та правовою, що вимагає здійснення діяльності у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки лише в межах законності, тобто точного, одноманітного та неухильного виконання вимог чинних правових актів;

2) **ч. 1 ст. 3** [181], у відповідності з якими життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека проголошені в нашій державі найвищими соціальними цінностями, забезпечення яких мають гарантувати у повній мірі у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки;

3) **ч. 2 ст. 3** [181], згідно яких головним обов'язком держави є утвердження і забезпечення прав та свобод людини і громадянина, перш за все названих у ч. 1 ст. 3 Основного закону як найвищі соціальні

Республіки Казахстан – «Права і свободи людини і громадянина можуть бути обмежені тільки законами і лише в тій мірі, в якій це необхідно з метою захисту конституційного ладу, охорони громадського порядку, прав і свобод людини, здоров'я і моральності населення»; та ін. [122, с. 33-78; 179], що у будь-якому випадку значно поступається вказаній нормі українського Основного закону [181], і тим більше, наведений в дійсній публікації інноваційній редакції статті XI «П'ять ступенів неприпустимості погіршення змісту та/або обсягу правового статусу соціосуб'єктів» перспективного Конституційного кодексу України, а рівно будь-якої іншої країни світу [121, с. 40-43; 122, с. 123-126; 132, с. 177-180; 133, с. 15-17; 134, с. 60-62; 135, с. 135-139; та ін.; див. також замість висновків та пропозицій дійсного видання].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

цінності, але у рівній мірі всіх інших складових частин правового статусу всіх без винятку соціосуб'єктів держави, передбачених як Конституцією України, так й будь-яким іншим правовим актом нашої держави.

4) **ч. 3 ст. 22** [181], у відповідності з якими при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів (а, значить, й законів та тим більше різного роду підзаконних правових актів у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки) не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод;

5) **ч. ч. 1, 2 і 3 ст. 34** [181], що є базисними у контексті здійснення журналістської діяльності і забезпечення медіабезпеки, і передбачають, що :

- кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань;

- кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір;

- здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя;

6) **ч. 1 ст. 35** [181], згідно із якими, кожен має право на свободу світогляду і віросповідання;

7) **ч. 1 ст. 54** [181], у відповідності з якими, громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності;

8) **ч. 1 ст. 58** [181], згідно із якими, закони та інші правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Основний закон містить й низку інших норм, зокрема, **ст. 19, ч. 6 ст. 55, ч. 2 ст. 102** та ін. [181], що створюють основу правомірності діяльності у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки.

2. **Міжнародні правові акти**,⁹ норми яких стають невід'ємною частиною українського законодавства лише за умови їх ратифікації

⁹ З яких, до речі, до належного розуміння правомірності здійснення різних аспектів та видів діяльності у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки

О.А. Кириченко

парламентом із безумовним дотриманням цитованих вимог ч. 2 ст. 9 Конституції України [181].

3. **Поточні закони**, що між собою формально мають однакову юридичну силу.¹⁰

У разі наявності суперечності між нормами різних законів, що не погіршують існуючий зміст та обсяг правового статусу суб'єктів соціосуб'єктів, які залучені у сферу журналістської галузі права і медіабезпеки, і відносяться до різних рівнів законів – конституційний чи органічний і поточний, має бути застосована норма конституційного закону. За наявності у такій же ситуації законів одного рівня треба застосовувати норму закону, що прийнятий пізніше. Такий же порядок усунення суперечності існує в застосуванні однакових за сферою правового регулювання та дещо різних за змістом норм двох і більше підзаконних правових актів одного рівня юридичної сили.

4. **Укази президента держави**, що безпосередньо дуже рідко стосуються порядку здійснення того чи іншого виду діяльності у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки¹¹ і частіше за все презентують лише правовий акт із призначення суб'єкта владних повноважень на певну посаду у даній сфері.

5. **Постанови та інші підзаконні правові акти уряду**, що прямо чи побіжно стосуються тих чи інших аспектів здійснення діяльності у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки. Наприклад, Типова інструкція про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію», затверджена постановою Кабінету міністрів України від 19 жовтня 2016 р. [352].

прямо чи побіжно має відношення чимало такого роду правових актів, прикладом яких може стати Директива про аудіовізуальні медіа послуги [50].

¹⁰ У контексті здійснення різних видів діяльності у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки також діє чимала кількість законів, що прямо чи побіжно стосуються цієї діяльності: Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів [281]; Про державну таємницю [282]; Про доступ до публічної інформації [283]; Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні [284]; Про електронні комунікації [286]; Про звернення громадян [291]; Про інформаційні агентства [293]; Про інформацію [294]; Про кіноматографію [296]; Про рекламу [312]; Про систему іномовлення України [313]; Про суспільні медіа України [318]; та ін.

¹¹ Прикладами такого підзаконного правового акту можуть бути наступні: Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні [290]; та ін.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

6. Накази та інші підзаконні правові акти центрального органу виконавчої влади з організації та керівництва здійсненням всіх без винятку сторін та видів діяльності у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки, яким на цей час є Міністерство культури та інформаційної політики України, якому підпорядковуються Державний комітет телебачення і радіомовлення України, Державне агентство України з питань мистецтв та мистецької освіти та Український інститут національної пам'яті УІНП.

Дані підзаконні правові акти презентують собою їх найбільшу категорію у частині правового врегулювання всіх сторін і видів діяльності у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки. Зокрема, на веб-сайті Міністерства культури та інформаційної політики України вказано чимало такого роду правових актів, зокрема, Перелік відомостей, що становлять службову інформацію в Міністерстві культури та інформаційної політики України [233]; та ін.

7. Накази та інші підзаконні правові акти інших центральних органів виконавчої влади та установ загальнодержавного рівня, прикладом яких можуть бути рішення Ради національної безпеки і оборони України «Оновлений Перелік осіб, які створюють загрозу національній безпеці» від 13 грудня 2022 р. [223]; «Про заходи щодо вдосконалення державної інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки України» [289]; наказ ГК ЗСУ «Про організацію взаємодії між Збройними силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану» [303]; та ін.

У разі суперечностей в правовому регулюванні одних й тих же правовідносин у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки, інших центральних органів виконавчої влади і Міністерства культури та інформаційної політики України треба керуватися нормою підзаконного правового акту вказаного профільного міністерства.

8. Накази та інші підзаконні правові управлінні, департаментів чи відділів інфраструктури місцевих державних адміністрацій.

Прикладом такого підзаконного правового акту може бути так названий «Порядок організації роботи з розгляду запитів на отримання публічної інформації в управлінні інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Миколаївської обласної державної адміністрації» [135, с. 16]; та ін.

За наявності суперечностей в правовому регулюванні одних й тих же правовідносин у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки різних за рівнем державних адміністрацій перевагу мають норми

О.А. Кириченко

правового акту відповідних управлінь, департаментів чи відділів місцевих державних адміністрацій вищого рівня.

9. Накази та інші підзаконні правові акти локального правового регулювання відповідних юридичних осіб у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки.

10. Непрямо фактично відносяться до правових актів й керівні роз'яснення вищих судових інстанцій, прикладом чого може стати постанова пленуму Верховного суду України від 27 лютого 2009 року № 1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» [316]; та ін.¹² Викладена величезна кількість правових актів, що регулює прямо чи побіжно різні аспекти діяльності у сфері журналістської галузі права і діяльності та медіабезпеки дає підстави побачити нагальну необхідність кодифікації даного законодавства у вигляді **Журналістського кодексу України або Медіа кодексу України** [20, с. 93], а рівно будь-якої іншої країни світу, що може стати надто дієвим фактором забезпечення найбільш ефективного, раціонального і якісного отримання, оцінки і використання завідомо достовірних, незавідомо достовірних, завідомо недостовірних та незавідомо недостовірних відомостей як в юридичному, так й журналістському чи іншому масмедійному доказуванні або у будь-якій публічній дискусії.

Питання 3. Інноваційна класифікація юридичних наук у контексті їхніх базисних основних гіперзавдань та за іншими підставами

Незважаючи на те, що на сьогодні авторам відомо вже **декілька сотень класифікацій юридичних наук (права) у цілому** [350, с. 223-483; та ін. див. також 166; 213; 221; 234; 235; 288; 307; та ін. і додат. 7 дійсного видання], всі вони побудовані в традиційному і застарілому

¹² Але дані повноваження зовсім логічно мають бути передані докорінне реформованим в гіпергілку державної влади органам прокуратури, лише які мають природну функцію здійснювати нагляд за точним, одноманітним і неухильним дотриманням законів і підзаконних правових актів представниками всіх гілок державної влади та всіма без виключення соціосуб'єктами держави, в т. ч. й інститутом президентства країни [135, с. 16] [135, с. 73-79; див. Замість висновків та пропозицій п. 2.2.1.5.4. статті VIII «Базисні оперативні та бюрократичні порядки найбільш ефективного, раціонального і якісного попередження порушення і відновлення порушеного правового статусу різних видів соціосуб'єктів» Конституційного кодексу України, а рівно будь-якої іншої держави світу дійсного видання].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

підході, принципово однаково успадковують загальні недоліки і можуть бути зведені до наступної схеми класифікаційного поділу :

1. Історичні юридичні науки.
2. Теоретичні юридичні науки.
3. Галузеві юридичні науки.
4. Міжгалузеві юридичні науки.
5. Спеціальні або/та прикладні юридичні науки.
6. Міжнародні юридичні науки¹³ [350, с. 223-483].

¹³ **Основними недоліками традиційних класифікацій юридичних наук (права) в цілому**, розповсюджених в існуючих підручниках та в іншій навчальній та інформаційно-довідковій, у т.ч. й енциклопедичній, літературі з теорії держави і права [350, с.223-483], є, згідно результатів спеціального дослідження даної проблеми [104, с. 63; 350, с. 8-9, 223-483; та ін.; див. також додат. 7 дійсного видання], наступні :

1. Побудова цих класифікацій на :

1.1. Застарілій і принципово помилковій та необґрунтованій концепції держави і права як основних об'єктів теорії держави і права і, як наслідок, й юридичних наук у цілому [104, с. 63; 350, с. 8].

1.2. Одночасно декількох класифікаційних основах (що неприпустимо при класифікації будь-яких об'єктів, відношень чи категорій), коли, як бачимо, підставою для виділу першої і другої з вказаних груп юридичних наук є предмет і метод вивчення тих чи інших суспільних відносин, третьої і четвертої груп – предмет, метод і галузева будова правового регулювання, п'ятої і шостої груп – додатково й сфера спеціального призначення «наукового продукту» цих наук та ін. [104, с. 63; 350, с. 8].

1.3. Помилковому змішуванні понять «право» і «юридична наука» і зведення останнього з них лише до першого з понять, що було традиційним для першій класифікаційних поділів, але, на жаль, що досить часто представлено у навчальній літературі останніх років видання.

2. Неповнота класифікаційного поділу, який в жодному із традиційних варіантів вирішення даної проблеми не містив у собі перелік всіх без винятку існуючих юридичних наук і, як правило, супроводжується лише орієнтовним перерахуванням тих з юридичних наук, що можуть входити до тієї чи іншої групи.

3. Вказані класифікації не можуть :

3.1. Показати необхідний розвиток існуючих і практичну потребу негайної появи низки нових юридичних наук чи їх основного «наукового продукту».

3.2. Чітко визначити завдання, об'єкти, поняття, систему та інші теоретичні категорії юридичних наук у цілому (**базисні завдання** та ін.), їх окремих груп (**групові завдання** та ін.) та кожної окремої юридичної науки (**часткові завдання** та ін.).

4. Традиційні класифікації юридичних наук побудовані на ототожнюванні термінів «теоретичні основи» і «методологія», коли семантичне значення

О.А. Кириченко

Причому, наприклад, В.К. Бабаєв, виступаючи редактором підручника із так званої Теорії держави і права, в якому достатньо представницький авторський колектив в межах теми про правосвідомість, правову культуру та правове виховання, що саме по собі вже містило в собі надто застарілі найменування вказаних власне юридичних категорій¹⁴ і визначення сутності низки тісно пов'язаних з даною проблематикою фактично надто важливих для відмежування від псевдонаукової юридичної діяльності («юридіко-наукової словесної діареї») юридичних

останнього з них має полягати у позначенні вчення лише про методи, що складають тільки частину теоретичних основ юридичних наук у цілому, їх окремих груп чи конкретних юридичних наук [104, с. 63; 350, с. 9].

¹⁴ Що саме по собі вже викладене достатньо архаїчно. І вже давно, коли будь-хто з юристів мали б зрозуміти фактичний поділ всіх юридичних наук і відповідних юридичних категорій на правові і умовно неправові та на антиделіктні і умовно «безделіктні», а значить й частковість поняття «правові» у порівнянні з поняттям «юридичні», хоча б з 2013 р. з моменту початку довгострокової надто широкої наукової апробації, перш за все, в Російській Федерації в межах четвертого Пермського конгресу вчених-юристів була виставлена і не менше п'яти років поспіль знаходилася на сайті матеріалів цього конгресу одна із перших гіперповідей представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра «Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии)» [95] та у низці наукових статей представників даної наукової школи юриспруденції, *що у 2013 р. спочатку були повернуті редакцією як такі, що не мають будь-якої новизни та цінності, а трохи пізніше все ж таки були опубліковані у провідних російських рецензованих наукових виданнях* [78, с. 101-105; 96, с. 106-110; 162, с. 111-116; 195, с. 9-13; та ін.]. І, зокрема, у вказаній гіперповіді за першим номером було наведене наступне визначення базисних завдань, що мають виконувати всі юридичні науки : 1. Розробка та реалізація ефективного (з найкращими результатами), раціонального (з найменшими витратами) та якісного (за відсутності суперечностей та інших недоліків) правового врегулювання необхідних сторін суспільного життя, тобто права (правотворчість, правозастосування). 2. Розробка та застосування ефективних, раціональних та якісних засобів подолання порушень вказаного правового регулювання, тобто засобів подолання правопорушень (антиделіктологія). 2. Вузівська підготовка та перепідготовка юристів (юридосвіта). 3. Проведення з цією метою наукових досліджень (юриданаукотворчість) [95, с. 2], а також дві додаткові класифікації юридичних наук в контексті правотворчості та правозастосування на правові юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, регулятивні) і на умовно позаправові юридичні науки (теоретичні, методичні) та в контексті антиделіктології на антиделіктні юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, методичні) і на умовно «безделіктні» юридичні науки (теоретичні, регулятивні) [95, с. 30].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

категорій : й закономірно знову – про власне правовий нігілізм, правовий ідеалізм чи правовий романтизм, правову демагогію, правовий дилетантизм, юридичний фетишизм, правовий цинізм та ін. (див. додат. 7 дійсного видання), тут же викладає не менш архаїчну та аналогічну викладеному вище узагальненому варіанту традиційного розуміння даної проблеми вже власний, підготовлений, мабуть й всі без виключення інші положення даного підручника, «з урахуванням сучасних вимог» власне вже 2023 року, варіант класифікації юридичних наук (див. додат. 7 дійсного видання).

Власне тому привертають до себе увагу чисельні публікації, перш за все, таких представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра, як О.А. Кириченко та Ю.О. Кириченко (Ланцедової) [350, с. 223-483], в яких вже з 2000 р. ставилося питання щодо подолання вказаних недоліків у контексті удосконалення системи власне юридичних наук (юриспруденції) у цілому на принципово новому переосмисленні завдань та об'єктів даного виду суспільних наук, врахування єдиної, а не декількох основ для цієї класифікації, надання їй всеохоплюючого і перспективного вигляду, коли б **такий класифікаційний поділ як й загально відома таблиця хімічних елементів Д.І. Менделєєва розкриває дійсні теоретичні основи кожної з існуючих окремих юридичних наук, показує, які саме новітні юридичні науки, в якій гіпергрупі і групі, з якими власне теоретичними основами і «науковим продуктом» мають з'явитися у перспективі** [133, с. 36; 134, с. 69; 135, с. 17-18; 350, с. 10].

Непоодинокими є й приклади того, що певні автори, скоріше за все, знаючі викладений інноваційний підхід, що, з однієї сторони, важко спростувати, а з іншої сторони, у контексті існуючого колективного його ігнорування, як це було з п'ятикратним повним проходженням Є.В. Кириленком передзахисної процедури із захистом дисертації з цими та іншими такого роду інноваційними підходами [76; 77; та ін.], й боязно підтримати, навіть в останніх підручниках та навчальних посібниках із так званої теорії держави і права або із загальної теорії права уникають висвітлення проблеми класифікації юридичних наук, зводячи її як й у першому вітчизняному підручнику з теорії держави і права власне до переліку і стислої характеристики юридичних наук [39, с. 293-300] чи навіть лише галузей права [359, с. 170-172; та ін.], називаючи іноді тільки конституційне, адміністративне, цивільне і кримінальне право [224, с. 59]; та ін.

Одну з останніх варіацій розробленої О.А. Кириченком, Ю.О. Ланцедовою та О.С. Тунтулою **інноваційної класифікації юридичних наук на підставі їхніх базисних основних гіперзавдань**

О.А. Кириченко

(першого і другого базисного основного гіперзавдання юриспруденції) з урахуванням уточненого найменування, поняття, системи, інших основ існуючих і перспективних юридичних наук) [105, с. 68-70; 115, с. 9-13; 133, с. 36-38; 134, с. 69-72; 135, с. 18-21; та ін.] доцільно подати у такій редакції:

1. Теорологічні юридичні науки, тобто науки, які покликані розробити філософські, соціологічні, політологічні, філологічні, психологічні, педагогічні, теорологічні, історичні та інші теоретичні основи щодо раціонального, ефективного та якісного виконання кожного із базисних гіперзавдань юриспруденції та проведення кожного із базисних напрямків юридичної діяльності, а також для становлення та розвитку в контексті виконання даного гіперзавдання інших юридичних наук:

1.1. *Мононауки*: Філософія юриспруденції (філософія права¹⁵), Політологія юриспруденції (теорія держави в межах такої традиційної теоретичної юридичної науки, як «Теорія держави і права»), Соціологія юриспруденції (соціологія права), Психологія юриспруденції (юридична психологія), Юридекономіка (на основі політекономії), Теорологія юриспруденції (теорія права в межах тієї ж традиційної теоретичної юридичної науки «Теорія держави і права»), Історія вітчизняної політології і теорології юриспруденції (історія держави і права України), Історія зарубіжної політології і теорології юриспруденції (історія держави і права зарубіжних країн), Історія правових вчень (історія правових і політичних вчень) та ін. [133, с. 36; 134, с. 69-70; 135, с. 18-19].

1.2. **Полінауки**: Енциклопедія юриспруденції, Педагогіка юриспруденції, Філологія юриспруденції, Медіа юриспруденції або Юридична журналістика та ін. [133, с. 37; 134, с. 70; 135, с. 19].

2. Регулятивні юридичні науки, які мають розробити правове регулювання «безделіктних» (позитивних, неконфліктних) сторін суспільного життя:

2.1. **Теорологія державно-правового управління** (державне управління, яке як систему наук необхідно повернути в «лоно» юриспруденції) [134, с. 70].

2.2. **Галузеві регулятивні юридичні науки**:

2.2.1. Внутрішні: Авіаційнобудівна, Autobудівна, Аграрна, Антиделіктна (правоохоронне право), Атмосферна, Атомноенергетична,

¹⁵ Тут і надалі вказане існуюче найменування науки, коли відсутність такого пояснення свідчить про те, що у першому випадку запропоноване найменування перспективної юридичної науки або залишене найменування існуючої науки [133, с. 36; 134, с. 70; 135, с. 18].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

Банківська, Бібліотечна, Будівельна, Бюджетна, Ветеринарна, Видавнича, Військова, Вогнеборна, Водна, Дозвільна, Житлова, **Журналістська чи Медіа**, Залізничнобудівна, Земельна, Кораблебудівна, Культурологічна, Лізингова, Лісова, Ліцензійна, Машинобудівна, Медична, Метрологосертифікатна, Мистецька, Митна, Муніципальна, Надрoarхеологічна (кодекс про надра та ін.), Наукова, Нотаріальна, Освітнянська, Пенсійна або Соціальна, Податкова, Працеохоронна, Прикордонна, Природоохоронна, Промислова, Реєстраційна, Санітарна, Сімейна, Споживчоохоронна, Спортивна, Страхова, Теологічна, Торгівельна, Транспортна, Фармацевтична, Фінансова, Шоубізнесова та ін. галузь права України [134, с. 70-71].

2.2.2. Міжнародні : Атмосферна, Атомноенергетична, Будівельна, Видавнича, Дипломатична або Консульська, Екологічна, Журналістська чи Медіа, Кораблебудівна, Космічна, Мистецька, Морська, Освітнянська, Спортивна, Теологічна, Транспортна, Фармацевтична, Шоубізнесова та ін. галузь права [134, с. 71].

3. Антиделіктні юридичні науки :

3.1. **Базисноантиделіктні юридичні науки**, які мають розробити правову основу (базис) раціонального, ефективного та якісного подолання кожної з груп та видів правопорушень :

3.1.1. Внутрішні :

3.1.1.1. **Супутня моноантиделіктна базисноантиделіктна юридична наука** : Конституційна галузь права України шляхом кодифікації Конституції України [181] та низки конституційних чи органічних законів : Про Вищий антикорупційний суд [267]; Про Вищу раду правосуддя [269]; Про Державну кримінально-виконавчу службу України [280]; Про Кабінет міністрів України [295]; Про національну поліцію [297]; Про прокуратуру [311]; Про судоустрій і статус суддів [317]; та ін.

3.1.1.2. **Моноантиделіктні базисноантиделіктні юридичні науки** : Антикримінальна (кримінальне) і Адміністративна галузь права України [133, с. 37].

3.1.1.3. **Регулятивно-антиделіктні базисноантиделіктні юридичні науки** : Трудова (трудова), Де-факто майново-договірна (цивільне) і Де-юре майново-договірна (арбітражне, господарське) галузь права України [133, с. 38; 135, с. 19].

3.1.2. Міжнародні : Антикримінальна, Де-факто майново-договірна і Де-юре майново-договірна галузь права [135, с. 20].

3.2. **Процедурні юридичні науки**, на які покладається завдання з розробки правової форми (процедури, порядку) раціонального,

ефективного та якісного подолання кожної з груп та видів правопорушень :

3.2.1. Внутрішні :

3.2.1.1. **Полінауковий напрям** : Теорологія антиделіктних відомостей ¹⁶ (теорія доказів).

3.2.1.2. **Супутня моноантиделіктна процедурна юридична наука** : Конституційне судочинство України замість закону України «Про Конституційний суд України» [297] і Регламенту Конституційного суду України [320].

3.2.1.3. **Моноантиделіктні процедурні юридичні науки** : Антикримінальне (кримінальне процесуальне) та Адміністративне (адміністративний процес) судочинство України.

3.2.1.4. **Регулятивно-антиделіктні процедурні юридичні науки** : Трудове (частково – процедурна частина Кодексу законів про працю, в основному – низка інших дисциплінарних правових актів), Де-факто майново-договірне (цивільне процесуальне) і Де-юре майново-договірне (арбітражне процесуальне, господарське процесуальне) судочинство України.

3.2.1.5. **Додаткові процедурні юридичні науки** : Ордиристичне (процедурна частина теорії ОРД), Виправно-трудове (кримінально-виконавче) і Виконавче (низка виконавчих правових актів за іншим судочинством, ніж антикримінальне) судочинство України.

3.2.2. Міжнародні : Антикримінальне, Ордиристичне, Де-факто майново-договірне і Де-юре майново-договірне судочинство [134, с. 71].

3.3. Методичні юридичні науки, завдання яких полягає в розробці складових частин гласної (криміналістичної) і негласної (ордиристичної) методики (технічних засобів, загальних правил поведження з ними; тактичних прийомів проведення практичних дій; методичних рекомендацій з проведення кожної зі стадій такого подолання) подолання правопорушень :

3.3.1. Мононауки : Криміналістика, Ордиристика (методична частина теорії ОРД) [134, с. 71-72].

¹⁶ Що, зокрема, в Англії набуло вигляду самостійної міждисциплінарної юридичної науки, тобто для всіх видів судочинства [167, с. 6-7; див. також додат. 7 дійсного видання]. З цим, в наслідок тісного взаємозв'язку даної теорології з іншими положеннями кожного із видів судочинства і, перш за все кодексу (із якого такого роду положення вилучити й взагалі неможливо, всі без винятку положення якого і є науковим продуктом саме відповідної процедурної юридичної науки), погодитися неможна і розвиток цієї теорології в контексті власне міждисциплінарних зв'язків доцільніше здійснювати в межах полінаукового напрямку в контексті відповідних спеціальних монографічних досліджень.

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

3.3.2. Полінауки : Деліктологія (кримінологія), Юридична медицина (судова медицина), Юридична психіатрія (судова психіатрія), Юридична бухгалтерія (судова бухгалтерія), Юридична статистика (судова статистика), Юридична кібернетика (судова кібернетика) та ін.

3.3.3. Полінаукові напрями : Юридична експертологія (судова експертологія), Юридична одорологія (криміналістична одорологія), Юридична мікрооб'єктологія (криміналістична, судова мікрооб'єктологія) та ін. [133, с. 38; 134, с. 72; 135, с. 20].

Наведена базова класифікація юридичних наук на підставі їхніх базисних основних гіперзавдань може бути також представлена у частині, з одного боку, виконання лише першого базисного основного гіперзавдання юриспруденції, тобто правології - розробити і застосувати ефективне, раціональне та якісне правове регулювання необхідних сторін суспільного життя (права), що фактично означає здійснення правотворчості та правозастосування і реалізується в межах позитивних чи безделіктних правовідносин, в т. ч. й правовідносин у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки [133, с. 38-39; 134, с. 72; 135, с. 20-21].

З іншого боку, дану базову класифікацію юридичних наук можна представити і в контексті виконання другого базисного основного гіперзавдання юриспруденції, тобто антиделіктології - розробити і застосувати ефективні, раціональні та якісні засоби подолання кримінальних, адміністративних, дисциплінарних, де-факто майново-договірних чи де-юре майново-договірних правопорушень, що здійснюється вже в межах негативних або деліктних правовідносин [133, с. 39; 134, с. 72], в т. ч. й у разі порушення соціосуб'єктами, які залучені у сферу журналістської чи іншої масмедійної діяльності та/чи медіабезпеки, норм **Журналістської галузі права або Медіа галузі права** у вигляді, перш за все, **Кодексу масмедіа чи журналістів або Масмедійного кодексу України** чи порушення ними будь-яких інших норм права [135, с. 21].

Тому варто звернутися й до однієї із останніх варіацій запропонованої цими же авторами **інноваційної класифікації юридичних наук у контексті першого базисного основного гіперзавдання юриспруденції, фактично - правотворчої і правозастосовчої діяльності** [115, с. 13; та ін.] чи **правології**, що у лаконічній формі доцільно представити таким чином :

1. Правові юридичні науки (базисноантиделіктні юридичні науки, процедурні юридичні науки, регулятивні юридичні науки; у відомому аспекті – теорологічні юридичні науки), основним «науковим

О.А. Кириченко

продуктом» яких має стати врешті-решт розробка відповідного кодифікованого правового акта (кодексу).

2. Неправові юридичні науки (методичні юридичні науки; у відомому аспекті – теорологічні юридичні науки), завдання яких вже знаходяться у контексті лише антиделіктних задач юридичної діяльності [133, с. 39; 134, с. 72; 135, с. 21].

Інноваційну класифікацію юридичних наук у контексті другого базисного основного гіперзавдання юриспруденції (антиделіктної діяльності чи антиделіктології), ці ж автори бачать такою :

1. Антиделіктні юридичні науки (базисноантиделіктні юридичні науки, процедурні юридичні науки, методичні юридичні науки; у відомому аспекті – теорологічні юридичні науки).

2. Безделіктні юридичні науки (регулятивні юридичні науки; у відомому аспекті – теорологічні юридичні науки) [115, с. 13; 133, с. 39; 134, с. 72; 135, с. 21].

Питання 4. Інноваційне розуміння сутності розвитку окремих груп антиделіктних юридичних наук

Розглянута одна з останніх варіацій інноваційної класифікації юридичних наук у контексті їх базисних основних гіпергрупових завдань та окремо з інших підстав (див. питання 1.3, додат. 7 дійсного видання) була широко апробована автором та іншими представниками наукової школи юриспруденції професора Аланкіра [17, с. 95-100; 19, с. 798-824; 69, с. 62-89; 76, с. 12-13; 77, с. 12-13; 88, с. 207-217; 89, с. 217-226; 90, с. 60-62; 91, с. 90-91; 92, с. 9-12; 93, с. 9-12; 94, с. 27-36, 39-40; 95, с. 27-35, 36, 47; 96, с. 106-110; 99, с. 32-36; 101, с. 133-147, 151, 210-211; 102, с. 79-96; 105, с. 68-73; 106, с. 80-89; 107, с. 6-15; 108, с. 4-21; 109, с. 25-29; 113, с. 17-20; 115, с. 9-13; 133, с. 36-38; 134, с. 69-72; 135, с. 18-21; 139, с. 179-184; 145, с. 914-920; 148, с. 1448-1454; 150, с. 376-382; 151, с. 913-918; 162, с. 111-116; 163, с. 15-20; 165, с. 5-11; 195, с. 10-12; 1219, с. 17; 350, с. 21-22; 357, с. 7-14; та ін.; див. також додат. 7 дійсного видання].

Але, на жаль, принципово даний інноваційний варіант класифікації юридичних наук досі практично не отримав офіційного визнання, за винятком однієї з відомих авторам публікацій у зарубіжному науковому виданні, що рецензується, в якій. однак, розглянута інноваційна класифікація була обрана як основа для розробки другим співавтором цієї наукової статті свого варіанту вирішення вказаної проблеми [207, с. 468-469].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

Через це розроблена Ю.О. Ланцедовою одна з останніх варіацій інноваційної класифікації юридичних наук у контексті їх базисних основних гіпергрупових завдань та окремо з інших підстав потребує подальшої наукової апробації, детального роз'яснення та конструктивного розвитку, найкраще, у контексті широкої коректної наукової дискусії. Адже, на жаль, є непоодинокі приклади та зворотного. Наприклад, у одному з випадків у першому і другому варіантах кандидатської дисертації Є.В. Кириленка та в офіційно розісланих їх авторефератах спеціальні розділи відповідно «Можливості розвитку адміністративного права та процесу за новітньою класифікацією юридичних наук» [76, с. 12-13] та «Становлення класифікації юридичних наук та можливості удосконалення по ній галузей знань адміністративної спрямованості» [77, с. 12-13] у наступних третьому та четвертому варіантах цієї ж дисертації та їх офіційно розісланих авторефератів на вимогу некоректних опонентів вже були виключені [139, с. 186].

З огляду на подальшу широку апробацію розробленої Ю.О. Ланцедовою, О.С. Тунтулою та іншими представниками наукової школи юриспруденції професора Аланкіра однією з останніх варіацій інноваційної класифікації юридичних наук у контексті їх базисних основних гіпергрупових завдань та окремо з інших підстав з урахуванням того, що з'явився в літературі вказаний факт [207, с. 468-469], подальша широка апробація викладеного в попередньому питанні дійсного видання варіанту даної інноваційної класифікації набуває особливої доктринальної, проектної законодавчої та іншої прикладної значимості [17, с. 98; 19, с. 785-797; 139, с. 186; 145, с. 1779; 148, с. 2321; 150, с. 1249; 151, с. 1786; та ін.].

Адже вказана інноваційна класифікація юридичних наук взагалі та базисні основні гіперзавдання та гіпероб'єкти юриспруденції (див. питання 1.1 дійсного видання), на яких, передусім, й побудована ця класифікація, достатньо логічно містять в собі вельми важливі доктринальні передумови для докорінного реформування низки суспільних та гуманітарних наук. Зокрема, серед запропонованої у даній класифікації гіпергрупи теорологічних юридичних мононаук вказано на безумовну необхідність появи таких нових чи докорінно реформованих суспільних та гуманітарних наук, що покликані розробити відповідні теорологічні основи як під кожную з інших теорологічних юридичних наук, так й галузеву регулятивну юридичну науку та антиделіктну юридичну науку, тобто як під базисні основні гіпероб'єкти – право і засоби подолання правопорушень, а саме: Філософія юриспруденції замість Філософії права [389; та ін.];

О.А. Кириченко

Політологія юриспруденції - Політології права чи Правової політології [262; та ін.] або Теорії держави в рамках такої традиційної вже давно застарілої, не лише змістовно, а й концептуально, теоретичної юридичної науки, як «Теорія держави та права» [359; та ін.]; Соціологія юриспруденції - Соціології права [346; та ін.]; Юридекономіка – на основі Політекономії [393; та ін.]; Теорологія юриспруденції - Теорії права в межах тієї ж традиційної теоретичної юридичної науки «Теорія держави і права» [359; та ін.], Історія вітчизняної політології і теорології юриспруденції - Історія держави і права України [72; та ін.]; Історія зарубіжної політології і теорології юриспруденції - Історії держави і права зарубіжних країн [75; та ін.]; Історія правових вчень - Історії правових і політичних вчень [209; ін.]; та ін.; а серед теорологічних юридичних полінаук - взагалі низка неіснуючих зараз, але необхідних для належного розвитку юриспруденції таких сукупностей знань, як Філологія юриспруденції, Педагогіка юриспруденції, Медіа юриспруденції чи Юридична журналістика та ін. [148, с. 2321; див. також додат. 7 дійсного видання].

Деякі традиційні суспільні науки зустрічаються в удосконаленому для юриспруденції вигляді та в інших гіпергрупах і групах наук даної класифікації юридичних наук, коли поміж регулятивних юридичних наук вказана теорологія державно-правового управління, яка повинна з'явитися замість так званого «державного управління» [48; та ін.], яке, як систему власне наук, необхідно повернути в «лоно» юриспруденції [148, с. 2321-2322; див. також додат. 7 дійсного видання].

Викладене місцезнаходження докорінно оновлених за назвою для потреб юриспруденції суспільних та гуманітарних наук зумовлює і відповідне як принципове реформування наукових основ кожної з них, так і привнесення до їх материнських суспільних чи гуманітарних наук необхідних доктринальних категорій юриспруденції, наукового розвитку цих материнських галузей суспільних знань [139, с. 187; 148, с. 2322].

На підставі розглянутої інноваційної класифікації юридичних наук у контексті їх базисних основних гіпергрупових завдань та окремо з інших підстав (див. питання 1.1, додат. 7 дійсного видання) може бути визначений і фактичний науковий статус, завдання та інші основи будь-якої без винятку існуючої чи перспективної юридичної науки, коли кожна із теорологічних юридичних наук покликана розробити відповідні теорологічні основи, наприклад, Філософія юриспруденції – філософські основи, призначені забезпечити найбільш ефективно, раціональне та якісне як виконання базисних основних і додаткових гіперзавдань та здійснення кожного з базисних основних і додаткових

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

гіпернапрямів юридичної діяльності, так і розвиток кожної з інших теоретичних та будь-якої іншої існуючої чи перспективної юридичної науки.

Якщо ж звернути увагу на регулятивні юридичні науки, то стає зрозумілим, що, наприклад, Житлова галузь права є регулятивною правовою безделіктною юридичною наукою, яка покликана розробити найбільш ефективне, раціональне та якісне правове регулювання житлових та пов'язаних з ними інших правовідносин у вигляді Житлового кодексу [71; 139, с. 187; 148, с. 2322].

Поряд з теоретичною полінаукою «Медіа юриспруденції» або «Юридична журналістика», що має розробляти теоретичні засоби масмедійного достовірного оприлюднення різних сторін виникнення, існування і розвитку кожної з інших юридичних наук та, перша за все, їхніх результатів, поміж регулятивних юридичних наук має з'явитися **Журналістська або Медіа галузь права**, завданням якої є розробка правового регулювання найбільш ефективного, раціонального і якісного здійснення журналістської чи медіа діяльності та безпеки, що має бути представлене у вигляді, в решті решт, не існуючої системи розгалужених і частково із повторюваними положеннями законами та іншими правовими актами, зокрема, Про масмедіа [298], Про суспільні медіа України [318], Про систему інформування України [313], Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні [284], Про кінематографію [296], Про електронні комунікації [286], Про інформаційні агентства [289], Про рекламу [312] та ін. [281; 289; 292; 293; 303; та ін.], а всеохоплюючого кодифікованого правового акта - **Кодексу масмедіа чи журналістів або Масмедійного кодексу України**.

Кожна ж з базисноантиделіктних юридичних наук, скажімо, Конституційна галузь права, є базисноантиделіктною правовою юридичною наукою, яка повинна розробити правовий базис найбільш ефективного, раціонального та якісного визнання легітимними чи нелегітимними діянь, рішень або правових актів суб'єктів владних повноважень [139, с. 187-188; 148, с. 2322].

Аналогічно Конституційне судочинство є процедурною антиделіктною правовою наукою, яка покликана розробити найбільш ефективну, раціональну та якісну процедуру чи правовий порядок визнання легітимними чи нелегітимними діяння, рішення чи правові акти суб'єктів владних повноважень у вигляді Кодексу конституційного судочинства тощо. [139, с. 188; 148, с. 2322-2323].

Кожна з методичних юридичних мононаук, наприклад, ордістика – замість застарілих і теоретично необґрунтованих за назвою і, як наслідок, за змістом, так званих Основ чи Теорії оперативно-

О.А. Кириченко

розшукової роботи (Теорія ОРД) [206; 226; та ін.], що зовсім логічно віддзеркалює й відповідним чином юридичне некомпетентне за найменуванням та змістом не кодифіковане законодавство [302; та ін.], є методичною антиделіктною неправовою юридичною наукою, призначення якої полягає у розробці найбільш ефективної, раціональної та якісної негласної методики подолання кожного різновиду правопорушень у вигляді негласних технічних засобів та загальних правил поведінки з ними, тактичних прийомів проведення негласних заходів або їх комбінації, а також негласних методичних рекомендацій щодо виявлення, припинення, розкриття та досудового розслідування кримінальних правопорушень, судового розгляду та перегляду антикримінальної справи, виконання остаточних слідчих та судових рішень, проведення роботи з особою, яка звільнилася з місць позбавлення волі або погашення судимості та проведення інших заходів щодо попередження кримінальних правопорушень (злочинів, паразлочинів, параквазізлочинів, паранешасних випадків, нещасних випадків), а також негласних методичних рекомендацій щодо подолання кожного з інших, крім кримінальних, правопорушень, нагадаємо : адміністративних, дисциплінарних, майново-договірних (традиційних цивільних) та де-юре майново-договірних (господарських чи арбітражних або економічних) правопорушень (проступків, парাপроступків, квазіпроступків, параквазіпроступків, параказусів, казусів) (див. питання 2.3, додат. 5, 6 дійсного видання) на кожній із аналогічних процедури притягнення до відповідного виду і ступеню тяжкості та інших стадій такого подолання цих правопорушень [139, с. 188; 148, с. 2323].

З огляду на це, важко погодитися з позицією одного із співавторів згаданої наукової статті [207, с. 468-469], у якій розроблена Ю.О. Ланцедовою інноваційна класифікація юридичних наук у контексті їх гіпергрупових завдань, ще раз підкреслимо, фактично була взята за основу для розробки її власного варіанту вирішення даної проблеми, але, на жаль, з відмовою від суттєвих положень цієї нової доктрини. Наприклад, у запропонованому в аналізованій науковій статті варіанті класифікації юридичних наук теоретичні науки було названо традиційно теоретичними юридичними науками. У той час як в одній із публікацій на основі аналізу понад 100 традиційних класифікацій юридичних наук [350, с. 223-483], що у цьому виданні було певною мірою доопрацьовано та значною мірою розширено (див. додат. 7 дійсного видання), серед багатьох інших їхніх недоліків було виділено необґрунтоване ототожнення термінів «теоретичні основи» та «методологія» [350, с. 9], коли семантичне значення останнього з них має полягати в позначенні вчення тільки

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

про методи, що становить лише частину теоретичних засад юридичних наук загалом, їх окремих груп чи конкретних юридичних наук [139, с. 189; 138, с. 2322-2324; 350, с. 9].

Термін «методологія» не може охопити, зокрема, такі теоретичні засади кожної з юридичних наук, як історія розвитку цієї науки, її завдання, об'єкти, поняття, систему, науковий статус, дидактичні засади тощо. [109, с. 189; 123, с. 2324].

Тому цілком обґрунтовано запропоновано замість термінів «методологія» (семантичне тлумачення сутності якого суперечить вказаному традиційному його змістовному наповненню всіма теоретичними основами, а не лише положеннями про методи) та «теоретичні основи» (що виглядає вже менш лаконічним, ніж перший із термінів) використовувати словосполучення «теорологія», яка представляється такою ж лаконічною, як і термін «методологія» [139, с. 189; 148, с. 2324].

Крім цього, термін «теорологія» здатний охопити будь-які теоретичні засади як кожної конкретної юридичної науки, і юридичних наук загалом. Наприклад, Ю.Д. Ткач цілком логічно застосовує цей термін у позначенні першої частини криміналістики та ординстики [192, с. 27, 31; 356, с. 138; та ін.], а Ю.О. Ланцедова достатньо обґрунтовано реалізувала цей же термін у назві першої з гіпергруп юридичних наук – теорологічних юридичних наук, у класифікації юридичних наук у контексті їх гіпергрупових завдань [350, с. 9; див. додат. 7 дійсного видання]. І вказане найменування даної гіпергрупи юридичних наук не треба замінювати на традиційне і в такому аспекті давно застаріле словосполучення «теоретичні основи» [139, с. 189; 148, с. 2324].

Аналогічно видаються вельми необґрунтованими і такі перейменування у вказаній класифікації :

1. Антиделіктних юридичних наук на «юридичні науки протидії правопорушенням» [207, с. 468], хоча б тому, що запропонована в новій доктрині найменування даної гіпергрупи юридичних наук є лаконічнішим [139, с. 189; 148, с. 2324].

2. Базисноантиделіктних юридичних наук на «матеріальні юридичні науки» [207, с. 469], оскільки матеріальними юридичними науками у традиційному значенні цього слова є також і регулятивні юридичні науки, а власне термін «матеріальні» не відображає базисної сутності цієї групи антиделіктних юридичних наук – розробити кодифікований правовий базис (основу) подолання конкретного виду правопорушень [139, с. 189; 148, с. 2324-2325].

О.А. Кириченко

3. Процедурні юридичні науки на «процесуальні юридичні науки» [207, с. 469]. Адже дана група антиделіктних юридичних наук поєднує в собі як існуючі традиційні процесуальні науки – Конституційне, Адміністративне, Цивільне (Де-факто майново-договірне) та Господарське (Де-юре майново-договірне) судочинство, так і перспективні процедурні юридичні науки Ордістичне (Оперативно-розшукове), Виправно-трудова (Кримінально-виконавча) та Виконавче судочинство (виконавчі процедури по всім іншим, окрім, кримінальні, правопорушенням), які фактично становлять поза процесуальну процедуру подолання відповідних видів правопорушень. Саме через вказані причини найменування цієї групи юридичних наук саме процедурними, що поєднує процесуальний і поза процесуальний порядок подолання правопорушень, ніж процесуальними, є більш обґрунтованим [139, с. 190; 148, с. 2325].

Найбільшій алогічності набуває прихильність в контексті основної мети цієї статті - розкрити інноваційне розуміння даної нової доктрини наукового статусу традиційної кримінології як науки, покликаної розробити особливості кримінологічних положень у контексті подолання кожного з різновидів правопорушень [207, с. 469], відмова від більш точного в даному аспекті найменування вказаної методичної антиделіктної неправової юридичної полінауки терміном «Деліктологія».

Адже латинське походження терміна кримінології (від лат. *crimen* – злочин і ... логія) – наука про злочинність, її причини, заходи запобігання, а також особистість злочинця) [190], тобто у контексті подолання лише власне кримінальних правопорушень [189, с. 4 та ін.], з усією очевидністю поступається терміну «деліктологія» на основі іншого латинського терміна (лат. *delictum*), що означає проступок або правопорушення взагалі, і може показати, що дана сукупність інтегральних знань є причинно-наслідковими відносинами в контексті подолання кожного з різновидів правопорушень, тобто в т.ч. адміністративних, трудових або дисциплінарних, де-факто майново-договірних або цивільних і де-юре майново-договірних або господарських (арбітражних, економічних), а не лише кримінальних правопорушень, серед яких власне злочин, у свою чергу, є лише одним із шести різновидів кримінальних правопорушень [139, с. 190-191; 148, с. 2325-2326; див. питання 2.3, додат. 5, 6 дійсного видання].

Але у будь-якому разі навіть таке, змінене на гірший бік, розглянуте сприйняття у цій науковій статті [207, с. 468-469] нової доктрини класифікації юридичних наук у контексті їх гіпергрупових завдань на тлі практично повного ігнорування даної нової доктрини класифікації юридичних наук іншими представниками традиційної,

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

хоча і дуже застарілої, юриспруденції все ж таки в контексті повного ігнорування даної інноваційної класифікації виглядає в певній мірі позитивним [139, с. 191; 148, с. 2326].

Сутність супутніх антиделіктних юридичних наук
Ю.О. Ланцедова та О.С. Тунтула вбачають у тому, що Конституційна галузь права та судочинство України покликані розробити кодифіковане правове регулювання базису та процедури (порядку, форми) антиделіктних правовідносин щодо встановлення факту правомірності або нелегальності діянь, рішень та правових актів суб'єктів владних повноважень,¹⁷ коли залежно від сутності порушених правовідносин має порушуватися антикримінальне, адміністративне, трудове, де-факто майново-договірне або де-юре майново-договірне судочинство для притягнення винного суб'єкта владних повноважень до відповідного виду юридичної відповідальності за допомогою призначення покарань, парапокарань і квазіпокарань [148, с. 2326; 364, с. 73-74].

Відновлення порушеного правового статусу частково може здійснюватися у межах :

1. Оновленого Конституційного судочинства України.
2. Відповідного виду судочинства залежно від того, яке саме правопорушення вчинено, правовідносини порушено (наприклад, у вигляді пред'явлення позову про відшкодування збитків (фізичної, майнової та/або моральної шкоди та втраченої вигоди) [139, с. 191; 148, с. 2326; 364, с. 74].

На думку Ю.О. Ланцедової, **сутність моноантиделіктних юридичних наук** полягає в тому, що Антикримінальна та оновлена Адміністративна галузь права та судочинство України повинні розробити кодифіковане правове регулювання базису та процедури (порядку, форми) притягнення до антикримінальної та адміністративної карально-виховної, відновлювальної та/або :

1. Накладення покарань, парапокарань і квазіпокарань [139, с. 191; 148, с. 2326-2327; 364, с. 74].
2. Подання позову про відновлення правового статусу в антикримінальному та адміністративному судочинстві¹⁸ за допомогою:

¹⁷ Цей базис та процедура мають міститися у таких перспективних кодексах, як Конституційний кодекс України та Кодекс конституційного судочинства України [139, с. 191; 148, с. 2326; 364, с. 74].

¹⁸ А не цивільного позову, як це має місце зараз у порядку ст. 128 КПК України [185]. Такий позов, позивач та відповідач повинні бути складовою

О.А. Кириченко

2.1. Відшкодування збитків (шкоди: фізичної, майнової та/або первинної та вторинної моральної шкоди; втраченої вигоди).

2.2. Іншого відновлення порушеного правового статусу потерпілого [139, с. 192; 148, с. 2327; 364, с. 74].

Сутність регулятивно-антиделіктних юридичних наук
Ю.О. Ланцедова цілком обґрунтовано вбачає в тому, що Трудова, Де-юре майново-договірна та Де-юре майново-договірна галузь права та судочинство України, які регулюють як позитивні (регулятивні), так і антиделіктні правовідносини, повинні розробити два види кодифікованого правового регулювання базису (основи) та процедури (форми, порядку) у вигляді відповідно Трудового, Де-факто майново-договірного та Де-юре майново-договірного кодексів України та Кодексів трудового, де-факто майново-договірного та де-юре майново-договірного судочинства України.

У такому разі названі науки та кодекси забезпечували б аналогічно :

1. Моноантиделіктним юридичним наукам :

1.1. Притягнення винного до дисциплінарної, де-факто майново-договірної або де-юре майново-договірної карально-виховної, відновлювальної та/або супутньої юридичної відповідальності, насамперед у вигляді накладення покарань, парапокарань і квазіпокарань [139, с. 192].

1.2. Подання позову про відновлення порушеного правового статусу соціосуб'єкта за допомогою відшкодування збитків або іншого відновлення його правового статусу [139, с. 193; 148, с. 2327; 364, с. 74].

2. Супутнім антиделіктним юридичним наукам :

2.1. Визнання легітимним або нелегітимним діянь, рішень та правових актів адміністрації в галузі трудових прав, свобод, обов'язків та інтересів підпорядкованих соціосуб'єктів, коли встановлення нелегітимності такого роду діянь, рішень та правових актів адміністрації має, крім відновлення порушеного правового статусу підлеглого соціосуб'єкта, тягти за собою для адміністрації та, не виключено, і, навпаки, підлеглого соціосуб'єкта – дисциплінарну карально-виховну юридичну відповідальність [148, с. 2327-2328].

2.2. Подання позову про відновлення порушеного правового статусу соціосуб'єкта за допомогою відшкодування збитків або іншого

кожного з базисних видів судочинства – антикримінального, адміністративного, трудового чи дисциплінарного, де-факто і де-юре майново-договірного, а не бути частиною, що алогічно має місце в даний час, лише традиційного цивільного судочинства [139, с. 192; 364, с. 74].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

відновлення його правового статусу [139, с. 193; 148, с. 2328; 364, с. 75].

3. Регулятивним юридичним наукам, коли врегулювання позитивних відповідно до внутрішніх державно-управлінських, де-факто майново-договірних та де-юре майново-договірних правовідносин має здійснюватися однією юридичною наукою та одним кодексом поряд з виконанням інших, у даному випадку антиделіктних, вказаних вище завдань.

У традиційному адміністративному праві та процесі спільне знаходження базису та процедури, з одного боку, антиделіктних правовідносин, а з іншого боку, позитивних (безделіктних) правовідносин, виглядає досить алогічним (тим більше, за наявності ще й властивих адміністративній галузі права конституційних та трудових антиделіктних) правовідносин) та підлягає належному вирішенню [139, с. 193; 148, с. 2328; 364, с. 75], про що більш детально мова піде окремо (див. питання 1.5 дійсного видання).

Сутність додаткових антиделіктних юридичних наук, за концепцією Ю.О. Ланцедової, полягає в тому, що Ордиристичне, Виправно-трудове та Виконавче судочинство України покликані розробити кодифіковане правове регулювання додаткових процедур (порядків, форм) подолання правопорушень, а саме :

1. Кодекс ордиристичного судочинства України – має презентувати процедуру (порядок) застосування складових частин негласної методики подолання кожного з різновидів правопорушень паралельно відповідної як моноантиделіктної та регулятивно-антиделіктної процедури (порядку) подолання правопорушень, тобто в рамках антикримінальної, адміністративної, трудової. і де-юре майново-договірного судочинства, так супутньої процедури встановлення факту легальності чи нелегальності діянь, рішень та правових актів суб'єктів владних повноважень, тобто в межах конституційного та трудового судочинства, останнє у частині відновлення трудових прав, свобод, підлеглого соціосуб'єкта, обов'язків та підлеглого соціосуб'єкта підлеглого суб'єкта та, не виключається, й адміністрації [139, с. 193-194; 148, с. 2328-2329].

Цим самим здійснюється супутнє так зване «ордиристичне супроводження» всіх названих видів судочинства [139, с. 194; 148, с. 2329].

2. Кодекс виправно-трудового судочинства України – продовження процедури Кодексу антикримінального судочинства України [169] на стадії виконання остаточних слідчих та судових рішень у антикримінальних справах насамперед у вигляді позбавлення волі.

О.А. Кириченко

3. Кодекс виконавчого судочинства України - продовження процедур інших процедурних кодексів на стадії виконання остаточних позасудових та судових рішень у відповідних антиделіктних справах :

3.1. Кодексу конституційного судочинства України.

3.2. Кодексу адміністративного судочинства України.

3.3. Кодексу трудового судочинства України.

3.4. Кодексу де-факто майново-договірного судочинства України [364, с. 75].

3.5. Кодексу де-юре майново-договірного судочинства України [139, с. 194; 148, с. 2329; 364, с. 76].

На основі викладеної інноваційної сутності окремих гіпергруп, груп та самостійних юридичних наук неважко уявити й найближчу та стратегічну перспективу чи при необхідності і поетапність їх розвитку.

Питання 5. Інноваційне розуміння перспектив розвитку окремих гіпергруп і базисних груп юридичних наук

Інноваційне розуміння перспектив розвитку окремих юридичних наук адміністративістської спрямованості правильніше уявити в такий спосіб. Витоки цілеспрямованого дослідження сутності, змісту та взаємовідносин юридичних наук адміністративістської спрямованості перебувають у низці публікацій О.А. Кириченка та Ю.О. Ланцедової, які запропонували виділити до окремої групи регулятивні юридичні науки. Згодом О.С. Тунтула досить обґрунтовано регулятивні юридичні науки перемістила у новій класифікації юридичних наук на друге після теоретичних юридичних наук місце, а також звернула особливу увагу на з'ясування сутності та співвідношення між собою Конституційної, Адміністративної та Трудової галузі права та судочинства України [139, с. 194; 148, с. 2329].

Подальша популяризація та розвиток підходу О.С.Тунтули спостерігається у низці робіт Є.В. Кириленка, який особливу увагу розгляду та розвитку цієї проблеми приділив в рамках першого та другого офіційних варіантів кандидатської дисертації та належно розісланих їх авторефератів [76, с. 12-13; 77, с. 12-13; 148, с. 2329; див. також додат. 7 дійсного видання].

У вказаних кандидатських дисертаціях та останніх варіаціях доктринального, законодавчого та прикладного докорінного реформування Адміністративної галузі права та судочинства та інших юридичних наук адміністративістської спрямованості Є.В. Кириленко, Ю.О. Ланцедова та О.С. Тунтула [76, с. 12-13; 77, с. 12-13; 94, с. 34-35;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

95, с. 33-35; 101, с. 144-147; 139, с. 195-197; 148, с. 2329-2332; та ін.] пропонують здійснити за такими концептуальними напрямками.

Оновлення базисноантиделіктної юридичної науки «Адміністративна галузь права України» та процедурної антиделіктної юридичної науки «Адміністративне судочинство України» Є.В. Кириленко та О.С. Тунтула вбачають у тому, що завдання цих та інших юридичних наук адміністративістської спрямованості уточнюються через докорінне реформування традиційного адміністративного права та процесу на основі нової класифікації юридичних наук, коли оновлена Адміністративна галузь права України та Адміністративне судочинство України мають створити лише відповідно правовий базис та порядок (форму, процедуру) подолання адміністративних правопорушень: притягнення до адміністративної карально-виховної, відновної та супутньої відповідальності та звільнення від неї, виконання рішень антиделіктних органів у цих справах та ін., що має бути подане в Адміністративному кодексі України, замість базисноантиделіктної частини КпАП України, тобто ст. ст. 1-212-24 даного кодексу, [171] та Митного кодексу України, тобто, ст. ст. 458-485 вже цього кодексу, [211], а також у Кодексі адміністративного судочинства України [169], замість процедурної частини КпАП України, тобто його ст. ст. 213-330, [172] та Митного кодексу України, тобто. ст. ст. 456-457, 486-542 цього кодексу [148, с. 2329; 211].

Необхідність появи нової теоретичної регулятивної юридичної науки «Теоретична державно-правового управління» та близько 50 галузевих регулятивних юридичних наук, на думку О.А. Кириченка та Є.В. Кириленка, обумовлена тим, що вони покликані створити теоретичні основи та кодифіковане регулювання виділених переважно з Особливої частини традиційного адміністративного права різних галузей позитивних («безделіктних», неконфліктних) правовідносин, теоретико-прикладні основи надійного пізнання, визнання, забезпечення та відновлення правового статусу всіх соціосуб'єктів [81, с. 78; 139, с. 195; 148, с. 2329].

Розвиток супутньої базисноантиделіктної юридичної науки «Конституційна галузь права України»¹⁹ та супутньої процедурної

¹⁹ Замість Конституції України [181] та низки конституційних чи органічних законів : Про Вищий антикорупційний суд [267]; Про Вищу раду правосуддя [269]; Про Державну кримінально-виконавчу службу України [280]; Про Кабінет міністрів України [295]; Про національну поліцію [297]; Про прокуратуру [311]; Про судоустрій і статус суддів [317]; та ін. [139, с. 196].

О.А. Кириченко

*антиделіктної юридичної науки «Конституційне судочинство України»*²⁰ Ю.О. Ланцедова та О.С. Тунтула вбачають у тому, що ці науки покликані створити на основі об'єднання існуючого конституційного та адміністративного судочинства у Конституційному кодексі України та Кодексі конституційного судочинства України політико-правовий базис державності, а також порядок :

1. Визнання нелегітимними чи легальними дій, рішень та правових актів суб'єктів правотворчої, правозастосовчої чи антиделіктної гілок державної влади, коли такі дії суперечать положенням підзаконного акта або поточному чи Основному закону [139, с. 195-196; 148, с. 2330].

2. Порушення у разі встановлення такого факту нелегітимності відповідного судочинства для притягнення винного суб'єкта владних повноважень до відповідного виду і характеру та належного ступеня суворості карально-виховної юридичної відповідальності.

3. Також притягнення винного суб'єкта владних повноважень та за наявності підстав й інших соціосуб'єктів до :

3.1. Супутньої конституційної відповідальності.

3.2. Відновлювальної конституційної відповідальності з :

3.2.1. Відшкодуванням збитків (шкоди : фізичної, майнової та/або первинної та вторинної моральної шкоди; втраченої вигоди).

3.2.2. Іншого відновленням правового статусу всіх потерпілих соціосуб'єктів [81, с. 78; 139, с. 196; 148, с. 2330].

Оновлення базисноантиделіктної юридичної науки «Трудова галузь права України» (Трудовий кодекс України) та процедурної антиделіктної юридичної науки «Трудове судочинство України» (Кодекс трудового судочинства України), як вважає Є.В. Кириленко у розвиток позиції О.А. Кириченка, полягає в тому, що названі юридичні науки покликані розробити у вигляді Трудового кодексу України (на основі базисноантиделіктної частини КЗпП України [170], статутів про дисципліну [51; 52; 53; та ін.], інших правових актів про працю [299; та ін.] та Кодексу трудового судочинства України (замість

²⁰ Замість закону України «Про Конституційний суд України», де процедурі розгляду справ у Конституційному суді України присвячено розд. 2 «Конституційне провадження» [297] та, по суті, неправового акта – Регламенту Конституційного суду України, прийнятого не парламентом, а самим КС України [320], що подає деструктивний приклад для всіх інших судів самим створювати процедури розгляду та перегляду антикримінальних, адміністративних, трудових, де-факто майново-договірних та де-юре майново-договірних справ [139, с. 196; 148, с. 2331].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

процедурної частини КЗпП України [170], статутів про дисципліну [51; 52; 53; та ін.], інших правових актів про порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності [299; та ін.] правовий базис і порядок :

1. Регулювання повного обсягу внутрішніх стосовно юридичної особи державно-управлінських правовідносин, за винятком майново-договірних [81, с. 78; 139, с. 196-197; 18, с. 2330-2331].

2. Притягнення до дисциплінарної карально-виховної, відновної відповідальності (дисциплінарні покарання, дисциплінарні парапокарання, дисциплінарні квазіпокарання) [139, с. 197; 148, с. 2332].

3. Притягнення до дисциплінарної супутньої відповідальності.

4. Відновлення порушеного правового статусу як підлеглих соціосуб'єктів, так й адміністрації шляхом :

4.1. Відшкодування потерпілій особі збитків (шкоди : фізичної, майнової та/або первинної та вторинної моральної шкоди; втраченої вигоди).

4.2. Іншого відновлення правового статусу соціосуб'єктів, звільнення винної особи від покарання тощо [81, с. 79; 139, с. 197; 148, с. 2331].

Інноваційні доктринальні можливості розвитку процедурних юридичних наук полягають у наступному.

Початок розкриття нових доктринальних можливостей розвитку процедурних юридичних наук було покладено О.А. Кириченком, який запропонував перейменувати традиційну так звану «Теорію ОРД» [206; 226; та ін.] в «Оердологію» [84, с. 68; 86, с. 196-197; та ін.], що згодом було уточнено терміном «Ордистика» [89, с. 219; та ін.], і, зрештою, переросло в обґрунтування необхідності розвитку теорії ОРД у дві нові юридичні науки – методичну юридичну науку «Ордистика» [94, с. 30, 62-83; 101, с. 138; 350, с. 22; та ін.] та процедурну юридичну науку «Ордистичне судочинство України» [101, с. 138; та ін.], названу спочатку «Ордистичним регламентом України» [90, с. 61; та ін.], за допомогою поетапної кодифікації секретної підзаконної правової регламентації негласної діяльності щодо подолання як кримінальних, так і інших правопорушень [106, с. 80-81; 139, с. 198; 148, с. 2331-2332].

Цей підхід, згідно з пропозицією Ю.О. Ланцедової, має завершитися ухваленням відповідного кодексу і, зрештою, процедурну юридичну науку було названо «Ордистичне судочинство України», а розроблені цією наукою кодекси – «Кодекс ордистичного судочинства України» та «Міжнародний кодекс ордистичного судочинства», які

О.А. Кириченко

повинні містити Загальну та Особисту частини та стільки розділів, скільки є допусків по роботі із секретними документами: «для службового користування», «таємно», «щільком секретно», «особливої важливості», з викладом вичерпного переліку ординістичних заходів відповідного рівня секретності, підстав, суб'єктів та детального порядку їх проведення [94, с. 59-60; 101, с. 267; 148, с. 2332; 194, с. 72-73; та ін.].

Незважаючи на те, що з обґрунтування основ викладеного підходу з докорінного перетворення традиційної теорії ОРД в Ординістику та Ординістичне судочинство минуло вже майже тридцять років і аналогічна позиція з використанням закінчення «-істика» надалі утвердилася і на найвищому рівні правового врегулювання необхідних сторін суспільного життя у вигляді так званої «конституціоналістики» [265], «цивілістики» [386] та низки інших інноваційних назв юридичних галузей знань, псевдовчені-оперативники продовжують завзято затримувати розвиток теорії ОРД саме на такому архаїчному та явно юридично некомпетентному рівні [206; 226; 302; та ін.].

Водночас гостру необхідність аналогічної інноваційної сутності та назв представники наукової школи юриспруденції професора Аланкіра обґрунтували й усім іншим процедурним юридичним наукам та розробленим ними кодексам, коли і остання частина процедурних юридичних наук – регламентні юридичні науки перетворилися на відповідні види судочинства [106, с. 81; 139, с. 198; 148, с. 2332].

При цьому за допомогою детальної систематизації колишніх та існуючих підходів до найменування процедурних юридичних наук Ю.О. Ланцедова та О.С. Тунтула у низці публікацій розкрили сутність наступних основних **семи варіантів найменування і змісту процедурних юридичних наук та відповідних кодексів**.

Перший варіант найменування і змісту процедурних юридичних наук та їх кодексів представлений такою колишньою назвою процедурної юридичної науки, як «Кримінально-процесуальне право України», що алогічно та юридично некомпетентне окремі автори зберегли після появи у 2012 році й нового власне Кримінального процесуального кодексу України [185] аж до 2023 року [351; та ін.] та відповідного кодексу – «Кримінально-процесуальний кодекс України» 1960 р. [188], а також чинними «Кримінально-виконавчим правом України» як процедурною юридичною наукою [186] та кодексом «Кримінально-виконавчий кодекс України» [187], коли назви обох цих юридичних наук та їх кодексів були і залишаються семантично та юридично необґрунтованими [106, с. 81; 139, с. 198].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

У цьому аспекті доцільно викласти обґрунтування необхідності перейменування першої із вказаних процедурних юридичних наук. Логіку появи такої нової термінології, як «Антикримінальна галузь права України», «Антикримінальний кодекс України», «Антикримінальне судочинство України», «Кодекс антикримінального судочинства України», «антикримінальні відомості» та ін. О.А. Кириченко та С.А. Кириченко виводять із наступної аргументації. У ч. 1 ст. 7 «Організація міліції та її підпорядкованість» старого закону України «Про міліцію» [300] та у ч. 3 ст. 12 закону України «Про національну поліцію» [301] першими у переліку підрозділів міліції вказані підрозділи кримінальної міліції та відповідно кримінальної поліції, що порівняно з аналогічними за будовою негативними у контексті подолання правопорушень термінами «кримінальне угруповання», «кримінальна держава» та ін. більш правильно уточнити як «підрозділи антикримінальної міліції» або «підрозділи антикримінальної поліції» [106, с. 81; 164, с. 171].

Необхідність перейменування другої, але ще чинної процедурної юридичної науки «Кримінально-виконавче право України» [186] та відповідного за назвою її кодексу [187] у контексті попередньої концептуально більш вираженої її назви, як «Виправно-трудове право України» [30] та відповідного кодексу «Виправно-трудовий кодекс України [31], такими словосполученнями, як відповідно «Виправно-трудове судочинство України» та «Кодекс виправно-трудового судочинства України», О.А. Кириченко виводить із наступної аргументації. В останніх найменуваннях даної процедурної юридичної науки та її кодексу, що, по суті, є продовженням антикримінального судочинства на стадії виконання будь-яких судових рішень за результатами подолання кримінальних правопорушень, видається більш правильна концепція пенітенціарної, а не фактично пеністєціарної [94, с. 48; 95, с. 47; та ін.], системи – виправити засудженого за допомогою праці [106, с. 81-82; 139, с. 199].

Існуюча ж практика фактичного утримання засуджених та пенітенціарної системи за рахунок податків законослухняних громадян, а не за рахунок праці осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння, призводить до того, що не винна особа фактично відбуває покарання, а законослухняні громадяни. Це особливо очевидно внаслідок неконституційної заміни (оскільки таке питання має вирішуватися лише за допомогою всенародного референдуму)

О.А. Кириченко

смертної кари²¹ довічним ув'язненням,²² хоч і мінімальним, але довічним утриманням особи, яка не має права вільно жити в суспільстві. Існуюче найменування цієї науки та її кодексу містить установку лише на виконання призначеного судом антикримінального покарання, а викладеного більш точного завдання цієї процедури виконання судового рішення тут не вбачається [106, с. 82; 139, с. 199].

Відповідно до вимог ч. 2 ст. 3 Конституції України [181], виконання яких відповідно до ч. 2 ст. 102 Конституції України у будь-якому разі зобов'язаний забезпечити Слуга Народу - Президент України [181], фактично зобов'язує державу створити такі умови, щоб потерпілій від суспільно небезпечного діяння особі були повністю відшкодовані збитки (шкода: фізична, майнова та/або первинна та вторинна моральна шкода; упущена вигода) з моменту подання заяви, а вже згодом усі ці витрати треба відшкодовувати за рахунок винного, і якщо такого не встановлено - за рахунок власне пенітенціарної системи, тобто за рахунок солідарної праці всіх засуджених. Вони повинні утримуватися в місцях позбавлення волі на кошти, що залишилися, у кожного з них від відрахувань на таке утримання цієї системи. **Бо як працює засуджений, так має і утримуватися. У разі ж ухилення, засуджений може перебувати у місцях позбавлення волі та більший за призначений судом строк до повного погашення такого боргу. Інакше таких утриманців-засуджених повинні утримувати інші засуджені особи, але ніяк не держава, а отже, законослухняні платники податків!** [106, с. 82; 139, с. 199-200].

Власне тому треба визнати явно неконституційними, тобто такими, що цинічно порушують вимоги ч. 2 ст. 3 Конституції України про обов'язок держави утвердити і забезпечити права та свободи всіх співвітчизників²³ [181], наступні положення чинної пенітенціарної (а

²¹ Історично існували дуже різні способи та форми смертної кари і найбільш гуманним в сучасних умовах способом здійснення смертної кари вбачається смертельна ін'єкція, коли людина вмирає практично безболісно шляхом процесу, що схожий на поступове засипання [337].

²² Явна неконституційність і навіть цинічна кримінальність української, та й іншої, процедури заміни смертної кари довічним ув'язненням детально обґрунтована у цілій низці публікацій представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра [79, с. 30-32; 139, с. 389-399; 145, с. 1940-1952; 148, с. 2482-2494; 150, с. 1412-1424; 151, с. 1950-1956; 202, с. 87-91; 358, с. 124-138; та ін.].

²³ Тим більше, правового статусу законослухняних платників податків, тобто засуджених співвітчизників за рахунок відповідного цинічного порушення правового статусу законослухняних співвітчизників [139, с. 200].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

по суті, що виходить від так званого інституту «смотрящих» і тісно пов'язаних з ними інших власне кримінальних «понять (правовідносин)», - пенітенціарної [94, с. 48; 95, с. 47; та ін.], системи :

- абз. 8 ч. 1 ст. 8 «Основні права засуджених» КВК України, згідно з якими засуджений має право, а не зобов'язаний працювати – «... має право : на оплачувану працю відповідно до трудового законодавства ...»; ²⁴ [187]

- ч. 1 ст. 118 «Залучення засуджених до позбавлення волі до суспільно корисної праці» гл. 18 «Праця засуджених до позбавлення волі» КВК України, за якими, «... засуджені до позбавлення волі мають право працювати. Робота здійснюється на добровільній основі на підставі договору цивільно-правового характеру або трудового договору, що укладається між засудженою та фізичною особою - підприємцем або юридичною особою, для яких засуджені здійснюють виконання робіт або надання послуг» [187];

- абз. 1 ч. 1 ст. 121 «Утримання із заробітку чи іншого доходу засуджених до позбавлення волі КВК України», згідно з якими, «особи, які відбувають покарання у виправних колоніях, відшкодовують витрати на їх утримання, крім вартості харчування, взуття, одягу, білизни, спецхарчування та спецодягу» ²⁵ [187].

²⁴ Тоді як ч. 1 ст. 9 «Основні обов'язки засуджених» КВК України цинічно не передбачає обов'язок засудженого працювати, щоб відшкодувати всі витрати, що пов'язані з його утриманням [187].

²⁵ А хто ж тоді відшкодовує вартість харчування, взуття, одягу, білизни, спецхарчування та спецодягу засудженого? І хто відшкодовує інші витрати, якщо засуджений відмовляється здійснити своє право на оплачувану роботу? Адже згідно з п. 7 Порядку відшкодування вартості витрат на утримання засуджених в установах виконання покарань, «вартість витрат на утримання засуджених в установах виконання покарань ... відшкодовується із нарахованого ним заробітку, пенсій та іншого доходу ...» [196]. Якщо ж пенсії та іншого доходу в засудженого немає, а здійснити своє право на оплачувану роботу засуджений відмовляється, то, зрозуміло – держава, тобто. фактичні законотворчі платники податків. «Битий небитого везе» [93, с. 27-28]. Наприклад, згідно абз. 2 розд. II Опис проблем, які обумовили прийняття Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року, станом на 1.01.2022 р. на кожну тисячу осіб українського населення приходилася одна особа, яка утримувалася в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах [343], а, значить, й фактично утримувалася за рахунок податків з вказаних законотворчих осіб. Звичайно, можливий і інший сценарій – такі витрати засуджені, які не бажають працювати в місцях позбавлення волі, відшкодовують за рахунок коштів, що є у них на волі, що

О.А. Кириченко

В основі виховання засуджених повинні лежати не принципи власне кримінального світу [кримінальні наглядачі - «смотрящие», пеніс (через що найменування цієї системи власне «пеністеціарної» [94, с. 48; 95, с. 47; та ін.], виглядає цілком виправданим) та ін.], а праця, що забезпечує гарантоване виправлення та утримання як засудженого, так і всієї виправно-трудової системи відбування покарань та гарантованого відшкодування потерпілим збитків (фізичної, майнової та/або первинної та вторинної моральної шкоди; втраченої вигоди) [106, с. 82; 139, с. 201].

У той же час, доцільно підкреслити, що за межами як КПК [181], так й КВК України [187] існує низка інших законів та інших загальнодержавних чи галузевих правових актів, що стосуються процедури подолання кримінальних правопорушень, зокрема. закони України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» [264]; «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання рішень Європейського суду з прав людини» [270]; «Про застосування амністії в Україні»²⁶ [287]; «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» [304]; «Про попереднє ув'язнення» [308]; «Про пробацію»

також не може бути прийнято. Адже такий підхід стимулюватиме правопорушників таким чином порушувати правове регулювання, щоб злочинно здобутих внаслідок цього коштів вистачило як відшкодувати витрати на своє утримання у місцях позбавлення волі, так і на безбідне (а, найкраще, заможне) «відбуття покарання» у місцях позбавлення волі [109, с. 201].

²⁶ Інститути амністії і помилування, незалежно від того, що в останньому з випадків здійснюються президентом держави безпосередньо, а у першому – опосередковано шляхом підписання ним прийнятого парламентом відповідного закону, який є згідно ч. 2 ст. 102 Конституції України єдиним в країні власне гарантом дотримання Основного закону та прав і свобод людини [181], суперечать яка вимогам ст. 1, ч. 2 ст. 3 та ч. 1 ст. 8 Конституції України у частині проголошення нашої держави правової, визнання та проголошення дій в ній принципу верховенства права і головного обов'язку держави і всіх державних органів, а значить й самого президента, утвердити і забезпечити права та свободи людини [181], тобто у рівній ступені переслідуваної і потерпілої особи, так й вказаним вимогам ч. 2 ст. 102 Основного закону. **Адже змінюючи у даному випадку по суті остаточне рішення суду з мотивів не його незаконності, а з інших, що враховуючі, лише чи передусім інтереси переслідуваної особи, президент відповідним чином порушує правовий статус потерпілої особи, оскільки звільняє переслідувану особу від відбуття покарання повністю чи частково !!! Тому у будь-якій правовій державі відверто незаконних інститутів амністії та помилування не повинно бути взагалі.**

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

[310]; та ін.; загальнодержавні і галузеві правові акти, наприклад, Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження [239]; Положення про порядок здійснення помилування [243]; Порядок взаємодії установ виконання покарань, уповноважених органів з питань пробації та суб'єктів соціального патронажу під час підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк²⁷ [247]; Правила внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України [260]; та ін., що обумовлює необхідність проведення всеосяжної кодифікації як антикримінального судочинства, так й процедурного виправно-трудового законодавства лише в межах відповідно Кодексу антикримінального судочинства та Кодексу виправно-трудового судочинства.

Другий варіант найменування та змісту процедурних юридичних наук та їх кодексів найбільш представницький і охоплює відповідно Господарське процесуальне право України [394] та Господарський процесуальний кодекс України [41], Кримінальне процесуальне право України [347] та Кримінальний процесуальний кодекс України [185] та Цивільне процесуальне право України [399] та Цивільний процесуальний кодекс України [388].

Аналогічно тому, як виникла вже обґрунтована в цьому питанні необхідність удосконалити назви спочатку Кримінального права України та Кримінально-процесуального права України,²⁸ а пізніше Кримінального процесуального права України, не можна погодитися з існуючим найменуванням і Цивільного права України та Цивільного

²⁷ Причому при наступному внесенні змін одноособово МЮ України до даного спільного наказу міністерств юстиції, соціальної політики, охорони здоров'я та внутрішніх справ України допущено цинічне та/чи юридично некомпетентне (**що по відношенню до міністерства перш за все юстиції виглядає й взагалі як блюзнірство !!!**) порушення вже цитованих вимог ст. 1, ч. 2 ст. 3 та ч. 1 ст. 8 Конституції України [181]. Будь-які зміни у правовий акт мають бути внесені лише тим же самим органом, що його прийняв, у даному випадку спільно міністерствами юстиції, соціальної політики, охорони здоров'я та внутрішніх справ України, або спільно їх правонаступниками.

²⁸ У тому числі й із вже обґрунтованою необхідністю говорити про саме Кримінальну, а не «Уголовную» відповідно до галузі права чи судочинства чи кодексу у частині походження українського слова «кримінальний» від англійського слова «criminal», а не від давньоруських слів «голова» та «убитий». від яких і походить прикметник «кримінальний» [292; 405].

О.А. Кириченко

процесуального права України, навіть у запропонований удосконалений варіант їх найменування Цивільною галуззю права України та Цивільним судочинством України, які також не відображають сутності тих правовідносин, базисноантиделіктну та процедурну регламентацію яких і мають розробити названі юридичні науки. По-перше, за наявності слова «цивільний» напрошується існування протилежного, отже, військового правового регулювання аналогічних правовідносин, що відповідає дійсності. Така юридична наука, як «Військова галузь права України» [8; та ін.], може претендувати на існування, але це вже буде регулятивна, а не базисноантиделіктна юридична наука [106, с. 82-83; 139, с. 201-202].

По-друге, у ч. 1 ст. 1 «Відносини, що регулюються цивільним законодавством» ЦК України вказано, що цим законодавством «регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), що ґрунтуються на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників» [387].

Тут, як бачимо, на першому місці вказані особисті немайнові відносини та немає акценту уваги (щоб розмежувати ці правовідносини із господарсько-правовими) на фізичних осіб як суб'єктів вказаних правовідносин. Фактично дана галузь права зародилася ще Стародавньому Римі і власне з майново-договірних правовідносин між фізичними особами [49; 331; та ін.].

Тому більш правильним було б цю галузь права та відповідне судочинство іменувати відповідно словосполученнями «Де-факто майново-договірна галузь права України» («Де-факто майново-договірний кодекс України») та «Де-факто майново-договірне судочинство України» («Кодекс де-факто майново-договірного судочинства України») [106, с. 83; 139, с. 202].

У такому разі й існуюче Господарське право України та Господарське процесуальне право України доцільніше було б перейменувати відповідно у «Де-юре майново-договірну галузь права України» («Де-юре майново-договірний кодекс України») та «Де-юре майново-договірне судочинство України» («Кодекс де-юре майново-договірного судочинства України»), у контексті чого була б вказівка не лише на базисні правовідносини вказаних юридичних наук, а й на те, що ці правовідносини існують уже між юридичними особами [106, с. 83; 139, с. 202-203].

Третій варіант найменування та змісту процедурних юридичних наук представлений лише такою процедурною юридичною наукою, як «Адміністративне судочинство України», яка на сьогоднішній день, на жаль, знаходиться у межах традиційного, архаїчного та юридичне некомпетентного за назвою і змістом,

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

Адміністративного права України [3, с. 231-269; та ін.] та відповідним кодифікованим правовим актом «Кодекс адміністративного судочинства України» [169], які за завданнями і змістом фактично є частиною Конституційного судочинства України та відповідного кодексу. Тому, хоч і даний кодекс нібито і має найбільш зважене найменування, але вся алогічність даної ситуації полягає в тому, що зараз ця сукупність юридичних знань та кодекс перебувають у межах не Конституційного судочинства України, а науки «Адміністративне право України», яка разом із цим поєднує у собі ще й процедуру розгляду справ про адміністративні правопорушення, і є частиною Кодексу про адміністративні правопорушення, а також Загальну частину майже всіх регулятивних юридичних наук [106, с. 83; 139, с. 203].

Тому лише тоді все стане на свої належні місця, коли чинне Адміністративне судочинство України [3, с. 231-269] об'єднається з Конституційним судочинством України та буде представлена єдиним Кодексом конституційного судочинства України, а базисноантиделіктні положення та норми традиційного відповідно до Адміністративного права України [3, с. 12-230, 373-410] та Кодексу України про адміністративні правопорушення [171] утворять «чисту» Адміністративну галузь права України та відповідний Адміністративний кодекс України; процедурні положення та норми все того ж традиційного відповідно Адміністративного права України [3, с. 411-450] та Кодексу України про адміністративні правопорушення [172] - власне процедурну юридичну науку «Адміністративне судочинство України» та «Кодекс адміністративного судочинства України», а Особлива частина традиційного Адміністративного права України щодо розкриття теоретичних основ та прикладних особливостей правового регулювання окремих напрямків державної діяльності – загальні та окремі особливі положення системи регулятивних юридичних наук та їх відповідних кодексів [106, с. 83-84; 139, с. 203].

Четвертий варіант найменування та змісту процедурних юридичних наук є поєднанням в одному кодексі базисноантиделіктних та процедурних норм права, що має місце, насамперед, у Кодексі України про адміністративні правопорушення, де розд. I «Загальні положення» стосується як базисноантиделіктних, так і процедурних норм права; гл. 4 «Накладення адміністративного стягнення» підрозд. I «Загальна частина» розд. II «Адміністративне правопорушення та адміністративна відповідальність» - лише процедурних норм права [171; 172], а гл. 2 «Адміністративне

О.А. Кириченко

правопорушення та адміністративна відповідальність» та гл. 3 «Адміністративне стягнення» підрозд. I розд. II «Адміністративне правопорушення та адміністративна відповідальність» та в повному обсязі підрозд. II «Особлива частина» цього розділу – лише базисноантиделіктних норм [171; 172].

Частково за таким же принципом побудовано і Кодекс законів про працю України, де попереднього більш-менш чіткого розмежування базисноантиделіктних та процедурних норм права в цьому кодексі не було, але процедурні норми також викладаються як у цьому кодексі, зокрема, в гл. XV «Індивідуальні трудові спори» та ін. [170], так і за межами цього кодексу у вигляді низки процедурних законів, наприклад, законів України «Про матеріальну відповідальність військовослужбовців та прирівняних до них осіб за шкоду, заподіяну державі» [299], та ін.; різних статутів та положень про дисципліну та інших прирівняних до них статутів, галузевих чи типових правил внутрішнього розпорядку та інших правових актів, наприклад, Дисциплінарний статут Збройних Сил України [51]; Дисциплінарний статут Національної поліції України [52]; Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ [53]; Дисциплінарний статут служби цивільного захисту [54]; Положення про дисципліну працівників гірничих підприємств [241]; Положення про дисципліну працівників залізничного транспорту [242]; Правила внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України [260]; Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань [262]; Типові правила внутрішнього службового розпорядку [353]; Типові правила внутрішнього трудового розпорядку для працівників навчально-виховних закладів системи Міністерства освіти України [354]; та ін.; частково у цілій низці інших законів і правових актів, зокрема, у законі України «Про попереднє ув'язнення» [308]; Кодексі цивільного захисту України [173]; Кримінально-виконавчому кодексі [187]; Митному кодексі України [211]; та ін., де також викладаються окремі положення трудових правовідносин відповідних категорій осіб; та ін.

Таким чином, хоча й базисний правовий акт у галузі трудових правовідносин й замислювався власне як Кодекс законів про працю, він так і не зміг охопити всі без винятку існуючі закони та інші загальнодержавні і галузеві правові акти у цій сфері і поза межами даного кодексі залишилося та з'явилося додатково безліч інших законів та інших такого роду правових актів, що поєднують у собі як галузеві регулятивні правові норми базисних та галузевих трудових правовідносин, так й базисноантиделіктні і процедурні правові норми

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

у вигляді фактично визначення сутності дисциплінарних проступків окремих видів і категорій, а також порядку (процедури) їх подолання.

Тому існує гостра необхідність в появі належної як системи докорінно удосконалених існуючих і нових регулятивних юридичних наук, так й базисноантиделіктної юридичної науки «Трудова галузь права України» та «Трудового кодексу України», а також процедурної юридичної науки «Трудове судочинство України» і відповідного всеосяжного кодифікованого правового акта – «Кодекс трудового судочинства України» [106, с. 84; 139, с. 204].

П'ятий варіант найменування та змісту процедурної юридичної науки представляє таку перспективну процедурну юридичну науку, яку пропонується назвати «Виконавче судочинство України», а відповідний кодифікований правовий акт - словосполученням «Кодекс виконавчого судочинства України», для того, щоб об'єднати виконавчі провадження за результатами судового розгляду та перегляду справ про всі інші, крім кримінальних, правопорушення [139, с. 204].

В даний час дана процедура не кодифікована і представлена рядом правових актів, перш за все, законом України «Про виконавче провадження» [266], «Про органи та особи, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів» [305]; та ін., а також інші правові акти : «Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження» [239]; та ін. [106, с. 84; 139, с. 205; та ін.].

Шостий варіант найменування та змісту процедурної юридичної науки представлений власне Конституційним судочинством України, коли ця наука, по суті, все ще розвивається спільно із Конституційною галуззю права України або окремо та називається, як, зокрема, пропонує в останньому з випадків О.В. Совгіря : «Конституційно-процесуальне право України», де вбачається повернення до першого вже достатньо архаїчного та юридичне невиваженого варіанту позначення процедурної антиделіктної юридичної науки словосполученням через дефіс [106, с. 84; 139, с. 205].

Вся алогічність розвитку даної процедури, покликаній представити базисний рівень подолання правопорушень, фактично є некодифікованою та представлена законом України «Про Конституційний суд України» [297] та Регламентом Конституційного суду України [320], який прийнятий не парламентом, а самим КС України і тому не може вважатися загальнодержавним правовим актом [106, с. 85; 139, с. 205].

О.А. Кириченко

Конституційний та будь-який інший суд, як юридичні особи, можуть здійснювати локальне підзаконне правове регулювання, але не загальнодержавну законотворчість. **Якщо йти таким шляхом, то всі перелічені процедурні кодекси інші вітчизняні суди можуть також проігнорувати та розробити свої власні процедури подолання відповідних видів правопорушень, якщо це зробив власне так званий Конституційний суд України щодо найвищої в державі за рівнем антиделіктної процедури !!!** [106, с. 85; 139, с. 205].

Цю процедуру доцільно назвати «Конституційним судочинством України» та подати у вигляді Кодексу конституційного судочинства України, що разом із Конституційною галуззю права України та Конституційним кодексом України, що, як вже підкреслювалося, мають з'явитися замість Конституції України [181] і всієї системи конституційних (органічних) законів : Про Вищий антикорупційний суд [267]; Про Вищу раду правосуддя [269]; Про Кабінет міністрів України [295]; Про національну поліцію [297]; Про прокуратуру [311]; Про судоустрій і статус суддів [317]; та ін., повинні утворити відповідно процедурну та базисноантиделіктну визнання дій, рішень та правових актів суб'єктів владних повноважень та кожної з гілок державної влади, які порушують певну норму Конституційного кодексу України [106, с. 85; 139, с. 205].

І, нарешті, *сьомий варіант найменування та змісту процедурної юридичної науки*, що є найбільш нерозвиненим, представлений, поперше, так званою «теорією ОРД» [206; 226; 302; та ін.], методична частина якої має створити ордистику, а процедурна частина – процедурну юридичну науку, яку доцільно назвати «Ордистичне судочинство України». Вказане правове регулювання в даний час представлено тільки одним законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» [302], де лише понад півтора десятка статей регулюють тільки принципи та інші основи проведення даної діяльності, а решта процедури негласного подолання, насамперед, кримінальних правопорушень (а треба її поширити на подолання будь-яких видів правопорушень), є підзаконною, прихованою за грифами таємності та розпорошеною за різними відомствами, які мають право проводити таку діяльність, відповідно до вимог ч. 1 ст. 5 вказаного закону :

1. Національної поліції – підрозділами кримінальної та спеціальної поліції.

2. Державного бюро розслідувань – оперативними, оперативно-технічними, внутрішнього контролю, забезпечення особистої безпеки.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

3. Служби безпеки України – оперативними підрозділами Центрального управління, регіональних органів та органів військової контррозвідки.

4. Служби зовнішньої розвідки України – підрозділами агентурної розвідки, оперативно-технічної і власної безпеки.

5. Державної прикордонної служби України - розвідувальним органом центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону (агентурної розвідки, оперативно-технічної, власної безпеки), підрозділами забезпечення внутрішньої безпеки та власної безпеки, оперативного документування, оперативно-розшуковими і оперативно-технічними.

6. Управління державної охорони – підрозділом оперативного забезпечення охорони виключно з метою забезпечення безпеки осіб та об'єктів, щодо яких здійснюється державна охорона.

7. Органів та установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України.

8. Розвідувального органу Міністерства оборони України – оперативними, оперативно-технічними, власною безпекою.

9. Національного антикорупційного бюро України – детективами та співробітниками оперативно-технічних підрозділів і підрозділу внутрішнього контролю.

10. Бюро економічної безпеки України – підрозділами детективів, оперативно-технічними підрозділами [302].

Водночас, відповідно до вимог другої частини цієї статті, проведення оперативно-розшукової діяльності іншими підрозділами вказаних органів, підрозділами інших міністерств, відомств, громадськими, приватними організаціями та особами забороняється [302].

Проте викладені досить обґрунтовані положення закону перебувають у суперечності із вимогами ч. 6 ст. 246 КПК України, згідно з якими негласні слідчі дії, які є, по суті, так званими оперативно-розшуковими заходами, може проводити слідчий, який здійснює досудове розслідування [185], але може і не мати як відповідного допуску для роботи із секретними документами, так і спеціальної підготовки із найбільш ефективного, раціонального та якісного проведення такого роду, часом, дуже небезпечних для його життя та здоров'я, заходів чи дій.

Продовжуючи обґрунтування необхідності перейменування теорії ОРД на ордистику та появи інших похідних інноваційних термінів та словосполучень, насамперед, «Кодекс ордистичного судочинства України», «ордист», «ордистична діяльність», «ордистичні відомості»

О.А. Кириченко

та ін., О.А. Кириченко та С.А. Кириченко особливу увагу приділяють семантичній суперечливості традиційного словосполучення «оперативно-розшукова діяльність». Оперативною (невідкладною), пошуковою, розшуковою, іншою антиделіктною має бути діяльність будь-якого антиделіктного органу, а не лише вказана [106, с. 85; 139, с. 206].

Сутність же оперативно-розшукової діяльності полягає не стільки в тому, що вона також є у вказаному сенсі невідкладною, пошуковою, розшуковою та іншою антиделіктною, як і будь-який інший без винятку вид антиделіктної діяльності, але насамперед, слідчої, прокурорської, судової, адвокатської, певною мірою – експертної. та іншої діяльності. Проте цей вид антиделіктної діяльності, названий як оперативно-розшукова діяльність, має власне негласний (секретний) порядок проведення. Звідси, доцільно «Теорію чи засади ОРД» перейменувати більш обґрунтованим терміном, що походить від традиційної аббревіатури «ОРД» та закінчення «-істика» [139, с. 206], аналогічно до того, як у 1898 р. Ганс Грос створив термін «криміналістика» [42, с. IV, XI-XII], що не є безперечним. Адже ж ще В.Д. Спасович 27 вересня 1860 р. у лекції з теорії судово-кримінальних доказів посилався на німецьку криміналістику як на існуючий факт [338, с. 21].

З урахуванням усього викладеного треба дійти категоричного висновку : всі базисноантиделіктні юридичні науки повинні іменуватися власне галузями права, а саме : Конституційна галузь права України, Адміністративна галузь права України, Антикримінальна галузь права України, Трудова галузь права України, Де-факто майново-договірна галузь права України та Де-юре майново-договірна галузь права України, які мають розробити наступні кодифіковані правові акти :

- Конституційний кодекс України;
- Адміністративний кодекс України;
- Антикримінальний кодекс України;
- Трудовий кодекс України;
- Де-факто майново-договірний кодекс України;
- Де-юре майново-договірний кодекс України [106, с. 86; 139, с. 206-207].

У той же час, процедурні антиделіктні правові юридичні науки найбільш доцільно назвати відповідним видом судочинства, а саме :

- Конституційне судочинство України;
- Адміністративне судочинство України;
- Антикримінальне судочинство України;
- Трудове судочинство України;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

- Де-факто майново-договірне судочинство України;
- Де-юре майново-договірне судочинство України;
- Орדיстичне судочинство України;
- Виправно-трудове судочинство України;
- Виконавче судочинство України [106, с. 86; 139, с. 207].

Викладене інноваційне розуміння сутності докорінного реформування юридичних наук адміністративної спрямованості, основи чого вперше були викладені О.А. Кириченком в тезах доповіді «Система права чи юридичних наук : продовження дискусії» на одній із конференцій в Інституті держави та права ім. В.М. Корецького НАН України ще у 2003 р. [92, с. 9-12], а вже майже у сучасній редакції у 2012-2013 рр. у згаданих авторефератах кандидатських дисертацій Є.В. Кириленка [76, с. 12-13; 77, с. 12-13] та у низці фактично надто широко презентованих інтернет-засобами гіпердоповідей вказаних авторів та інших представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра [93, с. 9-12; 94, с. 27-36, 39-40; 95, с. 27-35, 36; та ін.].

Проте й досі науки адміністративістської спрямованості знаходяться на традиційному достатньо ганебному для існуючої просто таки захмарної кількості вітчизняних так званих «вчених-адміністративістів» та надто архаїчному рівні розвитку [3; та ін.] і майже одразу після появи вказаних перших публікацій авторів та інших представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра з Обґрунтування викладеного інноваційного розуміння докорінного реформування юридичних наук адміністративістської спрямованості представники названого єдиного в нашій державі науково-дослідного інституту теоретичних проблем юриспруденції ім. В.М. Корецького НАН України у 2006 р. в гучно заявлений публікації «Нова доктрина українського адміністративного права. Концептуальні позиції» в одному з провідних і загально відомих вітчизняних фахових наукових видань «Право України» був викладений наступний захист актуальності вказаного традиційного підходу :

«6. Чергова концептуальна позиція нової адміністративно-правової доктрини пов'язана із запереченням проти поширення спроб поділити єдину галузь адміністративного права на «матеріальне» (або власне адміністративне право) та «процесуальне» право.

Уявляється, що подібні спробі є безпідставної, на мій погляд, аналогії з галузями цивільного та кримінального права. Тут, як відомо,

О.А. Кириченко

масиви процесуальних норм набули значення самостійних галузей права, котрі співвідносяться з власне матеріальними галузями.

Зовсім інша ситуація у сфері регулювання адміністративного права. Якщо у цивільному і кримінальному праві, за загальним правилом, їхні процесуальні частини обмежуються регулюванням деліктних відносин, то в адміністративному праві регулювання таких відносин становить далеко не переважну частину дії процесуальних норм. Натомість процесуально-правова форма – це необхідна умова належного функціонування будь-яких адміністративних правовідносин, а не тільки – за аналогією з цивільним і кримінальним правом – у суворо визначених межах, відповідно цивільного і кримінального процесів (судочинства).

Справа в тім, що в адміністративному праві відповідної процесуальної (процедурної форми) потребують застосування, на відміну від цивільного і кримінального права, не тільки санкції (хоча для цивільного права це далеко є не винятковим), а й диспозиції будь-якої матеріальної норми. ...» [1, с. 15].

Продовжувати дану аргументацію уявляється немає ніякого сенсу, оскільки кожне речення опонента не спростовує, а, навпаки, дуже яскраво свідчить про гостру необхідність коректної загальнодержавної наукової дискусії навколо запропонованого автором та іншими представниками наукової школи юриспруденції професора Аланкіра варіанту інноваційного розуміння докорінного реформування наукових основ юридичних наук як адміністративістської спрямованості, так й всіх без виключення інших юридичних наук та викладених у даному виданні у цілому інших інноваційних основ юриспруденції з тим, щоб на цій основі розробити загальновизнаний варіант вирішення та негайного найширшого впровадження відповідних теоретичних, проектних законодавчих та інших прикладних проблем юриспруденції.

Питання 6. Інноваційний одинацятирічний порядок отримання базисної і супутньої юридичної освіти

Розвиваючи майже двадцятирічний висновок О.А. Кириченка [94, с. 4; 99, с. 8], що у наступному послідовно підтримувався та розвивався [101, с. 42-43; 102, с. 10, 11; 108, с. 82; 109, с. 11; 112, с. 10, 69; 122, с. 5-6, 9-10, 86-88; 132, с. 181-194; 133, с. 41-45; 134, с. 73-74; 135, с. 68-70; та ін.], доцільно наголосити на тому, що в контексті

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

вимог ст. 1, ч. 2 ст. 3 і ч. 1 ст. 8 Конституції України у частині визнання нашої держави правовою та дії принципу верховенства права, а також вже згаданого головного обов'язку держави та її органів утвердити та забезпечити права і свободи громадян [181] наукова та освітянська спеціальності «державне управління» мають бути перейменовані у «державно-правове управління» та безпелаяційно повернуті в лоно юриспруденції, а державні службовці, особливо обласного та вищого рівня, зобов'язані мати базову, принаймні другу вищу юридичну освіту за наявності в останньому з випадків базової освіти за профілем юридичної установи, яку така особа очолює, а інші суб'єкти владних повноважень - в базових галузях виробництва матеріальних благ та надання послуг [133, с. 40; 134, с. 73; 135, с. 22].

Будь-який суб'єкт, а тим більше посадова особа **або репортер мас-медіа** або, що значно гірше, - політик, поза межами правового регулювання - потенційний правопорушник і найчастіше, в силу звичайного ступеня заподіяної шкоди, - **потенційний особливо небезпечний злочинець** [101, с. 43; 102, с. 10; 108, с. 82; 109, с. 11; 133, с. 40; 134, с. 73; 135, с. 22; та ін.].

Необхідно, щоб всі керівники вищої ланки, але перш за все, депутати парламенту,²⁹ Президент України, Прем'єр-міністр, інші члени Кабінету Міністрів та ін., мали базову вищу освіту рівня магістра (прирівнюваного до нього рівня спеціаліста) по одному із напрямків суспільної діяльності із виробництва суспільно корисних споживчих вартостей (товарів, послуг), а міністри та прирівняні до них керівники – за відповідним напрямком такої суспільної діяльності, і другу базову (а не супутню) вищу юридичну освіту рівня магістра (спеціаліста), а також не менше, ніж десятирічну позитивну практичну діяльність випускника-магістра за відповідним напрямком суспільної діяльності [133, с. 40; 134, с. 73-74; 135, с. 22].

Якщо говорити про керівників різними напрямками, перш за все, практичної діяльності у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки, то вони зобов'язані мати належну базову медіа освіту чи освіту журналіста кваліфікацій магістра, а також з урахуванням додаткових достатньо суттєвих ризиків здійснення діяльності у цій сфері – обов'язково й належну супутню юридичну освіту, а у разі наявності амбіцій й зайняти у цьому напрямку суспільної діяльності й

²⁹ Народними парламентарів треба іменувати не на основі відповідного закону [314], а лише після того, коли стане зрозуміло, хто з них є власне народним, а хто антинародним депутатом [133, с. 40; 134, с. 73; 135, с. 22].

О.А. Кириченко

посаду керівника усереджаного рівня, у т. ч. міністра культури та інформаційної політики, парламентаря та ін. – й юридичну освіту як другу вищу освіту кваліфікації магістра [133, с. 40-41; 134, с. 74; 135, с. 22-23].

З урахуванням викладеного набуває особливої актуальності докорінне реформування порядку отримання базисної чи супутньої юридичної освіти осіб, які залучені у сферу журналістської галузі права і медіабезпеки, в основу чого може бути покладена наступна розроблена О.А. Кириченко та Ю.О. Ланцедовою [112, с. 71-79; 133, с. 41-45; 134, с. 74-78; 135, с. 23-27; 143, с. 298-302; 336; та ін.] **новітня доктрина безкоштовної і доступної одинадцятирівневої базової та супутньої юридичної чи будь-якої іншої освіти**, що у практично такому ж варіанті вже була презентована 9 грудня 2015 р. у залі Верховної Ради України на парламентських слухань по темі «Правове забезпечення реформи освіти в Україні» у вигляді розширеної та регламентної доповідей О.А. Кириченка «Недоліки і надбання міжнародного і вітчизняного правового регулювання освіти та новітня доктрина чотирнадцятиступеневої освіти та науки» [112, с. 8-9; 336; див. також фото 1].

Даний інноваційний підхід доцільно представити у розвитку системою наступних освітньо-кваліфікаційних рівнів (тут і надалі - ОКР), порядків та етапів набуття безкоштовної і доступної одинадцятирівневої³⁰ базисної та супутньої юридичної чи іншої освіти, що стисло виглядає таким чином :

1. Дошкільний ОКР.
2. Шкільний (некваліфікований робітничий) ОКР із такими порядками отримання, як : звичайний, полегшений, особливий і пенітенціарний шкільний ОКР, що принципово можуть мати кожний із наступних ОКР (за винятком наукового) та із початковим, неповним і повним етапом проходження даного ОКР.
3. Позанормативний ОКР.
4. Кваліфікований робітничий ОКР.
5. Шкільний спеціалізований ОКР.
6. Університетський ОКР, який складається з університетського базового (бакалаврського) та університетського спеціалізованого (спеціалістського) етапу.

³⁰ Вказане розуміння чотирнадцятиступеневої та одинадцятирівневої освіти принципово відрізняється між собою лише тим, що деякі із самостійних освітньо-кваліфікаційних ступенів першого з підходів перетворилися у відповідні етапи інших самостійних освітньо-кваліфікаційних рівнів другого найбільш виваженого з підходів.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

7. Академічний (магістерський) ОКР.

8. Науковий ОКР.

9. Післядипломний ОКР.

10. Самоосвітній ОКР.

11. Освіта соціооточенням.

Розгорнутий виклад сутності кожного з ОКР за новітньою доктриною безкоштовної і доступної одинадцятирівневої базової та супутньої юридичної чи будь-якої іншої освіти більш правильно представити у такій редакції :

1. **Дошкільний ОКР**, який повинен бути загальнообов'язковим і спрямованим на отримання дитиною з 2 до 6 років включно таких компетентностей, що необхідні для того, щоб найбільш ефективно, раціонально та якісно розпочати навчання за шкільним (некваліфікованим робітничим) ОКР, тобто за допомогою одного із можливих порядків отримання шкільної (некваліфікованої робітничої) освіти, тобто в межах : звичайного, полегшеного, особливого або, не виключається, й пенітенціарного порядку отримання шкільної освіти.

Фото 1. Деякі з представників делегації Миколаївської області на парламентських слуханнях 9 грудня 2015 р., зліва направо : голова підкомітету з питань освіти Комітету Верховної ради України з питань науки та освіти Т.Д. Кремінь; д-р юрид. наук, проф. О.А. Кириченко; начальник департаменту освіти, науки та молоді Миколаївської

О.А. Кириченко

облдержадміністрації А.Б. Веліховська, заступник начальника даного департаменту О.О. Удовиченко; директор Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти В.І. Шуляр.

2. Шкільний (некваліфікований робітничий) ОКР, що також повинен :

2.1. Бути загальнообов'язковим і спрямованим на отримання дитиною з 7 до 17 років включно такої **єдиної для всіх осіб за змістом сукупності базисних компетентностей**, як :

2.1.1) некваліфікована робітнича компетентність, що складається з базисної і детальної доктринальної, прикладної та аналітичної компетенції і має забезпечити найбільш ефективне, раціональне та якісне виконання будь-якої некваліфікованої робітничої діяльності із виробництва матеріальних благ і надання послуг;

2.1.2) загальнолюдська освітня компетентність, завдяки якій особа повинна володіти такою сукупністю базисних і детальних доктринальних, прикладних та аналітичних компетенцій, що на мінімальному рівні визначають освіченість населення як певної держави, так, в кінці кінців, і світу у цілому;

2.1.3) потенційна освітня компетентність, що має аналогічний перелік компетенцій і покликана дозволити кожному, хто має відповідні здібності і бажання, продовжити освіту за наступними ОКР [134, с. 74; 336].

2.2. Мати такі порядки отримання :

2.2.1. **Звичайний шкільний ОКР**, призначений для дітей, які мають нормативну поведінку і здібності [133, с. 41; 134, с. 75; 135, с. 23; 336].

2.2.2. **Полегшений шкільний ОКР**, що повинен бути обов'язковим для осіб, які мають психічні та розумові обмеження, і передбачати отримання такими дітьми також з 7 до 17 років такої компетентності, що складається із мінімально можливої сукупності доктринальних, прикладних та аналітичних компетенцій, що дозволяють особі включитися в художньо-культурний, по можливості, й освітній, простір держави і виконувати доступні некваліфіковані робітничі функції із виробництва матеріальних благ і надання послуг [133, с. 41-42; 135, с. 23-24; 336].

2.2.3. **Особливий шкільний ОКР**, що повинен бути обов'язковим для дітей, які мають такі фізичні обмеження (глухонімі, сліпі, інваліди кінцівок, пересування і т.п.), що обумовлюють необхідність створення особливих умов для отримання шкільного та інших рівнів освіти і подальшої їх практичної діяльності і передбачати досягнення цими особами повноцінної шкільної, а в разі продовження освіти і відповідної компетентності [133, с. 42; 135, с. 24; 336].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

2.2.4. Пенітенціарний шкільний ОКР, що забезпечує повноцінне продовження шкільного, полегшеного або особливого шкільного ОКР в умовах відбування покарання в місцях позбавлення чи в іншій мірі обмеження волі.

2.3. Складає нерозривну єдність проходження таких етапів :

2.3.1. Початковий шкільний - 1-5 класи, коли викладання всіх дисциплін здійснюється одним учителем.

2.3.2. Неповний шкільний - 6-8 класи, коли викладання кожної дисципліни здійснюється профільним учителем і поєднання даного етапу з іншими основними ОКР не допускається.

2.3.3. Повний шкільний - 9-10 класи, коли викладання кожної дисципліни також здійснюється профільним учителем, але вже технічно і методично можливе поєднання цього етапу шкільного ОКР з кваліфікованим робітничим і спеціалізованим шкільним ОКР [133, с. 75; 135, с. 24; 336].

3. Позанормативний ОКР, що здійснюється паралельно іншим ОКР, але не за рахунок їх часу, і має на меті протягом, перш за все, шкільного ОКР забезпечити вибір напрямку суспільної діяльності і рівня освіти по ньому і задоволення внутрішніх художніх, культурних, естрадних, спортивних і інших потреб саморозвитку, що далі може супроводжувати й інші ОКР і частково або повністю може бути витіснене самоосвітнім ОКР, в якому вже переважає самоініціатива по досягненню аналогічної мети [133, с. 75; 135, с. 24; 336].

4. Кваліфікований робітничий ОКР, що повинен здійснюватися вже на конкурсній основі ³¹ (тут і надалі - з урахуванням наявності у абітурієнта відповідних здібностей і виходячи з прогнозу кількісної потреби в кадрах відповідного напрямку суспільної діяльності чи його спеціальності і спеціалізації або субспеціалізації на момент

³¹ Передбачений по даним та наступним ОКР конкурсний відбір при вступі повинен передбачати і можливість участі в такому конкурсі осіб за результатами відповідних випробувань у цій же ОКР і за попередні роки, з тим, щоб за кожної вступної кампанії прохідний бал додали найсильніші за всі попередні роки випробувань абітурієнти, а не тільки за поточний. Проте, згідно недостатньо виважених вимог ч. 4 ст. 53 Конституції України, конкурс передбачається при отриманні лише вищої освіти [181]. Більш того сутність конкурсу полягає у тому, щоб відібрати кращих абітурієнтів за умов наявності більшої кількості на існуючі місця бажаючих абітурієнтів. Звідси напрашується висновок, що вступні випробування за відсутності конкурсу, коли наявних місць більше, ніж бажаючих абітурієнтів, суперечать викладеним положенням Основного закону і є протиправними [133, с. 75; 135, с. 24; 336].

О.А. Кириченко

завершення навчання за цим ОКР самостійно на протязі 1,5-2 років або паралельно завершального етапу шкільного (некваліфікованого робітничого) ОКР протягом 3-х років і мати на меті отримання такої компетентності, що достатньо для найбільш ефективного, раціонального і якісного виконання певної кваліфікованої робітничої діяльності із виробництва матеріальних благ і надання послуг з прогресуючою розрядністю (кваліфікації) цієї діяльності [133, с. 42; 134, с. 75-76; 135, с. 24-25; 336].

При цьому доцільно підкреслити, що існує найменування даного ОКР професійним або професійно-технічним некоректно. Професійною є будь-яка суспільна діяльність після завершення шкільного (некваліфікованого робітничого) і будь-якого іншого основного ОКР, а така діяльність може бути не тільки технічної і, зокрема, з культурно-мистецького середовища та ін. [133, с. 43; 134, с. 25; 336].

5. Шкільний спеціалізований ОКР, що також повинен здійснюватися на конкурсній основі самостійно на протязі 2 років або паралельно завершального етапу шкільного (некваліфікованого робітничого) ОКР на протязі 3-х років і мати на меті отримання такої компетентності, що повинно бути достатньо для найбільш ефективного, раціонального і якісного виконання допоміжних інтелектуальних функцій : помічника держслужбовця, педагога, юриста, лікаря, інженера, артиста та ін.

Багато інших посад зі здійснення певних сторін та видів діяльності соціосуб'єктів, які залучені у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки, окрім виробничих майстрів, також вимагає наявності лише даного рівня освіти.

6. Університетський ОКР, проходження якого має :

6.1. Університетський базовий (бакалаврський) етап, що повинен бути спрямований на отримання протягом 3-х років стаціонарного університетського навчання базових компетенцій за певним напрямом суспільної діяльності і повинен надавати можливість не працювати по цьому напрямку, наприклад, Юриспруденція, а тільки здійснити один з наступних кроків :

6.1.1) обрати по закінченню даного етапу університетського ОКР спеціальність : Правологію чи Антиделіктологію, і спеціалізацію : в межах першої спеціальності – юрисконсульта, нотаріуса, регістратора та ін. або в межах другої спеціальності – орди́ста (ордистатури), слідчого (слідчотури), судді (суду), обвинувача (публічнотури), адвоката (адвокатури), експерта (експертнотури), виконавця (виконавчотури) та ін., при необхідності, субспеціалізацію за будь-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

якою з названих чи інших спеціалізацій і вступити по ній на університетський спеціалізований (спеціалістський) ОКР;

6.1.2) переконатися в тому, що необхідно змінити обраний напрям суспільної діяльності на інший, за яким вже заново вступити на університетський базовий етап, в процесі чого не повинно бути обмежень в кількості спроб застосувати такий вибір і в безкоштовності такого навчання;

6.1.3) розпочати або продовжити працювати до досягнення пенсійного віку за дипломом раніше закінченого основного ОКР, в будь-якому випадку, шкільного ОКР, а за наявності відповідної освіти та бажання - і кваліфікованого робітничого або спеціалізованого шкільного ОКР [133, с. 43; 134, с. 76; 135, с. 25; 336].

6.2. Університетський спеціалізований (спеціалістський) етап, на який особа вступає на основі диплома про закінчення університетського базового (бакалаврського) етапу на конкурсній основі, і який повинен бути спрямований на отримання протягом 2-х років стаціонарного навчання в університетах таких компетенцій, що б разом із базовими компетенціями, отриманими за університетським базовим (бакалаврським) етапом, дозволили б випускникові найбільш ефективно, раціонально та якісно працювати до досягнення пенсійного віку за певною спеціальністю, спеціалізацією або субспеціалізацією того напрямку суспільної діяльності, за яким ця особа вже навчалася за університетським базовим (бакалаврським) етапом [133, с. 43-44; 134, с. 77; 135, с. 25-26; 336].

У такому порядку набувається освіта за різними спеціальностями, спеціалізаціями та субспеціалізаціями за певними видами практичної діяльності у сфері юриспруденції та будь-якої іншої, в т.ч. й журналістської галузі права і медіабезпеки [133, с. 44; 135, с. 26; 336].

7. Академічний (магістерський) ОКР, що спрямований на отримання протягом 2-х років керівних чи педагогічних або наукових компетенцій і на який особа повинна вступати на основі конкурсу і при наявності таких додаткових умов :

1) стажу позитивної практичної роботи не менше 3-5-ти років по тій спеціальності та спеціалізації або субспеціалізації певного напрямку суспільної діяльності, по якій особа навчалася за університетським спеціалізованим ОКР;

2) бажання по цій же спеціалізації або субспеціалізації певної спеціальності та напрямку суспільної діяльності здійснювати до досягнення пенсійного віку :

2.1) керівництво відповідною юридичною особою;

О.А. Кириченко

2.2) освітню діяльність - готувати фахівців за відповідним напрямком практичної діяльності у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки;

2.3) наукову діяльність у цій же сфері.

8. Науковий ОКР, який є ситуативним (тільки за наявності бажання випробувати сили зробити наукове відкриття за обраною раніше спеціальністю і спеціалізацією або субспеціалізацією напрямку суспільної діяльності), і для отримання якого лише без відриву від виробництва³² досить такої сукупності умов :

8.1) диплома про закінчення академічного (магістерського) або університетського спеціалізованого (спеціалістського) ОКР (коли за останнім із ОКР повинна бути ще й 3-5-річна позитивна практична робота за відповідною спеціальністю і спеціалізацією або субспеціалізацією напрямку суспільної діяльності) та при необхідності свідоцтва про перездачу всіх задовільних оцінок за університетським або академічним дипломом [133, с. 77; 135, с. 26; 336];

8.2) наукового результату лише рівня відкриття (обґрунтування нової науки, теорії, доктрини, іншого інноваційного результату об'єктивно рівня наукового відкриття), що може бути у вигляді дисертації, монографії або наукової доповіді і повинен публічно захищатися на засіданні спеціалізованої вченої ради при ВАК держави (члени якого обираються за конкурсом, працюють на постійній основі і не можуть працювати за сумісництвом в ВНЗ і науково-дослідних установах) із присвоєнням єдиного освітнього наукового ступеня - професора певного напрямку наукових знань : професора журналістики чи медіа професора, професора медицини, професора педагогіки, професора юриспруденції, професора технічних наук, професора економіки та ін. [134, с. 77-78; 135, с. 26-27; 336].

9. Післядипломний ОКР, що не має самостійного призначення і покликаний забезпечити будь-який основний ОКР тими новітніми досягненнями науки і освіти в галузі теоретичних знань, практичних навичок і рівня аналітичного мислення, що з'явилися за певний час, допустимо, за кожні 5 років, що минули після завершення навчання за відповідним ОКР конкретним випуском практичних працівників сфери журналістської галузі права і медіабезпеки [134, с. 78; 135, с. 27; 336].

³² Коли прикріплення до певної кафедри і науковий керівник не є обов'язковими, а стаціонарна чи заочна докторантура або інша плановість чи вузівська (ліцензійна, акредитаційна та ін.), зацікавленість у випускниках даного ОКР – неприпустимі [133, с. 44; 134, с. 77; 135, с. 26; 336].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

Післядипломна освіта повинна здійснюватися із короткочасним відривом від виробництва :

9.1. У навчальних закладах післядипломної освіти.

9.2. За місцем роботи більш підготовленими співробітниками або працівниками спеціально створених для цього структур даної юридичної особи сфери журналістської галузі права і медіабезпеки.

10. **Самоосвітній ОКР**, що може супроводжувати все життя людини і повинен мати на меті самостійне оволодіння певними компетенціями спеціальності і спеціалізації чи субспеціалізації конкретного напрямку або напрямків суспільної діяльності, в т. ч. й у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки, чи підвищити рівень цих компетенцій або задовольнити власні внутрішні потреби художнього, культурного, естрадного, спортивного або іншого напрямку саморозвитку і самореалізації.

11. **Освіта соціооточенням**, що супроводжує людину все життя у вигляді «освіти» вулицею, оточенням сфери журналістської галузі права і медіабезпеки, власне засобами масової інформації, сім'єю та іншими проявами соціооточення, що не є складовими частинами процесу отримання освіти за будь-яким з перерахованих ОКР, але може позитивно або негативно впливати на зміст і якість освіти за цими ОКР і держава покликана забезпечити мінімізацію негативного впливу даного освітнього рівня [133, с. 45; 134, с. 78; 135, с. 27; 336], особливо інших держав впливати чи навіть формувати різного роду Інтернет-засобами відповідний базис сутності освіти з метою реалізації перш за все своїх завдань, перетворюючи громадян відповідних держав, за необхідності у цілковитих даунів чи шляхом зомбування у перевертнів необхідної ідеології, праворозуміння та ін.

З метою полегшення з'ясування опонентами сутності і ступеня реальної новизни і доктринальної, проєктної законодавчої та іншої прикладної значимості викладеного інноваційного розуміння безкоштовної і доступної одинадцятирівневої базової та супутньої юридичної чи будь-якої іншої освіти доцільно навести зміст ст. 10 «Складники та рівні освіти» базисного освітянського закону, згідно положенням ч. 1 якої, невід'ємними складниками системи освіти є : дошкільна освіта; повна загальна середня освіта; позашкільна освіта; спеціалізована освіта; професійна (професійно-технічна) освіта; фахова передвища освіта; вища освіта; освіта дорослих, у тому числі післядипломна освіта, а ч. 2 - рівнями освіти є : дошкільна освіта; початкова освіта; базова середня освіта; профільна середня освіта; перший (початковий) рівень професійної (професійно-технічної) освіти; другий (базовий) рівень професійної (професійно-технічної)

О.А. Кириченко

освіти; третій (вищий) рівень професійної (професійно-технічної) освіти; фахова передвища освіта; початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень вищої освіти; другий (магістерський) рівень вищої освіти; третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень вищої освіти [306].

На завершення ж особливу увагу треба звернути на явну необґрунтованість використання у дистанційному навчальному процесі та оцінюванні знань особи, яка навчається, так званого модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища (modular object-oriented dynamic learning environment) платформи Moodle [406], що фактично має нульовий рівень верифікації здобувача вищої освіти !!!???³³

Адже ж в кращому випадку на платформі Moodle можна встановити, що хтось виконав певне завдання і направив з аккаунта конкретної особи, зареєстрованої на цій платформі в якості здобувача освіти відповідного навчального закладу, а хто саме виконав і направив це завдання дана або будь-яка інша особа, в т.ч. й навіть будь-яка особа за небіжчика (тобто за вказану особу, яка навчається і на цей час вже вмерла чи знаходиться у будь-якій іншій недосяжності навчальному процесу відповідного навчального закладу), залишається на сто відсотків невідомим !!!???

У той же час, проведення навчання та оцінювання результатів навчання особи, яка навчається, на платформі Zoom, тобто у проприетарній програмі для організації відеоконференції за допомогою сервісу відеотелефонії та обміну через Чат (англ. *Chat* «розмова», «невимушена бесіда», мережевий засіб для швидкого обміну текстовими повідомленнями між користувачами Інтернету в системі реального часу) будь-якими текстовими та іншими файлами [410], дозволяє як провести стовідсоткову верифікацію особи, яка навчається, шляхом відеозв'язку, у т.ч. числі й перевірити рукописне виконання цією особою певного завдання тощо, так й здійснити в режимі реального часу обмін чи передачу текстових повідомлень і текстових та інших файлів.

Інша річ, що платформа Zoom не дозволяє здійснити довгострокове документування і зберігання виконаних рукописних завдань, що,

³³ У даному випадку, у веб-середовищі дистанційного навчання як в системно організованій сукупності веб-ресурсів навчальних дисциплін (програм), програмного забезпечення управління веб-ресурсами, засобів взаємодії суб'єктів дистанційного навчання та управління дистанційним навчанням [240].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

однак, не вимагається й у випадку здійснення навчального процесу офлайн, тобто безпосередньо з особами, які навчаються, а не дистанційно через ті чи інші засоби зв'язку, і у такому разі як і дистанційно має бути достатнім документування проміжного результату навчання у відповідному журналі чи екзаменаційній відомості, а остаточного результату у звідній відомості і, врешті-решт, у додатку (вкладенні) до диплому.

Обов'язкове письмове документування виконання та оцінювання результатів передбачається практично лише протягом підсумкової державної атестації.

І тому з метою забезпечення, з однієї сторони, виконання **необґрунтованих і відверто непрофесійних ліцензійних та акредитаційних вимог експертів Державної служби якості освіти України у частині імперативної рекомендації вищим навчальним закладам повністю документувати навчальний процес та оцінювання його результатів лише на платформі Moodle,**³⁴ що, ще раз підкреслимо, має нульову верифікацію особи, яка навчається, і тому допускає реальну можливість навчання однієї особи замість іншої і видачу, врешті-решт, свідоцтва чи диплому про навчання тій особі, яка фактично не навчалася, а лише рахувалася такою, а, з **іншої сторони, стовідсоткової верифікації здобувача вищої освіти, який навчається, що, зокрема, може забезпечити, як вже також підкреслювалося, платформа Zoom, треба у відповідності із вимогами п. 5 ч. 1 ст. 57 «Права науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників» Закону України «Про вищу освіту» права науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників освіти всіх форм власності на самостійне обрання методів та засобів навчання, що забезпечують високу якість навчального процесу,**³⁵ [268], чи аналогічних вимог інших освітянських законів,

³⁴ Такі вимоги вказані експерти пред'являють представникам певного навчального закладу у процесі конкретної акредитаційної процедури.

³⁵ Зокрема. згідно положень абз.1 ч.1 ст.54 «Права та обов'язки педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу» базисного освітянського закону, педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники мають право на академічну свободу, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну, науково-педагогічну та наукову діяльність, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі [306], коли додатково ще всі без винятку освітянські закони в якості базисного принципу діяльності закладів освіти передбачають їхню автономію. Наприклад, ст. 23 «Автономія закладу освіти» цього ж бзакону передбачає, що держава гарантує

запровадити принаймні дуалістичну систему організації навчального процесу та оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти паралельно на платформах Moodle та Zoom [161; та ін.] до тих пір, доки експерти Державної служби якості освіти України не зможуть усвідомити наявність викладених істотних недоліків організації навчального процесу та оцінювання його результатів за допомогою лише платформи Moodle чи інших аналогічних навчальних платформ, що можуть забезпечити здійснення замість реального процесу відповідної освіти лише процес по суті освітянської мастурбації чи схоластики та отримання свідоцтва або диплому про освіту особами, які фактично за відповідним освітнім кваліфікаційним рівнем та спеціальністю не навчалися !!!???

І найбільш яскравим типовим прикладом, тим паче в контексті імперативних вимог ст.1 Конституції України і прийнятої на її виконання Національної програма правової освіти населення у частині проголошення ще у 1996 р. української держави правовою [181] і визнання лише через п'ять років після цього необхідності закріплення обов'язку всіх без винятку представників населення української держави отримувати належну принаймні супутню юридичну освіту на протязі всього життя [217], є так звані стандарти базової юридичної освіти як за першим (бакалаврським), так й другим (магістерським) рівнями вищої освіти, де основний зміст складають надто розпливчасті та важко впроваджувані формулювання так званих інтегральних, загальних (фахових, предметних) компетентностей і нормативного змісту підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованого у термінах результатів навчання [340; 341], а не вичерпний перелік і

академічну, організаційну, фінансову і кадрову автономію закладів освіти, а обсяг автономії закладів освіти визначається цим Законом, спеціальними законами та установчими документами закладу освіти [306], що закріплене також у ст.32 «Принципи діяльності, основні права та обов'язки закладу вищої освіти», згідно п.1 ч.1 якої діяльність закладу вищої освіти провадиться на принципах автономії і самоврядування, а у відповідності із вимогами п.2 ч.2 цієї ж статті, заклади вищої освіти мають рівні права, що становлять зміст їх автономії та самоврядування, у тому числі мають право самостійно визначати форми навчання та форми організації освітнього процесу [268].

А саме викладені та інші принципи автономної діяльності закладу освіти та педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників порушують відверто самоуправні і непрофесійні викладені вимоги експертів державної служби власне якості освіти !!!

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

зміст тих навчальних дисциплін, що мають викладатися на кожному з цих рівнів вищої освіти і фактично мають сформувати необхідні для юридичної освіти у цілому та конкретних її спеціалізацій і субспеціалізацій доктринальні, прикладні і аналітичні компетентності, як це, зокрема, робить автор у контексті викладання певних юридичних дисциплін для базової і супутньої юридичної освіти [161; та ін.].

Власне тому виглядає проявом цілковитого освітянського даунізму прагнення керівників деяких вищих навчальних закладів використовувати платформу Moodle в якості базисного засобу подолання різного роду проявів академічної доброчесності шляхом здійснення навчального процесу та оцінювання його результатів лише за допомогою даної платформи, що дозволяє автоматичне оцінювання результатів навчання без посереднього втручання викладача !!!???

Але такий підхід дорівнює, нажаль, фактично існуючому рівню аналітичного мислення більшості представників українського населення, що найбільш показово висловила одна з такого роду представниць – «Собаки значно розумніші за людей і вони навіть у космос полетіли раніше за людей».

Важко спростувати останню тезу про те, що, дійсно, собаки раніше людини побували у космосі, як й важко заперечити й тезі про те, що платформа Moodle, оцінюючі в автоматичному режимі за розробленими викладачем критеріями результати навчання, дійсно дозволяє уникнути таких передбачених ч. 4 ст. 42 Закону України «Про освіту» порушень академічної доброчесності, як хабарництво, необ'єктивне оцінювання - свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти; надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання; та плив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання; та необ'єктивне оцінювання - свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти [306].

Проте всі інші аспекти прояву даунізму у випадках як із собакою, так із забезпеченням неухильного дотримання всіх базисних проявів академічної недоброчесності шляхом здійснення навчання і оцінювання його результатів лише на платформі Moodle або за іншими подібного роду платформами, знаходяться поза межами рівня

О.А. Кириченко

аналітичного мислення такого роду представників, які не можуть збагнути, зокрема, головне : власне платформа Moodle **в наслідок фактично нульового рівня верифікації (ідентифікації) особи, яка навчається, презентує своєрідний комплекс так би мовити «недобросчесногенних обставин» щодо можливості реалізації** таких передбачених ч. 4 ст. 42 Закону України «Про освіту» інших порушень академічної доброчесності, як «списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання», а також «надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання» [306]; і, тим більше, як вже підкреслювалося, **надає всі можливості фактично здійснювати навчальний процес у повному обсязі, в т.ч. і підсумкове тестування, за особу, яка зареєстрована на платформі Moodle і, решті-решт, на час навчання може знаходитися за межами доступу до даної платформи, в т.ч. і бути вже небіжчиком !!!???**

І наявності навіть останнього, у повній мірі реального і надто цинічного порушення принципів академічної доброчесності, вже достатньо, щоб категорично заборонити здійснення навчального процесу на такого роду платформах, принаймні без дуалістичного супроводження цього процесу на тих платформах, що надають результат стовідсоткової верифікації (ідентифікації) особи, яка навчається !!!???, що, як вже підкреслювалося, й спонукало автора у відповідності із вимогами п. 5 ч. 1 ст. 57 «Права науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників» Закону України «Про вищу освіту» права науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників освіти всіх форм власності на самостійне обрання методів та засобів навчання, що забезпечують високу якість навчального процесу, [268] в супереч активного і постійного спротиву адміністрації навчального закладу запровадити по всіх навчальних дисциплінах, що ним викладаються, принаймні дуалістичну систему організації навчального процесу і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти паралельно на платформах Moodle та Zoom [161, с. 32-40; та ін.], коли платформа Moodle зможе забезпечити найбільш повне у такій ситуації документування процесу і результатів навчання, а платформа Zoom – стовідсоткову верифікацію (ідентифікацію) особи, яка навчається, та фактично найбільш повну об'єктивізацію результатів даного навчання.

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

Платформа Moodle, що у такому випадку може бути більш точно іменована як «платформа муділ», має, за авторським досвідом, безліч й інших істотних недоліків, що унеможлиблює чи принаймні надто ускладнює найбільш ефективне, раціональне та якісне здійснення навчального процесу, зокрема :

- обмежений обсяг одного файлу і кількості файлів в одній позиції прийому виконаних завдань, що вимагає чималого додаткового навчання здобувачів вищої освіти навикам робити фото-скани рукописних виконаних завдань чи інших аналогічних текстів з мінімально можливим обсягом і належної якості файлів, коли відсутність такого роду навиків у здобувачів вищої освіти іноді значно збільшує часові витрати викладача на «скачування» та перевірку якості виконання цих завдань і у разі великої кількості здобувачів вищої освіти за певною навчальною дисципліною доводить обсяг цієї викладацької роботи до заздалегідь якісного не виконуваного;

- викладені та інші причини дуже часто унеможлиблюють і «документування» всіх без винятку завдань, що виконані здобувачами вищої освіти за відповідною робочою програмою;

- дуже ускладнена процедура видалення «старих» та прикріплення «допрацьованих» у відповідності із зауваженнями викладача файлів із виконаними за робочою програмою завданнями;

- неможливість ліквідації на цій платформі боргів з дисциплін попереднього семестру, оскільки допуск здобувачів вищої освіти до відповідних навчальних дисциплін здійснюється за останнім з розкладів занять, де «боргова» дисципліна, як правило, відсутня; та ін.

РОЗДІЛ 2

БАЗИСНІ АНТИДЕЛІКТНІ ІННОВАЦІЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Питання 1. Базисні властивості девіантної поведінки осіб і повноважень антиделіктологів

Інноваційне розуміння девіантної поведінки особи та способів її подолання Ю.О. Ланцедова розробила [121, с. 875-879; 132, с. 114-119; 133, с. 45-50; 135, с. 34-38; 197, с. 34-41; 198; 199; 203, с. 153-158; та ін.] на основі запропонованого О.А. Кириченком, Є.В. Кириленком і С.А. Кириченком інноваційного розуміння сутності і видового поділу юридичних фактів, правопорушень та юридичної відповідальності [121, с. 866-874; 132, с. 150-161; 133, с. 24-35; 134, с. 36-46; 135, с. 39-49; та ін.], що більш правильно представити в розвитку у такій редакції :

1. Під девіантною поведінкою фізичної особи пропонується розуміти її поведінку, яка систематично (три і більше разів) проявляється в певних відхиленнях від загальноприйнятих норм і :

1.1. Яка, залежно від наслідків поділяється на :

1.1.1. Безделіктну девіантну поведінку фізичної особи, тобто таку, яка не завдає і не може заподіяти збитки (фізичну та/чи матеріальну та/або первинну і вторинну моральну шкоду та/або упущену вигоду) ні самому девіанту, ні оточуючим його фізичним особам та/або не перешкоджає і не може перешкоджати нормальному здійсненню тієї діяльності, в яку девіант залучений або з якої будь-яким іншим способом пов'язаний [132, с. 114; 133, с. 45-46; 135, с. 31].

1.1.2. Антисоціальну девіантну поведінку фізичної особи, тобто таку, яка завдає чи може заподіяти збитки (фізичну та/чи матеріальну та/або первинну і вторинну моральну шкоду та/або упущену вигоду) самому девіанту чи оточуючим його фізичним особам та/або перешкоджає чи може перешкоджати нормальному здійсненню тієї діяльності, в яку девіант залучений або з якої будь-яким іншим способом пов'язаний і **яка, в свою чергу :**

1.1.2.1. Залежно від розміру збитків, що заподіяні або можуть бути завдані тим чи іншим соціосуб'єктам, має ступеневий сутнісний видовий поділ на :

1.1.2.1.1. Кримінальну антисоціальну поведінку - кримінальні правопорушення або макроправопорушення, що заподіюють або можуть заподіяти суттєві і більші збитки, і додатково в залежності від

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

складу діяння мають видовий поділ на: злочини, паразлочини, квазізлочини, квазіпаразлочини, паранешасні випадки і нещасні випадки [132, с. 114-115; 133, с. 46-47; 134, с. 31-32; 135, с. 34].

1.1.2.1.2. Іншу антисоціальну поведінку - мініправопорушення, що заподіюють або можуть заподіяти менш, ніж істотні, збитки, що додатково в залежності від сутності порушуваних правовідносин поділяються на адміністративні, дисциплінарні, де-факто майново-договірні та де-юре майново-договірні правопорушення, і кожен з яких в залежності від складу діяння також має видовий поділ на: проступки, парাপроступки, квазіпроступки, квазіпарাপроступки, параказуси і казуси [132, с. 115-116; 133, с. 47; 134, с. 32; 135, с. 35].

*Фото 2. О. А. Кириченко в процесі виступу зі спільною доповіддю
«Презумпція правоти поліцейського або презумпція професійності,
достатності та збалансованості повноважень поліцейського?».*

1.2. Має такі базисні причини окремо або в будь-якому їх поєднанні :

1.2.1. Генетична схильність.

1.2.2. Недоліки виховання.

1.2.3. Психічні та/чи інші захворювання [132, с. 116; 134, с. 33].

1.3. Залежно від причини антисоціальної форми прояву потреби в цілях негайного припинення та/чи в будь-якому випадку виключення подальшого заподіяння збитків оточуючим соціусуб'єктам та/або створення перешкод до нормального здійснення відповідної діяльності в ізоляції антисоцдевіанта (виступаючого в

О.А. Кириченко

такому аспекті вже в якості правопорушника) та подальшого повного або в будь-якому випадку з метою максимально можливого подолання проявів його антисоціальної поведінки застосуванням до антисоцдевіанта спеціалізованого прямого державного примусу, пов'язаного або не пов'язаного із лікуванням [132, с. 116-117; 133, с. 47; 135, с. 35].

Наприклад, в силу того, що відповідно до вимог ч. 2 ст. 53 Конституції України так звана загальна середня освіта, що правильніше називати шкільною або некваліфікованою робітничою освітою [133, с. 41-42; 134, с. 33], є для всіх співвітчизників обов'язковим [181].

Фото 3. Спостерігачі ОБСЄ - Мікеле Ріккі (Італія) і Едвін Данлі (США)

І тому відповідно до вимог ч. 2 ст. 3 Конституції України [181] керівництво і викладацький склад відповідної школи чи іншого привірного до нього навчального закладу, а згідно з вимогами ч. 2 ст. 102 Конституції України [181] - в кінцевому рахунку Президент України, просто таки зобов'язані забезпечити отримання кожним без винятку співвітчизником (в т.ч. й девіантом) належних шкільних компетентностей - некваліфікованої робочої, загальнолюдської та потенційної, кожна з яких підсумовується із базисної та детальної доктринальної, прикладної та аналітичної компетенції [133, с. 48; 134, с. 33-34].

На підставі викладеного з того моменту, як тільки буде діагностовано наявність стійкої антисоціальної поведінки певного

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

учня (а для цього достатньо встановити за аналогією із трудовими правовідносинами протягом місяця систему - три і більше разів, наявності антисоціальних проявів, пов'язаних у т. ч. із нелегітимним вживанням наркотиків та інших сильнодіючих лікарських засобів), цей учень як уже правопорушник повинен бути на підставі вимог ч. 2 ст. 3 і ч. 2 ст. 53 Конституції України [181] негайно виключений зі школи з метою створення умов для безумовного виконання керівництвом і викладацьким складом школи (іншого навчального закладу) конституційного обов'язку із забезпечення отримання всіма іншими учнями вказаних належних шкільних компетентностей [132, с. 117; 133, с. 48; 134, с. 34; 135, с. 36].

Після цього треба встановити причину сталої антисоціальної поведінки учня і направити його до відповідного спеціалізованого навчального закладу (з лікуванням або без такого, у т. ч. за наявності підстав - й від алкоголізму, вживання наркотиків або інших сильнодіючих лікарських засобів чи від іншої залежності) або при наявності підстав - у спеціально відведені місця позбавлення волі для неповнолітніх, а за відсутності і такої можливості - організувати (тільки не силами звичайної школи або прирівняного до нього навчального закладу, оскільки із таким девіантом повинні працювати вже професіонали вищого рівня та підготовки) індивідуальне отримання антисоцдевіантом належних шкільних компетентностей [132, с. 117; 133, с. 34], що залежно від причини девіантної поведінки та наявності відповідної необхідності - треба також здійснювати з лікуванням від алкоголізму, вживання наркотиків або інших сильнодіючих лікарських засобів [133, с. 48; 134, с. 34; 135, с. 37].

За відсутності й такої можливості, треба виходити з того, що з двох зол вибирають менше - неможливість отримання належних шкільних компетентностей тільки антисоцдевіантом, а не багатьма іншими учнями школи (іншого навчального закладу) в разі продовження їх навчання з антисоцдевіантом [132, с. 117-118; 133, с. 48; 197, с. 38].

Звичайно ж завданням Президента України є забезпечення в кінцевому підсумку кожного антисоцдевіанта спеціальними умовами для гарантованого отримання ним за рахунок держави належних шкільних компетентностей і компетенцій [132, с. 118; 133, с. 49], що не виключає необхідність обов'язкового здійснення й вказаного лікування [134, с. 34; 135, с. 37].

Антисоціальна поведінка особи, яка задіяна у сферу журналістської галузі права і медіабезпеки чи у будь-яку іншу суспільну діяльність, обумовлює необхідність безумовного та оперативного застосування до неї (правопорушника) державного примусу (сукупності

О.А. Кириченко

несприятливих наслідків) у вигляді **позитивної або негативної (супутньої, карально-виховної, відновлювальної) юридичної відповідальності, що :**

1. Залежно від суб'єктів, порядку і меж застосування є :

1.1. **Прямим державним примусом**, що застосовуються суб'єктами владних повноважень відповідних антиделіктних органів, тобто держорганів, покликаних найбільш ефективно, раціонально та якісно здійснювати в своїй компетенції ті чи інші стадії подолання правопорушень і контроль за безумовним знаходженням в межах норми рівня необхідності, достатності та гуманності реалізації відповідними соціосуб'єктами делегованого державного примусу [132, с. 118; 133, с. 49; 134, с. 34-35].

1.2. **Делегованим державним примусом**, тобто делегованим державою із безперервним здійсненням вказаного контролю :

1.2.1. Родині.

1.2.2. Колективу : навчальному, трудовому, військовому та ін.

1.2.3. Соціооточенню для застосування в умовах необхідної оборони, крайньої необхідності, інших обставин, що виключають антисоціальність або винність діяння [132, с. 118; 133, с. 49; 134, с. 35; 135, с. 37].

2. Як і повноваження осіб, які застосовують прямий або делегований державний примус, має володіти базисними властивостями, тобто бути :

2.1. **Необхідним**, тобто застосовуватися в ситуації наявності тільки антисоціальної поведінки девіанта [135, с. 38].

2.2. **Достатнім**, тобто таким за ступенем і характером, чого достатньо для подолання антисоціальної поведінки девіанта, але в будь-якому випадку - для негайного припинення такої поведінки [132, с. 118].

2.3. **Гуманним**, тобто таким за ступенем і характером, чого на мінімально можливому рівні буде досить для досягнення вказаних у п. 2.2 цілей, а також покарання антисоцдевіанта в межах загальновизнаних норм та попередження вчинення ним та іншими антисоцдевіантами правопорушень [132, с. 118-119; 133, с. 49].

2.4. **Професійним**, тобто застосовуватися тільки особами, котрі оволоділи за допомогою академічного вищої освіти накопиченими століттями попередніми поколіннями досягненнями у вигляді належної антиделіктної компетентності, що складається із такої сукупності антиделіктних компетенцій, як :

4.1. Доктринальна (базисні і детальні теоретичні антиделіктні та інші знання, коли перші антиделіктолог зобов'язаний застосовувати для вирішення певної практичної задачі у будь-якій ситуації, а другі -

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

при наявності можливості відшукати джерело таких знань, вивчити їх і застосувати для вирішення практичного завдання) [133, с. 49-50].

4.2. Прикладна (практичні антиделіктні навички та вміння) [133, с. 50].

4.3. Аналітична (рівень загального і антиделіктного аналітичного мислення) [133, с. 50; 134, с. 35].

Якість професійності застосування делегованого державного примусу оцінюється антиделіктологами на основі рівня дотримання відповідним соціосуб'єктом критеріїв необхідності, достатності та гуманності делегованого державного примусу [134, с. 35-36].

Недотримання таких критеріїв при застосуванні до девіанта, залученого у сферу журналістської галузі права і медіабезпеки, як делегованого, так і прямого державного примусу перетворює такий примус в насильство, а суб'єктів, які його допустили, у відповідних правопорушників [132, с. 119; 133, с. 50; 134, с. 36].

2.5. **Збалансованим**, тобто таким, що здійснюється при наявності балансу прав і обов'язків антиделіктолога, девіанта та інших учасників судочинства, що виключає зловживання з будь-якого боку, але забезпечує тлумачення всіх сумнівів при прийнятті проміжного рішення у невизначеній антиделіктній ситуації [114, с. 52-53; 132, с. 119], на користь антиделіктолога [102, с. 50; 103, с. 36; 104, с. 38].

Обвинувальне або виправдувальне рішення має бути постановлене на основі лише достатньої та узгодженої сукупності відповідних значущих, достовірних і доброякісних доказів [114, с. 31-32], що означає наявність визначеної антиделіктної ситуації [133, с. 50; 135, с. 38].

За відсутності такої сукупності доказів, що вже характеризує наявність невизначеної антиделіктної ситуації, тобто коли відсутня достатня та узгоджена сукупність значущих, достовірних і доброякісних доказів, на основі якої може бути сформоване внутрішнє переконання антиделіктолога щодо винуватості або невинуватості особи, має бути винесене й відповідне невизначене остаточне рішення - нейтральне рішення із визнанням антисоцдевіанта лише причетною особою [164, с. 37].

Викладений підхід щодо доказів чи інших різновидів антиделіктних відомостей має бути застосований не лише в антикримінальному, а й у будь-якому іншому виді антиделіктного судочинства, причому як в основному: конституційному, адміністративному, трудовому, де-факто майново-договірному (цивільному), де-юре майново-договірному (арбітражному, господарському, економічному) судочинстві [133, с. 50; 134, с. 36; 135,

О.А. Кириченко

с. 38-39], так принципово й у додатковому : ординстичному, виправно-трудовому чи у виконавчому судочинстві.

Питання 2. Інноваційне розуміння ступеневого сутнісного видового поділу юридичних фактів в залежності від характеру зв'язку із волею людини

Розроблене О. А. Кириченко [114, с. 67-69; 116, с. 5-7; та ін.] та поступово удосконалене вказаним автором **інноваційне розуміння ступеневого сутнісного видового поділу юридичних фактів в залежності від характеру зв'язку із волею людини** [132, с. 150-153; 133, с. 24-26; 134, с. 37-38; 135, с. 39-41; 154, с. 7-8; та ін.; див також додат. 5 дійсного видання], що більш правильно представити в розвитку в такій редакції відповідно до :

1. Сутності і кількісного складу джерел заподіяння збитків, що призвели до виникнення та/чи зміни та/або припинення певних правовідносин, на :

1.1. Юридичні діяння, тобто дія або бездіяльність певного соціосуб'єкта або декількох соціосуб'єктів (взаємопов'язані та скориговані дії чи бездіяльність невеликої групи соціосуб'єктів), якими були заподіяні збитки та/або інші наслідки, що призвели до виникнення та/чи зміни та/або припинення певних правовідносин.

1.2. Юридичні події - взаємопов'язані та скориговані дії та/або бездіяльність дуже великих груп соціосуб'єктів, якими були заподіяні збитки та/або інші наслідки, що призвели до виникнення та/чи зміни та/або припинення певних правовідносин, які суттєво вплинули на розвиток суспільства в цілому.

1.3. Юридичне значущі явища сил природи : виверження вулкана, землетрус, повінь, цунамі, лімнологічна катастрофа, смерч або торнадо, циклон, тайфун, зсув, гірський, крижаний або інший обвал, снігова лавина, сель, пожежа, спека, тепловий удар, хуртовина, град та ін., внаслідок чого знищується майно та/чи настає смерть фізичної особи та/або заподіяна її здоров'ю шкода та/чи іншим об'єктам збитки та/або інші наслідки, які зумовлюють виникнення та/чи зміну та/або припинення відповідних правовідносин : наслідування, необхідність негайного відновлення порушеного правового статусу і т.д.

1.4. Юридичне значущі діяння хижих тварин, що знаходяться у нерегульованих людиною умовах, якими були заподіяні збитки та/чи інші наслідки, що призвели до виникнення та/або зміни та/чи

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

припинення певних правовідносин, що певною мірою є різновидом юридичних наслідків явищ природи.

2. Характеру зв'язку наслідків із волею людини або з іншими джерелами, внаслідок чого виникають та/чи змінюються та/або припиняються певні правовідносини :

2.1. Вольові юридичні факти (життєві обставини, що зумовлюють виникнення та/чи зміну та/або припинення певних правовідносин по волі людини), які, у свою чергу, поділяються **відповідно до :**

2.1.1. Наявності чи відсутності вини фізичної особи на :

2.1.1.1. Винне діяння осудної або обмежено осудної фізичної особи :

2.1.1.1.1. Малолітньої, тобто особи, яка практично була в змозі за певних обмежених можливостей передбачити заподіяння такого роду діянням збитків (шкоди : фізичної та/чи матеріальної та/або первинної моральної та вторинної моральної шкоди; упущеної вигоди) правовому статусу того чи іншого соціосуб'єкта (фізичній та/чи юридичній особі та/або державі та/чи міждержавній установі) та/або інші наслідки, що призвели до виникнення та/чи зміни та/або припинення певних правовідносин.

В одній з попередніх варіацій цього поділу [113, с. 68] малолітні вказувалися поміж результату поділу позавольових юридичних фактів, що було помилковим і малолітні за своїм рівнем психічного розвитку і тоді прирівнювалися до обмежених осіб [114, с. 68]. А отже і в тому варіанті малолітні все ж таки фактично визнавалися осудними і ступінь обмеженої їх осудності за цілком справедливими вимогами ч. 2 ст. 20 «Обмежена осудність» КК України [184] є лише додатковою (до факту власне неповноліття особи) обставиною, що пом'якшує, але зовсім не виключає вину малолітнього.

2.1.1.1.2. Підлітка – особи, яка практично могла передбачити заподіяння такого роду діянням збитків та/або настання інших наслідків, що призвели до виникнення та/чи зміни та/або припинення певних правовідносин ³⁶ [154, с. 7].

2.1.1.1.3. Повнолітнього - особи, яка практично могла передбачити заподіяння такого роду діянням збитків та/або настання інших

³⁶ З огляду на досить велику ймовірність частого прояву в цьому віці девіантної поведінки стосовно даної вікової групи неповнолітніх іноді спливає і термін «падлітки», повністю уникнути чого можна тільки у разі безумовного виконання інноваційних вимог визначення сутності та реалізації способів подолання неправомірної поведінки такого роду девіантів [139, с. 317; та ін.].

О.А. Кириченко

наслідків, що призвели до виникнення та/або зміни та/або припинення певних правовідносин [154, с. 7-8].

2.1.1.2. **Невинне діяння осудної або обмежено осудної особи :**

2.1.1.2.1. **Малолітнього** - особи, яка практично не була в змозі навіть за певних обмежених можливостей передбачити заподіяння такого роду діянням збитків та/або настання інших наслідків, що призвели до виникнення та/або зміни та/або припинення певних правовідносин ³⁷ [154, с. 8].

2.1.1.2.2. **Підлітка** - особи, яка практично не могла передбачити заподіяння такого роду діянням збитків та/або настання інших наслідків, що призвели до виникнення та/чи зміни та/або припинення певних правовідносин.

2.1.1.2.3. **Повнолітнього** - особи, яка практично не була в змозі передбачити заподіяння такого роду діянням збитків та/або настання інших наслідків, що призвели до виникнення та/чи зміни та/або припинення певних правовідносин.

2.2. **Позавольові юридичні факти** (життєві обставини, внаслідок яких були заподіяні збитки та/або наступили інші наслідки, що призвели до виникнення та/чи зміни та/або припинення певних правовідносин без участі людини або за повної відсутності її вини) :

2.2.1. **Явища сил природи**, що завдали збитків та/або зумовили настання інших наслідків, що призвели до виникнення та/чи зміни та/або припинення певних правовідносин.

2.2.2. **Діяння хижих тварин**, що перебувають у нерегульованих людиною умовах, якими були заподіяні збитки та/чи зумовлено настання інших наслідків, що призвели до виникнення та/чи зміни та/або припинення певних правовідносин.

За результати діянь домашніх тварин та діянь хижих тварин, птахів, риб, плазунів та ін., які знаходяться в межах зоопарків, заповідників та інших зоооб'єктів, що охороняються людиною, несуть відповідальність ті особи, на яких було покладено обов'язок

³⁷ Малолітні і, по великому рахунку, підлітки мають розглядатися в якості обмежено осудних осіб, що фактично й враховується при обранні їм ступеню суворості і виду того чи іншого покарання, яке може бути замінене й парапокаранням у вигляді примусових заходів виховного характеру. У той же час, викладений інноваційний підхід не виключає, що певний малолітній чи підліток за фактичним станом свого психічного розвитку може бути як неосудним, так й обмежено осудним, що у такому разі може стати вже підставою для призначення їм квазіпокарання у вигляді примусових заходів медичного характеру [154, с. 8].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

забезпечити безпеку знаходження таких хижих тварин щодо як оточуючих їх людей і тварин, і самих себе.

2.2.3. *Діяння неосудного повнолітнього*, тобто повнолітньої особи, яка не усвідомлює характеру своїх діянь і не може керувати ними, що зумовило заподіяння збитків та/або настання інших наслідків, що призвели до виникнення та/чи зміни та/або припинення певних правовідносин.

2.2.4. *Діяння неосудного підлітка*, тобто підлітка, який не усвідомлює характеру своїх діянь і не може керувати ними, що зумовило заподіяння збитків та/або настання інших наслідків, що призвели до виникнення та/чи зміни та/або припинення певних правовідносин.

2.2.5. *Діяння неосудного малолітнього*, тобто малолітньої особи, яка не усвідомлює характеру своїх діянь і не може керувати ними, що зумовило заподіяння збитків та/або настання інших наслідків, що призвели до виникнення та/чи зміни та/або припинення певних правовідносин.

2.2.6. *Діяння дошкільнят*, які за рівнем розвитку психічної діяльності повинні бути прирівняні до неосудної особи, і діяння яких зумовили виникнення та/чи зміну та/або припинення певних правовідносин.

2.2.7. *Діяння немовлят*, які за рівнем розвитку психічної діяльності, безумовно, повинні бути прирівняні до неосудної особи, і діяння яких зумовили заподіяння збитків та/чи настання інших наслідків, що призвели до виникнення та/або зміни та/чи припинення певних правовідносин.

2.3. **Змішані юридичні факти**, коли паралельно та взаємопов'язано послідовно здійснюється два і більше вольових та/або позавольових юридичних фактів, що призводять до єдиного результату, що зумовлює виникнення та/чи зміну та/або припинення певних правовідносин [154, с. 8].

Питання 3. Інноваційне розуміння ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень

Розроблене [80, с. 38-44; 100, с. 100-111; 101, с. 70-75; 103, с. 46-50; 109, с. 88-98; 113, с. 5-9; 362; 363; та ін.] та поступово удосконалена [116, с. 12-16; 132, с. 153-157; 133, с. 26-30; 134, с. 38-42; 154, с. 8-11; та

ін.; див. також додат. 5 дійсного видання] Є.В. Кириленком³⁸ **перша концепція інноваційного розуміння ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень**³⁹ має такий вигляд :

1. Макроправопорушення (кримінальні правопорушення), тобто суспільно небезпечні діяння, що порушили будь-які правовідносини і спричинили чи можуть спричинити суттєві і більші збитки (фізичну та/або майнову та/чи первинну моральну шкоду та вторинну моральну шкоду; упущену вигоду) правам, свободам, обов'язкам та/чи інтересам фізичних, юридичних осіб чи держави, міждержавного утворення, коли :

1.1. Залежно від складу діяння кримінальні правопорушення поділяються на :

1.1.1. Злочини (діяння, що мають всі ознаки та елементи складу, за скоєння яких має призначатися антикримінальне покарання), що **за ступенем тяжкості** поділяються на :

1.1.1.1. Мінімальні злочини (тобто мінімального ступеня тяжкості, за які передбачено покарання більш м'яке, ніж обмеження волі; у разі реальної необхідності саме такий додатковий різновид правопорушення треба було б передбачити у ст. 12 КК України [150] та у ст. 215 КПК України [151], а не словосполучення «кримінальні проступки», що **свідчить лише про відсутність у авторів цих кодексів та змін до них,**⁴⁰ належної юридичної освіти) !!! [132, с. 26-27; 135, с. 41-42].

³⁸ З метою уникнення можливої некоректної реакції опонентів Є. В Кириленко раніше дану і наступні варіації такого поділу публікував під ім'ям представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра : Т. О. Коросташової [101, с. 70-99; та ін.], С. А. Кириченка [109, с. 88-98; та ін.] та ін. [362; 363; та ін.], та ін. [135, с. 41; 154, с. 8-11; та ін.; див. також додат. 5 дійсного видання].

³⁹ Є.В. Кириленко розробив другу і третю концепції даного поділу. Друга концепція побудована на примушенні того, що кримінальних правопорушень немає, а притаманний даному виду правопорушень видовий поділ застосований до адміністративних, дисциплінарних, де-факто майново-договірних та де-юре майново-договірних правопорушень, що загалом також мають поділ на макроправопорушення та мініправопорушення із наступним детальним їх поділом аналогічно першій концепції новітньої доктрини ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень [101, с. 79-90; 103, с. 46-50; 109, с. 94-98; 116, с. 17-18; 362; та ін.; див. додат. 5 дійсного видання]. Третя ж концепція ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень вже виходить з інноваційного розуміння ступеневого сутнісного видового поділу юридичних фактів на діяння, події та явища [101, с. 91-99; 103, с. 46-50; 113, с. 150-153; 363; та ін.; див. додат. 5 дійсного видання].

⁴⁰ У т. ч. й у новій редакції КК України, у ст. 11 якого сформульовано поняття лише кримінального правопорушення без його поділу на різновиди, а у ст. 12 дається поділ вже кримінальних правопорушень на кримінальні проступки та

на нетяжкі, тяжкі та особливо тяжкі злочини, коли передні редакції цих статей мали єдине поняття злочинів і також їх поділ на чотири різновиди – невеликої тяжкості, середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі [184]. **То навіщо було вводити поняття кримінальних проступків, що суперечить не лише здоровому глузду, а й донині існуючому традиційному загальному теоретичному поділу правопорушень за ступенем небезпеки та заподіяної шкоди на злочини та проступки !!!???** [348, с. 163; 349, с. 433; та ін.; див. додат. 5 дійсного видання], **що, до речі, складає навіть шкільну юридичну компетентність** [214, с. 40-41]. При цьому поняття кримінального правопорушення за ст. 11 «Поняття кримінального правопорушення» КК України складається формально з чотирьох ознак : 1) передбачене КК України діяння, тобто протиправність діяння; 2) суспільна небезпечність діяння; 3) винність діяння; 4) вчинене суб'єктом кримінального правопорушення [184], а фактично з шести, оскільки остання з ознак розкладається ще одну з трьох самостійних ознак : 4) вчинене спеціальним суб'єктом; 5) вчинене суб'єктом, який досяг певного віку; 6) вчинене осудним суб'єктом. А за ч. 1 ст. 2.1.1 «Злочин» проекту нового КК України. злочином є діяння, яке : а) є протиправним, тобто порушує норму приватного або публічного права, та б) відповідає складу злочину, передбаченому цим Кодексом [285], тобто фактично одна ознака протиправності. Тоді як інноваційне розуміння ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень, що викладається, вбачає лише таку одну ознаку кримінального правопорушення, як суспільна небезпечність чи шкідливість діяння, внаслідок чого тим чи іншим базисним категоріям правового статусу фізичної особи та/чи іншого соціосуб'єкта спричиняється відповідно суттєві чи більші або менші ніж суттєві, але більші, ніж значні, збитки. Всі ж інші передбачені чинним та проектним кримінальними кодексами ознаки кримінального правопорушення враховані у видовому поділі як кримінальних, так й інших правопорушень. У цьому аспекті показовою є відверте юридичне некомпетентна позиція з приводу надуманості критеріїв розмежування правопорушень, які лише порушують приписи права, від зловживання правом і об'єктивно протиправної поведінки. При цьому зловживання правом є, з однієї сторони, соціально шкідливою поведінкою, а значить й такою, що фактично завдає певні збитки тим чи іншим базисним категоріям правового статусу фізичної особи та/чи іншого соціосуб'єкта, а з іншої сторони, такою поведінкою, що не порушує норм права. Об'єктивно ж протиправною поведінкою є, з однієї сторони, неправомірне діяння, тобто таке, що порушує норми права; з другої сторони, соціально шкідливе діяння, а, значить фактично також завдає певні збитки тим чи іншим базисним категоріям правового статусу фізичної особи та/чи іншого соціосуб'єкта; і, з третьої сторони, таким діянням, що не містить складу правопорушення [348, с. 160]. Викладений традиційний підхід, як вбачається, є недостатньо обґрунтований. **Адже ж виходить, що порушення тієї чи іншої норми права не завдає збитків, а саме по собі завдання збитків тим чи іншим базисним категоріям правового статусу фізичної особи та/чи**

О.А. Кириченко

1.1.1.1. *Мінімальні злочини* (мінімального ступеня тяжкості, за які передбачено покарання більш м'яке, ніж обмеження волі [133, с. 27; 134, с. 39; 135, с. 42].

1.1.1.2. *Незначні злочини* (незначного ступеня тяжкості, за які передбачено покарання від обмеження до позбавлення волі на строк не більше, ніж на два роки) [134, с. 40].

1.1.1.3. *Середні злочини* (середнього ступеня тяжкості, за які передбачено покарання від двох до п'яти років позбавлення волі).

1.1.1.4. *Тяжкі злочини* (за які передбачено покарання від шести до десяти років позбавлення волі).

1.1.1.5. *Особливо тяжкі злочини* (за які передбачено покарання від одинадцяти і вище років позбавлення волі або смертна кара).

1.1.2. **Паразлочини** - такого роду діяння, що мають всі ознаки і елементи складу, за винятком того, що дане діяння скоєно особою, яка не досягла віку призначення антикримінального покарання і йому призначається пара покарання у вигляді примусових заходів виховного характеру [133, с. 27; 135, с. 42].

1.1.3. **Квазізлочини** - такого роду діяння, що мають всі ознаки і елементи складу, за винятком того, що дане діяння скоєно неосудною особою, якій призначається антикримінальне квазіпокарання у вигляді примусових заходів медичного характеру, а відновлювальна антикримінальна відповідальність покладається на опікуна чи піклувальника або на особу чи установу, які їх замінюють [133, с. 27-28; 135, с. 42].

1.1.4. **Параквазізлочини**⁴¹ - коли в наявності всі ознаки і елементи складу діяння, що фактично заподіяло чи могло заподіяти правовому статусу певного соціосуб'єкта суттєві чи більші збитки, але Антикримінальний кодекс України не передбачає склад такого діяння, що повинно тягти антикримінальну відповідальність винної особи тільки у вигляді відновлення порушеного правового статусу потерпілого, тобто його прав, свобод, обов'язків та/чи інтересів. Якщо при розгляді антикримінальної справи буде встановлена наявність

іншого соціосуб'єкта не порушує відповідних норм права і разом з цим чи без такого ще не є правопорушенням !!!

⁴¹ В попередніх варіаціях даного інноваційного розуміння ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень цей різновид кримінальних правопорушень або макроправопорушень іменувався як «квазіпаразлочини» [133, с. 28; 134, с. 40; 135, с. 42-43; та ін.] і відповідно аналогічний різновид мініправопорушень, як «квазіпарапроступки» [133, с. 28; 134, с. 41; 135, с. 44; та ін.], що у старій назві алогічно порушувало попередню логіку викладу матеріалу від паразлочину чи парাপроступку до квазізлочину чи квазіпроступку.

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

збитків менших, ніж істотні, тобто за наявності параквазіпроступка, то відшкодування збитків та інше максимально повне відновлення правового статусу потерпілого має закінчитися в силу безумовного дотримання принципу раціональності процедури подолання правопорушень власне в антикримінальному судочинстві [133, с. 28; 135, с. 42-43].

1.1.5. Паранещасні випадки - кримінальні правопорушення, вчинені фізичною особою за відсутності його вини, тобто в ситуації, коли особа не передбачала суспільно небезпечний характер свого діяння і можливість заподіяння цим істотних і більше збитків, але мала місце одна з наступних ситуацій - особа :

- а) хоча фізично і могла, але не повинна була цього передбачити;
- б) хоча й зобов'язана була, але фізично не могла цього передбачити;
- в) не зобов'язана була і фізично не могла цього передбачити [135, с. 43],

і які, в залежності від причини відсутності вини, діляться на :

1.1.5.1. Паранещасні випадки-суперечності (за наявності таких суперечностей в регулюванні певних правовідносин, що виключають наявність вини особи) [134, с. 40].

1.1.5.2. Паранещасні випадки-суб'єктивності (за наявності необґрунтованих за обсягом та/чи по суті обов'язків, що особа фізично не могла виконати та/або в силу наявності відповідного положення природної галузі права не зобов'язана була виконувати) [134, с. 40-41].

1.1.5.3. Паранещасні випадки-правомірності (коли діяння скоєно за наявності обставин, що виключають його антисоціальність : необхідна оборона, уявна оборона, крайня необхідність та ін.) [134, с. 41].

1.1.5.4. Паранещасні випадки-природності (коли певне діяння особи опосередковане природними явищами, в т. ч. діяннями хижих тварин, і особа об'єктивно не повинна була та/чи фізично не могла повністю або частково попередити настання цих явищ чи діянь або запобігти повністю заподіяння збитків чи зменшити їх розмір).

1.1.6. Нещасні випадки (суспільно небезпечні природні явища, в т. ч. діяння хижих тварин, що не опосередковані діяннями фізичної особи, що зумовлюють настання антикримінальної відповідальності держави в цілому і тільки у вигляді відновлення порушеного правового статусу потерпілого) [133, с. 28-29; 135, с. 43].

2. Мініправопорушення, тобто суспільно шкідливе діяння, що заподіяло чи могло заподіяти менш ніж істотні, але більш ніж значні збитки (шкоду : фізичну, майнову та/чи первинну і вторинну моральну шкоду; упущену вигоду) правам, свободам, обов'язкам та/чи інтересам

О.А. Кириченко

фізичних або юридичних осіб чи держави, міждержавної установи, що в залежності від :

2.1. **Складу правопорушення** поділяються на :

2.1.1. **Проступки** (має всі ознаки, елементи правопорушення) [133, с. 29; 135, с. 43-44].

2.1.2. **Парапроступки** (має всі ознаки, елементи правопорушення, вчиненого особою, яка не досягла віку призначення карально-виховного покарання відповідного виду юридичної відповідальності) [135, с. 44].

2.1.3. **Квазіпроступки** (має всі ознаки, елементи правопорушення, вчиненого неосудною або обмежено осудною особою).

2.1.4. **Параквазіпроступки** (діяння, що заподіяло чи могло заподіяти менш ніж істотні, але більш ніж значні збитки, і склад такого проступку не передбачений в Адміністративному, Трудовому, Де-факто майново-договірному або в Де-юре майново-договірному кодексі України).

2.1.5. **Параказуси** (за наявності належного або неналежного суб'єкта, але за відсутності вини), що в залежності від причини відсутності вини мають аналогічний паранещасним випадкам видовий поділ на :

2.1.5.1. *Параказуси-суперечності.*

2.1.5.2. *Параказуси-суб'єктивності.*

2.1.5.3. *Параказуси-правомірності.*

2.1.5.4. *Параказуси-природності.*

2.1.6. **Казуси** (явища природи, в т.ч. діяння хижих тварин, що не опосередковані діяннями людини) [134, с. 41].

2.2. **Характеру регульованих суспільних відносин (правовідносин)** поділяються на :

2.2.1. **Адміністративні правопорушення** (при порушенні зовнішніх по відношенню до юридичної особи правовідносин, за включенням майново-договірних або особистих немайнових чи прирівняних до них правовідносин) : *проступки, парাপроступки, квазіпроступки, квазіпарাপроступки, параказуси і казуси* [134, с. 41-42].

2.2.2. **Дисциплінарні правопорушення** (при порушенні внутрішніх по відношенню до юридичної особи правовідносин, за включенням майново-договірних або особистих немайнових чи прирівняних до них правовідносин) : *проступки, парাপроступки, квазіпроступки, квазіпарাপроступки, параказуси і казуси* [133, с. 28-29; 134, с. 42].

2.2.3. **Де-факто майново-договірні (цивільні) правопорушення** (при порушенні майново-договірних або особистих немайнових чи прирівняних до них правовідносин між фізичними особами або між фізичною та юридичною особою) : *проступки, парাপроступки, квазіпроступки, квазіпарাপроступки, параказуси і казуси* [133, с. 29-30].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

2.2.4. Де-юре майново-договірні (господарські, арбітражні) правопорушення (при порушенні майново-договірних або особистих немайнових чи прирівняних до них правовідносин між юридичними особами) : *проступки, парাপроступки, квазіпроступки, квазіпарাপроступки, параказуси і казуси* [133, с. 30; 134, с. 42; 135, с. 44].

Стисло першу концепцію інноваційного розуміння ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень краще за все представити таким чином :

1. Макроправопорушення (кримінальні правопорушення), тобто суспільно небезпечні діяння, що порушили будь-які правовідносини і спричинили чи можуть спричинити суттєві і більші збитки (фізичну та/або майнову та/чи первинну моральну шкоду та вторинну моральну шкоду; упущену вигоду) правам, свободам, обов'язкам та/чи інтересам фізичних, юридичних осіб чи держави, міждержавного утворення, коли :

1.1. Залежно від складу діяння кримінальні правопорушення поділяються на :

1.1.1. Злочини (діяння, що мають всі ознаки та елементи складу, за скоєння яких має призначатися антикримінальне покарання).

1.1.2. Паразлочини - такого роду діяння, що мають всі ознаки і елементи складу, за винятком того, що дане діяння скоєно особою, яка не досягла віку призначення антикримінального покарання і йому призначається пара покарання у вигляді примусових заходів виховного характеру [133, с. 27; 135, с. 42].

1.1.3. Квазізлочини - такого роду діяння, що мають всі ознаки і елементи складу, за винятком того, що дане діяння скоєно неосудною особою, якій призначається антикримінальне квазіпокарання у вигляді примусових заходів медичного характеру, а відновлювальна антикримінальна відповідальність покладається на опікуна чи піклувальника або на особу чи установу, які їх замінюють [133, с. 27-28; 135, с. 42].

1.1.4. Параквазізлочини - коли в наявності всі ознаки і елементи складу діяння, що фактично заподіяло чи могло заподіяти правовому статусу певного соціосуб'єкта суттєві чи більші збитки, але Антикримінальний кодекс України не передбачає склад такого діяння, що повинно тягти антикримінальну відповідальність винної особи тільки у вигляді відновлення порушеного правового статусу потерпілого, тобто його прав, свобод, обов'язків та/чи інтересів. Якщо при розгляді антикримінальної справи буде встановлена наявність збитків менших, ніж істотні, тобто за наявності параквазіпроступка, то відшкодування збитків та інше максимально повне відновлення

О.А. Кириченко

правового статусу потерпілого має закінчитися в силу безумовного дотримання принципу раціональності процедури подолання правопорушень власне в антикримінальному судочинстві [133, с. 28; 135, с. 42-43].

1.1.5. Паранещасні випадки - кримінальні правопорушення, вчинені фізичною особою за відсутності його вини, тобто в ситуації, коли особа не передбачала суспільно небезпечний характер свого діяння і можливість заподіяння цим істотних і більше збитків, але мала місце одна з наступних ситуацій - особа :

а) хоча фізично і могла, але не повинна була цього передбачити;

б) хоча й зобов'язана була, але фізично не могла цього передбачити;

в) не зобов'язана була і фізично не могла цього передбачити [135, с. 43].

1.1.6. Нещасні випадки (суспільно небезпечні природні явища, в т. ч. діяння хижих тварин, що не опосередковані діяннями фізичної особи, що зумовлюють настання антикримінальної відповідальності держави в цілому і тільки у вигляді відновлення порушеного правового статусу потерпілого) [133, с. 28-29; 135, с. 43].

2. Мініправопорушення, тобто суспільно шкідливе діяння, що заподіяло чи могло заподіяти менш ніж істотні, але більш ніж значні збитки (шкоду : фізичну, майнову та/чи первинну і вторинну моральну шкоду; упущену вигоду) правам, свободам, обов'язкам та/чи інтересам фізичних або юридичних осіб чи держави, міждержавної установи, що **в залежності від характеру регульованих суспільних відносин (правовідносин)** поділяються на :

2.1. Адміністративні правопорушення (при порушенні зовнішніх по відношенню до юридичної особи правовідносин, за включенням майново-договірних або особистих немайнових чи прирівняних до них правовідносин), що, як інші види мініправопорушень, поділяються за аналогічними макроправопорушенням підходам на *проступки, парাপроступки, квазіпроступки, квазіпарাপроступки, параказуси і казуси* [134, с. 41-42].

2.2. Дисциплінарні правопорушення (при порушенні внутрішніх по відношенню до юридичної особи правовідносин, за включенням майново-договірних або особистих немайнових чи прирівняних до них правовідносин) : *проступки, парাপроступки, квазіпроступки, квазіпарাপроступки, параказуси і казуси* [133, с. 28-29; 134, с. 42].

2.3. Де-факто майново-договірні (цивільні) правопорушення (при порушенні майново-договірних або особистих немайнових чи прирівняних до них правовідносин між фізичними особами або між

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

фізичною та юридичною особою): *проступки, парাপроступки, квазіпроступки, квазіпарাপроступки, параказуси і казуси* [133, с. 29-30].

2.4. Де-юре майново-договірні (господарські, арбітражні) правопорушення (при порушенні майново-договірних або особистих немайнових чи прирівняних до них правовідносин між юридичними особами): *проступки, парাপроступки, квазіпроступки, квазіпарাপроступки, параказуси і казуси* [133, с. 30; 134, с. 42; 135, с. 44].

Питання 4. Інноваційне розуміння структури, сутності і ступеневого видового поділу юридичної відповідальності

Розроблене [101, с. 101-109; 109, с. 100-106; та ін.] та поступово удосконалене С.А. Кириченком (який також раніше публікував свою позицію під іншими прізвищами ⁴²) **інноваційне розуміння структури, сутності і ступеневого видового поділу юридичної відповідальності** ⁴³ [116, с. 24-30; 133, с. 30-34; 134, с. 42-46; 135, с. 45-48; 390, с. 38-41; та ін.; див. додат. 6 дійсного видання] більш правильно представити у розвитку в такій редакції :

1. Конституційна відповідальність, сутність якої має полягати у безумовному притягнення винного суб'єкта владних повноважень до :

1.1. Позитивної конституційної відповідальності з усунення причин та умов, що сприяють порушенню норм Конституційного кодексу України, а також будь-якої іншої держави світу.

1.2. Негативної конституційної відповідальності у частині :

⁴² Також з метою уникнення можливої некоректної реакції опонентів С. А. Кириченко раніше всі варіації інноваційного розуміння структури і ступеневого сутнісного видового поділу юридичної відповідальності публікував під ім'ям представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра : А.К. Виноградова [29, с. 56-60; та ін.], Т. О. Коросташової [101, с. 101-109; та ін.], Є.В. Кириленка [109, с. 100-106, 106-113; та ін.] та ін. [390, с. 38-41; та ін.; див. додат. 6 дійсного видання].

⁴³ С.А. Кириченко розробив першу і другу концепцію інноваційного розуміння структури і ступеневого сутнісного видового поділу юридичної відповідальності [29, с. 56-60; 101, с. 101-118; 109, с. 100-113; 116, с. 30-36; та ін.; див. додат. 6 дійсного видання]. При цьому друга концепція побудована на припущенні того, що кримінальних правопорушень і, як наслідок, й антикримінальної відповідальності немає, а притаманна їй структура вже застосована у запропонованій зараз першій концепції.

О.А. Кириченко

1.2.1. Встановлення факту правомірності чи неправомірності в контексті певної норми Конституційного кодексу України, а також будь-якої іншої держави світу, діяння та/чи рішення та/або правового акта суб'єкта владних повноважень.

1.2.2. Ініціювання залежно як від сутності тих правовідносин, що врегульовані Конституційним кодексом України, так само як будь-якої іншої держави світу, і порушені нелегітимними діями та/чи рішеннями та/або правовими актами суб'єктів владних повноважень, так і ступеня заподіяних цим самим збитків (фізичної, майнової або первинної чи вторинної моральної шкоди; упущеної вигоди), антикримінального, адміністративного, трудового, де-факто майново-договірної (цивільної) або де-юре майново-договірної (господарського, арбітражного, економічного) судочинства з метою притягнення винного до відповідного виду :

1.2.2.1. Карально-виховної відповідальності.

1.2.2.2. Відновлювальної та/або супутньої відповідальності, але лише тоді чи тільки в тій частині, в якій ці ж види юридичної відповідальності не можуть бути реалізовані найбільш ефективно та/чи раціонально та/або якісно в межах конституційного судочинства.

1.2.3. ***Відновлювальної конституційної відповідальності*** шляхом :

1.2.3.1. Скасування правового акта та/чи рішення суб'єкта владних повноважень та/або заборони діянь названих чи інших соціосуб'єктів, що порушують певну норму Конституційного кодексу України (іншої держави світу).

1.2.3.2. Відшкодування потерпілому збитків.

1.2.3.3. Іншого відновлення порушеного правового статусу потерпілого соціосуб'єкта (зобов'язання публічного вибачення, здійснення інших дій або припинення певної бездіяльності тощо).

1.2.4. ***Супутньої конституційної відповідальності***, що є окремими розглянутими видами позитивної конституційної відповідальності, що не були реалізовані взагалі або в повному обсязі до моменту встановлення факту неправомірності в контексті норм Конституційного кодексу України (іншої держави світу) діяння та/чи рішення та/або правового акта суб'єкта владних повноважень [390, с. 38].

2. Антикримінальна відповідальність - при заподіянні суттєвих та більших збитків правовідносинам будь-якого виду :

2.1. Позитивна антикримінальна відповідальність, окремі види якої частіше за все виступають в якості негативної юридичної відповідальності інших, ніж антикримінальна, її видів :

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

1.1.1. Лікування різних видів залежності, що обумовлені різного роду проявами порушень вольової складової психічної діяльності людини :

1.1.1.1 Обмінзалежності (алкоголізму, наркоманії, токсикоманії, поліфугії, анорексії тощо) [390, с. 38-39].

1.1.1.2. Ерпесексуалзалежності, тобто ерпесексуальної переваги чи порушення (вуайеризмофілії, геронтофілії, гіперфілії, гіпофілії, гомофілії, зоофілії, ексгібіціонізмoфілії, лесбіянофілії, мазохізмoфілії, нарцисизмoфілії, некрофілії, педoфілії, садизмoфілії, ерпесексуалфетишизмoфілії та інші парафілійні і інші розлади ⁴⁴ [390, с. 39].

⁴⁴ Парафілійні розлади - це повторювані, інтенсивні, сексуально збуджуючі фантазії, діяння або вчинки, що калічать або завдають дискомфорту, які можуть бути спрямовані на неживі предмети, дітей, а також на дорослих проти їх волі, або на заподіяння страждань або приниження самого себе чи партнера з ризиком завдання шкоди [220]. У 10-й версії Міжнародної класифікації хвороб (МКХ-10), що використовується Всесвітньою організацією охорони здоров'я, парафілії кодуються під рубрикою F 65 з наступними різновидами : а) фетишизм - використання неособистих (зазвичай неживих) об'єктів (з присутністю або без присутності особистого партнера); б) фетишистський трансвестизм - у гетеросексуальної людини - переодягання в одяг, що відповідає протилежній статі, зазвичай без реального партнера, але з думкою про те, що він також є цим партнером; в) ексгібіціонізм - демонстрація геніталій випадковим людям, які нічого не підозрюють; г) вуайеризм - спостереження за особою, яка нічого не знає, нічого не підозрює і не дає на це згоди, яка оголена, роздягається або перебуває в процесі сексуальної активності; д) педoфілія - сексуальні стосунки з дитиною або дітьми, які не досягли статевої зрілості (зазвичай у віці 13 років або молодше); е) садомазохізм - приниження, побиття, зв'язування або інші страждання, реальне (а не імітоване) фізичне (біль) або психологічне страждання (в тому числі приниження) іншої людини (жертви), наявність страждань і насильства під час сексуального акту; є) комплексні та інші парафілії. Існує також багато рідкісних типів «неспецифічних» парафілій, які не вказані в класифікаціях, але присутні в літературі : а) телефонна скатологія - непристойні телефонні дзвінки сексуального характеру; б) некрофілія – сексуальні стосунки з трупами; в) аутогінофілія – чоловік, який уявляє себе жінкою; г) аутоеротична асфіксія – сексуальне задоволення від кисневої недостатності (задухи); д) гебефілія – сексуальний акт з підлітками; е) партенофілія – сексуальний акт з особами, які не пройшли ще сексуальну ініціацію; є) геронтофілія - сексуальний акт з особами похилого віку; ж) зоофілія - сексуальний акт з тваринами; з) абазіофілія - сексуальний акт з людьми з порушеннями опорно-рухового апарату; та ін. [230], коли деякі з перерахованих та інших є достатньо спірними [342; та ін.]. Наприклад,

гебефілія визначається в якості парафілії у формі ерпесексуального акту з підлітками, якими фактично є особи від 14 до 18 років включно. А згідно ж вимог ст. 155 «Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку» і ст. 156 «Розбещення неповнолітніх» КК України протиправними чи принаймні девіантними є такого роду дії лише з підлітками, яким менше 16-ти років [184]. Як вбачається, головною ознакою парафілії є не стільки самий ерпесексуальний потяг до власне незвичайних об'єктів, скільки ерпесексуальна перевага власне такому об'єкту при можливості задовольнити ерпесексуальний потяг щодо нормального у такому сенсі об'єкта. Проте при різниці у віці між А. Пугачовою і М. Галкіним аж у 27 років не можна безапеляційно стверджувати, що у першої наявне парафілійне захворювання у вигляді педофілії, а у другого геронтофілії [368]. Та й пластичні операції можуть приховати вік на обличчі, а на іншому, особливо інтимному, тілі людини мало ймовірно, а шлюб особливо із великою різницею у віці може укладатися однією зі сторін чи з обох і не з мотивів закоханості та ерпесексуального потягу. У силу ж багатовікової генетичної обумовленості «звичайності» шлюбів з великою різницею у віці власне чоловіка над жінкою, наприклад, шлюб між А. Кончаловським та Ю. Висоцькою у 36 років [368], як вбачається, знаходиться значно подальше від натяку на певне парафілійне захворювання або меркантильну чи іншу нанерпесексуальну зацікавленість, ніж шлюб із надто старою дружиною.

У контексті більш правильного традиційного розуміння природи різного роду парафілій варто звернути увагу на сутність егодистонічної статевої орієнтації - психічного розладу, при якому пацієнт висловлює стійке і непереможне бажання змінити свою сексуальну орієнтацію у зв'язку із психологічними порушеннями та розладами поведінки, що приєдналися, і може домагатися лікування від такої зміни. Пацієнт чітко усвідомлює свою гомо-, бі- або гетеросексуальність, але відмовляється сприймати її, негативно реагуючи агресією, тривогою, депресією чи страхом. Психічним розладом тут визнається не сам факт наявності у людини певної сексуальної орієнтації (гомо-, бі- або гетеросексуальної), як внутрішня потреба у зміні цієї орієнтації і пов'язані з цим переживання і депресії [391].

В цьому відношенні особливої значущості набуває правильне розуміння такого поняття, як «камінг-аут» (інші варіанти написання - камін-аут, камінг аут і камінаут, від англ. coming out - «розкриття», «вихід»), код яким розуміють процес відкритого та добровільного визнання людиною своєї приналежності до сексуальної чи гендерної меншини, або результат такого процесу. Термін «камінг-аут» застосовується переважно щодо лесбіянок, геїв, бісексуалів і трансгендерів (осіб, які відчувають інтенсивне сексуальне збудження від переодягання в одяг протилежної статі, яке може проявлятися у вигляді фантазій, сильних бажань чи певної поведінки; або особи, які відчувають розбіжність гендерної ідентичності чи гендерного висловлювання із зареєстрованою при народженні її статтю. Деякі трансгендерні люди ідентифікують себе з гендером, протилежним до зареєстрованої статі, інші мають ідентичності, що виходять за рамки бінарної гендерної системи) - скор.

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

Необхідність розмежування представниками наукової школи юриспруденції професора Аланкіра традиційних сексуальних правопорушень з іншими правопорушеннями, що ґрунтуються на статевих ознаках, викликана ухваленням Комітетом міністрів Ради Європи до абз. 1 Керівних принципів щодо запобігання та боротьби з сексизмом: заходів щодо реалізації Рекомендацій «Запобігання та боротьба з сексизмом» такого поняття сексизму, яке змішало між собою всі правопорушення, побудовані на статевих ознаках – як ті, в основі яких лежить репродуктивний або моделюючий його потяг; так і ті, які побудовані на прояві інших статевих ознак: будь-який акт, жести, візуальна репрезентація, сказані або написані слова, практика або поведінка, засновані на ідеї, що особа або група осіб є малозначущих через їхню стать; і т.д. [366, с. 46].

З цією метою О.С. Тунтула запропонувала вести, а Л.С. Березовенко піддала всебічному подальшому розвитку поняття:

а) ерпесексуальних правопорушень, в основі яких лежить репродуктивний або моделюючий його потяг [366, с. 46];

б) нан-ерпесексуальних правопорушень - інші статеві ознаки⁴⁵ [366, с. 9];

ЛГБТ, які перестали приховувати від оточуючих свою сексуальну орієнтацію або гендерну ідентичність. При цьому бісексуали та пансексуали – особи, які зазнають репродуктивного та прирівняного до нього іншого сексуального потягу рівною мірою до обох статей, у контексті чого треба розрізняти: агендера - відмова від ідентифікації з якимось гендером; гендерфлюїда - вгнучкість по відношенню до своєї гендерної ідентичності; гендерквіру - всі випадки нетипової гендерної ідентичності; андрогін - поєднання чоловічих та жіночих ознак; і трансгендера - особи, у якої соціальна та біологічна стать не збігаються [220]. У такому аспекті не буде зайвим пояснити і те, що вираз «камінг-аут» є прямим запозиченням усталеного англословного виразу coming out (скор. від coming out of the closet - букв. «вийти з шафи», за змістом «вийти з темряви, відкритися»). На противагу цьому «аутинг» означає насильницьке розкриття відповідних обставин особистого життя людини, що не є добровільним камінг-аутом. Аутинг полягає у публічному розголошенні особистої інформації про орієнтацію чи гендерну ідентичність людини проти її бажання та згоди [366, с. 9-13], що має бути розцінено як нанерпесексуальне правопорушення. В той же час і демонстративний публічний «камінг-аут» в залежності від обставин фактично є гендерзловживанням чи, скоріше за все, гендервіктимним діянням.

⁴⁵ У такому аспекті були запропоновані й такі інноваційні поняття, як:

1. Гендерправопорушення – ерпесексуальні, нан-ерпесексуальні і полісексуальні кримінальні та інші правопорушення, гендерпрідикатні діяння (будь-які діяння, вчинені потенційним порушником Гендерної парадигми

О.А. Кириченко

в) полісексуальних правопорушень – що реально чи ідеально поєднують у собі обидві групи вказаних правопорушень [366, с. 9].

1.1.1.3. Інших проявів психозалежності (віртуальнофілії, азартноїгрофілії, фанатоїгрофілії, шоуфанатофілії, націоналфілії, шовіністофілії, теофілії, сектанктофілії та ін.).

1.1.2. Оплатне вилучення криміногенних об'єктів.

1.1.3. Усунення інших причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних та інших правопорушень, у т. ч. усунення прогалин, суперечностей чи інших недоліків в антикримінальному законодавстві.

Освітнього комплексу чи його інтересах іншою особою, які полегшують скоєння чи створюють будь-які інші умови скоєння у майбутньому сексуального правопорушення), гендервіктимні діяння (будь-яка поведінка потерпілого, яка провокує, полегшує або будь-яким іншим чином сприяє вчиненню того чи іншого кримінального чи іншого гендерпробопорушення) та гендерзловживання (будь-які діяння, що йдуть від потенційних потерпілих від кримінальних та інших ерпесексуальних правопорушень і що виявляється в публічній демонстрації клозмінімізації, почуттів кохання, приналежності або проявів парафілії і будь-які інші діяння, що виходять за усталені моральні принципи).

2. Клозмінімізація - така мінімізація одягу, яка суперечить загальноовизнаним нормам моралі і за будь-яких обставин може викликати природний статевий потяг протилежної статі, в якості чого не розцінюється відповідний, але не явно перебільшений рівень клозмінімізації в процесі тренувань або виступів у процесі спортивних змагань з плавання та ін.), циркових. естрадних та інших художньо-самодіяльних виступів, на пляжах і т.д. [366, с. 8].

3. Сексуальні правопорушення – кримінальні та інші правопорушення, що основані будь-яких стевих ознаках, які залежно від базисного стимулу, що визначає їх сутність, поділяються на ерпесексуальні, нан-ерпесексуальні і полісексуальні правопорушення [366, с. 10].

На думку Л.С. Березовенко, викладені інноваційні положення можуть бути розвинуті у двох базисних напрямках: 1. Відсутність юридичної відповідальності за фактичну наявність у певної особи ознак тієї чи іншої парафілії або ЛГБТ, але наявність юридичної відповідальності за будь-яку публічну демонстрацію такої наявності, оскільки це не буде вважатися правопорушенням чи гендерзловживанням внаслідок відсутності будь-яких перепон у контексті репродуктивного розвитку суспільства. 2. Відсутність юридичної відповідальності за як фактичну наявність у певної особи ознак тієї чи іншої парафілії або ЛГБТ, так і за будь-яку публічну демонстрацію наявності вказаних ознак і такий підхід в силу набуття пороговими особами фактично такого роду ознак або лише їх прихованого успадкування вже буде створювати певні перепони у контексті репродуктивного розвитку суспільства, а, значить, і має розцінюватися якщо як не відповідне правопорушення, то, принаймні, відверто негативним гендерзловживанням.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

1.2. Негативна антикримінальна відповідальність (що настає після вчинення кримінального правопорушення) :

1.2.1. Карально-виховна антикримінальна відповідальність :

1.2.1.1. Покарання :

1.2.1.1.1. Допенітенціарні :

1.2.1.1.1.1. Строкове переслідування (протягом строків давності притягнення до карально-виховної антикримінальної відповідальності).

1.2.1.1.1.2. Довічне переслідування (за кримінальні правопорушення проти миру та безпеки людства та/або умисне позбавлення життя людини за обтяжливих обставин, у т. ч. як складову частини вчинення кримінальних правопорушень інших видів та категорій).

1.2.1.1.2. Пенітенціарні :

1.2.1.1.2.1. Базисні :

1.2.1.1.2.1.1. Строкові :

1.2.1.1.2.1.1.1. Основні: штраф, громадські роботи, виправні роботи, обмеження військовослужбовців, арешт, обмеження волі, тримання у дисциплінарному батальйоні, позбавлення волі.

1.2.1.1.2.1.1.2. Додаткові: позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу; конфіскація майна; позбавлення права обіймати певні посади та займатися певною діяльністю.

1.2.1.1.2.1.2. Довічні :

1.2.1.1.2.1.2.1. Основні: смертна кара у формі смертельної ін'єкції, хімічна чи інша кастрація чи стерилізація тощо.

1.2.1.1.2.1.2.2. Додаткові: позбавлення звання, рангу, чину, класу, права обіймати певні посади, займатися певною діяльністю.

1.2.1.1.3. Постпенітенціарні :

1.2.1.1.3.1. Нагляд [390, с. 39].

1.2.1.1.3.2. Судимість (згадка про судимість після її зняття чи погашення – кримінальне правопорушення: для суб'єкта владних повноважень - перевищення влади чи службових повноважень; водночас для фізичної особи не може бути і такого складу, як «наклепи», а має бути встановлена в Особливій частині Антикримінального кодексу України чи будь-якої іншої держави світу (спеціальний склад кримінального правопорушення) [390, с. 40].

1.2.1.2. Парапокарання (щодо щодо обмежено осудних осіб та осіб, які мають бути до них прирівняні: малолітніх і підлітків) :

1.2.1.2.1. Допенітенціарні :

1.2.1.2.1.1. Строкове переслідування (протягом строків давності).

О.А. Кириченко

1.2.1.2.1.2. Довічне переслідування (за кримінальні правопорушення проти миру та безпеки людства та/або умисне позбавлення життя людини за обтяжливих обставин, у т.ч. як складова вчинення кримінальних правопорушень інших видів).

1.2.1.2.2. **Пенітенціарні :**

1.2.1.2.2.1. Базисні :

1.2.1.2.2.1.1. Строкові :

1.2.1.2.2.1.1.1. Примусові заходи виховного характеру.

1.2.1.2.2.1.2. Довічні : не виключається хімічна чи інша кастрація чи стерилізація.

1.2.1.2.3. **Постпенітенціарні :**

1.2.1.2.3.1. Нагляд.

1.2.1.2.3.2. Судимість.

1.2.1.3. **Квазіпокарання** (щодо неосудних осіб та осіб, що до них мають бути прирівняні : немовлята, дошкільнята) :

1.2.1.3.1. Строкові : примусові заходи медичного характеру.

1.2.1.3.2. Довічні : не виключаються примусові заходи медичного характеру; хімічна чи інша кастрація чи стерилізація.

1.2.1.4. **Параквазіпокарання** (у разі заподіяння збитків будь-яким суб'єктом чи явищами природи, в т.ч. тваринами, що знаходяться у нерегульованих людиною умовах, за відсутності відповідного діяння у КК України чи іншої країни світу, у силу чого настає відновлення порушеного правового статусу соціосуб'єкта і до парламенту клопотання направляється клопотання про регламентацію в Особливій частині Антикримінального кодексу України чи будь-якої іншої держави світу, складу відповідного кримінального правопорушення).

Існуючий законодавчий та традиційний теоретичний підхід, згідно з яким : ч.1 ст.11 КК України [184], не є кримінальним правопорушенням діяння, не передбачене певною нормою Особливої частини КК України, свідчить про відсутність у авторів такої позиції юридичної освіти, у будь-якому разі належної юридичної компетентності та, можливо, доброчесності.

Адже відповідно до вимог ч. 1 ст. 3 Конституції України, життя та здоров'я, честь та гідність, недоторканність та безпека людини є найвищими соціальними цінностями [181], затвердження та забезпечення яких є та й всіх інших прав та свобод людини, згідно до вимог ч. 2 ст. 3 Основного закону, головним обов'язком держави та державних органів [181], гарантом дотримання ж чого виступає, відповідно до вимог ч. 2 ст. 102 Конституції України, власне президент держави [181].

Отже, якщо діяння, яке завдало суттєвих та більших збитків, передбачено певною нормою Особливої частини КК України, то воно,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

згідно із цитованими вимогами ч. 1 ст. 11 КК України [184], є кримінальним правопорушенням, а якщо діяння, яке завдало суттєвих та більше збитків, не передбачено певною нормою Особливої частини КК України, то воно, відповідно до цих же вимог ч. 1 ст. 11 КК України [184], вже не є кримінальним правопорушенням, а тому категорія «кримінальне правопорушення» є, згідно з цим підходом, суто суб'єктивною, повністю залежною від волі парламентаріїв - в основі юридичних дилетантів [390, с. 40].

Ні! Кримінальне правопорушення - це категорія суто об'єктивна і якщо будь-якій базисній категорії правового статусу: праву та/чи свободі та/або обов'язку та/чи інтересу, будь-якого соціосуб'єкта: фізичній та/чи юридичній особі та/або державі та/чи міждержавній установі, заподіяні суттєві та більші збитки - **зовсім очевидна наявність власне кримінальне порушення перерахованих найвищих соціальних цінностей та/або інших конституційних прав та/чи свобод та/або обов'язків та/чи інтересів фізичної особи або інших соціосуб'єктів, **яким, як саме суттєвим потерпілим, якимсь все одно, чи передбачили парламентські дилетанти чи ні склад такого діяння, події чи явища у будь-якій нормі Особливої частини КК України як власне кримінальне правопорушення !!!** [390, с. 40-41].**

1.2.2. Відновлювальна антикримінальна відповідальність :

1.2.2.1. *Солідарна відновлювальна антикримінальна відповідальність* (при заподіянні збитків спільними діями великої кількості окремих фізичних осіб або учасників певної юридичної особи, коли неможливо конкретизувати діяння кожного із учасників на заподіяння суммативних збитків, тобто за наявності події в інноваційному розумінні ступеневого сутнісного видового поділу юридичних фактів, див. питання 2.2 дійсного видання) :

1.2.2.1.1. Контрибуція :

1.2.2.1.1.1. Тотальна контрибуція (щодо окремої чи кількох держав, загальними діями жителів яких завдано суммативних збитків) [390, с. 41].

1.2.2.1.1.2. Регіональна контрибуція (щодо окремих чи кількох регіонів країни, спільними діями жителів яких завдано суммативних збитків).

1.2.2.1.1.3. Локальна контрибуція (стосовно діянь окремих кримінальних організацій чи спільнот, наприклад, щодо членів дуже великої за складом банди, терористичної організації та ін.).

1.2.2.2. *Індивідуальна відновлювальна антикримінальна відповідальність :*

О.А. Кириченко

1.2.2.2.1. Відшкодування збитків (шкоди: фізичної та/чи матеріальної та/або первинної моральної шкоди та вторинної моральної шкоди; упущеної вигоди), що повинне здійснюватися в порядку лише антикримінального, а не де-факто майново-договірного (цивільного) судочинства, що має місце в даний час у вигляді так званого цивільного позову в порядку процедури гл. 9 «Відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов, виплата винагороди викривачу» КПК України [185].

1.2.2.2.2. *Інше відновлення прав та/чи свобод та/або обов'язків та/чи інтересів фізичних і юридичних осіб та/або держави чи міждержавних утворень.*

1.2.3. Супутня антикримінальна відповідальність :

1.2.3.1. Окремі види позитивної антикримінальної відповідальності, які не були реалізовані в рамках даного виду антикримінальної відповідальності.

1.2.3.2. Підтримка антикримінального позитиву (заохочення сприяння в усуненні причин та/чи умов та/або у подоланні кримінальних правопорушень).

2. **Адміністративна відповідальність** (при заподіянні менш, ніж істотних, збитків зовнішнім стосовно юридичної особи державно-управлінським правовідносинам, за винятком майново-договірних чи особистих немайнових чи прирівняних до них інших правовідносин).

3. **Дисциплінарна відповідальність** (при заподіянні менш ніж суттєвих збитків внутрішнім по відношенню до юридичної особи державно-управлінським правовідносинам, крім майново-договірних або особистих немайнових або прирівняних до них інших правовідносин).

4. **Де-факто майново-договірна відповідальність** (при заподіянні менш ніж суттєвих збитків традиційним цивільним правовідносинам (майново-договірним, особистим немайновим або прирівняним до них правовідносинам між фізичними особами, у т. ч. з юридичною особою).

5. **Де-юре майново-договірна відповідальність** (при заподіянні менш ніж суттєвих збитків традиційним арбітражним чи господарським або економічним правовідносинам (майново-договірним, особистим немайновим чи прирівняним до них іншим правовідносинам між юридичними особами).

Подальший ступеневий сутнісний видовий поділ адміністративної, дисциплінарної, де-факто майново-договірної і де-юре майново-договірної відповідальності може бути аналогічним до антикримінальної відповідальності [390, с. 41].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Стислий виклад інноваційного розуміння структури, сутності і ступеневого видового поділу юридичної відповідальності є таким :

1. Конституційна відповідальність, сутність якої має полягати у безумовному притягнення винного суб'єкта владних повноважень до :

1.1. Позитивної конституційної відповідальності з усунення причин та умов, що сприяють порушенню норм Конституційного кодексу України, а також будь-якої іншої держави світу.

1.2. Негативної конституційної відповідальності у частині :

1.2.1. Встановлення факту правомірності чи неправомірності в контексті певної норми Конституційного кодексу України, а також будь-якої іншої держави світу, діяння та/чи рішення та/або правового акта суб'єкта владних повноважень.

1.2.2. Ініціювання залежно як від сутності тих правовідносин, що врегульовані Конституційним кодексом України, так само як будь-якої іншої держави світу, і порушені нелегітимними діями та/чи рішеннями та/або правовими актами суб'єктів владних повноважень, так і ступеня заподіяних цим самим збитків (фізичної, майнової або первинної чи вторинної моральної шкоди; упущеної вигоди), антикримінального, адміністративного, трудового, де-факто майново-договірного (цивільного) або де-юре майново-договірного (господарського, арбітражного, економічного) судочинства з метою притягнення винного до відповідного виду :

1.2.2.1. Карально-виховної відповідальності.

1.2.2.2. Відновлювальної та/або супутньої відповідальності, але лише тоді чи тільки в тій частині, в якій ці ж види юридичної відповідальності не можуть бути реалізовані найбільш ефективно та/чи раціонально та/або якісно в межах конституційного судочинства.

1.2.3. Відновлювальної конституційної відповідальності шляхом :

1.2.3.1. Скасування правового акта та/чи рішення суб'єкта владних повноважень та/або заборони діянь названих чи інших соціосуб'єктів, що порушують певну норму Конституційного кодексу України (іншої держави світу).

1.2.3.2. Відшкодування потерпілому збитків.

1.2.3.3. Іншого відновлення порушеного правового статусу потерпілого соціосуб'єкта (зобов'язання публічного вибачення, здійснення інших дій або припинення певної бездіяльності тощо).

1.2.4. Супутньої конституційної відповідальності, що є окремими розглянутими видами позитивної конституційної відповідальності, що не були реалізовані взагалі або в повному обсязі до моменту встановлення факту неправомірності в контексті норм

О.А. Кириченко

Конституційного кодексу України (іншої держави світу) діяння та/чи рішення та/або правового акта суб'єкта владних повноважень [390, с. 38].

2. Антикримінальна відповідальність - при заподіянні суттєвих та більших збитків правовідносинам будь-якого виду :

2.1. Позитивна антикримінальна відповідальність, окремі види якої частіше за все виступають в якості негативної юридичної відповідальності інших, ніж антикримінальна, її видів :

1.1.1. Лікування різних видів залежності, що обумовлені різного роду проявами порушень вольової складової психічної діяльності людини.

1.1.2. Оплатне вилучення криміногенних об'єктів.

1.1.3. Усунення інших причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних та інших правопорушень, у т.ч. усунення прогалин, суперечностей чи інших недоліків в антикримінальному законодавстві.

1.2. Негативна антикримінальна відповідальність (що настає після вчинення кримінального правопорушення) :

1.2.1. **Карально-виховна антикримінальна відповідальність** :

1.2.1.1. **Покарання.**

1.2.1.2. **Парапокарання** (щодо щодо обмежено осудних осіб та осіб, які мають бути до них прирівняні : малолітніх і підлітків).

1.2.1.3. **Квазіпокарання** (щодо неосудних осіб та осіб, що до них мають бути прирівняні : немовлята, дошкільнята).

1.2.1.4. **Параквазіпокарання** (у разі заподіяння збитків будь-яким суб'єктом чи явищами природи, в т.ч. тваринами, що знаходяться у нерегульованих людиною умовах, за відсутності відповідного діяння у КК України чи іншої країни світу, у силу чого настає відновлення порушеного правового статусу соціосуб'єкта і до парламенту клопотання направляється клопотання про регламентацію в Особливій частині Антикримінального кодексу України чи будь-якої іншої держави світу, складу відповідного кримінального правопорушення).

1.2.2. **Відновлювальна антикримінальна відповідальність** :

1.2.2.1. *Солідарна відновлювальна антикримінальна відповідальність* (при заподіянні збитків спільними діями великої кількості окремих фізичних осіб або учасників певної юридичної особи, коли неможливо конкретизувати діяння кожного із учасників на заподіяння суммативних збитків :

1.2.2.2. *Індивідуальна відновлювальна антикримінальна відповідальність* :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

1.2.2.2.1. Відшкодування збитків (шкоди : фізичної та/чи матеріальної та/або первинної моральної шкоди та вторинної моральної шкоди; упущеної вигоди).

1.2.2.2.2. *Інше відновлення прав та/чи свобод та/або обов'язків та/чи інтересів фізичних і юридичних осіб та/або держави чи міждержавних утворень.*

1.2.3. Супутня антикримінальна відповідальність :

1.2.3.1. Окремі види позитивної антикримінальної відповідальності, які не були реалізовані в рамках даного виду антикримінальної відповідальності.

1.2.3.2. Підтримка антикримінального позитиву (заохочення сприяння в усуненні причин та/чи умов та/або у подоланні кримінальних правопорушень).

2. Адміністративна відповідальність (при заподіянні менш, ніж істотних, збитків зовнішнім стосовно юридичної особи державно-управлінським правовідносинам, за винятком майново-договірних чи особистих немайнових чи прирівняних до них інших правовідносин).

3. Дисциплінарна відповідальність (при заподіянні менш ніж суттєвих збитків внутрішнім по відношенню до юридичної особи державно-управлінським правовідносинам, крім майново-договірних або особистих немайнових або прирівняних до них інших правовідносин).

4. Де-факто майново-договірна відповідальність (при заподіянні менш ніж суттєвих збитків традиційним цивільним правовідносинам (майново-договірним, особистим немайновим або прирівняним до них правовідносинам між фізичними особами, у т.ч. з юридичною особою).

5. Де-юре майново-договірна відповідальність (при заподіянні менш ніж суттєвих збитків традиційним арбітражним чи господарським або економічним правовідносинам (майново-договірним, особистим немайновим чи прирівняним до них іншим правовідносинам між юридичними особами).

Питання 5. Інноваційне розуміння визначення сутності доказів та їхніх базисних основних і додаткових юридичних властивостей, ступеневого сутнісного видового поділу їхніх джерел та процедури роботи з ними

В основу супутньої юридичної компетентності соціосуб'єктів, які залучені у сферу журналістської галузі права і медіабезпеки, з фахової

О.А. Кириченко

оцінки правомірності власних діянь та діянь інших соціосуб'єктів має бути покладене придатне для антикримінального, адміністративного, трудового, де-факто майново-договірному і де-юре майново-договірному судочинства **інноваційне розуміння визначення сутності доказів та їхніх базисних основних та додаткових юридичних властивостей**, що бере початок з дисертаційних положень О.А. Кириченка у частині роботи з мікрооб'єктами як із джерелами мікрооб'єктологічних відомостей і, врешті-решт, доказів [82, с. 10-12, 15, 17-18; 83, с. 15-16, 28;⁴⁶ 85, с. 11-12, 27; та ін.], і розроблене С.А. Кириченком [164, с. 169-170] та О.С. Тунтулою [360, с. 169-173] і докорінне розвинуте Ю.О. Ланцедовою [114, с. 30-34; 132, с. 142-144; 133, с. 51-53; 134, с. 47-49; 135, с. 28-31; 194, с. 190-191; та ін.], а також розроблене С.А. Кириченком [164, с. 179-185] і докорінне розвинуте О.С. Тунтулою [114, с. 46-52, 56-60, 61-62; 132, с. 121-136; 133, с. 53-56; 134, с. 49-52; 135, с. 31-34; 360; та ін.] **інноваційне розуміння ступеневого сутнісного видового поділу суб'єктивних, об'єктивних та змішаних джерел антиделіктних відомостей, в т. ч. й вікового видового поділу особистісних джерел антиделіктних відомостей**.

Інноваційне визначення сутності доказів та їхніх базисних основних та додаткових юридичних властивостей Ю. О. Ланцедова пропонує представити у вигляді першої та другої частини статті «Докази, їх властивості, джерела, суб'єкти, порядок і дії з отримання та форми оперування ними» Кодексу антикримінального судочинства України, а рівно будь-якої іншої держави світу, що має стати орієнтиром для розробки відповідного розуміння цих базисних категорій доказування й в адміністративному, трудовому, де-факто майново-договірному, де-юре майново-договірному, ордістичному, виправно-трудоному та виконавчому судочинстві, один з останніх варіантів якого [132, с. 142-144; 133, с. 51-

⁴⁶ Даний варіант автореферату докторської дисертації вказується тут через те, що ця дисертація в порушення вимог п. 32 та ін. чинного на той час Порядку присудження вчених ступенів та присвоєння вчених звань України [248], був злочинно знятий із захисту В.Г. Гончаренком (якого з 21 члена спеціалізованої вченої ради підтримав лише один М.Я. Сегай, а всі інші члени ради проголосували проти зняття дисертації із захисту та наполягали на захисті дисертації) у процесі самого захисту дисертації, тобто вже після того, як вся передзахисна процедура була успішно виконано, у т.ч. було належним чином розіслано автореферат дисертації, отримано позитивні відгуки провідної організації, офіційних опонентів та великої кількості інших опонентів [139, с. 502].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

53; 134, с. 47-49; 135, с. 28-31] може бути представлений у такій редакції :

1. **Доказом** є будь-які відомості про факт (зовнішній чи внутрішній прояв ознак або властивостей трасосубстанцій і документів або людини чи її діянь або події як суммативних взаємопов'язаних діянь великої кількості людей чи явищ природи, в т. ч. діянь хижих тварин, які знаходяться в нерегульованих людиною умовах) в цілому або про його окрему сторону, що отримані від об'єктивних, суб'єктивних і змішаних джерел такого роду відомостей, за умови встановлення наявності в процесі їх оцінки, в т. ч. і шляхом перевірки, нерозривної єдності таких базисних основних юридичних властивостей, як їхня значимість, достовірність і доброякісність, на підставі тільки чого ці відомості і зможуть бути допущені до процесу доказування в якості доказів, а також бути використані в доведенні в разі набуття цими доказами ще й таких базисних додаткових юридичних властивостей, як узгодженість і достатність їх сукупності для прийняття головним суб'єктом антикримінального судочинства (слідчим, суддею) певного проміжного або остаточного процесуального рішення [133, с. 51; 134, с. 47; 104, с. 28-29].

2. **Сутність базисних основних і додаткових юридичних властивостей доказів** проявляється в тому, що такого роду відомості повинні бути :

2.1. **Значимими**, якими є відомості, за допомогою яких можна підтвердити або спростувати певний юридичний факт (обставину) базисного, спеціального чи часткового предмету доказування або доказовий факт як проміжну тезу цього предмета доказування [133, с. 51; 135, с. 29].

2.2. **Достовірними**, якими визнаються будь-які відомості, що є адекватними в контексті встановлення обставин базисного, спеціального або часткового предмета антикримінального доказування, і :

2.2.1. Які адекватно відображають обставини як приготування та/чи вчинення діяння (події, явища) кримінального правопорушення та/або приховування його антиделіктних слідів (слідів та/чи параслідів та/або квазіслідів діяння, події чи явища кримінального правопорушення), так і будь-яких інших значимих діянь (подій, явищ) або ознак чи властивостей трасосубстанцій та/або документів та/чи людини [133, с. 51-52; 134, с. 47].

2.2.2. Неадекватно відображають обставини вказаних юридичних фактів через наявність дистанційних, метеорологічних, освітніх (в т. ч. і в силу наявного у особистісного джерела недостатнього рівня загальної та/або спеціальної, в т. ч. базисної чи супутньої юридичної, компетентності), психологічних, фізіологічних та інших особливостей їх

О.А. Кириченко

сприйняття особистісним джерелом і запам'ятовування, зберігання, відтворення і передачі відомостей про такого роду юридичні факти головному суб'єкту антикримінального судочинства [133, с. 52; 134, с. 47-48].

2.2.3. Адекватно пояснюють причини описаного неадекватного відображення юридичних фактів [134, с. 48].

2.2.4. Є адекватними або неадекватними, але свідомо недостовірними і в силу цього набувають відповідну достовірність в контексті антикримінальної справи про дачу таких завідомо неправдивих показань або такого завідомо неправдивого висновку експерта чи про постановлення такого завідомо неправосудного процесуального рішення.

2.3. **Доброякісними**, якими є відомості, які не містять непереборних суперечностей, що не дають можливості зробити однозначний висновок про наявність чи відсутність в цих відомостей необхідного рівня якості як їх достовірності та/або недостовірності, так і можливо значимості та/або незначимості [135, с. 29].

2.4. **Узгодженою сукупністю доказів**, що є така їх сукупність, в якій один доказ не суперечить іншому, а існуючі суперечності можуть бути усунено наведенням аргументів достовірності одного і відповідної недостовірності іншого доказу [135, с. 29-30].

2.5. **Достатньою сукупністю доказів**, що є така їх сукупність, що може сформувати шляхом узагальнюючої їх оцінки, в т.ч. і шляхом перевірки, у головного суб'єкта антикримінального судочинства однозначне внутрішнє (без зовнішніх факторів впливу) переконання в необхідності прийняття на даний момент часу певного проміжного або остаточного процесуального рішення по антикримінальній справі [135, с. 30].

2.6. Поряд із доказами в доказуванні можуть бути використані положення певного правового акта із дотриманням при необхідності правил вирішення їх конкуренції або колізії, а також загальновідомі відомості та/або преюдиціальні факти та/чи презумпції, якщо у головного суб'єкта антикримінального судочинства не виникатимуть сумніви в значимості та/або достовірності та/чи доброякісності такого роду відомостей [133, с. 52].

2.7. **Допустимість доказів** є результатом їх узагальнюючої оцінки, в т.ч. й перевірки, коли саме по собі порушення порядку отримання доказів, передбаченого певною нормою Кодексу антикримінального судочинства України, має за відсутності обставин, що виключають вину особи чи антисоціальність діяння, тягти лише відповідного виду та ступеня суворості юридичну відповідальність винної особи і не є підставою для визнання відповідних доказів недопустимими, якщо допущені порушення не призвели до втрати цими відомостями їх

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

значимості та/чи достовірності та/або доброякісності [133, с. 53; 134, с. 48].

2.8. Процес доказування в антикримінальному судочинстві полягає у :

2.8.1. Вивченні сутності, послідовності та інших закономірностей роботи з суб'єктивними та/чи об'єктивними та/або змішаними джерелами антикримінальних відомостей.

2.8.2. Плануванні, організації і версіюванні роботи з цими джерелами.

2.8.3. Встановленні джерел такого роду відомостей шляхом збирання трас та/чи субстанцій та/або об'єктивних, суб'єктивних чи змішаних документів та/або залучення особистісних джерел такого роду відомостей.

2.8.4. Отриманні антикримінальних відомостей шляхом дослідження трасосубстанцій та/чи вивчення документів та/або за допомогою прямого чи опосередкованого спілкування із особистісними джерелами.

2.8.5. Оцінці в т. ч. й перевірці, антикримінальних відомостей з метою вирішення питання про їх допустимість в якості доказів, якщо буде встановлено наявність у такого роду відомостей нерозривної єдності їх таких базисних основних юридичних властивостей, як їх значимості, достовірності і доброякісності, а також їх узгодженості і достатності в сукупності з іншими доказами для прийняття певного рішення у контексті подолання конкретного кримінального правопорушення [135, с. 30].

2.8.6. Використанні доказів з метою прийняття певного проміжного чи остаточного процесуального рішення або іншого подолання конкретного кримінального правопорушення [135, с. 31].

2.8.7. Документуванні процедури та обставин збирання трасосубстанцій і документів та залучення особистісних джерел і отримання такого роду відомостей, їх оцінки, в т. ч. перевірки, і використання в якості доказів при прийнятті певного проміжного чи остаточного процесуального рішення або іншого подолання конкретного кримінального правопорушення [133, с. 53; 134, с. 48; 135, с. 31].

Один з останніх запропонованих О. С. Тунтулою надто детальних варіантів **інноваційного розуміння ступеневого сутнісного видового поділу джерел доказів та інших антиделіктних відомостей** [132, с. 121-136] в контексті базисної і супутньої юридичної освіти соціосуб'єктів, які залучені у сферу журналістської галузі права і медіабезпеки, більш правильно представити у такому стислому вигляді :

1. Суб'єктивні джерела антиделіктних відомостей, які діляться на :

1.1. Особистісні джерела (заявник; свідок : очевидець, параочевидець, парасвідок. полісвідок; потерпілий : де-факто і де-юре потерпілий і

О.А. Кириченко

парапотерпілій; переслідуваний: підозрюваний, обвинувачений, підсудний, засуджений, виправданий, причетний, парাপереслідуваний, квазіпереслідуваний, параквазіпереслідуваний,⁴⁷ та ін.), **віковий видовий поділ** яких може бути представлений таким чином:

1.1.1. Неповнолітні, які, в свою чергу, в силу вікових особливостей сприйняття, запам'ятовування, зберігання, відтворення і передачі відомостей діляться на наступні групи:

1.1.1.1. Немовлята (до 3-х років включно, які ще не вміють повноцінно спілкуватися і за рівнем психічного розвитку повинні порівнюватися до неосудних осіб) [133, с. 53-54; 134, с. 49-50; 135, с. 31].

1.1.1.2. Дошкільнята (від 4 до 6 років включно, сприйняття навколишнього світу якими в значній мірі по-дитячому спотворено і в силу цього за рівнем психічного розвитку вони також повинні порівнюватися до неосудних осіб) [133, с. 54; 134, с. 50; 135, с. 31].

1.1.1.3. Малолітні (від 7 до 12 років включно, які вже більш-менш адекватно сприймають навколишній світ, але за рівнем психічного розвитку, все ще досі перебувають в розвитку, не досягли рівня повноцінної психічної діяльності і тому їх правильніше порівнювати до обмежено осудних осіб) [135, с. 31].

1.1.1.4. Підлітки (від 13 до 17 років включно, які вже в повній мірі сприймають навколишній світ, але все ще можуть піддаватися певному впливу з боку дорослих, але за рівнем розвитку психічної діяльності вже в повній мірі є осудними особами) [135, с. 31-32].

1.1.2. Дорослі (від 18 до 79 років включно, психічне сприйняття якими навколишньої дійсності не обмежена жодними віковими особливостями) [135, с. 32].

1.1.3. Перестарілі (від 80 років, коли може спостерігатися вікове спотворення психічного сприйняття навколишнього світу, що на рівні неосудності або обмеженої осудності оцінюється вже тільки згідно з висновком стаціонарної судово-психіатричної експертизи) [133, с. 54; 134, с. 50; 135, с. 32].

1.2. **Суб'єктивні документи**, тобто такі суб'єктивні візуальні і звукові образи, які відобразилися на матеріальних об'єктах у вигляді букв та/чи чисел та/або інших формалізованих знаків письмової та звукової мови та/чи у вигляді відображень будь-яких інших перероблених мисленням людини результатів її чуттєвого сприйняття навколишнього світу (ознак

⁴⁷ Раніше О. С. Тунтула пропонувала парাপереслідуваного та наступних різновидів переслідуваної особи іменувати парапичетними та іншими відповідними словосполученнями [132, с. 125-126], що було недостатньо точним. Названі різновиди переслідуваної особи є власне переслідуваними, а не причетними [133, с. 54; 134, с. 49-50; 135, с. 31].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

зовнішньої будови об'єктів чи ознак зовнішності людини, ознак загального характеру зовнішнього та/або внутрішнього впливу, ознак механізму чи ситуації взаємодії об'єктів, ознак характеристики якісно-кількісного складу об'єктів), коли особливості створення, зміни, зберігання і знищення такого роду відображень визначають наявність таких їх різновидів, як : письмо-, образо-, фото-, аудіо-, кіно-, відео-, голограмо-, електрографо-, електронно-, пластико-, комп'ютеро- та полідокументів, інших документів, що можуть з'явитися у міру розвитку інформаційних технологій [133, с. 54-55; 134, с. 50].

2. Об'єктивні джерела антиделіктних відомостей, в якості яких вже розглядаються :

2.1. Об'єктивні документи, сутність і видовий поділ яких аналогічний суб'єктивним документам з тією лише різницею, що відображення в об'єктивних документах не пройшли через мислення людини і не були ним перероблені [133, с. 55; 134, с. 50-51].

2.2. Трасосубстанції - матеріальні об'єкти, особливості особистого або експертного дослідження яких з метою отримання відомостей, що мають значення для ефективного та/чи раціонального та/або якісного подолання певного правопорушення, визначають їх видовий поділ на :

2.2.1. Траси - матеріальний об'єкт твердого та, не виключається, іншого агрегатного стану, за допомогою особистого або експертного дослідження якого виявляються його трасологічні зв'язки із діями (подією, явищем) правопорушення, тобто просторове матеріально фіксоване відображення ознак об'єкта, що взаємодіяв з ним в процесі приготування та/чи вчинення діяння (події, явища) правопорушення та/або при приховуванні такого роду його відображень, що визначає появу таких різновидів трас :

2.2.1.1. Відбитки - матеріально фіксоване відображення ознак зовнішньої будови одного твердого тіла (трасоутворюючого об'єкта) на поверхні і не виключено в структурі іншого твердого тіла або у свідомості людини (трасосприймаючих об'єктів) або аналогічне відображення ознак зовнішності людини (трасоутворюючого об'єкта) в свідомості іншої людини (трасосприймаючого об'єкта) [134, с. 51; 135, с. 32-33].

При цьому особистим або експертним дослідженням такого відображення можна здійснити значущу для ефективного та/чи раціонального та/або якісного подолання конкретного правопорушення індивідуальну чи групову ідентифікацію (встановлення тотожності) трасоутворюючого об'єкта [135, с. 33].

2.2.1.2. Діагностичні відображення - матеріально фіксоване відображення ознак загального характеру зовнішнього впливу (трасоутворюючого об'єкта) на поверхні або в структурі твердого тіла і,

О.А. Кириченко

не виключено, речовин іншого агрегатного стану або у свідомості людини (трасосприймаючих об'єктів).

В цьому випадку шляхом особистого чи експертного дослідження такого відображення можна діагностувати факт наявності і характер зовнішнього впливу і цим самим отримати аналогічні антиделіктні відомості.

2.2.1.3. Ситуативні відображення - матеріально фіксоване відображення механізму (ситуації) взаємодії двох і більше твердих тіл або речовин іншого агрегатного стану (трасоутворюючих об'єктів) на поверхні чи в структурі тих чи інших твердих тіл і, не виключено, речовин іншого агрегатного стану або у свідомості людини (трасосприймаючих об'єктів).

Дослідженням такого відображення отримують антиделіктні відомості вже про механізм та/чи ситуації взаємодії цих об'єктів [133, с. 55; 134, с. 51].

2.2.2. Субстанції - матеріальний об'єкт будь-якого агрегатного стану, що набуває антиделіктного значення за допомогою особистого або експертного дослідження його субстанціональних властивостей (ознак зовнішньої та внутрішньої будови, якісно-кількісного складу, фізико-хімічних констант та ін.), і що можуть бути представлені :

2.2.2.1. Предметами - монолітними твердими об'єктами або твердими об'єктами, що складаються з декількох частин, що мають власну стійку форму, але не здійснюють у відношенні один до одного чи в інших напрямках механічний рух [133, с. 56; 134, с. 51-52].

2.2.2.2. Пристроями - об'єктами, що складаються з декількох частин, що мають власну стійку форму і здійснюють прості механічні рухи у відношенні один до одного чи в інших напрямках [134, с. 52].

2.2.2.3. Механізмами - єдиним об'єктом, представленим сукупностями аналогічних об'єктів, що здійснюють складні механічні рухи у відношенні один до одного чи в інших напрямках.

2.2.2.4. Приладами - єдиним об'єктом у вигляді сукупностей аналогічних об'єктів, що здійснюють складні механічні та інші форми руху матерії.

2.2.2.5. Тілами - живими тваринами і рослинними організмами, в т. ч. їх органами (частинами тіла, що призначені для виконання особливих функцій організму), і трупами тварин чи рослин, в якості яких виступають тіла неживих тварин чи рослин або їхні частини, що зберегли, обумовлені лише природними процесами їх вмирання та розкладу, організаційну форму і зовнішній вид [135, с. 33].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

2.2.2.6. **Речовинами** – об'єктами у в'язкому, сипучому, рідкому або газоподібному агрегатному стані ⁴⁸ [135, с. 34].

3. **Змішані джерела антиделіктних відомостей**, тобто такі матеріальні носії, що одночасно відображають як суб'єктивні, так й об'єктивні візуальні та/чи звукові образи та/або є носіями сторонніх субстанцій чи трас [133, с. 56; 134, с. 52; 135, с. 34].

Найбільш поширеним змішаним джерелом антиделіктних відомостей - змішаним полідокументом, є, наприклад, паспорт громадянина України, що поєднує в собі на сьогоднішній день суб'єктивні письмодокументи (в частині рукописного і машинописного представлення відомостей), змішані образодокументи (в частині табличного подання відомостей, штампів і печаток), об'єктивні фотодокументи (у частині фотографії особистості) та об'єктивні голограмодокументи (в частині голографічного захисту документа) [114, с. 60].

Змішаним джерелом антиделіктних відомостей виступатиме й будь-який вид об'єктивного чи суб'єктивного документа, який в процесі підготовки та/чи вчинення правопорушення та/або приховування його антиделіктних слідів стане носієм тих чи інших трас, наприклад, відбитків пальців рук або відбитків підошви взуття та ін., та/або об'єктом дослідження в якості субстанції щодо якісно-кількісних характеристик матеріалу, з якого він виготовлений, барвника, яким виконані певні записи, підпис або їх елементи, та ін. [114, с. 60-61].

Більш того один і той же на перший погляд різновид документа може виявитися і суб'єктивним, і об'єктивним.

⁴⁸ При цьому враховуються різні форми матерії, що на цей час розуміються наступним чином. Основні форми матерії утворюють нескінченний ряд, з якого доцільно виділяти чотири форми матерії: 1) фізична; 2) хімічна; 3) біологічна; 4) соціальна. Раніше Ф. Енгельс виділяв ще механічну форму матерії, що на цей час розуміється як складова частина фізичної форми. Часткові форми входять до складу основних. Так, фізична форма включає елементарні частинки, атоми, кварки, макротіла, планети, зірки галактики, метagalaktiku. Насправді основних форм матерії немає у чистому вигляді, вони утворюють комплекси, мають свою структуру і закони. У межах відомої частини світу можна розрізнити наступний ряд комплексних форм матерії: астрономічну (або космологічну), геологічну і географічну. Астрономічна форма матерії – комплекс фізичної, хімічної, біологічної та соціальної форм матерії. Геологічна форма матерії – поєднання фізичної та хімічної форм матерії не більше Землі. Географічна форма матерії утворена фізичною, хімічною, біологічною та соціальною формами матерії в межах верхніх оболонок Землі – літо-, гідро-, атмо- та біосфери [20, с. 15: та ін.].

О.А. Кириченко

Взяти хоча б воскові скульптури як представників образодokumentів, перша з яких виготовлена із посмертної маски певної людини і у частині відтворення обличчя людини буде являти собою об'єктивний образодokument, а друга – звичайним способом ліпленням скульптури певної людини, що вже буде являти собою суб'єктивний образодokument.

Якщо ж обличчя такої скульптури буде зроблене першим способом, а всі інші частини тіла другим способом (що частіше за все і буває при виготовленні воскових скульптур відомих осіб у музеях воскових фігур), то наявним буде змішаний образодokument [114, с. 61].

Викладене найбільш показово демонструє ту величезну прірву, що існують між цими інноваційними положеннями та традиційним розумінням теорології доказування, коли, наприклад, досі й на рівні спеціальних дисертаційних досліджень стверджується, що до засобів доказування належать докази, джерела формування доказів та слідчі та інші процесуальні дії [43, с. 8]; та ін.

У такому аспекті варто навести дисертаційну позицію С.А. Кириченка, який ще у 2010 р. на підставі детального аналізу **понад 80 класифікацій доказів** виділив **одинадцять основних підходів** з приводу тлумачення переліку об'єктів із ч. 2 ст. 65 КПК України (1960 р. – О.К.), «коли одні автори (С.В. Слинько, В.М. Тertiшник та ін.) вважають даний перелік видами доказів, інші (В.Г. Гончаренко, Л.М. Карнеєва, Є.Г. Коваленко, В.Т. Маляренко та ін.) – переліком процесуальних джерел доказів тощо, у той час як фактично поміж названих об'єктів видів доказів практично немає і лише одна частина з них (речові докази і документи, а також власно потерпілий, свідок, переслідуваний, експерт та ін.) по суті є відповідно речовими та особистісними джерелами доказів; друга (висновок експерта, протоколи слідчих і судових дій та ін.) – процесуальною формою представлення доказів, а третя (показання свідка, потерпілого, переслідуваного, експерта та ін.) – своєрідним способом передачі доказів як певних відомостей із пам'яті особистісних джерел до головних суб'єктів» [164, с. 173].

Дана інноваційна позиція була підтримана і піддана подальшому розвитку й у дисертаційному дослідженні О.С. Тунгули [360, с. 139-140 та ін.].

Тому Ю.О. Ланцедова достатньо обґрунтовано підкреслює, що засобами власне доказування є лише така узгоджена та достатня сукупність належних, достовірних і доброякісних доказів, за допомогою якої може бути сформоване внутрішнє переконання врешті-решт судді про досягнення по справі такого рівня об'єктивної істини, що вимагає

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

негайного постановлення обвинувального, виправдувального чи нейтрального вироку або прирівняного до них іншого остаточного судового рішення.

Засобами же досягнення власне такої сукупності доказів та рівня об'єктивної істини, на думку Ю.О. Ланцедової, є: 1) знання сутності, послідовності та інших закономірностей роботи з різними доказами та їх джерелами та належні навички такої роботи; 2) версіювання, планування та організація роботи з доказами та їх джерелами; 3) докази (значимі, достовірні та доброякісні відомості); 4) джерела такого роду відомостей; 5) процесуальні дії з отримання, оцінки, перевірки та використання доказів; 6) форми представлення, оцінки, перевірки та використання доказів (протоколи; висновки експертизи і журнал судового засідання; за наявності з додатками, та ін.).

При цьому підміна поняття об'єктивної істини так званою «процесуальною», «судовою», «формальною» чи будь-якою іншою істиною так чи інакше підводить вирішення цього питання в контексті можливості постановлення обвинувального чи виправдувального або іншого остаточного судового рішення на того чи іншого рівня припущеннях, що заборонене робити, зокрема, ч. 3 ст. 62 Конституції України [181], хоча й достатньо юридичне некомпетентне та алогічно – лише щодо обвинувачення, а треба й щодо виправдувального рішення.

І коли позбутися такого роду сумнівів неможливо – має бути проголошений лише нейтральний вирок із визнанням підсудного причетним чи інше аналогічне судове рішення [164, с. 183; 360, с. 160; та ін.].

Питання 6. Основи інноваційного розуміння сутності, видового поділу, співвідношення, процедури та меж легітимного оприлюднення завідомо і незавідомо достовірних і недостовірних відомостей в юридичному чи масмедійному доказуванні або публічній дискусії

Власне тому, ґрунтуючись на вказаних інноваційних базисних положеннях щодо сутності доказів та їх базисних основних і додаткових юридичних властивостей в антикримінальному та будь-якому іншому виді судочинства [19, с. 9-11; 20, с. 9-11; 132, с. 143-144; 139, с. 37-39, 287-296; 142, с. 3-4; 143, с. 298-302; 144, с. 5-7; 145, с. 36-39; 146, с. 79-82; 147, с. 6-8; 148, с. 37-40, 2373-2381; 149, с. 8-10; 150, с. 10-12; 151, с. 11-13; та ін.], І.В. Бондаренко у низці публікацій [11, с. 38-42; 12, с. 241-253; 13, с. 105-108; 14, с. 38-42; 16, с. 128-133; 18,

О.А. Кириченко

с. 24-29; 19, с. 16-22; 20, с. 16-22; 22, с. 748-751; 23, с. 620-627; 24, с. 58-62; 130, с. 10-11; 132, с. 181-184; 138, с. 105-108; 139, с. 377-378; 140; 142, с. 4-6; 144, с. 10-12; 145, с. 152-158; 146, с. 79-82; 147, с. 12-15; 148, с. 153-159; 149, с. 14-18; 150, с. 16-23; 151, с. 17-24; 152, с. 359-363; 159, с. 14-20; 160, с. 11-19; 201, с. 318-321; 205, с. 29-34; та ін.] розробила **основи інноваційного розуміння сутності, співвідношення, процедури і меж легітимного оприлюднення та причин появи завідомо і незавідомо достовірних та недостовірних відомостей**⁴⁹, які набувають особливого значення для безумовного

⁴⁹ І.В. Бондаренко розробила вказані основи під науковим керівництвом О.А. Кириченка в межах студентської міждисциплінарної наукової теми з реформування Журналістики разом зі всіма іншими масмедійними засобами в юридичну галузь знань і діяльність, оприлюднивши по даній темі і тісно пов'язаним з нею іншим проблемам **592 продукти авторського права**, а саме: 4 монографії, у т.ч. 1 одноосібна; 7 навчальних посібників, у т.ч. 1 одноосібний; 7 наукових статей у переліку видань, встановленому АК МОН України (категорії В та С), у т.ч. 1 одноосібна; 7 наукових статей у виданнях країн ЄС та інших країн, у т.ч. 2 одноосібні; 4 наукові статті в інших українських виданнях, у т.ч. 2 одноосібні; 26 тез доповідей на конференціях та інших наукових заходах, у т.ч. 12 одноосібних; 539 відеорепортажів й інших медіапродуктів, у т.ч. й понад 56 одноосібних. Підготовлена І.В. Бондаренко на основі дійсної теми студентська наукова робота пройшла успішне рецензування, перевірку на плагіат та академічну доброчесність і прийнята до участі у Всеукраїнському конкурсі наукових робіт студентів з проблематики правового регулювання відносин публічної служби в Україні та зарубіжних країнах, що організований спільно Національним юридичним університетом імені Ярослава Мудрого, Науково-дослідним інститутом державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України, Запорізьким національним університетом, Одеським державним університетом внутрішніх справ, Донецьким державним університетом внутрішніх справ і Центром українсько-європейського наукового співробітництва і завершився оголошенням підсумків 16 червня 2023 р. із підкресленням факту внесення вказаною доповіддю істотного вкладу у вирішення відповідної проблематики правового регулювання відносин публічної служби в Україні та зарубіжних країнах. Дана наукова робота, як і кожний з названих продуктів авторського права, повною мірою відповідають вимогам ч. 1 ст. 3, ч. 1 ст. 8 та ст. 35 закону України «Про авторське право та суміжні права» і, насамперед, як твори, вказані в частині першій статті 8 цього закону: «літературні письмові твори белетристичного, публіцистичного, наукового, технічного чи іншого характеру (книги, брошури, статті тощо)»; і як об'єкти суміжних прав, вказані у статті 35 цього ж закону, незалежно від місця їхнього першого оприлюднення чи хоч і не оприлюднення, але знаходження в об'єктивній формі на території України [263]. Доцільно також підкреслити, що І.В. Бондаренко завершила навчання за першим (бакалаврським) рівнем вищої

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

виключення появи й незавідомо недостовірних відомостей в юридичному, журналістському чи іншому масмедійному доказуванні або у публічній дискусії, і у розвитку варто представити таким чином :

1. **Достовірні відомості**, тобто такі відомості, що відповідають фактичним обставинам діяння (дії або бездіяльності окремої людини чи невеликої групи людей), події (дії або бездіяльності дуже великих груп людей, коли неможливо встановити роль у досягненні загального результату кожного з учасників, наприклад, у процесі війни, масових безпорядків та ін.) чи явища (дія або бездіяльність сил природи, у т. ч. хижих тварин, які перебувають у нерегульованих людиною умовах) в цілому чи його певної сторони; і **за ступенем і фактичною процедурою досягнення достовірності** можуть бути поділені на :

1.1. **Завідомо достовірні відомості**, тобто такі, що повною мірою відповідають фактичним обставинам діяння або події чи явища загалом або певної їх сторони та особливості сприйняття, запам'ятовування, зберігання, відтворення і іншої їх передачі конкретно особою, у т. ч. життєвий досвід або відповідна спеціальна чи професійна компетентність, сприяють передачі чи іншому

освіти за спеціальністю 061 Журналістика «безумовною круглою відмінницею» [25; також див. фото 4] і протягом навчання також була стипендіаткою міського голови Миколаївської міської ради; нагороджена грамотою директора департаменту освіти і науки Миколаївського обласної військової адміністрації за значні досягнення у науковій роботі; однією із виконавиць провідних ролей в різноманітних мюзиклах та інших вокальних, танцювальних та/чи театралізованих сценічних мистецьких виставах Культурного центру університету, найактивнішою з учасниць Медіамайстерні і чисельних студентських гуртків самодіяльності. В той же час, помічниця ректора МКУ імені Пилипа Орлика і завідувача студентським відділом кадрів Я.В. Зайва, як вважає О.А. Кириченко, має такий низький рівень загального освітянського аналітичного мислення та іншої компетенції, що не сумісний із діяльністю вищих навчальних закладів і тим більше зі здійсненням будь-якої наукової діяльності. І власне тому Я.В. Зайва вказані результати наукової діяльності І.В. Бондаренко, **яких, можна з упевненістю стверджувати, на сьогодні не мав і не має у світі жодний здобувач вищої освіти !!!**, 20 вересня 2023 р. публічно з обуренням та відверто зі заздрості підкреслила, що нібито університет без будь-яких на те підстав «носиться» із науковими, навчальними, сценічними мистецькими та іншими студентськими результатами І.В. Бондаренко **на рівні не інакше, як статусу так званої «священної корови» !!!!!** Цим самим Я.В. Зайва тільки підкреслила генетичну відверто негативну влучність свого прізвища, згідно якого такого роду співробітники дійсно є **безсумнівно зайвими** у будь-якому освітянському процесі і тим більше у керівній роботі зі здобувачами вищої освіти.

О.А. Кириченко

оприлюдненню практично адекватних відомостей. Завідомо достовірні відомості, своєю чергою, *за базисною спрямованістю результату їхнього публічного оприлюднення* поділяються на такі, що формують сприйняття такого роду відомостей більшістю медіаадресатів, як :

Фото 4. І.В. Бондаренко з червоним дипломом «круглої відмінниці» за бакалаврським рівнем вищої освіти за спеціальністю 061 Журналістика [25].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

1.1.1. **Позитивні завідомо достовірні відомості**, тобто такі відомості, на основі яких може бути сформована лише позитивна характеристика об'єкта та/або предмета юридичного чи журналістського або іншого масмедійного розслідування чи публічної дискусії [20, с. 16-17].

1.1.2. **Негативні завідомо достовірні відомості**, тобто такі відомості, на основі яких може бути сформована тільки негативна характеристика об'єкта та/або предмета юридичного чи журналістського або іншого масмедійного розслідування чи публічної дискусії; і серед яких **за ступенем суспільної небезпеки результату їхнього публічного оприлюднення** додатково можуть виділятися :

1.1.2.1. Нейтральні негативні завідомо достовірні відомості.

1.1.2.2. Суспільно шкідливі завідомо достовірні відомості.

1.1.2.3. Суспільно небезпечні завідомо достовірні відомості [20, с. 17].

1.1.3. **Позитивно-негативні завідомо достовірні відомості**, тобто такі відомості, на основі яких може бути сформована змішана позитивно-негативна характеристика об'єкта та/або предмета юридичного чи журналістського або іншого масмедійного доказування чи публічної дискусії [20, с. 17].

1.2. **Незавідомо достовірні відомості** - такі відомості, що повністю відповідають фактичним обставинам діяння або події чи явища в цілому або конкретної їх сторони та наявні певні недоліки особливостей сприйняття, запам'ятовування, зберігання, відтворення та іншої передачі певною особою, в т.ч. відсутність необхідного життєвого чи спеціального досвіду або відповідної спеціальної чи професійної компетентності, ситуативно не змогли створити перешкоди для формування власне адекватних суджень та/або іншого оприлюднення саме адекватних відомостей. При цьому незавідомо достовірні відомості, у свою чергу, **за базисною спрямованістю результату їх публічного оприлюднення** поділяються на такі ж відомості, що формуються у цілому такого роду більшістю медіаадресатів, як :

1.2.1. **Позитивні незавідомо достовірні відомості**, тобто такі такого роду відомості, на основі яких може бути сформована лише позитивна характеристика об'єкта та/або предмета юридичного чи журналістського або іншого масмедійного доказування чи публічної дискусії [20, с. 17-18].

1.2.2. **Негативні незавідомо достовірні відомості**, тобто такі такого роду відомості, на основі яких може бути сформована тільки негативна характеристика об'єкта та/або предмета юридичного чи

О.А. Кириченко

журналістського або іншого масмедійного доказування чи публічної дискусії; і серед яких *за ступенем суспільної небезпеки результату їхнього публічного оприлюднення* додатково можуть виділятися:

- 1.2.2.1. Нейтральні негативні незавідомо достовірні відомості.
- 1.2.2.2. Суспільно шкідливі незавідомо достовірні відомості.
- 1.2.2.3. Суспільно небезпечні незавідомо достовірні відомості.

1.2.3. *Позитивно-негативні незавідомо достовірні відомості*, тобто такі відомості, на основі яких може бути сформована змішана позитивно-негативна характеристика об'єкта (предмета) юридичного, журналістського чи іншого масмедійного доказування або публічної дискусії [30-1, с. 19].

2. **Недостовірні відомості**, тобто такі відомості, які не відповідають фактичним обставинам діяння або події чи явища загалом або конкретній їх стороні; і *за ступенем і практичною процедурою досягнення вже недостовірності* також можуть бути поділені на :

2.1. **Завідомо недостовірні відомості**, тобто коли суб'єкт, від якого отримують певні відомості, знає про те, що ці відомості не відповідають повною мірою або частково фактичним обставинам діяння або події чи явища, але через ті чи інші наміри передає ці відомості як завідомо достовірні⁵⁰ [20, с. 18]. При цьому завідомо недостовірні відомості, у свою чергу, за *базисною спрямованістю*

⁵⁰ Завідомо недостовірні відомості можуть бути використані як докази лише у справах про надання чи подання завідомо неправдивих відомостей та/чи завідомо неправдивого висновку експертизи та/або постановлення завідомо неправосудного рішення та/чи про виготовлення та/або складання чи видачу завідомо підробленого документу не лише власне в антикримінальному, але й у будь-якому з інших видів судочинства: основних (конституційному, адміністративному, дисциплінарному, де-факто майново-договірному або цивільному та де-юре майново-договірному або господарському чи в інших країнах - арбітражному або економічному) чи допоміжних (ордистичному, виправно-трудоному, виконавчому) [20, с. 18-19].

За надання чи подання або інше оприлюднення завідомо недостовірних відомостей у будь-яких інших ситуаціях для фізичних осіб повинна бути відроджена антикримінальна відповідальність у формі наклепу, а для посадових осіб (суб'єктів владних повноважень) така відповідальність і в даний час може бути здійснена у разі заподіяння такого роду діям істотних (суттєвих) і більших збитків у формі відповідного посадового кримінального правопорушення. А у разі менших збитків має бути встановлена адміністративна чи дисциплінарна відповідальність залежно від того, відповідно в межах зовнішніх чи внутрішніх стосовно юридичної особи правовідносин такого роду відомості були надані або подані чи іншим чином оприлюднені [20, с. 19].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

результату їх публічного оприлюднення також поділяються на такі відомості, що формуються в цілому такого роду більшістю медіаадресатів, як :

2.1.1. **Негативні завідомо недостовірні відомості**, тобто такі такого роду відомості, на основі яких закономірно може бути сформована лише негативна характеристика об'єкта та/чи предмета юридичного або журналістського чи іншого масмедійного доказування або публічної дискусії; і серед яких **за рівнем суспільної небезпеки результату їхнього публічного оприлюднення** додатково також можуть виділятися :

2.1.1.1. Нейтральні негативні завідомо недостовірні відомості [20, с. 19].

2.1.1.2. Суспільно шкідливі завідомо недостовірні відомості.

2.1.1.3. Суспільно небезпечні завідомо недостовірні відомості.

2.1.2. **Позитивні завідомо недостовірні відомості**, тобто такі відомості, на основі яких у адресатів юридичного або журналістського чи іншого масмедійного доказування або публічної дискусії в силу саме таким чином досягнутого незнання може бути сформована тільки позитивна характеристика об'єкта (предмета) цього доказування чи дискусії [20, с. 19].

2.1.3. **Позитивно-негативні завідомо недостовірні відомості**, тобто такі такого роду відомості, на основі яких у адресатів юридичного або журналістського чи іншого масмедійного доказування або публічної дискусії в силу також саме таким чином досягнутого незнання може бути сформована змішана позитивно-негативна характеристика об'єкта та/або предмета цього доказування чи публічної дискусії [20, с. 19-20].

2.2. **Незавідомо недостовірні відомості**, тобто коли суб'єкт, від якого отримують певні відомості, не знає і не може знати про те, що ці відомості через певні причини (метеорологічні, дистанційні та інші умови сприйняття або особливості органів почуттів даного суб'єкта в частині сприйняття, запам'ятовування, зберігання, відтворення або іншої передачі цих відомостей, у т.ч. внаслідок відсутності необхідного життєвого чи спеціального досвіду або відповідної спеціальної та/чи професійної компетентності), не відповідають повною мірою або частково фактичним обставинам діяння або події чи явища в цілому або конкретній їх сторони та при передачі таких відомостей впевнений у тому, що передає власне завідомо достовірні відомості [20, с. 20]. Ці відомості, своєю чергою, **за базисною спрямованістю результату їхнього публічного оприлюднення** також

О.А. Кириченко

поділяються на такі, що формуються загалом сприйняття такого роду відомостей більшістю медіаадресатів, як :

2.2.1. **Негативні незавідомо недостовірні відомості**, тобто такі такого роду відомості, на основі яких закономірно може бути сформована тільки негативна характеристика об'єкта та/чи предмета юридичного або журналістського чи іншого масмедійного доказування або публічної дискусії; і серед яких **за рівнем суспільної небезпеки результату їхнього публічного оприлюднення** додатково також можуть виділятися :

2.2.1.1. Нейтральні негативні незавідомо недостовірні відомості.

2.2.1.2. Суспільно шкідливі незавідомо недостовірні відомості.

2.2.1.3. Суспільно небезпечні незавідомо недостовірні відомості [20, с. 20].

2.2.2. **Позитивні незавідомо недостовірні відомості**, тобто такі відомості, з урахуванням яких в адресатів юридичного або журналістського чи іншого масмедійного доказування або публічної дискусії через саме таким чином досягнутого незнання може бути сформована лише позитивна характеристика об'єкта та/або предмета цього доказування чи дискусії [20, с. 20-21].

2.2.3. **Позитивно-негативні незавідомо недостовірні відомості**, тобто такі відомості, на основі яких у адресатів юридичного або журналістського чи іншого масмедійного доказування або публічної дискусії в силу також саме таким чином досягнутого незнання може бути сформована змішана позитивно-негативна характеристика об'єкта та/або предмета цього доказування чи публічної дискусії [20, с. 21].

На підставі викладеного виглядає юридично некомпетентним представлення у ч. 1 ст. 34 Конституції України базисної основи законного здійснення юридичної, журналістської та іншої масмедійної діяльності та реального забезпечення медіабезпеки у частині так званої «свободи слова», яка у цій нормі Основного закону представлена таким чином : «Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань» [20, с. 21; 181].

Більш правильно та юридично компетентне цю конституційну норму сформулювати таким чином, щоб вона повною мірою відображала свободу публічного вираження та іншого оприлюднення тільки завідомо достовірних відомостей, сутність яких має формуватися лише на спеціально створених державних дискусійних майданчиках, де кожна особа може справді обґрунтовувати, а не висловлювати голосливо, будь-яку думку чи

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

тези щодо певної теми без будь-яких юридичних наслідків [20, с. 21].

І якщо така думка чи тези будуть явно недостовірними, спростувати їх, принаймні, неофіційно для себе зможе більшість слухачів, компетентних на цю тему, а в контексті висловлювання опонентами незавідомо недостовірних відомостей – держава на підставі вимог ч. 2 ст. 3 Конституції України, в частині головного обов'язку держави практично утвердити і забезпечити право кожного представника українського населення на отримання з масмедіазасобів лише завідомо достовірних відомостей [181], що має бути забезпечене поданням на цих державних дискусійних майданчиках якісного відповідного обґрунтування тих чи інших причин виникнення у кожному конкретному випадку фактично власне незавідомо недостовірних відомостей [20, с. 21].

Держава має створити такі умови, щоб правда не волюнтаристськи, а власне природним шляхом опановувала свідомістю кожного представника українського чи будь-якого іншого суспільства, в будь-якому разі максимально можливо мінімізуючи рівень вимушеного існування брехні, яку повністю викоринити на рівні хоча б власне незавідомо недостовірних відомостей. неможливо через надзвичайну складність і практичну недосяжність формування одностайної суспільної свідомості, дуже різного за освітою і рівнем аналітичного мислення кожного із представників українського чи іншого суспільства [20, с. 22].

Тут головне, щоб рівень офіційної та/чи тіншової брехні (завідомо та незавідомо недостовірних відомостей) або навіть завідомо достовірних відомостей не досягав рівня необхідності застосування достатньо обґрунтованих вимог ч. 3 ст. 34 Конституції України у частині введення обмежень в оприлюдненні такого роду відомостей «в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя» [181], коли для оприлюднення правди (завідомо і незавідомо достовірних відомостей) принципово не повинно бути жодних обмежень, за винятком випадків, коли населення масово не може сприйняти навіть правду без збитків (шкоди, втраченої вигоди) своїм та/чи іншим інтересам і тому виникне потреба у застосуванні цих же самих конституційних заходів щодо забезпечення громадської безпеки, життя, здоров'я та інших базисних

О.А. Кириченко

складових правового статусу громадян чи життєдіяльності держави [20, с. 22].

У такому аспекті може виникнути питання, чи можуть державні органи легітимно, без будь-яких юридичних наслідків, розповсюджувати серед своїх громадян завідомо недостовірні відомості, хоча б у формі умисного приховування тих відомостей, які фактично є завідомо достовірними і становлять надзвичайний суспільний інтерес? [20, с. 26]

У цьому випадку доцільно процитувати вимоги ч. 2 та ч. 3 ст. 34 Конституції України, згідно з якими :

- кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір;

- здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя [181].

Але особливого значення набувають положення ч. 2 ст. 50 Конституції України, відповідно до яких, кожному гарантується право вільного доступу до відомостей про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена [181].

У разі військового, надзвичайного чи будь-якого іншого особливого стану у державі набуває дуже важливого значення пошук громадського компромісу, виходячи з вимог ст. 39 «Крайня необхідність» КК України [184] чи ст. 18 «Крайня необхідність» КпАП України [171] з урахуванням того, що оприлюднення певних відомостей може призвести до неконтрольованої громадської паніки та інших подібного роду негативних наслідків [20, с. 27].

І за таких підстав оприлюднення таких відомостей повинне здійснюватися тоді в такому обсязі, щоб, з одного боку, максимально можливо запобігти настанню такого роду наслідків, а, з іншого боку, докласти всіх зусиль, щоб вимоги ч. 1 і ч. 2 ст. 3 Конституції України у частині головного обов'язку держави та її органів утвердити та забезпечити найвищі соціальні цінності та всі інші права та свободи людини [181], були виконані в такій ситуації найбільш ефективно, раціонально і якісно [20, с. 27].

Адже, ще раз доцільно наголосити на тому, що незалежно від наявності чи відсутності військового, надзвичайного або будь-якого іншого особливого стану в державі має існувати своєрідний

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

загальнодержавний дискусійний майданчик, на якому можна наводити без будь-яких юридичних та інших наслідків аргументи щодо спростування загалом або у певній частині офіційної та законодавчо закріпленої сутності тих чи інших відомостей як завідомо достовірних [20, с. 27].

В іншому випадку можна скотитися до цинічного авторитаризму і повного нівелювання конституційної гарантії як фактичної свободи завідомо достовірного слова, так й юридичної процедури щодо притягнення до відповідного виду і характеру та ступеня суворості юридичної відповідальності за оприлюднення незавідомо недостовірних відомостей і, тим більше, якщо не зовсім, то принаймні максимально можливо мінімізувати рівень і наслідки оприлюднення незавідомо недостовірних відомостей [20, с. 27-28]. Адже в такій ситуації нема чого боятися тому, хто впевнений, що він опанував рівень справжнього сприйняття певної сторони навколишньої дійсності і зможе переконати в цьому відношенні опонентів, принаймні більшість спостерігачів процедури юридичного, журналістського чи іншого виду доказування або публічної дискусії [20, с. 28].

І яку прикладну цінність мають наукові досягнення сучасної журналістики, наприклад, у частині пишномовної термінології та сучасних напрямів телевізійної, іміджевої, трансмедійної, фактчекінгової та політичної комунікації, а також іншого такого роду вебінару та тренінгу [15; 21; та ін.], що не здатні, без негайного впровадження належної базової юридичної освіти на рівні, безумовно, викладених інноваційних положень для журналістів та всіх без винятку суб'єктів владних повноважень, насамперед вищої ланки державно-правового управління [139, с. 134-137, 376-378; та ін.], **запобігти використанню, принаймні, в офіційних виступах та дискусіях на вищому державному рівні, хоча б незавідомо недостовірних відомостей!!!!** [30, с. 38-39].

І чому навіть цілком новий напрямок журналістської діяльності – фактчекінгової комунікації як нібито надійного способу перевірки власне безперечної достовірності обнародованих відомостей [15; 21; та ін.], все ж таки не може забезпечити, без використання викладених та інших інноваційних досягнень представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра [69; 132, с. 218, 322-667; 94; 95; 101; 136, с. 23-37; 137, с. 65-70; 215; 216; 358, с. 126-132; 367, с. 71-76; та ін.], **ведення журналістських розслідувань, дискусій та інших такого роду масмедійних заходів на основі лише завідомо достовірних відомостей !!!!!** [20, с. 39].

О.А. Кириченко

У такому аспекті виглядає на рівні не інакше власне звичайного вельми низького практично пересічного рівня аналітичного мислення, що фактично і служить безперешкодному оприлюдненню не тільки незавідомо, а й навіть завідомо, недостовірних відомостей, широко відоме і цитоване в різних соціальних та інших джерелах не інакше, як **«доктринальний», висновок академіка Російської академії телебачення !!!!!** Е.С. Радзинського про те, що коли у мене інша думка, це не означає, що я ваш ворог чи ідіот. Це означає, що у мене інша думка [319]. Адже фактично істина завжди єдина, якщо, звичайно, вона не є виразом оціночних суджень та власних уподобань різних людей. **У процесі ж пізнавального розумового сприйняття об'єктивної реальності не може бути кілька істин!!!** [20, с. 224].

Можуть бути лише певні можливості досягнення тільки конкретного рівня пізнання такої істини, об'єктивний вираз сутності та обсягу якої і у такому випадку завжди залишається єдиним, незалежно від того, пізнаний він на цей момент повністю чи частково і наскільки частково.

У такому гносеологічному аспекті може мати право на існування і низка широко відомих висловлювань Чарльза Дарвіна про те, що упевненість частіше породжується невіглаством, ніж знанням; упевненість — це магніт, що буде притягувати до вас людей; **існує величезна різниця між знанням та розумінням, оскільки можете багато знати про щось, по-справжньому не розуміючи цього;** та ін. [45].

Не виключено, що саме ці положення, особливо останнє, поряд із аналогічними загальновідомими положеннями, наприклад, так званого «ефекту Даннінг-Крюгера», що інтерпретується, як метакогнітивне спотворення у низько-кваліфікованих людей : вони роблять помилкові висновки і приймають невдалі рішення, але не усвідомлюють цих помилок внаслідок неповноти знань, умінь і навичок, приходячи до хибного визначення меж компетенції та завищення уявлень про свої здібності - навіть у незнайомих галузях знань і в діяннях, що здійснюються вперше [396]. Наприклад, дуже часто точиться дискусія з приводу того, наскільки ефективно, раціонально та якісно ведеться процес подолання різного роду корупційних проявів на рівні хоча б Вищого антикорупційного суду України, коли самі учасники такої дискусії не мають й уявлення про те, наскільки законною та антикорупційною була процедура обрання і призначення власне суддів даного суду. Адже ж 20 з 27 призначених на ці посади суддів, у т.ч. і голова даного суду - **О.В. Танасевич, яка працювала з 2002 р. помічником судді, а з 2012 р. - суддею Печенізького районного суду Харківської області !!!;** фактично отримали незадовільні оцінки за

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

результатами одного із базисних засобів перевірки їх юридичної компетентності у вигляді виконання практичного завдання⁵¹ [20, с. 32; 139, с. 72, 248-249].

У такому аспекті найповніше розкриває справжню сутність так званих «європейських цінностей», опубліковане власне в **Європейській правді !!!** заява Європейського комісара з питань юстиції, прав споживачів та гендерної рівності Віри Юрової щодо завершення єдиної процедури конкурсу до Вищого антикорупційного суду України та до касаційних судів у складі Верховного суду України: «Вітаю Україну з призначенням суддів Вищого антикорупційного суду, яке відбулося дуже сильно. Я рада, що міжнародні експерти могли допомогти у їхньому відборі. Я бажаю їм багато вдалих судових справ» [56].

У той же час й США, яким як нікому дуже добре відома сутність названих та багатьох інших «європейських цінностей», що фактично насильницьке впроваджуються в українську судову систему, в т.ч. й у процедури так званих виборів та доборів суддів найвищої і нібито антикорупційної судової ланки, також привітали Україну «з успішним

⁵¹ Заради справедливості. доцільно підкреслити, що такого роду юридичній некомпетентності учасників цих дискусій сприяє й достатньо заплутана система критеріїв оцінки юридичної компетентності суддів, коли за тестування з перевірки теоретичних знань та за виконання практичного завдання нараховується відповідно 90 і 120 балів, а за всі інші критерії протягом так званої співбесіди – **аж 790 балів!!!!???** І незадовільною оцінкою тестування та виконання практичного завдання вважається менше 60 %, тобто менше відповідно 54 та 72 балів, коли за виконання практичного завдання Інна Олександрівна Білоус отримала 71,5 бала; Андрій Володимирович Біцюк – 67,5; Володимир Дмитрович Воронько – 58; Маркіян Васильович Галабала – 62,5; Віталій Михайлович Дубас – 61,5; Лариса Іванівна Задорожна – 51 !!!; Євген Васильович Крук - 63; Віра Володимирівна Михайленко – 68,5; Наталя Володимирівна Мовчан – **50 !!!!**; Сергій Мирославович Мойсак – 61,5; Віктор Вікторович Ногачевський – 62; Оксана Вікторівна Олейник – 62,5; Катерина Олександрівна Сикора – 59; Ігор Леонідович Строгий – 70; **Олена Віталіївна Танасевич – 59,5**; Олег Володимирович Ткаченко – 65; Олег Володимирович Федоров – 61; Тимур Рафаїлович Хамзін – 64,5; Катерина Юріївна Широка – 59,5; Ярослав Віталійович Шкодін – 59 балів. [323; див. також додат. 1 дійсного видання]. **І всі вони указом президента держави від 11.04.2019 р. № 128/2019 були призначені суддями так званого ВАС України !!!!??** [20, с. 31-32]. Так про який же рівень професійної компетентності власне антикорупційної політики та відповідних публічних дискусій в державі може йти мова за такого фактичного стану справ !!!!??

О.А. Кириченко

запуском ВАКС, висловивши сподівання, що суд буде чесним та незалежним» [345].

Аналогічним чином відверто цинічно назвав результати цього конкурсу блискучими і колишній президент країни П. Порошенко, який, більше того, особливо наголосив, що ВККС України та ВСП України просто блискуче провели конкурс на зайняття вакантних посад як у Вищому антикорупційному суді і в його апеляційній палаті та у касаційних судах у складі Верховного Суду України [218], що було покладено основою найменування низки спеціальних монографічних та інших досліджень цієї злочинної процедури «псевдоконкурсу» [120; 121; 124, с. 254-312; 238; та ін.].

Так! Дуже «прозора» і власне «блискуча», а головне, безперечно, «законна» у частині «безумовного виконання» вимог ч. 1 ст. 6 «Право на справедливий суд» Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, згідно яких, варто нагадати, «кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом» [176], викладена процедура обрання та призначення суддів українських касаційних і власне антикорупційного судів !!!??? [151, с. 38], та створення цим самим, за словами все того ж П. Порошенка, балансу незалежності та відповідальності вищої судової влади !!! [228].

Особлива «прозорість» і по факту найвищого ґатунку корупційність процедури псевдоконкурсів, псевдодоборів і псевдопереатестацій, перш за все, суддів і прокурорів, вбачається за однією із останніх заяв ВККСУ від 9 липня 2024 р. про те, що «під час складення іспиту у межах процедури кваліфікаційного оцінювання на відповідність займаній посаді судді та кваліфікаційного оцінювання у зв'язку із накладенням дисциплінарного стягнення відбулась позаштатна ситуація, коли після оголошення про початок складення анонімного письмового тестування учасниками іспиту було виявлено у тестових зошитах некоректність згенерованих тестових запитань і неодноразово повторювались однакові запитання у кожному варіанті кожного учасника іспиту ...», про що «було невідкладно повідомлено розробника Системи автоматизації робочих процесів Комісії, Департамент контррозвідки Служби безпеки України і Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України»⁵² [66].

⁵² Вказана так звана «позаштатна ситуація» із комп'ютерним тестуванням суддів лише зайвий раз підтвердило обґрунтованість висновку автора про реальну можливість на цинічній суто корупційній основі здійснювати необхідний зовнішній вплив на результати будь-якого комп'ютерного

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

У цьому аспекті доречно навести й позицію Європейського суду з прав людини, який у п. 65 рішення по справі «Бочан проти України» в черговий раз повторив ; «щоб встановити, чи може суд вважатися **«незалежним»** відповідно до п.1 статті 6, необхідно, зокрема, звернути увагу **на спосіб призначення його членів та строки їх повноважень, існування гарантій проти зовнішнього тиску та наявність зовнішніх ознак незалежності** (див., серед багатьох інших джерел, «Фіндлей проти Сполученого Королівства» (Findlay v. United Kingdom), рішення від 25 лютого 1997 року, Reports 1997-I, с. 281, п. 73)», а згідно п.66 даного рішення, суд далі нагадує, що «безсторонність», в сенсі п. 1 статті 6, має визначатися відповідно до суб'єктивного критерію, на підставі особистих переконань та поведінки конкретного судді у конкретній справі - тобто, жоден з членів суду не має проявляти будь-якої особистої прихильності або упередження, та об'єктивного критерію - тобто, чи були у судді достатні гарантії для того, щоб виключити будь-які легітимні сумніви з цього приводу (див., серед багатьох інших джерел, «Булут проти Австрії» (Bulut v. Austria), рішення від 22 лютого 1996 року, Reports 1996-II, с. 356, п. 31, та «Томан проти Швейцарії» (Thomann v. Switzerland), рішення від 10 червня 1996 року, Reports 1996-III, с. 825, п. 30) [339].

У силу викладеного роботу цинічно корупційне створених вищих антикорупційних та інших судових органів новій команді Президента В.Зеленського треба було не «запускати» фактично найвищий корупційний суд [68], а негайно припиняти його формальне існування із призначенням та належним проведенням нового конкурсу та безумовним залученням усіх суб'єктів владних повноважень, винних у такій цинічності. до найсуворішої антикримінальної відповідальності [145, с. 173; 148, с. 174; 149, с. 33; 150, с. 38; 151, с. 39; та ін.].

І вже давно треба було б на стіні залу судового засідання чи краще за все нарадчої кімнати суддів та й кабінету будь-якого суб'єкта владних повноважень замість портрета президента країни та/чи свого найвищого керівника вивішувати картину нідерландського художника Герарда Давида «Суд Камбіса» або «Здирання шкіри з продажного судді», що і була написана у 1498 р., якраз, для зали міської ратуші Брюгге, в якій проводились судові засідання [67]. Здається, що надто актуальним є вже замовлення аналогічної картини для українських

тестування як «необхідних», так й «небажаних осіб», що був зроблений у низці авторських публікацій [120, с. 43-45; 121, с. 49-51; 132, с. 28; та ін.].

О.А. Кириченко

суддів, але вже з іншим найбільш показовим сучасним продажним суддею О. Танасевич, з якою, до речі, зовні дуже схожий Сісамн !!!

Адже ж треба погодитися з тим, що найефективніший за всю історію людства антикорупційний засіб винайшов власне цар Ахеменідської держави (Персії – сучасного Ірану) Дарій Камбіс II (530-522 рр. до н.е.), який дуже справедливо наказав зняти живцем шкіру з тіла викритого в корупції царського судді Сісамна.

Фото 5. Президент України В. Зеленський обговорює з головою Верховного суду В. Данишевською і головою так званого Вищого антикорупційного суду України О. Танасевич, питання найскорішого запуску даного суду [68].

Цар Камбіс, через те, що Сісамн брав хабарі і виніс несправедливе рішення, наказав здерти живцем з нього шкіру, з голови до ніг, а потім, коли його так обдеруть, з його шкіри понарізувати ремені і натягти їх на крісло, на якому сидів Сісамн і правив суд. І, коли їх натягли, Цар Камбіс II замість Сісамна призначив суддею його сина, наказавши йому не забувати, на якому кріслі він сидить і судить [67; див. також фото 7].

І дуже слабка, для умов нашої наскрізь прогнилої корупцією країни, трохи пізніше на початку діяльності « нової влади » з'явилася надія у зв'язку із повідомленням на офіційному веб-сайті Офісу Генерального прокурора про те, що Генеральним прокурором 6 квітня 2020 р. на підставі звернення працівників Верховного суду України внесено відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо можливих неправомірних дій Президента України, повноваження якого припинено, та інших осіб при виданні указів Президента

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

України від 10.11.2017 р. № 357/2017 та від 7.05.2019 р. № 195/2019
«Про призначення суддів Верховного Суду» [27].

*Фото 6. Так звана голова ВАС України О. Танасевич звітує
про обрання голови і про готовність даного суду до роботи*⁵³

Але й вказана надія дуже швидко випарувалася і по даній справі, як і передбачалося, так нічого реального не було зроблено. Тільки після цього стає цілком ясною закономірність, згідно з якою у зазначеному

⁵³ Зовсім втративши або, скоріше за все, й початкове не маючи всупереч попередньому 17-річному суддівському досвіду будь-якого рівня суддівської доброчесності, а також забувши про найефективніший за всю історію людства засіб подолання корупції поміж суддів, що винайшов у давнину ще цар Ахеменідської держави (Персії, Ірану) Дарій Камбіс II [67; див. також фото 7]. І тому О. Танасевич, врешті решт, саме тут перед журналістами зобов'язана була публічно заявити власне про неможливість запуску так званого Антикорупційного суду та продовження роботи Верховного суду внаслідок того, що було призначено суддями цих судів її та багато інших тих корупціонерів, які отримали незадовільні оцінки за виконання практичного завдання, не кажучи про проведення так званих конкурсів у ці суди понад п'ятдесяті цинічних корупційних діянь та/або проявів дуже суттєвих корупціогенних факторів та індикаторів корупціогенності та/або явної юридичної, педагогічної, психологічної та іншої професійної некомпетентності, що були допущені протягом псевдоконкурсу першого етапу до касаційних судів від 7.11.2016 р. та другого етапу до касаційних та антикорупційного судів від 2.08.2018 р. [120, с. 9-83; 121, с. 11-129; 124, с. 256-297; 131, с. 26-28; 132, с. 198-212; та ін.].

О.А. Кириченко

випадку міждержавної дискусії американській та українській стороні не було жодного шансу власне професійно вести на вищому рівні цю дискусію в контексті використання лише свідомо достовірних відомостей про ефективність чи неефективність антикорупційного суду та відповідну антикорупційну політику без будь-якого уявлення про **викладений рівень нелегітимності і навіть цинічної корупції, створення даного суду фактично як найвищого корупційного суду та всіх інших вищих судових та антиделіктних органів !!!** [142, с. 13; 144, с. 20; 145, с. 173; 148, с. 174; 149, с. 33; 150, с. 38; 151, с. 39; та ін.].

Таким чином подолання корупції в українській державі було покладено на найвідвертіших корупціонерів, у т.ч. і в мантиях суддів, яких, до того ж, дотепер нібито надійно убереігають від корупції на тлі фактично нижче за прожитковий рівень злиднених доходів «пересічних громадян» захмарною зарплатою.

Так що ж Ви, пане Президенту України та Державний секретарю США, ще хочете від викладених суто українських реалій подолання корупції !!!???, якщо самі США, що вже особливо наголошувалося, так само привітали Україну «з успішним запуском ВАКС, висловивши надію, що суд буде чесним та незалежним»!!! [250]. І чого варті такого роду дискусії хоча б у контексті лише незавідомо недостовірних відомостей? [145, с. 173-174; 148, с. 174-175; 150, с. 38; 151, с. 39; та ін.].

На завершення даного стислого викладу «суддівської конкурсної вакханалії і гіперкорупції» доцільно наголосити на указі президента держави від 4 липня 2024 р. про призначення Пархоменка Павла Івановича суддею Верховного суду у Касаційний кримінальний суд без навіть чисто формального проведення відповідної конкурсної процедури⁵⁴ !!!??? [309].

⁵⁴ Адже ж на офіційному сайті ВККСУ у позиції «Конкурс на посаду судді» (<https://vkksu.gov.ua/rubric/konkurs-na-posadu-suddi>) станом на 5 липня 2024 р. міститься наступний вичерпний перелік всіх тих суддівських псевдоконкурсів, що призначалися з 2017 р. і до цього часу, а саме : 1. Конкурс для кандидатів на зайняття вакантних посад суддів Вищого антикорупційного суду, оголошений 23.11.23 (ТРИВАЄ). 2. Конкурс для кандидатів на зайняття вакантних посад суддів місцевих судів, оголошений 14.09.23 (ЗАВЕРШЕНО). 3. Конкурс для кандидатів на зайняття вакантних посад суддів в апеляційних судах, оголошений 14.09.23 (ТРИВАЄ). 4. Конкурс для кандидатів на посаду судді, які відповідають вимогам абзацу третього пункту 13 розділу III Закону України «Про Вищу раду правосуддя», оголошений 05.08.19 (ЗАВЕРШЕНО). 5. Конкурс для кандидатів на посаду судді, які відповідають вимогам абзацу сьомого пункту 13 розділу III Закону України «Про Вищу раду правосуддя»,

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

І яку прикладну цінність мають наукові досягнення сучасної журналістики, наприклад, у частині пишномовної термінології та сучасних напрямів телевізійної, іміджевої, трансмедійної, фактчекінгової та політичної комунікацій та інші подібного роду тренінги [15; 21; та ін.], що не здатні без негайного впровадження належної базової юридичної освіти на рівні безумовно викладених інноваційних для журналістів та всіх без винятку суб'єктів владних повноважень, насамперед вищої ланки державно-правового управління [139, с. 134-137, 376-378 та ін.], **запобігти використанню та іншим маніпуляціям, принаймні, в офіційних виступах та дискусіях на вищому державному рівні, хоча б незавідомо недостовірними відомостями !!!???** [145, с. 174; 148, с. 175; 150, с. 39; 151, с. 40; та ін.].

І чому, як вже особливо наголошувалося, навіть цілком новий напрямок журналістської діяльності - фактчекінгової комунікації як способу перевірки власне безперечної достовірності оприлюднених відомостей та інші подібного роду чисельні та різносторонні тренінги [15; 21; та ін.], все ж таки не можуть забезпечити, без використання викладених та інших інноваційних досягнень представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра [69; 132, с. 218, 322-667; 94; 95; 101; 136, с. 23-37; 137, с. 65-70; 215; 216; 358, с. 126-132; 367, с. 71-76; та ін.], **ведення різного роду журналістських розслідувань, дискусій, диспутів, обговорень та інших форм оприлюднення і масмедійних заходів на основі безумовно тільки завідомо достовірних відомостей !!!???** [145, с. 174-175; 148, с. 175-176; 150, с. 39; 151, с. 40; та ін.].

У зв'язку з цим доцільно детально зупинитися власне на тих розроблених представниками наукової школи юриспруденції професора Аланкіра інноваційних положеннях юриспруденції, які мають створити базис для викладеного розуміння сутності, видового поділу, співвідношення і порядку легітимного використання завідомо і незавідомо достовірних і недостовірних відомостей у будь-якому

оголошений 05.08.19 (ЗАВЕРШЕНО). 6. Конкурс до Апеляційної палати Вищого суду з питань інтелектуальної власності, оголошений 05.10.18 (ТРИВАС). 7. Конкурс до Вищого суду з питань інтелектуальної власності, оголошений 30.09.17 (ТРИВАС). 8. Конкурс на зайняття вакантних посад суддів апеляційних судів, оголошений 09.08.19 (СКАСОВАНО). **Але тут псевдоконкурс, в якому нібито переміг А.І. Пархоменко, як й до речі й два попередніх псевдоконкурси суддів у Верховний суд від 7 листопада 2016 р. та від 2 серпня 2018 р., відсутні !!!???**

О.А. Кириченко

юридичному та/або журналістському розслідуванні та/або в публічній дискусії чи іншій формі будь-якого виду оприлюднення.

Фото 7. Картина нідерландського художника Герарда Давида «Суд Камбіса» або «Здирання шкіри з продажного судді» [67].

І наскільки сучасний традиційний стан розвитку відповідних медіазасобів досягнення результату отримання та оприлюднення лише завідомо достовірних відомостей поступається викладеним у даному питанні дійсного видання і розробленим І.В. Бондаренко **основам інноваційного розуміння сутності, співвідношення, процедури і меж легітимного оприлюднення та причин появи завідомо і незавідомо достовірних та недостовірних відомостей** можуть

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

свідчити хоча б положення відповідної фактично надто некомпетентної у такому розумінні масмедійної лекції «Як зробити текст для медіа адекватним» [391].

Також важливо розробити такий порядок (процедуру, процес) досягнення рівня будь-якого роду завідомо достовірних відомостей, щоб, навіть в умовах об'єктивної неможливості 100 % пізнання відповідної істини, був би в наявності єдиний найбільш ефективний, раціональний та якісний результат юридичного, журналістського та іншого масмедійного доказування чи публічної дискусії [20, с. 226].

Питання 7. Своєрідна «канабіс-теорія» вищої судової інстанції та інші юридичні ляпсуси з ретроспективного застосування основного чи проміжного обтяжуючого закону за триваючими продовжуваними кримінальними правопорушеннями

Своєрідна «канабіс-теорія» вищої судової інстанції та інші юридичні ляпсуси з ретроспективного застосування обтяжуючого закону за триваючими кримінальними правопорушеннями, що має базисне значення в оцінці «якісного складу» існуючої так званої «судової влади» в контексті дотримання передбаченого ч. 1 ст. 8 Конституції України [181], а також ст. 8 «Верховенство права» КПК України [185], ст. 6 «Верховенство права» КАС України [169], ст. 11 «Верховенство права та джерела права, що застосовуються судом» ГПК України [41], ст. 10 «Верховенство права та законодавство відповідно до якого суд вирішує справи» ЦПК України [388] та аналогічних норм інших процедурних кодексів, принципу верховенства права, висвітлені автором та іншими представниками наукової школи юриспруденції професора Аланкіра у цілій низці публікацій [155, с. 11-13; 156, с. 766-770; 159, с. 13-14; та ін.] і найбільш широко в одній з останніх фахових наукових статей по цій проблемі [157, с. 5-19] наступним чином.

27 січня 2023 р. набрав чинності закон від 13 грудня 2022 р. № 2839-IX, що посилив кримінальну відповідальність за правопорушення щодо військовослужбовців [274]. У зв'язку із викладеним непередбачуване виникли великі проблеми із застосування положень даного закону, перш за все, щодо триваючих кримінальних правопорушень, коли переважна більшість судів продовжували усталену практику про неможливість розповсюдження дії норм цього закону на весь період вчинення тих триваючих військових кримінальних правопорушень, що розпочалися до

О.А. Кириченко

прийняття чи набрання сили цим законом і продовжилися після [26; 40; 44; 253; 256; та ін.].

Але з'явилися й окремі судові рішення, у т.ч. й вищої судової інстанції [252; 383; та ін.], які пізніше по даній категорії справ стали переважати, особливо після проведення О. Яновською 22 вересня 2023 р. як судді Верховного суду презентації «Особливості кримінального провадження в умовах воєнного стану»⁵⁵ [398],

⁵⁵ При цьому О.Г. Яновська у свій час захистила так звану докторську дисертацію «Теоретичні та організаційні засади функціонування та розвитку змагального кримінального судочинства» [397], тоді як представники наукової школи юриспруденції професора Аланкіра вже давно обґрунтували [100, с. 214-215; та ін.] і на протязі тривалого часу надто широко апробують [204, с. 18-20; та ін.; див. також додат. 8 дійсного видання] позицію протє, що антикримінальний, як і будь інший вид, судочинства або доказування – це не спортивне змагання. Тут не може бути переможених і переможців. Такий підхід у будь-якому випадку буде пов'язаний із істотним порушенням прав, свобод, інтересів та/або обов'язків суб'єктів цього судочинства або доказування, насамперед, потерпілого і переслідуваної особи, що, у свою чергу, буде суперечити вимогам, перш за все, ч. 2 ст. 3 Конституції України, згідно яких, утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [181], тобто кожного учасника антикримінального судочинства, а не незаконне забезпечення правового статусу переслідуваної особи уникнути чи принаймні пом'якшити відповідальність за рахунок відповідного порушення й так вже порушеного кримінальними правопорушенням правового статусу потерпілого. І тому так званий «принцип змагальності» має бути замінений на принцип встановлення об'єктивної істини, на основі лише якої і можливе власне правильне вирішення будь-якої справи [204, с. 18-20; та ін.]. Поряд з цим й інша суддя Верховного суду Г.Р. Крет недавно захистила докторську дисертацію «Міжнародні стандарти доказування у кримінальному процесі України: теоретико-правові і практичні основи», в якій поряд з вказаним відверто хибним так званим «принципом змагальності» [183, с. 66-224 та ін.] достатньо імперативно відстоюється й багато інших такого роду «принципів» та «європейських стандартів», зокрема, так званих «плодів отруєного дерева» (див. питання 2.7, 2.8 дійсного видання), що імперативно і беззастережно визнає недопустимими всі ті докази, що отримані із будь-яким, навіть чисто формальним, порушенням передбаченого КПК порядку [183, с. 189-251 та ін.], коли у низці публікацій Ю.О. Ланцедова достатньо обґрунтовано, показово і загально доступно довела, що даний «стандарт» є як саме по собі порушення порядку отримання доказів відверто невиваженням [139, с. 289-310; 204, с. 16-20; та ін.], оскільки: 1. Допустимість доказів фактично є не базисною основною юридичною властивістю таких відомостей, а власне результатом їх узагальнюючої оцінки, в т. ч. і шляхом перевірки [109, с. 299-300]. 2. Саме по собі формальне порушення порядку отримання доказів, передбаченого певною нормою КПК України має за відсутності обставин, що виключають вину

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

всупереч вимогам ч. 2 ст. 3, ч. 1, 2, 3 ст. 8, ч. 3 ст. 22, ч. 1 ст. 58 та ч. 3 ст. 62 Конституції України [181] та ч. 1 і ч. 3 ст. 3, ч. 2 ст. 5 КК України [184], замість часу вчинення кримінального правопорушення свавільно для триваючих кримінальних правопорушень взято за основу лише день закінчення триваючого кримінального правопорушення із ретроспективним розповсюдженням дії вказаного обтяжуючого закону на весь період вчинення такого роду кримінальних правопорушень [157, с. 7].

У той же час публікації, в яких би обґрунтовувалась юридична некомпетентність та свавільність такого роду судових рішень, відсутні, а чисельні опоненти даного обтяжуючого закону цих проблем також не піднімали [182; 384; та ін.], не виключене й тому, що ще не могли ніяк передбачити їх появу [157, с. 7]. Спроба О.А. Кириченко і І.В. Бондаренко запропонувати стисле обґрунтування причин появи та шляхів усунення такого роду судових недоліків у спільній доповіді «Обґрунтування наявності істотних судових помилок при застосуванні принципу недопустимості зворотної сили обтяжуючого закону за триваючими кримінальними правопорушеннями» на XV міжнародній конференції «Закарпатські правові читання. Право як інструмент стійкості та розвитку в умовах сучасних цивілізаційних викликів», що мала пройти 27 квітня 2023 р. на юридичному факультеті Ужгородського національного університету, виявилася невдалою, оскільки після усунення всіх вказаних оргкомітетом недоліків, що стосувалися лише оформлення тез, все ж таки 10 квітня 2023 р. отримано псевдонаукову відписку про

особи або антисоціальність діяння, тягнути за собою лише за відповідний вид та ступеня суворості юридичну відповідальність винної особи [139, с. 300]. 3. Будь-які порушення порядку отримання доказів не є підставою для визнання відповідних відомостей недопустимими в якості доказів, якщо допущені порушення не призвели до втрати цими відомостями належного рівня якості їх значимості та/чи достовірності та/або доброякісності, сукупність яких узгоджена і достатня для формування в головного суб'єкта кримінального судочинства внутрішнього переконання у встановленні за допомогою власне узгодженої та достатньої сукупності значимих, достовірних і доброякісних доказів саме об'єктивної істини та необхідності прийняття лише на основі такої істини певного проміжного та, тим більше, остаточного процесуального рішення по кримінальній справі [139, с. 300; 204, с. 18]. І найбільш яскравий приклад практичного застосування даного відверто хибного та юридичне некомпетентного так званого «європейського стандарту» (див. питання 2.7, 2.8 дійсного видання).

О.А. Кириченко

те, що тези не пройшли рецензування і не допущені до участі у даній конференції [157, с. 7].

У той же час, однією з перших «ластівок» алогічного застосування вказаного закону з посилення кримінальної відповідальності в тому числі й за самовільне залишення частини чи місця служби та за дезертирство виявився голова Добровеличківського районного суду Кіровоградської області із показовим для судової ситуації, що аналізується, прізвищем І.П. Майстер, який 29 березня 2023 р. відмовив у затвердженні угоди між обвинуваченим і прокурором про визнання винуватості та застосування судом узгодженої міри покарання на основі положень ч. 1 ст. 75 КК України за вчинення триваючого кримінального правопорушення із самовільного залишення військової частини або місця служби, вчиненого в умовах воєнного стану з 11 листопада 2022 р. по 2 лютого 2023 р. і передбаченого ч. 5 ст. 407 КК України [184], коли 27 січня 2023 р. набрав чинності закон від 13 грудня 2022 р. № 2839-IX [274], що заборонив застосування положень, у т.ч. й ч. 1 ст. 75 КК України, за даною категорією кримінальних правопорушень [383].

Причому у справі були відсутні будь-які докази того, що у підсудного протягом вчинення ним цього триваючого кримінального правопорушення після вступу у силу даного обтяжуючого закону наприкінці періоду тривання вказаного правопорушення переформувався новий умисел на продовження самовільного залишення військової частини або місця служби, вчиненого в умовах воєнного стану, вже на основі цього обтяжуючого закону. **І тоді б з'явилися підстави для обґрунтування появи такої нової категорії загальної частини Антикримінальної галузі права, як триваюче продовжуване кримінальне правопорушення, що складається з двох і більше тотожних епізодів на основі різних за ступенем тяжкості антикримінальних законів, об'єднаних однією метою у формі прямого чи непрямого умислу** [157, с. 7-8].

Але, щоб «майстри» та інші представники, на думку О.А. Кириченко, що детально обґрунтовується далі, української фактично псевдосудової системи не могли на підставі даної нової правової категорії звільняти від антикримінальної відповідальності тих осіб, які самовільно залишили військову частину чи інше місце служби і протягом дії кожного із законів на протязі кожного із тотожних епізодів, об'єднаних єдиним умислом, були менше тих строків, що вказані у диспозиції відповідної частини ст. 407 КК України, або вчинили інше подібне кримінальне правопорушення, треба наголосити на тому, що згідно вимог ст. 5 КК України закон, що пом'якшує відповідальність чи іншим чином поліпшує положення

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

особи, має зворотну силу і має поширюватися й перспективно чи ретроспективно на весь період вчинення **триваючого продовжуваного кримінального правопорушення** [184]. Тому й за таких підстав треба застосовувати перспективно і ретроспективно лише закон, що пом'якшує відповідальність чи іншим чином поліпшує положення особи, описуючи вже ж таки відповідно фактичні обставини вчинення кримінального правопорушення у частині формування нового чи нових, але поєднаних між собою загальною метою умислів по кожному з такого роду тотожних епізодів [157, с. 7].

Також не можна не підкреслити, що ретроспективне застосування «майстром» та іншими представниками української судової системи закону, що обтяжує чи іншим чином погіршує положення особи, на основі хоча б у вимог ч. 2 ст. 68 Конституції України про те, що незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності [181], за відсутності у справі доказів про формування умислу на основі закону, що обтяжує відповідальність чи іншим чином погіршує положення особи, фактично означає так зване «об'єктивне вменення», тобто притягнення до відповідальності за принципом «була б людина, а стаття найдеться» [157, с. 8].

В основу ж цитованого некомпетентного рішення голови районного суду були покладені аналогічні юридичне абсурдні положення мотивувальної частини постанови колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного суду від 11 листопада 2021 р., справа № 220/1260/20, провадження № 51-3077км21, про засудження особи за незаконне придбання і зберігання у своєму будинку протягом певного часу особливо небезпечного наркотичного засобу канабісу, за законом, що посилював покарання і вступив у силу лише наприкінці цього періоду [252].

Тобто, судді колегії суддів ККС Верховного суду і внаслідок цього й голова районного суду відверто юридично, точніше конституційне, некомпетентне прийшли до абсурдного висновку про те, що часом вчинення триваючого кримінального правопорушення є не весь період його вчинення, а лише день завершення даного діяння і власне на весь період його вчинення ще й цинічно поширили зворотну дію закону, що вступив у силу наприкінці цього періоду і посилював покарання !!!??? А вимоги ч. 1 ст. 7 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод забороняють призначати більш суворе покарання ніж те, що має бути застосоване на час вчинення кримінального правопорушення [157, с. 8; 176].

О.А. Кириченко

В основу такого висновку, як вважає О.А. Кириченко, були покладені наступні **очевидні юридичні ляпсуси і суперечності** мотивувальної частини даної постанови. З однієї сторони, правильно наголошується на тому, що «закон № 2617-VIII від 22 листопада 2018 р. [273], яким було внесено погіршуючі зміни до санкції ч. 1 ст. 309 КК України (і вступив в силу 1 липня 2020 р.), не має зворотної сили» [252], і у поняття «час вчинення триваючого злочину» має включатися увесь проміжок часу, протягом якого особа безперервно вчиняла триваюче діяння на стадії закінченого злочину» [252].

З іншої же сторони, в порушення вимог ч. 1 і ч. 3 ст. 3 КК України про те, що «законодавство України про кримінальну відповідальність становить Кримінальний кодекс України, який ґрунтується на Конституції України та загальновизнаних принципах і нормах міжнародного права», і «кримінальна протиправність діяння, а також його караність та інші кримінально-правові наслідки визначаються **тільки цим Кодексом**» [184], свавільно підмінили законодавче поняття «час вчинення кримінального правопорушення», під яким за ч. 3 ст. 4 КК України прямо «визнається **час** (тобто увесь період) **вчинення** особою передбаченої законом про кримінальну відповідальності дії або бездіяльності» [184], на **норму із власного «виробництва» рівня, по суті, пересічних громадян про поняття «день вчинення кримінального правопорушення»,** під яким відверто абсурдно і юридичне некомпетентне пропонується розуміти лише **день закінчення даного триваючого кримінального правопорушення** із не менш алогічним розповсюдженням на увесь час (період) його вчинення більш суворої редакції закону [252], ніж та, що існувала на початок і більшу триваючу частину його вчинення, коли власне у був сформований і існував без мін відповідний умисел і «злочинний стан», тим більше також за відсутності доказів про формування нового умислу і «злочинного стану» переслідуваної особи з моменту вступу в дію обтяжуючого кримінального закону [157, с. 8-9; 252].

Незважаючи на те, що у ч. 2 ст. 5 КК України прямо вказується, що «закон про кримінальну відповідальність, що встановлює кримінальну протиправність діяння, посилює кримінальну відповідальність або іншим чином погіршує становище особи, не має зворотної дії в часі» [184], тобто **на протязі всього часу вчинення кримінального правопорушення** за вже цитованою ч. 3 ст. 4 КК України [184], на власне який і цинічно та юридично некомпетентне судді вказаної судової палати і «судовий майстер» районного суду й розповсюдили дію відповідних обтяжуючих законів [252; 383].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Тому саме викладені очевидні суперечності мотивувальної цього рішення колегії суддів ККС Верховного суду дали підстави О.А. Кириченку не вважати абсурдним навіть припущення про те, що перед та у процесі написання даного рішення судді колегії суду, скоріше за все, **вирішили провести особисте дослідження речових доказів шляхом їх вживання у такій кількості, яка б могла сформувати їхнє внутрішнє переконання у тому, що засуджений придбав і зберігав певного часу дійсно якісний канабіс !!!??** Іншим чином такі істотні, цинічні та абсурдні суперечності судового рішення, тим більше так званої вищої судової інстанції, **важко пояснити** [157, с. 9].

Ще більш свавільною виглядає дана відверто юридичне некомпетентна позиція колегії суддів власне Другої судової палати ККС Верховного суду тому, що трохи пізніше колегія суддів цієї ж судової палати у постанові від 21 грудня 2021 р. по справі № 426/4030/18 викладала вже усталений підхід, підкресливши, що застосування закону № 2046-VIII, що «іншим чином погіршує становище особи» у частині триваючого відбуття покарання, після закінчення дії 21 червня 2017 р. попереднього закону № 838-VIII від 26 листопада 2015 р. є неприпустимим, оскільки власне попередній більш м'який «закон № 838-VIII має переживаючу (ультраактивну) дію» [157, с. 9; 353].

А раніше як дана касаційна інстанція у чисельних постановах по триваючим і не триваючим кримінальним правопорушенням чи процесу винесення рішення чи відбуття покарання [168; 254; 255; 258; 259; та ін.], так й інші касаційні інстанції Верховного суду [40; 256; та ін.] також займали безкомпромісну позицію з приводу визнання ретроспективної та перспективної дії лише закону, що пом'якшує чи іншим чином покращує правовий статус особи, а закон, що обтяжує чи іншим чином погіршує правове становище особи, застосовували тільки перспективне [157, с. 9-10].

Наприклад, у п. 45 та п. 46 постанови Великої палати Верховного суду від 29 серпня 2018 р. по справі № 663/537/17, провадження № 13-31ксл8 за ч. 2 ст. 185, ч. 3 ст. 185 КК України, прямо підкреслювалося щодо не лише попереднього чи наступного, а й «проміжного» закону, що у «даному випадку йдеться про застосування так званого проміжного закону, тобто закону, що набув чинності після вчинення злочину, але втратив чинність до моменту прийняття рішення у справі. Із системного тлумачення норми ч. 4 ст. 5 КК України випливає, що «проміжний» закон про кримінальну відповідальність, який встановлює найбільш сприятливі умови для особи порівняно з

О.А. Кириченко

«наступним» («наступними») законом (законами), який погіршує кримінально-правове становище особи, має **так звану переживаючу (ультраактивну) дію** [251].

Також й у постанові касаційної інстанції по кримінальній справі 5-6 кс зазначалось, що особа, яка вчинила передбачений ч. 3 ст. 212 КК злочин до набрання законом № 4025-VI чинності і засуджується після 17 січня 2012 р., з урахуванням вимог ст. 5 КК та принципу правової визначеності, не може бути у гіршому становищі, ніж особи, які вчинили такий саме злочин, засуджені і відбували покарання до набрання цим законом чинності [168], а у постанові від 19 червня 2018 р. по справі № 820/5348/17 навіть й у формі адміністративного судочинства - про те, що **розпочатий процес реалізації права** (у контексті досліджуваної проблеми – реалізації права правопорушника на захист від необґрунтованого засудження за більш тяжке кримінальне правопорушення), **за загальним правилом, повинен бути завершений за чинним на момент початку такого процесу закону** (крім випадків, якщо у самому законі не визначений інший порядок), що узгоджується з принципом правової визначеності, і у спірних правовідносинах розроблення проекту землеустрою мало місце у 2013 році, відтак, даний проект має відповідати нормам, чинним станом на цей період [256]; та ін.⁵⁶ [40; 157, с. 10].

На суцільно легітимній основі залишилася по даній категорії справ й після 27 січня 2023 р., тобто після набрання чинності закону від 13 грудня 2022 р., № 2839-IX, що, нагадаємо, посилив кримінальну відповідальність за правопорушення щодо військовослужбовців [273], і переважна більшість місцевих судів. У цьому відношенні найбільш показовим викладає вирок Дарницького районного суду м. Києва від 15 травня 2023 р., яким підсудний визнаний винуватим у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 407 КК України із призначенням йому покарання у виді позбавлення волі на строк п'ять років, а на підставі ст. 75 КК України (в редакції закону України від 1.12.2022 р. № 2812-IX) із наступним звільненням його від відбування покарання з випробуванням, з іспитовим строком тривалістю два роки [32], що достатньо широко і суцільно легітимно було обґрунтовано таким чином. У суду достатньо підстав для звільнення обвинуваченого від відбування покарання з випробуванням про що вже наведено вище. Втім щодо застосування судом ретроактивно інституту звільнення від відбування покарання,

⁵⁶ Зокрема, у постановах колегії суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України від 8 липня 2015 р. по адміністративній справі № 732/48/15-а та ін. [40; та ін.].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

передбаченого ст. ст. 75, 76 КК України, то слід зауважити наступне. За загальним розумінням ретроактивність – це зворотна сила закону, тобто розповсюдження його дії на випадки, що мали місце до його вступу в силу. Відповідно до ч. 1 ст. 5 КК України закон про кримінальну відповідальність, що, зокрема, іншим чином поліпшує становище особи, має зворотну дію у часі, тобто поширюється на осіб, які вчинили відповідні діяння до набрання таким законом чинності [32].

На підставі п. 2 ч. 2 закону України від 13 грудня 2022 р. № 2839-IX, що набрав чинності 27 січня 2023 р., ч. 1 ст. 75 КК України після слів «кримінальне правопорушення, пов'язане з корупцією» доповнено словами та цифрами «кримінальне правопорушення, передбачене ст. ст. 403, 405, 407, 408, 429 цього Кодексу, вчинене в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці» [32].

Отже, починаючи з дня набрання чинності цим законом, а саме після 27 січня 2023 р. застосування положень ст. 75 КК України в разі засудження особи, у т.ч. за ст. 407 КК України, є неможливим, оскільки беззаперечно свідчить про неправильне застосування закону про кримінальну відповідальність.

Разом з тим, як було встановлено, вчинення триваючого злочину обвинуваченим було розпочато 18 вересня 2022 р., й закон не передбачає жодних заборон у застосуванні положень ст. 5 КК України до інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням, як до закону про кримінальну відповідальність, яким іншим чином поліпшує становище особи [37-1].

Щодо «закону про кримінальну відповідальність», яке використано у ст. 5 КК України, то воно не використовується у суто вузькому розумінні – лише як санкція статті із передбаченими у ній видами покарань. Закон про кримінальну відповідальність це не лише КК України у цілому, а його окремі структурні елементи (норми): розділи, статті, частини статті, пункти, абзаци, речення, словосполучення, слова і цифри тощо.

Положення ч. 1 ст. 75 КК України (в редакції закону України від 01.12.2022 р. № 2812-IX), що діяла станом на 18 вересня 2022 р. й надалі, до 27 січня 2023 р., не мала застережень до кримінальних правопорушень за ст. 407 КК України [32].

Положеннями ч. 4 ст. 5 КК України передбачено, що якщо після вчинення особою діяння, передбаченого цим Кодексом, закон про кримінальну відповідальність змінювався кілька разів, зворотну дію в часі має той закон, що скасовує кримінальну протиправність діяння,

О.А. Кириченко

пом'якшує кримінальну відповідальність або іншим чином поліпшує становище особи [32].

Отже, відповідно, закон, що встановлює злочинність діяння, посилює кримінальну відповідальність або іншим чином погіршує становище особи, не має зворотної сили [32].

Якщо з часу вчинення злочину і до часу засудження особи закон про кримінальну відповідальність змінювався більш ніж один раз, то застосовуватися має найбільш сприятливий для винного закон з усіх, що були чинними у цей період [32].

Також цей триваючий злочин почався під час дії попередньої редакції закону і вчинювався також під час дії нового закону, який іншим чином погіршує становище особи, тому суд застосовує положення ч. 1 ст. 75 КК України в редакції закону України від 1.12.2022 р. № 2812-IX, що за період вчинення злочину обвинуваченням змінювалися один раз в бік погіршення, що не можуть мати для нього зворотної сили [32].

На щастя, такого роду прикладів на рівні власне місцевих суддів антикримінальної спеціалізації до цього часу було чимало [33; 34; та ін.]. І такий стан справ О.А. Кириченко принципово не дивує, якщо мати на увазі наявність у процедурі псевдоконкурсів із обрання суддів вищої судової інстанції, як вже підкреслювалося, понад **50 цинічних корупційних діянь та/або проявів дуже суттєвих корупціогенних факторів та індикаторів корупціогенності та/або явної юридичної, педагогічної, психологічної та іншої професійної некомпетентності, що були допущені протягом першого і другого етапів псевдоконкурсу до Верховного суду** [120, с. 9-88; 121, с. 11-111; 124, с. 264-297; 126, с. 19-22; 131, с. 24-31;⁵⁷ 132, с. 195-217; та ін.; див. також додат. 3 дійсного видання]. Так, на першому етапі псевдоконкурсу в касаційні суди від 7.11.2016 р. було призначено судьями КАС 10 двієчників за результатами виконання практичного завдання з 29 таких суддів; КГС - 10 з 29; і т. д., а на другому етапі цього ж псевдоконкурсу від 2.08.2018 р. у касаційні та антикорупційні

⁵⁷ Дана публікація разом з низкою інших останніх фахових наукових статей представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра, наприклад, увійшла в черговий інформаційний список № 8'2020 бібліотеки Сумського державного університету щодо найбільш актуальних публікацій про проблематики «Державне право. Конституційне право», що зайвий раз свідчить про те, що публікації вказаної наукової школи й досі [69; 94; 95; 101; та ін.; див також виноску до № 25 розд. 2.2 списку у додат. 9 та додат. 10 дійсного видання], не знаходяться поза увагою достатньо широкого кола опонентів.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

суди ці результати виявилися ще більш ціннішими [130-4, с. 10]. Зокрема, суддями Вищого антикорупційного суду України, що вже також особливо підкреслювалося, було призначено 20 з 27 кандидатів-двісників за результатами практичного завдання, в т. ч. і голова цього суду – О.В. Танасевич, яка, ще раз нагадуємо, працювала з 2002 р. помічником судді, а з 2012 р. - суддею Печенізького районного суду Харківської області !!!; а касаційного кримінального суду - 9 з 13, антикорупційної апеляційної палати - 5 з 11; КАС - 7 з 25; і т. д. [139, с. 72-73].

Скоріше за все, за аналогічною процедурою були обрані такого роду «майстри» на посади суддів і голів суду й інших українських судів !!! [157, с. 10].

Адже ж у відповідності до положень абз. 2 п. 2 рішення Конституційного суду України у справі за конституційним зверненням Національного банку України щодо офіційного тлумачення положення частини першої ст. 58 Конституції України (справа про зворотну дію в часі законів та інших правових актів) від 9 лютого 1999 р. № vd990209 vp1-рп/99, справа № 1-7/99, за загальноновизнаним принципом права закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі. Цей принцип закріплений у ч. 1 ст. 58 Конституції України, за якою дію правового акта в часі треба розуміти так, що вона починається з моменту набрання цим актом чинності і припиняється з втратою ним чинності, тобто до події, факту застосовується той закон або інший правовий акт, **під час дії якого вони настали або мали місце** [332]

Також згідно із положеннями п. 2 рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень статті 58 Конституції України, статей 6, 81 Кримінального кодексу України (справа про зворотну дію кримінального закону в часі) від 19 квітня 2000 року № vd20000419 vp6-рп/2000, справа № 1-3/2000, відповідно до частини першої статті 58 Конституції України закони та інші правові акти не мають зворотної дії в часі [333]. Суть зворотної дії в часі законів та інших правових актів полягає в тому, що їх приписи **поширюються на правовідносини, які виникли до набрання ними чинності, за умови, якщо вони скасовують або пом'якшують відповідальність особи** [157, с. 10].

Аналогічну позицію Конституційний суд України застосовував й у низці інших рішень, зокрема, й у рішенні від 13 березня 2012 р., № 6-рп/2012, справа № 1-14/2012, коли ще раз було наголошено на тому, що у п. 2 розд. VIII «Прикінцеві та перехідні положення» закону

О.А. Кириченко

встановлено контроль за витратами, здійсненими особами у період з 1 липня 2011 р. до 31 грудня 2011 р., тобто **за відносинами, які виникли до набрання чинності ст. 12 цього закону, чим порушено конституційну вимогу щодо незворотності дії в часі законів та інших правових актів** [334]; та ін. [157, с. 10-11].

Тим більше, що й згідно із вимогами ч. 3 ст. 22 Конституції України при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод [181]. Також у відповідності до вимог ч. 3 ст. 8 Основного закону, норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується [157, с. 11; 181].

У той же час, власне на початку «злочинного стану», про який теж йдеться у цитованому рішенні колегії суддів ККС Верховного суду [198-0], і який розпочинається власне із моменту початку вчинення триваючого кримінального правопорушення завершується формування умислу на вчинення певної триваючої дії чи бездіяльності на підставі чинного на цей час закону про кримінальну відповідальність, зміна якого, ще й напряму погіршення, у силу цитованих вимог ч. 3 ст. 22 Конституції України [181] не може змінювати відповідним чином ще триваючі і незакінчені правовідносини між правопорушником і державою, а ці та інші положення Основного закону на підставі вимог ч. 3 ст. 8 Конституції України у разі суперечності з іншим законодавством мають застосовуватися напряму [181].

І для того, щоб зникли й будь-які підстави для тлумачення викладеного обґрунтування в протилежних напрямках, варто нагадати ще й положення ч. 3 ст. 62 Конституції України [181], що імплементовані у ч. 4 ст. 17 КПК України [186], згідно із якими усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь. А вимогами, перш за все, ч. 2 ст. 3 Конституції України закріплений пріоритет прав і свобод особи над інтересами держави, адже ж утвердження і забезпечення прав і свобод людини є **власне головним обов'язком держави і виключання, навіть для воєнного стану в державі, не встановлено** [157, с. 11; 181].

Викладений підхід принципово підтримує і Європейський суд з прав людини, який, зокрема, у справі «Пухк проти Естонії» (Case of Puhk v. Estonia), заява № 55103/00, від 10 лютого 2004 р. зауважив, що за визначенням «продовжуваний» злочин (англ. – «continuing offence») – **це вид злочину, що вчиняється протягом певного періоду часу** (див. рішення у справі Еджер та Зейрек проти Туреччини (Eser and

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Zeyrek v. Turkey), § 33) [401]. Заявник же обвинувачується в умисній систематичній несплаті податків протягом певного періоду часу, а момент початку протиправної поведінки заявника мав місце до прийняття нової редакції інкримінованої йому статті. Тому **національні органи влади ретроспективно застосували закон щодо поведінки, яка до викладення його у новій редакції ще не становила складу кримінального правопорушення. Отже, наявне порушення п. 1 статті 7 Конвенції** [§§ 32-34] [157, с. 11; 176; 404].

Такий достатньо обґрунтований підхід ЄСПЛ застосовував й у низці інших рішень, зокрема, по справі «М. проти Німеччини» (*Case of M. v. Germany*), заява № 19359/04, від 17 грудня 2009 р., в рішенні по якій суд нагадав, що у своїй практиці він проводить розмежування між заходом, який по суті становить покарання – і щодо якого застосовується абсолютна заборона зворотної дії кримінальних законів [222]; по справі «Мактуф І Дам'янович проти Боснії і Герцеговини» (*Case of Maktouf and Damjanović v. Bosnia and Herzegovina*), заяви № № 2312/08, 34179/08, від 18 липня 2013 р. про те, що правило про відсутність зворотної дії закону щодо злочинів і покарань також міститься в Женевських конвенціях і в Додаткових протоколах до них (див. вище, пункт 43) [402]; та ін. [157, с. 11; 222; та ін.].

Якщо розглянуті висновки ЄСПЛ застосувати до аналізованої практичної ситуації, то не можна обвинуваченого вважати винним за період вчиненого ним триваючого кримінального правопорушення із самовільного залишення військової частини або місця служби й після 27 січня 2023 р., коли набрав чинності вказаний закон від 13 грудня 2022 року № 2839-IX, що значно погіршує його правовий статус, який, як «злочинний стан», вже повністю сформувався на рівні умислу ще станом на 5 грудня 2022 р., і не може бути свавільно замінений ними на один день із кваліфікацією фактично триваючого кримінального правопорушення («злочинного стану») на основі вже нового, до того ж ще й більш суворого, закону всупереч вимогам ч. 2 ст. 3, ч. 1, 2. 3 ст. 8, ч. 3 ст. 22, ч. 1 ст. 58 та ч. 3 ст. 62 Конституції України [181] та ч. 1 і ч. 3 ст. 3, ч. 2 ст. 5 КК України [157, с. 11-12; 184].

На підставі викладеного, **О.А. Кириченко доходить висновку про те, що незнання чи цинічне нехтування власне викладеними базисними положеннями Основного закону держави і свідчить про юридичну, перш за все конституційну, некомпетентність вказаних суддів Верховного і районного судів і призвели до появи цих істотних судових помилок** [157, с. 12].

А ці істотні помилки чи цинічне нехтування, на думку даного автора, завдали суттєвих збитків як правовому статусу

О.А. Кириченко

переслідуваних осіб, так й, без сумніву, авторитету української судової влади, навіть «майстри» якої фактично не мають системної юридичної освіти і відповідного рівня аналітичного мислення і Основним законом держави та у даному випадку у додаток ще й нормами базисного для правової кваліфікації даного діяння кодексу із дуже показовою аббревіатурою, фактично власне як «КаКа України»⁵⁸ [139, с. 145], цинічно хронічно нехтують ними чи порушують їх або, принаймні, розглядають названі правові акти, особливо конституцію держави, як вбачається, не інакше, ніж в якості вартового туалетного папірця !!!??? [157, с. 12].

Виходячи з розглянутого, О.А. Кириченко наголошує і на тому, що скоріше за все, й вказані судді або керівництво відповідної судової установи щодо як Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного суду, так й Добровеличківського районного суду Кіровоградської області, врешті-решт зрозуміли, що «вскочили в халепу» і проявили відверту цілковиту юридичну некомпетентність. Адже ж прізвиська суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного суду в постанові, що виставлена Єдиному державному реєстрі судових рішень, сховані за горезвісними «ОСОБА_1 ОСОБА_2 ОСОБА_3» [252], а в каталозі судових рішень Добровеличківського районного суду Кіровоградської області й взагалі вказана ухвала не виставлена поміж інших судових рішень даного суду від 29 березня 2023 р. [383].

Обґрунтованої наявності суддівського свавілля та/чи вакханалії та/або відвертої непрофесійності не було б, коли існувала б можливість за відсутності будь-яких наслідків для самих суддів, у т.ч. й вищої судової інстанції, змінювати такого роду свої відверто юридичне некомпетентні судові рішення, незалежно від того, чи оприлюднені вони, чи ні [157, с. 12].

І у даному випадку не треба ховатися й за горезвісним принципом *res judicata* і не можна вважати безапеляційним висновок Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії) за п. 46 доповіді «Верховенство права» про те, що остаточні рішення національних судів не повинні бути оскаржені [28]. І що нібито цей принцип також вимагає виконання остаточних рішень судів. У приватних спорах виконання остаточних судових рішень може

⁵⁸ Чого не могло б статися у разі появи за пропозицією О.А. Кириченко та інших представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра найбільш обґрунтованого найменування та по суті цього кодексу як власне антикримінальний [139, с. 137-138, 181; та ін.].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

потребувати допомоги з боку державних органів на уникнення будь-якого ризику настання «приватного правосуддя», несумісного з правовладдям [28; 157, с. 12].

Адже ж чого варті такого роду остаточні, але відверто юридично некомпетентні судові рішення, що вже нібито не можна змінити або на зміну яких власним рішенням судді не мають права, хоча фактично не маючі системної юридичної освіти і відповідного рівня аналітичного мислення, **вказані судді як раз більш, ніж «приватне правосуддя», здійснювати не здатні !!!???** Проте у цьому ж пункті вказаної доповіді достатньо виражено також наголошується і на тому, що системи, що допускають скасування остаточних рішень **без переконливих підстав з публічного інтересу** та дозволяють невизначеність у часі, є несумісними з принципом юридичної визначеності [28].

А значить, **якщо є достатньо переконливі підстави**, якими не можуть не вважатися ті, що обгрунтовані у даній публікації, то навіть Венеціанська комісія допускає можливість скасування будь-яких, у т.ч. й остаточних судових рішень, і такі дії будуть у повній мірі відповідати принципу юридичної визначеності і, як наслідок, й принципу верховенства права і, перш за все, цитованим та іншим вимогам ч. 2 ст. 3, ч. 1, 2, 3 ст. 8, ч. 3 ст. 22, ч. 1 ст. 58, ч. 3 ст. 62 та ін. Конституції України [157, с. 12; 181].

Та й Велика палата Верховного суду неодноразово наголошувала, на тому, що суди не повинні застосовувати положення правових актів (тим більше рішення й вищих судових інстанцій), які не відповідають Конституції та законам України, незалежно від того, чи оскаржувались такі акти в судовому порядку, і чи є вони чинними на момент розгляду справи. Тобто, згідно з правовою позицією Верховного суду, такі правові акти (як закони, так і підзаконні акти) не можуть застосовуватися навіть у випадках, коли вони є чинними (постанови від 12 березня 2019 р. по справі № 913/204/18, від 10 березня 2020 р. по справі № 160/1088/19) [26; 157, с. 12-13].

З урахуванням викладеного, якщо наведені та інші попередні рішення судових палат вищої судової інстанції безкомпромісно відстоювали правову позицію про те, що обтяжуючий закон не може бути застосований по триваючим кримінальним правопорушенням, що розпочалися до набрання ним сили, то й згадана колегія суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного суду не мала права ухвалювати аналізовану постанову від 11 листопада 2021 р. по справі № 220/1260/20 і повинна була б передати розгляд цієї справи із відповідною мотивацією на розгляд об'єднаної судової

О.А. Кириченко

палати, а точніше, врешті-решт - Великої палати ВС, оскільки усталену правову позицію щодо неможливості розповсюдження дії обтяжуючого закону на триваючі кримінальні правопорушення, що розпочалися до набрання ним сили, раніше неодноразово висловлювали, як вже підкреслювалося, палати різних касаційних судів [26; 40; 44; 157, с. 13; 252; 256; та ін.].

Власне таку позицію займає і Велика палата ВС, підкресливши, зокрема, у дайджесті судової практики, що коли колегія суддів, палата, яка розглядає кримінальне провадження в касаційному порядку, вважає за необхідне відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Верховного Суду у складі об'єднаної палати ККС, то вона передає таке кримінальне провадження на розгляд цієї ж об'єднаної палати [44, с. 6].

У той же час, дуже насторожує і те, що навіть позиція існуючої Великої палати як найвищої української судової інстанції теж не є у контексті цитованих та інших вимог доповіді Венеціанської комісії послідовною та юридичне компетентною і тому такою, що у повній мірі відповідає принципам верховенства права і юридичної визначеності, зокрема, хоч б за першим критерієм А.В. Дайсі : «Жодна людина не може зазнавати покарання, окрім як у випадку явного порушення закону», **і який не повинен дозволяти карати особу ретроспективно»** [28, с. 3], віддзеркалилося щодо принципу юридичної визначеності та заборони свавілля відповідно у вимогах п. п. 44-51 та п. 52 вказаної доповіді Венеціанської комісії» [28, с. 11-12; 157, с. 13].

Більш того, А. Химчук підкреслює, що Велика палата — орган з кадровою ротацією, і тому не виключено, що зі зміною її складу можуть змінюватися й деякі її правові позиції [385]. А, як зауважує екссуддя даної палати О. Кібенко, їх значна кількість у справах (окремих думок) може свідчити про те, що **правові позиції в них є хиткими та можуть в майбутньому піддатися зміні (відступу від них)** [385].

Виходить, що навіть судді так званої Великої палати Верховного суду прямо визнають, що доля правопорушника у суді залежить не від існуючої правової регламентації, а від існуючих кадрів, тобто від того, на кого саме одягли суддівську мантию, або від суддівського свавілля !!! [157, с. 13].

А це, на думку О.А. Кириченка, і є закономірний прояв повної руйнації, точніше цілковитої професійної деградації, української судової системи як такої, що став вже невідворотним з погляду на вже

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

згадану таку відверто корупційну та іншим чином злочинну процедуру обрання суддів⁵⁹ [157, с. 13-14].

На жаль виявилися юридичне, точніше конституційне, некомпетентними й чисельні опоненти ще даного законопроекту з обтяження відповідальності військовослужбовців, зокрема,

⁵⁹ Заради ж справедливості, варто підкреслити, що сучасна практика більшості місцевих судів і за аналізованою категорією триваючих кримінальних правопорушень, за ч. 4 чи ч. 5 ст. 407 «Самовільне залишення військової частини або місця служби» КК України, все ж таки до останнього в окремих випадках до цього часу залишається вірною принципу верховенства права, зокрема, за виразом :

- Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 14 березня 2023 р. по справі № 607/1293/23 про засудження ОСОБА_4 за ч. 4 ст. 407 КК України у тому, що він з метою тимчасового ухилення від військової служби, умисно вчасно не з'явився на службу до військової частини без поважних причин на 8 годину 30 хвилин 19 червня 2018 р., а прибув лише о 9 годині 50 хвилин 13 січня 2023 р., умисно вчинивши нез'явлення вчасно на службу без поважних причин, в умовах особливого періоду, військовослужбовцем, тобто кримінальне правопорушення передбачене ч. 4 ст. 407 КК України, в редакції закону № 194-VIII від 12 лютого 2015 р. При цьому без будь-якої аргументації щодо принципу неможливості застосування зворотної дії у часі обтяжуючих законів (адже у суду у такій ситуації достатньо виражено не виникало ніяких сумнівів з приводу обґрунтованості конституційних підвалин даного принципу) був правильно застосований закон, що діяв на початок, а не на кінець даного триваючого кримінального правопорушення, яке закінчилося після прийняття обтяжуючого закону 13 грудня 2022 р. № 2839-IX, але до набуття чинності нової редакції даного закону 27 січня 2023 р. і застосував вимоги ст. 75 КК України [34];

- Костопільського районного суду Рівненської області від 5 квітня 2023 р. по справі № № 564/728/23 про засудження ОСОБА_4 за ч. 5 ст. 407 КК України. у тому, що він, будучи військовослужбовцем, вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 5 ст. 407 КК України, тобто самовільне залишення військової частини військовослужбовцем (крім строкової служби), вчинене в умовах воєнного стану, 29 вересня 2022 р. близько 7 год. 00 хв. самовільно залишивши розташування військової частини і лише 6 березня 2023 р. о 17 год. 00 хв. добровільно прибув для подальшого проходження військової служби. Проте підсудний також без будь-якої додаткової аргументації щодо застосування принципу неможливості зворотної дії обтяжуючого закону № 2839-IX, що вступив у силу 27 січня 2023 р. (оскільки і тут у суду також не виникло ніяких сумнівів щодо обґрунтованості конституційних підвалин даного принципу), був на підставі положень ст. 75 КК України звільнений від відбування покарання у вигляді п'яти років позбавлення волі із випробуванням з іспитовим строком на 2 (два) роки [33]; та ін. [32; 157, с. 14; та ін.].

О.А. Кириченко

Т.В. Костогризенко як авторка відповідної петиції президенту держави [182]; М. Хавронюк – автор чисельних «контроверз» цього законопроекту [384]; та ін., які наводили будь-які інші аргументи, ніж викладені у дійсному виданні конституційні та інші підвалини застосування принципу зворотної дії лише закону або іншого правового акту, що пом'якшує чи іншим чином покращує правовий статус особи або іншого соціусуб'єкта, можливо і тому, що вони також ніяк не могли передбачити такої цинічної вакханалії, свавілля та юридичної некомпетентності «майстрів» та численних інших представників існуючої української судової системи у процесі застосування даного закону, особливо на прикладі триваючих кримінальних правопорушень [157, с. 14].

Питання 8. Інноваційна сутність, функції і система антиделіктних органів в контексті докорінного реформування інституту президента держави і прокуратури як своєрідної наглядової гіпергілки влади

Детальний виклад інновацій юриспруденції і законності у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки доцільно розпочати з представлення інноваційного порядку найбільш ефективного, раціонального та якісного пізнання, визнання, забезпечення, дотримання і максимально повного відновлення правового статусу будь-яких соціусуб'єктів, залучених у вказану сферу, що більш правильно розкрити шляхом розкриття сутності, функцій, системи та можливостей докорінного реформування антиделіктних органів і деяких інших державних органів, перш за все, інституту президента держави та його Правової руки – органів прокуратури, а також тісно пов'язаної з цим системи фактично нових за суттю та функціями антиделіктних органів : публічнотури, адвокатури, слідчотури, експертнотури і виконавчотури [133, с. 56-77; 134, с. 6-31; 135, с. 49-67; 153, с. 23-37; та ін.].

Основоючись на розроблених Ю.Д. Ткачем взаємопов'язаних восьми стадіях подолання кримінальних правопорушень [355, с. 59; 356, с. 84] Ю.О. Ланцедова пропонує наступне **інноваційне бачення функцій антиделіктних органів в контексті подолання вже всіх різновидів правопорушень :**

1. Виявлення латентних правопорушень.
2. Припинення триваючих правопорушень [108, с. 260; 109, с. 60].
3. Розкриття правопорушень [109, с. 61].
4. Досудове розслідування чи інше досудове з'ясування обставин правопорушення.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

5. Судове чи остаточне позасудове вирішення справи про відповідне правопорушення.

6. Виконання остаточного судового чи позасудового рішення і, перш за все, найповніше відновлення порушеного правового статусу соціосуб'єктів.

7. Проведення роботи із засудженим до зняття чи погашення судимості [108, с. 260; 109, с. 61].

8. Проведення в координації з усіма іншими державними органами, посадовими особами та іншими соціосуб'єктами інших заходів з профілактики правопорушень, перш за все, з усунення причин та умов, що сприяли вчиненню правопорушень (що має бути зроблене ще до вчинення правопорушення з метою його недопущення, а вже після цього має досліджуватися наявність чи відсутність підстав для притягнення винної особи до відповідного виду юридичної відповідальності), з готування належних пропозицій із удосконалення відповідного законодавчого та базисного підзаконного регулювання.

9. Здійснення узагальнень відповідної антиделіктної практики і виявлення її досягнень і недоліків [134, с. 6-7; 135, с. 49].

10. Проведення корпоративної (відомчої, тобто, в межах діяльності відповідного антиделіктного відомства) та локальної (тобто, в рамках діяльності певного антиделіктного органу як юридичної особи) підзаконотворчої діяльності із організації роботи даного антиделіктного органу та протидії правопорушенням [108, с. 260; 117, с. 65; 135, с. 49-50].

11. Здійснення наукових досліджень у напрямку підвищення ефективності, раціональності та якості антиделіктної діяльності відповідного виду [84, с. 261; 91, с. 65-66; 104, с. 50].

12. Проведення за допомогою вищих навчальних закладів міністерства освіти та науки підготовки та підвищення кваліфікації кадрів антиделіктної діяльності відповідної спеціалізації та субспеціалізації.

13. Здійснення поточного підвищення кваліфікації антиделіктологів відповідної спеціалізації і субспеціалізації [108, с. 261; 109, с. 61; 117, с. 66; 133, с. 57; 134, с. 7; 135, с. 50].

Профілактична функція антиделіктних органів, на думку даної авторки, є обов'язком як для такого роду спеціальних органів держави, так й для будь-яких інших державних органів і посадових осіб та й для будь-яких інших соціосуб'єктів, які мають сприяти антиделіктним органам у найбільш ефективному, раціональному та якісному виконанні й всіх інших вказаних функцій антиделіктної діяльності [108, с. 261; 109, с. 61-62; 117, с. 66; 133, с. 57-58; 134, с. 7; 135, с. 50].

О.А. Кириченко

Викладене інноваційне розуміння функцій антиделіктних органів, що покладає на ці державні органи завдання із подолання як кримінальних, так й адміністративних, дисциплінарних, де-факто майново-договірних (цивільних) та де-юре майново-договірних (господарських, економічних, арбітражних) правопорушень, що кожний з цих органів зобов'язаний здійснювати у своїй компетенції на певній стадії чи стадіях або щодо певних категорій правопорушень, дуже яскраво свідчить про юридичну некомпетентність існуючого традиційного і законодавчого іменування такого роду державних органів правоохоронними та виокремлення з їх числа суду [133, с. 58; 134, с. 7; 135, с. 50; 280].

Виходить, що ці державні органи зобов'язані лише, охороняючи право від порушень, попередити вчинення правопорушень, що фактично знаходиться в межах восьмої та з певним ступенем умовності й наступних із вказаних інноваційних функцій, а якщо правопорушення все ж таки було вчинене, то інші інноваційні функції, перш за все, з першої по сьому функцію, є нібито завдання вже яких-то інших державних органів [133, с. 58; 134, с. 7; 135, с. 50].

З таким підходом, зрозуміло, не можна погодитися і запропоноване інноваційне найменування такого роду державних органів власне антиделіктними вже у повній мірі узгоджує всі запропоновані інноваційні функції із новітньою назвою цих державних органів і є **першою надто потужною доктринальною, законодавчою та іншою прикладною основою** для реалізації розробленого автором і презентованого окремо (див. післямова дійсного видання) інноваційного порядку найбільш ефективного, раціонального та якісного пізнання, визнання, забезпечення, дотримання і максимально повного відновлення правового статусу будь-яких інших соціосуб'єктів, які залучені у сферу журналістської галузі права і медіабезпеки [133, с. 58; 134, с. 7-8; 135, с. 51].

Звідси Ю. О. Ланцедова пропонує й **інноваційне розуміння поняття антиделіктної діяльності** [108, с. 260; та ін.], що у розвитку було представлено даним автором як *такого виду державної діяльності, основне призначення якого полягає у найбільш ефективному, раціональному та якісному як подоланні різних видів правопорушень на кожній зі стадій його здійснення, так й функціонування антиделіктних органів, а також у здійсненні з цією метою базисного, корпоративного (відомчого) і локального підзаконного правового регулювання, узагальнень відповідної антиделіктної практики, наукових досліджень, підготовки та перепідготовки в юридичних навчальних закладах антиделіктологів та самостійного поточного підвищення їх кваліфікації* [134, с. 8; 135, с. 51].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Другою доктринальною, законодавчою та іншою прикладною основою для належної реалізації цього завдання є інноваційний підхід до системи антиделіктних органів, що О. А. Кириченко пояснює таким чином, що такого роду державних органів є або має бути кілька десятків і, якщо вказувати новітні найменування антиделіктного органу, антиделіктної діяльності та антиделіктолога відповідної їх спеціалізації та субспеціалізації [98; 101, с. 63-65; 108, с. 262-263; 109, с. 65-66; 117, с. 24-25], що даний автор у розвитку пропонує представити таким чином :

1. Суд, судова діяльність, суддя.
2. Прокуратура, прокурорська діяльність, прокурор.
3. Публічнотура, переслідувальна діяльність, переслідувач.
4. Адвокатура, адвокатська діяльність, адвокат.
5. Слідчотура, слідча діяльність, слідчий.
6. Експертнотура, експертна діяльність, експерт [133, с. 58].
7. Держбезпекотура, держбезпекотурна діяльність, співробітник держбезпеки [133, с. 59].
8. Ордиштатура, ордиштина діяльність, ордишт.
9. Фіскальнотура чи податкотура (податкова міліція), фіскальна чи податкова діяльність, фіскальщик чи податківець.
10. Митнотура, митна діяльність, митник.
11. Прикордоннотура, прикордонна діяльність, прикордонник [135, с. 51].
12. Емчаестатура (МНС), емчаесна діяльність, емчаесник [135, с. 52].
13. Пожежнотура, пожежна діяльність, пожежник [134, с. 8].
14. Природозахиснотура (створення єдиного антиделіктного органу з охорони живої природи), природозахисна діяльність, природозахисник [134, с. 9].
15. Виконавчотура, виконавча діяльність, виконавець.
16. Держохороннотура (охорона держслужбовців), держохоронна діяльність, держохоронець.
17. Локальноохороннотура (держслужба охорони), локальноохоронна діяльність, локальноохоронець.
18. Патрульнотура, патрульна діяльність, патрульний.
19. Транспортнотура, безпекотранспортна діяльність, безпекотранспортник (зі створенням єдиного антиделіктного органу з нагляду за безпекою руху та іншої експлуатації всіх видів транспорту).
20. Конвойнотура, конвойна діяльність, конвоїр.
21. Ревізійнотура (контрольне ревізійне управління), ревізійна діяльність, ревізор.
22. Працезахиснотура, працезахисна діяльність, працезахисник.

О.А. Кириченко

23. Споживчозахиснотура (охорона прав споживачів), споживчозахисна діяльність, споживчозахисник.

24. Цінозахиснотура, цінозахисна діяльність, цінозахисник.

25. Надрозахиснотура, надрозахисна діяльність, надрозахисник та ін. [133, с. 58; 134, с. 9; 135, с. 52].

Представлена інноваційна система антиделіктних органів передбачає докорінне реформування всіх існуючих і появу деяких нових антиделіктних органів, нагальна необхідність реалізації чого авторами обґрунтовується таким чином.

Фактично у силу вимог ч. 2 ст. 3, ч. 6 ст. 55 і ч. 2 ст. 102 Конституції України [181] українська держава є власне президентською республікою. Адже тільки Президент української держави і ніякий інший суб'єкт владних повноважень в кінцевому підсумку відповідає за неухильне дотримання Основного закону та інших правових актів і правового статусу всіх співвітчизників [133, с. 59; 134, с. 9; 135, с. 52].

Для цього ч. 6 ст. 55 Конституції України і надає Президенту України в розпорядження будь-які заходи прямо не заборонені законом [181], а вимоги ч. 2 ст. 3 і ч. 2 ст. 102 Конституції України [181] покладають на даного суб'єкта владних повноважень прямо такі обов'язок з тим, щоб він негайно припиняв незаконні діяння та/чи скасовувати нелегітимні рішення та/або правові акти суб'єктів владних повноважень, і навіть остаточні, але незаконні, судові рішення⁶⁰ [133, с. 59-60; 134, с. 9; 135, с. 52].

При цьому слід мати на увазі, що відсутні строки давності для застосування Президентом української держави на виконання названих вимог ч. 2 ст. 3, ч. 6 ст. 55 і ч. 2 ст. 102 Конституції України [181] власне вказаних засобів забезпечення неухильного дотримання на території нашої країни будь-яких правових актів та правового статусу всіх співвітчизників. Строки давності існують із певними винятками лише для застосування заходів карально-виховної юридичної відповідальності [120, с. 125-127; 133, с. 60; 134, с. 9; 135, с. 53].

Вказані цілі також ніяк не можна досягти без реального докорінного перетворення повноважень органів прокуратури в Праву руку Президента держави із поверненням та оновленням власне у Конституційному кодексі України (а рівно поновити чи передбачити в

⁶⁰ Власне дані обставини і мають виключати Президента української держави із переліку державних органів, які зобов'язані на підставі вимог ч. 2 ст. 19 Конституції України діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [134, с. 9; 135, с. 52; 181].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

Основному законі будь-якої іншої держави світу) природної функції прокуратури по здійсненню нагляду за точним, одноманітним і неухильним дотриманням законів та інших правових актів з боку будь-яких соціосуб'єктів, а як наслідок, й за найбільш ефективним, раціональним та якісним виконанням суб'єктами владних повноважень базисного конституційного обов'язку держави із пізнання, визнання, забезпечення і неухильного дотримання правового статусу всіх співвітчизників, попередження порушення даного правового статусу і в разі порушення - за максимально повним його відновленням [133, с. 60; 134, с. 9; 135, с. 53].

У такому разі **інститут президента держави та органи прокуратури** мають набути статус **наглядової гіпергілки державної влади за здійсненням вказаного нагляду за точним, одноманітним і неухильним дотриманням законів та інших правових актів з боку представників всіх інших гілок державної влади (правотворчої, антиделіктної, правозастосовчої) та всіх інших суб'єктів владних повноважень та всіх інших соціосуб'єктів, а як наслідок, й за найбільш ефективним, раціональним та якісним виконанням суб'єктами владних повноважень базисного конституційного обов'язку держави із пізнання, визнання, забезпечення і неухильного дотримання правового статусу всіх співвітчизників, оперативного попередження порушення їх правового статусу і за максимально повним його відновленням** [133, с. 60; 134, с. 9; 135, с. 53].

Вказаний, з однієї сторони, інноваційний, а, з іншої сторони, природний, державний статус інституту президента держави та органів прокуратури у повній мірі узгоджується із вимогами п. 57 розд. IV Доповіді Венеціанської Комісії «Верховенство права» згідно із якими, «понад те, має існувати установа чи організація - як певний обвинувач, яка до певної міри має бути теж незалежною від виконавчої влади і яка забезпечує, щоб порушник закону - навіть коли потерпілі не заявляють про це - постав перед судом» [28, с. 32; 133, с. 60; 134, с. 9; 135, с. 53].

Власне тому не лише ніяк не узгоджується з даним висновком, а й виглядає принаймні відверто юридично некомпетентною та/чи явно цинічною і політично шахрайською позиція українських міжнародних «партнерів» [6; 35; 36; 321; 322; та ін.], аналіз чисельних висновків і позицій яких у контексті аналітичного співвідношення перш за все нав'язаного ними варіанту так званого «реформування» органів прокуратури на підставі суто «європейських стандартів» із фактично існуючими майже десять років із самого початку часів української незалежності і аж до 12 липня 2001 р. вказаними природними

О.А. Кириченко

функціями прокуратури у формі загального нагляду та інституту президентства [272] вже було детально досліджено у низці авторських публікацій [133, с. 61-75; 134, с. 10-29; 135, с. 54-63].

А про зміст «європейських стандартів», наприклад, у власне кримінальному провадженні, неважко здогадатися по наступним декільком цитатам з англomовного видання, що розкриває сутність експортованого британцями багатом іншим країнам (США, Канаді, Австралії, Новій Зеландії⁶¹) [208, с. 316] «принципу змагальності» цього провадження: «Патологоанатом не відразу зрозумів, що таке змагальність судочинства: «До мене тільки недавно дійшло: коли ти даєш свідчення в суді, звинувачення і захист змагаються. Пошук істини їх в принципі не хвилює. Ти клянешся говорити правду, всю правду і нічого, крім правди. Їх же роль полягає в тому, щоб вибудувати докази. І якщо щось з ваших слів суперечить їх аргументації, на вас будуть нападати або просто проігнорують».

Свідки можуть говорити «всю правду», лише відповідаючи на питання, які їм задають. Якщо вони зажадають донести правду більш повно, у них почнуться неприємності» [208, с. 316].

«Більшість обвинувачених – прості люди, а не багаті і знамениті. Вони не можуть дозволити собі дорогих адвокатів і експертів ... Коли настала черга адвоката відповідача Еріка Хендона викликати свідків, він шокував усіх присутніх: «Захисту нічого додати». І це при тому, що у нього було шість чоловік, готових підтвердити, що в момент вбивства Крішна був з ними, за 60 км від готелю (місця скоєння вбивства) ... Присяжні радились недовго: винен у вбивстві першого ступеня. Почувши цей вердикт, Крішна втратив свідомість [208,

⁶¹ На жаль, даний надто алогічний і фактично за суттю злочинний принцип перейняли процедурні кодекси значно більшої кількості країн (див. питання 2.7, 2.8 дійсного видання), зокрема, ст. 22 «Змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і в доведенні перед судом їх переконливості» КПК України [186], а також аналогічні норми процедурних кодексів переважної більшості інших країн пострадянського простору: ст. 32 КПК Азербайджанської Республіки [369], ст. 23 КПК Республіки Вірменія [370], ст. 24 КПК Республіки Білорусь [371], ст. 9 КПК Грузії [372], ст. 23 КПК Республіки Казахстан [373], ст. 18 КПК Киргизької Республіки [374], ст. 7 КПК Литовської республіки [376], ст. 24 КПК Республіки Молдова [377], ст. 15 КПК Російської Федерації [378], ст. 20 КПК Республіки Таджикистан [379], ст. 22 КПК Туркменістану [380], ст. 25 КПК Республіки Узбекистан [381] і ст. 14 КПК Естонії [382], коли КПК Республіки Узбекистан поряд з цим передбачає й спеціальну ст. 22 «Встановлення істини» [381], а КПЗ Латвії й взагалі уникає акценту уваги як першому, так й на другому принципі антикримінального судочинства [375].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

с. 317] ... А вони порадилися ще трохи і засудили його до страти ...» [208, с. 318].

«Як не сумно, в США не винні ні в чому люди, підозрювані у вбивстві, часто наймають адвокатів рівня Хендона. Не розбираючись в правосудді, вони мають ілюзії : мовляв, раз вони нічого поганого не робили, суд розбереться. Бажаючи захистити своє добре ім'я, вони поспішають постати перед судом... Крішна заплатив Хендону фіксовану суму (тільки) 20 000 доларів ... (для порівняння : гонорари інших адвокатів склали близько 10 млн. доларів) ... **вища міра уготована тим, кому не світить потрапити до вищого суспільства ...»** [208, с. 318].

А ось яка компетентність експертів та яким чином вони підсилюють власне кримінальність змагальності судочинства в країні-батьківщині даного вельми злочинного принципу можна також зрозуміти по одному із практичних прикладів з іншого англomовного видання [392, с. 142-153].

21-річна асистентка менеджера готелю, народивши рано вранці в туалеті дочку, поклала її в чорний сміттєвий пакет, вийшла з дитиною, яка плакала, з готелю і, викинувши в сквері біля озера, повернулася і продовжувала працювати як ні в чому не бувало. Лондонська поліція і прокурори твердо наполягали на кваліфікації цього діяння як умисного вбивства [392, с. 148], а судово-медичний експерт тільки в силу відсутності будь-яких ознак удушення чи іншого активного насильницького позбавлення життя кваліфікував скоєне як «неналежний догляд» [392, с. 149], лише в силу чого суд, незважаючи на очевидні цілеспрямовані і цілком усвідомлені дії матері після пологів в кінцевому рахунку все ж таки засудив матір за дітовбивство до двох років умовно [392, с. 153].

У даному випадку найбільш показовий наступний момент : експерти в англійському «змагальному» процесі, перебираючи функції слідства та суду, дають вельми юридично некомпетентну та/або корупційну кваліфікацію діянь і цим самим створюють умови для винесення по суті завідомо неправосудних судових рішень [135, с. 55].

Адже в розглянутому діянні є всі ознаки умисного вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини, причому непривілейованого, а звичайного складу, принаймні із непрямым умислом [135, с. 55].

Всі дії матері в процесі здійснення даного вбивства (народила, поклала в пакет, винесла на берег озера, повернулася і працювала як ні в чому не бувало) свідчать про те, що вона не перебувала в якомусь

О.А. Кириченко

обтяженому післяпологовому психічному стані, у повній мірі усвідомлювала характер своїх дій і могла ними керувати [135, с. 55].

Не відстають власне в такий імплементації європейських «стандартів» і «докорінно щойно реформовані» під пильною увагою міжнародних «партнерів» українські суди і прокуратура, найбільш показовим прикладом чого може бути численне раз детально аналізовані авторами обставини загальновідомого харківського дорожньо-транспортного діяння, в результаті якого загинуло шість і травмовано ще п'ять пішоходів, сутність чого і правильна кваліфікація дій учасників були висвітлені у цілій низці публікацій представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра [110, с. 12-17; 111, с. 74-78; 118, с. 8-12; 119, с. 69-73; 123, с. 9-12; 128, с. 47-68; 129, с. 69-92; 132, с. 286-303; 135, с. 55-56; 196, с. 94-98; та ін.], а невинна особа Г. Дронов та засуджена відверто корупційне і юридичне некомпетентне дуже м'яко не за своєю статтею КК України О. Зайцева й досі відбувають однакове покарання у вигляді десяти років позбавлення волі.

Адже ж лише в результаті того, що спільними зусиллями причетних до слідства і судового розгляду і перегляду даної справи ордістів, слідчих, прокурорів, адвокатів і суддів, пронизаних явною корупцією і відвертою юридичною некомпетентністю, були цинічно проігноровані показання допитаного в суді автомеханіка Костянтина Кузнецова про швидкість автомобіля О. Зайцевої в момент зіткнення, згідно із показаннями бортового комп'ютера автомобіля, 102 км/год [2], на предмет об'єктивного встановлення швидкості обох автомобілів не були досліджені записи відеореєстраторів, відеокамер та інші об'єктивні джерела. І швидкість автомобіля О. Зайцевої нібито в межах 80 км/год була встановлена **на основі показань неповнолітнього свідка !!!**, а факт перетину автомобілем Г. Дронова лінії перехрестя на жовтий або зелений сигнал предметом дослідженням автотехнічної експертизи взагалі не був [135, с. 55-56].

Зважаючи на викладене, обидва водії : О. Зайцева і Г. Дронов були завідомо неправосудне засуджені за ч. 3 ст. 286 КК України до 10 років позбавлення волі кожен і вирок був залишений останньою судовою інстанцією в силі [257].

Адже ж О. Зайцева, маючи всього дворічний досвід водіння автомобіля і розігнавши півторатонний автомобіль на момент перетину перехрестя до 102 км/год, причому фактично в стані наркотичного сп'яніння чи у будь-якому випадку під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, вчинила реально навмисне вбивство із непрямым умислом шістьох осіб і травмувала ще п'ятьох осіб способом, небезпечним для життя

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

багатьох осіб, тобто кримінальне правопорушення, передбачене за п. 1 і п. 5 ч. 2 ст. 115 КК України, **за яке їй у відповідності із вимогами ст. 270 КПК України цілком законним, обґрунтованим і мотивованим [186] було б призначення і довічного ув'язнення !!!** [135, с. 56]

Зокрема, згідно абз. 4 п. 26 постанови Пленуму Верховного суду України «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи», вбивство чи заподіяння тілесних ушкоджень внаслідок злочинної самовпевненості необхідно відмежовувати від вчинення цих діянь із непрямым умислом (коли винна особа передбачала і свідомо припускала настання відповідних наслідків, не розраховуючи при цьому на якісь конкретні обставини, **які могли б його відвернути**) [315], коли **відвернути наявні та будь-які інші тяжкі наслідки за вказаної фактично швидкості півторатонного автомобіля О. Зайцевої та викладених інших обставин даного ДТД було за будь-яких обставин неможливо і такий висновок є відверте очевидним для будь-якої, навіть пересічної, людини !!!**

А в діянні Г. Дронова взагалі відсутній склад кримінального правопорушення і наявність в його діянні складу адміністративного порушення правил безпеки дорожнього руху, якщо його автомобіль все ж таки перетнув лінію перехрестя на жовтий сигнал світлофора, ще треба довести за допомогою проведення відповідної автотехнічної експертизи. І тому зовсім невинний в настанні вказаних особливо тяжких наслідків даного дорожньо-транспортного діяння Г. Дронов до цього часу незаконно утримується в місцях позбавлення волі лише в силу відвертої цинічної корупції та явної юридичної непрофесіоналізму всіх названих антиделіктологів і багатьох інших суб'єктів владних повноважень, які незліченну кількість раз ставилися авторами до відома про обставини винесення даного свідомо незаконного вироку [132, с. 291; 135, с. 56].

І проблема із винесенням й вищими судовими інстанціями завідомо неправосудних рішень мабуть стала настільки актуальною, що ст. 375 «Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови» КК України 11 червня 2020 р. була спочатку визнана рішенням так званого Конституційного суду України такою, що «суперечить принципів верховенства права, а саме такому його елементові, як юридична визначеність, та не узгоджується з принципами незалежності суддів, обов'язковості судового рішення, а отже, суперечить ч. 1 ст. 8, ч. 1, 2 ст. 126, ч. 1, п. 9 ч. 2 ст. 129 Конституції України [181]; і значно пізніше, а не через шість місяців, як ще було встановлено даним

рішенням суду [275], власне 13 липня 2023 р. була вже виключена з Особливої частини КК України [335].

У зв'язку з цим не буде зайвим акцентувати увагу і на тому, що дане завідомо неправосудне судове рішення стало можливим власне і тому, що двоє із трьох суддів судової палати касаційного кримінального суду, що залишили в силі цей вирок [257], в процесі вже згаданого пронизаного понад 50 діями відвертої цинічної корупції та/чи проявів явних корупційних чинників та/або юридичної, педагогічної, психологічної та іншої професійної некомпетентності двох етапів псевдоконкурсів в касаційні та антикорупційного суди [121, с. 11-129; див. також додат. 3 дійсного видання] отримали «двійки» за виконання практичного завдання, коли голові даного неправосудного судового засідання М. І. Ковтунович за виконання практичного завдання було виставлено всього 49,5 балів в перерахунку за стобальною системою оцінювання, а члену цієї судової палати С. Б. Фоміну - 48,6 балів [121, с. 62; 132, с. 287].

З огляду на ще більш принизливі результати псевдоатестації і псевдодобора і псевдодобора - 2 прокурорів Офісу Генерального прокурора, які аналогічним чином були пронизані також понад 50 діями відвертої цинічної корупції та/чи проявами явних корупційних чинників та/або юридичної, педагогічної, психологічної та іншої професійної некомпетентності, чи не доводиться дивуватися і тому, що прокурори і керівництво Офісу Генерального прокурора навіть пишуться тим, що їм вдалося «відстояти» без змін фактично відверто злочинні рішення всіх попередніх інстанцій у даній справі і **залишити завідомо невинну людину відбувати 10 років позбавлення волі !!!** [132, с. 288; 135, с. 57; 229].

І власне вказані та інші європейські стандарти, побудовані в т. ч. й на злочинній концепції так званих «плодів отруєного дерева»,⁶² сутність якої більш детально розкривається окремо (див. питання 1.5 та додат. 6 дійсного видання), наприкінці 2020 р. захистила на рівні

⁶² Що дозволяє будь-які формальні порушення порядку отримання доказів класти в основу визнання їх недопустимими та постановлення виправдувальних чи більш м'яких обвинувальних вироків. А цим самим цинічно порушується правовий статус, перш за все потерпілого. І Ю.О. Ланцедова вже давно пропонує розмежовувати порушення порядку отримання доказів, за що винна особа за відсутності обставин, що виключають її вину чи антисоціальність її діяння, має тягти лише відповідного виду та ступеня суворості юридичну відповідальність. Але це не є підставою для визнання відповідних доказів недопустимими, якщо допущені порушення не призвели до втрати цими відомостями їх значимості та/чи достовірності та/або доброякісності [135, с. 57].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

так званої «докторської дисертації» одна із представниць, за суттю, кримінальної організації – Верховного суду Г.Р. Крет [183], касаційні суди якого та антикорупційні суди, як О.А. Кириченко вже переконливо довів, були обрані за цинічно злочинною і суто корупційною і непрофесійною процедурою [120, с. 11-96; 132, с. 196-218, 219-271; та ін.].

І найбільш показовим практичним прикладом застосування даної кримінальної концепції, причому самими «новоспеченими суддями» щодо свого колеги. є наступний. Верховний суд колегією суддів Касаційного кримінального суду, залишаючи без змін ухвалу Апеляційного суду Волинської області від 24 січня 2018 р. щодо ОСОБА_2, а касаційну скаргу прокурора — без задоволення, звертав увагу на те, що хоча й повідомлення про підозру і було складено першим заступником Генерального прокурора України, але було вручено ОСОБА_2, іншим прокурором і це має тягти визнання недопустимими всіх доказів, що були отримані після цього, скасування обвинувального вироку Луцького міськрайонного суду Волинської області від 18 травня 2015 року **про засудження ОСОБА_2 за ч. 3 ст. 368 КК України** (у редакції закону № 1508-VI від 11.06.2009 р.) до покарання у вигляді позбавлення волі на строк **8 років із позбавленням права обіймати посади, пов'язані зі здійсненням правосуддя, строком на 3 роки та із конфіскацією всього належного йому на праві власності майна. І ОСОБА_2 – судячи по матеріалам справи, цинічний корупціонер та хабарник, був виправданий і звільнений з-під варті суто за формальними, причому дріб'язковими підставами !!!??? [238]**

А які власне європейські цінності судової влади має перейняти вітчизняна судова система дуже яскраво свідчить наступна характеристика сучасного англійського власне кримінального провадження, що викладена в одній із спеціальних дисертацій В.О. Ковальова «Англійська судова система»

1. Англійська система судових доказів має привілейований характер, коли невпинно проголошений англійської юридичною наукою «принцип рівності прав громадян перед правосуддям» на перевірку виявляється не більше ніж черговою юридичною фікцією і юристи різних країн стародавнього світу однакові в тому, що англійське доказове право навіть у середовищі фахівців «представляє виняткові труднощі для розуміння», на непрофесіоналів воно взагалі «створює враження кошмару» [167, с. 16-17].

О.А. Кириченко

2. Проведене дисертаційне дослідження дозволяє виявити в англійській системі судових доказів значну сукупність неспроможних у правовому відношенні особливостей, найпоказовішими з яких є :

- встановлення значного обсягу фактів поза процесом доказування (Formal Admissions, Judicial Notice, Presumptions);
- порушення принципу презумпції невинуватості та переміщення тягара доведення на обвинуваченого;
- надання вирішального значення власному визнанню провини обвинуваченим;
- явна перевага апріорі одних доказів іншим за Best Evidence Rule;
- виключення з розгляду справи значного обсягу доказового матеріалу по Hearsay Rule;
- встановлення фактичних обставин справи на основі фактів, які об'єктивно не належать до справи;
- допустимість доказів, отриманих з порушенням закону;
- достатність ймовірного висновку для встановлення фактичних обставин справи;
- множинність джерел доказового права та їх взаємна неузгодженість;
- відсутність кодифікації та пов'язана з цим невизначеність та суперечливість норм доказового права та ін. [167, с. 17; див. також додат. 9 дійсного видання].

Продовжуючи виклад авторського інноваційного розуміння сутності, системи та функцій антиделіктних органів, доцільно звернути особливу увагу на те, що ще у 2010 р. автор та інші представники наукової школи юриспруденції професора Аланкіра запропонували [219, с. 42-43] і до цього часу послідовно відстоювали [121, с. 71; 132, с. 171; та ін.] **новітню доктрину докорінного реформування традиційної судової влади в єдиний антиделіктний орган** в особі Верховного суду України із вичерпним набором судових палат (антикримінальної, адміністративної, трудової, де-факто майново-договірної чи цивільної та де-юре майново-договірної чи господарської, що мають дублюватися на рівні обласних судів і реалізовуватися за допомогою відповідної спеціалізації суддів місцевих судів), що на цей час також підтримується за виключенням конституційної судової палати та відповідної спеціалізації суддів місцевих судів, чого не повинно бути з урахуванням достатньо обґрунтованої позиції С. А. Кириченка про третю концепцію ступеневого сутнісного видового поділу юридичної відповідальності без конституційної юридичної відповідальності (див. питання 2.3 дійсного видання) [135, с. 57].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

У такому аспекті надто важливими виглядають положення п. 7.3.1 однієї з вже згаданих резолюцій ПАРЄ, згідно яким «асамблея вважає, що реформа судової влади та системи правосуддя є украй важливими для консолідації верховенства права в Україні, та підтверджує свою позицію, що ця реформа повинна бути спрямована, серед іншого, на усунення всіх форм корупції в судовій владі при забезпеченні незалежності судів» [322].

А наскільки українські партнери сприяли і змогли забезпечити виконання своїх же вказаних та інших чисельних подібного роду висновків і рекомендацій [6; 35; 36; 321; 322; та ін.] у повній мірі можна збагнути за вже розглянутими результатами першого і другого етапів псевдоконкурсу в касаційні та антикорупційні суди від 7.11.2016 р. та від 2.08.2018 р., а також псевдодобору прокурорів Офісу Генерального прокурора [120, с. 11-96; 132, с. 196-218, 219-271], в яких прийняли участь О. А. Кириченко та О. С. Тунтула [135, с. 58].

І за результатами проведеного О. А. Кириченком спеціального дослідження протягом цих псевдоконкурсів та псевдодобору було допущено в кожному з них більш як **50 істотних порушень порядку проведення та встановлення їх результатів, що, безумовно, представляли собою лише «вершину айсберга» взаємозалежної системи корупційogenних чинників і власне діянь цинічної корупції, а також проявів юридичної, психологічної, педагогічної та іншої професійної некомпетентності** [120, с. 11-96; 132, с. 196-218, 219-271; та ін.; див. також додат. 3, 4 дійсного видання].

У даному аспекті не буде зайвим ще раз наголосити на тому, що за результатами першого етапу псевдоконкурсу в касаційні суди від 7.11.2016 р. було призначено суддями КАС 10 двієчників за результатами виконання практичного завдання⁶³ з 29 таких суддів; КГС - 10 з 29; і т. д., а за результатами другого етапу псевдоконкурсу від 2.08.2018 р. у касаційні та антикорупційні суди ці результати виявилися ще більш цинічними : ВАС - 20 з 27, ККС - 9 з 13, АП ВАС - 5 з 11; КАС - 7 з 25; і т. д. [120, с. 102; 132, с. 197; див. додат. 1. 2 дійсного видання].

⁶³ Відповідно до вимог ч. 14 ст. 79 закону України «Про судоустрій і статус суддів» [317] і ч. 6 ст. 8 закону України «Про Вищий антикорупційний суд» [267] **практичне завдання є основним поміж інших етапів (тестування на знання законодавства та співбесіди) засобом кваліфікаційного оцінювання суддів** [135, с. 58].

О.А. Кириченко

У цьому відношенні доцільно привести й відверто юридично і педагогічно некомпетентний та/чи цинічно корупційний виступ голови Громадської ради міжнародних експертів, представника Великобританії Ентоні Хупера, який, з одного боку, категорично заявив, що важливо переконатися в тому, що судді, які не відповідають критеріям доброчесності або практичних навичок, не працюють суддями і нехай загине світ, але восторжествує правосуддя [38; тут і надалі див. з 5,47 хвилини виступу], а, з іншого боку, разом з усією своєю командою міжнародних експертів виявився некомпетентним розпізнати призначення на посади суддів антикорупційних судів великої кількості власне двічників за результатами практичного завдання, в т. ч., як вже підкреслювалося, й **голови антикорупційного суду - О.В. Танасевич !!!, яка за результатами іспиту займала аж 48 позицію !!! з 27 прохідних** [120, с. 14-15; 323; див. також додат. 1 дійсного видання].

Достатньо висока цинічна корупційність членів даної ради проглядається хоча б і в тому, що члени ради, зокрема, Ентоні Хупер, приїжджали із членами своїх родин (Ентоні Хупер із дружиною), яких співробітники ВККС України по існуючій корупційній українській традиції, мабуть «віддячили» по повній програмі [38; див. з 2,35 хвилини], що навіть дружина Ентоні Хупера, в результаті власне такої корупційної «подяки», просто закохалася в Київ [120, с. 101-102].

І як викладена відверто непрофесійна компетентність та/чи цинічна корупційність, скоріше за все, найкращих міжнародних спостерігачів узгоджується хоча б з вже цитованими вимогами п. 7.3.1 резолюції ПАРЕ [322] та багатьох інших резолюцій даного та інших українських міжнародних «партнерів»!!!!?? [6; 35; 36; 321; та ін.].

Як вбачається, найбільш потужним корупційним фактором та відверто юридично і педагогічно некомпетентним порушенням порядку проведення псевдодобору прокурорів Офісу Генерального прокурора [132, с. 218-270; та ін.] виявилось передбачене п.п. 2 п. 5, 37-39 Порядку проведення добору на зайняття вакантної посади прокурора (далі – Порядку) [249] в порушення вже неодноразово згаданих вимог ч. 3 ст. 22 Конституції України [181] в якості власне окремого етапу тестування на так звані «загальні здібності і навички із використанням комп'ютера», що особи, які фактично мають достатньо низький рівень власне інтелекту і педагогічної компетентності, назвали тестуванням на «коефіцієнт інтелекту – «IQ» [4; 46; 193], і що фактично є коефіцієнтом визначення рівня лише вирішення спеціальних задач. І власне такий висновок вже також був детально обґрунтований у низці авторських публікацій [127; 128, с. 47-68; 129,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

с. 69-92; 132, с. 203-210; 133, с. 69-75; 134, с. 22-29; 135, с. 59-63; та ін.].

Коефіцієнт інтелекту – це така якість, що складає дуже багато показників інтелектуальної та психічної діяльності людини, Непрямим його показником може бути, наприклад, усталене найбільш ефективне, раціональне та якісне здійснення конкретною людиною певного виду суспільно корисної діяльності, систематичне здійснення нею суспільно корисних наукових відкриттів. Адже в стабільному досягненні власне таких результатів задіяні різні і численні можливості людського мозку (інтелекту), що практично відсутній при вирішенні будь-якої із вказаних різновидів спеціальних завдань [127; 132, с. 203; 133, с. 69; 134, с. 22; 135, с. 59].

Причому доведена відсутність прямого взаємозв'язку високого рівня так званого «ІQ» з успішністю практичної роботи даної особи чи із вказаною можливістю усталеного найбільш ефективного, раціонального та якісного здійснення нею певного виду суспільно корисної діяльності, систематичного здійснення суспільно корисних наукових відкриттів та ін. [4, с. 13; 133, с. 69; 134, с. 22; 135, с. 60; 193; та ін.].

Тим більше, що спеціальними дослідженнями із пацієнтами психіатричних лікарень встановлено, що просторово-логічне тестування із достатньо високим результатом можуть проходити й debilі [4, с. 12; 127; 132, с. 203; 133, с. 69; 134, с. 22; 135, с. 60].

Аналогічним чином не мають прямої залежності із такого роду високими результатами позитивної суспільної діяльності й різного роду інші досягнення у вирішенні спеціальних задач [127; 133, с. 69; 134, с. 22; 135, с. 60].

У О. А. Кириченка відсутні достовірні факти про те, щоб хто-небудь, хто має дуже високий коефіцієнт рівня і якості рішення такого роду спеціальних завдань, робив якісь наукові відкриття або досягав інших подібного роду результатів, що безперечно свідчать про високий коефіцієнт рівня і якості власне його інтелекту [127; 132, с. 208]. Взяти, наприклад, видатних багаторазових чемпіонів світу з шахів Анатолія Карпова і Гаррі Каспарова, які за межами шахів свій фантастичний потенціал вирішення задач спеціального типу так і не проявили, обидва намагалися чогось вагомого досягти в політиці, а й там нічим особливим відомі не стали [37; 127; 132, с. 208; 133, с. 69; 134, с. 22-23; 135, с. 60].

Найбільш же показовим та аргументованим виявляється такого роду висновок на прикладі власне О.А. Кириченка, який раніше нічим

О.А. Кириченко

подібним в контексті так званого «IQ» та ін. не займався,⁶⁴ а усталено на самому високому рівні здійснював свою спеціальну і професійну діяльність :

а) закінчив юридичний факультет Київського державного університету ім. Т. Шевченка не тільки із дипломом з відзнакою, а й із найкращим з випуску результатом;

б) вже через півроку після початку роботи слідчим виступив із повідомленням на куштовий нараді Генерального прокурора СРСР як найкращий молодий спеціаліст;

в) ще через рік – вже став найкращим слідчим прокуратури Ворошиловградської (нині - Луганської) області;

г) перейшовши на роботу в прокуратуру міста Дніпропетровська⁶⁵ (нині - Дніпра), ще через рік - кращим слідчим прокуратури Дніпропетровської області, у зв'язку з чим фото О. А. Кириченка була занесена на Дошку пошани цієї прокуратури та ін. [127; 132, с. 209-210; 133, с. 69-70; 134, с. 23; 135, с. 60].

Ще більш яскравим прикладом показника власне інтелекту самого високого рівня і якості є наукові результати О. А. Кириченка як власне засновника і керівника наукової школи юриспруденції професора Аланкіра, якою на цей час розроблено понад 250 новітніх доктрин і концепцій юриспруденції та інших інноваційних підходів [69; 132, с. 218, 322-667; 94; 95; 101; 136, с. 23-37; 137, с. 65-70; 215; 216; 358, с. 126-132; 367, с. 71-76; та ін.⁶⁶], що у сукупності поза всяких сумнівів :

1) складають надійну доктринальну, законодавчу та іншу прикладну основу для реального докорінного реформування

⁶⁴ І не тому, що не «вистачало здібностей» ними опанувати, а в силу того, що це тоді не було в такому аспекті поширене, а пізніше він не вважав це цікавим і, головне, необхідним для підвищення рівня та якості здійснення спеціальної або професійної діяльності, власне чому й була віддана вся його увага і на різного роду інші «інтелектуальні» заняття у нього вже не вистачало ні сил, ні власне часу [127; 132, с. 210; 133, с. 69; 134, с. 23; 135, с. 60].

⁶⁵ На запрошення прокурора цього міста і майбутнього Генерального прокурора України Г. Т. Ворсинова, який, будучи раніше прокурором міста Ворошиловграду, був добре знайомий із високими результатами роботи О. А. Кириченка як слідчого [127; 132, с. 210; 133, с. 70; 134, с. 23; 135, с. 60].

⁶⁶ Типовими прикладами такого роду інноваційних наукових досягнень О. А. Кириченка та інших співавторів-представників даної наукової школи юриспруденції також є викладені на одному із веб-сайтів [216] та у дійсному виданні та в інших монографічних дослідженнях авторські інноваційні положення юриспруденції [20; 133; 134; 135; 139; 148; та ін.].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

української і будь-якої іншої держави світу у власне правову державу;⁶⁷

2) значно перевищують результати розвитку юриспруденції стародавньої римської держави [69; 132, с. 218, 322-667; 94; 95; 101; 136, с. 23-37; 137, с. 65-70; 215; 216; 358, с. 126-132; 367, с. 71-76; та ін.], що найбільшого розвитку досягли у першому-другому столітті до нашої ери [49] і були фактично кодифіковані у 533 році нашої ери у вигляді Дигестів Юстиніана [49], але до цього часу по суті складають основу традиційної юриспруденції більшості країн світу [132, с. 218; 133, с. 70; 134, с. 24; 135, с. 61].

У силу викладеного О. А. Кириченко вважає достатньо обґрунтованим по аналогії із відповідним найвищим військовим

⁶⁷ Інша річ, наскільки українській чи будь-якій іншій державі світу потрібні вказані розробки. Наведемо один з таких прикладів. 8 січня 2020 р. на сторінці «Правосуддя Правосуддя» у Facebook прийшло запрошення вступити у загальнодоступну групу «Елена Лукаш Неудобная правда», що О. А. Кириченко одразу прийняв і протягом декількох хвилин в рубриці «Створи загальнодоступну публікацію» виставив три останні найбільш актуальні свої монографії [120; 132] і монографію іншої представниці наукової школи юриспруденції професора Аланкіра [366]. Буквально протягом хвилини надійшло повідомлення про схвалення до публікації всіх трьох монографій, дві з яких [120; 366] навіть відразу були опубліковані у даній групі. Проте публікація третьої монографії [132] все затягувалося і через деякий час навіть зникли вже опубліковані монографії [120; 366]. О. А. Кириченко одразу написав Олені Леонідівні Лукаш в цій групі питання : А куди поділися дві вже опубліковані монографії і чому не публікується третя монографія? При цьому були наведені електронні посилання на всі монографії на веб-сайті електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» (<https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a>). Незважаючи на це, відповіді не надійшло. А на наступний день О. А. Кириченко й взагалі був виключений зі складу даної групи. Та й взагалі, дану загальнодоступну групу в Facebook знайти вже не вдалося !!!!!?

Виходить, що «незручна правда» має свої червоні лінії і «незручна правда» наукової школи юриспруденції генералісімуса юриспруденції Аланкіра є найбільш «незручною», але все ж таки власне правдою !!!

Адже ж якщо у наших опонентів вистачило розуму, рівня аналітичного мислення, чесності і сміливості, а інноваційні розробки представників наукової школи юриспруденції генералісімуса юриспруденції Аланкіра були неправдою і являли собою продукт лише наукової схоластики, то вони б не ховалися за такого роду дивні перевтілення та у чесній і коректній дискусії довели свою «правду» !!! [133, с. 70; 134, с. 23; 135, с. 61].

О.А. Кириченко

званням мати найвище наукове звання генералісімуса юриспруденції із перейменуванням його наукової школи відповідно у **наукову школу юриспруденції генералісімуса юриспруденції Аланкіра** [133, с. 12, 70; 134, с. 24; 135, с. 61].

Якщо хтось вважає це недостатньо обґрунтованим, то нехай представить аналогічний чи більший за кількістю та якістю науковий результат [133, с. 70; 134, с. 24; 135, с. 62].

Можуть виникнути й заперечення, що таке наукове звання О.А. Кириченко сам собі присвоїв. Але для присвоєння такого звання йому іншими вченими чи інституцією, треба щоб вони мали аналогічні чи вищі наукові досягнення і могли оцінити без будь-якої упередженості дійсну наукову цінність наукових результатів О.А. Кириченка [133, с. 70; 134, с. 24; 135, с. 62].

І як би такі умови в нашій державі існували, то О. А. Кириченко та його учні давно би стали відповідно дійсним членом та членами-кореспондентами НАПрН України, заслуженими юристами України, а О.А. Кириченко - й дійсним членом НАН України та ін. [133, с. 70; 134, с. 24; 135, с. 62].

Тому виправити дане ганебне становище, в т.ч. і з вказаним найвищим науковим званням генералісімуса юриспруденції, у відповідності із все те тих же вимог ч. 2 ст. 3, ч. 6 ст. 55 і ч. 2 ст. 102 Конституції України [181] просто таки зобов'язаний Президент держави, на забезпечення найбільшого рівня ефективності, раціональності та якості діяльності якого, у першу чергу, й спрямовані інноваційні доктринальні, законодавчі та інші прикладні розробки О. А. Кириченка та його учнів [133, с. 70; 134, с. 24; 135, с. 62].

Більш того, треба не українське законодавство та юридичну практику пристосовувати під «стандарти» європейської юриспруденції, **а, навпаки, українське законодавство і «стандарти» європейської (і звичайно ж - світової) юриспруденції - під інноваційні положення наукової школи юриспруденції генералісімуса юриспруденції Аланкіра !!!** [133, с. 70; 134, с. 24; 135, с. 62].

А це більш правильно робити як раз в рамках спеціально створеної з метою максимально широкої наукової апробації, впровадження та подальшого розвитку власне інноваційних результатів даної наукової школи юриспруденції установи **«Всесвітня альтернатива доктринально-прикладної юридичної стратегії - ВАДПЮС» (World's alternative doctrinal-applied jurisprudence's strategy - WADAJS)** [132, с. 218; 133, с. 70; 134, с. 24; 135, с. 62].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

Крім викладених недоліків тестування у псевдодоборі (а рівно в інших псевдоконкурсах антиделіктологів) на так звані «загальні здібності та навички» має додатково і такі суттєві вади :

1. Не входить до програми будь-якої навчальної дисципліни будь-якого вітчизняного вищого юридичного навчального закладу [132, с. 232; 133, с. 71; 134, с. 24]. А тому перевірка такого роду компетентностей при проведенні конкурсів та інших процедур прийняття на будь-яку посаду юридичного профілю, в т. ч. в антиделіктних органах, фактично утворює дуже потужний корупційний фактор і звідси й склад кримінального правопорушення, принаймні, за ст. 364 «Зловживання владою або службовим становищем» КК України [184].

2. Не передбачений ні ч. 1 ст. 28 «Добір кандидатів на посаду прокурора», ні ст. 29 «Порядок добору кандидатів та їх призначення на посаду прокурора окружної прокуратури», ні ч. 1 ст. 31 «Кваліфікаційний іспит», ні будь-якими іншими нормами закону України «Про прокуратуру» [134, с. 24; 135, с. 62; 311].

3. Прямо не передбачений п. 20 розд. II «Прикінцеві та перехідні положення» закону про реформування прокуратури ⁶⁸ [132, с. 232; 133, с. 71; 134, с. 25; 135, с. 63; 271].

4. Відверто цинічно та суто корупційне самостійно без результатів попереднього **етапу тестування на знання законодавства !!!** формував у відповідності із вимогами п. п. 31-38 Порядку рейтинг кандидатів із допуску до виконання практичного завдання та співбесіди [132, с. 232-233; 249].

⁶⁸ Правда, ч. 3 даного пункту цього закону формально вказує, що «добір може включати інші етапи, які визначаються у Порядку проведення добору на зайняття вакантної посади прокурора» [271], але таке розширене тлумачення положень базового прокурорського закону [311] в сторону погіршення права особи прийняти участь та пройти добір на відповідну посаду прокурора, оскільки збільшення кількості випробувань безумовно є погіршенням у порівнянні із положеннями ч. 1 ст. 31 «Кваліфікаційний іспит» закону України «Про прокуратуру» [311], відверто порушує імперативні вимоги ч. 3 ст. 22 Конституції України, згідно з якими, «при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод» [181], а, разом з цим, й вимоги ч. 1 ст. 8 та ін. Основного закону у частині визнання і дії в нашій державі принципу верховенства права та ін. [181]. Тому цитовані положення другорядного прокурорського закону є цинічно неконституційними і нікчемними, а тому й взагалі не повинні сприйматися до уваги, навіть, без відповідного рішення Конституційного суду.

О.А. Кириченко

5. Фактично проводився в суто корупційному «ручному режимі», про що, на думку О. А. Кириченка, надто яскраво свідчать наступні обставини :

5.1. Вказаний автор двічі проходив дане тестування – у доборі прокурорів Офісу Генерального прокурора і, практично без попередньої підготовки, отримав непрохідні 88 балів [62], а також у доборі – 2 прокурорів Офісу Генерального прокурора і вже із достатньо ґрунтовною підготовкою за двоохденним вебінаром [46], що дозволила йому не лише впевнено вирішувати тестові завдання першого і другого рівня складності, а й виявляти непоодинокі помилки складачів тестів та ведучого вебінару [127; 132, с. 204-208], отримав практично такий же непрохідний результат у 90 балів [64; 132, с. 233; 133, с. 71; 134, с. 25; 135, с. 63], хоча за результатами складення базисного іспиту у формі анонімного тестування з використанням комп'ютерної техніки з метою виявлення рівня знань та умінь у застосуванні закону, відповідності здійснювати повноваження прокурора у доборі – 2 ним було отримано 83 бала при прохідному балі 70 [55].

Можна було б назвати й інші обставини, що свідчать на користь проведення тестування на так звані «загальні здібності та навички із використанням комп'ютерної техніки» у доборі - 2 прокурорів Офісу Генерального прокурора в «ручному» режимі, а також обґрунтувати наявність й інших найсуттєвіших злочинних порушень порядку проведення обох псевдодоборів прокурорів Офісу Генерального прокурора, зокрема, й того, що у силу цих порушень був навмисно викинутий на стадії других етапів з обох псевдодоборів **власне генералісімус юриспруденції О. А. Кириченко !!!** та злочинно не пропущена після співбесіди одна з найбільш результативних представниць даної наукової школи юриспруденції О. С. Тунтула [132, с. 513-595; 215; 216; та ін.; див. також додат. 12 дійсного видання], яка за результатами першого і другого етапів псевдодобору мала фактично відповідно 43 і 19 позицію [61; 62], а псевдодобору – 2 – фактично відповідно 17 та 39 позицію [63; 64], і на співбесіді обох псевдодоборів не мала ніяких зауважень з приводу виконання практичного завдання та щодо відповідності критеріям доброчесності та професійної етики, але межі дійсного дослідження не дозволяють цього зробити [133, с. 74-75; 134, с. 27; 135, с. 63].

До речі на час співбесіди під час проведення псевдоконкурсу у **Кримінальний касаційний суд О. С. Тунтула фактично мала 10 позицію за наявності 13 вакантних посад у даний суд. І також на співбесіді вона не мала ніяких зауважень з приводу виконання практичного завдання та щодо відповідності критеріям**

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

добросовісності та професійної етики, але також була злочинно викинута із прохідного рейтингу. Тому співбесіда як в обох етапах псевдоконкурсу в касаційні і антикорупційні суди, так й в обох псевдодоборах прокурорів Офісу Генерального прокурора була завершальним найбільш потужним корупційним фактором, що забезпечував остаточне попадання в суди і прокуратуру лише корупційне «контрольованих» кандидатів [133, с. 75; 134, с. 27; 135, с. 63].

Продовжуючи ж виклад авторського інноваційного підходу із докорінним реформуванням органів прокуратури у контексті відповідного докорінного реформування чи створення заново й інших антиделіктних органів, доцільно підкреслити, що існуючу функцію прокуратури із процесуального керівництва слідством треба передати керівникам слідчих підрозділів **слідчотури** (об'єднаної на основі принципу єдиначальності по всьому спектру підслідності) [120, с. 127; 132, с. 32; 133, с. 75; 134, с. 29; 135, с. 64].

Функцію ж обвинувачення та іншого захисту правового статусу потерпілого треба передати заново створеному антиделіктному органу - **публічнотурі**, що теж має діяти на принципі єдиначальності, отримувати зарплатню та інше матеріально-технічне забезпечення лише від держави та мати два підрозділи :

а) обвинувачення та іншого захисту правового статусу потерпілого у всіх видах судочинства;

б) іншої юридичної допомоги [133, с. 75; 134, с. 29; 135, с. 64].

У такому разі докорінному реформуванню має бути піддана й **адвокатура**, яка теж має діяти на принципі єдиначальності, отримувати заробітну плату й інше матеріально-технічне забезпечення лише від держави, а отримання будь-якої матеріальної та іншої вигоди від клієнта чи в його інтересах від будь-якого іншого соціосуб'єкта має розцінюватися не інакше як хабар (отримання неправомірної вигоди) чи побори із посиленою (аж до смертної кари) антикримінальною відповідальністю, а в структурі даного принципово реформованого антиделіктного органу також мають бути лише два підрозділи :

а) захисту правового статусу правопорушників у всіх видах судочинства;

б) іншої юридичної допомоги [133, с. 75; 134, с. 29; 135, с. 64].

Доречним буде й підкреслити, що існуюча століттями сутність традиційної адвокатської діяльності, основаної на отриманні заробітної плати та будь-якої іншої вигоди лише від клієнта чи в його інтересах від інших осіб, що фактично є найпотужнішим корупційним

О.А. Кириченко

фактором, сформувало багатьох адвокатів протягом їх багаторічної практичної діяльності у відверто цинічних корупціонерів. А на підставі прямої вказівки у п. 3 ч. 1 ст. 38 «Суддя Верховного Суду» закону України «Про судоустрій і статус суддів» [317] та у п. 1 ч. 4 ст. 7 «Спеціальні вимоги до судді Вищого антикорупційного суду» закону України «Про Вищий антикорупційний суд» [267], відсутності заборони у ч. 3 ст. 27 «Вимоги до кандидатів на посаду прокурора» закону України «Про прокуратуру» [311] і прямого закликів керівництвом Офісу Генеральної прокуратури [59] посади суддів касаційних і антикорупційних судів та прокурорів Офісу Генерального прокурора зайняло чимало адвокатів [133, с. 75-76; 134, с. 29; 135, с. 64].

При цьому в п. 1 ч. 4 ст. 7 «Спеціальні вимоги до судді Вищого антикорупційного суду» закону України «Про Вищий антикорупційний суд» міститься пряма заборона зайняття посади судді Вищого антикорупційного суду прокурорами [267], що **ще раз остаточно переконує у тому, що розробники даного закону, що здійснювалося як раз під пильним керівництвом українських міжнародних «партнерів», ставили за мету зайняття посад суддів даного суду до кісток промочених корупцією адвокатами, а не природними та іншими ворогами корупції – співробітниками прокуратури та ін. !!!** [133, с. 76; 134, с. 29-30; 135, с. 64-65].

І дані обставини створили додаткову надто потужну умову для процвітання власне кримінального провадження, коли вже неважко було при остаточному вирішенні певної кримінальної справи добитися того, щоб через корупційний вплив на склад суду в її розгляді приймали судді і прокурор як колишні адвокати та власне адвокати !!! **Можливо в досягненні і такої мети також полягає сутність європейських «стандартів» правосуддя!!!!?** [133, с. 76; 134, с. 30; 135, с. 65].

Найбільш відверта дискримінація і цинічне публічне приниження співробітників органів прокуратури закладені у законах про державний бюджет на 2021, 2022, 2023 та, принаймні, 2024 рік, згідно абз. 4, 5, 6 ч. 1 ст. 7 якого, **суддям та всім іншим без винятку співробітникам антиделіктних органів для розрахунку базового розміру посадового окладу береться прожитковий мінімум для працездатних осіб у розмірі 2102 гривні, а лише для співробітників прокуратури - 1600 гривень !!!!!** [276; 277; 278; 279].

У цьому аспекті не буде зайвим ще раз навести приклад з видання країни-першоджерела так званого «принципу змагальності», коли адвокат переслідуваного Ерік Хендон не представив наявні у нього безперечні докази алібі свого клієнта Крішна тільки тому, що той

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

заплатив йому лише фіксовану суму гонорару **20 000 доларів, а не близько 10 млн. доларів, що мали інші адвокати.** І в результаті зовсім невинний Крішна був визнаний присяжними винним у вчиненні вмісного вбивства двох людей з користі і засуджений до страти !!!!! [134, с. 30; 135, с. 65; 208, с. 317-318].

І тут виникає також питання, чи за суто законне, а значить й безперечно справедливе, в контексті вимог ст. 6 «Право на справедливий суд» Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [176], вирішення певної кримінальної справи клієнти згодні платити захисникам десятки мільйонів доларів !!!!! [134, с. 30; 135, с. 65; див. також питання 2.7 та додат. 8 дійсного видання].

У контексті найбільш ефективного, раціонального та якісного пізнання, визнання, забезпечення і дотримання та в разі порушення максимально повного відновлення правового статусу соціосуб'єктів, попередження правопорушень і неухильного притягнення винних у скоєнні цих правопорушень до відповідного виду, характеру і ступеня тяжкості юридичної відповідальності має бути докорінно реформована сутність і функції й всіх інших антиделіктних органів, особливо, **експертнотури, ордиштатури і виконавчотури** [120, с. 853-854; 132, с. 170-171, 320; 133, с. 76-77; 134, с. 30-31; 135, с. 65-66], які також мають бути у вигляді єдиного антиделіктного органу і побудовані на принципі єдиначальності із поєднанням за принципом спеціалізації всіх існуючих видів :

1. Експертних досліджень у всіх основних видах судочинства : антикримінальному, адміністративному, трудовому, де-факто майново-договірному чи цивільному і де-юре майново-договірному чи господарському [133, с. 76; 134, с. 30-31; 135, с. 65].

Даний підхід має поєднати всі види досліджень на основі запропонованої О.А. Кириченком та Ю.О. Ланцедовою **інноваційної класифікації антиделіктних та інших експертних досліджень за базисною основою дослідження на класи, роди та види :**

- **клас криміналістичних експертиз** [роди : вогнепальної зброї, боеприпасів і слідів протиправного поводження з ними; механічної зброї, боеприпасів і слідів протиправного поводження з ними; вибухової зброї, вибухових пристроїв і речовин, засобів підриву і слідів протиправного поводження з ними; речовин, матеріалів і виробів з них (**види** : ґрунтів та речовин ґрунтового походження; волокнистих матеріалів та виробів з них; пально-мастильних матеріалів і нафтопродуктів; скла, кераміки та виробів з них; лакофарбових матеріалів, покриттів та фарби; полімерних матеріалів,

О.А. Кириченко

пластмаси та виробів з них; металів, сплавів та виробів з них; наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів; тютюну і предметів куріння; харчових продуктів; спиртвмісних рідин; сильнодіючих та отруйних речовин; речовин хімічних виробництв та спеціальних хімічних речовин; та ін.); відновлення знищених текстів і маркувальних позначень; трасологічної (**види** : трасологічна експертиза знярядь злому, пристроїв та механізмів та його слідів; трасологічна експертиза відбитків протекторів шин та інших деталей автомототранспорту; трасологічна експертиза відбитків взуття та інших видів одягу та його аксесуарів; дактилоскопічна експертиза; експертиза відбитків іншого шкірного покриву людини; трасологічна експертиза замків та пломб та ін.); фоноскопичної; комісійної одорологічної (**види** : звичайна комісійна одорологічна експертиза, діагностична комісійна одорологічна експертиза); почеркознавчої (**види** : почеркознавча експертиза текстів; почеркознавча експертиза підписів); авторознавчої (**види** залежно від об'єкта авторського права, що оскаржується); портретної (**види** : фотозображень та технічних засобів їх виготовлення; відеозображень та технічних засобів їх виготовлення; голограм та технічних засобів з виготовлення; ідентифікації людини по черепу та його фото- або відеозображень; та ін.); технічної (**види** : автотехнічні, будівельно-технічна, пожежно-технічна, земельнотехнічна, комп'ютерно-технічна, дорожньо-технічна, електротехнічна та ін.); технологічної (**види** залежно від галузі виробництва матеріальних благ та послуг.); товарознавчої (**види** залежно від виду товару чи іншого виробу); бухгалтерської; фінансово-економічної, біологічної, інженерно-екологічної, мистецтвознавчої, військової та ін.);

- **клас медичних експертиз** [**роди** : геноскопічної; імунологічної; біологічної; цитологічної; трасологічної; токсикологічної; трасосубстанцій, механізм появи і зміни яких пов'язаний із механізмом утворення пошкоджень на тілі людини; трупу людини та ін.];

- **клас досліджень психіки людини** [**роди** : психологічної, що досліджує різні особливості психіки людини; психіатричної, що досліджує різні відхилення і захворювання психіки людини, в т. ч. що встановлює факт наявності та/чи визнання необхідності лікування різних проявів залежності психіки людини, що може бути підставою для виділення відповідних **видів даного роду експертизи**];

- **клас наркологічних експертиз**, що встановлює факти наявності і необхідності лікування різних проявів психічної та/чи обмінної залежності : алкоголізму, наркоманії, токсикоманії та ін., згідно чого

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

також можуть визначатися відповідні **види даного класу експертних досліджень** [125, с. 420-422].

2. Ордістичної діяльності - в межах спеціалізації такої діяльності за антиделіктними органами, які її проводять [133, с. 77; 134, с. 31; 135, с. 66].

3. Виконавчої діяльності – виконання остаточних судових рішень по всім видам судочинства з існуванням двох департаментів :

3.1. Виправно-трудоного чи пенітенціарного (виконання судових рішень із засудження підсудного до смертної кари чи іншої вищої міри покарання та позбавлення чи іншого обмеження його волі).

3.2. Виконання інших судових рішень та виконавчих проваджень [133, с. 77; 134, с. 31; 135, с. 66].

О.А.Кириченко особливо підкреслює, що, існує принципова можливість суттєво реформувати процес подолання правопорушень у будь-якій сфері суспільного життя шляхом суцільного такого вживлювального в тіло людини мікрочіпу, що має забезпечити цілодобовий запис місцезнаходження та діянь кожної без винятку людини [134, с. 31; 135, с. 66].

У будь-якому випадку таке мікрочіпування може забезпечити постійну об'єктивізацію місцезнаходження будь-якої людини в певний момент часу, встановлення чого є базисним юридичним фактом у процесі розкриття та іншого подолання кримінальних і інших правопорушень. І цього вже неможливо уникнути різного роду маскуванню своїх зовнішніх індивідуалізуючих ознак (переодяганням, носінням маски тощо, навіть, пластичними хірургічними операціями та ін.) [135, с. 66-67].

У той же час, наприклад, Біл Гейтс, якого іноді називають автором чи, принаймні, послідовним прихильником даної ідеї [47], сказав, що він ніколи не займався мікрочіпами і це майже неможливо спростувати, оскільки це така дурниця і так дивно, його турбує існування такого роду божевільних ідей [400].

Але О. А. Кириченко цілком самостійно дійшов до даної ідеї ще у 2000 р. і сповістив про неї у доповіді поряд з низкою інших інноваційних підходів подолання кримінальних правопорушень перед представниками американської делегації на зустрічі в Кримському юридичному інституті Одеського університету внутрішніх справ [87, с. 135-139; 135, с. 67].

Відомості, отримані з мікрочіпів, мають використовуватися лише з метою подолання лише кримінальних правопорушень, а розголошення цих відомостей з іншої метою у формі :

О.А. Кириченко

а) недбалості має тягти засудження винної особи на 10 років позбавлення волі;

б) самовпевненості чи непрямого умислу – 15 років;

в) прямого умислу – лише до смертної кари.

Аналогічна відповідальність має чекати й кожного з тих, хто будь-яким чином буде перешкоджати такого роду мікрочіпуванню або здійсненню об'єктивного відеозапису на мікрочипі [134, с. 31; 135, с. 67].

І фактично, а не з будь-яких запобіжних мотивів, вважати дану ідею за наявності таких умов божевільною можуть тільки потенційні реальні злочинці чи їхні пособники [135, с. 67].

Адже ж даний підхід дозволяє реально мінімізувати рівень правопорушень, в першу чергу, тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень, а також значно зменшити ті штати антиделіктних органів, які займались розкриттям кримінальних та інших правопорушень. І ігнорувати вказані перспективи неможливо.

ЗАМІСТЬ ВИСНОВКІВ ТА ПРОПОЗИЦІЙ

В якості висновків та пропозицій за дійсним монографічним дослідженням базових інноваційних досягнень наукової школи юриспруденції професора Аланкіра найбільш правильно представити розроблені спільними зусиллями О. А. Кириченка, Ю. О. Ланцедової та О. С. Тунтули **інноваційні редакції тринадцяти статей перспективного Конституційного кодексу України, а рівно будь-якої іншої держави світу, що надто широко апробовані в цілому чи частинами**⁶⁹ вказаними авторами та іншими представниками названої наукової школи юриспруденції або презентовані й іншими авторами [9, с. 21-34; 10, с. 11-21; 14, с. 38-42; 19, с. 2271-2300; 121, с. 849-865; 122, с. 237-283; 132, с. 162-180; 135, с. 68-84; 137, с. 65-70; 139, с. 457-483; 145, с. 2015-2043; 148, с. 2557-2585; 149, с. 1489-1517; 150, с. 1489-1517; 151, с. 2027-2055; 158, с. 148-153; 200, с. 59-64; 365, с. 49-57; 367, с. 71-76; та ін.] і створюють належну доктринальну, проектну законодавчу та іншу прикладну основу для розбудови реальної правової держави у будь-якій країні світу, і. як наслідок, також й для забезпечення найбільш ефективного, раціонального та якісного, в т.ч. і законного, здійснення діяльності у сфері Журналістської чи Медіа галузі права та медіабезпеки, з тим, щоб народ не був змушений завдатися до можливостей з протидії адміністративному та іншому свавіллю, передбачених в абз. 3 Преамбули Загальної декларації прав людини в якості останнього засобу [58], що цілісно та у розвитку деяких із статей даного кодексу виглядає таким чином :

І. «Склад соціосуб'єктів», що має бути розміщена у порядку пояснення термінів та понять даного кодексу у такій редакції :

«Соціосуб'єктами в контексті їх правового статусу є :

1. Фізичні особи.
2. Юридичні особи.
3. Держава як суммативне утворення фізичних та юридичних осіб.

⁶⁹ Внаслідок дуже великого обсягу спільного викладу редакцій всіх тринадцяти статей даного кодексу, який перевищував звичайний обсяг вітчизняних фахових наукових статей і тим більше інших публікацій.

О.А. Кириченко

4. Міждержавні установи як суммативні утворення фізичних та юридичних осіб різних держав» [121, с. 849; 122, с. 238; 132, с. 162; 133, с. 9; 134, с. 54; 135, с. 68].

II. «Сутність і перелік базисних складових категорій правового статусу соціосуб'єктів», що також має бути розміщена у порядку пояснення термінів і понять даного кодексу таким чином :

«Правовий статус соціосуб'єктів складається з наступних базисних категорій :

1. Право, що являє собою можливість певного соціосуб'єкта скористатися конкретним позитивним результатом суспільного розвитку, коли негативний результат суспільного розвитку може стати такою можливістю тільки за наявності Національної програми з повного викорінення цього негативного результату або, принаймні, з максимально можливою мінімізації його рівня [121, с. 849-850; 122, с. 238; 132, с. 162-163].

2. Свобода - за наявності акценту уваги на альтернативності і на безперешкодності вибору перерахованими соціосуб'єктами такої можливості [121, с. 850; 122, с. 239; 132, с. 163; 133, с. 8].

3. Обов'язок, тобто необхідність виконати соціосуб'єктом певний встановлений державою припис, що підтримується безпосереднім (прямим) та/чи делегованим державним примусом [133, с. 9].

4. Інтерес, тобто можливість соціосуб'єкта використовувати в своїх цілях таке право, свободу та/чи обов'язок іншого соціосуб'єкта» [121, с. 850; 122, с. 239; 132, с. 163; 133, с. 9; 134, с. 54; 135, с. 68].

III. «Зовнішня і внутрішня збалансованість правового статусу соціосуб'єктів», що, як і всі наступні редакції статей інноваційного розуміння найбільш ефективного, раціонального та якісного пізнання, визнання, забезпечення і дотримання правового статусу фізичних осіб та інших соціосуб'єктів, оперативного попередження порушення даного правового статусу і в разі порушення його максимально повного відновлення, повинні бути викладені вже у вигляді самостійних статей цього кодексу :

«Збалансованість правового статусу соціосуб'єктів проявляється в тому, що фізичні особи за правовим статусом рівні від народження, тобто принципово мають рівний природний правовий статус.

Внутрішній баланс правового статусу соціосуб'єкта забезпечується тим, що певний обсяг його прав, свобод та інтересів повинен обумовлювати появу відповідного обсягу його обов'язків.

Зовнішній баланс правового статусу соціосуб'єктів проявляється у співвідношенні правового статусу одного соціосуб'єкта щодо правового статусу іншого соціосуб'єкта, що визначається віком і станом здоров'я людини, а також тим, який саме напрямок громадської

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

діяльності та з яким власне обсягом повноважень здійснюють ці соціосуб'єкти» [132, с. 163; 135, с. 69].

IV «Антиделіктний обов'язок кожного громадянина попереджати і припиняти правопорушення» :

«Кожна людина зобов'язана попередити або припинити будь-яке правопорушення, в т. ч. й кримінальне, якщо при цьому йому не можуть бути заподіяні істотні і більшого розміру збитки, а суб'єкт владних повноважень певного антиделіктного органу зобов'язаний попереджати та/чи припиняти такі правопорушення у будь-якій ситуації, за винятком очевидного досягнення цієї мети лише ціною його життя [132, с. 163].

При цьому кожна позанормативна антисоціальна девіантна поведінка фізичної особи має бути поставлена в залежність від причини перевищення позанормативності в умови такого посиленого застосування державного примусу, що дозволяє попереджати виникнення такого роду діяння, вихід якого за межі норми не обумовлений певним психічним чи іншим захворюванням особи, в межах норми в умовах немедичних установ спеціального типу (дитячі спеціальні установи, виправно-виховні або виправно-трудові установи та ін.), а якщо позанормативність поведінки обумовлена психічним або іншим захворюванням особи - в умовах медичних установ спеціального типу» [132, с. 163-164; 135, с. 69].

V. «Межі правомірності і тривірневий механізм реалізації конкурентного правового статусу різних соціосуб'єктів» :

«Межі правомірності реалізації правового статусу певного соціосуб'єкта закінчується там, де в той же час та місці починається порушення будь-базисної категорії правового статусу іншого соціосуб'єкта, коли правотворчі органи зобов'язані уникати і викорінювати конкуренцію правових статусів різних соціосуб'єктів (такого, що не може бути реалізований кожною зі сторін в один й той же час та в одному і тому ж місці), а там де це неможливо, допускати, як виняток, короточасну конкуренцію їх правових статусів, застосовуючи у всіх інших випадках наступні три рівні механізму реалізації конкурентних правових статусів різних соціосуб'єктів :

а) на першому з рівнів треба спробувати реалізацію конкурентних правових статусів різних соціосуб'єктів розвести за часом або за місцем [133, с. 17-18; 135, с. 69-70];

б) у разі неможливості досягти вказану мету переходять до другого рівня реалізації конкурентного правового статусу різних соціосуб'єктів, згідно якому право переважної реалізації такого статусу набуває той соціосуб'єкт, який має вищу мотивацію до цього,

виходячи із загальнолюдських цінностей та принципу справедливості, а одночасна реалізація правового статусу другим соціосуб'єктом вже набуває у такій ситуації ознаки відповідного правопорушення [133, с. 18; 135, с. 70];

в) третій рівень реалізації конкурентного правового статусу різних соціосуб'єктів застосовується у разі неможливості застосування першого з вказаних рівнів та наявності приблизно однакового рівня такої мотивації у кожного із соціосуб'єктів з конкурентним правовим статусом, коли право переважної реалізації правового статусу набуває той соціосуб'єкт, який першим заявив про намір реалізувати та/або вже приступив до реалізації свого правового статусу, а якщо дана ситуація з цими же соціосуб'єктами повториться знову, то переважне право реалізації, виходячи з принципу справедливості, набуває вже другий соціосуб'єкт, незалежно від того, хто з них у цей раз першим заявив вже приступив до реалізації свого правового статусу» [133, с. 18; 134, с. 63; 135, с. 70].

Запропонований варіант механізму реалізації конкурентного правового статусу дозволяє вирішувати будь-які спірні антиделіктні ситуації, найбільш актуальним з яких є спроби окремих фізичних осіб продемонструвати свою політичну чи іншу позицію на центральних вулицях та/чи в інших публічних місцях та/або поблизу адміністративних будівель органів вищої державної влади у відповідності із вимогами ст. 39 Конституції України, згідно яким, громадяни мають право **збиратися мирно**, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування, а обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку - з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення **або захисту прав і свобод інших людей**» [133, с. 18; 134, с. 63-64; 135, с. 70; 181].

У той же час, Н. Беляєва, Т. Булл, Д. Голдбергер та ін. члени ради експертів Бюро з питань мирних зібрань Організації з безпеки та співробітництва в Європі по демократичним інститутам та правам людини та Європейської комісії за демократію через право у процесі викладу розроблених ними так званих керівних принципів зі свободи мирних зібрань у частині роз'яснення сутності положення за п. 1.3 «Захисту мають підлягати лише мірні зібрання» розд. 1 «Свобода мирних зібрань» **достатньо юридичне некомпетентне підкреслюють**, що «термин «мирное» следует распространить на такое поведение, которое может раздражать или обижать других

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

лиц, и даже на такое поведение, которое временно препятствует, затрудняет или создает помехи действиям третьих лиц» [5, с. 16].

Тобто, безцеремонне та цинічне порушення правового статусу інших людей, на думку, вказаних «експертів» охоплюється поняттям «мирні діяння», виклад чого за межами крайньої необхідності, необхідної оборони та інших подібного роду обставин, що виключають протиправність діяння, підкреслює лише явну юридичну некомпетентність такого роду «експертів», які, мабуть, й не чули про існування такого роду обставин.

Вони також не чули або, принаймні, забули про те, що демократія це підкорення меншості волевиявленню більшості, у даному випадку будь-яке скупчення людей, яке на свій розсуд захотіло зібратися з метою демонстрації своєї певної позиції у будь-якому місці та у будь-який час, незважаючи на те, що це завдає певні збитки правовому статусу інших людей, утверджувати і забезпечувати життя, здоров'я, честь, гідність, безпеку та недоторканість яких і складає головний обов'язок держави та обраних рішенням більшості органів державної влади за вимогами ч. 1 і ч. 2 ст. 3 Конституції України [181].

Власне тому О. А. Кириченко, пропонуючи межі правомірності і трирівневий механізм реалізації конкурентного правового статусу у даній антиделіктній ситуації, звертає особливу увагу на наступні суттєві обставини :

1. Правовий статус фізичних чи юридичних осіб у частині їхньої нормальної життєдіяльності на центральних чи інших вулицях (проспектах, площах і т. п.) міста є постійно триваючим і тому у даній ситуації розвести реалізацію правового фізичних осіб у частині їхнього бажання власне у цьому місці провести демонстрацію своєї політичної чи іншої позиції, за часом не можливо, що й спонукає завдатися до єдиного у даній ситуації способу - розвести цих соціосуб'єктів за місцем реалізації свого правового статусу, коли місце реалізації правового статусу першої групи соціосуб'єктів також не може бути іншим [133, с. 18-19; 134, с. 64; 135, с. 70-71].

І тоді треба запропонувати другій групі соціосуб'єктів провести демонстрацію своєї політичної чи іншої позиції у будь-якому місці, де відсутня реалізація постійно триваючого звичайного правового статусу інших соціосуб'єктів, наприклад, будь-де за межами міста, що може бути трансльовано в онлайн чи у запису у різних засобах масової інформації із доведенням до відома самих широких верст населення країни [133, с. 19; 134, с. 64; 135, с. 71].

2. У силу викладеного реалізація другою групою соціосуб'єктів свого правового статусу у частині демонстрації своєї політичної чи

О.А. Кириченко

іншої позиції на центральних вулицях чи в інших публічних місцях міста фактично означає в залежності від кількості учасників та деяких інших обставин вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 293 «Групове порушення громадського порядку», ст. 294 «Масові заворушення», ст. 295 «Заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку» та/чи ст. 296 «Хуліганство» КК України [184], а у разі проведення такого роду заходів поблизу адміністративних будівель вищих, центральних чи інших органів влади – принаймні готування до вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 109 «Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади» КК України [133, с. 19; 134, с. 64; 135, с. 71; 184].

Найбільш типовим прикладом такого роду діянь чи подій стала так звана акція «Гроші на ЗСУ», що мала місце 4 листопада 2023 р. в м. Миколаїв [409], і фактично порушувала вимоги, перш за все, ст. 1 та ч. 1 ст. 6 Конституції України, згідно яких наша держава є демократичною і державна влада в ній здійснюється на засадах поділу на законодавчу, виконавчу та судову [181].

А тому всі питання у нашій державі мають прийматися на підставі більшості голосів, а не певною, причому заздалегідь значно меншою, частиною населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці, яка чомусь вирішила, що має права зібратися біля будівлі органів місцевої влади та імперативно вказати, як їй діяти у тому чи певному випадку, хоча практично ніхто, тим більше якась меншість, не має права будь-яким чином впливати на легітимну діяльність тієї чи іншої гілки державної влади.

У разі нестримного бажання будь-якої частини населення певної адміністративно-територіальної одиниці довести свою думку з конкретного питання до певних посадових осіб, депутатів чи інших суб'єктів владних повноважень шляхом проведення відповідної масової акції (діяння, події), то таку акцію треба було б проводити на околиці населеного пункту, щоб не порушувати звичайний порядок роботи і переміщень ні органів влади, ні будь-яких інших осіб біля будівлі органів влади, і направити названим суб'єктам владних повноважень резолюцію та/чи принаймні відеозапис такого роду події.

Саме тому не може йти і мова про мирний характер такого роду заходів (діянь, подій). І передбачений у цитованій ст. 39 Конституції України порядок обмеження цих заходів лише через суд та лише у вказаних у цій же статті випадках [181] принципово суперечить конституційній засаді ч. 2 ст. 3 Конституції України у частині головного обов'язку держави у даному випадку у будь-якому випадку забезпечити правовий статус соціосуб'єктів з безперервного

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

здійснення свого нормального режиму життєдіяльності у центральних та інших публічних місцях міста чи іншого населеного пункту [133, с. 19; 134, с. 64-65; 135, с. 71; 181].

З приводу викладеного можуть бути задані питання, а як бути із проведенням у цих місцях загальноукраїнських парадів, демонстрацій та інших подібних заходів на державні свята та в інших випадках? [133, с. 19; 134, с. 65; 135, с. 71].

Але такого роду порушення нормального режиму життєдіяльності певних соціосуб'єктів буде короткочасним і викликаним загальнодержавними інтересами, а не інтересами лише певної групи фізичних осіб, демонстрація політичної чи іншої позиції лише у цих місцях буде виглядати лише як необґрунтована забаганкою, задоволення якої вже буде відверто і цинічно порушувати вказані вимоги ч. 2 ст. 3 Конституції України [133, с. 19; 134, с. 65; 135, с. 71-72; 181].

VI «Алогічність використання прав, свобод, обов'язків та/чи інтересів одного соціосуб'єкта за рахунок відповідного порушення певної базисної категорії правового статусу іншого соціосуб'єкта» :

«Є правопорушенням використання прав, свобод, обов'язків та/чи інтересів одного соціосуб'єкта за рахунок відповідного порушення певної базисної категорії правового статусу іншого соціосуб'єкта, в будь-якому випадку забезпечення правового статусу певної групи меншості соціосуб'єктів за рахунок відповідного порушення певної базисної категорії правового статусу аналогічної групи більшості соціосуб'єктів, за винятком випадків, передбачених і належним чином компенсаційне врегульованих законом» [135, с. 72].

VII «Базисний конституційний обов'язок держави і державних органів» :

«Базисний обов'язок держави та основну спрямованість діяльності державних органів, гарантом неухильного, однакового та точного виконання якого виступає президент держави та органи прокуратури як права рука цього інституту у забезпеченні повної реальності такої гарантії, становить найбільш ефективне, раціональне та якісне :

1. Пізнання природного (основаного на загальнолюдських цінностях та принципі справедливості) правового статусу (прав, свобод, обов'язків, інтересів) соціосуб'єктів (фізичних чи юридичних осіб або держави чи міждержавних установ) [139, с. 463].

2. Правове визнання природного правового статусу соціосуб'єктів (перетворення природних прав, свобод, обов'язків та інтересів соціосуб'єктів у суб'єктивний правовий статус фізичних та юридичних

О.А. Кириченко

осіб, держави та міждержавної установи, тобто у врегульований певною нормою конкретного правового акта) [139, с. 464; 367, с. 71].

3. Забезпечення належної реалізації названого правового статусу всіх соціосуб'єктів, які постійно або тимчасово проживають на території держави [367, с. 72].

4. Оперативне попередження порушення правового статусу вказаних соціосуб'єктів.

5. Проведення кожної зі стадій подолання кримінальних та інших правопорушень з метою :

5.1. Відновлення порушеного права, свободи, обов'язку та/або інтересу певного соціосуб'єкта за допомогою :

5.1. Відшкодування збитків (шкоди та втраченої вигоди):

5.1.1. Фізичної та/чи матеріальної та/або первинної моральної шкоди та вторинної моральної шкоди.

5.1.2. Втраченої вигоди.

5.2. Іншого відновлення порушеного правового статусу соціосуб'єкта.

5.3. Неминучого притягнення особи, винної у такому порушенні правового статусу певного соціосуб'єкта, до відповідного виду і характеру та належного ступеня суворості юридичної відповідальності» [139, с. 464; 367, с. 72].

При цьому доцільно роз'яснити, що в одній із авторських публікацій [122, с. 253-254] пропонувалася наступна аргументація необхідності поділу моральної шкоди на вказані різновиди та розкриття сутності кожного із різновидів моральної шкоди :

1. Первинної моральної шкоди, що є грошовим чи іншим матеріальним виміром відповідного рівня тих страждань, що потерпілий отримав у зв'язку із заподіянням шкоди його особистим немайновим благам, якими, відповідно до вимог ч. 1 ст. 270 «Види особистих немайнових прав» ЦК України, є право на життя, право на охорону здоров'я, право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, право на свободу та особисту недоторканність, право на недоторканність особистого і сімейного життя, право на повагу до гідності та честі, право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, право на недоторканність житла, право на вільний вибір місця проживання та на свободу пересування, право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості [135, с. 72-73; 387].

2. Вторинної моральної шкоди, що є грошовим чи іншим матеріальним виміром відповідного рівня тих страждань потерпілого, що він поніс у зв'язку заподіянням йому :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

2.1. Фізичної шкоди, тобто тілесного болю, побоїв та/чи тілесних ушкоджень та/або психічних страждань та/чи розладів [135, с. 73].

2.2. Та/або матеріальної (майнової) шкоди.

2.3. Та/або первинної моральної шкоди [135, с. 73].

VIII. «Базисні оперативні та бюрократичні порядки найбільш ефективного, раціонального та якісного попередження порушення та відновлення порушеного правового статусу різних видів соціосуб'єктів» :

«1. Забезпечення належної реалізації базисного конституційного обов'язку держави та основної спрямованості діяльності державних органів покладається на прокурорів та всіх інших державних службовців та на всіх інших соціосуб'єктів, яким держава делегувала повноваження на здійснення певних напрямів суспільної діяльності та/або виробництва матеріальних благ та/чи надання послуг.

Названі соціосуб'єкти зобов'язані на вимогу клієнта (особи, що має намір здійснити певне діяння в межах вказаної або іншої пов'язаної з нею діяльності) безкоштовно надати вичерпну письмову юридичну консультацію з приводу відповідного порядку та/чи особливостей правової регламентації тієї державної або з дозволу держави іншої діяльності, яку вони здійснюють, і меж правомірності при цьому здійснення клієнтом свого діяння.

Якщо внаслідок відмови надати таку консультацію або її неякісності клієнт порушив правовий статус інших соціосуб'єктів, консультант несе відповідного виду, характеру і ступеня суворості юридичну відповідальність, у т. ч. відшкодовує у повному обсязі заподіяні збитки (фізичну та/чи майнову та/або первинну і вторинну моральну шкоду; упущену вигоду) [139, с. 465].

2. Найбільш ефективне, раціональне та якісне оперативне попередження порушення, а у разі порушення – максимально можливе відновлення правового статусу всіх соціосуб'єктів, і неминучого притягнення винної у цьому особи до відповідного виду і характеру належного ступеня суворості юридичної відповідальності здійснюється наступними органами або суб'єктами владних повноважень держави та шляхом реалізації таких порядків :

2.1. В оперативному порядку:

2.1.1. Самим правопорушником, який з моменту усвідомлення того, що його діяння, рішення чи правовий акт може порушити або вже порушив чи порушує правовий статус іншого соціосуб'єкта, зобов'язаний негайно припинити це діяння та/або дію цього рішення чи правового акта та скасувати дане рішення чи правовий акт, усунути

О.А. Кириченко

причини та умови, що сприяли вчиненню цього правопорушення, та максимально можливо відновити правовий статус потерпілого [139, с. 465-466].

2.1.2. Безпосереднім або вищим керівником правопорушника, який зобов'язаний, за наявності викладених у п. 2.1.1 цієї статті обставин, невідкладно вжити вказаних заходів, якщо їх не було здійснено чи було вчинено неналежним чином або не в повному обсязі самим правопорушником чи іншими особами [139, с. 466].

У разі невиконання вказаних дій керівники несуть солідарну із правопорушником юридичну відповідальність.

2.1.3. **Прокуратурою**, яка діє за принципом єдиноначальності, та :

2.1.3.1. **За власної ініціативи** шляхом здійснення нагляду за точним, одноманітним та неухильним дотриманням правових актів будь-якими особами та органами, що знаходяться на території держави, у т.ч. президентом країни, парламентом, урядом, ордиатурою, слідчотурою, судами, публічнотоурою, адвокатурою, виконавчотурою та іншими антиделіктними органами, і подання припису правопорушнику або його безпосередньому чи вищому керівнику невідкладно усунути причини та умови, які сприяли вчиненню правопорушення, припинити незаконне діяння та/або дію протиправного рішення чи правового акта, максимально можливо відновити порушений правовий статус потерпілого, а також порушити відповідне судочинство з метою неминучого притягнення особи, винної у такому порушенні правового статусу потерпілого, до відповідного виду і характеру та належного ступеня суворості юридичної відповідальності та негайного усунення причин та умов, що сприяли вчиненню даного правопорушення, а також із направити матеріали в публічнотуру та адвокатуру для подальшого супроводження у цій справі інтересів відповідно потерпілої та переслідуваної особи [139, с. 466].

2.1.3.2. У разі звернення потерпілого чи в його інтересах іншої особи вручити правопорушнику або його безпосередньому чи вищому керівнику припис із виконанням вимог, вказаних у п. 2.1.3.1 цієї статті [139, с. 467].

2.2. **У бюрократично порядку :**

2.2.1. **Шляхом усного чи письмового звернення потерпілого чи в його інтересах іншої особи до(в) :**

2.2.1.1. **Пряпорорушника або його безпосереднього чи вищого рівня керівнику**, із вимогою виконати невідкладно чи, при наймі, у межах розумного терміну, дії, вказані у п. 2.1 цієї статті.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

2.2.1.2. **Прокуратури**, із виконанням нею вже на підставі даного звернення потерпілого чи в його інтересах іншої особи всіх дій, передбачених п. 2.1.3.1. цієї статті.

2.2.1.3. **Публічнотури**, яка діє за принципом єдиноначальності та отримання працівниками заробітної плати та/або інших благ тільки від держави, та реалізує вказане звернення потерпілого та/або в його інтересах іншої особи шляхом здійснення функції переслідування правопорушника та іншого захисту правового статусу потерпілого у судочинстві відповідного виду у напрямі встановлення об'єктивної істини та вирішення тільки на цій основі антиделіктної справи або надання іншої письмової юридичної допомоги з метою попередження правопорушень із повною юридичною відповідальністю за результати такої допомоги.

2.2.1.4. **Адвокатури**, яка також діє за принципом єдиноначальності та одержання працівниками заробітної плати та/або інших благ тільки від держави, та реалізує звернення переслідуваної особи шляхом здійснення функції захисту її правового статусу в судочинстві відповідного виду у напрямку встановлення об'єктивної істини та дозволу лише на цій основі антиделіктної справи або надання іншої письмової юридичної допомоги з метою попередження правопорушень із повною юридичною відповідальністю за результати такої допомоги [139, с. 467].

2.2.1.5. **Суду як єдиного антиделіктного органу в особі Верховного суду України, а також будь-якої іншої держави**, у складі якого діють Конституційна, Антикримінальна, Адміністративна, Трудова, Де-факто майново-договірна та Де-юре майново-договірна судові палати, що дублюються на рівні обласних і прирівняних до них міських судів, а також шляхом відповідної спеціалізації суддів місцевих судів, і який діє на основі принципів територіальності, спеціалізації та інстанційності таким чином :

2.2.1.5.1. **Місцеві суди**, що забезпечують по першій інстанції конституційне, антикримінальне, адміністративне, трудове, де-факто майново-договірне та де-юре майново-договірне судочинство щодо переслідуваних осіб місцевого та районного рівня [139, с. 468-469].

2.2.1.5.2. **Конституційна, Антикримінальна, Адміністративна, Трудова, Де-факто майново-договірна та Де-юре майново-договірна судові палати обласних та прирівняних до них міських судів** - колегії суддів яких з п'яти суддів є першою інстанцією щодо переслідуваних осіб обласного рівня або по справам суспільного резонансу обласного рівня, а також переглядають у порядку апеляції рішення суддів відповідних спеціалізацій місцевих судів [139, с. 469].

2.2.1.5.3. Конституційна, Антикримінальна, Адміністративна, Трудова, Де-факто майново-договірна та Де-юре майново-договірна судові палати Верховного суду України, а також будь-якої іншої держави - колегії суддів яких із п'яти суддів є першою інстанцією по справам щодо переслідуваних осіб загальнодержавного та вищого рівня або по справам суспільного резонансу загальнодержавного та вищого рівня, а також переглядають у порядку апеляції рішення в якості першої інстанцій відповідних колегій суддів судових палат обласного суду та прирівняних до них міських судів та касаційної інстанції на рішення суддів відповідних спеціалізацій місцевих судів, а об'єднані колегії суддів у складі дев'яти суддів – в якості апеляційної інстанції на рішення колегій суддів цієї ж судової палати, винесених по першій інстанції [139, с. 469-470].

2.2.1.5.4. Велика палата Верховного суду України, а також будь-якої іншої держави, в яку обирається на постійній основі по п'ять суддів від кожної судової палати, та яка є касаційною інстанцією щодо апеляційних рішень об'єднаних колегій судових палат цього суду [139, с. 470].

Остаточними визнаються лише легітимні рішення колегій суддів та інших касаційних інстанцій Верховного суду України, а також будь-якої іншої держави, якими є такі, що ґрунтуються на встановленні такого рівня об'єктивної істини в антиделіктній справі, якого достатньо для його правильного вирішення. При цьому порушення вимог певних норм процедурних кодексів, які не завадили і не могли завадити встановленню за антиделіктною справою вказаного рівня об'єктивної істини, незалежно від тяжкості цих порушень, є підставою не для скасування відповідного остаточного рішення суду, а для притягнення винного суб'єкта владних повноважень до відповідного виду і характеру та належного ступеня суворості юридичної відповідальності, якщо при цьому були відсутні обставини, що виключають антисоціальність даного діяння та/або вину цього суб'єкта владних повноважень [139, с. 471].

3. Будь-яка особа, яка застосовує Основний та/чи конституційний (органічний) та/або поточний закон та/чи підзаконний правовий акт, у разі встановлення нелегітимності певних положень змін чи доповнень до Основного закону, порушення певною нормою конституційного або поточного закону відповідного положення Основного закону чи певною нормою підзаконного правового акта відповідних положень підзаконного акта вищої юридичної сили та/або поточного та/чи конституційного (органічного) закону та/або положень Основного закону, має відмовитися від застосування нелегітимної норми правового акта та безпосередньо застосувати відповідну норму

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

правового акта вищої юридичної сили, а суддя місцевого чи обласного суду і прирівняного до нього міського суду повинен скасувати нелегітимну норму будь-якого підзаконного правового акта відповідного рівня інстанційності, суддя Верховного суду України, а також будь-якої іншої держави – нелегітимну норму будь-якого підзаконного правового акта загальнодержавного рівня або поточного закону, а Велика палата Верховного суду України, а також будь-якої іншої держави - нелегітимне положення або зміни чи доповнення до Основного або конституційного (органічного) закону [139, с. 471-472].

Якщо суди не впоралися із вказаним завданням, то в будь-якому випадку його вирішити покликаний інститут президентства держави у вигляді відповідних повноважень прокуратури або власних повноважень президента держави із притягненням винних осіб до відповідного виду і характеру та належного ступеня суворості юридичної відповідальності [139, с. 472].

4. Потерпілий, який не отримав у розумні строки максимально можливого відновлення його правового статусу та/або притягнення особи, винної у порушенні її правового статусу, до відповідного виду і характеру та належного ступеня суворості юридичної відповідальності, має право на застосування із дотриманням правил пропорційності за умовами інституту крайньої необхідності будь-яких інших, прямо не заборонених законом, засобів впливу на правопорушника та/або суб'єктів владних повноважень, які за його зверненням або інших у його інтересах осіб чи з власної ініціативи не вжили належних заходів, а якщо таке порушення стосується групи (трьох і більше) осіб або невизначеного кола осіб, то застосування такого роду засобів не має жодних юридичних наслідків для потерпілого незалежно від характеру та ступеня тяжкості збитків, заподіяних правопорушнику та/або вказаним суб'єктам владних повноважень застосуванням таких засобів впливу до них [139, с. 472-473].

5. Не тягне за собою жодних юридичних наслідків для потерпілого або для інших осіб, які діяли в його інтересах, заподіяння збитків, незалежно від їх характеру та розміру, також особі чи особам :

5.1. Яка (які) винні у незастосуванні смертної кари до осудної особи, яка вчинила умисне вбивство у стані осудності за обтяжуючих обставин окремо або у складі інших кримінальних правопорушень [139, с. 473].

5.2. У процесі їх групового та/або збройного нападу, навіть, одного нападника, на потерпілого за обставин, які давали йому підстави

О.А. Кириченко

вважати, що метою даного нападу є завдання йому побоїв та/чи заподіяння йому тілесних ушкоджень та/або його вбивство.

5.3. При його (їх) насильницькому (без згоди потерпілого) проникненні в житло або інше приміщення, що належить потерпілому та/чи його родичам та/або близьким особам на праві власності та/чи правомірному володінні.

6. Гарантом дотримання Основного закону, конституційних (органічних) та поточних законів і підзаконних правових актів, а також найбільш ефективного, раціонального та якісного пізнання, визнання, забезпечення та неухильного дотримання та у разі порушення максимально можливого відновлення правового статусу всіх соціосуб'єктів, які постійно або тимчасово перебувають на території України, а також іншої держави, оперативного попередження правопорушень та неухильного притягнення осіб, винних у скоєнні цих правопорушень, до відповідного виду і характеру та належного ступеня суворості юридичної відповідальності є президент відповідної держави, який, виступаючи як особлива наглядова гіпергілка державної влади, що забезпечує в контексті неухильного дотримання принципу верховенства права виконання вказаної задачі за допомогою, насамперед, прокуратури, як його Правої руки, та інших антиделіктних органів, а також із використанням будь-яких інших засобів, прямо не заборонених законом, у т. ч. скасуванням нелегітимних рішень та/або правових актів :

- своїх або попередніх президентів держави, у т. ч. їх підписів під нелегітимними законами, у т. ч. про внесення змін та доповнень до Конституційного кодексу або Кодексу конституційного судочинства України (іншої держави), із накладенням на них вето, наданням вказівок щодо усунення порушень та поверненням до парламенту на повторний розгляд, а щодо змін та доповнень до Конституційного кодексу або Кодексу конституційного судочинства України (іншої держави) - направленням на розгляд Генеральної прокуратури України (іншої держави), яка скасовує такий закон повністю або в частині або дає висновок про конституційність цих змін чи доповнень повністю або у частині; [139, с. 473-474].

- касаційних судів, що реалізується прокуратурою (через явну невідповідність факту існування нелегітимних остаточних судових рішень принципу верховенства права) направленням антиделіктної справи із зауваженнями на розгляд розширеного складу Великої палати Верховного суду України (іншої держави), що формується автоматизованою судовою системою в кількості семи суддів від кожної судової палати, або його розгляду в порядку судочинства у

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

зв'язку із нововиявленими обставинами (що на час винесення рішення ще не існували чи не були відомі суду з об'єктивних причин) або через виняткові обставини (за яких через корупцію та/або непрофесіоналізм тих чи інших суб'єктів владних повноважень не були отримані і належним чином оцінені такі докази, без яких неможливо було встановити такий рівень об'єктивної істини, який був би достатнім для того, щоб прийняти на основі цієї істини правильне остаточне судове рішення).

У разі невирішення чи неналежного вирішення цієї проблеми розширеним складом Великої палати Верховного суду України (іншої держави) або за невідкладних обставин рішення вказаних судових інстанцій переглядаються Генеральною прокуратурою України (іншої держави) або скасовуються самостійно президентом відповідної держави; [139, с. 474].

- будь-яких інших суб'єктів владних повноважень відповідної держави повністю чи у частині, що тягне за собою автоматичне застосування відповідних положень попереднього такого ж правового акта, у разі його відсутності - відповідних положень того правового акта, який раніше регулював ці або аналогічні правовідносини, а за відсутності і такого правового акта – за аналогією положень іншого закону або базисних принципів права [139, с. 474-475].

Виконанням не можуть бути реалізовані нелегітимні рішення або акти правозастосування, на що, як і на чинні нелегітимні діяння будь-яких осіб, а також на нелегітимні діяння, рішення та правові акти суб'єктів владних повноважень, у т.ч. і на нелегітимні остаточні судові рішення будь-якої держави, не поширюються строки загальної чи позовної давності у частині невідворотної необхідності негайного припинення їх дії та скасування повністю або у відповідній частині, зміни та/або доповнення» [139, с. 475].

Остання з авторських інноваційних позицій щодо гострої необхідності негайного скасування навіть остаточного, але незаконного судового рішення прямо підтримана і Європейським судом з прав людини. який у справі Рябих проти Росії акцентував увагу на тому, що перегляд справи не повинен фактично підміняти собою апеляцію, а можливість існування двох точок зору на один предмет не є підставою для нового розгляду. Винятки з цього принципу можуть мати місце лише за наявності підстав, зумовлених обставинами важливого та вимушеного характеру (див. *mutatis mutandis*, *Ryabykh v. Russia*), заява N 52854/99, п. 52, ECHR 2003-X) [330].

О.А. Кириченко

У той же час, як вже підкреслювалося, рішенням Конституційного суду України у справі за конституційним поданням 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 375 Кримінального кодексу України від 11 червня 2020 р. склад вказаного кримінального правопорушення «Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови» визнаний неконституційним, оскільки додатково було підкреслене, що «у Рекомендації, з посиланням на статтю 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, зазначено, що «метою забезпечення незалежності судової влади є гарантування кожній особі основоположного права на розгляд справи справедливим судом лише на законній підставі та без будь-якого стороннього впливу» (§ 3 додатка до Рекомендації). Встановлення кримінальної відповідальності за постановлення «завідомо неправосудного» судового рішення створює ризики та можливості для впливу на суддів внаслідок нечіткості та неоднозначності диспозиції статті 375 Кодексу» [335].

Таким чином, має місце корпоративна відверте корупційна власне суддівська солідарність, що вказаним юридичне некомпетентним рішенням так званого Конституційного суду України шляхом словесної схоластики визнали будь-яке остаточне суддівське рішення задалегідь лише легітимним, що в межах, зокрема, власне кримінального, а не антикримінального судочинства дозволяє вищій судовій інстанції своїм рішення прикрити будь-яке завідомо неправосудне суддівське рішення, як це вже неодноразово доводилося на основі загальновідомого харківського дорожньо-транспортного діяння, в результаті якого загинуло шість і травмовано ще п'ять пішоходів, сутність чого і правильна кваліфікація дій учасників були висвітлені у цілій низці публікацій представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра [110, с. 12-17; 111, с. 74-78; 118, с. 8-12; 119, с. 69-73; 123, с. 9-12; 128, с. 47-68; 129, с. 69-92; 132, с. 286-303; 135, с. 55-56; 196, с. 94-98; та ін.]; за так званою «суддівською канабіс-теорією» у частині, принаймні, юридичне некомпетентної ретроспективної кваліфікації триваючих та триваючих продовжуваних кримінальних правопорушень [155, с. 11-13; 156, с. 766-770; 157, с. 5-19; 159, с. 13-14; та ін.]; та ін.

IX «Сутність погіршення правового статусу соціосуб'єктів» :

«Погіршенням правового статусу соціосуб'єктів є :

1. Звуження існуючого змісту та/або обсягу прав та/чи свобод та/або інтересів фізичних та/чи юридичних осіб або незбалансоване розширення змісту та/чи обсягу їх обов'язків [132, с. 174].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

2. Розширення існуючого змісту та/або обсягу прав, свобод та/чи інтересів держави та/чи міждержавних утворень або незбалансоване звуження змісту та/або обсягу їх обов'язків.

Не є погіршенням або покращенням правового статусу фізичних та/чи юридичних осіб розширення існуючого змісту та/або обсягу обов'язків фізичних та/чи юридичних осіб або звуження змісту та/чи обсягу обов'язків держави та/чи міждержавних утворень, що збалансовано відповідним розширенням змісту та/або обсягу прав, свобод та/чи інтересів фізичних та/або юридичних осіб» [132, с. 175: 135, с. 79].

Х «Найвищі соціальні цінності і межі їх порушення при наявності тільки певних виняткових обставин» :

«В державі визнаються **найвищими соціальними цінностями** наступні базисні прояви правового статусу людини з таким вичерпним переліком обставин, за наявності яких тільки і можливо їх порушення :

1. **Життя людини**, якого він може бути позбавлений лише на підставі :

1.1. Обвинувального вироку суду, що вступив в законну силу, за вчинення окремо або в складі іншого кримінального правопорушення умисного вбивства при обтяжуючих обставинах, розкрадання будь-яким способом майна в особливо великих розмірах (що в шість і більше разів перевищує місячний дохід потерпілого фізичної особи, а щодо державного майна - в дванадцять і більше разів середньомісячну заробітну плату, коли при триваючому розкраданні враховується найменший розмір місячного доходу потерпілого фізичної особи або середньомісячної заробітної плати) та за отримання хабара в особливо великих розмірах (що визначається аналогічно, в залежності від того, у вигляді грошей та/чи іншого майна фізичної або юридичної особи хабар отримано) [135, с. 79-80].

1.2. Обставин, вказаних у п. 4 і п. 5 статті VIII цього кодексу.

1.3. Обставин припинення втечі особи, законно затриманої чи позбавленої свободи [132, с. 175-176; 135, с. 80].

1.4. Обставин припинення втечі особи, яка вчинила повний склад чи замах на розкрадання майна, окремо чи в складі інших кримінальних правопорушень, умисне заподіяння тілесних ушкоджень або вбивство людини чи збройний напад із будь-якою метою на фізичну особу чи будь-який інший об'єкт, в процесі затримання даної особи при вчиненні вказаного кримінального правопорушення або відразу після його вчинення чи в будь-який інший в ситуації, що

О.А. Кириченко

виключає сумніви щодо того, що вказане кримінальне правопорушення вчинено саме цією особою [132, с. 176].

2. **Здоров'я людини**, якій допускається заподіяння тілесних ушкоджень тільки при обставинах, вказаних в п. п. 1.2-1.4 цієї статті.

3. **Честь, гідність, безпека і недоторканність людини**, порушення яких допускається тільки в контексті обставин, вказаних у п. 1 цієї статті, і лише в тій мірі, що необхідна для досягнення тільки вказаної в цьому ж пункті цілі, а також якщо порушення вказаних цінностей становить сутність належного ступеня карально-виховної юридичної відповідальності, що призначена та/чи застосована відповідними державними органами чи іншими суб'єктами, яким такі повноваження делеговані певним положенням закону, з метою подолання антисоціальної девіантної поведінки певної особи, її покарання і перевиховання, реалізації супутньої і відновлювальної юридичної відповідальності.

4. **Недоторканність житла та/або іншого його законного володіння та/чи майна людини**, порушення чого допускається тільки в контексті обставин, вказаних у п. 3 цієї статті, а також з метою проведення отримуючих слідчих дій по антикримінальній справі, забезпечення у цій справі відшкодування збитків та/чи конфіскації майна, в інтересах суспільної безпеки та/або порятунку життя, здоров'я та/чи майна іншої людини та/або майна юридичної особи» [132, с. 176; 135, с. 80].

ХІ «П'ять ступенів неприпустимості погіршення змісту та/або обсягу правового статусу соціосуб'єктів» :

«Неприпустимість при прийнятті нових правових актів або внесення в них змін чи доповнень погіршення змісту та/або обсягу правового статусу соціосуб'єктів будується на визнання в Україні та неухильному дотриманні принципу верховенства права і має наступні ступені захисту :

1. **Перший ступінь абсолютної неприпустимості погіршення змісту та/або обсягу тих проявів правового статусу людини, що відносяться до категорії найвищих соціальних цінностей**, сутність якого полягає в тому, що ні за яких, навіть інших виняткових, обставин не допускається при прийнятті правових актів або внесенні в них змін чи доповнень, в т. ч. і в Конституційний кодекс України, додаткове погіршення змісту та/або обсягу тих проявів правового статусу людини, що визнані статтею Х Конституційного кодексу України в нашій державі найвищими соціальними цінностями із встановленням вичерпного переліку виняткових обставин, за наявності яких тільки і можливо таке погіршення [134, с. 60; 135, с. 80-81].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

2. Другий ступінь абсолютної неприпустимості погіршення змісту та/або обсягу правового статусу соціосуб'єктів у порівнянні із відповідними правовідносинами згідно правовому акту вищої юридичної сили, сутність якого полягає в тому, що ні за яких, навіть виняткових, обставин не допускається при прийнятті правових актів або внесення в них змін чи доповнень додаткове погіршення змісту та/або обсягу правового статусу людини у порівнянні із відповідними правовідносинами згідно правовому акту вищої юридичної сили, тобто певних їх положень та/або змін та/чи доповнень до них :

- будь-якого закону у порівнянні із відповідними положеннями Конституційного кодексу України [134, с. 61];

- будь-якого підзаконного правового акту у порівнянні із відповідними положеннями певного закону та/або Конституційного кодексу України;

- підзаконного правового акта певного суб'єкта владних повноважень у порівнянні із відповідними положеннями підзаконного правового акта суб'єкта владних повноважень вищого рівня та/або певного закону та/чи Конституційного кодексу України [133, с. 15];

- будь-яких поточних рішень певного суб'єкта владних повноважень у порівнянні із відповідними положеннями підзаконного правового акта, прийнятого цим же суб'єктом владних повноважень, та/або підзаконного правового акта суб'єкта владних повноважень вищого рівня та/чи певного закону та/або Конституційного кодексу України [133, с. 16].

Згода на обов'язковість для України певних положень міжнародного правового акта, що суперечать відповідним положенням Конституційного кодексу України, здійснюється парламентом тільки одночасно із процедурою внесення таких змін та/або доповнень до Конституційного кодексу України, що вже у повній мірі узгоджуються із положеннями міжнародного правового акта і разом з цим не звужують у порівнянні із попередньою редакцією Конституційного кодексу України зміст та/або обсяг правового статусу відповідних соціосуб'єктів.

Невиконання чи неналежне виконання або виконання не в повному обсязі вказаних вимог не поширює на українських соціосуб'єктів дію ратифікованих парламентом відповідних положень Міжнародного правового акта [135, с. 81].

3. Третій ступінь відносної неприпустимості при звичайних обставинах погіршення змісту та/або обсягу правового статусу соціосуб'єктів, сутність реалізації якого полягає в тому, що при відсутності належним чином обґрунтованих виняткових обставин не

О.А. Кириченко

допускається при прийнятті правових актів або внесення в них змін та/чи доповнень погіршення змісту та/або обсягу правового статусу фізичних та/чи юридичних осіб, держави та/або міждержавних утворень [134, с. 61; 135, с. 82].

4. Четвертий ступінь допустимості лише виняткового і тільки тимчасового погіршення змісту та/або обсягу тих проявів правового статусу соціосуб'єктів, що не відносяться до категорії найвищих соціальних цінностей, сутність якого полягає в тому, що в разі обґрунтування парламентом наявності належних виняткових обставин допускається при прийнятті правових актів або внесення в них змін або доповнень, в т. ч. в Конституційний кодекс України, погіршення змісту та/або обсягу правового статусу фізичних та/чи юридичних осіб та/або держави та/чи міждержавного утворення із обов'язковим зазначенням на тимчасовість такого погіршення і на його обов'язкове послаблення або взагалі припинення дії в міру відповідного послаблення або припинення дії вказаних виняткових обставин [134, с. 61-62].

У разі своєчасного невнесення змін до правового акту або в раніше внесених до нього змін та/або доповнень, в т. ч. в Конституційний кодекс України, що відповідним чином послаблюють або припиняють дію такого погіршення, всі соціосуб'єкти повинні застосовувати первинну редакцію правового регулювання відповідних правовідносин, а будь-який суддя Верховного суду України зобов'язаний невідкладно за своєю ініціативою та/або інших соціосуб'єктів обґрунтувати фактичну відсутність послаблення чи припинення дії відповідних виняткових обставин або скасувати відповідне положення правового акту або змін та/чи доповнень до нього, в т. ч. в Конституційний кодекс України, що лише виключно і тільки тимчасово погіршувало за наявності певних виняткових обставин зміст та/або обсяг правового статусу тих чи інших соціосуб'єктів [133, с. 16-17; 134, с. 62; 135, с. 82].

5. П'ятий ступінь абсолютної неприпустимості зворотної дії погіршення змісту та/або обсягу правового статусу соціосуб'єктів, сутність реалізації якого полягає в тому, що навіть в разі обґрунтування наявності належних виняткових обставин і необхідності внаслідок цього тимчасового погіршення змісту та/або обсягу правового статусу фізичних та/чи юридичних осіб та/або держави та/чи міждержавного утворення при прийнятті правових актів або внесенні до них змін та/чи доповнень, в т. ч. в Конституційний кодекс України, забороняється, т. ч. і за наявності цих чи будь-яких інших виняткових обставин, зворотна дія таких погіршувачих зміст та/або обсяг правового статусу певних соціосуб'єктів правових актів

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

або внесених в них змін та/чи доповнень, в т. ч. і в Конституційний кодекс України, тобто поширення їх дії на відповідні вже розпочаті і триваючі між цими соціосуб'єктами правовідносини [133, с. 17; 135, с. 82-83].

Таке незаконне поширення дії цих норм правових актів не тягне за собою жодних юридичних наслідків і повинні бути застосовані норми правового акту або змін чи доповнень до нього, в т. ч. в Конституційний кодекс України, що існували на момент початку відповідних правовідносин, а прокуратура за власною ініціативою або інших осіб повинна порушити відносно осіб, винних у такому незаконному поширенні, судочинство з притягнення їх до відповідного виду, характеру і ступеня тяжкості юридичної відповідальності» [133, с. 17; 134, с. 62; 135, с. 83].

ХП «Сутність і вичерпний перелік загальноправових обставин, що виключають антисоціальність діяння» :

«Передбачені Особливою частиною Антикримінального, Адміністративного, Трудового, Де-факто майново-договірного або Де-юре майново-договірного кодексу України (а рівно іншої держави світу) діяння втрачають свою антисоціальність і перетворюються в правомірні суспільно корисні діяння за наявності таких обставин, як заподіяння збитків (шкоди та упущеної вигоди) при (внаслідок) :

- 1) конкуренції норм права [132, с. 179-180];
- 2) короткочасній конкуренції правових статусів різних соціосуб'єктів [132, с. 180];
- 3) необхідній обороні;
- 4) крайній необхідності;
- 5) виправданому ризику;
- 6) затриманні особи, яка вчинила правопорушення;
- 7) психічному або фізичному впливі;
- 8) виконанні законного наказу чи розпорядження;
- 9) здійсненні спеціального завдання із попередження, виявлення, припинення і розкриття організованої групи правопорушників» [132, с. 180].

Після викладу вказаного переліку обставин, що виключають антисоціальність діяння, має бути приведені визначення сутності, підстав та меж дії кожного із таких обставин в контексті подолання конкретного виду правопорушення [132, с. 181; 135, с. 83].

ХІІІ «Сутність і перелік загальноправових обставин, що виключають або пом'якшують чи обтяжують вину особи, яка вчинила антисоціальне діяння» :

О.А. Кириченко

1) обставини, що виключають вину особи, яка вчинила антисоціальне діяння :

1.1) паранещасний випадок (при заподіянні діянням істотних і більших збитків) або параказус (в разі заподіяння діянням менш, ніж істотні, збитки);

1.2) неосудність;

1.3) обмежена осудність [135, с. 83];

1.4) юридична та фактична помилка [135, с. 84];

1.5) уявна обставина, що виключає антисоціальність діяння;

2) обставини, що пом'якшують вину особи, яка вчинила антисоціальне діяння : (приблизний перелік такого роду обставин);

3) обставини, що обтяжують вину особи, яка вчинила антисоціальне діяння : (вичерпний перелік такого роду обставин)» [132, с. 181; 135, с. 84].

Після викладу даного переліку обставин, що виключають або пом'якшують чи обтяжують вину особи, яка вчинила антисоціальне діяння, має бути розкрита сутність кожного з названих обставин [132, с. 181; 135, с. 84].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янов В. Нова доктрина українського адміністративного права. Концептуальні позиції. *Право України*. 2006. № 5. С. 11–17. URL : https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/Averianov11.pdf

2. Автомобиль Зайцевой двигался со скоростью 102 км/час, - автомеханик. *LB.ua* : веб-сайт. URL : https://lb.ua/society/2018/07/03/401928_avtomobil_zaytsevoy_dvigalsya_s_o.html

3. Адміністративне право : навч. посібник для здобувачів вищ. освіти / Ю.П. Битяк, І.М. Балакарєва, М.І. Белікова та ін.; за заг. ред. В.М. Гаращука та Р.В. Шаповала. Харків : Право, 2023. 277 с. URL : https://library.nlu.edu.ua/images/files/np_AP-2023.pdf

4. Айзенк Г.Дж. Узнай свой собственный коэффициент интеллекта : монография / пер. с англ. Н. А. Журавлева; ред. пер. И.Б. Котляр. Ай Кью, 1996. 160 с.

5. Беляева Н., Булл Т., Голдбергер Д. и др. Руководящие принципы по свободе мирных собраний. Изд. 2-е. Варшава : Бюро ОБСЕ по демократическим институтам и правам человека (БДИПЧ), 2011. 195 с. URL : <https://www.osce.org/files/f/documents/d/6/83237.pdf>

6. Берназюк Я. Міжнародні стандарти участі прокурора у судовому провадженні поза межами кримінального процесу. *Судебно-юридическая газета*. 11:30. 11 червня 2020 р. Блог : веб-сайт. URL : <https://bit.ly/2UuFsmk>

7. Блінкен : реформам та боротьбі з корупцією в Україні протидіють і Росія, і олігархи. Четвер, 6 травня 2021, 12:49. *Європейська права. Міжнародна безпека та євроінтеграція України* : веб-сайт. URL : <https://www.eurointegration.com.ua/news/2021/05/6/7122884/>

8. Богущкий П.П. Військове право у системі права України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / П.П. Богущкий; Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2009. 23 с.

9. Боксгорн А.В. Розвиток інноваційних редакцій тринадцяти статей перспективного Конституційного кодексу України у частині забезпечення дотримання і максимально можливого відновлення правового статусу громадян. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. бази : HeinOnline. 2022. № 98. С. 21-34. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2022/05/bokshorn_98.pdf

О.А. Кириченко

10. Березовенко Л.С., Ткач В.О., Яновська С.М. Розвиток тринадцяти інноваційних редакцій перспективного Конституційного кодексу з найбільш ефективного, раціонального та якісного пізнання, визнання, забезпечення, попередження порушення та відновлення правового статусу соціосуб'єктів і невідворотного притягнення правопорушника до юридичної відповідальності: частина 1. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. бази: HeinOnline. 2023. № 116. С. 11-21. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2023/11/berezovenko_tkach_yanovska_116.pdf

11. Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння та значення сутності та співвідношення завідомо і незавідомо достовірних і недостовірних відомостей у медіапросторі. *Студентські наукові дискусії поза форматом*: матеріали IX Міжнарод. конфер., 27 травня 2022 р. Івано-Франківськ: Ун-т Короля Данила, 2022. С. 38-42. URL: <https://ukd.edu.ua/naukovi-konferencii>

12. Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння сутності та значимості достовірних і недостовірних відомостей в юридичному і журналістському доказуванні. *Актуальні питання у сучасній науці. Серія «Історія», Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка»*: журнал. 2022. No 1(1) 2022. С. 241-253. URL: file:///C:/Users/IntelX4/Desktop/Downloads/%D0%90%D0%BA%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D0%BF%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B2%20%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D1%96%D0%B9%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D1%86%D1%96_1_1_2022.pdf

13. Бондаренко І.В. Значення інноваційного розуміння сутності достовірних відомостей для забезпечення легітимності масмедійної діяльності і медіабезпеки в територіальних громадах в умовах воєнного стану. *Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 9 червня 2022 р., Миколаїв - с. Коблеве. Миколаїв: МНАУ, 2022. С. 17-19. URL: <https://www.mnau.edu.ua/nauk-rob/ndv/nauk-prof-konf/>

14. Бондаренко І.В. Інноваційні конституційні основи забезпечення дотримання та відновлення правового статусу громадян у контексті розвитку євроінтеграційних процесів: частина 2. *Нове українське право*. Вип. 6. Том 1. 2022. С. 38-42. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/issue/view/11/11>

15. Бондаренко І.В. та ін. «Медіасвіт: як стати його частиною?» Презентація власних журналістських проєктів здобувачів вищої освіти кафедри журналістики та філології у сфері телевізійної, іміджевої,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

трансмедійної, фактчекінгової, політичної комунікацій. 18 май 2022 г. в 22:46. Страничка «Міжнародний Класичний Університет» в Facebook. URL :

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=1046471082636527&set=a.118357868781191>

16. Бондаренко І.В., Небраща О.І. Стилий виклад інноваційного розуміння сутності та меж використання достовірних і недостовірних відомостей в юридичному або журналістському доказуванні чи публічній дискусії. *Сучасні аспекти модернізації науки : стан, проблеми, тенденції розвитку* : матеріали XXVII Міжнар. наук.-практ. конфер., м. Ліон (Франція), 7 грудня 2022 р. / за ред. І.В. Харченко, Є.О. Романенка. Київ : ГО «ВАДНД», Вид. група «Наукові перспективи», 2022. С. 128-133. URL : <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-27.pdf>

17. Бондаренко І.В., Склярів М.В. Сутність журналістики юриспруденції та журналістської галузі права за інноваційною класифікацією юридичних наук у контексті їхніх базисних основних гіпергрупових завдань. *Сучасні аспекти модернізації науки : стан, проблеми, тенденції розвитку* : матеріали XXVIII Міжнар. наук.-практ. конфер., м. Лімасол (Кіпр), 7 січня 2023 р. / за ред. І.В. Жукова, Є.О. Романенка. Київ : ГО «ВАДНД», Вид. група «Наукові перспективи», 2023. С. 95-100. URL : <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-28.pdf>

18. Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння сутності, співвідношення та меж оприлюднення достовірних і недостовірних відомостей у контексті стратегії деокупаційних та реінтеграційних процесів. *Крим – це Україна : стратегія деокупації та реінтеграції* : матеріали Міжнарод. наук.-практ. круглого столу, 24 лютого 2023 р. Одеса : Вид-во «Юридика», 2023. С. 24-29.

19. Бондаренко И.В. Основы использования достоверных и недостоверных сведений в юридическом либо журналистском расследовании или в публичной дискуссии : учеб. пособие / под ред. А.А. Кириченко. Киев : Издатель Назаров О. А., 2023. 2340 с. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a>

20. Бондаренко И.В. Основы понимания и легитимного использования достоверных и недостоверных сведений в юридическом либо журналистском расследовании или в публичной дискуссии : монография / под ред. А.А. Кириченко. Киев : Издатель

О.А. Кириченко

Назаров О. А., 2023. 2364 с. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a>

21. Бондаренко І.В. та ін. Онлайн-тренінг «дім фейків : розбери дезу на цеглини» 10-11 листопада. Журналісти Університету імені Пилипа Орлика, відвідали дводенний онлайн-тренінг від Академії Української преси, який пролетів так швидко, але надзвичайно цікаво та пізнавально, що аж не хотілось завершення ... 14 ноябрь 2022 г. в 12:13. *Страничка «Инна Бондаренко» в Facebook.* URL : <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1346507736121988&set=pcb.1346508296121932>

22. Бондаренко І.В. Кримінологічне значення інноваційного розуміння сутності, співвідношення та меж легітимного оприлюднення завідомо і незавідомо недостовірних відомостей у публічній дискусії. *Omul, criminologia, știința, conferința științifică internațională* (2; 2023; Chișinău). Omul, criminologia, știința : Conferința științifică internațională, ediția a 2-a, Chișinău, 24 martie 2023: Culegerea comunicărilor/coordonatorii ediției : Avornic Gheorghe et al.; comitet științific : Bujor Valeriu (președinte) et al. Chișinău : Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată, 2023. С. 748-751. URL : https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/culegerea_24.03.23.pdf

23. Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння сутності, співвідношення та легітимного порядку оприлюднення достовірних і недостовірних відомостей у процесі steam-освіти, науки і діяльності. *Steam-освіта : від теорії до практики* : матеріали Всеукр. міжгалуз. наук.-практ. онлайн-конференції, 24 березня 2023 р. Київ : Ін-тут обдар. дитини НАПН України, 2023. С. 620-627. URL : https://iod.gov.ua/content/events/40/krugliy-stil-steam-osvita-vid-teoriyi-do-praktiki_publications.pdf?1682928086.9243

24. Бондаренко І.В. Основи інноваційного розуміння сутності, видового поділу та меж легітимного оприлюднення достовірних і недостовірних відомостей в юридичному, журналістському чи іншому масмедійному доказуванні або у публічній дискусії. *Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених* : збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конфер. до Дня науки та 30-річчя Національної академії правових наук України (м. Київ, 18 травня 2023 р.). Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. С. 58-62.

25. Бондаренко І.В. Мій червоний диплом. 2 жовтня 2023 р. 15:04. *Сторінка «Инна Бондаренко» в Facebook.* URL :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

<https://www.facebook.com/photo?fbid=2108967876125009&set=pcb.2108968629458267>

26. Велика Палата ВС : суди не повинні застосовувати положення нормативно-правових актів, які не відповідають Конституції та законам України, незалежно від того, чи оскаржувались такі акти в судовому порядку та чи є вони чинними на момент розгляду справи. *Constitutionalist : веб-сайт*. URL : <https://constitutionalist.com.ua/velyka-palata-vs-sudy-ne-povynni-zastosovuvaty-polozhennia-normatyvno-pravovykh-aktiv-iaki-ne-vidpovidaiut-konstytutsii-ta-zakonam-ukrainy-nezalezhno-vid-toho-chy-oskarzhuvalys-taki-akty-v-sudovomu-po/>

27. Венедіктова внесла до ЄРДР відомості щодо можливих протиправних дій Порошенка під час призначення суддів Верховного Суду. 15:20 08.04.2020. *Интер-факс-України. Інформаційне агентство : веб-сайт*. URL : <https://ua.interfax.com.ua/news/general/653257.html>

28. Верховенство права. Доповідь, схвалена Європейською Комісією «За демократію через право» (Венеціанською Комісією) на 86-му пленарному засіданні. Венеція. 25 – 26 березня 2011 р. URL : [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev2-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev2-ukr)

29. Виноградов А. К., Кириченко А. А. Вторая вариация новой доктрины ступенчатого сущностного видового деления юридической ответственности. *Перші Миколаївські юридичні дискусії* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Зб. наук. ст. / уклад. Є. В. Валькова, І. М. Дмитрук, С. В. Лосич, С. А. Матвієнко; за ред. В. М. Бесчастного, О. А. Кириченка, В. М. Поперечного. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 56-62. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

30. Виправно-трудове право. *Википедія. Свободная энциклопедия : веб-сайт*. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B8%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%BE-%D1%82%D1%80%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B5_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE

31. Виправно-трудовий кодекс України : від 23 грудня 1970 р., № 3325-VII, із змінами згідно із законом від 15 травня 2003 р. № 743-IV (743-15), ВВР, 2003, № 29, ст. 233, втратив чинність згідно із Кодексом від 11 липня 2003 р. № 1129-IV (1129-15), ВВР, 2004, № 3-4, ст. 21. *Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт*. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3325-07>

32. Вирок Дарницького районного суду м. Києва від 15 травня 2023 р.: справа № 753/4464/23, провадження № 1-кп/753/1256/23.

О.А. Кириченко

Єдиний державний реєстр судових рішень : веб-сайт. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110853164>

33. Вирок Костопільського районного суду Рівненської області від 5 квітня 2023 р. по справі № 564/728/23 про засудження ОСОБА_4 за ч. 5 ст. 407 КК України. *Єдиний державний реєстр судових рішень : веб-сайт.* URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110034267>

34. Вирок Тернопільського міськрайонного суду у Тернопільській області від 14 березня 2023 р. по справі № 607/1293/23 про засудження ОСОБА_4 за ч. 4 ст. 407 КК України. *Єдиний державний реєстр судових рішень : веб-сайт.* URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109615235>

35. Висновок N 190 (1995) Парламентської Асамблеї Ради Європи щодо заявки України на вступ до Ради Європи від 26 вересня 1995 р. *Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт.* URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_590#Text

36. Висновок Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанська комісія) щодо проекту закону України «Про прокуратуру» № 539/2009 від 12-13 червня 2009 р. [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2009\)048-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2009)048-ukr)

37. Гаррі Каспаров. *24smi : Веб-сайт.* URL : <https://24smi.org/celebrity/1062-garri-kasparov.html>

38. Голова Громадської ради міжнародних експертів сер Ентоні Хупер про конкурс до Вищого антикорупційного суду. *Вища кваліфікаційна комісія суддів України : офіційний веб-сайт.* URL : <https://vkksu.gov.ua/ua/news/golowa-gromadskoi-radi-miznarodnich-iekspiertiw-sier-ientoni-chupier-pro-konkurs-do-wishtchogo-antikorupcijnogo-sudu>

39. Голунский С.А., Строгович М.С. Теория государства и права : учебник. Юрид. изд-во НКЮ СССР, 1940. 302 с. URL : https://docs.google.com/document/d/1urVwp5Ie_NzRFmxHmrToV9176RU4WOHDeBLNSt7SyXI/edit

40. Горох О.П. Аналіз судової практики застосування зворотної дії закону про кримінальну відповідальність у часі та ін. *Практика застосування Верховним Судом України положень Загальної частини Кримінального кодексу України* / за заг. ред. А.А. Музики. Київ : «Центр учб. літ.», 2017. С. 14-103.

41. Господарський процесуальний кодекс України : закон України від 6 листопада 1991 р. № 1798-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 6, ст. 56, зі змінами згідно закону № 3302-IX від 9 серпня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт.* URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

42. Гросс Г. Руководство для судебных следователей как система криминалистики / пер. с нем., 4-е изд. Л. Дудкин, Б. Зиллер. Тип. Москва : Меркушева, 1908. 1040 с.

43. Грудинин И.А. Средства доказывания в уголовном судопроизводстве: система, содержание, гносеологические аспекты : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец.: «Уголовный процесс, криминалистика; оперативно-розыскная деятельность»; Уральская государственная юридическая академия. Екатеринбург, 2012. 27 с. URL : [file:///C:/Users/intel/Downloads/autoref-sredstva-dokazyvaniya-v-ugolovnom-sudoproizvodstve%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/intel/Downloads/autoref-sredstva-dokazyvaniya-v-ugolovnom-sudoproizvodstve%20(1).pdf)

44. Дайджест судової практики Великої палати Верховного суду (рішення внесені до ЄДРСР за період з 1.12.2019 р. по 31.12.20219 р.). Київ : ВС, 2019. 70 с. URL : https://su.arbitr.gov.ua/userfiles/media/Didgest_8.pdf

45. Дарвин Ч. Уверенность чаще порождается невежеством, нежели знанием. *Socratify.net* : веб-сайт. URL : <https://socratify.net/quotes/charlz-darvin/255615>

46. Двухдневный (шестичасовой - 3:03:38+2:58:50) вебинар по подготовке кандидатов на должности судей к абстрактно-логическому и вербально-логическому тестированию в Facebook на платформе Zoom. URL : <https://drive.google.com/drive/folders/1MR58RK8mKCwGqBLtkBUzMYWi8bhv4xIb?usp=sharing>

47. Детинич Г. Как Билл Гейтс собирается чипировать человечество, и почему у него ничего не получится. 14 мая 2020. *3dnews* : веб-сайт. URL : <https://3dnews.ru/1010614/kak-bill-geyts-sobiraetsya-chipirovat-chelovechestvo-i-pochemu-u-nego-nichego-ne-poluchitsya>

48. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; ред. кол. : Ю.В. Ковбасюк (голова), К.О. Ващенко (заст. голови), Ю.П. Сурмін (заст. голови) та ін. Київ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. URL : <https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/02/DERZHAVNE-UPRAVLINNYA-2012.pdf>

49. Дигесты Юстиниана. Книги 1-25, 46. *Vostlit.info* : веб-сайт. URL : http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Byzanz/VI/520-540/Digestae_Just/

50. Директива Європейського Парламенту та Ради Європи 2010/13/ЄС від 10 березня 2010 року про узгодження певних положень, визначених законами, підзаконними актами та адміністративними положеннями у державах-членах стосовно надання аудіовізуальних медіа послуг (Директива про аудіовізуальні медіа послуги) (кодифікована версія) (текст застосовується в ЄЗ). *Центр*

О.А. Кириченко

демократії та верховенства права : веб-сайт. URL : <https://cedem.org.ua/library/dyrektyva-yevropejskogo-parlamentu-ta-rady-yees-2010-13/>

51. Дисциплінарний статут Збройних Сил України : закон України від 24 березня 1999 р., № 551-XIV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 22-33, ст. 197, зі змінами згідно із законом України № 3088-IX від 2 травня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#Text>

52. Дисциплінарний статут Національної поліції України. Затв. законом України від 15 березня 2018 р., № 2337-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 29, ст. 233, із змінами, згідно із законом № 2849-IX від 13 грудня 2022 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>

53. Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ : закон України від 22 лютого 2006 р., № 3460-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 29, ст. 245, зі змінами згідно із законом України від 17 червня 2020 р., № 720-IX. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-15#Text>

54. Дисциплінарний статут служби цивільного захисту : закон України від 5 березня 2009 р., № 1068-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2009, № 29, ст. 398, зі змінами згідно із законом України № 2379-IX від 8 липня 2022 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1068-17#Text>

55. Добір на зайняття вакантної посади прокурора в Офісі Генерального прокурора 2020 року. *Офіс Генерального прокурора : веб-сайт.* URL : <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/dobir-na-zajnyattya-vakantnoyi-posadi-prokurora-v-ofisi-generalnogo-prokurora-2020-roku>

56. Єврокомісар назвала «дуже прозорим» призначення суддів Антикорсуду. Понеділок, 15 квітня 2019, 17:29. *Європейська правда. Міжнародна безпека та євроінтеграція України : веб-сайт.* <https://www.eurointegration.com.ua/news/2019/04/15/7095207/>

57. Європейська конвенція про транскордонне телебачення. Ратиф. із заявою та застереженням законом № 687-VI (687-17) від 17 грудня 2008 р., зі змінами, внесеними Протоколом від 9 вересня 1998 р. (994_090) *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_444#Text

58. Загальна декларація прав людини (рос/укр). Прийнята і проголошена в резолюції 217 А (III) Генеральної Асамблеї від 10 грудня 1948 р. *Zakon.rada.gov.ua* : URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015

59. Заместитель Генпрокурора Виктор Чумак : Наиболее привлекательными кандидатами были бы молодые успешные

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

адвокаты. 20 января 2020 г. *Закон и бизнес : веб-сайт.* URL : https://zib.com.ua/ru/141090-naibolee_privlekatelnimi_kandidatami_bili_bi_molodie_ushpeshn.html

60. Запобігання та боротьба з сексизмом. Рекомендації CM/Rec(2019)1 Комітету міністрів Ради Європи від 27 березня 2019 р. URL : <https://rm.coe.int/cm-rec-2019-1-on-preventing-and-combating-sexism-ukr/1680968561>

61. Затверджено рейтинг кандидатів за результатами проходження першого етапу добору кандидатами на вакантні посади прокурора в Офісі Генерального прокурора 21.02.2020. *Офіс Генерального прокурора : веб-сайт.* URL : https://www.gp.gov.ua/ua/news?_m=publications&_t=rec&id=267765&fp=350

62. Затверджено рейтинг кандидатів за результатами проходження другого етапу добору кандидатами на вакантні посади прокурора в Офісі Генерального прокурора. 27.02.2020. *Офіс Генерального прокурора : веб-сайт.* URL : https://www.gp.gov.ua/ua/news?_m=publications&_t=rec&id=268128&fp=300

63. Затверджено рейтинг кандидатів за результатами проходження першого етапу добору кандидатами на вакантні посади прокурора в Офісі Генерального прокурора. 01.09.2020. *Офіс Генерального прокурора : веб-сайт.* URL : https://www.gp.gov.ua/ua/news?_m=publications&_t=rec&id=279623&fp=50

64. Затверджено рейтинг кандидатів за результатами проходження другого етапу добору на вакантні посади прокурора в Офісі Генерального прокурора (ОНОВЛЕНО). 11.09.2020. *Офіс Генерального прокурора : веб-сайт.* URL : https://www.gp.gov.ua/ua/news?_m=publications&_t=rec&id=280141&fp=20

65. Затверджено тестові запитання для конкурсу до Верховного Суду. *Вища кваліфікаційна комісія суддів України : офіційний веб-сайт.* URL : <https://www.vkksu.gov.ua/ua/news/zatwierdzieno-tiestowi-zapitannia-dlia-konkursu-do-wierchownoho-sudu/>

66. Заява ВККСУ щодо проведення кваліфікаційного іспиту 09.07.2024. *Вища кваліфікаційна комісія суддів України : офіційний веб-сайт.* URL : <https://vkksu.gov.ua/news/zayava-vkksu-shchodo-provedennya-kvalifikaciynogo-ispitu-09072024>

67. Здирання шкіри з продажного судді. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія : веб-сайт.* URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%>

О.А. Кириченко

68. Зеленский обсудил с судьями запуск Антикорсуда. Корреспондент.net, 7 июня 2019, 16:58. *Корреспондент.net : веб-сайт*. URL : <https://korrespondent.net/ukraine/politics/4104975-zelenskyi-obsudyly-s-sudiamy-zapusk-antykorsuda>

69. З нагоди 20-річчя Конституції України. Anna (Анна) Politova (Политова), уголовное право. Перші Миколаївські юридичні дискусії. *Aademia.edu : веб-сайт*. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

70. Зразок практичного завдання для кандидатів на вакантні посади прокурорів в Офісі Генерального прокурора. 02.03.2020. *Офіс Генерального прокурора : веб-сайт*. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/news?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=268330

71. Житловий кодекс України : закон України від 30 червня 1983 р. № 5464-X. Відомості Верховної Ради (ВВР), 1983, Додаток до № 28, ст. 573, зі змінами згідно із законом України № 2215-IX від 21 квітня 2022 р. *Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>

72. Іванов В.М. Історія держави і права України : підручник. Київ : КУПІ НАНУ, 2013. 892 с. URL : http://kul.kiev.ua/doc/IDPU_Ivanov.pdf

73. Інноваційні методики та програми викладання у вищій школі. Можливості інтеграції до міжнародної академічної спільноти. Міжнародна освітня агенція ICEA, Thompson Rivers University, тренінгова компанія Go2Goal Inc. 05.01-16.02.2024. *Statti : веб-сайт*. URL : https://statti.in.ua/zarubizhne_naukove_stazhuvannia_dlia-vykkladachiv_zvo/

74. Інститути громадянського суспільства та інститут громадських організацій в Україні : теоретико-методологічні та нормопроектні аспекти. *Міністерство юстиції України : офіційний сайт інформаційне агентство : веб-сайт*. URL : https://minjust.gov.ua/m/str_20126

75. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / за заг. ред. О.М. Бандурки. Харків : Майдан, 2020. 618 с. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/344346655.pdf>

76. Кириленко Є.В. Теоретичні та інші передумови реформування адміністративного права та процесу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Євген Володимирович Кириленко; Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ, 2012. 20 с.

77. Кириленко Є.В. Можливості удосконалення адміністративного права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Євген Володимирович Кириленко; Інститут законодавства

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Верховної Ради України. Київ, 2013. 20 с. URL : https://revolution.allbest.ru/law/00265023_0.html#text

78. Кириленко Е.В. Новая доктрина некоторых базисных категорий юриспруденции. *Научные труды РАЮН*. Вып. 14 : в 2 т. Т. 1. Юрист. 2014. С. 101-105.

79. Кириленко Є.В. Окремі питання скасування та відновлення смертної кари в Україні. *Могилянські читання – 2014 : Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти*. Тези № 5 : Секція «Право». Секція «Гуманітарні науки» підсекції : «Міжнародні відносини та світова політика», «Всесвітня історія» : матеріали Всеукр. наук.-метод. конфер., 13 листопада 2014 р. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2014. С. 30-32. URL :

<https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/143/1/%d0%9c%d0%be%d0%b3%d0%b8%d0%bb%d1%8f%d0%bd%d1%81%d1%8c%d0%ba%d1%96%20%d1%87%d0%b8%d1%82%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f-2014.%20%d0%9f%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%be.%20%d0%93%d1%83%d0%bc%d0%b0%d0%bd%d1%96%d1%82%d0%b0%d1%80%d0%bd%d1%96%20%d0%bd%d0%b0%d1%83%d0%ba%d0%b8.pdf>

80. Кириленко Е.В. Первая вариация новой доктрины ступенчатого сущностного видового деления правонарушений. *Перші Миколаївські юридичні дискусії* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. 36. наук. ст. / уклад. Є. В. Валькова, І. М. Дмитрук, С. В. Лосич, С. А. Матвієнко; за ред. В. М. Бесчастного, О. А. Кириченка, В. М. Поперечного. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 38-44. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html

81. Кириченко Е.В., Кириченко А.А. Новая доктрина перспектив развития отдельных юридических наук административистской направленности. *Перші Миколаївські юридичні дискусії* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 77-80. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

82. Кириченко А. А. Классификация микрообъектов и их значение при расследовании преступлений против личности : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза» / Александр Анатольевич Кириченко; Киевский гос. ун-т им. Т. Шевченко. Киев, 1992. 20 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy>

О.А. Кириченко

83. Кириченко А. А. Основы судебной микрологии : автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.09 «Уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза» / Александр Анатольевич Кириченко; Киевский гос. ун-т им. Тараса Шевченко. Киев, 1994. 32 с.

84. Кириченко А. А. Основы судебной микрологии : монография. Днепропетровск : Изд-во Пороги, 1994. 536 с.

85. Кириченко А. А. Основы криминалистической микрологии : автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.09 «Уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза» / Александр Анатольевич Кириченко; Нац. юрид. ак. Украины им. Ярослава Мудрого. Харьков, 1996. 32 с.

86. Кириченко А. А. Основы судебной микрообъектологии : монография. Харьков : Основа, 1998. 1220 с.

87. Кириченко А. А. Проблемы совершенствования пенитенциарной системы как одно из направлений обеспечения прав и свобод ребенка. *Защита прав ребенка : гарантии, реальность, проблемы : матер. междунар. научн.-практ. конфер. (Серия : Библиотека «Вісника Одеського інституту внутрішніх справ»)*. Одеса : НДРВВ ОІВС, 2000. С. 135-139.

88. Кириченко О. А., Ткач Ю. Д. Система юридических наук в свете борьбы с имущественными преступлениями. *Актуальні проблеми діяльності ОВС по попередженню, розкриттю та розслідуванню злочинів. Ч. II. Проблеми розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах : матеріали міжнар. наук.-практ. конфер., 19-20 жовтня 2000 р.* Одеса : НД РВВ ОІВС, 2000. С. 207-217.

89. Кириченко О. А., Дерев'янкін С. Л. Предмет і система юридичних наук. *Актуальні проблеми діяльності ОВС по попередженню, розкриттю та розслідуванню злочинів. Частина II. Проблеми розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах : матеріали міжнар. наук.-практ. конфер., 19-20 жовтня 2000 р.* Одеса : НД РВВ ОІВС, 2000. С. 217-226.

90. Кириченко А.А., Басай В.Д., Щитников А.М. Основы юридической одорологии (теорология, правовая процедура, методика) : монография. Ивано-Франковск, Минск : Изд-во Плай, ГЭКЦ МВД Республики Беларусь, 2001. 768 с.

91. Кириченко О.А., Басай В.Д. Деякі проблеми загальної теорії доказів. *Стан судової реформи в Україні : проблеми і перспективи : матеріали наук.-практ. конфер., 18-19 квітня 2002 р.* Київ; Харків : Юрінком Інтер, 2002. С. 90-94.

92. Кириченко О.А., Кириченко Ю.О. Система права чи юридичних наук : продовження дискусії. *Проблеми кодифікації законодавства*

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер. Київ : Ін-т держави та права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. С. 9-12.

93. Кириченко О.А., Кириченко С.А., Ланцедова Ю.О., Ткач Ю.Д. Новітні погляди на класифікацію юридичних наук (запрошення до дискусії). *Право XXI століття: становлення та перспективи розвитку* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер. «Другі Прибузькі юридичні читання» / під ред. В. І. Терентьєва, О. В. Козаченка. Миколаїв : МНЦ ОНЮА, 2006. С. 9-12.

94. Кириченко А.А. Сто десять лучших доктрин и концепций научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии) : научный доклад / А.А. Кириченко, В.Д. Басай, Е.В. Кириленко, С.А. Кириченко, Т.А. Коросташова, Ю.А. Ланцедова, Ю.Д. Ткач, А.С. Тунтула, В.С. Шаповалова; под науч. ред. А.А. Кириченко. 54 489 слов. Европейская научная лига юристов. Киев : ЕНЛЮ «Consensus omnium», 2013. 160 с. URL : http://consensusomnium.com/ru/reports_ru/#

95. Кириченко А. А. Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии): научный гипердоклад / А.А. Кириченко, В. Д.Басай, Е. В.Кириленко, С.А. Кириченко, Т.А. Коросташова, Ю.А. Ланцедова, Ю.Д. Ткач, А.С. Тунтула, В.С. Шаповалова; под науч. ред. А.А. Кириченко. 57 543 слова. *Четвертый Пермский конгресс ученых-юристов : материалы Междунар. науч.-практ. конфер.*, 18 октября 2013 г., Пермский национальный исследовательский университет : PERMCONGRESS. Веб-сайт. URL : <https://studylib.ru/doc/89067/kirichenko-a.-a.-okolo-dvuhstot-luchshih-doktrin-i-koncepcij> (початково був виставлений та знаходився декілька років по посиланню - permcongress.com/content/Гипердоклад.doc)

96. Кириченко А.А. Новая доктрина классификации юридических наук : предусловия, сущность, перспективное значение. *Научные труды РАЮН*. Вып. 14: в 2 т. Т. 1. Юрист. 2014. С. 106-110.

97. Кириченко А. А. Новая доктрина базисных задач юриспруденции и исторической науки. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. Информационно-аналитический сайт. URL : <http://blog-experts.com/novaya-doktrina-bazisnyx-zadach-yurisprudencii-i-istoricheskoy-nauki/> 2014-11-29 - Доктрины

98. Кириченко А. А. Новая доктрина сущности и системы антиделиктных органов. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. Информационно-аналитический сайт. URL : <http://blog-experts.com/prezentaciya-novykh-doktrin-i-koncepcij-yurisprudencii-nauchnoj-shkoly->

О.А. Кириченко

professora-alankira-priglaszenie-k-diskussii-aleksandr-kirichenko-novaya-doktrina-antideliktных-organov-2/ 2014-12-11 – Доктрины

99. Кириченко О.А. Курс лекцій із сучасних проблем юриспруденції / О.А. Кириченко, Т.О. Коросташова, Ю.О. Ланцедова, О.С. Тунтула, В.С. Шаповалова ; за наук. ред. О.А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. 144 с. URL : <http://dspace.chmnu.edu.ua/bitstream/123456789/232/1>

100. Кириченко А. А. Новая доктрина криминальных правонарушений : приглашение к дискуссии. *Вісник Кримінологічної асоціації України. № 2 (10): зб. наук. пр. / редкол. О. М. Бандурка (голов. ред.) та ін. Харків : ХНУВС, 2015. С.100-111. URL : <http://www.visnikkau.org/>*

101. Кириченко А.А. Гипердоклад о более двухстах пятидесяти лучших доктринах и концепциях юриспруденции научной школы профессора Аланкира : коллективная монография / А.А. Кириченко, Е.В. Кириленко, С.А. Кириченко, Т.А. Коросташова, Ю.А. Ланцедова, Ю.Д. Ткач, А.С. Тунтула; под науч. ред. А.А. Кириченко. 2-е изд. Николаев : Ник. нац. ун-т им. В.А. Сухомлинского, 2015. 1008 с.

102. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Курс лекцій зі спецкурсу «Базисні доктрини та концепції юриспруденції» : навч. посібник для предметної спеціальності 014.03 Середня освіта. Історія, освітньої програми Історія, правознавство. 2-ге вид. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. 180 с. URL : <http://mykolaiv.legalaid.gov.ua/ua/holovna/u-rehionalnii-prokuraturi-provedeno-seminar-shchodo-realizatsii-konstytutsiinykh-povnovazhen-pryp-idtrymanni-publichnoho-obvynuvachennia>

103. Кириченко А.А. Вторая и третья вариации новой доктрины ступенчатого сущностного видового деления правонарушений. *Перші Миколаївські юридичні дискусії* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Зб. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 46-50. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

104. Кириченко А. А. Хронология и основные этапы разработки классификации юридических наук. *Перші Миколаївські юридичні дискусії* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Зб. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2016. С. 62-68. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

105. Кириченко А.А., Тунтула А.С. Новая доктрина классификации юридических наук в контексте их гипергрупповых задач и по иным основаниям. *Перші Миколаївські юридичні дискусії* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Зб. наук. ст.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 68-73. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

106. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Новые доктринальные возможности развития процедурных юридических наук. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. 36. наук. ст. / уклад. Є.В. Валькова, І.М. Дмитрук, С.В. Лосич, С.А. Матвієнко; за ред. В.М. Бесчастного, О.А. Кириченка, В.М. Поперечного. Миколаїв : МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2016. С. 80-89. URL : http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/14608/1/A_Nashynets_Naumova_M_Konf_18_05_2016_IS.pdf

107. Кириченко А.А. Новая доктрина классификации юридических наук по различным основаниям, сущности и перспектива развития их отдельных групп: приглашение к дискуссии. *Вестник Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы. Серыя 4. Правазнаўства*. Том 6. № 2. 2016. С. 6-15.

108. Кириченко О.А., Тунтула О.С. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права» : навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. 272 с. URL : <http://mykolaiv.legalaid.gov.ua/ua/pres-tsentr/kurs-lektsii-profesora-oleksandra-kyrychenko>

109. Кириченко О.А., Тунтула О.С. Курс лекцій зі спецкурсу «Новітній правовий статус студентської молоді»: навч. посібник для предметної спеціальності 014.03 «Середня освіта. Історія» освітньої програми «Історія, правознавство» ОКР «Бакалавр». 2-ге вид. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. 264 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <40>

110. Кириченко А.А., Ланцедова Ю.А. Квалификация дорожно-транспортного деяния. *Імперативи розвитку права та держави* : матеріали І-шої (XII) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 29 березня 2018 р. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2018. С. 12-17.

111. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А. Квалификация одного из дорожно-транспортных деяний : за и против? *Безпека на дорозі : матеріали Всеукр. круглого столу, 24 травня 2018 р.* Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2018. С. 74-78. URL : <https://ds.dnuvs.ukr.education/server/api/core/bitstreams/cdc8d755-e102-4a2c-b888-92849eaa4ff5/content>

112. Кириченко А. А. Новая доктрина одиннадцатилетнего образования и его учебного обеспечения : монография / А. А. Кириченко, А. К. Виноградов, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула; под ред.

О.А. Кириченко

А. А. Кириченко. Киев : Издатель Назаров О. А., 2019. 182 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/971-kirichenko-a-a-vinogradov-a-k-tkach-yu-d-tuntula-a-s-novaya-doktrina-odinadtsatiurovnevogo-obrazovaniya-i-ego-uchebnogo-obespecheniya-monografiya>

113. Кириченко О.А., Ткач Ю.Д., Тунтула О.С. Періодизація розвитку, поняття, система і дисциплінарні зв'язки. Лекція № 1. Курс лекцій з криміналістики: навч. посібник. 2-ге вид. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 72 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/972-kirichenko-o-a-tkach-yu-d-tuntula-o-s-periodizatsiya-rozvitku-ponyattya-sistema-i-distiplinari-zv-yazki-lektsiya-1-kurs-lektsiy-z-kriminalistiki-navchalnij-posibnik>

114. Кириченко О.А., Тунтула О.С., Ланцедова Ю.О. Основи роботи з джерелами антиделіктних відомостей. Лекція № 3. Курс лекцій з криміналістики: навч. посібник. 3-тє вид. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 92 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://drive.google.com/file/d/1dyNmVq2TFsqJlJk2uz9PF3B80QPOIy/view>

115. Кириченко О.А., Тунтула О.С. Інноваційне розуміння класифікації юридичних наук, сутності та перспектив розвитку їх окремих гіпергруп та груп. Лекція № 4. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство»: навч. посібник. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 76 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/1028-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-innovatsijne-rozuminnya-klasifikatsiji-yuridichnikh-nauk-sutnosti-ta-perspektiv-rozvitku-jikh-okremikh-gipergrup-ta-grup-lektsiya-4-kurs-lektsij-z-navchalnoji-distiplini-pravoznavstvo-navch-posibnik>

116. Кириченко О.А., Тунтула О.С. Інноваційне розуміння сутності і видового поділу юридичних фактів, правопорушень та юридичної відповідальності. Лекція № 3. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство»: навч. посібник. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 108 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

знань в юридичній практиці»). URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/1027-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-innovatsijne-rozuminnya-sutnosti-i-vidovogo-podilu-yuridichnikh-faktiv-pravoporushen-ta-yuridichnoji-vidpovidalnosti-lektsiya-3-kurs-lektsij-z-navchalnoji-distsiplini-pravoznavstvo-navch-posibnik>

117. Кириченко О.А., Тунтула О.С. Інноваційне розуміння механізму передачі влади від виборців до суб'єктів владних повноважень та властивостей цих повноважень. Лекція № 2. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство»: навч. посібник. Київ: Видавець Назаров О. А., 2019. 96 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/1026-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-innovatsijne-rozuminnya-mekhanizmu-peredachi-vladi-vid-vibortsiv-do-sub-ektiv-vladnikh-povnovazhen-ta-vlastivostej-tsikh-povnovazhen-lektsiya-2-kurs-lektsij-z-navchalnoji-distsiplini-pravoznavstvo-navch-posibnik>

118. Кириченко А.А., Тунтула А.С. Неправосудный приговор Зайцевой и Дронову – показательный результат влияния коррупции и непрофессионализма. *Імперативи розвитку права та держави: матеріали ІІ-гої (ХІІІ) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 28 березня 2019 р.* Миколаїв: НУК ім. адм. Макарова, 2019. С. 8-12. URL : https://nuos.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/MATERIALI_Imperativi-rozvitku-prava-ta-derzhavi.pdf

119. Кириченко А.А., Тунтула А.С. Неправосудные приговоры по резонансному харьковскому ДТД – результат влияния коррупции и/или непрофессионализма судей? *Безпека на дорозі: матеріали Молодіжн. наук.-практ. конфер., 7 травня 2019 р.* Кривий Ріг: ДЮО МВС України, 2019. С. 69-73. URL : <https://ds.dnuvs.ukr.education/server/api/core/bitstreams/513758b3-692b-49c0-b906-ec3550faa906/content>

120. Кириченко А.А., Тунтула А.С. Блестящие или пронизанные откровенной коррупцией и явным непрофессионализмом ничтожные результаты конкурса в кассационные суды, ВАС и АП ВАС. Системное правовое исследование: монография. Киев: Издатель Назаров О. А., 2019. 444 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://drive.google.com/file/d/11CGCA0zKiKscKIXsOeNex1o-LRbcDC3D/view>

О.А. Кириченко

121. Кириченко А.А., Тунтула А.С. Блестящие или пронизанные откровенной коррупцией и явным непрофессионализмом ничтожные результаты конкурса в кассационные суды, ВАС и АП ВАС. Системное правовое исследование : монография. 2-е изд. Киев : Издатель Назаров О.А., 2019. 888 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : https://drive.google.com/file/d/1FXM-oqkvtJFUpLQQ6B_TgLyoyTR11amM/view

122. Кириченко О.А., Тунтула О.С. Інноваційне розуміння забезпечення, дотримання та відновлення за Основним законом правового статусу різних видів соціосуб'єктів. Лекція № 1. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» : навч. посібник. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 304 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : https://drive.google.com/file/d/1QaXm6_yBamYIqNUUDj6nKXJ0JD60e1-f/view

123. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Неправосудный приговор Зайцевой и Дронову – показательный результат влияния коррупции и непрофессионализма. *Імперативи розвитку права та держави* : матеріали II-гої (XIII) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 28 березня 2019 р. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2019. С. 8-12. URL : https://nuos.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/MATERIALI_Imperativi-rozvitku-prava-ta-derzhavi.pdf

124. Кириченко А.А., Тунтула А.С., Бидей А.Н., Шаповалова О.И. Блестящая перезагрузка украинской судебной власти в лице новых кассационных судов или зеркально противоположные результаты ? : гипердоклад научного системного правового исследования. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 64. Междунар. наук.-метрич. базы : Index Copernicus International. С. 254-312. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2019/06/kirichenko_tuntula_bidei_shapovalova_64.pdf

125. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А. Классификация экспертиз по базисной сущности объекта исследования и по иным основаниям. *Криміналістика і судова експертиза : міжвідом. наук.-метод. зб.* Київський НДІ судових експертиз; редкол.: О. Г. Рувін (голов. ред.) та ін. Междунар. наук.-метрич. базы : Index Copernicus International. Київ : КНДІ СЕ, 2019. Вип. 64. С. 416-426. URL : <http://digest.kndise.gov.ua/archive/criminalistics-and-forensics-2019/>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

126. Кириченко А. А., Бидей А. Н. Преступный конкурс в кассационные суды, открытие рынка земли, заказ услуг проституток, лоббирование законопроектов и иные противоправные деяния парламентариев : системное правовое исследование. *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 70. С. 17-46. Междунар. наук.-метрич. бази : Index Copernicus International. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2019/12/kirichenko_bidei_70.pdf

127. Кириченко А. А. Коэффициент определения уровня и качества собственно интеллекта (IQ) или решения специальных задач «КРСЗ»!!!!?? 4.772 слова. 16 августа 2020. 15:46. *ПравосуддяПравосуддя : страничка в Facebook*. URL : <https://www.facebook.com/profile.php?id=100038613439157>

128. Кириченко А. А., Михайлов И. Ф. Причинная связь пронизанной более сорока проявлениями коррупции и некомпетентности процедуры аттестация и добора прокуроров Офиса Генерального прокурора и десятилетнего осуждения за убийство шестерых и тяжкое травмирование пятерых случайных пешеходов заведомо как невиновного, так и виновной вместо пожизненного (часть первая). *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 77. С. 47-68. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2020/06/kirichenko_mikhailov_77.pdf

129. Кириченко А. А., Погорелов Н. С. Причинная связь пронизанной более сорока проявлениями коррупции и некомпетентности процедуры аттестация и добора прокуроров Офиса Генерального прокурора и десятилетнего осуждения за убийство шестерых и тяжкое травмирование пятерых случайных пешеходов заведомо как невиновного, так и виновной вместо пожизненного (часть вторая). *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 77. С. 69-92. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2020/06/kirichenko-pogorelov_77.pdf

130. Кириченко А. А., Бидей А. Н. Открытие рынка украинской земли в контексте инновационного понимания сущности и соотношения различных видов сведений в части адекватности отображения окружающей действительности. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 78. С. 7-21. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2020/07/Kirichenko_Bidei_78-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD.pdf

О.А. Кириченко

131. Кириченко А. А., Погорелов Н. С. Перегрузка высшей судебной инстанции или циничная коррупционная и откровенно юридически некомпетентная комплектация судов инстанции преимущественно коррупционерами и/или непрофессионалами. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 78. С. 22-36. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2020/07/Kirichenko_Pogorelov_78%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD.pdf

132. Кириченко А. А., Ланцедова Ю.А. Антикоррупционная парадигма : системное правовое исследование : монография / под ред. А. А. Кириченко. Киев : Издатель Назаров О. А., 2020. 668 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://drive.google.com/file/d/1GgzJg8MBNfWs1j7v2l5PR5CNUw9D9j7q/view>

133. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Інновації юриспруденції і законодавства в фармацевтичній діяльності : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O., 2020. 97 с. URL : <https://monographs.rsglobal.pl/index.php/rsgl/catalog/book/30>

134. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Інновації юриспруденції та законності у сфері транспорту і транспортних технологій : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O., 2021. 95 с. URL : <https://monographs.rsglobal.pl/index.php/rsgl/catalog/book/37>

135. Кириченко О. А., Тунтула О. С., Ткач Ю. Д. Інновації юриспруденції в забезпеченні журналістської галузі права та медіабезпеки : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O., 2021. 98 с. URL : <https://monographs.rsglobal.pl/index.php/rsgl/catalog/book/40>

136. Кириченко А.А., Косареvская О.В. Коренное реформирование института президента государства, органов прокуратуры как его правой руки и всей системы антиделиктных органов : часть 1. *Журнал східноєвропейського права*. 2021. № 95. С. 23-37. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2021/12/kirichenko_kosarevskaya_95.pdf

137. Кириченко А., Шимченко А. Конституционные основы наиболее эффективного, рационального и качественного соблюдения, предупреждения нарушения и максимально полного восстановления правового статуса физических лиц и иных социосубъектов : часть вторая. *Visegrad Journal on Human Rights. Рецензоване закордонне видання*. Братислава, Словения. 2021. № 5. С. 65-70. URL : https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2021/12/VJHR_5_2021.pdf

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

138. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння сутності і значимості адекватних і неадекватних відомостей для забезпечення законності журналістської діяльності і медіабезпеки в ОТГ. *Сучасна освіта в ОТГ: виклики і перспективи* : збірка кращих тез доповідей на Виїзній міжрегіон. наук.-практ. конфер., 9 грудня 2021 р. / за наук. ред. А.А. Кириченка. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика; Київ : Видавець Назаров О. А., 2021. С.105-108. URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a>

139. Кириченко О. А., Ткач Ю.Д., Бондаренко І.В. Інновації юриспруденції в забезпеченні журналістської галузі права та медіабезпеки : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O.; Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 2-ге вид. 1012 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6733-kirichenko-o-a-tkach-yu-d-bondarenko-i-v-innovatsiji-yurisprudentsiji-v-zabezpechenni-zhurnalistskoji-galuzi-prava-ta-mediabezpeki-monografiya-varshava-rs-global-sp-z-o-o-kijiv-vidavets-nazarov-o-a-2022-2-ge-vid-1008-s>

140. Кириченко О.А. Інноваційні основи легітимного оприлюднення достовірних і недостовірних відомостей в умовах воєнного стану : майстер-клас доктора юридичних наук, професора Кириченко О.А. на платформі Zoom. Приєднання за посиланням : <https://zoom.us/j/6601081739>. Ідентифікатор конференції : 660 108 1739. Код доступу : 2020. Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика запрошує всіх бажаючих на он-лайн майстер-клас 18 травня 2022 р. об 11:30. 16 травня 2022 р. 22:20. *Сторінка «Міжнародний Класичний Університет» у Facebook*. URL : <https://www.facebook.com/photo?fbid=1045031942780441&set=a.118357868781191>

141. Кириченко О.А., Березовенко Л.С., Бондаренко І.В. Розвиток інноваційних конституційних основ докорінного реформування інституту президента країни, прокуратури, публічнотури та інших антиделіктних органів в контексті забезпечення та відновлення правового статусу соціосуб'єктів. *Журнал східноєвропейського права*. 2022. № 98. С. 5-14. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2022/05/kirichenko_berezovenko_bondarenko_98.pdf

142. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційні основи легітимного масмедійного та іншого оприлюднення достовірних і недостовірних відомостей в умовах воєнного стану : навч. посібник. Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 20 с. (додаток до електронного

О.А. Кириченко

реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6732-kirichenko-o-a-bondarenko-i-v-innovatsijni-osnovi-legitimnogo-masmedijnogo-ta-inshogo-oprilyudnennya-dostovirnikh-i-nedostovirnikh-vidomostej-v-umovakh-voennogo-stanu-navch-posibnik-kijiv-vidavets-nazarov-o-a-2022-20-s>

143. Кириченко А.А., Березовенко Л.С., Бондаренко І.В. Розвиток інноваційної концепції доступної та безкоштовної одинадцятирівневої базової та супутньої юридичної та іншої освіти. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 1-2'2022. С. 298-302. URL : http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/1-2/1-2_2022.pdf

144. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційні основи легітимного масмедійного та іншого оприлюднення достовірних і недостовірних відомостей в умовах воєнного стану : навч. посібник. 2-ге вид. Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 56 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6734-kirichenko-o-a-bondarenko-i-v-innovatsijni-osnovi-legitimnogo-masmedijnogo-ta-inshogo-oprilyudnennya-dostovirnikh-i-nedostovirnikh-vidomostej-v-umovakh-voennogo-stanu-navch-posibnik-2-ge-vid-kijiv-vidavets-nazarov-o-a-2022-56-s>

145. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інновації юриспруденції в забезпеченні журналістської галузі права та медіабезпеки : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O.; Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 3-тє вид. 2080 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a>

146. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Конституційні та інші правові основи мас-медійного висвітлення результатів поліцейської та іншої антиделіктної діяльності. *Шляхи реформування кримінальної поліції: вітчизняний та зарубіжний досвід* : матеріали Міжнар. наук.-практ. круглого столу, 18 лютого 2022 р. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 79-82. URL : https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/ord/2022/materialy_kr_stil_180222.pdf

147. Кириченко А.А., Бондаренко И.В. Инновационные основы легитимного массмедийного и иного обнародования достоверных и недостоверных сведений в условиях вооруженного положения : учеб. пособие. 3-тє изд. Киев : Издатель Назаров О. А., 2022. 174 с.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

(додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6822-kirichenko-a-a-bondarenko-i-v-innovatsionnye-osnovy-legitimnogo-massmedijnogo-i-inogo-obnarodovaniya-dostovernykh-i-nedostovernykh-svedenij-v-usloviyakh-voennogo-polozheniya-ucheb-posobie-3-te-izd-kiev-izdatel-nazarov-o-a-2022-174-s>

148. Кириченко О. А., Бондаренко І.В. Інновації юриспруденції в забезпеченні журналістської галузі права та медіабезпеки : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O.; Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 4-те вид. 2624 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a>

149. Кириченко А.А., Бондаренко И.В. Инновационные основы легитимного массмедийного и иного обнародования достоверных и недостоверных сведений в условиях военного положения : учеб. пособие. 4-тое изд. Киев : Издатель Назаров О. А., 2022. 336 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6872-kirichenko-a-a-bondarenko-i-v-innovatsionnye-osnovy-legitimnogo-massmedijnogo-i-inogo-obnarodovaniya-dostovernykh-i-nedostovernykh-svedenij-v-usloviyakh-voennogo-polozheniya-ucheb-posobie-4-toe-izd-kiev-izdatel-nazarov-o-a-2022-336-s>

150. Кириченко А.А., Бондаренко И.В. Инновационные основы легитимного массмедийного и иного обнародования достоверных и недостоверных сведений в условиях военного положения : учеб. пособие. 5-тое изд. Киев : Издатель Назаров О. А., 2022. 1684 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a>

151. Кириченко А.А., Бондаренко И.В. Инновационные основы легитимного массмедийного и иного обнародования достоверных и недостоверных сведений в условиях военного положения : учеб. пособие. 6-тое изд. Киев : Издатель Назаров О. А., 2022. 2244 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a>

О.А. Кириченко

152. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Значення інноваційного розуміння сутності, співвідношення та меж легітимного оприлюднення відомостей для юридичної чи журналістської мовної комунікації в контексті глобалізаційного євроінтеграційного діалогу. *Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу: стратегії розвитку* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конфер., 25–26 листопада 2022 р., м. Одеса. Ч. 1. Львів (Україна); Торунь (Польща) : Liha-Pres, 2022. С. 359-363. URL : <http://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/book/177>

153. Кириченко А.А., Косареvская О.В. Коренное реформирование института президента государства, органов прокуратуры как его правой руки и всей системы антиделиктных органов : часть 1. *Журнал східноєвропейського права*. 2021. № 95. Междунар. наук.-метрич. базы : HeinOnline. С. 23-37. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2021/12/kirichenko_kosarevskaya_95.pdf

154. Кириченко О.А., Домброван Н.В. Інноваційне розуміння сутності та видового поділу юридичних фактів та правопорушень в контексті розвитку євроінтеграційних процесів. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. базы : HeinOnline. 2022. № 102. С. 5-13. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2022/09/kyrychenko_dombrovan_102.pdf

155. Кириченко О.А. «Канабіс-теорія» української вищої судової інстанції як юридичний ляпсус, що порушує правовий статус переслідуваного у контексті вимог ч. 1 ст. 7 Конвенції. *Нариси наук.-практ. конфер., присвяченої проблематиці захисту прав людини* : збірник тез доповідей. Київ : ГО «УКРО», 2023. (III). С. 11-13. URL : <https://www.ukro-ngo.org/science-journals/conferences/2023-03.html>

156. Кириченко О.А. Своєрідна «канабіс-теорія» вищої судової інстанції як основа системних порушень правового статусу переслідуваної особи в контексті вимог ч. 1 ст. 7 Конвенції. *Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених* : збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конфер. до Дня науки та 30-річчя Національної академії правових наук України (м. Київ, 18 травня 2023 р.). Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. С. 766-770. URL : https://ndi.academy/wp-content/uploads/KRC_conf-Aktualni-pytannya_traven_2023.pdf

157. Кириченко О.А., Косареvська О.В., Шаповалова І.О. Юридичні ляпсуси у вигляді ретроспективного застосування обтяжуючого закону за триваючими кримінальними правопорушеннями. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. базы :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

HeinOnline. 2023. № 109. С. 5-19. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2023/04/kirichenko_kosarevsksha_povalova_109.pdf

158. Кириченко О.А. Інноваційні конституційні основи забезпечення дотримання та відновлення правового статусу громадян у контексті розвитку євроінтеграційних процесів : частина 1. *Нове українське право*. Вип. 6. Том 1. 2022. С. 148-153. URL : <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/issue/view/11/11>

159. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Розвиток основ інноваційного розуміння сутності, видового поділу, співвідношення, причин появи, процедури і меж легітимного оприлюднення достовірних і недостовірних відомостей в юридичному, журналістському чи будь-якому іншому масмедійному доказуванні або у публічній дискусії. *Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. бази : HeinOnline. 2023. № 110. С. 11-26. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2023/05/kirichenko_bondarenko_110.pdf

160. Кириченко О.А., Ланцедова Ю.О., Бондаренко І.В. Основи інноваційного розуміння сутності, співвідношення, процедури та меж легітимного оприлюднення завідомо і незавідомо достовірних і недостовірних відомостей в юридичному, журналістському чи іншому масмедійному доказуванні або публічній дискусії. *Криміналістика і судова експертиза : міжвідом. наук.-метод. зб.* Київський НДІ судових експертиз; редкол.: О. Г. Рувін (голов. ред.) та ін. Междунар. наук.-метрич. бази : Index Copernicus International. Київ : КНДІ СЕ, 2023. Вип. 68. С. 9-23. URL : https://digest.kndise.gov.ua/wp-content/uploads/2023/07/vypusk_68-9-23.pdf

161. Кириченко О.А. Робоча програма та інше забезпечення зі спецкурсу «Правовий статус суб'єктів протидії господарським кримінальним правопорушенням»: навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право другого (магістерського) рівня. Миколаїв : МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 40 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://drive.google.com/drive/folders/1zM6cf7JMAu0Z9ZxikCK12yURniPVLy7p>

162. Кириченко С.А. Сущность и перспектива развития отдельных групп юридических наук. *Научные труды РАЮН*. Вип. 14: в 2 т. Т. 1. Юрист. 2014. С. 111-116.

О.А. Кириченко

163. Кириченко С.А., Ланцедова Ю.О., Ткач Ю.Д. Теорологія юриспруденції : лекція 1 / за наук. ред. проф. О.А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Могили, 2007. Вип. 5. 268 с. *Видання ЧДУ імені Петра Могили : веб-сайт*. URL : <http://lib.chmnu.edu.ua/index.php?m=4&b=21>

164. Кириченко С.А. Сутність і класифікація доказів та їх джерел у кримінальному судочинстві : генеза і можливості удосконалення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Сергій Анатолійович Кириченко; Класичний приватний університет. Запоріжжя, 2009. 221 с. URL : <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/aref/20090520000586>

165. Кириченко Ю.А., Огородник А.П., Ткач Ю.Д. Теорология и частные проблемы юриспруденции : приглашение к дискуссии / под ред. А. А. Кириченко. Ивано-Франковск : Плай, 2003. 40 с. URL : http://77.244.44.155/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21FMT=briefweb&S21ALL=%28%3C.%3EA%3D%D0%9A%D0%B8%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE,%20%D0%AE.%20%D0%90.%%3C.%3E%29&Z21ID=&S21SRW=GO D&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=5&S21CNR=10&FT_REQUEST=&FT_PREFIX=

166. Класифікатор галузей законодавства України. Затв. наказом Міністерства юстиції України від 2 червня 2004 р., № 43/5. *Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт*. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v43_5323-04#Text

167. Ковалев В.А. Английская система судебных доказательств (на русском языке) : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец. : 12.00.08 — уголовное право и процесс; исправительно-трудовое право. Московский гос. ун-т. Москва, 1975. 20 с. URL : https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/15940/1/Kovalev_1975

168. Ковтюк Є.І., Трегуб Л.Ю., Лавровська І.Б. Аналіз судової практики застосування зворотної дії закону про кримінальну відповідальність у часі (витяг). 2017. *Верховний суд України : офіційний : веб-сайт*. URL : <https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/>

169. Кодекс адміністративного судочинства України : закон України від 6 липня 2005 р., № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 35-36, № 37, ст. 446, із змінами, згідно із законом України № 3533-IX від 11 квітня 2024 р. *Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>

170. Кодекс законів про працю України : закон України від 10 грудня 1971 р., № 322-VIII. Відомості Верховної Ради України

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

(BBP), 1971, додаток до № 50, із змінами, згідно із законом України № 3258-IX від 14 липня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

171. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) : постанова Верховної Ради Української РСР від 7 грудня 1985 р., № 8074-10. Відомості Верховної Ради Української РСР (BBP) 1984, додаток до № 51, ст. 1122, із змінами, згідно із законом № 3234-IX від 13 липня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

172. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 213 - 330) : постанова Верховної Ради Української РСР від 7 грудня 1985 р., № 8074-10. Відомості Верховної Ради Української РСР (BBP) 1984, додаток до № 51, ст. 1122, із змінами, згідно із законом № 3234-IX від 13 липня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>

173. Кодекс цивільного захисту України : закон України від 2 жовтня 2012 р. № 5403-VI. Відомості Верховної Ради (BBP), 2013, № 34-35, ст. 458, зі змінами згідно із законом України № 2849-IX від 13 грудня 2022 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>

174. Комісією внесено зміни до Умов проведення конкурсу на зайняття вакантних посад суддів касаційних судів у складі Верховного Суду. *Вища кваліфікаційна комісія суддів України : офіційний веб-сайт*. URL : <https://vkksu.gov.ua/ua/news/komisieiu-wniesieno-zmini-doumow-prowiediennia-konkursu-na-zajniattia-wakantnich-posad-suddiw-kasacijnich-sudiw-u-skladi-wierchownogo-sudu/>

175. Комісією оголошено конкурс на зайняття вакантних посад суддів касаційних судів у складі Верховного Суду. *Вища кваліфікаційна комісія суддів України : офіційний веб-сайт*. URL : <https://vkksu.gov.ua/ua/news/komisieiu-ogoloshieno-konkurs-na-zajniattia-wakantnich-posad-suddiw-kasacijnich-sudiw-u-skladi-wierchownogo-sudu/>

176. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : від 4 листопада 1950 р., ратиф. законом України ратифіковано законом № 475/97-ВР від 17 липня 1997 р. Дата набрання чинності для України 11 вересня 1997 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004

177. Конституция Азербайджанской Республики от 12 ноября 1995 г., с изм. от 26 сентября 2016 г. *Президент Азербайджанской Республики Ильхам Алиев: Официальный веб-сайт*. URL : <https://static2.president.az/media/W1siZiIsIjIwMTg0MDMvMDkvY3dodDN2dzF0X0tvbnN0dXRpc3lhX1JVUy5wZGYiXV0?sha=83f38924 a4086483>

О.А. Кириченко

178. Конституция Республики Армения. Принята референдумом РА 5 июля 1995 г., с изм. от 27 ноября 2005 г. и от 5 декабря 2015 г. *Президент Республики Армения : официальный веб-сайт*. URL : <https://www.president.am/ru/constitution/>

179. Конституция Республики Казахстан. *Официальный сайт Президента Республики Казахстан*. URL : http://www.akorda.kz/ru/official_documents/constitution

180. Конституция Российской Федерации. Принята всенародным голосованием 12 декабря 1993 г., с изм. согласно закону РФ от 21 июля 2014 р. № 11-ФКЗ. *Кодексы и законы РФ. Правовая навигационная система 143*. URL : <http://www.zakonrf.info/konstitucia/>

181. Конституція України : закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141, із змінами, згідно із законом № 27-ІХ від 3 вересня 2019 р., ВВР, 2019, № 38, ст. 160. *Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт*. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>

182. Костогризенко Т.В. Ветувати закон № 8271 щодо посилення покарання військовослужбовців : електронна петиція. Дата оприлюднення: 15 грудня 2022. *Офіційне інтернет-представництво Президента України : веб-сайт*. URL : <https://petition.president.gov.ua/petition/173526>

183. Крет Г.Р. Міжнародні стандарти доказування у кримінальному процесі України : теоретико-правові і практичні основи : дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.09; Нац. ун-т «Одеськ. юрид. ак.». Одеса, 2020. 530 с. *eNUOLAR – репозитарій (архів) Національного університету «Одеська юридична академія» : веб-сайт*. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/13756>

184. Кримінальний кодекс України : закон України від 5 квітня 2001 р., № 2341-ІІІ. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, № 25–26, ст. 131, зі змінами згідно із законом № 3233-ІХ від 13 липня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт*. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

185. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України, 2013. № 9-10, ст. 88, зі змінами згідно із законом № 3687-ІХ від 8 травня 2024 р. *Zakon.rū2цada.gov.ua : веб-сайт*. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

186. Кримінально-виконавче право : підручник / Б.М. Головкін, А.Х. Степанюк, О.В. Лисодєд та ін.; за заг. ред. Б.М. Головкіна, А.Х. Степанюка. 2-ге вид. Харків : Право, 2019. 288 с. URL : http://criminology.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/3_kriminalno-vikonavche-pavo_2-2019_.pdf

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

187. Кримінально-виконавчий кодекс України : закон України від 11 липня 2003 р., № 1129-IV. *Відомості* Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 3-4, ст. 21; зі змінами, згідно із законом № 3185-IX від 29 червня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>

188. Кримінально-процесуальний кодекс України : закон УРСР від 28 грудня 1960 р. № 1001-05. *Відомості* Верховної Ради УРСР (ВВР). 1961. № 2, ст. 15, зі змінами за законом України від 15 листопада 2011 р. № 4025-VI (4025-17), ВВР, 2012, № 25, ст. 263. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1001-05>

189. Кримінологія : Загальна та Особлива частини : підручник / В.В. Голіна, Б.М. Головкін, М.Ю. Валуйська, О.В. Лисодед та ін.; за ред. В.В. Голіни і Б.М. Головкіна. Харків : Право, 2014. 510 с. URL : <https://law.sspu.edu.ua/files/documents/books/library/20/golina.pdf>

190. Кримінологія. *Енциклопедія сучасної України* : веб-сайт. URL : <https://esu.com.ua/article-1049#:~:text=%>

191. Куйбіда Р., Малишев Б., Шепель Т., Марусенко Р. Формування нового Верховного Суду : ключові уроки. Київ : Центр демократії та верховенства права, Реанімаційний пакет реформ, січень 2018. 35 с.

192. Курс лекцій з криміналістики. Періодизація розвитку, поняття, система, дисциплінарні зв'язки і дидактичні основи / Є. В. Кириленко, Т. О. Коросташова, Ю. О. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, О. С. Тунтула ; за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. Вип. 185. 64 с. URL : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/kysrlekcii/6/1.pdf>

193. Курс «Увеличение IQ или как сдать тест General Skills». *Центр развития памяти Алексея Бессонова*. *www.mem.in.ua* : веб-сайт. URL : <http://mem.in.ua/>

194. Ланцедова Ю.О. Сутність і послідовність роботи з особистісними й речовими доказами у кримінальному судочинстві : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09; Харк. нац. ун-т вн. справ. Харків, 2009. 229 с. URL : <http://irbis-nbuv.gov.ua/aref/20100324002480>

195. Ланцедова Ю.А. Новая доктрина конституционной ответственности. *Государственная власть и местное самоуправление*. 2014. № 1. С. 9-13. URL : <http://lawinfo.ru/catalog/6653/6882/1/>

196. Ланцедова Ю. А. Неправосудные приговоры Зайцевой и Дронову : причины и пути их преодоления. *Безпека на дорозі* : матеріали Молодіжн. наук.-практ. конф., 7 травня 2019 р. Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2019. С. 94-98. URL :

О.А. Кириченко

<https://ds.dnuvs.ukr.education/server/api/core/bitstreams/513758b3-692b-49c0-b906-ec3550faa906/content>

197. Ланцедова Ю. О., Кушнір М.М. Сутність, базисні властивості та розмежування девіантної поведінки, примусу та насильства. *Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. бази: HeinOnline. 2020. № 74. С. 34-41. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2020/03/lantsedova_kushnir_74.pdf

198. Ланцедова Ю.А. Сущность, базисные свойства и разграничение девіантного поведения, принуждения и насилия: мультимедийная презентация. Киев: Издатель Назаров О. А., 2020. 60 слайдов / под ред. А.А. Кириченко. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : https://drive.google.com/file/d/1DR5HibpJWR_Pwh0Hivf3E0I0wVwY-OpK/view

199. Ланцедова Ю.О. Сутність, базисні властивості та розмежування девіантної поведінки, примусу та насильства: мультимедійна презентація. Київ: Видавець Назаров О.А., 2020. 35 слайдів / за ред. О. А. Кириченка. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : https://drive.google.com/file/d/1tRD0dqDoMl2JwbGG0q9cI0W5q8z_c9Lh/view

200. Ланцедова Ю., Брилев В. Конституционные основы наиболее эффективного, рационального и качественного соблюдения, предупреждения нарушения и максимально полного восстановления правового статуса физических лиц и иных социосубъектов: часть первая. *Visegrad Journal on Human Rights*. Рецензоване закордонне видання. Братислава, Словенія. 2021. № 5. С. 59-64. URL : https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2021/12/VJHR_5_2021.pdf

201. Ланцедова Ю.О., Бондаренко І.В., Команецька В.В. Інноваційне розуміння сутності завідомо достовірних відомостей у контексті забезпечення правового статусу громадян в умовах військового стану. *Діяльність державних органів в умовах воєнного стану*: Міжнарод. наук.-практ. онлайн-семінар, 29 квітня 2022 р. Кривий Ріг: Донецьк. держ. ун-т вн. справ, 2022. С. 318-321. URL : <https://dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/06/zbirnyk-seminaru-29.04.2022.pdf>

202. Ланцедова Ю., Березовенко Л. Смертная казнь или пожизненное заключение?: инновационное видение

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

конституційного варіанта рішення проблеми. *Visegrad Journal on Human Rights. Рецензоване закордонне видання. Братислава. Словенія. 2021. № 6. С. 87-91. URL : https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2022/01/VJNR_6_2021.pdf*

203. Ланцедова Ю.О., Пожарський В.В. Інноваційне розуміння сутності та механізму подолання девіантної поведінки за допомогою прямого та делегованого державного примусу. *Сучасні аспекти модернізації науки : стан, проблеми, тенденції розвитку* : матеріали XXVII Міжнар. наук.-практ. конфер., м. Ліон (Франція), 7 грудня 2022 р. / за ред. І.В. Харченко, Є.О. Романенка. Київ : ГО «ВАДНД», Вид. група «Наукові перспективи», 2022. С. 153-158. URL : <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-27.pdf>

204. Ланцедова Ю.О. Розвиток окремих євроінтеграційних підходів у контексті доказування у кримінальному та інших видах судочинства. *Нове українське право*. Вип. 6. Том 2. 2022. С. 15-21. URL : <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/issue/view/13/13>

205. Ланцедова Ю.О., Березовенко Л.С., Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння сутності, співвідношення та меж легітимного оприлюднення завідомо і незавідомо достовірних і недостовірних відомостей в юридичному та журналістському доказуванні чи в будь-якій публічній дискусії. *Журнал східноєвропейського права*. 2023. № 109. С. 27-37. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2023/04/lantsedova_berezovenko_bondarenko_109.pdf

206. Лисенков С.Л., Колодій А.М., Тихомиров О.Д., Ковальський В.С. Теорія держави і права : підручник / за ред. С.Л. Лисенкова. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 448 с.

207. Лиховая С.Я., Ланцедова Ю.А. Полинаучная сущность криминологии по новой классификации юридических наук. *Всероссийский криминологический журнал*. 2017. Т. 11, № 3. С. 465–472. Междунар. наук.-метр. базы данных «Web of Science». DOI 10.17150/2500-4255.2017.11(3).465-472. URL : <http://cj.bgu.ru/reader/article.aspx?id=21708>

208. Макдермид В. Анатомия преступления. Что могут рассказать насекомые, отпечатки пальцев и ДНК / пер. с англ. 2-е изд. Альпи-на нон фикшин, 2020. 344 с.

209. Марчук В.П., Марчук Г.В. Історія політичних і правових вчень : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. 480 с. URL : https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/p10_09.pdf

210. Мінімально допустимий бал за тестування під час конкурсу до Верховного Суду. *Вища кваліфікаційна комісія суддів України :*

О.А. Кириченко

офіційний веб-сайт. URL : <https://old.vkksu.gov.ua/ua/news/minimalno-dopustimij-bal-za-tiestuwannia-pid-tchas-konkursu-do-wierchownogo-sudu/>

211. Митний кодекс України : закон України від 13 березня 2012 р., № 4495-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 44-45, № 46-47, № 48, ст. 552, із змінами згідно із законом № 2445-IX від 27 липня 2022 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

212. Моїсєєв Є.М., Джужа О.М., Никифорчук Д.Й. та ін. Оперативно-розшукова діяльність : навч. посібник / під ред. О. Джужи. Київ : Правова єдність, 2009. 310 с. URL : https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/UP/ORD_2009.pdf

213. МОН пропонує для громадського обговорення проєкт переліку наукових спеціальностей за галузями науки. 13 травня 2021 р., 14:10. *Міністерство освіти і науки України : офіційний веб-сайт*. URL : <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-pereliku-naukovih-specialnostej-zagaluziyami-nauki>

214. Наровлянський О.Д. Основи правознавства : підручник для 9-го класу. Київ : Грамота, 2017. 182 с. URL : https://file4book.org/images/shcoolbook_ua/9/9_p_n_2017.pdf

215. Наукова школа юриспруденції професора Аланкіра – 250 новітніх доктрин і концепцій. *Правова еліта України*. Київ : Вид-во «Логос», 2018. С. 74. URL : <http://logos-ukraine.com.ua/project/index.php?project=peu2018&load=ns25.html>

216. Наукова школа юриспруденції професора Аланкіра – 250 новітніх доктрин і концепцій. *Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа та спеціальних знань в юридичній практиці : Електронний журнал. Електронне реферативно-наукове видання*. URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a>

217. Національна програма правової освіти населення. Затв. Указом Президента України від 18 жовтня 2001 р., № 992/2001. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/992/2001>

218. На этой неделе должен заработать Высший антикоррупционный суд Украины - Президент. 8 апреля 2019 г. 23:44. URL : <https://www.president.gov.ua/ru/news/cogo-tizhnya-maye-zaprasyuvati-vishij-antikorupcijnij-sud-uk-54594>

219. Новітня концепція реформування судової влади України : навч. посібник / Є.В. Кириленко, С.А. Кириченко, Т.О. Коросташова, Ю.О. Ланцедова, О.С. Тунтула ; за наук. ред. О.А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. 60 с. URL :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

[http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullw&S21ALL=\(%3C.%3EA%3D%D0%9A%D0%9E%D0%A0%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%A8%D0%9E%D0%92\\$%3C.%3E%2B%3C.%3EA%3D%D0%86%D0%A0%D0%98%D0%9D%D0%90\\$%3C.%3E%2B%3C.%3EA%3D%D0%9C%D0%98%D0%9A%D0%9E%D0%9B%D0%90%D0%87%D0%92%D0%9D%D0%90\\$%3C.%3E\)&Z21ID=&S21SRW=GOD&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullw&S21ALL=(%3C.%3EA%3D%D0%9A%D0%9E%D0%A0%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%A8%D0%9E%D0%92$%3C.%3E%2B%3C.%3EA%3D%D0%86%D0%A0%D0%98%D0%9D%D0%90$%3C.%3E%2B%3C.%3EA%3D%D0%9C%D0%98%D0%9A%D0%9E%D0%9B%D0%90%D0%87%D0%92%D0%9D%D0%90$%3C.%3E)&Z21ID=&S21SRW=GOD&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20)

220. Обзор парафилических расстройств (Overview of Paraphilic Disorders). *Справочник MSD. Профессиональная версия : веб-сайт*. URL : <https://www.msmanuals.com/ru/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%8B%D0%B9/%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%83%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F-%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%B8%D0%BA%D0%B8/%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B5-%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0/%D0%BE%D0%B1%D0%B7%D0%BE%D1%80-%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%85-%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B2-overview-of-paraphilic-disorders>

221. Общеправовой классификатор отраслей законодательства. Утв. указом Президента РФ от 16.12.1993 г. № 2171. *КонсультантПлюс : веб-сайт*. URL : http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_2989/7f4423d20f258626d776ec9594da905e2072432b/

222. Огляд практики Європейського суду з прав людини щодо розгляду заяв про порушення статті 7 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у кримінальних провадженнях. Київ : Вищий антикорупційний суд, 2019. 34 с.

223. Оновлений Перелік осіб, які створюють загрозу національній безпеці від 13 грудня 2022 р. 16:20. *Рада національної безпеки і оборони України : веб-сайт*. <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Diialnist/5903.html><https://www.rnbo.gov.ua/ua/Diialnist/5903.html>

224. Орлова О.О., Кучук А.М., Мінченко О.В. Загальна теорія права : навч.-метод. посібник. Суми : ДДУВС, 2020. С. 50-67. URL :

О.А. Кириченко

<https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5081/1/%d0%a2%d0%94%d0%9f%20%d1%87.%20%20%281%29.pdf>

225. Освітня програма зі спеціальності 081 Право за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. Затв. протокол ом Вченої ради МКУ імені Пилипа Орлика № 1 від 31 серпня 2019 р. *Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика : веб-сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/OP-Pravo-mag.pdf>

226. Основи оперативно-розшукової діяльності в Україні : посібник / В.В. Аброськін, С.В. Албул, С.О. Єгоров та ін.; за заг. ред. В.В. Аброськіна. Одеса : Видавець : Букаєв В.В., 2020. 198 с. URL : https://oduvs.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Posibnik_Osnovi_ORD-2020.pdf

227. Основи тестових запитань для кваліфікаційного оцінювання кандидатів на посаду судді Касаційного кримінального суду. Затв. рішенням ВККС України від 18 жовтня 2018 р. *Вища кваліфікаційна комісія суддів України: веб-сайт*. Новини від 18 жовтня 2018 р. Затверджено тестові запитання для конкурсу до Верховного Суду. URL: <https://drive.google.com/file/d/1QCuLqPrIF9vZVNheEDDvf90euZtZ4pJa/view>

228. Отныне Верховный суд работает почти в полном составе – Порошенко. *Укринформ : веб-сайт*. URL : <https://www.ukrinform.ru/rubric-politics/2695058-otnyne-verhovnyj-sud-rabotaet-pochti-v-polnom-sostave-porosenko.html>

229. Офіс Генерального прокурора відстояв у Верховному Суді справедливе покарання винуватцям резонансного ДТП у Харкові. 03.04.2020. *Офіс Генерального прокурора : веб-сайт*. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/news?_m=publications&t=rec&id=270315

230. Парафілія (сексологія). *Вікіпедія. Вільна енциклопедія : веб-сайт*. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

231. Паспорти спеціальностей. Затв. Постановою президії Вищої атестаційної комісії України від 8 жовтня 2008 р., № 45-06/7. *Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт*. URL : https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v45_6330-08#Text

232. Паспорт спеціальності 081 – «Право». Додаток 2. URL : https://www.naiu.kiev.ua/files/naukova-diyalnist/special-rada/pasport_pravo_14062018.pdf

233. Перелік відомостей, що становлять службову інформацію в Міністерстві культури та інформаційної політики України. Затв. наказом МКІП України від 7 березня 2022 р. № 113. URL : <https://mcip.gov.ua/files/pdf/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

%B7%20%D0%B7%20%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB
%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%BC.pdf

234. Перелік спеціальностей, за якими проводяться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів присвоєння вчених звань. Затв. наказом Вищої атестаційної комісії України 23.06.2005 р., № 377. *Zakon.rada.gov.ua* : *веб-сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0713-05/ed20050623#Text>

235. Перелік спеціальностей наукових працівників. Затв. наказом Вищої атестаційної комісії України від 13 березня 1997 р., № 86. *Zakon.rada.gov.ua* : *веб-сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0133-97/ed19990610#Text>

236. Перелік тестових питань для кандидатів на вакантні посади в Офісі Генерального прокурора. 10.02.2020. *Офіс Генерального прокурора* : *веб-сайт*. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/news?_m=publications&_t=rec&id=266788&fp=200

237. Перелік тестових питань для іспиту з метою виявлення рівня знань та умінь у застосуванні закону, відповідності здійснювати повноваження прокурора під час проведення атестації прокурорів регіональних прокуратур, у тому числі військових прокуратур регіонів України і об'єднаних сил. *Офіс Генерального прокурора* : *веб-сайт*. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/at_obl?_m=publications&_t=rec&id=266744&fbclid=IwAR2xVZpvep5xlkbp9FKALhrxrfwjrfAqMwciV6d6LQtqQKC0FIGJxhqKo

238. Пирогов В.С. Вручення судді повідомлення про підозру неуповноваженою КПК особою спричиняє недопустимість усіх доказів, одержаних стороною обвинувачення (ВС/ККС, № 349/1487/14-к, 19.02.2019). *Протокол : юридичний інтернет-ресурс*. URL : [https://protocol.ua/ua/vs_kks_vruchennya_suddi_povidomlennya_pro_pidozru_neupovnovagenoyu_kpk_osoboyu_sprichinyae_nedopustimist_usih_dokaziv_oderганиh_storonoyu_obvinuvac_hennya_\(vs_kks_19_02_2019_349_1487_14_k\)/](https://protocol.ua/ua/vs_kks_vruchennya_suddi_povidomlennya_pro_pidozru_neupovnovagenoyu_kpk_osoboyu_sprichinyae_nedopustimist_usih_dokaziv_oderганиh_storonoyu_obvinuvac_hennya_(vs_kks_19_02_2019_349_1487_14_k)/)

239. Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження. Затв. наказом Міністерства юстиції України від 5 серпня 2016 р., № 2432/5, зі змінами згідно наказу МЮ України № 2235/5 від 15 червня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua* : *веб-сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1126-16>

240. Положення про дистанційне навчання. Затв. наказом МОН України від 25 квітня 2013 р. № 466, зі змінами згідно наказу № 1115

О.А. Кириченко

від 8 вересня 2020 р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>

241. Положення про дисципліну працівників гірничих підприємств. Затв. постановою Кабінету міністрів України від 13 березня 2002 р., № 294, зі змінами згідно постанови КМ України № 868 (868-2012-п) від 19 вересня 2012 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-2002-%D0%BF#Text>

242. Положення про дисципліну працівників залізничного транспорту. Затв. постановою Кабінету міністрів України від 26 січня 1993 р., № 55, зі змінами згідно постанови КМ України № 868 (868-2012-п) від 19 вересня 2012 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-93-%D0%BF#Text>

243. Положення про порядок здійснення помилювання. Затв. указом Президента України 21 квітня 2015 р.. № 223/2015, зі змінами згідно указу № 373/2021 від 20 серпня 2021 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/223/2015#Text>

244. Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення від 13 лютого 2018 р., № 20/зп-18. *Вища кваліфікаційна комісія суддів України* : офіційний веб-сайт. URL : <https://vkksu.gov.ua/ua/ociniuvannia-suddiiv/dokumentii/>

245. Положення про організацію освітнього процесу в ПВНЗ «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика». Затв. наказом ректора ПВНЗ «МКУ імені Пилипа Орлика» від 25 травня 2017 р. № 43, зі змінами від 2 листопада 2020 р., № 82. *Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика* : веб-сайт. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/Polozhennya-pro-organizatsiyu-osvitnogo-protsesu-.pdf>

246. Порядок відшкодування вартості витрат на утримання засуджених в установах виконання покарань. Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2017 р., № 80, зі змінами згідно з постановою КМ України від 30 січня 2019 р., № 59. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80-2017-%D0%BF#n9>

247. Порядок взаємодії установ виконання покарань, уповноважених органів з питань пробації та суб'єктів соціального патронажу під час підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк. Затв. спільним наказом міністерств юстиції, соціальної політики, охорони здоров'я та внутрішніх справ України від 3 квітня 2018 р., № 974/5/467/609/280, зі змінами згідно наказу лше МЮ України № 3479/5/560/2123/729 від 1 жовтня 2021 р.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Zakon.rada.gov.ua : *веб-сайт*. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0408-18#n7>

248. Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань України. Затв. Постановою Кабінету міністрів України від 20 травня 1992 р., № 257, із змінами згідно із постановою КМ України № 550 (550-95-п) від 25 липня 1995 р., втратила чинність на підставі постанови КМ України № 644 (644-97-п) від 28 червня 1997 р.
Zakon.rada.gov.ua : *веб-сайт*. URL :
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/257-92-%D0%BF#Text>

249. Порядок проведення добору на зайняття вакантної посади прокурора. Затв. наказом Генерального прокурора від 10 січня 2020 р. № 11, зі змінами згідно наказу Генерального прокурора від 27 квітня 2021. № 128. *Офіс Генерального прокурора* : *веб-сайт*. URL :
https://old.gp.gov.ua/ua/ndogp.html?_m=publications&_t=rec&id=264414

250. Порядок проведення іспиту та методика встановлення його результатів у процедурі кваліфікаційного оцінювання : завт. рішенням ВККС України від 4 листопада 2016 р., № 144/зп-16, у редакції рішення Комісії від 13 лютого 2018 р., № 20/зп-18, зі змінами згідно з рішенням Комісії від 2 жовтня 2018 р., № 210/зп-18, від 18 жовтня 2018 р., № 229/зп-18. *Вища кваліфікаційна комісія суддів України : офіційний веб-сайт*. URL : <https://vkksu.gov.ua/ua/ociniuwannia-suddiw/dokumenty/>

251. Постанова Великої палати Верховного суду від 29 серпня 2018 р. по справі № 663/537/17, провадження № 13-31кз18, ч. 2 ст. 185, ч. 3 ст. 185 КК України. *Zakononline* : *веб-сайт*. URL :
<https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/76207318>

252. Постанова колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду від 11 листопада 2021 р., справа № 220/1260/20, провадження № 51-3077 км 21. *Єдиний державний реєстр судових рішень* : *веб-сайт*. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101211516>

253. Постанова колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду від 21 грудня 2021 р., справа № 426/4030/18, провадження № 51-4738км21. *Єдиний державний реєстр судових рішень* : *веб-сайт*. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102149798>

254. Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду від 7 грудня 2020 р., по справі № 562/1629/17, провадження № 51-1416км20. *Verdictum.Liga360* : *веб-сайт*. URL :
<https://verdictum.ligazakon.net/document/93505801>

255. Постанова колегії суддів Першої судової палати Касаційного кримінального суду від 7 грудня 2021 р. по справі № 357/11366/18,

О.А. Кириченко

провадження № 51-4536км21. *Єдиний державний реєстр судових рішень* : веб-сайт. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101990847>

256. Постанова колегії суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного суду України від 19 червня 2018 р., № 820/5348/17. *Verdictum.Liga360* : веб-сайт. URL : https://verdictum.ligazakon.net/document/74785076?utm_source=jurliga.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=jl01

257. Постанова колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду в складі Верховного Суду від 6 квітня 2020 р. по справі № 640/1664/18 (провадження № 51-5692км19). *Єдиний державний реєстр судових рішень*: веб-сайт. URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88707037>

258. Постанова колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду від 28 жовтня 2020 р., справа № 927/2891/20, провадження № 51-3536км20. *Єдиний державний реєстр судових рішень* : веб-сайт. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92571127>

259. Постанова колегії суддів Третьої судової палати Касаційного кримінального суду 8 грудня 2021 р. по справі № 447/2555/18 провадження № 51-4307км21 *Єдиний державний реєстр судових рішень* : веб-сайт. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101873505>

260. Правила внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України. Затв. наказом Міністерства юстиції України від 14 червня 2019 р., № 1769/5, зі змінами згідно наказу МЮ України № 2057/5 від 31 травня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0633-19#Text>

261. Правила дорожнього руху. Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р., № 1306, зі змінами згідно постанови КМ України № 1105 від 20 жовтня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF>

262. Правова політологія. Академічний курс : підручник / авт. кол.; за ред. І.О. Кресіної. Київ : Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2021. 480 с. URL : <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2405/%D0%A0%D0%BE%D1%82%D0%B0%D1%80-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

263. Про авторське право і суміжні права : закон України від 23 грудня 1993 р., № 3792-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 13, ст. 64, зі змінами згідно закону від 15 грудня

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

2021 р., № 1965-IX. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>

264. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі : закон України від 1 грудня 1994 р., № 264/94-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 52, ст. 455, зі змінами згідно закону № 2689-IX від 18 грудня 2022 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80#Text>

265. Проблеми сучасної конституціоналістики : навч. посібник / Н.В. Анішук, М.В. Афанасьєва, Н.М. Бакаянова та ін.; за заг. ред. А.Р. Крусян, А.А. Єзерова. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 524 с. (Серія «Проблеми сучасної конституціоналістики». Вип. 4: Конституційне гуманітарне право). URL : <file:///C:/Users/IntelX4/Desktop/Downloads/60013529.pdf>

266. Про виконавче провадження : закон України від 2 червня 2016 р., № 1404-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 30, ст. 542, із змінами згідно із законом № 3048-IX від 11 квітня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>

267. Про Вищий антикорупційний суд : закон України від 7 червня 2018 р., № 2447-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 24, ст. 212, зі змінами згідно закону від 12 травня 2022 р., № 2257-IX. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19>

268. Про вищу освіту : закон України від 1 липня 2014 р., № 1556-VII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст. 2004, із змінами згідно закону № 3062-IX від 2 травня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

269. Про Вищу раду правосуддя : закон України від 21 грудня 2016 р. № 1798-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 7-8, ст. 50, зі змінами згідно закону України № 2128-IX від 15 березня 2022 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>

270. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання рішень Європейського суду з прав людини : закон України від 18 жовтня 2022 р., № 2689-IX. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2689-20#Text>

271. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури : закон України від 19 вересня 2019 р. № 113-IX. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 42, ст. 238, зі змінами, внесеними згідно закону

О.А. Кириченко

України № 2217-IX від 21 квітня 2022 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-20>

272. Про внесення змін до Закону України «Про прокуратуру» : закон України від 12 липня 2001 р. № 2663-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 44, ст. 233. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2663-14/ed20010726#Text>

273. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : закон України від 22 листопада 2018 р. № 2617-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 17, ст. 71, зі змінами, внесеними згідно закону України № 321-IX від 3 грудня 2019 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#Text>

274. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей несення військової служби в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці : закон України від 13 грудня 2022 р., № 2839-IX. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2839-20#Text>

275. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо усунення суперечностей у караності кримінальних правопорушень : закон України від 13 липня 2023 р., № 3233-IX. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3233-20#n38>

276. Про державний бюджет України на 2021 рік : закон України від 15 грудня 2020 р., № 1082-IX. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2021, № 16, ст. 144, зі змінами згідно закону України № 1932-IX від 2 грудня 2021 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1082-20#top>

277. Про державний бюджет України на 2022 рік : закон України від 2 грудня 2021 р., № 1928-IX. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2022, № 3, ст. 12, зі змінами згідно закону України № 2849-IX від 13 грудня 2022 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20#top>

278. Про державний бюджет України на 2023 рік : закон України від 3 листопада 2022 р., № 2710-IX, зі змінами згідно закону України № 3166-IX від 29 червня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text>

279. Про державний бюджет України на 2024 рік : закон України від 9 листопада 2023 р., № 3460-IX. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-IX#Text>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

280. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : закон України від 23 грудня 1993 р. № 3781-XII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1994, № 11, ст. 50, зі змінами згідно закону України № 1150-IX від 28 січня 2021 р., ВВР, 2021, № 23, ст. 197. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL :

<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>

281. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів : закон України від 23 вересня 1997 р., № 540/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1997, № 50, ст. 302, зі змінами згідно закону № 2849-IX від 13 грудня 2022 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80#Text>

282. Про державну таємницю : закон України від 21 січня 1994 р., № 3855-XII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1994, № 16, ст. 93, зі змінами згідно закону від 3 березня 2022 р., № 2107-IX *Zakon.rada.gov.ua*: веб-сайт. URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>

283. Про доступ до публічної інформації : закон України від 13 січня 2011 р., № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2011, № 32, ст. 314, зі змінами згідно із законом № 2834-IX від 13 грудня 2022 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

284. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні : закон України від 16 листопада 1992 р. № 2782-XII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1993, № 1, ст. 1, зі змінами, внесеними згідно закону України № 720-IX від 17 червня 2020 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>

285. Проект Кримінального кодексу України станом на 17 січня 2021 р. URL:

<https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2021/01/18/kontrolnyj-proekt-kk-17-01-2021.pdf>

286. Про електронні комунікації : закон України від 16 грудня 2020 р., № 1089-IX, зі змінами згідно закону від 15 березня 2022 р., № 2137-IX. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>

287. Про застосування амністії в Україні : закон України від 1 жовтня 1996 р., № 392/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1996, № 48, ст. 263, зі змінами згідно закону № 720-IX від 17 червня 2020 р., ВВР, 2020, № 47, ст. 408. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/96-%D0%B2%D1%80#Text>

О.А. Кириченко

288. Происхождение слова уголовный. Этимология слова. ЛГΩ., *Этимологический онлайн-словарь русского языка Макса Фасмера* : веб-сайт. URL :

<https://lexicography.online/etymology/vasmer/%D1%83/%D1%83%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%8B%D0%B9>

289. Про інформаційні агентства : закон України від 28 лютого 1995 р., № 74/95-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 13, ст. 83, зі змінами згідно закону № 1089-IX від 16 грудня 2020 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/95-%D0%B2%D1%80>

290. Про інформацію : закон України від 2 жовтня 1992 р., № 2657-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 48, ст. 650, зі змінами згідно закону № 2718-IX від 3 листопада 2022 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

291. Про затвердження Змін і доповнень до Переліку спеціальностей, за якими проводяться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань, затвердженого наказом ВАК України від 23.06.2005 р., № 377 : наказ Вищої атестаційної комісії України від 29.05.2006 р., № 263. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0682-06/ed20060618#Text>

292. Про заходи щодо вдосконалення державної інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки України : рішення Ради національної безпеки і оборони України від 31 жовтня 2001 р., зі змінами, внесеними згідно указу Президента України № 1431/2003 (1431/2003) від 13 грудня 2003 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1193/2001#Text>

293. Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні : указ Президента України від 31 липня 2000 р. № 928. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/928/2000#Text>

294. Про звернення громадян : закон України від 2 жовтня 1996 р., № 393/96-ВР. Відомості Верховної Ради (ВВР), 1996, № 47, ст. 256, зі змінами, внесеними згідно закону України № 198-IX від 17 жовтня 2019 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>

295. Про Кабінет Міністрів України : закон України від 27 лютого 2014 р., № 794-VII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 13, ст. 222, зі змінами згідно із законом № 1971-IX від 16 грудня 2021 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

296. Про кінематографію : закон України від 13 січня 1998 р., № 9/98-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 22, ст. 114, зі змінами згідно із законом № 2811-IX від 1 грудня 2022 р. *Zakon.rada.gov.ua* : *веб-сайт*. URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/9/98-%D0%B2%D1%80#Text>

297. Про Конституційний Суд України : закон України від 13 липня 2017 р., № 2136-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст. 376, зі змінами згідно із законом № 1135-IX від 26 січня 2021 р. *Zakon.rada.gov.ua* : *веб-сайт*. URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>

298. Про масмедіа : закон України від 13 грудня 2022 р., № 2849-IX. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст. 376, зі змінами згідно із законом № 1135-IX від 26 січня 2021 р. *Zakon.rada.gov.ua* : *веб-сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>

299. Про матеріальну відповідальність військовослужбовців та прирівняних до них осіб за шкоду, завдану державі : закон України від 3 жовтня 2019 р., № 160-IX. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 47, ст. 313, зі змінами згідно із законом № 1417-IX від 27 квітня 2021 р. *Zakon.rada.gov.ua* : *веб-сайт*. URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-20#Text>

300. Про міліцію : закон України від 2 грудня 1990 р., № 565-XII. Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 4, ст. 20, зі змінами згідно із законом від 9 квітня 2015 р., № 324-VIII (324-19), ВВР, 2015, № 25, ст. 196, втратив чинність 7 листопада 2015 р. згідно із законом від 2 липня 2015 р., № 580-VIII. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/565-12>

301. Про національну поліцію : закон України від 2 липня 2015 р., № 580-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст. 379, зі змінами згідно із законом № 2191-IX від 14 квітня 2022 р. *Zakon.rada.gov.ua* : *веб-сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

302. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII. *Відомості* Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 22, ст. 303, зі змінами згідно закону № 1882-IX від 16 листопада 2021 р. *Zakon.rada.gov.ua* : *веб-сайт*. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>

303. Про організацію взаємодії між Збройними силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану. Затв. наказом головнокомандувача Збройних сил України від 3 березня 2022 р., № 73, зі змінами згідно наказу ГК ЗСУ від 27 лютого 2023 р., № 49.

Ligazakon :

веб-сайт.

URL :

<https://ips.ligazakon.net/document/MUS36785>

304. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей : закон України від 2 січня 1995 р., № 20/95-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 6, ст. 35, із змінами, згідно із законом № 3022-ІХ від 10 квітня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт.*

URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80#Text>

305. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів : закон України від 2 червня 2016 р., № 1403-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 29, ст. 535, із змінами, згідно із законом № 3048-ІХ від 11 квітня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua :*

веб-сайт.

URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#Text>

306. Про освіту : закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст. 380, із змінами згідно закону № 3143-ІХ від 10 червня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт.* URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n370>

307. Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р., № 266 : наказ Міністерства освіти і науки України від 6 листопада 2015 р., № 1151, зі змінами згідно наказу МОН України № 419 від 12 квітня 2016 р. *Zakon.rada.gov.ua: веб-сайт.* URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1460-15#top>

308. Про попереднє ув'язнення : закон України від 6 березня 1998 р. № 137/98-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 35, ст. 360, зі змінами згідно закону № 3185-ІХ від 29 червня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua:*

веб-сайт.

URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3352-12#Text>

309. Про призначення судді Верховного суду : указ Президента України № 424/2024 від 4 липня 2024 р. *Президент України / Володимир Зеленський : офіційне інтернет-представництво.* URL : <https://www.president.gov.ua/documents/4242024-51265>

310. Про пробацію : закон України від 5 лютого 2015 р., № 160-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст. 93, зі змінами згідно закону № 1798-VIII від 21 грудня 2016 р., ВВР, 2018, № 3-4, ст. 26. *Zakon.rada.gov.ua:*

веб-сайт.

URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text>

311. Про прокуратуру : закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 2-3, ст. 12, зі змінами, внесеними згідно закону України № 2849-ІХ від 13 грудня

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

2022 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>

312. Про рекламу : закон України від 3 липня 1996 р., № 270/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 39, ст. 181, зі змінами згідно із законом № 2834-IX від 13 грудня 2022 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text>

313. Про систему іномовлення України : закон України від 8 грудня 2015 р., № 856-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 4, ст. 37, зі змінами згідно із законом № 612-IX від 19 травня 2020 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-19#Text>

314. Про статус народного депутата України : закон України від 17 листопада 1992 р. № 2790-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 3, ст. 17, зі змінами, внесеними згідно закону № 3307-IX від 9 серпня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>

315. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : постанова Пленуму Верховного суду України від 7 лютого 2003 р., № 2. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text>

316. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи : Постанова пленуму Верховного суду України від 27 лютого 2009 року № 1. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09#Text

317. Про судоустрій і статус суддів : закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 31, ст. 545, зі змінами згідно закону № 2847-IX від 13 грудня 2022 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

318. Про суспільні медіа України : закон України від 17 квітня 2014 р., № 1227-VII. Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 27, ст. 904, зі зміна згідно закону від 13 грудня 2022 р., № 2849-IX. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1227-18#Text>

319. Радзинский Э.С. Если у меня другое мнение, это не значит, что я ваш враг или идиот. Это просто значит, что у меня другое мнение. 28 октябрь 2020 г. в 18:00. Страницка «Эдвард Радзинский» в Facebook. URL : <https://www.facebook.com/EdvardRadzinskiy/photos/a.548298588523136/3826535477366081/?type=3>

О.А. Кириченко

320. Регламент Конституційного Суду України. Затв. постановою Конституційного Суду України від 22 лютого 2018 р., № 1-пс/2018. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001710-18#Text>

321. Резолюція 1346 (2003) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Виконання обов'язків та зобов'язань Україною» від 29 вересня 2003 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_608#Text

322. Резолюція 1755 (2010) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Функціонування демократичних інституцій в Україні» від 4 жовтня 2010 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a19#Text

323. Результати іспиту під час конкурсу до Вищого антикорупційного суду та Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду. *Вища кваліфікаційна комісія суддів України : офіційний веб-сайт*. URL : <https://vkksu.gov.ua/ua/news/riezultati-ispitu-pid-tchas-konkursiw-do-wishtchogo-antikorupciynogo-sudu-ta-kasacijnogo-administratiwnogo-sudu-u-skladi-wierchownogo-sudu/>

324. Результати іспиту під час конкурсу до Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду. *Вища кваліфікаційна комісія суддів України : офіційний веб-сайт*. URL : <https://vkksu.gov.ua/ua/news/riezultati-ispitu-pid-tchas-konkursu-dokasacijnogo-kriminalnogo-sudu-u-skladi-wierchownogo-sudu/>

325. Результати співбесід в рамках добору на вакантні посади прокурорів в Офісі Генерального прокурора від 10.03.2020. *Офіс Генерального прокурора : веб-сайт*. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/news?_m=publications&_t=rec&id=268822&fp=230

326. Результати співбесід в рамках добору на вакантні посади прокурорів в Офісі Генерального прокурора від 11.03.2020. *Офіс Генерального прокурора : веб-сайт*. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/news?_m=publications&_t=rec&id=268902&fp=220

327. Результати співбесід в рамках добору на вакантні посади прокурорів в Офісі Генерального прокурора від 12.03.2020. *Офіс Генерального прокурора : веб-сайт*. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/news?_m=publications&_t=rec&id=269005&fp=210

328. Результати співбесід в рамках добору на вакантні посади прокурорів в Офісі Генерального прокурора від 13.03.2020. *Офіс Генерального прокурора : веб-сайт*. URL :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

https://www.gp.gov.ua/ua/news?_m=publications&_t=rec&id=269013&fp=210

329. Результати співбесід в рамках добору на вакантні посади прокурорів в Офісі Генерального прокурора від 14.03.2020. *Офіс Генерального прокурора* : *веб-сайт*. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/news?_m=publications&_t=rec&id=269015&fp=2001-30-732-41-62

330. Решение Европейского суда по правам человека по делу Рябых против России (Ryabykh v. Russia), заявление N 52854/99. *Европейская конвенция о защите прав человека : право и практика* : *веб-сайт*. URL : <http://www.echr.ru/documents/doc/new/003.htm>

331. Римское частное право / под ред. И. Б. Новицкого, И. С. Перетерского. *Bibliotekar* : *веб-сайт*. URL : <http://www.bibliotekar.ru/rimskoe-pravo-2/index.htm>

332. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним зверненням Національного банку України щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 58 Конституції України (справа про зворотну дію в часі законів та інших нормативно-правових актів) від 9 лютого 1999 р. № vd990209 vn1-pp/99, справа № 1-7/99. *Zakon.rada.gov.ua* : *веб-сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-99#Text>

333. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень статті 58 Конституції України, статей 6, 81 Кримінального кодексу України (справа про зворотну дію кримінального закону в часі) від 19 квітня 2000 року № vd20000419 vn6-pp/2000, справа № 1-3/2000. *Zakon.rada.gov.ua* : *веб-сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-00#Text>

334. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 2 частини першої статті 7, пункту 2 розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 13 березня 2012 р., № 6-pp/2012, справа № 1-14/2012. *Zakon.rada.gov.ua* : *веб-сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-12#Text>

335. Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням 55 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 375 Кримінального кодексу України від 11 червня 2020 р., № 7-р/2020,

О.А. Кириченко

справа № 1-305/2019(7162/19). *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-20/ed20211004#n57>

336. Розширена доповідь О.А. Кириченка «Недоліки та надбання міжнародного і вітчизняного правового регулювання освіти та новітня доктрина чотирнадцятиступеневої освіти та науки». 22 510 слів. Парламентські слухання «Правове забезпечення реформи освіти в Україні» 9 груд. 2015 р. *Навчально-науковий інститут історії, політології і права Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського* : веб-сайт. 2015, 9 грудня. URL : <http://ihpl-mnu.mk.ua/головна/science/conference/розширена-довідь-о-а-кириченка-недо/>

337. Смертная казнь : история и виды высшей меры наказания от начала времен до наших дней. *ВикиЧтение* : веб-сайт. URL : <https://history.wikireading.ru/162423>

338. Спасович В.Д. О теории судебно-уголовных доказательств в связи с судоустройством и судопроизводством : лекции, прочитанные в 1860 г. ЛестЭст. 2001. 112 с.

339. Справа «Бочан проти України» (Заява № 7577/02). Рішення п'ятої секції Європейського суду з прав людини від 3 травня 2007 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_209#Text

340. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 Право, спеціальності 081 Право. Затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2022 р., № 644. 18 с. *Міністерство освіти і науки України* : веб-сайт. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/07/21/081-pravo-bakalavr-zi.zminamy-644-20.03.2023.pdf>

341. Стандарт вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 Право, спеціальності 081 Право. Затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 20 липня 2022 р., № 643. 18 с. *Міністерство освіти і науки України* : веб-сайт. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/07/21/081-pravo-magistr-zizminami-643-20032023.pdf>

342. Статевий потяг. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія* : веб-сайт. URL : <https://ru.wikipedia.org/wiki/>

343. Стратегія реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року. Схвал. розпорядженням Кабінету міністрів України від 16 грудня 2022 р. № 1153-р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153-2022-%D1%80#n10>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

344. Стратегія розвитку прокуратури на 2021-2023 роки. Затв. наказом Генерального прокурора від 16 жовтня 2020 р., № 489. *Офіс Генерального прокурора : офіційний сайт.* URL : <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/strategiya-rozvitku-prokuraturi-na-2021-2023-roki>

345. США поздравили Україну с успешным запуском ВАКС, выразив надежду, что суд будет честным и независимым. *Цензор-нет : веб-сайт.* URL : https://censor.net.ua/news/3146650/sshapozdravili_ukrainu_s_uspeshnym_zapuskom_vaks_vyraziv_nadejdu_chno_sud_budet_chestnym_i_nezavisimym

346. Талдикін О. Конспект лекцій з дисципліни «Соціологія права». Дніпро : ДДУВС.2019. 137 с. URL : <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/2020/kzpd/118.6.pdf>

347. Татарчук І.В. Кримінальне процесуальне право України : навч. посібник для підготовки до іспитів. Київ : ЦУЛ, 2021. 280 с. *Юркнига : веб-сайт.* URL : https://jurkniga.ua/kriminalne-procesualne-pravoukrayini-navchalniy-posibnik-dlya-pidgotovki-do-ispitiv/?utm_source=googme&utm_medium=mc&utm_campaign=shopping&utm_idproduct=10501&utm_mainarticulproduct=13434&gclid=Cj0KCQjw6_CYBhDjARIsABnuSzpZg438d4c6m9ppilFezeVHLpVijwBcyhUVkdrBbt47_gmbaCCE2w8aAiLJEALw_wcB#description

348. Теорія держави і права : навч. посібник / П.М. Крестовська, Л.Г. Матвєєва, Я.О. Тицька, Н.В. Атаманова, Н.Б. Арабаджи. Одеса : Міжнародний гуманітарний ун-т. 2021. 193 с. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/24041/%d0%a2%d0%95%d0%9e%d0%a0%d0%86%d0%af%20%d0%94%d0%95%d0%a0%d0%96%d0%90%d0%92%d0%98%20%d0%86%20%d0%9f%d0%a0%d0%90%d0%92%d0%90%20%d0%bd%d0%b0%d0%b2%d1%87%20%d0%bf%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd%d0%b8%d0%ba.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

349. Теорія держави і права : підручник / В.М. Марчук, Л.В. Ніколаєва, Т.О. Гуржій та ін.; за заг. ред. Л.В. Ніколаєвої, Т.О. Гуржії. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 424 с. URL : <https://knute.edu.ua/file/MjIxNw==/19b34cd89dca5cd2b92d02508b81dbfb.pdf>

350. Теорологія юриспруденції (новітня концепція «Теорії права»): навч. посібник / Є.В. Кириленко, С.А. Кириченко, Т.О. Коросташова, Ю.О. Ланцедова, В.Е. Теліпко, О.С. Тунтула; за наук. ред. О.А. Кириченка. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. 392 с. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullwebr&S21ALL

О.А. Кириченко

=%28%3C.%3EA%3D%D0%9A%D0%B8%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%A1%\$%3C.%3E%29&Z21ID=&S21SRW=GOD&S21SRD=DOWN&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20&R21DBN=1&R21DBN=2

351. Тертишник В.М. Кримінально-процесуальне право України : підручник. 10-те вид. Київ : Право, 2023. 698 с. URL : <https://pravo-izdat.com.ua/kriminalniy-proces/kriminalno-procesualne-pravo-ukrayini.-10-te-vidannya>

352. Типова інструкція про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію. Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 19 жовтня 2016 р., № 736, зі змінами згідно постанови КМ України № 710 від 24 червня 2022 р. *Zakon.rada.gov.ua* : *веб-сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-2016-%D0%BF#Text>

353. Типові правила внутрішнього службового розпорядку. Затв. наказом Національного агентства України з питань державної служби 3 березня 2016 р., № 50, зі змінами згідно наау № 143-20 від 31 липня 2020 р. *Zakon.rada.gov.ua* : *веб-сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0457-16#Text>

354. Типові правила внутрішнього трудового розпорядку для працівників навчально-виховних закладів системи Міністерства освіти України. Затв. наказом Міністерства освіти України від 20 грудня 1993 р., № 455, зі змінами згідно наау МОН України від 10 квітня 2000 р., № 73 (z0242-00). *Zakon.rada.gov.ua* : *веб-сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-94#Text>

355. Ткач Ю.Д. Поняття і системно-структурна будова криміналістики : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Юрій Дмитрович Ткач; Одеськ. юрид. наук НУВС. Одеса, 2004. 556 с.

356. Ткач Ю.Д. Теоретичні основи криміналістики (періодизація, поняття, система, міжнауковий статус): монографія / за наук. ред. О.А. Кириченка. Одеса : Вид-во ОЮІ НУВС, 2007. 176 с.

357. Ткач Ю.Д., Кириченко С.А., Кириченко Ю.А. Актуальные проблемы юриспруденции : продолжение дискуссии / под ред. А. А. Кириченко. Ивано-Франковск : Изд-во Плай, 2003. 158 с.

358. Ткач Ю.Д., Белякова М.Д., Костенко Е.Д. Некоторые проблемы смертной казни и пожизненного заключения в контексте инновационной природы криминально-исполнительного права как исправительно-трудового *судопроизводства*. *Журнал східноєвропейського права*. *Международ. наук.-метрич. базы* :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

HeinOnline. 2021. № 94. С. 124-138. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2021/11/tkach_belyakova_kostenko_94.pdf

359. Тополевський Р.Б., Федіна Н.В. Теорія держави і права : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 268 с. URL : <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3293/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0-13-07-20.pdf>

360. Тунтула О.С. Отримання доказів та форми їх представлення, оцінки та використання у кримінальному провадженні України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Олександра Сергіївна Тунтула; Нац. акад. прокуратури України. Київ, 2013. 233 с.

361. Тунтула А.С. Новая доктрина ступенчатого сущностного видового деления объективных и субъективных источников антиделиктных сведений. 3584 слова. *Блог экспертов (blog-experts.com): информ-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/category/новости/doktriny/> 2014-12-31. Доктрины

362. Тунтула А.С. Вторая вариация доктрины ступенчатого сущностного видового деления правонарушений. 1138 слов. *Блог экспертов (blog-experts.com). Информационно-аналитический сайт*. URL : <http://blog-experts.com/novaya-variaciya-doktriny-stupenchatogo-sushhnostnogo-vidovogo-deleniya-pravonarushenij-2/> 2015-01-03. Доктрины

363. Тунтула А.С. Третья вариация доктрины ступенчатого сущностного видового деления правонарушений. 1284 слова. *Блог экспертов (blog-experts.com). Информационно-аналитический сайт*. URL : <http://blog-experts.com/tretya-variaciya-doktriny-stupenchatogo-sushhnostnogo-vidovogo-deleniya-pravonarushenij/> 2015-01-09. Доктрины

364. Тунтула А.С., Кириченко А.А. Новая доктрина сущности отдельных групп антиделиктных юридических наук. *Перші Миколаївські юридичні дискусії* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 73-76. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

365. Тунтула А.С., Шличек А.Ю. Система новых доктрин и концепций правового статуса молодежи : приглашение к дискуссии. *Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. базы : Index Copernicus International, HeinOnline. 2017. № 38. С. 46-66. URL :

http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2017/04/shlychek_tuntula_38.pdf

366. Тунтула А. С. Гендерная парадигма : системное правовое исследование : монография / под ред. А.А. Кириченко. Киев : Издатель Назаров О. А., 2020. 160 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/2435-tuntula-a-s-gendernaya-paradigma-sistemnoe-pravovoe-issledovanie-monografiya>

367. Тунтула А., Бондаренко О. Конституционные основы наиболее эффективного, рационального и качественного соблюдения, предупреждения нарушения и максимально полного восстановления правового статуса физических лиц и иных социосубъектов : часть третья. *Visegrad Journal on Human Rights*. Рецензоване закордонне видання. Братислава, Словенія. 2021. № 5. С. 71-76. URL : https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2021/12/VJHR_5_2021.pdf

368. У Аллы Пугачевой и Максима Галкина разница в возрасте 27 лет. *Офигенно : веб-сайт*. URL : <https://ofigenno.com/neravnyi-brak/>

369. Уголовно-процессуальный кодекс Азербайджанской Республики : закон Азербайджанской Республики от 14 июля 2000 г. № 907-IQ, с изм. согласно закона АР от 9 июля 2021 г. № 360-VIQD. *Continent : веб-сайт*. URL : http://continent-online.com/Document/?doc_id=30420280

370. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Армения : закон Республики Армения от 1 сентября 1998 г. № ЗР-248, с изм. согласно закона РА от 7 июля 2016 г. № ЗР-111. *СПС Законодательство стран СНГ : веб-сайт*. URL : http://base.spininform.ru/show_doc.fwx?rgn=7460

371. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Беларусь : закон Республики Беларусь от 16 июля 1999 г., № 295-З., с изм. согласно закона РБ 18 июля 2017 г. № 53-З. *СПС Законодательство стран СНГ : веб-сайт*. URL : http://base.spininform.ru/show_doc.fwx?rgn=2002

372. Уголовно-процессуальный кодекс Грузии : закон Грузии от 9 октября 2009 г. № 1772-Пс. *Право : веб-сайт*. URL : http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/_-09_10_2009.pdf

373. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Казахстан : закон Республики Казахстан от 4 июля 2014 г. № 231-V, с изм. согласно закона РК от 11 июля 2017 г. № 91-VI. *Online.zakon.kz : веб-сайт*. URL : https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31575852#pos=1;-107

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

374. Уголовно-процессуальный кодекс Кыргызской Республики : закон Кыргызской Республики от 30 июня 1999 г. № 62, с изм. согласно закона Кыргызской Республики 2 августа 2017 г. № 167. *Online.zakon.kz : веб-сайт*. URL : https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30241915#pos=0;0&sel_link=1005533896

375. Уголовно-процессуальный закон Латвии : закон Латвии от 21 апреля 2005 г., обнародован Президентом государства 11 мая 2005 г. *Законы Латвии по-русски : веб-сайт*. URL : http://www.pravo.lv/likumi/29_upz.html

376. Уголовно-процессуальный кодекс Литовской республики : закон Литовской республики от 14 марта 2002 г. № IX. *Право : веб-сайт*. URL : [http://pravo.org.ua/files/_\(2\).pdf](http://pravo.org.ua/files/_(2).pdf)

377. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Молдова : закон Республики Молдова от 1 марта 2003 г., № 122-XV, с изм. согласно закона РМ от 20 июля 2017 г., № 163. *Online.zakon.kz : веб-сайт*. URL : https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30397729

378. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации : Федеральный закон от 18 декабря 2001 г., № 174-ФЗ, с изм. согласно ФЗ от 14 ноября 2017 г. *Consultant : веб-сайт*. URL : http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/

379. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Таджикистан : закон Республики Таджикистан от 3 декабря 2009 г., № 564. *Online.zakon.kz. : веб-сайт*. URL : https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30594304#pos=100;-179

380. Уголовно-процессуальный кодекс Туркменистана : закон Туркменистана от 18 апреля 2009 г. *Online.zakon.kz : веб-сайт*. URL : https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31344376#pos=0;200

381. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Узбекистан : закон Республики Узбекистан от 22 сентября 1994 г., № 2013-XII, с изм. согласно закона РУ от 14 сентября 2017 г. № ЗРУ-446. *веб-сайт : СПС Законодательство стран СНГ : веб-сайт*. URL : http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=1013

382. Уголовно-процессуальный кодекс Эстонской Республики : закон Эстонской Республики от 12 февраля 2003 р. RT I 2003, 27, 166, с изм. согласно закона 20.02.2019 RT I. *Egislationline : веб-сайт*. URL : https://legislationline.org/sites/default/files/documents/85/Estonia_CPC_as_of_2019_ru.pdf

383. Ухвала судді Добровеличківського районного суду Кіровоградської області І.П. Майстер від 29 березня 2023 р. про відмову у затвердженні угоди угода між прокурором та обвинуваченим про визнання винуватості по кримінальній справі по

О.А. Кириченко

ч. 5 ст. 407 КК України. *Єдиний державний реєстр судових рішень* : веб-сайт. URL : <https://youcontrol.com.ua/catalog/court/1105/>

384. Хавронюк М. Посилення кримінальної відповідальності військовослужбовців. Про суперечності нового закону. 01.02.2023. *Центр політико-правових реформ* : веб-сайт. URL : <https://pravo.org.ua/blogs/posylennya-kryminalnoyi-vidpovidalnosti-vijskovosluzhbovtziv-pro-superechnosti-novogo-zakonu/>

385. Химчук А. Справи, які розділили Велику палату, січень, 2021. URL : <https://dejure.foundation/grand-chamber>

386. Цивілістика. *Liga* : веб-сайт. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/TS002522>

387. Цивільний кодекс України : закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № № 40-44, ст. 356, зі змінами згідно закону № 3320-IX від 10 серпня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

388. Цивільний процесуальний кодекс України : закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2004. № 40, 41, 42, ст. 492, зі змінами згідно із законом № 3302-IX від 9 серпня 2023 р. *Zakon.rada.gov.ua* : веб-сайт. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

389. Шаповал В.М. Філософія права. Частина І. Історія філософсько-правових вчень. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2005. 156 с. URL : <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/acf36105-b169-44ff-8352-763b7ce23a6d/content>

390. Шаповалова І.О., Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння сутності, структури та видового поділу юридичної відповідальності в контексті розвитку євроінтеграційних процесів. *Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. бази : HeinOnline. 2022. № 102. С. 36-44. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2022/09/shapovalova_bondarenko_102.pdf

391. Шенгелія І. Як зробити текст для медіа адекватним? ... 8 березня 2024 19.50. *Сторінка «Медіамайстерня Університету Ім. Пилипа Орлика» в Facebook*. URL : <https://www.facebook.com/photo?fbid=421816263571521&set=pcb.421816573571490>

392. Шеперд Р. Неприродні випадки. Нотатки судмедексперта в 34 розтинках / пер. з анг. А. Дученко. Київ : Форс Україна, Bookchef, 2020. 448 с.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

393. Щетинін А.І. Політична економія : підручник. Київ : Центр учб. літ., 2011. 480 с. URL : http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/Politychna_ekonomiia.pdf

394. Чернадчук В.Д., Сухонос В.В., Нагребельний В.П., Лук'янець Д.М. Господарське процесуальне право: підручник / за заг. ред. В.Д. Чернадчука. 2-ге вид. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 378 с. URL : https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/50282/5/Chernadchuk_Hospodarske_protseualne_pravo.pdf

395. Эгодистоническая половая ориентация. *Вікіпедія*. Вільна енциклопедія : веб-сайт. URL : <https://ru.wikipedia.org/wiki/>

396. Эффект Дэннинга - Крюгера. *Вікіпедія*. Вільна енциклопедія : веб-сайт. URL : <https://ru.wikipedia.org/wiki/>

397. Яновська О.Г. Теоретичні та організаційні засади функціонування та розвитку змагального кримінального судочинства : дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.10 / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2011. 461 с.

398. Яновська О. Особливості кримінального провадження в умовах воєнного стану : презентація від 22 вересня 2023 р. Київ, Україна, Верховний суд, 31 с. URL : https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/Prezent_Voen_stan_09_2023.pdf

399. Ясинок М.М. Цивільне процесуальне право України : навч. посібник. Київ : Алерта, 2021. 330 с. *Юркнига* : веб-сайт. URL : https://jurkniga.ua/tsivilne-protseualne-pravo-ukraini-pidruchnik-tom-1/?utm_source=googme&utm_medium=mc&utm_campaign=shopping&utm_idproduct=13399&utm_mainarticulproduct=153610&gclid=Cj0KCQjw6_CYBhDjARIsABnuSzqW7k7feeUgadhx6A57r8HmfQPIJZDeApeNENv7e5SoNluWDieHrUoaAl24EALw_wcB#description

400. Bill Gates said it's hard to deny vaccine conspiracy theories involving him because they're 'so stupid. Tyler Sonnemaker. Jun 4, 2020, 6:30 PM. *Business Insider* : веб-сайт. URL : <https://www.businessinsider.com/bill-gates-vaccine-conspiracy-theories-are-stupid-2020-6>

401. Case of Ecer and Zeyrek v. Turkey (Applications nos. 29295/95 and 29363/95). Judgment Strasbourg 27 February 2001 Final 27/05/2001. URL : <file:///C:/Users/IntelX4/Desktop/Downloads/CASE%20OF%20ECER%20AND%20ZEYREK%20v.%20TURKEY.pdf>

402. Case of Maktouf and Damjanović v. Bosnia and Herzegovina [GC] - 2312/08 and 34179/08. Judgment 18.7.2013 [GC] *European Court of*

О.А. Кириченко

Human Rights : official site. URL : [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22002-7636%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22002-7636%22]})

403. Case of Prade v. Germany. Application no. 7215/10. Справа «Праде проти Німеччини»: Judgment European Court of Human Rights, 3 March 2016, final 03/06/2016. *European Court of Human Rights : official site.* URL : <http://hudoc.echr.coe.int/eng>

404. Case of Puhk v. Estonia. European Court of Human Rights (55103/00). Court (Fourth Section). Judgment (Merits and Just Satisfaction). *Stradalex : веб-сайт.* URL : https://www.stradalex.com/en/sl_src_publ_jur_int/document/echr_55103-00

405. «Criminal» - перевод на русский. *Babla : веб-сайт.* URL : <https://www.babla.ru/%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%80%D1%83%D1%81%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9/criminal>

406. Moodle. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія : веб-сайт.* URL : <https://ru.wikipedia.org/wiki/>

407. The Greek case. Yearbook of the European Convention on Human Rights, no 12, 1969. URL : <https://www.worldcat.org/title/greek-case-1969/oclc/29532085>

408. 163 mention Правосуддя Правосуддя в научных публикациях преподавателей Гарвардского, Оксфордского и иных ведущих высших учебных и иных научных заведений мира, что было доступно 18.931 университету мира и поиску в 36 миллионах статей, книг, черновиков, тезисов и учебных планов в академических кругах и в системе Интернет). 15 апреля 2024 г., 23:32. *Academia.edu : веб-платформа.* URL :

https://www.academia.edu/upgrade?feature=name_mentions&mentions_color=ca%3AA Anastasiia+Ivanova+%2F+%D0%90%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%81%D1%96%D1%8F+%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0&trigger=new-name-mentions

409. 4 листопада, у Миколаєві сталася акція під назвою «Гроші на ЗСУ». 7 ноября 2023 г. в 15:47. *Страницка в Facebook «Инна Бондаренко».* URL :

<https://www.facebook.com/100025800580268/videos/pcb.1420001325536540/873854540672970>

410. Zoom Video Communications. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія : веб-сайт.* URL :

https://uk.wikipedia.org/wiki/Zoom_Video_Communications#:

РЕЙТИНГОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

першого етапу кваліфікаційного оцінювання «Іспит»
під час оголошеного 02 серпня 2018 року конкурсу на зайняття
вакантних посад суддів ВАС⁷⁰

Рейтингові результати першого етапу кваліфікаційного оцінювання «Іспит»
під час оголошеного 02 серпня 2018 року конкурсу на зайняття вакантних посад суддів
Конституційного суду

Посадка і рейтинг	ІМІ та прізвище кандидата	Тестовий		Практичний		Всього балів	Інформація про проходження етапів оцінювання
		Бал	Макс	Бал	Макс		
1	Александров Валерія Сергійвна	0000468	90	000017	97	172	приймає участь
2	Савченко Марія Михайлівна	0001117	89,92	000089	92,1	171,75	приймає участь
3	Горин Дмитро Андрійович	0000308	89,75	000089	92,1	169,35	приймає участь
4	Владимир Олег Михайлович	0000949	88	000039	112	148,2	приймає участь
5	Александр Тетяна Геннадівна	0001207	82,1	000027	78	100,15	приймає участь
6	Людмила Олег Володимирівна	0001005	82,1	000029	78	100,0	приймає участь
7	Костюк Ірина Володимирівна	0001078	81,25	000027	78	100,25	приймає участь
8	Василь Світлана Володимирівна	0000364	81,25	000011	77	118,15	приймає участь
9	Михайло Дмитро Володимирівна	0000287	78	000010	77	118,0	приймає участь
10	Григор Олександр Сергійович	0000023	83,25	000079	78	127,25	приймає участь
11	Клишук Максим Сергійович	0001086	78,25	000013	76,1	111,15	приймає участь
12	Михайленко Анна Олександрівна	0001001	77,15	000010	80	116,15	приймає участь
13	Степан Олег Володимирівна	0000887	84,25	000047	78	116,25	приймає участь
14	Пилипчук Олександрівна	0001706	76	000010	76	116,0	приймає участь
15	Павловський Максим Юрійович	0000105	77,75	000012	80	113,75	приймає участь
16	Александр Андрій Володимирівна	0000802	76,1	000010	80	116,1	приймає участь
17	Григоруканський Олег Володимирівна	0001048	78,75	000017	76,1	113,25	приймає участь
18	Коробко Ольга Володимирівна	0000801	82,25	000019	76	113,25	приймає участь
19	Васильченко Руслан Андрійович	0000384	81	000012	75	113,0	приймає участь
20	Васильченко Андрій Андрійович	0000265	80	000010	76	113,0	приймає участь
21	Михайленко Анастасія Андрійівна	0001028	82,1	000014	78	113,1	приймає участь
22	Савченко Дмитро Сергійович	0001080	76,0	000064	76	112,0	приймає участь
23	Горин Олег Андрійович	0001044	75,1	000010	76	111,1	приймає участь
24	Клишук Олег Сергійович	0000107	83,25	000040	76,1	113,75	приймає участь
25	Михайло Ірина Володимирівна	0000401	83,25	000019	80,1	113,25	приймає участь
26	Григоруканський Максим Володимирівна	0001075	78	000013	76,1	111,0	приймає участь
27	Михайленко Вера Володимирівна	0001011	82,1	000010	80,1	111,1	приймає участь

28	Владимир Олег Михайлович	0001042	76,25	000007	76	110,25	приймає участь
29	Васильченко Дмитро Володимирівна	0001007	81	000010	80	110,0	приймає участь
30	Васильченко Дмитро Володимирівна	0001011	71,1	000010	76	108,0	приймає участь
31	Васильченко Дмитро Сергійович	0001104	75	000010	76	108,0	приймає участь
32	Савченко Олег Володимирівна	0001124	86,25	000038	82,1	148,75	приймає участь
33	Савченко Дмитро Володимирівна	0001111	86,25	000010	77	148,0	приймає участь
34	Савченко Олег Володимирівна	0000844	77	000010	76	147,0	приймає участь
35	Михайленко Дмитро Володимирівна	0001118	86,25	000010	76	148,0	приймає участь
36	Савченко Олег Володимирівна	0001179	81	000010	80	148,0	приймає участь
37	Васильченко Дмитро Володимирівна	0001111	76,25	000010	80	146,25	приймає участь
38	Васильченко Дмитро Володимирівна	0001117	75,75	000010	76	141,75	приймає участь
39	Васильченко Дмитро Володимирівна	0001014	76	000010	76	146,0	приймає участь
40	Савченко Дмитро Володимирівна	0001124	76,25	000017	72	144,75	приймає участь
41	Савченко Дмитро Володимирівна	0001124	76,25	000010	82,1	144,75	приймає участь
42	Михайленко Дмитро Володимирівна	0000920	77	000010	72,1	144,1	приймає участь
43	Савченко Дмитро Володимирівна	0001121	76,25	000010	82,1	144,75	приймає участь
44	Савченко Дмитро Володимирівна	0000113	76,75	000010	80	149,75	приймає участь
45	Васильченко Дмитро Володимирівна	0000775	76,1	000010	80	146,1	приймає участь
46	Савченко Дмитро Володимирівна	0001117	76,1	000010	80	146,1	приймає участь
47	Васильченко Дмитро Володимирівна	0000811	71,25	000010	76	147,25	приймає участь
48	Савченко Дмитро Володимирівна	0001126	82,1	000010	80,1	146,1	приймає участь
49	Савченко Дмитро Володимирівна	0000113	76,25	000010	80	141,25	приймає участь
50	Васильченко Дмитро Володимирівна	0001121	76,25	000010	80	146,25	приймає участь
51	Васильченко Дмитро Володимирівна	0001023	76,75	000010	82,1	141,25	приймає участь
52	Васильченко Дмитро Володимирівна	0000104	76,25	000010	72,1	144,75	приймає участь
53	Васильченко Дмитро Володимирівна	0001119	81	000010	80,1	146,1	приймає участь
54	Васильченко Дмитро Володимирівна	0000881	82,25	000010	80	146,25	приймає участь
55	Васильченко Дмитро Володимирівна	0000811	76,75	000010	80	146,75	приймає участь
56	Васильченко Дмитро Володимирівна	0001121	76,75	000010	82,1	146,75	приймає участь
57	Васильченко Дмитро Володимирівна	0000881	77,25	000010	82,1	146,75	приймає участь
58	Васильченко Дмитро Володимирівна	0001119	81	000017	80,1	146,1	приймає участь
59	Васильченко Дмитро Володимирівна	0001114	76,1	000010	81	138,0	приймає участь

⁷⁰ Тут, як і у додат. 2, наведено оригінали таблиць з результатами цих екзаменаційних випробувань, що знаходяться у відповідних офіційних джерелах [323; 324], які досить передбачуване відсутні з метою знищення на офіційному сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України прямих документальних доказів цинічної корупційності вказаних так званих «суддів» [148, с. 408-411].

О.А. Кириченко

[illegible][illegible]

РЕЙТИНГОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

першого етапу кваліфікаційного оцінювання «Іспит»
під час оголошеного 02 серпня 2018 року конкурсу на зайняття
вакантних посад суддів Касаційного
кримінального суду у складі Верховного суду

Рейтинг (ранг)	Учасник конкурсу	Тестування		Проблеми		Важкість	Інформація про проходження участі в конкурсній комісії
		Вис	Бал	Вис	Бал		
1	Володимир Михайло Володимир	0040799	86.75	0008896	42	170.75	продовжити участь
2	Евген Євген Володимир	0008779	86.75	0004313	48.5	172.75	продовжити участь
3	Євдоким Сергій Володимир	0044109	84.75	0005088	84.5	169.25	продовжити участь
4	Тарасов Володимир Олександр	0004907	80.25	0034405	86.5	166.75	продовжити участь
5	Данило Володимир Володимир	0006052	81.75	0007089	84	165.75	продовжити участь
6	Параскев Парасе Володимир	0054018	77.25	0002111	85.5	162.75	продовжити участь
7	Віктор Степан Степанович	0077681	84	0007249	74.5	161.5	продовжити участь
8	Іванов Ігор Володимир	0001357	84.75	0005845	74.5	159.25	продовжити участь
9	Борис Лев Володимир	0015428	90	0004412	69	159	продовжити участь
10	Григорій Євдоким Анатолійович	0014669	80.25	0005734	79.5	157.75	продовжити участь
11	Данило Михайло Володимир	0006444	88.5	0040799	67	155.5	продовжити участь
12	Євдоким Володимир Володимир	0006139	81	0011259	74	155	продовжити участь
13	Тарас Степан Степанович	0010501	77.25	0017382	77.5	153.75	продовжити участь
14	Борис Степан Степанович	0012039	79.5	0004488	74	153.5	продовжити участь
15	Параскев Степан Степанович	0006217	79.5	0007176	74	150.5	продовжити участь
16	Параскев Кири Володимир	0014681	77.25	0007315	73	150.25	продовжити участь
17	Роман Андрій Олександр	0001111	77.25	0044566	70	147.25	продовжити участь
18	Борис Василь Михайлович	0015144	77.25	0007176	69.5	146.75	продовжити участь
19	Чайков Андрій Степан	0003080	84.75	0004318	62	146.75	продовжити участь
20	Євген Василь Володимир	0010317	83.5	0010465	63	145.5	продовжити участь
21	Євдоким Степан Степанович	0007039	81.75	0002114	63	144.25	продовжити участь
22	Євдоким Кири Володимир	0041681	83.5	0011258	61	144.5	продовжити участь
23	Євген Кири Володимир	0014706	78	0011317	66.5	143.5	продовжити участь
24	Євдоким Степан Степанович	0001775	81	0011774	62.5	143.5	продовжити участь
25	Євген Василь Володимир	0001448	78.75	0005016	63.5	142.75	продовжити участь
26	Володимир Степан Володимир	0001541	78	0015076	63.5	141.5	продовжити участь
27	Євген Степан Володимир	0044708	76.5	0010797	65	141.5	продовжити участь

28	Антонієв Сергій Михайлович	0043287	79.5	0012145	63.5	141	продовжити участь
29	Володимир Михайло Володимир	0006111	83.5	0008812	57.5	141	продовжити участь
30	Володимир Андр Володимир	0010301	80.25	0010384	60.5	140.75	продовжити участь
31	Євдоким Володимир Володимир	0048239	83.25	0012096	58.5	140.25	продовжити участь
32	Євдоким Степан Степанович	0006217	78	0007089	60.5	138.5	продовжити участь
33	Іван Степан Володимир	0048413	84.75	0011813	53.5	138.25	продовжити участь
34	Володимир Ігор Михайлович	0007913	76.5	0010256	61.5	138	продовжити участь
35	Євдоким Степан Степанович	0017964	81.75	0010312	58	137.75	продовжити участь
36	Євген Степан Володимир	0010985	79.5	0009070	58	137.5	продовжити участь
37	Віктор Степан Михайлович	0017798	83.5	0008987	54	136.5	продовжити участь
38	Євдоким Степан Степанович	0011489	76.5	0006199	60	136.5	продовжити участь
39	Євдоким Володимир Володимир	0017407	83.25	0012981	53.5	134.75	продовжити участь
40	Євген Сергій Володимир	0015767	80.25	0011814	54.5	134.75	продовжити участь
41	Євген Степан Степанович	0001613	83.5	0008174	51.5	134	продовжити участь
42	Євдоким Степан Степанович	0014681	78.75	0004089	54	132.75	продовжити участь
43	Євген Степан Степанович	0047089	79.75	0040799	53	131.75	продовжити участь
44	Євдоким Степан Степанович	0012641	79.5	0011317	52	131.5	продовжити участь
45	Євдоким Степан Степанович	0014446	79.5	0012149	51.5	131	продовжити участь
46	Євдоким Степан Степанович	0006411	78.75	0014807	49.5	129.25	продовжити участь
47	Євдоким Степан Степанович	0018411	79.5	0008217	48.5	128	продовжити участь
48	Євдоким Степан Степанович	0009475	83.5	0001173	49.5	122	продовжити участь
49	Євген Степан Степанович	0011344	78	0041183	47	120	продовжити участь
50	Євген Степан Степанович	0004717	79.5	0011813	39.5	119	продовжити участь
51	Євдоким Степан Степанович	0009029	79.75	0010781	34	117.75	продовжити участь
52	Євдоким Степан Степанович	0014447	79.5	0008174	33	115.5	продовжити участь
53	Антонієв Степан Степанович	0015035	76.5	0007387	29.5	106	продовжити участь
54	Євдоким Степан Степанович	0001443	78	0005015	27.5	105.5	продовжити участь

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК

**порушень процедури проведення та встановлення
результатів псевдоконкурсу першого етапу до касаційних судів
від 7.11.2016 р. та другого етапу до касаційних та
антикорупційного судів від 2.08.2018 р.**

Прикладом такого роду переліку може слугувати виклад у низці спеціальних монографічних досліджень [120, с. 9-83; 121, с. 11-129; 132, с. 198-212; та ін.] **понад п'ятдесяти цинічних корупційних діянь та/або проявів дуже суттєвих корупціогенних факторів та індикаторів корупціогенності та/або явної юридичної, педагогічної, психологічної та іншої професійної некомпетентності, що були допущені протягом псевдоконкурсу першого етапу до касаційних судів від 7.11.2016 р. та другого етапу до касаційних та антикорупційного судів від 2.08.2018 р., що доцільно викласти [124, с. 256-297; 131, с. 26-28; та ін.] у такій редакції протягом :**

1. Першого етапу псевдоконкурсу до касаційних судів від 7.11.2016 р. :

1.1. Цинічне подолання Комісією 76 негативних висновків ГРД за відсутності переконливих фактів щодо спростування цих висновків [121, с. 28-29].

1.2. Відсутність прозорості власне оцінки кандидатів під час конкурсу [121, с. 29].

1.3. Участь та обрання судьями мажорів та інших контрольованих кандидатів [121, с. 29-31].

1.4. Використання Комісією своїх дискреційних повноважень упереджено на користь певних осіб, чим було спотворено результати конкурсу та цинічно порушено вимоги п. 52 підрозд. 3 розд. IV Доповіді Венеціанської Комісії [36; 121, с. 31].

1.5. Істотне порушення Комісією правил оцінювання, чинних норм Положення [244], Порядку [250] та низки статей Основного закону [121, с. 31-32; 171].

1.6. Допуск на порушення вимог п. 7 розд. II гл. 6 Положення від 3.11.2016 р. № 143/ЗП-16 щодо етапу «Дослідження досьє та співбесіда» кандидатів, які отримали «двійки» за практичне завдання [121, с. 33; 244].

1.7. Спрямованість психологічного тестування кандидатів на вибір потенційно лояльних до системи кандидатів [121, с. 32].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

1.8. Свідоме подання Національним агентством з питань запобігання корупції недостовірних відомостей щодо певних кандидатів [121, с. 32].

1.9. Інші суттєві порушення порядку проведення конкурсу :

- прийняття у процесі конкурсу членами ВСП О.В. Маловацьким та Т.М. Малашенкою державних нагород, що об'єктивно породило сумніви щодо їх незалежності;

- не вилучення у кандидатів під час тестування засобів мобільного зв'язку;

- можливість при тестуванні залишати аудиторію, коли одна з кандидаток, яка пізніше була призначена суддею касаційного суду, на 40 хвилин відлучилася із зали;

- ідентичність практичних завдань судовим справам, які раніше вирішували окремі кандидати та ін. [121, с. 32].

1.10. Встановлення Комісією 8.11.2016 р. п. 4 Умов проведення конкурсу процедури попереднього повідомлення кандидатом Комісії щодо наміру взяти участь у конкурсі [121, с. 33; 174; 175].

1.11. Цинічне та/або явно непрофесійне ігнорування Комісією відверто дискримінаційних умов проведення конкурсу щодо прокурорів [121, с. 33].

1.12. Інші корупційні схеми відмови кандидатам взяти участь у конкурсі [121, с. 34].

1.13. Призначення суддями в порушення вимог п. 7 розд. II гл. 6 Положення від 3.11.2016 р. № 143/ЗП-16 кандидатів, які отримали «двійки» за практичне завдання [121, с. 34-35; 244].

1.14. Призначення суддями з порушенням вимог п. 1 ч. 19 ст. 79 закону України «Про судоустрій та статус суддів» [317] та абз. 2 ч. 4 ст. 37 закону України «Про Вищу раду правосуддя» [269] 49 кандидатів з обґрунтованими негативними висновками ГРД та злочинне подолання Комісією 76 таких висновків [121, с. 35].

2. Другого етапу псевдоконкурсу до касаційних судів та паралельно до ВАС та АП ВАС від 2.08.2018 р. :

2.1. Ухвалення Комісією 13.02.2018 р. з порушенням вимог ч. 2 ст. 3 Конституції України [181], ч. 1 ст. 6 «Право на справедливий суд» Конвенції [176] та п.п. 44 та 46 підрозд. 2 розд. IV Доповіді Венеціанської Комісії [36] нової редакції п.п. 7, 8 та 9 розд. II гл. 6 Положення [121, с. 36-38; 131, с. 26; 244].

2.2. Ухвалення Комісією 2.10.2018 р. нової редакції п. 14 розд. V Порядку [250], абз. 1, 2, 3 та 7 якого відверто порушували вимоги ч. 3 ст. 22 та ч. 1 ст. 58 Конституції України [181], п.п. 46 та 48 підрозд. 2 розд. IV Доповіді Венеціанської Комісії [36] п.п. 7, 8 та 9 розд. II гл. 6

О.А. Кириченко

Положення від 13.02.2018 р. № 20/ЗП-18 [244] та абз. 5 п. 14 розд. V Порядку від 4.11.2016 р. № 144/ЗП-16 [250] та вимог інших правових актів [121, с. 38-46; 131, с. 27].

2.3. Складання тестових питань та відповідей на них, зокрема, для кандидатів ККС, з відвертим порушенням вимог п. 44 підрозд. 2 розд. IV Доповіді Венеціанської Комісії [36] та п. п. 9, 12, 13 та ін. розд. II Порядку від 4.11.2016 р. № 144/ЗП-16 [121, с. 46-47; 250].

2.4. Складання тестових завдань та проведення виконання практичного завдання з явним порушенням вимог п. 44 підрозд. 2 розд. IV Доповіді Венеціанської Комісії [36] та освітніх вимог щодо таких форм перевірки юридичної компетентності кандидатів [121, с. 47-48].

2.5. Доповнення та заміна в порушення ч. 3 ст. 22 і ч. 1 ст. 58 Конституції України [181] понад 300 питань в Основах тестових питань для кваліфікаційного оцінювання кандидатів на посаду судді ККС [65; 227], що початкове були викладені разом з оголошенням конкурсу, менше ніж за місяць до проведення тестування [121, с. 48-49].

2.6. Незабезпечення Комісією з порушенням вимог п. 45 підрозд. 2 та п. 52 підрозд. 3 розд. IV Доповіді Венеціанської Комісії [36] та абз. 5 ч. 2 ст. 85 закону України «Про судоустрій та статус суддів» [317] прозорості результатів тестування, коли замість генерування з 1000 тестових питань 5 варіантів тестування, що охоплюють 600 тестових питань, фактично було підготовлено 5 варіантів з тих самих, але в різній послідовності по 120 питанням, внаслідок чого у кандидатів з'явилася реальна можливість за кілька днів до тестування отримати корупційним шляхом варіант тестування всього із 120 питаннями та правильними відповідями і забути вже про 1000 первинних питань [121, с. 49-51].

2.7. Незабезпечення Комісією з порушенням вимог п. 45 підрозд. 2 та п. 52 підрозд. 3 розд. IV Доповіді Венеціанської Комісії [36] та абз. 5 ч. 2 ст. 85 закону України «Про судоустрій та статус суддів» [317] прозорості процесу оцінки результатів практичного завдання [121, с. 51-52].

2.8. Незабезпечення Комісією з порушенням вимог ч. 2 ст. 3 Конституції України [181], ч. 1 ст. 6 «Право на справедливий суд» Конвенції [176], п. 45 підрозд. 2 та п. 52 підрозд. 3 розд. IV Доповіді Венеціанської Комісії [36] прозорості процесу оцінки результатів етапу «Дослідження досьє та співбесіда» [121, с. 52-54].

2.9. Застосування Комісією критеріїв для оцінки професійної та соціальної компетентності, спрямованих на виявлення переважно

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

корпоративне чи корупційне керування кандидатів-науковців [121, с. 54-56].

2.10. Відсутність громадського контролю за картками тестування, що внаслідок неявки 12.11.2018 р. на цю стадію великої кількості кандидатів залишилися невикористаними, через що у найбільш «цінних» мажорів з'явилася можливість взагалі не готуватися до тестів та в процесі тестування отримати картку з уже проставленими «галочками» на потрібній кількості правильних відповідей і їм залишалося лише власноруч вписати в картку свої персоніфіковані відомості [93, с. 56-57].

2.11. Не припинення участі у конкурсі, подання на призначення та призначення судьями дуже великої кількості кандидатів, які отримали «двійки» за практичне завдання як основний засіб кваліфікаційної оцінки суддів [121, с. 57-63].

2.12. Не припинення участі у конкурсі понад 70 кандидатів та призначення судьями 31 кандидата, які отримали досить обґрунтований негативний висновок ГРД [121, с. 63-65].

2.13. Участь у конкурсі голови ВРП І.М. Бенедісюка, членів ВРП Н.А. Волковицької, М.Б. Гусака, Т.М. Малашенкової, І.А. Артеменка, а також інших кандидатів-мажорів [121, с. 65-66; 131, с. 27].

2.14. Необґрунтована відмова Комісією О.А. Кириченку в порушення вимог ч. 2 ст. 3 Конституції України [181], абз. 5 ч. 2 ст. 85 закону України «Про судоустрій та статус суддів» [317] та п. 53 підрозд. 4 розд. IV Доповіді Венеціанської Комісії [36] щодо обов'язку Комісії забезпечити прозорість іспиту (тестування, практичного завдання) та права оскарження результатів анонімного письмового тестування від 12.11.2019 р. [121, с. 66-69; 131, с. 27-28].

2.15. Відверте порушення Комісією 13.11.2018 р. публічним визнанням 240 кандидатів, які набрали за результатами тестування 12.11.2018 р. мінімально допустимий та менший бал, «такими, **що** не підтвердили спроможність здійснювати правосуддя у відповідному суді», вимог ст. 3 «Заборона катування» Конвенції [176] та вимог Європейського суду з прав людини у справі Данія, Франція, Норвегія, Швеція та Голландія проти Греції (Грецька справа, 1969) у частині однієї з трьох форм забороненого поведіння з людьми як поведіння, що грубо принижує людину перед третіми особами⁷¹ [121, с. 69-83; 131, с. 28; 407].

⁷¹ У цьому аспекті не буде зайвим підкреслити, що у відповідності із філологічною компетентністю учня 6 класу загально освітньої школи іменними «що» та «хто» застосовуються таким чином: іменник «що»

О.А. Кириченко

2.16. Відверте ігнорування Комісією викладених в Анкетах суддівського досьє О.А. Кириченка та О.С. Тунтули відомостей про явну корупційність та/або непрофесіоналізм суддів у процесі розгляду конкретних кримінальних справ [121, с. 83-84].

2.17. Винесення 18.04.2019 р. колегією суддів КАС Верховного суду у складі голови М.А. Данилевич та суддів В.М. Бевзенко, І.Л. Жовтобрюх, М.І. Смокович та Т.Г. Стрілець завідомо неправосудного рішення по адміністративній справі № 9901/864/18 за позовною заявою О.В. Ткаченка від 5.04.2019 р. щодо відмови у повному обсязі у задоволенні позовних вимог щодо визнання протиправними абз. 2, 4 та 7 п. 14 розд. V Порядку від 2.10.2018 р. № 210/ЗП-18 ⁷² [121, с. 84-85; 250].

2.18. Цинічне ігнорування Комісією при внесенні 7.03.2019 р. ВРП рекомендацій щодо призначення суддів касаційних судів, ВАС та АП ВАС вимоги О.А. Кириченка та О.С. Тунтули добровільно усунути допущені Комісією численні порушення [121, с. 85-86], про що вказані автори, як кандидати на ці ж посади суддів, своєчасно письмово інформували ВРП.

2.19. Цинічне ігнорування членами ВСП при винесенні 19-20.03.2019 р. та 8.04.2019 р. вимоги О.А. Кириченка та О.С. Тунтули відмовити у внесенні Президенту України цього подання [121, с. 86-87].

2.20. Явне ігнорування членами ВСП під час винесення 8.04.2019 р. рішення про подання С.Г. Стеценка на призначення суддею КАС

застосовується до неживих істот, а щодо назв людей та інших живих істот, тобто назв: людей (батько, мати, учитель, друг, Олеся); тварин (собака, ведмідь, синиця); міфологічних істот (лісовик, водяник, домовик, русалка, відьма, змій, Нептун, Березина); померлих людей (небіжчик, покійник); карт, шахових фігур (валет, король, ферзь, кінь, пішак) – тільки іменник «хто». Значить члени ВККСУ фактично не мають філологічної, зокрема, компетентності й за 6 клас загально освітньої школи, не кажучи про їхню іншу так звану «професійність» чи «компетентність» у питаннях проведення конкурсів суддів !!!!!?

⁷² При цьому протягом першого етапу псевдоконкурсу на посади суддів КАС отримали надто «глибокі» незадовільні оцінки за виконання практичного завдання М.І. Смокович - 54 бала, а Т.Г. Стрілець 67,5 балів, а сама слаба оцінка «задовільно» дорівнює аж 72 балам, у силу чого участь цих кандидатів у конкурсі треба було припинити, а вони, навпаки, були не лише призначені судьями, а й увійшли у склад колегії суддів з розгляду справи про вказане одне з найбільш цинічних порушень проведення цього конкурсу!!!!?? [121, с. 94].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

надісланого О.А. Кириченком звернення від 26.03.2019 р. [121, с. 87-88].

2.21. Необгрунтоване призначення суддями касаційних судів, ВАС та АП ВАС кандидатів, які набули статусу кандидата в касаційні суди завдяки наявності стажу адвокатської роботи згідно із п. 3 та п. 4 ч. 1 ст. 38 закону України «Про судоустрій та статус суддів» [121, с. 89-91; 317].

2.22. Цинічне ігнорування колишнім Президентом України П. Порошенком при розгляді питання про підписання указів про призначення суддів касаційних судів, ВАС та АП ВАС вимоги О.А. Кириченка та О.С. Тунтули не підписувати ці укази [121, с. 91; 131, с. 28], якого вказані автори також своєчасно проінформували про всі викладені цинічні порушення порядку проведення цього конкурсу.

ПЕРЕЛІК

**порушень процедури проведення та встановлення
результатів першого і другого етапів псевдодобору до Офісу
Генерального прокурора від 10.01.2020 р. та від 9.06.2020 р.**

Орієнтовний перелік понад сорока цинічних корупційних діянь та/або проявів дуже суттєвих корупціогенних факторів та індикаторів корупціогенності та/або явної юридичної, педагогічної, психологічної та іншої професійної некомпетентності, що були допущені протягом першого і другого етапів псевдодобору до Офісу Генерального прокурора від 10 січня 2020 р. та від 9 червня 2020 р., і викладений, зокрема, у двох фахових наукових статтях [128, с. 49-64; 129, с. 71-85], зводиться до наступного :

1. Порядок проведення добору на зайняття вакантної посади прокурора, затверджений наказом Генерального прокурора від 10.01.2020 р. № 11 (далі – Порядок) [249] на виконання положень розд. II «Прикінцеві та перехідні положення» закону про реформування прокуратури [271], був розроблений юридичне, педагогічне, психологічне та іншим чином професійне некомпетентно, оскільки :

1.1. Положення п./п. 2 п. 5 та п. 57 Порядку [249], цинічно порушуючи вимоги ч. 2 ст. 3 Конституції України, які зобов'язують державу та її державні органи утвердити та забезпечити права та свободи в рівній мірі всіх громадян, а не одних за рахунок інших [181], а також положень ч. 3 ст. 22 Конституції України, згідно з якими при прийнятті нових правових актів або внесенні до них змін не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав та свобод громадян [181], значно погіршили зміст та обсяг права кандидата успішно пройти добір на вакантні посади прокурорів Офісу Генерального прокурора порівняно із порядком, передбаченим ст. ст. 27, 28 та 31 закону України «Про прокуратуру» [311], абз. 2 п. 20 розд. II «Прикінцеві та перехідні положення» закону про реформування прокуратури [271], через такі обставини :

1.2. Положення п./п. 2 п. 5, 37-39 Порядку [249] передбачали у процедурі добору проведення такого додаткового етапу, як «складання іспиту у формі анонімного тестування на загальні здібності та навички з використанням комп'ютерної техніки», який :

1.2.1. З'явився відповідно до положень вказаних п./п. 2 п. 5, 37-39 Порядку [249] в силу відверто цинічного порушення цитованих вимог

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

ч. 2 ст. 3 та ч. 3 ст. 22 Конституції України [181], а також положень ч. 1 ст. 28, ст. 29 та ст. 31 закону України «Про прокуратуру» [311].

1.2.2. Досить педагогічне некомпетентно передбачав перевірку компетентностей із застосуванням таких вимірювальних рівнів, як «Вербальний інтелект» та «Абстрактно-логічний інтелект», проходження яких не передбачено у підготовці юристів програмою жодної навчальної дисципліни жодного українського вищого навчального закладу [132, с. 218].

1.2.3. Не мав суто наукової основи взаємозв'язку компетентностей, що перевіряються за допомогою вимірювальних рівнів «Вербальний інтелект» та «Абстрактно-логічний інтелект», з практично значущими професійними компетентностями, у т.ч. зі слідчою, прокурорською, судовою чи іншою антиделіктною діяльністю [132, с. 219].

1.2.4. Неконституційне і вельми психологічне, педагогічне та іншим чином професійне некомпетентно було передбачено як самостійний етап псевдодобору прокурорів Офісу Генерального прокурора [132, с. 222].

1.2.5. Аналогічним чином професійно некомпетентно, абсолютно автономно від попереднього першого етапу (анонімне тестування з використанням комп'ютерної техніки з метою виявлення рівня знань та умінь у застосуванні закону, відповідності здійснювати повноваження прокурора), вирішував питання допуску кандидатів до наступного етапу псевдодобору – практичного завдання і співбесіди [132, с. 224].

1.2.6. Фактичної передачі Офісом Генерального прокурора процедури проведення та встановлення результатів цього етапу до рук інших осіб, зокрема, Міжнародної організації з права і розвитку (IDLO) [132, с. 225].

1.2.7. Практично представляв собою процедуру реалізації одного з найпотужніших корупційogenних факторів процедури псевдоатестації та псевдодобору прокурорів Офісу Генерального прокурора, оскільки надавав повну можливість легко реалізувати корупційну схему надання відомих варіантів тестування «необхідним» кандидатам через існуючу процедуру можливості вибору кандидатом необхідного варіанту тестування за допомогою принаймні наступних схем реалізованих силами :

1.2.7.1. Чинних автономно лише корупційних членів кадрової комісії [132, с. 225-226].

1.2.7.2. Визначеного члена кадрової комісії, який діяв від імені керівництва Офісу Генерального прокурора, спільно з керівництвом Сторін проведення та встановлення другого етапу атестації та добору

О.А. Кириченко

прокурорів Офісу Генерального прокурора у формі анонімного тестування на загальні здібності та навички з використанням комп'ютерної техніки [132, с. 226-227].

1.2.7.3. Автономно-конкретними корупційними представниками групи технічної підтримки тестування, що вже здійснювалося через Інтернет [132, с. 28].

1.2.7.4. Іншими способами [132, с. 228].

1.3. Положення п. 8 Порядку [249], що прийняті на виконання вимог п. 20 розд. II «Прикінцеві та перехідні положення» закону про реформування прокуратури [271], та ст. 27, ч. 1 ст. 28 закону України «Про прокуратуру» [311], цинічно допускали участь адвокатів у доборі прокурорів Офісу Генерального прокурора [132, с. 231].

1.4. Цинічно порушуючи вимоги ч. 2 ст. 3 та ч. 3 ст. 22 Конституції України [181], положення п. п. 27 та 28 Порядку [249], допускали до наступного другого етапу добору не всіх кандидатів, які набрали 60 і більше балів, як це передбачено ч. 5 ст. 31 «Кваліфікаційний іспит» закону України «Про прокуратуру» [311], або принаймні 70 і більше балів, як це передбачено вже вимогами п. 26 Порядку [249], а лише тих, кількість яких не перевищуватиме трьох кандидатів на одну вакантну посаду прокурора Офісу Генерального прокурора [249], що фактично визначило прохідний бал у 76 балів [61].

2. Перелік тестових питань для кандидатів на вакантні посади прокурорів Офісу Генерального прокурора [236] та правильні відповіді на них для проведення першого етапу атестації та добору прокурорів Офісу Генерального прокурора у формі анонімного тестування з використанням комп'ютерної техніки з метою виявлення рівня знань та умінь у застосуванні закону та відповідності здійснювати повноваження прокурора :

2.1. Були складені юридично, педагогічно та іншим чином професійно некомпетентно, оскільки містили :

2.1.1. **6.110 питань !!!** [236], що, з усією очевидністю, виходило за межі перевірки власне базисних знань доктринальної освітньої юридичної компетентності прокурорів і через це представляло явний, вельми потужний і цинічний, корупціогенний фактор через такі причини :

2.1.2. Тільки правильні відповіді на тестові питання, сформульовані в контексті не наданих кандидатам варіантів неправильних відповідей таким чином, щоб у досить обмежених часових рамках не перевірити знання кандидатів, а «завалити» некорупційних кандидатів, які не знали запропонованих вельми заплутаних варіантів неправильних відповідей.

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

2.1.3. Присутність непоодиноких помилок в тестових відповідях як правильних відповідей.

3. Процедура проведення першого етапу псевдоатестації та псевдодобору прокурорів Офісу Генерального прокурора у формі анонімного тестування з використанням комп'ютерної техніки з метою виявлення рівня знань та умінь у застосуванні закону та відповідності здійснювати повноваження прокурора давала аналогічну можливість легко реалізувати корупційну схему надання відомих варіантів тестування «необхідним» кандидатам в силу існуючої процедури можливості вибору кандидатом необхідного варіанту тестування за допомогою принаймні наступних схем, що реалізуються силами :

3.1. Чинних автономно лише корупційних членів кадрової комісії [132, с. 241-242].

3.2. Визначеного члена кадрової комісії, який діяв від імені керівництва Офісу Генерального прокурора, спільно із керівництвом Сторін проведення та встановлення другого етапу атестації та добору прокурорів Офісу Генерального прокурора у формі анонімного тестування на загальні здібності та навички із використанням комп'ютерної техніки.

3.3. Автономно-конкретними корупційними представниками групи технічної підтримки тестування.

3.4. Іншими способами [132, с. 242].

4. Процедура виконання та оцінки практичного завдання в процесі псевдоатестації та псевдодобору прокурорів Офісу Генерального прокурора також була реалізована у вигляді дуже потужного корупціогенного фактору, оскільки :

4.1. Кандидати були ознайомлені всього з одним зразком практичного завдання [70], а не завчасно (достатнього для якісної підготовки) з усіма підготовленими для проведення псевдодобору варіантами практичного завдання, які повинні охоплювати приблизно 100 ситуацій, що найбільше зустрічаються в практиці прокурорів Офісу Генерального прокурора.

4.2. Вибір варіанта практичного завдання здійснювався не кандидатом (що треба здійснювати аналогічно до викладеного у дійсній публікації авторської процедури вибору варіанту тестування [132, с. 225-231], а безпосередньо перед виконанням практичного завдання довільно членом кадрової комісії з невідомого за змістом та кількістю варіантів практичних завдань [132, с. 242].

4.3. Кандидати не були ознайомлені заздалегідь і згодом із критеріями оцінки якості виконання практичного завдання [132, с. 243].

О.А. Кириченко

4.4. Процес виконання, оцінки та встановлення результатів практичного завдання :

4.4.1. Здійснювався двома кадровими комісіями, які мали, судячи з результатів співбесіди, в рамках якої оцінювалися результати практичного завдання, досить різні критерії оцінки, що відверто порушувало вимоги ч. 2 ст. 3 Конституції України [181] про безумовно рівне без будь-яких перекосів утвердження та забезпечення прав і свобод усіх громадян, у даному випадку – виключно одних і тих самих вимог до всіх кандидатів.

4.4.2. Не був доступний громадському контролю за допомогою, наприклад, онлайн відеозапису у соціальних мережах в Інтернеті або іншим чином.

4.4.3. Здійснювався з цинічним порушенням вимог :

4.4.3.1. Частина 1 ст. 31 закону України «Про прокуратуру», що передбачає виконання практичного завдання як складової частини власне кваліфікаційного іспиту [70], а не по суті співбесіди [311].

4.4.3.2. Частина 4, 5 та 10 ст. 31 Закону України «Про прокуратуру», які передбачають бальну оцінку виконання та публікацію результатів як тестування, так і практичного завдання [311].

4.4.3.3. Підпункт 2 п. 50 Порядку [249] щодо ознайомлення у процесі співбесіди всіх кандидатів з механізмом оцінки практичного завдання та обговорення його результатів.

5. Процедура проведення співбесіди з кандидатами на псевдодобір прокурорів Офісу Генерального прокурора :

5.1. Є відверто неконституційною, оскільки не будучи передбаченою положеннями ст. ст. 28, 29 та 31 закону України «Про прокуратуру» [311] і порушуючи вже цитовані вимоги ч. 2 ст. 3 та ч. 3 ст. 22 Конституції України [181], була введена як самостійний етап псевдодобору прокурорів Офісу Генерального прокурора положеннями п.п. 2 абз. 2 п. 20 розд. II «Прикінцеві та перехідні положення» закону про реформування прокуратури [271], а також п. п. 46-55 Порядку [249].

5.2. Мала найбільший рівень дії корупціогенних факторів, адже ж :

5.2.1. Проводилася двома кадровими комісіями, методика та результати оцінки якими професійної іншої компетентності кандидатів були досить різними, коли різниця в кількості кандидатів, які визнані успішні та неуспішні пройшли псевдодобір, **у першій кадровій комісії становила 43 особи, а у другій кадровій комісії – всього 21 особа, тобто вдвічі менше !!!** [325-329], що також порушувало вимоги ч. 2 ст. 3 Конституції України про рівне без будь-яких перекосів утвердження та забезпечення прав і свобод усіх

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

громадян [181], у даному випадку – виключно одних і тих самих вимог до всіх кандидатів [132, с. 246-247].

5.2.2. Дуже жорстка процедура проведення співбесіди, певні коментарі членів комісії в контексті порядку проведення співбесіди перед початком її проведення і фактично незмінно явне перевищення кандидатів, що неуспішно пройшли співбесіду, над кандидатами, що пройшли співбесіду «успішно»⁷³ [325-329].

5.2.3. Здійснювалася без он-лайн відеозапису в соцмережах чи іншого громадського контролю та контролю іншими кандидатами.

5.2.4. Були приховані від кандидатів та громадськості відомості про те, на основі яких саме критеріїв і в результаті власне якої аргументації члени кадрової комісії приходили до висновку про успішність чи неуспішність проходження співбесіди кожним із кандидатів, **внаслідок чого співбесіда практично являла собою неприкрите адміністративне свавілля у вигляді оголошення лише результату без будь-якої його аргументації !!!**

5.2.5. Члени першої кадрової комісії добору виявили з самого початку співбесіди 14.03.2020 р. явне негативне ставлення до кандидатки О.С. Тунтулі на фоні відомостей з автобіографії щодо досягнутих нею особисто та разом з іншими представниками наукової школи юриспруденції професора Аланкіра наукових результатів і відмовили їй у можливості висловити з цього приводу хоча б якісь репліки [132, с. 248; 329].

5.2.6. Члени першої і другої комісії, порушуючи відверто вимоги п. 51 Порядку [249], ставили кандидатам довільно обрані ними питання з метою виявлення рівня знань та умінь у застосуванні закону і відповідності здійснювати повноваження прокурора, щодо чого у кожного з кандидатів уже були позитивні результати попередньо проведеного відповідного тестування [70; 325-329].

5.2.7. Порушуючи цитовані вимоги ч. 2 ст. 3 Конституції України [181] після завершення кожного з одностайних етапів проведення співбесід члени комісії не дали можливості кожному зацікавленому кандидату з'ясувати, за якими власне критеріями та з якою саме сумою балів його чи іншого кандидата визнано таким, що неуспішне пройшов псевдодобір, а іншого - як успішне [132, с. 251].

⁷³ Коли заявлена на початок псевдодобору кількість кандидатів, яких треба набрати до Офісу, дозволяли однакову кількість кандидатів обох груп, виглядали як неприкрита обіцянка кандидатам отримати від них вигоду чи навіть вимагання від кандидатів надання такої вигоди [132, с. 247].

О.А. Кириченко

5.2.8. В явне порушення вимог п. 55 Порядку [197-1] по завершенню всіх співбесід остаточний рейтинг кандидатів, які успішно пройшли добір, з відображенням у т.ч. і балів за практичне завдання та за кожною з інших позицій співбесіди, цинічно опублікований не був [132, с. 250].

6.1. Замість передбаченої ст. 33 закону України «Про прокуратуру» оплатної спеціальної підготовки кандидатів на посаду прокурора [311] положеннями абз. 5 п. 20 розд. II «Прикінцеві та перехідні положення» закону про реформування прокуратури [271] та п. п. 57, 58, 59 Порядку [249] передбачає до кінця незрозумілу процедуру проходження стажування кандидатів, які успішно пройшли у процедурі псевдодобору прокурорів Офісу Генерального прокурора співбесіди, і лише після успішного проходження стажування виявляється остаточно здійснюється зарахування на вакантні посади прокурорів Офісу Генерального прокурора [132, с. 251].

6.2. Відповідно до роз'яснень членів кадрової комісії псевдодобору перед проведенням співбесіди, що мало місце принаймні 14.03.2020 р., процедура стажування кандидатів на вакантні посади прокурорів Офісу Генерального прокурора, які успішно пройшли співбесіду, буде без зарахування на будь-які посади і виключно за рахунок самих кандидатів **два двотижневі стажування у Тренінговому центрі та в Офісі Генерального прокурора !!!**, що могли здійснити лише безробітні, але забезпечені кандидати та найбільш корупційні кандидати, які можуть вирішити питання про проходження такого стажування без звільнення за основним місцем роботи [132, с. 253].

7. Інші прояви у роботі кадрових комісій найвищого рівня цинізму, корупції та нелюдності [132, с. 254-255].

8. Непроходження псевдодобору прокурорів Офісу Генерального прокурора О.А. Кириченко, який має на кілька порядків вищий рівень доктринальної, законодавчої та практичної юридичної та іншої професійної компетентності, ніж кандидати, які пройшли псевдодобір, є вельми потужним індикатором корупційності і професійної некомпетентності процедури цього псевдодобору [132, с. 255-258].

9. Загалом процедура псевдоатестації та псевдодобору прокурорів Офісу Генерального прокурора, що піддана дійсному системному правовому дослідженню [128, с. 49-64; 129, с. 71-85; 132, с. 218-258; та ін.], цинічно порушувала також один із базисних принципів юриспруденції – принцип верховенства права, передбачений ч. ч. 1, 2 та 3 ст. 8 Конституції України [181], і різнобічно обґрунтований у п. п. 42, 57, 62 та ін. доповіді Венеціанської Комісії «Верховенство права» [28, с. 177-178, 179, 181 та ін.].

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ

**варіантів традиційного та інноваційного розуміння
сутності і видового поділу юридичних фактів та правопорушень ⁷⁴**

Джерело	Виклад варіантів
Авер'янов В. Нова доктрина українського адміністративного права. Концептуальні позиції. <i>Право України</i>. 2006. № 5. С. 11–17. ⁷⁵ URL : https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/Averianov11.pdf	6. Чергова концептуальна позиція нової адміністративно-правової доктрини пов'язана із запереченням проти поширення спроб поділити єдину галузь адміністративного права на «матеріальне» (або власне адміністративне право) та «процесуальне» право. Уявляється, що подібні спробі є безпідставної, на мій погляд, аналогії з галузями цивільного та кримінального права. Тут, як відомо, масиви процесуальних норм набули значення самостійних галузей права, котрі співвідносяться з власне матеріальними галузями. Зовсім інша ситуація у сфері регулювання адміністративного права. Якщо у цивільному і кримінальному праві, за загальним правилом, їхні процесуальні частини обмежуються регулюванням деліктних відносин, то в адміністративному праві

⁷⁴ Систематизація у даному і відповідних наступних додатках дійсного видання в табличній формі традиційних та інноваційних підходів до розуміння ступеневого сутнісного видового поділу юридичних фактів, правопорушень та юридичної відповідальності [20, с. 452-979; див. також додат. 5; 6 дійсного видання], класифікації та сутності і перспектив розвитку юридичних наук [20, с. 980-1845; див. також додат. 7 дійсного видання], а також сутності юридичних властивостей та процедури роботи з їх джерелами доказів та інших антиделіктних відомостей [20, с. 1846-2324; див. також додат. 8 дійсного видання] здійснена І.В. Бондаренко [30, с. 452-2324], що взято в основі і ретельно доповнено у дійсному виданні у вигляді даного та наступних відповідних додатків.

⁷⁵ Тут і надалі виклад джерела та варіанту надається на мові оригіналу.

О.А. Кириченко

	регулювання таких відносин становить далеко не переважну частину дії процесуальних норм. Натомість процесуально-правова форма – це необхідна умова належного функціонування будь-яких адміністративних правовідносин, а не тільки – за аналогією з цивільним і кримінальним правом – у суворо визначених межах, відповідно цивільного і кримінального процесів (судочинства). Справа в тім, що в адміністративному праві відповідної процесуальної (процедурної форми) потребують застосування, на відміну від цивільного і кримінального права, не тільки санкції (хоча для цивільного права це далеко є не винятковим), а й диспозиції будь-якої матеріальної норми (с. 15).
Алексеев С.С. Структура Советского права. Москва : Юрид. лит., 1975. 263 с.	Правонарушение – социальный и юридический антипод правомерного поведения, их социальные и юридические признаки противоположны. Правонарушение есть разновидность антисоциального, противоправного поведения. В социальном смысле это поведение, противоречащее или способное причинить вред правам и интересам граждан, их коллективам и обществу в целом, оно затрудняет и дезорганизует развитие общественных отношений. Массовое явление, состоящее из совокупности преступлений, совершаемых в государстве в определенный временной период, называется преступностью (с. 167). Правонарушение – это общественно вредное виновное деяние дееспособного субъекта, противоречащее требованиям правовых норм. Правонарушения, как и акты правомерного поведения, весьма разнообразны. Они различаются по степени общественной вредности, продолжительности совершения, субъектам, сфере нарушаемого законодательства, объектам посягательств и т.д. По характеру и степени социальной

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	вредности все правонарушения подразделяются на преступления и проступки. Указанное деление имеет не только научно-теоретическое, но и важное практическое значение, ибо способствует обеспечению эффективного правового регулирования, борьбе с правонарушениями, укреплению правопорядка (с. 168). Нередко преступления и проступки различают по степени общественной опасности, т.е. в основу деления кладется количественный критерий. Однако это не совсем точно характеризует фактическую сторону правонарушений, основу которой составляет их качественное своеобразие. Преступления – общественно опасные уголовно наказуемые деяния. Общественная опасность – это явная опасность деяния для общества, для наиболее существенных интересов государства, личности. Признавая вредоносность, антисоциальный характер иных правонарушений (проступков), следует помнить, что вред, причиненный ими, не достигает уровня общественной опасности (с. 169). К административным проступкам, признаки которых сформулированы в ст. 10 КоАП, относятся деяния, наносящие ущерб отношениям, складывающимся в сфере государственного управления. Общественная вредность их состоит в том, что они мешают осуществлению нормальной исполнительной и распорядительной деятельности государственных и общественных органов и организаций, дестабилизируют ее, посягают на общественный порядок. За совершение подобных проступков законодательством предусмотрена административная ответственность. Гражданско-правовые правонарушения (деликты), в отличие от преступлений и

О.А. Кириченко

	административных правонарушений, не имеют четко закрепленной в законодательстве дефиниции. Это противоправные деяния, наносящие вред урегулированным нормами гражданского права имущественным и связанным с ними личным неимущественным отношениям (неисполнение или ненадлежащее исполнение договорных обязательств, причинение имущественного ущерба и т. д.). За совершение их предполагается гражданско-правовая ответственность в различных формах (с. 170). Под «дисциплинарным проступком» понимается противоправное виновное неисполнение рабочим или служащим своих трудовых обязанностей, нарушающее правила внутреннего трудового распорядка. Такие правонарушения подрывают трудовую дисциплину и тем самым наносят вред нормальному функционированию предприятий, организаций. Самостоятельный вид правонарушений образуют действия государственных органов, уполномоченных на издание правовых актов, когда последние противоречат требованиям закона. Основой данного феномена служит нарушение принципа верховенства закона и поднормативности правоприменительных актов. Этот вид правонарушений пока не получил в науке достаточной разработки, хотя число нормативных актов (например, актов министерств и ведомств), противоречащих закону, довольно велико. В условиях строительства правового государства, важнейшим принципом которого является верховенство закона, подобные факты недопустимы, а потому проблема требует дальнейшего изучения (с. 171).
Алексеев С.С. Теория государства и права. Москва : Юрид. лит., 1985. 450 с.	Правонарушения, как и акты правомерного поведения, весьма разнообразны. Они различаются по степени общественной вредности, продолжительности совершения,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	субъектам, сфере нарушаемого законодательства, объектам посягательств и т.д. По характеру и степени социальной вредности все правонарушения подразделяются на преступления и проступки. Указанное деление имеет не только научно-теоретическое, но и важное практическое значение, ибо способствует обеспечению эффективного правового регулирования, борьбе с правонарушениями, укреплению правопорядка (с. 341). Нередко преступления и проступки различают по степени общественной опасности, т. е. в основу деления кладется количественный критерий. Однако это не совсем точно характеризует фактическую сторону правонарушений, основу которой составляет их качественное своеобразие. Преступления – это общественно-опасные уголовно наказуемые деяния. Общественная опасность – это явная опасность деяния для общества, для наиболее существенных интересов государства, личности. Признавая вредоносность, антисоциальный характер иных правонарушений (проступков), следует помнить, что вред, причиненный ими, не достигает уровня общественной опасности (с. 343). Гражданско-правовые правонарушения (деликты), в отличие от преступлений и административных правонарушений, не имеют четко закрепленной в законодательстве дефиниции. Это противоправные деяния, наносящие вред урегулированным нормами гражданского права имущественным и связанным с ними личным неимущественным отношениям (неисполнение или ненадлежащее исполнение договорных обязательств, причинение имущественного ущерба и т. д.). За совершение их

О.А. Кириченко

	предполагается гражданско-правовая ответственность в различных формах. Под «дисциплинарным проступком» понимается противоправное виновное неисполнение рабочим или служащим своих трудовых обязанностей, нарушающее правила внутреннего трудового распорядка. Такие правонарушения подрывают трудовую дисциплину и тем самым наносят вред нормальному функционированию предприятий, организаций (с. 344). Самостоятельный вид правонарушений образуют действия государственных органов, уполномоченных на издание правовых актов, когда последние противоречат требованиям закона. Основой данного феномена служит нарушение принципа верховенства закона и поднормативности правоприменительных актов. Этот вид правонарушений пока не получил в науке достаточной разработки, хотя число нормативных актов (например, актов министерств и ведомств), противоречащих закону, довольно велико. В условиях строительства правового государства, важнейшим принципом которого является верховенство закона, подобные факты недопустимы, а потому проблема требует дальнейшего изучения (с. 345).
Алексеев С.С. Государство и право : Начальный курс. Москва : БЕК, 1993. 720 с.	По своей юридической природе всякое правонарушение представляет собой юридический факт, влекущий за собой возникновение, изменение или прекращение определенных правоотношений, иначе говоря, отношений юридической ответственности. Таким образом, правонарушение – это виновное, противоправное деяние деликтоспособного лица, являющееся основанием юридической ответственности. Виды правонарушений. Правонарушения классифицируются по их характеру, по степени общественной опасности и некоторым другим основаниям.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Различаются уголовные, гражданские, административные и дисциплинарные правонарушения. Кроме того, все правонарушения делятся на преступления (уголовные правонарушения) и проступки (гражданские, административные и дисциплинарные правонарушения). Граница между проступком и преступлением довольно изменчива, и в зависимости от ситуации, складывающейся в обществе, государство может некоторые проступки перевести в категорию преступлений, а некоторые виды преступлений перевести в разряд проступков, либо вообще исключить из сферы правовой оценки (с. 678).
Антошкіна В.К., Тимченко Г.В. Теорія держави і права : навч. посібник. Донецьк : ТОВ «Юго- Восток, ЛТД», 2004. 182 с.	Правопорушення – це протиправне, винне, соціально шкідливе діяння (дія чи бездіяльність) деліктоздатної особи, яке тягне за собою юридично визначені негативні наслідки для правопорушника. Ознаки правопорушень : 1) оскільки правопорушення направлені проти суб'єктивних прав і свобод людини, юридичної особи, держави чи суспільства в цілому, всі вони є суспільно небезпечними або шкідливими; 2) всі правопорушення направлені проти вимог діючого законодавства чи природних прав людини, які ще не закріплені в законодавстві. Вони можуть виражатися в активних фізичних діях правопорушника або в результаті бездіяльності; 3) правопорушення – це винне діяння. Без вини ніхто не може бути притягнутий до юридичної відповідальності; 4) караність; 5) причинний зв'язок між протиправними діями і наслідками (с. 57).
Афанасьев В.С. Основные понятия о праве и правовых	3.7. Юридический факт Обстоятельства, которые предусмотрены в законе и иных источниках права в качестве

явлениях. Тема 3. Общая теория права и государства : учебник / под ред. В.В. Лазарева. 3-е изд. Москва : Юрист, 2001. С. 19-22. URL : https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo/lazar/01.php	основания возникновения правовых отношений, называются юридическими фактами. Это могут быть и события, и действия людей. Причем последние могут являться юридическими фактами независимо от проявления воли человека на вступление в правовое отношение (например, авторское право и соответствующие правоотношения возникают у поэта независимо от того, думал ли он об этом, сочиняя очередное стихотворение). В особую группу юридических фактов объединяются неправомерные действия людей (с. 21). 3.13. Правонарушение Правонарушение - это противоправное, виновное, общественно вредное деяние, за которое предусмотрена юридическая ответственность. Признаки правонарушения : а) Правонарушение является действием или бездействием, т.е. деянием. Не является деянием событие. Оно не контролируется сознанием человека либо не зависит от его деятельности (наводнение, эпидемия и т.п.). Иногда событие начинается как действие, а затем оно выходит из-под контроля и перерастает в событие. б) Противоправность - запрещенность деяния нормой права. Здесь возможны два варианта, которые предусматриваются нормативными актами : 1) устанавливается запрет совершения определенного действия; 2) закрепляется обязанность совершить определенное действие. В первом случае противоправность действия возникает из-за нарушения запрещающей нормы, а во втором - из-за невыполнения юридической обязанности. В цивилизованных странах правовая система учитывает значение принципа : нет правонарушения, если оно не предусмотрено

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	законом. в) Виновность - важнейший признак правонарушения. Применительно к конкретному правонарушению предусматривается умысел либо неосторожная форма вины. Субъектами правонарушений могут быть государство, его органы, общественные и коммерческие организации. Государство, нарушающее нормы международного права, права человека, является субъектом соответствующего правонарушения. Некоторые правонарушения могут быть совершены только государственными органами, например издание незаконных правовых актов. Существует ряд правонарушений, которые характерны только для коммерческих организаций (неуплата налога на прибыль предприятия и т.п.). Некоторые нормы права могут быть нарушены только физическим лицом, например злоупотребление родительскими правами, нарушение правил дорожного движения и т.п. Физическое лицо должно быть вменяемым субъектом, достигшим возраста, с которого наступает ответственность за данный вид правонарушения. г) Правонарушением является такое деяние, за которое предусмотрена юридическая ответственность. д) Не является правонарушением деяние, которое содержит все вышеназванные признаки, но не причиняет вреда обществу (с. 22).
Бабаев В.К. Правомерное поведение. Правонарушения. Теория государства и	Совершаемые в нашей стране правонарушения крайне неоднородны. Однако все их можно разделить на две группы : преступления и проступки. Преступления — наиболее тяжкий вид

О.А. Кириченко

права : учебник для бакалавров / под ред. В.К. Бабаева. 5-е изд. Москва : Издательство Юрайт, 2023. С. 482-503. Серия : Бакалавр. Базовый курс. URL : http://pravo-olymp.ru/wp-content/uploads/2013/06/babaev.pdf	правонарушений. Проступки — это правонарушения, посягающие на управленческие, трудовые, имущественные и иные отношения и не достигающие степени общественной опасности преступлений. Преступления и проступки следует четко разграничивать, ибо это связано с видом и размером наказания — наиболее болезненной социально-правовой мерой. Различаются они степенью общественной опасности. Это достаточно определенный и полный критерий разграничения преступлений и проступков, предложенный юридической наукой и практикой. Преступления обладают большей общественной опасностью, нежели проступки (с. 487). Проступки, как разновидность правонарушений, крайне неоднородны и в зависимости от сферы общественных отношений, в которой они совершаются, делятся на административные, дисциплинарные, гражданско-правовые, процессуальные и иные. К иным относятся, например, проступки, предусмотренные финансовым, земельным и иным законодательством (с. 487).
Бахрах Д.Н. Понятие административного правонарушения. <i>Административная ответственность в СССР</i> : монография / под ред. В.М. Манохина, Ю.С. Адушкина. Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1988. С. 53-57.	При такой постановке вопроса исчезает качественное отличие преступлений от иных правонарушений, а отличие между ними сводится до количественных показателей. Действительно, преступления наиболее вредны для общества. Степень их вредности такая, что появляется их новое качество — общественная опасность. Эти деяния либо посягают на основы общественного и государственного строя, либо причиняют существенный вред важнейшим общественным отношениям. Именно эта новое качество их вреда — общественная опасность — обуславливает необходимость признания определенных деяний

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	преступными и требует установления уголовной ответственности за их совершение (с. 54).
Битяк Ю.П., Зуй В.В. Административное право Украины (Общая часть) : учеб. пособие. Харьков : Одиссей, 1999. 224 с.	Дисциплинарный проступок является основанием для привлечения к дисциплинарно ответственности – это противоправное деяние (действие либо бездействие), которое нарушает установленный на предприятии, в организации или учреждении внутренний трудовой распорядок. Этот проступок может проявляться (с. 123) в нарушении служебной, в т.ч. трудовой, дисциплины и влечет предусмотренную законом дисциплинарную ответственность, выраженную в наложении на виновных дисциплинарных взысканий. Дисциплинарные правонарушения большей частью связаны со служебными, трудовыми обязанностями лица. Однако не всегда это условие является необходимым для отнесения проступка к дисциплинарным. Например, отдельные действия работников транспорта, совершенные при исполнении служебных обязанностей, рассматриваются как административное правонарушение (выпуск на линию транспортных средств, техническое состояние которых не соответствует установленным требованиям) (с. 124). Анализ законодательства и практики его применения показывает, что основным критерием отличия проступка от преступления является общественная опасность, ее степень, мера (с. 125).
Бибило В.Н. Теория государства и права. Минск : Право и экономика, 2015. 206 с. (Серия «Высшее образование»). URL : https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/161097/1/%D0%91%D0%B8%	§ 7. Юридические факты Юридические факты – это конкретные жизненные обстоятельства, с которыми нормы права связывают возникновение, изменение или прекращение правоотношений. Юридические факты наряду с нормами права и правосубъектностью являются необходимой предпосылкой правоотношений. Без юридических фактов

О.А. Кириченко

D0%B1%D0%B8%D0%BB%D0%BE%20%D0%92%D0%9D%20_%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F%20%D0%B3%D0%BE%D1%81%20%D0%B8%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0.pdf	невозможны правоотношения. По характеру наступающих последствий : правообразующие (влекут возникновение правоотношений); правоизменяющие (приводят к изменению содержания или субъектов правоотношений); (с. 167) правопрекращающие (завершают субъективные права и юридические обязанности). По отношению к воле людей : события; действия. События – это явления, не зависящие от воли человека: стихийное бедствие, рождение человека, достижение определенного возраста, смерть, истечение сроков и т. п. Они могут иметь юридическое значение лишь в той мере, в какой оказывают влияние на общественные отношения. Действия – это факты, связанные с волей участников правоотношений. Они бывают? правомерными (соответствующими праву); неправомерными (противоречащими праву), т. е. правонарушениями. Правомерные юридические факты делятся, в свою очередь, на : юридические акты; юридические поступки. Юридический акт – это правомерное действие, которое совершается с намерением породить юридические последствия. Подавляющее большинство юридических фактов являются юридическими актами, т.е. преднамеренно направлены на возникновение, изменение или прекращение правоотношений. К ним относятся гражданско-правовые сделки (дарение, купля-продажа, хранение и др.), а также веления государственных органов и должностных лиц (с. 168). Юридические акты можно разделить на

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	односторонние и двусторонние. Односторонний акт влечет за собой правовые последствия независимо от воли других лиц. Это односторонние сделки, завещания, судебные решения и т. д. Двусторонние юридические акты требуют наличия соглашения между двумя лицами. Важно, чтобы воля обеих сторон была выражена в едином акте, порождающем одни и те же последствия. Юридический поступок – это тоже правомерное действие, которое совершается без цели породить юридические последствия. Но они наступают в силу самого действия, которое законом признается значимым. Например, юридический поступок – это создание литературного произведения, которое заинтересовало издателя и было опубликовано. Автор, создатель произведения, возможно, не преследовал цели его опубликования и возникновения при этом правоотношений, связанных с выплатой гонорара (с. 167). Глава 23. Правонарушение и юридическая ответственность § 1. Понятие правонарушения Правонарушение – это виновное, противоправное действие или бездействие лица, причиняющее вред интересам личности, общества, государства (с. 190). Таким образом, признаками правонарушения являются : 1) деяния (действия или бездействие); 2) противоправные деяния; 3) виновные деяния; 4) деяния, которыми причинен вред. Признаки правонарушения должны анализироваться системно. Только их система, а не (с. 191) какой-то один или несколько элементов, образуют состав правонарушения (с. 192).

	§ 3. Виды правонарушений Правонарушения разнообразны, что предопределяется содержанием и характером общественных отношений, подвергающихся посягательству со стороны правонарушителей, многообразием субъектов правонарушения, а также мотивами и целями их поведения. В связи с этим правонарушения классифицируются по различным основаниям (с. 194). В зависимости от сферы общественной жизни, где они совершаются, различают правонарушения: в сфере экономики; в управленческой деятельности; бытовые и т.д. Наиболее распространенной и социально значимой является классификация правонарушений в зависимости от их социальной опасности (вредности). По данному критерию все правонарушения подразделяются на преступления и проступки. Преступления представляют наибольшую общественную опасность. Они посягают на наиболее значимые и охраняемые обществом интересы людей. Объектами преступных посягательств являются жизнь, здоровье, честь и достоинство человека, трудовые, политические, имущественные и иные права граждан. В уголовном законодательстве содержится исчерпывающий перечень преступных посягательств и предусматривается уголовная ответственность в случае их совершения. Проступки в отличие от преступлений имеют меньшую общественную опасность (вредность) и совершаются в различных сферах общественной жизни. Их можно классифицировать на : гражданские, административные, дисциплинарные, процессуальные.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Гражданско-правовые нарушения (проступки) – это нарушение норм права в сфере имущественных и некоторых личных неимущественных отношений. Они выражаются в форме неисполнения или ненадлежащего исполнения договорных обязательств, в причинении имущественного вреда. Санкции за такие правонарушения носят праввосстановительный характер и состоят в возмещении причиненного вреда. Административно-правовые нарушения (проступки) представляют собой противоправные деяния, посягающие на государственный или общественный порядок, права и законные интересы граждан, предусмотренные нормами административного права. Данный вид правонарушений выражается в нарушении общеобязательных правил, устанавливаемых административными органами, в дезорганизации порядка государственного управления. Административный проступок – это нарушение установленных норм гражданами, должностными лицами независимо от их служебного положения и подчиненности. Ответственность за административные проступки налагается определенными законом специальными органами, а не вышестоящими должностными лицами. Видами (с. 195) административных взысканий за административный проступок являются: предупреждение, штраф, арест, конфискация имущества и др. Дисциплинарные правонарушения (проступки) – это противоправные деяния, нарушающие внутренний распорядок деятельности предприятий, учреждений и организаций. Совершая дисциплинарный проступок, правонарушитель дезорганизует нормальную деятельность трудовых коллективов, нарушает трудовую, учебную,

О.А. Кириченко

	служебную, воинскую дисциплину, что выражается в прогулах, опоздании на работу, невыполнении распоряжений администрации. Меры ответственности за такого рода правонарушения устанавливаются в нормах права. Это замечание, выговор, перевод на низшую должность и др. Процессуальные правонарушения (проступки) – это нарушение установленной законом процедуры осуществления правосудия, прохождения юридического дела в правоприменительном органе, вынесения правоприменительного акта. Например, неявка свидетеля по вызову следователя, прокурора, суда является процессуальным правонарушением и влечет за собой принудительный привод свидетеля к должностному лицу, осуществляющему производство по уголовному делу, либо наложение денежного взыскания. Лицо, совершившее процессуальное правонарушение, привлекает к ответственности чаще всего суд либо иной правоприменительный орган (с. 196).
Брайнин Я.М. Уголовная ответственность и ее основание в советском уголовном праве. Москва : Юрид. лит., 1963. 275 с.	Общественная опасность может иметь место и в деяниях, не являющихся с уголовно-правовой точки зрения преступлениями, поэтому необходимо учитывать разный характер общественной опасности преступлений и других форм противоправного поведения, не подпадающих под действие уголовного закона (с. 159).
Братановский С.Н. Теория государства и права : учебник для студентов средних специальных учебных заведений. Москва : Приор-издат, 2005. 176 с.	Правонарушение – это виновное, противоправное, общественно опасное деяние лица, причиняющее вред интересам общества, государства и личности. К признакам правонарушения относятся : деяние (действие или бездействие); вина; противоправность; вредный результат; причинная связь между деянием и вредным результатом; юридическая ответственность (с. 140)

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Бугайчук К.Л. Адміністративні проступки : сутність та організаційно-правові заходи їх профілактики : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07; Нац. ун-т вн. справ. Харків, 2002. 19 с.	Для уникнення термінологічної неув'язки пропонується правопорушення, за які настає адміністративна відповідальність, називати не «адміністративними правопорушеннями», а більш точно – «адміністративними проступками» (с. 7-8).
Бурдін М.Ю., Логвиненко І.А., Лазарев В.В. Правовідносини. Правова поведінка і правопорушення Бурдін М.Ю., Логвиненко І.А., Лазарев В.В. Теорія держави та права у визначеннях та схемах : довідник. Харків : ХНУВС, 2021. С. 62-66, 74-77. URL : https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/37860bb0-729b-427c-a551-bcd81f4f4d88/content	Правовідносини (с. 62-66) Юридичні факти — це передбачені нормами права конкретні життєві обставини, які зумовлюють виникнення, зміну або припинення правовідносин. Юридичні дії — це обставини, які пов'язані з вольовою поведінкою суб'єкта правовідносин та характеризуються як зовнішній прояв його волі і свідомості. Юридичні події — це обставини або явища, виникнення, дія і припинення яких не залежить від волі суб'єктів правовідносин, але з настанням яких настають певні правові наслідки (с. 62) Надається схема Юридичні факти : Дії : правомірні (юридичні акти, юридичні вчинки, юридичний стан) і правопорушення (проступки, злочини) Події – народження, смерть людини, стихійні лиха, хвороби (с. 65) Правова поведінка і правопорушення (с. 74-77) Уникають визначення ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень
Бюджетний кодекс України : закон України від 21 червня 2001 р., № 2542-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР),	Стаття 116. Поняття бюджетного правопорушення 1. Бюджетним правопорушенням визнається недотримання учасником бюджетного процесу встановленого цим Кодексом та іншими нормативно-правовими актами

О.А. Кириченко

2001, № 37-38, ст. 189, втратив чинність згідно кодексу № 2456-VI (2456-17) від 8 липня 2010 р., 2010, № 50-51, ст. 572. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2542-14#Text	порядку складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання бюджету чи звіту про виконання бюджету.
Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р., № 2456-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51, ст. 572, зі змінами згідно закону від № 2619-IX від 21 вересня 2022 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text	Стаття 116. Порушення бюджетного законодавства 1. Порушенням бюджетного законодавства визнається порушення учасником бюджетного процесу встановлених цим Кодексом чи іншим бюджетним законодавством норм щодо складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання бюджету та звітування про його виконання, а саме : 1) включення недостовірних даних до бюджетних пропозицій та бюджетних запитів; <i>{Пункт 1 частини першої статті 116 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2042-IX від 15.02.2022}</i> 2) порушення встановлених термінів подання бюджетних пропозицій та бюджетних запитів або їх неподання; <i>{Пункт 2 частини першої статті 116 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2042-IX від 15.02.2022}</i> 3) визначення недостовірних обсягів бюджетних коштів при плануванні бюджетних показників; 4) планування надходжень або витрат державного бюджету (місцевого бюджету), не віднесених до таких цим Кодексом чи законом про Державний бюджет України; 5) порушення встановленого порядку або термінів подання проекту закону про

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Державний бюджет України (проекту рішення про місцевий бюджет) на розгляд Верховної Ради України (Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевої ради); 6) порушення встановленого порядку або термінів розгляду проекту та прийняття закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет); 7) прийняття рішення про місцевий бюджет з порушенням вимог цього Кодексу чи закону про Державний бюджет України (в тому числі щодо складання бюджету в частині міжбюджетних трансфертів); <i>{Пункт 7 частини першої статті 116 із змінами, внесеними згідно із Законом № 79-VIII від 28.12.2014}</i> 8) порушення вимог цього Кодексу щодо затвердження державного бюджету (місцевого бюджету) з дефіцитом або профіцитом; 9) включення до складу спеціального фонду бюджету надходжень з джерел, не віднесених до таких цим Кодексом чи законом про Державний бюджет України; 10) зарахування надходжень бюджету на будь-які рахунки, крім єдиного казначейського рахунка (з урахуванням особливостей, визначених частиною дев'ятою статті 13 цього Кодексу), а також акумулювання їх на рахунках органів, що контролюють справляння надходжень бюджету; <i>{Пункт 10 частини першої статті 116 із змінами, внесеними згідно із Законом № 79-VIII від 28.12.2014; в редакції Закону № 2646-VIII від 06.12.2018}</i> 11) зарахування доходів бюджету до іншого, ніж визначено цим Кодексом чи законом про Державний бюджет України, бюджету, в тому числі внаслідок здійснення поділу податків і зборів та інших доходів між бюджетами з

О.А. Кириченко

	порушенням визначених розмірів та термінів; {Пункт 11 частини першої статті 116 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2042-IX від 15.02.2022} 12) здійснення державних (місцевих) запозичень, надання державних (місцевих) гарантій з порушенням вимог цього Кодексу; 13) прийняття рішень, що призвели до перевищення граничних обсягів державного (місцевого) боргу чи граничних обсягів надання державних (місцевих) гарантій; 14) розміщення тимчасово вільних коштів бюджету з порушенням вимог цього Кодексу; 15) створення позабюджетних фондів, порушення вимог цього Кодексу щодо відкриття позабюджетних рахунків для розміщення бюджетних коштів; 16) порушення порядку або термінів подання, розгляду і затвердження кошторисів та інших документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету, затвердження у кошторисах показників, не підтверджених розрахунками та економічними обґрунтуваннями; 16⁻¹) порушення вимог цього Кодексу щодо розроблення і забезпечення головними розпорядниками бюджетних коштів затвердження порядків використання бюджетних коштів (включаючи порядки та умови надання субвенцій); {Частину першу статті 116 доповнено пунктом 16⁻¹ згідно із Законом № 79-VIII від 28.12.2014; в редакції Закону № 1081-IX від 15.12.2020; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2042-IX від 15.02.2022} 17) порушення порядку або термінів подання і затвердження паспортів бюджетних програм; {Пункт 17 частини першої статті 116 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2646-VIII від 06.12.2018} 18) порушення встановлених термінів

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	доведення документів про обсяги бюджетних асигнувань до розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня або одержувачів бюджетних коштів; 19) порушення порядку та термінів відкриття (закриття) рахунків в органах Казначейства України; 20) взяття зобов'язань без відповідних бюджетних асигнувань або з перевищенням повноважень, встановлених цим Кодексом чи законом про Державний бюджет України; 21) порушення порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань, включаючи необґрунтовану відмову в реєстрації або несвоєчасну реєстрацію бюджетних зобов'язань; 22) порушення вимог цього Кодексу при здійсненні попередньої оплати за товари, роботи та послуги за рахунок бюджетних коштів, а також порушення порядку і термінів здійснення такої оплати; 23) здійснення платежів за рахунок бюджетних коштів без реєстрації бюджетних зобов'язань, за відсутності підтвердних документів чи при включенні до платіжних документів недостовірної інформації, а також безпідставна відмова у проведенні платежу органами Казначейства України; 24) нецільове використання бюджетних коштів; 25) порушення вимог цього Кодексу при здійсненні витрат державного бюджету (місцевого бюджету) у разі несвоєчасного набрання чинності законом про Державний бюджет України (несвоєчасного прийняття рішення про місцевий бюджет); 26) надання кредитів з бюджету чи повернення кредитів до бюджету з порушенням вимог цього Кодексу та/або встановлених умов кредитування бюджету; 27) здійснення бюджетними установами

О.А. Кириченко

	запозичень у будь-якій формі або надання бюджетними установами юридичним чи фізичним особам кредитів з бюджету всупереч цьому Кодексу; 28) здійснення видатків, кредитування місцевого бюджету, які відповідно до цього Кодексу мають проводитися з іншого бюджету; 29) здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням всупереч цьому Кодексу чи закону про Державний бюджет України; 30) порушення вимог цього Кодексу щодо виділення коштів з резервного фонду бюджету; 31) порушення встановлених вимог щодо застосування бюджетної класифікації; 32) включення недостовірних даних до звітів про виконання державного бюджету (місцевого бюджету), річного звіту про виконання закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет), а також порушення порядку та термінів подання таких звітів; 33) порушення встановлених вимог щодо ведення бухгалтерського обліку та складання звітності про виконання бюджетів; 34) порушення встановлених порядку або термінів подання фінансової і бюджетної звітності бюджетних установ, а також подання такої звітності у неповному обсязі; 35) невідповідність даних, наведених у фінансовій і бюджетній звітності бюджетних установ, даним бухгалтерського обліку; 36) включення недостовірних даних до звітів про виконання паспортів бюджетних програм, а також порушення порядку та термінів подання таких звітів; <i>{Пункт 36 частини першої статті 116 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2646-VIII від 06.12.2018}</i>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	37) видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону; 38) здійснення видатків на утримання бюджетної установи одночасно з різних бюджетів всупереч цьому Кодексу чи закону про Державний бюджет України; 39) порушення вимог статті 28 цього Кодексу щодо оприлюднення та доступності інформації про бюджет; 40) інші випадки порушення бюджетного законодавства учасником бюджетного процесу.
Варламова Н.В. Правоотношение. Тема 16. Теория государства и права : учебник / Российский университет дружбы народов, Юридический институт; под ред. А.А. Клишаса. Москва : Статут, 2019. С. 374-387. file:///C:/Users/IntelX4/Desktop/Downloads/teoriya_gosudarstva_i_prava_uchebnik.pdf	Юридические факты – это конкретные фактические обстоятельства, являющиеся основаниями возникновения, изменения и прекращения правоотношений (с. 391). Юридические факты принято классифицировать по волевому признаку в зависимости от их обусловленности волей, сознанием и поведением человека, а также от направленности воли. Прежде всего различают юридические факты – события и юридические факты – действия. События – это юридические факты, наступление которых не зависит от воли и поведения участников правоотношения. Например, землетрясение, смерть наследодателя, истечение срока платежа и т.п. События в свою очередь могут быть абсолютными и относительными. Наступление абсолютных событий вообще, в принципе, не зависит от воли человека, неподвластно ей. Это могут быть различные стихийные бедствия – землетрясение, наводнение, сход лавины, удар молнии, ну и опять-таки истечение каких-либо сроков. Относительные события обусловлены действиями человека и в принципе представляют собой деяния, но это деяния не

О.А. Кириченко

	участников данного правоотношения, а других лиц. От воли участников данного правоотношения наступление такого факта не зависит, поэтому для них он и является событием. Причем один и тот же факт может быть как абсолютным, так и относительным событием, например: пожар от удара молнии и пожар в результате поджога, в связи с чем возникает правоотношение по поводу выплаты страховых платежей за сгоревшее имущество (безусловно, в том случае, если пожар возник не по вине собственника имущества). Деяния – юридические факты, которые происходят по воле участников правоотношения. Они могут выражаться в активной форме (действие – например, убийство) и в пассивной (бездействие – например, неоказание врачом помощи больному). Деяния подразделяются на правомерные, соответствующие требованиям правовых норм (с. 392) (заключение договора, составление завещания, голосование на выборах и т.п.), и противоправные – правонарушения (с. 393).
Василенко А.И., Максимов М.В., Чистяков Н.М. Теория государства и права : учеб. пособие. Москва : Книжный мир, 2007. 384 с. URL : https://pravo.studio/gosudarstva-prava_1066-teoriya/pravonarushenie-yuridicheskaya-otvetstvennost-111191.html	Юридические факты по волевому признаку делятся на события и действия (См. схему 32 альбома схем и таблиц). События — это такие жизненные факты, обстоятельства, которые не зависят от воли людей. Не всякое событие не только лично, но и социально значимое, имеет юридическое значение, влияет на динамику конкретных правовых отношений, а только такое, которое государство оценивает с позиции права, указывая на него как на юридически важное и влекущее правовые последствия. К числу таких событий относится естественная смерть человека, некоторые природные явления, приводящие к разрушению материальных ценностей, потеря здоровья в результате землетрясений и других

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	стихийных бедствий. В отношении события как юридически значимого факта нужно сделать оговорку о том, что оно является началом сложного по составу юридического факта, так как не исчерпывает условия для возникновения, изменения или прекращения конкретного взаимоотношения. События для правоотношения становятся значимыми лишь тогда, когда порождают необходимое поведение субъекта права, принимающего на себя порожденные такими событиями правовые последствия, а это уже требует от него соответствующих действий. Юридическое значение имеет не само по себе событие, а те последствия, которые оно порождает в отношениях между субъектами права. Деление юридических фактов на события и действия проводится по признаку индивидуальной воли. Главное значение для правореализации имеет не событие, а действие, так как именно через воздействие на волю субъектов и их поведение осуществляется правовое регулирование отношений. Действия как юридические факты на основании оценки их правомерности могут быть разграничены на две основные группы : правомерные действия и неправомерные, т.е. правонарушения. (с. 211-217). Правонарушение – это виновное, противоправное, общественно опасное деяние лица, причиняющее вред интересам личности, общества и государства. Признаки правонарушения : деяние (действие или бездействие); вина; противоправность; вредный результат; причинная связь между деянием и вредным результатом; юридическая ответственность. Следовательно, для квалификации поведения

О.А. Кириченко

	как правонарушения необходимы : а) существование четко определенных требований правовой нормы о совершении действия или воздержании от него; б) соответствие правонарушителя тем требованиям, которое делает его субъектом, к которому обращено данное требование; в) наличие вины субъекта; г) общественно опасные последствия такого действия или бездействия, даже если оно касается нарушения прав одного человека (с. 221-222). Правонарушение может нанести различный ущерб общественной жизни и личным правам и интересам граждан. Поэтому государство, на котором лежит обязанность оберегать эти интересы, должно активно реагировать на все противоправные явления, применять к нарушителям меры государственного принуждения, зависящие от всех вышеперечисленных элементов правонарушения, особенно от степени общественной опасности содеянного. Последнее является решающим основанием для классификации видов правонарушений. Менее опасным видом правонарушений считается проступок. Содержанием такого действия, как правило, являются отдельные отступления от предписанных законом требований правового порядка. В зависимости от того, какой части общественных отношений нанесен вред, различают административные., гражданские и дисциплинарные проступки. Субъектами административных проступков могут быть отдельные граждане, их объединения, руководители предприятий и другие должностные лица. Эти действия нарушают, как правило, предписания органов исполнительно-распорядительной власти; однако они (действия) не связаны с осуществлением служебных обязанностей

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	субъектов (например, безбилетный проезд в общественном транспорте, переход улицы в неположенном месте, нарушение правил противопожарной безопасности на предприятии и т.д.). За эти проступки, если в результате их совершения не последовали какие-то серьезные последствия, законодательство предусматривает наименьшее наказание - вплоть до замечания. Важно только, чтобы они не остались без реакции соответствующих органов. Гражданские проступки представляют собой правонарушения, объектом которых является имущество и интеллектуальная собственность как граждан, так и организаций, предприятий и государства. Причем вред наносится не прямыми действиями, направленными на хищение, уничтожение или повреждение соответствующего объекта, а неисполнением принятых на себя обязательств, распространением ложных слухов и т.д. Поскольку речь идет преимущественно о нанесении материального ущерба, то и наказание прежде всего предусматривает адекватное возмещение этого вреда — штраф или другой вид материальной ответственности. Дисциплинарные проступки отличаются от двух вышеназванных видов проступков не только объектом нарушения порядка отношений по службе, в том числе и подчиненности, но и субъектом — им могут быть только члены данного коллектива, связанные служебными отношениями. Как правило, они совершаются путем нарушения трудовой, служебной, воинской дисциплин. Законодательство предусматривает различие в применении мер наказания, зависящее не только от степени опасности совершенного проступка, но и от категории коллектива, в котором совершено нарушение дисциплины.

	Например, военнослужащий, нарушивший воинскую дисциплину, (если это действие не квалифицируется как преступление) несет более серьезное наказание, чем студент, нарушивший учебную дисциплину. Вторым видом правонарушений, гораздо более опасным, являются преступления. Субъектом этого правонарушения могут быть только физические лица, действующие как индивидуально, так и организованно. Объектом преступления является и само государство, и власть, собственность различных видов, жизнь, достоинство, честь человека, права и свободы граждан. Критерием отличия преступления от проступка служит, прежде всего, повышенная степень общественной опасности правонарушения и более тяжелые для общества, государства и личности последствия противоправных действий или бездействия. Государство стремится с максимальной точностью определить все виды преступлений и назначить четко сформулированные наказания за каждый вид преступлений. Казус (случай) — это причинение вреда в результате обстоятельств, которое лицо не могло предвидеть и предотвратить. (Например, водитель сбивает пешехода в результате столкновения с его автомобилем другого автомобиля, которое было вызвано нарушением правил дорожного движения другим водителем).
Васильев А.С. Статья 9 Понятие административного правонарушения. <i>Кодекс Украины об административных правонарушениях</i> : науч.-практ. комментарий	Скрупулезный анализ законодательства об административной ответственности показывает, что в частности прилагательное «административный» (например, «административный проступок») указывает не на сферу общественных отношений, где совершаются эти противоправные деяния (то есть, не на сферу государственного управления), а на то, что за совершение

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

/ А.С. Васильев и др. Харьков : Одиссей, 2000. 1008 с.	упомянутого нарушения применяется принудительная мера, то есть мера одной из разновидностей государственного принуждения, характеризующегося специфическими признаками, в частности, применяется органами исполнительной власти, применяется во внесудебном порядке, применяется на основе специально установленных административно-процессуальных норм и др. Этот вывод подтверждается тем фактом, что административное принуждение (разновидностью которого и является административная ответственность) может применяться за противоправные деяния, посягающие на разнообразные общественные отношения, которые урегулированы различными отраслями права (земельным, трудовым, административным, гражданским и др.), если только эти отношения охраняются (обеспечиваются) административно-правовыми санкциями. Отсюда вытекает, что административные правонарушения – это специфическая разновидность правонарушений. за совершение которых применяются меры административной ответственности. Поэтому чтобы избежать терминологической путаницы, правонарушения, за которые наступает административная ответственность, целесообразно именовать не «административными правонарушениями», а более точно – «административными проступками». Такое решение вопроса имеет и сугубо практическое значение, поскольку открывается возможность более точно установить социальные и правовые признаки, характеризующие «административный проступок» как особый вида правонарушений (с. 33-34).

О.А. Кириченко

Васильев А.С. Статья 9 Понятие административного правонарушения. <i>Кодекс Украины об административных правонарушениях</i> : науч.-практ. комментарий / А.С. Васильев и др. 4-е изд. Харьков : Одиссей, 2003. 880 с.	Законодателем предпринята попытка выделить наиболее значимые характеристики правонарушения, признанного административным проступком : это противоправное, виновное (умышленное или неосторожное) действие либо бездействие, за которое законодательством предусмотрена административная ответственность. Однако в чем специфическая особенность этого правонарушения в отличие от других противоправных деяний (признанных, в частности, дисциплинарными проступками или преступлениями), в статье не указано. В результате на практике возникают значительные трудности при квалификации конкретных противоправных деяний, особенно в тех случаях, когда они посягают на общественные отношения, охраняемые не только мерами административного принуждения, а и уголовным законом (например, в сфере охраны труда и здоровья населения, на транспорте, в сфере правовой охраны природных ресурсов и т. п.) (с. 28-29).
Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави і права : навч. посібник. 4-те вид. Київ : Центр навч. літ, 2005. 224 с.	Правопорушення – це суспільно небезпечне діяння або суспільно шкідливе протиправне винне діяння деліктоздатної особи, яке тягне за собою юридичну відповідальність. Ознаки правопорушення : 1) це завжди діяння (дія або бездіяльність), тобто фактичне протиправне діяння чи протиправне нездійснення регламентованої законом поведінки; 2) суспільна небезпечність (шкідливість) діяння. Це діяння здатне здійснити такі зміни у функціонуванні суспільних відносин, які не відповідають суспільному прогресу, нормальним умовам існування людини і суспільства (порушення суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, завдання матеріальної чи моральної шкоди та ін.); 3) протиправність діяння, тобто порушення вимог норм права, невиконання юридичних

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	обов'язків, закріплених у нормативно-правових документах; 4) винне діяння, тобто відображає внутрішнє негативне ставлення суб'єкта до інтересів людей та суспільства, що виявляється у формі умислу або необережності. Про винність говорять тоді, коли особа повинна була обрати варіант поведінки, але вчинила всупереч праву; 5) свідомовольовий характер діяння – воно залежить від волі та свідомості суб'єкта, перебуває під його контролем, тобто діяння деліктоздатної особи. Для цього потрібно, щоб суб'єкт правопорушення досяг певного віку, визначеного законом, розумів свої дії та був здатний ними керувати; 6) караність діяння – проявляється в тому, що за вчинення правопорушення повинна бути передбачена юридична відповідальність (с. 179-180).
Венгеров А.Б. Теория государства и права : учебник для юридических вузов. Москва : Юриспруденция, 1993. 528 с.	Правонарушение – очень вредное негативное явление, имеющее место в нашем современном обществе. Оно нуждается в искоренении как такового. Правонарушение условно можно поделить на преступления и проступки, которые разнятся между собой в зависимости от градации общественной опасности (с. 283).
Венгеров А.Б. Теория государства и права : учебник для юридических вузов. 3-е изд. Москва : Юриспруденция, 2000. 528 с. <i>Електронна бібліотека юридичної літератури : веб-сайт.</i> URL : http://pravoznavec.com.ua/books/304/23338/17/#chapter.	Правонарушение – одно из тех социальных явлений, которые представляют исключительный интерес для теоретического и практического правового знания, да и не только правового. Правонарушение всегда направлено против охраняемых законом различных интересов: личных, общественных, государственных и иных. Оно причиняет этим интересам соответственно физический, имущественный, моральный, социальный, духовный ущерб (с. 280). Поэтому правонарушение – это не просто

О.А. Кириченко

	антисоциальное поведение, а наиболее вредное антиобщественное поведение, запрещенное правом. По степени вредности различают преступления и проступки. Поведение, которое характеризует преступление, называют деянием. Наряду с преступлением и проступком еще одним видом правонарушения является деликт – отклонение от требований права, от положений договоров в среде имущественных и связанных с ними неимущественных отношений. Общим признаком правонарушения является его свойство порождать юридическую ответственность, то есть различные установленные законом неблагоприятные последствия для правонарушителя: физические, имущественные, моральные и иные страдания, ущемления. Любое правонарушение наносит ущерб, причиняет вред устойчивости, стабильности жизни общества, личным и общественным интересам, а в конечном счете правопорядку. Теперь о некоторых конкретных видах правонарушения. Преступление – это предусмотренное уголовным законом общественно опасное деяние, посягающее на общественный или государственный строй, экономические основы, собственность, личные, политические и иные права и свободы граждан, на иные социальные ценности. Главное в определении преступления – эта общественная опасность деяний, за которые может последовать уголовное наказание. Преступление знает также такие формы, как покушение, даже приготовление, соучастие. Все это вызвано особо опасным характером преступления. Проступок – это также вид правонарушения, отличающийся от преступления тем, что действие (бездействие), образующее проступок,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	общественно вредно, но не признается законом общественно опасным (с. 282). Административный проступок направлен против государственного и общественного порядка. Он вредит организации общественной жизни в ее самых разных сферах. Этот вред заключается в дезорганизации общественных отношений, в нарушении тех или иных правил управления. Эти административные правила устанавливаются исполнительной властью и обеспечиваются административной ответственностью. Проблему административных правонарушений, борьбу с ними разрабатывает наука административного, в ряде государств полицейского права. Сейчас сфера интересов этой науки расширяется, соответственно выделяются все новые подотрасли административного права (с. 283). Дисциплинарный проступок – это общественно вредное нарушение трудовой, исполнительной, учебной и иной дисциплины, то есть нарушение обязательного порядка деятельности учреждений, предприятий и иных коллективных образований. Эти проступки дезорганизуют работу, а дезорганизация является общественно вредным состоянием управленческих отношений. Пропуски, опоздания на работу, нетрезвое состояние при исполнении служебных обязанностей, невыполнение распоряжений администрации – все это примеры дисциплинарного проступка (с. 284). Гражданское правонарушение (деликт) – также общественно вредное поведение, нарушающее урегулированные нормами права имущественные и связанные с ними личные неимущественные отношения. Публичные высказывания, публикации в печати, унижающие честь, достоинство и

О.А. Кириченко

	деловую репутацию гражданина, действие (бездействие), причиняющее ущерб имуществу, неисполнение обязательств, прежде всего невыполнение договора, нарушение авторских прав и т. п. – все это примеры деликтов. Деликты также влекут ответственность, но уже гражданско-правовую. Особым видом правонарушения является неправовая деятельность органов исполнительной, судебной власти : издание неправомерных актов, вынесение неправомерных приговоров и т.п. (с. 285).
Власенко Н.А., Ястребов О.А., Зинковский С.Б. Правомерное поведение, правонарушение и юридическая ответственность. Тема 17. Теория государства и права : учебник / Российский университет дружбы народов, Юридический институт; под ред. А.А. Клишаса. Москва : Статут, 2019. С. 398-417. file:///C:/Users/IntelX4/Desktop/Downloads/teoriya_gosudarstva_i_prava_uchebnik.pdf	В юридической науке доминируют два критерия деления правонарушений – отраслевой и степень общественной опасности. С позиции отраслевой принадлежности правонарушение подразделяют на : - гражданско-правовые деликты – те, что совершаются в сфере имущественных и неимущественных правоотношений и представляют собой действия и поступки, нарушающие нормы ГК РФ, условия гражданско-правовых договоров, обычаев делового оборота и соответственно причиняющие вред физическим и юридическим лицам или их имуществу; их перечень не является исчерпывающим; санкции за их совершение в основном имеют правовосстановительный характер; - административные правонарушения (проступки) – это деяния и действия, причиняющие вред отношениям, складывающимся в процессе государственного управления, ответственность за которые предусмотрена Кодексом об административных правонарушениях и другими федеральными законами. Особенность административных правонарушений состоит в том, что правонарушитель не находится в трудовых и

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	служебных отношениях с органами или должностными лицами, обладающими правом возложения административных наказаний. Меры же административных взысканий вправе применить только уполномоченные на это органы и должностные лица. Санкции предусмотрены КоАП РФ; их перечень является исчерпывающим; санкции за их совершение имеют карательный характер; - дисциплинарные проступки – это действия, нарушающие трудовое законодательство, прежде всего производственную, технологическую и другую дисциплину, это проступки, наносящие вред внутреннему порядку деятельности организаций, учреждений, предприятий, – например, неисполнение рабочим или служащим возложенных на него трудовых обязанностей, а также прогул, опоздание на работу, появление на работе в нетрезвом состоянии; санкции за дисциплинарные нарушения имеют карательный характер; их перечень является исчерпывающим; - преступления – это виновное противоправное поведение, нарушающее нормы уголовного права и наносящее ущерб наиболее (с. 404) значимым общественным отношениям; преступления обладают высокой степенью общественной опасности, тем самым и отличаются от проступков. Степень общественной опасности преступного деяния зависит (или определяется) ценностью объекта посягательства, характером противоправного деяния, размером причиненного ущерба и степенью вины правонарушителя. Все преступления предусмотрены уголовным законодательством, и если деяние не зафиксировано в Уголовном кодексе РФ или других законах, образующих так называемое уголовное законодательство, то оно – такое

О.А. Кириченко

	деяние не может быть названо преступлением. Многие авторы обосновывают и другие виды отраслевых правонарушений – налоговые, воинские, служебные, процессуальные, международные и др. Иногда выделяют комплексные правонарушения – например, коррупционные. Безусловно, с развитием законодательства и юридической практики многие виды правонарушений, в настоящее время достаточно спорные, получают место в категориальном аппарате теории права (с. 405).
Воронков А.В. Проблемы теории административного права : сравнительно-правовое исследование. Санкт-Петербург : Изд-во СПб. ун-та, 2001. 220 с.	Отношения, возникающие по поводу отношений совершения административных правонарушений, относятся к управленческим (с. 87-89).
Водний кодекс України : закон України від 6 червня 1995 р., № 213/95-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1995, № 24, ст. 189, зі змінами згідно закону № 2468-IX від 28 липня 2022 р. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text	Глава 23. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ВОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА Стаття 110. Відповідальність за порушення водного законодавства Порушення водного законодавства тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову або кримінальну відповідальність згідно з законодавством України. Водокористувачі звільняються від відповідальності за порушення водного законодавства, якщо вони виникли внаслідок дії непереборних сил природи чи воєнних дій. Відповідальність за порушення водного законодавства несуть особи, винні у : 1) самовільному захопленні водних об'єктів; 2) забрудненні та засміченні вод; 3) порушенні режиму господарської діяльності у водоохоронних зонах та на

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	землях водного фонду; 4) руйнуванні русел річок, струмків та водотоків або порушенні природних умов поверхневого стоку під час будівництва і експлуатації автошляхів, залізниць та інших інженерних комунікацій; 5) введенні в експлуатацію підприємств, комунальних та інших об'єктів без очисних споруд чи пристроїв належної потужності; 6) недотриманні умов дозволу або порушенні правил спеціального водокористування; 7) самовільному проведенні гідротехнічних робіт (будівництво ставків, дамб, каналів, свердловин); 8) порушенні правил ведення державного обліку вод або перекрученні чи внесенні недостовірних відомостей в документи державної статистичної звітності; 8⁻¹) випалюванні сухої рослинності або її залишків з порушенням порядку, встановленого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, у прибережних захисних смугах та на островах; 9) пошкодженні водогосподарських та гідрометричних споруд і пристроїв, порушенні правил експлуатації та встановлених режимів їх роботи; 10) незаконному створенні систем скидання зворотних вод у водні об'єкти, міську каналізаційну мережу або зливну каналізацію та несанкціонованому скиданні зворотних вод; 11) використанні земель водного фонду не за призначенням; 12) неповідомленні (приховуванні) відомостей про аварійні ситуації на водних об'єктах; 13) відмові від надання (приховуванні) проектної документації та висновків щодо

О.А. Кириченко

	якості проектів підприємств, споруд та інших об'єктів, що можуть впливати на стан вод, а також актів і висновків комісій, які приймали об'єкт в експлуатацію; 14) порушенні правил охорони внутрішніх морських вод та територіального моря від забруднення та засмічення; 15) обмеженні в будь-який спосіб безперешкодного та безоплатного доступу громадян до узбережжя морів, морських заток, лиманів та островів у внутрішніх морських водах у межах пляжної зони, а також до берегів річок, водойм та островів для загального водокористування, крім випадків, передбачених законом. Законодавством України може бути встановлено відповідальність і за інші правопорушення щодо використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів. <i>{Стаття 110 із змінами, внесеними згідно із Законами № 233-IX від 29.10.2019, № 1259-IX від 19.02.2021 - вводиться в дію з 17.06.2021}</i>
Гавриленко Д.А. Вопросы предупреждения нарушений общественного порядка средствами административного принуждения. <i>Общетеоретические проблемы административно-правового обеспечения общественного порядка</i> : сб. науч. тр. Киев : НИиРИО КВШ МВД СССР, 1982. С. 90-100.	Административные деликты могут рассматриваться в качестве разновидности юридических фактов (с. 98).
Гладун З.С., Кравчук М.В., Бармак М.В.	Правопорушенням визнається лише винне діяння, тобто дія, яка виражає негативне внутрішнє ставлення правопорушника до

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Основи правознавства. Київ : Вид-во Юрінком Інтер, 2001. 156 с.	інтересів людей, завдає своєю дією збитки суспільству і державі, а також містить елементи вини (с. 136).
Головченко В.В., Ковальський В.С., Лоха Л.О. Правова енциклопедія школяра. Київ : Вид-во Юрінком Інтер, 2006. 320 с.	Делікт (лат. – delictum – «провина», «правопорушення») : будь-яке правопорушення, тобто вчинення дії, що суперечить закону; делікт міжнародний – порушення норм міжнародного права або міжнародних зобов'язань унаслідок неправомірного діяння або упушення (с. 83). Правопорушення – протиправне, винне, суспільно небезпечне (шкідливе) діяння деліктоздатного суб'єкта (фізичної чи юридичної особи), яке передбачене чинним законодавством і за яке встановлена юридична відповідальність. Усі правопорушення поділяються на дві групи : кримінальні злочини і проступки. Проступки, в свою чергу, поділяються на : цивільно-правові, адміністративні, дисциплінарні. Найбільш небезпечним видом правопорушень є злочин (с. 298).
Голосніченко І.П. Попередження корисливих проступків засобами адміністративного права : монографія. Київ : Вища шк., 1991. 207 с.	Поняття «шкідливість» виступає в ролі родового щодо поняття «небезпечність». Проступки мають різний рівень шкідливості, він (ступінь) може підвищуватись і сягати нової якості – суспільної небезпечності (с. 3-5).
Голосніченко І.П. Адміністративне право України (основні категорії і поняття) : навч. посібник. Київ : Акад. управ. персоналом, 1998.	Загальний об'єкт адміністративного проступку – це всі відносини, що захищаються за допомогою норми Кодексу про адміністративні правопорушення. Ці відносини врегульовані насамперед адміністративним правом, нормами інших галузей права, а також нормами моралі та

О.А. Кириченко

52 с.	звичаїв (с. 21). Об'єктивна сторона адміністративного проступку – дія або бездіяльність, негативні наслідки, які завдані проступком, та причинний зв'язок між діянням і суспільно небезпечними наслідками (с. 22)
Голосніченко І.П. Поняття адміністративної відповідальності та її законодавче регулювання. <i>Адміністративне право України : Академічний курс : підручник у 2 т. / ред. кол.: В.Б. Авер'янов (голова), О.Ф. Андрійко, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, В.А. Калюжний, С.В. Ківалов, Є.Б. Кубко. Київ : Юрид. думка, 2004. Т. 1 : Загальна частина. С. 429-432.</i>	Ототожнення понять «адміністративне правопорушення» і «адміністративний проступок» означає і те, що адміністративна відповідальність може настати за порушення загальнообов'язкових (с. 432) правил, які регулюються нормами різних галузей права ... які містяться в статтях Особливої частини розділу II КпАП (с. 433).
Господарський кодекс України : закон України від 16 січня 2003 р., № 436-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18-22, ст. 144, зі змінами згідно закону № 2479-IX від 29 липня 2022 р. <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text</i>	Стаття 4. Розмежування відносин у сфері господарювання з іншими видами відносин 1. Не є предметом регулювання цього Кодексу: майнові та особисті немайнові відносини, що регулюються Цивільним кодексом України; земельні, гірничі, лісові та водні відносини, відносини щодо використання й охорони рослинного і тваринного світу, територій та об'єктів природно-заповідного фонду, атмосферного повітря; трудові відносини; фінансові відносини за участі суб'єктів господарювання, що виникають у процесі формування та контролю виконання

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	бюджетів усіх рівнів; адміністративні та інші відносини управління за участі суб'єктів господарювання, в яких орган державної влади або місцевого самоврядування не є суб'єктом, наділеним господарською компетенцією, і безпосередньо не здійснює організаційно-господарських повноважень щодо суб'єкта господарювання; відносини за участю суб'єктів господарювання, що виникають у процесі виконання вимог законодавства, яке регулює відносини у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. <i>{Частина першу статті 4 доповнено абзацом сьомим згідно із Законом № 1702-VII від 14.10.2014}</i> 2. Особливості регулювання майнових відносин суб'єктів господарювання визначаються цим Кодексом. 3. До господарських відносин, що виникають із торговельного мореплавства і не врегульовані Кодексом торговельного мореплавства України, застосовуються правила цього Кодексу. Стаття 215. Відповідальність за порушення законодавства про банкрутство 1. У випадках, передбачених законом, суб'єкт підприємництва - боржник, його засновники (учасники), власник майна, а також інші особи несуть юридичну відповідальність за порушення вимог законодавства про банкрутство, зокрема фіктивне банкрутство, приховування банкрутства або умисне доведення до банкрутства. 2. Фіктивним банкрутством визнається завідомо неправдива заява суб'єкта підприємництва до суду про нездатність

О.А. Кириченко

	виконати зобов'язання перед кредиторами та державою. Встановивши факт фіктивного банкрутства, тобто фактичну платоспроможність боржника, суд відмовляє боржникові у задоволенні заяви про визнання банкрутом і застосовує санкції, передбачені законом. 3. Умисним банкрутством визнається стійка неплатоспроможність суб'єкта підприємництва, викликана цілеспрямованими діями власника майна або посадової особи суб'єкта підприємництва, якщо це завдало істотної матеріальної шкоди інтересам держави, суспільства або інтересам кредиторів, що охороняються законом. 4. Приховування банкрутства, фіктивне банкрутство або умисне доведення до банкрутства, а також неправомірні дії у процедурах неплатоспроможності, пов'язані з розпорядженням майном боржника, що завдали істотної шкоди інтересам кредиторів та держави, тягнуть за собою кримінальну відповідальність винних осіб відповідно до закону.
Груздев В.В., Глазков В.А., Левченков А.И., Бабичев Д.А., Бабичева Н.А. Теория государства и права : учеб. пособие / под ред. В.В. Груздева ; Луган. акад. внутр. дел им. Э.А. Дидоренко, Костром. гос. ун-т. Кострома : Изд-во КГУ, 2018. 268 с. URL : https://lavd.su/wp-content/uploads/2020/10/Teoriya_gosudarstva.pdf	Правонарушение – это противоправное, виновное, социально вредное деяние (действие или бездействие) деликтоспособного лица, которое приводит к юридически определенным негативным последствиям для правонарушителя. Признаки правонарушений : 1) это всегда <i>деяние</i> человека или организации, выраженное в действии или бездействии. Мысли или намерения не могут быть правонарушением; 2) <i>общественная опасность</i> противоправного деяния, которое причиняет вред гражданам, государству, обществу; 3) по психологическим признакам правонарушение всегда имеет <i>сознательно-волевой характер</i>, то есть осуществляется под контролем воли и сознания субъекта; (с. 113).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

f	4) юридический признак правонарушения заключается в его <i>противоправности</i>, то есть поведение противоречит предписаниям правовых норм; 5) <i>наказуемость</i> – это противоправное деяние, за которое предусмотрена юридическая ответственность; 6) <i>деликтоспособность</i>. Правонарушение возможно лишь тогда, когда оно совершено субъектом, способным по закону самостоятельно нести юридическую ответственность за свои виновные противоправные деяния (с. 114). В зависимости от степени общественной опасности противоправного деяния и нанесенного им вреда правонарушения разделяют на преступления и проступки. Преступления – это общественно опасные, противоправные, виновные и наказуемые деяния (действия или бездействие), причиняющие существенный вред охраняемым уголовным законом общественным отношениям или создающие угрозу причинения ущерба (с. 115). Проступки – это общественно вредные правонарушения, которые характеризуются меньшей общественной опасностью (нарушение трудовой дисциплины, нарушение правил торговли, неисполнение гражданско-правового договора и т.д.). В зависимости от вида юридической ответственности выделяют такие правонарушения : 1) <i>уголовные правонарушения (преступления)</i> – это противоправное виновное деяние лица, носящее общественно опасный характер, посягающее на установленный порядок общественных отношений; 2) <i>административные правонарушения (проступки)</i> – это противоправные, виновные действия, связанные с государственным

О.А. Кириченко

	управлением; 3) <i>гражданско-правовые правонарушения (деликты)</i> – это правонарушения, совершаемые в сфере имущественных и определенных личных неимущественных отношений, за которые законодательством установлена гражданская ответственность; 4) <i>дисциплинарные правонарушения (проступки)</i> – это правонарушения, представляющие собой противоправные виновные действия, совершаемые в сфере служебных отношений и нарушающие правила внутреннего трудового распорядка; 5) <i>материальные правонарушения (проступки)</i> – это причинение рабочими и служащими материального ущерба своим предприятиям, учреждениям, организациям; 6) <i>процессуальные правонарушения (проступки)</i> – это виновное, противоправное деяние, нарушающее установленную законом процедуру разрешения юридического дела, например, неявка в суд, к следователю на допрос, отказ добровольно выдать вещественное доказательство и т.д.; 7) <i>конституционные правонарушения (проступки)</i> – это деяние (действие или бездействие) субъекта конституционно-правовых отношений, не отвечающее должному поведению и влекущее за собой применение мер конституционной ответственности (с. 116). 8) <i>международные правонарушения</i> – это противоречащее нормам международного права или собственным обязательствам действие или бездействие субъекта международного права, причиняющее ущерб другому субъекту, группе субъектов международного права или всему международному сообществу (с. 117).
Гусарев С.Д. Олійник А.Ю., Слюсаренко О.Л.	Правопорушення – це суспільно небезпечне, протиправне, винне діяння деліктоздатного суб'єкту, за яке передбачено діючим законом

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Теорія держави і права : навч. посібник. Київ : Всеукр. асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 270 с.	юридичну відповідальність. Ознаки правопорушення. Суспільна небезпечність діяння (дія чи бездіяльність) – завжди шкідливі для суспільства, держави і особи; шкідливість означає їх небажаність та необхідність боротьби з ними; шкідливість також передбачає настання негативних наслідків, які проявляються безпосередньо або в майбутньому, що також є небезпечним для функціонування суспільних відносин; ступінь їх суспільної небезпечності може бути різним, що відображається в засобах негативної реакції з боку держави, передбачена правовою нормою. Протиправність діяння означає, що модель такої поведінки забороняється чи вимагається правом. Наприклад, заборона кримінальним правом красти чи вбивати або вимагати не порушувати правила дорожнього руху, обов'язок медичного працівника надати необхідну медичну допомогу особі, яка її потребує. Винуватість особи, що вчинила суспільно небезпечне діяння, – це психічне відношення особи до своїх вчинків, яка усвідомлює суспільну небезпечність своєї діяльності, бажає настання протиправних наслідків чи байдуже відноситься до їх настання або не усвідомлює таку діяльність, передбачає настання протиправних наслідків і самовпевнено розраховує на їх настання чи не передбачає настання протиправних наслідків, хоча повинен був і міг їх передбачити (с. 164).
Дисциплінарний статут Збройних Сил України : закон України від 24 березня 1999 р., № 551-XIV. Відомості Верховної Ради України (ВВР),	1. Військова дисципліна - це бездоганне і неухильне додержання всіма військовослужбовцями порядку і правил, встановлених статутами Збройних Сил України та іншим законодавством України. <i>{Стаття 1 із змінами, внесеними згідно із законом № 205-IX від 17.10.2019}</i>

О.А. Кириченко

1999, № 22-33, ст. 197, зі змінами згідно із законом України від 15 березня 2022 р., № 2124-IX. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#Text	2. Військова дисципліна ґрунтується на усвідомленні військовослужбовцями свого військового обов'язку, відповідальності за захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, на їх вірності Військовій присязі. За вчинення адміністративних правопорушень військовослужбовці несуть дисциплінарну відповідальність за цим Статутом, за винятком випадків, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення. За вчинення правопорушень, пов'язаних із корупцією, військовослужбовці несуть відповідальність згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення. У разі вчинення кримінального правопорушення військовослужбовець притягається до кримінальної відповідальності. {Частина друга статті 45 із змінами, внесеними згідно із законом № 1420-IV від 03.02.2004; в редакції законів № 4711-VI від 17.05.2012, № 4652-VI від 13.04.2012; із змінами, внесеними згідно із законом № 524-IX від 04.03.2020} 47. Невиконання (неналежне виконання) службових обов'язків, що призвело до людських жертв чи інших тяжких наслідків або створило загрозу настанню таких наслідків, є підставою для усунення такого військовослужбовця від виконання службових обов'язків. {Стаття 47 в редакції законів № 1420-IV від 03.02.2004, № 205-IX від 17.10.2019}
Дисциплінарний статут митної служби : закон України від 6 вересня 2005 р., № 2805-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 42, ст. 467, зі	22. До діянь, які є порушеннями службової дисципліни, належать : 1) порушення вимог законів та інших нормативно-правових актів України з питань митної справи, державної служби, а також наказів та розпоряджень безпосередніх та/або прямих керівників; 2) порушення порядку здійснення митного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

змiнами згiдно iз законом України № 245-VII (245-18) вiд 16 травня 2013, ВВР, 2014, № 12, ст. 178, втратив чиннiсть на пiдставi закону № 406-VII (406-18) вiд 4 липня 2013, ВВР, 2014, № 20-21, ст. 712, <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт.</i> URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2805-15#Text	контролю та митного оформлення предметiв, що перемiщуються через митний кордон України; 3) утрата службового посвiдчення, документiв, що є пiдставою для пропуску предметiв через митний кордон України, а також митного забезпечення, бланкiв суворої звiтностi, зброї, спецiальних засобiв, затриманих або прийнятих митницею на зберiгання предметiв; 4) затримання, вилучення та прийняття на зберiгання предметiв, валюти України та iноземної валюти без оформлення i реєстрацiї в установленому законодавством порядку вiдповiдних документiв; 5) брутальне або зневажливе ставлення до громадян, приниження їх честi та гiдностi пiд час виконання службових обов'язкiв, проведення несанкцiонованого особистого огляду громадян; 6) перешкоджання законнiй дiяльностi суб'єктiв пiдприємницької дiяльностi, зокрема пiд час здiйснення ними зовнiшньоекономiчних операцiй; 7) сприяння проникненню, умисне або внаслiдок недбалого ставлення до виконання своїх обов'язкiв невжиття необхідних заходiв для недопущення несанкцiонованого проникнення стороннiх осiб до зони митного контролю; 8) приховання посадовою особою митної служби фактiв її судимостi або подання пiдроблених документiв, необхідних для працевлаштування в митних органах; 9) недодержання обмежень щодо роботи за сумiсництвом або зайняття пiдприємницькою дiяльнiстю та iнших обмежень, передбачених законодавством; 10) неподання або подання неправдивих вiдомостей у декларацiї про доходи; 11) iншi дiяння, визначенi як порушення

О.А. Кириченко

	службової дисципліни законами та іншими нормативно-правовими актами України. Діяння, визначені цим Статутом як порушення службової дисципліни, є дисциплінарними правопорушеннями. 33. У разі якщо в результаті службового розслідування у діяннях посадової особи митної служби виявлено ознаки злочину, керівник митного органу повинен негайно передати матеріали до відповідного правоохоронного органу, а посадову особу відсторонити від виконання службових обов'язків. Керівник має право відсторонити посадову особу від виконання службових обов'язків для і на строк проведення службового розслідування з метою з'ясування наявності чи відсутності в діях посадової особи факту дисциплінарного правопорушення, передбаченого статтею 22 цього Статуту.
Дисциплінарний статут Національної поліції України : 15 березня 2018 р., № 2337-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 29, ст. 233, зі змінами згідно із законом України № 2151-IX від 24 березня 2022 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text	Стаття 1. Службова дисципліна 1. Службова дисципліна - дотримання поліцейським Конституції і законів України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів Національної поліції України, нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України, Присяги поліцейського, наказів керівників. Стаття 5. Виконання наказу 5. Виконання поліцейським злочинного або явно незаконного наказу, а також невиконання правомірного наказу тягнуть за собою відповідальність, передбачену цим Статутом та законом. Стаття 11. Відповідальність поліцейського 1. За порушення службової дисципліни поліцейські незалежно від займаної посади та спеціального звання несуть дисциплінарну відповідальність згідно з цим Статутом. 2. За вчинення адміністративних

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правопорушень поліцейські несуть дисциплінарну відповідальність відповідно до цього Статуту, крім випадків, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення. 3. Поліцейських, яких в установленому порядку притягнуто до адміністративної, кримінальної або цивільно-правової відповідальності, одночасно може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності згідно з цим Статутом. Стаття 12. Дисциплінарний проступок 1. Дисциплінарним проступком визнається протиправна винна дія чи бездіяльність поліцейського, що полягає в порушенні ним службової дисципліни, невиконанні чи неналежному виконанні обов'язків поліцейського або виходить за їх межі, порушенні обмежень та заборон, визначених законодавством для поліцейських, а також у вчиненні дій, що підривають авторитет поліції.
Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ : закон України від 22 лютого 2006 р., № 3460-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 29, ст. 245, зі змінами згідно із законом України від 17 червня 2020 р., № 720-IX. <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт.</i> URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-15#Text	Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України Цей Статут визначає сутність службової дисципліни, обов'язки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України (далі - особи рядового і начальницького складу) стосовно її дотримання, види заохочень та дисциплінарних стягнень, порядок і права начальників щодо їх застосування, а також порядок оскарження дисциплінарних стягнень. Дія цього Статуту поширюється на осіб начальницького складу Національного антикорупційного бюро України, осіб рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України та податкової міліції, які повинні неухильно додержуватися його вимог.

О.А. Кириченко

	Стаття 1. Службова дисципліна Службова дисципліна - дотримання особами рядового і начальницького складу Конституції і законів України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів та інших нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України, підпорядкованих йому органів і підрозділів та Присяги працівника органів внутрішніх справ України. Стаття 2. Дисциплінарний проступок Дисциплінарний проступок - невиконання чи неналежне виконання особою рядового або начальницького складу службової дисципліни. Стаття 5. Відповідальність осіб рядового і начальницького складу За вчинення дисциплінарних проступків особи рядового і начальницького складу несуть дисциплінарну відповідальність згідно з цим Статутом. Особи рядового і начальницького складу, яких в установленому законодавством порядку притягнуто до адміністративної, кримінальної або матеріальної відповідальності, водночас можуть нести і дисциплінарну відповідальність згідно з цим Статутом. Особи рядового і начальницького складу не несуть дисциплінарної відповідальності в разі, якщо шкода завдана правомірними діями внаслідок сумлінного виконання наказу начальника або виправданого за конкретних умов службового ризику. Розділ IV ДИСЦИПЛІНАРНІ СТЯГНЕННЯ Стаття 12. Види дисциплінарних стягнень На осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ за порушення службової дисципліни можуть накладатися такі види дисциплінарних стягнень: 1) усне зауваження; 2) зауваження; 3) догана;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	4) сувора догана; 5) попередження про неповну посадову відповідність; 6) звільнення з посади; 7) пониження в спеціальному званні на один ступінь; 8) звільнення з органів внутрішніх справ.
Додин Е.В. Административная деликтология : курс лекций. Одесса : БАХВА, 1997. 116 с.	Административный деликт качественно отличается от преступления, а этим качеством является законодательное определение возможности наступления административной ответственности при отсутствии вины. ... Отстаивая точку зрения об общественной опасности административного проступка, следует подчеркнуть, что она является меньшей, чем общественная опасность преступления, для измерения которой предлагается термин «интенсивность» (с. 51, 57, 59).
Дорош В.С. Адміністративно-правове регулювання організації адміністративного судочинства в Україні : дис. ... канд. юрид. наук; спец. : 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Київ, 2012. 248 с.	Під судовою владою найбільш доцільно розуміти самостійну, незалежну гілку державної влади, спрямовану на здійснення правосуддя та судового контролю через діяльність уповноважених на те державних органів – судів, на основі діючого процесуального законодавства, в чітко визначених формах і з використанням спеціальних процедур при дотриманні основних демократичних принципів юридичного процесу. Адміністративне судочинство займає серед функцій судової влади особливе становище. З одного боку, воно є одним із різновидів правосуддя, поряд із конституційним, кримінальним, цивільним і господарським. З іншого – однією з форм здійснення функції судового контролю. Тобто цей інститут одночасно поєднує в собі дві основні функції судової влади: функцію правосуддя та функцію судового контролю. При цьому під правосуддям найбільш

О.А. Кириченко

	доцільно розуміти діяльність незалежних органів державної влади – судів – щодо справедливого та неупередженого розгляду й вирішення по суті кримінальних, цивільних, господарських, адміністративних справ, а також справ про адміністративні правопорушення у встановлених законом процесуальних формах і при дотриманні основних демократичних принципів юридичного процесу, з метою захисту прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, прав та законних інтересів юридичних осіб, а також інтересів суспільства й держави. З аналізу цього визначення випливає, що адміністративне судочинство є особливим різновидом правосуддя, поряд із конституційним, кримінальним, цивільним і господарським.
Дубенко С.Д. Інститут державної служби : поняття і зміст. <i>Державне управління : навч. посібник</i> / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького, 1999. С. 108-109.	У перспективі основною оцінкою відмінності норм державної служби від норм трудового права має стати поділ права на публічне і приватне. Відповідно службові відносини поділятимуться на публічно-правові і приватноправові (с. 108-109).
Дурманов Н.Д. Понятие преступления : монография. Москва-Ленинград : Изд-во АН СССР, 1948. 311 с.	Общественная опасность является неотъемлемым материальным признаком лишь преступного деяния (с. 102).
Евтихийев И.И., Власов В.А. Административное право СССР : учебник Москва : Юриздат., 1940. 431 с.	Сущность административного проступка определяется лишь с нарушением установленных запретов (с. 101-102).
Ємельянова Л.В.,	Правопорушення – це суспільно небезпечне

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Сидоренко О.М. Теорія держави і права : навч.-метод. посібник для студентів заочної форми навчання. Миколаїв : Іліон, 2007. 148 с.	або суспільно шкідливе неправомірне (протиправне) винне діяння (дія або бездіяльність) деліктоздатної особи, вчинення якого передбачає юридичну відповідальність. Правопорушенню властиві такі ознаки: має протиправний, неправомірний характер; є суспільно шкідливим або суспільно небезпечним; виражається в поведінці – протиправній або бездіяльності; має свідомо вольовий характер; є винним; спричиняє застосування до правопорушника заходів державного примусу, заходів юридичної відповідальності у вигляді позбавлень особистого, організаційного і матеріального характеру (с. 76).
Житловий кодекс Української РСР : закон України від 30 червня 1983 р., № 5464-X. Відомості Верховної Ради (ВВР). 1983. Додаток до № 28, ст. 573, зі змінами згідно закону № 2215-IX від 29 квітня 2022 р. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text	Стаття 189. Відповідальність за неналежне використання житлового фонду та інші порушення житлового законодавства Особи, винні : у порушенні порядку взяття на облік та ведення єдиного державного реєстру громадян, потребуючих поліпшення житлових умов, зняття з обліку і надання громадянам жилих приміщень; у недодержанні встановлених строків заселення жилих будинків і жилих приміщень; у порушенні правил користування жилими приміщеннями, санітарного утримання місць загального користування, сходових кліток, ліфтів, під'їздів, придомових територій; у незаконному переобладнанні та/або переплануванні жилих будинків (квартир), інших жилих приміщень, призначених та придатних для постійного або тимчасового проживання, нежилих приміщень, розташованих у жилих будинках, та/або використанні їх не за призначенням; у порушенні правил експлуатації жилих будинків, жилих приміщень та інженерного обладнання, у безгосподарному їх утриманні;

О.А. Кириченко

	у псуванні жилих будинків, жилих приміщень, їх обладнання та об'єктів благоустрою; несуть кримінальну, адміністративну або іншу відповідальність згідно із законом. Відповідно до законів України може бути встановлено відповідальність і за інші порушення житлового законодавства. <i>{Стаття 189 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2367-VI від 29.06.2010, № 191-VIII від 12.02.2015, № 2215-IX від 21.04.2022}</i>
Зайчук О.В., Оніщенко Н.М. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 688 с. URL : https://www.ebk.net.ua/Book/law/zaychuk_tdp/zmist.htm	Такої же матеріал изложен и в более позднем издании этого учебника : Зайчук О.В., Оніщенко Н.М. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник. 2-ге вид. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 688 с. Юридичні факти класифікуються за різними підставами. Найбільш розповсюдженим критерієм класифікації є вольова ознака. Відповідно з цим всі юридичні факти поділяються на дії і події. Дії являють собою такі юридичні факти, що пов'язані з волею людей правових відносин. Залежно від характеру дії поділяються на правомірні і неправомірні. Правопорушення – це поведінка у вигляді дії чи бездіяльності, яка має протиправний характер, спрямована на порушення заборон, невиконання обов'язків, передбачених нормою права. Правопорушення має протиправний характер та спрямоване проти різних інтересів, які охороняються державою, а саме: особистих, суспільних, державних та інших. Воно може спричиняти цим інтересам фізичну, майнову, моральну, соціальну, духовну шкоду. Узагальнивши викладене, слід підкреслити, що правопорушення – це протиправне, винне, суспільно небезпечне або шкідливе діяння (дія або бездіяльність) деліктоспроможного суб'єкта, яке спричиняє шкоду інтересам суспільства, держави або особи (с. 487).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Правопорушенню властиві такі ознаки: має протиправний, неправомірний характер, тобто суперечить нормам права, являє собою порушення заборон зазначених у законах та підзаконних актах, зловживання суб'єктивним правом, перевищення компетенції. Має суспільно шкідливий або суспільно небезпечний характер. Дана ознака характеризується небажаністю для суспільства, держави чи особи, передбачає настання негативних наслідків, які можуть настати як безпосередньо, так і у майбутньому, ступінь суспільної небезпечності чи шкідливості може бути різним та знаходить своє відображення у тій негативній реакції з боку держави та відповідно до вимог правової норми. Отже, правопорушення – це юридичний факт, який має місце за наявності усіх зазначених вище ознак. Слід розрізняти правопорушення як юридичний факт і склад правопорушення як сукупність названих у законі ознак, за наявності яких небезпечно чи шкідливе діяння визнається конкретним правопорушенням. Такі ознаки мають об'єктивний і суб'єктивний характер (с. 488).
Затонский В.А. Правомерное поведение и правонарушение. Общая теория государства и права : учебник / под ред. С.Ю. Наумова, А.С. Мордовца, Т.В. Касаевой. Саратов : Саратовский социально-экономический институт (филиал) РЭУ им.	В зависимости от степени их социальной опасности все правонарушения подразделяются на преступления и проступки. Преступления (уголовные правонарушения) – это правонарушения, отличающиеся высокой степенью общественной вредности, посягающие на наиболее социально значимые интересы, охраняемые от посягательств уголовным законодательством (с. 217). Противоправные проступки отличаются меньшей степенью социальной опасности, совершаются в различных сферах общественной жизни, имеют разные объекты посягательства и юридические последствия. В

О.А. Кириченко

Г.В. Плеханова, 2018. С. 207-228. URL : https://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/54421/mod_resource/content/1/Общая%20теория%20государства%20и%20права%202018.pdf	свою очередь, проступки подразделяются на следующие виды : 1) гражданские правонарушения, совершаемые в сфере, регулируемой гражданским правом, т.е. в сфере имущественных и личных неимущественных отношений, и выражающиеся в причинении организациям или отдельным гражданам имущественного вреда, вызванного неисполнением обязательств по договору, распространением сведений, порочащих честь и достоинство гражданина и др.; 2) административные правонарушения, посягающие на установленный законом общественный порядок, на отношения в области исполнительно-распорядительной деятельности органов государства (органов государственного и муниципального управления), не связанные с осуществлением служебных обязанностей; 3) правонарушения, которые совершаются в сфере трудовых отношений и посягают на внутренний распорядок деятельности предприятий, учреждений и организаций. Дисциплинарным проступком признается виновное, противоправное неисполнение или ненадлежащее исполнение работником трудовых обязанностей либо обязанностей, не связанных с работой, но обусловленных особым характером трудовой или государственной служебной деятельности. Факт совершения работником дисциплинарного проступка и обстоятельства такого проступка устанавливаются и доказываются работодателем; 4) процессуальные правонарушения, посягающие на установленные законом процедуры осуществления правосудия, например неявка свидетеля в суд, нарушение порядка в судебном заседании и др. (с. 218). В настоящее время признается, что правонарушения могут совершать не

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	только граждане и не только отдельные государственные органы и их должностные лица, но и государство в целом (с. 219).
Земельний кодекс України : закон України від 25 жовтня 2001 р., № 2768-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4, ст. 27, зі змінами згідно закону № 2698-IX від 19 жовтня 2022 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text	Розділ VIII Відповідальність за порушення земельного законодавства Глава 37 Відповідальність за порушення земельного законодавства Стаття 210. Недійсність угод щодо земельних ділянок Угоди, укладені із порушенням встановленого законом порядку купівлі-продажу, ренти, дарування, застави, обміну земельних ділянок, визнаються недійсними за рішенням суду. <i>{Стаття 210 із змінами, внесеними згідно із Законом № 997-V від 27.04.2007}</i> Стаття 211. Відповідальність за порушення земельного законодавства 1. Громадяни та юридичні особи несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність відповідно до законодавства за такі порушення: а) укладення угод з порушенням земельного законодавства; б) самовільне зайняття земельних ділянок; в) псування сільськогосподарських угідь та інших земель, їх забруднення хімічними та радіоактивними речовинами і стічними водами, засмічення промисловими, побутовими та іншими відходами; г) розміщення, проектування, будівництво, введення в дію об'єктів, що негативно впливають на стан земель; г) невиконання вимог щодо використання земель за цільовим призначенням; д) порушення строків повернення тимчасово займаних земель або невиконання обов'язків щодо приведення їх у стан, придатний для використання за призначенням; е) знищення межових знаків, пошкодження або знищення геодезичних пунктів Державної

О.А. Кириченко

	мережі та геодезичних мереж спеціального призначення; є) приховування від обліку і реєстрації та перекручення даних про стан земель, розміри та кількість земельних ділянок; ж) непроведення рекультивації порушених земель; з) знищення або пошкодження протиерозійних і гідротехнічних споруд, захисних насаджень; и) порушення умов зняття, збереження і використання родючого шару ґрунту; і) відхилення від затверджених у встановленому порядку проектів землеустрою; ї) ухилення від державної реєстрації земельних ділянок та подання недостовірної інформації щодо них; й) порушення строків розгляду заяв щодо відведення земельних ділянок. 2. Законом може бути встановлено відповідальність і за інші порушення земельного законодавства. 3. Методика визначення розміру шкоди, заподіяної внаслідок самовільного зайняття земельних ділянок, використання земельних ділянок не за цільовим призначенням, псування земель, порушення режиму, нормативів і правил їх використання, затверджується Кабінетом Міністрів України.
Зуй В.В. Понятие и основные черты административной ответственности. Законодательные основы административной ответственности. Административный проступок, его состав. <i>Административное</i>	Основные черты административной ответственности состоят в том, что ее основанием выступает административное правонарушение (проступок) (с. 177). Важным является вопрос об отграничении административных правонарушений от уголовных, дисциплинарных и гражданско-правовых. Законом предусмотрен ряд конкретных признаков, по которым уголовное правонарушение отличается от административного. В связи с этим для правильной квалификации необходимо

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

<i>право України : учебник. 2-е изд. / Ю.П. Битяк, В.В. Богуцкий, В.Н. Гарашук и др.; под ред. Ю.П. Битяка. Харьков : Право, 2003. С. 177-178, 179-181, 181-189.</i>	сравнить ст. 9 КоАП Украины и ст. 11 Уголовного кодекса Украины, проанализировать их содержание и только после этого (...) решить вопрос о привлечении виновного лица к уголовной или административной ответственности. Административная ответственность отличается от дисциплинарной тем, что субъект административного проступка не находится в служебной зависимости от органа или должностного лица, привлекающего его а административной ответственности. Дисциплинарный проступок является основанием для привлечения к дисциплинарной ответственности – это противоправное деяние (действие либо бездействие), который нарушает (с. 180) установленный на предприятии, в организации или учреждении внутренний трудовой распорядок. Этот проступок может проявляться в нарушении служебной, в т. ч. трудовой, дисциплины и влечет предусмотренную законом дисциплинарную ответственность, выраженную в наложении на виновных дисциплинарных взысканий. Дисциплинарные правонарушения большей частью связаны со служебными, трудовыми обязанностями лица. Однако не всегда это условие является необходимым для отнесения проступка к дисциплинарным. Например, отдельные действия работников транспорта, совершенные при исполнении служебных обязанностей, рассматриваются как административное правонарушение (выпуск на линию транспортных средств, техническое состояние которых не соответствует установленным требованиям) (с. 181). Деяния признаются административным правонарушением при наличии таких признаков: общественная вредность ... (с. 181) Общественная вредность действия

О.А. Кириченко

	или бездействия означает, что оно причиняет или создает угрозу причинения вреда объектам административно-правовой охраны, которые предусмотрены ст. 9 КоАП (с. 182).
Иванников И.А. Общая теория государства и права : учеб. пособие. Москва : Издат. торг. корпорация «Дашков и К»; Ростов-на-Дону : Наука-Пресс, 2008. 368 с.	Правонарушение есть антипод правомерного поведения, которое противоречит нормам права и причиняет в основном вред обществу. Правонарушение – это общественно опасное, противоправное, виновное деяние деликтоспособного субъекта, причиняющее вред личности, государству, обществу и влекущее, как правило, установленные меры государственного принуждения (юридическую ответственность). Правонарушения в силу этого есть юридический акт. Признаки правонарушения : 1) поведения субъекта права, выражающее в деянии (действии или бездействии), так как происходит по воле лица, осознанию. Следовательно, правонарушением не могут быть мысли, чувства, так как они не регулируются правом и не нашли выражения в действиях людей, а также действия, совершенные в состоянии гипноза; 2) противоправное поведение (деяние), нарушающее только правовые предписания, но не другие социальные нормы (морали, политические). Это может быть : а) нарушение правового запрета; б) неисполнение или ненадлежащее исполнение субъектом, возложенных на него обязанностей; в) злоупотребление правом; г) превышение должностным лицом властных полномочий; 3) субъект правонарушения должен быть деликтоспособен, т.е. понимать противоправность своих деяний, руководить ими и осознанно нести за них юридическую ответственность. Деликтоспособность является предпосылкой виновности;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	4) виновность. Вина — это психическое отношение правонарушителя к своему противоправному поведению и к его результатам. Выделяют две формы вины : умысел (когда лицо, совершающее правонарушение предвидит и желает наступления общественно вредных последствий) и неосторожность; 5) наличие реального вреда от противоправного деяния (угроза причинения ущерба ценностям и интересам, личности, обществу и государству); 6) наличие юридической ответственности за данные деяния; 7) наличие общественной опасности (с. 47).
Исаков В.Б Юридические факты. Теория государства и права : учебник для бакалавров / под ред. В.К. Бабаева. 5-е изд. Москва : Издательство Юрайт, 2023. С. 429-442. Серия : Бакалавр. Базовый курс. URL : http://pravo-olymp.ru/wp-content/uploads/2013/06/babaev.pdf	В основу традиционной классификации положены три взаимосвязанных признака. Первый — «волевой» критерий, согласно которому все юридические факты подразделяются на события и действия. Действия — поступки человека, акты государственных органов и т.д. События — явления природы, возникновение и развитие которых не зависит от воли и сознания человека. Второй критерий отражает отношение факта к праву. По этому признаку факты-действия подразделяются на правомерные и неправомерные. Правомерные действия соответствуют предписаниям юридических норм, в них выражается правомерное (с точки зрения действующего законодательства) поведение. Неправомерные — противоречат правовым предписаниям, причиняют вред интересам общества и государства. Третий критерий разграничивает правомерные акты-действия в зависимости от их непосредственной цели. По этому признаку правомерные действия

О.А. Кириченко

	подразделяются на юридические поступки и юридические акты (с. 433).
Калужний Р.А., Тимченко С. М., Пархоменко М.Н., Легуша С.М. Загальна теорія держави і права: посібник для підготовки до іспитів. Київ: Видавець Паливода А. В., 2007. 296 с.	Антиподом правомірної поведінки є правопорушення, тобто діяння, що суперечить вимогам правових норм або їх порушує. Правопорушення – це винне, протиправне, суспільно небезпечне чи суспільно шкідливе діяння (дія або бездіяльність) деліктоздатного суб'єкта, що тягне юридичну відповідальність. Ознаки правопорушення : 1) протиправність – це фактичне діяння (дія чи бездіяльність), яка спричинила порушення вимог норм права або невиконання юридичних обов'язків. Не можуть вважатися правопорушеннями думки, почуття, політичні та релігійні погляди, що не стали діями. Не вважаються правопорушеннями й риси особи, національність, родинні зв'язки людини та ін. Правопорушення – це протиправне у формально-юридичному сенсі діяння (не є правопорушенням діяння, прямо не передбачене чинним правовим актом); 2) суспільно небезпечне (чи шкідливе) діяння – це спричинення несприятливих наслідків законним інтересам особи (порушення суб'єктивних прав і юридичних обов'язків через завдання матеріальної, моральної та фізичної шкоди), суспільства й держави. Правопорушення завжди передбачає заподіяння суспільної шкоди (фактичної чи можливої). Зазвичай правопорушення завдає фактичної шкоди інтересам особи, суспільства, держави. Водночас діяння може й не заподіяти реальної шкоди, а лише поставити соціальні цінності під загрозу її заподіяння (наприклад, нетверезий стан водія, недотримання технік безпеки та ін.; 3) винність – відображає внутрішнє ставлення суб'єкта до вчинених суспільно небезпечних діянь і його наслідків у формі умислу чи

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	необережності. Правопорушеннями вважаються тільки вольові діяння, тобто діяння, що залежать від волі та свідомості осіб, які їх чинять, здійснювані ними добровільно; 4) осудність – правопорушенням визнається діяння, вчинене осудною особою (якщо мова йде про індивідуального суб'єкта), тобто суб'єктом, здатним цілком усвідомлювати й контролювати власну поведінку, нести за неї юридичну відповідальність. Осудність – це здатність особи, що скоїла суспільно небезпечне діяння, усвідомлювати фактичний характер і суспільну небезпечність своїх дій (бездіяльності) та керувати ними; 5) караність діяння – полягає в застосуванні до правопорушника юридичної відповідальності через застосування до нього примусових заходів негативного характеру, адекватних заподіяній шкоді (с. 232-236).
Кельман М.С., Мурашин О.Г. Загальна теорія держави і права : підручник. 3-тє вид. Львів : Новий світ, 2000, 2007. 548 с. URL : https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/KONDOR/ZAG_TEOR_2005.pdf	Такий же матеріал в цьому відношенні викладений і в попередньому виданні : Кельман М.С., Мурашин О.Г. Загальна теорія держави і права : підручник. 3-тє вид. Київ : Кондор, 2005. 609 с., сторінки з якими співпадають. Юридичні факти — це конкретні життєві обставини, що передбачені нормами права, які зумовлюють виникнення, зміну та припинення правових відносин (с. 386). Види юридичних фактів : 1. За вольовим критерієм юридичні факти поділяються на юридичні події та юридичні дії. Юридичні події — це обставини (явища), виникнення і дія яких не залежить від волі особи, але з настанням яких правові норми пов'язують настання певних правових наслідків, тобто виникнення, зміну або припинення правовідносин (наприклад, смерть, хвороба, землетрус, епідемія тощо). Юридичні дії — це обставини, настання яких

О.А. Кириченко

	залежить від волі особи (наприклад, укладення угоди, скоєння правопорушення тощо). В свою чергу серед дій, залежно від того, чи узгоджуються вони з приписами правових норм, чи ні, розрізняють правомірні і неправомірні дії. Правомірні дії — це ті, що здійснюються на основі і згідно з приписами правових норм. Вони поділяються на юридичні акти і поступки (вчинки). Юридичні акти — це дії, що безпосередньо свідомо спрямовані на досягнення певного правового результату, тобто виникнення, зміну або припинення правовідносин (наприклад, укладення угоди). Поступки (вчинки) — це дії, які безпосередньо не спрямовані на досягнення правового результату, але викликають його незалежно ні (с. 387) від усвідомлення чи неусвідомлення суб'єктом, який їх вчинив, їх можливого правового значення, ні від бажання чи небажання суб'єкта правовідносин щодо настання таких наслідків (наприклад, знахідка, на писання художнього твору тощо). Неправомірні дії — це дії, що чиняться всупереч приписам правових норм. Вони охоплюються поняттям правопорушення. Залежно від ступеня їх суспільної небезпечності, тобто серйозності, серед неправомірних дій розрізняють злочини і проступки. Злочини — це найбільш суспільно небезпечний вид неправомірних дій. Вони визначаються кримінальним законом і зумовлюють кримінальну відповідальність, оскільки посягають на цінності, що взяті під охорону нормами кримінального права. Проступки — це менш суспільно небезпечні неправомірні діяння. Залежно від виду суспільних відносин, у сфері яких вони скоюються, а отже, від галузі права, норми

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	якої при цьому порушуються, серед проступків розрізняють адміністративні, дисциплінарні та ін. (с. 388). Виходячи з цього, можна виділити наступні види правової поведінки : 1) <i>правомірна — соціально корисна поведінка, яка відповідає правовим приписам;</i> 2) <i>правопорушення — соціально шкідлива поведінка, яка порушує вимоги норм права;</i> 3) <i>зловживання правом — соціально шкідлива поведінка, яка здійснюється в рамках правових норм;</i> 4) <i>об'єктивно протиправна поведінка, яка не наносить шкоди, але здійснюється з порушенням правових приписів (наприклад, протиправна поведінка недієздатної особи) (с. 426).</i> (юридический ляпсус: вменяемое лицо, убивая человека, причиняет вред, а невменяемое лицо, совершая те же самые действия - также убивает человека, не причиняет вреда !!!) Всі правопорушення, що скоюються у суспільстві, можна поділити на деякі види, наприклад за ступенем суспільної небезпеки (злочини) і шкідливості (проступки) поділяються на : Злочин — найбільш небезпечний вид порушення норм права. Ним є тільки така суспільно небезпечна поведінка, яка передбачена кримінальним законодавством і тягне за собою застосування заходів кримінального покарання. Так, злочином є викрадення шляхом демонтажу та іншим засобом електричних мереж, кабельних ліній зв'язку та їх обладнання (ст. 188 КК України). Кримінальний Кодекс України дає поняття злочину: злочином визнається передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне діяння (дія чи бездіяльність), що посягає на суспільний лад України, її політичну й

	економічну систему, власність, особу, політичні, трудові та інші права і свободи громадян. Класифікація злочинів — поділ злочинів на групи, категорії, види за певним критерієм. Залежно від об'єкта посягання розрізняють злочини проти держави, проти власності, проти особи, господарські, військові та інші. Якщо критерієм є форма вини, то злочини класифікуються на дві групи — умисні та необережні. Якщо за критерій береться корислива мета, — то на корисливі й некорисливі. Залежно від моменту закінчення злочини можна поділити на закінчені та незакінчені. Кожна з таких класифікацій здатна вирішувати конкретні наукові та практичні завдання і має певне значення у кримінальному праві. Найбільш універсальним критерієм є тяжкість злочину. Велике значення класифікації злочинів за цим критерієм зумовлене суспільною небезпечністю злочину. Саме суспільна небезпечність (с. 434), її характер і ступінь є матеріальною ознакою будь-якого злочину, що не лише розкриває його якість, соціальну сутність, певну тяжкість, а й дає змогу визначити місце злочину в системі правопорушень, відокремити його від інших правопорушень, розмежувати різні злочини. Універсальний характер такої класифікації за їх тяжкістю виявляється у тому, що вона зумовлює зміст усіх без винятку інститутів кримінального права. У чинному законодавстві України існує загальна норма, яка визначає класифікацію злочинів. Залежно від ступеня тяжкості злочини поділяються на злочини невеликої тяжкості, середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі (ч. 1 ст. 12 КК України). В основу такої класифікації покладено критерії: матеріальний (характер і ступінь суспільної небезпечності) та формальний (вид і розмір покарання, передбаченого у санкції статті). Необхідність

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	визначення не тільки матеріального, а й формального критерію зумовлена тим, що відповідно до законів логіки будь-яка класифікація виконує свої завдання лише тоді, коли її критерій визначений чітко, однозначно. Суспільна небезпечність, яка становить матеріальний критерій, є оціночним поняттям, предметом оцінки з боку законодавця. Оцінюючи певне суспільно небезпечне діяння як злочин, законодавець передбачає відповідне покарання за нього в Особливій частині КК України. Отже, покарання відображає характер і ступінь суспільної небезпечності конкретного злочину і може виконувати роль формального критерію, що дає точний однозначний вимір її через розмір покарання. Проступки — це усі правопорушення, не віднесені до злочинів. Проступки суспільно шкідливі, але не є небезпечні для суспільства та його членів. Зокрема, розрізняють такі, як : — конституційні; — дисциплінарні; — адміністративні; — цивільні. Іноді виділяють процесуальні проступки (нез'явлення свідка до суду). Кожен вид проступків посягає на конкретні, врегульовані правом суспільні відносини, має свої ознаки. Конституційний проступок — порушення закріпленого Основним Законом порядку організації та діяльності органів державної влади і (с. 435) глави держави, органів місцевого самоврядування, форми правління та устрій держави, отже, об'єктом такого проступку можуть ставати форма або апарат держави, ним можуть бути також конституційні права людини. Дисциплінарний проступок — порушення норм чи правил, що встановлюють

О.А. Кириченко

	визначений порядок діяльності колективів, підприємств, установ, організацій, навчальних закладів, тобто порушення трудової, виробничої, службової, навчальної дисципліни. Наприклад, запізнення на роботу, невиконання розпоряджень адміністрації, недотримання технології виробництва (протиправне невиконання або неналежне виконання працівником своїх трудових обов'язків, за яке щодо нього може бути застосовано дисциплінарне стягнення) та ін. Дисциплінарним проступком порушується внутрішній порядок діяльності колективу конкретного підприємства, закладу, організації, вноситься дезорганізація в діяльність колективу. Суб'єктами дисциплінарних проступків є працівники, які перебувають у трудових правовідносинах з роботодавцем, у тому числі неповнолітні. Дисциплінарні проступки тягнуть за собою застосування дисциплінарних покарань. Адміністративний проступок — протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, що посягає на громадський або державний порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління у цій сфері, суспільні відносини і за яку законодавством передбачено адміністративну відповідальність. Наприклад, порушення правил вуличного руху, правил протипожежної безпеки, несплата податку та ін. Особа, яка здійснює адміністративний проступок, без поваги ставиться до суспільного порядку, не бажає рахуватися з правилами поведінки на вулицях, у видовищних закладах, громадському транспорті, з санітарними, протипожежними та ін. правилами. Адміністративний проступок відрізняється від дисциплінарного такими ознаками: — його може скоїти фізична особа — громадянин України, іноземець чи особа без громадянства, а

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	дисциплінарний — тільки робітник, службовець, член спілки, тобто робітник конкретного підприємства, установи, організації; — порушує суспільні відносини, що складаються у сфері державного управління (правила дорожнього руху, правила торгівлі), а дисциплінарний — внутрішній розпорядок підприємства, установи, організації; (с. 436) — тягне за собою адміністративні санкції (штраф, позбавлення спеціального права та ін.), а дисциплінарний проступок тягне за собою дисциплінарні санкції (зауваження, догану, звільнення та ін.). Цивільні проступки — правопорушення, що здійснюються у сфері майнових та немайнових відносин, що мають інтелектуальну цінність як по відношенню до конкретних осіб, так і для всього суспільства. Свій зовнішній вираз цивільні правопорушення знаходять у заподіянні фізичним чи юридичним особам майнової шкоди, невиконанні договірних зобов'язань, укладання незаконних угод та ін. Отже, об'єктом цього порушення виступають майнові або пов'язані з ними немайнові цінності. Цивільні правопорушення тягнуть за собою застосування санкцій, встановлених нормами цивільного права. До проступків можна віднести і правопорушення, що полягають у виданні органами держави, місцевого самоврядування, посадовими особами незаконних актів і рішень. Такі правопорушення, що посягають на принцип верховенства закону в системі юридичних актів, тягнуть за собою застосування такої санкції, як скасування незаконного акту. В таких випадках можливе і застосування передбачених законом засобів впливу на осіб, винних у виданні незаконних актів (с. 437).

О.А. Кириченко

Доречним, на нашу думку, є виділення в самостійну групу міжнародних правопорушень, які скоюються суб'єктами міжнародних правовідносин, а їх протиправність визначається нормами міжнародного права. Порушення цих норм породжує міжнародну правову відповідальність. Отже, міжнародне правопорушення — несправедливий акт суб'єкта міжнародного права або його упушення, що полягає в порушенні міжнародного зобов'язання.

За характером наслідків і ступенем суспільної небезпеки серед міжнародних правопорушень розрізняють :

найтяжчі міжнародні правопорушення — міжнародні злочини та злочини міжнародного характеру, серйозні міжнародні правопорушення, ординарні міжнародні правопорушення. Міжнародні злочини — суспільно небезпечні умисні посягання на життєво важливі інтереси міжнародного співтовариства, основи існування держав і народів — міжнародний мир і безпеку. Такі посягання є порушенням державою міжнародно-правових норм, що мають основоположне значення для забезпечення міжнародного миру і безпеки, захисту людської гідності чи навколишнього середовища. Об'єктами цих злочинів виступають загальний мир і міжнародна безпека, основи співіснування народів і держав. Об'єкт злочину є одним з чинників, що зумовлюють великий ступінь суспільної небезпечності міжнародних злочинів, які є серйозним порушенням зобов'язань стосовно всіх членів міжнародного співтовариства, імперативних норм міжнародного права. Міжнародні злочини слід відрізняти від злочинів міжнародного характеру, які за ступенем суспільної небезпечності є менш небезпечними діяннями. На відміну від

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	злочинів міжнародного характеру, за вчинення міжнародних злочинів кримінальна відповідальність фізичних осіб пов'язана зі злочинною діяльністю держави, яка є суб'єктом міжнародно-правової відповідальності. Основний перелік міжнародних злочинів містить статут Нюрнберзького міжнародного військового трибуналу (1945 р.): злочини проти миру, військові та злочини проти людяності (ст. 6). Перелік військових злочинів і злочинів проти людяності був доповнений чотирма Женевськими конвенціями про захист жертв війни 1949 р. і двома (с. 438) Додатковими протоколами до них 1977 р. До таких злочинів, зокрема, віднесено: посягання на життя, здоров'я, недоторканність особи (вбивства, тортури, заподіяння шкоди здоров'ю, нелюдське поводження, а також біологічні експерименти, тілесні покарання тощо); посягання на людську гідність, зокрема образливе і принизливе поводження, примушування до проституції, непристойне посягання у будь-якій формі; взяття заручників; колективне покарання; незаконне, свавільне і здійснюване у великому масштабі руйнування та привласнення майна, що не викликається військовою необхідністю; примушування військовополоненого або цивільної особи служити у військах чи допоміжних формуваннях ворожої держави; позбавлення цих осіб права на неупереджене і нормальне судочинство; перетворення цивільного населення або окремих цивільних осіб на об'єкт нападу; перетворення місцевостей і демілітаризованих зон, що не охороняються, на об'єкт нападу; віроломне використання розрізнявальних емблем Червоного Хреста (Червоного Півмісяця або

О.А. Кириченко

	Червоного Лева і Сонця) чи інших захисних знаків, визнаних Женевськими конвенціями 1949 р. і Протоколом I (1977 р.) до них тощо. Серйозними порушеннями Додаткових протоколів до Женевських конвенцій вважаються і такі дії: переміщення окупаційною державою частини її власного цивільного населення на окуповану нею територію або депортація чи переміщення всього або частини населення окупованої території в межах цієї території чи за її межі; застосування практики апартеїду та інших дій, що ображають гідність особи і ґрунтуються на расовій дискримінації; перетворення чітко впізнаваних історичних пам'яток, творів мистецтва або місць відправлення культу, визнаних культурними цінностями з особливим захистом, на об'єкт нападу, внаслідок чого вони зазнають великих руйнувань; позбавлення осіб, які користуються захистом, права на неупереджене і нормальне судочинство. Перелік військових злочинів був конкретизований у статуті Міжнародного трибуналу для колишньої Югославії, прийнятому Радою Безпеки ООН 25 травня 1993 р. Серед порушень законів та звичаїв війни, зокрема, вказані (ст. 3): застосування отруйних речовин та інших видів зброї, призначених для спричинення надмірних страждань; безглузде руйнування міст, селищ або сіл чи спустошення, в якому не було військової необхідності; напад на незахищені міста, села, житла чи будівлі або їх обстріл із застосуванням будь-яких засобів; захоплення, руйнування або умисне пошкодження культових, благодійних (с. 439), навчальних, художніх і наукових установ, історичних пам'яток і художніх та наукових творів; пограбування суспільної або приватної власності. Статут Міжнародного трибуналу для

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	колишньої Югославії встановив юрисдикцію стосовно «серйозних порушень міжнародного гуманітарного права», до яких віднесено порушення загальновизнаних норм захисту жертв війни, як вони встановлені в Женевських конвенціях 1949 р. («право Женеви»), і правил ведення війни, як вони визначені в Гаазьких конвенціях 1899 та 1907 рр. («право Гааги»), а також геноцид і зло□ чини проти людяності. Перелік злочинів проти людяності конкретизований статутами Міжнародних трибуналів для колишньої Югославії та Руанди (затверджених Радою Безпеки ООН 1994 р.). До їх переліку вміщені злочини, що вчиняються у рамках широкомасштабного або систематичного нападу на цивільне населення за національними, політичними, етнічними, расовими або релігійними мотивами (ст. 3 статуту Міжнародного трибуналу для Руанди) або коли вони вчиняються у ході збройного конфлікту й спрямовані проти будь-якого цивільного населення (ст. 5 статуту Міжнародного трибуналу по колишній Югославії) : вбивство, знищення, поневолення, депортація, ув'язнення, тортури, зґвалтування, переслідування за політичними, расовими або релігійними мотивами, інші нелюдські акти. На відміну від статутів Нюрнберзького і Токійського міжнародних військових трибуналів, за статутами Міжнародних трибуналів по колишній Югославії та Руанді відповідні діяння вважаються злочинами проти людяності, коли вони вчиняються у ході не лише міжнародного, а й внутрішньодержавного збройного конфлікту. До юрисдикції Міжнародного трибуналу по Руанді, крім злочинів проти людяності (ст. 3), віднесено також геноцид (ст. 2) і порушення

О.А. Кириченко

	ст. 3, зміст якої є спільним для Женевських конвенцій 1949 р. і Протоколу II (1977 р.); ст. 4, у якій йдеться, зокрема, про посягання на життя, здоров'я, фізичне та психічне благополуччя осіб, у тому числі вбивства, а також таке жорстоке поводження, як тортури, каліцтво або будь-які форми тілесного покарання; колективне покарання; взяття заручників; посягання на людську гідність, зокрема образливе і принизливе поводження, згвалтування, примусова проституція й будь-які форми непристойного нападу; акти тероризму; мародерство (с. 440).
Кельман М. С., Стратонов В.М. Загальна теорія права : підручник. Вид. 6-те. Херсон : ОЛДІ- ПЛЮС, 2020. 742 с. URL : http://ekhsuir.kspu.edu/xmlui/bitstream/handle/123456789/17200/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2_%D0%97%D0%90%D0%93%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%90_%D0%A2%D0%95%D0%9E%D0%A0%D0%86%D0%AF_%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%90_print.pdf?sequence=1	За вольовим критерієм юридичні факти поділяються на юридичні події та юридичні дії. Юридичні події — це обставини (явища), виникнення і дія яких не залежить від волі особи, але з настанням яких правові норми пов'язують настання певних правових наслідків, тобто виникнення, зміну або припинення правовідносин (наприклад, смерть, хвороба, землетрус, епідемія тощо). Юридичні дії — це обставини, настання яких залежить від волі особи (наприклад, укладення угоди, скоєння правопорушення тощо). У свою чергу серед дій, залежно від того, чи узгоджуються вони з приписами правових норм, чи ні, розрізняють правомірні і неправомірні дії (с. 378). Правомірні дії — це ті, що здійснюються на основі і згідно з приписами правових норм. Вони поділяються на юридичні акти і поступки (вчинки). Юридичні акти — це акти дії, що безпосередньо свідомо спрямовані на досягнення певного правового результату, тобто виникнення, зміну або припинення правовідносин (наприклад, укладення угоди). Поступки (вчинки) — це дії, які безпосередньо не спрямовані на досягнення правового результату, але викликають його

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	незалежно ні від усвідомлення чи неусвідомлення суб'єктом, який їх учинив, їх можливого правового значення, ні від бажання чи небажання суб'єкта правовідносин щодо настання таких наслідків (наприклад, знахідка, написання художнього твору тощо). Неправомірні дії — це дії, що чиняться всупереч приписам правових норм. Вони охоплюються поняттям правопорушення. 1. Залежно від ступеня їх суспільної небезпечності, тобто серйозності, серед неправомірних дій розрізняють злочини і проступки. Злочини — це найбільш суспільно небезпечний вид неправомірних дій. Вони визначаються кримінальним законом і зумовлюють кримінальну відповідальність, оскільки посягають на цінності, що взяті під охорону нормами кримінального права. Проступки — це менш суспільно небезпечні неправомірні діяння. Залежно від виду суспільних відносин, у сфері яких вони скоюються, а отже, від галузі права, норми якої при цьому порушуються, серед проступків розрізняють адміністративні, дисциплінарні та ін. (с. 378). Проступки — це усі правопорушення, не віднесені до злочинів. Проступки суспільно шкідливі, але не є небезпечні для суспільства та його членів. Зокрема, розрізняють такі, як: — конституційні; — дисциплінарні; — адміністративні; — цивільні. Іноді виділяють процесуальні проступки (нез'явлення свідка до суду) (с. 444).
Кириленко Є.В. Місце адміністративної відповідальності поміж заходів державного примусу. Ольвійський форум — 2008:	Більш чіткому розумінню даного питання може слугувати й наступна сучасна класифікація правопорушень : 1. Суспільно небезпечні діяння, які, у свою чергу, можуть бути поділені на : 1.1. Злочини (суспільно небезпечні діяння, що

О.А. Кириченко

Стратегії України в геополітичному просторі: матеріали міжнар. наук.-прак. конфер., 5-8 червня 2008 р. Тези. Частина 1. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. С. 186-187.	мають усі елементи складу). 1.2. Паразлочини (суспільно небезпечні діяння, у складі яких немає належного суб'єкта, тобто діяння, здійснені неосудною особою чи особою, що не досягла віку антикримінальної відповідальності). 2. Суспільно шкідливі діяння (проступки і парাপроступки: дія, бездіяльність, спір), серед яких залежно від характеру відносин, урегульованих правом, виділяються: 2.1. Конституційні. 2.2. Адміністративні. 2.3. Трудові (дисциплінарні, у тому числі й за статутами про дисципліну та за іншими спеціальними актами; матеріальні, тобто збитки, заподіяні працівником юридичній особі). 2.4. Цивільні. 2.5. Арбітражні (с. 189). Останні два різновиди правопорушень також мають архаїчні найменування, особливо в існуючому законодавчому та доктринальному варіанті – цивільно-правові та господарсько-правові, тоді як фактично тут мова йде про порушення майнових та пов'язаних з ними особистісних немайнових правовідносин, що у першому випадку виникають між фізичними особами і можуть іменуватися «дефактоособистісні», а в другому випадку – юридичними особами, порушення чого вже більш точно іменувати «деюреособистісні правопорушення», оскільки народження юридичної особи проходить по існуючій законній процедурі, тоді як фізичні особи іноді мають майнові та особистісні немайнові права ще до народження (с. 190).
Кириленко Є.В., Кириченко С.А., Коросташова Т.О., Ланцедова Ю.О., Тунтула О.С. Курс лекцій 3	2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити нормативно-правову основу (базис) для раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби із кожним із видів правопорушень (злочини і проступки: конституційні, адміністративні, дисциплінарні

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

криміналістики. Лекція : Періодизація, поняття, система, дисциплінарні зв'язки і дидактичні основи : навч. посібник / за наук. ред. О.А. Кириченка. Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. 112 907 знаків / doc_137 131. URL : Внутр. електр. мережа ЧДУ ім. Петра Могили / Main/documents / Навчальна робота / Юристи / Кириченко / Криміналістика / Теорологія / БНК Крим. поняття	та інші трудові, цивільно-правові, арбітражно-правові) (с. 22).
Кириленко Є.В., Кириченко С.А., Коросташова Т.О. Ланцедова Ю.О., Тунтула О.С. Курс лекцій з основ правознавства. Лекція : Основи теорії держави і права (політології і теорології юриспруденції) : навч. посібник / за наук. ред. О.А. Кириченка. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2009. 104 985 знаків / doc_137 131. URL : Внутр. електр. мережа Нац. техн. ун-ту нафти і газу / S : / Books / Кириченко / НТУНГ	Всі правопорушення поділяються на дві великі групи : 1. Злочини. 2. Проступки, а останні, у свою чергу, на : 2.1. Конституційні. 2.2. Адміністративні. 2.3. Дисциплінарні та інші трудові. 2.4. Цивільно-правові спори та делікти. 2.5. Господарсько-правові спори і делікти (с. 38)

Основи ТДП	
Кириленко Є.В., Кириченко С.А., Коросташова Т.О. Ланцедова Ю.О., Тунтула О.С. Курс лекцій з основ правознавства. Лекція : Основи Кримінального (Антикримінального) права України : навч. посібник / за наук. ред. О.А. Кириченка. Івано- Франківськ : ІФНТУНГ, 2009. 34 413 знаків / doc_137131. URL : Внутр. електр. мережа Нац. техн. ун-ту нафти і газу / S: / Books / Кириченко / НТУНГ Основи Антикримінального права	Відповідно до ст. 11 «Поняття злочину» КК України: 1. Злочином є передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину. 2. Не є злочином дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого цим Кодексом, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі. Звідси злочин має три основні ознаки: 1. Протиправність, тобто, злочином є лише таке діяння, яке передбачене КК України. 2. Суспільна небезпечність діяння, тобто, на відміну від інших правопорушень, які є суспільно шкідливими, злочин є суспільно небезпечним діянням. Проте дана ознака пов'язана з першою, оскільки всі суспільно небезпечні діяння мають бути передбачені КК України, і якщо якесь діяння не передбачено цим кодексом, воно не може вважатися суспільно небезпечним. 3. Суб'єктність злочину, тобто злочин може бути вчинений лише суб'єктом злочину, і якщо суспільно небезпечне діяння, передбачене КК України, скоєне особою до досягнення віку кримінальної відповідальності (14 і 16 років, та більше у випадку спеціального суб'єкту) чи неосудною особою або іншим несуб'єктом злочину, то воно не може вважатися злочином. Тобто, не всі суспільно небезпечні діяння, передбачені чинним КК України, можуть бути визнані злочином (с. 6).
Кириленко Є.В., Кириченко С.А., Коросташова Т.О. Ланцедова Ю.О.,	У той же час є підстави уточнити різновиди суспільно небезпечних діянь – злочинів, які, на думку Є.В. Кириленка, мають поділятися на : 1. Небезпечні діяння :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Тунтула О.С. Теорологія і політологія юриспруденції (новітня концепція «Теорії держави і права»): підручник / за наук. ред. О.А. Кириченка. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2009. 2 098 755 знаків / doc_137131. URL : Внутр. електр. мережа Нац. техн. ун-ту нафти і газу / S: / Books / Кириченко / НТУНГ Основи ТДП	1.1. Злочини (мають усі ознаки даного виду правопорушення). 1.2. Паразлочини (суспільно небезпечні діяння, що вчинені неналежним суб'єктом: неосудним, особою, яка не досягла віку застосування примусових заходів чи віку антикримінальної відповідальності). 2. Шкідливі діяння : 2.1. Проступки : 2.1.1. Конституційні. 2.1.2. Адміністративні. 2.1.3. Трудові (дисциплінарні, матеріальні). 2.1.4. Цивільні. 2.1.5. Арбітражні. 2.2. Відповідні різновиди пара проступків, тобто суспільно шкідливі діяння, вчинені неналежним суб'єктом. Доцільність саме арбітражних (а не господарських) проступків впливає із назви відповідних антиделіктних правових юридичних наук «Арбітражне право України» та «Арбітражно-процесуальне право України». Викладений же поділ правопорушень на злочини і проступки визначає й відповідний перелік базисноантиделіктних і процедурних юридичних наук, які мають розробити кодифіковану нормативно-правову відповідно основу (базис) і форму (процедуру) здійснення боротьби з кожним з указаних різновидів правопорушень. На думку О. А. Кириченка, не буде зайвим підкреслити й те, що юридично безграмотно говорити про існування кримінального злочину, що часто можна не тільки почути з вуст вищих посадових осіб, у тому числі й керівників антиделіктних міністерств і відомств, а й зустріти у навчальній та монографічній юридичній літературі, оскільки кримінальними бувають лише такі правопорушення, синонімом якого і є термін

	«злочин». Конституційний проступок – це суспільно шкідливе протиправне діяння, що посягає на врегульовані Конституцією України суспільні відносини. Недоліки конституційного врегулювання нормативно-правового базису (основи) і форми (процедури) притягнення до конституційної відповідальності, коли замість Конституції України і чисельних так званих конституційних законів має з'явитися базисноантиделіктний кодекс «Конституційний кодекс України», а процедурного Закону України «Про Конституційний Суд України» і прийнятого самими же Конституційним Судом України Регламенту даного суду – «Конституційно-процесуальний кодекс України», детально розглянуті окремо (с. 347). Адміністративний проступок – це суспільно шкідливе протиправне діяння, яке полягає у винному посяганні на суспільні відносини, що складаються у сфері державного управління і охороняються адміністративним законом. Таким чином, адміністративний проступок є вчинком, що посягає на державний та громадський порядок, власність, права і законні інтереси громадян. Порядок притягнення до адміністративної відповідальності до такого роду власне адміністративних проступків регулюється невиражене змішаним базисноантиделіктним і процедурним Кодексом України про адміністративні правопорушення. До адміністративного проступку належать і будь-які незаконні рішення, дії та бездіяльність суб'єктів владних управлінських функцій, що іноді нагадує адміністративно-правовий спір : повинен чи ні даний суб'єкт вчиняти певні дії чи бездіяльність, виносити певне рішення. Порядок притягнення до даного виду адміністративної відповідальності

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	регулюється вже Кодексом адміністративного судочинства України. Алогічність існування даного кодексу та Кодексу України про адміністративні правопорушення розкрита окремо. Дисциплінарний проступок – це суспільно шкідливе протиправне діяння, яке полягає у порушенні особою встановлених військової, службової, трудової або навчальної дисципліни. Різновидом трудового проступку є матеріальний проступок – це суспільно шкідливе протиправне діяння, що полягає у винному заподіянні шкоди майну підприємства його працівником. Іноді даний вид проступку належить до окремого, що невірно, оскільки правовий базис і процедура притягнення як до дисциплінарної, так і до майнової трудової відповідальності регулюється змішаним базисноантидеїлктним і процедурним кодексом «Кодекс України про працю» (с. 43) та чисельними іншими законами і підзаконними нормативними актами, належної кодифікації у вигляді Трудового кодексу Україна та Ордо-регламентного кодексу України. Цивільний проступок (спір, делікт) – це суспільно шкідливе протиправне діяння, що полягає у винному порушенні фізичною особою врегульованих цивільно-правовими нормами майнових та пов’язаних з ними особистих немайнових суспільних відносин, що складаються між суб’єктами права і становлять для них матеріальну і духовну цінність. Цивільно-правові проступки можуть бути договірними (пов’язані з порушенням зобов’язань сторін цивільно-правового договору) та позадоговірними. Аналогічним чином можна розкрити й поняття арбітражного проступку (спору, делікту).

О.А. Кириченко

	Іноді виділяють процесуальні правопорушення, що є невірним, оскільки фактично це адміністративні проступки у такій сфері владних управлінських функцій, які притаманні судовій діяльності. Невірним є виділення екологічних чи інших правопорушень, тому що практично у такій ситуації мова йде залежно від характеру правопорушення про злочин чи адміністративний проступок або цивільне чи арбітражне правопорушення. Злочином є передбачене Антикримінальним кодексом України суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину (с. 348).
Кириленко Є.В., Кириченко С.А., Коросташова Т.О. Ланцедова Ю.О., Тунтула О.С. Новітня концепція реформування судової влади України : навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. 60 с. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullw&S21ALL=(%3C.%3EA%3D%D0%9A%D0%9E%D0%A0%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%A8%D0%9E%D0%92\$%3C.%3E%2B%3C.%3EA%3D%D0%86%D0%A0%D0%98	Семантична необґрунтованість словосполучення «правоохоронні органи» у позначенні такого роду державних органів послідовно доводиться, як уже зазначалося, у низці оприлюднених робіт міжвідомчого науково-дослідного колективу. У них звертається увага на те, що із даного терміна можна вивести завдання правоохоронних органів у тому, щоб лише охороняти право – належну (ефективну, раціональну, якісну) нормативно-правову регламентацію необхідних сторін суспільного життя від порушень (злочинів, паразлочинів, проступків: конституційних, адміністративних, дисциплінарних та інших трудових, цивільних, арбітражних; аналогічних парাপроступків) (у поясненні – паразлочинами і парাপроступками пропонується іменувати відповідно суспільно небезпечні діяння і суспільно шкідливі діяння, в яких відсутній одна з чотирьох ознак – належного суб'єкта, тобто коли такого роду діянні вчинені неосудною (недієздатною) особою або особою, яка не досягли віку певної юридичної відповідальності) (с. 9). Перелік антиделіктних органів у А.М. Куліша є для такого роду науково-дослідних робіт,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

%D0%9D%D0%90\$%3C.%3E%2B%3C.%3EA%3D%D0%9C%D0%98%D0%9A%D0%9E%D0%9B%D0%90%D0%87%D0%92%D0%9D%D0%90\$%3C.%3E)&Z21ID=&S21SRW=GO D&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20	м'яко кажучи, достатньо скромним, коли цей же міжвідомчий науково-дослідний колектив в одній із останніх оприлюднених робіт пропонує значно ширший, обґрунтований і новітній перелік антиделіктних органів : 1. Суд. 2. Прокуратура. 3. Адвокатура, яка має бути позбавлена загальних юрисконсультативних функцій, що складають сутність правозастосовчого напрямку юридичної діяльності за спеціальністю «Правознавство». 4. Слідчий комітет, який має з'явитися у перспективі, коли слідчі органи, які зараз знаходяться у складі прокуратури, служби безпеки, загальної міліції та податкової міліції, мають відокремитися в окремий антиделіктний орган. 5. Експертний комітет, який має поєднати всі види судових експертиз: криміналістичних, медичних, психіатричних, психологічних, наркологічних. 6. Служба безпеки ... (с. 10). 7. Міліція ... 8. Податковий комітет. 9. Митний комітет. 10. Прикордонний комітет, який має бути перетворений із військового формування на антиделіктний орган. 11. Вогнеборний (протипожежний) комітет. 12. Пенітенціарний (виконавчий) комітет. 13. Емчаесний комітет (Міністерство надзвичайних ситуацій). 14. Держохоронний комітет (охорона держслужбовців). 15. Локальноохоронний комітет (позавідомча охорона). 16. Конвойний комітет. 17. Патрульний комітет. 18. Ордистотура, тобто ордистичні («оперативно-розшукові» органи), що як й

О.А. Кириченко

	слідчі органи також доцільно відокремити від інших антиделіктних органів в єдиний орган. 19. Транспортно-охоронний комітет, у структурі яких повинні бути підрозділи по боротьбі з адміністративними проступками та з попередженням розкрадання вантажів на різних видах транспорту: повітряному, морському, річковому, залізничному, автомобільному, міському, трубопровідному (контролер, ревізор, співробітник воєнізованої охорони, інспектор з безпеки судноплавства, інспектор з безпеки цивільної авіації). 20. Працеохоронний комітет (правовий, технічний інспектор праці, інспектор з охорони праці і техніки безпеки). 21. Держатоменергонаглядний комітет (інспектор атоменергонагляду). 22. Ревізійний комітет (інспектор контрольно-ревізійного управління). 23. Військово-антиделіктний комітет (військові комісари, інспектори військової інспекції безпеки дорожнього руху, військове дізнання) (с. 11). 24. Банківсько-охоронний комітет (інспектор Національного банку із дотримання банківського законодавства). 25. Санітарно-епідеміолого-охоронний комітет (головні санітарні лікарі, головні епідеміологи). 26. Ветеринарноохоронний комітет (інспектори ветеринарної медицини). 27. Земельноохоронний комітет (інспектори з контролю за використанням та охороною земель). 28. Карантино-рослино-охоронний комітет (інспектори з карантину рослин). 29. Розсадницькоохоронний комітет (помологічно-ампелографічна інспекція, інспектор з насінництва і розсадництва, інспектор з квітково-декоративного насінництва та розсадництва, інспектор з

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	лісового насадництва). 30. Рослинноохоронний комітет (інспектор із захисту рослин). 31. Надровоохоронний комітет (інспектор з водного господарства і використання надр). 32. Лісоохоронний комітет (лісничий, інженер по охороні і захисту лісу). 33. Мисливськоохоронний комітет (інспектор мисливського господарства). 34. Екологоресурсноохоронний комітет (інспектор з охорони навколишнього природного середовища). 35. Комітет із захисту зв'язку та радіочастот. 36. Комітет держсільтехнагляду. 37. Пробірний комітет (інспектор з контролю за виробництвом, використанням та реалізацією дорогоцінних металів і каменів). 38. Охоронно-статистичний комітет. 39. Споживчоохоронний комітет (інспектор із захисту прав та інтересів споживачів). 40. Ціноохоронний комітет. 41. Архітектурно-будівельно-охоронний комітет (архітектурно-будівельна охорона). 42. Метролого-охоронний комітет (інспектор з контролю стандартизації, метрології та сертифікації). 43. Лікарськоохоронний комітет (інспектор із контролю якості ліків і донорської крові). 44. Комітет соцстрахового контролю. 45. Комітет ядерно-радіаційної безпеки. 46. Енерго-теплонягловий комітет (с. 12). 47. Геологоохоронний комітет (інспектор геологічного контролю). Наведений перелік антиделіктних органів виглядає достатньо виваженим, перш за все, у контексті адміністративних проступків, передбачених ст. 222-1, 223-244, 244-1-244-15 КУАП. Звертає на себе увагу достатньо вузька спеціалізація окремих антиделіктних органів, які більш правильно об'єднати. Антиделіктні

О.А. Кириченко

	органи за № 25, № 26, № 28, № 29, № 30, № 31, № 32 і № 33 можуть бути представлені окремими підрозділами Природо-антиделіктного комітету, за № 24 і № 27 – Санітарно-антиделіктного комітету, за № 36 і № 46 – Надро-антиделіктного комітету, за № 34, № 37 і № 41 – Стандарто-антиделіктного комітету, за № 38, № 39, № 42 і № 43 – Споживчо-антиделіктного комітету, за № 20, № 44 і № 45 – Комітету з атомно-енергобезпеки та ін., у межах не виключається поява й деяких інших підрозділів. У контексті дискусії варто звернути увагу й на деякі інші ніж запропоновані у наведеному переліку найменування антиделіктних органів. У деяких оприлюднених роботах даного міжвідомчого науково-дослідного колективу пропонується значно менший перелік і трохи інші найменування антиделіктних органів. В одному із навчальних посібників з криміналістики пропонується наступний варіант уніфікації найменування антиделіктних органів: «Якщо переслідувати мету уніфікувати термінології у назві антиделіктних органів та їх співробітників, наприклад, по аналогії із такими існуючими найменуваннями антиделіктних органів. як прокуратура та адвокатура, то там де це можливе може вийти наступне: слідчотура (традиційна назва спеціальності – слідча, фахівець – слідчий), а далі аналогічно – експертотура (експертна, експерт), ... податкотура (податкова, податківець), митнотура (митна, митник) та ординотура (оперативно-розшукова, ординст). Апробація даного підходу унаслідок достатньої новизни й попереднього варіанту виглядає, за достатньо обґрунтованою думкою співавторів, передчасною і надається ними лише у контексті зародження відповідної дискусії (посилання на внутрішню

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	електронну базу ЧДУ ім. Петра Могили, де розміщена дана лекція). Таким чином, новітній підхід з розуміння і найменування антиделіктних органів у цілому та їх вичерпного переліку виглядає більш виваженим і конструктивним, оскільки розкриває дійсні завдання такого роду державних органів у проведенні по своїй компетенції (антиделіктній спеціалізації і субспеціалізації) тих чи інших стадій подолання правопорушень. Це робить угодженою форму (найменування (с. 13) антиделіктного органу) і зміст (його завдання, функції) даного напрямку юридичної діяльності. У традиційному ж випадку форма (найменування «правоохоронні органи») і зміст практичної діяльності цих органів (здійснювати ті чи інші стадії боротьби зі злочинами та з іншими правопорушеннями) знаходяться у суперечності з наступних міркувань. Охороняти право (розроблене правовими юридичними науками ефективно, раціональне і якісне нормативно-правове регулювання відповідних сторін суспільного життя) від порушень є лише частковим завданням однієї з багатьох стадій попередження правопорушень. Звідси охорона права від злочинів є частковим проявом останньої, восьмої, стадії боротьби зі злочинами (злочинами, параззлочинами). Аналогічний перелік стадій боротьби має бути розроблений й щодо кожного з інших видів правопорушень: конституційних, адміністративних, дисциплінарних та інших трудових, цивільних та арбітражних. Тому щоб так звані «правоохоронні органи» ефективно, раціонально, якісно, безпосередньо та у повному обсязі проводили всі стадії боротьби зі злочинами та з іншими правопорушеннями,

	треба відповідним чином перейменувати як діяльність, так й органи, що її здійснюють, оскільки від правильної назви залежить й правильне визначення сутності завдань, що мають бути покладені на ці органи. Найбільш точними виглядають відповідно терміни «антиделіктна діяльність» та «антиделіктні органи». В якості такого органу варто розглядати суд, який з'являється лише тоді, коли є потреба здійснювати боротьбу з певним правопорушенням чи принаймні – через відповідні пояснення сторонам з приводу правового спору попередити вчинення відповідного правопорушення. Саме у такій якості суд має появлятися серед перших двох гілок державної влади – правотворчою і виконавчою, реалізуючи свої повноваження як третьої гілки державної влади власно шляхом проведення відповідної антиделіктної діяльності (с. 14). ... Новітню класифікацію юридичних наук, відповідне уточнення засад наук конституційного та адміністративного блоку і, як наслідок, удосконалення системи вітчизняних судів більш правильно будувати й на такому уточненні традиційного переліку правопорушень, коли всі можливі порушення нормативно-правової регламентації варто класифікувати таким чином : 1. Небезпечні діяння : 1.1. Злочини (мають усі ознаки даного виду правопорушення). 1.2. Паразлочини (суспільно небезпечні діяння, що вчинені неналежним суб'єктом: неосудним, особою, яка не досягла (с. 17) віку застосування примусових заходів чи антикримінальної відповідальності). 2. Шкідливі діяння : 2.1. Проступки : 2.1.1. Конституційні. 2.1.2. Адміністративні.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2.1.3. Трудові (дисциплінарні, матеріальні). 2.1.4. Цивільні. 2.1.5. Арбітражні. 2.2. Відповідні різновиди парaproступків, тобто суспільно шкідливі діяння, вчинені неналежним суб'єктом. Іноді виділяють процесуальні правопорушення, що є невірним, оскільки фактично це адміністративні проступки у такій сфері владних управлінських функцій, які притаманні судовій діяльності. Аналогічно помилковим є виділення податкового проступку, який є різновидом адміністративного проступку. Не варто виділяти й фінансові, земельні, екологічні, процесуальні, шлюбно-сімейні та інші правопорушення незалежно від галузей права тому, що практично у такій ситуації мова йде в залежності від характеру правопорушення про злочин чи адміністративний проступок або цивільне чи господарське (арбітражне) правопорушення. Виглядає теоретично некомпетентним та семантично не виваженим виділення кримінального злочину, оскільки злочин (паразлочин) і є кримінальне правопорушення. ... Висновки : Завданнями юридичних наук є розробка належної нормативно-правової регламентації та засобів подолання порушень даної регламентації, що може бути здійснене у вигляді суспільно небезпечних діянь (злочинів, паразлочинів) та суспільно шкідливих діянь (проступків, парaproступків: конституційних, адміністративних, дисциплінарних та інших трудових, цивільних та арбітражних) і у контексті виконання групових завдань визначає поділ юридичних наук на теоретичні, базисноантиделіктні, процедурні, методичні і регулятивні, а також є основою для

	реформування вітчизняної судової системи, зорієнтованої на забезпечення розгляду справ про відповідні правопорушення (с. 23). У свою чергу, новітню класифікацію юридичних наук і відповідне удосконалення системи вітчизняних судів більш правильно будувати й на такому уточненні переліку правопорушень, коли всі можливі порушення нормативно-правової регламентації, як вважає Є.В. Кириленко, варто класифікувати таким : 1. Небезпечні діяння : 1.1. Злочини (мають всі ознаки даного виду правопорушення). 1.2. Паразлочини (суспільно небезпечні діяння, що вчинені неналежним суб'єктом: неосудним, особою, яка не досягла віку застосування примусових заходів чи антикримінальної відповідальності). 2. Шкідливі діяння : 2.1. Проступки : 2.1.1. Конституційні. 2.1.2. Адміністративні. 2.1.3. Трудові (дисциплінарні, матеріальні). 2.1.4. Цивільні. 2.1.5. Арбітражні. 2.2. Відповідні різновиди парпроступків, тобто суспільно шкідливі діяння, вчинені неналежним суб'єктом. ... У даному контексті є сенс орієнтуватися й на інші авторські доктринальні концепції, а саме: нове розуміння завдань юридичних наук (розробка правового регулювання необхідних сторін суспільного життя і засобів боротьби з правопорушеннями), їх об'єктів (право, засоби боротьби з правопорушеннями), сутності і різновидів напрямків юридичної діяльності [правотворчого: законодавчого, підзаконотворчого; правозастосовчого, антиделіктного (пошукового, розшукового, отримуючого, у т.ч. розвідувального, контррозвідувального, дотримуючого),

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	юридосвітянського (базисного, спеціалізованого, кваліфікованого), юриднаукового] і правопорушень [суспільно небезпечні діяння: злочинів, паразлочинів; суспільно шкідливі діяння: проступки, парাপроступки (конституційні, адміністративні, трудові, де-факто майнові – цивільні, де-юре майнові – арбітражні)] (с. 53).
Кириленко Є.В. Сутність антиделіктних органів у контексті нової концепції адміністративного права. <i>Держава та регіони. Серія : Право.</i> 2010. № 3. С. 157-163. / doc_137131. URL : www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_pravo/2010...LA310_33.pdf	I. Вступ. Необґрунтованість словосполучення «правоохоронні органи» на позначення державних органів послідовно розробляється мужвідомчим науково-дослідним колективом (с. 157) під керівництвом професора О.А. Кириченка, що має суттєве значення до правильного розуміння нової концепції адміністративного права і законодавства як сукупності базисноантиделіктних, процедурних і регулятивних юридичних наук. Указані положення ще не стали загальновідомими і визнаними, їх апробація та аргументація потребують подальшого дослідження. III. Результати. У зазначених роботах звернено увагу на те, що із терміна «правоохоронні органи» можна вивести завдання лише в у тому, щоб тільки охороняти право – належну (ефективну, раціональну, якісну) нормативно-правову регламентацію необхідних сторін суспільного життя від порушень, тобто від злочинів і паразлочинів (суспільно небезпечні діяння, що не мають належного суб'єкта: вчинені неповнолітніми, які не досягли віку антикримінальної відповідальності, чи неосудними), проступків і парাপроступків (суспільно шкідливі діяння, вчинені аналогічними категоріями осіб): конституційних, адміністративних, трудових (дисциплінарних, матеріальних), цивільних та арбітражних (господарських).

	Охорона права від порушень (правопорушень) може тлумачитися тільки як часткове завдання такої стадії боротьби з правопорушеннями, як попередження правопорушень. У свою чергу, попередження правопорушень є лише однією з багатьох інших стадій боротьби з правопорушеннями. ... Звідси для найменування державних органів, які мають здійснювати за своєю компетенцією ті чи інші стадії боротьби зі злочинами (паразлщинами) та іншими проступками (парапроступками), повинно застосовуватися семантично більш виражене словосполучення, на роль якого найкраще підходить запропонований міжвідомчим науково-дослідним колективом термін «антиделіктні органи» та інші похідні терміни: «антиделіктна діяльність» (замість правоохоронної діяльності), «антиделіктологія» (що має замінити існуючу спеціальність «правоохоронна діяльність», яка зараз існує поряд із «правознавством»), «антиделіктолог» («правоохоронець») тощо. Названі новітні терміни можуть охопити вже всі названі стадії боротьби з правопорушеннями. Як такий орган має визнаватися вже й суд, який іноді називається окремо поміж правоохоронних органів, оскільки базисним завданням суду має виступати здійснення власне антиделіктної діяльності, у процесі чого вже цей державний орган і виявляється як третя гілка державної влади, коли дві інші гілки державної влади – законодавча і виконавча, порушили чи лише намагаються порушити правовий статус одна одної. А.М. Куліш присвятив обґрунтуванню традиційного терміна «правоохоронні органи» та їх переліку докторську дисертацію, в якій названо всього шість правоохоронних органів : «органи суду, прокуратура, органи внутрішніх справ, служба безпеки, митні органи, податкова

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	міліція», тоді як, на думку названого науково-дослідного колективу, антиделіктних органів фактично є чи може в перспективі з'явитися декілька десятків. З урахуванням новітніх назв антиделіктними органами повинні бути визнані : 1. Суд. 2. Прокуратура. 3. Адвокатура, яка має бути позбавлена загальних юрконсультативних функцій, що складають сутність правозастосовчого напрямку юридичної діяльності за спеціальністю «Правознавство». 4. Слідчий комітет (слідчотура), який має з'явитися у перспективі, коли слідчі органи, які зараз знаходяться у складі прокуратури, служби безпеки (с. 158), загальної міліції та податкової міліції, мають відокремитися в окремий антиделіктний орган. 5. Експертний комітет (експертнотура), який має поєднати всі види судових експертиз: криміналістичних, медичних, психіатричних, психологічних, наркологічних. 6. Служба безпеки України ... 7. Міліція ... 8. Податковий комітет (податкотура). 9. Митний комітет (митнотура). 10. Прикордонний комітет (прикордоннотура), який має бути перетворений із військового формування на антиделіктний орган. 11. Ордистотура, тобто ордиристичні (так звані «оперативно-розшукові органи»), що як й слідчі органи також доцільно відокремити від інших антиделіктних органів в єдиний орган. 12. Пенітенціарний (виконавчий) комітет (виконавчотура). 13. Емчаесний комітет (Міністерство надзвичайних ситуацій) або емчаестатура. 14. Вогнеборний (протипожежний) комітет. 15. Держохоронний комітет (охорона

О.А. Кириченко

	держслужбовців). 16. Локальноохоронний комітет (держслужба охорони, колишня позавідомча охорона). 17. Конвойний комітет. 18. Патрульний комітет. 19. Транспортноохоронний комітет, у структурі яких повинні бути підрозділи по боротьбі з адміністративними проступками та з попередженням розкрадання вантажів на різних видах транспорту: повітряному, морському, річковому, залізничному, автомобільному, міському, трубопровідному (контролер, ревізор, співробітник воєнізованої охорони, інспектор з безпеки судноплавства, інспектор з безпеки цивільної авіації). 20. Працеохоронний комітет (правовий, технічний інспектор праці, інспектор з охорони праці і техніки безпеки). 21. Держатоменергонаглядний комітет (інспектор атоменергонагляду). 22. Контрольний комітет (контрольно-ревізійне управління та інші контрольні державні органи). 23. Військовий комітет (військові комісари, інспектори військової інспекції безпеки дорожнього руху, військове дізнання) – військоватура. 24. Банківськоохоронний комітет (інспектор Національного банку із дотримання банківського законодавства). 25. Санітарноепідеміологоохоронний комітет (головні санітарні лікарі, головні епідеміологи). 26. Ветеринарноохоронний комітет (інспектори ветеринарної медицини). 27. Земельноохоронний комітет (інспектори з контролю за використанням та охороною земель). 28. Карантино-рослинноохоронний комітет (інспектори з карантину рослин). 29. Розсадницькоохоронний комітет (помологічноампелографічна інспекція,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	інспектор з насінництва і розсадництва, інспектор з квітководекоративного насінництва та розсадництва, інспектор з лісового насінництва). 30. Рослинноохоронний комітет (інспектор із захисту рослин). 31. Надровоохоронний комітет (інспектор з водного господарства і використання надр). 32. Лісоохоронний комітет (лісничий, інженер по охороні і захисту лісу). 33. Мисливськоохоронний комітет (інспектор мисливського господарства). 34. Екологоресурсноохоронний комітет (інспектор з охорони навколишнього природного середовища). 35. Комітет із захисту зв'язку та радіочастот. 36. Комітет держсільтехнагляду. 37. Пробірний комітет (інспектор з контролю за виробництвом, використанням та реалізацією дорогоцінних металів і каменів). 38. Охоронностатистичний комітет. 39. Споживчоохоронний комітет (інспектор із захисту прав та інтересів споживачів). 40. Ціноохоронний комітет. 41. Архітектурнобудівельноохоронний комітет (архітектурно-будівельна охорона). 42. Метрологоохоронний комітет (інспектор з контролю стандартизації, метрології, сертифікації). 43. Лікарськоохоронний комітет (інспектор із контролю якості ліків і донорської крові). 44. Комітет соцстрахового контролю. 45. Комітет ядернорадіаційної безпеки. 46. Енерготепло-наглядний комітет. 47. Геологоохоронний комітет (інспектор геологічного контролю). Наведений перелік антиделіктних органів виглядає достатньо виваженим, перш за все, у контексті адміністративних проступків, передбачених ст. 222-1, 223-244, 244-1-244-15 Кодексу України про адміністративні

О.А. Кириченко

	правопорушення, оскільки саме названі антиделіктні органи у відповідності з названими нормами мають право притягати до адміністративної відповідальності за відповідні категорії адміністративних проступків. У наведеному переліку антиделіктних органів вказана достатньо вузька спеціалізація такого роду державних органів. Деякі з антиделіктних органів можуть бути об'єднані в один державний орган. Зокрема, антиделіктні органи за № 25, 26, 28-33 можуть бути представлені окремими підрозділами Природоохоронного комітету, за № 24 і 27 – Санітарноохоронного комітету, за № 36 і 46 – Надроохоронного комітету, за № 34, 37 і 41 – Стандартоохоронного комітету, за № 38, 39, 42 і 43 – Споживчоохоронного комітету, за № 20, 44 і 45 – Комітету з атомно-енергобезпеки та ін., у межах яких не виключається поява й деяких інших підрозділів (с. 159). ... Запропонований підхід до новітнього розуміння сутності, найменування, переліку та завдань антиделіктних органів, які мають в своїй компетенції долати на тій чи іншій стадії будь-які різновиди правопорушень, а не лише злочини чи адміністративні проступки, надає додаткові роздуми щодо обґрунтованості юрисдикційної, судової чи, особливо, управлінської концепції адміністративного процесу. З огляду на це, остання, на думку Т.О. Гуржій, є найбільш аргументованою і її підтримує переважна більшість відомих учених, з-поміж яких названо С.С. Алексєєва, Д.Н. Бахрах, І.П. Голосніченка, В.М. Грошенєва, Є.В. Додіна, В.О. Лучина, В.Д. Сорокіна, М.Ф. Стахурського, С.С. Студенікіну, Ю.А. Тихомирова та ін. (с. 160). У той же час можуть залишитися задоволеними й прибічники юрисдикційної

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	концепції, оскільки в їхньому розпорядженні виявляється новітня концепція розвитку антиделіктних юридичних наук у вигляді оновлених наук і кодексів, у т. ч. Адм.К України та Адм.РК України, та більш вираженого найменування, переліку і сутнісного наповнення антиделіктних органів. Зможе скерувати у більш правильному напрямі й зусилля судової концепції адміністративного права та процесу наступне новітнє розуміння сутності суду як антиделіктного органу та третьої гілки державної влади. Суд є, в першу чергу, антиделіктним органом, а вже після цього третьою гілкою державної влади, оскільки саме через реалізацію базисної антиделіктної функції суд і з'являється між двох інших гілок – правотворчою і правозастосовчою, які вже порушили право або поки ще лише ведуть спір відносно того, хто з них порушив або може порушити певне нормативно-правове регулювання. Через це судову систему в контексті більш раціональної, ефективної та якісної діяльності представити у вигляді єдиного антиделіктного органу під науковим, методичним, організаційним, кадровим, матеріальним і технічним керівництвом Верховного Суду України, який повинен мати повний (відповідно переліку правопорушень) набір Судових палат (колегій) : 1. Конституційну. 2. Антикримінальну. 3. Адміністративну. 4. Трудову. 5. Цивільну. 6. Арбітражну. Названі палати правильніше дублювати на рівні обласного суду (який повинен іменуватися саме так, а не апеляційним, оскільки він може виступати як суд першої і

О.А. Кириченко

	касаційної інстанції, інстанція особливого провадження), а через відповідну спеціалізацію суддів – і на рівні низової ланки судів. IV. Висновки. Підставою для викладеного розуміння сутності антиделіктних юридичних наук, а звідси й запропонованого варіанту удосконалення вітчизняної судової системи, є новий підхід до визначення сутності і різновидів правопорушень та юридичної відповідальності, основні положення якого зводяться до наступного. Усі порушення належного нормативно-правового врегулювання суспільних відносин (права) можуть бути зведені в дві великі групи : 1. Суспільно небезпечні діяння, які, у свою чергу, можуть бути поділені на : 1.1. Злочини (суспільно небезпечні діяння, що мають всі елементи складу). 1.2. Паразлочини (суспільно небезпечні діяння, у складі яких немає належного суб'єкта, тобто діяння, здійснені неосудною особою чи особою, що не досягла віку антикримінальної відповідальності). 2. Суспільно шкідливі діяння (проступки і парাপроступки: дія, бездіяльність, спір), серед яких залежно від характеру правовідносин виділяються : 2.1. Конституційні. 2.2. Адміністративні. 2.3. Трудові (дисциплінарні, у т.ч. й за статутами про дисципліну та за іншими спеціальними актами; матеріальні, тобто збитки, заподіяні працівником юридичній особі). 2.4. Цивільні. 2.5. Арбітражні (господарські) (с. 162).
Кириленко Є., Тунтула О. Співвідношення заходів державного примусу,	Суттєвим недоліком існуючого стану даної проблеми, є, по-п'яте, наявність плутанини із різновидами правопорушень та місцем поміж них адміністративного проступку, різновидом якого у т.ч. необґрунтовано вважать (с. 101)

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

адміністративної та інших видів юридичної відповідальності. <i>Вісник прокуратури України.</i> <i>Загальнодержавне фахове юридичне видання.</i> 2010. № 11(113). С. 99-103.	дисциплінарну відповідальність державних службовців. І у цьому випадку також допускається плутанина, коли Ю.П. Битяк, Т.О. Гуржій, В.В. Зуй та ін. автори різновид адміністративного проступку визначають за суб'єктами, який притягає і який притягається до відповідальності, забуваючи про те, що й орган виконавчої влади та держслужбовець знаходиться у взаємовідносинах керівництва та підлеглих. Це вже є загальна ознака, за якою всі порушення трудової дисципліни та заподіяння матеріальної шкоди, що вчинені в межах такого роду правовідносин, складають предмет трудового права. Щодо вчинення держслужбовцем порушення права поза межами даних правовідносин, то і тут не обов'язково має бути адміністративний проступок. Коли заподіяна суттєва шкода інтересам держави чи окремої людини, в наявності буде злочинне діяння. Іноді вчинення певного адміністративного проступку чи злочину службовою особою утворює відповідну кваліфікуючу ознаку злочину чи взагалі є злочином зі спеціальним суб'єктом. За відсутності суттєвої шкоди і складу діяння, передбаченого КУпАП, можна говорити про конституційне, цивільне чи арбітражне правопорушення, незалежно від того, норми якої саме регулятивної галузі права були порушені. Більш чіткому розумінню даного питання може слугувати й розроблена Є.В. Кириленком наступна класифікація правопорушень : 1. Суспільно небезпечні діяння, які, у свою чергу, можуть бути поділені на : 1.1. Злочини (суспільно небезпечні діяння, що мають всі елементи складу). 1.2. Паразлочини (суспільно небезпечні діяння, у складі яких немає належного

О.А. Кириченко

	суб'єкта, тобто діяння, здійснені неосудною особою чи особою, що не досягла віку антикримінальної відповідальності). 2. Суспільно шкідливі діяння (проступки і парাপроступки: дія, бездіяльність, спір), серед яких залежно від характеру відносин, врегульованих правом, виділяються : 2.1. Конституційні. 2.2. Адміністративні. 2.3. Трудові (дисциплінарні, у т.ч. й за статутами про дисципліну та за іншими спеціальними актами; матеріальні, тобто збитки, заподіяні працівником юридичній особі). 2.4. Цивільні. 2.5. Арбітражні. Аналогічним чином має розглядатися й питання різновидів юридичної відповідальності, а також різновидів державного примусу, який може бути антикримінальним, конституційним, адміністративним, трудовим, цивільним та арбітражним. У цьому зв'язку виглядає принаймні незрозумілою позиція І.П. Голосніченка, який вживає термін «кримінальний злочин». Може бути кримінальне правопорушення, оскільки термін «правопорушення» – порушення права, є загальним щодо видових термінів злочин, паразлочин, проступок і парাপроступок (с. 102).
Кириченко А.А., Кириленко Е.В., Коросташова Т.А., Ланцедова Ю.А., Тунтула А.С. Концепція шестидесятилетнего «прорыва» в развитии юриспруденции Часть 1: Задачи и объекты юриспруденции и	По сути каждая из названных стадий является той или иной формой предупреждения преступления, что, однако, может иметь и иные формы, в том числе и мероприятия по охране права от нарушений. Функцией же традиционных правоохранительных органов, которых в диссертации А.М. Кулиша называется лишь шесть, в то время как А.А. Кириченко и Е.В. Кириленко полагают, что практически их имеется или должно быть несколько десятков [суд, прокуратура,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

иные предусловия классификации юридических наук (приглашение к дискуссии). <i>Гуманітарний вісник НУК. Зб. наук. праць.</i> Вип. 3. Миколаїв : ТОВ «Фірма «Ілліон», 2010. С. 46-49. URL : http://ev.nuos.edu.us/files/Gumanitarnii_visnik_NUK_tom_3.pdf	адвокатура, ... (служба безопасности), ... (милиция), следотура (следствие), экспертнотура, фискальнотура (налоговая милиция), таможеннотура, пограннотура, эмчаестатура (МЧС, в т.ч. пожарнотура); ряд госкомитетов: природоохранный, пенитенциарный, исполнительный, госохранный (охрана госслужащих), локальноохранный (госслужба охраны), патрульный, конвойный, контрольный (ГКРУ и др.), потребоохранный (охрана прав потребителей), трудоохранный, ценоохранный, недроохранный и др.], должно стать проведение в своей компетенции всех или лишь определенных стадий борьбы с правонарушениями. Целесообразно переименовать такого рода государственные органы в антиделиктные, правоохранительную деятельность и специализацию в образовании – в антиделиктную, а правоохранителей – в антиделиктологов. Отсюда суд является, в первую очередь, антиделиктным органом, а уже после этого третьей ветвью государственной власти, поскольку именно через реализацию базисной антиделиктной функции суд и появляется между двух иных ветвей – правотворческой и правоприменительной, которые уже нарушили право либо пока лишь ведут спор в отношении того, кто из них нарушил или может нарушить определенное нормативно-правовое регулирование. В силу этого судебную систему в контексте более рациональной, эффективной и качественной деятельности представить в виде единого антиделиктного органа под научным, методическим, организационным, кадровым, материальным и техническим руководством Верховного Суда Украины, который должен иметь полный (соответственно перечню

О.А. Кириченко

	правонарушений) набор Судебных палат (коллегий) : 1. Конституционную. 2. Антикриминальную. 3. Административную. 4. Трудовую. 5. Гражданскую. 6. Арбитражную. Названные палаты более правильно дублировать на уровне областного суда (который должен именоваться именно так, а не апелляционным, поскольку он может выступать в качестве суда первой и кассационной инстанции, инстанции особого производства), а через соответствующую специализацию судей – и на уровне низового звена судов (с. 48).
Кириченко А.А., Кириченко Е.В., Коросташова Т.А., Ланцедова Ю.А., Ткач Ю.Д., Тунтула А.С. Основы шестидесятилетнего «прорыва» в юриспруденции (приглашение к дискуссии) /3 декабря 2010 г., 11:18 AM / 24 452 знака / doc_137131. URL : http://moobl.kma.mk.ua/mod/Forum/discuss.php?id=274	2. Предусловия классификации юридических наук : 2.1. Сущность и перечень правонарушений : 2.1.1. Общественно опасные деяния (ООД) : 2.1.1.1. Преступления (деяния, имеющие все элементы состава). 2.1.1.2. Парапреступления (в их составе нет надлежащего субъекта: совершенные невменяемым лицом; лицом, не достигшим 11-летнего возраста или возраста антикриминальной ответственности). 2.1.2. Общественно вредные деяния (ОВД) : 2.1.2.1. Проступки. 2.1.2.2. Парапроступки. ОВД делятся на : 1. Конституционные. 2. Административные. 3. Трудовые : 3.1. Дисциплинарные. 3.2. Материальные. 4. Гражданские (дефактоличноимущественные). 5. Арбитражные (деюреличноимущественные). 2.2. Наименование «антиделиктные органы» и производная терминология обосновывается на

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	том, что семантическое понимание правоохранительных органов неточно,, ибо охрана права от нарушений составляет частную задачу предупреждения правонарушений, что, в свою очередь, представляет лишь одну из многих иных стадий борьбы с ними. 2.3. Предназначение антиделиктных органов: проведение всех, отдельных стадий борьбы с преступлениями, иными правонарушениями, ибо борьба с проступками – одно из направлений предупреждения преступлений. 2.4. Перечень антиделиктных органов : 2.4.1. Суд. 2.4.2. Прокуратура. 2.4.3. Адвокатура. 2.4.4. ... (служба безопасности). 2.4.5. ... (милиция). 2.4.6. Следотура (следствие). 2.4.7. Экспертнотура. 2.4.8. Пограннотура. 2.4.9. Таможеннотура. 2.4.10. Фискальнотура (налоговая милиция). 2.4.11. Спецохраннотура (охрана госслужащих). 2.4.12. Локальноохраннотура (вневедомственная охрана). 2.4.13. Патрульнотура. 2.4.14. Конвойнотура. 2.4.15. Эмчаэснотура (в т.ч. противопожарная охрана). 2.4.16. Природоохраннотура. 2.4.17. Пенитенциарнотура (в т.ч. органы исполнения решений иных судовпроизводств). 2.4.18. Контрольнотура (КРУ). 2.4.19. Ордистатура (оперативные подразделения). 2.4.20. Потребохраннотура (охрана прав потребителей). 2.4.21. Трудоохраннотура (инспекции по охране труда). 2.4.22. Ценоохраннотура. 2.4.23. Недроохраннотура. 2.4.24. Антимонопольнотура. 2.4.25. Пробирнотура (инспекции по контролю за нормированием и движением ценных металлов и пр.) и др.
Кириченко А.А., Кириленко Е.В., Коросташова Т.А.,	Принятое понимание перечня правонарушений также подлежит уточнению. Все нарушения надлежащего нормативно-правового

О.А. Кириченко

Ланцедова Ю.А., Ткач Ю.Д., Тунтула А.С. Возможности более чем полувекового «прорыва» в юриспруденции (приглашение к дискуссии) / Tuesday. 21 December 2010, 10:48 / 11 961 слово. URL : http://moodle.chdu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=33234	урегулирования общественных отношений (права) А.А. Кириченко и Е.В. Кириленко объединяют в две большие группы : 1. Общественно опасные деяния, которые, в свою очередь, могут быть подразделены на : 1.1. Преступления (общественно опасные деяния, имеющие все элементы состава). 1.2. Парапреступления (общественно опасные деяния, в составе которых нет надлежащего субъекта, т.е. деяния, совершенные невменяемым или ограниченно вменяемым лицом либо лицом, не достигшим возраста антикриминальной ответственности). 2. Общественно вредные деяния (проступки и парапроступки : действие, бездействие, спор), среди которых в зависимости от характера отношений, регулируемых правом, выделяются : 2.1. Конституционные. 2.2. Административные. 2.3. Трудовые (дисциплинарные, в т.ч. по уставам о дисциплине и иным специальным актам; материальные, т. е. ущерб, причиненный работником юридическому лицу). 2.4. Гражданские. 2.5. Арбитражные. По сути каждая из названных стадий является тем или иным порядком предупреждения преступления, что, однако, может иметь и иные процедуры, в т. ч. и мероприятия по охране права от нарушений. Функцией же традиционных правоохранительных органов, которых в диссертации А.М. Кулиша называется лишь шесть, в то время как А.А. Кириченко и Е.В.Кириленко полагают, что практически их имеется или должно быть несколько десятков [суд, прокуратура, адвокатура, ... (служба безопасности), ... (милиция), следотура (следствие), экспертнотура, фискальнотура (налоговая милиция), таможеннотура, пограннотура, эмчаестатура (МЧС, в т.ч. пожарнотура),

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ордистатура, природоохораннотура, пенитенциарнотура (исполнительные процедуры по всем видам судопроизводств), госохораннотура (охрана госслужащих), локальноохораннотура (гос. служба охраны), патрульнотура, конвойнотура, контрольнотура (ГКРУ и др.), потребохораннотура (охрана прав потребителей), трудоохораннотура, ценоохораннотура, недрохораннотура и др.], должно стать проведение в своей компетенции всех или лишь определенных стадий борьбы с правонарушениями. Целесообразно переименовать такого рода государственные органы в антиделиктные, правоохранительную деятельность и образовательную специализацию – в антиделиктную, а правоохранителей – в антиделиктологов. Отсюда суд является, в первую очередь, антиделиктным органом, а уже после этого третьей ветвью государственной власти, поскольку именно через реализацию базовой антиделиктной функции суд и появляется между двух иных ветвей – правотворческой и правоприменительной, которые уже нарушили право либо пока лишь ведут спор в отношении того, кто из них нарушил или может нарушить определенное нормативно-правовое регулирование. В силу этого судебную систему в контексте более рациональной, эффективной и качественной деятельности целесообразно представить в виде единого антиделиктного органа под научным, методическим, организационным, кадровым, материальным и техническим руководством Верховного Суда Украины, который должен иметь полный (соответственно перечню правонарушений) набор Судебных палат (коллегий) : 1. Конституционную.

О.А. Кириченко

	2. Антикриминальную. 3. Административную. 4. Трудовую. 5. Гражданскую. 6. Арбитражную. Названные палаты более правильно дублировать на уровне областного суда (который должен именоваться именно так, а не апелляционным, поскольку он может выступать в качестве суда первой и кассационной инстанции, инстанции особого производства), а через соответствующую специализацию судей – и на уровне низового звена судов.
Кириченко О.А., Кириленко Є.В., Коросташова Т.О., Ланцедова Ю.О., Ткач Ю.Д., Тунтула О.С. Доктринальний виклад шістдесятирічного «прориву» у розвитку в юриспруденції (запрошення до дискусії) / Tuesday. 21 December 2010, 10:51 / 3 122 слова. URL : http://moodle.chdu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=33235	2. Передумови класифікації юридичних наук: 2.1. Сутність і перелік правопорушень : 2.1.1. Суспільно небезпечні діяння (СНД) : 2.1.1.1. Злочини (діяння, що мають усі елементи складу). 2.1.1.2. Паразлочкини (у складі яких немає належного суб'єкта: вчинені неосудною особою; особою, що не досягла 11-річного віку, віку антикримінальної відповідальності). 2.1.2. Суспільно шкідливі діяння (СПД) : 2.1.2.1. Проступки. 2.1.2.2. Парапроступки. СПД поділяються на : 1. Конституційні. 2. Адміністративні. 3. Трудові: 3.1. Дисциплінарні. 3.2. Матеріальні. 4. Цивільні (дефактоособистісномайнові). 5. Арбітражні (деюреособистісномайнові). 2.2. Найменування «антиделіктні органи» і похідна термінологія обґрунтовується тим, що семантичне розуміння правоохоронних органів неточне, бо охорона права від порушень складає часткове завдання з попередження правопорушень, що, у свою чергу, презентує одну з багатьох стадій боротьби з ними. 2.3. Призначення антиделіктних органів :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	проведення всіх, окремих стадій боротьби зі злочинами, іншими правопорушеннями, бо боротьба з проступками – є одним з напрямків попередження злочинів. 2.4. Перелік антиделіктних органів : 2.4.1. Суд. 2.4.2. Прокуратура. 2.4.3. Адвокатура. 2.4.4. ... (служба безпеки). 2.4.5. ... (міліція). 2.4.6. Слідствотура (слідство). 2.4.7. Експертнотура. 2.4.8. Прикордоннотура. 2.4.9. Митнотура. 2.4.10. Фіскальнотура (податкова міліція). 2.4.11. Спецохороннотура (охорона держслужбовців). 2.4.12. Локальноохороннотура (позавідомча охорона). 2.4.13. Патрульнотура. 2.4.14. Конвойнотура. 2.4.15. Емчаеснотура (у т.ч. протипожежнотура). 2.4.16. Природоохороннотура. 2.4.17. Пенітенціарнотура (у т.ч. органи з виконання рішень з інших видах судочинства). 2.4.18. Контрольнотура (КРУ). 2.4.19. Ордистатура (оперативні підрозділи). 2.4.20. Споживчоохороннотура (охорона прав споживачів). 2.4.21. Працеохороннотура (інспекції з охорони праці). 2.4.22. Ціноохороннотура. 2.4.23. Надраохороннотура. 2.4.24. Антимонопольнотура. 2.4.25. Пробірнотура (інспекції з контролю за нормуванням і рухом коштовних металів тощо) та ін.
Кириленко Є.В. Коросташова Т.О. Уточнення сутності та різновидів правопорушень : злочинів (паразлочинів) і проступків (парапроступків). <i>Політика в сфері боротьби зі злочинністю :</i>	По-четверте, визначення сутності і різновидів правопорушень та юридичної відповідальності, а також іншого державного примусу мають бути узгоджені з новітнім розумінням базисних напрямків юридичної діяльності: правотворчим (законотворчим : конституційним, поточнозаконодавчим : підзаконотворчим : загальнодержавним, відомчим. локальним), правозастосовчим, антиделіктним, юридико-освітнянським та юридико-науковим.

О.А. Кириченко

актуальні проблеми сьогодення : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер., 25-26 лютого 2011 р. Юридичний інститут Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника	Так усі існуючі правопорушення більш правильно поділяти на : 1. Правопорушення-СНД, тобто правопорушення – суспільно небезпечні діяння. 2. Правопорушення-СШД, правопорушення – суспільно шкідливі діяння. У свою чергу, правопорушення-СНД мають поділятися на : 1. Злочини. 2. Паразлочини, тобто, суспільно небезпечні діяння, що скоєні неналежним суб'єктом або у стані професійного ризику, оскільки небезпечність чи шкідливість діяння визначається наслідками – небезпечними чи шкідливими для суспільства, які у разі скоєння злочинів і паразлочинів будуть однаковими і змінюється лише характер юридичної відповідальності. У той же час треба підкреслити, що аналогічними за характером можуть бути наслідки й діяння формально схожого на злочин чи паразлочин, але скоєного у стані необхідної оборони, крайньої необхідності та в інших ситуаціях, які позбавляють дане діяння ознак суспільної небезпеки чи шкідливості Практично ж антикримінальною відповідальністю як різного роду негативними наслідками для правопорушника (державним примусом) виступають наступні : а) базисні антикримінальні покарання (для належних суб'єктів); б) примусові заходи, що застосовуються при звільненні особи від базисних антикримінальних покарань (для належних суб'єктів); в) базисні примусові заходи виховного характеру (для осіб, які досягли 11-річного віку і не досягли віку антикримінальної відповідальності); г) інші примусові заходи виховного характеру (для осіб, які не досягли 11-річного віку, але самостійно чи під впливом інших суб'єктів

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	вчинили суспільно небезпечне діяння); г) примусові заходи медичного характеру (для неосудних осіб); д) примусові заходи медичного характеру (для осіб, які знаходяться у тій чи іншій токсичній залежності і потребують лікування). Аналогічним чином можуть бути проаналізовані й наслідки будь-яких правопорушення – СШД, які також за таких же обставин можуть бути поділені на : 1. Проступки. 2. Парапроступки, а кожний з них ще й на : 1. Конституційні. 2. Адміністративні. 3. Трудові (дисциплінарні, матеріальні). 4. Цивільні. 5. Арбітражні. Найменування останніх двох проступків (парапроступків) є хоча й звичними, традиційними, але семантично невиваженими, оскільки окрім цивільних проступків є нібито військові, а власне терміни «арбітражні проступки (парапроступки)» чи «господарські проступки (парапроступки)» не зовсім точно відображають сутність такого роду порушень права. В обох названих різновидах правопорушень мається на увазі порушення майнових і пов'язаних та непов'язаних з ними немайнових, у тому числі особистих, прав, але у першому випадку фізичної, а у другому – юридичної особи, як суб'єктів такого роду правовідносин. Звідси оскільки фізична особа з'являється у майнових та інших названих правовідносинах, так би мовити, вимушено, а юридичні особи утворюються спеціально для участі у майнових та в інших такого роду правовідносинах, то цивільні правопорушення (спори, делікти) більш правильно іменувати дефактоособистісномайнові, а арбітражні чи

	господарські – відповідно «деюреособистісно-майнові». Відображення у назві вказаних правопорушень лише майнових правовідносин лише умовне, оскільки повний перелік такого роду правовідносин значно б ускладнив їх найменування. Є потреба зосередитися й на тому, що існуючий Кодекс адміністративного судочинства України фактично має завданням виявлення лише факту наявності чи відсутності у діянні чи рішенні суб'єктів владних повноважень порушення права. У разі ж наявності правопорушення суд має порушити відповідне провадження, тобто провадження з відповідного правопорушення і розглянути його по суті, якщо воно виявиться адміністративним, а в інших випадках – направити за належністю: антикримінальну справу – для провадження досудового слідства; справу про дисциплінарне та матеріальне правопорушення – відповідному органу виконавчої влади для притягнення особи до трудової відповідальності, а справи про конституційне, дефактоособистісномайнове та деюреособистісномайнове правопорушення до відповідного суду для розгляду по суті. Більш правильним було б й реформувати відповідним чином судову систему, оскільки суд є, в першу чергу, антиделіктним органом, а вже після цього третьою гілкою державної влади. Адже ж власне через реалізацію базисної антиделіктної функції суд і з'являється між двох інших гілок – правотворчою і правозастосовчою, які вже порушили право або поки ще лише ведуть спір відносно того, хто з них порушив або може порушити певне нормативно-правове регулювання. Через це судову систему в контексті більш раціональної, ефективної та якісної діяльності

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	представити у вигляді єдиного антиделіктного органу під науковим, методичним, організаційним, кадровим, матеріальним і технічним керівництвом Верховного суду України, який повинен мати повний (відповідно переліку правопорушень) набір Судових палат (колегій) : 1. Конституційну. 2. Антикримінальну. 3. Адміністративну. 4. Трудову. 5. Дефактоособистіномайнову. 6. Деюреособистісномайнову. Названі палати правильніше дублювати на рівні обласного суду (який повинен іменуватися саме так, а не апеляційним, оскільки він може виступати як суд першої і касаційної інстанції, інстанція особливого провадження), а через відповідну спеціалізацію суддів – і на рівні низової ланки судів.
Кириленко Є. Сутнісно-видовий поділ правопорушень. Конституція основа розвитку національного законодавства : матеріали VIII наук.-прак. студентськ. конфер. 13-14 травня 2011 р., Нац. ун-т кораблебудування ім. адм. Макарова. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2011. С. 22-23.	Виходячи з цього, Є.В. Кириленко пропонує наступний ступеневий сутнісно-видовий поділ правопорушень : 1. Суспільно небезпечні діяння, які, у свою чергу, можуть бути поділені на : 1.1. Злочини (діяння, що мають всі елементи складу правопорушення). 1.2. Паразлочини (діяння, у складі яких немає належного суб'єкта, тобто діяння, здійснені: неосудною особою чи особою, що не досягла одинадцятирічного віку або віку антикримінальної відповідальності). 2. Суспільно шкідливі діяння – проступки і парাপроступки (дія, бездіяльність, спір), поміж яких залежно від характеру суспільних відносин, врегульованих правом, виділяються : 2.1. Адміністративні. 2.2. Трудові : 2.2.1. Дисциплінарні. 2.2.2. Матеріальні. 2.3. Де-факто майнові.

О.А. Кириченко

	2.4. Де-юре майнові (с. 23).
Кириленко Є.В. Коросташова Т.О.. Поняття и система адміністративного права у контексті новітніх теоретичних основ юриспруденції. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. Івано-Франківськ : Вид-во Плай, 2011.	Новітню класифікацію юридичних наук і відповідне уточнення засад наук адміністративного більш правильно будувати й на наступному удосконаленні традиційного переліку правопорушень, коли всі можливі порушення розробленої нормативно-правової регламентації, на думку О.А. Кириченка та Є. В. Кириленка, варто класифікувати так : 1. Небезпечні діяння : 1.1. Злочини (мають усі ознаки даного виду правопорушення). 1.2. Паразлочини (суспільно небезпечні діяння, що вчинені неналежним суб'єктом: неосудним, особою, яка не досягла віку застосування примусових заходів чи антикримінальної відповідальності). 2. Шкідливі діяння : 2.1. Проступки. 2.2. Парапроступки. Такого роду діяння, у свою чергу, поділяються ще й на : 1. Конституційні. 2. Адміністративні. 3. Трудові (дисциплінарні, матеріальні). 4. Цивільні. 5. Арбітражні. Іноді виділяють процесуальні правопорушення, що є невірним, оскільки фактично це адміністративні проступки у такій сфері владних управлінських функцій, які притаманні судовій діяльності. Аналогічно помилковим є виділення податкового проступку, який є різновидом адміністративного проступку. Не варто виділяти й фінансові, земельні, екологічні, процесуальні, шлюбно-сімейні та інші правопорушення незалежно від галузей права тому, що практично у такій ситуації мова йде в залежності від характеру правопорушення про злочин чи адміністративний проступок або цивільне чи

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	арбітражне правопорушення. Виглядає теоретично некомпетентним та семантично невиваженим виділення кримінального злочину, оскільки злочин (паразлочин) і є кримінальне правопорушення.
Кириленко Є.В., Тунтула О.С. Сутність і співвідношення заходів державного та адміністративного примус. <i>Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. Хмельницький : СВС Хмельн. ун-т управл. і права, 2010. № 3 (35). С. 147-153.</i>	Більш чіткому розумінню даного питання може слугувати й наступна сучасна класифікація правопорушень : 1. Суспільно небезпечні діяння, які, у свою чергу, можуть бути поділені на : 1.1. Злочини (суспільно небезпечні діяння, що мають всі елементи складу). 1.2. Паразлочини (суспільно небезпечні діяння, у складі яких немає належного суб'єкта, тобто діяння, здійснені неосудною особою чи особою, що не досягла віку антикримінальної відповідальності). 2. Суспільно шкідливі діяння (проступки і парাপроступки: дія, бездіяльність, спір), серед яких залежно від характеру відносин, врегульованих правом, виділяються : 2.1. Конституційні. 2.2. Адміністративні. 2.3. Трудові (дисциплінарні, у тому числі й за статутами про дисципліну та за іншими спеціальними актами; матеріальні, тобто збитки, заподіяні працівником юридичній особі). 2.4. Цивільні. 2.5. Арбітражні. Останні два різновиди правопорушень також мають архаїчні найменування, особливо в існуючому законодавчому та доктринальному варіанті – цивільно-правові та господарсько-правові, тоді як фактично тут мова йде про порушення майнових та пов'язаних з ними особистісних немайнових правовідносин, що у першому випадку виникають між фізичними особами і можуть іменуватися «дефактоособистісні», а в другому випадку – юридичними особами, порушення чого вже

О.А. Кириченко

	більш точно іменувати «деюреособистісні правопорушення», оскільки народження юридичної особи проходить по існуючій законній процедурі, тоді як фізичні особи іноді мають майнові та особистісні немайнові права ще до народження. Різновиди правопорушень і як наслідок й юридичної відповідальності та (с. 151) державного примусу повинні бути термінологічно і сутнісно узгоджені, перелік яких у контексті різновидів державного примусу може бути представлений таким чином: конституційний, антикримінальний, адміністративний, трудовий (дисциплінарний, матеріальний), дефактоособистісний і деюреособистісний (с. 152).
Кириченко О.А., Кириченко Є.В., Коросташова Т.О., Ланцедова Ю.О., Теліпка В.Е., Тунтула О.С. Теорологія юриспруденції (новітня концепція «Теорії права») : навч. посібник / за наук. ред. проф. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. 392 с. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullweb&S21AL=.%28%3C.%3EA%3D%0%9A%D0%B8%D1%80%D0%B8%D1	Доктринальними передумовами даної класифікації є нове розуміння завдань юридичних наук (розробка правового регулювання необхідних сторін суспільного життя і засобів боротьби з правопорушеннями), їх об'єктів (право, засоби боротьби з правопорушеннями), сутності і різновидів напрямків юридичної діяльності [правотворчого: законодавчого, підзаконотворчого; правозастосовчого, антиделіктного (пошукового, розшукового, отримуючого, у т.ч. розвідувального, контррозвідувального, дотримуючого), юридосвітянського (базисного, спеціалізованого, кваліфікованого), юриднаукового] і правопорушень [суспільно небезпечні діяння : злочинів, паразлочинів; суспільно шкідливі діяння : проступки, парাপроступки (конституційні, адміністративні, трудові, цивільні, арбітражні)], концепція меж правомірної поведінки [відносної свободи дій особи, що закінчується там, де починається порушення суб'єктивного права іншої людини, передбаченого певним правовим актом; абсолютної свободи дій особи, що

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

%87%D0%B5%D0%B D%D0%BA%D0%BE %20%D0%A1\$%3C.% 3E%29&Z21ID=&S21S RW=GOD&S21SRD=D OWN&S21STN=1&S2 1REF=10&S21CNR=20 &R21DBN=1&R21DB N=2	закінчується там, де починається порушення об'єктивного права іншої людини: природних прав, свобод чи інтересів, які людина має від народження, незалежно від того, визнані вони чи ні певною правотворчою інституцією], концепція професійності вирішення питання про винуватість особи (що виключає інститут народних, присяжних засідателів) (с. 6).
Кириченко О.А., Кириленко Є.В., Коросташова Т.О., Ланцедова Ю.О., Теліпка В.Е., Гунтула О.С. Теорологія юриспруденції (новітня концепція «Теорії права»): навч. посібник / за наук. ред. проф. О. А. Кириченка. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. 392 с. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullwebr&S21AL L=%28%3C.%3EA%3D%D0%9A%D0%B8%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B5%D0%B D%D0%BA%D0%BE %20%D0%A1\$%3C.%3E%29&Z21ID=&S21S RW=GOD&S21SRD=D OWN&S21STN=1&S2	У той же час є підстави уточнити ступеневий сутнісно-видовий поділ правопорушень, що О.А. Кириченко та Є.В. Кириленко пропонують представити таким чином : 1. Суспільно небезпечні діяння : 1.1. Злочини. 1.2. Паразлочини (суспільно небезпечні діяння, що вчинені неналежним суб'єктом: неосудним, особою, яка не (с. 153) досягла віку застосування примусових заходів чи віку антикримінального покарання). 2. Суспільно шкідливі діяння (проступки, парাপроступки) : 2.1. Конституційні. 2.2. Адміністративні. 2.3. Трудові : 2.3.1. Дисциплінарні. 2.3.2. Матеріальні. 2.4. Дефактоособовомайнові. 2.5. Деюреособовомайнові. Останні два різновиди правопорушень традиційно іменуються цивільно-правовими та господарсько-правовими, оскільки, нібито всі правопорушення поділяються на цивільні та військові, тоді як фактично сутність такого роду правопорушень полягає у порушенні фізичною особою нормативно-правової регламентації майнових і пов'язаних та непов'язаних з ними особистісних немайнових суспільних відносин, тоді як аналогічні правопорушення юридичної особи лежать уже у площині арбітражних (господарських) проступків.

О.А. Кириченко

1REF=10&S21CNR=20 &R21DBN=1&R21DB N=2	У такому випадку названі проступки фізичних осіб більш правильно було б умовно іменувати «дефактоособовомайнові», а фізичних осіб – «деюреособовомайнові», оскільки фізичні особи з’являються у майнових суспільних правовідносинах у силу факту народження (для спадкування – ще й до народження), а юридичні особи – за законодавством, що регулює порядок реєстрації юридичних осіб (с. 154). Викладений же поділ правопорушень на злочини і проступки визначає й відповідний перелік базисноантиделіктних і процедурних юридичних наук, які мають розробити кодифіковану нормативно-правову відповідно основу (базис) і форму (процедуру) здійснення боротьби з кожним з вказаних різновидів правопорушень. На думку О.А. Кириченка, не буде зайвим підкреслити й те, що юридично безграмотно казати про існування кримінального злочину, що часто можна не тільки почути з вуст вищих посадових осіб, у тому числі й керівників антиделіктних міністерств і відомств, а й зустріти у навчальній та монографічній юридичній літературі. оскільки кримінальними бувають лише правопорушення, синонімом якого і є термін «злочин». Конституційний проступок – це суспільно шкідливе протиправне діяння, що посягає на врегульовані Конституцією України суспільні відносини. Недоліки конституційного врегулювання нормативно-правового базису (основи) і форми (процедури) притягнення до конституційної відповідальності, коли замість Конституції України і чисельних так званих конституційних законів має з’явитися базисноантиделіктний кодекс «Конституційний кодекс України», а процедурного (закону України «Про Конституційний суд України» і прийнятого самими же Конституційним судом України Регламенту даного суду –

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	«Конституційно-процесуальний кодекс України», детально розглянуті окремо. Адміністративний проступок – це суспільно шкідливе протиправне діяння, яке полягає у винному посяганні на суспільні відносини, що складаються у сфері державного управління і охороняються адміністративним законом. Таким чином, адміністративний проступок є вчинком, що посягає на державний та громадський порядок, власність, права і законні інтереси громадян. Порядок притягнення до адміністративної відповідальності до такого роду власно адміністративних проступків регулюється невиражене змішаним базисноантиделіктним і процедурним Кодексом України про адміністративні правопорушення. До адміністративного проступку належать і будь-які незаконні рішення, дії та бездіяльність суб'єктів владних управлінських функцій, що іноді нагадує адміністративно-правовий спір: повинен чи ні даний суб'єкт вчиняти певні дії чи бездіяльність, виносити певне рішення. Порядок притягнення до даного виду адміністративної відповідальності регулюється вже Кодексом адміністративного судочинства України. Алогічність існування даного кодексу та Кодексу України про адміністративні правопорушення розкрита окремо (с. 154). Дисциплінарний проступок – це суспільно шкідливе протиправне діяння, яке полягає у порушенні особою встановлених військової, службової, трудової або навчальної дисципліни. Різновидом трудового проступку є матеріальний проступок – це суспільно шкідливе протиправне діяння, що полягає у винному заподіянні шкоди майну підприємства його працівником. Іноді даний

вид проступку відноситься до окремого, що невірно, оскільки правовий базис і процедура притягнення як до дисциплінарної, так й до майнової трудової відповідальності регулюється змішаним базисноантидеїлктним і процедурним кодексом «Кодекс України про працю» та чисельними іншими законами і підзаконними нормативними актами, належної кодифікації у вигляді Трудового кодексу Україна та Ордо-регламентного кодексу України.

Цивільний проступок (спір, делікт) – це суспільно шкідливе протиправне діяння, що полягає у винному порушенні фізичною особою врегульованих цивільно-правовими нормами майнових та пов'язаних з ними особистих немайнових суспільних відносин, що складаються між суб'єктами права і становлять для них матеріальну і духовну цінність. Цивільно-правові проступки можуть бути договірними (пов'язані з порушенням зобов'язань сторін цивільно-правового договору) та позадоговірними.

Аналогічним чином можна розкрити й поняття арбітражного проступку (спору, делікту).

Іноді виділяють процесуальні правопорушення, що також є невірним, оскільки фактично це адміністративні проступки у такій сфері владних управлінських функцій, які притаманні судовій діяльності.

Невірним є виділення екологічних чи інших правопорушень, тому що практично у такій ситуації мова йде в залежності від характеру правопорушення про злочин чи адміністративний проступок або цивільне чи арбітражне правопорушення.

Злочином є передбачене Антикримінальним кодексом України суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину (с. 155).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Кириленко Є.В. Сутність адміністративного права за новою класифікацією юриспруденції. <i>Держава і право. Зб. наук. пр. Юридичні і політичні науки.</i> Вип. 50. Київ : Ін-т держави та права ім. В.М.Корецького НАН України, 2010. С. 281-286.	2. Порушення даного нормативно-правового врегулювання фізичними та юридичними особами, розробка засобів подолання чого вже має стати завданням : 2.1. Адміністративного права України, яке в «очищеному» базисноантиделіктному Адміністративному кодексі України має створити правову основу для боротьби з адміністративними проступками (гіпотезу, диспозицію і санкцію норми про кожний з можливих різновидів проступків, загальні положення притягнення до адміністративної відповідальності та звільнення від неї тощо. І тут не треба багато міркувати, оскільки прототип такого кодексу вже є – КК України, який має містити визначення складу небезпечних діянь проти державного порядку управління, у той час як Адм. К України – шкідливих такого роду діянь; саме з одного кодексу в інший певні діяння і «кочують» залежно від того, чи визнає парламент на даному етапі розвитку суспільства конкретне діяння небезпечним або лише шкідливим). 2.2. Адмінорегламентного права України, яке зараз необґрунтовано існує у вигляді другої частини КУАП і має вже в Адмінорегламентному кодексі України в межах другого розділу Особливої частини розробити відповідну позасудову і судову процедуру розгляду справ про такого роду проступки (с. 285). 2.3. Ордо-регламентного права України, яке повинно ще з'явитися через поетапну кодифікацію чинного відомче розрізненого підзаконного нормативно-правового врегулювання ординативної (негласної) діяльності і надати суспільству Ордо-регламентний кодекс України, який має презентувати процедуру (форму) застосування складових частин негласної методики боротьби з адміністративними

	проступками. 2.4. Криміналістики та Ордистики, поняття і система яких за другою концепцією розповсюджується на всі правопорушення: злочини, паразлочини, проступки і парাপроступки, що дає можливість розробити складові частини відповідно гласної і негласної методики боротьби з адміністративними проступками. 3. Ймовірні порушення нормативно-правового врегулювання управлінської діяльності самими суб'єктами владних повноважень, порядок оскарження діянь і рішень яких зараз існує у вигляді КАСУ, але має презентувати перший розділ Особливої частини Адмінорегламентного кодексу. Остання з процедур є лише передумовою виявлення адміністративного проступку, оскільки у процесі розгляду скарги на діяння і рішення суб'єктів владних повноважень може виявитися, що дані діяння законні. Коли ж буде встановлено протилежне, то не обов'язково, щоб певні незаконні діяння чи рішення суб'єктів владних повноважень презентували склад саме адміністративного проступку, справа про який, до речі, вже має розглядатися з ініціативи антиделіктних органів по процедурі другого розділу Особливої частини Адмінорегламентного кодексу України. Незаконне діяння чи рішення суб'єкта владних повноважень, як вже говорилося, залежно від характеру може являти собою склад й злочину або будь-якого іншого проступку: конституційного, трудового (дисциплінарного, матеріального), цивільного чи арбітражного (с. 286).
Кириленко Є. Антиделіктні органи України : сутність, перелік, можливості удосконалення. <i>Вісник</i>	Необхідність конституційної та арбітражної (господарської) спеціалізації й суддів нижньої ланки Т.О. Коросташова обґрунтовує чисельністю порушень місцевими як правозастосовчими та іншими державними

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

прокуратури України. Загальнодержавне фахове юридичне видання. 2011. № 7 (121). С. 59-64.	органами конституційних і поточнозаконодавчих прав, інтересів та обов'язків фізичних осіб, так й юридичними особами господарського законодавства.
Кириченко О. А., Коросташова Т. О., Тунтула О. С. Можливості удосконалення деяких доктрин юриспруденції. <i>Ольвійський форум – 2011 : Стратегії України в геополітичному просторі</i> : матеріали Міжнарод. наук.-прак. конфер., 8-12 червня 2011 р. Т. 9. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2011. С. 33-34. URL : https://kipdf.com/- 2011_5ad2075c7f8b9ab 11a8b4605.html	Т.О. Коросташова та О.С. Тунтула пропонують уточнити концепцію меж правомірної поведінки, коли доцільно розрізняти : 1. Межі відносної свободи правомірного діяння фізичної чи юридичної особи чи держави закінчуються там, де починається порушення передбаченого законодавством суб'єктивного (позитивного) права (можливості користування певними благами), інтересу (причетності до такого роду можливостей інших осіб) чи обов'язку (виконання певного припису) іншої фізичної або юридичної особи, суспільства чи держави. 2. Межі абсолютної свободи правомірного діяння фізичної або юридичної особи закінчуються там, де починається порушення об'єктивного (природного) права, інтересу чи обов'язку певної фізичної особи, тобто, такого, що набувається від народження, у силу природного порядку речей і не залежить від визнання правотворчою інституцією. За таким же принципом доцільно удосконалити подальший ступеневий сутнісно-видовий поділ заходів адміністративної та інших видів юридичної відповідальності, що дозволить краще розуміти й концепцію міждисциплінарного сутнісне видового поділу практичних дій як в антикримінальному, та й в інших видах судочинства. На думку цих авторів, не буде зайвим підкреслити й те, що чинне законодавство у контексті регулювання процедури боротьби з правопорушеннями містить й інші

	термінологічні «ляпсуси», коли, зокрема, п. 1 ст. 6 КПК України надає слідчому, прокурору чи судді право відмовляти в порушенні кримінальної справи чи закривати справу провадженням на підставі відсутності події злочину. Аналогічно до ч. 2 ст. 190 КПК України передбачає огляд місця власне події, а не діяння. Згідно ж теорології юриспруденції, юридичні факти поділяються на дві великі групи – події (життєві обставини, настання, зміна чи припинення яких не залежить від волі суб'єктів правовідносин) та діяння (юридичні факти настання, зміна чи припинення яких вже залежить від волі людини). Замість відсутності події злочину більш семантично та сутнісне точно казати про відсутність діяння злочину, а ще краще – про відсутність суспільне небезпечного діяння (у разі ж відсутності належного суб'єкта все завершується лише іншим своєрідним різновидом антикримінальної відповідальності – застосуванням примусових заходів медичного чи виховного характеру або повідомленням службі в справах дітей за місцем проживання дитини, притягненням батьків чи осіб, що їх замінюють, до відповідальності за неналежне виконання обов'язків по вихованню дитини), а при обстеженні – про обстеження (огляд, особисте дослідження) місця діяння. Необхідність подальшого уточнення новітньої класифікації юридичних наук Т.О. Коросташова та О.С. Тунтула вбачають у тому, що регулятивні юридичні науки з п'ятого місця у класифікації юридичних наук у контексті групових завдань мають переміститися на друге, чого вимагає перше базисне завдання юридичних наук – розробити належне правове регулювання необхідних сторін суспільного життя. Це завдання повинні виконати власне

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	регулятивні науки. Призначення ж антиделіктних юридичних наук (базисноантиделіктних, процедурних, методичних) полягає вже у виконанні другого базисного завдання юридичних наук – розробити належні засоби боротьби з правопорушеннями, яке, у свою чергу, викликається небажаною деструктивною діяльністю із порушення розроблених правових норм. Тому класифікацію юридичних наук будувати у логічній послідовності від конструктиву (теоретичні і регулятивні науки) до необхідності боротьби з правопорушеннями (базисноантиделіктні, процедурні і методичні науки). Перелік же правопорушень має бути уточнений тим, що поміж них не повинно бути конституційних, яких фактично немає. Конституційне судочинство та судочинство за КАСУ мають на меті встановити факт неправомірності чи правомірності діянь та рішень, у т.ч. правових актів, а вже у першому з випадків має вирішуватися питання, яке саме правопорушення (злочин, проступок : адміністративний, трудовий, де-факто чи де-юре майновий) цим діянням або рішенням (правовим актом) було скоєне.
Кириченко О. А., Кириченко І. Г., Васильєв Г. І., Колюка М. М. Повний комплект навчально-методичного забезпечення курсу криміналістики : навч.-метод. посібник для слухачів-заочників (Серія: Бібліотека «Вісника Одеського інституту внутрішніх	Згідно з третім підходом до визначення предмета, системи і змісту криміналістики, оердології та оердологічного регламенту за криміналістикою більш обґрунтованим було б визнати завдання по розробці гласних засобів подолання будь-яких правопорушень, тобто злочинів, адміністративних і дисциплінарних правопорушень, цивільних і господарських деліктів тощо, а за оердологією – негласних засобів подолання перелічених правопорушень (с. 233).

справ». Додаток до № 3 за 1999 р.). Одеса : НДРБВ, 1999. 240 с.	
Кириченко А. А., Басай В. Д., Щитников А. М. Основы юридической одорологии (теорология, правовая процедура, методика) : монография. Ивано-Франковск, Минск : Изд-во Плай, ГЭКЦ МВД РБ, 2001. 768 с. URL : studentus.com.ua/.../kiri-chenko-aleksandr-anatolevich--basay-viktor-davidovich--shitnikov-aleksandr-mihaylovich--osnovi...	Предлагаемый подход, с одной стороны, минимизирует сам перечень отраслей юридической науки, которые призваны разработать методику как борьбы с преступлениями и иными (с. 49) правонарушениями, так и разрешения различных правовых споров и деликтов... первоначально к конституционным правонарушениям и правовым спорам, затем – к административным правонарушениям, далее – дисциплинарным правонарушениям и иным трудовым спорам, после этого – гражданско-правовым спорам и деликтам, и в завершении – к хозяйственно-правовым спорам и деликтам (с. 50).
Кириченко О.А., Кириченко Ю. О. Кириченко Нова теорологічна концепція юридичних наук. Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ. Дніпропетровськ: РВВ ЮА МВС України, 2002. № 2. С. 3-12.	Детальний аналіз предмета дослідження окремих галузей юридичної науки дав підстави нам дійти висновку про те, що юридичні науки в цілому повинні вирішити такі основні групи завдань : 1. Розробити належну правову регламентацію відповідних сторін так званого безделіктного суспільного життя (с. 3). 2. Забезпечити раціональне та ефективне функціонування даної правової регламентації. Зрозуміло, що в ідеальному суспільстві, в якому правові норми мають розроблятися для того, щоб вони виконувалися, а не порушувалися, реалізація у повному обсязі вказаних завдань могла б бути достатньою і всеохоплюючою. Проте реалії сучасного суспільного життя такі, що розроблена правова регламентація буде порушуватися. З огляду на це, юридичні науки мають нести й додаткове функціональне навантаження у

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	вигляді таких додаткових завдань, як: 3. Розробити належні засоби подолання правопорушень, тобто порушень розроблених правових норм, які на сьогодні можуть бути зведені до шести основних груп : 3.1. Конституційні проступки, правові спори та делікти. 3.2. Кримінально-правові правопорушення, тобто злочини. 3.3. Адміністративні проступки, спори та делікти. 3.4. Дисциплінарні проступки та інші трудові правопорушення (спори, делікти). 3.5. Цивільно-правові спори та делікти. 3.6. Господарсько-правові спори та делікти. 4. Забезпечити раціональне та ефективне застосування цих засобів боротьби з правопорушеннями. З огляду на це, предмет юридичних наук у цілому можна визначити наступним чином: розробка філософських і теоретичних основ, базисноправових, процедурних, методичних та інших умов щодо забезпечення належної правової регламентації відповідних сторін суспільного життя і боротьби із різного роду правопорушеннями (злочини, проступки, правові спори і делікти), а також ефективного і раціонального здійснення цієї правової регламентації і застосування засобів подолання кожного із різновидів правопорушень (с. 4).
Кириченко О.А. Басай В.Д. Історія, предмет і система криміналістики : Лекція № 1 Київ : РВВ КІВС, 2002. 64 с.	Зараз на стадії становлення знаходиться дисципліна «Теорія доказів», сутність якої зводиться до теоретичних засад використання лише доказової інформації та тільки у кримінальному судочинстві. Проте дана теорія має розробляти теоретичні засади роботи із будь-якою інформацією, яка має значення для боротьби із правопорушеннями, а не тільки із доказовою, та щодо боротьби із будь-якими правопорушеннями, а не тільки зі

О.А. Кириченко

	злочинами. З огляду на це й пропонується створити «Загальну теорію інформації», яка може мати дві частини: «Загальну частину» та «Особливу частину». Причому у другій частині доцільно передбачити шість розділів про теоретичні засади роботи з інформацією у перебігу боротьби щодо кожного із різновидів правопорушень: злочинів, конституційних, адміністративних, дисциплінарних, інших трудових, цивільних та арбітражних правопорушень (у посиланні до слів «загальна теорія інформації» на с. 32).
Кириченко О. А., Бондаренко І.В. Інновації юриспруденції в забезпеченні журналістської галузі права та медіабезпеки : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O.; Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 3-тє вид. 2080 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфі і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL : https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a	Разработанное А.А. Кириченко [99, с. 67-69; 101, с. 5-7; и др.] и постепенно усовершенствованное указанным автором новой доктрины ступенчатого сущностного видового деления юридических фактов в зависимости от характера связи с волей человека [115, с. 150-153; 117, с. 24-26; 118, с. 37-38; 119, с. 39-41; 123, с. 149-154; 300, с. 60-61; 301, с. 115-119; и др.], более правильно представить в развитии в виде инновационного понимания ступенчатого сущностного видового деления юридических фактов следующим образом <i>согласно</i> : 1. <i>Сущности и количественному составу источников причинения убытков, приведших к возникновению и/либо изменению и/или прекращению определенных правоотношений</i>, на : 1.1. Юридические деяния, то есть действие или бездействие определенного социосубъекта или нескольких социосубъектов (взаимосвязанные и скорректированные действия или бездействие небольшой группы социосубъектов), которыми были причинены убытки и/либо иные последствия, приведшие к возникновению и/либо изменению и/или прекращению определенных

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правоотношений. 1.2. Юридические события - взаимосвязанные и скорректированные действия и/или бездействие очень больших групп социосубъектов, которыми были причинены убытки и/либо иные последствия, приведшие к возникновению и/либо изменению и/или прекращению определенных правоотношений, существенно повлиявших на развитие общества в целом. 1.3. Юридические явления сил природы : извержение вулкана, землетрясение, наводнение, цунами, лимнологическая катастрофа, смерч или торнадо, циклон, тайфун, оползень, горный, ледяной или иной обвал, снежная лавина, сель, пожар, жара, тепловой удар, засуха, мороз, метель, град и др. [284], в результате чего уничтожается имущество и/либо наступает смерть физического лица и/или причиняется его здоровью вред и/или иным объектам убытки и/либо иные последствия, которые обуславливают возникновение, и/или изменение и/либо прекращение соответствующих правоотношений : наследования, восстановления нарушенного правового статуса и т.д. 1.4. Юридические деяния хищных животных, находящихся в нерегулируемых человеком условиях, которыми были причинены убытки и/либо иные последствия, приведшие к возникновению и/либо изменению и/или прекращению определенных правоотношений, что в определенной мере является разновидностью последствий явлений природы. 2. Характеру связи с волей человека или с иными источниками последствий, в результате которых возникают и/либо изменяются и/или прекращаются определенные правоотношения :

	2.1. Волевые юридические факты (жизненные обстоятельства, обуславливающие возникновение и/или изменение и/или прекращение определенных правоотношений по воле человека), которые, в свою очередь, делятся соответственно : 2.1.1. <i>Наличие или отсутствие вины физического лица</i> на : 2.1.1.1. Виновное деяние вменяемого или ограниченно вменяемого физического лица : 2.1.1.1. 1. Малолетнего, то есть лица, которое практически было в состоянии при определенных ограниченных возможностях предусмотреть причинение такого рода деянием убытков (вреда : физического и/или материального и/либо первичного морального и вторичного морального вреда; упущенной выгоды) правовому статусу того или иного социосубъекта (физическому и/или юридическому лицу и/либо государству и/или межгосударственному образованию) и/либо иные последствия, приведшие к возникновению и/либо изменению и/или прекращению определенных правоотношений. В предыдущей вариации этого деления [99, с. 68] малолетние указывались среди результата деления вневолевых юридических фактов, что также было ошибочным. Ведь малолетние по своему уровню психического развития и тогда приравнивались к ограниченно вменяемым лицам [99, с. 68]. А следовательно и в том варианте малолетние все же также фактически признавались вменяемыми и степень ограниченной их вменяемости по вполне справедливым требованиям ч. 2 ст. 20 «Ограниченная вменяемость» КК Украины [151] является только дополнительным (до факта собственно несовершеннолетия лица) обстоятельством, смягчающим, а не исключаяющим вину

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	малолетнего. 2.1.1.1.2. Подростка – лица, которое практически было в состоянии предусмотреть причинение такого рода деянием убытков и/либо наступление иных последствий, приведших к возникновению и/либо изменению и/или прекращению определенных правоотношений. 2.1.1.1.3. Совершеннолетнего - лица, которое практически было в состоянии предусмотреть причинение такого рода деянием убытков и/либо наступление иных последствий, приведших к возникновению и/либо изменению и/или прекращению определенных правоотношений. 2.1.1.2. Невинное деяние вменяемого или ограниченно вменяемого лица : 2.1.1.2.1. Малолетнего - лица, которое практически не было в состоянии даже при определенных ограниченных возможностях предусмотреть причинение такого рода деянием убытков и/либо наступление иных последствий, приведших к возникновению и/либо изменению и/или прекращению определенных правоотношений. 2.1.1.2.2. Подростка - лица, которое практически не было в состоянии предусмотреть причинение такого рода деянием убытков и/либо наступление иных последствий, приведших к возникновению и/либо изменению и/или прекращению определенных правоотношений. 2.1.1.2.3. Совершеннолетнего - лица, которое практически не было в состоянии предусмотреть причинение такого рода деянием убытков и/либо наступление иных последствий, приведших к возникновению и/либо изменению и/или прекращению определенных правоотношений. 2.2. Вневолевые юридические факты (жизненные обстоятельства, в результате

О.А. Кириченко

	которых были причинены убытки и/либо наступили иные последствия, приведшие к возникновению и/либо изменению и/или прекращению определенных правоотношений без участия человека или при полном отсутствии его вины) : 2.2.1. Явления сил природы, причинившие убытки и/или обусловившие наступление иных последствий, приведших к возникновению и/либо изменению и/или прекращению определенных правоотношений. 2.2.2. Деяния хищных животных, находящихся в нерегулируемых человеком условиях, которыми были причинены убытки и/или обусловившие наступление иных последствий, приведших к возникновению и/либо изменению и/или прекращению определенных правоотношений. За результаты деяний домашних животных и действия хищных животных, птиц, рыб, пресмыкающихся и др., находящихся в пределах зоопарков, заповедников и иных охраняемых человеком зоообъектов, несут ответственность те лица, на которых была возложена обязанность обеспечить безопасность нахождения таких хищных животных относительно как окружающих и животных, так и самих себя. 2.2.3. Деяния невменяемого совершеннолетнего, то есть совершеннолетнего лица, который не осознает характера своих деяний и не может руководить ими, что обусловило причинение убытков и/или наступление иных последствий, приведших к возникновению и/либо изменению и/или прекращению определенных правоотношений. 2.2.4. Деяния невменяемого подростка, то есть подростка, который не осознает характера своих деяний и не может управлять ими, что обусловило причинение убытков

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	и/или наступление иных последствий, приведших к возникновению и/либо изменению и/или прекращению определенных правоотношений. 2.2.5. Деяния невменяемого малолетнего, то есть малолетнего лица, который не осознает характера своих деяний и не может руководить ими, что обусловило причинение убытков и/или наступление иных последствий, приведших к возникновению и/либо изменению и/или прекращению определенных правоотношений. 2.2.6. Деяния дошкольников, которые по уровню развития психической деятельности также должны быть приравнены к невменяемому лицу, и деяния которых обусловили возникновение и/либо изменение и/или прекращение определенных правоотношений. 2.2.7. Деяния младенцев, которые по уровню развития психической деятельности, безусловно, должны быть приравнены к невменяемому лицу, и деяния которых обусловили причинение убытков и/или наступление иных последствий, приведших к возникновению и/либо изменению и/или прекращению определенных правоотношений. 2.3. Смешанные юридические факты, когда параллельно и взаимосвязано последовательно осуществляется два и более волевых и/или вневолевых юридических фактов, приводящих к единому результату, обуславливающему возникновение и/либо изменение и/или прекращение определенных правоотношений. Разработанная [84, с. 70-75; 86, с. 46-50; 95, с. 88-98; 98, с. 5-9; 298; 299; и др.] и постепенно развиваемая [101, с. 12-16; 115, с. 153-157; 117, с. 26-30; 118, с. 38-42; 119, с. 40-44; 123, с. 154-160] Е. В. Кириленко

	первая концепция новой доктрины ступенчатого сущностного видового деления правонарушений выглядит таким образом : 1. Макроправонарушения (криминальные правонарушения), т. е. общественно опасные деяния, нарушившие любые правоотношения и повлекшие или могущие нанести существенные и большие убытки (физический и/или имущественный и/или первичный моральный вред и вторичный моральный вред, упущенную выгоду) правам и/или свободам и/либо обязанностям и/или интересам физических и/или юридических лиц и/либо государства и/или межгосударственного образования, когда : 1.1. В зависимости от состава деяния криминальные правонарушения делятся на : 1.1.1. Преступления (деяние, имеющие все признаки и элементы состава макроправонарушения, за совершение которого должно назначаться антикриминальное наказание), которые, в свою очередь, по степени тяжести делятся на : 1.1.1.1. Минимальные преступления, т.е. минимальной степени тяжести, за совершении которых предусмотрено наказание более мягкое, чем ограничение свободы [117, с. 27; 118, с. 39; 119, с. 42]. В случае реальной необходимости именно такую дополнительную разновидность правонарушения следовало бы предусмотреть в ст. 12 КК Украины [85] и в ст. 215 КПК Украины [86], а не термин «криминальные проступки», что свидетельствует лишь об отсутствии у авторов этих кодексов и изменений к ним, надлежащего юридического образования)!!! [117, с. 26-27; 119, с. 41-42]. 1.1.1.2. Незначительные преступления - незначительной степени тяжести, за которые

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	предусмотрено наказание от ограничения до лишения свободы сроком не более чем на два года [118, с. 40]. 1.1.1.3. Средние преступления - средней степени тяжести, за которые предусмотрено наказание от двух до пяти лет лишения свободы. 1.1.1.4. Тяжкие преступления, за которые предусмотрено наказание от шести до десяти лет лишения свободы. 1.1.1.5. Особенно тяжкие преступления, за которые предусмотрено наказание от одиннадцати и выше лет лишения свободы или смертная казнь, когда А.А. Кириченко обосновывает в качестве наиболее конституционной, справедливой и гуманной высшей меры антикриминального наказания собственно смертную казнь в форме именно смертельной инъекции [278]. 1.1.2. Парапреступления – которым фактически является такое деяние, которое имеет все признаки и элементы состава макроправонарушения, за исключением того, что данное деяние совершено лицом, не достигшим возраста назначения антикриминального наказания, и ему назначается антикриминальное паранаказание в виде принудительных мер воспитательного характера [68, с. 27; 70, с. 42]. 1.1.3. Квазипреступления - которым фактически является такое деяние, которое имеет все признаки и элементы состава макроправонарушения, за исключением того, что данное деяние совершено невменяемым лицом или приравненным к нему лицом, которому назначается антикриминальное квазинаказание в виде принудительных мер медицинского характера, а восстановительная антикриминальная ответственность возлагается на опекуна или попечителя или лиц, которые их заменяют [117, с. 27-28; 119,

	с. 42]. 1.1.4. Параквазипреступления - когда налицо все признаки и элементы состава макроправонарушения, что фактически причинило или могло причинить правовому статусу определенного социосубъекта существенные или большие убытки, но Антикриминальный кодекс Украины, а равно любой иной страны мира, не предусматривает состав такого деяния, что должно влечь антикриминальную ответственность виновного лица только посредством восстановления нарушенного правового статуса потерпевшего, то есть его прав и/или свобод и/либо обязанностей и/или интересов. Если же при рассмотрении антикриминального дела будет установлено наличие ущерба меньше, чем существенный, то есть при наличии параквазипроступка, то возмещение ущерба и иное максимально полное восстановление правового статуса потерпевшего должно закончиться в антикриминальном судопроизводстве [117, с. 28; 119, с. 42-43]. 1.1.5. Паранесчастные случаи – криминальные правонарушения, совершенные физическим лицом при отсутствии его вины, то есть в ситуации, когда лицо не предусмотрело общественно опасный характер своего деяния и возможность причинения этим самым существенных и более убытков, но имело физическую возможность предусмотреть такого рода последствия своего деяния, и которые, в зависимости от причины отсутствия вины, делятся на : 1.1.5.1. Паранесчастные случаи-противоречия (при наличии таких противоречий в регулировании определенных правоотношений, которые исключают наличие вины личности) [118, с. 40]. 1.1.5.2. Паранесчастные случаи-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	суб'єктивності (при наявності необґрунтованих по об'єму і/або по суті обов'язностей, які людина фізично не могла виконати і/або в силу наявності відповідного положення природної галузі права не обов'язано було виконувати) [118, с. 40-41]. 1.1.5.3. Паранесчастні випадки-правомірності (коли діяння здійснено при наявності обставин, виключаючих його антисоціальність: необхідна оборона, мнимий оборона, крайня необхідність і т.д.) [69, с. 41]. 1.1.5.4. Паранесчастні випадки-природності (коли визначене діяння особи опосередковано природними явищами, в т. ч. діяннями хищних тварин, і людина об'єктивно не повинно було і/або фізично не могло повністю або частково попередити настання цих явищ або дій або запобігти повністю виникнення збитків або зменшити їх розмір). 1.1.6. Несчастні випадки (спільно небезпечні природні явища, в т. ч. діяння хищних тварин, не опосередковані діяннями фізичної особи, які обумовлюють настання антикримінальної відповідальності держави в цілому і тільки в формі відновлення порушеного правового статусу потерпілого) [117, с. 28-29; 119, с. 43]. 2. Мініпорушення, це є спільно шкідлива діяння, спричинивше або може спричинити менше, ніж суттєві, але більш ніж значущі збитки (шкідливість: фізична і/або майнова і/або первинна і вторинна моральна шкідливість; упущену вигоду) правам і/або свободам і/або

О.А. Кириченко

обязанностям и/или интересам физических или юридических лиц и/либо государства и/или межгосударственного учреждения, которые *в зависимости от* :

2.1. **Составы правонарушения** делятся на :

2.1.1. **Проступки** (имеющие все признаки и элементы состава миниправонарушения) [117, с. 29; 119, с. 43-44].

2.1.2. **Парапроступки** (имеющие признаки и элементы состава миниправонарушения, совершенного лицом, не достигшим возраста назначения карательно-воспитательного наказания соответствующего вида юридической ответственности) [70, с. 44].

2.1.3. **Квазипроступки** (имеющие все признаки и элементы состава миниправонарушения, совершенного невменяемым или приравненным к нему лицом).

2.1.4. **Параквазипроступки** (деяние, причинившее или могущее причинить менее нежели существенные, но более чем значительные убытки, и состав такого проступка не предусмотрен в Административном, Трудовом, Де-факто имущественно-договорном или в Де-юре имущественно-договорном кодексе Украины, а равно любого иного государства).

2.1.5. **Параказусы** (при наличии должного или ненадлежащего субъекта, но при отсутствии вины физического лица), которые в зависимости от причины отсутствия вины имеют аналогичное паранесчастным случаям **видовое деление** на :

2.1.5.1. Параказусы-противоречия.

2.1.5.2. Параказусы-субъективности.

2.1.5.3. Параказусы-правомерности.

2.1.5.4. Параказусы-природности.

2.1.6. **Казусы** (когда указанные убытки причинены явлением природы, в т. ч. деянием хищных животных, не опосредованном деянием человека) [118, с. 41].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2.2. <i>Характера</i> <i>регулируемых</i> <i>общественных</i> <i>отношений</i> <i>(правоотношений)</i> <i>делятся</i> на : 2.2.1. Административные правонарушения (при нарушении внешних по отношению к юридическому лицу правоотношений, за включением имущественно-договорных и/либо личных неимущественных и/или приравненных к ним правоотношений) : проступки, парапроступки, квазипроступки, квазипарапроступки, параказусы и казусы [118, с. 41-42]. 2.2.2. Дисциплинарные правонарушения (при нарушении внутренних по отношению к юридическому лицу правоотношений, за включением имущественно-договорных и/либо личных неимущественных и/или приравненных к ним правоотношений) : проступки, парапроступки, квазипроступки, квазипарапроступки, параказусы и казусы [117, с. 28-29; 69, с. 42]. 2.2.3. Де-факто имущественно-договорные (гражданские) правонарушения (при нарушении имущественно-договорных и/либо личных неимущественных и/или приравненных к ним правоотношений между физическими лицами либо между физическим и юридическим лицом) : проступки, парапроступки, квазипроступки, квазипарапроступки, параказусы и казусы [117, с. 29-30]. 2.2.4. Де-юре имущественно-договорные (хозяйственные, арбитражные, экономические) правонарушения (при нарушении имущественно-договорных или личных неимущественных или приравненных к ним правоотношений между юридическими лицами) : проступки, парапроступки, квазипроступки, квазипарапроступки, параказусы и казусы [117, с. 30; 118, с. 42; 119, с. 44].

О.А. Кириченко

Кириченко С.А., Ланцедова Ю.О., Ткач Ю. Д. Теорологія юриспруденції : лекція № 1 / за наук. ред. проф. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2007. Вип. 5. 268 с. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe	Можна говорити й про вичерпний перелік правопорушень, які у самому загальному плані поділяються на : 1. Злочини. 2. Проступки (спори, делікти) : 2.1. Конституційні. 2.2. Адміністративні. 2.3. Дисциплінарні та інші трудові. 2.4. Цивільно-правові. 2.5. Арбітражно-правові. При цьому в останньому з випадків презентується не законодавчо існуюче найменування проступків (господарсько-правові), а більш вдалі їх найменування, що раніше вже застосовувалися і віддзеркалювали два основні способи розв'язання майнових і пов'язаних з ними немайнових спорів (деліктів) через суд (цивільно-правовий) і через арбітраж (арбітражно-правовий), різниця між якими вбачається достатньо істотною (с. 13). Саме такий підхід і примушує піти на послідовне розмежування поки що єдиних, і до того ж далеко не повних базисноантиделіктних і процедурних кодексів у сфері боротьби з адміністративними і дисциплінарними та іншими трудовими правопорушеннями. На сьогодні юридичних наук і відповідних кодексів немає: зокрема, адміністративного права, адміно-регламентного права, трудового права і трудо-регламентного права, оскільки зараз чинними є Кодекс Адміністративного судочинства України, Кодекс України про адміністративні правопорушення і Кодекс України про працю. Ці кодекси і відповідні юридичні науки поєднують у собі базисноантиделіктні і процедурні норми (положення). Причому процедура розгляду адміністративних, дисциплінарних та інших трудових справ регламентується і низкою інших законів та підзаконних актів,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	наприклад, чисельними відомчими дисциплінарними статутами тощо. Тому зараз актуальним буде чітке розмежування і повна кодифікація базисноантиделіктних і процедурних норм у галузі адміністративних і трудових правовідносин, що і мають зробити запропоновані і суттєво реформовані юридичні науки. ... Поряд з цим існує й інша пов'язана з цим проблема, коли поряд з Конституційним судом України, Верховним судом України і Вищим Господарським судом України створено і так званий Вищий адміністративний суд України, що має відтворити вертикаль ще й адміністративних судів з метою забезпечення суцільного судового розгляду справ про адміністративні правопорушення. Якщо ж витримати дану логіку розвитку судової влади як антиделіктного органу, то має з'явитися ще й система Дисциплінарного суду України, а існуючі кримінальна і цивільна палати Верховного суду України тоді вже доцільно перетворити відповідно в Антикримінальний суд України і Цивільний суд України. Це ж, окрім інших негативних наслідків (відсутність єдиного організаційного, науково-методичного, матеріального та іншого забезпечення судового розгляду справ про різні види правопорушень тощо), тягне за собою ще й невинновдані витрати з утримання окремих судових ланок (самостійними будівлями, адміністративними та іншими штатами тощо). З огляду на це більш правильним було б залишити лише Верховний суд України із набором всіх необхідних палат: Конституційної, Антикримінальної, Адміністративної, Трудової (яка має розглядати справи про дисциплінарні проступки та інші трудові (с. 23) спори),

	Цивільної та Арбітражної, що мають бути представлені й на обласному рівні. Тлумачення ж судом законів, як це зараз робить Конституційний суд України у контексті конституційних спорів, варто трансформувати у вигляді існуючої практики керівних роз'яснень Пленуму Верховного суду України за кожним із вказаних напрямків судової діяльності, у той час як функцію тлумачити закон та інші правові акти мають отримати лише ті правотворчі органи, які їх прийняли. При цьому тлумачення законів і відповідність їм підзаконних нормативно-правових актів має констатувати виключно парламент (Верховна рада України, Верховний совет Автономної республіки Крим). Поряд з цим треба знати, що суцільний судовий розгляд справ про всі без винятку правопорушення запроваджувати не стільки недоцільно, оскільки це буде тягнути за собою невиправдані судові витрати (а значить, і витрати правослухняних громадян), наприклад, при судовому розгляді справи про окремі адміністративні проступки (несплата проїзду у громадському чи комунальному транспорті, перехід вулиці у невстановленому місці та ін.). Щодо ж окремих проступків такий підхід взагалі виглядає неможливим, зокрема, про дисциплінарні проступки, за які до відповідальності має притягати адміністрація підприємства чи установи і ніяк не суд. Інша річ, що треба підходити виважено щодо узгодження судового і позасудового порядку розгляду справ про окремі правопорушення, не забуваючи про те, що зовсім позасудового порядку у певних випадках уникнути неможливо чи недоцільно, а судовий порядок має бути передбачений по справах про всі без винятку різновиди правопорушень, хоча б у порядку оскарження рішень позасудових

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	інстанцій. З огляду на це, наявність усіх запропонованих палат Верховного суду України і обласних судів і в цьому відношенні виглядає достатньо обґрунтованою (с. 24). ... Антиделіктологію доцільно деталізувати за основними напрямками антиделіктної діяльності : судова, арбітражна, прокурорська, адвокатська, слідча, міліцейська, митна, податкова, прикордонна, пожежна, ордистична та ін. Ордистична діяльність, у свою чергу, вимагає більш вузької спеціалізації, тобто субспеціалізації: ордист загальної компетенції (замість традиційного оперуповноваженого кримінального розшуку), ордист БЕП (ордист по боротьбі з економічними правопорушеннями), ордист БНОН (з незаконним обігом наркотиків), ордист БОП (з організованими правопорушеннями), ордист-технік (технічне забезпечення ордистичної діяльності), ордист-митник, ордист-податківець, ордист-прикордонник, ордист-розвідник, ордист-контррозвідник і т. п. (с. 29).
Кириченко О.А. Новітні підходи до класифікації юриспруденції. <i>Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави</i> : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 10 квітня 2009 р. Одеса : Вид-во ОДУВС, 2009. С. 25-26.	Спільними зусиллями міжвідомчого науково-дослідного колективу у складі О.С. Дунаєвої, С.А. Кириченка, Т.О. Коросташової, Ю.О. Ланцедової, Ю.Д. Ткача і О.С. Тунтули під керівництвом проф. О.А. Кириченка останніми роками запропоновано принципово нове розуміння теоретичних основ юриспруденції, основні положення чого розкриваються членами вказаного авторського колективу окремо, а у частині класифікації юриспруденції можуть бути зведені до наступного, коли всі існуючі і, що не менш важливо, перспективні юридичні науки у контексті здійснення їх загальних завдань більш правильно поділяти на : 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити нормативно-правову

О.А. Кириченко

	основу (базис) для раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби із кожним із видів правопорушень (злочини і проступки: конституційні, адміністративні, дисциплінарні та інші трудові, цивільно-правові, арбітражно-правові): 2.1. Внутрішні: Конституційне, Антикримінальне, Адміністративне, Трудове, Цивільне та Арбітражне право України. 2.2. Міжнародні: Міжнародне Антикримінальне, Арбітражне і Цивільне право) (с. 25).
Кириченко О.А., Дунаєва О.С., Коросташова Т.О. Деякі теоретичні основи юриспруденції. <i>Проблеми вдосконалення правового врегулювання щодо забезпечення прав та свобод людини і громадянина в Україні</i>: матеріали Всеукр. наук.-практ конфер. молодих учених та аспірантів. 23-24 квітня 2009 р. Івано-Франківськ: ЮІ ПНУ ім. Василя Стефаника, 2009. С. 5- 9.	2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити нормативно-правову основу (базис) для раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби із кожним із видів правопорушень (злочини і проступки: конституційні, адміністративні, дисциплінарні та інші трудові, цивільно-правові, арбітражно-правові): 2.1. Внутрішні: Конституційне, Антикримінальне, Адміністративне, Трудове, Цивільне та Арбітражне право України. 2.2. Міжнародні: Міжнародне Антикримінальне, Арбітражне і Цивільне право) (с. 5).
Кириченко О. А., Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Можливості удосконалення вітчизняної юриспруденції (запрошення до	На основі уточнення завдань та об'єктів юридичних наук (юриспруденції) у цілому в частині заміни традиційних об'єктів держави і права на фактично існуючі об'єкти – право (належне нормативно-правове врегулювання відповідних сторін суспільного життя) і засоби подолання правопорушень (порушень даного врегулювання у вигляді злочинів і проступків: конституційних, адміністративних, дисциплінарних, цивільно-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

дискусії). <i>Поняття, терміни і категорії історико-правової науки</i> : матеріали XXI-ої Міжнар. історико-правової конфер., 23-26 квітня 2009 р. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. С. 324-334.	правових та арбітражно-правових) пропонується удосконалити кожний із напрямків юридичної діяльності (правотворчий, правозастосовчий, антиделіктний, освітянський, науковий) через розробку низки наступних концепцій і підходів (с. 324).
Кириченко О. А. Класифікація юридичних наук у контексті виконання їх загальногрупових завдань. <i>Ольвійський форум - 2009: Стратегії України в геополітичному просторі</i> : матеріали Міжнар. наук.-прак. конфер., 12-14 червня 2009 р. Тези Т. 2. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2009. С. 31-32.	Пропонується класифікація існуючих і перспективних юридичних наук у контексті виконання їх загальногрупових завдань : 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити нормативно-правову основу (базис) для раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби із кожним із видів правопорушень (злочини і проступки : конституційні, адміністративні, дисциплінарні та інші трудові, цивільно-правові, арбітражно-правові): Конституційне, Антикримінальне, Адміністративне, Трудове, Цивільне та Арбітражне право України (с. 31).
Кириченко А. А., Полищук С. М. Задачи, объекты и классификация юридических наук <i>Наука – 2010: Проблемы та перспективи розвитку</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер., 22-23 квітня 2010 р., у 2-х т. Черкаси : СУЕМ, 2010. Т. 2. С. 62-64. URL :	В контексте разработки новой классификации юридических наук общепринятое понимание перечня правонарушений, поскольку возможные нарушения надлежащего (эффективного, рационального, качественного) нормативно-правового урегулирования в две группы : 1. Общественно опасные деяния : 1.1. Преступления (деяния, имеющие все элементы состава). 1.2. Парапреступления (деяния, в составе которых нет надлежащего субъекта, то есть совершенные невменяемым лицом и лицом, не достигшим возраста антикриминальной

О.А. Кириченко

www.suem.edu.ua/img/image_news/tom_1-2/thesis-teachers.pdf	ответственности). 2. Общественно вредные деяния : 2.1. Проступки. 2.2. Парапроступки, а каждая из названных групп деяний на : а) конституционные; б) административные; в) трудовые (дисциплинарные, материальные – деяния из причинения вреда работником); г) гражданско-правовые; д) арбитражно-правовые (с. 63).
Кириченко О. А., Кириченко Є. В. Можливості реформування адміністративного права за новітньою класифікацією юридичних наук. <i>Ольвійський форум – 2010 : Стратегії України в геополітичному просторі</i> : матеріали Міжнар. наук.-прак. конфер, 11-15 червня 2010 р. Т. 10. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. С. 52-53.	С.В. Петков пропонує аналогічну систему кодексів, зокрема, Митний, Дозвільний, Ліцензійний, Фінансовий, Банківський, Муніципальний, Медичний, Санітарно-епідеміологічний, Житлово-комунальний, Реєстраційний, Правоохоронний, Військовий, Ветеринарний, Лісовий, Земельний, Освітній, Науковий, Дорожньо-транспортний та ін., що успадковує традиційну основу, яка фактично об'єднує як процедуру здійснення відповідних напрямків владних повноважень, так і виклад складу правопорушень і порядку притягнення до відповідальності за порушення даної процедури (реєстраційної, дозвільної, ліцензійної, банківської тощо). У той же час опис складу порушень нормативно-правового регулювання названих процедур управлінської (адміністративної) (с. 52) діяльності, підстав притягнення до неї і звільнення та ін. мають бути регульовані базисноантиделіктними кодексами – Конституційним, Антикримінальним, Адміністративним, Трудовим, Цивільним та Арбітражним кодексом України, оскільки у даному випадку можуть виявитися як адміністративні проступки, так і злочини та конституційні, дисциплінарні, матеріальні чи цивільні або арбітражні (господарські) проступки. Процедура притягнення до відповідальності залежно від характеру порушення нормативно-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правового регулювання певного напрямку державного управління (злочин, проступок : конституційний, адміністративний, дисциплінарний та інший трудовий, цивільний, арбітражний) має бути як в оновленому Адміно-регламентному кодексі України (Загальна і Особлива частини із поділом остаточної на розділ із розгляду скарг на діяння і рішення суб'єктів владних повноважень, що є способом виявлення певного правопорушення, не обов'язково адміністративного, та на розділ із розгляду справ про адміністративні проступки), так і в перспективних Конституційно-процесуальному і Трудорегламентному кодексі України, а також уже існує в КПК, ЦПК та в ГПК України (с. 53).
Кириченко О. А., Кириленко Є. В. Ступеневий сутнісний видовий поділ правопорушень та заходів юридичної відповідальності. <i>Наукові праці : наук- метод. журнал. Т. 151. Вип. 139. Правознавство. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2011. С. 62-64.</i>	Запропонований перелік базисноантиделіктних і процедурних юридичних наук побудований на уточненій концепції сутності та різновидів правопорушень, які в загальному плані поділялися на дві великі групи : злочини і проступки, а останні додатково ще й на конституційні, адміністративні, трудові, цивільно-правові і арбітражно-правові. Це й визначає наявність шести відповідних базисноантиделіктних юридичних наук, а також аналогічний перелік процедурних юридичних наук, коли нормативно-правовий порядок боротьби зі злочинами розробляють чи мають розробляти Антикримінально-процесуальна і Виправно-трудо-регламентна галузь права України, а із названими різновидами проступків – відповідно Конституційно-процесуальна, Цивільно-процесуальна, Арбітражно-процесуальна, Адміно-регламентна та Трудо-регламентна галузь права України. В частині ж виконання судових та інших рішень по справах про названі різновиди

	проступків таку регламентацію має розробити Виконавчо-регламентна галузь права України, тоді як завдання Ордо-регламентної галузі права України буде полягати в представленні нормативно-правового порядку застосування складових частин негласної методики боротьби як зі злочинами, так і з усіма іншими правопорушеннями ... Підлягає й подальшому розвитку положення про те, що злочини являють собою суспільно небезпечні діяння, а проступки – суспільно шкідливі, оскільки правильнішим буде дещо інший поділ, коли суспільно небезпечні діяння мають поділятися на злочини, тобто, коли в наявності всі ознаки такого роду правопорушення (суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна сторона, об'єктивна сторона), та параззлочини, вже з названих чотирьох ознак відсутнім виявиться належний суб'єкт, тобто, коли суспільно небезпечне діяння буде вчинене : 1. Неосудною особою, коли до такої особи мають бути застосовані примусові заходи медичного характеру. 2. Особою, яка не досягла одинадцятирічного віку, що вимагає притягнення до юридичної відповідальності дорослих осіб – дорослі, які використали таку дитину для вчинення злочину; батьки чи особи, які їх замінюють, за недбале відношення до належного виховання дитини та нагляду за її поведінкою та ін. 3. Особою, яка досягла одинадцятирічного, але не досягла віку антикримінальної відповідальності, що вимагає застосування до такого неповнолітнього примусових заходів виховного характеру. Аналогічним чином мають поділятися й проступки, оскільки такого роду діяння також можуть мати повний і неповний перелік ознак, за відсутністю в останньому з випадків належного суб'єкта. Архаїчним виглядає й найменування правопорушень цивільно-правовими чи

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	цивільними, оскільки нібито всі правопорушення поділяються на цивільні та військові, тоді як фактично сутність такого роду правопорушень полягає в порушенні фізичною особою нормативно-правової регламентації майнових і пов'язаних та непов'язаних з ними особистісних немайнових суспільних відносин, тоді як аналогічні правопорушення юридичної особи лежать уже у площині арбітражних (господарських) проступків. У такому випадку названі проступки фізичних осіб більш правильно було б умовно іменувати «дефактоособовомайнові», а фізичних осіб – «деюреособовомайнові», оскільки фізичні особи з'являються у майнових суспільних правовідносинах у силу факту народження (для спадкування – ще й до народження), (с. 63) а юридичні особи – за законодавством, що регулює порядок реєстрації юридичних осіб. Підсумовуючи викладене, більш правильно впровадити наступний ступеневий сутнісно-видовий поділ правопорушень : 1. Суспільно небезпечні діяння : 1.1. Злочини. 1.2. Паразлочини. 2. Суспільно шкідливі діяння (проступки, парাপроступки) : 2.1. Конституційні. 2.2. Адміністративні. 2.3. Трудові : 2.3.1. Дисциплінарні. 2.3.2. Матеріальні. 2.4. Дефактоособовомайнові. 2.5. Деюреособовомайнові (с. 64).
Кириченко О. А., Кириленко Є. В., Коросташова Т. О. Завдання адміністративного права у частині новітнього розуміння	У той же час і зараз ще немає підстав стверджувати, що адміністративне право є повноцінною самостійною юридичною наукою, оскільки дана галузь права як правова антиделіктна юридична наука поки що не виконала свого основного наукового завдання – розробити належний

О.А. Кириченко

напряmkів юридичної діяльності. <i>Теорія і практика сучасного права</i> : матеріали конфер., 29 жовтня 2010 р. Херсон : ХЮІ ХНУВС, 2010. С. 245-247.	кодифікований нормативно-правовий акт. Адже існуючий Кодекс України про адміністративні правопорушення містить у собі, по суті, базисноантиделіктні і процедурні норми, які ще тільки мають розвинути відповідно в Адміністративний кодекс України та Адміно-регламентний кодекс України. Особлива частина Адміно-регламентного кодексу має містити в собі в якості першого розділу нормативно-правове розв'язання спорів з приводу незаконних дій чи рішень суб'єктів владних повноважень, що зараз представлено іншим існуючим адміністративним кодексом – Кодекс адміністративного судочинства України, за процедурою якого встановлюється тільки факт відсутності чи наявності правопорушення, коли в останньому випадку в залежності від характеру правопорушення «за справу повинні братися» Антикримінальна та Антикримінально-процесуальна або Адміністративна та Адміно-регламентна, Трудова та Трудо-регламентна, Цивільна та Цивільно-процесуальна, Арбітражна та Арбітражно-процесуальна чи Конституційна та Конституційно-процесуальна галузь права, тобто базисні і процедурні антиделіктні кодекси відповідно до фактично існуючого переліку правопорушень : а) суспільно небезпечні діяння – злочини і паразлочини (діяння, скоєні неосудною особою або такою, що не досягла віку кримінальної відповідальності); б) суспільно шкідливі діяння – проступки і парাপроступки (діяння без належного суб'єкта) : конституційні, адміністративні, трудоі (дисциплінарні, матеріальні), цивільні, арбітражні. Як бачимо, далеко не всі перелічені

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	базисноантиделіктні і процедурні кодекси є зараз або мають запропоноване більш обґрунтоване найменування. У такому стані й знаходиться Адміністративне право України, коли у значно вищий ступінь розвитку у даному відношенні має кодифіковане нормативно-правове регулювання боротьби зі злочинами (паразлочинами) і цивільними та арбітражними проступками (парапроступками) (с. 247).
Кириченко А. А., Кириленко Е. В., Коросташова Т. А. Дидактические основы криминалистики. <i>Актуальные проблемы современной криминалистики и судебной экспертизы (к 35-летию со дня образования кафедры криминалистики)</i> : материалы Междунар. научн.-практ. конфер., 3 июня 2011 г., Акад. МВД Республики Беларусь. Минск : Акад. МВД РБ, 2011. С. 229-231. URL : www.twirpx.com/file/811425/	Традиционное же понимание сущности и перечня правонарушений подлежит существенному уточнению, что А.А. Кириченко и Е.В. Кириленко усматривают в следующем. Все нарушения надлежащего нормативно-правового урегулирования общественных отношений (права) объединяют в две большие группы : 1. Общественно опасные деяния, которые, в свою очередь, могут быть подразделены на : 1.1. Преступления (общественно опасные деяния, имеющие все элементы состава). 1.2. Парапреступления (общественно опасные деяния, в составе которых нет надлежащего субъекта, т.е. деяния, совершенные невменяемым или ограниченно вменяемым лицом либо лицом, не достигшим возраста антикриминальной ответственности). 2. Общественно вредные деяния (проступки и парапроступки: действие, бездействие, спор), среди которых в зависимости от характера отношений, регулируемых правом, выделяются : 2.1. Конституционные. 2.2. Административные. 2.3. Трудовые (дисциплинарные, в т. ч. по уставам о дисциплине и иным специальным актам; материальные, т.е. ущерб, причиненный работником юридическому лицу).

О.А. Кириченко

	2.4. Де-факто имущественные (гражданские). 2.5. Де-юре имущественные (арбитражные).
Клюшниченко А.П. Советское административное право. Часть общая : специализированный курс лекций. Киев : НИиРИО КВШ МВД СССР, 1975. 264 с.	Сформулированы следующие основные тезисы концепции вредности : 1) преступления и административные деликты являются качественно особыми видами правонарушений; 2) главным детерминантным материальным признаком преступлений является общественная опасность; 3) главным детерминантным материальным признаком административных деликтов является вредность (с. 201).
Коваль Л.В. Відповідальність за адміністративні правопорушення : монографія. Київ : Вища шк., 1975. 160 с.	Доцільно у всьому масиві адміністративних проступків виділити : а) адміністративні поступки підвищеного ступеня суспільної небезпеки; б) адміністративні поступки незначної суспільної небезпеки; в) адміністративних незлісних порушень первісного характеру, які суспільно небезпечні лише в «загальній масі» (с. 12-13).
Коваль Л.В. Статья 9 Понятие административного правонарушения. <i>Кодекс Украинской ССР об административных правонарушениях :</i> <i>науч.-практ. комментарий</i> / В.С. Анджиевский, Е.Г. Герасименко, Е. В. Додин и др. Київ : Украина, 1991. С. 27-31.	Позиция законодателя в отношении применения конструкции «административное правонарушение (проступок)» свидетельствует об отождествлении этих понятий и о возможности наступления административной ответственности за нарушение общеобязательных правил, установленных нормами разных отраслей советского права, но защищенными административными санкциями. Особенной части КоАП УССР. Раньше считалось, что административное правонарушение посягает на юридические нормы и отношения в организационно-управленческой сфере, а административный проступок – на общеобязательные правила, за нарушение (невыполнение) которых наступает административная ответственность. Понятие административного правонарушения, таким образом, связывалось

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	с понятием ответственности в государственном управлении, а это приводило к ошибочному выводу о том, что правонарушения любого вида (преступление, дисциплинарный или административный проступок, гражданский деликт) в сфере управления являются административными, а не каким-либо другим правонарушением, и влечет административную, а не соответственно уголовную, дисциплинарную, гражданско-правовую ответственность или ответственность за совершение административного проступка (с. 27).
Коваль Л.В. Адміністративне право : курс лекцій. Київ : Вентурі, 1996. 208 с.	Адміністративні правові відносини та трудові правовідносини зближує нерівність статусу їх суб'єктів : у таких відносинах одна сторона наділена владно-організаційними повноваженнями щодо іншої (с. 8). Види норм : 1) моральні; 2) юридичні; 3) релігійні. Види порушень : 1) аморальність, асоціальна поведінка; 2) протиправне заборонне діяння (злочин, проступок); 3) гріх – порушення у будь-якій формі волі Вседержителя) (с. 122). Адміністративні проступки поділяються на особисті та службові, залежно від того, хто є суб'єктом проступку: громадянин, службова особа, працівники державних органів, об'єднання громадян, власники. ... Триваючі проступки – це ряд ідентичних проступків ... Триваючі проступки пов'язані з тривалим, неперервним не виконанням обов'язків, передбачених правовою нормою ... (с. 135).
Коваль Л.В. Адміністративне право : курс лекцій. 3-	Адміністративні правові відносини та трудові правовідносини зближує нерівність статусу їх суб'єктів: у таких відносинах одна сторона

О.А. Кириченко

те вид. Київ : Вентурі, 1998. 208 с.	наділена владно-організаційними повноваженнями щодо іншої (с. 8). Види норм : 1) моральні; 2) юридичні; 3) релігійні. Види порушень : 1) аморальність, асоціальна поведінка; 2) протиправне заборонне діяння (злочин, проступок, цивільний делікт); 3) гріх – порушення у будь-якій формі волі Вседержителя) ... Отже, самим законодавцем пропонується спосіб розмежування між проступком і злочином за обсягом, ступенем суспільної шкідливості (суспільної небезпеки), властивой обом видам правопорушень (с. 122). Суб'єкт відповідальності (за дисциплінарним проступком) – учасник трудових правовідносин і владновідносин. Характер провадження по справі (про дисциплінарний проступок) – справи розслідуються, а дисциплінарні стягнення застосовуються владою начальства, без правоохоронних органів, зокрема, судових, але за правилами і методами адміністративного процесу (с. 124). Адміністративні проступки поділяються на особисті та службові, залежно від того, хто є суб'єктом проступку: громадянин, службова особа, працівники державних органів, об'єднання громадян, власники. ... Триваючі проступки – це ряд ідентичних проступків ... Триваючі проступки пов'язані з тривалим, неперервним невиконанням обов'язків, передбачених правовою нормою ... (с. 134).
Ковальова С.Г. Теорія держави і права : навч.-метод. посібник. Миколаїв : Вид-во Іліон, 2007. 98 с.	Правомірна поведінка. Правопорушення. Юридична відповідальність (с. 81-89) Види правопорушень. Злочини і проступки як види правопорушень. Кримінальні злочини : поняття, ознаки, види. Адміністративні правопорушення. Ознаки цивільних

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правопорушень. Специфіка цивільних проступків. Джерела цивільних правопорушень (с. 81). Дисциплінарні проступки. Процесуальні правопорушення. Міжнародні правопорушення Правопорушення – це протиправне винне діяння (дія або бездіяльність), яке спричиняє або може спричинити шкоду суспільству, державі, окремим особам, вчинене деліктоздатною особою (с. 88). Процесуальні правопорушення – порушення встановленої законом юридичної процедури при розгляді різного роду спорів у суді, при здійсненні конституційного правосуддя. Регламентації кримінально-процесуальної процедури, процесу в господарських судах, адміністративного судочинства. ... Цивільне правопорушення – це дії у сфері майнових і немайнових відносин, які порушують норми цивільного законодавства, умови договору, звичай ділового обігу і спричиняють шкоду особі або її майну (с. 89).
Кодекс законів про працю України : закон України від 10 грудня 1971 р., № 322-VIII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1971, додаток до № 50, із змінами, згідно із законом України № 2434-IX від 19 липня 2022 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text	Стаття 40. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу Трудовий договір, укладений на невизначений строк, а також строковий трудовий договір до закінчення строку його чинності можуть бути розірвані роботодавцем лише у випадках : 3) систематичного невиконання працівником без поважних причин обов’язків, покладених на нього трудовим договором або правилами внутрішнього трудового розпорядку, якщо до працівника раніше застосовувалися заходи дисциплінарного стягнення; 4) прогулу (в тому числі відсутності на роботі більше трьох годин протягом робочого дня) без поважних причин; 8) вчинення за місцем роботи викрадення (в тому числі дрібного) майна роботодавця,

О.А. Кириченко

	встановленого вироком суду, що набрав законної сили, чи постановою органу, до компетенції якого входить накладення адміністративного стягнення; <i>{Пункт 9 частини першої статті 40 виключено на підставі закону № 1356-XIV від 24.12.99}</i> 12) вчинення працівником мобінгу (цькування), встановленого судовим рішенням, що набрало законної сили. Стаття 41. Додаткові підстави розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу з окремими категоріями працівників за певних умов Крім підстав, передбачених статтею 40 цього Кодексу, трудовий договір з ініціативи роботодавця може бути розірваний також у випадках: 1) одноразового грубого порушення трудових обов'язків керівником підприємства, установи, організації всіх форм власності (філіалу, представництва, відділення та іншого відокремленого підрозділу), його заступниками, головним бухгалтером підприємства, установи, організації, його заступниками, а також службовими особами податкових та митних органів, яким присвоєно спеціальні звання, і службовими особами центральних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах державного фінансового контролю та контролю за цінами; 1⁻¹) винних дій керівника підприємства, установи, організації, внаслідок чого заробітна плата виплачувалася несвоєчасно або в розмірах, нижчих від встановленого законом розміру мінімальної заробітної плати; 1⁻²) вчинення керівником підприємства, установи, організації мобінгу (цькування) незалежно від форм прояву та/або невжиття заходів щодо його припинення,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	встановленого судовим рішенням, що набрало законної сили; 2) винних дій працівника, який безпосередньо обслуговує грошові, товарні або культурні цінності, якщо ці дії дають підстави для втрати довір'я до нього з боку роботодавця; 3) вчинення працівником, який виконує виховні функції, аморального проступку, не сумісного з продовженням даної роботи;
Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях : от 30 января 2001 г. URL : http://www.base.spinfor.m.ru/show_doc.fwx?regnom=1156&oidn=_OSL0IJYGT#_OSL0IJYGT	Статья 2. Основание административной ответственности Основанием административной ответственности является совершение деяния, содержащего все признаки состава правонарушения, предусмотренного в особенной части настоящего Кодекса.
Кодекс Российской Федерации об административных правонарушениях : от 30 декабря 2001 г., № 195-ФЗ. Принят Государственной Думой 20 декабря 2001 г., одобрен Советом Федерации 26 декабря 2001 г. URL : http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=109326;fld=134;dst=4294967295;from=109244-0	Статья 2.1. Административное правонарушение 1. Административным правонарушением признается противоправное, виновное действие (бездействие) физического или юридического лица, за которое настоящим Кодексом или законами субъектов Российской Федерации об административных правонарушениях установлена административная ответственность. 2. Юридическое лицо признается виновным в совершении административного правонарушения, если будет установлено, что у него имелась возможность для соблюдения правил и норм, за нарушение которых настоящим Кодексом или законами субъекта Российской Федерации предусмотрена административная ответственность, но данным лицом не были приняты все зависящие от него меры по их соблюдению. 3. Назначение административного наказания юридическому лицу не освобождает от

О.А. Кириченко

	административной ответственности за данное правонарушение виновное физическое лицо, равно как и привлечение к административной или уголовной ответственности физического лица не освобождает от административной ответственности за данное правонарушение юридическое лицо.
Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) : постанова Верховної Ради Української РСР від 7 грудня 1985 р., № 8074-10. Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст. 1122, із змінами, згідно із законом № 1685-IX від 15 липня 2021 р. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : <i>веб-сайт</i> . URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text , а далі за посиланням https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text і на статті 213-330 даного кодексу.	Стаття 9. Поняття адміністративного правопорушення (1) Адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність. (2) Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності. (Стаття 9 із змінами, внесеними згідно із законом № 2342-III від 05.04. 2001 р.)
Кодекс України про надра : закон України від 7 липня 1994 р., № 133/94-ВР. Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР)Ю, 1994, № 36, ст. 340, 341, із внесеними змінами законом № 2468-IX від	Стаття 65. Відповідальність за порушення законодавства про надра Відповідальність за порушення законодавства про надра несуть особи, винні у: – самовільному користуванні надрами; – порушенні норм, правил і вимог щодо проведення робіт по геологічному вивченню надр; – вибіркового виробленні багатих ділянок

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

28 липня 2022 р. / doc_137131. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text	родовищ, що призводить до наднормативних втрат запасів корисних копалин; – наднормативних втратах і погіршенні якості корисних копалин при їх видобуванні; – пошкодженнях родовищ корисних копалин, які виключають повністю або суттєво обмежують можливість їх подальшої експлуатації; – порушенні встановленого порядку забудови площ залягання корисних копалин; – невиконанні правил охорони надр та вимог щодо безпеки людей, майна і навколишнього природного середовища від шкідливого впливу робіт, пов'язаних з користуванням надрами; – знищенні або пошкодженні геологічних об'єктів, що становлять особливу наукову і культурну цінність, спостережних режимних свердловин, а також маркшейдерських і геодезичних знаків; – незаконному знищенні маркшейдерської або геологічної документації, а також дублікатів проб корисних копалин, необхідних при подальшому геологічному вивченні надр і розробці родовищ; – невиконанні вимог щодо приведення гірничих виробок і свердловин, які ліквідовано або законсервовано, в стан, який гарантує безпеку людей, а також вимог щодо збереження родовищ, гірничих виробок і свердловин на час консервації. Законодавчими актами України може бути встановлено відповідальність й за інші порушення законодавства про надра
Козюбра М.І., Погребняк С.П., Цельев О.В., Матвеева Ю.І. Загальна теорія права : підручник Київ : Ваіте, 2015. 392 с. URL :	Юридичні факти – це конкретні життєві обставини, з наявністю та/або відсутністю яких норми права пов'язують виникнення, зміну або припинення правових відносин. Юридичні факти є життєвими обставинами (діями та подіями, наявними або відсутніми, такими, що залежать або не залежать від волі

<https://www.osce.org/files/documents/8/f/283756.pdf>

людини), що прямо або опосередковано визначені гіпотезою норми права; саме вони є підставою для виникнення, зміни або припинення правовідносин.

Класифікація юридичних фактів

1. За вольовою ознакою їх поділяють на юридичні дії та юридичні події.

Юридичні дії – це юридично значущі вчинки особи, які можуть бути правомірними та неправомірними. Правомірні дії відповідають нормам та принципам права, протиправні – їм суперечать. У свою чергу правомірні дії залежно від спрямованості волі суб'єкта поділяються на юридичні акти та юридичні вчинки (с. 232).

Юридичні акти спрямовані на досягнення певного правового результату (вчинення правочину, видання наказу, подання позову та ін.), тоді як юридичні вчинки породжують юридичні наслідки незалежно від спрямованості волі на їх настання (створення літературного твору, наукове відкриття та ін.).

Юридичні події – це юридично значущі життєві обставини, настання яких не залежить від волі людини. У свою чергу юридичні події можуть бути поділені на відносні (викликані діяльністю людей – наприклад, пожежа внаслідок підпалу) та абсолютні (ті, які не пов'язані з діяльністю людей; наприклад, падіння метеориту, пожежа внаслідок самозаймання) (с. 233).

Правопорушення класифікуються за двома головними ознаками: за галузями права і ступенем суспільної небезпеки.

За галузями права правопорушення прийнято поділяти на кримінальні, адміністративні, цивільні та дисциплінарні. Але цей перелік не є вичерпним. Правопорушення можуть мати місце й в інших галузях права, якщо їх ознаки зафіксовані у відповідній правовій нормі. Так, правопорушення можуть відбуватися і у сфері

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	регулювання конституційного, податкового, господарського права, галузях міжнародного права тощо. За ступенем суспільної небезпечності правопорушення поділяються на кримінальні – злочини та кримінальні проступки, а також інші проступки, які можуть бути адміністративними, цивільними або дисциплінарними (с. 292).
Коліушко І.Б., Авер'янов В. Б. <i>Вступне слово.</i> <i>Концепція</i> <i>адміністративної</i> <i>реформи України.</i> Київ : Центр розвитку укр. зак-ва, 1998. 62 с.	Передбачається розробка і прийняття Кодексу України про адміністративні проступки (с. 46).
Коліушко І., Голосніченко І. До проблеми відмежування адміністративного проступка від інших проступків, що підпадають під юрисдикцію суду. <i>Право України.</i> 2001. № 3. С. 39-42.	Більшість юристів сьогодні не готові сприйняти концепцію кримінальних проступків ... Тому на час формування суспільної правосвідомості щодо доцільності регулювання кримінальним правом відповідальності за кримінальний проступок на перехідний період можна такі проступки називати «підсудними проступками» і передбачити їх поряд з адміністративними проступками в Кодексі України про підсудні та адміністративні проступки (с. 40).
Колодій А.М., Копейчиков В.В., Лисенков С.Л., Медведчук В.В. Основи конституційного ладу України. <i>Термінологічний</i> <i>словник.</i> Київ : Вид-во : Либідь, 1997. 400 с.	Правопорушення – поведінка суб'єктів, яка порушує правові приписи. Вони поділяються на злочини та проступки. Злочини – суспільно небезпечні, протиправні, винні і карні діяння, яке завдає чи може завдати суттєвої шкоди певним суспільним відносинам, які охороняються кримінальним законом. Проступок – діяння, яке порушує приписи норм права, але не сягає рівня суспільної небезпеки, притаманного злочинам (с. 203).
Колодій А.М., Копейчиков В.В.,	Правопорушення – це суспільно шкідливий, протиправний вчинок, здійснення якого

Лисенков С. Л. та ін. Загальна теорія держави і права : навч. посібник / за ред. В.В. Копейчикова. Стер. вид. Київ : Юрінком Інтер, 2000. 320 с.	передбачає юридичну відповідальність. Правопорушення кваліфікуються за : а) ступенем суспільної небезпеки – на злочини і провини; б) належністю норм права, які порушуються, до відповідних галузей права: кримінальні, цивільні, адміністративні і т. ін.; в) колом осіб – особові і колективні; г) за характером правових приписів – нормативно-правові і дисциплінарні. Найбільш поширеною класифікацією правопорушень є їх поділ за ступенем соціальної небезпеки, коли правопорушення поділяються на злочини і провини (с. 202). Злочинами визнаються правопорушення, з якими пов'язана найбільша небезпека для суспільства і особи, вони посягають на суспільний лад, власність, економічні, політичні, культурні і особисті права людини. Юридичним вираженням особливої суспільної небезпеки злочинів є їх заборона кримінальним законом і застосування за їх скоєння кримінального покарання. У кримінальному законодавстві наведено вичерпний перелік злочинів. Правопорушення, що не настільки небезпечні, як злочини, і відповідальність за які не передбачено кримінальним законодавством, належать до провини – цивільної, адміністративної, дисциплінарної. Цивільні провини – це суспільно небезпечні порушення майнових і пов'язаних з ними особистих відносин, які регулюються нормами цивільного, трудового, сімейного, фінансового, аграрного права. На відміну від злочинів, цивільні провини не мають вичерпного переліку у законодавстві, а їх юридичні наслідки тягнуть за собою значною мірою правовідновлюючі заходи. Адміністративні провини – це суспільно небезпечні вчинки, які посягають на громадський або державний порядок,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	суспільні відносини в сфері державного управління, права і законні інтереси громадян, що регулюються нормами адміністративного, фінансового, аграрного та інших галузей права. Дисциплінарні провини – це суспільно небезпечні вчинки, які заподіюють шкоду внутрішньому порядку діяльності підприємств, установ, організацій і тягнуть за собою дисциплінарну відповідальність. Правопорушництво як система правопорушень детерміновано : а) чинниками суб'єктивного характеру – низьким рівнем правосвідомості, правовим нігілізмом, деформаціями в ціннісних орієнтаціях людей; б) конкретними протиріччями, що існують у суспільстві; в) недоліками в правовому регулюванні, неефективною діяльністю правоохоронних органів тощо (с. 203).
Колодій А.М., Копейчиков В.В., Лисенков С. Л. та ін. Теорія держави і права : навч. посібник / за заг. ред. С.Л. Лисенкова, В.В. Копейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 368 с.	Правопорушення – це суспільно шкідливе, винне, протиправне діяння, здійснення якого передбачає юридичну відповідальність (с. 239). Усі правопорушення поділяють на злочини та провини (проступки). Злочини – це суспільно небезпечні, протиправні, винні і карні діяння, які вчиняють чи можуть вчинити суттєву шкоду певним суспільним відносинам, що охороняються кримінальним законом (с. 240). Зі злочинами пов'язана найбільша небезпека для суспільства і особи, вони посягають на суспільний лад, власність, економічні, політичні, культурні й особисті права людини. Юридичним вираженням особливої суспільної небезпеки злочинів є їх заборона кримінальним законом і застосування за їх вчинення кримінального покарання. У

О.А. Кириченко

	кримінальному законодавстві наведено вичерпний перелік злочинів. Таким чином, злочинами визнаються лише ті діяння, що порушують заборони, встановлені Кримінальним кодексом. Правопорушення, що не настільки небезпечні, як злочини, і відповідальність за які передбачена не кримінальним законодавством, а іншими його галузями, називаються провинами. Провини – це правопорушення, що порушують приписи інших, крім Кримінального кодексу, норм права, і не досягають рівня суспільної небезпеки, притаманної злочинам. Провини бувають кількох видів : Адміністративні провини – правопорушення, які посягають на суспільні відносини, пов’язані із здійсненням державного управління. Це суспільно небезпечні діяння, які посягають на громадський або державний порядок, суспільні відносини у сфері державного управління, права і законні інтереси громадян, що регулюються нормами, фінансового, аграрного та інших галузей права. Дисциплінарні провини – правопорушення, що здійснюються у сфері трудових, службових відносин, шкодять порядку діяльності трудових колективів, порушують трудову дисципліну, а тому утруднюють виконання їх виробничих функцій. Цивільно-правові провини – правопорушення, що здійснюються у сфері майнових і певних немайнових відносин. Шкода, ними вчинена, знаходить своє вираження у майнових збитках потерпілої сторони. На відміну від злочинів, цивільні провини не мають вичерпного переліку в законодавстві, а їх юридичні наслідки тягнуть за собою значною мірою правовідновлюючі заходи (с. 241).
Коломоєць Т.О.	Адміністративним правопорушенням слід

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Штрафи за законодавством про адміністративні правопорушення : дис. ... канд. юрид. наук. спец. : 12.00.07. Запоріжжя, 1999. 196 с.	вважати будь-яке порушення адміністративного права, тоді як адміністративним проступком є протиправне вчинення діянь, за які законодавством передбачене накладення адміністративного стягнення. Саме тому пропонується в майбутньому використовувати термін «адміністративний проступок» й перейменувати Кодекс України про адміністративні правопорушення на Кодекс України про адміністративні проступки (посилання на роботу А.Т. Комзюка та на Проект реформи адміністративного права) (с. 35-36).
Колпаков В.К. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 736 с.	Правопорушення, як це впливає з самого терміна, є порушенням права, акт, що суперечить праву, його нормам, закону. Скоїти правопорушення – означає порушити право. Кожне окреме правопорушення як явище реальної дійсності завжди конкретне і має риси, що дозволяють розмежувати кримінальні правопорушення (злочини), адміністративні правопорушення, порушення цивільного, трудового законодавства тощо (с. 239). Тому виникає необхідність з'ясувати співвідношення таких понять як «шкодочинність» і «суспільна небезпека». Отже, суспільна небезпека правопорушень (злочинів і адміністративних проступків) полягає у тому, що вони завдають шкоди правопорядку, громадським і особистим інтересам. Шкідливі наслідки мають як кримінальні, так і адміністративні правопорушення. Нешкідливих або байдужих для держави, суспільства, громадян правопорушень не існує. Не може бути правопорушень суспільно «корисних» або суспільно «безпечних». Усі вони тільки суспільно небезпечні, а відрізняються лише ступенем завданої шкоди, тобто ступенем

	шкодочинності, й саме тому різні за ступенем суспільної небезпеки (с. 245). ... Значна подібність виявляється між адміністративними і дисциплінарними правопорушеннями. ... Дисциплінарні ж проступки прямо або опосередковано називаються в нормативному матеріалів адміністративного, трудового, виправно-трудоного та інших галузей права. ... Під ним розуміється протиправне порушення трудової або службової дисципліни. ... По-друге, суб'єктом дисциплінарного проступку є член трудового колективу (робітник, службовець), а суб'єктом контролю і примусу – керівник цього колективу (с. 250). Суб'єктом адміністративного правопорушення є громадянин або посадова особа, у якого немає стійких організаційних зв'язків із суб'єктом контролю і примусу. По-третє, дисциплінарний проступок складається з порушення тих зв'язків, що покладені на особу як на члена трудового колективу і у зв'язку з його роллю в цьому колективі. Тому дисциплінарна провина – завжди порушення наявної в організації дисципліни. Адміністративне ж правопорушення полягає у порушенні загальнообов'язкових правил, встановлених для всіх громадян незалежно від того, де вони працюють і яку виконують роботу. Правда, у ряді випадків трудові й адміністративно-правові обов'язки можуть збігатися. Це стосується водіїв, робітників торгівлі тощо. У таких випадках скоєні ним правопорушення є одночасно дисциплінарними і адміністративними (с. 251) ... Види складів адміністративних правопорушень. 1. Залежно від ступеня суспільної небезпеки виділяють склади основні і кваліфіковані (с. 258). ... 3. Особисті і службові склади. Склади адміністративних правопорушень

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	поділяються на особисті і службові (посадові) залежно від того, хто є суб'єктом проступку – просто (с. 260) громадянин чи посадова особа (с. 261) ... Як правило, адміністративна відповідальність настає за порушення найменшої частини адміністративно-правових (с. 290) норм, а саме за порушення фізичними особами деяких обов'язків у сфері державного управління, тобто за вчинення адміністративних правопорушень (проступків). Щодо основної маси норм адміністративного права, то порушення встановлених ними правил тягне дисциплінарну відповідальність. Більш того, у ряді випадків окремі категорії фізичних осіб (наприклад, військовослужбовці) при вчиненні адміністративних правопорушень підлягають дисциплінарній відповідальності, тоді як за загальним правилом встановлена відповідальність адміністративна (ст. 15 КпАП). ... Її (адміністративної відповідальності) підставою є не тільки адміністративне правопорушення (проступок), а й порушення норм інших галузей права, у випадках, прямо передбачених чинним законодавством (с. 291).
Колпаков В.К. Адміністративний деліктний правовий феномен : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 528 с.	Генезис адміністративного проступку (с. 112-165) ... Уложення про покарання кримінальні і виправні 1845 р. можна вважати значною віхою у формуванні інституту адміністративних проступків ... перші припущення про доцільність формування особливого кодексу щодо маловажних кримінальних справ виникла ще в 1859 р. У 1961 р. вони були конкретизовані у доповідній записці про створення Судово-поліцейського статуту (статуту про

	поліцейські проступки). Доповідна записка мала додаток. Цей додаток являв собою витяг з Уложення 65 статей, які пропонувалося як базовий нормативний матеріал до Статуту (с. 131). На підставі цього витягу і був складений проект Статуту про покарання за проступки, підвідомчі мировим суддям. В остаточному варіанті (як чинний нормативний акт) він дістав назву Статуту про покарання, які накладаються мировими суддями ... містив 207 статей ... фактично ... був історичним прообразом сучасного Кодексу про адміністративні правопорушення. Таким чином, з масиву кримінальних правопорушень (злочинів) поступово виділяється і законодавчо оформлюється окремим нормативним актом особлива група діянь – малозначущі проступки або кримінальні проступки (с. 134). ... Це відповідає загальній концепції, згідно з якою адміністративне правопорушення не є порушенням по службі (посилання на роботу Д.М. Бахрах). Відповідно цієї цілком справедливої тези, можна додати невеличке зауваження. Д.М. Бахрах не наводить прикладів скасування незаконних актів управління суб'єктами функціональної влади. ... На той час таких прикладів не було – скасування незаконного акта входило до повноважень його видавця або вищестоящого органу управління ... У подальших роботах ... зміст поняття «адміністративне правопорушення» з виданням незаконних актів управління майже не пов'язується, а окремі зауваження з цього приводу (посилання на роботу В.А. Юсупова) не в змозі зупинити процес втрачання цим поняття інституціональних ознак (с. 144). Таким чином, «поняття адміністративне правопорушення» втратило ознаки одного з інститутів адміністративної юстиції і стало

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	сприйматися як синонім поняття «адміністративний проступок (делікт)» (с. 145). Ці положення кодексу (ч. 2 ст. 7 КК України 1960 р.) активізували дискусію (яка за радянських часів формального завершення не дістала) з приводу суспільної небезпеки адміністративних проступків і згодом уже йшлося про дві основні концепції : а) концепцію суспільної небезпеки адміністративних проступків; б) концепцію шкідливості адміністративних проступків. Представники концепції суспільної небезпеки (О.Є. Луньов, О.Ф. Шишов, Л.В. Коваль, Є.В. Додін) (даються посилання на роботи названих авторів), фактично продовжували розвиток позиції М.Д. Загряцкова, який зв'язував матеріальні ознаки адміністративного делікту з його історико-правовою природою. Ще у 1939 р. він зазначав, що заперечення суспільної небезпеки від адміністративних деліктів (проступків) означає явну недооцінку цього виду правопорушень. Далі він застерігав від іншої крайності – ототожнення адміністративного проступку з різновидом злочину, і зробив висновок про необхідність їх регламентації в адміністративних (а не кримінальних) кодексах (цитуювання М.Д. Загряцкого по роботі О.Ф. Шишова) (с. 150). ... Методологічною основою концепції шкідливості стала позиція фактичного розробника теорії суспільної (с. 151) небезпеки Н.Д. Дурманова ... який ... обґрунтував суспільну небезпеку як невід'ємну матеріальну ознаку лише злочинного діяння (посилання на монографію Н.Д. Дурманова). ... У лабіринтах теоретичних поглядів і суперечок виникла і спрацювала ідея

	розмежування понять «шкода» і «суспільна небезпека». Її кореляція ... не була бездоганною, але дозволила в роботах В.А. Власова, Г.І. Петрова, О.М. Якуби, А.П. Ключніченка (посилання на роботи названих авторів) сформулювати основні тези нової концепції : 1) злочини й адміністративні делікти є якісно особливими видами правопорушень; 2) головною детермінантною матеріальною ознакою злочинів є суспільна небезпека; 3) головною детермінантною матеріальною ознакою адміністративних деліктів є шкідливість (с. 152). Питання про суспільну небезпеку чи шкідливість адміністративних правопорушень (проступків) у цих нормативних актах (Основах та КпАП) вирішені не були ... (с. 153). Пояснюючи позицію законодавця щодо застосування конструкції «адміністративне правопорушення (проступок)», він (Л.В. Коваль у коментарі до ст. 9 КпАП) пише, що таке ототожнення свідчить про можливість настання адміністративної відповідальності за (с. 155) порушення загальнообов'язкових правил, встановлених нормами різних галузей радянського права, але захищеними адміністративними санкціями Особливої частини КпАП УРСР. Раніше вважалося, що адміністративне правопорушення зазіхає на юридичні норми і відносини в організаційно-управлінській сфері, а адміністративний проступок – на загальнообов'язкові правила, за порушення (невиконання) яких настає адміністративна відповідальність. Поняття адміністративного правопорушення, таким чином, зв'язувалося з поняттям відповідальності в державному управлінні, а це призводило до помилкового висновку про те, що правопорушення будь-якого виду (злочин, дисциплінарний чи

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	адміністративний проступок, цивільний делікт) у сфері управління є адміністративними, а не яким-небудь іншим правопорушенням, і тягне адміністративну, а не відповідно кримінальну, дисциплінарну, цивільно-правову відповідальність чи відповідальність за вчинення адміністративного проступку (с. 156). Прихильники оцінки адміністративних правопорушень як явища, що не є суспільно небезпечним (М. Александров, А. Ангелов, В. Власов, Н. Дурманов, В. Єршов, Б. Здравомислов, А. Ключниченко, Г. Петров, П. Стайнов, М. Строгович, І. Самощенко, О. Якуба та ін.) (с. 173) (посилання на роботи вказаних авторів не зроблені, але на с. 173-174 проведено загальний аналіз їх позиції по роботі П. Стайнова та А. Ангелова) ... Науковці, які розглядають адміністративне правопорушення як суспільно небезпечне діяння (Є. Додін, Л. Коваль, О. Луньов, М. Малейн, А. Піонтковський, А. Сахаров, А. Трайнін, М. Шаргородський, О. Шишов та ін.), зазначають, що їх вихідною позицією є матеріальна єдність усіх правопорушень. І злочини, й адміністративні правопорушення, й дисциплінарні провини, й цивільні правопорушення певною мірою є суспільно небезпечними діяннями. Тому суспільна небезпека – це ознака, притаманна їм усім без винятку. Відмінність полягає лише у ступені суспільної небезпеки (с. 174).
Комментарий к кодексу Российской Федерации об административных правонарушениях / под ред. Б.Н. Габричидзе. Москва : Юрист, 2003. 664 с.	Статья 24 Административной ответственности подлежит должностное лицо в случае совершения им административного правонарушения в связи с неисполнением или ненадлежащим исполнением своих служебных обязанностей.

О.А. Кириченко

Корнієць В.В. Адміністративно-правові основи відповідальності за правопорушення у санітарно-епідеміологічній сфері в контексті адміністративно-правової реформи України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». /Запоріжжя, 2010. 209 с.	У 2000 р. з'явився проект Концепції реформування адміністративного права України. У ньому була спроба системно підійти до всіх складових цієї галузі права, враховуючи інститут адміністративної відповідальності. Так у розділі 10 проекту Концепції «Реформування інституту адміністративної відповідальності» визначено, що чинний Кодекс оперує двома поняттями : «адміністративне правопорушення» і «адміністративний проступок» як рівнозначними, хоча це неправильно, і доцільно надалі залишити лише поняття проступку, відповідно перейменувавши сам законодавчий акт. Адже під «адміністративним правопорушенням» слід вважати будь-яке порушення норм адміністративного права, тоді як адміністративний проступок є протиправне вчинення діянь, за які законодавством передбачено накладення адміністративного стягнення». Виходячи з цього, «порушення санітарно-епідеміологічного законодавства – це порушення норм адміністративного права», а «адміністративним проступком у сфері забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення є протиправне вчинення діянь, за які законодавством передбачено накладення адміністративного стягнення». На наш погляд, це визначення буде не зовсім правильним, оскільки санітарно-епідеміологічне законодавство не складається лише з норм адміністративного права. Тому ми вважаємо, що «відповідальність у санітарно-епідеміологічній сфері» – це порушення правил і норм санітарно-епідеміологічного законодавства, що регулюють суспільні відносини в сфері забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Відповідно (с. 37) «порушенням санітарно-епідеміологічного законодавства» є протиправне вчинення діянь, за які законодавством передбачено накладення адміністративного стягнення (с. 38).
Котюк В.О. Основи держави і права : навч. посібник для абітурієнтів, студентів, учнів середніх шкіл і ліцеїв. Київ : Вентурі, 1998. 320 с.	Правопорушення – це соціально небезпечне або шкідливе, протиправне, винне діяння деліктоздатного суб'єкта (фізична чи юридична особа), яке передбачене діючим законодавством і за яке встановлена юридична відповідальність. 1) Всі правопорушення є суспільно небезпечними або шкідливими, оскільки вони направлені проти суб'єктивних прав і свобод людини, юридичної особи, держави чи суспільства в цілому. Порушуючи чийсь природні чи юридично закріплені права, правопорушник наносить шкоду людям, природі, державі чи організаціям. Шкода буває різна: матеріальна, моральна, а іноді і дуже небезпечна, коли здійснюється посягання на життя чи здоров'я людини, на державну безпеку тощо. В зв'язку із цим кримінальні злочини є найбільш небезпечними серед усіх правопорушень (с. 54). Усі правопорушення направлені проти вимог діючого законодавства чи природних прав людини, які ще не закріплені в законодавстві. Вони можуть виражатися в активних фізичних діях правопорушника (порушення правил дорожнього руху, крадіжка, хуліганство). В окремих випадках правопорушення вчинюються в результаті бездіяльності, коли на суб'єкта покладаються юридичні обов'язки законом чи договором, а він не виконує їх, в результаті чого наноситься шкода чи соціальна небезпека. Наприклад, на охоронника покладається обов'язок охороняти матеріальні цінності, а він не виконав своїх обов'язків, і це привело до

О.А. Кириченко

	розкрадання майна. Тому поняття «дія» і «бездіяльність» охоплюються одним поняттям – «діяння». Правопорушення – це не тільки протиправне, шкідливе, небезпечне діяння, але і винне діяння. Без вини ніхто не може бути притягнутий до юридичної відповідальності (за винятком безвинної відповідальності в цивільному праві). Вина – це психічне ставлення особи до своїх протиправних діянь. Вона має об'єктивну і суб'єктивну сторону (як почуття вини). Карність означає, що в діючому законодавстві передбачені склад правопорушень і встановлена міра юридичної відповідальності. В зв'язку з цим усі правопорушення і відповідальність за них юридично закріплені в законодавстві. Питання про відповідальність за порушення природних прав людини, які юридично не закріплені в законодавстві, повинні вирішуватись на підставі міжнародно-правових актів, які ратифіковані Україною, або на підставі застосування права по аналогії права і закону. В окремих видах правопорушень, особливо злочинах, необхідно встановити причинний зв'язок між протиправними діями і наслідками. Якщо такого причинного зв'язку не буде, то і не можна звинувачувати особу в конкретному злочині. Всі правопорушення поділяються на дві групи : кримінальні злочини, проступки. Проступки, в свою чергу, поділяються на : адміністративні правопорушення, конституційні, фінансові, цивільно-правові, дисциплінарні (порушення трудової дисципліни), земельні,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	екологічні, процесуальні, шлюбно-сімейні. Можуть бути й інші правопорушення незалежно від галузей права (с. 55). Юридичну відповідальність поділяють на такі основні види: конституційна, адміністративна, дисциплінарна, цивільно-правова, матеріальна (у зв'язку із завданням шкоди у процесі виконання трудових обов'язків) (с. 56)
Котюк І.І. Основи правознавства. Донецьк : Вид-во БАО, 2004. 1280 с.	Правопорушення – це суспільно-небезпечне чи шкідливе винне, протиправне діяння деліктоздатної особи, за яке передбачена юридична відповідальність. Правопорушення залежно від ступеня суспільної небезпеки поділяються на : злочини, проступки. Залежно від виду правовідносин, на які посягає правопорушення, правопорушення бувають : кримінальні, адміністративні, конституційні, цивільні, дисциплінарні. Злочином є передбачене Кримінальним кодексом України суспільно-небезпечне винне діяння, вчинене суб'єктом злочину. Залежно від ступеня тяжкості злочини поділяються на злочини невеликої тяжкості, середньої тяжкості, тяжкі й особливо тяжкі. Проступок – це суспільно шкідливе, винне, протиправне діяння деліктоздатної особи, за яке передбачена юридична відповідальність. Залежно від виду правовідносин, на які посягає проступок, проступки бувають : адміністративні, конституційні, цивільні,

О.А. Кириченко

	дисциплінарні (с. 1279-1280).
Кравчук М.В. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права. 3-тє вид. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 247 с.	Правопорушення – це будь-яке протиправне, суспільно-небезпечне (шкідливе), каране, винне діяння (дія або бездіяльність) деліктоздатного суб'єкта, що завдає шкоди суспільству, державі, людям і тягне юридичну відповідальність. Щоб визнати ту чи іншу дію правопорушенням, необхідно встановити, чи має вона ознаки правопорушення, а саме : 1) правопорушення завжди проявляється в поведінці особи – дії чи бездіяльності, тобто фактичне протиправне діяння чи протиправне нездійснення регламентованої законом поведінки. Думки, переконання, бажання, настрої, світогляд, соціальні або особисті властивості не регламентуються, не є правопорушеннями і відповідно не можуть виступати як підстави юридичної відповідальності; 2) протиправність, тобто діяння повинно безпосередньо порушувати ту чи іншу норму права. Діяння, не врегульовані законодавством не вважаються правопорушеннями; 3) суспільна небезпечність – спричинення шкідливих наслідків чи загроза спричинення таких наслідків (школа може бути моральною, матеріальною чи фізичною); Правопорушення учиняється за наявності вини правопорушника, тобто умисного чи необережного відношення особи до вчиненого діяння і його наслідків. Про винність говорять тоді, коли особа повинна була обрати варіант поведінки, але вчинила всупереч праву; 4) караність правопорушення, яка визначається законодавством поряд з визнанням певного діяння протиправним. (Для цього потрібно, щоб суб'єкт правопорушення досягнув певного віку, визначеного законом, розумів свої дії та міг ними керувати, тобто

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	необхідною умовою караності є деліктоздатність) (с. 184-185).
Кравчук С.Й. Основи теорії держави та права : навч. посібник. Київ : Кондор. 2018. 194 с. URL : http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2019/Kravchuk_2018_192.pdf	Юридичні факти класифікують за вольовою ознакою на дії (пов'язані з вольовою поведінкою суб'єкта та характеризуються як зовнішній прояв їх волі і свідомості) ... (с. 90) події (юридичні факти, що існують незалежно від волі та свідомості суб'єктів, тобто призводять до виникнення, зміни та припинення правовідносин незалежно від бажання суб'єктів права) ... (с. 91) Правопорушення підрозділяються на злочини ... і проступки ... Розрізняють такі види проступків : конституційні, адміністративні, цивільно-правові, дисциплінарні, (с. 107) процесуальні (с. 108).
Крестовська Н.М., Матвеева Л.Г. Теорія держави і права: елементарний курс. Вид. друге. Харків : ТОВ «Одиссей», 2008. 432 с. URL : https://studies.in.ua/ru/krestovska-nm-teorja-derzhavi-prava.html	Правопорушення – це протиправне, винне, таке, що завдає шкоди особі, суспільству або державі, діяння деліктоздатної особи, за яке передбачена юридична відповідальність. Ознаки правопорушення : 1) протиправність. Правопорушення суперечить конкретному правовому припису і є невиконанням обов'язку або порушенням заборони; 2) винність. Винність як ознака правопорушення виявляється у внутрішньому ставленні суб'єкта до здійснюваного ним діяння та його наслідків. Правопорушенням є лише діяння, вчинене умисно або з необережності; 3) шкідливість, тобто нанесення шкоди особі, суспільству, державі, природі або, у ряді обумовлених законом випадків – реальна загроза нанесення такої шкоди. Юридично шкідливість виражається у перешкодженні використання суб'єктивних прав, невиконанні юридичних обов'язків, порушенні заборон. Фактично шкідливість правопорушення полягає у завданні фізичної, матеріальної або

	моральної шкоди право охоронюваним інтересам; 4) правопорушення – це завжди діяння (акт поведінки), яке має форму дії або бездіяльності. Думки, переконання, установки, якими б антигуманними або зловмисними вони не були – некарані; 5) відповідальним за правопорушення може бути тільки особа, здатна нести відповідальність за свої дії (деліктоздатна особа); 6) караність. За правопорушення передбачені конкретний вигляд і міра юридичної відповідальності, хоча не завжди реально вона застосовується до правопорушника (с. 321). Залежно від <i>ступеня небезпеки і заподіяної шкоди</i> правопорушення поділяють на злочини і проступки. <i>Злочини</i> — суспільно небезпечні правопорушення, що посягають на найбільш значущі соціальні цінності (життя, здоров'я індивіда, власність, національну безпеку, громадський порядок тощо). Злочинами є тільки кримінальні правопорушення. <i>Проступки</i> — суспільно шкідливі правопорушення (порушення трудової дисципліни, порушення правил торгівлі, невиконання цивільно-правового договору тощо). Залежно від <i>виду юридичної відповідальності</i> виділяють: 1) <i>кримінальні правопорушення (злочини)</i> — це передбачені кримінальним законом суспільно-небезпечні, винні, карані діяння (дія або бездіяльність), що посягають на права і свободи людини і громадянина, власність, громадський порядок і суспільну безпеку, довілля, конституційний лад України. Вичерпний перелік злочинів міститься в Кримінальному кодексі України. У вітчизняній юриспруденції останніми

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	роками дискутується питання про виділення поряд зі злочинами кримінальних проступків. Під ними розуміють діяння, що посягають на об'єкт, який охороняється кримінальним правом, але через свою малозначність не становлять суспільної небезпеки. Такий вид правопорушень виділяється в Англії, ФРН, США; 2) <i>адміністративні правопорушення (проступки)</i> — це протиправні, винні діяння, що посягають на державний або громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління, за яке законодавством передбачена адміністративна відповідальність. Основні критерії, що дають змогу відрізнити адміністративне правопорушення від злочину, аналогічного за об'єктом посягання: відсутність тяжких наслідків і менший розмір матеріального збитку; 3) <i>цивільно-правові правопорушення (проступки)</i> — відрізняються від інших специфічним об'єктом посягання, яким є майнові і пов'язані з ними особисті немайнові відносини, врегульовані нормами цивільного, земельного і сімейного права. Зовні вони виражаються в неналежному виконанні договірних зобов'язань, у заподіянні майнової або моральної шкоди; 4) <i>дисциплінарні правопорушення (проступки)</i> — це протиправні діяння, що порушують норми трудового права, внутрішній розпорядок діяльності підприємств, установ і організацій (прогул, запізнення на роботу, пропуски навчальних занять, невиконання розпоряджень адміністрації тощо); 5) <i>матеріальні правопорушення (проступки)</i> — це винне спричинення матеріального збитку працівником працедавцю — тобто підприємств установі, організації (поломка устаткування, знищення сировини тощо);

	6) <i>процесуальні правопорушення (проступки)</i> — це порушення встановлених законом процедур відправлення правосуддя, провадження в юридичних справах, видання правозастосовчого акта (нез'явлення свідка за викликом особи, що проводить дізнання, слідчого, прокурора, суду, порушення порядку і форми видання правозастосовчих та юрисдикційних актів — вироків і рішень суду, постанов слідчого тощо); 7) <i>конституційні правопорушення (проступки)</i> — невиконання або перевищення повноважень, порушення закріпленого конституцією порядку організації і діяльності органів державної влади і глави держави, органів місцевого самоврядування (наприклад, видання правового акта, що виходить за межі компетенції державного органу, або суперечить конституції і законам країни, зловживання владою, що не має ознак злочину тощо); 8) <i>міжнародні правопорушення</i> — дії або бездіяльність суб'єктів міжнародного права, які суперечать нормам і принципам міжнародного права або власним зобов'язанням і заподіюють шкоду іншому суб'єкту, групі суб'єктів міжнародного права або всьому міжнародному співтовариству. За ступенем суспільної загрози вони поділяються на: - <i>найтяжчі</i> — злочини, які ставлять під загрозу світовий правопорядок у цілому (геноцид, підготовка та ведення агресивної війни, порушення законів та звичаїв війни тощо); - <i>серйозні</i> — правопорушення, які хоча й не створюють безпосередньої загрози миру та безпеці, але все ж торкаються їх суттєвих інтересів (забруднення довкілля, державне піратство, виробництво або передача іншій країні заборонених видів зброї); - <i>ординарні</i> — правопорушення, які

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

	торкаються інтересів окремих держав (порушення кордонів виключної морської економічної зони, порушення угод щодо розподілу водних ресурсів прикордонних річки або озера). У деяких країнах особливо виділяють <i>статусні правопорушення</i> — правопорушення, карані тільки у разі здійснення їх неповнолітніми (вживання спиртних напоїв, перебування поза домівкою в нічний час, прогули уроків тощо).
Крижановський А.Ф. Загальна теорія права та держави : навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти Національного університету «Одеська юридична академія» факультетів : ФПС СПФ, ФМПЕ [Електронне видання / А.Ф.Крижановський, Н. М. Крестовська, Л.Г. Матвеєва, С.М. Скуріхін, В.Є. Іванчук. Одеса : Фенікс, 2022. 258 с URL : http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/16059/%d0%9d%d0%b0%d0%b2%d1%87.-%d0%bc%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4.%20%d0%bf%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1_%d0%97%d0%a2%d0%9f%d0%94_2022_%d0%a4%d0%9f%d0%a1%2c%20%d0%a1%d0%9f%d0%a4%	Юридичний факт – це конкретні життєві обставини, з якими норми права зв'язують виникнення, зміну або припинення правовідносин. За вольовою ознакою юридичні факти поділяють на події та дії. Події – факти, що не залежать від волі людини. Події розділяють на абсолютні та відносні. Дії – факти, що залежать від волі людини. Особливим різновидом дій визнаються факти стани – триваючі дії (наприклад, перебування у шлюбі, стан громадянства) (с. 66). Дії, у свою чергу, підрозділяються на правомірні і неправомірні (правопорушення). Правомірні дії поділяють на групи: юридичні акти і юридичні вчинки (с. 67). Залежно від ступеню небезпеки і заподіяної шкоди правопорушення розділяють на злочини і проступки. Залежно від виду юридичної відповідальності виділяють: кримінальні правопорушення; адміністративні правопорушення; цивільно-правові правопорушення; дисциплінарні правопорушення; матеріальні правопорушення; процесуальні правопорушення; конституційні правопорушення; міжнародні правопорушення. Зловживання правом – це соціально шкідлива поведінка суб'єкта, яка прямо не порушує приписи правових норм (с. 81).

2c%20%d0%a4%d0%9c %d0%9f%d0%92.pdf?sequence=3&isAllowed=y	
Кримінальний кодекс Української РСР : від 28 грудня 1960 р. Відомості Верховної Ради (ВВР), 1960, № 2, ст. 14, зі змінами згідно із законом України № 2419-III (2419-14) від 17 травня 2001 р., ВВР, 2001, № 31, ст. 149, втратив чинність з 1 вересня 2001 р., крім Переліку майна, що не підлягає конфіскації за судовим вироком (Додаток (2003-05) до Кодексу) на підставі Кодексу № 2341-III (2341-14) від 5 квітня 2001 р. <i>Zakon.rada.gov.ua :</i> <i>веб-сайт.</i> URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2001-05#Text	Стаття 7. Поняття злочину (1) Злочином визнається передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність), що посягає на радянський суспільний або державний лад, соціалістичну систему господарства, соціалістичну власність, особу, політичні, трудові, майнові та інші права громадян, а так само інше суспільно небезпечне діяння, яке посягає на соціалістичний правопорядок і передбачене кримінальним законом. (2) Не є злочином дія або бездіяльність, що хоч формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого кримінальним законом, але через малозначність не являє суспільної небезпеки. Стаття 7-1. Поняття тяжкого злочину Тяжкими злочинами визнаються перелічені частини 2 цієї статті умисні діяння, що являють підвищену суспільну небезпеку. До тяжких злочинів належать : особливо небезпечні злочини проти держави (статті 56 - 60, 62, 63, 63-1); порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної приналежності чи ставлення до релігії при обтяжуючих обставинах (стаття 66 частини 2 і 3); бандитизм (стаття 69); дії, що дезорганізують роботу виправно-трудових установ (стаття 69-1); контрабанда (стаття 70); контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів (стаття 70-1); масові безпорядки (стаття 71); незаконне переправлення осіб через державний кордон України при обтяжуючих обставинах (стаття 75-1 частини 2 і 3); пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів (стаття 78); пошкодження об'єктів магістральних нафто-, газо- та нафтопродуктопроводів при

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	обтяжуючих обставинах (стаття 78-1 частини 2 і 3); виготовлення або збут підроблених грошей цінних паперів чи білетів державних лотерей (стаття 79); розкрадання державного або колективного майна з проникненням у приміщення чи інше сховище, або шляхом привласнення, розтрата або зловживання посадовим становищем, вчинене повторно, або за попереднім зговором групою осіб, або у великих розмірах, або в особливо великих розмірах (статті 81 частини 3 і 4, 82 частини 3 і 4, 83 частина 3, 84 частини 3 і 4 і 86-1); розкрадання державного або колективного майна шляхом грабежу, вчинене при обтяжуючих обставинах (стаття 82 частини 2 і 3); розбій з метою заволодіння державним, колективним майном або індивідуальним майном громадян (статті 86 і 142); вимагательство державного або колективного майна або індивідуального майна громадян при обтяжуючих обставинах (статті 86-2 частини 2 і 3, 144 частини 2 і 3); вчинене при обтяжуючих обставинах умисне знищення або пошкодження державного чи колективного майна або індивідуального майна громадян (статті 89 частини 2 і 3 та 145 частина 2); умисне знищення або пошкодження майна, що належить судді чи працівникові правоохоронного органу (стаття 189-5 частина 2); умисне вбивство (статті 93, 94 і 96); умисне тяжке тілесне ушкодження (статті 101, 189-4 частина 2); (Кодекс доповнено статтею 7-1 згідно з Указом № 862-08 від 21.07.72; із змінами, внесеними згідно з Указами № 2247-III (2247-14) від 18.01.2001)
Кримінальний кодекс України : закон України від 5 квітня 2001 р., № 2341-III. Відомості Верховної	Стаття 11. Поняття злочину (1) Злочином є передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину. (2) Не є злочином дія або бездіяльність, яка

О.А. Кириченко

Ради (ВВР), 2001, № 25–26, ст. 131, зі змінами згідно із законом України від 2 грудня 2018 р., ВВР, 2018, № 46, ст. 371. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : <i>веб-сайт</i>. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/ed20181104#Text	хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого цим Кодексом, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі. Стаття 12. Класифікація злочинів 1. Залежно від ступеня тяжкості злочини поділяються на злочини невеликої тяжкості, середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі. 2. Злочином невеликої тяжкості є злочин, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк не більше двох років, або інше, більш м'яке покарання за винятком основного покарання у виді штрафу в розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. 3. Злочином середньої тяжкості є злочин, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше п'яти років. 4. Тяжким злочином є злочин, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше двадцяти п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше десяти років. 5. Особливо тяжким злочином є злочин, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад двадцять п'ять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, позбавлення волі на строк понад десять років або довічного позбавлення волі. 6. Ступінь тяжкості злочину, за вчинення якого передбачене одночасно основне покарання у виді штрафу та позбавлення волі, визначається виходячи зі строку покарання у виді позбавлення волі, передбаченого за відповідний злочин. Розділ VIII ОБСТАВИНИ, ЩО

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ВИКЛЮЧАЮТЬ ЗЛОЧИННІСТЬ ДІЯННЯ. Стаття 36. Необхідна оборона. Стаття 37. Уявна оборона. Стаття 38. Затримання особи, що вчинила злочин. Стаття 39. Крайня необхідність. Стаття 40. Фізичний або психічний примус. Стаття 41. Виконання наказу або розпорядження. Стаття 42. Діяння, пов'язане з ризиком. Стаття 43. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації.
Кримінальний кодекс України : закон України від 5 квітня 2001 р., № 2341-III. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, № 25–26, ст. 131, зі змінами згідно із законом України від 18 жовтня 2022 р., № 2690-IX. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : веб-сайт. URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14	Стаття 11. Поняття кримінального правопорушення 1. Кримінальним правопорушенням є передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення. 2. Не є кримінальним правопорушенням дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого цим Кодексом, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі. {Стаття 11 в редакції закону № 2617-VIII від 22.11.2018} Стаття 12. Класифікація кримінальних правопорушень 1. Кримінальні правопорушення поділяються на кримінальні проступки і злочини. 2. Кримінальним проступком є передбачене цим Кодексом діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі. 3. Злочини поділяються на нетяжкі, тяжкі та особливо тяжкі.

	4. Нетяжким злочином є передбачене цим Кодексом діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше п'яти років. 5. Тяжким злочином є передбачене цим Кодексом діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше двадцяти п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше десяти років. 6. Особливо тяжким злочином є передбачене цим Кодексом діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад двадцять п'ять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, позбавлення волі на строк понад десять років або довічного позбавлення волі. 7. Ступінь тяжкості злочину, за вчинення якого передбачене одночасно основне покарання у виді штрафу та позбавлення волі, визначається виходячи зі строку покарання у виді позбавлення волі, передбаченого за відповідний злочин. {Стаття 12 в редакції законів № 4025-VI від 15.11.2011, № 2617-VIII від 22.11.2018} Розділ VIII ОБСТАВИНИ, ЩО ВИКЛЮЧАЮТЬ КРИМІНАЛЬНУ ПРОТИПРАВНІСТЬ ДІЯННЯ {Назва розділу VIII із змінами, внесеними згідно із законом № 2617-VIII від 22.11.2018} Стаття 36. Необхідна оборона. Стаття 37. Уявна оборона. Стаття 38. Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення. Стаття 39. Крайня необхідність. Стаття 40. Фізичний або психічний примус. Стаття 41. Виконання наказу або розпорядження. Стаття 42. Діяння, пов'язане з ризиком. Стаття 43.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації Стаття 43⁻¹. Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України. {Розділ VIII доповнено статтею 43⁻¹ згідно із законом № 2124-IX від 15.03.2022}
Кримінально-процесуальний кодекс України : закон УРСР від 28 груд. 1960 р. № 1001-05. <i>Відомості</i> Верховної Ради УРСР (ВВР). 1961. № 2, ст. 15, зі змінами за законом України від 15 листопада 2011 р. № 4025-VI (4025-17), ВВР, 2012, № 25, ст. 263. <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт.</i> URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws+++/show/1001-05	Стаття 23-1. Подання органу дізнання, слідчого, прокурора в кримінальній справі (2) Якщо в ході дізнання, досудового слідства або перевірки, що проводилась на підставах, передбачених частиною 4 статті 97 цього Кодексу, буде встановлено, що в діянні особи, яка притягається до кримінальної відповідальності, чи в діяннях інших осіб є ознаки дисциплінарного правопорушення або ці особи повинні бути згідно з чинним законодавством притягнуті до матеріальної відповідальності, орган дізнання, слідчий чи прокурор зобов'язані порушити в поданні питання про притягнення цих осіб до дисциплінарної або матеріальної відповідальності. Не пізніш як у місячний строк по поданню має бути вжито необхідних заходів і про результати повідомлено особу, яка надіслала подання. У разі залишення посадовою особою подання без розгляду орган дізнання, слідчий чи прокурор зобов'язані вжити заходів, передбачених статтями 254-257 Кодексу України про адміністративні правопорушення (80732-10). (Кодекс доповнено статтею 23-1 згідно з Указом ПВР № 6834-X (6834-10) від 16.04.84, із змінами, внесеними згідно із законом № 358/95-ВР (358/95-ВР) від 05.10.95)
Кримінальний процесуальний кодекс	Стаття 215. Досудове розслідування злочинів і кримінальних проступків

О.А. Кириченко

України : закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України, 2013. № 9-10, ст. 88, зі змінами згідно із законом України № 2751-IX від 16 листопада 2022 р. <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт.</i> URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text	1. Досудове розслідування злочинів здійснюється у формі досудового слідства, а кримінальних проступків - у формі дізнання в порядку, передбаченому цим Кодексом.
Кубко Є.Б. Особливості адміністративних правопорушень, що публічно-правові спори, що підлягають розгляду адміністративними судами. Глава 38. <i>Адміністративне право України : Академічний курс : підручник; у 2 т. Т. 2 : Особлива частина</i> / ред. кол.: В.Б. Авер'янов (голова) та ін. Київ : Юрид. думка, 2005. С. 505-513.	Сучасна правова дійсність свідчить про наявність певної розбіжності між : 1) адміністративними правопорушеннями, відповідальність за які передбачена КпАП; 2) адміністративними правопорушеннями, які є предметом розгляду адміністративних судів. Адже, по-перше, адміністративна відповідальність за КпАП передбачає, поряд з відповідальністю громадян України, іноземців, осіб без громадянства, також і відповідальність посадових осіб державних органів, що розглядаються як суб'єкти публічно-владних повноважень (с. 505). По-друге, адміністративні правопорушення, які є предметом розгляду адміністративних судів, мають іншу правову природу, інші правові підстави, інші правові наслідки та інші складові елементи. У цьому відношенні адміністративні правопорушення з боку суб'єктів публічно-владних повноважень пов'язані, перш за все, із реалізацією компетенції цих суб'єктів (с. 506). Отже, завданнями адміністративного судочинства (адміністративної юстиції) є встановлення факту вчинення специфічного різновиду адміністративного правопорушення, який не можна зводити

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	лише до сукупності елементів «класичного» складу адміністративного проступку, що притаманне розгляду справ про накладання адміністративних стягнень відповідно до КпАП. Адміністративне правопорушення з позицій Адміністративного судочинства слід розглядати як певне неадекватне використання публічно-владних повноважень, сукупність яких складає компетенцію відповідного органу, посадової (чи службової) особи. ... По-перше, правопорушення може бути пов'язане із використанням повноважень з метою, з якою ці повноваження у відповідних нормативних актах не надавалися. ... Другим варіантом адміністративного порушення може бути ситуація, при якій повноваження державного органу використані у спосіб, який не був передбачений відповідними нормативними актами, включаючи Конституцією України (с. 507). Окремим варіантом адміністративного правопорушення у ході реалізації компетенції державних органів є недотримання принципу рівності всіх громадян, посадових осіб і органів перед законом або встановлення у будь-якій формі дискримінації для певного кола громадян чи окремих осіб. Специфічним проявом правопорушенням слід вважати допущення незбалансованості між можливими негативними наслідками для суспільства (або окремих громадян) та метою, задля якої приймалося рішення чи відбувалася дія того чи іншого державного органу. Якщо незбалансованість у реалізації компетенції за формальними ознаками не буде мати вигляду правопорушення, але фактично буде порушувати загальні принципи адміністративного законодавства, а в окремих випадках – принцип верховенства права, а тому повинна розглядатися як адміністративне

	правопорушення з боку суб'єкта публічно-владних повноважень, що може бути предметом розгляду в адміністративному суді. Крім того, компетенція державного органу може реалізуватися без врахування всіх обставин, що мають значення для прийняття відповідного рішення або вчинення відповідних дій, тобто може мати місце прийняття необґрунтованого рішення, яке тягне або може потягти за собою негативні наслідки. Окремим проявом правопорушення може вважатися також прийняття рішення, хоча і в межах компетенції відповідного органу, у межах встановлених повноважень, але не своєчасно, тобто йдеться про допущення бездіяльності протягом строку, який не можна вважати розумним для розгляду тієї чи іншої справи, прийняття того чи іншого рішення. Як ще один варіант правопорушення слід також вважати можливість прийняття рішення упереджено або недобросовісно. Звичайно, у цих випадках йдеться про відповідні правопорушення, що трапляються в діяльності щодо реалізації компетенції того чи іншого державного органу. При цьому діяльність будь-якого суб'єкта (с. 508) публічно-владних повноважень у контексті корупційних дій є предметом, як правило, кримінальної (в окремих випадках – адміністративної) відповідальності і тому не розглядається адміністративними судами. ... Зальний принцип відповідальності при цьому факту (наявності адміністративного правопорушення у вигляді неадекватної реалізації компетенції державного органу або іншого суб'єкта владних повноважень) полягає не стільки у тому, щоб покарати винну особу чи державний орган, скільки в тому, щоб поновити порушені цим суб'єктом права та інтереси громадян і суспільства у

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	цілому. Це є важливим концептуальним положенням, особливо з урахуванням тієї обставини, що адміністративні правопорушення з боку суб'єкта публічно-владних повноважень мають специфічну суб'єктну характеристику. Тобто із суб'єктивного боку адміністративне правопорушення може виникати без явних ознак навмисності, тобто внаслідок дій, які порушують ті чи інші принципи адміністративної діяльності без заздалегідь визнаної вини суб'єкта такого правопорушення. Крім того, вина суб'єкта публічно-владних повноважень може мати ознаки прямого умислу, тоді як необережні форми вини взагалі можуть виключати відповідальність такого суб'єкта. Проте це не означає, що в судовому порядку не повинні поновлятися відповідні права. Якщо встановлені факти навмисних дій суб'єкта владних повноважень, то це може бути предметом накладання адміністративного стягнення в порядку, передбаченому КпАП. Наслідком адміністративного правопорушення, що розглядається в адміністративних судах, може бути скасування чи визнання не чинним рішення будь-якого державного органу або окремих частин цього рішення, або зобов'язання відповідача вчинити відповідні дії, спрямовані на встановлення порушених прав чи законних інтересів. Особливість адміністративної відповідальності в таких випадках полягає у тому, що суд може розглядати як адміністративні (с. 509) правопорушення і такі дії відповідних суб'єктів владних повноважень, які тільки плануються, і тому суд може прийняти рішення про заборону вчинення таких дій у майбутньому або зобов'язати утриматися від вчинення дій або навпаки. зобов'язати діяти

О.А. Кириченко

	відповідним чином у разі бездіяльності органів чи їх посадових осіб. Особливим наслідком скоєння адміністративного правопорушення є стягнення з відповідача певних коштів, які спрямовані на відшкодування завданих збитків. На поновлення порушених унаслідок вчинення відповідних адміністративних правопорушень з боку суб'єкта публічно-владних повноважень прав та інтересів може бути спрямоване також визнання в судовому порядку наявності (необхідності для державного органу діяти в тому чи іншому напрямі) чи відсутності (означає заборону вчиняти відповідні дії або скасування прийнятих уже рішень) компетенції відповідного суб'єкта публічно-владних повноважень. ... У конкретних випадках судове провадження може тягнути й інші правові наслідки розгляду адміністративних справ. Наприклад, ліквідація об'єднання громадян чи заборона окремих видів їх діяльності, чи заборона перетинання державного кордону для іноземців або осіб без громадянства, чи примусове видворення за межі України та ін., що передбачено ст. 162 Кодексу адміністративного судочинства України (с. 510).
Кузнецова Н.Ф. Значение преступных последствий для уголовной ответственности. Москва : Госюриздат, 1958. 210 с.	Повторность и систематичность преступления опасны тем, что увеличивают вред, а простая повторность административного или дисциплинарного проступка не может образовать преступление (с. 184).
Лагун Д.А. Общая теория права : курс лекций. Минск : БГУ, 2010. 184 с. URL : https://elib.bsu.by/handl	19.2. Правонарушение и его виды Правонарушение – это неправомерное (противоправное) общественно опасное виновное деяние (действие или бездействие) деликтоспособного субъекта, за которое предусмотрена юридическая ответственность.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

e/123456789/38950	Под противоправностью имеется в виду нарушение субъектом требований действующего правового закона и принятых в его развитие иных актов законодательства. Общественная опасность противоправного деяния – это юридическая оценка (квалификация) соответствующих видов фактического поведения людей с точки зрения права. Общественно опасным в поведении субъектов является все то, что наносит вред правам, свободам и законным интересам человека, общества, государства. Всякое правонарушение есть деяние, т.е. действие или бездействие. Действие – активное поведение. Оно может состоять как в совершении собственно действий, так и в произнесении определенных слов. Бездействие – отсутствие активного поведения. Бездействием признается деяние, если по ситуации, в силу должностных или служебных обязанностей лицо обязано было что-либо сделать, но не сделало. Виновность деяния выражает его осознанно-волевой характер, наличие психической связи между деянием и сознанием субъекта. Деликтоспособностью называется признанная законом способность лица нести юридическую ответственность за свое противоправное поведение. Любое правонарушение является таковым, только если оно предусмотрено в законодательстве. В противном случае даже преступное поведение не будет являться преступлением. Виды правонарушений. Правонарушения делятся на преступления и проступки. Преступлением признается совершенное виновно общественно опасное деяние (действие или бездействие), (с. 138) характеризующееся признаками, предусмотренными уголовным кодексом, и

	запрещенное им под угрозой наказания. Как особый вид правонарушений преступление предопределяется тем, что: 1) его общественная опасность выражается в посягательстве на наиболее значимые общественные ценности: жизнь, здоровье, свобода личности, собственность, правосудие, государственная безопасность и т.д.; 2) учитывая общественную опасность, за совершение преступления применяются наиболее строгие меры наказания, существенно ограничивающие статус виновного лица. За особо опасные (тяжкие) преступления связанные с лишением жизни человека при отягчающих обстоятельствах предусматривается смертная казнь; 3) субъектами преступления могут быть только физические лица – граждане и должностные лица. Организации таковыми быть не могут, за их противоправные действия несут ответственность должностные лица; 4) исчерпывающий перечень деяний, признаваемых преступлением, содержится только в уголовном кодексе, который является единственным уголовным законом, действующим в Республике Беларусь (<i>nullum crimen, nulla poena sine lege</i>). Проступками называются виновные, противоправные деяния, не представляющие большой общественной опасности и влекущие применение взысканий. Выделяются административные правонарушения (проступки), дисциплинарные проступки, гражданские правонарушения (деликты). В Республике Беларусь дополнительно ведут речь об экономических правонарушениях. Административное правонарушение – противоправное виновное (умышленное или неосторожное), а также характеризующееся

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	иными признаками, предусмотренными КоАП, деяние (действие или бездействие), за которое установлена административная ответственность. Субъектами административных проступков могут выступать как физические, так и юридические лица. Дисциплинарный проступок – это противоправное, виновное нарушение лицом правил дисциплинарного распорядка в сфере его трудовой, служебной, учебной, воинской или иной деятельности, за которое предусмотрено соответствующее дисциплинарное взыскание. К дисциплинарным проступкам относятся опоздание на работу, прогул, распитие спиртных напитков на рабочем месте, самовольное оставление воинской части, нарушение правил внутреннего распорядка учебного заведения и др. В трудовом праве дисциплинарным поступком признается противоправное, виновное неисполнение или ненадлежащее исполнение работником своих трудовых обязанностей. Гражданско-правовой проступок (деликт) – это противоправное деяние субъекта права, которое нарушает правопорядок, установленный гражданским законодательством. Деликты представляют собой нарушение прав и законных интересов различных субъектов права в сфере имущественных и личных неимущественных отношений, урегулированных гражданским правом. Деликты делятся на договорные и внедоговорные. К первым относятся деликты, связанные с нарушением договорных обязательств, их неисполнением или ненадлежащим исполнением. Ко вторым – связанные с вредом, причиненным личности

О.А. Кириченко

	или имуществу физического лица либо имуществу юридического лица при отсутствии договорных отношений. Экономическое правонарушение – противоправное деяние (действие или бездействие) субъекта предпринимательской деятельности, выразившееся в неисполнении или ненадлежащем исполнении актов законодательства, регулирующих экономические отношения. Научного обоснования выделения нарушений экономического законодательства в самостоятельный вид правонарушений не имеется. Его можно рассматривать как вид уголовного либо административного правонарушения (с. 139).
Лисенков С.Л., Колодій А.М., Тихомиров О.Д., Ковальський В.С. Теорія держави і права : підручник / за ред. С.Л. Лисенкова. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 448 с.	Правопорушення, або протиправна поведінка, як вид правової поведінки, є антиподом правомірної поведінки. Насамперед, слід зазначити, що протиправна поведінка здійснюється у сфері права, але, на відміну від правової поведінки, вона є не формою свободи, а формою несвободи чи свавілля. Протиправна поведінка, оскільки вона має антиправову природу, входить до механізму правового регулювання тільки як юридичний факт, тобто як конкретна обставина, що є однією з причин виникнення охоронних правовідносин. Така поведінка завжди суперечить потребам та інтересам суспільного розвитку, тому вона є антисоціальною поведінкою. Правопорушення як форма прояву правової поведінки має такі основні ознаки : а) правопорушення – це поведінка, що має протиправний характер, тобто суперечить приписам правових норм. Це означає, що відповідна діяльність або бездіяльність суб'єкта не відповідає вимогам, сформульованим у конкретній правовій нормі. З формально-юридичної точки зору, протиправність – це порушення вимог норм права, невиконання юридичних обов'язків,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	закріплений у нормативно-правових документах. З цих позицій правопорушення є свавіллям суб'єкта, тобто таким зовнішнім виявленням його волі, що не відповідає закономірностям розвитку суспільства, зазіхає на свободу і безпеку інших суб'єктів. Правопорушення характеризується невиконанням забороняючих норм у формі дій чи бездіяльності; б) правопорушення є суспільно шкідливою або суспільно небезпечною поведінкою. Протиправна поведінка призводить або може призвести до негативних наслідків як з точки зору суспільства в цілому, так і з точки зору окремих його членів; правопорушення знаходить своє вираження у діянні суб'єкта. Думки, наміри, переконання правопорушеннями не визнаються; протиправна поведінка має свідомо-вольовий характер, тобто залежить від волі правопорушника, перебуває під контролем його свідомості та волі. Відсутність усвідомлення особи про те, що вона вчиняє правопорушення або відсутність власної вольової спрямованості на його вчинення приводить до невизнання діяння правопорушенням; Протиправна поведінка – це винна поведінка суб'єкта, за якої він у тій чи іншій формі бажає або допускає настання шкідливих або небезпечних наслідків від вчиненого ним діяння. Не всі протиправні вчинки вважаються правопорушеннями. Для останніх обов'язковою ознакою є наявність вини – внутрішнього негативного ставлення суб'єкта до інтересів людей, суспільства. Вина відокремлює правопорушення від тих видів протиправної поведінки, що суспільно шкідливі, свідомо-вольові, порушують норми права, але не відображають негативного ставлення суб'єкта до вимог правових

О.А. Кириченко

	приписів; Правопорушення є діяння, що карається, тобто за його вчинення передбачається певні вид і міра юридичної відповідальності у вигляді втрат особистого, організаційного чи матеріального характеру. Отже, правопорушення – це суспільно шкідливе, винне, протиправне, каране діяння, здійснення якого передбачає юридичну відповідальність (с. 263-265).
Лісовий кодекс України : від 21 січня 1994 р., № 3853-XII (3853-12). Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 17, ст. 100, зі змінами згідно із законом України від 20 червня 2022 р., № 2321-IX. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text	Глава 22 Відповідальність за порушення лісового законодавства Стаття 105. Відповідальність за порушення лісового законодавства ... Відповідальність за порушення лісового законодавства несуть особи, винні у : 1) незаконному вирубуванні та пошкодженні дерев і чагарників; 2) знищенні або пошкодженні лісу внаслідок підпалу або недбалого поводження з вогнем, порушенні інших вимог пожежної безпеки в лісах; 3) знищенні або пошкодженні лісу внаслідок його забруднення хімічними та радіоактивними речовинами, виробничими і побутовими відходами, стічними водами, іншими шкідливими речовинами, підтоплення, осушення та інших видів шкідливого впливу; 4) засміченні лісів побутовими і промисловими відходами; 5) порушенні строків лісовідновлення та інших вимог щодо ведення лісового господарства, встановлених законодавством у сфері охорони, захисту, використання та відтворення лісів; 6) знищенні або пошкодженні лісових культур, сіянців або саджанців у лісових розсадниках і на плантаціях, а також природного підросту та самосіву на землях, призначених для відновлення лісу; 7) порушенні правил зберігання,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	транспортування та застосування засобів захисту лісу, стимуляторів росту, мінеральних добрив та інших препаратів; 8) розкорчовуванні лісових ділянок і використанні їх не за призначенням, у тому числі для спорудження жилих будинків, виробничих та інших будівель і споруд без належного дозволу; 9) самовільній заготівлі сіна та випасанні худоби на лісових ділянках; 10) порушенні правил заготівлі лісової підстилки, лікарських рослин, дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід тощо; 11) заготівлі лісових ресурсів способами, що негативно впливають на стан і відтворення лісів; 12) порушенні порядку заготівлі та вивезення деревини, заготівлі живиці і використання інших лісових ресурсів; 13) невнесенні плати за використання лісових ресурсів у встановлені строки; 14) знищенні та пошкодженні відмежувальних знаків у лісах; 15) введенні в дію нових і реконструйованих підприємств, споруд та інших об'єктів, не забезпечених обладнанням, що запобігає негативному впливу на стан і відтворення лісів; 16) порушенні строків повернення лісових ділянок, що перебувають у тимчасовому користуванні, або невиконанні обов'язків щодо приведення їх у стан, придатний для використання за призначенням; 17) пошкодженні сіножатей, пасовищ і ріллі на землях лісгосподарського призначення; 18) знищенні або пошкодженні лісоосушувальних каналів, дренажних систем і доріг на лісових ділянках; 19) невиконанні приписів державної лісової охорони та органів виконавчої влади, які здійснюють державний контроль за

О.А. Кириченко

	додержанням законодавства у сфері охорони, захисту, використання та відтворення лісів; 20) порушенні вимог з охорони пралісів, квазіпралісів та природних лісів. <i>{Частина другу статті 105 доповнено пунктом 20 згідно із законом № 2063-VIII від 23.05.2017}</i> Законом може бути встановлено відповідальність і за інші порушення лісового законодавства.
Лук'янець Д.М. Адміністративно-деліктні відносини в Україні: теорія та практика правового регулювання : монографія. Суми : ВТД «Університ. книга». 2006. 367 с.	... Для приватної особи в державі встановлено такий режим правового регулювання, згідно з яким вона має право робити все, що прямо не заборонено законом (с. 12). ... Адміністративне правопорушення являє собою врегульовані нормами права суспільні відносини, учасники яких мають суб'єктивні права і юридичні обов'язки, але, на відміну від правовідносин, ці права і обов'язки не реалізуються, а порушуються. Такі відносини логічно було б назвати деліктними правовідносинами як антипод позитивних правовідносин, але, виходячи з усталеного визначення правовідносин, назовемо їх просто «деліктні відносини» (с. 13).
Лунев А.С. Административная ответственность за правонарушения. Москва : Госюриздат, 1961. 187 с.	Без административного проступка, как особого вида правонарушения, не может быть и административной ответственности, так как нет уголовной ответственности без преступления. ... Легче всего сформулировать качественное отличие административного проступка от преступления посредством анализа уголовно-правовых норм, устанавливающих отдельные составы преступлений, за которые, при определенных условиях, виновные могут подвергаться либо мерам уголовного наказания либо административным взысканиям (с. 35).
Любашиц В.Я., Мордовцев А.Ю., Мамычев А.Ю.	Юридический факт - это конкретные жизненные обстоятельства (условия ситуации), с которыми нормы права

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Теория государства и права : учебник. Москва : РИОР, 2014. 450 с. URL : https://www.google.com/search?q=%D0%9B%D1%8E%D0%B1%D0%B0%D1%88%D0%B8%D1%86+%D0%92.%D0%AF.%2C+%D0%9C%D0%BE%D1%80%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D1%86%D0%B5%D0%B2+%D0%90.%D0%AE.%2C+%D0%9C%D0%B0%D0%BC%D1%8B%D1%87%D0%B5%D0%B2+%D0%90.%D0%AE. +%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F+%D0%B3%D0%BE%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0+%D0%B8+%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0+%3A+%D1%83%D1%87%D0%B5%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA. +%D0%9C%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%B2%D0%B0+%3A+%D0%A0%D0%98%D0%9E%D0%A0%2C+2014.+450+%D1%81.&oq=%D0%9B%D1%8E%D0%B1%D0%B0%D1%88%D0%B8%D1%86	связывают возникновение, изменение или прекращение правоотношений Однако «до сих пор наука не выработала схемы рациональной классификации юридических фактов. Не вдаваясь в обсуждение многочисленных и многообразных контрверз по этому вопросу, остановимся на той классификации, которую можно считать наиболее принятой», - пишет Ф.В. Тарановский. Он, в целом, придерживаясь традиционных для отечественного правоведения взглядов считает, что в основу наиболее принятой классификации юридических фактов могут быть положены два начала : 1. Отношение юридических фактов к воле лица. 2. Отношение юридических фактов к норме объективного права (с. 329). По первому признаку различаются юридические факты, которые совершаются без участия воли лица, а также те, которые совершаются при участии воли лица. Первые называются <i>юридическими событиями</i>, вторые – <i>юридическими действиями</i> (с. 330). Правомерные действия, в зависимости от намерений лица, направленности его воли, делятся на <i>юридические акты</i> и <i>юридические поступки</i>. Юридический акт - это правомерное действие, совершаемое с намерением достичь юридического результата (заключение сделки, заявление о принятии наследства). Юридический поступок - это такое действие лица, которое не направлено на достижение юридического результата, но такой результат возникает, помимо его воли, в силу предписаний закона (например, создание художественного произведения, с неизбежностью влечет для автора возникновение авторского права на это

+%D0%92.%D0%AF. %2C+%D0%9C%D0% BE%D1%80%D0%B4 %D0%BE%D0%B2%D 1%86%D0%B5%D0% B2+%D0%90.%D0%A E.%2C+%D0%9C%D0 %B0%D0%BC%D1%8 B%D1%87%D0%B5% D0%B2+%D0%90.%D 0%AE. +%D0%A2%D0 %B5%D0%BE%D1%8 0%D0%B8%D1%8F+% D0%B3%D0%BE%D1 %81%D1%83%D0%B4 %D0%B0%D1%80%D 1%81%D1%82%D0%B 2%D0%B0+%D0%B8+ %D0%BF%D1%80%D 0%B0%D0%B2%D0% B0+%3A+%D1%83%D 1%87%D0%B5%D0% B1%D0%BD%D0%B8 %D0%BA. +%D0%9C %D0%BE%D1%81%D 0%BA%D0%B2%D0% B0+%3A+%D0%A0% D0%98%D0%9E%D0 %A0%2C+2014.+450+ %D1%81.&aqs=chrome ..69i57.884j0j7&sourcei d=chrome&ie=UTF-8	произведение). Неправомерные действия (бездействие) или <i>правонарушения</i> делятся в зависимости от степени их опасности для общества на преступления и проступки. Признаки каждого правонарушения указаны в законодательстве. Совершение правонарушения влечет за собой возникновение у правонарушителя обязанности нести юридическую ответственность (с. 331). Таким образом, правонарушение — это общественно вредное виновное деяние дееспособного субъекта, противоречащее требованиям правовых норм. Рассмотрим основные <i>признаки правонарушения</i>. Во-первых, правонарушение — <i>акт поведения</i>, выражающийся в действии или бездействии (под бездействием здесь понимается воздержание от действий, когда закон предписывает их совершение). Не могут считаться правонарушениями мысли, чувства, политические и религиозные воззрения, не выраженные в действиях. Не считаются правонарушениями и качества, свойства личности, национальность, родственные связи человека и т. д. Во-вторых, правонарушениями считаются только <i>волевые действия</i>, т.е. действия, зависящие от воли и сознания участников, осуществляемые ими добровольно. Нельзя назвать правонарушением поведение, не контролируемое сознанием, или поведение, совершаемое в ситуации, лишаящей человека выбора иного варианта поведения, кроме противоправного. Поэтому правонарушениями являются варианты поведения только дееспособных (деликтоспособных) людей. Малолетних и душевнобольных закон деликтоспособными не считает. В-третьих, правонарушением признается

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	только такое деяние, совершая которое, индивид <i>сознает</i>, что <i>действует противоправно</i>, что своим поступком наносит ущерб общественным интересам, действует виновно нарушение запретов, или невыполнение обязанностей. Этим правонарушение отличается от иных видов антиобщественного поведения, например, от безнравственного или дезорганизирующего поведения. Признак противоправности характеризует правонарушение с формально-юридической стороны. Общеизвестно, что никто не может быть ограничен в своих правах и свободах и никакие действия, совершаемые в пределах правовых предписаний, не могут быть признаны противоправными. В-пятых, правонарушение всегда <i>социально вредно</i>. Всякое правонарушение наносит вред интересам личности, общества, государства (имущественный, социальный, моральный, политический и т.п.). Повреждение или уничтожение имущества, смерть человека, ущемление его достоинства, потеря рабочего времени бракованная продукция - все это негативные последствия правонарушения. Деяние может и не причинить реального вреда, а лишь поставить социальные ценности под его угрозу (таково, например, нетрезвое состояние водителя). Степень общественной вредности деяния может быть различной, но ее наличие обязательно для отнесения его к правонарушениям. По степени вредности традиционно различают преступления и проступки. Наряду с ними выделяют деликты, т.е. отклонения от требований права, от положений договоров среди имущественных и связанных с ними не имущественных отношений (с. 387). В шестых, общим признаком правонарушения

	является его свойство <i>порождать юридическую ответственность</i>, т.е. различные установленные законом неблагоприятные последствия для правонарушителя: физические, имущественные, моральные и иные лишения, страдания. В этом смысле, правонарушение является основой для наступления юридической ответственности. Не может быть юридической ответственности без правонарушения. Отсутствие, хотя бы одного из названных признаков не позволяет рассматривать деяние как правонарушение (с. 388). По <i>характеру и степени социальной вредности</i> все правонарушения подразделяются на <i>преступления и проступки</i>. Указанное деление имеет не только научно-теоретическое, но и важное практическое значение, т.к. способствует обеспечению достаточно эффективного правового регулирования, укреплению правопорядка. <i>Преступления</i> — общественно опасные уголовно наказуемые деяния. Общественная опасность — это явная опасность деяния для общества, для наиболее существенных интересов государства, личности. Признавая (с. 389) вредоносность, антисоциальный характер иных правонарушений (проступков), следует помнить, что вред, Это обстоятельство должен учитывать законодатель, безусловный долг которого «не превращать в преступление то, что имеет характер проступка». Повышенная общественная опасность преступлений предопределяет и их формально-юридическую сторону. В качестве преступных деяния закрепляются исключительно законом. Никакие иные нормативные акты этого сделать не могут. Причем в Уголовном кодексе они закреплены

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	с исчерпывающей полнотой. Аналогия в уголовном праве недопустима. К <i>административным проступкам</i>, признаки которых сформулированы в ст. 10 КоАП, относятся деяния, наносящие ущерб отношениям, складывающимся в сфере государственного управления. Общественная вредность их состоит в том, что они мешают осуществлению нормальной исполнительной и распорядительной деятельности государственных и общественных органов и организаций, дестабилизируют ее, посягают на общественный порядок. За совершение подобных проступков законодательством предусмотрена административная ответственность. <i>Гражданско-правовые правонарушения</i> (деликты) в отличие от преступлений и административных правонарушений не имеют четко закрепленной в законодательстве дефиниции. Это противоправные деяния, наносящие вред урегулированным нормами гражданского права имущественным и связанным с ними личным неимущественным отношениям (неисполнение или ненадлежащее исполнение договорных обязательств, причинение имущественного ущерба и т. д.). За совершение их предполагается гражданско-правовая ответственность в различных формах. Под <i>дисциплинарным проступком</i> понимается противоправное виновное неисполнение рабочим или служащим своих трудовых обязанностей, нарушающее правила внутреннего трудового распорядка. Такие правонарушения подрывают трудовую дисциплину и тем самым наносят вред нормальному функционированию предприятий, организаций. Самостоятельный вид правонарушений

О.А. Кириченко

	образуют действие государственных органов, уполномоченных на издание правовых актов, когда последние противоречат требованиям закона. Основой данного феномена служит нарушение принципа верховенства закона и поднормативности правоприменительных актов. Этот вид правонарушений пока не получил в науке достаточной разработки, хотя число нормативных актов (например, актов министерств и ведомств), противоречащих закону, довольно велико. В (с. 390) условиях строительства правового государства, важнейшим принципом которого является верховенство закона, подобные факты недопустимы, а потому проблема требует дальнейшего изучения (с. 391).
Малеин Н.С. Правонарушение : понятие, причины, ответственность. Москва : Юрид. лит., 1985. 192 с.	Общественная опасность преступлений и административных проступков состоит собственно в том, что они причиняют вред правопорядку, общественным и личным интересам. Вредные последствия имеют как преступные, так административные правонарушения. Невредных или равнодушных для государства, общества и граждан правонарушений не существует. Не могут быть правонарушения «полезные» или общественно «неопасные». Все они только общественно опасны, а различаются лишь степенью причиненного вреда, то есть степенью «вредоносности», и именно поэтому различны по степени общественной опасности (с. 10).
Малько А.В., Саломатин А.Ю. Теория государства и права : учеб. пособие. 2-е изд. Москва : РИОР: ИНФРА-М, 2013. 213 с. (Высшее образование: Бакалавр URL :	В зависимости от их социальной опасности (вредности) все правонарушения подразделяются на преступления и проступки. Преступления (уголовные правонарушения) отличаются максимальной степенью общественной вредности, посягают на наиболее социально значимые интересы, охраняемые от посягательств уголовным законодательством. В отличие от иных видов

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

http://library.lgaki.info:404/2019/Малько%20А.%20В_Теория%20Государства.pdf	правонарушений, перечень преступных деяний, предусмотренных уголовным законом, является исчерпывающим и расширительному толкованию не подлежит. Проступки отличаются меньшей степенью социальной опасности (вредности), совершаются в различных сферах общественной жизни, имеют разные объекты посягательства и юридические последствия. В свою очередь проступки классифицируются на : гражданские (правонарушения, совершаемые в сфере имущественных и личных неимущественных отношений, выражающиеся в нанесении организациям или отдельным гражданам имущественного вреда, состоящего в неисполнении обязательств по договору, в распространении сведений, порочащих честь и достоинство гражданина); административные (правонарушения, посягающие на установленный законом общественный порядок, на отношения в области исполнительно-распорядительной деятельности органов государства, не связанные с осуществлением служебных обязанностей); дисциплинарные (правонарушения, которые совершаются в сфере трудовых отношений и посягают на внутренний распорядок деятельности предприятий, учреждений и организаций); • процессуальные (правонарушения, посягающие на установленные законом процедуры осуществления правосудия, например неявка свидетеля в суд) (с. 158).
Матвеева Л.Г. Біхевіористські аспекти права. Тема 18. Теорія держави і права : навч. посібник	За своїм характером і правовими наслідками правозначуща поведінка підрозділяється на два основні види : 1) правомірна поведінка – така, що відповідає приписам права;

/ Н.М. Крестовська, Л.Г. Матвеева, Я.О. Тицька, Н.В. Атаманова, Н.Б. Арабаджи. Одеса : Міжнародний гуманітарний ун-т. 2021. С. 159-166. URL : http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/24041/%d0%a2%d0%95%d0%9e%d0%a0%d0%86%d0%af%20%d0%94%d0%95%d0%a0%d0%96%d0%90%d0%92%d0%98%20%d0%86%20%d0%9f%d0%a0%d0%90%d0%92%d0%90%20%d0%bd%d0%b0%d0%b2%d1%87%20%d0%bf%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd%d0%b8%d0%ba.pdf?sequence=1&isAllowed=y	2) неправомірна поведінка (правопорушення) – така, що порушує приписи права. На межі цих основних видів правозначущої поведінки перебувають її нетипові види; 3) зловживання правом – соціально шкідлива поведінка, що не порушує норм права; 4) об'єктивно протиправна поведінка – неправомірне, соціально шкідливе діяння, що не містить складу правопорушення (с. 160). Зловживання правом – це соціально шкідлива поведінка суб'єкта, яка прямо не порушує приписи правових норм. Суб'єктивне право є мірою поведінки, має свої межі, а проблема зловживання правом якраз і пов'язана з можливістю виходу уповноваженого суб'єкту в своїй поведінці за ці межі. Тому може йтися тільки про зловживання суб'єктивним юридичним правом, а не об'єктивним правом. Ознаки зловживання правом : 1) наявність у суб'єкта суб'єктивного права; 2) діяльність суб'єкта по реалізації цього права; 3) використання суб'єктивного права всупереч його соціальному призначенню і спричинення цим використанням шкоди суспільним інтересам або інтересам інших осіб; 4) відсутність правопорушення, тобто порушення конкретних юридичних заборон або невиконання обов'язків (с. 162). Залежно від ступеню небезпеки і заподіяної шкоди правопорушення розділяють на злочини і проступки. Злочини – суспільно небезпечні правопорушення, що посягають на найбільш значущі соціальні цінності (життя, здоров'я індивіда, власність, національну безпеку, громадський порядок тощо). Злочин є різновидом кримінального правопорушення. Проступки – суспільно шкідливі правопорушення (порушення трудової дисципліни, порушення правил торгівлі,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	невиконання цивільно-правового договору тощо). Залежно від виду юридичної відповідальності виділяють : 1) кримінальні правопорушення – це передбачені кримінальним законом суспільно-небезпечні, винуваті, карані діяння (дія або бездіяльність), що посягають на права і свободи людини і громадянина, власність, громадський порядок і суспільну безпеку, довкілля, конституційний лад України. Вичерпний їх перелік міститься в Кримінальному кодексі України (с. 163); 2) адміністративні правопорушення (проступки) – це протиправні, винуваті діяння, що посягають на державний або громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління, за яке законодавством передбачена адміністративна відповідальність (с. 164); 3) цивільно-правові правопорушення (проступки) – відрізняються від інших специфічним об'єктом посягання, яким є майнові та пов'язані з ними особисті немайнові відносини, врегульовані нормами цивільного, земельного і сімейного права. Зовні вони виражаються в неналежному виконанні або невиконанні договірних зобов'язань, у заподіянні майнової або моральної шкоди; 4) дисциплінарні правопорушення (проступки) – це протиправні діяння, що порушують норми трудового чи службового права, внутрішній розпорядок діяльності підприємств, установ і організацій (прогул, запізнення на роботу, пропуски навчальних занять, невиконання розпоряджень адміністрації підприємства тощо); 5) матеріальні правопорушення (проступки) – це винне спричинення матеріального збитку

	працівником роботодавцю – тобто власнику підприємства, установі, організації (поламка устаткування, знищення сировини чи готової продукції тощо); 6) процесуальні правопорушення (проступки) – це порушення встановлених законом процедур відправи правосуддя, провадження в юридичних справах, видання правозастосовчого акту (нез’явлення свідка за викликом особи, що проводить досудове слідство, порушення порядку і форми видання правозастосовчих актів – вироків і рішень суду, постанов слідчого тощо); 7) конституційні правопорушення (проступки) – це дія суб’єкта конституційного права, що порушує норми конституції. Об’єктивна сторона конституційного проступку виражається у невиконанні або, навпаки, перевищенні повноважень вищою посадовою особою або органом державної влади. Зокрема, це може бути порушення закріпленого конституцією порядку організації і діяльності органів державної влади і глави держави, органів місцевого самоврядування, видання правового акту, що виходить за межі компетенції державного органу, або суперечить конституції і законам країни, зловживання владою, що не має ознак злочину тощо; 8) міжнародні правопорушення – дії або бездіяльність суб’єктів міжнародного права, які суперечать нормам і принципам міжнародного права або власним зобов’язанням і заподіюють шкоду іншому суб’єкту, групі суб’єктів міжнародного права або всьому міжнародному співтовариству. За ступенем суспільної загрози вони підрозділяються на : найтяжчі – злочини, які ставлять під загрозу світовий правопорядок у цілому (геноцид, підготовка та ведення агресивної війни, порушення законів та звичаїв війни тощо);

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	серйозні – правопорушення, які хоча й не створюють безпосередньої загрози миру та безпеці, але все ж торкаються їх суттєвих інтересів (забруднення довкілля, державне піратство, виробництво або передача іншій країні заборонених видів зброї) (с. 164); ординарні – правопорушення, які торкаються інтересів окремих держав (порушення кордонів виключної морської економічної зони, порушення угод щодо розподілу водних ресурсів прикордонних річки або озера) (с. 165).
Мелехин А.В. Теория государства и права : учебник. Москва : Маркет ДС, 2007. 640 с. (Университетская серия) URL : http://kyiv-heritage-guide.com/sites/default/files/%D0%9C%D0%95%D0%9B%D0%95%D0%A5%D0%98%D0%9D%20-%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F%D0%B3%D0%BE%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0%20%D0%B8%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0%202007%D1%83%D1%87%D1%81.pdf	Под юридическими фактами принято понимать определенные жизненные обстоятельства (ситуации, условия), с которыми нормы права связывают возникновение, изменение или прекращение правоотношений. Те или иные обстоятельства становятся юридическими не в силу присущих им внутренних свойств, а в результате признания их таковыми государством в форме нормативного правового акта или иного источника права. Таким образом, придание им правового характера полностью зависит от воли законодателя. Юридические факты содержатся в гипотезах правовых норм. Наступление того или иного юридического факта влечет за собой предусмотренные нормой права юридические последствия. По волевому признаку юридические факты принято классифицировать на события, действия и состояния. События — это такие обстоятельства, которые объективно не зависят от воли и создания людей. К ним относятся стихийные бедствия — пожары, наводнения, землетрясения. В результате их наступления гибнут люди, причиняется вред имуществу (с. 370). Это способствует соответственно возникновению правоотношений, связанных с

	наследованием; страховыми вознаграждениями; возмещением ущерба и т.п. Сами по себе события ничего юридического в себе не содержат, но служат причинами для возникновения юридических последствий. Не все события могут быть вредоносными, например, смена времен года. Действия — это такие факты, которые, в отличие от событий, прямо зависят от воли и сознания людей. Действия делятся на юридические акты и поступки. Юридические акты — это действия, направленные на достижение определенных юридических последствий (например, обращение гражданина с заявлением в милицию, прокуратуру или в суд за защитой своих субъективных прав). Особое место среди них занимают многочисленные акты — документы различных государственных органов и должностных лиц (например, судебные приговоры, решения, постановления, гражданские сделки, договоры и т.п.). Юридические поступки — это действия, которые независимо от намерения лица влекут возникновение юридических последствий. Действия, в свою очередь, в зависимости от соответствия или несоответствия правовым предписаниям делятся на правомерные (поступление в вуз, регистрация брака, покупка машины) и неправоммерные или противоправные (все виды правонарушений : преступления, проступки — административные, дисциплинарные, гражданско-правовые или материальные). Правовое состояние не в полной мере зависит от воли и желания субъектов правоотношения (например, нахождение в родстве, назначение на должность и т. п.).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	По характеру последствий различают следующие виды юридических фактов: правообразующие, правопрекращающие и правоизменяющие (например, вступление в брак порождает правоотношения между супругами; окончание вуза прекращает правоотношение между студентом и учебным заведением; назначение на другую должность в пределах одного и того же государственного органа изменяет трудовое правоотношение). В определенных случаях для возникновения юридических последствий требуется не один юридический факт, а их совокупность, получившая название фактический состав. Помимо наличия юридических фактов и фактических составов основанием для возникновения правоотношений является наличие обстоятельств, которые, не являясь фактами в общеупотребительном понимании, все-таки признаются законодателем таковыми (юридическая презумпция и юридическая фикция). Юридическая презумпция — обоснованное предположение, на основании которого возникает, изменяется или прекращает свое действие правоотношение и которое в процессе самого правоотношения либо доказывается, либо опровергается (презумпция невиновности или презумпция виновности). Юридическая (правовая) фикция — заведомо ложное, неистинное утверждение, которому законодатель придает значимость юридического факта (усыновление ребенка лицом, не являющегося родителем; признание сделки фиктивной; признание нормативного акта юридически ничтожным). Не существующее положение, признанное законодательством существующим, а значит и общеобязательным (в гражданском праве —

О.А. Кириченко

	это признание с соблюдением установленной процедуры гражданина безвестно отсутствующим или умершим; в уголовном праве — это признание в установленном законом порядке у ранее судимого лица отсутствие (снятие) судимости) (с. 371).
Митний кодекс України : закон України від 13 березня 2012 р., № 44-95-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 44-45, № 46-47, № 48, ст. 552; зі змінами, згідно із законом № 2760-IX від 16 листопада 2022 р. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : веб-сайт. URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17	Розділ XVIII. Порушення митних правил та відповідальність за них Глава 67. Загальні положення щодо порушень митних правил та відповідальності за них Стаття 458. Порушення митних правил 1. Порушення митних правил є адміністративним правопорушенням, яке являє собою протиправні, винні (умисні або з необережності) дії чи бездіяльність, що посягають на встановлений цим Кодексом та іншими актами законодавства України порядок переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх митним органам для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем або контроль за якими покладено на митні органи цим Кодексом чи іншими законами України, і за які цим Кодексом передбачена адміністративна відповідальність. Глава 68. Види порушень митних правил та відповідальність за такі правопорушення Стаття 468. Порушення режиму зони митного контролю Стаття 469. Неправомірні операції з товарами, митне оформлення яких не закінчено, або з товарами, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем, або з транспортними засобами особистого користування, тимчасово ввезеними на митну територію України чи поміщеними у митний режим транзиту Стаття 470. Перевищення строку транзитних перевезень (доставки) товарів, у тому числі

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	транспортних засобів особистого користування, транспортних засобів комерційного призначення та документів до митного органу призначення, видача їх без дозволу митного органу або втрата Стаття 471. Недекларування товарів, що переміщуються через митний кордон України громадянами Стаття 472. Недекларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення Стаття 473. Пересилання через митний кордон України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях товарів, заборонених до такого пересилання Стаття 474. Перешкоджання посадовій особі митного органу в доступі до товарів, транспортних засобів, документів Стаття 475. Неподання митному органу звітності щодо товарів, які перебувають під митним контролем Стаття 476. Переміщення товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності Стаття 477. Порушення встановленого законодавством порядку ввезення товарів на територію вільної митної зони, вивезення товарів за межі цієї території та/або встановленого законодавством порядку проведення операцій з товарами, поміщеними в режим вільної митної зони Стаття 478. Порушення порядку зберігання товарів на митних складах та здійснення операцій із цими товарами Стаття 479. Порушення порядку або строків розпорядження товарами, розміщеними у магазині безмитної торгівлі Стаття 480. Порушення порядку здійснення операцій з переробки товарів Стаття 481. Перевищення строку тимчасового ввезення товарів, у тому числі транспортних

О.А. Кириченко

	засобів особистого користування, транспортних засобів комерційного призначення або строку тимчасового вивезення товарів чи втрата транспортних засобів Стаття 482. Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем Стаття 483. Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю Стаття 484. Зберігання, перевезення чи придбання товарів, транспортних засобів комерційного призначення, ввезених на митну територію України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю Стаття 485. Дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів.
Мушак З Теорія держави і прав : підручник. Academia.edu : веб-сайт. URL : https://www.academia.edu/9600518/%D0%A3%D1%87%D0%B5%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%A2%D0%94%D0%9F?auto=download&email_work_card=download-paper	2.10. Підстави для виникнення, зміни і припинення правовідносин Підставами для виникнення, зміни чи припинення правовідносин є юридичні факти. <i>Юридичні факти</i> — це конкретні життєві обставини, передбачені гіпотезою правової норми, які викликають виникнення, зміну чи припинення правовідносин. Юридичні факти поділяються на : - правоутворюючі, правозмінюючі, правоприпиняючі; - позитивні і негативні; - постійно діючі та одноразової дії; - юридичні дії і юридичні події. <i>Юридичні події</i> — це життєві обставини, що виникають, діють й припиняються незалежно від волі суб'єктів правовідносин (народження, смерть людини, хвороба, стихійне лихо).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	<i>Юридичні дії</i> — це життєві обставини, виникнення, функціонування і припинення яких залежить від волі суб'єктів правовідносин. Вони поділяються на правомірні і неправомірні. До правомірних дій належать: • <i>юридичні акти</i> — правомірне застосування права, що здійснюється з метою викликати юридичні наслідки (постанова слідчого про припинення кримінальної справи, договір, заява, скарга); • <i>юридичні вчинки</i> — дії, що не мають спеціальної мети спричинити юридичні наслідки (знайдення скарбу, створення художнього твору, наукової праці тощо). До неправомірних дій належать: • <i>правові аномалії</i> — зловживання правом, що не є правопорушенням; • <i>правопорушення</i> — це дія чи бездіяльність, які здійснюються всупереч встановленому в суспільстві правопорядку (злочини, проступки). 2.11. Правомірна поведінка. Поняття і види правопорушень <i>Правопорушення</i> — це дія чи бездіяльність, що здійснюється всупереч встановленим у суспільстві правовим нормам. Для правопорушення характерні певні <i>ознаки</i>, а саме: - суспільна небезпечність (наносить шкоду інтересам суспільства, держави); - протиправність (порушує норми права); - винність (залежить від ставлення суб'єкта правопорушення до своєї поведінки); - карність (за його вчинення передбачена юридична відповідальність). ... В залежності від ступеня суспільної небезпечності правопорушення поділяються на <i>злочини</i> і <i>проступки</i>. <i>Злочин</i> — суспільне небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом

О.А. Кириченко

	злочину, за яке законом передбачена кримінальна відповідальність. <i>Проступки розрізняють:</i> адміністративні (порушення встановленого державою порядку в громадських місцях, а також порядку управління у різних сферах життєдіяльності суспільства); дисциплінарні (порушення дисципліни праці, військової, навчальної, державної та інших видів дисципліни, внутрішнього розпорядку організації, установи); цивільно-правові (заподіяння майнової шкоди, порушення інших майнових або особистих інтересів осіб, що захищаються законом). Факт вчинення правопорушення та його склад є підставою для притягнення до <i>юридичної відповідальності</i>.
Наровлянський О.Д. Основи правознавства : підручник для 9-го класу. Київ : Грамота, 2017. 182 с. URL : https://file.4book.org/images/shcoolbook_ua/9/9_p_n_2017.pdf	Життєві обставини, унаслідок яких виникають, змінюються або припиняються правовідносини, називають юридичними фактами. Юридичні факти поділяють на кілька груп (див. схему 13). Юридичні факти : 1. Події : народження, хвороба, смерть людини, стихійне лихо, пожежа, тощо. настання строку. 2. Дії : правомірні і неправомірні (с. 40). Події не залежать від бажання особи або не повністю контролюються нею. Людина народжується незалежно від свого бажання, але її поява породжує юридичні наслідки — виникнення прав у новонародженої дитини й відповідних обов'язків у батьків. Смерть людини також здебільшого не залежить від її бажання, але зумовлює певні юридичні наслідки, зокрема щодо спадщини. Юридичні наслідки спричиняються також діями природи, тварин, стихійним лихом, коли виникають права на страхові виплати, компенсацію втрат. Іноді важливі наслідки мають настання або закінчення певного строку — строку повноважень депутата,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	строку навчання тощо. Такі факти називають юридичними подіями. Інша група юридичних фактів пов'язана з діями людей, їхньою волею. Це можуть бути вчинки особи: публікація статті породжує авторське право, викрадення майна — кримінальну відповідальність. Такі факти мають назву юридичні дії (с. 41). Правопорушення можна кваліфікувати за ступенем їхньої соціальної небезпеки, а також відповідно до того, норми якої галузі права вони порушують. Найнебезпечнішим правопорушенням є злочин — порушення в кримінальній сфері, покарання за яке передбачено Кримінальним кодексом України. Це: убивство, нанесення тілесних ушкоджень, крадіжка, пограбування, хуліганство тощо. Правопорушення в інших сферах називають проступком. Відповідно до галузей права, проступки можуть бути дисциплінарними (порушення, пов'язані з трудовою діяльністю людей, порушення трудової дисципліни), адміністративними (наприклад, перехід вулиці в невстановленому місці, безквитковий проїзд у транспорті, несвоєчасне отримання паспорта тощо), цивільно-правовими (несплата боргу, порушення договору тощо) та ін. (с. 44).
Овсянко Д.М. Административное право : учеб. пособие / под ред. Г.А. Туманова. Москва : Юрист, 1997. 448 с.	Тема 7. Административная ответственность (с. 129-137) 4. Основанием привлечения к административной ответственности является конкретное правонарушение, то есть такое деяние (действие или бездействие), которое законодательством, а в ряде случаев другими нормативными правовыми актами признано как вредное или/и запрещенное. Правонарушения делятся на : преступления, проступки (деликты).

О.А. Кириченко

	Проступки могут быть : административные, дисциплинарные, служебные. ... От смежных с ними преступлений административные проступки отличаются лишь меньшей (с. 131) степенью своей общественной опасности, поэтому зачастую говорят о вредности, а не общественной опасности административных деликтов (с. 132).
Орлова О.О. Правові відносини. Розділ 5. Орлова О.О., Кучук А.М., Мінченко О.В. Загальна теорія права: навч.-метод. посібник. Суми : ДДУВС, 2020. С. 99-116. URL : https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5081/1/%d0%a2%d0%94%d0%9f%20%d1%87.%202%20%281%29.pdf	5.4. Юридичний факт Юридичні факти - це конкретні життєві обставини, з якими норми права пов'язують виникнення, зміну або припинення правових відносин залежно від прояву волі – дії (відбуваються як результат волевиявлення відповідних осіб), події (трапляються незалежно від волі суб'єктів (с. 111).
Орлова О.О. Правова поведінка. Розділ 8. Орлова О.О., Кучук А.М., Мінченко О.В. Загальна теорія права: навч.-метод. посібник. Суми : ДДУВС, 2020. С. 149-166. URL : https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5081/1/%d0%a2%d0%94%d0%9f%20%d1%87.%202%20%281%29.pdf	8.4. Правопорушення : поняття та різновиди. Правопорушення - це суспільно небезпечне або суспільно шкідливе протиправне винне діяння деліктоздатної особи, яке тягне за собою юридичну відповідальність. За ступенем соціальної небезпеки : - злочини; - проступки (с. 159).
Остапенко О.І. Адміністративна деліктологія :	Адміністративний делікт – це передбачені законом суспільно шкідливі (небезпечні), протиправні, винні дії чи бездіяльність,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

монографія. Львів : Вид-во Львівського ін-ту вн. справ УАВС, 1995. 312 с.	вчинені особою у конкретному місці за певних умов під час посягання на суспільні відносини, які охороняються законом (с. 169, 174).
Петришин О.В., Дашковська О.Р., Політанський В.С. Глосарій термінів з теорії права (галузь знань 081 «Право», освітньокваліфікаційний рівень «Бакалавр»), для студентів, аспірантів та викладачів юридичних закладів вищої освіти. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2021. 38 с. URL : http://ftp.lec.nlu.edu.ua/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE-%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8/%D0%9A%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B0%20%D1%82%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97%20%D1%96%20%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%B	Адміністративний проступок – це протиправна винна дія (бездіяльність) фізичної або юридичної особи, яка посягає на громадський або державний порядок, суспільні відносини у сфері державного управління, виконавчо-розпорядчої діяльності органів держави (с. 5). Дисциплінарні проступки – це суспільно шкідливі протиправні винні вчинки фізичних осіб, які завдають шкоди внутрішньому розпорядку діяльності підприємств, установ, організацій, навчальних закладів шляхом порушення норм, що встановлюють правила трудової, службової, навчальної, військової та іншої дисципліни і тягнуть застосування дисциплінарних стягнень (с. 9). Зловживання правом (злостиве правокористування) – це діяння правомочного суб'єкта, спрямоване на задоволення ним інтересу в межах свого суб'єктивного права (тобто в рамках юридично забезпеченої можливості), але в суперечності з призначенням суб'єктивного права та з використанням таких способів його реалізації, які виходять за законні межі здійснення і завдають шкоди іншим особам, порушуючи їх суб'єктивні права. Злочин – це передбачене кримінальним законом протиправне суспільно небезпечне винне і каране діяння (дія чи бездіяльність), яке спричиняє чи може спричинити істотну шкоду охоронюваним державою суспільним відносинам – державному і суспільному ладу, політичній, економічній та соціальній системам, правопорядку, власності, життю, здоров'ю, правам і свободам особи (с. 12). Кримінальне правопорушення – це

О.А. Кириченко

E%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%97%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0/%D0%93%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B9%20%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0.pdf	передбачене ним суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення. Кримінальний проступок – це передбачене КК України діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу, ...або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі (с. 15). Цивільно-правовий проступок (делікт) – це діяння, що завдає шкоди врегульованим нормами цивільного права майновим та особистим немайновим відносинам, а також відносинам, врегульованим деякими нормами сімейного, аграрного права та ін. Юридичні діяння (дії або бездіяльність) – це юридично значущі вчинки особи, настання яких залежить від волі суб'єктів правовідносин (укладання договору, видання наказу, подання позову та ін.). Юридичні події – це юридично значущі життєві обставини, настання яких не залежить від волі та свідомості суб'єктів правовідносин, що часто виникають унаслідок дії природних явищ (с. 37).
Петров А.В., Баукен А.А. Теория государства и права : учеб. пособие. Челябинск : Издательский центр ЮУрГУ, 2014. 238 с. URL : https://lib.susu.ru/ftd?base=SUSU_METHOD&key=000527466&dtype=F&etype=.pdf	По волевому признаку юридические факты делятся на события и действия. События – это такие юридические факты, наступление которых не зависит от воли субъектов правоотношения. Примеры событий : пожар от удара молнии, истечение срока , естественная смерть человека и др. Действия – то акты волевого поведения людей, внешнее выражение их воли и сознания. Действия могут быть правомерными и неправомерными. Правомерные действия – такие действия людей, которые совершаются в соответствии с предписаниями юридических норм. Правомерные действия подразделяются на индивидуальные акты и юридические поступки. Первые совершаются

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	без специального намерения породить какие-либо юридические последствия (например, поэт сочиняет стихотворение без специального заказа, тем не менее становится обладателем авторского права, хотя при создании он вряд ли задумывался в первую очередь об этом). Юридические поступки вызывают правовые последствия независимо от того, были ли они направлены на достижение указанных последствий или нет. Юридические акты – это напротив, такие правомерные действия, которые направлены на порождение определенных юридических последствий. Так, если в приведенном выше примере, поэт (с. 143) прежде чем написать стихотворение заключил договор с редакцией (с. 144), то налицо желание созданием стихотворения породить авторские правоотношения и получить гонорар. Индивидуальные акты есть внешне выраженные решения людей, направленные на достижение правового результата. К индивидуальным актам относятся акты применения права, договоры между организациями, гражданско-правовые сделки, заявления граждан и другие волеизъявления, вызывающие правовые последствия. Неправомерные действия, в зависимости от отрасли права, норма которой была ими нарушена могут быть классифицированы на преступления, гражданские деликты, административные правонарушения, дисциплинарные проступки и т.д. Теория права выделяет в качестве юридических фактов и так называемые юридические состояния. В правовых системах некоторых государств к таким состояниям, порождающим определенные правоотношения, относились сословия. Принадлежность к тому или иному сословию порождала определенные правоотношения,

	содержанием которых было предоставление тем или иным субъектам привилегий, обязанностей, ответственности. Состояние гражданства (подданства) также становится юридическим фактом, порождая определенные правоотношения между гражданином и государством (с. 144). Виды правонарушений. Правонарушения подразделяются на преступления и проступки. Преступления отличаются от проступков тем, что они обладают высокой степенью общественной опасности. Степень общественной опасности определяется ценностью объекта посягательства, интенсивностью противоправного деяния, размером причиненного ущерба, степенью вины правонарушителя. Преступлениями являются лишь те деяния, которые прямо предусмотрены уголовным законом, за которые предусмотрены меры уголовного наказания. Проступки – менее общественно опасные деяния или, по мнению ряда авторов, лишенные общественной опасности, но причиняющие вред общественным отношениям. К их числу относятся административные, дисциплинарные проступки и гражданско-правовые проступки. Административные правонарушения (проступки) – деяния, причиняющие вред отношениям, складывающимся в процессе государственного управления, предусмотренные Кодексом об административных правонарушениях и другими законами об административной ответственности. Дисциплинарные проступки – деяния, нарушающие трудовую, производственную, технологическую, служебную, воинскую, учебную и т.д. дисциплину, установленную правилами внутреннего трудового распорядка, специальными уставами,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	должностными инструкциями, правилами техники безопасности, технологии и т.п. Эти проступки наносят ущерб отношениям, порядку в деятельности предприятий, учреждений, организаций. Гражданско-правовые нарушения – деяния, причиняющие вред имущественным и связанным с ними неимущественными отношениями. Это действия, нарушающие обязательства, вытекающие из гражданско-правовых договоров и других оснований, действия, причиняющие имущественный или моральный вред вне договорных отношений (деликты) (с. 182).
Петрученко О. Латинско-русский словарь. Изд. девятое. Москва : Издание товарищества «В.В. Думнов». Наследники братьев Салаевых, 1914. 814 с. URL : https://azbyka.ru/otechnik/books/file/32127-%D0%9B%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%BE-%D1%80%D1%83%D1%81%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8C.pdf	Casus – случай (с. 85). Crimen – ... вина, за которую обвиняют, преступление (с. 154). Delictum – проступок, погрешность (с. 177).
Письменицький А.А., Гапотій В.Д., Попенко Я.В., Полищук В.Г. Теорія держави і права : навч.	За вольовою ознакою : дії (з волі суб'єктів) події (незалежно від волі суб'єктів) (с. 224) Види правопорушень : За ступенем індивідуальної або суспільної

О.А. Кириченко

посібник. Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2017. 298 с.	шкоди : проступок (шкідливі правопорушення) і злочини (небезпечні правопорушення) ... Види проступків : конституційні, цивільні, адміністративні, (с. 254) процесуальні, дисциплінарні (с. 255) Казус - об'єктивно шкідлива для існуючих суспільних відносин дія, за яку законодавцем через динаміку та різноманіття суспільних відносин своєчасно не була передбачена юридична відповідальність (с. 265).
Повітряний кодекс України : закон України 19 травня 2011 р., № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 48-49, ст. 536, зі змінами згідно із законом України від 21 вересня 2022 р., № 2626-IX. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text	Розділ XVIII Відповідальність за порушення законодавства в галузі цивільної авіації Стаття 127. Фінансові санкції, що застосовуються до юридичних осіб - суб'єктів авіаційної діяльності 1. За правопорушення в галузі цивільної авіації до юридичних осіб - суб'єктів авіаційної діяльності застосовуються фінансові санкції у вигляді штрафу: 1) від п'яти до восьми тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян у разі: - експлуатації повітряного судна без документів, що дають право виконувати польоти, або з порушенням строку дії таких документів чи встановлених ними вимог; - порушення вимог статті 118 цього Кодексу щодо обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації; - порушення правил та порядку використання повітряного простору України; - знищення бортових чи наземних засобів об'єктивного контролю, матеріалів або документів, які можуть бути використані для з'ясування причини авіаційної події чи інциденту; - виконання польотів на повітряному судні з порушенням строків проведення технічного обслуговування повітряного судна; - використання аеродрому, який не відповідає типу повітряного судна або виконуваний

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	операції для польотів повітряних суден; ненадання до уповноваженого органу з питань цивільної авіації інформації, обов'язкове подання якої встановлюється законодавством або авіаційними правилами України, надання недостовірної інформації або надання інформації з порушенням встановлених строків; порушення вимог щодо використання обов'язкових у повітряному русі знаків і сигналів для цілей, не пов'язаних з повітряним рухом; користування без відповідного дозволу засобами радіозв'язку на частотах, зарезервованих для здійснення радіозв'язку у повітрі; завдання шкоди покриттю злітно-посадкової смуги та руліжних доріжок, виведення з ладу обладнання, що використовується для потреб зльоту і посадки повітряного судна та повітряного руху, яке розміщене на аеродромі або за його межами; надання послуг з перевезення пасажирів або вантажу повітряним судном без відповідної ліцензії; здійснення повітряних перевезень без відповідного дозволу на експлуатацію повітряної лінії або порушення обмежень, встановлених таким дозволом; допуску авіаційного персоналу до професійної діяльності без відповідного свідоцтва або з порушенням визначених у ньому обмежень; порушення порядку або строків сплати державних зборів із суб'єктів авіаційної діяльності, визначених законодавством; <i>{Пункт 1 частини першої статті 127 доповнено абзацом п'ятнадцятим згідно із Законом № 759-IX від 13.07.2020}</i> 2) від двох до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян у разі:

О.А. Кириченко

	виконання польотів на повітряному судні, що не пройшло необхідні підготовку та обслуговування перед польотом; експлуатації повітряного судна без його обладнання комплектом необхідного аварійно-рятувального устаткування; виконання технічного обслуговування повітряного судна організаціями, які не мають сертифіката на право здійснення технічного обслуговування; виконання технічного обслуговування повітряного судна поза межами схвалення, визначеного сертифікатом; створення радіо- та оптичних завод електронним засобам, що забезпечують польоти у повітряному просторі України; порушення експлуатаційних обмежень завантаження та центрування повітряного судна; недотримання заходів безпеки, визначених уповноваженим органом з питань цивільної авіації під час льотних випробувань; проведення льотних випробувань без схвалених уповноваженим органом з питань цивільної авіації програм льотних випробувань; проведення льотних випробувань з порушенням обмежень, визначених уповноваженим органом з питань цивільної авіації; виконання польотів, що не входять до програми приймальних випробувань; виготовлення виробів авіаційної техніки, їх компонентів або обладнання з відхиленнями від схваленої типової конструкції без узгодження з розробником та схвалення уповноваженим органом з питань цивільної авіації; внесення в конструкцію виробу авіаційної техніки, засобів аеронавігаційного обслуговування, його компонентів та обладнання змін без узгодження з

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	уповноваженим органом з питань цивільної авіації; експлуатації виробів авіаційної техніки, компонентів та обладнання, ресурс яких закінчився або щодо яких відсутнє документальне підтвердження наявності ресурсу; порушення вимог із забезпечення аварійно-рятувальних заходів та забезпечення протипожежної безпеки на аеродромах; здійснення на приаеродромній території діяльності, визначеної частиною другою статті 69 цього Кодексу, без погодження з експлуатантом аеродрому та уповноваженим органом з питань цивільної авіації; порушення вимог щодо обладнання об'єктів і перешкод, які розташовані на приаеродромній території і перетинають поверхні обмеження перешкод, денними та нічними маркувальними знаками та пристроями; необґрунтованої відмови експлуатанта аеропорту (аеродрому) в наданні дозволу на посадку повітряного судна, в наземному обслуговуванні повітряного судна, у видачі авіаперевізнику слотів на виконання польотів; допуску персоналу з наземного обслуговування до роботи без відповідного сертифіката; 3) від тисячі до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян у разі: несвоєчасного внесення змін до організаційно-керівних та виробничих, експлуатаційних документів експлуатанта, розробника, виробника або організації з технічного обслуговування та непогодження або несвоєчасного погодження зазначених документів уповноваженим органом з питань цивільної авіації; порушення вимог уповноваженого органу з питань цивільної авіації щодо погодження

О.А. Кириченко

	кандидатур керівного складу експлуатанта; невиконання або неналежного виконання персоналом суб'єктів авіаційної діяльності вимог авіаційної безпеки; створення перешкод щодо проведення уповноваженим органом з питань цивільної авіації перевірок суб'єктів та об'єктів авіаційної діяльності; порушення встановлених вимог щодо оформлення перевізної документації для повітряних перевезень небезпечного вантажу; 4) від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян у разі: порушення правил безпеки під час заправлення, завантаження, буксирування та обслуговування повітряного судна; недотримання норм робочого та льотного часу, а також часу відпочинку персоналу експлуатанта під час здійснення льотної діяльності; виконання польотів без урахування відповідної інформації, визначеної авіаційними правилами України; порушення обліку часу напрацювання авіаційної техніки, що призвело до неможливості подальшого технічного обслуговування; порушення правил контролю за доступом в зону обмеженого доступу авіапідприємств; порушення правил контролю за безпекою польотів та авіаційною безпекою на авіапідприємствах; порушення правил повітряних перевезень та обслуговування пасажирів, багажу, вантажу і пошти, а також визначених нормативів якості такого обслуговування; надання дозволу експлуатантом аеродрому (вертодрому, злітно-посадкового майданчика) на здійснення посадок і вильотів повітряних суден на аеродромі (вертодромі, злітно-посадковому майданчику), який не має сертифіката (посвідчення про допуск до

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	експлуатації) або має сертифікат (посвідчення про допуск до експлуатації), строк дії якого закінчився; порушення норм і правил, які застосовуються під час експлуатації аеродрому; невиконання вимог правил суб'єкта авіаційної діяльності, погоджених уповноваженим органом з питань цивільної авіації; ненадання перевізником пільг пасажирів, встановлених законом; 5) від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян у разі: незаповнення екіпажем звітної документації або порушення процедури ведення документації під час польоту; порушення встановлених строків зберігання виробничої документації; порушення строків проведення метрологічних перевірок обладнання, що використовується для технічного обслуговування; порушення строків усунення недоліків за результатами проведених уповноваженим органом з питань цивільної авіації інспекторських перевірок, а також ненадання у визначений строк звіту про їх усунення; порушення вимог щодо зберігання та ведення обліку запасних частин до повітряного судна; ненадання встановлених послуг пасажирів з обмеженими можливостями (особам з інвалідністю).
Погрібний І.М. Юридичні факти. 15.4. <i>Теорія держави і права</i> : підручник / О.М. Бандурка, О.М. Головка, О.С. Передерій та ін.; за заг. ред. О.М. Бандурки. Харків : Харків. нац.	За вольовою ознакою юридичні факти підрозділяються на події й дії. Події – це життєві обставини, що не залежать від волі й свідомості людей. Це, передусім, явища природи – зміна пір року, землетрус, повінь тощо. Дії – життєві факти, що є результатом усвідомленої поведінки людини. Вони поділяються на правомірні й неправомірні, або Теорія держави і права (с. 242) правопорушення. Правомірні дії не

О.А. Кириченко

ун-т внутр. справ, 2018. С. 242-243. URL : https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ec53e9fd-7fdf-49ed-a6f8-a95c8ba5d5aa/content	порушують приписів юридичних норм і поділяються на юридичні акти і вчинки. Юридичні акти співвідносяться зі спеціальною метою – досягти певного юридично значущого результату (заяви й скарги громадян, судові рішення тощо). Юридичні вчинки не мають на меті викликати якісь юридичні наслідки. Так, учений, пропонуючи якісно нове рішення наукової проблеми, не замислюється над можливим економічним ефектом. Юридичні наслідки настають незалежно від його волі. Він визнається винахідником і, відповідно, одержує право на винагороду (с. 243).
Податковий кодекс України : закон України 2 грудня 2010 р., № 2755-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст. 112, зі змінами згідно із законом України від 16 листопада 2022 р., № 2747-IX. <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт.</i> URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text	Стаття 54. Визначення сум податкових та грошових зобов'язань 54.1. Крім випадків, передбачених податковим законодавством, платник податків самостійно обчислює суму податкового та/або грошового зобов'язання та/або пені, яку зазначає у податковій (митній) декларації або уточнюючому розрахунку, що подається контролюючому органу у строки, встановлені цим Кодексом. Така сума грошового зобов'язання та/або пені вважається узгодженою.
Положення про дисципліну працівників гірничих підприємств : постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 р., № 294, зі змінами згідно із постановою КМ України № 868 (868-2012-п) від	2. Дисципліна праці на роботах у шкідливих і небезпечних підземних умовах полягає в дотриманні всіма працівниками вимог законодавства про охорону праці, нормативно-правових актів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, до сфери управління яких належать гірничі підприємства, наказів і розпоряджень власника або уповноваженого ним органу, приписів спеціально уповноважених органів державного нагляду, а також цього

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

19 вересня 2012 р. <i>Zakon.rada.gov.ua :</i> <i>веб-сайт.</i> URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-2002-%D0%BF#Text	Положення.
Положення про дисципліну працівників залізничного транспорту : постанова Кабінету Міністрів України: від 26 січня 1993 р., № 55, зі змінами згідно із постановою КМ України № 868 (868-2012-п) від 19 вересня 2012 р. <i>Zakon.rada.gov.ua :</i> <i>веб-сайт.</i> URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-93-%D0%BF#Text	1. Роль залізничного транспорту в обслуговуванні народного господарства визначає необхідність точного виконання його працівниками діючих у галузі правил, наказів, інструкцій та інших нормативних актів, оскільки їх порушення створює загрозу безпеці руху поїздів і маневрової роботи, може призвести до тяжких наслідків для життя та здоров'я громадян, незбереження вантажів, завдати шкоди навколишньому природному середовищу. 2. Це Положення поширюється на всіх працівників підприємств, об'єднань, установ та організацій залізничного транспорту, що належать до державної власності, за винятком працівників житлово-комунального господарства та побутового обслуговування, будівельних організацій, служб постачання, дорожніх ресторанів, навчальних закладів, науково-дослідних і проектно-конструкторських організацій, бібліотек, методичних кабінетів, будинків культури, клубів, спортивних, дитячих і медичних закладів, пансіонатів і будинків відпочинку галузі. 11. Дисциплінарним проступком є провинне порушення дисципліни працівником залізничного транспорту.
Приймає М.М. Виконавча влада в «автономному режимі». Віче. 1996. № 5. С. 12-14.	Правопорушення як один з найнегативніших видів прояву суспільних явищ є винною дією конкретних фізичних осіб, яка призводить до заподіяння певної шкоди (с. 12)
Про ветеринарну медицину : закон	Стаття 14. Гарантії прав посадових осіб, які здійснюють державний ветеринарно-

О.А. Кириченко

України: від 25 червня 1992 р., № 2498–XII / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 36, ст. 531, зі змінами згідно із законом України від 12 травня 2022 р., № 2246-IX. <i>Zakon.rada.gov.ua :</i> <i>веб-сайт.</i> URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12#Text	санітарний контроль та нагляд 2. Образа особи, яка здійснює державний ветеринарно-санітарний контроль або нагляд, а також опір, погрози, насильство та інші дії, що перешкоджають виконанню покладених на неї обов'язків, тягнуть за собою відповідальність, встановлену законом. 3. Збитки, завдані майну особи, яка здійснює державний ветеринарно-санітарний контроль або нагляд, у зв'язку з виконанням нею своїх посадових обов'язків, підлягають компенсації в повному обсязі за рахунок винних осіб у порядку, визначеному законодавством. Розділ XV. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСІБ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ В ГАЛУЗІ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ Стаття 104. Відповідальність за правопорушення в галузі ветеринарної медицини 1. За правопорушення в галузі ветеринарної медицини на фізичних, юридичних осіб та фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, чия діяльність пов'язана з вирощуванням (розведенням) тварин, виробництвом та обігом об'єктів державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду, а також з наданням послуг лабораторної діагностики та веденням ветеринарної практики, накладається штраф відповідно до закону. 2. Сплата штрафів не звільняє юридичних та фізичних осіб від усунення у порядку, встановленому законодавством, допущених порушень і відшкодування завданої ними шкоди.
Про виконавче провадження : закон України від 2 червня 2016 р., № 1404-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016,	Глава 1. Загальні положення Стаття 1. Виконавче провадження 1. Виконавче провадження як завершальна стадія судового провадження і примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) (далі - рішення) -

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

№ 30, ст. 542, зі змінами згідно із законом України від 15 серпня 2022 р., № 2518-IX. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text	сукупність дій визначених у цьому Законі органів і осіб, що спрямовані на примусове виконання рішень і проводяться на підставах, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією України, цим Законом, іншими законами та нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до цього Закону, а також рішеннями, які відповідно до цього Закону підлягають примусовому виконанню. Глава XI. Відповідальність у виконавчому провадженні Стаття 75. Відповідальність за невиконання рішення, що зобов'язує боржника вчинити певні дії, та рішення про поновлення на роботі 1. У разі невиконання без поважних причин у встановлений виконавцем строк рішення, що зобов'язує боржника виконати певні дії, та рішення про поновлення на роботі виконавець виносить постанову про накладення штрафу на боржника - фізичну особу у розмірі 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, на посадових осіб - 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, на боржника - юридичну особу - 300 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та встановлює новий строк виконання. 2. У разі повторного невиконання рішення боржником без поважних причин виконавець у тому самому порядку накладає на нього штраф у подвійному розмірі та звертається до органів досудового розслідування з повідомленням про вчинення кримінального правопорушення.
Про Державну службу : закон України 10 грудня 2015 р., № 889-VIII. Відомості Верховної	Глава 2. Засади дисциплінарної відповідальності Стаття 64. Дисциплінарна відповідальність державного службовця 1. За невиконання або неналежне виконання

О.А. Кириченко

Ради (ВВР), 2016, № 4, ст. 43, зі змінами згідно із законом України від 2 грудня 2021 р., № 1928-IX. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : <i>веб-сайт</i> . URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text	посадових обов'язків, визначених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами у сфері державної служби, посадовою інструкцією, а також порушення правил етичної поведінки та інше порушення службової дисципліни державний службовець притягається до дисциплінарної відповідальності у порядку, встановленому цим Законом. 2. Для державних службовців можуть встановлюватися особливості притягнення до дисциплінарної відповідальності у випадках, визначених законом. Стаття 65. Підстави для притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності 1. Підставою для притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку, тобто протиправної винної дії або бездіяльності чи прийняття рішення, що полягає у невиконанні або неналежному виконанні державним службовцем своїх посадових обов'язків та інших вимог, встановлених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами, за яке до нього може бути застосоване дисциплінарне стягнення. 2. Дисциплінарними проступками є: 1) порушення Присяги державного службовця; 2) порушення правил етичної поведінки державних службовців; 3) вияв неповаги до держави, державних символів України, Українського народу; 4) дії, що шкодять авторитету державної служби; 5) невиконання або неналежне виконання посадових обов'язків, актів органів державної влади, наказів (розпоряджень) та доручень керівників, прийнятих у межах їхніх повноважень;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	6) недотримання правил внутрішнього службового розпорядку; 7) перевищення службових повноважень, якщо воно не містить складу кримінального або адміністративного правопорушення; <i>{Пункт 7 частини другої статті 65 із змінами, внесеними згідно із законом № 720-IX від 17.06.2020}</i> 8) невиконання вимог щодо політичної неупередженості державного службовця; 9) використання повноважень в особистих (приватних) інтересах або в неправомірних особистих інтересах інших осіб; 9⁻¹) порушення вимог Закону України "Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів)" у частині подання, дотримання строків подання декларації про контакти державним службовцем, який займає посаду державної служби категорії "А" або "Б"; <i>{Частину другу статті 65 доповнено пунктом 9⁻¹ згідно із законом № 1780-IX від 23.09.2021}</i> 10) подання під час вступу на державну службу недостовірної інформації про обставини, що перешкоджають реалізації права на державну службу, а також неподання необхідної інформації про такі обставини, що виникли під час проходження служби; 11) неповідомлення керівнику державної служби про виникнення відносин прямої підпорядкованості між державним службовцем та близькими особами у 15-денний строк з дня їх виникнення; 12) прогул державного службовця (у тому числі відсутність на службі більше трьох годин протягом робочого дня) без поважних причин; 13) поява державного службовця на службі в

	нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння; 14) прийняття державним службовцем необґрунтованого рішення, що спричинило порушення цілісності державного або комунального майна, незаконне їх використання або інше заподіяння шкоди державному чи комунальному майну, якщо такі дії не містять складу кримінального або адміністративного правопорушення; <i>{Пункт 14 частини другої статті 65 із змінами, внесеними згідно із законом № 720-IX від 17.06.2020}</i> 15) прийняття державним службовцем рішення, що суперечить закону або висновкам щодо застосування відповідної норми права, викладеним у постановках Верховного Суду, щодо якого судом винесено окрему ухвалу. <i>{Частину другу статті 65 доповнено пунктом 15 згідно із законом № 2147-VIII від 03.10.2017}</i> Глава 3. Матеріальна відповідальність державних службовців Стаття 80. Основи матеріальної відповідальності державних службовців 1. Матеріальна та моральна шкода, заподіяна фізичним та юридичним особам незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю державних службовців під час здійснення ними своїх повноважень, відшкодовується за рахунок держави. 2. Держава в особі суб'єкта призначення має право зворотної вимоги (регресу) у розмірі та порядку, визначених законом, до: 1) державного службовця, який заподіяв шкоду; 2) посадової особи (осіб), винної (винних) у незаконному звільненні, відстороненні або переведенні державного службовця чи іншого працівника на іншу посаду, щодо відшкодування матеріальної та моральної

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	шкоди, заподіяної державному органу у зв'язку з оплатою часу вимушеного прогулу або часу виконання нижчеоплачуваної роботи. 3. У разі застосування зворотної вимоги (регресу) державний службовець несе матеріальну відповідальність тільки за шкоду, умисно заподіяну його протиправними діями або бездіяльністю.
Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : закон України від 24 лютого 1994 р., № 4005–XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 27, ст. 218, зі змінами згідно із законом України від 3 листопада 2022 р., № 2718-IX. <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт.</i> URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text	Стаття 1⁻¹. Сфера дії Закону Положення цього Закону не поширюються на харчові продукти, крім харчових продуктів, щодо яких проводяться санітарно-епідеміологічні розслідування захворювань, спричинених інфекційними хворобами, масовими неінфекційними захворюваннями, отруєннями та радіаційним ураженням людей, а також на матеріали і предмети, призначені для контакту з харчовими продуктами. {закон доповнено статтею 1⁻¹ згідно із законом № 1602-VII від 22.07.2014; із змінами, внесеними згідно із законом № 2718-IX від 03.11.2022} Стаття 44. Відповідальність посадових осіб державної санітарно-епідеміологічної служби України За невиконання або неналежне виконання посадовими особами державної санітарно-епідеміологічної служби своїх обов'язків вони притягаються до юридичної відповідальності згідно із законом. Розділ VI. Відповідальність за порушення санітарного законодавства Стаття 45. Дисциплінарна відповідальність за порушення санітарного законодавства Працівники підприємств, установ, організацій, дії яких призвели до порушення санітарного законодавства, невиконання постанов, розпоряджень, приписів, висновків посадових осіб державної санітарно-епідеміологічної служби, підлягають дисциплінарній

О.А. Кириченко

	відповідальності згідно з законодавством. Стаття 46. Адміністративна відповідальність та фінансові санкції за порушення санітарного законодавства {Частина першу статті 46 виключено на підставі закону № 1602-VII від 22.07.2014} До підприємств, підприємців, установ, організацій, які порушили санітарне законодавство, застосовуються такі фінансові санкції: а) за передачу замовникові або у виробництво і застосування конструкторської, технологічної та проектної документації, що не відповідає вимогам санітарних норм, розробник цієї документації сплачує штраф у розмірі 25 відсотків вартості розробки; б) за реалізацію продукції, забороненої до випуску і реалізації посадовими особами органів державної санітарно-епідеміологічної служби, підприємство, підприємець, установа, організація сплачує штраф у розмірі 100 відсотків вартості реалізованої продукції; в) за випуск, реалізацію продукції, яка внаслідок порушення вимог нормативно-правових актів, санітарних норм є небезпечною для життя і здоров'я людей, підприємство, підприємець, установа, організація сплачує штраф у розмірі 100 відсотків вартості випущеної або реалізованої продукції; {Пункт «в» частини другої статті 46 із змінами, внесеними згідно із законом № 124-IX від 20.09.2019} {Пункт «г» частини другої статті 46 виключено на підставі закону № 1602-VII від 22.07.2014} д) за ухилення від пред'явлення посадовим особам державної санітарно-епідеміологічної служби продукції, яка підлягає контролю, підприємство, підприємець, установа, організація сплачує штраф у розмірі 25 відсотків вартості продукції, що випущена з

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	моменту ухилення; е) за порушення вимог щодо додержання тиші та обмежень певних видів діяльності, що супроводжуються шумом, встановлених частинами другою, третьою та четвертою статті 24 цього Закону, підприємство, установа, організація, громадянин - суб'єкт господарської діяльності сплачує штраф у розмірі від п'ятдесяти до чотирьохсот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. У разі, коли підприємство, установа, організація або громадянин - суб'єкт господарської діяльності не припинили порушення після застосування фінансової санкції, вони сплачують штраф у розмірі ста відсотків вартості реалізованої продукції, виконаних робіт, наданих послуг. {Частину другу статті 46 доповнено пунктом «е» згідно із законом № 1745-IV від 03.06.2004} є) за допуск особи у громадські будинки, споруди, де здійснюється обслуговування населення, та громадський транспорт у період дії карантину, встановленого з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, без попередження, донесеного в будь-якій формі та в будь-який спосіб, про необхідність одягнути засіб індивідуального захисту органів дихання, зокрема респіратор або захисну маску, що закриває ніс та рот, у тому числі виготовлені самостійно, та/або за відсутність реагування на перебування в таких місцях осіб без вдягнутих засобів індивідуального захисту (усне зауваження про необхідність одягнути засіб індивідуального захисту, припинення обслуговування, виклик представника Національної поліції з повідомленням про адміністративне правопорушення) юридична

О.А. Кириченко

	особа, фізична особа - підприємець сплачують штраф у розмірі від двохсот до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; {Частину другу статті 46 доповнено пунктом «є» згідно із законом № 1113-IX від 17.12.2020} ж) за обслуговування споживачів у період дії карантину, встановленого з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, працівниками суб'єктів господарювання та/або безпосередньо фізичною особою - підприємцем без вдягнутих засобів індивідуального захисту органів дихання, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно, юридична особа, фізична особа - підприємець сплачують штраф у розмірі від двохсот до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. {Частину другу статті 46 доповнено пунктом «ж» згідно із законом № 1113-IX від 17.12.2020} Вартість зазначених у частині другій цієї статті документації та продукції обчислюється за цінами їх реалізації. Стаття 48. Цивільно-правова відповідальність за порушення санітарного законодавства Підприємства, установи, організації, підприємці та громадяни, які порушили санітарне законодавство, що призвело до виникнення захворювань, отруєнь, радіаційних уражень, тривалої або тимчасової втрати працездатності, інвалідності чи смерті людей, зобов'язані відшкодувати збитки громадянам, підприємствам, установам і організаціям, а також компенсувати додаткові витрати органів санітарно-епідеміологічної служби на проведення санітарних та

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	проти епідемічних заходів і витрати лікувально-профілактичних закладів на подання медичної допомоги потерпілим. У разі відмови від добровільної компенсації витрат або відшкодування збитків спір розглядається у судовому порядку. Стаття 49. Кримінальна відповідальність за порушення санітарного законодавства Діяння проти здоров'я населення, вчинені внаслідок порушення санітарного законодавства, тягнуть за собою кримінальну відповідальність згідно з законом.
Проект Кодексу України про адміністративні проступки від 26 травня 2004 р., № 5558. URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_2004_05_26/JD4AE00A.html#	Стаття 6. Поняття адміністративного проступку 1. Адміністративним проступком визнається передбачене цим Кодексом протиправне, винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом адміністративного проступку.
Про міліцію : закон України від 25 грудня 1990 р., № 583-XII (583-12). Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 4, ст. 20, зі змінами згідно із законом України № 324-VIII (324-19) від 9 квітня 2015 р., ВВР, 2015, № 25, ст. 196, втратив чинність на підставі закону № 580-VIII (580-19) від 2 липня 2015 р., ВВР, 2015, № 40-41, ст. 379. Zakon.rada.gov.ua :	Стаття 5. Діяльність міліції та права громадян Міліція виконує свої завдання неупереджено, у точній відповідності з законом. Ніякі виняткові обставини або вказівки службових осіб не можуть бути підставою для будь-яких незаконних дій або бездіяльності міліції. Для забезпечення громадського порядку працівники міліції зобов'язані вживати заходів незалежно від свого підпорядкування. ... У разі невиконання працівниками міліції вимог, встановлених цією статтею, особа, права якої були порушені, та/або її представники (родичі, захисник) можуть звернутися до суду із заявою про відшкодування шкоди у встановленому законом порядку. При цьому такі особи звільняються від сплати

О.А. Кириченко

веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-12#Text	державного мита. {Статтю 5 доповнено частиною дев'ятою згідно із законом № 2322-IV (2322-15) від 12.01.2005} Відшкодуванню підлягають у повному обсязі: 1) заробіток та інші грошові доходи, які особа втратила внаслідок незаконних дій або бездіяльності працівників міліції; 2) майно (в тому числі гроші, грошові вклади і відсотки по них, цінні папери та відсотки по них, частка у статутному фонді господарського товариства, учасником якого був громадянин, та прибуток, який він не отримав відповідно до цієї частки, інші цінності), вартість вилученого майна, якщо його повернення в натурі та в тому ж стані стало неможливим; 3) суми, сплачені громадянином у зв'язку з поданням йому юридичної допомоги; 4) моральна шкода. {Статтю 5 доповнено частиною десятою згідно із законом № 2322-IV (2322-15) від 12.01.2005} Відшкодування моральної коди провадиться у разі, коли незаконні дії або бездіяльність працівників міліції завдали моральної втрати громадянинові, моральних страждань, призвели до порушення його нормальних життєвих зв'язків, вимагають від нього додаткових зусиль для організації свого життя. {Статтю 5 доповнено частиною одинадцятою згідно із законом № 2322-IV (2322-15) від 12.01.2005} Моральною шкодою визнаються страждання, заподіяні громадянинові внаслідок фізичного чи психічного впливу, що призвело до погіршення або позбавлення можливостей реалізації ним своїх звичок і бажань, погіршення відносин з оточуючими людьми, інших негативних наслідків морального характеру. {Статтю 5 доповнено частиною дванадцятою

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	згідно із законом № 2322-IV (2322-15) від 12.01.2005} Працівники органів міліції несуть матеріальну відповідальність за шкоду, завдану незаконними діями або бездіяльністю в межах, встановлених законом. {Статтю 5 доповнено частиною тринадцятою згідно із законом № 2322-IV (2322-15) від 12.01.2005}
Про Національну поліцію : закон України від 2 липня 2015 р., № 580-VIII (580-19). Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст. 379, зі змінами згідно із законом України № 2191-IX від 14 квітня 2022 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text	Стаття 13. Загальна система поліції 3. У складі поліції функціонують: 1) кримінальна поліція; 2) патрульна поліція; 3) органи досудового розслідування; 4) поліція охорони; 5) спеціальна поліція; 6) поліція особливого призначення; 7) інші підрозділи, діяльність яких спрямована на виконання завдань поліції або на забезпечення її функціонування, рішення про створення яких приймається керівником поліції за погодженням з Міністром внутрішніх справ. <i>{Частина третю статті 13 доповнено пунктом 7 згідно із законом № 2123-IX від 15.03.2022 - щодо дії змін див. пункт 2 розділу II}</i> Стаття 19. Види відповідальності поліцейських 1. У разі вчинення протиправних діянь поліцейські несуть кримінальну, адміністративну, цивільно-правову, матеріальну та дисциплінарну відповідальність відповідно до закону. <i>{Частина перша статті 19 із змінами, внесеними згідно із законом № 160-IX від 03.10.2019}</i> 2. Підстави та порядок притягнення поліцейських до дисциплінарної відповідальності, а також застосування до поліцейських заохочень визначаються

О.А. Кириченко

	Дисциплінарним статутом Національної поліції України, що затверджується законом. 3. Держава відповідно до закону відшкодовує шкоду, завдану фізичній або юридичній особі рішеннями, дією чи бездіяльністю органу або підрозділу поліції, поліцейським під час здійснення ними своїх повноважень. (Визначення моральної шкоди та про порядок і обсяги її відшкодування у даному законі не йдеться)
Про судоустрій і статус суддів : закон України: від 2 червня 2016 р., № 1402-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 31, ст. 545, зі змінами згідно із законом України № 2826-IX від 13 грудня 2022 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text	Стаття 17. Система судоустрою 1. Судоустрій будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності. 2. Найвищим судом у системі судоустрою є Верховний Суд. 3. Систему судоустрою складають: 1) місцеві суди; 2) апеляційні суди; 3) Верховний Суд. Для розгляду окремих категорій справ відповідно до цього Закону в системі судоустрою діють вищі спеціалізовані суди. Стаття 163. Проходження служби у Службі судової охорони 1. До кандидатів на посади співробітників Служби судової охорони застосовуються вимоги, передбачені законом України «Про Національну поліцію» для кандидатів на службу в поліції. 4. На співробітників Служби судової охорони поширюється дія Дисциплінарного статуту Національної поліції України з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.
Протасов В.Н. Теория права и государства. Проблемы теории права и государства : Вопросы и ответы. Москва : Новый Юрист, 1999. 240 с. URL :	Своим существованием термин «юридический факт» обязан известному немецкому правоведу Фридриху Карлу фон Савиньи, который в работе «Система современного римского права» (1840 г.) писал, что события, которые обуславливают возникновение или завершение правоотношений, необходимо называть

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

https://vidrodgenya.at.ua/_tbkp/protasov_v.n-teorija_prava_i_gosudarstva-problemy_.pdf	юридическими фактами (с. 44). Юридические факты, как и всякие жизненные обстоятельства, весьма разнообразны и могут быть классифицированы по различным основаниям : 1) по характеру порождаемых юридических последствий - правообразующие, правоизменяющие и правопрекращающие; 2) по характеру действия - факты однократного действия (истечение срока, нанесение материального ущерба) и факта-состояния (состояние в родстве, состояние нетрудоспособности); 3) по характеру связи с индивидуальной волей участников правоотношения - юридические деяния (действия и бездействие) и юридические события. События могут быть абсолютными и относительными. Абсолютные события вообще не связаны с волей человека (например, стихийное бедствие). Относительными являются события, которые не зависят от воли участников именно данного правоотношения, но зависят от воли других людей. Например, убийство для уголовного правоотношения является юридическим деянием, а для гражданского правоотношения наследования - юридическим событием; 4) с точки зрения соответствия правовым предписаниям деяния можно разделить на правомерные и неправомерные. Последние, в свою очередь, - на преступления и проступки (по степени общественной опасности); 5) в зависимости от волевой направленности правомерные действия делятся на индивидуальные акты (совершаются с целью вызвать определенные правовые последствия), юридические поступки (нормы права связывают с ними правовые последствия независимо от волевой

	направленности субъекта, в силу самого факта деяния) и результативные действия (правовые последствия связываются не с самим действием, а с его результатом, например, результатом творческой деятельности); б) в зависимости от степени сложности юридические факты делятся на единичные юридические факты и фактические составы (системы юридических фактов) (с. 45). Итак, правонарушение - это общественно опасное противоправное виновное деяние. Правонарушения принято делить по степени общественной опасности на преступления (уголовные правонарушения) и проступки. Проступки, в свою очередь, делят на административные, гражданские (гражданско-правовые нарушения) и (с. 65) дисциплинарные. Можно выделить также группу процессуальных правонарушений (нарушений норм процессуального права). Административные правонарушения можно поделить на два вида : а) неисполнение позитивных юридических обязанностей, вытекающих из норм административного права; б) нарушение административно-правовых запретов, установленных Кодексом об административных правонарушениях. Различие их в том, что первые являются «чисто» административными правонарушениями, а вторые по своей природе аналогичны уголовным правонарушениям и отличаются от них лишь меньшей степенью общественной опасности. Дисциплинарные проступки представляют собой нарушения юридических обязанностей, связывающих правонарушителя трудовой, служебной, воинской, учебной дисциплиной. Гражданское правонарушение (деликт) в литературе определяется как «причинение неправомерными действиями вреда личности

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	или имуществу гражданина, а также причинение вреда организации, заключение противозаконной сделки, неисполнение договорных обязательств, нарушение права собственности, авторских или изобретательских прав и других гражданских прав» (проф. О.Э. Лейст). Здесь, на наш взгляд, следует подчеркнуть виновность неправомерного поведения правонарушителя. Преступления - наиболее опасные для общества правонарушения. Действующий Уголовный кодекс Российской Федерации (ст. 14) дает следующее определение преступления: «виновно совершенное общественно опасное деяние, запрещенное настоящим Кодексом под угрозой наказания». (с. 66).
Про тваринний світ : закон України 13 грудня 2001 р., № 2894-III Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 14, ст. 97, зі змінami згідно із законом України № 1684-IX від 15 липня 2021 р. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : <i>веб-сайт</i> . URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text	Розділ VII. Відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу Стаття 63. Відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу ... Відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу несуть особи, винні в : порушенні встановленого законодавством порядку надання об'єктів тваринного світу в користування; порушенні правил використання об'єктів тваринного світу; незаконному вилученні об'єктів тваринного світу з природного середовища; перевищенні лімітів і порушенні інших встановлених законодавством вимог використання об'єктів тваринного світу; невиконанні екологічних умов, визначених у висновку з оцінки впливу на довкілля; <i>{Абзац шостий частини другої статті 63 в редакції закону № 2059-VIII від 23.05.2017}</i>

О.А. Кириченко

	порушенні встановлених законодавством вимог щодо охорони середовища існування, умов розмноження і шляхів міграції тварин, самовільному випалюванні сухої рослинності або її залишків; порушенні правил зберігання, транспортування, застосування засобів захисту рослин, стимуляторів їх росту, мінеральних добрив та інших речовин (препаратів); порушенні правил створення, поповнення, зберігання, використання та державного обліку зоологічних колекцій, торгівлі ними, а також установленого законодавством порядку їх пересилання, ввезення в Україну і вивезення за її митну територію; самовільному або з порушенням установленого законодавством порядку переселенні, акліматизації та схрещуванні тварин, а також виведенні і використанні генетично змінених організмів; жорстокому поводженні з тваринами; приховуванні та перекрученні інформації про стан і чисельність об'єктів тваринного світу та їх використання; невжитті заходів щодо запобігання загибелі тварин, погіршенню середовища їх існування та ліквідації негативного впливу на тваринний світ; порушенні порядку придбання, реалізації, пересилання і вивезення за межі України, ввезення на її територію диких тварин та інших об'єктів тваринного світу; невиконанні встановлених законодавством вимог щодо охорони видів тварин, занесених до Червоної книги України або до переліків видів тварин, що підлягають особливій охороні; виготовленні, зберіганні, реалізації та застосуванні заборонених знарядь добування тварин; невиконанні законних розпоряджень

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	посадових осіб органів, що здійснюють державний контроль та управління у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу. Законом може бути встановлено відповідальність і за інші порушення законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу. Підприємства, установи, організації та громадяни зобов'язані відшкодовувати шкоду, заподіяну ними внаслідок порушення законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу. Розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного світу, а також за знищення чи погіршення середовища їх існування встановлюється Кабінетом Міністрів України. <i>{Частина четверта статті 63 в редакції закону № 1832-VIII від 07.02.2017}</i> Незаконно добуті (зібрані) об'єкти тваринного світу, виготовлена з них продукція, знаряддя правопорушень підлягають безоплатному вилученню в установленому законом порядку. Дикі тварини та інші об'єкти тваринного світу, що ввезені на територію України або вивозяться за її межі з порушенням законодавства, підлягають у встановленому законом порядку конфіскації або безоплатному вилученню і реалізуються згідно з правилами, встановленими центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ветеринарної медицини. <i>{Частина шоста статті 63 із змінами, внесеними згідно із законом № 5456-VI від</i>

О.А. Кириченко

	16.10.2012} У разі вилучення незаконно добутих живих тварин повинні бути вжиті заходи щодо їх збереження, і за можливості - повернення у природне середовище.
Рабінович П.М. Основи загальної теорії права і держави. Київ : ІСДО, 1995. 176 с.	Правопорушення є умисне або вчинене з необережності діяння, що виражається в протиправній поведінці фізичних та юридичних осіб і призводить чи може призвести до негативних наслідків, а саме заподіяння шкоди суспільним відносинам чи інтересам (с. 89).
Рабінович П.М. Основи теорії та філософії права : навч. посібник. Львів : Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2021. 256 с. URL : https://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/117647/mod_resource/content/1/theory_philosophy_pra_va_posibnik_2021.pdf	Юридичний факт – це передбачена гіпотезою юридичної норми або ж зумовлена конкретно-історичними принципами об'єктивного юридичного права конкретна обставина, з настанням якої виникають, змінюються чи припиняються юридичні відносини. 4) за наявністю волі суб'єктів юридичних відносин - дії – факти, які є наслідком волевиявлення хоча б одного з таких суб'єктів; – події – факти, що виникають незалежно від волі будь яких суб'єктів. Юридичні факти, які є діями, залежно від їхньої відповідності чи невідповідності приписам юридичних норм, поділяються на: а) правомірні дії – тобто такі, що відповідають юридичним приписам; до їхнього складу входять : (с. 169) – юридичні акти – тобто правомірні дії, які вчиняються зі спеціальною метою викликати певні юридичні наслідки (наприклад, ухвалення судом рішення у справі, складання людиною заповіту); – юридичні вчинки – тобто правомірні дії, які такої спеціальної мети безпосередньо не мають (скажімо, малювання художником картини для особистого користування, надіслання поштою листа товаришу); б) неправомірні дії – тобто такі, що

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	суперечать юридичним приписам; серед них розрізняють: – винні – тобто правопорушення (злочини, різноманітні проступки); – безвинні – так звані правові аномалії. 5) за онтичним статусом – факти, які обґрунтовані обставинами – – реальними; – уявними (так званими презумпціями). Юридична презумпція – це закріплене в юридичній нормі припущення про наявність або відсутність певних юридичних фактів, яке може спричинити виникнення, зміну чи припинення юридичних відносин. Види юридичних презумпцій : – неспростовні – такі припущення про існування певного юридичного факту, які не підлягають сумнівам чи спростуванню, а тому не потребують доведення (наприклад, презумпція юридичної недієздатності малолітньої особи); – спростовні – це такі припущення про існування певного юридичного факту, які мають юридичне значення лише доти, доки щодо цього факту не буде доведено протилежне твердження (наприклад, презумпція невинуватості особи, презумпція батьківства) (с. 170). Види (класифікація) юридичних правопорушень-проступків Юридичний проступок – це заборонене законодавством шкідливе винне діяння деліктоздатного суб'єкта, за вчинення якого передбачена юридична відповідальність. Види юридичних правопорушень-проступків : 1) конституційне правопорушення – завдає шкоду конституційним правам людини і громадянина та інших суб'єктів, основам державного ладу. Його об'єктами, насамперед, виступають закріплені конституцією права, свободи й обов'язки людини і громадянина та інших осіб, порядок

О.А. Кириченко

	організації та діяльності органів державної влади, форма правління та устрій держави; 2) цивільне правопорушення – завдає шкоду особистим немайновим і майновим інтересам суб'єкта. Об'єкти цього правопорушення – особисті чи групові немайнові або майнові цінності; 3) адміністративне правопорушення – завдає шкоду правам і свободам громадян, громадському або державному порядку, порядку державного управління; 4) дисциплінарне правопорушення – завдає шкоду закріпленим у правилах внутрішнього трудового розпорядку інтересам колективу підприємства, установи, організації; 5) кримінальне правопорушення – передбачене Кримінальним кодексом України суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 11). В юридичній науці обговорюються питання про можливість виділення в самостійні різновиди також екологічних, сімейних, процесуальних та деяких інших правопорушень (с. 207). Слід зауважити, що шкідливість – чи то індивідуальна, чи то групова, чи то загальносоціальна – притаманна, взагалі кажучи, тією чи іншою мірою усім правопорушенням. Ця властивість дістає вияв, зазвичай, у зменшенні цінності, порушенні, руйнації тих чи інших особистісних, соціальних чи природничих благ. Але у тих випадках, коли така шкідливість загрожує самому існуванню (буттю) відповідного явища, вона сягає рівня небезпечності. Небезпечні ж діяння держава зазвичай визнає злочинами (с. 208).
Рекомендация R (87) 18 Комитета министров, обращенная к государствам-членам	А. Декриминализация, суммарное производство, мелкие по своей природе правонарушения (с. 105-107). 1. Юридические системы, которые делают

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Совета Европы относительно упрощения уголовного правосудия. Принятая Комитетом министров 17 сентября 1987 г. во время 410 заседания делегатов министров. Додаток 1. <i>Спроцене досудове провадження в Україні : історія, сучасність, перспективи : навч. посібник</i> / Баулін О. В., Карпов Н.С., Поповченко О.І., Савицький Д.О. Київ : Семенко Сергій, 2004. С. 101-116.	различие между административными и уголовными нарушениями, должны произвести декриминализацию нарушений, в особенности в массовых, в сфере дорожного, (с. 105) налогового и таможенного права, при условии, что речь идет о незначительных по своей природе преступлениях (с. 106).
Саміло Г.О. Теорія держави і права : навч. посібник. Запоріжжя : Просвіта, 2010. 348 с. URL : http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/970/1/Samilo_Theory_of_state_and_law.pdf	За вольовою ознакою юридичні факти поділяються на дії та події. Дії — юридичні факти, пов'язані з волевиявленням усіх або одного учасників правовідносин (правопорушення, купівля товару). Дії поділяються на правомірні (відповідають вимогам норм права) та протиправні (порушують вимоги норм права). Правомірні дії поділяються на юридичні акти (пов'язані з наміром суб'єкта права досягти бажаного юридичного наслідку, наприклад, звернення до суду) та юридичні вчинки (не пов'язані з бажанням вступати в конкретні правовідносини й незалежно від наміру тягнуть виникнення юридичних наслідків, наприклад, фіктивний шлюб у разі народження дітей викликає всі юридичні обов'язки, пов'язані з батьківством). Протиправні дії поділяються на злочини та делікти (проступки) (с. 206). Злочини — суспільно небезпечні діяння,

	передбачені Кримінальним кодексом, тягнуть за собою настання кримінальної відповідальності. Делікти (проступки) — суспільно шкідливі діяння, тягнуть за собою настання цивільно-правової, адміністративної, дисциплінарної та інших видів юридичної відповідальності. Події — юридичні факти, що не пов'язані з волевиявленням суб'єктів права (природне явище, смерть). Події поділяються на абсолютні й відносні. Абсолютні події — юридичні факти, що набувають юридичного значення через свою значущість, оскільки суттєво впливають на суспільні відносини. Так, стихійне лихо або аварія тягне за собою певну реакцію державних органів, які покладають на себе обов'язок з ліквідації шкідливих наслідків. Відносні події — обставини навколишньої дійсності, що викликають виникнення правовідносин у зв'язку з попереднім волевиявленням суб'єктів права. Так, вартість знищеного в результаті пожежі майна буде компенсована власнику лише в тому разі, якщо це майно застраховане (с. 207). Правова активність — найвищий рівень усвідомлення необхідності максимально поводити себе відповідно до вимог правових норм (с. 232). Конформна (пасивна) правомірна поведінка властива тим, хто поводить себе правомірно внаслідок пристосування до поведінки свого оточення. Маргінальна поведінка властива тим, чия індивідуальна правосвідомість розходиться з вимогами правових норм, але на цьому етапі їх поведінка не є протиправною внаслідок певних обставин, головною з яких є погроза можливого покарання, тобто ставлення до вимог закону в таких суб'єктів негативне, а поведінка з позицій того самого закону є позитивною.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Зловживання правом — специфічний вид правової поведінки, сутність якого полягає у використанні суб'єктами правовідносин своїх прав у спосіб, що суперечить суспільному призначенню права, результатом чого є завдання шкоди суспільним відносинам. (с. 233). Правопорушення класифікуються за багатьма критеріями, головним серед яких є рівень суспільної шкідливості. За цим критерієм усі протиправні діяння поділяються на злочини та проступки (делікти) (с. 237). Проступки (делікти) — це суспільно шкідливі, винні діяння, заборонені правовими нормами. Проступки передбачені різними галузями права. Існують конституційні, цивільно-правові, адміністративно-правові, дисциплінарні правопорушення (с. 238).
Самощенко И.С. Понятие правонарушения по советскому праву. Москва : Юрид. лит., 1963. 280 с.	Существуют такие виды нарушений законодательства : 1. Административные. 2. Дисциплинарные. 3. Гражданско-правовые. 4. Издание незаконных актов. Большинство деяний по изданию незаконных актов нельзя рассматривать как правонарушение в силу невозможности установить вину, которая является обязательным признаком правонарушения. Поэтому издание незаконных актов органами государства, общественными организациями и их органами в массе своей не являются правонарушениями. Они являются всякого рода фактическими или юридическими ошибками (с. 207).
Севрюгин В.Е. Теоретические проблемы административного проступка : дисс. ... д-ра юрид. наук; Акад	На протяжении последних четырех десятков лет практически все теоретико-правовые работы по отраслевым проблемам правонарушения (и административного проступка и преступления, и гражданско-правового деликта и дисциплинарного

О.А. Кириченко

МВД РФ. спец. : 12.00.0. Москва 1994. 381 с.	проступка) пронизывает стремление интерпретировать общую теорию права как развитую систему понятий, раскрывающую сущность исследуемого предмета. В сфере административно-правовой науки эта тенденция проявилась в разных подходах к пониманию сущности административного деликта. Во-первых, административные деликты могут рассматриваться в качестве разновидности юридических фактов (посилання на роботу Д.А. Гавриленка); во-вторых, – как основание административной (административно-деликтной) ответственности (с. 29-30). Внешним выражением качественной стороны правонарушения является вред (с. 76).
Сердюк І.А. Види юридичних фактів. Поняття и види правопорушень. Теорія держави і права. 2 вид. : підручник / за ред. Ю.А. Ведернікова . Дніпропетровськ : ДДУВС, 2015. С. 241-247, 314-323. https://dduvs.in.ua/biblioteka-studenta-dduvs/pidruchniki-posibniki/teoriya-derzhavy/	Залежно від прояву волі суб'єкта права юридичні факти традиційно поділяються на дії (відбуваються як результат волевиявлення відповідних осіб) і події (трапляються незалежно від волі суб'єктів) (с. 241) За галузями права правопорушення поділяються на такі різновиди : конституційні, кримінальні, цивільні, адміністративні, міжнародні, кримінально-процесуальні та ін. Останнім часом в юридичній науці обговорюється питання про можливість виокремлення екологічних, сімейних та деяких інших правопорушень (с. 243). За ступенем небезпеки, що є зовнішнім вираженням неправомірної поведінки. Правопорушення поділяються на злочини і проступки (провини). Злочинами визнаються суспільно небезпечні діяння, а проступками – суспільно шкідливі діяння (с. 317). За галузями права правопорушення поділяються на конституційні, кримінальні, цивільні, адміністративні, трудові, міжнародні та кримінально-процесуальні. Останнім часом в юридичній науці

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	обговорюється питання про можливість виокремлення екологічних, сімейних та деяких інших правопорушень (с. 317).
Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник / пер. з рос. Харків : Консум, 2001. 656 с. URL : https://dut.edu.ua/uploads/l_948_39072050.pdf	Види правопорушень розрізняються між собою за ступенем суспільної небезпечності (шкідливості), за об'єктами посягання, за суб'єктами, за поширеністю, за ознаками об'єктивної і суб'єктивної сторін, а також за процедурами їх розгляду. Види правопорушень за ступенем суспільної небезпечності: Проступок відрізняються від злочинів меншим ступенем суспільної небезпечності. Злочини відрізняються від проступків підвищеним ступенем суспільної небезпечності. Проступки-делікти (лат. delictum – «проступок») – це правопорушення, що завдають шкоди особі, суспільству, державі і є підставою для притягнення правопорушника до передбаченої законом відповідальності (с. 423). Види проступків : Конституційні проступки – це суспільно небезпечні протиправні діяння, які полягають у винному (умисному чи необережному) заподіянні шкоди порядку організації і діяльності органів влади і управління, конституційним правам і свободам громадян, але не мають ознак складу злочину. Дисциплінарні проступки – це суспільно небезпечні протиправні діяння, які полягають у невиконанні робітником, службовцем, військовослужбовцем, студентом виробничих, службових, військових або учбових обов'язків, порушенні правил внутрішнього трудового розпорядку. Підрив трудової дисципліни завдає шкоди нормальній діяльності підприємств, установ, організацій і спричиняє дисциплінарну відповідальність. Адміністративні проступки – це суспільно

О.А. Кириченко

	небезпечні протиправні діяння, які полягають у винному (умисному чи необережному) посяганні на суспільні відносини, що складаються у сфері державного управління і охороняються законом. Адміністративними проступками є вчинки, що заважають здійсненню нормальної виконавчої і розпорядчої діяльності державних і громадських органів і організацій, посягають на суспільний або державний порядок, власність, права і законні інтереси громадян. Як правило, вони регулюються нормами адміністративної, фінансової та інших галузей права і не пов'язані з виконанням службових обов'язків (наприклад, порушення правил протипожежної безпеки; незаконне використання спеціальних технічних засобів негласного одержання інформації; порушення митних правил: недоставляння в митницю товарів і документів для контролю, пошкодження митного забезпечення, розвантаження, видача і використання імпортованих вантажів без дозволу митниці, порушення зобов'язань щодо транзиту). Податкові проступки – суспільно небезпечні протиправні діяння, які порушують права і законні інтереси суб'єктів податкових правовідносин. За їх вчинення встановлена юридична відповідальність. Матеріальні проступки – це суспільно небезпечні протиправні діяння, які полягають у винному заподіянні шкоди майну підприємства його працівником. Цивільно-правові проступки – це суспільно небезпечні протиправні діяння, які полягають у порушенні громадянами і організаціями майнових і особистих немайнових відносин, що складаються між суб'єктами права і становлять для них матеріальну і духовну цінність (наприклад, невиконання зобов'язань за цивільно-правовим договором, поширення чуток, що принижують честь і гідність)

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	(с. 424). Цивільно-правові проступки регулюються нормами цивільного, сімейного, фінансового, аграрного права. На відміну від злочинів, цивільні проступки не мають вичерпного переліку в законодавстві. Цивільно-правова відповідальність носить значною мірою правовідновлюючий характер. Залежно від характеру цивільно-правового порушення розрізняють : договірні правопорушення, які пов'язані з порушенням зобов'язань сторін цивільно-правового договору; позадоговірні правопорушення – пов'язані з недодержанням або невиконанням вимог цивільно-правових норм. Від цивільного правопорушення слід відрізняти: невинне заподіяння шкоди або суб'єктивно-випадкову поведінку, об'єктивно-випадкову дію непереборної сили, порушення майнових прав унаслідок правомірних дій – рятування майна. Від проступку слід відрізняти злочин. Кримінальний злочин – це передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), яка полягає у посяганні на суспільний лад держави, її політичну і економічну системи, власність, особу, політичні, трудові, майнові та інші права і свободи громадян, а так само інше суспільно небезпечне діяння, передбачене кримінальним законом, яке полягає в посяганні на правопорядок (наприклад, вбивство людини). Якщо суспільно небезпечний проступок не заборонений кримінальним законом, він злочином не визнається. Якщо проступок має всі ознаки, перелічені в кримінальному законодавстві, але не має підвищеного ступеня суспільної небезпечності, він також не може бути

О.А. Кириченко

	визнаний злочином. Для особи, яка вчинила злочин і притягнена до відповідальності, законом як наслідок цього передбачена судимість (с. 425). Правопорушення за сферами громадського життя : Груповими називаються правопорушення, вчинені об'єднанням дій членів групи, які характеризуються певним ступенем спільності інтересів, цілей і єдністю дій. Міжнародні правопорушення – це дії або бездіяльність суб'єктів міжнародного права, які суперечать нормам і принципам міжнародного права або власним зобов'язанням і заподіюють шкоду іншому суб'єкту, групі суб'єктів міжнародного права або всьому міжнародному співтовариству. Міжнародні делікти (проступки) – порушення торгових зобов'язань. Міжнародні злочини – работоргівля, піратство, міжнародний тероризм та ін. (с. 426).
Скакун О.Ф. Теорія держави та права : підручник /пер. з рос. Харків : Консум, 2006. 656 с.	Види правопорушень розрізняються між собою за ступенем суспільної небезпечності (шкідливості), за об'єктами посягання, за суб'єктами, за поширеністю, за ознаками об'єктивної і суб'єктивної сторін, а також за процедурами їх розгляду. Види правопорушень за ступенем суспільної небезпечності: Проступок відрізняються від злочинів меншим ступенем суспільної небезпечності. Злочини відрізняються від проступків підвищеним ступенем суспільної небезпечності. Проступки-делікти (лат. delictum – «проступок») – це правопорушення, що завдають шкоди особі, суспільству, державі і є підставою для притягнення правопорушника до передбаченої законом відповідальності (с. 423). Види проступків :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Конституційні проступки – це суспільно небезпечні протиправні діяння, які полягають у винному (умисному чи необережному) заподіянні шкоди порядку організації і діяльності органів влади і управління, конституційним правам і свободам громадян, але не мають ознак складу злочину. Дисциплінарні проступки – це суспільно небезпечні протиправні діяння, які полягають у невиконанні робітником, службовцем, військовослужбовцем, студентом виробничих, службових, військових або учбових обов’язків, порушенні правил внутрішнього трудового розпорядку. Підрив трудової дисципліни завдає шкоди нормальній діяльності підприємств, установ, організацій і спричиняє дисциплінарну відповідальність. Адміністративні проступки – це суспільно небезпечні протиправні діяння, які полягають у винному (умисному чи необережному) посяганні на суспільні відносини, що складаються у сфері державного управління і охороняються законом. Адміністративними проступками є вчинки, що заважають здійсненню нормальної виконавчої і розпорядчої діяльності державних і громадських органів і організацій, посягають на суспільний або державний порядок, власність, права і законні інтереси громадян. Як правило, вони регулюються нормами адміністративної, фінансової та інших галузей права і не пов’язані з виконанням службових обов’язків (наприклад, порушення правил протипожежної безпеки; незаконне використання спеціальних технічних засобів негласного одержання інформації; порушення митних правил: недоставляння в митницю товарів і документів для контролю, пошкодження митного забезпечення, розвантаження, видача і використання імпорتنих вантажів без дозволу митниці,

	порушення зобов'язань щодо транзиту). Податкові проступки – суспільно небезпечні протиправні діяння, які порушують права і законні інтереси суб'єктів податкових правовідносин. За їх вчинення встановлена юридична відповідальність. Матеріальні проступки – це суспільно небезпечні протиправні діяння, які полягають у винному заподіянні шкоди майну підприємства його працівником. Цивільно-правові проступки – це суспільно небезпечні протиправні діяння, які полягають у порушенні громадянами і організаціями майнових і особистих немайнових відносин, що складаються між суб'єктами права і становлять для них матеріальну і духовну цінність (наприклад, невиконання зобов'язань за цивільно-правовим договором, поширення чуток, що принижують честь і гідність) (с. 424). Цивільно-правові проступки регулюються нормами цивільного, сімейного, фінансового, аграрного права. На відміну від злочинів, цивільні проступки не мають вичерпного переліку в законодавстві. Цивільно-правова відповідальність носить значною мірою правовідновлюючий характер. Залежно від характеру цивільно-правового порушення розрізняють : договірні правопорушення, які пов'язані з порушенням зобов'язань сторін цивільно-правового договору; позадоговірні правопорушення – пов'язані з недодержанням або невиконанням вимог цивільно-правових норм. Від цивільного правопорушення слід відрізняти: невинне заподіяння шкоди або суб'єктивно-випадкову поведінку, об'єктивно-випадкову дію непереборної сили, порушення майнових прав унаслідок правомірних дій – рятунку майна. Від проступку слід відрізняти злочин.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Кримінальний злочин – це передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), яка полягає у посяганні на суспільний лад держави, її політичну і економічну системи, власність, особу, політичні, трудові, майнові та інші права і свободи громадян, а так само інше суспільно діяння, передбачене кримінальним законом, яке полягає в посяганні на правопорядок (наприклад, вбивство людини). Якщо суспільно небезпечний проступок не заборонений кримінальним законом, він злочином не визнається. Якщо проступок має всі ознаки, перелічені в кримінальному законодавстві, але не має підвищеного ступеня суспільної небезпечності, він також не може бути визнаний злочином. Для особи, яка вчинила злочин і притягнена до відповідальності, законом як наслідок цього передбачена судимість (с. 425). Правопорушення за сферами громадського життя. Груповими називаються правопорушення, вчинені об'єднанням дій членів групи, які характеризуються певним ступенем спільності інтересів, цілей і єдністю дій. Міжнародні правопорушення – це дії або бездіяльність суб'єктів міжнародного права, які суперечать нормам і принципам міжнародного права або власним зобов'язанням і заподіюють шкоду іншому суб'єкту, групі суб'єктів міжнародного права або всьому міжнародному співтовариству. Міжнародні делікти (проступки) – порушення торгових зобов'язань. Міжнародні злочини – работоргівля, піратство, міжнародний тероризм та ін. (с. 426).
Скакун О.Ф. Теорія держави і права.	Правопорушення – суспільно шкідливе неправомірне (протиправне) винне діяння (дія

О.А. Кириченко

Енциклопедичний курс : підручник. Харків: Еспада, 2006. 776 с.	чи бездіяльність) деліктоздатної особи, що спричиняє юридичну відповідальність. Ознаки правопорушення : 1) суспільно шкідлива (враховується не лише шкідливі наслідки, що наступили, але й ті, котрі можуть наступити) або суспільно небезпечна (зазіхання на життя людини) поведінка. Суспільна шкідливість (вина) і суспільна небезпека (злочин) – об’єктивна основна ознака, що відрізняє правомірну поведінку від неправомірної. Юридичний аспект шкідливості виражається в порушенні суб’єктивних прав і юридичних обов’язків або в протидії їх виконанню. Матеріальний аспект шкідливості полягає в заподіянні учаснику правовідносин матеріального або морального збитку; 2) протиправна, неправомірна поведінка – суперечить нормам права, здійснюється всупереч праву, є свавіллям суб’єкта; являє собою порушення заборон, зазначених у законах і підзаконних актах, невиконання обов’язків, що виходять із нормативно-правового акта, акта застосування норм права або договору, укладеного на основі закону; 3) свідомовольова поведінка – визначається психікою людини, яка в момент вчинення правопорушення перебуває під контролем волі і свідомості, здійснюється усвідомлено і добровільно. Відсутність вільного волевиявлення є юридичною умовою, за якою діяння не визнається правопорушенням, навіть якщо воно і мало шкідливі наслідки. Правопорушенням визнається лише неправомірне діяння деліктоздатної особи (малолітні і душевнохворі деліктоздатними не вважаються); 4) дія (крадіжка, розбій, наклеп, образа) або бездіяльність (недбалість, прогул, залишення особи в безпомічному стані). Думки, наміри, переконання, що зовні не виявилися, не визначаються чинним законодавством

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	об'єктом переслідування доти, поки вони не переросли у протиправні вчинки. Практика переслідування за інакомислення (опозиції) є виявом репресивної суті тоталітарного режиму в державі; 5) винне діяння – дія, що виражає негативне внутрішнє ставлення правопорушника до інтересів людей, наносить своєю дією (або бездіяльністю) збитки суспільству і державі, містить доведену вину. Вина – це психічне ставлення особи до свого діяння (бездіяльності) і його наслідкам, виражене у формі наміру і необережності; 6) кримінальне діяння – дія, що вимагає застосування до правопорушника заходів державного впливу, заходів юридичної відповідальності у вигляді позбавлень особистого, організаційного і матеріального характеру. Застосування державного примусу до правопорушника має на меті захистити правопорядок, права і свободи громадян. Відсутність зазначених ознак не дозволяє розглядати діяння як правопорушення. Так, заподіяння шкоди при відсутності вини не розглядається як правопорушення. Порівняємо винне діяння і невинне заподіяння шкоди (невинне діяння): Винне діяння (дія або бездіяльність) – правопорушення – є активним (чи пасивним), усвідомленим, вольовим, винним (у формі наміру і необережності) заподіянням шкоди, що спричиняє юридичну відповідальність. Невинне заподіяння шкоди характеризується відсутністю вини у формах наміру і необережності і не передбачає настання юридичної відповідальності : 1) «казусне» (випадкове) здійснення суспільно шкідливого діяння відбувається у разі, коли особа не могла усвідомлювати суспільної шкідливості своєї поведінки, не передбачала настання можливих шкідливих

О.А. Кириченко

	наслідків, не повинна була (не могла) їх передбачати. Наприклад, виходячи з тролейбуса, людина спіткнулася і, падаючи, збила з ніг іншу людину, що йшла попереду, яка у результаті падіння одержала тяжкі тілесні ушкодження; 2) нездоланної сили («форс мажор») – діяння особи, яка хоч і передбачала можливість настання суспільно небезпечних наслідків своїх дій (бездіяльності), але перебувала в такому психофізіологічному стані і екстремальних умовах, що не могла запобігти цим наслідкам. Це діяння, вчинене з волі особи, є об'єктивно протиправним і водночас викликане надзвичайною і нездоланною за даних умов подією (наприклад, заподіяння шкоди майну пожежним при гасіння пожежі, заподіяне під час виконання професійно-службових обов'язків). Не кваліфікується як правопорушення протиправні діяння неповнолітніх осіб, визнаних судом неосудними, оскільки вони не здатні усвідомити свою вину. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачиться на її користь (ст. 62 Конституції України) (с. 623-624).
Соловйов О.Д. Дізнання. Гл. 10. <i>Кримінально-процесуальний кодекс Української РСР : наук.-практ. коментарій</i> / за заг. ред. М.Т. Самаєва. Київ : Вид-во Політ. літ., 1968. С. 104-112.	Стаття 106. Затримання підозрюваного у вчиненні злочину (с. 107-109) 1. Затримання підозрюваного є заходом процесуального примусу (с. 107). 2. Затримання підозрюваного, що передбачене ст. 106 КПК, слід відрізняти від затримання особи в ході вчинення злочину або з поличним, яке здійснюється на підставі п. 2 ст. 94 КПК і має на меті доставлення цієї особи до відповідного органу влади, який і вирішує питання про застосування до затриманого заходу процесуального примусу (Затримання особи на підставі ст. 106 КПК відрізняється також від затримання як адміністративного заходу. Відповідно до ст. 11 Положення про

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	радянську міліцію співробітники міліції мають право затримувати осіб, що допустили адміністративне правопорушення, на строк не більше трьох годин; осіб, що перебувають у стані сп'яніння – до витверезення, а осіб, що вчинили дрібне хуліганство, – до розгляду матеріалів на них суддею) (с 108).
Список юридических терминов. <i>Zachnik.com : веб-сайт.</i> https://zachnik.com/spravochnik/pravo/teoriya-gosudarstva-i-prava/slovar-osnovnyh-juridicheskikh-terminov/	Правонарушение представляет собой вредное для общества, противоправное, виновное действие дееспособных граждан. Оно влечет за собой юридическую ответственность. В соответствии со степенью общественной опасности и юридическим оформлением правонарушения классифицируются на проступки, которые могут быть административными, гражданско-правовыми и дисциплинарными, и преступления. Правоотношение представляет собой возникающую на основе правовых норм общественную связь. Ее участники обладают субъективными правами и юридическими обязанностями, что обеспечивает государство. Для правоотношений характерен сложный состав, они состоят из трех частей (субъекты, объект и содержание). Правоотношения делятся в соответствии с отраслевым признаком на конституционные, гражданско-правовые, административно-правовые. В соответствии с характером содержания их делят на охранительные, общерегулятивные, регулятивные. В зависимости от степени определенности сторон такие правоотношения являются абсолютными и относительными. Юридические факты представляют собой определенные обстоятельства жизни, которые вызывают возникновение, изменение или прекращение правоотношений в зависимости от действия юридических норм.
Стайнов П., Ангелов А.	Общественная опасность полно характеризует лишь преступления и для других

О.А. Кириченко

Административное право Народной Республики Болгарии. Общая часть. Москва : Госюриздат, 1960. 507 с.	правонарушений данный признак не обязателен. Уголовный кодекс содержит определение преступления как общественно опасного деяния и фиксирует, что не является преступлением действие или бездействие, которое хотя формально и содержит признаки любого деяния, предусмотренного Особенной частью УК, однако в силу малозначимости не представляет общественной опасности, то есть не причинило и не могло причинить существенного вреда физическому или юридическому лицу, обществу и государству. Таким образом, в праве четко закреплено, что малозначимое противоправное деяние не является общественно опасным и не может рассматриваться как преступление. В силу этого можно прийти к таким выводам : 1) признак общественной опасности свойственен только преступлениям, другие правонарушения лишены такого свойства; 2) административные правонарушения (проступки) не представляют собой общественной опасности; это общественно вредные, антиобщественные явления (с. 174).
Стефанюк В.С. Сунцов В.В. Підстави для прийняття Кодексу України про адміністративні проступки. Адміністративне судочинство в Україні : Книга друга. Кодекс України про адміністративні проступки (проект) (Серія «Реформа судів України») Харків : Консум, 2003. С. 7-14.	... Таку назву проекту обрали, виходячи з двох міркувань. Одне з них – термін «правопорушення» містить у собі два поняття: злочин і проступок, які відрізняються один від одного за ступенем суспільної небезпеки. Проступок є менш суспільне небезпечне порушення законодавства стосовно злочину, оскільки заподіяна ним шкода не спричиняє небезпеки для суспільства у цілому. Друге – те, що термін «адміністративне правопорушення» також містить у собі два поняття: адміністративний проступок, передбачений проектом Кодексу України про адміністративні проступки, і порушення відносин у сфері управління (с. 7).
Стеценко С.Г. Адміністративне право	Схиляючись до другої позиції (суспільної небезпечності злочинів і адміністративних

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

України : навч. посібник. Київ : Атіка, 2008. 624 с.	правопорушень), зазначимо, що такі адміністративні правопорушення, як заготівля, переробка або збут радіоактивних забруднених продуктів харчування чи іншої продукції (ст. 42-2 КУпАП) чи порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки (ст. 175 КУпАП), безперечно, характеризуються суспільною небезпекою. На об'єднавчий елемент суспільної небезпеки в адміністративних правопорушеннях і злочинах указує В.К. Колпаков, який свідчить, що суспільна небезпека є ґносеологічною ознакою об'єктивної сторони складу правопорушення (посилання на роботу В.К. Колпакова) (с. 229).
Сырых В.М. Теория государства и права : учебник для вузов. 6-е изд. Москва : ЗАО «Юстицинформ», 2012. 704 с.	6. Юридические факты (с. 330-333) 2. Понятие правонарушения (с. 386-390) 4. Виды правонарушений (с. 397-402)
Сырых В.М. Теория государства и права : учебник. Москва : Юстицинформ, 2023. 244 с. URL : https://books.google.com.ua/books?id=MWFfA AAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false	Схема. Виды юридических фактов 1. События 1.1. Абсолютные 1.2. Относительные 2. Действия 2.1. Правомерные 2.1.1. Юридические акты 2.1.2. Поступки 2.2. Противоправные 2.2.1. Преступления 2.2.2. Проступки 2.2.1. Административные 2.2.2. Дисциплинарные 2.2.3. Гражданско-правовые 2.2.4. Конституционные
Таганцев Н.С. Русское уголовное право : Лекции. Часть общая / РАН Ин-т гос-ва и права. В 2-х т. Т. 1. Москва : Наука, 1994. 380 с.	Наиболее удачно классификация преступлений по степени наказуемости или общественной безопасности была осуществлена во французском Кодексе 3 брюмера IV года (26.10.1795 г.) на основе code penal с присвоением каждому виду преступного деяния специального наименования.

О.А. Кириченко

	Противоправное деяние (infraction), за совершение которого предусматривается полицейское наказание, обозначается термином «нарушение» (contrevension); противоправное деяние, за совершение которого предусматривается наказание исправительного характера – термином «проступок» (delict); противоправное деяние, за совершение которого предусматривается телесное наказание (les travaux forces, la deportation, la detention i la reclcion) – «преступление» (crime) (с. 274).
Тарановский Ф.В. Учебник энциклопедии права Юрьев : Изд. Императорского Юрьевского ун-та, 1917. 534 с.	Под юридическим фактом понимается любое обстоятельство, предусмотренное гипотезой юридической нормы и могущее повлечь за собой возникновение, изменение, прекращение юридических отношений (с. 161).
Теліпко В.Е. Універсальна теорія держави і права : підручник. Київ : Біноватор, 2007. 512 с.	Що ж до самих правопорушень, вони різняться між собою за сферами громадського життя (у сфері соціально-економічних відносин, у суспільно-політичній сфері та у сфері побуту і дозвілля), за колом осіб (особисті та групові), за об'єктами посягання, за суб'єктами, за ознаками об'єктивної та суб'єктивної сторін, за поширеністю, а також за процедурами їх розгляду. Але ці критерії класифікації правопорушень пов'язані, насамперед, із характером складу правопорушення та характером процесуальних дій, що мають місце під час досудового слідства та судового розгляду справ з приводу скоєних правопорушень. Одним з провідних критеріїв класифікації правопорушень був і залишається їх поділ за ступенем суспільної небезпечності (шкідливості) – на проступки і злочини. Проступок (делікт – від лат. delictum – «проступок» – це вид правопорушення, який завдає шкоди соціальним цінностям, взятим під охорону законом, що є підставою для притягнення правопорушника до

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	передбаченої цим законом відповідальності. Серед проступків виділяють адміністративні, цивільно-правові, матеріальні та дисциплінарні (с. 421). Адміністративний проступок – це суспільно небезпечне протиправне діяння, яке полягає у винному посяганні на суспільні відносини, що складаються у сфері державного управління і охороняються адміністративним законом. Таким чином, адміністративний проступок є вчинком, що посягає на державний та громадський порядок, власність, права і законні інтереси громадян. Цивільно-правовий проступок – це суспільно небезпечне протиправне діяння, що полягає у винному порушенні особою врегульованих цивільно-правовими нормами майнових та пов’язаних з ними особистих немайнових суспільних відносин, що складаються між суб’єктами права і становлять для них матеріальну і духовну цінність. Цивільно-правові проступки можуть бути договірними (пов’язані з порушенням зобов’язань сторін цивільно-правового договору) та позадоговірними. Матеріальний проступок – це суспільно небезпечне протиправне діяння, що полягає у винному заподіянні шкоди майну підприємства його працівником. Дисциплінарний проступок – це суспільно небезпечне протиправне діяння, яке полягає у порушенні особою встановлених військової, службової, трудової або навчальної дисципліни. Злочин – це вид правопорушення, що передбачений у кримінальному законі і полягає у кримінально протиправній, суспільно небезпечній, винній дії чи бездіяльності фізичної деліктоздатної особи, що посягають на соціальні цінності, охоронювані цим законом (с. 422).

О.А. Кириченко

Ткач Ю.Д. Теоретичні основи криміналістики (періодизація, поняття, система, міжнауковий статус): монографія. / за наук. ред. О.А. Кириченка. Одеса: Вид-во ОЮІ НУВС, 2007. 176 с.	Ці ж самі положення викладені й у дисертації: Ткач Ю.Д. Поняття і системно-структурна будова криміналістики: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза»; Одеський юрид. ін-т Харк. нац. ун-ту вн. справ. Одеса, 2004. 556 с., посилання на сторінки якої зроблено у скобках [] . У зв'язку з розробкою першої концепції визначення в основному поняття криміналістики, неминуче постає питання, яка ж галузь юридичної науки має розробити аналогічні засоби боротьби з іншими, ніж злочини, правопорушеннями: конституційними, адміністративними, трудовими, цивільно-правовими і господарсько-правовими? (с. 73) [с. 95]. Зрозуміло, що у відповідності з другою концепцією визначення поняття криміналістики її двоєдиний об'єкт має виглядати значно ширше : 1. Деліктна діяльність, тобто діяльність із скоєння будь-яких правопорушень: злочинів і проступків (конституційних, адміністративних, дисциплінарних та інших трудових, цивільно-правових, господарсько-правових). 2. Діяльність відповідних суб'єктів із пізнання закономірностей роботи з особистими та речовими джерелами і розробки на цій основі і застосування відповідних гласних засобів у боротьбі із правопорушеннями на кожній із стадій її ведення і при захисті спеціальних інтересів держави та осіб (с. 78) [с. 102, 111, 188]. В одному з них, який можна назвати базовим спецкурсом, мають у загальному вигляді бути викладені особливості криміналістичних засобів боротьби з кожним із різновидів інших, ніж злочини, правопорушеннями: конституційними, адміністративними,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	дисциплінарними та іншими трудовими, цивільно-правовими і господарськими, причому на кожній із стадій її проведення. Деталізацію ж цих положень та особливостей захисту спеціальних інтересів держави та осіб доцільніше викладати в межах загальних спецкурсів, спрямованих на підготовку правоохоронців (с. 122) певної спеціалізації. При цьому варто підкреслити, що засоби боротьби з іншими, ніж злочини, правопорушеннями і захисту спеціальних інтересів держави та осіб мають бути розроблені криміналістами для цих цілей, і досягнення цієї мети за допомогою криміналістичних засобів боротьби зі злочинами не є завданням криміналістичної науки за другою концепцією. Підбиваючи підсумки викладеного, можна дійти висновку про те, що виклад додаткових положень криміналістичної науки, побудованої за другою концепцією, тобто у контексті боротьби зі всіма правопорушеннями і захисту спеціальних інтересів держави та осіб, доцільніше здійснювати в межах базового спеціального курсу, який має висвітлювати лише основні особливості застосування засобів боротьби з конституційними, адміністративними, дисциплінарними та іншими трудовими, цивільно-правовими і господарськими правопорушеннями (проступками, спорами, деліктами), а деталізацію вказаних особливостей та особливостей застосування засобів захисту спеціальних інтересів держави та осіб – низки спецкурсів, спрямованих на підготовку правоохоронців певної спеціалізації (с. 123) [с. 167].
Тополевський Р.Б, Федіна Н.В. Теорія держави і права : навч. посібник.	Юридичний факт – це конкретна життєва обставина, з настанням якої норма права пов'язує виникнення, зміну і припинення правовідносин.

О.А. Кириченко

Львів : ЛьвДУВС, 2020. 268 с. URL : http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3293/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0-13-07-20.pdf	Види юридичних фактів : 1) за юридичними наслідками : правотворчі, правозмінні, правоприпинні; 2) за вольовою ознакою: юридичні дії; юридичні події. Юридична подія – вид юридичного факту, що породжують правові наслідки, встановлюючи, змінюючи чи скасовуючи правовідносини поза волею людини (землетрус, смерть) (с. 184-185). Юридична дія – вид юридичного факту пов’язаний з вольовою поведінкою суб’єктів права, їх волевиявленням (укладання страхового договору, винесення рішення суду, вступ в університет) (с. 185). Поведінка правомірна: є соціально корисною, відповідає нормам права Поведінка протиправна (правопорушення): є соціально шкідливою, суперечить нормам права Зловживання правом : у межах норм права, але за суттю є соціально-шкідливою поведінкою; полягає у використанні небажаних засобів та способів у межах дозволеної правом поведінки, однак суперечить цільовому призначенню використаної норми права (с. 202) 4. Класифікація правопорушень Види правопорушень : За рівнем суспільної шкідливості : 1) проступок – суспільно шкідливе діяння; 2) злочини – суспільно небезпечне діяння. Проступки або делікти – це правопорушення, що завдають шкоди охоронюваним законом інтересам особи, суспільства, держави та становлять підставу для притягнення особи до юридичної відповідальності. За галузевою приналежністю проступки можуть бути: конституційні, дисциплінарні, адміністративні, матеріальні, цивільно-правові. Конституційні проступки заподіюють шкоду

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	конституційним засадам, порядку організації і діяльності органів влади, конституційним правам і свободам громадян (с. 207). Дисциплінарні проступки заподіюють шкоду у зв'язку з невиконанням особою своїх трудових, службових, військових або навчальних обов'язків або через порушення правил трудового розпорядку. Адміністративні проступки заподіюють шкоду суспільним відносинам у сфері державного управління, тобто ці проступки заважають здійсненню належної виконавчої і розпорядчої діяльності державних органів, перешкоджають правопорядку тощо. Матеріальні проступки заподіюють шкоду майну підприємства його працівником. Цивільно-правові проступки заподіюють шкоду майновим і особистим немайновим відносинам (наприклад, невиконання зобов'язань за цивільно-правовим договором, розміщення у ЗМІ інформації, що посягає на честь і гідність тощо). Цивільно-правова відповідальність має на меті і компенсувати заподіяну шкоду, і відновити порушене право. Цивільні правопорушення (за характером) можна поділити: – договірні, які очевидні з порушення договірних зобов'язань сторін; – позадоговірні, які базуються на невиконанні норм цивільно-правового законодавства. «Злочином є передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину» (ст. 11 Кримінального кодексу України) Злочин – кримінальне правопорушення, передбачене нормами кримінального закону суспільно небезпечне винне діяння, вчинене деліктоздатною особою, за яке передбачена кримінальна відповідальність.. Суспільна небезпека полягає як в тому, на що спрямоване посягання (найважливіші

О.А. Кириченко

	соціальні блага), так і у способі, яким це посягання відбувається. За колом осіб: особисті; вчинені групою осіб. Міжнародні правопорушення – діяння суб'єктів міжнародного права, яке суперечить нормам та принципам міжнародного права або нормам міжнародного договору, наслідком якого є шкода, заподіяна іншому суб'єкту міжнародного права або міжнародному правопорядку (с. 208).
Трайнин А.Н. Общее учение о составе преступления. Москва : Госюриздат, 1957. 363 с.	Сложные и тонкие вопросы о границе между преступлением, с одной стороны, и административным нарушением и дисциплинарным проступком – с другой, могут быть решены прежде всего при помощи четкого анализа и четкого формулирования состава преступления (с. 7).
Трофимова З.В. Теория государства и права : учеб. пособие для студентов и учащихся. Донецк : ООО ПКФ «БАО», 2004. 176 с.	Правонарушение — это поведение деликтоспособного лица, противоречащее предписаниям норм права, причиняющее вред другим лицам и влекущее юридическую ответственность (с. 157). Все правонарушения по степени общественной опасности разделяются на два вида : - проступки; - преступления. Преступления отличаются максимальной степенью общественной опасности (вредности). Они посягают на наиболее значимые, существенные интересы общества, охраняемые от посягательств уголовным законодательством. Закон устанавливает за преступления наиболее суровые меры наказания. Для определения степени общественной опасности используются следующие критерии : а) значимость общественного отношения, ставшего объектом посягательств; б) размер причиненного ущерба; в) способ, время и место совершения

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	противоправного деяния; г) личность правонарушителя. Проступки – это правонарушения, которые отличаются меньшей степенью социальной вредности и общественной опасности, совершаются в различных сферах общественной жизни, имеют разные объекты посягательств и юридические последствия. Разграничение проступков осуществляется в зависимости от сферы общественных отношений, которым причиняется вред. Дисциплинарные проступки – правонарушения в сфере служебных отношений, нарушающие порядок отношений подчиненности по службе. Дисциплинарные проступки посягают на обязательный порядок деятельности людей, ослабляя трудовую, служебную, учебную, воинскую дисциплину (с. 159). Административные проступки – это правонарушения, посягающие на установленный законом общественный порядок, на отношения в области исполнительной и распорядительной деятельности органов государства. Гражданские проступки – это правонарушения, совершенные в сфере имущественных и таких неимущественных отношений, которые представляют для человека духовную ценность (с. 160).
Трудовий кодекс України. Проект закону України: від 4 грудня 2007 р., № 1108. Дата розгляду: 10 грудня 2009 р. URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF0US00V.html	КНИГА ВОСЬМА. Відповідальність сторін трудових відносин Глава 1. Відповідальність працівників § 1. Дисциплінарна відповідальність Стаття 401. Підстава та умови притягнення працівника до дисциплінарної відповідальності 1. Порушення працівником своїх обов'язків (дисциплінарний проступок), визначених трудовим законодавством, колективним і трудовим договорами є підставою для притягнення його до дисциплінарної

	відповідальності. 2. Притягнення до дисциплінарної відповідальності можливе за наявності вини працівника. Працівник вважається невинним, якщо під час виконання трудових обов'язків цей працівник виявив такий рівень дбайливості, який вимагався від нього відповідно до трудового законодавства, колективного і трудового договорів, а також якщо він діяв за наявності обставин необхідної оборони або крайньої необхідності. § 2. Матеріальна відповідальність працівників Стаття 405. Підстава та умови матеріальної відповідальності працівників 1. Матеріальна відповідальність полягає в обов'язку відшкодування прямої дійсної майнової шкоди, заподіяної працівником роботодавцеві внаслідок порушення трудових обов'язків. 2. Підставою матеріальної відповідальності працівника є порушення працівником своїх трудових обов'язків, чим роботодавцеві спричинена пряма дійсна майнова шкода, якщо інше не встановлено цим Кодексом. Прямою дійсною майновою шкодою вважаються втрати, яких роботодавець зазнав у зв'язку із знищенням або пошкодженням його майна (витрати на придбання, відновлення майна тощо). 3. До прямої дійсної майнової шкоди не включаються доходи, які роботодавець міг би реально одержати за звичайних обставин, якби його право не було порушене. 4. Пряма дійсна майнова шкода вважається заподіяною діями (бездіяльністю) працівника, якщо за відсутності цих дій (бездіяльності) цієї шкоди не було б заподіяно. 5. Матеріальна відповідальність працівника настає лише за наявності вини. Наявність вини працівника визначається відповідно до частини другої статті 401 цього Кодексу.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Працівник не може нести матеріальну відповідальність за спричинену пряму дійсну майнову шкоду внаслідок дій, що належать до категорії нормального виробничо-господарського ризику, а також унаслідок невиконання роботодавцем обов'язку щодо забезпечення необхідних умов для збереження його майна чи майнових прав працівника. 6. Притягнення працівника до матеріальної відповідальності не залежить від притягнення його до дисциплінарної, адміністративної чи кримінальної відповідальності. 7. Розірвання трудового договору після заподіяння прямої дійсної майнової шкоди не тягне за собою звільнення працівника від матеріальної відповідальності, якщо інше не встановлено законом або сторонами трудового договору при його розірванні. Глава 2. Відповідальність роботодавця Стаття 414. Підстава та умова відповідальності роботодавця 1. Підставою настання відповідальності роботодавця є порушення ним прав працівника, внаслідок якого працівникові заподіяно матеріальну або моральну шкоду. 2. Роботодавець несе відповідальність перед працівником за умови, якщо він не доведе, що шкоду заподіяно внаслідок дії непереборної сили. Стаття 418. Відповідальність роботодавця за заподіяння моральної шкоди 1. Роботодавець зобов'язаний відшкодувати моральну шкоду, заподіяну працівникові власними діями або бездіяльністю, які порушують права працівника, відповідно до цивільного законодавства. Роботодавець зобов'язаний відшкодувати моральну шкоду в разі невиконання свого обов'язку шанувати честь, гідність та інші особисті права працівника. 2. Моральна шкода визначається відповідно

О.А. Кириченко

	до цивільного законодавства. Обов'язок доказування факту наявності моральної шкоди покладається на працівника.
Тунтула О.С. Кириленко Є.В., Коросташова Т.О. Сутність і класифікація де-факто процесуальних дій та форми представлення, оцінки і використання доказів в антикримінальному судочинстві : навч. посібник. в 2 т. / за наук. ред. проф. О.А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. Т. 1: Основна частина. 124 с.	Запропонована удосконалена концепція сутності і переліку правопорушень та юридичної відповідальності вимагає й подальшого удосконалення, коли, на думку Є.В. Кириленка, виникає необхідність уточнити, що трудові правопорушення фактично складаються з двох підвидів – дисциплінарні та матеріальні проступки, останні – це заподіяння робітником шкоди юридичній особі (підприємству, установі, організації) при виконанні трудових обов'язків. Підлягає й подальшому розвитку положення про те, що злочини являють собою суспільно небезпечні діяння, а проступки – суспільно шкідливі. Правильнішим буде дещо інший поділ, коли суспільно небезпечні діяння мають поділятися на злочини, тобто, коли в наявності всі ознаки такого правопорушення (суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна сторона, об'єктивна сторона), та параззлочини, коли вже з названих чотирьох ознак відсутнім виявиться належний суб'єкт. Тобто, якщо суспільне небезпечне діяння буде вчинене : 1. Неосудною особою, коли до такої особи мають бути застосовані примусові заходи медичного характеру. 2. Особою, яка не досягла одинадцятирічного віку, що вимагає притягнення до юридичної відповідальності дорослих осіб – дорослі, які використали таку дитину для вчинення злочину; батьки чи особи, які їх замінюють, за недбале відношення до належного виховання дитини та нагляду за її поведінкою; та ін. 3. Особою, яка досягла одинадцятирічного, але не досягла віку антикримінальної відповідальності, що вимагає застосування до такого неповнолітнього примусових заходів виховного характеру. При цьому примусові

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	заходи медичного чи виховного характеру та направлення повідомлення службі в справах дітей за місцем проживання дитини фактично є своєрідними мірами антикримінального покарання такого роду осіб, які скоїли суспільне небезпечне діяння. Аналогічним чином мають поділятися й проступки, оскільки такого роду діяння також можуть мати повний і неповний перелік ознак, за відсутністю в останньому з випадків належного суб'єкта. Архаїчним виглядає й найменування правопорушень цивільно-правовими чи цивільними, оскільки нібито всі правопорушення поділяються на цивільні та військові, тоді як фактично сутність такого роду правопорушень полягає у порушенні фізичною особою нормативно-правової регламентації майнових і пов'язаних та непов'язаних з ними особистісних немайнових суспільних відносин, тоді як аналогічні правопорушення юридичної особи лежать вже у площині арбітражних (господарських) проступків. У такому випадку названі проступки фізичних осіб більш правильно було б умовно іменувати «де-факто особистісномайнові», а фізичних осіб – «де-юре особистісномайнові»: фізичні особи з'являються у майнових суспільних правовідносинах у силу факту народження (для спадкування – ще й до народження), а юридичні особи – за законодавством, що регулює порядок реєстрації юридичних осіб. Підсумовуючи викладене, більш правильно впровадити наступний ступеневий сутнісно-видовий поділ правопорушень : 1. Суспільно небезпечні діяння : 1.1. Злочини. 1.2. Паразлочини. 2. Суспільно шкідливі діяння (проступки, парাপроступки) :

О.А. Кириченко

	2.1. Адміністративні. 2.2. Трудові : 2.2.1. Дисциплінарні. 2.2.2. Матеріальні. 2.3. Де-факто особистісномайнові. 2.4. Де-юре особистісномайнові.
Церетели Т.В., Макашвили В.Г. Состав преступления как основание уголовной ответственности. Сов. гос-во и право. 1954. № 5. С. 66-70.	Не всякая степень общественной опасности способна обосновать уголовную ответственность. Деяние может быть в определенной мере общественно опасным и может преследоваться в административном или дисциплинарном порядке (с. 69).
Черданцев А.Ф. Теория государства и права : учебник для вузов. Москва : Юрайт-М, 2002. 432 с. URL : https://drive.google.com/file/d/0B6xhkmsz1gLLMkEtRmJLSGJRWEE/view?resourcekey=0-t-cnEUexIXYEqozkfq2dRg	По волевому признаку все юридические факты делятся на события и действия. События — такие юридические факты, наступление которых не зависит от воли субъектов правоотношения (смерть человека, истечение сроков, стихийные явления). События в свою очередь подразделяются на абсолютные и относительные (с. 302). Действия есть факты, которые зависят от сознания и воли людей. Под действиями в юридической науке понимаются не только активные, положительные действия, но и бездействие людей в тех случаях, когда норма права обязывает их к активным действиям. Действия подразделяются на правомерные и неправомерные (с. 303). Виды правонарушений. Правонарушения подразделяются на преступления и проступки. Преступления отличаются от проступков тем, что они обладают высокой степенью общественной опасности. Степень общественной опасности определяется ценностью объекта посяательства, интенсивностью противоправного деяния, размером причиненного ущерба, степенью вины правонарушителя. Преступлениями являются лишь те деяния, которые прямо предусмотрены уголовным законом, за которые предусмотрены меры уголовного наказания.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Проступки — менее общественно опасные деяния или, по мнению ряда авторов, лишённые общественной опасности, но причиняющие вред общественным отношениям. К их числу относятся административные, дисциплинарные и гражданско-правовые проступки. (с. 309). Наряду с правонарушением как деянием виновным (объективно и субъективно противоправным) известны и деяния только объективно противоправные, безвиновные. В составе такого деяния присутствуют все элементы (субъект, объект, деяние, вредоносный результат), кроме вины. Такие деяния также являются основанием юридической ответственности, но только в сфере гражданско-правовых имущественных отношений. Они не могут быть основанием личной ответственности (уголовной, административной, дисциплинарной). (с. 310). Злоупотребление правом — это всегда правонарушение. ... Каждое правонарушение причиняет какой-либо вред определенным ценностям и является основанием юридической (с. 312) ответственности. Вредоносность является существенным признаком правонарушения. Однако право предусматривает и случаи правомерного причинения вреда. В ряде случаев правомерный вред другим лицам может быть причинен и гражданами. Имеются в виду случаи необходимой обороны, крайней необходимости, исполнения законного приказа, отказа от дачи показаний родственников обвиняемого, удержания имущества должника, забастовки, осуществляемые по законной процедуре, и др. (с. 313).
Шабуров А.С., Жайкбаев Ж.С. Теория государства и права :	Юридические факты – это конкретные жизненные обстоятельства, с которыми нормы права связывают возникновение,

О.А. Кириченко

учеб. пособие. Курган : Изд-во Курганского гос. ун-та, 2019. 382 с. URL : http://dot.kostacademy.kz/bible/files/834708191.pdf	изменение или прекращение правоотношений. Наибольшее научное и практическое значение имеет классификация юридических фактов по волевому признаку. То есть в основу положена воля и сознание участников (сторон) правоотношения. По этому признаку юридические факты делятся на события и действия. События – это юридические факты, наличие которых не зависит от воли и сознания участников правоотношений. Это в основном естественные, природные явления. Но возможны и факты, совершенные человеком по своей воле, однако не самими участниками конкретного правоотношения. Поэтому факты-события могут быть как абсолютными (вообще не зависящими от воли человека), так и относительными (с. 289) (последствия возникают в результате деятельности людей, но не участников правоотношения). Например, пожар может быть как результатом удара молнии (тогда это абсолютное правоотношение), так и результатом поджога. Если во втором случае образуется страховое правоотношение – налицо относительное событие. Действия – юридические факты, совершаемые по воле участника (участников) правоотношения. Так, если в указанном выше примере в результате поджога возникает уголовное правоотношение – юридический факт следует квалифицировать как действие. Следовательно, один и тот же факт для одних правоотношений выступает как действие, для других – как событие (с. 290). Виды правонарушений Совершаемые правонарушения неоднородны по своему характеру (с. 336). Однако по степени общественной опасности и юридическому оформлению их можно объединить в две группы: преступления и

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	проступки. (с. 337). Преступления – наиболее общественно опасные деяния (убийство, грабеж, разбой и т.д.). Формально юридически все они закреплены в УК РФ. Если определяющей в этом единстве является социальная сторона (общественная опасность), то решающей – юридическая. Здесь характерен принцип «Нет преступления без указания в законе». Каким бы жестоким, общественно опасным ни было деяние, если оно не запрещено УК, оно преступлением не является. Не знает уголовное право и аналогии. Субъектом преступления может быть только физическое лицо. Не могут быть субъектом и нести уголовную ответственность государственные органы, учреждения, юридические лица, партии и иные коллективные субъекты-организации. Дефиниция преступления закреплена в ст. 14 Уголовного кодекса : «Преступлением признается виновно совершенное общественно опасное деяние, запрещенное настоящим кодексом под угрозой наказания». Проступки представляют меньшую общественную опасность и закрепляются не уголовным кодексом, а актами иных отраслей права. Они влекут за собой не наказание (как преступления), а взыскания. Большинство юристов различают три их вида: административные, гражданско-правовые и дисциплинарные. Наряду с ними отдельные ученые выделяют и иные виды проступков, в частности, процессуальные, финансовые, семейные и т.д. Административным правонарушением признается противоправное, виновное действие (бездействие) физического или юридического лица, за которое федеральным кодексом или законами субъектов Российской Федерации об административных правонарушениях установлена

	административная ответственность (ст. 2.1 КоАП РФ). Административные проступки чрезвычайно разнообразны. Это и безбилетный проезд, нарушение правил дорожного движения, таможенных правил, предпринимательская деятельность без соответствующей регистрации и т. д. Субъектами административного проступка могут быть как индивиды, так и организации. Составы административных поступков и формы ответственности за них закрепляются не только Кодексом об административных правонарушениях РФ, но и другими нормативными актами России (например, Таможенным кодексом РФ) и законодательными актами субъектов федерации (с. 337). Гражданско-правовой проступок (деликт) – это нарушение правовых предписаний в сфере имущественных и некоторых личных неимущественных отношений (с. 338). К их числу относятся, например, причинение лицу имущественного вреда, нарушение требований гражданско-правового договора и др. Законодательство не дает четкой дефиниции гражданско-правового деликта, ибо его проявления разнообразны. Деликты могут быть договорного характера, связанные с невыполнением условий договора или с вредом, причиненным личности или имуществу физического или юридического лица. Дисциплинарный проступок – нарушение работником правил внутреннего трудового распорядка, служебной дисциплины, невыполнение служебных обязанностей. К таким проступкам относятся опоздание на работу, прогул, появление на работе в нетрезвом состоянии и др. Они закреплены в Трудовом кодексе РФ, в Уставах о дисциплине, в локальных актах конкретного предприятия, учреждения, организации. Все названные правонарушения

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	являются основанием для привлечения правонарушителей к юридической ответственности – уголовной, административной, дисциплинарной и гражданско-правовой. В юридической практике имеет место еще один вид правонарушений – издание противоправных актов. Они имеют место тогда, когда правоприменительный или правотворческий орган издает правовые акты, противоречащие закону. Имея все особенности правонарушений, этот их вид в юридической науке разработан явно недостаточно (с. 338). 5 Объективно противоправное деяние Как уже указывалось выше, не всякое деяние, нарушающее нормы права, является правонарушением. В отдельных случаях субъект, нарушая нормы права, наносит ущерб (т. е. налицо объективная сторона правонарушения). Однако иные элементы состава правонарушения – субъект или субъективная сторона – отсутствуют. К таким деяниям можно отнести нарушение норм уголовного права недееспособным лицом, причинение вреда в состоянии необходимой обороны или при крайней необходимости и другие подобные деяния. В юридической литературе они определяются не как правонарушения, а как «объективно противоправные деяния». Такое определение деяния объясняется тем, что здесь налицо лишь объективные моменты состава правонарушения (с. 339) (объект и объективная сторона) (с. 340). Субъективная же сторона деяния отсутствует. В соответствии с положениями ст. 97 УК РФ эти действия не влекут уголовной ответственности, а порождают иные меры государственного принуждения (например, принудительные меры медицинского или воспитательного характера). В соответствии с

	ч. 1 ст. 5 УК РФ объективное вменение, т. е. уголовная ответственность за невиновное причинение вреда, не допускается (с. 340) 6 Злоупотребление правом Расширение комплекса демократических прав и свобод, обогащение их содержания, повышение правовой активности общества привели к тому, что далеко не всегда эти права используются эффективно. Нередко при их осуществлении игнорируются интересы общества и государства, ущемляются права других участников отношений. Такое деяние в юриспруденции характеризуется как злоупотребление правом. Анализ законодательства и практики его применения позволяет заключить, что факт злоупотребления предполагает : 1) наличие у лица субъективных прав; 2) деятельность по практической реализации этих прав; 3) использование этих прав в противоречии с их общественным назначением; 4) причинение ущерба общественным либо личным интересам; 5) отсутствие нарушения конкретных юридических обязанностей либо запретов; 6) определение факта злоупотребления компетентным органом; 7) наличие юридических последствий злоупотребления. Таким образом, злоупотребление правом – юридическое явление, вариант правового поведения. Характеризуя этот феномен с юридической стороны, многие авторы рассматривают его как правонарушение. На наш взгляд, подобный вывод не вполне адекватно отражает содержание данного явления. Юридическая наука и практика связывают злоупотребление правом, прежде всего, с использованием субъективных прав в противоречии с их назначением, с превышением пределов использования. С

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	увеличением законодательно закрепленных прав и свобод количество злоупотребления ими возросло. И хотя в мировой юридической практике это явление известно давно, в российском законодательстве оно получило формальное закрепление только в ныне действующем (с. 339) гражданском кодексе РФ. (с. 340) Ст. 10 этого кодекса определяет: «Не допускаются действия граждан и юридических лиц, осуществляемые исключительно с намерением причинить вред другому лицу, а также злоупотребление правом иных формах. Некоторые авторы характеризуют злоупотребление правом как правонарушение. Полагаем, что подобный вывод делается без учета юридической специфики злоупотребления правом. Правонарушение предполагает, прежде всего, противоправность деяния. В данном случае нарушения правовых предписаний нет. Более того, речь идет о злоупотреблении при использовании именно прав, а не обязанностей. Правонарушение же связано с нарушением юридических обязанностей (запретов). Кроме того, признаком правонарушения является то, что оно влечет за собой юридическую ответственность. Злоупотребление же правом согласно действующему законодательству такой ответственности не влечет. Законодательством РФ предусмотрены такие последствия злоупотребления правом : 1) признание недействительности последствий злоупотребления правом. Примером может служить признание недействительности сделки, совершенной с целью, противной интересам общества и государства (ст. 49 ГК РФ). 2) прекращение возможностей использования права без его лишения. Так, ст. 73

О.А. Кириченко

	Жилищного кодекса РФ ограничивает возможность использования права на обмен жилого помещения, если он носит корыстный характер; 3) отказ в принудительной государственной защите принадлежащего субъективного права. П. 2 ст. 10 ГК РФ предписывает, что в случае злоупотребления правом «суд, арбитражный суд или третейский суд может отказать лицу в защите принадлежащего ему права». Как видим, все указанные последствия не являются юридической ответственностью. Правда, в случае, когда последствия злоупотреблением правом носят общественно опасный характер, законодатель закрепляет эти деяния как правонарушения (например, злоупотребление должностными полномочиями (ст. 285 УК РФ) или злоупотребление при выпуске ценных бумаг (ст. 185 УК РФ). Но для того, чтобы злоупотребление характеризовать как правонарушение, оно должно быть формально закреплено как таковое с указанием на соответствующие меры юридической ответственности за его нарушение (с. 340).
Шаргородский М.Д., Солодкин И.И., Домахин С.А. и др. Курс советского уголовного права. Часть общая. В 2-х т. Т. 1 Ленинград : Изд- во Ленингр. гос. ун-та, 1968. 616 с.	Между категориями правонарушений объективно существует лишь количественное различие в степени общественной опасности, а качественное – определяет законодатель (с. 226).
Шишов О.Ф. Преступление и административная ответственность : учеб. пособие. Москва : ВЮЗИ, 1967.	Придерживается концепции общественной опасности административного проступка (с. 44).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

68 с.	
Шкарупа В.К., Ведерніков Ю.А., Підчибій В.П. Адміністративне право України : Словник- довідник. Дніпропетровськ : ДЮІ МВС України, 2001. 196 с.	Юридичні факти – це : 1) передбачені законом обставини, що є підставою для виникнення, зміни або припинення правовідносин ; 2) конкретні життєві обставини, що приводять норму права в дію, утворюючи, змінюючи чи припиняючи певні правовідносини (с. 165).
Шульга А.М. Теория государства и права : пособие для подготовки к государственному (выпускному) экзамену. Харьков : Консул, 2000. 115 с. URL : https://scicenter.online/prava-gosudarstva-teoriya-kniga-scicenter/teoriya-gosudarstva-prava-posobie-dlya.html	Правонарушение – это общественно опасное или общественно вредное, противоправное, виновное деяние деликтоспособного лица, влекущее юридическую ответственность (с. 100). Признаки правонарушения : Общие (родовые), то есть присущие правонарушениям как разновидности социального поведения : наличие деяния (физического действия, бездействия); отрицательная социальная значимость деяния (его общественная опасность или вредоносность); противоправность (противозаконность) деяния выражается в нарушении нормы (норм) права, совершении юридически запрещенного деяния; виновность деяния – результат проявления лицом его свободы воли путем выбора и осуществления противоправного варианта поведения среди возможных других вариантов; совершение деяния деликтоспособным лицом; юридическая ответственность как логическое следствие деяния, применение санкций к правонарушителю. Специально-юридические, то есть конкретизирующие общие признаки правонарушения, имеют значение для

О.А. Кириченко

	юридической оценки деяния как правонарушения, являются основанием юридической ответственности, их совокупность отражает понятие «состав правонарушения». Виды правонарушений : преступления (общественно опасные деяния); проступки (общественно вредные деяния): административные, дисциплинарные, конституционные, гражданско-правовые (с. 101). Основанием юридической ответственности в узком смысле является состав правонарушения, то есть наличие всех элементов, составляющих акт правонарушения (объект, субъект, объективная сторона, субъективная сторона), выступающих в неразрывном единстве, как единое целое. Однако состав правонарушения – это решающее, но не единственное основание юридической ответственности. Основанием юридической ответственности в широком смысле является наличие трех оснований: нормативного, фактического, процессуального. Поэтому в юридической литературе, нередко ставится вопрос не об «основании» юридической ответственности, а об ее «основаниях». Нормативное основание – это наличие нормы права, предусматривающей возможность возложения ответственности. Фактическое основание – это наличие факта правонарушения (фактически совершенного деяния), с которым связывается возникновение охранительного правоотношения, в рамках которого реализуется юридическая ответственность. Процессуальное основание – это наличие правоприменительного акта, который конкретизирует общие предписания охранительной нормы права(содержит

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	санкции), определяет вид и меру юридической ответственности.
Шульга А. М. Правопорушення : поняття та види. 18.4. <i>Теорія держави і права</i> : підручник / О.М. Бандурка, О.М. Головка, О.С. Передерій та ін.; за заг. ред. О.М. Бандурки. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2018. С. 284-286. URL : https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ec53e9fd-7fdf-49ed-a6f8-a95c8ba5d5aa/content	Правопорушення – це діяння, що суперечать приписам юридичних норм. До них належать злочини й проступки. У самостійну групу юридичних фактів входять юридичні стани – триваючі юридичні факти, що мають якість об’єктивної реальності. Їх не можна віднести ні до подій, ні до дій, але з ними пов’язана величезна кількість правових відносин. Особливість станів полягає в тому, що вони можуть залежати від волі людини, а можуть установлюватися й поза її волею (стан хвороби). До юридичних станів також відносять: споріднення, шлюбні відносини, національність, стаж, членство у громадській організації, судимість, процесуальні терміни та ін. (с. 243). Правопорушення – це свідомо-вольовий акт поведінки особи, який знайшов вираз у дії або бездіяльності, тобто діянні. Події хоча й можуть констатуватись як соціально негативні за своєю значущістю, проте, на відміну від діянь, події виникають незалежно від волі й свідомості людей, тому вони не можуть визначатись Теорія держави і права (с. 284) як правопорушення. Не може визначатись як правопорушення і напрям думок людини, що потенційно може, але ще не знайшов свого втілення в діянні-правопорушенні, тобто відповідний внутрішній стан людини, який ще не знайшов свого зовнішнього прояву в діянні-правопорушенні, не є правопорушенням. Орієнтуючись на законодавство сучасних країн, серед правопорушень традиційно розрізняють насамперед такі їх види, як злочини (суспільно небезпечні діяння) та проступки (суспільно шкідливі діяння) (с. 285). Різновиди проступків не наводяться.

О.А. Кириченко

Юсупов В.А. Теория административного права : монография. Москва : Юрид. лит., 1985. 160 с.	Административное правонарушение объективизируется в двух формах социального проявления : а) издание акта государственного управления; б) совершение проступка. Издание неправомерного акта, нарушающего управленческую волю государства, обуславливает его отмену. За административные правонарушения, совершенные гражданами или должностными лицами, наступает административная ответственность, связанная с возможностью применения наказания (с. 90). Административное правонарушение можно определить как систему деликтных правоотношений, в процессе развития которой нарушается объективное или субъективное административное право (с. 90- 91).
Якуба О.М. Административная ответственность по советскому праву в свете дальнейшего усиления охраны прав личности : автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.02; Харьковский юрид. ин-т. Харьков, 1964. 35 с.	Сформулированы следующие основные тезисы концепции вредности : 1) преступления и административные деликты являются качественно особыми видами правонарушений; 2) главным детерминантным материальным признаком преступлений является общественная опасность; 3) главным детерминантным материальным признаком административных деликтов является вредность (с. 14-17).

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ

**варіантів традиційного та інноваційного розуміння сутності,
структури і видового поділу юридичної відповідальності**

Джерело	Виклад варіанту
Авер'янов В. Нова доктрина українського адміністративного права. Концептуальні позиції. <i>Право України</i>. 2006. № 5. С. 11–17. URL : https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/Averianov11.pdf	По-друге, в межах системи адміністративного права необхідно зосередити увесь обсяг правового регулювання інституту державної служби і служби органів місцевого самоврядування. В першу чергу, треба виокремити зі сфери дії трудового законодавства службово-трудові відносини відповідних суб'єктів, а також відносини дисциплінарної відповідальності державних і муніципальних службовців. По-третє, в системі адміністративного права має перебувати регулювання загальних засад застосування усіх існуючих на цей час видів юридичної відповідальності, котрі об'єктивно мають адміністративно-правову природу, але тепер запроваджені так званими вторинними правовими галузями: фінансовим, господарським, екологічним та ін. Щонайменше, мають бути унормовані єдині концепції щодо адміністративних деліктів і адміністративно-правових санкцій: у першу чергу, це стосується фінансових і адміністративно-господарських санкцій. По-четверте, належної уваги потребує розмежування, зокрема, з господарським правом і в інших (окрім деліктної) частинах. Адже досі вчені-адміністративісти були і залишаються невинувато пасивними у процесі формування в межах господарського законодавства низки понятійно-термінологічних новацій: регуляторна політика, регуляторна діяльність, регуляторні акти, дерегулювання тощо, які доктринально тлумачаться і на практиці

О.А. Кириченко

	застосовуються доволі неоднозначно, хоча їх зміст мав би бути співвіднесений з відповідними інститутами і поняттями адміністративного права (с. 16).
Авер'янов В. Предмет адміністративного права: нова доктринальна оцінка <i>Право України</i> . 2004. № 10. С. 25–30	... Неуправлінські напрями діяльності становлять, з рештою, переважний обсяг функціонування державних органів та інших публічно владних суб'єктів, що перебуває у сфері регулювання адміністративного права. Принаймні, це можна безперечно стверджувати стосовно усіх дій, пов'язаних : 1) з реалізацією суб'єктивних прав громадян; 2) з розглядом і вирішенням адміністративно-правових спорів (с. 27).
Административный кодекс РСФСР: Проект НКВД. Москва : Заготхоз милиции Республики, 1925. 46 с.	15 розділів, 528 статей Розділ 1. Загальні положення. Розділ 2. Про адміністративні акти. Розділ 3. Про заходи адміністративного впливу. Розділ 4. Про інші заходи адміністративного впливу. Розділ 5. Про трудову повинність, попередження стихійних лих і боротьбу з ними. Розділ 6. Про охорону громадського порядку. Розділ 7. Питання громадянства УРСР, порядок його одержання і позбавлення. Розділ 8. Питання реєстрації й обліку руху населення. Розділ 9. Організація і діяльність товариств, союзів, клубів, з'їздів, зборів. Розділ 10. Про культу. Розділ 11. Про публічні видовища і розваги. Розділ 13. Про нагляд адміністративних органів у сфері промисловості. Розділ 14. Про нагляд адміністративних органів за торгівлею. Розділ 15. Про порядок оскарження дій адміністративних органів
Алехин А.П.,	Когда речь идет о нарушении того или иного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Кармолицкий А.А., Козлов Ю.М. Административное право Российской Федерации : учебник. Москва : Зерцало : ТЕИС, 2006. 672 с.	законодательства, то имеется в виду нарушение его только строго определенных норм, либо регулирующих однородные общественные отношения, либо регулирующих отношения в какой-либо специфической сфере (например, в сфере таможенного дела). Понятие «нарушение» употребляется как родовое понятие, охватывающее правонарушения, являющиеся основанием различных видов юридической ответственности : уголовной, административной, гражданско-правовой или дисциплинарной. Следовательно, по своей юридической природе нарушения законодательства могут быть соответственно преступными, административными и др. А это означает, что с юридической точки зрения некорректно выделять, например, таможенно-правовую ответственность, а следует говорить об ответственности за правонарушения в сфере таможенного дела, которая исходя из предмета правового регулирования может быть либо уголовной, либо административной.
Афанасьев В.С. Основные понятия о праве и правовых явлениях. Тема 3. Общая теория права и государства : учебник / под ред. В.В. Лазарева. 3-е изд. Москва : Юрист, 2001. С. 19- 22. URL : https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo/lazar/01.php	3.14. Юридическая ответственность Юридическая ответственность - это предусмотренная санкцией правовой нормы мера государственного принуждения, в которой выражается государственное осуждение виновного в правонарушении субъекта и которая состоит в претерпевании им лишений и ограничений личного, имущественного или организационного характера. Юридическая ответственность реализуется в рамках охранительных правоотношений. Субъектами этих отношений являются нарушитель норм права и государство в лице его органов, уполномоченных на

О.А. Кириченко

	применение санкций. Государство имеет право привлечь лицо, совершившее правонарушение, к юридической ответственности, а нарушитель обязан подвергнуться мерам государственного принуждения. С другой стороны, лицо, привлекаемое к ответственности, имеет право потребовать от государства, чтобы меры государственного принуждения применялись только при наличии правонарушения и в точном соответствии с законом. Лицо, привлекаемое к ответственности, имеет право на защиту от незаконного привлечения к юридической ответственности. Эти отношения между субъектом, совершившим правонарушение, и государством возникают только при наличии юридического факта - правонарушения. Моментом возникновения таких материальных отношений (гражданско-правовых, административно-правовых, уголовно-правовых) является факт совершения правонарушения (с. 22).
Бандурка О.М. Заходи адміністративного припинення в діяльності міліції : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Харків, 1996. 16 с.	Заходами державного примусу в адміністративному праві є : 1. Заходи адміністративного попередження. 2. Заходи адміністративного припинення. 3. Адміністративні стягнення (с. 5).
Бандурка О.М., Тищенко М.М. Адміністративний процес : підручник. Київ : Літера ЛТД, 2002. 288 с.	Залежно від характеру індивідуально-конкретної (адміністративної) справи можна виділити : а) юрисдикційні провадження; б) провадження неюрисдикційного характеру. ... Частину проваджень у структурі

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	адміністративного процесу слід охарактеризувати як адміністративно-юрисдикційні. До них належать : 1) провадження у справах про адміністративні правопорушення; 2) провадження за скаргами громадян; 3) дисциплінарне провадження (с. 14). ... До проваджень, які мають неюрисдикційний характер, слід віднести : 1) провадження з випрацювання й ухвалення нормативних актів; 2) провадження з ухвалення індивідуальних актів управління; 3) провадження за пропозиціями і заявами громадян (с. 16); 4) провадження із застосуванням адміністративно-попереджувальних заходів; 5) провадження із застосуванням запобіжних заходів; 6) реєстраційно-дозвільне провадження; 7) установче провадження; 8) провадження з реалізації контрольно-наглядових повноважень; 9) виконавче провадження; 10) провадження з приватизації державного і громадського майна; 11) провадження у земельних, екологічних, фінансово-бюджетних, податкових і деяких інших справах; 12) діловодство (с. 17). Розділ 1. Поняття і особливості адміністративного процесу (с. 5-46). Розділ 2. Суб'єкти адміністративного процесу (с. 47-103). Розділ 3. Характеристика окремих адміністративно-процесуальних проваджень (с. 104-258). 3.1. Провадження з випрацювання й ухвалення нормативних актів. 3.2. Провадження з ухвалення індивідуальних актів управління.

О.А. Кириченко

	3.3. Провадження зі зверненнями громадян. 3.4. Провадження із застосуванням адміністративно-попереджувальних і запобіжних заходів. 3.5. Провадження у справах про адміністративні правопорушення. 3.6. Дисциплінарне провадження. 3.7. Виконавче провадження 3.8. Контрольні провадження. 3.9. Реєстраційно-дозвільні провадження. 3.10. Особливості провадження у реєстраційно-паспортних і митних адміністративних справах. 3.11. Провадження з приватизації державного і громадського майна. 3.12. Особливості проваджень у екологічних, земельних, податкових та інших адміністративних справах. 3.13. Діловодство. Розділ 4. Адміністративна юстиція і адміністративний процес: історичний і зарубіжний досвід (с. 259-286).
Баранов В.М. Юридическая Ответственность. Теория государства и права : учебник для бакалавров / под ред. В.К. Бабаева. 5-е изд. Москва : Издательство Юрайт, 2023. С. 504-518. Серия : Бакалавр. Базовый курс. URL : http://pravo-olymp.ru/wp-content/uploads/2013/06/babaev.pdf	Юридическая ответственность — особая, но не единственная разновидность социальной ответственности. В настоящее время в литературе юридическую ответственность нередко рассматривают в двух аспектах: в ретроспективном и позитивном (с. 504). Основным крупным делением юридической ответственности, которое достаточно полно и четко охватывает все ее виды, следует признать ее разделение на два крупных вида: 1) имущественную (правовосстановительную); 2) штрафную (карательную) (с. 508). Существуют следующие основные виды имущественной ответственности : а) гражданско-правовая ответственность; (с. 508) б) материальная ответственность работников как государственных, так и

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	частных предприятий (организаций); в) имущественная ответственность иных объединений граждан (с. 509). Основными разновидностями штрафной юридической ответственности выступают конституционная, уголовная, административная, дисциплинарная (с. 509). Конституционная ответственность в российской и зарубежной общетеоретической и отраслевой юридической литературе стала выделяться в особый, относительно самостоятельный вид правовой ответственности сравнительно недавно. К особенностям конституционной ответственности относятся следующие : а) она имеет ярко выраженный политический характер; б) относительно узок круг органов и лиц, на которые она распространяется; в) ее меры специфичны; г) она — ключевой институт публичного права; д) она наступает как в случае совершения правонарушений, так и при их отсутствии (задержка в принятии решений, принятие неэффективного решения); е) ее наступление направлено прежде всего на защиту Конституции (с. 509). Конституционная ответственность может наступать за нарушения Конституции, но не всякая ответственность за ее нарушение является конституционной ответственностью. Нарушение конституционных норм может повлечь уголовную, дисциплинарную и гражданско-правовую ответственность в зависимости от характера правонарушения, статуса его субъекта и процедуры применения. Более того, конституционная ответственность может наступать не только

за нарушение конституции, но и за отступление от требований иных законов. Интересно отметить и то, что основанием конституционной ответственности могут быть аморальные поступки. Совершение аморального поступка (даже в далеком прошлом) должностным лицом государства, депутатом вполне может служить основанием для снятия с должности. Иногда это основание получает закрепление в законодательстве («не оправдал доверия», «совершил действия, порочащие высокое звание»), а иногда является конституционным обычаем. Меры конституционной ответственности и практика ее применения зависят от политического режима государства, качества демократии в стране.

К видам конституционной ответственности относятся следующие :

Отрешение от должности Президента — одна из мер конституционной ответственности, которая получила описание в Конституции России, но фактический порядок ее применения весьма труден для осуществления.

Отставка Правительства. По Конституции РФ Государственная Дума может выразить недоверие Правительству, хотя это не влечет его отставки. Принять решения об отставке Правительства может Президент. Отставка Правительства по собственной инициативе ответственностью не является. Отзыв депутата, посла либо иного должностного лица — своеобразная мера конституционной ответственности, которая вызывает споры по основаниям и оправданности.

Основанием конституционной ответственности для высших должностных лиц является нарушение их конституционных обязанностей, тогда как политическая ответственность означает

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	только то, что занимающее высшую государственную должность лицо может лишиться политической поддержки в силу той или иной причины. Роспуск партии или общественного движения за причинение ущерба государству — также мера конституционной ответственности (с. 510).
Бахрах Д.Н. Административная ответственность. Пермь : Изд-во Пермск. гос. ун-та им. А.М. Горького, 1966. 193 с.	Приостановление действия незаконных административных актов относится к мерам административного прекращения (с. 42).
Бахрах Д.Н. Советское законодательство об административной ответственности. Пермь : Изд-во Пермского гос. ун-та им. А.М. Горького, 1969. 344 с.	Приостановление действия незаконных административных актов относится к мерам административного прекращения, а отмена незаконных административных актов — к административно-восстановительным мерам, которые являются санкциями (с. 179-182). Чаще всего незаконные акты управления отменяются вышестоящими в порядке подчиненности органами или должностными лицами. Однако в таком случае отмена не будет административной санкцией. Признаки административной санкции отмена незаконных актов управления приобретает лишь тогда, когда субъект его применения не связанный с субъектом издания служебными правоотношениями. Это отвечает общей концепции, согласно которой административное правонарушение не является нарушением по службе (с. 193).
Бахрах Д.Н. Административное право : учебник для вузов. Москва : БЕК, 1996. 386 с.	... Возмещение имущественного вреда в порядке производства по делам об административных правонарушениях является по своей природе административно-правовой мерой принуждения и обладает всеми

О.А. Кириченко

	необходимыми для этого признаками.
Бахрах Д.Н. Административное право России : учебник для вузов. Москва : БЕК, 2000. 798 с.	Административная ответственность – это особый вид юридической ответственности, которой присущи все признаки последней. Административная ответственность является составной частью административного принуждения и обладает всеми его качествами. Можно назвать такие ее специфические признаки : 1) основанием административной ответственности является административное правонарушение, а иногда вообще противоправное деяние; 2) она состоит в применении к субъектам административных взысканий; является карательной ответственностью, ибо ст. 20 КоАП РСФСР сказано, что «административное взыскание является мерой ответственности»; 3) к административной ответственности привлекают органы, которым такое право предоставлено законом. Все они являются субъектами функциональной власти, реализуя которую, они налагают административные взыскания; 4) к ней привлекаются индивидуальные субъекты – граждане и юридические лица и др. (с. 477-478).
Бибило В.Н. Теория государства и права. Минск : Право и экономика, 2015. 206 с. (Серия «Высшее образование»). URL : https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/161097/1/%D0%91%D0%B8%D0%B1%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D0%92%D0%9D%D0%A2%D	Классификация видов социальной ответственности зависит от сферы социальной деятельности. Выделяют следующие виды социальной ответственности: политическая, моральная, профессиональная, общественная, юридическая и др. (с. 196). Состав правонарушения – это фактическое основание для юридической ответственности, а нормы права являются правовым основанием, без которого юридическая ответственность невозможна (с. 197). В зависимости от вида, совершенного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F%20%D0%B3%D0%BE%D1%81%20%D0%B8%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0.pdf	правонарушения, выделяются такие виды юридической ответственности, как, например : 1) уголовная; 2) административная, 3) дисциплинарная и др. Самым суровым видом юридической ответственности является уголовная ответственность (с. 198).
Била Л.Р. Административно-правовое принуждение и административная ответственность. <i>Административное право Украины</i> : учебник / под общей ред. С.В. Кивалова. Харьков : Одиссей, 2004. С. 213-237.	В административной науке выделяют такие меры административного принуждения : - проверка документов; досмотр вещей и личный досмотр; - осуществление административного надзора за лицами, освобожденными из мест лишения свободы; - реквизиция имущества; введение карантина при эпидемиях и эпизоотиях; - закрытие участков государственной границы; - контроль и надзорные проверки; - профилактические медицинские осмотры работников некоторых профессий; - ограничение или запрет движения транспорта и пешеходов на отдельных участках улиц и автомобильных дорог при возникновении угрозы общественной безопасности (с. 215). Меры административного пресечения принято классифицировать на виды, в частности : - общие, - специальные, - процессуальные. К общим мерам административного пресечения можно отнести : - принудительное лечение; приостановление работ; - временное отстранение от управления транспортным средством; - отстранение от работы, обучения; - запрет эксплуатации механизмов и др. ... Специальные меры, в отличие от общих,

	применяются только к физическим лицам. Такими мерами являются: средства физического воздействия; специальные средства (наручники, слезоточивый газ), огнестрельное оружие ... Процессуальные меры административного пресечения ... предусмотрены ст. 260-267 КоАП : административное задержание, личный досмотр, досмотр вещей, изъятие предметов и документов, отстранение (с. 216). Административная ответственность является видом юридической ответственности, а значит ей, как и уголовной, гражданской и дисциплинарной ответственности, присущи определенные общие признаки ... Фактическим основанием административной ответственности выступает административный проступок, понятие, признаки состав которого закреплены в КоАП Украины. ... Административная ответственность, в отличие от дисциплинарной, применяется государственными органами и их должностными лицами к неподчиненным им по службе нарушителям (с. 221). ... Кодекс отождествляет понятия «административное правонарушение» и «административный проступок», что является неверным, поскольку административное правонарушение по своей сути является более объемным, чем административный проступок, потому что включает в себя все противоправные действия в сфере государственного управления. Административный проступок включает в себя только те противоправные деяния, за которые наступает административная ответственность. ... В отличие от преступления,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	административный проступок не характеризуется на законодательном уровне таким признаком, как общественная опасность. Данный признак в теории административного права часто заменяют признаком «общественная вредность» (с. 224). В административный процесс включаются лишь такие дисциплинарные производства, которые урегулированы материальными и процессуальными нормами административного права. Таким образом, к административному (с. 278) праву не могут быть отнесены производства по делам о дисциплинарных проступках относительно рабочих и служащих, которые регулируются нормами трудового права. Круг дисциплинарных производств, регулируемых преимущественно нормами административного права, ограничивается дисциплинарными производствами относительно государственных служащих, учащихся, лиц, находящихся в местах лишения свободы, а также лиц, в отношении которых действуют специальные уставы и положения о дисциплине (с. 279). К государственным служащим применяются различные виды юридической ответственности : уголовная, административная, гражданско-правовая, материальная, однако чаще всего к государственным служащим применяются меры дисциплинарной ответственности (с. 281).
Битяк Ю.П., Зуй В.В. Административное право Украины (Общая часть) : учеб.	Исходя из этих положений, можно дать следующую классификацию мер административного принуждения : а) меры административного

О.А. Кириченко

пособие. Харьков :
Одиссей, 1999. 224 с.

предупреждения;
б) меры пресечения проступков;
в) административное взыскание (с. 111).
2. Система мер административного
предупреждения (административно-
предупредительных) (с. 112-115).
1. Требование прекращения отдельных
действий (с. 112).
2. Проверка документов.
3. Учет и официальное предостережение
граждан.
4. Досмотр.
5. Право входить беспрепятственно в любое
время суток на территорию и в помещения
предприятий, учреждений и организаций, в
том числе таможенных, на земельные
участки, в жилые и другие помещения
граждан (п. 15, 16 ст. 11 закона Украины «О
милиции»).

6. Внесение представлений об устранении
причин правонарушений (п. 19 ст. 11 закона
Украины «О милиции») (с. 113).
7. Временное ограничение или запрещение
доступа граждан на отдельные участки
местности или объекты с целью обеспечения
общественного порядка, общественной
безопасности, охраны жизни и здоровья
людей (п. 20 ст. 11 закона Украины «О
милиции»).

8. Ограничение или запрещение движения
транспорта или пешеходов на отдельных
участках улиц и автомобильных дорог, а
также право останавливать транспортные
средства, посещать предприятия,
учреждения и организация для выполнения
контрольных и профилактических функций
(абзац 1 и 4 п. 21 ст. 11 закона Украины «О
милиции»).

9. Осуществление административного
надзора за лицами, к которым он применен,
а также контроля за осужденными к
уголовному наказанию, не связанному к

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	лишению свободы (п. 7, п. 10, абзац 3 п. 15 ст. 11 закона Украины «О милиции»). 10. Принудительный привод для медицинского обследования ... (п. 21 ст. 11 Закона Украины «О милиции» ...). ... К мерам административного предупреждения, которые могут применяться органами милиции, следует также отнести : право аннулировать разрешение на приобретение и ношение оружия и боеприпасов гражданами, предприятиями, учреждениями и организациями; осмотр с участием администрации помещения, в котором находится оружие; осмотр оружия и боеприпасов, находящихся у граждан, а также места их хранения; требование устранения нарушений правил содержания дорог (с. 114); проведение с участием администрации осмотра производственных складских и других помещений с целью проверки выполнения правил охраны государственного и коллективного имущества; направление сообщений с целью профилактического воздействия на нарушителя в государственные и другие органы, общественности по месту жительства; изъятие у граждан и должностных лиц предметов и вещей, запрещенных или ограниченных в обороте, а также документов с признаками подделки, уничтожать их или передавать по назначению. ... Закрытие отдельных участков государственной границы; карантин; принудительное медицинское освидетельствование, обязательные медицинские прививки.

	3. Меры административного пресечения и основания для их применения (с. 115-119). 1. Требование от граждан и должностных лиц прекращения действия, нарушающих общественный порядок. 2. Административное задержание (с. 116). 3. Изъятие вещей и документов ст. 265 КоАП. 4. Личный досмотр и досмотр вещей ст. 265 КоАП. 5. Принудительное лечение. 6 Меры физического воздействия, применение специальных средств и огнестрельного оружия ст. 9 закона Украины «О милиции» (с. 117). 7. Привод и официальное предостережение п. 22 ст. 11 закона Украины «О милиции». 8. Временное отстранение от управления транспортными средствами, запрещение эксплуатации механизмов и выполнения работ абзац 2 и 3 п. 21 ст. 11 закона Украины «О милиции». 9 Прекращение работ и запрещение эксплуатации механизмов. Данный перечень не является исчерпывающим – задержание имущества и документов согласно положений Таможенного кодекса Украины и т. п. (с. 111). Административная ответственность – это вид юридической ответственности физических и юридических лиц перед органами исполнительной власти, а в случаях, установленных законом, – перед судом (судьей) за нарушение общеобязательных административно-правовых норм на основе применения к виновным административных взысканий, мер воздействия (к несовершеннолетним) (с. 121). Важным является вопрос об отграничении административных правонарушений от

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	уголовных, дисциплинарных и гражданско-правовых. Законом предусмотрен ряд конкретных признаков, по которым уголовное правонарушение отличается от административного. В связи с этим для правильной квалификации необходимо сравнить ст. 9 КоАП Украины и ст. 11 Уголовного кодекса Украины, проанализировать их содержание и только после этого (...) решить вопрос о привлечении виновного лица к уголовной или административной ответственности. Административная ответственность отличается от дисциплинарной тем, что субъект административного проступка не находится в служебной зависимости от органа или должностного лица, привлекающего его к административной ответственности (с. 123).
Битяк Ю. П., Зуй В. В., Гарашук В.М. та ін. Адміністративне право України в схемах. Загальна частина : навч. посібник. Харків : «Одиссей», 2005. 128 с.	Адміністративна відповідальність – вид юридичної відповідальності, складова частина адміністративного примусу, яка полягає у накладенні на правопорушників загальнообов'язкових правил, які діють у державному управлінні, адміністративних стягнень, що тягнуть для цих осіб обтяжливі наслідки матеріального чи морального примусу (с. 70). Адміністративна відповідальність юридичних осіб Основні нормативні акти, які встановлюють адміністративну відповідальність юридичних осіб : закон України від 4.12.1993 р. «Про державну податкову службу в Україні», закон України від 17.12.1993 р. «Про пожежну безпеку», закон України від 5.12.1996 р. «Про відповідальність підприємств, установ та організацій за порушення законодавства про ветеринарну медицину», закон України від 24.9.1994 р. «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»,

О.А. Кириченко

	закон України від 14.10.1994 р. «Про відповідальність підприємств, установ та організацій за порушення у сфері містобудування», закон України від 16.05.1995 р. «Про виключну (морську) економічну зону України», закон України від 7.06.1996 р. «Про захист від недобросовісної конкуренції» тощо (с. 78). Дисциплінарна відповідальність державних службовців Дисциплінарна відповідальність – вид юридичної відповідальності, який настає за порушення трудових чи службових обов’язків : 1. За законом України «Про державну службу» : 1.1. Попередження про неповну службову відповідальність. 1.2. Затримка до одного року у присвоєнні чергового рангу або у призначенні на вищу посаду. 2. За Кодексом законів про працю : 2.1. Догана. 2.2. Звільнення. 3. За дисциплінарними статутами і положеннями (у посилання – Статутами і положеннями можуть бути передбачені і інші стягнення) : 3.1. Зауваження. 3.2. Догана. 3.3. Суворая догана. 3.4. Затримка у присвоєнні чергового звання або подання до його присвоєння на строк до одного року. 3.5. Попередження про неповну посадову відповідальність. 3.6. Пониження у спеціальному званні на один ступінь. 3.7. Пониження у класному чині, званні. 3.8. Позбавлення нагрудного знака «Почесний працівник прокуратури». 3.9. Звільнення з позбавленням класного чину, рангу. 3.10. Звільнення (с. 79).
Братусь С.Н. Юридическая ответственность и законность : Очерк теории. Москва : Юрид. лит., 1976.	Возмещение имущественного ущерба по делам об административных правонарушениях является по своей природе гражданско-правовой, а не административно-правовой мерой (с. 112).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

215 с.	
Бурдін М.Ю., Логвиненко І.А., Лазарєв В.В. Юридична відповідальність Бурдін М.Ю., Логвиненко І.А., Лазарєв В.В. Теорія держави та права у визначеннях та схемах : довідник. Харків : ХНУВС, 2021. С. 77-80. URL : https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/37860bb0-729b-427c-a551-bcd81f4f4d88/content	Юридична відповідальність (с. 77-80) Уникають визначення ступеневого сутнісного видового поділу юридичної відповідальності
Бюджетний кодекс України : закон України від 21 червня 2001 р., № 2542-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 37-38, ст. 189, втратив чинність згідно кодексу № 2456-VI (2456-17) від 8 липня 2010 р., 2010, № 50- 51, ст. 572. Zakon.rada.gov.ua : web-caim. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2542-14#Text	Стаття 121. Відповідальність за бюджетні правопорушення 1. Особи, винні у порушенні бюджетного законодавства, несуть цивільну, дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно з законами України. 2. Бюджетне правопорушення, вчинене розпорядником чи одержувачем бюджетних коштів, може бути підставою для притягнення до відповідальності згідно з законом його керівника чи інших відповідальних посадових осіб, залежно від характеру вчинених ними діянь. 3. Посадові особи органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, а також підприємств, установ та організацій, які вчинили бюджетне правопорушення, несуть передбачену законом цивільно-правову відповідальність згідно з законом незалежно від накладення передбачених цим Кодексом

	заходів стягнення на розпорядника чи одержувача бюджетних коштів. Стаття 122. Відповідальність органів місцевого самоврядування за порушення бюджетного планування 1. У разі порушення вимог цього Кодексу та закону про Державний бюджет України щодо формування відповідного бюджету в частині державних делегованих повноважень Кабінету Міністрів України надається право протягом місяця з дня прийняття рішення про обласний бюджет, бюджети міст Києва та Севастополя призупиняти дію цього рішення з одночасним зверненням до суду. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації наступного дня після підписання Головою Верховної Ради Автономної Республіки Крим чи відповідної ради рішення про місцевий бюджет або внесення до нього змін надсилають його Міністерству фінансів України. 2. У разі порушення вимог щодо формування бюджету згідно з цим Кодексом та законом про Державний бюджет України в частині державних делегованих повноважень Голові Ради міністрів Автономної Республіки Крим, голові обласної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій надається право протягом місяця з дня прийняття рішення про районний, міський (міст республіканського Автономної Республіки Крим чи міст обласного значення), районний у містах Києві та Севастополі бюджети призупинити дію рішення про відповідний бюджет з одночасним зверненням до суду. Районні державні адміністрації, виконавчі органи міських (міст республіканського Автономної Республіки Крим і міст обласного значення) та районних рад у

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	містах наступного дня після підписання керівником відповідної ради рішення про місцевий бюджет або внесення до нього змін надсилають його Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям, виконавчим органам міських рад. 3. У разі порушення вимог щодо формування бюджету згідно з цим Кодексом, законом про Державний бюджет України чи рішенням районної чи міської (міста республіканського Автономної Республіки Крим та міст обласного значення) ради про бюджет в частині державних делегованих повноважень голові районної державної адміністрації, голові виконавчого органу міської (міста республіканського Автономної Республіки Крим чи міста обласного значення) ради надається право протягом місяця з дня прийняття рішення про міський (міст районного значення), сільський, селищний та районний у місті бюджети призупиняти дію рішення про відповідний бюджет з одночасним зверненням до суду. Виконавчі органи міських міст районного значення, сільської, селищної, районної у місті рад наступного дня після підписання керівником рішення про відповідний бюджет або внесення до нього змін надсилає його районній державній адміністрації чи виконавчому органу міської (міста республіканського Автономної Республіки Крим чи міста обласного значення) ради. 4. У разі призупинення рішення про місцевий бюджет видатки з нього здійснюються у порядку, визначеному статтею 79 цього Кодексу. Стаття 123. Відповідальність органів Державного казначейства України

О.А. Кириченко

	1. Органи Державного казначейства України відповідно до закону несуть відповідальність за невиконання вимог щодо ведення бухгалтерського обліку та складання звітності про виконання бюджетів. 2. Керівники органів Державного казначейства України несуть персональну відповідальність у разі вчинення ними бюджетного правопорушення та невиконання вимог щодо казначейського обслуговування бюджетів, встановлених цим Кодексом. Стаття 124. Порядок накладення стягнення за бюджетні правопорушення 1. Передбачені цим Кодексом стягнення за бюджетні правопорушення накладаються за рішенням Міністра фінансів України, керівника органу Державного казначейства України, керівника органу Державної контрольно-ревізійної служби України, Міністра фінансів Автономної Республіки Крим, керівника місцевого фінансового органу, голови виконавчого органу міської міста районного значення, селищної та сільської ради. 2. Рішення про накладення стягнення за бюджетне правопорушення приймається особами, визначеними в частині першій цієї статті, на підставі протоколу про бюджетне правопорушення або акта ревізії та доданих до нього документів. 3. Рішення про накладення заходу стягнення за бюджетне правопорушення набирає чинності з дня його підписання і підлягає негайному виконанню. 4. Форма, порядок складання та передачі за належністю протоколу про бюджетне правопорушення встановлюється Міністерством фінансів України
Бюджетний кодекс України від 8 липня	Стаття 121. Відповідальність за порушення бюджетного законодавства

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

2010 р., № 2456-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51, ст. 572, зі змінами згідно закону від № 2619-IX від 21 вересня 2022 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text	1. Посадові особи, з вини яких допущено порушення бюджетного законодавства, несуть цивільну, дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно з законом. 2. Порушення бюджетного законодавства, вчинене розпорядником чи одержувачем бюджетних коштів, може бути підставою для притягнення до відповідальності згідно з законами України його керівника чи інших відповідальних посадових осіб, залежно від характеру вчинених ними діянь. Стаття 122. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства в частині міжбюджетних трансфертів <i>{Назва статті 122 із змінами, внесеними згідно із Законом № 79-VIII від 28.12.2014}</i> 1. У разі порушення вимог цього Кодексу та закону про Державний бюджет України щодо складання відповідного бюджету в частині міжбюджетних трансфертів Кабінету Міністрів України надається право протягом місяця з дня набрання чинності рішенням про бюджет Автономної Республіки Крим, обласний бюджет, бюджети міст Києва та Севастополя звернутися до суду з одночасним клопотанням про невідкладне зупинення дії рішення про відповідний місцевий бюджет до закінчення судового розгляду справи. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації до запровадження інституту представника Президента України наступного дня після підписання Головою Верховної Ради Автономної Республіки Крим чи відповідної місцевої ради рішення про місцевий бюджет або внесення до нього змін надсилають його Міністерству фінансів України. <i>{Частина перша статті 122 із змінами,</i>

	внесеними згідно із Законом № 79-VIII від 28.12.2014} 2. У разі порушення вимог щодо складання бюджету згідно із цим Кодексом та законом про Державний бюджет України в частині міжбюджетних трансфертів Голові Ради міністрів Автономної Республіки Крим, голові обласної, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій надається право протягом місяця з дня набрання чинності рішенням про районний бюджет, бюджет місцевого самоврядування звернутися до суду з одночасним клопотанням про невідкладне зупинення дії рішення про відповідний місцевий бюджет до закінчення судового розгляду справи. Районні державні адміністрації до запровадження інституту представника Президента України, виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах Києві та Севастополі рад наступного дня після підписання керівником відповідної місцевої ради рішення про місцевий бюджет або внесення до нього змін надсилають його Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям. <i>{Частина друга статті 122 із змінами, внесеними згідно із Законом № 79-VIII від 28.12.2014; в редакції Закону № 837-VIII від 26.11.2015; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2233-VIII від 07.12.2017; в редакції Закону № 907-IX від 17.09.2020 - вводить в дію з 1 січня 2021 року}</i> <i>{Частину третю статті 122 виключено на підставі Закону № 907-IX від 17.09.2020 - вводить в дію з 1 січня 2021 року}</i> 4. У разі зупинення рішення про місцевий бюджет витрати місцевого бюджету здійснюються у порядку, визначеному статтею 79 цього Кодексу.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	<i>{Текст статті 122 із змінами, внесеними згідно із Законом № 79-VIII від 28.12.2014}</i> Стаття 123. Відповідальність органів Казначейства України 1. Органи Казначейства України несуть відповідальність за: 1) невиконання вимог щодо ведення бухгалтерського обліку та складання звітності про виконання бюджетів; 2) несвоєчасність подання звітності про виконання бюджетів та недотримання автоматичного режиму зарахування акцизного податку до бюджетів місцевого самоврядування, визначеного пунктом 16³ частини першої статті 64 цього Кодексу, у вигляді штрафу у розмірі ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та пені у розмірі 0,1 відсотка суми простроченого платежу за кожний день прострочення, який стягується з рахунку органу, що здійснив порушення бюджетного законодавства, визначене пунктом 10¹ частини першої статті 116 цього Кодексу, до відповідного бюджету місцевого самоврядування; <i>{Пункт 2 частини першої статті 123 в редакції Закону № 2042-IX від 15.02.2022, з урахуванням змін, внесених Законом № 2218-IX від 21.04.2022}</i> 3) здійснення витрат з перевищенням показників, затверджених розписом бюджету; 4) порушення в процесі контролю за бюджетними повноваженнями при зарахуванні надходжень бюджету та здійсненні платежів за бюджетними зобов'язаннями розпорядників бюджетних коштів відповідно до бюджетних асигнувань; 5) недотримання порядку казначейського обслуговування державного і місцевих

	бюджетів. 2. Керівники органів Казначейства України несуть персональну відповідальність у разі вчинення ними порушення бюджетного законодавства та невиконання вимог щодо казначейського обслуговування державного і місцевих бюджетів, встановлених цим Кодексом.
Василенко А.И., Максимов М.В., Чистяков Н.М. Теория государства и права : учеб. пособие. Москва : Книжный мир, 2007. 384 с. URL : https://pravo.studio/gosudarstva-prava_1066-teoriya/pravonarusheniye-yuridicheskaya-otvetstvennost-111191.html	Юридическая ответственность — это возможность наступления неблагоприятных последствий личного, имущественного и специального характера и сами последствия, которые возлагаются государством в установленной процессуальной форме на нарушителя права. Признаками юридической ответственности являются : - ее наступление за совершение правонарушения; - установление юридической ответственности государством в нормах права; - заключается в неблагоприятных последствиях для личности правонарушителя и его имущества; - возлагается строго определенными государственными органами и должностными лицами в ходе правоприменительной деятельности; - осуществляется в процессуальных формах; - обеспечена принудительной силой государства. Общая цель юридической ответственности — защитить права и свободы человека, обеспечить общественный порядок. К функциям юридической ответственности относятся: - функция возмездия, кары за совершение правонарушения; - правовосстановительная; - функция специальной превенции; - функция общей превенции;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	- воспитательная. Казус (случай) — это причинение вреда в результате обстоятельств, которое лицо не могло предвидеть и предотвратить. (Например, водитель сбивает пешехода в результате столкновения с его автомобилем другого автомобиля, которое было вызвано нарушением правил дорожного движения другим водителем). Итак, за соответствующие проступки юридическая ответственность наступает в виде : а) административной ответственности — это устанавливаемые нормами административного права меры принудительного воздействия, применяемые органами исполнительно-распорядительной власти к лицам, совершившим административный проступок (предупреждение, штраф, административный арест); б) гражданско-правовой ответственности, которая, как правило, регулируется нормами гражданского права, включает в себя меры по возмещению вреда, нанесенного нарушением имущественных и личных прав человека и гражданина (их организациям). Это могут быть и штрафы, и компенсация ущерба, и восстановление доброго имени, и извинения и т.д. в) дисциплинарной ответственности, которая предусматривает право руководителя определенного учреждения наложить на лицо, совершившее дисциплинарный проступок, дисциплинарное взыскание (замечание, выговор, перевод на нижеоплачиваемую работу, увольнение и т.д.). За совершение преступления предусматривается уголовная ответственность. Она закреплена в

О.А. Кириченко

	Уголовном кодексе и налагается только судом. Конкретные меры уголовной ответственности также очень различны (от условного осуждения до пожизненного заключения); эти меры избираются судом после исследования всех сторон совершенного действия или бездействия (и степень опасности преступления, и нанесенный вред, и даже поведение виновного во время следствия и рассмотрения дела в суде). Все указанные виды юридической ответственности могут сопровождаться и мерами материальной ответственности лица, виновного в нанесении имущественного вреда, в виде различных форм возмещения материальных затрат пострадавшему, включая утраченную выгоду. Юридическая ответственность преследует не только наказание виновного лица, но и воспитание как виновного, так и других людей в духе уважения к закону, необходимости выполнения предписаний юридических норм, а следовательно, это укрепляет законность и правопорядок в государстве и обществе. При этом меры принуждения обязательно должны сочетаться с мерами убеждения в необходимости, в большей значимости правомерного поведения. Очень важную роль в этом призвано играть государство, которое обязано проводить меры по социальной защищенности своих граждан, гарантированности их прав и свобод, укреплять чувство неотвратимости справедливого наказания за совершенное противоправное действие или бездействие (с. 221-230).
Васильев А.С. Статья 9 Понятие административного правонарушения.	Скрупулезный анализ законодательства об административной ответственности показывает, что в частности прилагательное «административный» (например,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

<i>Кодекс України об адміністративних правонарушеннях</i> : науч.-практ. коментарий / А.С. Васильев и др. Харьков : Одиссей, 2000. 1008 с.	«административный проступок») указывает не на сферу общественных отношений, где совершаются эти противоправные деяния (то есть, не на сферу государственного управления), а на то, что за совершение упомянутого нарушения применяется принудительная мера, то есть мера одной из разновидностей государственного принуждения, характеризующегося специфическими признаками, в частности, применяется органами исполнительной власти, применяется во внесудебном порядке, применяется на основе специально установленных административно-процессуальных норм и др. Этот вывод подтверждается тем фактом, что административное принуждение (разновидностью которого и является административная ответственность) может применяться за противоправные деяния, посягающие на разнообразные общественные отношения, которые урегулированы различными отраслями права (земельным, трудовым, административным, гражданским и др.), если только эти отношения охраняются (обеспечиваются) административно-правовыми санкциями. Отсюда вытекает, что административные правонарушения – это специфическая разновидность правонарушений. за совершение которых применяются меры административной ответственности. Поэтому чтобы избежать терминологической путаницы, правонарушения, за которые наступает административная ответственность, целесообразно именовать не «административными правонарушениями», а более точно – «административными проступками». Такое решение вопроса имеет и сугубо практическое значение, поскольку

О.А. Кириченко

	открывается возможность более точно установить социальные и правовые признаки, характеризующие «административный проступок» как особый вида правонарушений (с. 33-34).
Васильев А.С. Статья 9 Понятие административного правонарушения. <i>Кодекс Украины об административных правонарушениях</i> : науч.-практ. комментарий / А.С.Васильев и др. 4-е изд. Харьков : Одиссей, 2003. 880 с.	Законодателем предпринята попытка выделить наиболее значимые характеристики правонарушения, признанного административным проступком : это противоправное, виновное (умышленное или неосторожное) действие либо бездействие, за которое законодательством предусмотрена административная ответственность. Однако в чем специфическая особенность этого правонарушения в отличие от других противоправных деяний (признанных, в частности, дисциплинарными проступками или преступлениями), в статье не указано. В результате на практике возникают значительные трудности при квалификации конкретных противоправных деяний, особенно в тех случаях, когда они посягают на общественные отношения, охраняемые не только мерами административного принуждения, а и уголовным законом (например, в сфере охраны труда и здоровья населения, на транспорте, в сфере правовой охраны природных ресурсов и т. п.) (с. 28-29).
Ведерніков Ю.А., Шкарупа В.К. Адміністративне право України : навч. посібник. Київ : Центр навч. літ., 2005. 336 с.	Адміністративний примус використовується як засіб забезпечення й охорони правопорядку у сфері державного управління, виконує каральну функцію (с. 131). За цільовим призначенням примусові заходи поділяються на такі групи : адміністративно-попереджувальні заходи ... методи адміністративного припинення ... заходи адміністративної відповідальності (адміністративні стягнення) (с. 132). До кола заходів адміністративного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	попередження належать : перевірка документів (зокрема, особистих, на речі, вантаж, транспорт та ін.); різні види огляду (особистий, технічний, медичний, санітарний, митний, а також огляд вантажу, транспорту тощо); введення карантину (при виникненні загрози епідемії, епізоотії та ін.); обмеження руху транспорту та пішоходів ... санітарно-охоронні обмеження (зокрема, тимчасова заборона в'їзду в Україну чи виїзду з країни, ввезення чи вивезення вантажу, обсервація тощо); входження в житлові та службові приміщення, на земельні ділянки (... ст. 11 закону України «Про міліцію»); примусове вилучення майна (реалізація) (під час стихійного лиха, військових дій...); примусове відселення (виселення) людей (... мешканців аварійних будинків при самозаселенні тощо) (с. 134) ... профілактичні щеплення, тимчасове усунення від виконання певних робіт, індивідуальний адміністративний нагляд, анулювання дозволів тощо (с. 135). До заходів адміністративного припинення належать такі групи примусових заходів : а) особистого характеру (безпосереднього впливу на особу), а саме : доставляння правопорушника; адміністративне затримання особи; особистий огляд; вимога припинити протиправні дії; індивідуальний адміністративний нагляд; безпосередній фізичний вплив, у т.ч. застосування спецзасобів тощо; б) майнового характеру, а саме : адміністративне вилучення і затримання речей та документів, транспортних засобів та вантажів, вогнепальної та іншої зброї тощо; в) технічного характеру, а саме : заборона експлуатації окремих механізмів, машин та агрегатів (с. 135), транспортних засобів,

виробничого устаткування; тимчасове припинення певних робіт; застосування зброї; спеціальних технічних засобів тощо; г) медико-санітарного характеру, а саме : припинення або заборона певного виробництва; повна або тимчасова заборона експлуатації певних приміщень, виробничих цехів; заборона реалізації певної продукції; примусове лікування тощо; д) фінансово-економічного характеру, а саме: тимчасове припинення фінансування, кредитування, інвестування; арешт вкладів; є) позбавлення ліцензій та дозволів тощо (с. 136).

Згідно з положеннями КпАП України до заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення слід віднести : доставлення порушника; адміністративне затримання (не більше як три години, або до розгляду справи про дрібне хуліганство та ін.); особистий огляд і огляд речей, вилучення речей і документів; відсторонення водіїв від керування транспортними засобами та огляд їх на стан сп'яніння (с. 137).

Питання 54. Адміністративна відповідальність та її відмінність від інших видів юридичної відповідальності (с. 151-153).

... Адміністративна відповідальність регулюється нормами інституту адміністративної відповідальності, що містяться в законах і підзаконних актах (кримінальна відповідальність встановлюється тільки законами; дисциплінарна – законодавством про працю, підзаконними нормативними актами, що встановлюють особливості становища окремих категорій службовців і робітників; матеріальна – законодавством про працю, цивільним законодавством) (с. 152).

... Міри адміністративної відповідальності застосовуються відповідно до

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	законодавства, що регламентує провадження в справах про адміністративні правопорушення (кримінальні справи розглядаються відповідно до карно-процесуального законодавства; дисциплінарні – відповідно до норм, що встановлюють порядок дисциплінарного провадження; справи про матеріальну відповідальність – у порядку цивільного та арбітражного судочинства) (с. 153).
Венгеров А.Б. Теория государства и права : учебник для юридических вузов. 3-е изд. Москва : Юриспруденция, 2000. 528 с. <i>Електронна бібліотека юридичної літератури : веб-сайт.</i> URL : http://pravoznavec.com.ua/books/304/23338/17/#chapter .	Юридическая ответственность – одна из форм государственного принуждения, обеспечивающего правовую систему общества. По сути, это всегда отрицательная реакция государства на противоправное действие. Эта реакция содержит неблагоприятные последствия для правонарушителя, установленные правом. Юридическая ответственность устанавливается законом. И если организация или гражданин объявляют, что они не несут установленную юридическую ответственность, это объявление имеет ничтожный характер, не исключает ответственности ... Таким образом, суммируя все вышесказанное, можно определить, что юридическая ответственность – это установленные законом меры воздействия на правонарушителя, содержащие для него неблагоприятные последствия, применяемые государственными органами в порядке, также установленном государством. В теоретическом плане по мерам воздействия различают и виды юридической ответственности. Прежде всего, это уголовная ответственность, которая наступает за преступления и содержит такие меры, как лишение свободы, штраф и иные меры, в

Административная	юридическая
ответственность	наступает за
административный	проступок —
противоправное,	виновное действие,
посягающее на	государственный или
общественный	порядок, собственность,
права и свободы	граждан, установленный
порядок управления.	

Эта ответственность наступает независимо от служебного положения и подчиненности субъекта права. Она налагается специальными органами, в частности инспекциями. Меры административной ответственности включают в себя предупреждение, штраф, исправительные работы, административный арест, конфискацию предмета, являвшегося орудием правонарушения, временное лишение специальных прав (например, на вождение автомобиля).

Меры дисциплинарной ответственности, наступающие за нарушение организационных правил – внутреннего трудового распорядка, исполнительной дисциплины, за невыполнение служебных обязанностей, также являются весьма многогранными. Это замечание, выговор, строгий выговор, перевод на нижеоплачиваемую работу на срок до 3-х месяцев или смещение на другую должность на тот же срок, увольнение. К этим же мерам относятся и предупреждение о неполном служебном соответствии, понижение в классном чине.

Нарушение норм права в сфере имущественных и связанных с ними личных неимущественных отношений влечет за собой гражданско-правовую, деликтную ответственность.

Меры такой ответственности: опровержение сведений, порочащих честь, достоинство и

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	деловую репутацию, возмещение убытков, обращение в доход государства, уплата неустойки (штрафа, пени), признание сделки недействительной, отобрание имущества, неправомерно оказавшегося во владении, принудительное устранение препятствия в осуществлении гражданских прав, возмещение упущенной выгоды и т.д. Особый вопрос о юридической ответственности возникает при принудительном списании с банковского счета сумм, которые субъект права и так должен был бы уплатить кредитору; решении суда в этом случае в пользу одной из сторон, при котором вроде бы никаких неблагоприятных последствий не наступает; опровержении, при котором суд обязывает газету опубликовать опровержение недостоверных, дезинформирующих сведений, предварительно освободив ее от ответственности и возложив всю ответственность на автора публикации. Словом, возникает вопрос о принудительном характере подобных действий – относятся ли эти меры к юридической ответственности? Да, относятся, так как в каждом конкретном случае можно видеть дополнительные обременения, которые налагаются на правонарушителя. Это могут быть судебные издержки, которые он вынужден уплатить, иные расходы, потеря доброго имени и так далее. Таким образом, принудительное исполнение – это также мера гражданско-правовой ответственности. В совокупности гражданско-правовая ответственность наступает за нарушение правовых норм, договорных обязательств, причинение внедоговорного имущественного вреда. Меры этой

О.А. Кириченко

	ответственности имеют самый различный характер, но четко привязаны к имущественной природе деликтов. Специфическими мерами юридической ответственности является отмена неправомерных актов государственных органов. В этой сфере важная роль принадлежит в России Конституционному Суду, органам прокуратуры. Меры юридической ответственности не следует смешивать с другими мерами, которые также могут иметь принудительный характер и внешне очень сходны с мерами юридической ответственности, но имеют совершенное назначение. Это меры медицинского характера, когда лицо, совершившее внешне противоправное действие, признается невменяемым и в зависимости от характера и степени заболевания принудительно помещается в медицинское учреждение. Это меры административного характера – изъятие оружия, запрет на выезд из карантинной зоны и тому подобное (с. 285-288).
Вениосов А.В. Из истории разработки проекта административного кодекса РСФСР. <i>Историко-юридические исследования правовых институтов и государственных учреждений СССР : межвуз. сб. научн. тр. Свердловск : Изд-во Свердл. юрид. ин-та, 1986. С. 40-51.</i>	Лишь в сборник «Узаконений и распоряжений» были включены около 4 тысяч актов, хотя фактически нормативных актов административно-правовой направленности было издано значительно больше (с. 46).
Власенко Н.А., Ястребов О.А.,	Сообразно видам правонарушений в теории права, как правило, выделяют четыре вида

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Зинковский С.Б. Правомерное поведение, правонарушение и юридическая ответственность. Тема 17. Теория государства и права : учебник / Российский университет дружбы народов, Юридический институт; под ред. А.А. Клишаса. Москва : Статут, 2019. С. 398-417. file:///C:/Users/IntelX4/Desktop/Downloads/teoriya_gosudarstva_i_prava_uchebnik.pdf	юридической ответственности: уголовную, административную, дисциплинарную и гражданскую (с. 409). Признание наличия конституционных правонарушений влечет за собой установление нового вида ответственности – конституционной ответственности федеральных органов государства и возглавляющих их должностных лиц. Конституционная ответственность определяется как ответственность за ненадлежащее осуществление публичной власти, поскольку предметом конституционного права являются отношения в процессе реализации государственной и муниципальной власти. Меры конституционной ответственности : импичмент президенту, отзыв депутата, роспуск парламента, отставка правительства в результате выражения ему вотума недоверия, роспуск/аннулирование государственной регистрации политической партии или общественного движения. Юридическая ответственность – лишь разновидность государственно-правового принуждения. Существуют иные меры принуждения со стороны государства (с. 414).
Водний кодекс України : закон України від 6 червня 1995 р., № 213/95-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1995, № 24, ст. 189, зі змінами згідно закону № 2468-IX від 28 липня 2022 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL :	Глава 23. Відповідальність за порушення водного законодавства Стаття 110. Відповідальність за порушення водного законодавства Порушення водного законодавства тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову або кримінальну відповідальність згідно з законодавством України. Водокористувачі звільняються від відповідальності за порушення водного законодавства, якщо вони виникли внаслідок дії непереборних сил природи чи

О.А. Кириченко

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text	воєнних дій. Стаття 111. Відшкодування збитків, завданих внаслідок порушень водного законодавства Підприємства, установи, організації і громадяни України, а також іноземці та особи без громадянства, іноземні юридичні особи зобов'язані відшкодувати збитки, завдані ними внаслідок порушень водного законодавства, в розмірах і порядку, встановлених законодавством України. Відшкодування збитків, завданих внаслідок порушень водного законодавства, не звільняє винних від збору за спеціальне водокористування, а також від необхідності здійснення заходів щодо ліквідації шкідливих наслідків. Притягнення винних у порушенні водного законодавства до відповідальності не звільняє їх від обов'язку відшкодування збитків, завданих ними внаслідок порушення водного законодавства.
Габричидзе Б.Н., Чернявский А.Г. Служебное право : учебник Москва : ИТК «Дашков и К», 2004. 620 с.	Рассмотрим виды (разновидности) юридической ответственности: Уголовная ответственность (с. 272-277) ... Уголовные преступления государственных служащих – это все деяния, состоящие в злоупотреблении властью с целью получения денег, выгод или иных преимуществ или с целью оказания давления. Виды преступлений против интересов государственной службы. ... Злоупотребления должностными положениями (ст. 285 УК РФ) (с. 273-274) ... Превышение должностных полномочий (ст. 286 УК РФ) (с. 274-275) ... Отказ в предоставлении информации Федеральному Собранию РФ или Счетной палате РФ (ст. 287 УК РФ) ... Присвоение полномочий должностного лица (ст. 288 УК РФ) (с. 275-276) ... Административная ответственность (с. 277-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	293) – особый вид юридической ответственности, которая наступает в связи с совершением должностным лицом административного правонарушения ... за которое КоАП РФ ... установлена административная ответственность (с. 277) ... К сожалению, данное многословное определение (мається на увазі наведене вище визначення адміністративної відповідальності, сформульоване Д.Н. Бахрах) отличается терминологическими неясностями. Например, что означают формулировки «вообще противоправное», «карательная ответственность», «функциональная власть»? ... Как известно, Кодекс 1984 г. к числу органов ... отнес ... отраслевые органы, а не субъекты некоей функциональной власти (с. 282). Теперь обратимся к непосредственному рассмотрению ст. 24 и 25 КоАП РФ, посвященных административной ответственности должностных лиц; военнослужащих и иных лиц, на которых распространяется действие дисциплинарных уставов. ... КоАП РФ предусматривает административную ответственность должностных лиц в двух случаях: во-первых, в связи с неисполнением или служебных обязанностей; во-вторых, в связи с ненадлежащим исполнением служебных обязанностей (с. 284) ... Совершение должностным лицом административного правонарушения вне связи с названными условиями влечет его ответственность как гражданина, например, за нарушение правил дорожного движения. ... Военнослужащие и призванные на военные сборы граждане несут ответственность за

административные правонарушения в соответствии с дисциплинарными уставами. Сотрудники органов внутренних дел, органов уголовно-исполнительной системы, федеральных органов налоговой полиции и таможенных органов несут ответственность за административные правонарушения в соответствии с нормативными правовыми актами, регламентирующими порядок прохождения службы в указанных органах (с. 286).

Дисциплинарная ответственность (с. 293-301) – один из наиболее актуальных вопросов проблематики юридической ответственности ... (с. 293).

Нормативная основа дисциплинарной ответственности (с. 296-297).

Дисциплинарная ответственность реализуется в дисциплинарных взысканиях, которые устанавливаются :

- 1) федеральными законами;
- 2) законами субъектов РФ;
- 3) Трудовым кодексом РФ;
- 4) дисциплинарными уставами и специальными положениями;
- 5) правилами внутреннего распорядка. ... (с. 296).

Трудовое право устанавливает перечень дисциплинарных взысканий ..., который может применяться ко всем служащим (с. 297).

Гражданско-правовая ответственность (с. 301-304).

Выделение гражданско-правовой ответственности характерно не для всех научных и учебных изданий по тематике государственной службы (с. 301). ...

Государственные служащие, действием или бездействием которых причинен материальный ущерб, непосредственной ответственности перед пострадавшим гражданином или юридическим лицом не

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	несет (ст. 53 Конституции РФ, ст. 16, 1069 ГК РФ). Материальная ответственность (с. 304-309). Правовой режим материальной ответственности государственных служащих устанавливается законодательными актами двух видов : 1) законодательством о труде (Трудовой кодекс РФ); 2) специальными законами и иными нормативными правовыми актами (например, Федеральный закон от 12 июля 1999 г. «О материальной ответственности военнослужащих»). Трудовой кодекс регламентирует порядок привлечения государственных служащих к материальной ответственности наряду с другими негосударственными организаций, учреждений и предприятий, т.е. ... на общих основаниях ... (с. 305).
Гавриленко Д.А. Вопросы предупреждения нарушений общественного порядка средствами административного принуждения. <i>Общетеоретические проблемы административно-правового обеспечения общественного порядка : сб. науч. тр. Київ : НИиРИО КВШ МВД СССР, 1982. С. 90-100.</i>	Административные деликты могут рассматриваться в качестве разновидности юридических фактов (с. 98).
Гинц Е.М. Возмещение вреда, причиненного	1. Обязательства по возмещению вреда, причиненного правомерными действиями государственных органов, представляют

правомерными действиями государственных органов : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец.: 12.00.03 — Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право; ФГБОУВПО «Российская правовая академия Министерства юстиции Российской Федерации». Москва, 2014. 23 с. URL : https://www.dissercat.com/content/vozmeshchenie-vreda-prichinennogo-pravomernymi-deistviyami-gosudarstvennykh-organov/read	собой самостоятельный субинститут, отличный от деликтных обязательств государственных органов, а также института компенсационных выплат, являющихся мерой социальной защиты. Установлено, что обязательства по возмещению правомерно причиненного вреда невозможно признать мерой социально-правовой защиты в связи с различиями в юридической природе указанных защитных мер. От компенсационных выплат, производимых государством в рамках социального обеспечения, они отличаются, во-первых, соразмерностью компенсации причиненному вреду, в то время как компенсационные выплаты производятся в фиксированном размере; во-вторых, необходимостью установления причинно-следственной связи между действиями государственных органов, а также их должностных лиц и наступившим вредом, в то время как для произведенных компенсационных выплат необходим только факт причинения вреда. 6. У государства отсутствует право обратного требования (регресса) к непосредственному причинителю правомерного вреда, так как в основе этих правомерных действий, причиняющих вред, лежит общественная необходимость. Обосновано, что государство, возместив правомерно причиненный должностными лицами государственных органов вред, имеет право обратного требования к лицу, действия которого повлекли причинение вреда действиями государственных органов, а также их должностных лиц. В отношении указанного лица должна быть доказана виновность в совершении правонарушения (захвата заложников, осуществления теракта или других правонарушений), повлекшего

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	его пресечение или предотвращение путем правомерного причинения вреда, если вред причинен третьим лицам при его задержании или проведении в отношении его оперативно-розыскных мероприятий. 7. Возмещению по исследуемым обязательствам подлежит вред только в части реального ущерба без учета упущенной выгоды и причиненного морального вреда. Если правомерными действиями причинен только моральный вред, установлено наличие всех необходимых условий возникновения обязательства по его возмещению, его компенсация не может быть возложена на государство. Моральный вред следует компенсировать за счет лица, виновного в создании условий, вызвавших правомерное причинение вреда государственными органами или их должностными лицами. Такое возмещение надо производить за счет виновного лица непосредственно, без участия в обязательстве государства.
Гладун З.С., Кравчук М.В., Бармак М.В. Основи правознавства. Київ : Вид-во Юрінком Інтер, 2001. 156 с.	Правопорушенням визнається лише винне діяння, тобто дія, яка виражає негативне внутрішнє ставлення правопорушника до інтересів людей, завдає своєю дією збитки суспільству і державі, а також містить елементи вини (с. 136).
Головченко В.В., Ковальський В.С., Лоха Л.О. Правова енциклопедія школяра. Київ : Вид- во Юрінком Інтер, 2006. 320 с.	За вчинення правопорушення законом передбачена відповідальність : цивільна, дисциплінарна, адміністративна, кримінальна (с. 298).
Голосніченко І.П. Адміністративне право України	В останні роки фахівцями з адміністративного права запропонована тричленна класифікація цих заходів (адміністративний примус) :

О.А. Кириченко

(основні категорії і поняття) : навч. посібник. Київ : Акад. управ. персоналом, 1998. 52 с.	1) адміністративно-попереджувальні заходи; 2) заходи адміністративного припинення та забезпечення адміністративного провадження; 3) адміністративні стягнення (с. 20). Адміністративна відповідальність – інститут адміністративного права. Це обов'язок особи, яка скоїла адміністративний проступок, нести відповідальність за свої протиправні дії в межах встановленого законом стягнення (далі дане визначення адміністративного проступку, що є повторенням ст. 9 КпАП) (с. 21).
Голосніченко І.П. Адміністративне право України (основні категорії і поняття) : навч. посібник. Ірпінь : АПСУ, 1998. 109 с.	Заходами державного примусу в адміністративному праві є : 1. Заходи адміністративного попередження. 2. Заходи адміністративного припинення. 3. Адміністративні стягнення (с. 40).
Голосніченко І.П. Поняття адміністративної відповідальності та її законодавче регулювання. <i>Адміністративне право України : Академічний курс</i> : підручник у 2 т. / ред. кол.: В.Б. Авер'янов (голова), О.Ф. Андрійко, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, В.А. Калюжний, С.В. Ківалов, Є.Б. Кубко. Київ : Юрид. думка, 2004. Т. 1 : Загальна частина. С. 429-432.	У сфері адміністративного права можна виділити два неоднорідні типи відповідальності – негативну (або ретроспективну) і позитивну (або перспективну) ... Адміністративна відповідальність належить до першого типу (с. 429) ... Вітчизняна правова доктрина адміністративної відповідальності базується на розмежуванні кримінальних злочинів і адміністративних правопорушень. Натомість за законодавством західних країн аналогічні діяння обіймаються поняттям кримінального правопорушення, що не тягнуть за собою певних наслідків, скажімо, судимості. Адміністративна відповідальність – це різновид юридичної відповідальності, що являє собою сукупність адміністративних правовідносин, які виникають у зв'язку із застосуванням (с. 430) уповноваженими органами (посадовими особами) до осіб, що вчинили адміністративний проступок,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	передбачених нормами адміністративного права особливих санкцій – адміністративних стягнень (с. 431). Ототожнення понять «адміністративне правопорушення» і «адміністративний проступок» означає і те, що адміністративна відповідальність може настати за порушення загальнообов'язкових (с. 432) правил, які регулюються нормами різних галузей права ... які містяться в статтях Особливої частини розділу II КпАП (с. 433).
Господарський кодекс України : закон України від 16 січня 2003 р., № 436-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18-22, ст. 144, зі змінами згідно закону № 2479-IX від 29 липня 2022 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text	Стаття 4. Розмежування відносин у сфері господарювання з іншими видами відносин 1. Не є предметом регулювання цього Кодексу: майнові та особисті немайнові відносини, що регулюються Цивільним кодексом України; земельні, гірничі, лісові та водні відносини, відносини щодо використання й охорони рослинного і тваринного світу, територій та об'єктів природно-заповідного фонду, атмосферного повітря; трудові відносини; фінансові відносини за участі суб'єктів господарювання, що виникають у процесі формування та контролю виконання бюджетів усіх рівнів; адміністративні та інші відносини управління за участі суб'єктів господарювання, в яких орган державної влади або місцевого самоврядування не є суб'єктом, наділеним господарською компетенцією, і безпосередньо не здійснює організаційно-господарських повноважень щодо суб'єкта господарювання; відносини за участю суб'єктів господарювання, що виникають у процесі виконання вимог законодавства, яке регулює відносини у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних

	злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. <i>{Частина першу статті 4 доповнено абзацом сьомим згідно із Законом № 1702-VII від 14.10.2014}</i> 2. Особливості регулювання майнових відносин суб'єктів господарювання визначаються цим Кодексом. 3. До господарських відносин, що виникають із торговельного мореплавства і не врегульовані Кодексом торговельного мореплавства України, застосовуються правила цього Кодексу. Стаття 215. Відповідальність за порушення законодавства про банкрутство 1. У випадках, передбачених законом, суб'єкт підприємництва - боржник, його засновники (учасники), власник майна, а також інші особи несуть юридичну відповідальність за порушення вимог законодавства про банкрутство, зокрема фіктивне банкрутство, приховування банкрутства або умисне доведення до банкрутства. 2. Фіктивним банкрутством визнається завідомо неправдива заява суб'єкта підприємництва до суду про нездатність виконати зобов'язання перед кредиторами та державою. Встановивши факт фіктивного банкрутства, тобто фактичну платоспроможність боржника, суд відмовляє боржникові у задоволенні заяви про визнання банкрутом і застосовує санкції, передбачені законом. 3. Умисним банкрутством визнається стійка неплатоспроможність суб'єкта підприємництва, викликана цілеспрямованими діями власника майна або посадової особи суб'єкта підприємництва, якщо це завдало істотної матеріальної шкоди інтересам держави, суспільства або

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	інтересам кредиторів, що охороняються законом. 4. Приховування банкрутства, фіктивне банкрутство або умисне доведення до банкрутства, а також неправомірні дії у процедурах неплатоспроможності, пов'язані з розпорядженням майном боржника, що завдали істотної шкоди інтересам кредиторів та держави, тягнуть за собою кримінальну відповідальність винних осіб відповідно до закону. Розділ V. Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання Глава 24. Загальні засади відповідальності учасників господарських відносин Стаття 216. Господарсько-правова відповідальність учасників господарських відносин 1. Учасники господарських відносин несуть господарсько-правову відповідальність за правопорушення у сфері господарювання шляхом застосування до правопорушників господарських санкцій на підставах і в порядку, передбачених цим Кодексом, іншими законами та договором. 2. Застосування господарських санкцій повинно гарантувати захист прав і законних інтересів громадян, організацій та держави, в тому числі відшкодування збитків учасникам господарських відносин, завданих внаслідок правопорушення, та забезпечувати правопорядок у сфері господарювання. 3. Господарсько-правова відповідальність базується на принципах, згідно з якими: потерпіла сторона має право на відшкодування збитків незалежно від того, чи є застереження про це в договорі; передбачена законом відповідальність виробника (продавця) за недоброякісність продукції застосовується також незалежно

від того, чи є застереження про це в договорі;

сплата штрафних санкцій за порушення зобов'язання, а також відшкодування збитків не звільняють правопорушника без згоди другої сторони від виконання прийнятих зобов'язань у натурі;

у господарському договорі неприпустимі застереження щодо виключення або обмеження відповідальності виробника (продавця) продукції.

Стаття 217. Господарські санкції як правовий засіб відповідальності у сфері господарювання

1. Господарськими санкціями визнаються заходи впливу на правопорушника у сфері господарювання, в результаті застосування яких для нього настають несприятливі економічні та/або правові наслідки.

2. У сфері господарювання застосовуються такі види господарських санкцій: відшкодування збитків; штрафні санкції; оперативно-господарські санкції.

3. Крім зазначених у частині другій цієї статті господарських санкцій, до суб'єктів господарювання за порушення ними правил здійснення господарської діяльності застосовуються адміністративно-господарські санкції.

4. Господарські санкції застосовуються у встановленому законом порядку за ініціативою учасників господарських відносин, а адміністративно-господарські санкції - уповноваженими органами державної влади або органами місцевого самоврядування.

Стаття 218. Підстави господарсько-правової відповідальності

1. Підставою господарсько-правової відповідальності учасника господарських відносин є вчинене ним правопорушення у сфері господарювання.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2. Учасник господарських відносин відповідає за невиконання або неналежне виконання господарського зобов'язання чи порушення правил здійснення господарської діяльності, якщо не доведе, що ним вжито усіх залежних від нього заходів для недопущення господарського правопорушення. У разі якщо інше не передбачено законом або договором, суб'єкт господарювання за порушення господарського зобов'язання несе господарсько-правову відповідальність, якщо не доведе, що належне виконання зобов'язання виявилось неможливим внаслідок дії непереборної сили, тобто надзвичайних і невідворотних обставин за даних умов здійснення господарської діяльності. Не вважаються такими обставинами, зокрема, порушення зобов'язань контрагентами правопорушника, відсутність на ринку потрібних для виконання зобов'язання товарів, відсутність у боржника необхідних коштів. Глава 25. ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ. Стаття 224. Відшкодування збитків: 1. Учасник господарських відносин, який порушив господарське зобов'язання або установлені вимоги щодо здійснення господарської діяльності, повинен відшкодувати завдані цим збитки суб'єкту, права або законні інтереси якого порушено. 2. Під збитками розуміються витрати, зроблені управненою стороною, втрата або пошкодження її майна, а також не одержані нею доходи, які управнена сторона одержала б у разі належного виконання зобов'язання або додержання правил здійснення господарської діяльності другою стороною.
Груздев В.В., Глазков В.А.,	Ответственность – это отношение лица к установленным государством правилам

О.А. Кириченко

Левченков А.И., Бабичев Д.А., Бабичева Н.А. Теория государства и права : учеб. пособие / под ред. В.В. Груздева ; Луган. акад. внутр. дел им. Э.А. Дидоренко, Костром. гос. ун-т. Кострома : Изд-во КГУ, 2018. 268 с. URL : https://lavd.su/wp-content/uploads/2020/10/Teoriya_gosudarstva.pdf	поведения и обществу (с. 118). Ответственность можно рассматривать в двух аспектах : 1) <i>ретроспективном</i>. Суть ретроспективной ответственности состоит в том, что она является реакцией государства на совершение противоправного проступка, выражающейся в государственном принуждении нарушителя. Возникает после совершения правонарушения; 2) <i>проспективном (позитивном)</i>. Понятие позитивной ответственности объясняют как средство стимулирования правомерного поведения людей, которое вытекает из осознанного исполнения норм права. Юридическая ответственность – это применение к правонарушителю предусмотренных санкцией юридической нормы мер государственного принуждения, выражающихся в форме лишений личного, организационного либо имущественного характера. Основания ответственности – это те обстоятельства, наличие которых делает ответственность возможной (необходимой), а отсутствие их ее исключает. Признаки юридической ответственности: 1) юридическая ответственность предполагает <i>государственное принуждение</i>; 2) юридическая ответственность <i>связана с правонарушением</i>, следует за ним и обращена на правонарушителя; 3) ответственность влечет за собой <i>негативные последствия (лишения)</i> для правонарушителя: ущемление его прав, возложение на него новых дополнительных обязанностей; 4) характер и объем лишений установлены в санкции юридической нормы; 5) возложение лишений, применение

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	государственно-принудительных мер осуществляется в ходе правоприменительной деятельности компетентными государственными органами в строго определенных законом порядке и формах. Вне процессуальной формы юридическая ответственность невозможна. <i>Функции юридической ответственности:</i> 1) репрессивно-карательная (штрафная); (с. 119). 2) предупредительно-воспитательная (превентивная) функция; 3) правовосстановительная (компенсационная) функция. (с. 120). <i>Виды юридической ответственности:</i> - <i>уголовная ответственность</i> – наступает исключительно за преступления; - <i>административная ответственность</i> наступает за проступки, нарушающие общественный порядок или совершенные в сфере государственного управления; - <i>гражданско-правовая ответственность</i> наступает за совершение гражданско-правовых деликтов, таких как причинение неправомерными действиями вреда личности или имуществу гражданина, причинение вреда организации, заключение противозаконной сделки, неисполнение договорных обязательств, нарушение права собственности, авторских или изобретательских прав и других гражданских прав; - <i>дисциплинарная ответственность</i> наступает за нарушение трудовой, учебной, воинской, служебной дисциплины; - <i>материальная ответственность</i> связана с ущербом, причиненным одной стороной трудового договора другой стороне в результате ее виновного противоправного

О.А. Кириченко

	поведения; - <i>финансовая ответственность</i> наступает за совершение деяний, нарушающих правила обращения с денежными ресурсами; - <i>семейная ответственность</i> назначается за семейные проступки, которые носят весьма разнообразный характер; - <i>конституционная ответственность</i> выражается чаще всего в отмене нормативных актов, противоречащих конституции; - <i>процессуальная ответственность</i> возлагается за нарушение порядка прохождения юридического дела в правоприменительном органе, в основном, за нарушение установленных законом правил осуществления правосудия, и, в частности, ведения судебного процесса. Обстоятельства, исключающие ответственность: казус (несчастный случай), непреодолимая сила, необходимая оборона и самооборона, задержание преступника, исполнение (с. 121) служебного или профессионального долга, крайняя необходимость, обоснованный риск, исполнение приказа (распоряжения, физическое или психическое принуждение). (с. 122).
Гуляев А.П. Понятие процессуального задержания лиц, подозреваемых в совершении преступления. <i>Труды ВНИИ МВД СССР</i>. 1975. С. 90-98.	Действия по захвату и доставке лица, подозреваемого в совершении преступления, в органы дознания не являются элементом уголовно-процессуального задержания, а представляют собой административные действия милиции (с. 98).
Гуржій Т.О. Провадження в адміністративних справах про	Викладене дає підстави для таких висновків : а) дисциплінарні провадження, пов'язані з порушенням трудових відносин, мають бути

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

дисциплінарні проступки. Адміністративно-процесуальне право України : підручник / О.В. Кузьменко, Т.О. Гуржій ; за заг. ред. О.В. Кузьменко. Київ : Атіка, 2008. С. 342-373.	віднесені до предмета трудового права; б) дисциплінарні провадження в тих справах, які виникають в адміністративно-правових відносинах, повинні розглядатися у межах адміністративного процесу. ... Усього можна виділити кілька груп дисциплінарних проваджень в адміністративних справах: 1. Дисциплінарне провадження у справах про адміністративні делікти, вчинені особами, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів або спеціальних положень про дисципліну. 2. Дисциплінарне провадження у справах про порушення правил попереднього ув'язнення, умов і порядку відбуття кримінального покарання. 3. Дисциплінарне провадження у справах про порушення правил внутрішнього розпорядку приймальників-розподільників для неповнолітніх та осіб, затриманих за бродяжництво (с. 345).
Гусарев С.Д. Олійник А.Ю., Слюсаренко О.Л. Теорія держави і права : навч. посібник. Київ : Всеукр. асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 270 с.	Деліктоздатність суб'єкту, що скоїв правопорушення, – це здатність особи нести відповідальність за свої вчинки. Наявність юридичної відповідальності за порушення даної норми права – це передбачене санкцією норми вид і міра покарання чи стягнення або компенсація спричинених збитків чи упущеної вигоди (с. 164).
Дисциплінарний статут Збройних Сил України : закон України від 24 березня 1999 р., № 551-XIV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 22-33, ст. 197, зі змінами	26¹. Військовослужбовець, що має дисциплінарні стягнення, заохочується шляхом дострокового зняття раніше накладеного дисциплінарного стягнення в порядку його черговості. Право знімати дисциплінарні стягнення належить тому командирові, який їх накладав, та його прямим начальникам. Одночасно військовослужбовцю може бути знято лише одне дисциплінарне стягнення.

О.А. Кириченко

згідно із законом України від 15 березня 2022 р., № 2124-IX. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#Text	Військовослужбовець вважається таким, що не має дисциплінарного стягнення, якщо його нагороджено державною нагородою, заохочено шляхом дострокового зняття раніше накладеного дисциплінарного стягнення або закінчився строк дії дисциплінарного стягнення. Протягом строку дії дисциплінарних стягнень до військовослужбовця не можуть застосовуватися заохочення, крім дострокового зняття раніше накладеного дисциплінарного стягнення. Строк дії дисциплінарних стягнень з дня їх оголошення військовослужбовцю становить : - зауваження - один місяць; - догана - два місяці; - сувора догана - три місяці; - позбавлення чергового звільнення з розташування військової частини чи з корабля на берег - до дня відбуття військовослужбовцем строкової військової служби та курсантом вищого військового навчального закладу, військового навчального підрозділу закладу вищої освіти; - попередження про неповну службу відповідність - шість місяців; - пониження в посаді, пониження у військовому званні на один ступінь (стосовно осіб сержантського (старшинського) та офіцерського складу), пониження у військовому званні з переведенням на нижчу посаду (стосовно військовослужбовців сержантського (старшинського) складу) - один рік. Військовослужбовці, на яких було накладено дисциплінарні стягнення, передбачені пунктами «д»-«є» статті 48 цього Статуту, після закінчення строку їх дії або дострокового зняття у попередньому військовому званні та/або на посаді не

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	поновлюються. {Статут доповнено статтею 26⁻¹ згідно із законом № 1869-IX від 05.11.2021} Розділ III Стягнення за порушення військової дисципліни 45. У разі невиконання (неналежного виконання) військовослужбовцем своїх службових обов'язків порушення військовослужбовцем військової дисципліни або громадського порядку командир повинен нагадати йому про обов'язки служби, а за необхідності - накласти дисциплінарне стягнення. {Частина перша статті 45 із змінами, внесеними згідно із законом № 1420-IV від 03.02.2004} За вчинення адміністративних правопорушень військовослужбовці несуть дисциплінарну відповідальність за цим Статутом, за винятком випадків, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення. За вчинення правопорушень, пов'язаних із корупцією, військовослужбовці несуть відповідальність згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення. У разі вчинення кримінального правопорушення військовослужбовець притягається до кримінальної відповідальності. {Частина друга статті 45 із змінами, внесеними згідно із законом № 1420-IV від 03.02.2004; в редакції законів № 4711-VI від 17.05.2012, № 4652-VI від 13.04.2012; із змінами, внесеними згідно із законом № 524-IX від 04.03.2020} Командири, які у разі виявлення ознак кримінального правопорушення не повідомили про це орган досудового розслідування, несуть відповідальність згідно із законом. {Частина третя статті 45 в редакції закону №

О.А. Кириченко

4652-VI від 13.04.2012}

Усі дисциплінарні стягнення, крім пониження у військовому званні, пониження в посаді, звільнення з військової служби за службовою невідповідністю, накладені на військовослужбовців і не зняті до дня звільнення їх у запас чи відставку, вважаються знятими з дня виключення військовослужбовця із списків особового складу військової частини (військового навчального закладу, установи тощо).

{Частина четверта статті 45 в редакції закону № 205-IX від 17.10.2019}

46. З метою громадського впливу на порушників військової дисципліни та громадського порядку до накладення стягнення за порушення військовослужбовців за рішенням командира (начальника) можна обговорювати :

військовослужбовців рядового складу - на зборах особового складу;

військовослужбовців сержантського (старшинського) складу - на зборах військовослужбовців сержантського (старшинського) складу;

військовослужбовців офіцерського складу - на зборах військовослужбовців офіцерського складу, які мають військові звання (займають посади) не нижче військового звання (посади) офіцера, правопорушення якого обговорюються.

{Частина перша статті 46 із змінами, внесеними згідно із законом № 1420-IV від 03.02.2004; в редакції закону № 205-IX від 17.10.2019}

Рішення зборів є рекомендаційними для командирів.

47. Невиконання (неналежне виконання) службових обов'язків, що призвело до людських жертв чи інших тяжких наслідків або створило загрозу настанню таких

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

наслідків, є підставою для усунення такого військовослужбовця від виконання службових обов'язків.

Рішення про усунення військовослужбовця від виконання службових обов'язків приймається прямим командиром (начальником).

Про цей факт видається у триденний строк із дня прийняття посадовою особою такого рішення письмовий наказ про проведення службового розслідування.

Тривалість усунення від виконання службових обов'язків не повинна перевищувати тривалості службового розслідування та часу, необхідного для прийняття командиром (начальником) відповідного рішення за результатами такого розслідування.

Наказ про усунення військовослужбовця від виконання службових обов'язків скасовується, якщо за результатами службового розслідування підстави для прийняття такого рішення не підтвердилися або прийнято рішення про притягнення військовослужбовця, який вчинив правопорушення, до дисциплінарної відповідальності.

У разі відмови або ухилення від обов'язкового медичного огляду, а також появи на службі у стані сп'яніння усунення військовослужбовця від виконання службових обов'язків може здійснити безпосередній або прямий начальник, про що негайно доповідається в порядку підпорядкованості із зазначенням причин і обставин усунення.

Командир (начальник), який усунув підлеглого від виконання службових обов'язків без достатніх підстав, несе за це відповідальність.

{Стаття 47 в редакції законів № 1420-IV від

О.А. Кириченко

	03.02.2004, № 205-IX від 17.10.2019} Дисциплінарні стягнення, що накладаються на військовослужбовців {До розділу III включено новий підрозділ згідно із законом № 205-IX від 17.10.2019} 48. На військовослужбовців можуть бути накладені такі дисциплінарні стягнення: а) зауваження; б) догана; в) сувор догана; г) позбавлення чергового звільнення з розташування військової частини чи з корабля на берег (стосовно військовослужбовців строкової військової служби та курсантів вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти); г) попередження про неповну службову відповідність (крім осіб рядового складу строкової військової служби); д) пониження в посаді; е) пониження у військовому званні на один ступінь (стосовно осіб сержантського (старшинського) та офіцерського складу); є) пониження у військовому званні з переведенням на нижчу посаду (стосовно військовослужбовців сержантського (старшинського) складу); ж) звільнення з військової служби через службову невідповідність (крім осіб, які проходять строкову військову службу, військову службу за призовом під час мобілізації на особливий період, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, а також військовозобов'язаних під час проходження навчальних (перевірочних) і спеціальних зборів та резервістів під час проходження підготовки та зборів). {До розділу III включено нову статтю 48 згідно із законом № 205-IX від 17.10.2019}
Дисциплінарний статут митної	33. У разі якщо в результаті службового розслідування у діяннях посадової особи

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

служби : закон України від 6 вересня 2005 р., № 2805-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 42, ст. 467, зі змінами згідно із законом України № 245-VII (245-18) від 16 травня 2013, ВВР, 2014, № 12, ст. 178, втратив чинність на підставі закону № 406-VII (406-18) від 4 липня 2013, ВВР, 2014, № 20-21, ст. 712, <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт</i>. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2805-15#Text	митної служби виявлено ознаки злочину, керівник митного органу повинен негайно передати матеріали до відповідного правоохоронного органу, а посадову особу відсторонити від виконання службових обов'язків. Керівник має право відсторонити посадову особу від виконання службових обов'язків для і на строк проведення службового розслідування з метою з'ясування наявності чи відсутності в діях посадової особи факту дисциплінарного правопорушення, передбаченого статтею 22 цього Статуту. 35. Керівник митного органу має право застосовувати такі види дисциплінарних стягнень : 1) зауваження; 2) догану; 3) попередження про неповну службову відповідність; 4) звільнення з митного органу. Дисциплінарні стягнення застосовуються керівниками відповідних митних органів, яким надано право приймати на роботу та звільняти з роботи посадових осіб митної служби.
Дисциплінарний статут Національної поліції України : 15 березня 2018 р., № 2337-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 29, ст. 233, зі змінами згідно із законом України № 2151-IX від 24 березня 2022 р. <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт</i>. URL : https://zakon.rada.gov	Стаття 1. Службова дисципліна 1. Службова дисципліна - дотримання поліцейським Конституції і законів України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів Національної поліції України, нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України, Присяги поліцейського, наказів керівників. Стаття 5. Виконання наказу 5. Виконання поліцейським злочинного або явно незаконного наказу, а також невиконання правомірного наказу тягнуть за

О.А. Кириченко

ua/laws/show/2337-19#Text	собою відповідальність, передбачену цим Статутом та законом. Стаття 12. Дисциплінарний проступок 1. Дисциплінарним проступком визнається протиправна винна дія чи бездіяльність поліцейського, що полягає в порушенні ним службової дисципліни, невиконанні чи неналежному виконанні обов'язків поліцейського або виходить за їх межі, порушенні обмежень та заборон, визначених законодавством для поліцейських, а також у вчиненні дій, що підривають авторитет поліції.
Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ : закон України від 22 лютого 2006 р., № 3460-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 29, ст. 245, зі змінами згідно із законом України від 17 червня 2020 р., № 720-IX. <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт.</i> URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-15#Text	Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України Стаття 5. Відповідальність осіб рядового і начальницького складу За вчинення дисциплінарних проступків особи рядового і начальницького складу несуть дисциплінарну відповідальність згідно з цим Статутом. Особи рядового і начальницького складу, яких в установленому законодавством порядку притягнуто до адміністративної, кримінальної або матеріальної відповідальності, водночас можуть нести і дисциплінарну відповідальність згідно з цим Статутом. Особи рядового і начальницького складу не несуть дисциплінарної відповідальності в разі, якщо шкода завдана правомірними діями внаслідок сумлінного виконання наказу начальника або виправданого за конкретних умов службового ризику. Розділ IV ДИСЦИПЛІНАРНІ СТЯГНЕННЯ Стаття 12. Види дисциплінарних стягнень На осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ за порушення службової дисципліни можуть накладатися такі види дисциплінарних стягнень: 1) усне зауваження; 2) зауваження; 3) догана;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	4) сувора догана; 5) попередження про неповну посадову відповідність; 6) звільнення з посади; 7) пониження в спеціальному званні на один ступінь; 8) звільнення з органів внутрішніх справ.
Додін Є.В. Законодавство про адміністративну відповідальність. <i>Державне управління : теорія та практика</i> / за заг. ред. В.Б. Авер'янова. Київ : Юрінком Інтер, 1998. С. 265-274.	Адміністративна відповідальність – це визначення повноважними державними органами через застосування адміністративно-примусових заходів обмежень майнових, а також особистих благ і інтересів за здійснення адміністративних правопорушень (с. 266).
Елистратов А.И. Об административном кодексе. <i>Власть советов.</i> Орган Нар. ком. внутр. дел РСФСР. Москва : Нар. ком. внутр. дел, 1923. № 3. С. 28-36.	В кодекс должны войти : а) нормы общего административного права, б) нормы в отношении охраны общественного порядка, в) нормы, регулирующие деятельность НКВД и других ведомств (с. 31).
Елистратов А.И. Административное право РСФСР. Ленинград : Госиздат, 1925. 214 с.	Концепция административного кодекса А.Н. Колесникова совпадала со взглядами кодификационной комиссии и была реализована в соответствующем проекте кодекса, который претерпел существенные доработки и приобрел характер административного устава. Однако и устав сначала был переделан, а затем отклонен законодателями. В последующем вопрос об административном кодексе или административном уставе РСФСР не обсуждался (с. 19).
Житловий кодекс Україниської РСР :	Стаття 190. Відшкодування шкоди, заподіяної житловому фонду

О.А. Кириченко

закон України від 30 червня 1983 р., № 5464-Х. Відомості Верховної Ради (ВВР). 1983. Додаток до № 28, ст. 573, , зі змінами згідно закону № 2215-IX від 29 квітня 2022 р. <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт</i>. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text	Підприємства, установи, організації, а також громадяни, які заподіяли шкоду жилим будинкам, жилим приміщенням, інженерному обладнанню, об'єктам благоустрою і зеленим насадженням на прилеглих до будинків ділянках, зобов'язані відшкодувати заподіяну шкоду. Службові особи та інші працівники, з вини яких підприємства, установи, організації мали витрати, зв'язані з відшкодуванням шкоди, несуть матеріальну відповідальність у встановленому порядку.
Загряцков М.Д. Административная юстиция и право жалобы в теории и законодательстве (Развитие идеи и принципов административной юстиции. Административный процесс и право жалобы в советском законодательстве. Административно-финансовое распоряжение и финансовая жалоба). 2-е изд. Москва : Право и жизнь, 1925. 244 с.	Если преступление при посредничестве уголовного процесса влечет наказание, если гражданское правонарушение дает основание для «включения» процесса, целью которого является восстановление нарушенного частного права, то юридическим следствием нарушения административного может быть лишь отмена (исправление) «неправильного» административного акта (с. 51).
Зайчук О.В., Оніщенко Н.М. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 688 с. URL :	Такой же материал изложен и в более позднем издании этого учебника : Зайчук О.В., Оніщенко Н.М. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник. 2-ге вид. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 688 с. Види юридичної відповідальності Різноманітність відносин, що охороняються державою, а також норм, що встановлюють

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

https://www.ebk.net.ua/Book/law/zaychuk_tdp/zmist.htm	охоронні засоби, визначають різний ступінь суспільної небезпеки правопорушення та наслідки, можливість класифікації юридичної відповідальності за різноманітними критеріями. I. За змістом санкцій, що застосовуються за вчинене правопорушення, розрізняють штрафну та правопоновлюючу відповідальність. Штрафна (каральна) відповідальність настає за вчинення злочинів, адміністративних та дисциплінарних проступків. Вона : — має відносно-визначений характер, оскільки штрафні санкції, як правило, передбачають нижчу межу покарання, а також призначаються з урахуванням обставин вчинення правопорушення, особи правопорушника, мотивів, засобів та наслідків порушення норми; — засоби покарання призначаються спеціальними органами держави чи посадовими особами; — передбачає більш жорсткі міри покарання, що призначаються за правилом покриття більш суворим покаранням менш суворого; — передбачає чітку професіональну форму реалізації, що закріплюється нормативно; — забезпечує покарання правопорушника і має примусовий характер. Правопоновлююча відповідальність настає відповідно до норм цивільного права. Вона : — має абсолютно-визначений характер, що зумовлюється можливістю чітко визначити розмір спричинених збитків без врахування особливостей обставин правопорушення; — забезпечує можливість відшкодування спричинених збитків чи виконання покладених обов'язків добровільно без втручання держави; — передбачає застосування всіх

встановлених засобів впливу і більш суворі міри не перекривають менш суворі, як у штрафній відповідальності;

— може здійснюватись поза процесуальної форми, якщо не потребує примусового виконання;

— може застосовуватись на будь-якій стадії відповідальності.

II. За формою здійснення розрізняють:

Судову відповідальність, що призначається органами правосуддя в результаті розгляду ними певної справи.

Адміністративну, що покладається спеціальними органами за порушення порядку управління.

III. За галузевою ознакою розрізняють конституційну, кримінальну, адміністративну, цивільну, дисциплінарну, матеріальну відповідальність.

Конституційна відповідальність як самостійний різновид почала розглядатись лише останнього часу. Її особливостями є джерела вміщення, підстави призначення, суб'єкти та наявність особливих санкцій.

Цей вид відповідальності передбачається Конституцією держави та масивом конституційного законодавства, порушення якого і є підставою відповідальності.

Конституційна відповідальність поширюється на широке коло суб'єктів — фізичних та юридичних осіб. Ними може бути держава, державні органи, органи місцевого самоврядування. Посадові особи, об'єднання громадян та окремі громадяни.

Метою цього виду відповідальності є захист Конституції держави як Основного закону, що має вищу юридичну силу та пряму дію.

Ця мета досягається шляхом застосування до порушників конституційних норм наступних санкцій:

— відсторонення від посади вищих посадових осіб держави;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	— відставка посадових осіб чи всього органу; — дострокове припинення повноважень державних органів чи посадових осіб; — розпуск громадських об'єднань; — визнання неконституційними актів чи окремих їх частин; — призупинення дії актів виконавчих органів влади. Таким чином, конституційна відповідальність має політичний характер; є основним інститутом публічного права; настає як у випадку вчинення правопорушення, так і при невиконанні обов'язку; є засобом охорони та захисту Конституції. Кримінальна відповідальність — це найбільш суворий вид відповідальності. Вона настає за вчинення злочинів та встановлюється лише законом. Кримінальний кодекс закріплює вичерпний перелік діянь, що визнаються злочинами, а кримінально-процесуальний — регламентує порядок притягнення до кримінальної відповідальності. Повноваженнями притягнення до цього виду відповідальності наділений лише суд. Ніхто не може бути визнаним винним у вчиненні злочину та притягнутий до кримінального покарання інакше, ніж за вироком суду та у відповідності до закону. Стаття 51 КК України передбачає наступні види покарань: — штраф; — позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу; — позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю; — громадські роботи; — виправні роботи;

— службові обмеження для
військовослужбовців;
— конфіскація майна;
— арешт;
— обмеження волі;
— тримання в дисциплінарному батальйоні
військовослужбовців;
— позбавлення волі на певний строк;
— довічне позбавлення волі.

Перелік покарань є обов'язковим для суду,
вичерпним і не підлягає розширеному
тлумаченню.

Сутність кримінальної відповідальності
полягає у тому, що особа, винна у вчиненні
злочину, зазнає певних втрат. Це
відображається у обмеженні пересування,
права обирати вид діяльності за своїм
розсудом, матеріальних та особистих
обмеженнях.

Покарання відрізняються від інших
примусових засобів тим, що виступає як
реалізація кримінально-правових відносин
між злочинцем і державою. Метою
покарання є не лише кара (тобто
застосування комплексу обмежень прав та
свобод засудженого, які забезпечать його
виправлення), а й виправлення, тобто такі
зміни особистості засудженого, що свідчать
про позбавлення негативних рис і
зумовлюють готовність до суспільно-
корисної діяльності.

Важливим напрямом мети кримінальної
відповідальності є спеціальна превенція, яка
націлена на обмеження можливості винної
особи вчинити новий злочин шляхом її
ізоляції та загальна превенції, яка полягає в
утриманні від вчинення злочинів інших осіб
шляхом покарання конкретної особи.

Особливостями цього виду відповідальності
є стан судимості після відбування
покарання. Наявність презумпції
невинуватості. Необхідність визначення

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	форми вини правопорушника, наявність обставин, що звільняють від відповідальності, наявність основних та додаткових покарань. Таким чином, кримінальна відповідальність — це найбільш суворий вид відповідальності, що призначається судом в рамках матеріального та процесуального закону. Цивільно-правова відповідальність є самостійним різновидом відповідальності, що характеризується певними особливостями: — має майновий характер, оскільки збитки визначаються у грошовій формі; — настає не перед державою, а перед потерпілим; — діє презумпція винності правопорушника, оскільки він повинен довести відсутність вини; — можливою є відповідальність без вини; — має дві форми — договірну, що настає за невиконання чи порушення умов договору та встановлюється як самим договором, так і законом, та позадоговірна, що настає лише за законом та за умови спричинення збитків особою, яка не була з потерпілим у договірних відносинах. При цьому як покарання позадоговірна відповідальність передбачає обов'язок правопорушника відшкодувати упушені прибутки, майнові втрати, компенсувати витрати на відшкодування майна чи здоров'я. Договірна відповідальність полягає у обов'язку відшкодувати збитки та неустойку; — захист порушених цивільних прав здійснюється загальними, господарськими, третейськими судами у межах особливого процесуального порядку; — суб'єктами може бути як фізична, так і

	юридична особа; — можливість добровільного відшкодування збитків у досудовому порядку; — пов'язується не лише з прийняттям, а й виконанням судового рішення. Таким чином, цивільно-правова відповідальність є засобом відновлення та компенсації договірних та позадоговірних зобов'язань, що полягає у відшкодуванні правопорушником майнової шкоди та поновленні порушених прав. Адміністративна відповідальність настає за скоєння адміністративних правопорушень. Через інститут адміністративної відповідальності реалізуються норми різноманітних галузей права — адміністративного, господарського, трудового, фінансового та ін. Це самостійний вид відповідальності, що характеризується наступними особливостями: — досить широке коло суб'єктів, що притягаються до адміністративної відповідальності. Серед них суд, органи державного управління, державні комісії, інспекції, посадові особи; — особливий порядок притягнення, що встановлює можливість одночасного застосування засобів забезпечення провадження у справі; — суб'єктами відповідальності можуть бути як фізичні особи, що скоїли адміністративне правопорушення та досягли 16-річного віку, так і юридичні особи; — адміністративна відповідальність не тягне судимості; — настає за вчинення адміністративного порушення, що завдає шкоди порядку управління; — засоби впливу поєднують матеріальний та моральний вплив. Основними видами

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

адміністративних стягнень є штраф, платне вилучення чи конфіскація предметів, тимчасове позбавлення спеціального права, виправні роботи, адміністративний арешт;
— визначені чіткі строки покладення адміністративних стягнень;

— можливість притягнення посадових осіб за невиконання чи неналежне виконання покладених обов'язків.

Таким чином, адміністративна відповідальність є засобом забезпечення та відновлення порядку управління шляхом покладення на винних фізичних, юридичних і посадових осіб покарання відповідно до Кодексу про адміністративні правопорушення та Статутів.

Відповідальність в трудовому праві. Трудове правопорушення можна визначити як винне протиправне невиконання чи неналежне виконання трудових обов'язків суб'єктами трудових правовідносин. Трудове правопорушення відрізняється від інших галузевих правопорушень суб'єктами та змістом.

Суб'єктом трудового правопорушення є працівник як суб'єкт трудових правовідносин. Трудова дієздатність, а відтак і здатність нести відповідальність за трудовим правом настає з 16 років, а учнів — з 14 років (ст. 188 КЗпП України).

Неправомірність діяння виявляється у невиконанні трудових обов'язків, що складають зміст трудової функції працівника, та порушенні норм трудового права (наприклад, поява на роботі працівника у нетверезому стані; вчинення ним прогулу тощо). Не слід вважати протиправним невиконання трудових обов'язків працівником, зумовлене станом його здоров'я чи внаслідок недостатньої кваліфікації.

Невиконання громадських доручень, моральних, етичних правил поведінки, не пов'язаних з виконанням трудової функції, не може бути підставою застосування юридичної відповідальності. Будь-які дії працівника, які відповідають законам чи іншим нормативно-правовим актам, є правомірними і не можуть кваліфікуватися як трудові правопорушення (наприклад, відмова від переведення на іншу роботу тощо).

Участь у страйку (за винятком незаконного) не розглядається як порушення трудової дисципліни і не може бути підставою для притягнення до юридичної відповідальності (ст. 27 закону України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)»).

За загальним правилом, порушення трудової дисципліни вважається таким за умови, якщо воно відбулося у робочий час. Потрібно мати на увазі, що для працівників з ненормованим робочим днем час після закінчення роботи вважається робочим.

Шкідливий наслідок як складовий елемент об'єктивної сторони трудового правопорушення виступає єдиним критерієм визначення виду юридичної відповідальності працівника. Якщо наслідком трудового правопорушення є порушення встановленого на підприємстві внутрішнього трудового розпорядку, має місце дисциплінарна відповідальність. Якщо шкідливі наслідки виражаються у завданні майнової шкоди іншій стороні трудового договору, — застосовуються заходи матеріальної відповідальності.

Таким чином, за наявності одного трудового правопорушення у системі трудового права можна виділити два самостійні види юридичної відповідальності: дисциплінарну та матеріальну. Вони відрізняються за

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

правовим змістом, юридичними наслідками, процедурою застосування стягнень; але, як вже було відзначено, у обох випадках суб'єктом виступає працівник.

Виділяють такі відмінності дисциплінарної та матеріальної відповідальності:

1. На відміну від дисциплінарної, матеріальна відповідальність має двосторонній характер, оскільки і працівник, і роботодавець можуть виступати суб'єктами такої відповідальності. Двосторонній характер матеріальної відповідальності вперше за трудовим правом обґрунтував П. Стависький.

2. Метою матеріальної відповідальності є відшкодування (компенсація) завданої шкоди, а дисциплінарної — забезпечення трудової дисципліни. Тому на відміну від дисциплінарної відповідальності працівник може бути притягнутий не за будь-яке винне протиправне невиконання трудової дисципліни, а лише за те, внаслідок якого була завдана майнова шкода роботодавцю.

3. Метою дисциплінарної відповідальності є покарання працівника, а відтак вона може бути замінені іншими заходами впливу. Доцільність її застосування визначається самим роботодавцем. Заходи матеріальної відповідальності є правовідновлюючими, а тому не можуть бути замінені якимись іншими заходами та згідно із законом особа, яка завдала шкоди, зобов'язана її відшкодувати.

4. Дисциплінарні стягнення застосовуються лише в порядку, передбаченому КЗпП, та вимагають наявності акта їх застосування з боку уповноважених органів. Зобов'язок працівника чи роботодавця щодо відшкодування майнової шкоди може бути реалізований добровільно і без наявності такого акта.

За одне і те саме правопорушення може застосовуватись лише одне (абсолютно або альтернативно визначене) стягнення у рамках одного виду юридичної відповідальності. Однак, трудове законодавство не забороняє можливості одночасно застосовувати (акумулювати) різні види юридичної відповідальності, якщо їх підставою є трудове правопорушення. Так, наприклад, вчинення працівником розкрадання майна роботодавця, встановлене вироком суду, що набрав законної сили, може мати наслідком притягнення його до матеріальної, кримінальної та дисциплінарної відповідальності одночасно.

Дисциплінарна відповідальність в трудовому праві полягає у обов'язку працівника відповісти за вчинене ним порушення трудової дисципліни перед роботодавцем і понести дисциплінарні стягнення, передбачені нормами трудового права.

На підставі аналізу законодавства дисциплінарну відповідальність умовно можна поділити на два види :

- 1) загальну (санкції такої відповідальності застосовуються до всіх без винятку працівників);
- 2) спеціальну (застосовується на підставі окремих нормативно-правових актів: статутів, положень, законів і поширюється лише на визначене коло працівників).

Загальна дисциплінарна відповідальність передбачена ст. 147 КЗпП України. Вона є універсальною за характером та може застосовуватись до всіх працівників, які працюють за трудовим договором, незалежно від виду здійснюваної ними діяльності.

КЗпП визначено два види дисциплінарних стягнень: догана та звільнення. Перелік

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	дисциплінарних стягнень загального характеру є вичерпним. Спеціальна дисциплінарна відповідальність передбачена спеціальним законодавством: законами, що визначають особливості правового статусу окремих груп працівників (наприклад, «Про статус суддів», «Про державних службовців» тощо), або підзаконними актами (статутами та положеннями про дисципліну). Спеціальна дисциплінарна відповідальність працівників відрізняється від загальної більш широким змістом трудового правопорушення та більш суворими заходами дисциплінарного стягнення чи впливу. Матеріальна відповідальність у правовій літературі визначається як обов'язок кожної із сторін трудових правовідносин (працівника та роботодавця) відшкодувати шкоду, заподіяну іншій стороні внаслідок невиконання чи неналежного виконання трудових обов'язків у встановленому законом розмірі та порядку. В основі матеріальної відповідальності лежить обов'язок працівника дбайливо ставитися до майна роботодавця та вжити заходів щодо запобігання шкоди, а також обов'язок самого роботодавця — створити умови, необхідні для нормальної роботи; забезпечити здорові та безпечні умови праці, а також впроваджувати сучасні засоби техніки безпеки та санітарно-гігієнічні умови, які запобігають виробничому травматизмові й виникненню професійних захворювань працівників (ст. 153 КЗпП). Матеріальна відповідальність працівника та матеріальна відповідальність роботодавця відрізняються між собою розміром відшкодованої шкоди, порядком відшкодування, характером правових норм,

що їх регулюють. Так, обсяг матеріальної відповідальності працівника, за загальним правилом, визначається розміром завданої шкоди у межах середнього заробітку працівника (зобов'язання повного відшкодування виникає у випадках, прямо зазначених у КЗпП). Роботодавець відшкодовує завдану працівнику шкоду в повному обсязі незалежно від власного фінансово-економічного становища.

Працівник визнається винним у заподіянні шкоди, якщо протиправне діяння скоєне ним умисно або з необережності (за винятком випадків, коли шкода завдана джерелом підвищеної небезпеки). Форма та вид вини впливають на вид матеріальної відповідальності працівника, а отже, на розмір та порядок відшкодування шкоди. За умисне заподіяння шкоди працівник завжди відповідає у повному розмірі завданої шкоди.

За загальним правилом, обов'язок доказування наявності умов для притягнення працівника до матеріальної відповідальності (вина працівника та факт шкоди) покладено на роботодавця. Виняток складають випадки, коли вина працівника резюмується, що буває тоді, коли укладено договір про повну матеріальну відповідальність, або ж коли майно передано йому за разовою довіреністю, тобто матеріально відповідальні працівники вважаються винними у заподіянні шкоди, поки самі не доведуть протилежне.

Роботодавець зобов'язаний відшкодувати шкоду, завдану працівникові при виконанні трудових обов'язків. Шкода, завдана роботодавцем працівнику, полягає у повній чи частковій втраті заробітної плати, яка зумовлена:

1) незаконним звільненням, переведенням, відстороненням працівника від виконання

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	трудової функції; 2) порушенням роботодавцем законодавчо встановленої процедури розірвання трудового договору; 3) затримкою виконання судового рішення про поновлення на роботі незаконно звільненого працівника; 4) недотриманням вимог законодавства про охорону праці, що призвело до трудового каліцтва або іншого ушкодження здоров'я працівника. Трудове законодавство передбачає обставини, які виключають матеріальну відповідальність працівника. Так, якщо шкода була завдана роботодавцю діями працівника, які підпадають під ознаки трудового правопорушення, однак були вчинені в результаті нормального виробничо-господарського ризику, крайньої необхідності чи необхідної оборони, правовідносини матеріальної відповідальності не виникають.
Земельний кодекс України : закон України від 25 жовтня 2001 р., № 2768-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4, ст. 27, зі змінами згідно закону № 2698-IX від 19 жовтня 2022 р. <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт.</i> URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text	Розділ VIII Відповідальність за порушення земельного законодавства Глава 37 Відповідальність за порушення земельного законодавства Стаття 212. Повернення самовільно зайнятих земельних ділянок 1. Самовільно зайняті земельні ділянки підлягають поверненню власникам землі або землекористувачам без відшкодування затрат, понесених за час незаконного користування ними. 2. Приведення земельних ділянок у придатний для використання стан, включаючи знесення будинків, будівель і споруд, здійснюється за рахунок громадян або юридичних осіб, які самовільно зайняли земельні ділянки. 3. Повернення самовільно зайнятих земельних ділянок провадиться за рішенням

	суду.
Зуй В.В. Дисциплінарна відповідальність. <i>Адміністративне право України :</i> <i>підручник</i> / Ю.П. Битяк, В.В. Богуцький, В.М. Гаращук та ін.; за ред. Ю.П. Битяка. Київ : Право, 2001. С. 176-182.	Законодавством закріплені такі види дисциплінарної відповідальності державних службовців : 1) у порядку, встановленому законами України; 2) у порядку, встановленому Кодексом законів про працю (КЗпП); 3) відповідно до правил внутрішнього розпорядку для робітників і службовців (посилання на правила); 4) на підставі дисциплінарних статутів та спеціальних положень (посилання на статuti) ... Стосовно більшості працівників дисциплінарна відповідальність передбачена нормами трудового і адміністративного права, а щодо деяких категорій осіб (військовослужбовців строкової служби, працівників органів внутрішніх справ, служби безпеки та ін.) – повністю нормами адміністративного права, що пояснюється необхідністю поряд із загальними правилами дисциплінарної відповідальності врахувати особливі вимоги дисципліни до них, встановлення специфіки їх дисциплінарної відповідальності (с. 177).
Зуй В.В. Понятие и основные черты административной ответственности. Законодательные основы административной ответственности. Административный проступок, его состав. <i>Административное право Украины :</i> <i>учебник. 2-е изд.</i>	Основные черты административной ответственности состоят в том, что ее основанием выступает административное правонарушение (проступок) (с. 177). Административная ответственность отличается от дисциплинарной тем, что субъект административного проступка не находится в служебной зависимости от органа или должностного лица, привлекающего его к административной ответственности. Дисциплинарный проступок является основанием для привлечения к дисциплинарной ответственности – это противоправное деяние (действие либо бездействие), который нарушает (с. 180)

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

/ Ю.П. Битяк, В.В. Богуцкий, В.Н. Гарашук и др.; под ред. Ю.П. Битяка. Харьков : Право, 2003. С. 177-178, 179-181, 181-189.	установленный на предприятии, в организации или учреждении внутренний трудовой распорядок. Этот проступок может проявляться в нарушении служебной, в т. ч. трудовой, дисциплины и влечет предусмотренную законом дисциплинарную ответственность, выраженную в наложении на виновных дисциплинарных взысканий. Дисциплинарные правонарушения большей частью связаны со служебными, трудовыми обязанностями лица. Однако не всегда это условие является необходимым для отнесения проступка к дисциплинарным. Например, отдельные действия работников транспорта, совершенные при исполнении служебных обязанностей, рассматриваются как административное правонарушение (выпуск на линию транспортных средств, техническое состояние которых не соответствует установленным требованиям) (с. 181).
История государства и права Украинской ССР. Київ : Наук. думка, 1976. 760 с.	Административный кодекс УССР был утвержден ВУЦИК 12 октября в 1927 г. В связи с выходом Кодекса ряд законов, постановлений и инструкций, которые регулировали административную деятельность органов государственного управления, утратили силу. Кодекс состоял из 15 разделов, включавших 528 статей, которые объединяли нормы о правах и обязанностях органов государственного управления как во взаимоотношениях между собой, так и в отношениях с гражданами. Круг вопросов, регулируемый Административным кодексом УССР, можно разделить на такие основные группы: а) отношения органов государственного управления (регламентации этих вопросов посвящен раздел 2 – об административных актах);

О.А. Кириченко

	б) отношения органов государственного управления с гражданами (эти вопросы рассматривались в разделе 3 – о мерах административного воздействия; в разделе 4 – о других мерах административного воздействия; в разделе 13 – о надзоре административных органов в сфере промышленности; в разделе 14 – о надзоре административных органов за торговлей); в) отношения граждан с органами государственного управления (эту отрасль правоотношений регулировал раздел 15 – о порядке обжалования действий административных органов). Административный кодекс регулировал также вопросы гражданства УССР, порядок его получения и лишения (раздел 7), вопросы регистрации и учета движения населения (раздел 8). Раздел 9 Кодекса посвящался правилам организации и деятельности обществ, союзов, клубов, съездов, собраний. В разделе 10 содержались правила о культах; в разделе 11 – правила о публичных зрелищах и развлечениях. Обязанности граждан определялись в разделе 5 – о трудовой повинности, о предупреждении стихийных бедствий и борьбе с ними и в разделе 6 – об охране общественного порядка (с. 321-322).
Калинина Л.А. Комментарий к Кодексу Российской Федерации об административных правонарушениях / под ред. Ю.М. Козлова. Москва : Юрист, 2002. 1120 с.	Административное расследование представляет собой совокупность процессуальных действий, осуществление которых необходимо для получения дополнительных сведений и материалов, необходимых для правильного разрешения вопроса о возбуждении дела об административном правонарушении (с. 1098).
Калужний Р.А., Тимченко С. М.,	Антиподом правомірної поведінки є правопорушення, тобто діяння, що

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Пархоменко М.Н., Легуша С.М. Загальна теорія держави і права : посібник для підготовки до іспитів. Київ : Видавець Паливода А. В., 2007. 296 с.	суперечить вимогам правових норм або їх порушує. Ознаки правопорушення : 5) караність діяння – полягає в застосуванні до правопорушника юридичної відповідальності через застосування до нього примусових заходів негативного характеру, адекватних заподіяній шкоді (с. 232-236).
Кельман М.С., Мурашин О.Г. Загальна теорія держави і права : підручник. 3-тє вид. Львів : Новий світ, 2000. 2007. 548 с. URL : https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/KONDOR/ZAG_T_EOR_2005.pdf	Такой же материал в этом отношении изложен и в предыдущем издании : Кельман М.С., Мурашин О.Г. Загальна теорія держави і права : підручник. 3-тє вид. Київ : Кондор, 2005. 609 с., страницы с которыми совпадают. В юридичній літературі виділяється ще два боки цього явища — відповідальність негативна та ретроспективна. Так, негативні наслідки діяльності суб'єкта складають зміст його негативної відповідальності, а визначення його вини та міри покарання — відповідальність ретроспективну. Що стосується юридичної відповідальності, то в позитивному значенні вона становить собою особливий зв'язок, особливі взаємини громадян з державою. Точніше, це регламентований правом зв'язок фізичної особи (громадянина, іноземця, особи без громадянства) з державою. В рамках вказаного зв'язку держава покладає на вищевказаних осіб ряд юридичних обов'язків і вимагає їх виконання (а також дотримання заборон). Внаслідок об'єктивно здійснюваної залежності від держави громадянин зобов'язаний виконувати приписи, дотримуватися заборон, передбачених законодавством. Більша частина загальних юридичних заборон та приписів має досить загальний характер і поширюється на всіх суб'єктів права. Загальні конституційні обов'язки на

	основі юридичних фактів громадянства чи проживання на території держави (іноземці та особи без громадянства) породжують загальні (абсолютні) правові зв'язки даної фізичної особи з державою. Отже, у позитивному значенні юридична відповідальність є абсолютним відношенням, яке являє собою добросовісне виконання своїх обов'язків перед громадянським суспільством, правовою державою, колективом людей і окремою особою. Іншими словами — це відповідальне ставлення до виконання обов'язку. Ретроспективна відповідальність настає саме в силу того, що суб'єкт своїми діями порушує відносини юридичної відповідальності, чинить безвідповідально. Тому ретроспективна юридична відповідальність — це теж правові відносини, але конкретні, індивідуалізовані, що виникають на підставі правопорушення (с. 449). Від моральної, політичної відповідальності юридична відповідальність відрізняється такими рисами : 1. Юридична відповідальність — це стосунки між державою та особою, яка порушила правову поведінку. 2. Ці стосунки заздалегідь передбачені нормами права, регламентуються ними, тому є правовими відносинами. 3. Юридична відповідальність настає внаслідок порушення формально визначених юридичних правил чи оснований на них індивідуальних приписів. При застосуванні інституту юридичної відповідальності повинна бути точно зафіксована порушена правова норма, а міра покарання визначається в рамках встановленої для даного випадку санкції. 4. Юридична відповідальність

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	матеріалізується в специфічному державному впливі (покаранні) та реалізується, як правило, за допомогою застосування заходів державного примусу. 5. Процес попереднього розслідування та вирішення справ про правопорушення, порядок здійснення призначеної міри покарання також регламентується спеціальними (процесуальними) юридичними нормами. Перелічені основні риси ретроспективної юридичної відповідальності складають її поняття. А тому ретроспективна юридична відповідальність — це визначені правом несприятливі наслідки, що настають для конкретної особи у зв'язку з вчиненням нею правопорушення. Іноді в науковій літературі при визначенні поняття юридичної відповідальності має місце поєднання позитивного та ретроспективного аспектів. З цим можна погоджуватися чи ні, але однозначним є той факт, що для правопорушника юридична відповідальність означає в кінцевому результаті — зазнання впливу санкцій правових норм, які містять вказівку на правові наслідки недотримання та порушення даних норм. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що для настання юридичної відповідальності необхідна наявність двох факторів : 1) наявність у діянні особи складу правопорушення; 2) факт застосування права уповноваженим суб'єктом, тобто мотивоване рішення цього суб'єкта про притягнення особи до конкретного виду юридичної відповідальності. Юридична відповідальність не зводиться до державного примусу. Вона лише проявляється в процесі його здійснення і виникає після

О.А. Кириченко

встановлення факту правопорушення (с. 450).

... Це, в свою чергу, призвело до поділу юридичної відповідальності на види.

Тому розрізняють такі види юридичної відповідальності :

кримінальна,

адміністративна,

цивільно-правова,

дисциплінарна,

матеріальна та конституційна.

Кримінальна відповідальність — різновид ретроспективної відповідальності, що полягає у застосуванні до винної у вчиненні злочину фізичної особи виду й міри кримінального покарання.

Адміністративна відповідальність — накладення на винних фізичних (юридичних) осіб, які порушили правила поведінки, адміністративних стягнень, що створюють для цих осіб (колективів) несприятливі наслідки особистого, майнового, морального та іншого характеру.

Цивільно-правова відповідальність — накладення цивільно-правових стягнень (неустойки, штрафу, пені і відшкодування збитків) на фізичну чи юридичну особу за невиконання або неналежне виконання зобов'язань або за заподіяння позадоговірної майнової шкоди, а також за порушення деяких особистих немайнових прав (честь, гідність особи та ін.).

Дисциплінарна відповідальність — різновид ретроспективної юридичної відповідальності особи за порушення норм права, що регулюють відповідну дисципліну, і застосування до порушника дисциплінарних стягнень.

Розрізняють такі види дисциплінарної відповідальності : державну, трудову, військову, навчальну та ін.

Матеріальна відповідальність працівників —

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	різновид ретроспективної юридичної відповідальності працівника за майнову (матеріальну) шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації внаслідок порушення покладених на нього трудових обов'язків. Конституційно-правова відповідальність — різновид юридичної відповідальності, що має складний політико-правовий характер. Її суб'єктами можуть бути органи державної влади (насамперед вищі органи держави та їх посадові особи), а також фізичні особи. Відомо, що виконання приписів конституційного права забезпечується практично всіма видами юридичної відповідальності. З цього погляду конституційна відповідальність може трактуватися як юридична відповідальність взагалі. Проте існує і власне конституційна відповідальність з притаманними лише їй конкретними формами та механізмами, колом суб'єктів і санкціями. Поняття конституційної відповідальності вужче, ніж поняття відповідальності за порушення норм конституційного права (с. 451). Водночас, час цей вид юридичної відповідальності пов'язаний не лише з порушеннями конституційно-правових норм. Підставами для притягнення до конституційної відповідальності можуть бути і порушення норм інших галузей права, зокрема кримінального. Особливістю конституційної відповідальності є те, що вона може застосовуватися за умов, коли норми права взагалі не порушуються. В цих випадках відповідальність пов'язується з тими діями, що розцінюються як негативні в політичному плані : наприклад, передбачена ст. 87 Конституції України колективна

відповідальність Кабінету Міністрів перед Верховною Радою. На відміну від відповідальності Президента України у порядку імпічменту (ст. 111 Конституції України), коли її підстави прямо визначені в Основному Законі, політична відповідальність уряду перед парламентом значною мірою є суб'єктивною. Притягнення уряду до політичної відповідальності (колективної чи індивідуальної) визначається не критеріями законності дій уряду або його окремих членів, а конкретними потребами політики, відображеної у волевиявленні депутатів парламенту, їх оцінкою діяльності та намірів уряду. Така оцінка звичайно має не юридичний, а політичний характер. Вважається, що уряд здійснює свої функції доти, доки його діяльність задовольняє парламент. Але насправді характер і значення цієї форми конституційної відповідальності визначаються розстановкою партійно-політичних сил у державі та в самому парламенті. Існують також інші форми конституційної відповідальності. Наприклад, відповідальність депутатів перед парламентом, відповідальність у системі органів виконавчої влади за принципом субординації, відповідальність особи, що впливає зі стану громадянства, тощо. Відповідний характер мають конституційно-правові санкції, зокрема, усунення з поста чи посади, вимушена відставка, дострокове розформування (розпуск) органу державної влади, скасування або припинення дії акту державної влади, позбавлення громадянства тощо.

Дискутується питання про видову самостійність процесуальної, екологічної, сімейної та інших варіантів юридичної відповідальності (с. 452).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Кельман М. С., Стратонов В.М. Загальна теорія права : підручник. Вид. 6-те. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 742 с. URL : http://ekhsuir.kspu.edu/xmlui/bitstream/handle/123456789/17200/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2_%D0%97%D0%90%D0%93%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%90_%D0%A2%D0%95%D0%9E%D0%A0%D0%86%D0%AF_%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%90_print.pdf?sequence=1	Положення юридичної відповідальності локалізуються в різних галузях права. Це, у свою чергу, призвело до поділу юридичної відповідальності на види. Тому розрізняють такі види юридичної відповідальності : кримінальна, адміністративна, цивільно-правова, дисциплінарна, матеріальна та конституційна (с. 464).
Кириленко Є.В. Місце адміністративної відповідальності поміж заходів державного примусу. Ольвійський форум — 2008: Стратегії України в геополітичному просторі : матеріали міжнар. наук.-прак. конфер., 5-8 червня 2008 р. Тези. Частина 1. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра	Дисциплінарна відповідальність державних службовців та прирівняних до них категорій осіб за суттю є трудовими, а не адміністративними правовідносинами, оскільки ґрунтується на відносинах керівництва і підлеглості у контексті характеристики суб'єктів, який притягає і якого притягають до такого виду юридичної відповідальності. У разі ж вчинення державним службовцем порушення права поза межами даних правовідносин керівництва та підлеглості, то і тут не обов'язково має бути адміністративний проступок. Коли заподіяна суттєва шкода інтересам держави чи окремої людини, в наявності буде злочинне діяння. Іноді вчинення певного адміністративного

О.А. Кириченко

Могили, 2008. С. 186-187.	проступку чи злочину службовою особою утворює відповідну кваліфікуючу ознаку злочину чи взагалі є злочином зі спеціальним суб'єктом. За відсутності суттєвої шкоди і складу діяння, передбаченого КУпАП, можна говорити про конституційне, цивільне чи арбітражне правопорушення, незалежно від того, норми якої саме регулятивної галузі права були порушені (с. 190)
Кириленко Є.В., Кириченко С.А., Коросташова Т.О. Ланцедова Ю.О., Тунтула О.С. Курс лекцій з основ правознавства. Лекція : Основи теорії держави і права (політології і теорології юриспруденції) : навч. посібник / за наук. ред. О.А. Кириченка. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2009. 104 985 знаків / doc_137 131. URL : Внутр. електр. мережа Нац. техн. ун-ту нафти і газу / S : / Books / Кириченко / НТУНГ Основи ТДП	Оскільки юридична відповідальність є негативними для правопорушниками наслідками, то вона має кореспондувати із різновидами правопорушень : 1. Конституційна. 2. Адміністративна. 3. Кримінальна (семантично точніше – антикримінальна). 4. Дисциплінарна та інша трудова. 5. Цивільно-правова. 6. Господарсько-правова (с. 38).
Кириленко Є.В., Кириченко С.А., Коросташова Т.О. Ланцедова Ю.О., Тунтула О.С. Теорологія і політологія	Відповідно до правопорушень розрізняють такі види юридичної відповідальності : - антикримінальну; - конституційну; - адміністративну; - дисциплінарну та іншу трудову; - цивільну;

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

юриспруденції (новітня концепція «Теорії держави і права»): підручник / за наук. ред. О.А. Кириченка. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2009. 2 098 755 знаків / doc_137131. URL : Внутр. електр. мережа Нац. техн. ун-ту нафти і газу / S: / Books / Кириченко / НТУНГ Основи ТДП	арбітражну. Аналогічно правопорушенням називаються й інші види юридичної відповідальності, коли виділяється в якості окремої матеріальна відповідальність, що практично є різновидом трудової відповідальності; процесуальна відповідальність, що також фактично презентує адміністративну відповідальність за проступки у сфері судових державних владних повноважень (с. 352).
Кириленко Є.В., Кириченко С.А., Коросташова Т.О. Ланцедова Ю.О., Тунтула О.С. Новітня концепція реформування судової влади України : навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. 60 с. URL : http://irbis- nbuv.gov.ua/cgi- bin/irbis_nbuv/cgiirbis _64.exe?C21COM=S &I21DBN=EC&P21D BN=EC&S21FMT=fu llw&S21ALL=(%3C. %3EA%3D%D0%9A %D0%9E%D0%A0%	Відповідним чином має бути удосконалений і традиційний перелік юридичної відповідальності, коли фактично є лише шість наступних різновидів юридичної відповідальності : конституційна, антикримінальна, адміністративна, трудова (дисциплінарна, матеріальна), цивільна, арбітражна (с. 18). У даному контексті є сенс орієнтуватися й на інші авторські доктринальні концепції, а саме: нове розуміння завдань юридичних наук (розробка правового регулювання необхідних сторін суспільного життя і засобів боротьби з правопорушеннями), їх об'єктів (право, засоби боротьби з правопорушеннями), сутності і різновидів напрямків юридичної діяльності [правотворчого: законодавчого, підзаконодавчого; правозастосовчого, антиделіктного (пошукового, розшукового, отримуючого, у т.ч. розвідувального,

О.А. Кириченко

D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%A8%D0%9E%D0%92\$%3C.%3E%2B%3C.%3EA%3D%D0%86%D0%A0%D0%98%D0%9D%D0%90\$%3C.%3E%2B%3C.%3EA%3D%D0%9C%D0%98%D0%9A%D0%9E%D0%9B%D0%90%D0%87%D0%92%D0%9D%D0%90\$%3C.%3E)&Z21ID=&S21SRW=GOD&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20	контррозвідального, дотримуючого), юридосвітянського (базисного, спеціалізованого, кваліфікованого), юриднаукового] і правопорушень [суспільно небезпечні діяння: злочинів, паразлочинів; суспільно шкідливі діяння: проступки, парпроступки (конституційні, адміністративні, трудові, де-факто майнові – цивільні, де-юре майнові – арбітражні)] (с. 53).
Кириленко Є., Тунтула О. Співвідношення заходів державного примусу, адміністративної та інших видів юридичної відповідальності. <i>Вісник прокуратури України.</i> <i>Загальнодержавне фахове юридичне видання.</i> 2010. № 11(113). С. 99-103.	А.Г. Комзюк, який присвятив проблемам адміністративного примусу докторську дисертацію, у відповідному розділі академічного курсу з адміністративного права висловив наступне помилкове судження: «На відміну від інших видів державного примусу, які за своєю сутністю, як правило, рівнозначні відповідному виду юридичної відповідальності (наприклад, кримінально-правовий примус практично цілком збігається з (с. 99) кримінальною відповідальністю), адміністративний примус практично значно ширший за адміністративну відповідальність – це складова адміністративного примусу». У цьому зв'язку хотілося б підкреслити, що кримінальний примус і кримінальна відповідальність різняться між собою не менше і співвідносяться між собою аналогічно адміністративному примусу та адміністративній відповідальності. У кримінальному праві і процесі, навпаки, дані питання розроблені найкраще за всі існуючі судочинства, оскільки наявні види

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

кримінального, точніше антикримінального, примусу кодифіковані у вигляді вичерпного переліку :

- а) покарань – ст. 51, 98 та ін. КК України;
- б) примусових заходів виховного характеру, що застосовуються до неповнолітнього – ст. 105 та ін. КК України;
- в) примусових заходів медичного характеру та примусового лікування – розділ XIV КК України;
- г) запобіжні заходи – ст. 98-1, 148, 149 та ін. КПК України;
- г) процесуальних дій, які спрямовані на отримання доказів – гл. 12, 14-18 та ін. КПК України та на дотримання процедури досудового слідства, судового розгляду кримінальної справи та основ виконання слідчих і судових рішень – гл. 12, 19, 20 та ін. КПК України тощо.

Як бачимо, покарання у структурі антикримінального примусу займає лише частину такого роду заходів і аж ніяк не вичерпує чи не дорівнює їм. Зовсім інша ситуація з видами адміністративного примусу в адміністративному праві та процесі, оскільки вказані питання не кодифіковані і розпорошені по чисельних законах і в більшій мірі підзаконних нормативно-правових актах, а доктринальне вирішення цих питань ще далеке до представлення вичерпного та змістовно узгодженого їх переліку. Навчальна література, що містить ці питання, висвітлює, по-перше, достатньо різні за переліком та змістом підходи. По-друге, у такого роду положеннях алогічно змішані між собою заходи власно адміністративного примусу та державного примусу у цілому або інших видів державного примусу. Так А.Т. Комзюк не зміг уникнути типової для висвітлення такого роду питань у навчальній

літературі помилки, виділяючи як захід адміністративного примусу спеціальну групу – «заходи припинення спеціального призначення», поміж яких вказує : а) заходи фізичного впливу; б) спеціальні засоби; в) застосування вогнепальної зброї, які, особливо останнє, застосовуються з метою припинення саме злочинних дій і у такому сенсі виступають, у першу чергу, в якості заходу антикримінального примусу. Застосування інших, окрім зброї, «заходів спеціального призначення» не виключається і з метою припинення адміністративного проступку, а також у випадках, коли на час проведення цих заходів ще не зрозуміло, яке саме правопорушення триває – злочин чи адміністративний проступок, отже, такого роду заходи правильніше іменувати заходами державного примусу, які у даному випадку можуть бути антикримінальними (с. 100) чи адміністративними (щодо інших різновидів державного примусу, яких має бути аналогічно правопорушенням, дане питання потребує подальшого більш детального опрацювання), а застосування зброї – лише заходом антикримінального примусу.

І не треба змішувати питання суб'єкта, який застосовує засіб – у даному випадку співробітник правоохоронного органу, який належить до органів виконавчої влади спеціального призначення, та питання найменування і суті власно заходу примусу. Адміністративний суб'єкт може здійснювати різні заходи державного примусу – антикримінальні, адміністративні тощо, але дана обставина не повинна перетворювати примусовий захід лише в адміністративний. По-третє, запропоновані класифікації адміністративного примусу ще не досягли рівня розвитку антикримінальних заходів і не мають чіткого поділу на

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

зазначені вище групи :

- а) покарання;
- б) примусові заходи виховного характеру;
- в) примусові заходи медичного характеру, у тому числі й примусове лікування та обстеження;
- в) запобіжні заходи;
- г) процесуальні дії, спрямовані на отримання антиделіктних відомостей, які лише можуть стати доказами по справі;
- г) процесуальні дії, що спрямовані на дотримання процедури розгляду справ про адміністративні правопорушення тощо.

У двох останніх випадках доцільно скористатися й результатами досліджень О. С. Тунтули, яка у контексті антикримінального судочинства пропонує наступну класифікацію практичних дій:

... Як бачимо, адміністративістам є що запозичити у контексті «наведення порядку» із уточненням сутності і належної класифікації примусових заходів.

Суттєвим недоліком існуючого стану даної проблеми, є, по-п'яте, наявність плутанини із різновидами правопорушень та місцем поміж них адміністративного проступку, різновидом якого у т. ч. необґрунтовано вважать (с. 101) дисциплінарну відповідальність державних службовців.

І у цьому випадку також допускається плутанина, коли Ю.П. Битяк, Т.О. Гуржій, В.В. Зуй та ін. автори різновид адміністративного проступку визначають за суб'єктами, який притягає і який притягається до відповідальності, забуваючи про те, що й орган виконавчої влади та держслужбовець знаходиться у взаємовідносинах керівництва та підлеглості. Це вже є загальна ознака, за якою всі порушення трудової дисципліни та заподіяння матеріальної шкоди, що вчинені

О.А. Кириченко

	в межах такого роду правовідносин, складають предмет трудового права. Щодо вчинення держслужбовцем порушення права поза межами даних правовідносин, то і тут не обов'язково має бути адміністративний проступок. Коли заподіяна суттєва шкода інтересам держави чи окремої людини, в наявності буде злочинне діяння. Іноді вчинення певного адміністративного проступку чи злочину службовою особою утворює відповідну кваліфікуючу ознаку злочину чи взагалі є злочином зі спеціальним суб'єктом. За відсутності суттєвої шкоди і складу діяння, передбаченого КУпАП, можна говорити про конституційне, цивільне чи арбітражне правопорушення, незалежно від того, норми якої саме регулятивної галузі права були порушені. ... Аналогічним чином має розглядатися й питання різновидів юридичної відповідальності, а також різновидів державного примусу, який може бути : антикримінальним, конституційним, адміністративним, трудовим, цивільним, арбітражним. У цьому зв'язку виглядає принаймні незрозумілою позиція І. П. Голосніченка, який вживає термін «кримінальний злочин». Може бути кримінальне правопорушення, оскільки термін «правопорушення» – порушення права, є загальним щодо видових термінів злочин, паразлочин, проступок і парাপроступок (с. 102).
Доктринальний виклад шістдесятирічного «прориву» у розвитку	2. Передумови класифікації юридичних наук: 2.1. Сутність і перелік правопорушень: 2.1.1. Суспільно небезпечні діяння (СНД): 2.1.1.1. Злочини (діяння, що мають усі

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

юриспруденції (запрошення до дискусії) / О.А. Кириченко, Є.В. Кириленко, С.А. Кириченко та ін.]. – 21.12.2010 10:51 AM / 24 225 знаків / doc_137131 URL : http://moodl.kma.mk.ua/mod/resource/view.php?id=33235 / Актуальні проблеми юриспруденції	елементи складу). 2.1.1.2. Паразлочини (у складі яких немає належного суб'єкта: вчинені неосудною особою; особою, що не досягла 11-річного віку, віку антикримінальної відповідальності). 2.1.2. Суспільно шкідливі діяння (СШД): 2.1.2.1. Проступки. 2.1.2.2. Парапроступки СШД поділяються на: 1. Конституційні. 2. Адміністративні. 3. Трудові: 3.1. Дисциплінарні. 3.2. Матеріальні. 4. Цивільні (дефактоособистісномайнові). 5. Арбітражні (деюреособистісномайнові). 2.2. Найменування «антиделіктні органи» і похідна термінологія обґрунтовується тим, що семантичне розуміння правоохоронних органів неточне, бо охорона права від порушень складає часткове завдання з попередження правопорушень, що, у свою чергу, презентує одну з багатьох стадій боротьби з ними. 2.3. Призначення антиделіктних органів: проведення всіх, окремих стадій боротьби зі злочинами, іншими правопорушеннями, бо боротьба з проступками – є одним з напрямків попередження злочинів. 2.4. Перелік антиделіктних органів: 2.4.1. Суд. 2.4.2. Прокуратура. 2.4.3. Адвокатура. 2.4.4. ... (служба безпеки). 2.4.5. ... (міліція). 2.4.6. Слідствотура (слідство). 2.4.7. Експертнотура. 2.4.8. Прикордоннотура. 2.4.9. Митнотура. 2.4.10. Фіскальнотура (податкова міліція). 2.4.11. Спецохороннотура (охорона держслужбовців). 2.4.12. Локальноохороннотура (поза-відомча охорона). 2.4.13. Патрульнотура. 2.4.14. Конвойнотура. 2.4.15. Емчаеснотура (у т. ч. протипожежнотура). 2.4.16. Природоохороннотура. 2.4.17. Пенітенціарнотура (у т.ч. органи з виконання рішень з інших судочинств). 2.4.18. Контрольнотура (КРУ).

О.А. Кириченко

	2.4.19. Ордистатура (оперативні підрозділи). 2.4.20. Споживчо-охороннотура (охорона прав споживачів). 2.4.21. Працеохороннотура (інспекції з охорони праці). 2.4.22. Ціноохороннотура. 2.4.23. Надраохороннотура. 2.4.24. Антимонопольнотура. 2.4.25. Пробірнотура (інспекції з контролю за нормуванням і рухом коштовних металів тощо) та ін.
Кириленко Є.В. Коросташова Т.О. Уточнення сутності та різновидів правопорушень : злочинів (паразлочинів) і проступків (парапроступків). <i>Політика в сфері боротьби зі злочинністю : актуальні проблеми сьогодення :</i> матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 25-26 лютого 2011 р. Юридичний інститут Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника	Практично ж антикримінальною відповідальністю як різного роду негативними наслідками для правопорушника (державним примусом) виступають наступні : а) базисні антикримінальні покарання (для належних суб'єктів); б) примусові заходи, що застосовуються при звільненні особи від базисних антикримінальних покарань (для належних суб'єктів); в) базисні примусові заходи виховного характеру (для осіб, які досягли 11-річного віку і не досягли віку антикримінальної відповідальності); г) інші примусові заходи виховного характеру (для осіб, які не досягли 11-річного віку, але самостійно чи під впливом інших суб'єктів вчинили суспільно небезпечне діяння); г) примусові заходи медичного характеру (для неосудних осіб); д) примусові заходи медичного характеру (для осіб, які знаходяться у тій чи іншій токсичній залежності і потребують лікування).
Кириленко Є.В. Коросташова Т.О.. Поняття и система адміністративного права у контексті новітніх теоретичних основ	Відповідним чином має бути удосконалений і традиційний перелік юридичної відповідальності, коли фактично є лише шість наступних різновидів юридичної відповідальності: конституційна, антикримінальна, адміністративна, трудова (дисциплінарна, матеріальна), цивільна та

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

юриспруденції. <i>Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України.</i> Івано- Франківськ : Вид-во Плай, 2011.	арбітражна.
Кириленко Є.В., Тунтула О.С. Сутність і співвідношення заходів державного та адміністративного примус. <i>Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права.</i> Хмельницький : СВС Хмельн. ун-т управл. і права, 2010. № 3 (35). С. 147-153.	По-третє, запропоновані класифікації адміністративного примусу ще не досягли рівня розвитку антикримінальних заходів і не мають чіткого поділу на зазначені вище групи : а) покарання; б) примусові заходи виховного характеру; в) примусові заходи медичного характеру, у тому числі й примусове лікування та обстеження; г) запобіжні заходи; г) процесуальні дії, спрямовані на отримання антиделіктних відомостей, які лише можуть стати доказами по справі; г) процесуальні дії, що спрямовані на дотримання процедури розгляду справ про адміністративні правопорушення тощо (с. 149). ... Як бачимо, адміністративістам є що запозичити у контексті «наведення порядку» із уточненням сутності, переліку і належної класифікації примусових заходів, оскільки суттєвим недоліком існуючого стану даної проблеми, є, по-п'яте, наявність плутанини із різновидами правопорушень та місцем поміж них адміністративного проступку, різновидом якого у тому числі необґрунтовано вважать дисциплінарну відповідальність державних службовців. По-четверте, й у даному випадку також допускається плутанина, коли Ю.П. Битяк, Т.О. Гуржій, В.В. Зуй та ін. автори різновид адміністративного проступку визначають за

	суб'єктами, який притягає і який притягається до відповідальності. Так Т.О. Гуржій виділяє наступні групи дисциплінарних проваджень в адміністративних справах : 1. Дисциплінарне провадження у справах про адміністративні делікти, вчинені особами, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів або спеціальних положень про дисципліну. 2. Дисциплінарне провадження у справах про порушення правил попереднього ув'язнення, умов і порядку відбуття кримінального покарання. 3. Дисциплінарне провадження у справах про порушення правил внутрішнього розпорядку приймальників-розподільників для неповнолітніх та осіб, затриманих за бродяжництво (с. 150). В.В. Зуй займає аналогічну, але все таки дещо іншу позицію, вказуючи, що «законодавством закріплені такі види дисциплінарної відповідальності державних службовців : 1) у порядку, встановленому законами України; 2) у порядку, встановленому Кодексом законів про працю (КЗпП); 3) відповідно до правил внутрішнього розпорядку для робітників і службовців; 4) на підставі дисциплінарних статутів та спеціальних положень. Тобто, якщо Т.О. Гуржій передбачає дисциплінарну відповідальність держслужбовців та інших спеціальних суб'єктів тільки поза межами трудового права, то В.В. Зуй передбачає відповідальність держслужбовців як за КЗпП, так і поза межами трудового права. У той же час обидва автори ігнорують наріжний принцип дисциплінарної відповідальності за трудовим правом – наявність між суб'єктами правовідносин керівництва та підлеглості, що притаманно всім наведеним вище випадкам

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

дисциплінарної відповідальності, які за цією ознакою мають регулюватися лише трудовим правом.

У цьому відношенні слушним виглядає зауваження Д. М. Овсянко про те, що при дисциплінарній відповідальності між керівником, який накладає стягнення, та особою, яку притягають до відповідальності, існують відносини підлеглості, тоді як при адміністративній відповідальності такі відносини підлеглості виключаються.

У разі ж вчинення держслужбовцем порушення права поза межами даних правовідносин, то і тут не обов'язково має бути адміністративний проступок. Коли заподіяна суттєва шкода інтересам держави чи окремої людини, в наявності буде злочинне діяння. Іноді вчинення певного адміністративного проступку чи злочину службовою особою утворює відповідну кваліфікуючу ознаку злочину чи взагалі є злочином зі спеціальним суб'єктом. За відсутності суттєвої шкоди і складу діяння, передбаченого КУпАП, можна говорити про конституційне, цивільне чи арбітражне правопорушення, незалежно від того, норми якої саме регулятивної галузі права були порушені. І тут Д.М. Овсянко також займає аналогічну позицію про те, що порушення адміністративних правил може потягти різноманітні види відповідальності: кримінальну, дисциплінарну, адміністративну і матеріальну (щодо осіб, на яких не поширюється дія норм трудового права).

І нарешті, по-п'яте, пояснення заходів державного примусу у контексті існуючого Кодексу адміністративного судочинства України адміністративісти трактують неоднозначно від розгляду такого роду правовідносин в якості справ про певний

різновид адміністративних правопорушень до визнання відсутності будь-якої відповідальності за такого роду правопорушення. Останню з позицій найбільш послідовно відстоює Є.Б. Кубко, обґрунтовуючи її наступним чином.

Загальний принцип відповідальності за адміністративне правопорушення у вигляді неадекватної реалізації компетенції державного органу або іншого суб'єкта владних повноважень, на думку даного автора, полягає не стільки у тому, щоб покарати винну особу чи державний орган, скільки в тому, щоб поновити порушені цим суб'єктом права та інтереси громадян і суспільства у цілому. Це є важливим концептуальним положенням, особливо з урахуванням тієї обставини, що адміністративні правопорушення з боку суб'єкта публічно-владних повноважень мають специфічну суб'єктну характеристику. Тобто із суб'єктивного боку адміністративне правопорушення може виникати без явних ознак навмисності, тобто внаслідок дій, які порушують ті чи інші принципи адміністративної діяльності без заздалегідь визнаної вини суб'єкта такого правопорушення.

Крім того, вина суб'єкта публічно-владних повноважень, продовжує Є.Б. Кубко, може мати ознаки прямого умислу, тоді як необережні форми вини взагалі можуть виключати відповідальність такого суб'єкта. Проте це не означає, що в судовому порядку не повинні поновлятися відповідні права, якщо встановлені факти навмисних дій суб'єкта владних повноважень, то це може бути предметом накладання адміністративного стягнення в порядку передбаченому КпАП. З даним підходом погодитися не можна, оскільки він порушує наріжні принципи юридичної відповідальності – її

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	незворотності та рівності всіх громадян перед законом. У такому випадку юридична відповідальність держслужбовця, який допустив незаконне діяння чи прийняв незаконне рішення може виключатися лише у випадках, коли дана особа діяла у стані професійного ризику і завдана шкода співвідноситься зі ступенем цього ризику, який у свою чергу у цілому знаходився у межах чинного правового поля. Аналогічні випадки є в діяльності лікарів. У всіх інших випадках державний службовець має бути притягнутий в залежності від характеру правопорушення до того чи іншого виду юридичної відповідальності, який не обов'язково може бути лише адміністративним проступком. Адміністративний суд лише встановлює факт незаконності рішення чи діянь певного держслужбовця чи прирівняного до нього категорій осіб і в залежності від того, який же склад даного правопорушення, направити справу для притягнення держслужбовця до відповідної юридичної відповідальності (с. 152).
Кириченко О.А., Кириленко Є.В., Коросташова Т.О., Ланцедова Ю.О., Теліпка В.Е., Тунтула О.С. Теорологія юриспруденції (новітня концепція «Теорії права»): навч. посібник / за наук. ред. проф. О. А. Кириченка. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. 392 с. URL :	... Відповідно в юридичній науці розрізняють позитивну (перспективну) та негативну (ретроспективну) юридичну відповідальність. Позитивна (перспективна) юридична відповідальність – це морально свідоме ставлення особи до сумлінного виконання своїх обов'язків перед громадянським суспільством, правовою державою, колективом людей та окремою особою. Негативна (ретроспективна) юридична відповідальність – це специфічні відносини між державою та правопорушником з приводу скоєного правопорушення внаслідок державно-правового примусу, що характеризується засудженням протиправного діяння і суб'єкта

О.А. Кириченко

http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullwebr&S21ALL=%28%3C.%3EA%3D%D0%9A%D0%B8%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%A1\$%3C.%3E%29&Z21ID=&S21SRW=GO&S21SRD=DOWN&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20&R21DBN=1&R21DBN=2	правопорушення та покладанням на останнього обов'язку зазнати негативних наслідків фізичного, морального, особистого, майнового та організаційного характеру за скоєне правопорушення. ... Відповідно до правопорушень розрізняють такі види юридичної відповідальності : антикримінальну, конституційну, адміністративну; дисциплінарну та іншу трудову; цивільну; арбітражну (с. 158). ... У даному розділі викладено традиційний підхід до розуміння заходів юридичної відповідальності, що може бути піддано подальшому удосконаленню аналогічно тому, як О.А. Кириченко та Є. В. Кириленко пропонують представити ступеневий сутнісно-видовий поділ заходів антикримінальної відповідальності : 1. Антикримінальні покарання. 2. Примусові заходи виховного характеру (для осіб, які досягли одинадцятирічного віку, але не досягли віку антикримінального покарання). 3. Попереджувально-виховні заходи (для осіб, які не досягли одинадцятирічного віку). 4. Примусові заходи медичного характеру (для неосудних та обмежено осудних осіб). 5. Примусове лікування (для осіб, які потребують лікування від алкогольної, наркотичної та іншої токсичної залежності). 5. Постпенітенціарні примусові заходи : 5.1. Заходи адміністративного нагляду. 5.2. Судимість (с. 161).
Кириленко Є. Антиделіктні органи України : сутність, перелік, можливості удосконалення.	Необхідність конституційної та арбітражної (господарської) спеціалізації й суддів нижньої ланки Т.О. Коросташова обґрунтовує чисельністю порушень місцевими як правозастосовчими та іншими державними

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

<i>Вісник прокуратури України.</i> <i>Загальнодержавне фахове юридичне видання.</i> 2011. № 7 (121). С. 59-64.	органами конституційних і поточнозаконодавчих прав, інтересів та обов'язків фізичних осіб, так й юридичними особами господарського законодавства. Новітню ж сутність конституційного судочинства, яке має об'єднати й чинну процедуру за Кодексом адміністративного судочинства України (КАС України) та керуватися новітніми Конституційним кодексом України (замість Конституції України та низки конституційних законів) та Кодексом конституційного судочинства України (замість Закону України «Про Конституційний Суд України», за суттю неправового акту – рішення Конституційного Суду України «Про Регламент Конституційного Суду України» і КАС України), авторка та О. С. Тунтула пояснюють наступним. Дане об'єднане судочинство у силу принципу відповідності поточного закону Основному, а підзаконного акту – закону, має встановлювати відповідність поточному законодавству чи Конституції України діяння, рішення чи правового акту суб'єкта владних повноважень. Протилежне свідчить про наявність правопорушення, залежно від суті якого і за відсутності обставин, які виключають суспільну небезпеку чи шкідливість діяння, а у наслідок цього й його протиправність, має бути порушене провадження із: а) притягнення винного до антикримінальної (за наявності не менш, ніж суттєвої, шкоди) або за відсутності відносин підлеглості до адміністративної чи за їх наявності – до дисциплінарної відповідальності, коли наявною є менша, за суттєву, але більша, за значну, шкода, що спричиняє будь-яке правопорушення (порушення права. інтересу, обов'язку); б) супутнього добровільного чи позовного

О.А. Кириченко

відшкодування майнової чи моральної шкоди. Звідси, конституційних правопорушень та відповідальності практично немає і таке об'єднане Конституційне судочинство має супутній характер із встановлення непрямої лише такого роду діянь, рішень та правових актів, а цивільне та арбітражне (господарське) судочинство – переважно супутній із відшкодування шкоди та іноді й основний із подолання майнових проступків (деліктів).

Перелік та найменування антиделіктних органів

О.А. Кириченко та

Т.О. Коросташова постійно удосконалюють.

На цей час О.А. Кириченко пропонує передбачити можливість становлення такої сутнісно і термінологічно узгодженої системи вітчизняних антиделіктних органів :

суд,

прокуратура,

слідчотура,

адвокатура,

експертнотура,

СБУ ...,

міліція ...,

фельд'єгерськотура (ДФСУ при ДКЗІ),

митнотура,

податкотура,

ордистатура (підрозділи ОРД),

емчаеснотура,

прикордонотура,

виконавчотура,

природоохороннотура,

конвойнотура,

патрульнотура,

споживохороннотура,

ревізійнотура,

працеохороннотура,

ціноохороннотура та ін.

Однак треба пояснити, що апробація даного підходу внаслідок достатньої новизни виглядає передчасною і надається лише в

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	контексті зародження відповідної дискусії.
Кириченко О.А., Дунаєва О.С., Коросташова Т.О. Деякі теоретичні основи юриспруденції. <i>Проблеми вдосконалення правового врегулювання щодо забезпечення прав та свобод людини і громадянина в Україні</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер. молодих учених та аспірантів. 23-24 квітня 2009 р. Івано-Франківськ : ЮІ ПНУ ім. Василя Стефаника, 2009. С. 5-9.	У розвиток вказаних положень систему вітчизняних судів більш правильно реформувати таким чином, щоб забезпечити їх єдине організаційне, матеріальне, технічне, наукове і методичне керівництво зі сторони Верховного суду України із наступною ієрархією судових інстанцій : 1. Пленум Верховного суду України, який складається із всього суддівського корпусу Верховного суду України і поряд із здійсненням функцій як вищої судової ланки повинен мати повноваження давати Керівні роз'яснення всім іншим судовим ланкам з приводу особливостей розгляду справ певних категорій, а також з інших питань науково-методичного забезпечення судової влади України. 2. Президія Верховного суду України, що складається з голів судових палат даного суду та їх заступників і поряд із певними функціями судової ланки повинна мати повноваження з організаційного і матеріально-технічного забезпечення даного суду і судів областей і прирівняних до них інших адміністративно-територіальних одиниць (на сьогодні – Автономна Республіка Крим, місто Київ і місто Севастополь). 3. Конституційна, Антикримінальна, Адміністративна, Трудова, Цивільна та Арбітражна судові палати Верховного суду України (або Судова палата відповідно з конституційних, антикримінальних, адміністративних, трудових, цивільних та арбітражних справ), що мають розглядати по першій інстанції : 3.1. За альтернативною підсудністю будь-які справи відповідної спеціалізації, що у силу особливої суспільної значимості прийме до свого провадження сама Судова палата, за

виключенням конституційних та арбітражних справ, що мають розподілятися по передбаченій у законі предметній підсудності із обласним судом.

3.2. За суб'єктною підсудністю справи, стороною якої є суддя Верховного чи обласного суду, керівник чи депутат обласного рівня, посадова особа, у тому числі й народний депутат України, чи юридична особа всеукраїнського або міжнародного рівня.

4. Президія суду певної області (прирівняних до них інших адміністративно-територіальних одиниць), що складається з голів судових палат даного суду та їх заступників і поряд із певними функціями судової ланки має здійснювати організаційне і матеріально-технічне забезпечення рай(міськ)судів.

5. Конституційна, Анти-кримінальна, Адміністративна, Трудова, Цивільна та Арбітражна судові палати суду певної області і прирівняних до них інших адміністративно-територіальних одиниць (або Судова палата відповідно з конституційних, антикримінальних, адміністративних, трудових, цивільних та арбітражних справ), що мають розглядати по першій інстанції :

5.1. За предметною підсудністю справи, передбачені законом у контексті розподілу предметної підсудності із рай(міськ)судами (щодо конституційних та арбітражних справ – на підставі розподілу предметної підсудності із Верховним судом України).

5.2. За суб'єктною підсудністю справи, стороною якої є посадова особа, у тому числі суддя або депутат, чи юридична особа рай(міськ)рівня.

6. Рай(міськ)суди із антикримінальною, адміністративною, трудовою, цивільною і при необхідності сімейною чи житловою

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	предметною спеціалізацією суддів, які мають розглядати справи відповідної спеціалізації по першій інстанції згідно з передбаченого законом розподілу предметної підсудності із обласним судом. Існуюче найменування обласного суду апеляційним судом певної області суперечить здоровому глузду, оскільки дані суди можуть розглядати справи як по першій інстанції, так й виступати апеляційною чи касаційною інстанцією або інстанцією із розгляду справ у виключному провадженні (за ново виявленими обставинами). Подальше удосконалення вузівської юридико-освітньої та юридико-наукової Т.О. Коросташова вбачає у контексті : (с. 7) 1. Концепції напрямку, спеціальностей, спеціалізацій і субспеціалізацій вузівської підготовки юристів : 1.1. Єдиний напрямок «Юриспруденція». 1.2. Спеціальності : 1.2.1. Правознавець (фахівець – правознавець). 1.2.2. Антиделіктолог (фахівець – антиделіктолог). 1.3. Спеціалізації : 1.3.1. Правознавчої спеціальності : 1.3.1.1. Нотаріус. 1.3.1.2. Юрисконсульт. 1.3.2. Антиделіктної спеціальності : 1.3.2.1. Слідча. 1.3.2.2. Прокурорська, 1.3.2.3. Адвокатська. 1.3.2.4. Експертна. 1.3.2.4. Суддівська. 1.3.2.4. ... (безпечодержавна). 1.3.2.4. ... (міліцейська). 1.3.2.4. Податкова. 1.3.2.4. Митна. 1.3.2.4. Держохоронна. 1.3.2.5. Локальноохоронна (позавідомча охорона об'єктів). 1.3.2.6. Вогнеборна. 1.3.2.7. Прикордонна. 1.3.2.8. Надзвичайна (емчаесна). 1.3.2.9. Виконавча (пенітенціарна). 1.3.2.10. Ордиристична.

О.А. Кириченко

	1.4. Субспеціалізації : 1.4.1. Юрконсультативної спеціалізації: 1.4.1.1. Юрисконсульт загальної компетенції. 1.4.1.2. Юрисконсульт з пенсійно-страхового права та ін. 1.4.2. Експертної спеціалізації : 1.4.2.1. Криміналістична. 1.4.2.2. Психолого-психіатрична. 1.4.2.3. Медична. 1.4.2.4. Біологічна. 1.4.2.5. Одорологічна. 1.4.3. Ордиристичної спеціалізації : 1.4.3.1. Ордирист загальної компетенції. 1.4.3.2. Ордирист БОП (по боротьбі з організованими правопорушеннями). 1.4.3.3. Ордирист БЕП (по боротьбі з економічними правопо-рушеннями). 1.4.3.4. Ордирист БНОН (по боротьбі з незаконним обігом наркотиків). 1.4.3.5. Ордирист БПН (по боротьбі з правопорушеннями неповнолітніх). 1.4.3.6. Ордирист-податківець. 1.4.3.7. Ордирист-митник. 1.4.3.8. Ордирист-охоронець. 1.4.3.9. Ордирист-технік. 1.4.3.10. Ордирист-прикордонник. 1.4.3.11. Ордирист-пенітенціар. 1.4.3.12. Ордирист-розвідник. 1.4.3.13. Ордирист-контррозвідник (с. 8).
Кириченко О.А., Кириленко Є.В. Ступеневий сутнісне видовий поділ правопорушень та заходів юридичної відповідальності. <i>Наукові праці : наук.- метод. журнал.</i> <i>Т. 151. Вип. 139.</i> <i>Правознавство.</i> Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2011. С. 62-64.	Викладені положення обумовлюють і відповідний перелік юридичної відповідальності, тобто: антикримінальну, конституційну, адміністративну, трудову, цивільно-правову, арбітражно-правову. Запропонована концепція сутності і переліку правопорушень та юридичної відповідальності вимагає й подальшого удосконалення, коли виникає необхідність уточнити, що трудові правопорушення фактично складаються з двох підвидів – дисциплінарні та матеріальні проступки, останні – це заподіяння робітником шкоди

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

юридичній особі (підприємству, установі, організації) при виконанні трудових обов'язків ...

Тоді і юридична відповідальність формально має поділятися на :

антикримінальну,
конституційну,
адміністративну,
трудова (дисциплінарну, матеріальну),
дефактоособовомайнову,
деюреособовомайнову.

У такому разі і ступеневий сутнісно-видовий поділ заходів антикримінальної відповідальності як будь-яких примусових негативних наслідків щодо особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, може мати такий вигляд :

1. Антикримінальні покарання.
2. Примусові заходи виховного характеру (для осіб, які досягли одинадцятирічного віку, але не досягли віку антикримінального покарання).
3. Попереджувально-виховні заходи (для осіб, які не досягли одинадцятирічного віку).
4. Примусові заходи медичного характеру (для неосудних та обмежено осудних осіб).
5. Примусове лікування (для осіб, які потребують лікування від алкогольної, наркотичної та іншої токсичної залежності).

5. Постпенітенціарні примусові заходи :

5.1. Заходи адміністративного нагляду.

5.2. Судимість.

В останньому з випадків згадування про судимість до її зняття чи погашення є правомірним і фактично виступає в якості антикримінального покарання, оскільки означає негативні наслідки для особи, яка скоїла суспільно небезпечне діяння. Коли ж про судимість особи згадується після того її зняття чи погашення, то таке діяння слід

О.А. Кириченко

	розглядати в якості суспільно небезпечного – для посадової особи у формі службового злочину, а для всіх інших осіб – у формі наклепу. Включення ж у перелік заходів антикримінальної відповідальності примусових заходів медичного характеру також виправдане, оскільки об'єктивно це примусові заходи держави і те, що неосудна чи обмежено осудна особа нібито не усвідомлює примусовість такого роду заходів, які фактично ще йдуть їй на користь (виліковують її), не повинно бути перешкодою для об'єктивізації природи такого роду заходів як примусових негативних наслідків, тобто практично антикримінальної відповідальності особи. Аналогічно не можна зважати й на те, що особа, яка скоїла суспільно небезпечне діяння і потребує примусового лікування від тієї чи іншої токсичної залежності, має нести основне антикримінальне покарання тому, що поділ покарань на основні і додаткові лише деталізують різновиди антикримінальної відповідальності, а не виключають її. За таким же принципом доцільно удосконалити подальший ступеневий сутнісно-видовий поділ заходів адміністративної та інших видів юридичної відповідальності (с. 64).
Кириченко А. А., Кириленко Е. В., Коросташова Т. А. Дидактические основы криминалистики. <i>Актуальные проблемы современной криминалистики и судебной экспертизы</i>	Названным видам правонарушений соответствуют и виды юридической ответственности. Особенность имеет административная ответственность, подразделяемая на две группы : 1. Админнаказания (цель – прежде всего, карательная, восстановительная и воспитательная). 2. Админмеры, например, привод свидетеля, выдворение нарушителя порядка судебного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

(к 35-летию со дня образования кафедры криминалистики) : материалы Междунар. научн.-практ. конфер., 3 июня 2011 г., Акад. МВД Республики Беларусь. Минск : Акад. МВД РБ, 2011. С. 229-231. URL : www.twirpx.com/file/811425/	заседания из зала суда, запрет ссылаться на показания свидетеля при несоблюдении простой письменной формы сделки и др. (цель – исполнить определенную процедуру)
Кириченко О. А., Бондаренко І.В. Інновації юриспруденції в забезпеченні журналістської галузі права та медіабезпеки : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O.; Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 3-тє вид. 2080 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL :	Разработанную [84, с. 101-109; 95, с. 100-106] и постепенно усовершенствованную С.А. Кириченко (который также ранее публиковал свою позицию под другими фамилиями) третью концепцию новейшей доктрины ступенчатого сущностного видового деления юридической ответственности [101, с. 24-30; 117, с. 30-34; 118, с. 42-46; 119, с. 45-48; 123, с. 160-167; 301, с. 119-124; 330, с. 36-44 и др.] более правильно представить в развитии в такой редакции : 1. Конституционная ответственность, сущность которой должна заключаться в безусловном привлечении виновного субъекта властных полномочий к : 1.1. Позитивной конституционной ответственности в части устранения причин и условий, способствующих нарушению норм Конституционного кодекса Украины, а равно любого государства мира. 1.2. Негативной конституционной ответственности в части : 1.2.1. Установления факта правомерности или неправомерности в контексте определенной нормы Конституционного

<https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a>

кодекса Украины, а равно любого государства мира, деяния и/либо решения и/или правового акта субъекта властных полномочий [117, с. 30].

1.2.2. Возбуждения в зависимости как от сущности правоотношений, урегулированных Конституционным кодексом Украины, а равно любого иного государства мира, и нарушенных нелегитимными деяниями и/либо решениями и/или правовыми актами субъектов властных полномочий, так и ступени причиненных этим самым убытков, антикриминального, административного, трудового, де-факто имущественно-договорного или де-юре имущественно-договорного судопроизводства с целью привлечения виновного к соответствующему виду :

1.2.2.1. Карательно-воспитательной ответственности [117, с. 30-31].

1.2.2.2. Восстановительной и/или сопутствующей ответственности, но только тогда или только в той части, в которой эти же виды юридической ответственности не могут быть реализованы наиболее эффективно и/или рационально и/или качественно в рамках конституционного судопроизводства [117, с. 31].

1.2.3. Восстановительной конституционной ответственности по :

1.2.3.1. Отмене правового акта и/или решения субъекта властных полномочий и/либо с запретом деяний этих и иных социосубъектов, нарушающих определенную норму Конституционного кодекса Украины, а равно иного государства мира.

1.2.3.2. Возмещению потерпевшему убытков (физического и/или материального и/либо первичного морального и вторичного морального вреда; упущенной выгоды).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	1.2.3.3. Иному восстановлению нарушенного правового статуса потерпевшего социосубъекта (к обязательству публичного извинения, осуществлению иных действий или прекращения определенного бездействия и пр.). 1.2.4. Сопутствующей конституционной ответственности, представляющей собой отдельные рассмотренные виды положительной конституционной ответственности, не реализованные вообще или в полном объеме до момента установления факта неправомерности в контексте норм Конституционного кодекса Украины, а равно иного государства мира, деяния и/либо решения и/или правового акта субъекта властных полномочий. 2. Антикриминальная ответственность - при причинении существенных и больших убытков (физического и/или имущественного и/либо первичного морального и вторичного морального вреда; упущенной выгоды) правоотношениям любого вида : 2.1. Положительная антикриминальная ответственность (отдельные ее виды выступают как негативная юридическая ответственность иных, чем антикриминальная, ее вида, но концептуально целесообразно стремиться к использованию негативной административной, дисциплинарной, де-факто имущественно-договорной и де-юре имущественно-договорной юридической ответственности в качестве положительной) антикриминальной и иных видов юридической ответственности, которая призвана не допустить совершения криминального и иного правонарушения) : 1.1.1. Лечение различных видов

зависимости, обусловленные разного рода проявлениями нарушений волевой составляющей психической деятельности человека :

1.1.1.1 Обменозависимости (алкоголизма, наркомании, токсикомании, полифагии, анорексии и т. д.) [117, с. 31; 118, с. 42-43].

1.1.1.2. Эмпэсексуалзависимости, то есть эмпэсексуального преимущества или нарушения (вуайеризмофилии, геронтофилии, гиперфилии, гипофилии, гомофилии, зоофилии, эксгибиционизмофилии, лесбиянофилии, мазохизмофилии, нарциссизмофилии, некрофилии, педофилии, садизмофилии, эмпэсексуалфетишизммофилии и др. [117, с. 31-32; 118, с. 43; 119, с. 45-46].

Необходимость разграничения традиционных сексуальных правонарушений с иными правонарушениями, основанными на половых признаках [301, с. 9, 11-13], вызвана принятием Комитетом министров Совета Европы в абз. 1 Руководящих принципов по предотвращению и борьбе с сексизмом: мер по реализации Рекомендаций «Предотвращение и борьба с сексизмом» такого понятия сексизма, которое смешало между собой все правонарушения, построенные на половых признаках – как те, в основе которых лежит репродуктивное или моделирующее его влечение; так и те, которые построены на проявлении иных половых признаков : любой акт, жесты, визуальная репрезентация, сказанные или написанные слова, практика или поведение, основанные на идее, что лицо или группа лиц малозначимы из-за их пола; и т.д. [54, с. 10]. С этой целью А.С. Тунтула и предложила вести понятие эмпэсексуальных правонарушений, в основе которых лежит

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	репродуктивное или моделирующее его влечение [301, с. 11-13; см. также п. 1.1.1.2.]; нан-эргэсексуальных правонарушений – иные половые признаки [301, с. 9]; и полисексуальных правонарушений – реально или идеально сочетающих в себе обе группы указанных признаков [117, с. 31-32; 118, с. 43; 119, с. 45; 301, с. 9]. 1.1.1.3. Иных проявлений психозависимости (виртуальнофилии, азартноигрофилии, фанатоигрофилии, шоуфанатофилии, националфилии, шовинистофилии, геофилии, сектанктофилии и др.). 1.1.2. Возмездное изъятие криминогенных объектов. 1.1.3. Устранение иных причин и условий, способствующих совершению криминальных и иных правонарушений (в т. ч. устранение пробелов, противоречий, иных огрехов в антикриминальном законодательстве). 1.2. Негативная антикриминальная ответственность (наступающая после совершения криминального правонарушения): 1.2.1. Карательно-воспитательная антикриминальная ответственность : 1.2.1.1. Наказания : 1.2.1.1.1. Допенищенциарные : 1.2.1.1.1.1. Срочное преследование (в течение сроков давности привлечения к карательно-воспитательной антикриминальной ответственности) [118, с. 43]. 1.2.1.1.1.2. Пожизненное преследование (за криминальные правонарушения против мира и безопасности человечества и/или умышленное лишение жизни человека приотягчающих обстоятельствах, в т. ч. в качестве составной части совершения криминальных правонарушений иных видов

и категорий) [118, с. 44].

1.2.1.1.2. Пенитенциарные :

1.2.1.1.2.1. Базисные :

1.2.1.1.2.1.1. Срочные :

1.2.1.1.2.1.1.1. Основные : штраф, общественные работы, исправительные работы, ограничения военнослужащих, арест, ограничение свободы, содержание в дисциплинарном батальоне, лишение свободы.

1.2.1.1.2.1.1.2. Дополнительные : лишение воинского, специального звания, ранга, чина или квалификационного класса; конфискация имущества; лишение права занимать определенные должности и заниматься определенной деятельностью.

1.2.1.1.2.1.2. Пожизненные :

1.2.1.1.2.1.2.1. Основные : смертная казнь в форме смертельной инъекции, химическая или иная кастрация или стерилизация и т.д. [117, с. 32].

1.2.1.1.2.1.2.2. Дополнительные : лишение звания, ранга, чина, класса, права занимать определенные должности, заниматься определенной деятельностью [117, с. 33].

1.2.1.1.3. Постпенитенциарные :

1.2.1.1.3.1. Надзор [119, с. 46].

1.2.1.1.3.2. Судимость (упоминание о судимости после ее снятия или погашения – преступление : для субъекта властных полномочий - превышение власти или служебных полномочий; в то же время для физического лица не может быть и такого состава, как «клевета», а должна быть установлена в Особенной части Антикриминального кодекса Украины или любого иного государства мира (специальный состав криминального правонарушения) [119, с. 47].

1.2.1.2. Паранаказание (в отношении лиц, не достигших возраста назначения наказаний):

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	1.2.1.2.1. Допенитенциарные : 1.2.1.2.1.1. Срочное преследование (в течение сроков давности). 1.2.1.2.1.2. Пожизненное преследование (за криминальные правонарушения против мира и безопасности человечества и/или умышленное лишение жизни человека приотягчающих обстоятельствах, в т. ч. в качестве составной части совершения криминальных правонарушений иных видов). 1.2.1.2.2. Пенитенциарные : 1.2.1.2.2.1. Базисные : 1.2.1.2.2.1.1. Срочные : 1.2.1.2.2.1.1.1. Принудительные меры воспитательного характера. 1.2.1.2.2.1.2. Пожизненные: не исключается химическая либо иная кастрация или стерилизация. 1.2.1.2.3. Постпенитенциарные : 1.2.1.2.3.1. Надзор. 1.2.1.2.3.2. Судимость [118, с. 44]. 1.2.1.3. Квазинаказания (относительно невменяемых лиц) : 1.2.1.3.1. Срочные : принудительные меры медицинского характера [69, с. 45]. 1.2.1.3.2. Пожизненные : не исключаются принудительные меры медицинского характера; химическая либо иная кастрация или стерилизация. 1.2.1.4. Квазипаранаказания (восстановление нарушенного правового статуса социосубъекта и направление в парламент ходатайство о регламентации в Особенной части Антикриминального кодекса Украины, а равно любого иного государства мира, состава соответствующего криминального правонарушения). Существующий законодательный и традиционный теоретический подход,

	согласно которому : ч. 1 ст. 11 КК Украины [151], не является криминальным правонарушением деяние, не предусмотренное определенной нормой Особенной части КК Украины, свидетельствует об отсутствии у авторов этой позиции юридического образования, в любом случае, надлежащей юридической компетентности и, возможно, добросовестности. Ведь в соответствии с требованиями ч. 1 ст. 3 Конституции Украины, жизнь и здоровье, честь и достоинство, неприкосновенность и безопасность человека являются наивысшей социальными ценностями [143], утверждение и обеспечение, в том числе и которых, является, согласно требованиям ч. 2 ст. 3 Основного закона, главной обязанностью государства и государственных органов [143], гарантом соблюдения же чего выступает, согласно ч. 2 ст. 102 Конституции Украины, собственно президент государства [143]. Следовательно, если деяние, причинившее существенные и более убытки, предусмотрено определенной нормой Особенной части КК Украины, то оно, согласно указанным требованиям ч. 1 ст. 11 КК Украины [151], является криминальным правонарушением, а если деяние, причинившее существенные и более убытки, не предусмотрено определенной нормой Особенной части КК Украины, то оно, согласно этим же требованиям ч. 1 ст. 11 КК Украины [151], уже не является криминальным правонарушением, а поэтому категория «криминальное правонарушение» является, согласно этому подходу, чисто субъективной, всецело зависящей от воли парламентариев - в основе же юридических дилетантов [123, с. 165-166].

Нет!!! Криминальное правонарушение - это категория чисто объективная и если какой-либо базисной категории правового статуса : правам и/или свободам и/либо обязанностям и/или интересам, какого-либо социосубъекта : физического и/или юридического лица и/либо государства и/или межгосударственного учреждения, причинены существенные и более убытки – налицо собственно криминальное нарушение перечисленных наивысших социальных ценностей и/либо иных конституционных прав и/или свобод и/либо обязанностей и/или интересов физического лица либо иных социосубъектов, которым, как именно существенным потерпевшим, как-то все равно, предусмотрели ли парламентские дилетанты или нет состав такого деяния, события или явления в какой-либо норме Особенной части КК Украины в качестве собственно криминального правонарушения!!!! [123, с. 166].

1.2.2. Восстановительная антикриминальная ответственность :

1.2.2.1. *Солитарная восстановительная антикриминальная ответственность* (при причинении убытков совместными деяниями большого количества отдельных физических лиц или участников конкретного юридического лица, когда невозможно конкретизировать деяния каждого из участников на причинение суммативных убытков, то есть при наличии события в инновационном понимании ступенчатого сущностного видового деления юридических фактов) :

1.2.2.1.1. Контрибуция :

1.2.2.1.1.1. Тотальная контрибуция
(относительно отдельного или нескольких

	государств, общими деяниями жителей которых причинены суммативные убытки) [117, с. 33-34]. 1.2.2.1.1.2. Региональная контрибуция (в отношении отдельных или нескольких регионов страны, общими деяниями жителей которых причинены суммативные убытки) [117, с. 34; 119, с. 47]. 1.2.2.1.1.3. Локальная контрибуция (в отношении деяний отдельных криминальных организаций или сообществ, например, в отношении членов очень большой по составу банды, террористической организации и др.) [119, с. 48]. 1.2.2.2. <i>Индивидуальная восстановительная антикриминальная ответственность :</i> 1.2.2.2.1. Возмещение ущерба (физического и/или материального и/либо первичного морального вреда и вторичного морального вреда; упущенной выгоды), которое должно осуществляться в порядке только антикриминального, а не де-факто имущественно-договорного (гражданского) судопроизводства, имеющего место в виде так называемого гражданского иска в порядке гл. 9 КПК Украины [152]. 1.2.2.2.2. Иное восстановление прав и/или свобод и/либо обязанностей и/или интересов физических или юридических лиц и/либо государства или межгосударственных образований. 1.2.3. Сопутствующая антикриминальная ответственность : 1.2.3.1. Отдельные виды положительной антикриминальной ответственности, которые не были реализованы в рамках данного вида антикриминальной ответственности. 1.2.3.2. Поддержка антикриминального позитива (поощрение содействия в устранении причин и/или условий и/либо в

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	преодоления криминальных правонарушений). 2. Административная ответственность (при причинении менее чем существенных убытков внешним по отношению к юридическому лицу государственно-управленческим правоотношениям, за исключением имущественно-договорных или личных и неимущественных и приравненных к ним правоотношений) [118, с. 45]. 3. Дисциплинарная ответственность (при причинении менее чем существенных убытков внутренним по отношению к юридическому лицу государственно-управленческим правоотношениям, кроме имущественно-договорных или личных неимущественных либо приравненных к ним иных правоотношений) [118, с. 45-46]. 4. Де-факто имущественно-договорная ответственность (при причинении менее чем существенных убытков традиционным гражданским правоотношениям (имущественно-договорным, личным неимущественным или приравненным к ним правоотношениям между физическими лицами, в т. ч. с юридическим лицом) [118, с. 46]. 5. Де-юре имущественно-договорная ответственность (при причинении менее чем существенных убытков традиционным арбитражным или хозяйственным либо экономическим правоотношениям (имущественно-договорным, личным неимущественным или приравненным к ним иным правоотношениям между юридическими лицами) [117 с. 34; 118, с. 45; 119, с. 48]. Дальнейшее ступенчатое сущностное видовое деление административной, дисциплинарной, де-факто имущественно-

О.А. Кириченко

	договорной и де-юре имущественно-договорной ответственности может быть аналогично антикриминальной ответственности [117, с. 34; 118, с. 45; 119, с. 48].
Клименко Г.Б. Адміністративне право. Фінансове (податкове, банківське) право. Вип. 2. Серія «Перші кроки в юриспруденції». Харків : Консум, 2000. 48 с.	... Заходи адміністративного примусу класифікуються на : а) заходи адміністративного запобігання; б) заходи адміністративного припинення; в) адміністративні стягнення. Вони, в свою чергу, поділяються також на види. Заходи адміністративного запобігання : перевірка документів, державна інспекція на підприємствах; входження працівника міліції в житлове приміщення для затримання злочинця, відвернення злочину; заборона чи обмеження дорожнього руху; адміністративний нагляд за особами, що звільнилися з місць позбавлення волі; тимчасове усунення від роботи при інфекційних хворобах та ін. Заходами адміністративного припинення є : вимога працівника міліції припинити протиправні дії; адміністративне затримання; особистий огляд і огляд речей і документів; примусове лікування; фізична дія; застосування спеціальних засобів і зброї; усунення нетверезих від керування транспортним засобом та ін. Адміністративні стягнення : попередження, штраф, виправні роботи та ін. (с. 4).
Коваль Л.В. Административная ответственность. Советское административное право / под ред.	Административная ответственность — это применение к нарушителям общеобязательных правил поведения, действующих в сфере управления и в других сферах, административных взысканий (с. 189).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Р. С. Павловского. Киев : Выща шк., 1986. С. 189-204.	
Коваль Л.В. Статья 9 Понятие административного правонарушения. <i>Кодекс Украинской ССР об административных правонарушениях : науч.-практ. комментарий</i> / В.С. Анджиевский, Е.Г. Герасименко, Е. В. Додин и др. Київ : Украина, 1991. С. 27-31.	Позиция законодателя в отношении применения конструкции «административное правонарушение (проступок)» свидетельствует об отождествлении этих понятий и о возможности наступления административной ответственности за нарушение общеобязательных правил, установленных нормами разных отраслей советского права, но защищенными административными санкциями. Особенной части КоАП УССР. Раньше считалось, что административное правонарушение посягает на юридические нормы и отношения в организационно-управленческой сфере, а административный проступок – на общеобязательные правила, за нарушение (невыполнение) которых наступает административная ответственность. Понятие административного правонарушения, таким образом, связывалось с понятием ответственности в государственном управлении, а это приводило к ошибочному выводу о том, что правонарушения любого вида (преступление, дисциплинарный или административный проступок, гражданский деликт) в сфере управления являются административными, а не каким-либо другим правонарушением, и влечет административную, а не соответственно уголовную, дисциплинарную, гражданско-правовую ответственность или ответственность за совершение административного проступка (с. 27).
Коваль Л.В. Адміністративне	... В адміністративній відповідальності знаходять вияв обидва аспекти правової

О.А. Кириченко

право : курс лекцій. Київ : Вентурі, 1996. 208 с.	відповідальності : позитивна (абсолютна); ретроспективна (с. 127). Адміністративна відповідальність – це репресивний вид відповідальності, де покарання має характер особистого зазнання кари, а вольовий вплив спрямовується на волю правопорушника з метою певного психічного переживання ним кари, подолання певних мотивів, якими обумовлюється ірраціональна поведінка, та стимулювання мотивів, які мають схилити до поведінки, що узгоджується з правовими приписами (с. 133).
Коваль Л.В. Адміністративне право : курс лекцій. 3- тє вид. Київ : Вентурі, 1998. 208 с.	Вид відповідальності : 1) соціальна (моральна); 2) юридична: кримінальна, адміністративна, цивільна (майнова), матеріальна (за трудовим законодавством), дисциплінарна, відшкодування моральної (немайнової) шкоди; 3) Божа кара (с. 121). Проте аналіз законодавства та практики його застосування дозволяє знайти точний критерій розмежування проступку і злочину. Це – ступінь, міра суспільної небезпеки, що властива обом правопорушенням ... Отже, самим законодавцем пропонується спосіб розмежування між проступком і злочином за обсягом, ступенем суспільної шкідливості (суспільної небезпеки), властивій обом видам правопорушень (с. 122). Суб'єкт відповідальності (за дисциплінарним проступком) – учасник трудових правовідносин і владновідносин. Характер провадження по справі (про дисциплінарний проступок) – справи розслідуються, а дисциплінарні стягнення застосовуються владою начальства, без правоохоронних органів, зокрема, судових, але за правилами і методами

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	адміністративного процесу (с. 124). ... В адміністративній відповідальності знаходять вияв обидва аспекти правової відповідальності: позитивна (абсолютна) та ретроспективна (с. 126). Адміністративна відповідальність настає за наявності фактичної підстави її застосування до правопорушника. Таким є адміністративний проступок – різновид правопорушень (с. 130). Адміністративна відповідальність – це репресивний вид відповідальності, де покарання має характер особистого зазнання кари, а вольовий вплив спрямовується на волю правопорушника з метою певного психічного переживання ним кари, подолання певних мотивів, якими обумовлюється ірраціональна поведінка, та стимулювання мотивів, які мають схилити до поведінки, що узгоджується з правовими приписами (с. 132).
Ковальова С.Г. Теорія держави і права : навч.-метод. посібник. Миколаїв : Вид-во Іліон, 2007. 98 с.	Види юридичної відповідальності ... Конституційна, кримінальна, адміністративна, цивільна, дисциплінарна, матеріальна відповідальність (с. 82). Адміністративна відповідальність ... Адміністративне правопорушення (проступок) – протиправне винне діяння фізичної або юридичної особи, яке посягає на державний або громадський порядок, власність, право і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яке законодавством передбачена адміністративна відповідальність. ... (с. 85) Дисциплінарна відповідальність ... Дисциплінарний проступок ... Звична (позитивна, стереотипна) – правомірна поведінка – тип правомірної поведінки, зумовлений звичкою чинити (с. 86) відповідно до закону. Це природна, нормальна поведінка. Базується на

О.А. Кириченко

	переконанні особи у корисності і необхідності правових перед писань, на глибокій свідомій повазі до правових цінностей. Злочин – суспільне небезпечне протиправне винувате карне діяння, передбачене кримінальним правом держави. Конституційна відповідальність – вид юридичної відповідальності, який відрізняється від інших видів відповідальності : а) по джерелах, б) суб'єктами, в) по підставах, г) своєрідністю санкцій. Конформістська правомірна поведінка – пасивне дотримання норм права внаслідок пристосування особи до зовнішніх обставин, внаслідок підпорядкування своїх дій думці оточуючих. Кримінальна відповідальність ... Маргінальна правомірна поведінка – утримання від правопорушення, застосоване на мотиві страху перед відповідальністю, покаранням. ... Матеріальна відповідальність – вид юридичної відповідальності, який полягає в обов'язку роботодавця відшкодувати працівнику або працівника відшкодувати роботодавцю збитки, спричинені як результат винуватого протиправного діяння (с. 87).
Ковальський В.С., Ляшко Л.П. Законодавство України про адміністративні правопорушення : Кодекс України про адміністративні правопорушення. Адміністративна	Судова практика (с. 364-399) Ухвала Конституційного Суду України про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) п. 7 частини першої статті 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 31.10.2002 р. справа № 2-55/2002 № 56-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

відповідальність в окремих галузях. Судова практика. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 432 с.	у/2002 (с. 368-371). ... Застосування передбаченого статтею 29 Конституції України правового інституту арешту, на думку народних депутатів України, можливе лише як міра запобіжного заходу і порядку кримінального переслідування осіб, котрі вчинили злочин або підозрюються в його вчиненні. ... Існування в законодавстві України адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту «суперечить Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року, деякі протоколи якої ратифіковані законом України від 17.07.1997 р. № 475/97ВР та у них йдеться про інститут арешту лише в порядку кримінального судочинства» (с. 369). ... Народні депутати, стверджуючи про неконституційність пункту 7 частини першої статті 24 та деяких інших статей Кодексу України про адміністративні правопорушення, в основу своєї аргументації поклали власне бачення проблеми такого виду адміністративного стягнення, як арешт, фактично піддаючи сумніву його доцільність. ... Відповідно ж до положень пункту 22 частини першої статті 92 Конституції України, встановлення відповідальності за адміністративні правопорушення віднесено до виключної компетенції Верховної Ради України. До повноважень Конституційного Суду України не віднесено також розгляд питань щодо відповідності законів та інших нормативних актів міжнародним договорам України (с. 371). Адміністративні справи (с. 396-399) ... Постанова судді про визнання особи винною у вчиненні адміністративного правопорушення має бути обґрунтована достатніми і незаперечними доказами

О.А. Кириченко

	(сукупність даних протоколу про адміністративне правопорушення. Пояснення особи, яка притягається до відповідальності, свідків, висновки експерта, речові докази тощо) (с. 397). ... Судді у протоколах допускають помилки, повторюючи зміст такого протоколу або посилаючись на нього як на доказ (с. 398).
Кодекс Азербайджанской Республики об административных проступках : от 11 июля 2000 г. URL : qanun.narod.ru/adminkodeks.doc	Статья 2. Задачи законодательства Азербайджанской Республики об административных проступках Законодательство Азербайджанской Республики об административных проступках имеет задачей защиту прав и свобод человека и гражданина, охрану здоровья и санитарно-эпидемиологического благополучия населения, охрану общественной морали, личной собственности и личных экономических интересов, общественного порядка и общественной безопасности, окружающей среды и установленного порядка управления, укрепление законности и предупреждение административных проступков. Статья 3. Основания для административной ответственности К административной ответственности и административным взысканиям может подвергаться только лицо, признанное виновным в совершении административных проступков, предусмотренных настоящим Кодексом, и деяний (действия или бездействия), обладающих всеми иными признаками состава административного проступка.
Кодекс законів про працю України : закон України від 10 грудня 1971 р., № 322-VIII. Відомості Верховної Ради України (ВВР),	Стаття 36. Підстави припинення трудового договору Підставами припинення трудового договору є : 1) угода сторін; 2) закінчення строку (пункти 2 і 3 статті 23), крім випадків, коли трудові відносини

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

1971, додаток до № 50, із змінами, згідно із законом України № 2434-IX від 19 липня 2022 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text	фактично тривають і жодна з сторін не поставила вимогу про їх припинення; 3) призов або вступ працівника або роботодавця - фізичної особи на військову службу, направлення на альтернативну (невійськову) службу, крім випадків, коли за працівником зберігаються місце роботи, посада відповідно до частини третьої статті 119 цього Кодексу; 4) розірвання трудового договору з ініціативи працівника (статті 38, 39), з ініціативи роботодавця (статті 40, 41) або на вимогу профспілкового чи іншого уповноваженого на представництво трудовим колективом органу (стаття 45); 5) переведення працівника, за його згодою, на інше підприємство, в установу, організацію або перехід на виборну посаду; 6) відмова працівника від переведення на роботу в іншу місцевість разом з підприємством, установою, організацією, а також відмова від продовження роботи у зв'язку із зміною істотних умов праці; 7) набрання законної сили вироком суду, яким працівника засуджено (крім випадків звільнення від відбування покарання з випробуванням) до позбавлення волі або до іншого покарання, яке виключає можливість продовження даної роботи; 7⁻¹) укладення трудового договору (контракту), всупереч вимогам закону України «Про запобігання корупції», встановленим для осіб, які звільнилися або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, протягом року з дня її припинення; 7⁻²) з підстав, передбачених законом України «Про очищення влади»; 7⁻³) набрання законної сили рішенням суду про визнання необґрунтованими активів та

їх стягнення в дохід держави стосовно особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у передбачених статтею 290 Цивільного процесуального кодексу України випадках;

8) підстави, передбачені трудовим договором з нефіксованим робочим часом, контрактом;

8⁻¹) смерть роботодавця - фізичної особи або набрання законної сили рішенням суду про визнання такої фізичної особи безвісно відсутньою чи про оголошення її померлою;

8⁻²) смерть працівника, визнання його судом безвісно відсутнім або оголошення померлим;

8⁻³) відсутність працівника на роботі та інформації про причини такої відсутності понад чотири місяці поспіль;

9) підстави, передбачені іншими законами.

Стаття 40. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу

Трудовий договір, укладений на невизначений строк, а також строковий трудовий договір до закінчення строку його чинності можуть бути розірвані роботодавцем лише у випадках :

1) змін в організації виробництва і праці, в тому числі ліквідації, реорганізації, банкрутства або перепрофілювання підприємства, установи, організації, скорочення чисельності або штату працівників;

{Пункт 1⁻¹ статті 40 втратив чинність на підставі закону № 92/94-ВР від 12.07.94}

2) виявленої невідповідності працівника займаній посаді або виконуваній роботі внаслідок недостатньої кваліфікації або стану здоров'я, які перешкоджають продовженню даної роботи, а так само в разі відмови у наданні допуску до державної таємниці або скасування допуску до

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	державної таємниці, якщо виконання покладених на нього обов'язків вимагає доступу до державної таємниці; 3) систематичного невиконання працівником без поважних причин обов'язків, покладених на нього трудовим договором або правилами внутрішнього трудового розпорядку, якщо до працівника раніше застосовувалися заходи дисциплінарного стягнення; 4) прогулу (в тому числі відсутності на роботі більше трьох годин протягом робочого дня) без поважних причин; 5) нез'явлення на роботу протягом більш як чотирьох місяців підряд внаслідок тимчасової непрацездатності, не рахуючи відпустки по вагітності і родах, якщо законодавством не встановлений триваліший строк збереження місця роботи (посади) при певному захворюванні. За працівниками, які втратили працездатність у зв'язку з трудовим каліцтвом або професійним захворюванням, місце роботи (посада) зберігається до відновлення працездатності або встановлення інвалідності; 6) поновлення на роботі працівника, який раніше виконував цю роботу; 7) появи на роботі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння; 8) вчинення за місцем роботи викрадення (в тому числі дрібного) майна роботодавця, встановленого вироком суду, що набрав законної сили, чи постановою органу, до компетенції якого входить накладення адміністративного стягнення; <i>{Пункт 9 частини першої статті 40 виключено на підставі закону № 1356-XIV від 24.12.99}</i> 10) призову або мобілізації роботодавця -

О.А. Кириченко

фізичної особи під час особливого періоду;
11) встановлення невідповідності працівника займаній посаді, на яку його прийнято, або виконуваній роботі протягом строку випробування;

12) вчинення працівником мобінгу (цькування), встановленого судовим рішенням, що набрало законної сили.

Стаття 41. Додаткові підстави розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу з окремими категоріями працівників за певних умов

Крім підстав, передбачених статтею 40 цього Кодексу, трудовий договір з ініціативи роботодавця може бути розірваний також у випадках:

1) одноразового грубого порушення трудових обов'язків керівником підприємства, установи, організації всіх форм власності (філіалу, представництва, відділення та іншого відокремленого підрозділу), його заступниками, головним бухгалтером підприємства, установи, організації, його заступниками, а також службовими особами податкових та митних органів, яким присвоєно спеціальні звання, і службовими особами центральних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах державного фінансового контролю та контролю за цінами;

1⁻¹) винних дій керівника підприємства, установи, організації, внаслідок чого заробітна плата виплачувалася несвоєчасно або в розмірах, нижчих від встановленого законом розміру мінімальної заробітної плати;

1⁻²) вчинення керівником підприємства, установи, організації мобінгу (цькування) незалежно від форм прояву та/або невжиття заходів щодо його припинення, встановленого судовим рішенням, що набрало законної сили;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2) винних дій працівника, який безпосередньо обслуговує грошові, товарні або культурні цінності, якщо ці дії дають підстави для втрати довір'я до нього з боку роботодавця; 3) вчинення працівником, який виконує виховні функції, аморального проступку, не сумісного з продовженням даної роботи; 4) перебування всупереч вимогам закону України «Про запобігання корупції» у прямому підпорядкуванні у близької особи; 4¹) наявності у працівника реального чи потенційного конфлікту інтересів, який має постійний характер і не може бути врегульований в інший спосіб, передбачений законом України «Про запобігання корупції»; 5) припинення повноважень посадових осіб; 6) неможливості забезпечення працівника роботою, визначеною трудовим договором, у зв'язку із знищенням (відсутністю) виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна роботодавця внаслідок бойових дій. Стаття 46. Відсторонення від роботи Відсторонення працівників від роботи роботодавцем допускається у разі : появи на роботі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння; відмови або ухилення від обов'язкових медичних оглядів, навчання, інструктажу і перевірки знань з охорони праці та протипожежної охорони; в інших випадках, передбачених законодавством. Відсторонення від роботи керівників підприємств, установ та організацій військовим командуванням допускається у випадках, визначених законом України «Про правовий режим воєнного стану». <i>{Стаття 46 із змінами, внесеними згідно із Законами № 6/95-ВР від 19.01.95, № 1702-IX</i>

О.А. Кириченко

	<i>від 16.07.2021 - вводиться в дію з 01.01.2022}</i>
Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях : от 30 января 2001 г. URL : http://www.base.spinfarm.ru/show_doc.fwx?regnom=1156&oidn=_0SL0IJYGT#_0SL0IJYGT	Статья 7. Задачи законодательства об административных правонарушениях 1. Законодательство об административных правонарушениях имеет задачей охрану прав, свобод и законных интересов человека и гражданина, здоровья, санитарно-эпидемиологического благополучия населения, окружающей среды, общественной нравственности, собственности, общественного порядка и безопасности, установленного порядка осуществления государственной власти, охраняемых законом прав и интересов организаций от административных правонарушений, а также предупреждение их совершения. 2. Для осуществления этой задачи законодательство об административных правонарушениях устанавливает основания и принципы административной ответственности, определяет, какие деяния являются административными правонарушениями и виды взысканий, налагаемые за их совершение, а также какое административное взыскание, каким государственным органом (должностным лицом) и в каком порядке может быть наложено на лицо, совершившее административное правонарушение.
Кодекс Российской Федерации об административных правонарушениях : от 30 декабря 2001 г., № 195-ФЗ. Принят Государственной Думой 20 декабря 2001 г., одобрен Советом Федерации 26 декабря 2001 г. / doc_137131 URL :	Статья 2.1. Административное правонарушение 3. Назначение административного наказания юридическому лицу не освобождает от административной ответственности за данное правонарушение виновное физическое лицо, равно как и привлечение к административной или уголовной ответственности физического лица не освобождает от административной ответственности за данное правонарушение юридическое лицо.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=109326;fld=134;dst=4294967295;from=109244-0	
Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) : постанова Верховної Ради Української РСР від 7 грудня 1985 р., № 8074-10. Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст. 1122, із змінами, згідно із законом № 1685-IX від 15 липня 2021 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text, а далі за посиланням https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text і на статті 213-330 даного кодексу.	Стаття 2. Законодавство України про адміністративні правопорушення Законодавство України про адміністративні правопорушення складається з цього Кодексу та інших законів України. Закони України про адміністративні правопорушення до включення їх у встановленому порядку до цього Кодексу застосовуються безпосередньо. Положення цього Кодексу поширюються і на адміністративні правопорушення, відповідальність за вчинення яких передбачена законами, ще не включеними до Кодексу. Зміни до законодавства України про адміністративні правопорушення можуть вноситися виключно законами про внесення змін до цього Кодексу та інших законів України, що встановлюють адміністративну відповідальність, та/або до законодавства України про кримінальну відповідальність, та/або до кримінального процесуального законодавства України. Питання щодо адміністративної відповідальності за порушення митних правил регулюються Митним кодексом України. <i>{Стаття 2 в редакції закону № 2415-III від 17.05.2001; із змінами, внесеними згідно із законом № 619-IX від 19.05.2020}</i> Стаття 5. Повноваження місцевих рад щодо прийняття рішень, за порушення яких передбачається адміністративна відповідальність Сільські, селищні, міські, обласні ради

О.А. Кириченко

	мають право приймати в межах, що визначаються законами, рішення з питань боротьби зі стихійним лихом і епідеміями, які передбачають за їх порушення адміністративну відповідальність, а також рішення з питань боротьби з епізоотіями, за порушення яких відповідальність встановлено статтею 107 цього Кодексу. Сільські, селищні, міські ради встановлюють відповідно до законодавства правила, за порушення яких адміністративну відповідальність передбачено статтями 152, 159 і 182 цього Кодексу. (Стаття 5 в редакції закону № 2342-III від 05.04.2001) Стаття 9. Поняття адміністративного правопорушення (2) Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності. (Стаття 9 із змінами, внесеними згідно із законом № 2342-III від 05.04. 2001 р.)
Кодекс України про надра : закон України від 7 липня 1994 р., № 133/94-ВР. Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР)Ю, 1994, № 36, ст. 340, 341, із внесеними змінами законом № 2468-IX від 28 липня 2022 р. / doc_137131. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-	Стаття 65. Відповідальність за порушення законодавства про надра Порушення законодавства про надра тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову і кримінальну відповідальність згідно з законодавством України. Відповідальність за порушення законодавства про надра несуть особи, винні у: ... Законодавчими актами України може бути встановлено відповідальність й за інші порушення законодавства про надра

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

%D0%B2%D1%80#T ext	
Козюбра М.І., Погребняк С.П., Цельєв О.В., Матвєєва Ю.І. Загальна теорія права : підручник Київ : Ваіте, 2015. 392 с. URL : https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/283756.pdf	Підсумовуючи викладене, слід визнати, що соціальна відповідальність може існувати як у проспективному, розрахованому на майбутнє, так і ретроспективному, тобто за дії, вчинені в минулому, аспекти. Її часто іменують негативною відповідальністю. Проспективна соціальна відповідальність – це свідоме дотримання вимог соціальних норм суб'єктами суспільних відносин, практичні результати якого будуть відомі у майбутньому. Негативна соціальна відповідальність – це можливість або обов'язок суб'єкта перетерпіти несприятливі для себе наслідки у разі порушення соціальних норм (с. 299). Досить часто в юридичній літературі класифікацію видів юридичної відповідальності здійснюють за галузевою ознакою, поділяючи її на: конституційну, кримінальну, адміністративну, цивільно-правову, трудову (дисциплінарну) тощо. Але такий підхід не охоплює видів відповідальності, які можуть існувати в межах однієї галузі, та не враховує того факту, що та сама дисциплінарна відповідальність притаманна не тільки трудовому праву (с. 309).
Колесников А.Н. Об административном кодексе. <i>Власть советов. Орган Нар. ком. внутр. дел РСФСР.</i> Москва : Нар. ком. внутр. дел, 1923. № 3. С. 36-41.	В кодекс необходимо включить лишь однородный материал, представляющий совокупность правовых норм, которые определяют деятельность органов советской власти по охране существующего общественного строя при помощи принудительных и репрессивных мер, применяемых во внесудебном (административном) порядке (с. 39).
Коломоець Т.О. Адміністративний примус у	Заходами державного примусу в адміністративному праві є : 1. Заходи адміністративного попередження.

О.А. Кириченко

законодавстві України : деякі недоліки закріплення та можливі шляхи усунення їх. <i>Підприємництво, господарство і право.</i> 2003. № 5. С. 62-65.	2. Заходи адміністративного припинення. 3. Адміністративні стягнення (с. 65).
Колпаков В.К. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 736 с.	На цих підставах виділяють : кримінальний примус, цивільно-правовий примус, адміністративний примус (с. 193). Наприклад, кримінальний примус практично рівняється кримінальній відповідальності (с. 195). Заходи адміністративного примусу поділяються на три групи : а) заходи адміністративного попередження; б) запобіжні адміністративні заходи; в) заходи відповідальності за порушення нормативно-правових положень (у поясненні: У адміністративно-правовій літературі традиційно виділяють заходи попередження, припинення і стягнення. Проте, виділяючи у третій групі лише стягнення, слід визнати, що за межами класифікації залишаються заходи примусу, які, як і стягнення, застосовуються як заходи відповідальності адміністративного характеру) (с. 198). В літературі до третьої групи адміністративно-правових заходів найчастіше включають тільки адміністративні стягнення. Такий підхід звужує сферу застосування адміністративно- примусових заходів даної групи, залишаючи за її рамками заходи впливу адміністративних санкцій, які не належать до адміністративних стягнень. Зокрема, ст. 24-1 КпАП передбачає застосування до неповнолітніх у віці від 16 до 18 років за здійснення адміністративних

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правопорушень примусових заходів впливу, які не є стягненнями; в санкції ст. 46-1 КпАП міститься міра відповідальності, яка не передбачена як вид адміністративного стягнення (вилучення радіаційно забруднених предметів) ... (с. 202). Як правило, адміністративна відповідальність настає за порушення найменшої частини адміністративно-правових (с. 290) норм, а саме за порушення фізичними особами деяких обов'язків у сфері державного управління, тобто за вчинення адміністративних правопорушень (проступків). Щодо основної маси норм адміністративного права, то порушення встановлених ними правил тягне дисциплінарну відповідальність. Більш того, у ряді випадків окремі категорії фізичних осіб (наприклад, військовослужбовці) при вчиненні адміністративних правопорушень підлягають дисциплінарній відповідальності, тоді як за загальним правилом встановлена відповідальність адміністративна (ст. 15 КпАП). ... Її (адміністративної відповідальності) підставою є не тільки адміністративне правопорушення (проступок), а й порушення норм інших галузей права, у випадках, прямо передбачених чинним законодавством (с. 291).
Колпаков В.К. Адміністративний деліктний правовий феномен : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 528 с.	Відносини, що виникають з приводу вчинення адміністративних правопорушень, є відносинами юридичної відповідальності, які без достатніх на те основ намагаються відносити до управлінських (посилання на А.В. Воронкова) (с. 91). ... У 1956 р. була встановлена адміністративна відповідальність за дрібне хуліганство ... У 1960 р. за (с. 94) третє дрібне хуліганство, здійснене протягом

року, була введена кримінальна відповідальність. 26 липня 1996 р. була встановлена кримінальна відповідальність за повторне дрібне хуліганство. У 1997 р. кримінальну відповідальність за дрібне хуліганство відмінили ... дрібне хуліганство тягне за собою відповідальність лише за КУпАП. Чи можна з цього зробити висновок, що в 1969 р. суспільно небезпечним діянням стало третє дрібне хуліганство, в 1966 р. – уже друге, а до 1977 р. це правопорушення втратило суспільно небезпечний характер? ... Ні. За вказаний проміжок часу властивості дрібного хуліганства майже не змінилися, а їх правова оцінка змінилася суттєво (посилання на роботу Д.Н. Бахрах) ... Тому мав рацію М.Д. Шаргородський, коли писав ..., що різниця між категоріями правопорушень об'єктивно існує лише кількісна різниця у ступені суспільної небезпеки, а якісну – надає законодавець (посилання на роботу М.Д. Шаргородського).

Наявність такого загального простору дії норм кримінального і адміністративно-деліктного права є об'єктивною реальністю і вагомими доказом їх єдиної генетичної природи (с. 95).

Генезис адміністративного проступку (с. 112-165)

... Уложення про покарання кримінальні і виправні 1845 р. можна вважати значною віхою у формуванні інституту адміністративних проступків ... перші припущення про доцільність формування особливого кодексу щодо маловажних кримінальних справ виникла ще в 1859 р. У 1961 р. вони були конкретизовані у доповідній записці про створення Судово-поліцейського статуту (статуту про поліцейські проступки). Доповідна записка

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

мала додаток. Цей додаток являв собою витяг з Уложення 65 статей, які пропонувалося як базовий нормативний матеріал до Статуту (с. 131).

На підставі цього витягу і був складений проект Статуту про покарання за проступки, підвідомчі мировим суддям. В остаточному варіанті (як чинний нормативний акт) він дістав назву Статуту про покарання, які накладаються мировими суддями ... містив 207 статей ... фактично ... був історичним прообразом сучасного Кодексу про адміністративні правопорушення.

Таким чином, з масиву кримінальних правопорушень (злочинів) поступово виділяється і законодавчо оформлюється окремим нормативним актом особлива група діянь – малозначущі проступки або кримінальні проступки (с. 134).

... Це відповідає загальній концепції, згідно з якою адміністративне правопорушення не є порушенням по службі (посилання на роботу Д.М. Бахрах – Є. К.). Відповідно цієї цілком справедливої тези, можна додати невеличке зауваження. Д.М. Бахрах не наводить прикладів скасування незаконних актів управління суб'єктами функціональної влади. ... На той час таких прикладів не було – скасування незаконного акта входило до повноважень його видавця або вищестоящего органу управління ... У подальших роботах ... зміст поняття «адміністративне правопорушення» з виданням незаконних актів управління майже не пов'язується, а окремі зауваження з цього приводу (посилання на роботу В.А. Юсупова) не в змозі зупинити процес втрачання цим поняття інституціональних ознак (с. 144). Таким чином, «поняття адміністративне правопорушення» втратило ознаки одного з інститутів адміністративної

юстиції і стало сприйматися як синонім поняття «адміністративний проступок (делікт)» (с. 145).

.... Пояснюючи позицію законодавця щодо застосування конструкції «адміністративне правопорушення (проступок)», він (Л.В. Коваль у коментарі до ст. 9 КпАП) пише, що таке ототожнення свідчить про можливість настання адміністративної відповідальності за (с. 155) порушення загальнообов'язкових правил, встановлених нормами різних галузей радянського права, але захищеними адміністративними санкціями Особливої частини КпАП УРСР. Раніше вважалося, що адміністративне правопорушення зазіхає на юридичні норми і відносини в організаційно-управлінській сфері, а адміністративний проступок – на загальнообов'язкові правила, за порушення (невиконання) яких настає адміністративна відповідальність. Поняття адміністративного правопорушення, таким чином, зв'язувалося з поняттям відповідальності в державному управлінні, а це призводило до помилкового висновку про те, що правопорушення будь-якого виду (злочин, дисциплінарний чи адміністративний проступок, цивільний делікт) у сфері управління є адміністративними, а не яким-небудь іншим правопорушенням, і тягне адміністративну, а не відповідно кримінальну, дисциплінарну, цивільно-правову відповідальність чи відповідальність за вчинення адміністративного проступку (с. 156).

Глава 4. Відповідальність за адміністративні проступки: оновлення доктрини (с. 274-355)

... Види державного примусу прийнято розглядати як явища, похідні від існуючих галузей і властивих цим галузям правопорушень, і диференціювати згідно з існуючими правовими галузями.

На цій підставі розрізняють примуси:

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	кримінальні, цивільно-правові та адміністративні (с. 275) ... д) застосування заходів адміністративного примусу передбачається різними за юридичною силою нормативними актами : 1) законами 2) положеннями; 3) правилами; 4) інструкціями (с. 278). ... Відповідно до цього, адміністративний примус – це владне, здійснюване в односторонньому порядку і передбачених правовими нормами випадках застосування від імені держави до суб'єктів правовідносин, по-перше, заходів попередження правопорушень; по-друге, заходів припинення правопорушень; по-третє, заходів відповідальності за порушення нормативно-правових установлень (с. 279). Заходи адміністративного попередження (с. 279-281) ... Це зокрема : а) перевірка документів. ...; б) безперешкодний вхід у житлові приміщення громадян, які перебувають під адміністративним наглядом; в) відвідання підприємств, закладів, організацій для виконання профілактичних функцій; г) опечатування приміщень, використовуваних як каси, місця зберігання документів, товарно-матеріальних цінностей; опечатування вимірювальних приладів і пристроїв; г) вилучення для проведення аналізу проб продукції, яка призначена для реалізації населенню; д) заборона або обмеження у встановленому порядку руху транспорту і пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних шляхів з метою забезпечення громадської безпеки; е) заборона експлуатації транспортних

засобів, технічний стан яких загрожує безпеці руху;

є) тимчасова заборона (обмеження) доступу громадян на окремі ділянки місцевості та об'єкти з метою забезпечення громадського порядку і громадської безпеки тощо (с. 280). Заходи адміністративного припинення (с. 281-282) ... Сама назва вказує на їх цільове призначення – припинення протиправної поведінки. ... можуть застосовуватися як самостійні, ... так і разом з іншими ... зокрема, адміністративними стягненнями. ... Одні заходи адміністративного припинення через їхнє специфічне призначення застосовуються досить часто, наприклад, вимога до громадянина чи посадової особи припинити правопорушення (п. 1 ст. 11 закону України «Про міліцію» ...); інші – не так часто, наприклад, обов'язкові до виконання приписи (с. 281) господарчим суб'єктам щодо припинення порушення прав споживачів (п. 1 ст. 5 закону України «Про захист прав споживачів» ...); треті – порівняно рідко, наприклад, застосування працівником міліції вогнепальної зброї як крайнього заходу (ст. 15 закону України «Про міліцію» ...).

Заходи адміністративного припинення, як правило, закріплюються в нормативному порядку. Вони, наприклад, зафіксовані в ст. 260 КУпАП «Заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення» адміністративне затримання особи, особистий огляд, огляд і вилучення речей і документів (с. 282).

Заходи відповідальності за порушення адміністративно-правових установлень (с. 282-287).

... В юридичній літературі до цієї групи заходів адміністративного примусу достатньо часто включають тільки

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	адміністративні стягнення. Такий підхід звужує сферу застосування адміністративно-примусових заходів цієї групи, залишаючи за її межами заходи впливу адміністративних санкцій, що не належать до адміністративної відповідальності. Зокрема, ст. 24-1 КУпАП передбачає вжиття до неповнолітніх ... примусових заходів впливу, які не є стягненнями; в санкції ст. 46-1 міститься міра відповідальності, яка не передбачена цим кодексом як вид (с. 282) адміністративного стягнення (вилучення радіаційно забруднених об'єктів). До юридичних осіб, у порядку відповідальності за порушення адміністративно-правових установлень, можуть вживатися заходи впливу, які законодавець в одних випадках визначає як стягнення (ст. 28 закону України «Про об'єднання громадян» ...), а в інших – як «заходи адміністративного характеру» (ч. 10 ст. 2 закону України «Про національну раду України з питань телебачення і радіомовлення» ...). Заходами відповідальності за порушення адміністративно-правових установлень можна дати таке визначення: це заходи адміністративного примусу, які містяться в адміністративно-правових санкціях і застосовуються уповноваженими на те суб'єктами, з додержанням встановленої процедури: а) до фізичних осіб за вчинення адміністративних правопорушень; б) до юридичних осіб за порушення адміністративно-правових установлень (с. 283) ... Таким чином, за порушення адміністративно-правових установлень можуть, по-перше, застосовуватися стягнення; по-друге, вживатися інші заходи впливу. Серед стягнень виділяють :

	а) адміністративні; б) дисциплінарні; в) стягнення, що накладаються в адміністративному порядку на юридичних осіб (с. 284). Законодавець уникає застосування щодо юридичних осіб таких термінів, як «адміністративне правопорушення», «адміністративна відповідальність», «адміністративне стягнення». Поряд з цим він може чітко вказати належність заходів впливу до сфери адміністративного примусу (с. 287). ... В українському адміністративному праві сформовано три основні точки зору щодо поняття адміністративної відповідальності. Згідно з першим – це застосування до правопорушника заходів примусу (Л.В. Коваль, Ю.П. Битяк, В.В. Зуй та ін.); згідно з другою – це визначення обмежень майнових, а також особистих благ і інтересів за здійснення (с. 289) адміністративних правопорушень (Є.В. Додін та ін.); згідно з третьою, адміністративна відповідальність – це сукупність адміністративних правовідносин, які виникають у зв'язку із застосуванням до суб'єкта проступку адміністративних стягнень (І.П. Голосніченко та ін.). ... за межами уваги залишалася ремарка М.С. Малєїна відносно того, що відповідальність є виконання обов'язку під примусом, а наступає вона (відповідальність) лише тоді, коли такий обов'язок виконаний (посилання на роботу М.С. Малєїна). З огляду на зазначене, слід визнати, що перерахованим дефініціям бракує вказівок про виконання суб'єктами протиправних дій, вживаних за їх вчинення заходів адміністративного примусу (с. 290). Адміністративна відповідальність є

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	результатом дії відповідної галузі законодавства – законодавства про адміністративну відповідальність. Його історичний шлях починається з подій 1917 р. ... О.Є. Луньов дійшов висновку про те, що самим першим заходом, який було застосовано в адміністративному (с. 294) порядку, тобто за вчинення адміністративного проступку, був арешт осіб, які брали участь у контрреволюційних виступах проти радянської влади й у масових грабежах і розбоях. Він був уведений військово-революційним комітетом у листопаді 1917 р., а у грудні 1917р. підтверджений народним комісаріатом юстиції РРФСР (посилання на О.Є. Луньова) (с. 295). ... 12 жовтня 1927 р. в Україні було затверджено перший у світі Адміністративний кодекс, потреба в якому відчувалася у всіх ланках адміністративної влади з початку 20-х років. На той час законодавча база містила велику кількість актів у галузі адміністративного права. За підрахунками А.В. Веніосова лише до збірника «Узаконень і розпоряджень» було включено близько 4 тисяч актів, хоча фактично нормативних актів адміністративно-правової спрямованості було видано значно більше (посилання на А.В. Веніосова), користатися таким нормативним матеріалом було важко не тільки населенню, а й висококваліфікованим юристам. ... Тому в деяких губерніях (Іркутській, Ярославській, Костромській) були видані збірники місцевого законодавства, що іменувалися адміністративними кодексами. Наприклад, в Іркутському місцевому кодексі (затв. ... 23 травня 1922 р.) містилося дві частини. У першу частину входили розділи

про порушення тиші й порядку, про охорону особи, про відповідальність за порушення і невиконання кодексу. У другу частину було вміщено додатки до кодексу. 80 статей містили лише заборони тієї чи іншої діяльності, більшість з яких були запозичені з КК РСФСР 1922 р. (посилання на цей кодекс).

Створення кодексів, подібно до іркутського, ще більше ускладнило роботу місцевих органів влади і управління, що стало причиною скасування таких кодексів. Одночасно було прийнято рішення про розробку адміністративного кодексу РСФСР. Існувало дві основні концепції цього кодексу.

Відповідно до першої (А.І. Єлістратов), до нього повинні увійти : а) норми загального адміністративного права, б) норми щодо охорони громадського порядку, (с. 297) в) норми, що регулюють діяльність НКВС та інших відомств (посилання на А.І. Єлістратова).

Згідно з другою (А.Н. Колесніков), до кодексу необхідно включити лише однорідний матеріал, що складає сукупність правових норм, які визначають діяльність органів радянської влади з охорони існуючого суспільного ладу за допомогою примусових і репресивних заходів, застосовуваних у позасудовому (адміністративному) порядку (посилання на А.Н. Колеснікова).

Друга концепція збігалася з поглядами кодифікаційної комісії і була реалізована у відповідному проекті кодексу (посилання на проект). Цей проект зазнав суттєвих доробок і, за словами А.І. Єлістратова, отримав характер адміністративного статуту (посилання на А.І. Єлістратова). Однак і статут спочатку був перероблений, а потім відхилений законодавцями. У подальшому

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	питання про адміністративний кодекс або адміністративний статут РСФСР ніколи не обговорювалось (с. 298). ... Адміністративний кодекс (УРСР) був затверджений ВУЦВК 12 жовтня 1927 р. ... У зв'язку з виходом Кодексу ряд законів, постанов та інструкцій, що регулювали адміністративну діяльність органів державного управління, втратили силу. Кодекс складався з 15 розділів, які вміщували 528 статей, що поєднували норми про права та обов'язки органів державного управління як у взаєминах між собою, так і у відносинах з громадянами. Коло питань, що регулювався Адміністративним кодексом УРСР, можна поділити на такі основні групи: а) відносини органів державного управління (регламентації цих питань присвячений розділ 2 – про адміністративні акти); б) відносини органів державного управління з громадянами (ці питання розглядалися в розділі 3 – про заходи адміністративного впливу; у розділі 4 – про інші заходи адміністративного впливу; у розділі 13 – про нагляд адміністративних органів у сфері промисловості; у розділі 14 – про нагляд адміністративних органів за торгівлею); в) відносини громадян з органами державного управління (цю галузь правовідносин регулював розділ 15 – про порядок оскарження дій адміністративних органів). Адміністративний кодекс регулював також питання громадянства УРСР, порядок його одержання і позбавлення (розділ 7), питання реєстрації й обліку руху населення (розділ 8). Розділ 9 Кодексу присвячувався правилам організації і діяльності товариств, союзів, клубів, з'їздів, зборів. У розділі 10 містилися правила про культ;

О.А. Кириченко

у розділі 11 – правила про публічні видовища і розваги (с. 299). Обов'язки громадян визначалися в розділі 5 – про трудову повинність, про попередження стихійних лих і боротьбу з ними й у розділі 6 – про охорону громадського порядку (посилання на «История государства и права Украинской ССР. Киев : Наук. думка, 1976. 760 с.») (с. 300).

Традиційно склалося так, що в суспільній свідомості термін «юрисдикція» найчастіше ототожнюється з кримінальним судочинством, із судовою підвідомчістю кримінальних справ або підсудністю (с. 379) (далі дається розуміння даного терміна за словниками, І.С. Перетерським, А.П. Шергіна, М.Я. Саввін, нормативними актами, с. 379-383).

Адміністративна юрисдикція (на відміну від цивільно-правової, кримінально-правової і дисциплінарної) поділяється на три види :

а) адміністративно-регулятивну, тобто компетентність вирішувати адміністративні справи, що виникають по інших, крім виникнення спору про право і вчинення адміністративного правопорушення, підставах (справи про видачу ліцензій, державну реєстрацію автотранспортних засобів тощо);

б) адміністративно-судочинну, тобто компетентність адміністративних судів щодо вирішення відповідних справ;

в) адміністративно-деліктну, тобто компетентність вирішувати справи про адміністративні правопорушення, за вчинення яких передбачається накладення адміністративних стягнень (с. 383).

Ми вважаємо за необхідне розрізнати такі поняття, як :

а) провадження у справах про адміністративні проступки (правопорушення), адміністративно-деліктні провадження;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	б) адміністративно-деліктний процес. Термін «адміністративно-деліктний процес» доцільно використовувати для позначення узагальнюючої категорії, яка об'єднує у системне утворення окремі провадження у справах про адміністративні проступки (адміністративно-деліктні провадження) (с. 385). Вирішення завдань кожного провадження у справах про адміністративні проступки здійснюється за допомогою доказування (доведення), яке полягає у виявленні, процесуальному оформленні і дослідженні доказів (посилання на роботу В.К. Шкарупи) (с. 402).
Комзюк А.Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції України : поняття, види та організаційно-правові питання реалізації : монографія / за ред. О.М. Бандурки. Харків : Вид-во Нац. ун-ту вн. справ, 2002. 336 с.	Адміністративні стягнення становлять третю останню складову адміністративного примусу і відрізняється від двох інших заходів адміністративного примусу способом забезпечення правопорядку, відмінностями нормативної регламентації, метою, фактичними підставами, правовими наслідками та процедурними особливостями застосування (с. 224).
Комзюк А.Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.07; Нац. ун-т вн. справ МВС України.	Заходами державного примусу в адміністративному праві є : 1. Заходи адміністративного попередження. 2. Заходи адміністративного припинення. 3. Адміністративні стягнення (с. 12).

Харків, 2002. 37 с. Комзюк А.Т. Адміністративний примус. <i>Адміністративне право України : Академічний курс : підручник, у 2 т. / ред. кол.</i> В.Б. Авер'янов (голова), О.Ф. Андрійко, Ю. П. Битяк, І.П. Голосніченко, В.А. Калюжний, С. В. Ківалов, Є.Б. Кубко. Київ : Юрид. думка, 2004. Т. 1 : Загальна частина. С. 411-428.	... На відміну від інших видів державного примусу, які за своєю сутністю, як правило, рівнозначні відповідному виду юридичної відповідальності (наприклад, кримінально-правовий примус практично цілком збігається з кримінальною відповідальністю), адміністративний примус практично значно ширший за адміністративну відповідальність – це складова адміністративного примусу (с. 413). Адміністративний примус застосовується з потрібною метою. Відповідно до цього заходи адміністративного примусу поділяються на три види (групи) : 1) адміністративно-запобіжні заходи; 2) заходи адміністративного припинення; 3) заходи адміністративної відповідальності (с. 415). ... Чіткий перелік адміністративно-запобіжних заходів ані в законодавстві, ані в спеціальній літературі до цього часу не визначено. У зв'язку з цим у нормативних актах досить часто зустрічається термінологічна плутанина, а в літературі як запобіжні необґрунтовано аналізуються деякі заходи припинення. Більш того, визначення того чи іншого заходу примусовим фактично здійснюється лише на доктринальному (теоретичному) рівні. Такий стан речей не можна визнати задовільним, оскільки в кожному випадку застосування цих заходів обмежуються права та свободи громадян. Серед адміністративно-запобіжних заходів чільне місце посідають наступні : 1) Перевірка документів. Так працівники міліції мають право перевіряти у громадян документи, що посвідчують їх особу, при підозрі у вчиненні правопорушення, а також інші документи, необхідні для з'ясування

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	питання щодо додержання правил, нагляд і контроль за виконанням яких покладено на міліцію (п. 2 ст. 11 закону «Про міліцію»). 3 подібною метою перевіряти документи мають право також посадові особи інших державних органів, які здійснюють контроль і нагляд за додержанням відповідних загальнообов'язкових правил. 2) Огляд ... 3) Проведення обстежень, які є різновидом огляду (с. 418). 4) Відвідування підприємств, установ та організацій, входження на земельні ділянки, у житлові та інші приміщення громадян ... 5) Внесення подання про усунення причин і умов, які сприяють вчиненню правопорушень, передбачено в ряді законодавчих актів. ... Таке правило встановлене ст. 282 КУпАП ... 5) Тимчасове обмеження доступу громадян на окремі ділянки місцевості (блокування районів місцевості, окремих споруд та об'єктів) ... (с. 419). 6) ... Обмежувати рух транспорту та пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних шляхів ... 7) Безоплатне використання транспортних засобів і засобів зв'язку, які належать підприємствам, установам і організаціям ... 8) Адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі ... (с. 428). 9) Обмеження прав громадян, пов'язаних із станом їх здоров'я. Основи законодавства України про охорону здоров'я встановлюють ... у вигляді примусового медичного огляду або примусової госпіталізації, а також у зв'язку з проведення карантинних заходів (ст. 9) ... розглянуте коло адміністративно-запобіжних заходів не можна назвати

О.А. Кириченко

	вичерпним. Це – найпоширеніші заходи ... Заходи адміністративного припинення не відвертають, а безпосередньо припиняють наявні правопорушення або об'єктивно протиправні діяння ... (с. 421). Заходи адміністративного припинення застосовуються з метою : а) припинення порушень правових норм (адміністративних проступків, злочинів і об'єктивно протиправних діянь), б) запобігання вчинення нових правопорушень; в) створення умов для подальшого притягнення винних до відповідальності; г) усунення шкідливих наслідків правопорушення; д) відновлення попереднього, правомірного стану ... до характеру сфери застосування ... Заходи адміністративного припинення поділяються на дві групи (види) – заходи загального і спеціального призначення ... Заходи адміністративного припинення загального призначення ... поділяються (с. 422), виходячи з мети їх застосування, на самостійні (оперативні) і допоміжні (забезпечувальні). 1. Самостійні (або оперативні) заходи адміністративного припинення характеризуються тим, що оперативно вирішують конфліктну ситуацію, тобто конфлікт найчастіше вичерпується остаточно ... а) Вимога припинити протиправну поведінку ... б) Привід ... в) Адміністративне затримання (с. 423) ... г) Взяття на облік і офіційне застереження про неприпустимість протиправної поведінки ... д) Зупинка транспортних засобів ... 6) Заборона чи зупинення певних робіт або експлуатації різних об'єктів (с. 424) ...

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2. Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення : а) Доставляння порушника в міліцію, громадський пункт охорони правопорядку, приміщення виконавчого комітету ... службове приміщення воєнізованої охорони ... б) Адміністративне затримання (с. 425) ... в) Особистий огляд і огляд речей ... г) Вилучення речей і документів ... д) Відсторонення особи від керування транспортними засобами та огляд їх на стан сп'яніння ... 3. Заходи припинення спеціального призначення ... а) Заходи фізичного впливу ... б) Спеціальні засоби ... в) Вогнепальна зброя ... Розглянуті заходи адміністративного припинення повністю їх кількість не вичерпують, оскільки ні на законодавчому рівні, ні на доктринальному рівні цей перелік, як і перелік адміністративно-запобіжних заходів, чітко не визначено (с.428).
Комментарий к кодексу Российской Федерации об административных правонарушениях / под ред. Б.Н. Габричидзе. Москва : Юрист, 2003. 664 с.	Статья 24 Административной ответственности подлежит должностное лицо в случае совершения им административного правонарушения в связи с неисполнением или ненадлежащим исполнением своих служебных обязанностей.
Конституция Республики Беларусь. Принята на референдуме 24 ноября 1996 г. URL : http://www.belarus.net	Статья 101. Палата представителей и Совет Республики законом, принятым большинством голосов от полного состава палат, по предложению Президента могут делегировать ему законодательные полномочия на издание декретов, имеющих силу закона. Этот закон должен определять

О.А. Кириченко

/conendru.htm	предмет регулирования и срок полномочий Президента на издание декретов. Не допускается делегирование полномочий Президенту на издание декретов, предусматривающих изменение и дополнение Конституции, ее толкование; изменение и дополнение программных законов; утверждение республиканского бюджета и отчета о его исполнении; изменение порядка выборов Президента и Парламента, ограничение конституционных прав и свобод граждан. Закон о делегировании законодательных полномочий Президенту не может разрешать ему изменение этого закона, а также предоставлять право принимать нормы, имеющие обратную силу. В силу особой необходимости Президент по своей инициативе либо по предложению Правительства может издавать временные декреты, имеющие силу закона. Если такие декреты издаются по предложению Правительства, они скрепляются подписью Премьер-министра. Временные декреты должны быть в трехдневный срок представлены для последующего рассмотрения Палатой представителей, а затем Советом Республики. Эти декреты сохраняют силу, если они не отменены большинством не менее двух третей голосов от полного состава каждой из палат. Палаты могут регулировать законом отношения, возникшие на основе декретов, которые отменены
Конституция Российской Федерации. Принята всенародным голосованием 12 декабря 1993 г. URL : http://constitution.kre	Статья 50 1. Никто не может быть повторно осужден за одно и то же преступление. 2. При осуществлении правосудия не допускается использование доказательств, полученных с нарушением федерального закона. Статья 126

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

mlin.ru	Верховный Суд Российской Федерации является высшим судебным органом по гражданским, уголовным, административным и иным делам, подсудным судам общей юрисдикции, осуществляет в предусмотренных федеральным законом процессуальных формах судебный надзор за их деятельностью и дает разъяснения по вопросам судебной практики. Статья 127 Высший Арбитражный Суд Российской Федерации является высшим судебным органом по разрешению экономических споров и иных дел, рассматриваемых арбитражными судами, осуществляет в предусмотренных федеральным законом процессуальных формах судебный надзор за их деятельностью и дает разъяснения по вопросам судебной практики.
Концепція Конкуренційного процесуального кодексу України. Розпорядження Кабінету Міністрів України: від 18 березня 2002 р. <i>Офіційний вісник України</i>, 2002, № 12, ст. 607 <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-2002-%D1%80#Text	Оскільки процедури розслідування, доказування, прийняття відповідних рішень, забезпечення дотримання необхідних процесуальних гарантій учасників процесу, процесуальні строки тощо недостатньо врегульовані, не повною мірою забезпечується і виконання завдань захисту конкуренції. Тому виникає необхідність подальшого розроблення і вдосконалення процесуальних норм законодавства про захист економічної конкуренції (далі – конкуренційне законодавство). ... У зв'язку з цим Концепція, визначаючи напрями і загальні засади удосконалення процесуальної частини конкуренційного законодавства, не передбачає конкретних способів і форм вчинення окремих процесуальних дій, урегулювання яких потребує узгодження з іншими галузями законодавства, що перебувають у процесі реформування або становлення. Не є метою і завданням Концепції також значна

деталізація окремих процесуальних інститутів, яка, до того ж, може стати на перешкоді їх оптимальному формуванню чи розвитку або спричинити відхилення від положень Концепції.

... З урахуванням цього передбачається така структура Кодексу:

Розділ I. Загальні положення. Глава 1. Основні положення. Глава 2. Учасники процесу. Глава 3. Відводи. Глава 4. Докази. Глава 5. Призначення експертизи. Глава 6. Процесуальні форми. Глава 7. Слухання. Глава 8. Строки. Глава 9. Витрати.

Розділ II. Провадження у заявах і справах про надання дозволу на узгоджені дії, концентрацію. Глава 10. Підвідомчість заяв і справ про надання дозволу на узгоджені дії, концентрацію. Глава 11. Подання та розгляд заяви про надання попередніх висновків стосовно узгоджених дій, концентрації. Глава 12. Подання заяви про надання дозволу на узгоджені дії, концентрацію. Глава 13. Дослідження за заявою. Глава 14. Прийняття рішення за заявою. Глава 15. Порухення справи. Глава 16. Дослідження у справі. Глава 17. Прийняття рішення у справі.

Розділ III. Провадження у заявах і справах про порушення конкуренційного законодавства. Глава 18. Підвідомчість справ про порушення конкуренційного законодавства. Глава 19. Розгляд заяви. Глава 20. Забезпечення конфіденційності особи, що повідомила про порушення. Глава 21. Порухення справи. Глава 22. Розслідування у справі. Глава 23. Збирання і дослідження доказів у справі. Глава 24. Вилучення, накладення арешту на речі, що можуть бути доказами у справі. Глава 25. Приведення до присяги осіб, що дають пояснення, свідчення. Глава 26. Прийняття рішення у справі.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Розділ IV. Перегляд розпоряджень і рішень за нововиявленими обставинами. Глава 27. Підстави, порядок перегляду розпоряджень і рішень за нововиявленими обставинами. Прийняття рішення за результатами перегляду. Розділ V. Оскарження розпоряджень і рішень. Глава 28. Оскарження розпоряджень і рішень до органів Антимонопольного комітету України. Порядок перевірки розпорядження і рішення. Прийняття рішення за результатами перевірки. Глава 29. Оскарження розпоряджень і рішень до суду. Розділ VI. Виконання та контроль за виконанням розпоряджень і рішень. Глава 30. Пред'явлення розпоряджень і рішень до виконання. Глава 31. Порядок виконання розпоряджень і рішень. Глава 32. Контроль за виконанням розпоряджень і рішень. У процесі роботи над проектом структура Кодексу буде уточнюватися. ... Процес складається із таких стадій, як розгляд заяви (дослідження за заявою та прийняття рішення), порушення справи, дослідження у справі та прийняття рішення у справі, виконання рішення, перевірка та перегляд рішення. При цьому в Кодексі необхідно визначити порядок вчинення процесуальних дій у ході розслідування, зокрема витребування документів чи іншої інформації від приватних суб'єктів та органів державної влади; збирання (вилучення) доказів чи джерел доказів, одержання дозволу суду на проникнення до житла чи іншого володіння особи з метою вилучення чи накладення арешту на предмети, документи, будь-які носії інформації, що можуть бути доказами чи джерелом доказів у справі; їх зберігання, дослідження, у тому числі залученими до процесу спеціалістами, експертами,

О.А. Кириченко

	особливо в частині проведення опитувань та інших заходів, пов'язаних із з'ясуванням суспільної (чи певного кола суб'єктів) думки, застосування засобів і способів доказування тощо.
Корнієць В.В. Адміністративно-правові основи відповідальності за правопорушення у санітарно-епідеміологічній сфері в контексті адміністративно-правової реформи України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Запоріжжя, 2010. 209с.	Отже, дослідивши теоретичні засади адміністративної відповідальності та концептуальні підходи визначення даного поняття, можна зазначити, що адміністративна відповідальність – це порядок застосування до правопорушників загальнообов'язкових правил, які діють у державному управлінні, накладення адміністративних стягнень, що тягнуть за собою для порушників обтяжливі несприятливі наслідки матеріального чи морального характеру (с. 29). Крім того, ми запропонували авторське визначення поняття адміністративного проступку у сфері забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення як протиправної, винної, умисної або необережної дії чи бездіяльності, яка посягає на стан здоров'я населення та середовище життєдіяльності людини і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність (с. 32). Наступним на цьому етапі має стати перегляд системоутворювальних термінів, які становлять основу певної сфери, що підлягає реформуванню, наприклад відповідальності у сфері забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення. На наш погляд, визначальними є такі поняття : «відповідальність у санітарно-епідеміологічній сфері» як один із видів юридичної відповідальності; «правопорушення в санітарно-епідеміологічній сфері» як підстава виникнення відносин адміністративної відповідальності (с. 36).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	У 2000 р. з'явився проект Концепції реформування адміністративного права України. У ньому була спроба системно підійти до всіх складових цієї галузі права, враховуючи інститут адміністративної відповідальності. Так у розділі 10 проекту Концепції «Реформування інституту адміністративної відповідальності» визначено, що чинний Кодекс оперує двома поняттями : «адміністративне правопорушення» і «адміністративний проступок» як рівнозначними, хоча це неправильно, і доцільно надалі залишити лише поняття проступку, відповідно перейменувавши сам законодавчий акт. Адже під «адміністративним правопорушенням» слід вважати будь-яке порушення норм адміністративного права, тоді як адміністративний проступок є протиправне вчинення діянь, за які законодавством передбачено накладення адміністративного стягнення». Виходячи з цього, «порушення санітарно-епідеміологічного законодавства – це порушення норм адміністративного права», а «адміністративним проступком у сфері забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення є протиправне вчинення діянь, за які законодавством передбачено накладення адміністративного стягнення». На наш погляд, це визначення буде не зовсім правильним, оскільки санітарно-епідеміологічне законодавство не складається лише з норм адміністративного права. Тому ми вважаємо, що «відповідальність у санітарно-епідеміологічній сфері» – це порушення правил і норм санітарно-епідеміологічного законодавства, що регулюють суспільні відносини в сфері забезпечення санітарного

О.А. Кириченко

	та епідеміологічного благополуччя населення. Відповідно (с. 37) «порушенням санітарно-епідеміологічного законодавства» є протиправне вчинення діянь, за які законодавством передбачено накладення адміністративного стягнення (с. 38).
Котюк В.О. Основи держави і права : навч. посібник для абітурієнтів, студентів, учнів середніх шкіл і ліцеїв. Київ : Вентурі, 1998. 320 с.	Карність означає, що в діючому законодавстві передбачені склад правопорушень і встановлена міра юридичної відповідальності. В зв'язку з цим усі правопорушення і відповідальність за них юридично закріплені в законодавстві. Питання про відповідальність за порушення природних прав людини, які юридично не закріплені в законодавстві, повинні вирішуватись на підставі міжнародно-правових актів, які ратифіковані Україною, або на підставі застосування права по аналогії права і закону. В окремих видах правопорушень, особливо злочинах, необхідно встановити причинний зв'язок між протиправними діями і наслідками. Якщо такого причинного зв'язку не буде, то і не можна звинувачувати особу в конкретному злочині (с. 55). Юридичну відповідальність поділяють на такі основні види: конституційна, адміністративна, дисциплінарна, цивільно-правова, матеріальна (у зв'язку із завданням шкоди у процесі виконання трудових обов'язків) (с. 56).
Кравчук С.Й. Основи теорії держави та права : навч. посібник. Київ : Кондор. 2018. 194 с. URL : http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2019/Kravchuk_2018_192.pdf	Юридична відповідальність поділяється на позитивну (сумління виконання своїх обов'язків ...) і ретроспективну ... Різновидами ретроспективної юридичної відповідальності є: (с. 108) конституційно-правова ... кримінальна ... адміністративна .. цивільно-правова відповідальність ... дисциплінарна ...(с. 109) матеріальна ... (с. 110)
Крижановський А.Ф. Загальна теорія права	3. Види юридичної відповідальності Юридична відповідальність є наслідком

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

та держави : навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти Національного університету «Одеська юридична академія», факультетів : ФПС, СПФ, ФМПВ [Електронне видання] / А.Ф.Крижановський, Н. М. Крестовська, Л.Г. Матвєєва, С.М. Скуріхін, В.Є. Іванчук. Одеса : Фенікс, 2022. 258 с. URL : http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/16059/%d0%9d%d0%b0%d0%b2%d1%87.%d0%bc%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4.%20%d0%bf%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1_%d0%97%d0%a2%d0%9f%d0%94_2022_%d0%a4%d0%9f%d0%a1%2c%20%d0%a1%d0%9f%d0%a4%2c%20%d0%a4%d0%9c%d0%9f%d0%92.pdf?sequence=3&isAllowed=y	правопорушення. Залежно від галузевої приналежності розрізняють такі види юридичної відповідальності : 1) кримінальна; 2) адміністративна; 3) цивільно-правова; 4) дисциплінарна; 5) матеріальна; 6) конституційно-правова. В юридичній науці дискутується питання про самостійність процесуальної, екологічної, сімейної, фінансової, ювенальної юридичної відповідальності. Особливим видом відповідальності є міжнародно-правова відповідальність держави. Класифікація юридичної відповідальності за її основними цілями : 1) правовідновна (репараційна); 2) штрафна (каральна, репресивна) (с. 87).
Кримінальний кодекс Української РСР : від 28 грудня 1960 р. Відомості Верховної Ради (ВВР), 1960, № 2, ст. 14, зі змінами згідно із законом	Стаття 10. Відповідальність неповнолітніх Кримінальний відповідальності підлягають особи, яким до вчинення злочину минуло шістнадцять років. Особи, які вчинили злочин у віці від чотирнадцяти до шістнадцяти років, підлягають кримінальній відповідальності лише за вбивство (статті 93—98), посягання

Україні № 2419-III (2419-14) від 17 травня 2001 р., ВВР, 2001, № 31, ст. 149, втратив чинність з 1 вересня 2001 р., крім Переліку майна, що не підлягає конфіскації за судовим вироком (Додаток (2003-05) до Кодексу) на підставі Кодексу № 2341-III (2341-14) від 5 квітня 2001 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2001-05#Text	на життя судді, працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку або військовослужбовця (стаття 190-1), умисне заподіяння тілесних ушкоджень, що спричинили розлад здоров'я (статті 101—104, 106 частина 1 та 189-4), звалтування (стаття 117), крадіжку (статті 81, 86-1, 140, 223 і 229-2), грабіж (статті 82, 86-1, 141, 223 і 229-2), розбій (статті 86, 86-1, 142, 223 частина 2 і 229-2 частина 3), злісне або особливо злісне хуліганство (стаття 206 частини 2 і 3); До особи, яка вчинила у віці до вісімнадцяти років злочин, що не становить великої суспільної небезпеки, якщо буде визнано, що її виправлення можливе без застосування кримінального покарання, а також до особи, яка до виповнення віку, з якого можлива кримінальна відповідальність, вчинила суспільно небезпечне діяння, передбачене цим Кодексом, суд може застосувати примусові заходи виховного характеру, які не є кримінальним покаранням. (Стаття 10 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР від 27.06.61 (342а-05); ... № 1981-III (1981-14) від 21.09.2000). Стаття 11. Примусові заходи виховного характеру До осіб, які вчинили злочин у віці до вісімнадцяти років або суспільно небезпечне діяння до виповнення віку, з якого настає кримінальна відповідальність, суд може застосувати такі примусові заходи виховного характеру : 1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого; 2) застереження; 3) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за його згодою, а також окремим

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

громадянам на їх прохання;

4) покладання на неповнолітнього, який досяг п'ятнадцятирічного віку і має майно або заробіток, обов'язку відшкодувати заподіяні збитки;

5) направлення неповнолітнього до спеціальної навчально-виховної установи для дітей і підлітків до його виправлення, але на строк, що не перевищує трьох років. Умови перебування в цих установах неповнолітніх та порядок їх залишення визначаються спеціальними положеннями.

Суд може також визнати за необхідне призначити неповнолітньому громадського вихователя в порядку, передбаченому відповідним Положенням.

(Стаття 11 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР № 284-07 від 26.08.67; № 1848-09 від 23.03.77; законом № 3787-12 від 23.12.93)

Стаття 13. Примусові заходи медичного характеру

До осіб, які вчинили суспільно небезпечні діяння в стані неосудності або вчинили такі діяння в стані осудності, але захворіли до винесення вироку або під час відбування покарання на душевну хворобу, що позбавляє їх можливості усвідомлювати свої дії або керувати ними, судом може бути застосовано такі примусові заходи медичного характеру, що здійснюються лікувальними закладами органів охорони здоров'я:

1) поміщення в психіатричну лікарню з звичайним наглядом;

2) поміщення в психіатричну лікарню з посиленням наглядом;

3) поміщення в психіатричну лікарню з суворим наглядом.

Суд, визнавши необхідним призначити примусовий захід медичного характеру,

О.А. Кириченко

	обирає його вид залежно від душевного захворювання особи, характеру і ступеня суспільної небезпечності вчиненого нею діяння. Поміщення в психіатричну лікарню з звичайним наглядом може бути застосоване судом щодо душевнохворого, який за своїм психічним станом і характером вчиненого суспільно небезпечного діяння потребує тримання в лікарні і лікування в примусовому порядку. Поміщення в психіатричну лікарню з посиленим наглядом може бути застосоване судом щодо душевнохворого, який вчинив суспільно небезпечне діяння, не зв'язане з посяганням на життя громадян, і за психічним станом не являє загрози для оточуючих, але потребує тримання в лікарні і лікування в умовах посиленого нагляду. Поміщення в психіатричну лікарню з суворим наглядом може бути застосоване судом щодо душевнохворого, який за своїм психічним станом і характером вчиненого суспільно небезпечного діяння являє особливу небезпеку для суспільства і потребує тримання в лікарні і лікування в умовах суворого нагляду. Осіб, поміщених у психіатричні лікарні з посиленим або суворим наглядом, тримають в умовах, що виключають можливість вчинення ними нового суспільно небезпечного діяння. Якщо не буде визнано необхідним застосування до душевнохворого примусових заходів медичного характеру, а так само в разі припинення застосування таких заходів суд може передати його на піклування родичам чи опікунам при обов'язковому лікарському нагляді. (Стаття 13 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР № 5397-11 від 10.02.88)
Кримінальний	Стаття 93. Особи, до яких застосовуються

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

кодекс України : закон України від 5 квітня 2001 р., № 2341-III. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, № 25–26, ст. 131, зі змінami згідно із законом України від 2 грудня 2018 р., ВВР, 2018, № 46, ст. 371. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : <i>веб-сайт</i>. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/ed20181104#Text	примусові заходи медичного характеру Примусові заходи медичного характеру можуть бути застосовані судом до осіб : 1) які вчинили у стані неосудності суспільно небезпечні діяння; 2) які вчинили у стані обмеженої осудності злочини; 3) які вчинили злочин у стані осудності, але захворіли на психічну хворобу до постановлення вироку або під час відбування покарання. Стаття 94. Види примусових заходів медичного характеру 1. Залежно від характеру та тяжкості захворювання, тяжкості вчиненого діяння, з урахуванням ступеня небезпечності психічно хворого для себе або інших осіб, суд може застосувати такі примусові заходи медичного характеру : 1) надання амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку; 2) госпіталізація до закладу з надання психіатричної допомоги із звичайним наглядом; 3) госпіталізація до закладу з надання психіатричної допомоги з посиленням наглядом; 4) госпіталізація до закладу з надання психіатричної допомоги із суворим наглядом. 2. Надання амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку може бути застосоване судом стосовно особи, яка страждає на психічні розлади і вчинила суспільно небезпечне діяння, якщо особа за станом свого психічного здоров'я не потребує госпіталізації до закладу з надання психіатричної допомоги. 3. Госпіталізація до закладу з надання психіатричної допомоги із звичайним наглядом може бути застосована судом

щодо психічно хворого, який за своїм психічним станом і характером вчиненого суспільно небезпечного діяння потребує тримання у закладі з надання психіатричної допомоги і лікування у примусовому порядку.

4. Госпіталізація до закладу з надання психіатричної допомоги з посиленням наглядом може бути застосована судом щодо психічно хворого, який вчинив суспільно небезпечне діяння, не пов'язане з посяганням на життя інших осіб, і за своїм психічним станом не становить загрози для суспільства, але потребує тримання у закладі з надання психіатричної допомоги та лікування в умовах посиленого нагляду.

5. Госпіталізація до закладу з надання психіатричної допомоги із суворим наглядом може бути застосована судом щодо психічно хворого, який вчинив суспільно небезпечне діяння, пов'язане з посяганням на життя інших осіб, а також щодо психічно хворого, який за своїм психічним станом і характером вчиненого суспільно небезпечного діяння становить особливу небезпеку для суспільства і потребує тримання у закладі з надання психіатричної допомоги та лікування в умовах суворого нагляду.

6. Якщо не буде визнано за необхідне застосування до психічно хворого примусових заходів медичного характеру, а також у разі припинення застосування таких заходів, суд може передати його на піклування родичам або опікунам з обов'язковим лікарським наглядом.

Стаття 96. Примусове лікування

1. Примусове лікування може бути застосоване судом, незалежно від призначеного покарання, до осіб, які вчинили злочини та мають хворобу, що становить небезпеку для здоров'я інших

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	осіб. 2. У разі призначення покарання у виді позбавлення волі або обмеження волі примусове лікування здійснюється за місцем відбування покарання. У разі призначення інших видів покарань примусове лікування здійснюється у спеціальних лікувальних закладах. Стаття 105. Звільнення від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру 1. Неповнолітній, який вчинив злочин невеликої або середньої тяжкості, може бути звільнений судом від покарання, якщо буде визнано, що внаслідок щирого розкаяння та подальшої бездоганної поведінки він на момент постановлення вироку не потребує застосування покарання. 2. У цьому разі суд застосовує до неповнолітнього такі примусові заходи виховного характеру : 1) застереження; 2) обмеження дозвілля і встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього; 3) передача неповнолітнього під нагляд батьків чи осіб, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічного або трудового колективу за його згодою, а також окремих громадян на їхнє прохання; 4) покладення на неповнолітнього, який досяг п'ятнадцятирічного віку і має майно, кошти або заробіток, обов'язку відшкодування заподіяних майнових збитків; 5) направлення неповнолітнього до спеціальної навчально-виховної установи для дітей і підлітків до його виправлення, але на строк, що не перевищує трьох років. Умови перебування в цих установах неповнолітніх та порядок їх залишення

О.А. Кириченко

	визначаються законом. 3. До неповнолітнього може бути застосовано кілька примусових заходів виховного характеру, що передбачені у частині другій цієї статті. Тривалість заходів виховного характеру, передбачених у пунктах 2 та 3 частини другої цієї статті, встановлюється судом, який їх призначає. 4. Суд може також визнати за необхідне призначити неповнолітньому вихователя в порядку, передбаченому законом.
Кримінальний кодекс України : закон України від 5 квітня 2001 р., № 2341-III. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001, № 25–26, ст. 131, зі змінами згідно із законом України від 18 жовтня 2022 р., № 2690-IX. <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт.</i> URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14	Стаття 93. Особи, до яких застосовуються примусові заходи виховного характеру Примусові заходи виховного характеру можуть бути застосовані судом до осіб: 1) які вчинили у стані неосудності суспільно небезпечні діяння; 2) які вчинили у стані обмеженої осудності кримінальні правопорушення; 3) які вчинили кримінальне правопорушення у стані осудності, але захворіли на психічну хворобу до постановлення вироку або під час відбування покарання. <i>{Стаття 93 із змінами, внесеними згідно із законом № 2617-VIII від 22.11.2018}</i> Стаття 94. Види примусових заходів медичного характеру 1. Залежно від характеру та тяжкості захворювання, тяжкості вчиненого діяння, з урахуванням ступеня небезпечності психічно хворого для себе або інших осіб, суд може застосувати такі примусові заходи виховного характеру : 1) надання амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку; 2) госпіталізація до закладу з надання психіатричної допомоги із звичайним наглядом; 3) госпіталізація до закладу з надання психіатричної допомоги з посиленням наглядом; 4) госпіталізація до закладу з надання

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	психіатричної допомоги із суворим наглядом. 2. Надання амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку може бути застосоване судом стосовно особи, яка страждає на психічні розлади і вчинила суспільно небезпечне діяння, якщо особа за станом свого психічного здоров'я не потребує госпіталізації до закладу з надання психіатричної допомоги. 3. Госпіталізація до закладу з надання психіатричної допомоги із звичайним наглядом може бути застосована судом щодо психічно хворого, який за своїм психічним станом і характером вчиненого суспільно небезпечного діяння потребує тримання у закладі з надання психіатричної допомоги і лікування у примусовому порядку. 4. Госпіталізація до закладу з надання психіатричної допомоги з посиленням нагляду може бути застосована судом щодо психічно хворого, який вчинив суспільно небезпечне діяння, не пов'язане з посяганням на життя інших осіб, і за своїм психічним станом не становить загрози для суспільства, але потребує тримання у закладі з надання психіатричної допомоги та лікування в умовах посиленого нагляду. 5. Госпіталізація до закладу з надання психіатричної допомоги із суворим наглядом може бути застосована судом щодо психічно хворого, який вчинив суспільно небезпечне діяння, пов'язане з посяганням на життя інших осіб, а також щодо психічно хворого, який за своїм психічним станом і характером вчиненого суспільно небезпечного діяння становить особливу небезпеку для суспільства і потребує тримання у закладі з надання психіатричної допомоги та лікування в

умовах суворого нагляду.

6. Якщо не буде визнано за необхідне застосування до психічно хворого примусових заходів медичного характеру, а також у разі припинення застосування таких заходів, суд може передати його на піклування родичам або опікунам з обов'язковим лікарським наглядом.

Стаття 96. Примусове лікування

1. Примусове лікування може бути застосоване судом, незалежно від призначеного покарання, до осіб, які вчинили кримінальні правопорушення та мають хворобу, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб.

2. У разі призначення покарання у виді позбавлення волі або обмеження волі примусове лікування здійснюється за місцем відбування покарання. У разі призначення інших видів покарань примусове лікування здійснюється у спеціальних лікувальних закладах.

{Стаття 96 із змінами, внесеними згідно із законом № 2617-VIII від 22.11.2018}

Стаття 105. Звільнення від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру

1. Неповнолітній, який вчинив кримінальний проступок або нетяжкий злочин, може бути звільнений судом від покарання, якщо буде визнано, що внаслідок щирого розкаяння та подальшої бездоганної поведінки він на момент постановлення вироку не потребує застосування покарання.

2. У цьому разі суд застосовує до неповнолітнього такі примусові заходи виховного характеру :

- 1) застереження;
- 2) обмеження дозвілля і встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього;
- 3) передача неповнолітнього під нагляд

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	батьків чи осіб, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічного або трудового колективу за його згодою, а також окремих громадян на їхнє прохання; 4) покладення на неповнолітнього, який досяг п'ятнадцятирічного віку і має майно, кошти або заробіток, обов'язку відшкодування заподіяних майнових збитків; 5) направлення неповнолітнього до спеціальної навчально-виховної установи для дітей і підлітків до його виправлення, але на строк, що не перевищує трьох років. Умови перебування в цих установах неповнолітніх та порядок їх залишення визначаються законом. 3. До неповнолітнього може бути застосовано кілька примусових заходів виховного характеру, що передбачені у частині другій цієї статті. Тривалість заходів виховного характеру, передбачених у пунктах 2 та 3 частини другої цієї статті, встановлюється судом, який їх призначає. 4. Суд може також визнати за необхідне призначити неповнолітньому вихователя в порядку, передбаченому законом. <i>{Стаття 105 із змінами, внесеними згідно із законом № 2617-VIII від 22.11.2018}</i>
Кримінально-процесуальний кодекс України : закон УРСР від 28 грудня 1960 р. № 1001-05. <i>Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). 1961. № 2, ст. 15, зі змінами за законом України від 15 листопада 2011 р. № 4025-VI (4025-17),</i>	Стаття 23-1. Подання органу дізнання, слідчого, прокурора в кримінальній справі (2) Якщо в ході дізнання, досудового слідства або перевірки, що проводилась на підставах, передбачених частиною 4 статті 97 цього Кодексу, буде встановлено, що в діянні особи, яка притягається до кримінальної відповідальності, чи в діяннях інших осіб є ознаки дисциплінарного правопорушення або ці особи повинні бути згідно з чинним законодавством притягнуті до матеріальної відповідальності, орган дізнання, слідчий чи прокурор зобов'язані

О.А. Кириченко

ВВР, 2012, № 25, ст. 263. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws+/+/show/1001-05	порушити в поданні питання про притягнення цих осіб до дисциплінарної або матеріальної відповідальності. Не пізніш як у місячний строк по поданню має бути вжито необхідних заходів і про результати повідомлено особу, яка надіслала подання. У разі залишення посадовою особою подання без розгляду орган дізнання, слідчий чи прокурор зобов'язані вжити заходів, передбачених статтями 254-257 Кодексу України про адміністративні правопорушення (80732-10). (Кодекс доповнено статтею 23-1 згідно з Указом ПВР N 6834-X (6834-10) від 16.04.84, із змінами, внесеними згідно із законом № 358/95-ВР (358/95-ВР) від 05.10.95)
Лагун Д.А. Общая теория права : курс лекций. Минск : БГУ, 2010. 184 с. URL : https://elib.bsu.by/handle/123456789/38950	19.4. Понятие юридической ответственности, ее принципы и виды Юридическая ответственность – это мера правового принуждения за правонарушение, предусмотренная санкцией нарушенной нормы и применяемая компетентным субъектом в надлежащем процессуальном порядке. Она выражается в психологических, имущественных и иных лишениях, которые претерпевает лицо вследствие неправомерного поведения. Юридическая ответственность характеризуется специфическими признаками: 1) представляет собой вид государственного принуждения; 2) единственным основанием применения ответственности выступает правонарушение; 3) выражается в применении негативных отрицательных мер к лицу, совершившему правонарушение. Юридическая ответственность как вид государственного принуждения

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	характеризуется тем, что через нее приводится в действие санкция нарушенной нормы права. Однако негативные последствия возникают не автоматически. Перевод санкции из сферы должного в сферу реального осуществляется путем применения государственного принуждения или угрозы его применения. Юридическая ответственность не исчерпывает мер государственного принуждения. К ним относятся и другие способы воздействия на субъекта, например, 1) реквизиция имущества. 2) профилактические превентивные меры (проверка документов, надзор за соблюдением законов), 3) принудительные меры медицинского лечения, меры применяемые в целях пресечения противоправных деяний и их вредных последствий. Юридическая ответственность применяется за совершенное правонарушение. Единственным основанием привлечения к юридической ответственности является правонарушение. Ответственность носит ретроспективный характер, поскольку представляет собой реакцию государства на прошлое и только противоправное виновное деяние. Отдельные авторы также ведут речь о проспективной юридической ответственности, под которой понимаются юридические обязанности. Этот взгляд не имеет широкого распространения. Реквизиция, меры превентивного, профилактического характера приводятся по приему, не связанному с совершенным правонарушением. Меры принудительного медицинского характера, применяемые к недееспособным лицам на неправомерное поведение, также не

являются юридической ответственностью, поскольку невменяемость лица влечет отсутствие состава правонарушения (с. 141). Юридическая ответственность выполняет следующие основные функции: общепреventивную, частнопредventивную, правовосстановительную.

Общепредventивная функция выражается в сдерживании противоправного поведения всех граждан путем установления негативных последствий, применяемых к виновным лицам.

Частнопредventивная функция состоит в применении санкции к правонарушителю конкретной нормы.

Правовосстановительная функция направлена на восстановление нарушенного права.

В соответствии с различными видами правонарушений юридическая ответственность подразделяется на основные виды: уголовно-правовую, административно-правовую, дисциплинарно-правовую, гражданско-правовую, материальную.

Уголовная ответственность – это наказание за совершение преступления, предусмотренного действующим уголовным законом. Уголовная ответственность налагается только по приговору суда. Она носит личный характер и применяется только к деликтоспособному физическому лицу, признанному виновным в совершении конкретного преступления. Никто не может привлекаться к уголовной ответственности за действия, совершенные другим лицом.

Административная ответственность – это предусмотренное административным законодательством административное взыскание за административное правонарушение. Она устанавливается не только судом, но иным компетентным

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	государственным органом (должностным лицом). Административная ответственность также носит личный характер. Однако в случаях совершения административного проступка лицом, не достигшим возраста административной ответственности, к ней могут привлекаться законные представители этого лица за отсутствие должного воспитания своего ребенка. Дисциплинарная ответственность – это дисциплинарное взыскание за дисциплинарный проступок. Применяется в трудовом праве либо в процессе несения воинской, государственной службы, в процессе получения образования. Гражданско-правовая ответственность – это имущественная ответственность за гражданское правонарушение (деликт). Применяется в гражданском праве в пользу лица, чьи права и интересы нарушены. Лицо привлекается к гражданской ответственности (142) наряду с привлечением его к уголовной, административной или дисциплинарной ответственности. К гражданской ответственности лицо может привлекаться как за свои действия, так и за действия иных лиц (субсидиарная, солидарная ответственность, ответственность родителей за своих детей, ответственность организации за действия своего работника и т.д.). Гражданская ответственность может наступать и при отсутствии вины лица (владелец источника повышенной опасности, лицо при занятии предпринимательской деятельностью, хранитель за принятое на хранение имущество и т.д.). Действует принцип полной ответственности за причиненные убытки. Материальная ответственность –

имущественная ответственность работника за ущерб, причиненный по его вине имуществу нанимателя. Она применяется в трудовом праве вместо гражданской ответственности и содержит больше гарантий для работника, причинившего ущерб. Полная материальная ответственность отличается от полной гражданской ответственности тем, что работник возмещает только реальный ущерб, но не упущенную выгоду.

Считается, что материальная ответственность – это особая разновидность гражданской ответственности, имеющая специфические черты:

- 1) принцип ограниченности материальной ответственности – только реальный ущерб;
- 2) только при наличии вины;
- 3) взыскание в определенных случаях только через суд;
- 4) взыскание при соблюдении специальных правил (запрет на удержание из заработной платы при несогласии работника);
- 5) только за свои действия (кроме коллективной).

Предлагается выделять экономическую ответственность. Это установленные актами законодательства правовые последствия неисполнения или ненадлежащего исполнения субъектом предпринимательской деятельности актов законодательства в сфере экономических отношений. Специфические отличия: субъектом могут быть юридические лица, наступление без установления факта вины. Поскольку в настоящее время юридическое лицо может быть субъектом административной ответственности, то представляется, что выделять экономическую ответственность как самостоятельный вид нет оснований. Привлечение к экономической

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ответственности без установления факта вины, на наш взгляд, вызвано желанием государства облегчить себе процесс доказывания совершения субъектом предпринимательской деятельности правонарушения (не требуется доказывать наличие вины), упростить порядок взыскания штрафных санкций в пользу государства. Иными словами вводится презумпция виновности субъекта, что недопустимо в публичном праве и влечет нарушение прав и законных интересов субъектов, включая физических лиц, занимающихся предпринимательской деятельностью без образования юридического лица. Экономическая ответственность, по нашему мнению, - это разновидность административной ответственности, которая должна наступать только за виновные действия (с. 143).
Лісовий кодекс України : від 21 січня 1994 р., № 3853-ХІІ (3853-12). Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 17, ст. 100, зі змінами згідно із законом України від 20 червня 2022 р., № 2321-ІХ. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text	Глава 22 Відповідальність за порушення лісового законодавства Стаття 105. Відповідальність за порушення лісового законодавства Порушення лісового законодавства тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову або кримінальну відповідальність відповідно до закону.
Лук'янець Д.М. Особливості адміністративної	Певні особливості адміністративної відповідальності існують до неповнолітніх віком від 16 до 18 років ... застосовуються

відповідальності спеціальних суб'єктів. Інші види юридичної відповідальності, що регулюються адміністративним правом. <i>Адміністративне право України : Академічний курс : підручник, у 2 т. / ред. кол.: В. Б. Авер'янов (голова), О.Ф. Андрійко, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, В.А. Калюжний, С.В. Ківалов, Є.Б. Кубко. Київ : Юрид. думка, 2004. Т. 1 : Загальна частина. С. 452-458, 458-463.</i>	не зазначені адміністративні стягнення, а заходи впливу, передбачені ст. 241 КпАП (с. 453). Найчастіше дисциплінарна і матеріальна відповідальність розглядається в межах предмета трудового права, норми якого регулюють внутрішньоорганізаційні відносини всередині підприємства, установ і організацій, що виникають на підставі трудових правовідносин. Аналіз чинного законодавства України свідчить про наявність також адміністративно-правового врегулювання подібних видів юридичної відповідальності щодо осіб, що проходять службу в державних органах (та їх апараті) (с. 458). У внутрішньоорганізаційних відносинах важливе місце належить таким видам юридичної відповідальності, що реалізуються в самих органах держави та їх апараті, як дисциплінарна і матеріальна відповідальність. ... Для встановлення галузевої належності правових норм, що регулюють відносини дисциплінарної відповідальності в державних органах, треба врахувати, що всі особи, які працюють в державних органах (та їх апараті), за характером правового становища поділяються на три категорії : 1) особи, що перебувають на державній службі і мають статус, врегульований законом України «Про державну службу» (с. 458); 2) особи, що перебувають на державній службі, але їх статус регламентується спеціальними законами. Особи цих двох категорій вважаються службовцями, хоча і мають відмінності в правовому статусі; 3) особи, що працюють в апараті державних органів (а не на державній службі) і не мають статусу державних службовців. Нормами адміністративного права регламентуються відносини дисциплінарної відповідальності

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	тільки щодо перших двох категорій осіб. У тому числі ці норми містяться в законах України «Про статус суддів», «Про прокуратуру» тощо (с. 459). Перший різновид матеріальної відповідальності за адміністративним правом передбачено ст. 40 КпАП ... якщо в результаті адміністративного правопорушення завдано шкоди ... то при вирішенні питання про накладення стягнення за адміністративне правопорушення має право одночасно вирішити питання про відшкодування винним майнової шкоди ... Другим різновидом матеріальної відповідальності в адміністративному праві є випадки, коли особи, що проходять службу в державних (с. 460) органах, відшкодовують матеріальну шкоду, завдану ними цьому органу або в цілому державі. (с. 461) (далі на с. 461-462 аналізується приклад матеріальної відповідальності військовослужбовців у відповідності із положенням про матеріальну відповідальність військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі). Що стосується порядку і правил притягнення державних службовців до матеріальної відповідальності, то якщо вона не врегульована спеціальними нормативно-правовими актами, використовуються норми законодавства України про працю (с. 463).
Лук'янець Д.М. Адміністративно-деліктні відносини в Україні: теорія та практика правового регулювання : монографія. Суми : ВТД «Університ. книга». 2006. 367 с.	У радянській філософській літературі відповідальність розглядається в єдності двох аспектів: позитивного (перспективного) і ретроспективного. Якщо позитивна відповідальність розуміється як свідоме виконання суб'єктом вимог соціальних норм, то ретроспективна відповідальність пов'язується з негативною реакцією з боку суспільства (держави) на поведінку особи,

О.А. Кириченко

	що ухиляється від покладених на неї обов'язків, реакцією, яка має вираз в осудженні цього проступку і примусовому впливі на суб'єкта, що його скоїв (посилання на роботу В.В. Похмелкіна) (с. 30).
Лунев А.С. Из истории развития законодательства и теории об административной ответственности в советском государстве. <i>Правовые основы ответственности в управлении в СССР и ГДР</i> : сб. статей. Москва: Ин-т гос-ва и права АН СССР, 1981. С. 30-41.	Самой первой мерой, примененной в административном порядке, то есть за совершение административного проступка, был арест лиц, которые принимали участие в контрреволюционных выступлениях против советской власти и в массовых грабежах и разбоях. Она была введена военно-революционным комитетом в ноябре в 1917 г., а в декабре в 1917 г. подтверждена народным комиссариатом юстиции РСФСР (с. 34).
Любашиц В.Я., Мордовцев А.Ю., Мамычев А.Ю. Теория государства и права : учебник. Москва : РИОР, 2014. 450 с. URL : https://www.google.com/search?q=%D0%9B%D1%8E%D0%B1%D0%B0%D1%88%D0%B8%D1%86+%D0%92.%D0%AF.%2C+%D0%9C%D0%BE%D1%80%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D1%86%D0%B5%D0%B2+%D0%90.%D0%AE.%2C+%D0%9C%D0%B0%D0%BC%D1%8B%D1%87%D0%B5	§ 2. Понятие и основные признаки юридической ответственности Юридическая ответственность является видом социальной ответственности, без которой право (вся политико-правовая организация общества) становится бессильным и ненадежным, не оправдывающим возлагаемым на него социальным требованиям и ожиданиям. Специфика, отличительная черта юридической ответственности заключается в ее властно-принудительном характере, ее неразрывной связи с государством. Поэтому большинство авторов понимают под юридической ответственностью меру государственного принуждения, т.е. властно-правовое воздействие на поведение людей; либо трактуют ее как негативное воздействие, т.е. юридическое наказание сопровождающееся причинением виновному субъекту (правонарушителю)

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

%D0%B2+%D0%90. %D0%AE.+%D0%A2 %D0%B5%D0%BE% D1%80%D0%B8%D1 %8F+%D0%B3%D0 %BE%D1%81%D1% 83%D0%B4%D0%B0 %D1%80%D1%81% D1%82%D0%B2%D0 %B0+%D0%B8+%D 0%BF%D1%80%D0 %B0%D0%B2%D0% B0+%3A+%D1%83% D1%87%D0%B5%D0 %B1%D0%BD%D0% B8%D0%BA.+%D0% 9C%D0%BE%D1%8 1%D0%BA%D0%B2 %D0%B0+%3A+%D 0%A0%D0%98%D0 %9E%D0%A0%2C+2 014.+450+%D1%81. &odq=%D0%9B%D1 %8E%D0%B1%D0% B0%D1%88%D0%B8 %D1%86+%D0%92. %D0%AF.%2C+%D0 %9C%D0%BE%D1% 80%D0%B4%D0%B E%D0%B2%D1%86 %D0%B5%D0%B2+ %D0%90.%D0%AE. %2C+%D0%9C%D0 %B0%D0%BC%D1% 8B%D1%87%D0%B5 %D0%B2+%D0%90. %D0%AE.+%D0%A2 %D0%B5%D0%BE% D1%80%D0%B8%D1 %8F+%D0%B3%D0 %BE%D1%81%D1%	отрицательных последствий, влекущих за собой ущемление или ограничение его личных, имущественных, равно как и неимущественных и других интересов. Конечно, есть группа исследователей, которая рассматривает юридическую ответственность в более широком – социально-философском аспекте, где кроме негативных последствий в ее содержание включается субъективное позитивное обязывание. В данном случае акцентируется внимание на том, что субъект несет не только негативные последствия за поведение, идущее вразрез с действующим нормативно-правовым предписанием, но и на позитивное самообязывание субъекта нести определенный груз и лишения, ответственность за принятые обязательства, задачи и т.п. Вообще понятие «юридической ответственности» является остро дискуссионной в современной теории права. На сегодняшний момент можно выделить четыре ведущих подхода к осмыслению этого сложного явления : социологический, психологический, формально-юридический и институциональный. <i>Социологический подход</i> анализирует юридическую ответственность с широких, социально-философских позиций. В данном подходе внимание акцентируется на формах реализации права, которые, как известно, связаны: во-первых, с самостоятельными пассивно-активными способами реализации (самообязывание, самозапрещение, самоиспользование) права и, соответственно, с позитивной ответственностью субъектов; во-вторых, с опосредованной формой реализации права,

О.А. Кириченко

83%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0+%D0%B8+%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0+%3A+%D1%83%D1%87%D0%B5%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA. +%D0%9C%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%B2%D0%B0+%3A+%D0%A0%D0%98%D0%9E%D0%A0%2C+2014.+450+%D1%81.&aqs=chrome..69i57.84j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8	где используется государственно-правовое принуждение, т.е. применение государственными органами и их должностными лицами негативных юридических последствий к правонарушителям. В другом случае позитивная (перспективная) ответственность связывается с определенным внутренним состоянием и внешней социально (с. 395) правовой активности личности, с его отношением к : возложенным, взятым на себя обязанностям; порученному делу, работе, задачам; государству, обществу, коллективу. Так, Н.И. Матузов подчеркивает, что «ответственное поведение – это такое поведение, которое характеризуется глубоким осознанием необходимости следовать требованиям правовых и моральных норм, уважением к закону, праву и предполагает активное влияние на ход событий, вклад в общее дело, в развитие общества». Критикуя узкое ретроспективное (негативное) понимание юридической ответственности, авторы указывают на то, что она все чаще и повсеместно расходится с реальной правовой действительностью, с социально-правовой активностью личности. Обращая на это внимание Н.И. Матузов пишет, что « ретроспективный подход к ответственности, который пока еще преобладает в литературе, обедняет, сужает проблему, выглядит односторонним и неполным. При таком подходе на первый план выступает лишь карательно-предупредительный момент. Тем самым в какой-то мере умалается социальное, морально-этическое и гражданское значение ответственности». Данному подходу в известном смысле

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	противостоит <i>формально-юридический</i>, с точки зрения которого юридическая ответственность это главным образом мера властно-правового принуждения государством субъекта, совершившего правонарушение. С этих позиций, как замечает, говорить о позитивной ответственности вряд ли возможно и бесперспективно. Авторы, исследующие юридическую ответственность одновременно с проспективной и ретроспективной позиций имеют, скорее всего, по мнению В.М. Баранова, ввиду «комплексную», общую социальную ответственность в правомерном поведении лица. «В соответствии с концепцией позитивной ответственности, эта ответственность, доведенная до невероятных и ненужных пределов. Все несут ответственность – и те, кто добросовестно, добровольно, сознательно выполняют свои обязанности, и те, кто совершают правонарушения. Думается, – отмечает В.М. Баранов, – что это искусственная теоретическая конструкция. Такое преувеличение ответственности не соответствует природе этого традиционного правового института». В этом плане сущность юридической ответственности является борьба с правонарушениями и обеспечения, с помощью различных правовых средств и инструментов, правомерного поведения. Главным признаком, отличающим ее от других видов ответственности, является угроза наступление фактических неблагоприятных последствий для нарушителя. И.О. Йоффе в свое время отмечал по этому поводу, что «к области ответственности относятся лишь такие меры государственного принуждения, которые

основаны на осуждении поведения правонарушителя». Важным аргументом в ретроспективном понимании ответственности становится так же то, что последняя наступает (с. 396) только за совершенное правонарушение. Поэтому мотивационной составляющей формально-юридических исследований ответственности является определения содержания и структуры ее нормативно-правовой основы. Институциональный и психологический подходы к пониманию юридической ответственности тесно взаимосвязаны с вышеуказанными подходами, однако, делают акцент на различных содержательных ее элементах.

Психологический подход уделяет особое внимание внутреннему самообязыванию личности действующей в определенном социально-коммуникативном пространстве. Так, с точки зрения Л.И. Петражицкого истоки ответственности, да и самого право, заключены в психической природе человека. С его точки зрения императивно-атрибутивные свойства (душевные переживание долга и обязанности) психики людей способствуют их объединению и взаимной правовой ответственности. При этом атрибутивная природа правового долга представляет такое правовое долженствование «по которому то, к чему мы обязаны, вместе с тем причитается другому как ему должное». И эта императивно-атрибутивная ответственность является по его мысли более сильным и действенным, чем внешнее обязывание поведения субъекта.

В контексте *институционального подхода* юридическая ответственность анализируется сквозь призму функционирования институтов публичной власти, связанная с государственно-правовым принуждением

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	виновных лиц. Здесь уделяется внимание различным видам юридической ответственности, их сущности и специфики, системе государственных институтов осуществляющих применение санкций правовых норм, либо возложение на правонарушителя обременений – наказания, штрафных и иных лишений, либо дополнительных обязанностей. Другими словами в данном случае содержание ответственности раскрывается в тесной взаимосвязи с санкцией правовой нормы и институциональным обеспечением ее действия. Однако, не смотря на многообразие подходов в осмыслении юридической ответственности, суть которых заключается в исследовании различных аспектов этого сложносоставного социально-правового феномена, в теории права данный феномен содержательно раскрывается через следующую общепризнанную <i>систему признаков</i> : - юридическая ответственность это особое политико-правовое состояние, поддерживаемое правовыми средствами и инструментами, блокирующее противоправное поведение и стимулирующее общественно-полезное социально-правовое действие. В связи с тем, что в специальном юридическом (формальном) смысле под ответственностью понимают правовые, неблагоприятные последствия за совершенные противоправные деяния, то юридическое состояние – это такое политико-правовое состояние при котором правонарушитель претерпевает неблагоприятные последствия. В этом (с. 397) состоянии политико-правовой статус субъекта всегда подвергается негативному изменению –

лишение каких либо прав (например, замещения определенной должности, права управлять автомобилем и т.д.), ограничение свободы, имущественные издержки (например, штрафные санкции, конфискация имущества и т.д.), возложение дополнительных обязанностей (например, выплата определенных издержек, свершение конкретных действий) и т.д.;

- юридическая ответственность возникает только на основании норм права и лишь за совершенное правонарушение. Здесь действует формула – *nullum crimen, nulla poena, sine lege* (без закона нет ни преступления, ни наказания). Поэтому само правонарушение предстает в качестве основания возникновения юридической ответственности и в тоже время является моментом возникновения негативных последствий для правонарушителя.

Ответственность осуществляется на основе действующего нормативно-правового материала, в единстве норм материального и процессуального права. Причем если материальные нормы фиксируют меру юридического возмездия (она всегда конкретна, имеет четкие количественные показатели) за совершенное противоправное деяние, то процессуальные нормы отражают механизм осуществления юридической ответственности, порядок, способы и средства государственно-правового принуждения, неотвратимости ее наступления. При этом юридическая ответственность и наказание соотносятся как целое и часть, т.е. ответственность отражает обязанность субъекта претерпевать неблагоприятные последствия, в свою очередь, наказание – это форма реализации данной обязанности;

- юридическая ответственность налагается только от имени государства и наступает за

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	лично совершенное противоправное виновное деяние (поэтому для ее возникновения необходимо наличие всех элементов состава правонарушения), вопреки согласию правонарушителя; - юридическая ответственность это публично-правовая форма осуждения правонарушителя, которая сочетает государственное и общественное осуждение противоправного деяния. Кроме того публично-правовая форма преследует цель не карательную цель, но также и восстановление нарушенного права и предупреждение новых правонарушений как со стороны конкретного правонарушителя, так и со стороны других субъектов. Таким образом, юридическую ответственность следует определить как возникающая из правонарушений правовое отношение между государством, его специальных органов и правонарушителем, на которого возлагается обязанность претерпевать соответствующие лишения и неблагоприятные последствия за совершенное правонарушение, за нарушение требований, которые содержатся в нормах права. <i>Классификация юридической ответственности</i>, т. е. ее деление на те или иные виды в литературе проводится по различным основаниям, основным из которых является классификация в зависимости от отраслевой принадлежности правовых норм, закрепляющих юридическую ответственность. Так, в зависимости от этого критерия в юриспруденции принято различать : (с. 398) конституционную, уголовную, административную, дисциплинарную,

гражданско-правовую ответственность. В качестве особой разновидности юридической ответственности за причиненный вред в трудовом праве выделяется также и материальная ответственность..

В законодательстве и в юридической литературе нередко можно встретить суждения о нарушениях налогового, таможенного, экологического и другого законодательства и адекватных им правонарушениях (налоговых, таможенных, экологических и др.) как основания соответствующей ответственности (налоговой, таможенно-правовой, экологической и др.). Однако в подобных случаях допускаются существенные неточности и это хорошо описано в работах А.П. Алехина и Ю.М. Козлова, когда речь идет о нарушении того или иного законодательства, то имеется в виду нарушение его только строго определенных норм, либо регулирующих однородные общественные отношения, либо регулирующих отношения в какой-либо специфической сфере (например, в сфере таможенного дела).

Понятие «нарушение» употребляется как родовое понятие, охватывающее правонарушения, являющиеся основанием различных видов юридической ответственности : уголовной, административной, гражданско-правовой или дисциплинарной. Следовательно, по своей юридической природе нарушения законодательства могут быть соответственно преступными, административными и др. А это означает, что с юридической точки зрения некорректно выделять, например, таможенно-правовую ответственность, а следует говорить об ответственности за

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правонарушения в сфере таможенного дела, которая исходя из предмета правового регулирования может быть либо уголовной, либо административной. Конституционная ответственность — это вид юридической ответственности, выделение которой как самостоятельного вида обусловлено спецификой конституционного статуса ряда социальных субъектов и особенностями юридической природы такого неправомерного поведения, как конституционный деликт. Отличительная черта этого вида ответственности проявляется в ее политическом характере, поэтому в качестве ее меры на первый план выступает прежде всего политическое порицание субъекта правонарушения (например, выражение недоверия избирателей к своему депутату, прекращение политической карьеры и т.п.), а уж потом — ограничения личного и имущественного характера (например, освобождение от занимаемой должности высших должностных лиц, лишение почетных званий, льгот и привилегий, отставка правительства, досрочный роспуск парламента и пр.). При этом к нарушителям могут также применяться уголовно-правовые, гражданско-правовые и административные меры воздействия, но к конституционной ответственности это отношения уже иметь не будет (с. 399).
Малеин Н.С. Правонарушение : понятие, причины, ответственность. Москва : Юрид. лит., 1985. 192 с.	Ответственность является выполнением обязательства под принуждением, а наступает она (ответственность) лишь тогда, когда такое обязательство не выполнено (с. 139).

Матвєєва Л.Г. Наслідки правозначущої поведінки. Тема 19. Теорія держави і права : навч. посібник / Н.М. Крестовська, Л.Г. Матвєєва, Я.О. Тицька, Н.В. Атаманова, Н.Б. Арабаджи. Одеса : Міжнародний гуманітарний ун-т. 2021. С. 166, 167- 174. URL : http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/24041/%d0%a2%d0%95%d0%9e%d0%a0%d0%86%d0%af%20%d0%94%d0%95%d0%a0%d0%96%d0%90%d0%92%d0%98%20%d0%86%20%d0%9f%d0%a0%d0%90%d0%92%d0%90%20%d0%bd%d0%b0%d0%b2%d1%87%20%d0%bf%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd%d0%b8%d0%ba.pdf?sequence=1&isAllowed=y	Типологія юридичної відповідальності є розгорнутою. За темпоральною ознакою (дією у часі) розрізняють : проспективну відповідальність. Це цільова установка людини на правомірну поведінку у майбутньому, на виконання та дотримання вимог правових норм (с. 167); ретроспективну відповідальність. Це суспільно-правова оцінка минулої поведінки суб'єкта права, що відхиляється в позитивний або негативний бік від звичайної типової моделі правозначущої поведінки (с. 168). За юридичними наслідками для суб'єкта права ретроспективну юридичну відповідальність поділяють на : позитивну юридичну відповідальність. Вона передбачає заохочення/нагороду за виконання корисних для суспільства і держави варіантів поведінки на рівні, що перевищує загальні вимоги (етично-свідоме ставлення до виконання обов'язків). Такими заохоченнями є, наприклад, державні нагороди, різноманітні за характером премії та ін.; негативну юридичну відповідальність. Вона передбачає обмеження та покарання за правопорушення, тобто за вчинене протиправне діяння. Саме цей вид юридичної відповідальності, як правило, має особливе значення в теорії та на практиці. Її можна розглядати як юридичну відповідальність у вузькому сенсі слова. 2. Позитивна та негативна юридична відповідальність. Позитивна юридична відповідальність має ретроспективний та проспективний аспекти. У проспективному сенсі позитивна відповідальність – це установка суб'єкта права на безумовне виконання та дотримання приписів правових норм. Це

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	елемент нормальної, здорової правосвідомості суб'єкта права. У ретроспективному сенсі слова позитивна юридична відповідальність – це позитивна правова оцінка заслуг суб'єкта права перед суспільством. Ознаки позитивної ретроспективної юридичної відповідальності : 1) характер і порядок реалізації встановлюються заохочувальними правовими нормами, є засобом правового переконання і правового стимулювання; 2) застосовується спеціально уповноваженими суб'єктами (державними органами, іншими суб'єктами публічної влади, керівниками або власниками підприємств та організацій). Наприклад, Президент України має повноваження нагороджувати громадян України орденом «За особливі заслуги»; 3) означає надання суб'єкту права додаткових прав, можливостей та інших соціальних благ. Виражається у певних позитивних наслідках майнового (грошова премія), організаційного (підвищення на посаді) і особистого (оголошення подяки, вручення почесної грамоти, присвоєння почесного звання) характеру; 4) здійснюється з дотриманням процедур як встановлення самого факту заслуги, так і вручення нагороди; 5) підставою застосування є заслуга суб'єкта права, тобто така суспільно корисна поведінка, яка перевищує вимоги до правомірної поведінки (подвиг, самопожертва, врятування життя іншої людини, запобігання правопорушенню, видатні результати трудової або творчої діяльності, благодійність тощо). Негативна ретроспективна юридична відповідальність (юридична

	відповідальність у вузькому сенсі слова) – це здійснюваний в особливому процесуальному порядку додатковий обов’язок суб’єкта правопорушення зазнати співмірні позбавлення особистого, майнового або організаційного характеру, передбачені санкцією юридичної норми (с. 168). Ознаки негативної юридичної відповідальності : 1) спирається на державний примус, який реалізується через діяльність спеціальних державних органів (поліція, державні пенітенціарні установи, виконавча служба) або інших суб’єктів, уповноважених на цю діяльність державою (так, у ряді країн існують приватні пенітенціарні установи, особливо для неповнолітніх); 2) спричиняє певні негативні наслідки для правопорушника, які виражаються в особистих обмеженнях (наприклад, позбавлення або обмеження волі, позбавлення права займатися певним видом діяльності) та/або майнових стягненнях (конфіскація майна, обов’язок відшкодувати завдану шкоду); 3) є реакцією владного суб’єкта на винне антисуспільне діяння. Думки, почуття, бажання вчинити правопорушення, не реалізовані зовні, не можуть бути підставою для притягнення особи до юридичної відповідальності; 4) має процесуальну форму втілення. Юридична відповідальність реалізується компетентним органом держави або іншим публічно-владним суб’єктом у строгій відповідності до встановленої законом процедури; 5) фактичною підставою є правопорушення, тобто асоціальне протиправне діяння деліктоздатного суб’єкта права. Класифікація негативної юридичної

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	відповідальності за її основними цілями : 1) правовідновна (репараційна) – виконання правопорушником додаткових позитивних обов’язків на користь потерпілої від правопорушення людини та/або юридичної особи. Особа, яка вчинила правопорушення, відшкодовує завдану шкоду, відновлює порушені права, виконує обов’язки, припиняє протиправне діяння без примусу держави (прикладом тому є договірна цивільно-правова і матеріальна відповідальність). Правовідновна відповідальність вважається такою, що настала після виконання обов’язків правопорушником. Державний примус застосовується у разі виникнення конфлікту між учасниками правовідносин; 2) каральна (репресивна) – особа, яка вчинила правопорушення, притягується до покарання або стягнення на основі рішення, винесеного у встановленому законом порядку (кримінально-правова, адміністративно-правова відповідальність). Дотепер саме цей вид відповідальності розглядався як основний, але поширення у всьому світі ідеї відновного правосуддя та репараційної відповідальності зумовлює критичне переосмислення можливостей цього виду юридичної відповідальності. Зазначимо також, що в умовах формування громадянського суспільства і правової держави значення правовідновної відповідальності зростає зважаючи на загальну тенденцію до гуманізації правового впливу. У випадках, коли правопорушенням заподіяна шкода правам людини, першочерговим завданням є відновлення порушених прав, відшкодування шкоди за рахунок правопорушника. Проте каральна відповідальність, як і раніше, грає значущу роль в забезпеченні правопорядку і захисті

	прав людини (с. 169). Залежно від галузевої приналежності розрізняють такі види негативної юридичної відповідальності : 1) кримінальна – застосовується тільки за вчинення кримінального правопорушення. Це найбільш суворий вид відповідальності, що передбачає найжорсткіші обмеження особистого і майнового характеру, настає з моменту набрання вироком суду законної сили, реалізується виключно в судовому порядку; 2) адміністративна – застосовується за вчинення адміністративного проступку. Стягнення особистого і майнового характеру, що накладаються в цьому випадку, носять набагато м'якший характер (наприклад, якщо арешт як кримінальне покарання встановлюється на строк від одного до шести місяців, то адміністративний арешт не перевищує 15 діб); 3) цивільно-правова – настає за невиконання договору, завдання майнової шкоди. Носить виключно майновий, компенсаційний характер. Її особливість полягає у можливості добровільного виконання правопорушником заходів відповідальності, без застосування державного примусу (договірна відповідальність). Державний примус використовується у разі виникнення конфлікту між учасниками цивільних правовідносин (позадовірна відповідальність); 4) дисциплінарна – настає за порушення трудової, службової, навчальної дисципліни і носить, як правило, особистий характер (зауваження, догана, сувора догана, переведення на нижчу посаду, відрахування з навчального закладу тощо). Особливість цього виду відповідальності полягає в тому, що вона застосовується не тільки

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	державними органами, але й недержавними суб'єктами (адміністрацією підприємства, установи, організації); 5) матеріальна відповідальність – полягає в обов'язку відшкодувати збиток. Шкода, заподіяна власнику підприємства, установи, організації працівником при виконанні своїх трудових обов'язків передбачає відшкодування прямого реального збитку. Упущена вигода не відшкодовується; 6) конституційно-правова відповідальність – виражається у можливості настання несприятливих наслідків для суб'єктів конституційного права, які порушили норми конституційного законодавства. Цей вид відповідальності є порівняно новим для вітчизняної практики. Прикладами такої відповідальності є розпуск парламенту, імпічмент президента, відставка уряду. Особливим видом відповідальності є міжнародно-правова відповідальність держави. Такими є, наприклад, економічні санкції (заборона на торгівлю, спільну економічну діяльність) проти держави – порушника норм міжнародного права (с. 172).
Малько А.В., Саломатин А.Ю. Теория государства и права : учеб. пособие. 2-е изд. Москва : РИОР: ИНФРА-М, 2013. 213 с. (Высшее образование: Бакалавр URL : http://library.lgaki.info:404/2019/Малько%20А.%20В_Теория%20Государства.pdf	Классифицируют юридическую ответственность по следующим основаниям. В зависимости от того, к какой отрасли относится юридическая ответственность, выделяются : уголовная (применяется только за преступления; никто не может быть признан виновным в совершении преступления, а также подвергнут уголовному наказанию, иначе как по приговору суда и в соответствии с уголовным, уголовно-процессуальным и уголовно-исполнительным законодательством; меры уголовного наказания — наиболее жесткие формы государственного принуждения,

направленные преимущественно на наличие виновного, — лишение свободы и т.д.); административная (наступает за совершение административного проступка на основе законодательства об административных правонарушениях и выражается, в частности, в таких мерах, как штраф, лишение специального права и т.п.), гражданская (наступает за нарушение договорных обязательств имущественного характера или за причинение имущественного внедоговорного вреда. Полное возмещение вреда — основной принцип гражданско-правовой ответственности; возмещение убытков в некоторых случаях дополняется штрафными санкциями, например выплатой неустойки); дисциплинарная (применяется за нарушение трудовой, учебной, служебной, воинской дисциплины; для наложения взыскания должны быть затребованы объяснения от нарушителя трудовой дисциплины; возлагается администрацией предприятия, учреждения, организации, в отношении отдельных категорий — дисциплинарными коллегиями; меры дисциплинарной ответственности — выговор, строгий выговор, увольнение и т.д.); материальная (наступает за ущерб, причиненный предприятию, учреждению, организации рабочими и служащими при исполнении ими своих трудовых обязанностей).

В зависимости от органов, возлагающих юридическую ответственность, различают ответственность, возлагаемую органами государственной власти, государственного управления, судами и другими юрисдикционными структурами (с. 162)

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Мелехин А.В. Теория государства и права : учебник. Москва : Маркет ДС, 2007. 640 с. (Университетская серия) URL : http://kyiv-heritage-guide.com/sites/default/files/МЕЛЕХИН%20-%20Теория%20государства%20и%20права%202007%20уч%20640с.pdf	Виды юридической ответственности непосредственно находятся в прямой зависимости от того, какой вид правонарушения совершен виновным лицом. В юридической науке при отраслевом подходе выделяют следующие виды юридической ответственности : Гражданско-правовая ответственность (имущественные санкции); административная ответственность (штраф, конфискация, возмездное изъятие предмета, административный арест); дисциплинарная ответственность — применяется за правонарушения, допущенные в рамках действующих трудовых правоотношений (выговор, замечание, увольнение ...); уголовная ответственность (наказание, применяемое только судом к лицам, виновным в уголовном преступлении) (с. 409-410).
Миколенко А.И. Проблемы возмещения вреда, причиненного административным правонарушением : дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Нац. ун-т вн. дел. Харьков, 2000. 23 с.	... Следует поддержать позицию Д.Н. Бахрака, что возмещение имущественного вреда в порядке производства по делам об административных правонарушениях является по своей природе административно-правовой мерой принуждения и обладает всеми необходимыми для этого признаками.
Миколенко А.М. Административный процесс и административная ответственность в Украине : учеб. пособие. 3-е изд. Харьков : Одиссей, 2007. 360 с.	Все названные выше меры административно-правового принуждения (меры предупреждения, меры административной ответственности, меры процессуально-обеспечительного характера, административно-восстановительные меры) имеют право на существование и классифицируются в зависимости от целей их применения.

	Административно-предупредительные меры (с. 11-12) Наиболее типичными являются следующие административно-предупредительные меры : а) контроль и надзорные проверки; б) досмотр вещей и личный досмотр ... в) проверка документов, удостоверяющих личность; г) административное задержание с целью установление личности задерживаемого; д) введение карантина; е) прекращение движения транспорта и пешеходов при возникновении угрозы общественной безопасности; ж) реквизиция имущества и т. д. (с. 2). Меры административного пресечения (с. 12) Юридическая литература и действующее законодательство не дают исчерпывающего перечня мер административного пресечения. К их числу относятся : а) непосредственное физическое воздействие; б) применение специальных средств (слезоточивый газ, наручники и т. д.; в) административное задержание лица для прекращения совершаемого правонарушения; г) применение огнестрельного оружия; д) временное отстранение от управления транспортными средствами, эксплуатации механизмов и выполнения работ и т. д. (с. 12). Меры административной ответственности (с. 13) К мерам административной ответственности с полной уверенностью можно отнести : а) административные взыскания, применяемые к физическим лицам (ст. 24 КУоАП); меры воздействия, применяемые к несовершеннолетним (ст. 24-1 КУоАП); в) административные взыскания, применяемые к юридическим лицам (с. 13).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Меры обеспечения производства по делам об административных правонарушениях (административные меры процессуально-обеспечительного характера) (с. 13) ... К таким мерам относятся : а) административное задержание с целью составления протокола об административном правонарушении и привлечения виновного лица к ответственности); б) личный досмотр и досмотр вещей; в) изъятие вещей и документов; г) доставление правонарушителя; д) привод в органы внутренних дел или в суд. Административно-восстановительные меры (с. 13) ... Д.Н. Бахрах относит к таким мерам принуждения : а) возмещение имущественного ущерба в порядке производства по делам об административных правонарушениях; б) снос самовольно возведенных строений и сооружений; в) пеню; г) взыскание недоимки (посилання на роботу Д.Н. Бахрах відсутнє) (с. 13) ... Одни ученые считают, что данная мера принуждения является по своей природе гражданско-правовой (посилання на роботу С.Н. Братусь) ... Другие ученые поддерживают позицию Д.Н. Бахраха, утверждая, что возмещение имущественного вреда в порядке производства по делам об административных правонарушениях является по своей природе административно-правовой мерой принуждения и обладает всеми необходимыми для этого признаками (посилання на роботу Д.Н. Бахрах відсутнє, але вказана дисертація та інші роботи О.І. Миколенко) (с. 14).

О.А. Кириченко

Мелехин А.В. Теория государства и права : учебник. Москва : Маркет ДС, 2007. 640 с. (Университетская серия) URL : http://kyiv-heritage-guide.com/sites/default/files/%D0%9C%D0%95%D0%9B%D0%95%D0%A5%D0%98%D0%9D%D0%20%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F%D0%B3%D0%BE%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0%D0%B8%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0%202007%D1%83%D1%87%D0%64%D1%81.pdf	Виды юридической ответственности непосредственно находятся в прямой зависимости от того, какой вид правонарушения совершен виновным лицом (с. 409). В юридической науке при отраслевом подходе выделяют следующие виды юридической ответственности: гражданско-правовая ответственность (имущественные санкции); административная ответственность (штраф, конфискация, возмездное изъятие предмета, административный арест); дисциплинарная ответственность — применяется за правонарушения, допущенные в рамках действующих трудовых правоотношений (выговор, замечание, увольнение ...); уголовная ответственность (наказание, применяемое только судом к лицам, виновным в уголовном преступлении) (с. 410).
Митний кодекс України : закон України від 13 березня 2012 р., № 44-95-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 44-45, № 46-47, № 48, ст. 552; зі змінами, згідно із законом № 2760-IX від 16 листопада 2022 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL	Розділ XVIII Порушення митних правил та відповідальність за них Глава 67. Загальні положення щодо порушень митних правил та відповідальності за них Стаття 458. Порушення митних правил 2. Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає у разі, якщо ці правопорушення не тягнуть за собою кримінальну відповідальність. Стаття 459. Відповідальність за порушення митних правил 1. Адміністративна відповідальність за порушення митних правил встановлюється

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

цим Кодексом.

2. Суб'єктами адміністративної відповідальності за порушення митних правил можуть бути громадяни, які на момент вчинення такого правопорушення досягли 16-річного віку, а при вчиненні порушень митних правил підприємствами - посадові особи цих підприємств.

Стаття 460. Особливості відповідальності за деякі види порушень митних правил

1. Вчинення порушень митних правил, передбачених частиною третьою статті 469, статтею 470, частиною третьою статті 478, статтею 481 цього Кодексу, внаслідок аварії, дії обставин непереборної сили або протиправних дій третіх осіб, що підтверджується відповідними документами, а також допущення у митній декларації помилок, які не призвели до неправомірного звільнення від сплати митних платежів або зменшення їх розміру, до незабезпечення дотримання заходів тарифного та/або нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, якщо такі помилки не допускаються систематично (стаття 268 цього Кодексу), не тягне за собою адміністративної відповідальності, передбаченої цим Кодексом.

2. Перевізники несуть відповідальність за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю шляхом подання митному органу як підстави для переміщення цих товарів документів, що містять неправдиві відомості (стаття 483 цього Кодексу), виключно у разі якщо ці відомості стосуються кількості вантажних місць, їх маркування та номерів, а перевізниками не вжито заходів до перевірки правдивості зазначених відомостей або у разі неможливості такої

О.А. Кириченко

	перевірки не внесено відповідного запису до міжнародної автомобільної накладної (CMR). {Статтю 460 доповнено частиною другою згідно із законом № 4915-VI від 07.06.2012}
Михеєнко М.М., Шибіко В.П., Дубинський А.Я. Науково-практичний коментар Кримінально- процесуального кодексу України. Київ : Юрінком Інтер, 1997. 624 с.	Стаття 66. Збирання і подання доказів (с. 114-115) 2. Серед способів збирання доказів і їх джерел слідчі і судові дії мають найбільшу питому вагу. В КПК дано вичерпний перелік таких дій. Це – затримання і допит підозрюваного ... (с. 119). Стаття 106. Затримання органом дізнання підозрюваного у вчиненні злочину (с. 168-172). 1. Затримання підозрюваного у вчиненні злочину є заходом процесуального примусу ... 2. ... Затримання підозрюваного, порядок якого регламентовано КПК, треба відрізнити від фізичного, адміністративно-правового та інших видів затримання громадян, що не пов'язані з перевіркою причетності останніх до вчинення злочину і не мають кримінально-процесуального характеру (с. 169).
Мосьондз С.О. Адміністративне право України у визначеннях і схемах : навч. посібник. Київ : Прецедент, 2006. 176 с.	Види заходів адміністративного примусу: 1. Заходи адміністративного запобігання : 1.1. Перевірка документів. 1.2. Безперешкодний вхід у житлові приміщення громадян, які знаходяться під адміністративним наглядом. 1.3. Відвідування підприємств, закладів, організацій для виконання профілактичних функцій. 1.4. Опечатування приміщень, використуваних як каси, місця зберігання документів, товарно-матеріальних цінностей. 1.5 Опечатування вимірювальних приладів і пристроїв тощо. 2. Заходи адміністративного припинення : 2.1. Заходи припинення загального призначення :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2.1.1. Привід осіб. 2.1.2. Взяття на облік та офіційне застереження про недопустимість протиправної поведінки. 2.1.3. Зупинка транспортних засобів. 2.1.4. Заборона та зупинення певних видів робіт тощо. 2.2. Заходи припинення спеціального призначення : 2.2.1. Застосування заходів фізичного впливу. 2.2.2. Застосування спеціальних засобів. 2.2.3. Застосування вогнепальної зброї. 3. Заходи адміністративної відповідальності : 3.1. Накладення адміністративних стягнень на фізичних осіб за здійснення адміністративних правопорушень. 3.2. Застосування до фізичних осіб за здійснення адміністративних правопорушень заходів впливу, що не є адміністративними стягненнями. 3.3. Накладення адміністративних стягнень на юридичних осіб за порушення нормативно-правових положень (притягнення до відповідальності в адміністративному порядку). 3.4. Застосування заходів адміністративного впливу, не віднесених до категорії адміністративних стягнень, до юридичних осіб за порушення нормативно-правових актів (притягнення до відповідальності в адміністративному порядку) (с. 73). Ознаки адміністративної відповідальності. Це один із самостійних видів правової відповідальності (поряд з кримінальною, дисциплінарною та цивільно-правовою) (с. 75).
Мушак З. Теорія держави і прав : підручник.	2.12. Поняття і види юридичної відповідальності <i>Юридична відповідальність — це</i>

О.А. Кириченко

Academia.edu : веб-сайт.

URL :
https://www.academia.edu/9600518/%D0%A3%D1%87%D0%B5%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%A2%D0%94%D0%9F?auto=download&email_work_card=download-paper

передбачене законом і застосоване органами держави примусове обмеження або позбавлення правопорушника певних благ. Вона завжди супроводжується моральним осудом правопорушника.

Юридична відповідальність поділяється на *перспективну* і *ретроспективну* (позитивну і негативну).

Позитивна відповідальність — це сумлінне виконання своїх обов'язків перед громадянським суспільством, правовою державою, колективом людей та окремою особою.

Ретроспективна відповідальність — це специфічні правовідносини між державою і правопорушником внаслідок державно-правового примусу, що характеризуються засудженням протиправного діяння і суб'єкта правопорушення, покладанням на останнього обов'язку перетерпіти позбавлення і несприятливі наслідки особистого, майнового, організаційного характеру за скоєне правопорушення :

- *конституційна* — переважно позитивна і допоміжно ретроспективна відповідальність, що відрізняється заходами політичного характеру;

- *кримінальна* — різновид ретроспективної юридичної відповідальності, що полягає у вживанні заходів кримінального покарання до фізичних осіб, винних у вчиненні злочину;

- *адміністративна* — різновид ретроспективної юридичної відповідальності, під якою розуміють покладення на порушників загальнообов'язкових правил, що діють в управлінні та в інших сферах, адміністративних стягнень, котрі тягнуть для цих осіб обтяжливі наслідки майнового чи морального характеру;

- *дисциплінарна* — різновид юридичної

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

	ретроспективної відповідальності працівника за порушення трудової дисципліни із застосуванням до нього догани та звільнення. Законодавством, статутами й положеннями про дисципліну для окремих категорій працівників можуть бути передбачені інші дисциплінарні стягнення; • <i>цивільно-правова</i> — самостійний вид ретроспективної юридичної відповідальності фізичної чи юридичної особи за порушення договірних зобов'язань, за заподіяння позадоговірної майнової шкоди, а також за порушення особистих немайнових прав. • <i>матеріальна</i> — різновид ретроспективної юридичної відповідальності працівника за матеріальну шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації внаслідок порушення покладених на нього трудових обов'язків. <i>Ретроспективний юридичний відповідальності характерні</i> такі ознаки : • застосування державно-правового примусу; • негативна реакція держави на правопорушення і суб'єкта, що винний у його скоєнні; • обов'язок правопорушника зазнати несприятливих наслідків за свою протиправну поведінку ... Юридична відповідальність покладається на особу лише за наявності певних обставин, передбачених законом, зокрема <i>підстави відповідальності</i>. Такою підставою є факт вчинення правопорушення та його склад. При застосуванні до особи заходів державного покарання діє «<i>презумпція невинуватості</i>», тобто особа вважається невинною, поки не буде доведена її вина. Доводити вину повинні компетентні державні органи, які здійснюють

О.А. Кириченко

	звинувачення. Притягаючи особу до юридичної відповідальності, держава переслідує такі цілі : - охоронну; - виховну; - відновлюючу; - профілактичну (запобіжну).
Наровлянський О.Д. Основи правознавства : підручник для 9-го класу. Київ : Грамота, 2017. 182 с. URL : https://file.4book.org/images/shcoolbook_ua/9/9_p_n_2017.pdf	Юридична відповідальність — це обов'язок правопорушника перетерпіти певні негативні наслідки (санкції) за скоєне правопорушення, які визначаються в установленому законом порядку. Для юридичної відповідальності притаманні певні ознаки. Передусім важливо зазначити, що до юридичної відповідальності особу можна притягнути лише за порушення норм права (с. 48). 2. Види юридичної відповідальності Пригадайте, які існують види правопорушень. Юридичну відповідальність, як і правопорушення, поділяють на окремі види. Найчастіше цей поділ здійснюють відповідно до галузей права, котрі регулюють відносини, щодо яких здійснено порушення (див. схему 18, с. 52). Подивіться на подані фотографії. На них ви бачите певні порушення, але вони суттєво відрізняються. У першому випадку правопорушники скоюють злочин — найнебезпечніший вид правопорушення. Вони порушують кримінальний закон, скоюють діяння, передбачене Кримінальним кодексом України. Отже, вони нестимуть кримінальну відповідальність. Визначити винуватість особи в скоєнні злочину та притягнути її до кримінальної відповідальності, застосувати кримінальні покарання може тільки суд. У другому випадку — порушення Правил дорожнього руху — ідеться про адміністративне правопорушення.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Адміністративну відповідальність нестимуть також порушники правил пожежної безпеки та полювання, рибалки-браконьєри, ті, хто своєчасно не отримав паспорт або не вклеїв до нього нову фотокартку (при досягненні 25 та 45 років) тощо. Рішення про притягнення до адміністративної відповідальності може прийняти чимало державних органів і посадових осіб — суд, поліція, інспектори лісової, рибної охорони, пожежники, податківці, прикордонники тощо. Це пов'язано з великим колом адміністративних правопорушень і менш суворими, ніж за злочини, стягненнями. У третьому випадку — завдано матеріальну шкоду. Винуватець нестиме відповідальність передусім перед потерпілим — без його позову держава не втручатиметься в справу. Цивільно-правова (с. 50) відповідальність настає при нанесенні матеріальної чи моральної шкоди як сторонній особі, так і особі, з якою винуватець перебуває в певних договірних відносинах. На відміну від кримінальної та адміністративної відповідальності, які можуть настати тільки за наявності вини, в окремих випадках до цивільної відповідальності може бути притягнуто особу, яка не винна в заподіянні шкоди. Якщо працівник порушив трудову дисципліну, не виконує своїх трудових обов'язків, що може завдати шкоди власнику підприємства, можливе притягнення працівника до двох видів відповідальності. За порушення трудової дисципліни, невиконання обов'язків, передбачених трудовим договором, застосовується дисциплінарна відповідальність. Якщо працівник завдав підприємству матеріальної шкоди — пошкодив обладнання, транспорт, зіпсував

	деталь тощо, можлива матеріальна відповідальність. Основна особливість цих видів відповідальності — до неї можуть притягнути тільки працівників, які порушили свої трудові обов'язки. Це можуть зробити лише власник підприємства, де працівник працює, або вповноважена ним особа (директор, начальник підрозділу тощо). В обох випадках відповідальність можлива лише за наявності вини працівника. Матеріальну відповідальність також несе підприємство за шкоду, яку завдано працівникові при виконанні ним трудових обов'язків. Крім названих, існують інші види відповідальності. Конституційна відповідальність передбачена для окремих високопосадовців, об'єднань громадян, державних органів. Так, для Президента України, членів уряду, депутатів передбачені такі види відповідальності, як відставка, дострокове припинення повноважень або імпічмент. Діяльність громадського об'єднання у випадку порушення ним норм законодавства може бути припинена в примусовому порядку. Акт державного органу може бути визнано незаконним і скасовано. (с. 51) Конституційна відповідальність має значною мірою політичний характер і настає не лише за певні незаконні дії, а й при невиконанні передбачених законом обов'язків (с. 52).
Носова Ю.Б. Дисциплинарная ответственность государственных служащих. <i>Общее административное право Российской Федерации : учебник.</i> 2-е изд. / авт. кол. : П.Н. Бирюков,	Правовое регулирование дисциплинарной ответственности государственных служащих осуществляется различными нормативными актами. Так, в отношении государственных гражданских служащих дисциплинарная ответственность применяется на основе норм Федерального закона от 27 июля 2004 г. № 79-ФЗ «О государственной гражданской службе Российской Федерации». На военнослужащих

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Т.М. Бялкина, К.В. Давыдов, Н.А. Лунина и др.; под ред. Ю.Н. Старилова. Воронеж : Издательский дом ВГУ : 2016. Ч. 1. С. 442-455.	распространяются нормы Дисциплинарного устава Вооруженных Сил, утвержденного Указом Президента РФ от 14 декабря 1993 г. № 214051. Дисциплинарная ответственность служащих иных видов государственной службы регулируется актами различной юридической силы, в числе которых могут быть названы: федеральные законы от 17 января 1992 г. № 2202-1 «О прокуратуре Российской Федерации»⁵²; от 28 декабря 2010 г. № 403-ФЗ «О Следственном комитете Российской Федерации»; от 21 июля 1997 г. № 114-ФЗ «О службе в таможенных органах (с. 443) Российской Федерации»; Дисциплинарный устав таможенной службы Российской Федерации, утвержденный Указом Президента РФ от 16 ноября 1998 г. № 139655, Федеральный закон от 30 ноября 2011 г. № 342-ФЗ «О службе в органах внутренних дел Российской Федерации и внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации»; и др. Общими признаками для всех разновидностей дисциплинарной ответственности являются следующие : 1) основанием дисциплинарной ответственности выступает дисциплинарный проступок; 2) дисциплинарная ответственность выражается в применении к правонарушителю дисциплинарных взысканий, исчерпывающий перечень которых устанавливается законодательством; 3) дисциплинарная ответственность характеризуется наличием особой процедуры применения дисциплинарных взысканий (дисциплинарного производства); 4) применение мер дисциплинарной

	ответственность влечет определенные неблагоприятные последствия для правонарушителя. <i>Особенности</i> дисциплинарной ответственности государственных служащих раскрываются в содержании данных признаков и обусловлены, во-первых, спецификой служебных функций, выполняемых служащими, наличием у них определенных полномочий властного характера, во-вторых, особо тяжелыми последствиями, которые могут наступить в результате неисполнения или ненадлежащего исполнения возложенных на них должностных обязанностей. Ответственность государственных служащих приобретает особый характер в силу того, что совершаемые действия и принимаемые решения порождают глубокие социальные последствия, затрагивают жизненные интересы человека, предполагают распоряжение огромными материальными, финансовыми, информационными ресурсами. <i>Основанием</i> применения мер дисциплинарной ответственности государственных служащих является совершение дисциплинарного проступка, т.е. неисполнение или ненадлежащее исполнение служащим по его вине возложенных на него должностных обязанностей. Деяние государственного служащего признается дисциплинарным проступком при одновременном наличии следующих условий : 1) если имеет место неисполнение или ненадлежащее исполнение государственным служащим возложенных на него должностных обязанностей; 2) если это деяние совершено виновно; 3) если предусмотрена возможность применения субъектом дисциплинарных

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	полномочий дисциплинарного взыскания за это деяние. Законодатель не указывает в качестве обязательных признаков дисциплинарного проступка противоправность и общественную опасность деяния. Следовательно, противоправность деяния государственного служащего, (с. 444) выразившегося в неисполнении или ненадлежащем исполнении возложенных на него должностных обязанностей, означает, что это деяние нарушает законы, иные нормативные правовые акты, закрепляющие обязанности служащего. Особенностью дисциплинарного проступка является то, что противоправность означает несоответствие конкретного проступка составу запрещающей его нормы, как это имеет место в уголовном и административном праве, а нарушение позитивной нормы, закрепляющей должностные обязанности служащего (с. 445). ... Таким образом, субъектом административной и уголовной ответственности гражданских служащих назван не «государственный служащий», а «должностное лицо» (с. 450).
Овсянко Д.М. Административное право : учеб. пособие / под ред. Г.А. Туманова. Москва : Юрист, 1997. 448 с.	Тема 7. Административная ответственность (с. 129-137) Тема 8. Административный процесс (с. 138-143) Административный процесс представляет собой установленный законом порядок разрешения определенных индивидуальных дел в сфере исполнительной власти в целях обеспечения законности и правопорядка. ... Видами таких дел могут быть обращения граждан по поводу нарушения их прав и законных интересов; дела об административных правонарушениях; дела о должностных (дисциплинарных)

проступках; дела о возмещении в административном порядке материального ущерба, причиненного государству (предприятию, учреждению, организации), в том числе о материальной ответственности военнослужащих; дела по административному надзору; дела о спорах в сфере управления (например, рассматриваемые арбитражными судами); дела об изобретениях, открытиях и патентах; дела о приватизации имущества и др. (с. 138).

.... Источниками, содержащими такие нормы, являются Кодекс об административных правонарушениях, Арбитражно-процессуальный кодекс Российской Федерации, закон от 27 апреля 1993 г. «Об обжаловании в суд действий и решений, нарушающих права и свободы граждан». а так же различные нормативные акты, регулирующие порядок привлечения к ответственности. Кроме того, многие административно-процессуальные нормы содержатся в ведомственных актах. К их числу относятся ... (названо семь инструкций, положений, правил) (с. 139).

Укрупнённо, к стадиям относятся :
обязательная: административное расследование и направление материалов по подведомственности; рассмотрение дела компетентным органом (должностным лицом) и принятие постановления;
факультативная – обжалование и опротестование постановления, его пересмотр; безусловно обязательное исполнение постановления, вынесенного по делу. В стадии административного расследования совершаются такие процессуальные действия, как собирание и фиксирование (документация) доказательств, оформление протокола в возбуждении дела, решение вопроса о приостановлении или

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	прекращении производства. ... Установлены и меры обеспечения производства по делам, в частности, административное задержание; личный досмотр и досмотр вещей; изъятие вещей и документов; отстранение от управления транспортным средством и освидетельствование на состояние опьянения (с. 141).
Орлова О.О. Юридична відповідальність. Розділ 10. Орлова О.О., Кучук А.М., Мінченко О.В. Загальна теорія права: навч.-метод. посібник. Суми : ДУВС,2020. С. 184- 195. URL : https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5081/1/%d0%a2%d0%94%d0%9f%20%d1%87.%202%20%281%29.pdf	10. Юридична відповідальність Під юридичною відповідальністю слід розуміти передбачені нормами права і здійснювані в правових відносинах у процесуальному порядку уповноваженими державою суб'єктами засоби державного примусу до особи, яка вчинила правопорушення, що тягне для неї обов'язок зазнавати несприятливих наслідків особистого, майнового або організаційного характеру, вид і міра яких передбачені санкціями правових норм (с. 187). Види юридичної відповідальності залежно від галузевої належності норми : Конституційну відповідальність її особливість полягає в тому, що вона має політико-правовий характер і настає за конституційний делікт, об'єктивна сторона якого має специфічний зміст – невиконання приписів Конституції, як політико-правового акта, інших конституційних актів держави, і спрямована на захист конституції шляхом застосування конституційних санкцій. її суб'єктами є коло органів держави, їх посадових осіб, органів місцевого самоврядування, громадяни України та їх об'єднання. Прикладами конституційної відповідальності можуть бути: відправлення у відставку президента в порядку імпічменту; розпуск політичної партії чи громадської організації; визнання неконституційними приписів нормативно-правових актів з боку Конституційного Суду

України; дострокове припинення повноважень державних органів. Кримінальна відповідальність. Її особливість полягає в застосуванні до винної у вчиненні злочину фізичної особи певного виду і міри кримінального покарання, передбаченого кримінальним законом. Особливості кримінальної відповідальності: - її юридичною підставою є тільки вчинення особою злочину; - застосовується тільки в судовому порядку; - тягне за собою застосування до винної особи санкцій, перелік яких встановлено законом; - тягне за законом стан судимості засудженого після відбуття ним покарання; - законом визначено чіткі процесуальні строки, в межах яких притягнення до кримінальної відповідальності зберігається (с. 188).

Адміністративна відповідальність. Накладається за адміністративні правопорушення. Особливості адміністративної відповідальності: - її підставою є проступки; - суб'єктами, уповноваженими накладати адміністративні стягнення, є органи державного управління (виконавчої влади), їх посадові особи (органи адміністративної юрисдикції), а також суди; - суб'єктами адміністративних правопорушень є винні фізичні особи 16-річного віку; - за вчинення адміністративного правопорушення уповноваженими органами накладаються стягнення, перелік яких закріплено в законодавстві (штраф, оплатне вилучення чи конфіскація предметів, тимчасове позбавлення спеціального права, виправні роботи, адміністративний арешт); - застосовані за адміністративні порушення санкції не тягнуть за собою судимості. Цивільно-правова відповідальність Настає за вчинення цивільно-правового делікту з метою відшкодування збитків, неустойки,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	штрафу, пені – за майнову шкоду, завдану як у межах укладеного договору (невиконання або неналежне виконання зобов'язань), так і поза ним; поновлення порушеного правового становища особи; примусового виконання правового обов'язку Питання притягнення до цивільної відповідальності та рішення за ними покладені на суди. Цивільно-правові стягнення накладаються і за порушення особистих немайнових прав, які полягають у приниженні честі, гідності, ділової репутації особи (с. 189). Дисциплінарна відповідальність. Охоплює випадки порушення правил дисципліни-трудової, службової, військової, навчальної. Така відповідальність може застосовуватися: а) згідно з нормами трудового законодавства (відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку підприємств, установ та в порядку підлеглості); б) згідно з нормами інших галузей законодавства (адміністративного та ін.), які враховують особливості правового статусу окремих груп працівників (суддів, державних посадовців, прокурорів) і визначаються спеціальними законами, статутами та положеннями про дисципліну. В деяких сферах (обороні, органах внутрішніх справ, на залізничному чи повітряному транспорті) заходи і підстави дисциплінарної відповідальності передбачено дисциплінарними статутами і положеннями. Матеріальна відповідальність. Обов'язок кожної із сторін трудових правовідносин (працівника і власника) відшкодувати майнову шкоду, завдану іншій стороні внаслідок невиконання чи неналежного виконання трудових обов'язків у встановленому законом розмірі та порядку. Міра матеріальної відповідальності – грошове стягнення. Отже, матеріальна

О.А. Кириченко

	відповідальність, як і дисциплінарна, передбачається трудовим законодавством, яке містить вичерпний перелік підстав матеріальної відповідальності (с. 190).
Педько Ю.С. Адміністративна юстиція і адміністративна юрисдикція : деякі теоретичні та практичні питання співвідношення. <i>Право України</i> . 2001. № 10. С. 72–75.	Термін «юриспруденція» модернізується і охоплює всю сукупність правомочностей відповідних державних органів вирішувати правові спори і справи про правопорушення (с. 72).
Перетерский И.С. Всеобщая история государства и права. Часть 1 : Древний мир. Вып. 2: Древний Рим. Москва : Юрид. изд., 1945. 216 с.	Термин «юриспруденция» происходит от лат. словосочетания <i>jus + dicere</i> – решение конфликта посредством применения установленных правил (с. 74).
Петришин О.В., Дашковська О.Р., Політанський В.С. Глосарій термінів з теорії права (галузь знань 081 «Право», освітньокваліфікаційний рівень «Бакалавр»), для студентів, аспірантів та викладачів юридичних закладів вищої освіти. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2021. 38 с. URL : http://ftplec.nlu.edu.ua/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%	Юридична відповідальність – це передбачені санкціями норм права несприятливі наслідки особистого, майнового чи організаційного характеру, що накладаються компетентним суб'єктом у порядку і формі, визначені законом, яких зазнає деліктоздатний суб'єкт (правопорушник) за вчинене правопорушення (с. 35-36).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

D0%B0%D0%BB%D 1%8C%D0%BD%D0 %BE- %D0%BC%D0%B5% D1%82%D0%BE%D 0%B4%D0%B8%D1 %87%D0%BD%D1% 96%20%D0%BC%D0 %B0%D1%82%D0% B5%D1%80%D1%96 %D0%B0%D0%BB% D0%B8/%D0%9A%D 0%B0%D1%84%D0 %B5%D0%B4%D1% 80%D0%B0%20%D1 %82%D0%B5%D0% BE%D1%80%D1%96 %D1%97%20%D1%9 6%20%D1%84%D1% 96%D0%BB%D0%B E%D1%81%D0%BE %D1%84%D1%96% D1%97%20%D0%BF %D1%80%D0%B0% D0%B2%D0%B0/%D 0%A2%D0%B5%D0 %BE%D1%80%D1% 96%D1%8F%20%D0 %BF%D1%80%D0% B0%D0%B2%D0%B 0/%D0%93%D0%BB %D0%BE%D1%81% D0%B0%D1%80%D1 %96%D0%B9%20% D0%A2%D0%B5%D 0%BE%D1%80%D1 %96%D1%8F%20%D 0%BF%D1%80%D0 %B0%D0%B2%D0% B0.pdf	
Петров Г.И.	Сформулированы следующие основные

О.А. Кириченко

Советское административное право. Часть Общая. Ленинград : Изд-во Ленингр. гос. ун-та, 1960. 301 с.	тезисы концепции вредности : 1) преступления и административные деликты являются качественно особыми видами правонарушений; 2) главным детерминантным материальным признаком преступлений является общественная опасность; 3) главным детерминантным материальным признаком административных деликтов является вредность (с. 289).
Петров А.В., Баукен А.А. Теория государства и права : учеб. пособие. Челябинск : Издательский центр ЮУрГУ, 2014. 238 с. URL : https://lib.susu.ru/ftd?base=SUSU_METHOD&key=000527466&dtype=F&etype=.pdf	Зависимости от того, к какой отрасли относится юридическая ответственность, какой вид правонарушения совершен, выделяются : а) уголовно-правовая, б) административная, в) гражданско-правовая, г) материальная ответственность, д) дисциплинарная ответственность. Уголовно-правовая ответственность характеризуется наиболее жесткими мерами государственного воздействия, которые применяет суд за совершенное преступление (лишение свободы, конфискация имущества и др.). Уголовно-правовая ответственность, будучи мерой принудительной, содержит одновременно воспитательный потенциал, является мерой, предупреждающей возможность совершения преступлений как лицом, на которое она возлагается, так и другими лицами. Административная ответственность возлагается органами государственного управления за совершение административного правонарушения (проступка). К мерам административной ответственности относятся штрафы, лишение специального права, предоставленного гражданину, например, лишение права управлять автомобилем в течение года, и т.п. Гражданско-правовая ответственность – ответственность гражданина или юридического лица,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	наступающая за неисполнение или ненадлежащее исполнение возложенной гражданско-правовой обязанности, а также в случае причинения вреда здоровью или имуществу какого-либо лица. Мерами гражданско-правовой ответственности являются, например, выселение гражданина с занимаемой им жилой площади без предоставления другой, если он своим поведением создает условия, невозможные для совместного с ним проживания; неустойка. Материальная ответственность сопряжена с обязанностью работников возместить имущественный ущерб, причиненный по их вине предприятию или учреждению, в котором они работают. Материальная ответственность, как правило, ограничивается определенной частью заработка. Дисциплинарная ответственность выражается в наложении администрацией предприятия или учреждения дисциплинарных взысканий на лиц, нарушивших трудовую дисциплину. К мерам дисциплинарной ответственности относятся: предупреждение, выговор, перевод на нижеоплачиваемую работу и др. Меры дисциплинарной ответственности, которые администрация вправе применить к виновному работнику, исчерпывающе указаны в соответствующих нормативных предписаниях (с. 184).
Петрученко О. Латинско-русский словарь. Изд. девятое. Москва : Издание товарищества «В.В. Думнов». Наследники братьев Салаевых, 1914. 814 с. URL :	Jurisdictio – юрисдикция, судопроизводство (с. 381).

https://azbyka.ru/otechnik/books/file/32127-%D0%9B%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%BE-%D1%80%D1%83%D1%81%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8C.pdf	
Письменицький А.А., Гапотій В.Д., Попенко Я.В., Поліщук В.Г. Теорія держави і права : навч. посібник. Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2017. 298 с.	Залежно від виду правопорушення, за яке застосовується відповідальність, розрізняють наступні види відповідальності : 1. Конституційно-правова відповідальність ... (с. 259). 2. Кримінально-правова відповідальність ... 3. Адміністративно-правова відповідальність ... (с. 260). 4. Цивільно-правова відповідальність ... (с. 260-261). 5. Дисциплінарно-правова відповідальність ... 6. Матеріально-правова відповідальність ... (с. 261).
Повітряний кодекс України : закон України 19 травня 2011 р., № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 48-49, ст. 536, зі змінами згідно із законом України від 21 вересня 2022 р., № 2626-IX. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL :	Розділ XVIII Відповідальність за порушення законодавства в галузі цивільної авіації Стаття 126. Відповідальність за порушення законодавства в галузі цивільної авіації 1. За протиправні дії юридичні і фізичні особи, діяльність яких пов'язана з використанням повітряного простору України, розробленням, виготовленням, ремонтом та експлуатацією авіаційної техніки, здійсненням господарської діяльності в галузі цивільної авіації, обслуговуванням повітряного руху, забезпеченням безпеки авіації, несуть відповідальність згідно із законом.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text	Стаття 128. Орган, уповноважений розглядати справи про правопорушення у галузі цивільної авіації 1. справи про правопорушення у галузі цивільної авіації розглядаються уповноваженим органом з питань цивільної авіації, за результатами розгляду приймається постанова. 2. Від імені уповноваженого органу з питань цивільної авіації розглядати справи про правопорушення і накладати стягнення мають право керівник уповноваженого органу з питань цивільної авіації та його заступники, державні інспектори та уповноважені на проведення перевірок посадові особи уповноваженого органу з питань цивільної авіації. Державні інспектори та уповноважені на проведення перевірок посадові особи уповноваженого органу з питань цивільної авіації мають право накладати стягнення у розмірі до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. 3. Штраф може бути накладено на юридичну особу - суб'єкта авіаційної діяльності протягом шести місяців з дня виявлення правопорушення, але не пізніше ніж через три роки з дня його вчинення. 4. У разі вчинення юридичними особами - суб'єктами авіаційної діяльності двох або більше правопорушень штрафи накладаються за кожне вчинене правопорушення окремо. Стаття 129. Порядок накладення, оплати та стягнення штрафів за правопорушення в галузі цивільної авіації 1. Підставою для розгляду справи про правопорушення в галузі цивільної авіації, які зазначені в статті 127 цього Кодексу, є протокол. 2. Протоколи про правопорушення в галузі

цивільної авіації мають право складати керівник уповноваженого органу з питань цивільної авіації та його заступники, державні інспектори та уповноважені на проведення перевірок посадові особи уповноваженого органу з питань цивільної авіації, керівники аеропортів, начальники служб авіаційної безпеки аеропортів або їх заступники.

3. Справа про правопорушення в галузі цивільної авіації розглядається в п'ятнадцятиденний строк з дня одержання уповноваженим органом з питань цивільної авіації протоколу про правопорушення в галузі цивільної авіації.

4. Штраф сплачується не пізніше п'ятнадцяти днів з дня вручення або отримання суб'єктом авіаційної діяльності надісланої копії постанови уповноваженого органу з питань цивільної авіації про накладення штрафу.

5. Копія завіреного банком платіжного документа, що засвідчує факт сплати штрафу у повному обсязі, надсилається до уповноваженого органу з питань цивільної авіації.

6. У разі якщо штраф не сплачено у строки, встановлені частиною четвертою цієї статті, примусове виконання постанови про накладення штрафу здійснюється державною виконавчою службою в порядку, встановленому законом України «Про виконавче провадження».

7. Суми штрафів зараховуються до Державного бюджету України.

Стаття 130. Порядок оскарження постанови у справі про правопорушення у галузі цивільної авіації

1. Постанову у справі про правопорушення у галузі цивільної авіації може бути оскаржено до суду в порядку, встановленому законом.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Податковий кодекс України : закон України 2 грудня 2010 р., № 2755-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст. 112, зі змінами згідно із законом України від 16 листопада 2022 р., № 2747-IX. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text	Стаття 54. Визначення сум податкових та грошових зобов'язань 54.1. Крім випадків, передбачених податковим законодавством, платник податків самостійно обчислює суму податкового та/або грошового зобов'язання та/або пені, яку зазначає у податковій (митній) декларації або уточнюючому розрахунку, що подається контролюючому органу у строки, встановлені цим Кодексом. Така сума грошового зобов'язання та/або пені вважається узгодженою.
Положення про дисципліну працівників гірничих підприємств : постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 р., № 294, зі змінами згідно із постановою КМ України № 868 (868-2012-п) від 19 вересня 2012 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-2002-%D0%BF#Text	Відповідальність за порушення гірничого законодавства 8. За порушення, передбачені статтею 49 Гірничого закону України, працівники притягаються до дисциплінарної відповідальності, крім визнаних судом кримінальним злочином випадків, коли працівники притягаються до кримінальної відповідальності відповідно до законів України. 9. До працівників гірничих підприємств, що допустили порушення гірничого законодавства, застосовуються такі види дисциплінарного стягнення, як догана та звільнення. 10. За кожен випадок порушення гірничого законодавства може бути застосоване тільки одне дисциплінарне стягнення, передбачене пунктом 9 цього Положення. 11. Дисциплінарне стягнення у формі звільнення може бути застосоване до працівників на підставах, передбачених Кодексом законів про працю України. 12. Власник або уповноважений ним орган

О.А. Кириченко

повинен забезпечити своєчасне виявлення і усунення причин, які призводять до порушень гірничого законодавства.

13. Дисциплінарне стягнення може накладати орган, якому надане право прийняття працівника на роботу (обрання, затвердження і призначення на посаду).

14. Власник або уповноважений ним орган зобов'язаний особисто до накладення стягнення всебічно та об'єктивно з'ясувати причини допущеного порушення гірничого законодавства, попередньо зажадавши від працівника їх письмового пояснення. У разі відмови надати пояснення складається акт за підписом не менш як трьох осіб. Відмова працівника дати пояснення не може бути перешкодою для застосування дисциплінарного стягнення.

15. Вид дисциплінарного стягнення повинен відповідати ступеню провини і тяжкості допущеного порушення.

Визначаючи вид дисциплінарного стягнення, власник або уповноважений ним орган повинен брати до уваги тяжкість допущеного працівником порушення, розмір заподіяних збитків, обставини, за яких його допущено, та оцінку попередньої роботи працівника.

16. У разі застосування дисциплінарного стягнення власник або уповноважений ним орган не повинен принижувати особисту гідність працівника.

17. У разі, коли за порушення гірничого законодавства передбачена кримінальна відповідальність, власник або уповноважений ним орган зобов'язаний передати матеріали до відповідних правоохоронних органів.

18. Дисциплінарне стягнення застосовується не пізніше одного місяця з дня виявлення порушення не рахуючи часу звільнення працівника від роботи у зв'язку з

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	тимчасовою непрацездатністю або перебування його у відпустці. Дисциплінарне стягнення не може накладатися пізніше шести місяців з дня вчинення порушення. До зазначених термінів не включається час провадження в кримінальній справі. 19. Рішення про застосування дисциплінарного стягнення оформляється наказом та повідомляється працівнику під розписку. 20. Застосування дисциплінарного стягнення не звільняє працівника, який допустив порушення гірничого законодавства, від матеріальної відповідальності, передбаченої законодавством. 21. Якщо протягом року з дня накладення дисциплінарного стягнення працівника не буде піддано новому дисциплінарному стягненню, то він вважається таким, що не мав дисциплінарного стягнення. Якщо працівник не допустив нового порушення гірничого законодавства і до того ж проявив себе як сумлінний працівник, то стягнення може бути зняте до закінчення одного року. 22. Дострокове зняття дисциплінарного стягнення провадиться власником або уповноваженим ним органом, який накладав стягнення. Для зняття дисциплінарного стягнення, накладеного органом вищого рівня, власник або уповноважений ним орган порушує перед органом вищого рівня відповідне клопотання. Зняття дисциплінарного стягнення провадиться наказом, про що повідомляється працівник. 23. Трудові спори з питань накладення дисциплінарних стягнень вирішуються в установленому законодавством порядку.

О.А. Кириченко

Положення про дисципліну працівників залізничного транспорту : постанова Кабінету Міністрів України: від 26 січня 1993 р., № 55, зі змінами згідно із постановою КМ України № 868 (868-2012-п) від 19 вересня 2012 р. <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт.</i> URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-93-%D0%BF#Text	15. Дисциплінарне стягнення у вигляді звільнення застосовується за порушення дисципліни, наслідки яких загрожують безпеці руху поїздів, життю і здоров'ю громадян, та до категорій працівників, перелічених у додатку до цього Положення. 20. У тих випадках, коли за скоєний вчинок законом передбачена кримінальна відповідальність, керівник зобов'язаний передати відповідні матеріали до органів дізнання чи попереднього слідства.
Похмелкин В.В. Социальная справедливость и уголовная ответственность. Красноярск : Изд-во Красноярского ун-та, 1990. 176 с.	... Ответственность рассматривается в единстве двух аспектов: позитивного (перспективного) и ретроспективного. Если позитивная ответственность понимается как сознательное выполнение субъектом требований социальных норм, то ретроспективная ответственность связывается с негативной реакцией со стороны общества (государства) на поведение лица, которое уклоняется от возложенных на него обязанностей, реакцией, которая имеет выражение в осуждении этого проступка и принудительном влиянии на субъекта, его совершившего (с. 26).
Про ветеринарну медицину : закон України: від 25 червня 1992 р., № 2498–ХІІ. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 36, ст. 531, , зі змінами згідно із законом України від	Стаття 14. Гарантії прав посадових осіб, які здійснюють державний ветеринарно-санітарний контроль та нагляд 3. Збитки, завдані майну особи, яка здійснює державний ветеринарно-санітарний контроль або нагляд, у зв'язку з виконанням нею своїх посадових обов'язків, підлягають компенсації в повному обсязі за рахунок винних осіб у порядку, визначеному

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

12 травня 2022 р., № 2246-IX. <i>Zakon.rada.gov.ua :</i> <i>веб-сайт.</i> URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12#Text	законодавством. 4. Вказівки посадових осіб не можуть бути підставою для будь-яких незаконних дій або бездіяльності, що суперечать посадовим обов'язкам державних ветеринарних інспекторів та офіційних ветеринарних лікарів. Стаття 48. Карантин тварин (карантинні обмеження) у разі спалаху хвороби, не віднесеної до особливо небезпечних 6. Місцеві органи виконавчої влади та/або органи місцевого самоврядування відповідної адміністративно-територіальної одиниці несуть відповідальність за невиконання заходів карантину (карантинних обмежень) тварин. Державні органи та установи зобов'язані сприяти реалізації карантинних заходів. 12. Особи, винні в порушенні карантинних заходів, несуть відповідальність згідно із законом. Розділ XV. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСІБ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ В ГАЛУЗІ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ Стаття 105. Органи, уповноважені розглядати справи про правопорушення в галузі ветеринарної медицини 1. справи про правопорушення, передбачені цим Законом, розглядають Департамент, його територіальні органи і регіональні служби не пізніше як протягом двох місяців з дня вчинення правопорушення, а в разі тривалого правопорушення – двох місяців з дня його виявлення. 2. Накладати штрафи від імені Департаменту, його територіальних органів і регіональних служб мають право головні державні інспектори ветеринарної медицини та їх заступники. 3. На вимогу спеціалістів державної служби ветеринарної медицини виконання заходів

О.А. Кириченко

	щодо припинення порушень законодавства з питань ветеринарної медицини в необхідних випадках здійснюється із залученням працівників органів внутрішніх справ, служби безпеки, прокуратури. Стаття 106. Рішення у справах про правопорушення в галузі ветеринарної медицини Рішення про накладення штрафів за правопорушення в галузі ветеринарної медицини оформляються відповідними постановами. Стаття 107. Оскарження рішень у справах про правопорушення в галузі ветеринарної медицини Рішення у справах про правопорушення в галузі ветеринарної медицини можуть бути оскаржені до суду.
Про виконавче провадження: закон України від 2 червня 2016 р., № 1404-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 30, ст. 542, зі змінами згідно із законом України від 15 серпня 2022 р., № 2518-IX. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text	Глава 1. Загальні положення Глава XI. Відповідальність у виконавчому провадженні Стаття 76. Відповідальність за невиконання законних вимог виконавця та порушення вимог цього Закону 1. За невиконання законних вимог виконавця, порушення вимог цього Закону, у тому числі за несвоєчасне подання або неподання звітів про відрахування із заробітної плати та інших доходів боржника, неподання або подання неправдивих відомостей про доходи і майновий стан боржника, ненадання боржником на вимогу виконавця декларації чи зазначення у декларації неправдивих відомостей або неповідомлення про зміну таких відомостей, неповідомлення боржником про зміну місця проживання (перебування) чи місцезнаходження або місця роботи (отримання доходів), а також за неявку без поважних причин за викликом виконавця, винні особи несуть відповідальність відповідно до закону.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2. За наявності ознак кримінального правопорушення в діях особи, яка умисно перешкоджає виконанню рішення чи в інший спосіб порушує вимоги закону про виконавче провадження, виконавець складає акт про порушення і звертається до органів досудового розслідування з повідомленням про вчинення кримінального правопорушення.
Про Державну службу : закон України 10 грудня 2015 р., № 889-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 4, ст. 43, зі змінами згідно із законом України від 2 грудня 2021 р., № 1928-IX. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text	Стаття 3. Сфера дії цього Закону 1. Цей Закон регулює відносини, що виникають у зв'язку із вступом на державну службу, її проходженням та припиненням, визначає правовий статус державного службовця. 2. Дія цього Закону поширюється на державних службовців: 1) Секретаріату Кабінету Міністрів України; 2) міністерств та інших центральних органів виконавчої влади; 3) місцевих державних адміністрацій; 4) органів прокуратури; 5) органів військового управління; 6) органів дипломатичної служби; <i>{Пункт 6 частини другої статті 3 в редакції Закону № 2449-VIII від 07.06.2018}</i> 7) державних органів, особливості проходження державної служби в яких визначені статтею 91 цього Закону; 8) інших державних органів. 3. Дія цього Закону не поширюється на: 1) Президента України; 2) керівника постійно діючого допоміжного органу, утвореного Президентом України, та його заступників, Постійного Представника Президента України в Автономній Республіці Крим та його заступників; <i>{Пункт 2 частини третьої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 117-IX від 19.09.2019}</i> 3) членів Кабінету Міністрів України,

О.А. Кириченко

	перших заступників та заступників міністрів; 4) Голову та членів Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Голову та членів Антимонопольного комітету України, Голову та членів Рахункової палати, Голову та членів Центральної виборчої комісії, голів та членів інших державних колегіальних органів; <i>{Пункт 4 частини третьої статті 3 із змінами, внесеними згідно із законом № 140-IX від 02.10.2019}</i> 5) Секретаря Ради національної безпеки і оборони України та його заступників; 6) Голову Державного комітету телебачення і радіомовлення України та його заступників, Голову Фонду державного майна України та його заступників, Голову Національного агентства з питань запобігання корупції та його заступників; <i>{Пункт 6 частини третьої статті 3 із змінами, внесеними згідно із законом № 140-IX від 02.10.2019}</i> 7) народних депутатів України; 8) Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та його представників; 8⁻¹) Уповноваженого із захисту державної мови; <i>{Частину третю статті 3 доповнено пунктом 8⁻¹ згідно із Законом № 2704-VIII від 25.04.2019}</i> 9) службовців Національного банку України; 9⁻¹) голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників; <i>{Частину третю статті 3 доповнено пунктом 9⁻¹ згідно із законом № 2190-VIII від 09.11.2017}</i> 10) депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Голову Ради міністрів Автономної Республіки Крим та його

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	заступників, міністрів Автономної Республіки Крим; 11) депутатів місцевих рад, посадових осіб місцевого самоврядування; 11⁻¹) суддів Конституційного Суду України; <i>{Частину третю статті 3 доповнено пунктом 11⁻¹ згідно із законом № 2136-VIII від 13.07.2017}</i> 11⁻²) постійного представника Кабінету Міністрів України у Конституційному Суді України; <i>{Частину третю статті 3 доповнено пунктом 11⁻² згідно із законом № 2136-VIII від 13.07.2017}</i> 12) суддів; 13) прокурорів; 14) працівників державних органів, які виконують функції з обслуговування; 15) працівників державних підприємств, установ, організацій, інших суб'єктів господарювання державної форми власності, а також навчальних закладів, заснованих державними органами; 16) військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до закону; 17) осіб рядового і начальницького складу правоохоронних органів та працівників інших органів, яким присвоюються спеціальні звання, якщо інше не передбачено законом; 18) працівників патронатних служб; 19) уповноважених з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель. <i>{Частину третю статті 3 доповнено пунктом 19 згідно із Законом № 1219-IX від 05.02.2021}</i> 4. Критерії визначення переліку посад працівників державних органів, які виконують функції з обслуговування,

О.А. Кириченко

затверджуються Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби.

{Абзац другий частини четвертої статті 3 виключено на підставі закону № 117-IX від 19.09.2019}

5. Окремі особливості проходження державної служби в центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, та в центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, їх територіальних органах визначаються Митним кодексом України та Податковим кодексом України.

Глава 2. Засади дисциплінарної відповідальності

Стаття 64. Дисциплінарна відповідальність державного службовця

1. За невиконання або неналежне виконання посадових обов'язків, визначених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами у сфері державної служби, посадовою інструкцією, а також порушення правил етичної поведінки та інше порушення службової дисципліни державний службовець притягається до дисциплінарної відповідальності у порядку, встановленому цим Законом.

2. Для державних службовців можуть встановлюватися особливості притягнення до дисциплінарної відповідальності у випадках, визначених законом.

3. Державний службовець не може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності, якщо минуло шість місяців з дня, коли керівник державної служби дізнався або мав дізнатися про вчинення дисциплінарного проступку, не враховуючи час тимчасової непрацездатності державного службовця чи перебування його у відпустці,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	або якщо минув один рік після його вчинення або постановлення відповідної окремої ухвали суду. <i>{Частина третя статті 65 із змінами, внесеними згідно із законом № 2147-VIII від 03.10.2017}</i> Стаття 66. Види дисциплінарних стягнень та загальні умови їх застосування 1. До державних службовців застосовується один із таких видів дисциплінарного стягнення: 1) зауваження; 2) догана; 3) попередження про неповну службову відповідність; 4) звільнення з посади державної служби. 2. У разі допущення державним службовцем дисциплінарного проступку, передбаченого пунктом 6 частини другої статті 65 цього Закону, суб'єкт призначення або керівник державної служби може обмежитися зауваженням. 3. У разі допущення державним службовцем дисциплінарних проступків, передбачених пунктами 4, 5, 12 та 15 частини другої статті 65 цього Закону, суб'єктом призначення або керівником державної служби такому державному службовцю може бути оголошено догану. <i>{Частина третя статті 66 із змінами, внесеними згідно із законом № 2147-VIII від 03.10.2017}</i> 4. У разі допущення державним службовцем дисциплінарних проступків, передбачених пунктами 2 та 8 частини другої статті 65 цього Закону, а також вчинення систематично (повторно протягом року) дисциплінарних проступків, передбачених пунктами 4 та 5 частини другої статті 65 цього Закону, суб'єкт призначення або

О.А. Кириченко

	керівник державної служби може попередити такого державного службовця про неповну службову відповідність. 5. Звільнення з посади державної служби є винятковим видом дисциплінарного стягнення і може бути застосоване лише у разі вчинення дисциплінарних проступків, передбачених пунктами 1, 3, 7, 9-11, 13, 14 частини другої статті 65 цього Закону, а також вчинення систематично (повторно протягом року) дисциплінарного проступку, передбаченого пунктом 12 частини другої статті 65 цього Закону. <i>{Частина шосту статті 66 виключено на підставі закону № 117-IX від 19.09.2019}</i> 7. За кожний дисциплінарний проступок до державного службовця може бути застосовано лише одне дисциплінарне стягнення. Глава 3. Матеріальна відповідальність державних службовців Стаття 80. Основи матеріальної відповідальності державних службовців 1. Матеріальна та моральна шкода, заподіяна фізичним та юридичним особам незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю державних службовців під час здійснення ними своїх повноважень, відшкодовується за рахунок держави. 2. Держава в особі суб'єкта призначення має право зворотної вимоги (регресу) у розмірі та порядку, визначених законом, до: 1) державного службовця, який заподіяв шкоду; 2) посадової особи (осіб), винної (винних) у незаконному звільненні, відстороненні або переведенні державного службовця чи іншого працівника на іншу посаду, щодо відшкодування матеріальної та моральної шкоди, заподіяної державному органу у зв'язку з оплатою часу вимушеного прогулу або часу виконання нижчеоплачуваної

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	роботи. 3. У разі застосування зворотної вимоги (регресу) державний службовець несе матеріальну відповідальність тільки за шкоду, умисно заподіяну його протиправними діями або бездіяльністю.
Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : закон України від 24.02.1994 р., № 4005–XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 27, ст. 218, зі змінами згідно із законом України від 3 листопада 2022 р., № 2718-IX. <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт.</i> URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text	Стаття 26. Обов'язкові медичні огляди (1) Обов'язкові медичні огляди організуються і здійснюються у встановленому законодавством порядку. (4) Власники підприємств, установ, організацій або уповноважені ними органи несуть відповідальність згідно з чинним законодавством за організацію і своєчасність проходження працівниками обов'язкових медичних оглядів і допуск їх до роботи без наявності необхідного медичного висновку. (5) Працівники, які без поважних причин не пройшли у встановлений термін обов'язковий медичний огляд у повному обсязі, від роботи відсторонюються і можуть бути притягнуті до дисциплінарної відповідальності. Стаття 38. Заходи правового і соціального захисту, матеріальне та соціальне забезпечення працівників державної санітарно-епідеміологічної служби Головні державні санітарні лікарі, їх заступники, інші посадові особи державної санітарно-епідеміологічної служби перебувають під захистом закону. Втручання в дії посадових осіб, які здійснюють державний санітарно-епідеміологічний нагляд, що перешкоджає виконанню ними службових обов'язків, тягне за собою відповідальність згідно з законодавством. Стаття 44. Відповідальність посадових осіб державної санітарно-епідеміологічної служби України За невиконання або неналежне виконання посадовими особами державної санітарно-

О.А. Кириченко

	епідеміологічної служби своїх обов'язків вони притягаються до юридичної відповідальності згідно із законом. Стаття 42. Заходи щодо припинення порушення санітарного законодавства Головні державні санітарні лікарі (їх заступники) застосовують такі заходи для припинення порушення санітарного законодавства: а) обмеження, тимчасова заборона чи припинення діяльності підприємств, установ, організацій, об'єктів будь-якого призначення, технологічних ліній, машин і механізмів, виконання окремих технологічних операцій, користування плаваючими засобами, рухомим складом і літаками у разі невідповідності їх вимогам санітарних норм; б) обмеження, тимчасова заборона або припинення будівництва, реконструкції та розширення об'єктів у разі відступу від затвердженого проекту; {Пункт «б» частини першої статті 42 із змінами, внесеними згідно із законом № 3038-VI від 17.02.2011} в) тимчасова заборона виробництва, заборона використання та реалізації хімічних речовин, технологічного устаткування, будівельних матеріалів, біологічних засобів, товарів народного споживання, джерел іонізуючих випромінювань в разі відсутності їх гігієнічної регламентації та державної реєстрації, а також якщо їх визнано шкідливими для здоров'я людей; {Пункт «в» частини першої статті 42 із змінами, внесеними згідно із законом № 3078-IV від 15.11.2005} г) обмеження, зупинення або заборона викидів (скидів) забруднюючих речовин за умови порушення санітарних норм; д) зупинення або припинення інвестиційної

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	діяльності у випадках, встановлених законодавством; е) внесення власникам підприємств, установ, організацій або уповноваженим ними органам подання про відсторонення від роботи або іншої діяльності осіб, зазначених у абзаці шостому частини першої статті 7 цього Закону; є) вилучення з реалізації (конфіскація) небезпечних для здоров'я хімічних та радіоактивних речовин, біологічних матеріалів у порядку, що встановлюється законодавством; {Пункт «є» частини першої статті 42 із змінами, внесеними згідно із Законом № 3078-IV від 15.11.2005} {Підпункт «ж» частини першої статті 42 виключено на підставі закону № 1602-VII від 22.07.2014} Іншим посадовим особам органів державної санітарно-епідеміологічної служби надаються повноваження застосовувати заходи для припинення порушення санітарних норм, передбачені пунктом «а» (в частині обмеження, тимчасової заборони діяльності підприємств, установ, організацій, об'єктів будь-якого призначення, технологічних ліній, машин і механізмів, виконання окремих технологічних операцій, користування плаваючими засобами, рухомим складом і літаками у разі невідповідності їх вимогам санітарних норм), пунктами «в», «г», «є» та «є» цієї статті. На вимогу посадових осіб органів державної санітарно-епідеміологічної служби виконання заходів для припинення порушень санітарного законодавства у необхідних випадках здійснюється із залученням поліцейських. {Частина третя статті 42 із змінами,

внесеними згідно із законом № 901-VIII від 23.12.2015}

Стаття 47. Порядок накладення і стягнення штрафів та застосування фінансових санкцій за порушення санітарного законодавства

Постанови про накладення штрафу та застосування фінансової санкції за порушення санітарного законодавства виносяться на підставі протоколу про порушення санітарних норм, оформленого у встановленому порядку, і є обов'язковими для виконання.

Такі постанови можуть видавати :

1) головний державний санітарний лікар України, його заступники, головні державні санітарні лікарі Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва, Севастополя, головні державні санітарні лікарі водного, залізничного, повітряного транспорту, водних басейнів, залізниць, центрального органу виконавчої влади з питань оборони, центрального органу виконавчої влади з питань внутрішніх справ, центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону, центрального органу виконавчої влади з питань виконання покарань, Державного управління справами, Служби безпеки України та їх заступники за порушення, передбачені статтею 46 цього Закону;

2) інші головні державні санітарні лікарі та їх заступники – за порушення, передбачені частиною першою статті 46 та пунктами «б», «в», «г», «д», «е» частини другої статті 46 цього Закону;

3) інші посадові особи державної санітарно-епідеміологічної служби – за порушення, передбачені частиною першою статті 46 цього Закону.

Розгляд справ про адміністративні правопорушення, передбачені частиною першою статті 46 цього Закону, та

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	виконання постанов у цих справах провадиться в порядку, встановленому Кодексом України про адміністративні правопорушення. Один примірник постанови про застосування фінансової санкції, передбаченої частиною другою статті 46 цього Закону, надсилається державній податковій інспекції за місцезнаходженням підприємства, підприємця, установи, організації для контролю за її виконанням. У разі невиконання порушником постанови протягом 15 днів з дня її видання сума санкції стягується у судовому порядку. Сплата штрафів і фінансових санкцій, передбачених статтею 46 цього Закону, не звільняє порушників від обов'язку відшкодування збитків підприємствам, установам, організаціям і громадянам, яких вони зазнали внаслідок порушення санітарного законодавства. Зарахування сум штрафів здійснюється відповідно до закону. Повернення необґрунтовано зарахованої до бюджету суми штрафу або фінансової санкції здійснюється фінансовими органами на підставі рішення органу, який скасував застосування штрафу чи санкції. Особливості застосування заходів адміністративного стягнення за порушення санітарного законодавства посадовими особами державної санітарно-епідеміологічної служби центрального органу виконавчої влади з питань оборони, центрального органу виконавчої влади з питань внутрішніх справ, центрального органу виконавчої влади у справах охорони державного кордону, центрального органу виконавчої влади з питань виконання покарань, Державного управління справами, Служби безпеки України визначаються

	законодавством. Стаття 47. Порядок накладення і стягнення штрафів та застосування фінансових санкцій за порушення санітарного законодавства Постанови про накладення штрафу та застосування фінансової санкції за порушення санітарного законодавства виносяться на підставі протоколу про порушення санітарних норм, оформленого у встановленому порядку, і є обов'язковими для виконання. Такі постанови можуть видавати : 1) головний державний санітарний лікар України, його заступники, головні державні санітарні лікарі Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва, Севастополя, головні державні санітарні лікарі водного, залізничного, повітряного транспорту, водних басейнів, залізниць, центральних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах оборони і військового будівництва, охорони громадського порядку, захисту державного кордону, виконання кримінальних покарань, Державного управління справами, Служби безпеки України та їх заступники - за порушення, передбачені статтею 46 цього Закону; {Пункт 1 частини другої статті 47 із змінами, внесеними згідно із законами № 2171-III від 21.12.2000, № 3037-III від 07.02.2002} 2) інші головні державні санітарні лікарі та їх заступники - за порушення, передбачені частиною першою статті 46 та пунктами «б», «в», «г», «д», «е», «є», «ж» частини другої статті 46 цього Закону; {Пункт 2 частини другої статті 47 із змінами, внесеними згідно із законами № 1745-IV від 03.06.2004, № 1113-IX від 17.12.2020} 3) посадові особи територіальних органів

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, - за порушення, передбачені пунктами «є», «ж» частини другої статті 46 цього Закону. {Пункт 3 частини другої статті 47 в редакції закону № 1113-IX від 17.12.2020} Розгляд справ про адміністративні правопорушення, передбачені частиною першою статті 46 цього Закону, та виконання постанов у цих справах проводиться в порядку, встановленому Кодексом України про адміністративні правопорушення. Один примірник постанови про застосування фінансової санкції, передбаченої частиною другою статті 46 цього Закону, надсилається державній податковій інспекції за місцезнаходженням підприємства, підприємця, установи, організації для контролю за її виконанням. У разі невиконання порушником постанови протягом 15 днів з дня її видання сума санкції стягується у судовому порядку. {Частина п'ята статті 47 із змінами, внесеними згідно із законом № 642/97-ВР від 18.11.97} Сплата штрафів і фінансових санкцій, передбачених статтею 46 цього Закону, не звільняє порушників від обов'язку відшкодування збитків підприємствам, установам, організаціям і громадянам, яких вони зазнали внаслідок порушення санітарного законодавства. Зарахування сум штрафів здійснюється відповідно до закону. {Частина сьома статті 47 в редакції закону № 3037-III від 07.02.2002} Повернення необґрунтовано зарахованої до бюджету суми штрафу або фінансової

О.А. Кириченко

санкції здійснюється фінансовими органами на підставі рішення органу, який скасував застосування штрафу чи санкції.

Особливості застосування заходів адміністративного стягнення за порушення санітарного законодавства посадовими особами державної санітарно-епідеміологічної служби центральних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах оборони і військового будівництва, охорони громадського порядку, захисту державного кордону, виконання кримінальних покарань, Державного управління справами, Служби безпеки України визначаються законодавством.

{Частина дев'ята статті 47 із змінами, внесеними згідно із законами № 2171-III від 21.12.2000, № 3037-III від 07.02.2002}

Стаття 48. Цивільно-правова відповідальність за порушення санітарного законодавства

Підприємства, установи, організації, підприємці та громадяни, які порушили санітарне законодавство, що призвело до виникнення захворювань, отруєнь, радіаційних уражень, тривалої або тимчасової втрати працездатності, інвалідності чи смерті людей, зобов'язані відшкодувати збитки громадянам, підприємствам, установам і організаціям, а також компенсувати додаткові витрати органів санітарно-епідеміологічної служби на проведення санітарних та протиепідемічних заходів і витрати лікувально-профілактичних закладів на подання медичної допомоги потерпілим.

У разі відмови від добровільної компенсації витрат або відшкодування збитків спір розглядається у судовому порядку.

Стаття 49. Кримінальна відповідальність за порушення санітарного законодавства

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Діяння проти здоров'я населення, вчинені внаслідок порушення санітарного законодавства, тягнуть за собою кримінальну відповідальність згідно з законом.
Проект Кодексу України про адміністративні проступки від 26 травня 2004 р., № 5558. URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_2004_05_26/JD4AE00A.html#	Стаття 8. Поняття адміністративної відповідальності 1. Адміністративна відповідальність – це засіб охорони та захисту суспільних відносин, що використовується державою як адміністративний примус і полягає в застосуванні до суб'єкта адміністративного проступку адміністративних стягнень та заходів впливу, встановлених цим Кодексом. Стаття 9. Адміністративна відповідальність фізичної особи 1. Фізична особа є суб'єктом адміністративної відповідальності, якщо вона є осудною і до моменту вчинення адміністративного проступку вона досягла шістнадцятирічного віку. Стаття 10. Адміністративна відповідальність фізичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності 1. Фізична особа – суб'єкт підприємницької діяльності (суб'єкт господарювання) є суб'єктом адміністративної відповідальності, якщо до моменту вчинення адміністративного проступку вона зареєстрована у встановленому законом порядку. Стаття 11. Адміністративна відповідальність юридичної особи 1. Юридична особа є суб'єктом адміністративної відповідальності, якщо до моменту вчинення адміністративного проступку вона зареєстрована у встановленому законом порядку. 2. Юридична особа підлягає адміністративній відповідальності за вчинення адміністративного проступку у

випадках, передбачених статтями особливої частини цього Кодексу.

3. Вина юридичної особи щодо адміністративного проступку визначається завідомо протиправним характером вчиненої нею дії чи бездіяльності (невиконанням встановлених законом та її статусом (положенням) завдань та обов'язків).

4. Юридична особа визнається винною у вчиненні адміністративного проступку, якщо буде встановлено, що проступок вчинений у її інтересах будь-якою посадовою особою, яка діяла в особистій якості або як представник юридичної особи та яка займає керівну посаду у цій юридичній особі, з використанням представницьких повноважень юридичної особи чи повноважень приймати рішення від імені юридичної особи; чи повноважень здійснювати контроль за діяльністю юридичної особи і у неї була можливість для додержання правил та норм, за порушення яких цим Кодексом передбачена адміністративна відповідальність, але цією особою не були вжиті всі залежні від неї заходи щодо їх додержання.

5. У разі злиття кількох юридичних осіб до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного проступку притягується новоутворена юридична особа.

6. У разі приєднання юридичної особи до іншої юридичної особи до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного проступку притягується юридична особа, яка приєдналася.

7. У разі поділу юридичної особи або виділення із складу юридичної особи однієї або кількох юридичних осіб до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного проступку притягується та юридична особа, до якої

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	згідно з розподільним балансом перейшли права і обов'язки за укладеними угодами або майном, у зв'язку з якими було вчинено адміністративний проступок. 8. У разі реорганізації юридичної особи одного виду в юридичну особу іншого виду до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного проступку притягується новоутворена юридична особа. 9. У випадках, передбачених частинами 5-8 цієї статті, адміністративна відповідальність за вчинення адміністративного проступку настає незалежно від того, чи було відомо юридичній особі, яка притягується до адміністративної відповідальності, про факт адміністративного проступку до завершення реорганізації. Стаття 22. Поняття адміністративного стягнення та його мета 1. Адміністративне стягнення є засобом примусу, що застосовується від імені держави до суб'єктів адміністративного проступку, визнаних винними у вчиненні адміністративного проступку. 2. Адміністративне стягнення має на меті не тільки міру відповідальності, але й виправлення суб'єкта адміністративного проступку (фізичної особи), а також запобігання вчиненню нових адміністративних проступків як самим суб'єктом адміністративного проступку, так і іншими особами. 3. Адміністративне стягнення не має на меті завдати фізичних страждань або принизити людську гідність, а також заподіяти шкоду діловій репутації юридичної особи. Стаття 23. Види адміністративних стягнень 1. За вчинення адміністративних проступків можуть застосовуватися такі адміністративні стягнення : 1) попередження;

- 2) штраф;
 - 3) конфіскація товарів, сировини, засобів виробництва та інших предметів, які стали знаряддям вчинення або безпосереднім предметом адміністративного проступку, грошей, одержаних унаслідок вчинення адміністративного проступку;
 - 4) позбавлення спеціального права, наданого фізичній особі (права керування транспортними засобами, права полювання тощо);
 - 5) позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю;
 - 6) виправні роботи;
 - 7) громадські роботи;
 - 8) адміністративний арешт;
 - 9) видворення іноземців та осіб без громадянства за межі України;
 - 10) анулювання ліцензії на провадження певного виду господарської діяльності; анулювання сертифіката (свідоцтва);
 - 11) тимчасова заборона (зупинення) окремих видів діяльності об'єднання громадян;
 - 12) тимчасова заборона всієї діяльності об'єднання громадян;
 - 13) заборона політичної партії;
 - 14) примусовий розпуск (ліквідація) об'єднання громадян.
- Стаття 24. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх
1. За вчинення адміністративних проступків до неповнолітніх можуть застосовуватися такі заходи впливу :
- 1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;
 - 2) попередження;
 - 3) покладення на неповнолітнього, який досяг шістнадцяти років, обов'язку відшкодування матеріальної шкоди, якщо неповнолітній має самостійний заробіток і сума шкоди не перевищує двох неоподатковуваних мінімумів доходів

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	громадян, або своєю працею усунути заподіяну матеріальну шкоду, сума якої не перевищує двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; 4) передача неповнолітнього під нагляд батьків або осіб, які їх замінюють, а також під нагляд трудового чи педагогічного колективу або громадській організації за їх згодою.
Про міліцію : закон України від 25 грудня 1990 р., № 583-ХІІ (583-12). Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 4, ст. 20, зі змінами згідно із законом України № 324-VIII (324-19) від 9 квітня 2015 р., ВВР, 2015, № 25, ст. 196, втратив чинність на підставі закону № 580-VIII (580-19) від 2 липня 2015 р., ВВР, 2015, № 40-41, ст. 379. <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт.</i> URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-12#Text	Стаття 12. Умови і межі застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї Міліція має право застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби і вогнепальну зброю у випадках і в порядку, передбачених цим Законом. Застосуванню сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї повинно передувати попередження про намір їх використання, якщо дозволяють обставини. Без попередження фізична сила, спеціальні засоби і зброя можуть застосовуватися, якщо виникла безпосередня загроза життю або здоров'ю громадян чи працівників міліції. Забороняється застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби і вогнепальну зброю до жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та малолітніх, крім випадків вчинення ними групового нападу, що загрожує життю і здоров'ю людей, працівників міліції, або збройного нападу чи збройного опору. У разі неможливості уникнути застосування сили вона не повинна перевищувати міри, необхідної для виконання покладених на міліцію обов'язків і має зводитись до мінімуму можливості завдання шкоди здоров'ю правопорушників та інших громадян. При завданні шкоди міліція забезпечує подання

необхідної допомоги потерпілим в найкоротший строк.

Про застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, а також про будь-які ушкодження або смерть, які спричинені особі внаслідок застосування працівником міліції заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, працівник міліції негайно та письмово доводить до відома безпосереднього начальника для сповіщення прокуророві.

Перевищення повноважень по застосуванню сили, в тому числі спеціальних засобів і зброї, тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

Стаття 13. Застосування засобів впливу

Працівники міліції мають право застосовувати заходи фізичного впливу, в тому числі прийоми рукопашного бою, для припинення правопорушень, подолання протидії законним вимогам міліції, яка здійснюється із застосуванням сили щодо працівників міліції або інших осіб, якщо інші способи були застосовані та не забезпечили виконання покладених на міліцію обов'язків.

Міліція може направляти спеціальні підрозділи міліції для забезпечення проведення контролюючими органами перевірок суб'єктів господарської діяльності лише за рішенням судді або суду.

Дозвіл на направлення спеціального підрозділу міліції надається лише у випадках, коли перевірка проводиться в рамках розслідування кримінальних справ.

Органам міліції забороняється використовувати фізичний та психологічний вплив для забезпечення проведення контролюючими органами планових та позапланових перевірок суб'єктів господарської діяльності, у тому числі шляхом демонстрації зброї, спеціальних

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

засобів, погроз їх застосування.

Стаття 14. Застосування спеціальних засобів
Працівники міліції мають право застосовувати наручники, гумові кийки, засоби зв'язування, сльозоточиві речовини, світлозвукові пристрої відволікаючої дії, пристрої для відкриття приміщень і примусової зупинки транспорту, водомети, бронемашини та інші спеціальні і транспортні засоби, а також використовувати службових собак у таких випадках:

1) для захисту громадян і самозахисту від нападу та інших дій, що створюють загрозу їх життю або здоров'ю;

2) для припинення масових безпорядків і групових порушень громадського порядку;

3) для відбиття нападу на будівлі, приміщення, споруди і транспортні засоби, незалежно від їх належності, або їх звільнення у разі захоплення;

4) для затримання і доставки в міліцію або інше службове приміщення осіб, які вчинили правопорушення, а також для конвоювання і тримання осіб, затриманих і підданих арешту, взятих під варту, якщо зазначені вище особи чинять опір працівникам міліції або якщо є підстави вважати, що вони можуть вчинити втечу чи завдати шкоди оточуючим або собі;

5) для припинення масового захоплення землі та інших дій, що можуть призвести до зіткнення груп населення, а також діянь, які паралізують роботу транспорту, життєдіяльності населених пунктів, посягають на громадський спокій, життя і здоров'я людей;

6) для припинення опору працівників міліції та іншим особам, які виконують службові або громадські обов'язки з охорони громадського порядку і боротьби із злочинністю;

7) для звільнення заручників.

Вид спеціального засобу, час початку та інтенсивність його застосування визначаються з урахуванням обстановки, що склалася, характеру правопорушення і особи правопорушника.

Повний перелік спеціальних засобів, а також правила їх застосування встановлюються Кабінетом Міністрів України за висновком Міністерства охорони здоров'я України і Генеральної прокуратури України і публікуються в засобах масової інформації.

Стаття 15. Застосування вогнепальної зброї
Працівники міліції як крайній захід мають право застосовувати вогнепальну зброю у таких випадках:

1) для захисту громадян від нападу, що загрожує їх життю і здоров'ю, а також звільнення заручників;

2) для відбиття нападу на працівника міліції або членів його сім'ї, якщо їх життю або здоров'ю загрожує небезпека;

3) для відбиття нападу на охоронювані об'єкти, конвої, жилі приміщення громадян, приміщення державних і громадських підприємств, установ і організацій, а також звільнення їх у разі захоплення;

4) для затримання особи, яку застали при вчиненні тяжкого злочину і яка намагається втекти;

5) для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожує життю і здоров'ю працівника міліції;

6) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю громадян або працівника міліції.

Забороняється застосовувати і використовувати вогнепальну зброю при

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	значному скупченні людей, якщо від цього можуть постраждати сторонні особи. Працівники міліції мають право використовувати зброю для подання сигналу тривоги або виклику допомоги, для знешкодження тварини, яка загрожує життю і здоров'ю громадян або працівника міліції. Стаття 25. Відповідальність працівників міліції Працівник міліції у межах повноважень, наданих цим Законом та іншими законодавчими актами, самостійно приймає рішення і несе за свої протиправні дії або бездіяльність дисциплінарну чи кримінальну відповідальність. При порушенні працівником міліції прав і законних інтересів громадянина міліція зобов'язана вжити заходів до поновлення цих прав, відшкодування завданих матеріальних збитків, на вимогу громадянина публічно вибачитися. Працівник міліції, який виконує свої обов'язки відповідно до наданих законодавством повноважень та у межах закону, не несе відповідальності за завдані збитки. Такі збитки компенсуються за рахунок держави. Дії працівника міліції можуть бути оскаржені у встановленому порядку до органів внутрішніх справ, суду або прокурору. Службова особа міліції, яка порушила вимоги закону або неналежно виконує свої обов'язки, несе відповідальність у встановленому порядку.
Про Національну поліцію : закон України від 2 липня 2015 р., № 580-VIII (580-19). Відомості Верховної Ради	Стаття 19. Види відповідальності поліцейських 1. У разі вчинення протиправних діянь поліцейські несуть кримінальну, адміністративну, цивільно-правову, матеріальну та дисциплінарну

О.А. Кириченко

(ВВР), 2015, № 40-41, ст. 379, зі змінами згідно із законом України № 2191-IX від 14 квітня 2022 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text	відповідальність відповідно до закону. <i>{Частина перша статті 19 із змінами, внесеними згідно із законом № 160-IX від 03.10.2019}</i> 2. Підстави та порядок притягнення поліцейських до дисциплінарної відповідальності, а також застосування до поліцейських заохочень визначаються Дисциплінарним статутом Національної поліції України, що затверджується законом. 3. Держава відповідно до закону відшкодовує шкоду, завдану фізичній або юридичній особі рішеннями, дією чи бездіяльністю органу або підрозділу поліції, поліцейським під час здійснення ними своїх повноважень. Стаття 30. Види поліцейських заходів 1. Поліція для виконання покладених на неї завдань вживає заходів реагування на правопорушення, визначені Кодексом України про адміністративні правопорушення та Кримінальним процесуальним кодексом України, на підставі та в порядку, визначених законом. 2. Поліція для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення також застосовує в межах своєї компетенції поліцейські превентивні заходи та заходи примусу, визначені цим Законом. 3. Поліція для виконання покладених на неї завдань може застосовувати інші заходи, визначені окремими законами. 4. Якщо поліцейського неможливо ідентифікувати за зовнішніми ознаками, він зобов'язаний пред'явити особі документ, що посвідчує його повноваження. Стаття 31. Превентивні поліцейські заходи 1. Поліція може застосовувати такі превентивні заходи: 1) перевірка документів особи; 2) опитування особи;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

- 3) поверхнева перевірка і огляд;
- 4) зупинення транспортного засобу;
- 5) вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території;
- 6) обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю;
- 7) проникнення до житла чи іншого володіння особи;
- 8) перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ;
- 9) застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису;
- 10) перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб;
- 11) поліцейське піклування.

2. Під час проведення превентивних поліцейських заходів поліція зобов'язана повідомити особі про причини застосування до неї превентивних заходів, а також довести до її відома нормативно-правові акти, на підставі яких застосовуються такі заходи.

Стаття 32. Перевірка документів особи

1. Поліцейський має право вимагати в особи пред'явлення нею документів, що посвідчують особу, та/або документів, що підтверджують відповідне право особи, у спосіб, який дає можливість поліцейському прочитати та зафіксувати дані, що містяться в документах, у таких випадках:

{Абзац перший частини першої статті 32 в редакції закону № 1231-IX від 16.02.2021}

1) якщо особа володіє зовнішніми ознаками, схожими на зовнішні ознаки особи, яка перебуває в розшуку, або безвісно зниклої особи, або самовільно залишила місце для

О.А. Кириченко

утримання військовополонених;
{Пункт 1 частини першої статті 32 із змінами, внесеними згідно із законом № 2123-IX від 15.03.2022 - щодо дії змін див. пункт 2 розділу II}

2) якщо існує достатньо підстав вважати, що особа вчинила або має намір вчинити правопорушення;

3) якщо особа перебуває на території чи об'єкті із спеціальним режимом або в місці здійснення спеціального поліцейського контролю;

4) якщо в особі є зброя, боєприпаси, наркотичні засоби та інші речі, обіг яких обмежений або заборонений, або для зберігання, використання чи перевезення яких потрібен дозвіл, якщо встановити такі права іншим чином неможливо;

5) якщо особа перебуває в місці вчинення правопорушення або дорожньо-транспортної пригоди, іншої надзвичайної події;

6) якщо зовнішні ознаки особи чи транспортного засобу або дії особи дають достатні підстави вважати, що особа причетна до вчинення правопорушення, транспортний засіб може бути знаряддям чи об'єктом вчинення правопорушення.

Стаття 33. Опитування особи

1. Поліцейський може опитати особу, якщо існує достатньо підстав вважати, що вона володіє інформацією, необхідною для виконання поліцейських повноважень.

Для опитування поліцейський може запросити особу до поліцейського приміщення.

2. Надання особою інформації є добровільним. Особа може відмовитися від надання інформації. Проведення опитування неповнолітніх допускається тільки за участю батьків (одного з них), іншого законного представника або педагога.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	3. Перед проведенням опитування особи поліцейський роз'яснює їй підстави та мету застосування поліцейського заходу, якщо це не перешкодить виконанню поліцією повноважень, покладених на неї цим Законом. Стаття 34. Поверхнева перевірка 1. Поверхнева перевірка як превентивний поліцейський захід є здійсненням візуального огляду особи, проведенням по поверхні вбрання особи рукою, спеціальним приладом або засобом, візуальним оглядом речі або транспортного засобу. 2. Поліцейський для здійснення поверхневої перевірки особи може зупиняти осіб та/або оглядати їх, якщо існує достатньо підстав вважати, що особа має при собі річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб. 3. Поверхнева перевірка здійснюється поліцейським відповідної статі. У невідкладних випадках поверхневу перевірку може здійснити будь-який поліцейський лише з використанням спеціального приладу або засобу. 4. Поліцейський може здійснювати поверхневу перевірку речі або транспортного засобу: 1) якщо існує достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться правопорушник або особа, свобода якої обмежується в незаконний спосіб; 2) якщо існує достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб; 3) якщо існує достатньо підстав вважати, що річ або транспортний засіб є знаряддям вчинення правопорушення та/або

О.А. Кириченко

знаходиться в тому місці, де може бути скоєно кримінальне правопорушення, для запобігання якого необхідно провести поверхневу перевірку.

5. Поверхнева перевірка речі або транспортного засобу здійснюється шляхом візуального огляду речі та/або транспортного засобу або візуального огляду салону та багажника транспортного засобу. Поліцейський при здійсненні поверхневої перевірки має право вимагати відкрити кришку багажника та/або двері салону.

6. Під час поверхневої перевірки речі або транспортного засобу особа повинна самостійно показати поліцейському вміст особистих речей чи транспортного засобу.

7. При виявленні в ході поверхневої перевірки будь-яких слідів правопорушення поліцейський забезпечує їх схоронність та огляд відповідно до вимог статті 237 Кримінального процесуального кодексу України.

Стаття 35. Зупинення транспортного засобу

1. Поліцейський може зупиняти транспортні засоби у разі:

1) якщо водій порушив Правила дорожнього руху;

2) якщо є очевидні ознаки, що свідчать про технічну несправність транспортного засобу;

3) якщо є інформація, що свідчить про причетність водія або пасажирів транспортного засобу до вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, або якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб чи вантаж можуть бути об'єктом чи знаряддям учинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	4) якщо транспортний засіб перебуває в розшуку; 5) якщо необхідно здійснити опитування водія чи пасажирів про обставини вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, свідками якого вони є або могли бути; 6) якщо необхідно залучити водія транспортного засобу до надання допомоги іншим учасникам дорожнього руху або поліцейським або як свідка під час оформлення протоколів про адміністративні правопорушення чи матеріалів дорожньо-транспортних пригод; 7) якщо уповноважений орган державної влади прийняв рішення про обмеження чи заборону руху; 8) якщо спосіб закріплення вантажу на транспортному засобі створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху; 9) порушення порядку визначення і використання на транспортному засобі спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв; 10) якщо зупинка транспортного засобу, який зареєстрований в іншій країні, здійснюється з метою виявлення його передачі у володіння, користування або розпорядження особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту; <i>{Частина першу статті 35 доповнено пунктом 10 згідно із законом № 2612-VIII від 08.11.2018}</i> 11) якщо є наявна інформація, яка свідчить про те, що водій або пасажир транспортного засобу є особою, яка самовільно залишила місце для утримання військовополонених. <i>{Частина першу статті 35 доповнено</i>

О.А. Кириченко

	пунктом 11 згідно із законом № 2123-IX від 15.03.2022 - щодо дії змін див. пункт 2 розділу II} 2. Поліцейський зобов'язаний зупиняти транспортні засоби у разі: 1) якщо є інформація, що свідчить про порушення власником транспортного засобу митних правил, виявлені митними органами відповідно до Митного кодексу України, а саме: порушення строків тимчасового ввезення та/або переміщення в митному режимі транзиту іншого транспортного засобу особистого користування, використання такого транспортного засобу для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні, розкомплектування чи передачу у володіння, користування або розпорядження такого транспортного засобу особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту; {Пункт 1 частини другої статті 35 із змінами, внесеними згідно із законом № 440-IX від 14.01.2020} 2) якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб, який зареєстрований в іншій країні, не зареєстрований в Україні у встановлені законодавством строки чи перебуває на території України з порушенням строків тимчасового ввезення та/або переміщення в митному режимі транзиту, чи використовується для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні, чи переданий у володіння, користування або розпорядження особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту. {Статтю 35 доповнено новою частиною згідно із законом № 2612-VIII від 08.11.2018}

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	3. Поліцейський зобов'язаний поінформувати водія про конкретну причину зупинення ним транспортного засобу з детальним описом підстави зупинки, визначеної у цій статті. Стаття 36. Вимога залишити місце і обмеження доступу на визначену територію 1. Поліцейський уповноважений вимагати від особи (осіб) залишити визначене місце на певний строк або заборонити чи обмежити особам доступ до визначеної території або об'єктів, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони життя і здоров'я людей, для збереження та фіксації слідів правопорушення. 2. Поліцейський може обмежувати або забороняти рух транспорту і пішоходів на окремих ділянках вулиць і автомобільних доріг у разі затримання осіб відповідно до закону, під час аварій, інших надзвичайних ситуацій, якщо це необхідно для забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони життя і здоров'я людей. Стаття 37. Обмеження пересування особи чи транспортного засобу або фактичного володіння річчю 1. Поліція уповноважена затримувати особу на підставах, у порядку та на строки, визначені Конституцією України, Кримінальним процесуальним кодексом України та Кодексом України про адміністративні правопорушення, а також іншими законами України. 2. Відлік часу утримання затриманої фізичної особи в спеціально відведених для цього приміщеннях рахується з моменту її фактичного затримання. 3. У випадках, визначених частиною другою цієї статті, поліцейські повинні негайно викликати медичних працівників до місця

фактичного знаходження таких осіб, а також, за можливості, поінформувати членів сім'ї.

4. Поліцейський може тимчасово обмежити фактичне володіння річчю або пересування транспортного засобу для запобігання небезпеці, якщо є достатні підстави вважати, що річ або транспортний засіб можуть бути використані особою з метою посягання на своє життя і здоров'я або на життя чи здоров'я іншої людини, або пошкодження чужої речі. На вимогу особи поліцейський зобов'язаний повідомити про причини застосування ним відповідних заходів.

Обмеження фактичного володіння річчю здійснюється на підставах та в порядку, визначених Кримінальним процесуальним кодексом України та Кодексом України про адміністративні правопорушення.

5. Обмеження фактичного володіння річчю здійснюється шляхом вилучення речі в її фактичного володільця, обмеження її перенесення або перевезення.

Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити свого керівника про тимчасове обмеження фактичного володіння річчю особи, а також зобов'язаний скласти протокол про здійснення тимчасового обмеження фактичного володіння річчю та вручити протокол цій особі.

6. Тимчасове обмеження пересування особи та перенесення або перевезення речі негайно припиняється, якщо немає необхідності здійснювати такий захід.

Стаття 38. Проникнення до житла чи іншого володіння особи

1. Поліція може проникнути до житла чи іншого володіння особи без вмотивованого рішення суду лише в невідкладних випадках, пов'язаних із:

1) рятуванням життя людей та цінного майна під час надзвичайних ситуацій;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2) безпосереднім переслідуванням осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення; {Пункт 2 частини першої статті 38 із змінами, внесеними згідно із законом № 720-IX від 17.06.2020} 3) припиненням злочину, що загрожує життю осіб, які знаходяться в житлі або іншому володінні. 2. Проникнення поліцейського до житла чи іншого володіння особи не може обмежувати її права користуватися власним майном. 3. Про застосування вказаного поліцейського заходу обов'язково складається протокол. Стаття 39. Перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ 1. Поліція в порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України, може оглядати за участю адміністрації (керівництва) юридичних осіб, фізичних осіб (у тому числі фізичних осіб - підприємців) чи їх уповноважених представників приміщення, де знаходяться зброя, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила або порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також безпосередньо оглядати місця їх зберігання з метою перевірки дотримання правил поведження з ними та правил їх використання. 2. Поліція може оглядати зброю, спеціальні засоби, боєприпаси, що знаходяться у фізичних та юридичних осіб, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання та використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється

дозвільна система органів внутрішніх справ, з метою перевірки дотримання правил поводження з ними та правил їх використання.

3. Поліція відповідно до порядку, визначеного Міністерством внутрішніх справ України, вилучає зброю, спеціальні засоби, боєприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ, а також опечатує і закриває об'єкти, де вони зберігаються чи використовуються (у тому числі стрілецькі тири, стрільбища невійськового призначення, мисливські стени, підприємства і майстерні з виготовлення та ремонту зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, магазини, у яких здійснюється їх продаж, піротехнічні майстерні, пункти вивчення матеріальної частини зброї, спеціальних засобів, правил поводження з ними та їх застосування) у випадку виявлення порушення правил поводження з ними та правил їх використання, що загрожують громадській безпеці, до усунення таких порушень.

4. Поліція інформує відповідний орган Міністерства внутрішніх справ України в одноденний строк про кожен факт виявленого порушення правил зберігання і використання зброї, спеціальних засобів, боєприпасів, вибухових речовин та матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила чи порядок та на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ.

Стаття 40. Застосування технічних приладів, технічних засобів та спеціалізованого програмного забезпечення

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	1. Поліція для виконання покладених на неї завдань та здійснення повноважень, визначених законом, може застосовувати такі технічні прилади, технічні засоби та спеціалізоване програмне забезпечення: 1) фото- і відеотехніку, у тому числі техніку, що працює в автоматичному режимі, технічні прилади та технічні засоби з виявлення та/або фіксації правопорушень; 2) технічні прилади та технічні засоби з виявлення радіаційних, хімічних, біологічних та ядерних загроз; 3) безпілотні літальні апарати та спеціальні технічні засоби протидії їх застосуванню; 4) спеціальні технічні засоби перевірки на наявність стану алкогольного сп'яніння; 5) спеціалізоване програмне забезпечення для здійснення аналітичної обробки фото- і відеоінформації, у тому числі для встановлення осіб та номерних знаків транспортних засобів. Технічні прилади та технічні засоби, передбачені пунктами 1 і 2 цієї частини, поліція може закріплювати на однострої, у/на безпілотних літальних апаратах, службових транспортних засобах, суднах чи інших плавучих засобах, у тому числі тих, що не мають кольорографічних схем, розпізнавальних знаків та написів, які свідчать про належність до поліції, а також монтувати/розміщувати їх по зовнішньому периметру доріг і будівель. Поліція може використовувати інформацію, отриману за допомогою фото- і відеотехніки, технічних приладів та технічних засобів, що перебувають у чужому володінні. 2. Інформація про змонтовані/розміщені технічні прилади, технічні засоби повинна бути розміщена на видному місці. 3. Строки та порядок зберігання матеріалів

О.А. Кириченко

фото- і кінозйомки, відеозапису та результатів їх аналізу встановлюються Міністерством внутрішніх справ України.

{Стаття 40 із змінами, внесеними згідно із законом № 1231-IX від 16.02.2021; в редакції закону № 2123-IX від 15.03.2022 - щодо дії змін див. пункт 2 розділу II}

Стаття 41. Поліцейське піклування

1. Поліцейське піклування може здійснюватися щодо:

- 1) неповнолітньої особи віком до 16 років, яка залишилася без догляду;
- 2) особи, яка підозрюється у втечі з психіатричного закладу чи спеціалізованого лікувального закладу, де вона утримувалася на підставі судового рішення;
- 3) особи, яка має ознаки вираженого психічного розладу і створює реальну небезпеку оточуючим або собі;
- 4) особи, яка перебуває у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратила здатність самостійно пересуватися чи створює реальну небезпеку оточуючим або собі.

Поліцейське піклування має наслідком щодо:

- 1) осіб, зазначених у пункті 1 частини першої цієї статті, - передання батькам або усиновителям, опікунам, піклувальникам, органам опіки та піклування;
- 2) осіб, зазначених у пунктах 2, 3 частини першої цієї статті, - передання відповідному закладу;
- 3) осіб, зазначених у пункті 4 частини першої цієї статті, - передання у спеціальний лікувальний заклад чи до місця проживання.

2. Поліцейський зобов'язаний негайно повідомити особі зрозумілою для неї мовою підставу застосування поліцейського заходу, а також роз'яснити право отримувати медичну допомогу, давати пояснення, оскаржувати дії поліцейського, негайно повідомити інших осіб про її місце

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	перебування. Повідомлення про права і їх роз'яснення поліцейським може не проводитися у випадку, коли є достатні підстави вважати, що особа не може усвідомлювати свої дії і керувати ними. 3. Поліцейський уповноважений вилучити у особи зброю чи інші предмети, якими особа може завдати шкоди оточуючим чи собі, незалежно від того, чи заборонені вони в обігу. Поліцейському заборонено здійснювати обшук особи, щодо якої здійснюється поліцейське піклування. 4. Про застосування поліцейського піклування складається протокол, в якому зазначаються: місце, дата і точний час (година і хвилини) застосування поліцейського заходу; підстави застосування; опис вилученої зброї чи інших предметів; клопотання, заяви чи скарги особи, якщо такі надходили, наявність чи відсутність видимих тілесних ушкоджень. Протокол підписується поліцейським і особою. Копія протоколу негайно під розпис вручається особі. Протокол може не надаватися особі для підписання, а його копія - вручатися особі у випадку, коли є достатні підстави вважати, що вона не може усвідомлювати свої дії і керувати ними. У такому випадку протокол надається особі чи органу, передбаченому абзацом другим частини першої цієї статті. 5. Про кожне застосування поліцейського заходу поліцейський одразу повідомляє за допомогою технічних засобів відповідального поліцейського в підрозділі поліції. У разі наявності достатніх підстав вважати, що передання особи тривало довше, ніж це необхідно, відповідальний поліцейський в

О.А. Кириченко

підрозділі поліції зобов'язаний провести перевірку для вирішення питання про відповідальність винуватих у цьому осіб.

6. Поліцейський зобов'язаний надати особі можливість негайно повідомити про своє місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи.

Поліцейський зобов'язаний негайно повідомити батьків або усиновителів, опікунів, піклувальників, орган опіки та піклування про місце перебування неповнолітньої особи.

Стаття 42. Поліцейські заходи примусу

1. Поліція під час виконання повноважень, визначених цим Законом, уповноважена застосовувати такі заходи примусу:

- 1) фізичний вплив (сила);
- 2) застосування спеціальних засобів;
- 3) застосування вогнепальної зброї.

2. Фізичним впливом є застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників.

3. Спеціальні засоби як поліцейські заходи примусу - це сукупність пристроїв, приладів і предметів, спеціально виготовлених, конструктивно призначених і технічно придатних для захисту людей від ураження різними предметами (у тому числі від зброї), тимчасового (відворотного) ураження людини (правопорушника, супротивника), пригнічення чи обмеження волі людини (психологічної чи фізичної) шляхом здійснення впливу на неї чи предмети, що її оточують, з чітким регулюванням підстав і правил застосування таких засобів та службових тварин.

4. Для виконання своїх повноважень поліцейські можуть використовувати такі спеціальні засоби:

- 1) гумові та пластикові кийки;
- 2) електрошокові пристрої контактної та

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	контактно-дистанційної дії; 3) засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо); 4) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії; 5) засоби примусової зупинки транспорту; 6) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби; 7) службові собаки та службові коні; 8) пристрої, гранати та боєприпаси світлозвукової дії; 9) засоби акустичного та мікрохвильового впливу; 10) пристрої, гранати, боєприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень; 11) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії; 12) засоби, споряджені безпечними димоутворюючими препаратами; 13) водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби. 5. Під час дії воєнного стану, у разі необхідності відбиття нападу, що загрожує життю чи здоров'ю поліцейського або іншої особи, а також усунення небезпеки у стані крайньої необхідності або при затриманні особи, яка вчинила правопорушення та/або чинить опір поліцейському, поліцейський має право використати підручні засоби. <i>{Частина п'ята статті 42 в редакції Закону № 2123-IX від 15.03.2022 - щодо дії змін див. пункт 2 розділу II}</i> 6. Не є заходом примусу використання поліцейським засобів індивідуального захисту (шоломів, бронежилетів та іншого спеціального екіпірування). 7. Поліцейський зобов'язаний негайно

	зупинити застосування певного виду заходу примусу в момент досягнення очікуваного результату. 8. Норми забезпечення підрозділів поліції спеціальними засобами та вогнепальною зброєю встановлюються Міністерством внутрішніх справ України. <i>{Частина восьма статті 42 із змінами, внесеними згідно із законом № 2123-IX від 15.03.2022 - щодо дії змін див. пункт 2 розділу II}</i> 9. Під час дії воєнного стану поліцейський має право застосовувати заходи примусу, передбачені цією статтею стосовно осіб, які беруть участь у збройній агресії проти України, без врахування вимог та заборон, передбачених статтею 43, частинами четвертою та п'ятою статті 45, а також частиною дев'ятою статті 46 цього Закону. <i>{Статтю 42 доповнено частиною дев'ятою згідно із законом № 2123-IX від 15.03.2022 - щодо дії змін див. пункт 2 розділу II}</i> 10. Під час дії воєнного стану у разі застосування поліцейським заходу примусу передбаченого статтею 42 цього Закону стосовно осіб, які здійснюють агресію проти України, та завдання зазначеним особам тілесних ушкоджень, каліцтва, застосування вогнепальної зброї, за наявності можливості, з урахуванням подій на відповідній території, поліцейський усно або за допомогою засобів комунікаційного зв'язку повідомляє свого безпосереднього керівника, який у разі необхідності за можливості повідомляє центральний орган управління поліції та відповідного прокурора. <i>{Статтю 42 доповнено частиною десятою згідно із законом № 2123-IX від 15.03.2022 - щодо дії змін див. пункт 2 розділу II}</i> Стаття 43. Порядок застосування

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	поліцейських заходів примусу 1. Поліцейський зобов'язаний заздалегідь попередити особу про застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї і надати їй достатньо часу для виконання законної вимоги поліцейського, крім випадку, коли зволікання може спричинити посягання на життя і здоров'я особи чи та/або поліцейського або інші тяжкі наслідки, або в ситуації, що склалася, таке попередження є невиправданим або неможливим. 2. Попередження може бути зроблено голосом, а за значної відстані або звернення до великої групи людей - через гучномовні установки, підсилювачі звуку. 3. Вид та інтенсивність застосування заходів примусу визначаються з урахуванням конкретної ситуації, характеру правопорушення та індивідуальних особливостей особи, яка вчинила правопорушення. 4. Поліцейські зобов'язані надавати невідкладну медичну допомогу особам, які постраждали в результаті застосування заходів примусу. 5. Заборонено застосування фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору поліцейському, що загрожує життю і здоров'ю інших осіб або поліцейських, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо. Стаття 44. Застосування фізичної сили 1. Поліцейський може застосовувати фізичну силу, у тому числі спеціальні прийоми боротьби (рукопашного бою), для

О.А. Кириченко

	забезпечення особистої безпеки або/та безпеки інших осіб, припинення правопорушення, затримання особи, яка вчинила правопорушення, якщо застосування інших поліцейських заходів не забезпечує виконання поліцейським повноважень, покладених на нього законом. 2. Поліцейський зобов'язаний письмово повідомити свого керівника, а той зобов'язаний повідомити прокурора про завдання особі тілесних ушкоджень унаслідок застосування фізичної сили. Стаття 45. Застосування спеціальних засобів 1. Поліцейський для забезпечення публічної безпеки і порядку застосовує спеціальні засоби, визначені цим Законом. 2. Поліцейський уповноважений застосовувати спеціальні засоби тільки у разі, якщо він пройшов відповідну спеціальну підготовку. 3. Загальні правила застосування спеціальних засобів: 1) кайданки та інші засоби обмеження рухомості застосовуються: а) до особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення та чинить опір поліцейському або намагається втекти; б) під час затримання особи; в) під час конвоювання (доставляння) затриманого або заарештованого; г) якщо особа своїми небезпечними діями може завдати шкоду собі і оточуючим; ґ) проведення процесуальних дій з особами у випадках, коли вони можуть створити реальну небезпеку оточуючим або собі; 2) гумові та пластикові кийки застосовуються для: а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною; б) затримання особи, яка вчинила правопорушення і чинить злісну непокору

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	законній вимозі поліцейського; в) припинення групового порушення громадської безпеки і порядку чи масових заворушень; 3) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії, застосовуються для: а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною; б) припинення групового порушення громадської безпеки і порядку чи масових заворушень; 4) засоби примусової зупинки транспорту застосовуються для примусової зупинки транспортного засобу, водій якого не виконав законні вимоги поліцейського щодо зупинки транспортного засобу, або якщо дії водія транспортного засобу створюють загрозу життю чи здоров'ю людини; 5) пристрої, гранати, боєприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень застосовуються для: а) затримання особи; б) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи, яка знаходиться у приміщенні; 6) електрошочкові пристрої контактної та контактно-дистанційної дії застосовуються для: а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною; б) відбиття нападу тварини, що загрожує життю і здоров'ю особи чи поліцейського; 7) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби застосовуються для: а) маркування особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення; б) припинення групового порушення громадської безпеки і порядку чи масових

О.А. Кириченко

	заворушень з метою подальшого виявлення осіб та затримання, а також контролю за переміщенням речей; 8) пристрої, гранати та боєприпаси світлозвукової дії, засоби акустичного та мікрохвильового впливу застосовуються для: а) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною; б) затримання особи, яка чинить збройний опір, або з метою примусити таку особу залишити територію (транспортний засіб, будівлю, споруду, земельну ділянку), де перебуває така особа; в) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи, яка знаходиться у приміщенні; 9) водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби застосовуються для: а) припинення групового порушення громадської безпеки і порядку чи масових заворушень; б) відбиття групового нападу, що загрожує життю та здоров'ю людей; в) примусової зупинки транспортного засобу, водій якого не виконав законні вимоги поліцейського зупинитися; г) затримання озброєної особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення; <i>{Підпункт "г" пункту 9 частини третьої статті 45 із змінами, внесеними згідно із Законом № 720-IX від 17.06.2020}</i> 10) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, застосовуються для: а) захисту від нападу, що загрожує життю та здоров'ю людей, у тому числі поліцейського;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

б) відбиття збройного нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також для звільнення їх у разі захоплення;

в) затримання особи, яка підозрюється у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

г) затримання особи, яка чинить збройний опір або намагається втекти з-під варти;

г) затримання озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю чи здоров'ю людей, у тому числі поліцейського;

д) подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил;

е) знешкодження тварини, яка загрожує життю чи здоров'ю людей, у тому числі поліцейського;

є) припинення групового порушення громадської безпеки і порядку чи масових заворушень;

ж) відбиття групового нападу, що загрожує життю чи здоров'ю людей;

11) засоби, споряджені безпечними димоутворювальними препаратами, застосовуються для:

а) забезпечення маскуванню дій поліцейських, спрямованих на затримання особи, яка чинить збройний опір, або для того, щоб примусити таку особу залишити територію (транспортний засіб, будівлю, споруду, земельну ділянку), на якій вона перебуває;

б) звільнення особи, незаконно позбавленої свободи;

12) службовий собака застосовується під час:

а) патрулювання;

б) переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення;

О.А. Кириченко

в) під час конвоювання (доставлення) затриманої або заарештованої особи;

г) для відбиття нападу на особу та/або поліцейського;

13) службовий кінь застосовується під час:

а) патрулювання;

б) переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення.

4. Поліції (поліцейському) заборонено:

1) наносити удари гумовими (пластиковими) кийками по голові, шиї, ключичній ділянці, статевих органах, попереку (куприку) і в живіт;

2) під час застосування засобів, споряджених речовинами сльозогінної та дратівної дії, здійснювати прицільну стрільбу по людях, розкидання і відстрілювання гранат у натовп, повторне застосування їх у межах зони ураження в період дії цих речовин;

3) відстрілювати патрони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металними снарядами не смертельної дії, з порушенням визначених технічними характеристиками вимог щодо відстані від особи та стрільби в окремі частини голови і тіла людини;

4) застосовувати водомети при температурі повітря нижче +10°C;

5) застосовувати засоби примусової зупинки транспорту для примусової зупинки мотоциклів, мотоколясок, моторолерів, мопедів, транспортного засобу, що здійснює пасажирські перевезення, а також застосовувати такі засоби на гірських шляхах або ділянках шляхів з обмеженою видимістю, залізничних переїздах, мостах, шляхопроводах, естакадах, у тунелях;

6) застосовувати кайданки більше ніж 2 години безперервного використання або без послаблення їх тиску.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

5. Застосування малогабаритного підривного пристрою для відкриття приміщень є виправданим, якщо шкода, заподіяна охоронюваним законом правам та інтересам, є меншою, ніж шкода, яку вдалося відвернути.

6. Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити свого керівника про застосування до особи спеціального засобу. Якщо поліцейський заподіяв особі поранення або каліцтво внаслідок застосування до неї спеціального засобу, керівник такого поліцейського зобов'язаний негайно повідомити про це відповідного прокурора.

7. Допустимі параметри спеціальних засобів у частині їх фізичного, хімічного та іншого впливу на організм людини визначаються уповноваженими установами центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

8. Правила зберігання, носіння та застосування спеціальних засобів, що є на озброєнні поліції, визначаються нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України.

Стаття 46. Застосування вогнепальної зброї

1. Застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу.

2. Поліцейський уповноважений на зберігання, носіння вогнепальної зброї, а також на її застосування і використання лише за умови що він пройшов відповідну спеціальну підготовку.

3. Порядок зберігання і носіння вогнепальної зброї, що знаходиться в розпорядженні поліцейського, перелік вогнепальної зброї та боєприпасів, що використовуються в діяльності поліції, та норми їх належності встановлюються

О.А. Кириченко

Міністром внутрішніх справ України.

4. Поліцейський уповноважений у виняткових випадках застосовувати вогнепальну зброю:

1) для відбиття нападу на поліцейського або членів його сім'ї, у випадку загрози їхньому життю чи здоров'ю;

2) для захисту осіб від нападу, що загрожує їхньому життю чи здоров'ю;

3) для звільнення заручників або осіб, яких незаконно позбавлено волі;

4) для відбиття нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також звільнення таких об'єктів у разі їх захоплення;

5) для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

6) для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю людей та/або поліцейського;

7) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського.

5. Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки після попередження про необхідність припинення протиправних дій і намір використання заходу примусу, визначеного цією статтею.

6. Застосування вогнепальної зброї без попередження допускається:

1) при спробі особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2) у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей; 3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу; 4) якщо особа чинить збройний опір; 5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю. 7. Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки з метою заподіяння особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою в такій обстановці, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу. 8. Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю у разі збройного нападу, якщо відвернення чи припинення відповідного нападу неможливо досягнути іншими засобами. 9. Поліцейському заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також у вогнєнебезпечних та вибухонебезпечних місцях, крім випадків необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності. 10. Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомляти свого керівника про застосування вогнепальної зброї, а також негайно повідомити свого керівника про активне застосування вогнепальної зброї, який, у свою чергу, зобов'язаний поінформувати центральний орган управління поліції та відповідного прокурора. 11. Поліцейський може взяти до рук вогнепальну зброю і привести її у готовність, якщо вважає, що в обстановці,

О.А. Кириченко

	що склалася, можуть виникнути підстави для її застосування. 12. Під час затримання осіб, щодо яких у поліцейського виникла підозра у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину, а також під час перевірки документів у таких осіб поліцейський може привести в готовність вогнепальну зброю та попередити особу про можливість її застосування. Спроба особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену поліцейським відстань, чи доторкнутися до зброї є підставою для застосування вогнепальної зброї поліцейським. 13. Поліцейський може використати вогнепальну зброю для подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил, або для знешкодження тварини, яка загрожує життю чи здоров'ю поліцейського та інших осіб.
Регламент Конституційного суду України : рішення Конституційного суду України: від 22 лютого 2018 р., № 1-пс/2018 р, зі змінами згідно рішення № 4-пс/2018 від 11 вересня 2018 р. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001710-18#Text	Розділ І. Загальні положення § 1. Скорочення, що застосовуються у Регламенті Конституційного Суду України Глава 1. Питання, пов'язані зі статусом Судді § 2. Порядок складення Суддею присяги § 3. Посвідчення Судді, Судді у відставці § 4. Опис мантиї та нагрудного знака Судді § 5. Припинення повноважень Судді у разі закінчення строку його повноважень § 6. Припинення повноважень Судді у разі досягнення ним сімдесяти років § 7. Припинення повноважень Судді у разі припинення громадянства України або набуття ним громадянства іншої держави § 8. Припинення повноважень Судді у разі набрання законної сили рішенням суду про визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим, визнання недієздатним або обмежено дієздатним § 9. Припинення повноважень Судді у разі

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього за вчинення ним злочину § 10. Припинення повноважень Судді у разі смерті § 11. Звільнення Судді з посади у разі неспроможності виконувати свої повноваження за станом здоров'я § 12. Звільнення Судді з посади у разі порушення ним вимог щодо несумісності § 13. Звільнення Судді з посади у разі вчинення ним істотного дисциплінарного проступку, грубого чи систематичного нехтування своїми обов'язками, що є несумісним зі статусом Судді або виявило його невідповідність займаній посаді § 14. Звільнення Судді з посади у разі подання ним заяви про відставку або про звільнення з посади за власним бажанням § 15. Порядок надання згоди на затримання, утримування під вартою чи арешт Судді Глава 2. Організація діяльності Суду § 16. Вибори Голови Суду § 17. Вибори заступника Голови Суду § 18. Порядок тимчасового виконання обов'язків Голови Суду Суддею § 19. Дострокове звільнення з посади, припинення повноважень Голови Суду та заступника Голови Суду § 20. Порядок формування складу сенатів Конституційного Суду § 21. Порядок утворення колегій суддів Конституційного Суду § 22. Порядок обрання секретаря Колегії та виконання його обов'язків § 23. Порядок тимчасового залучення Судді до складу неповноважної за складом Колегії § 24. Внесення змін до персонального складу Сенату та Колегії § 25. Постійні комісії Суду § 26. Порядок скликання зборів суддів

О.А. Кириченко

Конституційного Суду
§ 27. Спеціальні пленарні засідання Суду, засідання Суду, пов'язані з організаційною діяльністю
§ 28. Графік роботи органів Конституційного Суду
§ 29. Позасудова діяльність суддів Конституційного Суду
§ 30. Міжнародні зв'язки Суду
§ 31. Щорічна інформаційна доповідь Суду
§ 32. Веб-сайт
§ 33. Фінансове забезпечення Суду
§ 34. Діловодство в Суді
Глава 3. Організація діяльності Секретаріату
§ 35. Порядок призначення на посаду та звільнення з посади керівника Секретаріату
§ 36. Порядок призначення на посаду та звільнення з посади першого заступника, заступників керівника Секретаріату
§ 37. Порядок проходження державної служби в Секретаріаті
§ 38. Патронатні служби суддів Конституційного Суду
Розділ II. Питання конституційного провадження
Глава 4. Порядок прийняття звернень до Суду
§ 39. Приймання, реєстрація та попередня перевірка звернень до Суду
§ 40. Повернення конституційних скарг
§ 41. Визначення Судді-доповідача у справі
§ 42. Підготовка попереднього висновку про наявність підстав для відкриття конституційного провадження у справі або відмови у відкритті конституційного провадження у справі
§ 43. Вивчення звернень Суддею-доповідачем у справі
§ 44. Конфлікт інтересів та відвід (самовідвід) Судді
Глава 5. Відкриття конституційного провадження у справі

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	§ 45. Ухвала про відкриття, про відмову у відкритті конституційного провадження у справі § 46. Заходи щодо забезпечення конституційної скарги § 47. Визнання конституційного провадження у справі невідкладним § 48. Припинення розгляду звернень до Суду, закриття конституційних проваджень у справах Глава 6. Розгляд справи у Суді § 49. Форми конституційного провадження § 50. Об'єднання конституційних проваджень у справах § 51. Роз'єднання конституційних проваджень у справах § 52. Засідання Великої палати § 53. Пленарні засідання Великої палати § 54. Засідання Сенату § 55. Пленарні засідання Сенату § 56. Засідання Колегії § 57. Порядок дослідження матеріалів справи, яка розглядається у формі усного провадження § 58. Фіксування засідань Сенату та Великої палати § 59. Фіксування пленарних засідань Сенату та Великої палати § 60. Зберігання протоколів, аудіо- і відеозаписів засідань, пленарних засідань Сенату та Великої палати, їх передача до Архіву Суду § 61. Відмова Сенату від розгляду справи на розсуд Великої палати § 62. Заходи, спрямовані на забезпечення повноти розгляду справи § 63. Експерт § 64. Висновок експертизи § 65. Спеціаліст § 66. Перекладач § 67. Свідок

О.А. Кириченко

	§ 68. Порядок допуску до приміщення Суду та до Зали засідань Суду § 69. Здійснення відео- та фотофіксації, ведення аудіозапису відкритої частини пленарного засідання Сенату, Великої палати представниками засобів масової інформації § 70. Здійснення аудіо- та відеозапису учасниками конституційного провадження та іншими особами § 71. Забезпечення порядку в Залі засідань Суду § 72. Служба судових розпорядників § 73. Офіційне оприлюднення актів Суду § 74. Окрема думка Судді § 75. Опублікування, розсилка та зберігання рішень, висновків, ухвал та інших актів Суду § 76. Усунення описок у тексті акта Суду і роз'яснення порядку виконання актів Суду Глава 7. Виконання рішень та додержання висновків Суду § 77. Моніторинг стану виконання рішень та додержання висновків Суду § 78. Вирішення питань, пов'язаних з невиконанням рішень та недодержанням висновків Суду Розділ III. Внесення змін до Регламенту
Про судоустрій і статус суддів : закон України: від 2 червня 2016 р., № 1402-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 31, ст. 545, зі змінами згідно із законом України № 2826-IX від 13 грудня 2022 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.	Стаття 17. Система судоустрою 1. Судоустрій будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності. 2. Найвищим судом у системі судоустрою є Верховний Суд. 3. Систему судоустрою складають: 1) місцеві суди; 2) апеляційні суди; 3) Верховний Суд. Для розгляду окремих категорій справ відповідно до цього Закону в системі судоустрою діють вищі спеціалізовані суди. Стаття 163. Проходження служби у Службі

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

ua/laws/show/1402-19#Text	судової охорони 1. До кандидатів на посади співробітників Служби судової охорони застосовуються вимоги, передбачені законом України «Про Національну поліцію» для кандидатів на службу в поліції. 4. На співробітників Служби судової охорони поширюється дія Дисциплінарного статуту Національної поліції України з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.
Протасов В.Н. Теория права и государства. Проблемы теории права и государства : Вопросы и ответы. Москва : Новый Юрист, 1999. 240 с. URL : https://vidrodgenya.at.ua/_tbkp/protasov_v.n-teorija_prava_i_gosudarstva-problemy_.pdf	Традиционным является деление юридической ответственности на уголовно-правовую, административно-правовую, дисциплинарную, гражданско-правовую, материальную ответственность работников. При этом надо заметить, что : а) видов ответственности меньше, чем отраслей права; б) за нарушение норм права различных отраслей может применяться ответственность одного и того же вида; в) в пределах одной отрасли могут существовать различные виды ответственности (например, дисциплинарная и материальная в трудовом праве). Таким образом, можно заметить, что в основе данной классификации ответственности лежит не отраслевой признак. Объясняется это тем, что деление отраслей в системе права происходит по характеру регулятивных норм, а ответственность непосредственно связана с охранительными нормами, которые имеют другую природу и действуют по своим закономерностям. В частности, допускают универсальный характер санкций. В юридической литературе одно время отстаивался взгляд на то, что кроме ретроспективной юридической ответственности (за состоявшееся

О.А. Кириченко

	правонарушение), существует перспективная юридическая ответственность - ответственность за будущее поведение субъекта. При этом подчеркивался ее позитивный характер — в том же смысле, когда говорят о человеке, что он «ответственно», то есть добросовестно относится к своим обязанностям. Однако большинство правоведов эту позицию не поддерживали, справедливо указывая, что в «позитивной» ответственности, по существу, нет юридического содержания: это, скорее, ответственность общесоциального либо этического плана (с. 69).
Про тваринний світ : закон України 13 грудня 2001 р., № 2894-III Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 14, ст. 97, зі змінами згідно із законом України № 1684-IX від 15 липня 2021 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text	Розділ VII. Відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу Стаття 63. Відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу Порушення законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу тягне за собою адміністративну, цивільно-правову чи кримінальну відповідальність відповідно до закону.
Рабінович П.М. Основи теорії та філософії права : навч. посібник Львів : Видавництво ЛОБФ «Медицина право», 2021. 256 с. https://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/117647/mod_resource/content/1/theory_philosophy_prava_posibnik_2021.pdf	Види юридичної відповідальності: 1) конституційна; 2) адміністративна; 3) цивільна; 4) дисциплінарна; 5) матеріальна; 6) кримінальна. Дискутуються питання про видову самостійність процесуальної (зокрема, цивільно-, адміністративно-, кримінально-процесуальної), екологічної, сімейної та деяких інших варіантів юридичної відповідальності (с. 211).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Рекомендация R (87) 18 Комитета министров, обращенная к государствам-членам Совета Европы относительно упрощения уголовного правосудия. Принятая Комитетом министров 17 сентября 1987 г. во время 410 заседания делегатов министров. <i>Додаток 1. Спрощене досудове провадження в Україні : історія, сучасність, перспективи : навч. посібник</i> / Баулін О. В., Карпов Н.С., Поповченко О.І., Савицький Д.О. Київ : Семенко Сергій, 2004. С. 101-116.	А. Декриминализация, суммарное производство, мелкие по своей природе правонарушения (с. 105-107) 2. Для воздействия на эти нарушения, в которых материальный аспект превосходит моральный (преступный замысел), каждое государство должно использовать суммарное производство, письменное судопроизводство, которое в первую очередь не предполагает вмешательство судьи (с. 106)
Саміло Г.О. Теорія держави і права : навч. посібник. Запоріжжя : Просвіта, 2010. 348 с. URL : http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/970/1/Samilo_Theory_of_state_and_law.pdf	Кожному з видів правопорушень відповідає свій вид юридичної відповідальності : – злочин — кримінальна відповідальність; – конституційно-правовий проступок — конституційно-правова відповідальність; – цивільно-правовий проступок — цивільно-правова відповідальність; – адміністративний проступок — адміністративно-правова відповідальність; – дисциплінарний проступок — дисциплінарно-правова відповідальність

О.А. Кириченко

	(с. 343).
Сердюк І.А. Поняття юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності. Теорія держави і права. 2 вид. : підручник / за ред. Ю.А. Ведернікова. Дніпропетровськ : ДДУВС, 2015. С. 326-330, 330-338. https://dduvs.in.ua/biblioteka/biblioteka-studenta-dduvs/pidruchniki-posibniki/teoriya-derzhavy/	Зважаючи на складну юридичну природу відповідальності, в науковій і навчальній літературі сформувалося двохаспектне розуміння юридичної відповідальності : перспективна (позитивна або заохочувальна) відповідальність – передбачає заохочення за виконання корисних для суспільства і держави проявів поведінки; ретроспективна (негативна або охоронна) відповідальність – передбачає застосування заходів державно-владного впливу за вчинене правопорушення (с. 326). Залежно від галузевої структури права розрізняють такі види юридичної відповідальності : 1) конституційна; 2) адміністративна; 3) кримінальна; 4) цивільно-правова, 5) дисциплінарна; 6) матеріальна (с. 331).
Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник / пер. з рос. Харків : Консум, 2001. 656 с. URL : https://dut.edu.ua/uploads/l_948_39072050.pdf	§ 1. Поняття і ознаки юридичної відповідальності Юридична відповідальність — це різновид соціальної відповідальності. В юридичній науці існує двохаспектне розуміння юридичної відповідальності : позитивний (проспективний, або заохочувальний) аспект — передбачає заохочення - за виконання корисних для суспільства та держави варіантів поведінки на рівні, що перевищує загальні вимоги (морально свідоме ставлення до виконання обов'язків) негативний (ретроспективний або охоронний) аспект — передбачає покарання - за правопорушення (юридична характеристика наслідків невиконання обов'язків) Тут йтиметься про юридичну відповідальність негативного (ретроспективного, або охоронного) характеру (с. 430). Юридична відповідальність — це

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	передбачені законом вид і міра державно-владного (примусового) зізнання особою втрат благ особистого, організаційного і майнового характеру за вчинене правопорушення (с. 431). § 3. Види юридичної відповідальності залежно від галузевої структури права Залежно від галузевої структури права розрізняють такі види юридичної відповідальності : конституційну, матеріальну, дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову, кримінальну (с. 436).
Соловйов О.Д. Дізнання. Гл. 10. <i>Кримінально-процесуальний кодекс Української РСР : наук.-практ. коментарій</i> / за заг. ред. М.Т. Самаєва. Київ : Вид-во Політ. літ., 1968. С. 104-112.	Стаття 106. Затримання підозрюваного у вчиненні злочину (с. 107-109) 1. Затримання підозрюваного є заходом процесуального примусу (с. 107). 2. Затримання підозрюваного, що передбачене ст. 106 КПК, слід відрізняти від затримання особи в ході вчинення злочину або з поличним, яке здійснюється на підставі п. 2 ст. 94 КПК і має на меті доставлення цієї особи до відповідного органу влади, який і вирішує питання про застосування до затриманого заходу процесуального примусу (Затримання особи на підставі ст. 106 КПК відрізняється також від затримання як адміністративного заходу. Відповідно до ст. 11 Положення про радянську міліцію співробітники міліції мають право затримувати осіб, що допустили адміністративне правопорушення, на строк не більше трьох годин; осіб, що перебувають у стані сп'яніння – до витверезення, а осіб, що вчинили дрібне хуліганство, – до розгляду матеріалів на них суддею) (с 108).
Список юридических терминов. <i>Zaochnik.com : веб-сайт.</i>	Юридическая ответственность представляет собой применение к правонарушителям мер государственного принуждения. Меры выражаются лишением, которые

О.А. Кириченко

https://zachnik.com/spravochnik/pravo/teoriya-gosudarstva-i-prava/slovar-osnovnyh-juridicheskikh-terminov/	предусмотрены санкциями юридических норм. Основания юридической ответственности включают норму права, правонарушения и правоприменительные акты. Юридический процесс — это регулируемый процессуальными нормами порядок работы компетентных органов государства. Состоит в подготовке, принятии и документальном закреплении юридического решения общего или личного характера.
Статут патрульно-постової служби міліції України : наказ МВС України від 28 липня 1994 р., № 404, зі змінами згідно із наказом МВС України № 403 (з0816-10) від 27 серпня 2010 р., втратив чинність на підставі наказу МВС України № 110 (з0180-19) від 18 лютого 2019 р.. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0213-94#Text	3. Відповідальність працівника міліції при порушенні прав, законних інтересів громадян і відшкодування матеріальної шкоди 139. Працівник міліції у межах повноважень, наданих законодавством, самостійно приймає рішення і несе за свої протиправні дії або бездіяльність дисциплінарну чи кримінальну відповідальність. При порушенні працівником міліції прав, законних інтересів громадянина міліція зобов'язана вжити заходів до відновлення цих прав, відшкодування матеріальних збитків, на вимогу громадянина публічно вибачитися. 5. Особливості несення патрульно-постової служби нарядами з службовими собаками 179. Згідно з статтею 14 Закону України «Про міліцію» (565-12) та пунктом «г» розділу II Правил застосування спеціальних засобів при охороні громадського порядку в Українській РСР, затверджених постановою Ради Міністрів УРСР від 27 лютого 1991 р. № 49 (49-91-п), службові собаки використовуються при охороні громадського порядку у таких випадках : а) для захисту громадян і самозахисту від нападу та інших дій, що створюють загрозу їх життю або здоров'ю; б) для припинення масових безпорядків і

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

групових порушень громадського порядку;
в) для відбивання нападу на будівлі, приміщення, споруди і транспортні засоби незалежно від їх належності або їх звільнення у разі захоплення;
г) для затримання і доставки в міліцію або інше службове приміщення осіб, які вчинили правопорушення;
д) для припинення масового захоплення землі та інших дій, що можуть призвести до зіткнення груп населення, а також діянь, які паралізують роботу транспорту, життєдіяльність населених пунктів; посягань на громадський спокій, життя і здоров'я людей;
е) для припинення опору працівникові міліції та іншим особам, які виконують службові або громадські обов'язки по охороні громадського порядку і боротьбі із злочинністю;
є) для звільнення заручників.

Розділ VIII Застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї

1. Застосування заходів фізичного впливу і спеціальних засобів

200. Працівники міліції мають право застосувати заходи фізичного впливу, в тому числі прийоми рукопашного бою для припинення правопорушень, подолання протидії їх законним вимогам, якщо інші способи не забезпечили виконання покладених на них обов'язків.

Вид спеціального засобу, час початку та інтенсивність його застосування визначаються з урахуванням обстановки, що склалася, характеру правопорушення і особи правопорушника.

201. Застосуванню сили, спеціальних засобів повинно передувати попередження про намір їх використання, якщо дозволяють

О.А. Кириченко

	обставини. Без попередження фізична сила, спеціальні засоби можуть застосовуватися, якщо виникла безпосередня загроза життю або здоров'ю громадян чи працівників міліції. Попередження може бути зроблене голосом, а при значній відстані або зверненні до великої групи людей - через гучномовні установки, підсилювачі мови, і в кожному випадку бажано на рідній мові осіб, проти яких ці засоби будуть застосовуватись, та українською і російською мовами не менше, як 2 рази з наданням часу, достатнього для припинення правопорушення.
Стефанюк В.С., Сунцов В.В. Адміністративне судочинство в Україні : Книга друга. Кодекс України про адміністративні проступки (проект) (Серія «Реформа судів України»). Харків : Консум, 2003. 332 с	Загальна частина (с. 15-34) Глава 1. Загальні положення Стаття 2. Законодавство України про адміністративну відповідальність (1) Законодавство України про адміністративну відповідальність базується на нормах Конституції України і складається з цього Кодексу, інших законів України та міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. (2) Закони України про адміністративну відповідальність, прийняті після набрання чинності цим Кодексом, включаються в нього після набрання ними чинності (с. 15). Стаття 6. Повноваження сільських, селищних, міських рад щодо прийняття рішень, за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність (1) Сільські, селищні, міські ради мають право приймати в межах, встановлених законом, рішення з питань боротьби зі стихійним лихом, епідеміями, епізоотіями, за порушення яких встановлена відповідальність статтями 239, 515 цього Кодексу. (2) Сільські, селищні, міські ради мають право встановлювати відповідно до закону

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правила, за порушення яких статтями 257 (Порушення тиші в громадських місцях), 258 (Паління в заборонених для цього місцях), 327 (Порушення правил торгівлі на ринках), 457 (Порушення правил благоустрою територій міст та інших населених пунктів) цього Кодексу встановлена адміністративна відповідальність, а також встановлювати переліки громадських робіт і місце їх виконання (с. 17). Глава 2. Адміністративний проступок і адміністративна відповідальність Стаття 14. Адміністративна відповідальність посадових осіб Посадові особи є суб'єктами адміністративної відповідальності, якщо до моменту вчинення адміністративного проступку виданий наказ про призначення її на посаду Примітка. Посадова особа – особа, яка постійно або тимчасово здійснює функції представника влади, а також обіймає постійно чи тимчасово посади керівника, заступника керівника державних органів та їх апаратів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків або (с. 19) консультативно-дорадчих функцій чи виконує такі обов'язки за спеціальними повноваженнями Стаття 15. Відповідальність військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, за вчинення адміністративних правопорушень Військовослужбовці і призвані на збори військовозобов'язані є суб'єктами адміністративної відповідальності, якщо до моменту вчинення адміністративного

проступку вони були прийняті або призвані на військову службу, а також особи рядового і начальницького складів органів внутрішніх справ та податкової міліції Державної податкової служби, якщо з моменту вчинення адміністративного проступку вони зараховані до особового складу зазначених органів, та інші особи, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, а також застосовуються заходи, передбачені цими статутами.

За порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм, правил полювання, рибальства та охорони рибних запасів, митних правил, вчинення корупційних діянь та інших проступків, пов'язаних з корупцією, неправомірне використання державного майна, невжиття заходів щодо окремої ухвали суду чи окремої постанови судді, щодо подання органу дізнання, слідчого або протесту, припису чи подання прокурора, ухилення від виконання законних вимог прокурора, за порушення законодавства про державну таємницю ці особи несуть адміністративну відповідальність на загальних підставах.

До зазначених осіб не може бути застосовано виправні роботи, громадські роботи, адміністративний арешт, а до військовослужбовців – строкової служби та призваних на збори військовозобов'язаних також і штраф (с. 20).

Глава 5. Адміністративне стягнення, заходи впливу та їх види

Стаття 25. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх (с. 24).

Особлива частина (с. 35-249).

Глава 7. Адміністративні проступки у сфері дії конституційних прав і свобод громадян (с. 35-47)

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Глава 17. Адміністративні проступки у сфері економічної конкуренції (с. 147-153) Глава 26. Адміністративні проступки в галузі митної справи (с. 240-249). Процесуальна частина (с. 250-323). Глава 27. Основні положення Глава 30. Адміністративне затримання, особистий огляд, огляд речей, вилучення речей і документів, відсторонення водіїв від керування транспортними засобами, річковими і маломірними судами та огляд на стан сп'яніння (с. 273-279). Стаття 698. Запобіжні заходи в справах про адміністративні проступки (1) У випадках, прямо передбачених законами України, з метою припинення адміністративного проступку, коли вичерпано інші заходи впливу, допускаються застосування заходів забезпечення провадження в справах про адміністративні проступки: адміністративне затримання особи, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів. (2) Порядок адміністративного затримання, особистого огляду, огляду речей і вилучення речей та документів з метою, передбаченою цією статтею, визначається цим Кодексом (с. 273)
Стеценко С.Г. Адміністративне право України : навч. посібник. Київ : Атіка, 2008. 624 с.	Наведена схема : Адміністративний примус : 1. Заходи адміністративного запобігання. 2. Заходи адміністративного припинення. 2.1. Загальні. 2.2. Процесуальні. 2.3. Спеціальні. 2.3.1. Заходи фізичного впливу. 2.3.2. Спеціальні засоби. 2.3.3. Вогнепальна зброя). 3. Заходи адміністративної відповідальності. 3.1. Адміністративні стягнення. 3.2. Інші заходи впливу (с. 178).
Сырых В.М. Теория государства и права : учебник.	

Москва : Юстицинформ, 2022. 1398 с. URL : https://books.google.com.ua/books?id=MWFfAAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false	
Таганцев Н.С. Русское уголовное право : Лекции. Часть общая / РАН Ин-т гос-ва и права. В 2-х т. Т. 1. Москва : Наука, 1994. 380 с.	Дисциплинарная ответственность связывалась с реализацией государством так называемой «дисциплинарной власти» (с. 61-62).
Теліпко В.Е. Універсальна теорія держави и права : підручник. Київ : Біноватор, 2007. 512 с.	Юридична відповідальність – це особливий різновид соціальної відповідальності, що здійснюється у суспільстві, забезпечує суспільний порядок, гарантує захист суспільних інтересів та передбачає, з одного боку, заохочення за виконання суспільно корисних дій на рівні, що перевищує загальні вимоги (стандарту), а з іншого боку – покарання за правопорушення. Відповідно в юридичній науці розрізняють позитивну (перспективну) та негативну (ретроспективну) юридичну відповідальність. Позитивна (перспективна) юридична відповідальність – це морально свідоме ставлення особи до сумлінного виконання своїх обов’язків перед громадянським суспільством, правовою державою, колективом людей та окремою особою. Негативна (ретроспективна) юридична відповідальність – це специфічні відносини між державою та правопорушником з приводу скоєного правопорушення внаслідок державно-правового примусу, що характеризується засудженням

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	протиправного діяння і суб'єкта правопорушення та покладанням на останнього обов'язку зазнати негативних наслідків особистого, майнового та організаційного характеру за скоєне правопорушення. Відповідно до галузевої структури правової системи розрізняють такі види юридичної відповідальності : адміністративну; цивільно-правову; кримінальну; матеріальну; дисциплінарну (с. 425). Адміністративна відповідальність – це юридична відповідальність, що настає за скоєння адміністративного проступку і являє собою регламентовані нормами адміністративного права відносини між порушником адміністративно-правової норми та уповноваженим органом державної влади з приводу скоєного адміністративного правопорушення. Її суб'єктами можуть бути як фізичні, так і юридичні особи. Вона заснована на презумпції невинуватості особи. Правозастосовним актом є рішення органу адміністративної юрисдикції. Цивільно-правова відповідальність – це юридична відповідальність фізичної або юридичної особи перед іншою особою, а в деяких випадках – і перед державою, за невиконання або неналежне виконання покладених на неї законом або договірним зобов'язанням майнового характеру цивільно-правових обов'язків, а також у випадках заподіяння позадоговірної шкоди майну або здоров'ю іншої особи. Вона заснована на презумпції винуватості особи. Цивільно-правова відповідальність має майновий і компенсаційний характер, оскільки шкода відшкодовується грошми або

майном, а розмір відшкодування визначається розміром заподіяної шкоди. Її метою є відновлення порушених прав потерпілого та відшкодування збитків, а тому вона є повною юридичною відповідальністю. Особливістю цивільно-правової відповідальності є також той факт, що вона полягає у добровільному виконанні правопорушником відповідальності за відсутності факту застосування заходів примусового характеру. Державно-правовий примус може мати місце лише в разі виникнення конфлікту між учасниками цивільних правовідносин.

Правозастосовним актом є постанова суду або органу адміністративної юрисдикції.

Кримінальна відповідальність – це юридична відповідальність, що настає за скоєння злочину і являє собою передбачені і врегульовані нормами кримінального права відносини між злочинцем і державою в особі уповноважених нею органів з приводу скоєного злочину. Відповідно до чинного законодавства України її суб'єктами є лише фізичні особи, але у світовій практиці її суб'єктами можуть бути не тільки фізичні, а й юридичні особи.

Правозастосовним актом є вирок суду.

Матеріальна відповідальність – це юридична відповідальність працівника перед власником, з яким він перебуває в трудових правовідносинах, за заподіяну йому майнову шкоду у зв'язку з виконанням ним своїх трудових обов'язків. Вона регулюється нормами трудового законодавства і є обмеженою відповідальністю, оскільки відшкодування обмежується середньомісячним заробітком працівника, навіть якщо шкода значно перебільшує (с. 426) розмір цього заробітку. Відшкодування працівником заподіяної шкоди у розмірі, що не перевищує його

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	середньомісячного заробітку, провадиться адміністрацією підприємства за розпорядженням власника або уповноваженого ним органу; щодо керівників – за розпорядженням вищого у порядку підлеглості органів, а у решті випадків – шляхом подання власником позову до суду. Дисциплінарна відповідальність – це юридична відповідальність, що настає за порушення норм трудової, навчальної, службової та військової дисципліни. Цей вид відповідальності регулюється, насамперед, нормами трудового законодавства. Розрізняють загальну і спеціальну дисциплінарну відповідальність. Загальна дисциплінарна відповідальність передбачена законодавством про працю, а спеціальна – галузевими статутами про дисципліну, і застосовується лише до тих категорій осіб, на яких поширюється дія цих статутів (с. 427).
Тертишник В.М. Кримінально-процесуальне право України : навч. посібник. Київ : Юрінком Інтер, 1999. 576 с.	5. Затримання (с. 294-310) ... Деякі автори взагалі не відносять затримання до слідчих дій (посилання на роботу Балашова А.Н. та на коментар до КПК Росії 1985 р.). З такою думкою важко погодитися. ... Поширеною є також думка про те, що названі дії (захват особи та доставлення в органи дізнання) не є елементом затримання в кримінально-процесуальному сенсі, а належать до адміністративних дій міліції (посилання на роботу Гуляєва А.П.). ... В основу розмежування кримінально-процесуальних та адміністративних дій узагалі та дій по затриманню осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів, зокрема, логічно було б покласти, норми матеріального права, за порушення яких затримується правопорушник, по-друге, те,

О.А. Кириченко

	яким органом він затримується – органом (суб'єктом) адміністративної чи кримінально-процесуальної юрисдикції. ... Міркувати інакше – значить допускати можливість, за наявності явних ознак вчинення певною особою злочину, застосування до неї заходів адміністративного впливу, і навпаки (с. 298).
Тополевський Р.Б., Федіна Н.В. Теорія держави і права : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 268 с. URL : http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3293/1/%D0%A2%D0%B5%D0%B5%D1%80%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0-13-07-20.pdf	1. Юридична відповідальність: її поняття та ознаки Серед різних видів соціальної відповідальності виокремлюють юридичну відповідальність. Юридична відповідальність може розглядатися і в перспективному аспекті, і в ретроспективному. Перспективний аспект юридичної відповідальності або як її ще називають позитивна юридична відповідальність передбачає свідомі дії особи щодо дотримання норм права, а так само заохочення моральне або матеріальне за свідоме виконання особою своїх обов'язків. Ретроспективний або негативний аспект юридичної відповідальності передбачає, що особа за вчинення правопорушення понесе певне покарання. Зазвичай, коли говорять про юридичну відповідальність мають на увазі саме ретроспективний аспект юридичної відповідальності, якщо не вказано інакше. Відповідальність настане за те що особа вчинила у минулому. Отже, юридична відповідальність – це передбачений нормами права обов'язок особи, яка вчинила правопорушення пережити страту певних соціальних як покарання за таке правопорушення (с. 210). 3. Види юридичної відповідальності За галузевою структурою права можна виокремити: – конституційну, – матеріальну, – дисциплінарну, – адміністративну, – цивільно-правову, – кримінальну юридичну

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	відповідальність (с. 213).
Трайнин А.Н. Общее учение о составе преступления. Москва : Госюриздат, 1957. 363 с.	Сложные и тонкие вопросы о границе между преступлением, с одной стороны, и административным нарушением и дисциплинарным проступком – с другой, могут быть решены прежде всего при помощи четкого анализа и четкого формулирования состава преступления (с. 7).
Трофимова З.В. Теория государства и права : учеб. пособие. Донецк : ООО ПКФ «БАО», 2004. 176 с.	Правонарушение — это поведение деликтоспособного лица, противоречащее предписаниям норм права, причиняющее вред другим лицам и влекущее юридическую ответственность (с. 157). Все правонарушения по степени общественной опасности разделяются на два вида : проступки; преступления. Преступления отличаются максимальной степенью общественной опасности (вредности). Они посягают на наиболее значимые, существенные интересы общества, охраняемые от посягательств уголовным законодательством. Закон устанавливает за преступления наиболее суровые меры наказания. Для определения степени общественной опасности используются следующие критерии : а) значимость общественного отношения, ставшего объектом посягательств; б) размер причиненного ущерба; в) способ, время и место совершения противоправного деяния; г) личность правонарушителя. Проступки – это правонарушения, которые отличаются меньшей степенью социальной вредности и общественной опасности, совершаются в различных сферах общественной жизни, имеют разные объекты посягательств и юридические

	последствия. Разграничение проступков осуществляется в зависимости от сферы общественных отношений, которым причиняется вред. Дисциплинарные проступки – правонарушения в сфере служебных отношений, нарушающие порядок отношений подчиненности по службе. Дисциплинарные проступки посягают на обязательный порядок деятельности людей, ослабляя трудовую, служебную, учебную, воинскую дисциплину (с. 159). Административные проступки – это правонарушения, посягающие на установленный законом общественный порядок, на отношения в области исполнительной и распорядительной деятельности органов государства. Гражданские проступки – это правонарушения, совершенные в сфере имущественных и таких неимущественных отношений, которые представляют для человека духовную ценность (с. 160).
Трудовой кодекс України : проект закону України від 4 грудня 2007 р., № 1108. Текст законопроекту до другого читання 2 квітня 2012 р. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=1108&skl=7	Книга восьма. Відповідальність сторін трудових відносин Глава 1. Відповідальність працівників § 1. Дисциплінарна відповідальність Стаття 401. Підстава та умови притягнення працівника до дисциплінарної відповідальності 3. У разі вчинення дисциплінарного проступку працівник може бути притягнений до дисциплінарної відповідальності і в тому випадку, якщо внаслідок вчинення такого проступку не настали реальні негативні наслідки. Стаття 402. Дисциплінарні стягнення, які застосовуються до працівників 1. Дисциплінарними стягненнями, які застосовуються до працівників за вчинення ними дисциплінарних проступків, є зауваження, догана і звільнення (частина

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	перша та пункти 1-4 частини другої статті 104 цього Кодексу). 2. Для окремих категорій працівників законами можуть встановлюватися інші види дисциплінарних стягнень. 3. Не допускається застосування дисциплінарних стягнень, не передбачених цим Кодексом та законами. Стаття 403. Порядок застосування дисциплінарних стягнень 1. Дисциплінарне стягнення до працівника може застосовуватися роботодавцем не пізніше ніж протягом місяця з дня вчинення дисциплінарного проступку без урахування часу відсутності працівника на роботі незалежно від причин, а також часу провадження у кримінальній справі або у справі про адміністративне правопорушення у зв'язку з протиправними діями працівника. Застосуванню дисциплінарного стягнення може передувати службове розслідування, яке проводиться в порядку, встановленому законом або правилами внутрішнього трудового розпорядку, і час проведення якого не зараховується до строку, встановленого для притягнення до дисциплінарної відповідальності. 2. Дисциплінарне стягнення може бути накладене не пізніше шести місяців з дня вчинення проступку, а у випадку виявлення фактів, які дають підстави для притягнення до дисциплінарної відповідальності, в результаті проведення ревізії, аудиторської перевірки – не пізніше одного року з дня вчинення проступку. Час провадження у кримінальній справі або справі про адміністративне правопорушення до зазначеного строку не включається. 3. До застосування дисциплінарного стягнення роботодавець повинен зажадати від працівника, який порушив трудову

	дисципліну, надання письмових пояснень. Відмова працівника від надання таких пояснень не є перешкодою для застосування дисциплінарного стягнення. Така відмова фіксується роботодавцем або за його дорученням посадовою особою, про що складається відповідний акт. 4. За кожне порушення трудової дисципліни до працівника може бути застосоване лише одне дисциплінарне стягнення. 5. Стягнення оголошується роботодавцем у наказі (розпорядженні) та повідомляється працівникові під розписку не пізніше ніж протягом тижня з дня підписання наказу (розпорядження). У разі відмови працівника від ознайомлення з наказом (розпорядженням) складається відповідний акт. День надання працівникові для ознайомлення зазначеного наказу (розпорядження) визнається днем накладення дисциплінарного стягнення. 6. Дисциплінарне стягнення може бути оскаржене працівником у порядку, встановленому цим Кодексом. 7. Якщо протягом року з дня накладення дисциплінарного стягнення на працівника не буде накладене нове дисциплінарне стягнення, працівник вважається таким, що не мав дисциплінарного стягнення. 8. Якщо в подальшому працівник не допускає порушень трудової дисципліни і сумлінно виконує свої обов'язки, дисциплінарне стягнення може бути зняте до закінчення строку, зазначеного в частині сьомій цієї статті. Про зняття дисциплінарного стягнення роботодавцем видається наказ (розпорядження). Стаття 404. Органи (особи), правомочні застосовувати дисциплінарні стягнення 1. Дисциплінарні стягнення застосовуються органом (особою), якому надано право укладення трудового договору. 2. До працівників, які займають виборні

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	посади, дисциплінарні стягнення застосовуються органами, які їх обрали, якщо інше не передбачено законом, статутами чи іншими установчими документами юридичних осіб. § 2. Матеріальна відповідальність працівників Стаття 405. Підстава та умови матеріальної відповідальності працівників 1. Матеріальна відповідальність полягає в обов'язку відшкодування прямої дійсної майнової шкоди, заподіяної працівником роботодавцеві внаслідок порушення трудових обов'язків. 2. Підставою матеріальної відповідальності працівника є порушення працівником своїх трудових обов'язків, чим роботодавцеві спричинена пряма дійсна майнова шкода, якщо інше не встановлено цим Кодексом. Прямою дійсною майновою шкодою вважаються втрати, яких роботодавець зазнав у зв'язку із знищенням або пошкодженням його майна (витрати на придбання, відновлення майна тощо). 3. До прямої дійсної майнової шкоди не включаються доходи, які роботодавець міг би реально одержати за звичайних обставин, якби його право не було порушене. 4. Пряма дійсна майнова шкода вважається заподіяною діями (бездіяльністю) працівника, якщо за відсутності цих дій (бездіяльності) цієї шкоди не було б заподіяно. 5. Матеріальна відповідальність працівника настає лише за наявності вини. Наявність вини працівника визначається відповідно до частини другої статті 401 цього Кодексу. Працівник не може нести матеріальну відповідальність за спричинену пряму дійсну майнову шкоду внаслідок дій, що належать до категорії нормального

О.А. Кириченко

	виробничо-господарського ризику, а також унаслідок невиконання роботодавцем обов'язку щодо забезпечення необхідних умов для збереження його майна чи майнових прав працівника. 6. Притягнення працівника до матеріальної відповідальності не залежить від притягнення його до дисциплінарної, адміністративної чи кримінальної відповідальності. 7. Розірвання трудового договору після заподіяння прямої дійсної майнової шкоди не тягне за собою звільнення працівника від матеріальної відповідальності, якщо інше не встановлено законом або сторонами трудового договору при його розірванні. Глава 2. Відповідальність роботодавця Стаття 414. Підстава та умова відповідальності роботодавця 1. Підставою настання відповідальності роботодавця є порушення ним прав працівника, внаслідок якого працівникові заподіяно матеріальну або моральну шкоду. 2. Роботодавець несе відповідальність перед працівником за умови, якщо він не доведе, що шкоду заподіяно внаслідок дії непереборної сили.
Гунтула О.С. Кириленко Є.В., Коросташова Т.О. Сутність і класифікація де- факто процесуальних дій та форми представлення, оцінки і використання доказів в антикримінальному судочинстві : навч. посібник. в 2 т. / за наук. ред. проф. О.А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во	Тоді й юридична відповідальність формально має поділятися на : антикримінальну, адміністративну, трудова (дисциплінарну, матеріальну), де-факто особистісномайнову, де-юре особистісномайнову. У такому разі й ступеневий сутнісно-видовий поділ заходів антикримінальної відповідальності як будь-яких примусових негативних наслідків щодо особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, на думку Є.В. Кириленка, може мати такий вигляд : 1. Антикримінальні покарання. 2. Примусові заходи виховного характеру

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. Т. 1: Основна частина. 124 с.	(для осіб, які досягли одинадцятирічного віку, але не досягли віку антикримінального покарання). 3. Попереджувально-виховні заходи (для осіб, які не досягли одинадцятирічного віку). 4. Примусові заходи медичного характеру (для неосудних та обмежено осудних осіб). 5. Примусове лікування (для осіб, які потребують лікування від алкогольної, наркотичної та іншої токсичної залежності). 6. Постпенітенціарні примусові заходи : 6.1. Заходи адміністративного нагляду. 6.2. Судимість. В останньому з випадків згадування про судимість до її знаття чи погашення є правомірним і фактично виступає в якості антикримінального покарання, оскільки означає негативні наслідки для особи, яка скоїла суспільно небезпечне діяння. Коли ж про судимість особи згадується після її знаття чи погашення, то таке діяння слід розглядати як суспільно небезпечне – для посадової особи у формі службового злочину, а для всіх інших осіб – у формі наклепу. Включення ж у перелік заходів антикримінальної відповідальності примусових заходів медичного характеру також виправдане, оскільки об’єктивно це примусові заходи держави і те, що неосудна чи обмежено осудна особа нібито не усвідомлює примусовість такого роду заходів, які фактично ще йдуть їй на користь (виліковують її), не повинно бути перешкодою для об’єктивізації природи такого роду заходів як примусових негативних наслідків, тобто практично антикримінальної відповідальності особи. Аналогічно не можна зважати й на те, що особа, яка скоїла суспільно небезпечне діяння і потребує примусового лікування від

О.А. Кириченко

	тієї чи іншої токсичної залежності, має нести основне антикримінальне покарання тому, що поділ покарань на основні і додаткові лише деталізують різновиди антикримінальної відповідальності, а не виключають її. Підсумовуючи викладене, Т.О. Коросташова та О. С. Тунтула доходять висновку про те, що висвітлена раніше новітня класифікація юридичних наук має бути удосконалена за двома напрямками : 1. Переміщення регулятивних юридичних наук на друге місце за їх значущістю у класифікаційному поділі у контексті виконання групових завдань. 2. Побудови класифікації антиделіктних юридичних наук на підставі фактичної наявності лише п'яти різновидів правопорушень, які тягнуть за собою відповідну юридичну відповідальність – антикримінальну, адміністративну, трудову і де-факто чи де-юре майнову (с. 102).
Халфина Р.О. Общее учение о правонарушениях. Москва : Юрид. лит., 1974. 352 с.	Различаются : а) правоотношения ответственности, возникающие в результате совершения правонарушения (проступка); б) правоотношения ответственности, возникающие в процессе развития правоотношений правомерного поведения (с. 324). ... Установление ответственности за преступление или административный проступок имеет цель стимулировать поддержание правопорядка, уважение чужого права, воздержание от действий, нарушающих общественный порядок. Ответственность за нарушение прав и обязательств в существующих правоотношениях стимулирует активную деятельность в отношении выполнения возложенных обязательств и обеспечения надлежащего поведения участников правоотношений (с. 325).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Хорьков В.Н., Волчецкая Т.С. Административный и уголовный процесс : тенденции сближения. Криминалистические аспекты административного расследования, 2008. URL : http://law.edu.ru/doc/documen.asp?docID=1308866	Безусловно, потребности практики вызывают необходимость научной разработки методологических, тактических и методических разработок обеспечения административного расследования. Мы полагаем, что в ходе его производства, точно так же, как и при расследовании уголовных дел, можно и, более того, целесообразно использовать целый ряд хорошо зарекомендовавших себя на практике криминалистических методов и способов, традиционно используемых преимущественно в уголовно-процессуальной сфере ... Учеными-административистами предпринимаются попытки дать научное определение административного расследования. Так, по мнению Л.А. Калининой, «...» (посилання на коментар до КпАП). В основу приведенного определения положена совокупность процессуальных действий. Однако в ст. 28.7 КоАП РФ названо лишь одно процессуальное действие – экспертиза – и добавлено: «или иные процессуальные действия, требующие значительных временных затрат». Законодатель при этом не уточняет, какие иные процессуальные действия имеются в виду. Нам представляется, что это очень существенная недоработка Кодекса РФ об административных правонарушениях. Ведь от того, одно или несколько процессуальных действий производится по наиболее сложным категориям дел, предусмотренных ст. 28.7 КоАП РФ, зависит проведение административного расследования. Очевидно, целесообразно дополнить ч. 1 ст. 28.7, указав, помимо экспертизы, и другие процессуальные действия, которые могут быть основанием для проведения

О.А. Кириченко

	административного расследования. Такими процессуальными действиями, в частности, могут быть : 1) личный досмотр, досмотр вещей, находящихся при физическом лице; 2) осмотр принадлежащих юридическому лицу или индивидуальному предпринимателю помещений, территорий и находящихся там вещей и документов; 3) досмотр транспортного средства; 4) отстранение от управления транспортным средством и медицинское освидетельствование на состояние опьянения.
Церетели Т.В., Макашвили В.Г. Состав преступления как основание уголовной ответственности. Сов. гос-во и право. 1954. № 5. С. 66-70.	Не всякая степень общественной опасности способна обосновать уголовную ответственность. Деяние может быть в определенной мере общественно опасным и может преследоваться в административном или дисциплинарном порядке (с. 69).
Черданцев А.Ф. Теория государства и права : учебник для вузов. Москва : Юрайт-М, 2002. 432 с. URL : https://drive.google.com/file/d/0B6xhkmsz1gLLMkEtRmJLSGJRWEE/view?resourcekey=0-tcnEUexIXYEqozkfq2dRg	Термин «ответственность» не однозначен. В связи с этим зачастую она подразделяется на позитивную (перспективную) и негативную (ретроспективную). В первом случае термином «ответственность» обозначается не что иное, как долг, позитивная обязанность, вытекающая из социальной, служебной и иной роли субъектов. Например, в выражениях: «родители ответственны за воспитание детей», «ответственность за состояние дел на предприятии несет директор» и т. п. Негативная (ретроспективная) юридическая ответственность возлагается уже за совершенное деяние (правонарушение) (с. 314). По своему содержанию можно выделить два основных вида ответственности: штрафная (карательная) и восстановительная. Первая преследует цель кары, справедливого воздаяния за правонарушение, вторая — компенсацию за вред, причиненный правонарушением

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	(имущественный, моральный вред). В зависимости от вида правонарушения и способа возложения ответственности различаются : уголовная ответственность, возлагаемая за преступление и только судом в виде уголовного наказания; административная ответственность за административные правонарушения, возлагаемая различными административными органами (административной комиссией, органами ГИБДД, таможенной, пограничной службы, санитарной инспекцией и т. д.) в виде ареста, штрафа, лишения специального права и т. д.; дисциплинарная ответственность за дисциплинарные проступки в рамках служебной деятельности, которая налагается начальником, в подчинении которого находится правонарушитель; гражданско-правовая ответственность возлагается за гражданско-правовые внедоговорные нарушения (деликты), причиняющие материальный ущерб или моральный вред потерпевшему, а также за нарушение договорных обязательств (пени, штраф, возмещение убытков). Гражданско-правовая ответственность строится на принципе эквивалентности, полного возмещения убытков, налагается судебными органами или добровольно реализуется самим нарушителем: добровольно уплачиваются пени, убытки, возмещается вред; материальная ответственность рабочих и служащих наступает за материальный ущерб, причиненный предприятию, (с. 317) учреждению при исполнении служебных, трудовых обязанностей, носит ограниченный характер. Ответственность может быть виновной и безвиновной. Безвиновной являются только

	некоторые случаи имущественной, гражданско-правовой ответственности, прямо предусмотренные законом, например в случае причинения вреда источником повышенной опасности (за объективно противоправное деяние) (с. 318).
Шабуров А.С., Жайкбаев Ж.С. Теория государства и права : учеб. пособие. Курган : Изд-во Курганского гос. ун-та, 2019. 382 с. URL : http://dot.kostacademy.kz/bible/files/834708191.pdf	Юридическую ответственность можно классифицировать по различным основаниям: по органам, ее осуществляющим, по содержанию. Но наибольшее практическое значение имеет классификация видов ответственности в зависимости от характера правонарушения и способов возложения. По этому основанию различают следующие виды юридической ответственности : - уголовная ответственность возлагается на правонарушителя, совершившего преступление. Она осуществляется только судом. Ее основание, вид и мера предписана нормами уголовного кодекса, а конкретная мера – закрепляется приговором суда. - административная ответственность наступает за совершение административного проступка, возлагается различными административными и контрольно-надзорными органами, преимущественно в виде штрафа, лишения специального права и т.д. Основание и порядок ее закрепляются законодательно нормами КоАП РФ или иными актами административного законодательства. - гражданско-правовая ответственность – следствие совершения гражданско-правового деликта. Она носит преимущественно восстановительный характер, но предполагает и определенные лишения штрафного, имущественного порядка в виде пени, штрафа, выплаты недоимки и др. - дисциплинарная ответственность наступает за совершение дисциплинарных

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	проступков. Она осуществляется работодателем или непосредственным руководителем в форме выговора, увольнения и т.д. - материальная ответственность рабочих и служащих наступает в случае нанесения работником материального ущерба своему предприятию. Новый трудовой кодекс значительно усилил этот вид ответственности, которая сейчас предполагает полное возмещение материального ущерба (ранее он ограничивался процентом от заработной платы). В юридической литературе выдвигаются и рассматриваются и иные виды юридической ответственности : конституционная, процессуальная, налоговая и т.д. То есть предполагается, что каждая отрасль права имеет свой вид ответственности. Этот вопрос еще требует более глубокого научного изучения и обоснования. Полагаем, однако, что говорить о самостоятельном виде юридической ответственности можно только тогда, (с. 350) когда он обладает всеми самостоятельными особенностями (с. 351). (основание, вид, порядок применения и т. д.), отличными от других видов юридической ответственности. Подробный анализ иных (кроме указанных) видов ответственности дает основание для утверждения, что они не обладают всеми необходимыми особенностями и поэтому не могут рассматриваться в качестве самостоятельного вида юридической ответственности (с. 351).
Шаповалов А.А. Юридическая ответственность. Общая теория	Классифицируют юридическую ответственность по разным основаниям. Так, в зависимости от того, к какой отрасли относится юридическая ответственность,

О.А. Кириченко

государства и права : учебник / под ред. С.Ю. Наумова, А.С. Мордовца, Т.В. Касаевой. Саратов : Саратовский социально- экономический институт (филиал) РЭУ им. Г.В. Плеханова, 2018. С. 229-237. URL : https://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/54421/mod_resource/content/1/Общая%20теория%20государства%20и%20права%202018.pdfЗатонский В.А. Правомерное поведение и правонарушение. Общая теория государства и права : учебник / под ред. С.Ю. Наумова, А.С. Мордовца, Т.В. Касаевой. Саратов : Саратовский социально- экономический институт (филиал) РЭУ им. Г.В. Плеханова, 2018. С. 207-228. URL : https://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/54421/mod_resource/content/1/Общая%20теория%20государства%20и%20права%202018.pdf	выделяются следующие ее виды. Уголовная ответственность – это юридическая обязанность лица, совершившего преступление, претерпевать определенные лишения и ограничения прав, предусмотренные законом. Особенности уголовной ответственности : 1) основанием для уголовной ответственности является только преступление; 2) за преступления предусмотрены уголовные наказания как наиболее суровые и тяжкие меры государственного принуждения за посягательства на особо значимые для личности блага и ценности; 3) уголовные наказания назначаются от имени государства и только по приговору суда; 4) субъектами уголовной ответственности могут быть только физические лица. Административная ответственность наступает за совершение административных проступков, предусмотренных Кодексом об административных правонарушениях и принимаемыми в соответствии с ним законами субъектов РФ об административных правонарушениях. Административная ответственность обладает рядом особенностей : 1) дела о привлечении к административной ответственности могут возбуждать суды, органы государственного управления и уполномоченные должностные лица; 2) особый порядок привлечения к административной ответственности, предусматривающий одновременно применение специальных мер обеспечения по данному делу, например, досмотр вещей; 3) административная ответственность не влечет судимости. Гражданско-правовая ответственность наступает за совершение гражданского

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

ent/1/Общая%20теор ия%20государства% 20и%20права%20201 8.pdf	проступка, выражающегося в причинении имущественного или личного неимущественного вреда. Состоит в применении мер воздействия, имеющих, как правило, имущественный характер (с. 236). Основания возложения гражданско-правовой ответственности закреплены в Гражданском кодексе РФ, а также в гражданско-правовых договорах. Дисциплинарная ответственность наступает за совершение дисциплинарного проступка, который выражается в неисполнении работником своих трудовых обязанностей (например, прогул, опоздание и т.п.). Различают три вида дисциплинарной ответственности: – общая (на основе Трудового кодекса РФ); – специальная (на основе уставов, положений о дисциплине); – в порядке подчиненности (для руководителей предприятия, учреждения, организации и их заместителей). К дисциплинарным взысканиям относятся: замечание, выговор, увольнение и др. Материальная ответственность состоит в обязанности работодателя возместить работнику или обязанности работника возместить работодателю ущерб, причиненный в результате виновного противоправного действия или бездействия. Материальная ответственность предусмотрена нормами трудового права. Необходимо отметить, что для наступления материальной ответственности необходимы следующие условия: наличие прямого действительного ущерба (но не упущенной выгоды), причиненного одной из сторон трудового договора, отказ стороны добровольно возместить причиненный вред (например, порча работником станка на производстве в связи с нарушением техники безопасности).

О.А. Кириченко

	Конституционная ответственность – ответственность наступает вследствие нарушения физическим или юридическим лицом возложенных на него функций, обязанностей, прав, полномочий в соответствии с действующим законодательством. В данном виде ответственности на первое место выступает правовосстановительная функция. В конституционном праве эта функция выражается в устранении нарушений закона и принятии мер по обеспечению нормального функционирования государственного аппарата, деятельности депутатов, должностных лиц и пр. К основным видам конституционной ответственности относятся следующие : 1) за нарушение основ конституционного строя Российской Федерации; (с. 237) 2) за нарушение личных прав и свобод человека и гражданина; 3) за нарушение политических прав и свобод человека и гражданина; 4) за нарушение социально-экономических прав и свобод человека и гражданина; 5) за серьезное нарушение законодательства органами государственной власти и местного самоуправления и др. (с. 238).
Шергин А.П., Савин М.Я. Административно-юрисдикционная деятельность органов внутренних дел и пути повышения ее эффективности. Москва : ВНИИ МВД СССР, 1977. 156 с.	Административная юрисдикция – это деятельность органов государственного управления, состоящая в рассмотрении дел об административных правонарушениях и принятии по ним решения в установленной законом форме и в определенном порядке (с. 20).
Шергин А. П. Административная юрисдикция :	Процесс применения административного взыскания является административной юрисдикцией (с. 33)

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

монографія. Москва : Юрид. лит., 1979. 144 с.	
Шкарупа В.К. Доказування та докази в адміністративно- примусовій діяльності ОВС (міліції) : монографія. Київ : Українська академія МВС України, 1995. 163 с.	Вирішення завдань кожного провадження у справах про адміністративні проступки здійснюється за допомогою доказування (доведення), яке полягає у виявленні, процесуальному оформленні і дослідженні доказів (с. 23).
Шульженко Ф.П., Невмержицький С.В Юридична відповідальність за правопорушення у сфері економіки : навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2003. 171 с.	Адміністративна відповідальність – це специфічне реагування держави на адміністративне правопорушення, що полягає в застосуванні уповноваженим органом або посадовою особою передбаченого законом стягнення до суб'єкта правопорушення (с. 107).
Шульга А.М. Теория государства и права : пособие для подготовки к государственному (выпускному) экзамену. Харьков : Консул, 2000. 115 с. URL : https://scicenter.online/prava-gosudarstva-teoriya-kniga-scicenter/teoriya-gosudarstva-prava-posobie-dlya.html	Юридическая ответственность – это вид и мера принудительного претерпевания субъектом правонарушения предусмотренных законом неблагоприятных последствий правонарушения (личного, имущественного, иного характера). Виды юридической ответственности можно различать по субъектам ее возложения, по характеру применяемых санкций (штрафные, правовосстановительные), по отраслевой принадлежности : уголовная (самая строгая, является следствием только преступления, ее вид и меру определяет только суд, уголовно-правовые санкции определяются только уголовным законом); административная (представляет собой

возложение и реализацию административного взыскания, является следствием административного проступка, предусмотренного законодательством об административных правонарушениях); дисциплинарная (возникает как следствие дисциплинарного проступка, является правовой формой воздействия на нарушителей трудовой, служебной, воинской, учебной дисциплины); материальная (представляет собой возмещение работниками или служащими ущерба, причиненного ими предприятию, учреждению, организации при исполнении своих трудовых обязанностей, предполагает возмещение прямого действительного ущерба («упущенная выгода» не возмещается), подразделяется на ограниченную, полную, повышенную); гражданско-правовая (наступает за совершение гражданского правонарушения, влечет последствия имущественного и компенсационного характера, основана на принципе полного возмещения вреда, предполагает возмещение убытков в виде положительного ущерба (например, утрата, повреждение имущества) и упущенной выгоды (неполученных доходов), подразделяется на договорную и внедоговорную). Основанием юридической ответственности в узком смысле является состав правонарушения, то есть наличие всех элементов, составляющих акт правонарушения (объект, субъект, объективная сторона, субъективная сторона), выступающих в неразрывном единстве, как единое целое. Однако состав правонарушения – это решающее, но не единственное основание юридической ответственности. Основанием юридической ответственности в широком

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	смысле является наличие трех оснований: нормативного, фактического, процессуального. Поэтому в юридической литературе, нередко ставится вопрос не об «основании» юридической ответственности, а об ее «основаниях». Нормативное основание – это наличие нормы права, предусматривающей возможность возложения ответственности. Фактическое основание – это наличие факта правонарушения (фактически совершенного деяния), с которым связывается возникновение охранительного правоотношения, в рамках которого реализуется юридическая ответственность. Процессуальное основание – это наличие правоприменительного акта, который конкретизирует общие предписания охранительной нормы права (содержит санкции), определяет вид и меру юридической ответственности.
Шульга М.Г. Административно-правовые методы. <i>Административное право Украины : учебник. 2-е изд. / Ю.П. Битяк, В.В. Богущкий, В.Н. Гаращук и др.; под ред. Ю.П. Битяка. Харьков : Право, 2003. С. 163-176.</i>	В юридической литературе сложилась следующая классификация мер административного принуждения : а) меры административного предупреждения (административно-предупредительные); б) меры пресечения правонарушений; в) административные взыскания (с. 170). Наиболее типичными являются также средства административного предупреждения : а) требование прекращения отдельных действий; б) проверка документов; в) осмотр вещей и личный осмотр; г) временное ограничение или запрещение доступа граждан к отдельным участкам местности или объектам с целью обеспечения общественного порядка, общественной безопасности, охраны

	здоровья людей; д) ограничение или запрещение движения транспорта и пешеходов на отдельных участках улиц и автомобильных путей при возникновении угрозы общественной безопасности; е) закрытие участков государственной границы; ж) осуществление административного надзора за лицами, в отношении которых он установлен, а также контроля за осужденными за уголовные преступления в случаях применения наказаний, не связанных с лишением свободы; з) учет и официальное предупреждение лиц; и) право вхождения на территорию и в помещения предприятий, жилые и иные помещения граждан; к) введение карантина при эпидемиях и эпизоотиях; л) медицинский осмотр лиц и осмотр санитарного состояния предприятий общественного питания; м) реквизиция имущества; н) контроль и надзорные проверки (с. 171). Меры пресечения можно разделить на две группы: общего и специального назначения. К мерам пресечения общего назначения относятся : а) административное задержание; б) личный досмотр и осмотр вещей; в) принудительное лечение; г) временное отстранение от работы инфекционных больных; д) принудительное лечение лиц, страдающих опасными для окружающих заболеваниями; е) временное отстранение от управления транспортными средствами; ж) прекращение работ и запрещение эксплуатации механизмов и др. (с. 173). К мерам пресечения специального назначения относят :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	а) меры физического воздействия; б) специальные средства; в) использование огнестрельного оружия (с. 175).
Шульга А. І.М. Юридична відповідальність. 19. <i>Теорія держави і права</i> : підручник / О.М. Бандурка, О.М. Головка, О.С. Передерій та ін.; за заг. ред. О.М. Бандурки. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2018. С. 291-304. URL : https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ec53e9fd-7fdf-49ed-a6f8-a95c8ba5d5aa/content	За змістом («завданням») санкцій, що застосовуються до правопорушника, юридична відповідальність може бути правопоновлювальною та штрафною (каральною). Характер зазначених санкцій зумовлює і порядок застосування та реалізації правопоновлювальної або штрафної (каральної) юридичної відповідальності. Правопоновлювальна юридична відповідальність спрямована на усунення безпосередньої шкоди, заподіяної правопорядку (на відновлення порушених суб'єктивних прав, примусове виконання невиконаних юридичних обов'язків, усунення протиправних станів). Штрафна юридична відповідальність (кримінальна, адміністративна, дисциплінарна) припускає позбавлення правопорушника певних благ, що йому належать, вплив на правопорушника з метою превенції правопорушень. З огляду на чинне законодавство України серед видів юридичної відповідальності насамперед розрізняють за галузевою належністю норми, порушення вимог яких припускає притягнення правопорушника до юридичної відповідальності: конституційної, кримінальної, адміністративної, дисциплінарної, цивільно-правової (с. 292). В юридичній науці існує концепція негативної і позитивної юридичної відповідальності. Позитивна відповідальність (або проспективна відповідальність) – це відповідальність «за майбутні дії», яка припускає (формально) існування у суб'єкта права відповідного морального (морально-юридичного) обов'язку, передбаченого нормативно-правовим документом, де,

О.А. Кириченко

	наприклад, зазначено, що суб'єкт відповідає за стан справ у сфері своєї службової діяльності (с. 299). На відміну від позитивної відповідальності, негативна відповідальність (інакше кажучи, ретроспективна відповідальність) передбачає відповідальність за дії, вже вчинені (відповідальність за минуле діяння). Саме негативна відповідальність є відповідальністю у спеціально-юридичному, вузькому, суто прикладному, класичному її розумінні (с. 300).
Юридический энциклопедический словарь. Москва : Сов. энциклопедия, 1984. 415 с.	Юрисдикция – установленная законом (иным нормативным актом) совокупность полномочий соответствующих государственных органов решать правовые споры и дела о правонарушениях, то есть оценивать действия физического лица или иного субъекта права с точки зрения их правомерности, применять юридические санкции к правонарушителям (с. 414).

СПИСОК

основних варіантів традиційного та інноваційного
розуміння класифікації юридичних наук

Літ. джерело	Виклад варіанта
Бурдін М.Ю., Логвиненко І.А., Лазарєв В.В. Теорія держави та права у визначеннях та схемах : довідник. Харків : ХНУВС, 2021. С. 5. URL : https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/37860bb0-729b-427c-a551-bcd81f4f4d88/content	Теорія держави та права як наука та навчальна дисципліна Історико-теоретичні науки - це юридичні науки, що узагальнюють теоретичні уявлення про державно-правову дійсність, основні закономірності розвитку та функціонування держави і права. Галузеві науки - це юридичні науки, що вивчають державно-правову дійсність у межах певного предмета правового регулювання. Міжгалузеві науки - це юридичні науки, що виникли в результаті поєднання знань окремих галузевих наук щодо спільного предмета вивчення. Науки, що вивчають міжнародне право - це юридичні науки, предметом яких є правове регулювання у сфері міжнародних правових відносин.
Алексеев С.С. Общая теория права : Курс в 2-х томах. Москва : Юрид. лит., 1981. Т. 1. 359 с.	Классификация юридических наук: 1. Профилирующие (фундаментальные) отрасли (государственное, административное, гражданское, уголовное право), процессуальные отрасли. 2. Другие основные отрасли (трудовое, земельное, колхозное, семейное, финансовое право, право социального обеспечения). 3. Вторичные комплексные образования, именуемые комплексными отраслями права (морское, банковское, хозяйственное, страховое, природоохрнительное право) (с. 247-259)
Алексеев С.С. Государство и право : начальный курс. Москва :	Главная особенность каждой отрасли – наличие особого юридического режима («метода регулирования»), который во многом ориентирован на способы правового

О.А. Кириченко

Юрид. лит., 1993. 178 с.	регулирования – дозволения, запрещения, обязывания (с. 83) ... Классификация отраслей права включает : 1) профилирующие, базовые отрасли, охватывающие главные правовые режимы (конституционное, гражданское, административное, уголовное право); 2) специальные отрасли, где правовые режимы модифицированы, приспособлены к особым сферам жизни общества (трудовое, земельное, финансовое, исправительно-трудовое право, право социального обеспечения); 3) комплексные отрасли, для которых характерно соединение разнородных институтов профилирующих (природоохрнительное, торговое право) и специальных отраслей (хозяйственное, сельскохозяйственное, природоохрнительное, торговое, право прокурорского надзора, морское право) (с. 84)
Алексеев С.С. Право: Азбука, теория, философия. Опыт комплексного исследования. Ленинград : Статут, 1999. 712 с.	Юриспруденцию можно поделить на три основных звена : 1) профилирующие, базовые отрасли, охватывающие главные правовые режимы; причем из них нужно выделить и поставить над всей системой отраслей действительно базовую отрасль всей системы – конституционное право; затем три материальные отрасли – гражданское, административное, уголовное право, соответствующие им три процессуальные отрасли – гражданское процессуальное, административно-процессуальное, уголовно-процессуальное право. Именно здесь, в этой группе, сконцентрированы главные, первичные с правовой стороны юридические режимы и средства регулирования. Поэтому в сфере профилирующих, базовых отраслей обнаруживаются весьма сложные и тонкие связи и зависимости, которые являются предметом теории права. Обратим внимание

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	на существующую в данной группе отраслей терминологию: материальные отрасли (институты, нормы) посвящены непосредственно правам и обязанностям, другим юридическим вопросам по существу, а процессуальные отрасли (институты, нормы) – процессуальным, процедурным вопросам; 2) специальные отрасли, где правовые режимы модифицированы, приспособлены к особым сферам жизни общества: трудовое право, земельное право, финансовое право, право социального обеспечения, семейное право, уголовно-исполнительное право; 3) комплексные отрасли, для которых характерно соединение разнородных институтов профилирующих и специальных отраслей: хозяйственное право, сельскохозяйственное право, природо-охранительное право, торговое право, право прокурорского надзора, морское право (с. 45-47).
Алексеев С.С. Теория государства и права в системе юридических наук. § 2. Теория государства и права : учебник для юридических вузов и факультетов, под ред. проф. С.С. Алексеева. 3 изд. Москва : Норма, 2004. С. 6. URL : https://www.rulit.me/books/teoriya-gosudarstva-i-prava-read-63022-6.html	Систему юридических дисциплин можно подразделить на следующие группы : 1) историко-теоретические науки (теория государства и права, история государства и права, история политических и правовых учений); 2) отраслевые науки (конституционное право, гражданское право, трудовое право, административное право, уголовное право, экологическое право, уголовно-процессуальное право, гражданское процессуальное право и др.); 3) прикладные науки (криминалистика, судебная статистика, судебная медицина и пр.); особое место занимает наука международного права (с. 6).
Бабаев В.К.	Все юридические науки с известной долей

О.А. Кириченко

Функции государства и права. Теория государства и права : учебник для бакалавров / под ред. В.К. Бабаева. 5-е изд. Москва : Издательство Юрайт, 2023. С. 25-30. Серия : Бакалавр. Базовый курс. URL : https://urait.ru/viewer/teoriya-gosudarstva-i-prava-531710#page/31	условности можно разделить на четыре группы : 1) теоретические и исторические науки о государстве и праве (теория государства и права, история государства и права, история политических и правовых учений); 2) науки, изучающие зарубежное государство и право (римское право, конституционное (государственное) право зарубежных стран) и международное право; 3) отраслевые юридические науки (гражданское право, уголовное право и др.); 4) прикладные юридические науки (криминалистика, оперативно-розыскная деятельность, судебная медицина, судебная психиатрия, юридическая психология и др.) (с. 26).
Бабкіна О.В., Волинка К.Г. Теорія держави і права у схемах і визначеннях : навч. посібник. Київ : МАУП, 2004. 144 с. URL : https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/pr4_07.pdf	Юридична наука складається з таких наук як : <i>історико-теоретичні науки</i> (теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень); <i>галузеві науки</i> (конституційне право, адміністративне право, фінансове право, цивільне право, сімейне право, трудове право, кримінальне право, цивільно-процесуальне право, кримінальне право); <i>прикладні науки</i> (криміналістика, судова медицина, судова психіатрія, судова статистика, юридична психологія); <i>міжгалузеві науки</i> (господарське право, природоохоронне право); <i>науки, що вивчають міжнародне та зарубіжне право</i> (міжнародне публічне право, міжнародне приватне право, конституційне право зарубіжних країн, порівняльне правознавство) (с. 5).
Баранов В.М., Русинов Р.К., Сальников В.П., Семитко А.П. Правосознание, правовая культура и	Антиподом правовой культуры является правовой нигилизм, т.е. отрицательное отношение к праву, закону и правовым формам организации общественных отношений (с. 311). В одном ряду с правовым нигилизмом

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

правовое воспитание. Теория государства и права : учебник для бакалавров / под ред. В.К. Бабаева. 5-е изд. Москва : Издательство Юрайт, 2023. С. 301-319. Серия : Бакалавр. Базовый курс. URL : http://pravo-olymp.ru/wp-content/uploads/2013/06/babaev.pdf	находится прямо противоположное явление — правовой идеализм или романтизм, одним словом, преувеличение реальных регулятивных возможностей правовой формы (с. 312). С правосознанием и правовой культурой довольно тесно соприкасается не только правовой нигилизм, но и близко к нему примыкающее понятие правовой демагогии. Правовую демагогию можно рассматривать и в качестве разновидности юридического субъективизма (с. 314). Правовая демагогия — особый вид социальной демагогии, состоящий в общественно опасном, намеренном, обманном, конфликтном, внешне эффективным воздействии отдельного лица либо различных объединений граждан (иностранцев) на чувства, знания, действия доверяющих им людей посредством различных форм ложного одностороннего либо грубо извращенного представления правовой действительности для достижения собственных порочных корыстных целей, обычно скрывааемых под видом пользы народу и благосостояния государству. От правовой демагогии надо отличать правовой дилетантизм. Речь идет о ситуациях, когда лицо или организация вольно обращается с текстом закона либо с оценками юридической практики не в силу каких-то корыстных целей, а от незнания или небрежного отношения к юридическим ценностям. В одном понятийном ряду с правовой демагогией находится юридический фетишизм. Имеется в виду гипертрофированное представление о роли правовых средств в решении социально-экономических, политических и иных задач. Юридический фетишизм выступает лишь средством правовой демагогии. Вряд ли

О.А. Кириченко

	верно правовую демагогию отождествлять с популизмом. Популизм — это не демагогия, а объединение самых различных социальных сил с различными политическими и религиозными убеждениями, выражающее совокупность очень широких общих интересов, направленное против единого общего врага, играющее на острых нуждах и потребностях граждан (с. 317). В юридической и публицистической литературе последнего времени стало активно использоваться понятие «правовой цинизм». Правовой цинизм — своего рода «потолок» юридической демагогии. Это та же правовая демагогия, но только сильно концентрированная. Более того, о правовом цинизме, видимо, можно вести речь и тогда, когда налицо демонстрация наиболее наглых, откровенно вызывающих форм правовой демагогии, явного пренебрежения правом при использовании его в очевидных узкокорыстных целях (с. 317).
Басовская А.Ю., Кириченко А.А. Инновационная природа Журналистской отрасли права. <i>Імперативи розвитку права та держави</i> : матеріали IV-тої (XV) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 25 березня 2021 р. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2021. С. 81-86 URL : https://nuos.edu.ua/w р-	Автор : Басовская Анастасия, студентка II курса специальности 061 Журналистика МКУ имени Филиппа Орлика Научный руководитель : Кириченко Александр Анатольевич. д-р юрид. наук, профессор кафедры права факультета экономики и права Международного классического университета имени Филиппа Орлика, г. Николаев Инновационную природу журналистской отрасли права более правильно изложить на основе предложенной и конструктивно развиваемой Ю.А. Ланцевой и иными представителями научной школы юриспруденции профессора Аланкира [1, с. 3–12; 2, с. 9–13; 3, 36–38; 4, с. 18–24 и др.] классификации юридических наук на основе их гипергрупповых задач в такой редакции : 1. Теоретические юридические науки, то есть науки, которые призваны разработать

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

content/uploads/2021/12/Konf_Imperatyv_y_Rozv_Prava_2021.pdf	философские, социологические, политологические, филологические, психологические, педагогические. теоретические основы рационального, эффективного и качественного выполнения каждой из базисных основных гиперзадач юриспруденции и проведения каждого из базисных гипернаправлений юридической деятельности, а также для становления и развития в контексте выполнения указанных гиперзадач всех без исключения иных юридических наук : (с. 61) 1.1. Теоретические юридические мононауки : Философия юриспруденции (философия права - здесь и далее, где это имеет место. указано традиционное наименование данной юридической науки), Политология юриспруденции (теория государства в рамках такой традиционной теоретической юридической науки, как «Теория государства и права»), Социология юриспруденции (социология права), Психология юриспруденции (юридическая психология), Юридэкономика (на основе политэкономии), Теорология юриспруденции (теория права в рамках все той же традиционной теоретической юридической науки «Теория государства и права»), История отечественной политологии и теорологии юриспруденции (история государства и права Украины), История зарубежной политологии и теорологии юриспруденции (история государства и права зарубежных стран), История правовых учений (история правовых и политических учений) и др. 1.2. Теоретические юридические полинауки : Энциклопедия юриспруденции, Педагогика юриспруденции, Филология юриспруденции и др.

О.А. Кириченко

	2. Регулятивные юридические науки, которые должны разработать правовое регулирование «безделиктных» (положительных, неконфликтных) сторон общественной жизни : 2.1. Теорология государственно-правового управления (государственное управление, как систему наук необходимо вернуть в «лоно» юриспруденции) [4, с. 20]. 2.2. Отраслевые регулятивные юридические науки : 2.2.1. Внутренние : Авиационная, Автотранспортная, Аграрная, Антиделиктная (правоохранительное право), Атмосферная, Атомноэнергетическая, Банковская, Библиотечная, Бюджетная, Ветеринарная, Воднотранспортная, Военная, Водная, Железнодорожная, Жилищная, Журналистская или Медиа, Земельная, Издательская, Конституционная, Кораблестроительная, Космическая, Культурологическая, Лесная, Лизинговая, Лицензионная, Машиностроительная, Медицинская, Метрологосертификатная, Муниципальная, Налоговая, Научная, Недроархеологическая (кодекс о недрах и др.), Нотариальная, Образовательная, Пенсионная или Социальная, Пограничная, Пожарная, Потребзащитная, Природозащитная, Промышленная, Разрешительная, Регистрационная, Санитарная, Семейная, Спортивная, Страховая, Строительная, Таможенная, Теологическая, Торговая, Трубопроводная, Трудозащитная, Фармацевтическая, Финансовая, Художественная, Шоубизнесовая, Экологическая и др. отрасль права Украины [4, с. 21]. 2.2.2. Международные : Атмосферная, Атомноэнергетична, Дипломатическая, Журналистская или Медиа, Издательская, Кораблестроительная, Космическая, Морская,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Образовательная, Спортивная, Строительная, Теологическая, Транспортная, Фармацевтическая, Художественная, Школьная, Бизнесовая, Экологическая и др. отрасли права. 3. Антиделиктные юридические науки: 3.1. Базисноантиделиктные юридические науки, которые должны разработать правовую основу (базис) рационального, эффективного и качественного преодоления каждой из групп и видов правонарушений : (с. 62) 3.1.1. Внутренние : 3.1.1.1. Базисноантиделиктные юридические мононауки : Антикриминальная (криминальное право) и Административная отрасль права Украины. 3.1.1.3. Регулятивные базисноантиделиктные юридические науки : Трудовая (трудовое право), Де-факто имущественно-договорная (гражданское право) и Де-юре имущественно-договорная (арбитражное, хозяйственное, экономическое право) отрасли права Украины. 3.1.2. Международные : Антикриминальная, Де-факто имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасли права. 3.2. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по разработке правовой формы (процедуры, порядка) рационального, эффективного и качественного преодоления каждой из групп и видов правонарушений : 3.2.1. Внутренние : 3.2.1.1. Процедурное юридическое направление : Теоретическая антиделиктная наука (теория доказательств) [4, с. 21]. 3.2.1.2. Процедурные юридические мононауки : Антикриминальное (уголовное процессуальное право) и Административное (административный процесс) судопроизводство Украины [4, с. 22].

О.А. Кириченко

	3.2.1.3. Регулятивные процедурные юридические науки : Трудовое (частично – процедурная часть Кодекса законов о труде, в основном – ряд иных дисциплинарных правовых актов), Де-факто имущественно-договорное (гражданское процессуальное право) и Де-юре имущественно-договорное (арбитражное процессуальное, хозяйственное процессуальное право) судопроизводство Украины. 3.2.1.4. Дополнительные процедурные юридические науки : Ординаторское (процедурная часть теории ОРД), Исправительно-трудовое (криминально-исполнительное) и Исполнительное (ряд исполнительных правовых актов по иным видам судопроизводства) судопроизводство Украины. 3.2.2. Международные : Антикриминальное, Ординаторское, Де-факто имущественно-договорное и Де-юре имущественно-договорное судопроизводство. 3.3. Методические юридические науки, задача которых состоит в разработке составных частей гласной (криминалистической) и негласной (ординаторской) методики (технических средств, общих правил обращения с ними; тактических приемов проведения практических действий; методические рекомендации по проведению каждой из стадий такого преодоления) преодоления правонарушений : 3.3.1. Методические юридические мононауки : Криминалистика, Ординаторика (методическая часть теории ОРД). 3.3.2. Методические юридические полинауки : Деликтология (криминология), Юридическая медицина (судебная медицина), Юридическая психиатрия (судебная психиатрия), Юридическая бухгалтерия (судебная бухгалтерия), Юридическая статистика (судебная статистика),

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Юридическая кибернетика (судебная кибернетика) и др. 3.3.3. Полинаучные методические юридические направления : Юридическая экспертология (судебная экспертология), Юридическая одорология (криминалистическая (с. 63) одорология), Юридическая микрообъектология (криминалистическая, судебная микрообъектология) и др. [4, с. 22]. Предложенная классификация юридических наук на основании их базисных основных гиперзадач может быть также представлена в части, с одной стороны, выполнения только первой базисной основной гиперзадачи юриспруденции, т.е. правоведения – разработать и применить наиболее эффективное, рациональное и качественное правовое регулирование необходимых сторон общественной жизни (права), что фактически означает осуществление правотворчества и правоприменения и реализуется в пределах положительных или безделиктных правоотношений, в т. ч. и правоотношений в сфере Журналистской отрасли права и медиабезопасности [4, с. 22]. С другой стороны, данную классификацию юридических наук можно представить и в контексте выполнения второй базисной основной гиперзадачи юриспруденции, т.е. антиделиктологии – разработать и применить наиболее эффективные, рациональные и качественные средства преодоления правонарушений, осуществляется уже в пределах отрицательных или деликтных правоотношений, в т.ч. и в случае нарушения социосубъектами, вовлеченными в сфере журналистской деятельности и/или медиабезопасности норм Журналистской отрасли права или Отрасли медиаправа в виде, прежде всего, Кодекса журналистики

	или Медиакодекса и/либо нарушения норм иных отраслей права [4, с. 23]. В силу изложенного целесообразно обратиться к одной из последних вариаций предложенной этими же авторами инновационной классификации юридических наук в контексте первого базисной основной гиперзадачи юриспруденции, фактически – правотворческой и правоприменительной деятельности или правоведения, которую в лаконичной форме можно представить следующим образом : 1. Правовые юридические науки (базисноантиделиктные юридические науки, процедурные юридические науки, регулятивные юридические науки, в известном аспекте – теоретические юридические науки) [основным «научным продуктом» которых должна стать разработка соответствующего кодифицированного правового акта (кодекса) – в контексте задач настоящей публикации – Кодекса журналистики или Медиакодекса]. 2. Неправовые юридические науки (методические юридические науки, в известном аспекте – теоретические юридические науки), задача которых уже находятся в контексте антиделиктных задач юридической деятельности. Инновационную классификацию юридических наук в контексте второй базисной основной гиперзадачи юриспруденции (антиделиктной деятельности или антиделиктологии), эти же авторы видят такой : 1. Антиделиктные юридические науки (базисноантиделиктные юридические науки, процедурные юридические науки, методические юридические науки, в известном аспекте – теоретические юридические науки). 2. Безделиктные юридические науки

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	(регулятивные юридические науки, в известном аспекте – теоретические юридические науки). Подытоживая изложенное, следует прийти к однозначному выводу, что Журналистская отрасль права или Отрасль медиа права Украины либо иной другой (с. 64) страны мира является бездефектной правовой отраслевой регулятивной юридической наукой, которая призвана разработать наиболее эффективное, рациональное и качественное правовое регулирование различных сторон и видов деятельности в Журналистской отрасли права и медиабезопасности, прежде всего, в виде Кодекса журналистики или Медиа кодекса [4, с. 23] (с. 65).
Бибиліо В.Н. Теорія государства и права. Минск : Право и экономика, 2015. 206 с. (Серия «Высшее образование»). URL : https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/161097/1/%D0%91%D0%B8%D0%B1%D0%B8%D0%BB%D0%BE%20%D0%92%D0%9D%20_%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F%20%D0%B3%D0%BE%D1%81%20%D0%B8%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0.pdf	Современная юриспруденция является сложным комплексом отраслей юридической науки и ее можно разделить на следующие группы : 1. Общетеоретические юридические науки, к которым относится прежде всего теория государства и права, а также государствоведение, общая теория права. 2. Историко-правовые науки, к которым относится история государства и права Беларуси и зарубежных стран (с. 5). 3. Отраслевые юридические науки, раскрывающие закономерности развития какой-либо отдельной отрасли права (уголовного, семейного, трудового и др.). 4. Межотраслевые юридические науки (криминалистика, судебная экспертиза, судебная бухгалтерия и др.). 5. Международное право (международное публичное право и международное частное право) (с. 6). В систему права входят: нормы права; институты права; подотрасли права; отрасли права (с. 124).

О.А. Кириченко

	Последовательное разделение права на отрасли началось в первой половине XIX в. Сначала выделилось несколько отраслей права: гражданское право, уголовное право, государственное право. В дальнейшем усложнение общественных отношений привело к формированию других отраслей права. Применительно к Республике Беларусь в настоящее время существует ряд основных отраслей права. Конституционное право – ведущая отрасль права, предметом регулирования которой являются основы конституционного строя, (с. 127-128) правовое положение личности, форма правления и государственное устройство. Основным нормативный правовой акт – Конституция Республики Беларусь. Гражданское право – регулирует имущественные и личные неимущественные отношения. Основным нормативный правовой акт – Гражданский кодекс. Административное право – регулирует управленческие отношения, возникающие в процессе исполнительно-распределительной деятельности органов государства. Основные нормативные правовые акты – Кодекс об административных правонарушениях, Процессуально-исполнительный кодекс об административных правонарушениях. Уголовное право устанавливает преступность деяний и уголовную ответственность за их совершение. Единственный нормативный правовой акт – Уголовный кодекс. Уголовно-исполнительное право регламентирует исполнение различных видов уголовной ответственности. Основным нормативный правовой акт – Уголовно-исполнительный кодекс. Трудовое право объединяет систему норм, регулирующих трудовые отношения, порядок заключения и расторжения трудового

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	договора, рабочее время и время отдыха, а также трудовую дисциплину, разрешение трудовых споров. Основным нормативным правовым актом является Трудовой кодекс. Семейное право представляет собой совокупность норм, регулирующих отношения, связанные с браком и принадлежностью человека к семье: порядок вступления в брак, основания его прекращения, взаимные права и обязанности супругов, родителей и детей. В основе семейного права лежит Кодекс о браке и семье. Гражданское процессуальное право регулирует порядок рассмотрения в судах споров имущественного и личного неимущественного характера, устанавливает правовое положение конфликтующих сторон, права и обязанности суда по рассмотрению возникшего юридического конфликта. Основным нормативный правовой акт – Гражданский процессуальный кодекс. (с. 128). Уголовно-процессуальное право предназначено для регулирования порядка расследования и рассмотрения уголовных дел в суде. Основным нормативный правовой акт – Уголовно-процессуальный кодекс. Среди формирующихся отраслей права можно назвать предпринимательское право, судоустройственное право и др. Кроме национального (внутригосударственного) права существует также международное право, которое регламентирует международные отношения (с. 129). Система законодательства – это право, оформленное в нормативных правовых актах. Основное различие между системой права и системой законодательства в том, что каждая отрасль права имеет единый предмет и метод

О.А. Кириченко

	регулирования. Вследствие этого нормы отрасли права обладают однородностью. Отрасли законодательства не всегда выделяются с учетом специфики предмета и метода правового регулирования, а в значительной мере зависят от субъективного фактора – воли органов законодательной власти. Существуют, во-первых, отрасли законодательства, одноименные отраслям права (уголовное, гражданское и др.); во-вторых, имеются комплексные отрасли законодательства, включающие нормы различных отраслей законодательства (аграрное, хозяйственное право и др.); в-третьих, сформированы отрасли законодательства сообразно сферам государственной деятельности и управления (законодательство о железнодорожном транспорте, здравоохранении, образовании и т.д.) (с. 131).
Бондаренко І.В. Інноваційна класифікація юридических наук в контексте их базисных основных гипергрупповых задач и по иным основаниям. Приложение 5. <i>Кириченко О. А., Ткач Ю.Д., Бондаренко І.В. Інновації юриспруденції в забезпеченні журналістської галузі права та медіабезпеки : монографія.</i> Варшава : RS Global Sp.z O.O.;	В настоящее время классификация юридических наук в контексте их базисных основных гипергрупповых задач, как полагает вторая, не менее успешная, представительница соискателей высшего образования по специальности 061 Журналистика И.В. Бондаренко [9; 10; и др.], может быть представлена в контексте решения задач журналистской деятельности и медиабезопасности в такой редакции : 1. Теоретические юридические науки, то есть науки, которые призваны разработать философские, социологические, политологические, филологические, психологические, педагогические. теоретические, исторические и иные теоретические основы рационального, эффективного и качественного выполнения каждой из базисных основных гиперзадач юриспруденции и проведения каждого из базисных основных гипернаправлений юридической деятельности, а также для

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 2-ге вид. С. 177-184. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL : https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6733-kirichenko-o-a-tkach-yu-d-bondarenko-i-v-innovatsiji-yurisprudentsiji-v-zabezpechenni-zhurnalistskojigaluzi-prava-tamediabezpeki-monografiyavarshava-rs-global-sp-z-o-o-kijiv-vidavets-nazarov-o-a-2022-2-ge-vid-1008-s	становлення и развития в контексте выполнения указанных гиперзадач всех без исключения иных юридических наук : 1.1. Теорологические юридические мононауки : Философия юриспруденции (философия права⁷⁶), Политология юриспруденции (теория государства в рамках такой традиционной теоретической юридической науки, как «Теория государства и права»), Социология юриспруденции (социология права), Психология юриспруденции (юридическая или судебная психология), Юридэкономика (на основе политэкономии), Теорология юриспруденции (теория права в рамках все той же традиционной теоретической юридической науки «Теория государства и права»), История отечественной политологии и теорологии юриспруденции (история государства и права Украины), История зарубежной политологии и теорологии юриспруденции (история государства и права зарубежных стран), История правовых учений (история правовых и политических учений) и др. 1.2. Теорологические юридические полинауки : Педагогика юриспруденции, Журналистика юриспруденции или Медиа (с. 179) юриспруденция, Филология юриспруденции, Энциклопедия юриспруденции и др. 2. Регулятивные юридические науки, которые должны разработать правовое регулирование «безделиктных» (положительных, неконфликтных) сторон общественной жизни : 2.1. Теорология государственно-правового управления (государственное управление, как систему наук следует возратить в «лоно»

⁷⁶ Тут і далі, ще це має місце, вказане традиційне найменування відповідної юридичної науки.

	юриспруденции). 2.2. Отраслевые регулятивные юридические науки : 2.2.1. Внутренние : Авиационная, Автотранспортная, Аграрная, Антиделиктная (правоохранительное право), Атмосферная, Атомноэнергетическая, Банковская, Библиотечная, Бюджетная, Ветеринарная, Воднотранспортная, Военная, Водная, Железнодорожная, Жилищная, Земельная, Издательская, Кораблестроительная, Космическая, Культурологическая, Лесная, Лизинговая, Лицензионная, Машиностроительная, Медицинская, Метрологосертификатная, Муниципальная, Налоговая, Научная, Недроархеологическая (кодекс о недрах и др.), Нотариальная, Образовательная, Пенсионная или Социальная, Пограничная, Пожарная, Потребзащитная, Природозащитная, Промышленная, Разрешительная, Регистрационная, Санитарная, Семейная, Спортивная, Страховая, Строительная, Таможенная, Теологическая, Торговая, Трубопроводная, Трудозащитная, Фармацевтическая, Финансовая, Художественная, Шоубизнесовая, Экологическая и др. отрасль права Украины, а равно любого иного государства мира (с. 180). 2.2.2. Международные : Атмосферная, Атомноэнергетическая, Дипломатическая, Журналистская или Медиа, Издательская, Кораблестроительная, Космическая, Морская, Образовательная, Спортивная, Строительная, Теологическая, Транспортная, Фармацевтическая, Художественная, Шоубизнесовая, Экологическая и др. отрасль права. 3. Антиделиктные юридические науки : 3.1. Базисноантиделиктные юридические науки, которые призваны разработать правовую основу (базис) рационального,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ефективного и качественного преодоления каждой из групп и видов правонарушений : 3.1.1. Внутренние : 3.1.1.1. Сопутствующие базисноантиделиктные юридические мононауки : Конституционная отрасль права (конституционное право) Украины, а равно любого иного государства мира. 3.1.1.2. Базисноантиделиктные юридические мононауки : Антикриминальная (криминальное право) и Административная (административное право) отрасль права Украины, а равно любого иного государства мира. 3.1.1.3. Регулятивные базисноантиделиктные юридические науки : Трудовая (трудовое право), Де-факто имущественно-договорная (гражданское право) и Де-юре имущественно-договорная (арбитражное, хозяйственное, экономическое право) отрасль права Украины, а равно любого иного государства мира. 3.1.2. Международные : Антикриминальная, Де-факто имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасль права. 3.2. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по разработке правовой формы (процедуры, порядка) рационального, эффективного и качественного преодоления каждой из групп и видов правонарушений : 3.2.1. Внутренние : 3.2.1.1. Процедурное юридическое направление : Теорология антиделиктных сведений (теория доказательств) (с. 181). 3.2.1.2. Сопутствующие процедурные юридические мононауки : Конституционное судопроизводство Украины, а равно любого иного государства мира. 3.2.1.3. Процедурные юридические мононауки : Антикриминальное

	(криминальное процессуальное право) и Административное (административный процесс) судопроизводство Украины, а равно любого иного государства мира. 3.2.1.4. Регулятивные процедурные юридические науки : Трудовое (частично - процедурная часть Кодекса законов о труде, в основном - ряд иных дисциплинарных правовых актов), Де-факто имущественно-договорное (гражданское процессуальное право) и Де-юре имущественно-договорное (арбитражное, хозяйственное, экономическое процессуальное право) судопроизводство Украины, а равно любого иного государства мира. 3.2.1.5. Дополнительные процедурные юридические науки : Ординатическое (процедурная часть теории ОРД – оперативно-розыскной деятельности), Исправительно-трудовое (криминально-исполнительное) и Исполнительное (ряд исполнительных правовых актов по иным видам судопроизводства) судопроизводство Украины, а равно любого иного государства мира. 3.2.2. Международные : Антикриминальное, Ординатическое, Де-факто имущественно-договорное и Де-юре имущественно-договорное судопроизводство. 3.3. Методические юридические науки, задача которых состоит в разработке составных частей гласной (криминалистической) и негласной (ординатической) методики (технических средств, общих правил обращения с ними; тактических приемов проведения практических действий; методических рекомендаций по проведению каждой из стадий такого преодоления) преодоления правонарушений : 3.3.1. Методические юридические мононауки : Криминалистика, Ординатика

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	(методическая часть теории ОРД). 3.3.2. Методические юридические полинауки: Деликтология (криминология), Юридическая медицина (судебная медицина), Юридическая психиатрия (судебная психиатрия), Юридическая бухгалтерия (судебная бухгалтерия), Юридическая статистика (судебная статистика), Юридическая кибернетика (судебная кибернетика) и др. 3.3.3. Полинаучные методические юридические направления: Юридическая экспертология (судебная экспертология), Юридическая одорология (криминалистическая одорология), Юридическая (с. 182) микрообъектология (криминалистическая, судебная микрообъектология) и др. Предложенная И.В. Бондаренко редакция классификации юридических наук в контексте их базисных основных гиперзадач может быть также представлена в части, с одной стороны, выполнения только первой базисной основной гиперзадачи юриспруденции, т. е. правоведения - разработать и реализовать наиболее эффективное, рациональное и качественное правовое регулирование необходимых сторон общественной жизни (права), что фактически означает осуществление правотворчества и правоприменения и реализуется в пределах положительных или безделиктных правоотношений. С другой стороны, данную классификацию юридических наук можно представить и в контексте выполнения второй базисной основной гиперзадачи юриспруденции, т. е. антиделиктологии - разработать и применить наиболее эффективные, рациональные и качественные средства преодоления правонарушений, что осуществляется уже в

	пределах негативных или деликтных правоотношений. В силу изложенного целесообразно обратиться к одной из последних вариаций предложенной Ю.А. Ланцедовой и иными представителями научной школы юриспруденции профессора Аланкира инновационной классификации юридических наук в контексте первой базисной основной гиперзадачи юриспруденции, фактически - правотворческой и правоприменительной деятельности или правоведения [46, с. 139; 57, с. 12-13; 68, с. 38-39; 69, с. 72; 70, с. 21; 163, с. 22 и др.], которую в лаконичной форме можно представить следующим образом : 1. Правовые юридические науки (базисноантиделиктные юридические науки, процедурные юридические науки, регулятивные юридические науки, в известном аспекте - теорологические юридические науки) [основным «научным продуктом» которых должна стать разработка соответствующего кодифицированного правового акта (кодекса), в т.ч. и в контексте осуществления антиделиктной деятельности]. 2. Неправовые юридические науки (методические юридические науки, в известном аспекте – теорологические юридические науки), задача которых уже находятся в контексте только антиделиктных задач юридической деятельности. Инновационную классификацию юридических наук в контексте второй базисной основной гиперзадачи юриспруденции (антиделиктной деятельности или антиделиктологии), эти же (с. 183) авторы [46, с. 139; 57, с. 12-13; 68, с. 38-39; 69, с. 72; 70, с. 21; 163, с. 22 и др.] видят такой : 1. Антиделиктные юридические науки (базисноантиделиктные юридические науки,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	процедурные юридические науки, методические юридические науки, в известном аспекте - теоретические юридические науки, которые призваны разработать те или иные правовые и неправовые средства преодоления правонарушений). 2. Безделиктные юридические науки (регулятивные юридические науки, в известном аспекте - теоретические юридические науки, задача которых состоит уже только в контексте разработки в конечном итоге кодифицированного правового регулирования необходимых сторон неконфликтных правоотношений). Подытоживая изложенное, И.В. Бондаренко приходит к однозначному выводу, что предложенные инновационные классификационные деления в совокупности позволяют определить не столько лишь инновационную, сколько инновационную и истинную юридическую природу любой существующей или перспективной юридической науки. К примеру, Медиа отрасль права Украины либо иной страны мира в таком аспекте является безделиктной правовой отраслевой регулятивной юридической наукой, которая призвана разработать наиболее эффективное, рациональное и качественное правовое регулирование различных сторон медиа и тесно связанной с ней иной деятельности и безопасности в виде соответственно национального и международного Медиа кодекса [70, с. 21]. В то же время Журналистика юриспруденции или Медиа юриспруденция, как теоретическая юридическая полинаука, призвана разработать средства достоверной и безопасной подачи различными медиа-

О.А. Кириченко

	<i>способами определенных положений той или иной юридической науки и/либо сведений о правотворческой и/или правоприменительной и/либо антиделиктной и/или юридической и/либо юридической и иной практической деятельности (с. 184).</i>
Власенко Н.А. Теория государства и права как наука и учебная дисциплина. Методология юридической науки. Тема 1. <i>Теория государства и права : учебник</i> / под ред. А.А. Клишаса. Москва : Статут, 2019. С. 15-43. URL : file:///C:/Users/IntelX4/Desktop/Downloads/teoriya_gosudarsstva_i_prava_uchebnik.pdf	Правовые науки принято подразделять на группы (циклы), что отмечалось выше. Прежде всего это : - теоретико-исторические науки (теория государства и права; история правовых учений; история отечественного государства и права; история государства и права зарубежных стран); - отраслевые науки (конституционное право; гражданское право; трудовое право; уголовное право и т.д.); специальные юридические науки (криминалистика; судебная фотография; судебная медицина и др.); международное право. Теория государства и права находится в системе теоретико-исторических наук, ибо изучает общее и устойчивое в таких явлениях, как государство и право (с. 36).
Васильев А.С. Теория государства и права : учебник / под ред. А.С. Васильева. 2-е изд. Харьков : ООО «Одиссей», 2007. 480 с.	Юридические науки можно поделить на следующие группы : историко-теоретические, отраслевые юридические науки и прикладные науки. Историко-теоретические науки рассматривают процесс развития государственно-правовых учреждений и учений о государстве и праве, изучают наиболее общие вопросы понимания государственно-правовых явлений. Отраслевые юридические науки изучают конкретные юридические предписания и юридическую практику. Это общий за своим объемом блок юридических наук. Изучение конкретных правовых норм, получение навыков их реализации – одна из важнейших

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	составных юридического образования. К отраслевым юридическим наукам относятся науки конституционного, международного, административного, гражданского, уголовного, гражданско-процессуального и уголовно-процессуального права и др. Прикладные юридические науки используют достижения естественных и технических наук для решения юридических заданий. К ним относятся криминалистика, судебная медицина, судебная психиатрия, судебная бухгалтерия (с. 13)
Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави і права : навч. посібник для підготовки до держ. іспиту. Дніпропетровськ : ЮА МВС України, 2002. 120 с.	Структурність (система) юридичних наук охоплюється загальним для них поняттям (і назвою) – юриспруденція. Структуру системи юридичних наук складають : 1. Історико-теоретичні – теорія держави і права, історія держави і права, історія правових та політичних вчень. 2. Галузеві науки – конституційного, цивільного, трудового, адміністративного, кримінального права тощо. 3. Спеціально-юридичні – криміналістика, судова медицина, судова психіатрія, судова психологія, судова бухгалтерія, оперативно-розшукова діяльність (с. 7). У будь-якій державі існує та з'являється велика кількість норм права. Ці норми можна класифікувати на види за певними критеріями: 4. За субординацією у правовому регулюванні : 4.1. Матеріальні – містять правило (права, обов'язки, заборони), на підставі якого можливе вирішення справи. 4.2. Процесуальні – встановлюють оптимальний порядок застосування норм матеріального права. Призначення таких норм – встановити процедуру, «регламент» здійснення прав чи виконання обов'язків, закріплених у нормах матеріального права (с. 51).

О.А. Кириченко

	Систему права України складають галузі конституційного, адміністративного, сімейного, земельного, кримінального, цивільно-процесуального, кримінально-процесуального права та інші галузі права. Для кожної з них характерні свої ознаки, з-поміж яких основною є специфіка предмета регулювання. Конституційне право – це система норм права, насамперед принципів і норм Конституції, які закріплюють основи суспільного і державного ладу, засади політики і здійснення державної влади, взаємодії держави і громадян, їх основні права, свободи і обов'язки (с. 64). Адміністративне право – це система норм права, які регулюють управлінські відносини у сфері здійснення виконавчої влади, розпорядчої діяльності державного апарату, його взаємовідносин з іншими державними, громадськими організаціями і громадянами. Особливістю відносин, що регулюються даною галуззю права, є наявність у їх складі суб'єкта, що наділений державно-владними повноваженнями (с. 64-65). Цивільне право – це система норм права, які регулюють майнові і особисті немайнові відносини, що складаються між фізичними та юридичними особами як рівноправними суб'єктами. Сімейне право – це система норм права, які регулюють особисті і майнові відносини, що пов'язані зі шлюбом і спорідненістю людей. Земельне право – це система норм права, які регулюють відносини, пов'язані із використанням та охороною земельних ресурсів. Кримінальне право – це система норм прав, спрямованих на боротьбу зі злочинами і встановленням міри кримінальної відповідальності за їх скоєння. Цивільно-процесуальне право – це система норм права, що регулюють відносини, пов'язані із судовим розглядом цивільних,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	трудовах, фінансових, сімейних та інших справ, здійсненні судових рішень, а також проведенні органами юстиції різноманітних дій юридичного значення. Кримінально-процесуальне право – це система норм права, які регулюють відносини, що виникають у діяльності правоохоронних органів та судів у зв'язку з викриттям злочинів, розслідуванням кримінальних справ, судовим їх розглядом та виконанням вироку. Необхідно мати на увазі, що міжнародне право – система норм права, що регулюють взаємовідносини між державами чи між громадянами різних країн та їх об'єднаннями на основі міжнародних угод (с. 65).
Ведерніков Ю.А., Грекул В.С. Теорія держави і права : навч. посібник. 4-те вид. Київ : Центр навч. літ, 2005. 224 с.	Див. також https://dduvs.in.ua/biblioteka/biblioteka-studenta-dduvs/pidruchniki-posibniki/teoriya-derzhavy/ Система юридичних наук охоплюється загальним для них поняттям (і назвою) – юриспруденція. Систему юридичних наук складають : - історико-теоретичні юридичні науки : теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових учень; - галузеві науки : науки конституційного, цивільного, трудового, адміністративного, кримінального права тощо; - спеціально-юридичні науки : криміналістика, судова медицина, судова психіатрія, судова психологія, судова бухгалтерія, оперативно-розшукова діяльність тощо; - науки, що вивчають міжнародне право та право зарубіжних країн: міжнародне публічне право, міжнародне приватне право, європейське право, конституційне право зарубіжних країн тощо (с. 14-15)
Венгеров А.Б. Теория государства и права : учебник для юридических ВУЗов. 3-е изд.	Юридическая наука имеет и свою собственную структуру, опять же организованную по предмету изучения. Ее можно представить следующим образом: 1. Общетеоретические и исторические науки.

О.А. Кириченко

Москва, 2000. <i>Електронна бібліотека юридичної літератури : веб-сайт.</i> URL : http://pravoznavec.com.ua/books/304/23338/17/#chapter.	Сюда относятся теория и история государства и права, история политических и правовых учений, политология. 2. Отраслевые юридические науки. Это науки конституционного права, государственного права, гражданского права, уголовного права, трудового права, семейного права, гражданско-процессуального права, торгового права, налогового права и т. д. 3. Науки, изучающие структуру, организацию, порядок деятельности государственных органов. Например, организация суда и прокуратуры, прокурорский надзор и др. 4. Науки, изучающие международное право, международное публичное право, международное частное право, международное гуманитарное право, космическое право, право, регулирующее новые способы мировых коммуникаций, основанных на современных информационных технологиях, средствах массовой информации и т. д. 5. Прикладные юридические науки. К ним относятся судебная статистика, судебная медицина, судебная психиатрия, криминология и т. п. Следует обратить внимание, что к юридическим наукам относятся не государственное право, а наука государственного права, не гражданское право, а наука гражданского права, не государство и право, а теория государства и права, т. е. теоретические знания о государстве и праве. Например, само гражданское право – это совокупность правовых норм, их более крупных объединений (например, правовых институтов), которые регулируют имущественные отношения и связанные с ними личные неимущественные отношения
Виноградов А. К., Кириченко А. А. Новая доктрина	Несмотря на то, что попытки каким-то образом классифицировать все существующее разнообразие юридических наук издавна

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

классификации юридических наук, сущности и перспектив развития их отдельных групп. <i>Журнал східноєвропейською права.</i> 2015. № 14. С. 39-50. Міжн. наук.-метр. Index Copernicus International, HeinOnline, РИНЦ. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/04/vinogradov_kirichenko_14.pdf	предпринимались очень многими авторами, первый советский учебник по теории государства и права 1940 года издания какой-либо классификации этих наук не содержал и предлагал лишь последовательное краткое описание всех признанных на то время юридических наук [1, с. 293-300]. Не исключено, что именно поэтому возникла острая необходимость разработать собственно классификацию юридических наук, в контексте чего стали проводить соответствующие научные дискуссии, главной целью которых была разработка общепринятого научного классификационного основания этих наук. В таком аспекте известно несколько научных дискуссий: первая в 1938-1940 г.г., вторая в 1956-1958 г.г. и третья дискуссия в 1982 г. [2, с. 8]. В последнем из случаев была в ноябре 1991 г. на основе Московской государственной юридической академии была проведена Всероссийская научная конференция, на которой с докладом «Система российского права» выступил заведующий кафедрой гражданского права этой академии В.И. Мозолин [3, с. 107-113]. В последствии, в 2003 г., публикации М.И. Байкина и Д.Е. Петрова «Система права: к продолжению дискуссии» [4, с. 25-34] и В.П. Мозолина «Система российского права. Доклад на Всероссийской конференции 14 ноября 2001 г.» [3, с. 107-113] фактически ознаменовали начало четвертой научной дискуссии по целенаправленной разработке классификации юридических наук, что, однако, не смогло переломить существующие недостаточно развитые традиционные взгляды на эту проблему. Детальное изучение и сопоставление более 100 существующих классификаций

О.А. Кириченко

	юридических наук [2, с. 223-484] позволило установить наличие следующих общих для этих классификаций недостатков : 1. Повтор принципиально одной и той же схемы классификации наук на исторические юридические науки, теоретические юридические науки, отраслевые юридические науки, межотраслевые юридические науки, специальные или прикладные юридические науки и на международные юридические науки. 2. Построение этих классификаций на : 2.1. Устаревшей и принципиально ошибочной концепции государства и права как основных объектов теории государства и права и, как следствие, и юридических наук в целом (с. 40). 2.2. Одновременно на нескольких классификационных основаниях, когда основанием для выделения первой и второй из указанных групп юридических наук является предмет и метод правового регулирования, третьей и четвертой групп – предмет и метод и отраслевое построение правового регулирования, а пятой и шестой групп – дополнительно и сфера специального предназначения «научного продукта» этих юридических наук. 2.3. Ошибочном отождествлении понятий «право» и «юридическая наука» и сведение последнего из понятий лишь к значению первого из них. 3. Неполнота всех представленных классификационных делений, которые ни в одном из представленных вариантов решения данной проблемы не содержат изложения полного перечня существующих юридических наук, не говоря уже о перспективных юридических науках. 4. Эти классификации : 3.1. Не могут показать перспективу развития существующих и практическую

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	необходимость возникновения ряда новых юридических наук или их «научного продукта». 3.2. Четко определить задачи, объекты, понятие, систему и иные теоретические категории юридических наук в целом, их отдельных групп и каждой отдельной юридической науки. 3.3. отождествляют термины «теоретические основы» и «методология», когда последнее из понятий призвано обозначать лишь учение о методах, которое составляет только часть теоретических основ юридических наук в целом, их отдельных групп или конкретных юридических наук и не включает, к примеру, историю определенной юридической науки, ее понятие и систему и пр. [4, с. 8-9]. В силу изложенных обстоятельств автор и Ю.А. Ланцедова в 2000 году начали целенаправленное исследование по разрешению этих проблем, к которому в последствии присоединилась и А.С. Тунтула, что, по сути, ознаменовало начало уже пятой научной дискуссии [4, с. 9-10]. К настоящему времени данная многолетняя дискуссия, в результате которой было издано по данной тематике несколько сот публикаций [5, с. 108-164], особенно широко, в Интернет-ресурсах [5; 6; 7; 8; 9 и др.], и сделано докладов на более ста научных конференциях [5, с. 165-182], завершилась представлением уже целостной доктрины классификации юридических наук, определения сущности каждой из антиделиктных юридических наук и перспектив развития каждой из групп юридических наук, в первую очередь, юридических наук административистской направленности, и отдельных юридических наук. Причем указанным авторам удалось представить такую классификацию

О.А. Кириченко

	юридических наук в контексте их гипергрупповых задач, которая бы, аналогично периодической таблице химических элементов Д.И. Менделеева, охватывает уже не только все существующие, но и перспективные юридические науки, а также показывает, какие именно теоретические основы: понятие (задачи, предмет, объект), система, дисциплинарные связи и т. д. фактически имеет или должна иметь в перспективе каждая из наук, и какие теоретические и иные научные предпосылки должно иметь каждое из направлений юридической деятельности [5, с. 27], т.е. правотворческое (законотворческое, подзаконотворческое), правоприменительное, антиделиктное, юридобразовательное и юридианучное направление [9, с. 46]. Классификационное деление юридических наук может осуществляться по нескольким основаниям. Но в доктринальном и прикладном аспекте наиболее значимыми выявились лишь рассмотренные ниже три классификационных основания. Классификацию юридических наук в контексте их гипергрупповых задач более правильно представить таким образом : 1. Теоретические юридические науки, т. е. науки, призванные разработать философские, экономические, социологические, политологические, филологические, психологические, теоретические, исторические и иные теоретические основы для (с. 41) рационального, эффективного и качественного проведения каждого из направлений юридической деятельности, а также для развития в контексте выполнения этих задач иных юридических наук : 1.1. Теоретические юридические мононауки : Философия юриспруденции (философия права - здесь и далее указано существующее наименование науки;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	отсутствие такого рода пояснения свидетельствует о том, что предложено наименование перспективной юридической науки либо оставлено наименование существующей науки), Экономика юриспруденции (на основе политэкономии), Политология юриспруденции (теория государства), Социология юриспруденции (социология права), Психология юриспруденции (юридическая психология), Теорология юриспруденции (теория права), История отечественной теорологии и политологии юриспруденции (история государства и права Украины), История зарубежной теорологии и политологии юриспруденции (история зарубежных государств и права), История правовых учений (история правовых и политических учений) и др. 1.2. Теорологические юридические полинауки : Филология юриспруденции, Сравнительная юриспруденция (сравнительное правоведение), Энциклопедия юриспруденции, Педагогика юриспруденции и др. Необходимость именно такого наименования данной гипергруппы юридических наук обусловлено тем, что часто методология юридических наук отождествлялась с созданием их понятийного и категориального аппарата и иной теоретической основы [2, с. 11 и др.], то время как фактически семантическое значение словосочетания «методология» (от рус. «метод» и греч. «logos» - учение о методах) состоит в обозначении лишь учения о методах, которое, действительно, является теоретической основой каждой из юридических наук, но далеко методами не исчерпываются. За пределами методологии находятся, к примеру, такие теоретические основы каждой

О.А. Кириченко

	из юридической науке, как ее история, понятие (предмет, задачи, объекты и др.), системно-структурное строение и содержательно-тематическое наполнение и пр. В силу этого теоретические основы любой юридической науки более правильно именовать собственно «теоретическими основами» или по аналогии с лаконичным словосочетанием «методология» термином «теорология», когда и юридические науки, которые призваны разработать различные аспекты теоретических основ юридических наук и более правильно именовать не теоретическими, а теорологическими. Развитие теорологических юридических наук основано, прежде всего, на наличии в названии каждой из них слова «юриспруденция», что обязывает соответствующее совершенствование их основ: понятия (задач, объекта, предмета), системы и др. в контексте обоих базисных задач и базисных объектов юриспруденции: права и средств преодоления правонарушений, когда, к примеру, традиционная теоретическая юридическая наука «Теория государства и права» должна быть развита в две обновленные теорологические юридические науки – «Политология юриспруденции» и «Теорология юриспруденции», каждая из которых призвана разработать соответственно политологические и теоретические основы по реализации и первого, и второго базисного объекта юриспруденции, т.е. и права и средств преодоления правонарушений, а также по выполнению всех базисных задач юриспруденции, т.е. по разработке и реализации эффективного, рационального и качественного правового регулирования необходимых сторон общественной жизни и по разработке и применению эффективных,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	рациональных и качественных средств преодоления правонарушений. Аналогичным, коренным, образом должны быть реформированы и все иные теоретические юридические науки: философия юриспруденции, социология юриспруденции, экономика юриспруденции, филология юриспруденции, психология юриспруденции и пр., которые в настоящее время связаны, как правило, лишь с первой указанной базисной задачей и базисным объектом юриспруденции, а психология юриспруденции, напротив, только со второй базисной задачей и базисным объектом юриспруденции, разрабатывая под них, в данному случае, соответственно философские, социологические, экономические, филологические и психологические основы (с. 42). В этой связи выглядит необоснованным и существующее наименование ведущего отечественного теоретического юридического научно-исследовательского института словосочетанием «Институт государства и права НАН Украины», который в таком аспекте более правильно переименовать в «НИИ разрешения проблем юриспруденции». 2. Регулятивные юридические науки, которые должны разработать правовое регулирование «безделиктных» (положительных, неконфликтных) сторон общественной жизни : 2.1. Теология государственно-правового управления (государственное управление). Государственное управление как систему наук необходимо в таком случае возратить в «лоно» юриспруденции. Ведь, во-первых, основное предназначение любого общества - производить общественно полезные потребительские стоимости (товары, услуги).

О.А. Кириченко

	Поэтому государственный служащий должен иметь базовое высшее образование по одному из базисных направлений такого производства, а не непонятные по содержанию существующие знания выпускника данной специальности, которые, по сути, являются историческими и политологическими, что в обоих случаях, находясь за пределами юриспруденции, мало чем может помочь государственному служащему выполнять государственное управление в гуманистическом государстве. Именно поэтому, во-вторых, государственный служащий, особенно уровня руководителя юридического лица и более высокого ранга, должен иметь и второе высшее образование – юридическое, которое единственное является профильным в отношении способов дистанционного управления социосубъектами в гуманистическом обществе. 2.2. Внутренние регулятивные юридические науки (в редакции Е.В. Кириченко) : Авиационностроительная, Автостроительная, Антиделиктная (правоохранительное право - далее в аналогичных ситуациях термин «право» опускается), Атмосферная, Атомноэнергетическая, Банковская, Библиотечная, Бюджетная, Ветеринарная, Водная, Военная, Железнодорожностроительная, Жилищная, Земельная, Издательская, Информационная, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Культурологическая, Лесная, Лизинговая, Лицензионная, Машиностроительная, Медицинская, Метрологосертификатная, Муниципальная, Налоговая, Научная, Недрoarхеологическая (кодекс о недрах и др.), Вузовская, Охотрыболовзаповедная, Пенсионная, Пограничная, Политизбирательная, Потребохранная, Текстильнопромышленная, Разрешительная, Регистрационная, Санитарная,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Сельскохозяйственная, Семейная, Спортивная, Страховая, Строительная, Таможенная, Теологическая, Торговая, Транспортная, Финансовая, Шоубизнесовая, Экологическая (природоохранное) и др. (всего более 50-ти) отрасль права Украины. 2.3. Международные регулятивные юридические науки (в редакции Е.В. Кириленко) : Атмосферная, Атомноэнергетическая, Дипломатическая или Консульская, Издательская, Информационная, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Космическая, Морская, Вузовская, Теологическая, Спортивная, Строительная, Шоубизнесовая, Экологическая и др. отрасль права. Необходимость появления теоретической регулятивной юридической науки «Теоретическая государственно-правового управления» и более 50-ти существующих и перспективных отраслевых регулятивных юридических наук вызывается тем, что они призваны создать теоретические основы и кодифицированное регулирование выделенных преимущественно из Особенной части традиционного административного права различных отраслей положительных («безделиктных», неконфликтных) правоотношений, а также основы надежного познания природного правового статуса социусубъектов (физических либо юридических лиц или государства, межгосударственного образования), правового признания и обеспечения этого правового статуса и безусловного восстановления в случае его нарушения. Наименование регулятивных и базисноантиделиктных юридических наук, которые именуются, не правом, как это принято (с. 43) традиционно, а отраслью права, обусловлено тем, что право по одной из

О.А. Кириченко

	трех его базисных значений (способ дистанционного управления волей социосубъектов; базисная категория правового статуса социосубъектов; совокупность всех изданных правовых актов) представляет собой суммативную базисную категорию юриспруденции, элементами системы которой фактически являются : 1. Отрасль : 1.1. Моноотрасль. 1.2. Полиотрасль (а не межотраслевые науки). 1.3. Суботрасль. 2. Институт. 2.1. Моноинститут. 2.2. Полиинститут. 2.3. Субинститут. 3. Норма : 3.1. Гипотеза нормы. 3.2. Диспозиция нормы. 3.3. Санкция нормы. Относимость гипотезы, диспозиции и санкции нормы к элементам системы права обусловлено тем, что они могут презентовать право как суммативную категорию в разных нормах одного или различных правовых актов. В этой связи в контексте новой классификации юридических наук необходимо говорить лишь об определенной отрасли, при необходимости – полиотрасли, моноотрасли права, из которых оно собственно и состоит на первоначальном уровне представленной структурированной градации правовых актов в целом. 3. Антиделиктные юридические науки : 3.1. Базисноантиделиктные юридические науки, которые должны разработать правовую основу (базис) для рационального, эффективного и качественного преодоления каждого из видов правонарушений : 3.1.1. Внутренние базисноантиделиктные юридические науки : 3.1.1.1. Сопутствующая базисноантиделиктная юридическая наука : Конституционная отрасль права Украины. 3.1.1.2. Моноантиделиктные базисноантиделиктные юридические науки :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Антикримінальна і Адміністративна отрасль права України. Наименование кримінального (уголовного) права именно антикримінальної отраслю права обусловлено как наличием в первом из случаев некорректного сравнения с иными известными терминами «кримінальна групування» и др., так и необходимостью отражения вторым наименованием данной совокупности правовых знаний антикримінальної направленности этих знаний на разработку правового базиса противодействия преступлениям (криміналу). 3.1.1.3. Регулятивно-антиделиктные базисноантиделиктные юридические науки: Трудовая (трудовое), Де-факто имущественно-договорная (гражданское) и Де-юре имущественно-договорная (арбитражное, хозяйственное) отрасль права Украины. Переименование традиционного гражданского права в де-факто имущественно–договорную отрасль права обусловлено тем, что старое название этой совокупности правовых знаний, из которого якобы следовало наличие и аналогичной противоположной совокупности правовых знаний - военного права, также не несло в себе сущностно-содержательной нагрузки в отражении базиса этих знаний - имущественно-договорных и связанных с ними личных и иных правоотношений между физическими лицами. В таком же аспекте подчеркивание в наименовании де-юре имущественно- договорной отрасли права наличия аналогичных правоотношений между юридическими лицами более выгодно отличается от существующих наименований этой совокупности знаний хозяйственным или арбитражным правом. 3.1.2. Международные базисноантиделиктные

	юридические науки : Антикриминальная, Де-факто имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасль права. 3.2. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по разработке правовой формы (процедуры, порядка) рационального, эффективного и качественного преодоления каждой из разновидностей правонарушений : 3.2.1. Внутренние процедурные юридические науки : 3.2.1.1. Полинаучное процедурное юридическое направление : Теорология антиделиктных сведений (теория доказательств). Сущность развития данного полинаучного направления состоит в том, что традиционная теория доказательств весьма узка и «обслуживает» лишь «доказательственную часть» антикриминального судопроизводства, тогда как ее следует развить на все разновидности антикриминальных сведений (криминалистические сведения: основные (с. 44) доказательства, ориентирующие сведения; ордистические сведения; вспомогательные доказательства, порочные сведения), а также на противодействие всем разновидностям правонарушений: криминальных, административных, дисциплинарных, де-факто имущественно-договорных и де-юре имущественно-договорных. 3.2.1.2. Сопутствующая процедурная юридическая наука : Конституционное судопроизводство Украины. Новая сущность сопутствующей базисноантиделиктной и процедурной юридической науки раскрывается посредством того, что Конституционная отрасль права и судопроизводство Украины призваны разработать кодифицированное правовое регулирование базиса и процедуры

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	(порядка, форми) антиделиктных правоотношений по установлению факта правомерности или нелегальности деяний, решений и правовых актов субъектов властных полномочий, когда в последнем из случаев в зависимости от сущности нарушенных правоотношений должно возбуждаться антикриминальное, административное, трудовое, де-факто имущественно-договорное или де-юре имущественно-договорное судопроизводство для привлечения виновного к соответствующему виду юридической ответственности посредством назначения соответствующих карательно-воспитательных мер. Восстановление нарушенного правового статуса частично может осуществляться в рамках : 1. Обновленного Конституционного судопроизводства Украины). 2. Соответствующего вида судопроизводства в зависимости от того, какое именно правонарушение совершено, правоотношения нарушены (например, в виде предъявления иска о возмещении физического, имущественного и/или морального ущерба). Указанное кодифицированное правовое регулирование базиса и процедуры (порядка, формы) антиделиктных правоотношений должно быть в виде Конституционного кодекса Украины, принимаемого на основе Конституции Украины и всей совокупности существующих «конституционных законов», и Кодекса конституционного судопроизводства Украины, основой которого должны стать Закон Украины «О конституционном Суде Украины» и Регламент Конституционного Суда Украины, принятый алогично не парламентом, а самим Конституционным Судом Украины.

	По такой порочной логике следует каждому местному суду предоставить право вместо существующих кодексов принимать регламенты по рассмотрению уголовных, гражданских, семейных, трудовых, хозяйственных и всех других антиделиктных дел. 3.2.1.3. Моноантиделиктные процедурные юридические науки : Антикриминальное (уголовное процессуальное) и Административное (административный процесс) судопроизводство Украины. Сущность моноантиделиктных базисноантиделиктных и процедурных юридических наук состоит в том, что Антикриминальная и обновленная Административная отрасль права и судопроизводство Украины должны разработать кодифицированное правовое регулирование базиса и процедуры (порядка, формы) привлечения к антикриминальной и административной карательно-воспитательной, восстановительной и/либо сопутствующей ответственности в виде : 1. Наложения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. 2. Предъявления иска о восстановлении правового статуса (а не гражданского иска, как это имеет место сейчас; такой иск, истец и ответчик должны быть составной частью каждого из базисных видов судопроизводства, а не быть частью, что алогично имеет место в настоящее время, лишь гражданского судопроизводства) в антикриминальном и административном судопроизводстве посредством : 2.1. Возмещения физического, имущественного или морального вреда. 2.2. Иного восстановления нарушенного правового статуса потерпевшего. 3.2.1.4. Регулятивно-антиделиктные процедурные юридические науки : Трудовое

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	(частично - процедурная часть Кодекса законов о труде, в основном - ряд иных дисциплинарных правовых актов), Де-факто имущественно-договорное (гражданское процессуальное) и Де-юре имущественно-договорное (арбитражное процессуальное, хозяйственное процессуальное) судопроизводство Украины (с. 45). Новая сущность регулятивно-антиделиктных базисноантиделиктных и процедурных юридических наук состоит в том, что Трудовая, Де-юре имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасль права и судопроизводство Украины, которые регулируют как положительные (регулятивные), так и антиделиктные правоотношения, должны разработать два вида кодифицированного правового регулирования базиса и процедуры (формы, порядка) в виде соответственно Трудового, Де-факто имущественно-договорного и Де-юре имущественно-договорного кодексов Украины и Кодексов трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства Украины. В таком случае все названные юридические науки и кодексы обеспечивали бы аналогично : 1. Моноантиделиктным юридическим наукам : 1.1. Привлечение виновного к дисциплинарной, де-факто имущественно-договорной или де-юре имущественно-договорной карательно-воспитательной, восстановительной и/либо сопутствующей ответственности, прежде всего, в виде наложения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. 1.2. Предъявление иска о восстановлении нарушенного правового статуса социосубъекта

	посредством возмещения ущерба или иного восстановления его правового статуса. 2. Сопутствующим антиделиктным юридическим наукам : 2.1. Признание легитимным или нелегитимным деяний, решений и правовых актов администрации в области трудовых прав, свобод, интересов и обязанностей подчиненных социосубъектов, когда установление нелегитимности такого рода деяний, решений и правовых актов администрации должно кроме восстановления нарушенного правового статусу подчиненного социосубъекта влечь дисциплинарную карательно-воспитательную ответственность администрации и, не исключено, и, наоборот, – дисциплинарную карательно-воспитательную ответственность подчиненного социосубъекта. 2.2. Предъявление иска о восстановлении нарушенного правового статуса социосубъекта посредством возмещения ущерба или иного восстановления его правового статуса. 3. Регулятивным юридическим наукам, когда урегулирование позитивных соответственно внутренних государственно-управленческих, де-факто имущественно-договорных и де-юре имущественно-договорных правоотношений должно осуществляться одной юридической наукой и одним кодексом наряду с выполнением иных, в данном случае антиделиктных, указанных выше задач. В традиционном административном праве и процессе совместное нахождение базиса и процедуры, с одной стороны, антиделиктных правоотношений, а с другой стороны, положительных правоотношений, уже сейчас выглядит достаточно алогичным (тем более, при наличии еще и не присущих им конституционных и трудовых антиделиктных правоотношений) и подлежит надлежащему разрешению.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	3.2.1.5. Дополнительные процедурные юридические науки : Ординстическое (процедурная часть теории ОРД), Исправительно-трудовое (уголовно-исполнительное) и Исполнительное (ряд исполнительных правовых актов по иному, нежели антикриминальное, судопроизводству) судопроизводство Украины. Новая сущность дополнительных процедурных антиделиктных юридических наук раскрывается посредством того, что перспективное Ординстическое, Исправительно-трудовое и Исполнительное судопроизводство Украины призваны разработать кодифицированное правовое регулирование дополнительных процедур (порядков) преодоления правонарушений, а именно : 1. Кодекс ординстического судопроизводства Украины – должен презентовать процедуру применения составных частей негласной методики противодействия каждому из разновидностей правонарушениям параллельно соответствующей как моноантиделиктной и регулятивно-антиделиктной процедуре противодействия правонарушениям, т. е. в рамках антикриминального, административного, трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства, так сопутствующей процедуры установления факта легальности или нелегальности деяний, решений и правовых актов субъектов властных полномочий, т.е. в (с. 46) рамках конституционного и трудового судопроизводства, последнее в части восстановления трудовых прав, свобод, интересов и обязанностей подчиненного субъекта и, не исключается, и администрации. Этим самым осуществляется так называемое

	«ордистическое сопровождение» всех названных видов судопроизводства. Перспективное появление ордистического судопроизводства, а среди ниже рассматриваемых методических юридических наук – ордистики, обусловлено тем, что существующее наименование науки, из которой должны произойти указанные новые юридические науки, именно теорией ОРД необоснованно, поскольку, во-первых, аббревиатурное наименование наук и антиделиктных органов может привести к семантическим парадоксам, как это может быть с аббревиатурным наименованием, к примеру, Житомирской областной пожарной или налоговой (податковой) администрации. Во-вторых, почему именно теория ОРД, когда система этой науки, как и криминалистики, состоит из теорологии, техники, тактики и методики? В третьих, если оперативно-розыскной, т.е. безотлагательной и инициативной является только данная деятельность, то все иные разновидности антиделиктной деятельности – прокурорская, следственная, адвокатская, экспертная, судебная и пр., являются ей противоположными, а, значит, волокитными и безынициативными. Тогда прокуроры, следователи, адвокаты, эксперты, судьи и др. являются волокитчиками безынициативными. На самом же деле все разновидности антиделиктной деятельности должны быть оперативными и поисково-розыскными, а сущность традиционной оперативно-розыскной деятельности состоит не столько в том, что она также оперативно-поисково-розыскная, сколько в том, что она негласная. В силу этого сочетание традиционной аббревиатуры «ОРД» и суффикса «-истика» приводит к получению более корректного наименования этой юридической науки, аналогично тому, как в свое время Ганс Гросс

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	создал термин «криминалистика» [10, с. VIII, XI]. 2. Кодекс исправительно-трудового судопроизводства Украины – продолжение процедуры Кодекса антикриминального судопроизводства Украины на стадии исполнения окончательных следственных и судебных решений по антикриминальным делам, прежде всего, в виде лишения свободы. Новая доктрина юридической науки исправительно-трудового судопроизводства, которая и призванная разработать Кодекс исправительно-трудового судопроизводства Украины, основана на развитии существующей науки Уголовно-исполнительного права Украины и Уголовно-исполнительного кодекса Украины соответственно в науку «Исправительно-трудовое судопроизводство Украины» и в кодекс «Кодекс исправительно-трудового судопроизводства Украины». В последних двух случаях усматривается более правильная концепция пенитенциарной системы – исправить осужденного при помощи труда, когда существующая практика фактического содержания осужденных и пенитенциарной системы за счет налогов законопослушных граждан, а не за счет труда лиц, совершивших общественно опасное деяние, приводит к тому, что не виновное лицо отбывает наказание, а законопослушные граждане. Это является особенно очевидным в результате неконституционной замены (ибо такой вопрос должен решаться только через всенародный референдум) смертной казни пожизненным заключением. По сути пожизненным содержанием лица, которое не имеет права жить в обществе. Существующее наименование данной науки и ее кодекса содержит в себе установку лишь на исполнение назначенного судом

	антикриминального наказания, а более точная задача данной процедуры здесь уже не усматривается. Часть 2 ст. 3 Конституции Украины обязывает государство создать такие условия, чтобы потерпевшему от общественно опасного деяния полностью возмещался ущерб с момента подачи заявления, а в последствии все эти расходы возмещались за счет виновного, и если таковой не установлен, – за счет пенитенциарной системы, т. е. за счет солидарного труда всех осужденных. Они должны содержаться в местах лишения свободы на средства, оставшиеся у каждого от отчислений на такое содержание этой системы. Поэтому как работает осужденный, так и содержится (с. 47). В случае уклонения, он может находиться в местах лишения свободы сверх назначенных судом сроков до полного погашения такого долга. Иначе таких иждивенцев-осужденных будут содержать иные осужденные или, что практически более вероятно – законопослушные налогоплательщики. В основе воспитания осужденных должны лежать не принципы преступного мира [смотрящие, пенитенциарной] оправдано) и пр.), а труд, обеспечивающий гарантированное как исправление и содержание самого сужденного, так и содержание всей исправительно-трудовой системы отбывания наказаний и гарантированного возмещения ущерба потерпевшим и иного восстановления их нарушенного правового статуса. 3. Кодекс исполнительного судопроизводства Украины – продолжения процедур иных процедурных кодексов, т.е. Кодекса конституционного, административного, трудового, де-факто имущественно-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства, на стадии исполнения окончательных внесудебных и судебных решений по соответствующим антиделиктным делам. 3.2.2. Международные процедурные юридические науки : Антикриминальное, Ордиристическое, Де-факто имущественно-договорное и Де-юре имущественно-договорное судопроизводство. 3.3. Методические юридические науки, задача которых состоит в разработке составных частей гласной (криминалистической) и негласной (ордиристической) методики (технических средств, общих правил обращения с ними; тактических приемов проведения практических действий; методических рекомендаций по проведению каждой из стадий такого преодоления) преодоления правонарушений : 3.3.1. Методические юридические мононауки : Криминалистика, Ордиристика (методическая часть теории ОРД). 3.3.2. Методические юридические полинауки : Деликтология (криминология), Юридическая медицина (судебная медицина), Юридическая психиатрия (судебная психиатрия), Юридическая бухгалтерия (судебная бухгалтерия), Юридическая статистика (судебная статистика), Юридическая кибернетика (судебная кибернетика) и др. Переименование традиционное криминологии в конфликтологию обусловлено необходимостью целенаправленного междисциплинарного изучения причинно-следственных закономерностей противодействия каждой из разновидностей правонарушений, а не только криминальных. 3.3.3. Методические юридические полинаучные направления : Юридическая экспертология (судебная экспертология),

О.А. Кириченко

	Юридическая одорология (криминалистическая одорология), Юридическая микрообъектология (криминалистическая микрообъектология) и др. Классификацию юридических наук в контексте решения задач правотворчества и правоприменения более правильно представить в виде изложенной совокупности юридических наук, скомпонованной по схеме : правовые юридические науки (базисноантиделиктные юридические науки, процедурные юридические науки, регулятивные юридические науки и в известной степени теорологические юридические науки) [основным «научным продуктом» которых должна стать разработка соответствующего кодифицированного правового акта (кодекса)] и неправовые юридические науки (методические юридические науки и в известной степени теорологические юридические науки), а классификацию юридических наук в контексте решения задач антиделиктологии – по схеме: антиделиктные юридические науки (базисноантиделиктные юридические науки, процедурные юридические науки, методические юридические науки и в известной степени теорологические юридические науки) и «безделиктные» юридические науки (регулятивные юридические науки и в известной степени теорологические юридические науки) (с. 48)..
Власенко Н.А. Теория государства и права как наука и учебная дисциплина. Методология юридической науки. Тема 1. Теория государства	Юридическая наука представляет собой систему взаимосвязанных разнородных знаний о становлении и развитии государства и права. Система юридических наук в своем составе имеет, по утверждению большинства ученых, следующие достаточно самостоятельные подсистемы правовых наук. К теоретико-историческим юридическим наукам относятся теория государства и права,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

и права : учебник / Российский университет дружбы народов, Юридический институт; под ред. А.А. Клишаса. Москва : Статут, 2019. С. 15-43. file:///C:/Users/Intel X4/Desktop/Downloads/teoriya_gosudars tva_i_prava_uchebnik.pdf	история отечественного государства и права, история зарубежных государств и правовых систем, история учений о государстве и праве. Иногда выделяют относительно частные науки об истории развития той или иной государственности, как правило, в том или ином регионе (территории)1 или какой-то системы органов или учреждений. К отраслевым юридическим наукам принадлежат системы относительно однопорядковых знаний в рамках одной отрасли права (конституционное, гражданское, уголовное, трудовое и т.д.). Отраслевые юридические науки складываются из самостоятельных (частных) теорий. В силу этого каждая отраслевая юридическая наука имеет собственные теоретический уровень и обоснование, а также историю становления той или иной отрасли права. В настоящее время активно развиваются межотраслевые (иногда их называют комплексные) юридические науки, предметом которых выступают явления или объекты, находящиеся на стыке разных научных направлений. Межотраслевые науки показывают связь между изучаемыми явлениями. Этому способствуют действующие законы комплексного характера и иные сложные по предмету регулирования нормативные правовые акты. Полученные знания межотраслевых наук являются, следовательно, комплексными, интегрирующими (экологическое право, энергетическое право, транспортное право, аграрное право и т.д.) (с. 16). К прикладным (вспомогательным) наукам относятся криминалистика, судебная медицина, судебная психиатрия, судебная фотография и др. Это специальные знания, отражающие техническую сторону правового

О.А. Кириченко

	регулирования (криминалистика и др.) либо специфику того или иного явления, так или иначе связанного с государством и правовым регулированием, и являющиеся составной частью объекта исследования юридических наук (криминология, правозащитная деятельность и др.). Особое место в системе юридических наук занимает международное право, которое состоит из международного публичного права и международного частного права. Международное публичное право исследует международные договоры, международные правовые обычаи и традиции, межправительственные отношения и др. Международное частное право исследует отношения с так называемым иностранным элементом. Речь идет о ситуациях, когда стороной в гражданско-правовых отношениях является иностранный гражданин, юридическое лицо и т.д. Юридические науки развиваются одновременно с другими социальными науками. Вызвано это динамикой общества, его институтов. В связи с этим указывают на две общие закономерности развития юридических наук – специализацию и интеграцию научных знаний. Например, налоговое право – результат специализации (дифференциации) юридических наук, информационное право – итог интеграции научных знаний в этой сфере (с. 17).
Вовк Д.О., Цвік М.В. Поняття та система юридичної науки. § 1. <i>Загальна теорія держави і права</i> : підручник для студентів юридичних вищих навчальних	Усі юридичні науки з огляду на предмет їх дослідження можна поділити на декілька груп. До першої групи належать теоретичні науки. Провідне місце у цій групі посідає теорія держави і права, яка є найбільш загальною юридичною наукою. Специфіку державно-правового розвитку конкретних країн, спільні та відмінні риси різних правових систем, тенденції їх розвитку, можливість запозичення іноземного досвіду до правової

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

закладів / М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін.; за ред. М.В. Цвіка, О.В. Петришина. Харків : Право, 2009. 584 с. URL : https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI_2009/TEorijaDerjav_2009.pdf	системи України вивчає порівняльне правознавство (юридична компаративістика). До групи теоретичних юридичних наук приєднуються окремі напрямки міждисциплінарних досліджень державно-правової дійсності (наприклад, філософія та соціологія права). Другу групу утворюють історичні науки (вітчизняна та всесвітня історія держави і права, історія вчень про державу і право). Вони досить докладно досліджують умови виникнення, розвитку і особливості функціонування держави і права окремих країн, найзначніші вагомі етапи розвитку державно-правової думки і зміст державно-правових ідей різних шкіл і напрямків (с. 15). Третю, найбільшу групу становлять галузеві науки, які посідають центральне місце в системі юридичних наук. До них належать науки конституційного, цивільного, адміністративного, трудового, кримінального, процесуального та інших галузей права. Предметом дослідження кожної з цих наук є ті специфічні правові відносини, що складаються в окремих сферах суспільного життя, і ті правові норми і законодавчі приписи, які виникають на їх базі. Зміст кожної галузевої науки становить система знань про відповідну галузь права - про шляхи її розвитку і вдосконалення, джерела, принципи, зміст і систему норм, що входять до неї, практику їх реалізації тощо. Від стану наукових досліджень галузевих наук значною мірою залежать якість законодавчих робіт, проведення реформ у правовій сфері, зокрема кодифікація законодавства. Невипадково науковці становлять більшу частину робочих груп, які готують проекти найбільш принципових галузевих нормативних актів. До групи галузевих наук примикають і ті, що виникають на перетині різних галузей права і

	мають комплексний характер. Вони іменуються міжгалузевими. До них можна віднести, наприклад, комплексну науку господарського права, яка виникла з потреби вивчення і вдосконалення правового регулювання ринкових відносин, що розвиваються в Україні, і вивчає дію норм різних галузей права — цивільного, адміністративного, фінансового — у сфері підприємництва. Комплексний характер мають також науки екологічного, земельного та інших галузей права. Четверту групу в системі юридичних наук складають прикладні науки. Поміж них слід вирізнити судову медицину, судову психіатрію, криміналістику, кримінологію, правову статистику. Ці науки досліджують питання, тісно пов'язані з функціонуванням держави і права. Вони відіграють роль орієнтира в діяльності посадових осіб з реалізації вимог права. Наприклад, криміналістику становлять наукові знання про методику, тактику і технічні засоби, що застосовуються при розслідуванні злочинів, кримінологію - наукові знання про причини злочинності і методи усунення обставин, що сприяють її існуванню, судову психіатрію - наукові знання про шляхи встановлення певної групи обставин, що виключають юридичну відповідальність, та ін. Характерним для наук, що належать до цієї групи, є використання ними даних не тільки юриспруденції, а й інших наук - хімії, біології, анатомії, фізики, балістики, мовознавства. Підтвердженням цього є те, що судова медицина, психіатрія, психологія та статистика виступають (с. 16) складовими частинами водночас як правової науки, так і медичної, статистичної і психологічної наук, на положення яких вони спираються. До п'ятої групи юридичних наук слід віднести галузі, що досліджують міжнародне право.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Йдеться про науку міжнародного публічного і міжнародного приватного права. Останніми роками дедалі більшого розвитку набувають дослідження правових утворень, які здобули в літературі назву європейського права, космічного права, інформаційного права. Ці дослідження відповідають світовій тенденції посилення інтеграційних процесів і міжнародного впливу на національні правові системи (с. 17). Законодавству притаманна своя структура — спосіб зв'язку між її елементами. Система законодавства має декілька структурних «зрізів» (аспектів), виокремлення кожного з яких містить у своїй основі той чи інший критерій. Залежно від цих критеріїв вирізняють функціональну, горизонтальну, ієрархічну (вертикальну) структури. Залежно від функціонального призначення нормативно-правових актів можна виокремити : (с. 264). 1) головні нормативно-правові акти, які виконують основну функцію інтегратора (носія) певної сукупності нормативно-правових приписів. Це базові нормативно-правові акти, представлені своєю первинною редакцією, як, наприклад, основи законодавства, кодекси; 2) допоміжні нормативно-правові акти, тобто такі, які вносять часткові зміни в чинні (головні) нормативно-правові акти. За своєю формою це найрізноманітніші акти — від одиничних, які вносять зміни в одну статтю або припис, до таких, що являють собою викладення певного акта в новій редакції; 3) нормативно-правові акти, які виконують оперативну функцію припинення юридичної сили окремих нормативних положень або їх первинних структурних частин — статей, приписів, підпунктів, абзаців тощо. Особливістю цього виду актів є те, що вони

О.А. Кириченко

	містять тільки єдиний припис про визнання нечинними тих чи інших нормативних актів, їх структурних частин. За обсягом нормативного матеріалу вирізняють такі елементи горизонтальної структури законодавства : 1) нормативно-правовий припис тобто письмове викладення правила поведінки, принципу, дефініції та інших елементів системи права. За своєю формою це граматично, логічно та юридично завершена частина нормативно-правового акта, виражена в його структурних текстових підрозділах — статтях, пунктах, підпунктах, параграфах, абзацах тощо. Нормативно-правові приписи є головними елементами змісту нормативно-правового акта як форми права. Структура нормативно-правових приписів закономірно зумовлюється в кожному окремому випадку структурністю норми права; 2) — нормативно-правовий акт це письмовий акт-документ державного органу, який містить сукупність нормативно-правових приписів, спрямованих на регулювання окремої групи суспільних відносин. В одних випадках нормативно-правові акти містять норми тільки певної галузевої належності (так звані цільні акти), в інших — норми права різних галузей права (комплексні); 3) інститут законодавства який являє собою сукупність взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих нормативно-правових приписів, спрямованих на регулювання відповідної уособленої сукупності суспільних відносин. Він може бути галузевим або міжгалузевим; 4) галузь законодавства яка є взаємопов'язаною системою законодавчих актів (с. 265).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Волинка Н.Г. Теорія держави і права : навч. посібник. Київ : МАУП, 2003. 240 с. URL : https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/pr3_10.pdf	Юридична наука є складним і комплексним утворенням, що включає різні галузі знань про державу і право. Систему юридичних наук можна поділити на такі групи: історико-теоретичні, галузеві, прикладні, міжгалузеві й науки міжнародного і зарубіжного права (с. 5). Історико-теоретичні науки, до яких належать сама теорія держави і права, загальна історія держави і права, історія держави і права України, римське право, історія політичних і правових вчень (с. 5-6). Галузеві науки (науки конституційного, адміністративного, цивільного, сімейного, трудового, кримінального права та ін.) відображають окрему сторону державно-правової дійсності в межах певної сфери суспільних відносин, у межах певного предмета правового врегулювання (с. 6). Прикладні науки (криміналістика, судова медицина, правова статистика, юридична психологія, судова психіатрія, судово-бухгалтерська експертиза). Ці науки ближчі до природничих та технічних наук, з якими вони безпосередньо межують. Міжгалузеві науки виникли в результаті поєднання знань окремих галузевих наук (наприклад, наука господарського права поєднує науки цивільного та адміністративного права). Науки, що вивчають міжнародне право (міжнародне приватне право, міжнародне публічне право, право міжнародних договорів, право міжнародних організацій, дипломатичне і консульське право, право міжнародної безпеки, міжнародне економічне право, міжнародні права людини, міжнародне морське право, міжнародне повітряне право, міжнародне космічне право, міжнародне право охорони навколишнього середовища) та зарубіжні держави і право (с. 6)

	Система права — це об'єктивно обумовлена структура (будова) права, що виражає внутрішню узгодженість і єдність юридичних норм і одночасно їх поділ на відповідні галузі та інститути (с. 134). 17.3. Загальна характеристика основних галузей права Серед усіх галузей системи права провідне місце займає конституційне право, інтегруючи галузь права. Це пояснюється специфікою суспільних відносин, що складають предмет правового регулювання цієї галузі. Такими є відносини, що становлять основу суспільного і державного ладу. У нормах конституційного права закріплюються права і свободи громадян, економічна основа суспільства, система органів державної влади, порядок їхнього формування і функціонування, адміністративно-територіальний устрій, виборча система та ін. Норми конституційного права є вихідним нормативним матеріалом для інших галузей права, що функціонують на основі Конституції. Методи в цій галузі переважають імперативні, субординаційні. Адміністративне право регулює сферу управлінської, виконавчо-розпорядчої діяльності державних органів і їх посадових осіб. Норми адміністративного права визначають структуру і компетенцію міністерств, відомств, їхніх управлінь, відділів, порядок діяльності різного роду підприємств та установ. Об'єктами управління виступають економіка, наука, культура, освіта, охорона здоров'я та ін. Особливістю цих суспільних відносин є та обставина, що однією зі сторін тут завжди виступає державний орган чи посадова особа (с. 138). Цивільне право регулює майнові й особисті немайнові відносини, що складаються між різними організаціями, організаціями і громадянами, між громадянами з питань

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	володіння, користування і розпорядження власністю, її придбання і відчуження тощо. Особливістю цивільно-правових відносин є автономія і юридична рівність учасників. У силу великого нормативного обсягу цивільне право як галузь має у своїй структурі ряд підгалузей (авторське, винахідницьке, спадкове). Сімейне право регулює особисті і майнові відносини, що пов'язані зі шлюбом та спорідненістю людей, регулює порядок і умови реєстрації шлюбу, права й обов'язки подружжя, порядок розірвання шлюбу, права й обов'язки батьків і дітей, опіку і піклування. Трудове право регулює відносини у сфері реалізації права на працю, до якої входять питання організації праці, її оплати; робочий час і час відпочинку; прийом на роботу і звільнення; укладання трудових угод та колективних договорів; питання соціального страхування, умови й оплата праці, трудові спори тощо. Фінансове право регулює фінансові відносини. Норми цієї галузі регламентують формування і виконання державного бюджету, порядок стягування податків, кредити, позики тощо. Земельне право регулює суспільні відносини у сфері землекористування і землеустрою, збереження і розподілу земельного фонду, визначення правового режиму різних видів землі. Кримінальне право — це система юридичних норм, що забезпечують охорону суспільного і державного ладу, різних форм власності, особистості і прав громадян, підтримку правопорядку в країні. Ці норми визначають поняття злочину і його ознаки, підстави і порядок притягнення до кримінальної відповідальності, мету і види покарання і порядок його застосування. Система

	кримінального права складається з двох частин: загальної й особливої. Кримінально-процесуальне право — це система юридичних норм, що встановлюють порядок судочинства по кримінальних справах. Кримінально-процесуальне право регулює діяльність органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури, суду і їхні взаємовідносини з громадянами у процесі розслідування, судового розгляду і вирішення кримінальних справ, ухвалення вироків (с. 139). Цивільне процесуальне право регулює порядок судочинства по цивільних справах. У цивільному судочинстві вирішуються справи (с. 140) по спорах, що виникають з цивільних, сімейних, трудових відносин, адміністративно-правові справи і справи особливого провадження. Виправно-трудове право регулює порядок відбування покарання і дострокове звільнення від покарання та інші питання. 17.4. Співвідношення матеріального і процесуального права Норми всіх галузей права спрямовані на регулювання суспільних відносин та на їх захист від протиправних дій. Встановлюючи правові норми, держава одночасно визначає форми їх здійснення. Матеріальні норми містять в собі самі правила поведінки. Але для їх ефективної реалізації необхідні особливі правові норми, що за своїм характером відрізняються від матеріальних розпоряджень й іменуються процесуальними. Процесуальне і матеріальне право співвідносяться як форма і зміст. Процесуальні правові норми служать формою реалізації норм матеріального права (с. 140). 17.5. Публічне і приватне право Розподіл права на публічне (<i>jus publicum</i>) і приватне (<i>jus privatum</i>) визнавали ще у Давньому Римі. Публічне право, за твердженням римського юриста Ульпіана, те,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	що належить до положення римської держави; приватне — яке належить до користі окремих осіб. Надалі критерії приналежності права до приватного чи публічного уточнювалися, однак визнання наукової і практичної цінності поділу права на публічне і приватне залишалось незмінним (с. 140). Таким чином, система законодавства — сукупність всіх діючих в державі нормативно-правових актів, в яких відображаються внутрішні змістові та структурні характеристики права. Цій системі, як і будь-якій іншій, притаманні єдність і внутрішня узгодженість. Ця система є зовнішнім відображенням системи права, яка набуває реальності саме в чітких, формально визначених нормативно-правових актах, що служать зовнішньою формою об'єктивації правових норм. Система законодавства складається в результаті закріплення правових норм у нормативно-правових актах і систематизації цих актів. Вона має складну структуру. Можна виділити горизонтальну, вертикальну, федеративну і комплексну будову системи законодавства. Горизонтальна (галузева) будова системи законодавства обумовлена предметом правового регулювання — фактичними суспільними відносинами. На основі цього критерію виокремлюються галузі законодавства, що відповідають галузям системи права (конституційне (с. 143) право — конституційне законодавство, трудове право — трудове законодавство, цивільне процесуальне право — цивільне процесуальне законодавство і т. ін.). Вертикальна (ієрархічна) будова відбиває ієрархію нормативно-правових актів відповідно до їх юридичної сили, яка обумовлена тим, хто є суб'єктом правотворчості.

О.А. Кириченко

	Федеративна будова системи законодавства притаманна державі з федеративною формою устрою. Можна виділити два рівні нормативно-правових актів: федеральне законодавство; законодавство суб'єктів федерації. Комплексні утворення в системі законодавства складаються залежно від об'єкта правового регулювання і системи державного управління. До них можна віднести природоохоронне, транспортне законодавство, нормативні акти, що визначають правове становище окремих соціальних груп (молоді, жінок, ветеранів) (с. 140).
В.К. Гіжевський, В.В. Головченко, В.С. Ковальський та ін. Популярна юридична енциклопедія. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 528 с.	Предлагается три группы юридических наук : 1. Фундаментальные науки (теория государства и права, история государства и права, история политических и правовых учений). 2. Отраслевые науки, которые, в свою очередь, подразделяются на материальные (конституционное право, конституционное право зарубежных стран, административное право, гражданское право, семейное право, трудовое право, уголовное и уголовно-исполнительное право) и процессуальные (гражданско-процессуальное, уголовно-процессуальное и арбитражно-процессуальное право). 3. Прикладные или специальные юридические науки, которые непосредственно направлены на борьбу с преступностью (криминология, криминалистика, ОРД) и науки, которые изучают правовые основы, приемы, средства и методику проведенная различного рода

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	експертиз в целях получения доказательств по уголовным и гражданским делам (судебная медицина, судебная психиатрия и др.) (с. 12-16). Отдельная группа юридических наук изучает государство и право зарубежных стран: конституционное право зарубежных стран, международное публичное и международное частное право (с. 16) Юридична наука вивчає різні сторони й аспекти виникнення, функціонування та розвитку держави і права. Залежно від цього розрізняють : - загально-теоретичні (теорія держави і права); - галузеві (державне, або конституційне право, цивільне право, адміністративне право, кримінальне право тощо); - міжгалузеві (комплексні) (господарське право, екологічне право та ін.) (с. 519)
Гойман В.И. Система права. <i>Общая теория права и государства :</i> <i>учебник</i> / под ред. В.В. Лазарева. 3-е изд. Москва : Юристъ, 2001. С. 112-121. URL : https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo/lazar/01.php	Характеристика отраслей российского права Конституционное право - ведущая отрасль национальной правовой системы, представляющая совокупность правовых норм, определяющих основы конституционного строя, правовое положение человека и гражданина и закрепляющих государственное устройство, систему государственной власти и местного самоуправления. Конституционное право характеризуется особым предметом и методом регулирования. Предметом конституционного права являются общественные отношения, возникающие в процессе реализации суверенитета российского народа во всех его формах, обеспечения функционирования институтов представительной и непосредственной демократии. Специальная роль и назначение конституционного права заключается в обеспечении полновластия народа во всех сферах жизнедеятельности

О.А. Кириченко

	общества. Это направление правового регулирования - исключительная прерогатива конституционного права, и она не свойственна какой-либо иной отрасли права. Как отрасль публичного права конституционное право пользуется методом правового воздействия, присущим всем отраслям публичного права. Вместе с тем конституционное право имеет особый способ конституционного воздействия - установление, существенно отличающийся от иных способов правового регулирования (дозволения, предписания и запрета). Юридическая конструкция конституционного установления такова, что оно не предполагает точно определенных (персонифицированных) прав и обязанностей конкретных субъектов, участников правовых отношений - конституционные установления имеют всеобщий, универсальный характер, обращены ко всем или ко многим видам субъектов, как правило, не порождают конкретных правоотношений, реализуясь в так называемых общих конституционных отношениях (к примеру, ст. 10 Конституции РФ). Административное право - отрасль публичного права, предметом регулирования которой являются отношения, складывающиеся в процессе организации и деятельности органов исполнительной власти. Нормами административного права регулируются публично-правовые отношения власти - подчинения, в которых одной из сторон обязательно выступает исполнительный орган власти (должностное лицо), наделенный государственно-властными полномочиями. Финансовое право как отрасль публичного права представлена совокупностью норм, посредством которых осуществляется регулирование отношений, возникающих в

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	процессе образования, распределения и использования денежных фондов государства. В отличие от административно-правовых финансовые правоотношения - это имущественные (денежные) отношения, которые возникают в процессе финансовой деятельности государства по поводу денежных средств. Особенностью финансового права является наличие в его составе подотраслей права - бюджетного, налогового, банковского. Уголовное право - отрасль публичного права, регулирующая отношения, связанные с преступностью и наказуемостью деяний. Как всякая отрасль права уголовное право состоит из совокупности правовых норм. Нормы уголовного права - это нормы-запреты. Они запрещают общественно опасные действия и бездействия людей под угрозой применения особых средств государственного принуждения - уголовного наказания. Уголовное право как совокупность правовых норм подразделяется на Общую и Особенную части. В Общей части содержатся общие положения об уголовной ответственности, понятие преступления, формы и виды вины, обстоятельства, исключающие преступность и наказуемость деяния, порядок и условия уголовной ответственности при различных формах неоконченного преступления, ответственность за соучастие в преступлении, понятие и виды уголовного наказания, порядок и основания назначения наказания и освобождения от уголовной ответственности. В Общей части также определяются условия условного осуждения, понятия судимости и способов ее прекращения, понятие амнистии, помилования и др. Если Общая часть закрепляет общие положения, принципы и институты уголовного права, то Особенная часть предусматривает конкретные виды

	преступлений и указывает наказания, которые могут быть применены за их совершение. Общая и Особенная части тесно взаимосвязаны, характеризуются единством. Это единство проявляется в том, что они выполняют одни и те же задачи - защиту от преступлений личности, общества, государства; нормы Общей части являются базой для норм Особенной части. В нормах Особенной части конкретизируются общие понятия о преступлении, содержащиеся в Общей части. Особенная часть определяет и описывает те виды деяний, которые уголовный закон считает преступлениями. Экологическое право - относительно «молодая» ветвь права, нормы которой регулируют отношения людей, организаций в целях рационального использования природных ресурсов, защиты окружающей среды. Высказано мнение, что экологическое право - это комплексная отрасль права, сходная в этом отношении с аграрным и хозяйственным правом. В систему публичного права входят и процессуальные отрасли права - уголовно-процессуальное и гражданско-процессуальное (судебное право). Нормы уголовно-процессуального права предназначены для регулирования деятельности по расследованию, рассмотрению и разрешению уголовных дел. Гражданско-процессуальное право имеет своим служебным назначением установление порядка и процедуры разрешения судами гражданских дел. Международное публичное право - не являющаяся составной частью национальной системы права совокупность норм и принципов, содержащихся в конвенциях, международных договорах, актах и уставах международных организаций, которые регулируют отношения между государствами

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	и иными участниками международного общения. Гражданское право - ведущая, базовая отрасль частного права, предметом регулирования которой являются имущественные и связанные с ним неимущественные отношения, основанные на равенстве, автономии воли и имущественной самостоятельности их участников. Гражданское право - многосоставная отрасль права, ее содержанием охватываются такие подотрасли, как авторское, наследственное, изобретательское и др. Предметом регулирования семейного права являются личные и связанные с ними имущественные отношения, возникающие из брака и принадлежности к семье. Семейный кодекс Российской Федерации, которым регулируются эти отношения, равно как и ч. 2 ГК РФ, вступили в действие с 1 марта 1996 г. Трудовым правом как частью системы частного права регулируются отношения по применению труда на государственных, общественных и частных предприятиях, в учреждениях и организациях на основе сочетания интересов их участников. Предметом регулирования в трудовом праве являются отношения работника с работодателем по поводу его труда. Субъектами (сторонами) трудовых правоотношений выступают работники (трудоспособные граждане, достигшие шестнадцатилетнего возраста), работодатели или предприятия любых форм собственности в лице их администрации, трудовой коллектив, в некоторых случаях административные управляющие (должностные лица, назначенные при санации предприятия-банкрота с целью оздоровления производства) и некоторые другие субъекты. Земельное право - это отрасль частного

	права, регулирующая отношения, связанные с владением, пользованием и эксплуатацией земли. Предметом регулирования земельного права являются отношения, складывающиеся между гражданами, юридическими лицами, а также государством и его органами в процессе реализации права собственности на землю, обеспечения ее охраны и повышения почвенного плодородия. Субъектами земельного права выступают граждане РФ и иностранных государств, лица без гражданства, юридические лица, государство и субъекты, которые могут являться участниками земельно-правовых отношений. Международное публичное право (или, что одно и то же, международное право) входит в национальную систему права не всей совокупностью международно-правовых норм, а той их частью, которая выступает источником российского права (п. 4 ст. 11.5 Конституции РФ). Международное частное право - совокупность норм права, регулирующая гражданские, семейно-брачные и трудовые отношения, имеющие международный характер. Предметом международного частного права выступают отношения, которые в Российской Федерации регулируются нормами гражданского, семейного и трудового права, осложненные иностранным элементом, т.е. те, которые имеют международный характер. Особенностью правоотношений в международном частном праве является то, что в них участвуют иностранные граждане и иностранные юридические лица, их объектом является вещь, находящаяся за границей, они связаны с территорией двух или нескольких государств, Международное частное право - это, таким образом, специфическая отрасль национального права. 14.4. Система права и система

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	законодательства Анализ законодательства (прежде всего ст. 71, 72 Конституции РФ) позволяет выделить три группы отраслей законодательства : 1) одноименных с отраслями права (уголовное, гражданское, земельное и др.); 2) комплексные отрасли законодательства - отрасли, состоящие из норм различных отраслей права: административного, гражданского, уголовного. К комплексным отраслям следует отнести хозяйственное право, аграрное, или сельскохозяйственное, и некоторые другие; 3) отрасли законодательства, «привязанные» к соответствующим сферам государственного управления и сферам государственной деятельности (законодательство о водном, воздушном, железнодорожном транспорте, об образовании и т.д.). Отсюда количество отраслей законодательства значительно превышает число отраслей права. Общеправовым классификатором отраслей российского законодательства, утвержденным Указом Президента РФ, охватывается 48 таких отраслей. Безусловно, что абсолютной публично-правовой или частно-правовой отрасли не существует. Публично-правовые элементы присутствуют в отраслях частного права, равно как и наоборот. К примеру, в семейном праве к публично-правовым элементам относятся судебный порядок расторжения брака, лишения родительских прав, взыскания алиментов. В земельном праве публично-правовой элемент имеет значительное проявление - определение порядка землеустройства, предоставления (отвода) земель, изъятия земель и др. Применительно к каждой конкретной отрасли права имеет место комбинирование этих юридических

О.А. Кириченко

	приемов. Границы между частным и публичным правом исторически подвижны и изменчивы. Так, изменение в Российской Федерации форм собственности на землю принципиально повлияло на характер земельного права, перешедшего под «юрисдикцию» частного права (хотя и сохраняя публично-правовые элементы). Эти же причины обуславливают изменение внутри отраслей частного и публичного права. В этом случае можно говорить о двух тенденциях: внутриотраслевой консолидации и дифференциации. Так, можно предположить, что такие отрасли права, как уголовно-процессуальное и гражданско-процессуальное и отрасли законодательства - административно-процессуальное и арбитражно-процессуальное, консолидируются в единую ветвь публичного права - процессуальное (судебное) право. Высказано предположение о том, что семейное право будет «поглощено» гражданским правом. Что касается внутриотраслевой дифференциации, то уже сейчас создались предпосылки для выделения муниципального права из состава конституционного. По опыту зарубежных стран можно предположить, что произойдет отпочкование налогового права из состава финансового (в США, к примеру, это наиболее крупная отрасль).
Головко О.М. Місце теорії держави і права в системі суспільних і юридичних наук. 2.1. <i>Теорія держави і права</i> : підручник / О.М. Бандурка, О.М. Головко,	Класифікація юридичних наук викладається побіжно через розкриття зв'язків теорії держави і права з філософією права, соціологією права, політологією, економічним аналізом права чи економікою права, психологічною теорією права або юридичною психологією (с. 20-22). Потім вказується наступне : Значно інтенсивнішою, і це зрозуміло, є взаємодія теорії держави і права з іншими

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

О.С. Передерій та ін.; за заг. ред. О.М. Бандурки. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2018. С. 19-26. URL : https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ec53e9fd-7fdf-49ed-a6f8-a95c8ba5d5aa/content	юридичними науками. Для цього необхідно визначити її місце серед наук про право. Їх класифікують зазвичай таким чином. Загальні питання держави і права, їх проблеми розв'язують теоретико-історичні, або фундаментальні, юридичні науки. Вони розглядають загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування держави в історії та сучасності, їх відображення в науковому знанні, вченнях про державу і право. До цих наук належать теорія держави і права, історія держави і права України та зарубіжних країн, історія політичних і правових учень (історія вчень про державу і право). Чимало авторів відносять до цієї групи також таку науку, як юридична компаративістика (порівняльне правознавство). Найчисленнішою є група юридичних наук, які отримали назву галузевих. Вони вивчають і пояснюють зміст окремих галузей права, створюють наукові передумови їх розвитку. Це наука конституційного права, наука цивільного права, наука адміністративного права, наука кримінального права, науки процесуального права (зокрема цивільно-процесуального та кримінально-процесуального). На перетині кількох юридичних наук сформувалася група комплексних, або міжгалузевих, юридичних наук. До них відносять науку земельного права, науку екологічного права тощо. Ще одну групу юридичних наук складають прикладні. До них належить криміналістика, кримінологія, судова медицина, судова (с. 22) експертологія, правова статистика, оперативно-розшукова діяльність та інші. Чимало науковців виділяють ще міжнародно-правову групу юридичних наук. Міжнародно-правові науки представлені двома підгрупами. Перша – міжнародне публічне право, або

О.А. Кириченко

	просто міжнародне право, яке вивчає правові основи взаємодії держав та інших суб'єктів міжнародного права. Друга – міжнародне приватне право, яке досліджує правові основи цивільних, сімейних та інших приватних відносин, суб'єктами яких виступають громадяни та інші особи різних держав (с. 23).
Голунский С.А., Строгович М.С. Теория государства и права : учебник. Москва : Юрид. изд-во НКЮ СССР, 1940. 302 с. URL : https://docs.google.com/document/d/1urVwp5Ie_NzRFmxHmrToV9176RU4WOHDeBLNSt7SyXI/edit	Советское социалистическое право разделяется на следующие отрасли : 1. Государственное право. 2. Административное право. 3. Бюджетно-финансовое право. 4. Гражданское право. 5. Трудовое право. 6. Земельное право. 7. Колхозное право. 8. Семейное право. 9. Уголовное право. 10. Судебное право. Особое место в системе социалистического права занимает 11. Международное право, так как нормы этого права в настоящее время устанавливаются соглашением социалистического государства с буржуазными государствами (с. 293). 1. Государственное право. Советское государственное право состоит из правовых норм, выражающих и закрепляющих общественное и государственное устройство СССР, союзных и автономных республик, организацию, функции и принципы деятельности советского государства и его органов (с. 294). 2. Административное право. Административное право представляет собой совокупность правовых норм, регулирующих организацию и деятельность органов государственного управления и местных органов власти. Административное право теснейшим образом связано с государственным правом и является его частью в том смысле, что оно охватывает организацию и деятельность государственной

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	власти. Таким образом, административное право представляет собой часть государственного права, выделяющуюся в самостоятельную отрасль права (с. 294-295). 3. Бюджетно-финансовое право. Бюджетно-финансовое право есть отрасль права, регулирующая финансовую деятельность государственных органов, именно – установление бюджетов, взимание налогов и иных средств. Таким образом, бюджетно-финансовое право очень тесно связано с государственным и административным правом. 4. Гражданское право. Гражданское право представляет собой совокупность норм, регулирующих имущественные отношения граждан между собой, граждан с государственными и общественными организациями и государственных и общественных организаций друг с другом (с. 296). 5. Трудовое право. Трудовое право состоит из правовых норм, регулирующих трудовые отношения, т. е. отношения, возникающие из применения труда (с. 296). 6. Земельное право. Земельное право представляет собой совокупность правовых норм, регулирующих на базе национализации земли и в интересах социалистического строительства правоотношения, связанные с использованием земли (с. 297). 7. Колхозное право представляет собой совокупность правовых норм, регулирующих отношения, связанные с организацией и деятельностью колхозов как социалистической формы сельского хозяйства (с. 298) 8. Семейное право. Семейным правом называется совокупность правовых норм, регулирующих брачные и семейные отношения и отношения, вытекающие из

О.А. Кириченко

	опеки (с. 298). 9. Уголовное право. Уголовное право есть совокупность правовых норм, устанавливающих меры борьбы с преступностью (с. 299). 10. Судебное право. Судебное право состоит из четырех частей : 1. Судебное устройство. 2. Уголовный процесс. 3. Гражданский процесс. 4. Криминалистика (с. 299). Судебное устройство состоит из правовых норм, устанавливающих организацию, задачи и принципы деятельности суда (с. 300). Уголовный процесс (уголовно-процессуальное право) устанавливает порядок деятельности судебно-следственных органов по уголовным делам и взаимоотношения этих органов с гражданами, которые привлекаются к участию в этой деятельности (обвиняемый, потерпевший, свидетели и т. д.). Гражданский процесс (гражданское процессуальное право) устанавливает порядок разрешения судом споров между участниками гражданских правоотношений, возникающих по поводу их взаимных прав и обязанностей. С уголовным и гражданским процессами близко соприкасается криминалистика, содержанием которой являются научно-технические приемы собирания и исследования доказательств по уголовным и гражданским делам (исследование вещественных доказательств, следов преступления, установление тождества личности по пальцевым отпечаткам и другими способами, исследование почерков и документов и т. д.) (с. 300). 11. Международное право. Международным правом называется совокупность норм, закрепляющих взаимоотношения между государствами (с. 300)
Григорьева И.В.	Понятие системы права, её отличие от

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Теория государства и права : метод. рекомендации. Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2010. 24 с. URL : https://www.tstu.ru/book/elib/pdf/2010/grigor-t.pdf	правовой системы. Предмет и метод правового регулирования как основания деления норм права на отрасли. Понятие отрасли права. Общая характеристика отраслей права. Институт права : понятие и виды. Частное и публичное право. Материальное и процессуальное право. Юридическая процедура. Виды юридических процессов. Система российского права и международное право (с. 8).
Груздев В.В., Глазков В.А., Левченков А.И., Бабичев Д.А., Бабичева Н.А. Теория государства и права : учеб. пособие / под ред. В.В. Груздева ; Луган. акад. внутр. дел им. Э.А. Дидоренко, Костром. гос. ун-т. Кострома : Изд-во КГУ, 2018. 268 с. URL : https://lavd.su/wp-content/uploads/2020/10/Teoriya_gosudarstva.pdf	Юридические науки традиционно подразделяются на следующие виды : – теория государства и права; – историко-правовые науки – история отечественного государства и права, история политических и правовых учений, история государства и права зарубежных стран, философия права, социология права, сравнительное правоведение, юридическая конфликтология; – отраслевые юридические науки – конституционное, гражданское, административное, налоговое, экологическое, трудовое, земельное, социальное, уголовное, финансовое, гражданско-процессуальное, уголовно-процессуальное право и т.п.; (с. 10) – прикладные науки – криминалистика, криминология, правовая статистика, судебная статистика, судебная медицина, судебная психология, правовая кибернетика и т.п.; – специальные и комплексные юридические науки – правоохранительные органы, прокурорский надзор, адвокатура; – международно-правовые науки – международное частное право, международное публичное право. В системе гуманитарных наук теория государства и права тесно взаимосвязана с философией, политологией, экономической теорией, социологией, психологией, этикой, историей, педагогикой (с. 11).

О.А. Кириченко

Забарний Г.Г., Калюжний Р.А., Шкарупа В.К. Основи держави і права : посібник. Київ : Вид. Паливода А.В., 2001. 240 с.	Така ж сама класифікація юридичних наук надається і у виданні : Забарний Г.Г., Калюжний Р.А., Шкарупа В.К. Основи держави і права : посібник. Київ : Вид. Паливода А.В., 2002. 3-тє вид. 384 с. Найбільш типовою класифікацією можна назвати поділ юридичних наук на такі групи : 1. Загальнотеоретичні та історичні науки (теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень). 2. Галузеві юридичні науки (науки адміністративного права, цивільного права, кримінального права, цивільно-процесуального права та ін.). 3. Міжгалузеві юридичні науки (господарське право, природоохоронне право та ін.). 4. Спеціальні юридичні науки (судова медицина, судова психологія, криміналістика та ін.). 5. Прикладні юридичні науки (до недавнього часу – наука радянського будівництва). 6. Науки, що вивчають міжнародне і зарубіжне право (с. 222)
Зайчук О.В., Онiщенко Н.М. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник Київ : Юрінком Інтер, 2006. 688 с. URL : https://www.ebk.net.ua/Book/law/zaychu k_tdp/zmist.htm	Теорія держави і права в системі юридичних наук, її значення Частіше за все визначають такі три групи : 1) фундаментальні юридичні науки теоретичного та історичного напрямку (теорія держави і права, історія політичних і правових вчень, загальна історія держави і права, історія держави і права України тощо); 2) галузеві юридичні науки (конституційне право, адміністративне право, цивільне право, цивільне процесуальне право, кримінальне право, кримінально-процесуальне право, трудове право, житлове право, сімейне право тощо); 3) спеціальні юридичні науки (правова статистика, криміналістика, кримінологія, судова медицина, судова психіатрія тощо). Деякі дослідники є прихильниками чотириступеневої системи : 1) теоретично-історичні науки;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2) галузеві юридичні науки; 3) спеціальні юридичні науки, які досліджують діяльність правоохоронних органів, прокуратури тощо; 4) прикладні юридичні науки – науки, що використовують дані інших наук : криміналістика, судова медицина, психіатрія, судова статистика, судова бухгалтерія тощо. Є поділ системи юридичних наук на сім основних груп, серед яких : - історико-юридичні; - державно-правові; - господарсько-правові; - цивільно-правові; -кримінально-правові; - міжнародно-правові науки (с. 31). Для кожної галузі права характерним є наявність особливих юридичних засобів регулювання — форм, що стосуються способів виникнення прав і обов'язків, процедури їх реалізації, засобів юридичного впливу тощо. Наприклад, для трудового права основною формою є трудова угода (контракт). Всі галузеві засоби взаємодіють між собою створюючи галузевий механізм регулювання. Предмет та метод правового регулювання, загальні принципи та положення, юридичні засоби регулювання у сукупності утворюють особливий юридичний режим регулювання для кожної галузі права. Відповідно до цього галузі права поділяють на: 1. Профілюючі (фундаментальні) — первинні за характером, займають центральне місце у системі права, оскільки втілюють вихідні юридичні режими у системі права та первинні юридичні засоби; до них належить: конституційне, адміністративне, цивільне та кримінальне, цивільно-процесуальне, кримінально-процесуальне право. Правові режими інших галузей базуються на режимах профілюючих галузей та мають особливості

	відповідно до власного предмета. 2. Спеціальні — формуються відповідно з профілюючими і функціонують на основі власних суспільних відносин (трудове, сімейне, земельне, гірниче, водне, лісове, право соціального забезпечення тощо). 3. Комплексні — регулюють суспільні відносини у цілих сферах державного і громадського життя, використовуючи юридичні режими профілюючих та спеціальних галузей, у поєднанні та взаємодії. Для комплексних галузей характерним є відсутність єдиного методу регулювання, існування власних принципів (господарське, аграрне, екологічне, морське, житлове тощо). Іншими словами специфіка окремих видів суспільних відносин потребує комплексного регулювання, зокрема, застосування декількох методів та способів правового регулювання. Наприклад, регулювання екологічних відносин відбувається за допомогою владного зобов'язання (виконання відповідних вимог) та заборони (охорона навколишнього середовища). Норми права, що регулюють саме такі суспільні відносини, складають комплексні галузі права, які створюються на межі окремих галузей права. Відповідно, крім основних (профільюючих і спеціальних), виділяють і комплексні галузі права. Основними є ті, до складу яких не входять норми інших галузей (конституційне, кримінальне, цивільне тощо). Комплексні галузі права складаються з норм, які входять до різних галузей права. Наприклад, аграрне право є комплексною галуззю права, яка складається із сукупності органічно поєднаних норм права, що регулюють відносини у сфері сільськогосподарського виробництва. Відповідно аграрні відносини регулюються досить великою кількістю норм права, що містять норми фінансового, цивільного, адміністративного, трудового та

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	інших галузей права. За обсягом юридичних режимів, що охоплюються регулюванням, комплексні галузі можуть бути інтегрованими (природоохоронна, сільськогосподарська, господарська), де охоплюється «на рівних» декілька юридичних режимів і спеціальними (житлове, морське), де серед декількох об'єднаних юридичних режимів один є головним. Особливе місце у правовій системі займає міжнародне право (публічне і приватне), оскільки воно не входить у національну систему права, але справляє на неї вплив, і навпаки система права кожної країни впливає на розвиток міжнародного права. Один з римських юристів — Ульпіан, поділяв право на публічне й приватне, при цьому стверджуючи, що публічне право має відношення до становища римської держави, приватне — до користі окремих осіб. Такий поділ права отримав закріплення і є актуальним сьогодні. Відповідно до мети й призначення норм права система останнього може поділятися на публічне право і приватне право, яке складається із сукупності певних однорідних галузей права. Цивільне, сімейне та трудове складають приватне право, а всі інші галузі — публічне право. Розрізняють матеріальні й процесуальні галузі права. Матеріальне право складається з норм, що закріплюють права і обов'язки суб'єктів суспільних відносин та за допомогою яких держава безпосередньо їх регулює, а саме: конституційні, адміністративні, фінансові, кримінальні, земельні, цивільні, трудові і сімейні. Відповідно процесуальні галузі права містять норми права, що визначають процедуру реалізації (порядок) норм матеріального права, права і обов'язки суб'єктів процесуальних правових відносин:

О.А. Кириченко

	цивільно-процесуальне, адміністративно-процесуальне, кримінально-процесуальне, виправно-трудове право. Предметом процесуального права є відносини, виникнення яких пов'язано з порушенням норм права або вирішенням суперечок між суб'єктами суспільних відносин. Загальна характеристика основних галузей права України Основними галузями сучасного права є: конституційне, адміністративне, цивільне, кримінальне, трудове, сімейне, фінансове, земельне, екологічне, цивільно-процесуальне, кримінально-процесуальне, виправно-трудове. Конституційне право — система норм, що регулюють основи суспільного і державного ладу, закріплюють основні права і свободи людини та громадянина, визначають форму держави, повноваження вищих органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Адміністративне право - система норм, що регулюють відносини у сфері державного управління, а саме: систему і повноваження виконавчих органів влади і посадових осіб, закріплюють права і обов'язки громадян у їх взаємовідносинах з цими органами, визначають поняття й види адміністративних правопорушень тощо. Цивільне право — система норм права, що регулюють майнові та пов'язані з ними особисті немайнові відносини, засновані на рівності та майновій самостійності їх учасників. Кримінальне право - система норм, що закріплюють підстави і принципи кримінальної відповідальності, встановлюють види покарань за скоєння злочинів з метою охорони прав і свобод людини, громадянина, громадського порядку, власності, забезпечення миру та запобігання злочинів. Трудове право — система норм, що

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	регулюють трудові відносини між роботодавцем і працівником, визначають основні трудові права і обов'язки працівників, порядок укладання й розірвання трудового договору, робочий час і час відпочинку тощо. Сімейне право — система норм, що регулюють відносини у галузі шлюбу і сім'ї, а саме: умови і порядок укладання шлюбу, його розірвання, регулювання особистих немайнових і майнових відносин між членами сім'ї тощо. Фінансове право — система норм, що регулюють відносини, які визначають порядок формування і розподілу бюджетних коштів, затвердження бюджету, порядок грошового обігу, оподаткування, діяльності банків тощо. Земельне право — сукупність норм, що регулюють питання, пов'язані з встановленням власності на землю, умови і порядок землекористування, правовий режим земель тощо. Екологічне право — сукупність норм права, що визначають засоби, форми і порядок охорони навколишнього природного середовища. Норми цієї галузі права забезпечують право кожного на сприятливе оточуюче середовище. Цивільно-процесуальне право - сукупність норм права, що визначають порядок цивільного судочинства, а саме порядок розгляду справ, які виникають із цивільних, сімейних, трудових, земельних, природоохоронних і адміністративних правовідносин. Адміністративно-процесуальне право — система норм права, яка регулює порядок здійснення і розгляду адміністративних справ, що виникають у сфері державного управління. Кримінально-процесуальне право — сукупність норм права, що визначають порядок провадження у кримінальних справах

О.А. Кириченко

	під час дізнання, досудового слідства і розгляду справи судом. Виправно-трудове право — сукупність норм права, що регулюють порядок і умови відбуття покарання та застосування заходів виправно-трудового впливу до осіб, засуджених до позбавлення волі, виправних робіт, а також порядок діяльності установ, що виконують вироки, тощо.
Зайчук О.В., Оніщенко Н.М. Загальна теорія держави і права (основні поняття, категорії, правові конструкції та наукові концепції) : навч. посібник / за ред. О.В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 400 с.	Частіше за все визначають такі три групи : 1) фундаментальні юридичні науки теоретичного та історичного напрямку (теорія держави і права, історія політичних і правових учень, загальна історія держави і права, історія держави і права України тощо); 2) галузеві юридичні науки (конституційне право, адміністративне право, цивільне право, цивільно-процесуальне право, кримінальне право; кримінально-процесуальне право, трудове право, житлове право, сімейне право тощо); 3) спеціальні юридичні науки (правова статистика, криміналістика, криминологія, судова медицина, судова психіатрія тощо)
Зуев Е.И. Предмет, задачи, методы и система криминалистики. <i>Криминалистика : учеб. пособие</i> / под ред. Е. И. Зуева. Москва : Академия МВД СССР, 1988. С. 5-36.	В целом классификация подразделяет юридические науки на теоретические (теория государства и права, история права, социалистическое право) и конкретные; конкретные, в свою очередь, подразделяются на отраслевые науки (трудовое право, уголовное право, уголовно-процессуальное право и т. д.) и специальные (судебная статистика, судебная психиатрия и т.д., в том числе и криминалистика) (с. 7-8). В сноске: Есть и другая позиция, не исключающая отнесение криминалистики к специальным наукам, но и в то же время исходящая из целесообразности отнесения ее к группе криминально-правовых наук, изучающих преступность и меры борьбы с ней (с. 8)
Іванов Б.В Теорія	Класифікація юридичних наук :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

держави і права : підручник. Київ : Юрінком, 2004. 358 с.	1) теорія й історія держави і права, історія політичних і правових навчань; 2) державне право і керування, державне будівництво, адміністративне право, фінансове право; 3) цивільне право, сімейне право, цивільний процес, міжнародне приватне право; 4) господарське право, арбітражний процес; 5) трудове право, право соціального забезпечення; 6) сільськогосподарське право, земельне, водне, лісове і гірське право, екологічне право; 7) кримінальне право і кримінологія, виправно-трудове право; 8) кримінальний процес і криміналістика; 9) міжнародне право; 10) sudoустрій, прокурорський нагляд, адвокатура.
Калюжний Р.А., Тимченко С.М., Пархоменко М.Н., Легуша С.М. Загальна теорія держави і права : посібник для підготовки до іспитів. Київ : Видавець Паливода А.В., 2007. 296 с.	Системність юридичної науки дає можливість визначити критерії її класифікації на групи з метою більш чіткого виокремлення предметів цих наук. Отже, система юридичних наук утворюється з таких груп: 1) загальнотеоретичні й історичні (історико-теоретичні) науки (теорія держави і права, історія держави і права, історія вчень про державу і право). Ці правничі науки з'ясовують основні поняття й категорії юриспруденції, загальні та специфічні закономірності виникнення, розвитку і функціонування держави і права, їхні сутність, форми та типологію, характеризують історичний шлях їх формування, а також погляди науковців, філософів, юристів-практиків на зміст державно-правових явищ; 2) галузеві юридичні науки – досліджують суспільні відносини, врегульовані нормами права (конституційне право, адміністративне право, трудове право, кримінальне право, кримінально-процесуальне право, цивільне

	право, цивільно-процесуальне право, екологічне право). Кожна з указаних вище галузей специфічна за своєю структурою, принципами її побудови та функціонування, а також специфічними законами розвитку й урегулювання відповідних суспільних відносин. Галузеві юридичні науки мають спільний об'єкт (у вузькому значенні) – суспільні відносини, що врегульовані правом (нормами права). Критерієм (підставою) їх виокремлення та розмежування є предмет правового врегулювання (те, які однорідні суспільні відносини регулюються) та метод правового врегулювання (яким способом ці суспільні відносини регулюються). ... В теорії права виділяють два основних методи правового регулювання: імперативний (чітко визначає варіант поведінки) та диспозитивний (надає можливість вибору варіанта поведінки) (с. 12); 3) міжгалузеві юридичні науки – вивчають однорідні суспільні відносини, що виникають у сфері правового впливу різних галузей права. Вони тісно взаємопов'язані та взаємодіють з галузями права, водночас мають притаманний лише їм предмет вивчення. Критерієм виділення міжгалузевих юридичних наук є галузі законодавства, що не збігаються з галузями права. До цієї групи, зокрема, належать такі науки: житлове, банківське, комерційне, морське, повітряне, транспортне право; 4) спеціальні (організаційні) юридичні науки – вивчають організацію, повноваження, структуру, функції та завдання державних органів і деяких недержавних організацій (державне будівництво і місцеве самоврядування, судові і правоохоронні органи, прокурорський нагляд, адвокатура, нотаріат); 5) прикладні юридичні науки – досліджують суспільні відносини, що виникають у сфері

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правової дійсності та потребують спеціальних знань з інших наук (криміналістика, кримінологія, судова медицина, правова статистика, юридична психологія, юридична педагогіка та ін.). Ці науки використовують досягнення природничих (фізика, хімія, біологія та ін.), технічних (металургія, механіка та ін.) і гуманітарних (філософія, психологія тощо) наук; 6) юридичні науки, що вивчають зарубіжне право, – розглядають особливості державного і конституційного ладу, формування і функціонування виборчих систем, державних інститутів, структурних елементів і змісту механізмів правового впливу в зарубіжних країнах, а також зіставляють правові системи різних держав. До цієї групи юридичних наук належать такі: конституційне (державне) право зарубіжних країн, римське право, порівняльне правознавство та ін.; 7) юридичні науки, що вивчають міжнародне право, – досліджують суспільні відносини, що врегульовані нормами права в сфері міждержавних відносин. Специфіка цієї групи юридичних наук (на відміну від галузевих) полягає в наявності іноземних суб'єктів (іноземні держави, державні органи та їхні посадові особи, інші міжнародні організації) й необхідності врегулювання відносин між цими суб'єктами. До цієї групи юридичних наук належать: міжнародне публічне право, яке об'єднує такі галузеві науки: міжнародне повітряне право, міжнародне економічне право, дипломатичне чи консульське право, міжнародне морське право; міжнародне приватне право (складається з різних галузей: цивільне, сімейне, трудове тощо) (с. 13)
Кельман М.С. Мурашин О. Г. Загальна теорія права (зі схемами,	У структурі права розрізняються наступні елементи: матеріальне і процесуальне право, регулятивне і охоронне право, приватне і публічне право, об'єктивне і суб'єктивне

О.А. Кириченко

кросвордами, тестами) : підручник Київ ; Кондор, 2002. 353 с.	право (с. 34-35). Система права : 1. Профілюючі чи традиційні галузі, які утворюють юридичну основу, обов'язкову частину системи права (конституційне, адміністративне, цивільне і кримінальне право). 2. Процесуальні галузі, що закріплюють порядок застосування матеріального права (цивільний, кримінальний, адміністративний та інші процеси). 3. Спеціальні галузі, які на базі профілюючих розвивають основні галузі права і забезпечують спеціальний правовий режим для того чи іншого виду суспільних відносин (трудова, сільськогосподарське, екологічне, земельне, сімейне, фінансове право та ін.) (с. 103). Окрему увагу треба приділити міжнародному праву (с. 106-107)
Кельман М.С., Мурашин О.Г., Хома Н.М. Загальна теорія держави та права : підручник Львів : Новий Світ, 2000, 2003. 412 с.	Система юридичних наук виглядає так : – теоретичні юридичні науки – вивчають найбільш загальні питання розуміння державно-правових явищ: ці науки представлені теорією держави і права. Відповідний навчальний курс може називатися по-різному: «Теорія держави та права», «Загальна теорія держави та права», «Загальна теорія права та держави», «Загальна теорія права» (хоча тут у більшості випадків теми з теорії держави не вилучаються); – історичні юридичні науки – розглядають процес розвитку державно-правових установ (історія держави і права) або вчення про державу і право (історія політичних і правових вчень); – галузеві юридичні науки (конституційне, кримінальне, цивільне, адміністративне, сімейне, трудове, цивільно-процесуальне право і т.д.) – досліджують конкретні юридичні установи і приписи, а також відповідну юридичну практику. Це основний за об'ємом

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	блок юридичних наук і навчальних дисциплін. Вивчення конкретних правових норм, отримання навичок їх реалізації – одна з найважливіших складових юридичної освіти; – прикладні юридичні науки (криміналістика, судова медицина, юридична психологія, судова психіатрія і т.д.) – використовують досягнення природничих і технічних наук для вирішення юридичних питань (с. 16)
Кельман М.С. Мурашин О. Г. Загальна теорія держави і права : підручник Київ ; Кондор, 2005. 609 с. URL : https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/KONDOR/ZAG_TEOR_2005.pdf	Такий же самий матеріал викладений і у виданні : Кельман М.С. Мурашин О.Г. Загальна теорія держави і права : підручник Київ : Кондор, 2006. 477 с. URL : https://chtyvo.org.ua/authors/Kelman_MS/Zahalna_teoria_derzhavy_i_prava/ Визначаючи місце теорії держави і права у системі юридичних наук, слід з'ясувати елементи цієї системи. Існують різні підходи до розгляду системи юридичних наук. Вища атестаційна комісія України за твердила таку систему наукових спеціальностей : (с. 14) - теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень; (с. 15) - конституційне право; - цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право; - господарське право; господарський процес; - трудове право; право соціального забезпечення; - земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право; - теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; - кримінальне право та кримінологія, кримінально виконавче право; - кримінальний процес та криміналістика, судова експертиза; - судоустрій, прокуратура та адвокатура; - міжнародне право; філософія права. До цього переліку включено не всі існуючі

О.А. Кириченко

	сьогодні юридичні науки. (с. 15) У тісному зв'язку із вченням про функції загальної теорії держави і права перебуває питання про її місце і роль у системі юридичних наук. Ці науки можна класифікувати таким чином : 1) історико-теоретичні науки (теорія держави і права; історія держави і права; історія політичних і правових учень); 2) галузеві юридичні науки (кримінальне право; цивільне право, адміністративне право тощо); 3) міжгалузеві юридичні науки (прокурорський нагляд, господарське право, природоохоронне право тощо); 4) науки, які вивчають міжнародне право і право зарубіжних країн; 5) спеціальні прикладні юридичні науки (судова медицина, судова психіатрія, криміналістика тощо) (с. 28). Отже, система права - об'єктивно зумовлена внутрішня організація права певного суспільства, яка полягає в єдності і погодженості усіх юридичних норм та диференціації їх за галузями, підгалузями та інститутами (с. 360). До основних галузей системи права України слід віднести : конституційне, адміністративне, кримінальне, цивільне, фінансове, трудове, шлюбно-сімейне, кримінально-процесуальне, адміністративно-процесуальне, земельне, житлове право тощо. Галузі права поділяють на : а) профілюючі (традиційні); б) процесуальні; в) спеціальні. Профілюючі галузі утворюють юридичну основу, обов'язкову частину системи права (конституційне, адміністративне, цивільне, кримінальне право). Процесуальні галузі закріплюють порядок застосування матеріального права (цивільний,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	кримінальний, адміністративний та інші процеси). Спеціальні галузі на базі профілюючих розвивають основні галузі права і забезпечують спеціальний правовий режим для того чи іншого виду суспільних відносин (трудове, сільськогосподарське, екологічне, земельне, сімейне, фінансове право та ін.) (с. 361). Традиційні правові норми поділяють на норми публічного та норми приватного права. Публічне право - це система норм, що врегульовують відносини між державними органами та між державою й особою (суспільством). Саме тому до публічного права можна віднести такі галузі права, як конституційне, адміністративне, фінансове, кримінальне і деякі інші. Приватне право - це система норм, що врегульовують відносини між приватними фізичними й юридичними особами. Це такі галузі права, як цивільне, сімейне тощо. Але такий поділ правових норм для правової системи України не є характерним, оскільки тут традиційно галузі права розрізняють за предметом правового регулювання і, зокрема, з цих позицій серед галузей права України розрізняють : конституційне право, що врегульовує відносини, які складаються в процесі організації й здійснення державної влади та місцевого самоврядування; адміністративне право, що регулює відносини, які складаються у сфері управлінської діяльності державних органів, та визначає діяння, що визнаються адміністративними правопорушеннями і стягнення, що належить застосовувати до осіб, які їх скоїли; фінансове право, що регулює відносини, які складаються в процесі фінансової діяльності державних органів, тобто мобілізації,

О.А. Кириченко

	розподілу, перерозподілу і витрачання державних коштів їх споживачами; цивільне право, що регулює майнові й особисті немайнові відносини, що пов'язані як з майновими відносинами, так і не пов'язані з ними; трудове право, що врегульовує відносини, в які вступають особи з приводу праці; сімейне право, що врегульовує шлюбно-сімейні та прирівняні до них відносини; кримінальне право, що визначає діяння, які визнаються злочинами, й міри покарання, які належить застосовувати до осіб, що їх скоїли; земельне право, що врегульовує відносини, які складаються в процесі використання землі; екологічне право, що врегульовує відносини, які складаються в процесі природокористування; (с. 362). цивільно-процесуальне право, що регулює порядок розгляду судом цивільних справ і виконання судових рішень; кримінально-процесуальне право, що врегульовує відносини, які складаються в процесі провадження у кримінальних справах, тобто визначає порядок досудового слідства і судового розгляду кримінальних справ; виправно-трудове право, що врегульовує відносини, які складаються в процесі відбуття кримінальних покарань, тобто визначає порядок відбуття кримінального покарання і звільнення від нього. Наведений перелік галузей права не є вичерпним, можна назвати й інші галузі права, наприклад, господарське, житлове тощо. Поряд із національним правом конкретної держави, яке врегульовує внутрішні державні відносини, існує і міжнародне право, яке не належить до системи національного права жодної держави (с. 363).
Кельман М. С., Стратонов В.М.	У параграфі 3 «Теорія права у системі юридичних наук» і у цілому у підручнику

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Загальна теорія права : підручник. Вид. 6-ге. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 742 с. URL : http://ekhsuir.kspu.edu/xmlui/bitstream/handle/123456789/17200/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2_%D0%97%D0%90%D0%93%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%90_%D0%A2%D0%95%D0%9E%D0%A0%D0%86%D0%AF_%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%90_print.pdf?sequence=1	класифікація юридичних наук не наводиться (с. 31-37).
Керимов Д.А. Предмет общей теории государства и права. <i>Общая теория государства и права: Академический курс в 2-х томах</i> / отв. ред. М.Н. Марченко. Т. 1. Теория государства. Москва : Изд-во «Зеркало», 1998. С. 7-20.	Все юридические науки могут быть подразделены на : 1. Историко-юридический цикл (всеобщая история государства и права, история государства и права России, история политических и правовых учений, римское право и др.). 2. Государственно-правовой цикл (государственное право, конституционное право, государственное право зарубежных стран, административное право и др.). 3. Хозяйственно-правовой цикл (хозяйственное право, земельное право, сельскохозяйственное право, трудовое право и др.). 4. Гражданско-правовой цикл (гражданское право, семейное право, авторское право и др.).

О.А. Кириченко

	5. Уголовно-правовой цикл (уголовное право, исправительно-трудовое право и др.). 6. Процессуально-правовой цикл (судоустройство, гражданско-процессуальное право, уголовно-процессуальное право, административно-процессуальное право и др.). 7. Международно-правовой цикл (международное публичное право, международное частное право, консульское право и др. (с. 10)
Кириленко Є.В., Кириченко С.А., Коросташова Т.О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Курс лекцій з основ правознавства. Лекція : Основи теорії держави і права (політології і теорології юриспруденції) : навч. посібник / за наук. ред. О.А. Кириченка. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2009. 104 985 знаків / doc_ 137131 Внутр. електр. мережа Нац. техн. ун-ту нафти і газу / S: / Books / Кириченко / НТУНГ – Основи ТДП	Новітній підхід до розуміння завдань та об'єктів юридичних наук у цілому обумовлює й відповідну класифікацію цих наук, (с. 341) коли всі існуючі і перспективні юридичні науки у контексті виконання їх загальних завдань пропонується поділити на такі взаємопов'язані групи з урахуванням удосконалення їх існуючого найменування та інших теоретичних основ : 1. Теорологічні юридичні науки, тобто такі юридичні науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політичних, філологічних, психологічних, теорологічних, історичних та інших теоретичних основ для раціонального (з найменшими витратами), ефективного (з найкращими результатами) та якісного (за відсутності інших недоліків) здійснення правотворчого (законотворчого, підзаконотворчого), правозастосовчого, антиделіктного, наукового та освітянського напрямку юридичної діяльності : Філософія юриспруденції (філософія права), Політологія юриспруденції (теорія держави як частина традиційної теорії держави і права), Соціологія юриспруденції (соціологія права), Психологія юриспруденції (судова чи юридична психологія), Теорологія юриспруденції (теорія права як частина традиційної теорії держави і права), Історія вітчизняної юриспруденції (історія держави і права України), Історія зарубіжної

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	юриспруденції (історія держави і права зарубіжних країн), Історія правових вчень (історія правових і політичних вчень) та ін. 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити нормативно-правову основу (базис) для раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби з кожним із видів правопорушень) : Конституційне, Антикримінальне (кримінальне), Адміністративне, Трудове, Цивільне та Господарське право України. 3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання із (с. 342) створення нормативно-правової форми (процедури, порядку) раціонального, ефективного та якісного здійснення боротьби з кожним із видів правопорушень : 3.1. Теорія антиделіктної інформації (теорія доказів). 3.2. Процесуальні юридичні науки : Конституційно-процесуальне, Антикримінально-процесуальне (кримінально-процесуальне), Цивільно-процесуальне і Господарсько-процесуальне право України. 3.3 Регламентні юридичні науки : Адміно-регламентне (процедурна частина адміністративного права), Трудо-регламентне (процедурна частина трудового права), Ордо-регламентне право (процедурна частина теорії ОРД), Виправно-трудо-регламентне (кримінально-виконавче) і Виконавчо-регламентне (поки що немає) право України. 4. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин гласної і негласної методики боротьби з кожним із видом правопорушень : Криміналістика, Ордистика (методична частина теорії ОРД) і Конфліктологія (кримінологія). 5. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних, так би мовити,

О.А. Кириченко

	«безделіктних» сторін суспільного життя : Податкове, Бюджетне, Пенсійне, Страхове, Сімейне, Житлове, Водне, Земельне, Лісове, Надрове, Повітряне, Будівельне, Освітянське, Муніципальне та ін. право України, а також Консульське або Дипломатичне право, Міжнародне Космічне, Повітряне, Морське, Екологічне, Освітянське, Будівельне та ін. міжнародне право. Усі викладені юридичні науки з урахуванням існування їх вказаних двох завдань можуть бути додатково класифіковані у контексті (с. 343) здійснення : 1. Правотворчої діяльності, коли всі юридичні науки мають бути поділені на : 1.1. Правові юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, регулятивні) [основним «науковим продуктом» яких має стати розробка відповідного законного кодифікованого нормативно-правового акту (кодексу)]. 1.2. Умовно неправові юридичні науки (теорологічні, методичні). 2. Антиделіктної діяльності, що дає можливість поміж усіх юридичних наук побачити : 2.1. Антиделіктні юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, методичні) [завданням яких є розробка відповідних засобів боротьби з правопорушеннями : а) правової основи (базису) такої боротьби; б) процедури (форми) її ведення; в) складових частин гласної і негласної методики боротьби з правопорушеннями]. 2.2. Умовно «безделіктні» юридичні науки (теорологічні, регулятивні) (с. 344).
Кириленко Є.В., Кириченко С.А., Коросташова Т.О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Курс лекцій з	Всі існуючі і перспективні юридичні науки можуть бути класифіковані за декількома основами, найбільш теоретично і практично значущими з яких виявляються у контексті : 1. Виконання загальних завдань, коли всі юридичні науки поділяються на такі

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

антикримінального судочинства. Лекція : Зародження, поняття, система, науковий статус і дидактичні основи : навч. посібник /за наук. ред. О.А. Кириченка. Миколаїв : МДГУ ім. Петра Могили, 2010. Авторська лекція. 16 с. /Внутрішня мережа МДГУ ім. Петра Могили / Main\documents / Навчальна робота та електронна платформа модульного об'єктно-орієнтованого динамічного середовища для навчання (MOODLE)	взаємопов'язані групи : (с. 337) 1.1. Теоретичні юридичні науки, тобто такі юридичні науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політологічних, філологічних, історичних, психологічних, теоретичних та інших теоретичних основ для раціонального (з меншими витратами), ефективного (з найкращими результатами) та якісного (за відсутності інших недоліків) здійснення правотворчого (законотворчого, підзаконотворчого), правозастосовчого, антиделіктного, юридико-наукового та юридико-освітнянського напрямку юридичної діяльності : 1.1.1. Полінаукові теоретичні юридичні напрямки : Філологія юриспруденції, Енциклопедія юриспруденції, Сучасна порівняльна юриспруденція, Юридична педагогіка та ін. 1.1.2. Мононаукові теоретичні юридичні науки : Філософія юриспруденції, Політологія юриспруденції, Соціологія юриспруденції, Психологія юриспруденції, Теоретична юриспруденції, Історія вітчизняної юриспруденції, Історія зарубіжної юриспруденції, Історія правових вчень та ін. 1.2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які мають розробити нормативно-правову основу (базис) для раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби з кожним із видів правопорушень (злочини, проступки : конституційні, адміністративні, дисциплінарні та інші трудові, цивільно-правові, арбітражно-правові) : 1.2.1. Внутрішні : Конституційне, Антикримінальне, Адміністративне, Трудове, Цивільне та Арбітражне право України. 1.2.2. Міжнародні : Міжнародне Антикримінальне, Арбітражне і Цивільне право.

О.А. Кириченко

	1.3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання із (с. 338) створення нормативно-правової форми (процедури, порядку) раціонального, ефективного та якісного здійснення боротьби з кожним із видів правопорушень : 1.3.1. Внутрішні : 1.3.1.1. Полінаукові напрямки : Теорія антиделіктних відомостей. 1.3.1.2. Мононауки : 1.3.1.2.1. Процесуальні юридичні науки : Конституційно-процесуальне, Антикримінально-процесуальне, Цивільно-процесуальне і Арбітражно-процесуальне право України. 1.3.1.2.2. Регламентні юридичні науки : 1.3.1.2.2.1. Основні: Адміно-регламентне, Трудо-регламентне та Ордо-регламентне право України. 1.3.1.2.2.2. Допоміжні : Виправно-трудо-регламентне і Виконавчо-регламентне право України. 1.3.2. Міжнародні : Міжнародне Антикримінально-процесуальне, Ордо-регламентне, Арбітражно-регламентне і Цивільно-регламентне право. 1.4. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин гласної і негласної методики боротьби з кожним із видом правопорушень : 1.4.1. Полінаукові напрямки : Юридична експертологія, Юридична одорологія, Юридична мікрооб'єктологія, Юридична медицина, Юридична психіатрія, Юридична бухгалтерія тощо. 1.4.2. Мононауки : Криміналістика та Ордистика. 1.5. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних, умовно кажучи, «безделіктних» сторін суспільного життя : 1.5.1. Внутрішні : Податкове, Бюджетне,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Пенсійне, Страхове, Сімейне, Житлове, Водне, Земельне, Лісове, Надрове, Повітряне, Будівельне, Морехідне, Освітнянське, (с. 339) Муніципальне та ін. право України. 1.5.2. Міжнародні : Консульське або Дипломатичне право, Міжнародне Космічне, Повітряне, Морське, Екологічне, Освітнянське, Будівельне, Морехідне та ін. право. 1.6. Допоміжні юридичні науки, завданням яких є створення інших умов щодо раціонального, ефективного та якісного здійснення кожного із напрямків юридичної діяльності : 1.6.1. Полінаукові напрямки : Деонтологія та ін. 1.6.2. Мононауки : Конфліктологія, Юридична статистика, Юридична кібернетика тощо. 2. Здійснення правотворчої діяльності, коли всі названі юридичні науки можуть бути представлені такими групами : 2.1. Правові юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, регулятивні) [основним «науковим продуктом» яких має стати розробка відповідного кодифікованого нормативно-правового акту (кодексу)]. 2.2. Умовно неправові юридичні науки (теоретичні, методичні, допоміжні), оскільки дані юридичні науки все виконують інші, ніж створення відповідних кодексів, завдання, але є лише умовно неправими, оскільки, наприклад, теоретичні юридичні науки під правотворчу і правозастосувальну діяльність мають підвести відповідну теоретичну основу. 3. Проведення антиделіктної діяльності, що дає можливість поміж усіх юридичних наук побачити : 3.1. Антиделіктні юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, методичні) [завданням яких є розробка відповідних

засобів боротьби з правопорушеннями :
а) правової основи (базису) такої боротьби;
б) процедури (форми) її ведення;
в) складових частин гласної і негласної методики боротьби (с. 340) з правопорушеннями].

2.2. Умовно «безделіктні» юридичні науки (теоретичні, регулятивні, допоміжні), оскільки, по-перше, належне нормативно-правове регулювання регулятивними юридичними науками відповідних сторін суспільного життя є певним напрямком попередження правопорушень, а коли норми цих наук все ж таки порушуються, то за справу беруться базисноантиделіктні, процедурні і методичні юридичні науки з указуванням і норм відповідної регулятивної юридичної науки, що також пов'язує певною мірою ці науки із боротьбою із правопорушеннями; по-друге, майже всі допоміжні юридичні науки також сприяють боротьбі з правопорушеннями ні. Але основний тягар по боротьбі з правопорушеннями несуть усе ж таки базисноантиделіктні, процедурні і методичні юридичні науки.

Виходячи із запропонованих класифікацій юридичних наук, неважко визначити природу будь-якої конкретної юридичної науки, коли можна сказати, що наука антикримінального судочинства є процесуальною (процедурною, правовою, анти-деліктною) юридичною наукою і має створити кодифіковану нормативно-правову регламентацію (процедуру) боротьби зі злочинами.

Звідси можна визначити й поняття науки антикримінального судочинства як процесуальної (процедурної, правової, анти-деліктної) юридичної науки, яка має розробити кодифіковану нормативно-правову процесуальну форму (процедуру) досудових проваджень і судового розгляду антикримінальної справи, а також основ

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	виконання судових і слідчих рішень (с. 341).
Кириленко Є.В., Кириченко С.А., Коросташова Т.О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Новітня концепція реформування судової влади України : навч. посібник / за наук. ред. О.А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. 60 с. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullw&S21ALL=(%3C.%3EA%3D%D0%9A%D0%9E%D0%A0%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%A8%D0%9E%D0%92\$%3C.%3E%2B%3C.%3EA%3D%D0%86%D0%A0%D0%98%D0%9D%D0%90\$%3C.%3E%2B%3C.%3EA%3D%D0%9C%D0%98%D0%9A%D0%9E%D0%9B%D0%90%D0%87%D0%92%D0%9D%D0%90\$%3C.%3E)&Z21ID=&S21SRW=GOD	Перспектива ж розвитку кожної окремої юридичної науки найкраще проглядається на підставі запропонованої міжвідомчим науково-дослідним колективом принципово нового розуміння основ теорології юриспруденції (завдань, об'єктів та класифікації юридичних наук у цілому), що має стати природнім новітнім теоретичним підґрунтям для принципового перегляду засад будь-якої юридичної науки, в тому числі й блоку наук з конституційного та адміністративного права, завданням яких є розробка нормативно-правового регулювання базисного (конституційного) і поточного державного управління, а також засобів подолання порушень даного регулювання. Почати варто з розгляду новітнього підходу до визначання завдань юридичних наук, що ґрунтується на відповідній оцінці існуючих традиційних поглядів і обґрунтовується тим, що логічним буде покласти на юридичні науки в цілому таке базисне завдання, як розробки належної нормативно-правової регламентації необхідних сторін суспільного життя. І якщо б ми мали ідеальне суспільство (тобто у якому всі створені правові норми як загальнообов'язкові правила поведінки, що встановлені уповноваженими на те державними органами і виконання яких підтримується силою (с. 15) державного примусу, повністю б виконувалися), то в покладанні на юриспруденцію (юридичні науки) інших завдань відпала б необхідність. У даному випадку можна було лише говорити про необхідність встановлення допоміжного завдання юриспруденції – забезпечити умови щодо раціонального, ефективного та якісного функціонування розробленої нормативно-правової регламентації, оскільки деяке розроблене нормативно-правове регулювання без додаткових нормативно-

О.А. Кириченко

&S21SRD=&S21ST N=1&S21REF=10& S21CNR=20	правових та інших умов можуть виявитися затратними, мало результативними чи мати інші вади або й зовсім не функціонувати. Вказані завдання виступають як базисні для юриспруденції (юридичних наук у цілому). Водночас існуючі реалії суспільного життя свідчать про те, що в будь-якому суспільстві зовсім уникнути порушень розробленої нормативно-правової регламентації не вдасться. Тому більш правильно ставити лише завдання, щоб такого роду порушень було б як можна менше. В контексті ж досягнення даної мети виникає необхідність покласти на юриспруденцію (певну групу юридичних наук) ще два базисні завдання – розробити належні засоби подолання правопорушень і забезпечити умови щодо ефективного, раціонального та якісного застосування вказаних засобів боротьби з правопорушеннями. Виходячи з викладеного, юридичні науки в цілому (юриспруденція) мають виконувати такі базисні завдання : 1. Розробка належних (раціональних – з найменшими витратами, ефективних – із найкращими результатами, якісних – за відсутності інших недоліків, наприклад, внутрішньої і зовнішньої суперечливості прийнятого нормативно-правового акта, тобто, щоб різні частини нормативного акта не суперечили одна одній, були логічно і достатньо повно викладені, а також щоб положення певного нормативного акта узгоджувалися з усіма іншими існуючими нормативно-правовими актами тощо) : 1.1. Нормативно-правової регламентації необхідних сторін суспільного життя. 1.2. Засобів боротьби з порушеннями даної регламентації, тобто, з різного роду правопорушеннями. 2. Створення умов щодо раціонального, ефективного та якісного :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2.1. Функціонування розробленої нормативно-правової регламентації. 2.2. Застосування засобів боротьби з правопорушеннями. Звідси випливає необхідність уточнення й переліку базисних об'єктів юридичних наук у цілому, якими традиційно вчені-теоретики бачили лише право і державу, про що свідчать й існуючі найменування загальнотеоретичної юридичної науки «Теорія держави і права», яку більш правильно поділити на дві і назвати відповідно «Теорологія юриспруденції» і «Політологія юриспруденції», а (с. 16) відповідний НДІ держави і права імені В. М. Корецького НАН України уточнити, як «НДІ проблем юриспруденції» або (що є більш вузьким і менш виваженим) «НДІ теорології і політології юриспруденції». На підставі уточнених завдань юридичних наук у цілому неважко зрозуміти, що базисними об'єктами юриспруденції фактично мають виступати : 1. Нормативно-правова регламентація необхідних сторін суспільного життя. 2. Засоби боротьби з правопорушеннями. 3. Умови, що забезпечують раціональне, ефективне та якісне функціонування даної нормативно-правової регламентації, застосування засобів боротьби з правопорушеннями і проведення інших напрямків юридичної діяльності. Держава ж може виступати як допоміжний, а не базисний об'єкт юриспруденції, окрім якої, такими також можуть бути визнані і деякі інші подібні об'єкти, наприклад, властивості людини створювати і дотримуватися правових норм, охороняти їх від порушень, навчати інших людей цьому і т.д. (с. 17).
Кириленко Є.В. Теорологія юриспруденції (новітня концепція)	Сучасне розуміння завдань та об'єктів юридичних наук у цілому обумовлюю й відповідну класифікацію цих наук, коли всі існуючі і перспективні юридичні науки у

О.А. Кириченко

«Теорії права»): навч. посібник / Є.В. Кириченко, С.А. Кириченко, Т.О. Коросташова, Ю.О. Ланцедова, В.Е. Теліпко, О.С. Тунтула; за наук. ред. О.А. Кириченка. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. 392 с. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21D BN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullw ebr&S21ALL=%28%3C.%3EA%3D%D0%9A%D0%B8%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%A1\$%3C.%3E%29&Z21ID=&S21SR W=GOD&S21SRD =DOWN&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20&R21DB N=1&R21DBN=2	контексті виконання групових завдань О.А. Кириченко, Т.О. Коросташова, Ю.О. Ланцедова та О.С. Тунтула пропонують поділити на наступні групи з урахуванням удосконалення їх існуючого найменування та інших теоретичних основ : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто такі юридичні науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політичних, філологічних, психологічних, теоретичних, історичних та інших теоретичних основ для раціонального, ефективного (з найкращими результатами) та якісного (за відсутності інших недоліків) здійснення правотворчого (законотворчого, підзаконотворчого), правозастосовчого, антиделіктного, наукового та освітянського напрямку юридичної діяльності : 1.1. Мононауки : Філософія юриспруденції (філософія права – у поясненні: У даному випадку і далі позначають два суттєвих моменти: як дана наука іменується традиційно і чи є вона зараз), Політологія юриспруденції (теорія держави як частина традиційної теорії держави і права), Соціологія юриспруденції (соціологія права), Психологія юриспруденції (судова чи юридична психологія), Теоретична юриспруденція (теорія права як частина традиційної теорії держави і права), Історія вітчизняної юриспруденції (історія держави і права України), Історія зарубіжної юриспруденції (історія держави і права зарубіжних країн), Історія правових вчень (історія правових і політичних вчень) та ін. 1.2. Полінауки : Філологія юриспруденції, Педагогіка юриспруденції, Порівняльна юриспруденція, Енциклопедія юриспруденції та ін. 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити нормативно-правову основу (базис) для раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби із кожним із видів

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правопорушень : 2.1. Внутрішні : Конституційне, Антикримінальне (кримінальне), Адміністративне, Трудове, Цивільне та Арбітражне (чинне Господарське) право України. 2.2. Міжнародні : Міжнародне антикримінальне право, Міжнародне цивільне право, Міжнародне арбітражне право. 3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання зі створення нормативно-правової форми (процедури, порядку) раціонального, ефективного та якісного здійснення боротьби з кожним із видів правопорушень : 3.1. Внутрішні : 3.1.1. Теорія антиделіктних відомостей (теорія доказів) (с. 21). 3.1.2. Процесуальні юридичні науки : Конституційно-процесуальне, Антикримінально-процесуальне (кримінально-процесуальне), Цивільно-процесуальне і Арбітражно-процесуальне (господарське процесуальне) право України. 3.1.3. Регламентні юридичні науки : 3.1.3.1. Основні : Адміно-регламентне (процедурна частина адміністративного права), Трудо-регламентне (процедурна частина трудового права) та Ордо-регламентне право (процедурна частина теорії ОРД) України. 3.1.3.2. Допоміжні : Виправно-трудо-регламентне (кримінально-виконавче) і Виконавчо-регламентне право України. 3.2. Міжнародні : Міжнародне антикримінально-процесуальне, Міжнародне цивільно-процесуальне, Міжнародне арбітражно-процесуальне, Міжнародне ордо-регламентне та ін. право. 4. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин гласної і

О.А. Кириченко

негласної методики боротьби з кожним із видом правопорушень : Криміналістика, Ордістика (методична частина теорії ОРД) і Конфліктологія (кримінологія).

5. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних, так би мовити, «безделіктних» сторін суспільного життя (у поясненні – І якщо буде порушена розроблена певною регулятивною науковою нормативно-правова регламентація, то залежно від характеру правопорушення «за справу візьмуться» відповідні антиделіктні юридичні науки – базисноантиделіктні, процедурні і методичні. Наприклад, якщо порушено лісове законодавство на рівні адміністративного проступку, то треба звертатися відповідно до Адміністративного права України, щоб зрозуміти, яке саме адміністративне правопорушення скоєно, до Адміно-регламентного права України, щоб провести відповідну підготовку і розгляд справи про дане правопорушення, і до Криміналістики та Ордістики, щоб власно провести подолання даного правопорушення через застосування складових частин відповідно гласної і негласної методики боротьби з цим правопорушенням. Про існуюче алогічне поєднання деякими регулятивними юридичними науками положень басноантиделіктних і процедурних юридичних наук мова йде окремо – Є.К.) :

5.1. Внутрішні : Податкове, Бюджетне, Митне, Пенсійне, Страхове, Сімейне, Житлове, Водне, Земельне, Лісове, Надрове, Повітряне, Будівельне, Освітнянське, Муніципальне та ін. право України.

5.2. Міжнародні : Консульське або Дипломатичне право, Міжнародне космічне, повітряне, морське, екологічне, освітнянське, будівельне та ін. право.

Всі викладені юридичні науки з урахуванням

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	існування їх вказаних двох базисних завдань можуть бути додатково класифіковані у контексті здійснення : 1. Правотворчої і правозастосовчої діяльності, коли всі юридичні науки мають бути поділені на : 1.1. Правові юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, регулятивні) [основним «науковим продуктом» яких має стати розробка відповідного кодифікованого нормативно-правового акту (кодексу) у вигляді закону]. 1.2. Умовно неправові юридичні науки (теорологічні, методичні). 2. Антиделіктної діяльності, що дає можливість поміж всіх юридичних наук побачити : 2.1. Антиделіктні юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, методичні) [завданням яких є розробка відповідних засобів боротьби з правопорушеннями : а) правової основи (базису) такої боротьби; б) процедури (форми) її ведення; в) складових частин гласної і негласної методики боротьби з правопорушеннями]. 2.2. Умовно «безделіктні» юридичні науки (теорологічні, регулятивні) (с. 22).
Кириленко Є.В. Сутність антиделіктних органів у контексті нової концепції адміністративного права. <i>Держава та регіони. Серія: Право.</i> 2010. № 3. С. 157-163.	Якщо виваженість останнього, за твердженнями Т.О. Гуржій, можна перевірити лише через спеціальне дослідження кількості прихильників кожної з названих концепцій адміністративного права і процесу, то, навпаки, недостатню обґрунтованість власне управлінської концепції можна збагнути вже зараз на підставі новітньої класифікації юридичних наук у цілому в контексті їхніх групових завдань, згідно з якою виділяються : 1. Теорологічні юридичні науки, тобто науки, покликані розробити філософські, соціологічні, політологічні, філологічні, психологічні, теорологічні, історичні та інші

О.А. Кириченко

	теоретичні основи для раціонального, ефективного і якісного ведення кожного з напрямів юридичної діяльності, а також для становлення і розвитку в контексті виконання цих завдань інших юридичних наук : 1.1. Мононауки : Філософія юриспруденції (філософія права – у поясненні: Тут і далі вказано існуюче найменування науки; відсутність же такого роду пояснення свідчить про те, що в першому випадку представлено найменування перспективної юридичної науки або другий варіант найменування науки збігається з першим), Політологія юриспруденції (теорія держави), Соціологія юриспруденції (соціологія права), Психологія юриспруденції (судова або юридична психологія), Теорологія юриспруденції (теорія права), Історія вітчизняної юриспруденції (історія держави і права України), Історія зарубіжної юриспруденції (історія зарубіжних держав і права), Історія правових вчень (історія правових і політичних вчень) та ін. 1.2. Полінауки : Філологія юриспруденції, Енциклопедія юриспруденції, Порівняльна юриспруденція (порівняльне правознавство), Педагогіка юриспруденції та ін. 2. Антиделіктні юридичні науки : 2.1. Теоролого-антиделіктні юридичні науки, завданням яких є розробка теорологічних основ ефективного, раціонального та якісного ведення боротьби з правопорушеннями : 2.1.1. Полінауковий напрямок: Теорія антиделіктних відомостей (теорія доказів). 2.1.2. Полінаука: Конфліктологія (кримінологія). 2.2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити нормативно-правову основу (базис) для раціонального, ефективного та якісного проведення боротьби з кожним із видів правопорушень : 2.2.1. Внутрішні : Конституційне, Антикримінальне (кримінальне),

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Адміністративне, Трудове, Цивільне та Арбітражне (господарське) право України. 2.2.2. Міжнародні: Міжнародне антикримінальне, Міжнародне цивільне та Міжнародне арбітражне право. 2.3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання з розробки нормативно-правової форми (процедури, порядку) раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби з кожним із різновидів правопорушень : 2.3.1. Внутрішні : 2.3.1.1. Процесуальні юридичні науки, що мають процедуру судового вирішення справи про правопорушення: Конституційно-процесуальне, Антикримінально-процесуальне (с. 160) (кримінально-процесуальне), Цивільно-процесуальне (цивільне процесуальне) та Арбітражно-процесуальне (господарське процесуальне) право України. 2.3.1.2. Регламентні юридичні науки, коли процедура представлена частково (у цілому) позасудовим порядком : 2.3.1.2.1. Основні : Адміно-регламентне (адміністративний процес), Трудо-регламентне та Ордо-регламентне (теорія ОРД) право України. 2.3.1.2.2. Допоміжні : Виправно-трудо-регламентне (кримінально-виконавче) і Виконавчо-регламентне право України. 2.3.2. Міжнародні: Міжнародне антикримінально-процесуальне, Міжнародне ордо-регламентне, Міжнародне цивільно-регламентне і Міжнародне арбітражно-регламентне право. 2.4. Методичні юридичні науки, завданням яких повинна стати розробка складових частин гласної (криміналістичної) і негласної (ордистичної) методики боротьби з правопорушеннями : 2.4.1. Мононауки : Криміналістика та

О.А. Кириченко

	Ордистика (теорія ОРД). 2.4.2. Полінауки : Юридична медицина (судова медицина), Юридична психіатрія (судова психіатрія), Юридична бухгалтерія (судова бухгалтерія), Юридична статистика (судова статистика), Юридична кібернетика (судова кібернетика) та ін. 2.4.3. Полінаукові напрями : Юридична експертологія (судова експертологія), Юридична одорологія (криміналістична одорологія), Юридична мікрооб'єктологія (криміналістична мікрооб'єктологія) та ін. 3. Регулятивні юридичні науки, які повинні розробити належне нормативно-правове регулювання «безделіктних» сторін суспільного життя : 3.1. Внутрішні : Податкове, Бюджетне, Пенсійне, Страхове, Сімейне, Житлове, Водне, Земляне, Лісове, Надрове (кодекс про надра), Атмосферне, Будівельне, Освітнянське, Медичне, Муніципальне та ін. право України. 3.2. Міжнародні: Консульське або Дипломатичне, Космічне, Атмосферне, Морське, Екологічне, Освітнянське, Будівельне та ін. міжнародне право (с. 161)
Кириленко Є.В. Сутність адміністративного права за новою класифікацією юриспруденції. Держава і право : 36. наук. пр. Юридичні і політичні науки. Вип. 50. Київ : Ін-т держави та права ім. В.М. Корещького НАН України, 2010. С. 281-286. URL :	Ретельний аналіз понад 100 існуючих класифікацій юридичних наук дає можливість названому авторському колективу запропонувати й найбільш досконалий варіант класифікаційного поділу юридичних наук у цілому, які у контексті виконання групових завдань більш правильно поділити на такі групи : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто, такі юридичні науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політичних, філологічних, психологічних, теоретичних, історичних та інших теоретичних основ для раціонального, ефективного та якісного здійснення кожного із напрямків юридичної діяльності : 1.1. Мононауки: Філософія юриспруденції

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/34703/47-Kyrylenko.pdf?sequence=1	(філософія права), Політологія юриспруденції (теорія держави як частина традиційної теорії держави і права), Соціологія юриспруденції (соціологія права), Психологія юриспруденції (судова чи юридична психологія), Теорологія юриспруденції (теорія права як частина традиційної теорії держави і права), Історія вітчизняної юриспруденції (історія держави і права України), Історія зарубіжної юриспруденції (історія держави і права зарубіжних країн), Історія правових вчень (історія правових і політичних вчень) та ін. 1.2. Полінауки: Філологія юриспруденції, Педагогіка юриспруденції, Порівняльна юриспруденція (порівняльне правознавство), Енциклопедія юриспруденції (енциклопедія права) та ін. 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити нормативно-правову основу (базис) для раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби із кожним із видів правопорушень : 2.1. Внутрішні : Конституційне, Антикримінальне (кримінальне), Адміністративне, Трудове, Цивільне та Арбітражне (господарське) право України. 2.2. Міжнародні: Міжнародне антикримінальне право, Міжнародне цивільне право. Міжнародне арбітражне право. 3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання зі створення нормативно-правової форми (процедури, порядку) раціонального, ефективного та якісного здійснення боротьби з кожним із видів правопорушень : 3.1. Внутрішні : 3.1.1. Теорія антиделіктних відомостей (теорія доказів). 3.1.2. Процесуальні юридичні науки : Конституційно-процесуальне, Антикримінально-процесуальне (кримінально-

О.А. Кириченко

	процесуальне), Цивільно-процесуальне і Арбітражно-процесуальне (господарське процесуальне) право України. 3.1.3 Регламентні юридичні науки : 3.1.3.1. Основні : Адміно-регламентне (процедурна частина адміністративного права), Трудорегламентне (процедурна частина трудового права) та Ордо-регламентне право (процедурна частина теорії ОРД) України. 3.1.3.2. Допоміжні : Виправно-трудо-регламентне (кримінально-виконавче) і Виконавчорегламентне право України. 3.2. Міжнародні : Міжнародне антикримінально-процесуальне, Міжнародне цивільно-процесуальне, Міжнародне арбітражно-процесуальне, Міжнародне ордо-регламентне та ін. право (с. 297). 4. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин гласної і негласної методики боротьби з правопорушеннями: Криміналістика, Ордістика (методична частина теорії ОРД) і Конфліктологія (кримінологія) (с. 298). 5. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних, так би мовити, «безделіктних» сторін суспільного життя : 5.1. Внутрішні : Податкове, Бюджетне, Митне, Пенсійне, Страхове, Сімейне, Житлове, Водне, Земельне, Лісове, Надрове, Повітряне, Будівельне, Освітнянське, Муніципальне та ін. право України. 5.2. Міжнародні : Консульське або Дипломатичне право, Міжнародне космічне, повітряне, морське, екологічне, освітнянське, будівельне та ін. право. Всі викладені юридичні науки з урахуванням існування їх указаних двох базисних завдань можуть бути додатково класифіковані у контексті здійснення : 1. Правотворчої і правозастосовчої діяльності,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	коли юридичні науки мають бути поділені на : 1.1. Правові юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, регулятивні) [основним «науковим продуктом» яких має стати розробка відповідного кодифікованого нормативно-правового акту (кодексу) у вигляді закону]. 1.2. Умовно неправові юридичні науки (теорологічні, методичні). 2. Антиделіктної діяльності, що дає можливість поміж юридичних наук побачити : 2.1. Антиделіктні юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, методичні) [завданням яких є розробка відповідних засобів боротьби з правопорушеннями : а) правової основи (базису) такої боротьби; б) процедури її ведення; в) складових частин гласної і негласної методики боротьби з правопорушеннями]. 2.2. Умовно «безделіктні» юридичні науки (теорологічні, регулятивні) (с. 298).
Кириленко Є.В., Коросташова Т.О. Уточнення сутності та різновидів правопорушень : злочинів (паразлочинів) і проступків (парапроступків). <i>Політика в сфері боротьби зі злочинністю : актуальні проблеми сьогодення :</i> матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер. 25-26.02.2011 р. Юридичний інститут	Викладені новації мають суттєве значення для відповідного удосконалення не лише антиделіктного, а й інших напрямків юридичної діяльності, а також власне й класифікації юридичних наук у цілому, обумовлюючи появу поміж базисноантиделіктних юридичних наук : Конституційної, Антикримінальної, Адміністративної, Трудової, Дефактоособистісномайнової та Деюреособистісномайнової, а поміж процедурних – Конституційно-процесуальної, Антикримінально-процесуальної, Дефакто-ОМ-процесуальної, Деюре-ОМ-процесуальної, Адміно-регламентної, Трудо-регламентної, Виправно-трудо-регламентної та Виконавчо-регламентної галузі права України. Іменування названих галузей власне правом є недостатньо точним, структуру права як цілісної юридичної категорії

О.А. Кириченко

Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника. Івано-Франківськ : ЮІ ПНУ, 2011. С. 34-38.	складають галузь, субгалузь, інститут, субінститут, норма, гіпотеза, диспозиція та санкція норми. Адже ж названі структурні складові норми можуть існувати й окремо як в одному, так і в різних нормативно-правових актах. І тому в такому розумінні вони також мають розглядатися в якості структурних елементів права (с. 36).
Кириленко С.В., Коросташова Т. О., Тунтула О.С. Сутнісне видовий поділ заходів державного примусу, юридичної відповідальності і покарання та правопорушень. <i>Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України</i>. Збірник наукових статей. Випуск 26. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2011. С. 19-25. URL : https://journals.pnu.edu.ua/index.php/apiclu/issue/view/93/35	Розгляд дискусії навколо правової природи видання суб'єктами владних повноважень неправомірних актів, коли ще наприкінці XIX ст. И.Т. Тарасов, початку XIX ст. В.М. Гессен, В.В. Ивановський та ін., потім М.Д. Загряцков і ще пізніше С.С. Алексєєв, Д.Н. Бахрах, А.Р. Біла, Є.Б. Кубко, А.Б. Венгеров, І.А. Іванніков, Т.О. Коломєць, І.С. Самощенко, О.Ф. Скакун, В.А. Юсупов та ін., у тому числі й автори КАС України, виводять такого роду діяння поза межі правопорушень, дозволив підтримати Т.О. Коросташову та О.С. Тунтулу із об'єднання даного судочинства під юрисдикцією Конституційного судочинства України, яке має проводитися на підставі базисноатиделіктного «Конституційного кодексу України» (замість Основного закону [6], низки конституційних законів), системі (біля 50-ти) регулятивних кодексів і законів та процедурного «Кодексу Конституційного судочинства України» - замість Регламенту Конституційного Суду України [11], закону про цей суд [12] і КАС України [3] (с. 21). З'ясування сутності одвічної дискусії з приводу співвідношення дисциплінарного та адміністративного проступку, коли Ю.П. Битяк, Ю.А. Ведерніков, О.А. Кириченко, Д.М. Овсянко, С.Г. Стеценко та ін. вважають, що дисциплінарний проступок має бути під юрисдикцією лише трудового права; переважна більшість адміністративістів (В.Б. Авер'янов, А.Р. Біла,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Т.О. Гуржій, В.Л. Коваль, Д.М. Лук'янець, Н.С. Таганцев, В.С. Стефанюк та ін.) – як трудового, так й адміністративного права, а І.П. Голосніченко, В.В. Зуй, С.С. Алексєєв, А.Б. Венгеров, Б.Н. Габричидзе, В.К. Колпаков, В.В. Копейчиков, В.О. Котюк, І.С. Самощенко, О.Ф. Скакун, З.В. Трофімова, А.М. Шульга та ін. – займають суперечливу позицію або уникають даної дискусії, Є.В. Кириленко вважає неприйнятною точку зору В.Б. Авер'янова, Ю.П. Битяка, В.В. Богущького, І.П. Голосніченка, В.В. Зуй, Г.Б. Клименка, Ю.М. Козлова, С.О. Мосьондз, С.Г. Стеценка та ін., у тому числі й авторів проекту концепції реформи адміністративного права, із охоплення відношень усередині юридичної особи предметом даної науки. Логічно ж ці відносини та повний обсяг регулювання відносин дисциплінарного проступку і відповідальності об'єднати під юрисдикцією базисноантиделіктної юридичної науки «Трудова галузь права України» (семантично точніше – «Внутрішньо організаційна галузь права України») і «Трудового кодексу України» і процедурної юридичної науки «Трудове судочинство України» і «Кодексу трудового судочинства України» (с. 22). Висновки. Запропонований ступеневий сутнісне видовий поділ адміністративного та іншого державного примусу, адміністративної та іншої юридичної відповідальності і покарання, а також правопорушень дає підстави Є.В. Кириленку підтримати вузьке розуміння адміністративного права та процесу у напрямки появи «очищених» базисноантиделіктної Конституційної, Трудової (яка має об'єднати всі внутрішньо організаційні правовідносини) та Адміністративної галузі права України, процедурного Конституційного (яке має

О.А. Кириченко

	охопити й чинну процедуру за КАС України), Адміністративного і Трудового судочинства України, а Т.О. Коросташовій та О.С. Тунтулі визнати своєчасним уточнення меж абсолютної та відносної правомірної поведінки, а також концепції об'єднаного Конституційного судочинства України, яке має здійснювати Конституційна судова палата Верховного та обласних (а не апеляційних) судів, відповідна спеціалізація суддів нижньої судової ланки (с. 24)
Кириленко Є.В. Можливості подальшого удосконалення адміністративного права за новітньою класифікацією юридичних наук. <i>Держава і право : Зб. наук. пр. Юридичні і політичні науки. Вип. 52.</i> Київ : Ін-т держави та права ім. В.М. Корецького НАН України, 2011. С. 122-128.	Однак Т.О. Коросташова і О.С. Тунтула у низці праць виклали свій варіант удосконалення даної класифікації, що дає підстави для подальшого розвитку й авторського варіанта докорінного реформування традиційного адміністративного права і процесу, виклад якого краще за все розпочати із представлення одного з останніх варіантів класифікації названими авторами юридичних наук, коли у контексті виконання групових завдань ці науки ними поділяються на : 1. Теоретичні юридичні науки, які мають розробити філософські, соціологічні, політологічні, філологічні, психологічні, теоретичні, історичні та інші теоретичні основи раціонального, ефективного і якісного ведення кожного з напрямків юридичної діяльності, а також для становлення і розвитку в контексті виконання цих завдань інших юридичних наук: 1.1. Мононауки : Філософія юриспруденції (філософія права), Політологія юриспруденції (теорія держави), Соціологія юриспруденції (соціологія права), Психологія юриспруденції (судова або юридична психологія), Теоретика юриспруденції (теорія права), Історія вітчизняної юриспруденції (історія держави і права України), Історія зарубіжної юриспруденції (історія зарубіжних держав і права), Історія правових учень (історія

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правових і політичних учень) та ін. 1.2. Полінауки : Філологія юриспруденції, Енциклопедія юриспруденції, Порівняльна юриспруденція (порівняльне правознавство), Педагогіка юриспруденції та ін. 2. Регулятивні юридичні науки, які покликані розробити належне (ефективне, раціональне, якісне) позитивне (безделіктне, неконфліктне) правове регулювання необхідних сторін суспільного життя : 2.1. Теорологія державно-правового управління. 2.2. Внутрішні : (дана група і міжнародні регулятивні юридичні науки подані за нашою варіацією) Авіаційнобудівна, Автобудівна, Аграрна, Антиделіктна, Атмосферна, Атомноенергетична, Банківська, Бібліотечна, Будівельна, Бюджетна, Ветеринарна, Видавнича, Військова, Водна, Дозвільна, Емчаєсна, Житлова, Залізничнобудівна, Земельна, Кораблебудівна, Культурологічна, Лізингова, Лісова, Ліцензійна, Машинобудівна, Медична, Метрологосертифікатна, Мистецька, Митна, Муніципальна, Надрoarхеологічна, Наукова, Освітнянська, Пенсійна, Податкова, Працеохоронна, Прикордонна, Природоохоронна, Промислова, Релігійна, Реєстраційна, Санітарна, Сімейна, Споживчоохоронна, Спортивна, Страхова, Торговельна, Транспортна, Фінансова, Шоубізнесова та ін. 2.3. Міжнародні: Атмосферна, Атомноенергетична, Будівельна, Видавнича, Дипломатична, Екологічна, Кораблебудівна, Космічна, Мистецька, Морська, Освітнянська, Релігійна, Спортивна, Шоубізнесова та ін. галузь права. 3. Антиделіктні юридичні науки : 3.1. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити правову основу (базис) для

О.А. Кириченко

	раціонального, ефективного та якісного проведення боротьби з кожним із видів правопорушень : 3.1.1. Основні : Антикримінальна (кримінальне право), Адміністративна (базисноантиделіктна частина КпАП України, МК України та ін.) та Трудова (базисноантиделіктна частина КЗпП України) галузь права України. 3.1.2. Супутні : Конституційна, Цивільна та Арбітражна (господарське право) галузь права України. 3.2. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання із розробки правової форми (процедури, порядку) раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби з кожним із різновидів правопорушень : 3.2.1. Полінауковий напрямок Теорологія антиделіктних відомостей (теорія доказів). 3.2.2. Основні : Антикримінальне (кримінально-процесуальне право), Адміністративне (процедурна частина КпАП України, МК України та ін.) та Трудове (процедурна частина КЗпП України, статuti про дисципліну тощо) судочинство України. 3.2.3. Супутні : Конституційне (Регламент КС України, КАС України), Цивільне (цивільне процесуальне право) та Арбітражне (господарське процесуальне право) судочинство України. 3.2.4. Додаткові : Ордо-регламентне (процедурна частина теорії ОРД), Виправно-трудо-регламентне (кримінально-виконавче право) та Виконавчо-регламентне (інші некодифіковані виконавчі процедури) судочинство України. 3.3. Методичні юридичні науки, завданням яких повинна стати розробка складових частин гласної (криміналістичної) і негласної (ордистичної) методики боротьби з правопорушеннями : 3.3.1. Мононауки : Криміналістика та Ордистика (методична частина теорії ОРД).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	3.3.2. Полінауки : Конфліктологія (кримінологія), Юридична медицина (судова медицина), Юридична психіатрія (судова психіатрія), Юридична бухгалтерія (судова бухгалтерія), Юридична статистика (судова статистика), Юридична кібернетика (судова кібернетика) та ін. 3.3.3. Полінаукові напрями : Юридична експертологія (судова експертологія), Юридична одорологія (криміналістична одорологія), Юридична мікрооб'єктологія (криміналістична мікрооб'єктологія) та ін. У даному випадку можна побачити декілька дуже суттєвих удосконалень, коли всі правові юридичні науки, за винятком процедурних, іменуються не правом, а галуззю права, що Т.О. Коросташова та О.С. Тунтула у названому посібнику обґрунтовують таким чином : «В попередніх публікаціях успадковане традиційне найменування правових (регулятивних, процедурних, базисноантиделіктних) юридичних наук на основі терміна «право», що у сутнісно-термінологічному аспекті виглядає недостатньо виваженим. Право є цілісною юридичною категорією, структуру якої становлять галузі, субгалузі, інститути, субінститути, норми і навіть гіпотеза, диспозиція та санкція норми. Обґрунтованість у такій якості названих складових частин норми обумовлена тим, що вони можуть бути викладені окремо у різних нормах одного або різних нормативно-правових актів ... Звідси говорити про існування Конституційного, Антикримінального, Адміністративного чи іншого права України або також іменувати й будь-яку іншу правову (за винятком процедурних, які все ж таки краще розглядати як судочинства без поділу на процесуальні та регламентні) юридичну науку є недостатньо точним».

Кириленко Є.В. Теоретичні та інші передумови реформування адміністративного права та процесу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Євген Володимирович Кириленко; Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ, 2012. 20 с. URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=JwU_B&S21ALL=%28%3C.%3EU%3D%D0%A5819%284%D0%A3%D0%9A%D0%A0%2912.031%\$%3C.%3E%29&Z21ID=&S21SRW=dz&S21SRD=DOWN&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20	Спираючись у <i>підрозділі 5.2 «Можливості реформування наук адміністративістської спрямованості за новітньою класифікацією юридичних наук»</i> на цих класифікаціях, вже обґрунтованій у контексті видового поділу правопорушень концепції внутрішньо організаційної галузі права, проступку і відповідальності та на інших аспектах дискусії навколо сутності адміністративного права і процесу, коли переважна більшість учених, у тому числі й автори проекту концепції реформи даного права та закордонці, підтримує широке розуміння, що охоплює позитивні (безделіктні) правовідносини, які мають скласти предмет теорології державно-правового управління і групи регулятивних наук, дало підстави підтримати розвиток адміністративного права і процесу в «Адміністративну галузь права України» із об'єднуючою кодифікацією адміністративної відповідальності аналогічно антикримінальній лише в Адміністративному кодексі України та у «Кодексі адміністративного судочинства України» із появою названого конституційного і трудового судочинства, трудової галузі. ... ВИСНОВКИ Наведене теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання щодо низки взаємопов'язаних доктринальних і законодавчих передумов докорінного реформування адміністративного права та процесу, інших наук адміністративної спрямованості, в результаті чого зроблено висновок про те, що розвиток загальновизнаного широкого розуміння цих наук за новітньою класифікацією юридичних наук зумовлює необхідність : (с. 12). 1. Появи в перспективі Адміністративної галузі права України – базисноантиделіктної правової юридичної науки, яка має розробити в Адміністративному кодексі України

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правовий базис подолання адміністративних проступків, у загальній частині: поняття проступку, перелік покарань та інших видів адміністративної відповідальності, підстави притягнення та звільнення від неї; в особливій частині: повний перелік такого роду діянь, їх склад, кваліфікуючі ознаки, санкції за їх вчинення тощо (с. 12-13). 2. Адміністративного судочинства України – антиделіктної правової процедурної юридичної науки, що має розробити у загальній, особливій частині Кодексу адміністративного судочинства України правовий порядок (процедуру) притягнення винного до адміністративної відповідальності, звільнення від неї, виконання покарання та інших заходів адміністративної відповідальності, відшкодування завданої адміністративним проступком майнової і моральної шкоди або інше відновлення порушених прав, інтересів чи обов'язків. 3. Конституційного судочинства України – правової процедурної юридичної науки, яка має розробити у загальній, особливій частині Кодексу конституційного судочинства України правовий порядок розгляду скарг на діяння, рішення, акти суб'єктів владних повноважень правотворчої і правозастосовчої гілок влади, що суперечать Конституції чи іншим законам України, поновлення порушених прав, інтересів і обов'язків фізичної та юридичної особи і держави. 4. Трудової галузі права України – базисноантиделіктної правової юридичної науки, яка має розробити у загальній, особливій частині Трудового кодексу України правовий базис врегулювання внутрішньоорганізаційних суспільних відносин, подолання дисциплінарних проступків і відшкодування завданої майнової чи моральної шкоди або інше відновлення

О.А. Кириченко

	порушених прав, інтересів чи обов'язків. 5. Трудового судочинства України – антиделіктної правової процедурної юридичної науки, яка має розробити у загальній, особливій частині Кодексу трудового судочинства України правовий порядок (процедуру) притягнення винного до дисциплінарної відповідальності, звільнення від неї, виконання покарання, інших заходів такої відповідальності, відшкодування заданої проступком матеріальної чи моральної шкоди або інше відновлення порушених прав, інтересів чи обов'язків. 6. Теорології державно-правового управління – теоретичної регулятивної юридичної науки, яка має створити теоретичні основи розвитку галузевих регулятивних юридичних наук, у т.ч. позитивних правовідносин, гарантій надійного визнання і забезпечення прав, інтересів і обов'язків фізичних і юридичних осіб і держави. 7. Близько 50-ти існуючих і перспективних галузевих регулятивних юридичних наук, які мають розробити кодифіковане ефективне, раціональне і якісне правове регулювання позитивних суспільних відносин, гарантії надійного визнання і забезпечення прав, інтересів та обов'язків фізичних і юридичних осіб і держави у різних галузях права (с. 13).
Кириленко Є.В. Можливості удосконалення адміністративного права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Євген	Дослідження у підрозділі 4.2 «Становлення класифікації юридичних наук та можливості удосконалення за нею галузей знань адміністративного спрямування» хронології становлення новітньої класифікації юридичних наук дозволила встановити, що цілеспрямована дискусія навколо систематизації галузей права бере початок з 40-х років минулого ст. Із 2000 р. й до сьогодні триває п'ятий етап, коли зусиллями О.А. Кириченка та ін. розроблено таку класифікацію юридичних наук, яка, подібно відомій таблиці хімічних елементів

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Володимирович Кириленко; Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ, 2013. 20 с. URL : https://revolution.allbest.ru/law/00265023_0.html#text	Д.І. Менделєєва, не тільки проявляє дійсні основи існуючих юридичних наук, а й показує, які юридичні науки та з якими основами мають з'явитися в перспективі. За останньою з варіацій даної класифікації юридичних наук [теоретичні; регулятивні; антиделіктні (базисноантиделіктні : конституційна, антикримінальна, адміністративна, трудова, цивільна, арбітражна галузі права; процедурні: конституційне, антикримінальне, адміністративне, трудове, цивільне, арбітражне, ординативне, виправно-трудова, виконавче судочинство; методичні : криміналістика, ординативна, деліктологія)] перше базисне завдання юриспруденції визначає сутність правових юридичних наук (регулятивні; базисноантиделіктні; процедурні), що мають розробити відповідний кодекс, а друге - сутність антиделіктних юридичних наук (с. 12). ВИСНОВКИ Наведене теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання щодо низки взаємопов'язаних положень з удосконалення адміністративного права та інших галузей знань адміністративного спрямування, у результаті чого зроблено висновок про те, що розвиток загальновизнаного широкого розуміння цих наук за новітньою класифікацією юридичних наук зумовлює необхідність : 1. Оновлення Адміністративної галузі права України та Адміністративного судочинства України, що мають обмежити завдання Адміністративного кодексу України і Кодексу адміністративного судочинства України розробкою правового базису та порядку лише подолання адміністративних проступків, а саме: притягнення винного до адміністративної відповідальності, звільнення

О.А. Кириченко

	від неї, виконання покарання, інших заходів адміністративної відповідальності, відшкодування завданої проступком майнової і моральної шкоди або інше відновлення порушених прав, інтересів чи обов'язків фізичної та юридичної особи або держави. 2. Появи науки «Теорія державно-правового управління» та близько 50-ти існуючих і перспективних галузевих регулятивних юридичних наук, які мають створити теоретичні основи та відповідні кодекси з ефективного, раціонального і якісного правового регулювання виділених переважно з Особливої частини традиційного адміністративного права позитивних безделіктних суспільних відносин, а також гарантій надійного визнання, забезпечення і відновлення прав, свобод, інтересів та обов'язків фізичних і юридичних осіб або держави. 3. Розвитку Конституційної галузі права України та Конституційного судочинства України, що мають створити в Конституційному кодексі України і в Кодексі конституційного судочинства України політико-правовий базис державності, а також порядок як розгляду скарг на діяння, рішення та акти суб'єктів правотворчої, правозастосовчої та антиделіктної гілок державної влади, що суперечать Конституції та іншим правовим актам України, так й визнання, забезпечення і відновлення порушених прав, свобод, інтересів та обов'язків фізичних чи юридичних осіб або держави. 4. Оновлення Трудової галузі права України і Трудового судочинства України, які мають розробити в Трудовому кодексі України і в Кодексі трудового судочинства України правовий базис і порядок врегулювання повного обсягу внутрішньо організаційних суспільних відносин, подолання

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	дисциплінарних проступків і відшкодування завданої ними майнової чи моральної шкоди або інше відновлення порушених прав, інтересів чи обов'язків осіб або держави (с. 13).
Кириченко О.А., Кириченко І.Г., Васильєв Г.І., Колука М.М. Повний комплект навчально-методичного забезпечення курсу криміналістики : навч.-метод. посібник для слухачів-заочників (Серія: Бібліотека «Вісника Одеського інституту внутрішніх справ». Додаток до № 3 за 1999 р.). Одеса : НДРВВ, 1999. 260 с.	Запропонований повний комплект навчально-методичного забезпечення курсу з криміналістики містить у собі лише один з можливих варіантів нової концепції предмета, системи та змісту цієї навчальної дисципліни. Відповідно до цієї концепції, під «криміналістикою» пропонується розуміти науку, котра на основі пізнання закономірностей роботи із особистими і речовими джерелами інформації, що має значення для подолання злочинності, розробляє гласні технічні засоби, тактичні прийоми та методичні рекомендації щодо попередження, виявлення, припинення, розкриття і попереднього розслідування злочинів, судового розгляду кримінальних справ і виконання судових рішень. Поряд з цим пропонуються назви і відповідні концепції ще трьох нових юридичних галузей знань. Перш за все, це «Оердологія», тобто наука, котра на основі пізнання закономірностей роботи із особистими і речовими джерелами інформації, що має значення для подолання злочинності, розробляє негласні технічні засоби, тактичні прийоми та методичні рекомендації щодо попередження, виявлення, припинення, розкриття і попереднього розслідування злочинів, судового розгляду кримінальних справ і виконання судових рішень. Другою новітньою юридичною галуззю знань, на наш погляд, повинна стати «Цивілістика», тобто наука, котра на основі пізнання закономірностей роботи із особистими і речовими джерелами інформації, що має значення для з'ясування цивільно-правових і

О.А. Кириченко

	господарських спорів (деліктів), розробляє гласні технічні засоби, тактичні прийоми та методичні рекомендації з попередження, виявлення, припинення і досудового з'ясування цивільно-правових і господарських спорів чи деліктів, судового розгляду цивільних і господарських справ і виконання судових рішень (с. 230). І третім новітнім напрямком юридичної науки може бути «Оердологічний регламент», тобто наука, на котру треба покласти завдання з розробки процедурних норм застосування негласних засобів подолання злочинності (с. 231). Таким чином, під «криміналістикою» може розумітися наука, котра на основі пізнання закономірностей роботи із особистими і речовими джерелами інформації, що має значення для подолання злочинів, адміністративних і дисциплінарних правопорушень, розробляє гласні технічні засоби, тактичні прийоми і методичні рекомендації з попередження, виявлення, припинення, розкриття і досудового розслідування чи іншої підготовки справ про вказані правопорушення, судового та позасудового розгляду справ по цих фактах, виконання судових та інших рішень щодо них (с. 232-233). У такому разі оердологія повинна стати наукою, котра на основі пізнання закономірностей роботи із особистими і речовими джерелами інформації, що має значення для подолання будь-яких правопорушень, розробляє негласні технічні засоби, тактичні прийоми та методичні рекомендації щодо попередження, виявлення, припинення, розкриття і досудового розслідування злочинів та інших правопорушень, судового та позасудового розгляду справ по цих фактах, виконання судових та інших рішень щодо них.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Визначення предмета цивілістики за цієї концепцією залишається без змін, а предмет оердологічного регламенту в загальних рисах може бути сформульований так : оердологічний регламент – це наука, котра розробляє процедурні норми застосування негласних засобів подолання будь-яких правопорушень Згідно з третім підходом до визначення предмета, системи і змісту криміналістики, оердології та оердологічного регламенту за криміналістикою, більш обґрунтованим було б визнати завдання з розробки гласних засобів подолання будь-яких правопорушень, тобто злочинів, адміністративних і дисциплінарних правопорушень, цивільних і господарських деліктів тощо, а за оердологією – негласних засобів подолання перелічених правопорушень. З урахуванням зазначеного, криміналістика може розглядатися як наука, котра на основі пізнання закономірностей роботи із особистими і речовими джерелами інформації, що має значення для подолання будь-яких правопорушень, розробляє гласні технічні засоби, тактичні прийоми і методичні рекомендації щодо попередження, виявлення, припинення, розкриття і досудового розслідування злочинів (с. 233) та інших правопорушень, судового та позасудового розгляду справ по цих фактах, виконання судових та інших рішень щодо них. У такому разі оердологія повинна стати наукою, котра на основі пізнання закономірностей роботи із особистими і речовими джерелами інформації, що має значення для подолання будь-яких правопорушень, розробляє негласні технічні засоби, тактичні прийоми та методичні рекомендації щодо попередження, виявлення, припинення, розкриття і досудового

О.А. Кириченко

	розслідування злочинів та інших правопорушень, судового та позасудового розгляду справ по цих фактах, виконання судових та інших рішень щодо них. Як нам вбачається, останній, третій, варіант розв'язання проблеми вдосконалення предмета, системи і змісту криміналістики, оердології та оердологічного регламенту найбільш раціональний, оскільки дозволяє, по-перше, не породжувати зайвих юридичних галузей знань (цивілістика та ін.); по-друге, врахувати існуючі криміналістичні та оердологічні розробки засобів подолання злочинності як загальнотеоретичні положення щодо будь-яких правопорушень і, врешті-решт, по-третє, визначити специфіку застосування засобів подолання кожного із різновидів правопорушень лише у відповідних розділах криміналістики та оердології (с. 234)
Кириченко А.А., Ткач Ю.Д. Система юридических наук в свете борьбы с имущественными преступлениями. <i>Актуальні проблеми діяльності ОВС з попередження, розкриття та розслідування злочинів. Частина II. Проблеми розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах : матеріали міжнар. наук.-практ. конфер., 19- 20.10.2000 р. Одеса : НД РВВ</i>	При устраниении указанных выше недостатков система юридических наук могла бы выглядеть следующим образом: 1. Юридические науки материального права (уголовное право, административное право, трудовое право, гражданское право, хозяйственное право, конституционное право, жилищное право и др.). 2. Юридические науки процедурного права: уголовный процесс, гражданский процесс, арбитражный процесс и конституционный процесс; административный регламент, трудовой регламент, ордологический регламент, исправительно-трудовой регламент и судебно-исправительный регламент, данный список которых на сегодняшний день исчерпывающий. 3. Юридические науки, разрабатывающие средства борьбы с правонарушениями (криминалистика и ордология). 4. Вспомогательные юридические науки (криминология, судебная медицина, судебная психология, судебная бухгалтерия, судебная

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

ОІВС, 2000. С. 207-217.	статистика и др.) (с. 211)
Кириченко О.А., Дерев'янкін С.Л. Предмет і система юридичних наук. <i>Актуальні проблеми діяльності ОВС з попередження, розкриття та розслідування злочинів. Частина II. Проблеми розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах</i>: матеріали міжнар. наук.-практ. конфер., 19-20.10.2000 р. Одеса: НД РВВ ОІВС, 2000. С. 217-226.	На підставі викладеного, систему юридичних наук в остаточному підсумку більш обґрунтовано подати так : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють філософські, історичні та інші теоретичні основи всієї системи юридичних наук (філософія права, теорія держави і права, історія держави і права, історія правових і політичних вчень та ін.). 2. Матеріальні юридичні науки, тобто науки, що розробляють окремі галузі матеріального права (конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право, сімейне право, господарське право, житлове право, земельне право, водне право та ін.). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну процедуру боротьби з окремими видами правопорушень або вирішення певної групи правових суперечок і деліктів (конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес і арбітражний процес, адміністративний регламент, трудовий регламент, ордологічний регламент, виправно-трудоий регламент і судово-виконавчий регламент). 4. Методичні юридичні науки, тобто науки, що розробляють методикку боротьби з правопорушеннями або вирішення правових суперечок і деліктів (криміналістика та ордістика). 5. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, що створюють інші умови щодо ефективного і раціонального правового регулювання суспільних відносин і здійснення боротьби з правопорушеннями або вирішення правових суперечок та деліктів (кримінологія, судова медицина, судова психіатрія, судова

О.А. Кириченко

	психологія, судова бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика та ін.) (с. 225).
Кириченко А.А. Кириченко И.Г. Проблемы совершенствования системы юридических наук в свете борьбы с преступностью. <i>Науковий вісник ДЮІ.</i> Дніпропетровськ : РВВ ДЮІ МВС України, 2001. № 1. С. 110-128.	При устранении отмеченных выше недостатков систему юридических наук можно было бы представить таким образом : 1. Юридические науки материального права (уголовное право, административное право, трудовое право, гражданское право, хозяйственное право, конституционное право, жилищное право и др.) (с. 118). 2. Юридические науки процедурного права : уголовный процесс, гражданский процесс, арбитражный процесс и конституционный процесс; административный регламент, дисциплинарный регламент и озрдологический регламент (с. 118-119). 3. Юридические науки, разрабатывающие средства борьбы с правонарушениями (криминалистика и озрдология). 4. Вспомогательные юридические науки (криминология, судебная медицина, судебная психология, судебная бухгалтерия, судебная статистика и др.) (с. 119).
Кириченко А.А. Кириченко И.Г., Федоров Г.В. Новая концепция предмета и системы юридических наук. <i>Весы Фемиды.</i> Симферополь, 2001. № 2. С. 29-37.	На основании изложенного, систему юридических наук в конечном итоге более обоснованно представить следующим образом : 1. Теоретические юридические науки, то есть научные отрасли, разрабатывающие философские, исторические и иные теоретические основы всей системы юридических наук (философия права, теория государства и права, история государства и права, история политических и правовых учений и др.). 2. Материальные юридические науки, то есть науки, разрабатывающие отдельные отрасли материального права (конституционное право, уголовное право, административное право, трудовое право, гражданское право, семейное право, хозяйственное право, жилищное право,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	земельное право, водное право и др.). 3. Процедурные юридические науки, то есть научные отрасли, разрабатывающие нормативную процедуру борьбы с отдельными видами правонарушений или разрешения определенной группы правовых споров и деликтов (конституционный процесс, уголовный процесс, гражданский процесс и арбитражный процесс, административный регламент, трудовой регламент, ордологический регламент, исправительно-трудовой регламент и судебно-исполнительный регламент). 4. Методические юридические науки, то есть науки, разрабатывающие методику борьбы с правонарушениями и разрешения правовых споров и деликтов (криминалистика и ордология). 5. Вспомогательные юридические науки, то есть научные отрасли, которые создают иные условия для эффективного и рационального правового регулирования общественных отношений и осуществления борьбы с правонарушениями либо разрешения правовых споров и деликтов (криминология, судебная медицина, судебная психиатрия, судебная психология, судебная бухгалтерия, юридическая статистика, юридическая кибернетика и др.) (с. 30).
Кириченко О.А., Басай В.Д. Актуальні проблеми юридичної науки : навч. посібник для магістрів- правознавців. Івано-Франківськ : Вид-во Плай, 2001. 302 с.	Нова доктрина класифікації юридичних наук виглядає наступним чином : 1. Теорологічні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють філософські, історичні та інші теорологічні основи належної правової регламентації відповідних сторін суспільного життя, а також методики і правові процедури раціонального та ефективного здійснення такої регламентації, проведення боротьби з будь-якими правопорушеннями, в тому числі вирішення різних правових спорів і деліктів (філософія права, соціологія права, теорія

О.А. Кириченко

	держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень та ін.). 2. Матеріальні юридичні науки, тобто науки, що розробляють окремі галузі матеріального права (конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право, господарське право). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну процедуру застосування складових частин гласної і негласної методики як боротьби з окремими видами правопорушень, так і вирішення певної групи правових спорів і деліктів (конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес і арбітражний процес, адміністративний регламент, трудовий регламент, ординативний регламент, виправно-трудова регламент і виконавчий регламент). 4. Методичні юридичні науки, тобто науки, що розробляють окремі складові частини гласної і негласної методики як боротьби з будь-якими правопорушеннями, так і вирішення різних правових спорів і деліктів (криміналістика, ординатика). 5. Регулятивні юридичні науки, тобто наукові галузі, які розробляють нормативну регламентацію окремих сторін, так би мовити, «безделіктного» суспільного життя (сімейне право, житлове право, земельне право, водне право, лісове право, законодавство про надра, податкове право, бюджетне право та ін.). 6. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, що створюють інші умови для ефективного та раціонального правового врегулювання певних суспільних відношень і здійснення боротьби з правопорушеннями або вирішення правових спорів і деліктів (кримінологія, юридична педагогіка, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика, юридична

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	педагогіка та ін.) (с. 48-49).
Кириченко А.А., Басай В.Д. Полный комплект учебно- методического обеспечения повышения квалификации по криминалистике следователей : учеб.-метод. пособие. Одесса : НИ РИО ОИВД, 2001. 332 с.	Ети ж положення изложены в ряде иных пособий с повышения квалификации определенных специализаций антиделиктологов : Кириченко А.А., Басай В.Д. Полный комплект учебно-методического обеспечения переподготовки по криминалистике дознавателей : учеб.-метод. пособие. Одесса : НИ РИО ОИВД, 2001. С. 53-56; Кириченко А.А., Басай В.Д. Полный комплект учебно-методического обеспечения переподготовки по криминалистике следователей : учеб.-метод. пособие. Одесса : НИ РИО ОИВД, 2001. С. 47-49; Кириченко А.А., Басай В.Д. Полный комплект учебно-методического обеспечения повышения квалификации по криминалистике дознавателей : учеб.-метод. пособие. Одесса : НИ РИО ОИВД, 2001. С. 42-43; Кириченко А.А., Басай В.Д. Полный комплект учебно-методического обеспечения повышения квалификации по криминалистике оперуполномоченных уголовного розыска : учеб.-метод. пособие. Одесса : НИ РИО ОИВД, 2001. С. 37; Кириченко А.А., Басай В.Д. Полный комплект учебно-методического обеспечения повышения квалификации по криминалистике участковых инспекторов милиции : учеб.-метод. пособие. Одесса : НИ РИО ОИВД, 2001. С. 34; Кириченко А.А., Басай В.Д. Полный комплект учебно-методического обеспечения переподготовки по криминалистике оперуполномоченных уголовного розыска : учеб.-метод. пособие. Одесса : НИ РИО ОИВД, 2001. С. 34; Кириченко О.А., Басай В.Д. Полный комплект учебно-методического обеспечения переподготовки по криминалистике участковых инспекторов милиции : учеб.-метод. пособие. Одесса : НИ РИО ОИВД, 2001. С. 34; Кириченко А.А., Басай В.Д.

О.А. Кириченко

	Полный комплект учебно-методического обеспечения переподготовки по криминалистике оперуполномоченных ОБНОН : учеб.-метод. пособие. Одесса : НИ РИО ОИВД, 2001. С. 34. С учетом изложенного, все процедурные кодексы в конечном итоге могут составить следующие три группы : 1) процессуальные процедурные кодексы – Конституционно-процессуальный кодекс Украины (Кон. ПК Украины), Уголовно-процессуальный кодекс Украины (УПК Украины), Гражданско-процессуальный кодекс Украины (ГПК Украины) и Хозяйственно-процессуальный кодекс Украины (ХПК Украины) (с. 99); 2) основные регламентные процедурные кодексы – Админо-регламентный кодекс Украины (АРК Украины), Трудо-регламентный кодекс Украины (ТРК Украины) и Ордо-регламентный кодекс Украины (ОРК Украины); 3) вспомогательные регламентные процедурные кодексы – Исправительно-трудо-регламентный кодекс Украины (ИТРК Украины) и Исполнительно-регламентный кодекс Украины (ИРК Украины) (с. 100). Таким образом, система юридических наук в целом может быть представлена следующим образом : 1. Теоретические юридические науки, то есть научные отрасли, разрабатывающие философские, исторические и иные теоретические основы надлежащей правовой регламентации соответствующих сторон общественной жизни, а также методики и нормативные процедуры рационального и эффективного осуществления такой регламентации, проведения борьбы с любыми правонарушениями, в том числе разрешения различных правовых споров и деликтов (философия права, социология права, теория

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	государства и права, история государства и права, история политических и правовых учений и др.). 2. Материально-правовые юридические науки, то есть науки, разрабатывающие нормы материального права как основы для борьбы с правонарушениями (конституционное право, уголовное право, административное право, трудовое право, гражданское право, хозяйственное право). 3. Процедурные юридические науки, то есть научные отрасли, разрабатывающие нормативную процедуру применения составных частей гласной и негласной методики борьбы с отдельными видами правонарушений (общая теория доказательств, конституционный процесс, уголовный процесс, гражданский процесс и хозяйственный процесс, административный регламент, трудовой регламент, ординативный регламент, исправительно-трудовой регламент и судебно-исполнительный регламент). 4. Методические юридические науки, то есть науки, разрабатывающие составные части гласной и негласной методики как борьбы с любыми правонарушениями (криминалистика, ординативка) (с. 102). 5. Регулятивные юридические науки, основное предназначение которых, в отличие от материальных, процедурных и методических юридических наук, состоит в разработке надлежащей нормативной регламентации так сказать «безделиктных» общественных отношений (семейное право, жилищное право, земельное право, лесное право, водное право, бюджетное право, налоговое право, право социального обеспечения и др.) (с. 102-103). 6. Вспомогательные юридические науки, то есть научные отрасли, которые создают иные условия для эффективного и рационального правового регулирования общественных

О.А. Кириченко

	отношений и осуществления борьбы с правонарушениями (криминология, юридическая педагогика, юридическая медицина, юридическая психиатрия, юридическая психология, юридическая бухгалтерия, юридическая статистика, юридическая кибернетика и др.) (с. 103)
Кириченко А.А., Басай В.Д., Щитников А.М. Основы юридической теоретической (теоретическая, правовая процедура, методика) : монография Минск; Ивано- Франковск : Изд-во Плай, ГЭКЦ МВД РБ, 2001. 768 с.	А система юридических наук в целом может быть представлена следующим образом : 1. Теоретические юридические науки, то есть научные отрасли, разрабатывающие философские, исторические и иные теоретические основы надлежащей правовой регламентации соответствующих сторон общественной жизни, а также методики и нормативной процедуры рационального и эффективного осуществления такой регламентации, проведения борьбы с любыми правонарушениями, в том числе разрешения различных правовых споров и деликтов (философия права, социология права, теория государства и права, история государства и права, история политических и правовых учений и др.) (с. 60-61). 2. Материальные юридические науки, то есть науки, разрабатывающие нормы материального права (конституционное право, уголовное право, административное право, трудовое право, гражданское право, хозяйственное право). 3. Процессуальные юридические науки, то есть научные отрасли, разрабатывающие нормативную процедуру применения составных частей гласной и негласной методики как борьбы с отдельными видами правонарушений, так и разрешения определенной группы правовых споров и деликтов (общая теория информации, конституционный процесс, уголовный процесс, гражданский процесс и хозяйственный процесс, административный регламент, трудовой регламент,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ордистический регламент, исправительно-трудовой регламент и судебно-исполнительный регламент). 4. Методические юридические науки, то есть науки, разрабатывающие составные части гласной и негласной методики как борьбы с любыми правонарушениями, так и разрешения различных правовых споров и деликтов (криминалистика, ордистика). 5. Регулятивные юридические науки, то есть научные отрасли, которые разрабатывают нормативную регламентацию отдельных сторон общественной жизни (семейное право, жилищное право, земельное право, водное право, лесное право, законодательство о недрах, налоговое право, бюджетное право и др.) (с. 61). 6. Вспомогательные юридические науки, то есть научные отрасли, которые создают иные условия для эффективного и рационального правового регулирования общественных отношений и осуществления борьбы с правонарушениями либо разрешения правовых споров и деликтов (криминология, юридическая медицина, юридическая психиатрия, юридическая психология, юридическая бухгалтерия, юридическая статистика, юридическая кибернетика и др.) (с. 61-62).
Кириченко О.А., Басай В.Д., Томін С.В. Криміналістика. Повний комплект навчально- методичного забезпечення : посібник для слухачів-заочників. Київ : РВВ КІВС, 2001. 184 с.	Загальна характеристика предмета та системи юридичних наук, кожної з її груп. Призначення теоретичних юридичних наук (філософія права, теорія держави та права тощо). Сутність матеріальних юридичних наук (конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, цивільне право, трудове право, господарче право). Поняття та основні групи процедурних юридичних наук (процесуальні: конституційний процес, кримінальний процес,

О.А. Кириченко

	цивільний процес, господарський процес; регламентні: адміністративний регламент, трудовий регламент, ординстичний регламент, виправно-трудоий регламент, судово-виконавчий регламент). Роль методичних юридичних наук (криміналістика, ординстика). Сутність регулятивних юридичних наук (сімейне право, житлове право, земельне право, водне право, законодавство про надра, податкове право, бюджетне право тощо) та їх співвідношення з матеріальними та іншими групами юридичних наук. Призначення допоміжних юридичних наук (юридична педагогіка, кримінологія, юридична медицина, юридична психологія, юридична кібернетика, юридична бухгалтерія тощо) (с. 14-15).
Кириченко О.А., Басай В.Д. Проблеми вдосконалення юридичної освіти фахівців органів внутрішніх справ. <i>Науковий вісник ДЮІ.</i> Дніпропетровськ : РВВ ДЮІ МВС України, 2001. № 3. С. 119-130.	З урахуванням викладеного, система юридичних наук може бути представлена таким чином : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють філософські, історичні та інші теоретичні основи всієї системи юридичних наук (філософія права, теорія держави і права, історія держави і права, історія правових і політичних вчень та ін.). 2. Матеріальні юридичні науки, тобто науки, що розробляють окремі галузі матеріального права (конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право, сімейне право, господарське право, житлове право, земельне право, водне право та ін.). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну процедуру боротьби з окремими видами правопорушень або вирішення певної групи правових суперечок і деліктів (конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес і арбітражний процес, адміністративний регламент,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	трудоий регламент, ордологічний регламент, виправно-трудоий регламент і судово-виконавчий регламент). 4. Методичні юридичні науки, тобто науки, що розробляють методику боротьби з правопорушеннями або вирішення правових суперечок і деліктів (криміналістика та ордистика). 5. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, що створюють інші умови щодо ефективного і раціонального правового регулювання суспільних відносин і здійснення боротьби з правопорушеннями або вирішення правових суперечок та деліктів (кримінологія, судова медицина, судова психіатрія, судова психологія, судова бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика та ін.) (с. 129)
Кириченко О.А., Литвин Ю.И. Криміналістика. Полный комплект учебно- методического обеспечения частей «Теорология» и «Техника»: учеб.- метод. пособие. Хмельницкий : Изд-во АПВ Украины, 2001. 142 с.	С учетом предложенного выше совершенствования предмета и системы отдельных отраслей юридической науки система юридических наук в целом может быть представлена следующим образом : 1. Теорологические юридические науки, то есть научные отрасли, разрабатывающие философские, исторические и иные теоретические основы всей системы юридических наук (философия права, теория государства и права, история государства и права, история политических и правовых учений и др.). 2. Материальные юридические науки, то есть науки, разрабатывающие отдельные отрасли материального права (конституционное право, уголовное право, административное право, трудовое право, гражданское право, семейное право, хозяйственное право, жилищное право, земельное право, водное право и др.). 3. Процедурные юридические науки, то есть научные отрасли, разрабатывающие нормативную процедуру борьбы с

О.А. Кириченко

	отдельными видами правонарушений или разрешения определенной группы правовых споров и деликтов (конституционный процесс, уголовный процесс, гражданский процесс и арбитражный процесс, административный регламент, трудовой регламент, ординатический регламент, исправительно-трудовой регламент и судебно-исполнительный регламент). 4. Методические юридические науки, то есть науки, разрабатывающие методiku борьбы с правонарушениями разрешения правовых споров и деликтов (криминалистика, цивилистика и ординатика). 5. Вспомогательные юридические науки, то есть научные отрасли, которые создают иные условия для эффективного и рационального правового регулирования общественных отношений и осуществления борьбы с правонарушениями либо разрешения правовых споров и деликтов (криминология, судебная медицина, судебная психиатрия, судебная психология, судебная бухгалтерия, юридическая статистика, юридическая кибернетика и др.) (с. 95).
Кириченко О.А., Кириченко Ю.О. Нова теоретична концепція юридичних наук. <i>Науковий вісник Юридична академія Міністерства внутрішніх справ.</i> Дніпропетровськ : РВВ ЮА МВС України, 2002. № 2. С. 3-12.	З огляду на це, предмет юридичних наук у цілому можна визначити наступним чином: розробка філософських і теоретичних основ, базисноправових, процедурних, методичних та інших умов щодо забезпечення належної правової регламентації відповідних сторін суспільного життя і боротьби із різного роду правопорушеннями (злочини, проступки, правові спори і делікти), а також ефективного і раціонального здійснення цієї правової регламентації і застосування засобів подолання кожного із різновидів правопорушень. Звідси система юридичних наук у кінцевому результаті може бути представлена так: 1. Теоретичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють філософські, історичні

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	та інші теоретичні основи всієї системи юридичних наук (філософія права, соціологія права, теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень та ін.) щодо правового врегулювання безделіктних суспільних відносин, розробки засобів боротьби з різного роду правопорушеннями і виконання інших завдань юридичних наук (с. 4). Доцільно звернути увагу на нове слово – «Теоретика». Його пропонуємо застосовувати замість традиційного, на жаль, поки що загальноприйнятого, але семантично необґрунтованого слова «Методологія», яке може тлумачитися тільки як вчення про методи. В той же час слово «методологія» частіше за все ототожнюється з теоретичними основами тієї чи іншої науки. У такому значенні його застосовують, наприклад, криміналістики, іменуючи цим словом першу частину навчального курсу криміналістики, в якій фактично викладаються положення не тільки про методи даної науки, а й інші: історія розвитку криміналістики, положення про предмет, завдання і систему криміналістики тощо. І такий підхід, на жаль, поширений і в інших галузях юридичної науки (ордистики та ін.) (с. 4-5). Слово «Теоретика» може зняти вказані протиріччя, є тотожним до словосполучення «Теоретичні основи», але є більш лаконічним. 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, тобто науки, що розробляють базисну правову регламентацію боротьби з відповідними правопорушеннями права (конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право, господарське право). Раніше ця група юридичних наук іменувалася нами як матеріальні юридичні науки, що більше віддзеркалювало традиційний поділ юридичних наук, які пов'язані із боротьбою з

	правопорушеннями, на матеріальні та процесуальні. Проте філософський підхід щодо визначення матеріального дещо інший, поряд з чим завжди згадують і про ідеальне. З огляду на це, краще даний традиційний підхід в юридичній науці узгодити з філософськими основами їх розвитку. Оскільки під матеріальними юридичними науками традиційно розуміють ті, які мають розробити правову основу для боротьби з відповідними правопорушеннями (процесуальними юридичними науки – нормативну процедуру проведення цієї боротьби у частині досудової підготовки і судового розгляду справ про відповідні правопорушення), то доцільно для даної групи юридичних наук запропонувати дещо інше найменування. Словосполучення «Базисноантиделіктні юридичні науки» може задовольнити ці вимоги, оскільки несе таке семантичне навантаження: ці юридичні науки розробляють правову основу для боротьби з різного роду правопорушеннями. Зрозуміло, що до боротьби із правопорушеннями мають бути причетні й інші групи юридичних наук, сутність яких і буде розкрита за викладом даної концепції системи юридичних наук (с. 5). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну процедуру боротьби із окремими видами правопорушень: злочинів, проступків, правових спорів і деліктів : 3.1. Загальна теорія інформації. 3.2. Процесуальні юридичні науки : конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес і господарський процес. 3.3. Регламентні юридичні науки : адміністративний регламент, трудовий регламент, ординативний регламент, виправно-трудовий регламент і судово-виконавчий регламент) (с. 5-6).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Поділ процедурних юридичних наук на процесуальні і регламентні проведено залежно від того, судовий чи позасудовий або переважно позасудовий порядок передбачено для розгляду справ про відповідні правопорушення. З урахуванням цього запропоновано існуючий Кодекс України про адміністративні правопорушення поділити на два: Адміністративний кодекс України та Адмінорегламентний кодекс України, в першому з яких мають бути кодифіковані базисноантиделіктні норми адміністративного законодавства, а в другому – процедурні норми. Аналогічно існуючий Кодекс України про працю має бути представлений у вигляді Трудового кодексу України та Трудо-регламентного кодексу України, відповідно – кодекс базисноантиделіктних та кодекс процедурних норм трудового законодавства. З метою логічного завершення системи базисноантиделіктних і процедурних кодексів, пропонується розробити ще два відповідних кодекси – Конституційний кодекс України і Конституційно-процесуальний кодекс України, які зараз представлені чисельними розрізненими нормативними актами. Причому не буде зайвим акцентувати увагу на тому, що у вигляді прототипу базисно антиделіктного кодифікованого нормативного акту може розглядатися й Конституція України, яка містить у собі й норми щодо правового врегулювання й безделіктних суспільних відносин. З огляду на це, Конституція України містить у собі базисні як антиделіктні, так і регулятивні норми (с. 6). В той же час Конституційний Суд України, вирішуючи справи про конституційні правопорушення (проступки, спори, делікти), керується не тільки Конституцією України, а

	низкою інших, так званих «конституційних законів». То, мабуть, доцільніше дане базисноантиделіктне та регулятивне конституційне законодавство кодифікувати у вигляді, скажімо, Конституційного кодексу України. Що ж стосується Конституційно-процесуального права та основного наукового продукту вчених даної галузі юридичної науки – Конституційно-процесуального кодексу України, то й самої галузі і такого кодексу, на жаль, фактично ще немає, хоча існує Конституційний Суд України, і він уже розглядає справи про конституційні правопорушення (проступки, спори, делікти), керуючись при цьому відповідним законом та регламентом. А чому не кодифікованим нормативним актом, як це забезпечено на сьогодні щодо розгляду справ про злочини, цивільно-правові і господарсько-правові спори і делікти? Розвиваючи концепцію процедурних юридичних наук, доцільно й існуючий Виправно-трудовий кодекс України (Кримінально-виконавчий кодекс України – за указом Президента України) перейменувати у «Виправно-трудо-регламентний кодекс України», а всю решту процедурних норм щодо виконання судових та інших рішень по справах про інші, ніж злочини, правопорушення об'єднати, наприклад, у такому кодексі, як «Виконавчо-регламентний кодекс України», або розташувати у заключних розділах відповідних процедурних кодексів – Кон. ПК (Конституційно-процесуальний кодекс) України, Адм. РК (Адміно-регламентний кодекс) України, ТРК (Трудо-регламентний кодекс) України, ЦПК (Цивільно-процесуальний кодекс) України та ГПК (Господарсько-процесуальний кодекс) України. Причому для найменування останнього процедурного кодексу (відповідної

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	галузі юридичної науки) краще залишити стару назву «Арбітражно-процесуальний кодекс України» (Арб. ПК України), а для відповідної галузі юридичної науки – «Арбітражний процес». З огляду на це, й господарське право (Господарський кодекс України) як галузь базисноантиделіктної юридичної науки (відповідний кодекс) краще іменувати «Арбітражне право» («Арбітражний кодекс України») (с. 7). У такому разі виникає потреба у аббревіатурі Арбітражного кодексу, Арбітражно-процесуального кодексу, Адміністративного кодексу, Адміно-регламентного кодексу, Конституційного кодексу, Конституційно-процесуального кодексу, Кримінального кодексу і Кримінально-процесуального кодексу з метою їх розмежування вказувати додаткові букви (с. 7-8). 4. Методичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють складові частини методики боротьби з кожним із різновидів правопорушень: злочинів, проступків, правових спорів і деліктів (криміналістика, ордістика). 5. Регулятивні юридичні науки, тобто такі наукові галузі, основним завданням яких є розробка належного нормативно безделіктного врегулювання необхідних сторін суспільного життя (податкове право, бюджетне право, пенсійне право, сімейне право, житлове право, водне право, земельне право, надрове право, лісове право, інформаційне право, страхове право тощо) (с. 8). Зрозуміло, що майже всі окремі галузі юридичної науки мають на меті розробити відповідне нормативне врегулювання тих чи інших сторін суспільного життя, в тому числі й у перебігу боротьби із відповідним

	різновидом правопорушень. Але нормативне врегулювання, що мають розробляти базисноантиделіктні, процедурні та методичні юридичні науки, забезпечує ефективне та раціональне ведення боротьби із будь-якими правопорушеннями, в той час як основним завданням регулятивних юридичних наук є розробка вже безделіктного нормативного врегулювання відповідних сторін суспільного життя, що й обумовлює саме таку назву юридичних наук цієї групи (с. 8-9). Якщо будуть порушені норми кодексу, що були розроблені будь-якою регулятивною галуззю юридичної науки, то ми будемо мати те чи інше правопорушення (злочин, адміністративний чи дисциплінарний проступок, цивільно-правовий чи господарсько-правовий спір тощо). В такому разі, як кажуть, «за справу візьмуться» представники вже другої, третьої чи четвертої групи (за необхідності – й шостої групи), оскільки у даному випадку треба буде реалізовувати допоміжне завдання юридичних наук – подолати це правопорушення. 6. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, що створюють інші умови щодо ефективного та раціонального правового врегулювання певних суспільних відношень або здійснення боротьби з тим чи іншим правопорушенням (кримінологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика, юридична педагогіка та ін.). Вчені-представники першої і даної групи юридичних наук допомагають виконати як основне, так і допоміжне завдання цих наук, тобто нормативно врегулювати відповідні сторони суспільного життя та подолати порушення цієї правової регламентації. Хоча видно, що представники останньої групи юридичних наук більше зорієнтовані на виконання допоміжного завдання, і з огляду

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	на це їх можна іменувати не юридичними, а судовими: судова медицина, судова психіатрія, судова психологія, судова бухгалтерія тощо. По-перше, так вони звуться традиційно. По-друге, боротьба з правопорушеннями здійснюється в основному судовою владою, незалежно від того, проходить, чи ні, у кінцевому результаті, справа про відповідне правопорушення через судовий розгляд чи здійснення даної функції делеговано іншим посадовим особам (органам) (с. 9).
Кириченко О.А., Басай В.Д. Основи одорології : монографія. Івано- Франківськ : Вид- во Плай, 2002. 580 с.	А система юридичних наук загалом може бути представлена таким чином: 1. Теорологічні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють філософські, історичні та інші теорологічні основи для розробки належної правової регламентації відповідних сторін суспільного життя і засобів боротьби із будь-якими правопорушеннями, а також щодо забезпечення раціонального і ефективного здійснення такої регламентації і проведення даної боротьби (філософія права, соціологія права, теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень та ін.). 2. Матеріальні юридичні науки, тобто науки, що розробляють норми матеріального права як відповідний засіб боротьби з будь-якими правопорушеннями (конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право і господарське право) (с. 44). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну процедуру застосування складових частин гласної і негласної методики боротьби з окремими видами правопорушень, правових спорів і деліктів ? 3.1. Загальна теорія інформації. 3.2. Процесуальні юридичні науки :

О.А. Кириченко

	конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес і господарський процес. 3.3.1. Основні регламентні юридичні науки : адміністративний регламент, трудовий регламент, ординатичний регламент. 3.3.2. Допоміжні регламентні юридичні науки : виправно-трудоий регламент, судово-виконавчий регламент) (с. 44-45). 4. Методичні юридичні науки, тобто науки, що розробляють складові частини гласної і негласної методики боротьби з будь-якими правопорушеннями, правовими спорами і деліктами (криміналістика і ординатика). 5. Регулятивні юридичні науки, тобто наукові галузі, які розробляють нормативну регламентацію так званих «безделіктних» окремих сторін суспільного життя (сімейне право, житлове право, земельне право, водне право, лісове право, надрове право, пенсійне право чи право соціального забезпечення, податкове право, бюджетне право та ін.). 6. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, які створюють інші умови для розробки належної правової регламентації відповідних сторін суспільного життя і засобів боротьби із будь-якими правопорушеннями, а також щодо забезпечення раціонального і ефективного здійснення такої регламентації і проведення даної боротьби (кримінологія, юридична педагогіка, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика та ін.) (с. 45)
Кириченко О.А. Вдосконалення юридичних засобів запобігання суїциду. <i>Актуальні проблеми суїцидології</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конфер. / 36. наук.	Звідси систему юридичних наук у кінцевому випадку було запропоновано представити наступним чином : 1. Теорологічні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють філософські, історичні та інші теорологічні основи всієї системи юридичних наук (філософія права, теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень та ін.).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

праць. У 2 ч. Київ: РВВ КІВС, 2002. Ч. 1. С. 106-115.	2. Матеріальні юридичні науки, тобто науки, що розробляють окремі галузі матеріального права (конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право і господарче право). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну процедуру подолання окремих видів правопорушень чи правових спорів і деліктів (конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес та господарчий процес, адміністративний регламент, трудовий регламент, ординативний регламент, виправно-трудоий регламент і судово-виконавчий регламент). 4. Методичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють окремі складові частини методики подолання будь-яких правопорушень, правових спорів і деліктів (криміналістика, ординатика). 5. Регулятивні юридичні науки, тобто такі наукові галузі, основним завданням яких є розробка нормативного врегулювання необхідних сторін так званого безделіктного суспільного життя (податкове право, бюджетне право, пенсійне право, сімейне право, житлове право, водне право, земельне право, надрове право, лісове право тощо). 6. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, що створюють інші умови щодо ефективного та раціонального правового врегулювання певних суспільних відношень і подолання будь-яких правопорушень чи розв'язання правових спорів і деліктів (кримінологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика, юридична педагогіка та ін.) (с. 107-108).
Кириченко О.А., Кириченко С.А.	Виходячи з цього, існуючі і перспективні галузі юридичної науки можуть бути

Місце цивільного і кримінального права у новій системі юридичних наук. <i>Нові Цивільний і Кримінальний кодекси</i> – важливий етап кодифікації законодавства України. Додаток до фахового наукового видання : матеріали наук.-практ. конфер. Івано-Франківськ, 2002.С. 25-29.	розподілені на такі групи : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють філософські, історичні та інші теоретичні основи для розробки належної правової регламентації відповідних сторін суспільного життя і засобів боротьби із будь-якими правопорушеннями, а також щодо забезпечення раціонального і ефективного здійснення такої регламентації і проведення даної боротьби (філософія права, соціологія права, теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень та ін.). 2. Матеріальні юридичні науки, тобто науки, що розробляють норми матеріального права як відповідний засіб боротьби із будь-якими правопорушеннями (конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право і господарське право). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну процедуру застосування складових частин гласної і негласної методики боротьби з окремими видами правопорушень, правових спорів і деліктів : 3.1. Загальна теорія інформації. 3.2. Процесуальні юридичні науки : конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес і господарський процес. 3.3.1. Основні регламентні юридичні науки : адміністративний регламент, трудовий регламент, ординаторський регламент. 3.3.2. Допоміжні регламентні юридичні науки : виправно-трудова регламент, судово-виконавчий регламент). 4. Методичні юридичні науки, тобто науки, що розробляють складові частини гласної і негласної методики боротьби з будь-якими правопорушеннями, правовими спорами і деліктами (криміналістика і ординаторика). 5. Регулятивні юридичні науки, тобто наукові

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	галузі, які розробляють нормативну регламентацію так званих «безделіктних» окремих сторін суспільного життя (сімейне право, житлове право, земельне право, водне право, лісове право, надрове право, пенсійне право чи право соціального забезпечення, податкове право, бюджетне право та ін.). 6. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, які створюють інші умови для розробки належної правової регламентації відповідних сторін суспільного життя і засобів боротьби із будь-якими правопорушеннями, а також щодо забезпечення раціонального та ефективного здійснення такої регламентації і проведення даної боротьби (кримінологія, юридична педагогіка, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика та ін.) (с. 26).
Кириченко О.А., Басай В.Д. Історія, предмет і система криміналістики : Лекція № 1. Київ : РВВ КІВС, 2002. 64 с.	Така ж класифікація юридичних наук указана і у більш пізньому виданні : Кириченко С.А., Басай В.Д., Кириченко Ю.О., Ткач Ю.Д. Криміналістика. Періодизація, поняття і система: Лекція № 1 / за ред. О.А. Кириченка. Київ : РВВ КІВС, 2003. 48 с. Звідси система юридичних наук у кінцевому результаті має бути представлена таким чином : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють філософські, історичні та інші теоретичні основи всієї системи юридичних наук (філософія права, теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень та ін.). 2. Матеріальні юридичні науки, тобто науки, що розробляють окремі галузі матеріального права (конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право, господарське право) (с. 32). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну

	процедуру боротьби із окремими видами правопорушень: злочинів, проступків, правових спорів і деліктів : 3.1. Загальна теорія інформації. 3.2. Процесуальні юридичні науки : конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес і господарський процес; 3.3. Регламентні юридичні науки : адміністративний регламент, трудовий регламент, ординативний регламент, виправно-трудова регламент і судово-виконавчий регламент (с. 32-33). Зараз на стадії становлення знаходиться дисципліна «Теорія доказів», сутність якої зводиться до теоретичних засад використання лише доказової інформації та тільки у кримінальному судочинстві. Проте дана теорія має розробляти теоретичні засади роботи із будь-якою інформацією, яка має значення для боротьби із правопорушеннями, а не тільки із доказовою, та щодо боротьби із будь-якими правопорушеннями, а не тільки зі злочинами. З огляду на це й пропонується створити «Загальну теорію інформації», яка може мати дві частини: «Загальну частину» та «Особливу частину». Причому у другій частині доцільно передбачити шість розділів про теоретичні засади роботи з інформацією у перебігу боротьби щодо кожного із різновидів правопорушень: злочинів, конституційних, адміністративних, дисциплінарних, інших трудових, цивільних та арбітражних правопорушень (у посиланні до слів «загальна теорія інформації» на с. 32). Поділ процедурних юридичних наук на процесуальні і регламентні проведено залежно від того, судовий чи позасудовий або переважно позасудовий порядок передбачено для розгляду справ про відповідні правопорушення. З урахуванням цього запропоновано існуючий Кодекс України про адміністративні правопорушення поділити на

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	два: Адміністративний кодекс України та Адміно-регламентний кодекс України, в першому з яких мають бути кодифіковані матеріальні норми адміністративного законодавства, а в другому – процедурні норми. Аналогічно існуючий Кодекс України про працю має бути представлений у вигляді Трудового кодексу України та Трудо-регламентного кодексу України, відповідно – кодекс матеріальних та кодекс процедурних норм трудового законодавства. З метою логічного завершення системи матеріальних та процедурних кодексів, пропонується розробити ще два відповідних кодекси – Конституційний кодекс України і Конституційно-процесуальний кодекс України, які зараз представлені чисельними розрізненими нормативними актами. З огляду на ці ж причини, й існуючий Виправно-трудоий кодекс України пропонується перейменувати у «Виправно-трудо-регламентний кодекс України», а всю решту процедурних норм щодо виконання судових та інших рішень по справах про інші, ніж злочини, правопорушення об'єднати у такому кодексі, як «Виконавчо-регламентний кодекс України», або розташувати у заключних розділах відповідних процедурних кодексів – Кон. ПК України, АРК України, ТРК України, ЦПК України та ГПК України. Причому для найменування останнього процедурного кодексу (відповідної галузі юридичної науки) краще залишити стару назву «Арбітражно-процесуальний кодекс України» («арбітражний процес»). З огляду на це, й господарське право (Господарський кодекс України) як галузь матеріальної юридичної науки (відповідний кодекс) краще іменувати «Арбітражне право» («Арбітражний кодекс України»). 4. Методичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють окремі складові

О.А. Кириченко

	частини методики боротьби з кожним із різновидів правопорушень: злочинів, проступків, правових спорів і деліктів (криміналістика, ордістика) (с. 33). 5. Регулятивні юридичні науки, тобто такі наукові галузі, основним завданням яких є розробка належного нормативно безделіктного врегулювання необхідних сторін суспільного життя (податкове право, бюджетне право, пенсійне право, сімейне право, житлове право, водне право, земельне право, надрове право, лісове право тощо) (с. 33-34). 6. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, що створюють інші умови щодо ефективного та раціонального правового врегулювання певних суспільних відношень або здійснення боротьби з тими чи іншими правопорушеннями (кримінологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика, юридична педагогіка та ін.) (с. 34).
Кириченко О.А. Нова концепція предмета криміналістики та її місця у системі юридичних наук. <i>Теорія і практика застосування чинного кримінального і кримінально-процесуального законодавства у сучасних умовах</i>: тези доп. наук.-практ. конфер. У 2-х ч. Ч. II. Київ: НАВС України, 2002. С. 15-17.	Звідси система юридичних наук може бути представлена таким чином : 1. Теорологічні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють філософські, історичні та інші теорологічні основи всієї системи юридичних наук (філософія права, теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень та ін.). 2. Матеріальні юридичні науки, тобто науки, що розробляють окремі галузі матеріального права та відповідні кодекси: конституційне право – Конституційний кодекс України (Кон. К України), антикримінальне право – Антикримінальний кодекс України (АКК України), адміністративне право – Адміністративний кодекс України (Ад. К України), трудове право – Трудовий кодекс України (ТК України, цивільне право – Цивільний кодекс України (ЦК України),

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	арбітражне право – Арбітражний кодекс України – Арб. К України) (с. 16). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну процедуру боротьби із окремими видами правопорушень: злочинів, проступків, правових спорів і деліктів та відповідні кодекси : 3.1. Процесуальні : конституційний процес – Конституційно-процесуальний кодекс України (Кон. ПК України), антикримінальний процес – Антикримінально-процесуальний кодекс України (АКПК України), цивільний процес – Цивільно-процесуальний кодекс України (ЦПК України), арбітражний процес – Арбітражний процесуальний кодекс України (Арб. ПК України). 3.2. Регламентні : адміністративний регламент – Адміністративно-регламентний кодекс України (АРК України), трудовий регламент – Трудо-регламентний кодекс України (ТРК України), ординативний регламент – Ординативно-регламентний кодекс України (ОРК України), виправно-трудо-регламентний кодекс України (ВТРК України), судово-виконавчий регламент – Судово-виконавчо-регламентний кодекс України (СВРК України) (с. 16-17). 4. Методичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють окремі складові частини методики боротьби з кожним із різновидів правопорушень: злочинів, проступків, правових спорів і деліктів (криміналістика, ординативістика). 5. Регулятивні юридичні науки, тобто такі наукові галузі, основним завданням яких є розробка належного нормативно-безделіктного врегулювання необхідних сторін суспільного життя та відповідних кодексів (податкове право – Податковий кодекс

О.А. Кириченко

	України (Под. К України), бюджетне право – Бюджетний кодекс України (Бюд. К України), пенсійне право – Пенсійний кодекс України (Пен. К України), сімейне право – Сімейний кодекс України (Сім. К України), житлове право – Житловий Кодекс України (ЖК України), водне право – Водний кодекс України (ВК України), земельне право – Земельний кодекс України (Зем. К України), надрове право – Кодекс України про надра (Надр. К України), лісове право – Лісний кодекс України (Ліс. К України) тощо. 6. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, що створюють інші умови щодо ефективного та раціонального правового врегулювання певних суспільних відношень або здійснення боротьби з тими чи іншими правопорушеннями (кримінологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика, юридична педагогіка та ін.) (с. 17)
Кириченко О.А., Басай В.Д. Правове визначення поняття і різновидів правапорушень як об'єктів статінформації. <i>Статистична інформація про правапорушення і методи її аналізу</i> : зб. наук. праць. Хмельницький : ХІРУП, 2002. С. 18- 28.	Звідси систему юридичних наук у кінцевому випадку запропоновано представити у такому вигляді : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють філософські, історичні та інші теоретичні основи всієї системи юридичних наук (філософія права, теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень та ін.). 2. Матеріальні юридичні науки, тобто науки, що розробляють окремі галузі матеріального права (конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право і господарче право). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну процедуру подолання окремих видів правопорушень чи правових спорів і деліктів : 3.1. Загальна теорія інформації. 3.2. Процесуальні юридичні науки :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес і господарчий процес. 3.3. Регламентні юридичні науки : адміністративний регламент, трудовий регламент, ординатичний регламент, виправно-трудоий регламент і судово-виконавчий регламент. 4. Методичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють окремі складові частини методики подолання будь-яких правопорушень, правових спорів і деліктів (криміналістика, ординатика) (с. 20). 5. Регулятивні юридичні науки, тобто такі наукові галузі, основним завданням яких є розробка нормативного врегулювання необхідних сторін безделіктного суспільного життя (податкове право, бюджетне право, пенсійне право, сімейне право, житлове право, водне право, земельне право, надрове право, лісове право тощо) (с. 20-21). 6. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, що створюють інші умови щодо ефективного і раціонального правового врегулювання певних суспільних відношень і подолання будь-яких правопорушень (кримінологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична педагогіка та ін.). З аналізу наведеної системи юридичних наук неважко також помітити, що процедурні юридичні науки поділяються на три великі групи : 1. Загальна теорія інформації. 2. Процесуальні юридичні науки. 3. Регламентні юридичні науки (с. 21).
Кириченко О.А. Історія, сучасний стан та перспективи розвитку криміналістики.	Одночасно треба зауважити, що у низці щойно виданих робіт запропоновано й останній із варіантів нової концепції системи юридичних наук, яка може бути представлена таким чином :

О.А. Кириченко

<i>Актуальні проблеми сучасної криміналістики : матеріали Міжнародної наук.-практ. конфер. У 2-х ч. Ч. 1. Сімферополь : ДОЛЯ, 2002. С. 36-48.</i>	1. Теоретичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють філософські, історичні та інші теоретичні основи всієї системи юридичних наук (філософія права, теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень та ін.). 2. Матеріальні юридичні науки, тобто науки, що розробляють окремі галузі матеріального права та відповідні кодекси : конституційне право – Конституційний кодекс України (Кон. К України), антикримінальне право – Антикримінальний кодекс України (АКК України), адміністративне право – Адміністративний кодекс України (Ад. К України), трудове право – Трудовий кодекс України (ТК України, цивільне право – Цивільний кодекс України (ЦК України), арбітражне право – Арбітражний кодекс України – Арб. К України). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну процедуру боротьби із окремими видами правопорушень: злочинів, проступків, правових спорів і деліктів та відповідні кодекси : 3.1. Процесуальні : конституційний процес – Конституційно-процесуальний кодекс України (Кон. ПК України), антикримінальний процес – Антикримінально-процесуальний кодекс України (АКПК України), цивільний процес – Цивільно-процесуальний кодекс України (ЦПК України), арбітражний процес – Арбітражний процесуальний кодекс України (Арб. ПК України). 3.2. Регламентні : адміністративний регламент – Адміністративно-регламентний кодекс України (АРК України), трудовий регламент – Трудо-регламентний кодекс України (ТРК України), ординативний регламент – Ординативно-регламентний кодекс України (ОРК України), виправно-трудова регламент

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	– Виправно-трудо-регламентний кодекс України (ВТРК України), судово-виконавчий регламент – Судово-виконавчо-регламентний кодекс України (СВРК України). 4. Методичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють окремі складові частини методики боротьби з кожним із різновидів правопорушень (криміналістика, ордістика). 5. Регулятивні юридичні науки, тобто такі наукові галузі, основним завданням яких є розробка належного нормативно-безделіктного врегулювання необхідних сторін суспільного життя та відповідних кодексів (податкове право – Податковий кодекс України (Под. К України), бюджетне право – Бюджетний кодекс України (Бюд. К України), пенсійне право – Пенсійний кодекс України (Пен. К України), сімейне право – Сімейний кодекс України (Сім. К України), житлове право – Житловий Кодекс України (ЖК України), водне право – Водний кодекс України (ВК України), земельне право – Земельний кодекс України (Зем. К України), надрове право – Кодекс України про надра (Надр. К України), лісове право – Лісний кодекс України (Ліс. К України) тощо. 6. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, що створюють інші умови щодо ефективного та раціонального правового врегулювання певних суспільних відношень або здійснення боротьби з тими чи іншими правопорушеннями (кримінологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика, юридична педагогіка та ін.) (с. 42-43)
Кириченко О.А., Басай В.Д. Деякі проблеми загальної теорії	У низці щойно опублікованих наукових праць представлена нова концепція системи юридичних наук : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто наукові

О.А. Кириченко

доказі. <i>Стан судової реформи в Україні : проблеми і перспективи :</i> матеріали наук.-практ. конфер., 18-19.04.2002 р., Харків. Київ; Харків : Юрінком Інтер, 2002. С. 90-94.	галузі, що розробляють філософські, історичні та інші теоретичні основи всієї системи юридичних наук (філософія права, теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень та ін.). 2. Матеріальні юридичні науки, тобто науки, що розробляють окремі галузі матеріального права та відповідні кодекси : конституційне право – Конституційний кодекс України (Кон. К України), антикримінальне право – Антикримінальний кодекс України (АКК України), адміністративне право – Адміністративний кодекс України (Ад. К України), трудове право – Трудовий кодекс України (ТК України, цивільне право – Цивільний кодекс України (ЦК України), арбітражне право – Арбітражний кодекс України – Арб. К України) (с. 90). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну процедуру боротьби із окремими видами правопорушень: злочинів, проступків, правових спорів і деліктів та відповідні кодекси : 3.1. Процесуальні : конституційний процес – Конституційно-процесуальний кодекс України (Кон. ПК України), антикримінальний процес – Антикримінально-процесуальний кодекс України (АКПК України), цивільний процес – Цивільно-процесуальний кодекс України (ЦПК України), арбітражний процес – Арбітражний процесуальний кодекс України (Арб. ПК України). 3.2. Регламентні : адміністративний регламент – Адміністративно-регламентний кодекс України (АРК України), трудовий регламент – Трудо-регламентний кодекс України (ТРК України), ординативний регламент – Ординативно-регламентний кодекс України (ОРК України), виправно-трудова регламент – Виправно-трудо-регламентний кодекс

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	України (ВТРК України), судово-виконавчий регламент – Судово-виконавчо-регламентний кодекс України (СВРК України) (с. 90-91). 4. Методичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють окремі складові частини методики боротьби з кожним із різновидів правопорушень (криміналістика, ордістика). 5. Регулятивні юридичні науки, тобто такі наукові галузі, основним завданням яких є розробка належного нормативно-безделіктного врегулювання необхідних сторін суспільного життя та відповідних кодексів (податкове право – Податковий кодекс України (Под. К України), бюджетне право – Бюджетний кодекс України (Бюд. К України), пенсійне право – Пенсійний кодекс України (Пен. К України), сімейне право – Сімейний кодекс України (Сім. К України), житлове право – Житловий Кодекс України (ЖК України), водне право – Водний кодекс України (ВК України), земельне право – Земельний кодекс України (Зем. К України), надрове право – Кодекс України про надра (Надр. К України), лісове право – Лісний кодекс України (Ліс. К України) тощо. 6. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, що створюють інші умови щодо ефективного та раціонального правового врегулювання певних суспільних відношень або здійснення боротьби з тими чи іншими правопорушеннями (кримінологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика, юридична педагогіка та ін.) (с. 91)
Кириченко О.А., Кириченко Ю.О. Система права чи юридичних наук : продовження	Саме тому у низці останніх робіт була представлена новітня концепція системи юридичних наук, яка вже була побудована з урахуванням основних завдань юридичних наук загалом. Проте й ці варіанти також не

О.А. Кириченко

дискусії. <i>Проблеми кодифікації законодавства України : матеріали наук.-практ. конфер.</i> Київ : Ін-т держави та права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. С. 9-12.	вільні від певних недоліків, з урахуванням усунення яких новітня концепція система юридичних наук може бути представлена таким чином : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють філософські, історичні та інші теоретичні основи всієї системи юридичних наук (філософія права, соціологія права, теорія юриспруденції, історія юриспруденції, історія правових вчень та ін.). 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, тобто науки, що мають розробити правову основу (базис) для боротьби з кожним із різновидів правопорушень, у силу чого перелік наук даної групи (як і перелік правопорушень) є вичерпним : конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право, арбітражне право, міжнародне кримінальне право, міжнародне публічно-майнове право і міжнародне приватномайнове право). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну процедуру боротьби з кожним із різновидів правопорушень : 3.1. Загальна теорія інформації. 3.2. Процесуальні юридичні науки : конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес і господарський процес. 3.3. Регламентні юридичні науки : адміністративний регламент, трудовий регламент, ординаторський регламент, виправно-трудова регламент, судово-виконавчий регламент, міжнародно-кримінальний регламент, міжнародно-публічний регламент і міжнародно-приватний регламент (с. 11). 4. Методичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють окремі складові частини методики боротьби з кожним із різновидів правопорушень (криміналістика, ординаторика). 5. Регулятивні юридичні науки, тобто такі

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	наукові галузі, основним завданням яких є розробка належного нормативно-безделіктного врегулювання необхідних сторін суспільного життя (податкове право, бюджетне право, пенсійне право, сімейне право, житлове право, водне право, земельне право, надрове право, лісове право тощо). 6. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, що мають створити інші умови щодо ефективного та раціонального правового врегулювання певних суспільних відношень або здійснення боротьби з тими чи іншими правопорушеннями (кримінологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика, юридична педагогіка та ін.) (с. 12).
Кириченко О.А., Басай В.Д., Ланцедова Ю.О. Можливості вдосконалення криміналістичних та ордиристичних засобів подолання терористичних актів. <i>Тероризм і національна безпека України</i> : матеріали міжнар. конфер. Київ : НАВСУ, 2003. С. 102-110.	Звідси система юридичних наук у кінцевому випадку може бути представлена наступним чином : 1. Теорологічні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють філософські, історичні та інші теорологічні основи всієї системи юридичних наук (філософія права, теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень та ін.). 2. Матеріальні юридичні науки, тобто науки, що розробляють окремі галузі матеріального права (конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право, господарче право) (с. 106). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну процедуру подолання окремих видів правопорушень чи правових спорів і деліктів (конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес та господарчий процес, адміністративний регламент, трудовий регламент, ордиристичний регламент, виправно-трудоий регламент і судово-виконавчий регламент).

О.А. Кириченко

	4. Методичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють окремі складові частини методики подолання будь-яких правопорушень, правових спорів і деліктів (криміналістика, ордістика). 5. Регулятивні юридичні науки, тобто такі наукові галузі, основним завданням яких є розробка нормативного врегулювання необхідних сторін суспільного життя (податкове право, бюджетне право, пенсійне право, сімейне право, житлове право, водне право, земельне право, лісове право, тощо). 6. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, що створюють інші умови щодо ефективного та раціонального правового врегулювання певних суспільних відносин і подолання будь-яких правопорушень чи розв'язання правових спорів і деліктів (кримінологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика, юридична педагогіка та ін.) (с. 107).
Кириченко О.А., Басай В.Д., Сергієнко О.К., Ткач Ю.Д. Проблеми використання одорологічної інформації у боротьбі із правопорушеннями : навч.-метод. посібник. Київ : РВВ КІВС, 2003. 410 с.	З урахуванням викладеного останній варіант концепції системи юридичних наук може бути представлений таким чином : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що мають розробити філософські, історичні та інші теоретичні основи всієї системи юридичних наук (філософія права, теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень та ін.). 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, тобто науки, завданням яких є розробка правової основи (нормативного базису) для проведення боротьби із відповідним різновидом правопорушень (конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право, арбітражне право). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	галузі, що розробляють нормативну процедуру боротьби із окремими видами правопорушень : злочинів, проступків, правових спорів і деліктів : 3.1. Загальна теорія інформації. 3.2. Процесуальні юридичні науки : конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес і арбітражний процес. 3.3. Регламентні юридичні науки : адміністративний регламент, трудовий регламент, ординативний регламент, виправно-трудоий регламент і судово-виконавчий регламент (с. 369). Поділ процедурних юридичних наук на процесуальні і регламентні проведено залежно від того, судовий чи позасудовий або переважно позасудовий порядок передбачено для розгляду справ про відповідні правопорушення. З урахуванням цього запропоновано існуючий Кодекс України про адміністративні правопорушення поділити на два : Адміністративний кодекс України та Адмінорегламентний кодекс України, в першому з яких мають бути кодифіковані базисноантиделіктні норми адміністративного законодавства, а в другому – процедурні норми. Аналогічно існуючий Кодекс України про працю має бути представлений у вигляді Трудового кодексу України та Трудоорегламентного кодексу України, відповідно – кодекс базисно анти-деліктних та кодекс процедурних норм трудового законодавства (с. 369-370). З метою логічного завершення системи базисноантиделіктних та процедурних кодексів, пропонується розробити ще два відповідних кодекси – Конституційний кодекс України і Конституційно-процесуальний кодекс України, які зараз представлені чисельними розрізненими нормативними

О.А. Кириченко

	актами. З огляду на ці ж причини й існуючий Виправно-трудоий кодекс України пропонується перейменувати у «Виправно-трудо-регламентний кодекс України», а всю решту процедурних норм щодо виконання судових та інших рішень по справах про інші, ніж злочини, правопорушення об'єднати у такому кодексі, як «Виконавчо-регламентний кодекс України», або розташувати у заключних розділах відповідних процедурних кодексів – Кон. ПК України, Адм. РК України, Труд. РК України, Цив. ПК України, Арб. ПК України. 4. Методичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що мають розробити складові частини методики боротьби з кожним із різновидів правопорушень: злочинами, проступками, правовими спорами і деліктами (криміналістика, ордістика). 5. Регулятивні юридичні науки, тобто такі наукові галузі, основним завданням яких є розробка належного нормативно безделіктного врегулювання необхідних сторін суспільного життя (податкове право, бюджетне право, пенсійне право, сімейне право, житлове право, страхове право, водне право, земельне право, надрове право, лісове право тощо). 6. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, що мають створити інші умови щодо ефективного та раціонального правового врегулювання певних суспільних відношень або здійснення боротьби з тими чи іншими правопорушеннями (кримінологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика, юридична педагогіка та ін.) (с. 370).
Кириченко О.А. Нова концепція ордістичних наук.	З урахуванням викладеного існуючі і перспективні галузі юридичної науки можуть бути розподілені на такі групи :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

<i>Науковий вісник НАВСУ</i>. Київ : РВВ НАВС України, 2003. № 1. С. 136-146.	1. Теоретичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють філософські, історичні та інші теоретичні основи для розробки належної правової регламентації відповідних сторін суспільного життя і засобів боротьби із будь-якими правопорушеннями, а також щодо забезпечення раціонального і ефективного здійснення такої регламентації і проведення даної боротьби (філософія права, соціологія права, теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень та ін.) (с. 136). 2. Матеріальні юридичні науки, тобто науки, що розробляють норми матеріального права як відповідний засіб боротьби із будь-якими правопорушеннями (конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право і господарське право). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну процедуру застосування складових частин гласної і негласної методики боротьби з окремими видами правопорушень, правових спорів і деліктів : 3.1. Загальна теорія інформації. 3.2. Процесуальні юридичні науки : конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес і господарський процес. 3.3.1. Основні регламентні юридичні науки : адміністративний регламент, трудовий регламент, ординаторський регламент. 3.3.2. Допоміжні регламентні юридичні науки : виправно-трудова регламент, судово-виконавчий регламент. 4. Методичні юридичні науки, тобто науки, що розробляють складові частини гласної і негласної методики боротьби з будь-якими правопорушеннями, правовими спорами і деліктами (криміналістика і ординаторика). 5. Регуляторні юридичні науки, тобто наукові

О.А. Кириченко

	галузі, які розробляють нормативну регламентацію так званих «безделіктних» окремих сторін суспільного життя (сімейне право, житлове право, земельне право, водне право, лісове право, надрове право, пенсійне право чи право соціального забезпечення, податкове право, бюджетне право та ін.). 6. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, які створюють інші умови для розробки належної правової регламентації відповідних сторін суспільного життя і засобів боротьби із будь-якими правопорушеннями, а також щодо забезпечення раціонального і ефективного здійснення такої регламентації і проведення даної боротьби (кримінологія, юридична педагогіка, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика та ін.) (с. 137).
Кириченко О.А., Кириченко Ю.О. Актуальні проблеми юридичної науки та освіти. <i>Проблеми пенітенціарної теорії та практики</i> : Бюл. Київськ. ін-ту вн. справ. Київ : МП Леся, 2003. № 8. С. 141-148.	Підсумовуючи викладене, Ю.О. Кириченко пропонує такий варіант системи юридичних наук : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють філософські, історичні та інші теоретичні основи всієї системи юридичних наук (філософія права, соціологія права, теорія юриспруденції, історія вітчизняної юриспруденції, історія юриспруденції зарубіжних країн, порівняльна сучасна юриспруденція, історія правових вчень, конституційне право зарубіжних країн та ін.). 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, тобто науки, що мають розробити правову основу (базис) для боротьби з кожним із різновидів правопорушень, у силу чого перелік наук даної групи (як і перелік правопорушень) є вичерпним : 2.1. Внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки : конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право, арбітражне право.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2.1. Міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки : міжнародне кримінальне право, міжнародне публічно-майнове право, міжнародне приватномайнове право, міжнародне публічно-немайнове право і міжнародне приватно-немайнове право. 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну процедуру боротьби з кожним із різновидів правопорушень : 3.1. Внутрішні процедурні юридичні науки : 3.1.1. Загальна теорія інформації. 3.1.2. Процесуальні юридичні науки : конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес і господарський процес. 3.1.3. Регламентні юридичні науки : адміністративний регламент, трудовий регламент, ординатичний регламент, виправно-трудова регламент, судово-виконавчий регламент; міжнародні процедурні юридичні науки: міжнародно-кримінальний регламент, міжнародно-публічно-майновий регламент, міжнародно-приватно-майновий регламент, міжнародно-публічно-немайновий регламент, міжнародно-приватно-немайновий регламент. 4. Методичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють окремі складові частини методики боротьби з кожним із різновидів правопорушень (криміналістика, ординатика). 5. Регулятивні юридичні науки, тобто такі наукові галузі, основним завданням яких є розробка належного нормативно-безделіктного врегулювання необхідних сторін суспільного життя (внутрішні регулятивні юридичні науки: податкове право, бюджетне право, пенсійне право, сімейне право, житлове право, водне право, земельне право, надрове право, лісове право тощо; міжнародні регулятивні юридичні науки: консульське право, міжнародне космічне право, міжнародне повітряне право, міжнародне морське право, міжнародне

О.А. Кириченко

	екологічне право, міжнародне освітянське право, міжнародне антиконфліктне право тощо) (с. 144). 6. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, що мають створити інші умови щодо ефективного та раціонального правового врегулювання певних суспільних відношень або здійснення боротьби з тими чи іншими правопорушеннями (кримінологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика, юридична педагогіка та ін.) (с. 145).
Кириченко О.А., Кириченко Ю.О. Місце трудового права та права соціального забезпечення у системі юридичних наук. <i>Проблеми вдосконалення правового регулювання щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина в Україні</i>: матеріали Регіонал. міжвуз. наук. конфер. Івано-Франківськ : Вид-во Плай, 2003. С. 183-190.	Новітня концепція система юридичних наук може бути представлена таким чином : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють філософські, історичні та інші теоретичні основи всієї системи юридичних наук (філософія права, соціологія права, теорія юриспруденції, історія юриспруденції, історія правових вчень та ін.) (с. 184). 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, тобто науки, що мають розробити правову основу (базис) для боротьби з кожним із різновидів правопорушень, у силу чого перелік наук даної групи (як і перелік правопорушень) є вичерпним : конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право, арбітражне право, міжнародне кримінальне право, міжнародне публічно-майнове право і міжнародне приватномайнове право) (с. 184-185). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну процедуру боротьби з кожним із різновидів правопорушень : 3.1. Загальна теорія інформації. 3.2. Процесуальні юридичні науки : конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес і господарський процес.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	3.3. Регламентні юридичні науки : адміністративний регламент, трудовий регламент, ординаторський регламент, виправно-трудова регламент, судово-виконавчий регламент, міжнародно-кримінальний регламент, міжнародно-публічний регламент і міжнародно-приватний регламент. 4. Методичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють окремі складові частини методики боротьби з кожним із різновидів правопорушень (криміналістика, ординаторика). 5. Регулятивні юридичні науки, тобто такі наукові галузі, основним завданням яких є розробка належного нормативно-безделіктного врегулювання необхідних сторін суспільного життя (податкове право, бюджетне право, пенсійне право, сімейне право, житлове право, водне право, земельне право, надрове право, лісове право тощо). 6. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, що мають створити інші умови щодо ефективного та раціонального правового врегулювання певних суспільних відношень або здійснення боротьби з тими чи іншими правопорушеннями (кримінологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика, юридична педагогіка та ін.) (с. 185).
Кириченко О.А., Огородник А.П., Кириченко С.А. та ін. Теоретика юриспруденції. <i>Робоча навчальна програма та інші методичне забезпечення специалу «Сучасні</i>	Новітня класифікація юридичних наук. Поділ юридичних наук у контексті розв'язання їх загальних завдань на теоретичні юридичні науки, базисноантиделіктні юридичні науки, процедурні (регламентні, (с. 15) процесуальні) юридичні науки, методичні юридичні науки, регулятивні юридичні науки і допоміжні юридичні науки. Стисла характеристика завдань і сутності кожної з указаних груп. Необхідність і сутність класифікаційного поділу юридичних наук у контексті здійснення

О.А. Кириченко

<i>проблеми юриспруденції».</i> Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005. С. 15-18.	антиделіктної діяльності на антиделіктні юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, методичні) та умовно безделіктні юридичні науки (теорологічні, допоміжні, регулятивні). Характеристика основних груп юридичних наук у контексті здійснення правотворчої діяльності: правові юридичні науки (регулятивні, базисноантиделіктні, процедурні) і неправові юридичні науки (теорологічні, методичні, допоміжні (с. 16).
Кириченко О.А., Ланцедова Ю.О., Тунтула О.С. Сучасні теорологічні проблеми юриспруденції (запрошення до дискусії). <i>Наукові праці : наук.-метод. журнал</i>. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. Вип. 41. Т. 54. С. 140-145.	Висловлені концептуальні положення дозволяють розробити принципово нову систему юридичних наук (юриспруденції), яка може бути побудована за різними основами. Найбільше прикладне значення має розподіл юридичних наук у контексті : 1. Розв'язання їхніх загальних завдань на : 1.1. Теорологічні юридичні науки, тобто такі юридичні науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політичних, філологічних, історичних, психологічних та інших теоретичних основ для ефективного і раціонального здійснення будь-якого з напрямків юридичної діяльності (самостійні теорологічні юридичні науки: Філософія юриспруденції, Політологія юриспруденції, Соціологія юриспруденції, Психологія юриспруденції, Теорологія юриспруденції, Історія вітчизняної юриспруденції, Історія зарубіжної юриспруденції, Історія правових вчень та ін.; полінаукові теорологічні юридичні напрямки: Енциклопедія юриспруденції, Сучасна порівняльна юриспруденція, Юридична педагогіка та ін.). 1.2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити правову основу (базис) для ефективного і раціонального введення боротьби з будь-яким із різновидів правопорушень (внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки: Конституційне право,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Антикримінальне право, Адміністративне право, Трудове право, Цивільне право, Арбітражне право; міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки: Міжнародне антикримінальне право, Міжнародне арбітражне право і Міжнародне цивільне право). 1.3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання із створення нормативно-правової регламентації ефективного і раціонального здійснення боротьби з різними правопорушеннями : 1.3.1. Самостійні процедурні юридичні науки : 1.3.1.1. Внутрішні процедурні юридичні науки : 1.3.1.1.1. Процесуальні юридичні науки : Конституційно-процесуальне право, Антикримінально-процесуальне право, Цивільно-процесуальне право та Арбітражно-процесуальне право. 1.3.1.1.2. Регламентні юридичні науки : основні: Адміно-регламентне право, Трудо-регламентне право і Ордисто-регламентне право; допоміжні: Виправно-трудо-регламентне право і Судово-виконавчо-регламентне право. 1.3.1.2. Міжнародні процедурні юридичні науки : 1.3.1.2.1. Міжнародні процесуальні юридичні науки : Міжнародне (с. 141) антикримінально-процесуальне право. 1.3.1.2.2. Міжнародні регламентні юридичні науки : Міжнародне ордисто-регламентне право, Міжнародне арбітражно-регламентне право і Міжнародне цивільно-регламентне право. 1.3.2. Полінаукові процедурні напрямки : Теорія антиделіктної інформації. 1.4. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин методики боротьби з правопорушеннями :

О.А. Кириченко

	1.4.1. Самостійні методичні юридичні науки : Криміналістика, Ордістика. 1.4.2. Полінаукові методичні юридичні напрямки : Юридична експертологія, Юридична мікрооб'єктологія, Юридична одорологія, Юридична медицина, Юридична психіатрія, Юридична бухгалтерія та ін. 1.5. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних безделіктних сторін суспільного життя ? 1.5.1. Внутрішні регулятивні юридичні науки : Податкове, Бюджетне, Пенсійне, Страхове, Сімейне, Житлове, Водне, Земельне, Лісове, Повітряне, Надрове, Освітнянське та інше право. 1.5.2. Міжнародні регулятивні юридичні науки : Консульське або Дипломатичне, Міжнародне космічне, Міжнародне повітряне, Міжнародне морське, Міжнародне екологічне, Міжнародне освітнянське та інше право. 1.6. Допоміжні юридичні науки : Кримінологія, Деонтологія, Юридична статистика, Юридична кібернетика та ін. 2. Здійснення антиделіктної діяльності на : 2.1. Загальні юридичні науки : 2.1.1. Теорологічні юридичні науки: самостійні теорологічні юридичні науки, внутрішні теорологічні юридичні науки, міжнародні теорологічні юридичні науки, полінаукові теорологічні юридичні напрямки. 2.1.2. Допоміжні юридичні науки. 2.1.3. Регулятивні юридичні науки: внутрішні регулятивні юридичні науки, міжнародні регулятивні юридичні науки. 2.2. Антиделіктні юридичні науки : 2.2.1. Базисноантиделіктні юридичні науки : внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки, міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки. 2.2.2. Процедурні юридичні науки : 2.2.2.1. Самостійні процедурні юридичні

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	науки : 2.2.2.1.1. Процесуальні юридичні науки : внутрішні процесуальні юридичні науки, міжнародні процесуальні юридичні науки. 2.2.2.1.2. Регламентні юридичні науки : внутрішні регламентні юридичні науки, міжнародні регламентні юридичні науки. 2.2.2.2. Полінаукові процедурні напрямки. 2.2.3. Методичні юридичні науки : самостійні методичні юридичні науки, полінаукові методичні юридичні напрямки. 3. Проведення правотворчої і правозастосувальної діяльності : 3.1. Правові юридичні науки на: 3.1.1. Регулятивні юридичні науки : внутрішні регулятивні юридичні науки, міжнародні регулятивні юридичні науки. 3.1.2. Базисноантиделіктні юридичні науки : внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки, міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки. 3.1.3. Процедурні юридичні науки: 3.1.3.1. Самостійні процедурні юридичні науки : 3.1.3.1.1. Процесуальні юридичні науки : внутрішні процесуальні юридичні науки, міжнародні процесуальні юридичні науки. 3.1.3.1.2. Регламентні юридичні науки : внутрішні регламентні юридичні науки, міжнародні регламентні юридичні науки. 3.1.3.2. Полінаукові процедурні юридичні напрямки. 3.2. Неправові юридичні науки: 3.2.1. Теорологічні юридичні науки : 3.2.1.1. Самостійні теорологічні юридичні науки (внутрішні теорологічні юридичні науки, міжнародні теорологічні юридичні науки). 3.2.1.2. Полінаукові теорологічні юридичні напрямки. 3.2.2. Методичні юридичні науки : самостійні методичні юридичні науки, полінаукові

	методичні юридичні напрямки. 3.2.3. Допоміжні юридичні науки. Як бачимо, базисноантиделіктні, процедурні і регулятивні юридичні науки є правовими, і основним науковим «продуктом» будь-якою з них повинна стати розробка відповідного кодифікованого нормативно-правового акту (кодексу). Існуючі, удосконалені і можливі нові кодекси можуть бути систематизовані таким чином : 1. Базисноантиделіктні кодекси : 1.1. Внутрішні базисноантиделіктні кодекси : Конституційний кодекс України (Конст. К України), Антикримінальний кодекс України (Антикрим. К України), Адміністративний кодекс України (Адм. К України), Трудовий кодекс України (Труд. К України), Цивільний кодекс України (Цив. К України) та Арбітражний кодекс України (Арб. К України). 1.2. Міжнародні базисноантиделіктні кодекси : Міжнародний антикримінальний кодекс (Міжн. Антикрим. К), Міжнародний арбітражний кодекс (Міжн. Арб. К) і Міжнародний цивільний кодекс (Міжн. Цив. К). 2. Процедурні кодекси : 2.1. Внутрішні процедурні кодекси : 2.1.1. Процесуальні кодекси : Конституційно-процесуальний кодекс України (Конст. ПК України), Антикримінально-процесуальний кодекс України (Антикрим. ПК України), Цивільно-процесуальний кодекс України (Цив. ПК України) та Арбітражно-процесуальний кодекс України (Арб. ПК України). 2.1.2. Регламентні кодекси : 2.1.2.1. Основні регламентні кодекси : Адміно-регламентний кодекс України (Адм. РК України), Трудо-регламентний кодекс України (Труд. РК України) та Ордисто-регламентний кодекс України (Орд. РК

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	України). 2.1.2.2. Допоміжні регламентні кодекси : Виправно-трудо-регламентний кодекс України (Випр. Труд. РК України) і Судово-виконавчо-регламентний кодекс України (Суд. Вик. РК України) (с. 142). 2.2. Міжнародні процедурні кодекси : 2.2.1. Міжнародні процесуальні кодекси : Міжнародний антикримінально-процесуальний кодекс (Міжн. Антикрим. К). 2.2.2. Міжнародні регламентні кодекси : Міжнародний ордісто-регламентний кодекс (Міжн. Орд. РК), Міжнародний арбітражно-регламентний кодекс (Міжн. Арб. РК) і Міжнародний цивільно-регламентний кодекс (Міжн. Цив. РК). 3. Регулятивні кодекси : 3.1. Внутрішні регулятивні кодекси : Податковий кодекс України (Под. К України), Бюджетний кодекс України (Бюдж. К України), Пенсійний кодекс України (Пенс. К України), Страховий кодекс України (Стр. К України), Сімейний кодекс України (Сім. К України), Житловий кодекс України (Житл. К України), Водний кодекс України (Водн. К України), Земельний кодекс України (Зем. К України), Лісний кодекс України (Лісн. К України), Повітряний кодекс України (Пов. К України), Надровий кодекс України (Надр. К України), Освітнянський кодекс України (Освіт. К України) та ін. 3.2. Міжнародні регулятивні кодекси : Консульський (Дипломатичний) кодекс (Конс. або Дипл. К), Міжнародний космічний кодекс (Міжн. Косм. К), Міжнародний повітряний кодекс (Міжн. Пов. К), Міжнародний морський кодекс (Міжн. Морськ. К), Міжнародний екологічний кодекс (Міжн. Екол. К), Міжнародний освітянський кодекс (Міжн. Освіт. К.) та ін. З урахуванням викладеного, можна

О.А. Кириченко

	запропонувати їй систематизацію правових юридичних наук, яка може виглядати таким чином : 1. Базисноантиделіктні галузі права : 1.1. Внутрішні базисноантиделіктні галузі права : Конституційне право України, Антикримінальне право України, Адміністративне право України, Трудове право України, Цивільне право України та Арбітражне право України. 1.2. Міжнародні базисноантиделіктні галузі права : Міжнародне антикримінальне право, Міжнародне арбітражне право і Міжнародне цивільне право. 2. Процедурні галузі права : 2.1. Внутрішні процедурні галузі права : 2.1.1. Процесуальні галузі права : Конституційно-процесуальне право України, Антикримінально-процесуальне право України, Цивільно-процесуальне право України та Арбітражно-процесуальне право України. 2.1.2. Регламентні галузі права : 2.1.2.1. Основні регламентні галузі права : Адміно-регламентне право України, Трудо-регламентне право України та Ордисто-регламентне право України. 2.1.2.2. Допоміжні регламентні галузі права : Виправно-трудо-регламентне право України і Судово-виконавчо-регламентне України. 2.2. Міжнародні процедурні галузі права : 2.2.1. Міжнародні процесуальні галузі права : Міжнародне антикримінально-процесуальне право. 2.2.2. Міжнародні регламентні галузі права : Міжнародне ордисто-регламентне право, Міжнародне арбітражно-регламентне право, Міжнародне цивільно-регламентне право. 3. Регулятивні галузі права : 3.1. Внутрішні регулятивні галузі права : Податкове право України, Бюджетне право України, Пенсійне право України, Страхове право України, Сімейне право України,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Житлове право України, Водне право України, Земельне право України, Лісове право України, Повітряне право України, Надрове право України, Освітнянське право України та ін. 3.2. Міжнародні регулятивні галузі права : Консульське (Дипломатичне) право, Міжнародне космічне право, Міжнародне повітряне право, Міжнародне морське право, Міжнародне екологічне право, Міжнародне освітнянське право та ін. (с. 143).
Кириченко О.А., Ткач Ю.Д., Кириченко С.А., Ланцедова Ю.О., Юридична природа житлового права України за новітньою класифікацією юридичних наук. <i>Реформування житлового законодавства: проблеми та перспективи</i> : зб. наук. матеріалів круглого столу. Харків, 16.12.2006 р. Харків : НДІ ППіП, АПр.Н України, ХНУВС, 2006. С. 5- 9.	Таким чином, щоб зрозуміти новітній науковий статус житлового права України як юридичної науки, доцільно розуміти новітню класифікацію юридичних наук у контексті розв'язання їхніх загальних завдань на : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто такі юридичні науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політичних, філологічних, історичних, психологічних та інших теоретичних основ для раціонального, ефективного та якісного здійснення будь-якого з напрямків юридичної діяльності : 1.1. Мононаукові теоретичні юридичні науки : Філософія юриспруденції, Політологія юриспруденції, Соціологія юриспруденції, Психологія юриспруденції, Теоретика юриспруденції, Історія вітчизняної юриспруденції, Історія зарубіжної юриспруденції, Історія правових вчень та ін. 1.2. Полінаукові теоретичні юридичні напрямки : Енциклопедія юриспруденції, Сучасна порівняльна юриспруденція, Юридична педагогіка та ін. 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити правову основу (базис) для раціонального, ефективного та якісного введення боротьби з будь-яким із різновидів правопорушень : 2.1. Внутрішні базисноантиделіктні юридичні

О.А. Кириченко

	науки : Конституційне право України, Антикримінальне право України, Адміністративне право України, Трудове право України, Цивільне право, Арбітражне право України. 2.2. Міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки : Міжнародне антикримінальне (с. 6) право, Міжнародне арбітражне право і Міжнародне цивільне право. 3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання зі створення нормативно-правової процедури раціонального, ефективного та якісного здійснення боротьби з різними видами правопорушень : 3.1. Внутрішні процедурні юридичні науки : 3.1.1. Полінаукові процедурні напрямки : Теорія антиделіктної інформації. 3.1.2. Мононаукові процедурні юридичні науки : 3.1.2.1. Процесуальні юридичні науки : Конституційно-процесуальне право, Антикримінально-процесуальне право, Цивільно-процесуальне право та Арбітражно-процесуальне право. 3.1.2.2. Регламентні юридичні науки : 3.1.2.2.1. Основні : Адмінорегламентне право, Трудорегламентне право і Ордорегламентне право. 3.1.2.2.2. Допоміжні : Виправнотрудорегламентне право, Виконавчорегламентне право. 3.2. Міжнародні процедурні юридичні науки : 3.2.1. Міжнародні процесуальні юридичні науки : Міжнародне Антикримінально-процесуальне право. 3.2.2. Міжнародні регламентні юридичні науки : Міжнародне Ордорегламентне право, Міжнародне Арбітражнорегламентне право і Міжнародне Цивільно-регламентне право. 4. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин методики

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	боротьби з правопорушеннями : (с. 7) 4.1. Мононаукові методичні юридичні науки : Криміналістика, Ордістика. 4.2. Полінаукові методичні юридичні напрями : Юридична експертологія, Юридична мікрооб'єктологія, Юридична одорологія, Юридична медицина, Юридична психіатрія, Юридична бухгалтерія тощо. 5. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних безделіктних сторін суспільного життя : 5.1. Внутрішні регулятивні юридичні науки : Податкове право України, Бюджетне право України, Пенсійне право України, Сімейне право України, Житлове право України, Водне право України, Земельне право України, Лісове право України, Повітряне право України. 5.2. Міжнародні регулятивні юридичні науки : Консульське або Дипломатичне право, Міжнародне Космічне право, Міжнародне Повітряне, право Міжнародне Морське право, Міжнародне Екологічне право та ін. 1.6. Допоміжні юридичні науки, завданням яких є створення інших умов щодо раціонального, ефективного та якісного здійснення тих чи інших напрямів юридичної діяльності (Кримінологія, Деонтологія, Юридична статистика, Юридична кібернетика та ін.) (с. 8). ... Викладена класифікація може розглядатися й у контексті завдань того чи іншого напрямку юридичної діяльності. Зокрема, у контексті здійснення правотворчої і правозастосовчої діяльності всі вказані юридичні науки можна поділити на дві великі групи : 1. Правові юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, регулятивні). 2. Неправові юридичні науки (теорологічні, методичні, допоміжні).

О.А. Кириченко

	... Правові юридичні науки мають розробити належне нормативно-правове регулювання і забезпечити його якісне, ефективне і раціональне функціонування. Тому кінцевим «науковим» продуктом правових юридичних наук має бути створення відповідного нормативно-правового акта-кодексу (с. 8) ... На основі викладеного можна зробити висновок, що Житлове право України є регулятивною правовою юридичною наукою, основним завданням якого є розробка належного Житлового кодексу України. Це ставить крапку в дискусії щодо того, чи є Житлове право України самостійною юридичною наукою, чи воно є частиною Цивільного права України, яке ... є базисноантиделіктною правовою юридичною наукою (с. 9).
Кириченко О.А., Кириченко С.А., Ланцедова Ю.О. та ін. Деякі положення теорії антиделіктної інформації у контексті новітньої класифікації юридичних наук (запрошення до дискусії). <i>Проблеми та перспективи розвитку юридичної науки в Українській державі</i> : матеріали Всеукр. наук. практ. конфер., 20.02.2007 р., МННІ ОНУ ім. І.І. Мечнікова. Миколаїв : МННІ ОНУ, 2007. С. 44-	Новітню класифікацію юридичних наук пропонується розглядати з різних сторін і у контексті : 1. Розв'язання їхніх загальних завдань усі юридичні науки варто поділяти на : 1.1. Теорологічні юридичні науки, тобто такі юридичні науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політичних, філологічних, історичних, психологічних та інших теоретичних основ для раціонального, ефективного та якісного здійснення будь-якого з напрямків юридичної діяльності : 1.1.1. Мононаукові теорологічні юридичні науки : Філософія юриспруденції, Політологія юриспруденції, Соціологія юриспруденції, Психологія юриспруденції, Теорологія юриспруденції, Історія вітчизняної юриспруденції, Історія зарубіжної юриспруденції, Історія правових вчень та ін. 1.1.2. Полінаукові теорологічні юридичні напрямки : Філологія юриспруденції, Енциклопедія юриспруденції, Сучасна порівняльна юриспруденція, Юридична

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

51.	педагогіка та ін. 1.2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити правову основу (базис) для раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби з будь-яким із різновидів правопорушень : 1.2.1. Внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки : Конституційне право України, Антикримінальне право України, Адміністративне право України, Трудове право України, Цивільне право України, Арбітражне право України. 1.2.2. Міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки : Міжнародне Антикримінальне право, Міжнародне Арбітражне право і Міжнародне Цивільне право. 1.3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання зі створення нормативно-правової процедури раціонального, ефективного та якісного здійснення боротьби з різними видами правопорушень : 1.3.1. Внутрішні процедурні юридичні науки : 1.3.1.1. Полінаукові наукові напрямки : Теорія антиделіктної інформації. 1.3.1.2. Мононаукові процедурні юридичні науки : 1.3.1.2.1. Процесуальні юридичні науки : Конституційно-процесуальне право України, Антикримінально-процесуальне право України, Цивільно-процесуальне право України, Арбітражно-процесуальне право України. 1.3.1.2.2. Регламентні юридичні науки : 1.3.1.2.2.1. Основні : Адміно-регламентне право України, Трудо-регламентне право України, Ордо-регламентне право України. 1.3.1.2.2.2. Допоміжні : Виправно-трудо-регламентне право України, Виконавчо-регламентне право України; 1.3.2. Міжнародні процедурні юридичні науки : Міжнародне Антикримінально-процесуальне

О.А. Кириченко

	право, Міжнародне Ордорегламентне право, Міжнародне Арбітражно-регламентне право і Міжнародне Цивільно-регламентне право. 1.4. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин методики боротьби з правопорушеннями : 1.4.1. Мононаукові методичні юридичні науки : Криміналістика, Ордістика. 1.4.2. Полінаукові методичні юридичні напрямки : Юридична експертологія, Юридична мікрооб'єктологія, Юридична одорологія, Юридична медицина, Юридична психіатрія, Юридична бухгалтерія тощо. 1.5. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних безделіктних сторін суспільного життя ? 1.5.1. Внутрішні регулятивні юридичні науки : Податкове право України, Бюджетне право України, Пенсійне право України, Сімейне право України, Житлове право України, Водне право України, Земельне право України, Лісове право України, Повітряне право України. 1.5.2. Міжнародні регулятивні юридичні науки : Консульське або Дипломатичне право, Міжнародне Космічне право, Міжнародне Повітряне право, Міжнародне Морське право, Міжнародне Екологічне право та ін. 1.6. Допоміжні юридичні науки, завданням яких є створення інших умов щодо раціонального, ефективного та якісного здійснення тих чи інших напрямків юридичної діяльності (Кримінологія, Деонтологія, Юридична статистика, Юридична кібернетика та ін.). 2. Проведення антиделіктної діяльності на : 2.1. Антиделіктні юридичні науки : 2.1.1. Базисноантиделіктні юридичні науки : внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки, міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2.1.2. Процедурні юридичні науки : 2.1.2.1. Полінаукові процедурні напрямки. 2.1.2.2. Мононаукові процедурні юридичні науки : 2.1.2.2.1. Процесуальні юридичні науки : внутрішні процесуальні юридичні науки, міжнародні процесуальні юридичні науки. 2.1.2.2.2. Регламентні юридичні науки : внутрішні регламентні юридичні науки, міжнародні регламентні юридичні науки. 2.1.3. Методичні юридичні науки : мононаукові методичні юридичні науки, полінаукові методичні юридичні напрямки. 2.2. Умовнобезделіктні юридичні науки : 2.2.1. Теорологічні юридичні науки : мононаукові теорологічні юридичні науки, внутрішні теорологічні юридичні науки, міжнародні теорологічні юридичні науки, полінаукові теорологічні напрямки. 2.2.2. Регулятивні юридичні науки : внутрішні регулятивні юридичні науки, міжнародні регулятивні юридичні науки. 2.2.3. Допоміжні юридичні науки: мононаукові допоміжні юридичні науки, полінаукові допоміжні юридичні напрямки. 3. Здійснення правозастосувальної і правотворчої діяльності на : 3.1. Правові юридичні науки : 3.1.1. Регулятивні юридичні науки: внутрішні регулятивні юридичні науки, міжнародні регулятивні юридичні науки. 3.1.2. Базисноантиделіктні юридичні науки: внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки, міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки. 3.1.3. Процедурні юридичні науки : 3.1.3.1. Мононаукові процедурні юридичні науки : 3.1.3.1.1. Процесуальні юридичні науки : внутрішні процесуальні юридичні науки, міжнародні процесуальні юридичні науки.

О.А. Кириченко

	3.1.3.1.2. Регламентні юридичні науки : внутрішні регламентні юридичні науки, міжнародні регламентні юридичні науки. - полінаукові процедурні юридичні напрямки. 3.2. Неправові юридичні науки : 3.2.1. Теорологічні юридичні науки : 3.2.1.1. Мононаукові теорологічні юридичні науки : внутрішні теорологічні юридичні науки, міжнародні теорологічні юридичні науки; 3.2.1.2. Полінаукові теорологічні юридичні напрямки. 3.2.2. Методичні юридичні науки : мононаукові методичні юридичні науки, полінаукові методичні юридичні напрямки. 3.2.3. Допоміжні юридичні науки. Як бачимо, базисноантиделіктні, процедурні і регулятивні юридичні науки є правовими, і основним науковим «продуктом» будь-якої з них повинна стати розробка відповідного кодифікованого нормативно-правового акта (кодексу). З огляду на це існуючі, удосконалені і перспективні кодекси можуть бути систематизовані таким чином: 1. Базисноантиделіктні кодекси : 1.1. Внутрішні базисноантиделіктні кодекси : Конституційний кодекс України (Конст. К України), Антикримінальний кодекс України (Антикрим. К України), Адміністративний кодекс України (Адм. К України), Трудовий кодекс України (Труд. К України), Цивільний кодекс України (Цив. К України) та Арбітражний кодекс України (Арб. К України). 1.2. Міжнародні базисноантиделіктні кодекси : Міжнародний Антикримінальний кодекс (Міжн. Антикрим. К), Міжнародний Цивільний кодекс (Міжн. Цив. К) і Міжнародний Арбітражний кодекс (Міжн. Арб. К). 2. Процедурні кодекси :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2.1. Внутрішні процедурні кодекси : 2.1.1. Процесуальні кодекси: Конституційно-процесуальний кодекс України (Конст. ПК України), Антикримінально-процесуальний кодекс України (Антикрим. ПК України), Цивільно-процесуальний кодекс України (Цив. ПК України) та Арбітражно-процесуальний кодекс України (Арб. ПК України). 2.1.2. Регламентні кодекси : 2.1.2.1. Основні регламентні кодекси: Адміно-регламентний кодекс України (Адм. РК України), Трудо-регламентний кодекс України (Труд. РК України) та Ордо-регламентний кодекс України (Орд. РК України). 2.1.2.2. Допоміжні регламентні кодекси : Виправно-трудо-регламентний кодекс України (Випр. Труд. РК України) і Виконавчо-регламентний кодекс України (Вик. РК України). 2.2. Міжнародні процедурні кодекси : 2.2.1. Міжнародні процесуальні кодекси: Міжнародний Антикримінально-процесуальний кодекс (Міжн. Антикрим. К) та ін. 2.2.2. Міжнародні регламентні кодекси: Міжнародний Ордо-регламентний кодекс (Міжн. Орд. РК), Міжнародний Цивільно-регламентний кодекс (Міжн. Цив. РК) і Міжнародний Арбітражно-регламентний кодекс (Міжн. Арб. РК). 3. Регулятивні кодекси : 3.1. Внутрішні регулятивні кодекси: Податковий кодекс України (Под. К України), Бюджетний кодекс України (Бюдж. К України), Пенсійний кодекс України (Пенс. К України), Сімейний кодекс України (Сім. К України), Житловий кодекс України (Житл. К України), Водний кодекс України (Водн. К України), Земельний кодекс України (Зем. К

	України), Лісний кодекс України (Лісн. К України), Повітряний кодекс України (Пов. К України), Будівельний кодекс України (Буд. К України), Освітнянський кодекс України (Освіт. К України), Транспортний кодекс України (Трансп. К України) та ін. 3.2. Міжнародні регулятивні кодекси : Консульський (Дипломатичний) кодекс (Конс. або Дипл. К), Міжнародний Космічний кодекс (Міжн. Косм. К), Міжнародний Повітряний кодекс (Міжн. Пов. К), Міжнародний Морський кодекс (Міжн. Морськ. К), Міжнародний Екологічний кодекс (Міжн. Екол. К) та ін. З урахуванням викладеного можна запропонувати й систематизацію правових юридичних наук, яка може виглядати таким чином : 1. Базисноантиделіктні галузі права : 1.1. Внутрішні базисноантиделіктні галузі права : Конституційне право України, Антикримінальне право України, Адміністративне право України, Трудове право України, Цивільне право України та Арбітражне право України. 1.2. Міжнародні базисноантиделіктні галузі права : Міжнародне Антикримінальне право, Міжнародне цивільне право і Міжнародне Арбітражне право. 2. Процедурні галузі права : 2.1. Внутрішні процедурні галузі права : 2.1.1. Процесуальні галузі права : Конституційно-процесуальне право України, Антикримінально-процесуальне право України, Цивільно-процесуальне право України та Арбітражно-процесуальне право України. 2.1.2. Регламентні галузі права : 2.1.2.1. Основні регламентні галузі права : Адміно-регламентне право України, Трудо-регламентне право України та Ордо-регламентне право України. 2.1.2.2. Допоміжні регламентні галузі права : Виправно-трудо-регламентне право України і

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Виконавчо-регламентне право України. 2.2. Міжнародні процедурні галузі права : 2.2.1. Міжнародні процесуальні галузі права : Міжнародне Антикримінально-процесуальне право та ін. 2.2.2. Міжнародні регламентні галузі права : Міжнародне Ордо-регламентне право, Міжнародне Цивільно-регламентне право і Міжнародне Арбітражно-регламентне право. 3. Регулятивні галузі права : 3.1. Внутрішні регулятивні галузі права : Податкове право України, Бюджетне право України, Пенсійне право України, Сімейне право України, Житлове право України, Водне право України, Земельне право України, Лісове право України, Повітряне право України, Будівельне право України, Освітнянське право України, Транспортне право України та ін. 3.2. Міжнародні регулятивні галузі права : Консульське (Дипломатичне) право, Міжнародне Космічне право, Міжнародне Повітряне право, Міжнародне Морське право, Міжнародне Екологічне право та ін. Правові юридичні науки і відповідні кодекси можуть іменуватися і без згадування слів «право» чи «кодекс», наприклад, Антикримінальний процес України, Ордиcтичний регламент України, Міжнародний Антикримінальний процес, Міжнародний Цивільний регламент та ін.
Кириченко О.А., Коросташова Т.О, Ланцедова Ю.О., Тунтула О.С. Методи, ідеї, робочі гіпотези, які пропонуються для вирішення завдань проекту. Проект «Гуманізація юридичної	5. Методи, ідеї, робочі гіпотези, які пропонуються для вирішення завдань проекту полягають у державному визнанні необхідності гуманізації кожного із напрямків юридичної діяльності [правотворчого (законотворчого. підзаконотворчого), правозастосувального, антиделіктного, освітянського, наукового] через вирішення низки теоретичних і прикладних проблем юриспруденції шляхом обґрунтування і впровадження в юридичну теорію і практику

О.А. Кириченко

діяльності» по секції «Право». Запит на виконання фундаментального дослідження за рахунок видатків загального фонду державного бюджету. Код КПКВ 2201020 Фундаментальні дослідження у вищих навчальних закладах та наукових установах» згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 350 від 21.04.2008 р.; розглянуто і погоджено рішенням вченої ради МДГУ ім. Петра Могили, протокол № 7(60) від 27.03.2008 р., реєстрація відправки з МДГУ за № 3/2/1071 від 27.06.2008 р.	принципово нової концепції завдань, об'єктів та інших теоретичних засад юридичних наук (юриспруденції), а також в удосконаленні (розробці) на цій основі : 1. Класифікації юридичних наук у контексті : 1.1. Виконання загальних завдань на : 1.1.1. Теорологічні (філософія юриспруденції, політологія юриспруденції, соціологія юриспруденції, психологія юриспруденції, теорологія юриспруденції тощо). 1.1.2. Базисноантиделіктні (конституційне, антикримінальне, адміністративне, трудове, цивільне і арбітражне право). 1.1.3. Процедурні (конституційно-процесуальне, антикримінально-процесуальне, цивільно-процесуальне і арбітражно-процесуальне право; адміно-регламентне, трудо-регламентне, ордо-регламентне, (с. 317) виправно-трудо-регламентне і виконавчо-регламентне право). 1.1.4. Методичні (криміналістика, ордистика). 1.1.5. Регулятивні (бюджетне, податкове, сімейне, житлове, пенсійне, страхове, земельне, лісове, водне, надрове, освітянське, будівниче та інше право) і допоміжні (кримінологія, юридична статистика та ін.). 1.2. Правотворчої діяльності на правові (базисноантиделіктні, процедурні, регулятивні) і неправові (теорологічні, методичні, допоміжні). 1.3. Антиделіктної діяльності на антиделіктні (базисноантиделіктні, процедурні, методичні) та умовно безделіктні (теорологічні, регулятивні, допоміжні). 2. Кодексів : 2.1. Конституційного і Конституційно-процесуального кодексу України (замість Конституції України і низки «конституційних» законів, регламенту Конституційного Суду України та ін.). 2.2. Ордо-регламентного кодексу України (замість відомче розрізнених таємних наказів

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	з ОРД у системі СБУ, МВС, Митної, Податкової та інших антиделіктних служб України та ін.). 2.3. Адміністративного і Адміно-регламентного кодексу України (замість Кодексу України про адміністративні правопорушення і Кодексу Адміністративного судочинства України). 2.4. Трудового і Трудо-регламентного кодексу України (замість Кодексу України про працю і чисельних підзаконних актів про працю, у т. ч. Статутів про дисципліну) та ін. (с. 318).
Кириченко О. А. Новітні підходи до класифікації юриспруденції. <i>Роль та місце ОБС у розбудові демократичної правової держави</i> : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 10.04.2009 р. Одеса : Вид-во ОДУВС, 2009. С. 25-26.	Спільними зусиллями міжвідомчого науково-дослідного колективу у складі О.С. Дунаєвої, С.А. Кириченка, Т.О. Коросташової, Ю.О. Ланцедової, Ю.Д. Ткача і О.С. Тунтули під керівництвом проф. О.А. Кириченка останніми роками запропоновано принципово нове розуміння теоретичних основ юриспруденції, основні положення чого розкриваються членами вказаного авторського колективу окремо, а у частині класифікації юриспруденції можуть бути зведені до наступного, коли всі існуючі і, що не менш важливо, перспективні юридичні науки у контексті здійснення їх загальних завдань більш правильно поділяти на : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто, такі юридичні науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політичних, філологічних, психологічних, теоретичних, історичних та інших теоретичних основ для раціонального (з найменшими витратами), ефективного (з найкращими результатами) та якісного (за відсутності інших недоліків) здійснення правотворчого (законотворчого, підзаконотворчого), правозастосовчого, антиделіктного, наукового та освітянського напрямку юридичної діяльності : 1.1. Полінауки : Філологія юриспруденції,

О.А. Кириченко

	Енциклопедія юриспруденції, Сучасна порівняльна юриспруденція, Педагогіка юриспруденції, Деонтологія юриспруденції та ін. 1.2. Мононауки : Філософія юриспруденції, Політологія юриспруденції, Соціологія юриспруденції, Психологія юриспруденції, Теорологія юриспруденції, Історія вітчизняної юриспруденції, Історія зарубіжної юриспруденції, Історія правових вчень та ін. 2. Антиделіктні юридичні науки : 2.1. Теорологоантиделіктні, завданням яких є розробка теорологічних основ із ефективного, раціонального та якісного ведення боротьби з правопорушеннями : 2.1.1. Полінаукові напрямки : Теорія антиделіктної інформації. 2.1.2. Полінауки : Конфліктологія. 2.2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити нормативно-правову основу (базис) для раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби із кожним із видів правопорушень (злочини і проступки : конституційні, адміністративні, дисциплінарні та інші трудові, цивільно-правові, арбітражно-правові) : 2.1. Внутрішні : Конституційне, Антикримінальне, Адміністративне, Трудове, Цивільне та Арбітражне право України. 2.2. Міжнародні: Міжнародне Антикримінальне, Арбітражне і Цивільне право. 2.3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання із створення нормативно-правової форми (процедури, порядку) раціонального, ефективного та якісного здійснення боротьби з кожним із видів правопорушень : 2.3.1. Внутрішні : 2.3.1.1. Процесуальні юридичні науки : Конституційно-процесуальне, Антикримінально-процесуальне, Цивільно-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	процесуальне і Арбітражно-процесуальне право України. 2.3.1.2. Регламентні юридичні науки : 2.3.1.2.1. Основні: Адміно-регламентне, Трудо-регламентне та Ордо-регламентне право України. 2.3.1.2.2. Допоміжні : Виправно-трудо-регламентне і Виконавчо-регламентне право України. 2.3.2. Міжнародні : Міжнародне Антикримінально-процесуальне, Ордо-регламентне, Арбітражно-регламентне і Цивільно-регламентне право. 2.4. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин гласної і негласної методики боротьби з кожним із видом правопорушень : 2.4.1. Полінаукові напрямки : Юридична експертологія, Юридична одорологія, Юридична мікрооб'єктологія та ін. 4.2. Полінауки : Юридична медицина, Юридична психіатрія, Юридична бухгалтерія, Юридична статистика (с. 25), Юридична кібернетика тощо. 4.3. Мононауки : Криміналістика та Ордистика. 3. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних, так би мовити, «безделіктних» сторін суспільного життя : 3.1. Внутрішні: Податкове, Бюджетне, Пенсійне, Страхове, Сімейне, Житлове, Водне, Земельне, Лісове, Надрове, Повітряне, Будівельне, Освітнянське, Муніципальне та ін. право України. 3.2. Міжнародні : Консульське або Дипломатичне право, Міжнародне Космічне, Повітряне, Морське, Екологічне, Освітнянське, Будівельне та ін. право. Поряд з цим усі викладені юридичні науки можуть бути класифіковані й у контексті

О.А. Кириченко

	здійснення правотворчої діяльності на : 1.1. Правові юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, регулятивні) [основним «науковим продуктом» яких має стати розробка відповідного кодифікованого нормативно-правового акту (кодексу)]. 1.2. Умовно неправові юридичні науки (теорологічні, теорологоантиделіктні. методичні), завдання яких уже знаходяться переважно у межах антиделіктного напрямку юридичної діяльності. Умовність неправових юридичних наук впливає з того, що деякі з них усе ж таки опосередковано впливають і на розвиток правових проблем (категорій) юридичних наук. Це стосується, перш за все, теорологічних юридичних наук, які мають створити теорологічну основу для якісного, ефективного і раціонального ведення будь-якого з напрямків юридичної діяльності. Теорія антиделіктної інформації, що має розвинути із традиційної (кримінально-процесуальної) теорії доказів, має ще більший дотик до завдань правових юридичних наук, оскільки повинна запропонувати теорологічні основи й нормативно-правове врегулювання боротьби з правопорушеннями, що, однак, своє цілеспрямоване остаточне оформлення повинно здобути у межах відповідних базисноантиделіктних і процедурних юридичних наук (с. 26).
Кириченко О.А., Дунаєва О.С., Коросташова Т.О. Деякі теорологічні основи юриспруденції. <i>Проблеми вдосконалення правового врегулювання щодо</i>	Міжвідомчий науково-дослідний колектив (О.С. Дунаєва, С.А. Кириченко, Т.О. Коросташова, Ю.О. Ланцедова, Ю.Д. Ткач, О.С. Тунтула) під керівництвом проф. О.А. Кириченка протягом останніх років цілеспрямовано вивчає можливості удосконалення низки теорологічних проблем юриспруденції. У першу чергу, всі існуючі і, що не менш важливо, перспективні юридичні науки у контексті здійснення їх загальних

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

<i>забезпечення прав та свобод людини і громадянина в Україні</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер. молодих вчених та аспірантів. 23-24.04.2009 р. Івано-Франківськ : ЮІ ПНУ ім. Василя Стефаника, 2009. С. 5-9.	завдань пропонується поділяти на : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто, такі юридичні науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політичних, філологічних, психологічних, теоретичних, історичних та інших теоретичних основ для раціонального (з найменшими витратами), ефективного (з найкращими результатами) та якісного (за відсутності інших недоліків) здійснення правотворчого (законотворчого, підзаконотворчого), правозастосовчого, антиделіктного, наукового та освітянського напрямку юридичної діяльності : 1.1. Полінауки : Філологія юриспруденції, Енциклопедія юриспруденції, Сучасна порівняльна юриспруденція, Педагогіка юриспруденції, Деонтологія юриспруденції та ін. 1.2. Мононауки : Філософія юриспруденції, Політологія юриспруденції, Соціологія юриспруденції, Психологія юриспруденції, Теоретична юриспруденція, Історія вітчизняної юриспруденції, Історія зарубіжної юриспруденції, Історія правових вчень та ін. 2. Антиделіктні юридичні науки : 2.1. Теоретичноантиделіктні, завданням яких є розробка теоретичних основ із ефективного, раціонального та якісного ведення боротьби з правопорушеннями : 2.1.1. Полінаукові напрямки : Теорія антиделіктної інформації. 2.1.2. Полінауки : Конфліктологія. 2.2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити нормативно-правову основу (базис) для раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби із кожним із видів правопорушень (злочини і проступки : конституційні, адміністративні, дисциплінарні та інші трудові, цивільно-правові, арбітражно-правові) :

О.А. Кириченко

	2.1. Внутрішні : Конституційне, Антикримінальне, Адміністративне, Трудове, Цивільне та Арбітражне право України. 2.2. Міжнародні: Міжнародне Антикримінальне, Арбітражне і Цивільне право). 2.3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання із створення нормативно-правової форми (процедури, порядку) раціонального, ефективного та якісного здійснення боротьби з кожним із видів правопорушень : 2.3.1. Внутрішні : 2.3.1.1. Процесуальні юридичні науки: Конституційно-процесуальне, Антикримінально-процесуальне, Цивільно-процесуальне і Арбітражно-процесуальне право України. 2.3.1.2. Регламентні юридичні науки : 2.3.1.2.1. Основні: Адміно-регламентне, Трудо-регламентне та Ордо-регламентне право України. 2.3.1.2.2. Допоміжні : Виправно-трудо-регламентне і Виконавчо-регламентне право України. 2.3.2. Міжнародні : Міжнародне Антикримінально-процесуальне, Ордо-регламентне, Арбітражно-регламентне і Цивільно-регламентне право. 2.4. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин гласної і негласної методики боротьби з кожним із видом правопорушень : 2.4.1. Полінаукові напрямки : Юридична експертологія, Юридична одорологія, Юридична мікрооб'єктологія та ін. 4.2. Полінауки : Юридична медицина, Юридична психіатрія, Юридична бухгалтерія, Юридична статистика, Юридична (с. 5) кібернетика тощо. 4.3. Мононауки : Криміналістика та Ордистика.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	3. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних, так би мовити, «безделіктних» сторін суспільного життя : 3.1. Внутрішні : Податкове, Бюджетне, Пенсійне, Страхове, Сімейне, Житлове, Водне, Земельне, Лісове, Надрове, Повітряне, Будівельне, Освітнянське, Муніципальне та ін. право України. 3.2. Міжнародні : Консульське або Дипломатичне право, Міжнародне Космічне, Повітряне, Морське, Екологічне, Освітнянське, Будівельне та ін. право. Поряд з цим усі викладені юридичні науки можуть бути класифіковані й у контексті здійснення правотворчої діяльності на : 1.1. Правові юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, регулятивні) [основним «науковим продуктом» яких має стати розробка відповідного кодифікованого нормативно-правового акту (кодексу)]. 1.2. Умовно неправові юридичні науки (теорологічні, теорологоантиделіктні, методичні), завдання яких уже знаходяться переважно у межах антиделіктного напрямку юридичної діяльності (с. 6).
Кириченко О.А., Кириченко С.А., Ланцедова Ю.О. та ін. Можливості удосконалення вітчизняної юриспруденції (запрошення до дискусії). <i>Поняття, терміни і категорії історико-правової науки :</i> матеріали	У першу чергу, набуває значимості класифікація юридичних наук у контексті виконання загальних завдань на : (с. 324) 1. Теорологічні юридичні науки (Філософія юриспруденції, Політологія юриспруденції, Соціологія юриспруденції, Психологія юриспруденції, Теорологія юриспруденції, Історія вітчизняної юриспруденції, Історія зарубіжної юриспруденції та ін.), що мають створити філософські, політичні, соціологічні, психологічні, теорологічні, історичні та інші теоретичні основи щодо здійснення кожного із напрямків юридичної діяльності. 2. Базисноантиделіктні юридичні науки

О.А. Кириченко

XXI міжнар. історико-правової конфер., 23-26.04.2009 р., м. Миколаїв. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. С. 324-334.	(Конституційне, Антикримінальне, Адміністративне, Трудове, Цивільне та Арбітражне право України), завданням яких має стати розробка нормативно-правової основи (базису) для боротьби з кожним із різновидів правопорушень. 3. Процедурні юридичні науки : 3.1. Процесуальні юридичні науки (Конституційно-процесуальне, Антикримінально-процесуальне, Цивільно-процесуальне та Арбітражно-процесуальне право України). 3.2. Регламентні юридичні науки (Адміно-регламентне, Трудо-регламентне, Ордо-регламентне, Виправно-трудо-регламентне і Виконавчо-регламентне право України). Дана група юридичних наук повинна створити відповідно судову і суцільно чи частково позасудову форму (процедуру), в якій має здійснюватися боротьба з кожним із різновидів правопорушень. 4. Методичні юридичні науки (Криміналістика, Ордістика), які мають розробити складові частини гласної і негласної методики боротьби з правопорушеннями. 5. Регулятивні юридичні науки (Бюджетне, Податкове, Сімейне, Житлове, Пенсійне, Страхове, Земельне, Лісове, Водне, Надрове, Освітнянське, Будівниче, Транспортне та інше право України), завданням яких є створення, умовно кажучи, «безделіктного» нормативно-правового врегулювання необхідних сторін суспільних відносин. 6. Допоміжні юридичні науки (Конфліктологія, Юридична статистика, Юридична кібернетика та ін.), котрі мають створити інші умови щодо якісного, ефективного і раціонального здійснення кожного із напрямків юридичної діяльності. Поряд з цим усі вказані юридичні науки у контексті правотворчої діяльності можуть бути

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	поділені на : 1. Правові юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, регулятивні), які мають розробити відповідні норми права і, врешті-решт, кодифікований нормативно-правовий акт (кодекс). 2. Неправові юридичні науки (теорологічні, методичні, допоміжні), завдання яких полягає вже у розробці іншого «наукового продукту» у частині того чи іншого із напрямків юридичної діяльності. Аналогічно у контексті антиделіктної діяльності всі існуючі юридичні науки можуть бути представлені у вигляді : 1. Антиделіктних юридичних (с. 325) наук (базисноантиделіктні, процедурні, методичні), які мають розробити ті чи інші засоби боротьби з правопорушеннями (базис, процедуру, складові частини методики боротьби зі злочинами і проступками). 2. Умовнобезделіктні юридичні науки (теорологічні, регулятивні, допоміжні), завдання яких уже полягають в удосконаленні більше правотворчої та правозастосувальної і лише непрямо антиделіктної юридичної діяльності (с. 326).
Кириченко О. А. Класифікація юридичних наук у контексті виконання їх загальногрупових завдань. Ольвійський форум – 2009: Стратегії України в геополітичному просторі : тези Міжнар. наук.-практ. конфер., 12-14.06.2009 р. Том 2.	Пропонується класифікація існуючих і перспективних юридичних наук у контексті виконання їх загальногрупових завдань : 1. Теорологічні юридичні науки, тобто такі юридичні науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політичних, філологічних, психологічних, торологічних, історичних та інших теоретичних основ для раціонального (з найменшими витратами), ефективного (з найкращими результатами) та якісного (за відсутності інших недоліків) здійснення правотворчого (законотворчого, підзаконотворчого), правозастосовного, антиделіктного, наукового та освітянського напрямку юридичної

О.А. Кириченко

Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. С. 31-32.	діяльності : Філософія юриспруденції, Політологія юриспруденції, Соціологія юриспруденції, Психологія юриспруденції, Філологія юриспруденції, Теорологія юриспруденції, Історія вітчизняної юриспруденції, Історія зарубіжної юриспруденції, Історія правових вчень та ін. 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити нормативно-правову основу (базис) для раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби з кожним із видів правопорушень (злочини і проступки : конституційні, адміністративні, дисциплінарні та інші трудові, цивільно-правові, арбітражно-правові) : Конституційне, Антикримінальне, Адміністративне, Трудове, Цивільне та Арбітражне право України. 3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання зі створення нормативно-правової форми (процедури, порядку) раціонального, ефективного та якісного здійснення боротьби з кожним із видів правопорушень : 3.1. Теорія антиделіктної інформації. 3.2. Процесуальні юридичні науки : Конституційно-процесуальне, Антикримінально-процесуальне, Цивільно-процесуальне і Арбітражно-процесуальне право України. 3.3. Регламентні юридичні науки : 3.3.1. Основні : Адміно-регламентне, Трудо-регламентне та Ордо-регламентне право України. 3.3.2. Допоміжні : Виправно-трудо-регламентне і Виконавчо-регламентне право України. 4. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин гласної і негласної методики боротьби з кожним із видом правопорушень : 4.1. Основні : Криміналістика та Ордістика. 4.2. Допоміжні : Конфліктологія (с. 31).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	5. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних, так би мовити, «безделіктних» сторін суспільного життя : 5.1. Внутрішні : Податкове, Бюджетне, Пенсійне, Страхове, Сімейне, Житлове, Водне, Земельне, Лісове, Надрове, Повітряне, Будівельне, Освітнянське, Муніципальне та ін. право України. 5.2. Міжнародні : Консульське або Дипломатичне право, Міжнародне Космічне, Повітряне, Морське, Екологічне, Освітнянське, Будівельне та ін. право (с. 32).
Кириченко А.А., Кириленко Є.В. Задачи, объекты и классификация юридических наук. <i>Наука – 2010 : Проблемы та перспективи розвитку :</i> тези виступів та доповідей Всеукр наук.-практ. конфер., 22-23.04.2010 р. У 2-х т. Черкаси : СУЕМ, 2010. Т. 2. С. 62-64.	Исходя из общегрупповых задач, все существующие и перспективные юридические науки с учетом уточненного их наименования, понятия, системы и других теоретических основ более правильно представить в виде следующих групп : 1. Теоретические юридические науки, то есть юридические науки, призванные разработать философские, социологические, политологические, филологические, философские, теоретические, исторические и иные теоретические основы для рационального, эффективного и качественного ведения каждого из направлений юридической деятельности, а также становления и развития в контексте выполнения этих задач иных юридических наук : 1.1. Полинауки : Филология юриспруденции, Энциклопедия юриспруденции, Сравнительная юриспруденция, Педагогика юриспруденции, Деонтология юриспруденции и др. 1.2. Мононауки : Философия юриспруденции (философия права – здесь и далее указано существующее наименование науки; отсутствие же такого рода пояснения свидетельствует о том, что в данном случае

О.А. Кириченко

	указана перспективная юридическая наука), Политология юриспруденции (теория государства), Социология юриспруденции (социология права), Психология юриспруденции (судебная или юридическая психология), Теорология юриспруденции (теория права), История отечественной юриспруденции (история государства и права Украины), История зарубежной юриспруденции (история зарубежных государств и права), История правовых учений (история правовых и политических учений) и др. 2. Антиделиктные юридические науки : 2.1. Теорологоантиделиктные юридические науки, задачей которых должна стать разработка теорологических основ эффективного, рационального и качественного ведения борьбы с правонарушениями : 2.1.1. Полинаучные направления : Теория антиделиктных сведений (теория доказательств). 2.1.2. Полинауки: Конфликтология (криминология). 2.2. Базисноантиделиктные юридические науки, которые должны разработать нормативно-правовую основу (базис) для рационального, эффективного и качественного ведения борьбы с каждым из видов правонарушений : 2.2.1. Внутренние : Конституционное (такое же), Антикриминальное (уголовное), Административное (такое же), Трудовое (такое же), Гражданское (такое же) и Арбитражное (хозяйственное) право Украины. 2.2.2. Международные : Международные Антикриминальное, Гражданское (частное) и Арбитражное (публичное) право (с. 63). 2.3. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по разработке нормативно-правовой формы (процедуры,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	порядка) рационального, эффективного и качественного ведения борьбы с каждым из видов правонарушений : 2.3.1. Внутренние : 2.3.1.1. Процессуальные юридические науки, разрабатывающие процедуру судебного разрешения дела о правонарушении : Конституционно-процессуальное (такое же), Антикриминально-процессуальное (уголовно-процессуальное), Гражданско-процессуальное (гражданское процессуальное) и Арбитражно-процессуальное (хозяйственное процессуальное) право Украины. 2.3.1.2. Регламентные юридические науки, когда процедура представлена частично или всецело внесудебным порядком : 2.3.1.2.1. Основные: Админо-регламентное (административный процесс), Трудо-регламентное и Ордо-регламентное (теория ОРД) право Украины. 2.3.1.2.2. Вспомогательные : Исправительно-трудо-регламентное (уголовно-исполнительное) и Исполнительно-регламентное право Украины. 2.3.2. Международные: Антикриминально-процессуальное, Ордо-регламентное, Гражданско-регламентное и Арбитражно-регламентное право. 2.4. Методические юридические науки, задачей которых должна стать разработка составных частей гласной (криминалистической) и негласной (ордистической) методики борьбы с правонарушениями : 2.4.1. Полинаучные направления: Юридическая экспертология (судебная экспертология), Юридическая одорология (криминалистическая одорология), Юридическая микрообъектология (криминалистическая микрообъектология) и др. 2.4.2. Полинауки : Юридическая медицина

О.А. Кириченко

	(судебная медицина), Юридическая психиатрия (судебная психиатрия), Юридическая бухгалтерия (судебная бухгалтерия), Юридическая статистика (судебная статистика), Юридическая кибернетика (судебная кибернетика) и др. 2.4.3. Мононауки : Криминалистика (такое же) и Ордистика (теория ОРД). 3. Регулятивные юридические науки, которые должны разработать надлежащее нормативно-правовое регулирование «безделиктных» сторон общественной жизни : 3.1. Внутренние : Налоговое (такое же), Бюджетное (такое же), Пенсионное (такое же), Страхование, Семейное (такое же), Жилищное (такое же), Водное (такое же), Земельное (такое же), Лесное (такое же), Недровое (кодекс о недрах), Атмосферное (такое же), Строительное, Образовательное, Муниципальное и др. право Украины. 3.2. Международные : Консульское или Дипломатическое (такое же) право, Космическое (такое же), Атмосферное, Морское (такое же), Экологическое, Образовательное, Строительное и др. право. В контексте осуществления правотворческой и правоприменительной деятельности все названные юридические науки могут дополнительно подразделяться на : 1. Правовые юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, регулятивные), основным «научным продуктом» которых должна стать разработка соответствующего кодекса. 2. Условно неправовые юридические науки (теоретические, теоретикоантиделиктные, методические), задачи которых уже находятся у контексте преимущественно антиделиктного и связанных с этим иных внеправовых задач юридической деятельности. Классификация юридических наук в контексте проведения антиделиктной

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	деятельности может быть представлена в таком виде : 1. Антисудові юридическі науки (теоретикоантисудові, базисноантисудові, процедурні, методическі). 2. Условно Судові юридическі науки (теоретическі, регулятивні) (с. 64).
Кириченко О.А., Кириленко Є.В. Можливості реформування адміністративного права за новітньою класифікацією юридичних наук. <i>Ольвійський форум – 2010 : Стратегії України в геополітичному просторі :</i> матеріали Міжнар. наук.-прак. конфер, 11-15 червня 2010 р. Т. 10. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. С. 52-53.	В контексті реалізації Концепції адміністративної реформи в Україні поживавився інтерес до принципового перегляду основ адміністративного законодавства, що більш правильно робити на підставі запропонованої і літературі новітньої класифікації юридичних наук. Виходячи із запропонованих класифікаційних поділів юридичних наук, що (за аналогією із періодичною системою хімічних елементів Д.І. Менделєєва) може охопити всі існуючі юридичні науки, показати їх дійсні теоретичні основи (поняття, систему тощо) та викрити й перспективні юридичні науки та їх теоретичні основи, доцільно детально висвітлити шляхи удосконалення й адміністративного права, коли мають з'явитися оновлені базисноантисудові юридична наука «Адміністративне право України», процедурна юридична наука «Адмінорегламентне право України» і низка регулятивних юридичних наук. Якщо завданням перших двох з названих юридичних наук є розробка правової основи (базису) і форми (процедури) з боротьби із адміністративними проступками у вигляді відповідно «Адміністративного кодексу України» і «Адмінорегламентного кодексу України», то чисельні регулятивні юридичні науки мають розробити кодекси (Податковий, Бюджетний, Митний, Водний, Земельний, Лісний, Надровий, Повітряний, Будівельний, Освітнянський, Медичний та ін.) уже із

О.А. Кириченко

	належного (ефективного, раціонального, якісного) нормативно-правового регулювання певних напрямків державного управління (с. 52-53). С.В. Петков пропонує аналогічну систему кодексів, зокрема, Митний, Дозвільний, Ліцензійний, Фінансовий, Банківський, Муніципальний, Медичний, Санітарно-епідеміологічний, Житлово-комунальний, Реєстраційний, Правоохоронний, Військовий, Ветеринарний, Лісовий, Земельний, Освітній, Науковий, Дорожньо-транспортний та ін., що успадковує традиційну основу, яка фактично об'єднує як процедуру здійснення відповідних напрямків владних повноважень, так і виклад складу правопорушень і порядку притягнення до відповідальності за порушення даної процедури (реєстраційної, дозвільної, ліцензійної, банківської тощо) (с. 53).
Кириченко А. А. Основы шестидесятилетнего «прорыва» в развитии юриспруденции (приглашение к дискуссии) / А. А. Кириченко, Е. В. Кириченко, С. А. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула. Friday 3. December 2010. 11:18 / 3 004 слова URL : moodle.chdu.edu.ua/mod/forum/discuss.php?d=274	3. Классификация юридических наук в контексте : 3.1. Групповых задач : 3.1.1. Теоретические юридические науки – разрабатывают философские, социологические, политологические, филологические, психологические, теоретические, исторические и иные теоретические основы для надлежащего проведения каждого из направлений юридической деятельности, становления и развития иных юридических наук : 3.1.1.1. Мононауки : Философия юриспруденции (философия права – здесь и далее указано существующее наименование науки, отсутствие чего означает наличие перспективной юридической науки либо то, что данный термин совпадает с существующим), Политология юриспруденции (теория государства), Социология юриспруденции (социология права), Психология юриспруденции (судебная психология), Теорология юриспруденции

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	(теория права), История отечественной юриспруденции (история государства и права Украины), История зарубежной юриспруденции (история зарубежных государств и права), История правовых учений (история правовых и политических учений) и др. 3.1.1.2. Полинауки : Филология юриспруденции, Энциклопедия юриспруденции, Сравнительная юриспруденция (сравнительное правоведение), Педагогика юриспруденции и др. 3.1.2. Антиделиктные юридические науки : 3.1.2.1. Теорологоантиделиктные юридические науки – разрабатывают теорологические основы надлежащего ведения борьбы с правонарушениями : 3.1.2.1.1. Полинаучная теория антиделиктных сведений (теория доказательств). 3.1.2.1.2. Полинауки : Конфликтология (криминология). 3.1.2.2. Базисноантиделиктные юридические науки – разрабатывают нормативно-правовую основу (базис) надлежащего ведения борьбы с каждой из разновидностей правонарушений : 3.1.2.2.1. Внутренние : Конституционная, Антикриминальная (уголовное право), Административная, Трудовая, Гражданская и Арбитражная (хозяйственное право) отрасль права (ибо в структуре права нет иного права, а есть моноотрасль, полиотрасль, суботрасль, институт, субинститут и норма, а также – гипотеза, диспозиция и санкция нормы, излагаемые иногда как структурный элемент права в рамках одного или разных актов). 3.1.2.2.2. Международные : Международная антикриминальная, гражданская или арбитражная отрасль права. 3.1.2.3. Процедурные юридические науки – разрабатывают нормативно-правовой порядок (процедуру) надлежащего ведения борьбы с

О.А. Кириченко

	каждой из разновидностей правонарушений : 3.1.2.3.1. Внутренние : 3.1.2.3.1.1. Процессуальные юридические науки – процедуру судебного разрешения дела о конкретном правонарушении: Конституционно-процессуальная, Антикриминально-процессуальная (уголовно-процессуальное право), Гражданско-процессуальная (гражданское процессуальное право) и Арбитражно-процессуальная (хозяйственное процессуальное право) отрасль права. 3.1.2.3.1.2. Регламентные юридические науки – когда процедура представлена частично (всецело) внесудебным порядком : 3.1.2.3.1.2.1. Основные : Админо-регламентная (административный процесс), Трудорегламентная и Ордо-регламентная (теория ОРД) отрасль права. 3.1.2.3.1.2.2. Вспомогательные : Исправительно-трудорегламентная (уголовно-исполнительное право) и Исполнительно-регламентная отрасль права. 3.1.2.3.2. Международные: Международная антикриминально-процессуальная, ордо-регламентная, гражданско-регламентная и арбитражно-регламентная отрасль права. 3.1.2.4. Методические юридические науки – разрабатывают составные части гласной (криминалистической) и негласной (ордистической) методики борьбы с правонарушениями : 3.1.2.4.1. Мононауки : Криминалистика и Ордистика (теория ОРД). 3.1.2.4.2. Полинауки : Юридическая медицина (судебная медицина), Юридическая психиатрия (судебная психиатрия), Юридическая бухгалтерия, Юридическая статистика, Юридическая кибернетика и др. 3.1.2.4.3. Полинаучные направления : Юридическая экспертология, Юридическая одорология, Юридическая микрообъектология

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	и др. 3.1.3. Регулятивные юридические науки – разрабатывают надлежащее нормативно-правовое регулирование «безделиктных» сторон общественной жизни : 3.1.3.1. Внутренние : Атмосферная, Бюджетная, Водная, Жилищная, Земельная, Лесная, Медицинская, Муниципальная, Налоговая, Недровая (кодекс о недрах), Педагогическая, Пенсионная, Семейная, Страховая, Строительная и др. отрасль права. 3.1.3.2. Международные: Дипломатическая, Космическая, Атмосферная, Морская, Экологическая, Педагогическая, Строительная и др. отрасль права. 3.2. Правотворческой и правоприменительной деятельности : 3.2.1. Правовые юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, регулятивные) – разрабатывают надлежащий кодифицированный нормативно-правовой акт (кодекс)]. 3.2.2. Условно внеправовые юридические науки (теорологические, теорологоантиделиктные, методические) – решают антиделиктные и связанные с этим иные внеправовые задачи юридической деятельности. 3.3. Антиделиктной деятельности : 3.3.1. Антиделиктные юридические науки (базисноантиделиктные, теорологоантиделиктные, процедурные, методические). 3.3.2. Условно «безделиктные» юридические науки (теорологические, регулятивные).
Кириченко А. А. Возможности более чем полувекового «прорыва» в юриспруденции (приглашение к	Классификацию юридических наук А.А. Кириченко, Т.А. Коросташова, Ю.А. Ланцедова и А.С. Тунтула проводят по нескольким основаниям. Исходя из общегрупповых задач, все существующие и перспективные юридические науки с учетом

О.А. Кириченко

дискуссии) / А. А. Кириченко, Е. В. Кириченко, С. А. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула. Tuesday. 21 December 2010, 10:48 / 11 961 слово. URL : http://moodle.chdu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=33234	уточненного их наименования, понятия, системы и иных основ более правильно представить в виде следующих групп : 1. Теорологические юридические науки, т.е. науки, призванные разработать философские, социологические, политологические, филологические, психологические, теорологические, исторические и иные теоретические основы для рационального, эффективного и качественного проведения каждого из направлений юридической деятельности, а также для становления и развития в контексте выполнения этих задач иных юридических наук : 1.1. Мононауки : Философия юриспруденции (философия права – здесь и далее указано существующее наименование науки; отсутствие такого рода пояснения свидетельствует о том, что в первом случае предложено наименование перспективной юридической науки либо о том, что оставлено существующее наименование науки), Политология юриспруденции (теория государства), Социология юриспруденции (социология права), Психология юриспруденции (юридическая психология), Теорология юриспруденции (теория права), История отечественной юриспруденции (история государства и права Украины), История зарубежной юриспруденции (история зарубежных государств и права), История правовых учений (история правовых и политических учений) и др. 1.2. Полинауки : Филология юриспруденции, Энциклопедия юриспруденции, Сравнительная юриспруденция (сравнительное правоведение), Педагогика юриспруденции и др. 2. Антиделиктные юридические науки : 2.1. Теорологоантиделиктные юридические науки, задачей которых должна стать разработка теорологических основ эффективного, рационального и качественного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ведения борьбы с правонарушениями : 2.1.1. Полинаучные направления : Теория антиделиктных сведений (теория доказательств). 2.1.2. Полинауки : Конфликтология (криминология). 2.2. Базисноантиделиктные юридические науки, которые должны разработать нормативно-правовую основу (базис) для рационального, эффективного и качественного ведения борьбы с каждым из видов правонарушений : 2.2.1. Внутренние : Конституционная, Антикриминальная (уголовное право – далее в аналогичных ситуациях термин «право» опускается), Административная, Трудовая, Гражданская и Арбитражная (хозяйственное) отрасль права Украины (по мнению А.А. Кириченко и Е.В. Кириленко, право – неделимая базовая категория юриспруденции, структурными элементами которой являются моноотрасль, полиотрасль, суботрасль, институт, субинститут, норма, а также гипотеза, диспозиция и санкция нормы, которые могут быть в разных нормах одного акта или различных актов. Поэтому в данном аспекте можно говорить лишь об определенной отрасли, при необходимости – полиотрасль, моноотрасли, права, из которых оно собственно и состоит на первоначальном уровне структуризированной градации, используемой как обычно, так и в данной классификации). 2.2.2. Международные : Антикриминальная, Гражданская и Арбитражная отрасль права (здесь и далее в аналогичных ситуациях термин «международная» опускается; фактически имеется ввиду Международная антикриминальная отрасль права и пр.). 2.3. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по разработке нормативно-правовой формы (процедуры,

О.А. Кириченко

	порядка) рационального, эффективного и качественного ведения борьбы с каждой из разновидностей правонарушений: 2.3.1. Внутренние: 2.3.1.1. Процессуальные юридические науки, разрабатывающие процедуру в конечном счете судебного разрешения дела о правонарушении: Конституционно-процессуальная, Антикриминально-процессуальная (уголовно-процессуальное), Гражданско-процессуальная (гражданское процессуальное) и Арбитражно-процессуальная (хозяйственное процессуальное) отрасль права Украины. 2.3.1.2. Регламентные юридические науки, когда процедура представлена (частично, всецело) внесудебным порядком : 2.3.1.2.1. Основные : Админо-регламентная (административный процесс), Трудо-регламентная (частично – процедурная часть Кодекса законов о труде, в основном – ряд иных дисциплинарных нормативно-правовых актов) и Ордо-регламентная (процедурная часть теории ОРД) отрасль права Украины. 2.3.1.2.2. Вспомогательные : Исправительно-трудо-регламентная (уголовно-исполнительное) и Исполнительно-регламентная право (ряд исполнительных нормативно-правовых актов по иным, нежели антикриминальное, судопроизводствам) отрасль права Украины. 2.3.2. Международные : Антикриминально-процессуальная, Ордо-регламентная, Гражданско-регламентная и Арбитражно-регламентная отрасль права. 2.4. Методические юридические науки, задачей которых должна стать разработка составных частей гласной (криминалистической) и негласной (ордистической) методики борьбы с правонарушениями : 2.4.1. Мононауки : Криминалистика и Ордистика (методическая часть теории ОРД). 2.4.2. Полинауки : Юридическая медицина

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	(судебная медицина), Юридическая психиатрия (судебная психиатрия), Юридическая бухгалтерия (судебная бухгалтерия), Юридическая статистика (судебная статистика), Юридическая кибернетика (судебная кибернетика) и др. 2.4.3. Полинаучные направления : Юридическая экспертология (судебная экспертология), Юридическая одорология (криминалистическая одорология), Юридическая микрообъектология (криминалистическая микрообъектология) и др. 3. Регулятивные юридические науки, которые должны разработать надлежащее нормативно-правовое регулирование «безделиктных» сторон общественной жизни : 3.1. Внутренние: (в усовершенствованном Е.В. Кириленко варианте): Авиационностроительная, Автостроительная, Антиделиктная (правоохранительное), Атмосферная, Атомноэнергетическая, Банковская, Библиотечная, Бюджетная, Ветеринарная, Водная, Военная, Железнодорожно-строительная, Жилищная, Земельная, Издательская, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Культурологическая, Лесная, Лизинговая, Лицензионная, Машиностроительная, Медицинская, Метрологосертификатная, Муниципальная, Налоговая, Научная, Недрoarхеологическая (кодекс о недрах и др.), Вузовская, Охотничьярыболовецкозаповедная, Пенсионная, Пограничная, Политизбирательная, Потребохранная, Текстильнопромышленная, Разрешительная, Регистрационная, Религиозная, Санитарная, Сельскохозяйственная, Семейная, Спортивная, Страховая, Строительная, Таможенная, Торговая, Транспортная, Финансовая, Шоубизнесовая, Экологическая

О.А. Кириченко

	(природоохранное) и др. отрасль права Украины. 3.2. Международные : Атмосферная, Атомноэнергетическая, Дипломатическая или Консульская, Издательская, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Космическая, Морская, Вузовская, Религиозная, Спортивная, Строительная, Шоубизнесовая, Экологическая и др. отрасль права. В контексте осуществления правотворческой и правоприменительной деятельности все названные юридические науки могут дополнительно подразделяться на : 1. Правовые юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, регулятивные) [основным «научным продуктом» которых должна стать разработка соответствующего кодифицированного нормативно-правового акта (кодекса)]. 2. Условно внеправовые юридические науки (теорологические, теорологоантиделиктные, методические), задачи которых уже находятся у контексте преимущественно антиделиктных и связанных с этим иных внеправовых задач юридической деятельности. Классификация же юридических наук в контексте проведения антиделиктной деятельности может быть представлена в таком виде : 1. Антиделиктные юридические науки (базисноантиделиктные, теорологоантиделиктные, процедурные, методические). 2. Условно «безделиктные» юридические науки (теорологические, регулятивные)
Кириченко О. А. Доктринальний виклад шістдесятирічного «прориву» у розвитку	3. Класифікація юридичних наук в контексті : 3.1. Групових завдань : 3.1.1. Теорологічні юридичні науки – розробляють філософські, соціологічні, політологічні, філологічні, психологічні, теорологічні, історичні та інші теоретичні

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

юриспруденції (запрошення до дискусії) / О. А. Кириченко, Є. В. Кириленко, С. А. Кириченко, Т. О. Коросташова, Ю. О. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, О. С. Тунтула. Tuesday. 21 December 2010, 10:51 / 3 122 слова. URL : http://moodle.chdu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=33235	основи для належного проведення кожного з напрямків юридичної діяльності, становлення і розвитку інших юридичних наук : 3.1.1.1. Мононауки : Філософія юриспруденції (філософія права – тут і далі вказано існуюче найменування науки, відсутність чого означає наявність перспективної юридичної науки або те, що даний термін співпадає з тим, що зараз існує), Політологія юриспруденції (теорія держави), Соціологія юриспруденції (соціологія права), Психологія юриспруденції (судова психологія), Теорологія юриспруденції (теорія права), Історія вітчизняної юриспруденції (історія держави і права України), Історія зарубіжної юриспруденції (історія зарубіжних держав і права), Історія правових учень (історія правових і політичних учень) тощо. 3.1.1.2. Полінауки : Філологія юриспруденції, Енциклопедія юриспруденції, Порівняльна юриспруденція (порівняльне правознавство), Педагогіка юриспруденції та ін. 3.1.2. Антиделіктні юридичні науки : 3.1.2.1. Теорологоантиделіктні юридичні науки – розробляють теорологічні основи належного ведення боротьби з правопорушеннями : 3.1.2.1.1. Полінаукова теорія антиделіктних відомостей (теорія доказів). 3.1.2.1.2. Полінауки : Конфліктологія (кримінологія). 3.1.2.2. Базисноантиделіктні юридичні науки – розробляють нормативно-правову основу (базис) належного ведення боротьби з кожним із різновидів правопорушень : 3.1.2.2.1. Внутрішні : Конституційна, Антикримінальна (кримінальне право), Адміністративна, Трудова, Цивільна та Арбітражна (господарське право) галузь права (бо в структурі права немає іншого права, а є моногалузь, полігалузь, субгалузь, інститут,

О.А. Кириченко

	субінститут і норма, а також – гіпотеза, диспозиція і санкція норми, що викладаються іноді як структурний елемент права в межах одного чи різних актів). 3.1.2.2.2. Міжнародні : Міжнародна антикримінальна, цивільна або арбітражна галузь права. 3.1.2.3. Процедурні юридичні науки – розробляють нормативно-правовий порядок (процедуру) належного ведення боротьби з правопорушеннями : 3.1.2.3.1. Внутрішні : 3.1.2.3.1.1. Процесуальні юридичні науки – процедуру судового вирішення справ: Конституційно-процесуальна, Антикримінально-процесуальна (кримінально-процесуальне право), Цивільно-процесуальна (цивільне процесуальне право) та Арбітражно-процесуальна (господарське процесуальне право) галузь права. 3.1.2.3.1.2. Регламентні юридичні науки – коли процедура представлена частково (у цілому) позасудовим порядком: 3.1.2.3.1.2.1. Основні: Адміно-регламентна (адміністративний процес), Трудо-регламентна та Ордо-регламентна (теорія ОРД) галузь права. 3.1.2.3.1.2.2. Допоміжні: Виправно-трудо-регламентна (кримінально-виконавче право) і Виконавчо-регламентна галузь права. 3.1.2.3.2. Міжнародні : Міжнародна антикримінально-процесуальна, ордо-регламентна, цивільно-регламентна і арбітражно-регламентна галузь права. 3.1.2.4. Методичні юридичні науки – розробляють складові частини гласної (криміналістичної) і негласної (ордистичної) методики боротьби з правопорушеннями : 3.1.2.4.1. Мононауки : Криміналістика та Ордістика (теорія ОРД). 3.1.2.4.2. Полінауки : Юридична медицина (судова медицина), Юридична психіатрія

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	(судова психіатрія), Юридична бухгалтерія, Юридична статистика, Юридична кібернетика. 3.1.2.4.3. Полінаукові напрямки : Юридична експертологія, Юридична одорологія, Юридична мікрооб'єктологія та ін. 3.1.3. Регулятивні юридичні науки – розробляють належне нормативно-правове регулювання «безделіктних» сторін суспільного життя : 3.1.3.1. Внутрішні : Податкова, Бюджетна, Пенсійна, Страхова, Сімейна, Житлова, Водна, Земельна, Лісова, Надрова (кодекс про надра), Атмосферна, Будівельна, Освітняська, Медична, Муніципальна та ін. галузь права. 3.1.3.2. Міжнародні: Дипломатична, Космічна, Атмосферна, Морська, Екологічна, Освітняська, Будівельна та ін. галузь права. 3.2. Правотворчої і правозастосовчої діяльності на : 3.2.1. Правові юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, регулятивні) – розробляють належний кодифікований нормативно-правовий акт (кодекс)]. 3.2.2. Умовно позаправові юридичні науки (теоретичні, теоретикоантиделіктні, методичні) – вирішують антиделіктні і пов'язані з цим інші позаправові завдання юридичної діяльності. 3.3. Антиделіктної діяльності на : 3.3.1. Антиделіктні юридичні науки (базисноантиделіктні, теоретикоантиделіктні, процедурні, методичні). 3.3.2. Умовно «безделіктні» юридичні науки (теоретичні, регулятивні).
Кириченко О. А., Кириченко Є. В. Ступеневий суттєве видовий поділ правопорушень та	Звідси, випливає, що друге базисне завдання юриспруденції пов'язане із правопорушеннями та юридичною відповідальністю, уточнення сутності і різновидів яких уже знаходиться в площині новітньої класифікації юридичних наук у

О.А. Кириченко

заходів юридичної відповідальності. <i>Наукові праці : наук.-метод. журнал. Т. 151. Вип. 139. Правознавство. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2011. С. 62-64.</i>	контексті виконання групових завдань, коли всі існуючі та перспективні юридичні науки з урахуванням їх дійсного найменування, поняття та інших теоретичних засад мають поділятися на такі групи: 1. Теорологічні юридичні науки, тобто науки, покликані розробити філософські, соціологічні, політологічні, філологічні, психологічні, теорологічні, історичні та інші теоретичні основи для раціонального, ефективного і якісного ведення кожного з напрямів юридичної діяльності, а також для становлення і розвитку в контексті виконання цих завдань інших юридичних наук : 1.1. Мононауки : Філософія юриспруденції (філософія права), Політологія юриспруденції (теорія держави), Соціологія юриспруденції (соціологія права), Психологія юриспруденції (судова або юридична психологія), Теорологія юриспруденції (теорія права), Історія вітчизняної юриспруденції (історія держави і права України), Історія зарубіжної юриспруденції (історія зарубіжних держав і права), Історія правових вчень (історія правових і політичних вчень) та ін. 1.2. Полінауки : Філологія юриспруденції, Енциклопедія юриспруденції, Порівняльна юриспруденція (порівняльне правознавство), Педагогіка юриспруденції та ін. 2. Антиделіктні юридичні науки : 2.1. Теорологоантиделіктні юридичні науки, завданням яких повинна стати розробка теорологічних основ ефективного, раціонального та якісного ведення боротьби з правопорушеннями : 2.1.1. Полінауковий напрямок : Теорія антиделіктних відомостей (теорія доказів). 2.1.2. Полінаука : Конфліктологія (кримінологія). 2.2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити нормативно-правову основу (базис) для раціонального,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ефективного та якісного проведення боротьби з кожним із видів правопорушень : 2.2.1. Внутрішні : Конституційна, Антикримінальна (кримінальне право), Адміністративна, Трудова, Цивільна та Арбітражна (господарське право) галузь права України. (у поясненні – у даному випадку відображена позиція Є.В. Кириленка – удосконалити іменування правових юридичних наук галузями права, оскільки право як базисна категорія є неподільною, і можуть бути виділені лише окремі галузі права, в межах яких уже розглядають підгалузі, правові інститути, норми і навіть окремо гіпотезу, диспозицію чи санкцію норми, якщо ці складові норми фактично викладені в межах різних норм чи нормативних актів) 2.2.2. Міжнародні : Міжнародна антикримінальна, Міжнародна цивільна та Міжнародна арбітражна галузь права. 2.3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання з розробки нормативно-правової форми (процедури, порядку) раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби з кожним із різновидів правопорушень : 2.3.1. Внутрішні : 2.3.1.1. Процесуальні юридичні науки, що мають процедуру судового вирішення справи про правопорушення : Конституційно-процесуальна, Антикримінально-процесуальна (кримінально-процесуальне право), Цивільно-процесуальна (цивільне процесуальне право) та Арбітражно-процесуальна (господарське процесуальне право) галузь права України. 2.3.1.2. Регламентні юридичні науки, коли процедура представлена (частково, уцілому) позасудовим порядком : 2.3.1.2.1. Основні : Адміно-регламентна

О.А. Кириченко

	(адміністративний процес), Трудо-регламентна (частково – процедурна частина Кодексу законів про працю; в основному – низка інших дисциплінарних нормативно-правових актів) та Ордо-регламентна (теорія ОРД) галузь права України. 2.3.1.2.2. Допоміжні : Виправно-трудо-регламентна (кримінально-виконавче право) і Виконавче-регламентна (низка виконавчих нормативно-правових актів з інших, ніж антикримінальне, судочинство) галузь права України. 2.3.2. Міжнародні: Міжнародна антикримінально-процесуальна, Міжнародна ордо-регламентна, Міжнародна цивільно-процесуальна і Міжнародна арбітражно-регламентна галузь права (с. 62). 2.4. Методичні юридичні науки, завданням яких повинна стати розробка складових частин гласної (криміналістичної) і негласної (ордистичної) методики боротьби з правопорушеннями : 2.4.1. Мононауки : Криміналістика та Ордістика (теорія ОРД). 2.4.2. Полінауки : Юридична медицина (судова медицина), Юридична психіатрія (судова психіатрія), Юридична бухгалтерія (судова бухгалтерія), Юридична статистика (судова статистика), Юридична кібернетика (судова кібернетика) та ін. 2.4.3. Полінаукові напрями : Юридична експертологія (судова експертологія), Юридична одорологія (криміналістична одорологія), Юридична мікрооб’єктологія (криміналістична мікрооб’єктологія) та ін. 3. Регулятивні юридичні науки, які повинні розробити належне нормативно-правове регулювання «безделіктних» сторін суспільного життя : 3.1. Внутрішні (в удосконаленому Є.В. Кириленком варіанті) : Авіаційнобудівна, Автобудівна, Антиделіктна (правоохоронне

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	право), Атмосферна, Атомноенергетична, Банківська, Бібліотечна, Будівельна, Бюджетна, Ветеринарна, Видавнича, Військова, Вогнеборна, Водна, Дозвільна, Екологічна (природоохоронне право), Житлова, Залізничнобудівна, Земельна, Кораблебудівна, Культурологічна, Лізингова, Лісова, Ліцензійна, Машинобудівна, Медична, Метрولوгосертифікатна, Мисливськориболовецькозаповідна, Мистецька, Митна, Муніципальна, Надрoarхеологічна (кодекс про надра та ін.), Наукова, Освітнянська, Пенсійна, Податкова, Працеохоронна, Прикордонна, Текстильнопромислова, Релігійна, Реєстраційна, Санітарна, Сільськогосподарська, Сімейна, Споживчо-охоронна, Спортивна, Страхова, Торгівельна, Транспортна, Фінансова, Шоубізнесова та ін. галузь права України. 3.2. Міжнародні : Атмосферна, Атомноенергетична, Будівельна, Видавнича, Дипломатична або Консульська, Екологічна, Кораблебудівна, Космічна, Мистецька, Морська, Освітнянська, Релігійна, Спортивна, Шоубізнесова та ін. галузь права (с. 63).
Кириченко А.А., Кириленко Е.В., Коросташова Т.А. Дидактические основы криминалистики. <i>Актуальные проблемы современной криминалистики и судебной экспертизы (к 35- летию со дня образования кафедры</i>	Новейшую же классификацию юридических наук А.А. Кириченко, Т.А. Коросташова, Ю.А. Ланцедова и А.С. Тунтула проводят по нескольким основаниям. Исходя из общегрупповых задач, все существующие и перспективные юридические науки с учетом уточненного их наименования, понятия, системы и иных основ более правильно представить в виде следующих групп : 1. Теорологические юридические науки, т. е. науки, призванные разработать философские, социологические, политологические, филологические, психологические, теорологические, исторические и иные

<i>криминалистики) : материалы</i> Международ. научн.-практ. конфер., 3.06.2011 р., Акад. МВД Республики Беларусь. Минск : Акад. МВД РБ, 2011. С. 229-231.	теоретические основы для рационального, эффективного и качественного проведения каждого из направлений юридической деятельности, а также для становления и развития в контексте выполнения этих задач иных юридических наук: Философия юриспруденции (философия права – здесь и далее указано существующее наименование науки; отсутствие такого рода пояснения свидетельствует о том, что в первом случае предложено наименование перспективной юридической науки либо о том, что оставлено существующее наименование науки), Политология юриспруденции (теория государства), Социология юриспруденции (социология права), Психология юриспруденции (юридическая психология), Теорология юриспруденции (теория права), История отечественной юриспруденции (история государства и права Украины), История зарубежной юриспруденции (история зарубежных государств и права), История правовых учений (история правовых и политических учений) и др. 2. Базисноантиделиктные юридические науки, которые должны разработать нормативно-правовую основу (базис) для рационального, эффективного и качественного ведения борьбы с каждым из видов правонарушений : Конституционная, Антикриминальная (уголовное право – далее в аналогичных ситуациях термин «право» опускается), Административная, Трудовая, Гражданская и Арбитражная (хозяйственное) отрасли права Украины (в пояснении – Право – неделимая базовая категория юриспруденции, структурными элементами которой являются моноотрасль, полиотрасль, суботрасль, институт, субинститут, норма, а также гипотеза, диспозиция и санкция нормы, которые могут быть в разных нормах одного акта или различных актов. В данном аспекте

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	можно говорить лишь об определенной отрасли, при необходимости – полиотрасли, моноотрасли, права, из которых оно собственно и состоит на первоначальном уровне структуризированной градации). 3. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по разработке нормативно-правовой формы (процедуры, порядка) рационального, эффективного и качественного ведения борьбы с каждой из разновидностей правонарушений : 3.1. Полинаучное направление : Теория антиделиктных сведений. 3.2. Процессуальные юридические науки, разрабатывающие процедуру в конечном счете судебного разрешения дела о правонарушении : Конституционно-процессуальная, Антикриминально-процессуальная (уголовно-процессуальное), Гражданско-процессуальная (гражданское процессуальное) и Арбитражно-процессуальная (хозяйственное процессуальное) отрасль права Украины. 3.3. Регламентные юридические науки, когда процедура представлена (частично, всецело) внесудебным порядком : 3.3.1. Основные : Админо-регламентная (административный процесс), Трудо-регламентная (частично – процедурная часть Кодекса законов о труде, в основном – ряд иных дисциплинарных нормативно-правовых актов) и Ордо-регламентная (процедурная часть теории ОРД) отрасль права Украины. 3.3.2. Вспомогательные : Исправительно-трудо-регламентная (уголовно-исполнительное) и Исполнительно-регламентная право (ряд исполнительных нормативно-правовых актов по иным, нежели антикриминальное, судопроизводствам) отрасль права Украины. 4. Методические юридические науки, задачей

О.А. Кириченко

	которых должна стать разработка составных частей гласной (криминалистической) и негласной (ордистической) методики борьбы с правонарушениями : Криминалистика, Ордистика (методическая часть теории ОРД), Конфликтология (криминология). 5. Регулятивные юридические науки, которые должны разработать надлежащее нормативно-правовое регулирование «безделиктных» сторон общественной жизни (в усовершенствованном Е.В. Кириленко варианте) : Авиационностроительная, Автостроительная, Антиделиктная, Атмосферная, Атомноэнергетическая, Банковская, Библиотечная, Бюджетная, Ветеринарная, Водная, Военная, Жилищная, Земельная, Издательская, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Культурологическая, Лесная, Лизинговая, Лицензионная, Машиностроительная, Медицинская, Метрологосертификатная, Муниципальная, Налоговая, Научная, Недроархеологическая, Вузовская, Охотничьериболовецкозаповедная, Пенсионная, Пограничная, Политизбирательная, Потребохранная, Текстильнопромышленная, Разрешительная, Регистрационная, Религиозная, Санитарная, Сельскохозяйственная, Семейная, Спортивная, Страховая, Строительная, Таможенная, Торговая, Транспортная, Финансовая, Шоубизнесовая, Экологическая и др. отрасль права Украины. В контексте осуществления правотворческой и правоприменительной деятельности все названные юридические науки могут дополнительно подразделяться на : 1. Правовые юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, регулятивные) [основным «научным продуктом» которых должна стать разработка соответствующего кодифицированного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	нормативно-правового акта (кодекса)]. 2. Условно внеправовые юридические науки (теоретические, методические), задачи которых уже находятся у контексте преимущественно антиделиктных и связанных с этим иных внеправовых задач. Классификация же юридических наук в контексте проведения антиделиктной деятельности может быть представлена в таком виде : 1. Антиделиктные юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, методические). 2. Условно «безделиктные» юридические науки (теоретические, регулятивные) (с. 230-231).
Кириченко О. А., Коросташова Т. О., Тунтула О. С. Можливості удосконалення деяких доктрин юриспруденції. <i>Ольвійський форум – 2011 : Стратегії України в геополітичному просторі :</i> матеріали Міжнарод. наук.-прак. конфер., 8-12 червня 2011 р. Т. 9. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2011. С. 33-34. URL : https://kipdf.com/-2011_5ad2075c7f8b9ab11a8b4605.html	Необхідність подальшого уточнення новітньої класифікації юридичних наук Т.О. Коросташова та О.С. Тунтула вбачають у тому, що регулятивні юридичні науки з п'ятого місця у класифікації юридичних наук у контексті групових завдань мають переміститися на друге, чого вимагає перше базисне завдання юридичних наук – розробити належне правове регулювання необхідних сторін суспільного життя. Це завдання повинні виконати власне регулятивні науки. Призначення ж антиделіктних юридичних наук (базисноантиделіктних, процедурних, методичних) полягає вже у виконанні другого базисного завдання юридичних наук – розробити належні засоби боротьби з правопорушеннями, яке, у свою чергу, викликається небажаною деструктивною діяльністю із порушення розроблених правових норм. Тому класифікацію юридичних наук будувати у логічній послідовності від конструктиву (теоретичні і регулятивні науки) до необхідності боротьби з правопорушеннями

О.А. Кириченко

	(базисноантиделіктні, процедурні і методичні науки). Перелік же правопорушень має бути уточнений тим, що поміж них не повинно бути конституційних, яких фактично немає. Конституційне судочинство та судочинство за КАСУ мають на меті встановити факт неправомірності чи правомірності діянь та рішень, у т.ч. правових актів, а вже у першому з випадків має вирішуватися питання, яке саме правопорушення (злочин, проступок : адміністративний, трудовий, де-факто чи де-юре майновий) цим діянням або рішенням (правовим актом) було скоєне, у зв'язку з чим і має бути порушене відповідне судочинство із притягнення винного суб'єкта владних повноважень до належного виду, характеру і ступеня суворості юридичної відповідальності (с. 33-34).
Кириченко А.А. Новая классификация и перспектива развития некоторых юридических наук. <i>Актуальные проблемы современного законодательства: теория и правоприменение :</i> сб. науч. тр. Междунар. науч.-практ. конфер., 23.12.2011 г. / под ред. А.Д. Моисеева, Л.П. Клименко. Липецк (Россия). Николаев (Украина) : Изд-во	Новая классификация юридических наук, аналогично периодической таблице химических элементов Д.И. Менделеева, может охватить все не только существующие, а и перспективные юридические науки и показать также, какие именно теоретические основы: понятие (задачи, предмет, объект), система, дисциплинарные связи и т.д. фактически имеет или должна иметь в перспективе каждая из наук. Исходя из общегрупповых задач, все существующие и перспективные юридические науки с учетом уточненного их наименования, понятия, системы и иных основ более правильно представить за последней из вариаций Т.А. Коросташовой и Т.А. Тунтулы в виде следующих групп : 1. Теорологические юридические науки, т.е. науки, призванные разработать философские, социологические, политологические, филологические, психологические, теорологические, исторические и иные теоретические основы для рационального,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Першина Р.В., 2012. С. 98-104.	эффективного и качественного проведения каждого из направлений юридической деятельности, а также для становления и развития в контексте выполнения этих задач иных юридических наук : 1.1. Мононауки : Философия юриспруденции (философия права - здесь и далее указано существующее наименование науки; отсутствие такого рода пояснения свидетельствует о том, что в первом случае предложено наименование перспективной юридической науки либо о том, что оставлено существующее наименование науки), Политология юриспруденции (теория государства), Социология юриспруденции (социология права), Психология юриспруденции (юридическая психология), Теорология юриспруденции (с. 99) (теория права), История отечественной юриспруденции (история государства и права Украины), История зарубежной юриспруденции (история зарубежных государств и права), История правовых учений (история правовых и политических учений) и др. 1.2. Полинауки : Филология юриспруденции, Энциклопедия юриспруденции, Сравнительная юриспруденция (сравнительное правоведение), Педагогика юриспруденции и др. 2. Регулятивные юридические науки, которые должны разработать правовое регулирование «безделиктных» (положительных, неконфликтных) сторон общественной жизни : 2..1. Теорология государственно-правового управления. 2.2. Внутренние : (в усовершенствованном Е.В. Кириленко варианте) : Авиационностроительная, Автостроительная, Антиделиктная (правоохранительное право -

О.А. Кириченко

	далее в аналогичных ситуациях термин «право» опускается), Атмосферная, Атомноэнергетическая, Банковская, Библиотечная, Бюджетная, Ветеринарная, Водная, Военная, Железнодорожностроительная, Жилищная, Земельная, Издательская, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Культурологическая, Лесная, Лизинговая, Лицензионная, Машиностроительная, Медицинская, Метрологосертификатная, Муниципальная, Налоговая, Научная, Недроархеологическая (кодекс о недрах и др.), Вузовская, Охотрыболовзаповедная, Пенсионная, Пограничная, Политизбирательная, Потребохранная, Текстильнопромышленная, Разрешительная, Регистрационная, Религиозная, Санитарная, Сельскохозяйственная, Семейная, Спортивная, Страховая, Строительная, Таможенная, Торговая, Транспортная, Финансовая, Шоубизнесовая, Экологическая (природоохранное) и др. отрасль права Украины. 2.3. Международные : Атмосферная, Атомноэнергетическая, Дипломатическая или Консульская, Издательская, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Космическая, Морская, Вузовская, Религиозная, Спортивная, Строительная, Шоубизнесовая, Экологическая и др. отрасль права 3. Антисделитные юридические науки : 3.1. Теорологиантисделитные юридические науки, задачей которых должна стать разработка теорологических основ эффективного, рационального и качественного ведения борьбы с правонарушениями: 3.1.1. Полинаучные направления : Теорология антисделитных сведений (теория доказательств).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	3.1.2. Полинауки : Конфликтология (криминология). 3.2. Базисноантиделиктные юридические науки, которые должны разработать правовую основу (базис) для рационального, (с. 100) эффективного и качественного ведения борьбы с каждым из видов правонарушений : 3.2.1. Внутренние : Конституционная, Антикриминальная (уголовное), Административная, Трудовая, Гражданская и Арбитражная (хозяйственное) отрасль права Украины. 3.2.2. Международные : Антикриминальная, Гражданская и Арбитражная отрасль права (здесь и далее в аналогичных ситуациях термин «международная» опускается; фактически имеется ввиду Международная антикриминальная отрасль права и пр.). 3.3. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по разработке правовой формы (процедуры, порядка) рационального, эффективного и качественного ведения борьбы с каждой из разновидностей правонарушений : 3.3.1. Внутренние : 3.3.1.1. Процессуальные юридические науки, разрабатывающие процедуру в конечном счете судебного разрешения дела о правонарушении: Конституционного, Антикриминального (уголовно-процессуальное), Гражданского или Де-факто имущественного (гражданское процессуальное) и Арбитражного или Де-юре имущественного (хозяйственное процессуальное) судопроизводства Украины (здесь и далее в части процедурных юридических наук правильнее говорить о судопроизводстве, нежели об отрасли права). 3.3.1.2. Регламентные юридические науки, когда процедура представлена (частично, всецело) внесудебным порядком :

О.А. Кириченко

	3.3.1.2.1. Основные : Административного (административный процесс), Трудового (частично - процедурная часть Кодекса законов о труде, в основном - ряд иных дисциплинарных нормативно-правовых актов) и Ордиестического (процедурная часть теории ОРД) судопроизводства Украины. 3.3.1.2.2. Вспомогательные : Исправительно-трудоого (уголовно-исполнительное) и Исполнительного (ряд исполнительных правовых актов по иному, нежели антикриминальное, судопроизводству) судопроизводство Украины. 3.3.2. Международные : Антикриминального, Ордиестического, Гражданского или Де-факто имущественного и Арбитражного или Де-юре имущественного судопроизводства. 3.4. Методические юридические науки, задачей которых состоит в разработке составных частей гласной (криминалистической) и негласной (ордиестической) методики борьбы с правонарушениями : 3.4.1. Мононауки : Криминалистика, Ордиестика (методическая часть теории ОРД) (с. 101). 3.4.2. Полинауки : Юридическая медицина (судебная медицина), Юридическая психиатрия (судебная психиатрия), Юридическая бухгалтерия (судебная бухгалтерия), Юридическая статистика (судебная статистика), Юридическая кибернетика (судебная кибернетика). и др. 3.4.3. Полинаучные направления : Юридическая экспертология (судебная экспертология), Юридическая одорология (криминалистическая одорология), Юридическая микрообъектология (криминалистическая или судебная микрообъектология) и др. Классификация юридических наук в контексте осуществления правотворческой и

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правоприменительной деятельности имеет такой вид : 1. Правовые юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, регулятивные) [основным «научным продуктом» которых должна стать разработка соответствующего кодифицированного правового акта (кодекса)]. 2. Условно внеправовые юридические науки (теорологические, теорологоантиделиктные, методические), задачи которых уже находятся у контексте преимущественно антиделиктных и связанных с этим иных внеправовых задач юридической деятельности. Классификация юридических наук в контексте проведения антиделиктной деятельности может быть представлена так : 1. Антиделиктные юридические науки (базисноантиделиктные, теорологоантиделиктные, процедурные, методические). 2. Условно «безделиктные» юридические науки (теорологические, регулятивные) (с. 102).
Кириченко А.А. Классификация юридических наук и сущность их отдельных групп. Приложение 5.1 <i>Опубликована в качестве данного приложения к гипердокладу Кириченко А. А. Лучшие доктрины и концепции юриспруденции научной школы профессора Аланкира</i>	Данная научная статья первоначально была редакционной коллегией II-й Международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы законодательства: теория и правоприменение», имевшей место 30.05.2013 г. на основе филиала Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте РФ в г. Липецк, Российская Федерация, возвращена по псевдонаучным соображениям (см. прил. 47 настоящего издания) и в силу этого в целях защиты авторских прав от нарушений в форме так называемого «издательского» плагиата была опубликована в качестве приложения одного из научных гипердокладов представителей научной школы юриспруденции профессора Аланкира

О.А. Кириченко

(приглашение к дискуссии): научный гипердоклад / А.А. Кириченко, В.Д. Басай, С.А. Кириченко, Е.В. Кириченко, Т.А. Коросташова, Ю.А. Ланцедова, Ю.Д. Ткач, А.С. Тунтула, В.С. Шаповалова. 136 080 слов. С. 188-191. URL : http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік>	в таком виде : Кириченко Александр Анатольевич, доктор юридических наук, профессор, заведующий кафедрой гражданского и уголовного права и процесса юридического факультета Черноморского государственного университета имени Петра Могилы (Украина, г. Николаев) Классификация юридических наук и сущность их отдельных групп Аналогично периодической таблице химических элементов Д.И. Менделеева новая классификация может охватить все не только существующие, но и перспективные юридические науки и показать также, какие именно теоретические основы: понятие (задачи, предмет, объект), система, дисциплинарные связи и т.д. фактически имеет или должна иметь в перспективе каждая из наук. Исходя из общегрупповых задач, все существующие и перспективные юридические науки с учетом уточненного их наименования, понятия, системы и иных основ, по одной из последних вариаций Т.А. Коросташовой, Ю.А. Ланцедовой и А.С. Тунтулы, имеет такой вид : 1. Теорологические юридические науки, т.е. науки, призванные разработать философские, социологические, политологические, филологические, психологические, теорологические, исторические и иные теоретические основы для рационального, эффективного и качественного проведения каждого из направлений юридической деятельности, а также для становления и развития в контексте выполнения этих задач иных юридических наук : 1.1. Мононауки : Философия юриспруденции (философия права - здесь и далее указано существующее наименование науки; отсутствие такого рода пояснения

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	свидетельствует о том, что в первом случае предложена перспективная юридическая наука либо оставлено наименование существующей науки), Политология юриспруденции (теория государства), Социология юриспруденции (социология права), Психология юриспруденции (юридическая психология), Теорология юриспруденции (теория права), История отечественной юриспруденции (история государства и права Украины), История зарубежной юриспруденции (история зарубежных государств и права), История правовых учений (история правовых и политических учений) и др. 1.2. Полинауки : Филология юриспруденции, Энциклопедия юриспруденции, Сравнительная юриспруденция (сравнительное правоведение), Педагогика юриспруденции и др. 2. Регулятивные юридические науки, которые должны разработать правовое регулирование «безделиктных» (положительных, неконфликтных) сторон общественной жизни : 2..1. Теорология государственно-правового управления (государственное управление, которое как систему наук необходимо возратить в «лоно» юриспруденции). 2.2. Внутренние : Авиацiонностроительная, Автостроительная, Антиделиктная (правоохранительное право - далее в аналогичных ситуациях термин «право» опускается), Атмосферная, Атомноенергетическая, Банковская, Библиотечная, Бюджетная, Ветеринарная, Водная, Военная, Железнодорожностроительная, Жилищная, Земельная, Издательская, Информационная, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Культурологическая, Лесная, Лизинговая,

О.А. Кириченко

	Лицензионная, Машиностроительная, Медицинская, Метрологосертификатная, Муниципальная, Налоговая, Научная, Недрoarхеологическая (кодекс о недрах и др.), Вузовская, Охотрыболовзаповедная, Пенсионная, Пограничная, Политизбирательная, Потребохранная, Текстильнопромышленная, Разрешительная, Регистрационная, Санитарная, Сельскохозяйственная, Семейная, Спортивная, Страховая, Строительная, Таможенная, Теологическая, Торговая, Транспортная, Финансовая, Шоубизнесовая, Экологическая (природоохранное) и др. отрасль права Украины. 2.3. Международные : Атмосферная, Атомноэнергетическая, Дипломатическая или Консульская, Издательская, Информационная, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Космическая, Морская, Вузовская, Теологическая, Спортивная, Строительная, Шоубизнесовая, Экологическая и др. отрасль права. 3. Антиделиктные юридические науки : 3.1. Базисноантиделиктные юридические науки, которые должны разработать правовую основу (базис) для рационального, эффективного и качественного преодоления каждого из видов правонарушений : 3.1.1. Внутренние : 3.1.1.1. Сопутствующая : Конституционная отрасль права Украины. 3.1.1.2. Моноантиделиктные : Антикриминальная (уголовное) и Административная отрасль права Украины. 3.1.1.3. Регулятивно-антиделиктные : Трудовая (трудовое), Де-факто имущественно-договорная (гражданское) и Де-юре имущественно-договорная (арбитражное, хозяйственное) отрасль права Украины. 3.1.2. Международные: Антикриминальная,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Де-факто имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасль права. 3.2. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по разработке правовой формы (процедуры, порядка) рационального, эффективного и качественного преодоления каждой из разновидностей правонарушений : 3.2.1. Внутренние : 3.2.1.1. Полинаучное направление : Теорология антиделиктных сведений (теория доказательств). 3.2.1.2. Сопутствующее : Конституционное судопроизводство Украины. 3.2.1.3. Моноантиделиктные : Антикриминальное (уголовно-процессуальное), Административное (административный процесс), Трудовое (частично - процедурная часть Кодекса законов о труде, в основном - ряд иных дисциплинарных правовых актов), Де-факто имущественно-договорное (гражданское процессуальное) и Де-юре имущественно-договорное (арбитражное процессуальное, хозяйственное процессуальное) судопроизводство Украины. 3.2.1.4. Дополнительные : Ордиристическое (процедурная часть теории ОРД), Исправительно-трудовое (уголовно-исполнительное) и Исполнительное (ряд исполнительных правовых актов по иному, нежели антикриминальное, судопроизводству). 3.2.2. Международные : Антикриминальное, Ордиристическое, Де-факто имущественно-договорное и Де-юре имущественно-договорное судопроизводство. 3.3. Методические юридические науки, задача которых состоит в разработке составных частей гласной (криминалистической) и негласной (ордиристической) методики

О.А. Кириченко

	(технических средств, общий правил обращения с ними; тактических приемов проведения практических действий; методических рекомендаций по проведению каждой из стадий такого преодоления) преодоления правонарушений : 3.3.1. Мононауки : Криминалистика, Ордистика (методическая часть теории ОРД). 3.3.2. Полинауки : Деликтология (криминология), Юридическая медицина (судебная медицина), Юридическая психиатрия (судебная психиатрия), Юридическая бухгалтерия (судебная бухгалтерия), Юридическая статистика (судебная статистика), Юридическая кибернетика (судебная кибернетика) и др. 3.3.3. Полинаучные направления : Юридическая экспертология (судебная экспертология), Юридическая одорология (криминалистическая одорология), Юридическая микрообъектология (криминалистическая, судебная микрообъектология и др. Классификация юридических наук в контексте правотворческой и правоприменительной деятельности, по мнению А.А. Кириченко, Т.А. Коросташовой, Ю.А. Ланцедовой, А.С. Тунтулы, может быть представлена таким образом : 1. Правовые юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, регулятивные) [основным «научным продуктом» которых должна стать разработка соответствующего кодифицированного правового акта (кодекса)]. 2. Условно внеправовые юридические науки (теорологические, методические), задачи которых уже находятся в контексте преимущественно антиделиктных и связанных с этим иных внеправовых задач юридической деятельности. Классификацию юридических наук в

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	контексте антиделиктной деятельности (можно представить так : 1. Антиделиктные юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, методические). 2. Условно «безделиктные» юридические науки (теоретические, регулятивные). Т.А. Коросташова., Ю.А. Ланцедова и А.С. Тунтула предлагают следующее обоснование сущности отдельных групп антиделиктных юридических наук, когда сопутствующие антиделиктные юридические науки, а именно Конституционная отрасль права и судопроизводство Украины, призваны разработать кодифицированное правовое регулирование базиса и процедуры (порядка, формы) антиделиктных правоотношений по установлению факта правомерности или нелегальности деяний, решений и правовых актов субъектов властных полномочий, когда в последнем из случаев в зависимости от сущности нарушенных правоотношений должно возбуждаться антикриминальное, административное, трудовое, де-факто имущественно-договорное или де-юре имущественно-договорное судопроизводство для привлечения виновного к соответствующему виду юридической ответственности посредством назначения наказаний или паранаказаний. Восстановление нарушенного правового статуса частично может осуществляться в рамках : 1. Обновленного Конституционного судопроизводства Украины). 2. Соответствующего вида судопроизводства в зависимости от того, какое именно правонарушение совершено, правоотношения нарушены (например, в виде предъявления иска о возмещении физического, имущественного или морального ущерба).

	Сущность моноантиделиктных юридических наук состоит в том, что Антикриминальная и обновленная Административная отрасль права и судопроизводство Украины, а также Трудовое, Де-юре имущественно-договорное и Де-юре имущественно-договорное судопроизводство Украины (соответствующие отрасли права, т.е. трудовая, де-юре имущественно-договорная и де-юре имущественно-договорная отрасли права, являются регулятивно-антиделиктными юридическими науками) должны разработать кодифицированное правовое регулирование базиса и процедуры (порядка, формы) привлечения к антикриминальной и административной ответственности в виде : 1. Наложения наказаний и паранаказаний. 2. Предъявления иска о восстановлении правового статуса в антикриминальном и административном судопроизводстве посредством : 2.1. Возмещения физического, имущественного или морального вреда. 2.2. Иного восстановления нарушенного правового статуса потерпевшего. Регулятивно-антиделиктные юридические науки, т.е. Трудовая, Де-юре имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасли права Украины, регулирующие как положительные (регулятивные), так и антиделиктные правоотношения, должны разработать два вида кодифицированного правового регулирования базиса и процедуры (формы, порядка) : 1. Аналогично моноантиделиктным юридическим наукам посредством : 1.1. Привлечения к дисциплинарному, де-факто имущественно-договорному или де-юре имущественно-договорному виду юридической ответственности в виде наложения наказаний (паранаказаний).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	1.2 Предъявления иска о восстановления нарушенного правового статуса через возмещение ущерба или иное восстановление правового статуса. 2. Признания легитимным или нелегитимным деяний, решений и правовых актов администрации в области трудовых прав, свобод, интересов и обязанностей подчиненных субъектов, когда установление нелегитимности такого рода деяний, решений и правовых актов администрации должно кроме восстановления нарушенного правового статусу подчиненного субъекта влечь дисциплинарную ответственность администрации и, не исключено, и наоборот – дисциплинарную ответственность подчиненного лица. 3. Урегулирования соответствующих позитивных соответственно внутренних государственно-управленческих, де-факто имущественно-договорных и де-юре имущественно-договорных правоотношений, где правовой базис и правовая процедура, в отличие от антиделиктных правоотношений, настолько между собой тесно взаимосвязаны, что должны быть представлены одной юридической наукой и одним соответствующим кодексом. Во всяком случае, надлежащее разрешение данной проблемы еще требует проведения специальных исследований. В традиционном административном праве и процессе совместное нахождение базиса и процедуры, с одной стороны, антиделиктных правоотношений, а с другой стороны, положительных правоотношений, уже сейчас выглядит достаточно алогичным (тем более, при наличии еще и не присущих им конституционных и трудовых антиделиктных правоотношений) и подлежит надлежащему разрешению.

О.А. Кириченко

Кириченко А.А., Ланцедова Ю.А., Тунтула А.С., Коросташова Т.А. Кириченко А. А. Новая классификация юридических наук : предусловия, сущность и перспектива развития. Приложение 3.1. <i>Лучшие доктрины и концепции юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии): научный гипердоклад</i> / А. А. Кириченко, В. Д. Басай, С. А. Кириченко, Е. В. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула, В. С. Шаповалова. 136 080. С. 180-183. URL : http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький	Данная научная статья первоначально была редакционной коллегией дистанционной Международной юридической научной конференции «Новый этап развития права. Необходимость модернизации», проводной 25.10.2013 г. Академической ассоциацией юристов и правоведов стран СНГ, возвращена по псевдонаучным соображениям (см. прил. 47 настоящего издания) и в силу этого в целях защиты авторских прав от нарушений в форме так называемого «издательского» плагиата была опубликована в качестве приложения одного из научных гипердокладов представителей научной школы юриспруденции профессора Аланкира в таком виде : Секция 1. Теория и история государства и права Новая классификация юридических наук : предусловия, сущность и перспектива развития Кириченко А.А., заведующий кафедрой уголовного и гражданского права и процесса Черноморского государственного университета имени Петра Могилы (г.Николаев, Украина), доктор юридических наук, профессор Ланцедова Ю. А., доцент этой же кафедры, кандидат юридических наук Тунтула А. С., доцент этой же кафедры, кандидат юридических наук Коросташова Т. А., соискатель этой же кафедры Доктринальными предусловиями новейшей классификации юридических наук являются, прежде всего, такие базисные концепции юриспруденции : 1. Базисные задачи юридических наук, состоящие в разработке эффективных, рациональных и качественных : ... 2. Базисные направления юридической деятельности :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович>	3. Ступенчатое сущностное видовое деление правонарушений : ... (с. 180). 4. Ступенчатое сущностное видовое деление юридической ответственности : ... Классификация юридических наук в контексте их гипергрупповых задач : 1. Теоретические юридические науки, т. е. науки, призванные разработать философские, экономические, социологические, политологические, филологические, психологические, теоретические, исторические и иные теоретические основы для рационального, эффективного и качественного проведения правотворческого (законодательного, подзаконодательного), правоприменительного, антиделиктного, педагогического, научного направления юридической деятельности, а также для становления и развития в контексте выполнения этих задач иных юридических наук : 1.1. Мононауки : Философия юриспруденции (философия права - здесь и далее указано существующее наименование науки; отсутствие такого рода пояснения свидетельствует о том, что в первом случае предложено наименование перспективной юридической науки либо оставлено наименование существующей науки), Экономика юриспруденции (на основе политэкономии), Политология юриспруденции (теория государства), Социология юриспруденции (социология права), Психология юриспруденции (юридическая психология), Теоретическая юриспруденции (теория права), История отечественной юриспруденции (история государства и права Украины), История зарубежной юриспруденции (история зарубежных государств и права), История правовых учений (история правовых и

О.А. Кириченко

	политических учений) и др. 1.2. Полинауки : Филология юриспруденции, Энциклопедия юриспруденции, Сравнительная юриспруденция, Педагогика юриспруденции и др. 2. Регулятивные юридические науки, которые должны разработать правовое регулирование «безделиктных» (положительных, неконфликтных) сторон общественной жизни : 2.1. Теорология государственно-правового управления (государственное управление). 2.2. Внутренние (всего около 50-ти) : Антиделиктная (правоохранительное право - далее в аналогичных ситуациях термин «право» опускается), Атмосферная, Банковская, Бюджетная, Водная, Жилищная, Земельная, Лесная, Налоговая, Научная, Недровая, Вузовская, Пенсионная, Пограничная, Политизбирательная, Семейная, Таможенная, Финансовая, Экологическая (природоохранное) и др. отрасль права Украины. 2.3. Международные : Атмосферная, Дипломатическая, Космическая, Морская, Вузовская, Шоубизнесовая, Экологическая и др. отрасль права. 3. Антиделиктные юридические науки : 3.1. Базисноантиделиктные юридические науки, которые должны разработать правовую основу (базис) для рационального, эффективного и качественного преодоления каждого из видов правонарушений : 3.1.1. Внутренние : 3.1.1.1. Сопутствующая : Конституционная отрасль права Украины. 3.1.1.2. Моноантиделиктные : Антикриминальная и Административная отрасль права Украины (с. 181). 3.1.1.3. Регулятивно-антиделиктные : Трудовая, Де-факто имущественно-договорная (гражданское) и Де-юре

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	имущественно-договорная (арбитражное) отрасль права Украины. 3.1.2. Международные : Антикриминальная, Де-факто и Де-юре имущественно-договорная отрасль права. 3.2. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по разработке правовой формы (процедуры) рационального, эффективного и качественного преодоления каждой из разновидностей правонарушений : 3.2.1. Внутренние : 3.2.1.1. Полинаучное направление : Теорология антиделиктных сведений (теория доказательств). 3.2.1.2. Сопутствующее : Конституционное судопроизводство Украины. 3.2.1.3. Моноантиделиктные : Антикриминальное (уголовное процессуальное) и Административное (административный процесс) судопроизводство Украины. 3.2.1.4. Регулятивно-антиделиктные : Трудовое (частично - процедурная часть Кодекса законов о труде, в основном - ряд иных дисциплинарных правовых актов), Де-факто имущественно-договорное (гражданское процессуальное) и Де-юре имущественно-договорное (арбитражное процессуальное, хозяйственное процессуальное) судопроизводство Украины. 3.2.1.5. Дополнительные : Ордиристическое (процедурная часть теории ОРД), Исправительно-трудовое (уголовно-исполнительное) и Исполнительное (исполнительные производства по иным антиделиктным делам) судопроизводство Украины. 3.2.2. Международные : Антикриминальное, Ордиристическое, Де-факто и Де-юре имущественно-договорное судопроизводство. 3.3. Методические юридические науки, задача

О.А. Кириченко

	которых состоит в разработке составных частей гласной (криминалистической) и негласной (ордистической) методики (технических средств, общих правил обращения с ними; тактических приемов проведения практических действий; методических рекомендаций по проведению каждой из стадий такого преодоления) преодоления правонарушений : 3.3.1. Мононауки : Криминалистика, Ордистика (методическая часть теории ОРД). 3.3.2. Полинауки : Деликтология (криминология), Юридическая медицина (судебная медицина), Юридическая психиатрия (судебная психиатрия), Юридическая бухгалтерия (судебная бухгалтерия), Юридическая статистика (судебная статистика), Юридическая кибернетика (судебная кибернетика) и др. 3.3.3. Полинаучные направления : Юридическая экспертология (судебная экспертология), Юридическая одорология (криминалистическая одорология), Юридическая микрообъектология (криминалистическая микрообъектология) и др. Классификация юридических наук в контексте правотворческой и правоприменительной юридической деятельности : 1. Правовые юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, регулятивные) [основным «научным продуктом» которых должна стать разработка соответствующего кодифицированного правового акта (кодекса)]. 2. Условно внеправовые юридические науки (теоретические, методические), задачи которых уже находятся в контексте методико-антиделиктных и связанных с ними иных внеправовых задач юридической деятельности.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Классификация юридических наук в контексте выполнения задач антиделиктной деятельности : 1. Антиделиктные юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, методические). 2. Условно «безделиктные» юридические науки (теоретические, регулятивные). Перспективное доктринальное, законодательное и иное прикладное значение этих классификаций состоит, прежде всего, в том, что они могут, аналогично периодической таблице химических элементов Д.И. Менделеева, охватить не только все существующие, а и перспективные юридические науки и показать также, какие именно теоретические основы : (с. 182) понятие (задачи, предмет, объект), система, дисциплинарные связи и т. д. фактически имеет или должна иметь в перспективе каждая из наук. Так, Конституционная отрасль права Украины должна (вместо Конституции Украины и ряда конституционных законов) разработать Конституционный кодекс Украины, а Конституционное судопроизводство Украины (вместо Регламента КС Украины, алогично принятого не парламентом, а самим КС Украины, и закона об этом суде) - Кодекс конституционного судопроизводства Украины (с. 183).
Кириченко А.А., Ланцедова Ю.А., Тунтула А.С. Новая доктрина конституционной отрасли права и судопроизводства Украины. К 20-летию Конституции	Данная научная статья первоначально была редакционной коллегией Международной научно-практической конференции «К 20-летию Конституции Российской Федерации. Конституционные права и свободы в Российской Федерации», 11-12.10.2013 г., организованной Общественной палатой Ростовской области и Южным федеральным университетом, г. Ростов-на-Дону, возвращена по псевдонаучным соображениям

О.А. Кириченко

<i>Российской Федерации. Конституционные права и свободы в Российской Федерации.</i> Сб. науч. ст. Междунар. науч.-практ. конф., 11-12 октября 2013 г. Ростов-на-Дону : Изд-во Южного федерал. ун-та, 2013. С. 128-131. http://www.lawlibrary.ru/article2318515.htmlwww.lawlibrary.ru/author.php?author=Кириченко+А.А	(см. прил. 47 настоящего издания) и в силу этого в целях защиты авторских прав от нарушений в форме так называемого «издательского» плагиата была опубликована в качестве «Кириченко А.А., Ланцедова Ю.А., Тунтула А.С. Новая доктрина конституционной отрасли права и судопроизводства Украины. Приложение 9.1. Кириченко А.А. Лучшие доктрины и концепции юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии): научный гипердоклад / А.А. Кириченко, В.Д. Басай, С.А. Кириченко, Е.В. Кириченко, Т.А. Коросташова, Ю.А. Ланцедова, Ю.Д. Ткач, А.С. Тунтула, В.С. Шаповалова. 136 080 слов. URL : http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович>. С. 281-283» в таком виде : А.А. Кириченко, заведующий кафедрой уголовного и гражданского права и процесса Черноморского государственного университета имени Петра Могилы (г. Николаев, Украина), доктор юридических наук, профессор Ланцедова Юлия Александровна, доцент этой же кафедры, кандидат юридических наук Тунтула Александра Сергеевна, доцент этой же кафедры, кандидат юридических наук Новая доктрина конституционной отрасли права и судопроизводства Украины Новая доктрина Конституционной отрасли права и судопроизводства Украины строится на разработанной А.А. Кириченко, Т.А. Коросташовой, Ю.А. Ланцедовой и А.С. Тунтулой классификации юридических наук в контексте их гипергрупповых задач, а также в контексте правотворческой, правоприменительной и антиделиктной

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	деятельности. Доктринальная, законодательная и прикладная значимость этих классификаций состоит, прежде всего, в том, что они могут, аналогично общеизвестной периодической таблице химических элементов Д.И. Менделеева, охватить не только все существующие, а и перспективные юридические науки и показать также, какие именно теоретические основы: понятие (задачи, предмет, объект), система, дисциплинарные связи и т.д. фактически имеет или должна иметь в перспективе каждая из наук. Именно благодаря указанным классификациям проявился истинный научный статус Конституционной отрасли права Украины и Конституционного судопроизводства Украины соответственно как базисноантиделиктной и процедурной юридической науки, что, лучше всего понять, посредством изложения одной из последних классификаций юридических наук в контексте их гипергрупповых задач : 1. Теорологические юридические науки, т.е. науки, призванные разработать философские, экономические, социологические, политологические, филологические, психологические, теорологические, исторические и иные теоретические основы для рационального, эффективного и качественного проведения правотворческого (законодательного, подзаконодательного), правоприменительного, антиделиктного, педагогического, научного направления (с. 281) юридической деятельности, а также для становления и развития в контексте выполнения этих задач иных юридических наук : 1.1. Мононауки : Философия юриспруденции (философия права - здесь и далее указано

О.А. Кириченко

	существующее наименование науки; отсутствие такого рода пояснения свидетельствует о том, что в первом случае предложено наименование перспективной юридической науки либо оставлено наименование существующей науки), Экономика юриспруденции (на основе политэкономии), Политология юриспруденции (теория государства), Социология юриспруденции (социология права), Психология юриспруденции (юридическая психология), Теорология юриспруденции (теория права), История отечественной юриспруденции (история государства и права Украины), История зарубежной юриспруденции (история зарубежных государств и права), История правовых учений (история правовых и политических учений) и др. 1.2. Полинауки : Филология юриспруденции, Энциклопедия юриспруденции, Сравнительная юриспруденция (сравнительное правоведение), Педагогика юриспруденции и др. 2. Регулятивные юридические науки, которые должны разработать правовое регулирование «безделиктных» (положительных, неконфликтных) сторон общественной жизни : 2.1. Теорология государственно-правового управления (государственное управление, которое как систему наук необходимо возратить в «лоно» юриспруденции). 2.2. Внутренние (всего около 50-ти) : Антиделиктная (правоохранительное право - далее в аналогичных ситуациях термин «право» опускается), Атмосферная, Банковская, Библиотечная, Бюджетная, Ветеринарная, Водная, Военная, Жилищная, Земельная, Издательская, Информационная, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Культурологическая, Лесная, Лизинговая,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Лицензионная, Медицинская, Муниципальная, Налоговая, Научная, Недрoarхеологическая (кодекс о недрах и др.), Вузовская, Охотрыболовзаповедная, Пенсионная, Пограничная, Политизбирательная, Потребохранная, Разрешительная, Регистрационная, Санитарная, Сельскохозяйственная, Семейная, Спортивная, Страховая, Строительная, Таможенная, Теологическая, Торговая, Транспортная, Финансовая, Экологическая (природоохранное) и др. отрасль права Украины. 2.3. Международные : Атмосферная, Атомноэнергетическая, Дипломатическая или Консульская, Издательская, Информационная, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Космическая, Морская, Вузовская, Теологическая, Спортивная, Строительная, Шоубизнесовая, Экологическая и др. отрасль права. 3. Антиделиктные юридические науки : 3.1. Базисноантиделиктные юридические науки, которые должны разработать правовую основу (базис) для рационального, эффективного и качественного преодоления каждого из видов правонарушений : 3.1.1. Внутренние : 3.1.1.1. Сопутствующая : Конституционная отрасль права Украины. 3.1.1.2. Моноантиделиктные : Антикриминальная (уголовное) и Административная отрасль права Украины. 3.1.1.3. Регулятивно-антиделиктные: Трудовая (трудовое), Де-факто имущественно-договорная (гражданское) и Де-юре имущественно-договорная (арбитражное, хозяйственное) отрасль права Украины. 3.1.2. Международные : Антикриминальная, Де-факто имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасль права

	(с. 282). 3.2. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по разработке правовой формы (процедуры, порядка) рационального, эффективного и качественного преодоления каждой из разновидностей правонарушений : 3.2.1. Внутренние : 3.2.1.1. Полинаучное направление : Теорология антиделиктных сведений (теория доказательств). 3.2.1.2. Сопутствующее : Конституционное судопроизводство Украины. 3.2.1.3. Моноантиделиктные : Антикриминальное (уголовное процессуальное) и Административное (административный процесс) судопроизводство Украины. 3.2.1.4. Регулятивно-антиделиктные : Трудовое (частично - процедурная часть Кодекса законов о труде, в основном - ряд иных дисциплинарных правовых актов), Де-факто имущественно-договорное (гражданское процессуальное) и Де-юре имущественно-договорное (арбитражное процессуальное, хозяйственное процессуальное) судопроизводство Украины. 3.2.1.5. Дополнительные : Ордиристическое (процедурная часть теории ОРД), Исправительно-трудовое (уголовно-исполнительное) и Исполнительное (ряд исполнительных правовых актов по иному, нежели антикриминальное, судопроизводству) судопроизводство Украины. 3.2.2. Международные : Антикриминальное, Ордиристическое, Де-факто имущественно-договорное и Де-юре имущественно-договорное судопроизводство. 3.3. Методические юридические науки, задача которых состоит в разработке составных частей гласной (криминалистической) и негласной (ордиристической) методики

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	(технических средств, общий правил обращения с ними; тактических приемов проведения практических действий; методических рекомендаций по проведению каждой из стадий такого преодоления) преодоления правонарушений : 3.3.1. Мононауки : Криминалистика, Ордистика (методическая часть теории ОРД). 3.3.2. Полинауки : Деликтология (криминология), Юридическая медицина (судебная медицина), Юридическая психиатрия (судебная психиатрия), Юридическая бухгалтерия (судебная бухгалтерия), Юридическая статистика (судебная статистика), Юридическая кибернетика (судебная кибернетика) и др. 3.3.3. Полинаучные направления : Юридическая экспертология (судебная экспертология), Юридическая одорология (криминалистическая одорология), Юридическая микрообъектология (криминалистическая, судебная микрообъектология) и др. Классификация юридических наук в контексте правотворческой и правоприменительной юридической деятельности выглядит таким образом : 1. Правовые юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, регулятивные) [основным «научным продуктом» которых должна стать разработка соответствующего кодифицированного правового акта (кодекса)]. 2. Условно внеправовые юридические науки (теорологические, методические), задачи которых уже находятся в контексте методико-антиделиктных и связанных с ними иных внеправовых задач юридической деятельности. Классификацию юридических наук в контексте выполнения задач антиделиктной

О.А. Кириченко

	деятельности следует представить так : 1. Антиделиктные юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, методические). 2. Условно «безделиктные» юридические науки (теорологические, регулятивные). Две последние классификации юридических наук раскрывают конституционную отрасль права и конституционное судопроизводство еще и как правовые и антиделиктные юридические науки (с. 283).
Кириченко А. А. Новая доктрина классификации юридических наук : предусловия, сущность, перспективное значение. <i>Научные труды РАЮН</i>. Вып. 14: в 2 т. Т. 1. Москва : Юрист, 2014. С. 106-110. URL : www.lawlibrary.ru/author.php?author=Кириченко+А.А	Данная научная статья первоначально была редакционной коллегией XIY-й Ежегодной международной научно-практической конференции «Конституционализм и правовая система России: итоги и перспективы», проведенной 26-27.11.2013 г. Российской академией юридических наук, юридическим факультетом Московского государственного университета им. М.В. Ломоносова и Московским государственным юридическим университетом им. О.Е. Кутафина, возвращена по псевдонаучным соображениям (см. прил. 47 настоящего издания) и в силу этого в целях защиты авторских прав от нарушений в форме так называемого «издательского» плагиата была опубликована в качестве приложения одного из научных гипердокладов представителей научной школы юриспруденции профессора Аланкира в таком виде : Кириченко А. А. Новая доктрина классификации юридических наук : предусловия, сущность, перспективное значение. Приложение 11.1. <i>Кириченко А. А. Лучшие доктрины и концепции юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии) : научный гипердоклад / А.А. Кириченко, В.Д. Басай, С.А. Кириченко, Е.В. Кириченко, Т.А. Коросташова, Ю.А. Ланцедова, Ю.Д. Ткач, А.С. Тунтула, В.С. Шаповалова.</i> 136 080 слов. URL :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович>. С. 296-300. Новая доктрина классификации юридических наук : предусловия, сущность, перспективное значение Кириченко Александр Анатольевич, заведующий кафедрой гражданского и уголовного права и процесса юридического факультета Черноморского государственного университета имени Петра Могилы, доктор юридических наук, профессор 54025, Украина, г. Николаев, пр-кт Героев Сталинграда, д. 13 ж, кв. 30, e-mail : alankirich@rambler.ru Рассмотрены доктринальные предусловия разработки новой классификации юридических наук. Изложена классификация юридических наук в контексте их гипергрупповых задач, осуществления правотворческой, правоприменительной и антиделиктной деятельности. Показано ее доктринальное и прикладное значение. Ключевые слова : классификация юридических наук, теоретические юридические науки, регулятивные юридические науки, антиделиктные юридические науки. The new doctrine of classification of legal sciences: preconditions, nature, long-term significance Alexander Kirichenko, Head of the Civil and Criminal Law and Procedure Law School of the Chernomorskiy State University of the name of the Petro Mohyla, doctor of jurisprudence, professor

О.А. Кириченко

54025, Ukraine, Nikolaev, Heroes of Stalingrad
Prospect, 13 g, m. 30, e-mail :
alankirich@rambler.ru

Considered a precondition to develop a new doctrinal classification of legal science. Stated classification of jurisprudence in the context of their hypergroup tasks of law-making , law enforcement and antidelictual activities , showing its doctrinal and practical importance.

Keywords : the classification of legal sciences, theoryological legal sciences, regulatory legal sciences, antidelictual legal sciences (с. 296).

Доктринальными предусловиями новой классификации юридических наук является ряд уточненных автором и Т.А. Коросташовой, Ю.А. Ланцедовой и А.С. Тунтулой базисных категорий юриспруденции. Это, прежде всего, **базисные свойства права**, которые указанные авторы представляют таким образом :

1. Право как способ регулирования общественных отношений и управления государством.

2. Право как форма реализации общественных возможностей политсубъектов.

Изложенное дает основание перейти к характеристике **способов правового регулирования общественных отношений и государственного управления (способов дистанционного управления волей политсубъектов)**, среди которых наиболее эффективным, рациональным, качественным и, как показало, все предыдущее общественное развитие, единственно возможным является, по мнению названных авторов, нормативный, т. е. устное или письменное установление :

1. Условий, при которых должно реализовываться определенное правило поведения субъекта или субъектов (гипотеза).

2. Собственно таких правил поведения (диспозиция).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	3. Негативных последствий, которые должны наступить, если данное правило не будет исполнено в полном объеме (санкция). На сегодняшний день следует выделить такие базисные формы реализации нормативного регулирования общественных отношений (дистанционного управления волей политсубъектов и иных субъектов общества), как : 1. Нормы морали. 2. Нормы религии. 3. Нормы права. 4. Нормы политической целесообразности (или, если говорить на бытовом уровне, нормы жизни «по понятиям»). До сих пор нормы права или правовое регулирование остаются одним из наиболее эффективных, рациональных, качественных и, по сути, единственно возможных регуляторов общественных отношений в гуманном обществе. Изложенное понуждает указанных авторов определить базисные задачи юриспруденции, которые призваны выполнять юридические науки в целом: 1. Разработка и реализация эффективного (с наилучшими результатами), рационального (с наименьшими затратами) и качественного (при отсутствии противоречий и иных недостатков) правового урегулирования необходимых сторон общественной жизни, т. е. права (правотворчество, правоприменение). 2. Разработка и применение эффективных, рациональных и качественных средств преодоления нарушений указанного правового регулирования, т.е. средств преодоления правонарушений (антиделиктология). 3. Вузовская подготовка и переподготовка юристов (юрисобразование). 4. Проведение в этих целях научных

О.А. Кириченко

	исследований (юриснаукотворчество). Исходя из базисных задач юриспруденции, базисными объектами юриспруденции эти авторы признают : 1. Право. 2. Средства преодоления правонарушений. 3. Условия наиболее эффективной, рациональной и качественной реализации правового регулирования и применения средств преодоления правонарушений. Исходя из базисных задач юриспруденции, базисными направлениями юридической деятельности фактически, по мнению этих же авторов, являются : 1. Правотворчество (законотворчество: конституционное, текущее; подзаконнотворчества: базисное, корпоративное, (с. 297) локальное). 2. Правоприменение. 3. Антиделиктология. 4. Юриснаукотворчество. 5. Юридообразование. Прежде чем, изложить новую классификацию юридических наук, следует также пояснить и необходимость введения в научный язык юриспруденции словосочетания «теорология», которое должно заменить традиционное словосочетание «методология» (от рус. «метод» и греч. «logos» - учение о методах) в обозначении как традиционной группы историко-теоретических или методологических юридических наук теорологическими, так и теоретических или методологических основ многих конкретных юридических наук. К примеру, термины «Теория права» и «Методология криминалистики» следует заменить соответственно терминами «Теорология юриспруденции» и «Теорология криминалистики», когда первое будет презентовать принципиально обновленную самостоятельную теорологическую

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	юридическую науку, а второе – первую часть как криминалистики, так и ординистики. Более того, право как способ дистанционного управления волей политсубъектов представляет собой суммативную базовую категорию юриспруденции. Элементами системы права в таком понимании фактически являются : 1. Моноотрасль. 2. Полиотрасль (а не межотраслевые науки). 3. Суботрасль. 4. Институт. 5. Субинститут. 6. Норма. 7. Гипотеза нормы. 8. Диспозиция нормы. 9. Санкция нормы. Относимость гипотезы, диспозиции и санкции нормы к элементам системы права обусловлено тем, что они могут презентовать право как суммативную категорию в разных нормах одного или различных правовых актов. В контексте новой классификации юридических наук можно говорить лишь об определенной отрасли, при необходимости – полиотрасли, моноотрасли, права, из которых оно собственно и состоит на первоначальном уровне структурированной градации. Классификация юридических наук на основе их гипергрупповых задач с учетом уточненного наименования, понятия, системы, иных основ существующих и перспективных юридических наук по одной из последних вариаций Ю.А. Ланцедовой и О.С. Тунтулы может быть представлена таким образом : 1. Теорологические юридические науки, т.е. науки, призванные разработать философские, экономические, социологические, политологические, филологические, психологические, теорологические, исторические и иные теоретические основы

О.А. Кириченко

	для рационального, эффективного и качественного проведения каждого из направлений юридической деятельности, а также для становления и развития в контексте выполнения этих задач иных юридических наук : 1.1. Мононауки : Философия юриспруденции (философия права - здесь и далее указано существующее наименование науки; отсутствие такого рода пояснения свидетельствует о том, что в первом случае предложено наименование перспективной юридической науки либо оставлено наименование существующей науки), Экономика юриспруденции (на основе политэкономии), Политология юриспруденции (теория государства), Социология юриспруденции (социология права), Психология юриспруденции (юридическая психология), Теорология юриспруденции (теория права), История отечественной юриспруденции (история государства и права Украины), История зарубежной юриспруденции (история зарубежных государств и права), История правовых учений (история правовых и политических учений) и др. 1.2. Полинауки : Филология юриспруденции, Энциклопедия юриспруденции, Сравнительная юриспруденция (сравнительное правоведение), Педагогика юриспруденции и др. 2. Регулятивные юридические науки, которые должны разработать правовое регулирование «безделиктных» (положительных, неконфликтных) сторон общественной жизни : (с. 298) 2.1. Теорология государственно-правового управления (государственное управление, которое как систему наук необходимо возратить в «лоно» юриспруденции). 2.2. Внутренние : Антиделиктная

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	(правоохранительное право - далее в аналогичных ситуациях термин «право» опускается), Атмосферная, Банковская, Бюджетная, Ветеринарная, Водная, Военная, Жилищная, Земельная, Издательская, Лесная, Лицензионная, Медицинская, Муниципальная, Налоговая, Научная, Недроархеологическая (кодекс о недрах и др.), Вузовская, Пенсионная, Пограничная, Санитарная, Сельскохозяйственная, Семейная, Спортивная, Страховая, Строительная, Таможенная, Теологическая, Торговая, Транспортная, Финансовая, Шоубизнесовая, Экологическая (природоохранное) и др. (всего около 50-ти) отрасль права Украины. 2.3. Международные : Атмосферная, Дипломатическая, Издательская, Космическая, Морская, Вузовская, Теологическая, Спортивная, Строительная, Шоубизнесовая, Экологическая и др. отрасль права. 3. Антиделиктные юридические науки : 3.1. Базисноантиделиктные юридические науки, которые должны разработать правовую основу (базис) для рационального, эффективного и качественного преодоления каждого из видов правонарушений: 3.1.1. Внутренние: 3.1.1.1. Сопутствующая : Конституционная отрасль права Украины. 3.1.1.2. Моноантиделиктные : Антикриминальная (уголовное) и Административная отрасль права Украины. 3.1.1.3. Регулятивно-антиделиктные : Трудовая (трудовое), Де-факто имущественно-договорная (гражданское) и Де-юре имущественно-договорная (арбитражное, хозяйственное) отрасль права Украины. 3.1.2. Международные : Антикриминальная,

О.А. Кириченко

	Де-факто имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасль права. 3.2. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по разработке правовой формы (процедуры, порядка) рационального, эффективного и качественного преодоления каждой из разновидностей правонарушений : 3.2.1. Внутренние : 3.2.1.1. Полинаучное направление : Теорология антиделиктных сведений (теория доказательств). 3.2.1.2. Сопутствующее : Конституционное судопроизводство Украины. 3.2.1.3. Моноантиделиктные : Антикриминальное (уголовное процессуальное) и Административное (административный процесс) судопроизводство Украины. 3.2.1.4. Регулятивно-антиделиктные : Трудовое (частично - процедурная часть Кодекса законов о труде, в основном - ряд иных дисциплинарных правовых актов), Де-факто имущественно-договорное (гражданское процессуальное) и Де-юре имущественно-договорное (арбитражное процессуальное, хозяйственное процессуальное) судопроизводство Украины. 3.2.1.5. Дополнительные : Ордиристическое (процедурная часть теории ОРД), Исправительно-трудовое (уголовно-исполнительное) и Исполнительное (ряд исполнительных правовых актов по иному, нежели антикриминальное, судопроизводству) судопроизводство Украины. 3.2.2. Международные: Антикриминальное, Ордиристическое, Де-факто имущественно-договорное и Де-юре имущественно-договорное судопроизводство. 3.3. Методические юридические науки, задача которых состоит в разработке составных частей гласной

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	(криминалистической) и негласной (ордистической) методики (технических (с. 299) средств, общий правил обращения с ними; тактических приемов проведения практических действий; методических рекомендаций по проведению каждой из стадий такого преодоления) преодоления правонарушений : 3.3.1. Мононауки : Криминалистика, Ордистика (методическая часть теории ОРД). 3.3.2. Полинауки : Деликтология (криминология), Юридическая медицина (судебная медицина), Юридическая психиатрия (судебная психиатрия), Юридическая бухгалтерия (судебная бухгалтерия), Юридическая статистика (судебная статистика), Юридическая кибернетика (судебная кибернетика) и др. 3.3.3. Полинаучные направления : Юридическая экспертология (судебная экспертология), Юридическая одорология (криминалистическая одорология), Юридическая микрообъектология (криминалистическая, судебная микрообъектология) и др. Классификация юридических наук в контексте задач правотворчества и правоприменения, по мнению этих авторов, должна выглядеть таким образом : 1. Правовые юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, регулятивные) [основным «научным продуктом» которых должна стать разработка соответствующего кодифицированного правового акта (кодекса)]. 2. Условно внеправовые юридические науки (теорологические, методические), задачи которых уже находятся в контексте методико-антиделиктных и связанных с ними иных внеправовых задач юридической деятельности.

О.А. Кириченко

	Тогда классификацию юридических наук в контексте задач антиделиктологии эти авторы представляют так : 1. Антиделиктные юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, методические). 2. Условно «безделиктные» юридические науки (теорологические, регулятивные). Доктринальная, правотворческая и иная прикладная значимость данных классификаций состоит в том, что они, аналогично периодической таблице химических элементов Д.И. Менделеева, могут охватить все не только существующие, но и перспективные юридические науки и показать также, какие именно теоретические основы: понятие (задачи, предмет, объект), система, дисциплинарные связи и т.д. фактически имеет или должна иметь в перспективе каждая из наук. К примеру, развитие теорологических юридических наук основано, прежде всего, на наличии в их названии слова «юриспруденция», что обязывает соответствующее совершенствование их основ: понятия (задачи, объекта, предмета), системы и др. в контексте обоих базисных задач и базисных объектов юриспруденции: права и средств преодоления правонарушений. Традиционную науку «Теория государства и права» следует развить в две теорологические юридические науки – «Политология юриспруденции» и «Теорология юриспруденции». Аналогично может быть определена перспектива развития каждой из представленных в классификации юридических наук (с. 300).
Кириченко А.А Статус антикриминального о судопроизводства	Данная научная статья первоначально была редакционной коллегией Международного круглого стола «Актуальные проблемы науки и практики уголовного судопроизводства»,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

по новой доктрине классификации юридических наук. Приложение 12.1. Кириченко А. А. Лучшие доктрины и концепции юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии): научный гипердоклад / А.А. Кириченко, В.Д. Басай, С.А. Кириченко, Е.В. Кириченко, Т.А. Коросташова, Ю.А. Ланцедова, Ю.Д. Ткач, А.С. Тунтула, В.С. Шаповалова. 136 080 слов. URL : http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichnyi <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович>. С. 326-329.	проведенного 29.11.2013 г. Санкт-Петербургским университетом МВД Российской Федерации, возвращена по псевдонаучным соображениям (см. прил. 47 настоящего издания) и в силу этого в целях защиты авторских прав от нарушений в форме так называемого «издательского» плагиата была опубликована в качестве приложения одного из научных гипердокладов представителей научной школы юриспруденции профессора Аланкира в таком виде : А.А. Кириченко, заведующий кафедрой уголовного и гражданского права и процесса Черноморского государственного университета имени Петра Могила (г. Николаев, Украина), доктор юридических наук, профессор Статус антикриминального судопроизводства по новой доктрине классификации юридических наук Разработанная автором, Т.А. Коросташовой, Ю.А. Ланцедовой и А.С. Тунтулой новая доктрина классификации юридических наук строится в контексте : а) гипергрупповых задач юридических наук; б) задач правотворческой и правоприменительной деятельности; в) задач антиделиктной деятельности. Доктринальная и прикладная значимость данной доктрины состоит, прежде всего, в том, что она может, аналогично общеизвестной периодической таблице химических элементов Д.И. Менделеева, охватить не только все существующие, а и перспективные юридические науки, но и показать также, какие именно теоретические основы: понятие (задачи, предмет, объект), система, дисциплинарные связи и т.д. фактически имеет или должна иметь в перспективе каждая из наук. Именно благодаря указанной доктрине, наука

	антикриминального судопроизводства на сегодняшний день проявила свой истинный и вместе с тем принципиально обновленный научный статус процедурной антиделиктной правовой юридической науки, что лучше всего раскрыть посредством изложения самих классификаций. Классификация юридических наук в контексте их гипергрупповых задач следует представить таким образом : 1. Теорологические юридические науки, т.е. науки, призванные разработать философские, экономические, социологические, политологические, филологические, психологические, теорологические, исторические и иные теоретические основы для рационального, эффективного и качественного проведения правотворческого (законодательного, подзаконодательного), правоприменительного, антиделиктного, педагогического, научного направления юридической деятельности, а также для становления и развития в контексте выполнения этих задач иных юридических наук : 1.1. Мононауки : Философия юриспруденции (философия права - здесь и далее указано существующее наименование науки; отсутствие такого рода пояснения свидетельствует о том, что в первом случае предложено наименование перспективной юридической науки либо оставлено наименование существующей науки), Экономика юриспруденции (на основе политэкономии), Политология юриспруденции (теория государства), Социология юриспруденции (социология (с. 326) права), Психология юриспруденции (юридическая психология), Теорология юриспруденции (теория права), История отечественной юриспруденции (история государства и права Украины), История

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	зарубежной юриспруденции (история зарубежных государств и права), История правовых учений (история правовых и политических учений) и др. 1.2. Полинауки : Филология юриспруденции, Энциклопедия юриспруденции, Сравнительная юриспруденция (сравнительное правоведение), Педагогика юриспруденции и др. 2. Регулятивные юридические науки, которые должны разработать правовое регулирование «безделиктных» (положительных, неконфликтных) сторон общественной жизни : 2.1. Теорология государственно-правового управления (государственное управление, которое как систему наук необходимо возратить в «лоно» юриспруденции). 2.2. Внутренние (всего около 50-ти) : Антиделиктная (правоохранительное право - далее в аналогичных ситуациях термин «право» опускается), Атмосферная, Банковская, Библиотечная, Бюджетная, Ветеринарная, Водная, Военная, Жилищная, Земельная, Издательская, Информационная, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Культурологическая, Лесная, Лизинговая, Лицензионная, Медицинская, Муниципальная, Налоговая, Научная, Недрoarхеологическая (кодекс о недрах и др.), Вузовская, Охотрыболовзаповедная, Пенсионная, Пограничная, Политизбирательная, Потребохранная, Разрешительная, Регистрационная, Санитарная, Сельскохозяйственная, Семейная, Спортивная, Страховая, Строительная, Таможенная, Теологическая, Торговая, Транспортная, Финансовая, Экологическая (природоохранное) и др. отрасль права Украины. 2.3. Международные : Атмосферная,

О.А. Кириченко

	Атомноэнергетическая, Дипломатическая или Консульская, Издательская, Информационная, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Космическая, Морская, Вузовская, Теологическая, Спортивная, Строительная, Шоубизнесовая, Экологическая и др. отрасль права. 3. Антиделиктные юридические науки : 3.1. Базисноантиделиктные юридические науки, которые должны разработать правовую основу (базис) для рационального, эффективного и качественного преодоления каждого из видов правонарушений : 3.1.1. Внутренние : 3.1.1.1. Сопутствующая : Конституционная отрасль права Украины. 3.1.1.2. Моноантиделиктные : Антикриминальная (уголовное) и Административная отрасль права Украины. 3.1.1.3. Регулятивно-антиделиктные : Трудовая (трудовое), Де-факто имущественно-договорная (гражданское) и Де-юре имущественно-договорная (арбитражное, хозяйственное) отрасль права Украины. 3.1.2. Международные: Антикриминальная, Де-факто имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасль права. 3.2. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по разработке правовой формы (процедуры, порядка) рационального, эффективного и качественного преодоления каждой из разновидностей правонарушений: 3.2.1. Внутренние : 3.2.1.1. Полинаучное направление : Теорология антиделиктных сведений (теория доказательств). 3.2.1.2. Сопутствующее: Конституционное судопроизводство Украины. 3.2.1.3. Моноантиделиктные : Антикриминальное (уголовное)

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	процессуальное) и Административное (административный процесс) судопроизводство Украины (с. 327). 3.2.1.4. Регулятивно-антиделиктные : Трудовое (частично - процедурная часть Кодекса законов о труде, в основном - ряд иных дисциплинарных правовых актов), Де-факто имущественно-договорное (гражданское процессуальное) и Де-юре имущественно-договорное (арбитражное процессуальное, хозяйственное процессуальное) судопроизводство Украины. 3.2.1.5. Дополнительные : Ординское (процедурная часть теории ОРД), Исправительно-трудовое (уголовно-исполнительное) и Исполнительное (ряд исполнительных правовых актов по иному, нежели антикриминальное, судопроизводству) судопроизводство Украины. 3.2.2. Международные : Антикриминальное, Ординское, Де-факто имущественно-договорное и Де-юре имущественно-договорное судопроизводство. 3.3. Методические юридические науки, задача которых состоит в разработке составных частей гласной (криминалистической) и негласной (ординской) методики (технических средств, общих правил обращения с ними; тактических приемов проведения практических действий; методических рекомендаций по проведению каждой из стадий такого преодоления) преодоления правонарушений : 3.3.1. Мононауки: Криминалистика, Ординка (методическая часть теории ОРД). 3.3.2. Полинауки : Деликтология (криминология), Юридическая медицина (судебная медицина), Юридическая психиатрия (судебная психиатрия), Юридическая бухгалтерия (судебная бухгалтерия), Юридическая статистика

О.А. Кириченко

	(судебная статистика), Юридическая кибернетика (судебная кибернетика) и др. 3.3.3. Полинаучные направления : Юридическая экспертология (судебная экспертология), Юридическая одорология (криминалистическая одорология), Юридическая микрообъектология (криминалистическая, судебная микрообъектология) и др. Классификация юридических наук в контексте правотворческой и правоприменительной юридической деятельности выглядит таким образом : 1. Правовые юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, регулятивные) [основным «научным продуктом» которых должна стать разработка соответствующего кодифицированного правового акта (кодекса)]. 2. Условно внеправовые юридические науки (теорологические, методические), задачи которых уже находятся в контексте методико-антиделиктных и связанных с ними иных внеправовых задач юридической деятельности. Классификацию юридических наук в контексте выполнения задач антиделиктной деятельности следует представить так : 1. Антиделиктные юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, методические). 2. Условно «безделиктные» юридические науки (теорологические, регулятивные). В этой связи следует изложить обоснование нового наименование двух наиболее тесно связанных между собой процедурных юридических наук – антикриминального и ордистического судопроизводства, и антиделиктной деятельности. Необходимость введения в научный язык юриспруденции словосочетаний «Антикриминальная отрасль права Украины», «Антикриминальный кодекс

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Украины», «Антикриминальное судопроизводство Украины», «Кодекс антикриминального судопроизводства Украины», «антикриминальные сведения» и пр. обусловлена тем, что в ст. 7 Закона Украины «О милиции» приведен перечень «подразделений криминальной милиции», что в сопоставлении с аналогичными по строению терминами «криминальная группировка», «криминальное государство» и др. более правильно уточнить как «подразделения антикриминальной милиции». Словосочетания «Кодекс ордистического судопроизводства Украины», «ордистика», «ордист», «ордистическая деятельность», «ордистические сведения» и др. обосновываются уточнением традиционного словосочетания «оперативно-розыскная деятельность», которое является семантически противоречивым. Оперативной (безотлагательной), поисковой, розыскной, иной (с. 328) антиделиктной должна быть деятельность любого антиделиктного органа, а не лишь данная. Сущность же оперативно-розыскной деятельности заключается не столько в том, что она также является в указанном значении безотлагательной и поисково-розыскной, сколько в том, что эта деятельность имеет негласный порядок проведения. Отсюда, целесообразно «Теорию ОРД» переименовать более обоснованными терминами, происходящие от традиционной аббревиатуры «ОРД» и окончания «-истика», аналогично тому, как в свое время Ганс Гросс создал термин «криминалистика». Сущность антиделиктных органов и деятельности усматривается через уточнение традиционного понятия «правоохранительные органы» и сущности суда как такого рода государственного органа и как третьей ветви

О.А. Кириченко

	государственной власти. Охрана права (надлежащего правового урегулирования необходимых сторон общественной жизни) от нарушений (правонарушений) фактически составляет частную задачу предупреждения правонарушений, что, в свою очередь, представляет лишь одну из многих иных стадий преодоления правонарушений, когда Ю.Д. Ткач выделяет, к примеру, восемь стадий противодействия макроправонарушениям. По сути каждая из этих стадий преодоления макроправонарушений является тем или иным способом предупреждения преступления, парапреступления, паранесчастливого случая и несчастного случая, что, однако, может иметь и иные процедуры, в т. ч. и меры собственно по охране права от нарушений. Функцией же традиционных правоохранительных органов должно стать проведение в своей компетенции всех или только определенных стадий преодоления правонарушений. Целесообразно переименовать такого рода государственные органы в антиделиктные, правоохранительную деятельность и образовательную специализацию — в антиделиктную, а правоохранителей — в антиделиктологов (с. 329).
Кириченко А. А. Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии) : научный гипердоклад	Такой же вариант инновационного понимания классификации юридических наук и перспектив развития из отдельных групп изложен и в ряде других гипердокладов этого же времени, в частности : 1. Кириченко А. А. Концепции и доктрины юриспруденции научной школы профессора Аланкира как основа становления социального, демократического и правового государства (приглашение к дискуссии) : научный гипердоклад / А. А. Кириченко, В. Д. Басай, С. А. Кириченко,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

/ А. А. Кириченко, В. Д. Басай, Е. В. Кириченко, С. А. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула, В. С. Шаповалова / 57 543 слова / 186 с. <i>Четвертый Пермск. конгресс ученых-юристов : материалы Междунар. научн.-практ. конфер., Перм. гос. нац. иссл. ун-т, 18-19 октября 2013 г.</i> / отв. ред. О. А. Кузнецова. Пермь : Перм. гос. нац. иссл. ун-т, 2013. С. 23-25. URL : permcongress.com/content/Гипердоклад.doc или https://studylib.ru/doc/89067/kirichenko-a.-a.-okolo-dvuhsot-luchshih-doktrin-i-koncepcij	Е. В. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула, В. С. Шаповалова. 30 595 слов. 105 с. <i>Конституція – основа розвитку національного законодавства : матеріали IX Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 28 березня 2013 р., кафедра історії і теорії держави і права Нац. ун-ту кораблебудування ім. адм. Макарова.</i> URL : http://conference.nuos.edu.ua Головна > Конференції 2013 > Конституція – основа розвитку національного законодавства > Тези > Доктрини юриспруденції наукової школи доктора юридичних наук, професора Кириченка О. А. >; 2. Кириченко А. А. Лучшие доктрины и концепции юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии): научный гипердоклад / А. А. Кириченко, В. Д. Басай, С. А. Кириченко, Е. В. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула, В. С. Шаповалова. 136 080 слов. С. 28-36, 38, 48. URL : http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridic_hniyu <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович>; 3. Кириченко А.А. Свыше двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии) : научный гипердоклад / А.А. Кириченко, В.Д. Басай, Е.В. Кириченко, С.А. Кириченко, Т.А. Коросташова, Ю.А. Ланцедова, Ю.Д. Ткач, А.С. Тунтула, В.С. Шаповалова / 30 833 слова. С. 28-36, 38-39, 49. URL : http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridic_hniyu <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад

О.А. Кириченко

кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік>
<Кириченко Олександр Анатолійович>; и др.
В то же время эти гипердоклады в силу той
или иной псевдонаучной мотивации и в
нарушение гарантий авторов,
предусмотренных ст. 28 и др. закона Украины
«Об авторском праве и смежных правах»
[202], были цинично удалены с
соответствующих сайтов.

Однако один из такого рода гипердокладов
был опубликован даже и в типографской
форме : Кириченко А. А. Сто десять лучших
доктрин и концепций научной школы
профессора Аланкира (приглашение к
дискуссии) : научный доклад
/ А. А. Кириченко, В. Д. Басай,
Е. В. Кириченко, С. А. Кириченко,
Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова,
Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула, В. С. Шаповалова;
под науч. ред. А. А. Кириченко. 54 489 слов.
Европейская научная лига юристов. Киев :
ЕНЛЮ «Consensus omnium», 2013. 160 с.
URL : [http://consensusomnium.com/ru/reports_](http://consensusomnium.com/ru/reports_ru/#)
[ru/#](http://consensusomnium.com/ru/reports_ru/#) (см. прил. 47 настоящего издания),
ссылки на страницы которого в силу этого
приводятся в скобках такого типа {}, а ссылки
на страницы указанных гипердокладов под
№ 2 – [] и под № 3 – //.

К № 39. Элементы системы права
(Т.А. Коросташова в развитие позиции
А.А. Кириченко) /с. 28/.

Право представляет собой суммативную
базовую категорию юриспруденции,
элементами системы которой являются :

39.1. Моноотрасль.

39.2. Полиотрасль (а не межотраслевые
науки).

39.3. Суботрасль.

39.4. Институт.

39.5. Субинститут.

39.6. Норма.

39.7. Гипотеза нормы.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	39.8. Диспозиция нормы. 39.9. Санкция нормы. Относимость гипотезы, диспозиции и санкции нормы к элементам системы права обусловлено тем, что они могут презентовать право как суммативную категорию в разных нормах одного или различных правовых актов. В контексте новой классификации юридических наук можно говорить лишь об определенной отрасли, при необходимости – полиотрасли, моноотрасли права, из которых оно собственно и состоит на первоначальном уровне структуризированной градации {с. 27}. К № 40. Классификация юридических наук (А.А. Кириченко, Т.А. Коросташова, Ю.А. Ланцедова, А.С. Тунтула). Аналогично периодической таблице химических элементов Д.И. Менделеева новая доктрина классификации может охватить все не только существующие, но и перспективные юридические науки и показать также, какие именно теоретические основы: понятие (задачи, предмет, объект), система, дисциплинарные связи и т.д. фактически имеет или должна иметь в перспективе каждая из наук {с. 27} [с. 28] /с. 29/. Классификацию юридических наук более правильно строить по следующим трем классификационным основаниям : 40.1. На основе гипергрупповых задач юридических наук. 40.2. В контексте задач правотворчества и правоприменения. 40.3. В контексте задач антиделиктологии. К № 41. Классификация юридических наук на основе их гипергрупповых задач с учетом уточненного наименования, понятия, системы, иных основ существующих и перспективных юридических наук (Т.А. Коросташова,

О.А. Кириченко

Ю.А. Ланцедова, А.С. Тунтула) :

41.1. Теорологические юридические науки,
т. е. науки, призванные разработать философские, экономические, социологические, политологические, филологические, психологические, теорологические, исторические и иные теоретические основы для рационального, эффективного и качественного (с. 27) проведения каждого из направлений юридической деятельности, а также для становления и развития в контексте выполнения этих задач иных юридических наук :

4.1.1.1. Мононауки : Философия юриспруденции (философия права), Экономика юриспруденции (на основе политэкономии), Политология юриспруденции (теория государства), Социология юриспруденции (социология права), Психология юриспруденции (юридическая психология), Теорология юриспруденции (теория права), История отечественной теорологии и политологии юриспруденции (история государства и права Украины), История зарубежной теорологии и политологии юриспруденции (история зарубежных государств и права), История правовых учений (история правовых и политических учений) и др.

4.1.1.2. Полинауки : Филология юриспруденции, Энциклопедия юриспруденции, Сравнительная юриспруденция (сравнительное правоведение), Педагогика юриспруденции и др.

4.1.2. Регулятивные юридические науки, которые должны разработать правовое регулирование «безделиктных» (положительных, неконфликтных) сторон общественной жизни :

4.1.2.1. Теорология государственно-правового

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	управления (государственное управление, которое как систему наук необходимо возратить в «лоно» юриспруденции). 4.1.2.2. Внутренние (в редакции Е. В. Кириленко): Авиационностроительная, Автостроительная, Антиделиктная (правоохранительное право - далее в аналогичных ситуациях термин «право» опускается), Атмосферная, Атомноэнергетическая, Банковская, Библиотечная, Бюджетная, Ветеринарная, Водная, Военная, Железнодорожностроительная, [с. 29] Жилищная, Земельная, Издательская, Информационная, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Культурологическая, Лесная, Лизинговая, Лицензионная, Машиностроительная, Медицинская, Метрологосертификатная, Муниципальная, Налоговая, Научная, Недроархеологическая (кодекс о недрах и др.), Вузовская, Охотрыболовзаповедная, Пенсионная, Пограничная, Политизбирательная, Потребохранная, Текстильнопромышленная, Разрешительная, Регистрационная, Санитарная, Сельскохозяйственная, Семейная, Спортивная, Страховая, Строительная, Таможенная, Теологическая, {с. 28} Торговая, Транспортная, Финансовая, Шоубизнесовая, Экологическая (природоохранное) и др. отрасль права Украины. 4.1.2.3. Международные (за вариантом Е. В. Кириленко): Атмосферная, Атомноэнергетическая, Дипломатическая или Консульская, Издательская, Информационная, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Космическая, Морская, Вузовская, (с. 28) Теологическая, Спортивная, Строительная, Шоубизнесовая, Экологическая и др. отрасль права.

	4.1.3. Антиделиктные юридические науки : /с. 30/. 4.1.3.1. Базисноантиделиктные юридические науки, которые должны разработать правовую основу (базис) для рационального, эффективного и качественного преодоления каждого из видов правонарушений : 4.1.3.1.1. Внутренние : 4.1.3.1.1.1. Сопутствующая : Конституционная отрасль права Украины. 4.1.3.1.1.2. Моноантиделиктные : Антикриминальная (уголовное) и Административная отрасль права Украины. 4.1.3.1.1.3. Регулятивно-антиделиктные : Трудовая (трудовое), Де-факто имущественно-договорная (гражданское) и Де-юре имущественно-договорная (арбитражное, хозяйственное) отрасль права Украины. 4.1.3.1.2. Международные : Антикриминальная, Де-факто имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасль права. 4.1.3.2. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по разработке правовой формы (процедуры, порядка) рационального, эффективного и качественного преодоления каждой из разновидностей правонарушений : 4.1.3.2.1. Внутренние : 4.1.3.2.1.1. Полинауочное направление : Теорология антиделиктных сведений (теория доказательств). 4.1.3.2.1.2. Сопутствующее : Конституционное судопроизводство Украины {с. 29}. 4.1.3.2.1.3. Моноантиделиктные : Антикриминальное (уголовное процессуальное) и Административное (административный процесс) судопроизводство Украины.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	4.1.3.2.1.4. Регулятивно-антиделиктные : Трудовое (частично - процедурная часть Кодекса законов о труде, в основном - ряд иных дисциплинарных правовых актов), Де-факто имущественно-договорное (гражданское процессуальное) и Де-юре [с. 30] имущественно-договорное (арбитражное процессуальное, хозяйственное процессуальное) судопроизводство Украины. 4.1.3.2.1.5. Дополнительные : Ординстическое (процедурная часть теории ОРД), Исправительно-трудовое (уголовно-исполнительное) и Исполнительное (ряд исполнительных правовых актов по иному, нежели антикриминальное, судопроизводству) судопроизводство Украины. 4.1.3.2.2. Международные : Антикриминальное, Ординстическое, Де-факто имущественно-договорное и Де-юре имущественно-договорное судопроизводство. 4.1.3.3. Методические юридические науки, задача которых состоит в разработке составных частей гласной (криминалистической) и негласной (ординстической) методики (технических средств, общий правил обращения с ними; (с. 29) тактических приемов проведения практических действий; методических рекомендаций по проведению каждой из стадий такого преодоления) преодоления правонарушений : 4.1.3.3.1. Мононауки : Криминалистика, Ординстика (методическая часть теории ОРД) /с. 31/. 4.1.3.3.2. Полинауки : Деликтология (криминология), Юридическая медицина (судебная медицина), Юридическая психиатрия (судебная психиатрия), Юридическая бухгалтерия (судебная бухгалтерия), Юридическая статистика (судебная статистика), Юридическая

О.А. Кириченко

	кибернетика (судебная кибернетика) и др. 4.1.3.3.3. Полинаучные направления : Юридическая экспертология (судебная экспертология), Юридическая одорология (криминалистическая одорология), Юридическая микрообъектология (криминалистическая, судебная микрообъектология) и др. К № 42. Классификацию юридических наук в контексте решения задач правотворчества и правоприменения (А.А. Кириченко, Т.А. Коростащова, Ю.А. Ланцедова, А.С. Тунтула) : 42.1. Правовые юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, регулятивные, в известном аспекте - теорологические) [основным «научным продуктом» которых должна стать разработка соответствующего кодифицированного правового акта (кодекса)]. 42.2. Неправовые юридические науки (методические, в известном аспекте - теорологические), задачи которых уже находятся в контексте методико-антиделиктных и связанных с ними иных внеправовых задач юридической деятельности {с. 30}. К № 43. Классификация юридических наук в контексте задач антиделиктологии (А.А. Кириченко, Т.А. Коростащова, Ю.А. Ланцедова, А.С. Тунтула) : 43.1. Антиделиктные юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, методические, в известном аспекте - теорологические). 43.2. Условно безделиктные юридические науки (регулятивные, в известном аспекте - теорологические) [с. 31]. К № 44. Сущность сопутствующих антиделиктных юридических наук (Т.А. Коростащова, А.С. Тунтула) состоит в том, что Конституционная отрасль права и

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	судопроизводство України призвані розробити кодифіцйованне правове регулювання базиса и процедури (порядка, форми) антиделіктних правоотношеній по установленію факта правомірности или нелегалности деяній, рішень и правових актів суб'єктів властних повномочій, когдa в останньому из випадків в залежності от сутності порушених правоотношеній повинно (с. 30) возбуждатися антикримінальне, адміністративне, трудове, де-факто імушественно-договорное или де-юре імушественно-договорное судопроизводство для привлеченія винуватого к відповідному виду юридической відповідальности посредством назначенія наказаній, паранаказаній, квазинаказаній и квазипаранаказаній /с. 32/. Восстановленіе порушеного правового статуса частично може здійснюватися в рамках : 44.1. Оновленого Конституційного судопроизводства України). 44.2. Відповідного виду судопроизводства в залежності от того, какое именно правопорушення совершено, правоотношенія порушені (наприклад, в виде предъявления иска о возмещении физического, імушественного и/или морального ущербa). К № 45. Сущность моноантиделіктних юридических наук (Т.А. Коросташова, Ю.А. Ланцедова). Состоит в том, что Антикримінальная и оновленная Адміністративная отрасль права и судопроизводство України должны разработать кодифіцйованне правове регулювання базиса и процедури (порядка, форми) привлеченія к антикримінальной и адміністративной карательно-воспитательной, восстановительной и/либо

	сопутствующей ответственности в виде : {с. 31}. 45.1. Наложения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. 45.2. Предъявления иска о восстановлении правового статуса в антикриминальном и административном судопроизводстве посредством : 45.2.1. Возмещения физического, имущественного или морального вреда. 45.2.2. Иного восстановления нарушенного правового статуса потерпевшего. К № 46. Сущность регулятивно-антиделиктных юридических наук (Т.А. Коросташова, Ю.А. Ланцедова) состоит в том, что Трудовая, Де-юре имущественно-договорная [с. 32] и Де-юре имущественно-договорная отрасль права и судопроизводство Украины, которые регулируют как положительные (регулятивные), так и антиделиктные правоотношения, должны разработать два вида кодифицированного правового регулирования базиса и процедуры (формы, порядка) : (с. 31) 46.1. Аналогично моноантиделиктным юридическим наукам посредством : 46.1.1. Привлечения виновного к дисциплинарной, де-факто имущественно-договорной или де-юре имущественно-договорной карательно-воспитательной, восстановительной и/либо сопутствующей ответственности, прежде всего, в виде наложения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний /с. 33/. 46.1.2. Предъявления иска о восстановлении {с. 32} нарушенного правового статуса социусубъекта посредством возмещения ущерба или иного восстановления его правового статуса. 46.2. Признания легитимным или нелегитимным деяний, решений и правовых актов администрации в области трудовых

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	прав, свобод, интересов и обязанностей подчиненных социосубъектов, когда установление нелегитимности такого рода деяний, решений и правовых актов администрации должно кроме восстановления нарушенного правового статусу подчиненного субъекта влечь дисциплинарную карательно-воспитательную ответственность администрации и, не исключено, и, наоборот, – дисциплинарную карательно-воспитательную ответственность подчиненного лица. 46.3. Предъявление иска о восстановлении нарушенного правового статуса социосубъекта посредством возмещения ущерба или иного восстановления его правового статуса. 46.3. Урегулирования соответствующих позитивных соответственно внутренних государственно-управленческих, де-факто имущественно-договорных и де-юре имущественно-договорных правоотношений (где правовой базис и правовая процедура, в отличие от антиделиктных правоотношений, между собой тесно взаимосвязаны) должно осуществляться одной юридической наукой и одним кодексом. Во всяком случае, надлежащее разрешение данной проблемы еще требует проведения специальных исследований. В традиционном административном праве и процессе совместное нахождение базиса и процедуры, с одной стороны, антиделиктных правоотношений, а с другой стороны, положительных правоотношений, уже сейчас выглядит достаточно алогичным (тем более, при наличии еще и не присущих им конституционных и трудовых антиделиктных правоотношений) и подлежит надлежащему разрешению. К № 47. Сущность дополнительных антиделиктных юридических наук

О.А. Кириченко

	(Т.А. Коросташова, Ю.А. Ланцедова) состоит в том, что Ордиристическое, Исправительно-трудовое [с. 33] и Исполнительное судопроизводство Украины призваны (с. 32) разработать кодифицированное правовое регулирование дополнительных процедур (порядков, форм) преодоления правонарушений, а именно : 47.1. Кодекс ордиристического судопроизводства Украины – должен презентовать процедуру применения составных частей негласной методики противодействия каждому из разновидностей правонарушениям параллельно соответствующей как моноантиделиктной и регулятивно-антиделиктной процедуре противодействия правонарушениям, т. е. в рамках антикриминального, административного, трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства, так сопутствующей процедуры установления факта легальности или нелегальности деяний, решений и правовых актов субъектов властных полномочий, т. е. в рамках конституционного и трудового судопроизводства, последнее в части восстановления трудовых прав, свобод, интересов и обязанностей {с. 33} подчиненного субъекта и, не исключается, и /с. 34/ администрации. Этим самым осуществляется так называемое «ордиристическое сопровождение» всех названных видов судопроизводства. 47.2. Кодекс исправительно-трудового судопроизводства Украины – продолжение процедуры Кодекса антикриминального судопроизводства Украины на стадии исполнения окончательных следственных и судебных решений по антикриминальным делам, прежде всего, в виде лишения свободы. 47.3. Кодекс исполнительного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	судопроизводства Украины – продолжения процедур иных процедурных кодексов, т.е. Кодекса конституционного, административного, трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства, на стадии исполнения окончательных внесудебных и судебных решений по соответствующим антиделиктным делам. К № 47. Обновление Административной отрасли права Украины и Административного судопроизводства Украины (Е.В. Кириленко, Т.А. Коросташова, А.С. Тунтула). Задачи этих и других юридических наук административистской направленности уточняются через коренное реформирование традиционного административного права и процесса на основе новой классификации юридических наук, когда обновленная Административная отрасль права Украины и Административное судопроизводство Украины должны создать лишь соответственно правовой базис и порядок (форму, процедуру) преодоления административных правонарушений: привлечения к административной карательно-воспитательной, восстановительной и сопутствующей ответственности и освобождения от нее, исполнения решений антиделиктных органов по этим делам и пр., что должно быть представлено в Административном кодексе Украины (вместо базисноантиделиктной части КоАП [с. 34] Украины и Таможенного кодекса Украины) и в (с. 33) Кодексе административного судопроизводства Украины (вместо процедурной части КоАП Украины и Таможенного кодекса Украины). К № 49 Появление новой теорологической

	регулятивной юридической науки «Теорология государственно-правового управления» и около 50-ти регулятивных юридических наук (А.А. Кириченко, Т.А. Коросташова, Е.В. Кириленко, А.С. Тунтула). Эти регулятивные юридические науки призваны создать теоретические основы и кодифицированное регулирование выделенных преимущественно из Особенной части традиционного административного права различных отраслей положительных («безделиктных», неконфликтных) правоотношений, основы надежного признания, обеспечения и восстановления права, свобод, интересов или обязанностей физических либо юридических лиц или государства /с. 35/. К № 50. Развитие Конституционной отрасли права Украины и Судопроизводства Украины (А.А. Кириченко, Т.А. Коросташова, Е.В. Кириленко, А.С. Тунтула). Эти юридические науки призваны создать на основе объединения существующего конституционного и административного {с. 34} судопроизводства в Конституционном кодексе Украины (вместо Конституции Украины и системы конституционных законов) и в Кодексе Конституционного судопроизводства Украины (вместо Закона Украины «О Конституционном Суде Украины» и, по сути, неправового акта - Регламента Конституционного Суда Украины, принятого не парламентом, а самим КС Украины, что подает деструктивный пример для всех иных судов самим создавать процедуры рассмотрения антикриминальных, административных, трудовых, де-факто имущественно-договорных и де-юре имущественно-договорных дел) политико-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правовой базис государственности, а также порядок как признания нелегальными (противоречащими определенному подзаконному акту или текущему либо Основному закону) или легальными деяний, решений или правовых актов субъектов правотворческой, правоприменительной или антиделиктной ветвей государственной власти, так и восстановления нарушенного правового статуса физического либо юридического лица и/или государства. К № 51. Обновление Трудовой отрасли права Украины и Трудового судопроизводства Украины (Е.В. Кириленко в развитие позиции А.А. Кириченко). Названные юридические науки призваны разработать в виде Трудового кодекса Украины (на основе базисноантиделиктной части КЗоТ Украины, уставов о дисциплине, иных правовых актов о труде) и Кодекса трудового судопроизводства Украины (вместо процедурной части КЗоТ Украины, уставов о дисциплине, иных правовых актов о порядке привлечения к дисциплинарной ответственности) правового базиса и порядка регулирования полного объема внутренних по [с. 35] отношению к юридическому лицу государственно-управленческих (с. 34) правоотношений, привлечения к дисциплинарной карательно-воспитательной, восстановительной и сопутствующей ответственности (дисциплинарные наказания, паранаказания, квазипаранаказания, возмещение вреда, иное восстановление прав, свобод, интересов и обязанностей физического или юридического лица, в т.ч. трудовых, как подчиненных субъектов, так и администрации, освобождения от нее (с. 35) [с. 36] /с. 36/. К № 53. Теоретические юридические науки (А.А. Кириченко, Т.А. Коросташова).

Их развитие основано, прежде всего, на наличии в названии каждой из них слова «юриспруденция», что обязывает соответствующее совершенствование их основ: понятия (задач, объекта, предмета), системы и др. в контексте обоих базисных задач и базисных объектов юриспруденции: права и средств преодоления правонарушений, в т. ч. «Институт государства и права НАН Украины» более правильно переименовать в «Институт проблем юриспруденции», а традиционную теоретическую юридическую науку «Теория государства и права» следует развить в две обновленные теоретические юридические науки – «Политология юриспруденции» {с. 35} и «Теорология юриспруденции» {с. 36} /с. 38/.

Аналогичным, коренным, образом должны быть реформированы и все иные теоретические юридические науки: философия юриспруденции, социология юриспруденции, экономика юриспруденции, филология юриспруденции, психология юриспруденции и пр., которые в настоящее время связаны, как правило, лишь с первой базисной задачей юриспруденции, психология юриспруденции, напротив, только со второй базисной задачей юриспруденции (с. 37) {этого абзаца в данном гипердокладе нет} [с. 38] /с. 39/.

К № 70. Исправительно-трудовое судопроизводство Украины и Кодекс исправительно-трудового судопроизводства Украины

(А.А. Кириченко, Т.А. Коросташова) должны развиваться из существующего Уголовно-исполнительного права Украины и Уголовно-исполнительного кодекса Украины в Исправительно-трудовое судопроизводство Украины и в Кодекс исправительно-трудового судопроизводства Украины. В последнем

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	случае усматривается более правильная концепция пенитенциарной системы – исправить осужденного при помощи труда, когда существующая практика фактического содержания осужденных и пенитенциарной системы за счет налогов законопослушных граждан, а не за счет труда лиц, совершивших общественно опасное деяние, приводит к тому, что не виновное лицо отбывает наказание, а законопослушные граждане. Это является особенно очевидным в результате неконституционной замены (ибо такой вопрос должен решаться только через всенародный референдум) смертной казни пожизненным заключением. По сути пожизненным, хотя и минимальным, но содержанием лица, которое не имеет права жить в обществе. Существующее наименование данной науки и ее кодекса содержит в себе установку лишь на исполнение назначенного судом антикриминального наказания, а более точная задача данной процедуры здесь уже не усматривается. Часть 2 ст. 3 Конституции Украины обязывает государство создать такие условия, чтобы потерпевшему от общественно опасного деяния полностью возмещался ущерб с момента подачи заявления, а в последствии все эти расходы возмещались за счет виновного, и если таковой не установлен, – за счет пенитенциарной системы, т. е. за счет солидарного труда всех осужденных. Они должны содержаться в местах лишения свободы на средства, оставшиеся у каждого от отчислений на такое содержание этой системы. Поэтому как работает осужденный, так и содержится. В случае уклонения, он может находиться в местах лишения свободы сверх назначенных судом сроков до полного погашения такого долга. Иначе таких иждивенцев-осужденных будут содержать иные осужденные или, что

О.А. Кириченко

	практически более вероятно – законопослушные налогоплательщики. В основе воспитания осужденных {с. 39} должны лежать не принципы преступного мира [смотрящие, пенис (в силу чего наименование системы «пенистенциарной» оправдано) и пр.], а труд, обеспечивающий гарантированное как исправление и содержание самого сужденного, так и содержание всей исправительно-трудовой системы отбывания наказаний и гарантированного возмещения ущерба потерпевшим и иного восстановления их нарушенного правового статуса (с. 47) {с. 48} [с. 48] /с. 49/.
Кириченко О.А. Перспективи окремих теоретичних юридичних наук і виправно-трудового судочинства. Питання 2. <i>Курс лекцій із сучасних проблем юриспруденції</i> / О.А. Кириченко, Т.О. Коросташова, Ю.О. Ланцедова, О.С. Тунтула, В. С. Шаповалова ; за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2014. С. 49-52. URL : https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/232/1/%d0%9a%d1%83%	Розвиток теоретичних юридичних наук у цілому О.А. Кириченко обґрунтовує, насамперед, на наявності в їх назві слова «юриспруденція», що зобов'язує відповідне вдосконалення їхніх основ: поняття (завдань, об'єкта, предмета), системи та ін. в контексті обох базисних завдань і базисних об'єктів юриспруденції: права і засобів протидії правопорушенням, у т. ч. «Інститут держави і права НАН України» більш правильно перейменувати на «Інститут проблем юриспруденції», а традиційну теоретичну юридичну науку «Теорія держави і права» треба розвинути в дві оновлені теоретичні юридичні науки – «Політологія юриспруденції» і «Теоретика юриспруденції». Аналогічним, корінним, чином мають бути реформовані і всі інші теоретичні юридичні науки: філософія юриспруденції, соціологія юриспруденції, філологія юриспруденції, психологія юриспруденції тощо, які нині пов'язані, як правило, лише з першим базисним завданням юриспруденції, а психологія юриспруденції, а навпаки, тільки з другим базисним завданням юриспруденції. У контексті розвитку новітньої теоретичної юридичної науки «Філологія юриспруденції»

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

d1%80%d1%81%20% %d0%bb%d0%b5% d0%ba%d1%86%d1% %96%d0%b9%20% d1%96%d0%b7%20% %d1%81%d1%83% d1%87%d0%b0%d1% %81%d0%bd%d0% b8%d1%85%20%d0% %bf%d1%80%d0%b% e%d0%b1%d0%bb% %d0%b5%d0%bc% 20%d1%8e%d1%80% %d0%b8%d1%81% d0%bf%d1%80%d1% %83%d0%b4%d0% b5%d0%bd%d1%86% %d1%96%d1%97.p df	О.А. Кириченко розглядає кілька часткових концепцій [1] і, перш за все, концепцію вирішення мовної проблеми, в контексті чого в цілях розвитку аналітично-правового мислення студентів треба оцінити такі дії парламентської більшості і меншості з ухваленням так званого «мовного закону»: У контексті можливостей реформування політології юриспруденції О.А. Кириченко виділяє, перш за все, доктрину політичних режимів, яка зумовлює необхідність появи таких новітніх категорій, як: 1. Демоскратія (demos + kratos – влада народу; буква «s» у слові «demos» не повинна урізатися, як це зроблено в традиційному словосполученні «демократія» з метою, мабуть, приховання дійсного поділу політичних режимів на демоскратію, квазідемоскратію і демонкратію, коли рішення в державі приймаються свідомо більшістю виборців, мінімально хоча б 50 % та плюс ще один голос, що можливо лише за достатньо високої політичної свідомості виборців. 2. Квазідемоскратія – якщо рішення в державі хоча й приймаються більшістю виборців, але несвідомо, тобто коли самі виборці не розуміють, за що саме голосують, за досягнення якої саме мети. 3. Демонкратія (demon + kratos – влада зла, насильства меншості населення держави) – коли рішення в державі практично приймаються меншістю виборців (с. 49). Квазідемоскратія є проявом демонкратії, оскільки також забезпечує реалізацію волі меншості населення держави. Для гуманістичного гіпертипу держави притаманний демократичний політичний режим, а для егоїстичного гіпертипу – частіше за все квазідемоскратія, але можлива й неприкрита демонкратія, що приймає форму вже тоталітарного егоїстичного політичного

	режиму. У той же час тоталітарний режим можливий й у гуманістичному гіпертипі держави, якщо політична та юридична свідомість населення достатньо низька, а на чолі такої держави стоїть зрілий та відданий лідер-гуманіст. У цьому аспекті важливу роль набуває й інша розроблена О.А. Кириченко на виконання вимог ч. 2 та ч. 3 ст. 5 Конституції України доктрина Народу як єдиного джерела державної влади, коли у контексті процедури обрання вищих органів державної влади чи органів місцевого самоврядування або вирішення суттєвих для всієї держави питань усіх виборців треба ділити на такі гіпергрупи : 1. Народ (народні депутати чи інші депутати), тобто виборці держави, які демократично обрали вищі органи держави або органи місцевого самоврядування, і разом з тими, які опинилися при такому виборчому процесі у меншості, не чинять спротиву обраним органам до кінця їхньої каденції виконувати покладені на них їхніми виборчими програмами обов'язки. 2. Антинарод (антинародні депутати) – виборці держави, які опинилися при демократичному виборчому процесі у меншості і через це навмисно чинять спротив обраним органам до кінця їхньої каденції виконувати покладені на них їхніми виборчими програмами обов'язки з тим, щоб на цій хвилі привести до влади своїх представників, або роблять це з будь-яких з інших міркувань. 3. Квазінарод (квазінародні депутати) – виборці держави, які опинилися при демократичному виборчому процесі у меншості і через це з необережності (бо введені в оману) мають низьку політичну та юридичну свідомість та ін., чинять спротив обраним органам до кінця їхньої каденції виконувати покладені на них їхніми виборчими програмами обов'язки з тим, щоб на цій хвилі привести до

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	влади своїх представників, або роблять це з будь-яких з інших міркувань. Народ як єдине джерело державної влади з перерахованих груп виборців може презентувати лише перша група, тобто власне Народ, тоді як антинарод і квазінарод не можуть розглядатися як джерела державної влади. Правопорушники та результат їхньої діяльності – правопорушення, не можуть формувати державну владу і презентувати народ як єдине джерело такої влади (с. 50). Розроблена О.А. Кириченком доктрина всеохоплюючих форм народного волевиявлення (реалізації влади народу як єдиного джерела державної влади) передбачає такі форми, як : 1. Референдум : 1.1. Тотальний (загальнодержавний). 1.2. Регіональний (у межах одного чи декількох регіонів держави). 1.3. Локальний (у межах однієї адміністративно-територіальної одиниці). 2. Вибори : 2.1. Тотальні (загальнодержавні). 2.2. Регіональні (у межах одного чи декількох регіонів держави). 2.3. Локальні (у межах однієї адміністративно-територіальної одиниці). Термін «плебісцит» у контексті всеохоплюючих форм народного волевиявлення треба трактувати як синонім терміна «референдум». Думка Народу (єдиного джерела державної влади) повинна у будь-якому випадку розцінюватися як законодавчий припис, а не рекомендації для вищих та інших державних органів. Усі інші форми народного волевиявлення, у т. ч. і ті, що передбачені ст. 68 Конституції України як інші форми народного волевиявлення та ч. 1 ст. 39 Основного закону, не є всеохоплюючими і не можуть породити демократичну сутність

О.А. Кириченко

рішень, що приймаються шляхом їх проведення. Розкриття можливостей докорінного доктринального, законодавчого та прикладного реформування Виправно-трудоного судочинства України та Кодексу виправно-трудоного судочинства України О.А. Кириченко вбачає в тому, що ця додаткова антиделіктна процедурна юридична наука повинна розвинути з існуючого Кримінально-виконавчого права України (Кримінально-виконавчого кодексу України). У цьому випадку вбачається більш правильна концепція пенітенціарної системи – виправити засудженого за допомогою праці, коли існуюча практика фактичного утримання засуджених та пенітенціарної системи за рахунок податків законотворчих громадян, а не за рахунок праці осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння, призводить до того, що не винна особа відбуває покарання, а законотворчі громадяни. Це є особливо очевидним у результаті неконституційної заміни (бо таке питання має вирішуватися тільки через всенародний референдум) смертної кари довічним ув'язненням. По суті, довічним, хоча і мінімальним, але утриманням особи, яка не має права жити в суспільстві. Існуюче найменування даної науки та її кодексу містить установку лише на виконання призначеного судом антикримінального покарання, а більш точне завдання цієї процедури тут вже не вбачається.

Частина 2 ст. 3 Конституції України зобов'язує державу створити такі умови, щоб потерпілому від суспільно небезпечного діяння була повністю відшкодована шкода з моменту подачі заяви, а вже потім всі ці витрати треба відшкодовувати за рахунок винного, і якщо такого не (с. 51) встановлено, – за рахунок пенітенціарної системи, тобто за рахунок солідарної праці всіх засуджених. Вони повинні утримуватися в місцях позбавлення волі на кошти, що залишилися у

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	кожного від відрахувань на таке утримання цієї системи. Тому як працює засуджений, так і утримується. У разі ухилення, він може перебувати в місцях позбавлення волі понад призначені судом строки до повного погашення такого боргу. Інакше таких утриманців-засуджених будуть утримувати інші засуджені або, що більш імовірно – законотворчі платники податків. В основі виховання засуджених повинні лежати не принципи злочинного світу [кримінальні наглядачі «смотрящие», пеніс (через що найменування системи «пенітенціарною» виправдано) та ін.], а праця, що забезпечує гарантоване виправлення та утримання засудженого, так й всієї виправно-трудової системи відбування покарань та гарантованого відшкодування шкоди потерпілим (с. 52).
Кириченко А.А. Новая доктрина классификации юридических наук и сущности их отдельных гипергрупп. <i>Молодий вчений</i> — № 2 (17) лютий 2015. С. 771-774. Междунар. наук.-метрич. базы : РИНЦ, ScholarGoogle, OAJI, CiteFactor, Research Bible. URL : file:///C:/Users/IntelX4/Desktop/Downloads/molv_2015_2(6)_196.pdf	Новую доктрину классификации юридических наук на основе их гипергрупповых задач с учетом уточненного наименования, понятия, системы, иных основ существующих и перспективных юридических наук автор, Ю.А. Ланцедова и, А.С. Тунтула предлагают представить таким образом : 1. Теоретические юридические науки, т.е. науки, призванные разработать философские, экономические, социологические, политологические, филологические, психологические, теоретические, исторические и иные теоретические основы для рационального, эффективного и качественного проведения каждого из направлений юридической деятельности, а также для становления и развития в контексте выполнения этих задач иных юридических наук : 1.1. Мононауки : Философия юриспруденции (философия права – здесь и далее указано существующее наименование науки; отсутствие такого рода пояснения

О.А. Кириченко

	свидетельствует о том, что предложено наименование перспективной юридической науки либо оставлено наименование существующей науки), Экономика юриспруденции (на основе политэкономии), Политология юриспруденции (теория государства), Социология юриспруденции (социология права), Психология юриспруденции (юридическая психология), Теорология юриспруденции (теория права), История отечественной теорологии и политологии юриспруденции (история государства и права Украины), История зарубежной теорологии и политологии юриспруденции (история зарубежных государств и права), История правовых учений (история правовых и политических учений) и др. 1.2. Полинауки : Филология юриспруденции, Энциклопедия юриспруденции, Сравнительная юриспруденция, Педагогика юриспруденции и др. 2. Регулятивные юридические науки, которые должны разработать правовое регулирование «безделиктных» (положительных, неконфликтных) сторон общественной жизни : 2.1. Теорология государственно-правового управления (государственное управление). 2.2. Внутренние (в редакции Е.В. Кириченко): Авиационностроительная, Автостроительная, Антиделиктная (правоохранительное право – далее в аналогичных ситуациях термин «право» опускается), Атмосферная, Атомноэнергетическая, Банковская, Библиотечная, Бюджетная, Ветеринарная, Водная, Военная, Железнодорожностроительная, Жилищная, Земельная, Издательская, Информационная, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Культурологическая, Лесная, Лизинговая, Лицензионная, Машиностроительная,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Медицинская, Метрологосертификатная, Муниципальная, Налоговая, Научная, Недрoarхеологическая (кодекс о недрах и др.), Вузовская, Охотрыболовзаповедная, Пенсионная, Пограничная, Политизбирательная, Потребохранная, (с. 771) Текстильнопромышленная, Разрешительная, Регистрационная, Санитарная, Сельскохозяйственная, Семейная, Спортивная, Страховая, Строительная, Таможенная, Теологическая, Торговая, Транспортная, Финансовая, Шоубизнесовая, Экологическая (природоохранное) и др. отрасль права Украины. 2.3. Международные : (за вариантом Е.В. Кириленко) Атмосферная, Атомноэнергетическая, Дипломатическая или Консульская, Издательская, Информационная, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Космическая, Морская, Вузовская, Теологическая, Спортивная, Строительная, Шоубизнесовая, Экологическая и др. отрасль права. 3. Антиделиктные юридические науки : 3.1. Базисноантиделиктные юридические науки, которые должны разработать правовую основу (базис) для рационального, эффективного и качественного преодоления каждого из видов правонарушений : 3.1.1. Внутренние : 3.1.1.1. Сопутствующая : Конституционная отрасль права Украины. 3.1.1.2. Моноантиделиктные : Антикриминальная (уголовное) и Административная отрасль права Украины. 3.1.1.3. Регулятивно-антиделиктные : Трудовая (трудовое), Де-факто имущественно-договорная (гражданское) и Де-юре имущественно-договорная (арбитражное, хозяйственное) отрасль права Украины. 3.1.2. Международные: Антикриминальная,

О.А. Кириченко

	Де-факто имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасль права. 3.2. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по разработке правовой формы (процедуры, порядка) рационального, эффективного и качественного преодоления каждой из разновидностей правонарушений : 3.2.1. Внутренние : 3.2.1.1. Полинаучное направление : Теорология антиделиктных сведений (теория доказательств). 3.2.1.2. Сопутствующее : Конституционное судопроизводство Украины. 3.2.1.3. Моноантиделиктные : Антикриминальное (уголовное процессуальное) и Административное (административный процесс) судопроизводство Украины. 3.2.1.4. Регулятивно-антиделиктные : Трудовое (частично – процедурная часть Кодекса законов о труде, в основном – ряд иных дисциплинарных правовых актов), Де-факто имущественно-договорное (гражданское процессуальное) и Де-юре имущественно-договорное (арбитражное процессуальное, хозяйственное процессуальное) судопроизводство Украины. 3.2.1.5. Дополнительные : Ордиристическое (процедурная часть теории ОРД), Исправительно-трудовое (уголовно-исполнительное) и Исполнительное (ряд исполнительных правовых актов по иному, нежели антикриминальное, судопроизводству) судопроизводство Украины. 3.2.2. Международные : Антикриминальное, Ордиристическое, Де-факто имущественно-договорное и Де-юре имущественно-договорное судопроизводство. 3.3. Методические юридические науки, задача которых состоит в разработке составных частей гласной (криминалистической) и

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	негласной (ордистической) методики (технических средств, общий правил обращения с ними; тактических приемов проведения практических действий; методических рекомендаций по проведению каждой из стадий такого преодоления) преодоления правонарушений : 3.3.1. Мононауки : Криминалистика, Ордистика (методическая часть теории ОРД). 3.3.2. Полинауки : Деликтология (криминология), Юридическая медицина (судебная медицина), Юридическая психиатрия (судебная психиатрия), Юридическая бухгалтерия (судебная бухгалтерия), Юридическая статистика (судебная статистика), Юридическая кибернетика (судебная кибернетика) и др. 3.3.3. Полинаучные направления : Юридическая экспертология (судебная экспертология), Юридическая одорология (криминалистическая одорология), Юридическая микрообъектология (криминалистическая, судебная микрообъектология) и др. Юридические науки в контексте задач правотворчества и правоприменения более правильно делить на правовые юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, регулятивные) [основным «научным продуктом» которых должна стать разработка соответствующего кодифицированного правового акта (кодекса)] и условно внеправовые юридические науки (теорологические, методические), задачи которых уже находятся в контексте методико-антиделиктных и связанных с ними иных внеправовых задач юридической деятельности, а в контексте задач антиделиктологии на антиделиктные юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, методические) и условно

О.А. Кириченко

	«безделиктные» юридические науки (теоретические, регулятивные). В связи с изложенным целесообразно рассмотреть и разработанную Ю.А. Ланцедовой и А.С. Тунтулой новую доктрину сущности отдельных гипергрупп антиделиктных юридических наук, начав с выяснения сущности сопутствующих антиделиктных юридических наук. В этой связи следует подчеркнуть, что Конституционная отрасль права и судопроизводство Украины призваны разработать кодифицированное правовое регулирование базиса и процедуры (порядка, формы) антиделиктных правоотношений по установлению факта правомерности или нелегальности деяний, решений и правовых актов субъектов властных полномочий в виде Конституционного кодекса Украины и Кодекса конституционного судопроизводства Украины. При установлении факта неправомерности такого рода деяний, решений или правового акта в зависимости от сущности нарушенных правоотношений должно возбуждаться антикриминальное, административное, трудовое, де-факто имущественно-договорное или де-юре имущественно-договорное судопроизводство для привлечения виновного к соответствующему виду юридической ответственности посредством назначения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. Восстановление нарушенного правового статуса частично может осуществляться в рамках : 1. Обновленного Конституционного судопроизводства Украины). 2. Соответствующего вида судопроизводства в зависимости от того, какое именно правонарушение совершено, правоотношения нарушены (например, в виде предъявления

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	иска о возмещении физического, имущественного и/или морального ущерба). Сущность моноантиделиктных юридических наук сводится к тому, что Антикриминальная и обновленная Административная отрасль права и судопроизводство Украины должны разработать кодифицированное правовое регулирование базиса и процедуры (порядка, формы) привлечения к антикриминальной и административной (с. 772) карательно-воспитательной, восстановительной и/ либо сопутствующей ответственности в виде : 1. Наложения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. 2. Предъявления иска о восстановлении правового статуса в антикриминальном и административном судопроизводстве посредством возмещения физического, имущественного или морального вреда и иного восстановления нарушенного правового статуса потерпевшего. Доктрина сущности регулятивно-антиделиктных юридических наук состоит в том, что Трудовая, Де-юре имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасль права и судопроизводство Украины, которые регулируют как положительные (регулятивные), так и антиделиктные правоотношения, должны разработать два вида кодифицированного правового регулирования базиса и процедуры (формы, порядка) в виде соответственно Трудового, Де-факто имущественно-договорного и Де-юре имущественно-договорного кодексов Украины и Кодексов трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства Украины. В таком случае названные науки и кодексы обеспечивали бы аналогично : 1. Моноантиделиктным юридическим

	наукам : 1.1. Привлечение виновного к дисциплинарной, де-факто имущественно-договорной или де-юре имущественно-договорной карательно-воспитательной, восстановительной и/либо сопутствующей ответственности, прежде всего, в виде наложения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. 1.2. Предъявление иска о восстановлении нарушенного правового статуса социосубъекта посредством возмещения ущерба или иного восстановления его правового статуса. 2. Сопутствующим антиделиктным юридическим наукам : 2.1. Признание легитимным или нелегитимным деяний, решений и правовых актов администрации в области трудовых прав, свобод, интересов и обязанностей подчиненных социосубъектов, когда установление нелегитимности такого рода деяний, решений и правовых актов администрации должно кроме восстановления нарушенного правового статусу подчиненного социосубъекта влечь дисциплинарную карательно-воспитательную ответственность администрации и, не исключено, и, наоборот, — дисциплинарную карательно-воспитательную ответственность подчиненного социосубъекта. 2.2. Предъявление иска о восстановлении нарушенного правового статуса социосубъекта посредством возмещения ущерба или иного восстановления его правового статуса. 3. Регулятивным юридическим наукам, когда урегулирование позитивных соответственно внутренних государственно-управленческих, де-факто имущественно-договорных и де-юре имущественно-договорных правоотношений должно осуществляться одной юридической наукой и одним кодексом наряду с выполнением иных, в данном случае

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	антиделиктных, указанных выше задач. В традиционном административном праве и процессе совместное нахождение базиса и процедуры, с одной стороны, антиделиктных правоотношений, а с другой стороны, положительных правоотношений, уже сейчас выглядит достаточно алогичным (тем более, при наличии еще и не присущих им конституционных и трудовых антиделиктных правоотношений) и подлежит надлежащему разрешению. Сущность дополнительных антиделиктных юридических наук раскрывается посредством того, что Ордиристическое, Исправительно-трудовое и Исполнительное судопроизводство Украины призваны разработать кодифицированное правовое регулирование дополнительных процедур (порядков, форм) преодоления правонарушений, а именно : 1. Кодекс ордиристического судопроизводства Украины – должен презентовать процедуру применения составных частей негласной методики противодействия каждому из разновидностей правонарушениям параллельно соответствующей как моноантиделиктной и регулятивно-антиделиктной процедуре противодействия правонарушениям, т.е. в рамках антикриминального, административного, трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства, так сопутствующей процедуры установления факта легальности или нелегальности деяний, решений и правовых актов субъектов властных полномочий, т. е. в рамках конституционного и трудового судопроизводства, последнее в части восстановления трудовых прав, свобод, интересов и обязанностей подчиненного субъекта и, не исключается, и администрации.

О.А. Кириченко

	Этим самым осуществляется так называемое «ордистическое сопровождение» всех названных видов судопроизводства. 2. Кодекс исправительно-трудоового судопроизводства Украины – продолжение процедуры Кодекса антикриминального судопроизводства Украины на стадии исполнения окончательных следственных и судебных решений по антикриминальным делам, прежде всего, в виде лишения свободы. 3. Кодекс исполнительного судопроизводства Украины – продолжения процедур иных процедурных кодексов, т.е. Кодекса конституционного, административного, трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства, на стадии исполнения окончательных внесудебных и судебных решений по соответствующим антиделиктным делам (с. 773).
Кириченко А. А. Новая доктрина классификации юридических наук по различным основаниям, сущности и перспектива развития их отдельных групп : приглашение к дискуссии. <i>Веснік Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы. Серыя 4. Правазнаўства. Том 6, № 2, 2016. Междунар. наук.-метрич. базы : РИНЦ, Научн. эл.</i>	(полная версия научной статьи издательством в силу коммерческих соображений, что также фактически является явно псевдонаучным подходом, не публикуется) Ключевые слова: классификация юридических наук, теоретические юридические науки, регулятивные юридические науки, антиделиктные юридические науки, правовые юридические науки. Во введении исследованы недостатки традиционных классификаций юридических наук, которые построены одновременно по нескольким основаниям, не могут охватить всех существующих наук и показать перспективу появления новых наук, правильно определить основы каждой из наук. Изложена хронология развития новой классификации юридических наук, направленных на устранение этих недостатков. Цель исследования – научная апробация

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

библ.-ка eLIBRARY.RU. С. 6-15. URL : https://vesnik.grsu.by/s_n/pre_211_ru.pdf	основных положений новой доктрины классификации юридических наук и инициирование дискуссии по разработке общепринятого варианта решения данной проблемы. В основной части представлена новая доктрина классификации, сущности и перспектива развития юридических наук. Детально рассмотрена классификация юридических наук на основе их гипергрупповых задач на теоретические (философия юриспруденции, политология юриспруденции, теология юриспруденции и др.), регулятивные (водная, жилищная, земельная, лесная, семейная и др. отрасли права, около пятидесяти наук) и антиделиктные юридические науки. Раскрыто деление антиделиктных юридических наук на базисноантиделиктные (конституционная, антикриминальная, административная, трудовая, де-факто имущественно-договорная и де-юре имущественно-договорная отрасли права), процедурные (аналогичные юридические науки, именуемые судопроизводством, а также ординаторское, исправительно-трудовое и исполнительное судопроизводство) и методические (криминалистика, ординаторика, деликтология и др.) юридические науки. Указано, что все юридические науки делятся также на правовые (регулятивные, базисноантиделиктные, процедурные) и неправовые (методические), антиделиктные (базисноантиделиктные, процедурные, методические) и безделиктные (регулятивные), когда теоретические юридические науки представляют каждую из названных групп. Раскрыта сущность каждой из гипергрупп юридических наук и перспектива развития отдельных юридических наук. В заключении

О.А. Кириченко

	указано, что новая доктрина классификации, сущности и перспектива развития юридических наук может стать основой для окончательного разрешения данной проблемы.
Кириченко А. А., Тунтула А. С. Курс лекций по спецкурсу «Базисные доктрины и концепции юриспруденции» : учеб. пособие / под науч. ред. А. А. Кириченко. Николаев : ННУ им. В. А. Сухомлинс кого, 2016. 202 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлин ського> <Інститут історії та права>	Такой же вариант изложения этого материала представлен и в публикации : Кириченко А. А., Ланцедова Ю.А. Новая доктрина классификации юридических наук, сущности и перспектив развития их отдельных гипергрупп и групп. Курс лекций по традиционной учебной дисциплине «Теория государства и права» : учеб. пособие / под науч. ред. А. А. Кириченко. Николаев : ННУ им. В. А. Сухомлинского, 2016. 32 с. URL : http://library.mdu.edu.ua/Documents/Praci%20vukladachiv/Institut_istorii_ta_prava/Kirichenko/97_-_%D0%9A%D0%B8%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%90_%D0%90_%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%8F_%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B0_%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%81%D0%B8%D1%84%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8_%D1%8E%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%85_%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA.pdf . Ссылки на страницы которого даются в скобках типа {}. Вопрос 1. Хронология и основные этапы решения проблемы классификации юридических наук Первый советский учебник по теории государства и права, где и была предложена первая классификация юридических наук путем только перечень и краткой характеристики каждой из известных юридических наук [3, с. 299-320], подготовили в 1940 г. представители

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	конкретных юридических наук (а не соответствующей теоретической юридической науки) - криминалист С.А. Голунский и процессуалист М.С. Строгович, чему, вероятно, способствовало зарождение и постепенное развитие дискуссии по основной теоретической проблеме юридических наук в целом (которые в то время сводились лишь к соответствующим отраслям права) - их систематизации. В качестве основы такой классификации права изначально рассматривался только предмет правового регулирования, позже – метод правового регулирования, а еще позже - взаимосвязь предмета и метода правового регулирования. И, в конце концов, когда оказалось, что указанные критерии не могут обеспечить достаточно полной и последовательной классификации права, наряду с указанными критериями стали рассматривать и ряд других [32, с. 223-483] (с. 79). В таком аспекте первая дискуссия возникла в 1938-1940 гг. (см. Сов. гос. и право за 1939 г. (№ 3, № 4); 1940 г. (№ 1, № 8, № 9) (с. 80) {с. 4}), вторая - в 1956-1958 гг. (см.: Сов. гос. и право за 1956 г. (№ 8, № 9); 1957 г. (№ 1, № 2, № 3, № 4, № 6, № 7); 1958 г. (№ 5, № 11) (с. 80) {с. 4}) (См.: Сов. гос. и право за 1956 г. (№ 8, № 9); 1957 г. (№ 1, № 2, № 3, № 4, № 6, № 7); 1958 г. (№ 5, № 11) (с. 80) {с. 4})), и третья дискуссия - в 1982 г. (см. Сов. гос. и право за 1982 г. (№ 6, № 8) (с. 80) {с. 4}) [1, с. 27; 31, с. 107]. Последняя из научных дискуссий стала результатом проведения в ноябре 1981 г. на основе Московской государственной юридической академии Всероссийской конференции, на которой с докладом «Система российского права» снова (как и в 1940 г.) выступил представитель конкретной юридической науки - цивилист, заведующий кафедрой гражданского права этой академии

О.А. Кириченко

В. П. Мозолин [31, с. 107-113].
В 2003 г. публикациями М.И. Байтина и Д. Е. Петрова «Система права: к продолжения дискуссии» и В.П. Мозолина «Система российского права. Доклад на Всероссийской конференции 14 ноября 2001 р.» началась четвертая дискуссия по определению наиболее совершенствованной системы права [1, с. 25-34; 31, с. 107-113] {с. 4}.

Однако указанные дискуссии проходили в рамках определения наиболее совершенствованной системы только права, в то время как уже давно назрела необходимость рассматривать данную проблему более широко, а именно как систему юридических наук (юриспруденции) в целом. Несмотря на то, что на сегодняшний день авторам известно уже более 100 классификаций юридических наук (права) [32, с. 223-483], все они построены на традиционном и устаревшем подходе, принципиально одинаково наследуют общие недостатки и могут быть сведены к следующей схеме классификационного деления :

1. Исторические юридические науки.
2. Теоретические юридические науки.
3. Отраслевые юридические науки.
4. Межотраслевые юридические науки.
5. Специальные или прикладные юридические науки.
6. Международные юридические науки [32, с. 223-483].

Основными недостатками традиционных классификаций юридических наук (права), которые распространены в существующих учебниках и в иной учебной и информационно-справочной, в том числе и энциклопедической, литературе по теории государства и права [32, с. 223-483], являются следующие :

1. Построение этих классификаций на : (с. 80).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	1.1. Устаревшей и принципиально ошибочной и необоснованной концепции государства и права как основных объектов теории государства и права и, как следствие, и юридических наук в целом (см. лекцию о новой доктрине базисных задач юриспруденции). 1.2. Одновременно нескольких классификационных основаниях (что недопустимо при классификации любых объектов, отношений или категорий), когда, как видим, основанием для выделения первой и второй из указанных групп юридических наук являются предмет и метод изучения тех или иных общественных отношений, третьей и четвертой групп - предмет, метод и отраслевое построение правового регулирования, пятой и шестой групп - дополнительно и сфера специального предназначения «научного продукта» этих наук и др. 1.3. Ошибочном смешении понятий «право» и «юридическая наука» и возведение последнего из них только к первому из понятий, что было традиционным для первых классификационных делений, но, к сожалению, довольно часто представлено в учебной литературе и последних лет издания. 2. Неполнота классификационного деления, которое ни в одном из традиционных вариантов решения данной проблемы не содержал в себе {с. 5} перечень всех без исключения существующих юридических наук и, как правило, сопровождается лишь ориентировочным перечислением тех из юридических наук, которые могут входить в ту или иную группу. 3. Указанные классификации не могут : 3.1. Показать необходимое развитие существующих и практическую потребность скорейшего появления ряда новых

	юридических наук или их основного «научного продукта». 3.2. Четко определить задачи, объекты, понятие, систему и иные теоретические категории юридических наук (базисные задачи и др.), их отдельных гипергрупп и групп (гипергрупповые и групповые задачи, сущность отдельных гипергрупп и др.) и каждой отдельной юридической науки (их частные задачи, перспективу развития и др.). 4. Традиционные классификации юридических наук отождествляют термины «теоретические основы» и «методология», когда семантическое значение последнего из них должна заключаться в обозначении учения только о методах, что составляет только часть теоретических основ юридических наук в целом, их отдельных групп или конкретных юридических наук. Термин «методология» не может охватить, в частности, такие теоретические основы каждой из юридических наук, как история развития данной науки, ее задачи, объекты, понятие, систему, научный статус, дидактические основы и т.п. Поэтому и предложено вместо (с. 81) терминов «методология» (семантическое толкование сущности которого противоречит указанному традиционному его содержательному наполнению всеми теоретическими основами, а не только положениями о методах) и «теоретические основы» (что выглядит уже менее лаконичным, чем первый из терминов) использовать словосочетание «теоретология», которое выглядит таким же лаконичным как и термин «методология» и, кроме этого, способен охватить любые теоретические основы как каждой конкретной юридической науки, так и юридических наук в целом. Так, Ю.Д. Ткач применяет в обозначении первой части криминалистики и ординистики термин «теоретология» [33, с. 181; 34, с. 138], тогда как

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	А.А. Кириченко, Ю.А. Ланцедова и А.С. Тунгула реализовали этот же термин в названии первой из гипергрупп юридических наук в контексте их классификации по гипергрупповым задачами [24 и др.]. Указанные понятийные и категориальные недостатки традиционных классификаций юридических наук обуславливали и соответствующую несовершенную систему изложения иных положений традиционной теории государства и права, в первую очередь, базисных направлений {с. 6} юридической деятельности, разновидностей правонарушений и юридической ответственности, новой доктрины юридического образования и науки и т.д., а, как следствие, и аналогичных недостатков и иных существующих отдельных юридических наук. Именно поэтому привлекают к себе внимание многочисленные публикации, прежде всего, таких представителей научной школы юриспруденции профессора Аланкира, как А.А. Кириченко и Ю.А. Кириченко (Ланцедовой) [32, с. 223-483], в которых уже с 2000 г. ставился вопрос по преодолению указанных недостатков в контексте усовершенствования системы собственно юридических наук (юриспруденции) в целом на принципиально новом переосмыслении задач и объектов данного вида общественных наук, учета единой, а не нескольких основ для этой классификации, придания ей всеобъемлющего вида и перспективной направленности, когда такая классификация, могла б, аналогично таблице химических элементов Д. И. Менделеева, вскрыть истинные теоретические основы каждой из отдельных юридических наук, показать, какие именно новые юридические науки, в какой именно гипергруппе и группе, с какими

О.А. Кириченко

собственно теоретическими основами и «научным продуктом» должны появиться в перспективе и др. [32, с. 10].

Такая постановка вопроса выявила необходимость принципиально нового усовершенствования существующего подхода к определению не только базисных объектов и базисных задач юриспруденции, но и (с. 82) вместо предмета - обобщающего понятия юридических наук в целом. Формулировка понятия юриспруденции в целом или какой-либо отдельной юридической науки фактически охватывает объекты, задачи, предмет, систему и, даже, некоторые иные их понятииобразующие категории [32, с. 223-483].

Изложенное дает все основания сделать вывод о том, что с указанными публикациями А.А. Кириченко [6, с. 207-217; 7, с. 217-226; 8, с. 110-128; 9, с. 29-37; 10, с. 60-62 и др.], с 2000 г., фактически началась **пятая дискуссия**, к которой вскоре достаточно активно подключилась Ю.А. Кириченко (Ланцедова) [11, с. 3-12; 12, с. 183-190; 13, с. 141-148; 14, с. 9-12; 15, с. 21-24; 26, с. 127-131 и др.], а позже и А.С. Тунтула [16, с. 140-145; 17, с. 44-51 и др.], что, в конце концов, приобрело вида **новой доктрины классификации юридических наук, сущности и перспективы развития их отдельных гипергрупп и групп** [23, с. 134-147; 29; 30; 35; 36, с. 38-54 и др.].

Данная новейшая доктрина была апробирована в многочисленных научных и учебных публикациях, в том числе и в первом официальном варианте диссертации Е.В. Кириленко, в котором хронологии {с. 7} становления и возможностям развития новой доктрины классификации юридических наук был посвящен специальный раздел «Возможности развития административного права и процесса по новейшей классификации

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	юридических наук» [4, с. 138-178], а также в ряде рецензируемых отечественных и зарубежных изданий и тех, которые внесены в международные наукометрические базы данных [18, с. 26-41; 19, с. 3-4; 20, с. 106-110; 21, с. 122-125; 25, с. 111-116; 27, с. 45-59; 28, с. 89-92 и др.]. Однако, несмотря на такую широкую научную апробацию, в том числе и на более 150 научно-практических конференциях и иных подобных научных мероприятиях [23, с. 822-845 и др.], данная новая доктрина еще не стала общепризнанной и может расцениваться только как основа для инициирования действительно широкой корректной научной дискуссии по разработке общепризнанного варианта решения данной проблемы. Поэтому пятый этап дискуссии по разработке наиболее эффективной, рациональной и качественной классификации юридических наук фактически длится до сих пор. Отечественные ученые-теоретики, в распоряжении которых на протяжении десятков лет был и имеется до настоящего времени профильный научно-исследовательский институт «Институт государства и права АН Украины им. В.М. Корецкого», в истории развития отечественной юриспруденции занимали пассивную позицию (с. 83) по разработке и последовательному усовершенствованию проблем юриспруденции, что и побудило представителей частных юридических наук взяться за совершенствование теоретических основ юриспруденции [32, с. 10-27 и др.]. Вопрос 2. Новейшая доктрина классификации юридических наук по различным основаниям Исходя из базисных задач и объектов юриспруденции, а также построенных на них

О.А. Кириченко

	базисных направлениях юридической деятельности (см. лекцию о новой доктрине базисных задач юриспруденции и направлений юридической деятельности), классификацию юридических наук более правильно строить, основываясь на гиперзадачах отдельных гипергрупп и групп юридических наук, что призвано охватить задачи всех существующих и перспективных юридических наук, и основываясь на первой базисной задаче юриспруденции и на задачах соответствующих направлений юридической деятельности, то есть на правотворчестве и правоприменении, и на второй базисной задаче юриспруденции и также на задачах {с. 8} соответствующего направления юридической деятельности, то есть, уже на антиделиктологии. Одна из последних вариаций разработанной А.А. Кириченко, Ю.А. Ланцедовой и А.С. Тунтулой новой доктрины классификации юридических наук на основе их гипергрупповых задач (с учетом уточненного наименования, понятия, системы, иных основ существующих и перспективных юридических наук) [2, с. 42-48; 23, с. 134-139; 29; 36, с. 38-41 и др.] может быть представлена в следующей редакции : 1. Теорологические юридические науки, т.е. науки, призванные разработать философские, экономические, социологические, политологические, филологические, психологические, теорологические, исторические и иные теоретические основы для рационального, эффективного и качественного проведения каждого из направлений юридической деятельности, а также для становления и развития в контексте выполнения этих задач иных юридических наук : 1.1. Мононауки : Философия юриспруденции (философия права - здесь и далее указано

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	существующее наименование науки; отсутствие такого рода пояснения свидетельствует о том, что предложено наименование перспективной юридической науки либо оставлено наименование существующей науки), Экономика юриспруденции (на основе политэкономии), Политология юриспруденции (теория (с. 84) государства), Социология юриспруденции (социология права), Психология юриспруденции (юридическая психология), Теорология юриспруденции (теория права), История отечественной теорологии и политологии юриспруденции (история государства и права Украины), История зарубежной теорологии и политологии юриспруденции (история зарубежных государств и права), История правовых учений (история правовых и политических учений) и др. 1.2. Полинауки : Филология юриспруденции, Энциклопедия юриспруденции, Сравнительная юриспруденция (сравнительное правоведение), Педагогика юриспруденции и др. 2. Регулятивные юридические науки, которые должны разработать правовое регулирование «безделиктных» (положительных, неконфликтных) сторон общественной жизни : 2.1. Теорология государственно-правового управления (государственное управление, которое как систему наук необходимо возратить в «лоно» юриспруденции и в правовое поле) {с. 8}. 2.2. Внутренние (в редакции Е.В. Кириленко) : Авиационностроительная, Автостроительная, Антиделиктная (правоохранительное право - далее в аналогичных ситуациях термин «право» опускается), Атмосферная,

О.А. Кириченко

	Атомноэнергетическая, Банковская, Библиотечная, Бюджетная, Ветеринарная, Водная, Военная, Железнодорожностроительная, Жилищная, Земельная, Издательская, Информационная, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Культурологическая, Лесная, Лизинговая, Лицензионная, Машиностроительная, Медицинская, Метрологосертификатная, Муниципальная, Налоговая, Научная, Недрoarхеологическая (кодекс о недрах и др.), Вузовская, Охотрыболовзаповедная, Пенсионная, Пограничная, Политизбирательная, Потребохранная, Текстильнопромышленная, Разрешительная, Регистрационная, Санитарная, Сельскохозяйственная, Семейная, Социальная, Спортивная, Страховая, Строительная, Таможенная, Теологическая, Торговая, Транспортная, Финансовая, Шоубизнесовая, Экологическая (природоохранное) и др. отрасль права Украины (всего около 50-ти наук). 2.3. Международные (за вариантом Е.В. Кириченко) : Атмосферная, Атомноэнергетическая, Дипломатическая или Консульская, Издательская, Информационная, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Космическая, Морская, Вузовская, Теологическая, Спортивная, Строительная, Шоубизнесовая, Экологическая и др. отрасль права. 3. Антиделиктные юридические науки : (с. 85) 3.1. Базисноантиделиктные юридические науки, которые должны разработать правовую основу (базис) для рационального, эффективного и качественного преодоления каждого из видов правонарушений : 3.1.1. Внутренние : 3.1.1.1. Сопутствующая : Конституционная отрасль права Украины.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	3.1.1.2. Моноантиделиктные : Антикриминальная (уголовное) и Административная отрасль права Украины. 3.1.1.3. Регулятивно-антиделиктные: Трудовая (трудовое), Де-факто имущественно-договорная (гражданское) и Де-юре имущественно-договорная (арбитражное, хозяйственное) отрасль права Украины. 3.1.2. Международные : Антикриминальная, Де-факто имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасль права {с. 10}. 3.2. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по разработке правовой формы (процедуры, порядка) рационального, эффективного и качественного преодоления каждой из разновидностей правонарушений : 3.2.1. Внутренние : 3.2.1.1. Полинаучное процедурное направление: Теорология антиделиктных сведений (теория доказательств). 3.2.1.2. Сопутствующее : Конституционное судопроизводство Украины. 3.2.1.3. Моноантиделиктные : Антикриминальное (уголовное процессуальное) и Административное (административный процесс) судопроизводство Украины. 3.2.1.4. Регулятивно-антиделиктные : Трудовое (частично - процедурная часть Кодекса законов о труде, в основном - ряд иных дисциплинарных правовых актов), Де-факто имущественно-договорное (гражданское процессуальное) и Де-юре имущественно-договорное (арбитражное процессуальное, хозяйственное процессуальное) судопроизводство Украины. 3.2.1.5. Дополнительные : Ордиристическое (процедурная часть теории ОРД),

О.А. Кириченко

Исправительно-трудовое (уголовно-исполнительное) и Исполнительное (ряд исполнительных правовых актов по иному, нежели антикриминальное, судопроизводству) судопроизводство Украины.

3.2.2. **Международные** : Антикриминальное, Ордиристическое, Де-факто имущественно-договорное и Де-юре имущественно-договорное судопроизводство (с. 86).

3.3. **Методические юридические науки**, задача которых состоит в разработке составных частей гласной (криминалистической) и негласной (ордиристической) методики (технических средств, общих правил обращения с ними; тактических приемов проведения практических действий; методических рекомендаций по проведению каждой из стадий такого преодоления) преодоления правонарушений :

3.3.1. **Мононауки** : Криминалистика, Ордистика (методическая часть теории ОРД).

3.3.2. **Полинауки** : Деликтология (криминология), Юридическая медицина (судебная медицина), Юридическая психиатрия (судебная психиатрия), Юридическая бухгалтерия (судебная бухгалтерия), Юридическая статистика (судебная статистика), Юридическая кибернетика (судебная кибернетика) и др.

3.3.3. **Полинаучные методические направления**: Юридическая экспертология (судебная экспертология), Юридическая одорология {с. 11} (криминалистическая одорология), Юридическая микрообъектология (криминалистическая, судебная микрообъектология) и др.

Изложенная базовая классификация юридических наук представляет :

1. **Гипергруппы юридических наук первого уровня** - теорологические юридические науки, регулятивные юридические науки и

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	антиделиктные юридические науки. 2. Гипергруппы юридических наук второго уровня – базисноантиделиктные юридические науки, процедурные юридические науки и методические юридические науки. Группами юридических наук являются те, которые выделяются на разных уровнях среди : 1. Теоретических юридических наук : 1.1. Первого уровня – внутренние теоретические юридические науки, международные теоретические юридические науки. 1.2. Второго уровня : мононауки, полинауки. 2. Регулятивных юридических наук : 2.1. Первого уровня – внутренние регулятивные юридические науки, международные регулятивные юридические науки. 3. Базисноантиделиктные юридические науки : 3.1. Первого уровня – внутренние базисноантиделиктные юридические науки, международные базисноантиделиктные юридические науки. 3.2. Второго уровня : сопутствующая базисноантиделиктная юридическая наука, моноантиделиктные базисноантиделиктные юридические науки, регулятивно-антиделиктные базисноантиделиктные юридические науки (с. 87). 4. Процедурные юридические науки : 4.1. Первого уровня – внутренние процедурные юридические науки, международные процедурные юридические науки. 4.2. Второго уровня : полинаучное процедурное направление, сопутствующая процедурная юридическая наука, моноантиделиктные процедурные юридические науки, регулятивно-антиделиктные процедурные юридические науки, дополнительные процедурные юридические науки.

	5. Методические юридические науки : 5.1. Первого уровня – мононауки, полинауки. 5.2. Второго уровня – полинаучные методические направления. Наряду с этим предложенная новая доктрина классификации юридических наук может быть представлена в контексте, с одной стороны, выполнения задач правотворчества и правоприменения, то есть в контексте {с. 12} первой базисной задачи юриспруденции - разработать и применить эффективное, рациональное и качественное правовое регулирование необходимых сторон общественной жизни (права), что осуществляется в пределах положительных или безделиктных правоотношений. С другой стороны, базовую классификацию юридических наук можно также представить и в контексте выполнения задач антиделиктологии, то есть в пределах уже второй базисной задачи юриспруденции - разработать и применить эффективные, рациональные и качественные средства преодоления правонарушений, что осуществляется уже в пределах негативных или деликтных правоотношений. Одна из последних вариаций предложенной этими же авторами новой доктрины классификации юридических наук в контексте первой базисной задачи и первого и второго базисного направления юридической деятельности (правотворчества, правоприменения) [2, с. 48; 23, с. 139; 29; 36, с. 42 и др.] выглядит схематично следующим образом : 1. Правовые юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, регулятивные, в известном аспекте - теоретические) [основным «научным продуктом» которых должна стать разработка соответствующего кодифицированного правового акта (кодекса)]. 2. Неправовые юридические науки

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	(методические, в известном аспекте - теорологические), задачи которых уже находятся в контексте методико-антиделиктных и связанных с ними иных внеправовых задач юридической деятельности [2, с. 48; 23, с. 139-140; 29; 36, с. 42 и др.]. В контексте второй базисной задачи юриспруденции и третьего направления антиделиктной деятельности (антиделиктологии) данный подход может быть представлен в таком виде : (с. 88) 1. Антиделиктные юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, методические, в известном аспекте - теорологические). 2. Безделиктные юридические науки (регулятивные, в известном аспекте - теорологические) [2, с. 48; 23, с. 139-140; 29; 36, с. 42 и др.]. Классификация юридических наук на основе их гипергрупповых задач уже содержит в себе важные доктринальные предпосылки для коренного реформирования исторических и иных общественных и гуманитарных наук, когда среди: 1. Теорологических юридических мононаук должны появиться такие общественные и гуманитарные науки, как : 1.1. Философия юриспруденции - вместо существующей философии права {с. 13}. 1.2. Политология юриспруденции - политологии права и теории государства в рамках такой традиционной теоретической юридической науки, как «Теория государства и права». 1.3. Социология юриспруденции - социологии права. 1.4. Юридекономика – политэкономии. 1.5. Теорология юриспруденции - теории права в рамках все той же «Теория государства и права». 1.6. История отечественной политологии и

	теорологии юриспруденции - истории государства и права Украины. 1.7. История зарубежной политологии и теорологии юриспруденции - истории государства и права зарубежных стран. 2. Теорологических юридических полинаук - вообще несуществующие сейчас, но необходимые для надлежащего развития юриспруденции такие совокупности знаний, как Филология юриспруденции и Педагогика юриспруденции [2, с. 42; 36, с. 42 и др.]. Некоторые традиционные общественные науки встречаются в усовершенствованном для юриспруденции виде и в иных группах наук данной классификации юридических наук, когда между регулятивных юридических наук уже есть Теорология государственно-правового управления, которая должна появиться вместо государственного управления, которую как систему наук, как правильно отмечается в самой классификации юридических наук, необходимо вернуть в «лоно» юриспруденции [2, с. 42; 36, с. 42]. Изложенное местонахождение коренным образом обновленных по названию для нужд юриспруденции общественных и гуманитарных наук обуславливает и соответствующее как принципиальное реформирование научных основ каждой из них, так и привнесения в их материнские общественные или гуманитарные науки необходимых доктринальных категорий юриспруденции для более целенаправленного, а, главное, (с. 89) осознанного и научного развития этих материнских отраслей общественных знаний [36, с. 42-43 и др.]. Вопрос 3. Новая доктрина сущности отдельных групп антиделиктных юридических наук В то же время, наиболее сложно представить и истинную сущность собственно антиделиктных юридических наук, что имеет существенное значение для концептуального

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	развития процедуры преодоления криминальных и иных правонарушений и потому побуждает обратить {с. 14} особое внимание на каждую из групп этой очень важной гипергруппы юридических наук. Сущность сопутствующих антиделиктных юридических наук Ю.А. Ланцедова и А.С. Тунтула усматривают в том, что Конституционная отрасль права и судопроизводство Украины призваны разработать кодифицированное правовое регулирование базиса и процедуры (порядка, формы) антиделиктных правоотношений по установлению факта правомерности или нелегальности деяний, решений и правовых актов субъектов властных полномочий, когда в последнем из случаев в зависимости от сущности нарушенных правоотношений должно возбуждаться антикриминальное, административное, трудовое, де-факто имущественно-договорное или де-юре имущественно-договорное судопроизводство для привлечения виновного к соответствующему виду юридической ответственности посредством назначения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. Восстановление нарушенного правового статуса частично может осуществляться в рамках : 1. Обновленного Конституционного судопроизводства Украины). 2. Соответствующего вида судопроизводства в зависимости от того, какое именно правонарушение совершено, правоотношения нарушены (например, в виде предъявления иска о возмещении физического, имущественного и/или морального ущерба) [2, с. 45; 23, с. 140; 35; 36, с. 43]. По мнению Ю.А. Ланцедовой, сущность моноантиделиктных юридических наук

О.А. Кириченко

	состоит в том, что Антикриминальная и обновленная Административная отрасль права и судопроизводство Украины должны разработать кодифицированное правовое (с. 90) регулирование базиса и процедуры (порядка, формы) привлечения к антикриминальной и административной карательно-воспитательной, восстановительной и/либо сопутствующей ответственности в виде : 1. Наложения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. 2. Предъявления иска о восстановлении правового статуса в антикриминальном и административном судопроизводстве посредством : {с. 15} 2.1. Возмещения физического, имущественного или морального вреда. 2.2. Иного восстановления нарушенного правового статуса потерпевшего [2, с. 45; 23, с. 41; 35]. Сущность регулятивно-антиделиктных юридических наук Ю.А. Ланцедова вполне обоснованно усматривает в том, что Трудовая, Де-юре имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасль права и судопроизводство Украины, которые регулируют как положительные (регулятивные), так и антиделиктные правоотношения, должны разработать два вида кодифицированного правового регулирования базиса и процедуры (формы, порядка) в виде соответственно Трудового, Де-факто имущественно-договорного и Де-юре имущественно-договорного кодексов Украины и Кодексов трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства Украины. В таком случае названные науки и кодексы обеспечивали бы аналогично : 1. Моноантиделиктным юридическим

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	наукам: 1.1. Привлечение виновного к дисциплинарной, де-факто имущественно-договорной или де-юре имущественно-договорной карательно-воспитательной, восстановительной и/либо сопутствующей ответственности, прежде всего, в виде наложения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. 1.2. Предъявление иска о восстановлении нарушенного правового статуса социосубъекта посредством возмещения ущерба или иного восстановления его правового статуса. 2. Сопутствующим антиделиктным юридическим наукам : 2.1. Признание легитимным или нелегитимным деяний, решений и правовых актов администрации в области трудовых прав, свобод, (с. 91) интересов и обязанностей подчиненных социосубъектов, когда установление нелегитимности такого рода деяний, решений и правовых актов администрации должно кроме восстановления нарушенного правового статусу подчиненного социосубъекта влечь дисциплинарную карательно-воспитательную ответственность администрации и, не исключено, и, наоборот, — дисциплинарную карательно-воспитательную ответственность подчиненного социосубъекта {с. 16}. 2.2. Предъявление иска о восстановлении нарушенного правового статуса социосубъекта посредством возмещения ущерба или иного восстановления его правового статуса. 3. Регулятивным юридическим наукам, когда урегулирование позитивных соответственно внутренних государственно-управленческих, де-факто имущественно-договорных и де-юре имущественно-договорных правоотношений должно осуществляться одной юридической наукой и

	одним кодексом наряду с выполнением иных, в данном случае антиделиктных, указанных выше задач. В традиционном административном праве и процессе совместное нахождение базиса и процедуры, с одной стороны, антиделиктных правоотношений, а с другой стороны, положительных правоотношений, уже сейчас выглядит достаточно алогичным (тем более, при наличии еще и не присущих им конституционных и трудовых антиделиктных правоотношений) и подлежит надлежащему разрешению [2, с. 46; 23, с. 143; 35; 36, с. 45]. Сущность дополнительных антиделиктных юридических наук, по концепции Ю.А. Ланцедовой, состоит в том, что Ордиристическое, Исправительно-трудовое и Исполнительное судопроизводство Украины призваны разработать кодифицированное правовое регулирование дополнительных процедур (порядков, форм) преодоления правонарушений, а именно : 1. Кодекс ордиристического судопроизводства Украины – должен презентовать процедуру применения составных частей негласной методики противодействия каждому из разновидностей правонарушениям параллельно соответствующей как моноантиделиктной и регулятивно-антиделиктной процедуре противодействия правонарушениям, т.е. в рамках антикриминального, административного, трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства, так сопутствующей процедуры установления факта легальности или нелегальности деяний, решений и правовых актов субъектов властных полномочий, т. е. в рамках конституционного и трудового судопроизводства, последнее в части восстановления трудовых прав, (с. 92) свобод,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	интересов и обязанностей подчиненного субъекта и, не исключается, и администрации. Этим самым осуществляется так называемое «ордистическое сопровождение» всех названных видов судопроизводства. 2. Кодекс исправительно-трудового судопроизводства Украины – продолжение процедуры Кодекса антикриминального судопроизводства Украины на стадии исполнения окончательных следственных и {с. 17} судебных решений по антикриминальным делам, прежде всего, в виде лишения свободы. 3. Кодекс исполнительного судопроизводства Украины - продолжение процедур иных процедурных кодексов на стадии выполнения окончательных внесудебных и судебных решений по соответствующим антиделиктным делами : 3.1. Кодекса конституционного судопроизводства. 3.2. Кодекса административного судопроизводства. 3.3. Кодекса трудового судопроизводства. 3.4. Кодекса де-факто имущественно-договорного судопроизводства. 3.5. Кодекса де-юре имущественно-договорного судопроизводства [2, с. 48; 23, с. 144; 35; 36, с. 45-46]. Вопрос 4. Новейшая доктрина перспективы развития отдельных гипергрупп и групп юридических наук Появление ряда новейших и обновленных общественных и гуманитарных наук по новой доктрине классификации юридических наук в качестве новой отрасли уже собственно юридического знания (философия юриспруденции, политология юриспруденции, социология юриспруденции, психология юриспруденции, юридекономика, история отечественной политологии и

О.А. Кириченко

теорологии юриспруденции, история зарубежной политологии и теорологии юриспруденции, история правовых учений, филология юриспруденции, педагогика юриспруденции и др.) означает не только то, что именно эти уже собственно теорологические юридические науки имеют не только привнести в свои материнские общественные и гуманитарные науки соответствующие доктрины юриспруденции, но и положения своих материнских наук должны использовать уже в контексте эффективного, рационального и качественного выполнения базисных собственных научных задач юриспруденции и именно в контексте взаимосвязанного диалектического развития двух базисных объектов юриспруденции - права (правового регулирования необходимых сторон общественной (с. 93) жизни) и средств преодоления правонарушений (нарушений данного правового регулирования) [36, с. 46]. В этом контексте хорошо видно то, насколько коренным образом должны измениться основы ряда традиционных общественных и гуманитарных наук, когда, например, традиционная философия права по хотя бы самим названием ориентирована на выполнение только первого базисного собственной научной задачи юриспруденции и на познание {с. 18} только первого объекта юриспруденции - права, тогда как философских основ ожидает вторая базисная собственная научная задача юриспруденции и второй базисный объект юриспруденции - средства преодоления правонарушений. Аналогичным коренным образом должны измениться и задачи и всех остальных указанных в данной классификации юридических представителей общественных и гуманитарных областей знаний [36, с. 46-47].

Доктринальное, законодательное и

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	прикладное коренное реформирование административной отрасли права и судопроизводства и иных наук административистской направленности Е.В. Кириленко, Ю.А. Ланцедова и А.С. Тунтула предлагают в ряде публикаций [4, с. 138-178; 5, с. 13-14; 23, с. 144-147; 30; 36, с. 47-50 и др.] по таким концептуальным направлениям. Обновление базисноантиделиктной юридической науки «Административная отрасль права Украины» и процедурной антиделиктной юридической науки «Административное судопроизводство Украины» Е.В. Кириленко и А.С. Тунтула усматривают в том, что задачи этих и других юридических наук административистской направленности уточняются через коренное реформирование традиционного административного права и процесса на основе новой классификации юридических наук, когда обновленная Административная отрасль права Украины и Административное судопроизводство Украины должны создать лишь соответственно правовой базис и порядок (форму, процедуру) преодоления административных правонарушений: привлечения к административной карательно-воспитательной, восстановительной и сопутствующей ответственности и освобождения от нее, исполнения решений антиделиктных органов по этим делам и пр., что должно быть представлено в Административном кодексе Украины (вместо базисноантиделиктной части КоАП Украины и Таможенного кодекса Украины) и в Кодексе административного судопроизводства Украины (вместо процедурной части КоАП Украины и Таможенного кодекса Украины) (с. 94). Необходимость появления новой

	теорологической регулятивной юридической науки «Теорология государственно-правового управления» и около 50-ти регулятивных юридических наук, по мнению А.А. Кириченко и Е.В. Кириленко, обусловлена тем, что они призваны вызвана тем, что они призваны создать теоретические основы и кодифицировано регулирования выделенных преимущественно из Особенной части традиционного административного права различных {с. 19} отраслей положительных («безделиктных», неконфликтных) правоотношений, теоретико-прикладного основы надежного познания, признания, обеспечения и восстановления правового статуса всех социосубъектов [23, с. 145-146; 30; 36, с. 47]. Развитие базисноантиделиктной юридической науки «Конституционная отрасль права Украины» и процедурной антиделиктной юридической науки «Конституционное судопроизводство Украины» Ю.А. Ланцедова и А.С. Тунтула усматривают в том, что эти науки призваны создать на основе объединения существующего конституционного и административного судопроизводства в Конституционном кодексе Украины (вместо Конституции Украины и системы конституционных законов) и в Кодексе Конституционного судопроизводства Украины (вместо Закона Украины «О Конституционном Суде Украины» и, по сути, неправового акта - Регламента Конституционного Суда Украины, принятого не парламентом, а самим КС Украины, подающий деструктивный пример для всех остальных судов самим создавать процедуры рассмотрения антикриминальных, административных, трудовых, де-факто имущественно-договорных и де-юре

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	имущественно-договорных дел) политико-правовой базис государственности, а также порядок : 1. Признания легитимными или легальными действий, решений и правовых актов субъектов правотворческой, правоприменительной или антиделиктной ветвей государственной власти, когда такие действия противоречат положениям подзаконного акта либо текущему или Основному закону. 2. Возбуждения в случае установления такого факта нелегитимности соответствующего судопроизводства для привлечения виновного субъекта властных полномочий к карательно-воспитательной юридической ответственности соответствующего вида. 3. Привлечение виновного субъекта властных полномочий и иных социосубъектов к : 3.1. Сопутствующей конституционной ответственности. 3.2. Восстановительной конституционной ответственности с : 3.2.1. Возмещением материального и морального вреда (с. 95). 3.2.2. Иным восстановлением правового статуса всех потерпевших социосубъектов [23, с. 146; 30]. Обновление базисноантиделиктной юридической науки «Трудовая отрасль права Украины» (Трудовой кодекс Украины) и процедурной антиделиктной юридической науки «Трудовое судопроизводство Украины» (Кодекс трудового судопроизводства {с. 20} Украины), как полагает Е.В. Кириленко в развитие позиции А.А. Кириченко, заключается в том, что названные юридические науки призваны разработать в виде Трудового кодекса Украины (на основе базисноантиделиктной части КЗоТ Украины,

О.А. Кириченко

	уставов о дисциплине, иных правовых актов о труде) и Кодекса трудового судопроизводства Украины (вместо процедурной части КЗоТ Украины, уставов о дисциплине, иных правовых актов о порядке привлечения к дисциплинарной ответственности) правовой базис и порядок : 1. Регулирования полного объема внутренних по отношению к юридическому лицу государственно-управленческих правоотношений, за исключением имущественно-договорных. 2. Привлечения к дисциплинарной карательно-воспитательной, восстановительной ответственности (дисциплинарные наказания, дисциплинарные паранаказания, дисциплинарные квазинаказания). 3. Привлечения к дисциплинарной сопутствующей ответственности. 4. Восстановления нарушенного правового статуса как подчиненных социосубъектов, так и администрации в виде : 4.1. Возмещения потерпевшему лицу физического и/или имущественного и морального вреда. 4.2. Иного восстановления правового статуса социосубъектов, освобождения виновного лица от наказания и т.д. [23, с. 147-146; 30; 36, с. 48-49] (с. 96) {с. 21}.
Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новая доктрина классификации юридических наук в контексте их гипергрупповых задач и по иным основаниям. <i>Перші Миколаївські юридичні дискусії: матеріали Міжнар.</i>	Исходя из новой доктрины базисных задач и объектов юриспруденции, а также построенной на ней новой доктрине базисных направлений юридической деятельности [7, с. 29-36, 45-49; 8, с. 39-44], новую доктрину классификации юридических наук более правильно строить на основе их гипергрупповых задач, что призвано охватить все существующие и перспективное многообразие юридических наук, раскрыть их истинную научную сущность и основы и показать перспективу развития каждой из

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинськ ого, 2016. С. 68-73. <i>3 нагоди 20-річчя Конституції України. Anna (Анна) Politova (Политова), уголовное право. Першій Миколаївські юридичні дискусії. Academia.edu : веб- сайт. URL : https://www.academ ia.edu/26851457/ Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новая доктрина классификации юридических наук в контексте их гипергрупповых задач и по иным основаниям. Першій Миколаївські юридичні дискусії: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинськ ого, 2016. С. 68-73. <i>3 нагоди 20-річчя Конституції України. Anna (Анна) Politova</i></i>	юридических наук. Еще больше раскрывается истинная юридическая природа юридических наук, когда все существующее и перспективное их видовое деление по указанному классификационному основанию представить еще в контексте первой и второй базисной задаче юриспруденции, т.е. в контексте соответственно правотворчества и правоприменения, с одной стороны, и антиделиктной деятельности, с другой стороны. Одна из последних вариаций разработанной авторами и Ю.А. Ланцедовой новой доктрины классификации юридических наук на основе их гипергрупповых задач (с учетом уточненного наименования, понятия, системы, иных основ существующих и перспективных юридических наук) [1, с. 42-48; 2, с. 11-13; 3, с. 141-145; 4, с. 27-30; 5; 6, с. 106-110; 7, с. 122-123; 8, с. 771-772; 9, с. 134-139; 10, с. 75-78; 11 и др.] может быть представлена в следующей редакции : (с. 68) 1. Теорологические юридические науки, т. е. науки, призванные разработать философские, экономические, социологические, политологические, филологические, психологические, теорологические, исторические и иные теоретические основы для рационального, эффективного и качественного проведения каждого из направлений юридической деятельности, а также для становления и развития в контексте выполнения этих задач иных юридических наук : 1.1. Мононауки : Философия юриспруденции (философия права - здесь и далее указано существующее наименование науки; отсутствие такого рода пояснения свидетельствует о том, что предложено наименование перспективной юридической науки либо оставлено наименование

О.А. Кириченко

(Политова), уголовное право. Перші Миколаївські юридичні дискусії. Academia.edu : веб- сайт. URL : https://www.academia.edu/26851457/	существующей науки), Экономика юриспруденции (на основе политэкономии), Политология юриспруденции (теория государства), Социология юриспруденции (социология права), Психология юриспруденции (юридическая психология), Теорология юриспруденции (теория права), История отечественной теорологии и политологии юриспруденции (история государства и права Украины), История зарубежной теорологии и политологии юриспруденции (история зарубежных государств и права), История правовых учений (история правовых и политических учений) и др. 1.2. Полинауки: Филология юриспруденции, Энциклопедия юриспруденции, Сравнительная юриспруденция (сравнительное правоведение), Педагогика юриспруденции и др. 2. Регулятивные юридические науки, которые должны разработать правовое регулирование «безделиктных» (положительных, неконфликтных) сторон общественной жизни : 2.1. Теорология государственно-правового управления (государственное управление, которое как систему наук необходимо возратить в «лоно» юриспруденции). 2.2. Внутренние (в редакции Е.В. Кириленко): Авиационностроительная, Автостроительная, Антиделиктная (правоохранительное право - далее в аналогичных ситуациях термин «право» опускается), Атмосферная, Атомноэнергетическая, Банковская, Библиотечная, Бюджетная, Ветеринарная, Водная, Военная, Железнодорожностроительная, Жилищная, Земельная, Издательская, Информационная, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Культурологическая, Лесная, Лизинговая,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Лицензионная, Машиностроительная, Медицинская, Метрологосертификатная, Муниципальная, Налоговая, Научная, Недрoarхеологическая (кодекс о недрах и др.), Вузовская, Охотрыболовзаповедная, Пенсионная или Социальная, Пограничная, Политизбирательная, Потребохранная, Текстильнопромышленная, Разрешительная, Регистрационная, Санитарная, Сельскохозяйственная, Семейная, Спортивная, Страховая, Строительная, Таможенная, Теологическая, Торговая, Транспортная, Финансовая, Шоубизнесовая, Экологическая (природоохранное) и др. отрасль права Украины. 2.3. Международные (за вариантом Е. В. Кириленко): Атмосферная, Атомноэнергетическая, Дипломатическая или Консульская, Издательская, Информационная, Искусствоведческая, Кораблестроительная, Космическая, Морская, Вузовская, Теологическая, Спортивная, Строительная, Шоубизнесовая, Экологическая и др. отрасль права. 3. Антиделиктные юридические науки : 3.1. Базисноантиделиктные юридические науки, которые должны разработать правовую основу (базис) для рационального, эффективного и качественного преодоления каждого из видов правонарушений : 3.1.1. Внутренние : 3.1.1.1. Сопутствующая: Конституционная отрасль права Украины. 3.1.1.2. Моноантиделиктные: Антикриминальная (уголовное) и Административная отрасль права Украины (с. 69). 3.1.1.3. Регулятивно-антиделиктные: Трудовая (трудовое), Де-факто имущественно-договорная (гражданское) и Де-юре имущественно-договорная

О.А. Кириченко

	(арбитражное, хозяйственное) отрасль права Украины. 3.1.2. Международные: Антикриминальная, Де-факто имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасль права. 3.2. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по разработке правовой формы (процедуры, порядка) рационального, эффективного и качественного преодоления каждой из разновидностей правонарушений: 3.2.1. Внутренние : 3.2.1.1. Полинаучное процедурное направление : Теорология антиделиктных сведений (теория доказательств). 3.2.1.2. Сопутствующее : Конституционное судопроизводство Украины. 3.2.1.3. Моноантиделиктные : Антикриминальное (уголовное процессуальное) и Административное (административный процесс) судопроизводство Украины. 3.2.1.4. Регулятивно-антиделиктные : Трудовое (частично - процедурная часть Кодекса законов о труде, в основном - ряд иных дисциплинарных правовых актов), Де-факто имущественно-договорное (гражданское процессуальное) и Де-юре имущественно-договорное (арбитражное процессуальное, хозяйственное процессуальное) судопроизводство Украины. 3.2.1.5. Дополнительные: Ордиристическое (процедурная часть теории ОРД), Исправительно-трудовое (уголовно-исполнительное) и Исполнительное (ряд исполнительных правовых актов по иному, нежели антикриминальное, судопроизводству) судопроизводство Украины. 3.2.2. Международные: Антикриминальное, Ордиристическое, Де-факто имущественно-договорное и Де-юре имущественно-договорное судопроизводство.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	3.3. Методические юридические науки, задача которых состоит в разработке составных частей гласной (криминалистической) и негласной (ордистической) методики (технических средств, общий правил обращения с ними; тактических приемов проведения практических действий; методических рекомендаций по проведению каждой из стадий такого преодоления) преодоления правонарушений : 3.3.1. Мононауки : Криминалистика, Ордистика (методическая часть теории ОРД). 3.3.2. Полинауки : Деликтология (криминология), Юридическая медицина (судебная медицина), Юридическая психиатрия (судебная психиатрия), Юридическая бухгалтерия (судебная бухгалтерия), Юридическая статистика (судебная статистика), Юридическая кибернетика (судебная кибернетика) и др. 3.3.3. Полинаучные методические направления: Юридическая экспертология (судебная экспертология), Юридическая одорология (криминалистическая одорология), Юридическая микрообъектология (криминалистическая микрообъектология) и др. В одной из последних авторских работ [10, с. 78-79] представлена следующая характеристика и соотношение гипергрупп и групп юридических наук : 1. Гипергруппы юридических наук первого уровня - теорологические юридические науки, регулятивные юридические науки и антиделиктные юридические науки. 2. Гипергруппы юридических наук второго уровня – базисноантиделиктные юридические науки, процедурные юридические науки и методические юридические науки. Группами юридических наук являются те,

	которые выделяются на разных уровнях среди : 1. Теорологических юридических наук : 1.1. Первого уровня – внутренние теорологические юридические науки, международные теорологические юридические науки. 1.2. Второго уровня : мононауки, полинауки. 2. Регулятивных юридических наук : (с. 70) 2.1. Первого уровня – внутренние регулятивные юридические науки, международные регулятивные юридические науки. 3. Базисноантиделиктные юридические науки : 3.1. Первого уровня – внутренние базисноантиделиктные юридические науки, международные базисноантиделиктные юридические науки. 3.2. Второго уровня : сопутствующая базисноантиделиктная юридическая наука, моноантиделиктные базисноантиделиктные юридические науки, регулятивно-антиделиктные базисноантиделиктные юридические науки. 4. Процедурные юридические науки : 4.1. Первого уровня – внутренние процедурные юридические науки, международные процедурные юридические науки. 4.2. Второго уровня: полинаучное процедурное направление, сопутствующая процедурная юридическая наука, моноантиделиктные процедурные юридические науки, регулятивно-антиделиктные процедурные юридические науки, дополнительные процедурные юридические науки. 5. Методические юридические науки : 5.1. Первого уровня – мононауки, полинауки. 5.2. Второго уровня – полинаучные методические направления.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Наряду с этим предложенная новая доктрина классификации юридических наук, как уже отмечалось, может быть представлена в контексте, с одной стороны, выполнения задач правотворчества и правоприменения, то есть в контексте первой базисной задачи юриспруденции - разработать и применить эффективное, рациональное и качественное правовое регулирование необходимых сторон общественной жизни (права), что осуществляется в пределах положительных или безделиктных правоотношений. С другой стороны, базовую классификацию юридических наук можно также представить и в контексте выполнения задач антиделиктологии, то есть в пределах уже второй базисной задачи юриспруденции - разработать и применить эффективные, рациональные и качественные средства преодоления правонарушений, что осуществляется уже в пределах негативных или деликтных правоотношений. Одна из последних вариаций предложенной этими же авторами новой доктрины классификации юридических наук в контексте первой базисной задачи и первого и второго базисного направления юридической деятельности (правотворчества, правоприменения) [1, с. 48; 9, с. 139; 10, с. 79-80; 11 и др.] выглядит схематично следующим образом : 1. Правовые юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, регулятивные, в известном аспекте - теоретические) [основным «научным продуктом» которых должна стать разработка соответствующего кодифицированного правового акта (кодекса)]. 2. Неправовые юридические науки (методические, в известном аспекте - теоретические), задачи которых уже

	находятся в контексте методико-антиделиктных и связанных с ними иных внеправовых задач юридической деятельности В контексте же второй базисной задачи юриспруденции и третьего направления антиделиктной деятельности (антиделиктологии) эту же классификацию уже можно представить в таком виде : 1. Антиделиктные юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, методические, в известном аспекте - теорологические). 2. Безделиктные юридические науки (регулятивные, в известном аспекте - теорологические) [1, с. 48; 9, с. 139-140; 10, с. 79-80; 11 и др.]. Классификация юридических наук на основе их гипергрупповых задач уже содержит в себе важные доктринальные предпосылки для коренного реформирования исторических и иных общественных и гуманитарных наук, когда среди теорологических юридических (с. 71) мононаук должны появиться такие общественные и гуманитарные науки, как Философия юриспруденции - вместо существующей философии права, Политология юриспруденции - политологии права и теории государства в рамках такой традиционной теоретической юридической науки, как «Теория государства и права», Социология юриспруденции - социологии права, Юридэкономика - политэкономии, История отечественной политологии и теорологии юриспруденции - истории государства и права Украины, История зарубежной политологии и теорологии юриспруденции - истории государства и права зарубежных стран, а среди теорологических юридических полинаук - вообще несуществующие сейчас, но необходимые для надлежащего развития юриспруденции такие совокупности знаний, как Филология

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	юриспруденции и Педагогика юриспруденции [1, с. 42; 10, с. 80 и др.]. Некоторые традиционные общественные науки встречаются в усовершенствованном для юриспруденции виде и в иных группах наук данной классификации юридических наук, когда между регулятивных юридических наук уже есть Теорология государственно-правового управления, которая должна появиться вместо государственного управления, которую как систему наук, как правильно отмечается в самой классификации юридических наук, необходимо вернуть в «лоно» юриспруденции [1, с. 42; 10, с. 80 и др.]. Изложенное местонахождение коренным образом обновленных по названию для нужд юриспруденции общественных и гуманитарных наук обуславливает и соответствующее как принципиальное реформирование научных основ каждой из них, так и привнесения в их материнские общественные или гуманитарные науки необходимых доктринальных категорий юриспруденции для более целенаправленного, а, главное, осознанного и научного развития этих материнских отраслей общественных знаний [10, с. 80 и др.] (с. 72).
Кириченко О.А., Ткач Ю.Д., Тунтула О.С. Періодизація розвитку, поняття, система і дисциплінарні зв'язки. Лекція № 1. Курс лекцій з криміналістики: навч. посібник. 2-ге вид. Київ : Видавець	Природу криміналістики доцільніше встановлювати на підставі новітньої доктрини класифікації юридичних наук на основі їх гіпергрупових завдань та в контексті першої та другої базисної задачі юриспруденції, що детально розглядається в літературі [31, с. 134-140; 32, с. 68-71; 36, с. 16-19; 51, с. 26-28; 52, с. 126-129 та ін.] і може бути представлена таким чином : 1. Теорологічні юридичні науки, тобто науки, які покликані розробити філософські, соціологічні, політологічні, філологічні, психологічні, теорологічні, історичні та інші

О.А. Кириченко

Назаров О. А., 2019. 72 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/972-kirichenko-o-a-tkach-yu-d-tuntula-o-s-periodizatsiya-rozvitku-ponyattya-sistemu-i-distiplinari-zv-yazki-lektsiya-1-kurs-lektsij-z-kriminalistiki-navchalnij-posibnik	теоретичні основи щодо раціонального, ефективного та якісного проведення кожного з напрямів (с. 17) юридичної діяльності, а також для становлення та розвитку в контексті виконання цих завдань інших юридичних наук : 1.1. <i>Мононауки</i> : Філософія юриспруденції (філософія права ⁷⁷), Політологія юриспруденції (теорія держави в межах такої традиційної теоретичної юридичної науки, як «Теорія держави і права»), Соціологія юриспруденції (соціологія права), Психологія юриспруденції (юридична психологія), Юридекономіка (на основі політекономії), Теорологія юриспруденції (теорія права в межах тієї ж традиційної теоретичної юридичної науки «Теорія держави і права»), Історія вітчизняної політології і теорології юриспруденції (історія держави і права України), Історія зарубіжної політології і теорології юриспруденції (історія держави і права зарубіжних країн), Історія правових вчень (історія правових і політичних вчень) та ін. [36, с. 17]. 1.2. <i>Полінауки</i> : Філологія юриспруденції, Енциклопедія юриспруденції, Порівняльна юриспруденція (порівняльне правознавство), Педагогіка юриспруденції та ін. 2. Регулятивні юридичні науки, які мають розробити правове регулювання «безделіктних» (позитивних, неконфліктних) сторін суспільного життя: 2.1. Теорологія державно-правового управління (державне управління, яке як систему наук необхідно повернути в «лоно» юриспруденції). 2.2. Галузеві регулятивні юридичні науки : 2.2.1. Внутрішні: Авіаційнобудівна,

⁷⁷ Тут і надалі вказане існуюче найменування науки, коли відсутність такого пояснення свідчить про те, що у першому випадку запропоноване найменування перспективної юридичної науки або залишене найменування існуючої науки.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Автобудівна, Аграрна, Антиделіктна (правоохоронне право), Атмосферна, Атомноенергетична, Банківська, Бібліотечна, Будівельна, Бюджетна, Ветеринарна, Видавнича, Військова, Вогнеборна, Водна, Дозвільна, Житлова, Залізничнобудівна, Земельна, Кораблебудівна, Культурологічна, Лізингова, Лісова, Ліцензійна, Машинобудівна, Медична, Метрологосертифікатна, Мистецька, Митна, Муніципальна, Надрoarхеологічна (кодекс про надра та ін.), Наукова, Нотаріальна, Освітнянська, Пенсійна або Соціальна, Податкова, Працеохоронна, Прикордонна, Природоохоронна, Промислова, Реєстраційна, Санітарна, Сімейна, Споживчоохоронна, Спортивна, Страхова, Теологічна, Торгівельна, Транспортна, Фінансова, Шоубізнесова та ін. галузь права України. 2.2.2. Міжнародні : Атмосферна, Атомноенергетична, Будівельна, Видавнича, Дипломатична або Консульська, Екологічна, Кораблебудівна, (с. 18) Космічна, Мистецька, Морська, Освітнянська, Спортивна, Теологічна, Шоубізнесова та ін. галузь права [36, с. 17]. 3. Антиделіктні юридичні науки: 3.1. Базисноантиделіктні юридичні науки, які мають розробити правову основу (базис) раціонального, ефективного та якісного подолання кожного із видів правопорушень : 3.1.1. Внутрішні : 3.1.1.1. Супутня базисноантиделіктна юридична наука : Конституційна галузь права України. 3.1.1.2. Моноантиделіктні базисноантиделіктні юридичні науки : Антикримінальна (кримінальне) і Адміністративна галузь права України. 3.1.1.3. Регулятивно-антиделіктні базисноантиделіктні юридичні науки : Трудова (трудова), Де-факто майново-договірна (цивільне) і Де-юре майново-договірна

	(арбітражне, господарське) галузь права України. 3.1.2. Міжнародні: Антикримінальна, Де-факто майново-договірна і Де-юре майново-договірна галузь права. 3.2. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання з розробки правової форми (процедури, порядку) раціонального, ефективного та якісного подолання кожного з різновидів правопорушень : 3.2.1. Внутрішні: 3.2.1.1. Полінауковий напрям: Теорологія антиделіктних відомостей (теорія доказів). 3.2.1.2. Супутня процедурна юридична науки : Конституційне судочинство України. 3.2.1.3. Моноантиделіктні процедурні юридичні науки : Антикримінальне (кримінальне процесуальне) та Адміністративне (адміністративний процес) судочинство України. 3.2.1.4. Регулятивно-антиделіктні процедурні юридичні науки : Трудове (частково – процедурна частина Кодексу законів про працю, в основному – низка інших дисциплінарних правових актів), Де-факто майново-договірне (цивільне процесуальне) і Де-юре майново-договірне (арбітражне процесуальне, господарське процесуальне) судочинство України. 3.2.1.5. Додаткові процедурні юридичні науки : Ордицистичне (процедурна частина теорії ОРД), Виправно-трудове (кримінально-виконавче) і Виконавче (низка виконавчих правових актів за іншим судочинством, ніж антикримінальне) судочинство України (с. 19). 3.2.2. Міжнародні : Антикримінальне, Ордицистичне, Де-факто майново-договірне і Де-юре майново-договірне судочинство [36, с. 18]. 3.3. Методичні юридичні науки, завдання яких полягає в розробці складових частин гласної (криміналістичної) і негласної

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	(ордистичної) методики (технічних засобів, загальних правил поводження з ними; тактичних прийомів проведення практичних дій; методичних рекомендацій з проведення кожної зі стадій такого подолання) подолання правопорушень : 3.3.1. Мононауки : Криміналістика, Ордистика (методична частина теорії ОРД) [36, с. 18-19]. 3.3.2. Полінауки : Деліктологія (кримінологія), Юридична медицина (судова медицина), Юридична психіатрія (судова психіатрія), Юридична бухгалтерія (судова бухгалтерія), Юридична статистика (судова статистика), Юридична кібернетика (судова кібернетика) та ін. 3.3.3. Полінаукові напрями: Юридична експертологія (судова експертологія), Юридична одорологія (криміналістична одорологія), Юридична мікрооб'єктологія (криміналістична, судова мікрооб'єктологія) та ін. [36, с. 19]. З викладеного стає у повній мірі зрозумілим, що криміналістика та ордистика (що має з'явитися у наслідок удосконалення найменування та змісту методичної частини традиційної теорії ОРД) знаходяться в межах такої гіпергрупи юридичних наук, як антиделіктні юридичні науки, та такої групи юридичних наук даної гіпергрупи, як методичні юридичні науки, що обумовлю однакову наукову природу цих споріднених юридичних наук, як антиделіктних методичних юридичних наук (с. 20).
Кириченко О.А., Тунтула О.С. Інноваційне розуміння класифікації юридичних наук, сутності та перспектив	Одна з останніх варіацій розробленої О.А. Кириченко, Ю.О. Ланцедовою та О.С. Тунтулою новітньої доктрини класифікації юридичних наук на основі їхніх гіпергрупових завдань (першого і другого основного базисного завдання юриспруденції) з урахуванням уточненого найменування, поняття, системи, інших основ

розвитку їх окремих гіпергруп та груп. Лекція № 4. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство»: навч. посібник. Київ: Видавець Назаров О. А., 2019. 76 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL: http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/1028-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-innovatsijne-rozuminnja-klasifikatsiji-yuridichnikh-nauk-sutnosti-ta-perspektiv-rozvitku-jikh-okremikh-gipergrup-ta-grup-lektsiya-4-kurs-	існуючих і перспективних юридичних наук) [2, с. 42-48; 19, с. 3-4; 20, с. 106-110; 21, с. 134-139; 22, с. 3-16; 24, с. 68-70; 29 та ін.] може бути представлена у такій редакції: 1. Теорологічні юридичні науки , тобто науки, які покликані розробити філософські, соціологічні, політологічні, філологічні, психологічні, теорологічні, історичні та інші теоретичні основи щодо раціонального, ефективного та якісного проведення кожного з напрямів юридичної діяльності, а також для становлення та розвитку в контексті виконання цих завдань інших юридичних наук: 1.1. <i>Мононауки</i> : Філософія юриспруденції (філософія права ⁷⁸), Політологія юриспруденції (теорія держави в межах такої традиційної теоретичної юридичної науки, як «Теорія держави і права»), Соціологія юриспруденції (соціологія права), Психологія юриспруденції (юридична психологія), Юридекономіка (на основі політекономії), Теорологія юриспруденції (теорія права в межах тієї ж традиційної теоретичної юридичної науки «Теорія держави і права»), Історія вітчизняної політології і теорології юриспруденції (с. 9) (історія держави і права України), Історія зарубіжної політології і теорології юриспруденції (історія держави і права зарубіжних країн), Історія правових вчень (історія правових і політичних вчень) та ін. 1.2. Полінауки : Філологія юриспруденції, Енциклопедія юриспруденції, Порівняльна юриспруденція (порівняльне правознавство), Педагогіка юриспруденції та ін. 2. Регулятивні юридичні науки , які мають розробити правове регулювання

⁷⁸ Тут і надалі вказане існуюче найменування науки, коли відсутність такого пояснення свідчить про те, що у першому випадку запропоноване найменування перспективної юридичної науки або залишене найменування існуючої науки.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

leksij-z-navchalnoji-distiplini-pravoznavstvo-navch-posibnik	«безделіктних» (позитивних, неконфліктних) сторін суспільного життя : 2.1. Теорологія державно-правового управління (державне управління, яке як систему наук необхідно повернути в «лоно» юриспруденції). 2.2. Галузеві регулятивні юридичні науки : 2.2.1. Внутрішні : Авіаційнобудівна, Автобудівна, Аграрна, Антиделіктна (правоохоронне право), Атмосферна, Атомноенергетична, Банківська, Бібліотечна, Будівельна, Бюджетна, Ветеринарна, Видавнича, Військова, Вогнеборна, Водна, Дозвільна, Житлова, Залізничнобудівна, Земельна, Кораблебудівна, Культурологічна, Лізингова, Лісова, Ліцензійна, Машинобудівна, Медична, Метрологосертифікатна, Мистецька, Митна, Муніципальна, Надрорхеологічна (кодекс про надра та ін.), Наукова, Нотаріальна, Освітнянська, Пенсійна або Соціальна, Податкова, Працеохоронна, Прикордонна, Природоохоронна, Промислова, Реєстраційна, Санітарна, Сімейна, Споживчоохоронна, Спортивна, Страхова, Теологічна, Торгівельна, Транспортна, Фінансова, Шоубізнесова та ін. галузь права України. 2.2.2. Міжнародні : Атмосферна, Атомноенергетична, Будівельна, Видавнича, Дипломатична або Консульська, Екологічна, Кораблебудівна, Космічна, Мистецька, Морська, Освітнянська, Спортивна, Теологічна, Шоубізнесова та ін. галузь права. 3. Антиделіктні юридичні науки : 3.1. Базисноантиделіктні юридичні науки, які мають розробити правову основу (базис) раціонального, ефективного та якісного подолання кожної з груп та видів правопорушень : 3.1.1. Внутрішні : 3.1.1.1. Супутня базисноантиделіктна юридична наука : Конституційна галузь права

	України. 3.1.1.2. Моноантиделіктні базисноантиделіктні юридичні науки : Антикримінальна (кримінальне) і Адміністративна галузь права України [23, с. 69]. 3.1.1.3. Регулятивно-антиделіктні базисноантиделіктні юридичні науки : Трудова (трудова), Де-факто майново-договірна (цивільне) і Де-юре майново-договірна (арбітражне, господарське) галузь права України (с. 10). 3.1.2. Міжнародні : Антикримінальна, Де-факто майново-договірна і Де-юре майново-договірна галузь права. 3.2. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання з розробки правової форми (процедури, порядку) раціонального, ефективного та якісного подолання кожної з груп та видів правопорушень : 3.2.1. Внутрішні : 3.2.1.1. Полінауковий напрям : Теорологія антиделіктних відомостей (теорія доказів). 3.2.1.2. Супутня процедурна юридична науки : Конституційне судочинство України. 3.2.1.3. Моноантиделіктні процедурні юридичні науки : Антикримінальне (кримінальне процесуальне) та Адміністративне (адміністративний процес) судочинство України. 3.2.1.4. Регулятивно-антиделіктні процедурні юридичні науки : Трудове (частково – процедурна частина Кодексу законів про працю, в основному – низка інших дисциплінарних правових актів), Де-факто майново-договірне (цивільне процесуальне) і Де-юре майново-договірне (арбітражне процесуальне, господарське процесуальне) судочинство України. 3.2.1.5. Додаткові процедурні юридичні науки : Ордистичне (процедурна частина теорії ОРД), Виправно-трудова (кримінально-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	виконавче) і Виконавче (низка виконавчих правових актів за іншим судочинством, ніж антикримінальне) судочинство України. 3.2.2. Міжнародні : Антикримінальне, Ордиистичне, Де-факто майново-договірне і Де-юре майново-договірне судочинство. 3.3. Методичні юридичні науки, завдання яких полягає в розробці складових частин гласної (криміналістичної) і негласної (ордиистичної) методики (технічних засобів, загальних правил поведження з ними; тактичних прийомів проведення практичних дій; методичних рекомендацій з проведення кожної зі стадій такого подолання) подолання правопорушень : 3.3.1. Мононауки : Криміналістика, Ордиистика (методична частина теорії ОРД). 3.3.2. Полінауки : Деліктологія (кримінологія), Юридична медицина (судова медицина), Юридична психіатрія (судова психіатрія), Юридична бухгалтерія (судова бухгалтерія), Юридична статистика (судова статистика), Юридична кібернетика (судова кібернетика) та ін.. 3.3.3. Полінаукові напрями : Юридична експертологія (судова експертологія), Юридична одорологія (криміналістична одорологія), (с. 11) Юридична мікрооб'єктологія (криміналістична, судова мікрооб'єктологія) та ін. [24, с. 69]. На підставі викладеного, можна дійти висновку про те, що друга і третя гіпергрупи юридичних наук – регулятивні юридичні науки та антиделіктні юридичні науки, покликані виконати у повному обсязі відповідне перше і друге основне базисне завдання юриспруденції, тоді як теорологічні юридичні науки мають розробити відповідне теорологічне підґрунтя під найбільш ефективне, раціональне та якісне виконання не лише цих, а всіх інших базисних завдань юриспруденції, а також під кожне із

О.А. Кириченко

	базисних напрямків юридичної діяльності і для всіх юридичних наук, у тому числі для кожної з інших теоретичних юридичних наук. Наприклад, філософія юриспруденції має розробити належне філософське підґрунтя, окрім всього іншого, й для теоретії юриспруденції, а теоретія юриспруденції – належне теоретичне підґрунтя й для філософії юриспруденції. Поряд з цим, остання третя гіпергрупа юридичних наук – антиделіктні юридичні науки, поділяється на три групи, що обумовлюється вже сутністю більш часткових завдань, які мають розробити представники кожної з цих груп в межах забезпечення здійснення найбільш ефективної, раціональної та якісної антиделіктної діяльності – подолання кримінальних, адміністративних, дисциплінарних, де-факто майново-договірних та де-юре майново-договірних правопорушень, коли базисноантиделіктні юридичні науки мають розробити під таку протидію належну правову основу, процедурні юридичні науки – порядок здійснення цієї протидії, а методичні юридичні науки - вже власне засоби найбільш ефективного, раціонального та якісного подолання кожного з названих видів правопорушень. У той же час, наведена базова класифікація юридичних наук у контексті їхніх гіпергрупових завдань може бути також представлена у частині, з одного боку, виконання лише першого основного базисного завдання юриспруденції, тобто розробити і застосувати ефективне, раціональне та якісне правове регулювання необхідних сторін суспільного життя (права), що фактично означає здійснення правотворчості та правозастосування і реалізується в межах позитивних чи безделіктних правовідносин. З іншого боку, дану базову класифікацію юридичних наук можна представити і в

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	контексті виконання завдань антиделіктології, тобто в межах вже другого основного базисного завдання юриспруденції – розробити і застосувати ефективні, раціональні та якісні засоби подолання правопорушень, що здійснюється вже в межах негативних або деліктних правовідносин (с. 12). Одна з останніх варіацій запропонованої цими же авторами новітньої доктрини класифікації юридичних наук у контексті завдань правотворчої і правозастосовчої діяльності [2, с. 48; 21, с. 139; 24, с. 71; 29 та ін.] виглядає у лаконічній формі таким чином : 1. Правові юридичні науки (базисноантиделіктні юридичні науки, процедурні юридичні науки, регулятивні юридичні науки; у відомому аспекті – теорологічні юридичні науки) [основним «науковим продуктом» яких має стати розробка відповідного кодифікованого правового акта (кодексу)]. 2. Неправові юридичні науки (методичні юридичні науки; у відомому аспекті – теорологічні юридичні науки), завдання яких вже знаходяться у контексті антиделіктних завдань юридичної діяльності. Новітню ж доктрину класифікації юридичних наук у контексті завдань антиделіктної діяльності ці ж автори бачать такою : 1. Антиделіктні юридичні науки (базисноантиделіктні юридичні науки, процедурні юридичні науки, методичні юридичні науки; у відомому аспекті – теорологічні юридичні науки). 2. Безделіктні юридичні науки (регулятивні юридичні науки; у відомому аспекті – теорологічні юридичні науки) [2, с. 48; 21, с. 139-140; 24, с. 71; 29 та ін.] (с. 13).
Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О.,	Такой же вариант инновационной классификации юридических наук на основе

Тунтула О. С. Інновації юриспруденції і законодавства в фармацевтичній діяльності : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O., 2020. 97 с. URL : https://monographs.rsglobal.pl/index.php/rsgl/catalog/view/30/28/101-1	их гипергрупповых задач размещен на с. 41-47 второго издания этой же монографии : Кириченко О. А. Інновації юриспруденції і законодавства в фармацевтичній діяльності : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O.; Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 2-ге вид. 182 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL : https://drive.google.com/file/d/1urH31MB1nuSu58KojkyLYjK-d9OiREhj/1iew Питання 4. Природа Фармацевтичної галузі права за інноваційною класифікацією юридичних наук на підставі їхніх базисних основних гіперзавдань. Незважаючи на те, що на сьогодні авторам відомо вже понад 100 класифікацій юридичних наук (права) у цілому [145, с. 223-483], всі вони побудовані в традиційному і застарілому підході, принципово однаково успадковують загальні недоліки і можуть бути зведені до наступної схеми класифікаційного поділу : 1. Історичні юридичні науки. 2. Теоретичні юридичні науки. 3. Галузеві юридичні науки. 4. Міжгалузеві юридичні науки. 5. Спеціальні або/та прикладні юридичні науки (с. 41). 6. Міжнародні юридичні науки⁷⁹ [145, с. 223-483] (с. 35).

⁷⁹ Основними недоліками традиційних класифікацій юридичних наук (права) в цілому, розповсюджених в існуючих підручниках та в іншій навчальній та інформаційно-довідковій, у т.ч. й енциклопедичній, літературі з теорії держави і права [145, с. 223-483], є, згідно результатів спеціального дослідження даної проблеми [44, с. 63; 145, с. 8-9, 223-483 та ін.], наступні :

1. Побудова цих класифікацій на :

1.1. Застарілій і принципово помилковій та необґрунтованій концепції держави і права як основних об'єктів теорії держави і права і, як наслідок, й юридичних наук у цілому [44, с. 63; 145, с. 8].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Саме тому привертають до себе увагу чисельні публікації, перш за все, таких представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра, як О.А. Кириченка та Ю.О. Кириченко (Ланцедової) [145, с. 223-483], в яких вже з 2000 р. ставилося питання щодо подолання вказаних недоліків у контексті удосконалення системи власне юридичних наук (юриспруденції) у цілому на принципово новому переосмисленні завдань та об'єктів даного виду суспільних наук, врахування єдиної, а не декількох основ для цієї класифікації, надання їй всеохоплюючого і перспективного вигляду, коли б такий

1.2. Одночасно декількох класифікаційних основах (що неприпустимо при класифікації будь-яких об'єктів, відношень чи категорій), коли, як бачимо, підставою для виділу першої і другої з вказаних груп юридичних наук є предмет і метод вивчення тих чи інших суспільних відносин, третьої і четвертої груп – предмет, метод і галузева будова правового регулювання, п'ятої і шостої груп – додатково й сфера спеціального призначення «наукового продукту» цих наук та ін. [44, с. 63; 145, с. 8].

1.3. Помилковому змішуванні понять «право» і «юридична наука» і зведення останнього з них лише до першого з понять, що було традиційним для перший класифікаційних поділів, але, на жаль, що досить часто представлено у навчальній літературі останніх років видання.

2. Неповнота класифікаційного поділу, який в жодному із традиційних варіантів вирішення даної проблеми не містив у собі перелік всіх без винятку існуючих юридичних наук і, як правило, супроводжується лише орієнтовним перерахуванням тих з юридичних наук, що можуть входити до тієї чи іншої групи.

3. Вказані класифікації не можуть :

3.1. Показати необхідний розвиток існуючих і практичну потребу негайної появи низки нових юридичних наук чи їх основного «наукового продукту».

3.2. Чітко визначити завдання, об'єкти, поняття, систему та інші теоретичні категорії юридичних наук у цілому (базисні завдання та ін.), їх окремих груп (групові завдання та ін.) та кожної окремої юридичної науки (часткові завдання та ін.).

4. Традиційні класифікації юридичних наук побудовані на ототожнюванні термінів «теоретичні основи» і «методологія», коли семантичне значення останнього з них має полягати у позначенні вчення лише про методи, (с. 35) що складають тільки частину теоретичних основ юридичних наук у цілому, їх окремих груп чи конкретних юридичних наук [44, с. 63; 145, с. 9] (с. 36).

О.А. Кириченко

	класифікаційний поділ подібно таблиці хімічних елементів Д.І. Менделєєва міг би розкрити дійсні теоретичні основи кожної з окремих юридичних наук, показати, які саме новітні юридичні науки, в якій групі, з якими теоретичними основами і «науковим продуктом» мають з'явитися у перспективі тощо [145, с. 10]. Одна з останніх варіацій розробленої О.А. Кириченко, Ю.О. Ланцедовою та О.С. Тунтулою інноваційної класифікації юридичних наук на підставі їхніх базисних основних гіперзавдань (першого і другого базисного основного гіперзавдання юриспруденції) з урахуванням уточненого найменування, поняття, системи, інших основ існуючих і перспективних юридичних наук) [45, с. 68-70; 52, с. 9-13; 82 та ін.] доцільно подати у такій редакції : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто науки, які покликані розробити філософські, соціологічні, політологічні, філологічні, психологічні, педагогічні, теоретичні, історичні та інші теоретичні основи щодо раціонального, ефективного та якісного виконання кожного із базисних гіперзавдань юриспруденції та проведення кожного із базисних напрямків юридичної діяльності, а також для становлення та розвитку в контексті виконання даного гіперзавдання інших юридичних наук : 1.1. Мононауки : Філософія юриспруденції (філософія права⁸⁰), Політологія юриспруденції (теорія держави в межах такої традиційної теоретичної юридичної науки, як «Теорія держави і права»), Соціологія юриспруденції (соціологія права), Психологія

⁸⁰ Тут і надалі вказане існуюче найменування науки, коли відсутність такого пояснення свідчить про те, що у першому випадку запропоноване найменування перспективної юридичної науки або залишене найменування існуючої науки (с. 36).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	юриспруденції (юридична психологія), Юридекономіка (на основі політекономії), Теорологія юриспруденції (теорія права в межах тієї ж традиційної теоретичної юридичної науки «Теорія держави і права»), Історія вітчизняної політології і теорології юриспруденції (історія держави і права України), Історія зарубіжної політології і теорології юриспруденції (історія держави і права зарубіжних країн), Історія правових вчень (історія правових і політичних вчень) та ін. (с. 36). 1.2. Полінауки : Енциклопедія юриспруденції, Журналістика юриспруденції, Педагогіка юриспруденції, Філологія юриспруденції та ін. 2. Регулятивні юридичні науки, які мають розробити правове регулювання «безделіктних» (позитивних, неконфліктних) сторін суспільного життя : 2.1. Теорологія державно-правового управління (державне управління, яке як систему наук необхідно повернути в «лоно» юриспруденції). 2.2. Галузеві регулятивні юридичні науки : 2.2.1. Внутрішні : Авіаційнобудівна, Автобудівна, Аграрна, Антиделіктна (правоохоронне право), Атмосферна, Атомноенергетична, Банківська, Бібліотечна, Будівельна, Бюджетна, Ветеринарна, Видавнича, Військова, Вогнеборна, Водна, Дозвільна, Житлова, Залізничнобудівна, Земельна, Конституційна,⁸¹ Кораблебудівна,

⁸¹ Основуючись на викладеному обґрунтуванні С.А. Кириченком видового поділу юридичної відповідальності за відсутності конституційної юридичної відповідальності, Ю.О. Ланцедова вважає за доцільне даний підхід застосувати й у класифікації юридичних наук. У такому разі Конституційна галузь права України має перейти із групи супутньої базисноантиделіктної юридичної науки, де вона була по всіх попередніх класифікаціях юридичних наук за даною підставою [45, с. 69; 52, с. 10; 82 та ін.], до регулятивних

О.А. Кириченко

	Культурологічна, Лізингова, Лісова, Ліцензійна, Машинобудівна, Медична, Метрологосертифікатна, Мистецька, Митна, Муніципальна, Надрoarхеологічна (кодекс про надра та ін.), Наукова, Нотаріальна, Освітнянська, Пенсійна або Соціальна, Податкова, Працеохоронна, Прикордонна, Природоохоронна, Промислова, Реєстраційна, Санітарна, Сімейна, Споживчоохоронна, Спортивна, Страхова, Теологічна, Торгівельна, Транспортна, Фармацевтична, Фінансова, Шоубізнесова та ін. галузь права України. 2.2.2. Міжнародні : Атмосферна, Атомноенергетична, Будівельна, Видавнича, Дипломатична або Консульська, Екологічна, Кораблебудівна, Космічна, Мистецька, Морська, Освітнянська, Спортивна, Теологічна, Фармацевтична, Шоубізнесова та ін. галузь права. 3. Антиделіктні юридичні науки : 3.1. Базисноантиделіктні юридичні науки, які мають розробити правову основу (базис) раціонального, ефективного та якісного подолання кожної з груп та видів правопорушень : 3.1.1. Внутрішні : 3.1.1.1. Моноантиделіктні базисноантиделіктні юридичні науки : Антикримінальна (кримінальне) і Адміністративна галузь права України (37). 3.1.1.3. Регулятивно-антиделіктні

юридичних наук, а функції попередньої супутньої процедурної юридичної науки «Конституційне судочинство України» [45, с. 70; 52, с. 11; 82 та ін.], мають виконувати антикримінальне, адміністративне, трудове, де-факто-майново-договірне чи де-юре майново-договірне судочинство, в залежності від того, які власне суттєві і вище чи менш ніж суттєві збитки були завдані порушенням певної норми Основного чи поточного закону або іншого правового акту нелегітимним діями, рішенням та/чи правовим актом суб'єкта владних повноважень, а також, які саме за характером правовідносини при цьому були порушені (с. 37).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	базисноантиделіктні юридичні науки : Трудова (трудова), Де-факто майново-договірна (цивільне) і Де-юре майново-договірна (арбітражне, господарське) галузь права України. 3.1.2. Міжнародні : Антикримінальна, Де-факто майново-договірна і Де-юре майново-договірна галузь права. 3.2. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання з розробки правової форми (процедури, порядку) раціонального, ефективного та якісного подолання кожної з груп та видів правопорушень : 3.2.1. Внутрішні : 3.2.1.1. Полінауковий напрям : Теорологія антиделіктних відомостей (теорія доказів). 3.2.1.2. Моноантиделіктні процедурні юридичні науки : Антикримінальне (кримінальне процесуальне) та Адміністративне (адміністративний процес) судочинство України. 3.2.1.3. Регулятивно-антиделіктні процедурні юридичні науки : Трудове (частково – процедурна частина Кодексу законів про працю, в основному – низка інших дисциплінарних правових актів), Де-факто майново-договірне (цивільне процесуальне) і Де-юре майново-договірне (арбітражне процесуальне, господарське процесуальне) судочинство України. 3.2.1.4. Додаткові процедурні юридичні науки: Ордистичне (процедурна частина теорії ОРД), Виправно-трудова (кримінально-виконавче) і Виконавче (низка виконавчих правових актів за іншим судочинством, ніж антикримінальне) судочинство України. 3.2.2. Міжнародні : Антикримінальне, Ордистичне, Де-факто майново-договірне і Де-юре майново-договірне судочинство. 3.3. Методичні юридичні науки, завдання яких полягає в розробці складових частин гласної

О.А. Кириченко

	(криміналістичної) і негласної (ордистичної) методики (технічних засобів, загальних правил поводження з ними; тактичних прийомів проведення практичних дій; методичних рекомендацій з проведення кожної зі стадій такого подолання) подолання правопорушень : 3.3.1. Мононауки : Криміналістика, Ордистика (методична частина теорії ОРД). 3.3.2. Полінауки : Деліктологія (кримінологія), Юридична медицина (судова медицина), Юридична психіатрія (судова психіатрія), Юридична бухгалтерія (судова бухгалтерія), Юридична статистика (судова статистика), Юридична кібернетика (судова кібернетика) та ін. 3.3.3. Полінаукові напрями : Юридична експертологія (судова експертологія), Юридична одорологія (криміналістична одорологія), Юридична мікрооб'єктологія (криміналістична, судова мікрооб'єктологія) та ін. Наведена базова класифікація юридичних наук на підставі їхніх базисних основних гіперзавдань може бути також представлена у частині, з одного боку, виконання лише першого базисного основного гіперзавдання юриспруденції, (с. 38) тобто правознавства - розробити і застосувати ефективне, раціональне та якісне правове регулювання необхідних сторін суспільного життя (права), що фактично означає здійснення правотворчості та правозастосування і реалізується в межах позитивних чи безделіктних правовідносин, в т. ч. фармацевтичних правовідносин. З іншого боку, дану базову класифікацію юридичних наук можна представити і в контексті виконання другого базисного основного гіперзавдання юриспруденції, тобто антиделіктології - розробити і застосувати ефективні, раціональні та якісні

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	засоби подолання правопорушень, що здійснюється вже в межах негативних або деліктних правовідносин, в т. ч. й у разі порушення фармацевтами та будь-якими іншими соціосуб'єктами норм Фармацевтичної галузі права у вигляді, перш за все, Фармацевтичного кодексу або порушення будь-яких інших норм права фармацевтами.⁸² Підсумовуючи викладене, треба дійти однозначного висновку, що Фармацевтична галузь права України чи будь-якої іншої держави світу є безделіктною правовою регулятивною юридичною наукою, яка покликана розробити найбільш ефективне, раціональне та якісне правове регулювання різних сторін та видів фармацевтичної діяльності, перш за все, у вигляді Фармацевтичного кодексу (с. 39).
Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Інновації юриспруденції та законності у сфері транспорту і транспортних технологій : монографія.	Такої же варіант інноваційної класифікації юридических наук в контексте их гипергрупповых задач приведен на с. 82-88 и во втором издании данной монографии : Кириченко О. А. Інновації юриспруденції та законності у сфері транспорту і транспортних технологій : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O.; Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 2-ге вид. 178 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-

⁸² Тому варто звернутися й до однієї з останніх варіацій запропонованої цими же авторами інноваційної класифікації юридических наук у контексті першого базисного основного гіперзавдання юриспруденції, фактично - правотворчої і правозастосовчої діяльності [45, с. 71; 52, с. 13; 82 та ін.] чи правології, що у лаконічній формі доцільно представити таким чином :

1. Правові юридичні науки (базисноантиделіктні юридичні науки, процедурні юридичні науки, регулятивні юридичні науки; у відомому аспекті – теорологічні юридичні науки) [основним «науковим продуктом» яких має стати розробка відповідного кодифікованого правового акта (кодексу)].
2. Неправові юридичні науки (методичні юридичні науки; у відомому аспекті – теорологічні юридичні науки), завдання яких вже знаходяться у контексті антиделіктних завдань юридичної діяльності (с. 39) чи антиделіктології.

Варшава : RS Global Sp.z O.O., 2021. 95 с. URL : https://monographs.rsglobal.pl/index.php/rsgl/catalog/view/37/34/120-1	психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL : https://drive.google.com/file/d/1BeSLjZcGcETFk_iWRjkmY6Hz-HuHC7Dh/view Питання 3. Природа та основи транспортної галузі права за інноваційною класифікацією юридичних наук на підставі їхніх базисних основних гіперзавдань Незважаючи на те, що на сьогодні авторам відомо вже понад 100 класифікацій юридичних наук (права) у цілому [108, с. 223-483], всі вони побудовані в традиційному і застарілому підході, принципово однаково успадковують загальні недоліки і можуть бути зведені до наступної схеми класифікаційного поділу : (с. 68) 1. Історичні юридичні науки. 2. Теоретичні юридичні науки. 3. Галузеві юридичні науки. 4. Міжгалузеві юридичні науки. 5. Спеціальні або/та прикладні юридичні науки (с. 68). 6. Міжнародні юридичні науки⁸³ [108, с. 223-483]

⁸³ *Основними недоліками традиційних класифікацій юридичних наук (права) в цілому*, розповсюджених в існуючих підручниках та в іншій навчальній та інформаційно-довідковій, у т.ч. й енциклопедичній, літературі з теорії держави і права [108, с.223-483], є, згідно результатів спеціального дослідження даної проблеми [36, с. 63; 108, с. 8-9, 223-483 та ін.], наступні :

1. Побудова цих класифікацій на :

1.1. Застарілій і принципово помилковій та необґрунтованій концепції держави і права як основних об'єктів теорії держави і права і, як наслідок, й юридичних наук у цілому [36, с. 63; 108, с. 8].

1.2. Одночасно декількох класифікаційних основах (що неприпустимо при класифікації будь-яких об'єктів, відношень чи категорій), коли, як бачимо, підставою для виділу першої і другої з вказаних груп юридичних наук є предмет і метод вивчення тих чи інших суспільних відносин, третьої і четвертої груп – предмет, метод і галузева будова правового регулювання, п'ятої і шостої груп – додатково й сфера спеціального призначення «наукового продукту» цих наук та ін. [36, с. 63; 108, с. 8].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Саме тому привертають до себе увагу чисельні публікації, перш за все, таких представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра, як О.А. Кириченка та Ю.О. Кириченко (Ланцедової) [108, с. 223-483], в яких вже з 2000 р. ставилося питання щодо подолання вказаних недоліків у контексті удосконалення системи власне юридичних наук (юриспруденції) у цілому на принципово новому переосмисленні завдань та об'єктів даного виду суспільних наук, врахування єдиної, а не декількох основ для цієї класифікації, надання їй всеохоплюючого і перспективного вигляду, коли б такий класифікаційний поділ подібно таблиці хімічних елементів Д. І. Менделєєва міг би розкрити дійсні теоретичні основи кожної з окремих юридичних наук, показати, які саме новітні юридичні науки, в якій групі, з якими теоретичними основами і «науковим продуктом» мають з'явитися у перспективі

1.3. Помилковому змішуванню понять «право» і «юридична наука» і зведення останнього з них лише до першого з понять, що було традиційним для перший класифікаційних поділів, але, на жаль, що досить часто (с. 68) представлено у навчальній літературі останніх років видання.

2. Неповнота класифікаційного поділу, який в жодному із традиційних варіантів вирішення даної проблеми не містив у собі перелік всіх без винятку існуючих юридичних наук і, як правило, супроводжується лише орієнтовним перерахуванням тих з юридичних наук, що можуть входити до тієї чи іншої групи.

3. Вказані класифікації не можуть :

3.1. Показати необхідний розвиток існуючих і практичну потребу негайної появи низки нових юридичних наук чи їх основного «наукового продукту».

3.2. Чітко визначити завдання, об'єкти, поняття, систему та інші теоретичні категорії юридичних наук у цілому (*базисні завдання* та ін.), їх окремих груп (*групові завдання* та ін.) та кожної окремої юридичної науки (*часткові завдання* та ін.).

4. Традиційні класифікації юридичних наук побудовані на ототожнюванні термінів «теоретичні основи» і «методологія», коли семантичне значення останнього з них має полягати у позначенні вчення лише про методи, що складають тільки частину теоретичних основ юридичних наук у цілому, їх окремих груп чи конкретних юридичних наук [36, с. 63; 108, с. 9] (с. 69).

тощо [108, с. 10].
Одна з останніх варіацій розробленої О.А. Кириченко, Ю.О. Ланцедовою та О.С. Тунтулою **інноваційної класифікації юридичних наук на підставі їхніх базисних основних гіперзавдань** (першого і другого базисного основного гіперзавдання юриспруденції) з урахуванням уточненого найменування, поняття, системи, інших основ існуючих і перспективних юридичних наук) [37, с. 68-70; 44, с. 9-13; 72 та ін.] доцільно подати у такій редакції : (с. 69)

1. Теорологічні юридичні науки, тобто науки, які покликані розробити філософські, соціологічні, політологічні, філологічні, психологічні, педагогічні, теорологічні, історичні та інші теоретичні основи щодо раціонального, ефективного та якісного виконання кожного із базисних гіперзавдань юриспруденції та проведення кожного із базисних напрямків юридичної діяльності, а також для становлення та розвитку в контексті виконання даного гіперзавдання інших юридичних наук :

1.1. Мононауки : Філософія юриспруденції (філософія права), Політологія юриспруденції (теорія держави в межах такої традиційної теоретичної юридичної науки, як «Теорія держави і права»), Соціологія юриспруденції (соціологія права), Психологія юриспруденції (юридична психологія), Юридекономіка (на основі політекономії), Теорологія юриспруденції (теорія права в межах тієї ж традиційної теоретичної юридичної науки «Теорія держави і права»), Історія вітчизняної політології і теорології юриспруденції (історія держави і права України), Історія зарубіжної політології і теорології юриспруденції (історія держави і права зарубіжних країн), Історія правових вчень (історія правових і політичних вчень) та ін.

1.2. Полінауки : Енциклопедія юриспруденції,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Журналістика юриспруденції, Педагогіка юриспруденції, Філологія юриспруденції та ін. 2. Регулятивні юридичні науки, які мають розробити правове регулювання «безделіктних» (позитивних, неконфліктних) сторін суспільного життя : 2.1. Теорологія державно-правового управління (державне управління, яке як систему наук необхідно повернути в «лоно» юриспруденції). 2.2. Галузеві регулятивні юридичні науки : 2.2.1. Внутрішні: Авіаційнобудівна, Автобудівна, Аграрна, Антиделіктна (правоохоронне право), Атмосферна, Атомноенергетична, Банківська, Бібліотечна, Будівельна, Бюджетна, Ветеринарна, Видавнича, Військова, Вогнеборна, Водна, Дозвільна, Житлова, Залізничнобудівна, Земельна, Конституційна, Кораблебудівна, Культурологічна, Лізингова, Лісова, Ліцензійна, Машинобудівна, Медична, Метрологосертифікатна, Мистецька, Митна, Муніципальна, Надрoarхеологічна (кодекс про надра та ін.), Наукова, Нотаріальна, Освітнянська, Пенсійна або Соціальна, Податкова, (с. 70) (с. 70) Працеохоронна, Прикордонна, Природоохоронна, Промислова, Реєстраційна, Санітарна, Сімейна, Споживчоохоронна, Спортивна, Страхова, Теологічна, Торгівельна, Транспортна, Фармацевтична, Фінансова, Шоубізнесова та ін. галузь права України. 2.2.2. Міжнародні : Атмосферна, Атомноенергетична, Будівельна, Видавнича, Дипломатична або Консульська, Екологічна, Кораблебудівна, Космічна, Мистецька, Морська, Освітнянська, Спортивна, Теологічна, Транспортна, Фармацевтична, Шоубізнесова та ін. галузь права. 3. Антиделіктні юридичні науки : 3.1. Базисноантиделіктні юридичні науки, які мають розробити правову основу (базис)

	раціонального, ефективного та якісного подолання кожної з груп та видів правопорушень : 3.1.1. Внутрішні: 3.1.1.1. Моноантиделіктні базисноантиделіктні юридичні науки : Антикримінальна (кримінальне) і Адміністративна галузь права України. 3.1.1.3. Регулятивно-антиделіктні базисноантиделіктні юридичні науки : Трудова (трудова), Де-факто майново-договірна (цивільне) і Де-юре майново-договірна (арбітражне, господарське) галузь права України. 3.1.2. Міжнародні: Антикримінальна, Де-факто майново-договірна і Де-юре майново-договірна галузь права. 3.2. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання з розробки правової форми (процедури, порядку) раціонального, ефективного та якісного подолання кожної з груп та видів правопорушень : 3.2.1. Внутрішні : 3.2.1.1. Полінауковий напрям : Теорологія антиделіктних відомостей (теорія доказів). 3.2.1.2. Моноантиделіктні процедурні юридичні науки : Антикримінальне (кримінальне процесуальне) та Адміністративне (адміністративний процес) судочинство України. 3.2.1.3. Регулятивно-антиделіктні процедурні юридичні науки : Трудове (частково – процедурна частина Кодексу законів про працю, в основному – низка інших дисциплінарних правових актів), Де-факто майново-договірне (цивільне процесуальне) і Де-юре майново-договірне (арбітражне процесуальне, господарське процесуальне) судочинство України. 3.2.1.4. Додаткові процедурні юридичні науки : Ордистичне (процедурна частина теорії ОРД), Виправно-трудова (кримінально-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	виконавче) і Виконавче (низка виконавчих правових актів за іншим судочинством, ніж антикримінальне) судочинство України. 3.2.2. Міжнародні : Антикримінальне, Ордиистичне, Де-факто майново-договірне і Де-юре майново-договірне судочинство. 3.3. Методичні юридичні науки, завдання яких полягає в розробці складових частин гласної (криміналістичної) і негласної (ордиистичної) (с. 71) методики (технічних засобів, загальних правил поведження з ними; тактичних прийомів проведення практичних дій; методичних рекомендацій з проведення кожної зі стадій такого подолання) подолання правопорушень : 3.3.1. Мононауки : Криміналістика, Ордиистика (методична частина теорії ОРД). 3.3.2. Полінауки : Деліктологія (кримінологія), Юридична медицина (судова медицина), Юридична психіатрія (судова психіатрія), Юридична бухгалтерія (судова бухгалтерія), Юридична статистика (судова статистика), Юридична кібернетика (судова кібернетика) та ін. 3.3.3. Полінаукові напрями : Юридична експертологія (судова експертологія), Юридична одорологія (криміналістична одорологія), Юридична мікрооб'єктологія (криміналістична, судова мікрооб'єктологія) та ін. Наведена базова класифікація юридичних наук на підставі їхніх базисних основних гіперзавдань може бути також представлена у частині, з одного боку, виконання лише першого базисного основного гіперзавдання юриспруденції, тобто правознавства - розробити і застосувати ефективне, раціональне та якісне правове регулювання необхідних сторін суспільного життя (права), що фактично означає здійснення правотворчості та правозастосування і

	реалізується в межах позитивних чи безделіктних правовідносин, в т. ч. й правовідносин у сфері транспорту і транспортних технологій. З іншого боку, дану базову класифікацію юридичних наук можна представити і в контексті виконання другого базисного основного гіперзавдання юриспруденції, тобто антиделіктології - розробити і застосувати ефективні, раціональні та якісні засоби подолання правопорушень, що здійснюється вже в межах негативних або деліктних правовідносин, в т. ч. й у разі порушення соціосуб'єктами, які залучені у сфері транспорту і транспортних технологій, норм Транспортної галузі права у вигляді, перш за все, Транспортного кодексу або порушення ними будь-яких інших норм права⁸⁴ (с. 72). Підсумовуючи викладене, треба дійти однозначного висновку, що Транспортна галузь права України чи будь-якої іншої держави світу є безделіктною правовою

⁸⁴ Тому варто звернутися й до однієї з останніх варіацій запропонованої цими ж авторами **інноваційної класифікації юридичних наук у контексті першого базисного основного гіперзавдання юриспруденції, фактично - правотворчої і правозастосовчої діяльності** [44, с. 71; 52, с. 13; 82 та ін.] чи **правології**, що у лаконічній формі доцільно представити таким чином :

1. **Правові юридичні науки** (базисноантиделіктні юридичні науки, процедурні юридичні науки, регулятивні юридичні науки; у відомому аспекті – теорологічні юридичні науки) [основним «науковим продуктом» яких має стати розробка відповідного кодифікованого правового акта (кодексу)].

2. **Неправові юридичні науки** (методичні юридичні науки; у відомому аспекті – теорологічні юридичні науки), завдання яких вже знаходяться у контексті антиделіктних завдань юридичної діяльності чи антиделіктології.

Інноваційну класифікацію юридичних наук у контексті другого базисного основного гіперзавдання юриспруденції (антиделіктної діяльності чи антиделіктології), ці ж автори бачать такою :

1. **Антиделіктні юридичні науки** (базисноантиделіктні юридичні науки, процедурні юридичні науки, методичні юридичні науки; у відомому аспекті – теорологічні юридичні науки).

2. **Безделіктні юридичні науки** (регулятивні юридичні науки; у відомому аспекті – теорологічні юридичні науки) [44, с. 71; 52, с. 13; 82 та ін.] (с. 72).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	галузевою регулятивною юридичною наукою, яка покликана розробити найбільш ефективне, раціональне та якісне правове регулювання різних сторін та видів діяльності у сфері транспорту і транспортних технологій, перш за все, у вигляді Транспортного кодексу, можливо кодексів за окремими видами транспорту (с. 73).
Кириченко О. А., Ткач Ю.Д., Бондаренко І.В. Інновації юриспруденції в забезпеченні журналістської галузі права та медіабезпеки : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O.; Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 2-ге вид. 1012 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL :	Такой же вариант инновационной классификации юридических наук в контексте их базисных основных гиперзадач и по иным основаниям изложена на с.17-21 в ином издании : Кириченко О.А., Тунтула О.С., Ткач Ю.Д. Інновації юриспруденції в забезпеченні журналістської галузі права та медіабезпеки : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O., 2021. 98 с. URL : https://monographs.rsglobal.pl/index.php/rsgl/catalog/view/40/37/126-1 Питання 3. Основи журналістської галузі права за інноваційною класифікацією юридичних наук на підставі їхніх базисних основних гіперзавдань Незважаючи на те, що на сьогодні авторам відомо вже понад 100 класифікацій юридичних наук (права) у цілому [163, с. 223-483], всі вони побудовані в традиційному і застарілому підході, принципово однаково успадковують загальні недоліки і можуть бути зведені до наступної схеми класифікаційного поділу : 1. Історичні юридичні науки. 2. Теоретичні юридичні науки. 3. Галузеві юридичні науки. 4. Міжгалузеві юридичні науки. 5. Спеціальні або/та прикладні юридичні

https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6733-kirichenko-o-a-tkach-yu-d-bondarenko-i-v-	науки. 6. Міжнародні юридичні науки ⁸⁵ [163, с. 223-483] (с. 22). Саме тому привертають до себе увагу чисельні публікації, перш за все, таких представників наукової школи юриспруденції професора

⁸⁵ Основними недоліками традиційних класифікацій юридичних наук (права) в цілому, розповсюджених в існуючих підручниках та в іншій навчальній та інформаційно-довідковій, у т.ч. й енциклопедичній, літературі з теорії держави і права [163, с. 223-483], є, згідно результатів спеціального дослідження даної проблеми [48, с. 63; 163, с. 8-9, 223-483 та ін.], наступні :

1. Побудова цих класифікацій на :

1.1. Застарілій і принципово помилковій та необґрунтованій концепції держави і права як основних об'єктів теорії держави і права і, як наслідок, й юридичних наук у цілому [48, с. 63; 163, с. 8].

1.2. Одночасно декількох класифікаційних основах (що неприпустимо при класифікації будь-яких об'єктів, відношень чи категорій), коли, як бачимо, підставою для виділу першої і другої з вказаних груп юридичних наук є предмет і метод вивчення тих чи інших суспільних відносин, третьої і четвертої груп – предмет, метод і галузева будова правового регулювання, п'ятої і шостої груп – додатково й сфера спеціального призначення «наукового продукту» цих наук та ін. [48, с. 63; 163, с. 8].

1.3. Помилковому змішуванню понять «право» і «юридична наука» і зведення останнього з них лише до першого з понять, що було традиційним для перших класифікаційних поділів, але, на жаль, що досить часто представлено у навчальній літературі останніх років видання.

2. Неповнота класифікаційного поділу, який в жодному із традиційних варіантів вирішення даної проблеми не містив у собі перелік всіх без винятку існуючих юридичних наук і, як правило, супроводжується лише орієнтовним перерахуванням тих з юридичних наук, що можуть входити до тієї чи іншої групи.

3. Вказані класифікації не можуть :

3.1. Показати необхідний розвиток існуючих і практичну потребу негайної появи низки нових юридичних наук чи їх основного «наукового продукту» (с. 22).

3.2. Чітко визначити завдання, об'єкти, поняття, систему та інші теоретичні категорії юридичних наук у цілому (*базисні завдання* та ін.), їх окремих груп (*групові завдання* та ін.) та кожної окремої юридичної науки (*часткові завдання* та ін.).

4. Традиційні класифікації юридичних наук побудовані на ототожнюванні термінів «теоретичні основи» і «методологія», коли семантичне значення останнього з них має полягати у позначенні вчення лише про методи, що складають тільки частину теоретичних основ юридичних наук у цілому, їх окремих груп чи конкретних юридичних наук [48, с. 63; 163, с. 9] (с. 23).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

innovatsiji-yuristsdijiv-zabezpechennizhurnalistskojigaluzi-pravata-mediabezpeki-monografiyavarshava-rs-global-sp-z-o-o-kijiv-vidavets-nazarov-ova-2022-2-ge-vid-1008-s	Аланкіра, як О. А. Кириченка та Ю. О. Кириченко (Ланцедової) [163, с. 223-483], в яких вже з 2000 р. ставилося питання щодо подолання вказаних недоліків у контексті удосконалення системи власне юридичних наук (юриспруденції) у цілому на принципово новому переосмисленні завдань та об'єктів даного виду суспільних наук, врахування єдиної, а не декількох основ для цієї класифікації, надання їй всеохоплюючого і перспективного вигляду, коли б такий класифікаційний поділ подібно таблиці хімічних елементів Д. І. Менделєєва міг би розкрити дійсні теоретичні основи кожної з окремих юридичних наук, показати, які саме новітні юридичні науки, в якій групі, з якими теоретичними основами і «науковим продуктом» мають з'явитися у перспективі тощо [68, с. 36; 69, с. 69; 70, с. 17-18; 163, с. 10]. Одна з останніх варіацій розробленої О. А. Кириченком, Ю. О. Ланцедовою та О. С. Тунтулою інноваційної класифікації юридичних наук на підставі їхніх базисних основних гіперзавдань (першого і другого базисного основного гіперзавдання юриспруденції) з урахуванням уточненого найменування, поняття, системи, інших основ існуючих і перспективних юридичних наук) [49, с. 68-70; 57, с. 9-13; 68, с. 36-38; 69, с. 69-72; 70, с. 18-21 та ін.⁸⁶] доцільно подати у такій редакції: (с. 23).

⁸⁶ Всі попередні авторські інноваційні класифікації юридичних наук були побудовані «на основі їхніх гіперзавдань» та із розміщенням Конституційної галузі права та Конституційного судочинства поміж супутніх відповідно базисноантиделіктних та процедурних антиделіктних юридичних наук, а використане у запропонованому варіанті інноваційної класифікації юридичних наук уточнення підстави поділу як «на підставі їхніх базисних основних гіперзавдань» та розміщення Конституційної галузі права вже поміж галузевих регулятивних юридичних наук і виключення колишньої супутньої процедурної антиделіктної юридичної науки «Конституційне судочинство

О.А. Кириченко

	1. Теоретичні юридичні науки, тобто науки, які покликані розробити філософські, соціологічні, політологічні, філологічні, психологічні, педагогічні. теоретичні, історичні та інші теоретичні основи щодо раціонального, ефективного та якісного виконання кожного із базисних гіперзавдань юриспруденції та проведення кожного із базисних напрямків юридичної діяльності, а також для становлення та розвитку в контексті виконання даного гіперзавдання інших юридичних наук : 1.1. Мононауки : Філософія юриспруденції (філософія права⁸⁷), Політологія юриспруденції (теорія держави в межах такої традиційної теоретичної юридичної науки, як «Теорія держави і права»), Соціологія юриспруденції (соціологія права), Психологія юриспруденції (юридична психологія), Юридекономіка (на

України» взагалі з числа юридичних наук і, зрозуміло, з даної класифікації (с. 23) [68, с. 38; 69, с. 69; 70, с. 19] було здійснене раніше лише в деяких з останніх публікацій [68, с. 37-38; 69, с. 69; 70, с. 19-20]. Даний підхід засновується на викладеному у виносці № 30 дійсного видання обґрунтуванні С.А. Кириченко видового поділу юридичної відповідальності за відсутності конституційної юридичної відповідальності, що Ю.О. Ланцедова вважає за доцільне застосувати й у класифікації юридичних наук. У такому разі, ще раз підкреслимо, Конституційна галузь права України має перейти із групи супутньої базисноатиделіктної юридичної науки, де вона була по всіх попередніх класифікаціях юридичних наук за даною основою [57, с. 69 та ін.], до галузевих регулятивних юридичних наук, а функції попередньої супутньої процедурної юридичної науки «Конституційне судочинство України» [57, с. 70 та ін.], мають виконувати антикримінальне, адміністративне, трудове, де-факто-майново-договірне чи де-юре майново-договірне судочинство, в залежності від того, які власне суттєві і вище чи менш ніж суттєві збитки були завдані порушенням певної норми Основного чи поточного закону або іншого правового акту нелегітимним діянням, рішенням та/чи правовим актом суб'єкта владних повноважень, а також, які саме за характером правовідносини при цьому були порушені [68, с. 37; 69, с. 70-71; 70, с. 18] (с. 24).

⁸⁷ Тут і надалі вказане існуюче найменування науки, коли відсутність такого пояснення свідчить про те, що у першому випадку запропоноване найменування перспективної юридичної науки або залишене найменування існуючої науки [68, с. 36; 69, с. 70; 70, с. 18] (с. 24).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	основі політекономії), Теорологія юриспруденції (теорія права в межах тієї ж традиційної теоретичної юридичної науки «Теорія держави і права»), Історія вітчизняної політології і теорології юриспруденції (історія держави і права України), Історія зарубіжної політології і теорології юриспруденції (історія держави і права зарубіжних країн), Історія правових вчень (історія правових і політичних вчень) та ін. [68, с. 36; 69, с. 69-70; 70, с. 18-19] (с. 24). 1.2. Полінауки : Енциклопедія юриспруденції, Педагогіка юриспруденції, Філологія юриспруденції та ін. [68, с. 37; 69, с. 70; 70, с. 19]. 2. Регулятивні юридичні науки, які мають розробити правове регулювання «безделіктних» (позитивних, неконфліктних) сторін суспільного життя : 2.1. Теорологія державно-правового управління (державне управління, яке як систему наук необхідно повернути в «лоно» юриспруденції) [69, с. 70]. 2.2. Галузеві регулятивні юридичні науки : 2.2.1. Внутрішні: Авіаційнобудівна, Автобудівна, Аграрна, Антиделіктна (правоохоронне право), Атмосферна, Атомноенергетична, Банківська, Бібліотечна, Будівельна, Бюджетна, Ветеринарна, Видавнича, Військова, Вогнеборна, Водна, Дозвільна, Житлова, Журналістська чи Медіа, Залізничнобудівна, Земельна, Конституційна, Кораблебудівна, Культурологічна, Лізингова, Лісова, Ліцензійна, Машинобудівна, Медична, Метрологосертифікатна, Мистецька, Митна, Муніципальна, Надрoarхеологічна (кодекс про надра та ін.), Наукова, Нотаріальна, Освітнянська, Пенсійна або Соціальна, Податкова, Працеохоронна, Прикордонна, Природоохоронна, Промислова, Реєстраційна, Санітарна, Сімейна, Споживчоохоронна,

О.А. Кириченко

	Спортивна, Страхова, Теологічна, Торгівельна, Транспортна, Фармацевтична, Фінансова, Шоубізнесова та ін. галузь права України [69, с. 70-71]. 2.2.2. Міжнародні : Атмосферна, Атомноенергетична, Будівельна, Видавнича, Дипломатична або Консульська, Екологічна, Журналістська чи Медіа, Кораблебудівна, Космічна, Мистецька, Морська, Освітянська, Спортивна, Теологічна, Транспортна, Фармацевтична, Шоубізнесова та ін. галузь права [69, с. 71]. 3. Антиделіктні юридичні науки : 3.1. Базисноантиделіктні юридичні науки, які мають розробити правову основу (базис) раціонального, ефективного та якісного подолання кожної з груп та видів правопорушень : 3.1.1. Внутрішні: 3.1.1.1. Моноантиделіктні базисноантиделіктні юридичні науки : Антикримінальна (кримінальне) і Адміністративна галузь права України [68, с. 37]. 3.1.1.3. Регулятивно-антиделіктні базисноантиделіктні юридичні науки : Трудова (трудове), Де-факто майново-договірна (цивільне) і Де-юре майново-договірна (арбітражне, господарське) галузь права України [68, с. 38; 70, с. 19] (с. 25). 3.1.2. Міжнародні : Антикримінальна, Де-факто майново-договірна і Де-юре майново-договірна галузь права [70, с. 20]. 3.2. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання з розробки правової форми (процедури, порядку) раціонального, ефективного та якісного подолання кожної з груп та видів правопорушень : 3.2.1. Внутрішні : 3.2.1.1. Полінауковий напрям : Теорологія антиделіктних відомостей (теорія доказів). 3.2.1.2. Моноантиделіктні процедурні

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	юридичні науки : Антикримінальне (кримінальне процесуальне) та Адміністративне (адміністративний процес) судочинство України. 3.2.1.3. Регulatoryно-антиделіктні процедурні юридичні науки : Трудове (частково – процедурна частина Кодексу законів про працю, в основному – низка інших дисциплінарних правових актів), Де-факто майново-договірне (цивільне процесуальне) і Де-юре майново-договірне (арбітражне процесуальне, господарське процесуальне) судочинство України. 3.2.1.4. Додаткові процедурні юридичні науки : Ордиcтичне (процедурна частина теорії ОРД), Виправно-трудове (кримінально-виконавче) і Виконавче (низка виконавчих правових актів за іншим судочинством, ніж антикримінальне) судочинство України. 3.2.2. Міжнародні : Антикримінальне, Ордиcтичне, Де-факто майново-договірне і Де-юре майново-договірне судочинство [69, с. 71]. 3.3. Методичні юридичні науки, завдання яких полягає в розробці складових частин гласної (криміналістичної) і негласної (ордиcтичної) методики (технічних засобів, загальних правил поведіння з ними; тактичних прийомів проведення практичних дій; методичних рекомендацій з проведення кожної зі стадій такого подолання) подолання правопорушень : 3.3.1. Мононауки : Криміналістика, Ордиcтика (методична частина теорії ОРД) [69, с. 71-72]. 3.3.2. Полінауки : Деліктологія (кримінологія), Юридична медицина (судова медицина), Юридична психіатрія (судова психіатрія), Юридична бухгалтерія (судова бухгалтерія), Юридична статистика (судова статистика), Юридична кібернетика (судова кібернетика) та ін.

	3.3.3. Полінаукові напрями : Юридична експертологія (судова експертологія), Юридична одорологія (криміналістична одорологія), Юридична мікрооб'єктологія (криміналістична, судова мікрооб'єктологія) та ін. [68, с. 38; 69, с. 72; 70, с. 20] (с. 26). Наведена базова класифікація юридичних наук на підставі їхніх базисних основних гіперзавдань може бути також представлена у частині, з одного боку, виконання лише першого базисного основного гіперзавдання юриспруденції, тобто правознавства - розробити і застосувати ефективне, раціональне та якісне правове регулювання необхідних сторін суспільного життя (права), що фактично означає здійснення правотворчості та правозастосування і реалізується в межах позитивних чи безделіктних правовідносин, в т. ч. й правовідносин у сфері журналістської галузі права і медіабезпеки [68, с. 38-39; 69, с. 72; 70, с. 20-21]. З іншого боку, дану базову класифікацію юридичних наук можна представити і в контексті виконання другого базисного основного гіперзавдання юриспруденції, тобто антиделіктології - розробити і застосувати ефективні, раціональні та якісні засоби подолання правопорушень, що здійснюється вже в межах негативних або деліктних правовідносин [68, с. 39; 69, с. 72], в т. ч. й у разі порушення соціосуб'єктами, які залучені у сфері журналістської діяльності та/чи медіабезпеки, норм Журналістської галузі права чи Галузі медіа права у вигляді, перш за все, Кодексу журналістів чи Медіа кодексу або порушення ними будь-яких інших норм права [70, с. 21]. Тому варто звернутися й до однієї із останніх варіацій запропонованої цими же авторами інноваційної класифікації юридичних наук у контексті першого базисного основного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	гіперзавдання юриспруденції, фактично - правотворчої і правозастосовчої діяльності чи правознавства [57, с. 71 та ін.], що у лаконічній формі доцільно представити таким чином : 1. Правові юридичні науки (базисноантиделіктні юридичні науки, процедурні юридичні науки, регулятивні юридичні науки; у відомому аспекті – теорологічні юридичні науки) [основним «науковим продуктом» яких має стати розробка відповідного кодифікованого правового акта (кодексу)]. 2. Неправові юридичні науки (методичні юридичні науки; у відомому аспекті – теорологічні юридичні науки), завдання яких вже знаходяться у контексті антиделіктних завдань юридичної діяльності [68, с. 39; 69, с. 72; 70, с. 21]. Інноваційну класифікацію юридичних наук у контексті другого базисного основного гіперзавдання юриспруденції (антиделіктної діяльності чи антиделіктології), ці ж автори бачать такою : 1. Антиделіктні юридичні науки (базисноантиделіктні юридичні науки, процедурні юридичні науки, методичні юридичні науки; у відомому аспекті – теорологічні юридичні науки) (с. 27). 2. Безделіктні юридичні науки (регулятивні юридичні науки; у відомому аспекті – теорологічні юридичні науки) [57, с. 7; 68, с. 39; 69, с. 72; 70, с. 21]. Підсумовуючи викладене, треба дійти однозначного висновку, що Журналістська чи Медіа галузь права України чи будь-якої іншої держави світу є безделіктною правовою галузевою регулятивною юридичною наукою, яка покликана розробити найбільш ефективне, раціональне та якісне правове

О.А. Кириченко

	регулювання різних сторін та видів діяльності у журналістській галузі права і медіабезпеки, перш за все, у вигляді Кодексу журналістів чи Медіа кодексу [70, с. 21] (с. 28).
Кириченко А.А. Инновационное понимание сущности и перспектив развития гипергрупп, групп и отдельных юридических наук в контексте их классификации на основе гипергрупповых задач и иных критериев. Приложение 6. <i>Кириченко О. А., Ткач Ю.Д., Бондаренко І.В. Інновації юриспруденції в забезпеченні журналістської галузі права та медіабезпеки : монографія.</i> Варшава : RS Global Sp.z O.O.; Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 2-ге вид. С. 185-207. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-	Разработанная Ю.А. Ланцедовой, А.С. Тунтулой и другими представителями научной школы юриспруденции профессора Аланкира новая доктрина сущности отдельных групп антиделиктных юридических наук [41, с. 31-34; 42, с. 30-33; 46, с. 140-144; 47, с. 81-84; 57, с. 37-61 и др.] может быть представлена таким образом. Сущность и значимость классификации юридических наук в контексте их гипергрупповых задач и по иным основаниям в самом общем виде более правильно изложить в такой редакции. Наиболее сложно представить истинную сущность Хозяйственной отрасли права Украины и Хозяйственного судопроизводства Украины в системе собственно антиделиктных юридических наук, что имеет существенное значение для концептуального развития процедуры преодоления хозяйственных криминальных и иных правонарушений и поэтому побуждает обратить особое внимание на сущность каждой из групп этой очень важной гипергруппы юридических наук. Но вначале следует все же раскрыть инновационную сущность и перспективы развития отдельных теоретических юридических наук, поскольку именно эта гипергруппа юридических наук и призвана разработать доктринальные основы для наиболее эффективного, рационального и качественного осуществления каждого из базисных направлений юридической деятельности (правотворчества : законотворчества, подзаконотворчества; правоприменения; антиделиктной

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL : https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-0-a/6733-kirichenko-0-a-tkach-yu-d-bondarenko-i-v-innovatsiji-yurisprudentsiji-v-zabezpechenni-zhurnalistskojigaluzi-prava-tamediabezpeki-monografiya-varshava-rs-global-sp-z-o-o-kijiv-vidavets-nazarov-0-a-2022-2-ge-vid-1008-s	деятельности в контексте так же эффективного, рационального и качественного преодоления криминальных, административных, дисциплинарных, де-факто имущественно-договорных или гражданских и де-юре имущественно-договорных или хозяйственных правонарушений; юридической и юридическообразовательной деятельности), а также каждой из гипергрупп, групп и отдельных юридических наук, в т. ч. и антиделиктных юридических наук, в составе которых и находятся Хозяйственная отрасль права Украины и Хозяйственное судопроизводство Украины (с. 185). Рассмотренная и широко апробированная одна из последних вариаций новой доктрины классификации юридических наук в контексте их базисных основных гипергрупповых задач и по другим основаниям была широко апробирована авторами и иными представителями научной школы юриспруденции профессора Аланкира. Но, к сожалению, она до сих пор практически не получила официального признания, за исключением одной из публикаций, в которой указанная новая доктрина была избрана в качестве основы для разработки вторым соавтором этой научной статьи своего варианта решения указанной проблемы [93, с. 468–469]. В силу этого разработанная Ю.А. Ланцедовой одна из последних вариаций новой доктрины классификации юридических наук в контексте их базисных основных гипергрупповых задач и по другим основаниям нуждается в дальнейшей научной апробации, детальном разъяснении и конструктивном развитии, лучше всего, в контексте широкой корректной научной дискуссии. Ведь, к сожалению, имеются неединичные примеры и обратного.

О.А. Кириченко

В одном из случаев имевшиеся в первом и втором вариантах кандидатской диссертации Е.В. Кириленко и в официально разосланных их авторефератах специальные разделы соответственно «Возможности развития административного права и процесса по новейшей классификации юридических наук» и «Становление классификации юридических наук и возможности усовершенствования по ней отраслей знаний административной направленности в последующих третьем и четвертом вариантах этой же диссертации и их официально разосланных авторефератов по настоянию некорректных оппонентов уже были исключены.

В силу изложенного дальнейшая широкая апробация разработанного авторами одной из последних вариаций новой доктрины классификации юридических наук в контексте их базисных основных гипергрупповых задач и по иным основаниям с учетом появившегося в литературе факта, с одной стороны, принятия данной новой доктрины в качестве основы для разработки одним из соавторов научной статьи своего варианта решения данной проблемы, а с другой стороны, необоснованного отказа этим соавтором от принципиальных положений данной новой доктрины [93, с. 468–469] приобретает особую доктринальную и прикладную значимость.

Ведь указанная инновационная классификация юридических наук содержит в себе весьма важные доктринальные предпосылки для коренного реформирования исторических и иных общественных и (с. 186) гуманитарных наук, когда среди теоретических юридических мононаук должны появиться такие общественные и гуманитарные науки, как Философия юриспруденции - вместо существующей философии права, Политология юриспруденции - политологии права и теории государства в рамках такой традиционной

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	теоретической юридической науки, как «Теория государства и права», Социология юриспруденции - социологии права, Юридэкономика - политэкономии, История отечественной политологии и теорологии юриспруденции - истории государства и права Украины, История зарубежной политологии и теорологии юриспруденции - истории государства и права зарубежных стран, а среди теорологических юридических полинаук - вообще несуществующие сейчас, но необходимые для надлежащего развития юриспруденции такие совокупности знаний, как Филология юриспруденции, Педагогика юриспруденции и Журналистика юриспруденции или Медиа юриспруденция, при наличии в последнем из случаев также среди отраслевых регулятивных юридических наук и Журналистской или Медиа отрасли права. Некоторые традиционные общественные науки встречаются в усовершенствованном для юриспруденции виде и в иных гипергруппах и группах наук данной классификации юридических наук, когда между регулятивных юридических наук уже имеется Теорология государственно-правового управления, которая должна появиться вместо так называемого «государственного управления», которое как систему наук необходимо вернуть в «лоно» юриспруденции. Изложенное местонахождение коренным образом обновленных по названию для нужд юриспруденции общественных и гуманитарных наук обусловливает и соответствующее как принципиальное реформирование научных основ каждой из них, так и привнесения в их материнские общественные или гуманитарные науки необходимых доктринальных категорий юриспруденции для более целенаправленного, а, главное, осознанного и научного развития этих

	материнских отраслей общественных знаний. На основании указанной новой доктрины классификации юридических наук в контексте их базисных основных гипергрупповых задач и по иным основаниям может быть определен и действительный научный статус, задачи и иные основы любой юридической науки, когда каждая из теорологических юридических наук призвана разработать соответствующие теорологические основы, к примеру, Философия юриспруденции – философские основы, предназначенные обеспечить наиболее эффективное, рациональное и качественное как (с. 187) осуществление каждого из направлений юридической деятельности, так и развитие каждой из иных теорологических и любой иной юридической науки. Если же обратить внимание на регулятивные юридические науки, то становится понятным, что, например, Жилищная отрасль права является регулятивной правовой безделиктной юридической наукой, которая призвана разработать наиболее эффективное, рациональное и качественное правовое регулирование жилищных и связанных с ними иных правоотношений в виде Жилищного кодекса. Каждая из базисноантиделиктных юридических наук, скажем, Конституционная отрасль права, является базисноантиделиктной правовой юридической наукой, которая должна разработать правовой базис наиболее эффективного, рационального и качественного признания легитимными либо нелегитимными деяний, решений или правовых актов субъектов властных полномочий в виде Конституционного кодекса Украины. Аналогично Конституционное судопроизводство является процедурной антиделиктной правовой наукой, которая

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	призвана разработать наиболее эффективную, рациональную и качественную процедуру или правовой порядок признания легитимными либо нелегитимными деяния, решения или правовые акты субъектов властных полномочий в виде Кодекса конституционного судопроизводства и т.д. Каждая из методических юридических мононаук, к примеру, ордистика является методической антиделиктной неправовой юридической наукой, предназначение которой состоит в разработке наиболее эффективной, рациональной и качественной негласной методике противодействия каждой разновидности правонарушений в виде негласных технических средств и общих правил поведения с ними, тактических приемов проведения отдельных негласных мероприятий или их комбинации, а также негласных методических рекомендаций по выявлению, пресечению, раскрытию и досудебному расследованию криминальных правонарушений, судебному рассмотрению и пересмотру антикриминального дела, исполнению окончательных следственных и судебных решений, проведению работы с лицом, освободившимся из мест лишения свободы, до снятия или погашения судимости и проведению иных мероприятий по предупреждению криминальных правонарушений, а также негласных методических рекомендаций по осуществлению противодействия каждому из иных, кроме криминальных, правонарушений на каждой из аналогичных стадий такого противодействия (с. 188). В силу этого трудно согласиться с позицией одного из соавторов научной статьи [68, с. 468–469], в которой разработанная Ю. А. Ланцедовой новая доктрина классификации юридических наук в контексте

	их гипергрупповых задач фактически была взята за основу для разработки ее собственного варианта решения данной проблемы, но, к сожалению, с отказом от существенных положений данной новой доктрины. К примеру, в предложенном в анализируемой научной статье варианте классификации юридических наук теоретические науки были названы традиционно теоретическими юридическими науками. В то время как в одной из публикаций на основе анализа более 100 традиционных классификаций юридических наук в числе многих иных их недостатков было выделено необоснованное отождествление терминов «теоретические основы» и «методология» [163, с. 9], когда семантическое значение последнего из них должна заключаться в обозначении учения только о методах, что составляет лишь часть теоретических основ юридических наук в целом, их отдельных групп или конкретных юридических наук [163, с. 9]. Термин «методология» не может охватить, в частности, такие теоретические основы каждой из юридических наук, как история развития данной науки, ее задачи, объекты, понятие, систему, научный статус, дидактические основы и т.п. Поэтому вполне обоснованно предложено вместо терминов «методология» (семантическое толкование сущности которого противоречит указанному традиционному его содержательному наполнению всеми теоретическими основами, а не только положениями о методах) и «теоретические основы» (что выглядит уже менее лаконичным, чем первый из терминов) использовать словосочетание «теоретология», которое представляется таким же лаконичным, как и термин «методология». Кроме этого, термин «теоретология» способен охватить любые теоретические основы как

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	каждой конкретной юридической науки, так и юридических наук в целом. К примеру, Ю. Д. Ткач применяет данный термин в обозначении первой части криминалистики [164, с. 138], а Ю. А. Ланцедова вполне обоснованно реализовала этот же термин в названии первой из гипергрупп юридических наук – теоретических юридических наук, в классификации юридических наук в контексте их гипергрупповых задач [163, с. 9]. И указанное наименование данной гипергруппы юридических наук не следует заменять на традиционное и в таком аспекте уже давно устаревшее словосочетание «теоретические основы» (с. 189). Аналогично представляются весьма необоснованными и следующие переименования в указанной классификации: 1. Антиделиктных юридических наук на «юридические науки противодействия правонарушениям» [93, с. 468], хотя бы потому, что предложенное в новой доктрине наименование данной гипергруппы юридических наук является более лаконичным. 2. Базисноантиделиктных юридических наук на «материальные юридические науки» [93, с. 469], поскольку материальными юридическими науками в традиционном смысле этого слова являются также и регулятивные юридические науки, а собственно термин «материальные» не отражает базисной сущности данной группы антиделиктных юридических наук – разработать кодифицированный правовой базис (основу) противодействия конкретному виду правонарушений. 3. Процедурных юридических наук на «процессуальные юридические науки» [93, с. 469]. Ведь данная группа антиделиктных юридических наук объединяет в себе как

	существующие традиционные процессуальные науки – Конституционное, Административное, Гражданское (Де-факто имущественно-договорное) и Хозяйственное (Де-юре имущественно-договорное) судопроизводство, так и перспективные процедурные юридические науки – Трудовое, Ординское, Исправительно-трудовое (Уголовно-исполнительное) и Исполнительное судопроизводство, которые фактически представляют внепроцессуальную процедуру противодействия правонарушениям. Именно в силу указанных причин и наименование данной группы юридических наук именно процедурными, нежели процессуальными, является более предпочтительным. Наибольшей алогичности приобретает приверженность в контексте основной цели данной статьи - раскрыть инновационное понимание по данной новой доктрине научного статуса традиционной криминологии как науки, призванной разработать особенности криминологических положений в контексте противодействия каждой из разновидностей правонарушений [93, с. 469], отказ от более точного в данном аспекте наименования указанной методической антиделиктной неправомерной юридической полинауки термином «Деликтология». Ведь латинское происхождение термина криминологии как учения о причинно-следственных связях собственно только криминальных правонарушений со всей очевидностью уступает термину «деликтология» на основе иного латинского термина (лат. delictum), означающего проступок или правонарушение вообще, и могущего (с. 190) показать, что данная совокупность интегральных научных знаний представляет собой причинно-следственные отношения в контексте

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	противодействия каждой из разновидностей правонарушений, т.е. в т.ч. административным, трудовым или дисциплинарным, де-факто имущественно-договорным или гражданским и де-юре имущественно-договорным или хозяйственным, а не только криминальным правонарушениям, среди которых собственно преступление, в свою очередь, является одной из шести разновидностей криминальных правонарушений. Но в любом случае даже такое, измененное в худшую сторону, рассмотренное восприятие в данной научной статье [68, с. 468-469] новой доктрины классификации юридических наук в контексте их гипергрупповых задач на фоне практически полного игнорирования данной новой доктрины классификации юридических наук иными представителями традиционной, хотя и весьма устаревшей, юриспруденции все же в контексте полного игнорирования данной новой доктрины классификации юридических наук заслуживает особого внимания. Сущность сопутствующих антиделиктных юридических наук Ю. А. Ланцедова и А. С. Тунтула усматривают в том, что Конституционная отрасль права и судопроизводство Украины призваны разработать кодифицированное правовое регулирование базиса и процедуры (порядка, формы) антиделиктных правоотношений по установлению факта правомерности или нелегальности деяний, решений и правовых актов субъектов властных полномочий, когда в последнем из случаев в зависимости от сущности нарушенных правоотношений должно возбуждаться антикриминальное, административное, трудовое, де-факто имущественно-договорное или де-юре имущественно-договорное судопроизводство

О.А. Кириченко

	для привлечения виновного к соответствующему виду юридической ответственности посредством назначения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. Восстановление нарушенного правового статуса частично может осуществляться в рамках : 1. Обновленного Конституционного судопроизводства Украины). 2. Соответствующего вида судопроизводства в зависимости от того, какое именно правонарушение совершено, правоотношения (с. 191) нарушены (например, в виде предъявления иска о возмещении физического, имущественного и/или морального ущерба). По мнению Ю.А. Ланцедовой, сущность моноантиделиктных юридических наук состоит в том, что Антикриминальная и обновленная Административная отрасль права и судопроизводство Украины должны разработать кодифицированное правовое регулирование базиса и процедуры (порядка, формы) привлечения к антикриминальной и административной карательно-воспитательной, восстановительной и/либо сопутствующей ответственности в виде : 1. Наложения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. 2. Предъявления иска о восстановлении правового статуса в антикриминальном и административном судопроизводстве посредством : 2.1. Возмещения убытков (вреда : физического, имущественного и/или первичного и вторичного морального вреда; упущенной выгоды). 2.2. Иного восстановления нарушенного правового статуса потерпевшего. Сущность регулятивно-антиделиктных юридических наук Ю. А. Ланцедова вполне

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	обоснованно усматривает в том, что Трудовая, Де-юре имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасль права и судопроизводство Украины, которые регулируют как положительные (регулятивные), так и антиделиктные правоотношения, должны разработать два вида кодифицированного правового регулирования базиса и процедуры (формы, порядка) в виде соответственно Трудового, Де-факто имущественно-договорного и Де-юре имущественно-договорного кодексов Украины и Кодексов трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства Украины. В таком случае названные науки и кодексы обеспечивали бы аналогично: 1. Моноантиделиктным юридическим наукам: 1.1. Привлечение виновного к дисциплинарной, де-факто имущественно-договорной или де-юре имущественно-договорной карательно-воспитательной, восстановительной и/либо (с. 192) сопутствующей ответственности, прежде всего, в виде наложения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. 1.2. Предъявление иска о восстановлении нарушенного правового статуса социосубъекта посредством возмещения ущерба или иного восстановления его правового статуса. 2. Сопутствующим антиделиктным юридическим наукам : 2.1. Признание легитимным или нелегитимным деяний, решений и правовых актов администрации в области трудовых прав, свобод, интересов и обязанностей подчиненных социосубъектов, когда установление нелегитимности такого рода

	деяний, решений и правовых актов администрации должно кроме восстановления нарушенного правового статусу подчиненного социосубъекта влечь дисциплинарную карательно-воспитательную ответственность администрации и, не исключено, и, наоборот, – дисциплинарную карательно-воспитательную ответственность подчиненного социосубъекта. 2.2. Предъявление иска о восстановлении нарушенного правового статуса социосубъекта посредством возмещения ущерба или иного восстановления его правового статуса. 3. Регулятивным юридическим наукам, когда урегулирование позитивных соответственно внутренних государственно-управленческих, де-факто имущественно-договорных и де-юре имущественно-договорных правоотношений должно осуществляться одной юридической наукой и одним кодексом наряду с выполнением иных, в данном случае антиделиктных, указанных выше задач. В традиционном административном праве и процессе совместное нахождение базиса и процедуры, с одной стороны, антиделиктных правоотношений, а с другой стороны, положительных (безделиктных) правоотношений, выглядит достаточно алогичным (тем более, при наличии еще и не присущих административной отрасли права конституционных и трудовых антиделиктных правоотношений) и подлежит надлежащему разрешению. Сущность дополнительных антиделиктных юридических наук, по концепции Ю.А. Ланцедовой, состоит в том, что Ордыстическое, Исправительно-трудовое и Исполнительное судопроизводство Украины призваны разработать кодифицированное правовое регулирование дополнительных процедур (порядков, форм) преодоления

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правонарушений, а именно : 1. Кодекс ординістического судопроизводства України – должен презентовать процедуру применения составных частей негласной методики противодействия каждому из разновидностей (с. 193) правонарушениям параллельно соответствующей как моноантиделиктной и регулятивно-антиделиктной процедуре противодействия правонарушениям, т. е. в рамках антикриминального, административного, трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства, так сопутствующей процедуры установления факта легальности или нелегальности деяний, решений и правовых актов субъектов властных полномочий, т. е. в рамках конституционного и трудового судопроизводства, последнее в части восстановления трудовых прав, свобод, интересов и обязанностей подчиненного субъекта и, не исключается, и администрации. Этим самым осуществляется так называемое «ординістическое сопровождение» всех названных видов судопроизводства. 2. Кодекс исправительно-трудоого судопроизводства України – продолжение процедуры Кодекса антикриминального судопроизводства України на стадии исполнения окончательных следственных и судебных решений по антикриминальным делам, прежде всего, в виде лишения свободы. 3. Кодекс исполнительного судопроизводства України - продолжение процедур иных процедурных кодексов на стадии выполнения окончательных внесудебных и судебных решений по соответствующим антиделиктным делам: 3.1. Кодекса конституционного судопроизводства України.

О.А. Кириченко

	3.2. Кодекса административного судопроизводства Украины. 3.3. Кодекса трудового судопроизводства Украины. 3.4. Кодекса де-факто имущественно-договорного судопроизводства Украины. 3.5. Кодекса де-юре имущественно-договорного судопроизводства Украины. Инновационное понимание перспектив развития отдельных юридических наук административистской направленности более правильно представить таким образом. Истоки целенаправленного исследования сущности, содержания и взаимоотношения юридических наук административистской направленности находятся в ряде публикаций А.А. Кириченко и Ю.А. Ланцедовой, которые предложили выделить в отдельную группу регулятивные юридические науки. Впоследствии А.С. Тунтула достаточно обоснованно регулятивные юридические науки переместила в новой классификации юридических наук на второе после теоретических юридических наук место, а также обратила особое внимание на выяснение сущности и соотношения между собой Конституционной, Административной и Трудовой отрасли права и судопроизводства Украины. Дальнейшая популяризация и развитие подхода А.С. Тунтулы наблюдается в ряде работ Е.В. Кириленко, который особое внимание рассмотрению и развитию этой проблемы уделил и в рамках первого официального варианта кандидатской диссертации (с. 194) и надлежаще разосланного ее автореферата. В одной из последних вариаций доктринального, законодательного и прикладного коренного реформирования административной отрасли права и судопроизводства и иных юридических

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	наук административистской направленности Е. В. Кириленко, Ю. А. Ланцедова и А. С. Тунтула предлагают осуществить по следующим концептуальным направлениям. Обновление базисноантиделиктной юридической науки «Административная отрасль права Украины» и процедурной антиделиктной юридической науки «Административное судопроизводство Украины» Е.В. Кириленко и А.С. Тунтула усматривают в том, что задачи этих и других юридических наук административистской направленности уточняются через коренное реформирование традиционного административного права и процесса на основе новой классификации юридических наук, когда обновленная Административная отрасль права Украины и Административное судопроизводство Украины должны создать лишь соответственно правовой базис и порядок (форму, процедуру) преодоления административных правонарушений: привлечения к административной карательно-воспитательной, восстановительной и сопутствующей ответственности и освобождения от нее, исполнения решений антиделиктных органов по этим делам и пр., что должно быть представлено в Административном кодексе Украины, вместо базисноантиделиктной части КоАП Украины и Таможенного кодекса Украины, и в Кодексе административного судопроизводства Украины, вместо процедурной части КоАП Украины и Таможенного кодекса Украины. Необходимость появления новой теорологической регулятивной юридической науки «Теорология государственно-правового управления» и около 50-ти регулятивных юридических наук, по мнению А.А. Кириченко и

О.А. Кириченко

	Е.В. Кириленко, обусловлена тем, что они призваны создать теоретические основы и кодифицировано регулирования выделенных преимущественно из Особенной части традиционного административного права различных отраслей положительных («безделиктных», неконфликтных) правоотношений, (с. 195) теоретико-прикладного основы надежного познания, признания, обеспечения и восстановления правового статуса всех социосубъектов. Развитие базисноантиделиктной юридической науки «Конституционная отрасль права Украины» и процедурной антиделиктной юридической науки «Конституционное судопроизводство Украины» Ю. А. Ланцедова и А. С. Тунтула усматривают в том, что эти науки призваны создать на основе объединения существующего конституционного и административного судопроизводства в Конституционном кодексе Украины и в Кодексе Конституционного судопроизводства Украины политико-правовой базис государственности, а также порядок : 1. Признания легитимными или легальными действий, решений и правовых актов субъектов правотворческой, правоприменительной или антиделиктной ветвей государственной власти, когда такие действия противоречат положениям подзаконного акта либо текущему или Основному закону. 2. Возбуждения в случае установления такого факта нелегитимности соответствующего судопроизводства для привлечения виновного субъекта властных полномочий к соответствующему виду и характеру и надлежащей степени строгости карательно-воспитательной юридической ответственности. 3. Также привлечения виновного субъекта

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	властных полномочий и иных социосубъектов к : 3.1. Сопутствующей конституционной ответственности. 3.2. Восстановительной конституционной ответственности с : 3.2.1. Возмещением убытков (вреда : физического, имущественного и/или первичного и вторичного морального вреда; упущенной выгоды). 3.2.2. Иным восстановлением правового статуса всех потерпевших социосубъектов (с. 196). Обновление базисноантиделиктной юридической науки «Трудовая отрасль права Украины» (Трудовой кодекс Украины) и процедурной антиделиктной юридической науки «Трудовое судопроизводство Украины» (Кодекс трудового судопроизводства Украины), как полагает Е.В. Кириленко в развитие позиции А.А. Кириченко, заключается в том, что названные юридические науки призваны разработать в виде Трудового кодекса Украины (на основе базисноантиделиктной части КЗоТ Украины, уставов о дисциплине, иных правовых актов о труде) и Кодекса трудового судопроизводства Украины (вместо процедурной части КЗоТ Украины, уставов о дисциплине, иных правовых актов о порядке привлечения к дисциплинарной ответственности) правовой базис и порядок : 1. Регулирования полного объема внутренних по отношению к юридическому лицу государственно-управленческих правоотношений, за исключением имущественно-договорных. 2. Привлечения к дисциплинарной карательно-воспитательной, восстановительной ответственности (дисциплинарные наказания, дисциплинарные

	паранаказания, дисциплинарные квазинаказания). 3. Привлечения к дисциплинарной сопутствующей ответственности. 4. Восстановления нарушенного правового статуса как подчиненных социосубъектов, так и администрации в виде : 4.1. Возмещения потерпевшему лицу убытков (вреда : физического, имущественного и/или первичного и вторичного морального вреда; упущенной выгоды). 4.2. Иного восстановления правового статуса социосубъектов, освобождения виновного лица от наказания и т.д. Инновационные доктринальные возможности развития процедурных юридических наук состоят в следующем. Начало раскрытию новых доктринальных возможностей развитию процедурных юридических наук было положено А. А. Кириченко, предложившего переименовать «Теорию ОРД» в «Оэрдологию», что впоследствии было уточнено термином «Ордистика», и, в конечном итоге, переросло в обоснование необходимости развития теории ОРД в две новые юридические науки – методическую юридическую науку «Ордистика» и процедурную юридическую науку, названную первоначально «Ордистический регламент Украины», посредством поэтапной кодификации секретной подзаконной правовой регламентации негласной деятельности по преодолению правонарушений (с. 197). Данный подход, согласно предложению Ю. А. Ланцедовой, должно завершиться принятием соответствующего кодекса и, в конечном итоге, процедурная юридическая наука была названа «Ордистическое судопроизводство Украины», а разработанные этой наукой кодексы - «Кодекс

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ордистического судопроизводства Украины» и «Международный кодекс ордистического судопроизводства» , которые должны содержать Общую и Особенную часть и столько разделов, сколько имеется допусков по работе с секретными документами: «для служебного пользования», «секретно», «совершенно секретно», «особой важности», с изложением исчерпывающего перечня ордистических мероприятий соответствующего уровня секретности, оснований, субъектов и детального порядка их проведения. Аналогично новую сущность и название приобрели и все иные процедурные юридические науки и разработанные ими кодексы, когда и последняя часть процедурных юридических наук - регламентные юридические науки превратились в соответствующие виды судопроизводства. В той же время систематизировано проблема существовавшей и существующей вариации наименования процедурных юридических наук и возможностей решения этой проблемы авторы раскрыли в ряде публикаций посредством выяснения следующих существовавших в отечественной юриспруденции семи вариантов наименования и содержания процедурных юридических наук, от чего происходило и название соответствующих кодексов. <i>Первый вариант наименования и содержания процедурных юридических наук и их кодексов</i> представлен таким прежним названием процедурной юридической науки, как «Уголовно-процессуальное право Украины» и соответствующего кодекса - «Уголовно-процессуальный кодекс Украины» 1960 г., а также действующими «Уголовно-исполнительным правом Украины» как

	процедурной юридической наукой и кодексом «Уголовно-исполнительный кодекс Украины», когда названия обоих этих юридических наук и их кодексов были и есть семантически необоснованными. В этом аспекте целесообразно изложить обоснование необходимости переименования первой из указанных процедурных юридических наук. Необходимость появления такой новой терминологии, как «Антикриминальная отрасль права Украины», «Антикриминальный кодекс Украины», «Антикриминальное судопроизводство Украины», «Кодекс антикриминального судопроизводства Украины», «антикриминальные ведомости» и (с. 198) др. А. А. Кириченко и С. А. Кириченко выводят из следующей аргументации. В ч. 1 ст. 7 «Организация милиции и ее подчиненность» старого Закона Украины «О милиции» и в ч. 3 ст. 12 Закона Украины «О национальной полиции» первыми в перечне подразделений милиции указаны подразделения криминальной милиции и соответственно криминальной полиции, что по сравнению с аналогичными по строению терминами «криминальная группировка», «криминальное государство» и др. более правильно уточнить как «подразделения антикриминальной милиции» или «подразделения антикриминальной полиции». Необходимость переименования второй, но еще действующей процедурной юридической науки «Уголовно-исполнительное право Украины» и соответствующего по названию ее кодекса в контексте предыдущего концептуально более взвешенного ее названия, как «Исправительно-трудовое право Украины» и соответствующего кодекса «Исправительно-трудовой кодекс Украины, а именно такими словосочетаниями, как соответственно «Исправительно-трудовое

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	судопроизводство України» и «Кодекс исправительно-трудового судопроизводства Украины», А. А. Кириченко виводит со следующей аргументацией. В последних наименованиях данной процедурной юридической науки и ее кодекса, что, по сути, является продолжением антикриминального судопроизводства на стадии исполнения любых судебных решений по результатам противодействия криминальным правонарушениям, представляется более правильная концепция пенитенциарной системы - исправить осужденного при помощи труда. Существующая же практика фактического содержания осужденных и пенитенциарной системы за счет налогов законопослушных граждан, а не за счет труда лиц, совершивших общественно опасное деяние, приводит к тому, что невиновное лицо фактически отбывает наказание, а законопослушные граждане. Это особенно очевидно в результате неконституционной замены (поскольку такой вопрос должен решаться только посредством всенародного референдума) смертной казни пожизненным заключением, хотя и минимальным, но пожизненным содержанием лица, не имеющим права жить в обществе. Существующее наименование данной науки и ее кодекса содержит установку только на исполнение назначенного судом антикриминального наказания, а более точного задания этой процедуры исполнения судебного решения здесь уже не усматривается (с. 199). Согласно требований ч. 2 ст. 3 Конституции Украины, выполнение которых в соответствии ч. 2 ст. 102 Конституции Украины в любом случае обязан обеспечить Слуга Народа - Президент Украины, фактически обязывает

О.А. Кириченко

	государство создать такие условия, чтобы потерпевшему от общественно опасного деяния лицу были полностью возмещены убытки (вред : физический, имущественный и/или первичный и вторичный моральный вред; упущенная выгода) с момента подачи заявления, а уже впоследствии все эти расходы следует возмещать за счет виновного, и если такого не установлено, - за счет пенитенциарной системы, то есть за счет солидарного труда всех осужденных. Они должны содержаться в местах лишения свободы на оставшиеся средства у каждого из них от отчислений на такое содержание этой системы. Потому как работает осужденный, так и удерживается. В случае же уклонения, осужденный может находиться в местах лишения свободы и больше назначенного судом срока до полного погашения такого долга. Иначе таких иждивенцев-осужденных должны содержать другие осужденные лица, но никак не государство, а, значит, законопослушные налогоплательщики!!! Именно поэтому следует признать явно неконституционными, т. е. такими, которые цинично нарушают требования ч.2 ст.3 Конституции Украины об обязанности государства утвердить и обеспечить права и свободы всех соотечественников (Тем более правового статуса законно послушных налогоплательщиков, осужденных соотечественников за счет соответствующего циничного нарушения правового статуса законопослушных соотечественников), следующие положения действующей пенитенциарной (а по сути пенистенциарной) системы : - абз. 8 ч. 1 ст. 8 «Основные права осужденных» УИК Украины, согласно которым осужденный имеет право, а не обязан работать – «... имеет право : на оплачиваемый труд согласно трудового

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	законодательства. ...»; - ч. 1 ст. 118 «Привлечение осужденных к лишению свободы к общественно полезному труду» гл. 18 «Труд осужденных к лишению свободы» УИК Украины, согласно которым, «... осужденные к лишению свободы имеют право работать. Работа осуществляется на добровольной основе на основании договора гражданско-правового характера или трудового договора, который заключается между осужденным и физическим лицом - предпринимателем или (с. 200) юридическим лицом, для которых осужденные осуществляют выполнение работ или оказание услуг; - абз. 1 ч. 1 ст. 121 «Удержания из заработка или иного дохода осужденных к лишению свободы УИК Украины», согласно которым, «лица, отбывающие наказание в исправительных колониях, возмещают расходы на их содержание, кроме стоимости питания, обуви, одежды, белья, спецпитание и спецодежды». В основе воспитания осужденных должны лежать не принципы криминального мира [криминальные надзиратели «смотрящие», пенис (в силу чего наименование этой системы собственной «пенистенциарной» выглядит вполне оправданным) и др.], а труд, обеспечивающий гарантированное исправление и содержание как осужденного, так и всей исправительно-трудовой системы отбывания наказаний и гарантированного возмещения потерпевшим убытков (вреда: физического, имущественного и/или первичного и вторичного морального вреда; упущенной выгоды). Второй вариант наименования и содержания процедурных юридических наук и их кодексов более представителен и охватывает Хозяйственное процессуальное

О.А. Кириченко

	право Украины и Хозяйственный процессуальный кодекс Украины, Уголовное процессуальное право Украины и Уголовный процессуальный кодекс Украины и (с. 201) Гражданское процессуальное право Украины и Гражданский процессуальный кодекс Украины. Аналогично тому, как возникла необходимость усовершенствовать название сначала Уголовного права Украины и Уголовно-процессуального права Украины, а позже Уголовного процессуального права Украины, нельзя согласиться с существующим наименованием и Гражданского права Украины и Гражданского процессуального права Украины, даже в предложенном усовершенствованном варианте их наименования Гражданской отрасли права Украины и Гражданским судопроизводством Украины, которые также не отражают сущности тех правоотношений, базисноантиделиктную и процедурную регламентацию которых и должны разработать названные юридические науки. Во-первых, при наличии слова «гражданский» напрашивается существование противоположного, а, значит, военного правового регулирования аналогичных правоотношений, что не соответствует действительности. Такая юридическая наука, как «Военная отрасль права Украины» может претендовать на существование, но это уже будет регулятивная, а не базисноантиделиктная юридическая наука. Во-вторых, в ч. 1 ст. 1 «Отношения, регулируемые гражданским законодательством» ГК Украины указано, что этим законодательством «регулируются личные неимущественные и имущественные отношения (гражданские отношения), основанные на юридическом равенстве, свободном волеизъявлении, имущественной

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	самостоятельности их участников». Здесь, как видим, на первом месте указаны личные неимущественные отношения и нет акцента внимания (чтобы разграничить эти правоотношения с хозяйственно-правовыми) на физических лиц как субъектов указанных правоотношений. Фактически же данная отрасль права зародилась еще в Древнем Риме и собственно с имущественно-договорных правоотношений между физическими лицами. Поэтому более правильным было бы эту отрасль права и соответствующее судопроизводство именовать соответственно словосочетаниями «Де-факто имущественно-договорная отрасль права Украины» («Де-факто имущественно-договорной кодекс Украины») и «Де-факто имущественно-договорное судопроизводство Украины» («Кодекс де-факто имущественно-договорного судопроизводства Украины»). В таком случае и существующее Хозяйственное право Украины и Хозяйственное процессуальное право Украины целесообразнее было (с. 202) бы переименовать соответственно в «Де-юре имущественно-договорную отрасль права Украины» («Де-юре имущественно-договорной кодекс Украины») и «Де-юре имущественно-договорное судопроизводство Украины» («Кодекс де-юре имущественно-договорного судопроизводства Украины»), в контексте чего было бы указание не только на базисные правоотношения указанных юридических наук, но и на то, что эти правоотношения существуют уже между юридическими лицами. <i>Третий вариант наименования и содержания процедурных юридических наук</i> представлен только такой одной процедурной юридической наукой, как «Административное

О.А. Кириченко

	судопроизводство Украины», и соответствующим кодифицированным правовым актом «Кодекс административного судопроизводства Украины», которые по задачам и содержанию фактически являются частью Конституционного судопроизводства Украины и соответствующего кодекса. Поэтому, хотя и данная процедурная юридическая наука и соответствующий кодекс якобы и имеют наиболее взвешенные наименования, но вся алогичность данной ситуации заключается в том, что сейчас эта совокупность юридических знаний и кодекс находятся в пределах не Конституционного судопроизводства Украины, а науки «Административное право Украины», которая наряду с этим сочетает в себе еще и процедуру рассмотрения дел об административных правонарушениях, и является частью Кодекса об административных правонарушениях, а также Общую часть почти всех регулятивных юридических наук. Поэтому только тогда все станет на свои надлежащие места, когда действующее Административное судопроизводство Украины объединится с Конституционным судопроизводством Украины и будет представлена единым Кодексом конституционного судопроизводства Украины, а базисноантиделиктные положения и нормы традиционного соответственно Административного права Украины и Кодекса Украины об административных правонарушениях образуют «чистую» Административную отрасль права Украины и соответствующий Административный кодекс Украины; процедурные положения и нормы все того же традиционного соответственно Административного права Украины и Кодекса Украины об административных

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правонарушениях - собственно процедурную юридическую науку «Административное судопроизводство Украины» и «Кодекс административного судопроизводства Украины», а Особенная часть традиционного Административного права Украины - общие (с. 203) положения системы регулятивных юридических наук и их соответствующих кодексов. В полной мере обоснование изложенного варианта развития наук административистской направленности представлено в лекции о новой доктрине классификации юридических наук и сущности и перспективе развития их отдельных групп, а частично раскрывается и в следующем варианте наименования процедурных юридических наук и кодексов. Четвертый вариант наименования и содержания процедурных юридических наук представляет собой сочетание в одном кодексе базисноантиделиктных и процедурных норм права, что имеет место, прежде всего, в Кодексе Украины об административных правонарушениях, где разд. I «Общие положения» касается как базисноантиделиктных, так и процедурных норм права; гл. 4 «Наложение административного взыскания» подразд. I «Общая часть» разд. II «Административное правонарушение и административная ответственность» - только процедурных норм права, а гл. 2 «Административное правонарушение и административная ответственность» и гл. 3 «Административное взыскание» подразд. I разд. II «Административное правонарушение и административная ответственность» и в полном объеме подразд. II «Особенная часть» данного раздела - только базисноантиделиктных норм.

	Частично по такому же принципу построен и Кодекс законов о труде Украины, где предварительного более-менее четкого разграничения базисноантиделиктных и процедурных норм права в этом кодексе не было, но и процедурные нормы также излагаются как в этом кодексе, в частности, в гл. XV «Индивидуальные трудовые споры» и др., так и за пределами данного кодекса в виде ряда процедурных законов, например, Закона Украины «О порядке разрешения коллективных трудовых споров (конфликтов)» [83] и др. Поэтому имеется необходимость в появлении надлежащей как базисноантиделиктной юридической науки «Трудовая отрасль права Украины» и «Трудового кодекса Украины», так и процедурной юридической науки «Трудовое судопроизводство Украины» и соответствующего всеобъемлющего кодифицированного правового акта - «Кодекс трудового судопроизводства Украины». <i>Пятый вариант наименования и содержания процедурной юридической науки</i> представляет такая перспективная процедурная юридическая наука, которую предлагается назвать «Исполнительное судопроизводство Украины», а соответствующий кодифицированный правовой акт - словосочетанием «Кодекс исполнительного судопроизводства Украины», с тем, чтобы (с. 204) объединить исполнительные производства по результатам судебного рассмотрения и пересмотра дел обо всех иных, кроме криминальных, правонарушениях. В настоящее время данная процедура некодифицирована и представлена рядом правовых актов, прежде всего, законом Украины «Об исполнительном производстве» и др.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Шестой вариант наименования и содержания процедурной юридической науки представлен собственно Конституционным судопроизводством Украины, когда данная наука, по сути, все еще развивается совместно с Конституционным отраслью Украины и именуется, в частности, В. Э. Телипко как «Конституционное и конституционно-процессуальное право Украины», где усматривается и возврат к первому варианту обозначения процедурной юридической науки словосочетанием через дефис. Вся алогичность развития данной процедуры, призванной представить базисный уровень противодействия правонарушениям, фактически является некодифицированной и представлена Законом Украины «О Конституционном Суде Украины» и Регламентом Конституционного Суда Украины, который принят не парламентом, а самым КС Украины и поэтому не может считаться общегосударственным правовым актом. Конституционный и любой иной суд, как юридические лица, могут осуществлять локальное подзаконное правовое регулирование, но не общегосударственное законотворчество. Если идти по такому пути, то все перечисленные процедурные кодексы иные отечественные суды могут также проигнорировать и разработать свои собственные процедуры противодействия соответствующим видам правонарушений, если это сделал сам Конституционный Суд Украины относительно наивысшей в государстве по уровню антиделиктной процедуры!!! Эту процедуру следует назвать «Конституционное судопроизводство Украины» и представить в виде Кодекса

	конституционного судопроизводства Украины, что вместе с Конституционной отраслью права Украины и Конституционным кодексом Украины, появляющимся взамен Конституции Украины и системы «конституционных законов», должны образовать соответственно процедурную и базисноантиделиктную кодифицированную основу для признания действий, решений и правовых актов субъектов властных полномочий и каждой из ветвей государственной власти, которые нарушают определенную норму Конституционного кодекса Украины (с. 205). И, наконец, седьмой вариант наименования и содержания процедурной юридической науки, который является наиболее неразвитым, представлен, во-первых, так называемой «теорией ОРД», методическая часть которой должно создать ордистику, а процедурная часть - такую процедурную юридическую науку, которую следует назвать «Ордистическое судопроизводство Украины». Данное правовое регулирование в настоящее время представлено только одним Законом Украины «Об оперативно-розыскной деятельности», где всего лишь более полутора десятка статей регулируют только принципы и иные основы проведения данной деятельности, а вся остальная процедура негласного преодоления, прежде всего, криминальных правонарушений (а следует ее распространить на преодоление любым видам правонарушений) является подзаконной, скрытой за грифами секретности и распыленной по различным ведомствам, имеющих право проводить такую деятельность: МВД Украины, Служба безопасности Украины, Таможенная служба и др. В таком аспекте целесообразно изложить обоснование необходимости переименования

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	теории ОРД в орди́стику и появления иных производных терминов и словосочетаний: «Кодекс орди́стического судопроизводства Украины», «ордист», «орди́стическая деятельность», «орди́стические ведомости» и др., что А. А. Кириченко и С. А. Кириченко усматривают посредством доведения семантической противоречивости традиционного словосочетания «оперативно-розыскная деятельность». Оперативной (неотложной), поисковой, розыскной, иной антиделиктной должна быть деятельность любого антиделиктного органа, а не только эта. Сущность же оперативно-розыскной деятельности заключается не столько в том, что она также является в указанном смысле неотложной и поисково-розыскной, сколько в том, что указанный вид антиделиктной деятельности имеет негласный порядок проведения. Отсюда, целесообразно «Теорию ОРД» переименовать более обоснованным термином, происходящим от традиционной аббревиатуры «ОРД» и окончания –истика, аналогично тому, как в 1898 г. Ганс Гросс создал термин «криминалистика», что не является бесспорным. В. Д. Спасович 27.09.1860 г. в лекции по теории судебно-уголовных доказательств ссылался на немецкую криминалистику как на существующий факт [161, с. 21]. С учетом изложенного следует заключить : все базисноантиделиктные юридические науки должны именоваться собственно отраслями права, а именно: Конституционная отрасль права Украины Административная отрасль права Украины, (с. 206) Антикриминальная отрасль права Украины, Трудовая отрасль права Украины, Де-факто имущественно-договорная отрасль права Украины и Де-юре имущественно-договорная отрасль права, которые должны разработать

О.А. Кириченко

	кодифицированные правовые акты: Конституционный кодекс Украины, Административный кодекс Украины, Антикриминальный кодекс Украины, Трудовой кодекс Украины, Де-факто имущественно-договорной кодекс Украины и Де-юре имущественно-договорной кодекс Украины. Таким образом, процедурные антиделиктные правовые юридические науки наиболее целесообразно именовать соответствующим видом судопроизводства, а именно : - Конституционное судопроизводство Украины; - Административное судопроизводство Украины; - Антикриминальное судопроизводство Украины; - Трудовое судопроизводство Украины; - Де-факто имущественно-договорное судопроизводство Украины; - Де-юре имущественно-договорное судопроизводство Украины; - Орджистическое судопроизводство Украины; - Исправительно-трудовое судопроизводство Украины; - Исполнительное судопроизводство Украины. А наиболее подходящее наименование кодексов названных процедурных антиделиктных правовых юридических наук может быть представлено таким образом : - Кодекс конституционного судопроизводства Украины; - Кодекс административного судопроизводства Украины; - Кодекс антикриминального судопроизводства Украины; - Кодекс трудового судопроизводства Украины; - Кодекс де-факто имущественно-договорного судопроизводства Украины; - Кодекс де-юре имущественно-договорного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	судопроизводства України; - Кодекс ординаторского судопроизводства України; - Кодекс исправительно-трудового судопроизводства України; - Кодекс исполнительного судопроизводства України. Разумеется, что предложенное наименование процедурных антиделиктных правовых юридических наук и кодексов может и должно быть применено в любой стране постсоветского пространства и даже мира в целом (с. 207).
Кириченко С.А., Кириченко Ю.О., Ткач Ю.Д. Криміналістика. Періодизація, поняття і система : Лекція № 1 / за ред. О. А. Кириченка. Київ : РВВ КІВС, 2003. 48 с.	Звідси система юридичних наук у кінцевому результаті має бути представлена таким чином : (с. 29) 1. Теоретичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють філософські, історичні та інші теоретичні основи всієї системи юридичних наук (філософія права, теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень та ін.). 2. Матеріальні юридичні науки, тобто науки, що розробляють окремі галузі матеріального права (конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право, господарське право). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну процедуру боротьби із окремими видами правопорушень : злочинів, проступків, правових спорів і деліктів : 3.1. Загальна теорія інформації. 3.2. Процесуальні юридичні науки : конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес і господарський процес. 3.3. Регламентні юридичні науки : адміністративний регламент, трудовий регламент, ординаторський регламент, виправно-трудова регламент і судово-виконавчий регламент) (с. 30).

О.А. Кириченко

	4. Методичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють окремі складові частини методики боротьби з кожним із різновидів правопорушень: злочинів, проступків, правових спорів і деліктів (криміналістика, ордістика). 5. Регулятивні юридичні науки, тобто такі наукові галузі, основним завданням яких є розробка належного нормативно безделіктного врегулювання необхідних сторін суспільного життя (податкове право, бюджетне право, пенсійне право, сімейне право, житлове право, водне право, земельне право, надрове право, лісове право тощо). 6. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, що створюють інші умови щодо ефективного та раціонального правового врегулювання певних суспільних відношень або здійснення боротьби з тими чи іншими правопорушеннями (кримінологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика, юридична педагогіка та ін.) (с. 31). Хоча з огляду на тісні міждисциплінарні зв'язки між криміналістикою та ордістикою, з одного боку, а також криміналістикою та антикримінальним процесом, ордістикою та ордістичним регламентом – з іншого, виведення ордістики із ваківської спеціальності – 12.00.09, де вона раніше фактично була, треба вважати помилковим і таким, яке заважає вільному та ефективному розвитку цих тісно пов'язаних галузей юридичної науки. В кращу сторону може змінитися дане становище у випадку відкриття (с. 32) у спеціалізованих юридичних навчальних закладах нової кафедри – «Кафедри правової процедури та методики боротьби з правопорушеннями». Словосполучення «правова процедура

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	боротьби із правопорушеннями» може об'єднати на одній кафедрі антикримінальний процес та ординічний регламент, а «методика боротьби із правопорушеннями» – криміналістику та ординістику. Саме таку пропозиція щодо створення нової кафедри й планується подати через адміністрацію Київського інституту внутрішніх справ до МВС України (с. 33).
Кириченко С. А., Басай В. Д., Кириченко Ю. О., Ткач Ю. Д. Основи одорології : Лекція № 10 / за ред. О. А. Кириченка. Київ : РВВ КІВС, 2003. 52 с.	Міжнауковий статус юридичної одорології, яка має охопити принаймні криміналістичну та ординістичну одорологію, краще за все представити на основі систематизації юридичних наук в залежності від їх поділу на правові та неправові : 1. Правові юридичні науки : 1.1. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних безделіктних сторін суспільного життя (внутрішні юридико-регулятивні науки: податкове, бюджетне, пенсійне, сімейне, житлове, водне, земельне, лісове та інше право; міжнародні юридико-регулятивні науки: консульське чи дипломатичне, міжнародне космічне, повітряне, морське, екологічне та ін. право). 1.2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які мають розробити нормативно-правову основу (базис) щодо ефективного і раціонального ведення боротьби з будь-яким різновидом правопорушень : 1.2.1. Внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки : конституційне, антикримінальне, адміністративне, трудове, цивільне та арбітражне право. 1.2.2. Міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки : міжнародне антикримінальне, міжнародне публічне і міжнародне цивільне право. 1.3. Процедурні юридичні науки, на які має бути покладене завдання з розробки

О.А. Кириченко

	нормативно-правової процедури ефективного і раціонального здійснення боротьби з різними видами правопорушень (самостійні процедурні науки: внутрішні юридико-процедурні науки : 1.3.1. Внутрішні юридико-процедурні науки : 1.3.1.1. Процесуальні юридичні науки : конституційний, антикримінальний, цивільний та арбітражний процес. 1.3.1.2. Регламентні юридичні науки : 1.3.1.2.1. Основні : адміністративний, трудовий та ординативний регламент. 1.3.1.2.2. Допоміжні : виправно-трудова і судово-виконавчий регламент. 1.3.2. Міжнародні юридико-процедурні науки : 1.3.2.1. Міжнародні юридико-процесуальні науки : міжнародний антикримінальний процес тощо. 1.3.2.2. Міжнародні юридико-регламентні науки : міжнародний ординативний, міжнародний публічний і міжнародний цивільний регламент). 1.3.3. Полінаукові процедурні юридичні напрями : юридико-процедурна теорія інформації (с. 42). 2. Неправові юридичні науки : 2.1. Теоретичні юридичні науки, тобто такі науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політологічних, філологічних, історичних, психологічних і теоретичних основ для ефективного та раціонального здійснення будь-якого з напрямків юридичної діяльності (самостійні юридико-теоретичні науки: філософія юриспруденції, політологія юриспруденції, соціологія юриспруденції, психологія юриспруденції, теоретика юриспруденції, історія вітчизняної юриспруденції, історія зарубіжної юриспруденції, історія правових вчень та ін.; полінаукові юридико-теоретичні напрями: філологія

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	юриспруденції, енциклопедія юриспруденції, порівняльна сучасна юриспруденція, юридична педагогіка та ін.) (с. 42-43). 2.2. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин методики боротьби із правопорушеннями? 2.2.1. Самостійні юридико-методичні науки : криміналістика та ордістика. 2.2.2. Полінаукові юридико-методичні напрямки : юридична експертологія, юридична мікрооб'єктологія, юридична одорологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична бухгалтерія тощо. 2.3. Допоміжні юридичні науки : кримінологія, деонтологія, юридична статистика, юридична кібернетика тощо. Як бачимо, юридична одорологія вказана поряд з іншими полінауковими юридико-методичними напрямками, що характеризує її як неправову, методичну та антиделіктну сукупність наукових знань (с. 43).
Кириченко С. А., Кириченко Ю. О., Ткач Ю. Д. Періодизація розвитку, поняття і системно-структурна будова криміналістики : навч. посібник / за ред. О. А. Кириченка. Київ : РВВ КІВС, 2004. 80 с.	Такий же варіант класифікації юридичних наук викладено в одному із таємних видань: Ткач Ю.Д., Кириченко С.А., Кириченко Ю.О. Періодизація розвитку, поняття і система криміналістики: Лекція № 1 / за ред. О. А. Кириченка. Одеса : НД РВВ ОЮІ НУВС, 2003. 70 с. Систему юридичних наук у контексті вирішення загальних завдань, на думку Ю. О. Кириченко, краще за все, представити таким чином : 1. Теорологічні юридичні науки, тобто такі науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політологічних, філологічних, історичних, психологічних і теоретичних основ для ефективного та раціонального здійснення будь-якого з напрямків юридичної діяльності : 1.1. Самостійні юридико-теорологічні науки : філософія юриспруденції, політологія

О.А. Кириченко

	юриспруденції, соціологія юриспруденції, психологія юриспруденції, теорологія юриспруденції, історія вітчизняної юриспруденції, історія зарубіжної юриспруденції, історія правових вчень та ін.; 1.2. Полінаукові юридико-теорологічні напрямки : філологія юриспруденції, енциклопедія юриспруденції, порівняльна сучасна юриспруденція, юридична педагогіка та ін.. 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які мають розробити нормативно-правову основу (базис) щодо ефективного і раціонального ведення боротьби з будь-якою різновидністю правопорушень : 2.1. Внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки : конституційне, антикримінальне, адміністративне, трудове, цивільне та арбітражне право. 2.2. Міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки : міжнародне антикримінальне, міжнародне публічне і міжнародне цивільне право (с. 56). 3. Процедурні юридичні науки, на які має бути покладене завдання з розробки нормативно-правової процедури ефективного і раціонального здійснення боротьби з різними видами правопорушень : 3.1. Самостійні процедурні науки : 3.1.1. Внутрішні юридико-процедурні науки : 3.1.1.1. Процесуальні юридичні науки : конституційний, антикримінальний, цивільний та арбітражний процес. 3.1.1.2. Регламентні юридичні науки : 3.1.1.2.1. Основні : адміністративний, трудовий та ординативний регламент. 3.1.1.2.2. Допоміжні : виправно-трудова і судово-виконавча (регламенти). 3.1.2. Міжнародні юридико-процедурні науки : 3.1.2.1. Міжнародні юридико-процесуальні науки : міжнародний антикримінальний процес тощо.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	3.1.2.2. Міжнародні юридико-регламентні науки : міжнародний ординативний, міжнародний публічний і міжнародний цивільний регламент; 3.2. Полінаукові процедурні юридичні напрямки : юридико-процедурна теорія інформації) (с. 56-57). 4. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин методики боротьби з правопорушеннями : 4.1. Самостійні юридико-методичні науки : криміналістика та ординатика. 4.2. Полінаукові юридико-методичні напрямки : юридична експертологія, юридична мікрооб'єктологія, юридична одорологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична бухгалтерія тощо. 5. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних безделіктних сторін суспільного життя : 5.1. Внутрішні юридико-регулятивні науки : податкове, бюджетне, пенсійне, сімейне, житлове, водне, земельне, лісове та інше право. 5.2. Міжнародні юридико-регулятивні науки : консульське чи дипломатичне, міжнародне космічне, повітряне, морське, екологічне та ін. право. 6. Допоміжні юридичні науки : кримінологія, деонтологія, юридична статистика, юридична кібернетика тощо. У контексті поділу юридичних наук на правові і неправові юридичні науки їх система може бути представлена наступним чином : 1. Правові юридичні науки : 1.1. Регулятивні юридичні науки : 1.1.1. Внутрішні регулятивні юридичні науки. 1.1.2. Міжнародні регулятивні юридичні науки. 1.2. Базисноантиделіктні юридичні науки :

О.А. Кириченко

	1.2.1. Внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки. 1.2.2. Міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки (с. 57). 1.3. Процедурні юридичні науки : 1.3.1. Самостійні процедурні юридичні науки : 1.3.1.1. Процесуальні юридичні науки : 1.3.1.1.2. Внутрішні процесуальні юридичні науки. 1.3.1.1.3. Міжнародні процесуальні юридичні науки. 1.3.1.2. Регламентні юридичні науки : 1.3.1.2.1. Внутрішні регламентні юридичні науки. 1.3.1.2.2. Міжнародні регламентні юридичні науки. 1.3.2. Полінаукові юридико-процедурні напрямки (с. 57-58). 2. Неправові юридичні науки : 2.1. Теорологічні юридичні науки : 2.1.1. Самостійні теорологічні юридичні науки : 2.1.1.1. Внутрішні теорологічні юридичні науки. 2.1.1.2. Міжнародні теорологічні юридичні науки. 2.1.2. Полінаукові теорологічні юридичні напрямки. 2.2. Методичні юридичні науки : 2.2.1. Самостійні методичні юридичні науки (криміналістика, ордістика). 2.2.2. Полінаукові методичні юридичні напрямки. 2.3. Допоміжні юридичні науки. У відповідності з викладеним можна дійти висновку, що кінцевим завданням правових юридичних наук (базисноантиделіктних, процедурних та регулятивних) повинна стати розробка відповідного кодифікованого нормативно-правового акту – кодексу, у зв'язку з чим може бути запропонована й така система законодавства (права) : 1. Базисноантиделіктні кодекси :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	1.1. Внутрішні базисноантиделіктні кодекси : Конституційний кодекс України (Конст. К України), Антикримінальний кодекс України (АктиКК України), Адміністративний кодекс України (Адм. К України), Трудовий кодекс України (Тр. К України), Цивільний кодекс України (Цив. К України) та Арбітражний кодекс України (Арб. К України). 1.2. Міжнародні базисноантиделіктні кодекси : Міжнародний антикримінальний кодекс (Міжн. АнтиКК), Міжнародний публічний кодекс (Міжн. ПК) і Міжнародний цивільний кодекс (Міжн. ЦК). 2. Процедурні кодекси : 2.1. Внутрішні юридико-процедурні кодекси : 2.1.1. Юридико-процесуальні кодекси : Конституційно-процесуальний кодекс України (Конст. ПК України), Антикримінально-процесуальний кодекс України (АнтиКПК України), Цивільно-процесуальний кодекс України (Цив. ПК України) та Арбітражно-процесуальний кодекс України (Арб. ПК України). 2.1.2. Юридико-регламентні кодекси : 2.1.2.1. Основні юридико-регламентні кодекси: Адміністративний регламент України (Адм. Р України), Трудовий регламент України (Тр. Р України) та Ордиристичний регламент України (Орд. Р України). 2.1.2.2. Допоміжні юридико-регламентні кодекси : Виправно-трудоий регламент України (Випр. Тр. Р України) і Судово-виконавчий регламент України (Суд. ВР України) (с. 58). 2.2. Міжнародні юридико-процедурні кодекси : 2.2.1. Міжнародні юридико-процесуальні кодекси : Міжнародний антикримінально-процесуальний кодекс (Міжн. АнтиКК). 2.2.2. Міжнародні юридико-регламентні

О.А. Кириченко

	кодекси : Міжнародний ордиcтичний регламент (Міжн. ОР), Міжнародний публічний регламент (Міжн. ПР) і Міжнародний цивільний регламент (Міжн. ЦР). 3. Регулятивні кодекси : 3.1. Внутрішні юридико-регулятивні кодекси : Податковий кодекс України (Подат. К України), Бюджетний кодекс України (Бюд. К України), Пенсійний кодекс України (Пенс. К України), Сімейний кодекс України (Сім. К України), Житловий кодекс України (Житл. К України), Водний кодекс України (Водн. К України), Земельний кодекс України (Зем. К України), Лісний кодекс України (Лісн. К України) тощо. 3.2. Міжнародні юридико-регулятивні кодекси : Консульський (Дипломатичний) кодекс (Конс. чи Дипл.К), Міжнародний космічний кодекс (Міжн. Косм. К), Міжнародний повітряний кодекс (Міжн. Повіт. К), Міжнародний морський кодекс (Міжн. Морськ. К), Міжнародний екологічний кодекс (Міжн. Екол. К) та ін. Система юридичних наук у контексті розв'язання завдань боротьби з правопорушеннями може мати такий вигляд : 1. Загальні юридичні науки : 1.1. Теорологічні юридичні науки (самостійні : внутрішні теорологічні юридичні науки, міжнародні теорологічні юридичні науки; полінаукові юридико-теорологічні напрямки). 1.2. Допоміжні юридичні науки (самостійні допоміжні юридичні науки; полінаукові юридико-допоміжні напрямки). 2. Регулятивні юридичні науки (внутрішні регулятивні юридичні науки; міжнародні регулятивні юридичні науки). 3. Антиделіктні юридичні науки : 3.1. Базисноантиделіктні юридичні науки (внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки і міжнародні базисноантиделіктні

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	юридичні науки). 3.2. Процедурні юридичні науки (самостійні процедурні юридичні науки (процесуальні юридичні науки : внутрішні процесуальні юридичні науки, міжнародні процесуальні юридичні науки; регламентні юридичні науки : внутрішні регламентні юридичні науки, міжнародні регламентні юридичні науки) і полінаукові юридико-процедурні напрямки). 3.3. Методичні юридичні науки (самостійні юридико-методичні науки : криміналістика, ординістика; і полінаукові юридико-методичні напрямки (с. 59).
Кириченко С. А., Кириченко Ю. О., Ткач Ю. Д. Основи мікрооб'єктології : Лекція № 3 / за ред. О. А. Кириченка. Київ : РВВ КІВС, 2004. 32 с.	Сутність юридичної мікрооб'єктології краще зрозуміти в контексті системи юридичних наук узагалі, яка, з огляду на вирішення їх загальних питань, може виглядати таким чином : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто такі науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політологічних, філологічних, історичних, психологічних і теоретичних основ для ефективного та раціонального здійснення будь-якого з напрямків юридичної діяльності : 1.1. Самостійні юридико-теоретичні науки : філософія юриспруденції, політологія юриспруденції, соціологія юриспруденції, психологія юриспруденції, теоретична юриспруденції, історія вітчизняної юриспруденції, історія зарубіжної юриспруденції, історія правових вчень та ін. 1.2. Полінаукові юридико-теоретичні напрямки : філологія юриспруденції, енциклопедія юриспруденції, порівняльна сучасна юриспруденція, юридична педагогіка та ін. 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які мають розробити нормативно-правову основу (базис) щодо ефективного і раціонального ведення боротьби з будь-якою різновидністю правопорушень :

О.А. Кириченко

	2.1. Внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки : конституційне, антикримінальне, адміністративне, трудове, цивільне та арбітражне право. 2.2. Міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки : міжнародне антикримінальне, міжнародне публічне і міжнародне цивільне право. 3. Процедурні юридичні науки, на які має бути покладене завдання із розробки нормативно-правової процедури ефективного і раціонального здійснення боротьби із різними видами правопорушень : 3.1. Самостійні процедурні науки : 3.1.1. Внутрішні юридико-процедурні науки : 3.1.1.1. Процесуальні юридичні науки : конституційний, антикримінальний, цивільний та арбітражний процес. 3.1.1.2. Регламентні юридичні науки : 3.1.1.2.1. Основні : адміністративний, трудовий та ординативний регламент. 3.1.1.2.2. Допоміжні : виправно-трудова і судово-виконавчий регламент. 3.1.2. Міжнародні юридико-процедурні науки : 3.1.2.1. Міжнародні юридико-процесуальні науки : міжнародний антикримінальний процес тощо (с. 22). 3.1.2.2. Міжнародні юридико-регламентні науки : міжнародний ординативний, міжнародний публічний і міжнародний цивільний регламент. 3.1.3. Полінаукові процедурні юридичні напрямки : юридико-процедурна теорія інформації. 4. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин методики боротьби із правопорушеннями : 4.1. Самостійні юридико-методичні науки : криміналістика та ординативна. 4.2. Полінаукові юридико-методичні напрямки : юридична експертологія, юридична мікроб'єктологія, юридична

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	одорологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична бухгалтерія тощо. 5. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних безделіктних сторін суспільного життя : 5.1. Внутрішні юридико-регулятивні науки : податкове, бюджетне, пенсійне, сімейне, житлове, водне, земельне, лісове та інше право. 5.2. Міжнародні юридико-регулятивні науки : консульське чи дипломатичне, міжнародне космічне, повітряне, морське, екологічне та ін. право. 6. Допоміжні юридичні науки : кримінологія, деонтологія, юридична статистика, юридична кібернетика тощо. Як бачимо, юридична мікрооб’єктологія поряд з юридичною одорологією, юридичною експертологією і деякими іншими аналогічними сукупностями знань розглядається в якості полінаукових юридико-методичних напрямків, що розташовані у групі методичних юридичних наук поряд із такими самостійними юридичними науками, як криміналістика та ордістика. З цього випливають і основні завдання даного полінаукового напрямку – розробляти додаткові аспекти складових частин криміналістичної та ордістичної методики боротьби з правопорушеннями. Проте при такому тлумаченні сутності юридичної мікрооб’єктології з неї випадають процедурні питання, які стосуються попередньої третьої групи юридичних наук. З цим принципово можна погодитися, оскільки традиційно й процедурні питання звичайних речових джерел розроблялися криміналістами і висвітлювалися в межах навчального курсу криміналістики (с. 23).
Кириченко С.А.,	В основу сучасних авторських поглядів на

О.А. Кириченко

Ланцедова Ю.О., Тунтула О.С., Ткач Ю.Д. Теоретичні основи криміналістики (періодизація, поняття, система, міжнауковий статус): монографія / за наук. ред. О.А. Кириченка. Одеса: Вид-во ОЮІ НУВС, 2007. 176 с.	поняття і системно-структурну будову криміналістики і спорідненої з нею іншої антиделіктної неправової методичної юридичної науки – «Ордистика» покладені останні розробки міжвідомчого творчого колективу у складі С. А. Кириченка, Ю.О. Ланцедової, А.П. Огородника, Ю.Д. Ткача і О.С. Тунтули під керівництвом професора О.А. Кириченка, які можуть бути зведені до наступного (с. 125). Юридичну природу криміналістики та її місце у новітній системі юридичних наук варто розглядати на підставі новітньої класифікації юридичних наук, які поділяються у контексті : 1. Розв'язання їхніх загальних завдань на : 1.1. Теоретичні юридичні науки, тобто такі юридичні науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політичних, філологічних, історичних, психологічних та інших теоретичних основ для ефективного і раціонального здійснення будь-якого з напрямків юридичної діяльності : - мононаукові теоретичні юридичні науки : Філософія юриспруденції, Політологія юриспруденції, Соціологія юриспруденції, Психологія юриспруденції, Теоретична юриспруденція, Історія вітчизняної юриспруденції, Історія зарубіжної юриспруденції, Історія правових вчень та ін.; - полінаукові теоретичні юридичні напрямки: Філологія юриспруденції, Енциклопедія юриспруденції, Сучасна порівняльна юриспруденція, Юридична педагогіка та ін. 1.2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити правову основу (базис) для ефективного і раціонального введення боротьби з будь-яким із різновидів правопорушень ? - внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки : Конституційне право України, Антикримінальне право України, Адміністративне право України, (с. 140) Трудове право України, Цивільне право

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	України, Арбітражне право України; - міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки : Міжнародне Антикримінальне право, Міжнародне Арбітражне право і Міжнародне Цивільне право. 1.3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання із створення нормативно-правової процедури ефективного і раціонального здійснення боротьби з різними видами правопорушень : 1.3.1. Внутрішні процедурні юридичні науки : 1.3.1.1. Полінаукові наукові напрямки : Теорія антиделіктної інформації. 1.3.1.2. Мононаукові процедурні юридичні науки : 1.3.1.2.1. Процесуальні юридичні науки : Конституційно-процесуальне право України, Антикримінально-процесуальне право України, Цивільно-процесуальне право України, Арбітражно-процесуальне право України. 1.3.1.2.2. Регламентні юридичні науки : 1.3.1.2.2.1. Основні : Адміно-регламентне право України, Трудорегламентне право України, Ордо-регламентне право України. 1.3.1.2.2.2. Допоміжні : Виправно-трудорегламентне право України, Виконавчорегламентне право України. 1.3.2. Міжнародні процедурні юридичні науки : Міжнародне Антикримінально-процесуальне право, (с. 141) Міжнародне Ордо-регламентне право, Міжнародне Арбітражно-регламентне право і Міжнародне Цивільно-регламентне право. 1.4. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин методики боротьби з правопорушеннями : 1.4.1. Мононаукові методичні юридичні науки : Криміналістика, Ордістика. 1.4.2. Полінаукові методичні юридичні напрямки : Юридична експертологія, Юридична мікрооб'єктологія, Юридична

О.А. Кириченко

	одорологія, Юридична медицина, Юридична психіатрія, Юридична бухгалтерія тощо. 1.5. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних безделіктних сторін суспільного життя : 1.5.1. Внутрішні регулятивні юридичні науки : Податкове право України, Бюджетне право України, Пенсійне право України, Сімейне право України, Житлове право України, Водне право України, Земельне право України, Лісове право України, Повітряне право України. 1.5.2. Міжнародні регулятивні юридичні науки : Консульське або Дипломатичне право, Міжнародне Космічне право, Міжнародне Повітряне право, Міжнародне Морське право, Міжнародне Екологічне право та ін. 1.6. Допоміжні юридичні науки, завданням яких є створення інших умов щодо ефективного і раціонального здійснення тих чи інших напрямків юридичної діяльності : Кримінологія, Деонтологія, Юридична статистика, Юридична кібернетика та ін. 2. Здійснення антиделіктної діяльності на : 2.1. Загальні юридичні науки : 2.1.1. Теоретичні юридичні науки: мононаукові теоретичні юридичні науки, внутрішні теоретичні юридичні науки, міжнародні теоретичні юридичні науки, полінаукові теоретичні напрямки. 2.1.2. Допоміжні юридичні науки : мононаукові допоміжні юридичні науки, полінаукові допоміжні юридичні напрямки. 2.1.3. Регулятивні юридичні науки : внутрішні регулятивні юридичні науки, міжнародні регулятивні юридичні науки. 2.2. Антиделіктні юридичні науки : 2.2.1. Базисноантиделіктні юридичні науки: внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки, міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2.2.2. Процедурні юридичні науки : 2.2.2.1. Полінаукові процедурні напрямки. 2.2.2.2. Мононаукові процедурні юридичні науки : 2.2.2.2.1. Процесуальні юридичні науки : внутрішні процесуальні юридичні науки, (с. 142) міжнародні процесуальні юридичні науки. 2.2.2.2.2. Регламентні юридичні науки : внутрішні регламентні юридичні науки, міжнародні регламентні юридичні науки. 2.2.3. Методичні юридичні науки : мононаукові методичні юридичні науки, полінаукові методичні юридичні напрямки. 3. Здійснення законодавчої діяльності на : 3.1. Правові юридичні науки : 3.1.1. Регулятивні юридичні науки: внутрішні регулятивні юридичні науки, міжнародні регулятивні юридичні науки. 3.1.2. Базисноантиделіктні юридичні науки : внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки, міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки. 3.1.3. Процедурні юридичні науки : 3.1.3.1. Мононаукові процедурні юридичні науки : 3.1.3.1.1. Процесуальні юридичні науки : внутрішні процесуальні юридичні науки, міжнародні процесуальні юридичні науки. 3.1.3.1.2. Регламентні юридичні науки : внутрішні регламентні юридичні науки, міжнародні регламентні юридичні науки; 3.1.3.2. Полінаукові процедурні юридичні напрямки. 3.2. Неправові юридичні науки : 3.2.1. Теорологічні юридичні науки : 3.2.1.1. Мононаукові теорологічні юридичні науки (внутрішні теорологічні юридичні науки, міжнародні теорологічні юридичні науки). 3.2.1.2. Полінаукові теорологічні юридичні науки :

О.А. Кириченко

	напрямки. 3.2.2. Методичні юридичні науки : мононаукові методичні юридичні науки, полінаукові методичні юридичні напрямки. 3.2.3. Допоміжні юридичні науки (с. 143).
Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д. Теорологія юриспруденції : лекція № 1 / за наук. ред. проф. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2007. Вип. 5. 268 с. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe	Саме тому стає зрозумілою принципова новизна і надзвичайна наукова і прикладна актуальність запропонованих О.А. Кириченком і розвинутих Ю.О. Кириченко єдиних за основою поділу і більш практично спрямованих класифікацій юридичних наук у цілому (юриспруденції), що на сьогодні пропонується зробити у контексті : 1. Розв'язання їхніх загальних завдань на : 1.1. Теорологічні юридичні науки, тобто такі юридичні науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політичних, філологічних, історичних, психологічних та інших теоретичних основ для раціонального, ефективного та якісного здійснення будь-якого з напрямків юридичної діяльності : 1.1.1. Мононаукові теорологічні юридичні науки : Філософія юриспруденції, Політологія юриспруденції, Соціологія юриспруденції, Психологія юриспруденції, Теорологія юриспруденції, Історія вітчизняної юриспруденції, Історія зарубіжної юриспруденції, Історія правових вчень та ін. 1.1.2. Полінаукові теорологічні юридичні напрямки : Філологія юриспруденції, Енциклопедія юриспруденції, Сучасна порівняльна юриспруденція, Юридична педагогіка та ін. 1.2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити правову основу (базис) для раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби з будь-яким із різновидів правопорушень : 1.2.1. Внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки : Конституційне право

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	України, Антикримінальне право України, Адміністративне право України, Трудове право України, Цивільне право України, Арбітражне право України (с. 15). 1.2.2. Міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки : Міжнародне Антикримінальне право, Міжнародне Арбітражне право і Міжнародне Цивільне право. 1.3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання із створення нормативно-правової процедури раціонального, ефективного та якісного здійснення боротьби з різними видами правопорушень : 1.3.1. Внутрішні процедурні юридичні науки : 1.3.1.1. Полінаукові наукові напрямки : Теорія антиделіктної інформації. 1.3.1.2. Мононаукові процедурні юридичні науки : 1.3.1.2.1. Процесуальні юридичні науки : Конституційно-процесуальне право України, Антикримінально-процесуальне право України, Цивільно-процесуальне право України, Арбітражно-процесуальне право України. 1.3.1.2.2. Регламентні юридичні науки : 1.3.1.2.2.1. Основні : Адміно-регламентне право України, Трудо-регламентне право України, Ордо-регламентне право України. 1.3.1.2.2.2. допоміжні : Виправно-трудо-регламентне право України, Виконавчо-регламентне право України. 1.3.2. Міжнародні процедурні юридичні науки : Міжнародне Антикримінально-процесуальне право, Міжнародне Ордо-регламентне право, Міжнародне Арбітражно-регламентне право і Міжнародне Цивільно-регламентне право. 1.4. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин методики боротьби з правопорушеннями :

О.А. Кириченко

	1.4.1. Мононаукові методичні юридичні науки : Криміналістика, (с. 16) Ордістика. 1.4.2. Полінаукові методичні юридичні напрямки : Юридична експертологія, Юридична мікрооб'єктологія, Юридична одорологія, Юридична медицина, Юридична психіатрія, Юридична бухгалтерія тощо. 1.5. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне правове врегулювання необхідних безделіктних сторін суспільного життя : 1.5.1. Внутрішні регулятивні юридичні науки : Податкове право України, Бюджетне право України, Пенсійне право України, Сімейне право України, Житлове право України, Водне право України, Земельне право України, Лісове право України, Повітряне право України. 1.5.2. міжнародні регулятивні юридичні науки : Консульське або Дипломатичне право, Міжнародне Космічне право, Міжнародне Повітряне право, Міжнародне Морське право, Міжнародне Екологічне право та ін. 1.6. Допоміжні юридичні науки, завданням яких є створення інших умов щодо раціонального, ефективного та якісного здійснення тих чи інших напрямків юридичної діяльності : Кримінологія, Деонтологія, Юридична статистика, Юридична кібернетика та ін. 2. Проведення антиделіктної діяльності на : 2.1. Антиделіктні юридичні науки : 2.1.1. Базисноантиделіктні юридичні науки: внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки, міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки. 2.1.2. Процедурні юридичні науки : 2.1.2.1. Полінаукові процедурні напрямки. 2.1.2.2. Мононаукові процедурні юридичні науки : 2.1.2.2.1. Процесуальні юридичні науки : внутрішні процесуальні юридичні науки, міжнародні процесуальні юридичні науки.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2.1.2.2.2. Регламентні юридичні науки : внутрішні регламентні юридичні науки, міжнародні регламентні юридичні науки. 2.1.3. Методичні юридичні науки : мононаукові методичні юридичні науки, полінаукові методичні юридичні напрямки. 2.2. Умовнобезделіктні юридичні науки : 2.2.1. Теорологічні юридичні науки : мононаукові теорологічні юридичні науки, внутрішні теорологічні юридичні науки, міжнародні теорологічні юридичні науки, полінаукові теорологічні напрямки. 2.2.2. Регулятивні юридичні науки : внутрішні регулятивні юридичні науки, міжнародні регулятивні юридичні науки (с. 17). 2.2.3. Допоміжні юридичні науки: мононаукові допоміжні юридичні науки, полінаукові допоміжні юридичні напрямки. 3. Здійснення правозастосувальної і правотворчої діяльності : 3.1. Правові юридичні науки : 3.1.1. Регулятивні юридичні науки: внутрішні регулятивні юридичні науки, міжнародні регулятивні юридичні науки. 3.1.2. Базисноантиделіктні юридичні науки: внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки, міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки. 3.1.2. Процедурні юридичні науки : 3.1.2.1. Полінаукові процедурні напрямки. 3.1.2.2. Мононаукові процедурні юридичні науки : 3.1.2.2.1. Процесуальні юридичні науки : внутрішні процесуальні юридичні науки, міжнародні процесуальні юридичні науки. 3.1.2.2.2. Регламентні юридичні науки : внутрішні регламентні юридичні науки, міжнародні регламентні юридичні науки. 3.2. Неправові юридичні науки : 3.2.1. Теорологічні юридичні науки : 3.2.1.1. Мононаукові теорологічні юридичні науки (внутрішні теорологічні юридичні науки)

О.А. Кириченко

	науки, міжнародні теоретичні юридичні науки). 3.2.1.2. Полінаукові теоретичні юридичні напрями. 3.2.2. Методичні юридичні науки : мононаукові методичні юридичні науки, полінаукові методичні юридичні напрями. 3.2.3. Допоміжні науки. Як бачимо, базисноантиделіктні, процедурні і регулятивні юридичні науки є правовими і основним науковим «продуктом» будь-якої з них повинна стати розробка відповідного кодифікованого нормативно-правового акта (кодексу). З огляду на це існуючі, удосконалені і перспективні кодекси можуть бути систематизовані таким чином: 1. Базисноантиделіктні кодекси : 1.1. Внутрішні базисноантиделіктні кодекси : Конституційний кодекс України (Конст. К України), Антикримінальний кодекс України (Антикрим. К України), Адміністративний кодекс України (Адм. К України), Трудовий кодекс України (Труд. К України), Цивільний кодекс України (Цив. К України) та Арбітражний кодекс України (Арб. К України). 1.2. Міжнародні базисноантиделіктні кодекси: Міжнародний Антикримінальний кодекс (Міжн. Антикрим. К), Міжнародний Цивільний кодекс (Міжн. Цив. К) і Міжнародний Арбітражний кодекс (Міжн. Арб. К). 2. Процедурні кодекси : 2.1. Внутрішні процедурні кодекси : 2.1.1. Процесуальні кодекси : Конституційно-процесуальний кодекс України (Конст. ПК України), Антикримінально-процесуальний кодекс України (Антикрим. ПК України), (с. 18) Цивільно-процесуальний кодекс України (Цив. ПК України) та Арбітражно-процесуальний кодекс України (Арб. ПК

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	України). 2.1.2. Регламентні кодекси : 2.1.2.1. Основні регламентні кодекси : Адміно-регламентний кодекс України (Адм. РК України), Трудо-регламентний кодекс України (Труд. РК України) та Ордо-регламентний кодекс України (Орд. РК України). 2.1.2.2. Допоміжні регламентні кодекси: Виправно-трудо-регламентний кодекс України (Випр. Труд. РК України) і Виконавчо-регламентний кодекс України (Вик. РК України). 2.2. Міжнародні процедурні кодекси : 2.2.1. Міжнародні процесуальні кодекси: Міжнародний Антикримінально-процесуальний кодекс (Міжн. Антикрим. К) та ін. 2.2.2. Міжнародні регламентні кодекси : Міжнародний Ордо-регламентний кодекс (Міжн. Орд. РК), Міжнародний Цивільно-регламентний кодекс (Міжн. Цив. РК) і Міжнародний Арбітражно-регламентний кодекс (Міжн. Арб. РК). 3. Регулятивні кодекси : 3.1. Внутрішні регулятивні кодекси : Податковий кодекс України (Под. К України), Бюджетний кодекс України (Бюдж. К України), Пенсійний кодекс України (Пенс. К України), Сімейний кодекс України (Сім. К України), Житловий кодекс України (Житл. К України), Водний кодекс України (Водн. К України), Земельний кодекс України (Зем. К України), Лісний кодекс України (Лісн. К України), Повітряний кодекс України (Пов. К України), Будівельний кодекс України (Буд. К України), Освітнянський кодекс України (Освіт. К України), Транспортний кодекс України (Трансп. К України) та ін. 3.2. Міжнародні регулятивні кодекси : Консульський (Дипломатичний) (Конс. або

О.А. Кириченко

	Дипл. К), Міжнародний Космічний кодекс (Міжн. Косм. К), Міжнародний Повітряний кодекс (Міжн. Пов. К), Міжнародний Морський кодекс (Міжн. Морськ. К), Міжнародний Екологічний кодекс (Міжн. Екол. К) та ін. З урахуванням викладеного можна запропонувати й систематизацію правових юридичних наук, яка може виглядати таким чином : 1. Базисноантиделіктні галузі права : 1.1. Внутрішні базисноантиделіктні галузі права : Конституційне право України, Антикримінальне право України, Адміністративне право України, Трудове право України, Цивільне право України та Арбітражне право України. 1.2. Міжнародні базисноантиделіктні галузі права : Міжнародне Антикримінальне право, Міжнародне цивільне право і Міжнародне Арбітражне право (с. 19). 2. Процедурні галузі права : 2.1. Внутрішні процедурні галузі права : 2.1.1. Процесуальні галузі права : Конституційно-процесуальне право України, Антикримінально-процесуальне право України, Цивільно-процесуальне право України та Арбітражно-процесуальне право України. 2.1.2. Регламентні галузі права : 2.1.2.1. Основні регламентні галузі права : Адміно-регламентне право України, Трудо-регламентне право України та Ордо-регламентне право України. 2.1.2.2. Допоміжні регламентні галузі права: Виправно-трудо-регламентне право України і Виконавчо-регламентне право України. 2.2. Міжнародні процедурні галузі права : 2.2.1. Міжнародні процесуальні галузі права : Міжнародне Антикримінально-процесуальне право та ін. 2.2.2. Міжнародні регламентні галузі права:

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Міжнародне Ордо-регламентне право, Міжнародне Цивільно-регламентне право і Міжнародне Арбітражно-регламентне право. 3. Регулятивні галузі права : 3.1. Внутрішні регулятивні галузі права : Податкове право України, Бюджетне право України, Пенсійне право України, Сімейне право України, Житлове право України, Водне право України, Земельне право України, Лісове право України, Повітряне право України, Будівельне право України, Освітнєське право України, Транспортне право України та ін. 3.2. Міжнародні регулятивні галузі права : Консульське (Дипломатичне) право, Міжнародне Космічне право, Міжнародне Повітряне право, Міжнародне Морське право, Міжнародне Екологічне право та ін. (с. 20).
Кириченко С.А., Коросташова Т.О., Ланцедова Ю.О., Тунтула О.С. Курс лекцій з криміналістики. Лекція : Періодизація, поняття, система, дисциплінарні зв'язки і дидактичні основи : навч. посібник /за наук. ред. О.А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. 112 907 знаків / Внутр. електр. мережа ЧДУ ім. Петра Могили / Main/documents	Новітній і обґрунтованіший, але у більшій мірі перспективний (с. 328) науковий статус і міждисциплінарні зв'язки криміналістики найбільш правильно розглядати у контексті новітньої класифікації юридичних наук (юриспруденції), яка поки що не є загальновідомою і визнаною, а тому потребує оприлюднення у частині основних її положень, коли всі існуючі і перспективні юридичні науки у контексті виконання їх загальних завдань пропонується поділити на такі взаємопов'язані групи : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто такі юридичні науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політичних, філологічних, психологічних, теоретичних, історичних та інших теоретичних основ для раціонального (з найменшими витратами), ефективного (з найкращими результатами) та якісного (за відсутності інших недоліків) здійснення правотворчого (законотворчого, підзаконотворчого), правозастосовчого,

О.А. Кириченко

/ Навчальна робота / Юристи / Кириченко / Криміналістика / Теорологія / БНК-Крим. Поняття	антиделіктного, наукового та освітянського напрямку юридичної діяльності : (с. 329) 1.1. Полінауки : Філологія юриспруденції, Енциклопедія юриспруденції, Сучасна порівняльна юриспруденція, Педагогіка юриспруденції, Деонтологія юриспруденції та ін. 1.2. Мононауки : Філософія юриспруденції, Політологія юриспруденції, Соціологія юриспруденції, Психологія юриспруденції, Теорологія юриспруденції, Історія вітчизняної юриспруденції, Історія зарубіжної юриспруденції, Історія правових вчень та ін. 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити нормативно-правову основу (базис) для раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби із кожним із видів правопорушень (злочини і проступки : конституційні, адміністративні, дисциплінарні та інші трудові, цивільно-правові, (с. 329) арбітражно-правові) : 2.1. Внутрішні : Конституційне, Антикримінальне, Адміністративне, Трудове, Цивільне та Арбітражне право України. 2.2. Міжнародні : Міжнародне Антикримінальне, Арбітражне і Цивільне право. 3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання зі створення нормативно-правової форми (процедури, порядку) раціонального, ефективного та якісного здійснення боротьби з кожним із видів правопорушень : 3.1. Внутрішні : 3.1.1. Полінаукові напрямки : Теорія антиделіктної інформації. 3.1.2. Мононауки : 3.1.2.1. Процесуальні юридичні науки : Конституційно-процесуальне, Антикримінально-процесуальне, Цивільно-процесуальне і Арбітражно-процесуальне право України. 3.1.2.2. Регламентні юридичні науки :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	3.1.2.2.1. Основні : Адміно-регламентне, Трудо-регламентне та Ордо-регламентне право України. 3.1.2.2.2. Допоміжні : Виправно-трудо-регламентне і Виконавчо-регламентне право України. 3.2. Міжнародні : Міжнародне Антикримінально-процесуальне, Ордо-регламентне, Арбітражно-регламентне і Цивільно-регламентне право. 4. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин гласної і негласної методики боротьби з кожним із видом правопорушень : 4.1. Полінаукові напрямки : Юридична експертологія, Юридична одорологія, Юридична мікрооб'єктологія та ін. 4.2. Полінауки: Юридична медицина, Юридична психіатрія, Юридична бухгалтерія, Юридична статистика, Юридична кібернетика тощо (с. 330). 4.3. Мононауки : 4.3.1. Основні : Криміналістика та Ордистика. 4.3.2. Допоміжні : Конфліктологія. 5. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних, так би мовити, «безделіктних» сторін суспільного життя : 5.1. Внутрішні : Податкове, Бюджетне, Пенсійне, Страхове, Сімейне, Житлове, Водне, Земельне, Лісове, Надрове, Повітряне, Будівельне, Освітянське, Муніципальне та ін. право України. 5.2. Міжнародні : Консульське або Дипломатичне право, Міжнародне Космічне, Повітряне, Морське, Екологічне, Освітянське, Будівельне та ін. право. Всі викладені юридичні науки можуть бути додатково класифіковані у контексті здійснення : 1. Правотворчої діяльності, коли всі юридичні

О.А. Кириченко

	науки мають бути поділені на : 1.1. Правові юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, регулятивні) [основним «науковим продуктом» яких має стати розробка відповідного кодифікованого нормативно-правового акту (кодексу)]. 1.2. Умовно позаправові юридичні науки (теорологічні, методичні). 2. Антиделіктної діяльності, що дає можливість поміж усіх юридичних наук побачити : 2.1. Антиделіктні юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, методичні) [завданням яких є розробка відповідних засобів боротьби з правопорушеннями : а) правової основи (базису) такої боротьби; б) процедури (форми) її ведення; в) складових частин гласної і негласної методики боротьби з правопорушеннями]. 2.2. Умовно «безделіктні» юридичні науки (теорологічні, регулятивні) (с. 331).
Кириченко С.А. Сущность и перспектива развития отдельных групп юридических наук. <i>Научные труды РАЮН</i>. Вып. 14: в 2 т. Т. 1. Москва : Юрист, 2014. С. 111-116.	Данная научная статья первоначально была редакционной коллегией XIV-й Ежегодной международной научно-практической конференции «Конституционализм и правовая система России: итоги и перспективы», проведенной 26-27.11.2013 г. Российской академией юридических наук, юридическим факультетом Московского государственного университета им. М.В. Ломоносова и Московским государственным юридическим университетом им. О.Е. Кутафина, возвращена по псевдонаучным соображениям (см. прил. 47 настоящего издания) и в силу этого в целях защиты авторских прав от нарушений в форме так называемого «издательского» плагиата была опубликована в качестве приложения одного из научных гипердокладов представителей научной школы юриспруденции профессора Аланкира в таком виде :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Кириченко С.А. Сущность и перспектива развития отдельных групп юридических наук. Приложение 11.3. <i>Опубликована в качестве данного приложения к гипердокладу Кириченко А. А. Лучшие доктрины и концепции юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии): научный гипердоклад / А.А. Кириченко, В.Д. Басай, С.А. Кириченко, Е.В. Кириченко, Т.А. Коросташова, Ю.А. Ланцедова, Ю.Д. Ткач, А.С. Тунтула, В.С. Шаповалова. 136 080 слов. URL : http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridic_hniyu <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович>. С. 306-310.</i> Кириченко Сергей Анатольевич, начальник отдела следственного управления прокуратуры Полтавской области, кандидат юридических наук 54025, Украина, г. Николаев, пр-кт Героев Сталинграда, д. 13 ж, кв. 30, e-mail : alankirich@rambler.ru Рассмотрена сущность каждой из групп антиделиктных юридических наук. Изложена перспектива развития наук административистской направленности. Раскрыты возможности совершенствования исправительно-трудового судопроизводства. Ключевые слова : сопутствующие антиделиктные юридические науки, моноантиделиктные юридические науки, регулятивно-антиделиктные юридические науки. The nature and prospects of development of individual groups of legal sciences Sergey Kirichenko, Head of the Investigation Department of the Prosecutor's of the Office Poltava region, candidate of legal sciences

О.А. Кириченко

	54025, Ukraine, Nikolaev, Heroes of Stalingrad Prospect, 13 g, m. 30, e-mail : alankirich@rambler.ru The essence of each of the groups of antidelictual legal sciences are considered. Set out the prospect of sciences administrative orientation. Disclosed the possibility of improving the labor-forced proceedings. Keywords : attendant antidelictual legal sciences, monoantidelictual legal sciences, regulatory-antidelictual legal sciences. Важное доктринальное, правотворческое и иное прикладное значение для выполнения второй базисной задачи юриспруденции по разработке эффективных, рациональных и качественных средств преодоления правонарушений имеет предложенное Ю.А. Ланцедовой и А.С. Тунтулой следующее разъяснение сущности каждой из групп антиделиктных юридических наук. К примеру, сущность сопутствующих антиделиктных юридических наук, по мнению этих авторов, состоит в том, что Конституционная отрасль права и судопроизводство Украины призваны разработать кодифицированное правовое регулирование базиса и процедуры (порядка, формы) антиделиктных правоотношений в виде Конституционного кодекса Украины и Кодекса (с. 306) конституционного судопроизводства Украины по установлению факта правомерности или нелегальности деяний, решений и правовых актов субъектов властных полномочий. В последнем из случаев в зависимости от сущности нарушенных правоотношений должно возбуждаться антикриминальное, административное, трудовое, де-факто имущественно-договорное или де-юре имущественно-договорное судопроизводство для привлечения виновного к соответствующему виду юридической

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ответственности посредством назначения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. Восстановление нарушенного правового статуса частично может осуществляться в рамках : 1. Обновленного Конституционного судопроизводства Украины). 2. Соответствующего вида судопроизводства в зависимости от того, какое именно правонарушение совершено, правоотношения нарушены (например, в виде предъявления иска о возмещении физического, имущественного и/или морального ущерба). Суцність моноантиделіктних юридических наук состоит в том, что Антикриминальная и обновленная Административная отрасль права и судопроизводство Украины должны разработать кодифицированное правовое регулирование базиса и процедуры (порядка, формы) привлечения к антикриминальной и административной карательно-воспитательной, восстановительной и/либо сопутствующей ответственности в виде : 1. Наложения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. 2. Предъявления иска о восстановлении правового статуса в антикриминальном и административном судопроизводстве посредством : 2.1. Возмещения физического, имущественного или морального вреда. 2.2. Иного восстановления нарушенного правового статуса потерпевшего. Задача регулятивно-антиделіктних юридических наук состоит уже в том, чтобы Трудовая, Де-юре имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасль права и судопроизводство Украины, которые регулируют как положительные (регулятивные), так и антиделіктные

	правоотношения, разработали два взаимосвязанных вида кодифицированного правового регулирования базиса и процедуры (формы, порядка) в виде соответственно Трудового, Де-факто имущественно-договорного и Де-юре имущественно-договорного кодексов Украины и Кодексов трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства Украины. В таком случае названные науки и кодексы обеспечивали бы аналогично : 1. Моноантиделиктным юридическим наукам : 1.1. Привлечение виновного к дисциплинарной, де-факто имущественно-договорной или де-юре имущественно-договорной карательно-воспитательной, восстановительной и/либо сопутствующей ответственности, прежде всего, в виде наложения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. 1.2. Предъявление иска о восстановлении нарушенного правового статуса через возмещение ущерба или иное восстановление правового статуса. 2. Сопутствующим антиделиктным юридическим наукам : 2.1. Признание легитимным или нелегитимным деяний, решений и правовых актов администрации в области трудовых прав, свобод, интересов и обязанностей подчиненных субъектов, когда установление нелегитимности такого рода деяний, решений и правовых актов администрации должно кроме восстановления нарушенного правового статусу подчиненного субъекта влечь дисциплинарную карательно-воспитательную ответственность администрации и, (с. 307) не исключено, и наоборот – дисциплинарную карательно-воспитательную ответственность подчиненного лица.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2.2. Предъявление иска о восстановлении нарушенного правового статуса через возмещение ущерба или иное восстановление правового статуса. 3. Регулятивным юридическим наукам - урегулирование позитивных соответственно внутренних государственно-управленческих, де-факто имущественно-договорных и де-юре имущественно-договорных правоотношений должно осуществляться одной юридической наукой и одним кодексом наряду с выполнением иных, в данном случае антиделиктных, указанных выше задач. В традиционном административном праве и процессе совместное нахождение базиса и процедуры, с одной стороны, антиделиктных правоотношений, а с другой стороны, положительных правоотношений, уже сейчас выглядит достаточно алогичным (тем более, при наличии еще и не присущих им конституционных и трудовых антиделиктных правоотношений) и подлежит надлежащему разрешению. Сущность дополнительных антиделиктных юридических наук объясняется тем, что Ордиристическое, Исправительно-трудовое и Исполнительное судопроизводство Украины призваны разработать кодифицированное правовое регулирование дополнительных процедур (порядков, форм) преодоления правонарушений, а именно : 1. Кодекс ордиристического судопроизводства Украины – должен презентовать процедуру применения составных частей негласной методики противодействия каждому из разновидностей правонарушениям параллельно соответствующей как моноантиделиктной и регулятивно-антиделиктной процедуре противодействия правонарушениям, т. е. в рамках антикриминального, административного,

	трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства, так сопутствующей процедуры установления факта легальности или нелегальности деяний, решений и правовых актов субъектов властных полномочий, т.е. в рамках конституционного и трудового судопроизводства, последнее в части восстановления трудовых прав, свобод, интересов и обязанностей подчиненного субъекта и, не исключается, и администрации. Этим самым осуществляется так называемое «ордистическое сопровождение» всех названных видов судопроизводства. 2. Кодекс исправительно-трудового судопроизводства Украины – продолжение процедуры Кодекса антикриминального судопроизводства Украины на стадии исполнения окончательных следственных и судебных решений по антикриминальным делам, прежде всего, в виде лишения свободы. 3. Кодекс исполнительного судопроизводства Украины – продолжения процедур иных процедурных кодексов, т.е. Кодекса конституционного, административного, трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства, на стадии исполнения окончательных внесудебных и судебных решений по соответствующим антиделиктным делам. Наряду с изложенным, следует кратко остановиться на перспективе развития наук административистской направленности, когда обновление Административной отрасли права Украины и Административного судопроизводства Украины должно осуществляться посредством их коренного реформирования. В этом случае Административная отрасль права Украины и Административное судопроизводство

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Украины должны создать лишь соответственно правовой базис и порядок (форму, процедуру) преодоления административных правонарушений: привлечения к административной карательно-воспитательной, восстановительной и (с. 308) сопутствующей ответственности и освобождения от нее, исполнения решений антиделиктных органов по этим делам и пр., что должно быть представлено в Административном кодексе Украины (вместо базисноантиделиктной части КоАП Украины и Таможенного кодекса Украины) и в Кодексе административного судопроизводства Украины (вместо процедурной части КоАП Украины и Таможенного кодекса Украины). Появление новой теоретической регулятивной юридической науки «Теорология государственно-правового управления» и около 50-ти существующих и перспективных отраслевых регулятивных юридических наук обусловлено тем, что эти науки призваны создать теоретические основы и кодифицированное регулирование выделенных преимущественно из Особенной части традиционного административного права различных отраслей положительных («безделиктных», неконфликтных) правоотношений, основы надежного признания, обеспечения и восстановления права, свобод, интересов или обязанностей физических либо юридических лиц или государства. Конституционная отрасль права Украины и Конституционное судопроизводство Украины призваны создать на основе объединения существующего конституционного и административного судопроизводства в Конституционном кодексе Украины (вместо Конституции Украины и системы конституционных законов) и в Кодексе

	Конституционного судопроизводства Украины (вместо Закона Украины «О Конституционном Суде Украины» и, по сути, неправового акта - Регламента Конституционного Суда Украины, принятого не парламентом, а самим КС Украины, что подает деструктивный пример для всех иных судов самим создавать процедуры рассмотрения антикриминальных, административных, трудовых, де-факто имущественно-договорных и де-юре имущественно-договорных дел) политико-правовой базис государственности, а также порядок как признания нелегальными (противоречащими определенному подзаконному акту или текущему либо Основному закону) или легальными деяний, решений или правовых актов субъектов правотворческой, правоприменительной или антиделиктной ветвей государственной власти, так и восстановления нарушенного правового статуса лица и/или государства. Задачей же Трудовой отрасли права Украины и Трудового судопроизводства должна стать разработка в виде Трудового кодекса Украины (на основе базисноантиделиктной части КЗоТ Украины, уставов о дисциплине, иных правовых актов о труде) и Кодекса трудового судопроизводства Украины (вместо процедурной части КЗоТ Украины, уставов о дисциплине, иных правовых актов о порядке привлечения к дисциплинарной ответственности) правового базиса и порядка регулирования полного объема внутренних по отношению к юридическому лицу государственно-управленческих правоотношений, привлечения к дисциплинарной карательно-воспитательной, восстановительной и сопутствующей ответственности (дисциплинарные наказания, паранаказания, квазипаранаказания, возмещение вреда, иное восстановление прав,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	свобод, интересов и обязанностей физического или юридического лица, в том числе трудовых, как подчиненных субъектов, так и администрации, освобождения от нее. Достаточно интересным выглядит и предложенная А.А. Кириченко и Т.А. Коросташовой концепция такой дополнительной антиделиктной юридической науки, как «Исправительно-трудовое судопроизводства Украины» и ее научного продукта - Кодекса исправительно-трудового судопроизводства Украины, которые должны развиваться из существующего Уголовно-исполнительного права Украины и Уголовно-исполнительного кодекса Украины. В первом случае усматривается более правильная концепция пенитенциарной системы – исправить осужденного при помощи труда, когда существующая практика фактического содержания осужденных и (с. 309) пенитенциарной системы за счет налогов законопослушных граждан, а не за счет труда лиц, совершивших общественно опасное деяние, приводит к тому, что не виновное лицо отбывает наказание, а законопослушные граждане. Это является особенно очевидным в результате неконституционной замены (ибо такой вопрос должен решаться только через всенародный референдум) смертной казни пожизненным заключением. По сути пожизненным, хотя и минимальным, но содержанием лица, которое не имеет права жить в обществе. Существующее наименование данной науки и ее кодекса содержит в себе установку лишь на исполнение назначенного судом антикриминального наказания, а более точная задача данной процедуры здесь уже не усматривается. Часть 2 ст. 3 Конституции Украины обязывает государство создать такие условия, чтобы

О.А. Кириченко

	потерпевшему от общественно опасного деяния полностью возмещался ущерб с момента подачи заявления, а в последствии все эти расходы возмещались за счет виновного, и если таковой не установлен, – за счет пенитенциарной системы, т.е. за счет солидарного труда всех осужденных. Они должны содержаться в местах лишения свободы на средства, оставшиеся у каждого от отчислений на такое содержание этой системы. Поэтому как работает осужденный, так и содержится. В случае уклонения, он может находиться в местах лишения свободы сверх назначенных судом сроков до полного погашения такого долга. Иначе таких иждивенцев-осужденных будут содержать иные осужденные или, что практически более вероятно – законопослушные налогоплательщики (с. 310).
Кириченко Ю.О. Возможности вдосконалення предмета і системи юридичних наук : наук. робота. Київ : КІВС, 2003. 104 с.	У підсумку викладеного може бути запропонований такий удосконалений виклад системи юридичних наук у цілому : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто такі, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політичних, історичних і теоретичних основ для ефективного і раціонального проведення кожного із напрямків юридичної діяльності (філософія юриспруденції, політологія юриспруденції, соціологія юриспруденції, філологія юриспруденції, енциклопедія юриспруденції, теоретика юриспруденції, історія вітчизняної юриспруденції, історія зарубіжної юриспруденції, порівняльна сучасна юриспруденція, історія правових вчень та ін.) (с. 368) (с. 79). 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які мають розробити правову основу (базис) для ефективного і раціонального введення боротьби з кожним із різновидів правопорушень : 2.1. Внутрішні базисноантиделіктні юридичні

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	науки : конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право, арбітражне право. 2.2. Міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки : міжнародно-кримінальне право, міжнародно-публічно-майнове право, міжнародно-приватно-майнове право, міжнародно-публічно-немайнове право і міжнародно-приватно-немайнове право (с. 79-80). 3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання створити нормативну процедуру ефективного і раціонального ведення боротьби з різного роду правопорушеннями : 3.1. Внутрішні процедурні юридичні науки : 3.1.1. Міжнаукова загальна теорія інформації. 3.1.2. Процесуальні юридичні науки : конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес і господарський процес. 3.1.3. Регламентні юридичні науки : адміністративний регламент, трудовий регламент, ординативний регламент, виправно-трудова регламент, судово-виконавчий регламент. 3.2. Міжнародні процедурні юридичні науки : міжнародно-кримінальний процес, міжнародний ординативний регламент, міжнародно-публічно-майновий регламент, міжнародно-приватно-майновий регламент, міжнародно-публічно-немайновий регламент міжнародно-приватно-немайновий регламент. 4. Методичні юридичні науки, основним завданням яких є розробка складових частин методики боротьби із правопорушеннями (криміналістика, ординативна) (с. 80). 5. Регулятивні юридичні науки, які мають створити належне нормативно-безделіктне врегулювання необхідних сторін суспільного життя : 5.1. Внутрішні регулятивні юридичні (с. 369)

	науки : податкове право, бюджетне право, пенсійне право, сімейне право, житлове право, водне право, земельне право, надрове право, лісове право тощо. 5.2. Міжнародні регулятивні юридичні науки : консульське право, міжнародне космічне право, міжнародне повітряне право, міжнародне морське право, міжнародне екологічне право, міжнародне освітянське право, міжнародне антиконфліктне право та ін.). 6. Допоміжні юридичні науки (кримінологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика, юридична педагогіка та ін. (с. 80-81). Завершуючи виклад основних положень даної наукової роботи, не буде, мабуть, зайвим, підкреслити, що кінцевим науковим продуктом учених представників другої (базисноантиделіктні), третьої (процедурні) та п'ятої (регулятивні) груп юридичних наук має бути відповідний кодекс – завершена форма систематизації певної галузі законодавства. Так, базисноантиделіктні юридичні науки мають розробляти : - Конституційне право – Конституційний кодекс України (Кон. К України); - Антикримінальне право – Антикримінальний кодекс України (АКК України); - Адміністративне право – Адміністративний кодекс України (Адм. К України); - Трудове право – Трудовий кодекс України (ТК України); - Цивільне право – Цивільний кодекс України (ЦК України); - Арбітражне право – Арбітражний кодекс України (Арб. К України) (с. 81). Представники процедурних юридичних наук мають розробити такі кодекси : 1. Процесуальні : - Конституційний процес – Конституційно-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	процесуальний кодекс України (Кон. ПК України); - Антикримінальний процес – Антикримінально-процесуальний кодекс України (АКПК України); - Цивільний процес – Цивільно-процесуальний кодекс України (ЦПК України); (с. 370) - Арбітражний процес – Арбітражний процесуальний кодекс України (Арб. ПК України). 2. Регламентні : - Адміністративний регламент – Адміністративно-регламентний кодекс України (АРК України); - Трудовий регламент – Трудово-регламентний кодекс України (ТРК України); - Ординативний регламент – Ординативно-регламентний кодекс України (ОРК України); - Дисциплінарно-трудова регламент – Дисциплінарно-трудова регламентний кодекс України (ДТРК України); - Судово-виконавчий регламент – Судово-виконавчо-регламентний кодекс України (СВРК України) (с. 81-82). І нарешті, науковим продуктом регулятивних юридичних наук можуть бути такі кодекси : - Податкове право – Податковий кодекс України (Под. К України); - Бюджетне право – Бюджетний кодекс України (Бюд. К України); - Пенсійне право (Право соціального забезпечення) – Пенсійний кодекс України (Пен. К України або К Соц. Заб. України); - Сімейне право – Сімейний кодекс України (Сім. К України); - Житлове право – Житловий Кодекс України (Житл. К України); - Водне право – Водний кодекс України (Водн. К України); - Земельне право – Земельний кодекс України

О.А. Кириченко

	(Зем. К України); - Надрове право – Кодекс України про надра (Надр. К України); - Лісове право – Лісний кодекс України (Лісн. К України) тощо (с. 371) (с. 82).
Кириченко Ю.О. Новий погляд на об'єкт, предмет та систему юридичних наук. <i>Проблеми вдосконалення правового регулювання щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина в Україні</i> : матеріали Регіонал. мужвувівськ. наук. конфер.. Івано-Франківськ : Вид-во Плай, 2003. С. 11-14.	У підсумку викладеного може бути запропонована така система юридичних наук : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто наукові галузі, які розробляють філософські, історичні та інші теоретичні основи всієї системи юридичних наук (філософія права, соціологія права, теорія юриспруденції, історія вітчизняної юриспруденції, історія юриспруденції зарубіжних країн, порівняльна сучасна юриспруденція, історія правових вчень, конституційне право зарубіжних країн та ін.). 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, тобто науки, що мають розробити правову основу (базис) для боротьби з кожним із різновидів правопорушень, у силу чого перелік наук даної групи (як і перелік правопорушень) є вичерпним : 2.1. Внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки : конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право, арбітражне право. 2.2. Міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки : міжнародне кримінальне право, міжнародне публічно-майнове право, міжнародне приватномайнове право, міжнародне публічно-немайнове право і міжнародне приватно-немайнове право). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну процедуру боротьби з кожним із різновидів правопорушень : 3.1. Внутрішні процедурні юридичні науки : 3.1.1. Загальна теорія інформації. 3.1.2. Процесуальні юридичні науки : конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес і господарський процес.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	3.1.3. Регламентні юридичні науки : адміністративний регламент, трудовий регламент, ординатичний регламент, виправно-трудоий регламент, судово-виконавчий регламент. 3.2. Міжнародні процедурні юридичні науки : міжнародно-кримінальний регламент, міжнародно-публічно-майновий регламент, міжнародно-приватно-майновий регламент, міжнародно-публічно-немайновий регламент, міжнародно-приватно-немайновий регламент). 4. Методичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють складові частини методики боротьби з кожним із різновидів правопорушень (криміналістика, ординатика) (с. 13). 5. Регулятивні юридичні науки, тобто такі наукові галузі, основним завданням яких є розробка належного нормативно-безделіктного врегулювання необхідних сторін суспільного життя : 5.1. Внутрішні регулятивні юридичні науки : податкове право, бюджетне право, пенсійне право, сімейне право, житлове право, водне право, земельне право, надрове право, лісове право тощо. 5.2. Міжнародні регулятивні юридичні науки : консульське право, міжнародне космічне право, міжнародне повітряне право, міжнародне морське право, міжнародне екологічне право, міжнародне освітнянське право, міжнародне антиконфліктне право та ін. (с. 13-14). 6. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, що мають створити інші умови щодо ефективного та раціонального правового врегулювання певних суспільних відносин або здійснення боротьби з тими чи іншими правопорушеннями (кримінологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична

О.А. Кириченко

	статистика, юридична кібернетика, юридична педагогіка та ін.) (с. 14).
Кириченко Ю. О. Можливості подальшого удосконалення теоретичних основ юридичних наук. <i>Вісник ОІВС</i> . Одеса : НДРБВ ОІВС, 2003. № 4. С. 127-131.	Виходячи з цього, доцільно перейти до викладу авторських варіантів системи юридичних наук, які можуть бути запропоновані різних точок зору. Систему юридичних наук у контексті вирішення загальних завдань, краще за все, представити таким чином : 1. Теорологічні юридичні науки, тобто такі науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політологічних, філологічних, історичних, психологічних і теоретичних основ для ефективного та раціонального здійснення будь-якого з напрямків юридичної діяльності : 1.1. Самостійні юридико-теорологічні науки : філософія юриспруденції, політологія юриспруденції, соціологія юриспруденції, психологія юриспруденції, теорологія юриспруденції, історія вітчизняної юриспруденції, історія зарубіжної юриспруденції, історія правових вчень та ін. 1.2. Полінаукові юридико-теорологічні напрямки : філологія юриспруденції, енциклопедія юриспруденції, порівняльна сучасна юриспруденція, юридична педагогіка та ін.). 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які мають розробити нормативно-правову основу (базис) щодо ефективного і раціонального ведення боротьби з будь-якою різновидністю правопорушень : 2.1. Внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки : конституційне, антикримінальне, адміністративне, трудове, цивільне та арбітражне право. 2.2. Міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки : міжнародне антикримінальне, міжнародне публічне і міжнародне цивільне право). 3. Процедурні юридичні науки, на які має

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	бути покладене завдання із розробки нормативно-правової процедури ефективного і раціонального здійснення боротьби із різними видами правопорушень : 3.1. Самостійні процедурні науки : 3.1.1. Внутрішні юридико-процедурні науки : 3.1.1.1. Процесуальні юридичні науки : конституційний, антикримінальний, цивільний та арбітражний процес. 3.1.1.2. Регламентні юридичні науки : 3.1.1.2.1. Основні : адміністративний, трудовий та ординативний регламент. 3.1.1.2.2. Допоміжні : виправно-трудова і судово-виконавчий регламент. 3.1.2. Міжнародні юридико-процедурні науки : 3.1.2.1. Міжнародні юридико-процесуальні науки : міжнародний антикримінальний процес тощо. 3.1.2.2. Міжнародні юридико-регламентні науки : міжнародний ординативний, міжнародний публічний і міжнародний цивільний регламент. 3.2. Полінаукові процедурні юридичні напрямки : юридико-процедурна теорія інформації. 4. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин методики боротьби із правопорушеннями ? 4.1. Самостійні юридико-методичні науки : криміналістика та ординатика. 4.2. Полінаукові юридико-методичні напрямки : юридична експертологія, юридична мікрооб'єктологія, юридична одорологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична бухгалтерія тощо). 5. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних безделіктних сторін суспільного життя : 5.1. Внутрішні юридико-регулятивні науки : податкове, бюджетне, пенсійне, сімейне,

О.А. Кириченко

	житлове, водне, земельне, лісове та інше право. 5.2. Міжнародні юридико-регулятивні науки : консульське чи дипломатичне, міжнародне космічне, повітряне, морське, екологічне та ін. право) (с. 129). 6. Допоміжні юридичні науки: кримінологія, деонтологія, юридична статистика, юридична кібернетика тощо. У контексті поділу юридичних наук на правові та неправові юридичні науки їх система може бути представлена наступним чином : 1. Правові юридичні науки : 1.1. Регулятивні юридичні науки : 1.1.1. Внутрішні регулятивні юридичні науки. 1.1.2. Міжнародні регулятивні юридичні науки. 1.2. Базисноантиделіктні юридичні науки : 1.2.1. Внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки. 1.2.2. Міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки. 1.3. Процедурні юридичні науки : 1.3.1. Самостійні процедурні юридичні науки : 1.3.1.1. Процесуальні юридичні науки : 1.3.1.1.1. Внутрішні процесуальні юридичні науки. 1.3.1.1.2. Міжнародні процесуальні юридичні науки. 1.3.1.2. Регламентні юридичні науки : 1.3.1.2.1. Внутрішні регламентні юридичні науки. 1.3.1.2.2. Міжнародні регламентні юридичні науки. 1.3.2. Полінаукові юридико-процедурні напрямки. 2. Неправові юридичні науки : 2.1. Теорологічні юридичні науки : 2.1.1. Самостійні теорологічні юридичні науки : 2.1.1.1. Внутрішні теорологічні юридичні науки. 2.1.1.2. Міжнародні теорологічні юридичні науки.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	науки. 2.1.2. Полінаукові теоретичні юридичні напрями. 2.2. Методичні юридичні науки : 2.2.1. Самостійні методичні юридичні науки (криміналістика, ордістика). 2.2.2. Полінаукові методичні юридичні напрями. 2.3. Допоміжні юридичні науки. Відповідно до викладеного можна дійти висновку, що кінцевим завданням правових юридичних наук (базисноантиделіктних, процедурних та регулятивних) повинна стати розробка відповідного кодифікованого нормативно-правового акту – кодексу, у зв'язку з чим може бути запропонована й така система законодавства (права): 1. Базисноантиделіктні кодекси : 1.1. Внутрішні базисноантиделіктні кодекси : Конституційний кодекс України (Конст. К України), Антикримінальний кодекс України (АнтиКК України), Адміністративний кодекс України (Адм. К України), Трудовий кодекс України (Тр. К України), Цивільний кодекс України (Цив. К України) та Арбітражний кодекс України (Арб. К України). 1.2. Міжнародні базисноантиделіктні кодекси : Міжнародний антикримінальний кодекс (Міжн. АнтиКК), Міжнародний публічний кодекс (Міжн. ПК) і Міжнародний цивільний кодекс (Міжн. ЦК). 2. Процедурні кодекси : 2.1. Внутрішні юридико-процедурні кодекси : 2.1.1. Юридико-процесуальні кодекси : Конституційно-процесуальний кодекс України (Конст. ПК України), Антикримінально-процесуальний кодекс України (АнтиКПК України), Цивільно-процесуальний кодекс України (Цив. ПК України) та Арбітражно-процесуальний кодекс України (Арб. ПК України).

	2.1.2. Юридико-регламентні кодекси : 2.1.2.1. Основні юридико-регламентні кодекси : Адміністративний регламент України (Адм. Р України), Трудовий регламент України (Тр. Р України) и Ордиcтичний регламент України (Орд. Р України). 2.1.2.2. Допоміжні юридико-регламентні кодекси : Виправно-трудоий регламент України (Випр. Тр. Р України) і Судово-виконавчий регламент України (Суд. ВР України). 2.2. Міжнародні юридико-процедурні кодекси : 2.2.1. Міжнародні юридико-процесуальні кодекси : Міжнародний антикримінально-процесуальний кодекс (Міжн. АнтиКК). 2.2.2. Міжнародні юридико-регламентні кодекси: Міжнародний ордиcтичний регламент (Міжн. ОР), Міжнародний публічний регламент (Міжн. ПР) і Міжнародний цивільний регламент (Міжн. ЦР) (с. 130). 3. Регулятивні кодекси : 3.1. Внутрішні юридико-регулятивні кодекси : Податковий кодекс України (Подат. К України), Бюджетний кодекс України (Бюд. К України), Пенсійний кодекс України (Пенс. К України), Сімейний кодекс України (Сім. К України), Житловий кодекс України (Житл. К України), Водний кодекс України (Водн. К України), Земельний кодекс України (Зем. К України), Лісний кодекс України (Лісн. К України) тощо (с. 130-131). 3.2. Міжнародні юридико-регулятивні кодекси : Консульський (Дипломатичний) кодекс (Конс. чи Дипл. К), Міжнародний космічний кодекс (Міжн. Косм. К), Міжнародний повітряний кодекс (Міжн. Повіт. К), Міжнародний морський кодекс (Міжн. Морськ. К), Міжнародний екологічний кодекс (Міжн. Екол. К) та ін. При цьому треба зауважити, що система юридичних наук та система законодавства

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	(права), розвиваючись відносно самостійно, повинні бути між собою узгоджені (с. 132).
Кириченко Ю.О. Сучасна юридична діяльність та освіта : можливості реформування. <i>Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України.</i> Івано-Франківськ : Вид-во Плай, 2003. Вип. XI. С. 46-52.	З урахуванням викладеного може бути запропонована така вдосконалена система юридичних наук : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють філософські, історичні та інші теоретичні основи всієї системи юридичних наук (філософія права, соціологія права, теорія юриспруденції, історія вітчизняної юриспруденції, історія зарубіжної юриспруденції, історія правових учень, порівняльна юриспруденція та ін.). 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, тобто науки, що мають розробити правову основу (базис) для боротьби з кожним із різновидів правопорушень, у силу чого перелік наук даної групи (як і перелік правопорушень) є вичерпним : конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право, арбітражне право, міжнародне кримінальне право, міжнародне публічно-майнове право, міжнародне приватно-публічне право) (с. 48). 3. Процедурні юридичні науки, тобто наукові галузі, що розробляють нормативну процедуру боротьби з кожним із різновидів правопорушень : 3.1. Загальна теорія інформації. 3.2. Процесуальні юридичні науки : конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес і господарський процес. 3.3. Регламентні юридичні науки : адміністративний регламент, трудовий регламент, ординативний регламент, виправно-трудова регламент, судово-виконавчий регламент, міжнародно-кримінальний регламент, міжнародно-публічно-майновий регламент, міжнародно-приватний регламент) (с. 49). 4. Методичні юридичні науки, тобто наукові

О.А. Кириченко

	галузі, що розробляють окремі складові частини методики боротьби з кожним із різновидів правопорушень (криміналістика, ордістика). 5. Регулятивні юридичні науки, тобто такі наукові галузі, основним завданням яких є розробка належного нормативно-безделіктного врегулювання необхідних сторін суспільного життя (податкове право, бюджетне право, пенсійне право, сімейне право, житлове право, водне право, земельне право, надрове право, лісове право, консульське право, міжнародне космічне право, міжнародне повітряне право, міжнародне морське право, міжнародне екологічне право тощо). 6. Допоміжні юридичні науки, тобто наукові галузі, що мають створити інші умови щодо ефективного та раціонального правового врегулювання певних суспільних відношень або здійснення боротьби з тими чи іншими правопорушеннями (кримінологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика, юридична педагогіка та ін.) (с. 50).
Кириченко Ю.О., Огородник А.П., Ткач Ю.Д. Наукова доповідь про актуальні проблеми юриспруденції : запрошення до дискусії / за наук. ред. О.А. Кириченка. Івано-Франківськ : Вид-во Плай, 2003. 35 с.	Висловлені концептуальні положення дозволяють розробити принципово нову систему юридичних наук, яка може бути побудована за різними основами. Найбільше прикладне значення має розподіл юридичних наук у контексті : 1. Розв'язання їхніх загальних завдань на : (с. 4) 1.1. Теоретичні юридичні науки, тобто такі юридичні науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політичних, філологічних, історичних, психологічних та інших теоретичних основ для ефективного і раціонального здійснення будь-якого з напрямів юридичної діяльності : 1.1.1. Самостійні теоретичні юридичні науки : філософія юриспруденції, політологія юриспруденції, соціологія юриспруденції,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	психологія юриспруденції, теорологія юриспруденції, історія вітчизняної юриспруденції, історія зарубіжної юриспруденції, історія правових вчень та ін. 1.1.2. Полінаукові теорологічні юридичні напрямки : філологія юриспруденції, енциклопедія юриспруденції, сучасна порівняльна юриспруденція, юридична педагогіка та ін. 1.2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити правову основу (базис) для ефективного і раціонального введення боротьби з будь-яким із різновидів правопорушень : 1.2.1. Внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки : конституційне право, антикримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право, арбітражне право. 1.2.2. Міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки : міжнародне антикримінальне право, міжнародне арбітражне право і міжнародне цивільне право. 1.3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання зі створення нормативної процедури ефективного і раціонального здійснення боротьби з різними правопорушеннями : 1.3.1. Внутрішні процедурні юридичні науки : 1.3.1.1. Теорія антиделіктної інформації. 1.3.1.2. Процесуальні юридичні науки : конституційний, антикримінальний, цивільний та арбітражний процес. 1.3.1.3. Регламентні юридичні науки : 1.3.1.3.1. Основні : адміністративний, трудовий та ордістичний регламент. 1.3.1.3.2. Допоміжні : виправно-трудоий і судово-виконавчий регламент. 1.3.1. Міжнародні процедурні юридичні науки : міжнародний антикримінальний процес, міжнародний ордістичний регламент,

О.А. Кириченко

	міжнародний арбітражний і міжнародний цивільний регламент) (с. 5). 1.4. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин методики боротьби з правопорушеннями : 1.4.1. Самостійні методичні юридичні науки : криміналістика, ордістика. 1.4.2. Полінаукові методичні юридичні напрямки : юридична експертологія, юридична мікрооб'єктологія, юридична одорологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична бухгалтерія та ін. 1.5. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних безделіктних сторін суспільного життя : 1.5.1. Внутрішні регулятивні юридичні науки : податкове, бюджетне, пенсійне, сімейне, житлове, водне, земельне, лісове, повітряне та ін. право. 1.5.2. Міжнародні регулятивні юридичні науки : консульське або дипломатичне, міжнародне космічне, міжнародне повітряне, міжнародне морське, міжнародне екологічне та ін. право). 1.6. Допоміжні юридичні науки (кримінологія, деонтологія, юридична статистика, юридична кібернетика та ін.). 2. Здійснення антиделіктної діяльності на : 2.1. Загальні юридичні науки : 2.1.1. Теорологічні юридичні науки : самостійні теорологічні юридичні науки, внутрішні теорологічні юридичні науки, міжнародні теорологічні юридичні науки, полінаукові теорологічні напрямки. 2.1.2. Допоміжні юридичні науки : самостійні допоміжні юридичні науки, полінаукові допоміжні напрямки. 2.1.3. Регулятивні юридичні науки: внутрішні регулятивні юридичні науки, міжнародні регулятивні юридичні науки. 2.2. Антиделіктні юридичні науки :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2.2.1. Базисноантиделіктні юридичні науки : внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки, міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки. 2.2.2. Процедурні юридичні науки: самостійні процедурні юридичні науки (процесуальні юридичні науки : внутрішні процесуальні юридичні науки, міжнародні процесуальні юридичні науки; регламентні юридичні науки : внутрішні регламентні юридичні науки, міжнародні регламентні юридичні науки), полінаукові процедурні напрямки. 2.2.3. Методичні юридичні науки : самостійні методичні науки, полінаукові методичні напрямки. 3. Розподілу юридичних наук на правові і неправові науки : 3.1. Правові юридичні науки : 3.1.1. Регулятивні юридичні науки : внутрішні регулятивні юридичні науки, міжнародні регулятивні юридичні науки. 3.1.2. Базисноантиделіктні юридичні науки: внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки, міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки (с. 6). 3.1.3. Процедурні юридичні науки: самостійні процедурні юридичні науки (процесуальні юридичні науки : внутрішні процесуальні юридичні науки, міжнародні процесуальні юридичні науки; регламентні юридичні науки : внутрішні регламентні юридичні науки, міжнародні регламентні юридичні науки), полінаукові процедурні юридичні напрямки. 3.2. Неправові юридичні науки : 3.2.1. Теорологічні юридичні науки: самостійні теорологічні юридичні науки (внутрішні теорологічні юридичні науки, міжнародні теорологічні юридичні науки), полінаукові теорологічні юридичні напрямки. 3.2.2. Методичні юридичні науки : самостійні методичні юридичні науки, полінаукові

О.А. Кириченко

	методичні юридичні напрямки. 3.2.3. Допоміжні юридичні науки. Як бачимо, базисноантиделіктні, процедурні і регулятивні юридичні науки є правовими і основним науковим «продуктом» будь-якою з них повинна стати розробка відповідного нормативно-правового акту (кодексу). Існуючі удосконалені і можливі нові кодекси можуть бути систематизовані таким чином : 1. Базисноантиделіктні кодекси : 1.1. Внутрішні базисноантиделіктні кодекси: Конституційний кодекс України (Конст. К України), Антикримінальний кодекс України (Антикрим. К України), Адміністративний кодекс України (Адм. К України), Трудовий кодекс України (Труд. К України), Цивільний кодекс України (Цив. К України) та Арбітражний кодекс України (Арб. К України). 1.2. Міжнародні базисноантиделіктні кодекси : Міжнародний антикримінальний кодекс (Міжн. Антикрим. К), Міжнародний арбітражний кодекс (Міжн. Арб. К) і Міжнародний цивільний кодекс (Міжн. Цив. К). 2. Процедурні кодекси : 2.1. Внутрішні процедурні кодекси : 2.1.1. Процесуальні кодекси : Конституційно-процесуальний кодекс України (Конст. ПК України), Антикримінально-процесуальний кодекс України (Антикрим. ПК України), Цивільно-процесуальний кодекс України (Цив. ПК України) та Арбітражно-процесуальний кодекс України (Арб. ПК України). 2.1.2. Регламентні кодекси : 2.1.2.1. Основні регламентні кодекси : Адміно-регламентний кодекс України (Адм. РК України), Трудо-регламентний кодекс України (Труд. РК України) та Ордиcтично-регламентний кодекс України (Орд. РК України). 2.1.2.2. Допоміжні регламентні кодекси:

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Виправно-трудо-регламентний кодекс України (Випр. Труд. РК України) і Судово-виконавчо-регламентний кодекс України (Суд. Вик. РК України). 2.2. Міжнародні процедурні кодекси : 2.2.1. Міжнародні процесуальні кодекси : Міжнародний антикримінально-процесуальний кодекс (Міжн. Антикрим. К) та ін. (с. 7). 2.2.2. Міжнародні регламентні кодекси : Міжнародний ординаторсько-регламентний кодекс (Міжн. Орд. РК), Міжнародний арбітражно-регламентний кодекс (Міжн. Арб. РК) і Міжнародний цивільно-регламентний кодекс (Міжн. Цив. РК). 3. Регулятивні кодекси : 3.1. Внутрішні регулятивні кодекси : Податковий кодекс України (Под. К України), Бюджетний кодекс України (Бюдж. К України), Пенсійний кодекс України (Пенс. К України), Сімейний кодекс України (Сім. К України), Житловий кодекс України (Житл. К України), Водний кодекс України (Водн. К України), Земельний кодекс України (Зем. К України), Лісний кодекс України (Лісн. К України), Повітряний кодекс України (Пов. К України) та ін. 3.2. Міжнародні регулятивні кодекси: Консульський (Дипломатичний) кодекс (Конс. або Дипл. К), Міжнародний космічний кодекс (Міжн. Косм. К), Міжнародний повітряний кодекс (Міжн. Пов. К), Міжнародний морський кодекс (Міжн. Морськ. К), Міжнародний екологічний кодекс (Міжн. Екол. К) та ін. З урахуванням викладеного, можна запропонувати й систематизацію правових юридичних наук, яка може виглядати таким чином : 1. Базисноантиделіктні галузі права : 1.1. Внутрішні базисноантиделіктні галузі

О.А. Кириченко

	права : Конституційне право України, Антикримінальне право України, Адміністративне право України, Трудове право України, Цивільне право України та Арбітражне право України. 1.2. Міжнародні базисноантиделіктні галузі права : Міжнародне антикримінальне право, Міжнародне арбітражне право і Міжнародне цивільне право. 2. Процедурні галузі права : 2.1. Внутрішні процедурні галузі права : 2.1.1. Процесуальні галузі права : Конституційно-процесуальне право України, Антикримінально-процесуальне право України, Цивільно-процесуальне право України та Арбітражно-процесуальне право України. 2.1.2. Регламентні галузі права : 2.1.2.1. Основні регламентні галузі права: Адміністративно-регламентне право України, Трудо-регламентне право України та Ордістично-регламентне право України. 2.1.2.2. Допоміжні регламентні галузі права: Виправно-трудо-регламентне право України і Судово-виконавчо-регламентне України. 2.2. Міжнародні процедурні галузі права: 2.2.1. Міжнародні процесуальні галузі права: Міжнародне антикримінально-процесуальне право та ін. 2.2.2. Міжнародні регламентні галузі права : Міжнародне ордістично-регламентне право, Міжнародне арбітражно-регламентне право і Міжнародне цивільно-регламентне право (с. 8). 3. Регулятивні галузі права : 3.1. Внутрішні регулятивні галузі права : Податкове право України, Бюджетне право України, Пенсійне право України, Сімейне право України, Житлове право України, Водне право України, Земельне право України, Лісове право України, Повітряне право України та ін. 3.2. Міжнародні регулятивні галузі права : Консульське (Дипломатичне) право,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Міжнародне космічне право, Міжнародне повітряне право, Міжнародне морське право, Міжнародне екологічне право та ін. Правові юридичні науки та відповідні кодекси можуть іменуватися і без згадки відповідно слів «право» чи «кодекс», наприклад, Антикримінальний процес України, Ордістичний регламент України, Міжнародний антикримінальний процес, Міжнародний цивільний регламент та ін. (с. 9).
Кириченко Ю.О., Огородник А.П., Ткач Ю.Д. Теоретика і частині проблеми юриспруденції : приглашення к дискусії / под науч. ред. А.А. Кириченко. Івано-Франківськ : Ізд-во Плай, 2003. 40 с.	Изложенные концептуальные положения позволяют разработать принципиально новую систему юридических наук, которая может быть построена по различным основаниям. Наибольшее научное и прикладное значение имеет классификационное деление юридических наук в контексте : 1. Проведения юридической деятельности в целом на : 1.1. Теоретические юридические науки, то есть такие юридические науки, основной задачей которых является создание философских, социологических, политических, филологических, исторических, психологических и иных теоретических основ для качественного, эффективного и рационального осуществления каждого из направлений юридической деятельности : 1.1.1. Мононаучные теоретические юридические науки : философия юриспруденции, политология юриспруденции, социология юриспруденции, психология юриспруденции, теоретика юриспруденции, история отечественной юриспруденции, история зарубежной юриспруденции и др. 1.1.2. Полинаучные теоретические юридические направления : филология юриспруденции, энциклопедия юриспруденции, современная сравнительная

О.А. Кириченко

	юриспруденция, юридическая педагогика и др.). 1.2. Базисноантиделиктные юридические науки, которые призваны разработать нормативно-правовую основу (базис) для качественного, эффективного и рационального проведения борьбы с правонарушениями (осуществления антиделиктной деятельности) : 1.2.1. Внутренние базисноантиделиктные юридические науки : конституционное право, антикриминальное право, административное право, трудовое право (с. 5), гражданское право, арбитражное право. 1.2.2. Международные базисноантиделиктные юридические науки: международное антикриминальное право, международное арбитражное право, международное гражданское право. 1.3. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по созданию нормативно-правовой регламентации (процедурной формы) качественного, эффективного и рационального осуществления борьбы с правонарушениями : 1.3.1. Полинаучные процедурные направления : теория антиделиктной информации. 1.3.2. Мононаучные процедурные юридические науки : 1.3.2.1. Внутренние процедурные юридические науки : 1.3.2.1.1. Процессуальные юридические науки : конституционно-процессуальное, антикриминально-процессуальное, гражданско-процессуальное, арбитражно-процессуальное право. 1.3.2.1.2. Регламентные юридические науки : 1.3.2.1.2.1. Основные : административно-регламентное, трудовое-регламентное и судебное-регламентное право. 1.3.2.1.2.2. Вспомогательные: исправительно-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	трудо-регламентное и судебно-исполнительно-регламентное право 1.3.2.2. Международные процедурные юридические науки : 1.3.2.2.1. Процессуальные юридические науки : международное антикриминально-процессуальное право. 1.3.2.2.2. Регламентные юридические науки : международное ординаторско-регламентное право, международное арбитражно-регламентное и международное гражданско-регламентное право). 1.4. Методические юридические науки, задачами которых является разработка составных частей гласной и негласной методики борьбы с правонарушениями : 1.4.1. Мононаучные методические юридические науки : криминалистика, ординаторика. 1.4.2. Полинаучные методические юридические направления (с. 6) : юридическая экспертология, юридическая микрообъектология, юридическая одорология, юридическая медицина, юридическая психиатрия, юридическая бухгалтерия и др. 1.5. Регулятивные юридические науки, которые призваны создать надлежащее нормативно-правовое урегулирование необходимых безделиктных сторон общественной жизни : 1.5.1. Внутренние регулятивные юридические науки : бюджетное, налоговое, страховое, пенсионное, семейное, жилищное, земельное, лесное, водное, ископаемое, атмосферное, строительное и др. право. 1.5.2. Международные регулятивные юридические науки : консульское или дипломатическое, международное космическое, международное воздушное, международное морское (с. 7), международное экологическое, международное образовательное,

О.А. Кириченко

	международное атмосферное, межнационально-этническое и др. право). 1.6. Вспомогательные юридические науки (криминология, юридическая деонтология, юридическая статистика, юридическая кибернетика и др.). 2. Осуществления антиделиктной деятельности на : 2.1. Антиделиктные юридические науки : 2.1.1. Базисноантиделиктные юридические науки: внутренние базисноантиделиктные юридические науки, международные базисноантиделиктные юридические науки. 2.1.2. Процедурные юридические науки : мононаучные процедурные юридические науки (процессуальные юридические науки : внутренние процессуальные юридические науки, международные процессуальные юридические науки; регламентные юридические науки : внутренние регламентные юридические науки, международные регламентные юридические науки), полинаучные процедурные юридические направления (с. 8). 2.1.3. Методические юридические науки: мононаучные методические юридические науки, полинаучные методические юридические направления. 2.2. Безделиктные юридические науки : 2.2.1. Теорологические юридические науки: мононаучные теорологические юридические науки, внутренние теорологические юридические науки, международные теорологические юридические науки, полинаучные теорологические юридические направления. 2.2.2. Регулятивные юридические науки : внутренние регулятивные юридические науки, международные регулятивные юридические науки. 2.2.3. Вспомогательные юридические науки: мононаучные вспомогательные юридические

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	науки, полинаучные вспомогательные юридические направления. 3. Осуществления правотворческой деятельности : 3.1. Правовые юридические науки : 3.1.1. Регулятивные юридические науки: внутренние регулятивные юридические науки, международные регулятивные юридические науки. 3.1.2. Базисноантиделиктные юридические науки : внутренние базисноантиделиктные юридические науки, международные базисноантиделиктные юридические науки. 3.1.3. Процедурные юридические науки: мононаучные процедурные юридические науки (процессуальные юридические науки : внутренние процессуальные юридические науки, международные процессуальные юридические науки; регламентные юридические науки : внутренние регламентные юридические науки, международные регламентные юридические науки), полинаучные процедурные юридические направления (с. 8). 3.2. Внеправовые юридические науки : 3.2.1. Теорологические юридические науки : мононаучные теорологические юридические науки (внутренние теорологические юридические науки, международные теорологические юридические науки), полинаучные теорологические юридические направления. 3.2.2. Методические юридические науки: мононаучные методические юридические науки, полинаучные методические юридические направления. 3.2.3. Вспомогательные юридические науки : мононаучные вспомогательные юридические науки, полинаучные вспомогательные юридические направления. Как видим, базисноантиделиктные,

	процедурные и регулятивные юридические науки являются правовыми и основным научным «продуктом» каждой из них должна стать разработка соответствующего кодифицированного нормативно-правового акта, то есть кодекса, которые также могут быть систематизированы соответствующим образом. Классификация кодексов в контексте выполнения общих задач правовых юридических наук : 1. Базисноантиделиктные кодексы : 1.1. Внутренние базисноантиделиктные кодексы: Конституционный кодекс Украины (Конст. К Украины), Антикриминальный кодекс Украины (Антикрим. К Украины), Административный кодекс Украины (Адм. К Украины), Трудовой кодекс Украины (Труд. К Украины), Цивильный кодекс Украины (Цив. К Украины) и Арбитражный кодекс Украины (Арб. К Украины). 1.2. Международные базисноантиделиктные кодексы : Международный антикриминальный кодекс (Межд. Антикрим. К), Международный арбитражный кодекс (Межд. Арб. К) и Международный гражданский кодекс (Межд. Цив. К). 2. Процедурные кодексы : 2.1. Внутренние процедурные кодексы : 2.1.1. Процессуальные кодексы: Конституционно-процессуальный кодекс Украины (Конст. ПК Украины), Антикриминально-процессуальный кодекс Украины (Антикрим. ПК Украины), Гражданско-процессуальный кодекс Украины (Цив. ПК Украины) и Арбитражно-процессуальный кодекс Украины (Арб. ПК Украины). 2.1.2. Регламентные кодексы : 2.1.2.1. Основные регламентные кодексы: Административно-регламентный кодекс Украины (Адм. РК Украины), Трудово-регламентный

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	кодекс України (Труд. РК України) и Орди́сто-регламентный кодекс Украины (Орд. РК Украины). 2.1.2.2. Вспомогательные регламентные кодексы : Исправительно-трудо-регламентный кодекс Украины (Испр. Труд. РК Украины) и Судебно-исполнительно-регламентный кодекс право Украины (Суд. Исп. РК Украины). 2.2. Международные процедурные кодексы : (с. 9) 2.2.1. Международные процессуальные кодексы : Международный антикриминально-процессуальный кодекс (Межд. Антикрим. К). 2.2.2. Международные регламентные кодексы : Международный орди́сто-регламентный кодекс (Межд. Орд. РК), Международный арбитражно-регламентный кодекс (Межд. Арб. РК) и Международный гражданско-регламентный кодекс (Межд. Цив. РК). 3. Регулятивные кодексы : 3.1. Внутренние регулятивные кодексы : Бюджетный кодекс Украины (Бюдж. К Украины), Налоговый кодекс Украины (Налог. К Украины), Пенсионный кодекс Украины (Пенс. К Украины), Страховой кодекс Украины (Страхов. К Украины), Семейный кодекс Украины (Сем. К Украины), Жилищный кодекс Украины (Жил. К Украины), Водный кодекс Украины (Водн. К Украины), Земельный кодекс Украины (Зем. К Украины), Лесной кодекс Украины (Лесн. К Украины), Ископаемый кодекс Украины (Ископ. К Украины), Атмосферный кодекс Украины (Атмосф. К Украины) и др. 3.2. Международные регулятивные кодексы : Консульский (Дипломатический) кодекс (Конс. или Дипл. К), Международный космический кодекс (Межд. Косм. К), Международный атмосферный кодекс (Межд. Атмосф. К), Международный морской кодекс

О.А. Кириченко

	(Межд. Морск. К), Международный экологический кодекс (Межд. Экол. К) и др. Основываясь на данном подходе, можно предложить и классификацию правовых юридических наук в контексте решения их общих задач, которая может быть представлена таким образом : 1. Базисноантиделиктные отрасли права : 1.1. Внутренние базисноантиделиктные отрасли права : Конституционное право Украины, Антикриминальное право Украины, Административное право Украины, Трудовое право Украины, Гражданское право Украины и Арбитражное право Украины. 1.2. Международные базисноантиделиктные отрасли права : Международное антикриминальное право, Международное арбитражное право и Международное гражданское право. 2. Процедурные отрасли права : 2.1. Внутренние процедурные отрасли права : 2.1.1. Процессуальные отрасли права: Конституционно-процессуальное право Украины, Антикриминально-процессуальное право Украины, Гражданско-процессуальное право Украины и Арбитражно-процессуальное право Украины. 2.1.2. Регламентные отрасли права : 2.1.2.1. Основные регламентные отрасли права: Административно-регламентное право Украины, Трудово-регламентное право Украины и Судебно-регламентное право Украины. 2.1.2.2. Вспомогательные регламентные отрасли права: Исправительно-трудово-регламентное право Украины и Судебно-исполнительно-регламентное право Украины. 2.2. Международные процедурные отрасли права : 2.2.1. Международные процессуальные отрасли права : Международное антикриминально-процессуальное право. 2.2.2. Международные регламентные отрасли

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	права : (с. 10) Международное ординаторское право, Международное арбитражно-регламентное право и Международное гражданско-регламентное право. 3. Регулятивные отрасли права : 3.1. Внутренние регулятивные отрасли права : Бюджетное, Налоговое, Семейное, Жилищное, Пенсионное, Страхование, Земельное, Водное, Лесное, Ископаемое, Атмосферное, Образовательное и иное право Украины. 3.2. Международные регулятивные отрасли права : Консульское (Дипломатическое) право, Международное космическое право, Международное атмосферное право, Международное морское право, Международное экологическое право и др. Правовые юридические науки могут именоваться и без упоминания слова «право», например, Антикриминальный процесс, Ординаторский регламент, Международный гражданский регламент и др. Это, с одной стороны, нарушает логику терминологической концепции, а, с другой стороны, выглядит более простым. Какой из предложенных вариантов является наиболее обоснованным, видимо, должны указать результаты научной дискуссии (с. 11).
Кириченко Ю.О. Нові погляди на поняття, об'єкти і систему юридичних наук. <i>Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України</i>. Івано-Франківськ : Вид-во Плай, 2004. Вип. XII. С. 14-20.	Виходячи з цього, можуть бути запропоновані й авторські варіанти системи юридичних наук, що може бути зроблено з точки зору різних підходів. Так, у контексті вирішення загальних завдань система юридичних наук може виглядати так : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто такі науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політологічних, філологічних, історичних, психологічних і теоретичних основ для ефективного та раціонального здійснення будь-якого з напрямків юридичної діяльності (законотворчої, правозастосовувальної,

О.А. Кириченко

	правоохоронної, юридико-наукової, юридико-педагогічної чи юридико-освітнянської) : 1.1. Самостійні юридико-теоретичні науки: філософія юриспруденції, політологія юриспруденції, соціологія юриспруденції, психологія юриспруденції, теоретика юриспруденції, історія вітчизняної юриспруденції, історія зарубіжної юриспруденції, історія правових вчень та ін. 1.2. Полінаукові юридико-теоретичні напрямки: філологія юриспруденції, енциклопедія юриспруденції, порівняльна сучасна юриспруденція, юридична педагогіка та ін. 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які мають розробити нормативно-правову основу (базис) щодо ефективного і раціонального ведення боротьби з будь-якою різновидністю правопорушень : 2.1. Внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки : конституційне, антикримінальне, адміністративне, трудове, цивільне та арбітражне право. 2.2. Міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки : міжнародне антикримінальне, міжнародне публічне і міжнародне цивільне право. 3. Процедурні юридичні науки, на які має бути покладене завдання із розробки нормативно-правової процедури ефективного і раціонального здійснення боротьби із різними видами правопорушень : 3.1. Самостійні юридико-процедурні науки : 3.1.1. Внутрішні юридико-процедурні науки : 3.1.1.1. Процесуальні юридичні науки : конституційний, антикримінальний, цивільний та арбітражний процес. 3.1.1.2. Регламентні юридичні науки : 3.1.1.2.1. Основні юридико-регламентні науки : адміністративний, трудовий та ординативний регламент. 3.1.1.2.2. Допоміжні юридико-регламентні

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	науки : виправно-трудоий і судово-виконавчий регламент. 3.1.2. Міжнародні юридико-процедурні науки : 3.1.2.1. Міжнародні юридико-процесуальні науки: міжнародний антикримінальний процес тощо. 3.1.2.2. Міжнародні юридико-регламентні науки: міжнародний ординстичний, міжнародний публічний і міжнародний цивільний регламент. 3.2. Полінаукові юридико-процедурні напрямки : юридико-процедурна теорія інформації. 4. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин методики боротьби із правопорушеннями : 4.1. Самостійні юридико-методичні науки : криміналістика та ординстика. 4.2. Полінаукові юридико-методичні напрямки : юридична експертологія, юридична мікрооб'єктологія, юридична одорологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична бухгалтерія тощо. 5. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних безделіктних сторін суспільного життя : 5.1. Внутрішні юридико-регулятивні науки : податкове, бюджетне, пенсійне, сімейне, житлове, водне, земельне, лісове та інше право. 5.2. Міжнародні юридико-регулятивні науки: консульське чи дипломатичне, міжнародне космічне, повітряне, морське, екологічне та ін. право. 6. Допоміжні юридичні науки : кримінологія, деонтологія, юридична статистика, юридична кібернетика тощо. Система юридичних наук у контексті розв'язання завдань боротьби з правопорушеннями може мати такий вигляд :

О.А. Кириченко

	1. Загальні юридичні науки : 1.1. Теорологічні юридичні науки [самостійні (внутрішні теорологічні юридичні науки; міжнародні теорологічні юридичні науки) і полінаукові юридико-теорологічні напрямки]. 1.2. Допоміжні юридичні науки (самостійні допоміжні юридичні науки; полінаукові юридико-допоміжні напрямки]. 2. Регулятивні юридичні науки (внутрішні регулятивні юридичні науки; міжнародні регулятивні юридичні науки). 3. Антиделіктні юридичні науки : 3.1. Базисноантиделіктні юридичні науки (внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки і міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки). 3.2. Процедурні юридичні науки [самостійні процедурні юридичні науки (процесуальні юридичні науки: внутрішні процесуальні юридичні науки, міжнародні процесуальні юридичні науки; регламентні юридичні науки: внутрішні регламентні юридичні науки, міжнародні регламентні юридичні науки) і полінаукові юридико-процедурні напрямки]. 3.3. Методичні юридичні науки (самостійні юридико-методичні науки: криміналістика, ордістика; і полінаукові юридико-методичні напрямки. У контексті вирішення загальних завдань система юридичних наук може виглядати так : 1. Теорологічні юридичні науки, тобто такі науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політологічних, філологічних, історичних, психологічних і теоретичних основ для ефективного та раціонального здійснення будь-якого з напрямків юридичної діяльності (законотворчої, правозастосувальної, правоохоронної, юридико-наукової, юридико-педагогічної чи юридико-освітньої) : 1.1. Самостійні юридико-теорологічні науки : філософія юриспруденції, політологія

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	юриспруденції, соціологія юриспруденції, психологія юриспруденції, теорологія юриспруденції, історія вітчизняної юриспруденції, історія зарубіжної юриспруденції, історія правових вчень та ін. 1.2. Полінаукові юридико-теорологічні напрямки : філологія юриспруденції, енциклопедія юриспруденції, порівняльна сучасна юриспруденція, юридична педагогіка та ін. 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які мають розробити нормативно-правову основу (базис) щодо ефективного і раціонального ведення боротьби з будь-яким різновидом правопорушень : 2.1. Внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки : конституційне, антикримінальне, (с. 17) адміністративне, трудове, цивільне та арбітражне право. 2.2. Міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки : міжнародне антикримінальне, міжнародне публічне і міжнародне цивільне право. 3. Процедурні юридичні науки, на які має бути покладене завдання з розробки нормативно-правової процедури ефективного і раціонального здійснення боротьби із різними видами правопорушень : 3.1. Самостійні юридико-процедурні науки : 3.1.1. Внутрішні юридико-процедурні науки : 3.1.1.1. Процесуальні юридичні науки: конституційний, антикримінальний, цивільний та арбітражний процес. 3.1.1.2. Регламентні юридичні науки : 3.1.1.2.1. Основні юридико-регламентні науки : адміністративний, трудовий та ординативний регламент. 3.1.1.2.2. Допоміжні юридико-регламентні науки : виправно-трудова і судово-виконавчий регламент. 3.1.2. Міжнародні юридико-процедурні

О.А. Кириченко

	науки : 3.1.2.1. Міжнародні юридико-процесуальні науки : міжнародний антикримінальний процес тощо. 3.1.2.2. Міжнародні юридико-регламентні науки : міжнародний ординстичний, міжнародний публічний і міжнародний цивільний регламент. 3.2. Полінаукові юридико-процедурні напрямки : юридико-процедурна теорія інформації. 4. Методичні юридичні науки, завданням яких є розробка складових частин методики боротьби з правопорушеннями : 4.1. Самостійні юридико-методичні науки : криміналістика та ординстика. 4.2. Полінаукові юридико-методичні напрямки : юридична експертологія, юридична мікрооб'єктологія, юридична одорологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична бухгалтерія тощо (с. 18). 5. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних безделіктних сторін суспільного життя : 5.1. Внутрішні юридико-регулятивні науки : податкове, бюджетне, пенсійне, сімейне, житлове, водне, земельне, лісове та інше право. 5.2. Міжнародні юридико-регулятивні науки : консульське чи дипломатичне, міжнародне космічне, повітряне, морське, екологічне та ін. право. 6. Допоміжні юридичні науки : кримінологія, деонтологія, юридична статистика, юридична кібернетика тощо. Система юридичних наук в контексті розв'язання завдань боротьби з правопорушеннями може мати такий вигляд : 1. Загальні юридичні науки : 1.1. Теорологічні юридичні науки (самостійні (внутрішні теорологічні юридичні науки; міжнародні теорологічні юридичні науки) і

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	полінаукові юридико-теоретичні напрямки). 1.2. Допоміжні юридичні науки (самостійні допоміжні юридичні науки; полінаукові юридико-допоміжні напрямки). 2. Регулятивні юридичні науки (внутрішні регулятивні юридичні науки; міжнародні регулятивні юридичні науки). 3. Антиделіктні юридичні науки : 3.1. Базисноантиделіктні юридичні науки (внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки і міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки). 3.2. Процедурні юридичні науки : 3.2.1. Самостійні процедурні юридичні науки : 3.2.1.1. Процесуальні юридичні науки : внутрішні процесуальні юридичні науки, міжнародні процесуальні юридичні науки. 3.2.1.2. Регламентні юридичні науки : внутрішні регламентні юридичні науки, міжнародні регламентні юридичні науки. 3.2.2. Полінаукові юридико-процедурні напрямки. 3.3. Методичні юридичні науки (самостійні юридико-методичні науки : криміналістика, ордістика; і полінаукові юридико-методичні напрямки) (с. 19).
Кириченко Ю.О. Огородник А.П., Ткач Ю.Д. Можливості удосконалення новітньої концепції предмета і системи юридичних наук : наук. робота. Одеса : ОІВС, 2004. 188 с.	З урахуванням цього, можна запропонувати таку вдосконалену систему юридичних наук: 1. Теоретичні юридичні науки, тобто такі, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політичних, історичних і теоретичних основ для ефективного і раціонального проведення кожного із напрямків юридичної діяльності (філософія юриспруденції, політологія юриспруденції, соціологія юриспруденції, філологія юриспруденції, енциклопедія юриспруденції, теоретична юриспруденція, історія вітчизняної юриспруденції, історія зарубіжної юриспруденції, порівняльна сучасна юриспруденція, історія правових вчень та ін.).

	2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які мають розробити правову основу (базис) для ефективного і раціонального введення боротьби з кожним із різновидів правопорушень : 2.1. Внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки : конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, трудове право, цивільне право, арбітражне право. 2.2. Міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки : міжнародно-кримінальне право, (с. 400) міжнародно-публічно-майнове право, міжнародно-приватно-майнове право, міжнародно-публічно-немайнове право і міжнародно-приватно-немайнове право). 3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання створити нормативну процедуру ефективного і раціонального ведення боротьби з різного роду правопорушеннями : 3.1. Внутрішні процедурні юридичні науки : 3.1.1. Міжнаукова загальна теорія інформації. 3.1.2. Процесуальні юридичні науки : конституційний процес, кримінальний процес, цивільний процес і господарський процес. 3.1.3. Регламентні юридичні науки : адміністративний регламент, трудовий регламент, ординативний регламент, виправно-трудова регламент, судово-виконавчий регламент. 3.2. Міжнародні процедурні юридичні науки : міжнародно-кримінальний регламент, міжнародно-публічно-майновий регламент, міжнародно-приватно-майновий регламент, міжнародно-публічно-немайновий регламент, міжнародно-приватно-немайновий регламент. Як бачимо, міжнародні процедури розглядаються саме як регламентні, а не процесуальні, оскільки у даному можливі судові (через Міжнародний суд ГА ООН у Гаазі та ін.) і позасудові міжнародні процедури (через Міжнародний арбітраж – третейські суди.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	4. Методичні юридичні науки, основним завданням яких є розробка складових частин методики боротьби із правопорушеннями (криміналістика, ордістика) (с. 65). 5. Регулятивні юридичні науки : 5.1. Внутрішні регулятивні юридичні науки, які мають створити належне нормативно-безделіктне врегулювання необхідних сторін суспільного життя : податкове право, бюджетне право, пенсійне право, сімейне право, житлове право, водне право, земельне право, надрове право, лісове право тощо. 5.2. Міжнародні регулятивні юридичні науки : консульське право. міжнародне космічне право, міжнародне повітряне право, міжнародне морське право, міжнародне екологічне право, міжнародне освітянське право, міжнародне антиконфліктне право та ін. 6. Допоміжні юридичні науки (кримінологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична психологія, юридична бухгалтерія, юридична статистика, юридична кібернетика, юридична педагогіка та ін.). (с. 66). Зі дня підготовки даної студентської наукової роботи на науково-практичну конференцію пройшло багато часу, у процесі чого дослідження можливостей удосконалення теоретичних основ юриспруденції не припинялося. Основні результати цих досліджень можуть бути представлені таким чином. Система юридичних наук у контексті вирішення загальних завдань може бути представлена так : 1. Теоретичні науки, тобто такі науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, (с. 69) політологічних, філологічних, історичних, психологічних і теоретичних основ для ефективного та раціонального здійснення будь-якого з напрямків юридичної діяльності : 1.1. Самостійні теоретичні науки : філософія

О.А. Кириченко

	юриспруденції, політологія юриспруденції, соціологія юриспруденції, психологія юриспруденції, теорологія юриспруденції, історія вітчизняної юриспруденції, історія зарубіжної юриспруденції, історія правових вчень та ін. 1.2. Полінаукові теорологічні напрямки : філологія юриспруденції, енциклопедія юриспруденції, порівняльна сучасна юриспруденція, юридична педагогіка та ін. 2. Базисноантиделіктні науки, які мають розробити нормативно-правову основу (базис) щодо ефективного і раціонального ведення боротьби з будь-яким різновидом правопорушень : 2.1. Внутрішні базисноантиделіктні науки : конституційне, антикримінальне, адміністративне, трудове, цивільне та арбітражне право. 2.2. Міжнародні базисноантиделіктні науки : міжнародне антикримінальне, міжнародне публічне і міжнародне цивільне право. Поділ міжнародного права на публічне і цивільне виходить з традиційного бачення публічного і приватного права, але пристосованого щодо розгляду майнових і пов'язаних з ними немайнових спорів і деліктів, коли в основу публічного розгляду справ між державами і державними утвореннями (юридичних осіб), а у цивільного порядку – між приватними особами (фізичних осіб). 3. Процедурні науки, на які має бути покладене завдання із розробки нормативно-правової процедури ефективного і раціонального здійснення боротьби із різними видами правопорушень : 3.1. Самостійні процедурні науки : 3.1.1. Внутрішні процедурні науки : 3.1.1.1. Процесуальні науки : конституційний, антикримінальний, цивільний та арбітражний процес. 3.1.1.2. Регламентні науки :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	3.1.1.2.1. Основні регламентні науки : адміністративний, трудовий та ординстичний регламент. 3.1.1.2.2. Допоміжні регламентні науки : виправно-трудоий і судово-виконавчий регламент. Існуюча назва «кримінально-виконавче право» змінила концепцію пенітенціарної системи, завданням якої, виходячи з назви, має стати не виховання за допомогою праці засуджених, а лише відбуття ними певного строку чи іншого виду покарання. З урахуванням цього словосполучення «виправно-трудоий регламент», яке походить від старого найменування даної юридичної науки «Виправно-трудоє право» виглядає більш обґрунтованим. 3.1.2. Міжнародні процедурні науки : 3.1.2.1. Міжнародні процесуальні науки: міжнародний антикримінальний процес тощо (с. 70). 3.1.2.2. Міжнародні регламентні науки : міжнародний ординстичний, міжнародний публічний і міжнародний цивільний регламент. 3.2. Полінаукові процедурні напрямки: антиделіктна теорія інформації та ін. Ця теорія представляє собою розвиток положень традиційної кримінально-процесуальної теорії доказів у напрямку роботи зі всіма різновидами інформації у будь-якій процедурній системі. Таке обґрунтування виходить з того, що доказами є інформація, яка отримана відповідним способом чи у відповідному порядку і може бути використана у боротьбі з будь-яким різновидом правопорушень. 4. Методико-антиделіктні науки, завданням яких є розробка складових частин методики боротьби із правопорушеннями : 4.1. Самостійні методико-антиделіктні науки: криміналістика та ординстика.

О.А. Кириченко

	4.2. Полінаукові методико-антиделіктні напрямки : юридична експертологія, юридична мікрооб'єктологія, юридична одорологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична бухгалтерія тощо. 5. Юридико-регулятивні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних безделіктних сторін суспільного життя : 5.1. Внутрішні регулятивні науки : податкове, бюджетне, пенсійне, сімейне, житлове, водне, земельне, лісове та інше право. 5.2. Міжнародні регулятивні науки : консульське чи дипломатичне, (с. 404) міжнародне космічне, повітряне, морське, екологічне та інше право. 6. Допоміжні юридичні науки : кримінологія, деонтологія, юридична статистика, юридична кібернетика тощо. З точки зору вирішення завдань законодавчої діяльності, систему юридичних наук краще за все представити таким чином : 1. Правові юридичні науки : 1.1. Регулятивні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних безделіктних сторін суспільного життя : 1.1.1. Внутрішні регулятивні науки (податкове, бюджетне, пенсійне, сімейне, житлове, водне, земельне, лісове та інше право). 1.1.2. Міжнародні регулятивні науки (консульське чи дипломатичне, міжнародне космічне, повітряне, морське, екологічне та інше право) (с. 71). 1.2. Базисноантиделіктні науки, які мають розробити нормативно-правову основу (базис) щодо ефективного і раціонального ведення боротьби з будь-якою різновидністю правопорушень : 1.2.1. Внутрішні базисноантиделіктні науки (конституційне, антикримінальне, адміністративне, трудове, цивільне та арбітражне право).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	1.2.2. Міжнародні базисноантиделіктні науки: (міжнародне антикримінальне, міжнародне публічне і міжнародне цивільне право). 1.3. Процедурні науки, на які має бути покладене завдання із розробки нормативно-правової процедури ефективного і раціонального здійснення боротьби із різними видами правопорушень : 1.3.1. Самостійні процедурні науки : 1.3.1.1. Внутрішні процедурні науки : 1.3.1.1.1. Процесуальні науки (конституційний, антикримінальний, цивільний та арбітражний процес). 1.3.1.1.2. Регламентні науки : 1.3.1.1.2.1. Основні (адміністративний, трудовий та ординативний регламент) (с. 405). 1.3.1.1.2.2. Допоміжні (виправно-трудова і судово-виконавча регламент). 1.3.1.2. Міжнародні процедурні науки : 1.3.1.2.1. Міжнародні процесуальні науки (міжнародний антикримінальний процес тощо). 1.3.1.2.2. Міжнародні регламентні науки (міжнародний ординативний, міжнародний публічний і міжнародний цивільний регламент). 1.3.2. Полінаукові процедурні напрями (антиделіктна теорія інформації). 2. Неправові юридичні науки : 2.1. Теоретичні науки, тобто такі науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політологічних, філологічних, історичних, психологічних і теоретичних основ для ефективного і раціонального здійснення будь-якого з напрямків юридичної діяльності : 2.1.1. Самостійні теоретичні науки (філософія юриспруденції, політологія юриспруденції, соціологія юриспруденції, психологія юриспруденції, теоретика юриспруденції, історія вітчизняної юриспруденції, історія зарубіжної юриспруденції, історія правових вчень тощо).

О.А. Кириченко

	2.1.2. Полінаукові теоретичні напрямки (філологія юриспруденції, енциклопедія юриспруденції, порівняльна сучасна юриспруденція, юридична педагогіка та ін.). 2.2. Методичні науки, завданням яких є розробка складових частин методики боротьби із правопорушеннями : 2.2.1. Самостійні методичні науки (криміналістика, ордістика). 2.2.2. Полінаукові методичні напрямки (юридична експертологія, юридична мікрооб'єктологія, юридична одорологія, юридична медицина, юридична психіатрія, юридична бухгалтерія тощо). 2.3. Допоміжні юридичні науки: кримінологія, деонтологія, юридична статистика, юридична кібернетика тощо (с. 406) (с. 72). У відповідності з викладеним можна запропонувати їй відповідну систему права (законодавства) : 1. Базисноантиделіктні кодекси : 1.1. Внутрішні базисноантиделіктні кодекси : Конституційний кодекс України (Конст. К України), Антикримінальний кодекс України (АктиКК України), Адміністративний кодекс України (Адм. К України), Трудовий кодекс України (Тр. К України), Цивільний кодекс України (Цив. К України), Арбітражний кодекс України (Арб. К України). 1.2. Міжнародні базисноантиделіктні кодекси Міжнародний антикримінальний кодекс (Міжн. АнтиКК), Міжнародний публічний кодекс (Міжн. ПК), Міжнародний цивільний кодекс (Міжн. ЦК). 2. Процедурні кодекси : 2.1. Внутрішні процедурні кодекси : 2.1.1. Процесуальні кодекси : Конституційно-процесуальний кодекс України (Конст. ПК України), Антикримінально-процесуальний кодекс України (АнтиКПК України), Цивільно-процесуальний кодекс України (Цив. ПК України), Арбітражно-процесуальний кодекс України (Арб. ПК

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	України). 2.1.2. Регламентні кодекси : 2.1.2.1. Основні регламентні кодекси : Адміністративний регламент України (Адм. Р України), Трудовий регламент України (Тр. Р України) та Ординстичний регламент України (Орд. Р України). 2.1.2.2. Допоміжні регламентні кодекси : Виправно-трудоий регламент України (Випр. Тр. Р України) і Судово-виконавчий регламент України (Суд. ВР України). 2.2. Міжнародні процедурні кодекси : 2.2.1. Міжнародні процесуальні кодекси : Міжнародні антикримінально-процесуальний кодекс (Міжн. АнтиКК). 2.2.2. Міжнародні регламентні кодекси : Міжнародний ординстичний регламент (Міжн. ОР), Міжнародний публічний регламент (Міжн. ПР) і Міжнародний цивільний регламент (Міжн. ЦР) (с. 407). 3. Регулятивні кодекси : 3.1. Внутрішні регулятивні кодекси : Податковий кодекс України (Подат. К України), Бюджетний кодекс України (Бюд. К України), Пенсійний кодекс України (Пенс. К України), Сімейний кодекс України (Сім. К України), Житловий кодекс України (Житл. К України), Водний кодекс України (Водн. К України), Земельний кодекс України (Зем. К України), Лісний кодекс України (Лісн. К України) тощо. 3.2. Міжнародні регулятивні кодекси : Консульський (Дипломатичний) кодекс (Конс. чи Дипл. К), Міжнародний космічний кодекс (Міжн. Косм. К), Міжнародний повітряний кодекс (Міжн. Повіт. К), Міжнародний морський кодекс (Міжн. Морськ. К), Міжнародний екологічний кодекс (Міжн. Екол. К), Міжнародний освітянський кодекс (Міжн. Освіт. К) та ін. (с. 73). Систему юридичних наук у контексті розв'язання завдань боротьби з

О.А. Кириченко

	правопорушеннями, краще за все, представити таким чином : 1. Загальні юридичні науки : 1.1. Теорологічні науки : 1.1.1. Самостійні : 1.1.1.1. Внутрішні теорологічні науки. 1.1.1.2. Міжнародні теорологічні науки. 1.1.2. Полінаукові теорологічні напрямки. 1.2. Допоміжні юридичні науки : 1.2.1. Основні допоміжні юридичні науки. 1.2.2. Полінаукові юридико-допоміжні напрямки. 2. Регулятивні науки : 2.1. Внутрішні регулятивні науки. 2.2. Міжнародні регулятивні науки. 3. Антиделіктні науки : 3.1. Базисноантиделіктні науки : 3.1.1. Внутрішні базисно антиделіктні науки. 3.1.2. Міжнародні базисноантиделіктні науки 3.2. Процедурні науки : 3.2.1. Самостійні процедурні науки : 3.2.1.1. Процесуальні науки : 3.2.1.1.1. Внутрішні процесуальні науки. 3.2.1.1.2. Міжнародні процесуальні науки. (с. 408). 3.2.1.2. Регламентні науки : 3.2.1.2.1. Внутрішні регламентні науки. 3.2.1.2.2. Міжнародні регламентні науки. 3.2.2. Полінаукові процедурні напрямки. 3.3. Методичні науки : 3.3.1. Самостійні методичні науки. 3.3.2. Полінаукові методичні напрямки (с. 405) (с. 74).
Класифікатор галузей законодавства України. Затв. наказом Міністерства юстиції України 02.06.2004 р., № 43/5. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> :	010.000.000 Основи конституційного ладу 020.000.000 Цивільне законодавство 030.000.000 Сімейне законодавство 040.000.000 Цивільно-процесуальне законодавство 050.000.000 Кримінальне законодавство 060.000.000 Кримінально-процесуальне законодавство 070.000.000 Кримінально-виконавче законодавство

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v43_5323-04#Text	080.000.000 Адміністративне законодавство. Адміністративний процес 090.000.000 Господарське законодавство. Підприємства і підприємницька діяльність 100.000.000 Господарсько-процесуальне законодавство 110.000.000 Фінанси і кредит 120.000.000 Промисловість 130.000.000 Будівництво, містобудування та архітектура 140.000.000 Сільське господарство та агропромисловий комплекс 150.000.000 Земельне законодавство 160.000.000 Транспорт 170.000.000 Зв'язок, інформація та інформатизація 180.000.000 Торгівля, громадське харчування і побутове обслуговування населення 190.000.000 Житлове законодавство. Житлово-комунальне господарство 200.000.000 Митне законодавство 210.000.000 Праця, зайнятість населення, соціальне страхування і соціальне забезпечення. Державна служба 220.000.000 Освіта 230.000.000 Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність 240.000.000 Культура і мистецтво 250.000.000 Охорона здоров'я населення 260.000.000 Фізична культура і спорт. Туризм 270.000.000 Природні ресурси. Охорона довкілля 280.000.000 Надзвичайний стан. Надзвичайні ситуації та ліквідація наслідків Чорнобильської катастрофи 290.000.000 Геодезія і картографія. Гідрометеорологія 300.000.000 Оборона 310.000.000 Національна безпека 320.000.000 Охорона громадського порядку і громадської безпеки

О.А. Кириченко

330.000.000	Суд і судоустрій
340.000.000	Прокуратура
350.000.000	Адвокатура
360.000.000	Юстиція
370.000.000	Зовнішня політика і міжнародні відносини. Міжнародні договори.
	Зовнішньоекономічні відносини
380.000.000	Міжнародне право
010.000.000	Основи конституційного ладу
010.010.000	Конституція України.
	Конституційні акти
	... Звідси і далі йде повторення кожної з позицій з її деталізацією, а також додаються різного роду акти правозастосування
300.120.070	Інші питання проходження військової служби
300.130.000	Виконання військового обов'язку в запасі
300.140.000	Відповідальність за порушення законодавства про військовий обов'язок і військову службу
300.150.000	Альтернативна (невійськова) служба
300.160.000	Воєнна наука
300.170.000	Виховання особового складу.
	Загальні положення
300.170.010	Організація культурного виховання
300.170.020	Військові засоби масової інформації
300.170.030	Правове виховання військовослужбовців
300.170.040	Організація дозвілля
300.180.000	Соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їхніх сімей
300.180.010	Загальні питання
300.180.020	Матеріальне забезпечення військовослужбовців
300.180.030	Службовий час і час відпочинку
300.180.040	Охорона здоров'я
300.180.050	Забезпечення житлом
300.180.060	Пільги на проїзд, перевезення

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	багажу, поштові відправлення, оподаткування 300.180.070 Пенсійне забезпечення і допомога 300.180.080 Страхування, право на відшкодування шкоди 300.180.090 Інші питання соціального захисту 300.190.000 Питання міжнародного військового співробітництва 300.190.010 Миротворча діяльність (див. 370.100.010) 310.000.000 Національна безпека 310.010.000 Загальні положення національної безпеки 310.020.000 Система національної безпеки 310.020.010 Органи національної безпеки, їх статус 310.030.000 Розвідувальна та контррозвідувальна діяльність органів державної безпеки 310.040.000 Охорона державного кордону (див. 010.050.000) 310.050.000 Надзвичайний стан 310.060.000 Державна таємниця. Охорона державної таємниці (див. 170.090.050) 310.070.000 Забезпечення безпеки органів державної влади і посадових осіб 310.080.000 Зовнішня розвідка 310.090.000 Соціальне забезпечення працівників і військовослужбовців національної безпеки 320.000.000 Охорона громадського порядку і громадської безпеки 320.010.000 Загальні питання охорони громадського порядку і громадської безпеки 320.020.000 Управління в галузі охорони громадського порядку і громадської безпеки 320.030.000 Міліція 320.040.000 Державна автомобільна інспекція. 320.050.000 Пожежна безпека. Пожежна охорона. Протипожежні заходи 320.060.000 Громадські формування з охорони

О.А. Кириченко

	громадського порядку 320.070.000 Внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України (див. 300.030.110) 320.080.000 Військова служба правопорядку у Збройних Силах України (див. 300.030.130) 320.090.000 Охорона підприємств, установ та організацій. Державна служба охорони при Міністерстві внутрішніх справ України 320.100.000 Недержавна охоронна діяльність 320.110.000 Порядок організації і проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів (див. 010.410.000) 320.120.000 Порядок продажу, придбання, зберігання, використання та перевезення зброї, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, сильнодіючих отруйних речовин 320.130.000 Порядок відкриття поліграфічних підприємств. Виготовлення печаток, штампів 320.140.000 Боротьба з правопорушеннями неповнолітніх 320.150.000 Міжнародне співробітництво в питаннях охорони громадського порядку і громадської безпеки 330.000.000 Суд і судоустрій 330.010.000 Загальні питання суду і судоустрою. Судово-правова реформа. Академія суддів України 330.020.000 Судова система 330.020.010 Суди загальної юрисдикції 330.020.020 Місцеві суди 330.020.030 Апеляційні суди. Апеляційний суд України 330.020.040 Касаційний суд України 330.020.050 Вищі спеціалізовані суди 330.020.060 Верховний Суд України 330.020.070 Конституційний Суд України 330.020.080 Загальні та спеціалізовані суди окремих судових юрисдикцій 330.020.090 Вищий господарський суд України 330.020.100 Вищий адміністративний суд

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

України (див. 080.010.020)
330.020.110 Третейські суди
330.030.000 Статус суддів, призначення та обрання суддів. Матеріальне і соціально-побутове забезпечення суддів
330.040.000 Суддівське самоврядування (з'їзди, конференції, збори)
330.050.000 Кваліфікаційні комісії
330.060.000 Народні засідателі
330.070.000 Присяжні
330.080.000 Державний захист працівників суду і правоохоронних органів (див. 060.210.000)
330.090.000 Вища рада юстиції
330.100.000 Державна судова адміністрація України та її територіальні органи (див. 010.350.000)
330.110.000 Судова експертиза
330.110.010 Науково-дослідні установи судових експертиз
330.110.020 Судово-медична експертиза
330.110.030 Судово-психіатрична експертиза
330.110.040 Інші види судової експертизи
340.000.000 Прокуратура
340.010.000 Загальні положення
340.020.000 Система, структура і штат органів прокуратури
340.020.010 Заохочення та відповідальність прокурорів і слідчих. Класні чини
340.030.000 Прокурорський нагляд
340.030.010 Підтримання державного обвинувачення в суді
340.030.020 Захист прав і свобод людини та представництво інтересів громадянина або держави у суді у випадках, визначених законом
340.030.030 Нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство, провадження слідства в кримінальних справах

О.А. Кириченко

	340.030.040 Нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян 340.040.000 Інші питання організації і діяльності органів прокуратури 340.050.000 Матеріальне і соціальне забезпечення працівників органів прокуратури. Обов'язкове державне страхування 340.060.000 Фінансування та матеріально-технічне забезпечення органів прокуратури. Науково-навчальні та інші установи прокуратури 350.000.000 Адвокатура 350.010.000 Загальні положення. Адвокатська діяльність та види 350.020.000 Адвокатські об'єднання 350.030.000 Права, обов'язки та відповідальність адвокатів 350.040.000 Інші питання діяльності адвокатури 360.000.000 Юстиція 360.010.000 Органи юстиції. Загальні питання 360.020.000 Нормотворча діяльність Міністерства юстиції України. Нормативне забезпечення європейської інтеграції 360.030.000 Офіційне оприлюднення нормативно-правових актів та набрання чинності нормативно-правовими актами 360.040.000 Державна реєстрація нормативних актів 360.050.000 Облік та систематизація законодавства. Єдиний державний реєстр нормативно-правових актів. Правова інформатизація 360.060.000 Правова робота та правова освіта населення 360.070.000 Легалізація об'єднань громадян. Реєстрація політичних партій 360.080.000 Реєстрація актів громадянського

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	стану 360.090.000 Легалізація документів 360.100.000 Державна виконавча служба. Виконавче провадження 360.110.000 Організаційні основи діяльності нотаріату. Загальні положення 360.110.010 Права, обов'язки та відповідальність нотаріуса 360.110.020 Приватна нотаріальна діяльність 360.110.030 Нотаріальна палата 360.110.040 Контроль за діяльністю нотаріуса 360.110.050 Нотаріальні дії та правила їх вчинення 360.120.000 Представництво інтересів України в судах, закордонних юрисдикційних органах 370.000.000 Зовнішня політика і міжнародні відносини. Міжнародні договори. Зовнішньоекономічні відносини 370.010.000 Загальні питання зовнішньої політики і міжнародних відносин 370.010.010 Іноземні держави. Імунітет іноземних держав 370.010.020 Меморандуми, ноти і звернення України до іноземних держав 370.010.030 Управління в галузі зовнішньої політики і міжнародних відносин 370.020.000 Дипломатичне право. Консульське право 370.020.010 Дипломатичні та інші представництва, консульські установи 370.020.020 Дипломатичні, консульські привілеї та імунітети 370.030.000 Міжнародні договори України 370.030.010 Загальні питання 370.030.020 Про забезпечення прав людини (див. 010.130.000) 370.030.030 Про правову допомогу у цивільних, сімейних, кримінальних справах 370.030.040 З питань громадянства 370.030.050 Про охорону інтелектуальної власності

О.А. Кириченко

	370.030.060 З прикордонних та митних питань
	370.030.070 Про співробітництво в галузі охорони довкілля і забезпечення екологічної безпеки
	370.030.080 З питань праці, соціального забезпечення і соціального захисту
	370.030.090 З питань військового співробітництва
	370.030.100 З питань економічного співробітництва
	370.030.110 Про співробітництво в галузі науки і техніки
	370.030.120 З питань охорони здоров'я населення
	370.030.130 З питань культурних зв'язків і туризму, з питань освіти та інформації
	370.030.140 З питань транспорту і зв'язку
	370.030.150 З питань торгівлі і взаємних поставок
	370.030.160 З питань сільського господарства
	370.030.170 З питань врегулювання рибальства
	370.030.180 З питань фінансування та оподаткування
	370.030.190 З інших питань
	370.040.000 Міжнародні делегації
	370.040.010 Прийом міжнародних делегацій в Україні
	370.040.020 Візити делегацій України в інші країни
	370.050.000 Міжнародні організації
	370.050.010 ООН та її органи
	370.050.020 ЄС, РЄ, ОБСЄ
	370.050.030 НАТО
	370.050.040 Інші міжнародні організації
	370.050.050 Міжнародні фінансові та економічні організації
	370.050.060 Міжнародні судові органи
	370.050.070 Міжнародні неурядові організації
	370.060.000 Міжнародні конференції, конгреси тощо
	370.070.000 Міжнародні виставки, торги,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	аукціони, ярмарки 370.080.000 Міжурядові комісії 370.090.000 Міжнародна боротьба із злочинністю 370.100.000 Право міжнародної безпеки 370.100.010 Миротворчі сили (див. 300.190.010) 370.110.000 Зовнішньоекономічні відносини. Загальні питання державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності 370.110.010 Зовнішньоекономічна діяльність 370.120.000 Організація та управління зовнішньоекономічними відносинами 370.120.010 Суб'єкти зовнішньоекономічних відносин 370.130.000 Іноземні інвестиції. Концесійні договори 370.140.000 Зовнішньоекономічні угоди 370.150.000 Експорт та імпорт. Антидемпінгове законодавство 370.160.000 Ліцензування експорту та імпорту. Квотування 370.170.000 Гуманітарна допомога 380.000.000 Міжнародне право 380.010.000 Загальні питання міжнародного права 380.020.000 Міжнародне економічне право 380.030.000 Міжнародне морське право 380.040.000 Міжнародне повітряне право 380.050.000 Міжнародне космічне право 380.060.000 Міжнародне гуманітарне право 380.070.000 Міжнародне екологічне право 380.080.000 Міжнародне приватне право 380.080.010 Колізійні норми в міжнародному приватному праві (цивільному, сімейному, трудовому тощо) 380.090.000 Імунітет іноземної держави та її власності 380.100.000 Правове становище іноземців та осіб без громадянства 380.110.000 Громадяни України, які

О.А. Кириченко

	проживають за кордоном 380.120.000 В'їзд, виїзд і перебування іноземців в Україні 380.130.000 В'їзд і виїзд громадян України з України 380.140.000 Міжнародний цивільний процес 380.140.010 Міжнародна підсудність 380.140.020 Застосування іноземного права 380.140.030 Судові доручення і доручення інших установ юстиції 380.140.040 Визнання і виконання іноземних судових та господарських рішень 380.140.050 Міжнародний комерційний арбітраж
Клименко Н.И. Система и структура криминалистических знаний. Система криминалистики. Клименко Н.И., Кириченко А.А. <i>Криминалистика как наука и учебная дисциплина : монография.</i> Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1994. С. 33-69, 172-181.	В конце работы имеется несколько приложений, текстовая переработка которых может быть представлена следующим образом : Общественные научные знания : 1. Общеуниверситетские (общие) : 1.1. Философия. 1.2. Логика. 1.3. Этика. 1.4. Психология. 1.5. Бухгалтерский учет. 1.6. Статистика. 1.7. Науки юридической надстройки : конституционное право, трудовое право и др. 2. Прикладные (специальные) : 2.1. Науки политической надстройки. 2.2. Юридические науки : уголовное право, уголовный процесс, криминалистика. 2.3. Судебная бухгалтерия. 2.4. Судебная этика. 2.5. Судебная психология. 2.6. Товароведение. 2.7. Экономика промышленности (с. 172).
Ковалев В.А. Английская система судебных доказательств (на русском языке) : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец. : 12.00.08 — уголовное право и процесс; исправительно-	Рассматривая место доказательственного права в системе правовых отраслей Англии, автор отмечает, как позитивное явление вычленение его в самостоятельную отрасль права. Более того, доказательственное право Англии к настоящему времени приобрело значение универсального средства обеспечения процесса правоприменения. Эта универсальность обусловлена единством доказательственного права, используемого для установления фактических обстоятельств, имеющих

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

трудовое право. Московский гос. ун-т. Москва, 1975. 20 с. URL : https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/15940/1/Kovalev_1975.pdf	юридическое значение в рамках любой отрасли английского права. Представляется, что универсализация доказательственного права составляет объективное содержание развития любой правовой системы, поэтому значение этого явления далеко выходит за рамки чисто английской проблемы. По мнению автора, формирование единого и универсального доказательственного права представляет собой одну из (с. 6) немногих идей, критическое осмысливание и творческое заимствование которых в советской науке является оправданным и целесообразным (с. 7).
Ковальова С. Г. Теорія держави і права : навч.-метод. посібник. Миколаїв : Вид-во Іліон, 2007. 98 с.	Система галузей права – класифікація галузей права. С. Алексєєв виділив профілюючі, або базові, галузі (конституційне, цивільне, адміністративні, кримінальне, процесуальне), спеціальні галузі (трудова, земельна, фінансова, право соціального забезпечення, сімейне, кримінально-виконавче) і комплексні галузі, які поєднують різні інститути профілюючих і спеціальних галузей (екологічне, підприємницьке, космічне). Деякі автори виділяють первинні галузі (конституційне, кримінальне, цивільне, цивільно-процесуальне, кримінально-процесуальне) і похідні (адміністративне, фінансове, сімейне, трудова). ... Система права – це структурне нормативне утворення, яке включає в себе норми права, правові інститути, галузі права (с. 75).
Козюбра М.І., Погребняк С.П., Цельсєв О.В., Матвєєва Ю.І. Загальна теорія права : підручник Київ : Ваіте, 2015. 392 с. URL : https://www.osce.org/files/f/documents/8	Публічне право – це підсистема права, яка регулює відносини, пов'язані з діяльністю публічної влади (державної влади та місцевого самоврядування). Публічно-правові відносини пов'язані з реалізацією загального інтересу суспільства, який спирається на підтримку і захист права (публічний інтерес). Їх слід умовно поділити на три великих блоки : 1) відносини, пов'язані з діяльністю держави і

/f/283756.pdf	місцевого самоврядування, що виникають між суб'єктами владних повноважень; 2) відносини, пов'язані з діяльністю держави і місцевого самоврядування, що виникають між суб'єктом владних повноважень та іншими суб'єктами права; 3) відносини між іншими суб'єктами права, коли вони прямо стосуються діяльності держави і місцевого самоврядування. Приватне право – це підсистема права, що регулює такі відносини між суб'єктами права, які прямо не стосуються публічної влади. Приватноправові відносини пов'язані з реалізацією інтересів окремих осіб, які визнаються та захищаються правом (приватний інтерес). Визначення суб'єктів публічного і приватного права. Основний (с. 145). До складу публічного права входять: матеріальні публічно-правові галузі (конституційне, адміністративне, фінансове право та ін.) та процесуальні публічно-правові галузі (кримінальне процесуальне, цивільне процесуальне, адміністративно-процесуальне право тощо). До складу приватного права входять галузі цивільного, сімейного права, інститути трудового, житлового, земельного права та ін. При цьому слід розуміти, що забезпечення ефективного правопорядку передбачає обов'язкову взаємодію галузей та інститутів публічного і приватного права. (с. 145). Регулювання суспільних відносин потребує визначення не тільки правил поведінки, а й порядку, в якому вони можуть бути реалізовані. Це дає підстави для виокремлення двох підсистем права – матеріального та процесуального права. Так, норми матеріального права визначають певну модель поведінки шляхом встановлення прав та обов'язків суб'єктів права. Наприклад, норми матеріального права закріплюють правове становище майна й осіб, визначають права та

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	обов'язки учасників конституційних (с. 147) адміністративних, фінансових, господарських, трудових, цивільних, сімейних та інших правовідносин, підстави й межі відповідальності за правопорушення тощо. Частина норм матеріального права може бути реалізована в будь-якому порядку, без будь-яких додаткових передумов. Проте у деяких випадках порядок дій має важливе значення: права та обов'язки суб'єктів, передбачені нормами матеріального права, можуть бути реалізовані лише з дотриманням певних процедур. Подібні процедури, тобто послідовність дій, необхідних для реалізації передбачених матеріальним правом прав та обов'язків, встановлюються нормами процесуального права. Вони сприяють реалізації норм матеріального права шляхом перевірки й фіксації юридичних фактів, усунення сумнівів у наявності прав і обов'язків та уточнення їхнього змісту й обсягу, урахування інтересів інших осіб, забезпечують більшу визначеність матеріальних норм, їх захист і охорону. Подібне сприяння, як правило, є необхідним з огляду на значущість певного права та обов'язку, необхідність обмеження сваволі при реалізації владних повноважень, забезпечення справедливості при притягненні до юридичної відповідальності, вирішенні спорів суб'єктів права з приводу їхніх прав та обов'язків (с. 148). Отже, систему права складають такі елементи : 1. Суб'єкт права – конструкція, що уособлює людське начало в системі права, є її первинним (вихідним) елементом, що об'єднує (синтезує) індивідуально-особистісне з безособистісним, формально-юридичним у ній. 2. Норма права – первинний структурний

О.А. Кириченко

	елемент системи права, спрямований на регулювання типових суспільних відносин. Узгодженість, взаємопов'язаність, поділ і групування правових норм у системі права зумовлені, з одного боку, структурою предмета регулювання (суспільними відносинами), а з іншого – прагненням суб'єкта (законодавця) ефективно врегулювати ці відносини правовими засобами. 3. Інститут права – це виокремлена група норм права, які регулюють певний вид однорідних суспільних відносин. Інститут права є базовим рівнем поєднання правових норм (наприклад, йдеться про інститут покарання в кримінальному праві, інститут застави в цивільному праві, інститут виборів у конституційному праві). Інститут права характеризується тим, що він : а) регулює певний вид однорідних суспільних відносин; б) становить собою певну сукупність норм, яка є відносно автономною у складі галузі права; в) забезпечує цілісне, відносно завершене правове регулювання певного соціального феномена (тобто має певну автономію); г) має загальну мету, основну ідею (принципи); д) використовує специфічні поняття та юридичні конструкції. Інститути права можуть бути класифіковані за різними критеріями : • за предметом правового регулювання вони поділяються на інститути конституційного, цивільного, кримінального, адміністративного, процесуального та інших галузей права; за своєю структурою інститути поділяються на складні, тобто ті, що складаються з субінститутів (наприклад, інститут застави, який має у складі субінститут іпотеки), та

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	прості, які субінститутів не містять (наприклад, інститут необхідної оборони); за змістом суспільних відносин інститути права поділяються на матеріальні (наприклад, інститут підряду) та процесуальні (наприклад, інститут звільнення від кримінальної відповідальності); за функціями, які інститути виконують у правовому регулюванні, вони поділяються на регулятивні (інститут купівлі-продажу) та охоронні (інститут звільнення від адміністративної відповідальності). 4. Підгалузь права – об'єднання взаємопов'язаних інститутів, що формується в межах однієї галузі права. Підгалузь характеризується наявністю спільних принципів, способів регулювання, специфікою норм, що входять до її складу. Наприклад, у конституційному праві виокремлюють виборче, парламентське право та ін.; у цивільному праві – речове, зобов'язальне право та ін.; у фінансовому праві – бюджетне, податкове, банківське право. Галузі права, для яких характерні тісна консолідація, компактність змісту, не мають у своєму складі підгалузей права (наприклад, кримінальне процесуальне право). 5. Галузь права – це відокремлена сукупність норм права, що регулюють якісно однорідну сферу суспільних відносин за допомогою певних методів. Аналіз галузей права підкреслює такі її властивості : а) галузь є центральною ланкою системи права; б) галузь права становить собою юридичну цілісність, тобто таку сукупність норм, що зосереджені у взаємопов'язаних правових інститутах і забезпечують регулювання, стабільність цілої сфери життєдіяльності

	суспільства; в) вона є відносно замкнутою, автономною підсистемою правового регулювання. Головне її призначення – забезпечити стосовно певної галузі суспільних відносин особливий правовий режим, який визначається власними галузевими принципами, специфічним правовим статусом суб'єктів певної галузі, особливим порядком встановлення та реалізації (с. 150) прав і обов'язків, відповідною комбінацією способів, методів та типів правового регулювання, специфічними санкціями та обмеженнями; г) наявність галузевого понятійного апарату; д) основними критеріями для виокремлення галузі права є предмет і метод правового регулювання. Галузі права можна поділити на такі види : • фундаментальні (профілюючі), до яких традиційно належать конституційне, адміністративне, цивільне, цивільне процесуальне, кримінальне, кримінальне процесуальне право. Вони є юридично первісними, концентрують головні правові режими, галузеві методи правового регулювання; • спеціальні, які виникли шляхом відокремлення від фундаментальних галузей і в яких головні правові режими модифіковано, пристосовано до особливих сфер життя суспільства (трудове, земельне, житлове, сімейне, кримінально-виконавче право та ін.). 6. Підсистема права – це інтегрована принципами, завданнями і функціями, зумовлена характером інтересів сукупність інститутів і галузей права, які регулюють комплекс суспільних відносин за допомогою подібних методів правового регулювання. Такими підсистемами права є приватне і публічне право, процесуальне і матеріальне право, регулятивне та охоронне право (с. 151).
Колодій А.М.,	Із вченням про функції загальної теорії

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Копейчиков В.В., Лисенков С.Л., Пастухов В.П. Тихомиров О.Д. Загальна теорія держави і права : навч. посібник / за ред. В. В. Копейчик ова. Київ : Юрінком, 1999. 320 с. URL : https://chtyvo.org.ua/authors/Kopieichykov_Volodymyr/Zahalna_teoriiia_derzhavy_i_prava/	держави і права в тісному взаємозв'язку перебуває питання про її місце і роль у системі юридичних наук. У складі юридичної науки умовно можна виділити кілька груп відносно самостійних наук. Першу групу становлять загальнотеоретичні та історичні науки (теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень). Предметом їх дослідження є загальні і специфічні закономірності виникнення, розвитку і функціонування держави і права, а стосовно історії — історичний процес розвитку держави і права, політичні і правові вчення в конкретно історичній обстановці та хронологічний послідовності. Другу, найбільшу групу складають галузеві юридичні науки. Це, зокрема, науки адміністративного права, цивільного права, кримінального права, цивільно-процесуального права і т. ін. Предмет їх дослідження становлять закономірності правового регулювання відповідних галузей суспільних відносин. Третю групу становлять міжгалузеві юридичні науки, що виникли в результаті поєднання тих чи інших якостей галузевих юридичних наук. Так, господарське право поєднує якості цивільного і адміністративного права (адміністративне регулювання майнових відносин), природоохоронне право захищає природу, використовуючи методи різних галузей права і т. ін. Четверту групу складають спеціальні юридичні науки (судова медицина, судова психологія, криміналістика і т. ін.). Специфіка їх полягає у тому, що вони виникли на стику юридичних (наприклад, кримінального процесу) і неюридичних наук. Їх завданням є використання досягнень природознавства і техніки для вирішення проблем

	юриспруденції. П'яту групу складають так звані прикладні юридичні науки, прикладом якої до останнього часу була наука радянського будівництва, яка вивчала питання, пов'язані з організацією роботи Рад народних депутатів усіх рівнів. Така наука потрібна і нині для вивчення роботи (с. 13) представницьких органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Шосту групу становлять науки, що вивчають міжнародне і зарубіжне право. У системі юридичних наук загальна теорія держави і права дає найширше за обсягом і глибиною знання державно-правових явищ. Вони використовуються галузевими й іншими юридичними науками як важливі, з методологічного аспекту, вихідні пункти дослідження, що дозволяють уникнути односторонності у вирішенні галузевих наукових проблем. Тим самим загальна теорія держави і права вносить методологічну єдність у дослідження галузевих та інших юридичних наук. Тому вона й виступає у системі юридичних наук як наука методологічна за своїм характером (с. 14). Отже, юридичний процес - це система взаємопов'язаних правових форм діяльності уповноважених державних органів, посадових осіб, а також визначених нормами права інших суб'єктів, що знаходить свій вираз у здійсненні операцій для вирішення юридичних справ, що обумовлюють відповідні юридичні наслідки і регулюються процесуальними нормами (с. 225). Звідси стає зрозумілою загальна природа і призначення процесуального права: воно похідне від матеріального і обслуговує потреби ефективної реалізації останнього. Крім кримінально-процесуального і цивільно-процесуального, у системі українського права є державно-процесуальне, адміністративно-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	процесуальне й інші процесуальні галузі права. Схема співвідношення матеріального і процесуального права може бути такою: матеріальне право - процес - процесуальне право. Отже, система процесуального права - це відносно самостійна, незалежна від системи матеріального права, об'єктивно зумовлена, збалансована і внутрішньо несуперечлива сукупність процесуальних норм, що диференціюються на галузі, інститути і норми (с. 228).
Колодій А.М., Копейчиков В.В., Лисенков С.Л. та ін. Теорія держави і права : навч. посібник / за ред. С.Л. Лисенкова, В.В. Копейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 368 с.	У системі юридичних наук можна виділити кілька відносно самостійних груп наук : 1. Загальнотеоретичні та історичні науки, предметом дослідження яких є загальні і специфічні закономірності виникнення, розвитку і функціонування держави і права, історичний розвиток держави в цілому та в окремих країнах, тобто в конкретно історичній обстановці та хронологічній послідовності, а також умови виникнення, зміст і спрямованість політичних і правових учень і, насамперед, учень про державу і право. Крім цього, предметом юридичної деонтології – науки, яка входить до цієї групи, – є розгляд питань, що стосуються загальних аспектів сутності юридичної науки, юридичної практики, юридичної діяльності, основних юридичних професій тощо. До загальнотеоретичних та історичних наук належать загальна теорія держави і права, історія держави і права України, історія політичних і правових учень, юридична деонтологія. 2. Галузеві юридичні науки – вивчають норми права, що утворюють окремі галузі права, а також ті суспільні відносини, що регулюються відповідними галузями. Це найбільша за своїм складом група юридичних наук, до якої,

О.А. Кириченко

	зокрема, входять Конституційне право, Адміністративне право, Цивільне право, Кримінальне право, Цивільно-процесуальне право та інші науки. 3. Прикладні юридичні науки – вивчають можливості використання неюридичних, у тому числі й технічних, у юридичній практиці. До цієї групи належать, наприклад, судова медицина, судова психіатрія, судова статистика, криміналістика тощо. 4. Науки, що вивчають зарубіжні державо і право, наприклад, конституційне право зарубіжних країн, історія держави і права зарубіжних країн тощо. 5. Науки міжнародного права (с. 18-19).
Комаров С.А. Малько А.В. Теория государства и права : краткий учебник для вузов. Москва : НОРМА-ИНФРА-М, 1999. 448 с. URL : http://topuch.ru/uchebnik-dlya-vuzov-rekomendovano-ministerstvom-obshhego-i-prof/index.html	Предлагается несколько схем системы юридических наук, которые текстуально могут быть интерпретированы следующим образом : 1. Историко-теоретические науки (теория государства и права, история государства и права, история политических и правовых учений). 2. Отраслевые юридические науки (конституционное право, уголовное право, уголовно-исполнительное право, административное право, муниципальное право, экологическое право, уголовно-процессуальное право, гражданское право, трудовое право, семейное право, право социального обеспечения, предпринимательское право, финансовое право, земельное право, налоговое право, коммерческое право, гражданско-процессуальное право, арбитражно-процессуальное право). 3. Междотраслевые науки (криминология, прокурорский надзор, организация правосудия). 4. Науки, изучающие зарубежное государство и право (римское право, конституционное право зарубежных стран). 5. Прикладные

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	юридические науки (криминалистика, судебная медицина, юридическая психология, правовая статистика, судебно-бухгалтерская экспертиза, судебная психиатрия). 6. Международное право (международное публичное право: право международных договоров, право международных организаций, дипломатическое и консульское право, право международной безопасности, международное экономическое право, международные права человека, международное морское право, международное воздушное право, международное космическое право, международное право охраны окружающей среды; международное частное право) (с. 390-392).
Копейчиков В.В. Правознавство : навч. посібник для ВУЗів / за ред. В. В. Копейчикова, А.М. Колодія. Київ : Юрінком Інтер, 2001. 640 с.	За місцем, що галузі посідають у правовій науці, можна систематизувати як з основними та комплексними галузями : - основні галузі права – такі, що утворюють головний масив права у правовій системі держави; - комплексні галузі – це нашарування, надбудова над основними галузями, що зовні відокремлюються значно менше, ніж основні галузі (скажімо, страхове, банківське, морське, залізничне, гірниче, податкове, житлове, авторське, винахідницьке, виправно-трудове право). Юриспруденція складається з таких галузей : - профілюючі – утворюють юридичну основу, обов'язкову частину системи права (конституційне, адміністративне, цивільне, кримінальне право); - процесуальні – такі, що закріплюють порядок застосування матеріального права (цивільний, кримінальний, адміністративний та інші процеси); - спеціальні – до них відносять такі, які на базі профілюючих розвивають основні галузі права і забезпечують спеціальний правовий режим

О.А. Кириченко

	для певного виду суспільних відносин (трудове, аграрне, екологічне, земельне, сімейне, фінансове право) (с. 99-100).
Коросташова Т.О. Можливості удосконалення базисних напрямків юридичної діяльності. <i>Ольвійський форум – 2011 : Стратегії України в геополітичному просторі :</i> матеріали міжнар. наук.-практ. конфер., 11-15.06.2011 р. Тези. Т. 10. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. URL : https://kipdf.com/-2011_5ad2075c7f8b9ab11a8b4605.html	Звідси базисними завданнями юридичних наук (юриспруденції) вбачаються наступні : 1. Розробка ефективних (з найкращими результатами), раціональних (з найменшими витратами) та якісних (за відсутності інших недоліків) : 1.1. Правового врегулювання необхідних сторін суспільного життя, тобто права. 1.2. Умов застосування вказаного правового регулювання. 1.3. Засобів подолання порушень права (правопорушень) – злочинів (паразлочинів) та проступків (парапроступків) : адміністративних, внутрішньоорганізаційних (дисциплінарних, матеріальних), де-факто та де-юре майнових (що обумовлює й відповідне уточнення назв базисноантиделіктних і процедурних юридичних наук : Внутрішньоорганізаційна, Внутрішньоорганізаційно-регламентна, Де-факто майнова, Де-факто майново-процесуальна, Де-юре майнова і Де-юре майново-процесуальна галузь права, які традиційно іменуються трудовим, цивільним і господарським правом і процесом). 2. Вузівська підготовка юристів. 3. Проведення з метою розвитку кожного з напрямків наукових досліджень.
Коросташова Т.О., Тунтула О.С. Класифікація юридичних наук і науковий статус криміналістики. <i>Курс лекцій з криміналістики. Періодизація розвитку, поняття, система,</i>	Новітній та обґрунтований, але у більшій мірі перспективний науковий статус і дисциплінарні зв'язки криміналістики найбільш правильно розглядати у контексті новітньої класифікації юридичних наук (юриспруденції) [24, с. 15-20 та ін.], яка поки що не є загальновідомою і визнаною, а тому потребує оприлюднення у частині основних її положень, коли за останнім з варіантів Т.О. Коросташової та О.С. Тунтули всі існуючі і перспективні юридичні науки у

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

<i>дисциплінарні зв'язки і дидактичні основи</i> / Є. В. Кириленко, Т. О. Коросташова, Ю. О. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, О. С. Тунтула ; за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. Вип. 185. С. 33-37. URL : http://lib.chdu.edu.ua/pdf/kyrslekci/6/1.pdf	контексті виконання їхніх групових завдань пропонується поділити на такі взаємопов'язані групи : 1. Теоретичні юридичні науки, які мають розробити філософські, соціологічні, політологічні, філологічні, психологічні, теоретичні, історичні та інші теоретичні основи раціонального, ефективного і якісного ведення кожного з напрямків юридичної діяльності, а також для становлення і розвитку в контексті виконання цих завдань інших юридичних наук : 1.1. Мононауки: Філософія юриспруденції (філософія права⁸⁸), Політологія юриспруденції (теорія держави), Соціологія юриспруденції (соціологія права), Психологія юриспруденції (судова або юридична психологія), Теоретична юриспруденція (теорія права), Історія вітчизняної юриспруденції (історія держави і права України), Історія зарубіжної юриспруденції (історія зарубіжних держав і права), Історія правових учень (історія правових і політичних учень) та ін. 1.2. Полінауки : Філологія юриспруденції, Енциклопедія юриспруденції, Порівняльна юриспруденція (порівняльне правознавство), Педагогіка юриспруденції та ін. 2. Регулятивні юридичні науки, які покликані розробити належне (ефективне, раціональне, якісне) позитивне (безделіктне, неконфліктне) правове регулювання необхідних сторін суспільного життя : (с. 33) 2.1. Теоретична державно-правового управління. 2.2. Внутрішні (перелік яких удосконалив Є.В. Кириленко): Авіаційнобудівна, Автобудівна, Аграрна, Антиделіктна

⁸⁸ Тут і далі в дужках відображено існуюче найменування юридичної науки, відсутність чого свідчить про наявність перспективної науки або про залишення традиційного найменування (с. 33).

О.А. Кириченко

	(правоохоронне право), Атмосферна, Атомноенергетична, Банківська, Бібліотечна, Будівельна, Бюджетна, Ветеринарна, Видавнича, Військова, Вогнеборна, Водна, Дозвільна, Житлова, Залізничнобудівна, Земельна, Кораблебудівна, Культурологічна, Лізингова, Лісова, Ліцензійна, Машинобудівна, Медична, Метрологосертифікатна, Мистецька, Митна, Муніципальна, Надрoarхеологічна (кодекс про надра та ін.), Наукова, Освітнянська, Пенсійна, Податкова, Працеохоронна, Прикордонна, Природоохоронна, Промислова, Релігійна, Реєстраційна, Санітарна, Сімейна, Споживчоохоронна, Спортивна, Страхова, Торговельна, Транспортна, Фінансова, Шуобізнесова та ін. галузь права України. 2.3. Міжнародні : Атмосферна, Атомноенергетична, Будівельна, Видавнича, Дипломатична або Консульська, Екологічна, Кораблебудівна, Космічна, Мистецька, Морська, Освітнянська, Релігійна, Спортивна, Шуобізнесова та ін. галузь права. 3. Антиделіктні юридичні науки : 3.1. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити правову основу (базис) для раціонального, ефективного та якісного проведення боротьби з кожним із видів правопорушень : 3.1.1. Основні : Антикримінальна (кримінальне право), Адміністративна (базисноантиделіктна частина КпАП України, МК України та ін.) та Трудова (базисноантиделіктна частина КЗпП України) галузь права України.⁸⁹

⁸⁹ В попередніх публікаціях [22, с. 29-64 та ін.] успадковане традиційне найменування правових (регулятивних, процедурних, базисноантиделіктних) юридичних наук на основі терміна «право», що у сутнісне термінологічному аспекті виглядає недостатньо виваженим. Право є цілісною юридичною категорією, структуру якої становлять галузі, субгалузі, інститути, субінститути, норми і навіть гіпотеза, диспозиція та санкція норми.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	3.1.2. Супутні : Конституційна, Цивільна⁹⁰ та Арбітражна (господарське право) галузь права України. 3.2. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання із розробки правової форми (процедури, порядку) раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби з кожним із різновидів правопорушень : 3.2.1. Полінауковий напрямок : Теорологія

Обґрунтованість у такій якості названих складових частин норми обумовлена тим, що вони можуть бути викладені окремо у різних нормах одного або різних нормативно-правових актів. Звідси Т.О. Коросташова та О.С. Тунтула вважають, що говорити про існування Конституційного, Антикримінального, Адміністративного чи іншого права України або також іменувати й будь-яку іншу правову (за винятком процедурних, які все ж таки краще розглядати як судочинство без поділу на процесуальні та регламентні) юридичну науку є недостатньо точним, тому що у даному випадку фактично є відповідні галузі права, а не власне право (с. 34).

⁹⁰ Т.О. Коросташова та О.С. Тунтула вважають, що архаїчним виглядає найменування правопорушень цивільно-правовими чи цивільними, оскільки нібито всі правопорушення поділяються на цивільні та військові, тоді як фактично сутність такого роду правопорушень полягає у порушенні фізичною особою нормативно-правової регламентації майнових і пов'язаних та непов'язаних з ними особистісних немайнових суспільних відносин, тоді як аналогічні правопорушення юридичної особи лежать уже у площині арбітражних (господарських) проступків. У такому випадку названі проступки фізичних осіб більш правильно було б умовно іменувати «де-факто особово-майнові», а фізичних осіб – «де-юре особово-майнові»: фізичні особи з'являються у майнових суспільних правовідносинах у силу факту народження (для спадкування – ще й до народження), а юридичні особи – за законодавством, що регулює порядок реєстрації юридичних осіб [52, с. 102]. Тому Цивільну та Арбітражну галузі права України, а також Цивільне та Арбітражне судочинство України більш правильно сутнісно та семантично іменувати відповідно «Де-факто майнова галузь права України», «Де-юре майнова галузь права України», «Де-факто майнове судочинство України» та «Де-юре майнове судочинство України». Даний висновок не може похитнути й ч. 1 ст. 1 «Відносини, що регулюються цивільним законодавством ЦК України, згідно з якою «цивільним законодавством регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників», де, як бачимо, особисті немайновим відносинам віддано пріоритет, тоді як історично, перш за все, цивільні майнові відносини визначали сутність цивільного права.

О.А. Кириченко

	антиделіктних відомостей (теорія доказів). 3.2.2. Основні : Антикримінальне (кримінально-процесуальне право), Адміністративне (процедурна частина КпАП України, МК України та ін.) та Трудове (процедурна частина КЗпП України, статuti про дисципліну тощо) судочинство України. 3.2.3. Супутні : Конституційне (Регламент КС України, КАС України), Цивільне чи Де-факто майнове (цивільне процесуальне право) та Арбітражне чи Де-юре майнове (господарське процесуальне право) судочинство України. 3.2.4. Додаткові : Ордиcтичне (процедурна частина теорії ОРД), Виправно-трудове (кримінально-виконавче право) та Виконавче (інші некодифіковані судово-виконавчі процедури – конституційна, адміністративна, трудова, цивільна та арбітражна) судочинство України⁹¹ (с. 35). 3.3. Методичні юридичні науки, завданням яких повинна стати розробка складових частин гласної (криміналістичної) і негласної (ордиcтичної) методики боротьби з правопорушеннями : 3.3.1. Мононауки : Криміналістика та Ордиcтика (методична частина теорії ОРД). 3.3.2. Полінауки : Конфліктологія (кримінологія), Юридична медицина (судова медицина), Юридична психіатрія (судова психіатрія), Юридична бухгалтерія (судова бухгалтерія), Юридична статистика (судова статистика), Юридична кібернетика (судова

⁹¹ Певною мірою Ордо-регламентне, Виправно-трудо-регламентне та Виконавчо-регламентне судочинства іменуються власне судочинством умовно, оскільки названі процедурні юридичні науки лише непрямо стосуються даної процедури, коли Ордо-регламентне судочинство має на меті створити правовий порядок негласного супроводження інших видів судочинства, а Виправно-трудо-регламентне та Виконавчо-регламентне судочинство завершують відповідні судочинства на стадії виконання досудового чи судового рішення (с. 35).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	кібернетика) та ін. 3.3.3. Полінаукові напрями : Юридична експертологія (судова експертологія), Юридична одорологія (криміналістична одорологія), Юридична мікрооб’єктологія (криміналістична мікрооб’єктологія) та ін. Якщо ж розвинути інший класифікаційний підхід О.А. Кириченка та ін. [24, с. 17-18 та ін.] і за основу класифікації взяти перше і друге базисні завдання юридичних наук, то в контексті розробки і застосування : 1. Належного (ефективного, раціонального та якісного) правового врегулювання необхідних сторін суспільного життя всі вказані юридичні науки можуть бути поділені на : 1.1. Правові : регулятивні, базисноантиделіктні і процедурні.⁹² 1.2. Умовно неправові: теорологічні і методичні (с. 36). 2. Належних (ефективних, раціональних та якісних) засобів подолання правопорушень

⁹² Виходячи із першого базисного завдання юридичних наук – розробити ефективне, раціональне та якісне правове регулювання необхідних сторін суспільного життя (див. розд. 3.1), кінцевим «науковим продуктом» усіх правових юридичних наук, у тому числі й юридичних наук адміністративного спрямування (адміністративної галузі права, адміністративного судочинства, регулятивних галузей права), має бути розробка належного (ефективного, раціонального, якісного) правового регулювання необхідних сторін суспільного життя у вигляді кодифікованого правового акту, тобто кодексу. І його відсутність свідчить лише про те, що відповідна правова юридична наука ще не виконала свого основного призначення і знаходиться лише на шляху до досягнення такої мети. Іноді буває й так, що кодекс у певної правової юридичної науки нібито і є, але він такої якості, що ще не може вважатися належною. Це стосується, у першу чергу, існуючого КЗпП України, що зберігається й за проектом Трудового кодексу України, який хоча й названий уже семантично більш точно, але все ще містить у собі процедурні положення у вигляді окремої восьмої книги – «Відповідальність сторін трудових відносин», КпАП України і КАС України, що послідовно досліджувалося у низці публікацій, і чому приділяється окрема увага у контексті частково видового поділу правопорушень (див. розд. 2.1) та у повному обсязі при розкритті можливостей даної класифікації в оновленні юридичних наук адміністративного спрямування (див. розд. 5.2) (с. 36).

О.А. Кириченко

	вказані юридичні науки вже мають поділятися на : 2.1. Антиделіктні : базисноантиделіктні, процедурні і методичні. 2.2. Позитивні (умовно безделіктні, неконфліктні): теоретичні і регулятивні. З викладених класифікаційних поділів видно не тільки те, що криміналістика та ордістика є методичними антиделіктними умовнонеправовими юридичними науками, належать до однієї групи юридичних наук, мають тотожні завдання і є нібито двома сторонами однієї медалі – складовими частинами відповідно гласної та негласної методики боротьби зі злочинами, а й те, які власне дисциплінарні зв'язки вказані юридичні науки мають з іншими юридичними науками згідно з другою концепцією їх основ (поняття, системи тощо) (с. 37).
Коросташова Т., Ланцедова Ю., Тунтула А. Доктрина антропології юриспруденції по новой классификации юридических наук. Приложение 7.1. <i>Кириченко А.А.</i> <i>Лучшие доктрины и концепции юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии): научный гипердоклад / А.А. Кириченко, В.Д. Басай,</i>	Данная научная статья первоначально была редакционной коллегией Международного круглого стола на тему «Антропология права : философское и юридическое измерения (состояние, проблемы, перспективы)», 6-7.12.2013 г., юридический факультет Львовского национального университета имени Ивана Франка, возвращена по псевдонаучным соображениям (см. прил. 47 настоящего издания) и в силу этого в целях защиты авторских прав от нарушений в форме так называемого «издательского» плагиата была опубликована в качестве приложения одного из научных гипердокладов представителей научной школы юриспруденции профессора Аланкира в таком виде : Доктрина антропологии юриспруденции по новой классификации юридических наук А. Кириченко, Т. Коросташова, Ю. Ланцедова, А. Тунтула <i>Черноморский государственный университет имени Петра Могилы, г. Николаев, ул. 68</i>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

<i>С.А. Кириченко, Е.В. Кириченко, Т.А. Коросташова, Ю.А. Ланцедова, Ю.Д. Ткач, А.С. Тунтула, В.С. Шаповалова. 136 080 слов. URL : http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович>. С. 236-242.</i>	<i>десантників, 10, e-mail: alankirich@rambler.ru</i> Совокупность знаний, именуемую словосочетанием «антропология права», следует рассматривать в качестве базисного частного учения такой теоретической юридической науки, как «Теоретическая юриспруденция». Данная наука в соответствии с новой доктриной юриспруденции должна появиться в результате развития той части традиционной теоретической юридической науки «Теория государства и права», которая именуется словосочетанием «теория права», тогда как другая часть данной науки – «теория государства», должна перерасти в иную самостоятельную теоретическую науку – «Политология юриспруденции». Свою лепту в коренную трансформацию антропологии права в частное учение «Антропология юриспруденции» теоретической юридической науки «Теоретическая юриспруденция» должны внести в контексте своих базисных задач и ряд иных теоретических наук, прежде всего, «Философия юриспруденции», «Социология юриспруденции», «Психология юриспруденции» и др. Данный научный статус антропологии юриспруденции, а также сущность новой доктрины юриспруденции, лучше всего, понять посредством освещения доктринальных предусловий разработки новой классификации юридических наук и сущности этой классификации. Доктринальными предусловиями разработки новой доктрины юриспруденции, вообще, и классификации юридических наук, теоретической юриспруденции, а, значит, и ее базисного частного учения - антропологии юриспруденции, в частности, являются, в первую очередь, следующие базисные категории юриспруденции.

	Начать следует с базисных свойств права, в качестве которых следует признать характеристики права как : 1. Способы регулирования общественных отношений и управления государством. 2. Формы реализации общественных возможностей политсубъектов. Первое базисное свойство права характеризует данную базисную категорию юриспруденции как базисный объект юриспруденции. Этим обнажается и семантическая несостоятельность словосочетаний «нормативно-правовое регулирование» и др. производных терминов. Правовое регулирование (как и любое иное : моральное, религиозное и пр.) не может существовать вне рамок нормативного регулирования (а право, мораль, религия и пр. – вне нормы), в акценте внимания нормативности которого нет необходимости (с. 236). Изложенное дает основание перейти к характеристике способов правового регулирования общественных отношений и государственного управления (способов дистанционного управления волей политсубъектов), среди которых наиболее эффективным, рациональным, качественным и, как показало, все предыдущее общественное развитие, единственно возможным является нормативный, т. е. устное или письменное установление : 1. Условий, при которых должно реализовываться определенное правило поведения субъекта или субъектов (гипотеза). 2. Собственно таких правил поведения (диспозиция). 3. Негативных последствий, которые должны наступить, если данное правило не будет исполнено в полном объеме (санкция). На сегодняшний день следует выделить такие базисные формы реализации

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	нормативного регулирования общественных отношений (дистанционного управления волей политсубъектов и иных субъектов общества), как : 1. Нормы морали. 2. Нормы религии. 3. Нормы права. 4. Нормы политической целесообразности (или, если говорить на бытовом уровне, нормы жизни «по понятиям»). До сих пор нормы права или правовое регулирование остаются одним из наиболее эффективных, рациональных, качественных и, по сути, единственно возможных регуляторов общественных отношений в гуманном обществе. Способами регулирования общественных отношений и государственного управления также являются менее эффективные нормы морали и нормы религии. Их исполнение поддерживается в первом случае осуждением окружающих, а во втором – спорным в контексте доказанности божественным контролем. В настоящее время распространен и такой способ регулирования общественных отношений, как «политическая целесообразность», что не очень отличается от управления волей иных субъектов «нормами по понятиям» и должно быть возвращено (вместе с системой неюридических наук «государственное управление») в «лоно» юриспруденции и в правовое поле. Противное неизбежно приводит к административному произволу и к становлению антипода правового государства, а значит к совершению особо тяжкого преступления – к нарушению ст. 1 Конституции Украины, провозгласившей данное государство как правовое. Любой субъект, а тем более должностное лицо либо, что еще значительно хуже, политик, вне

О.А. Кириченко

	правого регулирования – потенциальный правонарушитель. Изложенные положения понуждают определить сущность базисных задач юриспруденции, которые призваны выполнять юридические науки в целом : 1. Разработка и реализация эффективного (с наилучшими результатами), рационального (с наименьшими затратами) и качественного (при отсутствии противоречий и иных недостатков) правового урегулирования необходимых сторон общественной жизни, т.е. права (правотворчество, правоприменение). 2. Разработка и применение эффективных, рациональных и качественных средств преодоления нарушений указанного правового регулирования, т.е. средств преодоления правонарушений (антиделиктология). 3. Вузовская подготовка и переподготовка юристов (юридобразование). 4. Проведение в этих целях научных исследований (юриснаукотворчество). Исходя из базисных задач юриспруденции, базисными объектами юриспруденции следует признать : 1. Право. 2. Средства преодоления правонарушений. 3. Условия наиболее эффективной, рациональной и качественной реализации правового регулирования и применения средств преодоления правонарушений. Государство и ряд иных традиционных объектов юриспруденции, к примеру, различные стороны личности (психика, социальный или политический статус и др.), также являются объектами юриспруденции, однако в качестве не базисных, а иных, могущие презентовать тот или (с. 237) иной аспект общественных отношений, урегулированных правом (т.е.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правоотношений) и осуществляемых человеком. Исходя из базисных задач юриспруденции, базисными направлениями юридической деятельности фактически являются : 1. Правотворчество (законотворчество: конституционное, текущее; подзаконнотворчества: базисное, корпоративное, локальное). 2. Правоприменение. 3. Антиделиктология. 4. Юриднаукотворчество. 5. Юридобразование. Прежде чем, изложить новую классификацию юридических наук, следует также пояснить и необходимость введения в научный язык юриспруденции словосочетания «теорология», которое должно заменить традиционное словосочетание «методология» (от рус. «метод» и греч. «logos» - учение о методах) в обозначении как традиционной группы историко-теоретических или методологических юридических наук теорологическими, так и теоретических или методологических основ многих конкретных юридических наук. К примеру, термины «Теория права» и «Методология криминалистики» следует заменить соответственно терминами «Теорология юриспруденции» и «Теорология криминалистики», когда первое будет презентовать принципиально обновленную самостоятельную теорологическую юридическую науку, а второе – первую часть как криминалистики, так и ордистики. Более того, право как способ дистанционного управления волей политсубъектов представляет собой суммативную базовую категорию юриспруденции. Элементами системы права в таком понимании фактически являются :

	1. Моноотрасль. 2. Полиотрасль (а не межотраслевые науки). 3. Суботрасль. 4. Институт. 5. Субинститут. 6. Норма. 7. Гипотеза нормы. 8. Диспозиция нормы. 9. Санкция нормы. Относимость гипотезы, диспозиции и санкции нормы к элементам системы права обусловлено тем, что они могут презентовать право как суммативную категорию в разных нормах одного или различных правовых актов. В контексте новой классификации юридических наук можно говорить лишь об определенной отрасли, при необходимости – полиотрасли или моноотрасли права, из которых оно собственно и состоит на первоначальном уровне структурированной градации. Новую классификацию юридических наук более правильно строить с учетом изложенных базисных категорий юриспруденции по следующим основаниям : 1. На основе гипергрупповых задач юридических наук. 2. В контексте задач правотворчества и правоприменения. 3. В контексте задач антиделиктологии. Классификация юридических наук на основе их гипергрупповых задач с учетом уточненного наименования, понятия, системы, иных основ существующих и перспективных юридических наук имеет такой вид : 1. Теоретические юридические науки, т.е. науки, призванные разработать философские, экономические, социологические, политологические, филологические, психологические, теоретические, исторические и иные теоретические основы для рационального, эффективного и

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	качественного проведения каждого из направлений юридической деятельности и для развития в контексте выполнения этих задач иных юридических наук : 1.1. Мононауки : Философия юриспруденции (философия права - здесь и далее указано существующее наименование науки; отсутствие такого рода пояснения свидетельствует о том, что в первом случае предложено наименование перспективной юридической науки либо оставлено наименование существующей науки), Экономика юриспруденции (на основе политэкономии), Политология юриспруденции (теория государства), Социология юриспруденции (социология права), Психология юриспруденции (юридическая психология), Теорология юриспруденции (теория права), История отечественной юриспруденции (история государства и права Украины), (с. 238) История зарубежной юриспруденции (история зарубежных государств и права), История правовых учений (история правовых и политических учений) и др. 1.2. Полинауки : Филология юриспруденции, Энциклопедия юриспруденции, Сравнительная юриспруденция (сравнительное правоведение), Педагогика юриспруденции и др. 2. Регулятивные юридические науки, которые должны разработать правовое регулирование «безделиктных» (положительных, неконфликтных) сторон общественной жизни : 2.1. Теорология государственно-правового управления (государственное управление). 2.2. Внутренние : Антиделиктная (правоохранительное право - далее в аналогичных ситуациях термин «право» опускается), Атмосферная, Банковская,

О.А. Кириченко

	Бюджетная, Ветеринарная, Водная, Военная, Жилищная, Земельная, Лесная, Лизинговая, Лицензионная, Медицинская, Муниципальная, Налоговая, Научная, Недрoarхеологическая (кодекс о недрах и др.), Вузовская, Пенсионная, Пограничная, Потребoхранная, Разрешительная, Регистрационная, Санитарная, Семейная, Спортивная, Страховая, Строительная, Таможенная, Теологическая, Торговая, Транспортная, Финансовая, Экологическая (природоохранное) и др. (всего их может быть около 50-ти) отрасль права Украины. 2.3. Международные : Атмосферная, Дипломатическая, Космическая, Морская, Вузовская, Теологическая, Спортивная, Строительная, Шоубизнесовая, Экологическая и др. отрасль права. 3. Антиделиктные юридические науки : 3.1. Базисноантиделиктные юридические науки, которые должны разработать правовую основу (базис) для рационального, эффективного и качественного преодоления каждого из видов правонарушений : 3.1.1. Внутренние : 3.1.1.1. Сопутствующая : Конституционная отрасль права Украины. 3.1.1.2. Моноантиделиктные : Антикриминальная (уголовное) и Административная отрасль права Украины. 3.1.1.3. Регулятивно-антиделиктные : Трудовая (трудовое), Де-факто имущественно-договорная (гражданское) и Де-юре имущественно-договорная (арбитражное, хозяйственное) отрасль права Украины. 3.1.2. Международные : Антикриминальная, Де-факто имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасль права. 3.2. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по разработке правовой формы (процедуры, порядка)

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	рационального, эффективного и качественного преодоления каждой из разновидностей правонарушений : 3.2.1. Внутренние : 3.2.1.1. Полинаучное направление : Теорология антиделиктных сведений (теория доказательств). 3.2.1.2. Сопутствующее : Конституционное судопроизводство Украины. 3.2.1.3. Моноантиделиктные : Антикриминальное (уголовное процессуальное) и Административное (административный процесс) судопроизводство Украины. 3.2.1.4. Регулятивно-антиделиктные : Трудовое (частично - процедурная часть Кодекса законов о труде, в основном - ряд иных дисциплинарных правовых актов), Де-факто имущественно-договорное (гражданское процессуальное) и Де-юре имущественно-договорное (арбитражное процессуальное, хозяйственное процессуальное) судопроизводство Украины (с. 239). 3.2.1.5. Дополнительные : Ордиристическое (процедурная часть теории ОРД), Исправительно-трудовое (уголовно-исполнительное) и Исполнительное (ряд исполнительных правовых актов по иному, нежели антикриминальное, судопроизводству) судопроизводство Украины. 3.2.2. Международные : Антикриминальное, Ордиристическое, Де-факто имущественно-договорное и Де-юре имущественно-договорное судопроизводство. 3.3. Методические юридические науки, задача которых состоит в разработке составных частей гласной (криминалистической) и негласной (ордиристической) методики преодоления правонарушений :

О.А. Кириченко

	3.3.1. Мононауки : Криминалистика, Ордистика (методическая часть теории ОРД). 3.3.2. Полинауки : Деликтология (криминология), Юридическая медицина (судебная медицина), Юридическая психиатрия (судебная психиатрия), Юридическая бухгалтерия (судебная бухгалтерия), Юридическая статистика (судебная статистика), Юридическая кибернетика (судебная кибернетика) и др. 3.3.3. Полинаучные направления: Юридическая экспертология (судебная экспертология), Юридическая одорология (криминалистическая одорология), Юридическая микрообъектология (криминалистическая, судебная микрообъектология) и др. Классификация юридических наук в контексте задач правотворчества и правоприменения должна иметь такой вид : 1. Правовые юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, регулятивные) [основным «научным продуктом» которых должна стать разработка соответствующего кодифицированного правового акта (кодекса)]. 2. Условно внеправовые юридические науки (теорологические, методические), задачи которых уже находятся в контексте методико-антиделиктных и связанных с ними иных внеправовых задач юридической деятельности. Тогда классификацию юридических наук в контексте задач антиделиктологии следует представить таким образом : 1. Антиделиктные юридические науки (базисноантиделиктные, процедурные, методические). 2. Условно «безделиктные» юридические науки (теорологические, регулятивные). Доктринальная, правотворческая и иная прикладная значимость данных

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	классификаций состоит в том, что они, аналогично периодической таблице химических элементов Д.И. Менделеева, могут охватить все не только существующие, но и перспективные юридические науки и показать также, какие именно теоретические основы: понятие (задачи, предмет, объект), система, дисциплинарные связи и т. д. фактически имеет или должна иметь в перспективе каждая из наук. К примеру, развитие как антропологии юриспруденции (базисного частного учения теорологии юриспруденции), так собственно самой теорологии юриспруденции и других теорологических юридических наук основано, прежде всего, на наличии в их названии слова «юриспруденция», что обязывает соответствующее совершенствование их основ: понятия (задач, объекта, предмета), системы и др. в контексте обоих базисных задач и базисных объектов юриспруденции: права и средств преодоления правонарушений, в т.ч. «Институт государства и права НАН Украины» более правильно переименовать в «Институт проблем юриспруденции», а традиционную теоретическую юридическую науку «Теория государства и права» следует развить в две обновленные теорологические юридические науки – «Политология юриспруденции» и «Теорология юриспруденции». Аналогичным, коренным, образом должны быть реформированы и все иные теорологические юридические науки: философия юриспруденции, социология юриспруденции, экономика юриспруденции, филология юриспруденции, психология юриспруденции и пр., (с. 240) которые в настоящее время связаны, как правило, лишь с первой базисной задачей юриспруденции, а психология юриспруденции, напротив, только

О.А. Кириченко

	со второй базисной задачей юриспруденции, однако каждая из них так или иначе должна разработать «свой теорологический аспект» антропологии юриспруденции. В то же время антропология юриспруденции должна стать, прежде всего, базисным частным учением теорологии юриспруденции, пронизывающим данную науку по всей ее системе. Ведь основное предназначение теорологии юриспруденции должно состоять в создании надлежащей теоретической основы для реализации как первой базисной задачи юриспруденции – разработка эффективного, рационального и качественного правового регулирования необходимых сторон общественной жизни, так и второй базисной задачи юриспруденции - разработка эффективных, рациональных и качественных средств преодоления правонарушений. Не трудно заметить, что обе названные базисные задачи юриспруденции находятся в контексте разработки базисных понятий и процедур, связанных с признанием, обеспечением и восстановлением прав, свобод, интересов и обязанностей физических или юридических лиц либо государства в целом. Эти базисные для теорологии юриспруденции задачи являются еще более определяющими для антропологии юриспруденции, философскую, политологическую, социологическую, психологическую и иную теорологическую основу надлежащей разработки которых должны создать соответствующие теорологические юридические науки, а именно философия юриспруденции, политология юриспруденции, социология юриспруденции, психология юриспруденции и др. Надежное признание, обеспечение и восстановление государством и ее органами прав, свобод, интересов и обязанностей

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	физических или юридических лиц либо самого же государства в целом (фактически состоящего из конкретных физических и юридических лиц) невозможно без реализации своих базисных задач каждой регулятивной или антиделиктной юридической наукой. В силу этого антропология юриспруденции может быть представлена и как полинаучное направление, которое призвано в монографическом и ином доктринальном аспекте взаимосвязано разрабатывать все названные аспекты этого базисного частного учения теорологии юриспруденции с тем, чтобы признание, обеспечение и восстановление государством и ее органами прав, свобод, интересов и обязанностей физических или юридических лиц либо самого же государства в целом в конечном итоге было действительно эффективным, рациональным и качественным. Только в таком случае Украина, как и иное любое иное государство, может быть признано (что, пока лишь декларативно, провозглашает ст.1 Конституции Украины) правовым, социальным и именно демократическим, а не демократическим, государством. Ведь урезание буквы «s» в последнем случае корневой основы слова «demos» может прикрывать и демонкратический (от слова «demon») или квазидемократический (когда решения государстве, хотя и принимаются формально большинством, но неосознанным большинством, не понимающим реально за что именно голосует) политический режим. И лишь в подлинно правовом, социальном и демократическом государстве возможно реальное признание, обеспечение и восстановление государством и ее органами прав, свобод, интересов и обязанностей физических или юридических лиц либо

	государства в целом, а значить и реализация доктринальных, правотворческих и иных прикладных разработок антропологии юриспруденции (с. 241). Аннотация Раскрыта сущность антропологии юриспруденции в контексте ряда базисных положений юриспруденции и новой классификации юридических наук. Изложены доктринальные предусловия разработки новой классификации юридических наук и становления антропологии юриспруденции как составной части теорологии юриспруденции. Показана доктринальная, правотворческая и иная прикладная значимость новой классификации юридических наук для развития теорологии юриспруденции и других теорологических юридических наук, связанных со становлением антропологии юриспруденции. Ключевые слова : антропология юриспруденции, теорология юриспруденции, классификация юридических наук Doctrine of anthropology of the jurisprudence for a new classification of legal sciences T. Korostashva, Yu. Lantsedova, A. Tuntula <i>Chernomorsky State University of the name of the Petro Mohyla Nikolaev, 68 Desantnykov str., 10, e-mail : alankirich@rambler.ru</i> Summary The essence of anthropology of the jurisprudence in the context of a number of basic provisions of the jurisprudence and of the new classification of legal sciences are uncovered. Doctrinal preconditions set out to develop a new classification of legal sciences and the establishment of anthropology of the jurisprudence as part of Theoryology of jurisprudence. Shown doctrinal, law-making and the importance of different application of the new classification of legal sciences for the development of theoryology and other theoryological legal sciences related to the emergence of anthropology jurisprudence.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Keywords : the anthropology of jurisprudence, the theoryology of jurisprudence, the classification of legal sciences (с. 242).
Котюк В.О. Теорія права : курс лекцій : навч. посібник для юрид. фак. вузів. Київ : Вентурі, 1996. 208 с.	Систему юридичних наук складають: 1. Філософія права, правова соціологія, правова (юридична) психологія. 2. Теорія держави і права. 3. Історія держави і права. 4. Галузеві юридичні науки. 5. Міжгалузеві юридичні науки (прокурорський нагляд, житлове право тощо). 6. Науки, що вивчають міжнародне право і державу. 7. Спеціальні прикладні науки (судова медицина, психіатрія) (с. 4-5)
Котюк В.О. Загальна теорія держави і права : навч. посібник. Київ : Атіка, 2005. 592 с.	Нині правових або юридичних наук досить багато, і їх можна класифікувати на різні групи за предметом та об'єктом державно-правових явищ. Існують різні класифікації і різна кількість груп. Разом з тим, нам здається, що їх можна поділити на сім основних груп : 1) філософський аспект: філософія держави, філософія права, методологія права, соціологія права (юридична соціологія), правова психологія (юридична психологія), судова психологія тощо; 2) загальна теорія держави і права; теорія держави, теорія права, теорія закону, теорія реалізації і застосування правових норм, теорія правотворчості (законотворчості); правова кібернетика тощо; 3) історія держави і права України, історія держави і права зарубіжних країн, історія правових і політичних вчень, історія держави і права окремих держав (наприклад, СРСР, США) тощо; 4) галузеві фундаментальні юридичні науки: конституційне право, конституційний процес, господарський процес, цивільне право, адміністративне, господарське, фінансове, екологічне, сімейне, трудове, кримінальне,

О.А. Кириченко

	кримінально-процесуальне, цивільно-процесуальне, виправно-трудове (кримінально-карне), земельне, пенсійне право; 5) міжгалузеві юридичні науки: житлове право, прокурорський нагляд, нотаріат, адвокатура, правоохоронні органи, юридична техніка тощо; 6) науки, які вивчають міжнародне публічне право і цивільне приватне право, конституційне право зарубіжних країн; 7) спеціальні прикладні науки: судова медицина, психіатрія тощо. Окремі автори виділяють ще й комплексні юридичні науки, які використовують положення і висновки неюридичних наук (фізики, хімії, теорії статистики, математики, кібернетики, медицини) для вирішення правових проблем. До них відносять криміналістику, судову статистику, кримінологію і т. д. ... Перелік загальногуманітарних і юридичних наук може змінюватися і уточнюватись залежно від потреб освіти і практики державно-правового життя. Разом з тим в Україні склалася традиція, що в університетах студенти – майбутні спеціалісти – повинні отримати універсальну підготовку, щоб стати висококваліфікованим юристом широкого профілю, а не лише спеціалістом з вузького профілю (суддя, адвокат, юрисконсульт тощо) (с. 6).
Кравцова О., Коросташова Т., Тунтула О. Класифікація юридичних наук як базисна доктринальна передумова удосконалення теорії держави і права.	Т.О. Коросташова і О.С. Тунтула пропонують удосконалити запропоновану О.А. Кириченко та ін. класифікацію юридичних наук у контексті їхніх групових завдань наступним чином : 1. Теоретичні юридичні науки, які мають розробити філософські, соціологічні, політологічні, філологічні, психологічні, теоретичні, історичні та інші теоретичні основи раціонального, ефективного і якісного ведення кожного з напрямків юридичної

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

<i>Конституція основа розвитку національного законодавства :</i> матеріали VIII-мої наук.-прак. студ. конфер.. 13 – 14 травня 2011 р. Миколаїв : НУК ім. Адм. Макарова, 2011. С. 19-20. URL : conference.nuos.edu.ua/catalog/files/lectures/6177.pdf	діяльності, а також для становлення і розвитку в контексті виконання цих завдань інших юридичних наук : 1.1. Мононауки : Філософія юриспруденції (традиційна назва – філософія права), Політологія юриспруденції (теорія держави), Соціологія юриспруденції (соціологія права), Психологія юриспруденції (юридична психологія), Теорологія юриспруденції (теорія права), Історія вітчизняної юриспруденції (історія держави і права України), Історія зарубіжної юриспруденції (історія зарубіжних держав і права), Історія правових учень (історія правових і політичних учень) та ін. 1.2. Полінауки : Філологія юриспруденції, Енциклопедія юриспруденції, Порівняльна юриспруденція (порівняльне правознавство), Педагогіка юриспруденції та ін. 2. Регулятивні юридичні науки, які повинні розробити належне позитивне (безделіктне, неконфліктне) правове регулювання необхідних сторін суспільного життя : 2.1. Теорологія державно-правового управління (так звана «позитивна, безделіктна» частина адміністративного права). 2.2. Внутрішні: (за Є.В. Кириленком): Авіаційнобудівна, Автобудівна, Аграрна, Антиделіктна (правоохоронне право), Атмосферна, Атомноенергетична, Банківська, Бібліотечна, Будівельна, Бюджетна, Ветеринарна, Видавнича, Військова, Водна, Дозвільна, Емчаесна, Житлова, Залізнично-будівна, Земельна, Кораблебудівна, Культурологічна, Лізингова, Лісова, Ліцензійна, Машинобудівна, Медична, Метрологосертифікатна, Мистецька, Митна, Муніципальна, Надрoarхеологічна (кодекс про надра та ін.), Наукова, Освітня, Пенсійна, Податкова, Працеохоронна, Прикордонна, Природоохоронна, Промислова,

О.А. Кириченко

	Релігійна, Реєстраційна, Санітарна, Сімейна, Споживчоохоронна, Спортивна, Страхова, Торговельна, Транспортна, Фінансова, Шоубізнесова та ін. галузь права України. 2.3. Міжнародні: Атмосферна, Будівельна, Видавнича, Дипломатична (Консульська, Екологічна, Кораблебудівна, Космічна, Мистецька, Морська, Освітнянська, Релігійна, Спортивна, Шоубізнесова та ін. галузь права. 3. Антиделіктні юридичні науки : 3.1. Теорологоантиделіктні юридичні науки, завданням яких повинна стати розробка теорологічних основ ефективного, раціонального та якісного ведення боротьби з правопорушеннями : 3.1.1. Полінауковий напрямок: Теорологія (с. 19) антиделіктних відомостей (теорія доказів). 3.1.2. Полінаука : Конфліктологія (кримінологія). 3.2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити правову основу для раціонального, ефективного та якісного проведення боротьби з кожним із видів правопорушень: Конституційна, Антикримінальна (кримінальне право), Адміністративна (антиделіктна частина адміністративного права), Внутрішньо-організаційна (трудова право), Де-факто майнова (цивільне право) та Де-юре майнова (господарське право) галузь права України. 3.3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання з розробки правової форми (процедури, порядку) раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби з кожним із різновидів правопорушень : 3.3.1. Процесуальні юридичні науки, що мають процедуру судового вирішення справи про відповідне правопорушення: Конституційно-процесуальна, Антикримінально-процесуальна (кримінально-процесуальне право), Де-факто

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	майново-процесуальна (цивільне процесуальне право) та Де-юре майново-процесуальна (господарське процесуальне право) галузь права України. 3.3.2. Регламентні юридичні науки, коли така процедура боротьби з відповідним правопорушенням представлена (частково, у цілому) позасудовим порядком : 3.3.2.1. Основні : Адміно-регламентна (адміністративний процес), Внутрішньо-організаційно-регламентна (частково – процедурна частина Кодексу законів про працю; в основному – низка інших дисциплінарних правових актів) та Ордо-регламентна (процедурна частина теорії ОРД) галузь права України. 3.3.2.2. Допоміжні : Виправно-трудо-регламентна (кримінально-виконавче право) і Виконавчо-регламентна (низка виконавчих нормативно-правових актів з інших, ніж антикримінальне, судочинство) галузь права України. 3.4. Методичні юридичні науки, завданням яких повинна стати розробка складових частин гласної (криміналістичної) і негласної (ордистичної) методики боротьби з правопорушеннями : 3.4.1. Мононауки: Криміналістика та Ордистика (методична частина теорії ОРД). 3.4.2. Полінауки: Юридична медицина (судова медицина), Юридична психіатрія (судова психіатрія), Юридична бухгалтерія (судова бухгалтерія), Юридична статистика (судова статистика) та ін. 3.4.3. Полінаукові напрямки: Юридична: експертологія (судова експертологія), одорологія (криміналістична одорологія), мікрооб'єктологія (криміналістична мікрооб'єктологія) та ін. Якщо ж за основу класифікації взяти ті завдання, які стоять перед юридичними

О.А. Кириченко

	науками у контексті виконання першого і другого базисного завдання, то, на думку Т.О. Коросташової і О.С. Тунтули, в контексті розробки : 1. Належного правового врегулювання необхідних сторін суспільного життя всі вказані юридичні науки можуть бути поділені на : 1.1. Правові юридичні науки : регулятивні, базисноантиделіктні, процедурні. 1.2. Умовно неправові юридичні науки : теорологічні, теорологоантиделіктні, методичні. 2. Належних засобів боротьби з правопорушеннями вказані юридичні науки все мають поділятися на : 2.1. Антиделіктні юридичні науки : базисноантиделіктні, теорологоантиделіктні, процедурні, методичні. 2.2. Позитивні (умовно безделіктні, неконфліктні) юридичні науки : теорологічні, регулятивні. Звідси, традиційна теорія держави і права має бути розвита у дві самостійні теорологічні умовно безделіктні і неправові юридичні науки «Теорологія юриспруденції» та «Політологія юриспруденції», коли проблеми останньої з наук мають ще деталізуватися в межах оновленої науки «Теорологія державно-правового управління» (с. 20).
Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти) : навч. посібник. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 286 с. URL : http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/9800/1/4.TDP_Konspekt%20Lekzij.p	У системі юридичних наук виділяються такі відносно самостійні групи наук : 1) загальнотеоретичні юридичні науки : теорія держави і права, історія держави і права України, історія держави і права зарубіжних країн, філософія права, соціологія права, історія політичної і правової думки України; 2) галузеві і міжгалузеві базові юридичні науки : конституційне право, цивільне право, кримінальне право, фінансове право, господарське право, земельне право, трудове право, адміністративне право, сімейне право,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

df	екологічне право, цивільно-процесуальне право; кримінально-процесуальне право, міжнародне право; 3) спеціально-прикладні юридичні науки : судова медицина, криміналістика, кримінологія, судова психіатрія, трасологія, судова бухгалтерія, судова статистика, правова психологія (с. 8). Класифікація галузей права : 1. Залежно від предмету і методу правового регулювання : конституційне (державне) право; адміністративне право; фінансове право; земельне право; економічне (господарське) право; цивільне право; сімейне право; трудове право; екологічне право; аграрне право; цивільно-процесуальне право; житлове право; пенсійне право; кримінальне право; кримінально-процесуальне право; виправно-трудова (виконавче) право; міжнародне право; космічне право. 2. За місцем, яке галузі права займають у правовій системі : 2.1. Основні (конституційне, цивільне, трудове і т. д.). 2.1.1. Профілюючі (традиційні) утворюють основну, обов'язкову частину системи права. 2.1.2. Процесуальні утворюють порядок застосування матеріального права. 2.1.3. Спеціальні на базі профілюючих розвивають основні галузі права і забезпечують спеціальний правовий режим для того чи іншого виду суспільних відносин. 2.2. Комплексні (екологічне, господарське право тощо) (178).
Кравчук М.В. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права. 3-тє вид. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 247 с.	Правознавство як юридична наука має певну систему, структуру і поділяється на три групи : – загальнотеоретичні юридичні науки : теорія держави і права; юридична деонтологія; історія держави і права України, історія держави і права зарубіжних країн, філософія

О.А. Кириченко

URL : http://pravolib.pp.ua/ist-16--idz-ax238.html	права, соціологія права, історія політичних і правових вчень; історія політичної і правової думки України; – галузеві і міжгалузеві базові юридичні науки : конституційне, цивільне, кримінальне, фінансове, господарське, земельне, житлове, трудове, адміністративне, сімейне, екологічне, цивільно-процесуальне; кримінально-процесуальне, арбітражно-процесуальне, виправно-трудове (виконавче), соціальне забезпечувальне, міжнародне тощо; – спеціально-прикладні юридичні науки – загальні науки у поєднанні з юриспруденцією утворюють цілком нові науки : судову медицину, криміналістику, кримінологію, судову психіатрію, трасологію, судову бухгалтерію, судову статистику, правову психологію тощо (с. 15). Галузь права - це така система якісно однорідних юридичних норм, яка регулює певну сферу суспільних відносин специфічним методом правового регулювання. Галузі права можна класифікувати за різними підставами : залежно від предмета і методу правового регулювання - конституційне (державне) право; адміністративне право; фінансове право; земельне право; економічне (господарське) право; цивільне право; сімейне право; трудове право; екологічне право; аграрне право; цивільно-процесуальне право; житлове право; пенсійне право; кримінальне право; кримінально-процесуальне право; виправно-трудове (виконавче) право; міжнародне право; космічне право; за місцем, яке галузі права займають у правовій системі : 1) основні - конституційне, цивільне, трудове і т.д.; (с. 154). 2) комплексні - екологічне, господарське право.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Крім того, основні галузі права поділяються на: - профілюючі (традиційні); - процесуальні; - спеціальні. Профілюючі галузі - утворюють основну, обов'язкову частину системи права (конституційне, кримінальне, цивільне). Процесуальні галузі - утворюють порядок застосування матеріального права (кримінальний, цивільний, арбітражний та інші процеси). Спеціальні галузі - на базі профілюючих розвивають основні галузі права і забезпечують спеціальний правовий режим для того чи іншого виду суспільних відносин (земельне, сімейне, фінансове право) (с. 155).
Кравчук С.Й. Основи теорії держави та права : навч. посібник. Київ : Кондор. 2018. 194 с. URL : http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2019/Kravchuk_2018_192.pdf	Всі юридичні науки формують єдину правову систему, яка поділяється на декілька груп : 1. Історико-теоретичні науки (теорія держави та права, історія вчень про державу і право). ... 2. Галузеві юридичні науки (конституційне. Адміністративне, трудове, кримінальне, екологічне право та ін.) ... 3. Міжгалузеві юридичні науки (господарське, житлове, морське, транспортне право тощо) ... 4. Спеціальні юридичні науки (державне будівництво та місцеве самоврядування, судові та правоохоронні органи, прокурорський нагляд тощо) ... 5. Прикладні юридичні науки (криміналістика, кримінологія, судова медицина, правова статистика, юридична психологія, юридична педагогіка тощо) ... 6. Міжнародно-правові науки (міжнародне публічне право, міжнародне приватне право, державне право зарубіжних країн, порівняльне конституційне право тощо) (с. 9)

О.А. Кириченко

Крестовська Н.М. Матвеева Г.М. Теорія держави і права : елементарний курс. Вид. друге. Харків : ТОВ «Одісей», 2008. 432 с. URL : https://studies.in.ua/krestovska-nm-teorja-derzhavi-prava.html	Цей же самий матеріал розташований і на с. 6 першого видання цих авторів : Крестовська Н.М. Матвеева Г.М. Теорія держави і права: елементарний курс. Харків : ТОВ «Одісей», 2007. 432 с. Ймовірно, найточнішим критерієм класифікації є предмет науки, тому юридичні науки можна поділити на такі групи : 1) теоретичні юридичні науки (теорія держави і права, юридична деонтологія, філософія права, соціологія права, порівняльне правознавство). Ці науки вивчають, формують і систематизують найбільш загальні юридичні поняття і категорії; 2) історико-юридичні науки (зарубіжна і вітчизняна історія держави і права, історія політичних і правових учень, або по-іншому – історія вчень про державу і право). Ці науки вивчають процеси становлення і розвитку держави і права, а також розвиток теоретичних уявлень про державу і право; 3) галузеві науки (наука конституційного права, наука адміністративного права, наука цивільного права, наука кримінального права, група наук процесуального права тощо). Галузеві науки вивчають і пояснюють нормативний зміст галузей права; 4) міжгалузеві науки (юридична деонтологія, наука житлового права, наука банківського права, наука екологічного права тощо). Ця група включає науки, що виникли на стику кількох галузей права. Вони вивчають і пояснюють сенс норм та інститутів, що споріднені за змістом, але належать до різних галузей права; 5) організаційні науки. Ці науки вивчають організацію та діяльність державних органів (наука державного будівництва), органів місцевого самоврядування (наука муніципального права), судових і правоохоронних органів (наука судових і правоохоронних органів);

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	6) прикладні науки (криміналістика, кримінологія, судова медицина, судова психіатрія, судова бухгалтерія, юридична психологія, правова статистика тощо). Ці науки вивчають правові явища не тільки за допомогою юридичних, а й за допомогою спеціальних неюридичних методів, запозичених з інших наук (технічних, медичних, математичних тощо); 7) міжнародно-правові науки (наука міжнародного публічного права, наука міжнародного приватного права) (с. 6). Система права - це об'єктивно зумовлена внутрішня структура права, що складається зі взаємопов'язаних норм, логічно розподілених по галузях, підгалузях та інститутах. Галузі права України - це найбільш крупні структурні підрозділи національної системи права. До основних галузей права України слід віднести : 1) <i>конституційне</i> право. Предмет правового регулювання цієї галузі: закріплення основ суспільного устрою; правовий статус людини і громадянина; формування, структура та функції органів законодавчої, виконавчої та судової влади. Головні джерела права галузі конституційного права - Конституція України і Закон України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 г.; 2) <i>адміністративне</i> право. Предмет правового регулювання - суспільні відносини у сфері управління. Крім того, ця галузь системи права України встановлює відповідальність за адміністративні правопорушення. Особливість цієї галузі - відсутність «головного» кодифікованого акта, величезна кількість підзаконних актів; 3) <i>фінансове</i> право. Предмет правового регулювання цієї галузі - фінансові відносини, тобто формування і виконання державного і місцевого бюджетів, грошове звернення,

О.А. Кириченко

	податки. Для цієї галузі права, тісно пов'язаної з адміністративним правом, також характерна множинність джерел права; 4) <i>кримінальне право</i>. Ця галузь права визначає злочинність і караність діянь, підстави і умови притягнення до кримінальної відповідальності. Особливість цієї галузі - наявність єдиного джерела права, яким є Кримінальний кодекс; 5) <i>кримінально-процесуальне право</i>. Предмет правового регулювання цієї галузі — відносини, які виникають у ході досудового та судового слідства з розкриття, розслідування та розгляду кримінальних справ. Основний нормативно-правовий акт — Кримінально-процесуальний кодекс; 6) <i>цивільно-процесуальне право</i>. Предмет правового регулювання - відносини, які виникають у процесі вирішення спорів у цивільних справах, а також із деяких інших категорій справ. Основний нормативно-правовий акт - Цивільний процесуальний кодекс. Усі вищезазначені галузі права належать до правової цілісності, яку слідом за римськими юристами прийнято називати публічним правом. У всіх галузях публічного права переважають імперативний метод правового регулювання, а також метод субординації; 7) <i>земельне право</i>. Предмет правового регулювання галузі - відносини, які виникають у сфері землекористування і землеустрою. Основний нормативно-правовий акт - Земельний кодекс. Методи правового регулювання - як імперативний, так і диспозитивний; 8) <i>екологічне (природоохоронне) право</i>. Предмет правового регулювання - відносини, які виникають у галузі використання і охорони природних ресурсів. Єдиний кодифікований акт у цій галузі права відсутній. Основні джерела - Лісовий і

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Водний кодекси, Кодекс про надра, Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» і численні закони. Методи правового регулювання є аналогічними галузі земельного права; 9) <i>трудове</i> право. Предмет правового регулювання цієї галузі - відносини, які виникають у процесі трудової діяльності (між власником і працівником або колективом працівників, між працівниками). Підгалуззю трудового права є право соціального забезпечення і соціального захисту населення. Основні нормативно-правові акти - Кодекс законів про працю, Закони України «Про відпустки», «Про пенсійне забезпечення» тощо. Методи правового регулювання різноманітні - імперативний, диспозитивний, метод заохочення; 10) <i>цивільне</i> право. Предмет правового регулювання - особисті немайнові та майнові відносини, які виникають між фізичними і юридичними особами. Основний нормативно-правовий акт цієї галузі - Цивільний кодекс; 11) <i>сімейне</i> право. Предмет правового регулювання - відносини подружжя, відносини між батьками і дітьми та іншими членами сім'ї. Основний нормативно-правовий акт у цій галузі права - Сімейний кодекс. Цивільне і сімейне право складають правову цілісність, що іменується приватним правом. Для приватного права характерні такі методи правового регулювання, як-диспозитивний метод і метод координації (рівність сторін).
Крестовська Н.М. Гносеологічні аспекти теорії держави і права. Тема 1. Теорія держави і права : навч. посібник	Сьогодні юриспруденція розглядається як складне поняття, що охоплює всі сфери вироблення, трансляції та застосування юридичних знань : 1) юридична наука – система наук про державу і право; 2) юридична практика – професійна діяльність

/ Н.М. Крестовська, Л.Г. Матвєєва, Я.О. Тицька, Н.В. Атаманова, Н.Б. Арабаджи. Одеса : Міжнародний гуманітарний ун-т. 2021. С. 7-13. URL : http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/24041/%d0%a2%d0%95%d0%9e%d0%a0%d0%86%d0%af%20%d0%94%d0%95%d0%a0%d0%96%d0%90%d0%92%d0%98%20%d0%86%20%d0%9f%d0%a0%d0%90%d0%92%d0%90%20%d0%bd%d0%b0%d0%b2%d1%87%20%d0%bf%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd%d0%b8%d0%ba.pdf?sequence=1&isAllowed=y	юриста; 3) юридична освіта – система навчання юридичній професії. Єдність цих трьох сфер становить сучасну юриспруденцію. Сучасна юриспруденція є розгалуженою системою знань про державу і право. Існують різні класифікації юридичних наук. Ймовірно, найточнішим критерієм класифікації є предмет науки, тому юридичні науки можна поділити на такі групи : 1) загальнотеоретичні юридичні науки (теорія держави і права, юридична деонтологія, філософія права, соціологія права, порівняльне правознавство). Ці науки вивчають, формулюють і систематизують найбільш загальні юридичні поняття та категорії; 2) історико-юридичні науки (зарубіжна та вітчизняна історія держави і права, історія вчень про державу і право). Ці науки вивчають процеси становлення й розвитку держави і права, а також розвиток наукових уявлень про державу і право; 3) галузеві науки (наука конституційного права, наука адміністративного права, наука цивільного права, наука кримінального права, група наук процесуального права тощо). Галузеві науки вивчають і пояснюють нормативний зміст галузей права. Ця група наук є найчисельнішою; 4) міжгалузеві або комплексні науки (наука земельного права, наука екологічного права, наука банківського права тощо) виникли на стику декількох юридичних наук; (с. 9) 5) прикладні науки (криміналістика, кримінологія, судова медицина, судова психіатрія, судова бухгалтерія, юридична психологія, правова статистика тощо). Ці науки вивчають правові явища не тільки за допомогою юридичних, але й за допомогою спеціальних неюридичних методів, запозичених з інших наук (технічних,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	медицини, математичних тощо); 6) міжнародно-правові науки. Наука міжнародного публічного права вивчає правові основи взаємодії держав та інших суб'єктів міжнародного права (зокрема, міждержавних організацій). Ця розгалужена підсистема юридичної науки у свою чергу поділяється на науки міжнародного гуманітарного права, міжнародного екологічного права, міжнародного права людини тощо. Наука міжнародного приватного права досліджує регулювання цивільних, сімейних, господарських та інших приватних відносин, учасниками яких є громадяни та інші суб'єкти права з різних держав (с. 10).
Крижановський А.Ф. Загальна теорія права та держави навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти Національного університету «Одеська юридична академія», факультетів : ФПС ПФ, ФМПБ [Електронне видання] / А.Ф.Крижановський, Н. М. Крестовська, Л.Г. Матвєєва, С.М. Скуріхін, В.Є. Іванчук. Одеса: Фенікс, 2022. 258 с. URL : http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/16059/%d0%9d%d0%b0%d0%b2%d1%9d	Існують різні класифікації юридичних наук. Імовірно, найточнішим критерієм їх класифікації є предмет науки, тому юридичні науки можна поділити на групи: загальнотеоретичні юридичні науки (загальна теорія права і держави, юридична деонтологія, філософія права, соціологія права, порівняльне правознавство); історико-юридичні науки (зарубіжна та вітчизняна історія держави і права, історія вчення про державу і право); галузеві науки (конституційне право, адміністративне право, цивільне право, кримінальне право, група наук процесуального права тощо); міжгалузеві або комплексні науки (земельне право, екологічне право, банківське право тощо); прикладні науки (криміналістика, кримінологія, судово-медична, судово-психіатрична, судово-бухгалтерська, юридична психологія, правова статистика тощо); міжнародно-правові науки (міжнародне публічне право, міжнародне приватне право (с. 11).

О.А. Кириченко

87.- %d0%bc%d0%b5%d1 %82%d0%be%d0%b4 .%20%d0%bf%d0%be %d1%81%d1%96%d0 %b1_%d0%97%d0%a 2%d0%9f%d0%94_20 22_%d0%a4%d0%9f %d0%a1%2c%20%d0 %a1%d0%9f%d0%a4 %2c%20%d0%a4%d0 %9c%d0%9f%d0%92 pdf?sequence=3&isAl owed=y	Структурні елементи системи права: норми права; інститути права; підгалузі права; галузі права; правові спільності (публічне та приватне право; матеріальне та процесуальне право (с. 43).
Лагун Д.А. Общая теория права : курс лекций. Минск : БГУ, 2010. 184 с. URL : https://elib.bsu.by/handle/123456789/38950	Юриспруденция состоит из совокупности отдельных юридических наук, каждая из которых изучает свои определенные аспекты права (с. 1). В системе юридической науки выделяются : а) общетеоретические и историко-правовые науки, исследующие общие и специфические закономерности, причины возникновения права, этапы его развития, характеризующие право в современный период и пути его дальнейшего развития : - общая теория права; - философия права; - социология права; - история политических и правовых учений; - история государства и права Беларуси; - история государства и права зарубежных стран и др. б) отраслевые юридические науки, раскрывающие закономерности какой-либо отдельной отрасли права : - конституционное право; - гражданское право; - административное право; - уголовное право; - семейное право; - трудовое право и др. в) межотраслевые науки (прикладные,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	специальные, комплексные юридические науки), изучающие положения, выводы, закономерности неюридических наук (физики, химии, психологии, медицины, статистики) при разрешении правовых задач : - юридическая психология; - криминалистика; - криминология; - судебная медицины; - судебная бухгалтерия и др. г) международно-правовые науки, исследующие возникновение, развитие, функционирование права в отношениях между различными государствами (надгосударственный уровень), иными субъектами международного права, в том числе между гражданами различных государств : - международное публичное право; - международное частное право (при ее выделении) (с. 2).
Лазарев В.В., Темнов Е.И. Предмет теории права и государства. <i>Общая теория государства и права</i> : учебник / под ред. В.В. Лазарева. Москва : Юрист, 1994. С. 3-15.	Достаточно признанным в науке деление всего комплекса юридических наук на три большие группы: фундаментальные историко-теоретические, отраслевые и специальные юридические науки (с. 6). Однако существуют и иные классификации ... Некоторые из них, например, включают в историко-юридический цикл римское и мусульманское право, а хозяйственно-правовой цикл (хозяйственное право, земельное право, трудовое право и др.) отделяют от гражданско-правового цикла (гражданское право, семейное право и др.) (с. 7)
Лазарев В.В., Темнов Е.И. Теория права и государства в системе юридических наук.	Весь комплекс юридических наук, по достаточно устоявшейся в науке схеме, делится на три большие группы : фундаментальные историко-теоретические, отраслевые и специальные юридические науки.

О.А. Кириченко

<i>Общая теория права и государства :</i> учебник / под ред. В.В. Лазарева. 3-е изд. Москва : Юристъ, 2001. С. 5-7. URL : https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo/lazar/01.php	Действующая в настоящее время классификация юридических наук, утвержденная Высшей аттестационной комиссией страны, предусматривает следующие разделы : 1) теория и история государства и права, история политических и правовых учений; 2) государственное право и управление, государственное строительство, административное право, финансовое право; 3) гражданское право, семейное право, гражданский процесс, международное частное право; 4) хозяйственное право, арбитражный процесс; 5) трудовое право, право социального обеспечения; 6) сельскохозяйственное право, земельное, водное, лесное и горное право, экологическое право; 7) уголовное право и криминология, уголовно-исполнительное право; 8) уголовный процесс и криминалистика; 9) международное право; 10) судоустройство, прокурорский надзор, адвокатура. Здесь отдельные науки сведены в группы по некоторым родственным признакам. Существуют и иные классификации, носящие так или иначе следы быстро меняющегося времени или субъективных представлений авторов. Некоторые из них, например, включают в историко-юридический цикл римское и мусульманское право, а хозяйственно-правовой цикл (хозяйственное право, земельное право, трудовое право и др.) отделяют от гражданско-правового цикла (гражданское право, семейное право и др.). Здесь нет особой необходимости приводить различные точки зрения. Ясно одно : никакие детальные подразделения юридических наук не смогут адекватно

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	отразить весьма динамичную картину современной жизни, для которой характерно не только выделение научных направлений, но и становление отраслей, подотраслей права, комплексных отраслевых образований и в то же время отпадение и самоликвидация других направлений отраслевой юридической науки. В самом деле, специализация научного знания, развитие тех или иных процессов вызвали к жизни такие отрасли, как космическое, атомное, компьютерное право. Неблагополучное положение с охраной окружающей среды вынудило научное сообщество заняться разработкой экологического, природоохранительного права. Политическая линия, направленная на развитие рыночных отношений, побуждает юристов заниматься коммерческим, налоговым, биржевым правом и т.п. (с. 5). Появление новых или усложнение существовавших правовых явлений (ипотека, залог, траст, приватизация, коммерциализация и т.д.), новых субъектов права (банки, акционерные общества, коммерческие структуры и т.д.), расширение сферы гражданского оборота, увеличение прав граждан и т.п. привлекают внимание правоведов, юристов-практиков и стимулируют проведение научных изысканий и появление на древе юридического знания новых ветвей-направлений. Отраслевые и специальные юридические науки занимаются исследованием, как правило, какой-либо одной области, направления или сферы государственной или правовой жизни (с. 6).
Ланцедова Ю.О. Місце оперативно-розшукового процесу у новітній системі юридичних наук.	Підсумовуючи викладене, можна запропонувати наступні новітні класифікаційні поділи юридичних наук у цілому (юриспруденції), найбільш науково і практично значущими основами з яких виявляються у контексті :

О.А. Кириченко

<i>Південноукраїнський правовий часопис.</i> Одеса : НДРВВ ОІВС, 2007.	1. Розв'язання загальних завдань юридичних наук на : 1.1. Теоретичні юридичні науки, тобто такі юридичні науки, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політичних, філологічних, історичних, психологічних та інших теоретичних основ для раціонального, ефективного та якісного здійснення будь-якого з напрямків юридичної діяльності : 1.1.1. Мононаукові теоретичні юридичні науки : Філософія юриспруденції, Політологія юриспруденції, Соціологія юриспруденції, Психологія юриспруденції, Теоретична юриспруденція, Історія вітчизняної юриспруденції, Історія зарубіжної юриспруденції, Історія правових вчень та ін. 1.1.2. Полінаукові теоретичні юридичні напрямки : Філологія юриспруденції, Енциклопедія юриспруденції, Сучасна порівняльна юриспруденція, Юридична педагогіка та ін. 1.2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити правову основу (базис) (с. 417) для раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби з будь-яким із різновидів правопорушень : 1.2.1. Внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки : Конституційне право України, Антикримінальне право України, Адміністративне право України, Трудове право України, Цивільне право України, Арбітражне право України. 1.2.2. Міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки : Міжнародне Антикримінальне право, Міжнародне Арбітражне право і Міжнародне Цивільне право). 1.3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання із створення нормативно-правової процедури раціонального, ефективного та якісного здійснення боротьби з різними видами

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правопорушень : 1.3.1. Внутрішні процедурні юридичні науки : 1.3.1.1. Полінаукові наукові напрямки : Теорія антиделіктної інформації. 1.3.1.2. Мононаукові процедурні юридичні науки : 1.3.1.2.1. Процесуальні юридичні науки : Конституційно-процесуальне право України, Антикримінально-процесуальне право України, Цивільно-процесуальне право України, Арбітражно-процесуальне право України. 1.3.1.2.2. Регламентні юридичні науки : 1.3.1.2.2.1. Основні : Адміно-регламентне право України, Трудорегламентне право України, Ордо-регламентне право України. 1.3.1.2.2.2. Допоміжні : Виправно-трудорегламентне право України, Виконавчорегламентне право України. 1.3.2. Міжнародні процедурні юридичні науки : Міжнародне Антикримінально-процесуальне право, Міжнародне Ордо-регламентне право, Міжнародне Арбітражно-регламентне право і Міжнародне Цивільно-регламентне право. 1.4. Методичні юридичні науки, (с. 418) завданням яких є розробка складових частин методики боротьби з правопорушеннями: 1.4.1. Мононаукові методичні юридичні науки : Криміналістика та Ордістика. 1.4.2. Полінаукові методичні юридичні напрямки : Юридична експертологія, Юридична мікрооб'єктологія, Юридична одорологія, Юридична медицина, Юридична психіатрія, Юридична бухгалтерія тощо. 1.5. Регулятивні юридичні науки, які повинні створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних безделіктних сторін суспільного життя : 1.5.1. Внутрішні регулятивні юридичні науки : Податкове право України, Бюджетне право України, Пенсійне право України, Сімейне

О.А. Кириченко

	право України, Житлове право України, Водне право України, Земельне право України, Лісове право України, Повітряне право України та ін. 1.5.2. Міжнародні регулятивні юридичні науки : Консульське або Дипломатичне право, Міжнародне Космічне право, Міжнародне Повітряне право, Міжнародне Морське право, Міжнародне Екологічне право та ін. 1.6. Допоміжні юридичні науки, завданням яких є створення інших умов щодо раціонального, ефективного та якісного здійснення тих чи інших напрямків юридичної діяльності : Кримінологія, Деонтологія, Юридична статистика, Юридична кібернетика та ін. 2. Проведення антиделіктної діяльності на : 2.1. Антиделіктні юридичні науки : 2.1.1. Базисноантиделіктні юридичні науки : внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки, міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки. 2.1.2. Процедурні юридичні науки : полінаукові процедурні напрямки; мононаукові процедурні юридичні науки (процесуальні юридичні науки : внутрішні процесуальні (с. 419) юридичні науки, міжнародні процесуальні юридичні науки; регламентні юридичні науки : внутрішні регламентні юридичні науки, міжнародні регламентні юридичні науки). 2.1.3. Методичні юридичні науки : мононаукові методичні юридичні науки, полінаукові методичні юридичні напрямки. 2.2. Умовнобезделіктні юридичні науки : 2.2.1. Теорологічні юридичні науки : мононаукові теорологічні юридичні науки (внутрішні теорологічні юридичні науки, міжнародні теорологічні юридичні науки), полінаукові теорологічні напрямки. 2.2.2. Регулятивні юридичні науки : внутрішні регулятивні юридичні науки, міжнародні

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	регулятивні юридичні науки. 2.2.3. Допоміжні юридичні науки : мононаукові допоміжні юридичні науки, полінаукові допоміжні юридичні напрямки. 3. Здійснення правозастосувальної і правотворчої діяльності : 3.1. Правові юридичні науки : 3.1.1. Регулятивні юридичні науки : внутрішні регулятивні юридичні науки, міжнародні регулятивні юридичні науки. 3.1.2. Базисноантиделіктні юридичні науки : внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки, міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки. 3.1.3. Процедурні юридичні науки: мононаукові процедурні юридичні науки (процесуальні юридичні науки : внутрішні процесуальні юридичні науки, міжнародні процесуальні юридичні науки; регламентні юридичні науки : внутрішні регламентні юридичні науки, міжнародні регламентні юридичні науки), полінаукові процедурні юридичні напрямки. 3.2. Неправові юридичні науки : 3.2.1. Теорологічні юридичні науки : мононаукові теорологічні юридичні науки (внутрішні теорологічні юридичні науки, міжнародні теорологічні юридичні науки), полінаукові теорологічні юридичні (с. 420) напрямки. 3.2.2. Методичні юридичні науки : мононаукові методичні юридичні науки, полінаукові методичні юридичні напрямки. 3.2.3. Допоміжні юридичні науки. Як бачимо, базисноантиделіктні, процедурні і регулятивні юридичні науки є правовими і основним науковим «продуктом» будь-якої з них повинна стати розробка відповідного кодифікованого нормативно-правового акта (кодексу). З огляду на це існуючі, удосконалені і

О.А. Кириченко

	перспективні кодекси можуть бути систематизовані таким чином : 1. Базисноантиделіктні кодекси : 1.1. Внутрішні базисноантиделіктні кодекси : Конституційний кодекс України (Конст. К України), Антикримінальний кодекс України (Антикрим. К України), Адміністративний кодекс України (Адм. К України), Трудовий кодекс України (Труд. К України), Цивільний кодекс України (Цив. К України) та Арбітражний кодекс України (Арб. К України). 1.2. Міжнародні базисноантиделіктні кодекси : Міжнародний Антикримінальний кодекс (Міжн. Антикрим. К), Міжнародний Цивільний кодекс (Міжн. Цив. К) і Міжнародний Арбітражний кодекс (Міжн. Арб. К). 2. Процедурні кодекси : 2.1. Внутрішні процедурні кодекси : 2.1.1. Процесуальні кодекси : Конституційно-процесуальний кодекс України (Конст. ПК України), Антикримінально-процесуальний кодекс України (Антикрим. ПК України), Цивільно-процесуальний кодекс України (Цив. ПК України) та Арбітражно-процесуальний кодекс України (Арб. ПК України). 2.1.2. Регламентні кодекси : 2.1.2.1. Основні регламентні кодекси : Адміно-регламентний кодекс України (Адм. РК України), Трудо-регламентний кодекс України (Труд. РК України) та Ордо-регламентний кодекс України (Орд. РК України). 2.1.2.2. Допоміжні регламентні кодекси : (с. 421) Виправно-трудо-регламентний кодекс України (Випр. Труд. РК України) і Виконавчо-регламентний кодекс України (Вик. РК України). 2.2. Міжнародні процедурні кодекси : 2.2.1. Міжнародні процесуальні кодекси :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Міжнародний Антикримінально-процесуальний кодекс (Міжн. Антикрим. К) та ін. 2.2.2. Міжнародні регламентні кодекси : Міжнародний Ордо-регламентний кодекс (Міжн. Орд. РК), Міжнародний Цивільно-регламентний кодекс (Міжн. Цив. РК) і Міжнародний Арбітражно-регламентний кодекс (Міжн. Арб. РК). 3. Регулятивні кодекси : 3.1. Внутрішні регулятивні кодекси : Податковий кодекс України (Под. К України), Бюджетний кодекс України (Бюдж. К України), Пенсійний кодекс України (Пенс. К України), Сімейний кодекс України (Сім. К України), Житловий кодекс України (Житл. К України), Водний кодекс України (Водн. К України), Земельний кодекс України (Зем. К України), Лісний кодекс України (Лісн. К України), Повітряний кодекс України (Пов. К України), Будівельний кодекс України (Буд. К України), Освітнянський кодекс України (Освіт. К України), Транспортний кодекс України (Трансп. К України) та ін. 3.2. Міжнародні регулятивні кодекси : Консульський (Дипломатичний) кодекс (Конс. або Дипл. К), Міжнародний Космічний кодекс (Міжн. Косм. К), Міжнародний Повітряний кодекс (Міжн. Пов. К), Міжнародний Морський кодекс (Міжн. Морськ. К), Міжнародний Екологічний кодекс (Міжн. Екол. К) та ін. З урахуванням викладеного можна запропонувати й систематизацію правових юридичних наук, яка може виглядати таким чином : 1. Базисноантиделіктні галузі права : 1.1. Внутрішні базисноантиделіктні галузі права : Конституційне право України, Антикримінальне право України, Адміністративне право України, (с. 422)

О.А. Кириченко

	Трудове право України, Цивільне право України та Арбітражне право України. 1.2. Міжнародні базисноантиделіктні галузі права : Міжнародне Антикримінальне право, Міжнародне цивільне право і Міжнародне Арбітражне право. 2. Процедурні галузі права : 2.1. Внутрішні процедурні галузі права : 2.1.1. Процесуальні галузі права : Конституційно-процесуальне право України, Антикримінально-процесуальне право України, Цивільно-процесуальне право України та Арбітражно-процесуальне право України. 2.1.2. Регламентні галузі права : 2.1.2.1. Основні регламентні галузі права : Адміно-регламентне право України, Трудо-регламентне право України та Ордо-регламентне право України. 2.1.2.2. Допоміжні регламентні галузі права : Виправно-трудо-регламентне право України і Виконавчо-регламентне право України. 2.2. Міжнародні процедурні галузі права : 2.2.1. Міжнародні процесуальні галузі права : Міжнародне Антикримінально-процесуальне право та ін. 2.2.2. Міжнародні регламентні галузі права : Міжнародне Ордо-регламентне право, Міжнародне Цивільно-регламентне право і Міжнародне Арбітражно-регламентне право. 3. Регулятивні галузі права : 3.1. Внутрішні регулятивні галузі права : Податкове право України, Бюджетне право України, Пенсійне право України, Сімейне право України, Житлове право України, Водне право України, Земельне право України, Лісове право України, Повітряне право України, Будівельне право України, Освітнянське право України, Транспортне право України та ін. 3.2. Міжнародні регулятивні галузі права : Консульське (Дипломатичне) право, Міжнародне Космічне право, Міжнародне

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Повітряне право, Міжнародне Морське право, Міжнародне Екологічне право та ін. (с. 417).
Ланцедова Ю., Тунтула А. Дисциплінарні связи антропології юриспруденції. Приложение 7.4. <i>Кириченко А.А.</i> <i>Лучшие доктрины и концепции юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии): научный гипердоклад / А.А. Кириченко, В.Д. Басай, С.А. Кириченко, Е.В. Кириченко, Т.А. Коросташова, Ю.А. Ланцедова, Ю.Д. Ткач, А.С. Тунтула, В.С. Шаповалова. 136 080 слов. URL : http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко</i>	Данная научная статья первоначально была редакционной коллегией Международного круглого стола на тему «Антропология права : философское и юридическое измерения (состояние, проблемы, перспективы)», 6-7.12.2013 г., юридический факультет Львовского национального университета имени Ивана Франка, возвращена по псевдонаучным соображениям (см. прил. 47 настоящего издания) и в силу этого в целях защиты авторских прав от нарушений в форме так называемого «издательского» плагиата была опубликована в качестве приложения одного из научных гипердокладов представителей научной школы юриспруденции профессора Аланкира в таком виде : Дисциплінарні связи Антропології юриспруденції Ю. Ланцедова, А. Тунтула <i>Черноморский государственный университет имени Петра Могилы, г. Николаев, ул. 68 десантников, 10, e-mail: alankirich@rambler.ru</i> Доктринальные, правотворческие, правоприменительные и антиделиктные задачи антропології юриспруденції как, с одной стороны, базисного частного учения теорологии юриспруденції, а, с другой стороны, полинаучного направления состоят в том, чтобы создать теорологическую (теоретическую, философскую, политологическую, социологическую, психологическую и др.), регулятивную и антиделиктную основу для надлежащего выявления, обеспечения и восстановления прав, свобод, интересов и обязанностей физических или юридических лиц либо государства в целом. Этим обусловлена и чрезвычайная широта дисциплинарных связей

О.А. Кириченко

Олександр
Анатолійович>.
С. 257-263.

антропологи юриспруденції практично з кожної із існуючих юридических наук, конкретні задачі яких реалізуються в контексті власне належного виявлення, забезпечення і відновлення прав, свобод, інтересів і обов'язностей фізических або юридических осіб або держави в цілому.

Іменно по тому дослідження дисциплінарних зв'язів антропології юриспруденції в обмежених межах даної публікації можливі лише в контексті розкриття сутності і перспективного значення визначених груп юридических наук, що більш цілеспрямовано продемонструвати на прикладі, зокрема, антиделіктних юридических наук, почав з роз'яснення **сутності супутніх антиделіктних юридических наук**. Вона складається в тому, що Конституційна галузь права і судопроизводство України призначені розробити кодифіковане правове регулювання бази і процедури (порядку, форми) антиделіктних правовідносин в вигляді Конституційного кодексу України і Кодексу конституційного судопроизводства України по встановленню факта правомірності або нелегальності дій, рішень і правових актів суб'єктів властних повноважень. В останньому із випадків в залежності від сутності порушених правовідносин повинно виникати антикримінальне, адміністративне, трудове, де-факто майновий-договірний або де-юре майновий-договірний судопроизводство для залучення винного до відповідного виду юридическої відповідальності засвідченням призначення покарання, паранакарання, квазінакарання і квазіпаранакарання.

Відновлення порушеного правового

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	статуса частично может осуществляться в рамках : 1. Обновленного Конституционного судопроизводства Украины). 2. Соответствующего вида судопроизводства в зависимости от того, какое именно правонарушение совершено, правоотношения нарушены (например, в виде предъявления иска о возмещении физического, имущественного и/или морального ущерба). Сущность моноантиделиктных юридических наук состоит в том, что Антикриминальная и обновленная Административная отрасль права и судопроизводство Украины должны разработать кодифицированное правовое регулирование базиса и процедуры (порядка, формы) привлечения к (с. 257) антикриминальной и административной карательно-воспитательной, восстановительной и/либо сопутствующей ответственности в виде : 1. Наложения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. 2. Предъявления иска о восстановлении правового статуса в антикриминальном и административном судопроизводстве посредством : 2.1. Возмещения физического, имущественного или морального вреда. 2.2. Иного восстановления нарушенного правового статуса потерпевшего. Задача регулятивно-антиделиктных юридических наук состоит уже в том, чтобы Трудовая, Де-юре имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасль права и судопроизводство Украины, которые регулируют как положительные (регулятивные), так и антиделиктные правоотношения, разработали два взаимосвязанных вида кодифицированного

	правового регулирования базиса и процедуры (формы, порядка) в виде соответственно Трудового, Де-факто имущественно-договорного и Де-юре имущественно-договорного кодексов Украины и Кодексов трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства Украины. В таком случае названные науки и кодексы обеспечивали бы аналогично : 1. Моноантиделиктным юридическим наукам: 1.1. Привлечение виновного к дисциплинарной, де-факто имущественно-договорной или де-юре имущественно-договорной карательно-воспитательной, восстановительной и/либо сопутствующей ответственности, прежде всего, в виде наложения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. 1.2. Предъявление иска о восстановлении нарушенного правового статуса через возмещение ущерба или иное восстановление правового статуса. 2. Сопутствующим антиделиктным юридическим наукам 2.1. Признание легитимным или нелегитимным деяний, решений и правовых актов администрации в области трудовых прав, свобод, интересов и обязанностей подчиненных субъектов, когда установление нелегитимности такого рода деяний, решений и правовых актов администрации должно кроме восстановления нарушенного правового статусу подчиненного субъекта влечь дисциплинарную карательно-воспитательную ответственность администрации и, не исключено, и наоборот – дисциплинарную карательно-воспитательную ответственность подчиненного лица. 2.2. Предъявление иска о восстановлении нарушенного правового статуса через возмещение ущерба или иное восстановление

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правового статусу. 3. Регулятивным юридическим наукам - урегулирование позитивных соответственно внутренних государственно-управленческих, де-факто имущественно-договорных и де-юре имущественно-договорных правоотношений должно осуществляться одной юридической наукой и одним кодексом наряду с выполнением иных, в данном случае антиделиктных, указанных выше задач. В традиционном административном праве и процессе совместное нахождение базиса и процедуры, с одной стороны, антиделиктных правоотношений, а с другой стороны, положительных правоотношений, уже сейчас выглядит достаточно алогичным (тем более, при наличии еще и не присущих им конституционных и трудовых антиделиктных правоотношений) и подлежит надлежащему разрешению. Сущность дополнительных антиделиктных юридических наук объясняется тем, что Ордиристическое, Исправительно-трудовое и Исполнительное судопроизводство Украины призваны (с. 258) разработать кодифицированное правовое регулирование дополнительных процедур (порядков, форм) преодоления правонарушений, а именно : 1. Кодекс ордиристического судопроизводства Украины – должен презентовать процедуру применения составных частей негласной методики противодействия каждому из разновидностей правонарушениям параллельно соответствующей как моноантиделиктной и регулятивно-антиделиктной процедуре противодействия правонарушениям, т. е. в рамках антикриминального, административного, трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства, так

	сопутствующей процедуры установления факта легальности или нелегальности деяний, решений и правовых актов субъектов властных полномочий, т.е. в рамках конституционного и трудового судопроизводства, последнее в части восстановления трудовых прав, свобод, интересов и обязанностей подчиненного субъекта и, не исключается, и администрации. Этим самым осуществляется так называемое «ордистическое сопровождение» всех названных видов судопроизводства. 2. Кодекс исправительно-трудового судопроизводства Украины – продолжение процедуры Кодекса антикриминального судопроизводства Украины на стадии исполнения окончательных следственных и судебных решений по антикриминальным делам, прежде всего, в виде лишения свободы. 3. Кодекс исполнительного судопроизводства Украины – продолжения процедур иных процедурных кодексов, т.е. Кодекса конституционного, административного, трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства, на стадии исполнения окончательных внесудебных и судебных решений по соответствующим антиделиктным делам. Наряду с изложенным, следует кратко остановиться на перспективе развития наук административистской направленности, когда обновление Административной отрасли права Украины и Административного судопроизводства Украины должно осуществляться посредством их коренного реформирования. В этом случае Административная отрасль права Украины и Административное судопроизводство Украины должны создать лишь соответственно правовой базис и порядок (форму, процедуру) преодоления

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	административных правонарушений: привлечения к административной карательно-воспитательной, восстановительной и сопутствующей ответственности и освобождения от нее, исполнения решений антиделиктных органов по этим делам и пр., что должно быть представлено в Административном кодексе Украины (вместо базисноантиделиктной части КоАП Украины и Таможенного кодекса Украины) и в Кодексе административного судопроизводства Украины (вместо процедурной части КоАП Украины и Таможенного кодекса Украины). Появление новой теоретической регулятивной юридической науки «Теорология государственно-правового управления» и около 50-ти существующих и перспективных отраслевых регулятивных юридических наук обусловлено тем, что эти науки призваны создать теоретические основы и кодифицированное регулирование выделенных преимущественно из Особенной части традиционного административного права различных отраслей положительных («безделиктных», неконфликтных) правоотношений, основы надежного признания, обеспечения и восстановления права, свобод, интересов или обязанностей физических либо юридических лиц или государства. Конституционная отрасль права Украины и Конституционное судопроизводство Украины призваны создать на основе объединения существующего конституционного и административного судопроизводства в Конституционном кодексе Украины (вместо Конституции Украины и (с. 259) системы конституционных законов) и в Кодексе Конституционного судопроизводства Украины (вместо Закона Украины «О Конституционном Суде Украины» и, по сути,

О.А. Кириченко

	неправового акта - Регламента Конституционного Суда Украины, принятого не парламентом, а самим КС Украины, что подает деструктивный пример для всех иных судов самим создавать процедуры рассмотрения антикриминальных, административных, трудовых, де-факто имущественно-договорных и де-юре имущественно-договорных дел) политико-правовой базис государственности, а также порядок как признания нелегальными (противоречащими определенному подзаконному акту или текущему либо Основному закону) или легальными деяний, решений или правовых актов субъектов правотворческой, правоприменительной или антиделиктной ветвей государственной власти, так и восстановления нарушенного правового статуса лица и/или государства. Задачей же Трудовой отрасли права Украины и Трудового судопроизводства должна стать разработка в виде Трудового кодекса Украины (на основе базисноантиделиктной части КЗоТ Украины, уставов о дисциплине, иных правовых актов о труде) и Кодекса трудового судопроизводства Украины (вместо процедурной части КЗоТ Украины, уставов о дисциплине, иных правовых актов о порядке привлечения к дисциплинарной ответственности) правового базиса и порядка регулирования полного объема внутренних по отношению к юридическому лицу государственно-управленческих правоотношений, привлечения к дисциплинарной карательно-воспитательной, восстановительной и сопутствующей ответственности (дисциплинарные наказания, паранаказания, квазипаранаказания, возмещение вреда, иное восстановление прав, свобод, интересов и обязанностей физического или юридического лица, в т.ч. трудовых, как подчиненных субъектов, так и

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	администрации, освобождения от нее. Достаточно интересным выглядит и предложенная А.А. Кириченко и Т.А. Коросташовой концепция такой дополнительной антиделиктной юридической науки, как «Исправительно-трудовое судопроизводства Украины» и ее научного продукта - Кодекса исправительно-трудового судопроизводства Украины, которые должны развиваться из существующего Уголовно-исполнительного права Украины и Уголовно-исполнительного кодекса Украины. В первом случае усматривается более правильная концепция пенитенциарной системы – исправить осужденного при помощи труда, когда существующая практика фактического содержания осужденных и пенитенциарной системы за счет налогов законопослушных граждан, а не за счет труда лиц, совершивших общественно опасное деяние, приводит к тому, что не виновное лицо отбывает наказание, а законопослушные граждане. Это является особенно очевидным в результате неконституционной замены (ибо такой вопрос должен решаться только через всенародный референдум) смертной казни пожизненным заключением. По сути пожизненным, хотя и минимальным, но содержанием лица, которое не имеет права жить в обществе. Существующее наименование данной науки и ее кодекса содержит в себе установку лишь на исполнение назначенного судом антикриминального наказания, а более точная задача данной процедуры здесь уже не усматривается. Часть 2 ст. 3 Конституции Украины обязывает государство создать такие условия, чтобы потерпевшему от общественно опасного деяния полностью возмещался ущерб с момента подачи заявления, а в последствии все эти расходы возмещались за счет

	виновного, и если таковой не установлен, – за счет пенитенциарной системы, т. е. за счет солидарного труда всех осужденных. Они должны содержаться в местах лишения свободы на средства, оставшиеся у каждого от отчислений на такое содержание этой системы. Поэтому как работает осужденный, так и содержится. В случае уклонения, он может находиться в местах лишения свободы сверх назначенных судом сроков до полного погашения такого долга. Иначе таких (с. 260) иждивенцев-осужденных будут содержать иные осужденные или, что практически более вероятно – законопослушные налогоплательщики. Аналогичным образом можно проследить дисциплинарные связи, а вместе с этим и особенности реализации базисной задачи антропологии юриспруденции в контексте выполнения своих частных задач определенными группами и даже отдельными юридическими науками (с. 261). Аннотация В контексте дисциплинарных связей антропологии юриспруденции рассмотрена сущность каждой из групп антиделиктных юридических наук. Изложена перспектива развития наук административистской направленности. Раскрыты возможности совершенствования исправительно-трудового судопроизводства. Показаны возможности совершенствования антикриминального судопроизводства. Ключевые слова : сопутствующие антиделиктные юридические науки, моноантиделиктные юридические науки, регулятивно-антиделиктные юридические науки. Disciplinary ties of the anthropology of jurisprudence Yu. Lantsedova, A. Tuntula <i>Chernomorsky State University of the name of the</i>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	<i>Petro Mohyla Nikolaev, 68 Desantrykiv str., 10, e-mail: alankirich@rambler.ru</i> Summary In the context of the disciplinary ties of anthropology of jurisprudence are considered the essence of each of the groups of antidelictual legal sciences. Set out the prospect of sciences administrative orientation. Disclosed the possibility of improving the labor-forced proceedings. The possibilities of improving the anti-criminal proceedings. Keywords : the disciplinary ties of anthropology of jurisprudence, attendant antidelictual legal sciences, monoantidelictual legal sciences, regulatory-antidelictual legal sciences (с. 263).
Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Сущность конституционной отрасли права и судопроизводства Украины как правовых антиделиктных юридических наук. <i>К 20-летию Конституции Российской Федерации. Конституционные права и свободы в Российской Федерации.</i> Сб. науч. ст. Междунар. научн.- практ. конф., 11- 12 октября 2013 г. Ростов-на-Дону : Изд-во Южного федерал. ун-та, 2013. С. 429-433. URL :	Данная научная статья первоначально была редакционной коллегией Данная научная статья первоначально была редакционной коллегией Международной научно-практической конференции «К 20-летию Конституции Российской Федерации. Конституционные права и свободы в Российской Федерации», 11-12.10.2013 г., организованной Общественной палатой Ростовской области и Южным федеральным университетом, г. Ростов-на-Дону, возвращена по псевдонаучным соображениям (см. прил. 47 настоящего издания) и в силу этого в целях защиты авторских прав от нарушений в форме так называемого «издательского» плагиата была опубликована в качестве приложения «Ланцедова Ю.А., Тунтула А.С. Сущность Конституционной отрасли права и судопроизводства Украины как правовых антиделиктных юридических наук. Приложение 9.2. <i>Кириченко А. А. Лучшие доктрины и концепции юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии): научный гипердоклад / А.А. Кириченко, В.Д. Басай, С.А. Кириченко, Е.В. Кириченко, Т.А. Коросташова, Ю.А. Ланцедова,</i>

О.А. Кириченко

http://www.lawlibrary.ru/article2318515.html	Ю.Д. Ткач, А.С. Тунтула, В.С. Шаповалова. 100 070 слов. URL : http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichnyi <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> С. 284-286», в таком виде : Ю.А. Ланцедова, доцент кафедры уголовного и гражданского права и процесса Черноморского государственного университета имени Петра Могила (г. Николаев, Украина), кандидат юридических наук А.С. Тунтула, доцент этой же кафедры, кандидат юридических наук Сущность конституционной отрасли права и судопроизводства Украины как правовых антиделиктных юридических наук Сущность конституционной отрасли права и конституционного судопроизводства раскрывается на основе новейших классификаций юридических наук посредством выяснения сущности каждой из антиделиктных юридических наук, среди которых, в первую очередь, следует обратить внимание на сопутствующие антиделиктные юридические науки. Таковыми являются именно обновленные Конституционная отрасль права Украины и Конституционное судопроизводство Украины, которые призваны разработать кодифицированное правовое регулирование базиса и процедуры (порядка, формы) антиделиктных правоотношений соответственно в Конституционном кодексе Украины и в Кодексе конституционного судопроизводства Украины по установлению факта правомерности или нелегальности деяний, решений и правовых актов субъектов властных полномочий, когда в последнем из

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	случаев в зависимости от сущности нарушенных правоотношений должно возбуждаться антикриминальное, административное, трудовое, де-факто имущественно-договорное (гражданское) или де-юре имущественно-договорное (хозяйственное, арбитражное) судопроизводство для привлечения виновного к соответствующему виду карательно-воспитательной и сопутствующей юридической ответственности. В отличие от сопутствующих антиделиктных юридических наук моноантиделиктные юридические науки, а именно Антикриминальная и обновленная Административная отрасль права и судопроизводство Украины должны разработать кодифицированное правовое регулирование базиса и процедуры (порядка, формы) привлечения к антикриминальной и административной карательно-воспитательной, восстановительной и/либо сопутствующей ответственности в виде : 1. Наложения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. 2. Предъявления иска о восстановлении правового статуса (а не гражданского иска, как это имеет место сейчас; такой иск, истец и ответчик должны быть составной частью каждого из базисных видов судопроизводства, а не только гражданского, по новой уточненной терминологии – де-факто имущественно-договорного) в антикриминальном и административном судопроизводстве посредством : 2.1. Возмещения физического, имущественного или морального вреда. 2.2. Иного восстановления нарушенного правового статуса потерпевшего. Восстановление нарушенного правового статуса частично может осуществляться в

	рамках : 1. Обновленного Конституционного судопроизводства Украины. 2. Соответствующего вида (с. 284) судопроизводства в зависимости от того, какое именно правонарушение совершено, например, в виде предъявления иска о возмещении физического, имущественного и/или морального ущерба. В таком случае сущность регулятивно-антиделиктных юридических наук проявляется в том, что Трудовая, Де-юре имущественно-договорная (гражданская) и Де-юре имущественно-договорная (хозяйственная, арбитражная) отрасль права и судопроизводство Украины, которые регулируют как положительные (регулятивные), так и антиделиктные правоотношения, должны разработать два вида кодифицированного правового регулирования базиса и процедуры (формы, порядка) соответственно в Трудовом кодексе Украины (который должен охватить все отношения подчиненности, в т.ч. государственных служащих, по дисциплинарным уставам и пр.) и Кодекс трудового судопроизводства Украины, Де-факто имущественно-договорной кодекс Украины и Кодекс де-факто имущественно-договорного судопроизводства, Де-юре имущественно-договорной кодекс Украины и Кодекс де-юре имущественно-договорного судопроизводства Украины: 1. Аналогично моноантиделиктным юридическим наукам посредством : 1.1. Привлечения виновного к дисциплинарной, де-факто имущественно-договорной или де-юре имущественно-договорной карательно-воспитательной, восстановительной и/либо сопутствующей ответственности, прежде всего, в виде наложения наказаний, паранаказаний,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	квазинаказаний и квазипаранаказаний. 1.2. Предъявления иска о восстановления нарушенного правового статуса через возмещение ущерба или иное восстановление правового статуса. 2. Признания легитимным или нелегитимным деяний, решений и правовых актов администрации в области трудовых прав, свобод, интересов и обязанностей подчиненных субъектов, когда установление нелегитимности такого рода деяний, решений и правовых актов администрации должно кроме восстановления нарушенного правового статусу подчиненного субъекта влечь дисциплинарную карательно-воспитательную ответственность администрации и, не исключено, и наоборот – дисциплинарную карательно-воспитательную ответственность подчиненного лица. 3. Урегулирования соответствующих позитивных соответственно внутренних государственно-управленческих, де-факто имущественно-договорных и де-юре имущественно-договорных правоотношений (где правовой базис и правовая процедура, в отличие от антиделиктных правоотношений, между собой тесно взаимосвязаны) должно осуществляться одной юридической наукой и одним кодексом. В этой связи интересно знать, что сущность дополнительных антиделиктных юридических наук усматривается уже в том, что Ордиристическое, Исправительно-трудовое и Исполнительное судопроизводство Украины призваны разработать кодифицированное правовое регулирование дополнительных процедур (порядков, форм) преодоления правонарушений, а именно : 1. Кодекс ордиристического судопроизводства Украины – должен презентовать процедуру применения составных частей негласной

	методики противодействия каждому из разновидностей правонарушениям параллельно соответствующей как моноантиделиктной и регулятивно-антиделиктной процедуре противодействия правонарушениям, т.е. в рамках антикриминального, административного, трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства, так сопутствующей процедуры установления факта легальности или нелегальности деяний, решений и правовых актов субъектов властных полномочий, т. е. в рамках конституционного и трудового судопроизводства, последнее в части восстановления трудовых прав, свобод, интересов и обязанностей подчиненного субъекта и, не исключается, и администрации. Этим самым осуществляется так называемое «ордистическое сопровождение» (с. 285) всех названных видов судопроизводства. 2. Кодекс исправительно-трудового судопроизводства Украины – продолжение процедуры Кодекса антикриминального судопроизводства Украины на стадии исполнения окончательных следственных и судебных решений по антикриминальным делам, прежде всего, в виде лишения свободы. 3. Кодекс исполнительного судопроизводства Украины – продолжения процедур иных процедурных кодексов, т.е. Кодекса конституционного, административного, трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства, на стадии исполнения окончательных внесудебных и судебных решений по соответствующим антиделиктным делам. Доказательственное обеспечение как сопутствующих антиделиктных юридических наук, так и любой иной рассмотренной

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	гипергруппы антиделиктных юридических наук, но, прежде всего, моноантиделиктных и регулятивно-антиделиктных юридических наук, возлагается на полинаучное направление «Теорология антиделиктных сведений». Данное направление должно появиться в результате развития сначала традиционной теории доказательств в теорологию антикриминальных сведений, а затем последней в теорологию антиделиктных сведений и призвано представить единые для всех процедурных юридических наук подходы к определению понятия и основных и дополнительных юридических свойств доказательств, сущности и ступенчатого видового деления личностных и вещественных источников доказательств и других видов антиделиктных сведений, субъектов, действий и порядка получения доказательств, исключений из этого порядка для эксперта и ордиста, форм представления, оценки и использования такого рода сведений в каждом из видов судопроизводства и пр. Подытоживая изложенное, следует подчеркнуть, что взаимосвязанное обновление конституционного и административного судопроизводства состоит в том, что задачи обновленной Административной отрасли права Украины и Административного судопроизводства Украины должны быть ограничены созданием лишь соответственно правового базиса и порядка (формы, процедуры) преодоления административных правонарушений: привлечения к административной карательно-воспитательной, восстановительной и сопутствующей ответственности и освобождения от нее, исполнения решений антиделиктных органов по этим делам и пр., что должно быть представлено в

О.А. Кириченко

	Административном кодексе Украины (вместо базисноантиделиктной части КоАП Украины и Таможенного кодекса Украины) и в Кодексе административного судопроизводства Украины (вместо процедурной части КоАП Украины и Таможенного кодекса Украины). В свою очередь, на основе объединения существующего конституционного и административного судопроизводства в Конституционном кодексе Украины (разработанного вместо Конституции Украины и системы конституционных законов) и в Кодексе Конституционного судопроизводства Украины (вместо Закона Украины «О Конституционном Суде Украины» и, по сути, неправового акта - Регламента Конституционного Суда Украины, принятого не парламентом, а самим КС Украины, что подает деструктивный пример для всех иных судов самим создавать процедуры рассмотрения антикриминальных, административных, трудовых, де-факто имущественно-договорных и де-юре имущественно-договорных дел) политико-правовой базис государственности, а также порядок как признания нелегальными (противоречащими определенному подзаконному акту или текущему либо Основному закону) или легальными деяний, решений или правовых актов субъектов правотворческой, правоприменительной или антиделиктной ветвей государственной власти, так и восстановления нарушенного правового статуса лица и/или государства (с. 286).
Ланцедова Ю.О. Курс лекцій з кримінального процесуального права України : навч. посібник / за ред.	Питання 2. Природа науки антикримінального судочинства за новітньою класифікацією юридичних наук Аналогічно до загальновідомої періодичної таблиці хімічних елементів Д.І. Менделєєва, розроблена О.А. Кириченко, Ю.О. Ланцедовою і О.С. Тунтулою нова

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

О. А. Кириченко. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2013. 328 с. URL : https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/169/1/%d0%9b%d0%b0%d0%bd%d1%86%d0%b5%d0%b4%d0%be%d0%b2%d0%b0%20%d0%ae.%20%d0%9e.%20%d0%9a%d1%83%d1%80%d1%81%20%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%86%d1%96%d0%b9%20%d0%b7%20%d0%ba%d1%80%d0%b8%d0%bc%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%be%d0%b3%d0%be%20%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%86%d0%b5%d1%81%d1%83%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%be%d0%b3%d0%be%20%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%b0%20%d0%a3%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1	класифікація [24] може охопити не тільки всі наявні, а й перспективні юридичні науки, і показати також, які саме теоретичні основи – поняття (завдання, предмет, об'єкт), система, дисциплінарні зв'язки і т. п. – фактично має або повинна мати в перспективі кожна з наук. На підставі запропонованої класифікації юридичних наук може бути встановлено не лише природу, а й дисциплінарні зв'язки науки антикримінального судочинства (кримінального процесуального права України). За однією з останніх варіацій класифікація юридичних наук на основі їх гіпергрупових завдань (з урахуванням уточненого найменування, поняття, системи, інших основ наявних і перспективних юридичних наук) виглядає так : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто науки, які покликані розробити філософські, соціологічні, політологічні, економічні, філологічні, психологічні, теоретичні, історичні та інші теоретичні основи щодо раціонального, ефективного та якісного проведення кожного з напрямів юридичної діяльності, а також для становлення та розвитку в контексті виконання цих завдань інших юридичних наук : 1.1. Мононауки : філософія юриспруденції (філософія права⁹³), політологія юриспруденції (теорія держави), соціологія юриспруденції (соціологія права), економіка юриспруденції (на основі політекономії), психологія юриспруденції (юридична психологія), теоретична юриспруденції (теорія права), історія вітчизняної юриспруденції (історія держави і права України), історія

⁹³ Тут і надалі вказано наявне найменування науки, коли відсутність такого пояснення свідчить про те, що в першому випадку запропоновано найменування перспективної юридичної науки або залишено найменування наявної науки (с. 12).

О.А. Кириченко

%97%d0%bd%d0%b8.pdf	зарубіжної юриспруденції (історія зарубіжних держав і права), історія правових учень (історія правових і політичних учень) та ін. 1.2. Полінауки : філологія юриспруденції, енциклопедія юриспруденції, порівняльна юриспруденція (порівняльне правознавство), педагогіка юриспруденції та ін. 2. Регулятивні юридичні науки, які мають розробити правове регулювання «безделіктних» (позитивних, неконфліктних) сторін суспільного життя : 2.1. Теорологія державно-правового управління (державне управління, яке, як систему наук, необхідно повернути в «лоно» юриспруденції). 2.2. Внутрішні : аграрна, антиделіктна (правоохоронне право), атмосферна, банківська, бібліотечна, будівельна, бюджетна, ветеринарна, видавнича, військова, водна, дозвільна, житлова, земельна, лісова, ліцензійна, медична, мистецька, митна, муніципальна, надрова (на основі кодексу про надра та інших законів із врегулювання надродобувних, археологічних та інших робіт із надрами), наукова, нотаріальна, освітянська, пенсійна, податкова, працевохоронна, прикордонна, реєстраційна, санітарна, сімейна, спортивна, страхова, теологічна, торговельна, транспортна, фінансова, шоубізнесова та ін. галузі права України.⁹⁴ 2.3. Міжнародні : атмосферна, будівельна, видавнича, дипломатична, екологічна, кораблебудівна, космічна, мистецька, морська, освітянська, спортивна, теологічна, шоубізнесова та ін. галузі права. 3. Антиделіктні юридичні науки : 3.1. Базисноантиделіктні юридичні науки, які мають розробити правову основу (базис) раціональної, ефективної та якісної протидії

⁹⁴ Усього є і має бути не менше 50-ти галузевих регулятивних юридичних наук та відповідних кодексів (с. 12).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	кожному з видів правопорушень : 3.1.1. Внутрішні : (с. 12) 3.1.1.1. Супутня : конституційна галузь права України. 3.1.1.2. Моноантиделіктні : антикримінальна (кримінальне право) та адміністративна галузь права України. 3.1.1.3. Регулятивно-антиделіктні : трудова (трудове право), де-факто майново-договірна (цивільне право) і де-юре майново-договірна (господарське право) галузь права України. 3.1.2. Міжнародні: антикримінальна, де-факто майново-договірна і де-юре майново-договірна галузь права. 3.2. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання з розробки правової форми (процедури, порядку) раціональної, ефективної та якісної протидії кожному з різновидів правопорушень : 3.2.1. Внутрішні : 3.2.1.1. Полінауковий напрям: теорологія антиделіктних відомостей (теорія доказів). 3.2.1.2. Супутнє : конституційне судочинство України. 3.2.1.3. Моноантиделіктні : антикримінальне (кримінальне процесуальне право) та адміністративне (процедурна частина КУпАП) судочинство України. 3.2.1.4. Регулятивно-антиделіктні : трудове (частково процедурна частина кодексу законів про працю, в основному – низка інших дисциплінарних правових актів), де-факто майново-договірне (цивільне процесуальне право) і де-юре майново-договірне (господарське процесуальне право) судочинство України. 3.2.1.5. Додаткові : ордістичне (процедурна частина теорії ОРД), виправно-трудова (кримінально-виконавче) і виконавче (ряд виконавчих правових актів за іншим, ніж антикримінальне, судочинство) судочинство

	України. 3.2.2. Міжнародні : антикримінальне, ордицистичне, де-факто майново-договірне і де-юре майново-договірне судочинство. 3.3. Методичні юридичні науки, завдання яких полягає в розробці складових частин гласної (криміналістичної) і негласної (ордицистичної) методики (технічних засобів, загальних правил поведінки з ними; тактичних прийомів проведення практичних дій; методичних рекомендацій щодо проведення кожної зі стадій такої протидії) протидії правопорушенням : 3.3.1. Мононауки : криміналістика, ордицистика (методична частина теорії ОРД). 3.3.2. Полінауки : деліктологія (кримінологія), юридична медицина (судова медицина), юридична психіатрія (судова психіатрія), юридична бухгалтерія (судова бухгалтерія), юридична статистика (судова статистика), юридична кібернетика (судова кібернетика) та ін. 3.3.3. Полінаукові напрями : юридична експертологія (судова експертологія), юридична одорологія (криміналістична одорологія), юридична мікрооб'єктологія (криміналістична, судова мікрооб'єктологія) та ін. [5]. Викладену базову класифікацію юридичних наук може бути представлено в контексті, з одного боку, виконання завдань правотворчості та правозастосування, тобто в контексті першого базового завдання юриспруденції – розробити і застосувати ефективне, раціональне та якісне правове регулювання необхідних сторін суспільного життя (права), що здійснюється в межах позитивних чи безделіктних правовідносин. З іншого боку, базову новітню класифікацію юридичних наук можна представити і в контексті виконання завдань антиделіктології, тобто в межах уже другого базисного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	завдання юриспруденції – розробити і застосувати ефективні, раціональні та якісні засоби протидії правопорушенням, що здійснюється вже в межах негативних або деліктних правовідносин. Класифікацію юридичних наук у контексті правотворчої та правозастосовної діяльності можна подати так : 1. Правові юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, регулятивні), основним «науковим продуктом» яких має стати розробка відповідного кодифікованого правового акта (кодексу) (с. 13). 2. Умовно неправові юридичні науки (теорологічні, методичні), завдання яких уже містяться в контексті методично-антиделіктних і пов'язаних із ними інших неправових завдань юридичної діяльності [5]. Класифікацію ж юридичних наук у контексті антиделіктної діяльності більш правильно подати в такому вигляді : 1. Антиделіктні юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, методичні). 2. Умовно «безделіктні» юридичні науки (теорологічні, регулятивні) [5]. Виходячи з викладених класифікацій юридичних наук, наука антикримінального судочинства (кримінального процесуального права України) є процедурною правовою антиделіктною юридичною наукою, яка має розробити правову форму (процедуру, порядок) у вигляді Кодексу антикримінального судочинства України (замість існуючого Кримінального процесуального кодексу України, побудованого на суперечливих та в основі на давно застарілих положеннях так званої «теорії доказів», яку має змінити полінауковий процедурний напрям «Теорологія антиделіктних відомостей») із

О.А. Кириченко

	протидії макроправопорушенням (злочинам, паразлочинам, квазізлочинам, квазіпаразлочинам, паранещасним випадкам, нещасним випадкам) на стадії досудового розслідування такого роду діянь, судового розгляду та перегляду антикримінальної справи й основ виконання слідчих і судових рішень у цій справі. Таким чином, наука антикримінального судочинства має завдання в контексті другого базового завдання юриспруденції – розробити і застосувати ефективні, раціональні та якісні засоби протидії правопорушенням, у цьому випадку – макроправопорушенням. Це ж, однак, здійснюється шляхом реалізації власне й першого базового завдання юриспруденції – розробити і застосувати ефективне, раціональне та якісне правове регулювання необхідних сторін суспільного життя, якими є суспільні відносини, що виникають, змінюються та припиняються в контексті протидії макроправопорушенням у порядку, який має встановити новий Кодекс антикримінального судочинства України. Виходячи із запропонованих класифікацій юридичних наук, неважко визначити природу будь-якої іншої конкретної юридичної науки, коли можна сказати, що наука антикримінального судочинства є процедурною, правовою та антиделіктною юридичною наукою і має створити кодифіковану правову регламентацію (порядок, форму) протидії макроправопорушенням. Звідси можна визначити й поняття науки антикримінального судочинства як (процедурної правової та антиделіктної) юридичної науки, яка має розробити кодифікований процесуальний порядок (процедуру, форму) досудових проваджень і судового розгляду та перегляду антикримінальної справи, а також основ виконання судових і слідчих рішень,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	міжнародного співробітництва в галузі такого судочинства. Аналогічно можна визначити поняття й інших процедурних юридичних наук, різниця між якими буде полягати лише в переліку стадій протидії відповідним правопорушенням або в позначенні додаткового завдання в контексті такої процедури. Це стосується, наприклад, виправно-трудового судочинства України, яке має розробити кодифіковану процедуру відбуття антикримінальних покарань (перш за все, позбавлення волі й довічного ув'язнення), парапокарань і квазіпокарань та відновлення порушених суспільно небезпечним діянням прав, свобод, інтересів чи обов'язків фізичних або юридичних осіб чи держави в цілому (с. 14). Питання 3. Дисциплінарні зв'язки науки «Кримінальне процесуальне право (антикримінальне судочинство) України» З'ясування дисциплінарних зв'язків науки антикримінального судочинства як процедурної антиделіктної правової юридичної науки з іншими юридичними науками (с. 14) більш правильно провести крізь призму запропонованого автором та О.С. Тунтулою новітнього розуміння кожної з груп антиделіктних юридичних наук, перш за все базисноантиделіктних та процедурних юридичних наук. У цьому аспекті найтісніші дисциплінарні зв'язки в науки антикримінального судочинства виникають власне з методичними юридичними науками і, перш за все, із криміналістикою та ордістикою. Ті складові частини методики протидії злочинам, які мають розробити вказані методичні юридичні науки, а саме: коли криміналістика має розробити гласні технічні засоби і загальні правила поведінки, тактичні прийоми проведення окремих де-

О.А. Кириченко

	факто і де-юре процесуальних і парапроцесуальних (гласних позапроцесуальних) чи їх комбінацій,⁹⁵ а також гласні методичні рекомендації щодо виявлення, припинення, розкриття і досудового розслідування злочинів, судового розгляду і перегляду чи слідчого вирішення кримінальних справ, виконання судових чи слідчих рішень, проведення роботи із засудженим до зняття чи погашення судимості та проведення інших заходів із попередження злочинів; а ордистика – негласні технічні засоби і загальні правила поведінки, тактичні прийоми проведення окремих де-факто і де-юре негласних заходів чи їх комбінацій, а також негласні методичні рекомендації щодо проведення кожної з названих стадій боротьби зі злочинами, що повинні застосовуватися в межах того правового порядку, який і має розробити наука антикримінального судочинства. Розроблені ордистикою засоби протидії злочинам мають застосовуватися в контексті введення в антикримінальне судочинство результатів проведення негласних заходів, основна правова регламентація яких має міститися в перспективному кодексі, який спочатку пропонувалося називати «Ордорегламентний кодекс України» [5, с. 16, 19], а відповідно до останнього з варіантів класифікації юридичних наук – точніше терміном «Кодекс ордорегламентного судочинства України». Цей кодекс має розробити така новітня процедурна юридична наука, як «Ордистичне

⁹⁵ Процедурна сутність кожної зі вказаних дій та їх співвідношення з негласними заходами розглядається окремо в контексті розробленої О.С. Тунтулою концепції міждисциплінарного (криміналістичного (процесуального, парапроцесуального), ордистичного) ступеневого сутнісного видового поділу практичних дій в антикримінальному судочинстві (див. лекцію 5, питання 5) (с. 15).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	судочинство України», що на цей час разом з ордистиком представлені традиційною юридичною наукою і навчальною дисципліною «Теорія ОРД» і низкою відомче розрізнених таємних підзаконних правових актів у вигляді наказів у різних антиделіктних органах (міліції, служби безпеки, митниці, податкової служби тощо) з урегулювання тих чи інших аспектів так званої «оперативно-розшукової діяльності». У той же час, у зв'язку з прийняттям нової редакції КПК України, у якому гл. 21 передбачає низку так званих «негласних слідчих розшукових дій», тобто, по суті, традиційні негласні заходи, які слідчий безпосередньо проводити практично не зможе. Адже такий підхід суперечить базовому принципу юриспруденції – професійності вирішення питання про винуватість особи у скоєнні правопорушення, тим паче суспільно небезпечного діяння, і пов'язаного з цим принципу професійності проведення досудового слідства та судового розгляду й перегляду антикримінальної справи, коли накопичені впродовж декількох століть теоретичні знання відповідно про гласні і негласні практичні дії в антикримінальному судочинстві і, головне, практичні навички якісного, ефективного, раціонального й небезпечного проведення такого роду дій не можуть бути опановані протягом навіть стаціонарного навчання у ВНЗ юриста однієї спеціальності, спеціалізації і субспеціалізації. Практично й ордирист не зможе якісно, ефективно, раціонально і, що не менш важливо, безпечно для себе та оточуючих провести всі отримувальні негласні заходи, що зумовлює й необхідність субспеціалізації серед цієї і так достатньо вузької категорії антиделіктологів, не кажучи про безглузде

	поєднання в професійній кваліфікації одного (с. 15). антиделіктолога – слідчого, прокурора з функціями слідчого чи судді, не тільки гласних практичних дій, а й усіх отримувальних і дотримувальних негласних заходів. Тому практично реалізація вимог гл. 21 КПК України може проходити в контексті лише призначення слідчим чи суддею такого роду негласних практичних дій та доручення їх проведення ордістам, які мають відповідну спеціалізовану підготовку – необхідний обсяг теоретичних знань і практичних навичок з якісного, раціонального, ефективного та безпечного проведення відповідної негласної слідчої розшукової дії. Із такого роду негласних слідчих розшукових дій, які практично є негласними отримувальними, розшуковими і пошуковими діями, новий КПК України називає такі: ст. 260 «Аудіо-, відеоконтроль особи», ст. 261 «Накладення арешту на кореспонденцію», ст. 262 «Огляд і виїмка кореспонденції», ст. 263 «Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж», ст. 264 «Зняття інформації з електронних інформаційних систем», ст. 266 «Дослідження інформації, отриманої при застосуванні технічних засобів», ст. 267 «Обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи», ст. 268 «Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу», ст. 269 «Спостереження за особою, річчю або місцем», ст. 270 «Аудіо, відеоконтроль місця», ст. 271 «Контроль за вчиненням злочину», ст. 272 «Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації», ст. 273 «Засоби, що використовуються під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій», ст. 274 «Негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження»,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ст. 275 «Використання конфіденційного співробітництва» [33]. Тому завданням слідчого, прокурора і судді практично має стати призначення, відповідно до цієї концепції нового КПК України, вказаних негласних слідчих розшукових дій, доручення їх проведення орди́стам, отримання від орди́стів результатів цих дій і використання такого роду відомостей в антикримінальному доказуванні в разі їх оцінки через проведення гласних слідчих розшукових дій. Негласні ж слідчі розшукові дії практично не можуть бути проведені безпосередньо без оцінки цих відомостей слідчим, прокурором чи суддею через проведення відповідних отримувальних процесуальних дій. Доручення слідчим, прокурором чи суддею проведення орди́стом негласних слідчих розшукових дій практично краще за все робити у формі доручення проведення не певної такої дії, а через постановку того завдання, виконання якого має бути досягнуто. Адже слідча та орди́стична ситуація, як правило, постійно змінюється, і на час проведення дії може виникнути потреба в проведенні для досягнення певної мети іншої негласної слідчої розшукової дії чи навіть декількох із них. Тут можлива аналогія з тактикою призначення та проведення експертиз, коли перед експертом ставиться завдання у вигляді відповідних питань, а не вказується, які саме методики дослідження він має використати для відповіді на ці питання. На підставі викладеного більш перспективним виявляється шлях роздільної регламентації порядку (форми) гласної та негласної протидії злочинам та іншим правопорушенням відповідно в межах Кодексу антикримінального судочинства України та

	Кодексу ордиcтичного cудочинства, коли обидві процедурні юридичні науки – антикримінальне cудочинcтво України та ордиcтичне cудочинcтво України – мають у контекcті міждисциплінарних зв’язків розробляти безперервний ланцюжок міждисциплінарної негласної та гласної роботи з особиcтиcними і речовими джерелами антикримінальних відомостей. Якщо ж аналізувати дисциплінарні зв’язки науки антикримінального cудочинства з іншими антиделіктними юридичними науками, то серед них виділяються базисноантиделіктні та безумовно процедурні юридичні науки. Взаємопов’язаний розгляд дисциплінарних зв’язків цих антиделіктних юридичних наук із наукою антикримінального cудочинства доцільно розпочати зі з’ясування сутності власне супутніх антиделіктних юридичних наук, яка вбачається в такому. Оновлені (c. 16) антиделіктні юридичні науки «Конституційна галузь права України» і «Конституційне cудочинcтво України» мають розробити кодифіковане правове регулювання відповідно базису та процедури (порядку, форми) антиделіктних правовідносин щодо встановлення факту правомірності чи нелегальності діянь, рішень і правових актів суб’єктів владних повноважень, коли в останньому з випадків, залежно від сутності порушених правовідносин, має порушуватися антикримінальне, адмініcтративне, трудове, де-факто майново-договірне або де-юре майново-договірне cудочинcтво для притягнення винного до відповідного виду юридичної відповідальності за допомогою призначення покарань, парапокарань, квазіпокарань і квазіпарапокарань. Відновлення порушеного правового статусу частково може здійснюватися в межах : 1. Оновленого Конституційного cудочинства

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	України. 2. Відповідного виду судочинства, залежно від того, яке саме правопорушення було вчинено, які власне правовідносини було порушено (наприклад, у вигляді висування позову про відшкодування фізичної, майнової та/або моральної шкоди). Сутність моноантиделіктних юридичних наук полягає в тому, що антикримінальна та оновлена адміністративна галузь права і судочинство України повинні розробити кодифіковане правове регулювання базису та процедури (порядку, форми) притягнення до антикримінальної та адміністративної карально-виховної, відновлювальної та/чи супутньої відповідальності, перш за все у вигляді : 1. Накладення покарань, парапокарань, квазіпокарань і квазіпарапокарань. 2. Висування позову про відновлення правового статусу в антикримінальному та адміністративному судочинстві за допомогою : 2.1. Відшкодування фізичної, майнової та/або моральної шкоди. 2.2. Іншого відновлення правового статусу. Сутність регулятивно-антиделіктних юридичних наук цілком обґрунтовано вбачається в тому, що трудова, де-факто майново-договірна і де-юре майново-договірна галузь права і судочинство України, що регулюють як позитивні (регулятивні), так й антиделіктні правовідносини, повинні розробити два види кодифікованого правового регулювання базису та процедури (форми, порядку) : 1. Аналогічно до моноантиделіктних юридичних наук за допомогою : 1.1. Притягнення винного до дисциплінарної, де-факто майново-договірної або де-юре майново-договірної карально-виховної,

відновлювальної та/чи супутньої відповідальності, насамперед у вигляді накладення покарань, парапокарань, квазіпокарань і квазіпарапокарань.

1.2. Висунення позову про відновлення правового статусу через відшкодування шкоди чи інше відновлення правового статусу.

2. Визнання легітимними або нелегітимними діянь, рішень та правових актів адміністрації у сфері трудових прав, свобод, інтересів та обов'язків підлеглих суб'єктів, коли встановлення нелегітимності такого роду діянь, рішень та правових актів адміністрації має, окрім відновлення порушеного правового статусу підлеглого суб'єкта, тягти дисциплінарну карально-виховну відповідальність адміністрації і, не виключено, навпаки – дисциплінарну карально-виховну відповідальність підлеглої особи.

3. Урегулювання відповідних позитивних внутрішніх державно-управлінських, де-факто майново-договірних і де-юре майново-договірних правовідносин (де правовий базис і правова процедура, на відміну від антиделіктних правовідносин, між собою тісно пов'язані) має здійснюватися однією юридичною наукою та одним кодексом. У будь-якому разі, належне вирішення цієї проблеми ще вимагає проведення досліджень. У традиційному адміністративному праві та процесі спільне знаходження базису і процедури, з одного боку, антиделіктних правовідносин, а з іншого – позитивних правовідносин, уже зараз виглядає досить алогічним (тим паче, за наявності ще й не властивих їм конституційних і трудових антиделіктних правовідносин) і підлягає належному вирішенню (с. 17).

Сутність додаткових антиделіктних юридичних наук полягає в тому, що ординативне, виправно-трудове і виконавче

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	судочинство України покликані розробити кодифіковане правове регулювання додаткових процедур (порядків, форм) протидії правопорушенням, а саме : 1. Кодекс ординічного судочинства України, який має презентувати, як вже підкреслювалося, процедуру застосування складових частин негласної методики протидії кожному з різновидів правопорушень паралельно з відповідною як моноантиделіктною чи регулятивно-антиделіктною процедурою протидії правопорушенням, тобто в межах антикримінального, адміністративного, трудового, де-факто майново-договірного і де-юре майново-договірного судочинства, так і супутньою процедурою зі встановлення факту легальності або нелегальності діянь, рішень і правових актів суб'єктів владних повноважень, тобто в межах конституційного та трудового судочинства, останнє в частині відновлення трудових прав, свобод, інтересів та обов'язків підлеглого суб'єкта і, не виключається, адміністрації. Цим самим здійснюється так зване «ординічне супроводження» усіх названих видів судочинства. 2. Кодекс виправно-трудоного судочинства України – продовження процедури Кодексу антикримінального судочинства України на стадії виконання остаточних слідчих і судових рішень з антикримінальних справ, перш за все у вигляді позбавлення волі. 3. Кодекс виконавчого судочинства України – продовження процедур інших процедурних кодексів, тобто Кодексу конституційного, адміністративного, трудового, де-факто майново-договірного і де-юре майново-договірного судочинства, на стадії виконання остаточних позасудових та судових рішень за відповідними антиделіктними справами.

	У контексті викладеної сутності кожної з груп антиделіктних юридичних наук особливої доктринальної, законодавчої та прикладної значущості набувають міждисциплінарні положення полінаукового процедурного напрямку «Теорологія антиделіктних відомостей», завдання якого – розробити спільні для антикримінального судочинства України та ордиристичного судочинства України процедурні категорії, перш за все міждисциплінарний ступеневий сутнісний видовий поділ антикримінальних відомостей на криміналістичні (основні докази, орієнтовні відомості) та ордиристичні відомості (допоміжні докази, хибні відомості), особистісних джерел антикримінальних відомостей (заявник; свідок: очевидець, параочевидець, парасвідок; потерпілий: де-факто потерпілий, де-факто парাপотерпілий, де-юре потерпілий, де-юре парাপотерпілий; переслідуваний: підозрюваний, обвинувачений, підсудний, засуджений, виправданий, причетний, парапричетний, квазіпарапричетний; цивільний позивач, цивільний відповідач, треті особи, їх представники, експерт), речових джерел антикримінальних відомостей (трасосубстанції: макрооб'єкти, мікрооб'єкти, ультрамікрооб'єкти, ультраоб'єкти, параоб'єкти, латентнооб'єкти; документи: письмодокументи, образодокументи, аудіодокументи, кінодокументи, відеодокументи, пластикодокументи, електронографодокументи, електронодокументи, голограмодокументи, комп'ютеродокументи, полідокументи), практичних дій на процесуальні (де-факто слідчі, де-факто судові, де-факто експертні; де-юре слідчі, де-юре судові, де-юре експертні, де-юре обвинувальні, де-юре захисні) і позапроцесуальні (парапроцесуальні: де-факто параслідчі, де-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	факто парасудові, де-факто параекспертні, де-факто параобвинувальні, де-факто паразакисні; де-юре параслідчі, де-юре парасудові, де-юре параекспертні, де-юре параобвинувальні, де-юре паразакисні; негласні заходи: де-факто негласні, де-юре негласні заходи), сутність, послідовність та інші закономірності міждисциплінарної роботи з особистісними і речовими джерелами антикримінальних відомостей і багато інших концепцій, які детально розглядаються окремо (див. лекцію 3 із курсу антикримінального судочинства, питання 2; лекцію 4 із курсу антикримінального судочинства, питання 1-5) (с. 19).
Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Науковий статус криміналістики за новітньою класифікацією юридичних наук. Питання 4. <i>Курс лекцій з криміналістики</i> / О.А. Кириченко, Т.О. Коросташова, Ю.О. Ланцедова, О.С. Тунтула, В.С. Шаповалова ; за наук. ред. О.А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2014. С. 26-30. URL : https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/233/1/	Такой же вариант классификации юридических наук, а также сущности и перспектив развития антиделиктных юридических наук изложен и в предыдущем издании данного учебного курса : Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Курс лекцій з криміналістики / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во НУК ім. адм. Макарова, 2013. 314 с. URL : http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/ <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович>, который в настоящее время с сайта по псевдонаучным соображениям безвозвратно снят, но страницы по тексту в настоящем приложении обозначаются в таких скобках {} . Аналогічно загальновідомій періодичній таблиці хімічних елементів Д.І. Менделєєва, розроблена О.А. Кириченком, Т.О. Коросташовою, Ю.О. Ланцедовою і О.С. Тунтулою нова класифікація [24] може охопити не тільки всі існуючі, а й перспективні юридичні науки і показати також, які саме теоретичні основи – поняття

%d0%9a%d1%83% d1%80%d1%81%20 %d0%bb%d0%b5% d0%ba%d1%86%d1 %96%d0%b9%20% d0%b7%20%d0%ba %d1%80%d0%b8% d0%bc%d1%96%d0 %bd%d0%b0%d0% bb%d1%96%d1%81 %d1%82%d0%b8% d0%ba%d0%b8.pdf	(завдання, предмет, об'єкт), система, дисциплінарні зв'язки і т. п. – фактично має або повинна мати в перспективі кожна з наук. Класифікацію юридичних наук на основі їхніх гіпергрупових завдань (з урахуванням уточненого найменування, поняття, системи, інших основ існуючих і перспективних юридичних наук) Т.О. Коросташова, Ю.О. Ланцедова та О.С. Тунтула пропонують представити за однією з останніх варіацій [24] таким чином: 1. Теорологічні юридичні науки, тобто науки, які покликані розробити філософські, соціологічні, політологічні, філологічні, психологічні, теорологічні, історичні та інші теоретичні основи щодо раціонального, ефективного та якісного проведення кожного з (с. 26) напрямів юридичної діяльності, а також для становлення та розвитку в контексті виконання цих завдань інших юридичних наук : 1.1. Мононауки : Філософія юриспруденції (філософія права⁹⁶), Політологія юриспруденції (теорія держави), Соціологія юриспруденції (соціологія права), Психологічна юриспруденція (юридична психологія), Економічна юриспруденція, Теорологія юриспруденції (теорія права), Історія вітчизняної юриспруденції (історія держави і права України), Історія зарубіжної юриспруденції (історія зарубіжних держав і права), Історія правових вчень (історія правових і політичних вчень) та ін. 1.2. Полінауки : Філологія юриспруденції, Енциклопедія юриспруденції, Порівняльна юриспруденція (порівняльне правознавство),

⁹⁶ Тут і надалі вказане існуюче найменування науки, відсутність такого пояснення свідчить про те, що в першому випадку запропоновано найменування перспективної юридичної науки або залишено найменування існуючої науки (с. 27) {с. 24}.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Педагогіка юриспруденції та ін. 2. Регулятивні юридичні науки, які мають розробити правове регулювання «безделіктних» (позитивних, неконфліктних) сторін суспільного життя: 2.1. Теорологія державно-правового управління (державне управління, яке як систему наук необхідно повернути в «лоно» юриспруденції). 2.2. Внутрішні : Авіаційнобудівна, Автобудівна, Аграрна, Антиделіктна (правоохоронне право), Атмосферна, Атомноенергетична, Банківська, Бібліотечна, Будівельна, Бюджетна, Ветеринарна, Видавнича, Військова, Вогнеборна, Водна, Дозвільна, Житлова, Залізничнобудівна, Земельна, Кораблебудівна, Культурологічна, Лізингова, Лісова, Ліцензійна, Машинобудівна, Медична, Метрологосертифікатна, Мистецька, Митна, Муніципальна, Надрoarхеологічна (кодекс про надра та ін.), Наукова, Нотаріальна, Освітнянська, Пенсійна, {с. 24} Податкова, Працеохоронна, Прикордонна, Природоохоронна, Промислова, Реєстраційна, Санітарна, Сімейна, Споживчоохоронна, Спортивна, Страхова, Теологічна, Торгівельна, Транспортна, Фінансова, Шоубізнесова та ін. галузі права України. 2.3. Міжнародні : Атмосферна, Атомноенергетична, Будівельна, Видавнича, Дипломатична або Консульська, Екологічна, Кораблебудівна, Космічна, Мистецька, Морська, Освітнянська, Спортивна, Теологічна, Шоубізнесова та ін. галузі права. 3. Антиделіктні юридичні науки : 3.1. Базисноантиделіктні юридичні науки, які мають розробити правову основу (базис) раціональної, ефективної та якісної протидії кожному з видів правопорушень : 3.1.1. Внутрішні :

	3.1.1.1. Супутня : Конституційна галузь права України. 3.1.1.2. Моноантиделіктні : Антикримінальна (кримінальне право) і Адміністративна галузі права України (с. 27). 3.1.1.3. Регулятивно-антиделіктні : Трудова (трудове право), Де-факто майново-договірна (цивільне право) і Де-юре майново-договірна (арбітражне, господарське право) галузі права України. 3.1.2. Міжнародні : Антикримінальна, Де-факто майново-договірна і Де-юре майново-договірна галузі права. 3.2. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання з розробки правової форми (процедури, порядку) раціональної, ефективної та якісної протидії кожному з різновидів правопорушень : 3.2.1. Внутрішні : 3.2.1.1. Полінауковий напрям : Теорологія антиделіктних відомостей (теорія доказів). 3.2.1.2. Супутні : Конституційне судочинство України. 3.2.1.3. Моноантиделіктні : Антикримінальне (кримінальне процесуальне право) та Адміністративне (адміністративний процес) судочинство України. 3.2.1.4. Регулятивно-антиделіктні : Трудове (частково – процедурна частина Кодексу законів про працю, в основному – низка інших дисциплінарних правових актів), Де-факто майново-договірне (цивільне процесуальне право) і Де-юре майново-договірне (арбітражне процесуальне, господарське процесуальне право) судочинство України. 3.2.1.5. Додаткові : Ордістичне (процедурна частина теорії ОРД), Виправно-трудова (кримінально-виконавче право) і Виконавче (ряд виконавчих правових актів за іншим, ніж антикримінальне судочинство) судочинство України. 3.2.2. Міжнародні : Антикримінальне,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Ордистичне, Де-факто майново-договірне і Де-юре майново-договірне судочинство. 3.3. Методичні юридичні науки, завдання яких полягає в розробці складових частин гласної (криміналістичної) і негласної (ордистичної) методики (технічних засобів, загальних правил поведінки з ними; тактичних прийомів проведення практичних дій; методичних рекомендацій із проведення кожної зі стадій такої протидії) протидії правопорушенням : 3.3.1. Мононауки : Криміналістика, Ордистика (методична частина теорії ОРД). 3.3.2. Полінауки : Деліктологія (кримінологія), Юридична медицина (судова медицина), Юридична психіатрія (судова психіатрія), Юридична бухгалтерія (судова бухгалтерія), Юридична статистика (судова статистика), Юридична кібернетика (судова кібернетика) та ін. 3.3.3. Полінаукові напрями : Юридична експертологія (судова експертологія), Юридична одорологія (криміналістична одорологія), Юридична мікрооб'єктологія (криміналістична, судова мікрооб'єктологія) та ін. Викладена базова класифікація юридичних наук може бути представлена в контексті, з одного боку, виконання завдань правотворчості і правозастосування, тобто в контексті першого базисного завдання юриспруденції – розробити і застосувати ефективне, раціональне та якісне правове регулювання необхідних сторін суспільного життя (права), що здійснюється в межах позитивних чи безделіктних правовідносин. З іншого боку, базову новітню класифікацію юридичних наук можна представити і в контексті виконання завдань антиделіктології, тобто в межах вже другого базисного

О.А. Кириченко

завдання {с. 25} юриспруденції – розробити і застосувати ефективні, раціональні та якісні засоби протидії правопорушенням, що здійснюється вже в межах негативних або деліктних правовідносин.

Класифікація юридичних наук у контексті правотворчої і правозастосовчої діяльності

О.А. Кириченко, Т.О. Коросташова,
Ю.О. Ланцедова та О.С. Тунтула
представляють лаконічно таким чином :

1. **Правові юридичні науки**
(базисноантиделіктні, процедурні, регулятивні), основним «науковим продуктом» яких має стати розробка відповідного кодифікованого правового акта (кодексу).

2. **Умовно неправові юридичні науки**
(теорологічні, методичні), завдання яких вже знаходяться в контексті методично-антиделіктних і пов'язаних із ними інших неправових завдань юридичної діяльності.

Класифікацію юридичних наук у контексті антиделіктної діяльності вказані автори бачать такою :

1. **Антиделіктні юридичні науки**
(базисноантиделіктні, процедурні, методичні).

2. **Умовно «безделіктні» юридичні науки**
(теорологічні, регулятивні).

Найбільш складно уявити справжню сутність власне антиделіктних юридичних наук, поміж яких, як бачимо, і знаходяться криміналістика та ордистика. Це спонукає звернути особливу увагу на кожную з груп цієї дуже важливої гіпергрупи юридичних наук, що допоможе більш правильно уявити й міждисциплінарні зв'язки криміналістики та (с. 28) ордистики.

Сутність супутніх антиделіктних юридичних наук Т.О. Коросташова та О.С. Тунтула вбачають у тому, що Конституційна галузь права і судочинство України покликані розробити кодифіковане

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правове регулювання базису і процедури (порядку, форми) антиделіктних правовідносин щодо встановлення факту правомірності чи нелегальності діянь, рішень і правових актів суб'єктів владних повноважень, коли в останньому із випадків залежно від сутності порушених правовідносин має порушуватися антикримінальне, адміністративне, трудове, де-факто майново-договірне або де-юре майново-договірне судочинство для притягнення винного до відповідного виду юридичної відповідальності за допомогою призначення покарань, парапокарань, квазіпокарань і квазіпарапокарань. Відновлення порушеного правового статусу частково може здійснюватися в межах : 1. Оновленого Конституційного судочинства України.. 2. Відповідного виду судочинства залежно від того, яке саме правопорушення було вчинене, які власне правовідносини були порушені (наприклад, у вигляді пред'явлення позову про відшкодування фізичної, майнової та/або моральної шкоди). На думку Т.О. Коросташової та Ю.О. Ланцедової, сутність моноантиделіктних юридичних наук полягає в тому, що Антикримінальна та оновлена Адміністративна галузі права і судочинство України повинні розробити кодифіковане правове регулювання базису і процедури (порядку, форми) притягнення до антикримінальної та адміністративної карально-виховної, відновлювальної та/чи супутньої відповідальності, перш за все, у вигляді : 1. Накладення покарань, парапокарань, квазіпокарань і квазіпарапокарань. 2. Пред'явлення позову про відновлення правового статусу в антикримінальному та

	адміністративному судочинстві за допомогою : 2.1. Відшкодування фізичної, майнової та/або моральної шкоди. 2.2. Іншого відновлення правового статусу. Сутність регулятивно-антиделіктних юридичних наук Т.О. Коросташова та Ю.О. Ланцедова цілком обґрунтовано бачать у тому, що Трудова, Де-юре майново-договірна і Де-юре майново-договірна галузі права і судочинство України, що регулюють як позитивні (регулятивні), так і антиделіктні правовідносини, повинні розробити два види кодифікованого правового регулювання базису і процедури (форми, порядку) : 1. Аналогічно моноантиделіктним юридичним наукам за допомогою : 1.1. Притягнення винного до дисциплінарної, де-факто майново-договірної або де-юре майново-договірної карально-виховної, відновлювальної та/чи супутньої відповідальності, насамперед, у вигляді накладення покарань, парапокарань, квазіпокарань і квазіпарапокарань. 1.2. Пред'явлення {с. 26} позову про відновлення правового статусу через відшкодування шкоди чи інше відновлення правового статусу. 2. Визнання легітимними або нелегітимними діянь, рішень та правових актів адміністрації в області трудових прав, свобод, інтересів та обов'язків підлеглих суб'єктів, коли встановлення нелегітимності такого роду діянь, рішень та правових актів адміністрації має окрім відновлення порушеного правового статусу підлеглого суб'єкта тягти дисциплінарну карально-виховну відповідальність адміністрації і, не виключено, навпаки – дисциплінарну карально-виховну відповідальність підлеглої особи. 3. Врегулювання позитивних відповідно

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	внутрішніх державно-управлінських, де-факто майново-договірних і де-юре майново-договірних правовідносин (де правовий базис і правова процедура, на відміну від антиделіктних правовідносин, між собою тісно взаємопов'язані) має здійснюватися однією юридичною наукою та одним кодексом. У всякому разі, належне вирішення цієї проблеми ще вимагає проведення досліджень. У традиційному адміністративному праві і процесі спільне знаходження базису і процедури, з одного боку, антиделіктних правовідносин, а з іншого – позитивних правовідносин вже зараз виглядає досить алогічним (тим більше, за наявності ще й не властивих їм конституційних і трудових антиделіктних правовідносин) і підлягає належному вирішенню (с. 29). Сутність додаткових антиделіктних юридичних наук, за концепцією Т.О. Коросташової та О.С. Тунтули, полягає в тому, що Ордиристичне, Виправно-трудове і Виконавче судочинство України покликані розробити кодифіковане правове регулювання додаткових процедур (порядків, форм) протидії правопорушенням, а саме : 1. Кодекс ордиристичного судочинства України має презентувати процедуру застосування складових частин негласної методики протидії кожному з різновидів правопорушень паралельно відповідній як моноантиделіктній чи регулятивно-антиделіктній процедурі протидії правопорушенням, тобто в межах антикримінального, адміністративного, трудового, де-факто майново-договірного і де-юре майново-договірного судочинства, так і супутньої процедури із встановлення факту легальності або нелегальності діянь, рішень і правових актів суб'єктів владних повноважень, тобто в межах конституційного

О.А. Кириченко

	та трудового судочинства, останнє в частині відновлення трудових прав, свобод, інтересів та обов'язків підлеглого суб'єкта і, не виключається, адміністрації. Цим самим здійснюється так зване «ордистичне супроводження» всіх названих видів судочинства. 2. Кодекс виправно-трудоного судочинства України – продовження процедури Кодексу антикримінального судочинства України на стадії виконання остаточних слідчих і судових рішень з антикримінальних справ, перш за все, у вигляді позбавлення волі. 3. Кодекс виконавчого судочинства України – продовження процедур інших процедурних кодексів, тобто Кодексу конституційного, адміністративного, трудового, де-факто майново-договірного і де-юре майново-договірного судочинства, на стадії виконання остаточних позасудових та судових рішень за відповідними антиделіктними справами. Із викладених класифікаційних поділів та пояснень сутності антиделіктних юридичних наук видно не тільки те, що криміналістика та ордістика є методичними антиделіктними умовно неправовими юридичними науками, належать до однієї групи юридичних наук, мають тотожні завдання і є нібито двома сторонами однієї медалі – складовими частинами відповідно гласної та негласної методики протидії макроправопорушенням, а й те, які власне дисциплінарні зв'язки вказані юридичні науки мають з іншими юридичними науками згідно з другою концепцією їх основ (поняття, системи тощо) (с. 30) {с. 27}.
Сердюк І.А. Поняття і види правопорушень. С. 314-319. Види юридичної відповідальності. С. 330-338.	Структуру системи юридичних наук складають : 1) історико-теоретичні (історія держави і права зарубіжних країн, історія держави і права України, теорія держави і права, історія правових та політичних вчень, юридична деонтологія) ...

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Кучук А.М. Теорія держави і права в системі юридичних наук та її значення. Теорія держави і права. 2 вид. : підручник / за ред. Ю.А. Ведернікова. Дніпропетровськ : ДДУВС, 2015. С. 25-28. https://dduvs.in.ua/biblioteka/biblioteka-studenta-dduvs/pidruchniki-posibniki/teoriya-derzhavy/	2) галузеві науки (конституційне право, цивільне право, кримінальне право, трудове право, земельне право, та ін.) ... 3) спеціальні (прикладні) (криміналістика, правова статистика, судова медицина) ... (с. 7). 4) науки, що вивчають міжнародне право (міжнародне публічне право, космічне право) ... (с. 25)
Ланцедова Ю.О., Тунтула О.С. Новітня класифікація юридичних наук. <i>Лекція 2. Курс лекцій із сучасних проблем юриспруденції</i> / О.А. Кириченко, Т.О. Коросташова, Ю.О. Ланцедова, О.С. Тунтула, В. С. Шаповалова ; за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2014. С. 38-44. URL : https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/123456789/1/123456789.pdf	Питання 1. Класифікація юридичних наук за різними основами Перш ніж приступити до викладу суті новітньої класифікації юридичних наук треба пояснити необхідність використання в цій класифікації словосполучення «теорологія» та інших похідних термінів, які О.А. Кириченко, Ю.О. Ланцедова та О.С. Тунтула пропонують використовувати замість традиційного словосполучення «методологія» (від рос. «метод» і грец. «logos» – вчення про методи), коли в позначенні теоретичних основ юридичних наук у цілому (конкретної науки) більш підходить термін «теорологія». У цьому зв'язку терміни «Теорія права» і «Методологія криміналістики» слід замінити термінами «Теорологія юриспруденції», що охоплює два базисні завдання юридичних наук, що призводить до корінного розвитку їх основ: поняття, системи та ін., і «Теорологія криміналістики». Звертаючи особливу увагу на існуючі елементи системи права, О.А. Кириченко і

О.А. Кириченко

m/123456789/232/1/ %d0%9a%d1%83% d1%80%d1%81%20 %d0%bb%d0%b5% d0%ba%d1%86%d1 %96%d0%b9%20% d1%96%d0%b7%20 %d1%81%d1%83% d1%87%d0%b0%d1 %81%d0%bd%d0% b8%d1%85%20%d0 %bf%d1%80%d0%b e%d0%b1%d0%bb %d0%b5%d0%bc% 20%d1%8e%d1%80 %d0%b8%d1%81% d0%bf%d1%80%d1 %83%d0%b4%d0% b5%d0%bd%d1%86 %d1%96%d1%97.p df	Т.О. Коросташова вважають за необхідне пояснити наступне. Право являє собою сумативну базову категорію юриспруденції, елементами системи якої є : 1. Галузь : 1.1. Моногалузь. 1.2. Полігалузь (а не міжгалузеві юридичні науки, як це традиційно прийнято говорити). 1.3. Субгалузь. 2. Інститут : 2.1. Моноінститут. 2.2. Поліінститут. 2.3. Субінститут. 3. Норма : 3.1. Гіпотеза норми. 3.2. Диспозиція норми. 3.3. Санкція норми. Належність гіпотези, диспозиції і санкції норми до елементів системи права обумовлено тим, що вони можуть презентувати право як сумативну категорію в різних нормах одного або різних правових актів. У контексті нової класифікації юридичних наук та, особливо, правових юридичних наук правильніше говорити лише про певну галузь, за необхідності – полігалузь, моногалузь права, з яких воно власне і складається на початковому рівні структуризованої градації (с. 38). Аналогічно загальновідомій періодичній таблиці хімічних елементів Д.І. Менделєєва розроблена О.А. Кириченко, Ю.О. Ланцедовою і О.С. Тунтулою нова класифікація, що може охопити не тільки всі існуючі, а й перспективні юридичні науки, і показати також, які саме теоретичні основи: поняття (завдання, предмет, об'єкт), система, дисциплінарні зв'язки і т. п. – фактично має або повинна мати в перспективі кожна з наук. Класифікацію юридичних наук на основі їхніх гіпергрупових завдань (з урахуванням уточненого найменування, поняття, системи, інших основ існуючих і перспективних юридичних наук) Ю.О. Ланцедова та О.С. Тунтула пропонують представити за однією з останніх варіацій [1; 2] таким чином : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто науки, які покликані розробити філософські, соціологічні, політологічні, філологічні,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	психологічні, теоретичні, історичні та інші теоретичні основи щодо раціонального, ефективного та якісного проведення кожного з напрямів юридичної діяльності, а також для становлення та розвитку в контексті виконання цих завдань інших юридичних наук : 1.1. Мононауки: Філософія юриспруденції (філософія права⁹⁷), Політологія юриспруденції (теорія держави), Соціологія юриспруденції (соціологія права), Юридпсихологія (юридична психологія), Юридекономія (на основі політекономії), Теорологія юриспруденції (теорія права), Історія вітчизняної юриспруденції (історія держави і права України), Історія зарубіжної юриспруденції (історія зарубіжних держав і права), Історія правових вчень (історія правових і політичних вчень) та ін. 1.2. Полінауки : Філологія юриспруденції, Енциклопедія юриспруденції, Порівняльна юриспруденція (порівняльне правознавство), Педагогіка юриспруденції та ін. 2. Регулятивні юридичні науки, які мають розробити правове регулювання «безделіктних» (позитивних, неконфліктних) сторін суспільного життя : 2.1. Теорологія державно-правового управління (державне управління, яке як систему наук необхідно повернути в «лоно» юриспруденції). 2.2. Внутрішні : Авіаційнобудівна, Автобудівна, Аграрна, Антиделіктна (правоохоронне право), Атмосферна, Атомноенергетична, Банківська, Бібліотечна, Будівельна, Бюджетна, Ветеринарна, Видавнича, Військова,

⁹⁷ Тут і надалі вказане існуюче найменування науки, коли відсутність такого пояснення свідчить про те, що у першому випадку запропоноване найменування перспективної юридичної науки або залишене найменування існуючої науки (с. 39).

О.А. Кириченко

Вогнеборна, Водна, Дозвільна, Житлова, Залізничнобудівна, Земельна, Кораблебудівна, Культурологічна, Лізингова, Лісова, (с. 39) Ліцензійна, Машинобудівна, Медична, Метролого-сертифікатна, Мистецька, Митна, Муніципальна, Надрoarхеологічна (кодекс про надра та ін.), Наукова, Нотаріальна, Освітнянська, Пенсійна, Податкова, Працеохоронна, Прикордонна, Природоохоронна, Промислова, Реєстраційна, Санітарна, Сімейна, Споживчоохоронна, Спортивна, Страхова, Теологічна, Торговельна, Транспортна, Фінансова, Шоубізнесова та ін. галузь права України.

2.3. Міжнародні : Атмосферна, Атомноенергетична, Будівельна, Видавнича, Дипломатична або Консульська, Екологічна, Кораблебудівна, Космічна, Мистецька, Морська, Освітнянська, Спортивна, Теологічна, Шоубізнесова та ін. галузь права.

3. Антиделіктні юридичні науки :

3.1. Базисноантиделіктні юридичні науки, які мають розробити правову основу (базис) раціональної, ефективної та якісної протидії кожному з видів правопорушень :

3.1.1. Внутрішні :

3.1.1.1. **Супутня** : Конституційна галузь права України.

3.1.1.2. **Моноантиделіктні** : Антикримінальна (кримінальне) і Адміністративна галузь права України.

3.1.1.3. **Регулятивно-антиделіктні** : Трудова (трудова), Де-факто майново-договірна (цивільне) і Де-юре майново-договірна (арбітражне, господарське) галузь права України.

3.1.2. Міжнародні : Антикримінальна, Де-факто майново-договірна і Де-юре майново-договірна галузь права.

3.2. **Процедурні юридичні науки**, на які покладається завдання з розробки правової форми (процедури, порядку) раціональної,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ефективної та якісної протидії кожному з різновидів правопорушень : 3.2.1. Внутрішні : 3.2.1.1. Полінауковий напрям : Теорологія антиделіктних відомостей (теорія доказів). 3.2.1.2. Супутнє : Конституційне судочинство України. 3.2.1.3. Моноантиделіктні : Антикримінальне (кримінальне процесуальне) та Адміністративне (адміністративний процес) судочинство України. 3.2.1.4. Регулятивно-антиделіктні : Трудове (частково – процедурна частина Кодексу законів про працю, в основному – низка інших дисциплінарних правових актів), Де-факто майново-договірне (цивільне процесуальне) і Де-юре майново-договірне (арбітражне процесуальне, господарське процесуальне) судочинство України. 3.2.1.5. Додаткові : Ордиристичне (процедурна частина теорії ОРД), Виправно-трудове (кримінально-виконавче) і Виконавче (низка (с. 40) виконавчих правових актів за іншим судочинством, ніж антикримінальне) судочинство України. 3.2.2. Міжнародні : Антикримінальне, Ордиристичне, Де-факто майново-договірне і Де-юре майново-договірне судочинство. 3.3. Методичні юридичні науки, завдання яких полягає в розробці складових частин гласної (криміналістичної) і негласної (ордиристичної) методики (технічних засобів, загальних правил поводження з ними; тактичних прийомів проведення практичних дій; методичних рекомендацій з проведення кожної зі стадій такої протидії) протидії правопорушенням : 3.3.1. Мононауки : Криміналістика, Ордиристика (методична частина теорії ОРД). 3.3.2. Полінауки : Деліктологія (кримінологія), Юридична медицина (судова медицина),

О.А. Кириченко

Юридична психіатрія (судова психіатрія),
Юридична бухгалтерія (судова бухгалтерія),
Юридична статистика (судова статистика),
Юридична кібернетика (судова кібернетика)
та ін.

3.3.3. Полінаукові напрями : Юридична експертологія (судова експертологія),
Юридична одорологія (криміналістична одорологія), Юридична мікрооб'єктологія (криміналістична, судова мікрооб'єктологія) та ін.

Викладена базова класифікація юридичних наук може бути представлена в контексті, з одного боку, виконання завдань правотворчості і правозастосування, тобто в контексті першого базисного завдання юриспруденції – розробити і застосувати ефективне, раціональне та якісне правове регулювання необхідних сторін суспільного життя (права), що здійснюється в межах позитивних чи безделіктних правовідносин.

З іншого боку, базову новітню класифікацію юридичних наук можна представити і в контексті виконання завдань антиделіктології, тобто в межах вже другого базисного завдання юриспруденції – розробити і застосувати ефективні, раціональні та якісні засоби протидії правопорушенням, що здійснюється вже в межах негативних або деліктних правовідносин.

Класифікацію юридичних наук у контексті правотворчої і правозастосовчої діяльності

О.А. Кириченко, Ю.О. Ланцедова та О.С. Тунтула представляють лаконічно таким чином :

1. Правові юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, регулятивні) [основним «науковим продуктом» яких має стати розробка відповідного кодифікованого правового акта (кодексу)].

2. Умовно неправові юридичні науки (теоретичні, методичні), завдання яких вже

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	знаходяться у контексті (с. 41) антиделіктних і пов'язаних з ними інших неправових завдань юридичної діяльності. Класифікацію ж юридичних наук у контексті антиделіктної діяльності вказані автори бачать такою : 1. Антиделіктні юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, методичні). 2. Умовно «безделіктні» юридичні науки (теорологічні, регулятивні). Питання 2. Сутність окремих груп антиделіктних юридичних наук Найбільш складно уявити справжню сутність власне антиделіктних юридичних наук, що спонукає звернути особливу увагу на кожну з груп цієї дуже важливої гіпергрупи юридичних наук. Сутність супутніх антиделіктних юридичних наук Ю. О. Ланцедова та О. С. Тунтула вбачають у тому, що Конституційна галузь права і судочинство України покликані розробити кодифіковане правове регулювання базису і процедури (порядку, форми) антиделіктних правовідносин щодо встановлення факту правомірності чи нелегальності діянь, рішень і правових актів суб'єктів владних повноважень, коли в останньому із випадків залежно від сутності порушених правовідносин має порушуватися антикримінальне, адміністративне, трудове, де-факто майново-договірне або де-юре майново-договірне судочинство для притягнення винного до відповідного виду юридичної відповідальності за допомогою призначення покарань, парапокарань, квазіпокарань і квазіпарапокарань. Відновлення порушеного правового статусу частково може здійснюватися в межах : 1. Оновленого Конституційного судочинства України. 2. Відповідного виду судочинства, залежно від

	того, яке саме правопорушення було вчинене, які власне правовідносини були порушені (наприклад, у вигляді пред'явлення позову про відшкодування фізичної, майнової та/або моральної шкоди). На думку Ю.О. Ланцедової, сутність моноантиделіктних юридичних наук полягає у тому, що Антикримінальна та оновлена Адміністративна галузь права і судочинство України повинні розробити кодифіковане правове регулювання базису і процедури (порядку, форми) притягнення до антикримінальної та адміністративної карально-виховної, відновлювальної та/чи супутньої відповідальності, насамперед, у вигляді : 1. Накладення покарань, парапокарань, квазіпокарань і квазіпарапокарань. 2. Пред'явлення позову про відновлення правового статусу в антикримінальному та адміністративному судочинстві за допомогою : (с. 42). 2.1. Відшкодування фізичної, майнової та/або моральної шкоди. 2.2. Іншого відновлення правового статусу. Сутність регулятивно-антиделіктних юридичних наук Ю.О. Ланцедова цілком обгрунтовано вбачає у тому, що Трудова, Де-факто майново-договірна і Де-юре майново-договірна галузь права і судочинство України, що регулюють як позитивні (регулятивні), так й антиделіктні правовідносини, повинні розробити два види кодифікованого правового регулювання базису і процедури (форми, порядку) : 1. Аналогічно моноантиделіктним юридичним наукам за допомогою : 1.1. Притягнення винного до дисциплінарної, де-факто майново-договірної або де-юре майново-договірної карально-виховної, відновлювальної та/чи супутньої відповідальності, насамперед, у вигляді

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	накладення покарань, парапокарань, квазіпокарань і квазіпарапокарань. 1.2. Пред'явлення позову про відновлення правового статусу через відшкодування шкоди чи інше відновлення правового статусу. 2. Визнання легітимним або нелегітимним діянь, рішень та правових актів адміністрації в галузі трудових прав, свобод, інтересів та обов'язків підлеглих суб'єктів, коли встановлення нелегітимності такого роду діянь, рішень та правових актів адміністрації має, окрім відновлення порушеного правового статусу підлеглого суб'єкта, тягти дисциплінарну карально-виховну відповідальність адміністрації і, не виключено, що і навпаки – дисциплінарну карально-виховну відповідальність підлеглої особи. 3. Врегулювання відповідних позитивних відповідно внутрішніх державно-управлінських, де-факто майново-договірних і де-юре майново-договірних правовідносин (де правовий базис і правова процедура, на відміну від антиделіктних правовідносин, між собою тісно взаємопов'язані) має здійснюватися однією юридичною наукою та одним кодексом. У будь-якому разі належне вирішення цієї проблеми ще вимагає проведення досліджень. У традиційному адміністративному праві і процесі спільне знаходження базису і процедури, з одного боку, антиделіктних правовідносин, а з іншого боку, позитивних правовідносин, вже зараз виглядає досить алогічним (тим більше, за наявності ще і не властивих їм конституційних і трудових антиделіктних правовідносин) і підлягає належному вирішенню. Сутність додаткових антиделіктних юридичних наук, за концепцією Ю.О. Ланцедової, полягає в тому, що Ордицичне, Виправно-трудове і Виконавче

О.А. Кириченко

	судочинство України покликані розробити кодифіковане (с. 43) правове регулювання додаткових процедур (порядків, форм) протидії правопорушенням, а саме: 1. Кодекс ординсичного судочинства України має презентувати процедуру застосування складових частин негласної методики протидії кожному з різновидів правопорушень паралельно відповідній як моноантиделіктній чи регулятивно-антиделіктній процедурі протидії правопорушенням, тобто в межах антикримінального, адміністративного, трудового, де-факто майново-договірного і де-юре майново-договірного судочинства, так й супутньої процедури із встановлення факту легальності або нелегальності діянь, рішень і правових актів суб'єктів владних повноважень, тобто в межах конституційного та трудового судочинства, останнє в частині відновлення трудових прав, свобод, інтересів та обов'язків підлеглого суб'єкта і, не виключається, адміністрації. Цим самим здійснюється так зване «ординсичне супроводження» всіх названих видів судочинства. 2. Кодекс виправно-трудоного судочинства України – продовження процедури Кодексу антикримінального судочинства України на стадії виконання остаточних слідчих і судових рішень з антикримінальних справ, перш за все, у вигляді позбавлення волі. 3. Кодекс виконавчого судочинства України – продовження процедур інших процедурних кодексів, тобто Кодексу конституційного, адміністративного, трудового, де-факто майново-договірного і де-юре майново-договірного судочинства, на стадії виконання остаточних позасудових та судових рішень за відповідними антиделіктними справами (с. 44).
Ланцедова Ю.А.	Ланцедова Юлия Александровна, доцент

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Новая доктрина конституционной ответственности. <i>Государственная власть и местное самоуправление.</i> 2014. № 1. С. 9-13. URL : http://lawinfo.ru/catalog/6653/6882/1/	кафедры гражданского и уголовного права и процесса юридического факультета Черноморского государственного университета имени Петра Могилы, кандидат юридических наук <i>Раскрыта сущность новой доктрины конституционной ответственности в контексте новой классификации юридических наук и ступенчатого сущностного видового деления юридической ответственности. Предложена новая доктрина суда как ветви государственной власти и антиделиктного органа, который ведет в том числе и конституционное судопроизводство. Отражены особенности становления доктрины конституционной ответственности применительно к законодательству Украины.</i> Ключевые слова: конституционная ответственность, Конституционный кодекс Украины, Кодекс конституционного судопроизводства Украины, видовое деление юридической ответственности. Lantsedova Yulia Aleksandrovna, associate professor of the Civil and Criminal Law and Procedure Law School of the Chernomorskiy State University of the name of Petro Mohyla, candidate of jurisprudence THE NEW DOCTRINE OF CONSTITUTIONAL RESPONSIBILITY <i>The essence of the new doctrine of constitutional responsibility in the context of the new classification of jurisprudence and essential step species division of legal responsibility is opened. The new doctrine of the court as a branch of government and antidelictual authority, leading including constitutional proceedings is offered. Features of formation of the doctrine of constitutional responsibility in relation to the legislation of Ukraine are reflected.</i> Key words: constitutional responsibility, the

О.А. Кириченко

	Constitutional Code of Ukraine, the Code of Constitutional Procedure of Ukraine, the species division of legal responsibility.
Ласточкина К.А. Конспект лекций по учебной дисциплине «Общая теория права». Минск : Учреждение образования Федерации профсоюзов Беларуси «Международный университет «МИТСО», 2016. 63 с. URL : https://www.mitso.by/web/uploads/ckeditor/1510144975.pdf	Юриспруденция (юридическая наука) – это система полных, достоверных и всесторонних знаний о праве, в основе которой лежит совокупность понятий, категорий и научных законов, отражающих закономерности возникновения, развития и функционирования права. В систему юридических наук входят : 1. общетеоретические и историко-правовые науки (общая теория права; философия права; социология права; история политических и правовых учений; история государства и права Беларуси; история государства и права зарубежных стран и др.); 2. отраслевые юридические науки (конституционное право; гражданское право; административное право; уголовное право и др.); 3. прикладные или специальные юридические науки (юридическая психология; криминалистика; криминология; судебная медицина и др.), 4. международно-правовые науки (международное публичное и частное право). Общая теория права – это фундаментальная юридическая наука, которая изучает сущность, наиболее общие закономерности и тенденции происхождения, развития и функционирования права и государства в их постоянном взаимодействии. Прямыми ее предшественниками как науки и учебной дисциплины были философия и энциклопедия права (с. 3). Элементы системы права : 1. отрасль, 2. подотрасль, 3. институт (субинститут), 4. норма права (с. 32). Основной критерий деления права на частное

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	и публичное состоит в характере и способах (методах) воздействия их норм на регулируемые отношения, причем их различия в действительности обусловлены самой природой этих отношений. Частное право построено на началах координации (согласования) деятельности юридически равных участников регулируемых отношений, реализующих собственные (частные) интересы, и потому представляет собой систему их децентрализованного регулирования, в значительной мере - саморегулирования. Публичное право построено на принципе субординации (подчинения) неравноправных субъектов, деятельность которых связана с осуществлением (с. 34) государственных и общественных (публичных) интересов и потому представляет собой систему централизованного регулирования соответствующих отношений. Материальные нормы регулируют фактические связи, обусловлены материальными условиями жизни общества и имеют целью обеспечивать права и свободы человека, упорядочивать отношения в обществе. Процессуальные нормы призваны обеспечивать реализацию материальных норм; имеют целью обеспечивать право на защиту прав, свобод и интересов человека, а также закрепляют властные полномочия суда по рассмотрению юридических дел. (с. 35).
Лисенков С.Л. Загальна теорія держави і права : навч. посібник. Київ : Юрисконсульт, 2006. 355 с.	Цей же матеріал викладений на с.18 й в кожній з інших публікацій : Теорія держави і права : навч. посібник / С.Л. Лисенков, А.М. Колодій, В.А. Пастухов та ін.; за ред. С.Л. Лисенкова. Київ : Юрінком, 2001. 320 с.; Лисенков С.Л., Колодій В.М., Тихомиров О.Д., Ковальський В.С. Теорія держави і права : підручник / за ред. С.Л. Лисенкова. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 448 с.

	У системі юридичних наук умовно можна виділити кілька відносно самостійних груп наук : 1. Загальнотеоретичні та історичні науки, предметом дослідження яких є загальні і специфічні закономірності виникнення, розвитку і функціонування держави і права, історичний розвиток держави в цілому та в окремих країнах, тобто в конкретно історичній обстановці та хронологічній послідовності, а також умови виникнення, зміст і спрямованість політичних і правових учень і, насамперед, учень про державу і право. Крім цього, предметом юридичної деонтології – науки, яка входить до цієї групи, – є розгляд питань, що стосуються загальних аспектів сутності юридичної науки, юридичної практики, юридичної діяльності, основних юридичних професій тощо. До загальнотеоретичних та історичних наук належать загальна теорія держави і права, історія держави і права України, історія політичних і правових учень, юридична деонтологія. 2. Галузеві юридичні науки вивчають норми права, що утворюють окремі галузі права, а також ті суспільні відносини, що регулюються відповідними галузями. Це найбільша за своїм складом група юридичних наук, до якої, зокрема, входять конституційне право, адміністративне право, цивільне право, кримінальне право, цивільно-процесуальне право та інші науки. 3. Прикладні юридичні науки – вивчають можливості використання неюридичних, у тому числі й технічних, у юридичній практиці. До цієї групи належать, наприклад, судова медицина, судова психіатрія, судова статистика, криміналістика тощо. 4. Науки, що вивчають зарубіжні державо і право, наприклад, конституційне право зарубіжних країн, історія держави і права

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	зарубіжних країн тощо. 5. Науки міжнародного права (с. 19-20).
Лиховая С. Я., Ланцедова Ю. А. Полинаучная сущность криминологии по новой классификации юридических наук. <i>Всероссийский криминологический журнал.</i> 2017. Т. 11, № 3. С. 465– 472. Международные научомеритрические базы данных «Web of Science». DOI 10.17150/2500- 4255.2017.11(3). С. 465-472. URL : file:///C:/Users/Intel X4/Desktop/Downlo ads/polinauchnaya- suschnost- kriminologii-po- novoy-klassifikatsii- yuridicheskikh- nauk.pdf	С.Я. Лиховая, Ю.А. Ланцедова Национальний авіаційний університет, г. Київ, Україна Інформація о статті Дата поступлення 31 травня 2017 г. Дата прийняття в печать 25 червня 2017 г. Дата онлайн-розміщення 29 вересня 2017 г. Ключевые слова : Класифікація юридических наук; полінаучний статус криминології; юридическі науки протіводействія правонарушенням; методическі юридическі науки Аннотация. В статті рассмотрені підходи к определению научного статусу криминології як юридическої науки и как соціально-правової науки. Особое внимание уделено определению научного статусу криминології как науки, изучающей различные аспекты преступности и вместе с этим имеющей тесную связь с деликтологией как междисциплинарной комплексной наукой и направлением в законодательстве о правонарушениях, не представляющих собой преступления. Подчеркнуто, что указанное вариативное понимание научного статусу криминології обуславливает и соответствующие подходы к определению места данной науки в предлагаемых классификациях юридических наук, подавляющее большинство которых вообще обходит данную проблему молчаніем. В этом аспекте предложено обратить внимание на инновационную классификацию юридических наук на основе их групповых задач, согласно которой выделяются теоретическі юридическі науки, регулятивныє юридическі науки и юридическі науки протіводействія правонарушениям, которые, в свою очередь, состоят из материальных юридических наук, призванных разработать

О.А. Кириченко

	правовую основу для рационального, эффективного и качественного противодействия каждому из видов правонарушений; процессуальных юридических наук, на которые возлагается задача по разработке правового порядка рационального, эффективного и качественного противодействия каждой из разновидностей правонарушений; методических юридических наук, задача которых состоит в разработке составных частей криминалистической и ординатической (оперативно-розыскной) методики (технических средств, общих правил обращения с ними; тактических приемов осуществления практических действий; методических рекомендаций по проведению каждой из стадий такого противодействия) и иных методических средств противодействия правонарушениям. Подчеркнуто, что именно среди методических юридических наук и находится криминология, что и определяет сущность предложенного инновационного подхода к полинаучному пониманию ее научного статуса, возлагающему на криминологию как методическую юридическую науку задачу по разработке своих специфических средств противодействия как уголовным правонарушениям, так и административным, дисциплинарным, гражданским и хозяйственным правонарушениям. Предложено соответствующее определение понятия криминологии и показаны ее инновационные междисциплинарные связи с иными юридическими науками противодействия правонарушениям. The polyscientific nature of criminology in the new classification of legal sciences Sofia Ya. Lihovaya, Yulia A. Lantsedova National Aviation University, Kiev, Ukraine Article info Received 2017 May 31 Accepted 2017 June 25 Available

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	online 2017 September 29 Keywords : Classification of legal sciences; polyscientific status of criminology; legal sciences of counteracting crimes; methodological legal sciences Abstract. The paper analyzes approaches to defining the scientific status of criminology as a legal science and as a socio-legal science. The authors pay special attention to defining the scientific status of criminology as a field that studies different aspects of delinquency and, at the same time, has close links to delictology, which is an inter-disciplinary complex theory and a trend in the legislation on offences that do not constitute a crime. They stress that the above-mentioned alternate understanding of criminology's scientific status determines the corresponding approaches to defining the place of this science in classifications of legal sciences, most of which do not mention this issue. In view of this (c.465) authors draw attention to the innovative classification of legal sciences based on their group tasks; it singles out theoretical legal sciences, regulative legal sciences and legal sciences of counteracting delinquency, which in their turn are broken into material legal sciences aimed at developing the legal basis for rational, efficient and quality counteraction to each type of crime; procedural legal sciences that should develop the legal order for rational, efficient and quality counteraction to each type of crime; methodological legal sciences that should develop constituent parts of criminalistic and ordistic (investigational) methodology (technical aids and general methods of using them; tactical methods of conducting practical actions; methodological recommendations for each stage of such counteraction) and other methods of crime counteraction. The authors stress that criminology belongs among methodological legal sciences, which defines the essence of the

	presented innovative approach to the polyscientific understanding of its status: being a methodological legal science, criminology has the task of developing its own specific means of counteracting both criminal offences and administrative, disciplinary, civil and economic offences. The authors also present the corresponding definition of criminology and show its innovative interdisciplinary connections with other legal sciences dealing with crime counteraction. Существующее традиционное доктринальное понимание сущности, научного статуса и места криминологии среди иных юридических наук не отличается единообразием и достаточной обоснованностью. В этой связи данную науку одни авторы рассматривают как чисто юридическую [1, с. 13; 2, с. 6; 3, с. 29; и др.], другие — как социально-правовую [4, с. 1; 5, с. 6–7; 6, с. 16–17; и др.], третьи — как социально-психолого-правовую [7, с. 12; и др.], четвертые — как социальную, хотя правовой элемент играет существенную роль в определении преступности [8, с. 18] и т.д. Аналогичным образом противоречиво излагается сущность данной науки и ее базисных категорий и положений не только в учебной литературе, но и в публикациях из журналов и изданий по глобальным индексам цитирования [9–14; и др.]. В связи со сказанным наибольший интерес вызвали следующие показательные в этом отношении позиции. Д.А. Шестаков предлагает несколько достаточно абстрактных определений криминологии — науки о закономерностях преступности и реагирования на нее со стороны государства и общества [1, с. 11]; учения о зле в крайних формах его проявления и о противодействии ему [там же, с. 13]; науки о закономерностях преступности и ее сдерживания, изучающей явление массового воспроизводства

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	преступлений и разрабатывающей меры противодействия ему [там же]. Г.Н. Горшенков соглашается с одним из определений криминологии, предложенным авторами коллективного американского учебника, согласно которому данная наука пытается сформировать общий, подтвержденный эмпирическими данными свод знаний о социальных аспектах преступности, ее определении и способах реагирования на нее [2, с. 5; 9, с. 45]. В.Н. Бурлаков предмет криминологии определяет посредством отражения таких четырех основных групп явлений, как преступность, личность преступника, причины и условия преступности и предупреждение преступности [6, с. 13], а Я.И. Гилинский приводит более широкий перечень таких явлений (преступность, генезис преступности, преступление, механизм преступления, отдельные виды преступности, личность преступника, жертва преступлений, социальная реакция на преступность, социальный контроль за ней, история криминологии и история преступности, методология криминологии и методика криминологических исследований) [8, с. 16]. В одном из учебников по криминологии акцентировалось внимание на том, что криминология в России и в других странах, где эта наука развивалась в рамках юридических наук, превратилась в общетеоретическую науку для отраслей знаний криминологического цикла (уголовной отрасли права, уголовно-исполнительного права, уголовного судопроизводства, криминалистики, теории оперативно-розыскной деятельности (ОРД), уголовной психологии и др.) [3, с. 29]. При этом содержание криминологической

О.А. Кириченко

	науки составляет исследование и оценка: – преступной деятельности и ее изменений, различий в региональном социально-групповом отношении; – процессов детерминации и причинности соответствующих видов и групп преступной деятельности, ее изменений и отличительных особенностей [там же, с. 25]. В этом же отношении содержание криминологии составляет и разработка : (с. 466) - различного рода рекомендаций по противодействию преступной деятельности как целостной системы; – методологических основ и методических рекомендаций по осуществлению криминологических исследований [3, с. 25]. Как видим, в данном случае криминология понимается как чисто юридическая наука, исследующая и оценивающая определенные процессы, которые связаны только с уголовными правонарушениями. Также криминология рассматривается в качестве и социально-правовой общетеоретической и прикладной отрасли знаний, которая исследует: – преступную деятельность как социальное явление; – сущность данной деятельности и разнообразие форм ее проявления; – закономерности возникновения, существования и изменения преступной деятельности, ее причины и иные детерминанты; – личностные характеристики лиц, совершающих уголовные правонарушения; – совокупность мер по предупреждению преступной деятельности [там же, с. 6–7]. В другом учебном издании представляется аналогичное понимание природы криминологии как социолого-правовой науки, но которая изучает уже преступную деятельность, личностные аспекты лиц,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	осуществляющих данную деятельность, причины и условия, способствующие этой деятельности, различные направления и средства ее предупреждения [4, с. 1]. В этом аспекте также подчеркивается, что криминологическая отрасль знаний непосредственно взаимодействует с рядом правовых и социологических отраслей научных знаний, на стыке которых данная наука и развивается, а также с рядом смежных отраслей права [там же, с. 7]. И в таком отношении высказывается очень интересное мнение о том, что криминология тесно связана с деликтологией — междисциплинарной комплексной наукой и направлением в законодательстве об иных правонарушениях, которые не относятся к преступлениям, причинах и условиях, способствующих совершению этих правонарушений, и о личностных характеристиках такого рода правонарушителей, об основных направлениях предотвращения этих правонарушений, что обуславливает выделение уже административной, дисциплинарной, гражданской и семейной деликтологии [там же, с. 9]. Таким образом, криминология в данном случае, сохраняя за собой междисциплинарный социолого-правовой характер в контексте изучения и решения соответствующих проблем лишь уголовных правонарушений, приобретает междисциплинарные связи с аналогичной, но уже комплексной наукой, обеспечивающей изучение и решение этих же проблем применительно к другим видам правонарушений. В такой ситуации возникает закономерный вопрос: а почему не может возникнуть междисциплинарная юридическая наука,

О.А. Кириченко

которая бы исследовала и разрешала в соответствующих своих разделах аналогичные проблемы всех без исключения правонарушений?

Положительный ответ на этот вопрос представляется достаточно интересным, но требующим окончательного решения и вопроса о видовом делении правонарушений, в основу чего может быть положен один из новых подходов, согласно которому различается только пять разновидностей правонарушений — уголовные, административные, дисциплинарные, гражданские и хозяйственные, когда иные, называемые в научной и учебной юридической литературе виды правонарушений, представляют собой лишь указанные виды нарушений соответствующих правоотношений [15, с. 70–75].

Именно в таком аспекте ставится вопрос о реформировании научного статуса криминологии в деликтологию в ряде последних публикаций А.А. Кириченко и др. [15; 16, с. 108; 17, с. 70 и др.], что хотя и согласуется с предложением Г.В. Хохлакова, поддержанным Я.И. Гилинским, рассматривать криминологию в качестве составной части более общей науки — теории отклоняющегося поведения [8, с. 30 и др.], но все же демонстрирует некоторую гиперболизацию научного статуса криминологии.

И именно наименование данной науки целесообразно оставить.

В то же время изложенное разнообразие точек зрения на сущность и научный статус криминологии обуславливает и соответствующий разброс мнений теоретиков-юристов в отношении места криминологии в системе юридических наук.

К примеру, в одном из случаев криминология указывается среди прикладных юридических

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	наук наряду с судебной статистикой, судебной медициной, судебной психиатрией и т.п. [18, с. 28; 19, с. 12]; в другом — также среди прикладных или специальных юридических наук, но уже как с криминалистикой и ОРД, так и с судебной медициной, судебной психиатрией и иными науками, которые изучают правовые (с. 467) основы, приемы, средства и методику проведения различного рода экспертиз в целях получения доказательств по уголовным и гражданским делам [20, с. 16]; в третьем — межотраслевых наук наряду с прокурорским надзором и организацией правосудия [21, с. 391]; в четвертом — юридических наук, тесно связанных со специальными отраслями, однако вместе с тем имеющих свой самостоятельный предмет изучения, наряду с такими науками, как правоохранительные органы, организация самоуправления и право социального обеспечения, в то время как в отдельной группе технико-криминалистических юридических наук названы криминалистика, судебная статистика, судебная медицина, судебная психиатрия и судебная психология [22, с. 411]. При этом необходимо подчеркнуть, что изучение более ста традиционных классификаций юридических наук [23, с. 223–483] дало основание сделать следующее заключение: проанализированные вариации размещения криминологии в той или иной группе юридических наук фактически исчерпывают такого рода варианты и во всех остальных вариациях классификации юридических наук о криминологии вообще не упоминается. Указанное весьма вариативное понимание сущности и научного статуса криминологии призвана исправить разработанная

О.А. Кириченко

	А.А. Кириченко новая классификация юридических наук [15; 16, с. 134–139 и др.], которая, в отличие от традиционных подходов, способна более полно раскрыть истинные теоретические основы каждой из отдельных юридических наук, показать, какие именно новые юридические науки, в какой именно группе, с какими собственно теоретическими основами и «научным продуктом» должны появиться в перспективе и т.д. [23, с. 10] Классификационное деление в указанной новой классификации юридических наук строится на двух базисных задачах юриспруденции : 1) разработать и реализовать с наилучшими результатами, с наименьшими затратами и при отсутствии других недостатков (прежде всего, правовых коллизий, пробелов и др.) правовую регламентацию тех сторон общественной жизни, которые требуют такой регламентации; 2) разработать и применить с наилучшими результатами, с наименьшими затратами и при отсутствии других недостатков различного рода средства противодействия отдельным видам и группам нарушений этой правовой регламентации или такого рода нарушений в определенных специфических условиях [24, с. 101 и др.]. Указанный инновационный научный подход обуславливает возможность построения следующей классификации юридических наук в контексте задач их отдельных групп : 1. Теоретические юридические науки, т.е. науки, призванные разработать различные аспекты научных основ для наиболее рационального, эффективного и качественного осуществления правотворческой, правоприменительной, правоохранительной, педагогической и научной юридической деятельности, а также

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	для становления и надлежащего развития в части исполнения названных базисных направлений юридической деятельности всех иных отраслей юридической науки, в том числе и каждой из отраслей юридических научных знаний данной группы : философия юриспруденции (философия права — в данном случае и в дальнейшем приведено традиционное наименование науки, отсутствие которого свидетельствует о том, что предложено наименование уже новой юридической науки либо оставлено название существующей науки), политология юриспруденции (теория государства), теория юриспруденции (теория права), история правовых учений (история правовых и политических учений) и др. 2. Регулятивные юридические науки, на которые возложена задача разработать наиболее эффективную, рациональную и качественную правовую регламентацию неконфликтных общественных отношений : 2.1. Теория государственно-правового управления (государственное управление). 2.2. Внутренние : бюджетная, водная, жилищная, земельная, лесная, пенсионная, семейная, таможенная, финансовая и другие отрасли права украинского или иного государства, когда таких отраслей имеется или должно быть в перспективе не менее 50. 2.3. Международные : дипломатическая, кораблестроительная, космическая, морская, экологическая и другие отрасли права. 3. Юридические науки противодействия правонарушениям, которые призваны уже разработать и применить наиболее эффективные, рациональные и качественные средства преодоления отдельных видов и групп правонарушений или осуществления такого противодействия в определенных специфических условиях, главные

О.А. Кириченко

	особенности осуществления чего и определяют необходимость деления юридических наук данной группы на следующие подгруппы : (с. 468) 3.1. Материальные юридические науки, которые должны разработать правовую основу преодоления каждой из существующих разновидностей правонарушений: конституционная, уголовная, административная, трудовая, гражданская и хозяйственная отрасли права украинского или иного государства. 3.2. Процессуальные юридические науки, на которые возлагается задача по разработке правового порядка предотвращения каждой из существующих разновидностей правонарушений : теория антиделиктных сведений (теория доказательств), конституционное, уголовное, административное, трудовое (процессуальная часть Кодекса законов о труде и система иных правовых актов о порядке рассмотрения трудовых споров), гражданское, хозяйственное, ордистическое (процессуальная часть теории ОРД), исправительно-трудовое (уголовно-исполнительное право) и исполнительное (ряд правовых актов по иным, нежели уголовное, исполнительным процедурам) судопроизводство украинского или иного государства. 3.3. Методические юридические науки, задача которых состоит в разработке гласных и негласных технических средств, тактики осуществления отдельных гласных или негласных действий либо их комбинации и гласной или негласной методики осуществления каждой из стадий предотвращения отдельных видов или групп правонарушений либо в специфических условиях осуществления этих стадий : 3.3.1. Мононауки : криминалистика,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ордистика (методическая часть теории ОРД). 3.3.2. Полинауки : криминология, юридическая медицина (судебная медицина), юридическая психиатрия (судебная психиатрия), юридическая бухгалтерия (судебная бухгалтерия) и др. 3.3.3. Полинаучные методические направления : юридическая экспертология (судебная экспертология), юридическая микрообъектология (криминалистическая микрообъектология) и др. Как видим, сущность группы юридических наук противодействия правонарушениям, среди которых и находится криминология, состоит в реализации второй базисной задачи юриспруденции по разработке и применению наиболее эффективных, рациональных и качественных средств предотвращения отдельных видов или групп правонарушений либо в определенных специфических условиях осуществления такого противодействия, что в своей сфере научных интересов и должна реализовать криминологическая наука. Весьма существенную помощь криминологии в выполнении этой задачи, как и любой иной юридической науке в выполнении их задач, должна оказать каждая из теоретических юридических наук. Указанный инновационный правовой статус криминологии как науки, которая призвана разработать свои специфические средства противодействия правонарушениям применительно не только в отношении криминальных, но и всех иных разновидностей правонарушений, был воспринят и использован для получения своих авторских результатов и в одном из авторефератов кандидатской диссертации [25, с. 12], а также широко апробирован в ряде отечественных и зарубежных научных

	изданий [15; 26]. С учетом изложенного, если взять за основу одно из уже цитированных определений криминологической науки [3, с. 25] и ее истинный научный статус с учетом рассмотренной инновационной классификации юридических наук в контексте их групповых задач, криминология является методической юридической наукой противодействия правонарушениям, которая призвана на основе изучения свойств и иных характеристик уголовных, административных, дисциплинарных, гражданских и хозяйственных правонарушений как социальных явлений, их изменений, региональных и социально-групповых различий, процессов детерминации и причинности соответствующих видов и групп правонарушений, их изменений и различий разработать целостную систему деятельности и рекомендаций по наиболее эффективному, рациональному и качественному противодействию каждому из названных видов и типовых групп правонарушений, а также методологию и методику осуществления в этих целях криминологических исследований. Целесообразно также подчеркнуть, что уголовная отрасль права и уголовное судопроизводство являются уже соответственно материальной и процессуальной юридической наукой противодействия правонарушениям и призваны разработать кодифицированную правовую основу противодействия лишь уголовным правонарушениям, что применительно к административным правонарушениям должны осуществить уже административная отрасль права и административное судопроизводство (что в настоящее время, к сожалению, представлено во многих странах постсоветского

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	пространства лишь единым кодексом — Кодексом об административных (с. 469) правонарушениях), дисциплинарным правонарушениям — трудовая отрасль права и трудовое судопроизводство (аналогично — Кодексом законов о труде), гражданским правонарушениям — гражданская отрасль права и гражданское судопроизводство и, наконец, хозяйственным правонарушениям — хозяйственная отрасль права и хозяйственное судопроизводство. Изложенное обоснование, в свою очередь, обнажает широкие истинные междисциплинарные связи криминологии как полинаучной отрасли юридических знаний со всеми указанными и иными юридическими науками противодействия правонарушениям. В этом аспекте целесообразно высказаться и в отношении системы такой инновационной криминологии, что в литературе имеет не менее разнообразное, нежели понятие данной науки, понимание. К примеру, Д.А. Шестаков в системе данной науки выделяет такие элементы, как общая криминологическая теория, частная криминология и отрасли криминологии (семейная, политическая, экономическая, богословская, криминология массовой коммуникации, криминология закона, криминопенология, виктимология [1, с. 28–29]; В.Н. Бурлаков — Общую и Особенную части, в которых обобщены позитивные криминологические знания, отражающие научное и практическое понимание основных вопросов предмета криминологии, и криминологические характеристики отдельных видов преступности [6, с. 17], В.О. Старков — Общую, Особенную и Специальную части [7] и др. Принципиально поддерживая изложенный подход В.Н. Бурлакова, в системе

О.А. Кириченко

	инновационной криминологии следует выделить Общую часть, призванную изучать криминологические положения, являющиеся общими по отношению ко всем видам правонарушений, и Особенную часть, которая должна иметь пять разделов, изучающих «криминологические особенности» уже каждого из видов правонарушений. Детализация данной системы в силу объемности и важности данного вопроса требует самостоятельной публикации. Представленный инновационный подход к полинаучному пониманию научного статуса криминологии не претендует на завершенность и создает лишь надлежащую доктринальную основу для решения данной проблемы в процессе заинтересованной широкой корректной научной дискуссии (с. 470).
Любашиц В.Я., Мордовцев А.Ю., Мамычев А.Ю. Теория государства и права. Москва : РИОР, 2014. 3-е изд. 450 с. URL : file:///C:/Users/Intel X4/Desktop/Downlo ads/%D0%A3%D1 %87%D0%B5%D0 %B1%D0%BD%D0 %B8%D0%BA.pdf	Итак, система права – это внутреннее строение права, выраженное в системном виде, отражающее единство и целостность составляющих ее элементов (норм, институтов, субинститутов, подотраслей и отраслей права), структура и характер взаимодействия которых обусловлено существующими общественными отношениями (с. 276). Кроме того, по функциональному признаку и предметной направленности юридических норм выделяют материальную отрасль права и процессуальную отрасль права. Такое подразделение правовых норм и институтов связано, прежде всего с тем, что, устанавливая (или санкционируя) определенные общеобязательные правила поведения, государственная власть в то же время определяет и формы их осуществления, тем самым, создавая определенный порядок по реализации правовых предписаний, осуществлению субъектами своих прав и обязанностей. В связи с этим в

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	юриспруденції прийнято сукупність норм і інститутів поділяють на матеріальне право, яке регулює реально складаються суспільні відносини між різними суб'єктами (громадянами, організаціями, державними органами і т.д.), і процесуальне право – встановлює порядок реалізації правових передписань, розв'язання спорів і конфліктів, виникаючих в процесі суспільного взаємодія суб'єктів. Іншими словами перше і друге відносяться як зміст і форма, процесуальне право служить, тим самим, організаційної (процесуальної) формою реалізації норм матеріального права. Згідно діючої Конституції РФ виділяється п'ять видів процесуального права: конституційне, громадянське, адміністративне, кримінальне і арбітражне. Вони відображають організаційні і процедурні форми і методи виконання матеріальних норм, що містяться в усіх непроцесуальних галузях права (с. 281). (якої-будь упорядкованої системи галузей права або юридичних наук в цілому не дається)
Малько А.В., Саломатин А.Ю. Теорія держави і права : навч. посібник. 2-е вид. Москва : РІОР: ІНФРА-М, 2013. 213 с. (Вище освіта): Бакалавр URL : http://library.lgaki.info:404/2019/Малько%20А.%20В_Теорія%20держави.р	Зрозуміло, теорія держави і права є стержнем юридичних знань, в той час як дисципліни історико-правового циклу (історія держави і права зарубіжних країн, вітчизняна історія держави і права, історія політичних і правових вчень) углибою наше уявлення про динаміку розвитку державно-правової життя. В конкретних галузях права сформульовані правові норми, і вони складають так зване практичне право. Спеціальні (міждисциплінарні) науки вивчають

О.А. Кириченко

df	однородные общественные отношения, общие для различных отраслей права (например, это криминология, прокурорский надзор, правоохранительные органы и т.д.). Прикладные (вспомогательные) науки (судебная психиатрия, судебная медицина, юридическая психология, правовая статистика, криминалистика и т.д.) не имеют непосредственного юридического значения и при этом требуют специальных познаний вне юридических областей для разрешения важных юридических ситуаций. Особняком от отраслей права стоят также науки, изучающие зарубежное право (конституционное право зарубежных стран, римское право), и науки, изучающие международное право (международное публичное право, международное частное право). Существенно укрепляют теоретический фундамент системы юридических наук и саму теорию государства и права дисциплины, отпочковавшиеся от последней, — философия права и сравнительное правоведение. Роль сравнительного правоведения особенно важна в условиях глобализирующегося общества и попыток правовой унификации (с. 5-6).
Матузов Н.И., Малько А.В. Теория государства и права: учебник Москва: Юрист, 2001. 245 с. URL: https://pravo-olymp.ru/wp-content/uploads/2013/04/TGP_Matuzov_Malko.pdf	Этот же материал изложения в другом издании: Матузов Н.И., Малько А.В. Соотношение теории государства и права с другими науками. <i>Теория государства и права: Курс лекций</i> / под ред. Н.И. Матузова, А. В. Малько. 2-е изд. Москва: Юрист, 2001. С. 12-15. § 5. Соотношение теории государства и права с другими науками Юридические науки - часть гуманитарных наук, поскольку государство и право являются социальными институтами. В свою очередь, юридические науки можно подразделить на следующие виды: - теория государства и права;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	- историко-правовые науки (история государства и права, история политических и правовых учений); - отраслевые юридические науки (конституционное, гражданское, административное, уголовное, финансовое, гражданско-процессуальное, уголовно-процессуальное право и т.п.); - прикладные науки (криминалистика, криминология, судебная статистика, судебная медицина, судебная психология, правовая кибернетика и т.п.) (с. 12). Теория государства и права, находясь в системе гуманитарных наук, тесно взаимодействует с философией, политологией, экономической теорией, социологией, психологией, этикой, историей, педагогикой и т.д. (с. 12). Виды отраслей права : 1. Конституционное право. Это первая и ведущая отрасль, определяемая как совокупность юридических норм и институтов, опосредующих наиболее важные, исходные государственные отношения. В круг ее ведения входят такие вопросы, как формирование и структура представительной, исполнительной и судебной власти, принципы их деятельности, политическая система, экономическая основа, формы собственности, федеративное устройство, административно-территориальное деление, избирательная система, правовое положение (статус) граждан, их права, свободы и обязанности, общественный строй и др. Главным нормативным актом этой отрасли, естественно, является Конституция государства, выступающая основополагающей базой для всего текущего правотворчества. Это предмет данной отрасли. Методом же выступает главным образом учредительно-закрепительный в сочетании с общим

О.А. Кириченко

	(базовым) регулированием без установления конкретных санкций за нарушения, хотя многие конституционные нормы имеют прямое действие. 2. Административное право. Регулирует сферу управленческой, исполнительно-распорядительной деятельности государственных органов, общественных организаций и должностных лиц (правительства, министерств, ведомств, президентских структур, предприятий, учреждений, местных администраций). Для осуществления своих оперативных функций все субъекты указанной деятельности наделяются необходимыми полномочиями, компетенцией. Объектами управления выступают экономика, наука, культура, образование, здравоохранение, оборона, правопорядок, охрана прав граждан и т.д. Основной (с. 156) метод - власть и подчинение, императивные приказы, указания, иерархия и субординация по службе, ответственность за порученный участок. 3. Финансовое право. Предмет данной отрасли - финансовые отношения, формирование и исполнение госбюджета, денежное обращение, банковские операции, кредиты, займы, налоги. Субъектами этих отношений выступают все юридические и физические лица. Нормы финансового права тесно связаны с государственным правом и административным, так как сферы этих трех отраслей во многом переплетаются. Финансовая деятельность в значительной мере носит исполнительно-распорядительный характер. Методы регулирования - контроль, ревизии, властные предписания. Однако в условиях перехода к рынку все более раздвигаются рамки самостоятельности, возникла система коммерческих банков. 4. Земельное право. Отрасль призвана

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	регулировать вопросы землепользования и землеустройства, сохранения и распределения земельного фонда, определения правового режима различных видов земли в соответствии с их административно-хозяйственным назначением (государственные, колхозные, совхозные, фермерские, арендные, городские и т.д.). Подотраслями данной отрасли выступают лесное право, водное и горное. Основной нормативный акт - Земельный кодекс. Методы регулирования - дозволения, разрешения, запреты. 5. Сельскохозяйственное право. Регулирует порядок организации и деятельности крестьянских (фермерских) хозяйств, колхозов, акционерных обществ, арендаторов, их взаимоотношения с другими субъектами (госорганами, предприятиями, учреждениями, членами самих этих хозяйств); порядок использования и оплаты труда, распределения доходов; отражает особенности сельскохозяйственного производства. Колхозные общественные отношения имеют свою специфику, связанную с тем, что колхозы - не государственные организации, многое в них основано на саморегуляции, самоуправлении. Право опосредствует эти отношения не императивными, а главным образом диспозитивными методами (закреплением, охраной, рекомендациями, содействием, помощью и т.д.). Основные нормативные акты - Примерный устав сельскохозяйственной артели и уставы конкретных колхозов, законодательство о собственности, аренде и др. 6. Трудовое право. Предмет данной отрасли - сфера трудовых отношений (формы рациональной организации труда, его оценка и оплата, определение тарифных ставок, разрядов, окладов, норм выработки; рабочее

О.А. Кириченко

	время, отпуска; прием на работу и увольнение; порядок заключения трудовых соглашений). Субъектами трудовых отношений выступают рабочие и служащие, государственные, общественные и кооперативные организации, профсоюзы. Метод регулирования - поощрение, стимулирование, придание соответствующим договорам нормативного значения. 7. Гражданское право. Наиболее крупная отрасль, регулирующая обширную область имущественных и личных неимущественных отношений (имя, честь, достоинство, авторство). Весь гражданский оборот, хозяйственная деятельность предприятий, организаций, учреждений и граждан осуществляются на основе норм гражданского права (владение, пользование и распоряжение собственностью, ее приобретение и отчуждение, купля, продажа, дарение, наследование, передача в аренду, на хранение, в залог; пересылка, транспортировка, взаимные поставки сырья и продукции производителями и потребителями). Однако не все имущественные отношения регулируются гражданским правом, а только такие, в которых стороны юридически равны (истец - ответчик; должник - кредитор; заказчик - подрядчик) и которые не строятся по принципу власти и подчинения, как это имеет место в административном, финансовом, земельном праве. Последние также регламентируют в известных пределах имущественные отношения, но с помощью иных методов. В силу своей обширности и комплексности гражданское право как отрасль имеет многочисленные подотрасли: наследственное право, изобретательское, авторское, патентное, жилищное, транспортное и т.д. Основным нормативный акт - Гражданский кодекс РФ. Некоторые подотрасли также кодифицированы (Кодекс

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	торгового мореплавания, Воздушный кодекс, Устав железных дорог). В условиях становления рыночных отношений роль гражданского права возрастает. Главный метод регулирования - диспозитивный. 8. Семейное право. Примыкает и тесно связано с гражданским правом. Тем не менее это самостоятельная отрасль, регулирующая порядок заключения и расторжения брака, отношения между супругами, родителями и детьми, вопросы патронирования, усыновления, опеки и попечительства, имущественного положения членов семьи, их взаимных прав и обязанностей. Основной нормативный акт - Семейный кодекс. Ведущие методы - равенство сторон и диспозитивный. 9. Уголовное право. Совокупность норм, определяющих, какие общественно опасные (вредные) действия и поступки следует считать уголовно наказуемыми; правомочия компетентных органов по отношению к лицам, совершившим преступления, основания и условия привлечения их к ответственности; принципы карательной политики государства, виды и систему санкций, составы конкретных деяний, формы и степень вины и т.д. Основной нормативный акт - Уголовный кодекс. Метод регулирования - императивно-запретительный. 10. Уголовно-исполнительное право. Включает в себя нормы, регламентирующие порядок отбывания наказания лицами, осужденными судом к лишению свободы, а также деятельность соответствующих государственных органов и учреждений по перевоспитанию правонарушителей в местах заключения. Уголовно-исполнительное право является как бы продолжением уголовного права, что дает основание некоторым ученым считать уголовно-исполнительное право

О.А. Кириченко

	подотраслью уголовного (с. 157) права. Однако, по мнению большинства специалистов в данной области, это все же самостоятельная отрасль, имеющая свой предмет, своих субъектов и свой специфический метод регулирования - воспитание, поощрение в сочетании с методом власти и подчинения. Основной нормативный акт - Уголовно-исполнительный кодекс. 11. Уголовно-процессуальное право. Отрасль, регулирующая деятельность суда, прокуратуры, органов предварительного следствия и дознания по раскрытию и рассмотрению уголовных дел, определяет процессуальные формы этой деятельности, права и обязанности участвующих в ней субъектов (подследственных, подсудимых, свидетелей, потерпевших, экспертов, представителей обвинения и защиты), их правовое положение. Основополагающий нормативный акт – Уголовно-процессуальный кодекс. Ведущие методы регулирования - императивный и метод равенства сторон, которые тесно взаимосвязаны между собой. 12. Гражданское процессуальное право. Совокупность норм, регулирующих деятельность органов правосудия и других участников процесса при разрешении споров о праве гражданском, а также по трудовым, семейным, личным, финансовым и иным делам. В гражданском процессе действуют в основном те же субъекты, что и в уголовном. Различия заключаются в предмете и методах регулирования. В состав данной отрасли входят также нормы, регламентирующие работу арбитражных и нотариальных органов. Главный нормативный акт - Гражданский процессуальный кодекс. Строгое соблюдение всех процессуальных норм служит важной гарантией реализации материальных. В литературе выделяются также комплексные

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	отрасли: хозяйственное право, природоохрнительное (экологическое), военное, торговое, прокурорско-надзорное и другие, соединяющие в себе разнородные нормы и институты, регулирующие соответственно сложные, «конгломеративные» отношения. Кроме того, в настоящее время формируются новейшие правовые отрасли, вызванные развитием современного научно-технического прогресса: космическое право, атомное, компьютерное и др. Международное право не входит ни в одну национальную систему права, поэтому ни одно государство мира не может считать его своим. Оно занимает особое (наднациональное) место, поскольку регулирует не внутригосударственные, а межгосударственные отношения. В нем выражается коллективная воля народов, выступающих субъектами данного права. Его нормы и институты закрепляются в различных международных договорах, соглашениях, уставах, конвенциях, декларациях, документах ООН. Эти акты определяют взаимные права и обязанности государств - участников мирового сообщества, принципы их взаимоотношений, поведение на международной арене. В международном праве сохраняется деление на частное и публичное. Последнее регулирует имущественные и иные отношения между гражданами и организациями различных стран, их процессуальное положение, юрисдикцию, порядок и условия применения к ним законодательства того государства, на территории которого они временно или постоянно находятся (с. 158).
Мелехин А.В. Теория государства и права : учебник. Москва : Маркет	Под системой права понимается ее внутреннее строение, которое выражается в единстве и согласованности действующих в стране правовых норм и вместе с тем в разделении

ДС, 2007. 640 с. (Университетская серия) URL : http://kyiv-heritage-guide.com/sites/default/files/МЕЛЕХИН%20-%20Теория%20государства%20и%20права%202007%20уч%20640с.pdf	права на относительно самостоятельные структурные элементы. (Правовая норма — институт права — подотрасль права — отрасль права) (с. 319). Отрасль права — эта систематизированная совокупность основных норм, образующих самостоятельную часть системы права, которые регулируют качественно своеобразный вид общественных отношений своим специфическим методом. Критериями деления права на отрасли являются предмет и метод правового регулирования. Предмет правового регулирования выступает основным критерием деления права на отрасли. Он представляет собой качественно определенный вид общественных отношений, на который направлено воздействие данной отрасли права (например, сфера управленческих отношений в административном праве). Метод правового регулирования — это дополнительный критерий, который представляет собой сочетание юридических средств и приемов, осуществляющих воздействие права на поведение людей, общественные отношения. Для урегулирования общественных отношений используются, главным образом, два метода: диспозитивный и императивный. Используя эти два критерия, право подразделяется (с. 319). на следующие отрасли : государственное, административное, уголовное, гражданское, уголовно-процессуальное и другие (с. 320). Публичное право — это часть национальной системы права, нормы которой регламентируют сферы общественных отношений, которые предназначены защищать интересы государства и общества (с. 320). Частное право (лат. jus priyatum)

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	предназначено конкретизировать субъективные права индивидов (физических и юридических лиц), возникающие на основе правоотношений общего характера. Это находит свое отражение в его принципах — независимость и автономия личности, законодательное признание защиты права частной собственности, свобода договора (с. 321).
МОН пропонує для громадського обговорення проект переліку наукових спеціальностей за галузями науки. 13 травня 2021 року о 14:10. <i>Міністерство освіти і науки України : веб-сайт.</i> URL : https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-pereliku-naukovih-specialnostej-za-galuzuami-nauki	12 ЮРИДИЧНІ 12..01 Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень, філософія права. Галузь науки, за якою присуджується науковий ступінь – юридичні науки 12.02 Конституційне право; муніципальне право – юридичні науки 12.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право – юридичні науки 12.04 Господарське право, господарсько-процесуальне право – юридичні науки 12.05 Трудове право; право соціального забезпечення – юридичні науки 12.06 Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право – юридичні науки 12.07 Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право – юридичні науки 12.08 Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право – юридичні науки 12.09 Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність 12.10 Судуострій; прокуратура та адвокатура – юридичні науки 12.11 Міжнародне право – юридичні науки 12.12 Забезпечення національної безпеки – юридичні науки

О.А. Кириченко

	24 Публічне управління 25.01⁹⁸ Теорія публічного управління публічне управління 25.01 Державна служба та механізми публічного управління - публічне управління 25.01 Місцеве самоврядування - публічне управління Інших. окрім юридичні науки, галузей науки, за науки, за якою присуджується науковий ступінь – юридичні науки, не вказуються.
Мороз С.П. Теорія держави : навч. посібник Дніпропетровськ : Університет митної справи та фінансів, 2016. 119 с. URL : https://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/118949/mod_resource/content/1/teoriia_derzhavy_posibnik_moroz_2016.pdf	Юридична наука як самостійна наукова сфера оформилася лише в період нового часу на основі позитивізму – філософської методології пізнання. Систематизація як невід’ємна умова збереження знань спонукала до виокремлення галузей юридичних знань: цивільного, кримінального, конституційного, адміністративного права тощо. Загальною юридичні питання певний час були невід’ємною частиною філософії права, яка під впливом позитивізму трансформується в енциклопедію права – своєрідну позитивну теорію права (наука і навчальна дисципліна, що об’єднує дані всіх інших галузевих юридичних наук). На зміну енциклопедії права з кінця XIX ст. запроваджується галузь юридичної науки – теорія права, яка узагальнила емпіричний матеріал юридичних галузевих наук, стала базовою методологічною юридичною наукою і навчальною дисципліною. З періоду радянського часу теорія права як наука і навчальна дисципліна називається теорія держави і права (с. 12).
Морозова Л.А. Теория государства и права : учебник. 4-е изд. Москва :	Что касается места теории государства и права в системе других юридических наук, то надо отметить, что все юридические науки принято подразделять на следующие группы:

⁹⁸ На сайті МОН, очевидно помилково, але все ж таки вказані шифри галузі науки, спеціальності та галузі науки, за якою присуджується науковий ступінь, відповідно 24 і 25.01, 25.02, 25.03.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Юрист, 2001. 384 с. URL : https://www.msmsu.ru/userdata/manual/doc/kaf/sud_med/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F%20%D0%B3%D0%BE%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0%20%D0%B8%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0.pdf	1) теоретико-исторические науки, к которым относится теория государства и права, история государства и права отечественная и зарубежная, история учений о государстве и праве; 2) отраслевые юридические науки, перечень которых постоянно меняется с появлением новых комплексных образований, со специализацией научных знаний, с дифференциацией научных направлений и т.д. К традиционным отраслям относятся гражданское, уголовное, конституционное право и др. В последние годы появились новые отрасли и подотрасли, которые выделились из отраслей традиционного характера, например банковское, налоговое право, а в качестве самостоятельных отраслей сформировались экологическое право, право социального обеспечения, атомное, космическое право. Отраслевые науки занимаются исследованием одной какой-то сферы государственно-правовой жизни; 3) прикладные юридические науки, использующие данные естественно-математических и технических наук, например криминалистика, криминология, судебная статистика, судебная медицина: судебная психиатрия и др.; 4) так называемые организационные науки, например судоустройство, организация прокуратуры, адвокатуры, нотариата и др.; 5) международные науки, к числу которых относятся международное публичное, международное частное право, морское, космическое право и др.; 6) сравнительное правоведение – компаративистика. Главное ее назначение – сравнение правовых систем разных стран, их институтов, норм для выявления общих закономерностей и особенностей развития государственно-правовых явлений разных

О.А. Кириченко

	государств, регионов, использования юридического опыта других народов. Академик В.С. Нерсисянц называет всего три группы юридических наук : а) теоретического и исторического профиля; б) отраслевые; в) специальные. В эту группу включаются все прикладные и организационные юридические науки. По отношению ко всем названным юридическим наукам теория государства и права выступает обобщающей (общей), межотраслевой наукой, имеющей направляющее значение. Это объясняется тем, что теория обобщает, синтезирует выводы отраслевого значения, разрабатывает общие понятия и категории, которые используются отраслевыми науками. По отношению к другим юридическим наукам теория государства и права выступает как наука фундаментальная, поскольку она раскрывает глубинные связи и отношения в государственно-правовой действительности и формулирует на этой основе главные выводы, которые используются другими юридическими науками. К таким выводам относятся категории правоотношения, нормы права, формы, сущности права, функций государства и права и др. (с. 17). Выделение тех или иных отраслей права тоже относится к дискуссионным проблемам. Например, С.С. Алексеев выделяет три звена отраслей. Первое звено составляют профилирующие, базовые отрасли. К ним относят конституционное право, гражданское, административное, уголовное право и процессуальные отрасли – гражданское процессуальное, административное процессуальное и уголовно-процессуальное. Второе звено – специальные отрасли, где юридические режимы приспособлены к особым сферам жизни общества, – трудовое,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	земельное, финансовое право, право социального обеспечения, семейное, уголовно-исполнительное. Третье звено – комплексные отрасли, которые соединяют различные институты профилирующих и специальных отраслей, например экологическое, информационное, предпринимательское право. С этой классификацией можно соглашаться или нет, но она недостаточно обоснованна. Иногда выделяют первичные отрасли, к которым относят так называемые традиционные отрасли, и производные, выделившиеся из традиционных отраслей (вторичные). К первичным относят государственное, уголовное, гражданское право и две процессуальные отрасли – уголовно-процессуальное и гражданское процессуальное. Из государственного права выделились в самостоятельные отрасли административное, финансовое право, из гражданского – семейное, трудовое. Но появился и третий ряд – отрасли, выделившиеся из «вторичных», например право социального обеспечения, выделившееся из трудового права. Наибольшее распространение получило выделение следующих отраслей : конституционное право; административное право; финансовое право; гражданское право; семейное право; трудовое право; право социального обеспечения; экологическое право, которое состоит из двух частей – природоохранного и природоресурсного права; уголовное право; уголовно-исполнительное право; уголовно-процессуальное право; гражданское процессуальное право. В последние годы наблюдаются процессы как дифференциации, так и интеграции в системе права. В частности, помимо традиционных

	процессуальных отраслей – уголовно-процессуального и гражданского процессуального права, выделяются арбитражный процесс, административный процесс, конституционный; выделяется коллизионное право, природа и характер которого еще недостаточно исследованы; из финансового права выделяются в качестве подотраслей налоговое, бюджетное, банковское право. Интеграционные процессы объясняются усложнением общественных отношений, возникновением, изменением и прекращением ряда правоотношений, изменением правового мышления и другими факторами. Новым является расширение правовой системы государства за счет включения в нее международного права (ч. 4 ст. 15 Конституции РФ) (с. 204). В системе права различают две группы правовых общностей – материальное и процессуальное право. Материальное право непосредственно регулирует предметные, материальные отношения, а процессуальное право – порядок реализации норм материального права, прав и обязанностей субъектов правовых отношений. Материальное право представлено большинством отраслей – гражданское, уголовное, трудовое, семейное, административное, международное и др. Одновременно идет формирование новых отраслей и подотраслей – например, муниципальное право в составе конституционного права, страховое – в составе гражданского права, космическое и атомное право – в составе международного права. Как уже указывалось, выделяют среди отраслей материального права первичные и вторичные (производные) отраслевые образования. Некоторые ученые признают существование комплексных отраслей права. Однако, по мнению проф. С.В. Полениной,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	комплексними можуть бути тільки акти законодавства, поскільки в них об'єднується матеріал з різним предметом і різними методами регулювання, а в галузях права повинні бути тільки один предмет і один метод регулювання (с. 206).
Музиченко Я.О. Теорія держави і права в системі юридичних наук. Тематична виставка Універсального підсобного фонду Відділу комплексного бібліотечного обслуговування. URL : http://www.nbuv.gov.ua/node/5850	Крім теоретико-правової та історико-правової наук, до неї входять так звані галузеві (спеціальні) юридичні науки, які вивчають окремі сфери, сторони, елементи державно-правової дійсності. Комплекс цих наук умовно поділяється на основні групи : 1) фундаментальні юридичні науки теоретичного та історичного напрямку (теорія держави і права, історія політичних і правових вчень, загальна історія держави і права, історія держави і права України тощо); 2) галузеві юридичні науки (конституційне право, адміністративне право, цивільне право, цивільне процесуальне право, кримінальне право; кримінально-процесуальне право, трудове право, житлове право, сімейне право тощо); 3) спеціальні юридичні науки (правова статистика, криміналістика, кримінологія, судова медицина, судова психіатрія тощо).
Мураховська Т.Є. Система права і система законодавства. <i>Теорія держави та права України : підручник для курсантів та студентів вищих навч. закл.</i> / О.М. Бандурка, М.Ю. Бурдін, О.М. Головка та ін. Харків : Майдан,	Елементами структури системи права є : • галузі права; • підгалузі права (є не в усіх галузях права); • інститути права (складні інститути підрозділяються на субінститути); • норми права (с. 219). Галузі права розподіляють на види з урахуванням різних класифікаційних ознак : 1. За субординацією (рівнем) у правовому регулюванні виділяють матеріальні та процесуальні галузі права. Матеріальні – прямо регулюють суспільні відносини (кримінальне, цивільне, адміністративне право).

2018. 436 с. URL : http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3734/Teoriia%20derzhavy%20ta%20prava%20Ukrainy_pidruchnyk_2018%20%281%29.pdf?sequence=3&isAllowed=y	Процесуальні – визначають порядок реалізації норм матеріального права (с. 221) (кримінальне процесуальне право, цивільно-процесуальне право) (с. 222). 2. За походженням галузі поділяють на профілюючі (первинні, материнські, фундаментальні) та спеціальні (похідні, дочірні). До профілюючих галузей належать конституційне, адміністративне, цивільне, кримінальне право. Спеціальні галузі формуються на основі профілюючих галузей права. Юридична цінність профілюючих галузей полягає в тому, що засоби та прийоми регулювання, що в них використовуються, є «будівельним матеріалом» для правових режимів галузей, які є похідними від них. Така класифікація відбувається не за панівною роллю галузей, а за часом їх виникнення та певного успадкування деяких рис попередніх галузей права, тобто за генетичним аспектом. Профільюючі галузі не тільки першими сформувалися, а й задали напрямок іншим галузям та «породили» цілі групи споріднених з ними галузей. У науковій літературі такі групи називають «сім'ями», або циклами. 3. За циклами. Підставою виділення кожного окремого галузевого циклу є наявність відповідної матеріальної профілюючої галузі права, яка об'єднує навколо себе суміжні, похідні галузі, галузі, що тяжіють до неї. Таким чином, можна виділити такі галузеві цикли : державно-правовий, криміналістичний, цивільно-правовий, адміністративно-правовий. Так, до криміналістичного циклу входять такі галузі, як кримінальне право, кримінальне процесуальне право, кримінально-виконавче право; до цивільно-правового – цивільне право, цивільно-процесуальне, сімейне, трудове та ін. галузі

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	права. Такий розподіл вказує на спорідненість галузей права, загальність певних рис, а також на шлях їх походження (с. 222).
Наровлянський О.Д. Основи правознавства : підручник для 9-го класу. Київ : Грамота, 2017. 182 с. URL : https://file.4book.org/images/shcoolbook_ukraine/9/9_p_n_2017.pdf	4. Поняття та система права Право – галузь права – інститут права - норма права (с. 29) Сукупність правових норм, що регулюють суспільні відносини в певній сфері за допомогою специфічного методу правового регулювання, називають галуззю права. ... Серед галузей права розрізняють : конституційне (або державне, яке встановлює основні норми існування та діяльності держави), трудове (регулює відносини, що виникають між працівником і роботодавцем або власником підприємства), кримінальне (установлює відповідальність за найбільш небезпечні порушення закону — злочини), цивільне (його норми регулюють майнові та деякі особисті немайнові відносини), сімейне (регулює відносини, які стосуються створення сім'ї, стосунки між подружжям, а також батьками та дітьми) і чимало інших (с. 30). Система права включає галузі права, правові інститути та норми права. Правові норми — ті «цеглинки», з яких «будується» уся система права (с. 32).
Наливайко Л.Р. Конспект лекцій з дисципліни «Теорія держави і права». Дніпро : ДДУВС, 2018. 555 с. URL : https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/2020/kzpd/13.pdf	Галузі права можна поділити на такі види : 1) фундаментальні (профілюючі), до яких традиційно належать конституційне, цивільне, адміністративне, кримінальне, цивільно-процесуальне, кримінально-процесуальне право. Вони характеризуються тим, що, по-перше, є юридично первісними, тобто містять вихідний правовий матеріал, який потім так чи інакше використовується при формуванні правових режимів інших галузей права; по-друге, вичерпно концентрують генеральні юридичні режими, галузеві методи правового регулювання; 2) спеціальні, в яких головні правові режими

О.А. Кириченко

	модифіковано, пристосовано до особливих сфер життя суспільства (трудове, земельне, сімейне та ін.); 3) комплексні, для яких характерне сполучення різнорідних інститутів профілюючих (фундаментальних) та спеціальних галузей, наприклад, підприємницька (господарська), торговельна, морська та ін. Залежно від особливостей предмета та методу правового регулювання, а головне – соціального призначення всю систему права можна поділити на два великі масиви – матеріальне і процесуальне право. Предметом матеріального права є реальні суспільні відносини, які склалися між людьми, організовані ними і потребують організації відносин за допомогою права. На підставі норм матеріального права у суб'єктів суспільних відносин виникають суб'єктивні права, юридичні обов'язки та відповідальність. Процесуальне право визначає, врегульовує порядок (процедуру) вирішення спорів, конфліктів, розслідування і судового розгляду злочинів, інших правопорушень. Предметом регулювання норм процесуальних галузей права є організаційні відносини, тобто такі, які визначають засоби реалізації (с. 330) норм матеріального права (суб'єктивних прав, обов'язків та відповідальності) і де учасниками, як правило, виступають органи держави, посадові особи, на яких покладено обов'язок організовувати, спрямовувати процес, юридичну діяльність на реалізацію норм матеріального права (с. 331). Публічне право – це сукупність галузей права (підсистема), предметом регулювання яких є відносини у сфері реалізації публічних (державних) інтересів з допомогою імперативного методу регулювання. Це передусім галузі конституційного,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	адміністративного, кримінального, фінансового, процесуального права. Тут юридичний пріоритет у питаннях захисту публічного інтересу має воля органів державної влади, яка, однак, у першу чергу підкоряється її завданню захисту інтересів особи і населення країни в цілому. Тому саме цієї кінцевій меті і підпорядковується логіка побудови галузей публічного права. Останнє своїми засобами створює соціальні умови правопорядку, за наявності яких громадянин відчуває себе захищеним і має можливість реалізувати власні приватні інтереси, використовуючи при цьому відповідні приватноправові засоби. Приватне право – це сукупність галузей права (підсистема), предметом регулювання яких є відносини у сфері приватних, індивідуальних інтересів юридично рівних суб'єктів за допомогою диспозитивного методу регулювання. До приватного права відносять насамперед норми цивільного права. Тут юридичний пріоритет у питаннях реалізації приватних інтересів, ініціатива залежать від волі приватних осіб, громадян, їх об'єднань, недержавних суб'єктів господарювання, а регулювання відбувається на засадах координації, тобто за принципами юридичної рівності, автономії таких суб'єктів (с. 333).
Наливайко Л.Р., Припутень Д.С., Грицай І.О., Ільков В.В., Голобутовський Р.З., Наливайко О.І., Обушко В.В., Чепік- Трегубенко О.С.	Структура теорії держави і права : 1. За предметним підходом : загальні теоретичні питання юридичної науки теорія держави теорія права теорія прав людини теорія юридичної техніки теорія правової системи За функціональним підходом юридична догматика юридична техніка соціологія права

О.А. Кириченко

Теорія держави і права в системі юридичних наук. Теорія держави і права в схемах та таблицях : навч. посібник / кол. авт.; за заг. ред. Л.Р. Наливайко. Київ : «Хай-Тек Прес», 2020. С. 21, 27. URL : https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5097/3/%D0%A2%D0%94%D0%9F_%D1%81%D1%85%D0%B5%D0%BC%D0%B8%202020.pdf	економіка права філософія права (с. 21). Система юридичних наук : Теоретичні юридичні науки: Теорія держави і права, Історія вчень про державу і право, Порівняльне правознавство та ін. Історичні юридичні науки : Історія держави і права України. Історія держави і права зарубіжних країн, Історія політичних і правових вчень та ін. Галузеві юридичні науки : Конституційне право, Адміністративне право, Цивільне право, Цивільний процес, Сімейне право та ін. Прикладні юридичні науки : Кримінологія. Криміналістика, Правова статистика. Судова бухгалтерія та ін. Науки міжнародного права : Міжнародне публічне право, Європейське право, Міжнародне приватне право. Практика Європейського суду з прав людини (с. 27).
Номенклатура спеціальностей по присудженню учених степеней Республики Армения. URL : http://test.researcher.sci.am/ru/node/567	Юридические науки Шифр ҜҜ.00.01 Специальность Теория и история государства и права, история учений о государстве и праве Отрасль науки юридические Шифр ҜҜ.00.02 Специальность Публичное право Отрасль науки юридические Шифр ҜҜ.00.03 Специальность Частное право Отрасль науки юридические Шифр ҜҜ.00.04 Специальность Судебное право Отрасль науки юридические Шифр ҜҜ.00.05 Специальность Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право Отрасль науки юридические Шифр ҜҜ.00.06 Специальность Международное право Отрасль науки юридические Психологические науки Шифр ҜҜ.00.06 Специальность Политическая

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	и юридическая психология Отрасль науки Психологические Политические науки Шифр Р4.00.05 Специальность Системы и процессы обеспечения национальной безопасности Отрасль науки Юридические Психологические Военные Технические Политические Отдельной отрасли знаний по государственному управлению вне юридических наук не имеется
Номенклатура специальностей научных работников Республики Беларусь. Приложение к постановлению Высшей аттестационной комиссии Республики Беларусь от 8 июня 2009 г. № 4 «Об утверждении Номенклатуры специальностей научных работников Республики Беларусь и признании утратившими силу некоторых правовых актов» с изменениями и дополнениями согласно постановлениям Высшей	Шифр - Отрасль науки, группа специальностей, специальность - Отрасли науки, по которым присуждается ученая степень 05.26.00 Безопасность деятельности человека 05.26.02 Безопасность в чрезвычайных ситуациях (по отраслям) - Технические Химические Биологические Медицинские Ветеринарные Психологические Юридические 05.26.03 Пожарная и промышленная безопасность (по отраслям) - Технические Психологические Медицинские Юридические 05.26.07 Гражданская оборона - Технические Физико-математические Химические Биологические Медицинские Психологические Военные Юридические 05.25.02 Документалистика, документоведение, архивоведение - Исторические Педагогические Филологические Технические Юридические 12.00.00 Юридические науки 12.00.01 Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве Юридические 12.00.02 Конституционное право; конституционный процесс; муниципальное право Юридические 12.00.03 Гражданское право; предпринимательское право; семейное право;

О.А. Кириченко

аттестационной комиссии Республики Беларусь от 7 мая 2012 г. № 3, от 5 июня 2013 г. № 1. URL : https://vsu.by/images/aspirantam1/Documents/%D0%9D%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0%20%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%86%D0%B8%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%8E%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%B9%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D1%87%D0%BD%D1%8B%D1%85%20%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2%20%D0%A0%D0%B5%D1%81%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%B%D0%B8%D0%BA%D0%B8%20%D0%91%D0%B5%D0%BB%D0%B0%D1%80%D1%83%D1%81%D1%8C.pdf	международное частное право Юридические 12.00.04 Финансовое право; налоговое право; бюджетное право Юридические 12.00.05 Трудовое право; право социального обеспечения Юридические 12.00.06 Земельное право; природоресурсное право; экологическое право; аграрное право Юридические 12.00.07 Хозяйственное право; корпоративное право; энергетическое право Юридические 12.00.08 Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право Юридические 12.00.09 Уголовный процесс Юридические 12.00.10 Международное право; европейское право Юридические 12.00.11 Судебная деятельность; прокурорская Юридические деятельность, правозащитная и правоохранительная деятельность 12.00.12 Криминалистика; судебно-экспертная деятельность; оперативно-розыскная деятельность Юридические 12.00.13 Информационное право Юридические 12.00.14 Административное право, административный процесс Юридические 12.00.15 Гражданский процесс; хозяйственный процесс; арбитражный процесс Юридические 19.00.06 Юридическая психология - Психологические Юридические
Номенклатура	12.00.00 Юридические науки

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

научных специальностей, по которым присуждаются ученые степени. Утв. приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 23 октября 2017 г. № 1027, в редакции приказа Минобрнауки РФ от 23.03.2018 г. № 209. URL : https://phdru.com/laws/nomenklatura/#section1	12.00.01 Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве – Юридические 12.00.02 Конституционное право; конституционный судебный процесс; муниципальное право – Юридические 12.00.03 Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право – Юридические 12.00.04 Финансовое право; налоговое право; бюджетное право – Юридические 12.00.05 Трудовое право; право социального обеспечения – Юридические 12.00.06 Земельное право; природоресурсное право; экологическое право; аграрное право – Юридические 12.00.07 Корпоративное право; конкурентное право; энергетическое право – Юридические 12.00.08 Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право – Юридические 12.00.09 Уголовный процесс – Юридические 12.00.10 Международное право; Европейское право – Юридические 12.00.11 Судебная деятельность, прокурорская деятельность, правозащитная и правоохранительная деятельность – Юридические 12.00.12 Криминалистика; судебно-экспертная деятельность; оперативно-розыскная деятельность – Юридические 12.00.13 Информационное право – Юридические 12.00.14 Административное право; административный процесс – Юридические 12.00.15 Гражданский процесс; арбитражный процесс – Юридические 19.00.00 Психологические науки 19.00.06 Юридическая психология – Психологические, Юридические О государственном управлении вообще не

О.А. Кириченко

	говорится.
Номенклатура специальностей научных работников Республики Казахстан. URL : http://www.educontr ol.kz/ru/nomenklatura_specialnostei/nomenklatura_specialnostei_nauchnykh_rabotnikov/	05.13.00 Информатика, вычислительная техника и управление 05.13.19 Методы и системы защиты информации, информационная безопасность - Технические, физико-математические, юридические 05.25.00 Документальная информация 05.25.05 Информационные системы и процессы, правовые аспекты информатики - Технические, филологические, юридические 05.26.00 Безопасность деятельности человека 05.26.01 Охрана труда (по отраслям) - Технические, юридические, психологические, социологические, медицинские 05.26.02 Безопасность в чрезвычайных ситуациях (по отраслям) - Технические, биологические, медицинские, ветеринарные, юридические, химические, психологические 05.26.03 Пожарная и промышленная безопасность (по отраслям) - Технические, юридические, медицинские, психологические 12.00.00 Юридические науки 12.00.01 Теория и история государства и права, история правовых и политических учений – Юридические 12.00.02 Конституционное право; муниципальное право; административное право; финансовое право – Юридические 12.00.03 Гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право; гражданский процесс; арбитражный процесс – Юридические 12.00.05 Трудовое право; право социального обеспечения – Юридические 12.00.06 Экологическое право; природоресурсное право; аграрное право – Юридические 12.00.08 Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право – Юридические

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	12.00.09 Уголовный процесс; криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность – Юридические 12.00.10 Международное право – Юридические 12.00.11 Судебная власть; правоохранительные органы; организация правоохранительной деятельности; адвокатура – Юридические 19.00.00 Психологические науки 19.00.06 Юридическая психология - Психологические, юридические 23.00.00 Политические науки 23.00.02 Политические институты, этнополитическая конфликтология, национальные и политические процессы и технологии – Политические, юридические, социологические 23.00.03 Политические проблемы международных отношений и глобального развития - Политические, юридические 25.00.25 Науки о Земле 25.00.25 Землеустройство, кадастр и мониторинг земель - Географические, биологические, технические, сельскохозяйственные, юридические О государственном управлении вообще не говорится.
Общеправовой классификатор отраслей законодательства. Утв. указом Президента РФ от 16.12.1993 г. № 2171. <i>КонсультантПлюс</i> : веб-сайт. URL : http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_2989/7f	Настоящая редакция Общегражданского классификатора отраслей законодательства подготовлена Государственно - правовым управлением Президента Российской Федерации в соответствии с Указом Президента Российской Федерации от 16 декабря 1993 г., № 2171 (Собрание актов Президента и Правительства Российской Федерации, 1993, № 51, ст. 4936, Собрание законодательства Российской Федерации, 1995, № 1, ст. 46). В данной версии классификатора в основном учтены рекомендации и предложения,

О.А. Кириченко

4423d20f258626d77 6ec9594da905e2072 432b/	поступившие от федеральных органов власти и различных организаций, использующих классификатор для систематизации правовой информации. При необходимости развития классификатора по отдельным разделам заинтересованные организации могут выполнить эту работу самостоятельно, используя свободные последующие уровни разделов классификатора для отражения вопросов, относящихся непосредственно к их компетенции. 010.000.000 Основы конституционного строя 020.000.000 Гражданское законодательство 030.000.000 Законодательство о браке и семье 040.000.000 Гражданско-процессуальное законодательство 050.000.000 Арбитражно-процессуальное законодательство 060.000.000 Законодательство о трудоустройстве и занятости населения 070.000.000 Законодательство о труде 080.000.000 Законодательство о социальном страховании и социальном обеспечении 090.000.000 Законодательство о финансах и кредите 100.000.000 Законодательство по общим вопросам хозяйственной деятельности 110.000.000 Законодательство о предприятиях и предпринимательской деятельности 120.000.000 Законодательство о промышленности 130.000.000 Законодательство о строительстве 140.000.000 Законодательство о градостроительстве и архитектуре 150.000.000 Законодательство о сельском хозяйстве 160.000.000 Законодательство о торговле, общественном питании и бытовом обслуживании населения 170.000.000 Жилищное законодательство, законодательство о жилищно-коммунальном хозяйстве

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	180.000.000 Законодательство о транспорте и связи
	190.000.000 Законодательство об образовании
	200.000.000 Законодательство о научной деятельности
	210.000.000 Законодательство о культуре
	220.000.000 Законодательство об охране здоровья населения
	230.000.000 Законодательство о физической культуре и спорте
	240.000.000 Законодательство об охране окружающей среды
	250.000.000 Законодательство о земле
	260.000.000 Законодательство о недрах
	270.000.000 Законодательство об охране лесов
	280.000.000 Законодательство об охране вод
	290.000.000 Законодательство об охране животного мира
	300.000.000 Законодательство об охране атмосферного воздуха
	310.000.000 Законодательство о геодезии и картографии
	320.000.000 Законодательство о гидрометеорологии
	330.000.000 Законодательство о государственной службе
	340.000.000 Законодательство об обороне
	350.000.000 Законодательство о безопасности
	360.000.000 Таможенное законодательство
	370.000.000 Законодательство об охране общественного порядка и общественной безопасности
	380.000.000 Законодательство о суде и судостроительстве
	385.000.000 Законодательство о прокуратуре
	387.000.000 Законодательство об адвокатуре
	389.000.000 Законодательство о нотариате
	390.000.000 Уголовное законодательство
	400.000.000 Уголовно-процессуальное законодательство
	410.000.000 Уголовно-исполнительное

О.А. Кириченко

	законодательство 420.000.000 Законодательство об административных правонарушениях 430.000.000 Внешняя политика и международные отношения. Международные договоры 440.000.000 Международное право и процесс. Внешнеэкономические отношения 450.000.000 Межгосударственные отношения стран – участников СНГ 600.000.000 Решения по кадровым вопросам (назначения и освобождения) 620.000.000 Решения о присвоении почетных и иных званий отдельным лицам 640.000.000 Решения по вопросам награждения отдельных лиц орденами и медалями 660.000.000 Решения по вопросам помилования 680.000.000 Решения по вопросам гражданства
Олейников С.М. Система права і система законодавства. Загальна теорія держави і права : підручник / за ред. М.В. Цвіка, В.Д. Ткаченка, О.В. Петришина. Харків : Право, 2009. С. 254-278. https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI_2009/TEorijaDerjav_2009.pdf	Структура системи права - це її внутрішній устрій. Розкрити структуру права можна через : 1) визначення первинного елементу системи - правової норми та 2) врахування предмета правового регулювання як об'єктивного чинника, що з'єднав ці норми в певні групи. Такий підхід к пошуку структури права приводить до висновку про те, що його головними структурними елементами, крім правових норм, стають їх організовані об'єднання - інститути права, підгалузі права, галузі права (с. 249). Галузі права можна поділити на такі види : 1) (фундаментальні профілюючі), до яких традиційно належать конституційне, цивільне, адміністративне, кримінальне, цивільне процесуальне, кримінально-процесуальне право. Вони характеризуються тим, що, по-перше, є юридично первісними, тобто містять вихідний

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правовий матеріал, який потім так чи інакше використовується при формуванні правових режимів інших галузей права; по-друге, вичерпно концентрують генеральні юридичні режими, галузеві методи правового регулювання; 2) спеціальні в яких головні правові режими модифіковано, пристосовано до особливих сфер життя суспільства (трудова, земельна, сімейна та ін.); (с. 252). 3) комплексні для яких характерне сполучення різнорідних інститутів профілюючих (фундаментальних) та спеціальних галузей, наприклад, підприємницька (господарська), торговельна, морська та ін. (с. 253). Залежно від особливостей предмета та методу правового регулювання, а головне — соціального призначення всю систему права можна поділити на два великі масиви — матеріальне і процесуальне право. Предметом матеріального права є реальні суспільні відносини, які склалися між людьми, організовані ними і потребують організації відносин за допомогою права. На підставі норм матеріального права у суб'єктів суспільних відносин виникають суб'єктивні права, юридичні обов'язки та відповідальність. Процесуальне право визначає, врегульовує порядок (процедуру) вирішення спорів, конфліктів, розслідування і судового розгляду злочинів, інших правопорушень. Предметом регулювання норм процесуальних галузей права є організаційні відносини, тобто такі, які визначають засоби реалізації норм матеріального права (суб'єктивних прав, обов'язків та відповідальності) і де учасниками, як правило, виступають органи держави, посадові особи, на яких покладено обов'язок організовувати, спрямовувати процес, юридичну діяльність на реалізацію

	норм матеріального права (с. 253). § 2. Публічне і приватне право Дихотомія права з його поділом на публічне і приватне теоретично була обґрунтована ще в Стародавньому Римі. ... (с. 253). Публічне право — це сукупність галузей права (підсистема), предметом регулювання яких є відносини у сфері реалізації публічних (державних) інтересів з допомогою імперативного методу регулювання. Це передусім галузі конституційного, адміністративного, кримінального, фінансового, процесуального права. Тут юридичний пріоритет у питаннях захисту публічного інтересу має воля органів державної влади, яка, однак, у першу чергу підкоряється її завданню захисту інтересів особи і населення країни в цілому. Тому саме цієї кінцевій меті і підпорядковується логіка побудови галузей публічного права. Останнє своїми засобами створює соціальні умови правопорядку, за наявності яких громадянин відчуває себе захищеним і має можливість реалізувати власні приватні інтереси, використовуючи при цьому відповідні приватноправові засоби (с. 255). Приватне право — це сукупність галузей права (підсистема), предметом регулювання яких є відносини у сфері приватних, індивідуальних інтересів юридично рівних суб'єктів за допомогою диспозитивного методу регулювання. До приватного права відносять насамперед норми цивільного права. Тут юридичний пріоритет у питаннях реалізації приватних інтересів, ініціатива залежать від волі приватних осіб, громадян, їх об'єднань, недержавних суб'єктів господарювання, а регулювання відбувається на засадах координації, тобто за принципами юридичної рівності, автономії таких суб'єктів (с. 255). § 3. Загальна характеристика галузей та

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	інститутів права Галузі права поділяються залежно від предмета і методу правового регулювання. Крім того, їх поділяють за місцем, яке галузі посідають у системі права (основні — конституційне, цивільне, адміністративне, трудове; комплексні — екологічне, господарське). Головне значення має поділ системи права на галузі залежно від предмета і методу правового регулювання (с. 257). Конституційне право — це сукупність правових норм, які регулюють статус людини і громадянина в суспільстві і державі, принципи суспільного і державного ладу, організацію і діяльність системи органів держави та органів місцевого самоврядування. В предметі цієї галузі головне місце посідають відносини між людиною, суспільством і державою. Саме вони визначають устрій держави, її функціонування та ступінь участі громадянина в цьому процесі. Такі особливості цих відносин обумовлюють і відповідні методи регулювання. Домінує імперативний метод, бо виникнення цієї галузі пов'язано з існуванням владних відносин. Тому норми конституційного права мають переважно зобов'язальний і заборонний характер, а ті, що пов'язані з регулюванням статусу людини і громадянина, — переважно дозвільний характер. Норми конституційного права є провідними щодо норм інших галузей права, їх базовим нормативним утворенням. Головними джерелами конституційного права будь-якої держави є її конституція та конституційні закони (с. 257-258). Цивільне право — це сукупність правових норм, які регулюють сферу майнових і пов'язаних з ними особистих немайнових відносин (ім'я, честь, гідність, авторство). Вони виникають з приводу володіння, користування та розпорядження власністю, її

	набуття та відчуження, купівлі-продажу, спадкоємства тощо між різними суб'єктами права — фізичними і юридичними особами. Суттєвими ознаками суспільних відносин, які регулюються нормами цивільного права, є наявність у них вільних (автономних) і рівних суб'єктів права (покупець — продавець, замовник — підрядчик та ін.), відсутність відносин влади і супідрядності, що проводить чітку межу між предметом цивільного права і предметом адміністративного, фінансового права. Така природа відносин обумовлює диспозитивний (автономний) метод правового регулювання суспільних відносин, який є головним для цієї галузі права. В ринкових умовах роль цивільного права зростає. Без розвинутого, цивілізованого ринку формування громадянського суспільства та побудова правової держави практично неможливі (с. 258). Адміністративне право — це сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини, що виникають у процесі виконавчо-розпорядчої діяльності органів держави. Вони і є предметом правового регулювання. Їх особливістю є те, що однією зі сторін тут завжди виступає державний орган або посадова особа. Тому в основі правового регулювання адміністративного права лежить метод владних приписів (імперативний метод) через накази, вказівки. Йому властиві ієрархія і субординація по службі, встановлення відповідальності за доручену ділянку та ін. (с. 258). Фінансове право — це сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини, пов'язані з діяльністю держави по формуванню і виконанню державного бюджету, з грошовим обігом, банківськими операціями, кредитами, позиками, податками. Суб'єктами цих відносин, крім органів держави, виступають всі юридичні та фізичні

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	особи. Фінансова діяльність значною мірою має виконавчо-розпорядчий характер, що і визначає методи її правового регулювання. Ними є владні приписи, контроль, ревізії. В умовах переходу до ринку все більше розкриваються межі самостійності суб'єктів фінансової діяльності (с. 258-259). Трудове право — це сукупність правових норм, які регулюють відносини між роботодавцем і працівниками. Вони охоплюють питання організації праці, її оцінки і оплати, умов виникнення, зміни та припинення трудових відносин, а також пов'язані з ними відносини щодо соціального забезпечення, пенсійного обслуговування; робочий час та час відпочинку. Суб'єктами трудових відносин є робітники, державні, приватні, громадські та кооперативні організації, профспілки. Методи регулювання трудових відносин — імперативні та диспозитивні, а також методи заохочення, стимулювання. Сімейне право — це система правових норм, які регулюють особисті та майнові відносини, пов'язані з перебуванням у шлюбі та спорідненістю фізичних осіб. Метод регулювання — диспозитивний. Земельне право — це сукупність норм права, які регулюють суспільні відносини, пов'язані з володінням, користуванням та розпорядженням землею. Це питання землекористування і землеустрою, зберігання і розподілу земельного фонду, визначення правового режиму різних видів землі відповідно до їх адміністративно-господарського призначення (державні, фермерські, орендні тощо). Застосовуються як імперативний, так і диспозитивний методи правового регулювання з використанням відповідного юридичного інструментарію — дозволів, спеціальних дозволів, заборон.

О.А. Кириченко

	Екологічне право — це сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини у сфері освоєння, використання і охорони суспільством, державою, господарськими суб'єктами і громадянами природного середовища з метою зберігання природних багатств, запобігання екологічно шкідливому впливу господарської та іншої діяльності на середовище проживання людини. Норми цієї галузі права встановлюють механізм охорони природи, порядок проведення екологічної експертизи і екологічного контролю за додержанням вимог природоохоронного законодавства і нормативів якості довкілля. Ця галузь спрямована на реалізацію права громадян на безпечне довкілля (с. 259). Кримінальне право — це сукупність правових норм, які визначають коло суспільно небезпечних діянь (злочинів) і міри покарання, що (с. 259). застосовуються до злочинців. Норми цієї галузі встановлюють правомочність компетентних органів держави щодо осіб, які вчинили злочин, підстави та умови притягнення їх до відповідальності, види і системи санкцій, склад конкретних діянь, форми і ступінь вини тощо. Метод регулювання, який використовується в галузі кримінального права, — імперативний (метод заборони) (с. 260). Цивільне процесуальне право — це сукупність норм права, які регулюють порядок розгляду цивільних справ. Норми цієї галузі права встановлюють права і обов'язки сторін, між якими виник спір про право, судових і прокурорських органів з приводу судового розгляду цивільних справ, визначають порядок подання позовів до суду, підсудність та інші питання, які виникають у зв'язку з розглядом цивільних справ. Кримінально-процесуальне право — це сукупність правових норм, які регулюють діяльність органів слідства, прокуратури, суду

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	в розслідуванні злочинів і розгляду кримінальних справ у суді. Особливістю цієї галузі права є те, що вона постає як необхідна умова реалізації норм кримінального права шляхом встановлення чіткої регламентації прав і обов'язків органів та осіб у процесі розслідування і судового розгляду. Провідним методом правового регулювання є імперативний (зобов'язальний) (с. 260). § 5. Структура системи законодавства Законодавству притаманна своя структура — спосіб зв'язку між її елементами. Система законодавства має декілька структурних «зрізів» (аспектів), виокремлення кожного з яких містить у своїй основі той чи інший критерій. Залежно від цих критеріїв вирізняють функціональну, горизонтальну, ієрархічну (вертикальну) структури. Залежно від функціонального призначення нормативно-правових актів можна виокремити: (с. 264) 1) головні нормативно-правові акти, які виконують основну функцію інтегратора (носія) певної сукупності нормативно-правових приписів. Це базові нормативно-правові акти, представлені своєю первинною редакцією, як, наприклад, основи законодавства, кодекси; 2) допоміжні нормативно-правові акти, тобто такі, які вносять часткові зміни в чинні (головні) нормативно-правові акти. За своєю формою це найрізноманітніші акти — від одиничних, які вносять зміни в одну статтю або припис, до таких, що являють собою викладення певного акта в новій редакції; 3) нормативно-правові акти, які виконують оперативну функцію припинення юридичної сили окремих нормативних положень або їх первинних структурних частин — статей, приписів, підпунктів, абзаців тощо. Особливістю цього виду актів є те, що вони

	містять тільки єдиний припис про визнання нечинними тих чи інших нормативних актів, їх структурних частин. За обсягом нормативного матеріалу вирізняють такі елементи горизонтальної структури законодавства : 1) нормативно-правовий припис тобто письмове викладення правила поведінки, принципу, дефініції та інших елементів системи права. За своєю формою це граматично, логічно та юридично завершена частина нормативно-правового акта, виражена в його структурних текстових підрозділах — статтях, пунктах, підпунктах, параграфах, абзацах тощо. Нормативно-правові приписи є головними елементами змісту нормативно-правового акта як форми права. Структура нормативно-правових приписів закономірно зумовлюється в кожному окремому випадку структурністю норми права; 2) — нормативно-правовий акт це письмовий акт-документ державного органу, який містить сукупність нормативно-правових приписів, спрямованих на регулювання окремої групи суспільних відносин. В одних випадках нормативно-правові акти містять норми тільки певної галузевої належності (так звані цільні акти), в інших — норми права різних галузей права (комплексні); 3) інститут законодавства який являє собою сукупність взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих нормативно-правових приписів, спрямованих на регулювання відповідної уособленої сукупності суспільних відносин. Він може бути галузевим або міжгалузевим; 4) галузь законодавства яка є взаємопов'язаною системою законодавчих актів (с. 265). Головне призначення і цінність галузей законодавства в тому, що всі вони виступають як офіційна форма, тобто засобом організації,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	існування і зовнішнього виразу структури змісту права на рівні його галузей. У цьому полягають не тільки відносна самостійність і різниця між галузями права та галузями законодавства, а й їх внутрішня єдність. Тому в реальній дійсності в суспільстві і державі функціонують не окремі розрізнені системи, а єдина нормативно-правова регулятивна система. Галузі законодавства і галузі права співвідносяться таким чином : – галузь законодавства за обсягом може повністю збігатися з галуззю права, що має місце в кримінальному праві; – на базі однієї галузі права можуть існувати декілька галузей законодавства, як то є в конституційному або цивільному праві; – більшість приписів галузі законодавства є формою однієї із галузей права, становлячи, проте, лише певну частину цієї галузі (наприклад, у законодавстві про охорону здоров'я і народну освіту одні приписи (їх більше) належать до адміністративного права, другі — до трудового, цивільного та інших галузей права); – галузь законодавства може поєднувати в собі норми декількох галузей права. Залежно від юридичної сили нормативно-правових актів, яка визначається місцем правотворчого (правоустановчого) органу в державному апараті, вирізняють ієрархічну вертикальну структуру вітчизняного законодавства, до якої входять такі складові : 1) Конституція України. Головне місце в ієрархічній системі законодавства посідають Конституція України і закони, що встановлюють відправні засади правового регулювання (конституційні закони). Вона має найвищу юридичну силу і становить першооснову усього законодавства; 2) — закони та кодекси кодифіковані закони у середині законодавства. Їх головне

О.А. Кириченко

	призначення — забезпечення на основі науково обґрунтованих принципів комплексного, всебічного та цілісного вирішення тих чи інших завдань економічного і соціального розвитку суспільства. Кодифіковані закони здебільшого функціонують як стрижневі акти, що надає формальної визначеності нормам певної галузі права і є активним центром регулювання суспільних відносин; 3) нормативні укази і розпорядження Президента України — підзаконні акти, що видаються відповідно до Конституції України; 4) підзаконні нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади — постанови і розпорядження Кабінету Міністрів (с. 266) України, накази і інструкції міністерств, державних комітетів України; 5) акти місцевих органів виконавчої влади — місцевих державних адміністрацій; 6) акти органів місцевого самоврядування щодо здійснення функцій, які їм делеговані державними органами. Наведена структура вітчизняного законодавства не є вичерпаною. Усередині цієї ієрархічної структури залежно від юридичної сили нормативно-правові акти можна поділити на два види: закони і підзаконні нормативно-правові акти. Функціональна, ієрархічна та горизонтальна структури законодавства забезпечують внутрішню узгодженість, юридичну єдність і цілісність законодавства (с. 267).
Олійник А.Ю. Гусарев С.Д., Слюсаренко О.Л. Теорія держави і права : навч. посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2001. 176 с.	Держава і право є об'єктом вивчення різних суспільних наук : Класифікація юридичних наук : 1. Загальнотеоретичні та історичні юридичні науки, до яких належить теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень. 2. Галузеві юридичні науки: конституційне право, адміністративне право і процес,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	цивільне право і процес, кримінальне право і процес та інші науки, як традиційні, так і комплексні. 3. Юридичні науки, що вивчають структуру, порядок утворення, організацію і функціонування деяких державних органів місцевого самоврядування, зокрема, правосуддя, прокурорського нагляду, правоохоронних органів, органів державної влади і місцевого самоврядування та ін. 4. Юридичні науки, що вивчають державне право зарубіжжя і міжнародне право; 5. Спеціальні (прикладні) юридичні науки: судова психіатрія, судова медицина, кримінологія, криміналістика (с. 11).
Опорні конспекти з курсу «Теорія держави і права» / Без автора. <i>Електронная библиотека</i> <i>Князева : веб-сайт.</i> URL : http://ebk.net.ua/Book/Konspekt/TDIP/001.htm	Складність таких об'єктів, як право і держава, призводить до того, що вони вивчаються багатьма юридичними науками. Останні вивчають той чи інший бік, елементи і риси державно-правової дійсності у визначеному аспекті, на визначеному рівні. Право і держава як складні соціальні феномени мають у своєму складі велику кількість різноякісних компонентів і підсистем. Їхні функції багатогранні, їхні структури складні. Залежно від того, які з цих компонентів, підсистем, структур і функцій чи їхніх аспектів і рівнів вивчаються, і підрозділяються юридичні науки. Весь комплекс юридичних наук, за досить усталеною в науці схемою, поділяється на три великі групи: фундаментальні історико-теоретичні, галузеві і спеціальні юридичні науки. Діюча в даний час класифікація юридичних наук передбачає наступні розділи : 1) теорія й історія держави і права, історія політичних і правових навчань; 2) державне право і керування, державне будівництво, адміністративне право, фінансове право; 3) цивільне право, сімейне право, цивільний

О.А. Кириченко

процес, міжнародне приватне право;
4) господарське право, арбітражний процес;
5) трудове право, право соціального забезпечення;
6) сільськогосподарське право, земельне, водне, лісове і гірське право, екологічне право;
7) кримінальне право і кримінологія, виправно-трудове право;
8) кримінальний процес і криміналістика;
9) міжнародне право;
10) судоустрій, прокурорський нагляд, адвокатура.

Тут окремі науки зведені в групи за деякими родовими ознаками. Існують й інші класифікації, що так чи інакше мають сліди швидко мінливого часу чи суб'єктивних представлень авторів. Деякі з них, наприклад, включають в історико-юридичний цикл римське і мусульманське право, а господарсько-правовий цикл (господарське право, земельне право, трудове право й ін.) відокремлюють від цивільно-правового циклу (цивільне право, сімейне право й ін.). Тут немає особливої необхідності наводити різні точки зору. Ясно одне: ніякі детальні підрозділи юридичних наук не зможуть адекватно відбити швидко мінливу, динамічну картину сучасного життя, для якої характерно не тільки виділення наукових напрямків, але і становлення галузей, підгалузей права, комплексних галузевих утворень і в той же час відпадання і самоліквідація інших напрямків галузевої юридичної науки. Справді, спеціалізація наукового знання, розвиток тих чи інших процесів викликали до життя такі галузі, як космічне, атомне, комп'ютерне право.

Неблагополучне положення з охороною навколишнього середовища змусило наукове співтовариство зайнятися розробкою екологічного, природоохоронного права.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Політична лінія, спрямована на розвиток ринкових відносин, спонукує юристів займатися комерційним, податковим, біржовим правом і т. п. Поява нових чи ускладнення правових явищ, що існували, (іпотека, застава, траст, приватизація, комерціалізація і т. д.), нових суб'єктів права (банки, акціонерні товариства, комерційні структури і т. д.), розширення сфери цивільного обороту, збільшення прав громадян і т. п. привертають увагу правознавців, юристів-практиків і стимулюють проведення наукових вишукувань і появу на дереві юридичного знання нових галузей-напрямків. Галузеві і спеціальні юридичні науки займаються дослідженням, як правило, якої-небудь однієї області або напрямків сфери державного чи правового життя. На відміну від них, теорія права і держави займається загальними специфічними закономірностями розвитку права і держави. Теорія права і держави виступає своєрідним резервуаром, у який можуть «занурюватися» чи знову «спливати» деякі юридичні дисципліни загального чи «стикового» характеру. Так філософські, політичні і соціологічні аспекти пізнання загальних закономірностей права і держави в радянський період були інтегровані в єдиній науці – теорії держави і права. Однак останнім часом з'являються підстави для виділення з цієї загальної основи самостійних дисциплін: політичної науки, філософії права, соціології права, енциклопедії права. Вивчаючи право і державу в цілому, державно-правова теорія не обмежується аналізом досвіду якої-небудь країни або окремого регіону, чи напрямку державно-правового життя, а на основі вивчення права і держави різних історичних епох, усіх областей і напрямків державно-правової

О.А. Кириченко

	дійсності визначає загальні і специфічні закономірності їхнього розвитку, основні ознаки й істотні характерні риси. Сама «логіка справи» виділяє загальну теорію права і держави в системі юридичних наук як самостійну наукову галузь знання, тому що в реальному житті діють об'єктивні державно-правові закономірності, найбільш істотні їхні зв'язки і відносини, що виступають загальним, властивим усім явищам даного роду. Без їхнього пізнання неможливе глибоке засвоєння всього того, що вивчають галузеві і спеціальні юридичні науки. Так, без загального наукового поняття сутності, змісту і форми права, галузі й інституту права, системи і систематики правил, норми права і правовідносини і т. п. жодна галузь юридичної науки не зможе ефективно розвиватися, розраховуючи на соціально значимі результати. Без знання загальних питань правомірного поведіння, правопорушень і юридичної відповідальності та законності не можна сподіватися на успіх у боротьбі зі злочинністю, особливо з її найбільш складними й організованими формами. Без фундаментальних понять про сутність і її прояви, зміст і форми держави, її структури, соціальної ролі і призначення неможливо з'ясувати особливості держав різних історичних типів, різних етапів розвитку, сформулювати задачі і напрямки формування основ демократичної соціальної правової держави і т.д.
Орлова О.О. Юридичні норми і система права. Розділ 3. Орлова О.О., Кучук А.М., Мінченко О.В. Загальна теорія	Галузі права Конституційне право – це сукупність правових норм, які регулюють статус людини і громадянина в суспільстві і державі, принципи суспільного і державного ладу, організацію і діяльність системи органів держави та органів місцевого самоврядування. Адміністративне право – це сукупність

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

права: навч.-метод. посібник. Суми : ДДУВС. С. 50-67. URL : https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5081/1/%d0%a2%d0%94%d0%9f%20%d1%87.%202%20%281%29.pdf	правових норм, які регулюють суспільні відносини, що виникають у процесі виконавчо-розпорядчої діяльності органів держави. Цивільне право – це сукупність правових норм, які регулюють сферу майнових і пов'язаних з ними особистих немайнових відносин. Кримінальне право – це сукупність правових норм, які визначають коло суспільно небезпечних діянь (злочинів) і міри покарання, що застосовуються до злочинців (с. 59).
Паспорти спеціальностей. Затв. постановою президії Вищої атестаційної комісії України від 8 жовтня 2008 р., № 45-06/7. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v45_6330-08#Text	ПАСПОРТИ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 12.00.01 - теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень I. Формула спеціальності : Спеціальність 12.00.01 - група галузей юридичної науки, яка досліджує загальні закономірності виникнення та тенденції розвитку держави і права, їх структурно-функціональні характеристики, становлення конкретно-історичних державно-правових форм, еволюцію теоретичних уявлень людства про політику, право та державу. II. Напрями досліджень : 2.1. У галузі теорії держави і права : - Загальна характеристика теорії держави і права, проблеми методології та методів дослідження держави і права, загальнотеоретичні поняття, предмет і взаємозв'язок теорії держави і права з іншими науками про людину та суспільство. - Поняття держави, її соціальне призначення та функції, типологізація держав, класифікація форм держави, загальні проблеми та принципи організації державного механізму. - Держава і громадянське суспільство, держава в політичній системі суспільства,

О.А. Кириченко

	національна держава, демократична держава, соціальна держава, держава в умовах інтеграції і глобалізації. - Сучасні концепції правопорозуміння, загальне розуміння права, об'єктивне та суб'єктивне в праві, принципи права, право і закон. - Соціальне призначення та функції права, цінність права, місце права в системі соціального регулювання, право і держава. - Права людини, класифікація прав людини та їх гарантії, права людини та право, правова держава. - Правове регулювання, структура й основні складові механізму правового регулювання, типи та методи правового регулювання, дія права та його соціальна ефективність. - Джерела та форми права, класифікація джерел права в різних правових системах, нормативно-правовий акт як основне джерело в правовій системі України, нормотворча діяльність і техніка. - Поняття правової норми, галузі і інститути права та їх класифікація; законодавство та його структура, тлумачення законодавства. - Правосвідомість, її структура та види, право і мораль, правова культура суспільства та особи. - Зміст і структура правовідносин, проблеми реалізації суб'єктивних прав і юридичних обов'язків, правозастосовна діяльність, законність і правопорядок. - Правова поведінка, правомірна поведінка та правопорушення, юридична відповідальність і її механізм. - Правова система суспільства та її структура, класифікація правових систем сучасності; сім'ї правових систем, національна правова система, міждержавні правові системи, формування нових правових систем, порівняльне правознавство. - Становлення та особливості розвитку

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	державності, права та правової системи України. 2.2. У галузі історії держави і права : - Предмет історико-правової науки, періодизація історії держави і права, методологія історико-правової науки, історико-правове джерелознавство. - Історичні закономірності та конкретні особливості розвитку права і держави, право та держава як явище культури та цивілізації, традиції та новації у розвитку держави і права, історичні типи держави, історичні типи права. - Історія становлення та функціонування окремих державних інститутів, галузей та інститутів права, історія правової культури. - Становлення та особливості розвитку держави і права України. 2.3. У галузі історії політичних і правових вчень : - Предмет і методологія історії вчень про державу і право, політична та правова доктрина та думка. - Закономірності виникнення та тенденції розвитку світової теоретичної думки про державу та право, періодизація та класифікація вчень про державу і право. - Основні політичні та правові доктрини Стародавнього світу, Середньовіччя, Нового і Найновіших часів. - Основні напрями сучасної політико-правової ідеології, основні школи правознавства і державознавства на сучасному етапі, історія політико-правової думки України. III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені : юридичні науки. ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 12.00.03 - цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право I. Формула спеціальності : Спеціальність 12.00.03 охоплює юридичні науки, які досліджують цивільне, сімейне,

	міжнародне приватне право, що регулюють особисті немайнові та майнові відносини, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників, процесуальні форми захисту цивільних прав. II. Напрями досліджень : - Цивільні правові відношення. Суб'єкти цивільного права. Фізичні особи. Поняття юридичних осіб, їх види. Строки в цивільному праві. Позовна давність. Поняття здійснення права на захист цивільних прав. - Особисті немайнові права. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. - Право інтелектуальної власності. Творча діяльність як відносини, що регулюються цивільним правом. Право інтелектуальної власності як інститут цивільного права. Система законодавства про інтелектуальну власність. Суб'єкти, об'єкти та зміст правовідносин у сфері інтелектуальної власності. Реалізація суб'єктивних прав у сфері інтелектуальної власності. Захист права інтелектуальної власності. Авторське право. Суміжні права. Міжнародна охорона права інтелектуальної власності. Проблеми міжнародного співробітництва в правовому регулюванні, розвитку та захисту права інтелектуальної власності. - Речове право, види речових прав. Право власності. Право приватної власності фізичних та юридичних осіб. Поняття права спільної власності і його види. Захист права власності. - Зобов'язальне право, поняття та види зобов'язань у цивільному праві. Суб'єкти зобов'язань. Переміна осіб в зобов'язанні. Поняття та значення договору в цивільному праві, види договорів. Укладення, зміна та

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	розірвання договору. Поняття та значення виконання зобов'язань. Забезпечення виконання зобов'язань. Поняття та значення цивільно-правової відповідальності. Підстави припинення зобов'язань, окремі види договорів. - Житлове законодавство. Загальні питання. Забезпечення громадян житловими приміщеннями. Найом, оренда, обмін житла. Плата за користування житловими приміщеннями. Ринок житла, виселення із житлового приміщення. Готелі, гуртожитки. Право на житло у гуртожитку. - Недоговірні зобов'язання та їх види. Захист прав споживачів у сфері побутових послуг, роздрібної торгівлі. Зобов'язання, які виникають з публічної обіцянки винагороди. Конкурс. Відшкодування моральної та матеріальної шкоди. Інші види недоговірних зобов'язань. - Спадкове право. Спадкування за законом. Спадкування за заповітом. Здійснення права на спадкування та оформлення спадкових прав. - Сімейне право. Поняття, види і зміст сімейних правовідносин. Правове регулювання шлюбу, недійсності та припинення шлюбу. Права і обов'язки подружжя. Шлюбний договір. Визначення походження дитини. Оспорювання батьківства і материнства. Права і обов'язки дітей. Позбавлення батьківських прав і поновлення в батьківських правах. Аліментні обов'язки інших членів сім'ї. Усиновлення (удочеріння). Опіка і піклування. Охорона сім'ї, материнства і дитинства. Реєстрація актів громадянського стану. Зміна імені, по-батькові та прізвища. Питання дитячої безпритульності. - Цивільний процес. Цивільно-процесуальні відносини та їх особливості. Предмет, метод,

О.А. Кириченко

	система цивільного процесуального права. Історія, система і організація нотаріату. Цивільно-процесуальна правоздатність і дієздатність. Процесуальні права і обов'язки. Процесуальна співучасть. Процесуальне правонаступництво. Треті особи, їх види. Прокурор у цивільному процесі. Підстави участі в цивільному процесі органів управління. Представництво і його види. Права і обов'язки громадянських організацій у цивільному процесі. - Підвідомчість цивільних справ і її види. Поняття підсудності цивільних справ і її види. Поняття позову і види договорів. Зміна позову, визнання позову. Відмова від позову. Судові витрати. Процесуальні строки. Докази і судове доказування. Позовне провадження. Непозовні провадження. Провадження в апеляційній і касаційній інстанціях. Виконавче провадження. - Міжнародне приватне право. Джерела міжнародного приватного права. Методи регулювання цивільно-правових відносин з іноземним елементом. Суб'єкти міжнародного приватного права. Колізійні норми. Питання власності в міжнародному приватному праві. Захист авторських прав і суміжних прав у міжнародному приватному праві. Сімейні відносини в міжнародному приватному праві. Застосування законодавства України про шлюб і сім'ю до іноземних громадян і осіб без громадянства. - Міжнародне спадкове право. - Деліктні зобов'язання в міжнародному приватному праві. Міждержавні договори, що регулюють деліктну відповідальність. - Міжнародні трудові відносини в міжнародному приватному праві. - Міжнародний цивільний процес. III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені : юридичні науки. ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 12.00.04 -

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	господарське право; господарсько-процесуальне право I. Формула спеціальності : Спеціальність 12.00.04 охоплює юридичні науки, які досліджують господарське право як право, що регулює відносини з організації та здійснення господарської діяльності; господарське процесуальне право як право, що регулює здійснення правосуддя в господарських відносинах; наукознавчі проблеми цих наук. II. Напрями досліджень : Наука господарського права. Вчення про правову роботу в народному господарстві. Господарське право в системі права. Господарська діяльність як предмет господарського права. Сутність і зміст господарського права. Принципи і методи регулювання господарської діяльності. Розмежування і взаємодія господарського права з іншими галузями права. Історія становлення і розвитку господарського права. Культурно-історичні передумови господарського права. Розвиток господарського права у XX та XXI століттях. Становлення нового господарського законодавства України. - Джерела господарського права. Поняття й основні види джерел господарського права. Систематизація в господарському праві. Господарське право і господарське законодавство. Система господарського законодавства і реалізація правових норм. Поняття й зміст господарських правовідносин. Види господарських правовідносин. - Правовий господарський порядок. Організаційно-правові засади формування та функціонування правового господарського порядку. Правові засоби забезпечення свободи підприємницької діяльності. Зміст і напрями правової економічної політики

О.А. Кириченко

	держави. Механізм реалізації правової економічної політики держави. Захист прав і інтересів суб'єктів господарювання. Правові гарантії господарської діяльності. Способи захисту. Правовий захист споживчого ринку. - Державне регулювання в умовах змішаної економіки. Тенденція посилення державного регулювання економіки у XX столітті. Правове регулювання господарської діяльності в зарубіжних країнах. Зближення національних систем правового регулювання господарської діяльності. Предмет і система господарського права зарубіжних країн. Моделі і методи державного регулювання економіки. Господарсько-правові засоби державного регулювання господарської діяльності, їх види та система. Особливості механізму державного регулювання господарської діяльності у різних секторах і галузях економіки. Загальнодержавне та регіональне програмування економічного і соціального розвитку. Ціноутворення та регулювання цін. Оподаткування в системі засобів регулювання та стимулювання господарської діяльності. Ліцензування господарської діяльності. Технічне регулювання. - Правові основи обмеження монополізму і захисту економічної конкуренції. Правове забезпечення розвитку змагальності та запобігання монополістичним зловживанням. Контроль за економічною концентрацією. Законодавство про захист від недобросовісної конкуренції. Правові засоби захисту національного товаровиробника в умовах впливу світової економічної конкуренції. Правове регулювання природних монополій. - Суб'єкти господарського права. Поняття, ознаки та види суб'єктів господарського права. Створення та припинення суб'єктів господарського права. Права і обов'язки суб'єктів господарського права. Колективні

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	суб'єкти господарювання. Підприємства. Господарські товариства. Виробник кооперативи. Громадяни як суб'єкти господарювання. Суб'єкти господарювання з особливим статусом. Банківські установи. Страхові організації. Біржі. Неприбуткові організації. Негосподарські організації, що беруть участь у господарських правовідносинах. - Суб'єкти організаційно-господарських повноважень, їх види. Господарські об'єднання і органи господарського керівництва. Холдингові компанії та промислово-фінансові групи. Держава та територіальні господарські системи. Створення та припинення суб'єктів господарювання. Порядок і основні стадії створення суб'єктів господарювання. Державна реєстрація суб'єктів господарювання. Припинення суб'єктів господарювання. - Правовий режим майна суб'єктів господарювання. Джерела формування майна суб'єктів господарювання. Публічна власність. Право господарського відання, право оперативного управління. Склад майна підприємств. Правова регламентація приватизації державного майна. Цінні папери. Групи та види цінних паперів. Особливості здійснення діяльності на ринку цінних паперів. Суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність на ринку цінних паперів. Господарсько-правовий механізм державного регулювання ринку цінних паперів. - Поняття і зміст корпоративних правовідносин. Правовий режим корпоративних прав як особливої категорії майна у сфері господарювання. Особливості набуття та реалізації корпоративних прав держави. Правові засоби попередження

	зловживання корпоративними правами. - Суб'єкти й об'єкти права державної власності. Правові форми реалізації права державної власності. Правове регулювання відносин комунальної власності. Об'єкти та суб'єкти права комунальної власності. Правові форми використання комунальної власності. Відчуження об'єктів комунальної власності. - Правове регулювання обліку та звітності в господарській діяльності. Правове регулювання бухгалтерського обліку. Правове регулювання надання фінансової звітності. Правове регулювання аудиторської діяльності. - Правове регулювання відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом. Поняття неплатоспроможності та банкрутства. Нормативно-правова характеристика банкрутства. Учасники справи про банкрутство. Розгляд справ про банкрутство в господарському суді. - Господарське зобов'язальне право. Поняття, ознаки, підстави виникнення господарських зобов'язань. Види господарських зобов'язань і їх еволюція. Форми господарських зобов'язань. Господарський договір і його функції. Види господарських договорів. Укладення, зміна та розірвання господарських договорів. Господарські договори за участю держави. Забезпечення виконання господарських зобов'язань. Виконання господарських зобов'язань. Припинення господарських зобов'язань. - Правове регулювання відносин на ринку фінансових послуг. Особливості державного регулювання відносин на ринку фінансових послуг. Правові механізми забезпечення захисту прав і законних інтересів споживачів фінансових послуг в Україні та ЄС. Правове регулювання кредитних і розрахункових відносин. Поняття кредиту та кредитного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правовідношення. Правове регулювання окремих форм і видів кредиту. Порядок відкриття й обслуговування банківського рахунку. Правові способи розрахунків. Форми розрахунків. - Правове регулювання забезпечення засобами виробництва, як виду господарської діяльності. Встановлення господарських зв'язків у порядку вільної оптової торгівлі. Закупівля товарів, робіт і послуг за державні кошти. Договори в галузі забезпечення засобами виробництва та реалізації продукції та їх виконання. Особливості забезпечення засобами виробництва та реалізації продукції в аграрному секторі економіки. Особливості забезпечення паливно-енергетичними ресурсами та їх реалізації. - Правове регулювання будівельної діяльності. Особливості здійснення будівельної діяльності. Правовий статус суб'єктів господарювання, що здійснюють будівельну діяльність. Господарсько-правовий механізм державного регулювання будівельної діяльності. Умови та порядок здійснення будівельної діяльності. Договір підряду на капітальне будівництво. - Правове регулювання транспортної діяльності. Транспорт і його правове регулювання. Особливості здійснення транспортної діяльності. Господарсько-правові механізми державного регулювання окремих видів транспортної діяльності. Правове регулювання перевезення вантажів. Договір перевезення вантажу. Договір транспортного експедирування. - Правова структурно-галузева політика держави, правове регулювання інших видів господарської діяльності: у паливно-енергетичному комплексі; у галузях машинобудування; у металургійній галузі; у хімічній галузі; в оборонно-промисловому

	комплексі; в аграрно-промисловому комплексі; у сфері охорони здоров'я; у фармацевтичній галузі, у сфері рекреації; у галузі зв'язку. Господарсько-правове забезпечення наукової та науково-технічної діяльності, інформатики. Правове регулювання агентських відносин. Особливості правового регулювання відносин щодо комерційної концесії (франчайзингової діяльності). - Правове регулювання інвестиційної діяльності. Правове становище суб'єктів інвестування. Договори, що опосередковують інвестування. Державне регулювання інвестування. Особливості правового забезпечення спільного інвестування. Види та форми спільного інвестування. Правове забезпечення інноваційної діяльності. Суб'єкти інноваційної діяльності. Особливості правового регулювання діяльності у сфері трансферу технологій. Договори, що опосередковують трансфер технологій. Правове регулювання інших видів господарської діяльності, пов'язаних із запровадженням новітніх технологій. - Правова зовнішньоекономічна політика держави в умовах членства в міжнародних економічних організаціях. Міжнародне економічне право. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Поняття та види зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, реалізація права на її здійснення. Господарсько-правовий механізм державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Ліцензування та квотування зовнішньоекономічних операцій. Зовнішньоекономічні договори (контракти). Розрахунки при здійсненні зовнішньоекономічних операцій. Міжнародний економічний суд. Правовий режим іноземних інвестицій. Особливості

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правового статусу суб'єктів господарювання з іноземним капіталом. Гарантії захисту прав іноземних інвесторів. Міжнародний комерційний арбітраж. - Поняття та види спеціального режиму господарювання. Розвиток законодавства про спеціальні економічні зони і території пріоритетного розвитку. Особливості здійснення господарської діяльності в умовах СЕЗ і ТПР. Концесія як різновид спеціального режиму господарювання. Господарська діяльність у Збройних Силах України. - Господарсько-правова відповідальність. Поняття господарського правопорушення. Поняття, ознаки та функції господарсько-правової відповідальності. Принципи та межі застосування господарсько-правової відповідальності. Форми господарсько-правової відповідальності. Реалізація господарсько-правової відповідальності. - Господарське процесуальне право. Предмет, метод, система господарського процесуального права. Принципи господарського процесуального права. Джерела господарського процесуального права. Предмет діяльності господарських судів. Господарські процесуальні правовідносини. Підвідомчість і підсудність справ господарським судам. Учасники судового процесу. Процесуальні строки. Докази і доказування в господарському судочинстві. Запобіжні заходи в господарському судочинстві. Поняття та види позовів. Забезпечення позову. Вирішення господарських справ у суді першої інстанції. Рішення господарського суду. Перегляд судових рішень в апеляційному, касаційному порядку та за нововиявленими обставинами. Розгляд справ третейськими судами. III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені : юридичні науки.

**ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 12.00.05 -
трудове право; право соціального
забезпечення**

I. Формула спеціальності :

Галузь юридичної науки, яка досліджує трудові та пов'язані з ними відносини, а також відносини у сфері соціального забезпечення; норми трудового права та права соціального забезпечення, що їх регулюють; законодавчі та інші нормативно-правові акти про працю та соціальне забезпечення, практику їх застосування; наукознавчі проблеми трудового права та права соціального забезпечення.

II. Напрями досліджень :

2.1. У галузі трудового права :

- Предмет науки трудового права та методи дослідження трудовправових явищ; ефективність науки трудового права; генеза науки трудового права; напрями (школи) в науці трудового права, їх окремі представники; єдність і системність науки трудового права; сучасна трудовправова доктрина, тенденції розвитку науки трудового права; взаємозв'язок науки трудового права з філософією та іншими науками; зарубіжна наука трудового права.

- Соціальне призначення трудового права; генеза трудового права, тенденції та прогнозування його подальшого розвитку; вплив конституції, галузей публічного та приватного права, політичних, релігійних і моральних норм на трудове право; права і свободи людини і громадянина на трудове право; права і свободи людини і громадянина на трудове право; трудове право в системі національного права.

- Предмет, метод, система, функції, принципи та суб'єкти трудового права. Джерела трудового права. Сфера дії трудового права. Трудове право в системі національного права.

- Правове забезпечення зайнятості населення

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	та працевлаштування. Гарантії реалізації права на зайнятість. - Трудові правовідносини та їх суб'єкти. Виникнення, зміна та припинення трудових правовідносин. - Правові основи соціального діалогу у сфері праці: поняття, принципи, суб'єкти, система, організаційно-правові форми. Колективні угоди та колективні договори. Участь працівників в управлінні організацією. - Трудовий договір : поняття, сторони, зміст, форми, види; співвідношення з цивільно-правовими договорами, пов'язаними з працею. Укладення, зміна та припинення трудового договору. - Правове забезпечення професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників. - Правове регулювання робочого часу і часу відпочинку. Правові аспекти нормування й оплати праці. Гарантії та компенсації. - Матеріальна відповідальність сторін трудового договору. Дисципліна праці та правові засоби її забезпечення. - Охорона праці. Нагляд і контроль за дотриманням законодавства про працю та охорону праці на виробництві. - Індивідуальні та колективні трудові спори (конфлікти). - Міжнародно-правове регулювання трудових відносин. Порівняльне трудове право. Зарубіжне трудове право. 2.2. У галузі права соціального забезпечення : - Предмет науки права соціального забезпечення; ефективність науки права соціального забезпечення; генеза науки права соціального забезпечення; напрями (школи) в науці права соціального забезпечення, їх окремі представники; єдність і системність науки права соціального забезпечення; взаємозв'язок науки права соціального

О.А. Кириченко

	забезпечення з іншими науками; зарубіжна наука права соціального забезпечення. - Соціальне забезпечення та його структура. Організаційно-правові форми та види соціального забезпечення. - Конституційні засади права громадян на соціальний захист в Україні. Правовий механізм забезпечення права на соціальний захист в Україні. - Генеза права соціального забезпечення, тенденції його подальшого розвитку; вплив конституції, галузей публічного та приватного права на право соціального забезпечення. Теоретичні дослідження предмета, методу, системи, функцій, принципів, джерел і суб'єктів права соціального забезпечення. Право соціального забезпечення у системі національного права. - Правовідносини у сфері соціального забезпечення та їх суб'єкти. - Державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії у сфері соціального забезпечення. - Загальнообов'язкове державне соціальне страхування: поняття, види, правове регулювання. - Пенсійне страхування та пенсійне забезпечення в Україні (загальнообов'язкове державне пенсійне страхування; державне пенсійне забезпечення; недержавне пенсійне забезпечення). - Державна соціальна допомога. Соціальне обслуговування та діяльність соціальних служб. Соціальний захист окремих категорій населення України. - Медична допомога. - Міжнародно-правове регулювання відносин у сфері соціального забезпечення. Порівняльне право соціального забезпечення. Зарубіжне право соціального забезпечення. ІІІ. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені: юридичні науки.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право I. Формула спеціальності : Галузь юридичної науки, яка досліджує суспільні відносини, що формуються в ході забезпечення органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, а також у процесі державного та самоврядного управління у сферах економічного, соціально-культурного та адміністративно-політичного розвитку; суспільні відносини, що складаються у сфері формування, розподілу і використання коштів публічних грошових фондів, та суспільні відносини, що складаються у сфері обігу інформації, створення, формування, зберігання, поширення, використання, охорони і захисту інформаційних ресурсів, створення та використання інформаційних технологій, забезпечення інформаційної безпеки. II. Напрями досліджень : 2.1. У галузі адміністративного права і процесу : - Теорія державного управління і адміністративне право. - Методологія науки адміністративного права. - Становлення та розвиток українського адміністративного права. - Виконавча влада та державне управління. - Предмет, метод і принципи адміністративного права. - Адміністративно-правові норми та їх реалізація. - Джерела адміністративного права, систематизація адміністративного права. - Адміністративно-правові відносини. - Суб'єкти адміністративного права. - Адміністративно-правові засади діяльності

О.А. Кириченко

	органів виконавчої влади. - Державна служба та її адміністративно-правове регулювання. - Адміністративний примус і адміністративна відповідальність. - Адміністративно-правове регулювання забезпечення законності у державному управлінні. - Адміністративно-правові засади управління економічною, соціально-культурною, адміністративно-політичною діяльністю та міжгалузевого управління. - Адміністративний процес. - Адміністративне судочинство. - Адміністративні провадження. - Адміністративне процесуальне право. - Адміністративне право зарубіжних країн. 2.2. У галузі фінансового права : - Предмет, метод і система фінансового права. - Методологія науки фінансового права. - Публічні фонди в Україні. - Система фінансового законодавства. - Фінансово-правові норми та фінансово-правові відносини. - Суб'єкти фінансового права. - Фінансова діяльність інститутів публічної влади. - Правове регулювання фінансового контролю. - Бюджетне право. - Правове регулювання доходів публічних фондів. - Правове регулювання податкової системи. - Правові засади публічних видатків і бюджетного фінансування. - Правове регулювання фінансової діяльності публічних фондів соціального призначення. - Правові засади валютного регулювання та валютного контролю. - Юридична відповідальність за порушення фінансового законодавства. - Фінансове право зарубіжних країн.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2.3. У галузі інформаційного права : - Інформаційна сфера як об'єкт права. - Методологія інформаційного права. - Предмет, метод і система інформаційного права. - Інформаційне законодавство та напрями його розвитку. - Правовідносини в інформаційній сфері. - Правові аспекти формування, розвитку, охорони та захисту інформаційних ресурсів. - Державна політика та державне управління в інформаційній сфері. - Правові засади організації та координації дій органів державної влади в єдиному інформаційному просторі України. - Поняття та правовий режим інформаційних ресурсів. - Правовий режим інформаційних технологій, інформаційних систем і мереж. - Інформаційна безпека та її місце в системі забезпечення національної безпеки. - Захист інформації з обмеженим доступом і прав на неї. - Захист інформаційних систем і прав на них. - Інформаційне право зарубіжних країн. III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені : юридичні науки. ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 12.00.10 - судоустрій; прокуратура та адвокатура I. Формула спеціальності : Дослідження правової природи судової влади, проблем розвитку законодавства щодо завдань і структури судової системи, правового статусу суддів і органів, що складають інфраструктуру судової влади, правового статусу прокуратури та прокурорів, органів внутрішніх справ, Служби безпеки України, Управління державної охорони, органів охорони державного кордону, податкової міліції, їх службових осіб, а також адвокатури та інших правозахисних об'єднань.

О.А. Кириченко

	II. Напрями досліджень : - Проблеми наукових досліджень у сферах організації та функціонування судової влади, прокуратури й інших правоохоронних органів і правозахисних об'єднань. - Природа, ознаки, функції судової влади в Україні. Місце судів у державному механізмі, їх взаємозв'язок з іншими гілками й органами державної влади. Конституційні засади судоустрою та судочинства. - Система та структура судів загальної юрисдикції, компетенція судів. Правовий статус місцевих, апеляційних судів, вищих спеціалізованих судів і Верховного Суду України. Шляхи вдосконалення судової системи України в межах судово-правової реформи, забезпечення доступності правосуддя. Розвиток спеціалізації судів. - Засоби удосконалення статусу суддів, добору кадрів на суддівські посади, зміцнення гарантій незалежності суддів і посилення їх відповідальності за додержання прав учасників судового розгляду й інтересів держави та суспільства. Організація підготовки професійних суддів. - Правовий статус органів, що складають інфраструктуру судової влади. - Шляхи удосконалення правового статусу Вищої ради юстиції, кваліфікаційних комісій суддів, органів судового адміністрування й організаційного забезпечення діяльності судів. - Роль суддівського самоврядування та його органів у регулюванні діяльності судів і захисті професійних прав суддів. - Місце прокуратури в державному механізмі, проблеми удосконалення її функцій і повноважень. - Правові проблеми організації й управління в діяльності органів прокуратури, демократизації внутрішньослужбових відносин у прокуратурі. - Правовий статус Генерального прокурора

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	України та його заступників і проблеми його удосконалення на конституційному та законодавчому рівнях. - Шляхи удосконалення правових і інших гарантій незалежного виконання прокурорами їхніх обов'язків. - Роль, завдання та проблеми удосконалення правового регулювання діяльності адвокатури України. Форми організації діяльності адвокатури, адвокатське самоврядування. - Форми участі адвокатів у наданні правової допомоги населенню. Участь адвокатів у різних видах судового процесу. - Проблеми правового регулювання та підвищення ефективності правоохоронної діяльності органів внутрішніх справ, Служби безпеки України, податкової міліції, Управління державної охорони, органів охорони державного кордону. - Правовий статус громадських правозахисних об'єднань, громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону, приватних детективних і охоронних структур. - Шляхи підвищення рівня професійної етики суддів, адвокатів і співробітників правоохоронних органів. - Порівняльний аналіз законодавства про судоустрій, прокуратуру й інші правоохоронні органи та правозахисні інституції України й інших держав. - Проблеми розвитку цих інститутів у світлі євроінтеграційних прагнень України. III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені : юридичні науки. ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 12.00.11 - міжнародне право I. Формула спеціальності : Дослідження теоретичних і практичних проблем, які стосуються природи та структури міжнародного права, що функціонує в міжнародній системі, еволюціонуючись під

О.А. Кириченко

	впливом глобалізації міжнародних відносин. Предметом міжнародного права є публічні правовідносини, що регулюють поведінку держав і інших його суб'єктів у міжнародних відносинах. Відрізняється від міжнародного приватного права (колізійного права), в якому розв'язуються питання застосування елементів іноземного права в окремих правових системах держав. Міжнародне право може бути універсальним (загальним) і регіональним. II. Напрями досліджень : - Природа та розвиток міжнародного права. Визначення міжнародного права. Аналогія міжнародного права з внутрішнім правом як сутність усіх дискусій про його природу. Соціологічні засади міжнародного права : множинність держав, міжнародне спілкування, збіжні принципи права (певні спільні ідеали, спільні моральні та матеріальні інтереси держав) та ін. Доктрина суверенітету в процесі еволюційного розвитку. Зобов'язальна сила міжнародного права. Концепція співтовариства в міжнародному праві та її розвиток. Право і політика в міжнародному співтоваристві. Роль сили. Міжнародна система та міжнародний правопорядок. Еволюція міжнародного права під впливом глобалізації міжнародних відносин. Розвиток системи та структури міжнародного права, зокрема міжнародно-правової техніки, що виявляється в тенденції створення транснаціонального права. Сучасні теорії та тлумачення міжнародного права. Міжнародно-правова думка в Україні та її розвиток. - Історичний розвиток міжнародного права. Стародавні джерела. Середньовіччя і Ренесанс. Засновники сучасного міжнародного права. Позитивізм і натуралізм. Формування класичного міжнародного права. Подальший розвиток міжнародного права з

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	періоду Французької революції до Першої світової війни. Перетворення європейського міжнародного права на загальне міжнародне право. Заснування Ліги Націй і Організації Об'єднаних Націй. Міжнародне право в умовах «холодної війни». Деколонізація та виникнення нових незалежних держав (третій світ). Тенденції розвитку міжнародного права після закінчення «холодної війни». Вхід України як незалежної, правової, соціальної держави у світовий і європейський правовий простори. - Основні принципи міжнародного права. Характерні риси основних принципів. Суверенна рівність держав. Невтручання у внутрішні справи. Рівноправ'я та самовизначення народів. Незастосування сили або загрози силою. Мирне врегулювання спорів. Непорушність кордонів. Повага до прав людини і основних свобод. Співробітництво держав. Добросовісне виконання міжнародно-правових зобов'язань. Тісний зв'язок між основними принципами та необхідність їх координації. - Джерела міжнародного права. Договори. Міжнародне звичаєве право. Загальні принципи права. Еквіті та міжнародне право. Судові рішення. Доктрини найбільш кваліфікованих спеціалістів з публічного права різних націй. Інші джерела міжнародного права. Ієрархія джерел і <i>jus cogens</i>. Кодифікація та прогресивний розвиток міжнародного права. - Суб'єкти міжнародного права. Міжнародна правосуб'єктність в історичному розвитку. Держави як первісні суб'єкти та їх визнання. Державні спільності <i>sui generis</i>. Причини виникнення нових міжнародних суб'єктів. Міжнародні організації. Національні визвольні рухи та право народів на самовизначення. Індивіди. Проблема визнання

	міжнародної правосуб'єктності публічних компаній і транснаціональних корпорацій. Міжнародна правосуб'єктність України та її розвиток. - Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом держав. Зв'язок міжнародного права з внутрішнім правом. Міжнародні норми про імплементацію міжнародного права у внутрішньоправових сферах. Техніка імплементації норм міжнародного права та тенденції її розвитку в правових системах держав. Практика України й інших держав. Специфіка застосування загальних норм міжнародного права у внутрішньому праві. - Територія в міжнародному праві. Концепція території в міжнародному праві. Територіальний суверенітет. Договори про кордони й арбітражні рішення щодо кордонів. Територіальна цілісність, самовизначення та різні вимоги. Доктрина <i>uti possidetis</i>. Міжнародні прикордонні річки. «Загальна спадщина людства». Полярні регіони. Оренда та сервітути. - Юрисдикція в міжнародному праві. Принцип внутрішньої юрисдикції. Законодавча, виконавча та судова юрисдикція. Цивільна юрисдикція. Кримінальна юрисдикція. Піратство. Військові злочини, злочини проти миру та злочини проти людяності. Договори, що забезпечують юрисдикцію. Видача злочинців (екстрадиція). Екстратериторіальна юрисдикція. Імунітет від юрисдикції. Відмова від імунітету. - Право міжнародної відповідальності. Поняття юридичної відповідальності та концепція міжнародно-правової відповідальності. Етапи становлення права міжнародної відповідальності та його кодифікація. Поняття права міжнародної відповідальності. Суб'єкти права міжнародної відповідальності. Міжнародно-правові відносини відповідальності. Відповідальність

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	держав за міжнародно-протиправне діяння та його елементи. Кваліфікація діяння як міжнародно-протиправного. Кваліфікація поведінки суб'єкта. Порушення міжнародного зобов'язання. Відповідальність одного суб'єкта у зв'язку з діянням іншого. Обставини, що виключають міжнародну протиправність. Юридичні наслідки міжнародно-правового діяння. Недопустимість посилання на внутрішнє право держав. Відшкодування шкоди. Серйозні порушення зобов'язань, що впливають з імперативних норм загального міжнародного права (<i>jus cogens</i>). Імплементация міжнародної відповідальності. Притягнення до відповідальності. Контрзаходи та санкції. - Галузі міжнародного права та участь України в їх нормоутворенні та здійсненні. Право міжнародних договорів. Право зовнішніх зносин (дипломатичне право, консульське право та право спеціальних місій). Право міжнародної безпеки. Право міжнародних організацій або міжнародне інституційне право (право ООН, право спеціалізованих організацій ООН та інших міжнародних організацій). Право міжнародних регіональних організацій. Право Європейського Союзу. Міжнародне право прав людини. Міжнародне гуманітарне право. Міжнародне кримінальне право. Міжнародне морське право. Міжнародне повітряне право. Міжнародне космічне право. Міжнародне атомне право. Міжнародне право навколишнього середовища. Міжнародне економічне право. Міжнародне трудове право. Міжнародне право охорони культурних цінностей. Правонаступництво. Міжнародні суди і трибунали. Міжнародне процесуальне право. - Міжнародне право у XXI столітті.

О.А. Кириченко

Дослідження теоретичних і практичних проблем, що стосується створення парадигми нового світового порядку та місця в ньому міжнародного права.

III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені : юридичні науки.

ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 19.00.06 - юридична психологія

I. Формула спеціальності :

Галузь юридичної науки, предметом якої є закономірності та механізми психіки людини у сфері правовідносин і правової поведінки, а також розроблення нових і вдосконалення наявних технологій, спрямованих на підвищення ефективності системи «людина-право». Методологічною основою юридичної психології є системно-структурний аналіз соціальних процесів, делінквентної поведінки, юрисдикційної діяльності у взаємозв'язку зі структурою та змістом правових норм.

II. Напрями досліджень :

- Здійснення історичного та концептуального аналізу вітчизняної та зарубіжної юридичної психології, сучасних тенденцій психологічного опосередкування суспільних правовідносин з метою розвитку її системи та структури, теорії та практичного застосування.

- Розроблення теоретичних принципів і методологічних основ дослідження психологічних чинників делінквентної поведінки, правосвідомості правопорушників і її елементів; науково-практичних засад відповідних напрямів юридичної діяльності, пропозицій щодо їх нормативного регулювання.

- Дослідження психологічного опосередкування окремих напрямів юрисдикційної діяльності, статусно-правових і соціально-рольових особливостей її учасників з метою розроблення науково-методичних рекомендацій щодо підвищення

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ефективності сучасної процесуальної практики. - Дослідження психологічних закономірностей і принципів пенітенціарної системи; ефективності впливу організаційно-правових, режимних і інших заходів на особистість засудженого; психологічних проблем профілактики рецидиву; опрацювання та впровадження відповідних рекомендацій. - Аналіз проблем удосконалення нормативно-управлінської, організаційної, навчально-виховної практики професіографії в юридичній діяльності; розроблення методик професійно-психологічної підготовки відповідних фахових напрямів, попередження й усунення професійної деформації юристів. III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені : юридичні науки.
Паспорт спеціальності 081 – «Право». Додаток 2. URL : https://www.naiu.kiev.ua/files/naukovadiyalnist/specialrada/pasport_pravo_14062018.pdf	ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 081 – «ПРАВО» I. Формула спеціальності : Наукова спеціальність «Право» (081) досліджує право як соціальне явище в межах галузь знань, за якою здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти – «Право» (08). Вивчення права та його джерел ґрунтується на правових цінностях та принципах, в основі яких покладені права та основоположні свободи людини. Теоретичний зміст предметної області складає формування знань про основи поведінки індивідів і соціальних груп; творення права, його тлумачення та застосування; правові цінності та принципи, а також природу і зміст правових інститутів базових галузей права; етичні стандарти правничої професії. II. Наукові спеціалізації: ПАСПОРТ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 08.081.01 - Теорія та філософія права; порівняльне правознавство; історія права та держави

О.А. Кириченко

	I. Формула спеціалізації : Спеціалізація 12.00.01 – група галузей юридичної науки, яка досліджує загальні закономірності виникнення та тенденції розвитку права та держави, їх структурнофункціональні характеристики, розглядає світоглядні аспекти сутності та функціонування права, становлення конкретно-історичних державно-правових форм, розвиток теоретичних уявлень людства про право та державу, проводить порівняльно-правові дослідження правових систем світу. II. Напрями досліджень : 2.1. У галузі теорії права : - Загальна характеристика теорії права, проблеми методології та методів дослідження права, загальнотеоретичні поняття, предмет і взаємозв'язок теорії права з іншими науками про людину та суспільство. - Походження та ранні форми права. Звичай та звичаєве право. - Сучасні концепції праворозуміння, загальне розуміння права, об'єктивне та суб'єктивне в праві, принципи права, право і закон. - Соціальне призначення та функції права, цінність права, місце права в системі соціального регулювання. - Права людини, класифікація прав людини та їх гарантії, права людини та право, правова держава. - Верховенство права, сутність та еволюція доктрини, вимоги та складові елементи верховенства права, механізми забезпечення верховенства права, законність і правопорядок (с. 1). - Правове регулювання, структура й основні складові механізму правового регулювання, способи, типи та методи правового регулювання, дія права та його ефективність. - Джерела та форми права, класифікація джерел права в різних правових системах, джерела права в правовій системі України,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	нормотворча діяльність і техніка, систематизація законодавства. - Поняття правової норми, приватне та публічне право, галузі й інститути права та їх класифікація; законодавство та його структура, тлумачення права. - Правосвідомість, її структура та види, правова культура суспільства та особи, право та релігія, право і мораль, етичні вимоги до юридичної діяльності. - Зміст і структура правовідносин, проблеми реалізації суб'єктивних прав і юридичних обов'язків, правозастосовна діяльність, прогалини та колізії у нормах права. - Юридичнозначуща поведінка, правомірна поведінка та правопорушення, зловживання правом, юридична відповідальність і її механізм. - Правова система суспільства та її структура, класифікації правових систем сучасності; національні та наднаціональні правові системи, взаємодія правових систем. - Становлення та особливості розвитку державності, права та правової системи України. - Взаємозв'язок права та держави, поняття та соціальне призначення держави, її функції, типологізація держав, класифікація форм держави, загальні проблеми та принципи організації державного механізму. - Взаємодія права та держави з громадянським суспільством, держава в політичній системі суспільства, національна держава, демократична держава, соціальна держава, держава в умовах інтеграції і глобалізації. 2.2. У галузі філософії права : - Предмет філософії права. Особливості філософського осмислення права. Місце філософії права в системі філософського та юридичного знання. Структура та функції філософії права. Методологія філософії права.

	Типи праворозуміння й обґрунтування права. Історія світової та української філософсько-правової думки. Філософсько-правова традиція та право. - Онтологічний вимір права. Право як особлива реальність. Розмаїття форм буття права. Статика та динаміка правової реальності. Правова ситуація. Справедливість як атрибут права. Співвідношення права та моралі в контексті справедливості. Мета та сенс права. Функції права. Умови здійснення права. - Антропологічна парадигма права. Антропологія права як складова філософії права: предмет, методологія, статус, функції. Різновиди антропології права. Антропологічні властивості права. Образ людини в праві. Філософія прав і свобод людини. Антропологічні аспекти пізнання права. Філософське обґрунтування правового статусу людини та громадянина. Інтерсуб'єктивність у праві. - Ціннісні основи права. Правова аксіологія як вчення про цінності права. Право як спосіб буття цінностей. Структура правових цінностей. Різновиди правових (с. 2) цінностей та їхня соціокультурна інтерпретація. Способи обґрунтування правових цінностей. Співвідношення правових та моральних цінностей. Правосвідомість як ціннісний компонент світогляду: витоки, форми, рівні. - Філософські проблеми пізнання в праві. Рівні, принципи та моделі правового пізнання. Гносеологічні принципи права. Герменевтика права. Істина в праві. Логіка права. Юридична логіка. - Співвідношення правової культури особи та суспільства. Національне й універсальне в праві. Право в структурах культури. Діалоговий характер правової культури. Право як комунікація. Світоглядні основи

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правової традиції й інновації. Правовий плюралізм як соціокультурний феномен. Правовий менталітет. Специфіка української правової ментальності. - Філософські аспекти взаємозв'язку права, держави та суспільства. Генеза ідеї правової і соціальної держави. Філософсько-правовий вимір влади. Образ держави й суспільства у праві. Морально-правові основи взаємної відповідальності держави та особи. Соціокультурні чинники правової соціалізації. - Філософські проблеми формування та розвитку галузей та інститутів права. 2.3. У галузі порівняльного правознавства : - Історія становлення порівняльного правознавства, його періодизація, розвиток порівняльного правознавства, як методу та окремої науки, історичні порівняльноправові (діахронні) дослідження. - Предмет та методологія порівняльно-правових досліджень, окремі методи та методика, правила їх застосування в юридичних науках, види порівняльно-правових досліджень, структура, цілі та функції порівняльного правознавства. - Типологізація та класифікація правових систем, критерії поділу, формування і розвиток правових сімей у сучасному світі. - Форми, методи та результати взаємодії правових систем, рецепція та запозичення права, адаптація та гармонізація національного і міжнародного права, імплементація принципів та норм міжнародного права у національну правову систему, конвергенція правових систем, правові системи в умовах глобалізації. - Правова система суспільства та її структура, види правових систем та їх особливості, правова карта світу, національні, субнаціональні та наднаціональні правові системи, міжнародні та релігійні правові

	системи, квазінаціональні правові системи, формування нових правових систем. - Основні правові сім'ї сучасного світу, їх особливості, романо-германське, англо-американське, релігійне та традиційне право, їх втілення в окремих правових системах, мішані правові системи. - Правові системи ісламського, канонічного, іудейського та індуського права, історія їх формування та розвитку, джерела права, особливості правосвідомості та правозастосування, місце у сучасному світі. - Правові системи окремих держав світу, їх порівняльно-правова характеристика, спільні риси та відмінності з правовою системою України. - Порівняльно-правові дослідження окремих галузей та інститутів права, запозичення зарубіжного досвіду у вітчизняну правову систему (с. 3). 2.4. У галузі історії права та держави : - Предмет історико-правової науки, періодизація історії права та держави, методологія історико-правової науки, історико-правове джерелознавство. - Історичні закономірності та конкретні особливості розвитку права та держави, право та держава як явище культури та цивілізації, традиції та новації у розвитку права та держави, історичні типи держави, історичні типи права. - Закономірності виникнення найдавніших держав світу та їх правових пам'яток. Давньосхідне право, його джерела та основні риси. Джерела права Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Інститути римського приватного права. Особливості державного ладу античних держав, їх демократичні інститути. Право та державний лад найдавніших державних утворень на території України (Скіфська держава, античні міста-поліси).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	- Право та державний лад країн Європи в Середньовіччя. Феодалне право та державний лад країн Європи. Виникнення феодалного права у східних слов'ян та його джерела. Формування держави Київська Русь та її розвиток у IX – XII ст. Розвиток феодалного права та держави в умовах феодалної роздробленості Київської Русі. Джерела права та державний лад Галицько-Волинської держави. Право та державний лад Української козацької держави в період національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького (1648–1654 рр.). Право та державний лад середньовічних країн Азії та Африки. - Право Нового часу. Формування правових сімей та національних правових систем окремих країн світу. Рецепція та трансплантація права. Джерела права та державний лад провідних країн Європи у XVII ст. – на початку XX ст. Право на українських землях у складі Російської та Австро-Угорської імперії. Буржуазні реформи в Російській та Австро-Угорській імперії, їх реалізація на українських землях. Право та державний лад країн Америки у XVIII ст. – на початку XX ст. Право та державний лад країн Азії. - Право Новітнього часу. Джерела права та державний лад провідних країн Європи у XX ст. – на початку XXI ст. Розвиток права та органів публічної влади Європейського Союзу в другій половині XX ст. – на початку XXI ст. Право та державний лад України в період відродження національної державності (1917–1920 рр.). Джерела права та державний лад УСРР (1917–1937 рр.) Право та органи публічної влади на західноукраїнських землях у складі іноземних держав у Джерела права та державний лад УРСР (1917–1991 рр.). Право та державний лад незалежної України після

О.А. Кириченко

	24.08.1991 р. Право та державний лад США та інших країн Америки у XX ст. – на початку XXI ст. Право та державний лад країн Азії у XX ст. – на початку XXI ст. - Історія становлення та функціонування окремих галузей права, державних і правових інститутів, історія правової культури. - Етапи становлення та особливості розвитку права та держави в Україні. - Виникнення та розвиток світової теоретичної думки про право та державу, історія становлення найважливіших правових доктрин, їх вплив на формування правових систем світу (с. 4). - Основні політичні та правові доктрини Стародавнього світу, Середньовіччя, Нового і Найновіших часів. - Основні напрями сучасної політико-правової думки, історія політико-правової думки України. III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені: юридичні науки. ПАСПОРТ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 08.081.02-конституційне право; муніципальне право I. Формула спеціалізації: Галузь юридичної науки, яка досліджує конституційні засади побудови держави та суспільства, основні права, свободи й обов'язки людини та громадянина, інститути безпосередньої демократії, конституційні основи організації та діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, а також Конституцію (254к/96- ВР) як Основний Закон держави та суспільства. II. Напрями досліджень: 2.1. Конституційне право: - Поняття, предмет і метод конституційного права як галузі права. Конституційно-правові норми, конституційно-правові інститути. Система конституційного права. Конституційно-правові відносини: їх суб'єкти, об'єкти, види, підстави виникнення, зміни та

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	припинення. Джерела конституційного права як галузі права. Колізії в конституційному праві. - Поняття та предмет науки конституційного права. Функції, методи та джерела науки конституційного права. - Конституціоналізм і головні етапи його становлення. Поняття та сутність конституції. Функції та юридичні властивості конституції. Конституційний розвиток сучасних держав. - Характеристика Конституції України. Порядок прийняття та внесення змін до конституції. Конституція як особливий об'єкт охорони з боку суспільства та держави. Реалізація Конституції України. Тлумачення Конституції України. - Конституційний лад і його засади. Людина як найвища соціальна цінність. Конституційне закріплення народного суверенітету та форми його реалізації. Конституційні засади державного суверенітету та його гарантії. Конституційна характеристика України як правової, демократичної, соціальної держави. Конституційне закріплення форми правління. Конституційний принцип поділу влади. Конституційний принцип верховенства права. Конституційні засади економічної системи. Конституційно-правовий статус мов і конституційні засади мовної політики. Міжнародно-правові аспекти засад конституційного ладу. Державні символи та конституційно-правове регулювання порядку їх використання (с. 5). - Відповідальність у конституційному праві: правова природа, особливості, її види (форми), підстави, суб'єкти, санкції. - Конституційно-правові засади взаємовідносин держави та громадянського суспільства. Поняття та види об'єднань громадян. Конституційно-правовий статус політичних партій і громадських організацій в

О.А. Кириченко

	Україні: порядок створення, права та обов'язки, підстави та порядок припинення діяльності, відповідальність. Конституційно-правові засади інформаційних відносин. - Конституційно-правові основи взаємовідносин держави та релігійних організацій. Поняття та види релігійних організацій. Порядок утворення та припинення діяльності релігійних організацій. - Поняття та принципи громадянства. Підстави та порядок набуття громадянства. Підстави та порядок припинення громадянства. Вирішення питань громадянства. - Конституційно-правовий статус особи та його елементи. Конституційні принципи правового статусу громадян. - Конституційні права та свободи людини та громадянина. Походження конституційних прав і свобод. Покоління прав людини. Міжнародні стандарти прав людини й основних свобод. Класифікація прав і свобод людини та громадянина. Конституційна регламентація прав, свобод і обов'язків людини та громадянина. Обмеження прав і свобод особи: конституційно-правовий аспект. Основні особисті, політичні, економічні, соціальні, екологічні права та свободи людини та громадянина. Основні права та свободи людини та громадянина у сфері культури. Гарантії прав і свобод людини та громадянина. Конституційні обов'язки людини та громадянина. - Поняття та принципи конституційно-правового статусу національних меншин. Права й обов'язки національних меншин. Гарантії реалізації прав національних меншин. - Конституційно-правовий статус іноземців і осіб без громадянства: поняття, категорії, права, свободи, обов'язки, особливості юридичної відповідальності. Конституційне закріплення права на притулок. - Поняття надзвичайного стану, умови його

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	введення та припинення. Заходи, що запроваджуються в умовах надзвичайного стану. Конституційні гарантії прав людини та громадянина в умовах надзвичайного стану. - Форми безпосередньої демократії та їх конституційно-правове закріплення. Поняття та види референдумів. Предмет референдуму. Порядок призначення референдумів, підготовка їх проведення. Порядок голосування та визначення результатів референдумів. Юридичні наслідки проведення референдумів. - Поняття виборчої системи та виборчого права. Типи виборчих систем. Види виборів. Конституційні принципи виборчого права. Стадії виборчого процесу. Гарантії суб'єктів виборчого процесу. Відповідальність за порушення виборчого законодавства. - Поняття органу державної влади, класифікація органів державної влади. Конституційне закріплення системи органів державної влади. Державно-правові конфлікти: поняття, особливості, причини виникнення, конституційно-правові засоби (форми) їх врегулювання (с. 6). - Парламент і парламентаризм. Функції та повноваження парламенту. Законодавчий процес і інші парламентські процедури. Організаційно-правові форми діяльності парламенту. Підстави та порядок дострокового припинення повноважень парламенту. Парламентський контроль. - Конституційно-правовий статус члена парламенту. Права й обов'язки парламентарів. Гарантії депутатської діяльності. - Конституційно-правовий статус глави держави. Загальна характеристика інституту президентства. Функції та повноваження глави держави. Підстави та процедура дострокового припинення повноважень глави держави. Усунення президента з поста в

	порядку імпічменту. Конституційно-правовий статус органів при президентові. - Виконавча влада та система її органів. Конституційно-правовий статус уряду та інших органів виконавчої влади. - Конституційний контроль і його види. Порядок формування, функції та повноваження органу конституційної юрисдикції. Процедури розгляду справ органом конституційного правосуддя. - Конституційно-правове регулювання судової системи. Система судів загальної юрисдикції. Конституційні гарантії діяльності суддів. Конституційні засади судочинства. Конституційний статус Вищої ради юстиції України. Конституційно-правовий статус прокуратури. - Поняття та види територіального устрою. Система територіального устрою. Конституційно-правовий статус адміністративно-територіальних одиниць. Порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою. - Конституційно-правовий статус автономії. Види автономій. Конституція Автономної Республіки Крим (rb239k002-98). Органи влади автономії. Особливості правового статусу депутатів представницького органу автономного утворення. Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим. - Порівняльне конституційне право. 2.2. Муніципальне право : - Поняття та природа місцевого самоврядування. Еволюція місцевого самоврядування в Україні. Співвідношення та взаємодія державної влади та місцевого самоврядування: історія та сучасний стан. Основні теорії місцевого самоврядування. Муніципальне право та муніципальні системи зарубіжних країн, особливості організаційних структур, територіальних основ, компетенції.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Сучасні тенденції розвитку місцевого самоврядування в зарубіжних країнах. Державна політика у сфері розвитку місцевого самоврядування. Реформування системи місцевого самоврядування в Україні. - Поняття та система основ місцевого самоврядування. Правові основи місцевого самоврядування. Статут територіальної громади. Нормотворчість органів і посадових осіб органів місцевого самоврядування. - Територіальна організація місцевого самоврядування в Україні. Особливості організації місцевого самоврядування в Києві та Севастополі. - Принципи місцевого самоврядування та їх реалізація. Функції органів місцевого самоврядування. Поняття та правове регулювання компетенції органів місцевого (с. 7) самоврядування. Правове регулювання та здійснення окремих державних повноважень органами місцевого самоврядування. Конституційно-правові основи взаємовідносин. - Органів місцевого самоврядування з органами державної влади, підприємствами, установами, організаціями. - Повноваження органів місцевого самоврядування в різних сферах і форми їх реалізації. Взаємодія органів місцевого самоврядування з комунальними підприємствами, установами, організаціями. - Система місцевого самоврядування. Інститути та форми безпосередньої демократії в системі місцевого самоврядування. Місцевий референдум. Місцеві вибори та їх особливості. Збори громадян: правове регулювання, порядок підготовки та проведення. Місцеві ініціативи. Громадські слухання. Звернення громадян до органів місцевого самоврядування. - Органи місцевого самоврядування в Україні.

О.А. Кириченко

	Символіка територіальних громад, органів місцевого самоврядування в Україні. Представницькі органи місцевого самоврядування. Місцеві ради. Постійні та тимчасові комісії місцевих рад. Консультативно-дорадчі органи місцевих рад. Органи самоорганізації населення. Виконавчі органи місцевого самоврядування. - Поняття, принципи та правове регулювання служби в органах місцевого самоврядування. Виборні й інші посадові особи місцевого самоврядування. - Правовий статус депутатів місцевих рад. Гарантії діяльності депутатів місцевих рад. Порядок і підстави дострокового припинення повноважень депутатів місцевих рад. - Гарантії місцевого самоврядування. Державна підтримка місцевого самоврядування. III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені : юридичні науки. ПАСПОРТ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 08.081.03-цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право I. Формула спеціалізації : Спеціалізація 08.081.03 охоплює юридичні науки, які досліджують цивільне, сімейне, міжнародне приватне право, що регулюють особисті немайнові та майнові відносини, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників, процесуальні форми захисту цивільних прав. II. Напрями досліджень : 2.1. Цивільне право та цивільний процес : - Цивільні правові відношення. Суб'єкти цивільного права. Фізичні особи. Поняття юридичних осіб, їх види. Строки в цивільному праві. Позовна давність. Поняття здійснення права на захист цивільних прав. - Особисті немайнові права. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Особисті немайнові

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи (с. 8). - Право інтелектуальної власності в системі цивільного права. Система цивільного законодавства про інтелектуальну власність. Суб'єкти, об'єкти та зміст цивільних правовідносин у сфері інтелектуальної власності. Реалізація суб'єктивних цивільних прав у сфері інтелектуальної власності. Цивільно-правовий захист права інтелектуальної власності. Авторське право в системі цивільного права. Суміжні права в системі цивільного права. Міжнародна цивільно-правова охорона інтелектуальної власності. Проблеми міжнародного співробітництва в цивільно-правовому регулюванні та захисті права інтелектуальної власності. - Речове право, види речових прав. Право власності. Право приватної власності фізичних та юридичних осіб. Поняття права спільної власності і його види. Захист права власності. - Зобов'язальне право, поняття та види зобов'язань у цивільному праві. Суб'єкти зобов'язань. Переміна осіб в зобов'язанні. Поняття та значення договору в цивільному праві, види договорів. Укладення, зміна та розірвання договору. Поняття та значення виконання зобов'язань. Забезпечення виконання зобов'язань. Поняття та значення цивільно-правової відповідальності. Підстави припинення зобов'язань, окремі види договорів. - Житлове законодавство. Загальні питання. Забезпечення громадян житловими приміщеннями. Найом, оренда, обмін житла. Плата за користування житловими приміщеннями. Ринок житла, виселення із житлового приміщення. Готелі, гуртожитки. Право на житло у гуртожитку.

О.А. Кириченко

	- Недоговірні зобов'язання та їх види. Захист прав споживачів у сфері побутових послуг, роздрібної торгівлі. Зобов'язання, які виникають з публічної обіцянки винагороди. Конкурс. Відшкодування моральної та матеріальної шкоди. Інші види не договірних зобов'язань. - Спадкове право. Спадкування за законом. Спадкування за заповітом. Здійснення права на спадкування та оформлення спадкових прав. 2.2. Сімейне право : - Поняття, види і зміст сімейних правовідносин. Правове регулювання шлюбу, недійсності та припинення шлюбу. Права і обов'язки подружжя. Шлюбний договір. Визначення походження дитини. Оспорювання батьківства і материнства. Права і обов'язки дітей. Позбавлення батьківських прав і поновлення в батьківських правах. Аліментні обов'язки інших членів сім'ї. Усиновлення (удочеріння). Опіка і піклування. Охорона сім'ї, материнства і дитинства. Реєстрація актів громадянського стану. Зміна імені, по-батькові та прізвища. Питання дитячої безпритульності. - Цивільний процес. Цивільно-процесуальні відносини та їх особливості. Предмет, метод, система цивільного процесуального права. Історія, система і організація нотаріату. Цивільно-процесуальна правоздатність і дієздатність. Процесуальні права і обов'язки. Процесуальна співучасть. Процесуальне правонаступництво. Треті особи, їх види. Прокурор у цивільному процесі. Підстави участі в цивільному процесі органів управління. Представництво і його види. Права і обов'язки громадянських організацій у цивільному процесі. - Підвідомчість цивільних справ і її види. Поняття підсудності цивільних справ і її види. Поняття позову і види договорів. Зміна

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	позову, визнання позову. Відмова від (с. 9) позову. Судові витрати. Процесуальні строки. Докази і судове доказування. Позовне провадження. Непозовні провадження. Провадження в апеляційній і касаційній інстанціях. Виконавче провадження. 2.3. Міжнародне приватне право : - Міжнародне приватне право. Джерела міжнародного приватного права. Методи регулювання цивільно-правових відносин з іноземним елементом. Суб'єкти міжнародного приватного права. Колізійні норми. Питання власності в міжнародному приватному праві. Сімейні відносини в міжнародному приватному праві. Застосування законодавства України про шлюб і сім'ю до іноземних громадян і осіб без громадянства. - Міжнародне спадкове право. - Деліктні зобов'язання в міжнародному приватному праві. Міждержавні договори, що регулюють деліктну відповідальність. - Міжнародні трудові відносини в міжнародному приватному праві. - Міжнародний цивільний процес. III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені : юридичні науки. ПАСПОРТ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 08.081.04 - господарське право; господарсько-процесуальне право I. Формула спеціалізації : Спеціалізація 12.00.04 охоплює юридичні науки, які досліджують господарське право як право, що регулює відносини з організації та здійснення господарської діяльності; господарське процесуальне право як право, що регулює здійснення правосуддя в господарських відносинах; наукознавчі проблеми цих наук. II. Напрями досліджень : 2.1. Господарське право : - Наука господарського права. Вчення про правову роботу в народному господарстві.

О.А. Кириченко

	Господарське право в системі права. Господарська діяльність як предмет господарського права. Сутність і зміст господарського права. Принципи і методи регулювання господарської діяльності. Розмежування і взаємодія господарського права з іншими галузями права. Історія становлення і розвитку господарського права. Культурно-історичні передумови господарського права. Розвиток господарського права у XX та XXI століттях. Становлення нового господарського законодавства України. - Джерела господарського права. Поняття й основні види джерел господарського права. Систематизація в господарському праві. Господарське право і господарське законодавство. Система господарського законодавства і реалізація правових норм. Поняття й зміст господарських правовідносин. Види господарських правовідносин. - Правовий господарський порядок. Організаційно-правові засади формування та функціонування правового господарського порядку. Правові засоби забезпечення свободи підприємницької діяльності. Зміст і напрями правової економічної політики (с. 10) держави. Механізм реалізації правової економічної політики держави. Захист прав і інтересів суб'єктів господарювання. Правові гарантії господарської діяльності. Способи захисту. Правовий захист споживчого ринку. - Державне регулювання в умовах змішаної економіки. Тенденція посилення державного регулювання економіки у XX столітті. Правове регулювання господарської діяльності в зарубіжних країнах. Зближення національних систем правового регулювання господарської діяльності. Предмет і система господарського права зарубіжних країн. Моделі і методи державного регулювання економіки. Господарсько-правові засоби

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	державного регулювання господарської діяльності, їх види та система. Особливості механізму державного регулювання господарської діяльності у різних секторах і галузях економіки. Загальнодержавне та регіональне програмування економічного і соціального розвитку. Ціноутворення та регулювання цін. Оподаткування в системі засобів регулювання та стимулювання господарської діяльності. Ліцензування господарської діяльності. Технічне регулювання. - Правові основи обмеження монополізму і захисту економічної конкуренції. Правове забезпечення розвитку змагальності та запобігання монополістичним зловживанням. Контроль за економічною концентрацією. Законодавство про захист від недобросовісної конкуренції. Правові засоби захисту національного товаровиробника в умовах впливу світової економічної конкуренції. Правове регулювання природних монополій. Суб'єкти господарського права. Поняття, ознаки та види суб'єктів господарського права. Створення та припинення суб'єктів господарського права. Права і обов'язки суб'єктів господарського права. Колективні суб'єкти господарювання. Підприємства. Господарські товариства. Виробник кооперативи. Громадяни як суб'єкти господарювання. Суб'єкти господарювання з особливим статусом. Банківські установи. Страхові організації. Біржі. Неприбуткові організації. Негосподарські організації, що беруть участь у господарських правовідносинах. - Суб'єкти організаційно-господарських повноважень, їх види. Господарські об'єднання і органи господарського керівництва. Холдингові компанії та промислово-фінансові групи. Держава та

О.А. Кириченко

	територіальні господарські системи. Створення та припинення суб'єктів господарювання. Порядок і основні стадії створення суб'єктів господарювання. Державна реєстрація суб'єктів господарювання. Припинення суб'єктів господарювання. - Правовий режим майна суб'єктів господарювання. Джерела формування майна суб'єктів господарювання. Публічна власність. Право господарського відання, право оперативного управління. Склад майна підприємств. Правова регламентація приватизації державного майна. Цінні папери. Групи та види цінних паперів. Особливості здійснення діяльності на ринку цінних паперів. Суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність на ринку цінних паперів. Господарсько-правовий механізм державного регулювання ринку цінних паперів. - Поняття і зміст корпоративних правовідносин. Правовий режим корпоративних прав як особливої категорії майна у сфері господарювання. Особливості набуття та реалізації корпоративних прав держави. Правові засоби попередження зловживання корпоративними правами (с. 11). - Суб'єкти й об'єкти права державної власності. Правові форми реалізації права державної власності. Правове регулювання відносин комунальної власності. Об'єкти та суб'єкти права комунальної власності. Правові форми використання комунальної власності. Відчуження об'єктів комунальної власності. - Правове регулювання обліку та звітності в господарській діяльності. Правове регулювання бухгалтерського обліку. Правове регулювання надання фінансової звітності. Правове регулювання аудиторської діяльності. - Правове регулювання відновлення

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	платоспроможності боржника або визнання його банкрутом. Поняття неплатоспроможності та банкрутства. Нормативно-правова характеристика банкрутства. Учасники справи про банкрутство. Розгляд справ про банкрутство в господарському суді. - Господарське зобов'язальне право. Поняття, ознаки, підстави виникнення господарських зобов'язань. Види господарських зобов'язань і їх еволюція. Форми господарських зобов'язань. Господарський договір і його функції. Види господарських договорів. Укладення, зміна та розірвання господарських договорів. Господарські договори за участю держави. Забезпечення виконання господарських зобов'язань. Виконання господарських зобов'язань. Припинення господарських зобов'язань. - Правове регулювання відносин на ринку фінансових послуг. Особливості державного регулювання відносин на ринку фінансових послуг. Правові механізми забезпечення захисту прав і законних інтересів споживачів фінансових послуг в Україні та ЄС. Правове регулювання кредитних і розрахункових відносин. Поняття кредиту та кредитного правовідношення. Правове регулювання окремих форм і видів кредиту. Порядок відкриття й обслуговування банківського рахунку. Правові способи розрахунків. Форми розрахунків. - Правове регулювання забезпечення засобами виробництва, як виду господарської діяльності. Встановлення господарських зв'язків у порядку вільної оптової торгівлі. Закупівля товарів, робіт і послуг за державні кошти. Договори в галузі забезпечення засобами виробництва та реалізації продукції та їх виконання. Особливості забезпечення засобами виробництва та реалізації продукції

О.А. Кириченко

	в аграрному секторі економіки. Особливості забезпечення паливно-енергетичними ресурсами та їх реалізації. - Правове регулювання будівельної діяльності. Особливості здійснення будівельної діяльності. Правовий статус суб'єктів господарювання, що здійснюють будівельну діяльність. Господарсько-правовий механізм державного регулювання будівельної діяльності. Умови та порядок здійснення будівельної діяльності. Договір підряду на капітальне будівництво. - Правове регулювання транспортної діяльності. Транспорт і його правове регулювання. Особливості здійснення транспортної діяльності. Господарсько-правові механізми державного регулювання окремих видів транспортної діяльності. Правове регулювання перевезення вантажів. Договір перевезення вантажу. Договір транспортного експедирування. - Правова структурно-галузева політика держави, правове регулювання інших видів господарської діяльності: у паливно-енергетичному комплексі; у галузях машинобудування; у металургійній галузі; у хімічній галузі; в оборонно-промисловому (с. 12) комплексі; в аграрно-промисловому комплексі; у сфері охорони здоров'я; у фармацевтичній галузі, у сфері рекреації; у галузі зв'язку. Господарсько-правове забезпечення наукової та науково-технічної діяльності, інформатики. Правове регулювання агентських відносин. Особливості правового регулювання відносин щодо комерційної концесії (франчайзингової діяльності). - Правове регулювання інвестиційної діяльності. Правове становище суб'єктів інвестування. Договори, що опосередковують інвестування. Державне регулювання інвестування. Особливості правового

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	забезпечення спільного інвестування. Види та форми спільного інвестування. Правове забезпечення інноваційної діяльності. Суб'єкти інноваційної діяльності. Особливості правового регулювання діяльності у сфері трансферу технологій. Правове регулювання інших видів господарської діяльності, пов'язаних із запровадженням новітніх технологій. - Правова зовнішньоекономічна політика держави в умовах членства в міжнародних економічних організаціях. Міжнародне економічне право. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Поняття та види зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, реалізація права на її здійснення. Господарсько-правовий механізм державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Ліцензування та квотування зовнішньоекономічних операцій. Зовнішньоекономічні договори (контракти). Розрахунки при здійсненні зовнішньоекономічних операцій. Міжнародний економічний суд. Правовий режим іноземних інвестицій. Особливості правового статусу суб'єктів господарювання з іноземним капіталом. Гарантії захисту прав іноземних інвесторів. Міжнародний комерційний арбітраж. - Поняття та види спеціального режиму господарювання. Розвиток законодавства про спеціальні економічні зони і території пріоритетного розвитку. Особливості здійснення господарської діяльності в умовах СЕЗ і ТПР. Концесія як різновид спеціального режиму господарювання. Господарська діяльність у Збройних Силах України. - Господарсько-правова відповідальність. Поняття господарського правопорушення. Поняття, ознаки та функції господарсько-

О.А. Кириченко

	правової відповідальності. Принципи та межі застосування господарсько-правової відповідальності. Форми господарсько-правової відповідальності. Реалізація господарсько-правової відповідальності. 2.2. Господарсько-процесуальне право : - Господарське процесуальне право. Предмет, метод, система господарського процесуального права. Принципи господарського процесуального права. Джерела господарського процесуального права. Предмет діяльності господарських судів. Господарські процесуальні правовідносини. Підвідомчість і підсудність справ господарським судам. Учасники судового процесу. Процесуальні строки. Докази і доказування в господарському судочинстві. Запобіжні заходи в господарському судочинстві. Поняття та види позовів. Забезпечення позову. Вирішення господарських справ у суді першої інстанції. Рішення господарського суду. Перегляд судових рішень в апеляційному, касаційному порядку та за ново виявленими обставинами. Розгляд справ третейськими судами. (с. 13). III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені : юридичні науки. ПАСПОРТ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 08.081.05 - трудове право; право соціального забезпечення I. Формула спеціалізації : Галузь юридичної науки, яка досліджує трудові та пов'язані з ними відносини, а також відносини у сфері соціального забезпечення; норми трудового права та права соціального забезпечення, що їх регулюють; законодавчі та інші нормативно-правові акти про працю та соціальне забезпечення, практику їх застосування; наукознавчі проблеми трудового права та права соціального забезпечення. II. Напрями досліджень :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2.1. Трудове право : - Предмет науки трудового права та методи дослідження трудових явищ; ефективність науки трудового права; генеза науки трудового права; напрями (школи) в науці трудового права, їх окремі представники; єдність і системність науки трудового права; сучасна трудово-правова доктрина, тенденції розвитку науки трудового права; взаємозв'язок науки трудового права з філософією та іншими науками; зарубіжна наука трудового права. - Соціальне призначення трудового права; генеза трудового права, тенденції та прогнозування його подальшого розвитку; вплив конституції, галузей публічного та приватного права, політичних, релігійних і моральних норм на трудове право; права і свободи людини і громадянина на трудове право; права і свободи людини і громадянина на трудове право; трудове право в системі національного права. - Предмет, метод, система, функції, принципи та суб'єкти трудового права. Джерела трудового права. Сфера дії трудового права. Трудове право в системі національного права. - Правове забезпечення зайнятості населення та працевлаштування. Гарантії реалізації права на зайнятість. - Трудові правовідносини та їх суб'єкти. Виникнення, зміна та припинення трудових правовідносин. - Правові основи соціального діалогу у сфері праці: поняття, принципи, суб'єкти, система, організаційно-правові форми. Колективні угоди та колективні договори. Участь працівників в управлінні організацією. - Трудовий договір: поняття, сторони, зміст, форми, види; співвідношення з цивільно-правовими договорами, пов'язаними з працею. Укладення, зміна та припинення трудового

	договору. - Правове забезпечення професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників. - Правове регулювання робочого часу і часу відпочинку. Правові аспекти нормування й оплати праці. Гарантії та компенсації. - Матеріальна відповідальність сторін трудового договору. Дисципліна праці та правові засоби її забезпечення (с. 14). - Охорона праці. Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю та охорону праці на виробництві. - Індивідуальні та колективні трудові спори (конфлікти). - Міжнародно-правове регулювання трудових відносин. Порівняльне трудове право. Зарубіжне трудове право. 2.2. Право соціального забезпечення : - Предмет науки права соціального забезпечення; ефективність науки права соціального забезпечення; генеза науки права соціального забезпечення; напрями (школи) в науці права соціального забезпечення, їх окремі представники; єдність і системність науки права соціального забезпечення; взаємозв'язок науки права соціального забезпечення з іншими науками; зарубіжна наука права соціального забезпечення. - Соціальне забезпечення та його структура. Організаційно-правові форми та види соціального забезпечення. - Конституційні засади права громадян на соціальний захист в Україні. Правовий механізм забезпечення права на соціальний захист в Україні. - Генеза права соціального забезпечення, тенденції його подальшого розвитку; вплив конституції, галузей публічного та приватного права на право соціального забезпечення. Теоретичні дослідження предмета, методу, системи, функцій, принципів, джерел і

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	суб'єктів права соціального забезпечення. Право соціального забезпечення у системі національного права. - Правовідносини у сфері соціального забезпечення та їх суб'єкти. - Державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії у сфері соціального забезпечення. - Загальнообов'язкове державне соціальне страхування: поняття, види, правове регулювання. - Пенсійне страхування та пенсійне забезпечення в Україні (загальнообов'язкове державне пенсійне страхування; державне пенсійне забезпечення; недержавне пенсійне забезпечення). - Державна соціальна допомога. Соціальне обслуговування та діяльність соціальних служб. Соціальний захист окремих категорій населення України. - Медична допомога. - Міжнародно-правове регулювання відносин у сфері соціального забезпечення. Порівняльне право соціального забезпечення. Зарубіжне право соціального забезпечення. III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені : юридичні науки. ПАСПОРТ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 08.081.06 - земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право I. Формула спеціалізації (с. 15). Галузі юридичної науки, які досліджують суспільні та правові тенденції, явища та відносини, що виникають у сфері здійснення відповідними суб'єктами прав на землю та інші природні ресурси, раціонального, ефективного використання та охорони земель, інших природних ресурсів у сільськогосподарському виробництві й інших видах діяльності; а також у сферах запобігання негативному впливу людської

О.А. Кириченко

	діяльності на стан клімату; забезпечення права кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля, на участь в аграрному ринку, на розвиток інвестиційних і інноваційних відносин в аграрній сфері, соціальної сфери села, різних форм господарювання у сільському господарстві, на державну підтримку села, а також наукознавчі проблеми наук, що віднесені до цієї спеціальності. II. Напрями досліджень : 2.1. Земельне право : - Методологічні, доктринальні основи використання землі та реалізації права людини і громадянина на землю. - Поняття, предмет, принципи, функції, методи, система, структура земельного права України. - Об'єктивні та суб'єктивні передумови становлення та розвитку земельного права України; земельне право та його взаємодія і співвідношення з іншими галузями національної правової системи України. - Нормативні та інші джерела земельного права України; норми земельного права України. - Механізм правового регулювання земельних відносин. - Права на землю та юридичні обов'язки щодо землі; право власності на землю; право користування землею; зобов'язання в земельному праві; гарантування прав на землю. - Земельні правовідносини; роль і місце держави та органів місцевого самоврядування в регулюванні земельних відносин. - Правовий режим земель в Україні; економіко-правовий механізм використання земель. - Правова охорона земель; юридична відповідальність у земельному праві. - Правові проблеми земельного кадастру;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правове забезпечення землеустрою. - Правочини в земельному праві; правове регулювання переходу прав на земельні ділянки; правові питання іпотеки землі. - Правовий режим, раціональне використання та охорона меліорованих земель; правові аспекти рекультивації земель; правова охорона ґрунтів; правові проблеми впровадження ґрунтозахисних систем землеробства в умовах приватної власності на землю. - Земельно-правові питання сільського (зеленого) туризму. - Земельне право України та інших держав: порівняльно-правовий аналіз. 2.2. Аграрне право : - Методологічні, науково-теоретичні основи використання ґрунту, сільськогосподарських угідь, земель сільськогосподарського призначення для виробництва сільськогосподарської продукції та продовольства (с. 16). - Історія розвитку аграрного права України; об'єктивні та суб'єктивні передумови формування, розвитку та функціонування аграрного права як самостійної галузі національної правової системи України. - Правові питання аграрної реформи, приватизації, реформування відносин власності на селі. - Правове забезпечення державної аграрної політики на національному, регіональному та на місцевому рівні; правові проблеми продовольчої безпеки України. - Предмет, принципи, функції, методи, система, структура аграрного права України. - Нормативні та інші джерела аграрного права України; норми аграрного права. - Наукові джерела аграрного права України. - Проблеми співвідношення та взаємодії аграрного права з цивільним, господарським і

О.А. Кириченко

	іншими суміжними галузями національної правової системи. - Стан, тенденції та перспективи правового регулювання аграрних відносин в умовах світових інтеграційних економічних процесів, гармонізації й адаптації національного законодавства до вимог ЄС та СОТ. - Аграрні правовідносини, їх поняття, особливості, структура. - Правове становище суб'єктів аграрних правовідносин; організаційно-правові форми ведення товарного сільськогосподарського виробництва, господарської діяльності у сфері виробництва продовольства, лісового та рибного господарства. - Правове регулювання кооперативних, корпоративних відносин у сільському господарстві; правове регулювання інвестиційних, інноваційних і інших ринкових аграрних відносин. - Правове забезпечення виробничо-господарської діяльності у сфері сільського господарства, виробництва продовольчої продукції лісового та рибного господарства. - Правове регулювання ведення особистого селянського господарства. - Державне та самоврядне регулювання аграрних відносин. - Правове забезпечення сільського (зеленого) туризму. - Правове регулювання аграрних відносин у окремих галузях сільського господарства, зокрема в рослинництві, тваринництві, бджільництві; розвиток і підвищення ролі ветеринарної медицини, розвиток насінництва та племінної справи, правова регламентація використання засобів захисту рослин. - Аграрно-зобов'язальні правовідносини. - Економіко-правові механізми стимулювання розвитку виробництва, переробки, зберігання та реалізації сільськогосподарської продукції, виробництва, переробки та реалізації

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	продовольчої продукції лісового та рибного господарства, участі сільськогосподарських товаровиробників в експорті й імпорті сільськогосподарської продукції. - Юридична відповідальність в аграрному праві. - Аграрне право України та інших країн: порівняльно-правовий аналіз. 2.3. Екологічне право : (с. 17) - Методологічні, науково-теоретичні основи правового регулювання екологічних суспільних відносин. - Об'єктивні та суб'єктивні передумови формування, розвитку та функціонування екологічного права. - Стан, тенденції та перспективи екологічного права в умовах глобалізації світових економічних і суспільних явищ, інтеграції правових систем, адаптації екологічного законодавства до права ЄС. - Предмет, принципи, функції, методи екологічного права; взаємодія та співвідношення екологічного права з іншими галузями національної правової системи України. - Нормативні та інші джерела екологічного права; норми екологічного права України. - Механізм правового регулювання екологічних відносин. - Екологічні правовідносини: природоресурсні, природоохоронні, з екологічної безпеки. - Екологічні права й обов'язки громадян, їх здійснення; зобов'язання в екологічному праві. - Правовий режим природних ресурсів; правова охорона навколишнього природного середовища; правові питання екологічної безпеки. - Роль і місце держави та органів місцевого самоврядування в регулюванні екологічних

	правовідносин. - Економіко-правовий механізм регулювання екологічних суспільних відносин. - Правовий режим зон надзвичайних екологічних ситуацій. - Правові питання у сфері запобігання негативному впливу людської діяльності на клімат. – Юридична відповідальність в екологічному праві. - Еколого-правові питання сільського (зеленого) туризму. - Екологічне право України та інших держав : порівняльний аналіз. 2.4. Природоресурсне право : - Методологічні, науково-теоретичні основи використання об'єктів енергетики, землі, вод, лісів, корисних копалин, інших природних ресурсів. - Об'єктивні та суб'єктивні передумови формування, розвитку та функціонування природоресурсного права як самостійної галузі національної правової системи України і таких підгалузей: енергетичне право, земельно-ресурсне право, лісогосподарське право, водно-ресурсне право, право використання корисних копалин. - Історія природоресурсного права та інших підгалузей. - Питання права власності на об'єкти природних ресурсів, їх приватизація. - Правовий режим об'єктів природоресурсного права, порядок та умови їх використання в різних галузях економіки та у суспільному житті людей. - Предмет, принципи, функції, методи, система, структура природоресурсного права та його підгалузей. - Джерела природоресурсного права, норми та інститути природоресурсного права і його підгалузей (с. 18). - Правовий механізм реалізації норм

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	природоресурсного права. III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені : юридичні науки. ПАСПОРТ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 08.081.07 - адміністративне право і процес; фінансове право I. Формула спеціалізації : Галузі юридичної науки, які досліджують суспільні відносини, що формуються в ході забезпечення органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, а також у процесі державного та самоврядного управління у сферах економічного, соціально-культурного та адміністративно-політичного розвитку; суспільні відносини, що складаються у сфері формування, розподілу і використання коштів публічних грошових фондів. II. Напрями досліджень : 2.1. Адміністративне право і процес : - Теорія державного управління і адміністративне право. - Методологія науки адміністративного права. - Становлення та розвиток українського адміністративного права. - Виконавча влада та державне управління. - Предмет, метод і принципи адміністративного права. - Адміністративно-правові норми та їх реалізація. - Джерела адміністративного права, систематизація адміністративного права. - Адміністративно-правові відносини. - Суб'єкти адміністративного права. - Адміністративно-правові засади діяльності органів виконавчої влади. - Державна служба та її адміністративно-правове регулювання. - Адміністративний примус і адміністративна відповідальність.

О.А. Кириченко

	- Адміністративно-правове забезпечення законності у державному управлінні. - Адміністративно-правові засади управління економічною, соціально-культурною, адміністративно-політичною діяльністю та міжгалузевого управління. - Адміністративний процес. - Адміністративне судочинство. - Адміністративні провадження. - Адміністративне процесуальне право. - Адміністративне право зарубіжних країн. 2.2. Фінансове право : - Предмет, метод і система фінансового права. - Методологія науки фінансового права. - Публічні фонди в Україні. - Система фінансового законодавства. - Фінансово-правові норми та фінансово-правові відносини (с. 19). - Суб'єкти фінансового права. - Фінансова діяльність інститутів публічної влади. - Правове регулювання фінансового контролю. - Бюджетне право. - Правове регулювання доходів публічних фондів. - Правове регулювання податкової системи. - Правові засади публічних видатків і бюджетного фінансування. - Правове регулювання фінансової діяльності публічних фондів соціального призначення. - Правові засади валютного регулювання та валютного контролю. - Юридична відповідальність за порушення фінансового законодавства. - Фінансове право зарубіжних країн. III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені : юридичні науки. ПАСПОРТ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 08.081.08 - кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право I. Формула спеціалізації :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Галузі юридичних наук, які досліджують кримінально-правові та кримінально-виконавчі відносини; норми кримінального та кримінально-виконавчого права, що їх регулюють; кримінальний і кримінально-виконавчий закони; злочин, кримінальну відповідальність і покарання; злочинність і віктимізацію, їх детермінанти та заходи запобігання; жертв злочину та особистість злочинця, а також наукознавчі проблеми наук, що віднесені до цієї спеціальності. II. Напрями досліджень : 2.1. Кримінальне право: - Предмет науки кримінального права та методи дослідження кримінально-правових явищ; ефективність науки кримінального права; наступність і перспективи розвитку науки кримінального права; напрями (школи) в науці кримінального права, їх окремі представники; єдність і системність науки кримінального права; сучасна кримінально-правова доктрина, тенденції розвитку науки кримінального права; взаємозв'язок цієї науки із філософією та іншими науками; зарубіжна наука кримінального права. - Вчення про кримінальне право: соціальне призначення кримінального права; генеза кримінального права, тенденції та прогнозування його подальшого розвитку; вплив конституції, галузей публічного та приватного права, політичних, релігійних і моральних норм на кримінальне право; можливості кримінального права у сфері протидії злочинності та його вплив на стан сучасної злочинності; права і свободи людини і громадянина та кримінальне право; кримінальне право та кримінально-правова політика; інструментальне значення кримінального права; кримінальне право в системі національного права; предмет і метод кримінального права як галузі (с. 20)

	публічного права; система кримінального права; принципи кримінального права; джерела кримінального права; кримінально-правова норма, її поняття, види та структура. - Вчення про кримінальний закон : поняття та призначення кримінального закону, його соціальна та кримінологічна обумовленість; системність і якість кримінального закону, закономірності і тенденції його розвитку й удосконалення; застосування кримінального закону та його ефективність; межі чинності та дії кримінального закону; термінологія кримінального закону; тлумачення кримінального закону; місце кримінального закону в системі національного законодавства. - Вчення про злочин : визначення злочину та відмежування його від незлочинної поведінки; межі криміналізації та декриміналізації; підстава кримінальної відповідальності та її диференціація; склад злочину, його окремі елементи й ознаки; проблема суб'єкта злочину; стадії вчинення злочину; закінчений і незакінчений злочин; співучасть у злочині; множинність злочинів; обставини, що виключають злочинність діяння. - Вчення про покарання: покарання та його мета; система та види покарань; караність злочинів; інші кримінально-правові наслідки вчинення злочину; еволюція кримінальних покарань; проблеми призначення покарання; ефективність застосування покарання; судимість. - Вчення про альтернативні засоби реагування на злочин : звільнення від кримінальної відповідальності та від покарання; альтернативні кримінально-правові засоби реагування на злочин; примусові заходи медичного та виховного характеру; особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх. - Вчення про кримінальну відповідальність за окремі види та групи злочинів : кримінальне

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	право та «нова злочинність» (організована, транснаціональна, терористична, комп'ютерна; злочинність у сфері господарської діяльності, засобів масової комунікації, довкілля, технологічної безпеки, незаконного обігу зброї та наркотичних засобів, «відмивання грошей»; злочини проти миру та безпеки людства тощо); кваліфікація злочинів; значення судової практики для визначення кримінальної відповідальності за окремі види злочинів. - Вчення про співвідношення кримінального законодавства України із зарубіжним кримінальним законодавством: національне кримінальне законодавство та сучасні процеси європеїзації та глобалізації; можливості та умови уніфікації, рецепції, адаптації та гармонізації кримінального законодавства України із кримінальним законодавством Європейського Союзу та іншим регіональним законодавством; імплементація положень міжнародних договорів до національного кримінального законодавства; компаративістські дослідження в науці кримінального права. 2.2. Кримінологія : - Предмет кримінології; історія розвитку кримінології; розвиток кримінологічної науки в Україні; сучасна кримінологічна наука, проблеми її розвитку; функції кримінологічної науки; методологія, методики та техніка кримінологічних досліджень; кримінологічна інформація; проблеми комп'ютеризації та (с. 21) стандартизації кримінологічних досліджень; порівняльна кримінологія; міжнародне співробітництво у сфері кримінологічної науки. - Злочини як соціальне явище; злочинність; теоретичні уявлення про злочинність: історичний екскурс, сучасний погляд, порівняльний огляд зарубіжних теорій; стан,

О.А. Кириченко

	тенденції та закономірності злочинності в Україні; регіональні (територіальні) особливості злочинності в Україні; кримінологічна характеристика та структуризація злочинності; соціологія злочинності; злочинність у різних народів; засади державного та громадського контролю за злочинністю. - Причини та умови злочинності; сучасна теорія причин і умов (чинників, детермінант) злочинності; чинники (економічні, соціальні, моральні, психологічні та інші) впливу на злочинність; детермінація окремих видів злочинів; кримінологічна ситуація; кримінальна субкультура; причини конкретного злочину. - Особистість злочинця та злочинна поведінка; криміналізація особистості; типологія особистості злочинця; механізм і прогнозування індивідуальної злочинної поведінки; вплив соціальних та особистих девіацій (алкоголізм, наркоманія, аномалії психіки тощо) на формування особистості злочинця; соціальне та біологічне в особистості злочинця; кримінологічна характеристика особистості злочинця загалом і за окремими видами злочинів. - Кримінологічна віктимологія; її предмет, завдання та функції; жертва злочину в теорії кримінологічної віктимології; детермінація віктимної поведінки; механізм індивідуальної віктимної поведінки; віктимна ситуація; віктимологічна профілактика та поводження з потерпілими. - Запобігання злочинності та її основні стратегії, кримінологічна політика держави; загальносоціальне та спеціально-кримінологічне запобігання злочинам; кримінологічне планування запобігання злочинності; запобігання організованим, професійним, рецидивним та іншим видам злочинності; нормативно-правове

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	забезпечення запобігання злочинності; міжнародне співробітництво у сфері запобігання окремим видам злочинності. - Організована, професійна, рецидивна та насильницька злочинність; злочинність неповнолітніх, молоді, жінок, військовослужбовців і інших категорій осіб; політична злочинність; тероризм; корупційна злочинність; злочинність у різних сферах господарства, управління, у сімейно-побутовій сфері; транснаціональна злочинність; торгівля людьми; нелегальна міграція та злочинність; злочинні посягання на авторські права тощо. 2.3. Кримінально-виконавче право : - Наука кримінально-виконавчого права, її предмет і методи дослідження; завдання та напрями (школи) в науці кримінально-виконавчого права, їх окремі представники; єдність і системність науки кримінально-виконавчого права; зв'язок науки кримінально-виконавчого права з іншими науками; зарубіжна наука кримінально-виконавчого права. - Кримінально-виконавче право; предмет і метод, функції та принципи кримінально-виконавчого права; наступність і перспективи розвитку кримінально-виконавчого права (с. 22). - Кримінально-виконавче законодавство; мета та завдання кримінально-виконавчого законодавства та їх співвідношення з цілями покарання; сучасне кримінально-виконавче законодавство, еволюція його розвитку й удосконалення в умовах європеїзації й імплементації міжнародних договорів до національного законодавства. - Державна політика у сфері виконання покарань; виконання покарання як стадія кримінальної відповідальності; міжнародні стандарти поведіння із засудженими та їх

О.А. Кириченко

	втілення у практику виконання покарань; виконання кримінальних покарань, не пов'язаних із позбавленням волі; особливості виконання покарань у вигляді арешту та тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців; права людини і громадянина та практика виконання покарань; правовий статус засуджених. - Кримінально-виконавча характеристика окремих видів покарань; особливості правового регулювання порядку виконання окремих видів покарань; особливості відбування покарання окремими категоріями засуджених; ефективність виконання покарань; порядок звільнення від відбування покарання; проблеми соціальної реабілітації осіб, які відбули кримінальне покарання. - Система установ і органів, що виконують покарання, та їх функції, призначення, завдання, види; сутність, зміст, організація та управління процесом виконання / відбування покарань; особливості діяльності окремих підрозділів державної кримінально-виконавчої служби; соціально-правове призначення, підстави та принципи утримання під вартою підозрюваних і обвинувачених у вчиненні злочину; застосування засобів безпеки; контроль за діяльністю органів і установ, що виконують покарання; участь громадськості в діяльності органів і установ, що виконують покарання. - Кримінально-виконавче законодавство зарубіжних країн, європейський пенітенціарний досвід у сфері забезпечення прав засуджених; порівняльні дослідження в галузі кримінально-виконавчого права. III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені : юридичні науки. ПАСПОРТ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 08.081.09 - кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	I. Формула спеціалізації : Спеціалізація об'єднує юридичні науки, які досліджують кримінально-процесуальні відносини та кримінально-процесуальну діяльність і їх зміст; кримінально-процесуальне право та законодавство; закономірності збирання, дослідження, оцінювання та використання доказів; прийоми, методи та засоби розкриття, розслідування, судового розгляду та запобігання злочинів; використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві та провадження експертних досліджень. II. Напрями досліджень : 2.1. Кримінальний процес : (с. 23) - Суспільно-політичне призначення кримінально-процесуального права; основні форми діяльності в боротьбі зі злочинністю; кримінально-процесуальні функції, їх система та класифікація; моральні основи кримінально-процесуальної діяльності; джерела кримінально-процесуального права; кримінально-процесуальне право в системі галузей національного права; завдання кримінального процесу; зміст процесуальних гарантій; система принципів кримінального процесу та їх нормативний зміст. - Поняття кримінально-процесуального права та законодавства; предмет і методи кримінально-процесуального права; норми кримінально-процесуального права та їх тлумачення; межі дії кримінально-процесуального закону. - Предмет і метод науки кримінального процесу; перспективи розвитку кримінально-процесуальної науки; кримінальний процес і правосуддя, їх співвідношення; співвідношення кримінального процесу з іншими юридичними науками. - Поняття суб'єктів кримінального процесу;

О.А. Кириченко

	органи, які ведуть кримінальний процес, та його учасники; докази та доказування в кримінальному процесі; види доказів. - Стадії кримінального процесу; порушення кримінальної справи; досудове розслідування; слідчі дії; притягнення як обвинуваченого; кримінально-процесуальний примус; запобіжні заходи; зупинення та закінчення досудового слідства; попередній розгляд справи суддею; судовий розгляд; судові акти в кримінальному процесі. - Провадження щодо перевірки вироків, постанов і ухвал суду; провадження в апеляційній і касаційній інстанціях; виконання вироку; перегляд судових рішень у порядку виключного провадження; підстави та процесуальний порядок застосування примусових заходів медичного характеру; особливості провадження у справах про злочини неповнолітніх; спрощені форми провадження в кримінальних справах. - Міжнародні стандарти в кримінальному процесі; співвідношення національного кримінально-процесуального законодавства та зарубіжного; гармонізація кримінально-процесуального права з міжнародними договорами у сфері кримінального судочинства; проблеми імплементації міжнародних договорів до національного законодавства; проблеми захисту прав людини в кримінальному судочинстві; альтернативні механізми вирішення кримінально-правових конфліктів. 2.2. Криміналістика : - Предмет, об'єкти та система криміналістики; закономірності, що вивчає наука; принципи та закони розвитку криміналістики, методологічні основи та система методів криміналістики, її природа та місце в системі наукового знання; тенденції розвитку криміналістичних знань, історія криміналістики.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	- Зміст і структура загальної теорії криміналістики: наукові основи криміналістичної ідентифікації, діагностики та прогнозування; поняття та зміст окремих криміналістичних теорій і вчень. - Наукові основи криміналістичної техніки; правові підстави застосування науково-технічних засобів у боротьбі зі злочинністю: використання сучасних інформаційних технологій у слідчій і судовій діяльності; галузі криміналістичної (с. 24) техніки та їх зміст; науково-технічне оснащення органів досудового слідства та судів; форми, методи та засоби фіксації доказової інформації. - Криміналістична тактика та сфери застосування її положень; предмет і структура складових криміналістичної тактики; криміналістичні версії та планування розслідування; проблема прийняття тактичного рішення та тактичний ризик; тактичний прийом як елемент криміналістичної тактики; ситуаційна обумовленість тактичних прийомів; тактика процесуальної дії; тактичні прийоми окремих слідчих дій; тактичні комбінації (системи прийомів) та тактичні операції, їх види й особливості застосування. - Поняття криміналістичної методики; структура та види окремих криміналістичних методик: принципи формування видових і міжвидових окремих криміналістичних методик; проблема створення методик (мікрометодик) розслідування нових видів злочинів у сфері економіки та тяжких насильницьких злочинів. 2.3. Судова експертиза : - Концептуальні основи судової експертизи: загальна теорія судової експертизи; експертна діяльність і сучасні можливості судових експертів; система експертного забезпечення правосуддя; нормативно-правове регулювання

	судово-експертної діяльності; судово-експертні установи та відомчі служби; статус судового експерта; проблема нетрадиційних судових експертиз в Україні. - Види судових експертиз і проблема їх класифікації; система криміналістичних експертиз; провадження судової експертизи на досудовому слідстві та в суді; роль судових експертиз у розкритті та розслідуванні злочинів; висновок експерта та його оцінка; достовірність експертних досліджень. - Експертні методики й експертні технології в судово-експертній діяльності; проблема «стандартизації» та «сертифікації» експертних методик; методи судово-експертного дослідження; роль методики дослідження в судовій експертизі. 2.4. Оперативно-розшукова діяльність : - Наука оперативно-розшукової діяльності, її предмет і методи дослідження; стан і перспективи її розвитку; взаємозв'язок науки оперативно-розшукової діяльності з іншими юридичними та неюридичними науками. - Державна політика в галузі здійснення оперативно-розшукової діяльності; правові основи здійснення негласної діяльності суб'єктами оперативно-розшукової діяльності, застосування ними оперативних і оперативно-технічних засобів у боротьбі зі злочинністю; правові підстави обмеження конституційних прав і основоположних свобод людини і громадянина, недоторканості житла, таємниці листування, телефонних розмов і інших прав і свобод; правові й інші гарантії захисту прав і свобод особи, щодо якої здійснюється оперативно-розшукова діяльність; взаємозв'язок оперативно-розшукової діяльності з іншими формами державної правоохоронної діяльності; законодавство, що регламентує оперативно-розшукову діяльність; шляхи та напрями удосконалення чинного оперативно-розшукового

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	законодавства. - Стратегія і тактика роботи з негласними співробітниками; дотримання конфіденційності при отриманні негласної інформації, проблеми її реалізації в (с. 25) кримінальному судочинстві; конспірація оперативно-розшукових заходів, легендування оперативних комбінацій із врахуванням оперативної обстановки та ситуації. - Негласна робота відповідно до завдань, функцій і компетенції оперативних підрозділів, напрямів правоохоронної діяльності; правовий порядок і тактика проникнення негласних працівників у злочинне середовище; застосування інститутів звільнення негласних працівників від відповідальності за вчинення певних злочинів, а також виключення їх кримінальної відповідальності згідно з обставинами, що виключають злочинність діяння. - Правовий порядок провадження оперативних розробок осіб, підозрюваних у підготовці чи вчиненні злочину; пошук і документування діяльності осіб, які вчиняють злочини, розшук осіб, що переховуються від органів розслідування, суду або ухиляються від відбуття кримінального покарання, розшук безвісти пропалих громадян; оперативна розробка осіб, відносно яких розслідується кримінальна справа. - Реалізація негласно отриманої інформації в кримінальному судочинстві; форми; принципи і підстави взаємодії слідчого, прокуратури і суду з оперативними підрозділами; інформаційне забезпечення оперативних розробок; використання спеціальних автоматизованих банків даних оперативно-розшукового призначення. - Оперативно-розшукова діяльність спеціальних підрозділів із боротьби з корупцією й організованою злочинністю;

	тактика запобігання та розкриття бандитизму, терористичних актів, вбивств на замовлення, нелегальної торгівлі зброєю й інших тяжких злочинів; правові й організаційні основи залучення до співробітництва учасників організованих злочинних угруповань; взаємодія оперативних підрозділів із боротьби з корупцією й організованою злочинністю з державними органами, що мають контрольні повноваження. - Правові підстави, порядок обліку та використання негласної інформації про події, факти й осіб, які беруть участь в організованій злочинній діяльності; проблеми використання спеціальних технічних засобів у боротьбі з організованою злочинністю. - Наукове та практичне вирішення завдань взаємодії оперативних підрозділів з Інтерполом; взаємодія з міжнародними правоохоронними органами й організаціями при розшуку викраденого автотранспорту, боротьби з торгівлею людьми, відмиванням «брудних» грошей, фальшуванням іноземної валюти; вдосконалення правових підстав і механізму виконання оперативно-розшукових завдань на міжнародному рівні діяльності спеціальних оперативних підрозділів. - Прокурорський нагляд за дотриманням законності заведення, провадження та закриття оперативно-розшукових справ; межі прокурорського нагляду за законністю роботи з негласними співробітниками, тактикою їх вводу в оперативну розробку та виводу з неї; форми участі прокурора при проведенні оперативних закупок, контрольованих поставок, виняткових і тимчасових заходів, що можуть порушувати права та свободи людини, їх конституційні гарантії; режим таємності та конспірації при взаємодії з судом і прокурором. III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені : юридичні науки (с. 26).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	27 ПАСПОРТ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 08.081.10 - судоустрій; прокуратура та адвокатура I. Формула спеціалізації : Дослідження правової природи судової влади, проблем розвитку законодавства щодо завдань і структури судової системи, правового статусу суддів і органів, що складають інфраструктуру судової влади, правового статусу прокуратури та прокурорів, органів внутрішніх справ, Служби безпеки України, Управління державної охорони, органів охорони державного кордону, податкової міліції, їх службових осіб, а також адвокатури та інших правозахисних об'єднань. II. Напрями досліджень : - Проблеми наукових досліджень у сферах організації та функціонування судової влади, прокуратури й інших правоохоронних органів і правозахисних об'єднань. - Природа, ознаки, функції судової влади в Україні. Місце судів у державному механізмі, їх взаємозв'язок з іншими гілками й органами державної влади. Конституційні засади судоустрою та судочинства. - Система та структура судів загальної юрисдикції, компетенція судів. Правовий статус місцевих, апеляційних судів, вищих спеціалізованих судів і Верховного Суду України. Шляхи вдосконалення судової системи України в межах судово-правової реформи, забезпечення доступності правосуддя. Розвиток спеціалізації судів. - Засоби удосконалення статусу суддів, добору кадрів на суддівські посади, зміцнення гарантій незалежності суддів і посилення їх відповідальності за додержання прав учасників судового розгляду й інтересів держави та суспільства. Організація підготовки професійних суддів. - Правовий статус органів, що складають інфраструктуру судової влади. - Шляхи

О.А. Кириченко

	удосконалення правового статусу Вищої ради юстиції, кваліфікаційних комісій суддів, органів судового адміністрування й організаційного забезпечення діяльності судів. - Роль суддівського самоврядування та його органів у регулюванні діяльності судів і захисті професійних прав суддів. - Місце прокуратури в державному механізмі, проблеми удосконалення її функцій і повноважень. - Правові проблеми організації й управління в діяльності органів прокуратури, демократизації внутрішньослужбових відносин у прокуратурі. - Правовий статус Генерального прокурора України та його заступників і проблеми його удосконалення на конституційному та законодавчому рівнях. - Шляхи удосконалення правових і інших гарантій незалежного виконання прокурорами їхніх обов'язків. - Роль, завдання та проблеми удосконалення правового регулювання діяльності адвокатури України. Форми організації діяльності адвокатури, адвокатське самоврядування. - Форми участі адвокатів у наданні правової допомоги населенню. Участь адвокатів у різних видах судового процесу (с. 27). - Проблеми правового регулювання та підвищення ефективності правоохоронної діяльності органів внутрішніх справ, Служби безпеки України, податкової міліції, Управління державної охорони, органів охорони державного кордону. - Правовий статус громадських правозахисних об'єднань, громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону, приватних детективних і охоронних структур. - Шляхи підвищення рівня професійної етики суддів, адвокатів і співробітників правоохоронних органів. - Порівняльний аналіз законодавства про

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	судоустрій, прокуратуру й інші правоохоронні органи та правозахисні інституції України й інших держав. - Проблеми розвитку цих інститутів у світлі євро інтеграційних прагнень України. III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені: юридичні науки. ПАСПОРТ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 08.081.11 – міжнародне право I. Формула спеціалізації : Предметом міжнародного права є публічні правовідносини, що регулюють поведінку держав і інших його суб'єктів у міжнародних відносинах. Відрізняється від міжнародного приватного права (колізійного права), в якому розв'язуються питання застосування елементів іноземного права в окремих правових системах держав. Міжнародне право може бути універсальним (загальним) і регіональним. II. Напрями досліджень : - Природа та розвиток міжнародного права. Визначення міжнародного права. Аналогія міжнародного права з внутрішнім правом як сутність усіх дискусій про його природу. Соціологічні засади міжнародного права: множинність держав, міжнародне спілкування, збіжні принципи права (певні спільні ідеали, спільні моральні та матеріальні інтереси держав) та ін. Доктрина суверенітету в процесі еволюційного розвитку. Зобов'язальна сила міжнародного права. Концепція співтовариства в міжнародному праві та її розвиток. Право і політика в міжнародному співтоваристві. Роль сили. Міжнародна система та міжнародний правопорядок. Еволюція міжнародного права під впливом глобалізації міжнародних відносин. Розвиток системи та структури міжнародного права, зокрема міжнародно-правової техніки, що виявляється в тенденції

	створення транснаціонального права. Сучасні теорії та тлумачення міжнародного права. Міжнародно-правова думка в Україні та її розвиток. - Історичний розвиток міжнародного права. Стародавні джерела. Середньовіччя і Ренесанс. Засновники сучасного міжнародного права. Позитивізм і натуралізм. Формування класичного міжнародного права. Подальший розвиток міжнародного права з періоду Французької революції до Першої світової війни. Перетворення європейського міжнародного права на загальне міжнародне право. Заснування Ліги Націй і Організації Об'єднаних Націй. Міжнародне право в умовах «холодної війни». Деколонізація та виникнення нових незалежних держав (третій світ). Тенденції (с. 28) розвитку міжнародного права після закінчення «холодної війни». Вхід України як незалежної правової, соціальної держави у світовий і європейський правовий простори. - Основні принципи міжнародного права. Характерні риси основних принципів. Суверенна рівність держав. Невтручання у внутрішні справи. Рівноправ'я та самовизначення народів. Незастосування сили або загрози силою. Мирне врегулювання спорів. Непорушність кордонів. Повага до прав людини і основних свобод. Співробітництво держав. Добросовісне виконання міжнародно-правових зобов'язань. Тісний зв'язок між основними принципами та необхідність їх координації. - Джерела міжнародного права. Договори. Міжнародне звичаєве право. Загальні принципи права. Еквіті та міжнародне право. Судові рішення. Доктрини найбільш кваліфікованих спеціалістів з публічного права різних націй. Інші джерела міжнародного права. Ієрархія джерел і <i>jus cogens</i>. Кодифікація та прогресивний розвиток

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	міжнародного права. - Суб'єкти міжнародного права. Міжнародна правосуб'єктність в історичному розвитку. Держави як первісні суб'єкти та їх визнання. Державні спільності <i>sui generis</i>. Причини виникнення нових міжнародних суб'єктів. Міжнародні організації. Національні визвольні рухи та право народів на самовизначення. Індивіди. Проблема визнання міжнародної правосуб'єктності публічних компаній і транснаціональних корпорацій. Міжнародна правосуб'єктність України та її розвиток. - Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом держав. Зв'язок міжнародного права з внутрішнім правом. Міжнародні норми про імплементацію міжнародного права у внутрішньо правових сферах. Техніка імплементації норм міжнародного права та тенденції її розвитку в правових системах держав. Практика України й інших держав. Специфіка застосування загальних норм міжнародного права у внутрішньому праві. - Територія в міжнародному праві. Концепція території в міжнародному праві. Територіальний суверенітет. Договори про кордони й арбітражні рішення щодо кордонів. Територіальна цілісність, самовизначення та різні вимоги. Доктрина <i>uti possidetis</i>. Міжнародні прикордонні річки. «Загальна спадщина людства». Полярні регіони. Оренда та сервітути. - Юрисдикція в міжнародному праві. Принцип внутрішньої юрисдикції. Законодавча, виконавча та судова юрисдикція. Цивільна юрисдикція. Кримінальна юрисдикція. Піратство. Військові злочини, злочини проти миру та злочини проти людяності. Договори, що забезпечують юрисдикцію. Видача злочинців (екстрадиція). Екстратериторіальна юрисдикція. Імунітет від юрисдикції. Відмова

	від імунітету. - Право міжнародної відповідальності. Поняття юридичної відповідальності та концепція міжнародно-правової відповідальності. Етапи становлення права міжнародної відповідальності та його кодифікація. Поняття права міжнародної відповідальності. Суб'єкти права міжнародної відповідальності. Міжнародно-правові відносини відповідальності. Відповідальність держав за міжнародно-протиправне діяння та його елементи. Кваліфікація діяння як міжнародно-протиправного. (с. 29) Кваліфікація поведінки суб'єкта. Порушення міжнародного зобов'язання. Відповідальність одного суб'єкта у зв'язку з діянням іншого. Обставини, що виключають міжнародну протиправність. Юридичні наслідки міжнародно-правового діяння. Недопустимість посилання на внутрішнє право держав. Відшкодування шкоди. Серйозні порушення зобов'язань, що випливають з імперативних норм загального міжнародного права (<i>jus cogens</i>). Імплементация міжнародної відповідальності. Притягнення до відповідальності. Контрзаходи та санкції. - Галузі міжнародного права та участь України в їх нормоутворенні та здійсненні. Право міжнародних договорів. Право зовнішніх зносин (дипломатичне право, консульське право та право спеціальних місій). Право міжнародної безпеки. Право міжнародних організацій або міжнародне інституційне право (право ООН, право спеціалізованих організацій ООН та інших міжнародних організацій). Право міжнародних регіональних організацій. Право Європейського Союзу. Міжнародне право прав людини. Міжнародне гуманітарне право. Міжнародне кримінальне право. Міжнародне морське право. Міжнародне повітряне право.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Міжнародне космічне право. Міжнародне атомне право. Міжнародне право навколишнього середовища. Міжнародне економічне право. Міжнародне трудове право. Міжнародне право охорони культурних цінностей. Правонаступництво. Міжнародні суди і трибунали. Міжнародне процесуальне право. - Міжнародне право у XXI столітті. Дослідження теоретичних і практичних проблем, що стосується створення парадигми нового світового порядку та місця в ньому міжнародного права. III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені : юридичні науки. ПАСПОРТ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 08.081.12 - інформаційне право; право інтелектуальної власності I. Формула спеціалізації : Галузі юридичної науки, які досліджують суспільні відносини та розв'язують правові проблеми у сфері обігу інформаційних ресурсів, розробки і застосування інформаційних технологій, забезпечення інформаційної безпеки, надання послуг і виконання робіт за напрямками інформаційної діяльності людини, суспільства, держави та міжнародної спільноти; а також досліджують права, що відносяться до інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній та художній сферах, правову охорону об'єктів інтелектуальної власності, охорону і захист прав інтелектуальної власності в їх матеріальному та процесуальному змісті, наукознавчі проблеми права інтелектуальної власності. II. Напрями досліджень : 2.1. Інформаційне право : - Суспільні відносини в інформаційній сфері як об'єкт права; предмет та методи дослідження правових явищ в інформаційній

О.А. Кириченко

	сфері; генеза досліджень, історія, (с. 30) наукові школи, тенденції і закономірності становлення правової науки в інформаційній сфері; зв'язок правової науки в інформаційній сфері (інформаційного права) з філософськими, соціологічними, економічними, технічними та іншими галузями науки. - Закономірності та правові основи формування і розвитку інформаційного суспільства, національного і глобального інформаційного простору, забезпечення прав і свобод людини і громадянина, законних інтересів суспільства і держави в інформаційній сфері. - Предмет, методи, система, функції, принципи, джерела, понятійнокатегоріальний апарат, об'єкти та суб'єкти інформаційного права; інформаційне право в системі національного права; доктрина інформаційного права; проблеми та пріоритети розвитку інформаційного права. - Правові основи розробки і реалізації державної інформаційної політики та державної політики з питань інформаційної безпеки; державне регулювання й управління в інформаційній сфері; методи, принципи, форми, об'єкти та суб'єкти державного управління в інформаційній сфері. - Інформаційне право за функціональними напрямками інформаційної діяльності: адміністративні послуги і доступ до публічної інформації; телекомунікації, зв'язок, інформатизація; засоби масової інформації, глобальні інформаційні мережі, реклама; видавнича, бібліотечна, архівна і музейна справи; державна статистика, документообіг; інформаційна діяльність в галузях освіти і науки, культури і мистецтв, в економічній, фінансовій, банківській та інших сферах. - Правові засади інформаційної діяльності органів державної влади та місцевого

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	самоврядування, органів охорони правопорядку і правосуддя, військових формувань, підприємств, закладів, установ та організацій різних форм власності, неурядових організацій та інших інститутів громадянського суспільства. - Інформаційне законодавство, проблеми, пріоритети, напрями і науково-методичне забезпечення розвитку інформаційного законодавства; ефективність правового регулювання в інформаційній сфері. - Правовий режим інформації, інформаційних ресурсів, продукції і послуг, інформаційних технологій, систем і мереж, інформаційної інфраструктури та регулювання доступу до них; право власності в інформаційній сфері. - Основи правової інформатики; регулювання інформатизації діяльності суб'єктів громадянського суспільства і держави; інформаційні системи і бази даних в галузі держави і права; національна система правової інформації. - Правове забезпечення розвитку вітчизняної індустрії високотехнологічної інформаційної продукції, розробки і впровадження новітніх інформаційних технологій, програмної та іншої інформаційної продукції і послуг; формування національних інформаційних ресурсів та інформаційної інфраструктури. - Правові засади розвитку національних засобів масової інформації, захисту прав і свобод професійної діяльності журналістів, запобігання інформаційній експансії та монополізації національного інформаційного простору, утвердження в національному інформаційному просторі духовних, культурних і моральних цінностей народу України (с. 31). - Правові основи інформаційної безпеки, організації та діяльності суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки;

	запобігання, виявлення і припинення загроз інформаційній безпеці України; протидія посяганням на державний суверенітет, конституційний лад і територіальну цілісність України, інформаційній та військовій агресії з використанням інформаційної сфери, негативним наслідкам застосування інформаційних технологій та інформаційним впливам на шкоду людині, суспільству і державі. - Правова охорона і захист персональних даних; охорона державної таємниці та інших відомостей з обмеженим доступом; правові та організаційні засади технічного захисту інформації. - Запобігання, виявлення і припинення правопорушень в інформаційній сфері; відповідальність за скоєння правопорушень в інформаційній сфері; відновлення порушених прав і свобод в інформаційній сфері; правові механізми демократичного контролю за додержанням законодавства в інформаційній сфері. - Інформаційне право зарубіжних країн, порівняльне законодавство в інформаційній сфері; проблеми гармонізації та імплементації норм правових актів Європейського Союзу та міжнародного права в інформаційне законодавство України; правові засади міжнародного співробітництва, міжнародної безпеки та міжнародного правопорядку в інформаційній сфері. 2.2. Право інтелектуальної власності : - Предмет науки права інтелектуальної власності та методи дослідження правових явищ у сфері інтелектуальної власності; ефективність науки права інтелектуальної власності; генеза науки права інтелектуальної власності; напрями (школи) в науці права інтелектуальної власності, їх окремі представники; єдність і системність науки права інтелектуальної власності; сучасна

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	доктрина права інтелектуальної власності; тенденції (закономірності) розвитку науки права інтелектуальної власності; взаємозв'язок науки права інтелектуальної власності з історією, економікою, філософією та іншими науками; зарубіжна наука права інтелектуальної власності. - Генеза, тенденції та прогнозування подальшого розвитку права інтелектуальної власності як галузі права; взаємозв'язок права інтелектуальної власності з іншими галузями права; вплив політичних, соціальних, етичних, моральних норм на право інтелектуальної власності; права людини на результати інтелектуальної, творчої діяльності; гарантії реалізації прав інтелектуальної власності. - Предмет, метод, система, функції, принципи права інтелектуальної власності; джерела права інтелектуальної власності; об'єкти права інтелектуальної власності; суб'єкти права інтелектуальної власності; сфера дії права інтелектуальної власності; право інтелектуальної власності в системі національного права. - Державне регулювання та управління у сфері інтелектуальної власності; методи, принципи та форми державного управління інтелектуальною власністю; система суб'єктів державного управління у сфері інтелектуальної власності; державна система охорони інтелектуальної власності та її складові. - Правовідносини у сфері інтелектуальної власності; об'єкти, суб'єкти та зміст правовідносин у сфері інтелектуальної власності; виникнення, зміна та припинення (с. 32) правовідносин у сфері інтелектуальної власності; класифікація правовідносин у сфері інтелектуальної власності; майнові та немайнові права інтелектуальної власності як зміст правовідносин у сфері інтелектуальної

О.А. Кириченко

	власності; реалізація суб'єктивних прав, обов'язків та інтересів у сфері інтелектуальної власності; особливості правового режиму службових об'єктів права інтелектуальної власності. - Авторське право; об'єкти та суб'єкти авторського права; зміст правовідносин у сфері авторського права; джерела авторського права; правові обмеження у сфері авторського права; суміжні права; об'єкти та суб'єкти суміжних прав; зміст правовідносин у сфері суміжних прав; підстави та умови набуття прав на об'єкти авторського права і суміжних прав. - Право промислової власності; об'єкти та суб'єкти права промислової власності; зміст правовідносин у сфері промислової власності; підстави, умови та процедура набуття прав на об'єкти промислової власності. - Право інтелектуальної власності у галузі селекції тварин, рослин та об'єктів біотехнологій; підстави, умови та процедури набуття прав інтелектуальної власності на селекційні досягнення у тваринництві та рослинництві; об'єкти біотехнологій. - Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності; договори у сфері інтелектуальної власності; права інтелектуальної власності у сфері науково-технічної діяльності; правовий режим об'єктів інтелектуальної власності, створених за договорами про науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи. - Права інтелектуальної власності в інноваційній діяльності; реалізація прав інтелектуальної власності в інноваційному процесі; договори щодо трансферу технологій; правове регулювання ціноутворення на об'єкти інтелектуальної власності. - Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, які належать

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	суб'єкту господарської діяльності; розпорядження об'єктами інтелектуальної власності, створеними за бюджетні кошти; правове регулювання операцій з нематеріальними активами; оподаткування операцій з об'єктами інтелектуальної власності. - Захист прав інтелектуальної власності, його зміст, форми та способи; юрисдикційні та неюрисдикційні форми захисту прав інтелектуальної власності; захист прав інтелектуальної власності в адміністративному та судовому порядку; судочинство у сфері інтелектуальної власності; процесуальні форми захисту прав інтелектуальної власності; судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності; захист прав інтелектуальної власності в кіберпросторі; захист прав інтелектуальної власності на митному кордоні. - Порушення прав інтелектуальної власності; відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності; види юридичної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності. - Недобросовісна конкуренція у сфері інтелектуальної власності; захист порушених прав інтелектуальної власності у зв'язку з недобросовісною конкуренцією; адміністративний та судовий порядок захисту прав інтелектуальної власності у зв'язку з недобросовісною конкуренцією; відповідальність за вчинення актів недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності (с. 33). - Міжнародне співробітництво у сфері інтелектуальної власності; міжнародна охорона прав інтелектуальної власності; міжнародний захист прав інтелектуальної власності; міжнародна система охорони та захисту прав інтелектуальної власності;

О.А. Кириченко

	спеціалізована система захисту інтелектуальної власності. III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені : юридичні науки. ПАСПОРТ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 05.053.01 – юридична психологія I. Формула спеціалізації : Комплексна наукова галузь юридичної науки та психології, предметом яких є закономірності та механізми психіки людини у сфері правовідносин і правової поведінки, а також розроблення нових і вдосконалення наявних технологій, спрямованих на підвищення ефективності системи «людина – право». Методологічною основою юридичної психології є системно-структурний аналіз соціальних процесів, делінквентної поведінки, юрисдикційної діяльності у взаємозв'язку зі структурою та змістом правових норм. II. Напрями досліджень : - Здійснення історичного та концептуального аналізу вітчизняної та зарубіжної юридичної психології, сучасних тенденцій психологічного опосередкування суспільних правовідносин з метою розвитку її системи та структури, теорії та практичного застосування. - Розроблення теоретичних принципів і методологічних основ дослідження психологічних чинників делінквентної поведінки, правосвідомості правопорушників і її елементів; науково-практичних засад відповідних напрямів юридичної діяльності, пропозицій щодо їх нормативного регулювання. - Дослідження психологічного опосередкування окремих напрямів юрисдикційної діяльності, статусно-правових і соціально-рольових особливостей її учасників з метою розроблення науково-методичних рекомендацій щодо підвищення ефективності сучасної процесуальної

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	практики. - Дослідження психологічних закономірностей і принципів пенітенціарної системи; ефективності впливу організаційно-правових, режимних і інших заходів на особистість засудженого; психологічних проблем профілактики рецидиву; опрацювання та впровадження відповідних рекомендацій. - Аналіз проблем удосконалення нормативно-управлінської, організаційної, навчально-виховної практики професіографії в юридичній діяльності; розроблення методик професійно-психологічної підготовки відповідних фахових напрямів, попередження й усунення професійної деформації юристів. III. Галузь науки, з якої присуджуються наукові ступені : юридичні науки (с. 34).
Перелік спеціальностей наукових працівників. Затв. наказом Вищої атестаційної комісії України 13.03.1997 р., № 86. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0133-97/ed19990610#Text	12 ЮРИДИЧНІ 12.00.01 Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. Галузь науки, за якою присуджується науковий ступінь – юридичні науки 12.00.02 Конституційне право – юридичні науки 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право – юридичні науки 12.00.04 Господарське право, арбітражний процес – юридичні науки 12.00.05 Трудове право; право соціального забезпечення – юридичні науки 12.00.06 Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право – юридичні науки 12.00.07 Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право – юридичні науки 12.00.08 Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право – юридичні науки

О.А. Кириченко

	12.00.09 Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза
	12.00.10 Судоустрій; прокуратура та адвокатура – юридичні науки
	12.00.11 Міжнародне право – юридичні науки
	12.00.12 Філософія права – юридичні науки, філософські науки
	19 ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ
	19.00.06 Юридична психологія - психологічні науки, юридичні науки
	20 ВІЙСЬКОВІ НАУКИ
	20.02.03 Військове право; військові проблеми міжнародного права – військові науки, юридичні науки
	21 НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА
	21.00.02 Прикордонні війська – військові науки, технічні науки, юридичні науки
	21.00.03 Розвідувальна діяльність органів безпеки – юридичні науки
	21.00.04 посягання на державні інтереси – юридичні науки , технічні науки
	21.00.06 Оперативно-розшукова діяльність – юридичні науки , технічні науки
	21.00.07 Інформаційна безпека України діяльність – юридичні науки , технічні науки
	21.00.08 Техногенна безпека України діяльність – хімічні, біологічні, технічні, економічні. юридичні науки , медичні, ветеринарні
	23. ПОЛІТИЧНІ НАУКИ
	23.00.02 Політичні інститути та процеси – політичні науки, юридичні науки , соціологічні науки
	25. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
	25.00.01 Теорія і історія державного управління – юридичні науки , соціологічні, політичні
	25.00.02 Філософія державного управління – філософські
	25.00.03 Організація і управління в державних установах – юридичні науки , соціологічні, політичні

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	25.00.04 Регіональне управління – економічні, політичні, соціологічні. юридичні науки, 25.00.05 Галузеве управління – економічні, юридичні науки, педагогічні, соціологічні 25.00.06 Місцеве самоврядування – юридичні науки, соціологічні, політичні До цього були дійсними «Переліки спеціальностей наукових працівників», затв. постановами президії Головної ради ВАК України від 13 травня 1993 р., № 1/9; 13 січня 1994 р., № 1/1; 27 жовтня 1994 р., № 2/15; 17 листопада 1994 р., № 1/16; 8 грудня 1994 р., № 32/17; 22 грудня 1994 р., № 1/18; 22 грудня 1994 р., № 2/18; 12 січня 1995 р., № 1/1; 12 січня 1995 р., № 2/1; 26 січня 1995 р., № 1/2; 16 лютого 1995 р., № 2/3; 6 квітня 1995 р., № 73/6; 28 вересня 1995 р., № 92/12; 9 листопада 1995 р., № 74/14; 7 грудня 1995 р., № 124/15 и от 11 січня 1996 р., № 97/1, тексты которых обнаружить в интернете не удалось.
Перелік спеціальностей, за якими проводиться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань». Затв. наказом Вищої атестаційної комісії України № 288 від 10.06.1999 р. <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт.</i> URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0532-	12 ЮРИДИЧНІ 12.00.01 Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. Галузь науки, за якою присуджується науковий ступінь – юридичні науки 12.00.02 Конституційне право – юридичні науки 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право – юридичні науки 12.00.04 Господарське право, арбітражний процес – юридичні науки 12.00.05 Трудове право; право соціального забезпечення – юридичні науки 12.00.06 Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право – юридичні науки 12.00.07 Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право – юридичні науки 12.00.08 Кримінальне право та кримінологія;

О.А. Кириченко

03/ed20050131#Text	кримінально-виконавче право – юридичні науки 12.00.09 Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза 12.00.10 Судоустрій; прокуратура та адвокатура – юридичні науки 12.00.11 Міжнародне право – юридичні науки 12.00.12 Філософія права – юридичні науки, філософські науки 19 ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ 19.00.06 Юридична психологія - психологічні науки, юридичні науки 20 ВІЙСЬКОВІ НАУКИ 20.02.03 Військове право; військові проблеми міжнародного права – військові науки, юридичні науки 21 НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА 21.02.01 Основи національної безпеки держави – юридичні науки, соціологічні науки, політичні науки 21.02.02 Охорона державного кордону – військові науки, технічні науки, юридичні науки 21.03.03 Геополітики – історичні науки, юридичні науки, політичні науки 21.04.01 Економічна безпека держави – економічні науки, юридичні науки, політичні науки 21.04.02 Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності – економічні науки, юридичні науки 21.04.02 Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності – економічні науки, юридичні науки 21.05.01 інформаційна безпека держави – технічні науки, юридичні науки 21.07.01 Забезпечення державної безпеки України – технічні науки, юридичні науки 21.07.02 Розвідувальна діяльність органів державної безпеки - фізико-математичні, технічні, юридичні, психологічні, військові, соціологічні, політичні

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	21.07.03 Кадри органів та військ державної безпеки - педагогічні, юридичні, психологічні 21.07.04 Оперативно-розшукова діяльність - технічні, юридичні. 23. ПОЛІТИЧНІ НАУКИ 23.00.02 Політичні інститути та процеси – політичні науки, юридичні науки, соціологічні науки 25. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ 25.00.01 Теорія і історія державного управління – юридичні науки, соціологічні, політичні 25.00.02 Філософія державного управління – філософські 25.00.03 Організація і управління в державних установах – юридичні науки, соціологічні, політичні 25.00.04 Регіональне управління – економічні, політичні, соціологічні. юридичні науки, 25.00.05 Галузеве управління – економічні, юридичні науки, педагогічні, соціологічні 25.00.06 Місцеве самоврядування – юридичні науки, соціологічні, політичні У той же час згідно : - наказу Вищої атестаційної комісії України № 586 від 28.11.2000 р. «Про внесення змін і доповнень до Переліку спеціальностей, за якими проводиться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань» : Zakon.rada.gov.ua : <i>веб-сайт</i>. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0914-00/ed20050131#Text до даного переліку внесено додаткову спеціальність : 12.00.13 Правові проблеми політичних інститутів і процесів - юридичні науки; - наказу Вищої атестаційної комісії України «Про затвердження Змін і доповнень до Переліку спеціальностей, за якими проводяться захист дисертацій на здобуття

О.А. Кириченко

	наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань» від № 368 від 9.09.2002 р. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : <i>веб-сайт</i>. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0772-02/ed20050131#Text з даного переліку була вилучена спеціальність : 12.00.13 Правові проблеми політичних інститутів і процесів - юридичні науки, а замість первинної спеціальності 12.00.04 Господарське право, арбітражний процес – юридичні науки, була введена нова редакція даної спеціальності «12.00.04 Господарське право, господарсько-процесуальне право – юридичні науки».
Перелік спеціальностей, за якими проводяться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів присвоєння вчених звань. Затв. наказом Вищої атестаційної комісії України 23.06.2005 р., № 377. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : <i>веб-сайт</i>. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0713-05/ed20050623#Text	Такий же перелік був представлений й за «Перелік спеціальностей, за якими проводиться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань». Затв. наказом Вищої атестаційної комісії України № 288 від 10.06.1999 р. зі змінами згідно наказу ВАК України від 3.06.2003 р.. № 291. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : <i>веб-сайт</i>. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0532-03/ed20050131#Text 12 ЮРИДИЧНІ 12.00.01 Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. Галузь науки, за якою присуджується науковий ступінь – юридичні науки 12.00.02 Конституційне право – юридичні науки 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право – юридичні науки 12.00.04 Господарське право, господарсько-процесуальне право – юридичні науки 12.00.05 Трудове право; право соціального забезпечення – юридичні науки

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	12.00.06 Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право – юридичні науки
	12.00.07 Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право – юридичні науки
	12.00.08 Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право – юридичні науки
	12.00.09 Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза
	12.00.10 Судоустрій; прокуратура та адвокатура – юридичні науки
	12.00.11 Міжнародне право – юридичні науки
	12.00.12 Філософія права – юридичні науки, філософські науки
	21 НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА
	21.07.01 Забезпечення державної безпеки України – технічні науки, юридичні науки
	21.07.02 Розвідувальна діяльність органів державної безпеки - фізико-математичні, технічні, юридичні , психологічні, військові, соціологічні, політичні
	21.07.03 Кадри органів та військ державної безпеки - педагогічні, юридичні , психологічні
	21.07.04 Оперативно-розшукова діяльність - технічні, юридичні .
	25. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
	25.00.01 Теорія і історія державного управління – державне управління
	25.00.02 Механізм державного управління – державне управління
	25.00.03 Державна служба – державне управління
	25.00.04 Регіональне управління – державне управління
	25.00.05 Місцеве самоврядування – державне управління
	25.00.06 Державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку – державне управління

О.А. Кириченко

У той же час згідно :

- наказу Вищої атестаційної комісії України № 586 від 28.11.2000 р. «Про внесення змін і доповнено до Переліку спеціальностей, за якими проводиться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань» : *Zakon.rada.gov.ua* : *веб-сайт*. URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0914-00/ed20050131#Text> до переліку внесено додаткову спеціальність 12.00.13 Правові проблеми політичних інститутів і процесів - юридичні науки;

- наказу Вищої атестаційної комісії України «Про затвердження Змін і доповнень до Переліку спеціальностей, за якими проводяться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань» від № 368 від 9.09.2002 р. *Zakon.rada.gov.ua* : *веб-сайт*. URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0772-02/ed20050131#Text> з переліку була вилучена спеціальність 12.00.13 Правові проблеми політичних інститутів і процесів - юридичні науки, а замість первинної спеціальності **12.00.04 Господарське право, арбітражний процес – юридичні науки**, яка початково була у переліку «Перелік спеціальностей, за якими проводиться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань». Затв. наказом Вищої атестаційної комісії України № 288 від 10.06.1999 р. *Zakon.rada.gov.ua* : *веб-сайт*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0532-03/ed20050131#Text>, була введена нова редакція даної спеціальності «12.00.04 Господарське право, господарсько-процесуальне право – юридичні науки»;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	- наказу Вищої атестаційної комісії України «Про затвердження Змін і доповнень до Переліку спеціальностей, за якими проводяться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань» від 29.05.2006 р., № 263. <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт</i>. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0682-06/ed20060618#Text зі спеціальності 12.00.07 зникла «Теорія управління»; наказу Вищої атестаційної комісії України «Про затвердження Змін і доповнень до Переліку спеціальностей, за якими проводяться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань» від 02.02.2009 р., № 45. <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт</i>. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0152-09#Text 1.1. У галузі науки «ЮРИДИЧНІ НАУКИ» : назву спеціальності 12.00.02 після слів «Конституційне право» доповнити словами «муніципальне право»; назву спеціальності 12.00.09 після слів «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза» доповнити словами «оперативно-розшукова діяльність». 1.3. У групі спеціальностей «НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА» з галузей науки, за якими присуджуються наукові ступені зі спеціальності 21.07.04 «Оперативно-розшукова діяльність», галузь науки «юридичні» виключити.
Перелік наукових спеціальностей. Затв. наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту	12 ЮРИДИЧНІ 12.00.01 Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень. Галузь науки, за якою присуджується науковий ступінь – юридичні науки 12.00.02 Конституційне право; муніципальне

О.А. Кириченко

України 14.09.2011 р., № 1057, зі змінами згідно наказу МОН № 394 від 06.04.2015 р. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : <i>веб-сайт</i>. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1133-11#Text	право – юридичні науки 12.00.03 Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право – юридичні науки 12.00.04 Господарське право, господарсько- процесуальне право – юридичні науки 12.00.05 Трудове право; право соціального забезпечення – юридичні науки 12.00.06 Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право – юридичні науки 12.00.07 Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право – юридичні науки 12.00.08 Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право – юридичні науки 12.00.09 Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність 12.00.10 Судуострій; прокуратура та адвокатура – юридичні науки 12.00.11 Міжнародне право – юридичні науки 12.00.12 Філософія права – юридичні науки, філософські науки 25. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ 25.00.01 Теорія і історія державного управління – державне управління 25.00.02 Механізм державного управління – державне управління 25.00.03 Державна служба – державне управління 25.00.04 Регіональне управління – державне управління 25.00.05 Місцеве самоврядування – державне управління 25.00.06 Державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку – державне управління
Петров А.В., Баукен А.А. Теория государства	Все юридические науки в зависимости от особенностей их предмета можно разделить на несколько групп :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

и права : учеб. пособие. Челябинск : Издательский центр ЮУрГУ, 2014. 238 с. URL : https://lib.susu.ru/ftd?base=SUSU_METHOD&key=000527466&dtype=F&etype=.pdf	1. Историко-теоретические науки являются базой для всех остальных юридических наук. К этим наукам относят : теорию государства и права, историю государства и права, историю политических и правовых учений. Особые взаимосвязи существуют у теории государства и права с историей государства и права. Последняя изучает конкретные государственно-правовые явления и процессы, развертывающиеся в пространстве и времени, в разных странах в разное время. Теория государства и права обобщает эти знания, систематизирует их, придавая им новое теоретическое качество. Следовательно, теория государства и права – это логическое обобщение конкретно-исторических данных о возникновении, развитии и функционировании государства и права. 2. Отраслевые юридические науки изучают отдельные составные части системы российского права, его различные отрасли. По отношению к ним теория государства и права выступает как обобщающая, синтезирующая наука (конституционное право, гражданское, экологическое, уголовное и др.). Во-первых, она изучает наиболее общие закономерности развития и функционирования государства и права. Предмет же любой отраслевой (с. 11) науки связан лишь с определенной сферой общественных отношений, с рамками соответствующей отрасли права. Во-вторых, теория государства и права исследует общие для всех отраслевых наук проблемы (нормы права, правоотношения, субъект права, правонарушение, юридическую ответственность и т.д.). В-третьих, она играет методологическую роль в юриспруденции в целом. 3. Прикладные науки (криминалистика, судебная статистика, судебная медицина и

О.А. Кириченко

	др.). С этими науками теория государства и права взаимодействует в значительно меньшей степени. Это обусловлено тем, что прикладные науки не в полной мере относятся к юридическим наукам, поскольку включают в свое содержание данные естественных, технических и других наук (с. 12).
Пиголкин А.С., Головистикова А.Н. „ Дмитриев Ю.А. Теория государства и права : учебник / под ред. А.С. Пиголкина, Ю. А. Дмитриева. 2-е изд. Москва : Высшее образование, 2008. 743 с. (Основы наук). URL : https://l.120-bal.ru/pravo/26767/index.html	Юридические науки подразделяются на : - общетеоретические и исторические науки – теория и история государства и права; история политических и правовых учений; политология; отраслевые юридические науки, такие как конституционное, государственное, гражданское, уголовное, трудовое, семейное, гражданско-процессуальное, уголовно-процессуальное, административное, торговое, налоговое право и т.д.; - специальные юридические науки, изучающие структуру, организацию, порядок деятельности государственных органов, например, организацию суда и прокуратуры, прокурорского надзора; науки, изучающие международное право, международное публичное право, международное частное право, космическое право и т. п.; - прикладные юридические науки – судебная статистика, судебная медицина, судебная психиатрия, криминология и др.
Протасов В.Н. Теория права и государства. Проблемы теории права и государства : Вопросы и ответы. Москва : Новый Юрист, 1999. 240 с. URL : https://vidrodgenya.a.t.ua/_tbkp/protasov_v.n- teorija_prava_i_gosu	Элементы в системе права могут быть выделены как минимум на четырех уровнях : а) на уровне отрасли права; б) на уровне института права; в) на уровне нормы права; г) на уровне элементов нормы права (с. 25). В системе права можно выделить крупные блоки отраслей — материального и процессуального права, частного права и публичного. Существуют базовые отрасли, которые составляют фундамент всей системы права, тот «набор» отраслей, без которых невозможно функционирование любой

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

darstva-problemy_.pdf	системы права. Это - государственное право, гражданское право, административное право, уголовное право и отрасли процессуального права. На базе гражданского и административного права, как отраслей, представляющих частно-правовое и публично-правовое начало, складываются отрасли трудового, семейного, земельного, финансового права и др. Дискуссионным является вопрос о природе комплексных отраслей права. Их называют «несамостоятельными», полагая, что они не имеют своих предмета и метода, или считают, что они являются не отраслями права, а отраслями законодательства. На наш взгляд, они являются полноценными правовыми отраслями, причем их наличие в системе права свидетельствует о ее переходе на качественно новый, более высокий уровень развития. Причина их неприятия со стороны большинства правоведов состоит в том, что комплексные отрасли строятся на принципиально иных началах, чем основные или так называемые «самостоятельные» отрасли. Дело в том, что, достигнув определенного уровня развития, система права переходит к регулированию целостных социальных сфер, независимо от их юридической однородности: таких как предпринимательство, здравоохранение, транспорт, народное образование, экология и т. д. Право как бы переходит от функциональной организации социальной сферы к ее территориальной организации. Если формирование основной отрасли идет от юридического начала — метода, то комплексной - от социального начала, то есть предмета. Предмет комплексной отрасли юридически разнороден, но он целостен, представляет собой определенную социальную систему.

Предмет же основной отрасли однороден юридически, но «сплошного», единого образования не составляет: регулируемые основной отраслью участки как бы «разбросаны» по всему полю общественной деятельности, а «собираются» они в предмет лишь по признаку метода. В этом легко убедиться, если рассмотреть предметы гражданского и административного права как основных отраслей. Таким образом, «свои» предметы у комплексных отраслей имеются. Разделение правовых явлений на материальные и процессуальные выглядит ясным лишь в силу законодательной данности отраслей гражданского процессуального и уголовно-процессуального права. В общетеоретическом же плане эта проблема является весьма сложной. Однако задача науки как раз в том и состоит, чтобы предложить законодателю четкий общеправовой критерий разграничения материально-правовых и процессуальных явлений, который он мог бы использовать в работе над системами права и законодательства (с. 26).

Весьма актуальным для жизни современного российского общества является деление системы права на отрасли частного права и публичного. Еще в Древнем Риме различалось право частное («*jus privatum*») и право публичное («*jus publicum*»). Такое разграничение связывается с именем древнеримского юриста Ульпиана (170-228 гг.), который обосновал его впервые. Он высказал мнение, что публичное право есть то, которое относится к положению Римского государства, тогда как частное относится к пользе отдельных лиц. То есть предметом публичного права является сфера публичных интересов (интересов общества, государства в целом), а предметом частного права - сфера частных дел и интересов (с. 28).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Юридическая наука (правоведение) относится к наукам общественным, поскольку объекты ее изучения (право и государство) имеют социальную природу. Будучи элементом (с. 155) существующей системы наук, правоведение, в свою очередь, также может быть рассмотрено как система, в состав которой входят : а) теории права и государства (общая теория права и общая теория государства); б) историко-юридические науки (история права и государства, история политических и правовых учений); в) науки, изучающие отдельные отрасли права (науки гражданского права, административного, уголовного и т. д.); г) науки, изучающие международное право (международное публичное и международное частное право); д) прикладные юридические науки, имеющие комплексный характер (криминалистика, судебная статистика, судебная медицина, судебная психиатрия и др.) (с. 156).
Письменицький А. А., Гапотій В.Д., Попенко Я.В., Поліщук В.Г. Теорія держави і права : навч. посібник. Мелітополь : ФОП Однорог Т.В., 2017. 298 с.	Під системою юридичних наук розуміється вся сукупність юридичних наук в їхньому взаємозв'язку і внутрішньої спрямованості на пізнання державно-правових явищ. У системі юридичних дисциплін слід виділяти такі основні блоки : Блок історико-теоретичних дисциплін : філософія права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень, теорія держави і права, юридична деонтологія. Порівняльне правознавство. Блок галузевих дисциплін : конституційне право, конституційний процес, цивільне право, цивільний процес. адміністративне право, адміністративний процес, кримінальне право, кримінально-процесуальне право, трудове право, екологічне право, фінансове право, підприємницьке право, інформаційне

О.А. Кириченко

	право. Блок міжнародно-правових дисциплін : міжнародне публічне право, міжнародне приватне право. Блок прикладних і спеціальних дисциплін : кримінологія, криміналістика, (с. 13) судова бухгалтерія. Судова медицина. Судова психіатрія, оперативно-розшукова діяльність, спеціальна тактика, спеціальна техніка та ін. (с. 14).
Ромашов Р.А., Пархоменко Н.М. Теорія держави і права : навч. посібник. Київ : КНТ, 2007. 486 с.	Правознавство – сукупність юридичних наук, які вивчають виникнення, розвиток та функціонування держави і прав, їх місце і значення в суспільному житті. Юридичні науки – соціальні науки, що вивчають суспільні відносини, які врегульовані й охороняються державою і правом. Значення теорії держави і права в системі суспільних та юридичних наук : 3. Теорія держави і права є загальнотеоретичною юридичною наукою, перебуває в тісному діалектичному зв'язку з історичними науками. Ці науки вивчають державу і право як цілісні та взаємодіючі суспільні явища. 4. Теорія держави і права є базовою, фундаментальною, методологічною наукою, що формулює загальні поняття, категорії, принципи та закономірності держави, які використовуються галузевими, спеціальними, прикладними та іншими юридичними науками.
Рабінович П.М. Основи загальної теорії права і держави : навч. посібник. 5-ге вид. Київ : Атіка, 2001. 176 с. URL : https://sites.google.com/site/allukrnet/yur	Основні галузі сучасного права : конституційне (державне), адміністративне, фінансове, земельне, цивільне, сімейне, трудове, кооперативне, сільськогосподарське, соціально-забезпечувальне, цивільно-процесуальне, кримінальне, кримінально-процесуальне, виправно-трудове право. У різних країнах зміст, обсяг і назви зазначених галузей права можуть помітно

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

ydychna-osvita/teoriya_D_i_P/2	відрізнятися. Крім того, у деяких правових системах зберігає певне значення загальний поділ системи права на так зване публічне право і право приватне (с. 120).
Рабінович П.М. Основи теорії та філософії права : навч. посібник. Львів : Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2021. 256 с. URL : https://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/117647/mod_resource/content/1/theory_philosophy_prava_posibnik_2021.pdf	Структура системи національного об'єктивного юридичного права – це об'єктивно зумовлена внутрішня організація права певної держави, яка характеризується єдністю й узгодженістю всіх юридичних норм та їхнім розподілом на галузі й інститути права. Отже, основними структурними елементами, «блоками» цієї системи є : 1) норми права (юридичні норми); 2) інститути права; 3) галузі права (с. 129). 3. Галузі права соціально-демократичної орієнтації До основних із них належать наступні : 1) Конституційне право Воно є базовою, стрижневою, можна сказати, системоутворювальною галуззю. Її норми вміщуються, зазвичай, насамперед в Основному Законі держави – конституції. Вони регулюють відносини, які у будь-якому суспільстві соціально-демократичної орієнтації вважаються найважливішими, визначальними. Це передусім відносини, що характеризують становище, можливості людини у соціумі, її буттєві права, свободи й обов'язки, а також засади суспільного ладу та устрою держави. (Навіть у тих кількох країнах світу, де не існує конституції як окремого єдиного законодавчого акта, функціонують закони, предметом регулювання яких є саме зазначені сфери суспільних відносин, і тому такі акти функціонують як конституційні). Отож, образно висловлюючись, конституція є юридичним обличчям держави і суспільства, є корінням розгалуженого дерева усього національного законодавства. З неї «виростають» три основних галузевих блоки

О.А. Кириченко

	законодавства: цивільний, адміністративний та кримінальний. У кожному з них домінує (хоча й не є єдиним) один із трьох способів юридичного регулювання: відповідно, дозвіл, обов'язок, заборона. 2) Цивільне (приватне) право Норми цієї галузі регулюють здебільшого майнові та особистісні немайнові відносини між рівноправними учасниками суспільного життя. В «орбіту» (блок) цієї галузі входять також такі галузі, як: сімейне право, господарське право, трудове право, підприємницьке право (с. 132). 3) Адміністративне право Норми цієї галузі регулюють управлінські відносини, в яких одним із учасників є неодмінно орган держави або орган місцевого самоврядування (її службова особа) або уповноважений нею орган місцевого самоврядування, як носій владних повноважень. В «орбіту» (блок) адміністративного права включаються й такі галузі права, як, зокрема: фінансове, податкове, екологічне, соціальнозабезпечувальне, військове. 4) Кримінальне право Норми цієї галузі містять відповіді на два основні питання: які діяння людей (чи активні дії, чи пасивну бездіяльність) держава визнає злочинами і яке покарання вона призначатиме тим, хто їх вчинив. В «орбіту» кримінально-правового блоку юридичних норм входять також норми кримінально-виконавчого права. Над кожным із зазначених основних блоків так званих матеріальних галузей права (цивільного, адміністративного та кримінального) наче надбудовуються відповідні, так би мовити, процесуальні галузі права : а) цивільно-процесуальне і господарсько-процесуальне, б) адміністративно-процесуальне,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	в) кримінально-процесуальне. Наявність їх у системі національного об'єктивного юридичного права іноді дає підставу стверджувати, що вона може бути поділена на матеріальне та процесуальне право. Проте, на мій погляд, тут йдеться про поділ не галузей права, а радше, галузей законодавства (про які йтиметься далі). У деяких із названих вище галузей права використовуються неоднакові методи чи способи юридичного регулювання. Внаслідок цього такі галузі права інколи називають «комплексними» (наприклад, підприємницьке право, екологічне право, соціально-забезпечувальне). У складі таких галузей нерідко вирізняють – з огляду на специфіку їхнього конкретного предмета і методів юридичного регулювання – окремі підгалузі. Так, у комплексній галузі соціально-забезпечувального права вирізняються такі підгалузі, як: медичне право, освітнє право, пенсійне право, житлово-комунальне право. У різних державах зміст, обсяг і назви усіх зазначених (або інших) галузей права можуть дещо відрізнятися (с. 133).
Саміло Г.О. Теорія держави і права : навч. посібник. Запоріжжя : Просвіта, 2010. 348 с. URL : http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/970/1/Samilo_Theory_of_state_and_law.pdf	Класифікація юридичних наук подається побіжно через опис завдань кожної із груп юридичних наук наступним чином : Предметом вивчення наук історико-теоретичного циклу є найбільш загальні закономірності формування та функціонування (с. 5) державно-правових явищ, що розглядають у динаміці історичного розвитку. Теорія держави та права вивчає найзагальніші закономірності виникнення, розвитку й функціонування державно-правових явищ. Історія держави та права вивчає виникнення й функціонування держави та права в конкретній історичній обстановці та чіткій

О.А. Кириченко

	хронологічній послідовності. Історія вчень про державу та право вивчає процеси виникнення й розвитку різноманітних учень державного, політичного, правового спрямування, що були концептуально викладені й певним чином вплинули на розвиток політико-правових інститутів. Предметом вивчення галузевих юридичних наук є певні групи однорідних суспільних відносин, що регулюють норми права у межах однієї правової галузі. Предметом вивчення міжгалузевих наук є однорідні суспільні відносини, що виникають у межах правового регулювання кількох галузей права. Науки, які вивчають зарубіжні державу та право, розглядають специфіку формування й функціонування державно-правових інститутів зарубіжних держав минулого і сучасності. Предметом вивчення прикладних юридичних наук є окремі сторони державно-правової дійсності, що вивчаються на основі принципу комплексності. Для вирішення правових питань вони використовують положення та висновки як юридичних, так і неюридичних наук (с. 6).
Система дисциплін 081 Право. <i>Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика :</i> <i>Офіційний веб-сайт. Головна. Кафедра права.</i> URL : https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/	Система дисциплін 081 Право Синтезуючі дисципліни – теорія держави і права, соціологія, філософія, історія держави і права, історія вчень про державу і право. Галузеві дисципліни – конституційне право, цивільне право, кримінальне право, господарське право, цивільно-процесуальне право тощо. Комплексні дисципліни – банківське право, податкове право, митне право, екологічне право тощо. Організаційні дисципліни – судоустрій, прокуратура, адвокатура, нотаріат. Міжнародно-правничі дисципліни – міжнародно-приватне право, міжнародно-публічне право.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Регіональні дисципліни – право Європейського Союзу. Прикладні дисципліни – криміналістика, кримінологія, юридична психологія, судова медицина.
Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник / пер. з рос. Харків : Консум, 2001. 656 с. URL : https://dut.edu.ua/uploads/l_948_39072050.pdf	§ 3. Юриспруденція як система юридичних наук У системі суспільних наук юридична наука (правознавство) виступає як єдина галузь знань, предметом вивчення якої є держава і право. Ця галузь знань є системою взаємозалежних юридичних наук, яка за сферами прояву може бути диференційована на цикли наук : - теоретично-історичні (теорія держави і права, історія держави і права та ін.); - державознавчі (державне право, адміністративне право та ін.); - цивілістичні (цивільне право, цивільний процес, господарський процес, сімейне право та ін.); - криміналістичні (кримінальне право, кримінальний процес, виправно-трудове право та ін.). Окреме місце посідають науки, які вивчають такі, що реалізують право, відносини між державами — міжнародне право (приватне і публічне), а також науки, що вивчають державу і право інших країн (с. 6). Юридична наука представлена через структуру (внутрішній поділ на основні групи чи види наук, що знаходяться у взаємному зв'язку) у вигляді таких груп : 1. Теоретико-історичні (теорія держави і права, історія держави і права – загальна і вітчизняна, історія вчень про державу і право). 2. Галузеві (державне право, цивільне право, кримінальне право, трудове право, сімейне право, адміністративне право, фінансове право, екологічне право, комерційне право та ін.).

О.А. Кириченко

	3. Міжгалузеві (кримінологія, прокурорський нагляд, організація правосуддя). 4. Спеціальні прикладні (криміналістика, судова медицина, судова психологія, судова бухгалтерія та ін.). Прикладні науки є комплексними. Для вирішення правових питань вони використовують положення і висновки як юридичних, так і неюридичних наук (фізики, хімії, загальної теорії статистики, медицини та ін.). 5. Науки, що вивчають публічне і приватне міжнародне право, конституційне право інших країн та ін. (с. 7). Тією мірою, якою державно-правові явища мають, як правило, складну будову, характеризуються різними сторонами, гранями, аспектами, так само і юридична наука (юриспруденція) є багатопрофільною, системною наукою. Структурні елементи системи права : - норми права; - інститути права; - під галузі права; - галузі права (с. 240).
Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник /пер. з рос. 2-ге вид. Харків : Консум, 2006. 656 с.	У системі суспільних наук юридична наука (правознавство) виступає як єдина галузь знань, предметом вивчення якої є система взаємопов'язаних юридичних наук, яка за формами прояву може бути диференційована на цикли наук : 1) теоретико-історичні (теорія держави і права, історія держави і права та ін.; 2) державознавчі (державне право, адміністративне право та ін.); 3) цивілістичні (цивільне право, цивільний процес, господарський процес, сімейне право та ін.); 4) криміналістичні (кримінальне право, кримінальний процес, виправно-трудове право та ін.). Окреме місце посідають науки, які вивчають правовідносини між державами – міжнародне право (приватне і публічне), а також науки,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	що вивчають державу і право інших країн (с. 6). Юридичну науку як систему юридичних наук можна представити через структуру – внутрішній поділ на основні групи (види) наук, що знаходяться у взаємному зв'язку : 1. Теоретико-історичні (теорія держави і права, історія держави і права, історія вчень про державу і право). 2. Галузеві (державне право, цивільне право, кримінальне право, трудове право, сімейне право, комерційне право та ін.). 3. Міжгалузеві (кримінологія, прокурорський нагляд, організація правосуддя). 4. Спеціальні прикладні (криміналістика, судова медицина, судова психологія, судова психологія та ін.). 5. Прикладні юридичні науки (до недавнього часу – наука радянського будівництва). 6. Науки, що вивчають публічне і приватне міжнародне право, конституційне право інших країн та ін. (с. 7)
Спирин М.Ю. Общая теория права и государства : учеб. пособие. Самара : Изд-во «Самарский университет», 2016. 80 с. URL : http://repo.ssau.ru/bitstream/Uchebnye-posobiya/Obshaya-teoriya-prava-i-gosudarstva-Elektronnyi-resurs-ucheb-posobie-68533/1/%D0%A1%D0%BF%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%BD%20%D0%9C.%20%D0%AE.	Юриспруденция : теоретическая, историческая, сравнительная, международная и национальная (отраслевая). Понятие теоретической юриспруденции как науки и учебной дисциплины. Значение теоретической юриспруденции в процессе получения высшего университетского юридического образования. 2. Место и роль теоретической юриспруденции в системе юридических наук («юридическая математика»). Система юридических наук и учебных дисциплин. Теоретико-философские, историко-правовые, отраслевые и прикладные науки: дедуктивный порядок их изучения - от общего к частному. Общая и отраслевая теория права: соотношение и значение (с. 9). 5. Структура теоретической юриспруденции как науки и учебной дисциплины. Общая теория права (теория сущности и познания

О.А. Кириченко

%20%D0%9E%D0%B1%D1%89%D0%B0%D1%8F%20%D1%82%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0.pdf	права, теория правовой нормы, теория правового отношения и юридического факта, теория правонарушения и юридической ответственности, теория правосознания - догма (догматика) права). Отраслевая теория права. Соотношение макро- и микротеоии права. Энциклопедия права, догматика права, социология права и философия права как составные части теоретической юриспруденции (с. 10). Соотношение структуры права и системы права. 2. Элементы системы права (система права как полиструктурное динамическое образование) : 1. Норма права как первичный элемент, отдельное нормативное предписание. II. Субинститут права. III. Институт права как первичная правовая общность — С.С. Алексеев; специальное юридическое значение: гражданство в конституционном праве, исковая давность, отдельные виды договоров в гражданском праве, необходимая оборона, крайняя необходимость, невменяемость в уголовном праве. Виды правовых институтов: материальные и процессуальные, отраслевые и межотраслевые (смешанные), простые и сложные (комплексные, состоящие из субинститутов), регулятивные и охранительные (с. 24). IV. Подотрасль права - авторское, патентное, жилищное, наследственное право в гражданском праве, избирательное, государственное право в конституционном праве. V. Отрасль права. Система права и национальное право. Система права и правовая система (правовая организация общества, совокупность всех юридических средств, функционирующих в обществе, включая правовую идеологию, юридическую

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	практику, правосознание, правовую культуру и элементы международного права). Система законодательства: понятие и элементы (статьи, главы, разделы, книги). Соотношение системы права и системы законодательства. 3. Отрасли права (системообразующие, специальные и комплексные; профилирующие и производные). Основания выделения отраслей права (объективная необходимость - социальные потребности, степень своеобразия общественных отношений, достигающий удельный вес данных отношений, невозможность урегулировать социальные отношения нормами других отраслей права, необходимость применения особого метода регулирования). Отрасли права в период их формирования. Соотношение отраслей права и отраслей законодательства. Публичный интерес как основа формирования отраслей законодательства. Специфика отраслей. Системообразующие отрасли права : конституционное право как ведущая отрасль права, гражданское право, административное право, уголовное право. Специальные отрасли права: трудовое право, право социального обеспечения, семейное право, финансовое право, уголовно-исполнительное (пенитенциарное) право, муниципальное право, таможенное право, предпринимательское право, земельное право, сельскохозяйственное право. Гражданское процессуальное право, арбитражное процессуальное право, уголовно-процессуальное право. Комплексные отрасли права : хозяйственное право, экологическое (природоохранительное) право, торговое право, прокурорско-надзорное право, военное право. Новейшие и спорные отрасли права : атомное право, космическое право, компьютерное право (киберправо); транспортное право,

О.А. Кириченко

	налоговое право (с. 25).
Сухонос В.В. Теорія держави і права : навч. посібник. Суми : Університет. книга, 2014. 544 с. URL : https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/47858/1/Sukhonos_ml_TDP_uchebnik.pdf	§ 4. Теорія держави і права в системі юридичних наук Історико-теоретичні науки охоплюють теорію держави і права, історію держави і права, історію вчень про державу і право. Предметом дослідження історії держави і права є виникнення, розвиток та зміна типів і форм держави і права, а також державні органи й правові інститути конкретних держав у конкретних народів у певні історичні періоди на основі виявлення і пізнання властивих їм об'єктивних законів. В українській науці історії держави і права розрізняють загальну історію держави і права та історію держави і права України. Історія вчень про державу і право (історія політичних і правових вчень) – це самостійна наукова та навчальна юридична дисципліна, що досліджує і висвітлює історію виникнення й розвитку теоретичних знань про політику, державу, право, тобто вивчає процес пізнання людьми явищ політики, держави і права на різних етапах історії в різних народів, починаючи з давньої державності і дотепер. Предметом її є держава, право і політика в їх ідеологічному відображенні у формі вчень, теорій, ідей і поглядів. Конкретними виразниками політичних, державно-правових вчень, теорій, ідей та поглядів є певні особи (філософи, юристи, політичні та державні діячі) (с. 31). Серцевиною історії політичних і правових вчень є вчення, основоположниками і творцями яких є мислителі, які зафіксували своє ставлення до держави, права та політики у формі вчення чи теорії – цілісної системи поглядів зі стійкими, логічними зв'язками. Вчення про державу – це логічно пов'язана система теоретичних положень про неї, її форми, завдання та зміст діяльності, а також про походження, сутність, механізм дії, характер влади тощо. Вчення про право – це

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	логічно пов'язані систематизовані уявлення про правові інститути, співвідношення права і закону, правовідносини, права людини, законодавство, законність тощо. Усі історико-теоретичні науки мають загальний об'єкт дослідження – державу і право (с. 32). Галузеві науки. Це науки конституційного, кримінального, адміністративного, цивільного права тощо. Під конституційним правом розуміється провідна галузь права, сукупність правових норм, якими регулюються відносини за змістом засад політичної організації суспільства, пов'язаних з організацією і функціонуванням державного механізму. Кримінальне право – це галузь права, сукупність юридичних норм, якими встановлюються засади кримінальної відповідальності, види злочинів та покарання за їх вчинення. Щодо адміністративного права, то це галузь права, якою регулюються суспільні відносини, що виникають у сфері функціонування виконавчої влади. Цивільне право – це галузь права, яка регулює майнові та особисті немайнові відносини, що ґрунтуються на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників. Крім того, до галузевих наук належить трудове право, господарське право тощо. Теорія держави і права є для них методологічною основою, тобто виконує методологічну функцію. Спеціальні та прикладні науки. До спеціальних наук належать судові та правоохоронні органи, прокурорський нагляд, адвокатура тощо, тобто ті, що вивчають діяльність відповідних державних органів. (с. 32). Основними серед прикладних наук є криміналістика та кримінологія. Криміналістика – це юридична наука про спеціальні прийоми, методи і засоби, що

О.А. Кириченко

	застосовуються в кримінальному судочинстві з метою запобігання злочинам, їх розкриття і розслідування, а також під час розгляду кримінальних справ (с. 32-33). Щодо кримінології, то це наука про злочинність, її причини, особистість злочинця і заходи запобігання злочинності. До прикладних юридичних наук відносять також судову статистику, судову медицину, судову психіатрію та ін. Теорія держави і права пов'язана з ними загальною термінологією. Значно меншою мірою, ніж з галузевими науками, виконує методологічну функцію. Теорія держави і права та міжнародне право. Особливе місце серед юридичних наук посідає міжнародне право, тобто правова система, що складається з принципів і норм, якими регулюються відносини між її суб'єктами – державами, міжнародними організаціями тощо. Теорія держави і права є первинною щодо міжнародного права, тому що останнє сформувалося і розвивається на базі загальнотеоретичних поглядів і підходів до правових явищ. Водночас міжнародне право не може не впливати на теорію права (с. 33). Існує кілька класифікацій системи права. Так, за призначенням розрізняють матеріальне і процесуальне право, за характером урегульованих відносин – приватне і публічне право, а за формою права – звичаєве, прецедентне, договірне і статутне право (с. 398).
Сырых В.М. Теория государства и права : учебник. Москва : Юстицинформ, 2006. 244 с. URL : https://avidreaders.ru/read-book/teoriya-gosudarstva-i-prava-uchebnik-	Правовое регулирование, как и любая сложная социальная проблема, требует научного подхода и знания закономерностей, по которым функционирует и развивается право. Знания такого рода составляют содержание правовой науки – правоведения. В настоящее время правоведение представляет собой достаточно развитую систему, состоящую из общей теории права и государства, истории государства и права, науки государственного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

dlya.html?p=2	(конституционного) права, науки гражданского права и других юридических наук. Как относительно самостоятельный компонент правового сознания правовая наука отличается от правовой психологии прежде всего глубиной познания права и практики его реализации в конкретных правоотношениях (с. 153). Таким образом, право представляет собой систему обязательных правил поведения, которые устанавливаются государством и охраняются им от нарушений (с. 175).
Сырых В.М. Теория государства и права : учебник. Москва : Юстицинформ, 2022. 1398 с. URL : https://books.google.com.ua/books/about/Теория_государства_и_права?id=MWFfAAAAQBAJ&redir_esc=y	Схема система права в Российской Федерации Международное право Публичное право Конституционное право Уголовное право Природоохранительное право Уголовно-процессуальное право Гражданско-процессуальное право Семейное право Трудовое право Гражданское право Административное право Финансовое право Земельное право Частное право
Тацій В., Шемчушенко Ю Концепція розвитку юридичної освіти в Україні. Київ, 1994. № 1-2. С. 3-6.	Юридична наука : 1. Теорія держави і права 2. Історія держави і права. 3. Державно-правові науки. 4. Економіко-правові та аграрно-екологічні науки. 5. Цивільно-правові науки. 6. Кримінально-правові науки. 7. Наукові основи судоустрою та судочинства. 8. Міжнародне право і порівняльне правознавство (с. 3).
Теліпко В.Е. Універсальна теорія держави і права : підручник. Київ : БІНОВАТОР,	Термін «юриспруденція» виник у Стародавньому Римі наприкінці IV – на початку III ст. до н.е. (від лат. jurisprudentia – знання права) і сьогодні вживається у значеннях: науки про державу і право

2007. 512 с.	(юридичної науки), тобто теоретичної діяльності у галузі права; професійної практичної діяльності юриста. Юридична наука – це система знань про об’єктивні властивості держави і права в їх поняттєво-юридичному розумінні і вираженні, про загальні та окремі закономірності виникнення, розвитку і функціонування держави і права в їх структурній багатоманітності. Головне призначення юридичної науки – бути теоретичним орієнтиром для практики державного будівництва і правового регулювання на ґрунті пізнання і усвідомлення відповідних суспільних явищ та процесів (с. 15). У системі суспільних наук юридична наука виступає як єдина галузь знань, предметом вивчення якої є держава і право. Відтак, юридична наука – єдина і разом з тим диференційована наука. Оскільки предмет її вивчення складають надзвичайно складні, багатогранні і багатоаспектні явища, юридичну науку, єдину і цілісну за своєю суттю, складає цілий ряд окремих взаємозалежних і відносно самостійних юридичних дисциплін, кожна з яких вивчає свої окремі аспекти поняття держави і права, певної сторони юридичної дійсності з їх загальними закономірностями та специфічними особливостями. Ці юридичні дисципліни умовно можна поділити на чотири групи: теоретичні та історичні науки (теорія держави і права, історія держави і права, історія правових і політичних вчень), предметом вивчення яких є загальні і специфічні особливості виникнення, розвитку і функціонування держави і права, історичний процес їх становлення, а також зародження і розвиток вчень про державу і право на різних історичних етапах розвитку суспільства;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	науки, що вивчають державу і право зарубіжних країн, а також міжнародне публічне і міжнародне приватне право; галузеві (конституційне, адміністративне, фінансове, екологічне, цивільне, сімейне, трудове право тощо) і міжгалузеві (кримінологія, прокурорський нагляд, організація правосуддя) науки, предметом вивчення яких є особливості правового регулювання певної сфери суспільних відносин; прикладні юридичні науки (судова медицина, криміналістика тощо), специфіка яких полягає у тому, що вони виникли на стику юридичних і неюридичних наук. Завдання цих наук – використання досягнень інших наук у вирішенні правових проблем (с. 16).
Теория государства и права : учебник. 2-е изд. / под общ. ред. Е.Л. Тюлина. Ленинград : Изд-во Ленингр. ун-та, 1987. 412 с.	В составе юридической науки условно можно выделить несколько групп относительно самостоятельных наук. Одну группу составляют исторические науки : история государства и права, история политических и правовых учений. Предметом их исследования являются исторические процессы развития государства или политических и правовых учений в конкретно-исторической обстановке и хронологической последовательности. Вторая, самая большая группа, состоит из отраслевых юридических наук. К ним относятся наука гражданского права, наука уголовного права, наука трудового права и др. Предметом их исследования являются закономерности правового регулирования соответствующих областей общественных отношений. В третью группу входят прикладные науки (судебная медицина, судебная психиатрия, криминалистика и др.). Их задачей является использование достижений естествознания и техники для решения проблем юридической практики (с. 19)
Теорія держави і	Аналогічні положення викладені й у більш

О.А. Кириченко

права : підручник / О.В. Петришин, С.П. Погребняк, В.С. Смородинський та ін.; за ред. О.В. Петришина. Харків : Право, 2015. 368 с. URL : https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/126/1-30.pdf	пізньому виданні : Загальна теорія права: підручник / О.В. Петришин, Д.В. Лук'янов, С.І. Максимов, В.С. Смородинський та ін. ; за ред. О.В. Петришина. Харків : Право, 2020. 568 с. https://ccu.gov.ua/publikaciya/zagalna-teoriya-prava-2020 Теорія держави і права входить до системи юридичних наук, яка побудована за предметом дослідження і включає такі групи : 1. Теоретичні юридичні науки, які розкривають сутність, загальні закономірності та тенденції виникнення, розвитку та функціонування юридичної дійсності, розробляють фундаментальні юридичні поняття та категорії (теорія держави і права, історія вчень про державу і право, порівняльне правознавство; до них тяжіють міждисциплінарні дослідження юридичної дійсності: філософія права, соціологія права, юридична логіка та ін.). 2. Історичні юридичні науки, які розкривають закономірності державного і правового розвитку окремих країн світу (історія держави і права України, історія держави і права зарубіжних країн). 3. Галузеві юридичні науки, що досліджують відповідні галузі права, особливості їх предмета та методу правового регулювання, юридичні джерела, зміст та характер правових норм, а також шляхи вдосконалення цих галузей (науки конституційного права, адміністративного права, цивільного права, цивільного процесу, сімейного права, кримінального права, кримінального процесу та ін.). До них тяжіють міжгалузеві юридичні науки, які виникають на стику різних галузевих наук та мають комплексний характер (науки господарського права, екологічного права тощо). 4. Прикладні юридичні науки, які досліджують питання, важливі для юридичної практики, спираючись при цьому на висновки

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	та положення неюридичних наук, зокрема статистики, хімії, медицини (с. 22) (кримінологія, криміналістика, правова статистика, судова бухгалтерія, судова медицина і психіатрія та ін.). 5. Науки міжнародного права, що включають міжнародне публічне право, у т. ч. європейське право (досліджує систему правових норм та принципів взаємодії між державами й іншими суб'єктами міжнародного спілкування) та міжнародне приватне право (вивчає систему норм, які регулюють відносини між фізичними та юридичними особами, що належать до різних країн (правопорядків) (с. 23).
Теорія держави і права в тестових завданнях : навч. посібник / за заг. ред. Л.Р. Наливайко. Дніпро : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 716 с. URL : https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/2024/1/%D0%A2%D0%94%D0%9F_%D0%9D%D0%90%D0%92%D0%A7_%D0%9F%D0%9E%D0%A1I%D0%91.pdf	У цілому систему права формують юридичні норми, юридичні (правові) інститути та галузі права (с. 343). Галузі права можна поділити на такі види : - фундаментальні (профілюючі), до яких традиційно належать конституційне, адміністративне, цивільне, цивільне процесуальне, кримінальне, кримінальне процесуальне право (вони є юридично первісними, концентрують головні правові режими, галузеві методи правового регулювання; (с. 344). - спеціальні, які виникли шляхом відокремлення від фундаментальних галузей і в яких головні правові режими модифіковано, пристосовано до особливих сфер життя суспільства (трудове, земельне, житлове, сімейне, кримінально-виконавче право та ін.) (с. 345). Публічне і приватне право характеризують як якісно різні підсистеми права, два різних «юридичних континенти». Публічне і приватне право традиційно вважають наскрізними лініями правового розвитку романогерманської сім'ї, до якої тяжіє правова система України.

О.А. Кириченко

	Поділ права на публічне і приватне має починатися із розмежування відносин, що регулюються публічним і приватним правом. Публічне право – це підсистема права, яка регулює відносини, пов'язані з діяльністю публічної влади (державної влади та місцевого самоврядування). Публічно-правові відносини пов'язані з реалізацією загального інтересу суспільства, який спирається на підтримку і захист права (публічний інтерес). Їх слід умовно поділити на три великих блоки: відносини, пов'язані з діяльністю держави і місцевого самоврядування, що виникають між суб'єктами владних повноважень; відносини, пов'язані з діяльністю держави і місцевого самоврядування, що виникають між суб'єктом владних повноважень і іншими суб'єктами права; відносини між іншими суб'єктами права, коли вони прямо стосуються діяльності держави і місцевого самоврядування. Приватне право – це підсистема права, що регулює такі відносини між суб'єктами права, які прямо не стосуються публічної влади. Приватноправові відносини пов'язані з реалізацією інтересів окремих осіб, які визнаються та захищаються правом (приватний інтерес) (с. 345).
Тихомиров О.О., Мікуліна М.М., Іванов Ю.А. та ін. Поняття та елементи системи права. <i>Теорія держави і права: навч. посібник для підгот. фахівців з інформ. безпеки</i> / за заг. ред. Л.М. Стрельбицької. Київ: Кондор-Видавництво, 2016. С. 141-145. URL :	Підгалузь права – це сукупність однорідних, предметно пов'язаних правових інститутів певної галузі права. Не кожна галузь права містить у своєму складі підгалузі. Їх виокремлення є умовним і здебільшого характерним для найбільших галузей права (с. 143). Так, у складі конституційного права як підгалузі виділяють парламентське і муніципальне право, в цивільному праві – право інтелектуальної власності, спадкове право, у фінансовому – бюджетне, податкове право. Галузь права – це велика сукупність правових норм, що регулюють самостійну сферу якісно

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

file:///C:/Users/Intel X4/Desktop/Downlo ads/61793170.pdf	однорідних суспільних відносин. Як найбільший за обсягом структурний елемент системи права, галузь права поєднує в собі відповідні підгалузі, інститути і норми права. Галузі права неоднорідні за своїм складом, неоднакові за обсягом та ґрунтуються на різній кількості правових джерел. Серед них учені виділяють профілюючі (традиційні, основні), спеціальні та комплексні галузі. Профілюючі галузі права утворюють основну, обов'язкову частину системи права. Традиційно до них відносять конституційне, адміністративне, цивільне, кримінальне право. Спеціальні галузі права розвивають профілюючі, забезпечуючи правове регулювання суспільних відносин в особливих сферах суспільного життя (трудове, земельне, сімейне право тощо). Комплексні галузі права, крім власних норм та інститутів, об'єднують у собі певні складові профілюючих та спеціальних галузей (зокрема інформаційне, господарське, аграрне, екологічне право). За своїми функціональними ознаками галузі права можуть бути віднесені до певних великих структурних масивів, зокрема до публічного й приватного, матеріального й процесуального права (с. 143). Публічне право складають галузі, покликані забезпечувати загальнозначущі (публічні) інтереси і які застосовують насамперед імперативний метод. До них належать галузі конституційного, адміністративного, фінансового, кримінального права тощо. Вони спрямовані на регулювання відносин між державними органами та між державою й особою (суспільством) (с. 144). Галузі приватного права (зокрема цивільне, сімейне, міжнародне приватне право) врегульовують відносини у сфері приватних, індивідуальних інтересів між приватними

О.А. Кириченко

	фізичними і юридичними особами, для чого використовується переважно диспозитивний метод. Публічне і приватне право взаємопов'язані. Завдяки їхній взаємодії в процесі історичного розвитку відбувається взаємопроникнення приватноправових засад у публічні галузі права, а публічноправових – у приватні, а також виникають правові відносини змішаного характеру (публічноправові, приватноправові відносини), зокрема у сфері соціального, трудового права. Матеріальне право формують галузі, що безпосередньо регулюють суспільні відносини, тобто встановлюють права та обов'язки їхніх учасників, передбачають міри юридичної відповідальності (конституційне, цивільне, адміністративне, кримінальне право тощо). До процесуальних належать галузі права, які визначають процедури реалізації норм матеріального права і є похідними від нього (цивільне процесуальне, кримінальне процесуальне, адміністративне процесуальне право). Предметом регулювання процесуальних галузей права є так звані організаційні відносини, що формуються в результаті діяльності уповноважених суб'єктів щодо застосування норм матеріального права (с. 144).
Ткач Ю.Д., Кириченко С.А., Кириченко Ю.А. Актуальные проблемы юриспруденции : продолжение дискуссии / под ред. А.А. Кириченко. Ивано-Франковск : Изд-во Плай, 2003.	В то же время каждая из групп юридических наук имеет свои задачи, которые, как и система юридических наук в целом, а также иные связанные с этим теоретические проблемы юриспруденции могут быть представлены с различных точек зрения, например, в контексте (с. 7) : 1. Решения общих задач юридических наук. 2. Деления юридических наук на правовые и неправовые юридические науки. 3. Осуществления борьбы с правонарушениями. Основываясь на позиции А.А. Кириченко,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

158 с.	которая в этом отношении имела разновариантное развитие, систему юридических наук в контексте решения их общих задач лучше всего представить таким образом : 1. Теоретические юридические науки, то есть такие науки, основной задачей которых является создание философских, социологических, политических, филологических, исторических, психологических и иных теоретических основ для эффективного и рационального осуществления каждого из направлений юридической деятельности: 1.1. Самостоятельные юридико-теоретические науки: философия юриспруденции, политология юриспруденции, социология юриспруденции, психология юриспруденции, теология юриспруденции, история отечественной юриспруденции, история зарубежной юриспруденции, история правовых учений и др. 1.2. Полинаучные юридико-теоретические направления: филология юриспруденции, энциклопедия юриспруденции, сравнительная современная юриспруденция, юридическая педагогика и др. 2. Базисноантидектные юридические науки, которые должны разработать нормативно-правовую основу (базис) для эффективного и рационального проведения борьбы с каждым видом правонарушений : 2.1. Внутренние базисноантидектные юридические науки: конституционное, антикриминальное, административное, трудовое, гражданское и арбитражное право. 2.2. Международные базисноантидектные юридические науки: международное антикриминальное, международное публичное и международное гражданское право. 3. Процедурные юридические науки, на

О.А. Кириченко

	которые возлагается задача по созданию нормативной процедуры эффективного и рационального осуществления борьбы с различными правонарушениями : 3.1. Внутренние юридико-процедурные науки : 3.1.1. Полинаучные юридико-процедурные направления: юридико-процедурная теория информации. 3.1.2. Процессуальные юридические науки: конституционный, Антикриминальный, гражданский и арбитражный процесс. 3.1.3. Регламентные юридические науки : 3.1.3.1. Основные юридико-регламентные науки: административный, трудовой и ординаторский регламент (с. 8). 3.1.3.2. Вспомогательные юридико-регламентные науки: исправительно-трудовой и судебно-исполнительный регламент. 3.2. Международные юридико-процедурные науки : 3.2.1. Международные юридико-процессуальные науки: международный антикриминальный процесс. 3.2.2. Международные юридико-регламентные науки : международный ординаторский, международный публичный и международный гражданский регламент. 4. Методические юридические науки, задачей которых является разработка составных частей методики борьбы с правонарушениями : 4.1. Самостоятельные юридико-методические науки: криминалистика и ординаторика. 4.2. Полинаучные юридико-методические направления: юридическая экспертология, юридическая микрообъектология, юридическая одорология, юридическая медицина, юридическая психиатрия, юридическая бухгалтерия и др. 5. Регулятивные юридические науки, которые должны создать надлежащее нормативно-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правовое урегулирование необходимых безделиктных сторон общественной жизни : 5.1. Внутренние юридико-регулятивные науки: налоговое, бюджетное, пенсионное, семейное, жилищное, водное, земельное, лесное и др. право. 5.2. Международные юридико-регулятивные науки : консульское или дипломатическое, международное космическое, воздушное, морское, экологическое и другое право. 6. Вспомогательные юридические науки: криминология, деонтология, юридическая статистика, юридическая кибернетика и др. Возможно и несколько иное терминологическое изложение данного варианта : 1. Теоретические юридические науки, то есть такие науки, основной задачей которых является создание философских, социологических, политических, филологических, исторических, психологических и иных теоретических основ для эффективного и рационального осуществления любого из направлений юридической деятельности (самостоятельные теоретические юридические науки: философия юриспруденции, политология юриспруденции, социология юриспруденции, психология юриспруденции, теология юриспруденции, история отечественной юриспруденции, история зарубежной юриспруденции, история правовых учений и др.; полинаучные теоретические юридические направления: филология юриспруденции, энциклопедия юриспруденции, сравнительная современная юриспруденция, юридическая педагогика и др.) (с. 9). 2. Базисноантиделиктные юридические науки, которые должны разработать правовую основу (базис) для эффективного и рационального ведения борьбы с любым из разновидностей правонарушений (внутренние

О.А. Кириченко

	базисноантиделиктные юридические науки: конституционное право, антикриминальное право, административное право, трудовое право, гражданское право, арбитражное право; международные базисноантиделиктные юридические науки: международное антикриминальное право, международное публичное право и международное гражданское право) (с. 9-10). 3. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по созданию нормативной процедуры эффективного и рационального осуществления борьбы с различными правонарушениями : 3.1. Внутренние процедурные юридические науки : 3.1.1. Полиаучная юриди́ко-процедурная теория информации. 3.1.2. Процессуальные юридические науки : конституционный, антикриминальный, гражданский и арбитражный процесс. 3.1.3. Регламентные юридические науки : 3.1.3.1. Основные : административный, трудовой и ординаторский регламент. 3.1.3.2. Вспомогательные : исправительно-трудовой и судебно-исполнительный регламент. 3.2. Международные процедурные юридические науки : международный антикриминальный процесс, международный ординаторский регламент, международный публичный и международный гражданский регламент. 4. Методические юридические науки, задачей которых является разработка составных частей методики борьбы с правонарушениями : 4.1. Самостоятельные методические юридические науки : криминалистика, ординаторика. 4.2. Полиаучные юриди́ко-методические направления : юридическая экспертология,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	юридическая микрообъектология, юридическая одорология, юридическая медицина, юридическая психиатрия, юридическая бухгалтерия и др. 5. Регулятивные юридические науки, которые должны создать надлежащее нормативно-правовое урегулирование необходимых безделиктных сторон общественной жизни : 5.1. Внутренние регулятивные юридические науки : налоговое, бюджетное, пенсионное, семейное, жилищное, водное, земельное, лесное и др. право. 5.2. Международные регулятивные юридические науки : консульское или дипломатическое, международное космическое, международное воздушное, международное морское, международное экологическое и др. право. 6. Вспомогательные юридические науки (криминология, деонтология, юридическая статистика, юридическая кибернетика и др.) (с. 10). Как видим, базисноантиделиктные, процедурные и регулятивные юридические науки являются правовыми. Исходя из этого основным научным «продуктом» любой из них должна стать разработка соответствующего кодифицированного нормативно-правового акта (кодекса), которые могут быть систематизированы таким образом (с. 10) : 1. Базисноантиделиктные кодексы : 1.1. Внутренние базисноантиделиктные кодексы: Конституционный кодекс Украины (Конст. К Украины), Антикриминальный кодекс Украины (Акти-КК Украины), Административный кодекс Украины (Адм. К Украины), Трудовой кодекс Украины (Тр. К Украины), Цивильный кодекс Украины (Цив. К Украины) и Арбитражный кодекс Украины (Арб. К Украины) (с. 10-11).

О.А. Кириченко

	1.2. Международные базисноантиделиктные кодексы : Международный антикриминальный кодекс (Межд. Анти-КК), Международный публичный кодекс (Межд. ПК) и Международный гражданский кодекс (Межд. ЦК). 2. Процессуальные кодексы : 2.1. Внутренние юридико-процессуальные кодексы : 2.1.1. Юридико-процессуальные кодексы : Конституционно-процессуальный кодекс Украины (Конст. ПК Украины), Антикриминально-процессуальный кодекс Украины (Анти-КПК Украины), Гражданско-процессуальный кодекс Украины (Гражд. ПК Украины) и Арбитражно-процессуальный кодекс Украины (Арб. ПК Украины). 2.1.2. Юридико-регламентные кодексы : 2.1.2.1. Основные юридико-регламентные кодексы : Административный регламент Украины (Адм. Р Украины), Трудовой регламент Украины (Тр. Р Украины) и Ординаторский регламент Украины (Орд. Р Украины). 2.1.2.2. Вспомогательные юридико-регламентные кодексы: Исправительно-трудовой регламент Украины (Испр. Тр. Р Украины) и Судебно-исполнительный регламент Украины (Суд. ИР Украины). 2.2. Международные юридико-процессуальные кодексы : 2.2.1. Международные юридико-процессуальные кодексы : Международный антикриминально-процессуальный кодекс (Межд. Анти-КК). 2.2.2. Международные юридико-регламентные кодексы : Международный ординаторский регламент (Межд. ОР), Международный публичный регламент (Межд. ПР) и Международный гражданский регламент (Межд. ЦР). 3. Регулятивные кодексы :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	3.1. Внутренние юридико-регулятивные кодексы : Налоговый кодекс Украины (Нал. К Украины), Бюджетный кодекс Украины (Бюд. К Украины), Пенсионный кодекс Украины (Пенс. К Украины), Семейный кодекс Украины (Сем. К Украины), Жилищный кодекс Украины (Жил. К Украины), Водный кодекс Украины (Водн. К Украины), Земельный кодекс Украины (Зем. К Украины), Лесной кодекс Украины (Лес. К Украины) и др. 3.2. Международные юридико-регулятивные кодексы : Консульский (Дипломатический) кодекс (Конс. или Дипл. К), Международный космический кодекс (Межд. Косм. К), Международный воздушный кодекс (Межд. Возд. К), Международный морской кодекс (Межд. Морск. К), Международный экологический кодекс (Межд. Экол. К) и др. (с. 11). Основываясь на данном подходе, можно предложить систематизацию правовых юридических наук, на которые и должна быть возложена задача по разработке указанных кодексов. Такая система может выглядеть таким образом : (с. 11-12) 1. Базисно-антиделиктные отрасли права : 1.1. Внутренние базисно-антиделиктные отрасли права : Конституционное право Украины, Антикриминальное право Украины, Административное право Украины, Трудовой кодекс Украины, Цивильное право Украины и Арбитражное право Украины. 1.2. Международные базисноантиделиктные отрасли права: Международное антикриминальное право, Международное публичное право и Международное гражданское право. 2. Процедурные отрасли права : 2.1. Внутренние юридико-процедурные отрасли права :

О.А. Кириченко

	2.1.1. Юридикo-процессуальные отрасли права : Конституционно-процессуальное право Украины, Антикpиминально-процессуальное право Украины, Цивильно-процессуальное право Украины и Арбитражно-процессуальное право Украины. 2.1.2. Юридикo-регламентные отрасли права : 2.1.2.1. Основные юридикo-регламентные отрасли права : Административно-регламентное право Украины, Трудо-регламентное право Украины и Ордо-регламентное право Украины. 2.1.2.2. Вспомогательные юридикo-регламентные отрасли права : Исправительно-трудо-регламентное право Украины и Судебно-исполнительно-регламентное право Украины. 2.2. Международные юридикo-процедурные отрасли права : 2.2.1. Международные юридикo-процессуальные отрасли права: Международное антикpиминально-процессуальное право. 2.2.2. Международные юридикo-регламентные отрасли права : Международное ордо-регламентное право, Международное публично-регламентное право и Международное цивильно-регламентное право. 3. Регулятивные отрасли права : 3.1. Внутренние юридикo-регулятивные отрасли права : Налоговое право Украины, Бюджетное право Украины, Пенсионное право Украины, Семейное право Украины, Жилищное право Украины, Водное право Украины, Земельное право Украины, Лесное право Украины и др. 3.2. Международные юридикo-регулятивные отрасли права : Консульское (Дипломатическое) право, Международное космическое право, Международное воздушное право, Международное морское право, Международное экологическое право и др. Правовые юридические науки могут

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	именоваться и по-иному, без упоминания слова «право», например, Антикриминальный процесс, Ордиристический регламент Украины, Международный гражданский регламент и др. либо Антикриминально-процессуальная наука, Ордо-регламентная наука, Международный гражданско-регламентная наука и т. д. (с. 11). Однако в любом случае предложенные системы законодательства и правовых наук могут дать основу для совершенствования их существующей систематизации. При этом система законодательства, права и юридических наук, развиваясь параллельно, должны быть согласованы между собой. Система юриспруденции занимает более высокую ступень, но, тем не менее, двигаясь в данном направлении, не нужно забывать о необходимости согласования системы юриспруденции с системой законодательства, права и юридических наук в целом (с. 12). Логическое развитие предложенной систематизации юридических наук, законодательства и права может позволить прийти к выводу о необходимости разработки системы юридических наук в контексте их деления на правовые и неправовые, что более целесообразно представить таким образом : 1. Правовые юридические науки : 1.1. Регулятивные юридические науки : 1.1.1. Внутренние регулятивные юридические науки. 1.1.2. Международные регулятивные юридические науки. 1.2. Базисноантидедиктные юридические науки : 1.2.1. Внутренние базисноантидедиктные юридические науки. 1.2.2. Международные базисноантидедиктные юридические науки. 1.3. Процедурные юридические науки :

О.А. Кириченко

	1.3.1. Самостоятельные процедурные юридические науки : 1.3.1.1. Процессуальные юридические науки : 1.3.1.1. Внутренние процессуальные юридические науки. 1.3.1.2. Международные процессуальные юридические науки. 1.3.1.2. Регламентные юридические науки : 1.3.1.2.1. Внутренние регламентные юридические науки. 1.3.1.2.2. Международные регламентные юридические науки. 1.3.2. Полинаучные юридико-процедурные направления. 2. Неправовые юридические науки : 2.1. Теорологические юридические науки : 2.1.1. Самостоятельные теорологические юридические науки : 2.1.1.1. Внутренние теорологические юридические науки. 2.1.1.2. Международные теорологические юридические науки. 2.1.2. Полинаучные теорологические юридические направления. 2.2. Методические юридические науки : 2.2.1. Самостоятельные методические юридические науки (криминалистика, ордистика). 2.2.2. Полинаучные методические юридические направления. 2.3. Вспомогательные юридические науки (с. 13). Не трудно заметить, что все юридические науки могут быть систематизированы и в контексте решения задач борьбы с правонарушениями на : 1. Общие юридические науки : 1.1. Теорологические юридические науки : 1.1.1. Самостоятельные теорологические юридические науки : 1.1.1.1. Внутренние теорологические юридические науки.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	1.1.1.2. Международные теоретические юридические науки. 1.1.2. Полиграфические юридико-теоретические направления. 1.2. Вспомогательные юридические науки : 1.2.1. Основные вспомогательные юридические науки. 1.2.2. Полиграфические юридико-вспомогательные направления. 2. Регулятивные юридические науки : 2.1. Внутренние регулятивные юридические науки. 2.2. Международные регулятивные юридические науки. 3. Антидектные юридические науки : 3.1. Базисноантидектные юридические науки : 3.1.1. Внутренние базисноантидектные юридические науки. 3.1.2. Международные базисноантидектные юридические науки. 3.2. Процедурные юридические науки : 3.2.1. Самостоятельные процедурные юридические науки : 3.2.1.1. Процессуальные юридические науки : 3.2.1.1.1. Внутренние процессуальные юридические науки. 3.2.1.1.2. Международные процессуальные юридические науки. 3.2.1.2. Регламентные юридические науки : 3.2.1.2.1. Внутренние регламентные юридические науки. 3.2.1.2.2. Международные регламентные юридические науки. 3.2.2. Полиграфические юридико-процедурные направления. 3.3. Методические юридические науки : 3.3.1. Самостоятельные юридико-методические науки (криминалистика, ординатика). 3.3.2. Полиграфические юридико-методические

О.А. Кириченко

	направлення (с. 14).
Ткач Ю.Д., Кириченко С.А., Кириченко Ю.О. Можливості вдосконалення окремих теоретичних основ криміналістики. <i>Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць.</i> Одеса : Юрид. літ., 2003. Вип. 20. С. 115-120.	Система юридичних наук може бути побудована за декількома класифікаційними основами, з яких заслуговують на увагу наступні : 1. В контексті вирішення загальних задач юридичних наук. 2. Залежно від правової природи юридичних наук. 3. З огляду на здійснення боротьби з правопорушеннями. За першим класифікаційним поділом систему юридичних наук можна представити так : 1. Теоретичні юридичні науки, тобто такі наукові галузі, основним завданням яких є створення філософських, соціологічних, політичних, філологічних, історичних, психологічних та інших теоретичних основ щодо забезпечення ефективного і раціонального здійснення будь-якого напрямку юридичної діяльності (юридико-наукового, законодавчого, правозастосувального, антиделіктного, юридико-освітнянського) : 1.1. Самостійні юридико-теоретичні науки : філософія юриспруденції, політологія юриспруденції, соціологія юриспруденції, психологія юриспруденції, теоретика юриспруденції, історія вітчизняної юриспруденції, історія іноземної юриспруденції, історія правових вчень та ін. (с. 115). 1.2. Полінаукові юридико-теоретичні напрями : філологія юриспруденції, енциклопедія юриспруденції, порівняльна сучасна юриспруденція, юридична педагогіка тощо. 2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які мають розробити правову основу (базис) ефективного і раціонального ведення боротьби з будь-якими правопорушеннями : 2.1. Внутрішні базисноантиделіктні юридичні науки : конституційне, антикримінальне,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	адміністративне, трудове, цивільне та арбітражне право. 2.2. Міжнародні базисноантиделіктні юридичні науки : міжнародне антикримінальне, міжнародне публічне і міжнародне цивільне право. 3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання із створення нормативно-правової процедури ефективного і раціонального здійснення боротьби з відповідними правопорушеннями : 3.1. Внутрішні юридико-процедурні науки : 3.1.1. Полінаукові юридико-процедурні напрями : юридико-процедурна теорія інформації тощо. 3.1.2. Процесуальні юридичні науки : конституційний, антикримінальний, цивільний та арбітражний процес. 3.1.3. Регламентні юридичні науки : 3.1.3.1. Основні юридико-регламентні науки : адміністративний, трудовий та ордістичний регламент. 3.1.3.2. Допоміжні юридико-регламентні науки : виправно-трудоий і судово-виконавчий регламент. 3.2. Міжнародні юридико-процедурні науки : 3.2.1. Міжнародні юридико-процесуальні науки : міжнародний антикримінальний процес. 3.2.2. Міжнародні юридико-регламентні науки: міжнародний ордістичний, міжнародний публічний і міжнародний цивільний регламент. 4. Методичні юридичні науки, завданням яких має стати розробка складових частин методики боротьби з правопорушеннями : 4.1. Самостійні юридико-методичні науки : криміналістика та ордістика. 4.2. Полінаукові юридико-методичні напрями : юридична експертологія, юридична мікрооб'єктологія, юридична одорологія,

О.А. Кириченко

	юридична медицина, юридична психіатрія, юридична бухгалтерія тощо. 5. Регулятивні юридичні науки, які мають створити належне нормативно-правове врегулювання необхідних безделіктних сторін суспільного життя : 5.1. Внутрішні юридико-регулятивні науки: податкове, бюджетне, пенсійне, сімейне, житлове, водне, земельне, лісове та інше право. 5.2. Міжнародні юридико-регулятивні науки: консульське чи дипломатичне, міжнародне космічне, повітряне, морське, екологічне та інше право. 6. Допоміжні юридичні науки: кримінологія, деонтологія, юридична статистика, юридична кібернетика тощо (с. 116).
Ткач Ю.Д., Кириченко С.А., Кириченко Ю.А. Систематизация литературных данных о предмете и системе криминалистики : учеб.-справ. пособие. В 3 ч. / под ред. А.А. Кириченко. Ивано-Франковск : Изд-во Плай, 2004. Ч. 1: Библиография. 67 с.	Система юридических наук в целом, как полагает Ю.А. Кириченко, может быть представлена по нескольким классификационным основаниям, наибольшее теоретическое и практическое значение из которых представляют следующие : А. Система юридических наук в контексте решения их общих задач : 1. Теоретические юридические науки, то есть такие науки, основной задачей которых является создание философских, социологических, политических, филологических, исторических, психологических и иных теоретических основ для эффективного и рационального осуществления любого из направлений юридической деятельности : 1.1. Самостоятельные юридико-теоретические науки : философия юриспруденции, политология юриспруденции, социология юриспруденции, психология юриспруденции, теология юриспруденции, история отечественной юриспруденции, история зарубежной юриспруденции, история правовых учений и

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	др. 1.2. Полинаучные юридико-теоретические направления : филология юриспруденции, энциклопедия юриспруденции, сравнительная современная юриспруденция, юридическая педагогика и др.). 2. Базисноантиделиктные юридические науки, которые должны разработать правовую основу (базис) для эффективного и рационального введения борьбы с любым из разновидностей правонарушений : (с. 56) 2.1. Внутренние базисноантиделиктные юридические науки: конституционное, антикриминальное, административное, трудовое, гражданское и арбитражное право. 2.2. Международные базисноантиделиктные юридические науки : международное антикриминальное, международное публичное и международное гражданское право (с. 56-57). 3. Процессуальные юридические науки, на которые возлагается задача по созданию нормативной процедуры эффективного и рационального осуществления борьбы с различными правонарушениями : 3.1. Внутренние юридико-процедурные науки : 3.1.1. Полинаучные юридико-процедурные направления: юридико-процедурная теория информации. 3.1.2. Процессуальные юридические науки: конституционный, антикриминальный, гражданский и арбитражный процесс. 3.1.3. Регламентные юридические науки : 3.1.3.1. Основные юридико-регламентные науки : административный, трудовой и ординаторский регламент. 3.1.3.2. Вспомогательные юридико-регламентные науки : исправительно-трудовой и судебно-исполнительный регламент.

О.А. Кириченко

	3.2. Международные юридико-процедурные науки : 3.2.1. Международные юридико-процессуальные науки : международный антикриминальный процесс. 3.2.2. Международные юридико-регламентные науки : международный ординатический, международный публичный и международный гражданский регламент. 4. Методические юридические науки, задачей которых является разработка составных частей методики борьбы с правонарушениями : 4.1. Самостоятельные юридико-методические науки: криминалистика и ординатика. 4.2. Полиграфические юридико-методические направления: юридическая экспертология, юридическая микрообъектология, юридическая одорология, юридическая медицина, юридическая психиатрия, юридическая бухгалтерия и др. 5. Регулятивные юридические науки, которые должны создать надлежащее нормативно-правовое урегулирование необходимых бездефектных сторон общественной жизни : 5.1. Внутренние юридико-регулятивные науки : налоговое, бюджетное, пенсионное, семейное, жилищное, водное, земельное, лесное, экологическое и др. право. 5.2. Международные юридико-регулятивные науки : консульское или дипломатическое, международное космическое, воздушное, морское, экологическое и др. право (с. 57). 6. Вспомогательные юридические науки: криминология, деонтология, юридическая статистика, юридическая кибернетика и др. Б. Иное терминологическо-текстуальное изложение указанного варианта классификации юридических наук : 1. Теоретические юридические науки, то есть такие науки, основной задачей которых является создание философских,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	социологических, политических, филологических, исторических, психологических и иных теоретических основ для эффективного и рационального осуществления любого из направлений юридической деятельности (самостоятельные теоретические юридические науки : философия юриспруденции, политология юриспруденции, социология юриспруденции, психология юриспруденции, теорология юриспруденции, история отечественной юриспруденции, история зарубежной юриспруденции, история правовых учений и др.; полинаучные теоретические юридические направления : филология юриспруденции, энциклопедия юриспруденции, сравнительная современная юриспруденция, юридическая педагогика и др.). 2. Базисноантиделиктные юридические науки, которые должны разработать правовую основу (базис) для эффективного и рационального введения борьбы с любым из разновидностей правонарушений (внутренние базисноантиделиктные юридические науки : конституционное право, антикриминальное право, административное право, трудовое право, гражданское право, арбитражное право; международные базисноантиделиктные юридические науки : международное антикриминальное право, международное публичное право и международное гражданское право). 3. Процедурные юридические науки, на которые возлагается задача по созданию нормативной процедуры эффективного и рационального осуществления борьбы с различными правонарушениями (внутренние процедурные юридические науки : полинаучная юридико-процедурная теория информации; процессуальные юридические науки : конституционный, антикриминальный,

О.А. Кириченко

	циви́льный и арбитра́жный процесс; регламентные юридические науки : основные : административный, трудовой и ординаторский регламент; вспомогательные : исправительно-трудовой и судебно-исполнительный регламент; международные процедурные юридические науки : международный антикриминальный процесс, международный ординаторский регламент, международный публичный и международный гражданский регламент) (с. 58). 4. Методические юридические науки, задачей которых является разработка составных частей методики борьбы с правонарушениями (самостоятельные методические юридические науки : криминалистика, ординаторика; полинаучные юридико-методические направления : юридическая экспертология, юридическая микрообъектология, юридическая одорология, юридическая медицина, юридическая психиатрия, юридическая бухгалтерия и др.) (с. 58-59). 5. Регулятивные юридические науки, которые должны создать надлежащее нормативно-правовое урегулирование необходимых безделиктных сторон общественной жизни (внутренние регулятивные юридические науки : налоговое, бюджетное, пенсионное, семейное, жилищное, водное, земельное, лесное и др. право; международные регулятивные юридические науки : консульское или дипломатическое, международное космическое, международное воздушное, международное морское, международное экологическое и др. право). 6. Вспомогательные юридические науки (криминология, деонтология, юридическая статистика, юридическая кибернетика и др.). В. Система юридических наук в контексте их деления на правовые и неправовые науки : 1. Правовые юридические науки : 1.1. Регулятивные юридические науки :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	1.1.1. Внутренние регулятивные юридические науки. 1.1.2. Международные регулятивные юридические науки. 1.2. Базисноантиделиктные юридические науки : 1.2.1. Внутренние базисноантиделиктные юридические науки. 1.2.2. Международные базисноантиделиктные юридические науки. 1.3. Процедурные юридические науки : 1.3.1. Самостоятельные процедурные юридические науки : 1.3.1.1. Процессуальные юридические науки : 1.3.1.1.1. Внутренние процессуальные юридические науки. 1.3.1.1.2. Международные процессуальные юридические науки. 1.3.1.2. Регламентные юридические науки : 1.3.1.2.1. Внутренние регламентные юридические науки. 1.3.1.2.2. Международные регламентные юридические науки. 1.3.2. Полинаучные юридико-процедурные направления. 2. Неправовые юридические науки : 2.1. Теорологические юридические науки : 2.1.1. Самостоятельные теорологические юридические науки : 2.1.1.1. Внутренние теорологические юридические науки. 2.1.1.2. Международные теорологические юридические науки. 2.1.2. Полинаучные теорологические юридические направления. 2.2. Методические юридические науки : 2.2.1. Самостоятельные методические юридические науки. 2.2.2. Полинаучные методические юридические направления. 2.3. Вспомогательные юридические науки

	(с. 59). Указанное классификационное деление позволяет соответствующим образом развить и существующую систему права : правовых юридических наук и их основного научного «продукта» – кодексов : (с. 59-60) 1. Базисноантиделиктные отрасли права : 1.1. Внутренние базисноантиделиктные отрасли права : Конституционное право Украины (Конст. К Украины), Антикриминальное право Украины (АнтиКрим. К Украины), Административное право Украины (Адм. К Украины), Трудовой кодекс Украины (Труд. К Украины), Цивильное право Украины (Цив. К Украины) и Арбитражное право Украины (Арб. К Украины). 1.2. Международные базисноантиделиктные отрасли права : Международное антикриминальное право (М Анти-КК), Международное публичное право (М Публ. К) и Международное гражданское право (М Цив. К). 2. Процессуальные отрасли права : 2.1. Внутренние юридико-процессуальные отрасли права : 2.1.1. Юридико-процессуальные отрасли права : Конституционно-процессуальное право Украины (Конс. ПК Украины), Антикриминально-процессуальное право Украины (АнтиКрим. ПК Украины), Гражданско-процессуальное право Украины (Цив. ПК Украины) и Арбитражно-процессуальное право Украины (Арб. ПК Украины). 2.1.2. Юридико-регламентные отрасли права : 2.1.2.1. Основные юридико-регламентные отрасли права : Административно-регламентное право Украины (Админ. РК Украины), Трудово-регламентное право Украины (Труд. РК Украины) и Ордо-регламентное право Украины (ОРК Украины).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2.1.2.2. Вспомогательные юридико-регламентные отрасли права : Исправительно-трудорегламентное право Украины (ИТРК Украины) и Судебно-исполнительно-регламентное Украины (СИРК Украины). 2.2. Международные юридико-процедурные отрасли права : 2.2.1. Международные юридико-процессуальные отрасли права : Международное антикриминально-процессуальное право (М Анти-КК). 2.2.2. Международные юридико-регламентные отрасли права : Международное ордо-регламентное право (М Труд. РК), Международное публично-регламентное право (М Публ. РК) и Международное цивильно-регламентное право (М Цив. РК). 3. Регулятивные отрасли права : 3.1. Внутренние юридико-регулятивные отрасли права : Налоговое право Украины (Налог. К Украины), Бюджетное право Украины (Бюдж. К Украины), Пенсионное право Украины (Пенс. К Украины), Семейное право Украины (Сем. К Украины), Жилищное право Украины (Жил. К Украины), Водное право Украины (Водн. К Украины), Земельное право Украины (Зем. К Украины) и др. (с. 60). 3.2. Международные юридико-регулятивные отрасли права : Консульское (Дипломатическое) право (Конс. К или Дип. К), Международное космическое право (М Косм. К), Международное воздушное право (М Возд. К), Международное морское право (М Мор. К), Международное экологическое право (М Косм. К) и др. Г. Система юридических наук в контексте решения задач борьбы с правонарушениями : 1. Общие юридические науки : 1.1. Теоретические юридические науки : 1.1.1. Самостоятельные теоретические юридические науки :

О.А. Кириченко

	1.1.1.1. Внутренние теоретические юридические науки. 1.1.1.2. Международные теоретические юридические науки. 1.1.2. Полицейские юридико-теоретические направления. 1.2. Вспомогательные юридические науки : 1.2.1. Самостоятельные вспомогательные юридические науки. 1.2.2. Полицейские юридико-вспомогательные направления. 2. Регулятивные юридические науки : 2.1. Внутренние регулятивные юридические науки. 2.2. Международные регулятивные юридические науки. 3.2. Процессуальные юридические науки : 3.2.1. Самостоятельные процессуальные юридические науки : 3.2.1.1. Внутренние процессуальные юридические науки. 3.2.1.1.2. Международные процессуальные юридические науки. 3.2.1.2. Регламентные юридические науки : 3.2.1.2.1. Внутренние регламентные юридические науки. 3.2.1.2.2. Международные регламентные юридические науки. 3.2.2. Полицейские юридико-процессуальные направления. 3.3. Методические юридические науки : 3.3.1. Самостоятельные юридико-методические науки. 3.3.2. Полицейские юридико-методические направления. Деление процессуальных юридических наук на процессуальные и регламентные определяется порядком рассмотрения дел о тех или иных правонарушениях: судебный (процессуальный) или частично внесудебный (регламентный). В силу этих же причин

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	регламентами следует именовать процедуры, следующие после судебного разрешения дел: исправительно-трудоу и судебно-исполнительный, а также особая внесудебная процедура – ординатический регламент (с. 61). Словосочетания «антикриминальное право» и «антикриминальный процесс» более семантически обоснованы, поскольку переносят акцент внимания с «криминальности» правовых норм (что рядом с аналогичными словосочетаниями «криминальное сообщество», «криминальное государство» и др. обуславливает появление нежелательных сравнений) (с. 61-62). Если подвергнуть анализу систему базисноантиделиктных и процедурных юридических наук и их основного «научного продукта» – кодифицированного нормативно-правового акта, то можно заметить, что не все позиции на сегодняшний день заполнены. К примеру, можно говорить о наличии конституционного права как о базисноантиделиктной юридической науке, однако соответствующего кодекса пока что нет. В некоторой мере в качестве такового может быть признана Конституция Украины. При этом имеется еще и ряд так называемых конституционных законов, кодификация которых вместе с Конституцией Украины наиболее правильно представить в виде, к примеру, Конституционного кодекса Украины. Что же касается процедуры рассмотрения дел о конституционных спорах и деликтах, то здесь положение дел еще парадоксальнее: имеется Конституционный суд Украины, который рассматривает дела о конституционных спорах и деликтах, руководствуясь Регламентом Конституционного Суда Украины, принятым не парламентом, самим судом. Более правильно в этом отношении иметь Конституционно-

	процессуальный кодекс Украины. Аналогично существующий Кодекс Украины об административных правонарушениях и Кодекс законов о труде содержат в себе базисноантиделиктные и процедурные правовые нормы, которые подлежат обособлению в виде соответственно Административного кодекса Украины и Админо-регламентного кодекса Украины, Трудового кодекса Украины и Трудово-регламентного кодекса Украины. Предстоит создать новые процедурные юридические науки и кодексы : 1. Ордиристический регламент и Ордо-регламентный кодекс Украины. 2. Судебно-исполнительный регламент и Судебно-исполнительно-регламентный кодекс Украины. Существующие, по сути, процедурная юридическая наука Уголовно-исполнительное право и Исправительно-трудовой кодекс Украины подлежат терминологической и концептуальной конкретизации в виде соответственно «Исправительно-трудовой регламент» и Исправительно-трудовой кодекс Украины. Предложенные классификационные системы юридических наук позволяют по-новому взглянуть на ряд иных проблем юриспруденции, к примеру, осуществления юридико-педагогической деятельности. Так, общепринятое словосочетание «правоведение» как всеохватывающее для любой юридической специализации подлежит замене на более подходящий в этом отношении термин «юриспруденция», который может охватить все юридические науки: правовые, неправовые, антиделиктные и иные, а не только первые из них (с. 62). Термином «юриспруденция» могут быть объединены и все направления юридической деятельности: законодательная, юридико-научная, юридико-педагогическая,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	правоприменительная и антиделиктная (правоохранительная). Последнюю целесообразно представить и соответствующей юридической специальностью – «антиделиктная деятельность» (с. 62-63). В таком случае целесообразно юридическое образование представить посредством следующих четырех квалификационных уровней. Первый из них – «бакалавр юриспруденции», который должен приобретаться в течение трех лет и рассматриваться лишь в качестве базового для последующей юридической специализации. Само же по себе получение данного квалификационного уровня не должно предоставлять права на ведение любой юридической деятельности. Второй квалификационный уровень – «специалист юриспруденции», получаемый в процессе дополнительного двухлетнего вузовского образования (обеспечивает правоприменительную деятельность: юрисконсультант, нотариус) и «специалист антиделиктной деятельности», которая должна иметь более детальную специализацию, к примеру, судебная, следственная, прокурорская, адвокатская, ординаторская или иная антиделиктная деятельность (ординаторская деятельность с дополнительной специализацией: ординатор МВД общей компетенции, ординатор МВД по борьбе с экономическими правонарушениями, ординатор МВД по борьбе с незаконным оборотом наркотиков и т. д.; ординатор службы безопасности аналогичных и иных специализаций, ординатор налоговой службы, ординатор таможенной службы и др.). Третий квалификационный уровень – «магистр юриспруденции» и «магистр антиделиктной деятельности», присвоение которых требует еще годичного вузовского образования,

О.А. Кириченко

	необходимы для занятия законодательной, юридико-научной и юридико-педагогической деятельности. Причем последнюю деятельность не следует обуславливать наличием научных ступеней и ученых званий, поскольку это, как свидетельствует практика последних десятилетий, приводит к появлению кандидатов и докторов юридических наук, а не ученых, которые только и могут творить новое. Фактически ученых немного, и плановая подготовка такого уровня специалистов нецелесообразна. Более правильно при ВАКе Украины создать лишь по одному профильному специализированному совету, в который может обратиться любой, кто считает, что сделал в юриспруденции определенное открытие или разрешил действительно фундаментальную проблему (с. 63). Подготовку ученых с научной степенью кандидат (когда лишь обоснованы подходы указанного открытия или путей разрешения такого уровня проблемы юриспруденции) и доктор юридических наук (если указанное изобретение и разрешение уже завершены) должны рассматриваться четвертым высшим юридическим квалификационным уровнем, но не быть самоцелью с точки зрения получения права занятия определенным видом юридической деятельности. Данный квалификационный уровень призван лишь обеспечить реализацию природного стремления будущего ученого что-то создать новое или разрешить настолько фундаментальную проблему, которая реально может изменить тот или иной существенный аспект ведения юридической деятельности. Достижения этих целей будет, по сути, означать общественное признание, и этого достаточно для занятия научной деятельностью, поскольку настоящий ученый творит не в целях получения материальных благ (с. 63-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	64). Понятие и система криминалистики может рассматриваться в контексте традиционной борьбы лишь с преступлениями, что рассматривается как первая концепция и борьбы с любыми правонарушениями, а также защиты специальных интересов государства и личности. Последнее составляет сущность уже второй концепции понятия и системы криминалистики. В то же время как по первой, так и второй концепции система учебного курса криминалистики призвана обеспечивать уровень квалификации (бакалавр, специалист, магистр) и специализации (юриспруденция, антиделиктная деятельность; специализации последней: судебная, прокурорская, следственная, ординативная и др.) юристов. С учетом этого может быть три варианта учебного курса криминалистики (ордистики) : 1. Модельный курс криминалистики (ордистики), который должен представлять собой некую теоретическую модель (своего рода детальную энциклопедию, которая могла бы быть ориентиром для юристов с точки зрения существующего содержания криминалистики: что на сегодняшний день уже разработано и на каком уровне) этой учебной дисциплины и содержать достаточно полное и вместе с тем лаконичное изложение всех разработанных на данный момент тем (сноска: Представляется целесообразным в модельный учебный курс криминалистики включать только те положения, которые прошли защиту в форме диссертации или выдержали надлежащую дискуссию на научно-практической конференции или ином подобном научном форуме), особенно в отношении методик борьбы с отдельными видами или группами преступлений и методик борьбы с преступлениями при

О.А. Кириченко

	особых обстоятельствах. 2. Базовый курс криминалистики, тематическое наполнение и объем материала, в котором следует выдержать применительно к подготовке бакалавров юриспруденции, что, как уже отмечалось, более правильно рассматривать лишь в качестве основы для приобретения специализации юридических кадров (с. 64). 3. Специализированный курс криминалистики, тематическое наполнение и уровень изложения материала, в котором должны отражать особенности подготовки (с. 64-65): 3.1. Юристов-специалистов определенной специализации: «специалист юриспруденции», «специалист антиделиктной деятельности», в последнем случае с дополнительной специализацией: судебная, прокурорская, экспертная, следственная, ординативная, иная антиделиктная деятельность. 3.2. Юристов-магистров аналогичных специальностей и специализаций. Указанные специализированные курсы более правильно готовить в виде набора определенных спецкурсов, читаемых после базового курса в целях подготовки юристов определенной специализации. При этом существуют два курса криминалистики – модельный и базовый, первый из которых фактически не преподается и существует лишь как теоретическая модель, в первую очередь, криминалистики как науки, а не учебной дисциплины (с. 65).
Ткач Ю.Д. Поняття і системно-структурна будова криміналістики : дис. ... канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.09 / Юрій Дмитрович Ткач;	З огляду на це, найменування криміналістики саме методичною юридичною наукою виглядає достатньо обґрунтованим. Хоча в цьому аспекті звертають на себе увагу й висловлені у літературі пропозиції щодо уточнення природи криміналістики не тільки як методичної, але й неправової та антиделіктної юридичної науки. І тут немає необхідності детального викладу такого

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

ОЮІ УВС України. Одеса, 2004. 556 с.	обґрунтування, оскільки дисертантові видається очевидним найменування криміналістики неправовою юридичною наукою, оскільки, дійсно, криміналістика має розробляти не норми права, що покладається на кримінальне право, кримінальний процес та інші правові юридичні науки, а засоби боротьби зі злочинами. Більш того, останнє характеризує криміналістику і як антиделіктну юридичну науку, тобто таку, яка має розробляти ті чи інші засоби боротьби з правопорушеннями. Тут варто лише додати, що й теорія ОРД за цими ж критеріями може вважатися методичною, неправовою та антиделіктною юридичною наукою. З урахуванням викладеного, дисертант вважає доцільним при визначенні в основному поняття криміналістики підкреслити її природу як юридичної науки, з одного боку, методичної, а з іншого – неправової та антиделіктної (с. 88). Підсумок викладеного дає підстави дійти висновку про те, що у дефініції криміналістики у контексті завдань боротьби зі злочинами мають бути відображені такі основні поняттеутворюючі ознаки : 1. Природа криміналістики – методична (неправова, антиделіктна) юридична наука ... (с. 92)
Ткач Ю.Д. Новітні підходи до реформування криміналістичної підготовки. <i>Південно-український правничий часопис.</i> Одеса : НДРВВ ОІВС, 2006. № 4. С. 263-265.	Підготовка юристів за запропонованим підходом вимагає вдосконалити й систему навчальних курсів, які у першу чергу потребують уніфікації. У зв'язку з цим доцільно запропонувати три рівні навчальних курсів: 1. Еталонний курс відповідної навчальної дисципліни, наприклад, теорології юриспруденції, конституційного права, конституційно-процесуального права, антикримінального права, антикримінально-процесуального права, цивільного права,

	цивільно-процесуального права, криміналістики, ордістики, ордістичного регламенту, юридичної медицини, юридичної психології тощо. Призначення даного курсу має полягати у тому, щоб презентувати у достатньо стислій формі усі положення відповідної науки, які були (с. 264) захищені у межах дисертації чи піддані іншому ґрунтовному науковому дослідженню, у тому числі узгоджені на спеціальних тематичних конференціях чи інших наукових заходах. У такому разі кожний, хто хоче написати ту чи іншу наукову роботу, від студентської до, або провести інше наукове дослідження певної проблеми, знав би, чи розроблені і на якому саме рівні відповідні положення. Із указанного курсу треба брати положення для наступних навчальних курсів, базового і спеціальних, які у своїй сукупності мають вичерпувати повністю еталонний курс. В іншому випадку з'являється питання: Навіщо ті чи інші положення відповідної науки були предметом дисертаційного чи іншого наукового дослідження, обговорення на конференції та ін., якщо їх не використовують при підготовці юристів тієї чи іншої спеціалізації і субспеціалізації в межах базового курсу або певного спецкурсу? Еталонний курс має унеможливити й науковий плагіат чи тематичні повтори. 2. Базовий навчальний курс з кожної із навчальних дисциплін, які мають бути уніфіковані і слугувати підготовці бакалаврів юриспруденції. Зрозуміло, що через певний час, наприклад, на кожний навчальний рік, зміст даного курсу та всіх спецкурсів має бути переглянутий відповідною комісією МОН України або іншою спеціальною комісією і доповнений або змінений за рахунок нових концепцій і положень з еталонного курсу. З урахуванням цього такого роду курси доцільно видавати лише колективом авторів і

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	у вигляді не єдиного підручника, а низки лекцій. І тоді щорічні доповнення і зміни, які зазвичай будуть стосуватися лише певних лекцій, буде легше і з меншими затратами здійснити. 3. Спеціальні навчальні курси, які мають виглядати також як збірники певних лекцій, спрямованих на підготовку окремо: 3.1. Спеціалістів-правознавців чи спеціалістів-антиделіктологів з кожної із субспеціалізацій. Тобто, для підготовки спеціаліста з кожної із спеціалізацій і субспеціалізацій має існувати свій перелік спецкурсів, які у певних випадках можуть бути однаковими за тематикою, але у будь-якому випадку вони повинні бути різними за змістом та обсягом викладу певних положень. В іншому випадку виникає низка питань: Яким же чином реалізується диференційована підготовка юристів різної спеціалізації і субспеціалізації? Якщо юристи різних субспеціалізацій готуються за одними і тими ж спеціальними курсами, то навіщо виділяти саме ці субспеціалізації як окремі тощо? 3.2. Магістрів-правознавців чи магістрів-антиделіктологів з аналогічним підходом до формування спецкурсів для магістрів кожної зі спеціалізацій і субспеціалізацій. Зрозуміло, що аналогічні підходи мають існувати для розробки й іншого навчально-методичного забезпечення підготовки юристів з кожної із спеціалізацій і субспеціалізацій. Викладені ж положення щодо реформування юридико-наукової та юридико-освітнянської діяльності у загальному вигляді узгоджуються з необхідністю відповідного реформування освітянської і наукової діяльності за всіма іншими сферами суспільного життя. Якщо ж використати викладені підходи до удосконалення криміналістичної підготовки юристів, то варто підкреслити, що має бути

О.А. Кириченко

	система єдиних для всієї України (а ще краще для СНГ чи іншої співдружності держав) підручників з криміналістики: 1. Еталонний навчальний курс з криміналістики, перевидання якого має здійснюватися, мабуть, щорічно, оскільки виникає потреба включити в нього ті наукові положення, які протягом минулого року вже пройшли відповідну наукову апробацію. 2. Базовий навчальний курс криміналістики для підготовки бакалаврів юриспруденції. 3. Низка спеціальних навчальних курсів з криміналістики для підготовки : 3.1. Спеціалістів-правознавців спеціалізації : 3.1.1. «Нотаріат». 3.1.2. «Юрисконсульт» 3.2. Спеціалістів-антиделіктологів спеціалізації : 3.2.1. Суд. 3.2.2. Арбітраж. 3.2.3. Прокуратура. 3.2.4. Адвокатура. 3.2.5. Слідство. 3.2.6. Податкова служба. 3.2.7. Митна служба. 3.2.8. Прикордонна служба. 3.2.9. Служба безпеки. 3.2.10. Міліція. 3.2.11. Ординстична діяльність та ін. За необхідності можуть бути спеціальні навчальні курси з криміналістики для певних ординстичних субспеціалізацій. Аналогічний набір має мати й низка спеціальних навчальних курсів з криміналістики із підготовки юристів освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» спеціальностей «Правознавство» та «Антиделіктологія», правознавчих та антиделіктологічних спеціалізацій та ординстичних субспеціалізацій (с. 265).
Ткач Ю.Д. Можливості	... Юридична природа і міжнауковий статус криміналістики розкривається через наступну

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

подальшого удосконалення поняття криміналістики. <i>Південно- український правничий часопис.</i> Одеса : НДРВВ ОІВС, 2007. № 3. С. 101-104.	новітню класифікацію юридичних наук у контексті вирішення їх загальних завдань на : 1. Теоретичні юридичні науки (Філософія юриспруденції, Політологія юриспруденції, Соціологія юриспруденції, Психологія юриспруденції, Теоретична юриспруденція, Історія вітчизняної юриспруденції, Історія зарубіжної юриспруденції, Історія правових вчень; Філологія юриспруденції, Енциклопедія юриспруденції, Сучасна порівняльна юриспруденція, Юридична педагогіка та ін.). 2. Базисноантиделіктні юридичні науки (Конституційне право України, Антикримінальне право України, Адміністративне право України, Трудове право України, Цивільне право України, Арбітражне право України). 3. Процедурні юридичні науки (Теорія антиделіктної інформації, Конституційно-процесуальне право України, Антикримінально-процесуальне право України, Цивільно-процесуальне право України, Арбітражно-процесуальне право України, Адмін-регламентне право України, Трудо-регламентне право України, Ордо-регламентне право України, Виправно-трудо-регламентне право України, Виконавчо-регламентне право України). 4. Методичні юридичні науки (Криміналістика та Ордістика). 5. Регулятивні юридичні науки (Податкове право України, Бюджетне право України, Пенсійне право України, Сімейне право України, Житлове право України, Водне право України, Земельне право України, Лісове право України, Повітряне право України та ін.). 6. Допоміжні юридичні науки (Кримінологія, Деонтологія, Юридична статистика, Юридична кібернетика та ін.). Як бачимо, у викладеній класифікації юридичних наук криміналістика та ордістика

О.А. Кириченко

	визначаються методичними юридичними науками. Проте юридична природа криміналістики та ординстики деталізується й у інших новітніх класифікаційних поділах юридичних наук, коли у контексті здійснення правотворчої і правозастосувальної діяльності всі юридичні науки поділяються на правові юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, регулятивні) і неправові юридичні науки (теоретичні, методичні, допоміжні), а з точки зору проведення антиделіктної діяльності, – на антиделіктні юридичні науки (базисноантиделіктні, процедурні, методичні) та умовно безделіктні юридичні науки (теоретичні, регулятивні, допоміжні). Виходячи з цього, криміналістика за юридичною природою має розглядатися як : 1. Методична юридична наука, оскільки має завданням розробити складові частини гласної методики боротьби з правопорушеннями, у той час як ординстика повинна розробити складові частини вже негласної методики (4, с. 16-17 та ін.). 2. Антиделіктна юридична наука, тому що вона як методична юридична наука разом із базисноантиделіктними і процедурними юридичними науками розробляє свої засоби боротьби з правопорушеннями (с. 101). 3. Неправова юридична наука, оскільки, на відміну від правових юридичних наук, криміналістика має розробити не норми права (у підсумку – кодекс) (4, 18-20 та ін.), а власне складові частини гласної методики боротьби з правопорушеннями. Причому у викладених класифікаціях юридичних наук криміналістика та ординстика представлені з точки зору їх другої концепції поняття, сутність якої полягає у тому, що завдання цих юридичних наук поширюються на боротьбу зі всіма правопорушеннями, а не тільки зі злочинами (с. 102)
Ткаченко В.Д.	Класифікація галузей права на такі види :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Система права і система законодавства. <i>Загальна теорія держави і права : підручник / за ред. М.В. Цвіка, В.Д. Ткаченка, О.В. Петришина. Харків : Право, 2002. С. 254-278.</i>	1. Фундаментальні (профілюючі) (конституційне, адміністративне, кримінальне, цивільно-процесуальне і кримінально-процесуальне право). 2. Спеціальні (трудове право, земельне, сімейне та ін.). 3. Комплексні (підприємницьке чи господарське, торгове, морське та ін.) (с. 262). Залежно від предмета та методу правового регулювання і соціального призначення вся система права поділяється на два великих масиви: матеріальне і процесуальне право. Зберігає своє значення поділ права на публічне і приватне право (с. 262-264). Дається характеристика окремим галузям права : конституційному, цивільному, адміністративному, фінансовому, трудовому, земельному, екологічному, кримінальному, цивільно-процесуальному і кримінально-процесуальному праву (с. 264-267).
Тополевський Р.Б, Федіна Н.В. Теорія держави і права : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 268 с. URL : http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3293/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0-13-07-20.pdf	Якщо система права – це внутрішня будова (структура) права, розподіл на інститути, галузі й норми права, то Система законодавства – це ієрархічна упорядкована сукупність чинних нормативно-правових актів певної держави (с. 170). 3. Сучасна система права України Конституційне право. Предмет правового регулювання : основи суспільного і державного ладу, форму правління і державного устрою, механізм здійснення державної влади, правове становище особи. Адміністративне право. Предмет правового регулювання: управлінські відносини у сфері здійснення виконавчої влади, розпорядчої діяльності державного апарату, взаємодія між особою і державою. Цивільне право. Предмет правового регулювання: майнові і особисті немайнові відносини (с. 171). Кримінальне право. Предмет правового

О.А. Кириченко

	регулювання: злочин і покарання за нього (с. 172). Господарське право. Предмет правового регулювання: права та обов'язки господарюючих суб'єктів. Особливу галузь права становить міжнародне право. Міжнародне публічне право – особлива галузь права. Предмет правового регулювання : публічні взаємовідносини між державами. Адміністративно-процесуальне право. Предмет правового регулювання: порядок здійснення і розгляду адміністративно-правових справ. Цивільне процесуальне право. Предмет правового регулювання: порядок розгляду і вирішення судом цивільних справ, а також порядок виконання судових рішень. Господарське право. Предмет правового регулювання: порядок розгляду і вирішення судом справ щодо спорів господарюючих суб'єктів. Кримінально-процесуальне право. Предмет правового регулювання : порядок діяльності правоохоронних та судових органів під час розкриття злочинів, досудове та судове розслідування кримінальних справ та винесення обвинувального або виправдального вироку. Предмет регулювання процесуальних норм – організаційні відносини, які формуються внаслідок діяльності, пов'язаної із застосуванням норм матеріального права. Виокремлюють також сімейне, трудове, екологічне право, а так само інші галузі права (с. 172).
Тунтула О.С., Кириченко Є.В., Коросташова Т.О. Сутність і класифікація де- факто	Звідси випливає, що друге базисне завдання юриспруденції пов'язане із правопорушеннями та юридичною відповідальністю, уточнення сутності і різновидів яких уже знаходиться у площині новітньої класифікації юридичних наук у

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

процесуальних дій та форми представлення, оцінки і використання доказів в антикримінальному судочинстві : навч. посібник. В 2 т. / за наук. ред. О.А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. Т. 1 : Основна частина. 2011. 124 с.	контексті виконання групових завдань, коли всі існуючі та перспективні юридичні науки з урахуванням їх дійсного найменування, поняття та інших теоретичних засад вказані автори поділяють на такі групи : 1. Теорологічні юридичні науки, тобто науки, покликані розробити філософські, соціологічні, політологічні, філологічні, психологічні, теорологічні, історичні та інші теоретичні основи для раціонального, ефективного і якісного ведення кожного з напрямів юридичної діяльності, а також для становлення і розвитку в контексті виконання цих завдань інших юридичних наук : 1.1. Мононауки : Філософія юриспруденції (філософія права), Політологія юриспруденції (теорія держави), Соціологія юриспруденції (соціологія права), Психологія юриспруденції (судова або юридична психологія), Теорологія юриспруденції (теорія права), Історія вітчизняної юриспруденції (історія держави і права України), Історія зарубіжної юриспруденції (історія зарубіжних держав і права), Історія правових учень (історія правових і політичних учень) та ін. 1.2. Полінауки : Філологія юриспруденції, Енциклопедія юриспруденції, Порівняльна юриспруденція (порівняльне правознавство), Педагогіка юриспруденції та ін. 2. Регулятивні юридичні науки, які повинні розробити належне нормативно-правове регулювання «безделіктних» сторін суспільного життя : 2.1. Теорія держуправління. 2.2. Внутрішні : (перелік яких удосконалив Є.В. Кириленком) : Авіаційнобудівна, Автобудівна, Аграрна, Антиделіктна (правоохоронне право), Атмосферна, Атомноенергетична, Банківська, Бібліотечна, Будівельна, Бюджетна, Ветеринарна, Видавнича, Військова, Вогнеборна, Водна,

О.А. Кириченко

	Дозвільна, Житлова, Залізничнобудівна, Земельна, Кораблебудівна, Культурологічна, Лізингова, Лісова, Ліцензійна, Машинобудівна, Медична, Метрологосертифікатна, Мистецька, Митна, (с. 98), Муніципальна, Надрoarхеологічна (кодекс про надра та ін.), Наукова, Освітнянська, Пенсійна, Податкова, Працeоохоронна, Прикордонна, Природоохоронна, Промислова, Релігійна, Реєстраційна, Санітарна, Сімейна, Споживчоохоронна, Спортивна, Страхова, Торговельна, Транспортна, Фінансова, Шоубізнесова та ін. галузь права України. 2.3. Міжнародні : Атмосферна, Атомноенергетична, Будівельна, Видавнича, Дипломатична або Консульська, Екологічна, Кораблебудівна, Космічна, Мистецька, Морська, Освітнянська, Релігійна, Спортивна, Шоубізнесова та ін. галузь права. 3. Антиделіктні юридичні науки: 3.1. Теорологоантиделіктні юридичні науки, завданням яких повинна стати розробка теорологічних основ ефективного, раціонального та якісного ведення боротьби з правопорушеннями : 3.1.1. Полінауковий напрямок : Теорія антиделіктних відомостей (теорія доказів). 3.1.2. Полінаука : Конфліктологія (кримінологія). 3.2. Базисноантиделіктні юридичні науки, які повинні розробити нормативно-правову основу (базис) для раціонального, ефективного та якісного проведення боротьби з кожним із видів правопорушень : Конституційна, Антикримінальна (кримінальне право), Адміністративна, Трудова, Де-факто майнова (цивільне право) та Де-юре майнова (господарське право) галузь права України. 3.3. Процедурні юридичні науки, на які покладається завдання з розробки

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	нормативно-правової форми (процедури, порядку) раціонального, ефективного та якісного ведення боротьби з кожним із різновидів правопорушень : 3.3.1. Процесуальні юридичні науки, що мають процедуру судового вирішення справи про правопорушення: Конституційно-процесуальна, Антикримінально-процесуальна (кримінально-процесуальне право), Де-факто майново-процесуальна (цивільне процесуальне право) та Де-юре майново-процесуальна (господарське процесуальне право) галузь права України. 3.3.2. Регламентні юридичні науки, коли процедура представлена (частково, у цілому) позасудовим порядком : 3.3.2.1. Основні : Адміно-регламентна (адміністративний процес), Трудо-регламентна (частково – процедурна частина Кодексу законів про працю; в основному – низка інших дисциплінарних нормативно-правових актів) та Ордо-регламентна (теорія ОРД) галузь права України. 3.3.2.2. Допоміжні : Виправно-трудо-регламентна (кримінально-виконавче право) і Виконавчо-регламентна (низка виконавчих нормативно-правових актів з інших, ніж антикримінальне, судочинство) галузь права України. 3.4. Методичні юридичні науки, завданням яких повинна стати розробка складових частин гласної (криміналістичної) і негласної (ордистичної) методики боротьби з правопорушеннями : 3.4.1. Мононауки : Криміналістика та Ордистика (теорія ОРД). 3.4.2. Полінауки : Юридична медицина (судова медицина), Юридична психіатрія (судова психіатрія), Юридична бухгалтерія (судова бухгалтерія), Юридична статистика (судова статистика), Юридична кібернетика

О.А. Кириченко

(судова кібернетика) та ін.

3.4.3. Полінаукові напрями : Юридична експертологія (судова експертологія), Юридична одорологія (криміналістична одорологія), Юридична мікрооб'єктологія (криміналістична мікрооб'єктологія) та ін.

Необхідність подальшого уточнення даної класифікації Т.О. Коросташова та О.С. Тунтула вбачають у наступному. По-перше, регулятивні юридичні науки з п'ятого місця у класифікації юридичних наук у контексті групових завдань мають переміститися на друге, чого вимагає перше базисне завдання юридичних наук – розробити належне правове регулювання необхідних сторін суспільного життя. Це завдання повинні виконати власне регулятивні науки. Призначення ж антиделіктних юридичних наук (базисноантиделіктних, процедурних, методичних) полягає вже у виконанні другого базисного завдання юридичних наук – розробити належні засоби боротьби з правопорушеннями, яке, у свою чергу, викликається небажаною (с. 99) деструктивною діяльністю із порушення розроблених правових норм. Тому класифікацію юридичних наук у контексті виконання групових завдань треба будувати у логічній послідовності від конструктиву (теоретичні і регулятивні юридичні науки) до необхідності боротьби з деструктивом, правопорушеннями (базисноантиделіктні, процедурні і методичні юридичні науки).

По-друге, про антиделіктні юридичні науки мова повинна йти у контексті, перш за все, притягнення до юридичної відповідальності. Звідси видання незаконного акту чи прийняття незаконного рішення є правопорушенням, боротьба з яким має проводитися у двох основних напрямках :

1. Скасування чи виправлення незаконного акта (рішення).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2. Притягнення винного до певної юридичної відповідальності. Якої? Залежить від сутності правопорушення – злочин, адмінпроступок, трудпроступок, де-факто майновий (цивільний) чи де-юре майновий (арбітражний) проступок (с. 100).
Тунтула О. С. Можливості розвитку юридичних наук адміністративістської спрямованості. Питання 1. <i>Курс лекцій із сучасних проблем юриспруденції</i> / О.А. Кириченко, Т.О. Коросташова, Ю.О. Ланцедова, О.С. Тунтула, В. С. Шаповалова ; за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2014. С. 47-48. URL : https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/232/1/%d0%9a%d1%83%d1%80%d1%81%20%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%86%d1%96%d0%b9%20%d1%96%d0%b7%20%d1%81%d1%83%d1%87%d0%b0%d1%81%d0%bd%d0%b8%d1%85%20%d0	Доктринальне, законодавче та прикладне докорінне реформування адміністративної галузі права та судочинства та інших юридичних наук адміністративної спрямованості Є. В. Кириленко, Ю.О. Ланцедова та О.С. Тунтула пропонують за такими концептуальними напрямками : 1. Оновлення Адміністративної галузі права України та Адміністративного судочинства України. Завдання цих та інших юридичних наук адміністративістської спрямованості уточнюються через докорінне реформування традиційного адміністративного права та процесу на основі нової класифікації юридичних наук, коли оновлена Адміністративна галузь права України і Адміністративне судочинство України повинні створити лише відповідно правовий базис і порядок (форму, процедуру) протидії адміністративним правопорушенням: притягнення до адміністративної карально-виховної, відновлювальної та супутньої відповідальності та звільнення від неї, виконання рішень антиделіктних органів у цих справах та ін., що має бути представлено в Адміністративному кодексі України (замість базисноантиделіктної частини КпАП України та Митного кодексу України) і в Кодексі адміністративного судочинства України (замість процедурної частини КпАП України та Митного кодексу України). 2. Поява нової теоретичної регулятивної юридичної науки «Теорологія державно-правового управління» та близько 50-ти існуючих і перспективних галузевих

%bf%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%bb%d0%b5%d0%bc%20%d1%8e%d1%80%d0%b8%d1%81%d0%bf%d1%80%d1%83%d0%b4%d0%b5%d0%bd%d1%86%d1%96%d1%97.pdf	регулятивних юридичних наук. Ці регулятивні юридичні науки покликані створити теоретичні основи і кодифіковане (с. 47) регулювання виділених переважно з Особливої частини традиційного адміністративного права різних галузей позитивних («безделіктних», неконфліктних) правовідносин, основи надійного визнання, забезпечення та відновлення прав, свобод, інтересів або обов'язків фізичних чи юридичних осіб або держави. 3. Розвиток Конституційної галузі права України та Конституційного судочинства України, які покликані створити на основі об'єднання існуючого конституційного та адміністративного судочинства в Конституційному кодексі України (замість Конституції України і системи конституційних законів) та в Кодексі Конституційного судочинства України (замість Закону України «Про Конституційний Суд України» та, по суті, неправового акта – Регламенту Конституційного Суду України, ухваленого не парламентом, а самим КС України, що подає деструктивний приклад для всіх інших судів самим створювати процедури розгляду антикримінальних, адміністративних, трудових, де-факто майново-договірних і де-юре майново-договірних справ) політико-правовий базис державності, а також порядок як визнання нелегальними (коли вони суперечать підзаконному акту або поточному чи Основному закону) або легальними діянь, рішень чи правових актів суб'єктів правотворчої, правозастосовчої або антиделіктної гілок державної влади, так і відновлення порушеного правового статусу особи чи держави. 4. Оновлення Трудової галузі права України та Трудового судочинства України вбачається в тому, що ці регулятивно-антиделіктні юридичні науки покликані розробити у вигляді

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Трудового кодексу України (на основі базисноантиделіктної частини КЗпП України, статутів про дисципліну, інших правових актів про працю) та Кодексу трудового судочинства України (замість процедурної частини КЗпП України, статутів про дисципліну, інших правових актів про порядок притягнення до дисциплінарної карально-виховної, відновлювальної та супутньої відповідальності) правового базису і порядку регулювання повного обсягу внутрішніх державно-управлінських правовідносин, притягнення до дисциплінарної карально-виховної, відновлювальної та супутньої відповідальності (дисциплінарні покарання, парапокарання, квазіпарапокарання, відшкодування шкоди, інше відновлення прав, свобод, інтересів та обов'язків фізичної або юридичної особи, у тому числі трудових, як підлеглих суб'єктів, так і представників адміністрації), звільнення від неї та ін. (с. 48).
Тунтула А. С., Кириченко А. А. Новая доктрина сущности отдельных групп антиделиктных юридических наук. <i>Перші Миколаївські юридичні дискусії</i> : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. 36. наук. ст. / уклад. Є. В. Валькова, І. М. Дмитрук, С. В. Лосич, С. А. Матвієнко; за ред.	Разработанная авторами и Ю.А. Ланцедовой новая доктрина сущности отдельных групп антиделиктных юридических наук [1, с. 44-48; 2; 3; 4, с.108-109; 5, с. 772-773; 6, с. 140-144; 7, с. 81-84; 8, с. 52-55; 9 и др.] может быть представлена таким образом. Сущность сопутствующих антиделиктных юридических наук Ю.А. Ланцедова и А.С. Тунтула усматривают в том, что Конституционная отрасль права и судопроизводство Украины призваны разработать кодифицированное правовое регулирование базиса и процедуры (порядка, формы) антиделиктных правоотношений по установлению факта (с. 73) правомерности или нелегальности деяний, решений и правовых актов субъектов властных полномочий, когда в последнем из случаев в зависимости от сущности нарушенных правоотношений должно возбуждаться

О.А. Кириченко

В. М. Бесчастного, О. А. Кириченка, В. М. Поперечного. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 73-76. <i>3 нагоди 20-річчя Конституції України. Anna (Анна) Politova (Политова), уголовное право. Перші Миколаївські юридичні дискусії. Aademia.edu : веб-сайт. URL : https://www.academia.edu/26851457/</i>	антикриминальное, административное, трудовое, де-факто имущественно-договорное или де-юре имущественно-договорное судопроизводство для привлечения виновного к соответствующему виду юридической ответственности посредством назначения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. Восстановление нарушенного правового статуса частично может осуществляться в рамках : 1. Обновленного Конституционного судопроизводства Украины). 2. Соответствующего вида судопроизводства в зависимости от того, какое именно правонарушение совершено, правоотношения нарушены (например, в виде предъявления иска о возмещении физического, имущественного и/или морального ущерба) [1, с. 45; 6, с. 140; 9]. По мнению Ю.А. Ланцедовой, сущность моноантиделиктных юридических наук состоит в том, что Антикриминальная и обновленная Административная отрасль права и судопроизводство Украины должны разработать кодифицированное правовое регулирование базиса и процедуры (порядка, формы) привлечения к антикриминальной и административной карательно-воспитательной, восстановительной и/либо сопутствующей ответственности в виде : 1. Наложения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. 2. Предъявления иска о восстановлении правового статуса в антикриминальном и административном судопроизводстве посредством : 2.1. Возмещения физического, имущественного или морального вреда. 2.2. Иного восстановления нарушенного правового статуса потерпевшего [1, с. 45; 6, с. 141; 9].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Сущность регулятивно-антиделиктных юридических наук Ю.А. Ланцедова вполне обоснованно усматривает в том, что Трудовая, Де-юре имущественно-договорная и Де-юре имущественно-договорная отрасль права и судопроизводство Украины, которые регулируют как положительные (регулятивные), так и антиделиктные правоотношения, должны разработать два вида кодифицированного правового регулирования базиса и процедуры (формы, порядка) в виде соответственно Трудового, Де-факто имущественно-договорного и Де-юре имущественно-договорного кодексов Украины и Кодексов трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства Украины. В таком случае названные науки и кодексы обеспечивали бы аналогично : 1. Моноантиделиктным юридическим наукам : 1.1. Привлечение виновного к дисциплинарной, де-факто имущественно-договорной или де-юре имущественно-договорной карательно-воспитательной, восстановительной и/либо сопутствующей ответственности, прежде всего, в виде наложения наказаний, паранаказаний, квазинаказаний и квазипаранаказаний. 1.2. Предъявление иска о восстановлении нарушенного правового статуса социосубъекта посредством возмещения ущерба или иного восстановления его правового статуса. 2. Сопутствующим антиделиктным юридическим наукам : 2.1. Признание легитимным или нелегитимным деяний, решений и правовых актов администрации в области трудовых прав, свобод, интересов и обязанностей подчиненных социосубъектов, когда

установление нелегитимности такого рода деяний, решений и правовых актов администрации должно кроме восстановления нарушенного правового статусу подчиненного социосубъекта влечь дисциплинарную карательно-воспитательную ответственность администрации и, не исключено, и, наоборот, – дисциплинарную карательно-воспитательную ответственность подчиненного социосубъекта.

2.2. Предъявление иска о восстановлении нарушенного правового статуса социосубъекта посредством возмещения ущерба или иного восстановления его правового статуса.

3. Регулятивным юридическим наукам, когда урегулирование позитивных соответственно внутренних государственно-управленческих, де-факто имущественно-договорных и де-юре имущественно-договорных правоотношений должно осуществляться одной юридической наукой и одним кодексом наряду с выполнением иных, в данном случае антиделиктных, указанных выше задач.

В традиционном административном праве и процессе совместное нахождение базиса и процедуры, с одной стороны, антиделиктных правоотношений, а с другой стороны, положительных (безделиктных) правоотношений, выглядит достаточно алогичным (тем более, при наличии еще и не присущих административной отрасли права конституционных и трудовых антиделиктных правоотношений) и подлежит надлежащему разрешению [1, с. 46; 6, с. 143; 9].

Сущность дополнительных антиделиктных юридических наук, по концепции Ю.А. Ланцедовой, состоит в том, что Ордиристическое, Исправительно-трудовое и Исполнительное судопроизводство Украины призваны разработать кодифицированное правовое регулирование дополнительных

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	процедур (порядков, форм) преодолення правонарушень, а именно : 1. Кодекс ордістического судопроизводства України – должен презентовать процедуру применения составных частей негласной методики противодействия каждому из разновидностей правонарушениям параллельно соответствующей как моноантиделиктной и регулятивно-антиделиктной процедуре противодействия правонарушениям, т. е. в рамках антикриминального, административного, трудового, де-факто имущественно-договорного и де-юре имущественно-договорного судопроизводства, так сопутствующей процедуры установления факта легальности или нелегальности деяний, решений и правовых актов субъектов властных полномочий, т. е. в рамках конституционного и трудового судопроизводства, последнее в части восстановления трудовых прав, свобод, интересов и обязанностей подчиненного субъекта и, не исключается, и администрации. Этим самым осуществляется так называемое «ордістическое сопровождение» всех названных видов судопроизводства. 2. Кодекс исправительно-трудоого судопроизводства Украины – продолжение процедуры Кодекса антикриминального судопроизводства Украины на стадии исполнения окончательных следственных и судебных решений по антикриминальным делам, прежде всего, в виде лишения свободы. 3. Кодекс исполнительного судопроизводства Украины - продолжение процедур иных процедурных кодексов на стадии выполнения окончательных внесудебных и судебных решений по соответствующим антиделиктным делам: 3.1. Кодекса конституционного

О.А. Кириченко

	судопроизводства Украины. 3.2. Кодекса административного судопроизводства Украины. 3.3. Кодекса трудового судопроизводства Украины. 3.4. Кодекса де-факто имущественно-договорного судопроизводства Украины (с. 75). 3.5. Кодекса де-юре имущественно-договорного судопроизводства Украины [1, с. 48; 6, с. 144; 9] (с. 76).
Украинский В.Н. Теория государства и права в системе гуманитарных и юридических наук. <i>Общая теория государства и права : учебник /</i> под ред. С.Ю. Наумова, А.С. Мордовца, Т.В. Касаевой. Саратов : Саратовский социально-экономический институт (филиал) РЭУ им. Г.В. Плеханова, 2018. С. 13-14. URL : https://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/54421/mod_resource/content/1/Общая%20теория%20государства%20и%20права%202018.pdf	В системе юридических наук теория государства и права занимает особое место. Являясь для всех них базовой, тем не менее она формирует процесс двустороннего взаимодействия. Все отраслевые науки берут из общего предмета юриспруденции, формируемого теорией государства и права, свою часть, связанную с определенной сферой общественных отношений, которую данная отрасль права регулирует. Теория государства и права формирует общую методологию юридического познания для всех юридических наук. Она же создает и общий понятийный и научный аппарат, выделяет единые проблемы. Историко-правовые науки позволяют теории государства и права проследить объект исследования в развитии, понять генезис политико-правовых явлений, выяснить причины особенностей существующих форм государства и права. Более того, история политических и правовых учений позволяет теории государства и права познать себя саму, что очень важно для любой науки. По отношению к отраслевым юридическим наукам теория государства и права выступает как обобщающая наука. Каждая из отраслевых наук дает огромный массив эмпирической информации и ставит новые глобальные вопросы, которые на основе этих данных

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	призвана решить теория. Многие институты, зарождаясь вначале как отраслевые, выходят на новые уровни осмысления. Например, границы применения смертной казни как вида наказания, выйдя из уголовного права, в теории государства и права порождают проблему о правомерности существования этого вида наказания, а в философии права ставят вопрос о необходимости наказания как метода воздействия в целом (с. 14). (какой-либо четкой системы юридических наук не приводит)
Ульпиан. <i>Википедия</i>. <i>Свободная энциклопедия</i> : веб-сайт. URL : https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BB%D1%8C%D0%BF%D0%B8%D0%B0%D0%BD#:~:text=%D0%94%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%86%D0%B8%D0%B9%20%D0%A3%D0%BB%D1%8C%D0%BF%D0%B8%D0%B0%D0%BD%20(%D0%BB%D0%B0%D1%82.,%D0%B1%D1%8B%D0%BB%D0%B0%20%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B0%20%D0%BE%D0%B1%D1%8F%D0%B7%D0%B0%D1%82%D0%B5	Домиций Анний Ульпиан (лат. <i>Domitius Ulpianus</i>, 170 — 223) — юрист ранней Римской империи, сторонник естественного права. В 426 году сочинениям Ульпиана была придана обязательная юридическая сила. Правовая мысль : ... Право делится Ульпианом по природе норм, его составляющих, на три рода : - jus naturale («естественное право») обнимает все живые существа; - jus gentium («право народов») касается лишь людей; - jus civile («гражданское право») относится лишь к известному политическому целому. Идея всеобъемлющего, вседвоящего закона природы, нормы которого лежат вне человека, вне его воли и усмотрения, составляет ту основу, из которого истекло понятие римских юристов о jus naturale. Praecepta juris gentium — обнимают собой нормы, свойственные только людям в их взаимных друг к другу отношениях (hoc solis hominibus inter se commune sit). Комбинацией praecepta jus naturalis и juris gentium обуславливается теоретический взгляд Ульпиана на институт рабства. Поклонник стоической философии, посягнувшей даже на государственное начало во имя космополитизма, называвшей каждого

О.А. Кириченко

D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D1%8F%20%D1%8E%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B5%D1%87%D0%BA%D0%B0%D1%8F%20%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B0.	человека гражданином всего orbis terrarum, Ульпиан не мог быть убежденным сторонником рабства. Jure naturali, — говорит он, — omnes liberi nascerentur (по естественному закону все рождаются свободными); в золотом веке, предшествовавшем социальной жизни, рабство не существовало. Но рабство признавалось в Риме и во всех других современных Ульпиану государствах; это был факт, с которым надо было считаться. ... Юриспруденция, по определению Ульпиана, есть divinarum atque humanarum rerum notitia, justī atque injustī scientia (знание божественных и человеческих дел, наука о справедливом и несправедливом). В первой части этого определения проявляется миросозерцание последователя стоической системы: всеобъемлющий закон природы проникает и в область права. Ульпиан дал Риму одного знаменитого юриста, своего ученика Модестина, окончившего собой блестящую плеяду «созидателей права».
Ульпиан Домиций Анний (Ulpianus Domitius) (ок. 170, Тира — 228) Римские юристы о сущности и системе права. URL : https://vuzlit.com/1372526/rimskie_yuristy_suschnosti_sisteme_prava	Среди римских юристов не было единства в решении ряда важнейших вопросов и прежде всего по вопросу о рабстве. Так, римский юрист II в. н.э. Гай считал неизблемым основное деление людей на свободных и рабов и не подвергал никакому сомнению причисление рабов к категории вещей. Такие взгляды разделял и Ульпиан (ок. 170-228 гг.), который, как и многие другие римские юристы, а также юрист Флорентин, иначе решал общий вопрос о рабстве. Они считали, что по естественному праву все люди рождаются свободными. В этих разногласиях определенно отражается кризис рабовладельческой системы, причем римские юристы в силу своей позиции еще не делают вывода о необходимости ликвидировать рабство.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Ульпиан, в частности, различал : - право публичное, которое относится к положению Римского государства; - право частное, которое относится к пользе отдельных лиц Частное право Ульпиан разделил на три вида : 1. естественное право - общее для всех живых существ право, присущее не только человеческому роду, но и всем животным, которые рождаются на земле. Согласно естественному праву все рождаются свободными, заключаются браки, воспитываются дети. 2. право народов - право, сложившееся на космополитической основе. Это право, которым пользуются народы, оно является общим только для людей, а не для животных. Согласно этому праву ведутся войны; море признается общим для всех; обеспечивается неприкосновенность послов; люди делятся на свободных и рабов. 3. цивильное право - естественное право и право народов, которые адаптированы к потребностям римских граждан для них это право частной собственности и семейное право.
Федоренко Г.О. Теорія держави і права : навч.-метод. посібник. Київ : КНЕУ, 2006. 232 с. URL : http://ubooks.com.ua/books/00036/inx.php р	Теорія держави і права (фундаментальна наука). Посідає особливе місце у системі юридичних наук завдяки предмету дослідження. Класифікація юридичних наук : - історичні; - галузеві; - прикладні; - науки, що вивчають зарубіжну державу і право; - наука міжнародного права (с. 65). Галузь права - це відносно відокремлена за предметом та методом правового регулювання сукупність правових норм, що регулюють значне коло, сферу якісно однорідних суспільних відносин;

О.А. Кириченко

	- профільні галузі утворюють основну частину системи права (конституційне, кримінальне, цивільне); - спеціальні галузі на базі профільних розвивають основні галузі права і забезпечують спеціальний правовий режим для того чи іншого виду суспільних відносин (сімейне, екологічне, банківське право); - процесуальні галузі утворюють порядок застосування матеріального права (кримінальний, цивільний, господарський процеси). Міжнародне право - особлива система норм права, що не входить до жодної національної системи права та втілює узгоджені волі суверенних держав і регулює міждержавні відносини; основними джерелами міжнародного права є міжнародні договори, міжнародно-правові звичаї, принципи та документи ООН.
Харченко Н.П. Система права та система законодавства. <i>Теорія держави та права : навч. посібник</i> / Є.В. Білозьоров, В. П. Власенко, О.Б. Горова, А.М. Завальний, Н.В. Заяць та ін.; за заг. ред. С.Д. Гусарєва, О.Д. Тихомирова. Київ : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с. URL : https://www.naiu.ua/files/kafedru/tdp/navch_pos_tdp.pdf	Основними структурними елементами системи права є галузь, підгалузь, інститут та норма права (с. 138). Класифікація галузей права : 1. За фундаментальністю норм права, сконцентрованих у галузях права, їх можна поділити на : – базові (фундаментальні) – об'єднують базові (вихідні) норми права, що регулюють первинні суспільні відносини, та володіють вихідними юридичними режимами правового регулювання, які мають особливу значущість для інших галузей права і використовуються ними (наприклад, конституційне (державне), цивільне, адміністративне, кримінальне право); (с. 139). – профілюючі (спеціальні, конкретизуючі) – об'єднують норми права, що регулюють сфери суспільних відносин і пов'язані з первинними суспільними відносинами та спрямовані на конкретизацію, підсилення дії певних норм базових галузей права.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Сфери та режими регулювання профілюючих галузей права «відокремлюються» від сфер і режимів регулювання базових галузей права, але без зв'язку з ними існувати не можуть (наприклад, трудове, сімейне, земельне, кримінально-виконавче право тощо); – комплексні – об'єднують норми права, що регулюють сфери державного та господарського життя (господарське, аграрне, екологічне, морське право тощо), виникають на основі подальшого розвитку комплексних інститутів права, що утворюються на стику суміжних галузей права і користуються режимами, які належать цим галузям (господарське, аграрне, екологічне, житлове, транспортне право). 2. Види галузей права за субординацією в правовому регулюванні: – матеріальні – об'єднують норми права, що безпосередньо (с. 139) впорядковують суспільні відносини (наприклад, конституційне, цивільне, адміністративне, кримінальне право); (с. 140). – процесуальні – об'єднують норми права, що визначають процедуру, порядок здійснення норм матеріального права (наприклад, адміністративно-процесуальне, цивільно-процесуальне, кримінально-процесуальне, господарсько-процесуальне право) (с. 140).
Хропанюк В.Н. Теория государства и права : учеб. пособие. / под ред. В.Г. Стрекозова. Москва : Дабахов, Ткачев, Димов, 1995. 384 с.	Юридические науки могут быть поделены на такие группы : 1. Общетеоретические юридические науки: теория государства и права. 2. Общеисторические науки о государстве и праве: история государства и права, история политических и правовых учений. 3. Отраслевые юридические науки: конституционного, административного, гражданского, семейного, уголовного права и др. 4. Специальные юридические науки:

О.А. Кириченко

	криминалистика, судебная медицина, судебная психиатрия и др. (с. 29).
Хропанюк В.Н. Теория государства и права : учеб. пособие. Москва : ОМЕГА. Л, 2004-2006: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo/Hrop/01.php	Систему юридических наук можно подразделить на три основные группы : теоретико-исторические, отраслевые и специальные. К теоретико-историческим наукам относятся теория государства и права, история государства и права, история политических и правовых учений. К отраслевым юридическим наукам относятся науки конституционного права, административного, финансового, гражданского, трудового, уголовного права и другие Специальные юридические науки – это криминалистика, судебная медицина, судебная психология, судебная психиатрия, судебная бухгалтерия. Система права современного общества объединяет следующие основные отрасли : 1. Государственное (конституционное) право — это отрасль права, закрепляющая основы общественного и государственного устройства страны, основы правового положения граждан, систему органов государства и их основные полномочия. 2. Административное право регулирует общественные отношения, которые складываются в процессе осуществления исполнительно-распорядительной деятельности органов государства. 3. Финансовое право представляет собой совокупность норм, регулирующих общественные отношения в сфере финансовой деятельности. 4. Земельное право регулирует общественные отношения в области использования и охраны земли, ее недр, вод, лесов, что является материальной основой жизнеобеспечения человеческого общества. 5. Гражданское право — наиболее объемная

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	отрасль системы права, которая регулирует разнообразные имущественные и связанные с ними личные неимущественные отношения. Нормы гражданского права закрепляют и охраняют различные формы собственности, определяют права и обязанности сторон в имущественных отношениях, регламентируют отношения, связанные с созданием произведений искусства, литературы и т. д. Гражданским правом охраняются и такие личные неимущественные права, как честь и достоинство гражданина или организаций. 6. Трудовое право — это отрасль права, регулирующая общественные отношения в процессе трудовой деятельности человека. Нормы трудового права определяют, например, условия приема на работу, устанавливают рабочее время и время отдыха, правила безопасности условий труда. 7. Семейное право — отрасль права, которая регулирует брачно-семейные отношения. Ее нормы устанавливают условия и порядок вступления в брак, определяют права и обязанности супругов, родителей и детей по отношению друг к другу. 8. Гражданско-процессуальное право регулирует отношения, возникающие в процессе рассмотрения судами гражданских, трудовых и семейных споров. Нормы гражданско-процессуального права определяют цели, задачи, права и обязанности суда при осуществлении правосудия; закрепляют правовое положение участников гражданского процесса; регламентируют ход судебного разбирательства; порядок вынесения и обжалования судебного решения. 9. Уголовное право представляет собой комплекс норм, которые устанавливают, какое общественно опасное поведение является преступным и какое наказание за его совершение применяется. Нормы уголовного

О.А. Кириченко

	права определяют понятие преступления; устанавливают круг преступлений, виды и размеры наказания за преступное поведение и другое. 10. Уголовно-процессуальное право объединяет нормы, определяющие порядок производства по уголовным делам. Нормы данной отрасли регулируют деятельность органов дознания предварительного следствия, прокуратуры, суда и их взаимоотношения с гражданами при расследовании, в ходе судебного разбирательства и при разрешении уголовных дел. 11. Исправительно-трудовое право регулирует отношения, складывающиеся при исполнении мер уголовного наказания и связанные с исправительно-трудовым воздействием. Нормы этой отрасли устанавливают порядок отбывтия осужденными назначенной им меры уголовного наказания, а также регламентируют деятельность по исправлению осужденных при отбывтии наказания. Система законодательства включает в себя следующие основные виды отраслей законодательства: 1. Отраслевое законодательство содержит нормы, которые регулируют качественно определенный вид общественных отношений, являющийся предметом одной отрасли права. Здесь отрасль законодательства совпадает с отраслью права (например, земельное, семейное, уголовное законодательство). 2. Внутриотраслевое законодательство выражает нормы подотрасли или института права, которые регулируют разновидность отраслевых общественных отношений (авторское законодательство в составе отрасли гражданского законодательства; горное, водное, лесное законодательство как внутриотраслевые элементы земельного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	законодательства; банковское законодательство в составе финансового законодательства). 3. Комплексное законодательство включает нормы нескольких отраслей права, которые регулируют различные по своему видовому содержанию общественные отношения, составляющие относительно самостоятельную сферу общественной жизни (хозяйственное, транспортное, военное законодательство). Предметом регулирования комплексных отраслей законодательства в отличие от отраслей права является не вид, а сфера общественных отношений, объединяющая различные их виды. Будучи предметом регулирования норм нескольких отраслей права, они вместе с тем обладают известным единством, обусловленным общностью цепей и задач человеческой деятельности. Единство и взаимопроникновение отраслевых групп общественных отношений определяют общность и взаимосвязь регулирующих их норм права. Военное законодательство, как комплексная отрасль законодательства, включает в себя нормы государственного, административного, финансового, земельного, уголовного и других отраслей права, которые регулируют сферу военного строительства, специфическую жизнедеятельность вооруженных сил государства. Оно призвано обеспечивать и охранять высокую боевую готовность войск, порядок несения военной службы, законные интересы и права военнослужащих и их семей. Военное законодательство является частью единого законодательства, действующего в государстве. Оно отражает основные черты общественного и государственного строя, закрепляет принципиальные положения военной доктрины, принятой данным

	государством.
Хропанюк В.Н. Теория государства и права : учебник для высших учебных заведений. 3-тье изд. / под ред. В.Г. Стрекозова. Москва : Издательство «Инетерстиль», «Омега-Л», 2008. 384 с. URL : http://pravo-olymp.ru/wp-content/uploads/2013/05/Teoria_gosudarstva_i_prava_Khropanyuk_V_N_2008_-3.pdf	Такой же вариант изложен и в электронном издании : Хропанюк В.Н. Теория государства и права. под ред. В.Г. Стрекозова. URL : https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo/Hrор/01.php Систему юридических наук можно подразделить на три основные группы : теоретико-исторические, отраслевые и специальные. К теоретико-историческим наукам относятся теория государства и права, история государства и права, история политических и правовых учений. К отраслевым юридическим наукам относятся науки конституционного права, административного, финансового, гражданского, трудового, уголовного права и др. Специальные юридические науки - это криминалистика, судебная медицина, судебная психология. судебная психиатрия, судебная бухгалтерия (с. 22). Отрасль права — это относительно самостоятельное подразделение системы права, состоящее из правовых норм, регулирующих качественно специфический вид общественных отношений. Так, нормы права, регулирующие земельные отношения, образуют отрасль земельного права; совокупность норм, которые определяют характер финансовых отношений в государстве, составляют отрасль финансового права (с. 290). Система права современного общества объединяет следующие основные отрасли : 1. Государственное (конституционное) право — это отрасль права, закрепляющая основы общественного и государственного устройства страны, основы правового положения граждан, систему органов государства и их основные полномочия.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2. Административное право регулирует общественные отношения, которые складываются в процессе осуществления исполнительно-распорядительной деятельности органов государства. 3. Финансовое право представляет собой совокупность норм, регулирующих общественные отношения в сфере финансовой деятельности. 4. Земельное право регулирует общественные отношения в области использования и охраны земли, ее недр, вод, лесов, что является материальной основой жизнеобеспечения человеческого общества. 5. Гражданское право — наиболее объемная отрасль системы права, которая регулирует разнообразные имущественные и связанные с ними личные неимущественные отношения. Нормы гражданского права закрепляют и охраняют различные формы собственности, определяют права и обязанности сторон в имущественных отношениях, регламентируют отношения, связанные с созданием произведений искусства, литературы и т. д. Гражданским правом охраняются и такие личные неимущественные права, как честь и достоинство гражданина или организаций. 6. Трудовое право — это отрасль права, регулирующая общественные отношения в процессе трудовой деятельности человека. Нормы трудового права определяют, например, условия приема на работу, устанавливают рабочее время и время отдыха, правила безопасности условий труда. 7. Семейное право — отрасль права, которая регулирует брачно-семейные отношения. Ее нормы устанавливают условия и порядок вступления в брак, определяют права и обязанности супругов, родителей и детей по отношению друг к другу (с. 291). 8. Гражданско-процессуальное право

О.А. Кириченко

	регулирует отношения, возникающие в процессе рассмотрения судами гражданских, трудовых и семейных споров. Нормы гражданско-процессуального права определяют цели, задачи, права и обязанности суда при осуществлении правосудия; закрепляют правовое положение участников гражданского процесса; регламентируют ход судебного разбирательства; порядок вынесения и обжалования судебного решения. 9. Уголовное право представляет собой комплекс норм, которые устанавливают, какое общественно опасное поведение является преступным и какое наказание за его совершение применяется. Нормы уголовного права определяют понятие преступления; устанавливают круг преступлений, виды и размеры наказания за преступное поведение и другое. 10. Уголовно-процессуальное право объединяет нормы, определяющие порядок производства по уголовным делам. Нормы данной отрасли регулируют деятельность органов дознания предварительного следствия, прокуратуры, суда и их взаимоотношения с гражданами при расследовании, в ходе судебного разбирательства и при разрешении уголовных дел. 11. Исправительно-трудовое право регулирует отношения, складывающиеся при исполнении мер уголовного наказания и связанные с исправительно-трудовым воздействием. Нормы этой отрасли устанавливают порядок отбывания осужденными назначенной им меры уголовного наказания, а также регламентируют деятельность по исправлению осужденных при отбывании наказания (с. 292).
Цвік М. В., Ткаченко В.Д. Предмет і метод	Юридичні науки за певними ознаками можна поділити на кілька груп. До першої групи належить і посідає там провідне місце теорія

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

загальної теорії держави і права. <i>Загальна теорія держави і права: підручник</i> / за ред. М.В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О.В. Петришина. Харків: Право, 2002. С. 3-21.	держави і права, яка є найбільш загальною юридичною наукою, а також історія держави і права та історія вчення про державу і право. Якщо держава і право абстрагується від вивчення особливостей державно-правового розвитку конкретних країн і лише узагальнює їх досвід, то історичні юридичні науки – історія держави і права України, історія держави і права зарубіжних країн та історія вчення про державу і право досить детально досліджують умови розвитку і особливості держави і права окремих країн, найзначніші вагомі етапи розвитку державно-правової думки і зміст державно-правових ідей різних шкіл і напрямків. Другу найбільшу групу становлять галузеві науки, які посідають центральне місце у системі юридичних наук. До них належать науки конституційного, цивільного, адміністративного, кримінального, процесуального, міжнародного та інших галузей права. Предметом дослідження кожної з цих наук є ті специфічні правовідносини, що складаються в окремих сферах суспільного життя, і ті національні правові норми і законодавчі приписи, які виникають на їх базі. Зміст кожної галузевої науки становить система знань про відповідну галузь права – про шляхи її розвитку і вдосконалення, джерела, принципи, зміст і систему норм, що входять до неї, практику їх реалізації тощо. Від стану наукових розробок галузевих наук значною мірою залежить якість законодавчих робіт, відповідних реформ, зокрема, підготовка кодексів. Не випадково науковці становлять більшу частину робочих груп, які готують проекти найбільш принципових галузевих нормативних актів. До групи галузевих наук прилягають і такі, які виникають на стикові різних галузей права і

	мають комплексний характер, їхній зміст пов'язаний із дослідженням тих правовідносин, які регулюються нормами різних галузей права, в їхньому взаємозв'язку і взаємодії. Саме тому їх називають міжгалузевими. До них, наприклад, можна віднести комплексну науку підприємницького права, яка виникла з потреби вивчення І вдосконалення нормативно-правового врегулювання ринкових відносин, що розвиваються в Україні, і вивчає дію норм різних галузей права – цивільного, адміністративного, фінансового тощо Ряд юридичних наук входять до третьої групи, так званих прикладних наук. Поміж них слід вирізнити судову медицину, судову психіатрію, криміналістику, кримінологію, правову статистику. Ці науки перебувають у тісному зв'язку з функціонуванням держави і права. Так, наприклад, криміналістику становлять знання про методику, тактику і технічні засоби, що застосовуються при розслідуванні злочинів; кримінологію – наукові знання про причини злочинності і методи усунення обставин, що сприяють її існуванню; судову психіатрію – наукові знання про встановлення певної групи обставин, що виключають юридичну відповідальність тощо. Характерним для ряду наук, що належать до цієї групи, є використання ними даних не тільки юридичних, а й інших наук – хімії, біології, балістики, мовознавства. Судова медицина, психіатрія і статистика є водночас складовими частинами як юридичної науки, так і медичної, статистичної і психологічної наук, на положення яких вони опираються. Четверта група юридичних наук – це науки, що вивчають зарубіжні державу і право, передусім порівняльне правознавство, і тісно пов'язані з ним наукові знання про державу і право окремих зарубіжних країн. Ці науки

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	мають величезне значення для обміну досвідом між окремими державами у питаннях правової розбудови. Так, в Україні знання принципів діяльності і особливостей окремих інститутів конституційного права зарубіжних країн певною мірою була використана в процесі розробки проекту Конституції України, яку прийняли в 1996 році. До п'ятої групи юридичних наук слід віднести ті науки, що досліджують міжнародне право. Йдеться про науку міжнародного публічного права, міжнародного приватного права. Останніми роками дедалі більшого розвитку набувають дослідження європейського права. Ці дослідження відповідають світовій тенденції посилення інтеграційних процесів і міжнародного впливу за національні правові системи (с. 4-5). Юридичні науки складають такі групи : 1. Теоретичні та історичні юридичні науки: теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових вчень. 2. Галузеві юридичні науки: конституційне, адміністративне, цивільне, сімейне, кримінальне право та ін. 3. Прикладні юридичні науки: криміналістика, судова медицина, судова психіатрія та ін. 4. Юридичні науки, що вивчають зарубіжні держави і право і порівняльне правознавство. 5. Юридичні науки, що досліджують міжнародне право (с. 4-5).
Черданцев А.Ф. Теория государства и права : учебник для вузов. Москва : Юрайт-М, 2002. 432 с. URL : https://drive.google.com/file/d/0B6xhkmsz1gLLMkEtRmJLS	Теория государства и права является составной частью юридических наук. Юридические науки представляют собой систему разнородных знаний, объединенных одним объектом (государство и право), взаимосвязанных между собой. Система юридических наук подразделяется на определенные группы. К историческим наукам относятся история государства и права России, история

О.А. Кириченко

GJRWEE/view?resourcekey=0-t-cnEUexIXYEgozkfq2dRg	государства и права зарубежных стран, история учений о государстве и праве. Последняя может рассматриваться и как теоретическая наука в историческом ракурсе. К отраслевым (догматическим) наукам относятся науки, посвященные отдельным отраслям права (наука конституционного права, гражданского права, уголовного права и т. д.). К прикладным (вспомогательным) наукам относятся криминалистика, судебная медицина, психиатрия и др., призванные обслуживать правовое регулирование, условно говоря, с технической стороны. К теоретическим наукам относится теория государства и права. Однако следует иметь в виду, что и другие науки являются науками постольку, поскольку и они складываются из различного рода частных теорий. Особенностью этих наук является то, что они теоретически обслуживают (описывают, объясняют и т. д.) конкретные отрасли права (с. 13).
Шабуров А.С. Система советского права. Теория государства и права : учебник / под ред. С. С. Алексеева. Москва : Юрид. лит., 1985. С. 287-292.	Система советского права состоит из следующих основных отраслей : 1) государственное право; 2) фундаментальные материальные отрасли (гражданское, уголовное и административное право); 3) молодые материальные отрасли, сочетающие методы фундаментальных материальных отраслей (трудовое, земельное, финансовое, исправительно-трудовое, семейное и колхозное право); 4) процессуальные отрасли, обеспечивающие «жизнь» материальных отраслей (уголовно-процессуальное, гражданско-процессуальное и административно-процессуальное право) (с. 282).
Шабуров А.С., Жайкбаев Ж.С. Теория государства и права : учеб. пособие. Курган :	Юридическая наука имеет свою собственную структуру, включающую в себя различные по характеру науки : а) общетеоретические и исторические науки. Сюда относятся теория и история государства

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Изд-во Курганского гос. ун-та, 2019. 382 с. URL : http://dot.kostacademy.kz/bible/files/834708191.pdf	и права, история учений о государстве и праве. б) отраслевые юридические науки. Это науки конституционного права, уголовного права, гражданского права и др. в) науки, изучающие структуру, организацию, порядок деятельности государственных органов. Например, прокурорский надзор, суд и правосудие, организация правоохранительных органов и т. д. г) прикладные юридические науки. К ним относятся криминалистика, криминология, судебная медицина, судебная статистика и т.д. д) отдельную группу составляют науки, изучающие международное право – международное публичное право, международное частное право, гуманитарное право, космическое право и др. Как видим, теория государства и права относится к первой из указанных групп, что определяется особенностью предмета изучения – государства и права (с. 11).
Шаповалов А.А. Система права и система законодательства. <i>Общая теория государства и права : учебник</i> / под ред. С.Ю. Наумова, А.С. Мордовца, Т.В. Касаевой. Саратов : Саратовский социально-экономический институт (филиал) РЭУ им. Г.В. Плеханова, 2018. С. 155-173.	3. Система права позволяет обеспечить взаимосвязь различных отраслей права, материального и процессуального, частного и публичного права (с. 157). В понятиях «международное публичное право» и «международное частное право» прилагательное «международное» имеет различный смысл. Международное публичное право регулирует отношения между государствами и является межгосударственным правом. А международное частное право считается (с. 170) международным, так как регулирует гражданские, семейные, трудовые и гражданско-процессуальные отношения, которые содержат иностранный элемент и выходят за пределы одного государства. В юридической науке все отрасли права подразделяют на профилирующие,

О.А. Кириченко

URL : http://lib.maupfib.kg/wp-content/uploads/Naukov_Obsha_teorgos_2018.pdf	специальные и комплексные отрасли : 1. Профилирующие, базовые отрасли. К этому виду отраслей относятся отрасли права, охватывающие главные правовые режимы (конституционное право, гражданское право, административное право, уголовное право, гражданско-процессуальное и уголовно-процессуальное право и т.д.). 2. Специальные отрасли, в рамках которых правовые режимы изменены и приспособлены к особым сферам жизни общества (трудовое право, земельное право, финансовое право, семейное право и т.д.). Отрасли права можно классифицировать на материальные и процессуальные. Материальное право – это совокупность отраслей права, в которых основной упор делается на установление прав и обязанностей субъектов. К ним относятся конституционное право, административное право, гражданское право, финансовое право и др. Объектом материального права выступают имущественные, трудовые, семейные и иные отношения. Применительно к таким отношениям нормы материального права определяют взаимные права и обязанности субъектов. Процессуальное право – это совокупность отраслей, основная задача которых заключается в установлении порядка осуществления и защиты прав и обязанностей субъектов. К ним относятся уголовно-процессуальное право, гражданско-процессуальное право и др. Нормы процессуального права регламентируют процедуру правоприменения (например, порядок выделения земельного участка) или предусматривают порядок заключения сделок, наследования и др. Соответственно, следует признать, что процессуальное право в основном выполняет служебную роль по отношению к материальному праву.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Исходя из классификации разграничения отраслей права по предмету и методу правового регулирования, на наш взгляд, к отраслям современного российского права относятся следующие. (с. 171) 1. Конституционное право – отрасль российского права, которая учредительно-закрепительным методом регулирует наиболее важные государственные отношения: политические, формирование, структуру, принципы деятельности законодательной, исполнительной и судебной власти, правовое положение граждан, их права, свободы и обязанности, федеративное устройство и др. 2. Административное право – самостоятельная отрасль российского права, представляющая собой совокупность правовых норм, регулирующих общественные отношения в сфере управленческой, исполнительно-распорядительной деятельности государственных органов, общественных организаций и должностных лиц. 3. Гражданское право – совокупность правовых норм, регулирующих имущественные и личные неимущественные отношения (имя, честь, достоинство, деловая репутация) при условии равенства сторон. 4. Уголовное право – самостоятельная отрасль российского права, представляющая собой совокупность уголовно-правовых норм, которые императивно-запретительным методом регулируют отношения по охране общества и государства от общественно опасных деяний путем признания конкретных действий или бездействий лиц преступлениями. 5. Финансовое право – самостоятельная отрасль российского права, которая регулирует общественные отношения, возникающие в процессе денежного

	обращения, государственных займов, налогов и т.д. 6. Трудовое право – самостоятельная отрасль российского права, которая методом поощрения, стимулирования и дисциплинарного взыскания регулирует общественные отношения, возникающие в процессе применения труда граждан, а также иные взаимосвязанные с ними отношения по поводу применения этого труда. 7. Гражданско-процессуальное право – самостоятельная отрасль российского права, которая методом равенства сторон регулирует отношения, возникающие между судом и участниками дела в процессе отправления правосудия по гражданским делам. 8. Уголовно-процессуальное право – самостоятельная отрасль российского права, которая регулирует отношения по расследованию и рассмотрению уголовных дел, определяя правовое положение субъектов уголовного процесса, и регламентирует процессуальные формы их деятельности (с. 172). 9. Семейное право – самостоятельная отрасль российского права, которая в сочетании с методом равенства сторон регулирует личные неимущественные и имущественные отношения между членами семьи – супругами, родителями и детьми, а также между другими родственниками и иными лицами. 10. Экологическое право – самостоятельная отрасль российского права, которая административно-правовым методом регулирует отношения, складывающиеся в экологической сфере, в целях обеспечения благоприятного качества окружающей среды в интересах настоящего и будущего поколения людей. 11. Земельное право – самостоятельная отрасль российского права, которая

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	регулює питання землекористування та землеустрою, збереження та розподілу земельного фонду, а також діяльність державних органів з забезпечення раціонального використання землі та її охорони. 12. Кримінально-виконавче право – самостійна галузь російського права, яка імперативним методом в поєднанні з методом виховання регулює стосунки виконання покарання особами, позбавленими свободи, та супутні їм стосунки: звільнення від виконання покарання тощо. 13. Сільськогосподарське право – самостійна галузь російського права, яка за допомогою поєднання диспозитивного, рекомендаційного та імперативного методів регулює суспільні стосунки, що виникають в сільському господарстві, в процесі здійснення сільськогосподарської діяльності (с. 170).
Шульга А.М. Теорія держави та права. Харків : НЮА імені Ярослава Мудрого, 2000. 260 с. URL : http://pravoznavec.com.ua/books/letter/209/%D8/16261#chapter	Система юридических наук – це сукупність взаємопов'язаних наук, що вивчають державу та право як відносно обособлені, самостійні соціальні інститути. Основні структурні елементи системи права : а) норми права; б) інститути права, в) галузі права. Держава та право, самі по собі та розглядавані в площині їх взаємозв'язку між собою, з громадянським суспільством, особою – явища багатомірні, багатогранні, системні, складно-структурні, багатфункціональні, історично розвиваючісся та одночасно зберігаючі ряд своїх ознак незмінними. В силу цього держава та право є предметом вивчення багатьох юридических наук. Кожна

О.А. Кириченко

	из этих наук имеет свои собственные исследовательские задачи, цели, подходы. Вся совокупность юридических наук охватывается общим для них понятием (и названием) – юриспруденция. Структура системы юридических наук – это внутреннее подразделение всех юридических наук на их основные виды. В последнее время в науковедческой юридической литературе обычно в системе юридических наук различают науки : 1) историко-теоретические; 2) отраслевые; 3) специально-юридические. Историко-теоретические науки – это теория государства и права, история государства и права, история политических и правовых учений. Отраслевые науки – это науки государственного (конституционного), гражданского, трудового, административного, уголовного и т.д. права. Специально-юридические науки – это криминалистика, судебная медицина, судебная психиатрия, судебная психология, судебная бухгалтерия, ОРД.
Экимов А.И. Система права Тема 13. <i>Теория государства и права : учебник</i> / под ред. А.А. Клишаса. Москва : Статут, 2019. С. 321-326. URL : file:///C:/Users/Intel X4/Desktop/Downloads/teoriya_gosudarsva_i_prava_uchebnik.pdf	Система права включает отрасли материального и процессуального права. Отрасли материального права осуществляют прямое (предметное) правовое регулирование общественных отношений (управленческих, имущественных, трудовых и иных отношений). Они являются первичными по отношению к нормам процессуального права. В свою очередь нормы процессуального права устанавливают порядок применения норм материального права, определяют правила разрешения споров между субъектами и привлечения к ответственности лиц, совершивших правонарушения, формы и методы защиты прав граждан. Иными словами, это процедурные нормы, которые в

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	конечном счете направлены на достижение конкретных социально значимых результатов. Без них нормы материального права были бы мертворожденными, когда можно на законной основе привести их в действие. Но и процессуальные нормы вне связи с нормами материального права утратили бы всякий смысл. Все отрасли права делятся также на : - базовые (профилирующие) и специальные. Базовые отрасли распространяют свое действие на все субъекты права. К ним относятся конституционное, административное, гражданское, уголовное право, а также процессуальные отрасли права, гражданское процессуальное право, уголовно-процессуальное право и др. Специальные отрасли права действуют применительно к конкретным субъектам права. В их числе, к примеру, трудовое, финансовое, уголовно-исполнительное, семейное право. Закономерности развития системы права в полной мере проявляются в отечественном праве. Ниже дана характеристика его основных отраслей. Ведущей отраслью права является конституционное право, поскольку именно в его нормах формулируются те отправные начала, (с. 321) основные требования, которыми должны руководствоваться все другие отрасли права. Конституционное право России закрепляет основы конституционного строя, права и свободы человека и гражданина. В нем фиксируются федеративное устройство России, система и принципы формирования и деятельности федеральных органов государственной власти, определяется правовой статус личности в обществе и государстве, устанавливаются основы построения органов государственной власти в

О.А. Кириченко

	субъектах Российской Федерации. Осуществление судебной власти, а также основные принципы организации местного самоуправления – все это также регулируется нормами данной отрасли права. Основными источниками конституционного права являются Конституция РФ, конституции и уставы субъектов Российской Федерации. Нормы конституционного права содержатся также в федеральных конституционных законах, других законах Российской Федерации, в указах Президента РФ и некоторых других нормативных правовых актах. Конституция РФ, конституции и уставы субъектов Российской Федерации являются источниками для всех без исключения отраслей права. С конституционным правом тесно связано административное право. Но в отличие от конституционного права, которое устанавливает общие принципы организации и функционирования органов государственной власти, административное право составляют только те нормы, которые складываются в связи с деятельностью исполнительной власти (Правительства РФ, органов исполнительной власти субъектов Российской Федерации). Нормы административного права устанавливают принципы организации и деятельности органов исполнительной власти, определяют их структуру и компетенцию, основы государственной службы, а также определяют административную ответственность физических и юридических лиц. Важнейшая особенность регулируемых административным правом отношений состоит в том, что одним из их участников непременно является государственный орган или должностное лицо, обладающее властными полномочиями. Это предопределяет присущий

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	административному праву властный метод регулирования общественных отношений. Подавляющее большинство норм административного права содержится в Кодексе об административных правонарушениях РФ, в законах, приказах и инструкциях министерств и ведомств и др. Финансовое право регулирует отношения, возникающие в процессе осуществления финансовой деятельности государства. Нормы этой (с. 322) отрасли определяют порядок формирования и исполнения федерального бюджета и бюджетов субъектов Российской Федерации, устанавливают компетенцию органов исполнительной власти по аккумулярованию и распределению государственных денежных средств, регламентируют правила сбора налогов, организацию денежного обращения, банковские операции, кредиты, займы, налоги. Непременным участником отношений, регулируемых финансовым правом, является государственный орган, наделенный властными полномочиями. Поэтому методы регулирования финансовых отношений во многом сходны с методами, используемыми административным правом. К числу основных источников финансового права относятся Налоговый и Бюджетный кодексы РФ, федеральные законы о банках и банковской деятельности, указы Президента РФ и постановления Правительства РФ, нормативные правовые акты субъектов Российской Федерации, приказы и инструкции Министерства финансов РФ. Земельное право регулирует отношения собственности на землю, вопросы землепользования и землеустройства, сохранения и распределения земельного фонда. Нормы земельного права определяют правовой режим земель по видам

О.А. Кириченко

	хозяйственного назначения (для ведения сельского хозяйства, для городских нужд и т.д.), по субъектам землепользования (граждане и юридические лица), охраняют права землепользователей, определяют порядок разрешения земельных споров. В рамках земельного права регламентируются отношения по использованию недр земли, ее вод и лесов. Соответственно выделяются подотрасли: горное, лесное, водное право. В соответствии с Конституцией РФ земля, ее недра, воды, леса могут находиться в частной собственности. Поэтому методы регулирования земельных отношений сходны с методами, используемыми гражданским, административным и финансовым правом. Основной источник земельного права Земельный кодекс РФ. Некоторые подотрасли земельного права кодифицированы (Водный и Лесной кодексы РФ). Гражданское право – это отрасль права, которая определяет правовое положение участников гражданского оборота, основания возникновения и порядок осуществления права собственности и других вещных прав, исключительных прав на результаты интеллектуальной деятельности, регулирует договорные и иные обязательства, а также имущественные и связанные с ними личные неимущественные отношения, основанные на равенстве, автономии воли и имущественной самостоятельности участников. Имущественные отношения регулируются не только гражданским правом, но и другими отраслями (с. 323) (административным, финансовым и т.д.). Специфика гражданско-правового регулирования состоит в том, что оно строится на началах равноправия сторон. Субъектами гражданских правоотношений выступают граждане и юридические лица, а также Российская Федерация, субъекты

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Федерации и муниципальные образования. В гражданском правоотношении они обладают полной юридической самостоятельностью в выборе образа своих действий и не подчинены друг другу, как, например, в административном праве. В составе гражданского права выделяются подотрасли : жилищное право, авторское, изобретательское, патентное, наследственное и др. Нормы гражданского права содержатся в Гражданском кодексе РФ, законах и иных нормативно-правовых актах. Некоторые подотрасли гражданского права кодифицированы (Воздушный кодекс РФ, Кодекс торгового мореплавания РФ и др.). К гражданскому праву примыкает семейное право, которое регулирует имущественные и личные имущественные отношения в сфере семейных отношений. Нормы семейного права устанавливают порядок заключения и расторжения брака, определяют взаимные права и обязанности супругов, родителей и детей, других членов семьи, регулируют порядок регистрации актов гражданского состояния и т.д. Семейные отношения, как и гражданско-правовые, основаны на равенстве сторон. Это свидетельствует об определенном сходстве методов правового регулирования в данных отраслях. Важнейшим законодательным актом, регулирующим семейные отношения, является Семейный кодекс РФ. Трудовое право регулирует трудовые отношения между работниками и работодателями, возникшие на основе трудового договора. Нормы этой отрасли определяют условия возникновения, изменения и прекращения трудовых отношений, устанавливают продолжительность рабочего времени и времени отдыха, регламентируют вопросы

О.А. Кириченко

	заработной платы, охраны труда, трудовой дисциплины, регулируют порядок разрешения трудовых споров и т.д. Особенность трудовых отношений состоит в том, что они включают элементы как управленческих (например, по управлению производством), так и имущественных отношений (по регулированию заработной платы и т. д.). Это обуславливает использование трудовым правом такого метода, который сочетает средства воздействия, используемые административным и гражданским правом. Стороны в одних случаях выступают как равноправные субъекты, в других – одна из них подчинена другой. В числе методов регулирования особое место занимают различные формы поощрения (с. 324). В состав трудового права входит ее подотрасль – право социального обеспечения. Нормы трудового права содержатся в Трудовом кодексе РФ, в Законе о государственном пенсионном обеспечении в Российской Федерации, в других нормативных правовых актах. Аграрное право – это комплексная специализированная отрасль права, регулирующая аграрные (земельные, имущественные, трудовые, организационно-управленческие) отношения, возникающие в процессе осуществления сельскохозяйственной деятельности. В частности, это отношения по производству, переработке и реализации сельскохозяйственной продукции, производственно-техническому обслуживанию сельскохозяйственных товаропроизводителей, социальному обеспечению работников сельского хозяйства. Указанные отношения основаны на частной, государственной, муниципальной собственности. Метод аграрного права преимущественно дозволительный.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Юридической основой аграрного права служат Федеральный закон «О крестьянском (фермерском) хозяйстве», уставы, нормативные правовые акты об аренде и др. В юридической науке вместо термина «аграрное право» нередко используется термин «сельскохозяйственное право». Уголовное право составляют нормы, с помощью которых государство устанавливает, какие общественно опасные деяния являются преступными и какие наказания за их совершение могут быть назначены. Нормы уголовного права определяют круг общественных отношений, подлежащих уголовно-правовой охране, устанавливают основания для привлечения к уголовной ответственности, указывают виды и размеры наказания. Указанные нормы отличаются от других правовых норм тем, что они являются в конечном счете средством охраны всех общественных отношений, регулируемых другими отраслями права. Это предопределяет особый характер используемого ими метода правового регулирования. Они возлагают на граждан обязанность воздерживаться от совершения запрещенных законом действий. Компетентные органы государства в свою очередь должны принимать необходимые меры по предупреждению и пресечению преступных действий. Лица, виновные в совершении преступления, в установленном порядке привлекаются к уголовной ответственности. Основным источником уголовного права является Уголовный кодекс РФ. Таковы основные отрасли материального права. В числе основных отраслей процессуального права выделяют прежде всего гражданское процессуальное, арбитражное процессуальное и уголовное процессуальное право (с. 325).

О.А. Кириченко

	Гражданское процессуальное право регламентирует деятельность органов правосудия и других участников гражданского процесса в связи с рассмотрением в судах споров о праве гражданском, семейном, трудовом и иных споров. В нормах этой отрасли формулируются общие принципы судопроизводства по гражданским делам, определяется правовое положение участников гражданского процесса, регламентируется ход судебного разбирательства и т.д. Основным источником права – Гражданский процессуальный кодекс РФ. Арбитражное процессуальное право – это система юридических норм, регулирующих деятельность арбитражных судов и субъектов предпринимательской и иной экономической деятельности. Арбитражный процессуальный метод правового регулирования сочетает в себе элементы императивного (властных предписаний) характера с диспозитивным (дозволительным) началом. Нормы права, связанные с деятельностью арбитражных судов, кодифицированы в Арбитражном процессуальном кодексе РФ. Уголовное процессуальное право составляют нормы, регулирующие деятельность органов дознания, предварительного следствия, суда и прокуратуры по расследованию уголовных дел, порядок возбуждения и прекращения уголовных дел, а также меры, порядок и стадии судебного заседания и т.д. Основным источником уголовного процессуального права – Уголовный процессуальный кодекс РФ. Особо следует сказать о международном праве, которое не входит в систему внутригосударственного права и регулирует межгосударственные отношения. Нормы международного права складываются на основе соглашений между странами и формально выражают их общую

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	согласованную волю. Но фактически на процесс согласования волей наибольшее воздействие оказывают интересы тех государств, которые являются наиболее сильными в военном, финансово-экономическом или других отношениях (с. 326).
Юридична енциклопедія : в 6 т. / ред. кол.: Ю.С. Шемшученко (гол. редкол.) та ін. Київ : «Укр. енцикл.», 2003. Т. 6. 856 с.	Юридична наука як наукова система складається із сукупності окремих її галузей, кожна з яких вивчає відповідні аспекти права і держави. Ці галузі класифікують здебільшого на такі групи : а) юридичні науки теоретичного та історичного профілю (теорія держави і права, історія держави і права, історія політичних і правових учень тощо); б) галузеві юридичні науки (конституційне право, адміністративне право, цивільне право, цивільно-процесуальне право, трудове право, сімейне право, аграрне право, екологічне право, міжнародне право та ін.); в) спеціальні юридичні науки (криміналістика, кримінологія, судова медицина, психіатрія тощо) (с. 472).

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ

варіантів традиційного та інноваційного розуміння сутності,
співвідношення та юридичних властивостей доказів
і процедури роботи з ними та їх джерелами

Літ. джерело	Виклад авторського варіанту
Азаров Ю.І., Заїка С.О., Терещук О.В., Штанько О.Ф. Кримінально- процесуальне право України. Загальна частина : посібник. Київ : Вид-во Паливода А.В., 2003. 104 с.	Доказ – це логічна операція обґрунтування істинності якого-небудь судження за допомогою інших істинних і пов'язаних з ним суджень. Доказ складається з трьох елементів : 1) тези (судження, істинність якого обґрунтовують у процесі аргументації); 2) аргументів (доводів або підстав доказу – це вихідні теоретичні чи фактичні положення, за допомогою яких обґрунтовують тезу); 3) демонстрації (це логічний зв'язок між аргументом і тезою) (с. 63).
Азарёнок Н.В. Концепция совершенствования российского уголовного процесса в рамках его исторической формы : автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук; спец.: «Уголовный процесс», Омская академия Министерства внутренних дел Российской Федерации», Омск, 2021. 35 с. URL : file:///C:/Users/intel/Do wnloads/autoref- kontseptsiya- sovershenstvovaniya- rossiiskogo-	2. Возникновение и становление двух типов уголовного процесса — романо-германского (континентального) и англосаксонского — происходило под различным влиянием географического, религиозного факторов, а также отношений государства и личности. В формировании англосаксонской модели определяющую роль сыграла равная социальная значимость публичного и частного интересов, что обусловило признание формальной истины целью юридического спора и состязательно-судебное построение уголовно-процессуальной деятельности. В странах континентальной Европы превалировал публичный интерес над частным, что породило установку на достижение в уголовном процессе объективной (материальной) истины, а юридическая процедура ее установления разделилась на два этапа: досудебного производства с розыскным (несостязательным) характером деятельности и судебного производства, осуществляемого в состязательном порядке. Эти факторы оказались настолько сильными, что стали частью

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

ugolovnego-protsessa- v-ramkakh-ego- istorichesko.pdf	менталитета населения своих стран, и потому многовековое сосуществование романо-германского и англосаксонского уголовных процессов не привело к их слиянию. Объективная истина, несмотря на отсутствие ее упоминания в УПК РФ, остается целью уголовно-процессуального доказывания. Как системообразующий элемент уголовного производства объективная истина : а) детерминирует двухэтапное построение уголовно-процессуальной деятельности; б) обуславливает в досудебных стадиях определенное преимущество публичного интереса перед частным, необходимое для эффективного раскрытия и расследования преступлений; в) предопределяет в условиях состязательного судопроизводства активную роль суда по всестороннему, полному и объективному исследованию обстоятельств уголовного дела (с. 11). 4. Принцип состязательности был взят за основу УПК РФ в целях преобразования всей уголовно-процессуальной деятельности в англосаксонскую (с. 11) форму уголовного производства. Однако фактически состязательность реализовалась лишь в судебных стадиях, тогда как возбуждение уголовного дела и предварительное расследование по-прежнему осуществляются в розыском (несостязательном) порядке, что объясняется глубинными причинами, главным образом неизменностью объективной истины как цели доказывания. Такой масштаб действия состязательности дает основание рассматривать данное положение не в качестве принципа всей уголовно-процессуальной деятельности, а лишь как одно из общих условий судебного разбирательства (с. 12). 11. Формирование субъектного состава досудебного производства привело к тому, что в

О.А. Кириченко

	настоящее время в нем функционируют четыре органа и семь должностных лиц, что порождает их конкуренцию и снижает эффективность уголовно-процессуальной деятельности. Предлагается разграничить полномочия указанных органов в соответствии с принципом «один субъект — одна функция». Органы следствия и дознания самостоятельно, всесторонне, полно и объективно устанавливают обстоятельства преступления и привлекают к ответственности совершивших его лиц, исполняя функцию предварительного расследования. Прокурор осуществляет функцию надзора за соблюдением законности органами предварительного следствия и дознания, не вторгаясь в их деятельность по уголовному преследованию. Суд (следственный судья) реализует функцию судебного контроля над досудебным производством в тех процессуальных рамках, которые определены Конституцией РФ (с. 14)
Алексеев Н.С. Доказательства в уголовном процессе. Общие вопросы учения о доказательствах. <i>Советский уголовный процесс : учебник / под ред. Н.С. Алексеева, В.З. Лукашевича.</i> Ленинград : Изд-во Ленингр. гос. ун-та, 1989. С. 122-147.	Под доказательством обычно понимается довод или факт, подтверждающий или опровергающий что-либо, система умозаключений, путем которых выводится новое положение (с. 122). Свойствами доказательств являются относимость и допустимость. Под относимостью понимается их способность устанавливать факты, входящие в предмет доказывания, обладающие свойством правильно «информировать» о происшедшем, относиться к рассматриваемому уголовному делу (с. 123). Если вопрос об относимости доказательства определяется его связью с обстоятельствами рассматриваемого дела, то допустимость доказательств определяется законом, устанавливающим, какие источники сведений о фактах могут быть использованы для получения доказательств. Допустимость доказательств предполагает: знание происхождения сведений и возможность их проверки, возможность восприятия этих сведений лицом, которое о них

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	сообщает, соблюдение как общих правил доказывания, так и правил собирания и фиксации информации определенного вида соблюдение правил, регламентирующих определенную стадию процесса и определяющих правомочие лица, ведущего производство по уголовному делу (с. 124).
Аленин Ю.П., Гидулянова Е.Н., Гурджи Ю.А., Гуртиева Л.Н., Дороніна В.П., Дришлюк Е.В., Жук В.Г., Золотников А.С., Комаха В.А., Лукашкина Т.В., Макаренко М.М., Малыренко В.Т., Мищенко С.Н., Муравин А.Б., Пашковский Н.И., Полянский Ю.Е., Роцкая Т.Н., Рощенюк Ю.А., Смирнов М.И., Тищенко В.В., Цитович Н.Н., Шульга Н.Н. Уголовно- процессуальный кодекс Украины : науч.-практ. комментарий / под ред. В.Т. Малыренко, Ю.П. Аленина. Харьков : Одиссей, 2005. 968 с.	Статья 65. Доказательства (с. 226-232) Анализ приведенного в законодательстве определения доказательств позволяет сделать вывод, что доказательствами в уголовном процессе являются сведения (информация) о фактах. ... Доказательствами являются только сведения о фактах, а не предположения, умозаключения, которые могут высказывать свидетели и иные допрашиваемые лица. ... Для того, чтобы сведения о фактах могли быть использованы в качестве доказательств, они должны обладать свойствами относимости и допустимости. Относимость означает, что доказательствами могут быть признаны только сведения о таких фактах, обстоятельствах, которые необходимо установить для правильного разрешения уголовного дела. Свойством относимости обладают сведения об обстоятельствах, составляющих конечную цель доказывания, указанные в ст. 64 УПК. ... Кроме того, относимыми признаются сведения о наличии или отсутствии промежуточных (доказательственных) фактов, установление которых возможно на основе косвенных (с. 227) доказательств. Это могут быть, например, по делу об убийстве – данные об угрозах, которые подозреваемый высказывал в адрес потерпевшего. Относимыми являются сведения о вспомогательных обстоятельствах, которые помогают правильно оценить иные доказательства, например, данные о том, что свидетель мог (или не мог) наблюдать определенные действия обвиняемого.

	Относимыми должны признаваться доказательства, которые были получены в ходе проверки версий, которые в последствии не подтвердились. Допустимость означает, что в качестве доказательств могут быть использованы только сведения, полученные с соблюдением требований уголовно-процессуального законодательства (с. 228). В качестве доказательств в уголовном процессе Украины могут быть использованы данные, полученные на территории других государств соответствующими уполномоченными на собирание доказательств органами этих государств ... на основе поручений о правовой помощи, которые направляются в соответствии с правилами, предусмотренными международными договорами. Отдельно следует оговорить вопрос о допустимости доказательств полученных в результате оперативно-розыскных мероприятий. ... УПК не указывает, результаты каких именно оперативно-розыскных мероприятий могут быть использованы в качестве доказательств. Мы полагаем, что это могут быть только данные, проверка которых возможна процессуальным путем (с. 230). Доказательствами следует называть любые сведения, как соответствующие действительности, иначе говоря, достоверные, та и не соответствующие действительности, т.е. недостоверные. (с. 230) ... И нет никаких оснований сначала считать содержащиеся в показаниях следователя сведения доказательствами, а потом, когда возникают сомнения в достоверности этих сведений, считать их чем-то иным. Кроме того, вывод следователя или прокурора о достоверности или недостоверности имеющихся в деле доказательств не обязателен для суда – суд может признать недостоверными те доказательства, которые следователь считал

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	соответствующими действительности. ... Кроме того, принимая наиболее ответственные решения, суд, следователь, прокурор должны указать. Какие доказательства послужили основанием для выводов о наличии или отсутствии определенных обстоятельств, а также привести мотивы, по которым опровергаются другие доказательства. ... По каким же причинам, по каким основаниям суд может опровергнуть доказательства? Ответ может быть только один – суд отвергает доказательства, признав их недостоверными, не соответствующими действительности (с. 232).
Лукашкіна Т.В. Поняття та види доказування кримінальному провадженні 2. Поняття доказів в кримінальному процесі. Властивості доказів. Поняття належності доказів. Допустимість доказів, критерії допустимості. 4. Поняття, значення класифікації доказів 5. Кримінальний процес : навч. посібник / Ю.П. Алєнін, Л.І. Аркуша та ін. [електронне видання]. Одеса : Фенікс, 2020. С. 158-160, 189-191, 191-. URL : http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/16211/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BС%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1	Отже, поняття «доказування» вживається у двох значеннях: 1) як діяльність, спрямована на встановлення фактичних обставин кримінального провадження; 2) як діяльність із відстоювання власної позиції у провадженні з метою переконати уповноваженого суб'єкта в необхідності ухвалити конкретне рішення. Доказування в першому значенні зобов'язані здійснювати прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий; відповідно до ч. 2 ст. 9 КПК вони зобов'язані всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень. В такому доказуванні має право взяти сторона захисту, а також потерпілий і інші зацікавлені учасники кримінального провадження (ст. 93 КПК). Коли йдеться про доказування в першому значенні, поставити питання: «доказування чого», навряд чи правильно, адже сутність

О.А. Кириченко

%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2020.pdf?sequence=1&isAllo wed=y	такого доказування полягає у встановленні фактичних обставин (того, що насправді відбувалося). Сторона обвинувачення зобов'язана діяти неупереджено, об'єктивно, її діяльність здійснюється в публічних інтересах, вона може бути завершена рішенням про відсутність події кримінального правопорушення, відсутність складу (с. 159) кримінального правопорушення у діях підозрюваного та закриттям кримінального провадження. Сторона захисту діє з метою захисту приватних інтересів, тому має право взяти участь у доказуванні, в тому числі, має право самостійно збирати відомості, речі, документи, які використовуватиме як докази. Певні можливості для участі у доказуванні мають і інші зацікавлені учасники провадження (представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, потерпілий, цивільний позивач, відповідач). Сторона захисту, інші зацікавлені учасники провадження спрямовують свої зусилля на встановлення обставин, які вважають корисними для захисту власних приватних інтересів. Тому, визначаючи роль певних суб'єктів у доказування в першому значенні, можна вести мову про обов'язок та право здійснювати таке доказування. Доказування у другому значенні здійснюється на протязі всього кримінального провадження кожного разу, коли учасник кримінального провадження звертається до уповноваженого суб'єкта з клопотанням про прийняття певного рішення. Так, наприклад, слідчий (за погодженням з прокурором) або прокурор звертаються до слідчого судді з клопотанням про обрання запобіжного заходу до підозрюваного, і в засіданні у слідчого судді, який розглядатиме таке клопотання, прокурор буде здійснювати доказування наявності умов та підстав для обрання запобіжного заходу (наявність обґрунтованої підозри, наявність ризиків, неможливість забезпечити належну

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	поведінку підозрюваного шляхом обрання менш суворого запобіжного заходу тощо), а сторона захисту може відстоювати іншу позицію – стверджувати, що підозра необґрунтована, немає ризиків тощо. Кожна сторона буде наполягати на ухваленні певного рішення. Якщо захисник звертається до слідчого або до прокурора з клопотанням про проведення якоїсь слідчої (розшукової) дії, або приєднання до матеріалів провадження певних речей чи документів, він повинен переконати слідчого чи прокурора в тому, що за допомогою слідчої (розшукової) дії можна буде встановити обставини, що мають значення для даного провадження, що речі чи документи, які він пропонує приєднати для провадження, можуть бути визнані належними та допустимими. Стосовно такої діяльності доцільно використовувати поняття «тягар доказування», тобто таке юридичне становище учасника провадження, який звертається до уповноваженого суб'єкта та бере на себе "тягар" довести наявність умов, підстав для ухвалення рішення. А в разі, коли він не зможе цього зробити, уповноважений суб'єкт відмовить у прийнятті запропонованого рішення. В ч. 2 ст. 92 КПК йдеться про те, що обов'язок доказування належності та допустимості доказів, даних щодо розміру процесуальних витрат та обставин, які характеризують обвинуваченого, покладається на сторону, що їх подає. На наш погляд, тут доцільно було б використати поняття «тягар доказування». Доказування в першому значенні являє собою різновид процесу пізнання (с. 160). Поняття доказів міститься в ч. 1 ст. 84 КПК, в якій докази визначено через поняття «фактичні дані». В доктрині пропонуються різні тлумачення цього поняття. Будемо виходити з того, що поняття «докази» тісно пов'язане з поняттям доказування, в першому значенні,

	тобто діяльності із встановлення фактичних обставин провадження шляхом збирання, перевірки та оцінки доказів. Таке доказування засноване на тому, що будь-яка подія (в тому числі і кримінальне правопорушення) залишає в навколишньому середовищі певні сліди – на предметах матеріального світу, в свідомості, в пам'яті людей. Зібравши та проаналізувавши такі сліди можна відтворити ту подію, яка залишила ці сліди. Так можна уявити собі загальну схему доказування. В практиці ж все це набагато складніше, адже необхідно встановити і зібрати ті сліди, що залишені саме подією, щодо якої здійснюється провадження, відокремити їх від якихось інших даних. Люди, які виявилися очевидцями події (або яким щось відомо про кримінальне правопорушення), могли дещо переплутати, забути, перекривити. Таким чином, суб'єкти, які здійснюють кримінальне провадження, мають справу не з фактами та обставинами, що складають саме кримінальне правопорушення, а з певними даними, слідами, котрі залишені таким правопорушенням. Коли слідчий, прокурор або слідчий суддя допитують свідка, потерпілого чи підозрюваного, досліджують висновок експерта, вони мають справу не з фактами реальної дійсності, а з відомостями, інформацією про те, що бачив або чув свідок, що робив підозрюваний, обвинувачений, що встановив експерт, котрий провів певні дослідження. Зауважимо, що такі відомості можуть відповідати дійсності, а можуть бути і помилковими або завідомо неправдивими, тобто йдеться саме про відомості, а не факти реальної дійсності. Коли йдеться про фактичні дані, одержані опосередкованим шляхом, тобто шляхом допиту свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, інформаційний характер таких даних більш-менш очевидний. Але в деяких

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	випадках можливе і безпосереднє спостереження слідчим, прокурором, слідчим суддею, судом певних обставин, пов'язаних із розслідуванням кримінальним правопорушенням. Так, скажімо, слідчий під час проведення огляду, обшуку, проведенні деяких інших слідчих (розшукових) дій безпосередньо сприймає деякі факти - певну обстановку, наявність конкретних речей на місці події. Чи можна вважати, що в цьому випадку доказами будуть самі факти об'єктивної реальності, які мають відношення до правопорушення? Відповідь може бути тільки негативною. Доказами і в таких випадках є відомості, які зафіксовані в протоколах відповідних слідчих (розшукових) дій і на технічних носіях. Мотивуючи рішення, які слідчий чи прокурор приймають у провадженні, вони посилаються не на власні враження, не на ті факти, які вони спостерігали, а на відомості, інформацію, яка (с. 168) міститься в протоколах слідчих (розшукових) дій, документах, (на електронних носіях). Ці протоколи (протокол обшуку, огляду, слідчого експерименту) буде досліджувати суд, на них будуть посилатися сторони в обґрунтування своєю позиції. Відомості, які відображені в протоколі, повинен буде проаналізувати суд у вирокі, мотивуючи свою думку щодо допустимості, належності, достовірності таких відомостей. В тих випадках, коли перебіг слідчої (розшукової) дії було зафіксовано за допомогою технічних засобів, такий запис – це не самі факти, а їх відображення, відомості про факти. Навіть тоді, коли певні події було зафіксовано за допомогою камер спостереження, відомості, що зафіксовані таким чином, це не самі реальні події, а їх відображення за допомогою технічного пристрою, до речі, не виключена можливість втручання в роботу таких пристроїв зацікавлених осіб з метою спотворення

О.А. Кириченко

	інформації. Отже, під фактичними даними (доказами) слід розуміти відомості про факти. Доказами є саме відомості про факти, обставини, а не висновки, які можуть висловлювати свідок чи потерпілий, не їх припущення, умовиводи. Разом з тим, чинний КПК передбачає і такий вид показань, як повідомлення обізнаної особи (ч. 7 ст. 95). Йдеться, на наш погляд, про такі випадки, коли, наприклад, лікар, використовуючи свої спеціальні знання, пояснює, що потерпілий, якого з тілесними ушкодженнями було доставлено до шпиталю, внаслідок одержаних пошкоджень не міг адекватно сприймати дійсність, і те, що чули від нього деякі свідки, є маячня, а не свідомі пояснення. В таких випадках інша сторона може допитати таку особу за правилами допиту експерта (с. 169). Властивості доказів. Чинний КПК визначає властивості доказів – належність (ст. 85) та допустимість (ст. 86). Деякі науковці вважають, що доказам притаманні і інші властивості – достовірність, сила (значимість), достатність. Така думка викликає заперечення. Властивість – це така ознака, яка обов'язково притаманна певному об'єкту, без якої немає цього об'єкту. Якщо погодитись з розглядуваною точкою зору (зокрема з тим, що докази повинні мати властивість достовірності), то доведеться дійти (с. 172) висновку, що доказів на протязі досудового розслідування, а, можливо, і судового розгляду, немає, адже на протязі слідства оцінка відомостей як достовірних може неодноразово змінюватись. До того ж, якщо виходити з того, що слідчий та прокурор робитимуть висновки щодо обставин кримінального провадження тільки на підставі доказів, істинність яких не викликає сумніву, то що ж буде робити суд, невже він повинен в усіх випадках погодитись зі слідчим та прокурором? (с. 173)

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Класифікація доказів – це поділ їх на групи за певними підставами, які враховують притаманні доказам певних груп особливості. В залежності від особливостей носія інформації, механізму сприйняття, зберігання та відтворення інформації докази поділяють на особисті та речові. Особистими є фактичні дані, які сприймалися людиною, і відтворені нею в порядку, передбаченому законом. Йдеться про показання підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого, свідка, висновок експерта, документи, зокрема, протоколи слідчих (розшукових) дій, в яких зафіксовано обставини, які сприймали слідчий та інші учасники провадження відповідної слідчої дії, інші документи, в (с. 191) яких зафіксовано дані, що повідомляє певна особа. Для особистих доказів характерно те, що певна інформація, яку сприймала людина, являє собою опис обставин за допомогою слів чи інших кодових знаків – цифрових, графічних. А речові докази – це предмети матеріального світу, які несуть певну інформацію своїм зовнішнім виглядом, оскільки вони безпосередньо були піддані змінам в зв'язку із злочином, наприклад, замок із слідами злому, ніж з відбитками пальців злочинця і т.ін. Критерієм для розмежування речових та особистих доказів, зокрема документів, як самостійних джерел доказів, та документів – речових доказів слугують особливості сприйняття та передачі доказової інформації. Якщо доказова інформація, яку несе документ, передається графічним шляхом (тобто змістом), то маємо справу саме з документом. В тих випадках, коли документ несе інформацію не змістом (або не тільки змістом), а своїм зовнішнім виглядом, місцем знаходження в зв'язку з тим, що він як предмет матеріального світу безпосередньо піддавався впливу певної події, то він являє собою речовий доказ. В тих випадках, коли йдеться про речові докази,

	джерелом доказів є сам предмет матеріального світу, а доказом – ті властивості цього предмету, які несуть інформацію, відомості, що мають відношення до справи. Якщо під час огляду місця події (оселі, де було вчинено вбивство) знайдено склянку з відбитками пальців підозрюваного, то джерелом доказів буде сама річ – склянка, а доказом - ті її властивості, які мають відношення до справи – наявні відбитки пальців. В залежності від наявності чи відсутності проміжних носіїв інформації докази можна поділити на первинні та похідні. Первинними є докази, які одержані від того, хто безпосередньо сприймав інформації, яку він відтворює. Первинними особистими доказами є фактичні дані про обставини, які свідок, потерпілий чи підозрюваний, обвинувачений сприймали безпосередньо, і про які вони дають показання. Наприклад, свідок розповів під час допиту, що він бачив, як (с. 192) обвинувачений наносив потерпілому побої. Фактичні дані, одержані від такого свідка і зафіксовані у відповідному протоколі допиту або на технічному носії інформації, є первинними доказами. Висновок експерта, в якому експерт повідомляє про проведені ним дослідження і фактичні дані, які він безпосередньо одержав, теж будуть первинними доказами. Первинні докази містить документ, складений особою, яка повідомляє відомі їй обставини. Похідними особистими доказами визнаються фактичні дані, повідомлені особою, яка сама не спостерігала обставини, про які вона дає показання, а довідалась про них від іншої особи (с.193). Докази поділяють на обвинувальні та виправдувальні в залежності від того, підтверджують чи спростовують вони певну версію про вчинення злочину. На перших етапах розслідування справи слідчий висуває декілька версій, і, як того потребує КПК (ч. 2 ст. 9), починає їх одночасну перевірку. Отже і поділ

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	доказів на обвинувальні та виправдувальні провадиться щодо кожної версії (с. 194). Докази поділяють на прямі та непрямі (побічні). На наш погляд, такий поділ можливий тільки щодо певною частини доказів, а саме тих, на підставі яких можливе встановлення (або спростування) тільки однієї обставини – факту вчинення злочину конкретною особою. Всі інші докази (на підставі яких можна встановити інші обставини, котрі складають предмет доказування і передбачені ст. 91 КПК) можна вважати такими, що не підлягають поділу на прямі чи непрямі, вони так би мовити, «нейтральні» відносно розглядуваної класифікації (с. 195). 6. Поняття процесу доказування, елементи процесу доказування. Способи збирання і перевірки доказів (с. 198-204) 7. Суб'єкти процесу доказування (с. 204-204) Основу кримінальної процесуальної діяльності складає процес доказування і всі суб'єкти кримінального процесу беруть певну участь в доказуванні. Для того, щоб визначити, яку саме роль в доказуванні виконують різні суб'єкти, доцільно запропонувати їх класифікацію. Коли йдеться про роль певних суб'єктів в процесі доказування, перш за все мають на увазі, чи покладено на такого суб'єкта обов'язок доказування. Ми виходимо з того, що обов'язок доказування це різновид юридичного обов'язку, який можна визначити як вид и міру належної поведінки. Тобто це необхідність збирати, перевіряти та оцінювати докази з метою встановлення фактичних обставин кримінального провадження. Можна запропонувати таку класифікацію суб'єктів доказування у кримінальному провадженні: 1) суб'єкти, на яких покладено обов'язок зібрати, перевірити, оцінити докази і таким чином з'ясувати фактичні обставини кримінального провадження; 2) суб'єкти, які мають право

	самостійно збирати докази, накопичувати їх та надати суду; 3) суб'єкти, які мають право взяти участь у доказуванні звертаючись до суб'єктів першої групи з клопотаннями про проведення слідчих (розшукових) дій, приєднання до матеріалів провадження речей та документів; 4) суб'єкти, що надають відповідну інформацію, яка може бути використана як докази. 5) суб'єкти, які виконують допоміжні функції під час збирання та перевірки доказів. До першої групи слід віднести органи, які здійснюють досудове розслідування – слідчого, прокурора, керівника органу досудового розслідування, оперативні підрозділи (с. 204). До суб'єктів, на яких покладається обов'язок доказування слід віднести суд і слідчого суддю, незважаючи на те, що в ст. 92 серед суб'єктів такого обов'язку 205 слідчий суддя та суд не названі, не згадуються вони і серед суб'єктів, які наділені правом (обов'язком) збирання доказів (ст. 93) (с. 204-205). ... Таким чином, незважаючи на деякі неузгодженості КПК, очевидно, що слідчий суддя і суд є суб'єктами доказування (процесу доказування), який здійснюється шляхом збирання, перевірки та оцінки доказів. Серед суб'єктів, на яких покладається обов'язок доказування, ст. 92 називає потерпілого йдеться про ті випадки, коли потерпілий підтримує обвинувачення в разі відмови прокурора від обвинувачення. Але таке можливо тільки в суді першої інстанції, де обов'язок доказування покладається на суд. На потерпілого в тих випадках, коли він підтримує обвинувачення, покладається тягар доказування (с. 205). Друга група суб'єктів – особи які мають право самостійно збирати докази. До такої групи можна віднести тільки сторону захисту (підозрюваного, обвинуваченого, захисника, законного представника). Сторона захисту має певні права для самостійного збирання доказів, які розглянуто вище. Зібрані самостійно

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	стороною захисту докази сторона захисту накопичує, а по закінченню досудового розслідування відкриває для ознайомлення стороні обвинувачення, а потім і потерпілому. При цьому сторона захисту може не надавати доступ прокурору до будь-яких матеріалів, якщо вони можуть бути використані прокурором на підтвердження винуватості обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення. Третя група суб'єктів – особи, які мають право взяти участь в доказуванні, шляхом звернення з клопотаннями про проведення слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій, приєднання до матеріалів провадження документів та речей (суб'єктами обов'язку доказування в таких випадках є ті особи, які здійснюють провадження, ухвалюють рішення). До таких суб'єктів третьої групи можна віднести сторону захисту, потерпілого, цивільного позивача та відповідача та їх представників, заявника, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження (с. 205).
Альперт С.А. Глава 5. Докази. <i>Кримінально-процесуальний кодекс Української РСР : наук. практи. коментарій / за заг. ред. М.Т. Самаєва. Київ : Вид-во Політ. літ., 1968. С. 66-86.</i>	Норма закону розмежовує поняття доказів від їх джерел, однак слід мати на увазі, що докази і засоби доказування перебувають між собою у тісному, нерозривному зв'язку (с. 69).
Альперт С.А., Бажанов М.І., Гродзинський М.М. Докази в радянському кримінальному процесі <i>Радянський кримінальний процес : підручник / за ред. А.Л. Ривліна. Київ :</i>	Точка зору С.А. Голунського, що доказами є лише фактичні дані і цим поняттям не охоплюються засоби доказування, ... необґрунтовано протиставляє дві сторони складного і разом з тим єдиного поняття. Фактичні дані і засоби доказування, за допомогою ці дані встановлюються, перебувають у тісному зв'язку, обумовлюють один одного і в реальній дійсності окремо не

О.А. Кириченко

Вища шк., 1971. С. 81-105.	існують (с. 86).
Альперт С.А. Доказательства в советском уголовном процессе. <i>Советский уголовный процесс: учебник / под ред. М.И. Бажанова, Ю.М. Грошевого.</i> 2-е изд. Киев : Вища шк., 1983. С.113-140.	Установление фактов объективной действительности в советском уголовном процессе осуществляется главным образом опосредствованным путем, то есть путем использования соответствующих доказательств, с помощью которых эти факты познаются. Вместе с тем в уголовном судопроизводстве иногда возможно и непосредственное познание органами дознания, следствия и судом некоторых фактов. Речь идет о фактах, которые и после того, как преступление совершилось, продолжают существовать в неизменном виде или изменились, но не утратили все же важных для дела качеств. Для непосредственного восприятия органам расследования и суду доступны, например, факты, которые относятся к материальным последствиям совершенного преступления, сохранившиеся продукты преступной деятельности и др. Непосредственное познание осуществляется в уголовном процессе в весьма ограниченных пределах. Главенствующее же место в нем занимает познание опосредствованное. Именно путем опосредствованного познания, основывающегося на использовании доказательств, устанавливается объективная истина в каждом уголовном деле (с. 115-116). Доказательства – это, прежде всего, фактические данные, устанавливающие обстоятельства объективной действительности (с. 116). Доказательства в уголовном процессе - это фактические данные, содержащиеся в законом установленных источниках (с. 118). При производстве предварительного следствия, дознания и разбирательстве дела в суде доказыванию подлежат : 1) событие преступления (время, место, способ и другие обстоятельства совершения преступления); 2) виновность обвиняемого в совершении

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	преступления и мотивы преступления; 3) обстоятельства, влияющие на степень и характер ответственности обвиняемого, а также иные обстоятельства, характеризующие личность обвиняемого; 4) характер и размер ущерба, причиненного преступлением; 5) обстоятельства, способствовавшие совершению преступления. Все эти обстоятельства образуют в своей совокупности понятие главного факта, состоящего из отдельных элементов. Кроме главного факта в предмет доказывания входят еще две группы фактов. Первая группа включает факты, с помощью которых устанавливаются элементы Главного факта. Их именуют доказательственными фактами. Они должны быть надлежащим образом собраны и исследованы, то есть доказаны по делу. Вторая группа фактов - это факты, с помощью которых устанавливается достоверность тех или иных доказательств по делу, например факты о взаимоотношениях свидетеля и обвиняемого, потерпевшего и подозреваемого, так как установление этих фактов может повлиять на оценку показаний указанных лиц. В предмет доказывания входят : 1) главный факт (обстоятельства, указанные в ст. 64 УПК УССР, ст. 68 УПК РСФСР); 2) доказательственные факты; 3) факты, с помощью которых решается вопрос о достоверности имеющихся в деле доказательств (с. 119-120). Для того чтобы дело было всесторонне, полно и объективно исследовано, необходимо привлечь все доказательства, которые позволяют установить все искомые по делу факты. Относимость доказательств и является таким внутренне присущим им свойством, в силу которого они способны устанавливать обстоятельства, необходимые для полного и

О.А. Кириченко

	правильного разрешения данного дела (с.120). По делу могут быть использованы лишь допустимые источники доказательств (средства доказывания). Допустимость источника доказательств - это признанная законом пригодность его служить средством получения сведений о фактах, подлежащих установлению по делу (с. 121). С предметом доказывания тесно связано понятие пределов доказывания (исследования). Под пределами доказывания понимают необходимую и достаточную совокупность доказательств, которая, будучи собранной по делу, обеспечивает правильное его разрешение (с. 121). Достоверность и вероятность качественно различны. Вероятность - это более или менее обоснованное предположение о виновности обвиняемого, а достоверный вывод представляет собой вытекающее из всех имеющихся в деле доказательств категорическое утверждение об этой виновности. Достоверным является вывод, соответствующий объективной истине (с. 129).
Арсеньев В.Д. Вопросы общей теории судебных доказательств в советском уголовном процессе : монография. Москва : Юрид. лит., 1964. 179 с.	Средства доказывания наряду с доказательственными фактами и имеющими промежуточное значение вещественными доказательствами образуют содержание понятия «уголовно-процессуальные доказательства» (с. 96).
Арсеньев В.Д. Доказывание фактических обстоятельств дела в советском уголовном процессе. автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук. Москва : Юрид. ф-т Моск. гос. ун-та им. М.В. Ломоносова,	Судебными доказательствами являются как фактические данные, или доказательственные факты (ч. 1 ст. 16 Основ), так и средства доказывания (ч. 2 ст. 16 Основ). Доказательственные факты, устанавливая (доказывая) искомые факты (предмет доказывания), должны быть сами установлены, т.е. доказаны, показаниями свидетелей и другими средствами. Средства доказывания представляют собой сведения о фактах

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

1967. 23 с.	(информацию), передаваемые посредством таких сигналов, как устная и письменная речь (некоторую особенность в этом отношении представляют вещественные доказательства). Таким образом, если доказывание с помощью фактических данных связано с выдвижением и проверкой версий об искомых фактах на основе фактических данных, то доказывание с помощью свидетельских показаний и других средств связано с получением и проверкой сведений об искомых фактах. Относимость доказательств означает наличие у них связи с искомым фактом. При получении доказательства вопрос о наличии такой связи решается предположительно, окончательно эта связь устанавливается, как правило, в итоге процесса доказывания (с. 10). Допустимость доказательств означает получение или установление их в предусмотренном законом порядке. Относимость и допустимость - два обязательных условия, при которых средства доказывания и факты могут признаваться судебными доказательствами (с. 10-11).
Балакшин В.С. Доказательства в теории и практике уголовно-процессуального доказывания (важнейшие проблемы в свете УПК Российской Федерации) : дисс. ... д-ра юрид. наук; спец.: 12.00.09 – «Уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность»;	Оглавление Введение Раздел 1. Уголовно-процессуальное доказывание : гносеологическая основа, понятие, сущность, структура Глава 1. Гносеологическая основа теории доказывания. Истина как цель доказывания 1.1.1. Гносеологическая основа теории доказывания 1.1.2. Объективная истина как цель доказывания Глава 2. Понятие, сущность, структура и содержание уголовно-процессуального доказывания 1.2.1. Понятие, сущность и структура уголовно-процессуального доказывания 1.2.2. Общая характеристика элементов уголовно-процессуального доказывания

О.А. Кириченко

Уральск. гос. юрид. ак. Екатеринбург. 2005. 532 с. URL : https://www.dissercat.com/content/dokazatelstva-v-teorii-i-praktike-ugolovno-protsessualnogo-dokazyvaniya-vazhneishie-problemy	Раздел П. Понятие, сущность и характеристики (свойства) доказательств Глава 1. Понятие и сущность доказательств 1.1.1. Модели и концепции понятия доказательств 2.1.2. Понятие и сущность доказательства как системы Глава 2. Характеристика отдельных структурных элементов доказательства Глава 3. Характеристики (свойства) доказательств, их система и сущность 2.3.1. Характеристики (свойства) доказательств и их система 2.3.2. Допустимость доказательств 2.3.3. Относимость доказательств 2.3.4. Достоверность доказательств Раздел Ш. Недопустимые доказательства. виды и общая характеристика нарушений, влекущих недопустимость доказательств Глава 1. Недопустимые доказательства: понятие, правовая природа и процессуальные последствия 2. 1.1. Недопустимые доказательства: понятие и правовая природа 3. 1.2. Процессуальные последствия признания доказательств недопустимыми и проблемы их исключения из процесса доказывания Глава 2. Виды и общая характеристика нарушений, влекущих признание доказательств недопустимыми 3.2.1. Виды нарушений, влекущих признание доказательств недопустимыми 3.2.2. Общая характеристика нарушений, влекущих признание доказательств недопустимыми. Несовершенство законодательства, как объективная причина некоторых нарушений, допускаемых при получении доказательств 1. Доказательства, полученные в процессе доказывания по административным, гражданским и арбитражным делам могут быть использованы в доказывании по уголовному

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	делу, если получены в порядке, предусмотренном соответствующими кодексами, регулируемыми указанную деятельность. 2. Указанные доказательства направляются уполномоченными на то органами и должностными лицами прокурору или в суд, при наличии оснований приобщаются к уголовному делу для дальнейшей проверки и оценки. Данные доказательства не имеют заранее установленного доказательственного значения и подлежат проверке и оценке в порядке, установленном настоящим Кодексом». 14. А. Основными характеристиками (свойствами), которым должно отвечать отдельно взятое доказательство в уголовном процессе, являются относимость, достоверность и допустимость. Именно с точки зрения указанных характеристик УПК РФ предписывает субъектам доказывания производить оценку каждого доказательства. Однако, предусмотрев в ст. 88 УПК названное требование, законодатель не сформулировал понятия этих характеристик (свойств). Между тем перечисленные понятия в зависимости от ситуации и цели можно толковать в различных смыслах. На наш взгляд, их можно истолковать минимум в пяти значениях: 1) «относимость», «допустимость», «достоверность» доказательств как требование закона; 2) как понятие; 3) как институт уголовно-процессуального права; 4) как вывод относительно конкретного доказательства после соответствующей оценки и, наконец, 5) как свойство, а точнее, как уголовно-процессуальную характеристику доказательства. Б. Наиболее важное значение с точки зрения науки уголовного процесса, законодательного урегулирования и правоприменительной практики имеют исследуемые понятия как уголовно-процессуальные характеристики

	(свойства) доказательств. В этом смысле они хотя и находятся в определенной взаимозависимости, но являются самостоятельными категориями, имеющими собственное содержание. При этом допустимость доказательств не является такой их характеристикой, которая аккумулировала бы две другие -относимость и достоверность. Поэтому признание доказательств недопустимыми вследствие несоответствия их требованиям относимости и (или) достоверности влечет за собой преждевременное исключение таких доказательств из уголовного дела со всеми вытекающими из этого последствиями. Исходя из названных значений, представляется, что законодатель и должен сформулировать исследуемые понятия в уголовно-процессуальном законе. 15. В указанном значении «относимость» доказательств есть совокупность предусмотренных законом признаков, характеризующих сведения о фактах как элемент доказательства с точки зрения соответствия наличия временной, пространственной и причинно-следственной связи с обстоятельствами, имеющими значение для дела, а источники сведений о фактах - законности и обоснованности приобщения их к уголовному делу. Достоверность» доказательств — это совокупность вытекающих из уголовно-процессуального закона признаков, характеризующих сведения, содержащиеся в источнике, с точки зрения их соответствия обстоятельствам, которые имели место в действительности, а также ставшим известными подозреваемому, обвиняемому, подсудимому, потерпевшему, свидетелю органам расследования, прокурору, суду в процессе выполнения следственных, судебных и иных процессуальных действий. 16. «Допустимость» доказательств следует

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	определять, учитывая его (доказательства) понятие, сущность и гносеологическую природу. В рассматриваемом значении «допустимость» отражает соответствие доказательства требованиям уголовно-процессуального закона с точки зрения: 1) использованных способов собирания, закрепления и проверки фактических данных и их источников; 2) соблюдения порядка собирания, закрепления и проверки фактических данных и их источников; 3) соблюдения сроков, в пределах которых допускается производство следственных, судебных и иных процессуальных действий с целью собирания, закрепления и проверки фактических данных и их источников. Указанные общие положения, по мнению автора, всесторонне отражают «допустимость» как уголовно-процессуальную характеристику доказательства, причем не с какой-либо одной стороны, а в целом как системы. Таким образом, «допустимость» доказательств в том смысле, в каком ее употребляет законодатель, является уголовно-процессуальной характеристикой доказательства, но не как конкретного факта, понятия, а как теоретической модели, алгоритма, на основе которого нужно оценивать отдельное доказательство в конкретном уголовном деле. В этом значении «допустимость»- это совокупность признаков, закрепленных в уголовно-процессуальном законе, которым отдельно взятое доказательство, имеющееся в конкретном уголовном деле, должно полностью соответствовать, выступая в качестве процессуальной основы установления и доказывания обстоятельств, имеющих значение для правильного разрешения уголовного дела. Иначе говоря, здесь данная характеристика выступает в роли модельного критерия, который

О.А. Кириченко

	приобретает конкретные очертания тогда, когда речь заходит о конкретном доказательстве в каком-либо уголовном деле. Это дает возможность наполнять его предметным содержанием в форме требований, предусмотренных в законе, одновременно учитывая вид доказательства, способы и порядок их получения и другие обстоятельства. 17. Недопустимыми являются доказательства, не отвечающие требованиям допустимости. Таковыми следует считать доказательства, полученные с нарушением требований, предусмотренных УПК РФ. Вместе с тем не любые нарушения уголовно-процессуального закона следует признавать основаниями для признания доказательства недопустимым. К таковым относятся, во-первых, нарушения, которые допущены при получении доказательств, а, во-вторых, нарушения, которые в силу вытекающей из них презумпции либо в силу данных, установленных при проверке и оценки всей совокупности доказательств, порождают у субъектов доказывания неустранимые сомнения в их достоверности и (или) относимости. Термином «получение» доказательств в уголовном процессе Российской Федерации охватываются следственные, иные процессуальные и судебные действия по собиранию, закреплению и проверке доказательств, производимые следователем, дознавателем, органом дознания, прокурором, судом в порядке, предусмотренном уголовно-процессуальным законом. В итоговом варианте понятие «недопустимые доказательства» следует определить в следующей редакции: это - доказательства, имеющиеся в материалах уголовного дела и ранее формально получившие статус таковых, но не отвечающие установленным законом характеристикам вследствие нарушений требований уголовно-процессуального закона.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	допущенных при их получении, наличие которых либо в силу установленных нормами УПК РФ презумпций, либо в силу сложившегося внутреннего убеждения органов расследования, прокурора и суда вызывают неустранимые и неразрешимые сомнения в своей достоверности и (или) относимости. 18. В соответствии с ч. 2 ст. 75 УПК РФ недопустимыми признаются показания подозреваемого, обвиняемого, полученные без нарушения требования уголовно-процессуального закона в ходе допросов на стадии предварительного расследования в отсутствие защитника и не подтвержденные в суде. Эти положения противоречат общему принципу, закрепленному в ч. 2 ст. 50 Конституции РФ, исходя из которого доказательства должны признаваться недопустимыми, если получены с нарушением УПК РФ. С учетом этого необходимо привести ст. 75 УПК РФ в соответствие с Конституцией РФ, а также дополнить УПК ст. 75.1, в которой дать определение недопустимых доказательств. 19. Нарушения уголовно-процессуального закона, которые дают основания для признания доказательств недопустимыми, можно дифференцировать на два вида: а) безусловно - презюмируемые, т.е. влекущие признание доказательств недопустимыми без каких-либо дополнительных условий только в силу того, что при получении доказательств были допущены нарушения требований закона, главным предназначением которых является априори исключить использование в уголовно-процессуальном доказывании сомнительных с точки зрения достоверности и относимости доказательств; б) условно-оценочные, т. е. такие, которые хотя и находятся в причинно-следственной связи с достоверностью доказательств, но сами по себе не указывают и не порождают у субъектов оценки

	неустраняемых сомнений в их достоверности и относимости, а вывод об этом можно сделать только по результатам их проверки и оценки. 20. О допустимости либо недопустимости доказательств можно и имеет смысл вести речь лишь в том случае, если они находятся в материалах дела и формально получили статус уголовно-процессуального доказательства. Если же речь идет о предметах, документах, других объектах, сведениях и т. д., которым не придан статус уголовно-процессуального доказательства и они не приобщены в процессуальном смысле этого слова к материалам дела, то обсуждение данного вопроса теряет смысл. Он излишен постольку, поскольку с формальных позиций то, что оценивается, не может быть квалифицировано как доказательство. 21. Предусмотрев в УПК РФ положение, согласно которому дознаватель, следователь, прокурор и суд первой инстанции, вправе признавать доказательства недопустимыми и исключать их из судебного разбирательства, законодатель не урегулировал ряд процедурных вопросов, возникающих в практической деятельности. Не регламентировал порядок, сообразуясь с которым должен решаться вопрос о признании доказательств недопустимыми и исключении их из дела в судах кассационной и надзорной инстанций. Данные обстоятельства порождают различные подходы к их решению в судебно-прокурорской практике и как следствие этого — судебные ошибки. С целью восполнения названных пробелов, представляется необходимым из ст. 88 УПК исключить части 3 и 4, и изложить ее в иной редакции; внести изменения в п. 1 части 2 ст. 235 и часть 4 ст. 236 УПК. Статьи 377 и 407 УПК дополнить требованиями, которые бы регламентировали порядок признания доказательств недопустимыми и исключения их из судебного разбирательства судами

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	соответственно кассационной и надзорной инстанций. 22. Требования, содержащиеся в действующем УПК РФ, дают основания выделить 5 групп безусловно-презюмируемых нарушений, влекущих признание доказательств недопустимыми : 1) нарушения требований, предусматривающих юридические и фактические основания для производства процессуальных действий; 2) нарушения требований УПК, устанавливающих состав и процессуальный статус лиц, участвующих в следственных, судебных и иных процессуальных действиях; 3) нарушения требований уголовно-процессуального закона, регламентирующих способы собирания, закрепления и проверки фактических данных и их источников; 4) нарушения требований закона, регламентирующих порядок производства и фиксации хода и результатов следственных, судебных и иных процессуальных действий; 5) нарушения требований закона, регламентирующих порядок возбуждения уголовного дела, их соединения, выделения, приостановления и возобновления предварительного следствия. Всего таких видов нарушений насчитывается более 70-ти. В таких условиях обеспечить нормальную работу органов расследования, реализацию принципа состязательности и равноправия сторон практически невозможно. Поэтому необходимо на концептуальном уровне скорректировать правила оценки доказательств с точки зрения допустимости, положив в ее основу не формальные критерии, а оценочные, основанные на принципе свободной оценки, как это предусмотрено в ст. 17 УПК РФ. С целью реализации данного предложения целесообразно дополнить постановление Пленума Верховного Суда РФ от 5 марта 2004 г.

О.А. Кириченко

	п. 14.1, в котором дать соответствующие разъяснения по вопросам оценки доказательств с точки зрения допустимости, а также понятия недопустимых доказательств. Целью правосудия является истина процессуальная, означающая соответствие выводов и решений суда об обстоятельствах, подлежащих доказыванию по уголовному делу, собранным, надлежащим образом проверенным и оцененным доказательствам. 3. Уголовно-процессуальное доказывание по своей сути и содержанию представляет собой систему процессуальных действий и правоотношений, которые производятся уполномоченными на то органами и лицами и соответственно возникают, изменяются, прекращаются в связи с возбуждением, расследованием, рассмотрением и разрешением уголовных дел. Оно (доказывание) представляет собой единый, непрерывный процесс, в котором с определенной степенью условности можно выделить, с одной стороны, элементы, а, с другой - уровни доказывания. В отличие от ст. 85 УПК РФ, которая предусматривает в структуре доказывания три элемента, в ней (структуре) следует выделить 4 элемента - собрание, закрепление, проверку и оценку. 5. А. Этимологически термин «собрание» доказательств, употребляемый в теории доказывания и уголовно-процессуальном законе, неточен и в большей степени условен. Однако его использование оправдано с точки зрения юридической техники с тем, чтобы акцентировать внимание на сущности и цели уголовно-процессуального доказывания. С учетом этого «собрание» доказательств есть уголовно-процессуальная деятельность уполномоченных органов и должностных лиц по выявлению, отысканию, обнаружению и получению фактических данных и их носителей

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	с целью установления обстоятельств, имеющих значение для правильного разрешения уголовного дела. 7. При анализе проблемы понятия «доказательство» в уголовном процессе и формулировании этого понятия необходимо исходить: А. Доказательство в уголовном процессе не равнозначно понятию «доказательство» в логике, математике и других науках. Это обусловлено особенностями и целью уголовно-процессуального доказывания, необходимостью гарантировать права и свободы граждан, вовлекаемых в сферу уголовно-процессуальных отношений. Б. Доказательство в уголовном процессе есть уголовно-процессуальная категория, представляющая собой систему трех взаимосвязанных и взаимообусловленных элементов и возникающих в связи с их формированием отношений. Элементами этой системы являются: 1) фактические данные (сведения о фактах); 2) источники фактических данных; 3) способы и порядок собирания, закрепления и проверки этих данных и их источников. Отсутствие либо несоответствие хотя бы одного из этих элементов требованиям уголовно-процессуального закона дают основания говорить либо об отсутствии доказательства как уголовно-процессуальной категории в целом, либо о несоответствии его требованиям относимости, достоверности или допустимости. В. Анализ моделей и концепций понятия «доказательство» в уголовном процессе, судебной и прокурорско-следственной практики дают основания для вывода о том, что доказательство может быть признано таковым, если оно отвечает следующим требованиям: - фактические данные как его основной элемент обличены в словесно-знаковую форму и

О.А. Кириченко

	содержатся в предусмотренном уголовно-процессуальным законом источнике; - фактические данные исходят от надлежащего субъекта, надлежащего носителя; - фактические данные получены уполномоченными на то органами и должностными лицами; - фактические данные и их источники получены в ходе тех процессуальных действий, которые предусмотрены уголовно-процессуальным законом; - фактические данные и источники, в которых они закреплены, получены с соблюдением порядка, процедуры, установленными уголовно-процессуальным законом; - фактические данные и их источники отвечают требованиям относимости; - фактические данные и их источники отвечают требованиям достоверности. Сказанное и ряд других аспектов позволяют определить понятие «доказательство» в уголовном процессе. Это - знаково-информационная система, которая включает в себя любые фактические данные, источники этих данных, а также способы и порядок их собирания, закрепления и проверки, осуществляемых с соблюдением предусмотренных в законе требований уполномоченными на то органами и должностными лицами, и выступает (в совокупности с другими системами-доказательствами) фактической и процессуальной основой установления органами расследования, прокурором, судом наличия или отсутствия общественно опасного деяния, виновности либо невиновности лица, совершившего это деяние, и иных обстоятельств, имеющих значение для правильного разрешения дела. 8. Для уяснения сущности и правовой природы доказательств, а также для их оценки с точки зрения допустимости, относимости и

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	достоверности важное значение имеет определение понятий «фактические данные» и «источники фактических данных». Фактические данные - это сведения, отражающие действительное состояние и развитие события, явления применительно к уголовно-процессуальному доказыванию. С целью единообразного толкования и применения данное понятие следует сформулировать в ст. 5 УПК РФ примерно в следующей редакции: «Фактическими данными признаются любые сведения информационного характера об обстоятельствах, подлежащих установлению и доказыванию по уголовному делу с целью его правильного разрешения». Под «источниками фактических данных» предлагается понимать полученные в установленном законом порядке и зафиксированные в протоколах показания свидетелей, потерпевших, подозреваемых, обвиняемых, экспертов, специалистов, заключения экспертов и специалистов, акты ревизий и документальных проверок, протоколы следственных, судебных и иных процессуальных действий и приложения к ним в виде фототаблиц, схем, чертежей, фонограмм, аудио -, кино - и видеозаписей, фотоснимков, предметов, вещей и других материальных объектов, а также материалы, полученные в процессе оперативно-розыскной деятельности, исследованные и приобщенные к делу в соответствии с требованиями уголовно-процессуального закона. В зависимости от способа собирания и закрепления фактических данных их источники можно классифицировать : 1) на протоколы допросов; 2) протоколы иных следственных и процессуальных действий; 3) протоколы судебных действий; 4) материальные объекты;

	5) акты ревизий и документальных проверок; 6) заключения экспертов и специалистов; 7) иные документы, содержащие сведения, зафиксированные в письменной форме; 8) иные документы, содержащие сведения, зафиксированные в иной вербальной форме. 9. Формулировку понятия «доказательство», содержащуюся в ч. 1 ст. 74 УПК РФ, следует признать несовершенной. Во-первых, она трактуется весьма неоднозначно, а, во-вторых, в ней отсутствуют те признаки, исходя из которых в судебной и прокурорско-следственной практике, доказательства оцениваются с точки зрения относимости, допустимости и достоверности. Между тем, по мнению автора, законодательное определение понятия доказательства в уголовном процессе должно быть таким, чтобы, во-первых, позволяло выводить содержание основных свойств, характеристик (относимость, допустимость, достоверность) доказательства как уголовно-процессуальной категории, во-вторых, трактовалось однозначно и, в-третьих - чтобы анализ указанных свойств в их совокупности позволял бы вывести ту формулу понятия доказательства, исходя из которой изначально эти свойства, характеристики были определены. С учетом сказанного ст. 74 УПК предлагается изложить в новой редакции. 10. В условиях, когда уголовно-процессуальный закон содержит требование бескомпромиссно выбраковывать из процесса доказательства по причине любых формальных нарушений способов и порядка их собирания, закрепления и проверки, необходимо: во-первых, дать научно-обоснованное определение понятиям способов и порядка собирания, закрепления, а также проверки фактических данных и их источников; во-вторых - теоретически обосновать и на этой основе сформулировать в уголовно-процессуальном законе понятия «следственные действия» и «иные процессуальные действия»;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	направленные на получение доказательств, поскольку данные вопросы законодательно не урегулированы. При этом следует исходить из того, что «иные процессуальные действия» могут выполняться как на стадии возбуждения уголовного дела, так и на последующих стадиях уголовного судопроизводства.
Балашова А.А. Электронные носители информации и их использование в уголовнопроцессуальном доказывании : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец.: «Уголовный процесс»; Академия управления Министерства внутренних дел Российской Федерации. Москва, 2020. 31 с. URL : file:///C:/Users/intel/Downloads/autoref-elektronnye-nositeli-informatsii-i-ikh-ispolzovanie-v-ugolovno-protsessualnom-dokazyvanii.pdf	2. Вывод о том, что процессуальный порядок обнаружения, фиксации и изъятия доказательственной информации, содержащейся на электронных носителях, находится в прямой зависимости от вида (типа) такого носителя, технологии доступа к находящейся на нем информации, а также правового режима данной информации. 3. Авторская классификация электронных носителей информации, определяющая содержание уголовно-процессуального порядка собирания содержащейся на них доказательственной информации, производящаяся по следующим основаниям : - по характеру связи с расследуемым событием: первичные (связанные непосредственно с событием преступления), вторичные (полученные в ходе следственных и иных процессуальных действий); - по способу использования и получения доступа к содержащейся на электронных носителях информации: локальные (используемые путем непосредственного физического подключения к информационной системе или считывающему устройству), сетевые (используемые путем опосредованного (дистанционного) соединения по каналам связи); - по возможности перемещения в пространстве: стационарные (конструктивно не предназначенные для перемещения информации из одной информационной системы в другую), портативные (конструктивно предназначенные для перемещения информации между информационными системами);

О.А. Кириченко

	- по типу устройства хранения информации: внутренние (являющиеся неотъемлемым компонентом информационной системы, без которых невозможно ее функционирование), внешние (являющиеся дополнительным (факультативным) компонентом информационной системы, изъятие которых не приведет к нарушению ее функциональности); - по сроку хранения информации: оперативного хранения (в течение срока определенного информационного процесса), временного хранения (в течение определенного временного интервала), постоянного хранения (неограниченно); (с. 11) - по функциональной принадлежности: монофункциональные (для которых хранение информации является основной и единственной функцией), полифункциональные (для которых хранение информации не является основной и единственной функцией); - по возможности автономной работы: энергозависимые (не способные выполнять функцию хранения информации без внешнего энергопотребления), энергонезависимые (способные хранить информацию без внешнего энергопотребления) (с. 12).
Банах С.В., Рогатинська Н.З., Сарахман А.М. Кримінальний процес : підручник. Тернопіль : Екон. думка THEY, 2016. 264 с. URL : http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/22513/1/%D0%91%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D1%85.pdf	Питання 66. Кримінально-процесуальне доказування : поняття та значення (с. 84). Доказування у кримінальному процесі – це здійснювана у встановленому законом порядку діяльність органів слідства, прокурора, суду, особи, що провадить дізнання за участю інших суб'єктів процесу щодо збирання, перевірки та оцінки доказів та їх процесуальних джерел, а також формулювання на цій основі певних тез і наведення аргументів для їх обґрунтування. Доказування в кримінальному процесі – це практична діяльність, яка чітко регламентована процесуальним законом (с. 84). ПИТАННЯ 67. Елементи кримінально-процесуального доказування (с. 84-86) Елементами кримінально-процесуального

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	доказування є: збирання, перевірка та оцінка доказів та їх джерел. Збирання доказів та їх процесуальних джерел – це врегульована КПК діяльність особи, яка провадить дізнання, слідчого, прокурора, судді і суду щодо виявлення та фіксації в процесуальних документах і додатках до них матеріальних та ідеальних слідів злочину або іншої події як доказової інформації (с. 84). ПИТАННЯ 68. Критерії оцінки доказів та їх процесуальних джерел (с. 86) Належність доказів визначається їх придатністю для встановлення наявності чи відсутності обставин, які входять до предмета доказування у кримінальній справі, конкретизованого кримінальним законом, а також інших обставин, які мають у даній справі характер допоміжних або супутніх стосовно предмета доказування. Достовірність доказів означає, що вони правильно, адекватно відображають матеріальні і нематеріальні сліди. Допустимість доказів визначається законністю джерела, умов і способів їх одержання. Достатніми вважаються докази, коли вони в своїй сукупності дають можливість установити всі передбачені законом обставини справи на тому рівні знання про них, який необхідний для прийняття правильного рішення при провадженні у кримінальній справі (с. 86). ПИТАННЯ 69. Межі доказування (с. 86-87) Під межами доказування у кримінальному процесі розуміють такий обсяг доказового матеріалу, який забезпечує надійне і (с. 86) достовірне встановлення всіх обставин, що входять до предмета доказування. Правильно встановити межу доказування означає: – забезпечити з необхідною повнотою з'ясування обставин, що входять у предмет доказування; – використовувати для цієї мети тільки допустимі докази і тільки в обсязі, необхідному для достовірних висновків у справі. Межі

О.А. Кириченко

	доказування обумовлені: – особливостями вчинення і приховування злочинів; – особливостями процесу доказування у конкретній кримінальній справі; – іншими обставинами об'єктивного та суб'єктивного характеру (с. 87). ПИТАННЯ 70. Предмет доказування у кримінальній справі (с. 87). Предмет доказування – це коло обставин, що підлягають дослідженню і встановленню у конкретній кримінальній справі з метою її правильного вирішення. Згідно зі ст. 91 КПК у кримінальному провадженні підлягають доказуванню : 1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення); (с. 87) ПИТАННЯ 71. Поняття і значення доказів у кримінальному процесі (с. 88-89) Доказ – це логічна операція обґрунтування істинності якого-небудь судження за допомогою інших істинних і пов'язаних з ним суджень. Доказ складається з трьох елементів : – тези (судження, істинність якого обґрунтовують у процесі аргументації); – аргументів (доводів або підстав доказу – це вихідні теоретичні чи фактичні положення, за допомогою яких обґрунтовують тезу); – демонстрації (це логічний зв'язок між аргументом і тезою). Доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому КПК України порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий-суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню (ч. 1 ст. 84 КПК України). Відповідно до ч. 2 ст. 84 КПК України процесуальними джерелами доказів є : – показання; – речові докази;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	– документи; (с. 88) – висновки експертів. Вказаний перелік процесуальних джерел доказів є вичерпним і поширювальному тлумаченню не підлягає. Поняття доказів має два значення : по-перше, докази – це ті факти, на підставі яких встановлюється злочин чи його відсутність, винність чи невинуватість тієї чи іншої особи у його вчиненні, а також інші обставини справи, від яких залежить ступінь відповідальності цієї особи; по-друге, доказами є передбачені законом джерела, з яких слідство і суд отримують відомості про факти, що мають значення для справи і шляхом яких дані факти встановлюються (с. 89). Докази класифікуються за такими критеріями : 1. Відношенням доказів до обставини, яка підлягає доказуванню, поділяються на : – прямі, тобто ті, які безпосередньо вказують на цю обставину або ж на її відсутність, безпосередньо встановлюють або заперечують наявність події злочину і вчинення його обвинуваченим (наприклад, показання свідка, який бачив, як обвинувачений зірвав капелюх з голови потерпілого); – непрямі (побічні), тобто ті, які дозволяють встановити ті чи інші проміжні факти, на підставі яких встановлюються різні елементи головного факту (наприклад, показання свідка, який бачив у обвинуваченого речі, викрадені у потерпілого). 2. Щодо обвинувачення, яке становить предмет розслідування і розгляду в певній справі, докази поділяються на : – обвинувальні, тобто такі, які обґрунтовують, підтверджують обвинувачення, встановлюють наявність злочину і вчинення його обвинуваченим, а також обставини, які обтяжують його відповідальність; (с. 89).

О.А. Кириченко

	– виправдовувальні, тобто такі, які спростовують або пом’якшують відповідальність обвинуваченого. 3. За джерелом одержання відомостей про факти, характером формування джерел доказів докази поділяються на : – первісні, тобто докази, отримані з першоджерел (наприклад, показання свідка-очевидця); – похідні, тобто такі, які не є першоджерелами, а, як мовиться, отримані з « других рук» (наприклад, відбитки слідів з місця події злочину). 4. За способом формування поділяються на: – особисті, тобто такі, які походять від людей (наприклад, показання свідка, потерпілого тощо); – речові, тобто такі, які є об’єктами злочинних дій; знаряддя злочину; предмети, які зберегли на собі сліди злочину (с. 90).
Белкин А.Р. Теория доказывания : Криминалистический и оперативно-розыскной аспекты : дисс. ... д-ра юрид. наук; спец.: 12.00.09 – «Уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность»; Уральск. гос. юрид. ак. Екатеринбург. 2000. 416 с. URL : https://www.dissercat.com/content/teoriya-dokazyvaniya-kriminalisticheskii-i-operativno-rozysknoi-aspekty	Введение. 2 Гл. 1. Общая характеристика процесса доказывания.12 1.1. Основные понятия теории доказывания. 12 1.1.1. Сущность и цель доказывания. 12 1.1.2. Средства доказывания. 18 1.1.3. Предмет и пределы доказывания. 27 1.1.4. Субъекты доказывания. 32 1.2. Стадии и средства процесса доказывания. 33 1.2.1. Стадии процесса доказывания. 33 1.2.2. Процессуальные и криминалистические средства доказывания. 49 1.3. Логические, психологические и информационные основы доказывания. 56 1.3.1. Логические основы доказывания. 56 1.3.2. Психологические основы доказывания. 64 1.3.3. Информационные процессы при доказывании. 71 Гл. 2. Процесс доказывания как познавательная и удостоверительная деятельность.79 2.1. Собираение доказательств. 79 2.1.1. Понятие собирания доказательств и его содержание.79

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2.1.2. Методы и средства собирания доказательств. 87
	2.1.3. Особенности собирания вещественных доказательств и письменных документов. 95
	2.2. Исследование и оценка доказательств. 102
	2.2.1. Понятие исследования доказательств и его содержание. 102
	2.2.2. Оценка доказательств. 112
	2.2.3. Экспертное исследование доказательств и оценка его результатов. 128
	2.2.4. Средства и методы исследования и оценки доказательств. 152
	2.2.5. Когнитивные и поведенческие особенности человека-эксперта и их учет при оценке доказательственного значения экспертизы. 166
	2.3. Использование доказательств. 178
	2.3.1. Понятие, сущность и формы использования доказательств. 178
	2.3.2. Моделирование как цель использования доказательств. 184
	2.3.3. Использование доказательств для преодоления противодействия расследованию. 190
	2.3.4. Презумпции и преюдиции при доказывании. 196
	Гл. 3. Теория оперативно-розыскной деятельности, криминалистика и доказывание. 200
	3.1. Научные основы оперативно-розыскной деятельности. 200
	3.2. Оперативная информация и ее роль в доказывании. 208
	3.3. Оперативно-розыскные меры в содержании криминалистической теории и в системе криминалистических рекомендаций по тактике и методике доказывания. 215
	3.4. Использование доказательств в оперативно-розыскной деятельности органов дознания и сыска. 238
	3.5. Организационные формы использования в

О.А. Кириченко

	доказывании возможностей оперативно-розыскной практики. 240
	Гл. 4. Криминалистические аспекты доказывания. 248
	4.1. Соотношение и связь процессуального и тактического аспектов доказывания. 248
	4.2. Реализация в доказывании положений частных криминалистических теорий. 253
	4.2.1. Реализация в доказывании положений криминалистической теории причинности. Причинно-следственные связи элементов предмета доказывания. 253
	4.2.2. Реализация в доказывании положений криминалистической теории временных связей и временных отношений. 303
	4.2.3. Реализация в доказывании положений теории криминалистического прогнозирования. 306
	4.2.4. Реализация в доказывании положений учения о криминалистической регистрации. 311
	4.2.5. Реализация в доказывании положений криминалистического учения о розыске. 314
	4.2.6. Реализация в доказывании положений теории криминалистической идентификации. 323
	4.3. Тактические проблемы доказывания. 327
	4.3.1. Понятие тактики следственного (судебного) действия. 327
	4.3.2. Тактические приемы работы с доказательствами. 332
	4.3.3. Концептуальные основы тактики отдельных следственных действий. 337
	4.3.4. Фактор внезапности, его учет и использование в доказывании. 356
	2. Содержание стадий процесса доказывания нуждается в пересмотре. Традиционное наименование такой стадии этого процесса, как проверка доказательств, не выражает подлинного ее содержания, поскольку на этой стадии осуществляется не просто проверка, но исследование доказательств, в котором принимают участие не только субъект

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	доказывания, но и иные участники доказывания. ... 3. Собираение, исследование и оценка доказательств не исчерпывают собой процесс доказывания. Собранные, исследованные и оцененные доказательства используются для достижения целей доказывания. Поэтому перечень стадий процесса доказывания должен быть дополнен еще одной стадией – использования доказательств, оперирования ими, в чем и заключается сущность доказывания.
Брагин Е.А. Процессуальный порядок и правовые последствия признания доказательств недопустимыми в российском уголовном процессе : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук.; спец. : 12.00.09 – «Уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность»; Южно-Уральский гос. ун-т. Челябинск, 2003. 28 с. URL : file:///C:/Users/IntelX4/Desktop/Downloads/autoref-protsessualnyi-poryadok-i-pravovye-posledstviya-priznaniya-dokazatelstv-nedopustimymi-v-ross.pdf	Исследуются понятие и сущность недопустимого доказательства как уголовно-процессуальной категории. Данная проблематика рассматривается в контексте научных исследований отечественных и зарубежных авторов. На основании критического анализа различных точек зрения и подходов к указанной проблеме, автор приходит к выводу, что наиболее правильное понимание исследуемого термина становится возможным на основании собирательного определения признаков (критериев), составляющих содержание данного понятия. Автор разделяет позицию ряда ученых (П. Лупинской и др.), в процессе обоснования основных критериев (с. 13) недопустимости доказательственного материала, относя к ним: ненадлежащий субъект доказывания, ненадлежащий источник доказательства, ненадлежащий способ получения доказательства, несоблюдение установленного порядка проведения следственного или судебного действия, направленного на получение доказательства. Автором проводится сравнительный анализ толкования понятия недопустимого доказательства в УПК РСФСР и УПК Российской Федерации. В этой связи очевидно, что определение недопустимого доказательства, отраженное в УПК РФ, не поясняет - какие

О.А. Кириченко

	именно требования закона должны быть нарушены для признания доказательства недопустимым, в каких случаях необходимо принимать подобное решение. Понятие недопустимого доказательства в ст. 75 УПК РФ трактуется достаточно обобщенно и неопределенно. Автор убежден, что не любое нарушение закона предопределяет возможность признания доказательства недопустимым. Лишь нарушение, которое непосредственно связано с процессом собирания и закрепления фактических данных, непосредственно влияющее на объективность, достоверность информации позволяет считать, что само получение доказательства было произведено с несоблюдением правовых требований (с. 14). Автор приводит доводы о том, что исключение недопустимого доказательства не во всех случаях влечет изменение или отмену судебного решения. Тем не менее, законодатель отнес признание доказательства недопустимым судом второй инстанции к обязательному основанию изменения или отмены судебного решения. Однако, изложенные автором выводы о критериях недопустимости доказательства свидетельствуют что, степень влияния недопустимого доказательства на объективность и обоснованность приговора зависит от того какое значение имеют установленные недопустимые доказательства для выводов суда, и в конечном счете от характера допущенного нарушения закона. Поэтому отнесение установления недопустимых доказательств к обязательным основаниям отмены или изменения приговора является дискуссионным вопросом (с. 22).
Бедняков Д.И. Непроцессуальная информация и расследование преступлений.	Большинство криминалистов правильно, по мнению автора, считают, что под доказательствами в уголовном процессе следует понимать единство фактических данных (сведений о фактах) и процессуальных

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Москва : Юрид. лит., 1991. 208 с.	источников, из которых эти сведения получены и содержатся. (с. 40). С этих позиций средства доказывания (процессуальные действия) представляют собой путь (канал) движения информации от определённого носителя (человек, вещи, материальная обстановка) к субъекту доказывания (следователь, суд, органы дознания). Этот путь, в свою очередь, состоит из некоторой совокупности приёмов и способов извлечения доказательственной информации, прежде всего с помощью следственных действий (с. 50). Источниками доказательств соответственно являются: во-первых, показания указанных в законе субъектов; во-вторых, вещественные доказательства, документы, протоколы следственных и судебных действий, заключения экспертов (с. 51).
Безлепкин Б.Т. Доказательства в советском уголовном процессе. <i>Советский уголовный процесс : учебник / под ред. В.П. Божьева.</i> Москва : Юрид. лит., 1990. С. 75-95.	Уголовно-процессуальное доказывание представляет собой познание события прошлого. Это познание осуществляется непосредственно, потому что познаваемая реальность (событие преступления) к данному моменту уже не существует, а опосредствованно, т.е. по отображениям, которое оно оставило на материальных объектах, в явлениях, процессах и в сознании людей. Такие отображения и составляют суть доказательств в уголовном процессе (с. 81).
Беккер Т.А. Установление истины как основа предотвращения судебных ошибок в уголовном производстве : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец.: «Уголовный процесс»;	2. Судебная ошибка, являясь негативным результатом деятельности органа правосудия по установлению объективной истины, препятствует достижению официально провозглашенных задач уголовного процесса. Восстановление гармонии в указанном соотношении возможно только в случае выявления и официальной фиксации факта совершения судебной ошибки, при отмене или изменении незаконного промежуточного, либо итогового судебного акта (с. 7).

Национальный исследовательский Томский гос. ун-т. Ульяновский гос. ун-т. Томск, 2016. 24 с. URL : file:///C:/Users/intel/Downloads/autoreferent-ustanovlenie-istiny-kak-osnova-predotvrashcheniya-sudebnykh-oshibok-v-ugolovnom-proizvodstve.pdf	8. Существенное значение для судебной деятельности имеет исключенная из уголовно-процессуального закона категория «истина», которая, в случае ее легализации, стимулирует познавательную деятельность судьи, способствуя согласованности его процессуальных действий, и решения, закрепленного в итоговом судебном акте, создавая, тем самым, мощное препятствие судебной ошибке в уголовном судопроизводстве. В связи с этим, обосновывается оправданность и востребованность уголовным процессом, с точки зрения его назначения, целей и принципов, инициативы Следственного комитета Российской Федерации о внедрении на новом этапе, в УПК РФ обсуждаемого института. 9. Принцип состязательности сторон «работает» на выполнение задач уголовного судопроизводства и способствует достижению объективной истины лишь в том случае, когда рассматривается в контексте отношений трех участников: со стороны защиты, со стороны обвинения и органа правосудия, не только индифферентно оценивающего доводы и доказательства сторон, но активно принимающего участие в установлении реальных обстоятельств дела. Предлагается дополнить УПК РФ конкретными положениями, способствующими укреплению системы инициативных полномочий суда, как участника трехсторонних отношений при реализации принципа состязательности сторон, что в состоянии способствовать минимизации судебных ошибок. 10. Предлагается авторское понимание механизма формирования внутреннего убеждения, и системы условий его отражения в судебном акте, по схеме : 1) познал - сформировал уверенность, убежденность в существовании искомых

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	фактов, отражающих реальные обстоятельства преступления - установил и отразил в сознании объективную истину. И далее, этап отражения познанной судьей объективной истины в судебном акте, который является основным в механизме предотвращения судебной ошибки : 2) определил (с учетом требований УПК РФ) допустимость доказательств - осуществил действия по устранению сомнений и неясностей в доказательственной базе - дал оценку таким доказательствам - принял объективно-истинное решение. 11. Обосновано авторское определение понятия «внутреннее убеждение судьи» - это субъективно - объективная категория, служащая критерием достижения объективной истины в ее субъективном выражении, динамично формирующаяся в ходе познавательной, мыслительной, оценочной деятельности судьи, при всестороннем, полном и объективном исследовании всей совокупности представленных в материалах дела доказательств, всецело зависящая от уровня правосознания и психологических особенностей судьи, его (с. 9) внутренней ориентированности на достижение целей и задач уголовного процесса, исключая, при условии правильного формирования, ошибку суда (с. 10).
Белкин А.Р. Теория доказывания : науч.-метод. пособие. Москва : НОРМА, 1999. 418 с.	Под относимостью доказательств следует понимать их связь с предметом доказывания и с иными обстоятельствами дела, установление которых необходимо для достижения цели судопроизводства (с. 185) ... Допустимость доказательства означает его законность, правомерность его использования для установления истины. Она определяется прежде всего допустимостью того источника, в котором доказательство содержится (с. 186).
Белкин Р.С. Собирание,	Собираемые, исследуемые и оцениваемые доказательства служат средством достижения

О.А. Кириченко

исследование и оценка доказательств : сущность и методы. Москва : Наука, 1966. 293 с.	цели доказывания, т.е. установления истины. Доказательство - это средство убеждения в истинности (с. 9). Понимание доказательств только как фактических данных является единственно правильным и соответствует гносеологическому смыслу понятия доказательства. Четкое разграничение доказательств и источников их получения способствует объективной оценке доказательств, правильному решению вопроса об их достаточности (с. 10-11). Под судебным исследованием понимают всю деятельность органов дознания, следствия и суда, осуществляемую с целью установления истины по конкретному делу. Судебное исследование, таким образом, - это комплекс действий различных специально на то уполномоченных государственных органов, объединенных единой целью; эти действия протекают в рамках уголовного процесса. Специфический характер этого исследования определяет и специфику используемых в его процессе доказательств. Эта специфика заключается, прежде всего, в том, что доказательства могут быть получены только из специальных, предусмотренных законом источников; во-вторых, в том, что они должны относиться к предмету судебного исследования; и, наконец, в том, что должна существовать реальная возможность их проверки (с. 12). Собирание, исследование и оценка доказательств, составляя сущность доказывания, представляют собой установление, познание истины в процессе расследования, познание объективной действительности (с. 96).
Біленчук П.Д., Дубовий О.П., Салтевський М.В., Тимошенко П.Ю. Криміналістика : підручник для слухачів вузів,	Такий же матеріал викладений й у більш пізньому виданні: Криміналістика : підручник / за ред. П.Д. Біленчука. Київ : Атіка, 2001. і нижче позначається дужками []. Докази представляють собою фактичні дані, які містяться у встановлених законом джерелах, тобто це єдність джерела інформації, що

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

ад'юнктів, викладачів вузів системи МВС України / за ред. П.Д. Біленчука. Київ: Атіка, 1998. 416 с.	відображена в ньому [с. 112] (с. 113).
Блинков А.П. Принципы состязательного и объективно-истинного уголовного процесса в деятельности следователя: сравнительный анализ : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец.: «Уголовный процесс»; Волгоградская академия Министерства внутренних дел Российской Федерации. Волгоград, 2018. 25 с. URL : file:///C:/Users/intel/Downloads/autoref-printsipy-sostyazatel'nogo-i-obektivno-istinnogo-ugolovno-go-protssessa-v-deyatelnosti-sledovat.pdf	1. Диалектика, понимаемая в единстве диалектической логики и познания, является настоящим идеологическим и методологическим основанием дифференциации уголовного судопроизводства на два конкурирующих типа : состязательный (деградирующий в выигрышно-проигрышный) и розыскной (эволюционирующий в объективно-истинный). 3. Состязательный тип уголовного процесса, сам по себе прямо не отрицающий диалектики, по сути, не запрограммирован на строго диалектические источники своего движения. Его энергетика изначально имеет другой идеологический генератор. Будучи эволюционным преемником обвинительного типа уголовного процесса, состязательный процесс сохранил в себе «иррациональные» коды, присущие архаическому обвинительному процессу. Идея противоборства сторон обвинения и защиты за победу над своим процессуальным противником в правовом споре (конflikте) дезориентирует судопроизводство данного типа, блокирует его (с. 9) естественно-познавательную устремленность к объективной истине, затрудняет мотивированное продвижение от незнания к знанию. Устойчиво и неотвратно и уже не только на технологическом, но и на идеологическом уровне современная состязательность трансформируется в сугубо игровую субстанцию, пытается опереться на древние идеалы «процессуальных единоборств». В результате идеологической коррозии состязательный тип процесса вырождается в

	феномен, сущность которого точно выражает имя – «выигрышно-проигрышный тип процесса». 4. Со времен Древней Греции в развитии теории аргументации прослеживаются две концептуальные линии : диалектическая и софистическая (эвристическая). Они периодически вступают между собой в идеологическое и методологическое противоборство. Это не просто разные пути к истине, а разные пути к разным истинам. Они предлагают не только разные средства, но и разные (а, по сути, прямо противоположные) когнитивные цели. Движущийся по диалектической линии эволюции объективно-истинный тип уголовного процесса твердо стоит на том, что истина всегда одна. Состязательный тип уголовного процесса, олицетворяющий софистическое направление, исходит из плюрализма истин. Современная «демаркация» типологических границ в уголовном судопроизводстве проходит именно по линии диалектики-софистики. 5. Идеологическая и методологическая борьба диалектического и софистического направления проявляет себя и в современном уголовном процессе. Курс на отдаление от материалистической диалектики и погружение в полную состязательность подтверждается нормативно: в УПК РФ об истине не упоминается. Законодательное игнорирование объективной истины представляет собой фактический отказ от диалектики и, соответственно, от научного мировоззрения и научного подхода к организации уголовного судопроизводства. Борьба за возвращение в уголовный процесс духа и буквы истины – борьба за возвращение современного уголовного процесса на диалектический (подлинно научный) путь развития. Именно в этом ключе следует интерпретировать проект Федерального закона

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Российской Федерации «О внесении изменений в УПК РФ», подготовленный Следственным комитетом Российской Федерации (с. 10). 11. Для нормативного закрепления ключевых идей объективно истинного типа процесса необходимо : а) дополнить ст. 5 УПК РФ «Основные понятия, используемые в настоящем кодексе» п. 22.1 следующего содержания : «22.1) Объективная истина – полное и точное соответствие реальной действительности установленных по уголовному делу обстоятельств, имеющих значение для достоверного его разрешения, достигаемое путем всестороннего, полного и объективного исследования фактических обстоятельств дела»; б) изложить п. 55 ст. 5 УПК РФ в следующей редакции : «Уголовное преследование – процессуальная деятельность, осуществляемая стороной обвинения, вследствие которой изобличение подозреваемого, обвиняемого в совершении преступления является результатом объективного исследования вопроса о его действительной виновности или невиновности в содеянном»; в) внести изменения в ст. 14 УПК РФ «Презумпция невиновности»: – дополнить ч. 1 после слов «не будет» словами «достоверно (объективно-истинно)»; – изложить ч.ч. 2 и 3 в следующей редакции : «2. Обвиняемый не обязан доказывать свою невиновность. 3. Неустранимые сомнения в виновности лица толкуются в пользу обвиняемого»; г) дополнить УПК РФ ст. 16.1 «Установление объективной истины по уголовному делу» следующего содержания : «Суд, прокурор, руководитель следственного органа, следователь, а также орган дознания, начальник подразделения дознания и дознаватель обязаны принимать все

О.А. Кириченко

	предусмотренные законом меры для всестороннего, полного и объективного исследования фактических обстоятельств дела, выявлять как уличающие, так и оправдывающие обвиняемого (подозреваемого, подсудимого), а также смягчающие и отягчающие его ответственность обстоятельства в целях установления объективной истины по уголовному делу»; д) изложить ч. 1 ст. 17 УПК РФ в следующей редакции : «1. Судья, присяжные заседатели, а также прокурор, руководитель следственного органа, следователь и дознаватель оценивают доказательства по своему внутреннему убеждению, основанному на всестороннем, полном и объективном исследовании всех обстоятельств дела в их совокупности, руководствуясь законом и совестью, для достижения объективной истины по уголовному делу» (с. 12).
Бобров В.К. Виды источников доказательств в советском уголовном процессе. <i>Советский уголовный процесс : Учебник / под ред. В.П. Божьева.</i> Москва : Юрид. лит., 1990. С. 95-118.	Понятия «доказательство» и «источник доказательства» в советском уголовном процессе не однозначны. Если доказательство – это фактические данные (факты, сведения о фактах, подлежащих установлению по делу), то источник доказательства – это носители фактической информации, средство сохранения и передачи такой информации. В качестве источника доказательств в процессуальном смысле может быть использован только такой носитель доказательственной информации, который, во-первых, предусмотрен уголовно-процессуальным законом; во-вторых, получен с соблюдением установленной процессуальной формы; в-третьих, может быть подвергнут проверке и оценке в ходе предварительного расследования и судебного разбирательства (с. 96).
Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В.,	1.3. Докази та доказування 1.3.1. Поняття, ознаки і класифікація доказів. У кримінальному судочинстві докази мають

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П. Кримінальний процес : підручник. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с. URL : https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/2087/1/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BC_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80_%D0%A21_%202.pdf	суттєве значення, саме тому закон детально визначає як поняття доказів, так і весь процес їх використання у кримінальному провадженні. Поняття доказу в кримінальному процесуальному кодексі України є легальним (визначеним у законі). Поняття доказу в кримінальному процесі є легальним (визначеним у законі). Згідно із ч. 1 ст. 84 КПК доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у кримінальному – процесуальному кодексу порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню. Іншими словами, не можуть розглядатися як докази (в процесуальному сенсі) позиції сторін і суддів, а також висновки, зроблені ними на підставі доказів та «попереднього» знання, яке впливає із раніше набутого життєвого і професійного досвіду. Зрозуміло, що докази, які виходять безпосередньо від людей (показання, висновки, документи) придатні для отримання інформації про сприйняття події цією особою. Але слова свідків, експертів і посадових осіб не мають самостійного значення, доки не будуть піддані процесуальному доопрацюванню і пристосуванню до потреб сторін. На цьому етапі і одержуються «фактичні дані» у процесуальному сенсі. Отже, одні й ті ж фактичні дані можуть визнаватися доказами однією чи навіть обома сторонами, але не визнаватися судом, і навпаки. Вчені-процесуалісти багато працювали над пошуком і описанням невід’ємних ознак доказів. Наслідком цієї роботи стало визначення наступних ознак : 1) належність; 2) допустимість; 3) достовірність;

	4) достатність (стосовно сукупності доказів). Належними є докази, які прямо чи непрямо підтверджують існування чи відсутність обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, та інших обставин, які мають значення для кримінального провадження, а також достовірність чи недостовірність, можливість чи неможливість використання інших доказів. Належність доказів - це можливість фактичних даних під час їх використання з'ясовувати чи, навпаки, «затемнювати» обставини, що входять до предмету доказування. Всі докази, що дають в конкретних умовах місця і часу підставу для судження (роздумів) про обставини предмету доказування, вважаються належними (с. 29). Доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому КПК. Недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посилалися суд при ухваленні судового рішення. Допустимість доказу визначається виходячи, насамперед, із обставин його отримання і залучення до справи. Допустимість доказу є основною його ознакою. Тому, хоча у доктрині Європейського Суду з прав людини визначення процесуальних норм і належить національним правовим системам, однак, застосування таких норм може бути предметом розгляду Суду, позаяк таке застосування може вплинути на справедливість усього судового провадження. Достовірність доказів - це можливість застосування фактичних даних в процесі доказування з точки зору знання про джерела, обставини, методи їх утворення і отримання в контексті використання у справі інших матеріалів. Іншими словами, достовірність доказів - це їхня «гносеологічна допустимість». Під достовірністю у кримінальному процесі розуміють зовсім не ту достовірність, що

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	мається на увазі в точних науках (рівна одиниці ймовірність), і не «істинність» (істину можна шукати безкінечно - див. питання третє цієї лекції), а, так звана, практична достовірність, якою переважна більшість людей, які перебувають у здоровому глузді, задовольняється в найбільш відповідальних ситуаціях повсякденного життя. Наприклад, коли показання одного свідка, що заслуговує на довіру, суперечать показанням обвинуваченого і висновку експерта. Як правило, достовірність фактичних даних в кінцевому рахунку може бути встановлена під час винесення рішення у справі. Достатність доказів - це можливість суду чи органу кримінального переслідування покласти їхню сукупність або ж один із них в основу процесуального рішення. Ця ознака доказів застосовується тільки відносно певної їх сукупності. На відміну від норм, чинних в період панування теорії формальних доказів, сучасні правові акти скупі регламентують питання достатності доказів. Достатність доказів визначається переважно, виходячи із життєвого та професійного досвіду осіб, які приймають кримінально-процесуальні рішення (с. 30). 1.3.3. Поняття, мета і значення доказування (с. 39-40) Кримінальне-процесуальне доказування - це здійснювана в правових і логічних формах частина кримінальної-процесуальної діяльності органів досудового розслідування, прокуратури і суду, що полягає у висуванні можливих версій щодо системи юридично-значущих обставин кримінального провадження, у збиранні, перевірці та оцінці доказів за цими версіями, а також в обґрунтуванні на досудовому розслідуванні достовірного висновку про доведеність вини особи та його подальше обстоювання у судових стадіях процесу.

О.А. Кириченко

	Згідно ч. 2 ст. 91 КПК України доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження. Як об'єктивна істина в цілому, так і окремі факти, обставини кримінального правопорушення встановлюються слідчим, прокурором, слідчим суддею і судом лише шляхом кримінально-процесуального доказування, під час якого збираються, перевіряються, оцінюються докази і на їх підставі приймаються й обґрунтовуються процесуальні рішення (с. 39). 1.3.4. Структура процесу доказування Процес доказування - це шлях відтворення реальної картини події кримінального провадження, з'ясування її сутності і вироблення на підставі цього відповідних процесуальних рішень. Цей процес складається із комплексу процесуальних дій і відносин, що можуть бути згруповані в окремі відносно самостійні елементи. Розглянемо тепер кожний з елементів. 1. Збирання доказів - це здійснювана із дотриманням процесуальної форми діяльність слідчого, прокурора, слідчого судді, суду із пошуку та виявлення джерела фактичних даних, вилученню необхідної інформації і її фіксації (с. 40).
Бондаренко И.В. Основная часть. <i>Кириченко А.А.,</i> <i>Бондаренко И.В.</i> <i>Инновационные основы легитимного массмедийного и иного обнаружения достоверных и недостоверных сведений в условиях военного положения : учеб. пособие. 6-тое</i>	Взяв за основу указанные инновационные базисные положения в части сущности доказательств и их базисных основных и дополнительных юридических свойств в антикриминальном и любом ином виде судопроизводства, И.В. Бондаренко в целом ряде публикаций [17, с. 79-82; 19, с. 38-42; 20, с. 241-253; 21, с. 17-19; 22, с. 17-19; 113, с. 9; 115, с. 181-184; 121, с. 105-108; 123, с. 375-379; 124, с. 4-6; 125, с. 10-12; 126, с. 12-14; 127, с. 14-17; 162, с. 319-320; 330, с. 36-44; и др.] разработала инновационное видение сущности и соотношение адекватных и неадекватных

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

изд. Киев : Издатель Назаров О. А., 2022. С. 17-24. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»). URL : https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a	сведений в контексте обеспечения законности в процессе осуществления журналистской деятельности и медиабезопасности, в т.ч. и в контексте решения проблем академической добротности и иных актуальных вопросов объективизации процедуры журналистского оперирования общественно значимыми сведениями, которое в развитии более правильно представить в такой редакции : 1. Адекватные сведения, то есть такие сведения, которые соответствуют фактическим обстоятельствам деяния (действия или бездействия отдельного человека или небольшой группы людей), события (действия или бездействия очень больших групп людей, когда невозможно установить роль в достижении общего результата каждого из участников, например, в процессе войны и др.) или явления (действие или бездействие сил природы, в т.ч. хищных животных, которые находятся в нерегулируемых человеком условиях) в целом либо его определенной стороны; и по степени и фактической процедуре достижения достоверности могут быть подразделены на : 1.1. Заведомо достоверные сведения, то есть такие, которые в полной мере соответствуют фактическим обстоятельствам деяния либо события или явления в целом либо конкретной его стороне и особенности восприятия, запоминания, хранения, воспроизведения и иной их передачи определенным лицом, в т.ч. жизненный опыт либо соответствующая специальная или профессиональная компетентность, способствуют передаче либо иному обнародованию фактически адекватных сведений (с. 17-18). При этом заведомо достоверные сведения, в свою очередь, по базисной направленности результата их публичного обнародования делятся на формирующие в целом восприятие

	такого рода сведений большинством медиаадресатов как : 1.1.1. <i>Положительных заведомо достоверных сведений</i>, то есть таких сведений, на основе которых может быть сформирована только положительная характеристика объекта и/или предмета юридического либо журналистского или иного массмедийного расследования либо публичной дискуссии. 1.1.2. <i>Негативных заведомо достоверных сведений</i>, то есть таких сведений, на основе которых может быть сформирована только негативная характеристика объекта и/или предмета юридического либо журналистского или иного массмедийного расследования либо публичной дискуссии; и среди которых по степени общественной опасности результата их публичного обнародования дополнительно также могут выделяться : 1.1.2.1. Нейтральные негативные заведомо достоверные сведения. 1.1.2.2. Общественно вредные заведомо достоверные сведения. 1.1.2.3. Общественно опасные заведомо достоверные сведения (с. 18). 1.1.3. <i>Положительно-негативных заведомо достоверных сведений</i>, то есть таких сведений, на основе которых может быть сформирована смешанная положительно-негативная характеристика объекта и/или предмета юридического либо журналистского или иного массмедийного доказывания либо публичной дискуссии. 1.2. Незаведомо достоверные сведения, то есть такие сведения, которые полностью соответствуют фактическим обстоятельствам деяния либо события или явления в целом либо конкретной его стороне и имеющиеся определенные недостатки особенностей восприятия, запоминания, хранения, воспроизведения и иной передачи определенным лицом, в т. ч. отсутствие

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	необходимого жизненного или специального опыта либо соответствующей специальной или профессиональной компетентности, ситуативно не смогло создать препятствия для формирования собственно адекватных суждений и/или иного обнародования именно адекватных сведений. При этом незаведомо достоверные сведения, в свою очередь, <i>по базисной направленности результата их публичного обнародования</i> также подразделяются на <i>формирующие в целом восприятие такого рода сведений большинством медиаадресатов</i> как : 1.2.1. <i>Положительных незаведомо достоверных сведений</i>, то есть таких такого рода сведений, на основе которых может быть сформирована только положительная характеристика объекта и/или предмета юридического либо журналистского или иного массмедийного доказывания либо публичной дискуссии. 1.2.2. <i>Негативных незаведомо достоверных сведений</i>, то есть таких такого рода сведений, на основе которых может быть сформирована только негативная характеристика объекта и/или предмета юридического либо журналистского или иного массмедийного доказывания либо публичной дискуссии; и среди которых <i>по степени общественной опасности результата их публичного обнародования</i> дополнительно также могут выделяться : 1.2.2.1. Нейтральные негативные незаведомо достоверные сведения. 1.2.2.2. Общественно вредные незаведомо достоверные сведения. 1.2.2.3. Общественно опасные незаведомо достоверные сведения. 1.2.3. <i>Положительно-негативных незаведомо достоверных сведений</i>, то есть таких такого рода сведений, на основе которых может быть сформирована смешанная положительно-негативная характеристика объекта и/или

	предмета юридического либо журналистского или иного массмедийного доказывания либо публичной дискуссии (с. 19). 2. Неадекватные сведения, то есть такие сведения, которые не соответствуют фактическим обстоятельствам деяния либо события или явления в целом либо конкретной его стороне; и <i>по степени и фактической процедуре достижения уже недостоверности</i> также могут быть подразделены на : 2.1. Заведомо недостоверные сведения, то есть когда субъект, от которого получают определенные сведения, знает о том, что эти сведения не соответствуют в полной мере или частично фактическим обстоятельствам деяния либо события или явления в целом либо конкретной его стороне, но в силу тех или иных намерений передает эти сведения как заведомо достоверные (с. 20). При этом заведомо недостоверные сведения, в свою очередь, <i>по базисной направленности результата их публичного обнародования</i> также подразделяются на <i>формирующие в целом восприятие такого рода сведений большинством медиаадресатов</i> как : 2.1.1. Негативных заведомо недостоверных сведений, то есть таких такого рода сведений, на основе которых закономерно может быть сформирована только негативная характеристика объекта и/или предмета юридического либо журналистского или иного массмедийного доказывания либо публичной дискуссии; и среди которых <i>по степени общественной опасности результата их публичного обнародования</i> дополнительно также могут выделяться : 2.1.1.1. Нейтральные негативные заведомо недостоверные сведения (с. 20-21). 2.1.1.2. Общественно вредные заведомо недостоверные сведения (с. 21). 2.1.1.3. Общественно опасные заведомо недостоверные сведения.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2.1.2. <i>Положительных заведомо недостоверных сведений</i>, то есть таких такого сведений, на основе которых у адресатов юридического либо журналистского или иного массмедийного доказывания либо публичной дискуссии в силу именно таким образом достигнутого неведения может быть сформирована только положительная характеристика объекта и/или предмета этого доказывания либо дискуссии. 2.1.3. <i>Положительно-негативных заведомо недостоверных сведений</i>, то есть таких такого рода сведений, на основе которых у адресатов юридического либо журналистского или иного массмедийного доказывания либо публичной дискуссии в силу именно таким образом достигнутого неведения может быть сформирована смешанная положительно-отрицательная характеристика объекта и/или предмета этого доказывания либо дискуссии. 2.2. <i>Незаведомо недостоверные сведения</i>, то есть когда субъект, от которого получают определенные сведения, не знает и не может знать о том, что эти сведения в силу определенных причин (метеорологических, дистанционных и иных условий восприятия или особенностей органов чувств данного субъекта в части восприятия, запоминания, хранения, воспроизведения или иной передачи им этих сведений, в т. ч. вследствие отсутствия необходимого жизненного либо специального опыта или соответствующей специальной и/либо профессиональной компетентности), не соответствуют в полной мере или частично фактическим обстоятельствам деяния либо события или явления в целом либо конкретной его стороне и при передаче таких сведений уверен в том, что передает именно заведомо достоверные сведения (с. 21). При этом незаведомо недостоверные сведения, в свою очередь, <i>по базисной направленности результата их публичного обнародования</i>

	также подразделяются на <i>формирующие в целом восприятие такого рода сведений большинством медиаадресатов</i> как : 2.2.1. <i>Негативных незаведомо недостоверных сведений</i>, то есть таких такого рода сведений, на основе которых закономерно может быть сформирована только негативная характеристика объекта и/или предмета юридического либо журналистского или иного массмедийного доказывания либо публичной дискуссии; и среди которых <i>по степени общественной опасности результата их публичного обнародования</i> дополнительно также могут выделяться : 2.2.1.1. Нейтральные негативные незаведомо недостоверные сведения (с. 21-22). 2.2.1.2. Общественно вредные незаведомо недостоверные сведения. 2.2.1.3. Общественно опасные незаведомо недостоверные сведения. 2.2.2. <i>Положительных незаведомо недостоверных сведений</i>, то есть таких такого рода сведений, на основе которых у адресатов юридического либо журналистского или иного массмедийного доказывания либо публичной дискуссии в силу именно таким образом достигнутого неведения может быть сформирована только положительная характеристика объекта и/или предмета этого доказывания либо дискуссии. 2.2.3. <i>Положительно-негативных незаведомо недостоверных сведений</i>, то есть таких такого рода сведений, на основе которых у адресатов юридического либо журналистского или иного массмедийного доказывания либо публичной дискуссии в силу именно таким образом достигнутого неведения может быть сформирована смешанная положительно-отрицательная характеристика объекта и/или предмета этого доказывания либо дискуссии. На основании изложенного выглядит юридически некомпетентным представление в

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ч. 1 ст. 34 Конституції України базисної основи законного здійснення журналістської діяльності і реального забезпечення медіабезпеки в частині так званої «свободи слова», яка в цій нормі Основного закону представлена таким чином: «Кожному гарантується право на свободу думки і слова, вільне вираження своїх поглядів і переконань» [143] (с. 22). Більш правильно і юридично компетентно цю норму Конституції України сформулювати таким чином, щоб вона в повній мірі відображала свободу публічного вираження і його оприлюднення тільки заздалегідь достовірних відомостей, сутність яких повинна формуватися лише на спеціально створених державних дискусійних платформах, де кожен може дійсно обґрунтовувати, а не висловлювати голосовно, будь-яку думку по відношенню до певної теми без яких-небудь юридичних наслідків [123, с. 179; 125, с. 11; 126, с. 14] (с. 22-23). І в тому випадку, якщо така думка буде заздалегідь недостовірною, її спростувати, по крайній мірі неофіційно, для себе зможе більшість слухачів, компетентних по цій темі, а в контексті вираження опонентами незаздалегідь недостовірних відомостей – держава на підставі вимог ч. 2 ст. 3 Конституції України, в частині головної зобов'язаності держави практично утвердити і забезпечити право кожного представника українського населення на одержання з масмедіа засобів тільки заздалегідь достовірних відомостей [143], що повинно бути забезпечено представленням на цих державних дискусійних платформах якісного відповідного обґрунтування тих чи інших причин виникнення в кожному конкретному випадку фактично власне

	незаведомо недостоверных сведений [123, с. 379; 125, с. 11-12; 126, с. 14-15]. Государство должно создать такие условия, чтобы правда не волюнтаристски, а собственно естественным путем овладевала сознанием каждого представителя украинского или любого иного общества, в любом случае максимально возможно минимизируя уровень вынужденного существования лжи, которую полностью искоренить на уровне хотя бы собственно незаведомо недостоверных сведений, как представляется, невозможно в силу чрезвычайной сложности и практической недостижимости формирования единого общественного сознания, весьма разного по образованию и уровню аналитического мышления, каждого из представителей украинского или любого иного общества [123, с. 379; 125, с. 12; 126, с. 15] (с. 23). Здесь главное, чтобы уровень официальной и/или теневой лжи (заведомо и недостоверно недостоверных сведений) не достигал необходимости применения достаточно обоснованных требований ч. 3 ст. 34 Конституции Украины в части введения ограничений в обнародовании такого рода сведений в интересах национальной безопасности, территориальной целостности или общественного порядка с целью предотвращения беспорядков или преступлений, для здравоохранения населения, для защиты репутации или прав других людей, для предотвращения разглашения информации, полученной конфиденциально, либо для поддержания авторитета и беспристрастности правосудия [143], когда для обнародования правды (заведомо и незаведомо достоверных сведений) не может быть никаких ограничений, за исключением случаев, когда народ массово не может воспринять даже правду без убытков (вреда, упущенной выгоды) своим и/либо иным указанным интересам [123, с. 379; 125, с. 12;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	126, с. 15] (с. 23-24).
Вапнярчук В.В. Уголовный процесс в Украине в схемах и таблицах : учеб. пособие. Харьков : Издатель СПДФЛ Вапнярчук Н.Н, 2005. 212 с.	Доказательства по уголовному делу выступают в единстве своего содержания (фактические данные об обстоятельствах, входящих в предмет доказывания) и процессуальной формы (предусмотренный законом источник сведений о фактах) (с. 61).
Верещагина М.А. Процессуальный порядок признания доказательств недопустимыми в ходе предварительного слушания : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. : спец.: 12.00.09 – «Уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность»; Южно-Уральский гос. ун-т. Челябинск, 2009. 27 с. URL : file:///C:/Users/IntelX4/Desktop/Downloads/autoref-protsessualnyiporyadok-priznaniya-dokazatelstv-nedopustimymi-v-khode-predvaritelnogo-slusha.pdf	На основе анализа различных точек зрения ученых по этому вопросу автор формулирует понятие допустимости доказательства в уголовно-процессуальном доказывании, как свойства доказательства, характеризующее соответствие закону источника получения, способа и порядка его собирания (формирования), закрепления и вовлечения в уголовный процесс правомочным органом или лицом путем производства следственных, судебных и иных процессуальных действий (с. 15). В третьем параграфе «Правовые последствия признания доказательств недопустимыми в ходе предварительного слушания» проанализированы возможные последствия признания доказательств недопустимыми. Автором рассмотрены правило «плодов отравленного дерева» и концепция «асимметрии правил о допустимости доказательств». При этом правило «плодов отравленного дерева» должно применяться к любому доказательству, которое получено на основе информации или предмета, введенных в процесс незаконно. Автором приведены аргументы в обоснование невозможности реализации концепции асимметрии доказательств: использование в процессе доказывания сведений, полученных при нарушении конституционных прав личности, а также доказательств, полученных с грубейшими процессуальными нарушениями недопустимо ни в интересах обвинения, ни в

О.А. Кириченко

	интересах защиты (с. 24).
Вытовтов А.Е. Результаты оперативно-розыскной деятельности как средства доказывания в уголовном судопроизводстве (по материалам уголовных дел экономической направленности) : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец.: «Уголовный процесс»; Омская академия Министерства внутренних дел Российской Федерации. Омск, 2020. 24 с. URL : file:///C:/Users/intel/Downloads/autoref-rezultaty-operativno-rozysknoi-deyatelnosti-kak-sredstva-dokazyvaniya-v-ugolovnom-sudoproizv.pdf	2. Авторский подход, предполагающий уголовно-процессуальное (отраслевое) понимание результатов оперативно-розыскной деятельности как познавательных ресурсов, подлежащих использованию органами предварительного расследования и судом для достижения собственных целей и решения задач уголовного судопроизводства, в частности для обоснования приговоров и иных правоприменительных актов. К ним предлагается относить сведения, имеющие значение для уголовного дела и полученные в ходе проведения оперативно-розыскных мероприятий путем непосредственного восприятия оперативными сотрудниками материальных или идеальных фрагментов окружающей реальности, если впоследствии такие сведения не могут быть повторно восприняты органами предварительного расследования или судом в порядке, предусмотренном уголовно-процессуальным законодательством. 3. Авторская позиция об автономном правовом значении результатов оперативно-розыскной деятельности в их уголовно-процессуальном понимании — как самостоятельных средств доказывания в уголовном судопроизводстве. Такие результаты предлагается не рассматривать в качестве информационной основы для формирования доказательств, а признавать отдельным видом доказательств — на основании соответствующего государственно-властного решения органа предварительного расследования или суда, обуславливающего их приобщение к уголовному делу, придание им юридической силы и предопределяющего возможность их полноценного использования для обоснования приговоров либо иных правоприменительных актов наряду и наравне с другими предусмотренными законом видами

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	доказательств (с. 24).
Вышинский А.Я. Теория судебных доказательств в советском праве. 3-е изд. : учеб. пособие. Москва : Госюриздат, 1950. 308 с.	Судебные доказательства - это обычные факты, те же происходящие в жизни явления, те же вещи, те же действия людей. Судебными доказательствами они являются лишь постольку, поскольку они вступают в орбиту судебного процесса, становятся средством для установления интересующих суд и следствие обстоятельств (с. 223).
Галаган І.С., Сушло Д.С. Кримінальний процес УРСР. Київ : Вища шк., 1970. 250 с.	Докази в кримінальному процесі – це фактичні дані (факти) (с. 53). Доказами в кримінальному процесі служать лише такі фактичні дані, які можуть бути використані слідством і судом для встановлення обставин, що підлягають доказуванню по справі (с. 55).
Галаган В.І. Проблеми вдосконалення кримінально- процесуальної діяльності органів внутрішніх справ України : монографія. Київ : НАВС України, 2002. 300 с.	Ми вважаємо, що порівняння кримінально-процесуальних і оперативно-розшукових дій виявляє як певну подібність мети їх проведення, так і суттєву різницю умов і порядку їх проведення і документування. Здійснюючи гласні або негласні оперативно-розшукові заходи, працівник органу дізнання намагається відшукати і зафіксувати відомості про факти, які згодом будуть передані слідчому для використання в доказуванні. Лише після їх перевірки на достовірність, віднесеність і допустимість шляхом проведення процесуальних дій слідчий зможе використати їх як докази у справі. Оперативно-розшукові заходи, таким чином, враховуючи обмеженість можливостей слідчого щодо збирання доказів засобами кримінально-процесуальної діяльності, сприяють встановленню істини і доказуванню важливих обставин справи. Для проведення слідчих та інших процесуальних дій передбачена в законодавстві процесуальна форма створює детально врегульовані, юридично визначені й обов'язкові для виконання умови провадження у кримінальних справах. Завдяки цьому слідчий, здійснюючи

О.А. Кириченко

	слідчі дії і фіксує їх результати в протоколах, отримує докази у справі. Далі вони підлягають перевірці й аналізу шляхом проведення інших слідчих, а в деяких випадках – і не процесуальних дій (с. 267).
Головинская И.В. Уголовный процесс : учеб. пособие. Изд. 2-е. Владимир : Изд-во ВлГУ, 2021. 802 с. URL : file:///C:/Users/intel/Downloads/golovinsk aia_iv_ugolovnyi_pro tssess.pdf	1.9. Доказательства и доказывание в уголовном процессе Доказывание в уголовном процессе представляет собой разновидность познавательной деятельности человеком реальной действительности. Доказывание сопровождает весь процесс производства по уголовному делу до разрешения уголовного дела по существу и включает в себя сбор, проверку и оценку доказательств. Цель доказывания состоит в том, чтобы установить обстоятельства, необходимые для решения вопросов о событии преступления, участия в нем лица, определения его виновности или опровержения этих фактов (с. 230). Таким образом, доказательственное право – часть уголовно-процессуального права, представляющая собой совокупность уголовно-процессуальных норм, регламентирующих цель доказывания, порядок собирания, проверки и оценки доказательств (с. 231). Установление обстоятельств по уголовному делу осуществляется посредством доказывания, которое заключается в собирании, проверке и оценке доказательств. Собирание доказательств (ст. 86 УПК РФ) – это деятельность уполномоченных субъектов уголовного процесса, направленная на обнаружение и получение информации (фактических данных) из предусмотренных законом источников. Доказывание осуществляется путем производства следственных и иных процессуальных действий, допускаемых уголовно-процессуальным законом (с. 232). Проверка доказательств (ст. 87 УПК РФ) –

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	второй этап доказывания, заключающийся в анализе доказательств и установлении их источников, в сопоставлении доказательств с другими доказательствами, имеющимися в уголовном деле, а также в получении иных доказательств, подтверждающих или опровергающих проверяемое доказательство. Субъектом проверки доказательств являются дознаватель, следователь, прокурор, суд. Оценка доказательств (ст. 88 УПК РФ) – деятельность строго определенных УПК РФ субъектов – дознавателя, следователя, прокурора, суда по определению установленных законом требований, предъявляемых к каждому доказательству, а именно относимости, допустимости, достоверности, а также к совокупности имеющихся доказательств – требованию достаточности их для разрешения уголовного дела. Вышеназванные критерии определяют свойства доказательств. Относимость доказательства – это его взаимосвязь с предметом доказывания, т.е. с обстоятельствами, подлежащими доказыванию, указанными в ст. 73 УПК РФ. Допустимость доказательства – соответствие источника доказательства и порядка получения доказательства из (от) этого источника требованиям уголовно-процессуального закона. Суд, прокурор, следователь, дознаватель признает доказательство недопустимым, если оно получено из источников, не предусмотренных законом, либо нарушен установленный законом порядок его получения. Доказательство, признанное недопустимым, не подлежит включению в обвинительное заключение, обвинительный акт или обвинительное постановление. Недопустимые доказательства не имеют юридической силы и не могут быть положены в основу обвинения, а также использоваться для доказывания любого из обстоятельств,

	составляющих предмет доказывания. Суд исключает доказательства (с. 233) из материалов уголовного дела, если установит их недопустимость. Суд вправе признать доказательство недопустимым по ходатайству сторон или по собственной инициативе в порядке, установленном для предварительного слушания, а также в ходе судебного разбирательства. Достоверность доказательств – требование к доказательству, заключающееся в отсутствии сомнений в их истинности. Достаточность доказательств – требование, предъявляемое не к единичному доказательству, а ко всей совокупности имеющихся в деле доказательств, которые суммарно должны обеспечить надлежащее разрешение уголовного дела по существу. Достаточность доказательств – совокупность доказательств, обеспечивающая возможность доказывания обстоятельств уголовного дела. Вместе с тем достаточность доказательств может как подтверждать наличие события преступления, участие лица в его совершении, его виновность, и др., так и, напротив, подтверждать отсутствие события преступления, непричастность лица к его совершению. В силу ст. 17 УПК РФ судья, присяжные заседатели, а также прокурор, следователь, дознаватель оценивают доказательства по своему внутреннему убеждению, основанному на совокупности имеющихся в уголовном деле доказательств, руководствуясь при этом законом и совестью. УПК РФ в ст. 90 «Преюдиция» установил правило, согласно которому обстоятельства, установленные вступившим в законную силу приговором либо иным вступившим в законную силу решением суда, принятым в рамках гражданского, арбитражного или административного судопроизводства, признаются судом, прокурором, следователем,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	дознавателем без дополнительной проверки. При этом такие приговор или решение не могут предрешать виновность лиц, не участвовавших ранее в рассматриваемом уголовном деле (с. 234). Доказательствами по уголовному делу являются любые сведения, на основе которых суд, прокурор, следователь, дознаватель в определенном законом порядке устанавливает наличие или отсутствие обстоятельств, подлежащих доказыванию при производстве по уголовному делу, а также иных обстоятельств, имеющих значение для уголовного дела (ст. 74 УПК РФ). Доказательства могут быть классифицированы по различным основаниям: В зависимости от механизма формирования информации доказательства можно подразделить : – на личные – воспринимаемые человеком сведения об обстоятельствах, имеющих отношение к расследуемому или рассматриваемому уголовному делу, передаваемые должностным лицам, осуществляющим полномочия по производству уголовного дела. Самыми распространенными из них являются показания подозреваемого, обвиняемого, потерпевшего, свидетеля. К ним также относятся протоколы следственных действий; – вещественные (предметные) – различные объекты материального мира, имеющие отношение к другим материальным объектам или лицам, так или иначе связанным с производством расследуемого или рассматриваемого уголовного дела. В зависимости от отношения к предмету доказывания доказательства делят на : – прямые – это доказательства, на основании которых можно непосредственно делать вывод о существовании обстоятельств, подлежащих доказыванию (например, сообщение свидетеля-

О.А. Кириченко

	очевидца о совершении преступления определенным лицом). Прямые доказательства обеспечивают единственно верное объяснение события, обстоятельства без необходимости исследовать промежуточные элементы. (с. 235). – косвенные – доказательства, подтверждающие обстоятельства, входящие в предмет доказывания, опосредованно (например, отпечатки пальцев). Значение косвенных доказательств состоит в том, что не отдельное из них, а лишь их совокупность должна обеспечить единственный вывод о конкретном событии, факте или в целом о виновности лица. В зависимости от отношения источника доказательства к отражаемому им факту, т. Е. от наличия или отсутствия промежуточного носителя информации между источником доказательства и фактом, доказательства делятся на: – первоначальные – сведения, полученные из источника, непосредственно воспринявшего эти сведения (показания свидетеля о том, что он лично слышал или наблюдал; вещественное доказательство, представляющее след или отпечаток события; подлинник документа). – производные – сведения, почерпнутые из источника, воспроизводящего сведения, полученные из другого источника (показания свидетеля о фактах, о которых он узнал от других лиц; копия документа; слепки, оттиски вещественных доказательств). В зависимости от отношения к обвинению доказательства подразделяются на: – обвинительные – устанавливают обстоятельства, свидетельствующие о совершении преступления определенным лицом или отягчающие вину этого лица; – оправдательные – устанавливают обстоятельства, опровергающие совершение преступления определенным лицом или смягчающие вину этого лица. Одним из примеров оправдательных доказательств является алиби (от лат. Alibi — где-нибудь в другом месте) – обстоятельство,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	оправдывающее обвиняемого (подозреваемого), если он в момент совершения преступления находился в другом месте или находился в другом месте (с. 236). ранее момента совершения преступления, но разница во времени недостаточна для перемещения к месту преступления. В зависимости от соблюдения требований закона о получении доказательств доказательства можно разделить на: - допустимые – полученные в соответствии с требованиями УПК РФ; - недопустимые – доказательства, полученные с нарушением требований УПК РФ. Недопустимые доказательства подлежат исключению из материалов уголовного дела. Они не имеют юридической силы и не могут быть положены в основу обвинения, а также использоваться для доказывания любого из обстоятельств, входящих в предмет доказывания, предусмотренный ст. 73 УПК РФ. (с. 237).
Головко Л.В., Ульянова Л.Т. Общие положения о доказывании и доказательствах. Глава 10. Курс уголовного процесса / под ред. Л.В. Головки. 2-е изд. Москва : Статут, 2017. С. 417-488. URL : http://dot.kostacademy.kz/bible/files/800415039.pdf	Совокупность правовых норм о доказательствах и доказывании образует доказательственное право. При этом существуют две традиции, обуславливающие подход к его месту в системе уголовно-процессуального права. В соответствии с англосаксонской традицией доказательственное право (law of evidence) не относится ни к материальному, ни к процессуальному праву, а представляет собой автономную юридическую дисциплину (отрасль), чаще всего соединяющую как уголовно-процессуальные, так и гражданские процессуальные положения о доказательствах и доказывании. В соответствии с континентальной традицией доказательственное право является пусть и (с. 418) автономной, но частью соответствующей процессуальной отрасли права, т.е. положения об уголовно-процессуальном доказывании являются частью уголовно-процессуального права, положения о гражданском процессуальном доказывании

	являются часть гражданского процессуального права и т.д. Россия принадлежит к числу типичных представителей континентальной традиции, свидетельством чему служит наличие двух специальных глав (гл. 10 и 11) в УПК РФ, регулирующих вопросы доказательств и доказывания в уголовном процессе (с. 418). § 2. Основные доказательственные теории Концептуализация положений о доказательствах и доказывании происходила не сама по себе, а в неразрывной связи с формированием исторических форм (моделей) уголовного процесса². В рамках каждой из них возникла и развилась определенная доказательственная система, подвергшаяся затем доктринальному осмыслению и в обобщенном виде получившая наименование «теория доказательств». Таковых сегодня можно выделить три : 1) теорию формальных доказательств; 2) теорию доказывания по внутреннему убеждению (свободного доказывания); 3) англосаксонскую теорию доказательств. Отдельно следует рассмотреть вопрос о том, какой из этих теорий придерживается современное российское право. 1. Теория формальных доказательств. Становление данной теории произошло в рамках инквизиционного (розыскного) процесса, с которым она неразрывно связана не только исторически, но и концептуально. Поэтому теория формальных доказательств до сих (с. 420) нередко ассоциируется исключительно с присущими инквизиционному процессу очевидными недостатками. В то же время речь по сути идет о первой в истории человечества собственно научной теории доказывания, которая, с одной стороны, в историческом плане отражала нравы своего времени, но с другой – в плане интеллектуальном сыграла большую роль в позитивном развитии уголовно-процессуального права и уголовно-процессуальной мысли. По этой причине

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	современный анализ теории формальных доказательств требует не только исторической критики, но и юридико-технического осмысления, когда мы пытаемся понять ее логику и стремимся отделить архаичные положения от тех положений, которые сохранили свое значение и <i>mutatis mutandis</i> являются вполне современными даже с точки зрения сегодняшнего дня. Напомним, что инквизиционный процесс отрицал разграничение функций обвинения, защиты и разрешения уголовного дела, а также наличие в процессе сторон. Данные функции были сосредоточены в руках лица, ведущего производство по делу (следователя-судьи), обладавшему в силу этого колоссальной процессуальной властью. Неизбежно возникла институциональная проблема создания противовеса, который мог бы ограничить столь обширные властные полномочия. Такой противовес был найден в сфере доказательственного права, когда законодатель максимально формализовал процесс доказывания и свел по сути на нет судебское усмотрение. Минимизация судебного усмотрения в процессе собирания и оценки доказательств за счет возникновения обязанности строго следовать установленным в законе правилам и стала основным признаком того, что впоследствии назвали теорией формальных доказательств или, что одно и то же, «теорией легальных доказательств» (фр. <i>théorie des preuves légales</i>). Понятно, что при таком подходе именно доказательственное право ограничивало процессуальное всемогущество следователя-судьи, поскольку он оказывался связанным строгими законодательными правилами собирания и оценки доказательств. В более конкретной плоскости формализация

	процесса доказывания затрагивала три аспекта : 1) круг возможных видов (источников) доказательств, исчерпывающим образом определенный в законе и исключающий возможность выхода за его пределы (иначе доказательство признается недопустимым); (с. 421) 2) круг возможных способов доказывания (следственных действий), также исчерпывающим образом определявшийся законом; 3) оценку доказательств, которая превращалась в «логическую операцию», поскольку сила каждого доказательства была заранее определена в законе и все они делились на «совершенные» и «несовершенные», «полные» и «неполные» (судья должен был их беспристрастно сосчитать, оценить силу каждого из них, после чего принять решение словно «механическая машина»). Именно последний аспект сегодня наиболее известен, став своего рода символом теории формальных доказательств (с. 422). 2. Теория свободной оценки доказательств по внутреннему убеждению. Данная теория доказательств характеризует уже смешанный процесс – ту модель уголовного процесса, которая пришла в континентальной Европе на смену процессу инквизиционному и является сегодня носителем континентальной уголовно-процессуальной идеологии. При этом если переход от инквизиционного к смешанному процессу сопровождался определенным компромиссом¹, то с точки зрения доказательственного права речь шла о радикальной смене парадигмы (с. 423). В более конкретной плоскости суть свободной оценки доказательств по внутреннему убеждению (свободного доказывания) сводится: 1) к отсутствию исчерпывающего перечня видов (источников) доказательств: доказывать можно с помощью сведений, почерпнутых из любого

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	источника, если он только прямо не запрещен законом; 2) к отсутствию исчерпывающего перечня способов доказывания (следственных действий): можно доказывать любым способом, если он прямо не запрещен законом; 3) к отсутствию предустановленной силы доказательств, их деления на «совершенные» и «несовершенные»: все доказательства по своей силе абсолютно равны и свободно оцениваются по внутреннему убеждению судьи. Как видно, теория свободной оценки доказательств в каждом случае исходит из подходов, прямо противоположных тем, которые имели место в теории формальных доказательств (с. 424). 3. Англосаксонская теория доказательств. Это одна из наиболее развитых доказательственных теорий, концептуализации которой активно поспособствовали два фактора : 1) многовековое существование суда присяжных, т.е. непрофессионалов, которым постоянно надо было разъяснять доказательственные правила; 2) прецедентная система, когда правила о доказательствах регламентировались не компактными положениями закона, а тысячами разнообразных и нередко противоречащих друг другу судебных прецедентов. При этом англосаксонскую теорию доказательств (с. 424). В результате современная российская теория доказательств, основанная на подходах, заложенных в 1864 г. и теоретически развитых в советский период, исходит из разделения процесса доказывания и регулирующих его принципов, отделяя собирание доказательств от их оценки. Собирание доказательств остается максимально формализованным, т.е. подчиненным теории формальных доказательств; оценка доказательств – максимально свободной, т.е. подчиненной теории свободной оценки доказательств по внутреннему убеждению (с. 427).

	Отношение теорий доказательств к понятию материальной (объективной) истины проявляется в следующем: – англосаксонская теория доказательств вовсе никогда не занималась концептуализацией понятия «истина» – оно здесь иногда используется в законодательных и судебных актах, но скорее в своем повседневном значении и без придания ему специальной юридической нагрузки (по аналогии с понятиями «доброкачественный приговор» или «надлежащее поведение стороны» и т.п.); – теория формальных доказательств концептуализировала в юридическом смысле понятие «истина», но оперировала понятием не материальной (объективной), а формальной истины, поскольку методологически опиралась на формализацию доказывания и исходила из того, что обстоятельство считается установленным после подтверждения его определенной совокупностью предустановленных законом доказательств (апофеоз – тезис о «признании как царице доказательств» и т.п.); – теория свободной оценки доказательств по внутреннему убеждению сохранила концептуализацию понятия «истина», но сняла с доказывания формальные барьеры, в связи с чем вместо «формальной истины» была выдвинута идея материальной истины, т.е. обязанности устанавливать обстоятельства дела не по формально заданным законодателем лекалам, а до тех пор, пока они не станут до конца ясны по существу лицу, ведущему производство по делу (с. 429). Тем самым, невзирая на все колебания последних лет отечественного законодательства и доктрины, целью доказывания в уголовном процессе остается установление истины, т.е. всестороннее, полное и объективное выяснение всех обстоятельств уголовного дела процессуальными способами и средствами, предусмотренными законом (с. 433).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	В самом общем виде можно сказать, что доказательствами по уголовному делу признаются сведения (ч. 1 ст. 74 УПК РФ), полученные из строго определенных в законе источников (ч. 2 ст. 74 УПК РФ). Понятие «сведения» отражает содержательную сторону доказательства (материальный аспект). Понятие «источник» отражает формальную сторону доказательства (формальный аспект). При этом доказательство существует только при наличии единства сведения и источника, т.е. оно требует обязательного одновременного присутствия как формальной, так и материальной (содержательной) сторон. При наличии сведения, но отсутствии источника доказательства в уголовно-процессуальном смысле нет. Например, если свидетель или обвиняемый сообщил сколько угодно важные сведения вне допроса, такие сведения не могут быть признаны по уголовному делу доказательством, поскольку отсутствует надлежащий источник (показания, полученные в ходе допроса) (с. 444). § 7. Свойства уголовно-процессуальных доказательств 1. Российский и некоторые зарубежные подходы к выделению свойств доказательств. Для признания информации полноценным уголовно-процессуальным доказательством недостаточно, чтобы она соответствовала рассмотренному выше понятию. Необходимо также, чтобы (с. 445) претендующая на статус доказательства информация соответствовала определенным свойствам. Российская уголовно-процессуальная доктрина выделяет три таких свойства: 1) относимость; 2) допустимость; 3) достоверность. Поэтому, как предусматривает закон, любое доказательство подлежит оценке с точки зрения

	относимости, допустимости, достоверности (ч. 1 ст. 88 УПК РФ). Единство трех свойств придает доказательствам юридическую силу в установлении обстоятельств уголовного дела. Иначе говоря, соответствие предусмотренному ст. 74 УПК РФ понятию и обладание перечисленными свойствами отличают доказательства от других материалов уголовного дела. Утрата хотя бы одного свойства влечет их непригодность в доказывании любого из обстоятельств, предусмотренных ст. 73 УПК РФ. Кроме того, если информация а priori не соответствует одному из обязательных свойств, то она вовсе не должна допускаться в процесс (например, когда сторона заявляет ходатайство о приобщении очевидно неотносимого или недопустимого (с. 446). Первая проблема связана с теорией так называемой «асимметрии правил о допустимости доказательств», которая в более широком смысле охватывается процессуальной конструкцией <i>favor defensionis</i> (благоприятствования защите)¹. Данная теория была разработана в советской доктрине конца 1980-х годов². При решении вопроса о том, одинаковы ли для обеих сторон процессуальные последствия признания доказательства недопустимым, ее сторонники исходили из отрицательного ответа на него, в силу чего доказательство признается недопустимым только для обоснования доводов обвинения, но не доводов защиты. Иначе говоря, обвинение не имеет права ссылаться на недопустимые доказательства, а защита имеет, т.е. для нее «недопустимых» доказательств нет. В этом и заключается принцип асимметрии, когда процессуальные последствия признания доказательств недопустимыми, условно говоря, не симметричны (не одинаковы) для сторон. (с. 451). Вторая проблема связана с так называемой

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	доктриной «плодов отравленного дерева», чье название является русской калькой американского словосочетания fruit of the poisonous tree. Впрочем, и сама доктрина по своему содержанию является очевидным заимствованием соответствующей американской доказательственной концепции. Смысл ее связан с решением проблемы так называемой «доказательственной цепочки», когда одно доказательство появляется на основании другого (с. 452). § 8. Классификация доказательств 1. Критерии классификации. Одним из эффективных средств, способствующих познанию сущности доказательств, является их классификация по различного рода основаниям (критериям). Чаще всего в теории доказательственного права, в законе и в практической деятельности в качестве таких оснований используются: – способ формирования доказательств; – наличие или отсутствие промежуточного носителя доказательственной информации; – отношение доказательства к обвинению; – отношение доказательства к устанавливаемому факту. 1 Статья 5 Федерального закона от 12 августа 1995 г. № 144-ФЗ «Об оперативно-розыскной деятельности». 2 См. об этом подробнее гл. 13 настоящего курса. 3 В настоящее время активно высказываются предложения по упразднению стадии возбуждения уголовного дела. В случае их реализации наличие возбужденного уголовного дела перестанет быть необходимым условием осуществления доказывания и вопрос лояльности доказательств (и в частности, провокации) встанет особенно остро (с. 458). На основании указанных критериев выделяются четыре варианта классификации доказательств, которые можно считать в теории доказательств классическими.

	2. Личные и вещественные (материальные) доказательства. В основе классификации доказательств на личные и вещественные лежит механизм формирования процессуальной формы сведений о фактах. (с. 459). 3. Первоначальные и производные доказательства. В основе деления доказательств на первоначальные и производные лежит наличие или отсутствие промежуточного носителя доказательственной информации. Первоначальные доказательства формируются непосредственно под воздействием фактов. Производные – под воздействием не самих фактов, а первоначальных доказательств. (с. 460). 4. Обвинительные и оправдательные доказательства. В соответствии с российской доктринальной традицией, отражающей континентальную доказательственную логику, деление доказательств на обвинительные и оправдательные зависит от отношения доказательств к обвинению, т.е. от содержания самого доказательства (материальный критерий) (с. 461). 5. Прямые и косвенные доказательства. В основе классификации доказательств на прямые и косвенные лежит отношение доказательств к обстоятельствам, подлежащим доказыванию (предмету доказывания). Косвенные доказательства в отечественной традиции иногда также именуется уликами. Под прямыми понимаются доказательства, непосредственно связанные с предметом доказывания (с. 462). Статья 85 УПК РФ связывает доказывание как особую форму познания с совокупностью образующих его элементов: собиранием, проверкой и оценкой доказательств (с. 464). В российском уголовном процессе существует три способа собирания доказательств: 1) производство дознавателем, следователем и судом следственных действий, т.е. действий, специально направленных на собирание

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	доказательств (ч. 1 ст. 86 УПК РФ)¹ , исчерпывающий перечень которых имеется в уголовно-процессуальном законе (допрос, обыск, выемка и др.)²; 2) истребование доказательств на основании запросов, направляемых лицом, ведущим производство по делу, органам власти (в том числе лицам, ведущим производство по иным уголовным, гражданским и др. делам), учреждениям, организациям и другим в тех случаях, когда процессуальное принуждение, сопряженное с производством следственных действий (обыск, выемка и т.п.), либо является недопустимым³, либо признается нецелесообразным; 3) приобщение в качестве доказательств (ч. 2 ст. 86 УПК РФ) по решению ведущего производство по делу лица материалов, представленных на основании ходатайств участвующих в уголовном процессе частных лиц (обвиняемый, потерпевший и др.) и лиц, оказывающих последним юридическую помощь (защитник, представитель потерпевшего и др.) (с. 465). § 12. Учение о преюдиции Преюдиция – классический институт доказательственного права, присущий прежде всего континентальной процессуальной традиции. Современный этап развития российской уголовно-процессуальной доктрины характеризуется повышенным вниманием к этому институту и его применению в рамках производства по уголовному делу. Подобное положение дел не случайно и обусловлено определенным и достаточно существенным «размыванием» классических подходов к основным правилам применения института преюдиции в процессуальной сфере в целом и в сфере уголовного судопроизводства в частности. (с. 479). Таким образом, на сегодняшний день в отечественном уголовном судопроизводстве

О.А. Кириченко

	институт преюдиции необходимо рассматривать с учетом следующих присущих ему свойств: 1) сфера действия преюдиции ограничена исключительно фактическими обстоятельствами дела и не включает их правовую оценку; 2) преюдиция обладает неопровержимым характером, имея в виду прежде всего невозможность опровержения преюдициально установленных фактов в рамках непосредственно производства по уголовному делу; 3) преюдициальный характер не признается за обстоятельствами, установленными приговором, постановленным в рамках применения упрощенных (ускоренных) процедур без полноценного доказывания; 4) преюдиция имеет межотраслевой характер, отражающий признание преюдициального значения за обстоятельствами, установленными судебным решением, вынесенным в рамках иного вида судопроизводства (гражданского, административного и др.) (с. 487).
Головненков П., Спица Н. Уголовно- процессуальный кодекс Федеративной Республики Германия - Strafprozessordnung (StPO). Научно- практический комментарий и перевод текста закона со вступительной статьей профессора Уве Хелльманна «Введение в уголовно- процессуальное право ФРГ» Universitätsverlag Potsdam. 408 с. URL : https://publishup.uni-	(прямо понятие доказательств и их свойств не излагаются) IV. Стадии и виды уголовного процесса Уголовный процесс проводится в Германии в два этапа : производство по существу уголовного дела [Erkenntnisverfahren], нормированное в §§ 1-444, 464-495 УПК ФРГ и других законах, и производство по исполнению приговора [Vollstreckungsverfahren]. Наказания, не связанные с лишением свободы, исполняются в соответствии с §§ 459-463d УПК ФРГ; санкции, связанные с лишением свободы (наказание в виде лишения свободы и меры исправления и безопасности, связанные с лишением свободы: помещение в психиатрическую клинику, в лечебное учреждение, специализирующееся на лечении от алкогольной и наркотической зависимости, и в превентивное заключение, §§ 63 и след. УУ ФРГ), приводятся в исполнение

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

potsdam.de/opus4-ubp/frontdoor/deliver/index/docId/6039/file/sdrs02.pdf	согласно §§ 449-458 УПК ФРГ и уголовно-исполнительным законам. В ходе процесса реформирования распределения полномочий между федеральными и земельными органами законодательная компетенция в области исполнения наказаний перешла к федеральным землям, что привело к постепенной замене Федерального закона об исполнении уголовного наказания соответствующими земельными законами. В соответствии с концепцией УПК ФРГ законодательно установленным правилом является проведение «общего» производства по существу уголовного дела, ведущего к устному основному судебному разбирательству. Наряду с этим правилом существует несколько особых видов процесса (с. 39). V. Общее производство по существу уголовного дела Производство по существу уголовного дела в первой инстанции проводится (до завершения приговором) в три этапа: предварительное (досудебное) расследование или предварительное производство [Ermittlungsoder Vorverfahren], предварительное судебное производство [Zwischenverfahren] и основное судебное производство [Hauptverfahren]. 1. Предварительное расследование Предварительное расследование преследует цель предоставить возможность прокуратуре принять решение о предъявлении публичного обвинения (§ 160 абз. 1 УПК ФРГ). 1.1. Основание для расследования Принцип законности обязывает прокуратуру и полицию, а также в уголовном производстве по налоговым делам в соответствии с §§ 386 (абз. 1, 2), 399 (абз. 1) Налогового кодекса ФРГ финансовые ведомства (налоговую инспекцию, Главное таможенное ведомство, Ведомство по выплате пособий семьям, федеральное Центральное ведомство по налогам) и в соответствии с

О.А. Кириченко

	§§ 404, 208 (абз. 1 предл. 1 № 1) Налогового кодекса ФРГ налоговую и таможенную розыскную полицию изучить фактические обстоятельства дела, если эти органы или служащие в них лица получают на основании заявления о совершении уголовного деяния или ходатайства об уголовном преследовании (§ 158 УПК ФРГ) или иным образом (в ходе проводимых ими допросов, по сообщению иных организаций и т.д.) информацию о подозрении в совершении преступного деяния. Обязывающее начать расследование первичное подозрение имеет место согласно § 152 (абз. 2) УПК ФРГ, если наличествуют «достаточные фактические основания» полагать, что было совершено уголовно наказуемое преступное деяние. Иначе говоря, данное условие выполнено, если один или несколько известных фактов позволяют на основании криминологического опыта сделать вывод о состоявшемся (до сих пор неизвестном) событии, а именно: предполагаемом преступном деянии. Таким образом, необходимо исследовать эту информацию с фактической и юридической точки зрения. При этом не существует особых требований в отношении степени вероятности; достаточным является основанная на криминологическом опыте возможность совершения уголовно наказуемого преступного деяния. Общие или ощущаемые предположения или неопределённые намёки, не подтверждённые конкретными фактами, напротив, не обосновывают первичного подозрения. При принятии решения о начале расследования играет определённую роль также субъективная оценка служащего, призванного осуществлять уголовное преследование. Хотя речь здесь не идёт о принятии решения по своему усмотрению, первичное подозрение все же является неопределённым юридическим термином, при определении (с. 40) которого

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	прокурору, полицейскому или финансовому служащему предоставляется определённая свобода при принятии решения. 1.3. Допустимые меры, предпринимаемые в рамках предварительного расследования 1.3.1. Основные принципы В соответствии с господствующим мнением в немецкой юридической литературе при выяснении обстоятельств дела, т.е. подтверждении или опровержении подозрения в совершении уголовно наказуемого деяния, согласно §§ 161 (абз. 1 предл. 1), 163 (абз. 1) УПК ФРГ в отношении прокуратуры, полиции, а также соответствующих им финансовых органов в налоговом уголовном процессе действует принцип свободной организации предварительного расследования. Однако этот термин представляется несколько неудачным, поскольку, хотя служащие соответствующих органов могут и должны предпринимать надлежащие и необходимые меры, это не означает, что §§ 161 (абз. 1 предл. 1), 163 (абз. 1) УПК ФРГ содержат общую оговорку, позволяющую проведение всех мыслимых следственных действий. Если эти действия затрагивают основные права, что является правилом при применении принудительных мер, они допустимы только при строгом соблюдении определённых предпосылок. Поэтому более подходящим обозначением принципа свободной организации расследования является «следственные действия по тактическому усмотрению». Условием допустимости ограничения основных прав следственными действиями всегда является закон, т.е. эти действия обусловлены наличием законодательной основы, в которой определены предпосылки, сущность и границы соответствующей меры. Следственные действия, связанные с ограничением основных прав, могут быть

О.А. Кириченко

	назначены и проведены лишь соответствующим компетентным органом. Подобной компетенцией могут обладать: (следственный) судья, прокуратура, должностные лица, проводящие расследования по её поручению или полиция. При этом законом установлена зависимость данной компетенции от степени ограничения. Особо существенное ограничение основных прав может быть назначено, как правило, только судом. Лишь в случае, не терпящем отлагательства, допустимо назначение таких мер прокуратурой или должностными лицами, проводящими расследование по её поручению. Однако назначение некоторых мер отнесено также к изначальной компетенции прокуратуры, должностных лиц, проводящих расследование по её поручению или полиции. В порядке исключения, лишь § 127 (абз. 1 предл. 1) УПК ФРГ позволяет каждому гражданину принимать уголовно-процессуальную меру, а именно: задержание застигнутого на месте преступления подозреваемого в совершении преступного деяния при условии, что невозможно немедленное привлечение для этой цели правоохранительных органов. Кроме того, предпосылкой допустимости любой принудительной меры является её соразмерность (запрет превышения определённых пределов) (с. 42). Каждая мера должна быть пригодна для разъяснения подозрения; она обуславливается предпосылкой необходимости, что означает отсутствие более мягкого средства, позволяющего с той же действенностью добиться желаемого результата. Более того, данная мера не должна являться несоразмерной по отношению к значимости преступного деяния (или преступных деяний), расследованию которого (которых) она должна способствовать. Тот, чьи основные права государство

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ограничивает посредством уголовно-процессуальных мер, как правило, имеет право на правовую защиту. Во всяком случае, это правило действует, если проведение данной меры предстоит или ещё длится. Каким именно образом указанная правовая защита осуществляется, зависит от того, каким органом данная мера назначена. Если ограничение основных прав назначено судом, то эта мера может быть опротестована жалобой в соответствии с § 304 УПК ФРГ. Однако некоторые меры (§§ 161a абз. 3 предл. 4, 163a абз. 3 предл. 5, 305 предл. 1 УПК ФРГ) обжалованию не подлежат. Принудительные меры, назначенные прокуратурой, подлежат судебскому надзору не только в случаях, в которых это однозначно предусмотрено законом (§§ 98 абз. 2 предл. 2, 100b абз. 1 предл. 3, 111e абз. 2 предл. 3, 128, 161a абз. 3, 163 абз. 3 предл. 3 УПК ФРГ), но и в любых других случаях, поскольку положения § 98 (абз. 2 предл. 2) УПК ФРГ применяются по аналогии. Это означает, что данные меры подлежат судебскому надзору независимо от того, назначены ли они прокуратурой в силу её изначальной компетенции или в случаях, не терпящих отлагательства. Данное правило действует в той же степени в отношении мер, предпринимаемых должностными лицами, проводящими расследование по поручению прокуратуры. Дискуссионным является вопрос, какой путь обжалования предусмотрен в отношении мер, применяемых полицией в силу её изначальной компетенции (§§ 81b, 163b, 164 УПК ФРГ). Справедливым представляется мнение, что и здесь применяется § 98 (абз. 2 предл. 2) УПК ФРГ по аналогии, предоставляя соответствующую компетенцию следственному судье участкового суда. В противоположность этому мнению, некоторые учёные считают, что данные меры должны быть обжалованы в

	земельных Верховных судах в соответствии с §§ 23 и след. Вводного закона к Закону о судебной системе ФРГ. Кроме того, пока не выяснен вопрос, существует ли возможность обжалования завершённых (т.е. уже полностью приведённых в исполнение) принудительных мер. Так, судебная практика считает приведённые в исполнение меры, назначенные судом, «процессуально устаревшими» и поэтому исключает возможность их обжалования (в особенности, посредством жалобы). Это мнение справедливо оспаривается большинством учёных. Лица, по отношению к которым были применены уголовно-процессуальные принудительные меры, должны иметь возможность воспользоваться правовой защитой в том же объёме, как и в случае ещё не завершённых мер, если наличествует заинтересованность в установлении их противоправности из-за значительных и (с. 43) длящихся дискриминирующих последствий или велика вероятность их повторного назначения. Во всяком случае, приведённые в исполнение меры прокуратуры, должностных лиц, проводящих расследование по её поручению, и полиции подлежат обжалованию при наличии заинтересованности в установлении их противоправности, поскольку и здесь по справедливому мнению в литературе применяются по аналогии положения § 98 (абз. 2 предл. 2) УПК ФРГ (с. 44). 3.4. Исследование доказательств Как правило, исследование доказательств является ключевым элементом устного судебного разбирательства. В принципе, в уголовном процессе доказыванию подлежат все факты, которые в какой-либо связи могут иметь значение для принятия решения судом. Факт считается доказанным и поэтому может быть заложен в основу судебного решения, если судья пришёл к убеждению о существовании этого факта (§ 261 УПК ФРГ). Лишь в виде

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	исключения закон отказывается от необходимости формального доказывания и допускает достаточную обоснованность (например, в случае изложения причин отвода судьи в § 26 абз. 2 УПК ФРГ). К установлению фактов, имеющих значение для вины подсудимого или для определения правовых последствий, предъявляются строгие требования. Эти факты могут быть доказаны только посредством установленных законом средств доказывания (свидетели, эксперты, восприятие вещественных доказательств и документы), а также показаний подсудимого в соответствии с правилами, установленными в §§ 244-256 УПК ФРГ, и с учётом принципов публичности, непосредственности и устности. Данная процедура именуется процессом формального доказывания [Strengbeweisverfahren]. Все остальные факты (например, существование ходатайства об уголовном преследовании или воплощение определённой процессуальной предпосылки) суд может исследовать посредством свободного доказывания [Freibeweis], т.е. не ограничиваясь законодательно предусмотренными средствами доказывания. Несмотря на то, что инструктивный принцип обязывает суд по официальной инициативе распространять исследование доказательств на все средства доказывания, имеющие значение, прокурор, подсудимый, его защитник и лицо, поддерживающее обвинение, имеют право оказывать определённое влияние на объём исследования доказательств. Эти лица имеют право ходатайствовать о привлечении или установлении определённых доказательств. О ходатайстве о доказывании (т.е. привлечении доказательства) [Beweisantrag] идёт речь, если требование направлено на то, чтобы на судебном разбирательстве было допущено определённое средство (с. 70) доказывания с

	целью доказать определённый факт. В общем основном судебном разбирательстве ходатайство о привлечении доказательства может быть отклонено только на основании, предусмотренном в § 244 (абз. 3-5) УПК ФРГ (очевидность, абсолютная непригодность или недостижимость доказательства, затягивание процесса, признание истинности факта в пользу подсудимого). В отличие от этого, заявитель ходатайствует об установлении средств доказывания [Beweisermittlungsantrag], если он лишь предлагает суду с определённой целью провести дальнейшее расследование, чтобы, возможно, найти релевантные доказательства. Подобное ходатайство суд должен удовлетворять лишь в рамках своей общей обязанности вести судебное расследование (§ 244 абз. 2 УПК ФРГ). Таким образом, установление подобных доказательств производится по усмотрению суда в соответствии с его обязанностями. 3.5. Принятие решения Как правило, решение суда после проведения основного судебного разбирательства принимается в форме приговора, независимо от того, принимает ли суд решение по существу дела, т.е. решает вопрос виновности подсудимого (т.н. приговор по существу дела), или прекращает производство согласно § 260 (абз. 3) УПК ФРГ после закрытия основного судебного разбирательства на основании процессуального препятствия (т.н. процессуальный приговор). Лишь в исключительных случаях суд принимает решение в форме постановления (определения), если он прекращает производство в соответствии с §§ 153 (абз. 2 предл. 3), 153a (абз. 2 предл. 3) УПК ФРГ из соображений целесообразности или в соответствии с §§ 153e (абз. 2), 154 (абз. 2), 154b (абз. 4) УПК ФРГ по указанным в этих нормах основаниям. Если никто из участников процесса не обжалует

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	приговор, он по истечении срока обжалования вступает в законную силу. Приговор вступает в законную силу до истечения этого срока, если лица, имеющие право на обжалование, от него отказываются или отзывают уже заявленное средство обжалования. С формальным вступлением приговора в законную силу он больше не подлежит обжалованию. Невозможность обжалования приговора является предпосылкой для приведения его в исполнение (§ 449 УПК ФРГ), а также для занесения судимости в Федеральный центральный реестр (§ 4 Закона о Федеральном центральном реестре) и в Центральный реестр нарушений правил дорожного движения (§ 28 абз. 3 № 1, 2 Закона о дорожном движении). Законная сила приговора имеет значение и вне рамок конкретного уголовного производства. Вступление в законную силу решения суда не только завершает конкретный уголовный процесс, но и исключает возможность повторного обвинения [Strafklageverbrauch]. Таким образом, решение, принятое в отношении деяния, по которому вынесен приговор, в принципе, неизменяемо. В немецком уголовном процессе действует принцип «ne bis in idem», установленный в ст. 103 (абз. 2) Основного закона Германии. Это значит, что запрет повторного обвинения, обоснованный вступлением в законную силу судебного решения, (с. 71) представляет собой абсолютное процессуальное препятствие, которое запрещает не только повторное наказание, но и возбуждение уголовного дела и проведение предварительного расследования по тому же деянию в процессуальном смысле (т.е. в связи с теми же фактическими обстоятельствами) (с. 72). § 100f. [Высказывания, сделанные непублично за пределами жилища] 2) (1) За пределами жилища высказывания,

	сделанные непублично, могут прослушиваться и записываться при помощи технических средств) также без ведома лиц, к которым применяется мера, если на основании конкретных фактов существует подозрение, в том, что определённое лицо совершило преступное деяние, указанное в § 100a (абз. 2), в качестве исполнителя или участника), являющееся тяжким также в конкретном случае, или покушение на такое преступное деяние, если покушение является уголовно наказуемым), и исследование обстоятельств дела или установление местопребывания обвиняемого иным способом не имело бы шансов на успех или было бы существенно усложнено. (2) 1 Мера может применяться только к обвиняемому. 2 Постановление о применении меры к иным лицам) может быть вынесено, только если на основании конкретных фактов существует предположение, что они состоят в контакте с обвиняемым или такой контакт будет установлен, применение меры приведёт к установлению обстоятельств дела или места нахождения обвиняемого и установление иным способом не имело бы шансов на успех или было бы существенно усложнено. (3) Применение меры разрешается также, если неизбежно, что третьи лица будут затронуты (с. 163). (4) Положения, предусмотренные в § 100b (абз. 1 и 4, предл. 1) и в § 100d (абз. 2), применяются соответственно. 1) Определения понятий «жилище» и «непубличные высказывания» см.: п. 3, 4 комментария к § 100c. 2) Положения §§ 100f и 100g внесены в новой редакции на основании ст. 1 Закона от 21.12.2007 (BGBl. 2007 IS. 3198). 3) Данное положение применяется только к прослушиванию при помощи технических средств, но не к прослушиванию без

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	использования технических средств, как случайному, так и запланированному (см.: Meyer-Goßner, StPO, 55. Aufl. 2012, § 100f Rn. 4). 4) Определение см.: п. 2 комментария к § 3. 5) Наказуемость покушения определена в §§ 23 (абз. 1), 12 УУ ФРГ. 6) Согласно § 148 (абз. 1) УПК ФРГ применение данной меры к защитнику запрещено. Ограничения согласно § 160a УПК ФРГ действуют в отношении иных носителей профессиональной тайны. В отношении родственников ограничения не установлены. § 100g. [Получение информации о связи в рамках телекоммуникации] (1) 1 Если существует подозрение, основанное на конкретных фактах, в том, что определённое лицо в качестве исполнителя или участника) : 1. совершило преступное деяние, являющееся значительным также в конкретном случае. 2), в особенности, преступное деяние, указанное в § 100a (абз.2) 3), или покушение на такое преступное деяние, если покушение является уголовно наказуемым), или подготовило такое преступное деяние посредством преступного деяния) или 2. совершило преступное деяние при помощи средств телекоммуникации), допускается получение информации о связи) (§ 96 абз. 1, § 113a Закона о телекоммуникации) также без ведома лиц, которых затрагивает применение меры, если это необходимо для исследования обстоятельств дела или установления местонахождения обвиняемого. 2 В случае, предусмотренном в предложении 1 (№ 2), мера является допустимой, только если исследование обстоятельств дела или установление местонахождения обвиняемого иным способом не имело бы шансов на успех и получение информации соразмерно значению производства. 3 Получение информации о местонахождении в

О.А. Кириченко

	реальном времени допускается только при соблюдении предпосылок предложения 1 (№ 1). (2) 1 Положения, предусмотренные в § 100a (абз. 3) и § 100b (абз. 1-4 предл. 1), применяются соответственно. 2 В отличие от § 100b (абз. 2 предл. 2 № 2), в случае совершения значительного преступного деяния требуется обозначение телекоммуникационного процесса, достаточно определённое в пространственном и временном отношении, если установление обстоятельств дела или местонахождения обвиняемого иным способом не имело бы шансов на успех или было бы существенно усложнено (с. 164). (3) Если информация о связи собирается не организацией, оказывающей телекоммуникационные услуги, по завершении процесса телекоммуникации к получению информации применяются общие положения. (4) 1 О мерах, применяемых согласно абзацу 1, в соответствии с § 100b (абз. 5) должен ежегодно составляться обзор, в котором должны быть указаны : 1. количество уголовных производств, в рамках которых были применены меры согласно абзацу 1; 2. количество вынесенных согласно абзацу 1 постановлений, разделённых на первичные постановления и постановления о продлении применения меры; 3. преступные деяния, для расследования которых применена мера, разделённые на преступные деяния согласно абзацу 1 предложению 1 (№ 1 и № 2); 4. количество месяцев, в течение которых получали информацию о связи согласно абзацу 1, с момента вынесения постановления; 5. количество случаев, в которых применение мер не привело к результату, поскольку данные, в отношении были направлены запросы, полностью или частично отсутствовали. 1) Определение см.: п. 2 комментария к § 3.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2) Дословно: преступное деяние, имеющее важное значение [Straftat von (...) erheblicher Bedeutung]. Законодатель использует данное ограничение для соблюдения принципа соразмерности (см. п. 2 комментария к § 81g) в §§ 81g (абз. 1), 98a (абз. 1), 100g (абз. 1 предл. 1 № 1, абз. 2), 100h (абз. 1 предл. 2), 100i (абз. 1), 110a (абз. 1 предл. 1), 131 и след., 160a (абз. 2), 163e (абз. 1 предл. 1, абз. 2), 163f (абз. 1 предл. 1). 3) Преступные деяния, в связи с которыми может применяться мера согласно § 100g УПК ФРГ, могут выходить за рамки перечня § 100a (абз. 2), однако должны относиться к преступным деяниям, по крайней мере, средней степени тяжести (см.: Meyer-Goßner, StPO, 55. Aufl. 2012, § 100g Rn. 13). В противоположность УК РФ (ст. 26), в уголовном законодательстве ФРГ не даны определения различных степеней тяжести преступных деяний. Следует отметить, что представления о степени тяжести, в особенности, менее значительных деликтов в российской и немецкой доктрине и судебной практике иногда не совпадают. 4) Наказуемость покушения определена в §§ 23 (абз. 1), 12 УУ ФРГ. 5) Имеется в виду, что само приговорительное действие должно являться уголовно наказуемым деянием. Наказуемость приготовления к преступному деянию может наступать, во-первых, в соответствии с положениями § 30 УУ ФРГ, которые приравнивают к покушению приговорительные действия, направленные на приискание соучастников уголовного преступления (см.: § 12 абз. 1 УУ ФРГ), а, во-вторых, за воплощение самостоятельных (так называемых «подготовительных») составов, закреплённых в Особенной части УУ ФРГ и устанавливающих уголовную ответственность за совершение определённых действий в преддверии покушения (напр. §§ 80, 83, 87, 89a,

О.А. Кириченко

	149, 202с, 324 абз. 3, 263а абз. 3, 267 абз. 1 алт. 1, 275, 303а абз. 3, 303b абз. 5, 310, 316с абз. 4 УУ ФРГ). Подробно о легитимации и границах наказуемости приготовления преступного деяния см.: Головненков П.В. Уголовное право : стратегия (с. 165). развития в XXI веке. Материалы Восьмой Международной научно-практической конференции 27-28 января 2011 г. М.: 2011. С. 589-602. 6) К преступным деяниям, совершенным при помощи телекоммуникации, относятся любые деяния, совершенные при помощи телефона, телефакса и с использованием интернета, например, оскорбления или угрозы по телефону или выведывание данных (§ 202а УУ ФРГ). В этих случаях мера также применима к деяниям небольшой степени тяжести, поскольку такие преступные деяния не могут быть раскрыты иным способом (см.: Meyer-Goßner, StPO, 55. Aufl. 2012, § 100g Rn. 17). 7) Согласно § 3 (№ 30) Закона о телекоммуникации [TKG] информация о связи определяется как данные, которые собираются, обрабатываются или используются при оказании телекоммуникационных услуг. К таким данным относятся также данные о (безуспешной) попытке соединения, номера абонентов или абонентских устройств, номера мобильных телефонов IMEI и динамические IP-адреса компьютеров и относящиеся к ним имя и адрес абонента и информация о местонахождении мобильного телефона во времени, также когда по нему не ведутся переговоры (см.: Meyer-Goßner, StPO, 55. Aufl. 2012, § 100g, Rn. 11). Однако § 100g регулирует получение таких данных, только если они хранятся у оператора или собираются при помощи технических приспособлений в реальном времени оператором или сотрудниками правоохранительных органов. Следует отметить, что на основании решения Федерального конституционного суда BVerfGE NJW 2010, 833

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	были отменены §§ 113a, 113b Закона о телекоммуникации [TKG], которые должны были трансформировать в национальное право директиву ЕС 2006/24/EG от 15.03.2006 об обязательном сохранении организациями связи данных о связи на срок от 6 месяцев до 2 лет. В данном решении Федеральный конституционный суд также установил, что § 100g (абз. 1 предл. 1) в отношении данных согласно § 113a Закона о телекоммуникации противоречит ст. 10 (абз. 1) Основного закона и поэтому недействителен в данной части. Таким образом, организации связи обязаны предоставлять правоохранительным органам только данные, сохранённые на основании § 96 и последующим Закона о телекоммуникации [TKG]. Если полиция или прокуратура получает такие данные с бумажных (телефонные счета, распечатка сообщения по факсу) или электронных носителей (сим-карта, сообщения электронной почты, сохранённые на компьютере или ином электронном носителе), не находящихся в фактическом владении организаций связи, применяется не § 100g, а §§ 94 и последующие, поскольку при выемке предметов не нарушается конституционное право на тайну телефонных переговоров согласно ст. 10 Основного закона ФРГ [GG]. Ср. ст. 186.1 УПК РФ, которая регулирует только получение информации о соединениях между абонентами и абонентскими устройствами. § 100h. [Иные меры, применяемые без ведома лиц, которых они затрагивают]1) (1) 1 Также без ведома лиц, которых затрагивают меры, за пределами жилища могут : 1. производиться съёмки), 2. использоваться иные особые технические средства, предназначенные для наблюдения), если установление обстоятельств дела или местонахождения обвиняемого иным способом имело бы меньше шансов на успех или было бы

	усложнено. 2 Применение меры согласно предложению 1 (№ 2) допустимо только при расследовании значительного преступного деяния) (с. 166). (2) 1 Меры могут применяться только к обвиняемому. 2 Постановление о применении к иным лицам : 1. меры согласно абзацу 1 (№ 1) может быть вынесено, только если установление обстоятельств дела или местонахождения обвиняемого иным способом имело бы значительно меньше шансов на успех или было бы существенно усложнено, 2. меры согласно абзацу 1 (№ 2) может быть вынесено, только если на основании конкретных фактов существует предположение, что они состоят в контакте с обвиняемым или такой контакт будет установлен, применение меры приведёт к установлению обстоятельств дела или места нахождения обвиняемого и установление иным способом не имело бы шансов на успех или было бы существенно усложнено. (3) Применение мер разрешается также, если неизбежно, что третьи лица также будут затронуты. 1) § 100h внесен в новой редакции на основании ст. 1 Закона от 21.12.2007 (BGBl. I S. 3198). 2) В данное понятие входят фото-, видео- и киносъёмки, а также съёмки со спутника (см.: Meyer-Goßner, StPO, 53. Aufl. 2010, § 100h, Rn. 1). 3) Имеются в виду технические средства наблюдения, применение которых не регулируется другими положениями УПК ФРГ. В качестве примеров приводятся пеленгаторы, передатчики GPS, сигнализация, реагирующая на движение, использование сервиса подтверждения получения электронного сообщения для установления местонахождения получателя, приборы ночного видения (см.: Meyer-Goßner, StPO, 53. Aufl. 2010, § 100h, Rn.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2). Поскольку к мерам, применение которых регулируется § 100h, предъявляются более низкие требования в связи с тем, что нарушение конституционных прав в данном случае менее значительное, не любые меры, не регулируемые другими положениями, можно отнести к сфере применения § 100h. Например, установка троянской программы для проведения т.н. онлайн-обыска не подпадает ни под § 100h, ни под другие положения УПК ФРГ, т.е. является незаконной и недопустимой в связи с уголовным преследованием (BGHZ 51, 211), но может быть назначена в качестве превентивной меры полицейского права, например, согласно § 20k Закона о Федеральном ведомстве криминальной полиции [BKAG]. Применение пеленгатора IMSI регулируется § 100i. 4) Дословно : преступное деяние, имеющее важное значение [Straftat von erheblicher Bedeutung]. Законодатель использует данное ограничение для соблюдения принципа соразмерности (см. п. 2 комментария к § 81g) в §§ 81g (абз. 1), 98a (абз. 1), 100g (абз. 1 предл. 1 № 1, абз. 2), 100h (абз. 1 предл. 2), 100i (абз. 1), 110a (абз. 1 предл. 1), 131 и след., 160a (абз. 2), 163e (абз. 1 предл. 1, абз. 2), 163f (абз. 1 предл. 1). § 100i. [Меры, применяемые к мобильным телефонам]) (1) 1 Если существует подозрение, основанное на конкретных фактах, в том, что определённое лицо в качестве исполнителя или участника) совершило преступное деяние, являющееся значительным также в конкретном случае), в особенности, преступное деяние, указанное в § 100a (абз. 2), или покушение на такое преступное деяние, если покушение является уголовно наказуемым), или подготовило такое преступное (с. 167) деяние посредством преступного деяния), то при помощи технических средств) могут быть установлены :

О.А. Кириченко

	1. номер прибора мобильного телефона) и номер его карты), а также 2. местонахождение мобильного телефона, если это необходимо для исследования обстоятельств дела или установления местонахождения обвиняемого. (2) В рамках применения таких мер допустимо собирать личные данные третьих лиц, только если по техническим причинам это неизбежно для достижения цели согласно абзацу 1. Эти данные могут использоваться только для сравнения с целью установления искомого номера прибора или карты и должны быть незамедлительно уничтожены по окончании применения меры. (3) Положения, предусмотренные в § 100a (абз. 3) и § 100b (абз. 1 предл. 1-3, абз. 2 предл. 1 и абз. 4 предл. 1), применяются соответственно. Постановление должно быть ограничено сроком, не превышающим шести месяцев. Продление, каждое на срок не более шести месяцев, допускается, если основания для вынесения постановления согласно абзацу 1 по-прежнему наличествуют. 1) Положения § 100i и 101 внесены в новой редакции на основании ст. 1 Закона от 21.12.2007 (BGBl. 2007 I S. 3198). 2) Определение см.: п. 2 комментария к § 3. 3) Дословно: преступное деяние, имеющее важное значение [Straftat von (...) erheblicher Bedeutung]. Законодатель использует данное ограничение для соблюдения принципа соразмерности (см. п. 2 комментария к § 81g) в §§ 81g (абз. 1), 98a (абз. 1), 100g (абз. 1 предл. 1 № 1, абз. 2), 100h (абз. 1 предл. 2), 100i (абз. 1), 110a (абз. 1 предл. 1), 131 и след., 160a (абз. 2), 163e (абз. 1 предл. 1, абз. 2), 163f (абз. 1 предл. 1). 4) Наказуемость покушения определена в §§ 23 (абз. 1), 12 УУ ФРГ. 5) Имеется в виду, что само приговорительное действие должно являться уголовно наказуемым

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	деянием. Наказуемость приготовления к преступному деянию может наступать, во-первых, в соответствии с положениями § 30 УУ ФРГ, которые приравнивают к покушению приготовительные действия, направленные на приискание соучастников уголовного преступления (см.: § 12 абз. 1 УУ ФРГ), а, во-вторых, за воплощение самостоятельных (так называемых «подготовительных») составов, закреплённых в Особенной части УУ ФРГ и устанавливающих уголовную ответственность за совершение определённых действий в преддверии покушения (напр. §§ 80, 83, 87, 89а, 149, 202с, 324 абз 3, 263а абз. 3, 267 абз. 1 альт. 1, 275, 303а абз. 3, 303b абз. 5, 310, 316с абз. 4 УУ ФРГ). Подробно о легитимации и границах наказуемости приготовления преступного деяния см.: Головиненков П.В. Уголовное право : стратегия развития в XXI веке : материалы Восьмой Международной научно-практической конференции 27-28 января 2011 г. Москва, 2011. С. 589-602. 6) Для установления данных используется т. н. пеленгатор IMSI (IMSI catcher). Эта мера отличается от мер согласно § 100g тем, что в случае, предусмотренном в § 100i, данных, которыми располагают органы уголовного преследования, недостаточно ни для прослушивания согласно § 100a, ни для получения информации о связи согласно § 100g. Поэтому при помощи конкретного (с. 168) технического средства сначала устанавливается номер прибора и/или карты и, поскольку существует непосредственная связь, также местонахождение прибора. Некоторые модификации пеленгатора IMSI позволяют также прослушивать переговоры, однако эта функция может использоваться только в соответствии с требованиями § 100a. 7) Имеется в виду идентификационный номер прибора IMEI (International Mobile Equipment

О.А. Кириченко

	Identity). 8) Имеется в виду идентификатор абонента IMSI (International Mobile Subscriber Identity), являющийся индивидуальным и известный только оператору связи (с. 169). § 274. [Доказательная сила протокола] 1 Соблюдение формальностей, предписанных для проведения основного судебного разбирательства, может быть доказано только протоколом. 2 В опровержение касающегося этих формальностей содержания протокола допустимо лишь доказательство подделки (с. 282). § 285. [Обеспечение доказательств как цель производства] 1 В отношении отсутствующего лица основное судебное разбирательство не проводится. 2 Задачей судопроизводства, возбуждённого в отношении отсутствующего лица, является обеспечение доказательств на случай его будущей явки. (2) В отношении этого судопроизводства действуют положения §§ 286-294. (с. 286).
Господарський процесуальний кодекс України : закон України від 6 листопада 1991 р. № 1798-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 6, ст. 56, зі змінами згідно закону № 2689-IX від 18.10.2022}. <i>Zakon.rada.gov.ua</i> : веб-сайт. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12	Стаття 73. Докази 1. Доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи. 2. Ці дані встановлюються такими засобами: 1) письмовими, речовими і електронними доказами; 2) висновками експертів; 3) показаннями свідків. Особливості визначення шкоди, завданої у результаті виведення банку з ринку або ліквідації банку на підставі протиправних (незаконних) індивідуальних активів Національного банку України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, Міністерства фінансів України, Національної

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	комісії з цінних паперів та фондового ринку, рішень Кабінету Міністрів України особам, які на дату прийняття таких індивідуальних актів або рішень, відповідно, мали статус учасників такого банку, встановлюються законом України «Про банки і банківську діяльність» та законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб». Стаття 74. Обов'язок доказування і подання доказів 1. Кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень. 2. У разі посилення учасника справи на невчинення іншим учасником справи певних дій або відсутність певної події, суд може зобов'язати такого іншого учасника справи надати відповідні докази вчинення цих дій або наявності певної події. У разі ненадання таких доказів суд може визнати обставину невчинення відповідних дій або відсутності події встановленою. 3. Докази подаються сторонами та іншими учасниками справи. 4. Суд не може збирати докази, що стосуються предмета спору, з власної ініціативи, крім витребування доказів судом у випадку, коли він має сумніви у добросовісному здійсненні учасниками справи їхніх процесуальних прав або виконанні обов'язків щодо доказів. Стаття 75. Підстави звільнення від доказування 1. Обставини, які визнаються учасниками справи, не підлягають доказуванню, якщо суд не має обґрунтованих підстав вважати їх недостовірними або визнаними у зв'язку з примусом. Обставини, які визнаються учасниками справи, можуть бути зазначені в заявах по суті справи, поясненнях учасників справи, їх представників. 2. Відмова від визнання обставин приймається судом, якщо сторона, яка відмовляється, доведе,

О.А. Кириченко

	що вона визнала ці обставини внаслідок помилки, що має істотне значення, обману, насильства, погрози чи тяжкої обставини, або що обставини визнано у результаті зловмисної домовленості її представника з іншою стороною. Про прийняття відмови сторони від визнання обставин суд постановляє ухвалу. У разі прийняття судом відмови сторони від визнання обставин вони доводяться в загальному порядку. 3. Обставини, визнані судом загальновідомими, не потребують доказування. 4. Обставини, встановлені рішенням суду в господарській, цивільній або адміністративній справі, що набрало законної сили, не доказуються при розгляді іншої справи, у якій беруть участь ті самі особи або особа, стосовно якої встановлено ці обставини, якщо інше не встановлено законом. 5. Обставини, встановлені стосовно певної особи рішенням суду в господарській, цивільній або адміністративній справі, що набрало законної сили, можуть бути у загальному порядку спростовані особою, яка не брала участі у справі, в якій такі обставини були встановлені. 6. Обвинувальний вирок суду в кримінальному провадженні або постанова суду, якою особу притягнуто до адміністративної відповідальності у справі про адміністративне правопорушення, які набрали законної сили, є обов'язковими для господарського суду, що розглядає справу про правові наслідки дій чи бездіяльності особи, стосовно якої ухвалений вирок або постанова суду, лише в питанні, чи мали місце ці дії (бездіяльність) та чи вчинені вони цією особою. 7. Правова оцінка, надана судом певному факту при розгляді іншої справи, не є обов'язковою для господарського суду. 8. Обставини, встановлені рішенням третейського суду або міжнародного комерційного арбітражу, виправдувальним вироком суду у кримінальному провадженні,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ухвалою про закриття кримінального провадження і звільнення особи від кримінальної відповідальності, підлягають доказуванню в загальному порядку при розгляді справи господарським судом. Стаття 76. Належність доказів 1. Належними є докази, на підставі яких можна встановити обставини, які входять в предмет доказування. Суд не бере до розгляду докази, які не стосуються предмета доказування. 2. Предметом доказування є обставини, які підтверджують заявлені вимоги чи заперечення або мають інше значення для розгляду справи і підлягають встановленню при ухваленні судового рішення. Стаття 77. Допустимість доказів 1. Обставини, які відповідно до законодавства повинні бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватися іншими засобами доказування. 2. Докази, одержані з порушенням закону, судом не приймаються. Стаття 78. Достовірність доказів 1. Достовірними є докази, створені (отримані) за відсутності впливу, спрямованого на формування хибного уявлення про обставини справи, які мають значення для справи. Стаття 79. Вірогідність доказів 1. Наявність обставини, на яку сторона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, вважається доведеною, якщо докази, надані на підтвердження такої обставини, є більш вірогідними, ніж докази, надані на її спростування. 2. Питання про вірогідність доказів для встановлення обставин, що мають значення для справи, суд вирішує відповідно до свого внутрішнього переконання. Стаття 80. Подання доказів 1. Учасники справи подають докази у справі безпосередньо до суду.

О.А. Кириченко

	2. Позивач, особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, повинні подати докази разом з поданням позовної заяви. 3. Відповідач, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, повинні подати суду докази разом з поданням відзиву або письмових пояснень третьої особи. 4. Якщо доказ не може бути поданий у встановлений законом строк з об'єктивних причин, учасник справи повинен про це письмово повідомити суд та зазначити: доказ, який не може бути подано; причини, з яких доказ не може бути подано у зазначений строк; докази, які підтверджують, що особа здійснила всі залежні від неї дії, спрямовані на отримання вказаного доказу. 5. У випадку визнання поважними причин неподання учасником справи доказів у встановлений законом строк суд може встановити додатковий строк для подання вказаних доказів. 6. У випадку прийняття судом відмови сторони від визнання обставин суд може встановити строк для подання доказів щодо таких обставин. 7. Якщо зі зміною предмета або підстав позову або поданням зустрічного позову змінилися обставини, що підлягають доказуванню, суд залежно від таких обставин встановлює строк подання додаткових доказів. 8. Докази, не подані у встановлений законом або судом строк, до розгляду судом не приймаються, крім випадку, коли особа, яка їх подає, обґрунтувала неможливість їх подання у вказаний строк з причин, що не залежали від неї. 9. Копії доказів (крім речових доказів), що подаються до суду, заздалегідь надсилаються або надаються особою, яка їх подає, іншим учасникам справи. Суд не бере до уваги відповідні докази у разі відсутності підтвердження надсилання (надання) їх копій іншим учасникам справи, крім випадку, якщо

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	такі докази є у відповідного учасника справи або обсяг доказів є надмірним, або вони подані до суду в електронній формі, або є публічно доступними. 10. Докази, які не додані до позовної заяви чи до відзиву на неї, якщо інше не передбачено цим Кодексом, подаються через канцелярію суду, з використанням Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи або в судовому засіданні з клопотанням про їх приєднання до матеріалів справи. 11. У разі подання заяви про те, що доданий до справи або поданий до суду учасником справи для ознайомлення документ викликає сумнів з приводу його достовірності або є підробленим, особа, яка подала цей документ, може просити суд до закінчення підготовчого засідання виключити його з числа доказів і розглядати справу на підставі інших доказів. Стаття 81. Витребування доказів 1. Учасник справи у разі неможливості самостійно надати докази вправі подати клопотання про витребування доказів судом. Таке клопотання повинно бути подане в строк, зазначений в частинах другій та третій статті 80 цього Кодексу. Якщо таке клопотання заявлено з пропуском встановленого строку, суд залишає його без задоволення, крім випадку, коли особа, яка його подає, обґрунтує неможливість його подання у встановлений строк з причин, що не залежали від неї. 2. У клопотанні про витребування судом доказів повинно бути зазначено: 1) який доказ витребується (крім клопотання про витребування судом групи однотипних документів як доказів); 2) обставини, які може підтвердити цей доказ, або аргументи, які він може спростувати; 3) підстави, з яких випливає, що цей доказ має відповідна особа; 4) заходи, яких особа, яка подає клопотання,

О.А. Кириченко

	вжила для отримання цього доказу самостійно, докази вжиття таких заходів та (або) причини неможливості самостійного отримання цього доказу; 5) причини неможливості отримати цей доказ самостійно особою, яка подає клопотання. 3. У клопотанні про витребування судом групи однотипних документів як доказів додатково зазначаються ознаки, що дозволяють ідентифікувати відповідну групу документів. 4. У разі задоволення клопотання суд своєю ухвалою витребує відповідні докази. 5. Суд може витребувати докази також до подання позову як захід забезпечення доказів у порядку, встановленому статтями 110-112 цього Кодексу. 6. Суд може уповноважити на одержання витребуваних ним доказів заінтересовану сторону. 7. Будь-яка особа, в якій знаходиться доказ, повинна видати його на вимогу суду. 8. Особи, які не мають можливості подати доказ, який витребує суд, або не мають можливості подати такий доказ у встановлені строки, зобов'язані повідомити про це суд із зазначенням причин протягом п'яти днів з дня вручення ухвали. 9. У разі неповідомлення суду про неможливість подати докази, витребувані судом, або неподання таких доказів без поважних причин, суд застосовує до відповідної особи заходи процесуального примусу, передбачені цим Кодексом. 10. У разі неподання учасником справи витребуваних судом доказів без поважних причин або без повідомлення причин суд, залежно від того, яка особа ухиляється від їх подання та яке ці докази мають значення, може визнати обставину, для з'ясування якої витребувався доказ, або відмовити у її визнанні, або розглянути справу за наявними в ній доказами, а у разі неподання таких доказів

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	позивачем - також залишити позовну заяву без розгляду. Стаття 82. Огляд доказів за їх місцезнаходженням 1. Письмові, речові та електронні докази, які не можна доставити до суду, оглядаються за їх місцезнаходженням. 2. Про дату, час і місце огляду доказів за їх місцезнаходженням повідомляються учасники справи. Неявка цих осіб не є перешкодою для проведення огляду. 3. У разі необхідності, в тому числі за клопотанням учасника справи, для участі в огляді доказів за їх місцезнаходженням можуть бути залучені свідки, перекладачі, експерти, спеціалісти, а також здійснено фотографування, звуко- і відеозапис. 4. Про огляд доказів за їх місцезнаходженням складається протокол, що підписується всіма особами, які беруть участь в огляді. До протоколу додаються разом з описом усі складені або звірені під час огляду на місці плани, креслення, копії документів, а також зроблені під час огляду фотознімки, електронні копії доказів, відеозаписи тощо. 5. Якщо огляд проводиться за відсутності хоча б однієї із сторін, а також в інших випадках, коли суд визнає це за необхідне, здійснюється відеофіксація огляду технічними засобами. 6. Особи, які беруть участь в огляді доказів за їх місцезнаходженням, мають право звертати увагу суду на ту чи іншу обставину, яка, на їх погляд, має значення для повноцінного проведення огляду, встановлення обставин, які мають значення для розгляду справи, робити свої зауваження щодо протоколу огляду. 7. У порядку, передбаченому цією статтею, суд за заявою учасника справи чи з власної ініціативи може оглянути веб-сайт (сторінку), інші місця збереження даних в мережі Інтернет з метою встановлення та фіксування їх змісту. У

О.А. Кириченко

	разі необхідності для проведення такого огляду суд може залучити спеціаліста. 8. Суд може призначити експертизу для встановлення та фіксування змісту веб-сайту (сторінки), інших місць збереження даних в мережі Інтернет за умови, якщо це потребує спеціальних знань і не може бути здійснено судом самостійно або із залученням спеціаліста.
Грошевой Ю.М. Теоретические проблемы формирования убеждения судьи в советском уголовном судопроизводстве : автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук. Харьков : Харьк. юрид. ин-т, 1975. 33 с.	Доказывание состава преступления и его квалификации осуществляется на основе и доказательств и установленных ими обстоятельств. Объект познания по уголовному делу есть событие преступления в его правовых признаках, поэтому фактические данные, несущие о нем информацию, всегда соотносятся судьями с теми правовыми признаками, в которых описан в законе конкретный состав преступления, т.е. в судебном исследовании мысль субъекта (судьи) движется от нормативного описания состава преступления к объекту познания и от установленных на основе доказательств фактов к норме уголовного права. Доказательства и установленные ими фактические обстоятельства дела находятся в диалектическом единстве, неразрывно между собой связаны (с. 29).
Грошевий Ю.М., Шило О.Г. Докази і доказування. <i>Кримінальний процес : підручник / за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило.</i> Харків : Право, 2013. 824 с. URL : http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/Krim-protse-Tatsiy.pdf	§ 2. Поняття доказів та їх класифікація (с. 180-185) Поняття доказів належить до базових, вихідних у теорії доказів та доказовому праві. Воно лежить в основі вирішення теорією і законом таких питань, як належність та допустимість доказів, обсяг і зміст способів їх збирання, закріплення, перевірки та оцінки, процесуальний режим використання окремих видів доказів та ін. Зміст, що вкладається в поняття доказу, істотно впливає на встановлення прав і обов'язків учасників кримінального провадження, що у свою чергу органічно пов'язано з реалізацією в доказуванні основних засад судочинства. Нормативне поняття доказу надається у ст. 84

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	КПК. При його визначенні необхідно виходити з єдності фактичних даних та їх процесуальних джерел. Таким чином, докази в кримінальному провадженні - це фактичні дані, отримані з таких процесуальних джерел, як показання, речові докази, документи чи висновки експертів, у передбаченому КПК порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд (с. 180) встановлюють наявність або відсутності фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню. При цьому необхідно мати на увазі, що законодавець не випадково визначає докази як фактичні дані, а не факти. Справа в тому, що при розслідуванні та судовому розгляді будь-якого кримінального правопорушення суб'єкти доказування пізнають обставини, що для них мали місце в минулому, тобто здійснюють пізнання опосередковано. У більшості випадків вони стикаються не з самими фактами, а з відомостями про них, які збереглися у пам'яті людей або залишили сліди на предметах матеріального світу. Слідчий або суддя не можуть здійснювати кримінальне провадження, якщо вони безпосередньо спостерігали за вчиненням правопорушення або іншими фактами, що пов'язані з його скоєнням. У таких випадках вони зобов'язані заявити самовідвід і виступати як свідки, оскільки саме ця процесуальна фігура є незмінною. Сказане не виключає, що в деяких випадках суб'єкт доказування може безпосередньо сприймати факти. Це відбувається тоді, коли об'єкт пізнання залишився незмінним з моменту вчинення кримінального правопорушення до його сприйняття та дослідження у кримінальному провадженні (наприклад, зламаний замок на дверях, через які правопорушники потрапили до житла, або спотворене обличчя потерпілого

	тощо). Але і в цьому випадку слідчий прокурор, слідчий суддя або суд оперують як доказами не цими фактами, а тільки відомостями про них, зафіксованими у встановленому законом порядку (наприклад, у протоколах слідчих (розшукових) дій). Також законодавець не визначає наперед встановленої сили жодного доказу у конкретному кримінальному провадженні, надаючи право суб'єкту доказування самостійно обирати коло процесуальних дій, спрямованих на збирання доказів і визначати їх достатність для встановлення тієї чи іншої обставини. Винятком є випадки обов'язкового звернення для проведення експертизи, передбачені ч. 2 ст. 242 КПК. Таким чином, докази - це будь-які фактичні дані. І, нарешті при ознайомленні із законодавчим визначенням поняття доказів, на перший погляд, може скластися уява про його суперечливість. Так, з одного боку, КПК передбачає право підозрюваного (п. 8 ч. 1 ст. 42 КПК), обвинуваченого, виправданого та засудженого (п. 2 ч. 4 ст. 42, ч. 3 ст. 43 КПК), захисника (ч. 4 ст. 46 КПК), потерпілого (ч. 3 ст. 56 КПК) та його представника (ч. 4 ст. 58 КПК), цивільного позивача (ч. 3 ст. 61 КПК) та цивільного відповідача (ч. 3 ст. 62) збирати та подавати докази (саме такий термін використовується законодавцем), а з другого - під доказами в контексті ст. 84 КПК розуміються лише ті фактичні дані, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя та суд встановлюють наявність або відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню. Це пов'язане з тим, що доказом фактичні дані стануть лише тоді, коли суб'єкти, передбачені в ст. 84 КПК, сприймуть їх як такі та будуть оперувати ними при прийнятті процесуальних рішень.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Таким чином, докази можна розглядати як в широкому сенсі, що це фактичні дані, які зібрані і стороною обвинувачення, і стороною захисту та потерпілим, так і у вузькому, коли під доказами (с. 181) розуміють тільки фактичні дані, якими оперують при прийнятті рішень слідчий, прокурор, слідчий суддя та суд (с. 182). § 3. Властивості доказів(с. 185-190) Властивостями будь-якого доказу є належність, допустимість, достовірність, а сукупності доказів - їх достатність. Лише наявність всіх цих ознак дозволяє використовувати конкретні фактичні дані як докази у кримінальному провадженні (с. 185). § 5. Процес доказування та його суб'єкти (с. 195-205) Пізнання у кримінальному провадженні здійснюється лише за допомогою кримінального процесуального доказування — врегульованої законом процесуальної діяльності, що полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження (ч. 2 ст. 91 КПК). Отже, елементами процесу доказування є збирання (закріплення), перевірка та оцінка доказів. Вказані елементи пов'язані між собою, оскільки збирання та перевірку неможливо відділити від оцінки доказів. У свою чергу, оцінка зібраних доказів не завжди тягне за собою припинення процесу доказування, а може привести до необхідності збирання та перевірки нових доказів. Доказування у кримінальному провадженні характеризується тим, що воно здійснюється відповідно до законодавчої регламентації, тобто відповідно до кримінальної процесуальної форми визначеними в законі суб'єктами. Першим елементом процесу доказування є збирання доказів - складна комплексна діяльність суб'єктів доказування по виявленню, витребуванню, отриманню, закріпленню,

О.А. Кириченко

	збереженню у встановленому порядку доказів. Збирання доказів здійснюється сторонами кримінального провадження та потерпілим у порядку, передбаченому КПК (ч. 1 ст. 93 КПК). Слід зауважити, що термін «збирання доказів» є умовним, оскільки сторони кримінального провадження не збирають вже готові докази, вони поступово формуються під час доказової діяльності. (с. 195).
Грудинин І.А. Средства доказывания в уголовном судопроизводстве: система, содержание, гносеологические аспекты : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец.: «Уголовный процесс, криминалистика; оперативно-розыскная деятельность»; Уральская государственная юридическая академия. Екатеринбург, 2012. 27 с. URL : file:///C:/Users/intel/Downloads/autoref-sredstva-dokazyvaniya-v-ugolovnom-sudoproizvodstve%20(1).pdf	1. Авторское определение уголовно-процессуального понятия «доказывание», в соответствии с которым доказывание подразумевает под собой урегулированную уголовно-процессуальным законом деятельность, представляющую собой единство познавательного и удостоверительного моментов и осуществляемую (с. 7) субъектами доказывания для выявления всех обстоятельств предмета доказывания и, в конечном счете, установления объективной истины по делу путем собирания, проверки и оценки доказательств, а также их использования при обосновании версий события преступления и правомерности принятия уголовнопроцессуальных решений. 4. Авторская классификация средств доказывания в уголовном судопроизводстве, в соответствии с которой к средствам доказывания относятся доказательства, источники формирования доказательств, следственные и иные процессуальные действия (с. 8). ... Традиционно рассматриваемый в научной литературе перечень свойств доказательств, включающий относимость, допустимость, достоверность и достаточность, не является однозначным и общепризнанным. Диссертант также поддерживает существующую точку зрения о том, что существует еще и свойство значимости доказательств. ... Данное свойство можно назвать, на взгляд автора, «достаточной значимостью». (с. 18).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Таким образом, на основе изложенного, автор приходит к выводу о том, что требование допустимости носит комплексный характер, интегрирует в себе свойства достоверности, относимости, технической и диспозитивной допустимости. Кроме того, диссертант считает, что самостоятельным свойством доказательств является свойство значимости. Свойство значимости, на взгляд диссертанта, является ключевым при определении роли доказательств в системе средств доказывания по уголовным делам (с. 20).
Гуткин И.М. Доказательства в уголовном процессе. <i>Советский уголовный процесс. Общая часть: учебник</i> / под ред. Б.А. Викторова, В.Е. Чугунова. Москва : ВШ МВД СССР, 1973. С. 152-194.	Закон определяет, что «доказательствами по уголовному делу являются любые фактические данные, на основе которых в определенном законом порядке органы дознания, следователи и суд устанавливают наличие или отсутствие общественно опасного деяния, виновность лица, совершившего это деяние, и иные обстоятельства, имеющие значение для правильного разрешения дела (ст. 16 Основ, ст. 69 УПК РСФСР). Доказательствами являются фактические данные. Способность фактических данных устанавливать, доказывать искомое обусловлена действующей в природе и обществе закономерностью – всеобщей связью и взаимозависимостью предметов и явлений, наличием у материи свойства отражения. (с. 169). Под фактическими данными - доказательствами следует понимать : а) факты, указывающие на наличие или отсутствие обстоятельств, подлежащих установлению в уголовном деле (место, время, способ совершения преступления, лицо, его совершившее, и т. д.); б) сведения об этих обстоятельствах. Факты приобретают в уголовном процессе значение доказательств только при наличии объективной связи с теми обстоятельствами, которые при их

	помощи устанавливаются (с. 170). Подчеркивая связь между источником доказательства и доказательственным фактом, следует иметь в виду и существующее между ними различие с точки зрения их роли и значения в процессе доказывания. Источник доказательства является средством установления доказательственного факта, а последний – средством установления искомого, т. е. тех обстоятельств, которые подлежат доказыванию по делу (с. 171). При пользовании доказательствами следует учитывать их допустимость и относимость к уголовному делу. Допустимыми признаются такие фактические данные, которые собраны уполномоченным на то должностным лицом, получены из законного источника, законным способом и с соблюдением предусмотренной законом процессуальной формы (с. 172). Относимыми являются такие фактические данные, которые в силу своей связи с предметом доказывания или по своему содержанию могут быть использованы для установления обстоятельств, подлежащих доказыванию по уголовному делу (с. 173). Оперативно-розыскные данные не являются доказательствами. От доказательств они отличаются по источникам и способам установления фактических данных. Фактические данные, получаемые оперативно-розыскным путем, устанавливаются из источников, которые не предусмотрены процессуальным законом, а поэтому не могут являться доказательствами в уголовном процессе. Оперативно-розыскные данные и доказательства различаются и по способу их получения. При собирании фактических данных с применением оперативно-розыскных мер отсутствует ряд специфических процессуальных гарантий достоверности полученной информации, без которых фактические данные не могут быть

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	признаны доказательствами (с. 174).
Джатиев В.С. Доказывание и оценка обстоятельств, определяющих характер и степень общественной опасности преступления : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец. : 12.00.09 — уголовный процесс, судоустройство, прокурорский надзор и криминалистика. Ленинградский государственный университет. Ленинград, 1984. 17 с. URL : https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/15323/1/Jzhatiyev_1984.pdf	Анализируя существующие точки зрения на понятие уголовно-процессуального доказывания, диссертант обосновывает методологическую несостоятельность дуалистического понимания уголовно-процессуального доказывания (познания и обоснования познанного), доминирующего в науке советского уголовного процесса. Руководствуясь общеметодологическими положениями, познание и доказывание в уголовном процессе он рассматривает как различные виды человеческой деятельности: первый — процессуально оформленная логико-практическая деятельность, направленная на установление истины по делу, второй — логическая деятельность по обоснованию полученного знания перед оппонентом. Идентичность логики познания и логики доказывания, по мнению автора, не колеблет утверждения о нетождественности познания и доказывания. И познание и доказывание осуществляются в форме доказательного рассуждения. Однако в процессе познания элементы доказательного рассуждения (тезис, аргументы и демонстрация) находятся лишь в стадии формирования никак еще не объективированы, т.е. являются только объектом индивидуального сознания исследователя. Напротив, указанные элементы в процессе доказывания характеризуются высокой степенью сформированное, а само доказывание немыслимо без форм, доступных для постороннего восприятия. На этой основе проводится разграничение между познанием, доказыванием познанного и познанием адресатом доказываемого ему тезиса. По мнению диссертанта, не всякое обоснование знания является доказыванием, хотя в любом случае оно подчинено общим правилам логического доказательства. Здесь автор вводит

	дополнительный критерий разграничения — характер принимаемого решения и отношение к нему субъектов советского уголовного процесса, который позволяет ему выделить две разновидности (с. 6) обоснования процессуального решения: мотивировку и доказывание. Мотивируются основные процессуальные решения, разрешающие уголовное дело по существу, и ряд промежуточных. О доказывании же правомерно говорить в случаях обоснования предварительных основных решений, констатирующих виновность лица в совершении преступления. Это обусловлено системой советского уголовного процесса, где расследование и разрешение дела по существу сосредоточены в руках различных субъектов (за некоторыми исключениями), предполагающей необходимость доказывания вывода о виновности конкретного лица для и перед судом как единственным органом правосудия (ст. ст. 151 и 160 Конституции СССР). Специфика уголовно-процессуального доказывания заключается в том, что перед судом можно доказывать только знание о виновности конкретного лица в совершении преступления, а это никак невозможно вне обвинения, так как иное исключает дальнейшее производство по уголовному делу (ст. 5 Основ уголовного судопроизводства Союза ССР и союзных республик; ст. 5 УПК РСФСР) (с. 7). Различая оценку доказательств и оценку обстоятельств преступления, диссертант предлагает : 1) ч. I ст. 17 Основ уголовного судопроизводства Союза ССР и союзных республик (ч. 1 ст. 71 УПК РСФСР) изложить в следующей редакции : «Суд, прокурор, следователь и лицо, производящее дознание, оценивают доказательства по своему внутреннему убеждению с точки зрения относимости, допустимости, достоверности и достаточности

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	для признания установленными обстоятельств дела, руководствуясь законом и социалистическим правосознанием»; (с. 8)
Додін Е.В. Доказывание и доказательства в правоприменительной деятельности органов государственного управления : автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук. Киев, 1973. 40 с.	Сущность юридических доказательств представляет собой фактические данные, являющиеся средством установления в порядке определенном законом, необходимых обстоятельств дела, требующего применения норм права. Доказательства - фактические данные, являющиеся средством установления в порядке определенном законом, необходимых обстоятельств дела, требующего применения нормы права. Доказательства, используемые органами управления в своей правоприменительной деятельности как разновидность юридических доказательств могут быть названы управленческими или административными доказательствами (с. 20).
Доля Е.А. Доказательства и доказывание. Тема 5. Уголовный процесс : учебник для вузов / Б.Я. Гаврилов и др.; под ред. Б. Я. Гаврилова. 9-е изд. Москва : Изд-во Юрайт, 2024. С. 124-142. https://urait.ru/viewer/ugolovnyy-process-535410#page/4	Изложены традиционные положения
Дорохов В.Я. Доказательства. Теория доказательств в советском уголовном процессе : монография / под ред. Н.В. Жогина. Изд. 2-е.	В то же время в процессуальной литературе все более просматривается новое понимание доказательства как единства фактических данных и их источников. Именно оно и представляется единственно правильным (с. 218).

Москва : Юрид. лит., 1973. С. 218-220.	
Дуфенюк О.М. Доказування у кримінальному провадженні. Тема 7. Кримінальний процес : підручник / Р.І. Благута, Ю.В. Гуцуляк, О.М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А.Я. Хитри, Р.М. Шехавцова, В.В. Луцика. Львів: ЛьвДУВС, 2019. Ч. 1. С. 273-318. URL : https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/kryminal-nyy-protseses_LDUVS.pdf	Доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому КПК порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність або відсутність фактів й обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню (ч. 1 ст. 84 КПК). Відповідно до нового тлумачного словника української мови термін «фактичний» означає «такий, що відповідає об'єктивній дійсності і є матеріалом для певних висновків», а термін «дані» визначається як «відомості, що необхідні для якого-небудь висновку, рішення», отже, доцільно трактувати фактичні дані лише як «відомості про факти». Адже факти – це явища дійсності, які зазвичай стосуються минулого і є недоступними (с. 274) для безпосереднього сприйняття слідчим, прокурором, слідчим суддею або судом. Щоб мати можливість використати факт у разі доказування, він має бути спочатку пізнаний, тобто відображений у свідомості людини. Щодо моменту виникнення доказу в кримінальному провадженні, то вважається, що до проведення слідчих (розшукових) й інших процесуальних дій докази не виникають, оскільки процесуальних доказів у готовому вигляді немає. Під час вчинення кримінального правопорушення утворюються його матеріальні сліди-відображення в обстановці місця події або ідеальні сліди-відображення у свідомості людей. Тому збирають, перевіряють і оцінюють не докази, а відомості, носіями яких є матеріальні об'єкти, люди, які можуть трансформуватися в докази, а можуть і не досягнути цього статусу. Виникнення доказів у кримінальному провадженні – це складна, цілеспрямована діяльність суб'єктів доказування з формування доказів, до якої включаються дії з їх збирання, дослідження та засвідчення у встановленому

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	КПК порядку в процесуальних джерелах доказів – показаннях, речових доказах, документах, висновках експертів (ч. 2 ст. 84 КПК). Легальна дефініція доказу структурована і як елементи охоплює будь-які фактичні дані, що мають значення для кримінального провадження (зміст), процесуальну форму їх закріплення (спосіб існування у матеріалах кримінального провадження) та носій відомостей (зовнішній вираз). Усі зазначені елементи взаємозв'язані та в поєднанні утворюють поняття доказу. Отже, детальніше розглянемо структурні елементи поняття доказу. Зміст доказів становлять фактичні дані, отримані з належних джерел, а їх матеріальною основою є не саме джерело, а штучно створений їх носій. Під фактичними даними варто розуміти не самі факти, а відомості про минулі події, які реально відбулися, що містяться в доказах (інформацію) про них. Для того, щоб пізнати факт, необхідно сприйняти його безпосередньо або отримати про нього інформацію. Але кримінальне (с. 275) правопорушення – це подія минулого, яка в момент доказування не існує. Якщо ж слідчий або суддя безпосередньо сприймали подію, що розслідується або розглядається в суді, то вони стають свідками і їх участь у процесі, як суб'єктів доказування, виключається. Вони можуть безпосередньо сприймати лише ту інформацію про кримінальне правопорушення, яка збереглася у свідомості інших людей або на матеріальних об'єктах. Відтак обставини, які мають значення для провадження, пізнаються не за допомогою фактів реальної дійсності, а лише відомостей про них. Факти – це події, явища дійсності, які не можна приєднати до матеріалів кримінального провадження. Через те, в разі здійснення доказування у кримінальному провадженні орган досудового розслідування, слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд й інші особи, які беруть участь у процесі, оперують

	відомостями про події та явища дійсності, що утворюють зміст показань допитаних осіб, документів й інших видів доказів. Навіть у разі безпосереднього сприйняття слідчим, прокурором або суддею обставин події кримінального правопорушення у ході провадження слідчих (розшукових) і судових дій (огляд, освідчування тощо) вони оперують як доказами не цими фактами, а тільки відомостями (інформацією) про них, зафіксованими у встановленому законом порядку в протоколах слідчих (розшукових) дій, на носії інформації, на яких за допомогою технічних засобів зафіксовані процесуальні дії і в журналі судового засідання. Так, змістом такого доказу, як показання свідка, будуть фактичні дані, які свідок повідомляє на допиті, а формою – саме повідомлення, зроблене свідком на допиті, яке записане у протоколі (зміст – відомості, форма – сам документ). Єдність змісту та форми в доказі виявляється як єдність фактичних даних та їх процесуальних носіїв. Останні виступають як невід’ємний атрибут самого доказування. Процесуальними носіями фактичних даних є об’єкти, які можуть слугувати засобом фіксації, збереження та перенесення доказової інформації в просторі та часі зокрема – джерелом (с. 275) інформації у кримінальному провадженні для суб’єктів кримінального процесу на будь-яких його стадіях. Процесуальна форма наявності фактичних даних у кримінальному процесі закріплена у ч. 2 ст. 84 КПК – це показання, речові докази, документи та висновки експертів. Процесуальна форма доказу має забезпечити надійність кримінального процесуального доказування. Щодо кримінальних процесуальних доказів, то законодавством передбачено порядок їх формування та збереження. Саме послідовність процесуальних дій та прийняття рішень із залучення до матеріалів кримінального

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	провадження фактичних даних і надають їм процесуальної форми. Необхідно пам'ятати, що окрім процесуальної форми, є форма одержання доказів, яка забезпечує їх допустимість, а також форма закріплення доказів, яка забезпечує їх збереження та подальше використання. Наприклад, протокол слідчої (розшукової) дії одночасно виступає і одним із джерел доказів, і формою збереження цих доказів. У кримінальному процесі докази виступають як засоби доказування конкретних обставин учиненого кримінального правопорушення, що мають значення для правильного вирішення матеріалів кримінального провадження. Доказ як факт, з якого слідчий, прокурор, слідчий суддя або суд роблять висновки про інший факт, який необхідно встановити в кримінальному провадженні, називається доказовим фактом. Доказовий факт – відомий факт, який у поєднанні з іншими фактами встановлює або спростовує винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення. Розслідування кримінального правопорушення може вважатися всебічним, повним й неупередженим лише в разі залучення всіх отриманих доказів, що дають змогу встановити обставини, які входять до предмета доказування (ст. 91 КПК). Проте не всі отримані докази можуть використовуватися у кримінальному судочинстві, а лише ті, що мають такі внутрішні властивості, як належність, допустимість, достовірність і достатність. - 277 - Належними доказами є такі, які прямо або непрямо підтверджують наявність або відсутність обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні та інших обставин, які мають значення для кримінального провадження, а також достовірність або недостовірність, можливість або неможливість використання інших доказів (ст. 85 КПК). Належність є невід'ємним елементом

	характеристики доказів. Належність доказів – це така внутрішньовласлива їм якість, унаслідок якої вони здатні встановити обставини, необхідні для повного і правильного розслідування обставин кримінального правопорушення. Вона відповідає, з одного боку, на питання про наявність зв'язку між змістом і фактом, який підлягає встановленню, а з іншого – визначає, наскільки точно встановлено шуканий факт, тобто належний доказ має визначену доказову силу, не належний – її не має. Головним для визнання належним доказу в провадженні має вирішення питання про те, чи належать обставини і факти, для встановлення яких він використовується, до кола тих, які мають вагоме значення для правильного вирішення кримінального провадження і відтак підлягають доказуванню. Якщо належать, значить відповідають вимозі належності, якщо не належать – не відповідають, і тому доказуванню не підлягають. Допустимість доказу, згідно з нормативними приписами ч. 1 ст. 85 КПК, визначається відповідністю порядку отримання доказу положенням КПК. Умовами допустимості доказів є: одержання фактичних даних із належного джерела (наприклад, не можуть бути доказами у кримінальному провадженні фактичні дані, одержані внаслідок допиту від особи, яка не могла підлягати допиту як свідок – ч. 2 ст. 65 КПК); одержання фактичних даних належним суб'єктом (державним органом або особою, яка здійснює кримінальне провадження); одержання фактичних даних у належному процесуальному порядку (з дотриманням передбаченої законом процедури); належне оформлення джерела фактичних даних (протокол, носій інформації, журнал судового засідання) (с. 277). Також у питаннях допустимості доказів має значення і рішення інших судів (ст. 90 КПК), а

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	саме: рішення національного (с. 279) суду або міжнародної судової установи, яке набрало законної сили і ним встановлено порушення прав людини і основоположних свобод, гарантованих Конституцією України і міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, має преюдиціальне значення для суду, який вирішує питання про допустимість доказів (тобто не вимагає повторного дослідження і встановлення ще одним рішенням, а відразу береться до уваги суду). Достатність сукупності доказів передбачає попередню оцінку кожного доказу з погляду допустимості та достовірності. Докази, які не відповідають цим критеріям, не можуть бути використаними для обґрунтування будь-яких висновків, відповідно, вони і не враховуються в разі оцінки сукупності доказів загалом. Достатність зібраних доказів для достовірного висновку в кримінальному провадженні визначається внутрішнім (с. 281) переконанням слідчого, слідчого судді, прокурора та судді. 7.2. Класифікація доказів Класифікація доказів означає їх наукове групування за певними ознаками, які притаманні їх змісту або формі. Потреба в класифікації доказів у кримінальному провадженні зумовлюється складністю процесу доказування, формуванням доказів (с. 282) та їхніх процесуальних джерел, різноманітністю функцій доказів. Сукупність доказів дає можливість повно, всебічно і неупереджено встановити всі обставини кримінального провадження лише у разі, коли вона утворює систему доказів, яка здатна встановити всі елементи предмета доказування. Багатоплановість поняття доказів не дає змоги класифікувати їх за однією універсальною ознакою, тому класифікація доказів відбувається

	за декількома ознаками. Класифікація доказів має значення не тільки для теорії, а й для практики, дає змогу систематизувати всі наявні знання про докази, правильно їх оцінювати та застосовувати. Першою підставою є спосіб формування доказів, залежно від якого вони поділяються на особисті та речові. До особистих доказів належать усі передбачені КПК види показань: свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, експерта. Прийнято вважати, що інформація, яка зберігається в людській пам'яті, має знаковий характер, оскільки повідомлення, які передаються від однієї особи до іншої є наслідком їх складної психічної діяльності. Образна картина події не може бути збережена, відновлена та передана в незмінному вигляді, тому завжди наявні об'єктивні розбіжності в характері інформації, особливостях її утворення, збереження та передачі. Що стосується речових доказів, то у неживій природі формування доказів виявляється в змінах зовнішнього вигляду, фізичного стану або хімічного складу об'єкта. Так, унаслідок кримінального правопорушення на місці події можуть залишитися сліди знарядь злому, відбитки пальців, плями крові тощо. Особисті докази мають словесну форму і одержуються від людей, а речові – форму матеріального коду і містяться в матеріальних об'єктах. Стосовно предмета обвинувачення докази класифікуються на обвинувальні та виправдувальні. Обвинувальними є докази, які викривають обвинуваченого або обтяжують його відповідальність. До них належать докази, на яких ґрунтується обвинувачення або які встановлюють обставини, що обтяжують відповідальність обвинуваченого (с. 284) Обвинувальні докази є єдиним засобом встановлення винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення. Відповідно до

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	цього, до них висуваються жорсткі вимоги відповідності закону процедури та закріплення. Обвинувальний вирок може ґрунтуватися тільки на достатній сукупності достовірних обвинувальних доказів, які отримані законним шляхом. Виправдувальними є докази, які спростовують обвинувачення, встановлюють невинуватість обвинуваченого або меншу його винуватість; встановлюють обставини, що пом'якшують відповідальність; спростовують допустимість, належність, достатність або достовірність обвинувальних доказів. Найвагомішим безпосереднім виправдувальним доказом є алібі, тобто знаходження обвинуваченого в момент учинення кримінального правопорушення в іншому місці. Доки алібі не спростовано, обвинувачення не може вважатися доведеним. Відтак виправдувальними є докази, які виключають можливість притягнення особи до кримінальної відповідальності. За джерелом одержання відомостей про факти (за характером формування джерела доказів) докази та їх джерела бувають первинними і похідними. Первинними називають докази, які є першоджерелами відомостей про факт, який встановлюється. Первинними доказами є: показання підозрюваного, обвинуваченого, свідка, потерпілого про вчинені ними дії або особисто сприйняті обставини кримінального правопорушення, висновки експерта, а також його показання про результати проведених ним досліджень, речові докази. Похідними називаються докази, які не є першоджерелами відомостей про факт, що встановлюється, а відомості, здобуті з інших джерел. Характерною особливістю похідних доказів є ретрансляція інформації, це означає, що похідний доказ формується пізніше

	первинного та на його основі, але це не означає, що до нього можна ставитися з недовірою та халатністю. Похідні докази потребують сумлінної перевірки та зіставлення з іншими доказами, адже внаслідок перевірки вони можуть виявитися достовірнішими, ніж первинні (с. 284). До похідних доказів, наприклад, належать: показання осіб, які мають відомості, отримані від інших людей (показання з чужих слів), копії документів, зліпки та відбитки, що відображають матеріальні сліди кримінального правопорушення. Залежно від того, чи встановлює доказ головний факт чи ні, докази можуть бути прямі і непрямі (побічні). Прямий доказ установлює і доказує головний факт, прямо вказує на учинення обвинуваченим кримінального правопорушення. Непрямі (побічні) докази встановлюють не головний факт, а доказовий факт, який, своєю чергою, є доказом головного факту. Поділ доказів на прямі й непрямі (побічні) обумовлено наявністю різних способів установлення тих або інших обставин. Зв'язок прямого доказу з предметом доказування очевидний, він не потребує додаткового обґрунтування. Зв'язок непрямого доказу з кримінальним провадженням може здаватися випадковим та маловірогідним, тому доказування на основі непрямих доказів вимагає не тільки встановлення їх зв'язку з предметом доказування, але і зв'язку між непрямыми доказами. Поділ доказів на прямі та непрямі (побічні) має значення виключно для доказування винуватості особи. Для доказування винуватості органи розслідування встановлюють і перевіряють багато непрямих доказів. Оцінка доказу і прямого, і непрямого (побічного) може змінюватися залежно від предмета доказування. Наприклад, погроза вбивством є непрямим доказом у кримінальному провадженні про вбивство і прямим у кримінальному провадженні про вимагання, яке вчинено з

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	погрозою застосування насильства. Прямий доказ безпосередньо пов'язує особу, яка обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення з фактом цього кримінального правопорушення, вказує на обставини, що потрібно доказати безпосередньо. Зокрема, прямим речовим доказом може слугувати відеозапис, зроблений камерою спостереження супермаркету під час викрадення особою майна. Побічний доказ пов'язує особу не з головним фактом кримінального правопорушення, а з будь-яким іншим, побічним (с. 285) фактом, з якого можна зробити висновок про учинення обвинуваченим кримінального правопорушення. Отже, розглянуті класифікації дають значну можливість для всебічного аналізу, визначення ролі та значення доказів; вибору оптимальних тактичних і методичних прийомів їх збирання, перевірки; допомагають з'ясувати їхню значущість для доведення тих або інших обставин, що входять до предмета доказування; дають змогу враховувати особливості кожного виду доказів у разі їх оцінки та обґрунтування процесуальних рішень (с. 286). 7.3. Кримінальне процесуальне доказування та його елементи За своєю ґносеологічною суттю кримінальне процесуальне доказування є пізнавальною діяльністю, наслідком здійснення якої є формування суб'єктивного образу об'єктивної дійсності про подію минулого, а за характером становить складноструктуровану діяльність і має розглядатися: – як встановлення та дослідження обставин кримінального правопорушення, що входять до предмета доказування, тобто діяльність відповідних державних органів і учасників процесу зі збирання (формування), перевірки й оцінки доказів; – як логічні операції з формулювання та обґрунтування певної тези, висновків у процесуальних рішеннях з кримінального

О.А. Кириченко

	провадження (с. 287). Отже, доказування – це встановлення за допомогою доказів усіх фактів, обставин, що мають значення для вирішення кримінального провадження. Процес доказування – це формування доказів і їх процесуальних джерел та обґрунтування висновків з метою встановлення повно і точно відповідно до дійсності події кримінального правопорушення, винуватості особи у його вчиненні і всі обставини, що визначають ступінь відповідальності цієї особи за вчинене, або впевнитись у протилежному, тобто у тому, що в дійсності кримінальне правопорушення не вчинено, особа невинувата. Треба зазначити, що пізнання обставин кримінального правопорушення, на відміну від пізнання в інших сферах людської діяльності, відбувається за специфічною формою, яка складається зі збирання, перевірки та оцінки доказів і полягає в розумовій та практичній діяльності органів досудового розслідування, прокуратури та суду зі встановлення винуватості (або невинуватості) обвинуваченого та обґрунтуванню його вини (або невинуватості) (с. 288).
Емельянов С.Л. Уголовный процесс. Общая часть : курс лекций для реализации содержания образовательной программы переподготовки руководящих работников и специалистов / С.Л. Емельянов, А.З. Коробкин. Гомель : учреждение образования «Белорусский торгов-	Нормы процессуального права, регламентирующие цели, порядок, пределы и содержание этой деятельности, именуются доказательственным правом. Доказывание представляет собой важнейшую составную часть уголовно-процессуальной деятельности, поэтому доказательственное право органически входит в систему норм уголовно-процессуального права. Теория доказательств является частью науки об уголовном процессе и представляет собой систему научных положений, посвященных доказыванию. В ней рассматриваются методологические основы доказывания, понятие, виды и классификация доказательств, предмет и пределы доказывания.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

экономический университет потребительской кооперации», 2014. 196 с. URL : http://lib.i-bteu.by/bitstream/handle/22092014/1046/2709.pdf?sequence=4&isAllo wed=y	К теории доказательств относится изучение норм доказательственного права, практическая деятельность по применению этих норм и закономерностей, связанных с возникновением, хранением, передачей и переработкой доказательственной информации, и выработка рекомендаций, способствующих правильному использованию доказательств (с. 118). Целью доказывания как формы познания в уголовном процессе является достижение объективной истины. Под объективной истиной понимается такое содержание (с. 119) человеческих знаний, которое правильно отражает объективную действительность и не зависит от познающего субъекта. Будучи объективной по содержанию, истина в то же время субъективна по форме. Установить истину в уголовном процессе – значит познать происшедшее событие и все обстоятельства, подлежащие установлению по уголовному делу в соответствии с тем, как они имели место в действительности. Истинными считаются такие выводы органов предварительного следствия и суда, которые соответствуют тому, что имело место, произошло в действительности. Истина как цель доказывания в уголовном процессе представляет, таким образом, объективно верное отражение действительности – наличие или отсутствие события преступления и других обстоятельств, имеющих значение для дела. Понятие объективной истины, истинности выводов тесно связано, но не совпадает с понятиями вероятности, обоснованности. Вероятностные выводы, так же как и истинные, представляют собой знания, отражение реальности. Но вероятностные выводы – это предположительные знания, допускающие двухзначное истолкование выводов о

	реальности, одно из которых является истинным, а другое – ложным (заблуждением). Истинные же выводы однозначно верны, точно отражают реальность и соответствуют ей. В отличие от истинности выводов обоснованность означает соответствие выводов имеющимся доказательствам, материалам дела. Подкрепленный доказательствами вывод будет обоснованным, но не всегда истинным. Наряду с этим не всякий истинный вывод непременно является обоснованным (например, приговор, постановленный лишь на основе предположений) (с. 120). 6.4. Понятие доказательств, их свойства и классификация Статья 88 УПК устанавливает, ... Под фактическими данными следует понимать не сами факты, а сведения о них. Факты – это события, явления действительности, которые нельзя приобщить к делу. Поэтому в процессе доказывания по уголовному делу следователь, лицо, производящее дознание, прокурор, судья, суд оперирует сведениями о событиях и явлениях (с. 125). действительности, зафиксированными в показаниях допрошенных лиц, документах и других источниках доказательств. Следователь или судья даже при непосредственном восприятии фактов и обстоятельств в ходе производства следственных и судебных действий (осмотра, освидетельствования и т. п.) в конечном итоге оперируют не этими фактами, а только сведениями о них. К доказательству в соответствии с законом предъявляются следующие требования: 1. По своему содержанию доказательства должны являться не просто данными, а фактическими данными, т. е. сведениями о конкретных обстоятельствах, а не абстрактными оценочными суждениями или мнениями. 2. Доказательство должно обладать свойством допустимости. Суть этого требования закона

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	состоит в том, чтобы доказательства были получены: • органом, ведущим уголовный процесс, который должен действовать в пределах своих полномочий, определенных в законе; • в установленном УПК порядке; • из предусмотренных законом источников. Доказательства, полученные с нарушением закона, не имеют юридической силы и не могут быть положены в основу обвинения, а также использоваться для доказывания обстоятельств, подлежащих установлению по делу. 3. Фактические данные, на основе которых устанавливаются обстоятельства, должны иметь значение для правильного разрешения дела. Необходимо, чтобы между содержанием фактических данных и обстоятельствами, входящими в предмет доказывания, существовала определенная связь, т. е. эти фактические данные должны относиться к предмету доказывания. Свойство доказательств, в силу которого они способны устанавливать или опровергать подлежащие доказыванию обстоятельства, а также другие обстоятельства, имеющие значение для правильного разрешения уголовного дела, получило наименование относимости доказательств. Классификация доказательств означает их научную группировку по определенным признакам, свойственным содержанию или форме доказательств. Различают следующие классификационные группы доказательств : - первоначальные и производные (по отношению к первоисточнику, по получению от процессуального носителя); - обвинительные и оправдательные (по отношению к предмету обвинения); (с. 126). - прямые и косвенные (по отношению к предмету доказывания); - личные и вещественные (по способу формирования) (с. 127).

О.А. Кириченко

Жамиева Р.М. Уголовно- процессуальное право Республики Казахстан. Общая часть : учеб. пособие для вузов. Караганда : Караганд. гос. ун-т им. академика Е.А. Букетова, 2014. 308 с. URL : https://b.eruditor.link/file/2996627/grant/	В основе появления теории вероятности доказательств лежит стандарты доказывания, требующие установить наличие или отсутствие определенных фактов на балансе вероятности. Теория вероятности как в теории, так и в прикладном плане получила больше развития в США чем в Англии. За основу берется четыре критерия правильности решения суда о вероятности : 1) классическая концепция шансов; 2) статистическая вероятность, основанная на определении относимости частот в пределах данного дела; 3) степень уверенности в некоторых определенных пропорциях; (с. 201) 4) индуктивная вероятность, оценивающая вероятность отдельных событий прошлого, настоящего и будущего. Надо отметить, что в российской науке есть последователи этого направления. Судебная истина есть категория оценочная, прежде всего, оценка касается вероятности знания, достигнутого об обстоятельствах, ставших предметом судебного спора. Судебная истина – это знание об обстоятельствах дела, полученные в ходе разбирательства, правильность которого не вызывает разумных сомнений. Эти дефиниции выглядят так, как будто их писал американский или английский ученый (с. 202). Доказывание представляет собой сочетание мыслительной и практической деятельности по собиранию, закреплению, проверке, исследованию и оценке доказательств. А также доказывание – это единство познавательной и удостоверительной деятельности. Целью доказывания является познание истины по уголовному делу. Истина – это есть знание об окружающей действительности, наиболее точно отражающее ее (с. 205). Также принципы судопроизводства

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	представляют собой гарантии установления истины. В частности принцип полноты, объективности и всесторонности исследования обстоятельств дела, состязательность, независимость судей, презумпция невиновности, принцип свободной оценки доказательств (с. 208). Хотя в УПК есть ст. 131 «Преюдиция», но в ней говорится об условиях преюдиции, о юридической силе ранее принятого судебного решения для суда. «Когда есть как минимум два судебных акта, одним из которых, судебным актом - «донором», вступившим в законную силу, установлены определенные обстоятельства. Эти обстоятельства «переносятся» на новый судебный акт («реципиент) без дополнительного доказывания, проверки и возможности опровержения». Освобождение от необходимости доказывания для лиц, участвующих в деле, а также запрет на вторичное доказывание либо опровержение в другом процессе ранее установленных этим судебным актом обстоятельств означает преюдициальность фактов. В англосаксонском доказательственном праве это называется преюдициальные факты или эффект судебного решения. В американском уголовном праве этот вопрос регулируется не (с. 216) нормами доказательственного права, а правилами о процедуре. Для суда это означает обязанность реципировать установленные этим судебным актом обстоятельства во вновь выносимый судебный акт (с. 216). Науке известно несколько оснований классификации доказательств. Рассмотрим подробнее каждую. По механизму формирования, использования и носителю доказательственной информации доказательства бывают личные или исходящие от лиц (показания свидетелей, заключение

	эксперта) и вещественные, то есть содержащиеся в предметах и документах (вещественные доказательства, документы, протоколы процессуальных действий, фиксирующие не показания, а иную информацию). (с. 224). По характеру источника сведений о доказательственных фактах, а точнее по наличию (или отсутствию) промежуточных источников информации доказательства делятся на первоначальные (подлинники документов, показания свидетеля – очевидца) и производные (копия документов, показания свидетеля о том, что он слышал от других лиц-очевидцев события). Определение вида в данном случае влияет на способы проверки и механизм оценки доказательства. По различной формулировке тезиса – обвинение или защита, доказательства бывают обвинительные (обосновывающие "главный факт", отягчающие ответственность) и оправдательные (исключающие или смягчающие ответственность). Думаем, что есть ряд доказательств, которые носят нейтральный характер, а (с. 225) изменяют свое назначение от того, как его представляет, интерпретирует сторона. По структуре связи доказательства с предметом доказывания (прямая или опосредованная) доказательства делятся на прямые доказательства (структура обоснования с доказываемым обстоятельством одноступенчатая) и косвенные (многоступенчатая структура обоснования). Прямые доказательства сразу относятся к одному или нескольким из обстоятельств, закрепленных в ст. 117 УПК РК. Такие доказательства обычны в ситуациях совершения преступления в условиях очевидности. Косвенные доказательства представляют собой фактические данные о промежуточных фактах – тезисах, требующих

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	доказывания. При помощи такого доказательственного факта, подкрепленного косвенными доказательствами, устанавливается предмет доказывания. То есть между косвенным доказательством и подлежащим доказыванию обстоятельством есть промежуточный тезис. Таким образом, косвенные доказательства – это сведения о фактах, не имеющих правового значения, содержанием которых являются сведения о промежуточных фактах, не входящих в предмет доказывания, но в силу своей объективной связи с ним в совокупности с другими подобными фактами дающих основание для вывода о наличии или отсутствии обстоятельств исследуемого преступления. (с. 226). В германском уголовном процессе, допустимо использование улик, т.е. фактов, которые допускают вывод о существенных фактах для разрешения дела (с. 227).
Зеликсон Э.С. Доказывание как деятельность субъектов уголовного судопроизводства : автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук. Алма-Ата, 1973. 25 с.	Данные объективной действительности, связанные с событием преступления и отраженные в виде материальных следов или в сознании людей, как бы отделяются от источника и перевоплощаются в те фактические данные, которые потом станут основным содержанием доказательства. Эти данные, обнаруженные в установленном законом порядке и облеченные в предусмотренную законом форму, становятся доказательством по уголовному делу и, существуя самостоятельно, служат средством установления фактических обстоятельств дела. После того, как в результате этого процесса доказательство уже появилось, источник его уже сослужил свою службу, дав жизнь доказательству и наполнив его основным содержанием (с. 7).
Каз Ц.М. Доказательства в советском уголовном процессе. Саратов :	Доказательство - любые фактические данные, на основе которых в установленном законом порядке органы дознания, следователь и суд устанавливают наличие или отсутствие

О.А. Кириченко

Изд-во Саратовск. гос. ун-та, 1960. 124 с.	общественно-опасного деяния, виновность лица совершившего это деяние, и иные обстоятельства, имеющие значение для правильного разрешения дела. Исходя из этого, следователь и суд для раскрытия преступления и изобличения преступника должны собрать все имеющиеся фактические данные, полностью исчерпать доказательственный материал (с. 23). Требование закона о том, чтобы в качестве доказательств использовать только факты, имеющие отношение к делу, называют в теории относимостью доказательств. Наряду с относимостью доказательств закон содержит требование допустимости источников доказательств. Смысл этого положения состоит в том, что доказательственные факты могут быть почерпнуты органами следствия и судом только из определенных, установленных законом, источников, и только в определенном, установленном законом, порядке (ст. 16 «Основ») (с. 25).
Карнеева Л.М. Доказательства и доказывание при производстве расследования. Горький : ВШМВД СССР, 1977. 44 с.	Доказательствами являются отражённые сознанием следователя, судьи, свидетеля или эксперта, обвиняемого или подозреваемого факты объективной действительности (с. 7). Допустимость доказательства обычно связывается только с законностью источника его получения. Это правильно, но не полно. В понятие допустимости необходимо включать также законность условий и способов получения доказательства. При определении допустимости необходимо проверять, соблюдены ли процессуальный порядок проведения следственного действия и закрепления его результатов. ... Для ответа на вопрос о достоверности доказательства необходимо проанализировать в совокупности источник сведений о фактических данных и весь процесс формирования доказательства ... Весьма важное значение в установлении достоверности доказательств имеет выявление негативных обстоятельств, т.е. обнаружение отсутствия тех

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	фактов, которые в силу объективного положения вещей должны были бы иметь место, если собранные доказательства достоверны, либо наличие фактов, противоречащих представлению об обычном в данной ситуации ходе вещей. (с. 41) ... Исчерпав намеченные им мероприятия, субъект доказывания анализирует собранные доказательства с точки зрения их достаточности для вывода о том, что обстоятельства, входящие в предмет доказывания, установлены в необходимых пределах (с. 42).
Карнеева Л.М. Доказательства в советском уголовном процессе. Советский уголовный процесс : учебник / под ред. С.В. Бородина. Москва : Акад. МВД СССР, 1982. С. 116-177.	Раскрывая понятие доказательств, которые в законе именуются фактическими данными, можно прийти к выводу, что ими являются сведения (информация) об обстоятельствах, подлежащих установлению по делу, и образующих, их фактах, полученные из надлежащих источников (с. 122).
Кертэс И. Основы теории вещественных доказательств : монография. Москва : ВНИИ МВД СССР, 1973. 104 с.	Доказательство – есть единство средства доказывания (доказательства) и содержащихся в составляющих его фактах данных (с. 20).
Кириченко С.А., Ланцедова Ю.О., Огородник А.П., Ткач Ю.Д. Особисті і речові джерела антикримінальної інформації (поняття, класифікація, правова регламентація) : монографія / за наук. ред. О.А. Кириченка.	Таке ж саме визначення доказу міститься й в іншій публікації: «Кириченко С.А., Ланцедова Ю.О., Ткач Ю.Д. Регламентація роботи з особистими і речовими джерелами антиделіктної інформації : лекція 3 / за наук. ред. проф. О.А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. Вип. 6. 64 с.», посилання на сторінки якої зроблено у квадратних дужках []. Доказами є будь-які відомості про факти [8] (внутрішні чи зовнішні прояви подій, явищ, дій людей, речових джерел) у цілому чи їх окремі

О.А. Кириченко

Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили 2006. 168 с.	сторони, що мають значення для правильного вирішення справи та отримані слідчим (особою, яка веде дізнання, прокурором) чи суддею (судом) від особистих і за допомогою речових джерел у передбаченій процесуальним законом формі і порядку [9] (с. 34).
Кириченко О.А., Тунтула О.С., Ланцедова Ю.О. Основи роботи з джерелами антиделіктних відомостей. Лекція № 3. Курс лекцій з криміналістики : навч. посібник 3-тє вид. Київ : Видавель Назаров О. А., 2019. 92 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : https://drive.google.com/file/d/1dyNmvAq2TFs qJIJk2uz9PF3B80QPOI Iy/view	З урахуванням викладеного Ю. О. Ланцедова пропонує наступну редакцію першої та другої частини статті «Докази, їх властивості, джерела, суб'єкти, порядок і дії з отримання та форми оперування ними» Кодексу антикримінального судочинства України : 1. Доказом є будь-які відомості про факт (зовнішній або внутрішній прояв ознак чи властивостей трасосубстанцій і документів або людини чи його діянь або події як суммативного діяння чи явища природи, в т. ч. діянь хижих тварин, які знаходяться в нерегульованих людиною умовах) в цілому або про його окрему сторону, які отримані від об'єктивних, суб'єктивних та змішаних джерел такого роду відомостей, за умови набуття ними у процесі їх оцінки, у т.ч. й шляхом перевірки, нерозривної єдності таких базисних основних юридичних властивостей, як їх значимість, достовірність та доброякісність, на підставі тільки чого ці відомості й зможуть бути допущені в процес доказування в якості доказів, а також бути використані у доказуванні у разі набуття цими доказами ще й таких базисних додаткових (с. 30) юридичних властивостей, як узгодженість і достатність їх сукупності для прийняття головним суб'єктом антикримінального судочинства (слідчим, суддею) певного проміжного або остаточного процесуального рішення. 2. Сутність базисних основних і додаткових юридичних властивостей доказів проявляється в тому, що такого роду відомості повинні бути: 2.1. Значимими, якими є відомості, за допомогою яких можна підтвердити або спростувати юридичний факт (обставину)

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	базисного, спеціального чи часткового предмету доказування або доказовий факт як проміжну тезу цього предмету доказування. 2.2. Достовірними, якими визнаються будь-які відомості, що є адекватними у контексті встановлення обставин базисного, спеціального або часткового предмету антикримінального доказування, і що: 2.2.1. Адекватно відображають обставини як приготування та/чи вчинення діяння (події, явища) кримінального правопорушення або приховання його антиделіктних слідів (слідів, параслідів та/чи квазіслідів діяння, події або явища кримінального правопорушення), так і будь-яких інших діянь (подій, явищ) або ознак чи властивостей трасосубстанцій і документів або людини. 2.2.2. Неадекватно відображають обставини зазначених юридичних фактів внаслідок дистанційних, метеорологічних, освітніх, психологічних, фізіологічних та інших особливостей їх сприйняття особистісним джерелом і запам'ятовування, зберігання, відтворення і передачі відомостей про вказані юридичні факти головному суб'єкту антикримінального судочинства. 2.2.3. Адекватно пояснюють причини зазначеного неадекватного відображення юридичних фактів. 2.2.4. Є адекватними або неадекватними, але свідомо недостовірними і в силу цього набувають відповідну достовірність в контексті антикримінальної справи про дачу таких завідомо неправдивих показань або такого завідомо неправдивого висновку експерта. 2.3. Доброякісними, якими є відомості, що не мають неусувних суперечностей, які не дають можливості зробити однозначний висновок про наявність чи відсутність у цих відомостей як достовірності чи недостовірності, так й можливо значимості чи незначимості.

О.А. Кириченко

	2.4. Узгодженою сукупністю доказів, якою є така їх сукупність, в якій один доказ не суперечить іншому, а існуюча суперечність може бути усунена зазначенням аргументів достовірності одного доказу й недостовірності іншого доказу (с. 31-32). 2.5. Достатньою сукупністю доказів, якою є така їх сукупність, що може сформувати шляхом узагальнюючої оцінки у головного суб'єкта антикримінального судочинства однозначне внутрішнє (без зовнішніх факторів впливу) переконання в можливості прийняття на даний момент певного проміжного або остаточного процесуального рішення по антикримінальній справі (с. 32). 2.6. Поряд із доказами в доказуванні можуть бути використані положення певного правового акту із дотриманням у разі необхідності правил вирішення їх конкуренції чи колізії, а також загальновідомі відомості та/чи преюдиціальні факти та/або презумпції, якщо у головного суб'єкта антикримінального судочинства не будуть виникати сумніви у значимості та/чи достовірності та/або доброякісності такого роду відомостей. 2.7. Доказування в антикримінальному судочинстві полягає у : 2.7.1. Вивченні сутності, послідовності та інших закономірностей роботи із суб'єктивними та/чи об'єктивними та/або змішаними джерелами антикримінальних відомостей. 2.7.2. Плануванні, організації та версіюванні роботи з цими джерелами. 2.7.3. Встановлення джерел такого роду відомостей шляхом збирання трасосубстанцій та/чи документів та/або залучення їх особистісних джерел. 2.7.4. Отриманні антикримінальних відомостей шляхом дослідження трасосубстанцій та/чи вивчення документів та/або безпосереднього чи опосередкованого спілкування з особистісними джерелами.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2.7.5. Оцінці, у т.ч. й перевірки, антикримінальних відомостей з метою вирішення питання про їх допустимість в якості доказів, якщо буде встановлена наявність у такого роду відомостей їх значимості, достовірності та доброякісності, а також їх узгодженості та достатності в сукупності з іншими доказами для прийняття певного рішення у контексті протидії конкретному кримінальному правопорушенню. 2.7.6. Використання доказів з метою прийняття певного проміжного чи остаточного процесуального рішення. 2.7.7. Документування процедури та обставин встановлення трасосубстанцій та документів та залучення особистісних джерел та отримання такого роду відомостей, їх оцінки і використання в якості доказів при прийнятті певного проміжного чи остаточного процесуального рішення (с. 32).
Кириченко С. А. Сутність і класифікація доказів та їх джерел у кримінальному судочинстві : генеза і можливості удосконалення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Сергій Анатолійович Кириченко; Класичний приватний університет. Запоріжжя, 2009. 221 с.	Водночас, зараз достатньо наголосити лише на тому, що поміж названих об'єктів (мається на увазі перелік у ч. 2 ст. 65 КПК України 1960 р. : Ці дані встановлюються : показаннями свідка, показаннями потерпілого, показаннями підозрюваного, показаннями обвинуваченого, висновком експерта, речовими доказами, протоколами слідчих і судових дій, протоколами з відповідними додатками, складеними уповноваженими органами за результатами оперативно-розшукових заходів, та іншими документами; та відповідні норми різних проектів КПК) видів доказів практично немає, і лише одна частина з них (речові докази і документи, а також власне потерпілий, свідок, переслідуваний, експерт та ін.) по суті є відповідно речовими та особистісними джерелами доказів; друга (висновок експерта, протоколи слідчих і судових дій та оперативно-розшукових заходів з додатками, а також інші носії інформації щодо цих дій тощо) –

	процесуальною формою подання доказів, а третя (показання свідка, потерпілого, переслідуваного, експерта та ін.) – своєрідним способом передачі доказів як певних відомостей із пам'яті особистісних джерел до головного суб'єкта [134, с. 114] (с. 13). Таким чином, без деталізації загального предмета доказування за певними категоріями справ, що має бути зроблено на рівні спеціальної норми КПК (с. 17) України, і це буде спеціальний предмет доказування саме за цією категорією справ, і в конкретній справі, що і має вважатися частковим (тобто притаманним лише даному частковому, конкретному випадку) предметом доказування і встановлюватися вже головним суб'єктом, у тому числі прокурором, щодо меж досудового і судового слідства чи судом щодо меж досудового слідства (як підстава для повернення справи на додаткове досудове слідство) (с. 18). 2.2. Відомості, щоб стати доказами, повинні володіти певними юридичними властивостями (ознаками), лише наявність єдності яких і перетворює такого роду відомості в юридико-процедурну категорію «доказ», якій притаманні основні властивості окремого доказу (значимість, законність, допустимість, доброякісність) і додаткові властивості сукупності доказів (узгодженість, достатність (с. 169). 2.4. З урахуванням же результатів дослідження юридичних властивостей окремого доказу (Ю.О. Ланцедова) нормативне поняття має бути сформульовано через відображення у ч. 1 ст. 65 КПК України, ч. 1 ст. 77 Проекту КПК від 10.03.2009 р. та у ч. 1 ст. 147 Проекту КПК від 12.10.2005 р. лише його сутнісної інформаційної складової частини термінологічного переліку основних юридичних властивостей: «Доказом по кримінальній справі є будь-які відомості про факт (с. 169) (зовнішній чи внутрішній прояв події, у т.ч. явища, діяння, речового джерела) у

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	цілому чи його окрему сторону, яким притаманна єдність значимості, допустимості, законності і доброякісності», а у другій частині даної норми – тлумачення протилежних кожній із цих властивостей понять : «Незначимими є відомості, за допомогою яких не можна підтвердити чи спростувати факт (обставину) предмету доказування або доказовий факт (проміжну тезу даного предмету доказування); незаконними – що, отримані із порушенням передбаченого даним Кодексом порядку, у т.ч. із застосуванням обману, погроз чи насильства; недопустимими – першоджерело яких невідомо чи не може бути перевірено, або що спрямовані на доведення положення закону, загально відомого чи преюдиціального факту або неприродного явища (факту, обставини), тобто, такого, що суперечить відомими законами природи чи не може бути ними пояснено; недоброякісними – змістовні суперечності яких не дають можливості зробити однозначний висновок або що отримані із суттєвим порушенням визнаної методики чи із використанням не визнаної у встановленому порядку методики або які недостовірно відображають факт (обставину) у цілому чи його окрему сторону, що підлягає доведенню». Розмежовані недостовірні і неадекватні докази. коли останні мають право на існування, якщо це виникло у наслідок значущих для вирішення певної справи фізичних чи психічних вад або умов сприйняття особистісного джерела, а також «доказовий статус» положення закону, загально відомого і преюдиціального факту, які використовуються при обґрунтуванні рішень головного суб'єкта без доведення поруч із власно доказами (с. 170). 3. Узагальнення близько 40 варіантів широкого розуміння сутності доказів (139, с. 218-239) дозволило побачити три етапи становлення і розвитку даного підходу: початковий,

О.А. Кириченко

	<i>сучасний і перспективний</i> , коли два останніх з етапів будуються на : а) розмежуванні завдань споріднених методичних юридичних наук «Криміналістика» та «Теорія ОРД» ⁹⁹ , що мають розробляти складові частини відповідно гласної і негласної методики боротьби зі злочинами (О.А. Кириченко, Ю.Д. Ткач); б) необхідності удосконалення правового регулювання оперативно-розшукової діяльності через поетапне прийняття Оперативно-розшукового кодексу України (О.А. Кириченко, Ю.О. Ланцедова). Даний підхід надає можливість будь-які відомості про факт (зовнішній чи внутрішній прояв події, у т.ч. явища, діяння, речового джерела) у цілому чи його окрему сторону, що отримані від особистісних і за допомогою речових джерел і за наявності єдності таких їх властивостей, як значимість, законність, допустимість і доброякісність, вважати антикримінальними відомостями ¹⁰⁰ , що в залежності порядку

⁹⁹ Суперечливість словосполучення «оперативно-розшукова діяльність», оскільки оперативною і пошуково-розшуковою має бути будь-яка антиделіктна діяльність: слідча, прокурорська, суддівська, адвокатська та ін., а не лише дана, сутність якої полягає, перш за все, у негласному порядку здійснення, дала підстави О.А. Кириченку перейменувати теорію ОРД достатньо вираженим терміном «Ордистика», що походить від традиційної аббревіатури «ОРД» і закінчення «-істика» (126, с. 231-235; 127, с. 33-38, 70-71; 128, с. 51-56, 286-287; 134, с. 106-108 та ін.), аналогічно тому, як у свій час Ганс Грос утворив назву криміналістики (69, с. IV, XI-XII). Інакше, згідно логічно-антонімічного методу мають бути органи оперативно-розшукові та зволікатно-безініціативні, групи оперативно-слідчі та зволікатно-слідчі тощо. Обґрунтованою виглядає й інша новітня похідна термінологія: «ордист», «ордистична діяльність», «ордистичні заходи», «ордистична інформація», «ордистично-слідча група», «Ордо-регламентний кодекс України» та ін., яка ще не стала загально визнаною і у даному дослідженні поступається традиційній (с. 171).

¹⁰⁰ Поява даного терміна обумовлена тим, що у ч. 1 ст. 7 Закону України «Про міліцію» наведено перелік «підрозділів кримінальної міліції», що у співставленні із відомим аналогічним за будовою терміном «кримінальне угруповання» варто уточнити як: «підрозділи антикримінальної міліції». Звідси випливає вираженість й похідної термінології: «Антикримінальний

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	отримання мають <i>міждисциплінарний криміналістичний та оперативно-розшуковий ступеневий сутнісно-видовий поділ</i> на: а) криміналістичні відомості, коли для отримання аналогічних відомостей були (с. 171) застосовані складові частини гласної методики боротьби зі злочинами; б) оперативно-розшукову відомості, якщо такого роду відомості були отримані із застосуванням складових частин негласної методики боротьби зі злочинами. Негласними технічними засобами є такі, які початково розроблені для прихованого використання, і звичайні, які тільки застосовуються по негласній методиці (Ю.Д. Ткач та ін.), що також визначає сутність розмежування названих видів антикримінальних відомостей. Ці відомості мають й подальший сутнісно-видовий поділ, коли криміналістичні відомості за нормативно-правовим порядком отримання поділяються на: а) основні докази, якщо криміналістичні відомості були отримані у передбаченому КПК України порядку; б) орієнтовні відомості, якщо отримання криміналістичних відомостей проходило з порушенням вимог КПК України чи у позапроцесуальній діяльності. Оперативно-розшукові ж відомості за вказаним підходом можуть бути представлені: а) допоміжними доказами, якщо негласні відомості були отримані із дотриманням вимог перспективного Оперативно-розшукового кодексу України; б) хибні відомості, якщо негласні відомості були отримані із порушенням вимог вказаного кодексу. Поділ за сучасним етапом розвитку широкого розуміння доказу і відсутністю нового Оперативно-розшукового кодексу України спрощений: криміналістичні (доказові, орієнтовні) та оперативно-розшукові відомості.

кодекс України», «Антикримінальне судочинство України», «суб'єкти антикримінального судочинства» тощо (134, с. 38; 139, с. 42 та ін.) (с. 171).

О.А. Кириченко

	У свою чергу, антикримінальні відомості є частковим проявом поділу анти деліктних відомостей на антикримінальні та інші антиделіктні відомості, що пов'язується із відомим теоретичним поділом правопорушень на злочини і проступки. Подальший сутнісний поділ кожного із видів антикримінальних відомостей можливий у контексті удосконалення класифікацій доказів на прямі і непрямі, обвинувальні, виправдувальні та ін. (с. 172). 4. Потребує удосконалення принцип використання доказів, коли рішення головного суб'єкта, що обмежує права і свободи громадянина, має ґрунтуватися у відповідності із внутрішнім переконанням на всебічному, повному, об'єктивному і безпосередньому розгляді всіх обставин і матеріалів і належної оцінки як прямих, так і непрямих основних і допоміжних доказів у сукупності, без надання певному доказу наперед встановленої сили. Випадки використання орієнтуючих відомостей варто обмежити оцінкою доказів або інших видів антикримінальних відомостей і цілями забезпечення якісного, раціонального та ефективного ведення боротьби з певним злочином. Дії з отримання хибних відомостей треба визнати суспільно небезпечними, а використання цих відомостей у боротьбі зі злочинами з будь-якою ціллю – заборонити (с. 173).
Кобликов А.С. Доказательства и доказывание (общие положения. <i>Уголовный процесс : учебник / под ред. В.П. Божьева</i>, 2-е изд. Москва : Спарк, 2000. С. 151-169.	Доказательствами по уголовному делу являются любые фактические данные, на основе которых в определенном в законе порядке органы дознания, следователь и суд устанавливают наличие или отсутствие общественно опасного деяния, виновность лица, совершившего это деяние, и иные обстоятельства, имеющие значения для правильного разрешения дела. (с. 157). Доказательства - это не сами факты объективной действительности, подлежащие установлению

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	по делу, а сведения об этих фактах, информация о них, их отображения. Единство содержания и формы - свойство доказательств. Его содержание - данные об обстоятельствах, входящих в предмет доказывания, форма - источник сведений об этих обстоятельствах (с. 158). Допустимость доказательства - это пригодность для использования при установлении обстоятельств, имеющих значение для дела, соответствие требованиям закона относительно источников, порядка обнаружения, закрепления и исследования доказательств. Доказательство будет только тогда допустимым, когда сведения, используемые при обосновании тех или иных выводов по делу, получены из указанного в законе источника. Относимость доказательства - это связь его содержания с обстоятельствами, подлежащими доказыванию по делу, на основании которой оно может быть использовано для установления этих обстоятельств. Определение относимости доказательств происходит в процессе доказывания по делу начиная с собирания доказательств, когда решается вопрос о том, какие следственные действия необходимо произвести и каких результатов можно ожидать с точки зрения выяснения обстоятельств дела (с. 159).
Ковалев В.А. Английская система судебных доказательств (на русском языке) : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец. : 12.00.08 — уголовное право и процесс; исправительно-трудовое право.	Рассматривая место доказательственного права в системе правовых отраслей Англии, автор отмечает, как позитивное явление вычленение его в самостоятельную отрасль права. Более того, доказательственное право Англии к настоящему времени приобрело значение универсального средства обеспечения процесса правоприменения. Эта универсальность обусловлена единством доказательственного права, используемого для установления фактических обстоятельств, имеющих юридическое значение в рамках любой отрасли

О.А. Кириченко

Московский гос. ун-т. Москва, 1975. 20 с. URL : https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/15940/1/Kovalev_1975.pdf	английского права. Представляется, что универсализация доказательственного права составляет объективное содержание развития любой правовой системы, поэтому значение этого явления далеко выходит за рамки чисто английской проблемы. По мнению автора, формирование единого и универсального доказательственного права представляет собой одну из (с. 6) немногих идей, критическое осмысливание и творческое заимствование которых в советской науке является оправданным и целесообразным (с. 7). Английская система судебных доказательств представляет собой совокупность теоретических и практических положений, лежащих в основе доказательственного права, которые определяют методику исследования доказательств путем провозглашения формальных, казуистических, противоречивых правил, регламентирующих относимость и допустимость доказательств, чем обеспечивается эффективный контроль коронного элемента суда над представительным, а также создаются многочисленные препятствия в установлении истины для непосвященных и несостоятельных, что тождественно привилегированному положению капитала в процессе доказывания. В разделе II диссертации рассматриваются основные положения английской системы судебных доказательств. Отмечается, что установление фактических обстоятельств дела в судопроизводстве Англии не связано всецело с процессом доказывания. Английское доказательственное право знает два способа установления фактов : специальные средства и доказательства. К числу первых относятся : (с. 7) — Формальное признание факта (Formal Admissions); - Судебная осведомленность (Judicial Notice); - Презумпции (Presumptions). В работе подробно рассматриваются все

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	перечисленные средства. Отмечается, что благодаря им английские суды имеют возможность устанавливать вне процесса доказывания весьма значительную совокупность фактов. Обосновывается вывод о том, что эта совокупность имеет тенденцию к дальнейшему росту. Об этом, в частности, свидетельствует вступивший в действие с 1 января 1968 г. The Criminal Justice Act (1967), который значительно расширил число оснований формального признания фактов. Но установление фактов по формальным признакам, минуя процесс доказывания, вступает в вопиющее противоречие с принципом презумпции невиновности и следующим из него правилом о бремени доказывания. Этот закономерный результат столь очевиден, что даже буржуазные ученые вынуждены его признать. Так профессора Д.Д. Мак-Клеан и Д.К. Вуд считают, что новелла, сформулированная в приведенном акте, «не укладывается в общее правило, по которому обвинитель должен доказать все элементы состава преступления» (J.D. McClean. J.C. Wood. The Criminal Justice and the Treatment of offenders. London, 1969, p. 41). Анализируя институт судебной осведомленности, автор обращает внимание на следующую юридическую особенность. Оказывается, английская теория доказательств толкует понятия судебной осведомленности и общеизвестности как разные по объему. Считается, что судебная осведомленность превосходит по этому критерию общеизвестность. А прецедент по делу McQuoker V. Goddard (1940) даже установил, что предметом судебной осведомленности может стать не только общеизвестное, но и специальное знание. Тем самым суд принимает на себя не свойственные ему экспертные

	функции. Третье специальное средство установления фактов — презумпции — отличается в английской правовой науке исключительной неопределенностью самого понятия. Эта неопределенность еще более увеличивается в результате отсутствия строгого перечня допустимых презумпций, что создает предпосылки для неограниченного роста их числа в практической деятельности английских судов. Смысл этого явления становится ясным, если принять во внимание, что презюмирование факта перекладывает бремя доказывания на сторону, против которой данный факт свидетельствует. Последнее дает (с. 8) возможность суду, используя институт презумпций, в широких пределах маневрировать бременем доказывания. Рассмотрение специальных средств установления фактов завершается следующими выводами : — формализм английского доказательственного права не только не имеет тенденции к уменьшению, но напротив захватывает все новые и новые сферы; — объем фактов, устанавливаемых вне процесса доказывания в современном английском судопроизводстве, значительно увеличивается; — формальные и доказательственные моменты при установлении фактов в английском судопроизводстве явно несоразмерны; — благодаря наличию специальных средств установления фактов английская юстиция получает дополнительные возможности обеспечения удобного ей судебного решения. В работе подробно рассматривается классификация доказательств, используемых в английском судопроизводстве. Применяя сравнительно-правовой метод, автор предпринял попытку сопоставить различные виды доказательств, известных ныне английской системе и действовавших ранее в теории

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	формальных доказательств. Результатом сравнительного исследования явилось обнаружение несомненного подобия между следующими видами доказательств : Очевидные доказательства (Manifestes Probationes) — СФД (Система формальных доказательств) и Решающие доказательства (Conclusive Evidence) — АССД (Английская система судебных доказательств). В инквизиционном процессе наличие очевидных доказательств считалось фактором, безусловно устанавливающим искомый факт и полностью исключающим рассмотрение других доказательств. Наличие решающих доказательств в (с. 9) современном английском судебном процессе приводит к тому же результату. Значительные доказательства (Conciderables Probationes) — СФД и Prima Facie Evidence — АССД. В СФД наличие значительных доказательств признается достаточным для установления факта, что, однако, не исключает возможности их опровержения другими доказательствами. В равной мере это относится и к Prima Facie Evidence в АССД. Несовершенные доказательства (Imparfaits Probationes) — СФД и Предположительные доказательства (Conjectural Evidence) — АССД. Несовершенные доказательства в СФД использовались с целью обоснования вероятностного вывода о наличии факта. Такого рода вывод в инквизиционном процессе служил основанием для оставления обвиняемого в подозрении и даже являлся условием применения пытки. В современном английском уголовном процессе наличие предположительных доказательств хотя и не влечет за собой подобного результата, но также в ряде случаев допускает установление факта на уровне вероятности, которая при

О.А. Кириченко

	достижении известной степени может приобрести значение юридической достоверности. Неполные доказательства (Semiplena Probationes) — СФД и Подтверждающие доказательства (Corroborative Evidence) — АССД. В СФД несколько неполных доказательств (два половинных) могли составить одно целое. Нечто подобное знает и АССД. Здесь также имеется несколько случаев, когда представленный факт может получить значение доказательства не иначе, как при условии подтверждения его другим фактом (Corroborative Evidence), вместе с которым они образуют полное доказательство. Изложенное позволяет наглядно проиллюстрировать мысль о наличии в современной английской системе судебных доказательств значительных пережитков теории формальных доказательств. В последние годы наряду с традиционными видами доказательств на страницах английской правовой литературы все чаще обсуждается вопрос о принципиально новом виде доказательств — технических доказательствах (Technical Evidence). Этим термином охватывается информация, полученная путем обработки первичных данных на ЭВМ. В связи с развитием современной научно-технической революции исследование вопросов, связанных с привлечением в практику судопроизводства подобного вида доказательств, представляет (с. 10) значительный интерес не только для английской системы судебных доказательств, но и для доказательственных систем, основанных на иных принципах. Однако подход к исследованию технических доказательств в английских судах, по мнению диссертанта, неверен. Выделение данных, полученных на ЭВМ, в самостоятельный вид

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	доказательств, не оправдано процессуально. Предлагаемое решение заключается в том, что эти данные должны пополнить собой арсенал средств экспертного исследования. Рассматривая английское учение об относимости и допустимости доказательств, автор приходит к выводу, что его реализация в практической деятельности английских судов позволяет достичь двойного результата : — отказаться от доказывания фактов, бесспорно относящихся к делу в силу естественных оснований относимости; — признать целесообразным доказывание фактов явно не относящихся к делу. Это дает возможность английской юстиции обеспечить регулирование процесса доказывания путем искусственного затруднения или, наоборот, облегчения его осуществления. Возникает вопрос, в чьих же интересах это делается? Представление об этом можно составить, если обратиться к конкретным случаям, в которых создаются привилегированно благоприятные условия для доказывания. Оказывается, что английское доказательственное право обеспечивает, например, «особое облегчение доказывания титула собственности» (Д.Ф. Стифен. Очерк доказательственного права. С.—Петербург, 1910 г., стр. 25—26). Так в частном вопросе еще раз проявляется классовая сущность системы судебных доказательств Англии: там, где речь идет о защите права собственности, привилегированное положение его субъекта обеспечено. В работе приводится классификация базисных правил английской системы судебных доказательств, и подробно рассматриваются наиболее важные с их числа. Универсальное значение в английской теории

	имеет правило о наилучшем доказательстве (Best Evidence Rule). В советской процессуальной науке имела место явно некритическая оценка этого правила. Так, М.С. Строгович, например, относил его к числу мыслей, «которые представляют известную ценность» (Строгович М.С. Предисловие к книге А.М. Уилшира «Уголовный процесс». Москва, 1947 г., стр. 19). В настоящей работе содержится критический анализ данного правила, результатом которого является вывод о том, что применение его тождественно (с. 11) признанию априори преимуществ одних доказательств перед другими, что, как известно, составляет важнейшую черту теории формальных доказательств, и безнадежно отстает от современной правовой науки. Рассматривая правило о данных из производного источника (Hearsay Rule), по формальным основаниям устраняющее из судебного исследования значительную часть доказательственного материала, автор обосновывает вывод о том, что его применение в значительной степени препятствует всестороннему и полному исследованию обстоятельств дела, что во многих случаях создает едва ли преодолимые трудности для установления истины в суде. Это позволяет охарактеризовать институт hearsay как теоретически несостоятельный и практически неоправданный. Вопросы процессуальной регламентации исследования доказательств в суде рассматриваются в тесной связи с соотношением компетенций судей и присяжных заседателей. Теоретически критерий разграничения функций установлен довольно четко: присяжные решают вопросы факта, судьи — права. Этот критерий в своем нормативном виде был закреплён Палатой Лордов в прецеденте по делу Metropolitan Ry.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Co. v. Jackson (1877). Однако ни до, ни после провозглашения данного критерия судебная практика строго ему не следовала. В настоящее же время, по данным исследования, проведенного в 1972 г., в Оксфордском университете под руководством С. Мак-Кейба и Р. Пэрвса, 33 % всех оправдательных вердиктов выносятся присяжными по указанию судьи, вообще минуя процесс доказывания (The Jury at Work. <i>The Criminal Law Review</i>, September, 1972, p. 521). Столь огромная цифра, количественно характеризующая масштабы вмешательства судьи в решение вопросов факта, составляющих компетенцию «народных представителей», еще раз подчеркивает всю демагогичность усердно провозглашаемой в буржуазной правовой науке декларации об исключительной роли жюри. Рассматривая английское учение о презумпции невиновности и бремени доказывания, автор акцентирует внимание на его основной черте — перемещении бремени доказывания на подсудимого в процессе судебного спора. При этом подчеркивается, что такой результат наступает даже в том случае, если представленные обвинителем доказательства вызывают не более чем предположение в пользу основательности (с. 12) обвинения (прецедент по делу <i>Abrath v. N. E. R. (1883)</i>'. Анализируется ряд случаев, когда бремя доказывания возлагается на обвиняемого вообще безотносительно к представлению доказательств обвинителем. Предпринятая попытка раскрытия сущности английского учения о презумпции невиновности и бремени доказывания позволяет дать наглядную иллюстрацию того фундаментального положения, что буржуазная юстиция даже из самых высоких и благородных принципов правосудия выхолащивает демократическое содержание в угоду своим

	классовым интересам. В заключение раздела критически анализируются попытки некоторых советских юристов (А.Я. Вышинского, Н.Н. Полянского, И.И. Малхазова, В.Я. Вульфа) заимствовать идеи английской системы судебных доказательств о бремени доказывания и механически перенести их в советский уголовный процесс. Подобного рода попытки безусловно могут рассчитывать на сочувствие английских юристов, но в советской процессуальной науке двух мнений быть не может. Неприемлемость английской концепции обусловлена качественными особенностями советского уголовного процесса как процесса высшего исторического типа. Раздел III настоящей работы посвящен критическому анализу современных тенденций развития английской системы судебных доказательств. Исследуя кризисные явления в современном уголовном процессе Англии, автор обращает внимание на получившее широкое распространение уголовное преследование без достаточных оснований, которое в английской правовой литературе именуется «преследованием по соображениям уголовной политики». В попытках подвести под него рациональное основание буржуазные ученые утверждают, что оно «имеет целью удержать от преступного поведения, поэтому оправдано несмотря на то, что производится при отсутствии доказательств» (Dashwood A, Books Reviews. <i>The Criminal Law Review</i>. April, 1973, p. 259). Подобные акции вызывают столь решительное возмущение демократических кругов английской общественности, что даже официальный печатный орган «The Criminal Law Review» вынужден был признать, что «привлечение бедняка к судебной

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ответственности в том случае, когда даже обвинитель не уверен в его виновности, является делом ужасным и представляет собой современный заменитель пытки» (<i>The Jury at Woork. The Criminal Law Review</i>, September, 1972, p. 522). 2. Весьма показательно, что последнее обстоятельство даже (с. 13) представителями правящего класса Англии стало осознаться как фактор, дискредитирующий политическую систему в целом. В этом отношении характерно заявление члена Палаты Общин от лейбористской партии Д. Роудса : «Существующая полицейская тактика ... подрывает традиционно установленную судами ценность доказательств, представляемых полицией. Если эта тактика будет развиваться в нынешнем направлении и впредь, то это может привести к созданию полицейского государства (police state)» (<i>The Wornlng Star</i>, November, 8, 1973). И следует признать, что перспективы английского уголовного судопроизводства дают определенные основания к подобным опасениям. Одним из свидетельств тому является решение в английском уголовном процессе проблемы допустимости доказательств, полученных с нарушением закона. В английской доказательственной теории эта проблема относится к числу наиболее сложных, противоречивых и дискуссионных. Доказательственной системе Англии известна возникшая еще в глубокой древности доктрина, в соответствии с которой допустимость доказательств не зависит от способа их получения. В интерпретации английских ученых Д.Г. Карвелла и Э.С. Грина это означает, что «... доказательства признаются допустимыми, даже если они получены несправедливо и незаконно (unfairly and illigally)» (Carvell J.G.,

О.А. Кириченко

	Green E.C. The Criminal Law and Procedure. London, 1970, p. 209). В настоящей работе прослеживается развитие этой доктрины на протяжении длительного исторического периода; освещаются вопросы, связанные с ведущейся в течение многих лет в Англии и США широкой дискуссией о возможности и целесообразности ее реформации; рассматриваются позиции как сторонников данной доктрины (Д.Х. Вигмора, Р. Доннели), так и ее противников (К.З. Коуэна, П.Б. Картера). Значительное внимание уделяется анализу основополагающих современных прецедентов : Kuruma (1955), Callis v. Gunn (1964), Murphy (1965), R. v. Foulder, Foulkes and Johns (1971) и др. Толкование этих прецедентов позволяет прийти к выводу о том, что в современном доказательственном праве Англии доктрина о допустимости доказательств, полученных с нарушением закона, не претерпела принципиальных изменений. Демагогические маневры сторонников этой доктрины не скроют ее основной цели — обеспечить беспрепятственное судебное подавление элементов, составляющих угрозу существующей социальной системе (с. 14). И значительное внимание в работе уделяется анализу проблем, связанных с предполагаемой реформой английского доказательственного права. Подробно рассматриваются предложения Комиссии по пересмотру уголовного права (The Criminal Law Revision Committee), сформулированные в официальном проекте, изданном в 1972 г. в результате восьмилетней подготовительной работы. На деятельность указанной Комиссии значительное влияние оказало безусловно утвердившееся в английской процессуальной науке мнение о том, что в уголовном процессе

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Англии «обвиняемый имеет длинный ряд преимуществ, которые трудно или даже невозможно оправдать логическими основаниями» (Evidence in Criminal Cases. <i>The Criminal Law. Review</i>, August 1972, p. 465). О том, какие именно «преимущества» имеются в виду, дают представление конкретные предложения Комиссии. Одно из них касается действующего ныне правила, в соответствии с которым «признание обвиняемого, полученное с нарушением закона, является допустимым доказательством его виновности, если оно сделано свободно и добровольно, т.е. без притеснения (oppression), угрозы (threat) или побуждения (inducement) со стороны должностных лиц». Комиссия признала это правило не соответствующим современным условиям и вынесла рекомендацию считать допустимым доказательством признание обвиняемого, полученное в результате применения угрозы или побуждения со стороны должностных лиц, если обвинитель вне разумных сомнений докажет, что эти действия имели характер, который не мог вызвать ненадлежащего признания. По поводу этой рекомендации следует заметить, что ряд оппозиционно настроенных членов Комиссии обратили внимание на факты «использования полицией запугивания и даже жестоких методов получения признания», что приводит к положению, при котором 79,4% лиц, признавших свою вину в полиции, отказываются от своих показаний в суде. Вполне понятно, что в этих условиях закрепление в нормативном акте рассматриваемой рекомендации означало бы не что иное, как поощрение полиции к грубому нарушению закона. Из числа других предложений Комиссии следует выделить те, которые содержат попытку нарушить право на молчание, традиционно

О.А. Кириченко

	предоставляемое обвиняемому английским уголовно-процессуальным правом. В работе обосновывается вывод о том, что предложение Комиссии отказать обвиняемому в возможности воздержаться от представления оправдательных доказательств в полиции до суда под (с. 15) угрозой неблагоприятного вывода при установлении его виновности означает серьезное нарушение права обвиняемого на защиту, подрыв принципа презумпции невиновности и ослабление бремени доказывания на обвинителе. В результате ограничения права обвиняемого на молчание и установления принципиальной допустимости в качестве доказательства его признания, полученного под угрозой или побуждением, обвиняемый ставится в исключительно сложное процессуальное положение. С одной стороны, отказ от дачи показаний на предварительном следствии грозит обвиняемому неблагоприятным выводом суда при решении вопроса о его виновности, с другой — его признание, даже полученное с применением грубых форм давления, становится допустимым доказательством его вины. Именно эти два процессуальных момента создают в регламентации полицейского расследования еще одно узкое место, в котором обвиняемый ущемляется в своих важнейших правах. Изложенное позволяет сделать вывод о том, что рассмотренные предложения Комиссии по пересмотру уголовного права объективно направлены на поощрение существующей в практике полицейского расследования тенденции к обоснованию обвинения главным образом за счет получения признания обвиняемого, а их реализация привела бы к серьезным нарушениям основных прав личности и значительному повышению влияния полицейского расследования на окончательное разрешение уголовного дела.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	В заключение диссертационного исследования формулируются выводы более высокого уровня обобщения. 1. Распространенная в буржуазной правовой литературе характеристика английской системы судебных доказательств как продукта «свободного творчества многих поколений британских юристов», провозглашение вневременного, внеклассового, общечеловеческого начала, лежащего в ее основе, ни в малой степени не вскрывает подлинной природы этой доказательственной системы. Процесс системообразования связан, с одной стороны, с объективными потребностями нарождающегося класса буржуазии в упорядочении торгово-экономических отношений капитализма посредством развития гражданского судопроизводства, а с другой — со стремлением обеспечить видимость законности при подавлении антагонистических классов путем совершенствования средств уголовной репрессии. 2. Логически связан с этим и следующий вывод — английская системы судебных доказательств имеет (с. 16) привилегированный характер. Неустанно провозглашаемый английской правовой наукой «принцип равенства прав граждан перед лицом правосудия» на поверку оказывается не более, чем очередной юридической фикцией. Буржуазные юристы различных стран единодушны в том, что английское доказательственное право даже в среде специалистов «представляет исключительные трудности для понимания», на непрофессионалов же оно вообще «производит впечатление кошмара». О каком же «равенстве» может идти речь, если совершенно необходимое в этих условиях приглашение квалифицированного защитника — задача весьма различной степени сложности для буржуа и пролетария.

	3. Проведенное исследование позволяет обнаружить в английской системе судебных доказательств значительную совокупность несостоятельных в правовом отношении особенностей, важнейшими из которых являются следующие : — установление значительного объема фактов вне процесса доказывания (Formal Admissions, Judicial Notice, Presumptions); — нарушение принципа презумпции невиновности и перемещение бремени доказывания на обвиняемого; — придание решающего значения собственному признанию обвиняемого; — явное предпочтение априори одних доказательств другим по Best Evidence Rule; — исключение из рассмотрения значительного объема доказательственного материала по Hearsay Rule; — установление фактических обстоятельств дела на основе фактов, объективно не относящихся к делу; — допустимость доказательств, полученных с нарушением закона; — достаточность вероятностного вывода для установления фактических обстоятельств дела; — множественность источников доказательственного права и их взаимная несогласованность; — отсутствие кодификации и связанная с этим неопределенность и противоречивость норм доказательственного права. 4. Развернувшееся в эпоху империализма широкое наступление на буржуазно-демократические права граждан отчетливо проявилось и в английском доказательственном праве. Расширяется круг репрессивных мер, применяемых полицией для получения доказательств; признаются допустимыми доказательства, полученные с грубым нарушением закона; ограничиваются возможности обвиняемого добиться

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	восстановления своих процессуальных прав, нарушенных (с. 17) в результате производственных действий, направленных на получение доказательств. Эти явления составляют элементы глубокого кризиса законности в деятельности уголовной юстиции Англии. 5. Объективные тенденции развития английского доказательственного права на современном этапе, получившие наиболее полное воплощение в рассмотренном официальном проекте Комиссии по пересмотру уголовного права, направлены на дальнейшее свертывание буржуазной демократии в области английского уголовного судопроизводства (с. 19).
Коваленко Є.Г., Маляренко В.Т. Доказування и докази в кримінальному процесі. <i>Кримінальний процес України</i> : підручник. Київ : Юринком Інтер, 2004. С. 114-158.	Кримінально-процесуальні докази – це фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку орган дізнання, слідчий і суд встановлюють наявність або відсутність суспільно-небезпечного діяння, винність особи, яка вчинила це діяння, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи (ч. 1 ст. 65 КПК). Деякі автори чітко і послідовно розрізняють докази як фактичні дані та їх процесуальні джерела: пояснення потерпілого, свідка, підозрюваного, обвинуваченого, висновок експерта, речові докази, протоколи слідчих та судових дій, протоколи із відповідними додатками, складеними уповноваженими органами за результатами оперативно-розшукових заходів, інші процесуальні документи. Така позиція є теоретично обґрунтованою і повністю відповідає закону и вимогам практики. В юридичній літературі вживають поняття доказування, відповідно до якого фактичні дані та їх процесуальні джерела утворюють нерозривну єдність та входять у поняття доказування (с. 120). Питання про те, що слід розуміти під

О.А. Кириченко

	«фактичними даними», про які йдеться в законі, не дістало одностайного розв'язання в юридичній літературі. Одні вчені вважають, що це факти, другі - що це відомості про факти, а треті – що це й те, й інше. Розуміння «фактичних даних» як відомостей про факти, обставини справи, що одержуються в указаних в законі (ч. 2 ст. 65 КПК) процесуальних джерел, є нині, на наш погляд, найбільш слушною. Факти – це події, явища дійсності, які не можна «приєднати до справи». Через те при доказуванні в кримінальній справі слідчий, прокурор і суддя оперують відомостями про ці події та явища дійсності, зафіксованими в показаннях допитаних осіб, документах та інших документах. Навіть при безпосередньому сприйняття слідчим або суддями фактів і обставин у ході провадження слідчих і судових дій (огляд, освідування тощо), вони в кінцевому підсумку оперують як кримінально-процесуальними доказами не цими фактами, а лише відомостями про них, зафіксованими в установленому законом порядку в протоколах слідчих дій і судового засідання (с. 122).
Кодекс адміністративного судочинства України : закон України від 6 липня 2005 р., № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 35-36, № 37, ст. 446, із змінами, згідно із законом України № 2689-IX від 18 жовтня 2022 р. zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text	Стаття 72. Поняття доказів 1. Доказами в адміністративному судочинстві є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. 2. Ці дані встановлюються такими засобами: 1) письмовими, речовими і електронними доказами; 2) висновками експертів; 3) показаннями свідків. Особливості визначення шкоди, заподіяної протиправними (незаконними) індивідуальними актами та/або рішеннями, зазначеними у частині першій статті 266⁻¹ цього Кодексу, встановлюються законом України «Про банки і банківську діяльність» та законом України «Про

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	систему гарантування вкладів фізичних осіб». Стаття 73. Належність доказів 1. Належними є докази, які містять інформацію щодо предмета доказування. 2. Предметом доказування є обставини, які підтверджують заявлені вимоги чи заперечення або мають інше значення для розгляду справи і підлягають встановленню при ухваленні судового рішення. 3. Сторони мають право обґрунтовувати належність конкретного доказу для підтвердження їхніх вимог або заперечень. 4. Суд не бере до розгляду докази, які не стосуються предмета доказування. Стаття 74. Допустимість доказів 1. Суд не бере до уваги докази, які одержані з порушенням порядку, встановленого законом. 2. Обставини справи, які за законом мають бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватися іншими засобами доказування. Стаття 75. Достовірність доказів 1. Достовірними є докази, на підставі яких можна встановити дійсні обставини справи. Стаття 76. Достатність доказів 1. Достатніми є докази, які у своїй сукупності дають змогу дійти висновку про наявність або відсутність обставин справи, які входять до предмета доказування. 2. Питання про достатність доказів для встановлення обставин, що мають значення для справи, суд вирішує відповідно до свого внутрішнього переконання. Стаття 77. Обов'язок доказування 1. Кожна сторона повинна довести ті обставини, на яких ґрунтуються її вимоги та заперечення, крім випадків, встановлених статтею 78 цього Кодексу. 2. В адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо

	доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача. Суб'єкт владних повноважень повинен подати суду всі наявні у нього документи та матеріали, які можуть бути використані як докази у справі. У справах щодо застосування суб'єктом владних повноважень чи створення ним загрози застосування негативних заходів впливу до позивача (звільнення, примушування до звільнення, притягнення до дисциплінарної відповідальності, переведення, атестація, зміна умов праці, відмова в призначенні на вищу посаду, зменшення розміру заробітної плати тощо) у зв'язку з повідомленням ним або його близькими особами про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень закону України «Про запобігання корупції» іншою особою обов'язок доказування, що прийняті рішення, вчинені дії є правомірними і не були мотивовані діями позивача чи його близьких осіб щодо здійснення цього повідомлення, покладається на відповідача. 3. В адміністративних справах, визначених частиною першою статті 266⁻¹ цього Кодексу, обов'язок доказування шкоди, заподіяної протиправними (незаконними) індивідуальними актами Національного банку України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, Міністерства фінансів України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, рішеннями Кабінету Міністрів України, покладається на позивача. 4. Докази суду надають учасники справи. Суд може пропонувати сторонам надати докази та збирати докази з власної ініціативи, крім випадків, визначених цим Кодексом. 5. Суд не може витребувати докази у позивача в адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень, окрім доказів на підтвердження обставин, за яких, на думку позивача, відбулося

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	порушення його прав, свобод чи інтересів. 6. Якщо учасник справи без поважних причин не надасть докази на пропозицію суду для підтвердження обставин, на які він посиляється, суд вирішує справу на підставі наявних доказів. Стаття 78. Підстави звільнення від доказування 1. Обставини, які визнаються учасниками справи, не підлягають доказуванню, якщо суд не має обґрунтованого сумніву щодо достовірності цих обставин або добровільності їх визнання. Обставини, які визнаються учасниками справи, зазначаються в заявах по суті справи, поясненнях учасників справи, їх представників. 2. Відмова від визнання обставин приймається судом, якщо сторона, яка відмовляється, доведе, що вона визнала ці обставини внаслідок помилки, що має істотне значення, обману, насильства, погрози, тяжкої обставини або обставини, визнаної у результаті зловмисної домовленості її представника з іншою стороною. Про прийняття відмови сторони від визнання обставин суд постановляє ухвалу. У разі прийняття судом відмови сторони від визнання обставин вони доводяться в загальному порядку. 3. Обставини, визнані судом загальновідомими, не потребують доказування. 4. Обставини, встановлені рішенням суду у господарській, цивільній або адміністративній справі, що набрало законної сили, не доказуються при розгляді іншої справи, у якій беруть участь ті самі особи або особа, стосовно якої встановлено ці обставини, якщо інше не встановлено законом. 5. Обставини, встановлені стосовно певної особи рішенням суду у господарській, цивільній або адміністративній справі, що набрало законної сили, можуть бути у загальному порядку спростовані особою, яка не брала участі у справі, в якій такі обставини були встановлені. 6. Вирок суду в кримінальному провадженні, ухвала про закриття кримінального

О.А. Кириченко

	провадження і звільнення особи від кримінальної відповідальності або постановою суду у справі про адміністративне правопорушення, які набрали законної сили, є обов'язковими для адміністративного суду, що розглядає справу про правові наслідки дій чи бездіяльності особи, стосовно якої ухвалений вирок, ухвала або постанова суду, лише в питанні, чи мали місце ці дії (бездіяльність) та чи вчинені вони цією особою. 7. Правова оцінка, надана судом певному факту при розгляді іншої справи, не є обов'язковою для суду. 8. Обставини, встановлені рішенням третейського суду або міжнародного комерційного арбітражу, підлягають доказуванню в загальному порядку при розгляді справи судом. Стаття 79. Подання доказів 1. Учасники справи подають докази у справі безпосередньо до суду. 2. Позивач, особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, повинні подати докази разом із поданням позовної заяви. 3. Відповідач, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, повинні подати суду докази разом із поданням відзиву або письмових пояснень третьої особи. 4. Якщо доказ не може бути поданий у встановлений законом строк з об'єктивних причин, учасник справи повинен про це письмово повідомити суд та зазначити: доказ, який не може бути подано; причини, з яких доказ не може бути подано у зазначений строк. Учасник справи також повинен надати докази, які підтверджують, що він здійснив усі залежні від нього дії, спрямовані на отримання відповідного доказу. 5. У випадку визнання поважними причин неподання учасником справи доказів у встановлений законом строк суд може

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	встановити додатковий строк для подання вказаних доказів. 6. У випадку прийняття судом відмови сторони від визнання обставин суд може встановити строк для подання доказів щодо таких обставин. 7. Якщо зі зміною предмета або підстав позову або поданням зустрічного позову змінилися обставини, що підлягають доказуванню, суд залежно від таких обставин встановлює строк подання додаткових доказів. 8. Докази, не подані у встановлений законом або судом строк, до розгляду судом не приймаються, крім випадку, коли особа, що їх подає, обґрунтувала неможливість їх подання у вказаний строк з причин, що не залежали від неї. 9. Копії доказів (крім речових доказів), що подаються до суду, заздалегідь надсилаються або надаються особою, яка їх подає, іншим учасникам справи. Суд не бере до уваги відповідні докази у разі відсутності підтвердження надсилання (надання) їх копій іншим учасникам справи, крім випадку, якщо такі докази є у відповідного учасника справи або обсяг доказів є надмірним, або вони подані до суду в електронній формі, або є публічно доступними. 10. Докази, які не додані до позовної заяви чи до відзиву на неї, якщо інше не визначено цим Кодексом, подаються через канцелярію суду з використанням Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи або в судовому засіданні з клопотанням про їх приєднання до матеріалів справи. Стаття 80. Витребування доказів 1. Учасник справи, у разі неможливості самостійно надати докази, вправі подати клопотання про витребування доказів судом. Таке клопотання повинно бути подане в строк, зазначений в частинах другій та третій статті 79 цього Кодексу. Якщо таке клопотання заявлено з пропуском встановленого строку, суд залишає

О.А. Кириченко

	його без задоволення, крім випадку, коли особа, яка його подає, обґрунтує неможливість його подання у встановлений строк з причин, що не залежали від неї. 2. У клопотанні про витребування доказів повинно бути зазначено : 1) який доказ витребується; 2) обставини, які може підтвердити цей доказ, або аргументи, які він може спростувати; 3) підстави, з яких випливає, що цей доказ має відповідна особа; 4) заходи, яких особа, що подає клопотання, вжила для отримання цього доказу самостійно, докази вжиття таких заходів, та (або) причини неможливості самостійного отримання цього доказу. 3. Про витребування доказів за власною ініціативою або за клопотанням учасника справи, або про відмову у витребуванні доказів суд постановляє ухвалу. 4. Суд може витребувати докази також до подання позову в порядку, встановленому статтями 114-117 цього Кодексу. 5. Суд може уповноважити на одержання таких доказів заінтересовану особу. 6. Будь-яка особа, у якої знаходиться доказ, повинна видати його на вимогу суду. 7. Особи, які не мають можливості подати доказ, який витребує суд, або не мають можливості подати такий доказ у встановлені строки, зобов'язані повідомити про це суд із зазначенням причин протягом п'яти днів з дня вручення ухвали. 8. У випадку неповідомлення суду про неможливість подати докази, витребувані судом, а також за неподання таких доказів без поважних причин, суд застосовує до відповідної особи заходи процесуального примусу, визначені цим Кодексом. 9. У разі неподання суб'єктом владних повноважень витребуваних судом доказів без поважних причин або без повідомлення причин

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	суд, залежно від того, яке ці докази мають значення, може визнати обставину, для з'ясування якої витребувався доказ, або відмовити у її визнанні, або розглянути справу за наявними в ній доказами, а у разі неподання доказів позивачем - також залишити позовну заяву без розгляду. Стаття 81. Огляд доказів за їх місцезнаходженням 1. Письмові, речові і електронні докази, які не можна доставити до суду, оглядаються за їх місцезнаходженням. 2. Про дату, час і місце огляду доказів за їх місцезнаходженням повідомляються учасники справи. Неявка цих осіб не є перешкодою для проведення огляду. 3. У разі необхідності, в тому числі за клопотанням учасника справи, для участі в огляді доказів за їх місцезнаходженням можуть бути залучені свідки, перекладачі, експерти, спеціалісти, а також здійснено фотографування, звуко- і відеозапис. 4. Про огляд доказів за їх місцезнаходженням складається протокол, що підписується всіма особами, які беруть участь в огляді. До протоколу додаються разом з описом усі складені або звірені під час огляду на місці плани, креслення, копії документів, а також зроблені під час огляду фотознімки, електронні копії доказів, відеозаписи тощо. 5. Якщо огляд проводиться за відсутності хоча б однієї із сторін, а також в інших випадках, коли суд визнає це за необхідне, здійснюється відеофіксація огляду технічними засобами. 6. Особи, які беруть участь в огляді доказів за їх місцезнаходженням, мають право звертати увагу суду на ту чи іншу обставину, яка, на їх погляд, має значення для повноцінного проведення огляду, встановлення обставин, які мають значення для розгляду справи, робити свої зауваження щодо протоколу огляду.

О.А. Кириченко

	7. В порядку, визначеному цією статтею, суд за заявою учасника справи чи з власної ініціативи може оглянути веб-сайт (сторінку), інші місця збереження даних в мережі Інтернет з метою встановлення та фіксування їх змісту. У разі необхідності для проведення такого огляду суд може залучити спеціаліста. 8. Суд може призначити експертизу для встановлення та фіксування змісту веб-сайту (сторінки), інших місць збереження даних в мережі Інтернет за умови, якщо це потребує спеціальних знань і не може бути здійснено судом самостійно або із залученням спеціаліста.
Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 213-230) : постанова Верховної Ради Української РСР від 7 грудня 1985 р. № 8074-10. Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст. 1122, із змінами, згідно із законом № 2839-IX від 13 грудня 2022 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text	Стаття 251. Докази Доказами в справі про адміністративне правопорушення, є будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці дані встановлюються протоколом про адміністративне правопорушення, поясненнями особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновком експерта, речовими доказами, показаннями технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі тими, що використовуються особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, або свідками, а також працюючими в автоматичному режимі, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі тими, що використовуються особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, або свідками, а також працюючими в автоматичному режимі або в режимі фотозйомки (відеозапису), які використовуються при нагляді за виконанням правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, безпеки

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	на автомобільному транспорті та паркування транспортних засобів, актом огляду та тимчасового затримання транспортного засобу, протоколом про вилучення речей і документів, а також іншими документами. Обов'язок щодо збирання доказів покладається на осіб, уповноважених на складання протоколів про адміністративні правопорушення, визначених статтею 255 цього Кодексу. Стаття 252. Оцінка доказів Орган (посадова особа) оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом і правосвідомістю. Стаття 253. Передача матеріалів прокурору, органу досудового розслідування Якщо при розгляді справи орган (посадова особа) прийде до висновку, що в порушенні є ознаки кримінального правопорушення, він передає матеріали прокурору або органу досудового розслідування.
Кожевникова Ю.А. Исключение недопустимых доказательств из разбирательства уголовного дела : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец.: 12.00.09 – «Уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность»; Воронежский гос. ун-т. Воронеж, 2005. 32 с. URL : file:///C:/Users/IntelX4/	В число существенных признаков доказательства входят требования как к самим сведениям (возможность устанавливать на их основе наличие или отсутствие обстоятельств, подлежащих доказыванию), так и к порядку их оформления. Это позволяет говорить о неразрывном единстве содержания и формы уголовно-процессуального доказательства и, следовательно, признавать доказательство определенной системой. К элементам данной системы относятся сами сведения, их источники, а также процессуальные способы и порядок их собирания. Свойство - это особое качественное проявление уже существующего, сформированного предмета, обладающего полным объемом признаков. Поэтому относимость, допустимость и достоверность свойственны лишь всей системе доказательства

Desktop/Downloads/autoref-isklyuchenie-nedopustimykhdokazatelstv-iz-razbiratelstva-ugolovnogo-dela%20(1).pdf	в целом, хотя каждое из этих свойств обусловлено отдельными её элементами: относимость и достоверность - содержательной частью, а допустимость - формальной. Допустимость - это свойство доказательства как системы, основанное на таких его элементах, как источники сведений, а также способы и порядок собирания этих сведений. В теории уголовного процесса немало определений допустимости доказательств, но большинство из них содержит одну и ту же единственно верную идею; отразить перечень признаков, характеризующих процессуальную форму доказательства (с. 12). Все признаки, элементы и свойства доказательства находятся во взаимосвязи и взаимообусловленности. Поэтому в литературе и на практике встречаются случаи смешения допустимости с другими свойствами доказательств, что приводит к следственным и судебным ошибкам. Автор считает необходимым закрепить в УПК понятия относимости, допустимости и достоверности доказательств. Особое значение для целей настоящего исследования имеет взаимосвязь допустимости с достоверностью. Некоторые правила собирания доказательств (например, правила фиксации доказательственной информации) закреплены в законе именно с целью обеспечения достоверности полученных данных и исключения всякой возможности их фальсификации. Несоблюдение этих правил одновременно порождает сомнение в достоверности полученных доказательств и впечатляет признание их недопустимыми. Поэтому можно утверждать, что в ряде случаев допустимость как правовой институт является гарантией достоверности доказательственной информации. А поскольку с помощью данного института происходит очищение имеющейся совокупности доказательств от сомнительных сведений, автор считает, что в конечном итоге

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	допустимость доказательств является одной из процессуальных гарантий установления объективной истины в уголовном судопроизводстве (с. 13). Обобщая изложенное, предлагаем следующую редакцию ст. 75 УПК РФ: Статья 75. «Основания для исключения доказательств» 1. Доказательство признается недопустимым и исключается из разбирательства уголовного дела, если оно получено с нарушением федерального закона, либо по другим основаниям, указанным в частях третьей и четвертой настоящей статьи. 2. Основанием для признания доказательства недопустимым и исключения его из разбирательства уголовного дела в любом случае являются такие допущенные при его собирании нарушения закона, которые повлекли лишение или ограничение прав участников уголовного судопроизводства либо повлияли или могли повлиять на достоверность полученных сведений. 3. Основанием для признания доказательства недопустимым и исключения его из разбирательства уголовного дела также является : 1) обоснование сведений догадками, предположениями или слухами, либо неизвестность происхождения : а) предметов, документов; б) сведений, содержащихся в документах; в) сведений, содержащихся в показаниях свидетеля, потерпевшего, подозреваемого, обвиняемого, специалиста, эксперта; 2) получение доказательства на основании другого доказательства, собранного с нарушением закона; 3) опасность создания несправедливого предубеждения присяжных заседателей в отношении подсудимого, если она (опасность) превышает доказательственную ценность

	исключаемых материалов. 4. Основанием для признания недопустимыми показаний подозреваемого (обвиняемого) и исключения их из разбирательства уголовного дела также является отказ подсудимого подтвердить в суде показания, данные им в ходе предварительного расследования в отсутствие защитника, за исключением случаев, когда это лицо ещё до начала допроса в качестве подозреваемого (обвиняемого) в письменном виде и в присутствии адвоката отказалось от защитника. В случаях обязательного участия защитника в указанном судопроизводстве, перечисленных в пунктах 2-7 части 1 статьи 51 настоящего Кодекса, отказ от участия защитника в допросе подозреваемого (обвиняемого) ничтожен (с. 19).
Козаченко С.В. Доказування у кримінальних провадженнях, пов'язаних із незаконним обігом вогнепальної зброї або боєприпасів : дис. ... канд. юрид. наук.; спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність»; Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2023. 234 с. URL : https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/	9. Доведено, що до числа інших процесуальних дій, проведення яких здатне забезпечити подання суду належних і допустимих доказів, у кримінальних провадженнях про кримінальні правопорушення, пов'язані із незаконним обігом вогнепальної зброї або боєприпасів, доцільно відносити такі акти процесуальної поведінки, як: 1) заявлення клопотань, скарг, заяв, відводів; 2) отримання (прийняття) документів та предметів (речей) від сторін кримінального провадження або добровільне надання документів та предметів (речей) будь-яким учасником кримінального провадження; 3) призначення судово-медичного обстеження (проведення медичного освідування); 4) відібрання зразків для проведення експертизи; запобіжні заходи (зокрема, затримання як на підставі ухвали слідчого судді, так і без такої ухвали); 5) заходи забезпечення кримінального провадження (тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, тимчасовий доступ до речей і документів, тимчасове вилучення майна, арешт майна); 6) повідомлення у кримінальному провадженні; 7) результати, отримані через здійснення

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

bitstreams/214c3e8b-5708-45b3-b3b6-7c33a15bc05f/content	міжнародного співробітництва під час кримінального провадження; 8) використання участі спеціаліста, який може бути залучений для надання висновків; 9) одержання відомостей у результаті перевірки за обліками і системами кримінальної реєстрації (осіб, виявленої зброї тощо); 10) надання письмового доручення оперативним підрозділам на проведення слідчих (розшукових) дій та інших заходів у порядку ст. ст. 40, 41 КПК України; 11) звернення із запитами до інших територіальних правоохоронних органів щодо фактів злочинної діяльності; 12) проведення опитування до внесення відомостей до ЄРДР; 13) оголошення підозрюваного в розшук та направлення орієнтування до інших територіальних правоохоронних органів; 14) отримання письмових довідок, актів, копій документів (с. 199). Підкреслено, що такі дії можуть належати до засобів доказування за наявності наступних умов: бути передбаченими кримінальним процесуальним законодавством; за своїми ознаками характеризуватися як процесуальні дії; вчинятися суб'єктам кримінального провадження в межах їх кримінального процесуального статусу; здійснюватися в передбаченій законом формі (підстави, порядок, строки, визначені законом); забезпечувати необхідні умови для доказування з приводу збирання, перевірки та оцінювання доказів (дотримання вимог належності і допустимості отриманих за рахунок їх застосування доказів); їх результати мають значення у вигляді подання суду належних і допустимих доказів (с. 200).
Козловский П.В. Виды доказательств в уголовном судопроизводстве: эволюция, регламентация,	В первом параграфе «Понятие вида доказательств» диссертант отмечает, что система доказательств, закрепленная в ч. 2 ст. 74 УПК РФ, является формой для юридически значимых сведений, используемых в процессе доказывания. Однако в теории уголовного

О.А. Кириченко

соотношение : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец.: «Уголовный процесс»; Омская академия Министерства внутренних дел Российской Федерации. Омск, 2013. 23 с. URL : file:///C:/Users/intel/ Downloads/autoref- vidy-dokazatelstv-v- ugolovnom- sudoproizvodstve.pdf	процесса отсутствует общепризнанное устоявшееся определение сущности указанных категорий. Показания подозреваемого, обвиняемого, свидетеля, потерпевшего, заключение и показания эксперта, заключение и показания специалиста и др. именуют «источниками доказательств», «видами доказательств», «формой доказательств» (с. 11). Исходя из того что предметом исследования является формально-процессуальный аспект понятия «доказательства», автор полагает целесообразным именовать категории, перечисленные в ч. 2 ст. 74 УПК РФ, видами доказательств (с. 12).
Коміссарчук Ю.А., Ряшко О.В. Докази і доказування. Тема 6. <i>Кримінальне процесуальне право України : навч. посібник</i> / Р.І. Благута, Ю.В. Гуцуляк, О.М. Дуфенюк та ін., за заг. ред. А.Я. Хитри, Р.М. Шехавцова. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 774 с. URL : https://dspace.lvduvs.ed u.ua/bitstream/1234567 890/1053/1/krum- proc%20pravo.pdf	Докази і доказування (с. 201-232) Доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому КПК порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність або відсутність фактів й обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню (ч. 1 ст. 84 КПК). Відповідно до нового тлумачного словника української мови термін «фактичний» означає «такий, що відповідає об'єктивній дійсності і є матеріалом для певних висновків», а термін «дані» визначається як «відомості, що необхідні для якого-небудь висновку, рішення», отже, доцільно трактувати фактичні дані лише як «відомості про факти». Адже факти – це явища дійсності, які, зазвичай, відносяться до минулого і є недоступними для безпосереднього сприйняття слідчим, прокурором, слідчим суддею або судом. Щоб мати можливість використати факт у разі доказування, він має бути спочатку пізнаний, тобто відображений у свідомості людини (с. 201). Зміст доказів складають фактичні дані, отримані з належних джерел, а їх матеріальною основою є не саме джерело, а штучно створений їх носій.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Під фактичними даними варто розуміти не самі факти, а відомості про минулі події, які реально відбулися, що містяться в доказах (інформацію) про них. Для того, щоб пізнати факт, необхідно сприйняти його безпосередньо або отримати про нього інформацію. Але злочин – це подія минулого, яка в момент доказування не існує. Якщо ж слідчий або суддя безпосередньо сприймали подію, що розслідується або розглядається в суді, то вони стають свідками і їх участь у процесі, як суб'єктів доказування, виключається. Вони можуть безпосередньо сприймати лише ту інформацію про кримінальне правопорушення, яка збереглася у свідомості інших людей або на матеріальних об'єктах. Відтак обставини, які мають значення для провадження, пізнаються не за допомогою фактів реальної дійсності, а лише відомостей про них (с. 202). Доказовий факт – відомий факт, який у поєднанні з іншими фактами встановлює або спростовує винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення. Розслідування кримінального правопорушення може вважатися всебічним, повним й неупередженим лише в разі залучення всіх отриманих доказів, що дають змогу встановити обставини, які входять до предмета доказування (ст. 91 КПК). Проте не всі отримані докази можуть використовуватися у кримінальному судочинстві, а лише ті, що мають такі внутрішні властивості, як належність, допустимість, достовірність і достатність (с. 204). У ч. 2 ст. 91 КПК зазначено, що доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів із метою встановлення обставин, що мають (с. 214) значення для кримінального провадження. Органи, які здійснюють кримінальне провадження, повинні викласти свої висновки у рішенні, обґрунтувавши їх доказами так, щоб ні в кого не виникало

О.А. Кириченко

	сумнівів щодо правильності цих висновків. Обґрунтуванню підлягають висновки про : наявність або відсутність обставин, які належало встановити (ст. 91 КПК); достовірність або недостовірність доказів і їх джерел; належність і допустимість доказів; достатність доказів; їх юридично-значущі властивості; Зміст процесуального доказування розкривається через його елементи, першим із яких є збирання доказів. Збирання доказів – це передбачені законом процесуальні дії слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, які спрямовані на виявлення, витребування й отримання доказів. Під збиранням доказів у кримінальному процесі доцільно розуміти елемент доказування, змістом якого є здійснення уповноваженим (компетентним) державним органом пошуково-пізнавальних дій з метою сприйняття інформації, що міститься в слідах кримінального правопорушення, її вилучення та закріплення в матеріалах кримінального провадження (с. 215).
Костенко Р.В. Доказательства в уголовном процессе : концептуальные подходы и перспективы правового регулирования : дисс. ... д-ра юрид. наук; спец.: 12.00.09 – «Уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность». Санкт-Петербургск. ун-т МВД России. Санкт-Петербург. 2006. 421 с. URL : https://www.dissercat.com/content/dokazatelstva	Введение Глава 1. Доказательства в системе уголовно-процессуального доказывания 1.1. Доказывание как основная форма уголовно-процессуального познания 1.2. Уголовно-процессуальные доказательства и цель уголовно-процессуального доказывания. 1.3. Уголовно-процессуальные доказательства и обстоятельства, подлежащие доказыванию при производстве по уголовным делам. 1.4. Уголовно-процессуальные доказательства и пределы уголовно-процессуального доказывания. ГЛАВА 2. ПОНЯТИЕ И СТРУКТУРА УГОЛОВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНЫХ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ. 2.1. Эволюция взглядов по вопросу о понятии доказательств в науке российского уголовного процесса. 2.2. Содержание уголовно-процессуальных доказательств как структурный элемент их

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

v-ugolovnom-protsesse- kontseptualnye- podkhody-i-perspektivy- pravovogo-reguliro	понятия. 2.3. Форма уголовно-процессуальных доказательств как структурный элемент их понятия. ГЛАВА 3. РАЗНОВИДНОСТИ СТРУКТУРЫ УГОЛОВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНЫХ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ 3.1. Содержание и процессуальная форма показаний подозреваемого, обвиняемого 3.2. Содержание и процессуальная форма показаний потерпевшего, свидетеля 3.3. Содержание и процессуальная форма заключения и показания эксперта, специалиста. 3.4. Содержание и процессуальная форма вещественных доказательств 3.5. Содержание и процессуальная форма протоколов следственных и судебных действий 3.6. Содержание и процессуальная форма иных документов. ГЛАВА 4. ПРИЗНАКИ ПОНЯТИЯ УГОЛОВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНЫХ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ. 4.1. Относимость уголовно-процессуальных доказательств. 4.2. Допустимость уголовно-процессуальных доказательств. 4.3. Достоверность уголовно-процессуальных доказательств. 4.4. Достаточность уголовно-процессуальных доказательств. 10. Относимость, допустимость, достоверность и достаточность представляют собой даже не признаки уголовно-процессуальных доказательств, а признаки понятия «уголовно-процессуальных доказательств». То есть, все обозначенные признаки являются показателями внешних свойств и качеств структуры уголовно-процессуальных доказательств, состоящей из их содержания и процессуальной формы. Содержанию (сведениям об обстоятельствах и фактах уголовного дела) присущи признаки

	относимости и достоверности, процессуальной форме (источникам сведений об обстоятельствах и фактах уголовного дела) - признак допустимости, а признаком достаточности характеризуются совместно и сведения и их процессуальные источники, уже обладающие допустимостью, относимостью и достоверностью. 11. Определение каждого из указанных признаков происходит в результате собирания, проверки и оценки сведений об обстоятельствах и фактах в ходе производства по уголовному делу. При этом не имеет сколько-нибудь существенного значения этап уголовно-процессуального доказывания, на котором решался вопрос о допустимости, относимости, достоверности и достаточности доказательств. Уголовно-процессуальные доказательства, обладающие указанными признаками, являются средствами уголовно-процессуального доказывания в одинаково равной степени как на предварительном следствии, так и в суде. 12. Сущность относимости уголовно-процессуальных доказательств заключается в наличие связи (отношения) между содержанием доказательств и обстоятельствами и фактами, подлежащими установлению для правильного разрешения уголовного дела. Связь же (отношение) содержания доказательств с искомыми по уголовному делу обстоятельствами и фактами обусловлена, с одной стороны, объективными закономерностями отражательных процессов материального мира, с другой, - законодательными предписаниями. Поэтому оценка относимости доказательств при производстве по уголовному делу осуществляется в два этапа. Первый из них имеет место при получении соответствующих доказательств путем производства следственных и иных процессуальных действий. Второй раз оценка относимости доказательств происходит

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	тогда, когда в процессе производства по делу принимаются решения об установлении обстоятельств материально-правового характера, основанные на уголовно-процессуальных доказательствах. 13. При определении допустимости уголовно-процессуальных доказательств необходимо проверить и оценить их процессуальную форму с точки зрения, во-первых, надлежащего субъекта, правомочного проводить процессуальные действия, направленные на получение доказательств; во-вторых, надлежащего источника сведений, составляющих содержание доказательства; в-третьих, надлежащего процессуального действия, используемого для получения доказательств; в-четвертых, надлежащего порядка проведения процессуального действия, используемого в качестве средства получения доказательств. 14. В теории уголовного процесса важно уточнить понимание достоверности уголовно-процессуальных доказательств в целях получения однозначного вывода о включении ее в число обязательных признаков понятия уголовно-процессуальных доказательств. Признание доказательств достоверными не означает их трактовку как фактов реальной действительности, достоверных в силу своей объективной природы и существующих независимо от познавательной человеческой деятельности. Достоверность уголовно-процессуальных доказательств необходимо рассматривать как гносеологическую категорию. Это означает, что вывод кого-либо из субъектов, ведущих процесс, о достоверности определенного доказательства не исключает иной оценки тех же сведений другим субъектом на том же этапе доказательственной деятельности. 15. Итог признания допустимых, относимых и

О.А. Кириченко

	достоверных доказательств достаточными означает реализацию их как средств установления наличия или отсутствия обстоятельств, подлежащих доказыванию при производстве по уголовному делу, а также иных обстоятельств, имеющих значение для уголовного дела. В этой связи особое значение имеет анализ определения достаточности уголовно-процессуальных доказательств в различных стадиях производства по уголовному делу.
Котухов М.П. Перевод результатов оперативно-розыскной деятельности в доказательства : дисс. ... канд. юрид. наук; спец. : 12.00.09 – «Уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность». Казанский юрид. ин-т МВД Российской Федерации. Казань, 2001. 231 с. URL : https://www.dissercat.com/content/perevod-rezultatov-operativno-rozysknoi-deyatelnosti-v-dokazatelstva	Результаты ОРД, полученные и представленные с соблюдением требований закона, должны обладать презумпцией допустимости в уголовный процесс в ходе досудебного производства по уголовному делу. Вопрос их перевода в доказательства должен решаться на основе императивного регулирования: если представленные материалы приемлемы с точки зрения оперативно-розыскной формы и удовлетворяют критерию относимости, придание им статуса доказательств по уголовному делу должно быть не правом, а обязанностью органа дознания, следователя, прокурора. Принятие решения о допустимости того или иного доказательства, сформированного на основании результатов оперативно-розыскной деятельности, входит в компетенцию суда, рассматривающего дело.
Крет Г.Р. Міжнародні стандарти доказування у кримінальному процесі України : теоретико-правові і практичні основи : дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.09; Нац. ун-т «Одеськ.	Зміст Перелік умовних позначень 5 Вступ 7 Розділ 1. Теоретико-методологічні основи дослідження міжнародних стандартів доказування у кримінальному процесі 22 1.1. Наукова розробленість проблематики міжнародних стандартів доказування в доктрині кримінального процесу 22 1.2. Методологічні основи дослідження

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

юрид. ак.». Одеса, 2020. 530 с. <i>eNUOLAR – репозитарій (архів) Національного університету «Одеська юридична академія» : веб-сайт.</i> URL : file:///C:/Users/IntelX4/Desktop/Downloads/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20-%D0%9A%D1%80%D0%B5%D1%82%D0%93.%D0%A0..pdf f	міжнародних стандартів доказування у кримінальному процесі 36 1.3. Стандарти доказування в системі понятійно-категоріального апарату теорії кримінального процесуального доказування 51 РОЗДІЛ 2. Теоретико-правові основи визначення правової природи і системи міжнародних стандартів доказування у кримінальному процесі 66 2.1. Стандарти доказування як теоретична основа формування концепції міжнародних стандартів доказування 66 2.1.1. Стандарти доказування в законодавстві, судовій практиці і доктрині кримінального процесу країн англосаксонської правової системи 66 2.1.2. Поняття та система стандартів доказування в доктрині вітчизняного кримінального процесу 89 2.2. Поняття та сутність міжнародних стандартів доказування 102 2.3. Міжнародні стандарти доказування в системі стандартів справедливого правосуддя 113 2.4. Класифікація міжнародних стандартів доказування 133 РОЗДІЛ 3. Міжнародні стандарти формування достатньої сукупності належних, допустимих і достовірних доказів, їх нормативне закріплення та застосування у кримінальному процесі України 151 3.1. Стандарти формування належних доказів 151 3.1.1. Система міжнародних стандартів формування належних доказів 151 3.1.2. Стандарти формування належних доказів у кримінальному процесі України 163 3.2. Стандарти формування допустимих доказів 179 3.2.1. Система міжнародних стандартів формування допустимих доказів 179

О.А. Кириченко

3.2.2. Стандарти формування допустимих доказів у кримінальному процесі України	212
3.3. Стандарти формування достовірних доказів	254
3.3.1. Система міжнародних стандартів формування достовірних доказів	254
3.3.2. Стандарти формування достовірних доказів у кримінальному процесі України	266
3.4. Стандарти формування достатньої сукупності доказів	287
3.4.1. Система міжнародних стандартів формування достатньої сукупності доказів	287
3.4.2. Стандарти формування достатньої сукупності доказів у кримінальному процесі України	299
РОЗДІЛ 4. Міжнародні стандарти формування рівня переконання, необхідного для прийняття відповідного процесуального рішення, їх нормативне закріплення та застосування у кримінальному процесі України	313
4.1. Стандарт доказування «обґрунтована підозра»	313
4.1.1. Загальна характеристика міжнародного стандарту доказування «обґрунтована підозра»	313
4.1.2. Стандарт доказування «обґрунтована підозра» у кримінальному процесі України	323
4.2. Стандарт доказування «достатня підстава»	335
4.2.1. Загальна характеристика міжнародного стандарту доказування «достатня підстава»	335
4.2.2. Стандарт доказування «достатня підстава» у кримінальному процесі України	348
4.3. Стандарт доказування «поза розумним сумнівом»	367
4.3.1. Загальна характеристика міжнародного стандарту доказування «поза розумним сумнівом»	367
4.3.2. Стандарт доказування «поза розумним сумнівом» у кримінальному процесі України	377
Висновки	389
Список використаних джерел	403

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Додатки 487 4. Основним критерієм класифікації міжнародних стандартів доказування є їх функціональне призначення, за яким вони підлягають поділу на дві групи: стандарти формування достатньої сукупності належних, допустимих і достовірних доказів та стандарти формування рівня переконання, необхідного для ухвалення відповідного процесуального рішення. Наведений класифікаційний критерій найбільш повно забезпечує відображення системи міжнародних стандартів доказування та передбачає виокремлення окремих стандартів у межах вказаних груп. До першої групи належать стандарти формування належних доказів, стандарти формування допустимих доказів, стандарти формування достовірних доказів і стандарти формування достатньої (с. 390) сукупності доказів, а до другої – стандарти доказування «достатня підстава», «обґрунтована підозра» та «поза розумним сумнівом» (с. 391). 7. До числа міжнародних стандартів формування допустимих доказів належать : 1) оцінка доказів з точки зору їх допустимості є обов'язком національних судів; 2) отримання доказів внаслідок застосування актів насильства, жорстокості або інших форм поводження, які можна характеризувати як катування, призводить до безумовного визнання їх недопустимими і застосування правила «плодів отруєного дерева» до отриманих на їх основі доказів; 3) отримання доказів внаслідок застосування актів насильства, жорстокості або інших форм поводження, які досягли (с. 392) мінімального рівня жорстокості, але не можуть характеризуватися як катування, призводить до визнання їх недопустимими; 4) під час здійснення оцінки таких доказів з точки зору їх допустимості національні суди повинні враховувати наявність законної мети поводження та співмірність застосованих

	заходів вимогам ситуації; 5) докази, отримані з порушенням права обвинуваченого мовчати і не свідчити проти себе, у тому числі показання особи, яка в подальшому була визнана обвинуваченим, підлягають визнанню недопустимими; 6) докази, отримані з порушенням права обвинуваченого допитувати свідків, що свідчать проти нього, або вимагати їх допиту, підлягають визнанню недопустимими у разі порушення процесуального порядку проведення перехресного допиту, яке істотно обмежило таке право обвинуваченого; 7) докази, отримані внаслідок провокації злочину, підлягають визнанню недопустимими; 8) відмова у відкритті матеріалів кримінального провадження, у тому числі секретних, яка не супроводжувалася відповідними процедурними гарантіями і не була достатньо обґрунтованою, призводить до визнання доказів недопустимими; 9) докази, отримані з істотним порушенням порядку проведення процесуальних дій, спрямованих на їх одержання, та/або з істотним порушенням права на захист, підлягають визнанню недопустимими; 10) докази, отримані внаслідок втручання в право на повагу до особистого та сімейного життя, житла і таємниці листування, підлягають визнанню недопустимими у випадках, коли таке втручання : а) здійснене не «згідно із законом» (допущене істотне порушення вимог національного законодавства щодо проведення процесуальних дій, у ході яких отримано докази; застосований захід втручання не передбачено нормами національного законодавства; порушено вимогу передбачуваності; порушено гарантії прав особи, до якої застосовувався захід втручання); б) здійснювалося з метою, не передбаченою у п. 2 ст. 8 Конвенції; в) не було необхідним у демократичному суспільстві (не існувало нагальної потреби втручання у вказане право особи; порушено принцип пропорційності втручання; порушено вимогу тимчасового

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	характеру втручання) (с. 393). 13. Міжнародний стандарт доказування «обґрунтована підозра» характеризується такими критеріями: 1) обґрунтована підозра передбачає наявність фактів або інформації, які могли б переконати об'єктивного спостерігача в тому, що відповідна особа могла вчинити діяння, що підпадає під ознаки кримінального правопорушення, відповідальність за яке на момент його вчинення встановлювалася нормами КК; 2) обґрунтована підозра повинна ґрунтуватися на всіх обставинах кримінального провадження, встановлених на момент затримання особи, взяття її під варту або продовження строку тримання під вартою, та наданих стороною обвинувачення доказах, достатніх у своїй сукупності для ухвалення відповідного рішення, і не може ґрунтуватися на припущеннях; (с. 398) 15. Міжнародний стандарт доказування «достатня підстава» характеризується такими критеріями: 1) достатня підстава відображає рівень переконання щодо ймовірності настання встановленого нормами національного кримінального процесуального законодавства держави-учасниці Конвенції ризику, необхідний для ухвалення національними судами рішення про затримання, взяття під варту та продовження строків тримання під вартою; 2) наявність достатньої підстави повинна підтверджуватися сукупністю конкретних фактів, які встановлені національними судами у ході кримінального провадження, наведені з відповідним обґрунтуванням в їх процесуальних рішеннях і відображають ймовірність настання такого ризику; (с. 399) 17. Міжнародний стандарт доказування «поза розумним сумнівом» закріплюється положеннями низки міжнародно-правових актів, які врегульовують здійснення доказування в МКС і міжнародних кримінальних судах <i>ad hoc</i>,

	зокрема МТКЮ, що пояснюється здійсненням ними розгляду кримінальних справ по суті. У практиці зазначених міжнародних судових інституцій вказаний стандарт доказування передбачає можливість засудження обвинуваченого за умови доведення стороною обвинувачення його винуватості у вчиненні злочину, що не підлягає сумніву на розумних підставах. Положення міжнародно-правових актів, які врегульовують порядок розгляду справ ЄСПЛ, не містять вказівок на стандарт доказування «поза розумним сумнівом», у зв'язку з чим він є надбанням прецедентної практики Суду. Поступово розвиваючись у практиці ЄСПЛ, він на сьогодні сформувався як стандарт доказування, що має автономне значення, передбачає доведення обставин з урахуванням сукупності ознак чи неспростованих презумпцій, достатньо вагомих, чітких і узгоджених між собою, та дозволяє встановити факт порушення Конвенції на основі оцінки сукупності наявних доказів (с. 401). У практиці ВС стандарт доказування «поза розумним сумнівом» характеризується такими критеріями : 1) сторона обвинувачення повинна довести поза розумним сумнівом перед судом за допомогою достатньої сукупності належних, допустимих і достовірних доказів, досліджених під час судового розгляду, винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального (с. 401) правопорушення, щодо якого йому пред'явлене обвинувачення, у тому числі кожен з елементів, що утворюють об'єктивну і суб'єктивну сторону діяння та мають значення для його правової кваліфікації; 2) версія сторони обвинувачення за рахунок пояснення всіх встановлених судом обставин, які мають значення для кримінального провадження, повинна надавати розумне пояснення події, яка є предметом судового розгляду, й унеможливити розумні сумніви у доведеності винуватості обвинуваченого у

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	вчиненні кримінального правопорушення, у тому числі шляхом спростування інших версій інкримінованої події; 3) у разі виникнення сумніву у версії сторони обвинувачення щодо винуватості обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, він підлягає спростуванню за допомогою фактів, встановлених на підставі доказів; 4) у разі висунення стороною захисту версії щодо невинуватості обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення або його меншої винуватості, вона повинна бути спростована стороною обвинувачення за допомогою фактів, встановлених на підставі доказів; 5) у разі недоведення поза розумним сумнівом винуватості обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, суд повинен ухвалити виправдувальний вирок (с. 402).
Кримінально-процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). К., 1961. № 2, ст. 15; зі змінами за законом України від 15 листопада 2011 р. № 4025-VI (4025-17), ВВР, 2012, № 25, ст. 263. <i>Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт</i> . URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1001-05	Стаття 64. Обставини, що підлягають доказуванню в кримінальній справі При провадженні досудового слідства, дізнання і розгляді кримінальної справи в суді підлягають доказуванню : 1) подія злочину (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення злочину); 2) винність обвинуваченого у вчиненні злочину, мотиви злочину; 3) обставини, що впливають на ступінь тяжкості злочину, а також обставини, що характеризують особу обвинуваченого, пом'якшують та обтяжують покарання; 4) характер і розмір шкоди, завданої злочином, а також розмір витрат закладу охорони здоров'я на стаціонарне лікування потерпілого від злочинного діяння. Стаття 65. Докази Доказами в кримінальній справі є всякі фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку орган дізнання, слідчий і суд встановлюють наявність або відсутність

	суспільно небезпечного діяння, винність особи, яка вчинила це діяння, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці дані встановлюються : показаннями свідка, показаннями потерпілого, показаннями підозрюваного, показаннями обвинуваченого, висновком експерта, речовими доказами, протоколами слідчих і судових дій, протоколами з відповідними додатками, складеними уповноваженими органами за результатами оперативно-розшукових заходів, та іншими документами. Фактичні дані, одержані на території іноземної держави її компетентними органами при виконанні запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу, розслідуванні кримінальної справи, переданої в Україну в порядку перейняття кримінального переслідування, або в ході діяльності міжнародної слідчої групи, використовуються органом дізнання, слідчим і судом як докази, одержані відповідно до вимог цього Кодексу. Стаття 66. Збирання і подання доказів Особа, яка провадить дізнання, слідчий, прокурор і суд в справах, які перебувають в їх провадженні, вправі викликати в порядку, встановленому цим Кодексом, будь-яких осіб як свідків і як потерпілих для допиту або як експертів для дачі висновків; вимагати від підприємств, установ, організацій, посадових осіб і громадян пред'явлення предметів і документів, які можуть встановити необхідні в справі фактичні дані; вимагати проведення ревізій, вимагати від банків інформацію, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб у порядку та обсязі, встановлених законом України «Про банки і банківську діяльність» (2121-14). Виконання цих вимог є обов'язковим для всіх громадян, підприємств, установ і організацій. Докази можуть бути подані підозрюваним,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	обвинуваченим, його захисником, обвинувачем, потерпілим, цивільним позивачем, цивільним відповідачем і їх представниками, а також будь-якими громадянами, підприємствами, установами і організаціями. Докази можуть бути одержані при виконанні запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу на території іноземної держави, а також у порядку перейняття кримінального переслідування чи в ході діяльності міжнародної слідчої групи. У передбачених законом випадках особа, яка провадить дізнання, слідчий, прокурор і суд в справах, які перебувають в їх провадженні, вправі доручити підрозділам, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, провести оперативно-розшукові заходи чи використати засоби для отримання фактичних даних, які можуть бути доказами у кримінальній справі. Стаття 67. Оцінка доказів Суд, прокурор, слідчий і особа, яка провадить дізнання, оцінюють докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному розгляді всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом. Суд, прокурор, слідчий або особа, яка провадить дізнання, не оцінює порядку збирання та подання доказів компетентним органом іноземної держави при виконанні запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу, розслідуванні кримінальної справи, переданої в Україну в порядку перейняття кримінального переслідування, або в ході діяльності міжнародної слідчої групи. Ніякі докази для суду, прокурора, слідчого і особи, яка провадить дізнання, не мають наперед встановленої сили.
Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI.	Стаття 84. Докази 1. Доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють

О.А. Кириченко

Відомості Верховної Ради України, 2013. № 9-10, ст. 88, зі змінами згідно із законом № 2810-IX від 1 грудня 2022 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17	наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню. 2. Процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів. Стаття 85. Належність доказів 1. Належними є докази, які прямо чи непрямо підтверджують існування чи відсутність обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, та інших обставин, які мають значення для кримінального провадження, а також достовірність чи недостовірність, можливість чи неможливість використання інших доказів. Стаття 86. Допустимість доказу 1. Доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом. 2. Недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посилалися суд при ухваленні судового рішення. Стаття 87. Недопустимість доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини 1. Недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також будь-які інші докази, здобуті завдяки інформації, отриманій внаслідок істотного порушення прав та свобод людини. 2. Суд зобов'язаний визнати істотними порушеннями прав людини і основоположних свобод, зокрема, такі діяння: 1) здійснення процесуальних дій, які потребують попереднього дозволу суду, без такого дозволу або з порушенням його суттєвих умов; 2) отримання доказів внаслідок катування,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність особи, поводження або погрози застосування такого поводження; 3) порушення права особи на захист; 4) отримання показань чи пояснень від особи, яка не була повідомлена про своє право відмовитися від давання показань та не відповідати на запитання, або їх отримання з порушенням цього права; 5) порушення права на перекресний допит; 3. Недопустимими є також докази, що були отримані: 1) з показань свідка, який надалі був визнаний підозрюваним чи обвинуваченим у цьому кримінальному провадженні; 2) після початку кримінального провадження шляхом реалізації органами досудового розслідування чи прокуратури своїх повноважень, не передбачених цим Кодексом, для забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень; 3) під час виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи у зв'язку з недопущенням адвоката до цієї слідчої (розшукової) дії. Факт недопущення до участі в обшуку адвокат зобов'язаний довести в суді під час судового провадження; 4) під час виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи, якщо така ухвала винесена слідчим суддею без проведення повної технічної фіксації засідання. 4. Докази, передбачені цією статтею, повинні визнаватися судом недопустимими під час будь-якого судового розгляду, крім розгляду, якщо вирішується питання про відповідальність за вчинення зазначеного істотного порушення прав та свобод людини, внаслідок якого такі відомості були отримані. 5. В умовах воєнного стану положення цієї статті застосовуються з урахуванням особливостей, визначених статтею 615 цього

	Кодексу. Стаття 88. Недопустимість доказів та відомостей, які стосуються особи підозрюваного, обвинуваченого 1. Докази, які стосуються судимостей підозрюваного, обвинуваченого або вчинення ним інших правопорушень, що не є предметом цього кримінального провадження, а також відомості щодо характеру або окремих рис характеру підозрюваного, обвинуваченого є недопустимими на підтвердження винуватості підозрюваного, обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення. 2. Докази та відомості, передбачені частиною першою цієї статті, можуть бути визнані допустимими, якщо: 1) сторони погоджуються, щоб ці докази були визнані допустимими; 2) вони подаються для доказування того, що підозрюваний, обвинувачений діяв з певним умислом та мотивом або мав можливість, підготовку, обізнаність, потрібні для вчинення ним відповідного кримінального правопорушення, або не міг помилитися щодо обставин, за яких він вчинив відповідне кримінальне правопорушення; 3) їх подає сам підозрюваний, обвинувачений; 4) підозрюваний, обвинувачений використав подібні докази для дискредитації свідка. 3. Докази щодо певної звички або звичайної ділової практики підозрюваного, обвинуваченого є допустимими для доведення того, що певне кримінальне правопорушення узгоджувалося із цією звичкою підозрюваного, обвинуваченого. Стаття 88¹. Недопустимість доказів, отриманих у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, а також у порядку одноразового (спеціального) добровільного декларування 1. Докази, отримані від відповідача у позовному провадженні у справах про визнання

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, не можуть бути використані на підтвердження винуватості підозрюваного, обвинуваченого у вчиненні кримінальних правопорушень. 2. Документи, подані особою в порядку одноразового (спеціального) добровільного декларування відповідно до підрозділу 9⁻⁴ «Особливості застосування одноразового (спеціального) добровільного декларування активів фізичних осіб» розділу XX Податкового кодексу України, зокрема одноразова (спеціальна) добровільна декларація, не можуть бути використані на підтвердження винуватості підозрюваного, обвинуваченого у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених статтями 212, 212⁻¹ Кримінального кодексу України, в межах складу та вартості об'єктів декларування, зазначеної в одноразовій (спеціальній) добровільній декларації як база для нарахування збору з одноразового (спеціального) добровільного декларування. Стаття 89. Визнання доказів недопустимими 1. Суд вирішує питання допустимості доказів під час їх оцінки в нарадчій кімнаті під час ухвалення судового рішення. 2. У разі встановлення очевидної недопустимості доказу під час судового розгляду суд визнає цей доказ недопустимим, що тягне за собою неможливість дослідження такого доказу або припинення його дослідження в судовому засіданні, якщо таке дослідження було розпочате. 3. Сторони кримінального провадження, потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, мають право під час судового розгляду подавати клопотання про визнання доказів недопустимими, а також наводити заперечення проти визнання доказів недопустимими. Стаття 90. Значення рішень інших судів у

О.А. Кириченко

	питаннях допустимості доказів 1. Рішення національного суду або міжнародної судової установи, яке набрало законної сили і ним встановлено порушення прав людини і основоположних свобод, гарантованих Конституцією України і міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, має преюдиціальне значення для суду, який вирішує питання про допустимість доказів. Стаття 91. Обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні 1. У кримінальному провадженні підлягають доказуванню: 1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення); 2) винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення; 3) вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат; 4) обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження; 5) обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання; 6) обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винагороди

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	за його вчинення, або є предметом кримінального правопорушення, у тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом, або підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення; 7) обставини, що є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру. 2. Доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження. Стаття 92. Обов'язок доказування 1. Обов'язок доказування обставин, передбачених статтею 91 цього Кодексу, за винятком випадків, передбачених частиною другою цієї статті, покладається на слідчого, прокурора та, в установлених цим Кодексом випадках, - на потерпілого. 2. Обов'язок доказування належності та допустимості доказів, даних щодо розміру процесуальних витрат та обставин, які характеризують обвинуваченого, покладається на сторону, що їх подає. Стаття 93. Збирання доказів 1. Збирання доказів здійснюється сторонами кримінального провадження, потерпілим, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, у порядку, передбаченому цим Кодексом. 2. Сторона обвинувачення здійснює збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок, проведення інших процесуальних дій, передбачених цим

	Кодексом. 3. Сторона захисту, потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, здійснює збирання доказів шляхом витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, службових та фізичних осіб речей, копій документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій, актів перевірок; ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів. Ініціювання стороною захисту, потерпілим, представником юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, проведення слідчих (розшукових) дій здійснюється шляхом подання слідчому, прокурору відповідних клопотань, які розглядаються в порядку, передбаченому статтею 220 цього Кодексу. Постанова слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій може бути оскаржена слідчому судді. 4. Докази можуть бути одержані на території іноземної держави в результаті здійснення міжнародного співробітництва під час кримінального провадження. Стаття 94. Оцінка доказів 1. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів - з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2. Жоден доказ не має наперед встановленої сили.
Кубрак П.М. Кримінальний процес України : Заг. частина : підручник для студ. вищ. навч. закл. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 244 с. URL : https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/krim_pr_ukr.pdf	Доказування і докази у кримінальному процесі. Глава 5. (с. 172-227) Таким чином, кримінально-процесуальне доказування є врегульована нормами кримінально-процесуального права діяльність органів дізнання, слідчого, прокурора, судді, спрямована на формування доказів, їх перевірку та оцінку для дослідження і встановлення обставин, що підлягають доказуванню, для формування й обґрунтування висновків і процесуальних рішень у кримінальній справі (с. 177). Слід мати на увазі те, що структуризація процесу доказування має умовний характер, оскільки оцінка доказів супроводжує всю процесуальну діяльність учасників доказування. Отже, виходячи із зробленого аналізу та узагальнення, можна дійти висновку, що переважна більшість вчених вважають найбільш (с. 177) оптимальною систему кримінально- процесуального доказування, яка містить такі блоки : збирання (формування) доказів та їхніх джерел; перевірка доказів та їхніх джерел; оцінка доказів та їхніх джерел. Збирання (формування) доказів та їхніх джерел — це врегульована нормами кримінально- процесуального права діяльність осіб та державних органів, які уповноважені здійснювати провадження кримінальної справи і у визначеному законом процесуальному порядку здійснюють цілеспрямований пошук, виявлення фактичних даних, їх дослідження, закріплення, вилучення та зберігання. Змістом, суттю збирання доказів є їх виявлення, дослідження та закріплення у визначеному законом порядку уповноваженою на те особою, яка здійснює провадження досудового розслідування, провадження в судових стадіях, а

О.А. Кириченко

	також подання їх учасниками процесу (с. 178). За чинним КПК (ч. 1 ст. 65) доказами є фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку орган дізнання, слідчий і суд встановлюють наявність або відсутність суспільно небезпечного діяння, винність особи, яка вчинила це діяння, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. У загальній теорії судових доказів, у тому числі й у кримінальному процесі, щодо з'ясування сутності взаємозв'язків між фактичними даними і їх носіями й джерелами, триває дискусія, у процесі якої не вироблено одностайної позиції щодо визначення поняття доказу. Так, одні автори під доказами розуміють тільки факти, другі — факти і фактичні дані, треті — джерела відомостей про факти і доказові факти, а четверті — тільки фактичні дані, отримані із зазначених джерел [126, с. 5–6]. Виходячи з аналізу позицій вчених з цього питання потрібно визнати, що кожна з них має право на своє існування, оскільки в кожній з них вчені докладали значних зусиль для з'ясування характеру причинно-наслідкових зв'язків між подією злочину і її слідами, фактичними даними, відомостями про такі фактичні дані та носіями і джерелами відомостей про такі дані. В цьому розумінні більш прийнятною і логічно обгрунтованою є позиція вчених щодо розуміння «фактичних даних» як відомостей про факти, обставини справи, що одержуються із зазначених у (с. 189) законі процесуальних джерел (ч. 2 ст. 65 КПК України). Це пояснюється тим, що в об'єктивному розумінні факт (factum), факти є явищами дійсності, які виступають об'єктами дослідження і в буквальному розумінні їх ніяк неможливо «приєднати до справи», бо вони мали місце в минулому, у зв'язку з чим їх дослідження і доказування здійснюється за законами ретроспективного пізнання (с. 190).
Кузнецов Н.П.	Доказательства — неразрывное единство

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Доказывание в стадии возбуждения уголовного дела. Воронеж : Изд-во Воронежск. гос. ун-та, 1983. 115 с.	содержания (фактических данных) и формы (источников, из которых получены эти данные) (с. 59) Фактические данные, полученные в установленном законом порядке, должны быть надлежащим образом закреплены, зафиксированы. Без соблюдения процессуальных требований закрепления этих данных они, как правило, утрачивают свое доказательственное значение. Доказательство может считаться полученным, «собранным» лишь после фиксации добытой информации (с. 73).
Курзинер Е.Э. Актуальные вопросы доказывания в уголовном судопроизводстве Российской Федерации : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец.: 12.00.09 – «Уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность». Южно-Уральский гос. ун-т. Челябинск, 2009. 28 с. URL : file:///C:/Users/IntelX4/Desktop/Downloads/autoref-aktualnye-voprosy-dokazyvaniya-v-ugolovnom-sudoproizvodstve-rossiiskoi-federatsii%20(1).pdf	Анализ специальной литературы, точек зрения учёных на природу доказательств позволяет диссертанту предложить авторскую редакцию ч. 1 ст. 74 УПК РФ : «Доказательствами по уголовному делу являются полученные в предусмотренном законом порядке сведения о фактах, на основе которых суд, прокурор, следователь, дознаватель в порядке, определяемом настоящим Кодексом, устанавливает наличие или отсутствие обстоятельств, подлежащих доказыванию при производстве по уголовному делу, а также иных обстоятельств, имеющих значение для уголовного дела. Эти сведения могут быть получены из показаний подозреваемого, обвиняемого; свидетеля, потерпевшего, заключения и показаний эксперта, заключения и показаний специалиста, предметов, вещественных доказательств, протоколов следственных и судебных действий и иных документов». Рассматривая отдельные виды доказательств, названных в ч. 2 ст. 74 УПК РФ, диссертант делает вывод о том, что более правильным было бы следующее (с. 9) определение заключения эксперта в ч. 1 ст. 80 УПК РФ : это сведения, содержащиеся в исследовании и выводах эксперта по вопросам, поставленным перед экспертом (с. 10). Во втором параграфе «Свойства доказательств в

О.А. Кириченко

	уголовном процессе России» автором анализируются актуальные вопросы относимости, допустимости, достоверности и достаточности доказательств. Категория (с. 10) относимость доказательств должна рассматриваться с учетом в ч. 1 ст. 74 УПК РФ, где указано, что в качестве доказательств выступают сведения, которые применяются не только для установления обстоятельств, подлежащих доказыванию, но и иных обстоятельств, имеющих значение для дела. К последним следует отнести сведения, позволяющие устанавливать наличие или отсутствие определённых доказательств, другими словами, сведения о местонахождении доказательств; сведения, с помощью которых устанавливается достоверность и допустимость доказательств, а также те обстоятельства (доказательственные факты), без выяснения которых невозможно установить обстоятельства, входящие в предмет доказывания по уголовному делу в соответствии со ст. 73 УПК РФ. Вопросам допустимости доказательств посвящены труды многих учёных процессуалистов. Ими предпринимались попытки не только сформулировать определение допустимости доказательств, но и выделить её критерии, а также разработать перечень нарушений УПК РФ, влекущих признание доказательств недопустимыми. По нашему мнению, под допустимыми доказательствами следует понимать доказательства, процедура собирания и проверки которых не даёт оснований сомневаться в их достоверности и соблюдении конституционных прав и законных интересов граждан. Следует также устранить перечень доказательств, которые априори признаются судом недопустимыми лишь по формальным признакам (ч. 2 ст. 75 УПК РФ). Недопустимость доказательств нельзя

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	отождествлять с отсутствием у них юридической силы. Выводы об относимости (как и о допустимости) могут быть предварительными и окончательными. Представляется, что в случаях, когда нарушение является устранимым при помощи названных средств, должна применяться процедура признания доказательства допустимым. Т.е. после проведения проверочных действий должно пригашаться соответствующее процессуальное решение. В отношении категории достоверности доказательств учёные отмечают, что она должна обеспечиваться формой уголовного судопроизводства (с. 11) (З.З. Зинатуллин). При этом значение процессуальной формы видят в соблюдении порядка собирания доказательств (А.М. Баранов, СВ. Супрун). Есть также точка зрения, что ошибочны утверждения о том, что необходимым свойством доказательства является его достоверность. В момент получения доказательства и в последующем, вплоть до завершения доказывания, истинность доказательства всегда проблематична, что не мешает оперировать им в процессе производства по делу. Лишь после завершающей оценки доказательства может быть определена его достоверность, т.е. истинность и возможность использовать его при построении итоговых выводов органов расследования и суда (С.А. Шейфер). По мнению диссертанта, достоверность доказательств означает то, что это доказательство проверено с точки зрения правильности отражения в сведениях того факта или обстоятельства, о котором оно свидетельствует. Категория достаточности доказательств тесно связана с такими понятиями как пределы доказывания и использование доказательств для обоснования процессуального решения, что более подробно рассмотрено во второй главе

	работы (с. 12). Вторая глава «Процесс доказывания и его элементы» состоит из трёх параграфов. В первом параграфе «Понятие, сущность и цель доказывания в уголовном процессе» автор отмечает, что доказывание обстоятельств дела охватывается понятием познание обстоятельств дела, поскольку доказывание, в отличие от познания, осуществляется только процессуальным путём, только определёнными в законе участниками процесса, доказывание имеет «адресата», т.е. в конечном итоге преследует цель разрешения дела по существу. Для доказывания характерно единство предметно-практической и мыслительной (с. 14) деятельности, приводящее к формированию представлений об исследуемом событии. Кроме того, доказывание представляет собой познавательный процесс, которому присуще единство эмоционального и рационального, субъективного и объективного, непосредственного и опосредованного, что проявляется во всех его взаимосвязанных элементах. Все элементы доказательственной деятельности - сбор, проверка, оценка и использование доказательств - неразрывно между собой связаны, протекают в единстве, имеют место на всех стадиях процесса в тех процессуальных формах, которые соответствуют задачам той или иной стадии и установленному в ней порядку производства. Можно констатировать, что с учетом нынешней редакции УПК РФ целью уголовного процесса является установление не объективной истины, не реальности, имевшей место в прошлом, а истины процессуальной, т.е. истинным признаётся то, что установлено судом на основе доказательств, признанных им достоверными, доброкачественными. По мнению диссертанта, целью доказывания должно быть достижение тождества материальной и процессуальной истины. В том случае, когда по объективным

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	причинам материальная истина достигнута быть не может, а все меры, предусмотренные законом, предварительным расследованием и судом по её установлению исчерпаны, - во всяком случае должна быть достигнута истина процессуальная, которая основывается на достоверных обстоятельствах, на всех возникших и исследованных в результате следствия версиях, на выясненных и оцененных противоречиях (с. 15).
Кухта А.А. Доказывание истины в уголовном процессе : дисс. ... д-ра юрид. наук; спец.: 12.00.09 «Уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность». Нижегородская академия МВД России. Нижний Новгород, 2000. 660 с. URL : https://www.dissercat.com/content/dokazyvanie-istiny-v-ugolovnom-protsesse	Введение. 3 Глава 1. Факты в уголовно-процессуальном доказывании 1. Понятие и сущность факта как методологической категории теории уголовно-процессуальных доказательств. 17 2. Достоверность фактов, используемых в уголовно-процессуальном доказывании. 51 Глава 2. Познание и понимание в уголовном судопроизводстве § 1. Познание в уголовном судопроизводстве. 89 § 2. Понимание в уголовном судопроизводстве. 131 Глава 3. Доказательства и доводы как средства доказывания истины в уголовном процессе § 1. Формирование понятия доказательства в российском уголовно-процессуальном праве. § 2. Дуалистическая природа уголовно-процессуального доказательства. § 3. Доводы в уголовно-процессуальном доказывании (общая постановка вопроса об их доказательственном значении). § 4. Структура довода и его свойства, влияющие на искусство убеждения в уголовном процессе. Глава 4. Доказывание истины и аргументация в уголовном судопроизводстве § 1. Сущность уголовно-процессуального доказывания. 321 § 2. Доказывание уголовного иска (обвинения). 366 § 3. Аргументация в уголовном процессе. 401

	§ 4. Механизм аргументации в уголовном процессе. 440 Глава 5. Истина в уголовном судопроизводстве § 1. Природа истины в уголовном судопроизводстве. 484 § 2. «Отсутствие разумных сомнений» как критерий истины в уголовном процессе. 537 Мы обосновываем дуалистическое понимание доказательства, что включает в себя утверждения : 1) доказательства есть факты, устанавливающие или опровергающие доказываемые факты и 2) доказательства есть «источники» (возможных фактов), с которыми работают субъекты доказывания. Выражением дуалистической природы доказательства как раз и служат термины факт-2 и факт-3. Доказательство не является одним и тем же на досудебном и судебном производстве. Для объяснения различия в фактах-2 и фактах-3 в диссертации была разработана проблематика достоверности фактов, используемых в уголовно-процессуальном доказывании в свете позднеклассических взглядов на познание и доказывание. В частности, было выяснено, что интерпретация служит необходимым условием понимания факта в контексте действующего закона всеми участниками доказывания. В различных типах уголовного процесса интерпретация «данных» происходит различным путем; язык права влияет на формирование фактов. В состязательном процессе судья презюмирует, что данные представляемые каждой из сторон, выражают их интерпретацию события, их видение дела («обвинительные доказательства», «оправдательные доказательства»). Партийность в освещении обстоятельств дела, предполагается в фактах-2, которые используют стороны. Понятие «факт», в силу своей расколотости, одновременно и уже и шире понятия «доказательство», сформулированного в ч. 1 ст. 74 УПК РФ. Фактом-2 могут быть только сведения,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	полученные и представленные стороной в форме, указанной ч.2 ст.74 УПК РФ. В судебном уголовном процессе должно произойти диалектическое снятие субъективности факта-2 через его переинтерпретацию и осмысление в максимально широкой системе знания. Объективность, она же — инвариантность факта-3 означает отсутствие разумных сомнений у судьи в доброкачественности представленного ему сведения. Это обеспечивается тем, что, во-первых, сведения и их источники прошли многократную проверку и приняты всеми заинтересованными субъектами; во-вторых, посредством юридической формы гарантируется их формальная правильность; в-третьих, возможной является истолкование в свете этих фактов исследуемого события в общем смысловом поле культуры, оценки его с позиции здравого смысла и совести. Проблема правильности конкурирующих фактов-2 лежит в плоскости субъективного выбора судьей одного из них в качестве верного, т.е. с удостоверением судом достоверности сообщений о факте-1, получаемых из показаний свидетеля, вещественного доказательства и т.п. Главным участником события доказывания истины является судья (присяжный). Его выбор в пользу мнения о достоверности факта-2 превращает его в факт-3. Факт-3 - это судебный факт, ставший основанием для принятия судом решения, сведением, использованным в мотивировке приговора. Факт-3 или судебный факт есть данное, проинтерпретированное, оцененное (в ходе судебного разбирательства), принимаемое судом в контексте судебного заседания за наиболее вероятный образ действительности. Факт-доказательство - это эмпирическое данное плюс система, т.е. плюс состязательность. Соответственно, факт-3, «судебное доказательство», есть факт-2, взятый и

О.А. Кириченко

	оцененный в единстве с его источником. Факт образуется в контексте события, включающего проверку, оценку доказательств, представляемых и исследуемых сторонами. Нами подвергнут критике информационный подход к объяснению природы доказательств и доказывания. Отождествлять доказывание истины с информационным процессом, а доказательства - с информацией некорректно, ибо тем самым утрачивается логический, аргументационный, психологический аспекты в понимании доказательства. «Информация» не может считаться доказательством. Если в коммуникации участвует человек, то должно говорить уже не об информации, а о смыслах. В уголовном процессуальном познании происходит не сигнализация, а процесс означивания. Факт (доказательство) появляется тогда, когда человеком понят смысл высказывания, речевого сообщения, текста. Понимание, осмысление факта переплетается с познанием. Термин «информация» обедняет, огрубляет представление о том, как люди в процессе речевой деятельности получают знания о предмете, поэтому-то вместо «информации» уместнее использовать термин «факт». Уголовно-процессуальное познание есть получение примерного вероятного представление о событии на основе данных чувственного опыта, осмысленного в языковых категориях. «Объективное знание» - это не копия в сознании субъекта предмета действительности, а его модель, т.е. данные эмпирики, помноженные на интеллект. ... Довод нельзя отождествлять с «доказательством», поскольку довод - это интерпретация стороной факта, предложение согласиться с ним. Выведение из факта-2 вывода о доказываемом факте составляет довод. Довод есть своего рода полемическое состояние факта - в речевой форме, в условиях спора, кризиса «истины». Доказательство только тогда чего-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	нибудь стоит, когда оно способно выдержать опровержение. Если довод включает в себя факт, то его нельзя считать искусственным - он имеет основанием материалы дела. Хотя есть и чисто технические доводы, которые опираются не на факты, а на какие-то другие авторитетные источники, т.е. апеллируют к презумпции невиновности, справедливости и прочим ценностным положениям ... Нами была обоснована исковая модель уголовно-процессуального доказывания как путь к реформированию доказательственного права. Состязательный процесс, чья структура воспроизводит в динамике систему разделения властей правового государства, предполагает исковую форму обвинения. Предъявлением уголовного иска в суд завязывается уголовно-процессуальное отношение, объектом которого является основание уголовной ответственности. Состязательный процесс определяет модель доказывания: тяжущиеся стороны обладают правом на распоряжение своим доказательственным материалом, они сами собирают, представляют и исследуют доказательства, приводят доводы в пользу и против уголовного иска. Доказывание в состязательном уголовном процессе есть доказывание уголовного иска. Отсюда следует, что досудебное доказывание, т.е. собирание источников доказательств, подготовке их к представлению и исследованию в суде -должно быть максимально деформализовано. «Раскрытие преступления» должно происходить в свободной, непроцессуальной форме. Когда, где и поскольку агент обвинительной власти получает сведение, раскрывающее преступление, изобличающее обвиняемого, тогда, там и постольку он может сделать это посредством наблюдения, опроса, эксперимента; зафиксировать любым средством. При этом сведения, лично им полученные, могут быть

О.А. Кириченко

	представлены суду путем дачи показаний либо представлены иным образом (через воспроизведение аудио-, видеозаписи и пр.). Контроль суда за получением доказательств необходим тогда, когда это сопряжено с ограничением прав личности ... Отличие «разумного сомнения» от любого другого сомнения состоит в том, что разумное сомнение - не каприз, не догадка, не предлог для того, чтобы избежать такой неприятной вещи, как вынесение обвинительного вердикта, не общее, отвлеченное соображение, что человек может быть невиновен. Разумное сомнение - это такое сомнение, которое остается у разумного человека после тщательного рассмотрения всех доказательств. Речь идет не о сомнениях, испытываемых колеблющимся разумом, которому недостает моральной смелости, чтобы принять решение по трудному и сложному вопросу, и который поэтому ищет убежище в пустом скептицизме. Чтобы обосновать оправдание, сомнение не должно быть легковесным или изменчивым, таким, которое подсказано робостью или страстью и которое человеческая слабость или порочность охотно воспринимают. Это должно быть такое сомнение, которое по здравому рассмотрению всех доказательств разумное понимание подскажет совестливому сердцу; это должно быть внушенное совестью колебание мнений, но не продиктованных партийными соображениями, свободных от предубеждения и не внушенных страхом. Разумное сомнение означает сомнение, имеющее под собой причину и здравый смысл, которое проистекает из справедливого и разумного рассмотрения всех доказательств по делу или из отсутствия доказательств по делу. Это сомнение не является смутным, гипотетическим или воображаемым, а точно таким, которое заставило бы разумного человека колебаться предпринять действия в вопросах,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	имеющих серьезное значение для него самого. Ярko иллюстрирует вышесказанное реплика потерпевшего в прениях сторон по уголовному делу № 261872: «Я не согласен с поведением адвокатов по защите : «Да накинули (струну - А.К.), но не хотели убивать. Как это можно понять? Когда человека убивают и ставят это под сомнение. Трудно понять» Следует считать, что в российскую теорию доказательств в качестве одного из критериев оценки доказательств уже вошло понятие «разумные сомнения». Именно в отсутствие разумных сомнений и должна быть доказана истина в уголовном процессе. Понятие «разумных», «практических» сомнений См.: Уголовное дело № 261872// Архив Нижегородского областного суда. мнений в отличие от «теоретических», разумеется, страдает некоторой неопределенностью, но это лучшее, что можно предложить судье, присяжному, более надежного способа определения истины человечество пока не нашло. Если в результате тщательного, всестороннего исследования всех доступных доказательств не преодолены возникшие по делу сомнения, если не сложилось твердое убеждение в виновности обвиняемого, то в силу презумпции невиновности обвинение должно быть отвергнуто: дело прекращено или постановлен оправдательный приговор.
Кучинська О.П., Кучинська О.А. Кримінальний процес України : навч. посібник. Київ : Прецедент, 2005. 202 с.	Доказами в кримінальній справі є будь-які фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку орган дізнання, слідчий і суд встановлюють наявність або відсутність суспільно-небезпечного діяння, винність особи, яка вчинила це діяння, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи (ч. 1 ст. 65 КПК) (с. 62).
Ланцедова Ю.О. Сутність і послідовність роботи з	1. Головним досягненням є те, що вперше через аналіз і розвиток <i>близько 500 наявних точок зору</i> (172, с. 86-295) проведено комплексне

О.А. Кириченко

особистісними й речовими доказами у кримінальному судочинстві : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09; Харк. нац. ун-т вн. справ. Харків, 2009. 229 с.	монографічне дослідження генезису визначення сутності і послідовності роботи із особистісними і речовими джерелами доказів у кримінальному судочинстві, у результаті чого обґрунтовано міждисциплінарну кримінально-процесуальну, криміналістичну та оперативно-розшукову природу даної роботи (172, с. 72) і встановлено, що сутність і послідовність вказаної роботи з джерелами складають сім взаємопов'язаних і внутрішньо детально структурованих етапів аналітичної і практичної діяльності. 2. Дослідженням понад 60 наявних точок щодо визначення сутності і послідовності загальної роботи із особистісними і речовими джерелами у кримінальному судочинстві (172, с. 86-121) встановлено фактичну наявність у вказаній процедурі таких етапів : 1) з'ясування сутності, послідовності та інших закономірностей роботи із особистісними і речовими джерелами антикримінальної інформації; 2) взаємопов'язане версіювання [висунення (побудова), аналіз, динамічний розвиток і перевірка версій], планування та організація роботи з цими джерелами; 3) встановлення [пошук, виявлення (констатація автентичності, індивідуалізація), розшук, зустріч] особистісного джерела чи збирання [пошук, виявлення (констатація автентичності, індивідуалізація), розшук, одержання, закріплення, вилучення, упаковка, зберігання, транспортування] речових джерел, витребування довідок та отримання зразків речових джерел для порівняльного дослідження; 4) отримання від особистісного чи за допомогою речового джерела відомостей про факт у цілому (зовнішній чи внутрішній прояв події, у т.ч. явища, діяння, матеріального об'єкта) або його окрему сторону через проведення окремих процесуальних (слідчих, судових, експертних) і гласних позапроцесуальних дій, (с. 190) негласних заходів чи їх комбінації або тактичної

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	операції; 5) оцінка даних відомостей (визначення через аналітичну діяльність чи проведення при необхідності певних практичних дій значимості, законності, допустимості і доброякісності цих відомостей, їх узгодженості і достатності в сукупності з іншими відомостями для вирішення певного завдання по правильному вирішенню справи); 6) використання вказаних відомостей (вибір доказових фактів, групування доказів та інших видів антикримінальної інформації та оперування ними при обґрунтуванні чи спростуванні фактів та обставин предмету доказування і виділених доказових фактів як ланцюжкових тез даного доказування, прийнятті проміжного та остаточного процесуального рішення); 7) документування версіювання, планування, організації та обставин встановлення особистісних чи збирання речових джерел, отримання від них антикримінальної інформації, її оцінки і використання. При цьому третій, четвертий, п'ятий і шостий з названих етапів даної роботи є основними, а перший, другий і сьомий – її наскрізними додатковими етапами, коли з'ясування сутності, послідовності та інших закономірностей роботи із особистісними і речовими джерелами антикримінальної інформації має складати інформаційно-довідкову, версіювання, планування та організація – забезпечувальну і документування – посвідчувальну основу ефективного, раціонального та якісного здійснення кожного з основних етапів викладеної процедури, а версіювання і планування повинні бути у цьому ще й орієнтиром (дорогоказом) (с. 191). 4. Дослідження шляхів вирішення проблеми належної процесуалізації та іншої об'єктивізації отриманих до і після порушення кримінальної справи відомостей показали особливу значимість даного наукового завдання у

О.А. Кириченко

контексті з'ясування сутності і послідовності процедури доказування, оскільки недосконале процесуальне та оперативно-розшукове законодавство обумовлює появу різного роду порушень, коли без проведення експертизи чи інших процесуальних дій не можна отримати відомості, достатні для порушення справи, а наявність протягом слідства випадків позапроцесуальної роботи з джерелами значно знижає довіру до отриманих відомостей, ускладнює їх використання в якості доказу. Усуненню цих перепон сприяє побудована на давній ідеї допуску до порушення справи певних процесуальних дій запропонована О.А. Кириченко концепція безперервності процесуального документування роботи із джерелами доказів, подальше удосконалення якої полягає:

- по-перше, у допуску до порушення кримінальної справи всіх видів огляду та особистого дослідження, а із санкції прокурора й будь-якої іншої процесуальної дії, якщо цим самим переслідується мета отримати достатні докази наявності чи відсутності в події ознак злочину або обставин, що (с. 192) виключають провадження по справі. Даний підхід надає можливість удосконалити концепцію безперервності процесуального документування роботи із особистісними і речовими джерелами доказів, коли до порушення справи із моменту виявлення такого роду джерел у наявності буде низка передбачених КПК України дій із достатнім ступенем процесуальних гарантій достовірності отриманих доказів (172, с. 72);

- по-друге, все розмаїття трасосубстанцій (за винятком нерухомих, громіздких і тих, що швидко псуються, з яких виготовляють похідні речові джерела, або які переносять у спеціальні приміщення як своєрідну упаковку) з моменту їх виявлення мають бути у належній упаковці, а поза нею – тільки при проведенні процесуальної дії із документуванням стану наявної упаковки.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	всіх щодо них дій і процедури виконання нової упаковки (172, с. 73); - по-третє, існуючий порядок використання у доказуванні результатів негласних заходів (ч. 2 ст. 65 і ч. 3 ст. 66 КПК України), що сприйнято й п. 2 ст. 147 і п. 4 ст. 148 Проекту КПК від 12.10.2005 р., який підтримують В.В. Гмирко, Е.О. Дидоренко, Є.Г. Коваленко, О.П. Кучинська, М.А. Погорецький, О.Б. Солов'йов, В.М. Тertiшник та ін. та удосконалюють Ю.П. Аленін, А.І. Долгова, О.А. Кириченко, В.Т. Маляренко, С.М. Стахівський, В.В. Тiщенко та ін., визнається в якості другого після експертизи випадку порушення принципу безпосередності кримінального судочинства, який має й значно менший обсяг процесуальних гарантій захисту прав і свобод людини, її честі і гідності. Звідси пропонується поетапна кодифікація міжвідомче розрізненого оперативно-розшукового законодавства через прийняття всеохоплюючої та єдиної для всіх зацікавлених відомств Настанови із ведення оперативно-розшукової діяльності, потім відповідного Закону України і, врешті-решт, вітчизняного і бажано й міжнародного Оперативно-розшукового кодексу. У розвиток цих положень пропонується система, зміст і порядок користування цим кодексом, який має складатися із Загальної та Особливої частини, а остання з частин такої кількості розділів, скільки є допусків по роботі із таємними документами із відображенням в кожному із них вичерпного (с. 193) переліку негласних заходів відповідного рівня таємності, підстав, суб'єктів і точного порядку їх проведення (172, с. 73). Прийняття вказаного кодексу має також усунути й суперечність чинного КПК України, коли доказами визнаються лише фактичні дані, що отримані у передбаченому законом порядку (ч. 1 ст. 65 КПК), в якості джерел такого роду даних

О.А. Кириченко

	вказані протоколи оперативно-розшукових заходів (ОРЗ) з додатками (ч. 2 ст. 65 КПК), а самі дані, отримані протягом цих заходів, іменуються доказами (ч. 3 ст. 66 КПК), у той час як власно порядок проведення ОРЗ регулюється відомче розрізненими підзаконними актами різного ступеню таємності (с. 194). На вказані етапи процедури доказування покладалася й достатньо різна кількість завдань, коли на традиційну «оцінку доказів» фактично покладалося завдання із визначення у цілому 27 характеристик доказів, а на «перевірку (дослідження) доказів» - 18 аналогічних характеристик. Позиції авторів з приводу способів досягнення завдань також не відрізняються однаковістю. Ретельний аналіз запропонованих у літературі характеристик (властивостей) дозволив дійти висновку про те, що фактично перевірка є складовою частиною оцінки доказів, а перевірка неохочених доказів є дією «всліпу». Тому завданням узагальнюючої оцінки доказів, яка має замінити традиційні перевірку та оцінку чи у такому ж розумінні й дослідження доказів і пронизувати всю процедуру доказування, обґрунтовано вважати визначення через аналітичну діяльність чи при необхідності практичні дії [повторні, нові окремі процесуальні (слідчі, судові, експертні, інші процедурні) і гласні позапроцесуальні дії, негласні заходи, їх комбінації, тактичну операцію] єдності основних юридичних властивостей кожного (с. 197) доказу (його значимості, законності, допустимості і доброякісності) і додаткових юридичних властивостей сукупності доказів (їх узгодженості і достатності для прийняття остаточного і проміжного рішення у контексті вирішення справи) (с. 198).
Ланцедова Ю.А. Основная часть. <i>Кириченко А.А., Бондаренко И.В.</i>	Доктринальную, проектную законодательную и иную прикладную основу обеспечения законности и профессиональности в процессе осуществления журналистской деятельности и

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

<i>Инновационные основы легитимного массмедийного и иного обнародования достоверных и недостоверных сведений в условиях военного положения : учеб. пособие. 6-тое изд. Киев : Издатель Назаров О. А., 2022. С. 17-24. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»).</i> URL : https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a	медиабезопасности в части легитимного обнародования достоверных и недостоверных сведений и особенностей данной процедуры в условиях военного положения составляют разработанные в диссертационных исследованиях [133; 159; 296] и конструктивно развитые в ряде иных публикаций [117, с. 50-56; 118, с. 46-52; 119, с. 28-34 и др.] Ю.А. Ланцедовой, А.С. Тунтулой и иными представителями научной школы юриспруденции профессора Аланкира [174; 175] базисные инновационные основы теорологии доказательств и иных антиделиктных сведений в антиделиктном судопроизводстве, наиболее совершенная редакция которых представлена в ряде последних фундаментальных публикаций указанных авторов [123, с. 287-343; 127, с. 8-10 и др.]. В таком аспекте целесообразно изложить предложенную Ю.А. Ланцедовой следующую инновационную редакцию ч. 2.2 и ч. 2.8 статьи «Доказательства, их свойства, источники, субъекты, порядок и действия по получению и форме оперирования ими» Кодекса антикриминального судопроизводства Украины, а равно любого иного государства мира : 2.2. Достоверными сведениями должны признаваться любые сведения, адекватные в контексте установления обстоятельств базисного, специального или частного предмета антикриминального доказывания, и : 2.2.1. Которые адекватно отражают обстоятельства как приготовления и совершения деяния (события, явления) криминального правонарушения и/либо сокрытия его антиделиктных следов (следов и/или параследов и/либо квазиследов деяния, события или явления криминального правонарушения), так и любых иных значимых деяний (событий, явлений) либо признаков или свойств

О.А. Кириченко

	трассосубстанций и/либо документов и/или человека [123, с. 37] (с. 11). 2.2.2. Неадекватно отражают обстоятельства указанных юридических фактов в следствие наличия дистанционных, метеорологических, образовательных (в т. ч. и в силу имеющегося у личностного источника недостаточного уровня общей и/или специальной, в т. ч. базисной или сопутствующей юридической компетентности), психологических, физиологических и иных особенностей их восприятия личностным источником и запоминания, хранения, воспроизводства и передачи сведений о такого рода юридических фактах главному субъекту антикриминального судопроизводства [123, с. 37-38] (с. 11-12). 2.2.3. Адекватно объясняют причины описанного неадекватного отображения юридических фактов [123, с. 38] (с. 12). 2.2.4. Являются адекватными или неадекватными, но заведомо недостоверными и в силу этого приобретают соответствующую достоверность в контексте антикриминального дела о даче таких заведомо ложных показаний или такого заведомо ложного заключения эксперта либо о постановлении такого заведомо неправоудного процессуального решения [123, с. 38]. 2.8. Процесс доказывания в антикриминальном судопроизводстве состоит в последовательном осуществлении следующих стадий : 2.8.1. Изучение сущности, последовательности и иных закономерностей работы с субъективными и/или объективными и/либо смешанными источниками антикриминальных сведений. 2.8.2. Планирование, организация и версирование работы с этими источниками. 2.8.3. Установление источников такого рода сведений посредством собирания трасс и/или субстанций и/либо объективных, субъективных или смешанных документов и/либо привлечения

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	личностных источников такого рода сведений. 2.8.4. Получение антикриминальных сведений путем исследования трассосубстанций и/или изучения документов и/либо прямого или опосредованного общения с личностными источниками (с. 12). 2.8.5. Оценка, в т. ч. и проверка, антикриминальных сведений с целью решения вопроса об их допустимости в качестве доказательств, если будет установлено наличие у такого рода сведений неразрывного единства их таких базисных основных юридических свойств, как их значимости, достоверности и доброкачественности, а также их согласованности и достаточности в совокупности с иными доказательствами для принятия определенного решения в контексте преодоления конкретного криминального правонарушения (с. 12-13). 2.8.6. Использование доказательств для принятия определенного промежуточного или окончательного процессуального решения либо иного преодоления конкретного криминального правонарушения. 2.8.7. Документирование процедуры и обстоятельств собирания трассосубстанций и документов, привлечения личностных источников и получения такого рода сведений, их оценки, в т. ч. проверки, и использования в качестве доказательств при принятии определенного промежуточного или окончательного процессуального решения либо иного преодоления конкретного криминального правонарушения [117, с. 53; 118, с. 48; 119, с. 31; 123, с. 39] (с. 13).
Ланцедова Ю.А. Инновационная сущность и базисные основные и дополнительные юридические свойства	Инновационное понимание разработанного С.А. Кириченко [132, с. 169-170] и А.С. Тунтулой [296, с. 169-173] и коренным образом развитое Ю.А. Ланцедовой [99, с. 30-34; 115, с. 142-144; 117, с. 51-53; 118, с. 47-49; 119, с. 28-31; 123, с. 287-296; 159, с. 190-191; и др.]

О.А. Кириченко

доказательств и основ процедуры работы с доказательствами и их источниками в антикриминальном судопроизводстве. Приложение 20. Кириченко А.А., Бондаренко И.В. <i>Инновационные основы легитимного массмедийного и иного обнародования достоверных и недостоверных сведений в условиях военного положения : учеб. пособие. 6-тое изд.</i> Киев : Издательство «Юридический центр», 2022. С. 1820-1869. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»). URL : https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a	определения сущности доказательств и их базисных основных и дополнительных юридических свойств более правильно представить в Инновационное определение сущности доказательств и их базисных основных и дополнительных юридических свойств Ю.А. Ланцедова предлагает представить в виде первой и второй части статьи «Доказательства, их свойства, источники, субъекты, порядок и действия по получению и форме оперирования ими» Кодекса антикриминального судопроизводства Украины, а равно любого другого государства мира, которое должно стать ориентиром для разработки соответствующего понимания этих базисных категорий доказывания и в административном, трудовом, де-факто имущественно-договорном, де-юре имущественно-договорном, ординативном, исправительно-трудовом и в исполнительном судопроизводстве, один из последних вариантов которого [115, с. 142-144; 117, с. 47-49; 119, с. 28-31; 123, с. 287-296] может быть представлен в следующей редакции : 1. Доказательством являются любые сведения о факте (внешнем или внутреннем проявлении признаков или свойств трассосубстанций и документов и/либо человека или его деяний либо события как суммативных взаимосвязанных деяний большого количества лиц или явлений природы, в т. ч. действий хищных животных, находящихся в нерегулируемых человеком условиях) в целом или об его отдельной стороне, полученные от объективных, субъективных и смешанных источников такого рода сведений, при условии установления наличия в процессе их оценки, в т. ч. и путем проверки, неразрывного единства таких базисных основных юридических свойств, как их значимости, достоверности и доброкачественности, на основании только чего эти сведения и смогут быть допущены в процесс

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	доказывания в качестве собственно доказательств, а также использованы в доказывании в случае приобретения этими доказательствами еще и таких базисных дополнительных юридических свойств, как согласованность и достаточность их совокупности для принятия главным субъектом антикриминального судопроизводства (следователем, судьей) определенного промежуточного или окончательного процессуального решения [117, с. 51; 118, с. 47; 119, с. 28-29; 123, с. 287-288] (с. 1840-1841). 2. Сущность базисных основных и дополнительных юридических свойств доказательств проявляется в том, что такого рода сведения должны быть : 2.1. Значимыми сведениями, которыми признаются любые сведения, с помощью которых можно подтвердить или опровергнуть определенный юридический факт (обстоятельство) базисного, специального или частного предмета доказывания либо конкретный доказательственный факт как промежуточный тезис этого предмета доказывания [117, с. 51; 119, с. 29; 123, с. 288]. 2.2. Достоверными сведениями, которыми являются любые сведения, адекватные в контексте установления определенного обстоятельства базисного, специального или частного предмета антикриминального доказывания, и : 2.2.1. Которые адекватно отражают обстоятельства как приготовления и совершения деяния (события, явления) криминального правонарушения и/или сокрытия его антиделиктных следов (следов и/или параследов и/либо квазиследов деяния, события или явления криминального правонарушения), так и любых иных значимых деяний (событий, явлений) либо признаков или свойств трассосубстанций и/или документов и/либо

	человека [117, с. 51-52; 118, с. 47]. 2.2.2. Неадекватно отображают обстоятельства указанных юридических фактов в силу наличия дистанционных, метеорологических, образовательных (в т. ч. и в силу имеющегося у личностного источника недостаточного уровня общей и/или специальной, в т. ч. базисной или сопутствующей юридической компетентности), психологических, физиологических и иных особенностей их восприятия личностным источником и запоминания, хранения, воспроизводства и передачи сведений о такого рода юридических фактах главному субъекту антикриминального судопроизводства [117, с. 52; 118, с. 47-48]. 2.2.3. Адекватно объясняют причины описанного неадекватного отображения юридических фактов [118, с. 48; 123, с. 288] (с. 1841). 2.2.4. Являются адекватными или неадекватными, но заведомо недостоверными и в силу этого приобретают соответствующую достоверность в контексте антикриминального дела о даче таких заведомо ложных показаний или конкретного заведомо ложного заключения эксперта либо о постановлении определенного заведомо неправосудного процессуального решения [123, с. 288-289] (с. 1841-1842). 2.3. Доброкачественными являются сведения, которые не содержат непреодолимых противоречий, не позволяющие сделать однозначный вывод о наличии или отсутствии у этих сведений необходимого уровня качества как их достоверности и/или недостоверности, так и возможно значимости и/или незначимости [119, с. 29; 123, с. 289] (с. 1842). 2.4. Согласованной совокупностью доказательств, которой является такая их совокупность, в которой одно доказательство не противоречит другому, а существующие противоречия могут быть устранены приведением аргументов достоверности одного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	и соответствующей недостоверности другого доказательства [119, с. 29-30]. 2.5. Достаточной совокупностью доказательств, которой является такая их совокупность, которая может сформировать путем обобщающей их оценки, в т. ч. и проверки, у главного субъекта антикриминального судопроизводства однозначное внутреннее (без внешних факторов влияния) убеждение в установлении посредством данной совокупности доказательств объективной истины и необходимости принятия на основе этой истины определенного промежуточного или окончательного процессуального решения по антикриминальному делу (с. 1842). 2.6. Наряду с доказательствами могут быть использованы положения определенного правового акта с соблюдением при необходимости правил разрешения их конкуренции или коллизии, а также общеизвестные сведения и/либо преюдициальные факты и/или презумпции, если у главного субъекта антикриминального судопроизводства в силу этого не возникнут сомнения в значимости и/или достоверности и/или доброкачественности такого рода сведений [117, с. 52; 123, с. 289] (с. 1842-1843). 2.7. Допустимость доказательств является не базисным основным юридическим свойством такого рода сведений, а собственно результатом их обобщающей оценки, в т. ч. и посредством проверки, когда само по себе нарушение порядка получения доказательств, предусмотренного определенной нормой Кодекса антикриминального судопроизводства Украины, а равно любого иного государства мира, должно при отсутствии обстоятельств, исключающих вину лица или антисоциальность деяния, влечь только соответствующий вид и степени строгости юридическую

	ответственность виновного лица и никак не является основанием для признания соответствующих доказательств недопустимыми, если допущенные нарушения не привели к потере этими сведениями надлежащего уровня качества их значимости и/либо достоверности и/или доброкачественности, которое достаточно для формирования у главного субъекта антикриминального судопроизводства однозначного внутреннего убеждения в установлении посредством совокупности таких доказательств объективной истины и необходимости принятия на основе этой истины определенного промежуточного или окончательного процессуального решения по антикриминальному делу [123, с. 290] (с. 1843). 2.8. Процесс доказывания в антикриминальном судопроизводстве состоит в : 2.8.1. Изучении сущности, последовательности и иных закономерностей работы с субъективными и/либо объективными и/или смешанными источниками антикриминальных сведений (с. 1843-1844). 2.8.2. Планировании, организации и версировании работы с этими источниками [123, с. 290]. 2.8.3. Установлении источников такого рода сведений путем собирания трасс и/или субстанций и/либо объективных, субъективных или смешанных документов и/либо привлечения личностных источников такого рода сведений [123, с. 291]. 2.8.4. Получении антикриминальных сведений посредством исследования трассосубстанций и/или изучения документов и/либо путем прямого или опосредованного общения с личностными источниками. 2.8.5. Обобщающей оценке, в т. ч. и посредством проверки, антикриминальных сведений с целью решения вопроса об их

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	допустимости в качестве доказательств, если будет установлено наличие у такого рода сведений неразрывного единства их таких базисных основных юридических свойств, как их значимости, достоверности и доброкачественности, а также их согласованности и достаточности в совокупности с иными доказательствами для формирования у главного субъекта антикриминального судопроизводства однозначного внутреннего убеждения в установлении посредством данной совокупности доказательств объективной истины и необходимости принятия на основе этой истины определенного промежуточного или окончательного процессуального решения в контексте преодоления конкретного криминального правонарушения (с. 1845). 2.8.6. Использовании доказательств для принятия на основе внутреннего убеждения главного субъекта антикриминального судопроизводства об установлении указанной объективной истины определенного промежуточного или окончательного процессуального или иного решения в контексте преодоления конкретного криминального правонарушения [119, с. 31; 123, с. 291] (с. 1845-1846). 2.8.7. Документировании процедуры и обстоятельств собирания трассосубстанций и документов и привлечения личностных источников, получения такого рода сведений, их оценки, в т. ч. посредством проверки, и использования в качестве доказательств при принятии на основе указанной объективной истины определенного промежуточного или окончательного процессуального решения или иного преодоления конкретного криминального правонарушения [117, с. 53; 118, с. 48; 119, с. 31; 123, с. 292] (с. 1845). 3. Доказательства имеют право получать

О.А. Кириченко

	следователь (в т. ч. руководитель органа досудебного расследования) и судья (коллегия судей), а в порядке исключения, предусмотренного ч. 4 настоящей статьи, - эксперт и ординатор, путем проведения таких получающих следственных действий, как : 1) оформление явки с повинной о подготовке либо совершении или продолжении участия в совершении деяния (события) криминального правонарушения; 2) получение устного заявления или письменного сообщения о подготовке криминального правонарушения или об уже совершенном или еще предстоящем криминальном правонарушении; (с. 1845) 3) задержание и допрос преследуемого; (с. 1846) 4) допрос личностного источника; 5) очная ставка между личностными источниками; 6) предъявление обвинения и допрос обвиняемого; 7) проверка и/либо уточнение показаний преследуемого и/либо потерпевшего и/или свидетеля на месте деяния (события, явления) криминального правонарушения или на ином значимом для антикриминального дела месте; 8) эксперимент с названными личностными источниками и без них [123, с. 292]; 9) предъявление для обычного, встречного или группового опознания преследуемого, потерпевшего, свидетеля, иного личностного источника, трассосубстанции, объективного, субъективного или смешанного документа [123, с. 293]; 10) обследование (осмотр, личное исследование) места деяния (события, явления) криминального правонарушения, местности, помещения, транспортного средства, трупа человека, тела живого человека, животного, иной трассосубстанции, в т. ч. объективного, субъективного или смешанного документа с признаками трассосубстанции; 11) эксгумация трупа человека; 12) изучение объективного, субъективного или

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	смешанного документа; 13) обыск помещения, местности, транспортного средства, личностного источника, животного; 14) выемка трассосубстанции, объективного, субъективного или смешанного документа; 15) наложение ареста на денежные средства, иное имущество и передача его на хранение; 16) контроль средств связи; 17) объявление розыска обвиняемого или подсудимого; 18) получение сравнительных, экспериментальных, контрольных или свободных образцов трассосубстанций либо почерка или подписи на экспертизу, а также аналогичных получающих судебных действий (с. 1845). 4. Если процесс получения доказательств требует привлечения специальных знаний, то с этой целью назначается главным субъектом антикриминального судопроизводства и проводится экспертом экспертиза, а когда для этого необходимо провести получающее негласное мероприятие - назначается главным субъектом антикриминального судопроизводства и выполняется ордистом соответствующее ордистическое задание [123, с. 293] (с. 1846-1847). 5. Обследование (осмотр, личное исследование) места деяния (события, явления) криминального правонарушения либо иного значимого для антикриминального дела места (местности, помещения, транспортного средства, животного), а с санкции руководителя следственного подразделения - и любое иное из названных получающих процессуальных действий (следственных, судебных, экспертных), может быть проведено до возбуждения антикриминального дела, если без этого невозможно получить достаточное и согласованную совокупность значимых, достоверных и доброкачественных доказательств о наличии или отсутствии в реальном или предполагаемом деянии (событии, явлении).

	которое готовится, продолжается или уже совершенно, признаков определенного криминального правонарушения или обстоятельств, исключающих производство по антикриминальному делу; либо смягчающих или отягчающих либо исключающих вину преследуемого лица [123, с. 293-294] (с. 1847). 6. Трассосубстанции и/либо объективные и/или субъективные и/либо смешанные документы, в т.ч. акт ревизии, акт проверки и т.д., могут оказаться во владении главного субъекта антикриминального судопроизводства посредством как соответствующего их истребования, так добровольной выдачи или получения их от любых физических и юридических лиц, в то время как получение доказательств от этих и иных источников возможно только путем личного либо экспертного исследования трассосубстанций и/или изучения документов в рамках получающих процессуальных следственных или судебных действий (с. 1847). 7. Помощь главному субъекту антикриминального судопроизводства в получении доказательств имеют право оказывать любые физические и юридические лица, в т.ч. представители стороны защиты или обвинения, посредством : 1) добровольной выдачи тех значимых для антикриминального дела трассосубстанций и/либо объективных и/или субъективных и/либо смешанных документов, находящихся в их владении; (с. 1847-1848). 2) сообщения о вероятном или реальном местонахождении той трассосубстанции или документа либо лица, которые могут выступить по данному делу как объективный, субъективный или смешанный источник доказательств или иных антикриминальных сведений. Если физическое и/либо юридическое лицо стало субъектом антикриминального судопроизводства, то оно может предоставить такую помощь и посредством постановки вопросов или заявления

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ходатайства по коректировке непосредственно процесса получения такого рода сведений и/или соответствующей процедуры судопроизводства [123, с. 294]. 8. Следователь представляет доказательства (предоставляет субъектам антикриминального судопроизводства возможность воспринять сущность и признаки такого рода сведений и порядок их получения) в форме протокола получающего следственного действия, судья или коллегия судей - журнала судебного заседания, эксперт или комиссия экспертов - заключения экспертизы, и в предусмотренных кодексом случаях или по указанию инициатора исследования - и протокола экспертизы, а обобщающая оценка и использование доказательств осуществляются субъектами антикриминального судопроизводства в предусмотренном кодексом порядке в форме : 1) постановления о даче указания выполнить определенное процессуальное действие (негласное мероприятие) [123, с. 294-295]; 2) постановления о поручении иному субъекту выполнить определенное процессуальное действие (негласное мероприятие) [123, с. 295]; 3) постановления следователя или судьи (коллегии судей) о направлении антикриминального дела соответствующему адресату; 4) постановления об устранении нарушений закона, причин и условий, способствовавших совершению деяния (события, явления) определенного криминального или иного правонарушения; 5) постановления следователя о принятии в предусмотренных кодексом случаях любого процессуального решения, а постановления судьи (коллегии судей) - промежуточного процессуального решения; 6) обвинительного, оправдательного или нейтрального (в отношении причастного) приговора;

О.А. Кириченко

	7) постановления судьи (коллегии судей) об ином окончательном разрешении антикриминального дела; (с. 1848). 8) ходатайства заинтересованного лица о принятии следователем или судьей (коллегией судей) определенного процессуального решения; (с. 1849). 9) жалобы данного лица на деяния, в т. ч. решения, главных субъектов антикриминального судопроизводства; 10) постановления обвинителя о пересмотре судебного решения в порядке апелляции [123, с. 295]; 11) апелляции иных уполномоченных кодексом субъектов [123, с. 296]; 12) постановления обвинителя о пересмотре судебного решения в кассационном порядке; 13) кассационной жалобы иных уполномоченных кодексом субъектов; 14) постановления обвинителя о пересмотре судебного решения по вновь открывшимся или исключительными обстоятельствами; 15) жалобы иных уполномоченных кодексом субъектов о пересмотре судебного решения по вновь открывшимся или исключительным обстоятельствам [123, с. 296] (с. 1849). Предложенное Ю.А. Ланцедовой понимание базисных основных и дополнительных юридических свойств доказательств в антикриминальном и любом ином виде судопроизводства находится в полном соответствии с требованиями ч. ч. 1, 2 ст. 3, ст. 21 и ч. 2 ст. 102 Конституции Украины, которые обязывают государство и, прежде всего, президента государства, обеспечить соблюдение правового статуса в равной степени всех физических лиц и иных социосубъектов, а не одних лиц за счет соответствующего нарушения правового статуса иных социосубъектов [143]. И именно эти требования Основного закона цинично нарушают положения ч. 1 ст. 86 КПК

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Украины в части признания недопустимыми тех доказательств, которые получены с нарушением предусмотренного данным кодексом порядка [152], а также ч. 1 ст. 87 и детализирующих эту норму иных положений КПК Украины в части признания недопустимыми доказательств, полученных в следствие существенного нарушения прав и свобод человека [152], на безусловной реализации которых, в т. ч. и виде заимствованной у наших международных партнеров так называемой «концепции плодов отравленного дерева» [147, с. 439-451], к сожалению, построен и ряд так называемых диссертационных исследований [184, с. 103-104; и др.] (с. 1850). А именно по таким недостаточно взвешенным основаниям было вынесено ряд оправдательных приговоров, в частности, 26.11.2014 г. Михайловским районным судом Запорожской области по делу № 321/954/14-к, производство № 1-кп/321/102/2014, в связи с проведением досудебного следствия по определенному эпизоду без внесения сведений об этом эпизоде в Единый реестр досудебных расследований и без назначения по этому эпизоду прокурора и следователя [32]; 24.12.2015 г. Ореховским районным судом Запорожской области по делу № 323/3329/15-к, производство № 1-кп/323/245/15, – в связи с аналогичным порядком проведения обыска лица и изъятия и осмотра самодельного самопала [34]; и т.д. (с. 1850-1851). В другом случае Коростенский горрайонный суд Житомирской области постановлением от 10.09.2013 г. по делу № 279/5103/13 признал недопустимыми в качестве доказательств сведения, содержащиеся в заключении экспертизы, назначенной по истечении срока досудебного расследования [318] (с. 1851). По аналогичным основаниям Новомиргородский районный суд

О.А. Кириченко

	Кировоградской области в приговоре от 9.09.2014 г. по делу № 395/414/1-к, производство № 1-кп/395/41/2014, признал недопустимыми в качестве доказательств сведения, полученные защитником после окончания срока досудебного расследования [33]; и т.д. [184, с. 103-104; и др.]. Наиболее же циничным практическим примером реализации фактически криминальной и, в любом случае, юридически некомпетентной «концепции плодов отравленного дерева» является дело в отношении судьи-коррупционера, который был осужден к 8 года лишения свободы за то, что работая на должности судьи Железнодорожного районного суда г. Львова, будучи должностным лицом, занимающим ответственное положение, действовал вопреки интересам службы и, руководствуясь корыстными мотивами, в течение 2010-2011 годов получил взятки за содействие в рассмотрении гражданского и уголовного дел, находящихся в его производстве, и которого судьи-братья высших судебных инстанций освободили от карательно-воспитательной и иных мер антикриминальной ответственности на основе лишь чисто формального нарушения порядка получения доказательств – вручение ему подозрения не Генеральным прокурором или его заместителем. При этом не было никаких сомнений в значимости, достоверности и доброкачественности доказательств вины подсудимого, согласованность и достаточность которых в контексте обязанности постановить собственно обвинительный приговор также были за пределами каких-либо сомнений [193] (с. 1851). Этим самым были откровенно цинично коррупционно и/или явно юридически некомпетентно проигнорированы уже неоднократно цитированные требования ч. ч. 1, 2 ст. 3 и ст. 21 Конституции Украины в

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	части главной обязанности государства утвердить и обеспечить права и свободы граждан, прежде всего, честь и достоинство как наивысшие социальные ценности, причем в равной степени, а не одного социосубъекта за счет другого [143], в данном случае – преследуемого лица за счет соответствующего умаления правового статуса потерпевших, в т. ч. и государства, в контексте также уже неоднократно цитированных требований ч. 1 ст. 6 Конвенции в части права не только преследуемого лица, но и потерпевших, на справедливое рассмотрение дела независимым и беспристрастным судом [140], а также положений п. 57 разд. IV Доклада Венецианской комиссии «Верховенство права», согласно которым, «сверх того, должно существовать учреждение или организация – как некий обвинитель, которое в определенной мере должно быть тоже независимым от исполнительной власти и которое обеспечивает, чтобы нарушитель закона – даже если потерпевшие не заявляют об этом – предстал перед судом» [27; 117, с. 60; 118, с. 9; 119, с. 53; 123, с. 298] (с. 1851-1852). Именно поэтому изложенные и иные многочисленные негативные практические примеры реализации практически неконституционной «концепции плодов отравленного дерева» обязали Ю.А. Ланцедову еще раз тщательно изучить проблему сущности базисных основных и дополнительных юридических свойств доказательств в антикриминальном судопроизводстве и, принципиально пересмотрев свои подходы, в ряде публикаций [99, с. 22-27 и др.], сделать следующие выводы. Изложенные и иные практические примеры, во-первых, показательно свидетельствуют о непрофессионализме и/или коррумпированности судей, поскольку существенное нарушение

О.А. Кириченко

	порядка досудебного расследования, установленного КПК Украины, которое может рассматриваться как основание для признания определенных сведений недопустимыми в качестве доказательств по конкретному делу только тогда, когда возникают сомнения (в процессе обобщающей оценки, в т.ч. и проверки, - А.А. Кириченко) в отношении достоверности сведений, полученных в ходе досудебного расследования [99, с. 26-27], следует добавить - и судебного следствия [123, с. 299] (с. 1852). В таком аспекте не будет лишним также добавить – не только достоверности, но и значимости и доброкачественности совокупности доказательств, которая должна быть согласована и достаточна для формирования внутреннего убеждения главного субъекта антикриминального судопроизводства об установлении на основе такой совокупности доказательств объективной истины и необходимости принятия на основе этой истины определенного промежуточного и, тем более, окончательного, процессуального решения [123, с. 299] (с. 1852-1853). Собственно на таких обстоятельствах акцентировал внимание Европейский суд по правам человека в решении по делу «Праде против Германии» от 3.03.2016 г., подчеркнув, что «ничего не указывает на то, что в данном случае полиция действовала недобросовестно или с умыслом нарушения формальной процедуры. ... Относительно вопроса о том, имеются ли сомнения в достоверности доказательства (наркотических средств), Суд отметил, что стороны не отрицают то, что наркотические средства были действительно обнаружены в жилище заявителя, которым пользовался исключительно он. Так же не предоставлял заявитель и возражений относительно заключения эксперта. Поэтому Суд не усматривает никаких сомнений в

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	достоверности доказательства. ... В связи с этим Европейский суд по правам человека пришел к выводу о том, что при таких обстоятельствах судебное разбирательство было справедливым, а, следовательно, нарушение ст. 6 Конвенция о защите прав человека и основных свобод отсутствует» [340]. Если указанное решение Европейского суда по правам человека применить в качестве руководства к действию ко всем рассмотренным и иным аналогичным практическим примерам, то следует прийти к следующим выводам : 1. Допустимость доказательств фактически является не базисным основным юридическим свойством такого рода сведений, а собственно результатом их обобщающей оценки, в т. ч. и посредством из проверки [123, с. 299-300]. 2. Само по себе формальное нарушение порядка получения доказательств, предусмотренного определенной нормой Кодекса антикриминального судопроизводства Украины, а равно любого иного государства мира, должно при отсутствии обстоятельств, исключающих вину лица или антисоциальность деяния, влечь только соответствующий вид и степени строгости юридическую ответственность виновного лица [123, с. 300] (с. 1853). 3. Любые нарушения порядка получения доказательств никак не являются основанием для признания соответствующих сведений недопустимыми в качестве доказательств, если допущенные нарушения не привели к потере этими сведениями надлежащего уровня качества их значимости и/либо достоверности и/или доброкачественности, которое согласовано и достаточно для формирования у главного субъекта антикриминального судопроизводства однозначного внутреннего убеждения в установлении посредством согласованной и достаточной совокупности значимых, достоверных и доброкачественных

	доказательств объективной истины и необходимости принятия только на основе такой истины определенного промежуточного и, тем более, окончательного процессуального решения по антикриминальному делу [123, с. 300] (с. 1853-1854). При этом следует особо подчеркнуть, что как следователь, так и особенно судья или коллегия судей, а в случаях и в пределах прямо предусмотренных ч. 4 предложенной инновационной редакции статьи кодекса о доказательствах – эксперт и орлист, являются главными субъектами антикриминального судопроизводства, которые только и должны быть уполномочены на собирание трассосубстанций и документов и/либо на установление личностных источников и на получение доказательств от этих объективных и/или субъективных и/либо смешанных источников [123, с. 300]. Получение доказательств указанными главными субъектами антикриминального судопроизводства должно осуществляться при максимально возможной помощи в этом отношении со стороны как обвинителя, так и защитника и, принципиально, любого иного участника данного судопроизводства, с тем, чтобы на основе согласованной и достаточной совокупности значимых, достоверных и доброкачественных доказательств сформировать в процессе обобщающей оценки такого рода сведений, в т. ч. и посредством их проверки, внутреннее убеждение (без каких-либо внешних воздействий, в т. ч. и так называемого телефонного права) собственно следователя и, в конечном итоге, судьи или коллегии судей, об установлении по делу собственно объективной истины и необходимости принятия только на ее основе определенного промежуточного и, тем более, окончательного процессуального решения [123, с. 300-301]. Если же кто-то из оппонентов захочет

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	возражать, что на основе любых доказательств, а тем более, полученных от субъективных источников, якобы невозможно установить объективную истину, то он должен допускать существование и алогичных ситуаций разрешения определенного антиделиктного дела не на основе указанной согласованной и достаточной совокупности значимых, достоверных и доброкачественных доказательств, что и должно приравняться к достижению достаточного уровня объективной истины по делу, а на собственно предположениях [99, с. 43; 123, с. 301; и др.] (с. 1854). А вот именно такое «предположительное антиделиктное доказывание» как раз достаточно обоснованно и прямо запрещено делать Основными законами подавляющего большинства стран мира, во всяком случае, категорическими требованиями ч. 3 ст. 62 Конституции Украины [99, с. 70; и др.], но, к сожалению, применительно лишь к ситуации осуждения преследуемого лица, а не как к осуждения, что относится только к преследуемому лицу, так и оправданию, что напрямую уже связано с уровнем восстановления нарушенного правового статуса собственно потерпевшего [123, с. 301] (с. 1855). И разрешить данную проблему призван разработанный представителями научной школы юриспруденции профессора Аланкира ряд взаимосвязанных инновационных доктрин юриспруденции, прежде всего, нейтрального приговора и причастного лица, установления объективной истины и профессиональности осуществления антикриминального и иного вида судопроизводства [123, с. 301-307]. Первоначально С.А. Кириченко предлагал ввести такой дополнительный процессуальный статус преследуемого лица, как причастный,

О.А. Кириченко

присваиваемый ему с вынесением окончательного следственного или судебного решения о прекращении производства по делу за недоказанностью вины преследуемого лица, когда все возможности для формирования внутреннего убеждения следователя, прокурора или суда о виновности или невиновности лица уже исчерпаны [132, с. 120-121] (с. 1855).

Впоследствии А.С. Тунтула поддержала [296, с. 160-161, 183], а Ю.А. Ланцедова принципиально развила этот инновационный подход [99, с. 52-54; 297; и др.] в **новую доктрину причастного лица и нейтрального приговора**, которая основывается на том, что концепция правовой определенности касается всех без исключения субъектов антикриминального судопроизводства и, прежде всего, преследуемого лица и потерпевшего [123, с. 302] (с. 1855-1856).

Как уже подчеркивалось, любое, а тем более окончательное, процессуальное решение по антикриминальному делу должно быть постановлено только на основе согласованной и достаточной совокупности доказательств, когда каждое отдельное доказательство должно обладать еще и единством таких основных базисных юридических свойств, как значимость, достоверность и доброкачественность такого рода сведений [99, с. 52; 123, с. 302-303; 297].

И когда в результате надлежащей оценки согласованной и достаточной совокупности такого рода доказательств у судьи сложится внутреннее убеждение о виновности лица – выносится обвинительный приговор, а если о невиновности лица – оправдательный приговор [99, с. 59-60; 123, с. 303; 297] (с. 1856).

Если существующая совокупность доказательств недостаточна для формирования внутреннего убеждения судьи как первого, так и второго плана, не должен постановляться оправдательный приговор, как это требуют в нарушение требований ч. 3 ст. 62 Конституции

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Украины (где, как уже подчеркивалось, в контексте презумпции невиновности говорится лишь о том, что все сомнения трактуются в пользу обвиняемого, что делает невозможным принятие при такой ситуации только обвинительного приговора, но никак не обуславливает необходимость принятия в этой ситуации оправдательного приговора) [143], положения п. 2 ч. 1 ст. 373 «Виды приговоров» КПК Украины [152]. Ведь постановление окончательного процессуального решения при наличии недостаточной совокупности доказательств – равнозначно вынесению приговора собственно на предположениях, что, как уже особо подчеркивалось, прямо запрещено делать требованиями все той же ч. 3 ст. 62 Конституции Украины [123, с. 303; 143] (с. 1856-1957). Но согласно требованиям ч. 1 ст. 284 «Закрытие уголовного производства и производства в отношении юридического лица» КПК Украины, уголовное производство закрывается в случае, если: 3) не установлены достаточные доказательства для доказывания виновности лица в суде и исчерпаны возможности их получить [152], что вправе сделать в силу требований абз. 3 ч. 4 ст. 284 КПК Украины только прокурор и среди случаев, когда такое решение может принять и суд на основании положений ч. 2 ст. 284 КПК Украины, собственно такого случая нет [123, с. 303; 152]. В то же время, в соответствии с требованиями ч. 1 ст. 373 «Виды приговоров» этого же кодекса, оправдательный приговор выносится в том случае, если не доказано, что: 2) уголовное правонарушение совершено обвиняемым [123, с. 303; 152]. В пользу такого решения суда говорят и требования ч. 2 ст. 17 КПК Украины, согласно которым, никто не обязан доказывать свою невиновность в совершении уголовного

О.А. Кириченко

	правонарушения и должен быть оправданным, если сторона обвинения не докажет виновность лица за пределами разумных сомнений [123, с. 303-394; 152]. Таким образом, КПК Украины предусматривает в случае недоказанности вины преследуемого лица обязанность прокурора прекратить дело, что напоминает предложенный С.А. Кириченко и конструктивно развитый Ю.А. Ланцедовой и А.С. Тунтулой вариант решения данной проблемы на основе рассматриваемой инновационной доктрины нейтрального приговора и причастного лица, но в последствии все же обязывает и суд выносить в таком случае оправдательный приговор, что уже свидетельствует о том, что данная проблема фактически так и осталась в КПК Украины нерешенной [99, с. 53; 123, с. 304] (с. 1857). Как подчеркивается в одной из публикаций, процедурные кодексы и некоторых иных стран постсоветского пространства также требуют выносить оправдательный приговор в случае недоказанности вины подсудимого, в частности, п. 4 ч. 1 ст. 42 УПК Азербайджанской Республики [304], п. 3 ч. 1 ст. 340 УПК Республики Таджикистан [314], п. 3 ч. 2 ст. 34 УПК Туркменистана [315] (с. 1857-1858). Согласно п. 3 ч. 1 ст. 83 «Основания для реабилитации» КПК Республики Узбекистан, подозреваемый, обвиняемый или подсудимый признается невиновным и подлежит реабилитации, если он не причастен к совершению преступления [316] (с. 1858). Несколько по-другому решается данный вопрос и по ч. 2 ст. 36 УПК Республики Армения, согласно которой, уголовное преследование, а также производство по делу подлежат прекращению в результате недоказанности участия обвиняемого в совершении преступления, если исчерпаны все возможности получения новых доказательств [305]; ч. 3 ст. 82 УПК Грузии – для признания лица виновным по

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	обвинительному приговору необходима совокупность доказательств, которая согласовывается между собой и не вызывает разумных сомнений [307]; ч. 2 ст. 35 УПК Республики Казахстан – производство по делу прекращается при доказанности отсутствия происшествия или состава криминального правонарушения, если все возможности собирания дополнительных доказательств уже исчерпаны [308]. Процедурные же кодексы всех иных стран постсоветского пространства практически избегают решения данного вопроса, осознавая, пожалуй, то, что прямое указание на необходимость оправдания лица, вина которого в совершении криминального правонарушения не доказана, недостаточно обоснованной, но и других путей решения данного вопроса законодатели и ученые этих стран пока не видят [123, с. 304-305; 306; 316; и др.] (с. 1858). В то же время, принципиально, инновационное понимание как нейтрального приговора, так и причастного лица отнюдь не ново и такого рода подходы зародились и уже практически реализовывались в истории русского антикриминального судопроизводства, правда, в соответствующем тому времени уровню развития юриспруденции. К примеру, В.Д. Спасович еще в лекции по теории судебно-уголовных доказательств от 4 октября 1860 г., цитируя ст. 304 ч. 2 т. XV Свода законов Российской Империи о том, что никто не может быть приговорен к наказанию без точных и косвенных доказательств, что устанавливалось посредством совершенных и несовершенных доказательств, подчеркивал, что наличие совершенных (в современном понимании – прямых; И.Б.) доказательств равняется доказанности вины, а несовершенных, то есть, косвенных, доказательств – вызывает только подозрение относительно подсудимого, что

	давало основания для применения пыток; далее : признался – казнили, не признался – умирал (не исключительно, калекой) в заточении [123, с. 305; 281, с. 25; 296, с. 165] (с. 1858-1859). В другом месте указанный подход объясняется в контексте разновидностей доказательств : а) собственное признание вины; (с. 1859). б) другое полное безусловное доказательство – показание особого свидетеля; в) полудоказательства и другие косвенные доказательства, которые могут лишь навлечь на обвиняемого подозрение [123, с. 305; 281, с. 21; 296, с. 165]. Наличие же какой-либо совокупности косвенных доказательств не может составить полного доказательства и обуславливает необходимость применения крайнего судебного способа получения доказательств – пыток, порядок применения которых, однако, не вполне понятен, поскольку требовалось и наличие дополнительно трех условий, когда : а) факт преступления очевиден; б) против подсудимого имеются серьезные косвенные доказательства или полудоказательства; в) подсудимый не признается в совершении преступления [123, с. 305; 281, с. 21; 296, с. 165-166]. Еще более близкий к настоящей инновационной позиции подход высказал А.Ф. Кистяковский. который, анализируя еще в 1874 г. разновидности приговоров, за исключением обвинительного и оправдательного приговора, также выделял и третью разновидность приговора «<i>absolutio ab instantia</i>» – оставление в подозрении, который выносили тогда, когда обвиняемый не доказал свою невиновность, а доказательства, которые предоставил обвинитель, недостаточны для того, чтобы дать основания для постановления обвинительного приговора и поэтому остаются определенные сомнения в невиновности обвиняемого, который

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	мог подвергаться суду еще раз только в случае открытия новых доказательств [123, с. 306; 135, с. 111; 296, с. 166] (с. 1859). Причем, если А.С. Тунтула указанные работы по истории русского антикриминального судопроизводства лично изучала и, кардинально переработав эти и иные подходы, предложила, а Ю.А. Ланцедова принципиально развила новое и достаточно обоснованное видение рассмотренного варианта решения этой проблемы, то С.А. Кириченко в процессе диссертационного исследования указанную работу В.Д. Спасович использовал лишь опосредованно, цитируя публикации иных авторов, и к идее необходимости введения дополнительного процессуального статуса преследуемого лица в качестве собственно причастного лица пришел вполне самостоятельно [123, с. 306] (с. 1859-1860). В этой связи также следует подчеркнуть, что Ю.А. Ланцедова в одном из учебных пособий достаточно обоснованно подметила, что и в предыдущей редакции украинского кодекса также была предпринята попытка (правда весьма неудачная – А.К., И.Б.) разрешить эту же проблему. Ведь в ч. 1 ст. 213 «Основания к закрытию дела» КПК Украины 1960 г. прямо указывалось, что криминальное дело закрывается: 2) при недоказанности участия обвиняемого в совершении преступления, а в ч. 4 ст. 327 «Виды приговоров» этого же кодекса также прямо указывалось, что оправдательный приговор выносится в случаях, когда ... не доказано участие подсудимого в совершении преступления [99, с. 52-53; 155] (с. 1860). А собственно такой подход как раз и создавал условия для того, чтобы подсудимый и адвокат стремились любыми способами изменить определенную совокупность доказательств на неопределенную и на предположениях не только оправдать подсудимого, но и предоставить ему

	возможность возместить все понесенные в связи с именно таким целенаправленным «развалом дела» расходы [123, с. 306-307]. В силу изложенного особую доктринальную, проектную законодательную и иную прикладную актуальность приобретает предложенная А.С. Тунтулой [296, с. 19-20, 155-156] и развитая Ю.А. Ланцедовой [99, с. 37-38, 54; 123, с. 307-311; и др.] инновационная доктрина установления объективной истины как в антикриминальном, так и любом ином виде судопроизводства, рассмотрение положений которой сводится к следующему (с. 1860). Как подчеркивается в одной из публикаций, к сожалению, из всех процедурных кодексов стран постсоветского пространства только УПК Республики Узбекистан предусматривает специальную ст. 22 «Установление истины» [316], а в ст. 85 «Доказывание» этого кодекса достаточно обоснованно прямо подчеркивается, что цель доказывания состоит в собирании, проверке и оценке доказательств с целью установления истины об обстоятельствах, имеющих значение для законного, обоснованного и справедливого решения дела» [316] (с. 1861). Установлению же объективной истины в антикриминальном доказывании противоречит так называемый принцип «состязательности», предусмотренный как п. 4 ч. 3 ст. 129 Конституции Украины [143] и ст. 22 «Состязательность сторон и свобода в представлении ими суда своих доказательств и в доказывании перед судом их убедительности» КПК Украины [152], так и аналогичными нормами процедурных кодексов подавляющего большинства других стран постсоветского пространства, в частности ст. 32 УПК Азербайджанской Республики [304], ст. 23 УПК Республики Армения [305], ст. 24 УПК Республики Беларусь [306], ст. 9 УПК Грузии

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	[307], ст. 23 УПК Республики Казахстан [308], ст. 18 УПК Кыргызской Республики [309], ст. 7 УПК Литовской республики [311], ст. 24 УПК Республики Молдова [312], ст. 15 УПК Российской Федерации [313], ст. 20 УПК Республики Таджикистан [314], ст. 22 УПК Туркменистана [315], ст. 25 УПК Республики Узбекистан [316] и др., когда УПК Республики Узбекистан наряду с этим алогично предусматривает и специальную ст. 22 «Установление истины» [316], а КПЗ Латвии вообще избегает упоминания, а не то, что детальной регламентации, как первого, так и второго принципа антикриминального судопроизводства [310]. Антикриминальное, как и любой иной вид, судопроизводства или доказывания – это не спортивное соревнование. Здесь не может быть проигравших и победителей [99, с. 38; 123, с. 307] (с. 1861). Такой подход в любом случае будет связан с существенным нарушением прав и/или свобод и/либо обязанностей и/или интересов участников соответствующего судопроизводства или доказывания, прежде всего, потерпевшего и преследуемого лица [99, с. 38], что, в свою очередь, будет противоречить, как уже подчеркивалось, требованиям ч. 2 ст. 3 и ст. 21 Конституции Украины, согласно которым утверждение и обеспечение прав и свобод человека является главной обязанностью государства [143], причем каждого участника антикриминального судопроизводства, а не незаконное обеспечение права преследуемого лица избежать или, по крайней мере, смягчить ответственность за счет соответствующего умаления и так уже нарушенного криминальным правонарушением правового статуса потерпевшего [123, с. 308] (с. 1861-1862). Целью антикриминального судопроизводства должно стать установление объективной

О.А. Кириченко

истины, в соответствии с которой. преследуемое лицо должно получить ровно такого вида и степени строгости меру карательно-воспитательной и иного вида антикриминальной ответственности, сколько заслуживает в соответствии с характером и степенью его вины, характеристикой личности и иных обстоятельств дела, а правовой статус потерпевшего должен быть максимально возможно восстановлен [99, с. 38; 123, с. 308] (с. 1862).

Некоторые авторы считают, что установить объективную истину по каждому антикриминальному или иному антиделиктному делу невозможно. По их мнению, среди полученных доказательств, с помощью которых и должна устанавливаться такая истина, всегда имеются и будут субъективные доказательства, то есть такие сведения, которые получены от личностных источников либо от субъективных документов, и которые в силу этого всегда носят субъективный характер, что и делает невозможным установление собственно объективной истины по антикриминальному или иному антиделиктному делу, которая (истина) в таком случае всегда будет субъективной [99, с. 43; 123, с. 308].

Данная дискуссия не нова. Различие между деятельностью судьи и деятельностью каждого иного соискателя истины, подчеркивал еще в 1860 г. В.Д. Спасович, заключается не в цели действий (более правильно говорить – деяний), – цель у них одна : раскрытие истины; и не в способе деяний – способ их деяний один : они действуют (следует добавить - либо воздерживают от определенных действий) по логическим, необходимым, неизменным законам мышления любого человека; различие только в результатах судебного убеждения и в вытекающих из него юридических последствиях [281, с. 29-30] (с. 1862).

В данном случае уже акцентировалось внимание

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	на том, что независимо от вида источников, от которых получены доказательства – субъективные (личностные источники, субъективные документы) или объективные (трассосубстанции, объективные документы), установить объективную истину в деле можно, используя неизменные законы мышления, в данном случае – обобщающую оценку всех имеющихся в деле доказательств, в т.ч. и посредством их проверки, совокупность которых должна быть достаточной и согласованной для принятия определенного, а тем более окончательного процессуального решения. В противном случае необходимо признать существование и ситуаций по решению антиделиктного, и тем более антикриминального, дела на внутреннем убеждении, которое сформировано не на достаточной и согласованной совокупности доказательств, а на предположениях [99, с. 43; 123, с. 309] (с. 1862-1963). С учетом изложенного под установлением объективной истины по определенному антикриминальному или иному антиделиктному делу следует понимать получение таких сведений, которые не только обладают всей неотъемлемой совокупностью основных базисных юридических свойств (значимость, достоверность, доброкачественность), но и представляют собой достаточную и согласованную совокупность для того, чтобы сформировать у антиделиктолога внутреннее убеждение (сложившееся без какого-либо внешнего воздействия, например, телефонного права и др.) о том, что посредством указанной совокупности доказательств максимально возможный уровень объективной истины все же установлен и определенное промежуточное или, тем более, окончательное процессуальное решение по делу должно быть принято только на основе такой объективной

	истины [99, с. 43-44; 123, с. 309]. В таком случае любые субъективные сведения, то есть такие, которые получены от личностного источника, «объективизируются» такого рода убеждением антиделиктолога, который будет уверен в том, что и путем субъективных сведений в совокупности с иными сведениями, которые являются значимыми, достоверными и доброкачественными, и совокупность которых согласована и достаточна для формирования внутреннего убеждения главного субъекта в установлении посредством такой совокупности фактически объективной истины и необходимости лишь на её основе разрешить определенное антиделиктное дело [99, с. 44; 123, с. 309]. И как уже особо подчеркивалось, что если кто-то из оппонентов захочет все же возражать, что на основе любых доказательств, а тем более, полученных из субъективных источников, якобы невозможно установить объективную истину, то он должен допускать и ситуации разрешения определенного антиделиктного дела не на основе указанной согласованной и достаточной совокупности значимых, достоверных и доброкачественных доказательств, что и должно приравняться к достижению достаточного уровня объективной истины по делу, а на собственно предположениях [99, с. 43; 123, с. 309-310] (с. 1863). В таком аспекте следует еще раз акцентировать внимание и на том, что выглядит откровенно юридически некомпетентными, если не в качестве явно коррупционных обстоятельств, требования ч. 1 ст. 62 Конституции Украины в части того, что «обвинение не может основываться на доказательствах, полученных незаконным путем, а также на предположениях» [143], когда якобы оправдание личности может основываться и на доказательствах, полученных незаконным путем, и на предположениях [99,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	с. 43; 123, с. 310] (с. 1863-1864). С учетом же изложенного к известной доктрине «объективного вменения виновности» (что может быть возможно лишь в случае совершения паранесчастных случаев, несчастных случаев, параказусов и казусов в части возмещения ущерба за счет государства, а практически - за счет законопослушных налогоплательщиков, а также квази- и квазипарапреступлений, квази- и квазипарапроступков в части возмещения вреда за счет виновного лица либо лица или учреждения, отвечающего за его деяние) следует добавить и концепцию «субъективного вменения невиновности», когда невиновное лицо также появлялось бы не на основе достаточной и согласованной совокупности значимых, достоверных и доброкачественных доказательств, а на собственно предположениях [99, с. 54; 123, с. 310] (с. 1864). Поэтому в случае недоказанности как виновности, так и невиновности преследуемого лица (как уже подчеркивалось, часто возникающего в результате умышленных деяний преследуемого лица и его адвоката по «развалу» антикриминального дела) фактически имеет место недостаточная (неопределенная) совокупность доказательств, которая не может обусловить появление определенной антиделиктной ситуации и соответствующего ей определенного правового статуса участников антикриминального судопроизводства [99, с. 54; 123, с. 310]. В такой, то есть в неопределенной, антиделиктной ситуации, должно приниматься и соответствующее этой антиделиктной ситуации неопределенное процессуальное решение – признание преследуемого лица причастным и постановление нейтрального приговора, что уже не дает право преследуемому лицу предъявить иск к государству (фактически – к

	законопослушным налогоплательщикам) о возмещении убытков (вреда, упущенной выгоды) в связи с привлечением его к карательно-воспитательной мере антикриминальной ответственности и к иным, связанным с этим, его ограничениями. Каких-либо иных ограничений правового статуса причастного, в т. ч. судимости, не должно наступать [99, с. 54; 123, с. 310-311] (с. 1864). Очень тесно связана с изложенными инновационными подходами и новая доктрина профессионализма осуществления антикриминального и всех иных видов антиделиктного судопроизводства, которую А.С. Тунтула обосновала [296, с. 17-18 и др.], а Ю.А. Ланцедова развила [99, с. 35-37; 123, с. 311-312; и др.] тем, что как и любой иной вид антиделиктного судопроизводства и, тем более антикриминальное судопроизводство, должно осуществляться лишь на профессиональной основе, то есть только профессионалами, которые овладели посредством стационарного вузовского обучения многовековым опытом, знаниями и навыками проведения такого рода деяний и соответствующим уровнем аналитического мышления, что призвано обеспечить непосредственное, объективное, всестороннее и полное исследование всех обстоятельств дела и на основе установленного в процессе обобщающей оценки, в т. ч. и проверки, наличия у доказательств неразрывного единства их таких базисных основных юридических свойств, как их значимости, достоверности и доброкачественности, а также их согласованности и достаточности в совокупности с иными доказательствами для формирования у главного субъекта антикриминального судопроизводства однозначного внутреннего убеждения в достижении посредством данной совокупности доказательств объективной истины и

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	необходимости принятия на основе только этой истины определенного промежуточного или окончательного процессуального решения в контексте преодоления конкретного криминального правонарушения или разрешения антикриминального, а равно иного антиделиктного дела [123, с. 311] (с. 1865). Участие же иных лиц в непосредственном получении доказательств, кроме следователя и суда, и в порядке ч. 4 предложенной инновационной редакции статьи о сущности доказательств и процедуре работы с ними и их источниками - эксперта и ордиста, а также народных заседателей или присяжных в антикриминальном или ином антиделиктном доказывании со статусом судей, нарушает краеугольный принцип любого и тем более антикриминального, судопроизводства – профессиональность получения доказательств и решения вопроса о виновности или невиновности преследуемого лица или иного ответчика [99, с. 35-36; 123, с. 311] (с. 1865). Предоставление же защитнику, по традиции и по закону имеющему значительную мотивацию и возможности «помочь» подзащитному избежать карательно-воспитательной и иных мер антикриминальной ответственности, значительных прав по непосредственному получению доказательств без возложения на него обязанностей за объективное, всестороннее и полное исследование всех обстоятельств дела, установление объективной истины и правильное разрешение антикриминального либо иного антиделиктного дела, нарушает другой краеугольный камень юриспруденции – о взаимосвязи и соизмеримости, с одной стороны, прав, свобод и интересов физических и/или юридических лиц и/либо государства и/или межгосударственных образований, а с другой стороны – обязанностей названных социосубъектов и иных участников этих видов

О.А. Кириченко

	судопроизводства [99, с. 36; 123, с. 312] (с. 1865-1866). Все субъекты антикриминального, как и любого иного антиделиктного вида доказывания, а не только следователь и судья, должны стремиться к установлению объективной истины по делу, а значит, и иметь в этом отношении равные права, свободы, интересы и нести равные обязанности. Но этому явно противоречит существующий разный объем обязанностей, например, личностных источников антикриминальных сведений, прежде всего, свидетеля, потерпевшего и преследуемого лица, собственно давать показания и давать именно достоверные показания и т. п. [99, с. 44; 123, с. 312] (с. 1866). С учетом изложенного [99, с. 44-46], Ю.А. Ланцедова пришла в развитии к выводу [123, с. 312-314], что процессуальные полномочия сторон обвинения и защиты в достижении единой цели антикриминального судопроизводства - установить объективную истину по делу и на этой основе правильно разрешить дело, можно уравнивать только в случае : - исключения следователя и руководителя органа досудебного следствия, к которым должны приравниваться дознаватель и руководитель органа дознания, из числа лиц, относящихся к стороне обвинения, оставление в качестве представителя стороны обвинения вместо прокурора обвинителя (причем, применительно к любому из видов судопроизводства в части обеспечения надлежащей защиты и/или максимально возможного восстановления правового статуса потерпевшего, в т. ч. истца) и наделение следователя, руководителя органа досудебного следствия, в определенной степени ордината и эксперта, а также судью только функций главных субъектов, ведущих антикриминальное судопроизводство, и отвечающих за объективное, беспристрастное и полное

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	исследование всех обстоятельств дела, а также за наиболее эффективное, рациональное и качественное исполнение такой базисной функции этого судопроизводства, как установление по антикриминальному делу посредством обобщающей оценки доказательств, в т.ч. и посредством их проверки, собственно объективной истины и правильного разрешения на этой основе данного дела [123, с. 312-313] (с. 1866-1867). - в таком аспекте отказа от так называемого принципа состязательности сторон судопроизводства и замены его принципом установления по делу объективной истины и правильного ее разрешения только на этой основе [123, с. 313]; - фактического уравнивания полномочий обвинителя и адвоката по порядку получения зарплаты и любых иных материальных выгод и только от государства, что в противном случае должно расцениваться как взятка или поборы со всеми вытекающими последствиями, которые по характеру и степени строгости юридической ответственности должны быть даже выше, нежели для иных субъектов властных полномочий; - назначение по антикриминальному делу нескольких обвинителей и защитников на основании только соответствующей сложности и/или особой общественной значимости антикриминального дела, а не материального положения лица, которое они представляют, что, в частности, позволяет сейчас осуществлять явно коррупциогенные положения ч. 3 ст. 46 КПК Украины в части возможности привлечения одним преследуемым лицом до пяти защитников [152]; - равной юридической ответственности свидетеля, потерпевшего и преследуемого лица и иных личностных источников в части отказа от дачи показаний и дачи заведомо ложных

О.А. Кириченко

	показаний [123, с. 313]; - отказа от конституционного принципа толкования всех сомнений в пользу преследуемого лица, что требуют делать ч. 3 ст. 62 Конституции Украины [143] и ч. 3 ст. 17 КПК Украины [152], и замены данного алогичного и явно юридически некомпетентного, а также, по сути, и откровенно коррупциогенного, принципа рассмотренной инновационной доктриной причастного лица и нейтрального приговора; (с. 1867) - отказа от института непрофессиональных судей в виде присяжных или народных заседателей, который неоправдан хотя бы на фоне значительно лучше обычного ораторских способностей защитников, чем обвинителей, что обуславливается, прежде всего, более высокой системой оплаты и/иной мотивации труда защитников, что и способствует привлечению на должности адвокатов значительно лучших ораторов, чем на должности обвинителей [123, с. 313-314]; (с. 1867-1868) - отмены, по сути, цинично нарушающих требования ч. 2 ст. 3 и ст. 21 Конституции Украины [143], положений ч. ч. 1, 2 ст. 338, ч. ч. 1, 2 ст. 441, ст. 421 и ч. 2 ст. 433 КПК Украины в части недопустимости ухудшения положения собственно обвиняемого в процессе рассмотрения дела в первой инстанции при наличии соответствующего согласования прокурора с прокурором высшего уровня [123, с. 313; 152]; (с. 1868) - отмены требований п. 3 ч. 1 ст. 38 Закона Украины «О судоустройстве и статусе судей» [249] и п. 3 ч. 2 ст. 8 Закона Украины «О Высшем антикоррупционном суде» [205] в части допуска к участию в конкурсе на вакантные должности судьи соответственно кассационных судов и антикоррупционного суда лиц, имеющих опыт профессиональной деятельности адвоката не менее десяти и семи лет или пяти лет в суды иных инстанций [123,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	с. 314] (с. 1868) Более правильно не допускать не только обвинительный, но и оправдательный уклон судьи. Действительно, не следует допускать к конкурсу на должности судей любых уровней обвинителей, которые уже приобрели обвинительный стереотип профессиональной деятельности. Но при таких же условиях следует отказываться и от возможного защитного уклона судей в случае избрания на эти должности бывших адвокатов. В существующих же условиях, когда мантию судьи может одеть и адвокат, а в судах первой и апелляционной инстанции и бывший обвинитель, судопроизводство любой инстанции уже хотя бы косвенно будет тяготеть к предоставлению преимуществ стороне защиты или обвинения [123, с. 314-315] (с. 1868-1869). Не содействуют равенству полномочий сторон обвинения и защиты, а, наоборот, разному роду искажениям этих полномочий и институты частного обвинения и совершение антикриминального или любого иного вида судопроизводства на основании соглашений, что дополнительно нарушает инновационную доктрину профессионализма осуществления антикриминального судопроизводства [99, с. 46; 123, с. 315] (с. 1869). В таком аспекте наиболее правильно воспринять и практически реализовать рассмотренный отдельно инновационный подход по коренному реформированию сущности функций института президента страны и органов прокуратуры как его правой руки, а также появление новых либо кардинальному совершенствованию сущности и функций всей системы антиделиктных органов. прежде всего, публичнотуры, адвокатуры, следотуры, ордистотуры. экспертнотуры и исполнитотуры, с тем чтобы превратить институт президента и органы прокуратуры в своеобразную надзорную гиперветвь

О.А. Кириченко

	государственной власти, а все иные антиделиктные органы в их надежных помощников по <i>осуществлению указанного надзора за точным, однообразным и неуклонным соблюдением законов и иных правовых актов со стороны представителей всех иных ветвей государственной власти (правотворческой, правоприменительной, антиделиктной) и всех остальных субъектов властных полномочий и всех иных социосубъектов, а как следствие, и за наиболее эффективным, рациональным и качественным выполнением субъектами властных полномочий базисной конституционной обязанности государства по познанию, признанию, обеспечению и неукоснительному соблюдению правового статуса всех соотечественников, оперативному предупреждению нарушения их правового статуса и по максимальному возможному его восстановлению</i> [104, с. 125-127; 117, с. 60; 118, с. 10; 119, с. 53; 123, с. 315; и др.; см. прил. 17, 18 и 34 настоящего издания] (с. 1869).
Ланцедова Ю.А. Инновационная сущность процедуры работы объективными, субъективными смешанными источниками антиделиктных сведений. Приложение 22. <i>Кириченко А.А., Бондаренко И.В. Инновационные основы легитимного массмедийного и иного обнародования достоверных</i>	Прежде всего, следует акцентировать внимание на том, что в контексте наиболее правильного и полного понимания сущности процедуры работы с объективными, субъективными и смешанными источниками антиделиктных сведений. в т. ч. и посредством применения криминалистических и ординативных средств в различных видах структуры антиделиктной деятельности, особую роль занимает развитый Ю.А. Ланцедовой [98, с. 25-26; 123, с. 334-335; и др.] инновационный подход Ю.Д. Ткача [291, с. 59; 292, с. 43; и др.] и А.С. Тунтулы [79, с. 8-9; 80, с. 7-8; 84, с. 51-52; 296, с. 47, 89, 176-177; и др.] по разграничению между собой различных аспектов осуществления криминалистической и ординативной деятельности, который в настоящее время более правильно представить в виде следующей инновационной доктрины по

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

<i>недостовірних сведень в умовах воєнного положення</i> : учеб. пособие. 6-тоє изд. Киев : Издатель Назаров О. А., 2022. С. 1889-1899. (приложение к електронному реферативно- научному журналу «Судебно- психологічна експертиза. Применение полиграфа и спеціальних знань в юрідическій практике»). URL : https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a	разграничению криминалистической (процессуальной, внепроцессуальной) и ординаторской деятельности как системы : 1. Поисковых соответственно гласных действий или приемов и негласных мероприятий или приемов по установлению (здесь и далее имеется ввиду - в любом из видов судопроизводства : конституционного, антикриминального, административного, дисциплинарного, де-факто имущественно-договорного, де-юре имущественно-договорного, ординаторского, исправительно-трудового, исполнительного) среди существующего многообразия людей, материальных объектов и документов соответственно субъективных и/или объективных и/или смешанных источников антикриминальных или иных видов антиделектных сведений. 2. Розыскных - по установлению местонахождения субъективных, объективных и смешанных источников антикриминальных или антиделектных сведений с достаточным комплексом известных индивидуализирующих их признаков. 3. Получающих - по получению антикриминальных сведений от личностных источников или посредством исследования трассосубстанций или изучения субъективных, объективных или смешанных документов, в т. ч. 3.1. Разведывательных - по получению скрываемых любыми способами заинтересованными лицами такого рода антикриминальных ведомостей [123, с. 334] (с. 1889). 3.2. Контрразведывательных - по созданию препятствий к незаконному получению сведений категории «тайна досудебного и судебного следствия либо иного антиделектного разбирательства» [123, с. 335] (с. 1890). 4. Соблюдающих - по соблюдению процедуры

О.А. Кириченко

	того или иного вида судопроизводства, например, начала такого судопроизводства, досудебной проверки или следствия, досудебного или судебного рассмотрения и пересмотра антикриминального или иного антиделиктного дела и основ исполнения следственных или иных досудебных и судебных решений, а также подзаконной процедуры, изложенной в ведомственных приказах, инструкциях, положениях и т.п.; или в законах, положения которых не отражены в Кодексе антикриминального или иного вида судопроизводства, что может обеспечить получение только ориентирующих гласных или негласных антиделиктных сведений. 5. Обеспечивающих - по версированию (выдвижению, развитию и проверке версий), планированию, организации, материально-техническому и иному обеспечению процедуры преодоления криминальных или иных видов правонарушений. 6. Оценивающих - по обобщающей оценке, в т.ч. и посредством проверки, антикриминальных или иных видов антиделиктных сведений в процессе принятия решения в контексте процедуры преодоления определенного криминального или иного вида правонарушения. 7. Использующих - по использованию антикриминальных или иных видов антиделиктных сведений в доказывании либо в иной процедуре преодоления определенного криминального или иного вида правонарушения. 8. Документирующих - по протоколированию и иному способу фиксации процедуры и обстоятельств установления объективных источников (трассосубстанций, объективных документов), субъективных источников (личностных источников, субъективных документов, смешанных документов) и смешанных источников, получения от них

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	антикриминальних или иных видов антиделиктных сведений, их оценки, в т. ч. посредством проверки, и использования в качестве доказательств и иных антиделиктных сведений в целях наиболее эффективного, рационального и качественного преодоления конкретного криминального или иного правонарушения [123, с. 335] (с. 1890). Как видим, структура криминалистической и ордиристической деятельности принципиально одинакова и различается между собой только по способам ее осуществления посредством соответственно гласных и негласных средств, приемов, методов и методик [123, с. 335] (с. 1890-1891). В силу изложенного основанное на рассмотренном инновационном подходе, но берущее начало еще в кандидатской [70, с. 17-18] и докторских диссертациях А.А. Кириченко [71, с. 28; 72, с. 27; и др.] применительно к процедуре работы с микрообъектами, развито этим автором применительно к работе с любыми объективными и субъективными источниками доказательств [76, с. 318-319], коренным образом усовершенствованное и детализированное Ю. А. Ланцедовой в специальной кандидатской диссертации [159, с. 190-191], впоследствии последовательно развитое этим автором [99, с. 76-80; 115, с. 136-142; 123, с. 336-341; и др.], инновационное понимание сущности, последовательности и иных закономерностей междисциплинарной (ордиристической, криминалистической : процессуальной, внепроцессуальной) работы с субъективными источниками (личностными источниками, субъективными документами), объективными источниками (трассосубстанциями, субъективными и смешанными документами) и смешанными источниками (смешанными документами и иными смешанными источниками)

	антиделиктных сведений, что в лаконичной форме изложено также и в качестве части 2.8 статьи «Доказательства, их свойства, источники, субъекты, порядок и действия по получению и форме оперирования ими» Кодекса антикриминального судопроизводства Украины, а равно любого другого государства мира (см. прил. 20 настоящего монографического исследования), более правильно представить в такой редакции : 1. Выяснение сущности, последовательности и иных закономерностей работы с объективными, субъективными и смешанными источниками антиделиктных сведений (с. 1891). 2. Взаимосвязанное версирование [выдвижение (построение), анализ, динамичное развитие и проверка версий], планирование и организация этой работы с указанными источниками. 3. Установление объективных, субъективных и смешанных источников антиделиктных сведений : 3.1. Вовлечение личностных источников антиделиктных сведений : 3.1.1. Поиск (вероятное установление среди лиц тех из них, которые могут стать личностным источником в контексте преодоления конкретного криминального или иного правонарушения) [123, с. 336] (с. 1891). 3.1.2. Выявление : 3.1.2.1. Констатация подлинности (установление наличия у вероятного личностного источника неразрывного единства его трех базисных юридических свойств - антиделиктной значимости, вменяемости и сознательного состояния) [123, с. 336-337] (с. 1891-1892). 3.1.2.2. Индивидуализация (установление персонифицированных данных личностного источника) [123, с. 337] (с. 1892). 3.1.3. Розыск (установление места нахождения личностного источника с известными

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	персонифікованими даними). 3.1.4. Встреча (любое практическое действие антиделиктолога или личностного источника, могущее обеспечить в процессе общения или негласного контакта с личностным источником получение от него антиделиктных сведений : добровольная явка личностного источника, его привод, негласный контроль средств связи личностного источника и др.). 3.2. Собираание субъективных документов : 3.2.1. Поиск (вероятное установление среди существующего многообразия документов того из них, который может стать субъективным документом в контексте преодоления определенного криминального или иного правонарушения). 3.2.2. Выявление : 3.2.2.1. Констатация подлинности (установление такой совокупности признаков документа, по которой можно сделать вывод о наличии собственно субъективного документа и какого именно его вида : письмодокумента : рукописного, машинописного, печатного; изодокумента : в виде чего именно, схемы, рисунка, художественного изображения, скульптуры, чеканка и др.; фотодокумента в виде, например, фотографии рукописного текста и др.). 3.2.2.2. Индивидуализация (установление такой совокупности признаков субъективного документа, по которой его можно будет распознать среди многообразия иных субъективных документов, в том числе той же разновидности и сущности, когда отсутствие достаточного количества такого рода признаков понуждает антиделиктолога прибегнуть к искусственной индивидуализации субъективного документа посредством его упаковки в присутствии понятых и, при наличии, иных участников получающего процессуального действия либо без понятых и

О.А. Кириченко

	иных лиц, но в процессе непрерывной видеозаписи процедуры упаковки). 3.2.3. Розыск (установление места нахождения субъективного документа с известными индивидуальными признаками) (с. 1892). 3.2.4. Принятие (фактический переход субъективного документа посредством его выемки из владения физического и/или юридического лица во владение антиделиктолога) [123, с. 337] (с. 1893). 3.2.5. Закрепление (применение таких физических и иных средств и методов, которые призваны полностью исключить либо хотя бы максимально минимизировать дальнейшую порчу и/или иное неконтролируемое и нежелательное изменение субъективного документа) [123, с. 338]. 3.2.6. Изъятие (применение таких технических средств, методов и манипуляций с субъективным документом, которые позволяют перевести его во владение антиделиктолога, в том числе в упаковке) [91, с. 70]. 3.2.7. Упаковка (применение таких технических средств и методов, которые позволяют в присутствии понятых и, при наличии, иных участников получающего процессуального действия либо без понятых и иных лиц, но в процессе непрерывной видеозаписи процедуры упаковки, исключить неконтролируемое проникновение к документу иных лиц, исключить или максимально минимизировать порчу и/или иное нежелательное и неконтролируемое изменение этого документа). 3.2.8. Хранение (применение таких технических средств и методов и создание таких условий, которые должны исключить или максимально минимизировать порчу и/или иное неконтролируемое и нежелательное изменение субъективного документа). 3.2.9. Транспортировка (применение таких технических средств и методов, которые позволяют безопасно и контролируемо

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	перемещать субъективный документ из одного места в другое). 3.3. Собираение объективных источников антиделиктных сведений : 3.3.1. Собираение трассосубстанций : 3.3.1.1. Поиск (вероятное установление среди существующего многообразия материальных объектов тех из них, которые являются трассой и/или субстанцией и могут стать источником сведений, важных для эффективного и/либо рационального и/или качественного преодоления конкретного криминального или иного правонарушения). 3.3.1.2. Выявление : 3.3.1.2.1. Констатация подлинности (установление такой совокупности признаков материального объекта, по которым можно сделать вывод о наличии субстанции или трассы, в т. ч. какой именно субстанции : тела, предмета, устройства, механизма, предмета, вещества; либо какой именно трассы : отпечатка, диагностического отображения, ситуационного отображения) [123, с. 338] (с. 1893). 3.3.1.2.2. Индивидуализация (установление такой совокупности признаков внешнего строения трассосубстанции, по которым ее можно будет распознать среди иных трасс и/или субстанций, когда отсутствие достаточного количества такого рода признаков понуждает антиделиктолога прибегнуть к искусственной индивидуализации субъективного документа посредством его упаковки в присутствии понятых и, при наличии, иных участников получающего процессуального действия либо без понятых и иных лиц, но в процессе непрерывной видеозаписи процедуры упаковки) [123, с. 338-339] (с. 1894). 3.3.1.3. Принятие (фактический переход трассы и/или субстанции посредством ее выемки из владения физического или юридического лица

О.А. Кириченко

	во владение антиделиктолога) [123, с. 339]. 3.3.1.4. Закрепление (применение таких физических и иных средств и/или методов, которые призваны полностью исключить либо хотя бы максимально минимизировать дальнейшую порчу или иное неконтролируемое и нежелательное изменение трассы и/или субстанции). 3.3.1.5. Изъятие (применение таких технических средств и/или методов и манипуляций с трассой и/или субстанцией, которые позволяют ее перенести на любой иной носитель, в т. ч. в упаковку). 3.3.1.6. Упаковка (применение таких технических средств и/или методов, которые позволяют в понятых и, при наличии, иных участников получающего процессуального действия либо без понятых и иных лиц, но в процессе непрерывной видеозаписи процедуры упаковки, исключить неконтролируемое проникновение к документу иных лиц, исключить или максимально минимизировать порчу и/или иное нежелательное и неконтролируемое изменение этого документа). 3.3.1.7. Хранение (применение таких технических средств и/или и создание таких условий, которые призваны исключить или максимально минимизировать порчу и/или иное неконтролируемое и нежелательное изменение трассы и/или субстанции). 3.3.1.8. Транспортировка (применение таких технических средств и/или методов, которые позволяют безопасно и контролируемо перемещать трассу и/или субстанцию с одного места в другое). 3.3.1.9. Получение сравнительных, контрольных и/или экспериментальных образцов трассы и/либо субстанции для сравнительного или иного ее личного либо экспертного исследования. 3.3.2. <i>Собирание объективных документов</i> (осуществляется аналогично собиранию

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	субъективных документов) [123, с. 339] (с. 1894). 3.4. Собираение смешанных источников антиделиктных сведений (осуществляется с соблюдением процедур собирания соответствующих гипергрупп источников антиделиктных сведений - субъективных документов и/либо объективных документов и/или смешанных документов и/либо трассосубстанций) [123, с. 339-340] (с. 1895). 4. Получение антиделиктных сведений об юридическом факте (внешнем и/или внутреннем проявлении признаков и/либо свойств человека и его деяния либо события или явления, а также определенного антиделиктного источника: трассы : отпечатка, диагностического отображения, ситуационного отображения; субстанции : тела, предмета, устройства, механизма, прибора, вещества; объективного документа; субъективного документа, смешанного документа; смешанного источника антиделиктных сведений) в целом и/или об его отдельной стороне путем проведения отдельных получающих процессуальных или внепроцессуальных действий либо ординативных мероприятий и/или их комбинации : 4.1. От личностного источника посредством : 4.1.1. Непосредственного общения с ним [123, с. 340]. 4.1.2. Показаний иных личностных источников. 4.1.3. Контроля средств коммуникации личностного источника, за исключением случаев изучения субъективных и смешанных документов. 4.1.4. Оценки психофизиологических реакций личностного источника в процессе непосредственного общения с ним и/или наблюдения за ним и др. 4.2. От трассы и/или субстанции посредством ее личного или экспертного исследования, в том

О.А. Кириченко

	числе и субъективного, объективного или смешанного документа как носителя трассы и/или субстанции и/либо собственно документа как субстанции. 4.3. От субъективного, объективного и смешанного документа посредством его экспертного или личного изучения, в том числе и в процессе контроля различного рода средств коммуникации личностного источника. 4.4. От смешанного источника антиделиктных сведений посредством тех действий, определяемых сущностью тех источников, которыми представлен данный смешанный источник [123, с. 340] (с. 1895). 5. Обобщающая оценка, в т. ч. и путем проверки, антиделиктных сведений (определение посредством аналитической деятельности и/либо проведением при необходимости определенных получающих и/либо обеспечивающих процессуальных и/или внепроцессуальных действий либо ординативных мероприятий или комбинации этих действий и/либо мероприятий в целях решения вопроса о допустимости такого рода сведений в качестве доказательств в случае установления наличия у такого рода сведений неотъемлемой совокупности таких их основных базисных юридических свойств, как их значимости, достоверности и доброкачественности, а также таких их дополнительных базисных юридических свойств, как их согласованности и достаточности в совокупности с иными доказательствами для принятия определенного решения по контексте преодоления конкретного криминального или иного правонарушения) [123, с. 340-341] (с. 1895-1896). 6. Использование антиделиктных сведений : 6.1. Выбор доказательных фактов, то есть обстоятельств, подлежащих доказыванию в контексте принятия промежуточного или окончательного процессуального или иного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	решения в целях наиболее эффективного. рационального и качественного преодоления конкретного криминального или иного правонарушения [123, с. 341]. 6.2. Группировка доказательств и иных видов антиделиктных сведений в контексте обоснования такого определенного промежуточного либо окончательного процессуального или иного решения [91, с. 72]. 6.3. Оперирование антиделиктными сведениям при обосновании или опровержении обстоятельств базового, специального или частного предмета доказывания в том или ином виде судопроизводства и выделенных доказательных фактов как неразрывной цепочки тезисов данного доказывания. 6.4. Принятие промежуточного или окончательного процессуального или иного антиделиктного решения в том или ином виде судопроизводства в целях наиболее эффективного. рационального и качественного преодоления конкретного криминального или иного правонарушения. 7. Документирование процедуры и обстоятельств установления объективных источников (трассосубстанций, объективных документов), субъективных источников (личностных источников, субъективных документов, смешанных документов) и смешанных источников, получения от них антиделиктных сведений, их оценки (проверки) и использования в качестве доказательств и иных антиделиктных сведений в целях наиболее эффективного. рационального и качественного преодоления конкретного криминального или иного правонарушения [123, с. 341] (с. 1896). Инновационное понимание междисциплинарного (криминалистического: процессуального, внепроцессуального; ординативного) ступенчатого сущностного

	видового деления практических действий в антикриминальном судопроизводстве Ю.А. Ланцедова предлагает [123, с. 341-343; и др.] в развитие собственных предыдущих подходов [99, с. 64-65; 90; и др.] и диссертационной позиции А.С. Тунтулы [296, с. 177] изложить в развитии в следующей редакции : 1. Процессуальные действия (мероприятия) : 1.1. Получающие процессуальные действия (мероприятия), то есть регламентированные как Кодексом антикриминального судопроизводства Украины или любого иного государства мира действия, так и перспективным Кодексом ординативного судопроизводства мероприятия, связанные с получением доказательств : 1.1.1. Получающие процессуальные следственные действия : 1.1.1.1) оформление явки с повинной о подготовке либо совершении или продолжении участия в совершении деяния (события) криминального правонарушения; (с. 1896-1897) 1.1.1.2) получение устного заявления или письменного сообщения о подготовке криминального правонарушения или об уже совершенном или еще длящемся криминальном правонарушении; 1.1.1.3) задержание и допрос преследуемого; 1.1.1.4) допрос личностного источника; 1.1.1.5) очная ставка между личностными источниками; 1.1.1.6) предъявление обвинения и допрос обвиняемого; 1.1.1.7) проверка и/либо уточнение показаний преследуемого и/либо потерпевшего и/или свидетеля на месте деяния (события, явления) криминального правонарушения или на ином значимом для антикриминального дела месте; 1.1.1.8) эксперимент с названными личностными источниками и без них; 1.1.1.9) предъявление для обычного, встречного или группового опознания преследуемого, потерпевшего, свидетеля, иного личностного источника, трассосубстанции.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	объективного, субъективного или смешанного документа; 1.1.1.10) обследование (осмотр, личное исследование) места деяния (события, явления) криминального правонарушения, местности, помещения, транспортного средства, трупа человека, тела живого человека, животного, иной трассосубстанции, в т. ч. объективного, субъективного или смешанного документа с признаками трассосубстанции; 1.1.1.11) эксгумация трупа человека; 1.1.1.12) изучение объективного, субъективного или смешанного документа; 1.1.1.13) обыск помещения, местности, транспортного средства, личностного источника, животного; 1.1.1.14) выемка трассосубстанции, объективного, субъективного или смешанного документа; 1.1.1.15) наложение ареста на денежные средства, иное имущество и передача его на хранение; 1.1.1.16) контроль средств связи; 1.1.1.17) объявление розыска обвиняемого или подсудимого; (с. 1897) 1.1.1.18) получение сравнительных, экспериментальных, контрольных или свободных образцов трассосубстанций либо почерка или подписи на экспертизу (с. 1898). 1.1.2. Получающие процессуальные судебные действия (перечень аналогичный получающим следственным действиям). 1.1.3. Получающие процессуальные экспертные действия : 1.1.3.1) получение экспертом экспериментальных образцов трассосубстанций; 1.1.3.2) проведение непосредственно экспертного исследования. 1.1.4. Получающие процессуальные негласные мероприятия (перечень должен быть с тем или иным грифом секретности). 1.2. Обеспечивающие процессуальные действия (мероприятия), задача которых заключается уже в соблюдении правовой процедуры Кодекса антикриминального судопроизводства в части начала антикриминального судопроизводства, ведения

О.А. Кириченко

	досудебного следствия, судебного рассмотрения и пересмотра дела и основ исполнения следственных и судебных решений либо процедуры перспективного Кодекса ординатического судопроизводства : 1.2.1. Обеспечивающие процессуальные следственные действия. 1.2.2. Обеспечивающие процессуальные судебные действия. 1.2.3. Обеспечивающие процессуальные экспертные действия. 1.2.4. Обеспечивающие процессуальные действия стороны обвинения. 1.2.5. Обеспечивающие процессуальные действия стороны защиты. 1.2.6. Обеспечивающие процессуальные негласные мероприятия. 2. Внепроцессуальные действия (мероприятия), осуществляемые за пределами или с существенным нарушением процедуры Кодекса антикриминального судопроизводства или перспективного Кодекса ординатического судопроизводства : 2.1. Получающие внепроцессуальные действия (мероприятия) : 2.1.1 Получающие внепроцессуальные следственные действия. 2.1.2. Получающие внепроцессуальные судебные действия. 2.1.3. Получающие внепроцессуальные экспертные действия (с. 1898). 2.1.4. Получающие внепроцессуальные действия стороны обвинения (с. 1899). 2.1.5. Получающие внепроцессуальные действия стороны защиты. 2.1.6. Получающие внепроцессуальные негласные мероприятия. 2.2. Обеспечивающие внепроцессуальные действия (мероприятия) : 2.2.1. Обеспечивающие внепроцессуальные следственные действия. 2.2.2. Обеспечивающие внепроцессуальные

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	судебные действия. 2.2.3. Обеспечивающие внепроцессуальные экспертные действия. 2.2.4. Обеспечивающие внепроцессуальные действия стороны обвинения. 2.2.5. Обеспечивающие внепроцессуальные действия стороны защиты. 2.2.6. Обеспечивающие внепроцессуальные негласные мероприятия [123, с. 343] (с. 1899). Инновационное понимание ступенчатого сущностного видового деления предмета антикриминального доказывания Ю.А. Ланцедова предлагает [99, с. 65-66; 123, с. 343; и др.] в развитие позиции С.А. Кириченко [132, с. 65], поддержанные А.С. Тунтулой [296, с. 172; и др.], представить в следующей редакции : 1. Базисный предмет антикриминального доказывания - базисные антикриминальные обстоятельства, подлежащие доказыванию по каждому из дел. 2. Специальный предмет антикриминального доказывания - дополнительные антикриминальные обстоятельства, подлежащие доказыванию по делам отдельных категорий, например, по делам несовершеннолетних согласно требованиям ст. 495 КПК Украины [152]; по делам лиц, имеющих психические недостатки, - ст. 505 КПК Украины [152]; по налоговому и иным специфическим категориям и группам криминальных и иных правонарушений и др. 3. Частный предмет антикриминального доказывания - дополнительные антикриминальные обстоятельства, которые, учитывая особенности процедуры преодоления конкретного криминального правонарушения с безусловным соблюдением принципов непосредственности, объективности, полноты и всесторонности исследования всех обстоятельств дела [123, с. 343] (с. 1899).

О.А. Кириченко

Левченко О.В. Система средств познавательной деятельности в делах доказывании по уголовным делам и её совершенствование : дисс. ... д-ра юрид. наук; спец.: 12.00.09 – «Уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность». Кубанский гос. у-т. Краснодар, 2004. 418 с. URL : https://www.dissercat.com/content/sistema-sredstv-poznavatelnoi-deyatelnosti-v-dokazyvanii-po-ugolovnym-delam-i-ee-sovershenst	Глава I. Понятие и цель доказывания, определяющие систематику средств познавательной деятельности по уголовным делам § 1. Сущность доказывания в уголовном судопроизводстве. Соотношение процессуального познания и доказывания. § 2. Цель доказывания в уголовном процессе. § 3. Структура уголовно-процессуального доказывания. § 4. Предмет и пределы доказывания по уголовному делу. § 5. Субъекты доказывания при производстве по уголовному делу. Глава II. СРЕДСТВА ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО УГОЛОВНЫМ ДЕЛАМ И ИХ СИСТЕМА. § 1. Виды средств познавательной деятельности по уголовным делам. § 2. Система средств познавательной деятельности по уголовным делам. Глава III. ДОКАЗАТЕЛЬСТВА В СИСТЕМЕ СРЕДСТВ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО УГОЛОВНЫМ ДЕЛАМ. § 1. Понятие доказательств. Гносеологические основы учения о доказательствах. § 2. Виды доказательств. § 3. Требования, предъявляемые к доказательствам. § 4. Использование доказательств в качестве средств доказывания. § 5. Свободные доказательства и проблемы их использования в доказывании по уголовным делам. Глава IV. Результаты оперативно-розыскной деятельности в системе средств познавательной деятельности по уголовным делам § 1. Понятие результатов оперативно-розыскной деятельности и их значение в доказывании по уголовным делам. § 2. Условия использования результатов оперативно-розыскной деятельности в

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	доказывании по уголовным делам. § 3. Способы использования результатов оперативно-розыскной деятельности в доказывании по уголовным делам. Глава V. ПРЕЗУМПЦИИ В СИСТЕМЕ СРЕДСТВ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО УГОЛОВНЫМ ДЕЛАМ. § 1. Понятие презумпций в праве. Гносеологические основы учения о презумпциях в праве и уголовном процессе. § 2. Виды презумпций, используемых в уголовном судопроизводстве, и их социально-правовая характеристика. § 3. Особенности доказывания с использованием презумпций. § 4. Взаимосвязь и взаимообусловленность презумпций. § 5. Презумпция невиновности обвиняемого и доказывание по уголовным делам. Глава VI. ПРЕЮДИЦИИ В СИСТЕМЕ СРЕДСТВ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО УГОЛОВНЫМ ДЕЛАМ. § 1. Сущность преюдиций в праве и правоприменении. § 2. Виды преюдиций в уголовном судопроизводстве. § 3. Особенности доказывания по уголовным делам с использованием преюдиций. Глава VII. ОБЩЕИЗВЕСТНЫЕ ФАКТЫ В СИСТЕМЕ СРЕДСТВ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО УГОЛОВНЫМ ДЕЛАМ. § 1. Понятие и значение общеизвестных фактов в праве и в правоприменении. § 2. Виды общеизвестных фактов, используемых в доказывании по уголовным делам. § 3. Особенности доказывания с использованием общеизвестных фактов. Целью доказывания в уголовном процессе является установление истины по делу. Эта истина характеризуется объективностью, абсолютностью, относительностью и

О.А. Кириченко

	конкретностью. «Процессуальная» истина, установление которой по мнению некоторых ученых достаточно в качестве цели доказывания, не воссоздает картины преступления, а значит, не исключается возможность, что событие преступления, виновность лица и другие обстоятельства могут остаться неустановленными. Элементами структуры уголовно-процессуального доказывания являются собирание, проверка и оценка доказательств по делу. Собирание доказательств осуществляется как активными (производство следственных и иных процессуальных действий, получение предметов и иных сведений, опрос лиц с их согласия, истребование документов или копий), так и пассивными способами (представление суду, прокурору, следователю, дознавателю документов, предметов). При проверке доказательств субъект доказывания : 1) соотносит имеющиеся сведения друг с другом; 2) сопоставляет их с другими сведениями, уже участвующими в доказывании. Оценка доказательств осуществляется по внутреннему убеждению субъекта доказывания, которое является методом и предполагает определенную систему принципов, приёмов, правил, которыми необходимо руководствоваться при оценке доказательств. Как метод оценки доказательств внутреннее убеждение характеризуется следующими признаками : объективность, общезначимость, воспроизводимость, целесообразность, необходимость, операциональность, эффективность. Предмет доказывания позволяет все знания о явлениях материального мира, подлежащие установлению и удостоверению по делу, распределить, систематизировать по смысловому содержанию применительно к доказательственной деятельности. В гносеологическом плане предмет доказывания становится для субъекта доказывания

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	определённой схемой, программой, целеполагающим образом исследования по уголовному делу. Такой предмет доказывания универсален, т.к. распространяется на все уголовные дела, на все стадии уголовного процесса с учётом особенностей процесса доказывания в каждой из них. Поэтому предмет доказывания представляет собой определённую модель доказывания, в которой в качестве структурных элементов присутствует необходимый круг фактов и обстоятельств, из которых субъект доказывания составляет особую зависящую от стадий уголовного процесса, конкретного состава преступления и вида предстоящего решения по делу модель доказывания по конкретному делу. Средства познавательной деятельности по уголовному делу включают в себя доказательства, результаты оперативно-розыскной деятельности, презумпции, преюдиции и общеизвестные факты. Это позволяет субъекту доказывания использовать довольно большой спектр возможностей достижения истины как цели доказывания. В диссертации исследована систематика средств познавательной деятельности по делу и выявлены существенные признаки, определяющие систему указанных средств и параметры надежности этой системы. Предъявляемые к доказательствам требования характеризуют их относимость, допустимость и достоверность, а в совокупности достаточность для разрешения дела. Доказательства по делу считаются относимыми, если они содержат сведения об обстоятельствах, подлежащих доказыванию и устанавливаемых для разрешения дела, или об обстоятельствах, связанных с обоснованием производства отдельных процессуальных действий. Требования допустимости доказательства предполагают требования : 1) требования,

О.А. Кириченко

	предъявляемые к процессуальным срокам собирания доказательства; 2) требования, предъявляемые к субъекту доказывания; 3) требования, предъявляемые к виду доказательства. В свою очередь, требования, предъявляемые к каждому виду доказательств, можно подразделить на: 1) требования допустимости формы доказательства и 2) требования допустимости сведений, содержащихся в доказательстве. К требованиям допустимости формы доказательства относятся следующие требования : 1) к способу собирания доказательства; 2) к порядку проведения и оформления процессуального действия. Требования к сведениям, содержащимся в доказательстве, являются требования к : 1) носителю информации; 2) источнику сведений. Такая структура требований, предъявляемых к доказательствам, позволяет наиболее полно отразить внешнюю (форма) и внутреннюю (содержание) стороны доказательства, а также исследовать особенности допустимости каждого вида доказательств. Достоверность как качество доказательства характеризует только его содержание и понимается как вывод о том, что сведения, находящиеся в нём, соответствуют истинным знаниям, поскольку : 1) имеют объективное содержание; 2) опираются на достоверное знание; 3) являются непротиворечивыми. Оценка достаточности доказательств для обоснования решений по делу может быть произведена только тогда, когда все собранные доказательства находятся в определённой системе, зависящей от стадии уголовного судопроизводства и вида процессуального решения. Система доказательств должна быть оптимальной, т.е. в необходимых пределах устанавливать обстоятельства, подлежащие доказыванию. Она должна быть достаточной

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	для разрешения уголовного дела. 2. Часть 2 статьи 74 УПК предлагается дополнить пунктом «7» следующего содержания : «7) свободные доказательства», а УПК - статьей 84-1 «Свободные доказательства», изложив её в такой редакции : 1. Свободные доказательства - сведения, собираемые подозреваемым, обвиняемым, защитником, потерпевшим (частным обвинителем), гражданским истцом, гражданским ответчиком, их представителями в соответствии с частями второй, третьей статьи 86 настоящего Кодекса и представляемые по их усмотрению суду, прокурору, следователю, дознавателю. 2. Свободные доказательства допускаются в качестве средства доказывания, если изложенные в них сведения имеют значение для установления обстоятельств, указанных в статье 73 настоящего Кодекса.
Ле Куанг Вьет Институт доказывания в уголовном процессе Социалистической Республики Вьетнам и Российской Федерации : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец.: «Уголовный процесс»; Московский университет Министерства внутренних дел Российской Федерации имени В.Я. Кикотя. Москва, 2020. 30 с. URL :	б) отличительные особенности, в частности, в уголовно-процессуальном праве СРВ доказывание не рассматривается в качестве самостоятельного института; как следствие, не определяется его понятие и сущность, цель и средства, что выражается в недостаточно четкой правовой регламентации реализации возможностей этого института в судебно-следственной практике (с. 11). 3. Вывод о недопустимости рассматривать категорию истины в качестве цели доказывания в уголовном судопроизводстве СРВ, так как в сфере уголовного судопроизводства невозможно установить абсолютную истину, а лишь только относительную. Целью доказывания является установление всех обстоятельств, имеющих значение для правильного разрешения уголовного дела. Именно из этих концептуальных соображений исходил автор при формулировании предложений в порядке <i>delege ferenda</i> (с. 12).

О.А. Кириченко

file:///C:/Users/intel/Downloads/autorefinstitut-dokazyvaniya-v-ugolovnom-protsesse-sotsialisticheskoi-respubliki-vietnam-i-rossiisko.pdf	9. Предложения по совершенствованию правовой регламентации института доказывания в уголовно-процессуальном законодательстве СРВ: а) включить в УПК СРВ новую статью «Доказывание» в следующей редакции : «Статья 88.1. Доказывание Доказывание – деятельность, уполномоченных органов и их должностных лиц по собиранию, проверке и оценке доказательств в целях установления обстоятельств, имеющих значение для правильного разрешения уголовного дела»; б) дополнить УПК СРВ новой статьей 108.3 следующего содержания : «Статья 108.3. Преюдиция Обстоятельства, установленные вступившим в законную силу приговором, либо иным вступившим в законную силу решением суда, принятым в рамках гражданского или административного судопроизводства, признаются судом, прокурором, следователем без дополнительной проверки. Копии этих документов используются в качестве доказательств. При этом такие приговор или решение не могут предрешать виновность лиц, не участвовавших ранее в рассматриваемом уголовном деле» (с. 14);
Лобойко Л.М. Актуальні проблеми дослідчого кримінального процесу : дис. ... канд. юрид. наук. Харків : НЮА України, 1997. 198 с.	Повне оволодіння предметом пізнання відбувається шляхом, послідовного накопичення знань про нього. В основі цих знань лежать фактичні дані про обставини скоєння чи підготовки злочину, тобто докази (с. 12-13).
Лобойко Л.М., Банчук О.А. Кримінальний процес : навч. посібник. Київ : Ваіте, 2014. 280 с. URL : https://www.osce.org/files/documents/9/2/3581	Оцінка матеріалів, наданих сторонами кримінального провадження до суду, і кваліфікація їх як доказів є винятковою компетенцією суду. Суд оцінює матеріали (відомості, документи, предмети) на предмет наявності у них ознак доказів. Ознаками доказів є : 1) допустимість;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

76.pdf	2) належність; 3) достовірність; 4) достатність (стосовно сукупності доказів). Допустимість доказів – це дозволеність для суду в силу положень процесуального права використати їх як докази. Допустимість доказу визначається виходячи, насамперед, із обставин його отримання і залучення до справи. Умовами допустимості доказів є: – одержання фактичних даних із належного джерела, належним суб'єктом, в належному процесуальному порядку; – належне оформлення (фіксування) джерела фактичних даних. Після визначення недопустимості використання фактичних даних як доказів можна вже не займатися перевіркою і оцінкою їхньої належності, достовірності та достатності. У доказуванні діє правило «отруєного дерева» (або «ефект доміно»), згідно з яким визнання одного доказу недопустимим має наслідком невизнання доказами всіх фактичних даних, одержаних на його підставі. Так, коли у кримінальній справі встановлено, що фактичні дані про місце знаходження викрадених речей здобуті від обвинуваченого шляхом застосування щодо нього насильства, погроз або інших незаконних методів, то отримані на підставі таких свідчень під час обшуку фактичні дані доказами не визнаються. Російським вченим і практиком – федеральним суддею РФ С.А. Пашиним розроблені 11 заповідей, якими, на його думку, слід керуватися під час оцінки допустимості зібраних у кримінальній справі матеріалів : 1. Допустимість матеріалів як доказів не залежить від оцінки їх важливості для завершення справи. 2. Якщо закон істотно змінив умови допустимості доказів, то в основу обвинувачення не можуть бути покладені ті з

О.А. Кириченко

	них, що не відповідають положенням цього закону (с. 184). 3. Матеріали в інтересах захисту підлягають менш суворим правилам оцінки їх допустимості як доказів, ніж матеріали обвинувачення (у теорії кримінального процесу це правило називають «асиметрією доказів» – авт.). 4. Інтересам сторони слугує той матеріал, на використанні якого вона наполягає, яким би не був його зміст. 5. Обвинувачений не розплачується своєю долею за помилки або зловживання органів кримінального переслідування, а також захисника та інших осіб, які стоять на його стороні. 6. Тягар доведення хибності матеріалу покладено на сторону, яка вказує на його хибність. Якщо ця сторона продемонструє його хибність, тягар доведення допустимості матеріалу як доказу покладається на протилежну сторону. 7. Матеріали мають підводитися під матрицю залежно від їх змісту, а не назви. 8. Отруєне дерево дає отруйні плоди. Матеріали, отримані в результаті використання недопустимого матеріалу, самі є недопустимими як докази. 9. Після визнання матеріалу недопустимим спрацьовує «ефект доміно». Зокрема, збороняється згадувати про існування такого матеріалу в інших матеріалах справи. 10. Нарочитість загрожує неповноцінністю. Наприклад, існує юридична відмінність між відеодокументом, отриманим від агента, що спеціально спостерігав за якоюсь особою, і документом, отриманим в результаті безперервної зйомки стаціонарною камерою всіх відвідувачів банку. 11. Заповіді можуть бути суперечливі: їх дія визначається людським вибором¹. Фактичні дані щодо обставин кримінальної справи мають право подавати як сторона

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	обвинувачення, так і сторона захисту. Стаття 6 ЄКПЛ не вимагає, щоб під час збирання доказів сторона захисту мала ті самі права, що й обвинувачення. Однак, якщо обвинувачений обирає активну лінію захисту, то він повинен мати право збирати і пред'являти докази «на тих самих умовах», що й обвинувачення («<i>Mirilashvili v. Russia</i>») (с. 185). Відомості, отримані внаслідок істотного порушення прав і свобод людини (катування, порушення права на захист, порушення права на перехресний допит тощо), завжди визнаються недопустимими. Виняток становлять лише ті провадження, у межах яких вирішується питання про відповідальність за вчинення такого істотного порушення прав і свобод. У вирішенні питання про допустимість доказів важливе значення має саме істотність порушення прав і свобод. Це означає, що не усі порушення закону, допущені під час збирання доказів сторонами, є підставою для визнання доказів недопустимими. ЄСПЛ встановив, що використання доказів, отриманих незаконно згідно з національним законодавством, саме по собі не є порушенням права на справедливий судовий розгляд. У справі «<i>Parris v. Cyprus</i>» скарга була визнана неприйнятною, хоча засудження особи було засноване на результатах незаконної екстумації. ЄСПЛ визнав також справедливим судовий розгляд, у якому проти обвинуваченого були докази у вигляді розмови, записаної за допомогою прослуховуючого пристрою, встановленого у його будинку поліцією, яка незаконно проникла до будинку, виготовивши для цього ключ від замка («<i>Chalkley v. the United Kingdom</i>»). Для вирішення питання про допустимість доказів має значення, чи порушене право особи на приватне життя, а також в якому співвідношенні перебуває це право з потребою

О.А. Кириченко

	забезпечення суспільних інтересів. У справі «Schenk v. Switzerland» ЄСПЛ визнав запис розмов кілера із замовником вбивства, зроблений таємно кілером, таким, що є допустимим, адже публічний інтерес у встановленні обставин такого злочину, як убивство бере верх над інтересом Шенка у збереженні конфіденційності телефонної розмови, яка жодним чином не зачіпала його приватного життя. Належність доказів – це можливість фактичних даних під час їх використання з'ясовувати чи, навпаки, «приховувати» обставини, що належать до предмету доказування. Належність доказу визначається виходячи із значущості для справи тих відомостей, які можна було б при його використанні ввести у процесуальний обіг. Всі докази, що дають в конкретних умовах місця і часу підставу для судження (роздумів) про обставини предмету доказування, вважаються належними. Достовірність доказів – це можливість застосування фактичних даних в процесі доказування з точки зору знання про джерела, (с. 186) обставини, методи їх утворення і отримання в контексті використання у справі інших матеріалів. Іншими словами, достовірність доказів – це їхня «пізнавальна допустимість». Під достовірністю у кримінальному процесі розуміють зовсім не ту достовірність, що мається на увазі в точних науках¹ (рівна одиниці ймовірність), і не «істинність» (істину можна шукати безкінечно). Нею вважається так звана практична достовірність, якою переважна більшість людей, які перебувають у здоровому глузді, задовольняється в найбільш відповідальних ситуаціях повсякденного життя. Етапи визначення достовірності фактичних даних : 1. Визначення достовірності джерела. Наприклад, досліджуючи свідчення свідка, слід

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	взяти до уваги: – його суспільне становище, тобто ціну, яку він може сплатити за неправду; – факт попереднього засудження за неправдиві свідчення; – стан свідка в момент сприйняття події; – його заінтересованість у вирішенні справи. 2. Визначення достовірності методу отримання. Так, під час дослідження висновку експерта треба взяти до уваги характеристики застосованої ним методики аналізу. 3. Визначення достовірності з урахуванням інших матеріалів справи. Наприклад, коли свідчення одного свідка, що заслуговує на довіру, суперечать свідченням обвинуваченого і висновку експерта. Достатність (повнота) доказів – це можливість суду покласти їхню сукупність або один із них в основу процесуального рішення. Ця ознака доказів застосовується тільки щодо певної їх сукупності (с. 187).
Лупинская П.А. Общие положения теории доказательств. <i>Советский уголовный процесс : учебник / под ред. Л.М. Карнеевой, П.А. Лупинской, И.В. Тыричева.</i> Москва : Юрид. лит., 1980. С. 122-160.	В основе понятия доказательства в уголовном процессе лежит ленинское учение об отражении как общем свойстве, присущем материи. Отражение - это способность любого предмета или явления при воздействии на него другого предмета изменяться или оставлять следы (отпечатки), структура которых соответствует какой-либо особенности воздействующего предмета. Высшей формой отражения является мыслительная деятельность человека, представляющая собой сложную систему сигналов в виде ощущений, восприятий, представлений, мыслей (с. 138). Познание обстоятельств, входящих в предмет доказывания, носит опосредствованный характер. Средствами этого познания являются доказательства (с. 139). Содержание фактических данных, в силу которого они могут служить основой для познания имеющих значение по делу обстоятельств, образует необходимое свойство

О.А. Кириченко

	доказательства, именуемое относимостью доказательства (с. 140). Соответствие закону источника получения фактических данных и соблюдение правил их собирания и использования образует свойство доказательства, именуемое допустимостью. Доказательства в уголовном процессе - это фактические данные, относящиеся к делу и полученные в установленном законом порядке (с. 141).
Лупинская П.А. Доказательства и доказывание в уголовном процессе. <i>Советский уголовный процесс : учеб. пособие / под ред. И.В. Тыричева.</i> Москва : ВЮЗИ, 1985. С. 63-100.	Познание обстоятельств, имеющих значение для дела, носит опосредованный характер. Средствами этого познания являются доказательства (с. 71). Любое фактическое данное может стать доказательством по делу, если на его основе можно установить какое-либо из обстоятельств, имеющих значение для правильного разрешения дела. Это свойство доказательства называется относимостью доказательства (с. 72). Фактические данные в уголовном процессе могут быть получены только в предусмотренном законом процессуальном порядке. Поэтому использование перечисленных в законе источников с соблюдением порядка их собирания, проверки и оценки образует понятие допустимости доказательств (с. 73). Доказательство по уголовному делу выступает в единстве содержания («фактические данные») и процессуальной формы («источник получения фактических данных») и в целом характеризуется такими свойствами, как относимость и допустимость (с. 73).
Лупинская П.А. Общие положения о доказательствах и доказывании. <i>Уголовно-процессуальное право Российской Федерации : учебник / под ред.</i>	Любые «фактические данные» могут стать доказательством по делу, если они так или иначе связаны с происшедшим событием, если на их основе можно установить какое-либо обстоятельство, имеющее значение для правильного разрешения дела. Это свойство доказательства своим содержанием служить средством познания фактов прошлого называется относимостью доказательств (с. 167).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

<i>П.А. Лупинской.</i> Москва : Юрист, 2000. С. 159-197.	Для обеспечения достоверности полученных сведений и возможности их проверки законодатель устанавливает, кто, откуда и каким путем может получить доказательства, на основе которых устанавливаются обстоятельства дела. Признаются не имеющими юридической силы доказательства, полученные с нарушением закона (с. 168). Доказательство по уголовному делу выступает в единстве своего содержания («фактические данные») и процессуальной формы получения фактических данных, а в целом доказательство характеризуется такими свойствами, как относимость и допустимость. Доказательством по уголовному делу являются относящиеся к делу практические данные, полученные в предусмотренном законом порядке, на основе которых устанавливают наличие или отсутствие события преступления, виновности лица и иные обстоятельства, имеющие значение по делу (с. 169).
Мельникова Е.Ф. Особенности доказывания по уголовным делам, по которым принимаются меры безопасности в отношении участников уголовного судопроизводства : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец.: «Уголовный процесс»; Нижегородская академия МВД России. Нижний Новгород, 2020. 35 с. URL :	4. В состязательной модели подлежат снятию все формальные препятствия (порождаемые следственной формой процесса) для применения мер государственной защиты к потенциальным свидетелям обвинения с момента возникновения их взаимодействия с обвинительной властью и до момента прекращения такового, которые должны быть оформлены соглашением между прокурором и таким лицом. Следственные формальности не должны создавать искусственные препятствия для применения государственной защиты к лицам, пожелавшим стать «свидетелями обвинения» (с. 13). 5. Защита свидетелей обвинения, носителей источников личных доказательств, показания которых могут быть использованы в уголовном преследовании для обоснования и поддержания обвинения, должна быть признана приоритетом уголовно-процессуальных мер государственной защиты. Все прочие меры государственной

О.А. Кириченко

file:///C:/Users/intel/Downloads/autoref-osobennosti-dokazyvaniya-po-ugolovnym-delam-po-kotorym-prinimayutsya-mery-bezopasnosti-v-otn.pdf	защиты, если они не связаны непосредственно с уголовно-процессуальным доказыванием (в суде), должны носить непроцессуальный, организационный характер и реализовываться негласно. 7. К свидетелям защиты меры государственной защиты не применимы, а сама концепция о возможности таковой является ненаучной в контексте общего смысла действующего закона (в частности, положений частей 5 и 6 статьи 278 УПК РФ), с позиции теории состязательного доказывания, согласно которой каждая из сторон является хозяйкой своих доказательств, а тем более в свете концепции государственной защиты свидетелей обвинения как детали (с. 14) уголовно-процессуального механизма привлечения к уголовному преследованию обвиняемых (с. 15).
Минина В.В. Уголовный процесс. Общая часть. Могилев : МГУ имени А.А. Кулешова, 2020. 164 с. URL : https://libr.msu.by/bitstream/123456789/18154/1/473t.pdf	Вещественные доказательства – это сведения, содержащиеся в материальных объектах, являющихся орудиями преступления, которые были объектами преступных действий и т.д. Доказательства – любые фактические данные, полученные в предусмотренном законом порядке, на основе которых орган, ведущий уголовный (с. 60) процесс, устанавливает наличие или отсутствие общественно опасного деяния, предусмотренного уголовным законом, виновность лица, совершившего это деяние, либо его невиновность и иные обстоятельства, имеющие значение для правильного разрешения уголовного дела. Допустимость – признак, свидетельствующий о соблюдении всех требований закона, связанных с получением и фиксацией фактических данных. Сведения должны быть получены из надлежащих источников в порядке, указанном в законе и уполномоченными на то должностными лицами. Достаточность – это совокупность доказательств, позволяющих установить обстоятельства, подлежащие доказыванию по

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	делу. Достоверность – это определение соответствия доказательств действительности. Другие носители информации – материалы фото- и киносъемки, звуко- и видеозаписи и иные носители информации, полученные, истребованные или представленные в порядке, предусмотренном статьей 103 УПК Республики Беларусь. Заключение эксперта – это процессуальный документ, удостоверяющий факт и ход исследования экспертом материалов, представленных органом, ведущим уголовный процесс, и содержащий выводы по поставленным перед экспертом вопросам, основанные на специальных знаниях эксперта в области науки, техники, искусства, ремесла и иных сферах деятельности. Иные документы – это любые документы, кроме протоколов следственных действий, судебного заседания и оперативно-розыскных мероприятий, в которых содержится информация, имеющая значение для материала и уголовного дела. Иные документы признаются источниками доказательств, если обстоятельства и факты, изложенные в них, удостоверены должностными лицами организаций или гражданами и имеют значение для уголовного дела. Источники доказательств – это полученные в порядке, предусмотренном УПК, носители доказательственной информации. Классификации доказательств – это отнесение их, в зависимости от внутренних свойств, качеств и источников, к определенной группе и виду. Косвенные доказательства – это доказательства, которые прямо не устанавливают виновность лица в совершении преступления и другие обстоятельства, подлежащие доказыванию по материалам и уголовным делам, а служат

О.А. Кириченко

	обнаружению промежуточных фактов, с помощью которых можно вышеуказанные обстоятельства установить. (с. 61) Личные доказательства – это доказательства, которые получены из показаний подозреваемых, обвиняемых, потерпевших, свидетелей, заключений экспертов, протоколов следственных и судебных действий и оперативно-розыскных мероприятий, иных документов, составленных физическими лицами. Обвинительные доказательства – это доказательства, которые изобличают лицо в совершении преступления или усиливают его ответственность, устанавливают виновность лица. Объективная истина – это такое содержание человеческих знаний, которое правильно отражает объективную действительность и не зависит ни от человека, ни от человечества. Оправдательные доказательства – это доказательства, которые полностью или частично опровергают обвинение, которыми устанавливается невиновность обвиняемого в совершении преступления либо исключается виновность в части предъявленного обвинения, а также доказательства, которые устанавливают обстоятельства, смягчающие ответственность обвиняемого, положительно характеризующие личность обвиняемого. Основание преюдиции – предположение о том, что решения суда по другим уголовным и гражданским делам, вступившие в законную силу, являются истинными. Относимость – признак, указывающий на наличие связи между доказательственной информацией и обстоятельствами, подлежащими доказыванию. Относящимися к делу признаются доказательства, имеющие значение для данного дела. Оценка доказательств – мыслительная

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	деятельность органов, ведущих уголовный процесс, направленная на определение относимости, допустимости, достоверности и достаточности всех собранных доказательств для окончания предварительного расследования и разрешения уголовного дела в судебном разбирательстве. Первоначальные доказательства – это сведения, полученные из первоисточника, а также сведения, полученные лицом, производящим дознание, следователем путем непосредственного восприятия обстоятельств совершенного преступления и его последствий в ходе проведения следственных действий и зафиксированные в протоколах. Показания – это сведения, сообщенные подозреваемым, обвиняемым, потерпевшим или свидетелем в устной или письменной форме на допросе при производстве по уголовному делу в порядке, предусмотренном УПК, а также при проведении иных следственных действий с их участием. (с. 62) Пределы доказывания – это совокупность доказательств, достаточных для установления обстоятельств, подлежащих доказыванию по уголовному делу. Предмет доказывания – это совокупность обстоятельств, подлежащих доказыванию по материалу или уголовному делу. Предмет показаний – это обстоятельства, подлежащие установлению при проведении допросов, очных ставок и других следственных действий. Преюдиция – вступивший в законную силу приговор по другому уголовному делу обязателен для органа, ведущего уголовный процесс, при производстве по уголовному делу в отношении как установленных обстоятельств, так и их юридической оценки. Вступившее в законную силу решение суда по гражданскому делу обязательно для органа,

	ведущего уголовный процесс, при производстве по уголовному делу только по вопросу о том, имело ли место само общественно опасное деяние, предусмотренное уголовным законом, о размере вреда и не может предрешать выводы о виновности или невиновности обвиняемого. Проверка доказательств состоит в их анализе, сопоставлении с другими доказательствами, имеющимися в материалах и уголовном деле, а также в установлении их источников, получении других доказательств, подтверждающих или опровергающих проверяемое доказательство. Производные доказательства – это доказательства, которые исходят от лица, которое не было очевидцем сообщаемого факта, а получило информацию о нем от другого лица или из какого-то документа. Протоколы следственных действий, судебного заседания и оперативно-розыскных мероприятий – это процессуальные документы, в которых соответственно органом уголовного преследования, судом и органами, осуществляющими оперативно-розыскную деятельность, зафиксированы факт, ход и результаты следственных действий и оперативно-розыскных мероприятий по прослушиванию и записи переговоров, осуществляемых с использованием технических средств связи, и иных переговоров. Процесс доказывания – это урегулированная уголовно-процессуальным законом деятельность органов, ведущих уголовный процесс, при участии других субъектов процесса по собиранию, проверке и оценке доказательств с целью установления обстоятельств, имеющих значение для законного, обоснованного и справедливого разрешения уголовного дела. (с. 63). Прямые доказательства – это доказательства, которые своим содержанием однозначно подтверждают или опровергают существование любого из обстоятельств, подлежащих

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	доказыванию, т. е. доказательства, содержащие непосредственную информацию совершенного преступления (например, свидетель-очевидец преступления дает показания о действиях обвиняемого и т.д.). Сведения о фактах – это такая информация об обстоятельствах уголовного дела, достоверность которой сомнения не вызывает, и поэтому ее можно использовать как готовый элемент в логической конструкции для получения итоговых знаний об обстоятельствах, входящих в предмет доказывания. Собирание доказательств – это их обнаружение (выявление) и процессуальное закрепление. Субъекты доказывания – это участники уголовного процесса, которые в соответствии с УПК обязаны осуществлять доказывание по материалам и уголовным делам либо вправе принимать в нем участие. Установить истину в уголовном процессе – это означает познать происшедшее событие и все обстоятельства, подлежащие установлению по уголовному делу в соответствии с тем, как они имели место в действительности (с. 64).
Миньковский Г.М. Статья 69 Доказательства. <i>Научно-практический комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу РСФСР /рук. автор. кол.</i> В.П. Божьев. Москва : СПАРК, 1996. С. 110.	Доказательства представляют собой единство процессуальной формы и фактического содержания (с. 110).
Михеенко М.М. Доказывание в советском уголовном судопроизводстве : монография. Москва : Вища шк., 1984. 134 с.	Многие авторы четко и последовательно различают доказательства как фактические данные и их процессуальные источники ... Такая позиция представляется наиболее правильной, теоретически обоснованной, полностью соответствующей закону и

О.А. Кириченко

	потребностям практики (с. 77). Семиотический, а также семантический подход к раскрытию понятия судебного доказательства, по меньшей мере, не проясняет данного вопроса, в частности содержания термина «фактические данные» ... Понимание «фактических данных» как полученных из указанных в законе процессуальных источников сведений о фактах... представляется наиболее правильным и плодотворным (с. 83).
Михеенко М.М. Теоретические проблемы доказывания в советском уголовном процессе : дисс. ... д-ра юрид. наук; спец. 12.00.09 – «Уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность»; Киевский гос. ун-т имени Тараса Шевченко. Киев, 1984. 539 с. URL : https://www.dissercat.com/content/teoreticheskie-problemy-dokazyvaniya-v-sovetskom-ugolovnom-protsesse	Введение Глава I. Юридические и гносеологические проблемы установления объективной истины в советском уголовном процессе § I. Юридическая природа установления объективной истины в советском уголовном процессе § 2. Истинность (достоверность) и вероятность знаний лиц, ведущих процесс, как гносеологическое основание процессуальных решений § 3. Содержание, характер и критерий объективной истины, устанавливаемой в уголовном процессе Глава 2. ГНОСЕОЛОГИЧЕСКИЕ И ЮРИДИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ СУЩНОСТИ И СОДЕРЖАНИЯ УГОЛОВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНОГО ДОКАЗЫВАНИЯ § I. Уголовно-процессуальное доказывание как разновидность познавательной деятельности § 2. Способы и средства собирания /формирования/ доказательств и их процессуальных источников § 3. Проверка и оценка доказательств и их источников § 4. Особенности процесса доказывания в отдельных стадиях уголовного судопроизводства Глава 3. Уголовно-процессуальное доказывание и принцип презумпции невиновности лица, обвиняемого в совершении преступления § I. Понятие и юридическое содержание

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	принципа презумпции невиновности в советском уголовном процессе. § 2. Обязанность доказывания виновности лица, изобличаемого в совершении преступления § 3. Запрещение возлагать на изобличаемое лицо обязанность доказывания своей невиновности § 4. Толкование сомнений в пользу изобличаемого лица. Недоказанная виновность как основание для его полной реабилитации. § 5. Презумпция невиновности и охрана неприкосновенности личности, чести и достоинства гражданина. Глава 4. ГНОСЕОЛОГИЧЕСКАЯ И ЮРИДИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ УГОЛОВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНЫХ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ И ИХ ИСТОЧНИКОВ § 1. Понятие и содержание доказательств и их источников в уголовном процессе § 2. Виды источников уголовно-процессуальных доказательств Глава 5. ПРЕДМЕТ УГОЛОВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНОГО ДОКАЗЫВАНИЯ § 1. Понятие предмета доказывания в советском уголовном процессе § 2. Юридическое содержание предмета доказывания по уголовному делу. ОСНОВНЫЕ ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ Выводы и практические предложения Список основной использованной литературы 1. Главной общей непосредственной задачей и принципом советского уголовного процесса и одновременно целью уголовно-процессуального доказывания является установление объективной истины. Признание установления объективной истины принципом уголовного процесса характерно для законодательства только социалистических государств. Целесообразно было бы четко сформулировать этот принцип в ст. 14 Основ, назвав ее «Установление объективной истины при исследовании обстоятельств дела».

	2. Принцип установления объективной истины в советском уголовном процессе - это требование закона, которое обязывает лицо, производящее дознание, следователя, прокурора и суд полно, всесторонне и объективно исследовать обстоятельства дела с тем, чтобы в соответствии с действительностью установить все существенные, юридически значимые факты, дать им правильную правовую оценку и тем самым обеспечить правильное разрешение дела. 3. Объективная истина в уголовном процессе - это абсолютная истина конкретного факта, содержанием которой является правильное, полное, соответствующее действительности отражение в сознании лиц, ведущих процесс, всех существенных, юридически значимых фактических обстоятельств дела в их правовой оценке. 9. При анализе содержания уголовно-процессуального доказывания следует различать два его вида, или аспекта : а) доказывание как исследование фактических обстоятельств, элементами которого являются собирание (формирование), проверка и оценка доказательств и их процессуальных источников; б) доказывание как логическое и процессуальное обоснование определенного тезиса, утверждения, выводов по делу, элементами которого являются формулирование /письменное или устное/ определенного тезиса и приведение аргументов /письменно или устно/ для его обоснования. Общее определение уголовно-процессуального доказывания можно сформулировать следующим образом: это деятельность субъектов уголовного процесса по собиранию /формированию/, проверке и оценке доказательств и их процессуальных источников, а также по формулированию на этой основе определенных тезисов и приведению аргументов для их обоснования. 12. Объектом процессуальной оценки являются

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	как доказательства, так и их источники. В содержание оценки доказательств входит установление их достоверности, относимости, допустимости и достаточности для разрешения как отдельных вопросов по делу, так и дела в целом. Содержанием оценки процессуальных источников доказательств является определение допустимости их использования в деле и полноты содержащихся в них сведений. 20. Основное юридическое содержание принципа презумпции невиновности в советском уголовном процессе составляют следующие положения : 1) обязанность доказывания виновности лица лежит на тех, кто выдвинул подозрение или сформулировал обвинение, то есть на органе дознания, следователе, прокуроре, а по делам частного обвинения - на потерпевшем; 2) лицо, изобличаемое в совершении преступления, не обязано доказывать свою невиновность или меньшую виновность, а также наличие обстоятельств, исключающих его уголовную ответственность; 3) все сомнения, которые не представляется возможным устранить, должны толковаться в пользу лица, изобличаемого в совершении преступления; 4) недоказанная виновность лица, причастность которого к совершению преступления исследовалась, в юридическом отношении означает его пол*\$по невиновность; 5) задержание лица, подозреваемого в совершении преступления, избрание в отношении его или обвиняемого, подсудимого меры пресечения не должны рассматриваться как доказательство виновности этих лиц, как наказание виновных; б) до окончательного разрешения уголовного дела и официального признания лица виновным в совершении преступления с ним нельзя обращаться как с виновным, нельзя публично,

О.А. Кириченко

	то есть на собрании граждан, в прессе, по радио, телевидению, а также в каких-либо официальных документах утверждать, что это лицо является преступником. 22. Непосредственным и единственным средством уголовно-процессуального доказывания как разновидности познания действительности являются уголовно-процессуальные доказательства. В соответствии с действующим законодательством необходимо четко различать доказательства как «фактические данные» (ч. 2 ст. 16 Основ уголовного судопроизводства) и их процессуальные источники (ч. 2 ст. 16 Основ). Это важно как в теоретическом, так и особенно в практическом отношении. Понимание «фактических данных» как сведений о фактах, получаемых из указанных в законе процессуальных источников, представляется в настоящее время наиболее правильным и плодотворным. Доказательствами в уголовном процессе являются сведения о фактах, собранные в результате процессуальной деятельности лица, производящего дознание, органа дознания, следователя, начальника следственного отдела, прокурора, судьи и суда, посредством которых они устанавливают наличие или отсутствие общественно опасного деяния, виновность лица, совершившего это деяние, и иные обстоятельства, имеющие значение для правильного разрешения дела, заявления или сообщения о преступлении. Необходимо также различать: уголовно-процессуальные доказательства и следы преступления или иного события как изменения в объектах окружающей среды, которые (следы) являются лишь предпосылкой возникновения доказательств как результата процессуальной деятельности следователя и суда; процессуальные источники доказательств, концентрирующиеся в деле, исчерпывающий

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	перечень видов которых дан в законе, и носителей возможной доказательственной информации - предметы и другие объекты материального мира, люди, которые (кроме предметов и документов) в деле не могут находиться. Целесообразно было бы изложить статью 16 Основ уголовного судопроизводства в новой редакции, в которой на основе современных достижений науки советского уголовного процесса было бы дано более точное определение понятия доказательства, введено понятие «процессуальные источники, в которых содержатся доказательства», уточнен и расширен перечень этих источников за счет «предметов» (вместо «вещественных доказательств») и «показаний осужденного» как самостоятельного вида источников доказательств.
Михеенко М.М. Каким быть новому Уголовно- процессуальному кодексу Украины. Вестник ДГУ. Днепропетровск : Изд- во Днепр. гос. ун-та, 1994. Вып. 1. С. 10-30.	Розділ Доказування і засоби доказування Статья 2. Засоби доказування Засобами доказування в кримінальному процесі є докази та їх процесуальні джерела Статья 3. Докази Під доказами треба розуміти відомості про факти, що зібрані у результаті процесуальної діяльності ... , з допомогою яких встановлюються обставини, що мають значення для правильного вирішення справи чи окремих питань, заяв і повідомлень про злочини (с.12)
Михеенко М.М., Нор В.Т., Шибіко В.П. Кримінальний процес України : підручник. 2-ге вид. Київ : Либідь, 1999. 534 с.	Питання про те, що слід розуміти під «фактичними даними», про які йдеться в законі, не дістало одностайного розв'язання в юридичній літературі. Одні вчені вважають, що це факти, другі - що це відомості про факти, а треті – що це й те, й інше. Розуміння «фактичних даних» як відомостей про факти, обставини справи, що одержуються в указаних в законі (ч. 2 ст. 65 КПК) процесуальних джерел, є нині, на наш погляд, найбільш слушною. Факти – це події, явища дійсності, які не можна

О.А. Кириченко

	«приєднати до справи». Через те при доказуванні в кримінальній справі слідчий, прокурор і суддя оперують відомостями про ці події та явища дійсності, зафіксованими в показаннях допитаних осіб, документах та інших документах. Навіть при безпосередньому сприйняття слідчим або суддями фактів і обставин у ході провадження слідчих і судових дій (огляд, освідчування тощо), вони в кінцевому підсумку оперують як кримінально-процесуальними доказами не цими фактами, а лише відомостями про них, зафіксованими в установленому законом порядку в протоколах слідчих дій і судового засідання (с. 138-139). Доказами є одержані з вказаних в законі процесуальних джерел відомості про факти, обставини справи (с. 139).
Муравин А.Б. Уголовный процесс. Харьков : ООО «Одиссей», 2000. 400 с.	Поэтому доказательство представляет собой единство фактических данных – знаний о предмете доказывания или иных обстоятельствах, имеющих значение для дела и законного источника фактических данных (устного, письменного или вещественного), полученных и процессуально оформленных в материалах дела в установленном законом порядке (с. 120) ... Одним из определений понятия доказательства (с. 120) может являться следующее: доказательством по уголовному делу являются относящиеся к делу фактические данные, полученные в предусмотренном законом порядке, на основе которых устанавливают наличие или отсутствия события преступления, виновность лица и иные обстоятельства, имеющие значение по делу ... Под относимостью доказательств следует понимать использование по делу тех фактических данных, которые имеют значение для данного дела.... Иными словами, решение вопроса об относимости доказательств имеет два аспекта : а) входит ли факт, для установления которого привлекается доказательство, в предмет доказывания;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	б) способно ли доказательство пониматься, с учётом его содержания, этот факт устанавливать. Под допустимостью доказательств понимается пригодность доказательств с точки зрения законности (с. 121) источников, законности методов, способов, приёмов получения информации, соответствие закону формы их закрепления. Уголовно-процессуальный закон установил следующие условия признания доказательств допустимыми : а) доказательства должны быть получены надлежащими субъектами, правомочными по данному делу проводить то процессуальное действие, в ходе которого получено доказательство; б) фактические данные должны быть получены только из источников, перечисленных в ч. 2 ст. 65 УПК; в) доказательства должны быть получены с соблюдением правил производства следственного действия, в ходе которого получено доказательство, т.е при помощи законных приёмов и способов; г) при получении доказательств должны быть соблюдены все требования, предъявляемые к форме их закрепления (ст. ст. 84-85 УПК). Условия допустимости доказательств следующие : а) известность и возможность проверки её происхождения (информации); б) компетентность и осведомлённость лиц, от которых она исходит и которые её собирают; в) соблюдение общих правил доказывания (гарантирующих полноту и ясность фиксации); г) отказ включения в неё различного рода догадок и предположений (с. 122).
Натансон В.М. Основы техники расследований преступлений	Под доказательством понимается всякий факт, создающий убеждение в существовании или несуществовании каких-либо обстоятельства. Уголовные доказательства – суть

конспективном изложении. Вып. 1. Харьков : ВУСПС им. П. Иванова, 1925. 59 с.	доказательства, предназначенные для суда (с. 10).
Никитина С.В. Доказательственная деятельность суда при принятии процессуальных решений в досудебном производстве по уголовным делам : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец.: «Уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность»; Ульяновский гос. ун-т. Ульяновск, 2022. 31 с. URL : https://www.dissercat.com/content/dokazatelstvennaya-deyatelnost-suda-pri-prinyatii-protsessualnykh-reshenii-v-dosudebnoy-proi	Констатируется наличие как доказывания, так и отличающейся по форме доказательственной деятельности суда. Доказывание (в его буквальном понимании) является процессуальной формой, применение которой основано на использовании (с. 20) доказательств, является обязательной для применения в уголовно-процессуальной деятельности суда в судебных стадиях уголовного судопроизводства. Доказательственная деятельность – иная форма, и по содержанию может включать использование различных источников сведений и категорий самих сведений. В уголовно-процессуальной деятельности суда указанная форма применяется только в досудебных стадиях (с. 20) Для установления обстоятельств, необходимых для вынесения решения суд должен быть уполномочен проводить опрос, допрос, истребовать (запрашивать) предметы, документы, иные носители информации, в том числе цифровые. Судебное решение в зависимости от предмета судебной деятельности должно соответствовать таким требованиям, как законность, достаточная вероятность, достоверность. Выводы суда, закрепленные в его решении, могут рассматриваться как преюдициальные только при условии, что обстоятельства были установлены достоверно (с. 26). – для принятия судебного решения фактические обстоятельства устанавливаются с достаточной степенью вероятности; – обстоятельства, закрепленные в судебном решении, не могут обладать преюдициальностью; – предлагается

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	институт изменения судебного решения без привлечения вышестоящих судебных инстанций (с. 28).
Овсянников И.В. Категория вероятности в судебной экспертизе и доказывании по уголовным делам : дисс. ... д-ра юрид. наук; спец.: 12.00.09 – «Уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность». Москва, 2001. 511 с. URL : https://www.dissercat.com/content/kategoriya-veroyatnosti-v-sudebnoi-ekspertize-i-dokazyvanii-po-ugolovnym-delam	ВВЕДЕНИЕ ГЛАВА 1. Вероятность: ретроспектива и современность 1.1. Интерпретации понятия вероятности 1.2. Вероятность в уголовном процессе, криминалистике и судебной экспертизе 1.3. Вероятность и предположение. ГЛАВА 2. Характер знания, достигаемого в уголовном судопроизводстве 2.1. Проблема истины : необходимо ли установление истины 2.2. Соотношение истинности, ложности, вероятности и достоверности в уголовном судопроизводстве 2.3. Вероятность в оправдательном приговоре и при прекращении дела 2.4. Вероятность в обвинительном приговоре ГЛАВА 3. Основания оправдательного приговора и прекращение уголовного дела по реабилитирующим основаниям 3.1. Необходимость дифференциации оснований оправдательного приговора 3.2. Основания оправдания 3.3. Основания прекращения уголовного дела на стадии предварительного расследования с реабилитацией обвиняемого 3.4. Обеспечение более полной реализации принципов состязательности и равноправия сторон ГЛАВА 4. Особенности доказывания при разбирательстве уголовного дела в суде присяжных 4.1. Проблемы российского суда присяжных 4.2. Основания оправдания. Постановка проблемы и анализ судебной практики 4.3. Классификация предлагаемых оснований оправдания в суде присяжных ГЛАВА 5. Проблемы логики доказывания

О.А. Кириченко

	5.1. Традиционная логика доказывания. Трудности и противоречия 5.2. Выдвижение и проверка версий на предварительном следствии. Дискуссионные аспекты 5.3. Проблема риска в процессе предварительного расследования 5.4. Версии при разбирательстве уголовного дела в суде ГЛАВА 6. От вероятности к достоверности в уголовном судопроизводстве 6.1. Вероятностная схема доказывания 6.2. Логика версионного мышления в свете идей вероятностной теории индукции 6.3. Соотношение двух схем доказывания. 6.4. Проблема надежности процессуального доказывания ГЛАВА 7. Логика в заключении судебного эксперта 7.1. Вероятность и достоверность в заключении эксперта. 7.2. Логика идентификационного экспертного исследования 7.3. Численные критерии тождества в экспертных методиках ГЛАВА 8. Доказательственное значение заключения эксперта 8.1. Проблема категоричности заключения эксперта 8.2. Проблема определенности заключения эксперта 8.3. Формы выводов эксперта и их доказательственное значение Установление истины по каждому уголовному делу, в связи с каждым предполагаемым преступлением вменять в обязанность органам предварительного расследования и суду не следует. В то же время от них должно требовать принятия всех находящихся в их компетенции мер, необходимых для достижения достоверности. Само по себе недостижение достоверности - это еще не повод для упрека в

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	адрес органов предварительного расследования или суда. Однако недостижение достоверного знания об обстоятельствах, подлежащих доказыванию, на фоне непринятия исчерпывающих мер к достижению достоверности дает основание для подобных упреков. Раскрытие (нераскрытие) преступления или установление (неустановление) истины не может быть главным и единственным критерием оценки работы следователя или суда. Истинность и ложность - объективные, а вероятность и достоверность - субъективные характеристики знания. Вероятное знание может быть истинным или ложным; достоверное знание тоже может быть истинным или ложным. Оправдательный приговор может основываться как на достоверно установленных фактах и обстоятельствах дела, так и на фактах и обстоятельствах, о которых судом достигнуто лишь вероятное знание. При этом уровнем вероятности может характеризоваться знание о любых обстоятельствах дела. Вероятное установление обстоятельств, влияющих на форму вины, на квалификацию деяний не должно препятствовать постановлению обвинительного приговора, если сама виновность подсудимого в совершении преступления доказана достоверно. При этом любые неустранимые сомнения должны толковаться в пользу подсудимого.
Павлов Е.В. Уголовный процесс Республики Беларусь в вопросах и ответах : учеб. пособие. Минск : ИУП МО РБ, 2001. 82 с. URL : https://www.google.com/url?sa=j&url=https%3A%2F%2Felib.psu.by%2Fbitstream%2F123456	18. Понятие доказательств. Относительность и допустимость доказательств Доказательства — это любые фактические данные, полученные в предусмотренном законом порядке, на основании которых орган, ведущий уголовный процесс, устанавливает наличие или отсутствие общественно опасного деяния, предусмотренного уголовным законом, виновность лица, совершившего это деяние, либо его невиновность и иные обстоятельства,

789%2F9022%2F1%2F%25D0%25A3%25D0%25B3%25D0%25BE%25D0%25BB%25D0%25BE%25D0%25B2%25D0%25BD%25D1%258B%25D0%25B9%2520%25D0%25BF%25D1%2580%25D0%25BE%25D1%2586%25D0%25B5%25D1%2581%25D1%2581%2520%25D0%25A0%25D0%25B5%25D1%2581%25D0%25BF%25D1%2583%25D0%25B1%25D0%25BB%25D0%25B8%25D0%25BA%25D0%25B8%2520%25D0%2591%25D0%25B5%25D0%25BB%25D0%25B0%25D1%2580%25D1%2583%25D1%2581%25D1%258C%2520%2528%25D0%25B2%2520%25D0%25B2%25D0%25BE%25D0%25BF%25D1%2580%25D0%25BE%25D1%2581%25D0%25B0%25D1%2585%2520%25D0%25B8%2520%25D0%25BE%25D1%2582%25D0%25B2%25D0%25B5%25D1%2582%25D0%25B0%25D1%2585%2529%2520%25D0%2595.%25D0%2592.%2520%25D0%259F%25D0%25B0%25D0%25B2%25D0%25BB%25D0%25BE%25D0%25B2.docx&u	имеющие значение для правильного разрешения уголовного дела (ст. 88 УПК). Под фактическими данными следует понимать не сами факты, а сведения о них, то есть информация об обстоятельствах, подлежащих установлению. Доказательства должны отвечать двум основным требованиям — относимости и допустимости. Относимость — это свойство доказательства, выражающее его способность освещать обстоятельства, имеющие значение для дела. Относимость характеризует содержание доказательства, его связь с существом дела. Для этого требуется установить: а) входит ли факт или обстоятельство, о котором имеется доказательства, в предмет доказывания по уголовному делу; б) способно ли доказательство этот факт или обстоятельство устанавливать. Следовательно доказательства, с помощью которых выясняются юридически значимые для дела обстоятельства, являются относящимися к делу, то есть обладают свойством относимости. Допустимость — это свойство, которое характеризует процессуальную доброкачественность доказательства. Доказательства являются допустимыми, если они получены: а) из предусмотренного законом источника; б) уполномоченными на то органами и должностными лицами; в) в установленном законом процессуальном порядке и надлежащим образом закреплены и оформлены. Доказательства, не (с. 23) отвечающие названным критериям, не должны допускаться при осуществлении правосудия. Не допустимы также доказательства, полученные с нарушением прав человека (путем применения угроз, насилия, обмана, провокаций и других незаконных методов) (с. 24).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

ct=1706350243&usg=tb82233e8bb2HDA_qw-I6qDEz1g.&opi=89978449&ved=2ahUKEwIj5-G2wKWEAxVjYvEDHUAnBZcQwtwHKAB6BAgBEAE	19. Процесс доказывания, его элементы Доказывание — это деятельность государственных органов и должностных лиц, ведущих уголовных процесс, по собиранию, проверке и оценке доказательств с целью установления обстоятельств, имеющих значение для законного, обоснованного и справедливого разрешения уголовного дела (ст. 102 УПК). В доказывании принимают участие также и другие участники уголовного процесса, защищающие свои или представляемые права и интересы. Доказывание происходит на всех стадиях уголовного процесса, поскольку везде возникает необходимость установления истины по делу. Процесс доказывания складывается из ряда составляющих его элементов: выдвижение версий, собирание доказательств, проверка доказательств, оценка доказательств и обоснование выводов по делу. Версия — это предположительное объяснение событий, фактов, отношений на основе каких-либо исходных фактических данных. Версии подлежат проверке с помощью доказательств. Собирание доказательств состоит в отыскании источников информации, извлечении из них необходимых сведений и процессуальном закреплении путем составления протокола и применения дополнительных средств фиксации. Органы государства и должностные лица, ведущие уголовный процесс, собирание доказательств осуществляют путем производства следственных действий. Участники уголовного процесса, отстаивающие в нем свои интересы, участвуют в собирании доказательств путем дачи показаний и объяснений, представлений предметов и

	документов и ходатайств об истребовании их. Проверка доказательств состоит в установлении доброкачественности и истинности их данных. Доказательства являются доброкачественными если они отвечают требованиям допустимости, то есть получены из надлежащих источников, управомочными лицами в законном порядке и правильно процессуально закреплены. Доказательства являются истинными, если содержащаяся в них информация соответствует действительности, являются достоверной. Проверка доказательств осуществляется путем и анализа, выяснения противоречий, сопоставления с другими проверенными доказательствами и получения дополнительных доказательств подтверждающих или опровергающих их (с. 24). Оценка доказательств — это итог исследования фактических данных, т. к. от этого зависит движение уголовного дела, принятие определенных решений. Доказательства оцениваются по внутреннему убеждению, руководствуясь законом и своим правосознанием. Внутреннее убеждение — это состояние уверенности в правильности сделанных оценок и выводов, складывающееся под воздействием полученных доказательств. На основании оценки доказательств происходит обоснование выводов и принятие решений (с. 25). 21. Источники доказательств. Классификация доказательств Источниками доказательства являются определенные носители доказательственной информации, которая используется в процессе доказывания. Согласно части 2 ст. 88 УПК ими являются показания подозреваемого, обвиняемого, потерпевшего, свидетеля; заключение эксперта; вещественные

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	доказательства; протоколы следственных действий, судебного заседания и оперативно-розыскных мероприятий, иные документы и другие носители информации, полученные в порядке, предусмотренном настоящим Кодексом. Все доказательства могут быть классифицированы в зависимости от их внутренних свойств и качеств и источников их формирования. По отношению к предмету обвинения они могут быть обвинительными и оправдательными. По характеру источника доказательственной информации — первоначальными и производными. По отношению к доказываемому факту — прямыми и косвенными. По механизму формирования — личными и вещественными (с. 26).
Панова А. В. Визнання доказів недопустимими у кримінальному провадженні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 ; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2016. 23 с. <i>Nauka.nlu : веб-сайт.</i> URL : https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12538/1/Panova_2016.pdf	У підрозділі 1.1. «Категорії «докази» і «допустимість доказу» у кримінальному процесуальному праві України» звертається увага на їх вихідне значення для дослідження інституту визнання фактичних даних недопустимими як докази. У зв'язку з цим аналізується їх сутність, доктринальні підходи до їх розуміння, особливості нормативного регулювання на різних етапах розвитку законодавства. Підтримується наукова позиція щодо розмежування фактичних даних, зібраних під час досудового розслідування, та доказів. Виходячи з цього, стверджується, що під час досудового розслідування учасники кримінального провадження збирають фактичні дані, які є допустимими до використання у судовому доказуванні, у той час, як слідчий суддя, здійснюючи свої повноваження, забезпечує допустимість їх використання при розгляді справи по суті. Фактичні дані набувають значення доказів лише після їх

О.А. Кириченко

	дослідження судом під час судового розгляду в змагальній процедурі за участі сторін. Обґрунтовується висновок щодо недоцільності розгляду належності доказів як їх змістовної допустимості, оскільки вони є істотно різними властивостями доказів. Допустимість доказу КПК пов'язує винятково з дотриманням передбаченого законом порядку їх збирання та фіксації (с. 7). Зважаючи на це, пропонується класифікація цих підстав на наступні групи, що визначає архітектуру подальшого дослідження : (1) безумовні; (2) умовні; (3) умовно консенсуальні (с. 9). 3.2. «Порядок визнання фактичних даних недопустимими як докази у зв'язку із встановленням їх очевидної недопустимості» наголошується, що при виявленні очевидної недопустимості фактичних даних як доказів, встановленню підлягає безперечність факту вчинення цих порушень, що і обумовлює необхідність прийняття рішення про визнання фактичних даних недопустимими як докази без відкладення вирішення цього питання до закінчення судового розгляду і оцінки його у сукупності з іншими доказами під час ухвалення вироку суду. До таких порушень, зокрема, пропонується віднести: проведення досудового розслідування кримінального правопорушення, вчиненого неповнолітнім, без участі захисника; здійснення С(Р)Д працівником оперативного підрозділу без доручення слідчого; проведення С(Р)Д за межами строків досудового розслідування тощо (с. 12).
Подголкин Е.Е. Понятие доказательств в советском уголовном процессе (семиотические аспекты). Правоведение. Москва,	В структуру доказательств входят как факты (предметное значение знаков), так и фактические данные (смысловое значение знаков, каждого из источников, перечисленных в ч. 2 ст. 16 Основ, а также определенной их совокупности), причем фактические данные устанавливаются фактами (определенной

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

1978. № 2. С. 64-69.	совокупностью фактов), на которые указывают, представляют их названные источники (с. 68).
Пономаренков В.А. Этносоциальная детерминация уголовно- процессуального доказывания : дисс. ... д-ра юрид. наук; спец.: 12.00.09 – «Уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность». Владимирский юрид. ин-т Федеральной службы исполнения наказаний. Владимир, 2008. 325 с. URL : https://www.dissercat.com/content/etnosotsialnaya-determinatsiya-ugolovno-protsessualnogo-dokazyvaniya	Введение Глава 1. Этносоциальная детерминация уголовно-процессуальных правоотношений § 1. Методологические подходы этноправовых исследований в сфере уголовного судопроизводства. § 2. Международные стандарты защиты прав и свобод человека и гражданина в отечественном уголовном процессе. § 3. Влияние этносоциальных факторов на уголовно-процессуальные правоотношения. § 4. Роль этносоциальных факторов в познавательной деятельности субъектов доказывания. Глава 2. Этносоциальная детерминация обстоятельств, подлежащих доказыванию § 1. Уголовно-правовые и криминологические основы доказывания по уголовным делам о преступлениях, имеющих этнические признаки. § 2. Процессуально-теоретические проблемы установления предмета доказывания. Глава 3. Этносоциальная детерминация элементов предмета доказывания § 1. Этносоциальная обусловленность события преступления. § 2. Этносоциальная детерминация обстоятельств < субъективной стороны преступления. § 3. Обстоятельства, характеризующие личность обвиняемого. § 4. Иные обстоятельства, подлежащие доказыванию. Глава 4. Теоретические и практические основы этносоциальной детерминации доказывания в российском уголовном судопроизводстве § 1. Этносоциальная детерминация собирания доказательств по уголовным делам. § 2. Этносоциальная обусловленность проверки и оценки доказательств в уголовном процессе.

	§ 3. Этносоциальные особенности доказывания преступлений, совершенных организованными группами, преступными сообществами (преступными организациями). Глава 5. Концептуальные основы использования специальных этнологических знаний в процессе уголовно-процессуального доказывания § 1. Современное состояние института специальных знаний и специальных этнологических знаний в уголовном судопроизводстве. § 2. Формы использования специальных этнологических знаний в процессе уголовно-процессуального доказывания. Глава 6. Уголовно-процессуальная характеристика форм использования специальных этнологических знаний в доказывании по уголовным делам § 1. Использование специальных этнологических знаний в рамках судебной экспертизы в уголовном процессе. § 2. Этносоциальные особенности деятельности переводчика в уголовном процессе. § 3. Использование этнопедагогических (этнопсихологических) знаний в доказывании по уголовным делам с участием несовершеннолетних. 2. Этносоциальная детерминация доказывания складывается из этнических социокультурных факторов, обуславливающих как обстоятельства, подлежащие установлению по уголовному делу, собирание, проверку и оценку доказательств, а также принятие решений по уголовному делу. 5. Внутреннее убеждение субъекта доказывания формируется не только на основе объективных факторов, но в значительной мере на подсознательном уровне, на основе критериев, заложенных этносоциальной средой формирования личности конкретного субъекта доказывания, и не сводится только к формально-логическим построениям.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Для обеспечения эффективности процесса доказывания, а также для обеспечения прав и законных интересов участников уголовного судопроизводства судья, присяжные заседатели, а также прокурор, следователь, дознаватель должны учитывать особенности своего этнического восприятия в целях уменьшения вероятности ошибочной оценки познаваемого явления. 1. Дополнить ст. 5 УПК РФ пунктом следующего содержания: «Незаинтересованность — отсутствие какого-либо (личного, прямого или косвенного, в том числе этнического, религиозного и иного) интереса лица в уголовном деле». 2. Дополнить ч. 1 ст. 17 УПК РФ указанием «каждое доказательство подлежит оценке с точки зрения относимости, допустимости, достоверности, а все собранные доказательства в их совокупности - с точки зрения достаточности для разрешения дела». 3. Изложить ст. 87 УПК РФ в следующей редакции: Каждое собранное по уголовному делу дознавателем, следователем, прокурором и судом доказательство подлежит проверке путем сопоставления его содержания с другими доказательствами, собирания новых доказательств в целях установления его относимости, допустимости и достоверности. Иные участники уголовного судопроизводства участвуют в проверке доказательств посредством заявления ходатайств, участия в производстве следственных, судебных и иных процессуальных действий, в судебных прениях, обжаловании действий и решений дознавателя, следователя, прокурора, суда (судьи), связанных с проверкой доказательств». Практические рекомендации 1. Требования, предъявляемые к любому следственному действию как основному способу

О.А. Кириченко

	собираения доказательств, состоят в том, чтобы оно совершалось только при наличии к тому достаточных правовых оснований; законности; их производства на основе надлежащих нравственных принципов и норм, при обязательном учете национальных, в том числе религиозных, и иных традиций. 2. Для обеспечения эффективности процесса доказывания, а также для обеспечения прав и законных интересов участников уголовного судопроизводства судья, присяжные заседатели, прокурор, следователь, дознаватель при оценке доказательств должны учитывать особенности своего этнического восприятия с тем, чтобы уменьшить вероятность ошибочной оценки познаваемого явления. 3. На всех стадиях уголовного процесса недопустимо использовать доказательства, полученные с нарушением прав человека. Человек должен быть гарантированно защищен от таких «методов» работы суда и следствия, и этому служит ч. 2 ст. 50 Конституции РФ. Не могут использоваться доказательства, при получении которых допущены унижение достоинства личности, пытки и насилие, незаконное вторжение в жилище, злоупотребление семейной тайной, несанкционированное прослушивание телефонных разговоров и т. д. Другими словами, не признаются доказательством никакие сведения, полученные с нарушением прав и свобод человека и гражданина. Даже в том случае, когда, например, следственные органы, проводя несанкционированный обыск на квартире у подозреваемого, обнаруживают там склад оружия или наркотики, полученная информация не должна признаваться как доказательство.
Проект Кримінально-процесуального кодексу України. Комп'ютерна верстка	Стаття 147. Докази 1. Доказами в кримінальній справі є фактичні дані, зібрані в порядку, визначеному цим Кодексом, за допомогою яких особа, яка

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Верховної ради України від 12 жовтня 2005 р.	здійснює дізнання, слідчий, прокурор і суд встановлюють наявність чи відсутність суспільно небезпечного діяння чи злочину, винуватість чи невинуватість особи, яка його вчинила, та інші обставини, що підлягають доказуванню в кримінальній справі. 2. Доказами є також фактичні дані, зібрані органом дізнання в результаті оперативно-розшукових заходів відповідно до вимог законів України, якщо вони перевірені особою, яка здійснює дізнання, слідчим чи судом у порядку, передбаченому цим Кодексом. 3. Процесуальними джерелами доказів є показання свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, цивільного позивача, цивільного відповідача, судового експерта, висновок судової експертизи, речові докази, документи, протоколи слідчих і судових дій. 4. При обґрунтуванні процесуальних рішень особа, яка здійснює дізнання, слідчий, прокурор і суд зобов'язані посилатись на докази, а не тільки на їх процесуальні джерела, якщо інше не передбачено цим Кодексом.
Регламент Конституційного суду України. Затв. постановою Конституційного Суду України від 22 лютого 2018 р., № 1-пс/2018, із змінами, внесеними згідно з Постановою Конституційного Суду України від 11 вересня 2018 р. zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001710-18#Text	Положення про сутність доказів та їх властивості представлені по суті лише даною статтею. § 62. Заходи, спрямовані на забезпечення повноти розгляду справи 1. Колегія, Сенат, Велика палата під час підготовки справи до розгляду та із змінами, внесеними конституційного провадження у справі можуть витребувати від Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Генерального прокурора, судів, інших органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, посадових осіб, підприємств, установ, організацій усіх форм власності, політичних партій, громадських об'єднань копії документів, матеріалів, а також відомості, що

О.А. Кириченко

	стосуються справи. Строк для надання відповідних копій встановлюється ухвалою відповідно Колегії, Сенату, Великої палати. 2. У разі ненадання інформації або надання завідомо недостовірних документів, матеріалів, іншої недостовірної інформації на запити Судді, Колегії, Сенату, Великої палати уповноважені особи Секретаріату складають протокол про адміністративне правопорушення відповідно до статті 188⁻⁴⁹, пункту 9⁻⁵ частини першої статті 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення. 3. Для з'ясування обставин, які мають значення для справи, що потребує спеціальних знань, Колегія, Сенат, Велика палата призначають експертизу, про що постановляють ухвалу. В ухвалі зазначаються експерти та питання, щодо яких вони мають дати висновок. 4. Про залучення органів та посадових осіб, свідків, спеціалістів, перекладачів та інших осіб до участі у засіданні Колегії, засіданні або пленарному засіданні Сенату чи Великої палати відповідно Колегія, Сенат чи Велика палата постановляє ухвалу. 5. У разі необхідності для забезпечення об'єктивного і повного розгляду справи за ухвалами Колегії, Сенату, Великої палати на засідання Колегії, засідання або пленарні засідання Сенату чи Великої палати викликаються посадові особи, експерти, спеціалісти, свідки, представники суб'єктів звернень та інші громадяни. Ухвалу про призначення експертизи, про залучення до участі у засіданні Колегії, засіданні або пленарному засіданні Сенату чи Великої палати, про виклик на відповідне засідання Секретаріат надсилає зазначеним в ухвалі суб'єктам. 6. Експертом, спеціалістом, перекладачем, свідком у конституційному провадженні у справі не можуть бути особи, які :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	1) є суб'єктами звернення до Суду у справі, що розглядається, або членами сім'ї чи близькими родичами цих суб'єктів; 2) брали участь в ухваленні оспорюваного акта або є членами сім'ї чи близькими родичами осіб, які брали участь в ухваленні оспорюваного акта; 3) є членами сім'ї або близькими родичами Судді, якщо не було заявлено та задоволено його відвід (самовідвід).
Руденко А.В. Переход от вероятности достоверности доказывании уголовным делам : дисс. ... канд. юрид. наук; спец.: 12.00.09 – «Уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность». Краснодар, 2001. 196 с. URL : https://www.dissercat.com/content/perekhod-ot-veroyatnosti-k-dostovernosti-v-dokazyvanii-po-ugolovnym-delam	2. Вероятность в доказывании обусловлена недостаточностью информации о совершенном преступлении. Это - характеристика неполного, недостаточного знания. Соответственно вероятностные знания - это знания, характеризующиеся недостаточной полнотой и недостаточной обоснованностью. 3. Специфичность процесса доказывания предопределяет в качестве инструмента достижения истины в уголовном процессе вероятностные знания. Вероятностные знания могут быть использованы для определения направления расследования, круга поиска доказательств, выступать в качестве основания для принятия процессуальных решений. 4. Приговор является логическим завершением процесса доказывания. Вынесение обвинительного приговора возможно только на основе достоверного установления всех обстоятельств расследованного преступления. Однако в законе не содержатся аналогичные требования в отношении приговора оправдательного. Таким образом, оправдательный приговор, по нашему мнению, может быть основан на предположениях, в частности на презумпции невиновности. 5. Истина и заблуждение, вероятность и достоверность, - парные категории. Нельзя противопоставлять истину и вероятность. Объективная истина, определяемая как соответствие наших знаний действительности, существует, и в доказывании она в принципе

О.А. Кириченко

	достижима. Основой для получения истинных знаний являются отображения (следы) события. Следы могут исчезнуть под влиянием времени, естественных погодных факторов, намеренного или случайного уничтожения, несвоевременного обнаружения их следователем. Если по ряду факторов, в том числе по указанным выше, процессу доказывания на стадии предварительного расследования нанесен существенный и невозполнимый ущерб, в доказывании должна быть соблюдена презумпция невиновности, в остальных случаях должна быть доказана виновность или невиновность обвиняемого. 6. Истина в доказывании есть истина конкретного факта; которую нельзя определять ни как абсолютную, ни как относительную.
Руденко А.В. Содержательная логика доказывания : диалектические и формально-логические основы : уголовно-процессуальное и криминалистическое исследование : дисс. ... д-ра юрид. наук; спец.: 12.00.09 – «Уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность». Кубанский гос. у-т. Краснодар, 2011. 395 с. URL : https://www.dissercat.com/content/soderzhatelna-ya-logika-dokazyvaniya-dialekticheskie-i-formalno-logicheskie-	Введение Глава 1. Общая характеристика содержательной логики доказывания 1.1. Предмет и структура содержательной логики доказывания 1.2. Объективная логика доказывания 1.3. Субъективная логика доказывания Глава 2. Криминалистическая версия - основа поисково-познавательной деятельности по накоплению доказательств 2.1. Понятие криминалистической версии как логического инструмента достижения выводного знания 2.2. Логическая конструкция версии 2.3. Логические правила построения версий Глава 3. Установление содержания доказательственных фактов 3.1. Логический механизм выведения следствий. Определение возможных доказательств 3.2. Логические правила проверки версий 3.3. Относимость доказательств как результат отражения искомых фактов Глава 4. Формирование совокупности доказательств, пригодных для обоснования выводов

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

osnovy	4.1. Диалектика становления и развития свойств доказательств в ходе процессуальных действий и закреплении их результатов 4.2. Подтверждение и опровержение как логический результат проверки доказательств 4.3. Развитие свойств доказательств в содержательной логике способов и пределов проверки доказательств Глава 5. Оценка доказательств 5.1. Понятие и содержание оценки в доказывании 5.2. Внутреннее убеждение в оценке свойств доказательств 5.3. Диалектика оценки достаточности доказательств по внутреннему убеждению 5.4. Проблемы оценки доказательств Глава 6. Обоснование выводов в процессе и результате доказывания 6.1. Вероятность 6.2. Цель доказывания как задача уголовно-процессуальной деятельности 6.3. Содержание и структура предмета доказывания 6.4. Логические выводы по результатам накопления доказательств 6.5. Истина и достоверность в доказывании 16. Установление обстоятельств, подлежащих доказыванию, имеющих значение. для дела, способствовавших совершению преступления, является целью доказывания. Достоверное установление наличия одних обстоятельств, не предполагает наличия других обстоятельств. Результатом деятельности по накоплению доказательств могут быть выводы как об установлении наличия, так и отсутствия обстоятельств, предусмотренных ст. 73 УПК РФ. Запрет на использовании в доказывании недопустимых доказательств должен распространяться только на обвинение и на

О.А. Кириченко

	установление наличия обстоятельств, предусмотренных ст. 73 УПК РФ. Поэтому предлагается изменить ч. 1 ст. 75 УПК РФ, изложив ее в следующей редакции : «1. Доказательства, полученные с нарушением требований настоящего Кодекса, являются недопустимыми. Недопустимые доказательства не могут быть положены в основу обвинения, а также использоваться для установления наличия любого из обстоятельств, предусмотренных статьей 73 настоящего Кодекса». Существует необходимость разъяснения Пленумом Верховного Суда РФ подхода к определению оценки недопустимости доказательств в буквальном толковании пункта 3 части второй ст. 75 УПК РФ, которая обязывает субъекта доказывания признавать недопустимыми доказательствами все, которые получены с нарушением закона, вне зависимости от существенности такого нарушения. 17. Достоверность обвинительного приговора в любом случае обосновывается достаточной совокупностью относимых, допустимых, достоверных доказательств, в том числе при постановлении приговора в соответствии со ст. 316 УПК РФ. Применение особого порядка судебного разбирательства должно осуществляться при наличии условия доказанности совершения подсудимым вменяемого ему преступления. Результаты оценки доказательств, достоверно устанавливающих наличие обстоятельств, подлежащих доказыванию, должны находить отражение в приговоре суда. 18. Сила доказательств - это свойство доказательств, характеризующее внутрисистемную значимость отдельного доказательства: Достаточность доказательств является внешним совокупным выражением силы имеющихся в системе доказательств. И если сила

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	доказательств не подлежит оценке, то результат сложения (умножения) силы каждого из доказательств, выражающийся в категории их достаточности, оценивается. 19. Достижение содержательной достоверности осуществляется, благодаря, фактору системности — наличию объективной связи каждого из проверенных доказательств с другими. Благодаря наличию таких объективных связей (причинности, обусловленности, корреляции, локальных, хронологических и др.) формируются частные системы - группы доказательств, устанавливающих отдельные промежуточные факты, которые, в свою очередь, образуют общую систему доказательств, отражающую все подлежащие доказыванию¹ обстоятельства дела. Критерием полноты (достаточности) такой общей системы является структура предмета доказывания. 20. Предмет доказывания — совокупность обстоятельств, вывод об установлении наличия или отсутствия которых является результатом деятельности по собиранию, проверке и оценке доказательств по конкретному уголовному делу. Исходя из изложенного, можно предложить изложить ст. 73 УПК РФ в следующей редакции : Статья 73. Обстоятельства, устанавливаемые в процессе доказывания 1. В процессе доказывания по уголовному делу устанавливается наличие или отсутствие обстоятельств, подлежащих доказыванию : 1) события преступления (времени, места, способа, орудий, обстоятельств подготовки и сокрытия преступления, и других обстоятельств совершения преступления);
Салтевський М.В. Про поняття доказів у новому кримінально-процесуальному	Доказательствами являются фактические данные, которые содержатся в законных вещественных и личных источниках (с. 52).

законодавстві. <i>Право України</i> . Київ, 1996. № 1. С. 52-54.	
Сердюков П.П. Доказательства в уголовном деле. Иркутск : Изд-во Иркутск. гос. ун-та, 1981. 86 с.	Понятие доказательств сформулировано советским законодателем в ст. 16 Основ уголовного судопроизводства Союза ССР и союзных республик. «Доказательствами по уголовному делу являются любые фактические данные, на основе которых в определённом законом порядке органы дознания, следователь и суд устанавливают наличие или отсутствие общественно опасного деяния, виновность лица, совершившего это деяние и иные обстоятельства, имеющие значение для правильного разрешения дела» (с. 3). Под средствами доказывания мы понимаем процессуальные способы, с помощью которых органы дознания, следователь, прокурор, суд собирают фактические данные, имеющие значение для дела из источников, указанных в законе. Собираение фактических данных о преступлении – понятие комплексное. Можно согласиться с А.И. Винбергом, что оно охватывает собой обнаружение, фиксацию, изъятие и сохранение таких данных. Обнаружение фактических данных означает их выявление, без чего не возможно ими оперировать. Фиксация – это их закрепление в установленном порядке. Изъятие имеет целью обеспечить их использование в процессе доказывания (с. 58). Сохранение фактических данных состоит в принятии мер к тому, чтобы сберечь их, держать в целости для следствия и суда (с. 59).
Стельмах В.Ю. Система средств доказывания в досудебных стадиях уголовного процесса: проблемы теории, нормативного	Во втором параграфе «Теоретические подходы к определению содержания истины как цели доказывания в уголовном процессе» отмечается, что процесс познания в уголовном судопроизводстве должен быть направлен на установление обстоятельств совершения преступления, поскольку иначе невозможно вынесение законного решения. Именно в силу

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

регулирования и практики : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец.: «Уголовный процесс», «Всероссийский научно-исследовательский институт Министерства внутренних дел Российской Федерации, Москва, 2021. 50 с. URL : file:///C:/Users/intel/Downloads/autoref-sistema-sredstv-dokazyvaniya-v-dosudebnykh-stadiyakh-ugolovno-protsessa-problemy-teorii.pdf	этого целью уголовного судопроизводства не может быть формальная истина. Однако достижение полных знаний о преступлении (прежде всего - о мыслительной деятельности обвиняемого) невозможно. В силу этого существует необходимость разработки нового познавательного контура, обеспечивающего конструктивное взаимодействие концепций объективной и формальной истины. В качестве такого контура предлагается судебная истина, характеризующаяся следующими признаками: а) предполагает установление фактических обстоятельств преступления; б) достигается средствами и в порядке, установленными законом; в) средства ее достижения имеют ограничительные механизмы (запрет насилия, шантажа, принуждения давать показания и т.п.); (с. 29) г) знания о мыслительной деятельности участников уголовно-правового конфликта имеют выводной характер; д) использует предусмотренные законом презумпции, прежде всего - презумпцию невиновности; е) предполагает профессиональное оценивание полученных результатов, фиксируется в актах, гарантированных принудительной силой государства; ж) при полной исчерпанности возможностей доказывания истиной объявляется решение, вынесенное на основе собранной совокупности доказательств; при этом действует правило «минимальной репрессии»: действия обвиняемого квалифицируются по составу преступления, наличие которого достоверно подтверждено совокупностью собранных доказательств. Судебная истина обеспечивает оптимальное сочетание свойств объективной и формальной истины, позволяет реализовать презумпцию

О.А. Кириченко

	невинности и назначение уголовного судопроизводства (с. 30). Средствами доказывания являются : а) следственные действия; б) иные процессуальные действия познавательного характера; в) оперативно-розыскные мероприятия; г) действия защитника (адвоката) по получению доказательственной информации (с. 31)
Строгович М.С. Курс советского уголовного процесса. В 2-х томах. Москва : Акад. наук СССР, 1958. Т. I : Основные положения науки советского уголовного процесса. 703 с.	Понятие доказательств имеет два значения. Доказательства – это, во-первых, те факты, на основе которых устанавливается преступление или его отсутствие ... Доказательствами являются, во-вторых, те предусмотренные законом источники, из которых следствие и суд получают сведения об имеющих для дела значение фактах и посредством которых эти факты устанавливаются (с. 288-289).
Строгович М.С. Курс советского уголовного процесса. В 2-х томах. Москва : Наука, 1968. Т. I : Основные положения науки советского уголовного процесса. 470 с.	Понятие доказательства имеет два значения. Доказательства – это, во-первых, те факты, на основе которых устанавливается (с. 288) преступление или его отсутствие, виновность или невинность того или иного лица в его совершении и иные обстоятельства дела, от которых зависит степень ответственности этого лица. Доказательствами являются, во-вторых, те предусмотренные законом источники, из которых следствие и суд получают сведения об имеющих для дела значение фактах и посредством которых они эти факты устанавливают (с. 289).
Строгович М.С. Избранные труды, в 3-х томах. Москва : Наука, 1991. Т. 3 : Теория судебных доказательств. 300 с.	Во многих случаях доказательство выступает в качестве установленного из определенного источника факта, который служит основанием для вывода о другом, подлежащем установлению факте. ... Отсюда и вытекает двойное значение самого понятия доказательства: доказательство означает источник сведений о подлежащем установлению факте и доказательство же означает тот факт, из которого делается вывод о другом факте (с. 82).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Доказательственный факт - это установленный из определенного источника факт, служащий доказательством главного факта. Доказательственный факт сам должен быть доказан, он устанавливается из определенных источников (свидетельских показаний и др.), которые служат доказательствами его существования или несуществования (с. 83). Доказательства же как доказательственные факты такого универсального, необходимого и обязательного характера не имеют, и не всегда главный факт устанавливается при их помощи. Источники сведений о подлежащих установлению фактах, из числа указанных в ст. 58 УПК РСФСР, могут содержать сведения о главном факте; в этом случае доказательства как источники служат доказательством главного факта без посредства доказательственного факта (с. 84). Судебными доказательствами по уголовным делам являются все фактические данные, которые в предусмотренных уголовно-процессуальным законом формах устанавливают или опровергают событие преступления, совершение его определенным лицом, вину этого лица и иные обстоятельства, имеющие значение для дела (с. 89).
Сущенко С.А. Недопустимость доказательств в уголовном процессе Российской Федерации и зарубежных государств англо-американской и континентальной правовых семей : сравнительно-правовое исследование :	Диссертантом выявлено отсутствие в уголовном процессе стран англоамериканской правовой семьи единого института допустимости доказательств. Отсутствует и нормативное определение понятия допустимости доказательств, а также исчерпывающий перечень видов доказательств. Содержание терминов допустимость/ недопустимость доказательств формировалось судебной практикой, в тексте закона содержатся лишь сами термины без раскрытия их содержания. Отсутствие в законах определений тех или иных понятий в целом свойственно законодательству стран англо-американской правовой семьи.

О.А. Кириченко

автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец.: «Уголовный процесс»; Московский университет Министерства внутренних дел Российской Федерации имени В.Я. Кикотя, 2020. 35 с. URL : file:///C:/Users/intel/Downloads/autoreferedopustimost-dokazatelstv-v-ugolovnom-protsesse-rossiiskoi-federatsii-i-zarubezhnykh-gosuda.pdf	Понятие допустимости различается между странами англо-американской правовой семьи. В уголовном процессе Великобритании относимость и достоверность (с. 18) превалируют над понятием допустимости. Основным критерием признания доказательства допустимым является не строгое соблюдение закона при его получении, а непосредственно его способность доказывать обстоятельства, подлежащие установлению в суде. В США институт допустимости доказательств является средством, обеспечивающим соблюдение закона. Соблюдению процедуры при получении доказательств придается гораздо большее значение, нежели чем в Великобритании. В уголовном процессе Канады суды придерживаются мнения, что всякое относящееся к делу доказательство является допустимым. Под допустимостью понимается его актуальность и приемлемость. В уголовно-процессуальном законодательстве Ирландии содержатся определенные правила допустимости доказательств в зависимости от их вида (полученные с нарушением обычных законов или с нарушением конституционных положений). В первом случае вопрос о допустимости доказательств решается по личному усмотрению судьи. Во втором - такое доказательство по общему правилу подлежит исключению, хотя существует и ряд исключений из этого правила (с. 19). Обоснован вывод о том, что правовое регулирование, связанное с оценкой недопустимости доказательств в уголовном процессе стран англоамериканской правовой семьи, основано на различающихся доктринах. В уголовном процессе Великобритании при решении вопроса о признании доказательства недопустимым суды опираются на то, что основной целью правосудия является установление истины по уголовному делу, что не предопределяет автоматически

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	недопустимість доказательства, полученного с нарушением установленного порядка собирания. Таким образом, суд в Великобритании поставлен в относительно свободные условия оценки допустимости доказательств, исходя из конкретных ситуаций. Данный доктринальный подход и основанное на нём правовое регулирование коренным образом отличается от правовой концепции, выраженной Верховным Судом США, который целями исключения доказательств, полученных с нарушением закона, провозгласил необходимость «удержать (с. 19) сотрудников правоохранительных ведомств от нарушения конституционных прав личности», устранив побудительный мотив к таким нарушениям, а также сохранение целостности судебной власти. В исследовании делается вывод о том, что для стран англоамериканской правовой семьи характерна дифференциация правовых ситуаций, в которых может возникнуть проблема допустимости доказательств. В зависимости от характера ситуации, сложившейся при сборе доказательств, будет приниматься соответствующее решение об их допустимости. Определяющим моментом является и то, кем является субъект собирания доказательств: должностным лицом органов предварительного расследования или частным лицом, причем защитник, за редким исключением, относится ко второй группе субъектов. Диссертант обращает внимание на то, что, несмотря на отмеченные различия, уголовно-процессуальное право и прецедентная судебная практика указанных государств допускает многочисленные исключения из правил оценки допустимости доказательств. Непосредственное исследование доказательств судом породило ряд специфических оснований признания доказательств недопустимыми, характерных только для уголовного процесса

	стран англо-американской правовой семьи. Во всех государствах данной правовой семьи доказательства автоматически признаются недопустимыми, если они получены в результате пыток или применения иных насильственных действий, а также в условиях, которые нарушали право обвиняемого на защиту и право не свидетельствовать против самого себя. Что касается ранее неуклонно соблюдающегося подхода к признанию недопустимыми доказательств, полученных с чужих слов (hearsay), то в последнее время прецедентная судебная практика допускает пока ещё в редких случаях исключения в части использования полученных таким путём сведений в доказывании. В странах англо-американской правовой семьи результаты «тайных следственных мер» признаются допустимыми доказательствами и являются (с. 20) одним из способов получения доказательств наряду с производством следственных действий. Для признания результатов «тайных следственных мер» доказательствами по уголовному делу не требуется проведения процедуры опроцессуализации, допустимость таких доказательств регулируется правилами, предъявляемыми к другим видам доказательств. В странах данной правовой системы продолжает функционировать известная американская доктрина «плодов отравленного дерева» (в Великобритании в несколько меньшей степени, нежели в США; в Канаде данная доктрина применяется по усмотрению суда). В принципе, она распространяется лишь на доказательства стороны обвинения, что даёт основание истолковывать её как составную часть доктринального принципа благоприятствования защите. В уголовном процессе стран англоамериканской правовой семьи доктрина «плодов отравленного дерева» представляет собой логическое продолжение

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	санкції за допущенні порушення при збиранні доказів і направлена на запобігання порушень прав громадян органами попереднього розслідування (с. 21).
Тертышник В.М., Слинько С.В. Теория доказательств : монография. Харьков : Сузи́рья, 1998. 234 с.	Доказательствами в уголовном процессе являются любые, полученные в установленном законом порядке из надлежащих источников достоверные фактические данные, которые могут служить средствами установления объективной истины (с. 43).
Тертышник В.М. Уголовный процесс : учебное издание. Харьков : Арсис, 1997. 528 с.	В процессе такой деятельности фактические данные и получают статус доказательств. А это возможно лишь при наличии ряда условий. Во-первых, они должны иметь отношение к предмету доказывания, а именно: быть в состоянии снимать информационную неопределенность по подлежащим установлению фактам, то есть обладать относимостью к делу. Во-вторых, относимые к делу данные должны быть собраны и закреплены в предусмотренном законом порядке, то есть обладать допустимостью к делу. В-третьих, закон ограничивает использование в качестве доказательств рядом условий, предъявляемых как к самим фактическим данным, так и к их источникам (с. 134). Допустимость доказательств означает правопригодность их к использованию в уголовном процессе в качестве аргументов в доказывании. Допустимость доказательств означает следующее: во-первых, фактические данные как доказательства получены уполномоченным на то субъектом; во-вторых, фактические данные получены из известного, проверенного и не запрещенного законом источника; в-третьих, фактические данные получены в установленном законом порядке с соблюдением процессуальной формы, гарантирующей защиту

О.А. Кириченко

	прав и законных интересов граждан; в-четвёртых, фактические данные и сам процесс их получения надлежащим образом закреплены и удостоверены; в-пятых, собранные доказательства и другие материалы уголовного дела в целом позволяют осуществить проверку достоверности и законности получения фактических данных. ... Достоверность предполагает известность, проверяемость и доброкачественность как самого источника, так и способа получения фактических данных, надёжность процессуального носителя и средств фиксации. (с. 135). Доказательствами по уголовному делу являются такие полученные в соответствии с законом фактические данные, которые в целом отвечают требованиям относимости к делу, допустимости и достоверности (с. 136). Доказательствами в уголовном процессе являются любые полученные в установленном законом порядке из надлежащих источников достоверные фактические данные, которые могут служить средствами установления объективной истины (с. 137).
Тертишник В.М. Кримінально-процесуальне право України : підручник. 4-те вид. Київ : А.С.К., 2003. 1120 с.	Такий же матеріал викладений в іншому виданні «Тертишник В.М. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України. Київ : А.С.К., 2002. 1056 с.», що позначається по тексту у дужках []. Визначення доказів як фактичних даних, тобто відомостей про факти, а не як самих фактів є найбільш правильним (с. 284). Зміст доказів – фактичні дані, отримані з належних джерел, а їх матеріальною основою слугує вже не саме джерело, а штучно створений відповідний процесуальний носій (с. 285) [с. 282]. Доказ являє собою єдність фактичних даних та їх процесуальних носіїв. ... Отже докази – це фактичні дані, що відповідають вимогам належності до справи, допустимості і достовірності (с. 287) [с. 283].

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Доказами у кримінальній справі є такі одержані відповідно до закону фактичні дані, які в цілому відповідають вимогам належності до справи, допустимості і достовірності (с. 289) [с. 285].
Тертышников В.И. Гражданский процесс : курс лекций. Харьков : Консум, 2001. 240 с.	В соответствии с частью первой ст. 27 ГПК доказательствами по гражданскому делу являются любые фактические данные, на основе которых в определённом законом порядке суд устанавливает наличие или отсутствие обстоятельств, обосновывающих требования и возражения сторон, и иные обстоятельства, имеющие значение для правильного разрешения дела (119). Принцип относимости доказательств является процессуальным фильтром, с помощью которого на основе внутреннего убеждения суд отвергает не относящиеся к делу доказательства (с. 121). Принцип допустимости ... предполагает два требования к средствам доказывания. Во-первых, средства доказывания по всякому гражданскому делу должны быть такими, которые перечислены в ст. 27 ГПК, поскольку она даёт их исчерпывающий перечень. Во-вторых, обстоятельства дела, которые по закону должны быть подтверждены определёнными средствами доказывания, не могут подтверждаться никакими другими средствами доказывания (с. 122).
Тихиня В.Г. Теоретические проблемы применения данных криминалистики в гражданском судопроизводстве : автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук. Ленингр. гос. ун-т Ленинград, 1984. 32 с.	Признавая правильной позицию П.П. Гуреева, Ю.М. Жукова, А.Г. Калпина, А.Ф. Клейнман, М.К. Треушникова, М.Х. Хутиз и др., которые придерживаются единого понятия доказательства, в котором фактические данные и средства доказывания тесно взаимосвязаны и, используя философские категории «содержание» и «форма», диссертант приходит к выводу, что содержанием доказательств являются фактические данные, а формой – одно из средств доказывания, предусмотренных законом (с. 9).

О.А. Кириченко

Треушников М.К. Относимость и допустимость доказательств в советском гражданском процессе. Москва : Юрид. лит., 1981. 112 с.	Судебными доказательствами являются фактические данные (информация) о фактах, обладающие свойством относимости и имеющие значение для правильного разрешения дела, выраженные в предусмотренной законом процессуальной форме (средствах доказывания), полученные и исследованные в строго установленном процессуальным законом порядке (с. 18). Содержание судебного доказывания составляет комплекс процессуальных прав и обязанностей, а также процессуальных действий субъектов доказывания, совершением которых достигается цель установления истины (с. 19). Относимость доказательств - мера, определяющая вовлечение в гражданский процесс по конкретному делу только нужных и достаточных средств доказывания. Относимым по гражданскому делу будет считаться доказательство, способное по содержанию явиться логической посылкой в суждении суда, подтверждающей или опровергающей существование искомых фактов. Под относимостью доказательств понимается наличие объективной связи между содержанием судебных доказательств, (сведениями, содержащимися в средствах доказывания) и самими фактами, являющимися объектом судебного познания. Наличие такой объективной связи позволяет восстановить на основе доказательств фактическую картину исследуемого события (с. 26). Относимость доказательств в первую очередь определяется относимостью к делу фактов, для установления которых и привлекаются доказательства (с. 28). Относимость доказательств нельзя связывать только с относимостью фактов предмета доказывания и доказательственных фактов. Относимость доказательств определяется задачей установления фактов, влияющих на возникновение, приостановление, прекращение

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	процесса (с. 38). Допустимость доказательств есть совокупность правил использования отдельных средств доказывания в процессе установления истины по делу (с. 61). Допустимость доказательств можно определить как совокупность правил, установленных нормами различных отраслей права, содержащими либо прямое предписание сторонам и суду о запрещении в случае спора использования определенных средств доказывания, либо предписание, адресованное суду, о необходимости установления фактических обстоятельств дела определенными средствами доказывания, но без исключения из процесса познания других доказательств (с. 66-67).
Тунтула О.С. Отримання доказів та їх форми представлення, оцінки та використання у кримінальному провадженні України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Олександра Сергіївна Тунтула; Нац. акад. прокуратури України. Київ, 2013. 233 с.	28. В якості підсумку результатів дослідження уточнено назву <i>«Докази, порядок отримання і форма представлення, оцінки і використання»</i> і редакцію ст. 65 КПК України, коли в розвиток існуючого варіанту С.А. Кириченка перших двох частин даної статті пропонується наступний її текст : «(1) Доказом по кримінальній справі є будь-які відомості про факт (зовнішній чи внутрішній прояв ознак або властивостей людини та її діяння чи речового джерела, або події, у тому числі явища) у цілому чи його окрему сторону, що отримані від особистісного або за допомогою речового джерела і яким притаманна єдність таких основних юридичних властивостей, як значимість, допустимість, законність і доброякісність [110, с. 10]. (2) Незначимими є відомості, за допомогою яких не можна підтвердити чи спростувати факт (обставину) базисного, спеціального або часткового предмету доказування чи доказовий факт (проміжну тезу предмету доказування); незаконними – відомості, отримані з порушенням передбаченого даним Кодексом

	порядку, зокрема, із застосуванням обману, погроз чи насильства; недопустимими – відомості, першоджерело яких невідомо або не може бути перевірене, чи відомості, направлені на обґрунтування положення закону, загальновідомого або преюдиціального факту чи неприродного явища, тобто такого, яке суперечить відомим законам природи або не може бути ними пояснене; недоброякісними – відомості, змістовні суперечності яких не дають можливості зробити однозначний висновок, чи які отримані з істотним порушенням визнаної методики або з використанням не визнаної в установленому порядку методики чи такі відомості, які недостовірно відображають той факт (обставину) в цілому або його окрему сторону, що підлягає доказуванню [110, с. 10]. (3) Докази мають право отримувати слідчий, у т.ч. дізнавач і прокурор, та суддя (колегія суддів), а в порядку виключення, передбаченого ч. 4 даної статті, - й експерт, шляхом проведення де-факто слідчих дій: 1) оформлення явки з повинною про скоєння діяння злочину; 2) отримання усної заяви або письмового повідомлення про вчинений злочин чи про його підготовку; 3) затримання і допит переслідуваного; 4) допит свідка, потерпілого, переслідуваного, цивільного позивача, цивільного відповідача, третьої особи із самостійними вимогами або без них, представника переслідуваного, потерпілого, позивача, відповідача і третьої особи, експерта; 5) очної ставки між вказаними особистісними джерелами; 6) пред'явлення обвинувачення і допит обвинуваченого; 7) перевірки та/чи уточнення показань свідка, переслідуваного та потерпілого на місці діяння; 8) експерименту з названими особистісними джерелами і без них; 9) пред'явлення для звичайного, зустрічного чи групового впізнання трасосубстанції, документу, свідка, потерпілого чи переслідуваного; 10) обстеження (огляду,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	особистого дослідження) місця діяння, місцевості, приміщення, транспортного засобу, трупа людини, тіла живої людини, документа або іншої трасосубстанції; 11) ексгумації трупа людини; 12) обшуку приміщення, місцевості, транспортного засобу і особистісного джерела; 13) виїмки трасосубстанції чи документу; 14) накладення арешту на кошти та інше майно і передачу його на зберігання; 15) контролю засобів зв'язку; 16) оголошення розшуку обвинуваченого; 17) отримання зразків на експертизу; а також аналогічних де-факто судових дій [88, с. 107; 110, с. 10; 286, с. 170; 299, с. 96-97]. (4) Якщо процес отримання доказів вимагає залучення спеціальних знань, то з цією метою призначається і проводиться експертиза [88, с. 107; 110, с. 10; 286, с. 170; 299, с. 97]. (5) Обстеження (огляд, особисте дослідження) місця діяння, а з санкції прокурора й будь-яке інше з названих де-факто процесуальних дій можуть бути проведені до порушення справи, якщо без цього не можна отримати відомості про наявність чи відсутність в діянні ознак злочину або обставин, що виключають провадження по справі [88, с. 107; 110, с. 10; 286, с. 170; 299, с. 97]. (6) Допомогу головному суб'єкту кримінального судочинства в отриманні доказів мають право надавати будь-які фізичні та юридичні особи, у т.ч. представники сторони захисту чи обвинувачення, через : 1) добровільну видачу тих значущих для справи речових джерел, які знаходяться в їх володінні; 2) повідомлення про вірогідне або реальне місце знаходження того матеріального об'єкту чи особи, які можуть виступити у даній справі відповідно як речове або особистісне джерело; 3) якщо вони стали суб'єктом даного судочинства, й шляхом постановки питань чи заяви клопотання з корегування безпосередньо процесу отримання

О.А. Кириченко

	такого роду відомостей або відповідної процедури судочинства» [88, с. 107; 110, с. 10; 286, с. 170; 299, с. 96-97]. (7) Слідчий представляє докази у формі протоколу де-факто слідчої дії, суддя чи колегія суддів - журналу судового засідання, експерт чи комісія експертів - висновку експертизи та у передбачених кодексом випадках чи за вказівкою ініціатора дослідження й протоколу експертизи, а узагальнююча оцінка і використання такого роду відомостей здійснюються суб'єктами антикримінального судочинства у передбачених кодексом випадках у формі: 1) постанови для будь-яких рішень слідчого і прокурора і проміжних рішень судді чи колегії суддів; 2) обвинувального, виправдувального або нейтрального вироку; 3) ухвали судді чи колегії суддів для інших остаточних рішень; 4) клопотання зацікавленої особи про прийняття дізнавачем, слідчим, прокурором або суддею (колегією суддів) певного процесуального рішення; 5) скарги даної особи на діяння, у т.ч. й рішення, названих суб'єктів; 6) скарги уповноважених кодексом суб'єктів про перегляд судового рішення в апеляційному, касаційному чи у виключному провадженні» [88, с. 107-108; 110, с. 10-11; 286, с. 170; 298, с. 89].
Тунтула А.С. Инновационное понимание сущности и ступенчатого видового деления объективных, субъективных и смешанных источников антиделиктных сведений Приложение 21. <i>Кириченко А.А., Бондаренко И.В.</i> Инновационные	Разработанное С.А. Кириченко [132, с. 179-185] и существенно развитое А.С. Тунтулой [99, с. 46-52, 56-60, 61-62; 115, с. 121-136; 117, с. 53-56; 118, с. 49-52; 119, с. 31-34; 123, с. 316-333; 300, с. 61-62; и др.] инновационное понимание ступенчатого сущностного видового деления субъективных, объективных и смешанных источников антиделиктных сведений, в т.ч. и возрастного видового деления личностных источников антиделиктных сведений более правильно представить в некотором в такой редакции: 1. Субъективные источники антиделиктных сведений, которые делятся на:

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

основы легитимного массмедийного и иного обнаружения достоверных и недостоверных сведений в условиях военного положения : учеб. пособие. 6-тое изд. Киев : Издатель Назаров О. А., 2022. С. 1870-1888. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»). URL : https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a	1.1. Личностные источники антиделиктных сведений, т. е. вменяемое, находящееся в сознании и могущее по возрасту осознанно передавать свои мысли физическое лицо, из памяти которого посредством непосредственного общения с ним либо опосредованного исследования его психофизиологических реакций на процесс такого общения или на внутренние переживания этого лица в связи с происходящими и затрагивающими его деяниями (событиями, явлениями) антиделиктолог (следователь, судья) получает сведения, могущие иметь значение для эффективного и/или рационального и/либо качественного преодоления конкретного правонарушения, когда : 1.1.1. Особенности восприятия, запоминания, хранения, воспроизведения и передачи сведений которыми по мере их развития определяют следующее возрастное видовое деление на : 1.1.1.1. Несовершеннолетних, которые, в свою очередь, в силу этих же причин подразделяются на следующие группы : 1..11.1.1. Младенцы (до 3-х лет включительно, еще не умеющие полноценно общаться и по уровню психического развития должны приравняться к невменяемым лицам) [117, с. 53-54; 118, с. 49-50; 119, с. 31] (с. 1870). 1.1.1.1.2. Дошкольники (от 4 до 6 лет включительно, восприятие окружающего мира которыми в значительной степени по-детски искажено и в силу этого по уровню психического развития они также должны приравняться к невменяемым лицам) [117, с. 54; 118, с. 50; 123, с. 316] (с. 1870-1871). 1.1.1.1.3. Малолетние (от 7 до 12 лет включительно, которые более или менее адекватно воспринимают окружающий мир, но по уровню психического развития, все еще находятся в развитии, не достигли уровня

	полноценной психической деятельности и поэтому их правильное приравнивать к ограниченно вменяемым лицам) [119, с. 31; 123, с. 317] (с. 1871). 1.1.1.1.4. Подростки (от 13 до 17 лет включительно, которые уже в полной мере воспринимают окружающий мир, но все еще могут подвергаться определенному влиянию со стороны взрослых или иных обстоятельств, но по уровню развития психической деятельности уже в полной мере являются вменяемыми) [119, с. 31-32]. 1.1.1.1.2. Взрослых (от 18 до 79 лет включительно, психическое восприятие которыми окружающей действительности не ограничено никакими возрастными особенностями) [119, с. 32]. 1.1.1.1.3. Престарелых (от 80 лет, когда может наблюдаться возрастное искажение психического восприятия окружающего мира, которое на уровне невменяемости или ограниченной вменяемости (недееспособности или ограниченной дееспособности) оценивается уже согласно заключению только стационарной судебно-психиатрической экспертизы) [117, с. 54; 118, с. 50; 119, с. 32; 123, с. 317] (с. 1871). 1.1.2. В зависимости от способа восприятия и содержания антиделиктных сведений, отношения к правонарушению и особенностей процессуального статуса лица в антикриминальном судопроизводстве такого рода источники подразделяются на следующие виды : 1.1.2.1. Заявитель - лицо, обратившееся в антиделиктный орган с заявлением или сообщением о готовящемся, дящемся или совершенном реальном либо вероятном криминальном правонарушении [115, с. 121-122; 123, с. 318] (с. 1872). 1.1.2.2. Свидетель - лицо, в отношении которого главный субъект антикриминального судопроизводства не имеет обоснованных

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	сведений об его участии в криминальном правонарушении, которое не потерпело от этого деяния (события, явления) и сохраняет в памяти любые сведения, имеющие значение для эффективного и/или рационального и/либо качественного преодоления конкретного правонарушения, когда в зависимости от способа восприятия и содержанию этих сведений такого рода лица, в свою очередь, подразделяются на такие подвиды, как : 1.1.2.2.1. Очевидец - лицо, которое непосредственно наблюдало обстоятельства приготовления или совершения криминального правонарушения или сокрытия его антиделиктных следов, не несет ответственности за недонесение или которое сообщило в антиделиктные органы об обстоятельствах данного деяния (события, явления) [115, с. 122] (с. 1872). 1.1.2.2.2. Параочевидец - аналогичное лицо, которое знает об указанных обстоятельствах из иных источников [123, с. 318] (с. 1873). 1.1.2.2.3. Парасвидетель - лицо, которое может дать показания по любым иным обстоятельствам, значимым для эффективного и/или рационального и/либо качественного преодоления конкретного правонарушения [123, с. 318-319]. 1.1.2.2.4. Полисвидетель - лицо, получаемые сведения от которого сочетают все или определенное сочетание изложенных по содержанию сведений [115, с. 122; 123, с. 319]. 1.1.2.3. Потерпевший - физическое лицо, которому криминальным правонарушением причинены убытки в виде физического и/или имущественного и/либо первичного и вторичного морального вреда и упущенной выгоды, либо юридическое лицо, которому при этих же обстоятельствах причинены аналогичные убытки, за исключением физического вреда, когда по отношению к

	деянию (событию, явлению) этого криминального правонарушения и к восприятию процесса причинения убытков такого рода лица, в свою очередь, подразделяются на такие подвиды, как : 1.1.2.3.1. Де-факто потерпевшего - лицо, которому криминальным правонарушением такие убытки причинены непосредственно, и которое сознательно наблюдало данное деяние (событие, явление) [115, с. 122-123]. 1.1.2.3.2. Де-факто парাপотерпевшего - лицо, которому криминальным правонарушением такие убытки причинены непосредственно, но которое в силу бессознательного состояния или невменяемости, отсутствию на месте (к примеру, при краже и др.) или по иным причинам не могло сознательно наблюдать данное деяние (событие, явление) [115, с. 123]. 1.1.2.3.3. Де-юре потерпевшего - лицо, которому криминальным правонарушением такие убытки причинены косвенно, признано потерпевшим в силу закона (например, при убийстве и др.) и которое непосредственно наблюдало данное деяние (событие, явление). 1.1.2.3.4. Де-юре парাপотерпевшего - лицо, которому криминальным правонарушением такие убытки причинены косвенно, признано потерпевшим в силу закона и которое в силу аналогичных де-факто парাপотерпевшему причин не могло наблюдать данное деяние (событие, явление) (с. 1873). 1.1.2.4. Представитель потерпевшего - лицо, которое представляет интересы потерпевшего от криминального правонарушения юридического лица или умершего вследствие такого же деяния (события, явления) физического лица либо младенца, дошкольника, малолетнего или подростка, ограниченно дееспособного или недееспособного физического лица, потерпевшего от этого деяния (события, явления) [123, с. 319] (с. 1873-1874). 1.1.2.5. Истец - физическое или юридическое

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	лицо, которому криминальным правонарушением причинены указанные убытки, в связи с чем данное лицо, как потерпевший, подало иск о возмещении вреда либо об ином восстановлении своего правового статуса, или иное лицо, в т. ч. и прокурор, предъявивший такой иск в интересах государства и/или межгосударственного образования и/либо умершего потерпевшего, младенца, дошкольника, малолетнего или подростка, либо лиц, признанных в установленном порядке недееспособными или ограниченно дееспособными, а также иных лиц, которые по состоянию здоровья или по иным уважительным причинам самостоятельно не могут посредством иска восстановить свой нарушенный правовой статус) [115, с. 123; 123, с. 320] (с. 1874). 1.1.2.6. Представитель истца - лицо, которое представляет интересы юридического лица или умершего потерпевшего, младенца, дошкольника, малолетнего или подростка, ограниченно недееспособного или недееспособного физического лица, которые, в т. ч. и прокурор в интересах государства и/или межгосударственного образования, подали иск о возмещении причиненных криминальным правонарушением убытков или об ином восстановлении нарушенных таким деянием (событием, явлением) их правового статуса) [115, с. 123-124] (с. 1874). 1.1.2.7. Преследуемый - лицо, в отношении которого у главного субъекта антикриминального судопроизводства имеются обоснованные сведения о подготовке и/или совершении им определенного криминального правонарушения, с началом и степенью доказанности чего в предусмотренном Кодексом антикриминального судопроизводства Украины или иного государства порядке процессуальный статус указанного лица меняется на :

	1.1.2.7.1. Подозреваемого - с началом доказывания такого рода обстоятельств по базисному, специальному или частному предмету антикриминального доказывания путем проведения любого получающего или обеспечивающего процессуального действия : допроса преследуемого лица по поводу подготовки или совершения им криминального правонарушения, которое еще длится или уже завершилось, и/или проведения с ним по этому поводу любого иного получающего или обеспечивающего процессуального действия, задержание этого лица по подозрению в подготовке и/или совершении определенного криминального правонарушения и/либо в сокрытии его антиделиктных следов или избрание этому лицу определенной меры пресечения) [115, с. 124; 123, с. 320] (с. 1874-1875). 1.1.2.7.2. Обвиняемого - с доведением вины преследуемого лица в совершении состава деяния (события, явления) конкретного криминального правонарушения, в силу чего безотлагательно должно быть вынесено постановление о предъявлении ему обвинения и данное лицо должно быть по этим обстоятельствам допрошено [123, с. 321]. 1.1.2.7.3. Подсудимого - с завершением процедуры доказывания всех обстоятельств подготовки и/или совершения деяния (события, явления) криминального правонарушения и/либо сокрытия его антиделиктных следов и судебной подготовки, необходимых для правильного судебного рассмотрения антикриминального дела, что обуславливает безотлагательное назначение данного дела для такого рассмотрения [115, с. 124]. 1.1.2.7.4. Осужденного - с вынесением обвинительного приговора либо окончательного решения следователя о закрытии антикриминального дела производством по нереабилитирующим обстоятельствам,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	предусмотренным определенной нормой Кодекса антикриминального судопроизводства Украины или иного государства, за исключением ситуации признания криминальным правонарушения паранесчастливым случаем (когда в деянии лица отсутствует вина) или несчастным случаем (когда ущерб причинен явлениями природы, в т. ч. деяниями диких животных, не опосредованными деянием человека [115, с. 124-125], когда более детально ступенчатое сущностное видовое деление криминальных и иных правонарушений рассматривается отдельно (см. прил. 10, 11 настоящего издания). 1.1.2.7.5. Оправданного - с вынесением оправдательного приговора или окончательного решения следователя о закрытии антикриминального дела производством по реабилитирующим обстоятельствам, предусмотренным определенной нормой Кодекса антикриминального судопроизводства Украины или иного государства [115, с. 125] (с. 1875). 1.1.2.7.6. Причастного - с вынесением нейтрального приговора или окончательного решения следователя о закрытии антикриминального дела производством за недоказанностью наличия либо отсутствия вины преследуемого, т. е. когда все возможности для формирования внутреннего (без влияния внешних факторов) убеждения главного субъекта антикриминального судопроизводства о виновности или невиновности данного лица на основе достаточной и согласованной совокупности значимых, достоверных и доброкачественных доказательств уже исчерпаны [115, с. 125; 123, с. 321] (с. 1875-1876). 1.1.2.7.7. Парапреследуемого - с вынесением окончательного судебного решения о привлечении несовершеннолетнего, не достигшего возраста назначения наказания, к

	карательно-воспитательной (принудительных мер воспитательного характера) и к восстановительной и сопутствующей антикриминальной ответственности, которую за младенца и дошкольника несет опекун, а за малолетнего и подростка – попечитель, лицо или учреждение, их заменяющие [115, с. 125-126; 123, с. 322] (с. 1876). 1.1.2.7.8. Квазипрследуемого - с вынесением окончательного судебного решения о привлечении невменяемого лица к карательно-воспитательной (применение принудительных мер медицинского характера), а опекуна либо лица или учреждения, его заменяющего - к восстановительной и к сопутствующей антикриминальной ответственности [115, с. 126]. 1.1.2.7.9. Параквазипарпрследуемого - с вынесением окончательного судебного решения о привлечении к восстановительной и сопутствующей антикриминальной ответственности лица, совершившего криминальное правонарушение, состав которого не предусмотрен Особенной частью Антикриминального кодекса Украины или иного государства. 1.1.2.8. Представитель или законный представитель прследуемого лица - лицо, представляющее интересы соответственно совершеннолетнего и несовершеннолетнего прследуемого лица [123, с. 322] (с. 1877). 1.1.2.9. Ответчик - физическое или юридическое лицо либо государство или межгосударственное образование, которое совершением криминального правонарушения причинило убытки либо иным образом нарушило правовой статус потерпевшего, а также иное физическое или юридическое лицо, которое в силу закона несет имущественную и иную юридическую ответственность за вред, причиненный криминальным правонарушением младенца, дошкольника, малолетнего или

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	подростка, ограниченно вменяемого или невменяемого лица [123, с. 322-323]. 1.1.2.10. Представитель ответчика - лицо, представляющее физическое или юридическое лицо либо государство или межгосударственное образование как гражданского ответчика. 1.1.2.11. Третье лицо с самостоятельными требованиями - лицо, выступающее на стороне истца или ответчика и заявляет в контексте обстоятельств иска самостоятельные требования, т. е. имеет определенный интерес к правовому статусу истца или ответчика [123, с. 323]. 1.1.2.12. Третье лицо без самостоятельных требований - лицо, выступающее на стороне истца или ответчика и не заявляющее в контексте обстоятельств иска самостоятельные требования, но все же имеет интерес к правовому статусу истца или ответчика, который может удовлетворить в порядке данного или иного судопроизводства [115, с. 126]. 1.1.2.13. Представитель третьего лица - лицо, представляющее физическое или юридическое лицо либо государство или межгосударственное образование как третье лицо с самостоятельными требованиями или без таковых требований на стороне истца или ответчика [115, с. 126-127]. 1.1.2.14. Эксперт - лицо, которое в установленном Кодексом антикриминального судопроизводства Украины или иного государства порядке провело экспертное исследование, и по поводу этого у главного субъекта антикриминального судопроизводства и иных участников судебного заседания возникает необходимость получить от него дополнительные объяснения [115, с. 127; 123, с. 323] (с. 1877). 1.2. Субъективные документы, то есть такие субъективные визуальные и звуковые образы,

	отразившиеся на поверхности или внутри материальных объектов в виде букв и/либо чисел и/или иных формализованных знаков письменного и звукового языка и/либо в виде отображений любых иных переработанных мышлением человека результатов его чувственного восприятия окружающего мира (признаков внешнего строения объектов или признаков внешности человека, признаков общего характера внешнего и/или внутреннего воздействия, признаков механизма или ситуации взаимодействия объектов, признаков характеристики качественно-количественного состава и иных субстанциональных свойств объектов), когда особенности создания, изменения, хранения и уничтожения такого рода отображений определяют наличие таких их разновидностей, как : 1.2.1. Субъективные письменодокументы - документы, которые представлены рукописными, машинописными, компьютерными, печатными, светокопировальными и иными текстами письменной речи, в необходимых случаях - с соответствующими реквизитами : штампами, печатью, подписями и иными удостоверяющими средствами [123, с. 323-324] (с. 1878). 1.2.2. Субъективные изодокументы - документы в виде различных планов, таблиц, схем, рисунков, картин и иных графических, художественных и иных субъективных визуальных образов материальных объектов и/или людей и/либо процессов [123, с. 324]. 1.2.3. Субъективные фотодокументы - документы, которые представлены фотопленками, диафильмами, диапозитивами, фотографиями и иными подобного рода световых копиями субъективных визуальных образов материальных объектов и/или людей и/либо процессов (с. 1878). 1.2.4. Субъективные аудиодокументы - документы в виде магнитофонных

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	(диктофонных и пр.) пленок, лазерных дисков и иных носителей звукозаписи письменной речи и/или иных субъективных звуковых образов материальных объектов и/либо людей и/или процессов (с. 1878-1979). 1.2.5. Субъективные кинодокументы - документы в виде кинопленок и иных носителей кинозаписи устной и/или письменной речи и иных субъективных визуальных и/либо звуковых образов материальных объектов и/или людей и/либо процессов (с. 1879). 1.2.6. Субъективные видеодокументы - документы, которые могут быть в виде пленок, дисков и иных носителей видеозаписи устной и/или письменной речи и/либо иных субъективных визуальных и/либо звуковых образов материальных объектов и/либо людей и/или процессов [123, с. 324]. 1.2.7. Субъективные голограммодокументы - документы, представляющие собой различного рода голографические (трехмерные) субъективные визуальные и звуковые образы материальных объектов и/или людей и/либо процессов [123, с. 324-325]. 1.2.8. Субъективные электрографодокументы - документы, которые могут быть представлены ксерокопиями, факсокопиями и иными электрографическими копиями письменных документов и иных субъективных визуальных образов материальных объектов и/или людей и/либо процессов [123, с. 325]. 1.2.9. Субъективные пластикодокументы - документы в виде пластиковых свидетельств, удостоверений, банковских карточек и иных подобных носителей отображения устной и/или письменной речи и иных субъективных визуальных образов материальных объектов и/или людей и/либо процессов. 1.2.10. Субъективные электроннодокументы - документы в виде электронных записных книжек, пейджеров и иных подобного рода

	отдельных или встроенных в иные устройства электронных носителей записи устной и/или письменной речи и иных субъективных визуальных и/либо звуковых образов материальных объектов и/или людей и/либо процессов. 1.2.11. Субъективные компьютеродокументы - документы, которые представлены твердыми или гибкими дисками (дискетами), лазерными дисками и иными носителями компьютерных записей устной и/или письменной речи и иных субъективных визуальных и/либо звуковых образов материальных объектов и/или людей и/либо процессов (с. 1879). 1.2.12. Субъективные полидокументы, сочетающие в себе два и более вида названных разновидностей субъективных документов, к примеру, протокол обследования места деяния (события, явления) с приложением его схемы либо развернутый таблично-описательный план работы следователя на полгода и пр. (с. 1879-1880). 1.2.13. Иные виды субъективных документов, которые могут появиться по мере развития информационных и иных технологий [123, с. 325] (с. 1880). 2. Объективные источники антиделиктных сведений, то есть различного рода материальные объекты, которые в результате непосредственного взаимодействия с иным объектом или объектами окружающего мира отражают на своей поверхности или внутри структуры признаки внешнего строения такого объекта или объектов (признаков внешности человека), признаки общего характера внешнего и/или внутреннего воздействия на него, признаки механизма или ситуации взаимодействия с таким объектом или объектами и/либо признаки характеристик качественно-количественного или иного субстанционального содержания взаимодействовавшего с ними объекта или

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	объектов [123, с. 325-326], когда : 2.1. Особенности создания, изменения, хранения и уничтожения такого рода отображений определяют наличие следующих видов объективных источников антиделиктных сведений : 2.1.1. Объективные документы, т. е. такие материальные носители объективных визуальных и/или звуковых образов, отражающие результат непосредственного взаимодействия объектов окружающего мира в виде их признаков внешнего строения (признаков внешности человека), признаков общего характера внешнего и/или внутреннего воздействия на такого рода объекты, признаков механизма взаимодействия этих объектов и/либо признаков характеристик качественно-количественного содержания взаимодействовавших объектов, когда особенности создания, изменения, хранения и уничтожения этих отображений определяют наличие следующих видов объективных документов : 2.1.1.1. Объективные фотодокументы - документы, которые представлены фото пленками, диафильмами, диапозитивами, фотографиями и иными подобного рода световых фотокопиями объективных визуальных образов материальных объектов и/или людей и/либо процессов [123, с. 326] (с. 1880-1881). 2.1.1.2. Объективные аудиодокументы - документы в виде магнитофонных (диктофонных и пр.) пленок, лазерных дисков и иных носителей записи объективных звуковых образов материальных объектов и/либо людей и/или процессов (с. 1881). 2.1.1.3. Объективные кинодокументы - документы в виде кинопленок и иных носителей кинозаписи объективных визуальных и/либо звуковых образов материальных объектов и/или людей и/либо процессов.

	2.1.1.4. Объективные видеодокументы - документы, которые могут быть представлены пленками, дисками и иными носителями видеозаписи объективных визуальных и/либо звуковых образов материальных объектов и/или людей и/либо процессов. 2.1.1.5. Объективные голограммодокументы - документы, представляющие собой различного рода голографические (трехмерные) объективные визуальные и звуковые образы материальных объектов и/или людей и/либо процессов [123, с. 326]. 2.1.1.6. Объективные электрографодокументы - документы, которые могут быть представлены ксерокопиями, факсокопиями и иными электрографическими копиями объективных визуальных образов материальных объектов и/или людей и/либо процессов [123, с. 327]. 2.1.1.7. Объективные электроннодокументы - документы в виде электронных записных книжек, пейджеров и иных подобного рода отдельных или встроенных в иные устройства электронных носителей записи объективных визуальных и/либо звуковых образов материальных объектов и/или людей и/либо процессов. 2.1.1.8. Объективные пластикодокументы - документы в виде пластиковых свидетельств, удостоверений, банковских карточек и иных подобных носителей отображения объективных визуальных образов материальных объектов и/или людей и/либо процессов. 2.1.1.9. Объективные компьютеродокументы - документы, которые являются твердыми или гибкими дисками (дискетами), лазерными дисками и другими носителями компьютерной записи объективных визуальных и/либо звуковых образов материальных объектов и/или людей и/либо процессов. 2.1.1.10. Объективные полидокументы, сочетающие в себе два и более вида названных

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	разновидностей объективных документов (с. 1881). 2.1.1.11. Иные виды объективных документов, которые могут появиться по мере развития информационных и иных технологий [123, с. 327] (с. 1882). 2.1.2. Трассосубстанции - материальные объекты, особенности личного или экспертного исследования которых с целью получения сведений, имеющих значение для эффективного и/или рационального и/или качественного преодоления определенного правонарушения, определяют их видовое разделение на: 2.1.2.1. Трассы - материальный объект твердого и, не исключено, иного агрегатного состояния, с помощью личного или экспертного исследования которого выявляются его трассологические связи с деянием (событием, явлением) правонарушения, то есть пространственное материально-фиксированное отображение признаков объекта, взаимодействовавшего с ним в процессе приготовления и/или совершения деяния (события, явления) [123, с. 327] правонарушения и/либо при сокрытии такого рода его отображений, что определяет появление таких разновидностей трасс, как : 2.1.2.1.1. Отпечаток – материально-фиксированное отображение признаков внешнего строения одного твердого тела (трассообразующего объекта) на поверхности и не исключено в структуре другого твердого тела или в сознании человека (трассовоспринимающих объектов) либо аналогичное отображение признаков внешности человека или иного твердого объекта (трассообразующего объекта) в сознании другого человека (трассовоспринимающего объекта) [118, с. 51; 119, с. 32-33; 123, с. 328]. При этом личным или экспертным исследованием такого отображения можно

	осуществить значимую для эффективного и/или рационального и/либо качественного преодоления конкретного правонарушения индивидуальную или групповую идентификацию (установление тождества) трассообразующего объекта [119, с. 33] (с. 1882). 2.1.2.1.2. Диагностическое отражение – материально-фиксированное отображение признаков общего характера внешнего воздействия (трассообразующего объекта) на поверхности или в структуре твердого тела и, не исключено, веществ иного агрегатного состояния либо в сознании человека (трассовоспринимающих объектов) (с. 1882-1883). В этом случае путем личного или экспертного исследования такого отражения можно диагностировать факт наличия и характера внешнего воздействия и тем самым получить аналогичные антиделиктные сведения (с. 1883). 2.1.2.1.3. Ситуативное отражение – материально-фиксированное отражение механизма (ситуации) взаимодействия двух и более твердых тел или веществ иного агрегатного состояния (трассообразующих объектов) на поверхности либо в структуре тех или иных твердых тел и, не исключено, веществ иного агрегатного состояния либо в сознании человека (трассовоспринимающих объектов). Исследованием такого отражения получают антиделиктные сведения о механизме и/или ситуации взаимодействия этих объектов [117, с. 55; 118, с. 51; 123, с. 328]. 2.1.2.2. Субстанции - материальный объект любого агрегатного состояния, приобретающий антиделиктное значение посредством личного или экспертного исследования его субстанциональных свойств (признаков внешнего и внутреннего строения, качественно-количественного состава, физико-химических констант и др.), которые могут быть представлены : [123, с. 328]

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	2.1.2.1. Предметами – монолитными твердыми объектами или твердыми объектами, состоящими из нескольких частей, имеющих собственную устойчивую форму, но не осуществляющих по отношению друг к другу или в других направлениях механическое движение [117, с. 56; 118, с. 51-52; 123, с. 329]. 2.1.2.2. Устройствами – объектами, состоящими из нескольких частей, имеющими собственную устойчивую форму и совершающими простые механические движения в отношении друг к другу или в других направлениях [118, с. 52]. 2.1.2.3. Механизмами – единым объектом, представленным совокупностями аналогичных объектов, совершающих сложные механические движения в отношении друг к другу или в иных направлениях. 2.1.2.4. Приборами – единым объектом в виде совокупностей аналогичных объектов, осуществляющих сложные механические и иные формы движения материи (с. 1883). 2.1.2.5. Телами – живыми животными и растительными организмами, в т. ч. их органами (частями тела, предназначенными для выполнения особых функций организма), и трупами животных или растений, в качестве которых выступают тела неодушевленных животных или растений либо их части, сохранившие, только в силу естественных процессов их умирания и разложения, организационную форму и внешний вид [119, с. 33] (с. 1883-1884). 2.1.2.6. Веществами – объектами в вязком, сыпучем, жидком или газообразном агрегатном состоянии [119, с. 34; 123, с. 329] (с. 1884). 3. Смешанные источники антиделиктных сведений, то есть такие материальные носители, одновременно отображающие как субъективные, так и объективные визуальные и/или звуковые образы и/или носители

	инородных субстанций или трасс [117, с. 56; 118, с. 52; 119, с. 34; 123, с. 329]. 2.1.1.3. Особенности методической работы с трассосубстанциями в антикриминальном или в ином виде судопроизводства определяют процедурную сущность и междисциплинарное (криминалистическое, ордистическое, процедурное) их видовое деление на : [123, с. 330] 2.1.1.3.1. Макрообъекты, то есть трассосубстанции, документирование и иные действия по собиранию и личному исследованию которых, в силу их обычных размеров и иных свойств, обуславливающих уровень их визуального восприятия, в полной мере доступны главному субъекту антикриминального судопроизводства без применения увеличительных средств и без привлечения специальных знаний в форме экспертизы [115, с. 131-132; 123, с. 331] (с. 1885). 2.1.1.3.2. Микрообъекты, то есть трассосубстанции, невидимые для невооруженного глаза человека в силу их незначительных размерных характеристик, по мере уменьшения которых такого рода трассосубстанции подразделяются на : 2.1.1.3.2.1. Максимикрообъекты, то есть трассосубстанции, документирование и иные действия по собиранию и личному исследованию которых, несмотря на их незначительные размерные характеристики, главные субъекты антикриминального судопроизводства могут осуществить при помощи внелабораторной увеличительной техники, но без привлечения специальных знаний в форме экспертизы [115, с. 132]. 2.1.1.3.2.2. Ультрамикрообъекты, то есть трассосубстанции, мизерные размерные характеристики которых обуславливают необходимость применения лабораторных увеличительных средств и привлечения специальных знаний в форме экспертизы [115,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	с. 132; 123, с. 331]. 2.1.1.3.2.3. Ультраобъекты, то есть трассосубстанции, которые невидимы, учитывая еще более мизерные размерные характеристики, даже в электронный микроскоп, а поэтому их исследование возможно лишь с помощью высокочувствительных опосредованных экспертных методов качественного или количественного анализа и, безусловно, только с привлечением специальных знаний в форме экспертизы. высокочувствительные опосредованные экспертные методы качественного или количественного анализа [115, с. 132-133; 123, с. 331-332]. 2.1.1.3.3. Параобъекты, то есть трассосубстанции, имеющие опасные для здоровья и/или жизни человека свойства (радиоактивные, ядовитые и др.), а потому указанные действия в отношении них могут быть проведены только с привлечением специальных знаний в форме экспертизы [115, с. 133; 123, с. 332]. 2.1.1.3.4. Латентнообъекты, то есть трассосубстанции, которые невидимы не в силу их мизерных размерных характеристик, а по иным причинам: пороговые яркостные, цветовые и иные характеристики этого объекта и/либо его носителя, скрытность за слоем иного вещества, шероховатость, ворсистость и прочая аналогичная особенность носителя и т. п., что приводит к необходимости привлечения специальных знаний в форме экспертизы [115, с. 133] (с. 1886). После выполнения особенностей работы с каждой из названных разновидностей трассосубстанций в порядке, предусмотренном Кодексом антикриминального судопроизводства Украины, а равно любого иного государства мира, они должны приобщаться к антикриминальному делу в качестве соответственно макровещественных,

	микровещественных (максимикровещественных, ультрамикровещественных, ультравещественных), паравещественных и латентновещественных источников доказательств [99, с. 61-62; 115, с. 133 и др.] (с. 1886-1887). Начало собственно такому принципиально новому пониманию сущности и видового деления трассосубстанций положил А. А. Кириченко в кандидатской [70, с. 10-12, 15] и докторских диссертациях [71, с. 15-16; 72, с. 11-12] применительно к размерному видовому делению микрообъектов, что впоследствии им было развито в контексте особенностей методической и процессуальной работы со всеми объективными источниками доказательств [115, с. 131-132]. Изложенный инновационный подход в ряде публикаций был принципиально усовершенствован А.С. Тунтулой [99, с. 61-62; 115, с. 131-133; и др.] и предлагается ею сейчас в развитии [123, с. 330-332]. 2.1.1.4. Характер связи трассосубстанций с деянием (событием, явлением) криминального и иного правонарушения определяет деление их как антиделиктных следов (любых материальных или идеальных изменений, получение антиделиктных сведений об процесса возникновения, изменения и исчезновения которых имеет значение для наиболее правильного разрешения определенного антикриминального дела иди более широко - для эффективного и/или рационального и/либо качественного преодоления определенного криминального или иного правонарушения) на : [123, с. 332]. 2.1.1.4.1. Следы определенного слеодообразующего объекта - материальные и/либо идеальные изменения в виде трасс, субстанций либо обоих одновременно, возникших в результате определенного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	воздействия или деяния (действия, бездействия) конкретного объекта [115, с. 133; 123, с. 333] (с. 1887-1888). 2.1.1.4.2. Следы деяния (события, явления) криминального и иного правонарушения - аналогичные материальные и/либо идеальные изменения, которые возникли при подготовке или совершении деяния (события, явления) определенного криминального и/либо иного правонарушения или сокрытия такого рода изменений [115, с. 133-134] (с. 1888). 2.1.1.4.3. Параследы деяния (события, явления) криминального и/либо иного правонарушения - аналогичные материальные и/либо идеальные изменения, процесс возникновения которых имеет иную, нежели причинную, связь (технологическую, эксплуатационную и др.) с деянием (событием, явлением) определенного криминального и/либо иного правонарушения, его подготовкой, совершением или сокрытием [115, с. 134]. 2.1.1.4.4. Квазиследы деяния (события, явления) криминального и/либо иного правонарушения - аналогичные материальные и/либо идеальные изменения, процесс возникновения которых не имеет с этим деянием (событием, явлением) совсем никакой связи, однако этим самым такие изменения приобретают определенное значение для наиболее правильного разрешения антикриминального или иного дела либо в более широком аспекте - качественного, эффективного и рационального преодоления определенного криминального и/либо иного правонарушения [115, с. 134; 123, с. 333] (с. 1888).
Уголовно-процессуальный кодекс Азербайджанской Республики : закон Азербайджанской	Статья 124. Понятие доказательств и их виды 124.1. Доказательствами по уголовному преследованию признаются заслуживающие доверия улики (сведения, документы, вещи), полученные судом или сторонами уголовного процесса. Такие доказательства:

О.А. Кириченко

Республики от 14 июля 2000 г. № 907-IQ, с изм. согласно закона АР от 9 июля 2021 г. № 360- VIQD. <i>Continent</i> : веб- <i>сайт</i> . URL : http://continent-online.com/Document/?doc_id=30420280	124.1.1. должны быть получены с соблюдением требований уголовно-процессуального законодательства без ограничения конституционных прав и свобод человека и гражданина либо с ограничением по постановлению суда (а в случаях, не терпящих отлагательства, предусмотренных настоящим Кодексом - по постановлению следователя); 124.1.2. должны показывать, имело ли место событие преступления, имеются ли признаки преступления в совершенном деянии, было ли совершено данное деяние обвиняемым, его виновность или невиновность, а также иные обстоятельства, имеющие значение для правильного разрешения обвинения. 124.2. В виде доказательств в уголовном процессе принимаются: 124.2.1. показания подозреваемого, обвиняемого, потерпевшего и свидетелей; 124.2.2. заключение эксперта; 124.2.3. вещественные доказательства; 124.2.4. протоколы следственных и судебных действий; 124.2.5. другие документы. Статья 125. Допустимость доказательств 125.1. Сведения, документы и другие вещи могут быть приняты в виде доказательств при отсутствии сомнений в их действительности, источнике образования и обстоятельствах получения. 125.2. Недопустимо принятие в виде доказательств по уголовному делу сведений, документов и вещей, полученных: 125.2.1. с лишением или ограничением участников уголовного процесса их гарантируемых законом прав в нарушение конституционных прав и свобод человека и гражданина либо иных требований настоящего Кодекса, что должно или может повлиять на действительность этих доказательств; 125.2.2. с применением насилия, угрозы, обмана, пыток и других жестоких, бесчеловечных или

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	унизительных действий; 125.2.3. с нарушением принадлежащих подозреваемому или обвиняемому прав на защиту, прав лица, не владеющего языком, на котором ведется уголовное судопроизводство; 125.2.4. с использованием неправильного понимания своих прав и обязанностей лицом, участвующим в уголовном процессе, вследствие неразъяснения, неполного или неправильного разъяснения ему его прав и обязанностей; 125.2.5. при осуществлении производства по уголовному преследованию, проведении следственных или иных процессуальных действий не имеющим на то права лицом; 125.2.6. с участием лица, которому должен быть заявлен отвод, если известно или должно быть известно об обстоятельствах, исключающих его участие в уголовном процессе; 125.2.7. с грубыми нарушениями правил производства следственных или иных процессуальных действий; 125.2.8. от лица, которое не способно опознать документ или иную вещь, подтвердить их действительность, источник, обстоятельства приобретения; 125.2.9. от неизвестного лица в судебном заседании либо не установленного в нем источника; 125.2.10. в результате применения способов, противоречащих современным научным взглядам. 125.3. Сведения, документы и вещи, полученные в случаях, предусмотренных статьей 125.2. настоящего Кодекса, признаются не имеющими юридической силы и не могут быть использованы в доказывании какого-либо обстоятельства для правильного разрешения обвинения. 125.4. Материалы, полученные с нарушениями, предусмотренными статьей 125.2. настоящего Кодекса, могут быть использованы в

О.А. Кириченко

	доказывании фактов соответствующего нарушения и виновности допустивших их лиц. 125.5. Принятие в виде доказательства материала, который вследствие нарушения стороной обвинения требований уголовно-процессуального законодательства может быть признан утратившим доказательственное значение, допускается по ходатайству стороны защиты. В таком случае это доказательство в виде такового относится не к другим участникам процесса, а только к соответствующему подозреваемому или обвиняемому. Принятие такого материала в виде доказательства не препятствует оспариванию его достоверности. 125.6. Принесенная жалоба или вынесенное процессуальное постановление по какому-либо обстоятельству, имеющему значение для соответствующего уголовного преследования, только подтверждают факт принесения жалобы или вынесения процессуального постановления и не могут быть приняты в виде доказательства. 125.7. Невозможность использования во время производства по уголовному преследованию сведений, документов и вещей в виде доказательств, а также возможность их ограниченного использования в этом виде устанавливается органом, осуществляющим процесс, по собственной инициативе или по ходатайству сторон уголовного процесса. 125.8. Обоснование недопустимости принятия доказательств, полученных с соблюдением требований настоящего Кодекса, ложится на оспаривающую сторону. 125.9. Исключена. Статья 138. Понятие доказывания 138.1. Доказывание заключается в получении, проверке и оценке доказательств в целях установления обстоятельств, имеющих значение для законного, основательного и справедливого разрешения обвинения. 138.2. Обязанность доказывания оснований

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	привлечения обвиняемого к уголовной ответственности и его виновности лежит на обвинителе. Статья 139. Обстоятельства, подлежащие доказыванию 139.0. Во время производства по уголовному преследованию только по доказательствам устанавливаются: 139.0.1. факт и обстоятельства уголовного происшествия; 139.0.2. связь подозреваемого или обвиняемого с уголовным происшествием; 139.0.3. признаки преступления в деянии, предусмотренном уголовным законом; 139.0.4. виновность лица в совершении деяния, предусмотренного уголовным законом; 139.0.5. обстоятельства, смягчающие и отягчающие наказание, предусмотренное уголовным законом; 139.0.6. обстоятельства, которыми участник уголовного процесса или другое лицо, участвующее в уголовном процессе, мотивирует свое требование, если иное не предусмотрено настоящим Кодексом. Статья 140. Обстоятельства, устанавливаемые по некоторым доказательствам 140.0. В ходе уголовного процесса следующие обстоятельства могут быть установлены только при условии предварительного получения и исследования указанных ниже доказательств: 140.0.1. причина смерти, степень тяжести и характер телесного повреждения - заключения эксперта в области медицины; 140.0.2. способность или неспособность подозреваемого или обвиняемого во время совершения общественно-опасного деяния осознавать фактический характер и общественную опасность своего деяния (действия или бездействия) или управлять им в силу его хронической душевной болезни, временного расстройства психической

О.А. Кириченко

	деятельности, умственной отсталости или иной психической болезни - заключения экспертов в области психиатрии; 140.0.3. невозможность правильного восприятия и описания свидетелем или потерпевшим обстоятельств, подлежащих установлению по уголовному делу, в силу его хронической душевной болезни, временного расстройства психической деятельности, умственной отсталости или иной психической болезни - заключения экспертов в области психиатрии; 140.0.4. установление возраста потерпевшего, подозреваемого или обвиняемого в случае отсутствия у него документов о достижении определенного возраста - заключения экспертов в области медицины и психологии; 140.0.5. наличие у обвиняемого прежней судимости и назначение ему определенного наказания — копии приговора суда. Статья 141. Обстоятельства, устанавливаемые без доказательств 141.1. Следующие обстоятельства признаются доказанными без использования материалов производства по уголовному преследованию : 141.1.1. общеизвестные факты; 141.1.2. правильность общепринятых в современной науке, технике, искусстве и других областях методов исследования; 141.1.3. обстоятельства, установленные постановлением, имеющим для суда обязательную силу в преюдициальном порядке. 141.2. Стороны уголовного процесса могут договориться о существовании или определенной оценке обстоятельства, имеющего значение для уголовного преследования, без его исследования. В случае принятия судом по доказательствам, имеющимся в материалах производства по уголовному преследованию, того, что существование этих обстоятельств и их оценка не противоречат закону, такая договоренность может быть принята в виде основания для приговора или иного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	постановления. В этом случае обстоятельства, установленные без исследования доказательств, считаются установленными в отношении только договорившихся, а не остальных участников уголовного процесса. 141.3. Следующие обстоятельства признаются установленными без использования материалов производства по уголовному преследованию: 141.3.1. знание лицами закона; 141.3.2. знание лицами своих обязанностей по службе и профессиональных правил; 141.3.3. отсутствие у лица специальной подготовки и образования в случае непредставления им документов, подтверждающих обратное, либо несообщения им наименования предприятия или иной организации, давших ему специальную подготовку и образование. Статья 142. Преюдиция 142.1. Вступивший в законную силу приговор суда по уголовному преследованию обязателен для дознавателя, следователя, прокурора или суда как в части обстоятельств, установленных в производстве по уголовному преследованию, так и в части их юридической оценки. 142.2. Вступившее в законную силу постановление суда по гражданскому делу, коммерческому или административному спору является в производстве по уголовному делу обязательным для дознавателя, следователя, прокурора или суда только в части того, имело ли место происшествие или действие и не решает предварительно вопроса о виновности или невиновности обвиняемого. Статья 143. Собираание доказательств 143.1. Собираание доказательств осуществляется во время предварительного расследования и судебного разбирательства путем допроса, очной ставки, обыска, выемки, осмотра, экспертизы, предъявления к опознанию и других процессуальных действий.

О.А. Кириченко

	143.2. Дознаватель, следователь, прокурор или суд вправе по ходатайству сторон уголовного процесса или по собственной инициативе в процессе собирания доказательств требовать у физических, юридических и должностных лиц, а также органов, осуществляющих оперативно-розыскную деятельность, представления документов и вещей, имеющих значение для уголовного преследования, а у компетентных органов и должностных лиц - проведения проверок и ревизий. 143.3. Защитник, допущенный к участию в уголовном процессе в случаях и в порядке, предусмотренных настоящим Кодексом, вправе представлять доказательства и собирать сведения для оказания юридической помощи, в том числе получать объяснения от индивидуальных лиц, а также требовать у различных организаций и объединений справки, характеристики и другие документы. 143.4. Подозреваемый, обвиняемый, защитник, обвинитель, потерпевший, гражданский истец, гражданский ответчик и их представители, физические и юридические лица вправе представлять вещи и документы, а также устные или письменные сведения, которые могут быть признаны доказательствами. Статья 144. Проверка доказательств Доказательства, собранные по уголовному преследованию, должны быть проверены полностью, всесторонне и объективно. Во время проверки эти доказательства анализируются и сравниваются друг с другом, собираются новые доказательства, устанавливается надежность источника полученных доказательств. Статья 145. Оценка доказательств 145.1. Каждое доказательство должно быть оценено по его принадлежности, возможности, надежности. А все собранные по уголовному преследованию доказательства в их совокупности должны быть оценены для разрешения обвинения на основании их

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	достаточности. 145.2. Дознаватель, следователь, прокурор, судья оценивают доказательства по своему внутреннему убеждению, основанному на всестороннем, полном и объективном рассмотрении доказательств в их совокупности, руководствуясь законом и своей совестью. 145.3. Если сомнения, возникающие при доказывании обвинения, невозможно устранить другими доказательствами, они истолковываются в пользу подозреваемого или обвиняемого. Статья 146. Достаточность доказательств 146.1. Под достаточностью доказательств, собранных по уголовному преследованию, понимается такой объем допустимых доказательств по подлежащим установлению обстоятельствам, который позволяет сделать надежный итоговый вывод для определения предмета доказывания. 146.2. Достаточность доказательств по уголовному преследованию помогает достижению : 146.2.1. целенаправленности проведения предварительного расследования или судебного разбирательства; 146.2.2. своевременности установления судебной перспективы по уголовному преследованию; 146.2.3. принятию правильного и обоснованного постановления по уголовному преследованию. 146.3. Собираение доказательств в их совокупности не должно привести к: 146.3.1. ненужному излишнему собиранию доказательственных материалов; 146.3.2. продлению (затягиванию) предварительного расследования или судебного разбирательства.
Уголовно-процессуальный кодекс Республики	Статья 104. Понятие доказательств 1. Доказательствами по уголовному делу являются любые фактические данные, на основе

О.А. Кириченко

Армения : закон Республики Армения от 1 сентября 1998 г. № ЗР-248, с изм. согласно закона РА от 7 июля 2016 г. № ЗР-111. <i>Arlis : веб-сайт</i>. URL : https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=82645	которых в определенном законом порядке органы дознания, следователь, прокурор, суд устанавливают наличие или отсутствие деяния, предусмотренного Уголовным кодексом, совершение или несовершение этого деяния подозреваемым или обвиняемым и виновность либо невиновность обвиняемого, а также иные обстоятельства, имеющие значение для правильного разрешения дела. 2. В качестве доказательств в уголовном судопроизводстве допускаются: 1) показания подозреваемого; 2) показания обвиняемого; 3) показания потерпевшего; 4) показания свидетеля; 41) показания подозреваемого или обвиняемого или подсудимого по другому уголовному делу, имеющие отношение к обвинению по данному делу; 5) показания осужденного; 6) заключение эксперта; 7) вещественные доказательства; 8) протоколы следственных и судебных действий; 9) иные документы. 3. В ходе уголовного судопроизводства допускается использование только фактических данных, собранных с соблюдением требований, установленных настоящим Кодексом. Статья 105. Материалы, недопустимые в качестве доказательства 1. В производстве по уголовному делу в основу обвинения не могут быть положены и в качестве доказательства не могут быть использованы материалы, полученные: 1) с применением насилия, угрозы, обмана, с издевательством над личностью, а также с помощью иных незаконных действий; 2) с существенным нарушением права подозреваемого и обвиняемого на защиту, предусмотренных настоящим Кодексом дополнительных гарантий прав лиц, не

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	владаючих языком судопроизводства; 2-1) с нарушением прав свидетеля, предусмотренных частью пятой статьи 86 настоящего Кодекса; 3) лицом, не имеющим права осуществлять уголовное судопроизводство по данному уголовному делу, производить соответствующее следственное или иное процессуальное действие; 4) с участием подлежащего отводу лица, если оно знало либо должно было знать о наличии обстоятельств, исключающих его участие в производстве по уголовному делу; 5) с существенным нарушением порядка производства следственного или иного процессуального действия; 6) от лица, не способного опознать документ или иной предмет, подтвердить его подлинность, сообщить об обстоятельствах его происхождения и получения; 7) из неизвестного или нераскрываемого в судебном заседании источника; 8) в результате применения методов, противоречащих современным научным представлениям. 2. Существенными нарушениями при собирании доказательств являются нарушения порядка производства следственных или иных процессуальных действий, которые выразились в нарушении основных прав и свобод участников уголовного судопроизводства или принципов уголовного судопроизводства. 3. Материал, доказательственное значение которого подвержено утрате вследствие допущенного стороной обвинения нарушения требований уголовно-процессуального закона, может быть допущен в качестве доказательства по ходатайству стороны защиты. Такое доказательство допускается только в отношении соответствующего подозреваемого или обвиняемого.

О.А. Кириченко

	Статья 106. Установление недопустимости использования доказательства 1. Недопустимость использования фактических данных в качестве доказательств, а также возможность их ограниченного использования в производстве устанавливается осуществляющим производство органом по собственной инициативе или по ходатайству стороны. 2. Обязанность обоснования допустимости доказательства лежит на получающей его стороне. Если при собирании доказательства были соблюдены все требования настоящего Кодекса, обязанность обоснования недопустимости доказательства несет сторона, оспаривающая его допустимость. Статья 107. Обстоятельства, подлежащие доказыванию Только на основании доказательств устанавливаются : 1) происшествие и обстоятельства (время, место, способ совершения и т. д.); 2) причастность к происшествию подозреваемого и обвиняемого; 3) признаки преступления, предусмотренные уголовным законом; 4) виновность лица в совершении деяния, запрещенного уголовным законом; 5) обстоятельства, смягчающие или отягчающие ответственность, предусмотренную уголовным законом; 6) обстоятельства, на которых участник судопроизводства или иное лицо, участвующее в уголовном судопроизводстве, обосновывает свои требования, если иное не предусмотрено законом; 7) обстоятельства, обосновывающие, что имущество получено в результате совершения преступления или пользования таким имуществом, либо использовано или было предназначено для использования в качестве орудия или средства преступления, либо было направлено на финансирование терроризма,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	либо является предметом контрабанды, предусмотренным частью 7 статьи 215.1 Уголовного кодекса Республики Армения. Статья 108. При производстве по уголовному делу нижеуказанные обстоятельства могут устанавливаться только после предварительного получения и исследования следующих доказательств: 1) причина смерти и характер и степень тяжести причиненного здоровью вреда — заключение судебно-медицинского эксперта; 2) неспособность обвиняемого в момент происшествия осознавать характер и значение своих действий (бездействия), их вредность либо руководить ими вследствие психического заболевания, временного болезненного психического расстройства, иного болезненного состояния или слабоумия — заключение судебно-психиатрического эксперта или судебно-психологического эксперта; 3) неспособность свидетеля или потерпевшего правильно воспринимать и воспроизводить обстоятельства, подлежащие раскрытию по уголовному делу, — заключение судебно-психиатрического эксперта; 4) достижение потерпевшим, подозреваемым, обвиняемым определенного возраста в случае, если это имеет значение для дела, — документ о возрасте, а при его отсутствии — заключения экспертов в области судебной медицины и судебной психологии; 5) наличие у подозреваемого и обвиняемого прежней судимости и назначение ему определенного наказания — соответствующая справка, а при возможности — также копия приговора суда <i>(статья 108 изменена в соответствии с НО-91-Н от 25 мая 2006 года)</i>
Уголовно-процессуальный кодекс Республики Беларусь :	Статья 88. Доказательства 1. Доказательствами являются любые фактические данные, полученные в предусмотренном законом порядке, на основе

О.А. Кириченко

Республики Беларусь от 16 июля 1999 г. № 295-З., с изм. согласно закона РБ 18 июля 2017 г. № 53-З. <i>Etalonline</i> : веб-сайт. URL : https://etalonline.by/document/?regnum=hk9900295	которых орган, ведущий уголовный процесс, устанавливает наличие или отсутствие общественно опасного деяния, предусмотренного уголовным законом, виновность лица, совершившего это деяние, либо его невиновность и иные обстоятельства, имеющие значение для правильного разрешения уголовного дела. 2. Источниками доказательств являются показания подозреваемого, обвиняемого, потерпевшего, свидетеля, в том числе их звуко- и видеозапись; заключения эксперта; вещественные доказательства; протоколы следственных действий, звуко- или видеозаписи хода судебных заседаний, протоколы судебных заседаний, материалы оперативно-розыскной деятельности, иные документы и другие носители информации, полученные в порядке, предусмотренном настоящим Кодексом. 3. Доказательства, полученные на территории иностранного государства по просьбе органа, ведущего уголовный процесс, об оказании международной правовой помощи по уголовному делу на основе принципа взаимности (далее – просьба органа, ведущего уголовный процесс) или в соответствии с международными договорами Республики Беларусь, заверенные и переданные в установленном порядке этому органу, имеют такую же юридическую силу, как если бы они были получены на территории Республики Беларусь в соответствии с правилами настоящего Кодекса. Статья 89. Обстоятельства, подлежащие доказыванию по уголовному делу 1. При производстве дознания, предварительного следствия и судебного разбирательства уголовного дела подлежат доказыванию: 1) наличие общественно опасного деяния, предусмотренного уголовным законом (время, место, способ и другие обстоятельства его

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	совершения); 2) виновность обвиняемого в совершении преступления; 3) обстоятельства, влияющие на степень и характер ответственности обвиняемого (обстоятельства, смягчающие и отягчающие ответственность, характеризующие личность обвиняемого); 4) характер и размер вреда, причиненного преступлением; 5) обстоятельства, подтверждающие, что имущество приобретено преступным путем или является доходом, полученным от использования этого имущества. 2. По уголовным делам о преступлениях, совершенных несовершеннолетними, кроме того, подлежат установлению следующие обстоятельства: 1) возраст несовершеннолетнего (число, месяц, год рождения); 2) условия жизни и воспитания; 3) степень интеллектуального, волевого и психического развития; 4) наличие взрослых подстрекателей и иных соучастников. Статья 101. Материалы, полученные в ходе оперативно-розыскной деятельности Материалы, полученные в ходе оперативно-розыскной деятельности, могут быть признаны в качестве источников доказательств при условии, если они получены и предоставлены в соответствии с законодательством Республики Беларусь, проверены и оценены в порядке, установленном настоящим Кодексом. ГЛАВА 11. ДОКАЗЫВАНИЕ Статья 102. Доказывание 1. Доказывание состоит в собирании, проверке и оценке доказательств с целью установления обстоятельств, имеющих значение для законного, обоснованного и справедливого разрешения уголовного дела.

	2. Обязанность доказывания наличия оснований уголовной ответственности, вины обвиняемого и других обстоятельств, имеющих значение по уголовному делу, лежит на органе уголовного преследования, а в судебном разбирательстве – на государственном или частном обвинителе, за исключением уголовных дел ускоренного производства, рассматриваемых без участия государственного обвинителя. Статья 103. Собираание доказательств 1. Собираание доказательств производится в процессе разрешения заявлений и сообщений о преступлении, ускоренного производства, дознания, предварительного следствия и судебного разбирательства путем проведения допросов, очных ставок, предъявления для опознания, выемки, обысков, осмотров, следственных экспериментов, проведения экспертиз и других процессуальных действий, предусмотренных настоящим Кодексом. 2. Орган уголовного преследования, а также суд по ходатайству сторон или по собственной инициативе в пределах своей компетенции вправе по находящимся в их производстве материалам и уголовному делу в порядке, установленном настоящим Кодексом, вызывать любое лицо для проведения следственных и других процессуальных действий или дачи заключения в качестве эксперта; производить осмотры, обыски и другие предусмотренные настоящим Кодексом следственные действия; требовать от организаций, должностных лиц и граждан, а также органов, уполномоченных законом осуществлять оперативно-розыскную деятельность, представления информации, предметов и документов, имеющих значение для уголовного дела; требовать производства проверок от соответствующих органов и должностных лиц. Требование органа уголовного преследования о представлении информации, документов, содержащих охраняемую законом тайну, в предусмотренных

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	законодательными актами случаях, а также о представлении информации, документов, содержащих государственные секреты, санкционируется прокурором. 3. Защитник вправе представлять доказательства и собирать сведения, необходимые для защиты прав подозреваемого, обвиняемого и оказания им юридической помощи, путем опроса физических лиц, а также запрашивать справки, характеристики и иные документы или их копии; запрашивать с согласия подозреваемого, обвиняемого мнения специалистов для разъяснения возникающих в связи с осуществлением защиты вопросов, требующих специальных знаний. При этом защитник не вправе оказывать незаконное воздействие на лиц при получении сведений в интересах защищаемого им лица. 4. Доказательства могут быть представлены государственным обвинителем, частным обвинителем, подозреваемым, обвиняемым, защитником, потерпевшим, гражданским истцом, гражданским ответчиком, представителями, а также любыми физическими и юридическими лицами. Статья 104. Проверка доказательств 1. Собранные по материалам и уголовному делу доказательства подлежат всесторонней, полной и объективной проверке органами уголовного преследования и судом. 2. Проверка доказательств состоит в их анализе, сопоставлении с другими доказательствами, имеющимися в материалах и уголовном деле, а также в установлении их источников, получении других доказательств, подтверждающих или опровергающих проверяемое доказательство. Статья 105. Оценка доказательств 1. Каждое доказательство подлежит оценке с точки зрения относимости, допустимости, достоверности, а все собранные доказательства в их совокупности – с точки зрения

О.А. Кириченко

	достаточности для окончания предварительного расследования и разрешения уголовного дела в судебном разбирательстве. 2. Относящимися к уголовному делу признаются доказательства, посредством которых устанавливаются обстоятельства, имеющие значение для данного дела. Не являются относящимися к делу доказательства, которые не способны устанавливать или опровергать подлежащие доказыванию обстоятельства. 3. Допустимыми признаются доказательства, полученные органом, ведущим уголовный процесс, в установленном настоящим Кодексом порядке и из предусмотренных законом источников. 4. Доказательство признается недопустимым, если оно получено с нарушениями конституционных прав и свобод гражданина или требований настоящего Кодекса, связанными с лишением или ограничением прав участников уголовного процесса или нарушением иных правил уголовного процесса. 5. Доказательства, полученные с нарушением закона, не имеют юридической силы и не могут быть положены в основу обвинения, а также использоваться для доказывания любого обстоятельства, указанного в статье 89 настоящего Кодекса. 6. Достоверными признаются доказательства, если они соответствуют действительности. В основу процессуальных решений, принимаемых органом уголовного преследования или судом, могут быть положены только достоверные доказательства. 7. Достаточными признаются доказательства, когда их совокупность позволяет установить обстоятельства, подлежащие доказыванию по уголовному делу. Статья 106. Преюдиция 1. Вступивший в законную силу приговор по другому уголовному делу обязателен для органа, ведущего уголовный процесс, при

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	производстве по уголовному делу в отношении как установленных обстоятельств, так и их юридической оценки. 2. Вступившее в законную силу решение суда по гражданскому делу обязательно для органа, ведущего уголовный процесс, при производстве по уголовному делу только по вопросу о том, имело ли место само общественно опасное деяние, предусмотренное уголовным законом, о размере вреда и не может предрешать выводы о виновности или невиновности обвиняемого.
Уголовно-процессуальный кодекс Грузии : закон Грузии от 9 октября 2009 г. № 1772-Пс. Законодательный Вестник Грузии : веб-сайт. URL : https://matsne.gov.ge/ru/document/view/90034?publication=150	Раздел III. Доказательства Глава X. Доказательства, предмет и процесс доказывания Статья 72. Недопустимые доказательства 1. Доказательства, полученные с существенным нарушением (Реш. Конст. суда от 31.07.2015 № 2/2/579), и иные доказательства, законно полученные на основании таких доказательств, если они ухудшают правовое положение обвиняемого, являются недопустимыми и не имеют юридической силы. 2. Доказательства также являются недопустимыми, если они получены с соблюдением порядка, установленного настоящим Кодексом, но не исключается разумное подозрение их возможной подмены, существенного изменения свойств и признаков или уничтожения оставшихся на них следов. 3. Бремя доказывания допустимости доказательств стороны обвинения и недопустимости доказательств стороны защиты возлагается на обвинителя. 4. Сторона обязана предоставить суду информацию о происхождении своих доказательств. 5. Вопрос о признании доказательств недопустимыми решается судом. Решение суда должно быть обоснованным (14.06.2013 № 741). 6. Недопустимые доказательства не могут быть положены в основу судебного решения.

О.А. Кириченко

	Статья 73. Преюдиция (14.06.2013 № 741) 1. В качестве доказательств без исследования принимаются: а) общеизвестные факты; б) приговор о судимости; в) фактические обстоятельства, установленные приговором по другому уголовному делу, если ни один из участников процесса не ставит их под сомнение; г) любые иные обстоятельства или факты, о которых могут договориться стороны. 2. По инициативе стороны судом может быть отвергнут преюдициально установленный факт, если данный факт противоречит результатам исследования доказательств в суде. Статья 76. Косвенные показания 1. Косвенными являются показания свидетеля, основывающиеся на информации, распространяемой другим лицом. 2. Косвенные показания допускаются только в случае указания лицом, дающим косвенные показания, источника информации, идентификация и проверка реального существования которого представляются возможными (14.06.2013 № 741). 3. Косвенные показания в ходе судебного рассмотрения дела по существу являются допустимыми доказательствами, если они подтверждаются другими доказательствами, не являющимися косвенными показаниями (14.06.2013 № 741). Статья 77. Вещественные доказательства 1. Образцы для сравнительного исследования являются заменяемыми вещественными доказательствами. 2. Вещественные доказательства должно быть подвергнуты осмотру и опечатаны; при осмотре должны быть выявлены и описаны индивидуальные и родовые признаки объекта. 3. Снятие печати и повторный осмотр вещественных доказательств допускаются. 4. В ходе рассмотрения дела по существу

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	допустимыми являются только доказательства, аутентичность которых подтверждается. Допустимыми доказательствами являются также предварительно помеченные или (и) поддельные (симулятивные) предметы, документы, вещества или иные объекты, применяемые в рамках мероприятия, предусмотренного пунктом 2¹ статьи 7 закона Грузии «Об оперативно-розыскной деятельности» (19.12.2019 № 621). Статья 78. Доказательственная сила документа 1. По требованию стороны документ имеет доказательственную силу, если известно его происхождение и он аутентичен. Доказательственную силу имеют также полностью или частично подмененные предварительно помеченные или (и) поддельные (симулятивные) документы в рамках контролируемой поставки, предусмотренной пунктом 2¹ статьи 7 закона Грузии «Об оперативно-розыскной деятельности». Документы или вещественные доказательства являются допустимыми доказательствами, если сторона может допросить в качестве свидетеля лицо, обнаружившее/создавшее их или (и) у которого они хранились до представления в суд. (19.12.2019 № 5621) 2. Документ может одновременно являться вещественным доказательством по уголовному делу, если он обладает свойством незаменимости. 3. В случае, когда изъятый и приобретенный к уголовному делу документ необходим для текущего учета, отчетности или иных правомерных целей, он или его копия могут быть возвращены или переданы во временное пользование законному владельцу. Статья 79. Хранение вещественных доказательств 1. Вещественные доказательства хранятся в условиях, исключающих их утрату и изменение свойств.

О.А. Кириченко

	2. Вещественные доказательства, не подлежащие уничтожению, возврату собственнику или владельцу либо передаче государству, хранятся в течение срока хранения уголовного дела. 3. Драгоценные металлы, камни, денежные знаки, облигации и другие ценные бумаги, если их индивидуальные признаки не имеют доказательственного значения, хранятся в банковских учреждениях. 4. Вещественные доказательства могут храниться также в других местах. Статья 76. Косвенные показания 1. Косвенными являются показания свидетеля, основывающиеся на информации, распространяемой другим лицом. 2. Косвенные показания допускаются только в случае указания лицом, дающим косвенные показания, источника информации, идентификация и проверка реального существования которого представляются возможными (14.06.2013 № 741). 3. Косвенные показания в ходе судебного рассмотрения дела по существу являются допустимыми доказательствами, если они подтверждаются другими доказательствами, не являющимися косвенными показаниями (14.06.2013 № 741). Статья 77. Вещественные доказательства 1. Образцы для сравнительного исследования являются заменяемыми вещественными доказательствами. 2. Вещественные доказательства должно быть подвергнуты осмотру и опечатаны; при осмотре должны быть выявлены и описаны индивидуальные и родовые признаки объекта. 3. Снятие печати и повторный осмотр вещественных доказательств допускаются. 4. В ходе рассмотрения дела по существу допустимыми являются только доказательства, аутентичность которых подтверждается. Допустимыми доказательствами являются также

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	предварительно помеченные или (и) поддельные (симулятивные) предметы, документы, вещества или иные объекты, применяемые в рамках мероприятия, предусмотренного пунктом 2¹ статьи 7 закона Грузии «Об оперативно-розыскной деятельности» (19.12.2019 № 5621). Статья 78. Доказательственная сила документа 1. По требованию стороны документ имеет доказательственную силу, если известно его происхождение и он аутентичен. Доказательственную силу имеют также полностью или частично подмененные предварительно помеченные или (и) поддельные (симулятивные) документы в рамках контролируемой поставки, предусмотренной пунктом 2¹ статьи 7 закона Грузии «Об оперативно-розыскной деятельности». Документы или вещественные доказательства являются допустимыми доказательствами, если сторона может допросить в качестве свидетеля лицо, обнаружившее/создавшее их или (и) у которого они хранились до представления в суд (19.12.2019 № 5621). 2. Документ может одновременно являться вещественным доказательством по уголовному делу, если он обладает свойством незаменимости. 3. В случае, когда изъятый и приобретенный к уголовному делу документ необходим для текущего учета, отчетности или иных правомерных целей, он или его копия могут быть возвращены или переданы во временное пользование законному владельцу. Статья 79. Хранение вещественных доказательств 1. Вещественные доказательства хранятся в условиях, исключающих их утрату и изменение свойств. 2. Вещественные доказательства, не подлежащие уничтожению, возврату собственнику или владельцу либо передаче

О.А. Кириченко

	государству, хранятся в течение срока хранения уголовного дела. 3. Драгоценные металлы, камни, денежные знаки, облигации и другие ценные бумаги, если их индивидуальные признаки не имеют доказательственного значения, хранятся в банковских учреждениях. 4. Вещественные доказательства могут храниться также в других местах. Статья 80. Решение о вещественных доказательствах до окончания уголовного процесса (29.07.2013 № 893) 1. Следственный орган до окончания уголовного процесса возвращает собственнику или владельцу скоропортящиеся предметы, необходимые предметы повседневного обихода, домашний скот и птицу, если на них не наложен арест. До окончания уголовного процесса следственный орган может возвратить собственнику или владельцу транспортные средства, компьютерную систему или средства хранения компьютерных данных, если на них не наложен арест (24.05.2022 № 1575) 2. Если вещественным доказательством является транспортное средство, которое вопреки воле собственника/владельца выбыло из его законного владения, орган, осуществляющий производство по делу, непосредственно или через уполномоченный орган предлагает в письменной форме собственнику/законному владельцу, если такое лицо известно, возвратить себе принадлежащий ему предмет. Орган, осуществляющий производство по делу, должен направить письменное уведомление собственнику/законному владельцу предмета сразу же после установления его личности. Получение письменного уведомления подтверждается соответствующим документом, представленным уполномоченным органом, или подписью собственника/законного владельца предмета на этом уведомлении, а в случае его отсутствия - соответственно подписью члена его

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	семьи или (и) уполномоченного лица. Собственник/законный владелец транспортного средства в 90-дневный срок после получения письменного уведомления обеспечивает за свой счет возврат и транспортировку принадлежащего ему предмета (8.06.2016 № 5390). 3. В случае, если собственник или законный владелец указанного в части первой настоящей статьи предмета неизвестен, отсутствует документ, подтверждающий законное происхождение этого предмета, либо возврат указанного предмета невозможен по другим причинам, предмет может быть сдан соответствующему лицу (организации) для использования, хранения или ухода (8.06.2016 № 5390). 4. Если собственник/законный владелец не возвратил транспортное средство в срок, установленный частью 2 настоящей статьи, а также если в 90-дневный срок после изъятия транспортного средства не установлена личность его собственника или законного владельца либо в тот же срок ему не было вручено уведомление, транспортное средство постановлением прокурора возвращается лицу, которое его приобрело и которому на момент его приобретения не было известно о преступлении, совершенном в связи с транспортным средством (добросовестный приобретатель) (8.06.2016 № 5390). 5. Если лицу, приобретшему транспортное средство, на момент его приобретения было известно о преступлении, совершенном в связи с транспортным средством, или возврат транспортного средства в соответствии с частями 2 и 4 настоящей статьи невозможен по другой причине, прокурор обращается к судье-магистрату по месту производства следствия с обоснованным ходатайством по поводу обращения транспортного средства в

	государственную собственность. Судья-магистрат в порядке, установленном частью 3 статьи 206 настоящего Кодекса, рассматривает указанное ходатайство с участием всех заинтересованных лиц не позднее 5 дней после его подачи и на основе оценки представленных доказательств принимает решение об обращении транспортного средства в государственную собственность либо о возврате транспортного средства его добросовестному приобретателю. Пока не будет доказано обратное, лицо, приобретшее транспортное средство, считается добросовестным приобретателем. Бремя доказывания недобросовестности лица, приобретшего транспортное средство, возлагается на прокурора (8.06.2016 № 5390) 6. Определение, вынесенное судьей-магистратом в соответствии с частью 5 настоящей статьи, подлежит обжалованию прокурором или заинтересованным лицом в порядке, установленном статьей 207 настоящего Кодекса (8.06.2016 № 5390). 6¹. Если вещественным доказательством является древесное растение, незаконно добытое (в результате незаконной рубки или иным образом) на территории, находящейся в пределах границ государственного леса, границ охраняемых территорий, в государственной собственности или в пределах административных границ муниципалитета (кроме территории, принадлежащей муниципалитету или находящейся в частной собственности), прокурор правомочен по собственной инициативе или на основании обращения соответствующего органа, имеющего право отчуждать древесные растения, потребовать передачу соответствующему органу, имеющему право отчуждать древесные растения, указанного вещественного доказательства (древесного растения) с целью его отчуждения. Сумма, полученная в

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	результате отчуждения вещественного доказательства (древесного растения), до принятия итогового решения по уголовному делу размещается на счете соответствующего органа, имеющего право отчуждать древесные растения, и об этом уведомляется прокурор (15.12.2021 № 1105) 7. Разрешение вопроса о судьбе вещественных доказательств в соответствии с настоящей статьей не лишает заинтересованное лицо права на возбуждение спора о принадлежности предмета в порядке гражданского судопроизводства (8.06.2016 № 5390) 8. Распоряжение предметом, обращенным в государственную собственность, осуществляется в порядке, установленном законодательством Грузии (8.06.2016 № 5390). Статья 81. Решение о вещественных доказательствах по окончании уголовного процесса 1. В приговоре, решении о прекращении уголовного преследования или (и) следствия вопрос о вещественных доказательствах должен решаться следующим образом: а) орудие или предметы преступления, не имеющие ценности, подлежат уничтожению, а имеющие какую-либо ценность, - процессуальной конфискации; б) вещи, изъятые из обращения и имеющие какую-либо ценность, подлежат передаче соответствующему административному органу, а не имеющие ценности, - уничтожению; в) иные вещи, не имеющие ценности, по ходатайству заинтересованного лица или административного органа подлежат передаче ему, а при отсутствии такого лица или органа - уничтожению; в¹) признанные вещественными доказательствами пули и гильзы передаются в Министерство внутренних дел Грузии для помещения в пулегильзотеку Министерства;

О.А. Кириченко

	(19.12.2019 № 5621) в²) предусмотренные подпунктами «а» и «в» настоящей части вещественные доказательства на основании требования соответствующего административного органа в учебных/тренировочных или (и) научно-исследовательских целях могут быть переданы этому административному органу. Порядок передачи, хранения, применения и уничтожения в учебных/тренировочных или научно-исследовательских целях вещественных доказательств, предусмотренных подпунктами «а» и «в» настоящей части, утверждает Правительство Грузии постановлением; (19.12.2019 № 5621) г) доходы/имущество, добытые преступным путем, обращаются на возмещение ущерба, причиненного преступлением, после возмещения ущерба - на возмещение процессуальных расходов, а в случае неустановления лица, которому причинен ущерб, - подлежат передаче в государственный бюджет Грузии; г¹) при выносе обвинительного приговора в случае, предусмотренном частью 6¹ статьи 80 настоящего Кодекса, а также в случае прекращения уголовного преследования или (и) следствия на основании подпунктов «д», «е» или «и» части первой статьи 105 настоящего Кодекса либо в случае прекращения уголовного преследования на основании подпунктов «а», «б» или «в» части 2 той же статьи сумма, полученная в результате отчуждения древесного растения, остается на счете соответствующего органа, имеющего право отчуждать древесные растения, а в другом случае, предусмотренном статьей 105 настоящего Кодекса, соответствующая сумма, соответствующая рыночной стоимости древесного растения, выплачивается его законному собственнику; (15.12.2021 № 1105) д) все вещи и документы, принадлежащие

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	потерпевшему, оправданному или другому лицу, за исключением обвиняемого и лица, несущего за них имущественную ответственность, возвращаются собственнику или владельцу. 2. Споры по поводу вещественных доказательств разрешаются в порядке гражданского судопроизводства. В случае возникновения такого спора вещественное доказательство хранится вместе с уголовным делом до вступления судебного решения в законную силу. 3. В случае порчи, утраты или уничтожения вещественного доказательства его собственник или владелец получает денежную компенсацию. Этот порядок не распространяется на имущество, подлежащее процессуальной конфискации, уничтожению и обращению на возмещение процессуальных расходов. Статья 81¹. Уведомление уполномоченного органа в связи с решением о возврате вещественного доказательства до окончания уголовного процесса и по окончании уголовного процесса (9.06.2021 № 615, ввести в действие с 1 сентября 2021 года). Если согласно материалам уголовного дела известно, что вещественное доказательство, в частности, транспортное средство или (и) его прицеп помещен на специализированную охраняемую стоянку юридического лица публичного права, действующего в сфере управления Министерства внутренних дел Грузии, Центра управления общественной безопасностью; орган, ведущий уголовный процесс, должен предоставлять информацию относительно решения о возврате указанного вещественного доказательства также юридическому лицу публичного права, действующему в сфере управления Министерства внутренних дел Грузии, Центру управления общественной безопасностью в 15-

О.А. Кириченко

	дневный срок с момента окончательного разрешения вопроса в соответствии с частями первой статьи 80 и частью первой статьи 81 настоящего Кодекса. Статья 82. Оценка доказательств 1. Доказательство подлежит оценке с точки зрения его релевантности к уголовному делу, допустимости и достоверности. 2. Доказательство не имеет заранее установленной силы. 3. Для признания лица виновным по обвинительному приговору необходима совокупность согласующихся между собой доказательств, не вызывающих разумных сомнений. Статья 83. Обмен сторонами информацией о возможных доказательствах 1. На любой стадии уголовного процесса требование стороны защиты об ознакомлении с информацией стороны обвинения, которую сторона обвинения намеревается представить в суд в качестве доказательств, подлежит незамедлительному удовлетворению. Сторона обвинения также обязана в случае, предусмотренном настоящей частью, передать стороне защиты имеющиеся у нее оправдательные доказательства. 2. После удовлетворения требования стороны защиты сторона обвинения вправе получить у стороны защиты информацию, которую сторона защиты намеревается представить в суд в качестве доказательств. 3. Непередача стороне после поступления требования об обмене информацией в полном объеме имеющихся на тот момент материалов влечет признание этих материалов недопустимыми доказательствами. 4. Об обмене между сторонами информацией, предусмотренной частями первой и 2 настоящей статьи, составляется протокол, копия которого направляется в суд вместе с уголовным делом. 5. Право стороны защиты на получение

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	информации может быть ограничено судом по ходатайству стороны обвинения только в части информации, полученной в результате производства оперативно-розыскного мероприятия или тайного следственного действия, и только до досудебного заседания (1.08.2014 № 2634). 6. Не позднее чем за 5 дней до проведения досудебного заседания стороны должны представить друг другу и суду всю имеющуюся у них на тот момент информацию, которую они намереваются представить в суд в качестве доказательств (5.05.2011 № 4631). 7. Стороны за свой счет должны обмениваться информацией в виде копий, а в случае с другими материалами в виде справок. Допускается также осмотр вещественных доказательств, если это не влечет повреждения или уничтожения их самих или имеющихся на них следов. 8. До первого представления обвиняемого в суд стороны обязаны предоставить друг другу возможность ознакомиться с информацией и доказательствами, которые они намереваются представить в суд, а также вручить копии письменных доказательств (7.12.2010 № 3891). Статья 83¹. Передача стороне защиты/ее ознакомление с возможными доказательствами, добытыми по ходатайству стороны защиты (17.10.2019 № 5186). 1. Если сторона обвинения намеревается предъявить в суде в качестве доказательств предметы, документы, вещи, вещества, другие содержащие информацию объекты, добытые по ходатайству стороны защиты, она обязана в случае требования передать указанные материалы стороне защиты по завершении первичного исследования в порядке, установленном статьей 83 настоящего Кодекса. 2. Если сторона защиты желает провести экспертизу предметов, документов, вещей, веществ, других содержащих информацию

О.А. Кириченко

	объектов, добытых по ее ходатайству, и отсутствуют случаи, предусмотренные частями 3²-3⁵ статьи 144 настоящего Кодекса, сторона обвинения передает указанные материалы стороне защиты по завершении первичного исследования в порядке, установленном частью 3 той же статьи. 3. Если сторона обвинения не намеревается предъявить в суде в качестве доказательств предметы, документы, вещи, вещества, другие содержащие информацию объекты, добытые по ходатайству стороны защиты, или если сторона защиты не желает проводить экспертизу предметов, документов, вещей, веществ, других, содержащих информацию объектов, добытых по своему ходатайству, но ей требуется осмотреть указанные материалы, ознакомиться с их содержанием или произвести другое следственное действие, сторона обвинения обязана в случае требования передать указанные материалы/ознакомить с ними сторону защиты по завершении первичного исследования в порядке, установленном частью 7 статьи 83 настоящего Кодекса. 4. Если в случае, предусмотренном частью 3 настоящей статьи, сторона обвинения затягивает передачу соответствующих материалов стороне защиты/ ознакомление стороны защиты с соответствующими материалами, сторона защиты вправе обратиться в соответствующий районный (городской) суд по месту производства следствия с ходатайством о передаче ей указанных материалов/ее ознакомлении с указанными материалами в порядке, установленном частью 7 статьи 83 настоящего Кодекса. Указанное ходатайство рассматривается в порядке, установленном частью 3 статьи 144 этого же Кодекса. Статья 84. (14.06.2013 № 741) (понятие доказательства и сущность доказывания не приводятся)
Уголовно-	Раздел 3. Доказательства и доказывание

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

процессуальный кодекс Республики Казахстан : закон Республики Казахстан от 4 июля 2014 г. № 231-V, с изм. согласно закона РК от 11 июля 2017 г. № 91- VI. <i>Online.zakon.kz :</i> <i>веб-сайт.</i> URL : https://online.zakon.kz/ Document/?doc_id=315 75852#pos=1;-107	глава 15. доказательства Статья 111. Понятие доказательств 1. Доказательствами по уголовному делу являются законно полученные фактические данные, на основе которых в определенном настоящим Кодексом порядке орган дознания, дознаватель, следователь, прокурор, суд устанавливают наличие или отсутствие деяния, предусмотренного Уголовным кодексом Республики Казахстан, совершение или несовершение этого деяния подозреваемым, обвиняемым или подсудимым, его виновность либо невиновность, а также иные обстоятельства, имеющие значение для правильного разрешения дела. 2. Фактические данные, имеющие значение для правильного разрешения уголовного дела, устанавливаются: показаниями подозреваемого, обвиняемого, потерпевшего, свидетеля, свидетеля имеющего право на защиту, эксперта, специалиста; заключением эксперта, специалиста; вещественными доказательствами; протоколами процессуальных действий и иными документами. <i>См.: Нормативное постановление Верховного Суда Республики Казахстан от 20 апреля 2006 года № 4 «О некоторых вопросах оценки доказательств по уголовным делам».</i> Статья 112. Фактические данные, не допустимые в качестве доказательств 1. Фактические данные должны быть признаны не допустимыми в качестве доказательств, если они получены с нарушениями требований настоящего Кодекса, которые путем лишения или стеснения гарантированных законом прав участников процесса или нарушением иных правил уголовного процесса при досудебном расследовании или судебном разбирательстве дела повлияли или могли повлиять на достоверность полученных фактических данных, в том числе :

О.А. Кириченко

	1) с применением пыток, насилия, угроз, обмана, а равно иных незаконных действий и жестокого обращения; 2) с использованием заблуждения лица, участвующего в уголовном процессе, относительно своих прав и обязанностей, возникшего вследствие неразъяснения, неполного или неправильного ему их разъяснения; 3) в связи с проведением процессуального действия лицом, не имеющим права осуществлять производство по данному уголовному делу; 4) в связи с участием в процессуальном действии лица, подлежащего отводу; 5) с существенным нарушением порядка производства процессуального действия; 6) от неизвестного источника либо от источника, который не может быть установлен в судебном заседании; 7) с применением в ходе доказывания методов, противоречащих современным научным знаниям. <i>См.: Указание Генерального Прокурора Республики Казахстан в порядке статьи 35 Конституционного закона РК «О Прокуратуре» «Установлены факты, когда сотрудники допускали провокацию преступления, заведомо создавалась обстановка, приводящая к совершению другим лицом уголовного правонарушения или к соучастию в нем» (декабрь 2022 года).</i> 2. Недопустимость использования фактических данных в качестве доказательств, а также возможность их ограниченного использования в уголовном процессе устанавливаются органом дознания, дознавателем, следователем, прокурором или судом по собственной инициативе или по ходатайству стороны. Орган дознания, дознаватель, следователь, прокурор или судья, решая вопрос о недопустимости доказательств, обязаны в каждом случае

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	выяснить, в чем конкретно выразилось допущенное нарушение и принять мотивированное решение. <i>В часть 3 внесены изменения в соответствии с законом РК от 09.06.21 г. № 49-VII (см. стар. ред.)</i> 3. Не могут быть положены в основу обвинения показания подозреваемого, свидетеля, имеющего право на защиту, потерпевшего и свидетеля, заключение эксперта, специалиста, вещественные доказательства, протоколы следственных и судебных действий и иные документы, если они не включены в опись материалов уголовного дела. Показания, данные подозреваемым в ходе его предварительного допроса в качестве свидетеля, не могут быть признаны в качестве доказательств и использованы против его супруга (супруги) и близких родственников, а также положены в основу обвинения подозреваемого. 4. Фактические данные, полученные с нарушением уголовно-процессуального закона, признаются недопустимыми в качестве доказательств и не могут быть положены в основу обвинения, а также использоваться при доказывании любого обстоятельства, указанного в статье 113 настоящего Кодекса. 5. Фактические данные, полученные с нарушениями, указанными в части первой настоящей статьи, могут быть использованы в качестве доказательств факта соответствующих нарушений и виновности лиц, их допустивших в ходе расследования уголовного дела. <i>См.: Нормативное постановление Верховного суда Республики Казахстан от 20 апреля 2006 года № 4 «О некоторых вопросах оценки доказательств по уголовным делам», Нормативное постановление Верховного суда Республики Казахстан от 28 декабря 2009 года № 7 «О применении норм уголовного и уголовно-процессуального законодательства по вопросам</i>

О.А. Кириченко

	соблюдения личной свободы и неприкосновенности достоинства человека, противодействия пыткам, насилию, другим жестоким или унижающим человеческое достоинство видам обращения и наказания» Статья 113. Обстоятельства, подлежащие доказыванию по уголовному делу 1. По уголовному делу подлежат доказыванию: 1) событие и предусмотренные уголовным законом признаки состава уголовного правонарушения (время, место, способ и другие обстоятельства его совершения); 2) кто совершил запрещенное уголовным законом деяние; 3) виновность лица в совершении запрещенного уголовным законом деяния, форма его вины, мотивы совершенного деяния, юридическая и фактическая ошибки; 4) обстоятельства, влияющие на степень и характер ответственности, подозреваемого, обвиняемого; <i>См.: Нормативное постановление Верховного суда Республики Казахстан от 25 декабря 2007 года № 8 «О применении судами законодательства о рецидиве преступлений».</i> 5) обстоятельства, характеризующие личность подозреваемого, обвиняемого; 6) последствия совершенного уголовного правонарушения; 7) характер и размер вреда, причиненного уголовным правонарушением; 8) обстоятельства, исключающие уголовную противоправность деяния; 9) обстоятельства, влекущие освобождение от уголовной ответственности и наказания. 2. Дополнительные обстоятельства, подлежащие доказыванию по делам об уголовных правонарушениях, совершенных несовершеннолетними, указаны в статье 531 настоящего Кодекса, а по делам об общественно опасных деяниях невменяемых в статье 510 настоящего Кодекса.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	<i>Часть 3 изложена в редакции закона РК от 27.12.19 г. № 292-VI (см. стар. ред.)</i> 3. Наряду с другими обстоятельствами по уголовному делу подлежат доказыванию обстоятельства, подтверждающие, что имущество, подлежащее конфискации в соответствии со статьей 48 Уголовного кодекса Республики Казахстан, получено незаконно, в том числе в результате совершения уголовного правонарушения, или является доходами от этого имущества либо использовалось или предназначалось для использования в качестве орудия или средства совершения уголовного правонарушения либо финансирования или иного обеспечения экстремистской или террористической деятельности либо преступной группы. 4. По уголовному делу подлежат выявлению также обстоятельства, способствовавшие совершению уголовного правонарушения. Статья 114. Обстоятельства, устанавливаемые без доказательств Следующие обстоятельства считаются установленными без доказательств, если в рамках надлежащей правовой процедуры не будет доказано обратного: 1) общеизвестные факты; 2) правильность общепринятых в современных науке, технике, искусстве, ремесле методов исследования; 3) обстоятельства, установленные вступившим в законную силу судебным актом; 4) знание лицом закона; 5) знание лицом своих служебных и профессиональных обязанностей; 6) отсутствие специальных подготовки или образования у лица, не представившего в подтверждение их наличия документа и не указавшего учебного заведения или другого учреждения, где оно получило специальную подготовку или образование.

О.А. Кириченко

	Глава 16. ДОКАЗЫВАНИЕ Статья 121. Доказывание <i>Часть 1 изложена в редакции закона РК от 21.12.17 г. № 118-VI (см. стар. ред.)</i> 1. Доказывание состоит в собирании, исследовании, оценке и использовании доказательств с целью установления обстоятельств, имеющих значение для законного, обоснованного и справедливого разрешения дела. Доказывание производится только по уголовным правонарушениям, по которым начато досудебное расследование в порядке, предусмотренном главой 23 настоящего Кодекса. 2. Обязанность доказывания наличия оснований уголовной ответственности и вины подозреваемого, обвиняемого лежит на обвинителе. Статья 122. Собираание доказательств 1. Собираание доказательств производится в процессе досудебного расследования и судебного разбирательства путем производства процессуальных действий, предусмотренных настоящим Кодексом. Собираание доказательств включает их обнаружение, закрепление и изъятие. <i>Часть 2 изложена в редакции закона РК от 28.12.16 г. № 36-VI (введен в действие по истечении двух месяцев после дня его первого официального опубликования) (см. стар. ред.)</i> 2. Орган, ведущий уголовный процесс, по ходатайствам участников процесса или собственной инициативе вправе по находящемуся в его производстве уголовному делу вызывать в порядке, установленном настоящим Кодексом, любое лицо для допроса или дачи заключения в качестве эксперта или специалиста; производить предусмотренные настоящим Кодексом процессуальные действия; требовать от физических, юридических и должностных лиц, а также органов, осуществляющих оперативно-розыскную или

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	контрразведывательную деятельность, предоставления документов и предметов, имеющих значение для дела, с соблюдением установленного законодательными актами Республики Казахстан порядка выдачи и разглашения сведений, составляющих коммерческую или иную охраняемую законом тайну; требовать производства ревизий и проверок от уполномоченных органов и должностных лиц. О требовании производства ревизий и проверок деятельности субъектов предпринимательства орган уголовного преследования в течение суток уведомляет прокурора. Суд не вправе по собственной инициативе собирать доказательства. <i>См.: Нормативное постановление Верховного суда Республики Казахстан от 20 апреля 2006 года № 4 «О некоторых вопросах оценки доказательств по уголовным делам», Инструкцию по направлению запросов и требований в государственные органы и квазигосударственные организации.</i> 3. Защитник, представитель потерпевшего, допущенные в установленном настоящим Кодексом порядке к участию в досудебном расследовании или судебном разбирательстве, вправе с соблюдением установленного законодательными актами Республики Казахстан порядка о неразглашении сведений, составляющих коммерческую и иную охраняемую законом тайну, получать сведения, необходимые для осуществления защиты, представления интересов потерпевшего, путем: <i>Пункт 1 изложен в редакции закона РК от 21.12.17 г. № 118-VI (см. стар. ред.)</i> 1) истребования справок, характеристик, иных документов от юридических лиц, в том числе от государственных органов и общественных объединений. Указанные лица обязаны представить защитнику, представителю потерпевшего запрошенные ими документы или

О.А. Кириченко

	их заверенные копии в течение десяти суток. При рассмотрении вопроса о санкционировании меры пресечения в виде содержания под стражей истребуемые справки, характеристики и иные документы представляются защитнику в течение двадцати четырех часов; 2) инициирования на договорной основе производства судебной экспертизы в соответствии с частями пятой, девятой и десятой статьи 272 настоящего Кодекса; <i>Пункт 3 изложен в редакции закона РК от 09.06.21 г. № 49-VII (см. стар. ред.)</i> 3) направления запроса о производстве на договорной основе судебной экспертизы в орган судебной экспертизы либо лицу из числа указанных в пунктах 2) и 3) части первой статьи 273 настоящего Кодекса; <i>В пункт 4 внесены изменения в соответствии с законом РК от 09.06.21 г. № 49-VII (см. стар. ред.)</i> 4) привлечения на договорной основе специалиста; При привлечении специалиста на договорной основе защитник, представитель потерпевшего разъясняют его права и обязанности, предусмотренные статьей 80 настоящего Кодекса, и уголовную ответственность по статьям 420 и 423 Уголовного кодекса Республики Казахстан с оформлением расписки. Указанная расписка в течение суток направляется лицу, осуществляющему досудебное расследование, для приобщения к материалам дела; <i>Пункт 5 изложен в редакции закона РК от 21.12.17 г. № 118-VI (см. стар. ред.); внесены изменения в соответствии с законом РК от 09.06.21 г. № 49-VII (см. стар. ред.)</i> 5) опроса с их согласия лиц, предположительно владеющих информацией, относящейся к уголовному делу, в том числе с использованием научно-технических средств. <i>Часть 4 изложена в редакции закона РК от</i>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	31.10.15 г. № 378-V (введен в действие с 1 января 2016 г.) (см. стар. ред.) 4. Сведения как в устной, так и письменной форме либо в форме электронного документа, а также предметы и документы для приобщения их в качестве доказательств к уголовному делу в праве предоставить подозреваемый, обвиняемый, защитник, частный обвинитель, потерпевший, гражданский истец, гражданский ответчик и их представители, а также любые граждане и организации. 5. Неисполнение требований пункта 1) части третьей настоящей статьи влечет установленную законом ответственность. Статья 123. Закрепление доказательств 1. Фактические данные могут быть использованы в качестве доказательств только после их фиксации в протоколах процессуальных действий. 2. Ответственность за ведение протоколов в ходе досудебного расследования возлагается на дознавателя, следователя и прокурора, а в суде – на председательствующего и секретаря судебного заседания. 3. Участникам следственных и судебных действий, а также сторонам в судебном разбирательстве должно быть обеспечено право знакомиться с протоколами, в которых зафиксированы ход и результаты этих действий, вносить в протоколы дополнения и исправления, высказывать замечания и возражения по поводу порядка и условий проведения данного действия, предлагать свою редакцию записи в протоколе, обращать внимание дознавателя, следователя, прокурора или суда на обстоятельства, которые могут иметь значение для дела. О разъяснении участникам следственных и судебных действий их прав делается отметка в протоколе. 4. Дополнения, исправления, замечания, возражения, ходатайства и жалобы,

О.А. Кириченко

	высказанные устно, вносятся в протокол, а изложенные в письменной форме прилагаются к протоколу. О зачеркнутых или вписанных словах или других исправлениях делается оговорка перед подписями в конце протокола. 5. Лица, ознакомленные с протоколом следственного действия, ставят свои подписи под последней строкой текста на каждой странице и в конце протокола. При ознакомлении с частью протокола судебного заседания подписи вправе ставить в конце каждой страницы либо в конце этой части. 6. В случае несогласия с замечаниями или возражениями дознаватель, следователь, прокурор или суд выносят об этом постановление. 7. При отказе кого-либо из участников процесса или других лиц подписать в предусмотренных законом случаях протокол следственного действия дознаватель, следователь или прокурор делают об этом отметку в протоколе, которую удостоверяют своей подписью. 8. При отказе подписать в предусмотренных законом случаях записи о судебном действии, сделанные в протоколе судебного заседания, в этом протоколе делается отметка, которую удостоверяют своими подписями председательствующий и секретарь судебного заседания. 9. Отказавшийся подписать протокол вправе объяснить причину отказа и это объяснение должно быть внесено в протокол. 10. Если участник процессуального действия из-за своих физических недостатков не может сам прочитать или подписать протокол, то с его согласия протокол прочитывают вслух и подписывают его защитник, представитель или другое физическое лицо, которому он доверяет, о чем делается отметка в протоколе. 11. Для закрепления доказательств наряду с составлением протоколов, могут применяться звуко-, видеозапись, кино-, фотосъемка,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	изготовление слепков, оттисков, планов, схем и другие способы запечатления информации. О применении участником следственного действия или судебного разбирательства указанных способов закрепления доказательств делается отметка соответственно в протоколе следственного действия или в протоколе судебного заседания с приведением технических характеристик использованных научно-технических средств. 12. Фонограммы, видеозаписи, кинофильмы, фотоснимки, слепки, оттиски, планы, схемы, другие отображения хода и результатов следственного или судебного действия прилагаются к протоколу. На каждом приложении должна быть пояснительная надпись с обозначением наименования, места, даты следственного или судебного действия, к которому относится приложение. Эту надпись удостоверяют своими подписями в ходе досудебного расследования по делу прокурор, дознаватель или следователь и, в необходимых случаях, понятые, а в суде – председательствующий и секретарь судебного заседания. Статья 124. Исследование доказательств Собранные по делу доказательства подлежат всестороннему и объективному исследованию. Исследование включает анализ полученного доказательства, его сопоставление с другими доказательствами, собиравшиеся для их проверки дополнительных доказательств, проверку источников получения доказательств. Статья 125. Оценка доказательств 1. Каждое доказательство подлежит оценке с точки зрения относимости, допустимости, достоверности, а все собранные доказательства в совокупности – достаточности для разрешения уголовного дела. 2. В соответствии со статьей 25 настоящего Кодекса судья, прокурор, следователь,

О.А. Кириченко

	дознаватель оценивают доказательства по своему внутреннему убеждению, основанному на всестороннем полном и объективном рассмотрении доказательств в их совокупности, руководствуясь законом и совестью. 3. Доказательство признается относящимся к делу, если оно представляет собой фактические данные, которые подтверждают, опровергают или ставят под сомнение выводы о существовании обстоятельств, имеющих значение для данного дела. 4. Доказательство признается допустимым, если оно получено в порядке, установленном настоящим Кодексом. 5. Доказательство признается достоверным, если в результате проверки выясняется, что оно соответствует действительности. <i>В часть 6 внесены изменения в соответствии с законом РК от 12.07.18 г. № 180-VI (см. стар. ред.)</i> 6. Совокупность доказательств признается достаточной для разрешения уголовного дела, если собраны относящиеся к делу допустимые и достоверные доказательства, без всякого сомнения и неоспоримо устанавливающие истину обо всех и каждом из обстоятельств, подлежащих доказыванию. <i>См.: Нормативное постановление Верховного суда Республики Казахстан от 20 апреля 2006 года № 4 «О некоторых вопросах оценки доказательств по уголовным делам»</i> Статья 126. Научно-технические средства в процессе доказывания <i>В часть 1 внесены изменения в соответствии с законом РК от 09.06.21 г. № 49-VII (см. стар. ред.)</i> 1. Научно-технические средства в процессе доказывания по уголовному делу могут быть использованы органом, ведущим уголовный процесс, адвокатом, являющимся защитником, представителем потерпевшего, а также экспертом и специалистом при исполнении ими

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	процессуальных обязанностей, предусмотренных настоящим Кодексом. <i>В часть 2 внесены изменения в соответствии с законом РК от 09.06.21 г. № 49-VII (см. стар. ред.)</i> 2. Для оказания содействия при использовании научно-технических средств органом, ведущим уголовный процесс, адвокатом, являющимся защитником, представителем потерпевшего, может быть привлечен специалист. 3. Применение научно-технических средств признается допустимым, если они : 1) прямо предусмотрены законом или не противоречат его нормам и принципам; 2) научно состоятельны; 3) обеспечивают эффективность производства по уголовному делу; 4) безопасны. <i>В часть 4 внесены изменения в соответствии с законом РК от 09.06.21 г. № 49-VII (см. стар. ред.)</i> 4. Использование научно-технических средств органом, ведущим уголовный процесс, фиксируется в протоколах соответствующих процессуальных действий и протоколе судебного заседания, а адвокатом, являющимся защитником, представителем потерпевшего, - в акте опроса с указанием данных научно-технических средств, условий и порядка их применения, объектов, к которым эти средства были применены, и результатов их использования. Статья 127. Преюдиция <i>Часть 1 изложена в редакции закона РК от 31.10.15 г. № 378-V (введен в действие с 1 января 2016 г.) (см. стар. ред.)</i> 1. Вступивший в законную силу приговор, а также другое решение суда по уголовному делу, разрешающее его по существу, обязательны для всех государственных органов, физических и юридических лиц в отношении как

О.А. Кириченко

	установленных обстоятельств, так и их правовой оценки по отношению к лицу, о котором они вынесены. Данное положение не препятствует проверке, отмене и изменению приговора и других решений суда в кассационном порядке по вновь открывшимся обстоятельствам. 2. Вступившее в законную силу решение суда по гражданскому делу обязательно для органа, ведущего уголовный процесс, при производстве досудебного расследования или по уголовному делу только по вопросу о том, имело ли место само событие или действие, и не должно предрешать выводы о виновности или невиновности подсудимого. 3. Вступивший в законную силу приговор суда, которым признается право на удовлетворение иска, обязателен в этой части для суда при рассмотрении им гражданского дела. 4. Постановление органа уголовного преследования не имеет для суда обязательной силы, кроме постановления о прекращении уголовного преследования по тому же подозрению.
Уголовно-процессуальный кодекс Кыргызской Республики : закон Кыргызской Республики от 30 июня 1999 г. № 62, с изм. согласно закона Кыргызской Республики 2 августа 2017 г. № 167. <i>Министерство юстиции Кыргызской Республики : веб-сайт.</i> URL : http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/90&sel_link=1005533896	Раздел III. Доказательства и доказывание Глава 9. Доказательства Статья 81. Доказательства (1) Доказательствами по уголовному делу являются любые фактические данные, на основе которых в определенном законом порядке следователь, прокурор, суд устанавливают наличие или отсутствие деяния, предусмотренного Уголовным кодексом, совершение или несвершение этого деяния подозреваемым, обвиняемым, подсудимым и виновность либо невиновность подсудимого, а также иные обстоятельства, имеющие значение для правильного разрешения дела. (2) Эти данные устанавливаются: 1) показаниями подозреваемого, обвиняемого, подсудимого, потерпевшего, свидетеля; 2) заключением эксперта; 3) вещественными доказательствами;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	4) протоколами следственных и судебных действий; 4-1) результатами оперативно-розыскной деятельности, полученными в установленном законом порядке; 5) другими документами. (3) Доказательства, полученные с нарушением требований настоящего Кодекса, являются недопустимыми, признаются не имеющими юридической силы и не могут быть положены в основу решения по делу, а также использоваться для доказывания любого факта и обстоятельства, указанных в статье 82 настоящего Кодекса. (4) К недопустимым доказательствам относятся : 1) показания подозреваемого, обвиняемого о совершении уголовно-наказуемого деяния, данные в ходе расследования уголовного дела, в отсутствие защитника, включая случаи отказа от защитника, а также показания подсудимого в отсутствие защитника, данные в суде; 2) показания потерпевшего, свидетеля, основанные на догадке, предположении, слухе, а также показания свидетеля, который не может указать источник своей осведомленности, если они не подтверждены совокупностью исследованных доказательств в ходе расследования или судебного разбирательства; 2-1) декларация, составленная в соответствии с законом Кыргызской Республики «О подготовке к представлению единой налоговой декларации гражданами Кыргызской Республики»; 3) любые иные доказательства, полученные с нарушением требований настоящего Кодекса. <i>(В редакции Законов КР от 24 марта 2004 года № 47, 25 февраля 2010 года № 35, 10 августа 2012 года № 164)</i> Статья 82. Факты и обстоятельства, подлежащие доказыванию по уголовному делу По уголовному делу подлежат доказыванию : 1) событие преступления (время, место, способ

О.А. Кириченко

	и другие обстоятельства совершения преступления и наступившие его вредные последствия); 2) форма вины, мотивы преступления; невиновное причинение вреда; 3) обстоятельства, влияющие на степень и характер ответственности обвиняемого, подсудимого; 4) обстоятельства, характеризующие личность обвиняемого, подсудимого; 5) характер и размер ущерба, причиненного преступлением; 6) обстоятельства, исключающие преступность деяния; 7) обстоятельства, влекущие освобождение от уголовной ответственности и наказания. Глава 10. Собираение, проверка, оценка доказательств Статья 91. Доказывание (1) Доказывание состоит в собирании, проверке, оценке доказательств с целью установления обстоятельств, имеющих значение для законного, обоснованного и справедливого разрешения дела. (2) Собираение доказательств производится в процессе следствия и судебного разбирательства дела путем допросов, очных ставок, предъявления для опознания, выемок, обысков и осмотров, экспериментов, производства ревизий, экспертиз, истребования документов и других следственных оперативно-розыскных и судебных действий, предусмотренных законом. (3) Следователь, суд вправе по находящимся в их производстве делам вызывать в порядке, установленном настоящим Кодексом, любое лицо для допроса или в качестве эксперта для дачи заключения; производить осмотры, обыски и другие следственные действия; требовать от организаций, их объединений, должностных лиц и граждан, а также органов, осуществляющих оперативно-розыскную деятельность, представления документов и предметов,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	имеющих значение для дела; требовать от уполномоченных органов и должностных лиц производства ревизий и проверок. (4) Защитник вправе представлять доказательства и собирать сведения, необходимые для оказания юридической помощи, в том числе запрашивать справки, характеристики, и иные документы из различных организаций и их объединений, которые обязаны в установленном порядке выдавать эти документы или их копии; запрашивать с согласия подзащитного мнение специалистов, экспертов для разъяснения возникающих в связи с оказанием юридической помощи вопросов, требующих специальных знаний; прибегать к услугам частных детективов или частных детективных организаций для получения относящихся к делу сведений, в порядке, определяемом законом, регулирующим адвокатскую деятельность. (5) Сведения, как в устной, так и письменной форме, а также предметы и документы, которые могут являться доказательствами, вправе представить подозреваемый, обвиняемый, подсудимый, защитник, обвинитель, потерпевший, гражданский истец, гражданский ответчик и их представители, граждане, организации и их объединения. (6) Обязанность доказывания вины обвиняемого, подсудимого лежит на обвинителе. <i>(В редакции закона КР от 10 августа 2012 года № 164)</i> Статья 92. Проверка доказательств Собранные по делу доказательства подлежат всесторонней и объективной проверке. Проверка состоит в анализе полученного доказательства, его сопоставлении с другими доказательствами, собирании новых доказательств, проверке источников их получения. Статья 93. Оценка доказательств

О.А. Кириченко

	Следователь, прокурор, суд, присяжные заседатели оценивают доказательства по своему внутреннему убеждению, основанному на всестороннем, полном и объективном рассмотрении всех обстоятельств дела в их совокупности, при этом руководствуясь законом.
Уголовно-процессуальный закон Латвии : закон Латвии от 21 апреля 2005 г., обнародован Президентом государства 11 мая 2005 г. <i>Законы Латвии по-русски : веб-сайт.</i> URL : http://www.pravo.lv/likumi/29_upz.html	Раздел второй. Доказательства и следственные действия Глава 9. Доказывание и доказательства Статья 123. Доказывание Доказыванием является деятельность вовлеченного в уголовный процесс лица, которая выражается в обосновании наличия или отсутствия входящих в предмет доказывания фактов с использованием доказательств. Статья 124. Предмет доказывания (1) Предметом доказывания является совокупность всех доказываемых в ходе уголовного процесса обстоятельств и связанные с ними факты и вспомогательные факты. Внимание! Данная редакция документа утратила силу! Действующую редакцию документа, а также другие документы, связанные с законодательством Латвии, в переводе на русский язык Вы можете приобрести в издательстве «Бюро деловой информации» (Biznesa informācijas birojs) (www.pravo.lv). (2) В уголовном процессе подлежит доказыванию наличие или отсутствие состава преступного деяния, а также иные предусмотренные Уголовным законом и настоящим Законом обстоятельства, имеющие значение для справедливого урегулирования конкретных уголовно-правовых отношений. (3) Связанные факты не являются доказываемыми в уголовном процессе обстоятельствами, но являются связанными с ними и дают основание сделать выводы о доказываемых обстоятельствах. (4) Вспомогательными фактами обосновывается достоверность или недостоверность какого-либо

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	другого доказательства, а также возможность или невозможность использовать его в доказывании. (5) Входящие в предмет доказывания обстоятельства считаются доказанными, если в ходе доказывания исключены любые разумные сомнения в их наличии или отсутствии. Статья 125. Легальная презумпция факта (1) Без производства дополнительных процессуальных действий доказанными считаются следующие обстоятельства, если только в ходе уголовного процесса не доказано противоположное : 1) общеизвестные факты; 2) факты, установленные вступившим в силу приговором суда по другому уголовному процессу; 3) зафиксированный в установленном законом порядке факт административного правонарушения, если лицу было об этом известно; 4) факт того, что лицу известны или должны были быть известны его обязанности, предусмотренные нормативными актами; 5) факт того, что лицу известны или должны были быть известны его профессиональные и должностные обязанности; 6) правильность общепринятых методик исследования в современной науке, технике, искусстве или ремесленничестве. (2) Считается доказанным, что лицо нарушило авторские, смежные права или права законного собственника на товарный знак, если только оно не может правдоподобно объяснить или обосновать приобретение или происхождение этих прав. Статья 126. Субъекты доказывания и обязанность доказывания (1) Субъектами доказывания считаются все вовлеченные в уголовный процесс лица, на которых настоящим Законом возложена

О.А. Кириченко

	обязанность или предоставлено право осуществлять доказывание. (2) Обязанность доказывания в досудебном уголовном процессе лежит на направляющем процесс лице, а в суде на поддерживающем обвинение лице. (3) Если вовлеченное в уголовный процесс лицо считает, что какой-либо из презюмированных в статье 125 настоящего закона фактов является недостоверным, обязанность указать на доказательства несоответствия этого факта действительности несет то вовлеченное в процесс лицо, которое утверждает это. (4) На обстоятельства, исключающие уголовную ответственность, а также на алиби должно указать лицо, имеющее право на защиту в связи с расследованием этого деяния, если только такие сведения уже не получены в ходе следствия. Если лицо не указывает на такие обстоятельства или на алиби, обвинение не обязано доказывать их отсутствие, суд не должен давать им оценку в приговоре, а лицо лишается возможности получить возмещение за убытки, возникшие вследствие необоснованного подозрения, если прекращение уголовного процесса или оправдание лица связано с выяснением указанных обстоятельств. Статья 127. Доказательства (1) Доказательствами в уголовном процессе являются любые полученные в предусмотренном законом порядке и закрепленные в установленной процессуальной форме сведения о фактах, которые вовлеченные в уголовный процесс лица в пределах своей компетенции используют для обоснования наличия или отсутствия обстоятельств, входящих в предмет доказывания. (2) Вовлеченные в уголовный процесс лица в качестве доказательств могут использовать только достоверные, относимые и допустимые сведения о фактах. (3) Полученные при мероприятиях по

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	оперативному действию сведения о фактах, в том числе сведения, зафиксированные с помощью технических средств, могут использоваться в качестве доказательств лишь в том случае, если они могут быть проверены в установленном настоящим Законом процессуальном порядке. Статья 128. Достоверность доказательств (1) Достоверностью доказательств является степень установления истинности каких-либо сведений. Внимание! Данная редакция документа утратила силу! Действующую редакцию документа, а также другие документы, связанные с законодательством Латвии, в переводе на русский язык Вы можете приобрести в издательстве «Бюро деловой информации» (Biznesa informācijas birojs) (www.pravo.lv). (2) То, насколько достоверными являются используемые в доказывании сведений о фактах, оценивается путем рассмотрения всех полученных во время уголовного процесса фактов или сведений о фактах в целом и во взаимосвязи. (3) Ни одно из доказательств не имеет заранее установленной более высокой степени достоверности по сравнению с остальными доказательствами. Статья 129. Относимость доказательств Доказательства относятся к конкретному уголовному процессу, если сведения о фактах прямо или косвенно подтверждают наличие или отсутствие обстоятельств, подлежащих доказыванию в уголовном процессе, а также достоверность или недостоверность, возможность или невозможность использования других доказательств. Статья 130. Допустимость доказательств (1) Полученные во время уголовного процесса сведения о фактах допускается использовать в качестве доказательств, если они получены и

О.А. Кириченко

	процессуально закреплены в установленном настоящим Законом порядке. (2) Недопустимыми и не используемыми в доказывании признаются такие сведения о фактах, которые получены : 1) с использованием насилия, угроз, шантажа, обмана или принуждения; 2) при процессуальном действии, осуществленном лицом, которое согласно настоящему закону не имело права на его осуществление; 3) с допущением особо указанных в настоящем законе нарушений, запрещающих использование конкретного доказательства; 4) с нарушением основных принципов уголовного процесса. (3) Сведения о фактах, полученные с допущением других процессуальных нарушений, считаются ограниченно допустимыми и могут быть использованы в доказывании только в том случае, если допущенные процессуальные нарушения не являются существенными или могут быть устранены; они не могли повлиять на достоверность полученных сведений или если их достоверность подтверждается остальными полученными в процессе сведениями. (4) Полученные в ситуации конфликта интересов доказательства допускаются лишь в том случае, если поддерживающее обвинение лицо способно доказать, что конфликт интересов не повлиял на объективный ход уголовного процесса.
Уголовно-процессуальный кодекс Республики Молдова : закон Республики Молдова от 1 марта 2003 г., № 122-XV, с изм. согласно закона РМ от 20 июля 2017 г.,	Раздел IV. Доказательства и средства доказывания Глава I. Основные положения Статья 93. Доказательства (1) Доказательствами являются полученные в установленном настоящим кодексом порядке фактические данные, на основе которых устанавливаются наличие или отсутствие преступления, личность совершившего

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

№ 163. <i>Continent-online : веб-сайт.</i> URL : https://continent-online.com/Document/?doc_id=30397729	преступление, виновность или невиновность обвиняемого, а также иные обстоятельства, имеющие значение для правильного разрешения дела. (2) В качестве доказательств в уголовном судопроизводстве допускаются фактические данные, установленные с помощью следующих средств : 1) показания подозреваемого, обвиняемого, подсудимого, потерпевшего, гражданского истца, гражданского ответчика, свидетеля; 2) заключение эксперта; 3) вещественные доказательства; 4) протоколы действий по уголовному преследованию и судебных расследований; 5) документы, в том числе официальные; 6) аудио- и видеозаписи, фотографии; 7) научно-технические и судебно-медицинские заключения; 8) процессуальные акты о результатах специальных розыскных мероприятий и приложения к ним, включая стенограммы, фотографии, записи и др.; 9) протоколы по результатам параллельных финансовых расследований и протоколы, в которые внесено мнение органа государственного контроля предпринимательской деятельности, составленное в соответствии с положениями статьи 276¹, если оно не было изложено в протоколе контроля; 10) протокол контроля, составленный в рамках государственного контроля предпринимательской деятельности, другой акт контроля/административный акт распорядительного характера, составленный контролирующим органом в результате контроля, осуществленного в соответствии с действующим специальным законодательством. (3) Фактические данные могут использоваться в ходе уголовного судопроизводства в качестве

	доказательств, если они получены органами государственного контроля, органом уголовного преследования, констатирующим органом либо другой стороной процесса с соблюдением требований настоящего кодекса. (4) Фактические данные, полученные посредством специальных розыскных мероприятий, могут быть допущены в качестве доказательств лишь в случае, если они получены и проверены с помощью средств, указанных в части (2), в соответствии с уголовно-процессуальным законом, с соблюдением прав и свобод человека или с ограничением некоторых прав и свобод, санкционированным судебной инстанцией. (5) Фактические данные, полученные международными совместными розыскными группами по осуществлению уголовного преследования, могут быть допущены в качестве доказательств лишь в случае, если они получены с помощью средств доказывания, указанных в части (2). Статья 94. Данные, недопустимые в качестве доказательств (1) При производстве по уголовному делу не могут быть допущены в качестве доказательств и, следовательно, исключаются из дела, не могут быть представлены в судебную инстанцию и положены в основу приговора или другого судебного решения данные, полученные : 1) с применением насилия, угроз или других мер принуждения, с нарушением прав и свобод человека; 2) с нарушением права подозреваемого, обвиняемого, подсудимого, пострадавшего, свидетеля на защиту; 3) с нарушением права участников процесса на переводчика; 4) лицом, не имеющим права осуществлять процессуальные действия по уголовному делу, за исключением контролирующих органов и других сторон процесса, предусмотренных в

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	статье 93; 5) лицом, явно осознающим, что оно подлежит отводу; 6) из источника, проверить который в судебном заседании невозможно; 7) в результате применения методов, противоречащих научным представлениям; 8) с существенным нарушением органом уголовного преследования требований настоящего кодекса; 9) без их исследования в установленном порядке в судебном заседании; 10) от лица, не способного опознать документ или соответствующий предмет, подтвердить его подлинность, происхождение или обстоятельства получения; 11) путем провокации, содействия совершению преступления или поощрения лица к совершению преступления; 12) путем обещания или предоставления какого-либо преимущества, не разрешенного законом. (2) Существенными нарушениями требований настоящего кодекса при получении доказательств считаются нарушения конституционных прав и свобод человека или каких-либо положений уголовно-процессуального закона путем лишения участников процесса гарантированных им прав или ограничения этих прав, что повлияло или могло повлиять на достоверность полученных информации, документа или предмета. (3) Данные, полученные с указанными в части (1) нарушениями, могут быть использованы в качестве доказательств, подтверждающих факты соответствующих нарушений и виновности лиц, их допустивших. (4) Поданные в ходе процесса жалобы и вынесенные процессуальные решения не являются доказательствами каких-либо обстоятельств, имеющих значение для соответствующего дела, а служат только

О.А. Кириченко

	свидетельством самого факта подачи жалобы или вынесения решения. (5) Положения частей (1)-(4) применяются соответствующим образом и к доказательствам, полученным на основе доказательств, указанных в частях (1)-(4), за исключением случая, когда производные доказательства основываются на независимом источнике или были бы неизбежно выявлены. Статья 95. Допустимость доказательств (1) Допустимыми являются относящиеся к делу убедительные и полезные доказательства, полученные в соответствии с настоящим кодексом. (2) Вопрос о допустимости данных в качестве доказательств решается органом уголовного преследования по собственной инициативе или по ходатайству сторон либо, в зависимости от обстоятельств, судебной инстанцией. (3) В случае, если при получении доказательств были соблюдены требования настоящего кодекса, обоснование недопустимости таких доказательств возлагается на сторону, оспаривающую их допустимость. В противном случае обязанность обоснования допустимости доказательств лежит на стороне, получившей их, или на стороне, в пользу которой они получены. Статья 96. Обстоятельства, подлежащие доказыванию по уголовному делу (1) В ходе уголовного преследования и рассмотрения дела в суде подлежат доказыванию: 1) факты, свидетельствующие о наличии элементов преступления, а также причины, устраняющие преступный характер деяния; 2) предусмотренные законом обстоятельства, облегчающие или отягчающие уголовную ответственность исполнителя деяния; 3) сведения о личности подсудимого и пострадавшего; 4) характер и размер ущерба, причиненного преступлением;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	5) наличие имущества, предназначенного или использованного для совершения преступления либо добытого в результате преступления, независимо от того, кому оно передано; 6) все обстоятельства, относящиеся к назначению наказания. (2) Наряду с подлежащими доказыванию обстоятельствами подлежат выявлению причины и условия, способствовавшие совершению преступления. Статья 97. Обстоятельства, устанавливаемые посредством определенных средств доказывания Посредством определенных средств доказывания в уголовном процессе устанавливаются следующие обстоятельства: 1) причина смерти - посредством заключения судебно-медицинской экспертизы; 2) наличие, характер и степень телесных повреждений по уголовным делам - посредством заключения судебно-медицинской экспертизы; 3) неспособность лица в момент совершения наносящего вред деяния осознавать свои действия или бездействие либо руководить ими вследствие душевной болезни, временного психического расстройства, иного болезненного состояния либо слабоумия - посредством заключения психиатрической судебной экспертизы; 4) неспособность свидетеля воспринимать и воспроизводить обстоятельства, подлежащие установлению по уголовному делу, вследствие психического заболевания, временного психического расстройства, иного болезненного состояния либо слабоумия - посредством заключения психиатрической судебной экспертизы; 5) достижение потерпевшим, подозреваемым, обвиняемым, подсудимым определенного возраста, если это имеет значение для дела, - посредством документа, удостоверяющего возраст, а в случае недееспособности, связанной

О.А. Кириченко

	с возрастом, - посредством заключения судебно-медицинской или психиатрической судебной экспертизы; б) наличие у подозреваемого, обвиняемого, подсудимого прежней судимости - посредством справки о судимости или, в зависимости от обстоятельств, копий обвинительных судебных решений, вступивших в законную силу. Статья 98. Факты и обстоятельства, не требующие доказывания Считаются не требующими доказывания следующие факты и обстоятельства : 1) общеизвестные факты; 2) правильность общепринятых в современных науке, технике, искусстве, ремесле методов исследования. Глава II. Доказывание Статья 99. Доказывание (1) В уголовном судопроизводстве доказывание состоит в собирании, предъявлении, допущении и использовании доказательств в целях установления обстоятельств, имеющих значение для дела. (2) Собранные доказательства проверяются и оцениваются органом уголовного преследования или судебной инстанцией. Статья 100. Собираание доказательств (1) Собираание доказательств состоит в использовании средств доказывания в уголовном судопроизводстве, которое предполагает собирание и проверку доказательств в пользу и против обвиняемого или подсудимого органом уголовного преследования - по своей инициативе или по просьбе участников процесса, а также судебной инстанцией - по просьбе сторон посредством методов доказывания, предусмотренных настоящим кодексом. (2) В целях собирания доказательств защитник, допущенный к производству по уголовному делу в порядке, предусмотренном настоящим кодексом, имеет право:

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	1) истребовать или предоставлять предметы, документы и сведения, необходимые для оказания юридической помощи, в том числе вести беседы с физическими лицами, если они согласны быть допрошенными в установленном законом порядке; 2) запрашивать справки, характеристики и иные документы от различных компетентных органов и учреждений в установленном порядке; 3) в целях оказания юридической помощи с согласия подзащитного запрашивать мнение специалиста для выяснения вопросов, требующих специальных знаний. (3) Подозреваемый, обвиняемый, подсудимый, защитник, обвинитель, потерпевший, гражданский истец, гражданский ответчик и их представители, а также другие физические и юридические лица вправе представлять устные и письменные сведения, предметы и документы, которые могут быть использованы в качестве средств доказывания. (4) Все собранные по уголовному делу доказательства подлежат тщательной, всесторонней и объективной проверке. Проверка доказательств состоит в анализе собранных доказательств, сопоставлении их с другими доказательствами, собирании новых доказательств и проверке источника их происхождения в соответствии с требованиями настоящего кодекса посредством соответствующих методов доказывания. Статья 101. Оценка доказательств (1) Каждое доказательство подлежит оценке с точки зрения его уместности, существенности, допустимости и достоверности, а все доказательства в совокупности - с точки зрения их сопоставимости. (2) Представитель органа уголовного преследования или судья оценивают доказательства, сообразуясь со своим внутренним убеждением, основанным на

О.А. Кириченко

	всестороннем, полном и объективном рассмотрении их в совокупности, руководствуясь законом. (3) Ни одно доказательство не имеет заранее установленной силы для органа уголовного преследования или судебной инстанции. (4) Судебная инстанция обязана основывать свое решение лишь на тех доказательствах, к исследованию которых все стороны имели доступ в равной мере, и обосновывать в решении допустимость или недопустимость всех собранных доказательств. (5) Обвинительное решение не может основываться в определяющей степени на показаниях свидетеля под защитой или на доказательствах, полученных в результате специальных розыскных мероприятий.
Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации : Федеральный закон от 18 декабря 2001 г., № 174-ФЗ (ред. от 29 декабря 2022 г.) с изм. и доп., вступ. в силу с 11 января 2023 г.) <i>Consultant</i> : <i>веб-сайт</i>. URL : http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/	Статья 73. Обстоятельства, подлежащие доказыванию Примечание : ч. 1 ст. 73 признана частично не соответствующей Конституции РФ (Постановление КС РФ от 17.04.2019 № 18-П). 1. При производстве по уголовному делу подлежат доказыванию: 1) событие преступления (время, место, способ и другие обстоятельства совершения преступления); 2) виновность лица в совершении преступления, форма его вины и мотивы; 3) обстоятельства, характеризующие личность обвиняемого; 4) характер и размер вреда, причиненного преступлением; 5) обстоятельства, исключающие преступность и наказуемость деяния; 6) обстоятельства, смягчающие и отягчающие наказание; 7) обстоятельства, которые могут повлечь за собой освобождение от уголовной ответственности и наказания; 8) обстоятельства, подтверждающие, что имущество, подлежащее конфискации в

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	соответствии со статьей 104.1 Уголовного кодекса Российской Федерации, получено в результате совершения преступления или является доходами от этого имущества либо использовалось или предназначалось для использования в качестве орудия, оборудования или иного средства совершения преступления либо для финансирования терроризма, экстремистской деятельности (экстремизма), организованной группы, незаконного вооруженного формирования, преступного сообщества (преступной организации). (п. 8 введен Федеральным законом от 27.07.2006 № 153-ФЗ, в ред. Федеральных законов от 28.06.2014 № 179-ФЗ, от 31.12.2014 № 530-ФЗ) (см. текст в предыдущей редакции) 2. Подлежат выявлению также обстоятельства, способствовавшие совершению преступления. Статья 74. Доказательства 1. Доказательствами по уголовному делу являются любые сведения, на основе которых суд, прокурор, следователь, дознаватель в порядке, определенном настоящим Кодексом, устанавливает наличие или отсутствие обстоятельств, подлежащих доказыванию при производстве по уголовному делу, а также иных обстоятельств, имеющих значение для уголовного дела. 2. В качестве доказательств допускаются : 1) показания подозреваемого, обвиняемого; 2) показания потерпевшего, свидетеля; 3) заключение и показания эксперта; 3.1) заключение и показания специалиста; (п. 3.1 введен Федеральным законом от 04.07.2003 № 92-ФЗ) 4) вещественные доказательства; 5) протоколы следственных и судебных действий; 6) иные документы. Статья 75. Недопустимые доказательства 1. Доказательства, полученные с нарушением

О.А. Кириченко

	требований настоящего Кодекса, являются недопустимыми. Недопустимые доказательства не имеют юридической силы и не могут быть положены в основу обвинения, а также использоваться для доказывания любого из обстоятельств, предусмотренных статьей 73 настоящего Кодекса. 2. К недопустимым доказательствам относятся : 1) показания подозреваемого, обвиняемого, данные в ходе досудебного производства по уголовному делу в отсутствие защитника, включая случаи отказа от защитника, и не подтвержденные подозреваемым, обвиняемым в суде; 2) показания потерпевшего, свидетеля, основанные на догадке, предположении, слухе, а также показания свидетеля, который не может указать источник своей осведомленности; 2.1) предметы, документы или сведения, входящие в производство адвоката по делам его доверителей, полученные в ходе оперативно-розыскных мероприятий или следственных действий, за исключением предметов и документов, указанных в части первой статьи 81 настоящего Кодекса; (п. 2.1 введен Федеральным законом от 17.04.2017 № 73-ФЗ) 2.2) полученные в ходе оперативно-розыскных мероприятий или следственных действий сведения о факте представления подозреваемым, обвиняемым специальной декларации в соответствии с Федеральным законом «О добровольном декларировании физическими лицами активов и счетов (вкладов) в банках и о внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации» и (или) указанная декларация и сведения, содержащиеся в указанной декларации и документах и (или) сведениях, прилагаемых к указанной декларации, за исключением случаев представления декларантом копий указанных декларации и документов и (или) сведений для

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	приобщения к уголовному делу; (п. 2.2 введен Федеральным законом от 27.12.2019 № 498-ФЗ) 2.3) полученные в ходе оперативно-розыскных мероприятий или следственных действий сведения о факте указания подозреваемого, обвиняемого в специальной декларации, представленной иным лицом в соответствии с Федеральным законом «О добровольном декларировании физическими лицами активов и счетов (вкладов) в банках и о внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации», и (или) сведения о подозреваемом, обвиняемом, содержащиеся в указанной декларации и документах и (или) сведениях, прилагаемых к указанной декларации, за исключением случаев представления декларантом копий указанных декларации и документов и (или) сведений для приобщения к уголовному делу; (п. 2.3 введен Федеральным законом от 27.12.2019 № 498-ФЗ) 3) иные доказательства, полученные с нарушением требований настоящего Кодекса. Статья 85. Доказывание Доказывание состоит в собирании, проверке и оценке доказательств в целях установления обстоятельств, предусмотренных статьей 73 настоящего Кодекса. Статья 86. Собираение доказательств 1. Собираение доказательств осуществляется в ходе уголовного судопроизводства дознавателем, следователем, прокурором и судом путем производства следственных и иных процессуальных действий, предусмотренных настоящим Кодексом. 2. Подозреваемый, обвиняемый, а также потерпевший, гражданский истец, гражданский ответчик и их представители вправе собирать и представлять письменные документы и предметы для приобщения их к уголовному делу в качестве доказательств.

О.А. Кириченко

	3. Защитник вправе собирать доказательства путем: 1) получения предметов, документов и иных сведений; 2) опроса лиц с их согласия; 3) истребования справок, характеристик, иных документов от органов государственной власти, органов местного самоуправления, общественных объединений и организаций, которые обязаны предоставлять запрашиваемые документы или их копии. Статья 87. Проверка доказательств Проверка доказательств производится дознавателем, следователем, прокурором, судом путем сопоставления их с другими доказательствами, имеющимися в уголовном деле, а также установления их источников, получения иных доказательств, подтверждающих или опровергающих проверяемое доказательство. Статья 88. Правила оценки доказательств 1. Каждое доказательство подлежит оценке с точки зрения относимости, допустимости, достоверности, а все собранные доказательства в совокупности - достаточности для разрешения уголовного дела. 2. В случаях, указанных в части второй статьи 75 настоящего Кодекса, суд, прокурор, следователь, дознаватель признает доказательство недопустимым. 3. Прокурор, следователь, дознаватель вправе признать доказательство недопустимым по ходатайству подозреваемого, обвиняемого или по собственной инициативе. Доказательство, признанное недопустимым, не подлежит включению в обвинительное заключение, обвинительный акт или обвинительное постановление. (в ред. Федерального закона от 04.03.2013 № 23-ФЗ) (см. текст в предыдущей редакции) 4. Суд вправе признать доказательство недопустимым по ходатайству сторон или по

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	собственной инициативе в порядке, установленном статьями 234 и 235 настоящего Кодекса. Статья 89. Использование в доказывании результатов оперативно-розыскной деятельности В процессе доказывания запрещается использование результатов оперативно-розыскной деятельности, если они не отвечают требованиям, предъявляемым к доказательствам настоящим Кодексом. Статья 90. Преюдиция (в ред. Федерального закона от 29.12.2009 № 383-ФЗ) (см. текст в предыдущей редакции) Обстоятельства, установленные вступившим в законную силу приговором, за исключением приговора, постановленного судом в соответствии со статьей 226.9, 316 или 317.7 настоящего Кодекса, либо иным вступившим в законную силу решением суда, принятым в рамках гражданского, арбитражного или административного судопроизводства, признаются судом, прокурором, следователем, дознавателем без дополнительной проверки. При этом такие приговор или решение не могут предрешать виновность лиц, не участвовавших ранее в рассматриваемом уголовном деле. (в ред. Федерального закона от 29.06.2015 № 191-ФЗ) (см. текст в предыдущей редакции)
Уголовно-процессуальный кодекс Республики Таджикистан : закон Республики Таджикистан от 3 декабря 2009 г. № 564. Online.zakon.kz . : веб-сайт. URL : https://online.zakon.kz/	Раздел III. Доказательства и доказывание Глава 9. Доказательства Статья 72. Доказательства 1. Доказательствами по уголовному делу считаются фактические сведения, на основе которых в порядке, определенном настоящим Кодексом, суд, прокурор, следователь, дознаватель устанавливают наличие или отсутствие общественно опасного деяния, доказанности или недоказанности совершения этого деяния и иные обстоятельства, имеющие

О.А. Кириченко

Document/?doc_id=30594304#pos=100;-179	значение для правильного разрешения дела. 2. Доказательствами могут считаться : - показания свидетеля; - показания потерпевшего; - показания подозреваемого; - показания обвиняемого; - показания подсудимого; - заключения и показания эксперта; - заключения и показания специалиста; - вещественные доказательства; - протоколы следственных и судебных действий; - скрытые записи; - прослушанные и зафиксированные телефонные разговоры; - электронные, видео - и аудиозаписи наблюдения; - иные документы. Статья 84. Использование результатов оперативно-розыскной деятельности Полученные результаты оперативно-розыскной деятельности, могут быть признаны при условии, если они получены с соблюдением требований настоящего Кодекса. Глава 10. Доказывание Статья 85. Обстоятельства, подлежащие доказыванию по уголовному делу 1. Доказывание состоит из собирания, проверки и оценки доказательств с целью установления обстоятельств, предусмотренных в части 2 настоящей статьёй. 2. При производстве дознания, предварительного следствия и разбирательстве уголовного дела подлежат доказыванию: - событие преступления (время, место, способ и другие обстоятельства совершения преступления); - обстоятельства, определяющие личность обвиняемого; - обстоятельства, исключающие преступность деяния; - обстоятельства, которые могут способствовать освобождению лица от уголовной

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	ответственности и наказания; - обстоятельства, определяющие виновность обвиняемого в совершении преступления и способствующие его совершению, степень виновности и его мотивы; - обстоятельства, влияющие на степень и характер ответственности обвиняемого, указанные в статьях 61 и 62 Уголовного кодекса Республики Таджикистан, а также иные обстоятельства, характеризующие личность обвиняемого; - обстоятельства, определяющие характер и размер ущерба, причиненного преступлением; - обстоятельства, способствующие осуществлению преступления. Статья 86. Собираение доказательств 1. Собираение доказательств производится в процессе дознания, предварительного следствия и судебного разбирательства в порядке, предусмотренном настоящим Кодексом. 2. Дознаватель, следователь, прокурор, а также суд, судья по ходатайству сторон вправе: - по находящемуся в производстве делу вызывать в порядке, установленном настоящим Кодексом, любое лицо для допроса, дачи заключения в качестве эксперта; - производить осмотр, обыски и другие предусмотренные настоящим Кодексом следственные действия; - требовать от предприятий, организаций, учреждений, должностных лиц и граждан, а также органов, осуществляющих оперативно-розыскную деятельность, представления документов и предметов, имеющих значение для дела; - требовать производства ревизии и проверок от уполномоченных органов и должностных лиц. 3. Защитник, допущенный в установленном настоящим Кодексом порядке к участию в деле, вправе: - представлять доказательства;

О.А. Кириченко

	- собирать сведения, необходимые для оказания юридической помощи; - запрашивать справки, характеристики и иные документы из различных учреждений, организаций, предприятий, которые обязаны в установленном порядке выдавать эти документы или их копии; - запрашивать с согласия подзащитного мнение специалистов для разъяснения возникших в связи с оказанием юридической помощи вопросов, требующих специальных познаний. 4. Сведения в устной и в письменной форме, в виде аудио- и видеозаписи, а также предметы и документы, которые могут являться доказательствами, вправе представлять подозреваемый, обвиняемый, защитник, обвинитель, подсудимый, потерпевший, гражданский истец, гражданский ответчик и их представители, граждане, должностные лица предприятий, организации и учреждений. Статья 87. Проверка доказательств Собранные по делу доказательства подлежат всесторонней и объективной проверке. Проверка состоит из анализа полученных доказательств, их сопоставления с другими доказательствами, собранных новых доказательств, проверки источников получения доказательств. Статья 88. Оценка доказательств 1. Дознаватель, следователь, прокурор, суд, судья, руководствуясь законом и правосознанием, оценивают доказательства по своему внутреннему убеждению, основанному на всестороннем, полном и объективном рассмотрении всех обстоятельств дела с точки зрения их относимости, допустимости, достоверности и достаточности всех собранных доказательств в их совокупности для разрешения уголовного дела. 2. Доказательство признается относящимся к делу, если оно представляет собой фактические данные, которые подтверждают, опровергают или ставят под сомнение выводы о

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	существовании обстоятельств, имеющих значение для данного дела. 3. Доказательство признается допустимым, если оно получено в порядке, предусмотренном настоящим Кодексом. 4. Доказательство признается достоверным, если в результате проверки выясняется, что оно соответствует действительности. 5. Совокупность доказательств признается достаточной для разрешения уголовного дела, если собраны относящиеся к делу допустимые доказательства, неоспоримо устанавливающие истину обо всех и каждом из обстоятельств, подлежащих доказыванию. 6. Никакие доказательства для дознавателя, следователя, прокурора, суда и судьи не имеют заранее установленной силы. Статья 88(1). Недопустимые доказательства 1. Доказательства признаются недопустимыми, если они получены с нарушениями требований настоящего Кодекса, путем лишения или стеснения гарантированных законом прав участников уголовного процесса, нарушением порядка сбора доказательств или иных правил уголовного процесса при досудебном расследовании или судебном разбирательстве дела, повлияли или могли повлиять на достоверность полученных фактических данных, в том числе с : - применением пыток, жестокого обращения, насилия, угроз, обмана или иных, незаконных деяний; - использованием заблуждения, возникшего вследствие неразъяснения, неполного или неправильного разъяснения прав. и обязанностей участника уголовного процесса; - проведением процессуального действия лицом, не имеющим права осуществлять производство по данному уголовному делу; - проведением процессуального действия с участием лица, подлежащего отводу;

О.А. Кириченко

	- существенным нарушением порядка проведения процессуального действия; - получением данных от неизвестного источника либо от источника, который не может быть установлен в уголовном процессе; - применением в ходе доказывания методов, противоречащих современным научным знаниям. 2. Недопустимость доказательств, а также ограничение их использования в уголовном процессе устанавливаются дознавателем, следователем, прокурором, судом, судьей по их собственной инициативе или по ходатайству сторон. Фактические данные о применении в отношении подозреваемого, обвиняемого или подсудимого пыток или жестокого обращения подлежат проверке и оценке с точки зрения допустимости их показаний как доказательств, независимо от наличия их заявления или ходатайства защитника. 3. Дознаватель, следователь, прокурор, суд, судья, решая вопрос о недопустимости доказательств, обязаны в каждом случае выяснить, в чем конкретно выразилось допущенное нарушение, и принять мотивированное решение. Признавая доказательство недопустимым в связи с применением пыток или жестокого обращения, дознаватель, следователь, прокурор, суд, судья в пределах своей компетенции принимают меры о соответствующей ответственности лиц, допустивших их применение. 4. Доказательства, признанные недопустимыми, считаются недействительными, не могут быть положены в основу обвинения и использоваться при доказывании любого обстоятельства, указанного в статье 85 настоящего Кодекса. 5. Фактические данные, полученные с нарушениями указанными в части 1 настоящей статьи, могут быть использованы в качестве доказательств факта нарушений соответствующих законов и виновности лиц, их

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	допустивших, в ходе расследования уголовного дела. Статья 89. Преюдиция 1. Вступивший в законную силу приговор по уголовному делу обязателен для суда, судьи, прокурора, следователя и дознавателя при производстве по уголовному делу в отношении установленных обстоятельств и их правовой оценки. 2. Вступившее в законную силу решение суда по гражданскому, семейному, экономическому делам, постановление суда по делам об административных правонарушениях обязательно для суда, прокурора, следователя, дознавателя при производстве по уголовному делу только по вопросу о том, имело ли место само событие или действие, и не должно предрешать выводы о виновности или не виновности подсудимого. Статья 90. Обстоятельства, подлежащие установлению по делам несовершеннолетних 1. При производстве предварительного следствия и судебного разбирательства по делам несовершеннолетних необходимо обратить особое внимание на выяснение следующих обстоятельств: - возраст несовершеннолетнего (число, месяц, год рождения); - условия жизни, обучения и воспитания; - причины и условия, способствовавшие совершению преступления несовершеннолетним; - наличие подстрекателей и иных соучастников. 2. При наличии данных об умственной отсталости несовершеннолетнего, не связанной с душевным заболеванием, должно быть выявлено также, мог ли он полностью осознавать значение своих действий. Для установления этих обстоятельств должны быть допрошены родители несовершеннолетнего, его учителя и воспитатели и другие лица, могущие

О.А. Кириченко

	дать нужные сведения, а равно истребованы необходимые документы и проведены иные следственные и судебные действия.
Уголовно-процессуальный кодекс Туркменистана : закон Туркменистана от 18 апреля 2009 г. Online.zakon.kz : веб-сайт. URL : https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31344376#pos=0;200	Раздел III. Доказательства и доказывание Глава 9. Доказательства Статья 72. Доказательства 1. Доказательствами по уголовному делу считаются фактические сведения, на основе которых в порядке, определенном настоящим Кодексом, суд, прокурор, следователь, дознаватель устанавливают наличие или отсутствие общественно опасного деяния, доказанности или недоказанности совершения этого деяния и иные обстоятельства, имеющие значение для правильного разрешения дела. 2. Доказательствами могут считаться: - показания свидетеля; - показания потерпевшего; - показания подозреваемого; - показания обвиняемого; - показания подсудимого; - заключения и показания эксперта; - заключения и показания специалиста; - вещественные доказательства; - протоколы следственных и судебных действий; - скрытые записи; - прослушанные и зафиксированные телефонные разговоры; - электронные, видео - и аудиозаписи наблюдения; - иные документы. Глава 10. Доказывание Статья 85. Обстоятельства, подлежащие доказыванию по уголовному делу 1. Доказывание состоит из собирания, проверки и оценки доказательств с целью установления обстоятельств, предусмотренных в части 2 настоящей статьёй. 2. При производстве дознания, предварительного следствия и разбирательстве уголовного дела подлежат доказыванию: - событие преступления (время, место, способ и

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	другие обстоятельства совершения преступления); - обстоятельства, определяющие личность обвиняемого; - обстоятельства, исключающие преступность деяния; - обстоятельства, которые могут способствовать освобождению лица от уголовной ответственности и наказания; - обстоятельства, определяющие виновность обвиняемого в совершении преступления и способствующие его совершению, степень виновности и его мотивы; - обстоятельства, влияющие на степень и характер ответственности обвиняемого, указанные в статьях 61 и 62 Уголовного кодекса Республики Таджикистан, а также иные обстоятельства, характеризующие личность обвиняемого; - обстоятельства, определяющие характер и размер ущерба, причиненного преступлением; - обстоятельства, способствующие осуществлению преступления. Статья 86. Собираение доказательств 1. Собираение доказательств производится в процессе дознания, предварительного следствия и судебного разбирательства в порядке, предусмотренном настоящим Кодексом. 2. Дознаватель, следователь, прокурор, а также суд, судья по ходатайству сторон вправе: - по находящемуся в производстве делу вызывать в порядке, установленном настоящим Кодексом, любое лицо для допроса, дачи заключения в качестве эксперта; - производить осмотр, обыски и другие предусмотренные настоящим Кодексом следственные действия; - требовать от предприятий, организаций, учреждений, должностных лиц и граждан, а также органов, осуществляющих оперативно-розыскную деятельность, представления

О.А. Кириченко

	документов и предметов, имеющих значение для дела; - требовать производства ревизии и проверок от уполномоченных органов и должностных лиц. 3. Защитник, допущенный в установленном настоящим Кодексом порядке к участию в деле, вправе: - представлять доказательства; - собирать сведения, необходимые для оказания юридической помощи; - запрашивать справки, характеристики и иные документы из различных учреждений, организаций, предприятий, которые обязаны в установленном порядке выдавать эти документы или их копии; - запрашивать с согласия подзащитного мнение специалистов для разъяснения возникших в связи с оказанием юридической помощи вопросов, требующих специальных познаний. 4. Сведения в устной и в письменной форме, в виде аудио- и видеозаписи, а также предметы и документы, которые могут являться доказательствами, вправе представлять подозреваемый, обвиняемый, защитник, обвинитель, подсудимый, потерпевший, гражданский истец, гражданский ответчик и их представители, граждане, должностные лица предприятий, организации и учреждений. Статья 87. Проверка доказательств Собранные по делу доказательства подлежат всесторонней и объективной проверке. Проверка состоит из анализа полученных доказательств, их сопоставления с другими доказательствами, собранных новых доказательств, проверки источников получения доказательств. Статья 88. Оценка доказательств 1. Дознаватель, следователь, прокурор, суд, судья, руководствуясь законом и правосознанием, оценивают доказательства по своему внутреннему убеждению, основанному на всестороннем, полном и объективном рассмотрении всех обстоятельств дела с точки

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	зрения их относимости, допустимости, достоверности и достаточности всех собранных доказательств в их совокупности для разрешения уголовного дела. 2. Доказательство признается относящимся к делу, если оно представляет собой фактические данные, которые подтверждают, опровергают или ставят под сомнение выводы о существовании обстоятельств, имеющих значение для данного дела. 3. Доказательство признается допустимым, если оно получено в порядке, предусмотренном настоящим Кодексом. 4. Доказательство признается достоверным, если в результате проверки выясняется, что оно соответствует действительности. 5. Совокупность доказательств признается достаточной для разрешения уголовного дела, если собраны относящиеся к делу допустимые доказательства, неоспоримо устанавливающие истину обо всех и каждом из обстоятельств, подлежащих доказыванию. 6. Никакие доказательства для дознавателя, следователя, прокурора, суда и судьи не имеют заранее установленной силы. Статья 88(1). Недопустимые доказательства 1. Доказательства признаются недопустимыми, если они получены с нарушениями требований настоящего Кодекса, путем лишения или стеснения гарантированных законом прав участников уголовного процесса, нарушением порядка сбора доказательств или иных правил уголовного процесса при досудебном расследовании или судебном разбирательстве дела, повлияли или могли повлиять на достоверность полученных фактических данных, в том числе ст. 56: - применением пыток, жестокого обращения, насилия, угроз, обмана или иных, незаконных деяний; - использованием заблуждения, возникшего

О.А. Кириченко

	вследствие неразъяснения, неполного или неправильного разъяснения прав. и обязанностей участника уголовного процесса; - проведением процессуального действия лицом, не имеющим права осуществлять производство по данному уголовному делу; - проведением процессуального действия с участием лица, подлежащего отводу; - существенным нарушением порядка проведения процессуального действия; - получением данных от неизвестного источника либо от источника, который не может быть установлен в уголовном процессе; - применением в ходе доказывания методов, противоречащих современным научным знаниям. 2. Недопустимость доказательств, а также ограничение их использования в уголовном процессе устанавливаются дознавателем, следователем, прокурором, судом, судьей по их собственной инициативе или по ходатайству сторон. Фактические данные о применении в отношении подозреваемого, обвиняемого или подсудимого пыток или жестокого обращения подлежат проверке и оценке с точки зрения допустимости их показаний как доказательств, независимо от наличия их заявления или ходатайства защитника. 3. Дознаватель, следователь, прокурор, суд, судья, решая вопрос о недопустимости доказательств, обязаны в каждом случае выяснить, в чем конкретно выразилось допущенное нарушение, и принять мотивированное решение. Признавая доказательство недопустимым в связи с применением пыток или жестокого обращения, дознаватель, следователь, прокурор, суд, судья в пределах своей компетенции принимают меры о соответствующей ответственности лиц, допустивших их применение. 4. Доказательства, признанные недопустимыми, считаются недействительными, не могут быть

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	положены в основу обвинения и использоваться при доказывании любого обстоятельства, указанного в статье 85 настоящего Кодекса. 5. Фактические данные, полученные с нарушениями указанными в части 1 настоящей статьи, могут быть использованы в качестве доказательств факта нарушений соответствующих законов и виновности лиц, их допустивших, в ходе расследования уголовного дела. Статья 89. Преюдиция 1. Вступивший в законную силу приговор по уголовному делу обязателен для суда, судьи, прокурора, следователя и дознавателя при производстве по уголовному делу в отношении установленных обстоятельств и их правовой оценки. 2. Вступившее в законную силу решение суда по гражданскому, семейному, экономическому делам, постановление суда по делам об административных правонарушениях обязательно для суда, прокурора, следователя, дознавателя при производстве по уголовному делу только по вопросу о том, имело ли место само событие или действие, и не должно предрешать выводы о виновности или не виновности подсудимого. Статья 90. Обстоятельства, подлежащие установлению по делам несовершеннолетних 1. При производстве предварительного следствия и судебного разбирательства по делам несовершеннолетних необходимо обратить особое внимание на выяснение следующих обстоятельств: - возраст несовершеннолетнего (число, месяц, год рождения); - условия жизни, обучения и воспитания; - причины и условия, способствовавшие совершению преступления несовершеннолетним; - наличие подстрекателей и иных соучастников.

О.А. Кириченко

	2. При наличии данных об умственной отсталости несовершеннолетнего, не связанной с душевным заболеванием, должно быть выявлено также, мог ли он полностью осознавать значение своих действий. Для установления этих обстоятельств должны быть допрошены родители несовершеннолетнего, его учителя и воспитатели и другие лица, могущие дать нужные сведения, а равно истребованы необходимые документы и проведены иные следственные и судебные действия.
Уголовно-процессуальный кодекс Республики Узбекистан : закон Республики Узбекистан от 22 сентября 1994 г. № 2013-ХП, с изм. согласно закона РУ от 14 сентября 2017 г. № ЗРУ-446. Lex.uz : веб-сайт. URL : https://lex.uz/docs/111463	РАЗДЕЛ ТРЕТИЙ. ДОКАЗАТЕЛЬСТВА И ОБСТОЯТЕЛЬСТВА, ПОДЛЕЖАЩИЕ ДОКАЗЫВАНИЮ Глава 8. ДОКАЗАТЕЛЬСТВА <i>См. постановление Пленума Верховного суда Республики Узбекистан от 24 августа 2018 года № 24 «О некоторых вопросах применения норм уголовно-процессуального закона о допустимости доказательств».</i> Статья 81. Виды доказательств Доказательствами по уголовному делу являются любые фактические данные, на основе которых в определенном законом порядке орган дознания, следователь и суд устанавливают наличие или отсутствие общественно опасного деяния, виновность лица, совершившего это деяние, и иные обстоятельства, имеющие значения для правильного разрешения дела. Эти данные устанавливаются: показаниями свидетеля, потерпевшего, подозреваемого, обвиняемого, подсудимого, заключением эксперта, вещественными доказательствами, материалами звукозаписи, видеозаписи и кинофотосъемки, протоколами следственных и судебных действий и иными документами. <i>См. пункты 2 и 3 постановления Пленума Верховного суда Республики Узбекистан от 24 августа 2018 года № 24 «О некоторых вопросах применения норм уголовно-процессуального закона о допустимости доказательств».</i>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	<i>См. предыдущую редакцию.</i> Результаты оперативно-розыскных мероприятий могут быть признаны в качестве доказательства лишь в том случае, если они получены в соответствии с требованиями закона, после их проверки и оценки в соответствии с нормами настоящего Кодекса и свидетельствуют о наличии у лица умысла на совершение преступления, сформировавшегося независимо от действий сотрудников правоохранительных органов или других лиц, принимавших участие в оперативном мероприятии. <i>(часть третья статьи 81 в редакции закона Республики Узбекистан от 18 февраля 2021 года № ЗРУ-675 — Национальная база данных законодательства, 18.02.2021 г., № 03/21/675/0126)</i> <i>См. статью 19 Закона Республики Узбекистан от 25 декабря 2012 года № ЗРУ-344 «Об оперативно-розыскной деятельности».</i> Статья 82. Основания для обвинения и осуждения <i>См. предыдущую редакцию.</i> Для направления дела в суд с обвинительным заключением или обвинительным актом и для постановления обвинительного приговора должны быть доказаны: <i>(абзац первый статьи 82 в редакции закона Республики Узбекистан от 6 сентября 2017 года № ЗРУ-442 — СЗ РУ, 2017 г., № 36, ст. 943)</i> 1) объект преступления; характер и размер вреда, причиненного преступлением; обстоятельства, характеризующие личность потерпевшего; 2) время, место, способ, а также другие указанные в Уголовном кодексе обстоятельства совершения преступления; причинная связь между деянием и наступившими общественно опасными последствиями; 3) совершение преступления данным лицом;

О.А. Кириченко

	4) совершение преступления с прямым или косвенным умыслом либо по небрежности или самонадеянности; мотивы и цели преступления; <i>См. абзац первый пункта 17 постановления Пленума Верховного суда Республики Узбекистан от 22 августа 1997 года № 12 «О соблюдении судами процессуального законодательства при разбирательстве уголовных дел по первой инстанции».</i> <i>Для дополнительной информации см. статьи 21, 22 Уголовного кодекса Республики Узбекистан.</i> 5) обстоятельства, характеризующие личность обвиняемого, подсудимого. Статья 83. Основания для реабилитации Подозреваемый, обвиняемый, подсудимый признается невиновным и подлежит реабилитации, если : 1) отсутствует событие преступления, по поводу которого было возбуждено уголовное дело и производилось расследование или судебное разбирательство; 2) отсутствует в его деянии состав преступления; <i>См. статью 14 Уголовного кодекса Республики Узбекистан, пункт 6 постановления Пленума Верховного суда Республики Узбекистан от 12 декабря 2008 года № 23 «О судебной практике по применению принудительных мер медицинского характера в отношении лиц, страдающих психическими расстройствами».</i> 3) он непричастен к совершению преступления. <i>См. абзац третий пункта 30, абзац второй пункта 37 постановления Пленума Верховного суда Республики Узбекистан от 24 августа 2018 года № 25 «О практике рассмотрения судами уголовных дел в апелляционном и кассационном порядке».</i> Глава 9. Общие условия доказывания Статья 85. Доказывание Доказывание состоит в собирании, проверке и оценке доказательств с целью установления

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	истины об обстоятельствах, имеющих значение для законного, обоснованного и справедливого разрешения дела. Статья 86. Участники доказывания Доказывание осуществляют дознаватель, следователь, прокурор, суд. Право участвовать в доказывании имеют подозреваемый, обвиняемый, подсудимый, защитник, общественный обвинитель, общественный защитник, а также потерпевший, гражданский истец, гражданский ответчик и их представители. К участию в доказывании привлекаются свидетели, эксперты, специалисты, переводчики, понятые, а также другие граждане и должностные лица, которые в порядке, установленном настоящим Кодексом, осуществляют права и выполняют обязанности, связанные с собиранием, проверкой и оценкой доказательств. <i>См. статьи 87, 94, 95 настоящего Кодекса, пункт 22 постановления Пленума Верховного суда Республики Узбекистан от 23 мая 2014 года № 07 «О судебном приговоре».</i> Статья 87. Собираение доказательств <i>См. предыдущую редакцию.</i> Доказательства собираются путем производства следственных и судебных действий: допросов подозреваемого, обвиняемого, подсудимого, свидетеля, потерпевшего, эксперта; очных ставок; предъявления для опознания; проверки показаний на месте события; выемок; обысков; осмотров; освидетельствований; эксгумации трупа; экспериментов; получения образцов для экспертного исследования; назначения экспертиз и ревизий; принятия представленных предметов и документов; прослушивания переговоров, ведущихся с телефонов и других телекоммуникационных устройств, снятия передаваемой по ним информации, а также путем проведения оперативно-розыскных

О.А. Кириченко

	мероприятий. <i>(часть первая статьи 87 в редакции закона Республики Узбекистан от 30 ноября 2020 года № ЗРУ-651 — Национальная база данных законодательства, 01.12.2020 г., № 03/20/651/1577)</i> <i>См. главы 11 — 24 настоящего Кодекса. См. предыдущую редакцию.</i> Защитник вправе собирать и представлять доказательства по уголовному делу, которые подлежат приобщению к материалам уголовного дела, а также обязательной оценке в ходе проведения доследственной проверки, дознания, предварительного следствия и рассмотрения уголовного дела в суде. Эти доказательства могут быть собраны путем: проведения опроса лиц, владеющих относящейся к делу информацией, и получения письменных объяснений с их согласия; направления запроса и получения справок, характеристик, разъяснений и других документов из государственных и иных органов, а также предприятий, учреждений и организаций. <i>(части вторая и третья статьи 87 заменены частью второй законом Республики Узбекистан от 4 апреля 2018 года № ЗРУ-470 — Национальная база данных законодательства, 05.04.2018 г., № 03/18/470/1005)</i> <i>См. часть первую статьи 6 Закона Республики Узбекистан «Об адвокатуре».</i> Статья 90. Закрепление доказательств в протоколах Сведения и предметы могут быть использованы в качестве доказательств только после того, как они зафиксированы в протоколах следственных действий или в протоколе судебного заседания. Ответственность за ведение протоколов в стадии дознания и предварительного следствия возлагается на дознавателя и следователя, а в суде — на председательствующего и секретаря судебного заседания. В протоколы вносятся: сведения о лицах,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	участвующих в следственном или судебном действии, разъяснение этим лицам их прав и обязанностей; место и время, условия, ход и результаты следственного или судебного действия, описание обнаруженных при этом материальных объектов и их признаков, которые могут иметь значение для дела; указания на факты, которые просили удостоверить участники следственного действия или судебного разбирательства; их показания, объяснения, замечания по поводу происходящего; заявленные ими ходатайства, жалобы, отводы; факты нарушения порядка при производстве следственного действия или в ходе судебного разбирательства, а также меры, принятые для пресечения и предупреждения этих нарушений. <i>См. часть первую статьи 52, часть четвертую статьи 66¹, часть первую статьи 68, часть первую статьи 72, часть первую статьи 74, часть вторую статьи 91, части первую и третью статьи 92, части первую, третью и четвертую статьи 93, статью 100, часть вторую статьи 105, часть первую статьи 106, часть четвертую статьи 111, часть вторую статьи 113, часть вторую статьи 114, часть первую статьи 117, статьи 124 и 131, часть первую статьи 134, часть первую статьи 141, часть первую статьи 147, часть первую статьи 151, статью 156, часть четвертую статьи 160, часть седьмую статьи 161, статью 163, пункт первый части первой статьи 179, статью 197, часть шестую статьи 202, часть третью статьи 206, часть вторую статьи 249, часть третью статьи 251, часть четвертую статьи 272, статью 291, часть третью статьи 293, части вторую и третью статьи 324, часть пятую статьи 376, часть четвертую статьи 408, часть третью статьи 423, часть третью статьи 426, часть вторую статьи 445, часть третью</i>

О.А. Кириченко

	статьи 447, статью 554, часть пятую статьи 556 настоящего Кодекса, абзацы третий — четвертый пункта 19 постановления Пленума Верховного суда Республики Узбекистан от 22 августа 1997 года № 12 «О соблюдении судами процессуального законодательства при разбирательстве уголовных дел по первой инстанции», подпункт к) пункта 9 постановления Пленума Верховного суда Республики Узбекистан от 24 августа 2018 года № 24 «О некоторых вопросах применения норм уголовно-процессуального закона о допустимости доказательств». Статья 91. Вспомогательные способы закрепления доказательств. Приложения к протоколу Для закрепления доказательств могут применяться наряду с составлением протоколов звукозапись, видеозапись, киносъемка, фотосъемка, изготовление слепков, оттисков, планов, схем и другие способы отображения информации. К содействию в применении этих способов закрепления доказательств дознаватель, следователь, суд могут привлечь специалистов. См. статью 69 настоящего Кодекса. О применении дознавателем, следователем, судом, способов закрепления доказательств делается отметка соответственно в протоколе следственного действия или в протоколе судебного заседания с приведением технических характеристик использованных аппаратов, приборов, инструментов, материалов. Фотоснимки, фонограммы, видеogramмы, кинофильмы, слепки, оттиски, планы, схемы, другие отображения хода и результатов следственного или судебного действия прилагаются к протоколу. На каждом приложении должна быть пояснительная надпись с обозначением наименования, места, даты следственного или судебного действия, к которому относится приложение. Эту надпись

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	удостоверяют своими подписями в стадии дознания и предварительного следствия дознаватель или следователь и понятые, а в суде — председательствующий и секретарь судебного заседания. <i>См. предыдущую редакцию.</i> Обязательной фиксации видеозаписью подлежат следующие процессуальные действия: 1) осмотр места происшествия по особо тяжким преступлениям; 2) обыск; 3) проверка показаний на месте события; 4) следственный эксперимент; 5) задержание лица; 6) отказ от защитника; 7) личный обыск и выемка, проводимые при задержании лица. <i>(часть четвертая статьи 91 в редакции закона Республики Узбекистан от 14 мая 2020 года № ЗРУ-617 — Национальная база данных законодательства, 15.05.2020 г., № 03/20/617/0585)</i> <i>См. предыдущую редакцию.</i> Фиксация видеозаписью процессуальных действий, предусмотренных в пунктах 5, 6 и 7 части четвертой настоящей статьи, осуществляется с учетом особенностей, установленных настоящим Кодексом. <i>(статья 91 дополнена частью пятой законом Республики Узбекистан от 14 мая 2020 года № ЗРУ-617 — Национальная база данных законодательства, 15.05.2020 г., № 03/20/617/0585) См. предыдущую редакцию.</i> Статья 94. Проверка доказательств В основу решения по делу могут быть положены лишь доказательства, подвергнутые тщательной, полной, всесторонней и объективной проверке. Проверка состоит в собирании дополнительных доказательств, которыми могут быть подтверждены или опровергнуты проверяемые доказательства.

О.А. Кириченко

	Статья 95. Оценка доказательств Дознаватель, следователь, прокурор и суд оценивают доказательства по своему внутреннему убеждению, основанному на тщательном, всестороннем, полном и объективном исследовании всех обстоятельств дела, руководствуясь законом и правосознанием. Каждое из доказательств подлежит оценке с точки зрения относимости, допустимости и достоверности. Доказательство признается относящимся к уголовному делу, если оно представляет собой сведения о фактах или предметах, которые подтверждают, опровергают или ставят под сомнение выводы о существовании обстоятельств, имеющих значение для дела. <i>См. предыдущую редакцию.</i> Доказательство признается допустимым, если оно собрано в установленном порядке и соответствует условиям, изложенным в статьях 88, 90, 92—94 настоящего Кодекса. <i>(часть третья статьи 95 в редакции закона Республики Узбекистан от 2008 года 31 декабря № ЗРУ-198 — СЗ РУ, 2008 г., № 52, ст. 514) См. статью 87 настоящего Кодекса, пункт 4 постановления Пленума Верховного суда Республики Узбекистан от 23 мая 2014 года № 07 «О судебном приговоре», пункты 4, 19, абзац четвертый пункта 20 постановления Пленума Верховного суда Республики Узбекистан от 19 декабря 2003 года № 17 «О практике применения судами законов, обеспечивающих подозреваемому, обвиняемому право на защиту», пункты 2 — 17 постановления Пленума Верховного суда Республики Узбекистан от 24 августа 2018 года № 24 «О некоторых вопросах применения норм уголовно-процессуального закона о допустимости доказательств».</i> Доказательство признается достоверным, если в результате проверки выясняется, что оно соответствует действительности.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Совокупность доказательств признается достаточной для разрешения дела, если собраны все относящиеся к делу достоверные доказательства, неоспоримо устанавливающие истину о всех и каждом из обстоятельств, подлежащих доказыванию. <i>См. абзац второй пункта 10 постановления Пленума Верховного суда Республики Узбекистан от 12 декабря 2008 года № 23 «О судебной практике по применению принудительных мер медицинского характера в отношении лиц, страдающих психическими расстройствами».</i> <i>См. предыдущую редакцию.</i> Статья 95¹. Недопустимость доказательств Фактические данные признаются недопустимыми в качестве доказательств, если они получены незаконными методами или путем лишения или ограничения гарантированных законом прав участников уголовного процесса либо с нарушением требований настоящего Кодекса, в том числе полученные : 1) с применением пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания в отношении участников уголовного процесса либо их близких родственников; 2) путем их фальсификации (подделки); 3) с нарушением прав подозреваемого, обвиняемого или подсудимого на защиту, а также права пользования услугами переводчика; 4) в результате проведения процессуального действия по уголовному делу лицом, не имеющим права осуществлять производство по данному уголовному делу; 5) от неизвестного источника либо от источника, который не может быть установлен в процессе производства по уголовному делу; 6) из показаний потерпевшего, свидетеля, подозреваемого, обвиняемого, подсудимого в ходе дознания, предварительного следствия,

О.А. Кириченко

	которые не нашли своего подтверждения в суде совокупностью имеющихся доказательств. Недопустимость использования фактических данных в качестве доказательств устанавливается должностным лицом органа, осуществляющего доследственную проверку, дознавателем, следователем, прокурором или судом по собственной инициативе или по ходатайству участников. Должностное лицо органа, осуществляющего доследственную проверку, дознаватель, следователь, прокурор либо судья, решая вопрос о недопустимости доказательств, обязан в каждом случае выяснить, в чем конкретно выразилось допущенное нарушение, и принять мотивированное решение. Использование в качестве доказательства показаний свидетеля, потерпевшего, подозреваемого, обвиняемого, подсудимого, заключения эксперта, вещественных доказательств, аудио-, видеозаписи и иных материалов, полученных с нарушением норм настоящего Кодекса, запрещается. <i>(статья 95¹ введена законом Республики Узбекистан от 4 апреля 2018 года № ЗРУ-470 — Национальная база данных законодательства, 05.04.2018 г., № 03/18/470/1005)</i> <i>См. Постановление Пленума Верховного суда Республики Узбекистан от 24 августа 2018 года № 24 «О некоторых вопросах применения норм уголовно-процессуального закона о допустимости доказательств».</i>
Уголовно-процессуальный кодекс Республики Франции. <i>Применимое национальное законодательство :</i> веб-сайт. URL : https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGIT	(прямо понятие доказательств и их свойств не излагаются) Раздел II: Расследования и проверка личности (статьи с 53 по 78-7) Глава I. Вопиющие преступления и проступки (статьи 53–74-2) Раздел 53 Вопиющее преступление или проступок определяется как преступление или проступок,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

EXT000006071154	которые совершаются в настоящее время или только что были совершены. Также считается преступлением или вопиющим правонарушением, когда в непосредственной близости от времени действия подозреваемое лицо подвергается общественному резонансу, или у него обнаруживаются предметы, или имеются следы или улики, свидетельствующие о том, что оно участвовало в преступлении или проступок. Следствие, проводимое под надзором прокурора на условиях, предусмотренных настоящей главой, после обнаружения преступления или грубого правонарушения может продолжаться без перерыва в течение восьми суток. Когда расследование, необходимое для установления истины в отношении преступления или проступка, наказуемого наказанием в виде лишения свободы на срок более пяти лет, не может быть отложено, прокурор может принять решение о продлении на тех же условиях следствия на срок максимальный срок восемь дней. Раздел 54 В случае совершения вопиющего преступления сотрудник судебной полиции, уведомленный об этом, немедленно информирует об этом прокурора, без промедления выезжает на место преступления и делает все необходимые выводы. Он заботится о сохранении улик, которые могут исчезнуть, и обо всем, что может быть использовано для раскрытия правды. Он изымает оружие и орудия, которые использовались для совершения преступления или предназначались для его совершения, а также все, что представляется прямым или косвенным продуктом этого преступления. В нем представлены предметы, изъятые для опознания у лиц, предположительно участвовавших в преступлении, если они

	присутствуют. Раздел 55 В местах совершения преступления запрещается под страхом наказания в виде штрафа, предусмотренного за правонарушения четвертой степени, любому постороннему лицу изменять до начала судебного следствия состояние мест и брать какие-либо образцы. Однако делается исключение, когда эти модификации или эти удаления предписываются требованиями безопасности или общественного здравоохранения или заботой о жертвах. Раздел 55-1 Сотрудник судебной полиции может возбудить или возбудить дело под своим контролем в отношении любого лица, которое может предоставить информацию о рассматриваемых фактах, или в отношении любого лица, в отношении которого есть одна или несколько веских причин подозревать, что оно совершило или попыталось совершить преступление, совершить преступление, к внешним операциям по отбору проб, необходимым для проведения технических и научных исследований для сравнения со следами и уликами, взятыми для целей расследования. Он выполняет или проводил под своим контролем операции по установлению личности и, в частности, снятию отпечатков пальцев, отпечатков ладоней или фотографий, необходимых для предоставления и ознакомления с полицейскими файлами в соответствии с правилами, специфичными для каждого из этих файлов. . Сотрудник судебной полиции может также проводить или проводил под своим контролем операции, позволяющие фиксировать, сравнивать и идентифицировать следы и улики, а также результаты операций по выявлению записей в делах, указанных в абзаце втором, в соответствии с к правилам, специфичным для каждого из этих файлов.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Отказ лица, в отношении которого имеется одно или несколько веских оснований подозревать, что оно совершило или покушалось на совершение преступления, от проведения операций по прямому дебетованию, упомянутых в первом и втором абзацах, по распоряжению сотрудника судебной полиции является наказываемым лишением свободы сроком на один год и штрафом в размере 15 000 евро. Без ущерба для применения предпоследнего абзаца, когда снятие отпечатков пальцев или ладоней или фотография являются единственным средством идентификации лица, которое заслушивается в соответствии со статьями 61-1 или 62-2 за фелонию или проступок, наказуемый лишением свободы на срок не менее трех лет, и который отказывается удостоверить свою личность или предоставляет явно недостоверные элементы личности, эта операция может быть проведена без согласия этого лица по письменному разрешению прокурора, арестованного в мотивированное ходатайство сотрудника судебной полиции. Сотрудник судебной полиции или подконтрольный ему сотрудник судебной полиции применяет принуждение в строго необходимой степени и соразмерно. При необходимости учитывается уязвимость человека. Эта операция является предметом отчета, в котором упоминаются причины, по которым она представляет собой единственное средство идентификации человека, а также день и время. время, в которое это делается. Отчет направляется прокурору, копия которого вручается заинтересованному лицу. Раздел 56 Если характер преступления таков, что доказательство может быть получено путем изъятия бумаг, документов, компьютерных данных или других предметов, находящихся во владении лиц, которые, как представляется,

	участвовали в преступлении, или у них есть документы, информация или предметы, относящиеся к инкриминируемым фактам, сотрудник судебной полиции без остановки выезжает к дому последнего для производства обыска, о котором составляет протокол. Сотрудник судебной полиции может также выехать в любое место, где возможно обнаружение имущества, конфискация которого предусмотрена статьей 131-21 Уголовного кодекса, произвести там обыск с целью изъятия такого имущества; если обыск производится с единственной целью розыска и изъятия имущества, конфискация которого предусмотрена частями пятой и шестой этой же статьи, он должен быть предварительно санкционирован прокурором. Когда расследование касается насильственных преступлений, сотрудник судебной полиции может в силу занимаемой должности или по указанию прокурора изъять оружие, которое находится у подозреваемого или которым оно может свободно распоряжаться, независимо от того, где это оружие находится, расположенный. Он один, вместе с лицами, указанными в статье 57 настоящего Кодекса, государственными служащими и агентами, действующими на условиях, предусмотренных в третьем абзаце статьи 28, и теми, к кому он может обратиться в соответствии со статьей 60, имеет право читать бумаг, документов или компьютерных данных перед их вводом. Однако без ущерба для применения статей с 56-1 по 56-5 он обязан заранее принять все необходимые меры для обеспечения соблюдения профессиональной тайны и прав на защиту. Все изъятые предметы и документы немедленно описываются и опечатываются. Однако, если их опись на месте вызывает затруднения, они подлежат временному опломбированию до момента их описи и окончательного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	опечатывания в присутствии лиц, принимавших участие в обыске, в порядке, предусмотренном статьей 57. Необходимые для установления истины компьютерные данные изымаются путем взятия под контроль либо физического носителя этих данных, либо копии, сделанной в присутствии лиц, участвующих в обыске. Если делается копия, компьютерные данные, владение или использование которых является незаконным или опасным для безопасности людей или имущества. С согласия прокурора сотрудник судебной полиции производит изъятие только предметов, документов и компьютерных данных, полезных для установления истины, а также имущества, конфискация которого предусмотрена статьей 131-21 Уголовного кодекса. Прокурор может также, когда конфискация касается наличных денег, слитков, вещей или ценностей, сохранение которых в натуральном виде не является необходимым для установления истины или защиты прав заинтересованных лиц, санкционировать их хранение. Caisse des dépôts et consignations или в Банке Франции, или на счете, открытом в банковском учреждении Агентством для управления и возвращения арестованных и конфискованных активов. Когда конфискация касается банкнот или монет, деноминированных в поддельных евро, сотрудник судебной полиции должен отправить для анализа и идентификации по крайней мере одну копию каждого типа банкнот или монет, подозреваемых в подделке, в национальный аналитический центр, уполномоченный для этой цели. Национальный аналитический центр может открыть печати. Он составляет их опись в отчете, в котором должно быть указано любое открытие или повторное открытие печатей. По завершении операций отчет и печати сдаются на

	хранение секретарю компетентного суда. Этот депозит фиксируется в протоколе. Положения предыдущего параграфа не применяются, когда имеется только один экземпляр банкноты или монеты, подозреваемых в подделке, если это необходимо для установления истины. При возможности предоставления ими информации об изъятых предметах, документах и компьютерных данных лица, присутствовавшие при обыске, могут быть задержаны на месте сотрудником судебной полиции на время, строго необходимое для производства этих действий. Раздел 74 В случае обнаружения тела, независимо от того, является ли это насильственной смертью или нет, но если причина неизвестна или вызывает подозрения, сотрудник судебной полиции, который уведомлен или под его надзором, сотрудник судебной полиции немедленно информирует общественность прокурор, без промедления выезжает на место происшествия и делает первые выводы. Прокурор выезжает на место происшествия, если считает это необходимым, и ему помогают лица, способные оценить характер обстоятельств смерти. Однако он может делегировать для тех же целей сотрудника судебной полиции по своему выбору или, под контролем последнего, сотрудника судебной полиции по своему выбору. Если они не зарегистрированы в одном из списков, предусмотренных статьей 157, лица, призванные таким образом, приносят присягу в письменной форме оказывать содействие правосудию в их честь и в их совести. По указанию прокурора начато расследование для установления причин смерти. В этих рамках и для этих целей могут быть совершены действия, предусмотренные статьями 56-62, на условиях, предусмотренных настоящими

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	положениями. По истечении восьмидневного срока с момента указания этого мирового судьи эти следственные действия могут быть продолжены в формах предварительного следствия. Прокурор также может запросить информацию для установления причин смерти. Положения первых четырех абзацев применяются также в случае обнаружения тяжелораненого, когда причина его телесных повреждений неизвестна или сомнительна. Параграф 3 : Использование доказательств (статьи 427–457) Раздел 427 За исключением случаев, когда законом предусмотрено иное, правонарушения могут быть установлены любым способом доказывания, и судья выносит решение в соответствии со своим внутренним убеждением. Судья может основывать свое решение только на доказательствах, представленных ему в ходе судебного разбирательства и противоречиво обсужденных в его присутствии. Раздел 428 Признание, как и любое доказательство, оставлено на усмотрение судей. Раздел 429 Любой протокол или отчет имеет доказательную силу лишь в том случае, если он правилен по форме, если его автор действовал при исполнении своих функций и сообщал по предмету своей компетенции то, что видел, слышал или был свидетелем лично. Любой протокол допроса или слушания должен содержать ответы на вопросы. Раздел 430 За исключением случаев, когда законом предусмотрено иное, протоколы и отчеты о правонарушениях действительны только как простая информация. Раздел 431

О.А. Кириченко

	В тех случаях, когда служащие судебной полиции, агенты судебной полиции или гражданские служащие и агенты, ответственные за определенные функции судебной полиции, наделены специальным положением закона правом устанавливать правонарушения посредством официальных отчетов или отчетов, доказательство обратного может быть только представлено в письменной форме или показаниями свидетелей. Раздел 432 Письменные доказательства не могут быть результатом переписки между ответчиком и его адвокатом. Раздел 433 Вопросы, связанные с официальными отчетами, действительными до регистрации подделок, регулируются специальными законами. При отсутствии прямого указания порядок регистрации подлога регулируется, как указано в Разделе II Книги IV. Раздел 434 Если суд считает, что экспертное заключение необходимо, оно осуществляется в соответствии со статьями 156–166 , 168 и 169 . Раздел 435 Свидетели цитируются, как указано в статьях 550 и последующих. Раздел 436 Сделав выводы, предусмотренные статьей 406, председательствующий приказывает свидетелям удалиться в предназначенную для них комнату. Они выходят только для того, чтобы высадиться. Председатель принимает, если это необходимо, все полезные меры, чтобы свидетели не совещались друг с другом до дачи показаний. Раздел 437 Любое лицо, вызванное для допроса в качестве свидетеля, обязано явиться, принести присягу и дать показания в соответствии с положениями статей 226-13 и 226-14 Уголовного кодекса.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	Любой журналист, заслушанный в качестве свидетеля информации, собранной в ходе его деятельности, вправе не раскрывать ее происхождение. Раздел 457 Если в соответствии с разбирательством показания свидетеля окажутся ложными, председатель, либо по должности, либо по требованию прокурора или одной из сторон, должен получить точные показания свидетеля, записанные в протоколах слушаний. . . . Он может специально приказать этому свидетелю оставаться в распоряжении суда, который в случае необходимости заслушает его снова. Если решение должно быть вынесено в тот же день, президент может также оставить этого свидетеля в полиции в зале суда или за его пределами. Ознакомившись с приговором по существу, суд выносит постановление о его поведении перед прокурором, который требует возбуждения дела по факту ложных показаний. Оно составляется судом немедленно, после оглашения приговора по существу, изложением фактов или утверждений, из которых могут вытекать ложные показания. Этот отчет и копия протокола судебного заседания без промедления передаются прокурору.
Ульянова Л.Т. Доказательства и доказывание. <i>Уголовный процесс : учебник / под ред. К.Ф. Гуценко.</i> 4-е изд. Москва : Зерцало, 2000. С. 141-160.	Таким образом, доказательствами по уголовному делу являются любые фактические данные, полученные в установленном законом порядке и из предусмотренных законом источников, на основе которых орган дознания, следователь, прокурор и суд устанавливают наличие или отсутствие общественно опасного деяния, виновность лица, совершившего это деяние, и иные обстоятельства, имеющие значение для правильного разрешения дела Однако фактические данные, содержащиеся в

О.А. Кириченко

	определенном источнике, взятые сами по себе, еще нельзя рассматривать в качестве доказательств по уголовному делу. Чтобы стать таковыми, а, они должны непременно обладать прежде всего такими юридическими свойствами, которые принято называть относимостью и допустимостью (с. 152). Относимость доказательств – их свойство, в силу которого они способны устанавливать или опровергать входящие в предмет доказывания обстоятельства, а также все другие обстоятельства, имеющие значение для правильного разрешения уголовного (с. 152) дела. Относимость характеризует содержание доказательства, его связь с существом дела. Относимым доказательство считают тогда, когда оно имеет отношение (относится) к рассматриваемому делу. Под допустимостью доказательства понимается обычно их процессуальная доброкачественность. ... Доказательства должны быть получены из перечисленных в ч. 2 ст. 69 УПК источников (с. 153). Достоверным считается доказательство, истинность содержания которого (т.е. соответствие действительности заключенных нем фактических данных) признается заслуживающей полного, несомненного доверия. Достоверность доказательства познается посредством тщательной его проверки на предварительном следствии и в суде. Достаточность доказательства - это определяемая по внутреннему убеждению совокупность относимых, допустимых, достоверных доказательств, необходимых для установления обстоятельств преступления в соответствии с действительностью и вынесения обоснованных решений в процессе расследования и рассмотрения уголовного дела (с. 156).
Устинов А.А. Доказывание при	В третьем параграфе «Система доказывания и ее элементы при рассмотрении судом

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

рассмотрении судом материалов уголовного дела в ходе досудебного производства : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец.: «Уголовный процесс», Российский государственный университет правосудия, 2022. 26 с. URL : file:///C:/Users/intel/Downloads/autoref-dokazyvanie-pri-rassmotrenii-sudom-materialov-ugolovnogo-dela-v-khode-dosudebnogo-proizvodst.pdf	материалов досудебного производства» обосновано, что в процессе доказывания при осуществлении судом уголовно-процессуальной деятельности в ходе досудебного производства все элементы доказывания связаны между собой. В процессе их взаимодействия собирание доказательств выполняет подготовительную задачу доказывания по выявлению и закреплению доказательственного материала, проверка устанавливает его относимость и допустимость, оценка выясняет достоверность и процессуальное значение каждого доказательства и определяет достаточность их совокупности для установления обстоятельств, относящихся к предмету доказывания. При оценке судом доказательств по рассматриваемому материалу досудебного производства (по жалобам на необоснованный отказ в возбуждении уголовного дела, на незаконное прекращение уголовного преследования и т. п.) проверяются выводы по оценке доказательств иных субъектов доказывания (следователя, дознавателя), что указывает на взаимосвязь элементов системы доказывания на различных уровнях процедуры осуществления судебной деятельности в ходе досудебного производства (с. 20).
Уткин В.В. Использование в судебном доказывании по уголовным делам результатов оперативно-розыскной деятельности : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук; спец.: «Уголовный	Из этого выводится отрицание, во-первых, следственной доктрины уголовно-процессуальных доказательств, а во-вторых – необходимости и исключительности следственной проверки данных, полученных в ходе ОРД, как условие допустимости передачи их суду. 1.2. Изучение практики позволило обосновать, что в современном уголовном процессе существует несколько процессуально-правовых способов включения в судебное доказывание информации, полученной в ходе ОРД. Основной

О.А. Кириченко

процесс»; Нижегородская академия МВД России, Нижний Новгород, 2020. 35 с. URL : file:///C:/Users/intel/Downloads/autoreferispolzovanie-v-sudebnom-dokazyvanii-po-ugolovnym-delam-rezultatov-operativno-rozysknoi-deyat.pdf	из них состоит в оглашении государственным обвинителем письменных материалов уголовного дела, составленных следователем (протоколов следственных действий, иных документов), которые содержат информацию, полученную в ходе ОРД. Второй способ заключается в проведении судебных допросов сотрудников оперативных подразделений и представлении таким образом сведений, полученных ими при проведении ОРМ, (с. 12) в виде показаний. Третий способ – через предъявление предметов и документов, изъятых в ходе ОРМ и получивших статус вещественных доказательств, которые предъявляются стороной обвинения в суде. Четвертый способ – это представление в суде документов, в которых зафиксированы ход и результаты ОРМ (оперативный эксперимент, проверочная закупка, КТП и др.) в виде документов (актов, протоколов), аудио-, видеозаписей – на электронных носителях информации. Пятый способ представляет собой скрытое влияние на формирование уголовно-судебных доказательств – через оперативное сопровождение поддержания государственного обвинения и представления/исследования доказательств, представляемых стороной обвинения. Он проявляется в реализации мер госзащиты к «свидетелям обвинения», а также тактике проведения гособвинителем следственных действий, совершения процессуальных действий, направленных на выяснение фактических обстоятельств в пользу обвинения, и может, в частности, сказаться на содержании даваемых показаний (с. 13). 3.2. Если исходить из учения о свойстве производности доказательств и общего условия непосредственности судебного разбирательства, то надо однозначно сделать вывод о том, что судья обязан обратиться к первоисточнику доказательственной информации, а таковыми и являются данные ОРД и их носители – они и

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	есть первоначальное доказательство, и следовательно, (с. 15) более надежное. Значит, следственная документация является только помехой для познания судом исходной информации, изобличающей подсудимого по предъявленному обвинению (с. 16).
Фаткуллин Ф.Н. Доказательства в уголовном процессе. <i>Советский уголовный процесс : учебник / под ред. Д.С. Карева.</i> Москва : Юрид. лит., 1975. С. 104-145.	В уголовном процессе доказательства имеют своим назначением служить объективной основой тех или иных выводов, а по своей природе являются фактической информацией об обстоятельствах, имеющих значение по делу. Источники доказательств предназначены быть своего рода средством сохранения и передачи такой информации, по своему существу выступают как носители и формы передачи фактической информации по делу. Нельзя считать доказательства и их источники однородными категориями, нельзя смешивать их друг с другом. Иначе возможна подмена конкретных фактических данных их источниками, судебным доказательством будет признано то, что при строгом подходе им не является (с. 111). Под судебными доказательствами можно понимать содержащиеся в процессуальных источниках конкретные сведения об исследуемых фактах и подтверждаемые ими или непосредственно воспринимаемые судьями (следователем) доказательственные факты, на основе которых в определенном законом порядке устанавливаются наличие или отсутствие преступного деяния, виновность совершивших его лиц и иные обстоятельства, имеющие значение по делу. Под относимостью доказательств подразумевается внутренне присущее им свойство, выражающее их существенную объективную связь с любым значимым по делу фактом (с. 115). В отличие от доказательства его источник представляет собой не фактическую

О.А. Кириченко

	информацию, а лишь определенное средство ее сохранения и передачи (с. 115-116).
Фаткуллин Ф.Н. Общин проблемы процессуального доказывания. 2-е изд. Казань : Изд-во Казанск. гос. ун-та, 1976. 206 с.	К доказательствам относятся как конкретные фактические данные, употребляемые для установления исследуемых обстоятельств, источники этих данных (источники доказательств) и способы их получения, проверки и использования в ходе доказывания (следственные и некоторые иные процессуальные действия) (с. 93). Судебными доказательствами являются содержащиеся в процессуальных источниках конкретные сведения об исследуемых фактах и подтверждаемые ими или непосредственно воспринимаемые судьями (следователями) доказательственные факты, на основе которых в определённом законом порядке устанавливаются наличие или отсутствие преступного деяния, виновность совершивших его лиц и иные обстоятельства, имеющие правовое значение по делу (с. 118). Под относимостью судебных доказательств подразумевается внутреннее пасущее им свойство, выражающее их существенную объективную связь с любым иском фактом по делу (с. 121). Под допустимостью источника доказательств следует понимать признанную законодателем пригодность (приемлемость) данного источника служить средством процессуального доказывания (с. 130).
Хмыров А.А. Основы теории доказывания : монография. Краснодар : Кубанский гос. ун-т, 1981. 112 с.	Понимание судебных доказательств как единства фактических данных и их процессуальных источников требует от субъектов доказывания тщательной проверки и оценки не только самих фактических данных, но и средств их получения, что представляется существенно важным (с. 13).
Чеканов В.Я. Общие положения теории доказательств. Доказательства и их	Доказательствами по уголовному делу могут быть любые фактические данные, на основе которых в определенном законом порядке органы дознания, следователь и суд

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

классификация. <i>Советский уголовный процесс. Вопросы общей части / под ред. В.Я. Чеканова.</i> Саратов: Изд-во Сарат. гос. ун-та, 1986. С. 126-145.	устанавливают наличие или отсутствие общественно опасного деяния, виновность лица, совершившего это деяние, и иные обстоятельства, имеющие значение для правильного разрешения дела. «Любые фактические данные» - это сведения о фактах, подлежащих доказыванию, получаемые лицом, производящим дознание, следователем и судом как путем непосредственного восприятия, так и из разных источников. Эти сведения должны быть собраны и закреплены в определенном законом порядке: путем обращения к допускаемым законом источникам сведений и использования каждого источника в установленном законом порядке. Фактические данные (доказательства) и источники их объединяются общим понятием средств доказывания. Однако существуют основания и к тому, чтобы выделять в качестве самостоятельных понятий «доказательства», «источники доказательств» (с. 131). Отличие предмета доказывания от пределов доказывания заключается в том, что в предмете доказывания речь идет об обстоятельствах, подлежащих установлению, а в пределах доказывания - о доказательствах, устанавливающих эти факты. С понятиями доказательств и предмета доказывания связан вопрос об относимости и допустимости доказательств. С понятиями доказательств и предмета доказывания связан вопрос об относимости и допустимости доказательств (с. 133). Под относимостью доказательств следует понимать использование по делу тех фактических данных, которые имеют значение для данного дела ... когда речь идет об относимости доказательств, следует учитывать не только главные факты, но и доказательственные. Под допустимостью доказательств имеется в

О.А. Кириченко

	виду возможность -пользоваться при доказывании теми или иными источниками. Допустимость доказательств подразумевает, что используемый источник доказательств предусмотрен законом (с. 134).
Чельцов М.А. Советский уголовный процесс : учебник. 2-е изд. Москва : Госюригиздат, 1951. 512 с.	93. Основные положения советской теории доказательств (с. 136-138). Факт, подлежащий установлению, называется предметом доказывания; факты, из которых выводится существование доказываемого факта, носят название доказательственных фактов, или доказательств (с. 134-135). Как было указано выше, доказательством являются факты, обстоятельства... ни один доказательственный факт не имеет для суда заранее установленной законом силы и не связывает суд (с. 136). Статья 98. Предмет и объем доказывания (с. 147-150) Вопрос о том, имеет ли каждый из представляемых суду фактов значение для решения дела по существу, т.е. установления виновности или невиновности обвиняемого и назначения в первом случае соответствующего ему вине наказания, - и есть вопрос об относимости доказательств (с. 149). Статья 101. Вопрос о допустимости доказательств (с. 152-153). Не все то, что относится к делу, должно быть допущено в качестве предмета доказывания; в некоторых случаях существуют прямые запреты допущения, исходящие не только из чисто процессуальных, но иногда и из более общих, государственных соображений. Некоторые факты не подлежат доказыванию в силу существования установленных законом презумпций. Презумпциями называются установленные законом предположения о наличии постоянной связи между двумя фактами (или группами фактов): если существует один факт, то существует и второй. Иногда законодатель

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	признает такую связь неизменной и обязательной. Это значит, что никакие опровержения не допускаются. Такой вид презумпций носит техническое название презумпций неопровержимых. В других случаях законодатель считает такую связь обычной, т.е. признает ее существующей, пока не доказано противное. Это значит, что заинтересованная сторона может опровергать наличие в данном случае этой связи. Такой вид презумпций носит техническое название презумпций опровержимых. Советский процесс, не связывающий суд никакими формальными доказательствами, знает очень небольшое число презумпций. Из требования стабильности закона и основанных на нем судебных приговоров вытекает необходимость допущения в качестве основной процессуальной презумпции, на которой держится весь судебный порядок, признания судебного решения за истину. В силу этой презумпции в уголовном суде не требуется доказывать те факты, которые установлены вошедшим в законную силу решением гражданского суда. Эта презумпция является презумпцией опровержимой. Но самое доказывание неправильности вступившего в законную силу судебного решения может происходить в особо установленном законом порядке. Для советского уголовного процесса имеет также большое значение материально-правовая презумпция, в силу которой считается, что малолетние, не достигшие 14-летнего возраста, а по ряду дел 12 лет, не могут быть субъектами преступления. Это – неопровержимая презумпция: из нее вытекает категорический запрет возбуждения уголовного дела против малолетних, не достигших 14 (по ряду дел 12) лет. Следующим положением из этой группы является молчаливо подразумевающееся в судах

О.А. Кириченко

	положение о том, что каждый нормальный взрослый человек сознает (с. 152) причинную связь обычных житейских явлений. Отсюда - важный вывод о границах доказывания для обвинения, доказав, например, что А. умышленно бил В. топором по голове, мы считаем, что А. имел намерение причинить ему смерть (с. 153). Не подлежат доказыванию факты общеизвестные. Хотя и невозможно дать точное определение круга таких фактов, самое правило не вызывает сомнения: это те факты, в истинности которых не может сомневаться ни один разумный человек. Если судьи знают частным образом какой-нибудь факт, относящийся к делу, то это частное знание они не могут использовать как основание для своего приговора. Если же при этом судья воспринимал непосредственно тот или другой факт, то представить его в качестве доказательства судья может не иначе, как выступив свидетелем, следовательно, перестав быть судьей. Не подлежат доказыванию и все те факты, которые должны быть известны судье по его должности, например, инструкции и циркуляры Министерства юстиции и пр. Не должны допускаться к доказыванию обстоятельства сверхъестественные, противоречащие известным нам законам природы и, следовательно, невозможные (с. 153). В УПК Узбекской ССР ст. 22 называет доказательствами «все фактические данные, которые в отдельности или в совокупности устанавливают или опровергают событие преступления, уличают или оправдывают привлеченного к ответственности и отягчают или смягчают его ответственность» Но в тоже время ч. 2 этой статьи повторяет определение, принятое в других кодексах: «... доказательствами являются показания

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	свидетелей, протоколы осмотров» и т.д. Значит, здесь термин «доказательства» обнимает одновременно и доказательственные факты и источники доказательств (с. 160). Правильно поэтому поступили авторы украинского проекта УПК 1920 года, разделив два понятия. В ст. 27 они дали определение доказательств как обстоятельств, устанавливающих или опровергающих факт преступления, уличающих или оправдывающих обвиняемого, а ст. 28 они посвятили источникам доказательств, перечислив в ней показания свидетелей и т.д. (с. 161).
Чорнооченко С.І. Цивільний процес України : навч. посібник. Київ : Центр навч. літ., 2004. 308 с.	Доказами з цивільної справи є будь-які фактичні, на основі яких у визначеному законом порядку суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи (ч. 1 ст. 27 ЦПК). З наведеного визначення випливає, що доказами є фактичні дані, які отримані в установленій законом процесуальній формі. Фактичні дані (докази) суд одержує з певних джерел, що називаються у законі засобами доказування. Цивільний процесуальний (с. 115) закон дає вичерпний перелік засобів доказування: пояснення сторін і третіх осіб; показання свідків; письмові докази; речові докази; висновки експертів. Тому, виходячи із закону, суд вправі використовувати для одержання фактичних даних тільки засоби, зазначені в ч. 2 ст. 27 ЦПК України (с. 116). 13.2 Факти, що не підлягають доказуванню (с. 117-118). Не за всіма фактами предмета доказування здійснюється доказова процесуальна діяльність. Не потребують доказування загальновідомі, преюдиціальні факти і факти, що презумуються (ст. 32 ЦПК). Суд також може вважати визнаний стороною факт встановленим і звільнити від

О.А. Кириченко

	його доказування (ст. 40 ЦПК) (с. 118).
Цивільний процесуальний кодекс України : закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2004. № 40, 41, 42, ст. 492, зі змінами згідно із законом № 2689-IX від 18 жовтня 2022 р. Zakon.rada.gov.ua : веб-сайт. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15	Глава 5. Докази та доказування § 1. Основні положення про докази Стаття 76. Докази 1. Доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи. 2. Ці дані встановлюються такими засобами: 1) письмовими, речовими і електронними доказами; 2) висновками експертів; 3) показаннями свідків. Особливості визначення шкоди, завданої у результаті виведення банку з ринку або ліквідації банку на підставі протиправних (незаконних) індивідуальних актів Національного банку України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, Міністерства фінансів України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, рішень Кабінету Міністрів України особам, які на дату прийняття таких індивідуальних актів або рішень, відповідно, мали статус учасників такого банку, встановлюються законом України «Про банки і банківську діяльність» та законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб». <i>{Частина другу статті 76 доповнено абзацом п'ятим згідно із законом № 590-IX від 13.05.2020}</i> Стаття 77. Належність доказів 1. Належними є докази, які містять інформацію щодо предмета доказування. 2. Предметом доказування є обставини, що підтверджують заявлені вимоги чи заперечення або мають інше значення для розгляду справи і підлягають встановленню при ухваленні судового рішення. 3. Сторони мають право обґрунтовувати

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	належність конкретного доказу для підтвердження їхніх вимог або заперечень. 4. Суд не бере до розгляду докази, що не стосуються предмета доказування. Стаття 78. Допустимість доказів 1. Суд не бере до уваги докази, що одержані з порушенням порядку, встановленого законом. 2. Обставини справи, які за законом мають бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватися іншими засобами доказування. Стаття 79. Достовірність доказів 1. Достовірними є докази, на підставі яких можна встановити дійсні обставини справи. Стаття 80. Достатність доказів 1. Достатніми є докази, які у своїй сукупності дають змогу дійти висновку про наявність або відсутність обставин справи, які входять до предмета доказування. 2. Питання про достатність доказів для встановлення обставин, що мають значення для справи, суд вирішує відповідно до свого внутрішнього переконання. Стаття 81. Обов'язок доказування і подання доказів 1. Кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених цим Кодексом. 2. У справах про дискримінацію позивач зобов'язаний навести фактичні дані, які підтверджують, що дискримінація мала місце. У разі наведення таких даних доказування їх відсутності покладається на відповідача. У справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави позивач зобов'язаний навести у позові фактичні дані, які підтверджують зв'язок активів з особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та їх необґрунтованість, тобто наявність визначеної

О.А. Кириченко

	частиною другою статті 290 цього Кодексу різниці між вартістю таких активів та законними доходами такої особи. У разі визнання судом достатньої доведеності зазначених фактів на підставі поданих позивачем доказів спростування необґрунтованості активів покладається на відповідача. <i>{Частина другу статті 81 доповнено абзацом другим згідно із законом № 263-IX від 31.10.2019}</i> 3. У справах щодо застосування керівником або роботодавцем чи створення ним загрози застосування негативних заходів впливу до позивача (звільнення, примушування до звільнення, притягнення до дисциплінарної відповідальності, переведення, атестація, зміна умов праці, відмова в призначенні на вищу посаду, зменшення розміру заробітної плати тощо) у зв'язку з повідомленням ним або його близькими особами про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень закону України «Про запобігання корупції» іншою особою обов'язок доказування, що прийняті рішення, вчинені дії є правомірними і не були мотивовані діями позивача чи його близьких осіб щодо здійснення цього повідомлення, покладається на відповідача. <i>{Частина третя статті 81 в редакції закону № 198-IX від 17.10.2019}</i> 4. У разі посилення учасника справи на невчинення іншим учасником справи певних дій або відсутність певної події суд може зобов'язати такого іншого учасника справи надати відповідні докази вчинення цих дій або наявності певної події. У разі ненадання таких доказів суд може визнати обставину невчинення відповідних дій або відсутності події встановленою. 5. Докази подаються сторонами та іншими учасниками справи. 6. Доказування не може ґрунтуватися на

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	припущеннях. 7. Суд не може збирати докази, що стосуються предмета спору, з власної ініціативи, крім витребування доказів судом у випадку, коли він має сумніви у добросовісному здійсненні учасниками справи їхніх процесуальних прав або виконанні обов'язків щодо доказів, а також інших випадків, передбачених цим Кодексом. Стаття 82. Підстави звільнення від доказування 1. Обставини, які визнаються учасниками справи, не підлягають доказуванню, якщо суд не має обґрунтованого сумніву щодо достовірності цих обставин або добровільності їх визнання. Обставини, які визнаються учасниками справи, зазначаються в заявах по суті справи, поясненнях учасників справи, їхніх представників. 2. Відмова від визнання обставин приймається судом, якщо сторона, яка відмовляється, доведе, що вона визнала ці обставини внаслідок помилки, що має істотне значення, обману, насильства, погрози чи тяжкої обставини, або що обставини визнано у результаті зловмисної домовленості її представника з другою стороною. Про прийняття відмови сторони від визнання обставин суд постановляє ухвалу. У разі прийняття судом відмови сторони від визнання обставин вони доводяться в загальному порядку. 3. Обставини, визнані судом загальновідомими, не потребують доказування. 4. Обставини, встановлені рішенням суду у господарській, цивільній або адміністративній справі, що набрало законної сили, не доказуються при розгляді іншої справи, у якій беруть участь ті самі особи або особа, щодо якої встановлено ці обставини, якщо інше не встановлено законом. 5. Обставини, встановлені стосовно певної особи рішенням суду у господарській, цивільній або адміністративній справі, що набрало

О.А. Кириченко

	законної сили, не доказуються при розгляді іншої справи, проте можуть бути у загальному порядку спростовані особою, яка не брала участі у справі, в якій такі обставини були встановлені. 6. Вирок суду в кримінальному провадженні, ухвала про закриття кримінального провадження і звільнення особи від кримінальної відповідальності або постанова суду у справі про адміністративне правопорушення, які набрали законної сили, є обов'язковими для суду, що розглядає справу про правові наслідки дій чи бездіяльності особи, стосовно якої ухвалений вирок, ухвала або постанова суду, лише в питанні, чи мали місце ці дії (бездіяльність) та чи вчинені вони цією особою. 7. Правова оцінка, надана судом певному факту при розгляді іншої справи, не є обов'язковою для суду. 8. Обставини, встановлені рішенням третейського суду або міжнародного комерційного арбітражу, підлягають доказуванню в загальному порядку при розгляді справи судом. Стаття 83. Подання доказів 1. Сторони та інші учасники справи подають докази у справі безпосередньо до суду. 2. Позивач, особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб, повинні подати докази разом з поданням позовної заяви. 3. Відповідач, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, повинні подати суду докази разом з поданням відзиву або письмових пояснень третьої особи. 4. Якщо доказ не може бути поданий у встановлений законом строк з об'єктивних причин, учасник справи повинен про це письмово повідомити суд та зазначити: доказ, який не може бути подано; причини, з яких доказ не може бути подано у зазначений строк; докази, які підтверджують, що особа здійснила

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	всі залежні від неї дії, спрямовані на отримання вказаного доказу. 5. У випадку визнання поважними причин неподання учасником справи доказів у встановлений законом строк суд може встановити додатковий строк для подання вказаних доказів. 6. У випадку прийняття судом відмови сторони від визнання обставин суд може встановити строк для подання доказів щодо таких обставин. 7. Якщо зі зміною предмета або підстав позову або поданням зустрічного позову змінилися обставини, що підлягають доказуванню, суд залежно від таких обставин встановлює строк подання додаткових доказів. 8. Докази, не подані у встановлений законом або судом строк, до розгляду судом не приймаються, крім випадку, коли особа, яка їх подає, обґрунтувала неможливість їх подання у вказаний строк з причин, що не залежали від неї. 9. Копії доказів (крім речових доказів), що подаються до суду, заздалегідь надсилаються або надаються особою, яка їх подає, іншим учасникам справи. Суд не бере до уваги відповідні докази у разі відсутності підтвердження надсилання (надання) їх копій іншим учасникам справи, крім випадку, якщо такі докази є у відповідного учасника справи або обсяг доказів є надмірним, або вони подані до суду в електронній формі, або є публічно доступними. 10. Докази, які не додані до позовної заяви чи до відзиву на неї, якщо інше не передбачено цим Кодексом, подаються через канцелярію суду, з використанням Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи або в судовому засіданні з клопотанням про їх приєднання до матеріалів справи. 11. У разі подання заяви про те, що доданий до справи або поданий до суду учасником справи для ознайомлення документ викликає сумнів з

О.А. Кириченко

	приводу його достовірності або є підробленим, особа, яка подала цей документ, може просити суд до закінчення підготовчого засідання виключити його з числа доказів і розглядати справу на підставі інших доказів. <i>{Стаття 83 із змінами, внесеними згідно із законом № 1089-IX від 16.12.2020}</i> Стаття 84. Витребування доказів 1. Учасник справи, у разі неможливості самостійно надати докази, вправі подати клопотання про витребування доказів судом. Таке клопотання повинно бути подане в строк, зазначений у частинах другій та третій статті 83 цього Кодексу. Якщо таке клопотання заявлено з пропуском встановленого строку, суд залишає його без задоволення, крім випадку, коли особа, яка його подає, обґрунтує неможливість його подання у встановлений строк з причин, що не залежали від неї. 2. У клопотанні повинно бути зазначено: 1) який доказ витребується; 2) обставини, які може підтвердити цей доказ, або аргументи, які він може спростувати; 3) підстави, з яких випливає, що цей доказ має відповідна особа; 4) вжиті особою, яка подає клопотання, заходи для отримання цього доказу самостійно, докази вжиття таких заходів та (або) причини неможливості самостійного отримання цього доказу. 3. У разі задоволення клопотання суд своєю ухвалою витребує відповідні докази. 4. Суд може витребувати докази також до подання позову як захід забезпечення доказів у порядку, встановленому статтями 116-118 цього Кодексу. 5. Суд може уповноважити на одержання таких доказів заінтересовану сторону. 6. Будь-яка особа, у якої знаходиться доказ, повинна видати його на вимогу суду. 7. Особи, які не мають можливості подати доказ, який витребує суд, або не мають можливості

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	подати такий доказ у встановлені строки, зобов'язані повідомити про це суд із зазначенням причин протягом п'яти днів з дня вручення ухвали. 8. У разі неповідомлення суду про неможливість подати докази, витребувані судом, а також за неподання таких доказів з причин, визнаних судом неповажними, суд застосовує до відповідної особи заходи процесуального примусу, передбачені цим Кодексом. 9. Притягнення винних осіб до відповідальності не звільняє їх від обов'язку подати витребувані судом докази. 10. У разі неподання учасником справи з неповажних причин або без повідомлення причин доказів, витребуваних судом, суд залежно від того, яка особа ухиляється від їх подання, а також яке значення мають ці докази, може визнати обставину, для з'ясування якої витребувався доказ, або відмовити у його визнанні, або може здійснити розгляд справи за наявними в ній доказами, або, у разі неподання таких доказів позивачем, - також залишити позовну заяву без розгляду. 11. У випадках, передбачених законом, апеляційний загальний суд за місцезнаходженням доказів може витребувати докази на прохання третейського суду чи міжнародного комерційного арбітражу або за заявою сторони (учасника) третейського (арбітражного) розгляду за згодою третейського суду чи міжнародного комерційного арбітражу у справі, що розглядається третейським судом (міжнародним комерційним арбітражем), у порядку, встановленому цією статтею. У разі задоволення відповідної заяви суд може зобов'язати особу, у якої такі докази витребовуються, надати такі докази безпосередньо третейському суду або міжнародному комерційному арбітражу або стороні, за заявою якої такі докази

О.А. Кириченко

	витребовуються, для подальшого їх подання третейському суду (міжнародному комерційному арбітражу). В ухвалі про витребування доказів суд вирішує питання забезпечення чи попередньої оплати витрат осіб, пов'язаних із поданням відповідних доказів. Стаття 85. Огляд доказів за їх місцезнаходженням 1. Письмові, речові та електронні докази, які не можна доставити до суду, оглядаються за їх місцезнаходженням. 2. Про дату, час і місце огляду доказів за їх місцезнаходженням повідомляються учасники справи. Неявка цих осіб не є перешкодою для проведення огляду. 3. У разі необхідності, в тому числі за клопотанням учасника справи для участі в огляді доказів за їх місцезнаходженням, можуть бути залучені свідки, перекладачі, експерти, спеціалісти, а також здійснено фотографування, звуко- і відеозапис. 4. Про огляд доказів за їх місцезнаходженням складається протокол, що підписується всіма особами, які беруть участь в огляді. До протоколу додаються разом з описом усі складені або звірені під час огляду на місці плани, креслення, копії документів, а також зроблені під час огляду фотознімки, електронні копії доказів, відеозаписи тощо. 5. Якщо огляд здійснюється за відсутності хоча б однієї зі сторін, а також в інших випадках, коли суд визнає це за необхідне, суд забезпечує відеофіксацію огляду технічними засобами. 6. Особи, які беруть участь в огляді доказів за їх місцезнаходженням, мають право звертати увагу суду на ту чи іншу обставину, яка, на їхній погляд, має значення для повноцінного проведення огляду, встановлення обставин, які мають значення для розгляду справи, робити свої зауваження щодо протоколу огляду. 7. У порядку, передбаченому цією статтею, суд

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	за заявою учасника справи чи з власної ініціативи може оглянути веб-сайт (сторінку), інші місця збереження даних в мережі Інтернет з метою встановлення та фіксування їх змісту. У разі необхідності для проведення такого огляду суд може залучити спеціаліста. 8. Суд може призначити експертизу для встановлення та фіксування змісту веб-сайту (сторінки), інших місць збереження даних в мережі Інтернет за умови, якщо це потребує спеціальних знань і не може бути здійснено судом самостійно або із залученням спеціаліста. 9. У випадках, передбачених законом, апеляційний загальний суд за місцезнаходженням доказів може оглянути докази за їх місцезнаходженням на прохання третейського суду чи міжнародного комерційного арбітражу або за заявою сторони (учасника) третейського (арбітражного) розгляду за згодою третейського суду (міжнародного комерційного арбітражу) у справі, що розглядається третейським судом або міжнародним комерційним арбітражем, у порядку, встановленому цією статтею. У разі задоволення відповідної заяви суд направляє протокол огляду безпосередньо третейському суду (міжнародному комерційному арбітражу) або стороні, за заявою якої такий огляд проводився, для подальшого його подання третейському суду (міжнародному комерційному арбітражу). В ухвалі про огляд доказів за їх місцезнаходженням суд вирішує питання забезпечення чи попередньої оплати витрат осіб, пов'язаних із таким оглядом.
Шейфер С.А. Собирание доказательств в советском уголовном процессе. Саратов : Изд-во Саратов. гос. ун-	Доказательства являются объективно-субъективной категорией, поскольку, с одной стороны, доказательства отражают в виде сообщений или сведений те фактические обстоятельства, которые возникли и существуют независимо от воли познающего субъекта. С

О.А. Кириченко

та, 1986. 171 с.	другой стороны, доказательства представляют собой результат отображения внешней обстановки в сознании познающего субъекта и преобразуются им в соответствующую форму (с. 27).
Штефан М.Й. Цивільне процесуальне право України : підручник : Київ : «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. 624 с.	Факти, що не підлягають доказуванню (с. 288-289) Не потребують доказування загальновідомі, преюдиціальні факти і факти, що визнані сторонами та іншими особами, які беруть участь у справі (ст. 61 ЦПК України). Загальновідомі факти – це обставини, що відомі широкому колу осіб, у тому числі і складу суду. Вони не потребують доказування тому, що об’єктивність їх існування очевидна, це в основному не дії, а події. Преюдиціальність фактів ґрунтується на правовій властивості законної силу судового рішення і визначається його суб’єктивними і об’єктивними межами, за якими сторони й інші особи, які брали участь у справі, а також їх (с. 288) правонаступники не можуть знову оспарювати в іншому процесі встановлені судом факти і правовідносини (ч. 2 ст. 223 ЦПК України). Тому факти, встановлені рішенням суду у цивільній, господарській або адміністративній справ, що набрало законної сили, не доводяться знову при розгляді інших цивільних справ, у яких беруть ті ж самі особи. Але факти, встановлені вироком суду в кримінальній справі, що набрав законної сили, або постановою суду у справі про адміністративні правопорушення є обов’язковими для суду, що розглядає справу про цивільно-правові наслідки дій особи, щодо якої відбувся вирок суду, лише з двох питань: чи мали місце ці дії та чи вчинені вони даною особою (ч. 4 ст. 61 ЦПК України). За ЦПК України 1963 р. не потребують доказування при розгляді справи і факти, які згідно із законом припускалися встановленими, тобто, законні презумпції ... зокрема,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

	презумпція правомірності правочину. Законні презумпції стосуються лише юридичних фактів, а не доказових, які також належать до предмета доказування (с. 289).
Эйсман А.А. О понятии вещественного доказательства и его соотношении с понятием доказательств других видов. <i>Вопросы предупреждения преступности.</i> Москва : Юрид. лит., 1965. Вып. 1. С. 90-94.	Доказательство есть доказательственный факт, если отвлечься от источника сведений об этом факте и от формы (средства), в котором эти сведения представлены; оно есть источник доказательства, если отвлечься от содержания и от формы сообщения; оно есть средство доказывания, если отвлечься от содержания сведений и их источника. В целом доказательство есть и то, и другое, и третье (с. 90).

БАЗИСНІ ПОЛОЖЕННЯ

англійського власне кримінального судочинства
за дисертацією В.О. Ковальова¹⁰¹

В разделе I «Историко-правовое обозрение английской системы судебных доказательств» рассматривается становление доказательственного права и теории доказательств Англии. Отмечается, что в работах английских и американских ученых не только не содержится решения, но даже отсутствует постановка вопроса о социально-экономических и политических основаниях образования английской системы судебных доказательств. Совершенно ясно, что советская юридическая наука не может отказаться от исследования вопроса о факторах базисного характера, обусловивших появление этого правового феномена.

Начало процесса образования системы доказательств в английском судопроизводстве середины XVI в. связано с крупнейшими социально-экономическими преобразованиями в стране. Данный период характеризуется так называемым первоначальным накоплением капитала и созданием основ капиталистического способа производства. Эти преобразования базисного характера породили надстроечное явление, вошедшее в историю под названием «кровавое законодательство против экспроприированных». Последнее привело к резкому обострению классовой борьбы вплоть до вооруженных выступлений (восстание Кета Роберта 1549 г.). В этих условиях для удержания в повинности крестьянства и нарождающегося пролетариата у господствующих классов Англии возникла необходимость в создании сильной государственной машины. Однако в судопроизводстве возможность осуществления этого наталкивалась на специфические отношения по разграничению функций между коронными судьями и присяжными заседателями. Относительная самостоятельность присяжных содержала в себе потенциальную возможность усиления общественного элемента суда в противовес государственному.

В связи с этим появилась потребность (с. 5) создания специального правового рычага, при помощи которого коронные судьи могли бы эффективно воздействовать на присяжных заседателей. Роль такого

¹⁰¹ Викладається на мові та змісту оригіналу за основною частиною кандидатської дисертації В.О. Ковальова «Английская система судебных доказательств (на русском языке)» [167].

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

рычага отводилась доказательственному праву. Это и явилось политической причиной начала процесса образования английской системы судебных доказательств.

Из изложенного следует вывод, что становление целостной системы доказательств в английском судопроизводстве исторически относится к эпохе капитализма и отражает объективные потребности господствующих классов Англии. Процесс этого становления в настоящей работе исследуется в тесной связи с развитием источников английского доказательственного права. К числу таковых английские ученые помимо источников в общепринятом смысле относят также труды классиков юриспруденции, отчеты о судебных решениях, римское право, средневековое каноническое право, древние обычаи и даже нормы морали (Cross R. *The Precedent in English Law*, Oxford, 1968, p. 145). Основное внимание в работе уделяется анализу важнейших источников common law, statute law и трудам классиков английской юриспруденции. Рассматриваются их конкретные особенности. Подчеркивается чрезвычайная хаотичность, неопределенность и противоречивость common law — качества, которые в значительной мере унаследовало и современное statute law. Наличие этих качеств создает весьма благоприятные возможности для политических маневров правящего класса, поскольку обеспечивает условия для практически ничем не ограниченной, по существу произвольной избирательности в правоприменительном процессе.

Рассматривая место доказательственного права в системе правовых отраслей Англии, автор отмечает, как позитивное явление вычленение его в самостоятельную отрасль права. Более того, доказательственное право Англии к настоящему времени приобрело значение универсального средства обеспечения процесса правоприменения. Эта универсальность обусловлена единством доказательственного права, использующегося для установления фактических обстоятельств, имеющих юридическое значение в рамках любой отрасли английского права. Представляется, что универсализация доказательственного права составляет объективное содержание развития любой правовой системы, поэтому значение этого явления далеко выходит за рамки чисто английской проблемы. По мнению автора, формирование единого и универсального доказательственного права представляет собой одну из (с. 6) немногих идей, критическое осмысливание и творческое заимствование которых в советской науке является оправданным и целесообразным.

Наряду с выяснением вопроса о месте доказательственного права в правовой системе Англии, в работе рассматривается вопрос о значении

О.А. Кириченко

английской системы судебных доказательств в мировой правовой культуре. Особое внимание при этом уделяется соотношению доказательственных систем Англии и США. Делается вывод о том, что параллельное развитие права на английской и американской почвах не привело к различиям принципиального свойства в силу единой классовой основы. Именно поэтому англо-американскую систему доказательств можно рассматривать как единую систему, которая, благодаря приобретению опыта в социально-политических условиях различных стран, стала еще более изощренным орудием правящего класса.

Изучая работы классиков английской юриспруденции и современных юристов Англии и США, автор обращает внимание на почти полное отсутствие в них мировоззренческих вопросов. Поэтому и определения, даваемые английскими учеными английской системе судебных доказательств, страдают односторонностью и неполнотой. В связи с этим в настоящей работе содержится попытка сформулировать такое определение с позиций научной методологии. При этом диссертант исходил из необходимости отразить в нем не только правовые особенности, но и политическую сущность рассматриваемого явления. С учетом изложенного предлагается следующее определение :

Английская система судебных доказательств представляет собой совокупность теоретических и практических положений, лежащих в основе доказательственного права, которые определяют методику исследования доказательств путем провозглашения формальных, казуистических, противоречивых правил, регламентирующих относимость и допустимость доказательств, чем обеспечивается эффективный контроль коронного элемента суда над представительным, а также создаются многочисленные препятствия в установлении истины для непосвященных и несостоятельных, что тождественно привилегированному положению капитала в процессе доказывания.

В разделе II диссертации рассматриваются основные положения английской системы судебных доказательств. Отмечается, что установление фактических обстоятельств дела в судопроизводстве Англии не связано всецело с процессом доказывания.

Английское доказательственное право знает два способа установления фактов : специальные средства и доказательства.

К числу первых относятся : (с. 7)

- Формальное признание факта (Formal Admissions);
- Судебная осведомленность (Judicial Notice);
- Презумпции (Presumptions).

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

В работе подробно рассматриваются все перечисленные средства. Отмечается, что благодаря им английские суды имеют возможность устанавливать вне процесса доказывания весьма значительную совокупность фактов. Обосновывается вывод о том, что эта совокупность имеет тенденцию к дальнейшему росту. Об этом, в частности, свидетельствует вступивший в действие с 1 января 1968 г. The Criminal Justice Act (1967), который значительно расширил число оснований формального признания фактов. Обоснуется вывод о том, что эта совокупность имеет тенденцию к дальнейшему росту. Об этом, в частности, свидетельствует вступивший в действие с 1 января 1968 г. The Criminal Justice Act (1967), который значительно расширил число оснований формального признания фактов. Но установление фактов по формальным признакам, минуя процесс доказывания, вступает в вопиющее противоречие с принципом презумпции невиновности и следующим из него правилом о бремени доказывания. Этот закономерный результат столь очевиден, что даже английские ученые вынуждены его признать. Так профессора Д.Д. Мак-Клеан и Д.К. Вуд считают, что новелла, сформулированная в приведенном акте, «не укладывается в общее правило, по которому обвинитель должен доказать все элементы состава преступления» (J.D. McClean. J.C. Wood. The Criminal Justice and the Treatment of offenders. London, 1969, p. 41).

Анализируя институт судебной осведомленности, автор обращает внимание на следующую юридическую особенность. Оказывается, английская теория доказательств толкует понятия судебной осведомленности и общеизвестности как разные по объему. Считается, что судебная осведомленность превосходит по этому критерию общеизвестность. А прецедент по делу McQuoker V. Goddard (1940) даже установил, что предметом судебной осведомленности может стать не только общеизвестное, но и специальное знание. Тем самым суд принимает на себя не свойственные ему экспертные функции.

Третье специальное средство установления фактов — презумпции — отличается в английской правовой науке исключительной неопределенностью самого понятия.

Эта неопределенность еще более увеличивается в результате отсутствия строгого перечня допустимых презумпций, что создает предпосылки для неограниченного роста их числа в практической деятельности английских судов. Смысл этого явления становится ясным, если принять во внимание, что презюмирование факта перекладывает бремя доказывания на сторону, против которой данный факт свидетельствует. Последнее дает (с. 8) возможность суду,

О.А. Кириченко

используя институт презумпций, в широких пределах маневрировать бременем доказывания.

Рассмотрение специальных средств установления фактов завершается следующими выводами :

- формализм английского доказательственного права не только не имеет тенденции к уменьшению, но напротив захватывает все новые и новые сферы;

- объем фактов, устанавливаемых вне процесса доказывания в современном английском судопроизводстве, значительно увеличивается;

- формальные и доказательственные моменты при установлении фактов в английском судопроизводстве явно несоразмерны;

- благодаря наличию специальных средств установления фактов английская юстиция получает дополнительные возможности обеспечения удобного ей судебного решения.

Рассматривая принятые в английской теории различные дефиниции понятия «доказательство» (но В. Блэкстону, И. Бентаму, В. Уильзу, В.М. Бэсту, Тэйлору, С.Л. Фипсону, Д.Х. Вигмору, Э.Р. Бэйкеру), диссертант обращает внимание на значительные пережитки архаической концепции, в соответствии с которой вопрос об источниках доказательств традиционно выводится за пределы английской теории судебных доказательств. Столь ограниченное толкование значительно выхолащивает ее содержание. Более того, теоретическое исследование доказательств вне зависимости от источников их получения не может привести к решению проблем доказывания в теории и указать пути к истине на практике.

В работе подробно рассматривается классификация доказательств, использующихся в английском судопроизводстве. Применяя сравнительно-правовой метод, автор предпринял попытку сопоставить различные виды доказательств, известных ныне английской системе и действовавших ранее в теории формальных доказательств. Результатом сравнительного исследования явилось обнаружение несомненного подобия между следующими видами доказательств :

Очевидные доказательства (*Manifestes Probationes*) — СФД (Система формальных доказательств) и Решающие доказательства (*Conclusive Evidence*) — АССД (Английская система судебных доказательств).

В инквизиционном процессе наличие очевидных доказательств считалось фактором, безусловно устанавливающим искомый факт и полностью исключающим рассмотрение других доказательств.

Наличие решающих доказательств в (с. 9) современном английском судебном процессе приводит к тому же результату.

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

Значительные доказательства (Conciderables Probationes) — СФД и Prima Facie Evidence — АССД.

В СФД наличие значительных доказательств признается достаточным для установления факта, что, однако, не исключает возможности их опровержения другими доказательствами.

В равной мере это относится и к Prima Facie Evidence в АССД.

Несовершенные доказательства (Imparfaites Probationes) — СФД и Предположительные доказательства (Conjectural Evidence) — АССД.

Несовершенные доказательства в СФД использовались с целью обоснования вероятностного вывода о наличии факта.

Такого рода вывод в инквизиционном процессе служил основанием для оставления обвиняемого в подозрении **и даже являлся условием применения пытки.**

В современном английском уголовном процессе наличие предположительных доказательств хотя и не влечет за собой подобного результата, но также в ряде случаев допускает установление факта на уровне вероятности, которая при достижении известной степени может приобрести значение юридической достоверности.

Неполные доказательства (Semiplena Probationes) — СФД и Подтверждающие доказательства (Corroborative Evidence) — АССД.

В СФД несколько неполных доказательств (два половинных) могли составить одно целое. Нечто подобное знает и АССД.

Здесь также имеется несколько случаев, когда представленный факт может получить значение доказательства не иначе, как при условии подтверждения его другим фактом (Corroborative Evidence), вместе с которым они образуют полное доказательство.

Изложенное позволяет наглядно проиллюстрировать мысль о наличии в современной английской системе судебных доказательств значительных пережитков теории формальных доказательств.

В последние годы наряду с традиционными видами доказательств на страницах английской правовой литературы все чаще обсуждается вопрос о принципиально новом виде доказательств — технических доказательствах (Technical Evidence).

Этим термином охватывается информация, полученная путем обработки первичных данных на ЭВМ. В связи с развитием современной научно-технической революции исследование вопросов, связанных с привлечением в практику судопроизводства подобного вида доказательств, представляет (с. 10) значительный интерес не только для английской системы судебных доказательств, но и для доказательственных систем, основанных на иных принципах.

О.А. Кириченко

Однако подход к исследованию технических доказательств в английских судах, по мнению диссертанта, неверен. Выделение данных, полученных на ЭВМ, в самостоятельный вид доказательств, не оправдано процессуально.

Предлагаемое решение заключается в том, что эти данные должны пополнить собой арсенал средств экспертного исследования.

Рассматривая английское учение об относимости и допустимости доказательств, автор приходит к выводу, что его реализация в практической деятельности английских судов позволяет достичь двоякого результата :

— отказаться от доказывания фактов, бесспорно относящихся к делу в силу естественных оснований относимости;

— признать целесообразным доказывание фактов явно не относящихся к делу.

Это дает возможность английской юстиции обеспечить регулирование процесса доказывания путем искусственного затруднения или, наоборот, облегчения его осуществления.

Возникает вопрос, в чьих же интересах это делается?

Представление об этом можно составить, если обратиться к конкретным случаям, в которых создаются привилегированно благоприятные условия для доказывания.

Оказывается, что английское доказательственное право обеспечивает, например, «особое облегчение доказывания титула собственности» (Д.Ф. Стифен. Очерк доказательственного права. С.—Петербург, 1910 г., стр. 25—26).

Так в частном вопросе еще раз проявляется классовая сущность системы судебных доказательств Англии: там, где речь идет о защите права собственности, привилегированное положение его субъекта обеспечено.

В работе приводится классификация базисных правил английской системы судебных доказательств, и подробно рассматривается наиболее важные с их числа.

Универсальное значение в английской теории имеет правило о наилучшем доказательстве (Best Evidence Rule).

В советской процессуальной науке имела место явно некритическая оценка этого правила. Так, М.С. Строгович, например, относил его к числу мыслей, «которые представляют известную ценность» (Строгович М.С. Предисловие к книге А.М. Уилшира «Уголовный процесс». Москва, 1947 г., стр. 19).

В настоящей работе содержится критический анализ данного правила, результатом которого является вывод о том, что применение его тождественно (с. 11) признанию априори преимуществ одних

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

доказательств перед другими, что, как известно, составляет важнейшую черту теории формальных доказательств, и безнадежно отстает от современной правовой науки.

Рассматривая правило о данных из производного источника (Hearsay Rule), по формальным основаниям устранившее из судебного исследования значительную часть доказательственного материала, автор обосновывает вывод о том, что его применение в значительной степени препятствует всестороннему и полному исследованию обстоятельств дела, что во многих случаях создаст едва ли преодолимые трудности для установления истины в суде.

Это позволяет охарактеризовать институт hearsay как теоретически несостоятельный и практически неоправданный.

Вопросы процессуальной регламентации исследования доказательств в суде рассматриваются в тесной связи с соотношением компетенций судей и присяжных заседателей. Теоретически критерий разграничения функций установлен довольно четко: присяжные решают вопросы факта, судьи — права. Этот критерий в своем нормативном виде был закреплен Палатой Лордов в прецеденте по делу Metropolitan Ry. Co. v. Jackson (1877). Однако ни до, ни после провозглашения данного критерия судебная практика строго ему не следовала.

В настоящее же время, по данным исследования, проведенного в 1972 г., в Оксфордском университете под руководством С. Мак-Кейба и Р. Пэрвса, 33 % всех оправдательных вердиктов выносятся присяжными по указанию судьи, вообще минуя процесс доказывания (The Jury at Work. *The Criminal Law Review*, September, 1972, p. 521).

Столь огромная цифра, количественно характеризующая масштабы вмешательства судьи в решение вопросов факта, составляющих компетенцию «народных представителей», еще раз подчеркивает всю демагогичность усердно провозглашаемой в правовой науке правящего класса декларации об исключительной роли жюри.

Рассматривая английское учение о презумпции невиновности и бремени доказывания, автор акцентирует внимание на его основной черте — перемещении бремени доказывания на подсудимого в процессе судебного спора.

При этом подчеркивается, что такой результат наступает даже в том случае, если представленные обвинителем доказательства вызывают не более чем предположение в пользу основательности (с. 12) обвинения (прецедент по делу *Abrath v. N. E. R.* (1883)).

О.А. Кириченко

Анализируется ряд случаев, когда бремя доказывания возлагается на обвиняемого вообще безотносительно к представлению доказательств обвинителем.

Предпринятая попытка раскрытия сущности английского учения о презумпции невиновности и бремени доказывания позволяет дать наглядную иллюстрацию того фундаментального положения, что юстиция правящего класса даже из самых высоких и благородных принципов правосудия выхолащивает демократическое содержание в угоду своим классовым интересам.

В заключение раздела критически анализируются попытки некоторых советских юристов (А.Я. Вышинского, Н.Н. Полянского, И.И. Малхазова, В.Я. Вульфа) заимствовать идеи английской системы судебных доказательств о бремени доказывания и механически перенести их в советский уголовный процесс.

Подобного рода попытки безусловно могут рассчитывать на сочувствие английских юристов, но в советской процессуальной науке двух мнений быть не может. Неприемлемость английской концепции обусловлена качественными особенностями советского уголовного процесса как процесса высшего исторического типа.

Раздел III настоящей работы посвящен критическому анализу современных тенденций развития английской системы судебных доказательств.

Исследуя кризисные явления в современном уголовном процессе Англии, автор обращает внимание на получившее широкое распространение уголовное преследование без достаточных оснований, которое в английской правовой литературе именуется «преследованием по соображениям уголовной политики».

В попытках подвести под него рациональное основание английские ученые утверждают, что оно «имеет целью удержать от преступного поведения, поэтому оправдано несмотря на то, что производится при отсутствии доказательств» (Dashwood A, Books Reviews. *The Criminal Law Review*. April, 1973, p. 259).

Подобные акции вызывают столь решительное возмущение демократических кругов английской общественности, что даже официальный печатный орган «*The Criminal Law Review*» вынужден был признать, что «привлечение бедняка к судебной ответственности в том случае, когда даже обвинитель не уверен в его виновности, является делом ужасным и представляет собой современный заменитель пытки» (The Jury at Woork. *The Criminal Law Review*, September, 1972, p. 522).

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

2. Весьма показательно, что последнее обстоятельство даже (с. 13) представителями правящего класса Англии стало осознаться как фактор, дискредитирующий политическую систему в целом.

В этом отношении характерно заявление члена Палаты Общин от лейбористской партии Д. Рудса: «Существующая полицейская тактика ... подрывает традиционно установленную судами ценность доказательств, представляемых полицией. Если эта тактика будет развиваться в нынешнем направлении и впредь, то это может привести к созданию полицейского государства (police state)» (*The Wornling Star*, November, 8, 1973).

И следует признать, что перспективы английского уголовного судопроизводства дают определенные основания к подобным опасениям.

Одним из свидетельств тому является решение в английском уголовном процессе проблемы допустимости доказательств, полученных с нарушением закона.

В английской доказательственной теории эта проблема относится к числу наиболее сложных, противоречивых и дискуссионных. Доказательственной системе Англии известна возникшая еще в глубокой древности доктрина, в соответствии с которой допустимость доказательств не зависит от способа их получения. В интерпретации английских ученых Д.Г. Карвелла и Э.С. Грина это означает, что «... доказательства признаются допустимыми, даже если они получены несправедливо и незаконно (unfairly and illigally)» (Carvell J.G., Green E.C. *The Criminal Law and Procedure*. London, 1970, p. 209).

В настоящей работе прослеживается развитие этой доктрины на протяжении длительного исторического периода; освещаются вопросы, связанные с ведущейся в течение многих лет в Англии и США широкой дискуссией о возможности и целесообразности ее реформации; рассматриваются позиции как сторонников данной доктрины (Д.Х. Вигмора, Р. Доннели), так и ее противников (К.З. Коуэна, П.Б. Картера).

Значительное внимание уделяется анализу основополагающих современных прецедентов: *Kuruma* (1955), *Callis v. Gunn* (1964), *Murphy* (1965), *R. v. Foulder, Foulkes and Johns* (1971) и др.

Толкование этих прецедентов позволяет прийти к выводу о том, что в современном доказательственном праве Англии доктрина о допустимости доказательств, полученных с нарушением закона, не претерпела принципиальных изменений. Демагогические маневры сторонников этой доктрины не скроют ее основной цели — обеспечить

О.А. Кириченко

беспрепятственное судебное подавление элементов, составляющих угрозу существующей социальной системе (с. 14).

И значительное внимание в работе уделяется анализу проблем, связанных с предполагаемой реформой английского доказательственного права.

Подробно рассматриваются предложения Комиссии по пересмотру уголовного права (The Criminal Law Revision Committee), сформулированные в официальном проекте, изданном в 1972 г. в результате восьмилетней подготовительной работы.

На деятельность указанной Комиссии значительное влияние оказало безусловно утвердившееся в английской процессуальной науке мнение о том, что в уголовном процессе Англии «обвиняемый имеет длинный ряд преимуществ, которые трудно или даже невозможно оправдать логическими основаниями» (Evidence in Criminal Cases. *The Criminal Law. Review*, August, 1972, p. 465).

О том, какие именно «преимущества» имеются в виду, дают представление конкретные предложения Комиссии. Одно из них касается действующего ныне правила, в соответствии с которым «признание обвиняемого, полученное с нарушением закона, является допустимым доказательством его виновности, если оно сделано свободно и добровольно, т.е. без притеснения (oppression), угрозы (threat) или побуждения (inducement) со стороны должностных лиц». Комиссия признала это правило не соответствующим современным условиям и вынесла рекомендацию считать допустимым доказательством признание обвиняемого, полученное в результате применения угрозы или побуждения со стороны должностных лиц, если обвинитель вне разумных сомнений докажет, что эти действия имели характер, который не мог вызвать ненадлежащего признания.

По поводу этой рекомендации следует заметить, что ряд оппозиционно настроенных членов Комиссии обратили внимание на факты «использования полицией запугивания и даже жестоких методов получения признания», что приводит к положению, при котором 79,4% лиц, признавших свою вину в полиции, отказываются от своих показаний в суде. Вполне понятно, что в этих условиях закрепление в нормативном акте рассматриваемой рекомендации означало бы не что иное, как поощрение полиции к грубому нарушению закона.

Из числа других предложений Комиссии следует выделить те, которые содержат попытку нарушить право на молчание, традиционно предоставляемое обвиняемому английским уголовно-процессуальным правом.

В работе обосновывается вывод о том, что предложение Комиссии отказать обвиняемому в возможности воздержаться от представления

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

оправдательных доказательств в полиции до суда под (с. 15) угрозой неблагоприятного вывода при установлении его виновности означает серьезное нарушение права обвиняемого на защиту, подрыв принципа презумпции невиновности и ослабление бремени доказывания на обвинителе.

В результате ограничения права обвиняемого на молчание и установления принципиальной допустимости в качестве доказательства его признания, полученного под угрозой или побуждением, обвиняемый ставится в исключительно сложное процессуальное положение. С одной стороны, отказ от дачи показаний на предварительном следствии грозит обвиняемому неблагоприятным выводом суда при решении вопроса о его виновности, с другой — его признание, даже полученное с применением грубых форм давления, становится допустимым доказательством его вины.

Именно эти два процессуальных момента создают в регламентации полицейского расследования еще одно узкое место, в котором обвиняемый ущемляется в своих важнейших правах. Изложенное позволяет сделать вывод о том, что рассмотренные предложения Комиссии по пересмотру уголовного права объективно направлены на поощрение существующей в практике полицейского расследования тенденции к обоснованию обвинения главным образом за счет получения признания обвиняемого, а их реализация привела бы к серьезным нарушениям основных прав личности и значительному повышению влияния полицейского расследования на окончательное разрешение уголовного дела.

В заключение диссертационного исследования формулируются выводы более высокого уровня обобщения.

1. Распространенная в английской правовой литературе характеристика английской системы судебных доказательств как продукта «свободного творчества многих поколений британских юристов», провозглашение вневременного, внеклассового, общечеловеческого начала, лежащего в ее основе, ни в малой степени не вскрывает подлинной природы этой доказательственной системы. Процесс системообразования связан, с одной стороны, с объективными потребностями нарождающегося правящего класса в упорядочении торгово-экономических отношений капитализма посредством развития гражданского судопроизводства, а с другой — со стремлением обеспечить видимость законности при подавлении антагонистических классов путем совершенствования средств уголовной репрессии.

2. Логически связан с этим и следующий вывод — английская системы судебных доказательств имеет (с. 16) привилегированный

О.А. Кириченко

характер. Неустанно провозглашаемый английской правовой наукой «принцип равенства прав граждан перед лицом правосудия» на поверку оказывается не более, чем очередной юридической фикцией. Юристы различных стран старого мира единодушны в том, что английское доказательственное право даже в среде специалистов «представляет исключительные трудности для понимания», на непрофессионалов же оно вообще «производит впечатление кошмара». О каком же «равенстве» может идти речь, если совершенно необходимое в этих условиях приглашение квалифицированного защитника — задача весьма различной степени сложности для правящего класса и народа.

3. Проведенное исследование позволяет обнаружить в английской системе судебных доказательств значительную совокупность несостоятельных в правовом отношении особенностей, важнейшими из которых являются следующие :

- установление значительного объема фактов вне процесса доказывания (Formal Admissions, Judicial Notice, Presumptions);

- нарушение принципа презумпции невиновности и перемещение бремени доказывания на обвиняемого;

- придание решающего значения собственному признанию обвиняемого;

- явное предпочтение априори одних доказательств другим по Best Evidence Rule;

- исключение из рассмотрения значительного объема доказательственного материала по Hearsay Rule;

- установление фактических обстоятельств дела на основе фактов, объективно не относящихся к делу;

- допустимость доказательств, полученных с нарушением закона;

- достаточность вероятностного вывода для установления фактических обстоятельств дела;

- множественность источников доказательственного права и их взаимная несогласованность;

- отсутствие кодификации и связанная с этим неопределенность и противоречивость норм доказательственного права.

4. Развернувшееся широкое наступление на демократические права граждан отчетливо проявилось и в английском доказательственном праве. Расширяется круг репрессивных мер, применяемых полицией для получения доказательств; признаются допустимыми доказательства, полученные с грубым нарушением закона; ограничиваются возможности обвиняемого добиться восстановления своих процессуальных прав, нарушенных (с. 17) в результате производства действий, направленных на получение доказательств. Эти

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

явления составляют элементы глубокого кризиса законности в деятельности уголовной юстиции Англии.

5. Объективные тенденции развития английского доказательственного права на современном этапе, получившие наиболее полное воплощение в рассмотренном официальном проекте Комиссии по пересмотру уголовного права, направлены на дальнейшее свертывание демократии правящего класса в области английского уголовного судопроизводства (с. 19).

ПЕРЕЛІК
наукових публікацій та інших об'єктів
авторського права О.А. Кириченка

Оприлюднено 1038 публікацій, з яких :

- 8 дисертацій та їх автореферати;
- 12 одноосібних монографій;
- 44 у співавторстві монографії та наукові гіпердоповіді;
- 6 одноосібних історико-бібліографічних видань;
- 5 у співавторстві історико-бібліографічних видань;
- 4 одноосібних підручника;
- 15 одноосібних навчальних та практичних посібників;
- 197 у співавторстві підручників, навчальних та практичних посібників;
- 127 одноосібних методичних посібників та розробок;
- 48 у співавторстві методичних посібників та розробок;
- 21 одноосібна наукова стаття, оприлюднена у переліку видань, встановлених ВАК України чи АК МОН України (категорії В та С);
- 64 наукові статті, оприлюднені у співавторстві у переліку видань, встановлених ВАК України чи АК МОН України (категорії В та С);
- 1 одноосібна наукова стаття, опублікована у виданні країн Європейського Союзу;
- 10 наукових статей та тез доповідей, опублікованих у співавторстві у виданнях країн Європейського Союзу;
- 5 одноосібних наукових статей, опублікованих в інших міжнародних виданнях, що рецензуються;
- 1 наукова стаття, опублікована у співавторстві в інших міжнародних виданнях, що рецензуються;
- 10 одноосібних наукових статей, що опубліковані у міжнародних наукометричних базах даних;
- 4 наукові статті у співавторстві, що опубліковані у міжнародних наукометричних базах даних;
- 19 одноосібних наукових статей, що опубліковані в інших міжнародних виданнях;
- 13 наукових статей у співавторстві, що опубліковані в інших міжнародних виданнях;
- 10 одноосібних наукових статей, що опубліковані в інших українських виданнях;
- 30 наукова стаття, що опублікована у співавторстві в інших українських виданнях;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

121 одноосібна теза доповідей на конференціях, що опублікована в інших українських виданнях;

150 тез доповідей на конференціях, що опубліковані у співавторстві в інших українських виданнях;

57 одноосібних публікацій, що виставлені в електронних ресурсах, крім тих, що вказані у даному списку за іншими позиціями та представлені в різних Інтернет-ресурсах;

38 публікації, що підготовлені у співавторстві і виставлені в електронних ресурсах, крім тих, що вказані у даному списку за іншими позиціями та також представлені у різних Інтернет-ресурсах;

8 авторських свідоцтв.

1. Дисертації та їх автореферати :

1. Кириченко А. А. Классификация микрообъектов и их значение при расследовании преступлений против личности : дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза» / Александр Анатольевич Кириченко; Киевский гос. ун-т им. Т. Шевченко. Киев, 1992. 335 с.

2. Кириченко А. А. Классификация микрообъектов и их значение при расследовании преступлений против личности : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза» / Александр Анатольевич Кириченко; Киевский гос. ун-т им. Т. Шевченко. Киев, 1992. 20 с.
URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy>

3. Кириченко А. А. Основы судебной микрологии: дисс. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.09 «Уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза» / Александр Анатольевич Кириченко; Киевский гос. ун-т им. Т. Шевченко. Киев, 1994. 408 с.

4. Кириченко А. А. Основы судебной микрологии : автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.09 «Уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза» / Александр Анатольевич Кириченко; Киевский гос. ун-т им. Т. Шевченко. Киев, 1994. 32 с.
URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy>

5. Кириченко О. А. Основы судебной микрологии: автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза» / Олександр Анатолійович Кириченко; Київськ. держ. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 1994. 32 с.

6. Кириченко А. А. Основы криминалистической микрологии: дисс. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.09 «Уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза» / Александр Анатольевич

О.А. Кириченко

Кириченко; Нац. юрид. ак. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 1996. 435 с.

7. Кириченко А. А. Основы криминалистической микрологии : автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.09 «Уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза» / Александр Анатольевич Кириченко; Нац. юрид. ак. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 1996. 32 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy>

8. Кириченко О. А. Основи криміналістичної мікрології : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза» / Олександр Анатолійович Кириченко; Нац. юрид. ак. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 1994. 32 с.

2. Монографії

І наукові гіпердоповіді :

2.1. Одоосібні :

1. Кириченко А. А. Криминалистическая микрология : монография. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1993. 180 с.

2. Кириченко А. А. Основы судебной микрологии : монография. Днепропетровск : Изд-во Пороги, 1994. 536 с.

3. Кириченко А. А. Проблемы судебной микрологии : монография. В 2 ч. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1995. Ч. 1. 176 с.

4. Кириченко А. А. Проблемы судебной микрологии : монография. В 2 ч. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1995. Ч. 2 : Приложения. 148 с.

5. Кириченко А. А. Актуальные проблемы криминалистической микрологии : монография. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1995. 176 с.

6. Кириченко А. А. Основы криминалистической микрологии : монография. Харьков : Изд-во Основа, 1997. 428 с.

7. Кириченко А. А. Проблемы судебной одорологии : монография. Харьков : Изд-во Основа, 1997. 280 с.

8. Кириченко А. А. Основы судебной микрообъектологии : монография. Харьков : Изд-во Основа, 1998. 1220 с.

9. Кириченко О. А. Інновації юриспруденції і законодавства в фармацевтичній діяльності : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O.; Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 2-ге вид. 182 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL : <https://drive.google.com/file/d/1urH31MB1nuSu58KojkyLYjK-d9OiREhj/view>

10. Кириченко О. А. Інновації юриспруденції та законності у сфері транспорту і транспортних технологій : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O.; Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 2-ге вид. 178 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL : https://drive.google.com/file/d/1BeSLjZcGcETfK_iWRjkmY6Hz-HuHC7Dh/view

11. Кириченко О.А. Базові інноваційні досягнення юриспруденції : монографія. Київ : Видавець Назаров О. А., 2024. 2540 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : https://drive.google.com/drive/folders/1yocz_lqVg2sIihioZMmGph0Ti554spsE

12. Кириченко О.А. Інноваційні основи Антикримінальної галузі права та судочинства : монографія. Київ : Видавець Назаров О. А., 2024. 2548 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://drive.google.com/drive/folders/1zM6cf7JMAu0Z9ZxikCK12yURni pVLY7p>

2.2. Успівавторстві :

1. Кириченко А. А., Биленчук П. Д., Клименко Н. И. Судебная одорология : монография. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1994. 156 с.

2. Клименко Н. И., Кириченко А. А. Криминалистика как наука и учебная дисциплина : монография. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1994. 200 с.

3. Кириченко А. А., Лисиченко В. К. Теоретические и правовые проблемы криминалистической микрологии : монография. Харьков : Изд-во Основа, 1997. 228 с.

4. Кириченко А. А., Басай В. Д., Щитников А. М. Основы юридической одорологии (теорология, правовая процедура, методика) : монография. Ивано-Франковск, Минск : Изд-во Плай, ГЭКЦ МВД РБ, 2001. 768 с. URL : studentus.com.ua/.../kirichenko-aleksandr-anatolevich--basay-viktor-davidovich--shitnikov-aleksandr-mihaylovich--osnovi-...

5. Басай В. Д., Кириченко О. А. Основы одорологии : монография. Ивано-Франківськ : Вид-во Плай, 2002. 580 с.

6. Басай В. Д., Кириченко О. А. Основы криміналістичної одорології : монографія. Івано-Франківськ : Вид-во Плай, 2002. 482 с.

7. Кириченко Ю. О., Огородник А. П., Ткач Ю. Д. Наукова доповідь про актуальні проблеми юриспруденції : запрошення до дискусії / за наук. ред. О. А. Кириченка. Івано-Франківськ : Вид-во Плай, 2003. 35 с.

О.А. Кириченко

8. Кириченко Ю. А., Огородник А. П., Ткач Ю. Д. Теорология и частные проблемы юриспруденции : приглашение к дискуссии / под научн. ред. А. А. Кириченко. Ивано-Франковск : Изд-во Плай, 2003. 40 с.

9. Ткач Ю. Д., Кириченко С. А., Кириченко Ю. А. Актуальные проблемы юриспруденции : продолжение дискуссии / под ред. А. А. Кириченко. Ивано-Франковск : Изд-во Плай, 2003. 158 с.

10. Кириченко А.А., Руденко В.П., Басай В.Д., Щитников А.М. Проблемы криминалистической одорологии : монография. Хмельницкий : Вид-во Нац. ак. ДПСУ, 2004. 623 с. URL : studentus.com.ua/.../kirichenko-aleksandr-anatolevich--rudenko-vladimir-pavlovich-basay-viktor-davidovich--shitnikov-aleksan...

11. Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Огородник А. П., Ткач Ю. Д. Особисті і речові джерела антикримінальної інформації (поняття, класифікація, правова регламентація) : монографія / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2006. 168 с. URL : http://nauka24.com/kniga_spisok/kirichenko-sergiy-anatoliyovich--lantsedova-yuliya-oleksandrivna--ogorodnik-anatoliy-petrovich--tkach-yuriy-dmitrovich--osobisti-i-rechovi-djerela-ant_116692.html

12. Ткач Ю. Д. Теоретичні основи криміналістики (періодизація, поняття, система, міжнауковий статус) : монографія / за наук. ред. О. А. Кириченка. Одеса : Вид-во ОЮІ НУВС, 2007. 176 с.

13. Кириченко А. А. Основы шестидесятилетнего «прорыва» в развитии юриспруденции (приглашение к дискуссии) / А. А. Кириченко, Е. В. Кириленко, С. А. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула. Friday 3. December 2010. 11:18 / 3 004 слова URL : moodle.chdu.edu.ua/mod/forum/discuss.php?d=274

14. Кириченко А. А. Возможности более чем полувекового «прорыва» в юриспруденции (приглашение к дискуссии) / А. А. Кириченко, Е. В. Кириленко, С. А. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула. Tuesday. 21 December 2010, 10:48 / 11 961 слово. URL : <http://moodle.chdu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=33234>

15. Кириченко О. А. Доктринальний виклад шістдесятирічного «прориву» у розвитку в юриспруденції (запрошення до дискусії) / О. А. Кириченко, Є. В. Кириленко, С. А. Кириченко, Т. О. Коросташова, Ю. О. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, О. С. Тунтула. Tuesday. 21 December 2010, 10:51 / 3 122 слова. URL : <http://moodle.chdu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=33235>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

16. Кириченко А. А. Свыше ста лучших концепций и доктрин юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии) : научный гипердоклад / А. А. Кириченко, Е. В. Кириленко, С. А. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула. В. С. Шаповалова. 26 февраля 2012 г. 29 514 слов. 152 с. URL : <http://moodle.chdu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=61183>

17. Кириченко А. А. Доктринальные, правовые и прикладные основы реформирования отечественной юриспруденции (приглашение к дискуссии) / А. А. Кириченко, Е. В. Кириленко, С. А. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула. 27 марта 2012 г. / 12 459 слов. URL : <http://moodle.chdu.edu.ua/mod/resource/view.php?inropur=true&id=49819>

18. Кириченко А. А. Развитие 50-ти базисных концепций юриспруденции / А. А. Кириченко, Е. В. Кириленко, С. А. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула. 22 августа 2012 г., развитие 24 октября 2012 г. / 18 242 слова. URL : <http://moodl.chdu.edu.ua/mod/book/view.php?id=49993>

19. Тунтула О. С., Ланцедова Ю. О., Коросташова Т. О. Сутність і класифікація дій з отримання та форм оперування доказами в антикримінальному судочинстві : монографія / за наук. ред. проф. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2013. 164 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy>
<Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік>
<Кириченко Олександр Анатолійович> <17>

20. Кириченко А. А. Концепции и доктрины юриспруденции научной школы профессора аланкира как основа становления социального, демократического и правового государства (приглашение к дискуссии) : научный гипердоклад / А. А. Кириченко, В. Д. Басай, С. А. Кириченко, Е. В. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула, В. С. Шаповалова. 30 595 слов. 105 с. *Конституція – основа розвитку національного законодавства : матеріали IX Всеукр. студ. наук.-прак. конфер., 28 березня 2013 р., кафедра історії і теорії держави і права Нац. ун-ту кораблебудування ім. адм. Макарова.* URL : <http://conference.nuos.edu.ua> Головна > Конференції 2013 > Конституція – основа розвитку національного законодавства > Тези > Доктрини юриспруденції наукової школи доктора юридичних наук, професора Кириченка О. А. >

21. Кириченко А. А. Лучшие доктрины и концепции юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к

О.А. Кириченко

дискусии): научный гипердоклад / А. А. Кириченко, В. Д. Басай, С. А. Кириченко, Е. В. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула, В. С. Шаповалова. 136 080. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <2>

22. Кириченко А. А. Лучшие доктрины и концепции юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии): научный гипердоклад / А. А. Кириченко, В. Д. Басай, С. А. Кириченко, Е. В. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула, В. С. Шаповалова. 128 629 слов. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <112>

23. Кириченко А. А. Свыше ста пятидесяти лучших доктрин и концепций научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии): научный гипердоклад / А. А. Кириченко, В. Д. Басай, С. А. Кириченко, Е. В. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула, В. С. Шаповалова. 57 700 слов. Киев: ЕМНЛЮ «Consensus omnium», 2013. 188 с. URL : http://consensusomnium.com/ru/reports_ru/#

24. Кириченко А. А. Сто десять лучших доктрин и концепций научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии) : научный доклад / А. А. Кириченко, В. Д. Басай, Е. В. Кириченко, С. А. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула, В. С. Шаповалова : научный гипердоклад / 54 489 слов. Киев : ЕМНЛЮ «Consensus omnium», 2013. 160 с.

25. Кириченко А. А. Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии): научный гипердоклад / А. А. Кириченко, В. Д. Басай, Е. В. Кириченко, С. А. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула, В. С. Шаповалова / 57 543 слова / 186 с. *Четвертый Пермск. конгресс ученых-юристов : материалы Междунар. научн.-практ. конф., Перм. гос. нац. иссл. ун-т, 18-19 октября 2013 г.* / отв. ред. О. А. Кузнецова. Пермь : Перм. гос. нац. иссл. ун-т, 2013. С. 23-25. URL : permcongress.com/content/Гипердоклад.doc¹⁰²

¹⁰² Ця гіпердоповідь станом на 21.09.2014 р. була розтиражована у цілому чи за частинами за більш як **100 інтернет-адресам**, кожна з яких, незалежно від того, чи має вона посилання на всю гіпердоповідь чи лише на її частину, дозволяла вийти на повну версію даної гіпердоповіді. До даної кількості треба

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

ще віднести достатньо велику кількість інтернет-адрес, що початкове також містили цю гіпердоповідь. Але пізніше у силу певних причин виявилися «захищеними» і мають посилання лише на свою назву і на цю гіпердоповідь в її складі. Окремими інтернет-адресами, що дозволяють вийти на повну версію даної інноваційної гіпердоповіді, можуть бути, зокрема, названі наступні :

1. <http://www.disus.ru/konferencii/367519-1-okolo-dvuhst-luchshih-doktrin-koncepciy-yurisprudencii-nauchnoy-shkoli-professora-alankira-1-priglasenie-diskussii-nau.php> БЕСПЛАТНАЯ НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА ... Кириченко А.А. Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции; 2. <http://www.disus.ru/konferencii/index5.php> БЕСПЛАТНАЯ НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА Научно-практические конференции № 562 ...; 3. <http://ne-boleu.ru/biolog/3948/index.html?page=5> Название Олег Панков Очки профессора Панкова. Восстановление зрения по уникальной технологии профессора Олега Панкова страница 5/19 Дата публикации 14.07.2013 Размер 1.19 Mb. Тип Документы Похожие Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира ...; 4. <http://ne-boleu.ru/biolog/3948/index.html?page=10> Название Олег Панков Очки профессора Панкова. Восстановление зрения по уникальной технологии профессора Олега Панкова страница 10/19 Дата публикации 14.07.2013 Размер 1.19 Mb. Тип Документы Похожие Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира ...; 5. <http://www.ne-boleu.ru/biolog/3948/index.html?page=11> Название Олег Панков Очки профессора Панкова. Восстановление зрения по уникальной технологии профессора Олега Панкова страница 11/19 Дата публикации 14.07.2013 Размер 1.19 Mb. Тип Документы Похожие Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира ...; 6. <http://www.ne-boleu.ru/biolog/3948/index.html?page=17> Название Олег Панков Очки профессора Панкова. Восстановление зрения по уникальной технологии профессора Олега Панкова страница 17/19 Дата публикации 14.07.2013 Размер 1.19 Mb. Тип Документы Похожие Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира ...; 7. <http://www.akt-zakon.ru/psihologiya/10992/index.html?page=28> Название Научной рефлексии страница 28/36 Дата публикации 30.08.2013 Размер 5.1 Mb. Тип Монография Похожие Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира ...; 8. <http://www.vce-znau.ru/geografiya/3747/index.html> Название 41. Сциентизм и антисциентизм в современной научной рефлексии страница 1/7 Дата публикации 23.09.2013 Размер 0.84 Mb. Тип Документы Похожие Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира ...; 9. <http://vce-znau.ru/geografiya/3747/index.html?page=3> Название 41. Сциентизм и антисциентизм в современной научной рефлексии страница 3/7 Дата публикации 23.09.2013 Размер 0.84 Mb. Тип Документы Похожие Около

двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира ...; 10. <http://www.vse-znau.ru/geografiya/3747/index.html?page=5> Название Сциентизм и антисциентизм в современной научной рефлексии страница 5/7 Дата публикации 23.09.2013 Размер 0.84 Mb. Тип Документы Похожие Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира ...; 11. <http://www.akt-zakon.ru/pravo/28378/index.html?page=23> Страница 1/21. Дата публикации 18.12.2013. Размер 2.96 Mb. – Тип Документы. www.akt-zakon.ru > Право > Документы; 12. <http://ne-boleu.ru/pravo/20478/index.html> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 1/21 Дата публикации 19.12.2013 Размер 2.96 Mb. Тип Документы; 13. <http://ne-boleu.ru/pravo/20478/index.html?page=3> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 3/21 Дата публикации 19.12.2013 Размер 2.96 Mb. Тип Документы; 14. <http://ne-boleu.ru/pravo/20478/index.html?page=4> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 4/21 Дата публикации 19.12.2013 Размер 2.96 Mb. Тип Документы; 15. <http://ne-boleu.ru/pravo/20478/index.html?page=16> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 16/21 Дата публикации 19.12.2013 Размер 2.96 Mb. Тип Документы; 16. <http://ne-boleu.ru/pravo/20478/index.html?page=17> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 17/21 Дата публикации 19.12.2013 Размер 2.96 Mb. Тип Документы; 17. <http://ne-boleu.ru/pravo/20478/index.html?page=18> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 18/21 Дата публикации 19.12.2013 Размер 2.96 Mb. Тип Документы; 18. <http://ne-boleu.ru/pravo/20478/index.html?page=19> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 19/21 Дата публикации 19.12.2013 Размер 2.96 Mb. Тип Документы; 19. <http://ne-boleu.ru/pravo/20478/index.html?page=20> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 20/21 Дата публикации 19.12.2013 Размер 2.96 Mb. Тип Документы; 20. <http://ne-boleu.ru/pravo/20478/index.html?page=22> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 22/21 Дата публикации 19.12.2013 Размер 2.96 Mb. Тип Документы; 21. <http://ne-boleu.ru/pravo/20478/index.html?page=23> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 23/21 Дата публикации 19.12.2013 Размер 2.96 Mb. Тип Документы; 22. <http://www.vse-znau.ru/psihologiya/7021/index.html?page=38> Название Научной рефлексии страница 38/36 Дата публикации 13.02.2014 Размер 5.1 Mb. Тип Монография Похожие Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции

научной школы профессора Аланкира; 23. <http://www.vce-znau.ru/pravo/7543/index.html> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 1/21 Дата публикации 18.02.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 24. <http://www.vce-znau.ru/pravo/7543/index.html?page=2> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 2/21 Дата публикации 18.02.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 25. <http://www.vce-znau.ru/pravo/7543/index.html?page=12> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 12/21 Дата публикации 18.02.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 26. <http://www.vce-znau.ru/pravo/7543/index.html?page=20> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 20/21 Дата публикации 18.02.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 27. <http://www.vce-znau.ru/pravo/7543/index.html?page=22> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 22/21 Дата публикации 18.02.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 28. <http://literature-edu.ru/pravo/927/index.html> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 1/21 Дата публикации 18.05.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 29. <http://literature-edu.ru/pravo/927/index.html?page=3> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 3/21 Дата публикации 18.05.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 30. <http://literature-edu.ru/pravo/927/index.html?page=4> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 4/21 Дата публикации 18.05.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 31. <http://literature-edu.ru/pravo/927/index.html?page=6> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 6/21 Дата публикации 18.05.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 32. <http://literature-edu.ru/pravo/927/index.html?page=7> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 7/21 Дата публикации 18.05.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 33. <http://literature-edu.ru/pravo/927/index.html?page=8> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 8/21 Дата публикации 18.05.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 34. <http://literature-edu.ru/pravo/927/index.html?page=11> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 11/21 Дата публикации 18.05.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 35. <http://www.literature-edu.ru/pravo/927/index.html?page=9> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 9/21 Дата публикации 18.05.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 36. <http://>

literature-edu.ru/pravo/927/index.html?page=13 Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 13/21 Дата публикации 18.05.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 37. <http://literature-edu.ru/pravo/927/index.html?page=14> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 14/21 Дата публикации 18.05.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 38. <http://literature-edu.ru/pravo/927/index.html?page=15> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 15/21 Дата публикации 18.05.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 39. <http://literature-edu.ru/pravo/927/index.html?page=16> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 16/21 Дата публикации 18.05.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 40. <http://literature-edu.ru/pravo/927/index.html?page=17> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 17/21 Дата публикации 18.05.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 41. <http://literature-edu.ru/pravo/927/index.html?page=18> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 18/21 Дата публикации 18.05.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 42. <http://www.literature-edu.ru/pravo/927/index.html?page=19> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 19/21 Дата публикации 18.05.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 43. <http://literature-edu.ru/pravo/927/index.html?page=20> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 20/21 Дата публикации 18.05.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 44. <http://literature-edu.ru/pravo/927/index.html?page=21> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 21/21 Дата публикации 18.05.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 45. <http://www.literature-edu.ru/pravo/927/index.html?page=22> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 22/21 Дата публикации 18.05.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 46. <http://literature-edu.ru/pravo/927/index.html?page=23> Название Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира страница 23/21 Дата публикации 18.05.2014 Размер 2,96 Mb. Тип Документы; 47. <http://literature-edu.ru/psihologiya/953/index.html> Название Научной рефлексии страница 1/36 Дата публикации 18.05.2014 Размер 5,1 Mb. Тип Монография Похожие Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира; 48. <http://literature-edu.ru/psihologiya/953/index.html?page=10> Название Научной рефлексии страница 10/36 Дата публикации 18.05.2014 Размер 5,1 Mb. Тип Монография Похожие Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира; 49. <http://literature-edu.ru/psihologiya/953/index.html?page=12> Название Научной рефлексии

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

26. Кириченко А. А. Свыше двухсот лучших доктрин и концепций научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии) : научный гипердоклад / А. А. Кириченко, В. Д. Басай, Е. В. Кириленко, С. А. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула, В. С. Шаповалова : 30 833 слова. URL : d_alankir@mail.ru. код входа : alankir. Входящие. Суббота. 9 ноября 2013 г. 10.42. Гипердоклад о свыше двухстах доктрин и концепций научной школы Аланкира.

27. Шаповалова В. С., Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Основы зброєделіктики : монографія / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Мик. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 808 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy>

страница 12/36 Дата публикации 18.05.2014 Размер 5,1 Мб. Тип Монография Похожие Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира; 50. <http://literature-edu.ru/psihologiya/953/index.html?page=15> Название Научной рефлексии страница 15/36 Дата публикации 18.05.2014 Размер 5,1 Мб. Тип Монография Похожие Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира; 51. <http://literature-edu.ru/obzor/12365/index.html?page=4> Название Законом природы Глава Об одной научной дискуссии страница 4/18 Дата публикации 21.09.2014 Размер 2,92 Мб. Тип Закон Похожие Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира; 52. <http://literature-edu.ru/obzor/12365/index.html?page=7> Название Законом природы Глава Об одной научной дискуссии страница 7/18 Дата публикации 21.09.2014 Размер 2,92 Мб. Тип Закон Похожие Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира; 53. <http://literature-edu.ru/obzor/12365/index.html?page=8> Название Законом природы Глава Об одной научной дискуссии страница 8/18 Дата публикации 21.09.2014 Размер 2,92 Мб. Тип Закон Похожие Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира; 54. <http://literature-edu.ru/obzor/12365/index.html?page=11> Название Законом природы Глава Об одной научной дискуссии страница 11/18 Дата публикации 21.09.2014 Размер 2,92 Мб. Тип Закон Похожие Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира; 55. <http://literature-edu.ru/obzor/12365/index.html?page=12> Название Законом природы Глава Об одной научной дискуссии страница 12/18 Дата публикации 21.09.2014 Размер 2,92 Мб. Тип Закон Похожие Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира; 56. <http://literature-edu.ru/obzor/12365/index.html?page=16> Название Законом природы Глава Об одной научной дискуссии страница 16/18 Дата публикации 21.09.2014 Размер 2,92 Мб. Тип Закон Похожие Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира; и др.

О.А. Кириченко

<Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік>
<Кириченко Олександр Анатолійович> <38>

28. Кириченко А. А. Гипердоклад о более двухстах пятидесяти лучших доктринах и концепциях юриспруденции научной школы профессора Аланкира : коллективная монография / А. А. Кириченко, Е. В. Кириленко, С. А. Кириченко, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула, В. С. Шаповалова ; под науч. ред. А. А. Кириченко. Николаев : Ин-т истории, политологии и права Ник. нац. ун-та им. В. А. Сухомлинского, 2014. 824 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <47> (монография удалена администратором с веб-сайта 17 ноября 2014 г.)

29. Шаповалова В. С., Кириченко О. А., Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Основы зброедіктики : монографія / за наук. ред. О. А. Кириченка. 2-ге вид. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 844 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <73>

30. Кириченко А. А. Гипердоклад о более двухстах пятидесяти лучших доктринах и концепциях юриспруденции научной школы профессора Аланкира : коллективная монография / А. А. Кириченко, Е. В. Кириленко, С. А. Кириченко, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула, В. С. Шаповалова ; под науч. ред. А. А. Кириченко. 2-ое изд. Николаев : Ин-т истории, политологии и права Ник. нац. ун-та им. В. А. Сухомлинского, 2015. 1008 с. / 271 672 слова. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <74>

31. Кириченко О. А. Новітня доктрина освіти та формування вузами юридичних компетентностей : монографія / І. М. Дмитрук, О. А. Кириченко, Ю. О. Ланцедова, О. С. Тунтула, О. Ю. Шличек; за ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 160 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 146>

32. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Новая доктрина пятнадцатилетнего образования : монография / под ред. А. А. Кириченко. Николаев : ННУ им. В. А. Сухомлинского, 2017. 176 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <3>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

33. Кириченко А. А. Новая доктрина одиннадцатилетнего образования и его учебного обеспечения : монография / А. А. Кириченко, А. К. Виноградов, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула; под ред. А. А. Кириченко. Киев : Издатель Назаров О. А., 2019. 182 с. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»), русс., укр. URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/971-kirichenko-a-a-vinogradov-a-k-tkach-yu-d-tuntula-a-s-novaya-doktrina-odinnadtsiaturovnevo-obrazovaniya-i-ego-uchebnogo-obespecheniya-monografiya>

34. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Блестящие или пронизанные откровенной коррупцией и явным непрофессионализмом ничтожные результаты конкурса в кассационные суды, ВАС и АП ВАС. Системное правовое исследование : монография. Киев : Издатель Назаров О. А., 2019. 444 с. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»), русс., укр. URL : <https://drive.google.com/file/d/11CGCA0zKiKscKIXsOeNex1o-LRbcDC3D/view>

35. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Блестящие или пронизанные откровенной коррупцией и явным непрофессионализмом ничтожные результаты конкурса в кассационные суды, ВАС и АП ВАС. Системное правовое исследование : монография. 2-е изд. Киев : Издатель Назаров О. А., 2019. 888 с. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»), русс., укр. URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/1060-kirichenko-a-a-tuntula-a-s-blestyashchie-ili-pronizannye-otkrovennoj-korrupsiej-i-yavnym-neprofessionalizmom-nichtozhnye-rezultaty-konkursa-v-kassatsionnye-sudy-vas-i-ap-vas-sistemnoe-pravovoe-issledovanie-monografiya-2-e-izd>

36. Тунтула А. С. Гендерная парадигма : системное правовое исследование : монография / под ред. А. А. Кириченко. Киев : Издатель Назаров О. А., 2020. 160 с. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»), укр., русс. URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/2435-tuntula-a-s-gendernaya-paradigma-sistemnoe-pravovoe-issledovanie-monografiya>

О.А. Кириченко

37. Кириченко А. А., Ланцедова Ю.А. Антикоррупционная парадигма : системное правовое исследование : монография / под ред. А. А. Кириченко. Киев : Издатель Назаров О. А., 2020. 668 с. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»), укр., русс. URL : <https://drive.google.com/file/d/1GgzJg8MBNfWs1j7v2l5PR5CNUw9D9j7q/view>

38. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Інновації юриспруденції і законодавства в фармацевтичній діяльності : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O., 2020. 97 с. URL : <https://monographs.rsglobal.pl/index.php/rsgl/catalog/view/30/28/101-1>

39. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Інновації юриспруденції та законності у сфері транспорту і транспортних технологій : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O., 2021. 95 с. URL : <https://monographs.rsglobal.pl/index.php/rsgl/catalog/view/37/34/120-1>

40. Кириченко О. А., Тунтула О. С., Ткач Ю. Д. Інновації юриспруденції в забезпеченні журналістської галузі права та медіабезпеки : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O., 2021. 98 с. URL : <https://monographs.rsglobal.pl/index.php/rsgl/catalog/view/40/37/126-1>

41. Кириченко О. А., Ткач Ю.Д., Бондаренко І.В. Інновації юриспруденції в забезпеченні журналістської галузі права та медіабезпеки : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O.; Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 2-ге вид. 1012 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6733-kirichenko-o-a-tkach-yu-d-bondarenko-i-v-innovatsiji-yurisprudentsiji-v-zabezpechenni-zhurnalistskoj-galuzi-prava-ta-mediabezpeki-monografiya-varshava-rs-global-sp-z-o-o-kijiv-vidavets-nazarov-o-a-2022-2-ge-vid-1008-s>

42. Кириченко О. А., Бондаренко І.В. Інновації юриспруденції в забезпеченні журналістської галузі права та медіабезпеки : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O.; Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 3-тє вид. 2080 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a>

43. Кириченко О. А., Бондаренко І.В. Інновації юриспруденції в забезпеченні журналістської галузі права та медіабезпеки :

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O.; Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 4-те вид. 2624 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a>

44. Кириченко О.А., Ланцедова Ю.О. Інноваційні основи юриспруденції : монографія. Київ : Видавець Назаров О. А., 2023. 2340 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a>

3. Історико-бібліографічні видання :

3.1. Одноосібні :

1. Кириченко Олександр Анатолійович. *Київ : Енциклопедія сучасної України : веб-сайт*. URL : http://esu.com.ua/search_articles.php?id=6424

2. Кафедра уголовного процесса и криминалистики ТНУ им. В. И. Вернадского. *Наши актив. Сотрудники кафедры в истории. Первый д. ю. н. на юридическом факультете профессор Кириченко Александр Анатольевич*. 6 апр. 2014 г. 13:58 / 1 594 слова. URL : <http://crim.pro/products/8624508>

3. Кириченко О. А. Викладацький склад кафедри на 2012 р. Кириченко Олександр Анатолійович. Анотація науково-педагогічної діяльності. URL : <http://www.chdu.edu.ua/moodle2/employee.php?caf=21>

4. Кириченко О. А. Викладацький склад кафедри. Історія та сьогодення кафедри. URL : <http://www.chdu.edu.ua/moodle2/employee.php?id=287>

5. Кириченко Олександр Анатолійович. *Навчально-науковий інститут історії, політології і права. Кафедра правознавства : Офіційний веб-сайт*. URL : <http://ihpl-mnu.mk.ua/головна/kafedr/kafedr6/kirichenko-alex/>

6. Кириченко Олександр Анатолійович. доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного та кримінального права і процесу. *Чорноморський національний університет імені Петра Могили. Moodle : веб-сайт*. URL : <https://chmnu.edu.ua/kirichenko-oleksandr-anatolijovich/>

3.2. У співавторстві :

1. Кириченко А. А. Презентация второго издания коллективной монографии «Гипердоклад о более двухстах пятидесяти лучших доктринах и концепциях юриспруденции научной школы профессора Аланкира / кол. авторов под науч. ред. А. А. Кириченко. Николаев :

О.А. Кириченко

Ин-т истории, политологии и права Ник. нац. ун-та им. В. А. Сухомлинского, 2015. 1008 с.» / А. А. Кириченко, В. Д. Басай, Е. В. Кириленко, С. А. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула, В. С. Шаповалова / 54 291 слово. URL :

<http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <74>

2. Наукова школа юриспруденції професора Аланкіра – 250 новітніх доктрин і концепцій. *Правова еліта України*. Київ : Вид-во «Логос», 2018. С. 74. URL : <http://logos-ukraine.com.ua/project/index.php?project=peu2018&load=ns25.html>

3. Наукова школа юриспруденції професора Аланкіра – 250 новітніх доктрин і концепцій. Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа та спеціальних знань в юридичній практиці: Електронний журнал. Електронне реферативно-наукове видання. Школа професора Кириченко О.А. (м. Миколаїв, Україна). URL : <http://expert-nazarov.com/profesor-kirichenko-o-a>

4. Презентація розроблених представниками наукової школи юриспруденції професора Аланкірів 250 новітніх доктрин та концепцій юриспруденції. 277 с. URL : <https://drive.google.com/file/d/1nL-DB0wWGvzEeAv2kZ-Ls2tD1h2liivq/view>

5. 3 нагоди 20-річчя Конституції України. Anna (Анна) Politova (Политова), уголовное право. Перші Миколаївські юридичні дискусії. *Academia.edu : веб-сайт*. URL : https://www.academia.edu/26851457/%D0%97_%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8_20_%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

4. Підручники :

4.1. Одноосібні :

1. Кириченко О.А. Правовий статус суб'єктів подолання господарських кримінальних та інших правопорушень : підручник для магістрів спеціальності 081 Право. Частина 1 : Основна частина. Київ : Видавець Назаров О. А., 2024. 300 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : https://drive.google.com/drive/folders/1yocz_lqVg2slhioZMmGph0Ti554spsE

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

2. Кириченко О.А. Правовий статус суб'єктів подолання господарських кримінальних та інших правопорушень : підручник для магістрів спеціальності 081 Право. Частина 2: Додатки. Київ : Видавець Назаров О. А., 2024. 2290 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://drive.google.com/drive/folders/1QvFmkpHX72G7JzzZj790zKTAbf0fKnUM>

3. Кириченко О.А. Сучасні проблеми кримінального та кримінального процесуального права: підручник для магістрів спеціальності 081 Право. Частина 1: Основна частина. Київ : Видавець Назаров О. А., 2024. 276 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://drive.google.com/drive/folders/1QvFmkpHX72G7JzzZj790zKTAbf0fKnUM>

4. Кириченко О.А. Сучасні проблеми кримінального та кримінального процесуального права: підручник для магістрів спеціальності 081 Право. Частина 2: Додатки. Київ : Видавець Назаров О. А., 2024. 2290 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://drive.google.com/drive/folders/1QvFmkpHX72G7JzzZj790zKTAbf0fKnUM>

4.2. У співавторстві :

5. Навчальні і практичні посібники :

5.1. Одноосібні :

1. Кириченко А. А. Реализация криминалистического значения микрообъектов. В 4 ч. Днепропетровск: ДГУ, 1992. Ч. 1 : Терминология и классификация микрообъектов. 28 с.

2. Кириченко А. А. Реализация криминалистического значения микрообъектов. В 4 ч. Днепропетровск: ДГУ, 1992. Ч. 2 : Общие положения собирания микрообъектов. 20 с.

3. Кириченко А. А. Реализация криминалистического значения микрообъектов: В 4 ч. Днепропетровск: ДГУ, 1992. Ч. 3 : Особенности собирания микрообъектов, обусловленные способом преступления. 68 с.

4. Кириченко А. А. Реализация криминалистического значения микрообъектов: В 4 ч. Днепропетровск: ДГУ, 1992. Ч. 4 : Сущность

О.А. Кириченко

криміналістического значення мікрооб'єктів і його систематизація в відповідності з предметом доказування. 56 с.

5. Кириченко А. А. Курс судової мікрології : учеб. пособие. В 7 ч. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1994. Ч. 1 : История развития и общетеоретические основы. 124 с.

6. Кириченко А. А. Курс судової мікрології : учеб. пособие. В 7 ч. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1994. Ч. 2 : Проблемы процессуальной микрологии. 52 с.

7. Кириченко А. А. Собирання і можливості використання мікрооб'єктів і слідів запаху в уголовном судопроизводстве : Реком. МО України в качестве учеб. пособия. Симферополь : РИО КИЭХП, 1998. 208 с.

8. Кириченко О. А. Традиційні концепції праворозуміння. Лекція №1. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права»: навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 32 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського>

9. Кириченко О. А. Основні типи правових систем світу. Лекція №2. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права»: навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 44 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського>

10. Кириченко О. А. Формування держави як соціального інституту. Лекція №8. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права»: навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 16 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського>

11. Кириченко О. А. Форма держави. Лекція №9. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права»: навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 18 с. URL : http://library.mdu.edu.ua/pratsi_ist_fac.html <36>

12. Кириченко О. А. Традиційні концепції праворозуміння. Лекція №1. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права»: навч. посібник для спеціальності 052

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

«Політологія», ОКР «Бакалавр». 2-ге вид. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 32 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <13>

13. Кириченко О. А. Основні типи правових систем світу. Лекція № 2. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права» : навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». 2-ге вид. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 44 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <14>

14. Кириченко О. А. Новітня доктрина класифікації юридичних наук, сутності та перспективи розвитку їхніх окремих груп. Лекція № 6. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права» : навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». 2-ге вид. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 28 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <18>

15. Кириченко О.А. Правовий статус суб'єктів подолання господарських кримінальних та інших правопорушень : навч.-метод. посібник для магістрів спец. 081 Право. Київ : Видавець Назаров О. А., 2024. 312 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : https://drive.google.com/drive/folders/1yocz_lqVg2slhioZMmGph0Ti554spsE

5.2. У співавторстві :

1. Кириченко А. А., Тимошенко Б. Ф., Хомчук В. Г. Терминология микрообъектов и общее положения их собирания при расследовании преступлений против личности. Киев : Прокуратура Украины, 1992. 24 с.

2. Кириченко А. А., Тимошенко Б. Ф., Хомчук В. Г. Особенности собирания микрообъектов при расследовании умышленных убийств, совершенных различными способами. Киев : Прокуратура Украины, 1992. 68 с.

3. Кириченко А. А., Тимошенко Б. Ф., Хомчук В. Г. Криминалистические возможности микрообъектов при расследовании преступлений против личности. Киев : Прокуратура Украины, 1992. 56 с.

4. Кириченко А. А., Науменко И. Д., Писаренко И. В. Терминология микрообъектов и общие положения их собирания при расследовании преступлений против личности. Киев : МВД Украины, 1992. 24 с.

5. Кириченко А. А., Науменко И. Д., Писаренко И. В. Особенности собирания микрообъектов, обусловленные способом совершения

О.А. Кириченко

преступных посягательств на личность. Киев : МВД Украины, 1992. 68 с.

6. Кириченко А. А., Науменко И. Д., Писаренко И. В. Примерный перечень фактов и обстоятельств, устанавливаемых при помощи микрообъектов в процессе расследования преступлений против личности. Киев : МВД Украины, 1992. 56 с.

7. Кириченко А. А., Тимошенко Б. Ф. Собираение и использование микрообъектов при расследовании преступлений : пособие для следователей. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1993. 160 с.

8. Кириченко А. А., Биленчук П. Д., Науменко И. Д. Собираение микрообъектов при расследовании преступных посягательств на личность : пособие для следователей. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1993. 184 с.

9. Кириченко А. А., Клименко Н. И. Курс судебной микрологии : учеб. пособие. В 7 ч. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1994. Ч. 3 : Общие положения собирания микрообъектов. 80 с.

10. Кириченко А. А., Биленчук П. Д. Курс судебной микрологии : учеб. пособие. В 7 ч. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1994. Ч. 4 : Проблемы судебной одорологии. 168 с.

11. Кириченко А. А., Романько В. Н. Курс судебной микрологии : учеб. пособие. В 7 ч. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1994. Ч. 5 : Особенности собирания микрообъектов, обусловленные способом преступления. 148 с.

12. Кириченко А. А., Клименко Н. И. Курс судебной микрологии : учеб. пособие. В 7 ч. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1994. Ч. 6 : Исследование микрообъектов. 132 с.

13. Кириченко А. А., Клименко Н. И. Курс судебной микрологии : учеб. пособие. В 7 ч. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1994. Ч. 7 : Использование микробиологической информации. 128 с.

14. Кириченко А. А., Бахин В. П. Как раскрываются преступления : учеб. пособие. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1994. 80 с.

15. Кириченко А. А., Салтевский М. В. Как подготовиться к экзамену по криминалистике : учеб. пособие. Симферополь : РИО ТЭИ, 1997. 176 с.

16. Кириченко А. А., Салтевский М. В. Краткий курс криминалистики в вопросах и ответах : Реком. МО Украины в качестве учеб. пособия Симферополь : РИО КИЭХП, 1998. 198 с.

17. Кириченко О. А., Кириченко І. Г., Васильев Г. І., Колюка М. М. Повний комплект навчально-методичного забезпечення курсу криміналістики: навч.-метод. посібник для слухачів-заочників (Серія: Бібліотека «Вісника Одеського інституту внутрішніх справ». Додаток до № 3 за 1999 р.). Одеса : НДРВВ, 1999. 240 с.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

18. Кириченко О. А., Кириченко І. Г., Васильєв Г. І., Колюка М. М. Краткие методические указания по собиранию следов запаха человека и подготовке материалов на одорологическую экспертизу (для следователей, экспертов и судей). Одесса : НИ РИО ОИВД, 2000. 28 с.
19. Кириченко О. А., Кириченко І. Г., Васильєв Г. І., Берназ В. Д. Криміналістика. Навчально-методичне забезпечення : навч.-метод. посібник для слухачів-заочників. Одеса : НД РВВ, 2000. 172 с.
20. Кириченко А. А., Кириченко И. Г., Васильев Г.И., Колюка Н.Н. Полный комплект учебно-методического обеспечения частей «Теорология» и «Техника» курса «Криминалистика»: учеб.-метод. пособие. Одесса : НИ РИО ОИВД, 2000. 116 с.
21. Кириченко А. А., Литвин Ю. И. Криминалистика. Полный комплект учебно-методического обеспечения частей «Теорология» и «Техника»: учеб.-метод. пособие. Хмельницкий : Изд-во АПВ Украины, 2001. 142 с.
22. Кириченко А. А., Басай В. Д. Полный комплект учебно-методического обеспечения повышения квалификации по криминалистике следователей : учеб. пособие. Одесса : НИ РИО ОИВД, 2001. 332 с.
23. Кириченко А. А., Басай В. Д. Полный комплект учебно-методического обеспечения переподготовки по криминалистике следователей : учеб.-метод. пособие. Одесса : НИ РИО ОИВД, 2001. 156 с.
24. Кириченко А. А., Басай В. Д. Полный комплект учебно-методического обеспечения переподготовки по криминалистике дознавателей. Одесса : Одесский ин-т внутренних дел ; Прикарпатский ун-т им. В. Стефаника. Юридический факультет. 2001. 172 с. URL : aspirantura.org.ua/.../kirichenko-aleksandr-anatolevich--basay-viktor-davidovich-polniy-komplekt-uchebno-metodicheskog...
25. Кириченко А. А., Басай В. Д. Полный комплект учебно-методического обеспечения переподготовки по криминалистике участковых инспекторов милиции : учеб.-метод. пособие. Одесса : НИ РИО ОИВД, 2001. 116 с.
26. Кириченко А. А., Басай В. Д. Полный комплект учебно-методического обеспечения переподготовки по криминалистике оперуполномоченных уголовного розыска : учеб.-метод. пособие. Одесса : НИ РИО ОИВД, 2001. 116 с.
27. Кириченко А. А., Басай В. Д. Полный комплект учебно-методического обеспечения повышения квалификации по криминалистике дознавателей : учеб.-метод. пособие. Одесса : НИ

О.А. Кириченко

РІО ОІВД, 2001. 144 с. URL : http://diplomnik.org/studinfo/kniga_list/kniga_4467.php

28. Кириченко А. А., Басай В. Д. Полный комплект учебно-методического обеспечения повышения квалификации по криминалистике участковых инспекторов милиции : учеб.-метод. пособие. Одесса : НИ РІО ОІВД, 2001. 116 с. URL : http://diplomnik.org/studinfo/kniga_list/kniga_4467.php

29. Кириченко А. А., Басай В. Д. Полный комплект учебно-методического обеспечения повышения квалификации по криминалистике оперуполномоченных уголовного розыска : учеб.-метод. пособие. Одесса: НИ РІО ОІВД, 2001. 124 с. URL : http://diplomnik.org/studinfo/kniga_list/kniga_4467.php

30. Кириченко А. А., Басай В. Д. Полный комплект учебно-методического обеспечения повышения квалификации по криминалистике оперуполномоченных ОБНОН : учеб.-метод. пособие. Одесса: НИ РІО ОІВД, 2001. 122 с. URL : http://diplomnik.org/studinfo/kniga_list/kniga_4467.php

31. Кириченко О. А., Басай В. Д. Актуальні проблеми юридичної науки : навч. посібник для магістрів-правознавців. Івано-Франківськ : Вид-во Плай, 2001. 302 с. URL : http://diplomnik.org/studinfo/kniga_list/kniga_4467.php

32. Кириченко О. А., Басай В. Д. Історія, предмет і система криміналістики : Лекція № 1 Київ : РВВ КІВС, 2002. 64 с. URL : <http://lawdiss.org.ua/books/730.doc.html>

33. Кириченко О. А., Басай В. Д., Ткач Ю. Д. Слідознавство : Лекція № 8. Київ : РВВ КІВС, 2002. 40 с.

34. Кириченко О. А., Басай В. Д. Одорологія : Лекція № 10. Київ : РВВ КІВС, 2002. 86 с.

35. Кириченко О. А., Басай В. Д., Сергієнко О.К., Ткач Ю. Д. Проблеми використання одорологічної інформації у боротьбі із правопорушеннями : навч.-метод. посібник. Київ : РВВ КІВС, 2003. 410 с.

36. Кириченко С. А., Кириченко Ю. О., Ткач Ю. Д. Криміналістика. Періодизація, поняття і система : Лекція № 1 / за ред. О. А. Кириченка. Київ : РВВ КІВС, 2003. 48 с.

37. Кириченко С. А., Басай В. Д., Кириченко Ю. О., Ткач Ю. Д. Основи одорології : Лекція № 10 / за ред. О. А. Кириченка. Київ : РВВ КІВС, 2003. 52 с.

38. Кириченко С. А., Басай В. Д., Кириченко Ю. О., Ткач Ю. Д. Основи слідознавства : Лекція № 8 / за ред. О. А. Кириченка. Київ : РВВ КІВС, 2003. 36 с.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

39. Кириченко С. А., Кириченко Ю. О., Ткач Ю. Д. Періодизація розвитку, поняття і системно-структурна будова криміналістики : навч. посібник / за ред. О. А. Кириченка. Київ : РВВ КІВС, 2004. 80 с.

40. Кириченко С. А., Кириченко Ю. О., Ткач Ю. Д. Основи мікрооб'єктології : Лекція № 3 / за ред. О. А. Кириченка. Київ : РВВ КІВС, 2004. 32 с.

41. Ткач Ю. Д., Кириченко С. А., Кириченко Ю. А. Систематизация литературных данных о предмете и системе криминалистики: учеб.-справ. пособие. В 3 ч. / под ред. А. А. Кириченко. Ивано-Франковск : Изд-во Плай, 2004. Ч. 1 : Библиография. 67 с.

42. Ткач Ю. Д., Кириченко С. А., Кириченко Ю. А. Систематизация литературных данных о предмете и системе криминалистики: учеб.-справ. пособие. В 3 ч. / под ред. проф. А. А. Кириченко. Ивано-Франковск : Изд-во Плай, 2004. Ч. 2 : Понятие и межнаучный статус. 238 с.

43. Ткач Ю. Д., Кириченко С. А., Кириченко Ю. А. Систематизация литературных данных о предмете и системе криминалистики : учеб.-справ. пособие. В 3 ч. / под науч. ред. проф. А. А. Кириченко. Ивано-Франковск : Изд-во Плай, 2004. Ч. 3 : Структурно-тематический аспект. 315 с.

44. Ткач Ю. Д., Кириченко С. А., Кириченко Ю. О. Періодизація розвитку, поняття і система криміналістики : Лекція № 1 / под ред. О. А. Кириченка. Одеса : НД РВВ ОЮІ НУВС, 2003. 70 с. (таємн.).

45. Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Новітня концепція криміналістики та ординстики / за наук. ред. проф. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2006. 24 с. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

46. Огородник А. П. Деякі проблеми юриспруденції / А. П. Огородник, С. А. Кириченко, Ю. О. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, О. С. Тунтула ; за наук. ред. проф. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2006. 152 с.

47. Огородник А. П. Проблеми роботи з особистими і речовими джерелами антиделіктної інформації / А. П. Огородник, С. А. Кириченко, Ю. О. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, О. С. Тунтула ; за наук. ред. проф. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2006. 60 с. URL : http://nauka24.com/kniga_list/kniga_2427.html

48. Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Перша і друга концепція криміналістики та ординстики : лекція № 2 / за наук. ред. проф. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2006. Вип. 5. 28 с. URL : <http://www.aspirantura.org.ua/>

О.А. Кириченко

katalog_kniga_Ukraina_Rossiya_text/kirichenko-sergiy-anatoliyovich--lantsedova-yuliya-oleksandrivna--tkach-yuriy-dmitrovich--tuntula-oleksandr-sergiyovich--persha-i-druga-kontseptsii-kriminalistiki-ta-ordistiki---mikolaivskiy_116693.html

49. Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д. Теорологія юриспруденції : лекція № 1 / за наук. ред. проф. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2007. Вип. 5. 268 с. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

50. Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д. Регламентация роботи з особистими і речовими джерелами антиделіктної інформації : лекція № 3 / за наук. ред. проф. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2007. Вип. 6. 64 с. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

51. Ланцедова Ю. О., Кириченко С. А., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Етапізація роботи з особистісними і речовими джерелами антикримінальних відомостей : навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2009. 296 с. Гриф МОН України (лист МОН України № 1.4/18-г-2695.1 від 15 груд. 2008 р.). URL : <http://94.158.144.72/opac/index.php?url=/notices/indexIdNotice:176650/Source:default>

52. Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Сутність і класифікація антикримінальних доказів та їх особистісних і речових джерел : навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2009. 384 с. Гриф МОН України (лист МОН України № 1.4/18-г-2758.1 від 19 груд. 2008 р.). URL : <http://www.google.ru/search?>

53. Новітня концепція реформування судової влади України : навч. посібник / Є. В. Кириленко, С. А. Кириченко, Т. О. Коросташова, Ю. О. Ланцедова, О. С. Тунтула ; за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. 60 с. URL : [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullw&S21ALL=\(%3C.%3EA%3D%D0%9A%D0%9E%D0%A0%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%A8%D0%9E%D0%92%3C.%3E%2B%3C.%3EA%3D%D0%86%D0%A0%D0%98%D0%9D%D0%90%3C.%3E%2B%3C.%3EA%3D%D0%9C%D0%98%D0%9A%D0%9E%D0%9B%D0%90%D0%87%D0%92%D0%9D%D0%90%3C.%3E\)&Z21ID=&S21SRW=GOD&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullw&S21ALL=(%3C.%3EA%3D%D0%9A%D0%9E%D0%A0%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%A8%D0%9E%D0%92%3C.%3E%2B%3C.%3EA%3D%D0%86%D0%A0%D0%98%D0%9D%D0%90%3C.%3E%2B%3C.%3EA%3D%D0%9C%D0%98%D0%9A%D0%9E%D0%9B%D0%90%D0%87%D0%92%D0%9D%D0%90%3C.%3E)&Z21ID=&S21SRW=GOD&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20)

54. Теорологія юриспруденції (новітня концепція «Теорії права») : навч. посібник / Є. В. Кириленко, С. А. Кириченко, Т. О. Коросташова, Ю. О. Ланцедова, В. Е. Теліпко, О. С. Тунтула ; за наук. ред. проф.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

О. А. Кириченко. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. 392 с.
URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullwebr&S21ALL=%28%3C.%3EA%3D%D0%9A%D0%B8%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%A1%24%20%3E%29&Z21ID=&S21SRW=GOD&S21SRD=DOWN&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20&R21DBN=1&R21DBN=2

55. Тунтула О. С., Кириченко Є. В., Коросташова Т. О. Сутність і класифікація де-факто процесуальних дій та форми представлення, оцінки і використання доказів в антикримінальному судочинстві : навч. посібник у 2-х т. / за наук. ред. проф. О. А. Кириченко. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2011. Т. 1 : Основна частина. 2011. 124 с. URL : http://nauka24.com/kniga_spisok/tuntula--oleksandra-sergiivna-sutnist-i-klasifikatsiya-de-fakto-protseesualnih-diy-ta-formi-predstavleniya--otsinki-i-vikoristannya-dokaziv-v-antikrimi_38154.html

56. Тунтула О. С., Кириченко Є. В., Коросташова Т. О. Сутність і класифікація де-факто процесуальних дій та форми представлення, оцінки і використання доказів в антикримінальному судочинстві : навч. посібник у 2-х т. / за наук. ред. проф. О. А. Кириченко. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2011. Т. 2 : Додатки. 448 с. URL : <http://old.nplu.org.ua/inform/1-15sept-2011.htm>

57. Кириченко Є. В., Коросташова Т. О., Тунтула О. С. Доктринальні та законодавчі передумови докорінного реформування адміністративного права і судочинства та регулятивних наук : навч. посібник у 2-х т. / за наук. ред. проф. О. А. Кириченко. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2011. Т. 1 : Основна частина. 2011. 144 с.

58. Кириченко Є. В., Коросташова Т. О., Тунтула О. С. Доктринальні та законодавчі передумови докорінного реформування адміністративного права і судочинства та регулятивних наук : навч. посібник у 2-х т. / за наук. ред. проф. О. А. Кириченко. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2011. Т. 1 : Додатки. 2011. 428 с.

59. Курс лекцій з криміналістики. Періодизація розвитку, поняття, система, дисциплінарні зв'язки і дидактичні основи / Є. В. Кириченко, Т. О. Коросташова, Ю. О. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, О. С. Тунтула ; за наук. ред. О. А. Кириченко. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. Вип. 185. 64 с. URL : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/kysrlekci/6/1.pdf>¹⁰³

¹⁰³ Тут і далі фактично друкарські був виданий курс під назвою : Курс лекцій з криміналістики. Періодизація розвитку, поняття, система, дисциплінарні зв'язки і дидактичні / Є. В. Кириченко, Т. О. Коросташова, Ю. О. Ланцедова,

О.А. Кириченко

60. Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Курс лекцій з криміналістики. Основи мікрооб'єктології / за наук. ред. О.А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. Вип. 186. 40 с. URL : <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/kysrlekscii/7/1.pdf>¹⁰⁴

61. Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Курс лекцій з криміналістики. Лекція: Основи роботи із особистісними і речовими джерелами антикримінальних відомостей / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. Вип. 181. 32 с. URL : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/kysrlekscii/1/1.pdf>¹⁰⁵

62. Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Курс лекцій з криміналістики. Основи слідознавства / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. Вип. 184. 48 с. URL : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/kysrlekscii/8/1.pdf>¹⁰⁶

63. Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Курс лекцій з криміналістики. Основи одорології / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. Вип. 183. 56 с. URL : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/kysrlekscii/3/1.pdf>¹⁰⁷

64. Кириленко Є. В., Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Курс лекцій з криміналістики. Основи зброєделіктики / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. Вип. 182. 40 с. URL : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/kysrlekscii/2/1.pdf>¹⁰⁸.

Ю. Д. Ткач, О. С. Тунтула ; за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. Вип. 15. 64 с.

¹⁰⁴ Фактично видано курс під назвою : Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Курс лекцій з криміналістики. Основи мікрооб'єктології / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. Вип. 16. 36 с.

¹⁰⁵ Фактично видано курс під назвою : Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Курс лекцій з криміналістики. Основи роботи із особистісними і речовими джерелами антикримінальних відомостей / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. Вип. 17. 32 с.

¹⁰⁶ Фактично видано курс під назвою : Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Курс лекцій з криміналістики. Основи слідознавства / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. Вип. 18. 44 с.

¹⁰⁷ Фактично видано курс під назвою : Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Курс лекцій з криміналістики. Основи одорології / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. Вип. 19. 56 с.

¹⁰⁸ Фактично видано курс під назвою : Кириленко Є. В., Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Курс лекцій з криміналістики. Основи зброєделіктики / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. Вип. 20. 36 с.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

65. Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С., Шаповалова В. С. Навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Криміналістика»: навч. посібник у трьох книгах / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. Книга 3: Лекції і конспекти лекцій. 292 с.

66. Кириленко Є. В., Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Криміналістика»: навч. посібник у трьох книгах / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. Книга 3: Лекції. 300 с.

67. Коросташова Т. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С., Шаповалова В. С. Учебно-методический комплекс по специальному курсу «Новейшие концепции юриспруденции»: учеб. пособие. В трех книгах / под науч. ред. А. А. Кириченко. Николаев: Изд-во ЧГУ им. П. Могили, 2013. Книга 3: Лекции. 110 с. URL: <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <18>

68. Шаповалова В. С., Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Курс лекцій з криміналістики. Базисні ознаки, поняття і класифікація кримінальної зброї / за наук. ред. проф. О. А. Кириченка. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2013. 156 с. URL: <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <20>

69. Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Криміналістика»: / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2013. 438 с. URL: <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <22>

70. Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С., Шаповалова В. С. Навчально-методичний комплекс зі спеціального курсу «Новітні концепції юриспруденції»: навч. посібник у трьох книгах / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2013. Книга 3: Лекції. 96 с. URL: <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад

О.А. Кириченко

кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <19>

71. Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Курс лекцій з криміналістики / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во НУК ім. адм. Макарова, 2013. 314 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichnyi/> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <30>

72. Ланцедова Ю. О. Курс лекцій з кримінального процесуального права України : навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2013. 328 с. URL : <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/169/1/%d0%9b%d0%b0%d0%bd%d1%86%d0%b5%d0%b4%d0%be%d0%b2%d0%b0%20%d0%ae.%20%d0%9e.%20%d0%9a%d1%83%d1%80%d1%81%20%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%86%d1%96%d0%b9%20%d0%b7%20%d0%ba%d1%80%d0%b8%d0%bc%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%be%d0%b3%d0%be%20%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%86%d0%b5%d1%81%d1%83%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%be%d0%b3%d0%be%20%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%b0%20%d0%a3%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97%d0%bd%d0%b8.pdf>

73. Курс лекцій із сучасних проблем юриспруденції / О.А. Кириченко, Т.О. Коросташова, Ю.О. Ланцедова, О.С. Тунтула, В. С. Шаповалова ; за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2014. 144 с. URL : <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/232/1/%d0%9a%d1%83%d1%80%d1%81%20%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%86%d1%96%d0%b9%20%d1%96%d0%b7%20%d1%81%d1%83%d1%87%d0%b0%d1%81%d0%bd%d0%b8%d1%85%20%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%bb%d0%b5%d0%bc%20%d1%8e%d1%80%d0%b8%d1%81%d0%bf%d1%80%d1%83%d0%b4%d0%b5%d0%bd%d1%86%d1%96%d1%97.pdf>

74. Курс лекцій з криміналістики / О.А. Кириченко, Т.О. Коросташова, Ю.О. Ланцедова, О.С. Тунтула, В.С. Шаповалова ; за наук. ред. О.А. Кириченка. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2014. 350 с. URL : <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/233/1/%d0%9a%d1%83%d1%80%d1%81%20%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%86%d1%96%d0%b9%20%d0%b7%20%d0%ba%d1%80%d0%b8%d0%bc%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bb%d1%96%d1%81%d1%82%d0%b8%d0%ba%d0%b8.pdf>

75. Ланцедова Ю. О. Загальні положення тактики : лекція / за наук. ред. О.А. Кириченка. Миколаїв : Ін-т історії, політології і права МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2014. 15 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

index.php?page=yuridichniy <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <39>

76. Ланцедова Ю. О. Тактика слідчого огляду місця діяння : лекція / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Ін-т історії, політології і права МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 20 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <40>

77. Ланцедова Ю. О. Тактика обшуку та виїмки (тимчасового доступу та вилучення речей і документів) : лекція / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Ін-т історії, політології і права МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 16 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <41>

78. Ланцедова Ю. О. Тактика допиту та очної ставки (одночасного допиту двох і більше осіб) : лекція / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Ін-т історії, політології і права МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 18 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <42>

79. Ланцедова Ю. О. Тактика слідчого експерименту (перевірки та/чи уточнення показань на місці діяння) : лекція / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Ін-т історії, політології і права МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 10 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <43>

80. Ланцедова Ю. О. Тактика пред'явлення для впізнання : лекція / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Ін-т історії, політології і права МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 12 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <44>

81. Ланцедова Ю. О. Тактика призначення та проведення експертиз : лекція / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Ін-т історії, політології і права МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 10 с. URL :

О.А. Кириченко

<http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <45>

82. Ланцедова Ю. О. Загальні положення методики : лекція / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Ін-т історії, політології і права МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 13 с. URL: <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <46>

83. Ланцедова Ю. О. Курс криміналістики. Методика протидії вбивствам та заподіяння тілесних ушкоджень : лекція / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Ін-т історії, політології і права МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 12 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <48>

84. Ланцедова Ю. О. Курс криміналістики. Методика протидії статевим злочинам : лекція лекція / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Ін-т історії, політології і права МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 13 с. URL: <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <49>

85. Ланцедова Ю. О. Курс криміналістики. Методика протидії крадіжкам, грабежам і розбійним нападам : лекція / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Ін-т історії, політології і права МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 12 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <50>

86. Ланцедова Ю. О. Курс криміналістики. Методика протидії злочинам, що пов'язані із незаконним обігом наркотиків : лекція / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Ін-т історії, політології і права МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 11 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <51>

87. Ланцедова Ю. О. Курс криміналістики. Основи фотокінозйомки та звуковідозапису : лекція / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Ін-т історії, політології і права МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 13 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

<Кафедра цивільного та кримінального права і процесу>
<Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік>
<Кириченко Олександр Анатолійович> <52>

88. Ланцедова Ю. О. Курс криміналістики. Основи трасології : лекція / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : Ін-т історії, політології і права МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 16 с. URL: <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <53>

89. Тунтула О. С., Кириченко О. А. Курс лекцій із актуальних проблем юриспруденції : навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 52 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <54>

90. Ланцедова Ю. О., Кириченко О. А. Курс лекцій із сучасних проблем протидії правопорушенням : навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 64 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <57>

91. Тунтула О. С., Кириченко О. А. Курс лекцій зі значення новітніх доктрин юриспруденції для розвитку історії як суспільної науки : навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 76 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <60>

92. Тунтула О. С. Курс лекцій із актуальних проблем юриспруденції : навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. 2-ге вид. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 64 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <70>

93. Ланцедова Ю. О. Курс лекцій із сучасних проблем протидії правопорушенням : навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. 2-ге вид. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 92 с. URL :

О.А. Кириченко

<http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <71>

94. Тунтула О. С., Кириченко О. А. Курс лекцій зі значення новітніх доктрин юриспруденції для розвитку історії як суспільної науки : навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 100 с. URL: <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <72>

95. Ланцедова Ю. О. Курс криміналістики. Предмет, система і завдання науки криміналістики. Основи методології криміналістики : лекція / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 22 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <77>

96. Ланцедова Ю. О. Курс криміналістики. Загальні положення криміналістичної техніки. Основи фотокінозйомки та звуковідеозапису : лекція / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 17 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <80>

97. Ланцедова Ю. О. Курс криміналістики. Криміналістична ідентифікація : лекція / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 13 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <81>

98. Ланцедова Ю. О. Курс криміналістики. Криміналістична балістика : лекція / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 18 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <82>

99. Ланцедова Ю. О., Кириченко О. А. Курс криміналістики. Мультимедійна презентація лекції «Основи трасології». 37 слайдів : навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 37 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Викладацький склад кафедри>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

<Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <83>

100. Ланцедова Ю. О., Кириченко О. А. Курс криміналістики. Мультимедійна презентація лекції «Криміналістична балістика». 35 слайдів : навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 35 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <84>

101. Ланцедова Ю. О., Кириченко О. А. Курс криміналістики. Техніко-криміналістичне дослідження документів : лекція / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 14 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <85>

102. Ланцедова Ю. О., Кириченко О. А. Курс криміналістики. Криміналістичне дослідження письмової мови та почерку : лекція / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 12 с. URL: <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <86>

103. Тунтула О. С., Кириченко О. А. Курс лекцій зі спецкурсу «Новітні базисні доктрини та концепції юриспруденції» : навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 60 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <87>

104. Ланцедова Ю. О., Кириченко О. А. Курс лекцій зі спецкурсу «Інноваційні погляди на сутність правопорушень та юридичної відповідальності» : навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 56 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <88>

105. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О. Новітня доктрина базисних властивостей права. Курс лекцій до традиційної навчальної дисципліни «Теорія держави і права» : навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 32 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів

О.А. Кириченко

Миколаївського національного університету
ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 78>

106. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Новітня доктрина базисних завдань юриспруденції та напрямків юридичної діяльності. Курс лекцій до традиційної навчальної дисципліни «Теорія держави і права»: навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 40 с. URL: http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 79>

107. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Новітня доктрина сутності і видового поділу правопорушень та юридичної відповідальності. Курс лекцій до традиційної навчальної дисципліни «Теорія держави і права»: навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 36 с. URL: http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 80>

108. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О. Новітня доктрина класифікації юридичних наук, сутності та перспективи розвитку їхніх окремих гіпергруп і груп. Курс лекцій до традиційної навчальної дисципліни «Теорія держави і права»: навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 28 с. URL: http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 81>

109. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Курс лекцій зі спецкурсу «Базисні доктрини та концепції юриспруденції»: навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 180 с. URL: http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 82>

110. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Курс лекцій по спеціальному курсу «Базисные доктрины и концепции юриспруденции»: учеб. пособие / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 148 с. URL: <http://www.studfiles.ru/preview/5538308/> или http://mirrorref.ru/ref_ujgyfspolyfs.html

111. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О. Курс лекцій зі спецкурсу «Інноваційна процедура протидії правопорушенням»: навч. посібник / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. 100 с. URL: http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права>
<№ 85>

112. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А. Новая доктрина базисных свойств права. Курс лекций по традиционной учебной дисциплине «Теория государства и права»: учеб. пособие / под науч. ред. А. А. Кириченко. Николаев : ННУ им. В. А. Сухомлинського, 2016. 36 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 94>

113. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новая доктрина базисных задач юриспруденции и направлений юридической деятельности. Курс лекций по традиционной учебной дисциплине «Теория государства и права»: учеб. пособие / под науч. ред. А. А. Кириченко. Николаев : ННУ им. В. А. Сухомлинського, 2016. 44 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 95>

114. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новая доктрина сущности и видового деления правонарушений и юридической ответственности. Курс лекций по традиционной учебной дисциплине «Теория государства и права»: учеб. пособие / под науч. ред. А. А. Кириченко. Николаев : ННУ им. В. А. Сухомлинського, 2016. 40 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 96>

115. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А. Новая доктрина классификации юридических наук, сущности и перспектив развития их отдельных гипергрупп и групп. Курс лекций по традиционной учебной дисциплине «Теория государства и права»: учеб. пособие / под науч. ред. А. А. Кириченко. Николаев : ННУ им. В. А. Сухомлинського, 2016. 32 с. URL : http://library.mdu.edu.ua/Documents/Praci%20vukladachiv/Institut_istorii_ta_prava/Kirichenko/97_-_%D0%9A%D0%B8%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%90._%D0%90._%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%8F_%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B0_%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%81%D0%B8%D1%84%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8_%D1%8E%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%85_%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA.pdf

О.А. Кириченко

116. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Курс лекцій по спецкурсу «Базисные доктрины и концепции юриспруденции»: учеб. пособие / под науч. ред. А. А. Кириченко. Николаев: ННУ им. В. А. Сухомлинського, 2016. 200 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 98>

117. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А. Курс лекцій по спецкурсу «Инновационная процедура противодействия правонарушениям»: учеб. пособие / под науч. ред. А. А. Кириченко. Николаев: ННУ им. В. А. Сухомлинського, 2016. 112 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 99>

118. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Курс лекцій зі спецкурсу «Базисні доктрини та концепції юриспруденції»: навч. посібник для предметної спеціальності 014.03 Середня освіта. Історія, освітньої програми Історія, правознавство. 2-ге вид. Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. 180 с. URL : http://library.mdu.edu.ua/Documents/Praci%20vukladachiv/Institut_istorii_ta_prava/Kirichenko/107_-_%D0%9A%D0%B8%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%9E_%D0%90_%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9_%D0%B7%D1%96_%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%86%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%D1%83_%D0%91%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D1%81%D0%BD%D1%96_%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B8_%D1%82%D0%B0_%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%97_%D1%8E%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BF%D1%80%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96._%D0%94%D1%80%D1%83%D0%B3%D0%B5_%D0%B2%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf

119. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О. Курс лекцій зі спецкурсу «Інноваційна процедура протидії правопорушенням»: навч. посібник для предметної спеціальності 014.03 Середня освіта. Історія, освітньої програми Історія, правознавство. 2-ге вид. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. 100 с. URL : <http://mykolaiv.legalaid.gov.ua/ua/pres-tsentr/kurs-lektsii-profesora-oleksandra-kyrychenko>

120. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Основи слідознавства. Лекція № 6. Курс лекцій з криміналістики: навч. посібник. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. 48 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права>
<№ 120>

121. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Основи одорології. Лекція № 7. Курс лекцій з криміналістики : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. 56 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 121>

122. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Основи зброєзнавства. Лекція № 8. Курс лекцій з криміналістики : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. 72 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 130>.

123. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Основи документознавства. Лекція № 9. Курс лекцій з криміналістики : навч. посібник. Миколаїв : ЧНУ ім. П. Могили, 2016. 44 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 133>

124. Тунтула О. С., Кириченко О. А. Стислий курс лекцій з кримінального судочинства для підготовки до державного іспиту: навч. посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Миколаїв : ЧНУ ім. П. Могили, 2017. 104 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Інститут історії та права> <№ 145>

125. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Відповіді на тестові питання для претендентів на посаду судді Верховного Суду України : навч. посібник / за ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 160 с. URL : <http://mykolaiv.legalaid.gov.ua/ua/pres-tsentr/kurs-lektsii-profesora-oleksandra-kyrychenko>

126. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Основи теоретичної і політологічної юриспруденції та Конституційної галузі права і судочинства України. Лекція № 1 до курсу «Основи юриспруденції, трудової та пенсійної галузі права» : навч. посібник для спеціальності 231 «Соціальна робота», ОКР «Спеціаліст». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 52 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського>

О.А. Кириченко

127. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Основи кримінальної, адміністративної та цивільної галузі права України. Лекція № 2 до курсу «Основи юриспруденції, трудової та пенсійної галузі права»: навч. посібник для спеціальності 231 «Соціальна робота», ОКР «Спеціаліст». Миколаїв: МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2017. 44 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського>

128. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Основи трудової галузі права і судочинства України. Лекція № 3 до курсу «Основи юриспруденції, трудової та пенсійної галузі права»: навч. посібник для спеціальності 231 «Соціальна робота», ОКР «Спеціаліст». Миколаїв: МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2017. 24 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського>

129. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Основи пенсійної галузі права України. Лекція № 4 до курсу «Основи юриспруденції, трудової та пенсійної галузі права»: навч. посібник для спеціальності 231 «Соціальна робота», ОКР «Спеціаліст». Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 24 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського>

130. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Новітня доктрина базисних властивостей права. Лекція № 3. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права»: навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 36 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського>

131. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Новітня доктрина базисних завдань юриспруденції та напрямків юридичної діяльності. Лекція № 4. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права»: навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 18 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського>

132. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Новітня доктрина сутності і видового поділу правопорушень та юридичної відповідальності. Лекція № 5. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права»: навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». Миколаїв: МНУ

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 36 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського>

133. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Новітня доктрина класифікації юридичних наук, сутності та перспективи розвитку їхніх окремих груп. Лекція № 6. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права»: навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 28 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського>

134. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Правовідносини. Юридичні факти і презумпції. Лекція № 7. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права»: навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 24 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського>

135. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Державна влада. Механізм і апарат держави. Лекція № 10. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права»: навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 40 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського>

136. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права»: навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр» Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 272 с. URL : <http://mykolaiv.legalaid.gov.ua/ua/pres-tsentr/kurs-lektsii-profesora-oleksandra-kyrychenko> або http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <6>

137. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Курс лекцій зі спецкурсу «Новітній правовий статус студентської молоді»: навч. посібник для предметної спеціальності 014.03 «Середня освіта. Історія» освітньої програми «Історія, правознавство» ОКР «Бакалавр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 228 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <12>

138. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Новітня доктрина базисних властивостей права. Лекція № 3. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права»: навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». 2-ге вид. Миколаїв :

О.А. Кириченко

МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 36 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <15>

139. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Новітня доктрина базисних завдань юриспруденції та напрямків юридичної діяльності. Лекція № 4. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права» : навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». 2-ге вид. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 18 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <16>

140. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Новітня доктрина сутності і видового поділу правопорушень та юридичної відповідальності. Лекція № 5. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права» : навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». 2-ге вид. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 36 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <17>

141. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Правовідносини. Юридичні факти і презумпції. Лекція № 7. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права» : навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». 2-ге вид. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 24 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <19>

142. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Формування держави як соціального інституту. Лекція № 8. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права» : навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». 2-ге вид. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 16 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <20>

143. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Форма держави. Лекція № 9. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права» : навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». 2-ге вид. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 18 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <21>

144. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Державна влада. Механізм і апарат держави. Лекція № 10. Курс інноваційних лекцій з навчальної дисципліни «Теорія держави і права» : навч. посібник для спеціальності 052 «Політологія», ОКР «Бакалавр». 2-ге вид. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 40 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <22>

145. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Трудовий договір. Лекція № 1. Курс лекцій з Трудової галузі права та судочинства : навч. посібник для предметної спеціальності 014.03 «Середня освіта. Історія» освітньої програми «Історія, правознавство» ОКР «Бакалавр».

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 24 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <23>

146. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Робочий час та час відпочинку, оплата праці. Лекція № 2. Курс лекцій з Трудової галузі права та судочинства: навч. посібник для предметної спеціальності 014.03 «Середня освіта. Історія» освітньої програми «Історія, правознавство» ОКР «Бакалавр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 30 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <24>

147. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Періодизація розвитку, поняття, система і дисциплінарні зв'язки. Лекція № 1. Курс лекцій з криміналістики: навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 68 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <25>

148. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Поняття, система, дисциплінарні зв'язки та інші загальні положення кримінального судочинства. Лекція № 1. Курс лекцій з антикримінального судочинства : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 40 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <26>

149. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Злочини проти основ національної безпеки. Лекція № 1. Курс лекцій із Особливої частини Антикримінальної галузі права України : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 55 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <27>

150. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Поняття, система і загальні положення Кримінальної галузі права. Лекція № 1. Курс лекцій із Загальної частини Антикримінальної галузі права України : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 16 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <28>

151. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Суб'єкт злочину, вина та її форми і види. Лекція № 2. Курс лекцій із Загальної частини Антикримінальної галузі права України : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 44 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <29>

152. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Основи методології. Лекція № 2. Курс лекцій з криміналістики : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 32 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <30>

153. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О. Основи роботи з джерелами антикримінальних відомостей. Лекція № 3. Курс лекцій з

О.А. Кириченко

криміналістики : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 52 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <31>

154. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Злочини проти життя та здоров'я особи. Лекція № 2. Курс лекцій із Особливої частини Антикримінальної галузі права України : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 64 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <32>

155. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Суд, сторони та інші учасники кримінального провадження. Лекція № 2. Курс лекцій з антикримінального судочинства : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 64 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <33>

156. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Матеріальна відповідальність та трудова дисципліна. Лекція № 3. Курс лекцій з Трудової галузі права та судочинства : навч. посібник для предметної спеціальності 014.03 «Середня освіта. Історія» освітньої програми «Історія, правознавство» ОКР «Бакалавр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 32 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <34>

157. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Співучасть, повторність, сукупність і рецидив злочинів. Лекція № 3. Курс лекцій із Загальної частини Антикримінальної галузі права України : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 12 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <35>

158. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Обставини, що виключають суспільну небезпеку діяння. Лекція № 4. Курс лекцій із Загальної частини Антикримінальної галузі права України : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 44 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <36>

159. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Основи мікрооб'єктології. Лекція № 4. Курс лекцій з криміналістики : навч. посібник України : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 36 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <37>

160. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Курс лекцій зі спецкурсу «Новітній правовий статус студентської молоді» : навч. посібник для предметної спеціальності 014.03 «Середня освіта. Історія» освітньої програми «Історія, правознавство» ОКР «Бакалавр». 2-ге вид. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 264 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <40>

161. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О. Основи роботи із джерелами антикримінальних відомостей. Лекція № 3. Курс лекцій з

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

криміналістики : навч. посібник. 2-ге вид. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 72 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <59>

162. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Суб'єкт злочину, вина та її форми і види. Лекція № 2. Курс лекцій із Загальної частини Антикримінальної галузі права України : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 44 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <61>

163. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Основи слідознавства. Лекція № 6. Курс лекцій з криміналістики : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 48 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <63>

164. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Основи одорології. Лекція № 8. Курс лекцій з криміналістики : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 56 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <64>

165. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Основи зброєделіктики. Лекція № 9. Курс лекцій з криміналістики : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 72 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <65>

166. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Поняття, система та інші загальні положення КВП. Лекція № 1. Курс лекцій з Кримінально-виконавчого права : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 36 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <74>

167. Кириченко О. А., Тунтула О. С.. Правовий статус засуджених. Лекція № 2. Курс лекцій з Кримінально-виконавчого права : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 36 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <75>

168. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Пробація як засіб виправлення і ресоціалізації засуджених. Лекція № 3. Курс лекцій з Кримінально-виконавчого права : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 28 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <76>

169. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Органи і установи виконання покарань. Лекція № 4. Курс лекцій з Кримінально-виконавчого права : навч. посібник. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 20 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <77>

170. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Трудовий договір. Лекція № 1. Курс лекцій з Трудової галузі права та основ підприємництва : навч. посібник для студентів з галузі знань 03 «Гуманітарні науки»

О.А. Кириченко

спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації 035.01 «Українська мова та література» ОКР «Бакалавр». 2-ге вид. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 24 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <78>

171. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Робочий час та час відпочинку, оплата праці. Лекція № 2. Курс лекцій з Трудової галузі права та основ підприємництва : навч. посібник для студентів з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації 035.01 «Українська мова та література» ОКР «Бакалавр». 2-ге вид. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 30 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <79>

172. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Матеріальна відповідальність та трудова дисципліна. Лекція № 3. Курс лекцій з Трудової галузі права та основ підприємництва : навч. посібник для студентів з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації 035.01 «Українська мова та література» ОКР «Бакалавр». 2-ге вид. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. 30 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <80>

173. Кириченко О. А., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Періодизація розвитку, поняття, система і дисциплінарні зв'язки. Лекція № 1. Курс лекцій з криміналістики: навч. посібник. 2-ге вид. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 72 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/972-kirichenko-o-a-tkach-yu-d-tuntula-o-s-periodizatsiya-rozvitku-ponyattya-sistema-i-distiplinari-zv-yazki-lektsiya-1-kurs-lektsij-z-kriminalistiki-navchalnij-posibnik>

174. Кириченко О. А., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Основи методології. Лекція № 2. Курс лекцій з криміналістики: навч. посібник. 2-ге вид. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 32 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/977-kirichenko-o-a-tkach-yu-d-tuntula-o-s-osnovi-metodologiji-lektsiya-2-kurs-lektsij-z-kriminalistiki-navch-posib-2-ge-vid>

175. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Основи роботи з джерелами антиделіктних відомостей. Лекція № 3. Курс лекцій з криміналістики: навч. посіб. 3-тє вид. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 92 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

<http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/974-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-lantsedova-yu-o-osnovi-roboti-z-dzherelami-antideliktikh-vidomostej-lektsiya-3-kurs-lektsij-z-kriminalistiki-navchalnij-posibnik>

176. Кириченко О. А., Виноградов А. К., Виноградова А. А., Тунтула О. С. Обставини, що виключають суспільну небезпеку діяння. Лекція № 4. Курс лекцій із Загальної частини Антикримінальної галузі права України: навч. посіб. 3-тє вид. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 72 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/978-kirichenko-o-a-vinogradov-a-k-vinogradova-a-a-tuntula-o-s-obstavini-shcho-viklyuchayut-suspilnu-nebezpeku-diyannya-lektsiya-4-kurs-lektsij-iz-zagalnoji-chastini-antikriminalnoji-galuzi-prava-ukrajini-navch-posib-3-te-vid>

177. Кириченко О. А., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Основи мікрооб'єктології. Лекція № 4. Курс лекцій з криміналістики: навч. посібник. 2-ге вид. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 36 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/979-kirichenko-o-a-tkach-yu-d-tuntula-o-s-osnovi-mikroob-ektologii-lektsiya-4-kurs-lektsij-z-kriminalistiki-navch-posib-2-ge-vid>

178. Кириченко О. А., Тунтула О. С., Ткач Ю. Д. Основи фотокінозйомки та звуковідозапису. Лекція № 5. Курс лекцій з криміналістики: навч. посібник. 2-ге вид. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 42 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/975-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-tkach-yu-d-osnovi-fotokinozjomki-ta-lektsiya-5-kurs-lektsij-z-kriminalistiki-navchalnij-posibnik>

179. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Основи слідознавства. Лекція № 7. Курс лекцій з криміналістики: навч. посібник. 2-ге вид. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 48 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/980-kirichenko-o-a-lantsedova-yu-o-tuntula-o-s-osnovi-slidoznavstva-lektsiya-6-kurs-lektsij-z-kriminalistiki-navch-posib-2-ge-vid>

180. Кириченко О. А., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Основи одорології. Лекція № 8. Курс лекцій з криміналістики: навч. посібник.

О.А. Кириченко

2-ге вид. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 56 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/981-kirichenko-o-a-tkach-yu-d-tuntula-o-s-osnovi-odorologiji-lektsiya-8-kurs-lektsij-z-kriminalistiki-navch-posib-2-ge-vid>

181. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Основи зброєделіктики. Лекція № 9. Курс лекцій з криміналістики: навч. посібник. 2-ге вид. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 72 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/973-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-osnovi-zbroedeliktiki-lektsiya-9-kurs-lektsij-z-kriminalistiki-navchalnij-posibnik>

182. Кириченко О. А., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Методичні вказівки та курс лекцій зі спецкурсу «Інноваційні засоби подолання господарських кримінальних та інших правопорушень» : навч.-метод. посібник. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 232 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/999-kirichenko-o-a-tkach-yu-d-tuntula-o-s-metodichni-vkazivki-ta-kurs-lektsij-zi-spetskursu-innovatsijni-zasobi-podolannya-gospodarskikh-kriminalnikh-ta-inshikh-pravoporuschen-navchalno-metodichnij-posibnik>

183. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Методичні вказівки та курс лекцій зі спецкурсу «Правовий статус та можливості суб'єктів подолання господарських кримінальних та інших правопорушень» : навч.-метод. посібник. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 580 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/1000-kirichenko-o-a-lantsedova-yu-o-tkach-yu-d-tuntula-o-s-metodichni-vkazivki-ta-kurs-lektsij-zi-spetskursu-pravovij-status-ta-mozhlivosti-sub-ektiv-podolannya-gospodarskikh-kriminalnikh-ta-inshikh-pravoporuschen-navchalno-metodichnij-posibnik>

184. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння класифікації юридичних наук, сутності та перспектив розвитку їх окремих гіпергруп та груп. Лекція № 4. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посібник. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 76 с. (додаток до електронного реферативно-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/1028-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-innovatsijne-rozuminnya-klasifikatsiji-yuridichnikh-nauk-sutnosti-ta-perspektiv-rozvitku-jikh-okremikh-gipergrup-ta-grup-lektsiya-4-kurs-lektsij-z-navchalnoi-distiplini-pravoznavstvo-navch-posibnik>

185. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння сутності і видового поділу юридичних фактів, правопорушень та юридичної відповідальності. Лекція № 3. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство»: навч. посібник. Київ: Видавець Назаров О. А., 2019. 108 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/1027-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-innovatsijne-rozuminnya-sutnosti-i-vidovogo-podilu-yuridichnikh-faktiv-pravoporushen-ta-yuridichnoi-vidpovidalnosti-lektsiya-3-kurs-lektsij-z-navchalnoi-distiplini-pravoznavstvo-navch-posibnik>

186. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння механізму передачі влади від виборців до суб'єктів владних повноважень та властивостей цих повноважень. Лекція № 2. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство»: навч. посібник. Київ: Видавець Назаров О. А., 2019. 96 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/1026-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-innovatsijne-rozuminnya-mekhanizmu-peredachi-vladi-vid-vibortsiv-do-sub-ektiv-vladnikh-povnovazhen-ta-vlastivostej-tsikh-povnovazhen-lektsiya-2-kurs-lektsij-z-navchalnoi-distiplini-pravoznavstvo-navch-posibnik>

187. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння забезпечення, дотримання та відновлення за Основним законом правового статусу різних видів соціосуб'єктів. Лекція № 1. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн»: навч. посібник. Київ: Видавець Назаров О. А., 2019. 304 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL : <http://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/1025-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-innovatsijne-rozuminnya-zabezpechennya-dotrimannya-ta-vidnovlennya-za-osnovnim-zakonom-pravovogo-statusu-riznikh-vidiv-sotsiosub-ektiv>

О.А. Кириченко

lektsiya-1-kurs-lektsij-z-navchalnoji-distsiplini-konstitutsijne-pravo-zarubizhnikh-krajn-navch-posibnik

188. Ланцедова Ю. А. Сущность, базисные свойства и разграничение девиантного поведения, принуждения и насилия : мультимедийная презентация. Киев : Издатель Назаров О. А., 2020. 60 слайдов / под ред. А. А. Кириченко. рус.-укр. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»). URL : https://drive.google.com/file/d/1DR5HibpJWR_Pwh0Hivf3E0I0wVwY-OpK/view

189. Ланцедова Ю. О. Сутність, базисні властивості та розмежування девіантної поведінки, примусу та насилля : мультимедійна презентація. Київ : Видавець Назаров О.А., 2020. 35 слайдів / за ред. О. А. Кириченка. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : https://drive.google.com/file/d/1tRD0dqDoMl2JwbGG0q9cI0W5q8z_c9Lh/view

190. Кириченко О. А., Тунтула О. С., Ткач Ю. Д. Методичні вказівки та курс лекцій зі спецкурсу «Юридична відповідальність за правопорушення у сфері інформаційних технологій» : навч.-метод. посібник. Київ : Видавець Назаров О. А., 2020. 324 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»), укр., рос. URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/2436-kirichenko-o-a-tuntula-o-s-tkach-yu-d-metodichni-vkazivki-ta-kurs-lektsij-zi-spetskursu-yuridichna-vidpovidalnist-za-pravoporushennya-u-sferi-informatsijnikh-tehnologij-navch-metod-posib>

191. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційні основи легітимного масмедійного та іншого оприлюднення достовірних і недостовірних відомостей в умовах воєнного стану : навч. посібник. Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 20 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6732-kirichenko-o-a-bondarenko-i-v-innovatsijni-osnovi-legitimnogo-masmedijnogo-ta-inshogo-oprilyudnennya-dostovirnikh-i-nedostovirnikh-vidomostej-v-umovakh-voennogo-stanu-navch-posibnik-kijiv-vidavets-nazarov-o-a-2022-20-s>

192. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційні основи легітимного масмедійного та іншого оприлюднення достовірних і недостовірних відомостей в умовах воєнного стану : навч. посібник. 2-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

ге вид. Київ : Видавець Назаров О. А., 2022. 56 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6734-kirichenko-o-a-bondarenko-i-v-innovatsijni-osnovi-legitimnogo-masmedijnogo-ta-inshogo-oprilyudnennya-dostovirnikh-i-nedostovirnikh-vidomostej-v-umovakh-voennogo-stanu-navch-posibnik-2-ge-vid-kijiv-vidavets-nazarov-o-a-2022-56-s>

193. Кириченко А.А., Бондаренко И.В. Инновационные основы легитимного массмедийного и иного обнародования достоверных и недостоверных сведений в условиях военного положения : учеб. пособие. 3-тє изд. Киев : Издатель Назаров О. А., 2022. 174 с. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6822-kirichenko-a-a-bondarenko-i-v-innovatsionnye-osnovy-legitimnogo-masmedijnogo-i-inogo-obnarodovaniya-dostovernykh-i-nedostovernykh-svedenij-v-usloviyakh-voennogo-polozheniya-ucheb-posobie-3-te-izd-kiev-izdatel-nazarov-o-a-2022-174-s>

194. Кириченко А.А., Бондаренко И.В. Инновационные основы легитимного массмедийного и иного обнародования достоверных и недостоверных сведений в условиях военного положения : учеб. пособие. 4-тє изд. Киев : Издатель Назаров О. А., 2022. 336 с. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6872-kirichenko-a-a-bondarenko-i-v-innovatsionnye-osnovy-legitimnogo-masmedijnogo-i-inogo-obnarodovaniya-dostovernykh-i-nedostovernykh-svedenij-v-usloviyakh-voennogo-polozheniya-ucheb-posobie-4-toe-izd-kiev-izdatel-nazarov-o-a-2022-336-s>

195. Кириченко А.А., Бондаренко И.В. Инновационные основы легитимного массмедийного и иного обнародования достоверных и недостоверных сведений в условиях военного положения : учеб. пособие. 5-тє изд. Киев : Издатель Назаров О. А., 2022. 1684 с. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a>

О.А. Кириченко

196. Кириченко А.А., Бондаренко И.В. Инновационные основы легитимного массмедийного и иного обнаружения достоверных и недостоверных сведений в условиях военного положения : учеб. пособие. 6-тое изд. Киев : Издатель Назаров О. А., 2022. 2244 с. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a>

197. Кириченко О.А., Ланцедова Ю.О. Правовой статус суб'єктів подолання господарських кримінальних та інших правопорушень : підручник для магістрів спеціальності 081 право. Київ : Видавець Назаров О. А., 2023. 2340 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a>

6. Навчально-методичні роботи :

6.1. Одноосібні :

1. Кириченко А. А. Методические указания по изучению разделов «Методология криминалистики» и «Криминалистическая техника» курса «Криминалистика», планы лекционных, семинарских, практических занятий и задания на индивидуальную подготовку. Днепропетровск : РИО ДГУ, 1992. 34 с.

2. Кириченко А. А. Методические указания по изучению спецкурса «Проблемы использования микрообъектов в уголовном судопроизводстве». Днепропетровск : РИО ДГУ, 1995. 36 с.

3. Кириченко А. А. Методические указания по изучению спецкурса «Проблемы судебной микрологии и экспертологии». Днепропетровск : РИО ДГУ, 1996. 52 с.

4. Кириченко А. А. Методические указания по изучению курса «Криминалистика». Днепропетровск: РИО ДГУ, 1996. 92 с.

5. Кириченко А. А. Методические указания по изучению курса криминалистики. Севастополь : Изд-во СевГТУ, 1997. 100 с.

6. Кириченко А. А. Учебно-методическое обеспечение курса криминалистики. Симферополь : РИО ТЭИ, 1997. 92 с.

7. Кириченко А. А. Методические указания о порядке прохождения учебной практики в органах прокуратуры и следственных подразделениях органов внутренних дел. Симферополь : РИО ТЭИ, 1998. 18 с.

8. Кириченко А. А. Методические указания по организации и прохождению учебной практики в органах прокуратуры и внутренних дел Автономной Республики Крым. Симферополь : РИО СГУ, 1999. 16 с.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

9. Кириченко А. А. Методические указания по изучению спецкурса «Проблемы судебной микрообъектологии». Симферополь : РИО СГУ, 1999. 56 с.

10. Кириченко А. А. Методические указания по изучению спецкурса «Организация работы в органах внутренних дел Украины». Симферополь : РИО СГУ, 1999. 32 с.

11. Кириченко А. А. Методические указания по изучению спецкурса «Прокурорский надзор и организация работы в органах прокуратуры Украины». Симферополь : РИО СГУ, 1999. 32 с.

12. Кириченко А. А. Методические указания по изучению спецкурса «Проблемы судебной микрообъектологии и экспертологии». Симферополь : РИО СГУ, 1999. 44 с.

13. Кириченко О. А. Сучасні проблеми юриспруденції. Програма вибіркової навчальної дисципліни з напрямку підготовки спеціалістів з галузі знань 0304 «Право» спеціальності 7.03040101. Правознавство (Шифр за ОПП ПП9а). Миколаїв : ЧДУ ім. П. Могили, 2013. 12 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <63>

14. Кириченко О. А. Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасні проблеми юриспруденції»: 2.2.1. ПП9 цикл вибірових навчальних дисциплін самостійного вибору ВНЗ з напрямку підготовки : з галузі знань 0304. Право спеціальність: 7.03040101. Правознавство спеціалізація : цивільно-правова, факультет : юридичний. Миколаїв : ЧДУ ім. П. Могили, 2013. 27 с. URL: <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <64>

15. Кириченко О. А. Програма навчальної дисципліни «Актуальні проблеми юриспруденції» із підготовки спеціалістів з напрямку 02.03 «Гуманітарні науки» спеціальності 7.02030201 «Історія*». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 8 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <55>

16. Кириченко О. А. Робоча програма дисципліни «Актуальні проблеми юриспруденції» із підготовки спеціалістів з напрямку 02.03 «Гуманітарні науки» спеціальності 7.02030201 «Історія*». – Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 18 с. URL :

О.А. Кириченко

<http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <56>

17. Кириченко О. А. Програма навчальної дисципліни «Сучасні проблеми протидії правопорушенням» із підготовки спеціалістів з напрямку 02.03 «Гуманітарні науки» спеціальності 7.02030201 «Історія*». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 9 с. URL : [http:// www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy](http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/) <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <58>

18. Кириченко О. А. Робоча програма дисципліни «Сучасні проблеми протидії правопорушенням» із підготовки спеціалістів з напрямку 02.03 «Гуманітарні науки» спеціальності 7.02030201 «Історія*». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 22 с. URL : http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <59>

19. Кириченко О. А. Програма навчальної дисципліни «Значення новітніх доктрин юриспруденції для розвитку історії як суспільної науки» із підготовки магістрів з напрямку 02.03 «Гуманітарні науки» спеціальності 8.02030201 «Історія*». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 9 с. URL : http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <61>

20. Кириченко О. А. Робоча програма дисципліни «Значення новітніх доктрин юриспруденції для розвитку історії як суспільної науки» із підготовки магістрів з напрямку 02.03 «Гуманітарні науки» спеціальності 8.02030201 «Історія*». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2014. 21 с. URL : http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <62>

21. Кириченко О. А. Програма навчальної дисципліни «Базисні доктрини та концепції юриспруденції» з підготовки спеціалістів з напрямку 02.03 «Гуманітарні науки» спеціальності 7.02030201 «Історія*». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 13 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Миколаївського національного університету
ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 83>

22. Кириченко О. А. Робоча програма навчальної дисципліни «Базисні доктрини та концепції юриспруденції» з підготовки спеціалістів з напрямку 02.03 «Гуманітарні науки» спеціальності 7.02030201 «Історія*». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 42 с. URL: http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 84>

23. Кириченко О. А. Програма навчальної дисципліни «Інноваційна процедура протидії правопорушенням» з підготовки спеціалістів з напрямку 02.03 «Гуманітарні науки» спеціальності 7.02030201 «Історія*». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2015. 11 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 86>

24. Кириченко О. А. Робоча програма навчальної дисципліни «Інноваційна процедура протидії правопорушенням» з підготовки спеціалістів з напрямку 02.03 «Гуманітарні науки» спеціальності 7.02030201 «Історія*». Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2015. 51 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 87>

25. Кириченко О. А. Програма навчальної дисципліни «Правові основи соціальної роботи» з підготовки бакалаврів з напрямку 1301 «Соціальне забезпечення» спеціальності 6.130102 «Соціальна робота». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. 13 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 89>

26. Кириченко О. А. Робоча програма навчальної дисципліни «Правові основи соціальної роботи» з підготовки бакалаврів з напрямку 1301 «Соціальне забезпечення» спеціальності 6.130102 «Соціальна робота». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. 43 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 90>

27. Кириченко О. А. Програма навчальної дисципліни «Правові основи реалізації соціального захисту» з підготовки магістрів з напрямку 1301 «Соціальне забезпечення» спеціальності 8.130102 «Соціальна робота». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016.

О.А. Кириченко

12 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 92>

28. Кириченко О. А. Робоча програма навчальної дисципліни «Правові основи реалізації соціального захисту» з підготовки магістрів з напрямку 1301 «Соціальне забезпечення» спеціальності 8.130102 «Соціальна робота». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. 39 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 89>

63. Кириченко О. А. Програма навчальної дисципліни «Правові основи реалізації соціального захисту» для галузі знань 23 «Соціальна робота» спеціальності 231 «Соціальна робота», освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. 12 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 114>

31. Кириченко О. А. Робоча програма навчальної дисципліни «Правові основи реалізації соціального захисту» для галузь знань 23 «Соціальна робота» спеціальності 231 «Соціальна робота», ОКР «Магістр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. 12 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 115>

32. Кириченко О. А. Програма навчальної дисципліни «Правові основи соціальної роботи» для галузі знань 23 «Соціальна робота» спеціальності 231 «Соціальна робота», освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. 13 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 117>

33. Кириченко О. А. Робоча програма навчальної дисципліни «Правові основи соціальної роботи» для галузь знань 23 «Соціальна робота» спеціальності 231 «Соціальна робота», освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. 46 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 118>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

34. Кириченко О. А. Опис навчальної дисципліни «Новітні доктрина та концепції юриспруденції» для галузі знань 01 «Освіта» спеціальності 014 «Середня освіта. Історія*», освітньої програми «Основи правознавства» ОКР «Спеціаліст». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. 47 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 122>

35. Кириченко О. А. Опис навчальної дисципліни «Інноваційна процедура протидії правопорушенням» для галузі знань 01 «Освіта» спеціальності 014 «Середня освіта. Історія », освітньої програми «Основи правознавства» ОКР «Спеціаліст». Миколаїв : ЧНУ ім. П. Могили, 2016. 43 с. URL: http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 123>

36. Кириченко О. А. Опис навчальної дисципліни «Правові основи реалізації соціального захисту населення» для галузі знань 23 «Соціальна робота» спеціальність 231 «Соціальна робота» ОКР «Магістр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського,, 2016. 39 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 124>

37. Кириченко О. А. Опис навчальної дисципліни «Правові основи соціальної роботи» для галузі знань 23 «Соціальна робота» спеціальність 231 «Соціальна робота» ОКР «Бакалавр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. 47 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 125>

38. Кириченко А. А. Перечень публикаций и выступлений на научных форумах (по состоянию на 13.12.2016 г.). Николаев : ННУ им В. А. Сухомлинского, 2016. 80 с. URL: http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 140>

39. Кириченко О. А. Тести для заліку з навчальної дисципліни «Базисні доктрини та концепції юриспруденції» для студентів спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.03 Середня освіта. Історія*, освітньої програми Історія, правознавство, ОКР «Спеціаліст». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016.

О.А. Кириченко

72 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 143>

40. Кириченко О. А. Тести для підсумкового контролю знань з навчальної дисципліни «Правові основи реалізації соціального захисту населення» для спеціальності 231 «Соціальна робота» ОКР «Магістр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. 52 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 144>

41. Кириченко О. А. Розробка проекту Загальної частини Освітнянського кодексу України : заявка на держреєстрацію цільової НДП кафедри правознавства. Миколаїв: МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2017. 12 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Інститут історії та права> <№ 152>

42. Кириченко О. А. Робоча програма навчальної дисципліни «Криміналістика» для галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право», ОКР «Бакалавр» на 2018-2019 н.р. Миколаїв : НУК імені адмірала Макарова, 2017. 60 с. URL : <Внутрішня електронна мережа наукової бібліотеки Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського>

43. Кириченко О. А. Удосконалення теоретичної і законодавчої основи та механізму забезпечення і відновлення правового статусу різних видів соціосуб'єктів : заявка на держреєстрацію цільової НДП кафедри правознавства. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 16 с. URL : <Внутрішня електронна мережа наукової бібліотеки Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського>

44. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ВД 39 «Докази та доказування у кримінальному процесі» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 24 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

45. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 16 «Кримінальне право» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 38 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

46. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 17 «Кримінальний процес» з галузі знань 81 Право спеціальності

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 36 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

47. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 28 «Криміналістика» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 40 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

48. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 24 «Конституційне право зарубіжних країн» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 28 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

49. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 08 «Юридична деонтологія» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 21 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

50. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ВК 03 «Правовий статус суб'єктів протидії господарсько-кримінальним правопорушенням» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 24 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

51. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ВК 04 «Інноваційні засоби протидії господарсько-кримінальним правопорушенням» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 24 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

52. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 19 «Медіаправо та медіабезпека» з галузі знань 06 Журналістика спеціальності 061 Журналістика освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа

О.А. Кириченко

Орлика, 2020. 27 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-zhurnalistyky/>

53. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ВД 15 «Методика складання процесуальних документів у досудовому розслідуванні» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 21 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

54. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ВК 12 «Основи адміністративного права» з галузі знань 27 Транспорт спеціальності 275 Транспортні технології освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 19 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-inform-tehnologij/>

55. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 11 «Організація судових та правоохоронних органів України» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 33 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

56. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ВК 04 «Правознавство» з галузі знань 06 Журналістика спеціальності 061 Журналістика освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 21 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-zhurnalistyky/>

57. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ВК 06 «Правознавство» з галузі знань 27 Транспорт спеціальності 275 Транспортні технології освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 21 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-inform-tehnologij/>

58. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 25 «Транспортне право» з галузі знань 27 Транспорт спеціальності 275 Транспортні технології освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 24 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-inform-tehnologij/>

59. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 25 «Фармацевтичне право і законодавство» з галузі знань 22 Охорона здоров'я 226 Фармація, промислова фармація освітньої програми

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 27 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-farmatsiyi/>

60. Кириченко О.А. Силабус навчальної дисципліни ОК 25 «Фармацевтичне право і законодавство» з галузі знань 22 Охорона здоров'я 226 Фармація, промислова фармація освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 28 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-farmatsiyi/>

61. Кириченко О.А. Силабус навчальної дисципліни ОК 25 «Транспортне право» з галузі знань 27 Транспорт спеціальності 275 Транспортні технології освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 16 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-inform-tehnologij/>

62. Кириченко О.А. Силабус навчальної дисципліни ВК 12 «Основи адміністративного права» з галузі знань 27 Транспорт спеціальності 275 Транспортні технології освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 26 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-inform-tehnologij/>

63. Кириченко О.А. Силабус навчальної дисципліни ОК 19 «Медіаправо та медіабезпека» з галузі знань 06 Журналістика спеціальності 061 Журналістика освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 30 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-zhurnalistyky/>

64. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 28 «Криміналістика» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : НУК імені адмірала Макарова, 2020. 18 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <http://old.nuos.edu.ua/university/structure/Fakultet-morskogo-prava/>

65. Кириченко О.А. Силабус навчальної дисципліни ВК 04 «Правознавство» з галузі знань 06 Журналістика спеціальності 061 Журналістика освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2020. 15 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-zhurnalistyky/>

66. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ВК 39 «Докази і доказування у кримінальному процесі» з галузі знань

О.А. Кириченко

81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 27 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

67. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 28 «Криміналістика» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 50 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

68. Кириченко О.А. Силабус навчальної дисципліни «Криміналістика» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 26 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

69. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 16 «Кримінальне право. Загальна частина» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 36 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

70. Кириченко О.А. Силабус навчальної дисципліни «Кримінальне право. Загальна частина» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 26 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

71. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 16 «Кримінальне право. Особлива частина» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 36 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

72. Кириченко О.А. Силабус навчальної дисципліни «Кримінальне право. Особлива частина» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 26 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

73. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 17 «Кримінальний процес. Загальна частина» з галузі знань 81 Право

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 40 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

74. Кириченко О.А. Силабус навчальної дисципліни «Кримінальний процес. Загальна частина» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 23 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

75. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 17 «Кримінальний процес. Особлива частина» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 39 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

76. Кириченко О.А. Силабус навчальної дисципліни «Кримінальний процес. Особлива частина» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 23 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

77. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 17 «Правознавство» з галузі знань 061 Журналістика спеціальності 061 Журналістика освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 23 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-zhurnalistyky/>

78. Кириченко О.А. Силабус навчальної дисципліни «Правознавство» з галузі знань 61 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 17 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-zhurnalistyky/>

79. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОПП 8 «Правовий статус суб'єктів подолання господарських кримінальних та інших правопорушень» з галузі знань 08 Право спеціальності 081 Право освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 23 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-zhurnalistyky/>

О.А. Кириченко

80. Кириченко О.А. Силабус навчальної дисципліни ОПП 8 «Правовий статус суб'єктів подолання господарських кримінальних та інших правопрушень» з галузі знань 08 Право спеціальності 081 Право освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 17 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-zhurnalistyky/>

81. Кириченко О.А. Робоча програма з дисципліни «Доказування у кримінальному провадженні» з галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» з підготовки молодших спеціалістів. Миколаїв : ПЗВО «МКУ імені Пилипа Орлика», 2021. 24 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : https://drive.google.com/drive/folders/1YBqo_0wTavuxBA14-Vqbn63rEsAsbYbW

82. Кириченко О.А. Робоча програма з дисципліни «Методика складання процесуальних документів у досудовому провадженні» з галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» освітньої кваліфікації «фаховий молодший бакалавр з права». Миколаїв : ПЗВО «МКУ імені Пилипа Орлика», 2021. 21 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://drive.google.com/drive/folders/1chCEdENKd82c1pwfX6T3lyiWiYczyv2G>

83. Кириченко О.А. Робоча програма з дисципліни «Методика складання процесуальних документів у досудовому розслідуванні» з галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» з підготовки молодших спеціалістів. Миколаїв : ПЗВО «МКУ імені Пилипа Орлика», 2021. 20 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : https://drive.google.com/drive/folders/1YBqo_0wTavuxBA14-Vqbn63rEsAsbYbW

84. Кириченко О.А. Робоча програма з дисципліни «Криміналістика» з галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньої програми «Право» освітнього ступеня першого (бакалаврського) рівня вищої освіти». Миколаїв : ПЗВО «МКУ імені Пилипа Орлика», 2021. 24 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://drive.google.com/drive/folders/1KMIUPP-6ns4pQqgg5sfBh1nggb9-h1bV>

85. Кириченко О.А. Робоча програма з дисципліни «Криміналістика» з галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньої програми «Право» освітнього ступеня першого (бакалаврського) рівня вищої освіти». Миколаїв : ПЗВО «МКУ імені Пилипа Орлика», 2021. 24 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний*

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

сайт. URL : <https://drive.google.com/drive/folders/1KMIUPP-6ns4pQqgg5sfBh1nggb9-h1bB>

86. Кириченко О.А. Робоча програма з дисципліни «Міжнародне право» з галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньої програми «Право» освітнього ступеня першого (бакалаврського) рівня вищої освіти». Миколаїв : ПЗВО «МКУ імені Пилипа Орлика», 2021. 45 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : <https://drive.google.com/drive/folders/1Pzqhsgoa2PZNvvhzUoT291XJ51UOBdZk7>

87. Кириченко О.А. Робоча програма з дисципліни «Адміністративно-правова організація управління економікою» з галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньої програми «Право» освітнього ступеня магістр. Миколаїв : ПЗВО «МКУ імені Пилипа Орлика», 2021. 16 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : https://drive.google.com/drive/folders/1BUx7I5MgivKqM7chPGDoCcRq_VxXeEyk

88. Кириченко О.А. Робоча програма з дисципліни «Господарсько-правова відповідальність» з галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньої програми «Право» освітнього ступеня магістр. Миколаїв : ПЗВО «МКУ імені Пилипа Орлика», 2021. 20 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : <https://drive.google.com/drive/folders/1GLz0n707R5Vm5xZ57pAU2rYAiAcBwvNB>

89. Кириченко О.А. Робоча програма з дисципліни «Державний контроль в сфері господарської діяльності» з галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньої програми «Право» освітнього ступеня магістр. Миколаїв : ПЗВО «МКУ імені Пилипа Орлика», 2021. 12 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : <https://drive.google.com/drive/folders/1L1QWAlIxxXrRcW528SlifUUBRpU1fxu>

90. Кириченко О.А. Робоча програма з дисципліни «Правовий статус суб'єктів протидії господарським кримінальним правопорушенням» з галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньої програми «Право» освітнього ступеня магістр. Миколаїв : ПЗВО «МКУ імені Пилипа Орлика», 2021. 31 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : https://drive.google.com/drive/folders/1AVfenE9GC7hEGB95ZkXk9HD_7EnzQ2h3

91. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ВК 39 «Докази і доказування у кримінальному процесі» з галузі знань

О.А. Кириченко

81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 26 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

92. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 28 «Криміналістика» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 50 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

93. Кириченко О.А. Силабус навчальної дисципліни «Криміналістика» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 26 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

94. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 16 «Кримінальне право. Загальна частина» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 36 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

95. Кириченко О.А. Силабус навчальної дисципліни «Кримінальне право. Загальна частина» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 26 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

96. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 16 «Кримінальне право. Особлива частина» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 36 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

97. Кириченко О.А. Силабус навчальної дисципліни «Кримінальне право. Особлива частина» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 26 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

98. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 17 «Кримінальний процес. Загальна частина» з галузі знань 81 Право

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 40 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

99. Кириченко О.А. Силабус навчальної дисципліни «Кримінальний процес. Загальна частина» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 23 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

100. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 17 «Кримінальний процес. Особлива частина» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 39 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

101. Кириченко О.А. Силабус навчальної дисципліни «Кримінальний процес. Особлива частина» з галузі знань 81 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 23 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-pravoznavstva/>

102. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОК 17 «Правознавство» з галузі знань 061 Журналістика спеціальності 061 Журналістика освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 24 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-zhurnalistyky/>

103. Кириченко О.А. Силабус навчальної дисципліни «Правознавство» з галузі знань 61 Право спеціальності 081 Право освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 16 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-zhurnalistyky/>

104. Кириченко О.А. Робоча програма навчальної дисципліни ОПП 8 «Правовий статус суб'єктів подолання господарських кримінальних та інших правопрушень» з галузі знань 08 Право спеціальності 081 Право освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 23 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-zhurnalistyky/>

О.А. Кириченко

105. Кириченко О.А. Силабус навчальної дисципліни ОПП 8 «Правовий статус суб'єктів подолання господарських кримінальних та інших правопрушень» з галузі знань 08 Право спеціальності 081 Право освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика, 2023. 17 с. *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://mku.edu.ua/kafedra-zhurnalistyky/>

106. Кириченко О.А. Робоча програма та інше забезпечення зі спецкурсу «Докази і доказування у кримінальному процесі» : навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право першого (бакалаврського) рівня. Миколаїв : МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 28 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : https://drive.google.com/drive/folders/1pae-df3K_j3qkN1jXZ3QDJI2YpNDwzm5

107. Кириченко О.А. Силабус зі спецкурсу «Докази і доказування у кримінальному процесі» : навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право першого (бакалаврського) рівня. Миколаїв : МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 20 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : https://drive.google.com/drive/folders/1pae-df3K_j3qkN1jXZ3QDJI2YpNDwzm5

108. Кириченко О.А. Робоча програма та інше забезпечення з навчальної дисципліни «Криміналістика» : навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право першого (бакалаврського) рівнів. Миколаїв : МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 56 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : https://drive.google.com/drive/folders/1pae-df3K_j3qkN1jXZ3QDJI2YpNDwzm5

109. Кириченко О.А. Силабус з навчальної дисципліни «Криміналістика» : навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право першого (бакалаврського) рівня. Миколаїв : МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 32 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : <https://drive.google.com/drive/folders/1hBIgX8YnTnnnroQCzvlLuv7KaL2nw7Wd?hl=ru>

110. Кириченко О.А. Робоча програма та інше забезпечення з навчальної дисципліни «Кримінальне право»: навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право першого (бакалаврського) рівнів. Миколаїв: МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 44 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : https://drive.google.com/drive/folders/1pae-df3K_j3qkN1jXZ3QDJl2YpNDwzm5

111. Кириченко О.А. Силабус з навчальної дисципліни «Кримінальне право»: навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право першого (бакалаврського) рівня. Миколаїв: МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 36 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : https://drive.google.com/drive/folders/1pae-df3K_j3qkN1jXZ3QDJl2YpNDwzm5

112. Кириченко О.А. Робоча програма та інше забезпечення з навчальної дисципліни «Кримінальний процес»: навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право першого (бакалаврського) рівнів. Миколаїв: МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 48 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : https://drive.google.com/drive/folders/1pae-df3K_j3qkN1jXZ3QDJl2YpNDwzm5

113. Кириченко О.А. Силабус з навчальної дисципліни «Кримінальний процес»: навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право першого (бакалаврського) рівня. Миколаїв: МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 36 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт*. URL : https://drive.google.com/drive/folders/1pae-df3K_j3qkN1jXZ3QDJl2YpNDwzm5

О.А. Кириченко

114. Кириченко О.А. Робоча програма та інше забезпечення зі спецкурсу «Організація судових та правоохоронних органів»: навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право першого (бакалаврського) рівня. Миколаїв: МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 36 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика*: офіційний сайт. URL: https://drive.google.com/drive/folders/1pae-df3K_j3qkN1jXZ3QDJ12YpNDwzm5

115. Кириченко О.А. Силабус зі спецкурсу «Організація судових та правоохоронних органів»: навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право першого (бакалаврського) рівня. Миколаїв: МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 32 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика*: офіційний сайт. URL: https://drive.google.com/drive/folders/1pae-df3K_j3qkN1jXZ3QDJ12YpNDwzm5

116. Кириченко О.А. Робоча програма та інше забезпечення зі спецкурсу «Правовий статус суб'єктів протидії господарським кримінальним правопорушенням»: навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право другого (магістерського) рівня. Миколаїв: МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 40 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика*: офіційний сайт. URL: https://drive.google.com/drive/folders/1pae-df3K_j3qkN1jXZ3QDJ12YpNDwzm5

117. Кириченко О.А. Силабус зі спецкурсу «Правовий статус суб'єктів протидії господарським кримінальним правопорушенням»: навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право другого (магістерського) рівня. Миколаїв: МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 28 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика*: офіційний сайт. URL: https://drive.google.com/drive/folders/1pae-df3K_j3qkN1jXZ3QDJ12YpNDwzm5

118. Кириченко О.А. Робоча програма та інше забезпечення з навчальної дисципліни «Правознавство»: навч.-метод. посібник для

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

здобувачів вищої освіти за неюридичними спеціальностями 061 Журналістика та ін. першого (бакалаврського) рівнів. Миколаїв : МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 30 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : https://drive.google.com/drive/folders/1pae-df3K_j3qkN1jXZ3QDJI2YpNDwzm5

119. Кириченко О.А. Силабус з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за неюридичними спеціальностями 061 Журналістика та ін. першого (бакалаврського) рівня. Миколаїв : МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 28 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : https://drive.google.com/file/d/1wRjFt2bsF_O4UBVPv27phupoOWomkiB/view

120. Кириченко О.А. Робоча програма та інше забезпечення з навчальної дисципліни «Кримінальне право» : навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право першого (бакалаврського) рівнів. 2-ге вид. Миколаїв : МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 44 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : https://drive.google.com/drive/folders/1C-_n9uzI_tjNC9fMkMDly19Oq9MYDIEV

121. Кириченко О.А. Силабус з навчальної дисципліни «Кримінальне право» : навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право першого (бакалаврського) рівня. 2-ге вид. Миколаїв : МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 36 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : https://drive.google.com/drive/folders/1C-_n9uzI_tjNC9fMkMDly19Oq9MYDIEV

122. Кириченко О.А. Робоча програма та інше забезпечення зі спецкурсу «Організація судових та правоохоронних органів» : навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право першого (бакалаврського) рівня. 2-ге вид. Миколаїв : МКУ

О.А. Кириченко

ім. Пилипа Орлика, 2024. 36 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : https://drive.google.com/drive/folders/1C-_n9uzI_tjNC9fMkMDly19Oq9MYDIEV

123. Кириченко О.А. Силабус зі спецкурсу «Організація судових та правоохоронних органів» : навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право першого (бакалаврського) рівня. 2-ге вид. Миколаїв : МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 32 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : https://drive.google.com/drive/folders/1C-_n9uzI_tjNC9fMkMDly19Oq9MYDIEV

124. Кириченко О.А. Робоча програма та інше забезпечення з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за неюридичними спеціальностями 061 Журналістика та ін. першого (бакалаврського) рівнів. 2-ге вид. Миколаїв : МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 30 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : https://drive.google.com/file/d/11bs_0KS0Z5Sudh-F6g0U1sm7b7SC8oKP/view

125. Кириченко О.А. Силабус з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за неюридичними спеціальностями 061 Журналістика та ін. першого (бакалаврського) рівня. 2-ге вид. Миколаїв : МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 28 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : https://drive.google.com/file/d/1wRjFt2bsF_04UBVPv27phupoOWomkiBS/view

126. Кириченко О.А. Робоча програма та інше забезпечення зі спецкурсу «Інноваційні основи Антикримінальної галузі права та судочинства» : навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право другого (магістерського) рівня. Миколаїв : МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 40 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт. URL : <https://drive.google.com/file/d/1hW5GzTh2bQHFvjVxgMk2eKjBKC3sST8P/view>

127. Кириченко О.А. Силабус зі спецкурсу «Інноваційні основи Антикримінальної галузі права та судочинства»: навч.-метод. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 Право другого (магістерського) рівня. Миколаїв : МКУ ім. Пилипа Орлика, 2024. 28 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). *МКУ імені Пилипа Орлика : офіційний сайт.* URL : https://drive.google.com/drive/folders/1C-_n9uzI_tjNC9fMkMDly19Oq9MYDIEV

6.2. У співавторстві :

1. Кириченко А. А., Бугаєв В. А., Моисеєнко Г. З. Методические указания по организации и прохождению учебной практики в органах прокуратуры и внутренних дел. Симферополь : РИО КИЭХП, 1997. 19 с.

2. Кириченко А. А., Басай В. Д. Полный комплект учебно-методического обеспечения разделов «Методология» и «Техника» учебного курса «Криминалистика»: метод. рекомендации для слушателей-заочников. Одесса : СО ХФ ОИВД, 1999. 68 с.

3. Кириченко А. А., Басай В. Д. Полный комплект методического обеспечения криминалистики для курсов переподготовки и повышения квалификации: метод. рекомендации. Симферополь : СФ ОИВД, 2001. 52 с.

4. Кириченко А. А., Басай В. Д. Планы проведения занятий с экспертами-киносологами и экспертами-одорологами по основам одорологии и дрессировки лабораторных собак-детекторов. Симферополь : СФОИВД, 2001. 42 с.

5. Кириченко О. А., Басай В. Д., Томін С. В. Криміналістика. Повний комплект навчально-методичного забезпечення : посібник для слухачів-заочників. Київ : РВВ КІВС, 2001. 184 с.

6. Кириченко О. А., Кириченко С. А. Програма проходження навчальної практики курсантами 3 курсу юридичного факультету (спеціальність «Правоохоронна діяльність», спеціалізації «Кримінальна міліція»). Київ : РВВ КІВС, 2001. 13 с.

7. Кириченко О. А., Кириченко С. А. Програма навчальної практики курсантів 3 курсу юридичного факультету (спеціальність «Правоохоронна діяльність»). Київ: РВВ КІВС, 2001. 14 с.

О.А. Кириченко

8. Кириченко О. А., Кириченко С. А., Кириченко Ю. О. Програма навчальної практики курсантів 2 курсу юридичного факультету (спеціальність «Правоохоронна діяльність»). Київ : РВВ КІВС, 2002. 14 с.

9. Кириченко О. А., Басай В. Д., Ткач Ю. Д., Кириченко С. А. Можливості використання у кримінальному судочинстві мікрооб'єктологічної інформації : метод. посібник. Київ : РВВ КІВС, 2003. 108 с.

10. Кириченко С. А., Кириченко Ю. О., Ткач Ю. Д. Програма навчальної дисципліни «Криміналістика» / за наук. ред. О. А. Кириченка. Київ : КІВС, 2004. 80 с.

11. Кириченко С. А., Кириченко Ю. О., Ткач Ю. Д. Бібліографія з проблем поняття і системи криміналістики : навч.-довідк. видання / за ред. О. А. Кириченка. Київ : КІВС, 2004. 44 с.

12. Кириченко С. А., Ткач Ю. Д. Методичні вказівки з підготовки наукових робіт з навчальної дисципліни «Криміналістика» / за наук. ред. О. А. Кириченка. Київ : КІВС, 2004. 18 с.

13. Кириченко С. А., Кириченко Ю. О. Програма і плани проведення занять зі спецкурсу «Проблеми одорології» для магістрів-юристів / за ред. О. А. Кириченка. Київ : КІВС, 2004. 12 с.

14. Кириченко С. А., Кириченко Ю. О., Ткач Ю. Д. Програма і плани проведення занять зі спецкурсу «Проблеми вдосконалення предмету та системи юридичних наук» для магістрів-юристів / за ред. О. А. Кириченка. Київ : КІВС, 2004. 12 с.

15. Кириченко С. А., Кириченко Ю. О. Програма і плани проведення занять зі спецкурсу «Основи криміналістичної мікрооб'єктології» для магістрів-юристів / за ред. О. А. Кириченка. Київ : КІВС, 2004. 12 с.

16. Кириченко С. А., Кириченко Ю. О. Програма і плани проведення занять зі спецкурсу «Проблеми кримінального судочинства» для магістрів-юристів / за ред. О. А. Кириченка. Київ : КІВС, 2004. 12 с.

17. Кириченко С. А., Кириченко Ю. О., Ткач Ю. Д. Бібліографія з проблем юридичної одорології / за ред. О. А. Кириченка. Київ : КІВС, 2004. 52 с.

18. Робоча навчальна програма та інше методичне забезпечення спецкурсу «Сучасні проблеми юриспруденції» / О. А. Кириченко, А. П. Огородник, С. А. Кириченко, Ю. О. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, О. С. Тунтула. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2005. 32 с.

19. Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Робоча програма, плани занять та інше навчальне забезпечення частин «Теорологія» і «Техніка» курсу «Криміналістика» / за наук. ред.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

О. А. Кириченко. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2006. Вип. 60. 68 с.

20. Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д. Програма і питання для іспиту в аспірантуру із спеціальності 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза / за наук. ред. О. А. Кириченко. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2006. Вип. 61. 20 с. URL : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/metodser/115/1.pdf>

21. Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д. Робоча програма та інше навчально-методичне забезпечення спецкурсу «Сучасні проблеми юриспруденції» : Метод. рекомендації / за наук. ред. проф. О. А. Кириченко. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2007. Вип. 56. 72 с. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?

22. Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Лісна І. С., Ткач Ю. Д. Методичні вказівки з підготовки і захисту кваліфікаційної роботи на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст» зі спеціальності 7.06.0101 «Юриспруденція» з напрямку «Право» / за наук. ред. О. А. Кириченко. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2007. Методична серія. Вип. 75. 40 с.

23. Кириленко Є. В., Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Криміналістика» : навч. посібник у трьох книгах / за наук. ред. О. А. Кириченко. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. Книги 1, 2 : Навчальна і робоча програми. 152 с.

24. Кириленко Є. В., Коросташова Т. О., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Криміналістика» : навч. посібник у трьох книгах / за наук. ред. О. А. Кириченко. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2012. Книги 1, 2 : Навчальна і робоча програми. 112 с.

25. Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С., Кириленко Є. В. Методичні вказівки з підготовки і захисту дипломної роботи за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Спеціаліст» (галузь знань 0304 «Право», спеціальність 7.03040101 «Правознавство») / за ред. О. А. Кириченко. Миколаїв : ЧДУ ім. П. Могили, 2013. 56 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <27>

26. Коросташова Т. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С., Шаповалова В. С. Учебно-методический комплекс по специальному курсу «Новейшие концепции юриспруденции» : учеб. пособие. В трех

О.А. Кириченко

книгах / под науч. ред. А. А. Кириченко. Николаев : Изд-во ЧГУ им. П. Могили, 2013. Книги 1, 2 : Учебная и рабочая программы. 56 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <21>

27. Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Методичні вказівки з підготовки, оформлення і захисту дипломної роботи за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Спеціаліст» (галузь знань 0304 «Право», спеціальність 7.03040101 «Правознавство») / за ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : ЧДУ ім. П. Могили, 2014. 60 с. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <33>

28. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Програма навчальної дисципліни «Базисні доктрини та концепції юриспруденції» для предметної спеціальності 014.03 Середня освіта. Історія*, освітньої програми Історія, правознавство. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. 14 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 108>

29. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Робоча програма навчальної дисципліни «Базисні доктрини та концепції юриспруденції» для предметної спеціальності 014.03 Середня освіта. Історія, освітньої програми Історія*, правознавство. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. 44 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 109>

30. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О. Програма навчальної дисципліни «Інноваційна процедура протидії правопорушенням» для предметної спеціальності 014.03 Середня освіта. Історія*, освітньої програми Історія, правознавство. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. 11 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 111>

31. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О. Робоча програма навчальної дисципліни «Інноваційна процедура протидії правопорушенням» для предметної спеціальності 014.03 Середня

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

освіта. Історія, освітньої програми Історія*, правознавство. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. 50 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 112>

32. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Опис навчальної дисципліни «Криміналістика» для галузі знань 08 «Право» спеціальність 081 «Право» ОКР «Бакалавр». Миколаїв : ЧНУ ім. П. Могили, 2016. 7 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 126>

33. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Опис навчальної дисципліни «Кримінальний процес» для галузі знань 08 «Право» спеціальність 081 «Право» ОКР «Бакалавр». Миколаїв : ЧНУ ім. П. Могили, 2016. 7 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 127>

34. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Опис навчальної дисципліни «Судова медицина і психіатрія» для галузі знань 08 «Право» спеціальність 081 «Право» ОКР «Бакалавр». Миколаїв : ЧНУ ім. П. Могили, 2016. 5 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Інститут історії та права> <№ 128>

35. Тунтула О. С., Кириченко О. А. Навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Правові основи соціальної роботи»: навч. посібник для підготовки студентів з галузі знань 23 «Соціальна робота» спеціальності 231 «Соціальна робота» ОКР «Бакалавр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 90 с. URL : <Внутрішня електронна мережа наукової бібліотеки Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <26>

36. Тунтула О. С., Кириченко О. А. Навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Основи юриспруденції, трудової і пенсійної галузі права»: навч. посібник для підготовки студентів з галузі знань 23 «Соціальна робота» спеціальності 231 «Соціальна робота» ОКР «Бакалавр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 64 с. URL : <Внутрішня електронна мережа наукової бібліотеки Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <24>

37. Тунтула О. С., Кириченко О. А. Навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Правові основи реалізації соціального захисту населення»: навч. посібник для підготовки студентів з галузі знань 23 «Соціальна робота» спеціальності 231 «Соціальна робота» ОКР «Магістр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 91 с.

О.А. Кириченко

URL : <Внутрішня електронна мережа наукової бібліотеки
Миколаївського національного університету
ім. В. О. Сухомлинського> <28>

38. Тунтула О. С., Кириченко О. А. Навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Правові основи соціальної роботи»: навч. посібник для підготовки студентів з галузі знань 23 «Соціальна робота» спеціальності 231 «Соціальна робота» ОКР «Бакалавр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 90 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <9>

39. Тунтула О. С., Кириченко О. А. Навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Правові основи реалізації соціального захисту населення»: навч. посібник для підготовки студентів з галузі знань 23 «Соціальна робота» спеціальності 231 «Соціальна робота» ОКР «Магістр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 91 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <11>

40. Тунтула О. С., Кириченко О. А. Навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Основи юриспруденції, трудової і пенсійної галузі права»: навч.-метод. посібник для підготовки студентів з галузі знань 23 «Соціальна робота» спеціальності 231 «Соціальна робота» ОКР «Бакалавр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 64 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <62>

41. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Новітній правовий статус студентської молоді»: навч.-метод. посібник для підготовки студентів з галузі знань 01 «Освіта» спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія*, правознавство)» ОКР «Бакалавр». Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 64 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <66>

42. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Житлове право : навч.-метод. комплекс. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 42 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <67>

43. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Судова медицина та психіатрія : навч.-метод. комплекс. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 72 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <68>

44. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Криміналістика : навч.-метод. комплекс. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 68 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <69>

45. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Кримінально-виконавче право : навч.-метод. комплекс. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 56 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <70>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

46. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Кримінальний процес : навч.-метод. комплекс. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 112 с. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <71>

47. Кириченко О.А., Ланцедова Ю.О. Правовий статус суб'єктів подолання господарських кримінальних та інших правопорушень : навч.-метод. посібник для магістрів спеціальності 081 Право. Київ : Видавець Назаров О. А., 2023. 38 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a>

48. Кириченко О.А., Ланцедова Ю.О., Березовенко Л.С., Ткач В.О. Методичні рекомендації з написання та оформлення студентського курсового наукового дослідження (курсової роботи) за дисциплінами спеціальності 081 Право : навч.-метод. посібник. Київ : Видавець Назаров О.А., 2024. 144 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). URL : https://drive.google.com/drive/folders/1yocz_lqVg2slihi0ZMmGph0Ti554spsE

**6. Наукові статті,
що опубліковані у переліку видань, встановленому
АК МОН України (категорії А) :**

6.1. Одноосібні :

6.2. У співавторстві :

**7. Наукові статті,
що опубліковані у переліку видань, встановленому
АК МОН України (категорії В і С) :**

7.1. Одноосібні :

1. Кириченко А. А. Значение микрообъектов при расследовании преступлений. *Криминалистика и судебная экспертиза*. Киев, 1990. Вып. 41. С. 43-48.

2. Кириченко А. А. Проблемы уголовно-процессуальной микрологии. *Вестник ДГУ*. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1994. Вып. 1. С. 58-66.

3. Кириченко А. А. О предмете криминалистики и судебной микрологии. *Вестник ДГУ*. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1994. Вып. 1. С. 75-90.

4. Кириченко А. А. Проблемы гражданско-процессуальной микрологии. *Вестник ДГУ*. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1994. Вып. 1. С. 190-197.

О.А. Кириченко

5. Кириченко А. А. Дискуссионные вопросы определения микрообъектов. *Вестник ДГУ. Днепропетровск* : Изд-во ДГУ, 1996. Вып. 3. С. 166-172.

6. Кириченко А. А. Використання речових джерел інформації у боротьбі із тероризмом. *Соціальні та правові проблеми боротьби з тероризмом. Актуальні проблеми держави та права*. Одеса : Юрид. літ., 2000. Вип. 8. С. 122-128.

7. Кириченко А. А. Проблемы совершенствования пенитенциарной системы как одно из направлений обеспечения прав и свобод ребенка. *Защита прав ребенка : гарантии, реальность, проблемы : матер. междунар. научн.-практ. конфер. (Серия : Библиотека «Вісника Одеського інституту внутрішніх справ»)*. Одеса : НДРВВ ОІВС, 2000. С. 135-139.

8. Кириченко А. А. Новая доктрина криминальных правонарушений: приглашение к дискуссии. *Вісник Кримінологічної асоціації України. № 2 (10): зб. наук. пр. /редкол. О. М. Бандурка (голов. ред.) та ін. Харків : ХНУВС, 2015. С. 100-111. URL : <http://www.visnikkau.org/>*

9. Кириченко А. А. Новая доктрина структуры антикриминальной ответственности и ее места в видовом делении юридической ответственности. *Вісник Кримінологічної асоціації України. № 1 (12): зб. наук. пр. /редкол. О. М. Бандурка (голов. ред.) та ін. Харків : ХНУВС, 2016. С. 62-74. URL : <http://www.visnikkau.org/arkhiv-pomeriv/a2016-rik/>*

10. Кириченко А. А. Новая доктрина четырнадцатилетнего юридического образования и науки : приглашение к дискуссии. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. № 7 (2016). С. 70-77. URL : <http://prc.com.ua/images/7.pdf>*

11. Кириченко А. А. Новая доктрина бесплатного и доступного четырнадцатилетнего обществоведческого образования: приглашение к дискуссии. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : збірник наукових праць / за ред. проф. Анатолія Ситченка. № 3 (54), вересень 2016. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 251-257.*

12. Кириченко А. А. Новая доктрина учебного обеспечения четырнадцатилетнего обществоведческого образования : приглашение к дискуссии. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : збірник наукових праць / за ред. проф. Анатолія Ситченка. № 4 (55), грудень 2016. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 121-126.*

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

13. Кириченко А. А. Презумпція професіональності, достаточності и сбалансованності повномочий антиделіктолога. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. № 10 (2017). С. 87-94. URL : <http://prc.com.ua/images/PDFnomera/10.pdf>

14. Кириченко А. А. Новые доктрины и концепции образовательной деятельности : приглашение к дискуссии. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки* : збірник наукових праць / за ред. проф. Тетяни Степанової. № 1 (56), лютий 2017. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. С. 75-80. URL : http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/Nauk_visnik-1-56-2017.pdf

15. Кириченко А. Судебная или антиделиктная ветвь власти?: новая доктрина Верховного Суда Украины. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: юридичні науки*. 36. наук. пр., № 861. Електронну версію журналу включено до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Междунар. наук.-метрич. бази: GOOGLE SCHOLAR, Index Copernicus International, PИИЦ Science Index*. Львів : НУ «Львівська політехніка», 2017. С. 548-553. URL : <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/jun/13090/548-553.pdf>

16. Кириченко А. А. Система новых доктрин обеспечения и наиболее полного восстановления правового статуса различных социосубъектов. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. № 12 (2017). С. 27-36 URL : <http://prc.com.ua/images/PDFnomera/12.pdf>

17. Кириченко А. А. Система новых доктрин правового статуса субъектов образовательной деятельности. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки* : збірник наукових праць / за ред. проф. Тетяни Степанової. № 4 (59), грудень 2017. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. С. 229-234.

18. Кириченко А. А. Новая доктрина сущности и разграничения насилия в семье, коллективе или государстве от прямого либо делегированного государственного принуждения в контексте противодействия вненормативному и виктимному поведению. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. № 14 (2018). С. 49-57 URL : <http://prc.com.ua/images/PDFnomera/VPrcNapnU14.pdf>

19. Кириченко А. А. Новая доктрина сущности и значения прямого или делегированного государственного принуждения для

О.А. Кириченко

противодействия вненормативному (девіантному) поведению учеников общеобразовательных школ. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : збірник наукових праць* / за ред. проф. Тетяни Степанової. № 1 (60), лютий 2018. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. С. 103-109.

20. Кириченко А. Новая доктрина обеспечения и наиболее полного восстановления правового статуса социосубъектов. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: юридичні науки.* 36. наук. пр., № 884. Електронну версію журналу включено до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Междунар. наук.-метрич. базы : GOOGLE SCHOLAR, Index Copernicus International, ПІНЦ Science Index*. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2018. С. 237-242.

21. Кириченко О.А. Інноваційні конституційні основи забезпечення дотримання та відновлення правового статусу громадян у контексті розвитку євроінтеграційних процесів : частина 1. *Нове українське право.* Вип. 6. Том 1. 2022. С. 148-153. URL : <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/issue/view/11/11>

7.2. В соавторстве :

1. Клименко Н. И., Кириченко О. А. Микрообъекты как вещные доказательства. *Радянське право, 1985. № 11.* С. 32-36.

2. Кириченко А. А., Колодка Е. Г., Мазница А. А. История развития судебной микрологии. *Вестник ДГУ. Днепропетровск : Изд-во ДГУ,* 1994. Вып. 1. С. 119-126.

3. Кириченко А. А., Биленчук П. Д., Довгий В. Л. Процессуальная регламентация одорологической идентификации. *Вестник ДГУ. Днепропетровск : Изд-во ДГУ,* 1994. Вып. 1. С. 134-153.

4. Кириченко А. А., Сухацкая И. Ю. Экспертологическое понятие микрообъектов. *Вестник ДГУ. Днепропетровск : Изд-во ДГУ,* 1994. Вып. 1. С. 163-168.

5. Кириченко А. А., Сухацкая И. Ю. Использование материальных источников информации в уголовном судопроизводстве. *Вестник ДГУ. Днепропетровск : Изд-во ДГУ,* 1995. Вып. 2. С. 81-85.

6. Кириченко А. А., Иваненко О. Ю. Некоторые вопросы процессуальной регламентации работы с микрообъектами. *Вестник ДГУ. Днепропетровск : Изд-во ДГУ,* 1995. Вып. 2. С. 103-114.

7. Кириченко А. А., Текутьев Е. Ю. О понятии стадий борьбы с преступностью в криминалистике и судебной микрологии. *Вестник ДГУ. Днепропетровск : Изд-во ДГУ,* 1995. Вып. 2. С. 141-146.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

8. Кириченко А. А., Колодка Е. Г. Проблемы классификации микрообъектов. *Вестник ДГУ*. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1995. Вып. 2. С. 152-158.

9. Кириченко А. А., Доценко В. А., Кириченко С. А. Новые подходы к классификации запаховых следов. *Вестник ДГУ*. Днепропетровск: Изд-во ДГУ, 1995. Вып. 2. С. 196-205.

10. Кириченко А. А., Шостак М. М., Кириченко С. А. Видовая классификация микрообъектов. *Вестник ДГУ*. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1996. Вып. 3. С. 172-184.

11. Кириченко А. А., Колодка Е. Г., Мазница А. А. Свойства микрообъектов. *Вестник ДГУ*. Днепропетровск : Изд-во ДГУ, 1996. Вып. 3. С. 184-188.

12. Кириченко А. А., Иваненко О. Ю. О некоторых проблемах брачно-семейного законодательства. *Вестник ДГУ*. Днепропетровск: Изд-во ДГУ, 1996. Вып. 3. С. 222-226.

13. Кириченко І. Г., Кириченко О. А. Проблеми вдосконалення системи навчальних курсів криміналістики та оердології. *Вісник ЗЮІ МВС України*. Запоріжжя : РВВ ЗЮІ МВС України, 1999. № 4. С. 3-17.

14. Кириченко О. А., Васильєв Г. І., Колюка М. М., Смоков С. М. Сутність і різновиди речових джерел доказів – субстанцій і документів. *Вісник ОІВС*. Одеса : НДРВВ ОІВС, 1999. № 4. С. 108-113.

15. Кириченко О. А., Берназ В. Д. Оердологія – самостійна галузь знань. *Вісник ОІВС*. Одеса : НДРВВ ОІВС, 1999. № 4. С. 125-128.

16. Кириченко О. А., Васильєв Г. І., Старовойтов В. І. Розвиток дискусії про процесуальне значення результатів одорологічного методу. *Вісник Запорізького юридичного інституту*. Запоріжжя : РВВ ЗЮІ, 2000. № 1. С. 164-174.

17. Кириченко О. А., Васильєв Г. І. Видова класифікація матеріальних об'єктів і речових джерел інформації. *Вісник ЛІВС*. Луганськ : РВВ ЛІВС, 2000. № 1. С. 143-155.

18. Кириченко О. А., Васильєв Г. І. Збирання слідів і зразків запаху людини. *Вісник ЛІВС*. Луганськ : РВВ ЛІВС, 2000. № 2. С. 127-139.

19. Кириченко О. А., Васильєв Г. І. Властивості та механізм утворення слідів запаху людини. *Вісник ЛІВС*. Львів : НД РВВ ЛІВС України, 2000. № 1. С. 197-204.

20. Кириченко О. А., Васильєв Г. І., Старовойтов В. І. Хронологія розвитку одорологічних проблем. *Вісник ОІВС*. Одеса : НДРВВ ОІВС, 2000. № 1. С. 137-143.

21. Кириченко О. А., Васильєв Г. І., Старовойтов В. І. Загальна і спеціальна класифікація слідів запаху. *Вісник ОІВС*. Одеса : НДРВВ ОІВС, 2000. № 2. С. 83-89.

О.А. Кириченко

22. Кириченко О. А., Васильєв Г. І. Загальні положення збирання запаху людини запаху. Вісник ОІВС. Одеса : НДРВВ ОІВС, 2000. № 3. С. 132-139.

23. Кириченко О. А., Басай В. Д. Поняття та різновиди ординічних речових джерел інформації. *Вісник ЛІВС*. Львів : РВВ ЛІВС, 2001. № 3. С. 119-132.

24. Кириченко О. А., Кириченко С. А. Місце цивільного і кримінального права у новій системі юридичних наук. *Нові Цивільний і Кримінальний кодекси – важливий етап кодифікації законодавства України. Додаток до фахового наукового видання* : матер. наук.-практ. конференції. Івано-Франківськ, 2002. С. 25-29.

25. Кириченко А. А., Басай В. Д. Место дактилоскопических объектов среди вещественных источников информации. *Криміналістичний вісник. Наук.-практ. збірник*. Київ : ДНД ЕКЦ МВС України, НАВС України, 2002. № 3. С. 48-53.

26. Кириченко О. А., Кириченко Ю. О. Актуальні проблеми юридичної науки та освіти. *Проблеми пенітенціарної теорії та практики*. Бюл. Київськ. ін-ту вн. справ. Київ : МП Леся, 2003. № 8. С. 141-148.

27. Кириченко О. А., Кириченко С. А., Кириченко Ю. О. Можливості подальшого вдосконалення теоретичних основ ординічних наук. *Науковий вісник НАВСУ*. Київ : РВВ НАВС України, 2003. № 2. С. 114-123 (таємн.).

28. Кириченко А. А., Ткач Ю. Д., Кириченко С. А., Кириченко Ю. А. Новые задачи юридических вузов *Причерноморского региона. Актуальні проблеми політики. Сб. наук. праць*. Одеса : Фенікс, 2004. Вип. 21. С. 101-107.

29. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Классификация юридических наук: сущность и перспектива развития. *Прикарпатський юридичний вісник. Зб. наук. праць*. Івано-Франківськ: ІФФ Нац. ун-ту «Одеська юрид. ак.», 2013. Вип. 1 (3). С. 26-41.

30. Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Новая доктрина сущности и видового деления правонарушений и юридической ответственности (приглашение к дискуссии). *Журнал східноєвропейського права*. 2014. № 2. С. 20-35. URL : <http://easternlaw.com.ua/uk/arxiv-nomerov/arxiv-2>

31. Кириченко А. А., Шаповалова В. С. Новая доктрина оружієделиктики как базисного частного учения криміналістики и ординістики (приглашение к дискуссии). *Журнал східноєвропейського права*. 2014. № 3. С. 13-24. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2014/05/2_kirichenko_shapovalova.pdf

32. Кириченко А. А., Ткач Ю. Д., Виноградов А. К. Новая доктрина теоретичної криміналістики и ординістики как совокупности

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

теоретических учений этих наук (приглашение к дискуссии). *Журнал східноєвропейського права*. 2014. № 3. С. 25-44 URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2014/05/3_kirichenko_tkach_vinogradov.pdf

33. Кириченко А. А., Шаповалова О. И. Условия соответствия принципам природного права, доктринальности и законности отечественного порядка реформирования образования и науки. *Журнал східноєвропейського права*. 2015. № 14. С. 15-38. Міжн. наук.-метр. Index Copernicus International, HeinOnline, РИНЦ URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/04/kirichenko_shapovalova_14.pdf

34. Виноградов А. К., Кириченко А. А. Новая доктрина классификации юридических наук, сущности и перспектив развития их отдельных групп. *Журнал східноєвропейського права*. 2015. № 14. С. 39-50. Міжн. наук.-метр. Index Copernicus International, HeinOnline, РИНЦ. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/04/vinogradov_kirichenko_14.pdf

35. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Реформирование истории и иных общественных наук на основе новой доктрины классификации юридических наук. *Військово-історичний меридіан. Електронний науковий фаховий журнал. Національний музей історії України у Другій світовій війні. Меморіальний комплекс, Інститут історії України НАН України*. Вип. 4 (10). Київ, 2015. С. 80-88 URL : <http://vim.gov.ua/index.php/uk/ostannij-vipusk>

36. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Новітній юридичний доктринальний базис розвитку історії та інших напрямків суспільного і гуманітарного знання. *Військово-історичний меридіан. Електронний науковий фаховий журнал. Національний музей історії України у Другій світовій війні. Меморіальний комплекс, Інститут історії України НАН України*. Вип. 3 (9). Київ, 2015. С. 105-116. URL : https://vim.gov.ua/pages/ua/archive/number.php?archive_number=08.10. 2015

37. Kirichenko A. A., Stefuruk A. S. A New Doctrine of Free and Affordable Fourteen-Graded Juridical Education and Science: Invitation to Discussion. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. базы : Index Copernicus International, HeinOnline. 2016. № 25. С. 15-23. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2016/03/kirichenko_stefuruk_25.pdf

38. Кириченко О. А., Волкова К. Л., Флора А. Р. Про деякі правові акти з удосконалення освітянської діяльності. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-

О.А. Кириченко

метрич. базы : Copernicus International, HeinOnline. 2016. № 26. С. 26-39. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2016/04/kirichenko_volkova_florya_26.pdf

39. Kyrychenko O. A., Shlychek O. U. Modern Doctrine Value of Legal Status of Socio Individuals to Resolve Jurisprudence Collisions of Judges Removal from Office Due to Criminal Responsibility. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. базы : Index Copernicus International, HeinOnline. 2017. № 37. С. 4-7. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2017/03/kyrychenko_slychek_37.pdf

40. Кириченко А. А., Шличек А. Ю. Сущность и значение новой доктрины правонарушений для предупреждения и нарушений и наиболее полного восстановления правового статуса социосубъектов. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. базы : Index Copernicus International, HeinOnline. 2017. № 46. С. 29-54. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2017/12/kyrychenko_shlychek_46.pdf

41. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А. Классификация экспертиз по базисной сущности объекта исследования и по иным основаниям. *Криміналістика і судова експертиза : міжвідом. наук.-метод. зб.* Київський НДІ судових експертиз; редкол.: О. Г. Рувін (голов. ред.) та ін. Междунар. наук.-метрич. базы : Index Copernicus International. Київ : КНДІ СЕ, 2019. Вип. 64. С. 416-426. URL : <http://digest.kndise.gov.ua/archive/criminalistics-and-forensics-2019/>

42. Кириченко А. А., Тунтула А. С., Ткач Ю. Д. Инновационные основы методологии криминалистики. *Криміналістика і судова експертиза : міжвідом. наук.-метод. зб.* / Київський НДІ судових експертиз; редкол.: О. Г. Рувін (голов. ред.) та ін. Междунар. наук.-метрич. базы : Index Copernicus International, Київ: КНДІ СЕ, 2019. Вип. 64. С. 405-416. URL : <http://digest.kndise.gov.ua/archive/criminalistics-and-forensics-2019/>

43. Кириченко А.А., Тунтула А.С., Бидей А.Н., Шаповалова О.И. Блестящая перезагрузка украинской судебной власти в лице новых кассационных судов или зеркально противоположные результаты?: гипердоклад научного системного правового исследования. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. базы : Index Copernicus International, HeinOnline. 2019. № 64. С. 254-312. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2019/06/kirichenko_tuntula_bidei_shapovalova_64.pdf та <https://zenodo.org/record/3267079#.XSCRkuszbIU>

44. Кириченко А. А., Бидей А. Н. Сравнительный анализ конституционных основ стран постсоветского пространства (Латвия –

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Эстония) по обеспечению, соблюдению и восстановлению правового статуса физических лиц и иных социосубъектов. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. науч.-метрич. базы : Index Copernicus International, HeinOnline. 2019. № 68. С. 6-28. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/kirichenko_bidei_68.pdf

45. Кириченко А.А., Руденко О.В. Базисные инновационные конституционные полномочия Президента государства, прокуратуры и антиделиктных органов по обеспечению, соблюдению и восстановлению правового статуса физических лиц и иных социосубъектов. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. науч.-метрич. базы : Index Copernicus International, HeinOnline. 2019. № 68. С. 29-50. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/kirichenko_rudenko_68.pdf

46. Кириченко А. А., Бидей А. Н. Преступный конкурс в кассационные суды, открытие рынка земли, заказ услуг проституток, лоббирование законопроектов и иные противоправные деяния парламентариев : системное правовое исследование. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. науч.-метрич. базы : Index Copernicus International, HeinOnline. 2019. № 70. С. 17-46. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2019/12/kirichenko_bidei_70.pdf или <https://zenodo.org/record/3607952#.XizXy2gzaUk>

47. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Косареvская О. В. Антикоррупционная парадигма образовательного комплекса. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. науч.-метрич. базы : HeinOnline. 2020. № 77. С. 24-46. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2020/06/kirichenko_lantsedova_kosarevskaya_77.pdf

48. Кириченко А. А., Михайлов И. Ф. Причинная связь пронизанной более сорока проявлениями коррупции и некомпетентности процедуры аттестация и добора прокуроров Офиса Генерального прокурора и десятилетнего осуждения за убийство шестерых и тяжкое травмирование пятерых случайных пешеходов заведомо как невиновного, так и виновной вместо пожизненного (часть первая). *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. науч.-метрич. базы : HeinOnline. 2020. № 77. С. 47-68. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2020/06/kirichenko_mikhailov_77.pdf

О.А. Кириченко

49. Кириченко А. А., Погорелов Н. С. Причинная связь пронизанной более сорока проявлениями коррупции и некомпетентности процедуры аттестация и добора прокуроров Офиса Генерального прокурора и десятилетнего осуждения за убийство шестерых и тяжкое травмирование пятерых случайных пешеходов заведомо как невиновного, так и виновной вместо пожизненного (часть вторая). *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. базы : HeinOnline. 2020. № 77. С. 69-92. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2020/06/kirichenko-pogorelov_77.pdf

50. Кириченко А. А., Тунтула А. С., Ткач Ю. Д. Инновационное понимание ступенчатого сущностного видового деления субъективных, объективных и смешанных источников антиделиктных сведений. *Криміналістика і судова експертиза : міжвідом. наук.-метод. зб. Київський НДІ судових експертиз*; редкол.: О. Г. Рувін (голов. ред.) та ін. Междунар. наук.-метрич. базы : Index Copernicus International, Київ : КНДІ СЕ, 2020. Вип. 65. С. 322-337. <http://digest.kndise.gov.ua/archive/criminalistics-and-forensics-2020/>

51. Кириченко А. А., Бидей А. Н. Открытие рынка украинской земли в контексте инновационного понимания сущности и соотношения различных видов сведений в части адекватности отображения окружающей действительности. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. базы : HeinOnline. 2020. № 78. С. 7-21. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2020/07/Kirichenko_Bidei_78-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD.pdf

52. Кириченко А. А., Погорелов Н. С. Перегрузка высшей судебной инстанции или циничная коррупционная и откровенно юридически некомпетентная комплектация судов инстанции преимущественно коррупционерами и/или непрофессионалами. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. базы : HeinOnline. 2020. № 78. С. 22-36. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2020/07/Kirichenko_Pogorelov_78-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD.pdf

53. Кириченко А. А., Бидей А. Н. Основы инновационного понимания сущности, функций, системы и порядка формирования антиделиктных органов: часть вторая. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

базы : HeinOnline. 2021. № 85. С. 15-28. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2021/02/kirichenko_bidei_85.pdf

54. Кириченко А.А., Косареvская О.В. Коренное реформирование института президента государства, органов прокуратуры как его правой руки и всей системы антиделиктных органов : часть 1. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. базы : HeinOnline. 2021. № 95. С. 23-37. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2021/12/kirichenko_kosarevskaya_95.pdf

55. Кириченко А.А., Коротенко Н.Д. Коренное реформирование института президента государства, органов прокуратуры как его правой руки и всей системы антиделиктных органов : часть 2. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. базы : HeinOnline. 2021. № 95. С. 38-53. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2021/12/kirichenko_korotenko_95.pdf

56. Кириченко А.А., Березовенко Л.С., Бондаренко І.В. Розвиток інноваційних конституційних основ докорінного реформування інституту президента країни, прокуратури, публічнотури та інших антиделиктних органів в контексті забезпечення та відновлення правового статусу соціосуб'єктів. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. базы : HeinOnline. 2022. № 98. С. 5-14. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2022/05/kirichenko_berezovenko_bondarenko_98.pdf¹⁰⁹

57. Кириченко О.А., Березовенко Л.С., Бондаренко І.В. Розвиток інноваційної концепції доступної та безкоштовної одинадцятирівневої базової та супутньої юридичної та іншої освіти. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 1-2'2022. С. 298-302. URL : http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/1-2/1-2_2022.pdf.¹¹⁰

¹⁰⁹ Див. також : 1. Боксгорн А.В. Розвиток інноваційних редакцій тринадцяти статей перспективного Конституційного кодексу України у частині забезпечення дотримання і максимально можливого відновлення правового статусу громадян. *Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. базы : HeinOnline. 2022. № 98. С. 21-34. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2022/05/bokshorn_98.pdf

¹¹⁰ Див. також : 1. Боксгорн А.В. Розвиток інноваційної концепції навчального забезпечення одинадцятирівневої базової та супутньої юридичної та іншої освіти. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 3. 2022. С. . URL : <http://www.sulj.oduvs.od.ua/arkhiv>

О.А. Кириченко

58. Кириченко О.А., Домброван Н.В. Інноваційне розуміння сутності та видового поділу юридичних фактів та правопорушень в контексті розвитку євроінтеграційних процесів. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. бази : HeinOnline. 2022. № 102. С. 5-13.¹¹¹ URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2022/09/kyrychenko_dombrovan_102.pdf

59. Кириченко О.А., Косарецька О.В., Шаповалова І.О. Юридичні ляпсуси у вигляді ретроспективного застосування обтяжуючого закону за триваючими кримінальними правопорушеннями. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. бази : HeinOnline. 2023. № 109. С. 5-19. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2023/04/kirichenko_kosarevska_shapovalova_109.pdf

60. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Розвиток основ інноваційного розуміння сутності, видового поділу, співвідношення, причин появи, процедури і меж легітимного оприлюднення достовірних і недостовірних відомостей в юридичному, журналістському чи будь-якому іншому масмедійному доказуванні або у публічній дискусії. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. бази : HeinOnline. 2023. № 110. С. 11-26. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2023/05/kirichenko_bondarenko_110.pdf

61. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Бондаренко І.В. Основи інноваційного розуміння сутності, співвідношення, процедури та меж легітимного оприлюднення завідомо і незавідомо достовірних і недостовірних відомостей в юридичному, журналістському чи іншому масмедійному доказуванні або публічній дискусії. *Криміналістика і судова експертиза : міжвідом. наук.-метод. зб.* Київський НДІ судових експертиз; редкол.: О. Г. Рувін (голов. ред.) та ін. Междунар. наук.-метрич. бази : Index Copernicus International. Київ : КНДІ СЕ, 2023. Вип. 68. С. 9-23. URL : https://digest.kndise.gov.ua/wp-content/uploads/2023/07/vypusk_68-9-23.pdf

62. Кириченко О.А., Ткач В.О., Яновська С.М. Розвиток тринадцяти інноваційних редакцій перспективного конституційного кодексу з найбільш ефективного, раціонального та якісного пізнання,

¹¹¹ Див. також : 1. Березовенко Л.С. Інноваційні конституційні основи базисних порядків забезпечення дотримання та відновлення правового статусу соціосуб'єктів *Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. бази : HeinOnline. 2022. № 102. С. 44-52. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2022/09/berezovenko_102.pdf

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

визнання, забезпечення, попередження порушення та відновлення правового статусу соціосуб'єктів і невідворотного притягнення правопорушника до юридичної відповідальності: частина 2. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. бази: HeinOnline. 2023. № 116. С. 22-36.¹¹²
URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2023/11/kirichenko_tkach_yanovska_116.pdf

63. Кириченко О.А., Бідей О.М., Бідей І.О. Розвиток інноваційного розуміння одинадцятирівневої базової та супутньої юридичної чи будь-якої іншої освіти. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. бази: HeinOnline. 2024. № 123. С. 7-19. URL: https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2024/06/kirichenko_bideio_bideii_123.pdf

64. Кириченко О.А., Ланцедова Ю.О., Бідей О.М. Розвиток інноваційної класифікації юридичних наук на підставі їхніх гіпергрупових завдань і деяких інших взаємопов'язаних положень теорології юриспруденції. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. бази: HeinOnline. 2024. № 123. С. 20-35. URL: https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2024/06/kirichenko_lantsedova_bidei_123.pdf

**8. Наукові статті і тези доповідей на конференціях,
що опубліковані у виданнях Європейського Союзу:**

8.1. Одноосібні:

1. Кириченко А. А. Новая доктринальная основа обеспечения и восстановления правового статуса лиц, перемещенных внутри государства. *Здійснення та захист прав внутрішньо переміщених осіб*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 20 квітня 2017 р., Наук.-досл. Ін-т порівняльного публічного права та міжнародного права Ужгородськ. нац. ун-ту, Пан-Європейський університет. Словаччина. Ужгород: ТОВ «PIK-Y», 2017. С. 28-30. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/13861>

8.2. У співавторстві:

¹¹² Див. також: 1. Березовенко Л.С., Ткач В.О., Яновська С.М. Розвиток тринадцяти інноваційних редакцій перспективного конституційного кодексу з найбільш ефективного, раціонального та якісного пізнання, визнання, забезпечення, попередження порушення та відновлення правового статусу соціосуб'єктів і невідворотного притягнення правопорушника до юридичної відповідальності: частина 1. *Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. бази: HeinOnline. 2023. № 116. С. 11-21. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2023/11/berezovenko_tkach_yanovska_116.pdf

О.А. Кириченко

1. Кириченко А. А., Ворона Н.С., Флоря А. Р. Презентация новой доктрины бесплатного и доступного двенадцатилетнего образования и науки. *Právna veda a prax: výzvy moderných európskych integračných procesov*. Paneurópska vysoká škola, fakulta práva, Bratislava, Slovenská republika, 27-28 novembra 2015 r. Vydal : Paneurópska vysoká škola, Bratislava, 2015. Časť 1. St. 27-30.

2. Кириченко А., Виноградов А., Петриченко Ю., Капришанская Е. Новая доктрина правового статуса социосубъектов. *Visegrad Journal on Human Rights*. 4/2, 2016. Междунар. науч.-метр. базы : Academic Resource Index Research Bib. Vydavatel : Paneurópska vysoká škola, Bratislava, 2016. St. 122-127.

3. Кириченко А. А., Капришанская Е. С. Сущность доведения до банкротства как разновидности правонарушений. *Priority a stratégie pre rozvoj prôvnej vedy vo svete vedy*. Medzinárodná vedecko-praktická konferencia. Sládkovičovo, Slovenská republika 28–29 oktybra 2016 r. Vydal : Vysoká škola danubius fakulta práva Janka Jesenského, 2016. St. 167-170.

4. Довбуш Н. Н., Кириченко А. А. Новая доктрина классификации антиделиктных и иных экспертных исследований. *Key Issues of Education and Sciences: Development Prospects for Ukraine and Poland: International Multidisciplinary Conference*. Stalowa Wola, Republic of Poland, 20–21 July 2018. Volume 2. Stalowa Wola : Izdawniciba «Baltija Publishing», 2018. P. 13-16. URL : https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/38317/3/%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84_%20WSE_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%88%D0%B0_%D0%B8%D1%8E%D0%BB%D1%8C_2018_%D0%A7%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C%202.pdf

5. Кириченко А.А., Садовская К.С. Инновационная доктрина антиделиктных органов и антиделиктологов. *Legal education and science as the need of the hour : new European challenges : international scientific conference, October 8-9, 2021*. Lodz, Republic of Poland : «Baltija Publication». C. 67-71. URL : <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/176/5046/10594-1>

6. Кириченко А., Шимченко А. Конституционные основы наиболее эффективного, рационального и качественного соблюдения, предупреждения нарушения и максимально полного восстановления правового статуса физических лиц и иных социосубъектов : часть вторая. *Visegrad Journal on Human Rights*. Рецензоване закордонне видання. Братислава, Словенія. 2021. № 5. С. 65-70. URL : https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2021/12/VJHR_5_2021.pdf

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

7. Кириченко О.А., Калатайло К.І. Стислий виклад інноваційного розуміння перспектив докорінного реформування інституту президента держави, прокуратури та інших антиделіктних органів. *Сучасні аспекти модернізації науки : стан, проблеми, тенденції розвитку* : матеріали XXVIII Міжнар. наук.-практ. конфер., м. Лімасол (Кіпр), 7 січня 2023 р. / за ред. І.В. Жукова, Є.О. Романенка. Київ : ГО «ВАДНД», Вид. група «Наукові перспективи», 2023. С. 106-111. URL : <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-28.pdf>

8. Кириченко О.А., Стадніченко О.С. Інноваційне розуміння п'яти ступенів неприпустимості погіршення змісту та/або обсягу правового статусу громадян та інших соціосуб'єктів. *Сучасні аспекти модернізації науки : стан, проблеми, тенденції розвитку* : матеріали XXVIII Міжнар. наук.-практ. конфер., м. Лімасол (Кіпр), 7 січня 2023 р. / за ред. І.В. Жукова, Є.О. Романенка. Київ : ГО «ВАДНД», Вид. група «Наукові перспективи», 2023. С. 112-117. URL : <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-28.pdf>

9. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Значення інноваційного розуміння сутності, співвідношення та меж легітимного оприлюднення відомостей для юридичної чи журналістської мовної комунікації в контексті глобалізаційного євроінтеграційного діалогу. *Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу : стратегії розвитку* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конфер., 25–26 листопада 2022 р., м. Одеса. Ч. 1. Львів (Україна) – Торунь (Польща) : Liha-Pres, 2022. С. 359-363.

10. Kirichenko O.A., Pozharsky V.V., Sklyarov M.V. Innovative wording of the article of the prospective Constitutional Code of Ukraine or any other country in the world on the limits of legality and the three-level mechanism for realizing the competitive legal status of various social entities. *International scientific conference «Topical issues of modern jurisprudence»: conference proceedings (April 5–6, 2023. Czestochowa, the Republic of Poland)*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. P. 50-54. URL : <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/category/conf>

**9. Наукові статті, що опубліковані
в інших міжнародних рецензованих виданнях :**

9.1. Одноосібні :

1. Кириченко А. А. Новая доктрина классификации юридических наук : предусловия, сущность, перспективное значение. *Научные труды РАЮН*. Вып. 14: в 2 т. Т. 1. Москва : Юрист, 2014. С. 106-110. URL : www.lawlibrary.ru/author.php?author=Кириченко+А.А

О.А. Кириченко

2. Кириченко А. А. Новая доктрина сущности и видового деления правонарушений и иных связанных с ней концепций юриспруденции. *Юридическая наука и практика. Том 11. № 3*. Новосибирск : Изд-во Новосибирского национального исследовательского университета, 2015. Междунар. науч.-метрич. базы : РИНЦ, Научн. эл. библио-ка eLIBRARY.RU. С. 5-15. URL : <https://elibrary.ru/item.asp?id=25290597>

3. Кириченко А. А. Новая доктрина классификации юридических наук по различным основаниям, сущности и перспектива развития их отдельных групп: приглашение к дискуссии. *Веснік Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы. Серыя 4. Правазнаўства. Том 6, № 2, 2016*. Междунар. науч.-метрич. базы : РИНЦ, Научн. эл. библио-ка eLIBRARY.RU. С. 6-15. URL : https://vesnik.grsu.by/s_n/pre_211_ru.pdf

4. Кириченко А. Система новых доктрин и концепций правового статуса социосубъектов. *AAaRmaSenebeli. Aghmashenebeli. P̄perioduli samecniero Jurnalі 13. Periodical scientific journal 13. 1 თბილისი. Tbilisi : თბილისის დავით აღმაშენებლის სასწავლო უნივერსიტეტი, Tbilisi David Agmashenebeli teaching university, 2018*. С. 115-119.

5. Кириченко А. Новая доктрина установления объективной истины по делу и обеспечения равенства процессуальных полномочий стороны обвинения и защиты. *AAaRmaSenebeli. Aghmashenebeli. P̄perioduli samecniero Jurnalі 13. Periodical scientific journal 13. 1 თბილისი. Tbilisi : თბილისის დავით აღმაშენებლის სასწავლო უნივერსიტეტი, Tbilisi David Agmashenebeli teaching university, 2019*. С. 32-44.

9.2. У співавторстві :

1. Кириченко А., Виноградов А., Ткач Ю. Новая доктрина антикриминальной отрасли права и других антикриминальных юридических наук. Правовой журнал «Legea si Viata». Nr 5/2 (269). Republica Moldova. Кишинев, 2014. С. 122-125. URL : www.legeasiviata.in.ua/archive/2014/5-2/5-2.pdf

10. Науковії статті, що опубліковані в міжнародних наукометричних базах даних :¹¹³

10.1. Одноосібні :

¹¹³ За винятком наукових статей, що були опубліковані у виданнях, рекомендованих ВАК України та одночасно з цим включені до такого роду баз даних, а тому вже викладені у відповідному розділі цього списку.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

1. Кириченко А.А. Предусловия, сущность и перспективное значение новой классификации юридических наук. *Перспективные инновации в науке, образовании, производстве и транспорте '2013. Сб. науч. тр. SWorld*. Междунар. наук.-метрич. базы : РИНЦ SCIENCE INDEX Импакт-Фактор > 0. ЦИТ: 4130066. Вып. 4. Том 46 : Юридические и политические науки. Иваново: Макарова А. Д., 2013. С. 3-4.

2. Кириченко А.А. Презентация отдельных базисных доктрин юриспруденции научной школы профессора Аланкира. *Актуальные вопросы юридических наук в современных условиях*. Сб. научн. тр. по итогам Междунар. научн.-практ. конф., 14 января 2015 г., Инновац. центр разв. образов. и наук. Междунар. наук.-метрич. базы : РИНЦ; Научн. эл. библиотека eLIBRARY.RU. Санкт-Петербург : ИЦПОН, 2015. Ч. 2. С. 8-12. URL : <http://elibrary.ru/item.asp?id=23197905>

3. Кириченко А.А. Новая доктрина классификации юридических наук и сущности их отдельных гипергрупп. *Молодой ученый* — № 2 (17) *лютий 2015*. С. 771-774. Междунар. наук.-метрич. базы : РИНЦ, ScholarGoogle, OAJI, CiteFactor, Research Bible. URL : [file:///C:/Users/IntelX4/Desktop/Downloads/molv_2015_2\(6\)_196.pdf](file:///C:/Users/IntelX4/Desktop/Downloads/molv_2015_2(6)_196.pdf)

4. Кириченко А.А. Истинная природа антикриминальной отрасли права и судопроизводства по новой доктрине классификации юридических наук. *Тенденции развития уголовного и уголовно-процессуального законодательства* : материалы междунар. науч. конф., посв. 80-летию проф. В. Махова, 20 ноября 2015 г. Междунар. наук.-метрич. базы : РИНЦ; Научн. эл. библи.-ка eLIBRARY.RU. Москва : РУДН, 2016. С. 248-254.

5. Кириченко А. А. Новая доктрина двенадцатиуровневого образования по безопасности жизнедеятельности. *Педагогика безопасности: наука и образование* : материалы Междунар. научн.-практ. конф., 18 дек. 2015 г. / сост. и ред. В. В. Гафнер, А. Н. Павлова. Междунар. наук.-метрич. базы : РИНЦ; Научн. эл. библи.-ка eLIBRARY.RU. Екатеринбург : ФГБОУ ВО «УрГПУ», 2015. С. 96-97. URL : <https://elibrary.ru/item.asp?id=28111391>

6. Кириченко А. А. Развитие новой доктрины учебного обеспечения четырнадцатиступенчатого образования и науки. *Актуальные проблемы юриспруденции в России и за рубежом* : материалы III-ей Междунар. научн.-практ. конф., 10 февраля 2016 г. Междунар. наук.-метрич. базы : РИНЦ; Научн. эл. библи.-ка eLIBRARY.RU. Нижний Новгород : ИЦПОН, ООО «Ареал», 2016. С. 5-18 URL : <http://izron.ru/conference/law/>

О.А. Кириченко

7. Кириченко А. А. Развитие новой доктрины бесплатного и доступного четырнадцатилетнего антикриминального образования и науки. *Современное состояние и пути развития уголовного права Российской Федерации : научные и учебно-методические аспекты* : материалы Всероссийск. научн.-практ. конфер., посв. памяти проф. В. Елеонского и Н. Огурцова, 24 мая 2016 г. / под ред. В. Ф. Лапшина. Междунар. науч.-метрич. базы : РИНЦ; Научн. эл. библиот.-ка eLIBRARY.RU. Рязань : Академия ФСИН России, 2016. С. 414-423. URL : <https://elibrary.ru/item.asp?id=27474875>

8. Кириченко А. А. Теоретические основы противодействия криминальным правонарушениям. *Актуальные вопросы противодействия преступности : теория и практика* : материалы Междунар. научн.-практ. конфер., 29 апреля 2016 г., Гос. соц.-гуманит. ун-т / отв. ред. Е.В. Иванова. Междунар. науч.-метрич. базы : РИНЦ; Научн. эл. библиот.-ка eLIBRARY.RU. Коломна : ГСГУ, 2016. С. 188-194.

9. Кириченко А. А. Сущность контролируемых веществ как вещественных источников антикриминальных сведений. *Актуальные вопросы противодействия незаконному обороту контролируемых веществ : теория и практика* : материалы Междунар. научн.-практ. конфер., 25 ноября 2016 г., Гос. соц.-гуманит. ун-т / отв. ред. Е.В. Иванова. Междунар. науч.-метрич. базы : РИНЦ; Научн. эл. библиот.-ка eLIBRARY.RU. Коломна : ГСГУ, 2016. С. 146-149. URL : <https://elibrary.ru/item.asp?id=27347703>

10. Кириченко А. А. Презумпция профессиональности, достаточности и сбалансированности полномочий антиделиктолога по преодолению криминальных правонарушений. *Уголовная ответственность и наказание* : материалы Всероссийск. научн.-практ. конфер., посв. памяти проф. В. Елеонского и Н. Огурцова, 17 февраля 2017 г. / под ред. В.Ф. Лапшина. Междунар. науч.-метрич. базы : РИНЦ; Научн. эл. библиот.-ка eLIBRARY.RU. Рязань : Академия ФСИН России, 2017. С. 223-228.

10.2. У співавторстві :

1. Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Доктрина видового деления правонарушений и юридической ответственности: сущность и значение. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. № 5 (8) травень – 2014. Ч. II. Междунар. науч.-метрич. базы : РИНЦ, ScholarGoogle, OAJI, CiteFactor, Research Bible. С. 82-85.

2. Кириченко А. А., Виноградов А. К. Сущность антикриминальной и гражданской отрасли права и судопроизводства по новой доктрине классификации юридических наук. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. № 5 (8) травень – 2014. Ч. II. Междунар.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

наук.-метрич. бази : РИНЦ, ScholarGoogle, OAJI, CiteFactor, Research Bible. С. 86-89.

3. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новая доктрина сущности и видового деления криминальных правонарушений. *Современное состояние и пути развития уголовного права Российской Федерации : научные и учебно-методические аспекты* : материалы Всероссийск. научн.-практ. конфер., посв. памяти проф. В. Елеонского и Н. Огурцова, 24 травня 2016 г. / под ред. В. Ф. Лапшина. Междунар. наук.-метрич. базы : РИНЦ; Научн. эл. библио-ка eLIBRARY.RU. Рязань : Академия ФСИН России, 2016. С. 178-186. URL : <https://elibrary.ru/item.asp?id=27474875>

4. Кириченко А. А., Волкова К. Л., Шинкарук Е. И. Новая доктрина видового деления правонарушений как юридических фактов (деяний, событий, явлений). *Актуальные вопросы противодействия преступности: теория и практика*. Сб. науч. ст. Междунар. научн.-практ. конфер., 29 апреля 2016 г. / отв. ред. Е. В. Иванова. Междунар. наук.-метрич. базы : РИНЦ; Научн. эл. библио-ка eLIBRARY.RU. Коломна : ГСГУ, 2016. С. 182-188.

**11. Наукові статті,
що опубліковані в інших міжнародних виданнях :**

11.1. Одноосібні :

1. Кириченко А. А. Новая классификация и перспектива развития некоторых юридических наук. *Актуальные проблемы современного законодательства: теория и правоприменение* : материалы Междунар. научн.-практ. конфер., 23 декабря 2011 г. / под ред. А. Д. Моисеева, Л. П. Клименко. Липецк (Россия). Николаев (Украина) : Изд-во Першина Р. В., 2012. С. 98-104.

2. Кириченко А. А. Классификация и сущность антиделиктных юридических наук. *ВТО : Российский вектор развития коммуникаций*. Междунар. научн.-практ. конфер., 30-31 мая 2013 г. Моск. гос. машиностроительный ун-т (МАМИ). Москва : МАМИ, 2013. С. 223-230.

3. Кириченко А. А. Некоторые новые концепции юриспруденции. *Четвертый Пермск. конгресс ученых-юристов* : материалы Междунар. научн.-практ. конфер., Перм. гос. нац. иссл. ун-т, 18-19 октября 2013 г. / отв. ред. О. А. Кузнецова. Пермь : Перм. гос. нац. иссл. ун-т, 2013. С. 21-23. URL : <http://permcongress.com/content/k4.pdf> или <http://permcongress.com/materials>

4. Кириченко А. А. Антикриминальная ответственность в контексте новой классификации юридических наук и иных базисных положений юриспруденции. *Современные проблемы уголовно-*

О.А. Кириченко

правового воздействия: межгосударств. сб. научн. статей / редкол.: Е.А. Письменский (отв. ред.) и др.: Луган. гос. ун-т внутрен. дел им. Э.А. Дидоренко, Волгогр. гос. ун-т. Луганск: РИО ЛГУВД им. Э.А. Дидоренко, 2013. С. 404-414.

5. Кириченко А. А. Развитие отдельных базисных положений юриспруденции. *Пятый Пермский конгресс ученых-юристов: материалы Междунар. науч.-практ. конф., Перм. гос. нац. иссл. ун-т, 24-25 октября 2014 г. / отв. ред. О. А. Кузнецова. Пермь: ПГНИУ, 2014. С. 21-22. URL: <http://permcongress.com/content/k5.pdf> или <http://permcongress.com/materials>*

6. Кириченко А. А. Значение новой доктрины классификации юридических наук для понимания природы криминалистики как методической науки. *Современные проблемы криминалистики: материалы Междунар. круглого стола, посв. 60-летию К.Ким, 23 января 2015 г. Астана: ТОО «КазГЮУ Консалтинг», 2015. С. 16-19.*

7. Кириченко А. А. Значение новой доктрины видового деления общественных фактов и некоторых иных базисных категорий юриспруденции для правильного понимания «ГУЛАГа» как особого политико-правового события. *ГУЛАГ в годы Великой Отечественной Войны: юридический и экономический феномен: материалы Всероссийск. научн.-практ. конф., 19-20 марта 2015 г. Пермь: ФКОУ ВПО Пермский институт ФСИН России, 2015. С. 32-34.*

8. Кириченко А. А. Новая доктрина процедуры исполнения наказаний в виде исправительно-трудового судопроизводства. *Пенитенциарная система и общество: опыт взаимодействия: материалы II-ой Междунар. научн.-практ. конф., 2 - 4 апреля 2015 г. Пермь: ФКОУ ВПО ПИ ФСИН РФ, 2015. С. 110-112.*

9. Кириченко А. А. Новая доктрина механизма передачи народной власти субъектам властных полномочий. *Шестой Пермск. конгресс ученых-юристов: материалы Междунар. научн.-практ. конф., Перм. гос. нац. иссл. ун-т, 16 - 17 октября 2015 г. / отв. ред. О. А. Кузнецова. Пермь: Перм. гос. нац. иссл. ун-т, 2015. С. 42-44. URL: <http://permcongress.com/content/2016-permcongress-sbornik.pdf> или <http://permcongress.com/materials>*

10. Кириченко А. А. Образовательные уровни: сравнительный анализ российского и украинского законодательства и возможности совершенствования. *Наука и практика в развитии социально-экономического, правового и образовательного потенциала общества: материалы I-ой Междунар. научн.-практ. конф. студентов, аспирантов и молодых учёных. 27 ноября 2015 г. / под ред. Ю.С. Нанакиной, Е.Я. Ляховой. Вып. 1. Барнаул: «Си-пресс», 2016. С. 36-40.*

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

11. Кириченко А. А. Новая доктрина механизма передачи власти от избирателей к субъектам властных полномочий: приглашение к дискуссии. *Социально-экономические проблемы современного общества* : материалы I-ой Междунар. научн.-практ. конфер. студентов, аспирантов и молодых ученых, 28 марта 2016 г. / под ред. Ю. С. Нанакиной, Е. Я. Ляховой. Вып. 1. Барнаул : «Си-пресс», 2016. С. 99-104.

12. Кириченко А. А. Новая доктрина базисных значений права: приглашение к дискуссии. *Социально-экономические проблемы современного общества* : материалы I-ой Междунар. научн.-практ. конфер. студентов, аспирантов и молодых ученых, 28 марта 2016 г. / под ред. Ю. С. Нанакиной, Е. Я. Ляховой. Вып. 1. Барнаул : «Си-пресс», 2016. С. 105-109.

13. Кириченко А. А. Некоторые новые доктрины юриспруденции научной школы профессора Аланкира. *Шестой Пермский конгресс ученых-юристов, 16-17 октября 2015 г.* : избр. материалы / отв. ред. В. Г. Голубцов. Москва : Статут, 2016. С. 92-98 URL : <http://permcongress.com/content/statut-2016.pdf> или <http://permcongress.com/materials>

14. Кириченко А. А. Развитие новой доктрины бесплатного и доступного четырнадцатиступенчатого образования и науки. *Седьмой пермский конгресс ученых-юристов* : материалы всеросс. научн.-практ. конфер. Перм. гос. нац. исслед. ун-т., 18–19 ноября 2016 г. / отв. ред. В. Г. Голубцов; О. А. Кузнецова. Пермь : ГНИУ, 2016. С. 500-502. URL : <http://permcongress.com/content/2016-permcongress-sbornik.pdf> или <http://permcongress.com/materials>

15. Кириченко А. А. Сущность и структура антикриминальной ответственности по новой доктрине ступенчатого сущностного видового деления юридической ответственности. *Противодействие преступности: криминологические, уголовно-правовые и уголовно-процессуальные аспекты* : материалы Респ. научн.-практ. интернет-конфер., 23 марта 2017 г., Брест. гос. ун-т им. А. С. Пушкина; редкол.: О. Н. Иванчина (гл. ред.). Брест : БрГУ, 2017. С. 27-32. URL : http://lib.brsu.by/sites/default/files/protivodejstvie_prestupnosti_sb._materialov_resp._internet-konf._brest_brgu_23.03.2017.pdf

16. Кириченко А. А. Новая доктрина двух ступеней недопустимости нарушения правового статуса социосубъектов. *Уголовная политика Республики Беларусь : состояние и пути совершенствования* : материалы III-ой Междунар. научн.-практ. конфер., 11 - 13 мая 2017 г., Баранов. гос. ун-т. Барановичи : БарГУ, 2017. С. 22-23.

О.А. Кириченко

17. Кириченко А. А. Возможности развития новой доктрины бесплатного и доступного четырнадцатиступенчатого образования и науки. *Седьмой Пермский конгресс ученых-юристов*, 18 –19 ноября 2016 г. : избр. материалы / отв. ред. В. Г. Голубцов, О. А. Кузнецова. Москва : Статут, 2017. С. 77-85. URL : <http://permcongress.com/content/statut-2017.pdf> или <http://permcongress.com/materials>

18. Кириченко А. А. Новая доктрина сущности правового статуса социосубъектов и пределов его конкурентной правомерности. *Правовая система и вызовы современности* : материалы XIV-ой Междунар. науч. конфер. студентов, аспирантов и молодых ученых, 19 - 21 октября 2017 г., Башк. гос. ун-т. В 3-х ч. Ч. I. Уфа : РИЦ БашГУ, 2017. С. 101-108.

19. Кириченко О.А. Кримінологічне значення інноваційного розуміння позитивної та супутньої юридичної відповідальності як її базисних основного і додаткового виду. *Omul, criminologia, știința, conferință științifică internațională* (2; 2023; Chișinău). Omul, criminologia, știința: Conferința științifică internațională, [ediția a 2-a, Chișinău], 24 martie 2023: Culegerea comunicărilor/ coordonatorii ediției: Avornic Gheorghe [et al.]; comitet științific : Bujor Valeriu (președinte) [et al.]. Chișinău : Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată, 2023. С. 185-188. URL : https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/culegerea_24.03.23.pdf

11.2. У співавторстві :

1. Кириченко А. А., Кириченко Е. В., Коросташова Т. А. Дидактические основы криминалистики. *Актуальные проблемы современной криминалистики и судебной экспертизы (к 35-летию со дня образования кафедры криминалистики)* : материалы Междунар. научн.-практ. конфер., 3 июня 2011 г., Акад. МВД Республики Беларусь. Минск : Акад. МВД РБ, 2011. С. 229-231. URL : www.twirpx.com/file/811425/

2. Кириченко А. А., Кириченко С. А. Основы криминалистической микрообъектологии. *Актуальные проблемы современного законодательства: теория и правоприменение* : материалы Междунар. научн.-практ. конфер., 23 декабря 2011 г. / под ред. А. Д. Моисеева, Л. П. Клименко. Липецк (Россия), Николаев (Украина) : Изд-во Першина Р. В., 2012. С. 104-110.

3. Кириченко А. А., Басай В. Д. Актуальные проблемы криминалистической одорологии. *Актуальные проблемы современного законодательства: теория и правоприменение* : материалы Междунар. научн.-практ. конфер., 23 декабря 2011 г. / под ред. А. Д. Моисеева, Л. П. Клименко. Липецк (Россия), Николаев (Украина) : Изд-во Першина Р. В., 2012. С. 111-123.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

4. Кириченко А. А., Кириленко Е. В., Коросташова Т. А. Понятие криминалистики и ординистики в контексте базисных концепций юриспруденции. *Криминалистические чтения, посв. памяти проф. Г. Грамовича* : материалы Междунар. научн.-практ. конфер., 21 декабря 2012 г., Учрежд. образов. «Акад. М-ва внутр. дел Респ. Беларусь» / редкол. В. Б. Шабанов (отв. ред.). Минск : Акад. МВД РБ, 2012. С. 165-169.

5. Коросташова Т. А., Кириченко А. А. Новая концепция ступенчатого видового деления правонарушений и юридической ответственности. *Актуальные проблемы законодательства: теория и правоприменение* : материалы Междунар. научн.-практ. конфер. студ., асп., мол. ученых, 15 мая 2013 г. / под научн. ред. А. В. Кидинова. Тамбов-Липецк : Изд-во Першина Р. В., 2013. С. 152-158.

6. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Новая доктрина конституционной отрасли права и судопроизводства Украины. *К 20-летию Конституции Российской Федерации. Конституционные права и свободы в Российской Федерации* : материалы Междунар. научн.-практ. конфер., 11-12 октября 2013 г., Южн. федерал. ун-т. Ростов-на-Дону : Изд-во Южн. федерал. ун-та, 2013. С. 128-131. URL : www.lawlibrary.ru/author.php?author=Кириченко+А.А

7. Кириченко А. А., Коросташова Т. А., Тунтула А. С. Новая доктрина конституционной обязанности государства. *К 20-летию Конституции Российской Федерации. Конституционные права и свободы в Российской Федерации* : материалы Междунар. научн.-практ. конфер., 11-12 октября 2013 г., Южн. федерал. ун-т. Ростов-на-Дону : Изд-во Южн. федерал. ун-та, 2013. С. 202-206. URL: www.lawlibrary.ru/author.php?author=Кириченко+А.А

8. Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Ступенчатое видовое деление правонарушений. *Четвертый Пермск. конгресс ученых-юристов* : материалы Междунар. научн.-практ. конфер., Перм. гос. нац. иссл. ун-т, 18-19 октября 2013 г. / отв. ред. О. А. Кузнецова. Пермь : Перм. гос. нац. иссл. ун-т, 2013. С. 23-25. URL : <http://permcongress.com/content/k4.pdf> или <http://permcongress.com/materials>

9. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А. Новая доктрина учебно-методического обеспечения семиуровневого образования и науки. *Актуальные проблемы юридического образования* : материалы Междунар. науч.-метод. конфер., 23 октября 2015 г., Учрежд. образов. «Акад. М-ва вн. дел Респ. Беларусь». Минск : Акад. МВД, 2015. С. 75-78.

О.А. Кириченко

12. Кириченко А. А., Арутюнян Н. С. Новая доктринальная основа обеспечения и восстановления в религиозных правоотношениях правового статуса молодежи. *Молодёжь и религия в современном мире – VIII* : материалы Межвузовск. студент. научн.-практ. конфер., 19 апреля 2017 г., учреждение образования «Брестск. гос. ун-т им. А. С. Пушкина. Брест : УО «Брестск. гос. ун-т им. А. С. Пушкина, 2017. С. 56-62.

13. Кириченко А. А., Арутюнян Н. С. Новая доктринальная основа обеспечения и восстановления в религиозных правоотношениях правового статуса молодежи. *Молодёжь и религия в современном мире* : материалы Межвуз. студ. научн.-практ. конфер., 19 апреля 2017 г., Брестск. гос. ун-т им. А. С. Пушкина; науч. ред. О.Н. Иванчина. Брест : БрГУ им. А. С. Пушкина, 2018. С. 51-53.

12. Наукові статті,

що опубліковані в інших українських виданнях :

12.1. Одноосібні :

1. Кириченко А. А. Проблемы совершенствования уголовно-процессуального законодательства в части работы с вещественными источниками доказательств. *Весы Фемиды*. Симферополь, 1998. № 1. С. 8-11.

2. Кириченко О. А. Речові джерела інформації у боротьбі із тероризмом. *Тероризм і боротьба з ним : Аналітичні розробки, пропозиції наукових і практичних робітників. Т. 19*. Київ : НДІ «Проблеми людини», ОНЮА, 2000. С. 478-482.

3. Кириченко А. А. Проблемы совершенствования пенитенциарной системы как одно из направлений обеспечение прав и свобод ребенка. *Захист прав дитини: гарантії, реальність, проблеми. Науковий Вісник ПДПУ ім. К. Д. Ушинського*. Одеса : РВВ ПДПУ, 2000. С. 35-38.

4. Кириченко А. А. Новое понимание сущности и видового деления криминальных правонарушений. *Новітні кримінально-правові дослідження – 2016 : зб. наук. пр.* Миколаїв : Іліон, 2016. С. 26-30
URL : [http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/4817/Kirichenko%](http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/4817/Kirichenko%20A.A.%20Novoe%20ponimanie%20sushhnosti%20i%20vidovogo%20delenija.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

[20A.A.%20Novoe%20ponimanie%20sushhnosti%20i%20vidovogo%20delenija.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/4817/Kirichenko%20A.A.%20Novoe%20ponimanie%20sushhnosti%20i%20vidovogo%20delenija.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

5. Кириченко А. А. Уголовно-исполнительное право или исправительно-трудовое судопроизводство : новая доктрина исполнительного судопроизводства. *Науковий вісник Сіверщини. Серія : Право : науковий журнал / Академія Державної пенітенціарної служби*. Чернігів : Академія ДПтС, 2017. № 1 (1). С. 182-189.

6. Кириченко А.А. Возможности развития новой доктрины бесплатного и доступного четырнадцатиступенчатого образования и

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

науки. Седьмой Пермский конгресс ученых-юристов, 18–19 ноября 2016 г.: Сб. науч. ст. Москва : Статут, 2017. С. 77-85.

7. Кириченко О. А. Інноваційний науковий статус судової психології за новою доктриною класифікації юридичних наук. *Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа та спеціальних знань в юридичній практиці : Електронний журнал* Київ, 2018. № 6 (17). Дата публікації : 30 квітня 2018 р. 3 740 слів. URL : <http://expert-nazarov.com/spetsialni-znannya/847-kirichenko-o-a-innovatsijnij-naukovij-status-sudovoj-psihologiji-za-novoyu-doktrinoyu-klasifikatsiji-yuridichnikh-nauk>

8. Кириченко А. А. Развитие новой доктрины сущности и базисных юридических свойств (значений) права. *Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа та спеціальних знань в юридичній практиці : Електронний журнал*. Київ, 2018. № 1 (18). Дата публікації: 31.08.2018. URL : <http://expert-nazarov.com/nomera/853-2018-2-19>

9. Кириченко О.А. Інноваційні конституційні основи докорінного реформування інституту президента країни, прокуратури, публічної та інших антиделіктних органів в контексті забезпечення та відновлення правового статусу соціосуб'єктів. Частина 2. *Кириченко А.А., Бондаренко І.В. Инновационные основы легитимного массмедийного и иного обнародования достоверных и недостоверных сведений в условиях военного положения : учеб. пособие. 4-тое изд. Киев : Издатель Назаров О. А., 2022. С. 265-293. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»).* URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6872-kirichenko-a-a-bondarenko-i-v-innovatsionnye-osnovy-legitimnogo-massmedijnogo-i-inogo-obnarodovaniya-dostovernikh-i-nedostovernikh-svedenij-v-usloviyakh-voennogo-polozheniya-ucheb-posobie-4-toe-izd-kiev-izdatel-nazarov-o-a-2022-336-s> (см. прил. 9 этого же издания).

10. Кириченко О.А. Інноваційна редакція статей Конституції України щодо базисних порядків забезпечення дотримання та відновлення правового статусу громадян. *Актуальні питання у сучасній науці. Серія «Історія», Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка»): журнал*. 2022. No 1(1) 2022. С. 281-293. URL : <file:///C:/Users/IntelX4/Desktop/Downloads/%D0%90%D0%BA%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D0%BF%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B2%20%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0>

О.А. Кириченко

%BD%D1%96%D0%B9%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D1%86%D1%96_1_1_2022.pdf

12.2. В соавторстве :

1. Кириченко А. А., Клименко Н. И. К Возможности экспертного исследования микрообъектов. *Теоретические и практические проблемы обеспечения раскрытия и расследования преступлений криминалистическими методами*. Киев : УАВД, 1992. С. 185-195.

2. Кириченко А. А., Кислица С. П. Проблемы судебной одорологии. *Весы Фемиды*. Симферополь, 1998. № 1. С. 17-21.

3. Кириченко А. А., Дмитриук Л. В. Стадии работы с личными и вещественными источниками доказательств. *Весы Фемиды*. Симферополь, 1998. № 4. С. 3-5.

4. Кириченко А. А., Негодченко А. В., Гарькавый С. В. Особенности собирания запаха человека с различных запахоносителей. *Весы Фемиды*. Симферополь, 1998. № 4. С. 6-13.

5. Кириченко А. А., Васильев Г. И., Деревянкин С.Л. Проблемы совершенствования действующего УПК Украины в части работы с материальными объектами и вещественными источниками доказательств. *Культура народов Причерноморья. Науч. журнал*. Симферополь : РИО СГУ, 1999. № 9. С. 167-175.

6. Кириченко О. А., Колюка М. М. Співвідношення понять «матеріальні об'єкти» і «речові джерела інформації». *Науковий Вісник ДЮІ*. Дніпропетровськ : РВВ ДЮІ МВС України, 2000. № 1. С. 213-223.

7. Кириченко О. А., Кириченко І. Г., Антонов К. В. Концепція предмету і системи криміналістики, оердології та деяких інших юридичних дисциплін. *Вісник ДЮІ*. Дніпропетровськ, 2000. № 3. С. 302-311.

8. Кириченко О. А., Васильев Г. В. Відгук на автореферат дисертації І. І. Когутича «Негативні обставини та їх використання в практиці розслідування злочинів» на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. *Вісник ДЮІ*. Дніпропетровськ, 2000. № 3. С. 335-343.

9. Кириченко О. А., Ткач Ю. Д. Інформація у подоланні терористичних злочинів: проблеми вдосконалення діючого КПК України. *Тероризм і боротьба з ним : Аналітичні розробки, пропозиції наукових і практичних робітників*. Т. 19. Київ : НДІ «Проблеми людини», ОНЮА, 2000. С. 445-449.

10. Кириченко О. А., Кириченко І. Г. Юридичні науки в подоланні злочинів: питання вдосконалення. *Тероризм і боротьба з ним : Аналітичні розробки, пропозиції наукових і практичних робітників*. Т. 19. Київ : НДІ «Проблеми людини», ОНЮА, 2000. С. 456-462.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

11. Кириченко О. А., Васильєв Г. В. Питання подолання терактів. *Тероризм і боротьба з ним : Аналітичні розробки, пропозиції наукових і практичних робітників. Т. 19.* Київ : НДІ «Проблеми людини», ОНЮА, 2000. С. 468-478.

12. Кириченко О. А., Ткач Ю. Д. Можливості використання одорологічної інформації у боротьбі з майновими злочинами. *Проблеми боротьби з корупцією, організованою злочинністю та контрабандою : Аналітичні розробки, пропозиції наукових і практичних робітників. Т. 22.* Київ : НДІ «Проблеми людини», ОНЮА, 2000. С. 301-307.

13. Кириченко А. А., Кириченко И. Г. Проблемы совершенствования системы юридических наук в свете борьбы с преступностью. *Научный вестник ДЮИ.* Дніпропетровськ : РВВ ДЮИ МВС України, 2001. № 1. С. 110-128.

14. Кириченко О. А., Басай В. Д. Проблеми вдосконалення юридичної освіти фахівців органів внутрішніх справ. *Науковий вісник ДЮИ.* Дніпропетровськ : РВВ ДЮИ МВС України, 2001. № 3. С. 119-130.

15. Кириченко А. А., Кириченко И. Г., Федоров Г. В. Новая концепция предмета и системы юридических наук. *Весы Фемиды.* Симферополь, 2001. № 2. С. 29-37.

16. Кириченко О. А., Басай В. Д. Деякі пропозиції щодо вдосконалення роботи зі слідами та зразками запаху людини. *Науковий вісник. Юридична академія Міністерства внутрішніх справ.* Дніпропетровськ : РВВ ЮА МВС України, 2002. № 1. С. 189-198.

17. Кириченко О. А., Кириченко Ю. О. Нова теоретична концепція юридичних наук. *Науковий вісник. Юридична академія Міністерства внутрішніх справ.* Дніпропетровськ : РВВ ДЮИ МВС України, 2002. № 2. С. 3-12.

18. Кириченко О. А., Басай В. Д. Правове визначення поняття і різновидів правопорушень як об'єктів статінформації. *Статистична інформація про правопорушення і методи її аналізу. Зб. наук. праць.* Хмельницький : ХІРУП, 2002. С. 18-28.

19. Кириченко О. А., Басай В. Д., Кириченко Ю. О. Основні етапи становлення та сучасні концепції предмету криміналістики. *Зб. наук. праць молодих вчених, курсантів, студентів.* Київ : ВОН РВД КІВС, 2003. С. 5-12.

20. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Сучасні теоретичні проблеми юриспруденції (запрошення до дискусії). *Наукові праці: Наук.-метод журнал. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2006. Т. 54. Вип. 41 : Політичні науки. Правознавство.*

О.А. Кириченко

С. 140-145. URL : ua/portal/Soc_Gum/Npchdu/Politology/2006_41/41-27.pdfPDFfile

21. Кириченко О.А., Кириченко С.А., Ланцедова Ю.О., Тунтула О. С. Пропозиції з удосконалення регламентації роботи з особистими і речовими джерелами доказів (запрошення до дискусії). *Наукові праці : Наук.-метод. журнал. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2007. Т. 69. Вип. 56: Політичні науки. Правознавство. С. 173-178. URL : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2007/69-56-31pdf>*

22. Кириченко О.А., Кириченко С.А., Ланцедова Ю.О., Тунтула О. С. Методи, ідеї, робочі гіпотези, які пропонуються для вирішення завдань проекту. Проект «Гуманізація юридичної діяльності» по секції «Право». Запит на виконання фундаментального дослідження за рахунок видатків загального фонду державного бюджету. Код КПКВ 2201020 Фундаментальні дослідження у вищих навчальних закладах та наукових установах» у відповідності з наказом Міністерства освіти і науки України № 350 від 21.04.2008 р.; розглянуто і погоджено рішенням Вченої ради МДГУ ім. П. Могили, протокол № 7 (60) від 27 березня 2008 р., реєстрація відправки з МДГУ ім. П. Могили в МОН України № 3/2/1071 від 27 червня 2008 р.

23. Кириченко А. А. (Kirichenko A. A.) Концепция шестидесятилетнего «прорыва» в развитии юриспруденции. Ч. 1 : Задачи и объекты юриспруденции и иные предусловия классификации юридических наук (приглашение к дискуссии) / А.А. Кириченко (A.A. Kirichenko), Ю. А. Ланцедова (Yu.A. Lancedova), А.С. Тунтула (A.S. Tuntula), Е.В. Кириленко (Ye.V. Kirilenko), Т.А. Коросташова (T. A. Korostashova). *Гуманітарний вісник НУК. Зб. наук. праць. Вип. 3. Миколаїв : Тов «Фірма «Ілліон», 2010. С. 46-49. URL : http://ev.nuos.edu.us/files/Gumanitarnii_visnik_NUK_tom_3.pdf*

24. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д. Розвиток деяких доктрин політології юриспруденції (теорії держави). *Наукові праці : наук.-метод. журнал. Т. 149. Вип. 161. Економіка. Правознавство. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2011. С. 153-156.*

25. Кириченко О. А., Кириленко Є. В. Ступеневий сутнісний видовий поділ правопорушень та заходів юридичної відповідальності. *Наукові праці : наук.-метод. журнал. Т. 151. Вип. 139. Правознавство. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2011. С. 62-64.*

26. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння сутності академічного плагіату як одного із базисних проявів академічної недоброчесності. *Кириченко А.А., Бондаренко І.В. Инновационные основы легитимного массмедийного и иного обнародования достоверных и недостоверных сведений в условиях*

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

военного положения : учеб. пособие. 4-тое изд. Киев : Издатель Назаров О. А., 2022. С. 315-321. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6872-kirichenko-a-a-bondarenko-i-v-innovatsionnye-osnovy-legitimnogo-massmedijnogo-i-inogo-obnarodovaniya-dostovernykh-i-nedostovernykh-svedenij-v-usloviyakh-voennogo-polozheniya-ucheb-posobie-4-toe-izd-kiev-izdatel-nazarov-o-a-2022-336-s> (см. прил. 13 этого же издания).

27. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційні конституційні основи докорінного реформування інституту президента країни, прокуратури, публічнотури та інших антиделіктних органів в контексті забезпечення та відновлення правового статусу соціосуб'єктів. Частина 1. Кириченко А.А., Бондаренко І.В. *Инновационные основы легитимного массмедийного и иного обнародования достоверных и недостоверных сведений в условиях военного положения : учеб. пособие. 4-тое изд. Киев : Издатель Назаров О. А., 2022. С. 243-264.* (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6872-kirichenko-a-a-bondarenko-i-v-innovatsionnye-osnovy-legitimnogo-massmedijnogo-i-inogo-obnarodovaniya-dostovernykh-i-nedostovernykh-svedenij-v-usloviyakh-voennogo-polozheniya-ucheb-posobie-4-toe-izd-kiev-izdatel-nazarov-o-a-2022-336-s> (см. прил. 8 этого же издания).

28. Кириченко О.А., Березовенко Л.С., Бондаренко І.В. Розвиток інноваційної концепції доступної та безкоштовної одинадцятирівневої базової та супутньої юридичної та іншої освіти. Кириченко А.А., Бондаренко І.В. *Инновационные основы легитимного массмедийного и иного обнародования достоверных и недостоверных сведений в условиях военного положения : учеб. пособие. 4-тое изд. Киев : Издатель Назаров О. А., 2022. С. 294-304.* (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»). URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6872-kirichenko-a-a-bondarenko-i-v-innovatsionnye-osnovy-legitimnogo-massmedijnogo-i-inogo-obnarodovaniya-dostovernykh-i-nedostovernykh-svedenij-v-usloviyakh->

О.А. Кириченко

voennogo-polozheniya-ucheb-posobie-4-toe-izd-kiev-izdatel-nazarov-o-a-2022-336-s (см. прил. 10 этого же издания).

29. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційні конституційні основи докорінного реформування інституту президента країни, прокуратури, публічнотури та інших антиделіктних органів в контексті забезпечення та відновлення правового статусу соціосуб'єктів. Частина 1. *Кириченко А.А., Бондаренко И.В. Инновационные основы легитимного массмедийного и иного обнародования достоверных и недостоверных сведений в условиях военного положения : учеб. пособие. 4-тое изд. Киев : Издатель Назаров О. А., 2022. С. 243-264. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»).* URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a> (см. прил. 8 этого же издания).

30. Кириченко О.А. Інноваційні конституційні основи докорінного реформування інституту президента країни, прокуратури, публічнотури та інших антиделіктних органів в контексті забезпечення та відновлення правового статусу соціосуб'єктів. Частина 2. *Кириченко А.А., Бондаренко И.В. Инновационные основы легитимного массмедийного и иного обнародования достоверных и недостоверных сведений в условиях военного положения : учеб. пособие. 4-тое изд. Киев : Издатель Назаров О. А., 2022. С. 265-293. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»).* URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a> (см. прил. 9 этого же издания).

13. Тезисы докладов на конференции, опубликованные в иных украинских изданиях :

13.1. Единоличные :

1. Кириченко О. А. Проблеми криміналістики в сучасних умовах боротьби із злочинністю. *Українознавство і гуманізація освіти* матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер., 19-20 листопада 1992 р., Дніпр. держ. ун-т. Дніпропетровськ : Вид-во ДДУ, 1993. С. 147-148.

2. Кириченко О. А. Можливості вдосконалення поняття інформації, її джерел, способів і форм представлення у слідчій діяльності. *Використання сучасних досягнень науки і практики у підвищенні ефективності боротьби зі злочинністю* : матеріали наук.-практ. конференції, 30 березня 2000 р. Київ : НАВС України, 2000. С. 38-47.

3. Кириченко О. А. Нова концепція предмету криміналістики та її місця у системі юридичних наук. *Теорія і практика застосування*

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

чинного кримінального і кримінально-процесуального законодавства у сучасних умовах : матеріали наук.-практ. конфер., у 2-х ч. Ч. II. Київ : НАВС України, 2002. С. 15-17.

4. Кириченко О. А. Історія виникнення криміналістики і сучасне визначення її предмета. *Використання сучасних досягнень криміналістики у боротьбі зі злочинністю* : матеріали Міжвузівськ. наук.-практ. конфер. студентів, курсантів і слухачів, 12 квітня 2002 р. Донецьк : РВВ ДІВС, 2002. С. 39-52.

5. Кириченко О. А. Поняття, різновиди і класифікація об'єктів слідознавства. *Сучасні проблеми профілактики та розкриття злочинів, які скоюються неповнолітніми* : матеріали Міжвузівськ. наук.-практ. конфер., 26 квітня 2002 р. Донецьк : РВВ ДІВС, 2002. С. 136-148.

6. Кириченко О. А. Вдосконалення юридичних засобів запобігання суїциду. *Актуальні проблеми суїцидології* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., у 2 ч. Київ : РВВ КІВС, 2002. Ч. 1. С. 106-115.

7. Кириченко О. А. Історія, сучасний стан та перспективи розвитку криміналістики. *Актуальні проблеми сучасної криміналістики* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., у 2 ч. 19-21 вересня 2002 р. Сімферополь : Доля, 2002. Ч. 1. С. 36-48.

8. Кириченко О. А. Новітня концепція юридичної освіти. *Ольвійський форум - 2008: Стратегії України в геополітичному просторі* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 5-8 червня 2008 р. Ч. 1. Миколаїв : Вид-во МГДУ ім. П. Могили, 2008. С. 177-178.

9. Кириченко О. А. Новітні підходи до класифікації юриспруденції. *Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 10 квітня 2009 р. Одеса : Вид-во ОДУВС, 2009. С. 25-26.

10. Кириченко О. А. Класифікація юридичних наук у контексті виконання їх загальногрупових завдань. *Ольвійський форум - 2009: Стратегії України в геополітичному просторі* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 12-14 червня 2009 р. Тези Т. 2. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2009. С. 31-32.

11. Кириченко А. А. Природа Антикримінальної отрасли права Украины по новой классификации юридических наук. *Кримінальні проступки : теоретичне підґрунтя та шляхи вдосконалення законодавства України* : матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конфер., 8–28 березня 2013 р., Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2013. С. 68-72.

О.А. Кириченко

12. Кириченко А. А. Новая доктрина правонарушений и юридической ответственности органов государственной власти. *Вивчення та впровадження в Україні іноземного досвіду удосконалення діяльності органів влади* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конфер., 27 лист. 2013 р. Ч. 1. Полтава : ПолтНТУ, 2013. С. 48-51.

13. Публикация с грифом секретности.

14. Публикация с грифом секретности.

15. Кириченко О. А. Новая доктрина политологии юриспруденции (приглашение к дискуссии). *Перспективні напрямки розвитку сучасної юридичної науки* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18-19 квітня 2014 р. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2014. С. 24-28. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/ua/conf/law/archive/9/>¹¹⁴

16. Кириченко А. А. Базисные категории юриспруденции. *Ольвійський форум – 2014 : стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі : Сучасна юриспруденція* : матеріали Міжнарод. наук.-практ. конфер., 4-7 червня 2014 р. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2014. С. 17-18. URL : <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/147/1/%d0%9e%d0%bb%d1%8c%d0%b2%d1%96%d0%b9%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%b8%d0%b9%20%d1%84%d0%be%d1%80%d1%83%d0%bc-2014.%20%d0%a1%d1%83%d1%87%d0%b0%d1%81%d0%bd%d0%b0%20%d1%8e%d1%80%d0%b8%d1%81%d0%bf%d1%80%d1%83%d0%b4%d0%b5%d0%bd%d1%86%d1%96%d1%8f.pdf>

17. Кириченко А. А. Новая доктрина структуры криминалистики и ордиистики как науки и учебной дисциплины. *Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики* : матеріали. Міжнар. наук.-практ. конфер., 5 грудня 2014 р. Харків : ХНУВС, 2014. С. 298-300.

18. Кириченко А. А. Сущность и значение базового принципа совершенства антикриминального судопроизводства. *Сучасне*

¹¹⁴ Дана і наступні доповіді учасників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра на сайті цієї конференції за вказаною електронною адресою знаходилися протягом двох тижнів у вигляді представленого їх бібліографічного опису. Після цього вони були зняті авторами через помилкове направлення їх на цю конференцію, а не в наукове видання, включене до наукометричних баз даних. Доповіді були суттєво перероблені в об'ємному та змістовному аспекті та направлені до наукового журналу «Молодий учений», який є проектом одного й того ж вузівського представництва. Через це розміщення цих доповідей як певних об'єктів авторського права у розділі апробації положень наукової школи є правомірним.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

кримінальне провадження України : доктрина, нормативна регламентація та практика : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер., 17 квітня 2015 р. / відп. ред. А.П. Аленін. Одеса : НУ «Одеськ. юрид. ак.», 2015. С. 43-45.

19. Кириченко А. А. Истинная природа де-факто имущественно-договорной (гражданской) отрасли права и судопроизводства по новой доктрине классификации юридических наук. *Приватне право в умовах глобалізації: ключові проблеми модернізації сучасного права* : матеріали IV Міжнар. наук. Інтернет-конфер., 20 лютого 2015 р.; за ред. П.М. Шепірка, І.Г. Оборотова. Миколаїв : Іліон, 2015. С. 11-17.

20. Кириченко А. А. Новая доктрина сущности и структуры антикриминальной ответственности. *Новітні кримінально-правові дослідження – 2015* : матеріали Міжнар. Інтернет-конфер., 20 квітня 2015 р., Микол. ін-т права Нац. ун-ту «Одеськ. юрид. ак.» / відп. ред. О. В. Козаченко. Миколаїв : Іліон, 2015. С. 168-171.

21. Кириченко А. А. Видовое разнообразие криминальных правонарушений по новой доктрине ступенчатого сущностного видового деления правонарушений. *Новітні тенденції законотворчості у сфері кримінального права* : матеріали Всеукр. Інтернет-конфер., 20 квітня 2015 р. Одеса : НУ ОЮА, 2015. С. 22-28.

22. Кириченко А. А. Новая доктрина бесплатного и доступного семиуровневого образования. *Педагогічні традиції та інновації в сучасному освітньому просторі* : матеріали II всеукр. наук. конфер. з міжнар. участю, Мукачево, 28 квітня 2015 р. Дніпропетровськ : Вид-во «Інновація», 2015. С. 8-11.

23. Кириченко А. А. Новая доктрина базисных категорий юриспруденции: приглашение к дискуссии. *Сучасні тенденції розвитку юридичної науки та практики* : матеріали. Міжнар. наук.-практ. конфер., 22-23 травня 2015 р. Кривий Ріг : ДВНЗ «Криворізьк. нац. ун-т», 2015. С. 18-20.

24. Кириченко А. А. Значение новой доктрины правового статуса социосубъектов для противодействия насилия в семье. *Гендерні детермінанти вчинення насильства у сім'ї та правові основи протидії: електронн* : матеріали Міжнарод. Інтернет-конфер., Ів.-Франків., 27-28 травня 2015 р. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2015. С. 21-23. URL : <http://www.nai.au.kiev.ua/naukova-diyalnist/naukovi-zaxodi/materiali-naukovih-zahodiv/2015-rik.html>

25. Кириченко А. А. Истинная природа антикриминального судопроизводства и криминалистики по новой доктрине классификации юридических наук. *Теоретичні аспекти організації*

О.А. Кириченко

досудового розслідування: матер. Всеукр. наук.-практ. конфер., 4 груд. 2015 р. Харків : ХНУВС, 2015. С. 44-46.

26. Кириченко О. А. Правовий статус соціосуб'єктів у контексті новітньої доктрини базисних властивостей права. *Права людини: аксіологічний, онтологічний та ґносеологічний виміри*: матеріали круглого столу, 9 грудня 2015 р. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2015. С. 59-62.

27. Кириченко А. А. Возможности ступенчатого видового деления правонарушений без криминальных правонарушений. *Нормативні та прикладні засади удосконалення інституту призначення покарання та інших заходів кримінально-правового впливу*: матеріали Міжнарод. наук.-практ. Інтернет-конфер., 26-27 грудня 2015 г. Одеса: Нац. ун-т «Одеськ. юрид. ак.», 2015. С. 60-66. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/3260>

28. Кириченко А. А. Сущность и видовое деление юридических фактов, их значимость для противодействия насилия в семье. *Кримінально-правові та адміністративно-правові основи протидії насильству в сім'ї*: матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару, м. Івано-Франківськ, 29 лютого 2016 р. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2016. С. 77-80.

29. Кириченко О. А. Значення нового розуміння сутності та видового поділу кримінальних правопорушень для розвитку кримінологічної теорії про злочинність. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення*: матеріали наук.-практ. конфер., 25 березня 2016 р.: у 2 ч. Ч. 1. Київ: Нац. акад. вн. справ, 2016. С. 61-64.

30. Кириченко А.А. Новая доктрина передачи власти от избирателей государства или региона субъектам властных полномочий. *II Юридичні Моголянські читання – 2016*. Всеукр. наук.-практ. конфер., 21 квітня 2016 р. Миколаїв: Вид-во Чорн. держ. ун-ту ім. Петра Могили, 2016. С. 41-44. URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/106/1/%d0%86%d0%86%20%d1%8e%d1%80%d0%b8%d0%b4%d0%b8%d1%87%d0%bd%d1%96%20%d0%9c%d0%be%d0%b3%d0%b8%d0%bb%d1%8f%d0%bd%d1%81%d1%8c%d0%ba%d1%96%20%d1%87%d0%b8%d1%82%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f.pdf>

31. Кириченко А. А. Новая концепция многоуровневого обществоведческого образования: приглашение к дискуссии. *Інноватика суспільствознавчої освіти ХХІ сторіччя: виклики і шляхи розвитку*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 12-14 травня 2016 р. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 29-30.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

32. Кириченко А. А. Новая доктрина базисного значения права как одного из способов управления волей социосубъектов и как суммативной правовой категории. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 4-9. URL : https://www.academia.edu/26851457/%D0%97_%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8_20_%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

33. Кириченко А. А. Новая доктрина сущности, состава и сбалансированности правового статуса социосубъектов. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 9-13. URL : https://www.academia.edu/26851457/%D0%97_%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8_20_%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

34. Кириченко А. А. Новая доктрина базисной конституционной обязанности государства и ее органов. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 14-18. URL : https://www.academia.edu/26851457/%D0%97_%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8_20_%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

35. Кириченко А. А. Новая доктрина сущности, секциона и уровней передачи власти от избирателей субъектам властных полномочий. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 27-33. URL : https://www.academia.edu/26851457/%D0%97_%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8_20_%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

36. Кириченко А. А. Новая доктрина сущности и видового деления юридических фактов и сущности правонарушения как его

О.А. Кириченко

разновидности. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 33-37. URL: https://www.academia.edu/26851457/%D0%97_%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8_20_%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

37. Кириченко А. А. Вторая и третья вариации новой доктрины ступенчатого сущностного видового деления правонарушений. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18.05.2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 46-50. URL: https://www.academia.edu/26851457/%D0%97_%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8_20_%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

38. Кириченко А. А. Хронология и основные этапы разработки классификации юридических наук. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 62-68. URL: https://www.academia.edu/26851457/%D0%97_%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8_20_%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

39. Кириченко А. А. Новая доктрина сущности, функций и перечня антиделиктных органов. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер. з нагоди 20-річчя Конституції України, 18 травня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 101-108. URL: https://www.academia.edu/26851457/%D0%97_%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8_20_%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

40. Кириченко А. А. Новая доктрина бесплатного и доступного четырнадцатилетнего юридического образования и науки. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер. з нагоди 20-річчя Конституції України, 18 травня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 108-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

117. URL : https://www.academia.edu/26851457/%D0%97_%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8_20_%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

41. Кириченко А. А. Новая доктрина первого уровня дисциплинарных связей криминалистики и ординистики. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер. з нагоди 20-річчя Конституції України, 18 травня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. С. 187-190. URL : https://www.academia.edu/26851457/%D0%97_%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8_20_%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

42. Кириченко А. А. Новая доктрина классификации антиделиктных экспертных исследований. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 205-207. URL : https://www.academia.edu/26851457/%D0%97_%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8_20_%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

43. Кириченко А. А. Новая доктрина хронологии зарождения и становления микрообъектологии как базисного частного учения криминалистики. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 209-216. URL : https://www.academia.edu/26851457/%D0%97_%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8_20_%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

44. Кириченко А. А. Новая доктрина теорологии микрообъектологии как базисного частного учения криминалистики и ординистики. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 216-220. URL : https://www.academia.edu/26851457/%D0%97_%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8_20_%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F

О.А. Кириченко

%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

45. Кириченко А. А. Отдельные положения теорологии следоведения и документологии как базисных частных учений криминалистики и ордистики. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 263-266. URL : https://www.academia.edu/26851457/%D0%97_%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8_20_%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

46. Кириченко А.А. Положительное и отрицательное в отечественном правовом регулировании образовательной деятельности. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 305-327. URL : https://www.academia.edu/26851457/%D0%97_%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8_20_%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

47. Кириченко А.А. Конституционная власть народа или избирателей: новая доктрина секционна и уровней передачи власти субъектам властных полномочий. *Двадцятирічний шлях Конституції України: надбання та виклики перехідного періоду*: матеріали Круглого столу з нагоди 20-річчя Конституції України та 25-річчя незалежності України, 19 травня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 3-9. URL : <http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/162/1/19.05.2016%20%D0%9A%D1%80%D1%83%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D1%96%D0%BB%20%D0%BD%D0%B0%20%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%96%20%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B8%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97.pdf>¹¹⁵

¹¹⁵ Див. також : Кириленко С.В. Новітня доктрина Конституційного кодексу України та Кодексу Конституційного судочинства України. *Двадцятирічний*

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

48. Кириченко А. А. Новая доктрина трехуровневого секциона передачи власти от избирателей субъектам властных полномочий. *Двадцять років на шляху до незалежної та правової держави: проблеми та шляхи їх вирішення* : матеріали Круглого столу з нагоди 20-річчя Конституції України та 25-річчя незалежності України, 20 травня 2016 р. 36. наук. ст.; за ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 14-20. URL : <http://librarymnu.>

шлях Конституції України : надбання та виклики перехідного періоду : матеріали Круглого столу з нагоди 20-річчя Конституції України та 25-річчя незалежності України, 19 травня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 20-23. URL : <http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/162/1/19.05.2016%20%D0%9A%D1%80%D1%83%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D1%96%D0%BB%20%D0%BD%D0%B0%20%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%96%20%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B8%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97.pdf>; Шлычек А.Ю. Возможности совершенствования конституционных основ образовательной и научной деятельности. *Двадцятирічний шлях Конституції України : надбання та виклики перехідного періоду* : матеріали Круглого столу з нагоди 20-річчя Конституції України та 25-річчя незалежності України, 19 травня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 25-34. URL : <http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/162/1/19.05.2016%20%D0%9A%D1%80%D1%83%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D1%96%D0%BB%20%D0%BD%D0%B0%20%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%96%20%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B8%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97.pdf>; Иванов А.А. Возможности теоретического и прикладного совершенствования конституционного принципа деления государственной власти на ветви. *Двадцятирічний шлях Конституції України : надбання та виклики перехідного періоду* : матеріали Круглого столу з нагоди 20-річчя Конституції України та 25-річчя незалежності України, 19 травня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 35-38. URL : <http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/162/1/19.05.2016%20%D0%9A%D1%80%D1%83%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D1%96%D0%BB%20%D0%BD%D0%B0%20%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%82%D1%96%20%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B8%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97.pdf>.

О.А. Кириченко

kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 71>

49. Кириченко А. А. Новая доктрина секциона передачи власти от избирателей субъектам властных полномочий: приглашение к дискуссии. *Актуальні питання державотворення в Україні*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 20 травня 2016 р. В 3-х томах. Том 1. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2016. С. 38-40.

50. Кириченко А.А. Развитие новой доктрины передачи власти от избирателей субъектам властных полномочий. *Законодавче забезпечення вдосконалення правової системи України щодо захисту прав і свобод людини і громадянина*: матеріали наук.-практ. конфер., 25 травня 2016 р. / під заг. ред. Чижмарь К. І. Київ: ІППО МЮО. С. 41-45.

51. Кириченко А. А. Правовая природа и основы антикриминальной отрасли права и криминологии по новой доктрине классификации юридических наук. *Протидія злочинності в Україні: кримінально-правові та криминологічні аспекти*: матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару, 26 травня 2016 р. Миколаїв: Луганськ. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка, 2016. С. 80-83.

52. Кириченко А. А. Новая доктрина передачи власти от избирателей государства или региона субъектам властных полномочий. *II юридичні Могиланські читання*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2016. С. 41-44.

URL :
<https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/106/1/%d0%86%d0%86%20%d1%8e%d1%80%d0%b8%d0%b4%d0%b8%d1%87%d0%bd%d1%96%20%d0%9c%d0%be%d0%b3%d0%b8%d0%bb%d1%8f%d0%bd%d1%81%d1%8c%d0%ba%d1%96%20%d1%87%d0%b8%d1%82%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f.pdf>

53. Кириченко А. А. Развитие секциона передачи власти от избирателей субъектам властных полномочий в условиях евроинтеграционных процессов. *Актуальні проблеми державно-правового розвитку України в контексті євроінтеграційних процесів*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., присвяченої 20-річчю Конституції України, 23-24 червня 2016 р. Запоріжжя: «Просвіта», 2016. С. 234-238.

54. Кириченко А. А. Презентация и развитие новой доктрины сущности, секциона и уровней передачи власти от избирателей субъектам властных полномочий. *Правові системи сучасності: взаємодія та конфлікти*: матеріали Міжнарод. круглого столу, 16 липня 2016 р., кафедра права Європейського Союзу та

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

порівняльного правознавства, НУ «Одеськ. юрид. ак.». Одеса : Фенікс, 2016. С. 66-70.

55. Кириченко О. А. Возможности усовершенствования Конституционной воинской обязанности граждан по защите Отечества. *Конституційний військовий обов'язок по захисту Вітчизни : сучасність та перспективи* : матеріали Круглого столу з нагоди Дня захисника України, 13 жовтня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 3-7. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 129>

56. Кириченко А. А. Дорожно-транспортное деяние как юридический факт, подлежащий доказыванию в антикриминальном судопроизводстве. *Безпека дорожнього руху: правові та організаційні аспекти* : матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конфер., 22 листопада 2016 р. Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2016. С. 113-118.

57. Кириченко О. А. Доктрина профессиональности антиделиктной деятельности как основа презумпции профессиональности, достаточности и сбалансированности полномочий полицейского. *Презумпція правоти поліцейського* : матеріали засідання дискусійного клубу з нагоди Всеукраїнського тижня права, 22 листопада 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 15-20. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 132>

58. Кириченко А. А. Новая доктрина базисных значений права – основа современного правового статуса учащейся молодежи. *Всі мають право знати право* : матеріали Круглого столу з нагоди Всеукраїнського тижня права, 29 листопада 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 3-6. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 137>

59. Кириченко А. А. Всеобщая декларация прав человека и иные международные правовые акты – основа современного правового статуса учащейся молодежи. *Загальна декларація прав людини – основа правового статусу молоді, яка навчається* : матеріали Круглого столу з нагоди Всеукраїнського тижня права, 5 грудня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 9-11. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці

О.А. Кириченко

викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 138>

60. Кириченко А. А. Профессиональность антиделиктной деятельности - основа презумпции профессиональности, достаточности и сбалансированности полномочий антиделиктолога *Презумпція професійності, достатності та збалансованості повноважень антиделіктолога* : матеріали Круглого столу з нагоди Всеукраїнського тижня права, 6 грудня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2016. С. 13-17. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 135>

61. Кириченко А. А. Образование в Украине: современное состояние и новая доктрина. *Сучасний стан та можливості удосконалення освіти та науки в Україні* : матеріали Круглого столу з нагоди Всеукраїнського тижня права, 6 грудня 2016 р. 36. наук. ст. / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 3-12. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 134>

62. Кириченко А. А. Вариант решения проблемы видového деления правонарушений по действующим УК Украины и УПК Украины. Теоретичні та практичні проблеми розвитку кримінального права і процесу : матеріали V Всеукр. наук.-практ. семінару, 6 грудня 2016 р. Івано-Франківського ун-т права ім. Короля Данила Галицького. Івано-Франківськ : РВВ ІФУП ім. Короля Данила Галицького, 2016. С. 16-20.

63. Кириченко А. А. Новая доктрина передачи власти от избирателей государства или региона субъектам властных полномочий. *Механізм передачі влади від виборців до суб'єктів владних повноважень* : матеріали Круглого столу з нагоди Всеукраїнського тижня права, 7 грудня 2016 р. 36. наук. ст.. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 6-17. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 136>

64. Кириченко А. А. Новая доктрина трех базисных значений (свойств) права – основа современного правового статуса студенческой молодежи. *Сучасний правовий статус студентської молоді* : матеріали Круглого столу з нагоди Всеукраїнського тижня права, 7 грудня 2016 р. 36. наук. ст. / за наук. ред. О. А. Кириченка.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 3-5. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 139>

65. Кириченко А. А. Международные пакты по правам человека – основа правового статуса учащейся молодежи. *Міжнародні пакти з прав людини – основа правового статусу учнівської молоді* : матеріали Круглого столу з нагоди річниці прийняття Міжнародних пактів з прав людини, 13 грудня 2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 3-9. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 141>

66. Кириченко А. А. Международный и национальный правовой статус учащейся молодежи : современное состояние и возможности совершенствования. *Міжнародний та національний правовий статус учнівської молоді* : матеріали Круглого столу з нагоди річниці прийняття Міжнародних пактів з прав людини, 15 грудня .2016 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 3-9. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 142>

67. Кириченко А. А. Возможности усовершенствования международного и национального правового статуса учащейся молодежи. *Можливості удосконалення міжнародного і національного правового статусу учнівської молоді* : матеріали Круглого столу з учнями МЗОШ № 29 з нагоди п'ятдесятиріччя Міжнародних пактів про права людинию 2 лют. 2017 р. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. С. 3-9. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 153>

68. Кириченко А. А. Пятидесятилетний путь развития международных пактов по правам человека в свете новой доктрины базисных значений права и некоторых иных новых доктрин юриспруденции. *Багаторічний шлях розвитку міжнародного правового статусу учнівської молоді* : матеріали Круглого столу з учнями МЗОШ № 49 з нагоди п'ятдесятиріччя Міжнародних пактів про права людини. 2 лютого 2017 р. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. С. 3-9. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного

О.А. Кириченко

університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права>
<№ 154>

69. Кириченко А. А. Новая доктрина базисных значений права - основа развитого правового статуса учащейся молодежи. *Можливості розвитку правового статусу учнівської молоді: міжнародний і національний аспекти*: матеріали Круглого столу з учнями Миколаївського муніципального колегіума ім. В. Д. Чайки з нагоди п'ятдесятиріччя Міжнародних пактів про права людини, 7 лютого 2017 р. Миколаїв: МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. С. 3-10. URL: [http:// librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html](http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html) <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 155>

70. Кириченко О. А. Різновиди кримінальних правопорушень та їх місце поміж інших правопорушень. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер., 3 березня 2017 р. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2017. С. 222-225 URL: http://nadpsu.edu.ua/images/nauka/naukovi_konferencii/arhiv/NADPSU_3_03_2017.pdf

71. Кириченко А. А. Новая доктрина сущности правового статуса учащейся молодежи и пределов правомерности его реализации. *Новітня доктрина правового статусу учнівської молоді*: матеріали Круглого столу з нагоди річниці Міжнародних пактів з правового статусу людини, 24 березня 2017 р. 36. наук. ст; Миколаїв: ЧНУ ім. П. Могили, 2017. С. 3-5.

72. Кириченко А. А. Современное состояние и перспективы развития правового статуса социосубъектов вообще и учащейся молодежи в частности. *Сучасний стан та перспективи розвитку правового статусу учнівської молоді*: матеріали Круглого столу з нагоди річниці Міжнародних пактів з правового статусу людини, 29 березня 2017 р. 36. наук. ст. Миколаїв: ЧНУ ім. П. Могили, 2017. С. 3-4.

73. Кириченко А. А. Новая доктрина правового статуса социосубъектов: зарождение и современное состояние. *Конституція – основа розвитку національного законодавства*: матеріали XI Всеукр. студентськ. наук.-практ. конфер., 29 березня 2017 р. Миколаїв: НУК, 2017 URL: <http://conference.nuos.edu.ua/catalog/lectureDetail.jsessionid=319a29ef066ad836ae9547afe7fb?lectureId=39008&conferenceId=38588&isProjectorView=false>

74. Кириченко А. А. Новая доктрина правового статуса социосубъектов: приглашение к дискуссии. *Децентралізація в*

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Україні: теорія та практика конституційної, адміністративної і муніципальної реформи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер., 7 квітня 2017 р. Одеса : Нац. ун-т «Одеська юридична академія», 2017. С. 158-161.

75. Кириченко А. А. Значимость междисциплинарного видового деления объективных источников антиделиктных сведений для разработки методики противодействия дорожно-транспортным деяниям. *Актуальні проблеми вдосконалення нормативно-правового забезпечення безпеки дорожнього руху* : матеріали Круглого столу, 11 травня 2017 р. Кривий Ріг, 2017. С. 40-43.

76. Кириченко А. А. Новая доктрина реформирования конституционного законодательства. *Актуальні проблеми державно-правового розвитку України в контексті інтеграційних процесів* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., присв. 10-річчю Інституту управління та права ЗНТУ, 20 травня 2017 р.: в 2 т. Т. 1. Запоріжжя : «Просвіта», 2017. С. 118-121.

77. Кириченко А. А. Нелегитимность министерского требования к знанию иностранного языка в контексте основного закона и новой языковой доктрины. *Мова в професійному вимірі : комунікативно-культурний аспект* : матеріали Міжнар. наук.-практ. онлайн-конфер., 19 жовтня 2017 р. Харків : НУЦЗУ, 2017. С. 110-114.

78. Кириченко А. А. Новая доктрина структуры криминалистики и ордиистики: инновационный поход. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу* : матеріали Міжнарод наук.-практ. конфер. до 100-річчя від дня народження проф. М. В. Салтєвського, 8 листопада 2017 р., МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків ХНУВС, 2017. С. 97-99.

79. Кириченко А. А. Возможности новой доктрины сущности и сбалансированности правового статуса социосубъектов в обеспечении безопасности дорожного движения. *Безпека дорожнього руху : правові та організаційні аспекти* : матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конфер., 17 листопада 2017 р. Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2017. С. 116-119.

80. Кириченко А. А. Сравнительная характеристика понимания сущности и видового деления криминальных правонарушений в отдельных странах постсоветского пространства. *Кримінально-правові та кримінологічні заходи протидії злочинності* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер., 24 листопада 2017 р. Одеса : ОДУВС, 2017. С. 98-100.

81. Кириченко О. А. Система новітніх доктрин правового статусу фізичних та юридичних осіб, держави і міждержавних утворень.

О.А. Кириченко

Захист прав людини і основоположних свобод як життєво важлива основа всеохоплюючої безпеки в Європі : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвяч. 25-річчю Гельсінського документа 1992 року «Виклик часу перемін», 7 груд. 2017 р. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. С. 31-33.

82. Кириченко А. А. Содержание и иные положения современного правового статуса учащейся молодежи. *Новітній правовий статус учнівської молоді* : матеріали Круглого столу з учнями МЗОШ № 42 з нагоди річниці Міжнародних пактів з правового статусу людини, 12 грудня 2017 р. 36. наук. ст. / за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. С. 3-8. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <57>

83. Кириченко А. А. Новая доктрина последовательности реализации конкурентного правового статуса разных социосубъектов и иные тесно связанные с этим положения. *Можливості забезпечення і відновлення правового статусу учнівської молоді* : матеріали Круглого столу з учнями МЗОШ № 12 з нагоди річниці Міжнародних пактів з правового статусу людини, 13 груд. 2017 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. С. 3-8. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <58>

84. Кириченко А. А. Новая доктрина сущности и разграничения насилия и государственного принуждения в контексте противодействия вненормативному и виктимному поведению учеников. *Сутність та розмежування насильства і державного примусу у контексті протидії позанормативній та віктимній поведінці учнів* : матеріали Круглого столу з учнями МЗОШ № 26 з нагоди річниці Міжнародних пактів з правового статусу людини, 22 груд. 2017 р. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. С. 3-10. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <72>

85. Кириченко А. А. Сущность и разграничение насилия и государственного принуждения в контексте новой доктрины правового статуса студенческой молодежи. *Проблеми подолання позанормативної і віктимної поведінки учнів у контексті нової доктрини одиннадцятирічної освіти* : матеріали Круглого столу 25 грудня 2017 р. з учнями МЗОШ № 30 з нагоди річниці Міжнародних пактів з правового статусу людини. 36. наук. ст. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. С. 3-13. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <73>

86. Кириченко А.А. Становление антикриминального судопроизводства – доктринальная задача политики противодействия криминальным правонарушениям. *Політика в сфері боротьби зі*

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

злочинністю : матеріали Міжнарод. наук.-практ. конфер., 9-10 грудня 2016 р. Івано-Франківськ : ДВНЗ ПНУ імені Василя Стефаника, 2017. С. 62-66. URL :

https://www.academia.edu/32621090/%D0%9F%D0%BE%D0%B3%D0%BB%D1%8F%D0%B4%D0%B8_%D1%83_%D0%BC%D0%B0%D0%B9%D0%B1%D1%83%D1%82%D0%BD%D1%94_%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97_%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97?auto=download

87. Кириченко А. А. Новая доктрина одиннадцатилетнего психологического образования. *Психологічні засади забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів* : матеріали І Всеукр. наук.-практ. конфер., 15 лютого 2018 р. Кривий Ріг : ДЮО МВС України, 2018. С. 369-372.

88. Кириченко А. А. Новая доктрина видового деления юридических фактов и правонарушений. *Актуальні питання протидії злочинності в сучасних умовах : вітчизняний та зарубіжний досвід* : матеріали ІІ Міжнар. наук.-практ. конфер., 15 бер. 2018 р. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. С. 38-42.

89. Кириченко А. А. Конституционная основа преодоления венормативного поведения учеников в контексте интеграционных стандартов по противодействию насилию. *Актуальні проблеми державно-правового розвитку України в контексті інтеграційних процесів* : матеріали ІІІ-ої Міжнар. наук.-практ. конфер., 28 бер. 2018 р. Запоріжжя : «ЛІРА ЛТД», 2018. С. 89-92.

90. Кириченко А. А. Некоторые последние коррупционные явления и обоснование возможностей их преодоления. *Корупційні ризики в публічній службі : компаративно-правовий аналіз досвіду країн Східної та Західної традицій права* : матеріали Регіон. наук.-практ. круглий стіл, 28–29 бер. 2018 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. С. 64-67.

91. Кириченко А. А. ДТД Зайцевой и Дронова: проявления циничной коррупции или явного непрофессионализма. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави* : матеріали Х Міжнар. наук.-практ. інтернет-конфер., 30 березня 2018 р. Одеса : ОДУВС, 2018. С. 239-241. URL : http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1825/1/%D0%BC%D0%BB%D1%8F%D0%B4%D0%B8_%D1%83_%D0%BC%D0%B0%D0%B9%D0%B1%D1%83%D1%82%D0%BD%D1%94_%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97_%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97?auto=download

О.А. Кириченко

B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84.%20157-158.pdf¹¹⁶

92. Кириченко А. А. Влияние коррупции и непрофессионализма антиделиктных органов на правовой статус перемещенных лиц. *Здійснення та захист прав внутрішньо переміщених осіб* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конфер., 20 квітня 2018 р. Ужгород : Ужг. нац. ун-т, 2018. С. 147-155.

93. Кириченко А. А. Инновационное понимание изнасилования в контексте ратификации конвенции Совета Европы по противодействию насилию в отношении женщин. *Актуальні проблеми публічного та приватного права* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 25 травня 2018 р. Запоріжжя : Клас приват. ун-т, 2018. С. 107-110.

94. Кириченко А. А. Статус Таможенной отрасли права Украины согласно новой доктрины классификации юридических наук. *Митна політика України: економічні та правові аспекти* : матеріали наук.-практ. круглого столу, 8 червня 2018 р. Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2018. С. 41-45.

95. Кириченко А. А. Психологическая составляющая вины лица при квалификации обстоятельств, связанных с ДТД. *Психологічні засади забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конфер., 7 лютого 2019 р. Кривий Ріг : ДЮО МВС України, 2019. С. 407-411.

96. Кириченко О. А. Принцип верховенства права и открытие рынка земли или циничная государственная измена?: системное правовое исследование. *Імперативи розвитку права та держави* : матеріали III-шої (XIV) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 12 вересня 2020 р. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2020. С. 19-29. URL : <http://www.nuos.edu.ua/upload/iblock/548/%D0%86%D0%9C%D0%9F%D0%95%D0%A0%D0%90%D0%A2%D0%98%D0%92%D0%98%20D0%A0%D0%9E%D0%97%D0%92%D0%98%D0%A2%D0%9A%D0%A3%20%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%90%20%D0%A2%D0>

¹¹⁶ Див. також : Петриченко Ю.Д. Загально правова сутність та повний перелік обставин, що виключають антисоціальність діяння. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави* : матеріали X Міжнар. наук.-практ. інтернет-конфер., 30 березня 2018 р. Одеса : ОДУВС, 2018. С. 253-254. URL : <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1825/1/%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84.%20157-158.pdf>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

%90%20%D0%94%D0%95%D0%A0%D0%96%D0%90%D0%92%D0%98.pdf

97. Кириченко А.А. Инновационные наименования и перечень антиделиктных органов и деятельности и антиделиктологов. *Імперативи розвитку права та держави*: матеріали IV-тої (XV) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 25 березня 2021 р. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2021. С. 11-16.

98. Кириченко А.А. Инновационное понимание ступенчатого сущностного видового деления юридических фактов как криминальных правонарушений. *Злочинність і протидія їй в умовах сингулярності: тенденції та інновації*: зб. тез доп. наук.-практ. конфер., 16 квітня 2021 р. Харків : ХНУВС, 2021. С. 439-441. URL : https://visnikkau.webnode.com.ua/_files/200002065-595e2595e4/Zlochynnist%20i%20protydiia%20yii%20v%20umovakh%20synhuliarnosti_2021.pdf

99. Kirichenko A.A. Innovative system of training courses of sectoral legal and other juridical sciences. *Підвищення якості викладання галузевих юридичних дисциплін*: матеріали круглого столу, 7 жовтня 2021 р. Київ : Київськ. рег. центр НАПрН України. 2021. С. 16-20. URL : https://krc.academy/wp-content/uploads/KRC_conf_PYAV_Oktyabr_2021_1639124146.pdf

100. Кириченко О.А. Конституційна редакція інноваційних порядків забезпечення правового статусу соціосуб'єктів. *Децентралізація публічної влади: національний та зарубіжний досвід*: матеріали всеукр. наук.-практ. конфер., 5 листопада 2021 р. Одеса : Нац. ун-т «Одеська юрид. ак.», 2021. С. 85-91.

101. Кириченко О.А. Інноваційна доктрина одинадцятирівневої базисної та супутньої юридичної освіти *Актуальні питання унормування вищої юридичної освіти*: матеріали круглого столу, 18 листопада 2021 р. Київ : Київськ. рег. центр НАПрН України. 2021. С. 10-17. URL : https://krc.academy/wp-content/uploads/KRC_conf_Aktualni_pytannya_Noyabr_2021_1643270992-5.pdf

102. Кириченко О.А. Інноваційне розуміння гендерних кримінальних та інших правопорушень. *Теоретичні та практичні проблеми розвитку кримінального права і процесу*: матеріали X Всеукр. наук.-практ. семінару, 3 грудня 2021 року. Івано-Франківськ : РВВ у-ту Короля Данила, 2021. С. 40-47.

103. Кириченко О.А. Інноваційна концепція безкоштовної і доступної одинадцятирівневої базисної та супутньої юридичної та іншої освіти. *Інноваційні практики наукової освіти*: матеріали

О.А. Кириченко

Всеукр. наук.-практ. конфер., 8 -11 грудня 2021 р. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. С.212-223. URL : http://www.iod.gov.ua/images/files/KONF_08-11_12_21.pdf

104. Кириченко О.А. Необхідність докорінного реформування підрозділів національної поліції та інших антиделіктних органів. *Шляхи реформування кримінальної поліції: вітчизняний та зарубіжний досвід* : матеріали Міжнар. наук.-практ. круглого столу, 18 лютого 2022 р. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 79-82. URL : https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/ord/2022/materialy_kr_stil_180222.pdf

105. Кириченко О.А. Інноваційне розуміння докорінного реформування функцій інституту президента держави, органів прокуратури та інших антиделіктних органів в контексті подолання кримінальних та інших правопорушень. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності* : матеріали V-тої Всеукр. наук.-практ. конфер., 25 лютого 2022 р. Хмельницький : Нац. ак. Прикорд. служби України, 2022. С. 170-175. URL : <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/05/220513-demyanyuk-.pdf>

106. Кириченко А.А. Коренное реформирование института президента страны, органов прокуратуры и всей системы антиделіктных органов в контексте обеспечения принципа верховенства права. *Верховенство права : доктрина і практика* : матеріали міжнар. наук.-практ. конфер., 25 лютого 2022 р. Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 57-61. URL : https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/8986/1/%d0%bc%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82_%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2_%d0%b4%d0%b5%d1%80%d0%b6-2022.pdf

107. Кириченко А.А. Острая необходимость коренного реформирования функций института президента страны и всей системы антиделіктных органов в целях обеспечения соблюдения правового статуса граждан. *Економіко–правові дискусії* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конфер. студентів, аспірантів та науковців, 30 березня 2022 р. Кропивницький : Льотна академія НАУ, С. 288-291. URL : <http://www.glau.kr.ua/index.php/ua/17-ukrainian/383-materiali-naukovo-praktichnikh-konferentsij>

108. Кириченко О.А. Значення інноваційного розуміння сутності достовірних відомостей для кваліфікованої дискусії в територіальних громадах із загальнодержавних проблем в умовах воєнного стану. *Розвиток територіальних громад : правові, економічні та соціальні аспекти* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 9 червня 2022 р.,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Миколаїв - с. Коблеве. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 33-34. URL : <https://www.mnau.edu.ua/nauk-rob/ndv/nauk-prof-konf/>

109. Кириченко О.А. Альтернативний варіант розвитку редакції статті Основного закону про базисні оперативні та бюрократичні порядки забезпечення дотримання та відновлення правового статусу людини. *Права людини та публічне врядування в сучасних умовах* : матеріали V Міжнар. правнич. форуму, 10 червня 2022 р., ЧНУ імені Ю. Федьковича. Чернівці : Технодрук, 2022. С. 41-46.

110. Кириченко О.А. Значення інноваційного розуміння сутності та ступеневого видового поділу правопорушень у контексті реалізації стратегії будь-яких державних деокупаційних і реінтеграційних процесів. *Крим – це Україна : стратегія деокупації та реінтеграції* : матеріали Міжнарод. наук.-практ. круглого столу, 24 лютого 2023 р. Одеса : Вид-во «Юридика», С. 81-85.

111. Кириченко О.А. Інноваційний одинацятирівневий порядок отримання steam-освіти. *Steam-освіта : від теорії до практики* : матеріали Круглого столу, 24 березня 2023 р. Київ : Ін-тут обдар. дитини НАПН України, С. 281-289. URL : https://iod.gov.ua/content/events/40/krugliy-stil-steam-osvita-vid-teoriyi-do-praktiki_publications.pdf?1682928086.9243

112. Кириченко О.А. Значення інноваційного розуміння сутності та переліку антиделіктних органів для превентивної діяльності підрозділів поліції як одного з базисних різновидів такого роду державних органів. *Актуальні питання превентивної діяльності підрозділів Національної поліції України* : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конфер., 28 квітня 2023 р. Кропивницький : Донецьк. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 44-49. URL : https://dnuvs.ukr.education/wp-content/uploads/2023/06/zbirnyk_28_04_2023_aktualni_pytannya_preventyvnoyi_diyalnosti.pdf

113. Кириченко О.А. Значення інноваційного розуміння сутності, причин появи і видового поділу девіантної поведінки особи та засобів її подолання у контексті реалізації європеїзації української науки та освіти. *Україна на шляху відновлення : завдання науки і освіти в європеїзації держави* : матеріали Всеукр. міжгалуз. наук.-практ. онлайн-конфер., 17–19 травня 2023 р. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023. С. 488-493. URL : https://iod.gov.ua/ua/naukovi-zahodi/materiali-provedenih-zahodiv/42_vseukrayinska-mizhgaluzeva--naukovo-praktichna-onlayn-konferenciya-ukrayina-na-shlyahu-vidnovlennya--zavdannya-nauki-i-osviti-v-yevropeyzaciyi-derzhavi

О.А. Кириченко

114. Кириченко О.А. «Канабіс-теорія» української вищої судової інстанції як юридичний ляпсус, що порушує правовий статус переслідуваного у контексті вимог ч. 1 ст. 7 Конвенції. *Нариси наук.-практ. конфер., присвяченої проблематиці захисту прав людини* : збірник тез доповідей. Київ : ГО «УКРО», 2023. (III). С. 11-13. URL : <https://www.ukro-ngo.org/science-journals/conferences/2023-03.html>

115. Кириченко О.А. Своєрідна «канабіс-теорія» вищої судової інстанції як основа системних порушень правового статусу переслідуваної особи в контексті вимог ч. 1 ст. 7 Конвенції. *Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених* : збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конфер. до Дня науки та 30-річчя Національної академії правових наук України (м. Київ, 18 травня 2023 р.). Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. С. 766-770.

116. Кириченко О.А. Значення інноваційного розуміння сутності, причин появи і видового поділу девіантної поведінки особи для подолання різного роду гендерних правопорушень в умовах воєнного стану. *Гендерна політика в умовах воєнного стану: правовий вимір* : збірник тез доповідей міжнар. наук.-практ. конфер., 15 червня 2023 р. Науково-дослідний інститут публічного права. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. С. 81-84.

117. Кириченко О.А. Інноваційна концепція одинадцятирівневої базової і супутньої юридичної чи будь-якої іншої освіти. *Стратегічні орієнтири освіти та реабілітації в умовах воєнного стану та повоєнного часу : проблеми, рішення, перспективи* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 26-27 жовтня 2023 р. Запоріжжя : ІМЗО ХННРА, 2023. С. 80-82. URL : <https://drive.google.com/file/d/15Fp2LF1ThYPrkxpP0rIKNZsQ7FbbNHgP/view>

118. Кириченко О.А. Інноваційна редакція статті перспективного Конституційного кодексу України чи будь-якої іншої держави у частині базисних порядків попередження порушення і відновлення правового статусу соціосуб'єктів. *Магістерські читання – 2024* : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 26 березня 2024 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 166-174.¹¹⁷

¹¹⁷ См. также : 1. Березовенко Л.С. Розвиток інноваційного розуміння ерпесексуальних, нан-ерпесексуальних, полісексуальних та сексуальних правопорушень. *Магістерські читання – 2024* : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 155-156. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Magist.chytan.pdf>; 2. Бідей І.О., Стременовський С.М. Основи інноваційного розуміння сутності, видового поділу, співвідношення і меж легітимного оприлюднення

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Magist.chytan.pdf>

достовірних і недостовірних відомостей в юридичному, журналістському чи іншому масмедійному доказуванні або у публічній дискусії. *Магістерські читання – 2024* : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 26 березня 2024 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 158-163. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Magist.chytan.pdf>;

3. Косаревська О.В. Інноваційна редакція статті перспективного Конституційного кодексу України чи будь-якої іншої держави у частині меж правомірності і тривірного механізму реалізації конкурентного правового статусу різних соціосуб'єктів. *Магістерські читання – 2024* : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 26 березня 2024 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 173-174. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Magist.chytan.pdf>;

4. Семікін Я.В., Шаповалова І.О. Інноваційна редакція статті перспективного Конституційного кодексу України чи будь-якої іншої держави у частині найвищих соціальних цінностей і меж їх порушення за наявності тільки певних виняткових обставин. *Магістерські читання – 2024* : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 26 березня 2024 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 176-182. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Magist.chytan.pdf>;

5. Хачатуров Е.Б. Сутність морської галузі права за новітньою класифікацією юридичних наук представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра. *Магістерські читання – 2024* : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 26 березня 2024 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 183-187. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Magist.chytan.pdf>;

6. Хе Єбяо, Стременовський С.М. Інноваційне розуміння конституційного обов'язку держави та інших тісно пов'язаних з цим положень. *Магістерські читання – 2024* : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 26 березня 2024 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 187-192. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Magist.chytan.pdf>;

7. Шаповалова І.О. Інноваційна редакція статті перспективного Конституційного кодексу України чи будь-якої іншої держави у частині найвищих соціальних цінностей і меж їх порушення за наявності тільки певних виняткових обставин. *Магістерські читання – 2024* : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 26 березня 2024 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 194-196. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Magist.chytan.pdf>;

8. Яновська С.М., Бідей О.М. деякий розвиток інноваційної концепції безкоштовної і доступної одинадцятирівневої базисної і супутньої юридичної та іншої освіти. *Магістерські читання – 2024* : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 26 березня 2024 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 205-210. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Magist.chytan.pdf>.

О.А. Кириченко

119. Кириченко О.А. Розвиток інновацій з докорінного реформування інституту президента держави та прокуратури як його правої руки і всіх інших антиделіктних (правоохоронних) органів. *Підготовка правоохоронців зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» нової формації: напрями освітнього та наукового забезпечення* : матеріали Всеукр. наук.-педаг. підвищення кваліфікації. 4 березня – 14 квітня 2024 р., ОДДУВС, ЦУСНС. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024 С. 64-67. URL : file:///C:/Users/intel/Desktop/%D0%9A%D0%B8%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE/%D0%98%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82-%D0%B8%D0%B7%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%8F/%D0%A1%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B8%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B9/2024/4.03-14.04_%D0%9E%D0%94%D0%A3%D0%92%D0%A1.%20%D0%A6%D0%A3%D0%84%D0%9D%D0%A1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20advanced_training_OSUIA.pdf

120. Кириченко О.А. Сутність новітньої доктрини трьох базисних властивостей (значень) права як наріжної категорія юриспруденції. *Орликівські читання – 2024 : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 17 квітня 2024 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 12-16. URL : file:///C:/Users/intel/Downloads/Zbirnyk-Orlykivski-chytannya-2024.pdf*

121. Кириченко О.А. Взаємне корисні результати одного із всеукраїнських підвищень кваліфікації науково-педагогічних працівників. *Орликівські читання – 2024 : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 17 квітня 2024 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 105-110. URL : file:///C:/Users/intel/Downloads/Zbirnyk-Orlykivski-chytannya-2024.pdf*¹¹⁸

¹¹⁸ См. также : 1. Березовенко Л.С. Сутність інноваційного розуміння деяких базисних категорій гендерної парадигми. *Орликівські читання – 2024 : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 17 квітня 2024 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 103-104. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Orlykivski-chytannya-2024.pdf>*; 2. Косаревська О.В. Інноваційне розуміння представниками наукової школи юриспруденції професора Аланкіра базисних гіперзавдань юриспруденції. *Орликівські читання – 2024 : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 17 квітня 2024 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 117-119. URL : file:///C:/Users/intel/Downloads/Zbirnyk-Orlykivski-chytannya-2024.pdf*; 3. Хачатунов Е.Б. Розвиток інноваційного

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції
13.2. В соавторстве :**

1. Кириченко А. А., Клименко В. Ф. Особенности преподавания криминалистики в условиях многоуровневого юридического образования : *материалы IV Междунар. науч.-метод. конфер.* Севастополь : Изд-во СевГТУ, 1997. С. 19-20.

2. Кириченко А. А., Васильев Г. И. Предмет исследования оердологии. *Конституційні гарантії захисту людини у сфері правоохоронної діяльності* : матеріали наук.-практ. конфер., 24-25 вересня 1999 р., ДЮІ МВС України. Дніпропетровськ : РВВ ДЮІ МВС України, 1999. С. 341-345.

3. Кириченко О. А., Кириченко І. Г. Проблеми вдосконалення предмету криміналістики та оердології як провідних навчальних дисциплін при підготовці фахівців органів внутрішніх справ. *Використання сучасних досягнень науки і практики у підвищенні ефективності боротьби зі злочинністю* : матеріали наук.-практ. конфер., 30 бер. 2000 р. Київ : НАВС України, 2000. С. 47-60.

4. Кириченко О. А., Ткач Ю. Д. Система юридических наук в свете борьбы с имущественными преступлениями. *Актуальні проблеми діяльності ОВС по попередженню, розкриттю та розслідуванню злочинів. Ч. II. Проблеми розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах* : матеріали міжнар. наук.-практ. конфер., 19-20 жовт. 2000 р. Одеса : НД РВВ ОІВС, 2000. С. 207-217.

5. Кириченко О. А., Дерев'янкін С. Л. Предмет і система юридичних наук. *Актуальні проблеми діяльності ОВС по попередженню, розкриттю та розслідуванню злочинів. Ч. II. Проблеми розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах* : матеріали міжнар. наук.-практ. конфер., 19-20 жовт. 2000 р. Одеса : НД РВВ ОІВС, 2000. С. 217-226.

6. Кириченко А. А., Васильев Г.И., Старовойтов В. И. Тактика назначения одорологической экспертизы по насильственным

розуміння морської галузі права за новітньою класифікацією юридичних наук представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра. *Орликівські читання – 2024 : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 17 квітня 2024 р. Миколаїв* : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 140-141. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Orlykivski-chytannya-2024.pdf>; 4. Шаповалова І.О., Панкратова А.А. Конституційні основи здійснення журналістської діяльності та медіабезпеки. *Орликівські читання – 2024 : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 17 квітня 2024 р. Миколаїв* : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 147-148. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Orlykivski-chytannya-2024.pdf>.

О.А. Кириченко

преступленням. *Проблеми боротьби з насильницькою злочинністю в Україні матеріали наук.-практ. конфер.. 30 вер. 1999 р., НЮА ім. Ярослава Мудрого*. Харків: Лестниця Марії, 2001. С. 202-207.

7. Кириченко О. А., Басай В. Д. Деякі проблеми загальної теорії доказів. *Стан судової реформи в Україні: проблеми і перспективи : матеріали наук.-практ. конфер., 18-19 квіт. 2002 р., Київ; Харків : Юрінком Інтер, 2002. С. 90-94.*

8. Кириченко О. А., Кириченко Ю. О. Система права чи юридичних наук: продовження дискусії. *Проблеми кодифікації законодавства України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер. Київ : Ін-т держави та права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. С. 9-12.*

9. Кириченко О. А., Кириченко Ю. О. Місце трудового права та права соціального забезпечення у системі юридичних наук. Проблеми вдосконалення правового регулювання щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина в Україні : матеріали Регіон. міжвузівськ. наук. конфер. Івано-Франківськ: Вид-во Плай, 2003. С. 183-190.

10. Кириченко О. А., Басай В. Д., Кириченко Ю. О. Можливості вдосконалення криміналістичних та ординістичних засобів подолання терористичних актів. *Тероризм і національна безпека України : матеріали Міжнар. конфер. Київ : НАВСУ, 2003. С. 102-110.*

11. Кириченко О. А., Басай В. Д., Кириченко Ю. О. Сучасна комісійна одорологічна експертиза: методика та місце у системі наукових знань. *Сучасні судово-експертні технології в кримінальному і цивільному судочинстві : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер. Харків : Вид-во Нац. ун-та внутр. справ, 2003. С. 84-92.*

12. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Можливості подальшого розвитку концепції завдань, об'єктів і поняття юриспруденції. *Реформування кримінального та кримінально-процесуального законодавства України : сучасний стан та перспективи : матеріали Всеукр. нук.-практ. конфер., 30 вер. –1 жовт. 2005 р. Івано-Франківськ : Юрид. фак-т Прикарп. нац. ун-ту. 2005. С. 14-17.*

13. Кириченко О. А., Кириченко Ю. О. Можливості подальшого розвитку системи юриспруденції. *Реформування кримінального та кримінально-процесуального законодавства України : сучасний стан та перспективи: матеріали Всеукр. нук.-практ. конфер., 30 вер. – 1 жовт. 2005 р. Івано-Франківськ : Юрид. фак-т Прикарп. нац. ун-ту. 2005. С. 21-24.*

14. Кириченко О. А., Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д. Новітні погляди на класифікацію юридичних наук (запрошення до дискусії). *Право ХХІ століття: становлення та перспективи розвитку : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер.*

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

«Другі Прибузькі юридичні читання» / під ред. В. І. Терентьєва, О. В. Козаченка. Миколаїв : МНЦ ОНЮА, 2006. С. 9-12.

15. Кириченко О. А., Ткач Ю. Д., Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О. Юридична природа житлового права України за новітньою класифікацією юридичних наук. *Реформування житлового законодавства: проблеми та перспективи* : матеріали Всеукр. круглого столу. 16 грудня 2006 р. Харків : НДІ ППіП, АПр.Н України, ХНУВС, 2006. С. 5-9.

16. Кириченко О. А., Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Деякі положення теорії антиделіктної інформації у контексті новітньої класифікації юридичних наук (запрошення до дискусії). *Проблеми та перспективи розвитку юридичної науки в Українській державі* : матеріали Всеукр. наук. практ. конфер., 20 лютого 2007 р., Миколаївськ. навч.-наук. ін-т Одеськ. держ. ун-ту ім. І. І. Мечнікова. Миколаїв : МННІ ОНУ, 2007. С. 44-51.

17. Кириченко О. А., Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О. Основы теории антиделиктной информации. *Сторіччя розшуку : історія, сучасність та перспективи* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 24 жовтня 2008 р. Одеса : ОДУВС, 2008. С. 111-114.

18. Кириченко О. А., Дунаева О. С., Коросташова Т. О. Деякі теоретичні основи юриспруденції. *Проблеми вдосконалення правового врегулювання щодо забезпечення прав та свобод людини і громадянина в Україні* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер. молодих вчених та аспірантів. 23-24 квітня 2009 р. Івано-Франківськ : ЮІ ПНУ ім. В. Стефаника, 2009. С. 5-9.

19. Кириченко О. А., Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Возможности усовершенствования отечественной юриспруденции (запрошення до дискусії). *Поняття, терміни і категорії історико-правової науки* : матеріали ХХІ-ої Міжнар. історико-правової конфер., 23-26 квітня 2009 р. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. С. 324-334.

20. Кириченко А. А., Полищук С. М. Задачи, объекты и классификация юридических наук *Наука – 2010: Проблеми та перспективи розвитку* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер., 22-23 квітня 2010 р., у 2-х т. Черкаси : СУЕМ, 2010. Т. 2. С. 62-64. URL : www.suem.edu.ua/img/image_news/tom_1-2/thesis-teachers.pdf

21. Кириченко О. А., Кириченко Є. В. Возможности реформирования административного права за новітньою класифікацією юридичних наук. *Ольвійський форум – 2010 : Стратегії України в геополітичному*

О.А. Кириченко

просторі : матеріали Міжнар. наук.-прак. конфер, 11-15 червня 2010 р. Т. 10. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. С. 52-53.

22. Кириченко О. А., Кириленко Є. В., Коросташова Т. О. Завдання адміністративного права у частині новітнього розуміння напрямків юридичної діяльності. *Теорія і практика сучасного права* : матеріали конфер., 29 жовтня 2010 р. Херсон : ХЮІ ХНУВС, 2010. С. 245-247.

23. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С., Полищук С. М. Удосконалення роботи зі слідами криміналістичного зброєзнавства. *Політика в сфері боротьби зі злочинністю : актуальні проблеми сьогодення* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер., 25-26 лютого 2011 р. Івано-Франківськ : ЮІ ПНУ, 2011. С. 37-40.

24. Тишкевич А., Кириченко О. Деякі доктринальні передумови сучасного розвитку держави і права. *Конституція основа розвитку національного законодавства* : матеріали VIII наук.-прак. студентськ. конфер., 13-14 травня 2011 р., Нац. ун-т кораблебудування ім. адм. Макарова. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2011. С. 18-19. URL : conference.nuos.edu.ua/catalog/files/lectures/6177.pdf

25. Кириченко О. А., Коросташова Т. О., Тунтула О. С. Можливості удосконалення деяких доктрин юриспруденції. *Ольвійський форум – 2011 : Стратегії України в геополітичному просторі* : матеріали Міжнарод. наук.-прак. конфер., 8-12 червня 2011 р. Т. 9. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2011. С. 33-34. URL : https://kipdf.com/-2011_5ad2075c7f8b9ab11a8b4605.html

26. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Новая редакция ст. 84 УПК Украины. *Актуальні проблеми публічного та приватного права* : матеріали III-ьої Міжнар. наук.-практ. конфер., 3 жовт. 2012 р. Запоріжжя : КПУ, 2012. С. 68-71.

27. Кириченко А. А., Кириленко Е. В., Коросташова Т. А. Развитие административной отрясли права и судопроизводства. *Актуальні проблеми публічного та приватного права* : матеріали III-ьої Міжнар. наук.-практ. конфер., 3 жовт. 2012 р. Запоріжжя : КПУ, 2012. С. 469-471.

28. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Сущность административного права и судопроизводства как антиделиктных юридических наук. *Актуальні проблеми сучасного адміністративного права* : матеріали Всеукр. круглого столу, 22 бер. 2013 р. Запоріжжя : КПУ, 2013. С. 94-98.

29. Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Новая доктрина административного правонарушения и ответственности. *Актуальні проблеми сучасного адміністративного права* : матеріали Всеукр. круглого столу, 22 бер. 2013 р. Запоріжжя : КПУ, 2013. С. 98-101.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

30. Кириченко А., Кононенко А., Коросташова Т. Возможности совершенствования базисной конституционной обязанности государства. *Конституція – основа розвитку національного законодавства* : матеріали Всеукр. студ. наук.-прак. конфер., 28 бер. 2013 р. Миколаїв : НУК, 2013. С. 68-71. URL : conference.nuos.edu.ua/catalog/files/lectures/20530.pdf

31. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Сущность личностных и вещественных антикриминальных сведений и новая доктрина работы с их источниками. *Невербальна інформація: наукові та практичні аспекти в криміналістиці* : матеріали Міжнар. круглого столу, 17 травня 2013 р., Нац. ун-т «Одеськ. юрид. ак.». Одеса : Юрид. літ., 2013. С. 5-13.

32. Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Доктринальные предусловия классификации юридических наук. Актуальные вопросы современного права. *Пути теоретического и практического решения проблем* : материалы Междунар. юрид. саммита, 2 авг. 2013 г., Европейск. междунар. научн. лига юристов. Киев : ЕМНЛЮ «Consensus omnium», 2013. С. 7-15. URL : http://consensusomnium.com/ru/reports_ru/#

33. Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Классификация юридических наук и ее перспективное значение. Публичное и частное право. *Реализация практических разработок* материалы Междунар. научн. юрид. конгресса, 25 сент. 2013 г., Европ. междунар. научн. лига юристов. Киев : ЕМНЛЮ «Consensus omnium», 2013. С. 16-19. URL : http://consensusomnium.com/ru/reports_ru/#

34. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Научный статус криминалистики. *Сучасні проблеми криміналістики* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., присв. 100-чю з дня народження В. П. Колмакова, 27-28 вересня 2013 р. Одеса : Нац. ун-т ОЮА, 2013. С. 156-159.

35. Кириченко О. А., Тунтула А. С., Коросташова Т. О. Новая доктрина антиделіктних органів України. *Правоохоронна діяльність: конституційні та адміністративно-правові аспекти* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер., 25 жовтня 2013 р. Львів : ЛьвДУВС, 2013. С. 128-131.

36. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С., Коросташова Т. О. Новая доктрина суда як гілки влади та антиделіктного органу України. *Правоохоронна діяльність: конституційні та адміністративно-правові аспекти* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер., 25 жовт. 2013 р. Львів : ЛьвДУВС, 2013. С. 164-166.

О.А. Кириченко

37. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Статус Таможенной отрасли права Украины по новой классификации юридических наук. *Актуальні проблеми розвитку права та держави в умовах міжнародних інтеграційних процесів* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 29 лист. 2013 р. Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2013. С. 88-90.

38. Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Значение новой доктрины антиделиктных органов в противодействии киберпреступлениям. *Актуальні питання розслідування кіберзлочинів* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер., 10 груд. 2013 р. Харків : ХНУВС, 2013. С. 69-72.

39. Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Новая доктрина административного правонарушения. *Адміністративний процес: сучасний стан та шляхи вдосконалення* : матеріали Всеукр. круглого столу, 10 груд. 2013 р. Запоріжжя : КПУ, 2013. С. 52-54.

40. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Новая доктрина междисциплинарных связей наук административистской направленности. *Адміністративний процес: сучасний стан та шляхи вдосконалення* : матеріали круглого столу, 10 груд. 2013 р. Запоріжжя : КПУ, 2013. С. 54-57.

41. Кириченко А. А., Коросташова Т. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Новая классификация юридических наук: доктринальные предусловия и сущность. *Пріоритетні напрямки розвитку правової системи* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 31 січ. -1 лют. 2014 р. Львів : Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2014. Ч. 1. С. 19-22.

42. Кириченко А. А., Шаповалов В. С. Сущность и место оружия в системе средств совершения преступлений. *Заходи кримінально-правового впливу: проблеми нормативної регламентації та ефективності застосування* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер., 7 лют. 2014 р. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2014. С. 162-164.

43. Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Новая доктрина сущности и видового деления правонарушений и юридической ответственности. *Юридическая наука и практика в условиях современных трансформационных процессов* : материалы Междунар. научн.-практ. конфер., 21-22 фев. 2014 г. Симферополь : Научное объединение «Юридическая мысль», 2014. С. 9-11.

44. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Новая классификация и сущность отдельных гипергрупп юридических наук. *Юридическая наука и практика в условиях современных трансформационных процессов* : материалы Междунар. научн.-практ. конфер., 21-22 фев. 2014 г. Симферополь : Научное объединение «Юридическая мысль», 2014. С. 12-14.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

45. Кириченко А. А., Коросташова Т. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Новая доктрина юридической ответственности и ее значение для новой классификации юридических наук. *Право як ефективний суспільний регулятор*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 28 лютого -1 березня 2014 р. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правових ініціатив», 2014. С. 10-13.

46. Кириченко А. А., Коросташова Т. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Доктринальные предусловия и сущность новой доктрины классификации юридических наук. *Актуальні проблеми реформування системи законодавства України*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 28 лютого -1 березня 2014 р. Запоріжжя: Запорізька міська Громадська орг. «Істина», 2014. С. 7-10.

47. Гіржев А. О., Кириченко О. А. Криміналістична характеристика заподіяння тілесних ушкоджень. *Від громадянського суспільства - до правової держави*: матеріали Х-тої Міжнар. інтернет-конфер. студентів та молодих вчених, 25 квітня 2014 р. Харків: ХНУ, 2014. С. 50-55.

48. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Некоторые базисные доктрины юриспруденции. *Актуальні проблеми публічного та приватного права*: матеріали V-тої Міжнар. наук.-практ. конфер., 17 жовтня 2014 р. Запоріжжя: КПУ, 2014. С. 93-96.

49. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Развитие отдельных базисных доктрин юриспруденции. *Теоретико-прикладні засади правової науки: сучасний вимір*: матеріали наук.-практ. конфер., 25 грудня 2014 р. Запоріжжя: Вид. ФОП Зеленкевич Л. П., 2014. С. 28-31.

50. Перехрест Г. И., Кириченко А. А. Значение новой доктрины видового деления юридических фактов для правильного понимания сущности деяния преступления. *VI Всеукр. наук. читання з кримінальної юстиції пам'яті В. П. Колмакова*: матеріали Всеукр. наук. конф. молодих вчених, асп. і студ., 18 квіт. 2015 р. Одеса: Фенікс, 2015. С. 221-223.

51. Никулина Ю. В., Кириченко А. А. Доктрина недопустимости обратной силы правового акта, ухудшающего правовой статус социосубъектов. *Конституція – основа розвитку національного законодавства*: матеріали XI Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 28 лют. 2015 р. Миколаїв: НУК, 2015. С. 75-76.

52. Тымцё О. А., Кириченко А. А. Реформирование образования и науки в контексте новой доктрины недопустимости ухудшения правового статуса социосубъектов. *Конституція – основа розвитку*

О.А. Кириченко

національного законодавства : матеріали XI Всеукр. студ. наук.-прак. конфер., 28 лют. 2015 р. Миколаїв : НУК, 2015. С. 102-103.

53. Кириченко О. А., Шинкарук К. О. Чотирнадцятиступенева антикримінальна освіта. *Нормативні та прикладні засади удосконалення інституту призначення покарання та інших заходів кримінально-правового впливу* : матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конфер., 26-27 груд. 2015 г. Одеса : Нац. ун-т «Одеськ. юрид. ак.», 2015. С. 66-72. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/3260>

54. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новая доктрина сущности государственной службы и служащего : приглашение к дискуссии. *Актуальні питання реалізації нового Закону України «Про державну службу»* : матеріали Всеукр. форуму вчених-адміністративістів, 21 квіт. 2016 р. Запоріжжя ЗНУ, 2016. С. 137-140.

55. Богомолова М. А., Кириченко А. А. Обзор основных международных правовых актов, регулирующих образовательную деятельность. *Перші Миколаївські юридичні дискусії* : матеріали Міжнарод. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 757-764. *3 нагоди 20-річчя Конституції України. Анна (Анна) Politova (Политова), уголовное право. Перші Миколаївські юридичні дискусії. Aademia.edu : веб-сайт.* URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

56. Виноградов А. К., Кириченко А. А. Вторая вариация новой доктрины ступенчатого сущностного видового деления юридической ответственности. *Перші Миколаївські юридичні дискусії* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 56-62. *3 нагоди 20-річчя Конституції України. Анна (Анна) Politova (Политова), уголовное право. Перші Миколаївські юридичні дискусії. Aademia.edu : веб-сайт.* URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

57. Волкова К. Л., Кириченко А. А. Некоторые преимущества и недостатки международного правового регулирования образовательной деятельности. *Перші Миколаївські юридичні дискусії* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 764-771. URL : https://www.academia.edu/26851457/%D0%97_%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8_20_%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

58. Григоренко Д. П., Кириченко О. А. Світові міжнародні правові основи реалізації соціального захисту та здійснення соціальної роботи.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Перші Миколаївські юридичні дискусії: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв: МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 772-778. 3 нагоди 20-річчя Конституції України. Анна (Анна) Politova (Политова), уголовное право. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*. Aademia.edu: веб-сайт. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

59. Кириленко Е. В., Кириченко А. А. Новая доктрина перспектив развития отдельных юридических наук административистской направленности. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв: МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 77-80. 3 нагоди 20-річчя Конституції України. Анна (Анна) Politova (Политова), уголовное право. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*. Aademia.edu: веб-сайт. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

60. Кириченко А. А., Басай В. Д. Новая доктрина поэтапной схемы и описания одорологической лаборатории. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв: МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 237-240. 3 нагоди 20-річчя Конституції України. Анна (Анна) Politova (Политова), уголовное право. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*. Aademia.edu: веб-сайт. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

61. Кириченко А. А., Виноградов А. К. Новая доктрина третьего и четвертого уровней дисциплинарных связей криминалистики и ордистики. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв: МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 196-199. 3 нагоди 20-річчя Конституції України. Анна (Анна) Politova (Политова), уголовное право. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*. Aademia.edu: веб-сайт. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

62. Кириченко О. А., Волкова Х. Л., Флера А. Р. Про деякі правові акти із подолання певних фактів беззаконня та адміністративного свавілля в українській освітянській діяльності. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв: МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 327-338. 3 нагоди 20-річчя Конституції України. Анна (Анна) Politova (Политова), уголовное право. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*. Aademia.edu: веб-сайт. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

63. Кириченко О. А., Рудаковська А. В. Конституційні та кодифікаційні основи реалізації соціального захисту та здійснення соціальної роботи. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв: МНУ

О.А. Кириченко

ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 343-352. *3 нагоди 20-річчя Конституції України. Анна (Анна) Politova (Политова), уголовное право. Перші Миколаївські юридичні дискусії. Aademia.edu : веб-сайт. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>*

64. Кириченко О. А., Сметанська О. В. Пропозиції до обласної Комплексної програми профілактики кримінальних та інших правопорушень та вдосконалення системи захисту конституційного правового статусу громадян та інших соціосуб'єктів. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 338-343. *3 нагоди 20-річчя Конституції України. Анна (Анна) Politova (Политова), уголовное право. Перші Миколаївські юридичні дискусії. Aademia.edu : веб-сайт. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>*

65. Кириченко О. А., Стефурак А. С. Декілька десятків юридичних ляпсусів та інших суттєвих недоліків у правовій регламентації суб'єктів, порядку та дій з отримання доказів за ст. 93 та ін. КПК України. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 675-684. *3 нагоди 20-річчя Конституції України. Анна (Анна) Politova (Политова), уголовное право. Перші Миколаївські юридичні дискусії. Aademia.edu : веб-сайт. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>*

66. Кириченко А. А., Ткач Ю. Д. Новая доктрина первого уровня дисциплинарных связей криминалистики и ординистики. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 187-190. *3 нагоди 20-річчя Конституції України. Анна (Анна) Politova (Политова), уголовное право. Перші Миколаївські юридичні дискусії. Aademia.edu : веб-сайт. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>*

67. Кириченко А. А., Ткач Ю. Д. Новая доктрина пятого и шестого уровней дисциплинарных связей криминалистики и ординистики. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 200-201. *3 нагоди 20-річчя Конституції України. Анна (Анна) Politova (Политова), уголовное право. Перші Миколаївські юридичні дискусії. Aademia.edu : веб-сайт. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>*

68. Кириченко А. А., Ткач Д. Ю. Новая доктрина структуры криминалистики и ординистики как методической юридической науки и учебного предмета. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 207-209. *3 нагоди 20-річчя Конституції України. Анна (Анна) Politova (Политова), уголовное право. Перші Миколаївські юридичні дискусії. Aademia.edu : веб-сайт. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>*

69. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новая доктрина сущности и видового деления базисных задач и объектов юриспруденции и базисных направлений юридической деятельности. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 черв. 2016 р. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 22-27. URL : *3 нагоди 20-річчя Конституції України. Анна (Анна) Politova (Политова), уголовное право. Перші Миколаївські юридичні дискусії. Aademia.edu : веб-сайт. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>*

70. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новая доктрина классификации юридических наук в контексте их гипергрупповых задач и по иным основаниям. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 68-73. *3 нагоди 20-річчя Конституції України. Анна (Анна) Politova (Политова), уголовное право. Перші Миколаївські юридичні дискусії. Aademia.edu : веб-сайт. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>*

71. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новые доктринальные возможности развития процедурных юридических наук. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 80-89. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

72. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новая доктрина государственных служащих и государственной службы. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 92-101. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

73. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новая доктрина второго уровня дисциплинарных связей криминалистики и ординистики. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 190-195. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

74. Кириченко А. А., Шаповалова В. С. Новая доктрина теорологии оружиеделиктики как базисного частного учения криминалистики и ординистики. *Перші Миколаївські юридичні дискусії*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв : МНУ

О.А. Кириченко

ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 240-244. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

75. Ромашенко В. В., Кириченко О. А. Європейські міжнародні правові основи реалізації соціального захисту та здійснення соціальної роботи. *Перші Миколаївські юридичні дискусії* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 790-796. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

76. Тунтула А. С., Кириченко А. А. Новая доктрина сущности отдельных групп антиделиктных юридических наук. *Перші Миколаївські юридичні дискусії* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. С. 73-76. URL : <https://www.academia.edu/26851457/>

77. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Развитие новой доктрины базисных значений права. *Могилянські читання – 2016 : Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти. Т.4 : Соціальна робота. Соціологія. Філософія. Право* : матеріали Всеукр. наук.-метод. конфер., 14-18 листопада 2016 р. Миколаїв : ЧНУ ім. П. Могили, 2016. С. 79-81. URL : <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/33/1/%d0%9c%d0%be%d0%b3%d0%b8%d0%bb%d1%8f%d0%bd%d1%81%d1%8c%d0%ba%d1%96%20%d1%87%d0%b8%d1%82%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f-2016.%20%d0%a2.%204.%20%d0%a1%d0%be%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b0%20%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%be%d1%82%d0%b0.%20%d0%a1%d0%be%d1%86%d1%96%d0%be%d0%bb%d0%be%d0%b3%d1%96%d1%8f.%20%d0%a4%d1%96%d0%bb%d0%be%d1%81%d0%be%d1%84%d1%96%d1%8f.%20%d0%9f%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%be..pdf>

78. Кириченко А.А., Ланцедова Ю.А., Тунтула А.С. Презумпция правоты полицейского или презумпция профессиональности, достаточности и сбалансированности полномочий полицейского? *Презумпція правоти поліцейського* : матеріали засідання дискусійного клубу з нагоди Всеукраїнського тижня права, 22 листопада 2016 р. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 3-15. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 132>

79. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Презумпция профессиональности, достаточности и сбалансированности полномочий антиделиктолога. *Презумпція професійності, достатності та збалансованості повноважень антиделіктолога* :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

матеріали Круглого столу з нагоди Всеукраїнського тижня права, 6 грудня 2016 р. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2016. С. 3-13. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 135>

80. Кириченко О. А., Ландедова Ю. О., Тунтула О. С. Понад двадцять новітніх освітянських доктрин та концепцій та інші результати звіту з наукової програми кафедри правознавства : *матеріали Вузівськ. звітня наук.-практ. конфер., 20 січня 2017 р.* Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. 14 с. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Праці викладачів Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського> <Інститут історії та права> <№ 151>

81. Арутюнян Н. С., Кириченко А. А. Новая доктрина передачи власти от избирателей субъектам властных полномочий. *Конституція – основа розвитку національного законодавства* : матеріали XI Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 29 бер. 2017 р. Миколаїв : НУК, 2017. С. 5-6 URL : <http://conference.nuos.edu.ua/catalog/lectureDetail;jsessionid=319a29ef066ad836ae9547afe7fb?lectureId=39008&conferenceId=38588&isProjectorView=false>

82. Петриченко Ю. Д., Кириченко А. А. Новая доктрина передачи власти от збирателей субъектам властных полномочий. *Конституція – основа розвитку національного законодавства* : матеріали XI Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 29 бер. 2017 р. Миколаїв : НУК, 2017. С. 62-63. URL : <http://conference.nuos.edu.ua/catalog/lectureDetail;jsessionid=319a29ef066ad836ae9547afe7fb?lectureId=39008&conferenceId=38588&isProjectorView=false>

83. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новая доктрина правового статуса социосубъектов как основа для легализации и размежевания деятельности новых религиозных сект и движений. *Нормативно-правове регулювання новітніх релігійних рухів і сект : міжнародний досвід та українські перспективи* : матеріали Міжнаррл. наук.-практ. конфер., 30-31 бер. 2017 р. Львів : НВФ «Українські технології», 2017. С. 15-18.

84. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Система новых доктрин и концепций правового статуса социосубъектов: приглашение к дискуссии. *III Юридичні Могілянські читання : пошук рішень з актуальних проблем сучасної правової науки* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер., 25 квітня 2017 р. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. П. Могили, 2017. С. 56-59. URL : <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/75/3/%d0%86%d0>

О.А. Кириченко

%86%d0%86%20%d0%ae%d1%80%d0%b8%d0%b4%d0%b8%d1%87%d0%bd%d1%96%20%d0%9c%d0%be%d0%b3%d0%b8%d0%bb%d1%8f%d0%bd%d1%81%d1%8c%d0%ba%d1%96%20%d1%87%d0%b8%d1%82%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f.%d0%9f%d0%be%d1%88%d1%83%d0%ba%20%d1%80%d1%96%d1%88%d0%b5%d0%bd%d1%8c%20%d0%b7%20%d0%b0%d0%ba%d1%82%d1%83%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b8%d1%85%20%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%bb%d0%b5%d0%bc%20%d1%81%d1%83%d1%87%d0%b0%d1%81%d0%bd%d0%be%d1%97%20%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%be%d0%b2%d0%be%d1%97%20%d0%bd%d0%b0%d1%83%d0%ba%d0%b8.p
df

85. Кириченко А. А., Дмитрук И. Н. Новая доктрина конституционного правового статуса социосубъектов. *Актуальні питання державотворення в Україні* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., 19 травня 2017 р. В 2-х т. Т. 1. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2017. С. 151-152.

86. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Пределы правомерной реализации конкурентного правового статуса социосубъектов. *Ольвійський форум – 2017 : стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. Актуальні проблеми юриспруденції* : матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конфер., 8–11 червня 2017 р. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. П. Могили, 2017. С. 12-14.

URL :
<https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/77/1/%d0%9e%d0%bb%d1%8c%d0%b2%d1%96%d0%b9%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%b8%d0%b9%20%d1%84%d0%be%d1%80%d1%83%d0%bc-2017.%20%d0%90%d0%ba%d1%82%d1%83%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d1%96%20%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%bb%d0%b5%d0%bc%d0%b8%20%d1%8e%d1%80%d0%b8%d1%81%d0%bf%d1%80%d1%83%d0%b4%d0%b5%d0%bd%d1%86%d1%96%d1%97.pdf>

87. Кириченко О. А., Дмитрук І. М., Шличек О. Ю. Формування соціально-праових компетентностей майбутніх фахівців в умовах вищого навчального закладу. *Наукові дослідження університету 2016: результати та перспективи* : матеріали Звітн. наук.-практ. універ. конфер. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. С. 63-71.

88. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Базисные порядки восстановления правового статуса социосубъектов. *Борисфенійський симпозіум – 2017. Наука XXI століття : тенденції та перспективи* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер. до 345-річчя П. Орлика, 11 жовт. 2017 р. Миколаїв : МКУ ім. П. Орлика, 2018. С. 43-44.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

89. Кириченко А.А., Ланцедова Ю.А. Значение новой доктрины сущности и видового деления юридических фактов для наиболее полного восстановления правового статуса социосубъектов. *Могилянські читання – 2017: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти. Міжнародні відносини. Політичні науки. Публічне управління в Україні в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів. Право* : матеріали XX Всеукр. наук.-метод. конфер., 13–17 листопада 2017 р. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. Миколаїв : ЧНУ ім. П. Могили, 2017. С. 106-108. URL : <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/68/1/%d0%9c%d0%be%d0%b3%d0%b8%d0%bb%d1%8f%d0%bd%d1%81%d1%8c%d0%ba%d1%96%20%d1%87%d0%b8%d1%82%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f->

2017.%20%d0%9c%d1%96%d0%b6%d0%bd%d0%b0%d1%80%d0%be%d0%b4%d0%bd%d1%96%20%d0%b2%d1%96%d0%b4%d0%bd%d0%be%d1%81%d0%b8%d0%bd%d0%b8.%20%d0%9f%d0%be%d0%bb%d1%96%d1%82%d0%b8%d1%87%d0%bd%d1%96%20%d0%bd%d0%b0%d1%83%d0%ba%d0%b8.pdf

90. Петриченко Ю. Д., Кириченко А. А. Инновационное видение ступенчатого сущностного видового деления криминальных правонарушений. *Кримінально-правові та кримінологічні заходи протидії злочинності* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер., 24 листопада 2017 р. Одеса : ОДУВС, 2017. С. 148-150.

91. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Значение инновационного понимания сущности и видового деления правонарушений для предупреждения различного рода коррупционных проявлений. *Актуальні проблеми реалізації положень Закону України «Про запобігання корупції»* : матеріали Регіонал. наук.-практ. круглого столу, 1–2 грудня 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. С. 78-81.

92. Кириченко А. А., Дмитриева Я. Сущность и взаимоотношение насилия и прямого или делегированного государственного принуждения и вненормативного поведения. *Новітній правовий статус учнівської молоді* : матеріали Круглого столу з учнями МЗОШ № 42 з нагоди річниці Міжнародних пактів з правового статусу людини, 12 груд. 2017 р. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. С. 8-12. URL : http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344 <57>

93. Кириченко А. А., Дмитриева Я. Возможности преодоления вненормативного поведения и роль в достижении этой цели прямого и делегированного государственного принуждения. *Можливості забезпечення і відновлення правового статусу учнівської молоді* :

О.А. Кириченко

матеріали Круглого столу з учнями МЗОШ № 12 з нагоди річниці Міжнародних пактів з правового статусу людини, 13 груд. 2017 р. Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2017. С 8-14. URL : [http://philology.mdu.edu.ua/?page_id= 344](http://philology.mdu.edu.ua/?page_id=344) <58>

94. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А. Квалификация дорожно-транспортного деяния. *Імперативи розвитку права та держави : матеріали І-шої (XII) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 29 березня 2018 р. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2018. С. 12-17.*

95. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О. Конституційні основи пізнання, визнання, забезпечення та відновлення правового статусу соціосуб'єктів. Актуальні питання юриспруденції : теоретичний та практичний виміри : матеріали Міжнарод. наук.-практ. конфер., 25-26 квітня 2018 р. У 2-х ч. Ч. 1. Суми, 2018. С. 91-94.

96. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А. Квалификация одного из дорожно-транспортных деяний: за и против? *Безпека на дорозі : матеріали Всеукр. круглого столу, 24 травня 2018 р. Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2018. С. 74-78.* URL : <https://ds.dnuvs.ukr.education/server/api/core/bitstreams/cdc8d755-e102-4a2c-b888-92849eaa4ff5/content>

97. Климчук Н. М., Кириченко О. А. Система юридичної експертології. *Магістерські чинання – 2018 : матеріали Магістерських читань*, 20 квітня 2018 р. Миколаїв : ПВНЗ МКУ ім. П. Орлика, 2018. С. 75-77. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Magisterski-chytannya-2018.pdf>

98. Смірнов М. М., Кириченко О. А. Інноваційне розуміння поняття доказів та їх допустимості в антикримінальному судочинстві. *Магістерські чинання – 2018 : матеріали Магістерських читань*, 20 квітня 2018 р. Миколаїв : ПВНЗ МКУ ім. П. Орлика, 2018. С. 85-86. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Magisterski-chytannya-2018.pdf>

99. Довбуш Н. М., Кириченко О. А. Сутність та розмежування ідентифікації та групуфікації як базисних криміналістичних методів дослідження. *Магістерські чинання – 2018 : матеріали Магістерських читань*, 20 жовтня 2018 р. Миколаїв : ПВНЗ МКУ ім. П. Орлика, 2018. С. 79-81. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Magisterski-chytannya-2-1.pdf>

100. Дроздов М. М., Кириченко О. А. Зростання військових злочинів під час проведення бойових дій та антитерористичної операції. *Магістерські чинання – 2018 : матеріали Магістерських читань*, 20 жовтня 2018 р. Миколаїв : ПВНЗ МКУ ім. П. Орлика, 2018. С. 81-83. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Magisterski-chytannya-2-1.pdf>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

101. Смірнов М. М., Кириченко О. А. Возможности вдосконалення нової редакції статті про докази в антикримінальному судочинстві. *Магістерські читання – 2018 : матеріали Магістерських читань*, 20 жовтня 2018 р. Миколаїв : ПВНЗ МКУ ім. П. Орлика, 2018. С. 83-85. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Magisterski-chytannya-2-1.pdf>

102. Фесун М.В., Кириченко О. А. Періодизація розвитку криміналістики. *Магістерські читання – 2018 : матеріали Магістерських читань*, 20 жовтня 2018 р. Миколаїв : ПВНЗ МКУ ім. П. Орлика, 2018. С. 85-87. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Magisterski-chytannya-2-1.pdf>

103. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Неправосудный приговор Зайцевой и Дронову – показательный результат влияния коррупции и непрофессионализма. *Императиви розвитку права та держави : матеріали II-гої (XIII) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер.*, 28 березня 2019 р. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2019. С. 8-12.

104. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Неправосудные приговоры по резонансному харьковскому ДТД – результат влияния коррупции и/или непрофессионализма судей? *Безпека на дорозі : матеріали Молодіжн. наук.-практ. конфер.*, 7 травня 2019 р. Кривий Ріг : ДЮО МВС України, 2019. С. 69-73. URL : <https://ds.dnuvs.ukr.education/server/api/core/bitstreams/513758b3-692b-49c0-b906-ec3550faa906/content>

105. Кирильченко Д. В., Кириченко О. А. Становлення законодавства с системі органів державної виконавчої служби України. *Магістерські читання – I*. Матеріали Міжвуз. наук.-практ. конфер. здобувачів вищої освіти, 29 листопада 2019 р. Миколаїв : ПВНЗ МКУ ім. П. Орлика, 2019. С. 87-88.

106. Руденко О. В., Кириченко О. А. Инновационное понимание границы механизма реализации конкурентного правового статуса ранних социосубъектов в контексте усовершенствования полномочий Президента государства. *Магістерські читання – I*. Міжвуз. наук.-практ. конфер. здобувачів вищої освіти, 29 листопада 2019 р. Миколаїв : ПВНЗ МКУ ім. П. Орлика, 2019. С. 97-98.

107. Чернявська О. В., Кириченко О. А. Виконавче провадження – історія та сьогодення. *Магістерські читання – I*. Міжвуз. наук.-практ. конфер. здобувачів вищої освіти, 29 листопада 2019 р. Миколаїв : ПВНЗ МКУ ім. П. Орлика, 2019. С. 103-104.

108. Pogorelov N.S., Kirichenko A.A. Innovative radical reform of the institution of the president of the state and antidelictual bodies.

О.А. Кириченко

Магістерські читання – II. 29 листопада 2020 р. Миколаїв : ПВНЗ МКУ ім. П. Орлика, 2020. С. 23-25.

109. Mikhailov I.F., Tuntula A.S. An innovative understanding of the stepwise essential species division of objective, subjective and mixed sources of anticriminal information. *Магістерські читання – II. 29 листопада 2020 р. Миколаїв : ПВНЗ МКУ ім. П. Орлика, 2020. С. 26-27.*

110. Popovich T.M., Tuntula A.S. Innovative edition of the article of the prospective Constitutional Code of Ukraine about of the limits of legality and of the three-level mechanism for the implementation of the competitive legal status of various sociosubjects. *Магістерські читання – II. 29 листопада 2020 р. Миколаїв : ПВНЗ МКУ ім. П. Орлика, 2020. С. 28-29.*

111. Басовская А.Ю., Кириченко А.А. Инновационная природа Журналисткой отрасли права. *Імперативи розвитку права та держави : матеріали IV-тої (XV) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 25 березня 2021 р. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2021. С. 81-86*¹¹⁹

¹¹⁹ У матеріалах цієї конференції опубліковано також доповіді інших представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра та інших авторів про інноваційні досягнення даної наукової школи юриспруденції: Кириченко С.А. Инновационное понимание ступенчатого сущностного видового деления юридической ответственности. *Імперативи розвитку права та держави : матеріали IV-тої (XV) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 25 березня 2021 р. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2021. С. 16-22. URL : <https://nuos.edu.ua/nauka/konferencii/konferencii-2021-roku/iv-hv-vseukrainska-naukovo-praktichna-konferenciya-molodih-uchenih-imperativi-rozvitku-prava-ta-derzhavi/>; Василюв А., Куцакова А.А. Инновационное понимание ступенчатого сущностного видового деления юридических фактов. *Імперативи розвитку права та держави : матеріали IV-тої (XV) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 25 березня 2021 р. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2021. С. 91-95. URL : <https://nuos.edu.ua/nauka/konferencii/konferencii-2021-roku/iv-hv-vseukrainska-naukovo-praktichna-konferenciya-molodih-uchenih-imperativi-rozvitku-prava-ta-derzhavi/>; Зеленская В., Косареvская О.В. Инновационное понимание сущности правового статуса социосубъектов, механизма и уровней реализации их конкурентного правового статуса. *Імперативи розвитку права та держави : матеріали IV-тої (XV) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 25 бер. 2021 р. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2021. С. 141-145. URL : <https://nuos.edu.ua/nauka/konferencii/konferencii-2021-roku/iv-hv-vseukrainska-naukovo-praktichna-konferenciya-molodih-uchenih-imperativi-rozvitku-prava-ta-derzhavi/>; Мельцова Д., Куцакова А.А. Инновационное понимание сущности и исчерпывающего перечня обстоятельств, исключающих антисоциальность или виновность деяния. *Імперативи розвитку права та держави : матеріали IV-тої (XV) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 25 береня 2021 р. Миколаїв :****

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

URL : https://nuos.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/Konf_Imperatyvy_Rozv_Prava_2021.pdf

112. Кириченко А.А., Куцакова А.А. Инновационное понимание сущности и исчерпывающего перечня обстоятельств, исключающих антисоциальность или виновность деяния. *VII Юридичні Могилянські читання* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер., Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. П. Могили, 2021. С. 100-102. URL : <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/456/1/VII%20%20%ae%d1%80%d0%b8%d0%b4.%20%d0%9c%d0%be%d0%b3%d0%b8%d0%bb%d1%8f%d0%bd%d1%81%d1%8c%d0%ba%d1%96%20%d1%87%d0%b8%d1%82%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f%2c%202021.pdf>

113. Кириченко А.А., Ткач Ю.Д. Инновационная редакция статьи перспективного Конституционного кодекса Украины о пределах правомочности и трехуровневом механизме реализации конкурентного правового статуса различных социосубъектов. *Ольвійський форум – 2021 : стратегії країн Причорноморського*

НУК ім. адм. Макарова, 2021. С. 172-174. URL : <https://nuos.edu.ua/nauka/konferencii/konferencii-2021-roku/iv-hv-vseukrainska-naukovo-praktichna-konferenciya-molodih-uchenih-imperativi-rozvitku-prava-ta-derzhavi/>; Паргалоха А., Косареvская О.В. Инновационная понимание базисной конституционной обязанности государства и наивысших социальных ценностей. *Императиви розвитку права та держави* : матеріали IV-тої (XV) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 25 бер. 2021 р. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2021. С. 181-186. URL : <https://nuos.edu.ua/nauka/konferencii/konferencii-2021-roku/iv-hv-vseukrainska-naukovo-praktichna-konferenciya-molodih-uchenih-imperativi-rozvitku-prava-ta-derzhavi/>; Тараненко В., Косареvская О.В. Инновационное понимание пяти ступеней недопустимости ухудшения содержания и/либо объема правового статуса социосубъектов. *Императиви розвитку права та держави* : матеріали IV-тої (XV) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 25 березня 2021 р. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2021. С. 196-200. URL : <https://nuos.edu.ua/nauka/konferencii/konferencii-2021-roku/iv-hv-vseukrainska-naukovo-praktichna-konferenciya-molodih-uchenih-imperativi-rozvitku-prava-ta-derzhavi/>; Узюм П., Косареvская О.В. Инновационное понимание базисных оперативных и бюрократических порядков наиболее эффективного, рационального и качественного предупреждения нарушения и восстановления нарушенного правового статуса различных видов социосубъектов. *Императиви розвитку права та держави* : матеріали IV-тої (XV) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 25 березня 2021 р. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2021. С. 221-230. URL : <https://nuos.edu.ua/nauka/konferencii/konferencii-2021-roku/iv-hv-vseukrainska-naukovo-praktichna-konferenciya-molodih-uchenih-imperativi-rozvitku-prava-ta-derzhavi/>

О.А. Кириченко

регіону в геополітичному просторі. *Актуальні проблеми юриспруденції* : матеріали XV-тої Міжнар. наук.-практ. конфер., 10 – 13 червня 2021 р. : Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. П. Могили, 2021. С. 20-22. URL : <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/469/1/%d0%9e%d0%a4-2021.%20%d0%90%d0%ba%d1%82%d1%83%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d1%96%20%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%bb%d0%b5%d0%bc%d0%b8%20%d1%8e%d1%80%d0%b8%d1%81%d0%bf%d1%80%d1%83%d0%b4%d0%b5%d0%bd%d1%86%d1%96%d1%97.pdf>

114. Ісмайлова А., Кириченко О. Інноваційний порядок одинадцятирівневої базисної та супутньої юридичної та іншої освіти в контексті перспектив становлення правової держави. *Орликіана – 2021 : проблеми та перспективи сучасної освіти* : матеріали наук.-практич. симпозиуму, 13 жовтня 2021 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ імені Пилипа Орлика», 2021. С. 34-39.¹²⁰ URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2022/01/Zbirnyk-tez-26.11.2021.pdf>

115. Кириченко О.А., Тунтула О.С. Інноваційна мовна доктрина. *Мова в професійному вимірі : комунікативно-культурний аспект* : матеріали міжнар. наук.-практ. онлайн-конфер., 9 листопада 2021 р. Харків : Нац. ун-т цив. захисту населення, 2021. С. 119-122. URL : file:///C:/Users/IntelX4/Desktop/Downloads/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97_%20.pdf

116. Кириченко О.А., Ткач Ю.Д. Необхідність докорінного реформування інституту президента країни, органів прокуратури та системи інших антиделіктних органів. *Могилянські читання – 2021 :*

¹²⁰ У матеріалах симпозиуму інноваційні розробки представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра також представлені у тезах : 1. Петрова О., Бідей О. Інноваційне розуміння базисних властивостей девіантної поведінки осіб і повноважень антиделіктологів з її подолання в контексті перспектив становлення правової держави. *Орликіана – 2021 : проблеми та перспективи сучасної освіти* : матеріали наук.-практич. симпозиуму, 13 жовтня 2021 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ імені Пилипа Орлика», 2021. С. 55-60. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2022/01/Zbirnyk-tez-26.11.2021.pdf>; 2. Цара А., Бідей О. Інноваційне розуміння виявлення, припинення, розкриття та іншого подолання інших порушень гендерної парадигми в контексті перспектив становлення правової держави. *Орликіана – 2021 : проблеми та перспективи сучасної освіти* : матеріали наук.-практич. симпозиуму, 13 жовтня 2021 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ імені Пилипа Орлика», 2021. С. 65-69. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2022/01/Zbirnyk-tez-26.11.2021.pdf>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти : матеріали XXIV Всеукр. наук.-практ. конфер., 8-12 листопада 2021 р. Миколаїв : ЧНУ ім. П. Могили, 2021. С. 9-13. URL : <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/516/1/%d0%9c%d0%a7-2021.%20%d0%9f%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%be.pdf>

117. Кириченко О.А., Кліщевська А.Ю. Інноваційне розуміння механізму передачі влади від виборців до суб'єктів владних повноважень об'єднань територіальних громад. *Сучасна освіта в ОТГ : виклики і перспективи* : збірка кращих тез доповідей на Виїзній міжрегіон. наук.-практ. конфер., 9 грудня 2021 р. / за наук. ред. А.А. Кириченка. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика; Київ : Видавець Назаров О. А., 2021. С. 3-12. URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6738-suchasna-osvita-v-otg-vikliki-i-perspektivi-zbirka-krashchikh-tez-dopovidej-na-vijiznij-mizhregionalnij-naukovo-praktichnij-konferentsiji-9-grudnya-2021-roku-za-nauk-red-a-a-kirichenka-mikolajiv-mku-imeni-pilipa-orlika-kijiv-vidavets-nazarov-o-a-2021-109-s>

118. Кириченко О.А., Шимченко О.Я. Традиційні та інноваційні конституційні основи забезпечення дотримання правового статусу громадян ОТГ : частина 1. *Сучасна освіта в ОТГ : виклики і перспективи* : збірка кращих тез доповідей на Виїзній міжрегіон. наук.-практ. конфер., 9 грудня 2021 р. / за наук. ред. А.А. Кириченка. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика; Київ : Видавець Назаров О. А., 2021. С. 13-16. URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6738-suchasna-osvita-v-otg-vikliki-i-perspektivi-zbirka-krashchikh-tez-dopovidej-na-vijiznij-mizhregionalnij-naukovo-praktichnij-konferentsiji-9-grudnya-2021-roku-za-nauk-red-a-a-kirichenka-mikolajiv-mku-imeni-pilipa-orlika-kijiv-vidavets-nazarov-o-a-2021-109-s>

119. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Традиційні та інноваційні конституційні основи забезпечення дотримання правового статусу громадян ОТГ : частина 5. *Сучасна освіта в ОТГ : виклики і перспективи* : збірка кращих тез доповідей на Виїзній міжрегіон. наук.-практ. конфер., 9 грудня 2021 р. / за наук. ред. А.А. Кириченка. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика; Київ : Видавець Назаров О. А., 2021. С. 29-37. URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6738-suchasna-osvita-v-otg-vikliki-i-perspektivi-zbirka-krashchikh-tez-dopovidej-na-vijiznij-mizhregionalnij-naukovo-praktichnij-konferentsiji-9-grudnya-2021-roku-za-nauk-red-a-a-kirichenka-mikolajiv-mku-imeni-pilipa-orlika-kijiv-vidavets-nazarov-o-a-2021-109-s>

О.А. Кириченко

120. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння сутності академічного плагіату як одного із базисних проявів академічної недоброочесності у контексті становлення сучасної освіти в ОТГ. *Сучасна освіта в ОТГ: виклики і перспективи* : збірка кращих тез доповідей на Виїзній міжрегіон. наук.-практ. конфер., 9 грудня 2021 р. / за наук. ред. А.А. Кириченка. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика; Київ : Видавець Назаров О. А., 2021. С. 49-58. URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6738-suchasna-osvita-v-otg-vikliki-i-perspektivi-zbirka-krashchikh-tez-dopovidej-na-vijiznij-mizhregionalnij-naukovo-praktichnij-konferentsiji-9-grudnya-2021-roku-za-nauk-red-a-a-kirichenka-mikolajiv-mku-imeni-pilipa-orlika-kijiv-vidavets-nazarov-o-a-2021-109-s>

121. Кириченко О.А., Стеколыщикова В.А., Басовська А.Ю., Бондаренко І.В. Інноваційні авторський просвітницько-медійний проект «Медіамайстерня» з практичної підготовки медійників у контексті становлення сучасної освіти в ОТГ. *Сучасна освіта в ОТГ: виклики і перспективи* : збірка кращих тез доповідей на Виїзній міжрегіон. наук.-практ. конфер., 9 грудня 2021 р. / за наук. ред. А.А. Кириченка. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика; Київ : Видавець Назаров О. А., 2021. С. 67-104. URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6738-suchasna-osvita-v-otg-vikliki-i-perspektivi-zbirka-krashchikh-tez-dopovidej-na-vijiznij-mizhregionalnij-naukovo-praktichnij-konferentsiji-9-grudnya-2021-roku-za-nauk-red-a-a-kirichenka-mikolajiv-mku-imeni-pilipa-orlika-kijiv-vidavets-nazarov-o-a-2021-109-s>

122. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння сутності і значимості адекватних і неадекватних відомостей для забезпечення законності журналістської діяльності і медіабезпеки в ОТГ. *Сучасна освіта в ОТГ: виклики і перспективи* : збірка кращих тез доповідей на Виїзній міжрегіон. наук.-практ. конфер., 9 грудня 2021 р. / за наук. ред. А.А. Кириченка. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика; Київ : Видавець Назаров О. А., 2021. С. 105-108.¹²¹ URL :

¹²¹ На даній конференції були оприлюднені доповіді інших представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра : 1. Березовенко Л.С., Брильов В.М. Традиційні та інноваційні конституційні основи забезпечення дотримання правового статусу громадян ОТГ : частина 7. *Сучасна освіта в ОТГ: виклики і перспективи* : збірка кращих тез доповідей на Виїзній міжрегіон. наук.-практ. конфер., 9 грудня 2021 р. / за наук. ред. А.А. Кириченка. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика; Київ : Видавець Назаров О. А., 2021. С. 41-45. URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6738-suchasna-osvita-v-otg-vikliki-i-perspektivi-zbirka-krashchikh-tez-dopovidej-na-vijiznij-mizhregionalnij-naukovo-praktichnij-konferentsiji-9-grudnya-2021-roku-za-nauk-red-a-a-kirichenka-mikolajiv-mku-imeni-pilipa-orlika-kijiv-vidavets-nazarov-o-a-2021-109-s>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

<https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6738-suchasna-osvita-v-otg-vikliki-i-perspektivi-zbirka-krashchikh-tez-dopovidej-na-vijiznij-mizhregionalnij-naukovo-praktichnij-konferentsiji-9-grudnya-2021-roku-za-nauk-red-a-a-kirichenka-mikolajiv-mku-imeni-pilipa-orlika-kijiv-vidavets-nazarov-o-a-2021-109-s>

123. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Конституційні та інші правові основи мас-медійного висвітлення результатів поліцейської та іншої антиделіктної діяльності. *Шляхи реформування кримінальної поліції: вітчизняний та зарубіжний досвід* : матеріали Міжнар. наук.-практ. круглого столу, 18 лютого 2022 р. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 79-82. URL : https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/ord/2022/materialy_kr_stil_180222.pdf

124. Кириченко О.А., Бондаренко О.В. Інноваційне розуміння трирівневого механізму реалізації конкурентного правового статусу осіб в контексті запобігання вчинення кримінальних правопорушень. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності* : матеріали V-тої Всеукр. наук.-практ. конфер., 25 лютого 2022 р. Хмельницький : Нац. ак. Прикорд. служби України, 2022. С. 176-179. URL : <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/05/220513-demyanyuk-.pdf>

125. Кириченко О.А., Шимченко О.Я. Інноваційне розуміння девіантної поведінки особи та способів її подолання у контексті подолання кримінальних правопорушень. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності* : матеріали V-тої Всеукр. наук.-практ. конфер., 25 лютого 2022 р. Хмельницький : Нац. ак. Прикорд. служби України,

grudnya-2021-roku-za-nauk-red-a-a-kirichenka-mikolajiv-mku-imeni-pilipa-orlika-kijiv-vidavets-nazarov-o-a-2021-109-s; 2. Коротенко Н.Д., Костенко К.В. Традиційні та інноваційні конституційні основи забезпечення дотримання правового статусу громадян ОТГ : частина 8. *Сучасна освіта в ОТГ : виклики і перспективи* : збірка кращих тез доповідей на Виїзній міжрегіон. наук.-практ. конфер., 9 грудня 2021 р. / за наук. ред. А.А. Кириченка. Миколаїв : МКУ імені Пилипа Орлика; Київ : Видавець Назаров О. А., 2021. С. 46-48. URL : <https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/6738-suchasna-osvita-v-otg-vikliki-i-perspektivi-zbirka-krashchikh-tez-dopovidej-na-vijiznij-mizhregionalnij-naukovo-praktichnij-konferentsiji-9-grudnya-2021-roku-za-nauk-red-a-a-kirichenka-mikolajiv-mku-imeni-pilipa-orlika-kijiv-vidavets-nazarov-o-a-2021-109-s>

О.А. Кириченко

2022. С. 180-184. URL : <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/05/220513-demyanyuk-.pdf>¹²²

126. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння сутності академічного плагіату в контексті принципу верховенства права. *Верховенство права : доктрина і практика* : матеріали міжнар. наук.-практ. конфер., 25 лютого 2022 р. Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 64-67. URL :

https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/8986/1/%d0%bc%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82_%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2_%d0%b4%d0%b5%d1%80%d0%b6-2022.pdf¹²³

¹²² У цій збірці опубліковано тези доповідей та інших авторів під науковим керівництвом представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра : 1. Березовенко Л.С., Брильов В.М. Інноваційне розуміння загально-правового ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності* : матеріали V-тої Всеукр. наук.-практ. конфер., 25 лютого 2022 р. Хмельницький : Нац. ак. Прикорд. служби України, 2022. С. 49-52. URL : <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/05/220513-demyanyuk-.pdf> 2. Коротенко К.В., Костенко Н.Д. Інноваційне розуміння сутності загально-правових обставин, що виключають антисоціальність діяння або вину переслідуваної особи. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності* : матеріали V-тої Всеукр. наук.-практ. конфер., 25 лютого 2022 р. Хмельницький : Нац. ак. Прикорд. служби України, 2022. С. 204-207. URL : <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/05/220513-demyanyuk-.pdf>

¹²³ Див. також : 1. Бидей А.Н., Мясоедова Т.М. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан и иных социосубъектов в контексте действия принципа верховенства права : часть 1. *Верховенство права : доктрина і практика* : матеріали міжнар. наук.-практ. конфер., 25 лютого 2022 р. Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 157-159. URL : https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/8986/1/%d0%bc%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82_%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2_%d0%b4%d0%b5%d1%80%d0%b6-2022.pdf; 2. Бидей А.Н., Балогланова О.А. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан и иных социосубъектов в контексте действия принципа верховенства права : часть 2. *Верховенство права : доктрина і практика* : матеріали міжнар. наук.-практ. конфер., 25 лютого 2022 р. Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 159-162. URL : https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/8986/1/%d0%bc%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82_%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2_%d0%b4%d0%b5%d1%80%d0%b6-2022.pdf; 3. Бидей А.Н., Небрачная Е.И. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан и иных социосубъектов в контексте действия принципа верховенства права : часть 3. *Верховенство права : доктрина і практика* : матеріали міжнар. наук.-практ. конфер., 25 лютого 2022 р. Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 163-166. URL :

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

127. Кириченко А.А., Кривая И.С. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан и иных социосубъектов в контексте действия принципа верховенства права : часть 4. *Верховенство права : доктрина і практика* : матеріали міжнар. наук.-практ. конфер., 25 лютого 2022 р. Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 71-78. URL : https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/8986/1/%d0%bc%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82_%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2_%d0%b4%d0%b5%d1%80%d0%b6-2022.pdf

128. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння сутності академічного плагіату як одного із базисних проявів академічної не доброчесно. *Академічна доброчесність. Виклики сучасності* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер., студентів та молодих учених, 22-23 березня 2022 р. Львів : Укр. ак. друкарства, 2022.

129. Кириченко А.А., Бондаренко И.В. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан : часть 2. *Економіко–правові дискусії* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конфер. студентів, аспірантів та науковців, 30 березня 2022 р. Кропивницький : Льотна академія НАУ, С. 293-296. URL : <http://www.glau.kr.ua/index.php/ua/17-ukrainian/383-materiali-naukovo-praktichnikh-konferentsij>

130. Кириченко А.А., Кривая И.С. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан : часть 4. *Економіко–правові дискусії* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конфер. студентів, аспірантів та науковців, 30 березня 2022 р. Кропивницький : Льотна академія НАУ С. 300-306. URL : <http://www.glau.kr.ua/index.php/ua/17-ukrainian/383-materiali-naukovo-praktichnikh-konferentsij>¹²⁴

https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/8986/1/%d0%bc%d0%b0%d0%ba%d0%b5%d1%82_%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2_%d0%b4%d0%b5%d1%80%d0%b6-2022.pdf

¹²⁴ Див. також : 1. Бидей А.Н., Мясоедова Т.М. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан : часть 1. *Економіко–правові дискусії* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конфер. студентів, аспірантів та науковців, 30 березня 2022 р. Кропивницький : Льотна академія НАУ, С. 291-293. URL : <http://www.glau.kr.ua/index.php/ua/17-ukrainian/383-materiali-naukovo-praktichnikh-konferentsij>; 2. Бидей А.Н., Небрачная Е.И. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан : часть 3. *Економіко–правові дискусії* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. Інтернет-

О.А. Кириченко

131. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційні конституційні базисні порядки забезпечення та відновлення правового статусу громадян в умовах воєнного стану. *Діяльність державних органів в умовах воєнного стану*: Міжнарод. наук.-практ. онлайн-семінар, 29 квітня 2022 р. Кривий Ріг : Донецьк. держ. ун-т вн. справ, 2022. С. 298-304. URL : <https://dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/06/zbirnyk-seminaru-29.04.2022.pdf>¹²⁵

конфер. студентів, аспірантів та науковців, 30 березня 2022 р. Кропивницький : Льотна академія НАУ, С. 297-300. URL : <http://www.glau.kr.ua/index.php/ua/17-ukrainian/383-materiali-naukovo-praktichnikh-konferentsij>

¹²⁵ У той же час на тези доповіді, що були направлені на особисте запрошення іншого підрозділу цієї ж установи на так звану Всеукраїнську науково-практичну онлайн-конференцію «Безпека дорожнього руху в умовах воєнного стану», 27 травня 2022 р.» – «Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційні основи достовірного масмедійного висвітлення обставин ДТД та результатів розгляду справи в умовах воєнного стану», 6 травня 2022 р. 10:21 була отримана відповідь такого змісту: «Шановні учасники конференції! 24 лютого 2022 року у зв'язку з військовою агресією РФ проти України Указом Президента України № 64/2022 був введений воєнний стан на 30 діб. Станом на 06.05.2022 воєнний стан подовжений згідно із Указом Президента України від 18.04.2022 № 259/2022 «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні». Метою проведення Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Безпека дорожнього руху в умовах воєнного стану» є освітлення та обговорення тих змін та доповнень у законодавчому регулюванні безпеки дорожнього руху, діяльності органів державної влади та ін., що відбулись саме після 24 лютого 2022 року, тобто після введення воєнного стану; як саме воєнний стан в державі впливає на безпеку дорожнього руху та процес її забезпечення. У зв'язку з цим, надіслані Вами матеріали для участі у конференції «Безпека дорожнього руху в умовах воєнного стану» не відповідають тематичним напрямам заходу, а тому не можуть бути опублікованими у збірнику матеріалів. З повагою, організаційний комітет конференції». Коментарі до викладеного з урахуванням наведених у виносці № 1 п.п 3.2. цього списку аргументів видаються зайвими, тим більше що останні зміни до Правил дорожнього руху були внесені на час проведення конференції ще 9.02.2022 р. [261], базисні норми ст. ст. 286, 286-1 та ін. КК України – відповідно 22.11.2018 р. та 18.03.2021 р. [184], тощо; **тобто. задовго до введення військового стану! То які саме зміни у законодавчому врегулюванні безпеки дорожнього руху «мріють» детально розглянути в окремій конференції її організатори? Психікарня і не менше давно зачалася на такого роду організаторів конференцій і псевдовчених!!!** Аналогічну відверто псевдонаукову позицію зайняв уже первинний підрозділ цієї ж установи щодо спрямованих пізніше також на особисте запрошення одноосібних тез доповідей на так звану Всеукраїнську науково-практичну

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

132. Кириченко О.А., Шимченко О.Я. Інноваційне розуміння сутності української держави як республіки та базисних складових правового статусу громадян в умовах воєнного стану. *Діяльність державних органів в умовах воєнного стану*: Міжнарод. наук.-практ. онлайн-семінар, 29 квітня 2022 р. Кривий Ріг: Донецьк. держ. ун-т вн. справ, 2022. С. 304-306. URL: <https://dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/06/zbirnyk-seminaru-29.04.2022.pdf>¹²⁶

конференцію (до дня Національної поліції України). 1 липня 2022 р. – «Бондаренко І.В. Значення інноваційного розуміння базисних юридичних властивостей повноважень поліцейських та інших антиделіктологів щодо забезпечення громадської безпеки та порядку в умовах воєнного стану» та «Кириченко О.А. Значення інноваційного розуміння сутності завідомо та невідомо достовірних та недостовірних відомостей для публічної дискусії на місцевому та вищому державному рівні в умовах воєнного стану», на які 31 травня 2022 р. 8:59 було отримано відповідь такого змісту: «Добрий день, пане Олександрє! Редакційною колегією збірника матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Забезпечення публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану» розглянуто надіслані Вами тези «Значення інноваційного розуміння сутності та «Значення інноваційного розуміння базисних юридичних властивостей повноважень поліцейських та інших антиделіктологів щодо забезпечення громадської безпеки та порядку в умовах воєнного стану». За висновком редакційної колегії, запропоновані Вами тези, на жаль, не можуть бути опубліковані у збірнику матеріалів конференції у зв'язку з невідповідністю їх змісту тематичним напрямкам конференції. Сподіваємося, що ця відмова не образить Вас і в майбутньому ми ще матимемо нагоду співпрацювати. З повагою, Андрій Захарченко».

¹²⁶ Див. також: 1. Березовенко Л.С., Брильов В.М. Інноваційні конституційні основи визначення в умовах воєнного стану п'яти ступенів неприпустимості погіршення правового статусу громадян. *Діяльність державних органів в умовах воєнного стану*: Міжнар. наук.-практ. онлайн-семінар, 29 квітня 2022 р. Кривий Ріг: Донецьк. держ. ун-т вн. справ, 2022. С. 257-259. URL: <https://dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/06/zbirnyk-seminaru-29.04.2022.pdf>; 2. Бідей О.М., Кот С.А. Інноваційні конституційні основи базисного обов'язку держави в умовах воєнного стану. *Діяльність державних органів в умовах воєнного стану*: Міжнар. наук.-практ. онлайн-семінар, 29 квітня 2022 р. Кривий Ріг: Донецьк. держ. ун-т вн. справ, 2022. С. 260-261. URL: <https://dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/06/zbirnyk-seminaru-29.04.2022.pdf>; 3. Пожар О.Г., Ромашов Я.В. Інноваційні конституційні основи сутності найвищих соціальних цінностей в умовах воєнного стану. *Діяльність державних органів в умовах воєнного стану*: Міжнар. наук.-практ. онлайн-семінар, 29 квітня 2022 р. Кривий Ріг: Донецьк. держ. ун-т вн. справ, 2022. С. 358-360. URL: <https://dnuvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/06/zbirnyk-seminaru-29.04.2022.pdf>

О.А. Кириченко

133. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння сутності та значення меж правомірності і тривіневого механізму реалізації конкурентного правового статусу різних соціосуб'єктів у контексті забезпечення законності журналістської діяльності та медіабезпеки. *Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. симпозиуму, 20 травня 2022 р. Івано-Франківськ : Ун-т Короля Данила, 2022. С. 174-178. URL :

<https://drive.google.com/file/d/1duk1ymiXxTdW7t4j3XZ0lXIp8sUDa1B-/view>

134. Кириченко О.А., Балогланова О.А. Розвиток інноваційного розуміння базисного конституційного обов'язку держави. *Студентські наукові дискусії поза форматом* : матеріали IX Міжнарод. конфер., 27 травня 2022 р. Івано-Франківськ : Ун-т Короля Данила, 2022. С. 3-33. URL :

<https://drive.google.com/file/d/1wNpjcbwNXC7cNRf0jVgtT1uxwTND27I/view>

135. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Альтернативний варіант розвитку інституту президента держави, прокуратури та інших антиделіктних органів в контексті забезпечення дотримання та відновлення правового статусу людини. *Права людини та публічне врядування в сучасних умовах* : матеріали V Міжнар. правнич. форуму, 10 червня 2022 р., ЧНУ імені Ю. Федьковича. Чернівці : Технодрук, 2022. С. 297-300.

136. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Конституційні основи цивілізаційної суб'єктності України та журналістської компетентності в контексті висвітлення різних аспектів такої суб'єктності. *Проблеми цивілізаційної суб'єктності України : місія науки і освіти : матеріали Всеукр. міжгалуз. наук.-практ. онлайн-конференції, 29 вересня – 1 жовтня 2022 р.* Київ : Ін-тут обдар. дитини НАПН України, 2022. С. 403-409. URL : https://iod.gov.ua/content/events/37/vseukrayinska-mizhgaluzeva--naukovo-praktichna-onlayn-konferenciya-problemi-civilizaciynoyi-subyektnosti-ukrayini--misiya-nauki-i-osviti_publications.pdf?1667396816.7328

137. Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Сутність нового розуміння наукової освіти як одного з рівнів освіти і класифікації наук як відповідного базисного наукового завдання. *Інноваційні практики наукової освіти* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конфер., 15–19 грудня 2022 р. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. С. 446-456. URL : https://iod.gov.ua/content/events/38/ii-vseukrayinska-naukovo-praktichna-konferenciya-innovaciyni-praktiki-naukovoyi-osviti_publications.pdf?1674749922.0956

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

138. Берекет М.С., Кириченко О.А. Інноваційні редакції статей перспективного Конституційного кодексу України чи будь-якої іншої держави у частині сутності базисних категорій правового статусу соціосуб'єктів. *Магістерські читання – 2024* : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 26 березня 2024 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 156-158. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Magist.chytan.pdf>

139. Ткач В.О., Кириченко О.А. Основи докорінного реформування інституту президента держави та прокуратури як своєрідної наглядової гіпергілки державної влади. *Магістерські читання – 2024* : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 26 березня 2024 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 182-183. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Magist.chytan.pdf>

140. Челомбітко С.М., Кириченко О.А. Обґрунтування практичного варіанту правової регламентації інноваційних конституційних меж правомірності і трирівневого механізму реалізації конкурентного правового статусу. *Магістерські читання – 2024* : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 26 березня 2024 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 192-193. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/05/Zbirnyk-Magist.chytan.pdf>

141. Шахтмейстер П.Б., Кириченко О.А. Обґрунтування практичного варіанту правової регламентації інноваційних конституційних меж правомірності і трирівневого механізму реалізації конкурентного правового статусу. *Магістерські читання – 2024* : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 26 березня 2024 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 196-200. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Magist.chytan.pdf>

142. Шевчук С.В., Кириченко О.А. Інноваційні редакції статей перспективного Конституційного кодексу України чи будь-якої іншої держави у частині збалансованості правового статусу соціосуб'єктів та алогічності його використання іншими соціосуб'єктами. *Магістерські читання – 2024* : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 26 березня 2024 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 200-201. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Magist.chytan.pdf>

О.А. Кириченко

143. Шедловська Е.О., Кириченко О.А. Інноваційні редакції статей перспективного Конституційного кодексу України чи будь-якої іншої країни світу у частині сутності та механізму реалізації базисного обов'язку держави. *Магістерські читання – 2024* : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 26 березня 2024 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 201-203. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Magist.chytan.pdf>

144. Шеремет І.О., Кириченко О.А. Інноваційні редакції статей перспективного Конституційного кодексу України чи будь-якої іншої держави у частині визначення сутності і вичерпного переліку загальноправових обставин, що виключають антисоціальність діяння або вину особи. *Магістерські читання – 2024* : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 26 березня 2024 р. Миколаїв : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 203-205. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Magist.chytan.pdf>

145. Кириченко О.А., Ткач В.О. Розвиток конституційних базисних оперативних та бюрократичних порядків найбільш ефективного, раціонального та якісного попередження порушення та відновлення порушеного правового статусу різних видів соціосуб'єктів. *Європейське майбутнє : філософсько-освітні студії* : матеріали І-шої Міжнар. наук.-практ. конфер., 9-10 травня 2024 р. Херсон : Вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2024. Ч. 2. С. 159-186. URL : <https://kntu.net.ua/ukr/Nauka/Naukovi-publikaciyi/Materiali-naukovih-konferencij>¹²⁷

¹²⁷ 1. Березовенко Л.С., Шевчук С.В. Розвиток інноваційного розуміння ерпесексуальних, нан-ерпесексуальних та інших гендерних правопорушень. *Європейське майбутнє : філософсько-освітні студії* : матеріали І-шої Міжнар. наук.-практ. конфер., 9-10 травня 2024 р. Херсон : Вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2024. Ч. 1. С. 163-165. URL : <https://kntu.net.ua/ukr/Nauka/Naukovi-publikaciyi/Materiali-naukovih-konferencij>; 2. Косаревська О.В., Шедловська Е.О. Розвиток конституційних основ визначення меж правомірності і тривірного механізму реалізації конкурентного правового статусу різних соціосуб'єктів. *Європейське майбутнє : філософсько-освітні студії* : матеріали І-шої Міжнар. наук.-практ. конфер., 9-10 травня 2024 р. Херсон : Вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2024. Ч. 1. С. 175-177. URL : <https://kntu.net.ua/ukr/Nauka/Naukovi-publikaciyi/Materiali-naukovih-konferencij>; 3. Шаповалова І.О., Берекет М.С. Розвиток конституційних основ п'яти ступенів неприпустимості погіршення змісту та/або обсягу правового статусу соціосуб'єктів. *Європейське майбутнє : філософсько-освітні студії* : матеріали І-шої Міжнар. наук.-практ.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

146. Берекет М.С., Кириченко О.А. Сутність доктринальних, прикладних та аналітичних компетенцій магістра з навчальної дисципліни «Правовий статус суб'єктів подолання господарських кримінальних та інших правопорушень». *Орликівські читання – 2024 : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 17 квітня 2024 р. Миколаїв* : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 104-105. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Orlykivski-chytannya-2024.pdf>

147. Ткач В.О., Кириченко О.А. Інноваційне розуміння основних і додаткових базисних гіпернапрямків юридичної діяльності. *Орликівські читання – 2024 : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 17 квітня 2024 р. Миколаїв* : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 138-140. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Orlykivski-chytannya-2024.pdf>

148. Шевчук С.В., Кириченко О.А. Зміст першої частини доктринальної компетенцій магістра з навчальної дисципліни «Правовий статус суб'єктів подолання господарських кримінальних та інших правопорушень». *Орликівські читання – 2024 : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 17 квітня 2024 р. Миколаїв* : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 148-150. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Orlykivski-chytannya-2024.pdf>

149. Шедловська Е.О., Кириченко О.А. Зміст другої частини доктринальної компетенцій магістра з навчальної дисципліни «Правовий статус суб'єктів подолання господарських кримінальних та інших правопорушень». *Орликівські читання – 2024 : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 17 квітня 2024 р. Миколаїв* : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 150-151. URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Orlykivski-chytannya-2024.pdf>

150. Шеремет І.О., Кириченко О.А. Зміст третьої частини доктринальної компетенцій магістра з навчальної дисципліни «Правовий статус суб'єктів подолання господарських кримінальних та інших правопорушень». *Орликівські читання – 2024 : матеріали Міжрегіон. наук.-практ. конфер., 17 квітня 2024 р. Миколаїв* : ПЗВО «МКУ ім. Пилипа Орлика», 2024. С. 151-153.

О.А. Кириченко

URL : <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Zbirnyk-Orlykivski-chytannya-2024.pdf>

14. Публикации, которые выставлены в интернет-ресурсах :¹²⁸

14.1. Единоличные :

1. Кириченко О. А. Нова концепція ординативних наук. URL : http://www.naiu.kiev.ua/tslc/pages/biblio/visnik/2003_1/_zmist_04/kirich.htm

2. Кириченко А. А. Природа Антикриминальной отрасли права Украины по новой классификации юридических наук. Кримінальні проступки: теоретичне підґрунтя та шляхи вдосконалення законодавства України: матеріали Всеукр. наук.-практ. Internet-конфер., що проводив Луг. дер. ун-т внут. справ ім. Е. О. Дідоренка 18-28 березня 2013 р. на веб-сайті «<http://lduvs.forum.24.ru>» URL : http://kp-lduvs.at.ua/Conferenc/admin/kirichenko_a.a.doc

3. Кириченко А. А. Классификация юридических наук и сущность их отдельных групп. Приложение 5.1. Актуальные проблемы законодательства: теория и правоприменение. *II-я Междунар. научн.-практ. конфер. 30 мая 2013 г., филиал Российской акад. народн. хоз-ва и гос. службы при Президенте Российской Федерации в г. Липецке*. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/> <Кафедра гражданского та кримінального права і процесу> Кириченко А. А. Лучшие доктрины и концепции юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии): научный гипердоклад.¹²⁹

4. Кириченко А. А. Новая доктрина классификации юридических наук: предусловия, сущность, перспективное значение; приложение. Приложение 11.1. *Конституционализм и правовая система России: итоги и перспективы : материалы XIV-той Ежегодн. междунар.*

¹²⁸ В Интернет-ресурсі виставлені численні інші публікації, які також мали друкарське виконання, але були представлені в інших розділах цього додатка.

¹²⁹ Тут і далі оприлюднення змісту публікацій за вказаною електронною адресою як додатку (див. <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/> <Кафедра гражданского та кримінального права та процесу>) Кириченко О. О. Найкращі доктрини та концепції юриспруденції наукової школи професора Аланкіра (запрошення до дискусії): наукова гіпердоповідь) здійснено з метою попередження можливого плагіату інноваційних ідей і підходів. Організатори відповідних наукових заходів спочатку запросили представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра взяти участь у відповідному науковому заході, а згодом, виявляючи яскраво виражене псевдонаукове ставлення, завзято не відповідали авторам про результати розгляду спрямованих наукових доповідей.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

научн.-практ. конфер., 26 - 27 нояб. 2013 г., Российск. акад. юрид. наук, юрид. фак-т Моск. гос. ун-та им. М. Ломоносова, Моск. гос. юрид. ун-т им. О. Е. Кутафина. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> Кириченко А. А. Лучшие доктрины и концепции юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии) : научный гипердоклад

5. Кириченко А. А. Статус Антикриминального судопроизводства по новой доктрине классификации юридических наук. Приложение 12.1. *Актуальные проблемы науки и практики уголовного судопроизводства. Круглый стол, 29 ноября 2013 г., Санкт-Петербургский ун-т МВД Российской Федерации.* URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> Кириченко А. А. Лучшие доктрины и концепции юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии) : научный гипердоклад

6. Кириченко А. А. Предусловия, сущность и перспективное значение новой классификации юридических наук. 3 181 слово. *Перспективные инновации в науке, образовании, производстве и транспорте '2013. SWorld – 17-26 December 2013.* URL : www.sworld.com.ua/konfer33/66.pdf

7. Кириченко А. А. Новая доктрина теорологии криминалистики и ордистики. *Издательская группа «Юрист».* avtor@lawinfo.ru. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/> Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> <Викладацький склад кафедри> <Викладацький склад на 2013 рік> <Кириченко Олександр Анатолійович> <2> Кириченко А. А. Лучшие доктрины и концепции юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии) : научный гипердоклад¹³⁰

8. Кириченко А. А. Новая доктрина базисных задач юриспруденции и исторической науки. 1238 слов. *Блог экспертов (blog-experts.com).* Информ.-аналит. сайт. URL : <http://blog->

¹³⁰ За цією адресою для публікації в колективній монографії в країнах Європейського Союзу були направлені наукові доповіді й інших представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра : 1. Коросташова Т. А. Новая доктрина юридического образования и науки. Приложение 13.2. Издательская группа «Юрист» avtor@lawinfo.ru 8(495) 953-91-08; 2. Шаповалова В. С. Оружиделиктика как базисное частное учение криминалистики. Приложение 13.4. Издательская группа «Юрист» avtor@lawinfo.ru 8(495) 953-91-08; та ін.

О.А. Кириченко

experts.com/novaya-doktrina-bazisnyx-zadach-yurisprudencii-i-istoricheskoy-nauki/2014-11-29 – Доктрины

9. Кириченко А. А. Новая доктрина способов управления волей социосубъектов. 1339 слов. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. *Информ.-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/prezentaciya-novyx-doktrin-i-koncepcij-yurisprudencii-nauchnoj-shkoly-professora-alankira-priglasenie-k-diskussii-aleksandr-kirichenko-novaya-doktrina-sposobov-upravleniya-volej-sociosubektov/> 2014-12-02 – Доктрины

10. Кириченко А. А. Новая доктрина ступенчатого сущностного видового деления общественных и юридических фактов. 898 слов. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. *Информ.-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/novaya-doktrina-stupenchatogo-sushhnostnogo-vidovogo-deleniya-obshhestvennyx-i-yuridicheskix-faktov/> 2014-12-05 – Доктрины

11. Кириченко А. А. Новая доктрина базисных направлений юриспруденции и иных связанных с ней концепций. 1061 слово. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. *Информ.-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/prezentaciya-novyx-doktrin-i-koncepcij-yurisprudencii-nauchnoj-shkoly-professora-alankira-priglasenie-k-diskussii-aleksandr-kirichenko-novaya-doktrina-bazisnyx-napravlenij-yurisprudencii-i-svyazan-2/> 2014-12-08 – Доктрины

12. Кириченко А. А. Новая доктрина сущности и системы антиделиктных органов. 1021 слово. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. *Информ.-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/prezentaciya-novyx-doktrin-i-koncepcij-yurisprudencii-nauchnoj-shkoly-professora-alankira-priglasenie-k-diskussii-aleksandr-kirichenko-novaya-doktrina-antideliktnyx-organov-2/> 2014-12-11 – Доктрины

13. Кириченко А. А. Новая доктрина хронологии становления микрообъектологии, понятия данного учения и его базисных объектов. 1211 слов. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. *Информ.-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/prezentaciya-novyx-doktrin-i-koncepcij-yurisprudencii-nauchnoj-shkoly-professora-alankira-priglasenie-k-diskussii-aleksandr-kirichenko-novaya-doktrina-mikroobektologii-kak-bazisnogo-chastnogo-uche/> 2014-12-14 – Доктрины

14. Кириченко А. А. Новая доктрина видового деления микрообъектов и дисциплинарного статуса микрообъектологии как базисного частного учения криминалистики. 786 слов. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. *Информ.-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/novaya-doktrina-vidovogo-deleniya-mikroobektov-i-disciplinarnogo-statusa-mikroobektologii-kak-bazisnogo-chastnogo-ucheniya-kriminalistiki/> 2014-12-17 – Доктрины

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

15. Кириченко А. А. Новая доктрина хронологии развития одорологии как базисного частного учения криминалистики и ордистики. 1085 слов. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. *Информ.-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/prezentaciya-novykh-doktrin-i-koncepcij-yurisprudencii-nauchnoj-shkoly-professora-alankira-priglasenie-k-diskussii-aleksandr-kirichenko-novaya-doktrina-osnov-odorologii-kak-bazisnogo-chastnogo-uche/2014-12-20> – Доктрины

16. Кириченко А. А. Новая доктрина понятия одорологии как базисного частного учения криминалистики и ордистики. 893 слова. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. *Информ.-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/novaya-doktrina-ponyatiya-odorologii-kak-bazisnogo-chastnogo-ucheniya-kriminalistiki-i-ordistiki/2014-12-23> – Доктрины

17. Кириченко А. А. Новая доктрина комиссионной одорологической экспертизы. 1372 слова. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. *Информ.-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/prezentaciya-novykh-doktrin-i-koncepcij-yurisprudencii-nauchnoj-shkoly-professora-alankira-priglasenie-k-diskussii-aleksandr-kirichenko-novaya-doktrina-komissionnoj-odorologicheskoy-ekspertizy/2014-12-26> – Доктрины

18. Кириченко А. А. Новая доктрина структуры методики противодействия правонарушениям. 1168 слов. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. *Информ.-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/novaya-doktrina-struktury-metodiki-protivodejstviya-pravonarusheniyam/2014-12-29> – Доктрины

19. Кириченко А. А. О возможности видового деления правонарушений на преступления и проступки. 1182 слова. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. *Информ.-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/novaya-variaciya-doktriny-stupenchatogo-sushhnostnogo-vidovogo-deleniya-pravonarushenij/2015-01-01> - Доктрины

20. Кириченко А. А. Новая доктрина дисциплинарных связей криминалистики и ордистики. Первый уровень их связей с иными юридическими науками. 924 слова. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. *Информ.-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/novaya-doktrina-disciplinarnyx-svyazey-kriminalistiki-i-ordistiki-pervyj-uroven-ix-svyazey-s-inymi-yuridicheskimi-naukami/2015-01-04> – Доктрины

21. Кириченко А. А. Новая доктрина дисциплинарных связей криминалистики и ордистики. Третий и четвертый уровни их связей с юридическими науками. 1255 слов. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. *Информ.-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/novaya-doktrina-disciplinarnyx-svyazey-kriminalistiki-i-ordistiki-tretij-i-posleduyushhie>

Доктрины

22. Кириченко А. А. Комментарий к статье Я. В. Шаповаловой «Формирование института реабилитации в системе юридических гарантий прав и свобод» в части устаревшего понимания правового статуса социосубъектов. 1333 слова. *Перспективные инновации в науке, образовании, производстве и транспорте '2014. Сборник научных трудов SWorld: материалы Междунар. науч.-практ. Интернет-конфер. проекта SWorld, 16 - 26 дек. 2014 г.* URL : <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/legal-and-political-science-414/theory-and-history-of-state-and-law-414/24237-414-698>

23. Кириченко А. А. Комментарий к статье В. В. Яровенко и О. В. Полещук «Процессуальная фиксация материалов, полученных с применением специальных технических средств, работающих в автоматическом режиме» в части применения устаревшей терминологии в обозначении процедуры работы с источниками доказательств в антикриминальном судопроизводстве. 1404 слова. *Перспективные инновации в науке, образовании, производстве и транспорте '2014. Сб. научн. тр. SWorld: материалы Междунар. научн.-практ. Интернет-конфер. проекта SWorld, 16 - 26 дек. 2014 г.* URL : <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/legal-and-political-science-414/criminal-law-and-criminology-414/23861-414-311>

24. Кириченко А. А. Новая доктрина ступенчатого сущностного видового деления государственного принуждения. 936 слов. *Блог экспертов (blog-experts.com). Информ.-аналит. сайт.* URL : <http://blog-experts.com/novaya-doktrina-stupenchatogo-sushhnostnogo-vidovogo-deleniya-gosudarstvennogo-prinuzhdeniya/2015-01-10> – Доктрины

25. Кириченко А. А. Новая классификация криминального взрывного оружия, устройств или/и взрывчатых веществ либо/и средств подрыва и следов противоправного обращения с ними. 669 слов. *Блог экспертов (blog-experts.com). Информ.-аналит. сайт.* URL : <http://blog-experts.com/novaya-klassifikaciya-kriminalnogo-vzryvnogo-oruzhiya-ustrojstv-ilii-vzryvchatyx-veshhestv-liboi-sredstv-podryva-i-sledov-protivopravnogo-obrashheniya-s-nimi/> 2015-01-23 – Доктрины

26. Кириченко О. А. Зауваження щодо проектів положень та інших правових актів з організації освітянсько-наукової діяльності в Миколаївському національному університеті ім. В. О. Сухомлинського. 1759 слів. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <78>

27. Кириченко А. А. Условия соответствия принципам природного права, доктринальности и законности МОНовского подхода к

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

реформированию порядка присвоения ученых званий и иных положений образования и науки. 9 951 слово. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. *Информ.-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/usloviya-sootvetstviya-principam-prirodnogo-prava-doktrinalnosti-i-zakonnosti-monovskogo-podxoda-k-reformirovaniyu-poryadka-prisvoeniya-uchenых-zvanij-i-inых-polozhenij-obrazovaniya-i-nauki/> 2015-04-06 – Доктрины

28. Кириченко А. А. Новая доктрина двух ступеней гарантий недопустимости ухудшения правового статуса социосубъектов. 1 333 слова. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. *Информ.-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/novaya-doktrina-dvux-stupenej-garantij-nedopustimosti-uxudsheniya-pravovogo-statusa-sociosubektov/> 2015-05-10 – Доктрины

29. Кириченко А. А. Новая доктрина секциона передачи власти от населения административно-территориальных единиц государства субъектам властных полномочий. 1150 слов. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. *Информ.-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/novaya-doktrina-mexanizma-peredachi-vlasti-ot-naseleniya-administrativno-territorialnyx-edinic-gosudarstva-subektam-vlastnyx-polnomochij-licam/> 2015-05-11 – Доктрины

30. Кириченко А. А. Новая доктрина учебного обеспечения семиуровневого образования и науки. 1 476 слов. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. *Информ.-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/novaya-doktrina-uchebnogo-obespecheniya-semiurovneвого-obrazovaniya-i-nauki/> 2015-05-12 – Доктрины

31. Кириченко А. А. Развитие новой доктрины правового статуса социосубъектов. 3 565 слов. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. *Информ.-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/razvitie-novoj-doktriny-pravovogo-statusa-sociosubektov/> 2015-10-06 – Доктрины

32. Кириченко А. А. Сравнительный анализ преимуществ и недостатков действующего международного правового регулирования образования и науки. 2 306 слов. *Блог экспертов (blog-experts.com)*. *Информ.-аналит. сайт*. URL : <http://blog-experts.com/sravnitelnyj-analiz-preimushhestv-i-nedostatkov-dejstvuyushhego-mezhdunarodного-pravovogo-regulirovaniya-obrazovaniya-i-nauki/> 2015-11-22 – Доктрины

33. Кириченко О. А. Новітня доктрина безкоштовної та доступної чотирнадцятиступеневої освіти і науки. Парламентські слухання «Правове забезпечення реформи освіти в Україні». Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського : Офіційний веб-сайт. URL : <http://mdu.edu.ua/?p=4914#respond>

О.А. Кириченко

34. Парламентські слухання «Правове забезпечення реформи освіти в Україні». 9 груд. 2015 р. Відеозапис слухань, регламентна та розширена доповіді О. А. Кириченка *Навчально-науковий інститут історії, політології і права. Кафедра правознавства : Офіційний веб-сайт*. URL : <http://ihpl-mnu.mk.ua/2015/12/09/парламентські-слухання-правове-заб/>

35. Регламентна доповідь О. А. Кириченка «Нова доктрина чотирнадцятиступеневої освіти та науки». 1 593 слова. *Правове забезпечення реформи освіти в Україні: проблеми і перспективи розвитку. Парламентські слухання. 9 груд. 2015 р.* URL : <http://ihpl-mnu.mk.ua/головна/science/регламентна-доповідь-о-а-кириченка-нов/>

36. Розширена доповідь О. А. Кириченка «Недоліки та надбання міжнародного і вітчизняного правового регулювання освіти та новітня доктрина чотирнадцятиступеневої освіти та науки». 22 510 слів. *Правове забезпечення реформи освіти в Україні: проблеми і перспективи розвитку. Парламентські слухання. 9 груд. 2015 р.* URL : <http://ihpl-mnu.mk.ua/головна/science/conference/розширена-доповідь-о-а-кириченка-недо/>

37. Регламентна та розширена доповідь О. А. Кириченка. Правове забезпечення реформи освіти в Україні: проблеми і перспективи розвитку. *Парламентські слухання. 9 груд. 2015 р. Національний університет кораблебудування ім. адм. Макарова. Поточні новини : Офіційний веб-сайт*. URL: <http://www.nuos.edu.ua/поточні-новини/правове-забезпечення-реформи-освіти-в-україні-проблеми-і-перспективи-розвитку>

38. Кириченко О. А. Новітня доктрина безплатної та доступної чотирнадцятиступеневої освіти і науки. *Науково-технічні конференції. Головна > Конференції 2015 > Конституція – основа розвитку національного законодавства > Тези > Регламентна доповідь О. А. Кириченка > URL : <http://conference.nuos.edu.ua/catalog/lectureDetail;jsessionId=7466b20ca42cd750d95c81116592?lectureId=36004&conferenceId=32264&isProjectorView=false>*

39. Кириченко О. А. Недоліки та надбання міжнародного і вітчизняного правового регулювання освіти та новітня доктрина чотирнадцятиступеневої освіти та науки. *Науково-технічні конференції. Головна > Конференції 2015 > Конституція – основа розвитку національного законодавства > Тези > Розширена доповідь О. А. Кириченка > URL : <http://conference.nuos.edu.ua/catalog/lectureDetail;jsessionId=7466b20ca42cd750d95c81116592?lectureId=36005&conferenceId=32264&isProjectorView=false>*

40. Кириченко А. А. Достижения и недостатки на пути становления правового государства (в честь двадцатилетия Конституции Украины

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

и двадцатипятилетия независимого украинского государства). *Выступление на Круглом столе 23.05.2016 г. перед профессорско-преподавательским и студенческим составом филолог. фак-та Николаевск. нац. ун-та им. В. Сухомлинского. 4 517 слов. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <№ 72>*

41. Кириченко А. А. Некоторые новые доктрины юриспруденции в контексте становления правового государства (в честь двадцатилетия Конституции Украины и двадцатипятилетия независимости украинского государства): *Выступление на Круглом столе 24 мая 2016 г. перед профессорско-преподавательским и студенческим составом факультета иностранной филологии Николаевского национального университета им. В. А. Сухомлинского. 3 680 слов. URL :*

http://library.mdu.edu.ua/Documents/Praci%20vukladachiv/Institut_istorii_ta_prava/%D0%9A%D0%B8%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%90._%D0%90._%D0%92%D1%8B%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5_%D0%BD%D0%B0_%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%82%D0%B5_%D0%B8%D0%BD%D1%81%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%BE_%D1%84%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D0%B8_%D0%B2_%D1%87%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%8C_25-%D0%BB%D0%B5%D1%82%D0%B8%D1%8F_%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D0%B8%D0%B8_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D0%B8%D0%BD%D1%8B.PDF

42. Кириченко А. А. Превратилась ли Украина в правовое государство? (в честь двадцатилетия Конституции Украины и двадцатипятилетия независимости украинского государства). *Выступление на Круглом столе 25 мая 2016 г. перед профессорско-преподавательским и студенческим составом факультета дошкольного и начального образования Николаевского национального университета им. В. А. Сухомлинского. 5 261 слово. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <№ 74>*

43. Кириченко О. А. Можливості удосконалення міжнародного і національного правового статусу учнівської молоді (ЗОШ № 29). *Управління освіти Миколаївської міської ради. Офіційний веб-сайт. 6 лют. 2017 р. URL : http://osvita-mk.org.ua/publ/sogodennja_mikolajivskoj_osviti/2016_2017_y_h/mozhливosti_udoskonalennja_*

О.А. Кириченко

mizhnarodnogo_i_nacionalnogo_pravovogo_statusu_uchnivskoji_molodi_z
osh_29/48-1-0-3653

44. Зустріч з Кириченком О. А. юних правознавців колегіуму ім. В. Д. Чайки. *Миколаївський муніципальний колегіум ім. В. Д. Чайки : Офіційний веб-сайт. 8 лют. 2017 р. URL : http://colegium.mk.ua/news/zustrich_z_kirichenko_o_a_junikh_pravoznavciv_kolegiumu_im_v_d_chajki/2017-02-08-404*

45. Кириченко О. А. Основи законності та соціальної справедливості чергового докорінного реформування пенсійного законодавства. *Звернення до МСПУ. Міністерство соціальної політики України : Офіційний веб-сайт. 2 черв. 2017 р. 22:31. URL : <http://www.msp.gov.ua/content/informaciya-shchodo-primoy-gromadyan-kontaktni-dani.html>*

46. Кириченко О. А. Відкриття ринку землі – епохальне діяння парламентарів чи цинічне порушення Основного закону? Варіанти вирішення низки найактуальніших політико-правових проблем українського суспільства : відкрите лекційне заняття та круглий стіл з приводу «Тижня права» в Міжнар. клас. ун-ті ім. П. Орлика, 4 груд. 2019 г. *Кафедра правознавства МКУ імені Пилипа Орлика : веб-сайт. 6 дек. в 21:57. URL : <https://www.facebook.com/groups/1149350055209329/permalink/1804943832983278/>*

47. Кириченко О. А. Правова оцінка легітимності законопроекту про відкриття ринку землі. Варіанти вирішення низки найактуальніших політико-правових проблем українського суспільства : Круглий стіл з приводу Всеукраїнського тижня права з учнями 9-11 класів СШ № 7. 9 груд. 2019 р. *Кафедра правознавства МКУ імені Пилипа Орлика : веб-сайт. 10 дек. в 21:25. URL : <https://www.facebook.com/groups/1149350055209329/>*

48. Кириченко О. А. Сумативне право власності українського народу на землю та законопроект про відкриття ринку землі : правовий аналіз. Деякі актуальні політико-правові проблеми української держави : Круглий стіл з приводу Всеукраїнського тижня права з учнями 9-11 класів СШ № 13. 10 груд. 2019 р. *Кафедра правознавства МКУ імені Пилипа Орлика : веб-сайт. 11 дек. в 17:11. URL : <https://www.facebook.com/groups/1149350055209329/>*

49. Кириченко О. А. Сумативне право власності українського народу на землю та природні ресурси та можливість продажу цих об'єктів. Найбільш актуальні політико-правові проблеми розвитку української держави : варіанти їх вирішення : Круглий стіл з приводу Всеукраїнського тижня права з учнями 9-11 класів СШ № 34. 12 груд. 2019 р. *Кафедра правознавства МКУ імені Пилипа Орлика : веб-сайт.*

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

15 дек. в 19:02. URL :
<https://www.facebook.com/groups/1149350055209329/>

50. Кириченко О. А. Легітимність призначення референдуму з приводу відкриття ринку землі. Деякі актуальні політико-правові проблеми української держави : варіанти їх вирішення : Круглий стіл з приводу Всеукраїнського тижня права з учнями 9-11 класів Миколаївськ. II-III ступенів школи із вечірньою, заочною та екстернатною формами навчання Миколаївськ. міської ради Миколаївськ. області, 13 груд. 2019 р. *Кафедра правознавства МКУ імені Пилипа Орлика : веб-сайт. 15 дек. в 19:08.* URL : https://www.facebook.com/groups/1149350055209329/?ref=group_header

51. Кириченко О. А. Правовий статус української землі, надр та інших природних ресурсів : можливості їх продажу. Варіанти вирішення окремих політико-правових проблем української держави : Круглий стіл з приводу Всеукраїнського тижня права з учнями 9-11 класів СШ № 4. 16 груд. 2019 р. *Кафедра правознавства МКУ імені Пилипа Орлика : веб-сайт. 17 дек. в 23:06.* URL : https://www.facebook.com/groups/1149350055209329/?ref=group_header

52. Кириченко О. А. Продаж української землі іноземцям – легітимне діяння чи державна зрада? Найбільш актуальні політико-правові проблеми української держави : правовий аналіз та можливості вирішення : Круглий стіл з приводу Всеукраїнського тижня права з учнями 9-11 класів Миколаївськ. класич. ліцею Миколаївськ. міської ради Миколаївськ. області, м. Миколаїв, 17 груд. 2019 р. *Кафедра правознавства МКУ імені Пилипа Орлика : веб-сайт. 20 дек. в 20:07.* URL : <https://www.facebook.com/groups/1149350055209329/>

53. На питання абітурієнтів відповідає д. ю. н., проф. Кириченко О. А. спеціальність 081 Право. #мкуімпилипаорлика. 11 липня 2020. 17:00. *Сторінка в Instagram «#мкуімпилипаорлика».* URL : <https://www.instagram.com/p/CCf11WhFVTx/>

54. Питання та відповіді на них у процесі презентації 11.07.2020 р. в 17:00 на сторінці «#мкуімпилипаорлика» в Instagram доктором юридичних наук професором завідувачим кафедри Право факультету економіки і право Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика О. А. Кириченком спеціальності 081 Право. 13.07.2020 р. 14:00. *Сторінка «Правосудудя Правосуддя» в Facebook.* URL : <https://www.facebook.com/profile.php?id=100038613439157>

55. Виступ професора Кириченко О.А. Среда 24 юнія 2020 г. в 15:22. *Сторінка «Пилип Орлик Кафедра правознавства МКУ ім. Пилипа Орлика» в Facebook* URL : <https://www.youtube.com/watch?v>

О.А. Кириченко

=NU136OUisSg&feature=youtu.be&fbclid=IwAR0K08Y9_db3gmq-zG-taW23OC9SRq28uEsIP3WJXPRitmWmoB05d9rhIKc

56. Кириченко А. А. Коэффициент уровня и качества собственно интеллекта (IQ) или решения специальных задач «КРСЗ»!!!!?? 127 слов. 5 августа 2020. 14:36. *ПравосуддяПравосуддя : страничка в Facebook*. URL : <https://www.facebook.com/profile.php?id=100038613439157>

57. Кириченко А. А. Коэффициент определения уровня и качества собственно интеллекта (IQ) или решения специальных задач «КРСЗ»!!!!?? 4.772 слова. 16 августа 2020. 15:46. *ПравосуддяПравосуддя : страничка в Facebook*. URL : <https://www.facebook.com/profile.php?id=100038613439157>

14.2. В соавторстве :

1. Кириченко О. А., Кириленко Є. В. Доктринальні, законодавчі та прикладні передумови докорінного реформування адміністративного права, судочинства, регулятивних та інших юридичних наук адміністративістського спрямування. URL : <http://moodle.chdu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=61167>

2. Кириченко О. А., Кириленко Є. В. Відповіді на зауваження, що містяться у позитивному відзиві офіційного опонента начальник кафедри громадської безпеки навчально-наукового інституту підготовки кадрів громадської безпеки та психологічної служби Національної академії внутрішніх справ України, кандидата юридичних наук, доцента Андрія Олександровича Галай на дисертацію та автореферат Євгена Володимировича Кириленка на тему «Можливості удосконалення адміністративного права» / 3 623 слова. URL : http://moodle.chdu.edu.ua/file.php/1/Vidpovidi_na_zauvazhennja_oficiinogo_oponenta_Galai_Kiricheko_A._O._7.pdf

3. Кириченко О. А., Кириленко Є. В. Відповіді на зауваження, що містяться у позитивних відзивах на автореферат другого варіанту дисертації «Можливості удосконалення адміністративного права», а також у відзивах на автореферат першого варіанту дисертації «Теоретичні та інші передумови реформування адміністративного права і процесу» у тій частині, в якій вони не повторюють зауваження у відзивах на автореферат другого варіанту / 8 341 слово. URL : http://moodle.chdu.edu.ua/file.php/1/idpovidi_na_zauvazhennja_z_vidziviv_na_avtoreferat_disertaciji_JE._V._Kirilenka_8.pdf

4. Кириченко А. А. Предисловие к презентации «Свыше ста лучших концепций и доктрин юриспруденции, авторефераты и отдельные диссертации научной школы профессора Аланкира» / А. А. Кириченко, Е. В. Кириленко, С. А. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

В. С. Шаповалова. 26 февраля 2012 г. / 1 690 слов. URL : <http://moodle.chdu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=61182>

5. Кириченко А. А., Коросташова Т. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Некоторые доктринальные предпосылки реализации задач статьи первой Основного закона. *Конституція – основа розвитку національного законодавства : матеріали IX Всеукр. студ. наук.-прак. конфер., 28 бер. 2013 р., кафедра історії і теорії держави і права Нац. ун-ту кораблебудування ім. адм. Макарова. Доктрини юриспруденції наукової школи доктора юридичних наук, професора Кириченка О. А.* URL : conference.nuos.edu.ua/catalog/files/lectures/20621.pdf

6. Кириченко А. А., Коросташова Т. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Вторая концепция ступенчатого сущностного видового деления правонарушений. *Конституція – основа розвитку національного законодавства : матеріали IX Всеукр. студ. наук.-прак. конфер., 28 бер. 2013 р., кафедра історії і теорії держави і права Нац. ун-ту кораблебудування ім. адм. Макарова. Доктрини юриспруденції наукової школи доктора юридичних наук, професора Кириченка О. А.* URL : conference.nuos.edu.ua/catalog/files/lectures/20544.pdf

7. Кириченко А. А., Коросташова Т. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Новая доктрина юридической ответственности юридических лиц. *Проблеми впровадження кримінальної відповідальності юридичних осіб : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конфер., 01-14 квіт. 2013 р. НДІ вивчення проблем злочинності ім. В. В. Сташиса НАПрН України (www.ivpz.org) : веб-сайт.* URL : <http://ivpz.org/internet-konferents-ya-2013>

8. Кириченко А. А. Предисловие к презентации «Лучшие доктрины и концепции юриспруденции, авторефераты и отдельные диссертации научной школы профессора Аланкира / А. А. Кириченко, В. Д. Басай, С. А. Кириченко, Е. В. Кириченко, Т. А. Коросташова, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула, В. С. Шаповалова. 599 слов. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> Кириченко А. А. Лучшие доктрины и концепции юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии) : научный гипердоклад

9. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Новая доктрина конституционной отрасли права и судопроизводства Украины. Приложение 9.1. *К 20-летию Конституции Российской Федерации. Конституционные права и свободы в Российской Федерации.* Междунар. научн.-практ. конфер., 11-12 окт. 2013 г.,

О.А. Кириченко

Общественная палата Ростовской области, Южный фед. ун-т, г. Ростов-на-Дону. URL :

<http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/> <Кафедра гражданского та криминального права і процесу> (далее см. № 8 данного подраздела)

10. Кириченко А. А., Коросташова Т.А., Тунтула А. С. Новая доктрина конституционной обязанности государства. Приложение 9.3. К 20-летию Конституции Российской Федерации. Конституционные права и свободы в Российской Федерации. Междунар. научн.-практ. конф., 11-12 окт. 2013 г., Общественная палата Ростовской области, Южный фед. ун-т, г. Ростов-на-Дону. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/> <Кафедра гражданского та криминального права і процесу> (далее см. № 8 данного подраздела)

11. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новая доктрина вещественных источников доказательств в антикриминальном судопроизводстве. Приложение 12.2. *Актуальные проблемы науки и практики уголовного судопроизводства. Круглый стол, 29 нояб. 2013 г., Санкт-Петербургский ун-т МВД Российской Федерации.* URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/> <Кафедра гражданского та криминального права і процесу> (далее см. № 8 данного подраздела)

12. Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С., Коросташова Т. А. Новая классификация юридических наук : предусловия, сущность и перспектива развития. Приложение 4.1. *Новый этап развития права. Необходимость модернизации материалы Дистанц. междунар. юрид. науч. конф., 25 окт. 2013 г. Академ. ассоц. юристов и правоведов стран СНГ.* URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/> <Кафедра гражданского та криминального права і процесу> (далее см. № 8 данного подраздела)

13. Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Доктрина видового деления юридической ответственности. Приложение 6.2. Актуальные проблемы развития права и государства в условиях международных интеграционных процессов : материалы Междунар. научн.-практ. конф., 29 нояб. 2013 г., Акад. Таможенной службы Украины. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/> <Кафедра гражданского та криминального права і процесу> (далее см. № 8 данного подраздела)

14. Кириченко А. А., Тунтула А. С. Доктрина вещественных источников антикриминальных сведений. Приложение 6.4. Актуальные проблемы развития права и государства в условиях международных интеграционных процессов : материалы Междунар. научн.-практ. конф., 29 нояб. 2013 г., Акад. Таможенной службы Украины. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/>

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

<Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> (далее см. № 8 данного подраздела)

15. Кириченко А. А., Коросташова Т. А., Ланцедова Ю. А. Тунтула А. С. Доктрина антропологии юриспруденции по новой классификации юридических наук. Приложение 7.1. *Антропология права: философское и юридическое измерения (состояние, проблемы, перспективы)*: материалы Междунар. круглого стола, 6 - 7 дек. 2013 г., юрид. фак-т Львовск. Нац. ун-та им. И. Франка. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> (далее см. № 8 данного подраздела)

16. Кириченко А. А., Коросташова Т. А., Тунтула А. С. Новая доктрина базисных концепций антропологии юриспруденции. Приложение 7.3. *Антропология права: философское и юридическое измерения (состояние, проблемы, перспективы)*: материалы Междунар. круглого стола, 6 - 7 дек. 2013 г., юрид. фак-т Львовск. Нац. ун-та им. И. Франка. URL : <http://www.chdu.edu.ua/index.php?page=yuridichniy/> <Кафедра цивільного та кримінального права і процесу> (далее см. № 8 данного подраздела)

17. Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Сущность общей и специальной конфискации как мер антикриминальной ответственности. *Спеціальна конфіскація в правовій системі України: юридична природа, особливості регламентації, перспективи її вдосконалення*. Наук.-практ. інтернет-конфер., 1-07 лют. 2014 р., кафедра кримінального права та кримінології юридичного факультету Київськ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. URL : <http://center.law.univ.kiev.ua/index.php/konferentsii/spetsialna-konfiskatsiia-v-pravovii-systemi-ukrainy>

18. Спільна конференція Донецького юридичного інституту МВС України та Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. *Донецький юридичний інститут МВС України : Офіційний веб-сайт*. URL : <http://www.dli.donetsk.ua>

19. Перші Миколаївські юридичні дискусії: матеріали Міжнар. наук.-практ. конфер. з нагоди 20-річчя Конституції України, 18 травня 2016 р. 36. наук. ст. / уклад. Є. В. Валькова, І. М. Дмитрук, С. В. Лосич, С. А. Матвієнко; за ред. В. М. Бесчастного, О. А. Кириченка, В. М. Поперечного. Миколаїв : МНУ ім. В. Сухомлинського, 2016. 804 с. URL : www.dli.donetsk.ua/rokdwnloads/nauka-zbirniki/zbirnik5.pdf или http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <№ 69> либо <http://crim.pro/posts> <Библиотека кафедры>

О.А. Кириченко

20. Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О. Рецензія на автореферат дисертації Зосіменка Володимира Вікторовича на тему «Особливості ушкоджень, які заподіяні гострими предметами, як основа реконструкції ситуації та ототожнення особи, що скоїла злочин» на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.25 – судова медицина. 13 лют. 2017 р. URL : http://librarymnu.kl.com.ua/prac_vycl.html <Інститут історії та права> <№ 156>

21. Круглий стіл Новітня доктрина правового статусу учнівської молоді. Навчально-науковий інститут історії, політології і права Миколаївського національного університету ім. В. Сухомлинського : Офіційний веб-сайт. 23 бер. 2017 р. URL : <http://ihpl-mnu.mk.ua/2017/03/26/24-03-2017-г-круглий-стіл-новітня-доктрина-пра/>

22. Межвузовская студенческая научно-практическая конференция «Молодёжь и религия в современном мире – VIII». *Брестский государственный университет им. А. С. Пушкина : Официальный веб-сайт.* URL : <http://www.brsu.by/div/mezhvuzovskaya-studencheskaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-molodyozh-i-religiya-v-sovr-0>

23. Конференція на тему «Молодежь и религия в современном мире – VIII». Навчально-науковий інститут історії, політології і права Миколаївського національного університету ім. В. Сухомлинського : Офіційний веб-сайт. 23 квіт. 2017 р., 9.21. URL : <http://ihpl-mnu.mk.ua/2017/04/23/конференція-на-тему-молодежь-и-религ/>

24. Міжнародна конференція «Молодь і релігія у сучасному світі - VIII». *Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова : Офіційний веб-сайт.* 24 квіт. 2017 р. 17.29. URL : <http://www.nuos.edu.ua/поточні-новини/міжнародна-конференція-«молодь-і-релігія-у-сучасному-світі»---viii>

25. За ініціативи регіональної прокуратури проведено семінар щодо реалізації конституційних повноважень при підтриманні публічного обвинувачення (ФОТО, ВІДЕО). *Прокуратура Миколаївської області : Офіційний веб-сайт.* 27 черв. 2017 р. URL : http://myk.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=210925

26. У залі засідань вченої ради відбувся навчально-практичний семінар з нагоди річниці Конституції України. *Навчально-науковий інститут історії, політології і права МНУ ім. В. Сухомлинського : Офіційний веб-сайт.* 29 черв. 2017 р. 13.13. URL : <http://ihpl-mnu.mk.ua/2017/06/29/у-залі-засідань-вченої-ради-відбувся-н/>

27. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Можливості докорінного удосконалення конституційних повноважень прокурора при

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

здійсненні правосуддя. У залі засідань вченої ради відбувся навчально-практичний семінар. *Навчально-науковий інститут історії, політології і права МНУ ім. В. Сухомлинського : Офіційний веб-сайт.* 29 черв. 2017 р. 1.13. URL : <http://ihpl-mnu.mk.ua/2017/06/29/y-zali-zasidany-vchenoi-radi-vidbyvsya-n/>

28. У регіональній прокуратурі проведено семінар щодо реалізації конституційних повноважень при підтриманні публічного обвинувачення. *Регіональний центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Миколаївській області : Офіційний веб-сайт.* 29 червня 2017 р. URL : <http://mykolaiv.legalaid.gov.ua/ua/holovna/u-rehionalnii-prokuraturi-provedeno-seminar-shchodo-realizatsii-konstytutsiinykh-povnovazhen-pry-pidtrymanni-publichnoho-obvynuvachennia>

29. Кириченко О. А., Тунтула О. С. Можливості удосконалення повноважень прокурора у суді. Регіональний центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Миколаївській області : Офіційний веб-сайт. 29 черв. 2017 р. URL : <http://mykolaiv.legalaid.gov.ua/ua/holovna/u-rehionalnii-prokuraturi-provedeno-seminar-shchodo-realizatsii-konstytutsiinykh-povnovazhen-pry-pidtrymanni-publichnoho-obvynuvachennia>

30. Навчально-науковий семінар прокурорів на базі ЧНУ ім. П. Могили. *Чорноморський національний університет ім. П. Могили : Офіційний веб-сайт. Новини ЧНУ.* 27 черв. 2017 р. URL : <https://chmnu.edu.ua/navchalno-praktichnij-seminar-prokuroriv-na-bazi-chnu-im-petra-mogili/>

31. Тимчасове положення Про захист авторського права і суміжних прав викладачів та інших учасників освітянського процесу на платформі Moodle ПЗВО «Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика». Ухв. Рішенням Вченої ради ПВНЗ МКУ ім. П. Орлика від 25.03.2020 р., протокол № 9, затв. наказом ректора ПВНЗ МКУ ім. П. Орлика від 26.03.2020 р., № 12. *Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика. Офіційний сайт.* URL : <https://mku.edu.ua/polozhennya/>

32. Гендерна парадигма ПЗВО «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика». Ухв. Рішенням Вченої ради ПВНЗ МКУ ім. П. Орлика від 28.02.2018 р., протокол № 6, затв. наказом ректора ПВНЗ МКУ ім. П. Орлика від 02.03.2018 р., № 11, зі змінами згідно наказів ректора ПВНЗ МКУ ім. П. Орлика від 26.02.2020 р., № 6. *Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика. Офіційний сайт.* URL : <https://mku.edu.ua/polozhennya/>

О.А. Кириченко

33. Антикорупційна парадигма Освітнього комплексу МКУ імені Пилипа Орлика. 25 с.¹³¹ 19 июля 2020. 21:45. *ПравосуддяПравосуддя : страничка в Facebook*. URL : <https://www.facebook.com/profile.php?id=100038613439157>

34. Крива І. С., Кириченко О. А. Інноваційний порядок отримання державними службовцями юридичної освіти : робота на Всеукр. конкурс творчих робіт серед молоді з приводу Дня держслужбовця. 14 с. 13 августа 2020 г. в 21:23. *ПравосуддяПравосуддя : страничка в Facebook*. URL : <https://www.facebook.com/profile.php?id=100038613439157> или 8 августа 2020 г. в 14:15. <https://www.facebook.com/groups/1149350055209329>

35. Кириченко О.А. та ін. Сутність і співвідношення спеціальностей 081 і 262 та уточнення назв полігонів «Документування та розслідування воєнних злочинів» у частині воєнних власне кримінальних правопорушень, «Зеленої кімнати» на «Кімнату комфортного спілкування» і «Запобігання та протидії домашньому насильству» у частині власне подолання домашнього насильства. З 1.14.14 лекції Али Пишної «Використання спеціалізованих навчальних полігонів у процесі підготовки правоохоронців» в межах Всеукр. наук.-педаг. підвищення кваліфікації «Підготовка правоохоронців зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» нової формації: напрями освітнього та наукового забезпечення» від 14 березня 2024 р. Одеськ. держ. ун-т вн. справ. Youtube. 15.03.2024. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=TVxF8ThMAI4>

36. Кириченко О.А. та ін.. У межах Всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Підготовка правоохоронців зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» нової формації: напрями освітнього та наукового забезпечення». ... Пятница 22 марта 2024 г. 23 : 16. Страничка «Кафедра права ПЗВО «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика». Facebook : веб-сайт. <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1592279044857637&set=gm.3237888596355454&id&orvanity=1149350055209329>

37. Кириченко О.А. та ін. 26 березня 2024 р. відбулося пленарне онлайн-засідання Регіональної науково-практичної конференції Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика «Магістерські читання-2024», на якому від кафедри права з доповідями виступили доктор юридичних наук професор завідувач кафедри права Кириченко Олександр Анатолійович на тему «Інноваційна редакція статті перспективного Конституційного

¹³¹ Автори : О. А. Кириченко (розд. 1, 5-8) та Ю. О. Ланцедова (розд. 2-4).

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

кодексу України чи будь-якої іншої держави у частині базисних порядків попередження порушення і відновлення правового статусу соціосуб'єктів» та його учні ... Пятница 12 апреля 2024 г. 13 : 17. Страничка «Кафедра права ПЗВО «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика». Facebook : веб-сайт. URL : <https://www.facebook.com/photo?fbid=1604582846960590&set=pcb.3254616014682712>

38. Кириченко О.А. та ін. Для співробітників поліції та інших антиделіктологів і здобувачів вищої освіти за спеціальностями 081 «Право» та 262 «Правоохоронна діяльність» 1 травня 2024 р. завідувач кафедри права Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика д-р юрид. наук, професор Кириченко Олександр Анатолійович провів першу лекцію з тренінгу за сутністю, функціями та іншими інноваційними характеристиками антиделіктної діяльності на тему «Інноваційна сутність, функції та видовий поділ антиделіктної діяльності». ... Четверг 2 мая 2024 г. 10 : 52. Страничка «Кафедра права ПЗВО «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика». Facebook : веб-сайт. URL : <https://www.facebook.com/photo?fbid=1616507205768154&set=pcb.3270529233091390>

15. Авторские свидетельства :

1. Навчальний посібник «Інноваційне розуміння механізму передачі влади від виборців до суб'єктів владних повноважень та властивостей цих повноважень. Лекція № 2. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : свідоцтво про реєстрацію права на твір № 97621. Україна. Автори : Тунтула Олександра Сергіївна, Кириченко Олександр Анатолійович. *Твір оприлюднено. Опублікування : Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння механізму передачі влади від виборців до суб'єктів владних повноважень та властивостей цих повноважень. Лекція № 2. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Правознавство» : навч. посібник. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 96 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»).* Дата реєстрації 20.05.2020.

2. Навчальний посібник «Інноваційне розуміння забезпечення, дотримання та відновлення за Основним законом правового статусу різних видів соціосуб'єктів. Лекція № 1. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» : свідоцтво про реєстрацію права на твір № 97622. Україна. Автори : Тунтула Олександра Сергіївна, Кириченко Олександр Анатолійович. *Твір*

О.А. Кириченко

оприлюднено. Публікування : Кириченко О. А., Тунтула О. С. Інноваційне розуміння забезпечення, дотримання та відновлення за Основним законом правового статусу різних видів соціосуб'єктів. Лекція № 1. Курс лекцій з навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн»: навч. посібник. Київ: Видавець Назаров О. А., 2019. 304 с. укр. та рос. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). Дата реєстрації 20.05.2020.

3. Монографія «Блестящие или пронизанные откровенной коррупцией и явным непрофессионализмом ничтожные результаты конкурса в кассационные суды, ВАС и АП ВАС. Системное правовое исследование»: свідоцтво про реєстрацію права на твір № 97623. Україна. Автори: Тунтула Олександра Сергіївна, Кириченко Олександр Анатолійович. *Твір оприлюднено. Публікування : Кириченко А. А., Тунтула А. С. Блестящие или пронизанные откровенной коррупцией и явным непрофессионализмом ничтожные результаты конкурса в кассационные суды, ВАС и АП ВАС. Системное правовое исследование: монография. 2-е изд. Киев: Издатель Назаров О. А., 2019. 888 с. (приложение к электронному реферативно-научному журналу «Судебно-психологическая экспертиза. Применение полиграфа и специальных знаний в юридической практике»). Дата реєстрації 20.05.2020.*

4. Навчальний посібник «Основы работы с джерелами антиделіктних відомостей. Лекція № 3. Курс лекцій з криміналістики»: свідоцтво про реєстрацію права на твір № 97624. Україна. Автори: Тунтула Олександра Сергіївна, Кириченко Олександр Анатолійович, Ланцедова Юлія Олександрівна. *Твір оприлюднено. Публікування : Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Основы работы с джерелами антиделіктних відомостей. Лекція № 3. Курс лекцій з криміналістики: навч. посіб. 3-тє вид. Київ: Видавець Назаров О. А., 2019. 92 с. (додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»). Дата реєстрації 20.05.2020.*

5. Стаття Преступный конкурс в кассационные суды, открытие рынка земли, заказ услуг проституток, лоббирование законопроектов и иные противоправные деяния парламентариев: системное правовое исследование. *А.с. № 105504 України.* Кириченко А. А., Бидей А. Н. Преступный конкурс в кассационные суды, открытие рынка земли, заказ услуг проституток, лоббирование законопроектов и иные противоправные деяния парламентариев: системное правовое

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

исследование. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права.* 2019. № 70. С. 17-46. URL : [http://easternlaw.com.ua/wp-](http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2019/12/kirichenko_bidei_70.pdf)

[content/uploads/2019/12/kirichenko_bidei_70.pdf](http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2019/12/kirichenko_bidei_70.pdf) Заявл. 15 черв. 2021 р.

6. Монографія Інновації юриспруденції і законодавства в фармацевтичній діяльності. *А.с. № 105505 України.* Кириченко О. А., Ланцедова Ю.О., Тунтула О. С. Інновації юриспруденції і законодавства в фармацевтичній діяльності : монографія. Варшава : RS Global Sp.z O.O., 2020. 108 с.; Заявл. 15 черв. 2021 р.

7. Стаття Открытие рынка украинской земли в контексте инновационного понимания сущности и соотношения различных видов сведений в части адекватности отображения окружающей действительности. *А.с. № 105506 України.* Кириченко А. А., Бидей А. Н. Открытие рынка украинской земли в контексте инновационного понимания сущности и соотношения различных видов сведений в части адекватности отображения окружающей действительности. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права.* 2020. № 78. С. 7-21. URL : [http://easternlaw.com.ua/wp-](http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2020/07/Kirichenko_Bidei_78-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD.pdf)

[content/uploads/2020/07/Kirichenko_Bidei_78-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD.pdf](http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2020/07/Kirichenko_Bidei_78-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD.pdf) Заявл. 15 черв. 2021 р.

НАУКОВІ ЗАХОДИ **з апробації інновацій представників** **наукової школи юриспруденції професора Аланкіра**

1. Сучасні проблеми держави та права. Міжнар. наук.-практ. конфер., 1 лютого 1990 р., юрид. фак-т Київськ. держ. ун-ту ім. Т. Шевченка (выступление в секционных заседаниях – Кириченко О. А. Використання локалізації мікрооб'єктів при розслідуванні злочинів проти особи).

2. Теоретические и практические проблемы обеспечения раскрытия и расследования преступлений криминалистическими методами. Междунар. научн.-практ. конфер., 2 березня 1991 г., Укр. акад. внутр. дел Украины, г. Киев (выступление в секционных заседаниях — Кириченко А. А., Клименко Н. И. Возможности экспертного исследования микрообъектов).

3. Гуманізація освіти в сучасних умовах. Всеукр. наук.-практ. конфер., 25 травня 1992 р., Дніпропетр. держ. ун-т (выступление в секционных заседаниях – Кириченко О. А. Проблеми криміналістики в сучасних умовах боротьби зі злочинністю).

4. Актуальные проблемы организации расследования преступлений. Всеукр. научн.-практ. конфер., 22 мая 1995 г., Одесск. ин-т внутр. дел (доклад в пленарном заседании – Кириченко А. А. Криминалистическая классификация микрообъектов).

5. Молодежь в науке и творчестве – шаг в XXI век : школьник-студент-специалист. IV Междунар. науч.-метод. конфер., 2 - 6 июня 1997 г., Севастоп. гос. тех. ун-т (доклад в пленарном заседании – Кириченко А. А., Клименко В. Ф. Особенности преподавания криминалистики в условиях многоуровневого юридического образования).

6. Конституційні гарантії захисту людини у сфері правоохоронної діяльності. Наук.-практ. конфер., 24-25 вересня 1999 р., Дніпропетр. юрид. ін-т МВС України (доклад в пленарном заседании – Кириченко А.А., Васильев Г.И. Предмет исследования оэрдологии).

7. Проблемы борьбы с насильственной преступностью в Украине. Междунар. Научн.-практ. семинар, 3 сентября 1999 г., Нац. юрид. акад. Украины им. Я. Мудрого, г. Харьков (доклад в пленарном заседании – Кириченко А. А., Васильев Г. И., Старовойтов В. И. Тактика назначения одорологической экспертизы по насильственным преступлениям).

8. Защита прав и свобод ребенка : гарантии, реальность, проблемы. Междунар. научн.-практ. конфер., 17-18 ноября 1999 г., Симфероп.

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

отд. Одесск. ин-та внут. дел, г. Симферополь, Автономная Республика Кым (доклад в пленарном заседании – Кириченко А.А. Проблемы совершенствования пенитенциарной системы как одно из направлений обеспечения прав и свобод ребенка).

9. Використання сучасних досягнень науки і практики у підвищенні ефективності боротьби зі злочинністю. Всеукр. наук.-практ. конфер., 30 березня 2000 р., крим.-слід. фак-т Нац. акад. внут. справ України, м. Київ (доклад в пленарном заседании – Кириченко О.А., Кириченко І.Г. Проблеми вдосконалення предмету криміналістики та оердології як провідних навчальних дисциплін при підготовці фахівців органів внутрішніх справ; доклад в секционных заседаниях – Кириченко О. А. Возможности совершеннения понятия информации, її джерел, способів і форм представлення у слідчій діяльності).

10. Соціальні та правові проблеми боротьби з тероризмом. Наук.-практ. конфер., 20 червня 2000 р., Одеск. нац. юрид. акад. (доклад в секционных заседаниях – Кириченко О.А. Використання речових джерел інформації у боротьбі із тероризмом).

11. Тероризм у міжнародному й українському національному праві: соціальні та правові проблеми боротьби з тероризмом. Міжнар. наук.-практ. конфер., 25-26 травня 2000 р., Одеск. нац. юрид. акад. (доклад в пленарном заседании – Кириченко О.А., Ткач Ю.Д. Інформація у подоланні терористичних злочинів: проблеми вдосконалення діючого КПК України; доклади в секционных заседаниях – Кириченко О.А., Кириченко І.Г. Юридичні науки в подоланні злочинів: питання вдосконалення; Кириченко О.А., Васильєв Г.І. Питання подолання терактів; Кириченко О.А. Речові джерела інформації у боротьбі із тероризмом).

12. Проблеми боротьби з корупцією, організованою злочинністю та контрабандою. Міжнар. наук.-практ. конфер., 19 жовтня 2000 р., Одеск. нац. юрид. акад. (виступ – Кириченко О.А., Ткач Ю.Д. Возможности використання одорологічної інформації у боротьбі з майновими злочинами).

13. Актуальні проблеми організації боротьби зі злочинністю на транспорті. Всеукр. наук.-практ. конфер., 8-9 червня 2000 р., Одеск. ін-т внутр. справ (доклад в пленарном заседании – Кириченко О. А., Кириченко І. Г., Антонов К. В. Концепція предмету і системи криміналістики, оердології та деяких інших юридичних дисциплін).

14. Осьмология – оцененная или недооцененная отрасль научных знаний. Междунар. научн.-практ. конфер., 2 - 04 октября 2000 г., Междунар. центр по подготовке полицейских кадров в г. Легионово,

О.А. Кириченко

Польша (доклад в пленарном заседании – Кириченко А. А. Основы одорологии).

15. Актуальні проблеми діяльності ОВС по попередженню, розкриттю та розслідуванню злочинів. Міжнар. наук.-практ. конфер., 19-20 жовтня 2000 р., Одеськ. ін-т внутр. справ (доклад в пленарном заседании – Кириченко О. А., Дерев'янкін С. Л. Предмет і система юридичних наук; доклад в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Ткач Ю. Д. Система юридических наук в свете борьбы с имущественными преступлениями).

16. Проблеми вдосконалення засобів боротьби зі злочинністю на зламі тисячоліть. Всеукр. наук.-практ. конфер., 27-28 жовтня 2000 р., Дніпропетр. юрид. ін-т МВС України (доклад в пленарном заседании – Кириченко О. А. Новітні підходи до класифікації юридичних наук).

17. Вторые чтения, посв. памяти Новгородцева. Междунар. научн.-практ. конфер., 22-23 ноября 2000 г., Луганск. ин-т внутр. дел (доклад в пленарном заседании – Кириченко А. А., Кириченко И. Г. Еще об одном подходе к совершенствованию системы юридических наук; доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Васильев Г. И. Основные разработки проблемной группы по одорологии Одесского института внутренних дел; Кириченко А. А., Ткач Ю. Д. Возможности использования одорологической информации в борьбе с имущественными правонарушениями; обговорено окремо у контексті роботи секційних засідань на зустрічі із викладацьким складом кафедр криміналістики, кримінального процесу та теорії оперативно-розшукової діяльності – Кириченко О. А., Дерев'янкін С. Л. Возможности класифікації речових джерел інформації – трасосубстанцій).

18. Юридична освіта і правоохоронна діяльність: перспектива нового тисячоліття. Всеукр. наук.-практ. конфер., 30-31 травня 2001 р., Дніпропетр. юрид. ін-т МВС (доклад в пленарном заседании – Кириченко О. А., Басай В. Д., Кириченко Ю. О. Проблеми вдосконалення юридичної освіти фахівців органів внутрішніх справ).

19. Оперативно-розшукова діяльність як основа підвищення ефективності боротьби з організованою злочинністю і корупцією та забезпечення безпеки діяльності працівників органів внутрішніх справ в сучасних умовах. Всеукр. наук.-практ. конфер., 23-24 листопада 2001 р., Львівськ. ін-т внутр. справ (доклад в пленарном заседании – Кириченко О. А., Басай В. Д. Поняття та різновиди ордістичних речових джерел інформації).

20. Автоматизація дактилоскопічних обліків органів внутрішніх справ України: проблеми та шляхи вдосконалення. Всеукр. наук.-практ. конфер., 28-30 листопада 2001 р., Держ. наук.-дослід. Експ.-

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

крим. центр МВС України, м. Київ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А.А., Басай В.Д. Место дактилоскопических объектов среди вещественных источников информации).

21. Нові форми діяльності міліції та попередження злочинів в перехідних суспільствах. Всеукр. круглий стіл, 21-22 грудня 2001 р., Нац. ун-т внутр. справ (доклад в секційних засіданнях – Кириченко О.А., Басай В.Д., Михальченко М.Ю. Можливості вдосконалення ординатичного забезпечення діяльності міліції).

22. Проблеми вдосконалення теорії і практики правоохоронної діяльності. Вузівськ. наук.-практ. конфер., 28 березня 2002 р., Київськ. ін-т внутр. справ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О.А., Басай В.Д., Кириченко Ю.О. Основні етапи становлення та сучасні концепції предмету криміналістики).

23. Тероризм і національна безпека України. Міжнар. наук.-практ. конфер., 11 квітня 2002 р., Нац. акад. внутр. справ (доклад в секційних засіданнях – Кириченко О.А., Басай В.Д., Кириченко Ю.О. Можливості вдосконалення криміналістичних та ординатичних засобів подолання терористичних актів).

24. Використання сучасних досягнень криміналістики у боротьбі зі злочинністю. Міжвузівськ. наук.-практ. конфер. студентів, курсантів і слухачів, 12-13 квітня 2002 р., Донецьк. ін-т внутр. справ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О.А. Історія виникнення криміналістики і сучасне визначення її предмета).

25. Стан судової реформи в Україні: проблеми і перспективи. Міжнар. наук.-практ. конфер., 18-19 квітня 2002 р., Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, м. Харків (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О.А., Басай В.Д. Деякі проблеми загальної теорії доказів).

26. Теорія і практика застосування кримінального і кримінально-процесуального законодавства в сучасних умовах. Всеукр. наук.-практ. конфер., 25 квітня 2002 р., Нац. акад. внутр. справ, м. Київ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О.А. Нова концепція предмету криміналістики та її місця у системі юридичних наук).

27. Сучасні правові проблеми попередження та розкриття злочинів, які скоюються неповнолітніми. Всеукр. наук.-практ. конфер., 26 квітня 2002 р., Донецьк. ін-т внутр. справ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О.А. Поняття, різновиди і класифікація об'єктів слідознавства).

28. Актуальні проблеми суїцидології. Міжнар. наук.-практ. конфер., 16-18 травня 2002 р., Київськ. ін-т внутр. справ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О.А. Вдосконалення юридичних засобів запобігання суїциду).

О.А. Кириченко

29. Проблеми вдосконалення теорії і практики правоохоронної діяльності. Вузівськ. наук.-практ. конфер., 28 березня 2002 р., Київськ. ін-т внутр. справ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Басай В. Д., Кириченко Ю. О. Основні етапи становлення та сучасні концепції предмету криміналістики).

30. Статистична інформація про правопорушення і методи її аналізу. Всеукр. наук.-практ. конфер., 22-23 травня 2002 р., Хмельницьк. ін-т регіон. управл. та права (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Басай В. Д. Правове визначення поняття і різновидів правопорушень як об'єктів статінформації).

31. Актуальні проблеми профілактики правопорушень підрозділами міліції громадської безпеки. Всеукр. наук.-практ. конфер., 24-25 травня 2002 р., Прикарп. філія Нац. акад. внутр. справ України, м. Івано-Франківськ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А. Науково-методичне забезпечення діяльності підрозділів міліції громадської безпеки»).

32. Проблеми використання спеціальної техніки: навчальний процес, зв'язок науки та практики. Всеукр. наук.-практ. конфер., 31 травня 2002 р., Ін-т управл. Нац. акад. внутр. справ України, м. Київ (доклад в секційних засіданнях – Кириченко О. А. «Спеціальна техніка» – спецкурс чи самостійна навчальна дисципліна?»).

33. Актуальні проблеми сучасної криміналістики. Міжнар. наук.-практ. конфер., 19-21 вересня 2002 р., Кримськ. юрид. ін-т Нац. ун-т внутр. справ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А. Історія, сучасний стан та перспективи розвитку криміналістики).

34. Нові Цивільний і Кримінальний кодекси – важливий етап кодифікації законодавства України. Регіонал. наук.-практ. конфер, 2-4 жовтня 2002 р., Юрид. ін-т Прикарп. ун-ту ім. В. Стефаника, м. Івано-Франківськ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Кириченко С. А., Тунтула О. С. Місце цивільного і кримінального права у новій системі юридичних наук; доклад в секційних засіданнях – Кириченко О. А., Тунтула О. С. Сутність кожної з юридичних наук за новітньою класифікацією юридичних наук).

35. Пріоритетні напрямки діяльності органів внутрішніх справ у боротьбі зі злочинністю в сучасних умовах. Всеукр. наук.-практ. конфер., 25 жовтня 2002 р., Юрид. акад. МВС України, м. Дніпропетровськ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А., Кириченко Ю. О. Нова теоретична концепція юридичних наук).

36. Теоретичні та методологічні засади оперативно-розшукової діяльності. Міжвузівськ. наук.-практ. семінар, 28-29 листопада 2002 р.,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Нац. акад. внутр. справ, м. Київ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Басай В. Д. Продовження дискусії з приводу вдосконалення ординатичного законодавства і деяких інших проблем юридичної науки та освіти; доклад в секційних засіданнях – Кириченко О. А., Тунтула О. С. Сутність і перспективи розвитку антиделіктних юридичних наук за новітньою класифікацією юридичних наук).

37. Інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності практичних підрозділів органів внутрішніх справ та завдання щодо вдосконалення навчального процесу у вищих навчальних закладах МВС України. Всеукр. наук.-практ. семінар, 11 грудня 2002 р. Львівськ. ін-т внутр. справ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А. Поняття, різновиди та джерела ординатичної інформації).

38. Актуальные проблемы реформирования правовой системы Российской Федерации. Междунар. научн.-практ. конфер. 19 мая 2002 г., Белгородск. гос. ун-т, г. Белгород, Российская Федерация (доклад в пленарном засіданні – Басай В. Д. Некоторые аспекты совершенствования работы с одорологическими объектами).

39. Взаємодія слідчих і експертів у процесі боротьби зі злочинністю: проблеми та шляхи вдосконалення. Всеукр. наук.-практ. конфер., 24-25 січня 2003 р., Київськ. ін-т внутр. справ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А. Вдосконалення предмету криміналістики та ординатики як основа підвищення рівня взаємодії слідчого та експерта).

40. Сучасні судово-експертні технології в кримінальному і цивільному судочинстві. Міжнар. наук.-практ. конфер., 14-15 березня 2003 р., Нац. ун-т внутр. справ, м. Харків (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Басай В. Д., Кириченко Ю. О. Сучасна комісійна одорологічна експертиза: методика та місце у системі наукових знань).

41. Проблеми вдосконалення правового регулювання щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина в Україні. Регіон. міжвузівськ. наук. конфер., 19 квітня 2003 р., Юрид. ін-т Прикарп. ун-ту ім. В. Стефаника, м. Івано-Франківськ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Кириченко Ю. О. Місце трудового права та права соціального забезпечення у системі юридичних наук; доклади в секційних засіданнях – Кириченко Ю. О. Новий погляд на об'єкт, предмет та систему юридичних наук; Кириченко О. А., Тунтула О. С. Сутність кожної з гіпергруп юридичних наук за їх новітньою класифікацією).

О.А. Кириченко

42. Проблеми кодифікації законодавства України. Всеукр. наук.-практ. конфер., 14 травня 2003 р., Ін-т держави і права НАН України, м. Київ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Кириченко Ю. О. Система права чи юридичних наук : продовження дискусії).

43. Удосконалення нормативно-правового та організаційного забезпечення оперативної-розшукової діяльності органів внутрішніх справ. Всеукр. наук.-практ. конфер., 15-16 травня 2003 р., Юрид. акад. МВС України, м. Дніпропетровськ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Кириченко Ю. О., Кириченко С. А., Ткач Ю. Д. Теоретичні основи внутрішнього і міжнародного ординативного регламенту та ординатики).

44. Актуальні проблеми політичної реформи та формування правової держави в Україні. Вузівськ. наук.-практ. конфер., 17 травня 2003 р., Київськ. ін-т внутр. справ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Кириченко Ю. О. Актуальні проблеми юридичної науки та освіти).

45. Проблеми вдосконалення правового регулювання щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина в Україні. Регіон. міжвузівськ. наук. конфер., 11 червня 2003 р. Юрид. ін-т Прикарп. ун-ту ім. В. Стефаника, м. Івано-Франківськ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Тунтула О. С. Перспектива розвитку окремих юридичних наук на підставі їх новітньої класифікації).

46. Взаємодія слідчих і експертів у процесі боротьби зі злочинністю: проблеми та шляхи вдосконалення. Матер. наук.-практ. конфер., 13 червня 2003 р., Львівськ. ін-т внутр. справ (доклад в секційних засіданнях – Басай В. Д., Кириченко Ю. О. Забезпечення експертів сучасною методикою комісійної одорологічної експертизи).

47. Криміногенная ситуація на юге Украины : особенности и проблемы сдерживания. Всеукр. научн.-практ. семинар, 11 сентября 2003 г., Одесск. нац. юрид. акад. (доклад в секційних засіданнях – Ткач Ю. Д., Кириченко С. А., Кириченко Ю. О. Перспективи розвитку криміналістики на сучасному етапі).

48. Треті наукові читання, присвячені 90-річчю з дня народження д-ра юрид. наук, проф. В. Колмакова, 12-13 вересня 2003 р., Одеск. нац. юрид. акад. (доклад в секційних засіданнях – Ткач Ю. Д., Кириченко С. А., Кириченко Ю. О. Можливості вдосконалення окремих теоретичних основ криміналістики).

49. Актуальні проблеми становлення правової держави. Наук.-практ. конфер., 11 жовтня 2003 р., Київськ. юрид. ін-т МВС України (доклад в секційних засіданнях – Ткач Ю. Д., Кириченко С. А.,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Кириченко Ю. О. Деякі аспекти висвітлення історії розвитку вітчизняної криміналістики).

50. Одорологія : теорія і практика. Всеукр. наук.-теорет. конфер., 11 березня 2004 р., Нац. акад. Держ. прикорд. служби України, м. Хмельницький (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Кириченко С. А., Кириченко Ю. О., Ткач Ю. Д. Сучасний стан юридичної одорології).

51. Вищі навчальні заклади - Києву. Всеукр. наук.-практ. конфер., 12 березня 2004 р., Нац. техн. ун-т, м. Київ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Тунтула О. С. Сутність та перспективи розвитку гіпергрупи антиделіктних юридичних наук; доклад в секційних засіданнях – Кириченко Ю. О., Кириченко С. А., Ткач Ю. Д. Можливості удосконалення загальної та юридичної освіти).

52. Безопасность в Причерноморском регионе : угрозы и противодействие. Междунар. семинар, 8 апреля 2004 г., Одесск. нац. юрид. акад. (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А., Ткач Ю. Д., Кириченко С. А., Кириченко Ю. А. Новые задачи юридических вузов Причерноморского региона).

53. Проблеми нормативно-правового забезпечення боротьби зі злочинністю в Україні. 1-ша Всеукр. студ. наук. конфер., 29 квітня 2004 р., Юрид. ін-т Прикарп. ун-ту, м. Івано-Франківськ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Кириченко С. А., Кириченко Ю. О. Можливості реформування юридичної діяльності як основа удосконалення боротьби зі злочинами; доклад в секційних засіданнях – Кириченко О. А., Тунтула О. С. Перспективи розвитку кожної з юридичних наук за їх новітньою класифікацією).

54. Правоохоронна діяльність : теорія, практика і навчання. Вузівськ. наук.-практ. конфер., 14 травня 2004 р., Київськ. юрид. ін-т (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А., Кириченко С. А., Кириченко Ю. А. Актуальные проблемы юриспруденции).

55. Актуальні проблеми вдосконалення кримінально-процесуального законодавства. Всеукр. наук.-практ. семінар, 28 травня 2004 р., Юрид. акад. МВС України, м. Дніпропетровськ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Кириченко С. А., Кириченко Ю. О. Основні положення процедурного напрямку «Теорія антиделіктної інформації»).

56. Использование дактилоскопической информации в раскрытии и расследовании преступлений : проблемы и пути совершенствования. Междунар. научн.-практ. конфер., 29 сентября - 1 октября 2004 г., Гос. науч.-иссл. ин-т Эксперт.-крим. центра МВД Украины, г. Киев (доклад

О.А. Кириченко

в пленарных заседаниях – Кириченко А. А., Кириченко С. А. Объекты дактилоскопии).

57. Теневая экономика в инфраструктуре организованной преступности. Всеукр. научн.-практ. семинар, 23 сентября 2004 г., Одесск. нац. юрид. акад. (доклад в пленарных заседаниях – Кириченко А. А., Кириченко С. А. Теоретические основы работы с личными и вещественными источниками в процессе борьбы с организованными правонарушениями; доклад в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Тунтула А. С. Сущность трассосубстанций как вещественных источников доказательств в антикриминальном судопроизводстве).

58. Загальноукраїнські «П'єрліхівські читання», 21-23 вересня 2005 р., юрид. фак-т Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича (доклади в пленарному засіданні – Кириченко О. А., Тунтула О. С. Новітні підходи щодо визначення завдань, об'єктів і поняття юриспруденції; Кириченко О. А., Кириченко Ю. О. Новітні підходи щодо удосконалення системи юриспруденції; Кириченко С. А. Місце полінаукового напрямку «Теорія антиделіктної інформації» у системі юридичних наук).

59. Реформування кримінального та кримінально-процесуального законодавства України : сучасний стан та перспективи. Всеукр. наук.-практ. конфер., 30 вересня-1 листопада 2005 р., Юрид. ін.-т Прикарп. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, м. Івано-Франківськ (доклади в пленарному засіданні – Кириченко О. А., Тунтула О. С. Можливості подальшого розвитку концепції завдань, об'єктів і поняття юриспруденції; Кириченко О. А., Кириченко Ю. О. Можливості подальшого розвитку системи юриспруденції).

60. Пріоритети України в геополітичному просторі. Ольвійський форум – 2006. Міжнар. наук.-практ. конфер., 3-6 червня 2006 р., Миколаївськ. держ. гум. ун-т (доклади в пленарному засіданні – Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Сучасні теоретичні проблеми юриспруденції (запрошення до дискусії); Огородник А. П., Кириченко С. А. Пропозиції із удосконалення поняття і способів отримання доказів, сутності і видів особистих і речових джерел).

61. Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти. Могиліянські читання – 2006. Щорічна наук.-метод. конфер., 30 жовтня - 5 листопада 2006 р., Миколаївськ. держ. гум. ун-т (доклад в пленарному засіданні – Кириченко О. А., Кириченко С. А., Тунтула О. С. Можливості альтернативного (Болонському процесу) варіанта реформування вищої юридичної освіти; доклад в секционных

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

заседаннях – Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д. Новітня класифікація юридичних наук : запрошення до дискусії).

62. Другі Прибузькі юридичні читання. Право XXI століття : становлення та перспективи розвитку. Міжнар. наук.-практ. конфер., 24-25 листопада 2006 р., Миколаївськ. навч. центр Одеськ. нац. юрид. акад. (доклади в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д. Новітні погляди на класифікацію юридичних наук : запрошення до дискусії; Кириченко О. А., Тунтула О. С. Сутність та перспективи розвитку юридичних наук за їх новітньою класифікацією).

63. Реформування житлового законодавства : проблеми та перспективи. Круглий стіл, 16 грудня 2006 р., Харківськ. нац. ун-т внутр. справ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д. Юридична природа житлового права України за новітньою класифікацією юридичних наук).

64. Проблеми та перспективи розвитку юридичної науки в Українській державі. Всеукр. наук.-практ. конфер., 20 лютого 2007 р., Миколаївськ. навч.-наук. ін-т Одеськ. держ. ун-ту ім. І. Мечнікова (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Деякі положення теорії антиделіктної інформації у контексті новітньої класифікації юридичних наук : запрошення до дискусії).

65. Пріоритети України в геополітичному просторі. Ольвійський форум – 2007. Міжнар. наук.-практ. конфер., 3 - 6 червня 2007 р., Миколаївськ. держ. гум. ун-т (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Пропозиції з удосконалення регламентації роботи з особистими і речовими джерелами доказів : запрошення до дискусії).

66. Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти. Могилянські читання – 2007. Щорічна наук.-метод. конфер., 29 жовтня – 4 листопада 2007 р., Миколаївськ. держ. гум. ун-т (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О. Деякі проблеми отримання інформації від особистих і речових джерел в антикримінальному судочинстві; доклад в секційних засіданнях – Кириченко О. А., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Поняття і класифікація дій з отримання інформації від особистих і речових джерел).

67. Проблеми вдосконалення правового забезпечення прав та основних свобод людини і громадянин. Всеукр. наук.-практ. конфер., 11 квітня 2008 р., Юрид. ін-т Прикарп. нац. ун-ту ім. В. Стефаника

О.А. Кириченко

м. Івано-Франківськ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Можливості удосконалення юридичної діяльності у контексті дотримання прав людини).

68. Процесуальні, тактичні та психологічні проблеми, тенденції і перспективи вдосконалення досудового слідства. Міжнар. наук.-практ. конфер., 30 травня 2008 р., Одеськ. держ. ун-т внутр. справ (доклади в секційних засіданнях – Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Деякі напрямки реформування традиційної теорії доказів у теорію антиделіктної інформації; Ткач Ю. Д. Деякі проблеми теоретичних основ криміналістики).

69. Ольвійський форум – 2008 : Стратегії України в геополітичному просторі. Міжнар. наук.-практ. конфер., 5 - 8 червня 2008 р. Миколаївськ. держ. гум. ун-т (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А. Новітня концепція юридичної освіти; доклади в секційних засіданнях – Кириченко С. А. Новітнє поняття і класифікація доказів та їх джерел; Ткач Ю. Д. Класифікація методів криміналістики; Тунтула О. С. Класифікація процедурних дій із отримання антикримінальної інформації; Ланцедова Ю. О. Новітня етапізація роботи із особистісними і речовими джерелами доказів; Поліщук С. М. Новітні підходи до класифікації криміналістичної (механічної, вогнепальної, вибухової) зброї; Коросташова Т. О. Базисні та інші напрямки юридичної діяльності).

70. Удосконалення підготовки юристів. Регіон. наук.-практ. конфер., 2 жовтня 2008 р. Управл. юстиції Миколаївськ. облдержадміністрації. Миколаївськ. держ. гум. ун-т (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Сучасний стан і можливості удосконалення підготовки юристів).

71. Реформування ОВС у контексті європейської інтеграції. Всеукр. наук.-практ. конфер., 18 жовтня 2008 р., Київськ. нац. ун-т внутр. справ (доклад в секційних засіданнях – Кириченко О. А., Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О. Теоретичні основи вітчизняної юриспруденції).

72. Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти. Могілянські читання – 2008. Щорічна наук.-метод. конфер., 20 - 24 жовтня 2008 р., Миколаївськ. держ. гум. ун-т ім. П. Могили (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О. Деякі основи вітчизняної юриспруденції; доклади в секційних засіданнях – Тунтула О. С. Сутність та різновиди трасосубстанцій).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

73. Сторіччя розшуку: історія, сучасність та перспективи. Всеукр. наук.-практ. конфер., 24 жовтня 2008 р. Одеськ. держ. ун-т внутр. справ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О. Основы теории антиделиктной информации).

74. Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави. Міжнар. наук.-практ. конфер., 10 квітня 2009 р., Одеськ. держ. ун-т внутр. справ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А. Новітні підходи до класифікації юриспруденції).

75. Проблеми вдосконалення правового врегулювання щодо забезпечення прав та свобод людини і громадянина в Україні. Всеукр. наук.-практ. конфер. молодих вчених та аспірантів, 23 - 24 квітня 2009 р., Юрид. ін-т Прикарп. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, м. Івано-Франківськ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Дунаєва О. С., Коросташова Т. О. Деякі теоретичні основи юриспруденції; доклади в секційних засіданнях – Ткач Ю. Д. Методологія криміналістики: Тунтула О. С. Сутність та перспективи розвитку окремих юридичних наук).

76. Категорії, поняття і терміни історико-юридичної науки. XXI Міжнар. історико-правова конфер., 23 - 26 квітня 2009 р., Інститут держави і права ім. В. Корецького, м. Київ (доклади в секційних засіданнях – Кириченко О. А., Кириченко С. А., Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Можливості удосконалення вітчизняної юриспруденції : запрошення до дискусії).

77. Актуальні проблеми юридичної науки. Всеукр. наук.-практ. конфер., 15 травня 2009 р., Одеськ. держ. ун-т внутр. справ (доклад в секційних засіданнях – Ткач Ю. Д., Тунтула О. С., Чернелевська С. В. Удосконалення класифікації дій із отримання доказів).

78. Ольвійський форум – 2009 : Стратегії України в геополітичному просторі. Міжнар. наук.-практ. конфер., 12 - 14 червня 2009 р., Чорноморськ. держ. ун-т ім. П. Могили, м. Миколаїв (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А. Класифікація юридичних наук у контексті виконання їх загальногрупових завдань; доклади в секційних засіданнях – Кириченко С. А. Класифікація суб'єктів антикримінального судочинства; Коросташова Т. О. Деякі часткові концепції освітнянської і наукової юридичної діяльності; Ланцедова Ю. О. Етапізація антикримінального судочинства; Тунтула О. С. Суб'єкти і дії з отримання і форма представлення доказів в антикримінальному судочинстві; Кириленко Є. В.

О.А. Кириченко

Можливості розвитку адміністративних наук; Поліщук С. М. Новітня класифікація криміналістичної зброї).

79. Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти. Могилянські читання – 2009. Щорічна наук.-метод. конфер., 26-30 жовтня 2009 р., Чорноморськ. держ. ун-т ім. П. Могили, м. Миколаїв (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А. Значення класифікації юридичних наук у контексті виконання групових завдань; доклад в секційних засіданнях – Поліщук С. М. Співвідношення понять «криміналістична», «механічна», «вогнепальна» і «вибухова зброя»).

80. Наука – 2010 : Проблеми та перспективи розвитку. Всеукр. наук.-практ. конфер., 23 квітня 2010 р., Східноєвропейськ. ун-т економіки і менеджменту Інженерн. ак. України, м. Черкаси (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А., Поліщук С. М. Задачи, объекты и классификация юридических наук; доклады в секційних засіданнях – Тунтула А. С. Уточнение сущности, терминологии и перечня способов получения и формы представления доказательств; Кириченко С. А. Сущность антикриминальных доказательств и их личностных и вещественных источников; Ланцедова Ю. О. Сутність та послідовність роботи з особистісними і речовими джерелами доказів антикримінальних відомостей; Поліщук С. М. Соотношение понятий «огнестрельное» и «механическое оружие»; Коросташова Т. А. Возможности реформирования направлений юридической деятельности; Ткач Ю. Д. Понятие и система криминалистики и ординистики).

81. Актуальные проблемы права и государства в XXI веке. Междунар. научн.-практ. конфер., 28-29 апреля 2010 г. Уфимск. юр. ин-т МВД России (доклад в секційних засіданнях - Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Новые концепции теории и политологии юриспруденции : приглашение к дискуссии)

82. Ольвійський форум – 2010 : Стратегії України в геополітичному просторі. Міжнар. наук.-практ. конфер., 11 - 13 червня 2010 р., Чорноморськ. держ. ун-т ім. П. Могили, м. Миколаїв (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Поліщук С. М. Можливості реформування адміністративного права за новітньою класифікацією юридичних наук; доклады в секційних засіданнях – Кириченко С. А. Сутність і класифікація суб'єктів антикримінального судочинства; Коросташова Т. О. Сутність базисних напрямків юридичної діяльності; Ланцедова Ю. О. Послідовність дій головного суб'єкта з отримання антикримінальних відомостей; Ткач Ю. Д. Методи криміналістики; Тунтула О. С. Поняття доказу, суб'єктів і дій з отримання і форми представлення в антикримінальному судочинстві;

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

Шаповалова В. С. Системно-структурний статус зброєделіктики як базисного часткового вчення криміналістики; Поліщук С. М. Сутність і співвідношення механічної, вогнепальної і вибухової зброї).

83. Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти. Могилянські читання – 2010. Щорічна наук.-метод. конфер., 26-30 жовтня 2010 р., Чорноморськ. держ. ун-т ім. П. Могили, м. Миколаїв (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А. Значення новітньої теорології юриспруденції для розвитку юридичних наук адміністративного блоку; доклади в секційних засіданнях – Коросташова Т. О. Дидактичні основи юриспруденції; Кириченко О. А., Кириленко Є.В. Ступеневий сутнісне видовий поділ правопорушень та заходів юридичної відповідальності: Поліщук С. М. Поняття та ознаки деліктної зброї; Ланцедова Ю. О. Новітня концепція теорії антикримінальних відомостей; Ткач Ю. Д. Актуальні проблеми криміналістики та ордистики; Ланцедова Ю. О., Коросташова Т. О., Ткач Ю. Д. Новітня концепція теорології криміналістики та ордистики; Шаповалова В. С. Базисные признаки и понятие огнестрельного оружия).

84. Теорія і практика сучасного права. Всеукр. наук.-практ. конф., 29 жовтня 2010 р., Херсонськ. юрид. ін-т Харківськ. нац. ун-ту внутр. справ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Кириленко Є. В., Коросташова Т. О. Завдання адміністративного права у частині новітнього розуміння напрямків юридичної діяльності; доклад в секційних засіданнях – Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С., Поліщук С. М. Вплив нового розуміння сутності та послідовності роботи з джерелами антикримінальних відомостей та класифікації практичних дій на розвиток зброєзнавства).

85. Політика в сфері боротьби зі злочинністю : актуальні проблеми сьогодення. Всеукр. наук.-практ. конфер., 25 - 26 лютого 2011 р. Юрид. ін-т Прикарп. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, м. Івано-Франківськ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С., Поліщук С. М. Удосконалення роботи зі слідами криміналістичного зброєзнавства; доклади в секційних засіданнях – Кириленко Є. В., Коросташова Т. О. Уточнення сутності та різновидів правопорушень : злочинів (паразлочинів) і проступків (парапроступків): перспективи розвитку).

86. Конституція основа розвитку національного законодавства. VIII Всеукр. наук.-практ. студ. конфер., 13 - 14 травня 2011 р., Нац. ун-т кораблебудування ім. адм. Макарова, м. Миколаїв (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О., Тишкевич А. Деякі доктринальні передумови сучасного розвитку держави і права;

О.А. Кириченко

доклады в секционных заседаниях – Дідик О., Ланцедова Ю., Ткач Ю., Поліщук С. Новітня концепція роботи з джерелами антикримінальних відомостей та розвиток криміналістики і зброєзнавства; Кириленко Є. Сутнісно-видовий поділ правопорушень; Кириленко Є., Коросташова Т., Тунтула С. Сутнісне видовий поділ правопорушень; Кравцова О., Коросташова Т., Тунтула С. Класифікація юридичних наук як базисна доктринальна передумова удосконалення теорії держави і права).

87. Актуальные проблемы современной криминалистики и судебной экспертизы (к 35-летию со дня образования кафедры криминалистики). Респ. научн.-практ. конфер., 3 июня 2011 г., Акад. МВД Республики Беларусь, г. Минск (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Кириленко Е. В., Коросташова Т. А. Дидактические основы криминалистики; Кириченко С. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Влияние новой теории антиделиктных сведений на развитие криминалистики и ордистики; Ткач Ю. Д., Тунтула А. С.. Полищук С. М. Теорология криминалистики и ордистики).

88. Ольвійський форум – 2011: Стратегії України в геополітичному просторі. Міжнар. наук.-практ. конфер., 8 - 12 червня 2011 р., Чорноморськ. держ. ун-т ім. П. Могили, м. Миколаїв (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Коросташова Т. О., Тунтула О. С. Можливості удосконалення деяких доктрин юриспруденції; доклады в секционных заседаниях – Кириленко Є. В. Ступеневий сутнісно-видовий поділ правопорушень та юридичної відповідальності; Коросташова Т. О. Ступеневий сутнісно-видовий поділ базисних напрямків юридичної діяльності; Ланцедова Ю. О. Сутність, послідовність та інші закономірності роботи із особистісними і речовими джерелами доказів; Поліщук С. М. Уточнення базисних ознак та класифікації вогнепальної і механічної зброї; Ткач Ю. Д. Розвиток визначення поняття криміналістики та ордистики; Тунтула О. С. Можливості удосконалення ст. 65 КПК України; Шаповалова В. С. Класифікація кримінальної механічної зброї та слідів протиправного поведіння з нею).

89. Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти. Могилянські читання – 2011. Щорічна наук.-метод. конфер., 27 жовтня – 4 листопада 2011 р., Чорноморськ. держ. ун-т ім. П. Могили, м. Миколаїв (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А. Пенсійна реформа чи Пенсійний кодекс: можливості вирішення проблеми за новітньою класифікацією юридичних наук; доклад в секционных заседаниях – Шаповалова В. С. Базисные признаки и понятие взрывного оружия).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

90. Актуальные проблемы современного законодательства : практика и правоприменение. Междунар. научн.-практ. конфер., 23 декабря 2011 г., г. Липецк, Российская Федерация (доклад в пленарном заседании – Кириленко Е. В. Перспектива развития наук административистской направленности; Кириченко А. А. Новая классификация и перспектива развития некоторых юридических наук; Кириченко А. А., Кириченко С. А. Основы криминалистической микрообъектологии; Кириченко А. А., Басай В. Д. Актуальные проблемы криминалистической одорологии; Кириченко С. А. Концепция сущности и классификации доказательств и их источников в антикриминальном судопроизводстве; Коросташова Т. А. Базисные задачи и объекты юриспруденции и направления юридической деятельности; Ланцедова Ю. А. Междисциплинарная сущность, последовательность и иные закономерности работы с личностными и вещественными источниками антикриминальных сведений; Ткач Ю. Д. Новая концепция теорологии криминалистики и ордистики; Тунтула А. С. Ступенчатое видовое деление практических действий в антикриминальном судопроизводстве).

91. Актуальні проблеми юриспруденції. Вузівськ. наук.-практ. конфер., 2 березня 2012 р., Одеськ. держ. ун-т внутр. справ (доклад в пленарном заседании – Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Чергова варіація класифікації юридичних наук; доклад в секционных заседаниях – Ткач Ю. Д. Розвиток поняття, системи і методології криміналістики).

92. Ольвійський форум – 2012 : Стратегії України в геополітичному просторі. Міжнар. наук.-практ. конфер., 6-10 червня 2012 р., Чорноморськ. держ. ун-т ім. П. Могили, м. Миколаїв (доклад в пленарном заседании – Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Доктрина причастного лица и нейтрального приговора; доклад в секционных заседаниях – Шаповалова В. С. Понятие и структура юридической оружиеделиктики).

93. Актуальні проблеми публічного та приватного права. III-тя Міжнар. наук.-практ. конфер., 3 жовтня 2012 р., Класич. приват. ун-т, м. Запоріжжя (доповідь у пленарному засіданні – Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Новая редакция ст. 84 УПК Украины; доклад в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Кириленко Е. В., Коросташова Т. А. Развитие административной отрасли права и судопроизводства).

94. Проблеми боротьби з корупцією. Вузівськ. наук.-практ. конфер., 24 квітня 2012 р., Одеськ. держ. ун-т внутр. справ (доклад в секционных заседаниях – Кириченко Ю. О., Кириленко С. В.,

О.А. Кириченко

Коросташова Т. О., Тунтула О. С. Значення низки новітніх концепцій для удосконалення боротьби з корупційними правопорушеннями).

95. Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти. Могилянські читання – 2012. Щорічна наук.-метод. конфер., 29 жовтня – 2 листопада 2012 р., Чорноморськ. держ. ун-т ім. П. Могили, м. Миколаїв (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А. Подальший розвиток класифікації юридичних наук; доклади в секційних засіданнях – Кириленко Є. В. Ступеневий сутнісний видовий поділ правопорушень; Коросташова Т. О. Ступеневий сутнісний видовий поділ антикримінальної відповідальності; Ланцедова Ю. О. Розвиток сутності, послідовності та інших закономірностей роботи з особистісними і речовими джерелами антикримінальних відомостей; Тунтула О. С. Нова назва і редакція ст. 84 КПК України; Шаповалова В. С. Базисные признаки и понятие механического оружия).

96. Людина і держава – плебсологічний вимір. V-та (ювілейна) Всеукр. наук.-практ. конфер., 26 листопада 2012 р., філософськ. фак-т Київськ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка (доклади в секційних засіданнях – Кириченко О. А. Новітня класифікація юридичних наук у контексті докорінного реформування вітчизняної юриспруденції; Ланцедова Ю. О. Новітня концепція сутності, послідовності та інших закономірностей роботи з особистісними і речовими джерелами антикримінальних відомостей; Тунтула О. С. Можливості удосконалення ст. 65 КПК України).

97. Криминалистические чтения, посв. памяти Засл. юриста Республики Беларусь, д-ра юрид. наук, проф. Г. Грамовича, 21 декабря 2012 г., Академия МВД Республики Беларусь, г. Минск (доклады в секційних засіданнях – Кириченко А. А., Кириленко Е. В., Коросташова Т. А. Понятие криминалистики и ординистики в контексте базисных концепций юриспруденции; Кириченко С. А., Тунтула А. С. Сущность и классификация источников антикриминальных сведений; Коросташова Т. А. Концепция криминалистической подготовки юристов; Ланцедова Ю. А. Дисциплинарная сущность, последовательность, иные закономерности работы с личностными и вещественными источниками антикриминальных сведений; Ткач Ю. Д., Кириленко Е. В. Основы оружейделиктики; Тунтула А. С. Актуальные проблемы совершенствования практических действий в антикриминальном судопроизводстве).

98. Кримінальні проступки: теоретичне підґрунтя та шляхи вдосконалення законодавства України. Всеукр. наук.-практ. Internet-конфер., 18-28 березня 2013 р., Луганськ. держ. ун-т внутр. справ

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

ім. Е. Дідоренка (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А. Природа Антикримінальної отрасли права Украины по новой классификации юридических наук; доклады в секционных заседаниях – Кириченко С. А. Ступенчатое сущностное видовое деление личностных и вещественных источников антикриминальных сведений; Кириченко С. В. Розмежування адміністративного проступку та злочину; Коросташова Т. А. Ступенчатое сущностное видовое деление правонарушений и юридической ответственности; Ланцедова Ю. А. Новая вариация работы с личностными и вещественными источниками антикриминальных сведений. Ткач Ю. Д. Развитие теорологии криминалистики и ординистики в контексте нового видового деления правонарушений; Тунтула А. С. Новая редакция совместной статьи 84 и 93 УПК Украины).

99. Актуальні проблеми сучасного адміністративного права. Круглий стіл, 22 березня 2013 р., Класич. приват. ун-т, м. Запоріжжя (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Сущность административного права и судопроизводства как антиделиктных юридических наук; доклад в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Новая доктрина административного правонарушения и ответственности).

100. Конституція – основа розвитку національного законодавства. IX Всеукр. студ. наук.-прак. конфер., 28 березня 2013 р., кафедра історії і теорії держави і права Нац. ун-ту кораблебудування ім. адм. Макарова, м. Миколаїв (гіпердоклад, опублікований на сайті – Кириченко А. А. і др. Концепции и доктрины юриспруденции научной школы профессора аланкира как основа становления социального, демократического и правового государства (приглашение к дискуссии); доклады в пленарных заседаниях – Кириченко А. А., Коросташова Т. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Некоторые доктринальные предпосылки реализации задач статьи первой Основного закона; доклады в секционных заседаниях – Кириченко А., Кононенко А., Коросташова Т. Возможности совершенствования базисной конституционной обязанности государства; Кононенко А., Ланцедова Ю., Тунтула А. Классификация юридических наук как новая доктрина развития юриспруденции; Кононенко А., Ланцедова Ю., Тунтула А. Сущность антиделиктных юридических наук; Герасименко И., Коросташова Т., Ланцедова Ю. Первая концепция ступенчатого сущностного видового деления правонарушений; Кириченко А. А., Коросташова Т. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Вторая концепция ступенчатого сущностного видового деления правонарушений; Герасименко И.,

О.А. Кириченко

Коросташова Т. Видовое деление и структура юридической ответственности).

101. Проблеми впровадження кримінальної відповідальності юридичних осіб. Всеук. наук.-практ. інтернет-конфер., 1-14 квітня 2013 р. на сайті НДІ вивчення проблем злочинності ім. В. Сташиса НАПрН України (www.ivpz.org) (научные доклады – Кириченко А. А., Коросташова Т. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Новая доктрина юридической ответственности юридических лиц; Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С., Коросташова Т. А. Классификация юридических наук и иные предпосылки развития ответственности физических и юридических лиц; Кириченко С. А., Тунтула А. С. Новое видовое деление антикриминальных сведений и их источников в процедуре привлечения к ответственности физических и юридических лиц).

102. Адміністративне право України як галузь права, галузь законодавства та навчальна дисципліна в контексті європейського досвіду. Круглий стіл, 16 травня 2013 р., Інститут держави і права ім. В. Корецького НАН України, м. Київ (доклади в секційних засіданнях – Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Новая доктрина административной отрасли права и других наук административистской направленности; Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Развитие административной отрасли права в контексте новой доктрины правонарушений).

103. Невербальна інформація : наукові та практичні аспекти в криміналістиці. Міжнар. круглий стіл, 17 травня 2013 р., Нац. ун-т «Одеська юридична академія» (доклад в секційних засіданнях – Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Сущность личностных и вещественных антикриминальных сведений и новая доктрина работы с их источниками).

104. Актуальні проблеми законодавства : теорія і правоприменення. II-я Міжнарод. научн.-практ. конфер., 30 мая 2013 г., филиал Російськ. Акад. народн. хоз-ва і гос. служби при Президенті Російської Федерації, г. Липецк (доклади в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Классификация юридических наук и сущность их отдельных групп; Кириченко С. А. Новая концепция ступенчатого сущностного видового деления личностных и вещественных источников антикриминальных сведений; Коросташова Т. А. Новая концепция ступенчатого видового деления правонарушений и юридической ответственности; Ланцедова Ю. А. Концепция сущности, последовательности и иных закономерностей работы с личностными и вещественными источниками антикриминальных сведений; Шаповалова В. С. Основы оружейно-криминалистики; Ткач Ю. Д. Базисные положения теоретологии

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

криміналістики і ордістики; Тунтула А. С. Концепция практических действий работы с личностными и вещественными источниками антикриминальных сведений).

105. ВТО : Российский вектор развития коммуникаций. Междунар. научн.-практ. конф., 30-31 мая 2013 р., Моск. гос. машиностр. ун-т (МАМИ) (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Классификация и сущность антиделиктных юридических наук; Кириченко С. А. Видовое деление личностных и вещественных источников антикриминальных сведений; Коросташова Т. А. Новая доктрина правонарушений и юридической ответственности; Ланцедова Ю. А. Доктрина работы с личностными и вещественными источниками антикриминальных сведений; Шаповалова В. С. Теоретические основы оружиеделиктики; Ткач Ю. Д. Новая доктрина теорологии криміналістики і ордістики; Тунтула А. С. Новая доктрина причастного лица и нейтрального приговора).

106. Ольвійський форум – 2013 : Стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. Міжнар. наук.-практ. конфер., 5-9 червня 2013 р., Чорноморськ. держ. ун-т ім. П. Могили, Ялта, Крим (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А. Новая вариация классификации юридических наук; доклады в секционных заседаниях – Коросташова Т. А. Доктрина правонарушений и юридической ответственности физических и юридических лиц, Ланцедова Ю. А. Новая доктрина работы с личностными и вещественными источниками антикриминальных сведений; Тунтула А. С. Сущность и свойства доказательств, субъекты, порядок получения и форма их представления, оценки и использования; Шаповалова В. С. Классификация криминального оружия в зависимости от обстоятельств его появления и применения).

107. Актуальні тенденції української науки. Всеукр. наук.-практ. конфер. наук. товариства «Атенеум», 5 липня 2013 р. (доклад в секционных заседаниях – Шаповалова В. С. Базисные признаки и понятие криминального оружия).

108. Актуальные вопросы современного права. Пути теоретического и практического решения проблем. Междунар. научн.-практ. саммит, 2 августа 2013 г., Европ. Междунар. науч. лига юристов (г. Киев, Украина) совместно с Ruprecht-Karls-Universität, г. Гейдельберг, Германия (гипердоклад – Кириченко А. А. и др. Сто десять лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира : приглашение к дискуссии; научные доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Доктринальные предусловия классификации юридических наук;

О.А. Кириченко

Коросташова Т. А. Доктрина сущности и видового деления правонарушений и юридической ответственности; Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Доктрина классификации юридических наук; Ланцедова Ю. А. Доктрина работы с личностными и вещественными источниками антикриминальных сведений; Тунтула А. С. Доктрина сущности и видового деления антикриминальных сведений и их источников; Шаповалова В. С. Основы оружейделиктики как базисного частного учения криминалистики).

109. Публичное и частное право. Реализация практических разработок. Междунар. науч. юрид. конгресс, 25 сентября 2013 г., Европ. Междунар. науч. лига юристов, г. Киев (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Классификация юридических наук и ее перспективное значение; Коросташова Т. А. Новая доктрина видового деления правонарушений и юридической ответственности; Ланцедова Ю. А. Новая доктрина работы с источниками антикриминальных сведений; Тунтула А. А. Новая доктрина видового деления личностных источников антикриминальных сведений).

110. Современные проблемы криминалистики. Междунар. научн.-практ. конф., посв. 100-тию со дня рождения д-ра юрид. наук, проф. В. Колмакова, 27 - 28 сентября 2013 г., Нац. ун-т «Одесск. юрид. акад.» (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Научный статус криминалистики; Ткач Ю. Д., Ткач А. Ю., Петриченко Ю. Д. Теоретические основы криминалистики).

111. К 20-летию Конституции Российской Федерации. Конституционные права и свободы в Российской Федерации. Междунар. научн.-практ. конф., 11 - 12 октября 2013 г., Общ. палата Ростовской области, Южн. фед. ун-т, г. Ростов-на-Дону (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Новая доктрина конституционной отрасли права и судопроизводства Украины; Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Сущность Конституционной отрасли права и судопроизводства Украины как правовых антиделиктных юридических наук; Кириченко А. А., Коросташова Т. А., Тунтула А. С. Новая доктрина конституционной обязанности государства; Коросташова Т. А. Сущность конституционной ответственности по новой доктрине видового деления правонарушений и юридической ответственности).

112. Четвертый Пермский междунар. конгресс ученых-юристов. Междунар. научн.-практ. конф., 18-19 октября 2013 г., юрид. фак-т Пермск. гос. нац. иссл. ун-та (выставлен на сайте конференции в виде гипердоклада – Кириченко А. А. и др. Около двухсот лучших доктрин

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира : приглашение к дискуссии; доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Некоторые новые концепции юриспруденции; Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Ступенчатое видовое деление правонарушений; Коросташова Т. А. Ступенчатое видовое деление юридической ответственности; Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Классификация юридических наук; Ланцедова Ю. А. Последовательность работы с источниками антикриминальных сведений; Тунтула А. С. Сущность и видовое деление личностных источников антикриминальных сведений; Шаповалова В. С. Новые подходы к классификации криминального оружия).

113. Правоохоронна діяльність : конституційні та адміністративно-правові аспекти. Всеукр. наук.-практ. конфер., 25 жовтня 2013 р., Львівськ. держ. ун-т внутр. справ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Тунтула О. С., Коросташова Т. О. Нова доктрина антиделіктних органів України; доклад в секционных заседаниях – Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С., Коросташова Т. О. Нова доктрина суду як гілки влади та антиделіктного органу України).

114. Новый этап развития права. Необходимость модернизации. Дистан. междунар. юрид. науч. конфер., 25 октября 2013 р., Акад. ассоциация юристов и правоведов стран СНГ (доклад в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С., Коросташова Т. А. Новая классификация юридических наук: предусловия, сущность и перспектива развития).

115. Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти. Могилянські читання – 2013. Щорічна наук.-метод. конфер., 11 - 17 листопада 2013 р., Чорноморськ. держ. ун-т ім. П. Могили, м. Миколаїв (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А. Базисні категорії визнання, забезпечення та відновлення прав, свобод, інтересів та обов'язків людини; доклади в секционных заседаниях – Коросташова Т. О. Розвиток доктрини ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень та юридичної відповідальності; Ланцедова Ю. О. Удосконалення доктрини роботи з джерелами доказів та інших видів антикримінальних відомостей; Тунтула О. С. Розвиток доктрини ступеневого сутнісного видового поділу джерел доказів та інших видів антикримінальних відомостей; Шаповалова В. С. Нова доктрина зброєделіктики).

116. Конституционализм и правовая система России : итоги и перспективы. XIV-тая Ежегод. межд. научн.-практ. конфер., 26 - 27 ноября 2013 г., Российск. акад. юрид. наук, юрид. фак-т Моск. гос.

О.А. Кириченко

ун-та им. М. Ломоносова, Моск. гос. юрид. ун-т им. О. Кутафина, при информ. поддержке изд. группы «Юрист» (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Новая доктрина классификации юридических наук: предусловия, сущность, перспективное значение; Кириченко Е. В. Новая доктрина некоторых базисных категорий юриспруденции; Кириченко С. А. Сущность и перспектива развития отдельных групп юридических наук; Ланцедова Ю. А. Доктрина работы с источниками доказательств и иных антикриминальных сведений; Ткач Ю. Д., Коросташова Т. А. Доктрина видового деления правонарушений и юридической ответственности; Тунтула А. С. Доктрина личностных источников доказательств и иных антикриминальных сведений).

117. Вивчення та впровадження в Україні іноземного досвіду удосконалення діяльності органів влади. VIII-ма Міжнар. наук.-практ. конфер., 27 листопада 2013 р., кафедра держ. упр-ня Полтавськ. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка (доклади в секционных заседаниях – Басай В. Д., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Доктринальные предусловия совершенствования деятельности органов государственной власти; Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Новая доктрина правонарушений и юридической ответственности органов государственной власти).

118. Актуальные проблемы науки и практики уголовного судопроизводства. Круглый стол, 29 ноября 2013 г., Санкт-Петербургск. ун-т МВД России (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Статус Антикриминального судопроизводства по новой доктрине классификации юридических наук; Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новая доктрина вещественных источников доказательств в антикриминальном судопроизводстве; Кириченко С. А., Тунтула А. С. Новая доктрина личностных источников доказательств в антикриминальном судопроизводстве; Коросташова Т. А. Новая доктрина сущности и видового деления преступлений и антикриминальной ответственности; Ланцедова Ю. А. Новая доктрина работы с личностными и вещественными источниками доказательств в антикриминальном судопроизводстве; Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Новая доктрина междисциплинарных связей антикриминального судопроизводства; Ткач Ю. Д., Коросташова Т. А. Новая доктрина дидактических основ антикриминального судопроизводства; Тунтула А. С. Новая доктрина доказательств в антикриминальном судопроизводстве).

119. Актуальные проблемы развития права и государства в условиях международных интеграционных процессов. Междударод. научн.-практ. конфер., 29 ноября 2013 г., Акад. Тамож. службы

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

Украины (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Статус Таможенной отрасли права Украины по новой классификации юридических наук; Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Доктрина видового деления юридической ответственности; Кириченко А. А., Тунтула А. С. Доктрина вещественных источников антикриминальных сведений; Кириченко С. А., Тунтула А. С. Доктрина видового деления личностных источников антикриминальных сведений; Коросташова Т. А. Доктрина видового деления правонарушений; Ланцедова Ю. А. Доктрина работы с источниками доказательств в антикриминальном судопроизводстве; Тунтула А. С. Новая доктрина доказательств в антикриминальном судопроизводстве).

120. Актуальные проблемы квалификации преступлений и административных правонарушений. Междунар. научн.-практ. конфер., 3 декабря 2013 г., кафедра уголовного права и криминологии и кафедра финансового и административного права юрид. фак-та Российск. гос. ун-та нефти и газа им. И. Губкина, г. Москва (доклады секционных заседаний – Басай В. Д., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Доктрина противодействия правонарушениям по новой классификации юридических наук; Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Видовое деление правонарушений и юридической ответственности).

121. Антропология права : философское и юридическое измерения (состояние, проблемы, перспективы). Междунар. круглый стол, 6 - 7 декабря 2013 г., юрид. фак-т Львовск. нац. ун-та им. И.Франка (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Коросташова Т. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Доктрина антропологии юриспруденции по новой классификации юридических наук; Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Дисциплинарные связи антропологии юриспруденции; Кириченко А. А., Коросташова Т. А., Тунтула А. С. Новая доктрина базисных концепций антропологии юриспруденции; Коросташова Т. А. Антропологическое значение новой доктрины правонарушений и юридической ответственности).

122. Актуальні питання діяльності органів досудового розслідування в сфері протидії кіберзлочинності. Міжнар. наук.-практ. конфер., 10 грудня 2013 р., кафедра криміналістики, судової медицини та психіатрії Харк. нац. ун-ту внутр. справ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Значение новой доктрины антиделиктных органов в противодействии киберпреступлениям; доклады в секционных заседаниях – Коросташова Т. А. Место киберпреступлений в ступенчатом видовом

О.А. Кириченко

делении правонарушений; Ланцедова Ю. А. Новая доктрина работы с источниками антикриминальных киберсведений; Тунтула А. С. Новые процессуальные статусы личностных источников антикриминальных киберсведений).

123. Адміністративний процес: сучасний стан та шляхи вдосконалення. Всеукр. круглий стіл, 10 грудня 2013 р., Класич. приват. ун-т, м. Запоріжжя (доклад в пленарному засіданні – Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Новая доктрина административного правонарушения; доклад в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Новая доктрина междисциплинарных связей наук административистской направленности).

124. Перспективные инновации в науке, образовании, производстве и транспорте '2013. Междунар. научн.-практ. интернет-конфер., 17-26 декабря 2013 г., проект SWorld (ОНМУ, УкрГАЗД, ИМиП) на сайте www.sworld.com.ua (доклады – Кириченко А. А. Предусловия, сущность и перспективное значение новой классификации юридических наук; Коросташова Т. А. Новая доктрина ступенчатого видового деления правонарушений и юридической ответственности; Ланцедова Ю. А. Доктрина работы с личностными и вещественными источниками доказательств в антикриминальном судопроизводстве; Тунтула А. С. Новая доктрина личностных и вещественных источников антикриминальных сведений).

125. Приоритетные направления развития правовой системы Украины. Междунар. науч.-практ. конфер., 31 января-1 лютого 2014 г. Западноукр. орг. «Центр правовых инициатив», г. Львов, (доклады – Кириченко А. А., Коросташова Т. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Новая классификация юридических наук: доктринальные предусловия и сущность; Шаповалова В. С. Криминалистическая оружиеделиктика: сущность и структура).

126. Спеціальна конфіскація в правовій системі України: юридична природа, особливості регламентації, перспективи її вдосконалення. Інтернет-конфер., 1 - 7 лютого 2014 р., кафедра кримінального права та кримінології юрид. фак-т Київськ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка (доклади - Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Сущность общей и специальной конфискации как мер антикриминальной ответственности; Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Общая и специальная конфискация в контексте новой доктрины Антикриминальной отрасли права Украины; Кириленко Е. В., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Сущность общей и специальной конфискации как меры антикриминального принуждения).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

127. Заходи кримінально-правового впливу: проблеми нормативної регламентації та ефективності застосування. Всеукр. наук.-практ. конфер., 7 лютого 2014 р., Ін-т нац. та міжнар. права Міжнар. гум. ун-ту, м. Одеса (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Сущность антикриминальной ответственности в системе юридической ответственности; доклад в секционных заседаниях – Кириченко Е. В., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Видовое деление антикриминального принуждения; Кириченко А. А., Шаповалова В. С. Сущность и место оружия в системе средств совершения преступлений).

128. Юридическая наука и практика в условиях современных трансформационных процессов. Междунар. научн.-практ. конфер., 21-22 февраля 2014 г., Научн. объединение «Юрид. мысль», г. Симферополь, (доклады – Кириченко А. А., Коросташова Т. А. Новая доктрина сущности и видового деления правонарушений и юридической ответственности; Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Новая классификация и сущность отдельных гипергрупп юридических наук).

129. Актуальные проблемы реформирования системы законодательства Украины. Междунар. научн.-практ. конфер., 28 февраля – 1 марта 2014 г., Запорожск. гор. общ. орг. «Истина», г. Запорожье (доклад – Кириченко А. А., Коросташова Т. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Доктринальные предусловия и сущность новой доктрины классификации юридических наук).

130. Право как эффективный общественный регулятор. Междунар. научн.-практ. конфер., 28 февраля – 1 марта 2014 г., Западноукр. орг. «Центр правовых инициатив», г. Львов (доклад – Кириченко А. А., Коросташова Т. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Новая доктрина юридической ответственности и ее значение для новой классификации юридических наук).

131. Государство и право в условиях глобализации: реалии и перспективы. Междунар. научн.-практ. конфер., 7-8 марта 2014 г., Общ. орг. «Правовой мир», г. Днепропетровск (доклад – Кириченко А. А. Новые доктрины правового статуса граждан).

132. Уровень эффективности и необходимость влияния юридической науки на нормотворческую деятельность и юридическую практику. Междунар. научн.-практ. конфер., 7-8 марта 2014 г., Восточноукр. науч. юрид. орг., г. Донецк (доклад – Кириченко А. А. Инновационное понимание правового статуса граждан).

О.А. Кириченко

133. Теория и практика современной юридической науки. Межвуз. научн.-практ. конфер. с международным участием, 1 апреля 2014 г., Инновац. центр развития образования и науки при информационной поддержке Самарск. юрид. ин-та ФСИН России. г. Самара, (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Инновационное понимание реализации конкурентного правового статуса граждан; Коросташова Т. А. Доктрина видового деления правонарушений и юридической ответственности: приглашение к дискуссии; Ланцедова Ю. А. Доктрина классификации и перспективы развития юридических наук: приглашение к дискуссии; Тунтула А. С. Доктрина видового деления личностных источников антикриминальных сведений, нейтрального приговора и причастного лица).

134. Від громадянського суспільства - до правової держави. Х Міжнар. інтернет-конфер. студентів та молодих вчених, 25 квітня 2014 р., Харківськ. нац. ун-т ім. В. Каразіна (выступление – Гіржев А. О., Кириченко О. А. Криміналістична характеристика заповідання тілесних ушкоджень).

135. Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії. І-ша між народ. наук.-практ. інтернет-конфер., Держ. вищий навч. заклад «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди», 29-30 квітня 2014 р., web-сторінка за адресою : <http://conferences.neasmo.org.ua/> (доклад – Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С., Виноградов А. К. Сущность антикриминальной отрасли права Украины как антиделиктной юридической науки).

136. Актуальні проблеми реформування сучасного законодавства. Міжнар. наук.-практ. конфер. 23-24 травня 2014 р., м. Дніпропетровськ, Науковий журнал «Молодий вчений». Вип. 5 (08) травень 2014 р., (доклади в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Виноградов А. К. Антикриминальная отрасль права Украины в числе иных антиделиктных юридических наук: сущность и соотношение; Кириченко А. А. Доктрина видового деления правонарушений и юридической ответственности: сущность и значение; Ланцедова Ю. А. Доктрина процедуры работы с источниками антикриминальных сведений; Ланцедова Ю. А., Шаповалова О. И., Шведова Г. Л. Сущность антикриминальной и гражданской отрасли права и судопроизводства как антиделиктных юридических наук; Тунтула А. С. Доктрина сущности и видового деления личностных источников антикриминальных сведений; Шаповалова В. С. Оружиеделиктика как базисное частное учение криминалистики и ордистики).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

137. Ольвійський форум – 2014: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. Міжнар. наук.-практ. конфер., 4-7 червня 2014 р., Чорн. держ. ун-т ім. Петра Могили, м. Миколаїв (доклад в пленарному засіданні – Кириченко А. А. Базисные категории юриспруденции; доклади в секційних засіданнях – Виноградов А. К. Сущность Антикриминальной отрасли права как моноантиделиктной юридической науки; Коросташова Т. А. Видовое деление антикриминальной ответственности: приглашение к дискуссии; Ланцедова Ю. А. Новая концепция последовательности установления личностных и вещественных источников антикриминальных сведений; Ткач Ю. Д., Ткач А. Ю., Петриченко Ю. Д. Система теоретических, базисных и специальных частных учений криминалистики и ординистики; Тунтула А. С. Видовое деление преследуемых лиц в антикриминальном судопроизводстве; Шаповалова В. С. Понятие и система криминалистической и ординистической оружьеделектики).

138. Актуальні проблеми публічного та приватного права. V-та Міжнар. наук.-практ. конфер., 17 жовтня 2014 р., Класич. приват. ун-т, м. Запоріжжя (доклад в пленарному засіданні – Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Некоторые базисные доктрины юриспруденции).

139. Уголовная юстиция: законодательство, теория и практика. V-я Респ. научн.-практ. конфер. преподавателей, аспирантов, магистрантов и студентов, 24 октября 2014 г., Учрежд. образов. «Брестск. гос. ун-т им. А. Пушкина», г. Брест, Республика Беларусь (доклад в пленарному засіданні – Кириченко А. А. Сущность и взаимоотношение понятий «право народа на самоопределение» и «сепаратизм» и иных связанных с ними международных правоотношений; доклади в секційних засіданнях – Коросташова Т. А. Новая доктрина правонарушений; Ланцедова Ю. А. Доктрина процедуры работы с источниками доказательств в антикриминальном судопроизводстве; Тунтула А. С. Доктрина видового деления практических действий в антикриминальном судопроизводстве).

140. Пятый Пермский конгресс ученых-юристов. Междунар. научн.-практ. конфер., 24-25 октября 2014 г., юрид. фак-т Пермск. гос. нац. исслед. ун-та, г. Пермь, Российская Федерация (доклады в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Развитие отдельных базисных положений юриспруденции; Коросташова Т. А. Развитие доктрины юридической ответственности; Ланцедова Ю. А. Редакция статьи о доказательствах в новом Кодексе антикриминального

О.А. Кириченко

судопроизводства; Тунтула А. С. Классификация и свойства субъектов антикриминального судопроизводства).

141. Могилянські читання – 2014. Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти. Всеукр. наук.-метод. конфер., 13 листопада 2014 р., Чорн. держ. ун-т ім. П. Могили (доклад в секційних засіданнях – Кириченко С.В. Окремі питання скасування та відновлення смертної кари в Україні; Тунтула А. С. Развитие доктрины о сущности и видовом делении потерпевших и преследуемых в антикриминальном судопроизводстве).

142. Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики. Міжнар. наук.-практ. конфер., 5 грудня 2014 г., кафедра криміналістики, судової медицини та психіатрії Харківськ. нац. ун-у внутр. справ (доклад в пленарному засіданні – Кириченко А. А. Новая доктрина структуры криминалистики и ордиистики как науки и учебной дисциплины; доклади в секційних засіданнях - Коросташова Т. А. Решение проблемы видового деления правонарушений по новому УПК Украины; Ланцедова Ю. О. Структура методики протидії злочинам як третьої частини криміналістики у новітньому викладі; Тунтула А. С. Развитие видового деления свидетелей, потерпевших и преследуемых лиц в антикриминальном судопроизводстве).

143. Теоретико-прикладні засади правової науки: сучасний вимір. Всеукр. наук.-практ. конфер., 25 грудня 2014 р., Ін-т права ім. В. Сташиса Класич. приват. ун-ту, м. Запоріжжя (доклад в пленарному засіданні – Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А., Тунтула А. С. Развитие отдельных базисных доктрин юриспруденции).

144. Перспективные инновации в науке, образовании, производстве и транспорте '2014. Сб. науч. тр. SWorld по результ. Междунар. науч.-практ. Интернет-конференции проекта SWorld, 16 - 26 декабря 2014 г. (доклады - Кириченко А. А. Комментарий к статье Я. В. Шаповаловой «Формирование института реабилитации в системе юридических гарантий прав и свобод» в части устаревшего понимания правового статуса социосубъектов. 1 333 слова; Кириченко А. А. Комментарий к статье В. В. Яровенко и О. В. Полещук «Процессуальная фиксация материалов, полученных с применением специальных технических средств, работающих в автоматическом режиме» в части применения устаревшей терминологии в обозначении процедуры работы с источниками доказательств в антикриминальном судопроизводстве. 1 404 слова; Ланцедова Ю. А. Комментарий к статье В. В. Яровенко и О. В. Полещук «Процессуальная фиксация материалов, полученных с

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

применением специальных технических средств, работающих в автоматическом режиме» в части применения устаревшей терминологии в обозначении процедуры работы с источниками доказательств в антикриминальном судопроизводстве. 1 309 слов; Тунтула А. С. Комментарий к статье В. В. Яровенко и О. В. Полешук «Процессуальная фиксация материалов, полученных с применением специальных технических средств, работающих в автоматическом режиме» в части применения устаревшей терминологии в обозначении процедуры работы с источниками доказательств в антикриминальном судопроизводстве. 2 893 слова).

145. Актуальные вопросы юридических наук в современных условиях. II-я Междунар. научн.-практ. конф., 14 января 2015 г. Инновац. центр развития образования и науки, г. Санкт-Петербург, Российская Федерация (доклады – Кириченко А. А. Презентация отдельных базисных доктрин юриспруденции научной школы профессора Аланкира; Ланцедова Ю. А. Процедура работы с источниками антикриминальных сведений как понятиеобразующий признак дефиниции криминалистики и ордистики; Тунтула А. С. Новая доктрина ступенчатого сущностного видового деления источников антиделиктных сведений).

146. Междунар. круглый стол по современным проблемам криминалистики, посв. 60-летию юбилею канд. юрид. наук, проф. Ким Клары Васильевны, 23 января 2015 г., Казахск. гуманит.-юрид. ун-т, г. Астана, Казахстан (доклад в пленарном заседании – Кириченко А. А. Значение новой доктрины классификации юридических наук для понимания природы криминалистики как методической науки; доклады в секционных заседаниях – Коросташова Т. А. Значение новой доктрины видового деления правонарушений для понимания базисных задач криминалистики и ордистики; Ланцедова Ю. А. Новая доктрина криминалистико-процедурной последовательности работы с источниками антиделиктных сведений; Ткач Ю. Д. Новая доктрина понятия и системы криминалистики ордистики; Тунтула А. С. Новая доктрина криминалистико-процедурного видового деления объективных источников антиделиктных сведений; Шаповалова В. С. Новая доктрина оружиеделиктики как базисного частного учения криминалистики и ордистики).

147. *Everything in the name of science. The International Scientific and Practical Congress of Economists and Lawyers*, Zurich (Switzerland), January 30, 2015, professional scientific publication (доклад в секционных заседаниях – Дроник В. В., Тунтула О. С. Варіація нової

О.А. Кириченко

доктрины видового поділу суб'єктивних джерел доказів в антикримінальному судочинстві України).

148. Частное право в условиях глобализации : ключевые проблемы модернизации современного права. IV-я Междунар. научн. Интернет-конфер., 20 февраля 2015 г., Николаевск. ин-т права Нац. ун-та «Одесск. юрид. акад.», г. Николаев (доклад в пленарном заседании – Кириченко А. А. Истинная природа де-факто имущественно-договорной (гражданской) отрасли права и судопроизводства по новой доктрине классификации юридических наук).

149. Юридична наука і практика : виклики часу. V-та Міжнар. наук.-практ. конфер., 12 березня 2015 р., Нац. авіац. ун-т., м. Київ (доклад в секционных заседаниях – Ланцедова Ю. О. Можливості розвитку окремих принципів кримінального провадження України).

150. ГУЛАГ в годы Великой Отечественной Войны : юридический и экономический феномен. Всероссийск. научн.-практ. конфер. с междунар. участием, 19-20 марта 2015 г., ФКОУ ВПО Пермск. ин-т ФСИН России (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Значение новой доктрины видового деления общественных фактов и некоторых иных базисных категорий юриспруденции для правильного понимания «ГУЛАГа» как особого политико-правового события; Ланцедова Ю. А. Значение новой доктрины видового деления юридической ответственности для правильного понимания «ГУЛАГа» как особого политико-правового события; Тунтула А. С. Значение новой доктрины видового деления правонарушений для правильного понимания «ГУЛАГа» как особого политико-правового события).

151. Пенитенциарная система и общество : опыт взаимодействия. II-я Междунар. научн.-практ. конфер., I-е Педаг. чтения, посв. памяти проф. С. Злобина, 3-4 апреля 2015 г., ФКОУ ВПО Пермск. ин-т ФСИН России (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Новая доктрина процедуры исполнения наказаний в виде исправительно-трудового судопроизводства; Коросташова Т. А. Новая доктрина юридического образования и науки и ее значение для подготовки кадров службы исполнения наказаний; Ланцедова Ю. А. Новая доктрина учебного обеспечения криминалистической подготовки кадров ФСИН России; Тунтула А. С. Новая доктрина подготовки кадров ФСИН России как специалистов антиделиктного органа).

152. Современное уголовное производство Украины : доктрина, нормативная регламентация и практика функционирования. Всеукр. научн.-практ. конфер., 17 апреля 2015 г. Нац. ун-т «Одесск. юрид. акад.», (доклад в пленарном заседании – Кириченко А. А. Сущность и значение базового принципа совершенства антикриминального судопроизводства).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

153. VI Всеукр. наукові читання з кримінальної юстиції, присв. пам'яті проф. В. Колмакова, 18 апреля 2015 р., Нац. ун-т «Одеськ. юрид. ак.» (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А., Перехрест Г. И. Значение новой доктрины видового деления юридических фактов для правильного понимания сущности деяния преступления; доклады в секционных заседаниях - Кириленко Е. В., Коросташова Т. А. Новая вариация видового деления преступлений за пределами Криминального кодекса Украины; Ланцедова Ю. О. Нова доктрина криміналістично-процедурної послідовності встановлення суб'єктивних та об'єктивних джерел антикримінальних відомостей; Ткач Ю. Д., Ткач А. Д., Петриченко Ю. Д. Развитие новой доктрины системы и тематического содержания криминалистики; Тунтула А. С. Развитие новой доктрины ступенчатого сущностного видового деления субъективных источников антикриминальных сведений).

154. Новейшие уголовно-правовые исследования – 2015. Междунар. научн. Интернет-конфер. юристов, 20 апреля 2015 г., Николаевск. ин-т права Нац. ун-та «Одесск. юрид. акад.», г. Николаев (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А. Новая доктрина сущности и структуры антикриминальной ответственности).

155. Новейшие тенденции законотворчества в сфере уголовного права. Всеукр. научн.-практ. Интернет-конфер. 20 апреля 2015 г., Нац. ун-т «Одесск. юрид. акад.» (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А. Видовое разнообразие криминальных правонарушений по новой доктрине ступенчатого сущностного видового деления правонарушений; доклады в секционных заседаниях – Виноградов А. К., Ткач А. Ю. Новая доктрина сущности и обстоятельств, исключающих общественную опасность или вредность деяния; Коросташова Т. А., Петриченко Ю. Д., Ткач Ю. Д. Новая вариация доктрины антикриминального образования; Ланцедова Ю. А. Нова доктрина навчального забезпечення викладання Антикримінальної галузі права; Тунтула А. С. Сущность и структура антикриминальной ответственности по новой доктрине ступенчатого сущностного видового деления юридической ответственности).

156. I Юридичні Могілянські читання – 2015. Всеукр. наук.-практ. конфер., 21 апреля 2015 р., юрид. фак-т Чорн. держ. ун-ту ім. Петра Могили (доклад в секционных заседаниях – Тунтула О. С. Нова доктрина видового поділу юридичних фактів та деяких інших базисних категорій юриспруденції).

157. Педагогічні традиції та інновації в сучасному освітньому просторі. Всеукр. наук.-практ. конфер., 28 квітня 2015 р., м. Мукачево

О.А. Кириченко

(доклад в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Новая доктрина бесплатного и доступного семиуровневого образования).

158. Конституція – основа розвитку національного законодавства. XI-та Всеукр. студ. наук.-прак. конфер., 28 квітня 2015 р., кафедра історії і теорії держави і права Нац. ун-ту кораблебудування ім. адм. Макарова, м. Миколаїв (доклад в пленарному засіданні – Кириченко А. А., Никулина Ю. В. Доктрина недопустимости обратной силы правового акта, ухудшающего правовой статус социосубъектов; доклади в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Тымцё О. А. Реформирование образования и науки в контексте новой доктрины недопустимости ухудшения правового статуса социосубъектов).

159. Інновації в юридичній освіті. Всеукр. наук.-практ. конфер., 21 травня 2015 р., Нац. авіац. ун-т, м. Київ (доклад в секционных заседаниях – Ланцедова Ю. О. Новітня доктрина навчального забезпечення юридичних наук антикримінального спрямування).

160. Актуальні проблеми кримінального права та кримінології у світлі реформування кримінальної юстиції. IV-та Міжнар. наук.-практ. конфер., 22 травня 2015 р., Харківськ. нац. ун-т внутр. справ (доклади в секционных заседаниях – Тунтула А. С. Новая доктрина антикриминальной отрасли права и деликтологии как антиделиктных юридических наук; Приходько О. М., Тунтула О. С. Особливості проведення слідчих дій щодо неповнолітнього підозрюваного, обвинуваченого).

161. Современные тенденции развития юридической науки и практики. Междунар. науч.-практич. конфер., 22 мая 2015 г., Криворожск. нац. ун-т (доклад в пленарном заседании – Кириченко А. А. Новая доктрина базисных категорий юриспруденции: приглашение к дискуссии; доклад в пленарном заседании – доклади в секционных заседаниях – Ланцедова Ю. А. Новая доктрина классификации юридических наук по нескольким основаниям: приглашение к дискуссии; Тунтула А. С. Новая доктрина сущности и состава правового статуса социосубъектов и главной конституционной обязанности государства).

162. Гендерні детермінанти вчинення насильства у сім'ї та правові основи протидії. Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конфер., Прикарп. фак-т Нац. акад. внутр. справ, 27 - 28 травня 2015 р., м. Івано-Франківськ (доклад в пленарному засіданні – Кириченко А. А. Значение новой доктрины правового статуса социосубъектов для противодействия насилия в семье; доклади в секционных заседаниях – Виноградов А. К., Ткач Ю. Д., Петриченко Ю. Д. Возможности совершенствования средств противодействия насилия в семье с учетом новой доктрины границ правомерного поведения,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Ланцедова Ю. А. Роль новой доктрины видового деления правонарушений в совершенствовании противодействия насилию в семье; Тунтула А. С. Влияние новой доктрины сущности и видового деления юридической ответственности на понимание ответственности за насилие в семье).

163. Ольвійський форум – 2015: стратегії країн причорноморського регіону в геополітичному просторі. Міжнар. наук.-практ. конфер., 3 - 6 червня 2015 р., Чорноморськ. держ. ун-т ім. П. Могили, м. Миколаїв (доклад в секционных заседаниях – Тунтула О. С. Новітні розуміння антиделіктних органів).

164. Допомога правничим школам з просування прав людини у кримінальному процесі. Осіння школа під егідою координатора проєктів ОБСЄ в Україні, 30 вересня – 2 жовтня 2015 р., юрид. фак-т Львівськ. нац. ун-ту ім. І. Франка (доклад в секционных заседаниях – Ланцедова Ю. О. Особливості правового статусу соціосуб'єктів в антикримінальному судочинстві).

165. Права людини в галузі освіти. Міжнар. наук.-практ. семінар за участі Swedish institute Embassy of Sweden (KYIV), фак-т іноземної філології Миколаївськ. нац. ун-ту ім. В. Сухомлинського, 8 жовтня 2015 р. (доклади в пленарном засіданні – Кириченко А. А. Новая доктрина правового статуса студентов; Ланцедова Ю. А. Возможности совершенствования правового статуса субъектов антикриминального судопроизводства; Леннарт Споландер, Университет Умеа, Швеция - Система среднего и высшего образования в Швеции: политика правительства по соблюдению прав человека; Тунтула А. С. Новая доктрина антиделиктной ветви государственной власти).

166. Шестой Пермский конгресс ученых-юристов. Междунар. научн.-практ. конфер., 16-17 октября 2015 г., юрид. фак-т Пермского гос. нац. исслед. ун-та, г. Пермь, Российска Федерация (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Некоторые новые доктрины юриспруденции научной школы профессора Аланкира (для идаательства «Статут»); Кириченко А. А. Новая доктрина секциона передачи народной власти субъектам властных полномочий; Виноградов А. К., Коросташова Т. А. Новая доктрина видового деления макроправонарушений и миниправонарушений; Ланцедова Ю. А. Новая доктрина сущности, функций и процедуры антиделиктной (криминалистической, ордистической) деятельности; Тунтула А. С. Новая доктрина сущности и видового деления объективных источников антикриминальных сведений, Ткач Ю. Д., Петриченко Ю. Д. Новая доктрина семиуровневого юридического образования).

О.А. Кириченко

167. Преступление и наказание: современные проблемы и тенденции. Междунар. научн.-практ. конф., 16-17 октября 2015 г., Пермск. ин-т ФСИН России (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Развитие новой доктрины ступенчатого сущностного видового деления юридической ответственности; Виноградов А. К., Коросташова Т. А. Новая вариация доктрины ступенчатого сущностного видового деления криминальных и иных правонарушений; Ланцедова Ю. А. Развитие новой доктрины междисциплинарной криминалистической и ординативной процедуры работы с источниками антиделиктных сведений, Ткач Ю. Д., Петриченко Ю. Д. Развитие новой доктрины понятия, системы и методологии криминалистики и ординативной; Тунтула А. С. Новая доктрина ступенчатого видового деления субъективных источников антиделиктных сведений).

168. Осіння школа з кримінального права під егідою координатора проєктів ОБСЄ в Україні, 22-24 жовтня 2015 р., юрид. фак-т Київськ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка (Валькова Є. В. Новітня доктрина обставин, що виключають суспільну небезпеку чи шкідливість діяння. Обґрунтування в зацікавленості в проєкті).

169. Актуальные проблемы юридического образования. Междунар. научн.-практ. конф., 23 октября 2015 г., Учрежд. образов. «Акад. МВД Республики Беларусь», г. Минск, Республика Беларусь (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А. Новая доктрина учебно-методического обеспечения семиуровневого образования и науки; Тунтула А. С. Новая доктрина семиуровневого образования и науки).

170. Могилянські читання – 2015 : Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти. Всеукр. наук.-практ. конф., 12-20 листопада 2015 р., Чорн. держ. ун-т ім. Петра Могили. м. Миколаїв (доклади в секционных заседаниях – Гулкевич З. Т. Можливість видового поділу юридичної відповідальності за відсутності антикримінальної відповідальності; Тунтула О. С. Поняття та класифікація джерел речових доказів в кримінальному провадженні).

171. Тенденции развития уголовного и уголовно-процессуального законодательства. Междунар. науч. конф., посв. 80-летию д-ра юрид. наук, проф. Махова В. Н., 20 ноября 2015 г., Росс. ун-т дружбы народов (РУДН) (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Истинная природа антикриминальной отрасли права и судопроизводства по новой доктрине классификации юридических наук; Виноградов А. К., Ткач Ю. Д., Петриченко Ю. Д. Новая доктрина сущности и структуры антикриминальной ответственности;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Тунтула А. С. Сущность антикриминальной отрасли права и антикриминального судопроизводства как антиделиктных юридических наук).

172. Наука и практика в развитии социально-экономического, правового и образовательного потенциала общества. II-га Всеросс. научн.-практ. конфер. студентов, аспирантов и молодых ученых, 27 листопада 2015 г., Заполярный филиал АОУ ВПО «Ленингр. гос. ун-т им. А. Пушкина» (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Образовательные уровни: сравнительный анализ российского и украинского законодательства и возможности совершенствования; Тунтула А. С. Система учебного обеспечения двенадцатиуровневого юридического образования и науки).

173. *Právna veda a prax : výzvy moderných európskych integračných procesov. Paneurópska vysoká škola, fakulta práva, Bratislava, Slovenská republika, 27-28 novembra 2015 r.* (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Ворона Н. С., Флоря А. Р. Презентация новой доктрины бесплатного и доступного двенадцатиуровневого образования и науки; Ланцедова Ю. О. Змагальність чи встановлення об'єктивної істини по справі?: роздуми у контексті Європейської інтеграції кримінального провадження; Тунтула А. С., Волкова К. Л., Мирун В. В. Новая доктрина учебного обеспечения бесплатного и доступного двенадцатиуровневого юридического образования и науки).

174. Права человека и дискриминация : литература. Ежегодн. Всеросс. конкурс эссе – 2015, 1 декабря 2015 г., АНО ВО «Пермск. ин-т экономики и финансов» (эссе – Кириченко А. А. Значение новой доктрины секциона передачи власти и отмены ее решений для обеспечения правового статуса социосубъектов; Тунтула А. С. Презентация отдельных положений новой доктрины правового статуса социосубъектов).

175. II криминалистические чтения «Уголовный процесс и криминалистика : история и современность», посв. памяти д-ра юрид. наук, проф. Н. Порубова. Междунар. научн.-практ. конфер., 3 декабря 2015 г., Учрежд. образов. «Акад. МВД Республики Беларусь». г. Минск, Республика Беларусь (доклады в секционных заседаниях – Виноградов А. К., Коросташова Т. О. Новая доктрина семиуровневого антикриминального и иного юридического образования и его учебно-методического обеспечения; Кириленко Е. В., Коросташова Т. А. Сущность преступлений по новым вариациям доктрины ступенчатого видового деления правонарушений; Кириченко А. А. Значение отдельных базисных доктрин юриспруденции для развития антикриминального судопроизводства, криминалистики и ордистики;

О.А. Кириченко

Ланцедова Ю. А. Развитие новой доктрины процедуры работы с субъективными и объективными источниками антиделиктных сведений; Ткач Ю. Д., Петриченко Ю. Д. Развитие новой доктрины понятия, структуры и системы криминалистики и ордистики; Тунтула А. С. Развитие новой доктрины видового деления субъективных источников антиделиктных сведений).

176. Высшее образование для XXI века. XII-я Междунар. науч. конфер., 3 - 5 декабря 2015 г., Моск. гум. ун-т (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Развитие новой доктрины образовательно-квалификационных уровней юридического и иного образования и науки; Тунтула А. С. Развитие новой доктрины учебного обеспечения образовательно-квалификационных уровней юридического и иного образования и науки).

177. Теоретичні аспекти організації досудового розслідування. Всеукр. наук.-практ. конфер., 4 грудня 2015 р., Харківськ. нац. ун-т внутр. справ (доклад в пленарном заседании – Кириченко А. А. Истинная природа антикриминального судопроизводства и криминалистики по новой доктрине классификации юридических наук; доклады в секционных заседаниях – Виноградов А. К., Ткач Ю. Д., Петриченко Ю. Д. Методология противодействия криминальным правонарушениям; Ланцедова Ю. А. Алгоритм привлечения личностных источников и собирания трассосубстанций в антикриминальном судопроизводстве; Тунтула А. С. Развитие видового деления трассосубстанций как объективных источников антикриминальных сведений).

178. Современные проблемы развития международного права и национальных правовых систем. Междунар. науч. конфер., 5 декабря 2015 г., г. Мюнхен, Германия (доклады – Кириченко А. А. Развитие новой доктрины правового статуса социосубъектов: международный и национальный аспекты; Ланцедова Ю. А. Новая доктрина обстоятельств, исключающих общественную опасность деяния: международный и национальный аспекты; Тунтула А. С. Новая доктрина недопустимости ухудшения правового статуса социосубъектов: международный и национальный аспекты).

179. Права людини: аксіологічний, онтологічний та гносеологічний виміри. Всеукр. круглий стіл, 9 грудня 2015 р. Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ, м. Дніпропетровськ (доклад в пленарном заседании по скайпу – Кириченко О. А. Правовий статус соціосуб'єктів у контексті новітньої доктрини базисних властивостей права; доклады в секционных заседаниях – Гулкевич З. Т., Ткач Ю. Д., Петриченко Ю. Д. Значення обставин, що виключають суспільну небезпеку чи шкідливість діяння, у забезпеченні правового статусу

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

соціосуб'єктів; Ланцедова Ю. О. Деякі положення новітньої доктрини правового статусу соціосуб'єктів; Тунтула О. С. Базисний конституційний обов'язок держави та деякі інші пов'язані з ним новітні доктрини правового статусу соціосуб'єктів).

180. Правове забезпечення реформи освіти в Україні. Парламентські слухання, 9 грудня 2015 р., Верховна Рада України, м. Київ (Кириченко О.А. Регламентна доповідь «Нова доктрина чотирнадцятиступеневої освіти та науки» та Розширена гупердовідь «Недоліки та надбання міжнародного і вітчизняного правового регулювання освіти та новітня доктрина чотирнадцятиступеневої освіти та науки»).

181. Актуальні проблеми захисту прав та представництва законних інтересів військовослужбовців та військовозобов'язаних у кримінальному та адміністративному законодавстві України : сучасний стан та перспективи. Всеукр. наук.-практ. конфер., 11 грудня 2015 р., Харківськ. екон.-правов. ун-т (доклади в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Новая природа военных криминальных правонарушений по новой доктрине видового деления правонарушений; Гулкевич З. Т. Значення новітньої доктрини видового поділу юридичних фактів для правильного розуміння юридичної природи військових кримінальних правопорушень; Ланцедова Ю. О. Структура антикримінальної відповідальності за вчинення військових кримінальних правопорушень; Тунтула А. С. Новая природа военных криминальных правонарушений по новой доктрине видового деления правонарушений).

182. Педагогика безопасности: наука и образование. 4-ая Всеросс. научн. заочн. конф. с международным участием, 18 декабря 2015 г., ФГБОУ ВПО «Уральск. гос. педагог. ун-т», г. Екатеринбург, Российская Федерация (доклады в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Новая доктрина двеннадиуровневого образования по безопасности жизнедеятельности; Тунтула А. С. Новая доктрина учебного обеспечения двеннадиуровневого образования безопасности жизнедеятельности).

183. Нормативные и прикладные основы совершенствования института назначения наказания и иных мер уголовно-правового воздействия. Междунар. научн.-практ. Интернет-конфер., 26-27 декабря 2015 г., Нац. ун-т «Одесск. юрид. акад.» (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А. Возможности ступенчатого видового деления правонарушений без криминальных правонарушений; доклады в секційних засіданнях – Тунтула А. С. Видовое деление юридической ответственности без

О.А. Кириченко

антикримінальної відповідальності; Гулкевич З. Т. Нове бачення обставин, що виключають суспільну небезпеку чи шкідливість діяння; Кириченко О. А., Шинкарук К. О. Чотирнадцятиступенева антикримінальна освіта; Тунтула О. С., Швагер С. І. Навчальне забезпечення чотирнадцятиступеневої антикримінальної освіти).

184. Актуальные проблемы юриспруденции в России и за рубежом. III-я Междунар. научн.-практ. конфер., 10 февраля 2016 г. Информ. центр развития образования и науки, г. Новосибирск (доклады – Кириченко А. А. Развитие новой доктрины учебного обеспечения четырнадцатиступенчатого образования и науки; Ланцедова Ю. А. Новая доктрина междисциплинарной криминалистической и ординаторской работы с субъективными и объективными источниками антиделиктных сведений; Тунтула А. С., Стефурак А. С. Развитие новой доктрины сущности и ступенчатого видового деления объективных источников антикриминальных сведений).

185. Кримінально-правові та адміністративно-правові основи протидії насильству в сім'ї. Наук.-практ. семінар, 29 лютого 2016 р., фак-т № 3 Нац. акад. внутр. справ, м. Івано-Франківськ (доклад в пленарному засіданні – Кириченко А. А. Сущность и видовое деление юридических фактов, их значимость для противодействия насилия в семье; доклады в секционных заседаниях – Тунтула А. С. Значимость видового деления преследуемых лиц для противодействия насилия в семье; Ланцедова Ю. О. Основные та додаткові базисні юридичні властивості доказів як процедурна основа ефективної протидії правопорушенням, що пов'язані із насильством у сім'ї).

186. Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення. Наук.-теорет. конфер., 25 березня 2016 р., кафедра кримінології і кримінально-виконавчого права Нац. акад. внутр. справ, м. Київ (доклади в секційних засіданнях – Кириченко О. А. Значення нового розуміння сутності та видового поділу кримінальних правопорушень для розвитку кримінологічної теорії про злочинність; Тунтула О. С. Значення нового розуміння сутності і структури антикримінальної відповідальності для розвитку кримінально-виконавчого права).

187. Социально-экономические проблемы современного общества. I-я Междунар. научн.-практ. конфер. студентов, аспирантов, молодых ученых, 28 марта 2016 г., кафедра менеджмента Заполярн. филиала АОУ ВПО «Ленингр. гос. ун-т им. А. Пушкина» (доклады – Кириченко А. А. Новая доктрина секциона передачи власти от избирателей к субъектам властных полномочий: приглашение к дискуссии; Кириченко А. А. Новая доктрина базисных значений права: приглашение к дискуссии; Тунтула А. С. Новая вариация

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

доктрины видового деления объективных источников антиделиктных сведений: приглашение к дискуссии).

188. Психология и педагогика : методика и проблемы современного применения. I-я Междунар. научн.-практ. конфер. студентов, аспирантов, молодых ученых, 30 марта 2016 г., кафедра педагогики и психологии Заполярн. филиала АОУ ВПО «Ленингр. гос. ун-т им. А. Пушкина» (доклад – Тунтула А. С. Новая вариация доктрины учебного обеспечения четырнадцатиступенчатого образования и науки: приглашение к дискуссии).

189. Проблемы борьбы с преступностью и подготовки кадров для правоохранительных органов. Междунар. научн.-практ. конфер., 7 апреля 2016 г., Учред. образов. «Акад. МВД Республики Беларусь», г. Минск, Республика Беларусь (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Деяние криминального правонарушения как разновидность юридического факта; Ланцедова Ю. А. Развитие новой доктрины процедуры работы с субъективными и объективными источниками антиделиктных сведений; Тунтула А. С. Новое видовое деление отдельных групп субъективных источников антикриминальных сведений). Не опубликовано

190. Новітні кримінально-правові дослідження. Міжнарод. наук. Інтернет-конфер. правників, 20 квітня 2016 р., Ін-т права Нац. ун-ту «Одеськ. юрид. акад.», м. Миколаїв (доклад в пленарном заседании – Кириченко А. А. Новое понимание сущности и видового деления криминальных правонарушений).

191. Актуальні питання реалізації нового Закону України «Про державну службу». Всеукр. форум вчених-адміністративістів, 21 квітня 2016 р., юрид. фак-т Запорізьк. нац. ун-ту, Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, юрид. фак-т Київськ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка (доклад в пленарном заседании – Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новая доктрина сущности государственной службы и служащего: приглашение к дискуссии).

192. II Юридичні Моголянські читання – 2016. Всеукр. наук.-практ. конфер., 21 квітня 2016 р., юрид. фак-т Чорноморськ. держ. ун-ту ім. П. Могили (доклад в пленарном заседании – Кириченко А. А. Новая доктрина передачи власти от избирателей государства или региона субъектам властных полномочий; доклад в секционных заседаниях – Тунтула А. С. Новая сущность трассосубстанций как объективных источников антиделиктных сведений).

193. Актуальные вопросы противодействия преступности: теория и практика. Международ. научн.-практ. конфер., 29 апреля 2016 г., юрид. фак-т Гос. соц.-гум. ун-та, г. Коломны, Московская область

О.А. Кириченко

(доклад в пленарном заседании – Кириченко А. А. Теоретические основы противодействия криминальным правонарушениям; доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Волкова К. Л., Шинкарук Е. И. Новая доктрина видового деления правонарушений как юридических фактов (деяний, событий, явлений); Ланцедова Ю. А. Новая доктрина процедуры доказывания и междисциплинарной работы с субъективными и объективными источниками антикриминальных сведений; Тунтула А. С. Новая доктрина видового деления субъективных источников антикриминальных сведений; Тунтула А. С., Кузьмина А. Г., Швабер С. В. Новая доктрина структуры и ступенчатого видового деления антикриминальной ответственности).

194. Круглий стіл з міжнародного приватного морського права, 26 квітня 2016 р., кафедра міжнародного права та міжнародних відносин, кафедра морського права Нац. ун-ту «Одеськ. юрид. акад.» (доклад в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Сущность международной морской отрасли права по новой доктрине классификации юридических наук).

195. Проблеми захисту приватних прав. Круглий стіл, 12 травня 2016 р., Чернівецьк. юрид. ін-т Нац. ун-ту «Одеськ. юрид. акад.» (доклади в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Значение новой доктрины правового статуса социосубъектов для его защиты в гражданском и иных видах судопроизводства; Ланцедова Ю. О. Возможности усовершенствования процедуры работы из джерелами доказів у кримінальному, цивільному та інших видах судочинства з метою захисту правового статусу їх учасників; Тунтула А. С. Значение нового понимания сущности и видового деления вещественных источников доказательств для защиты правового статуса участников гражданского и иных видов судопроизводства). доклад в пленарном заседании – доклад в секционных заседаниях –

196. Інноватика суспільствознавчої освіти ХХІ сторіччя : виклики і шляхи розвитку. Всеукр.. наук.-практ. конфер., 12-14 травня 2016 р., кафедра педагогіки Миколаївськ. нац. ун-ту ім. В. Сухомлинського, (доклад в пленарном заседании – Кириченко А. А. Новая доктрина бесплатного и доступного четырнадцатилетнего обществуведческого образования и науки : приглашение к дискуссии; доклад в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Новая концепция многоуровневого обществуведческого образования : приглашение к дискуссии).

197. Перші Миколаївські юридичні дискусії. Міжнар. наук.-практ. конфер., 18 травня 2016 р., кафедра правознавства Навч.-наук. ін-ту історії, політології і права Миколаївськ. нац. ун-ту

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

ім. В. Сухомлинського (доклади в пленарному засіданні – Кириченко А. А. Новая доктрина базисной конституционной обязанности государства и ее органов; Виноградов А. К. Новая доктрина обстоятельств, исключающих общественную опасность или вредность деяния; Кириченко Е. В. Первая вариация новой доктрины ступенчатого сущностного видового деления правонарушений; Кириченко С. А. Новая доктрина междисциплинарного (криминалистического, ординистического, процедурного) видового деления антиделиктных сведений; Ланцедова Ю. А. Новая доктрина сущности, последовательности, практических действий и иных закономерностей процедуры работы с источниками антиделиктных сведений; Тунгула А. С. Новая доктрина классификации юридических наук в контексте их гипергрупповых задач и по иным основаниям; Ткач Ю. Д. Новая доктрина периодизации развития и понятия криминалистики и ординистики; Шаповалова В. С. Новая доктрина базисных признаков и классификации криминального оружия в зависимости от принципа действия; доклады в секционных заседаниях – Кириченко Е. В., Кириченко А. А. Новая доктрина перспектив развития отдельных юридических наук административистской направленности; Кириченко А. А. Новая доктрина сущности, секциона и уровней передачи власти от избирателей субъектам властных полномочий; Ланцедова Ю. А. Развитие новой доктрины профессиональности антикриминального судопроизводства и установления в нем объективной истины; Ткач Ю. Д. Новая доктрина системно-структурного строения и содержательно-тематического наполнения криминалистики и ординистики; Ткач Ю. Д., Петриченко Ю. Д. Новая доктрина методологии криминалистики и ординистики; Тунгула А. С., Кириченко А. А. Новая доктрина сущности отдельных групп антиделиктных юридических наук; Басай В. Д., Поперечный В. М. Новая доктрина хронологии зарождения и становления одорологии как базисного частного учения криминалистики; Кириченко А. А., Шаповалова В. С. Новая доктрина теорологии оружиеделиктики как базисного частного учения криминалистики и ординистики; Шаповалова В. С., Матвиенко С. А. Новая вариация классификации криминального огнестрельного оружия и/или боеприпасов и антиделиктных следов противоправного обращения с ними; Шаповалова В. С., Гулкевич З. Т. Новая вариация классификации криминального взрывного оружия, устройств или/и взрывчатых веществ либо/и средств подрыва и антиделиктных следов противоправного обращения с ними; Шаповалова В. С., Виноградов А. К. Новая вариация классификации криминального

О.А. Кириченко

механического оружия и/или боеприпасов и антиделиктных следов противоправного обращения с ними; Кириченко О. А., Волкова Х. Л., Флоря А. Р. Про деякі правові акти із подолання певних фактів беззаконня та адміністративного свавілля в українській освітянській діяльності; Кириченко О. А., Сметанська О. В. Пропозиції до обласної Комплексної програми профілактики кримінальних та інших правопорушень та вдосконалення системи захисту конституційного правового статусу громадян та інших соціосуб'єктів; Кириченко О. А., Рудаковська А. В. Конституційні та кодифікаційні основи реалізації соціального захисту та здійснення соціальної роботи; Кириченко О. А., Стефурак А. С. Декілька десятків юридичних ляпсусів та інших суттєвих недоліків у правовій регламентації суб'єктів, порядку та дій з отримання доказів за ст. 93 та ін. КПК України; Богомолова М. А., Кириченко А. А. Обзор основных международных правовых актов, регулирующих образовательную деятельность; Волкова К. Л., Кириченко А. А. Некоторые преимущества и недостатки международного правового регулирования образовательной деятельности; Григоренко Д. П., Кириченко А. А. Світові міжнародні правові основи реалізації соціального захисту та здійснення соціальної роботи; Ромашенко В. В., Кириченко А. А. Європейські міжнародні правові основи реалізації соціального захисту та здійснення соціальної роботи; *научные статьи, направленные для участия в конференции только с опубликованием в материалах конференции* - Кириченко А. А. Новая доктрина базисного значения права как одного из способов управления волей социосубъектов и как суммативной правовой категории; Кириченко А. А. Новая доктрина сущности, состава и сбалансированности правового статуса социосубъектов; Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новая доктрина сущности и видового деления базисных задач и объектов юриспруденции и базисных направлений юридической деятельности; Кириченко А. А. Новая доктрина сущности и видового деления юридических фактов и сущности правонарушения как его разновидности; Виноградов А. К., Кириленко Е. В. Новая редакция статьи кодекса о понятии и видовом делении административных, криминальных и иных правонарушений; Кириченко А. А. Вторая и третья вариации новой доктрины ступенчатого сущностного видового деления правонарушений; Кириленко Е. В. Первая вариация новой доктрины ступенчатого сущностного видового деления юридической ответственности; Виноградов А. К., Кириченко А. А. Вторая вариация новой доктрины ступенчатого сущностного видового деления юридической ответственности; Кириченко А. А. Хронология и основные этапы

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

разработки классификации юридических наук; Кириченко А. А., Кириченко А. А. Тунтула А. С. Новые доктринальные возможности развития процедурных юридических наук; Кириленко Е. В. Новая доктрина сущности и видового деления государственного принуждения; Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новая доктрина государственных служащих и государственной службы; Кириченко А. А. Новая доктрина сущности, функций и перечня антиделиктных органов; Кириченко А. А. Новая доктрина бесплатного и доступного четырнадцатилетнего юридического образования и науки; Тунтула А. С., Кириченко С. А. Вторая вариация новой доктрины ступенчатого сущностного видового деления объективных источников антиделиктных сведений; Тунтула А. С. Новая доктрина учебного обеспечения четырнадцатилетнего юридического образования и науки; Ланцедова Ю. А., Кириченко С. А. Новая доктрина сущности доказательств, их свойств и источников, субъектов, порядка и действий по их получению и форм оперирования ими; Тунтула А. С., Кириченко С. А. Новая доктрина сущности, базисных юридических свойств и видового деления субъективных источников антиделиктных сведений; Ланцедова Ю. А. Новая доктрина структуры методики противодействия криминальным и иным правонарушениям; Петриченко Ю. Д. Вариативность ситуаций или причин наступления смерти человека как базисный элемент методики противодействия убийствам и причинению телесных повреждений; Кириченко А. А. Новая доктрина первого уровня дисциплинарных связей криминалистики и ординистики; Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новая доктрина второго уровня дисциплинарных связей криминалистики и ординистики; Кириченко А. А., Виноградов А. К. Новая доктрина третьего и четвертого уровней дисциплинарных связей криминалистики и ординистики; Кириченко А. А., Ткач Ю. Д. Новая доктрина пятого и шестого уровней дисциплинарных связей криминалистики и ординистики; Кириченко А. А. Новая доктрина классификации антиделиктных экспертных исследований; Кириченко А. А., Ткач Ю. Д. Новая доктрина структуры криминалистики и ординистики как методической юридической науки и учебного предмета; Кириченко А. А. Новая доктрина хронологии зарождения и становления микрообъектологии как базисного частного учения криминалистики; Кириченко А. А. Новая доктрина теорологии микрообъектологии как базисного частного учения криминалистики и ординистики; Басай В. Д. Новая доктрина теорологии одорологии как базисного частного учения криминалистики и ординистики; Басай В. Д.

О.А. Кириченко

Новая доктрина комиссионной обычной и диагностической одорологической экспертизы; Кириченко А. А., Басай В. Д. Новая доктрина поэтажной схемы и описания одорологической лаборатории; ириченко А. А. Отдельные положения теорологии следоведения и документологии как базисных частных учений криминалистики и ордистики; Кириченко А. А. Положительное и отрицательное в отечественном правовом регулировании образовательной деятельности).

198. Двадцятирічний шлях Конституції України : надбання та виклики перехідного періоду. Круглий стіл з нагоди 20-річчя Конституції України та 25-річчя незалежності України, 19 травня 2016 р., факультет педагогіки та психології Миколаївськ. нац. ун-та ім. В. Сухомлинського (доклади в пленарном засіданні – Кириченко А. А. Конституционная власть народа или избирателей: новая доктрина секциона и уровней передачи власти субъектам властных полномочий; Ланцедова Ю. А. Возможности усовершенствования конституционного правового статуса социосубъектов; Тунтула А. С. Новая доктрина двух конституционных ступеней недопустимости ухудшения правового статуса социосубъектов; доклады в секционных заседаниях – Иванов А. А. Возможности теоретического и прикладного совершенствования конституционного принципа деления государственной власти на ветви; Кириленко Є. В. Новітня доктрина Конституційного кодексу України та Кодексу Конституційного судочинства України; Шлычек А. Ю. Возможности совершенствования конституционных основ образовательной и научной деятельности).

199. Двадцять років на шляху до незалежної та правової держави : проблеми та шляхи їх вирішення. Круглий стіл з нагоди 20-річчя Конституції України та 25-річчя незалежності України, 19 травня 2016 р., механіко-математичний фак-т Миколаївськ. нац. ун-та ім. В. Сухомлинського (доклади в пленарном засіданні – Кириченко А. А. Новая доктрина трехуровневого секциона передачи власти от избирателей субъектам властных полномочий; Ланцедова Ю. А. Конституционный правовой статус социосубъектов: новая доктрина и ее краткое обоснование; Тунтула А. С. Конституционные ступени абсолютной и относительной недопустимости ухудшения правового статуса социосубъектов: возможности доктринального развития; доклады в секционных заседаниях – Иванов А. А. Возможности доктринального и прикладного реформирования ветвей государственной власти; Кириленко Є. В. Кодифікація конституційного законодавства: проблеми і шляхи їх вирішення; Шлычек А. Ю. Конституционные

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

основы отечественной образовательной и научной деятельности: существующие доктрины их развития).

200. Актуальні питання державотворення в Україні. Міжнар. наук.-практ. конфер., 20 травня 2016 р., юрид. фак-т Київськ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка (доклади в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Новая доктрина секциона передачи власти от избирателей субъектам властных полномочий: приглашение к дискуссии; Ланцедова Ю. О. Нове розуміння сутності та базисних основних і додаткових юридичних властивостей доказів у кримінальному провадженні; Тунтула А. С. Новая процедурная сущность и междисциплинарное видовое деление трассосубстанций).

201. Достижения и недостатки на пути становления правового государства. в честь двадцатилетия Конституции Украины и двадцатипятилетия независимого украинского государства. Круглый стол, 23 мая 2016 г., филолог. фак-т Николаевск. нац. ун-та им. В. Сухомлинского (доклад в пленарном заседании – Кириченко А. А. Достижения и недостатки на пути становления правового государства : в честь двадцатилетия Конституции Украины и двадцатипятилетия независимого украинского государства).

202. Некоторые новые доктрины юриспруденции в контексте становления правового государства. В честь двадцатилетия Конституции Украины и двадцатипятилетия независимости украинского государства. Круглый стол, 24 мая 2016 г., фак-т иностр. филологии Николаевск. нац. ун-та им. В. Сухомлинского (доклад в пленарном заседании по скайпу – Кириченко А. А. Некоторые новые доктрины юриспруденции в контексте становления правового государства (в честь двадцатилетия Конституции Украины и двадцатипятилетия независимости украинского государства).

203. Современное состояние и пути развития уголовного права Российской Федерации : научные и учебно-методические аспекты. Междунар. научн.-практ. конфер., 24 мая 2016 г., кафедра уголовного права Академии ФСИН России, кафедра уголовного права, уголовного процесса и криминалистики Российск. гос. ун-та дружбы народов и кафедра уголовного права и процесса Северного (Арктического) федерал. ун-та, г. Рязань (доклады в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Развитие новой доктрины бесплатного и доступного четырнадцатилетнего антикриминального образования и науки; Тунтула А. С. Развитие новой доктрины учебного обеспечения четырнадцатилетнего антикриминального образования и науки; Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новая доктрина сущности и видового деления криминальных правонарушений).

О.А. Кириченко

204. Превратилась ли Украина в правовое государство? В честь двадцатилетия Конституции Украины и двадцатипятилетия независимости украинского государства. Круглый стол, 25 мая 2016 г., фак-т дошкольного и начального образования Николаевск. нац. ун-та им. В. Сухомлинского (доклад в пленарном заседании по скайпу – Кириченко А. А. Превратилась ли Украина в правовое государство? В честь двадцатилетия Конституции Украины и двадцатипятилетия независимости украинского государства).

205. Законодавче забезпечення вдосконалення правової системи України щодо захисту прав і свобод людини і громадянина. Наук.-практ. конфер., 25 травня 2016 р., Інститут права та післядипломної освіти МЮ України (доклад в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Развитие новой доктрины передачи власти от избирателей субъектам властных полномочий).

206. Протидія злочинності в Україні: кримінально-правові та кримінологічні аспекти. Всеукр. наук.-практ. семінар, 26 травня 2016 р., Луганськ. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. Дідоренка, юрид. фак-т Чорноморськ. держ. ун-ту ім. П. Могили, м. Миколаїв (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А. Правовая природа и основы антикриминальной отрасли права и криминологии по новой доктрине классификации юридических наук; доклады в секційних засіданнях – Виноградов А. К., Кириченко Е. В. Значение для противодействия криминальным правонарушениям нового понимания сущности и структуры антикриминальной ответственности; Тунтула А. С. Значение новой доктрины видового деления правонарушений для повышения эффективности противодействия криминальным правонарушениям).

207. Ольвійський форум – 2016: стратегії країн причорноморського регіону в геополітичному просторі. Міжнар. наук.-практ. конфер., 9 - 12 червня 2016 р., Чорн. держ. ун-т ім. Петра Могили, м. Миколаїв (доклад в секційних засіданнях – Тунтула О. С. Поняття антиделіктних слідів та їх видовий поділ).

208. Актуальні проблеми державно-правового розвитку України в умовах євроінтеграційних процесів, I-ша Міжнар. наук.-практ. конфер., 23 червня 2016 р., Ін-т управління і права Запорізьк. нац. тех. Ун-ту (доклад в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Развитие секциона передачи власти от избирателей субъектам властных полномочий в условиях евроинтеграционных процессов).

209. Правові системи сучасності: взаємодія та конфлікти. Круглий стіл, 19 липня 2016 р., кафедра права Європейського Союзу та порівняльного правознавства Нац. ун-ту «Одеськ. юрид. акад.» (доклади в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Презентация и

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

развитие новой доктрины сущности, секциона и уровней передачи власти от избирателей субъектам властных полномочий; Ланцедова Ю. А. Развитие новой доктрины сущности и функций антиделиктных органов; Тунтула А. С. Дальнейшая апробация новой доктрины классификации юридических наук по различным основаниям).

210. Конституційний військовий обов'язок по захисту Вітчизни : сучасність та перспективи. Круглий стіл з нагоди Дня захисника України, 13 жовтня 2016 р., фак-т дошкільної та початкової освіти Миколаївськ. нац. ун-ту ім. В. Сухомлинського (доклади в пленарном засіданні – Кириченко А. А. Возможности усовершенствования Конституционной воинской обязанности граждан по защите Отечества; Ланцедова Ю. А. Новая доктрина конституционной обязанности государства как основа реализации обязанности граждан по защите Отечества; Тунтула А. С. Конституционная обязанность граждан по защите Отечества и новая доктрина двух ступеней недопустимости ухудшения правового статуса социосубъектов).

211. Priority a stratégie pre rozvoj prbívnej vedy vo svete vedy. Medzinárodné vedecko-praktické konferencia. Slôdkovičovo, Slovenská republika 28–29 oktybra 2016 г. (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Капришанская Е. С. Сущность доведения до банкротства как разновидности криминальных правонарушений; Ланцедова Ю. О. Новітня доктрина процедури роботи із суб'єктивними та об'єктивними джерелами антиделіктних відомостей).

212. Могилянські читання – 2016 : Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти. Всеукр. наук.-практ. конфер., 14 - 18 листопада 2016 р., юрид. фак-т Чорн. нац. ун-ту ім. П. Могили, м. Миколаїв (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А., Тунтула А. С. Развитие новой доктрины базисных значений права; доклад в секционных заседаниях – Ланцедова Ю.О. Розвиток статті про докази та роботу з ними у новому Кодексі антикримінального судочинства України).

213. Седьмой Пермский конгресс ученых-юристов. Междунар. научн.-практ. конфер., 18 - 19 ноября 2016 г., Пермск. гос. нац. исслед. ун-т, Ассоциация юристов России, г. Пермь, Российская Федерация (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Развитие новой доктрины бесплатного и доступного четырнадцатиступенчатого образования и науки; Кириченко А. А. Возможности развития новой доктрины бесплатного и доступного четырнадцатиступенчатого образования и науки (для издательства «Статут»); Ланцедова Ю. А.

О.А. Кириченко

Новая редакция статьи о доказательствах и порядке работы с ними в антикриминальном судопроизводстве; Тунтула А. С. Развитие новой доктрины учебного обеспечения четырнадцатиступенчатого образования и науки).

214. Презумпція правоти поліцейського. Дискусійний клуб з нагоди Всеукр. тижня права, 22 листопада 2016 р., кафедра правознавства Миколаївськ. нац. ун-ту ім. В. Сухомлинського (доклади в пленарному засіданні – Кириченко А.А., Ланцедова Ю.А., Тунтула А.С. Презумпція правоти поліцейського или презумпція професіональності, достаточності и сбалансованності повноважень поліцейського?; Кириченко О. А. Доктрина професіональності антиделіктної діяльності как основа презумпції професіональності, достаточності и сбалансованності повноважень поліцейського; Ланцедова Ю. А. Базисные основные и дополнительные свойства доказательств как основа презумпції толковання сумнівів в користь поліцейського; Тунтула А. С. Новая доктрина нейтрального приговора и причастного лица как основа презумпції толковання сумнівів в користь поліцейського).

215. Безпека дорожнього руху : правові та організаційні аспекти. XI-та Міжнар. наук.-практ. конфер., 22 листопада 2016 р., Донецьк. юрид. ін-т МВС України (доклади в секційних засіданнях — Кириченко А. А. Дорожно-транспортное деяние как юридический факт, подлежащий доказыванию в антикриминальном судопроизводстве; Ланцедова Ю. О. Нова редакція ст. ст. 84, 93 КПК України як основа удосконалення кримінальних процесуальних аспектів протидії дорожньо-транспортним діям; Тунтула А. С. Значение новой доктрины сущности и видового деления личностных источников для противодействия дорожно-транспортным деяниям).

216. Актуальные вопросы противодействия незаконному обороту контролируемых веществ : теория и практика. Междунар. научн.-практ. конфер., 25 ноября 2016 г., юрид. фак-т Гос. соц.-юрид. ун-та, г. Коломны, Московская область (доклады в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Сущность контролируемых веществ как вещественных источников антикриминальных сведений; Ланцедова Ю. А. Контролируемые вещества в контексте новой редакции статьи кодекса антикриминального судопроизводства о доказательствах и процедуре работы с ними; Тунтула А. С. Роль трассосубстанций в доказывании по антикриминальным делам по фактам незаконного оборота контролируемых веществ).

217. Наука и практика в развитии социально-экономического, правового и образовательного потенциала общества. II-я Междунар.

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

научн.-практ. конфер. студентов, аспирантов, молодых ученых, 27 ноября 2016 г., кафедра менеджмента Заполярного филиала АОУ ВПО «Ленингр. гос. ун-т им. А. Пушкина» (доклады в секционных заседаниях – Ланцедова Ю. А. Развитие новой доктрины презумпции профессиональности, достаточности и сбалансированности полномочий антиделиктолога; Тунтула А. С. Криминальное или антикриминальное судопроизводство?).

218. Всі мають право знати право. Круглий стіл з нагоди Всеукр. тижня права, 29 листопада 2016 р., Миколаївськ. обласна бібліотека для дітей (доклади в пленарному засіданні – Кириченко А. А. Новая доктрина базисных значений права – основа современного правового статуса учащейся молодежи; Ланцедова Ю. А. Функции антиделиктных органов в контексте базисной конституционной обязанности государства; Тунтула А. С. Новая доктрина недопустимости ухудшения правового статуса учащейся молодежи).

219. Загальна декларація прав людини – основа правового статусу молоді, яка навчається. Круглий стіл з нагоди Всеукр. тижня права, 5 грудня 2016 р., з учнями 9-11 класів Миколаївськ. І-ІІІ ступенів школи № 19 Миколаївськ. міської ради Миколаївськ. області (доклади в пленарному засіданні – Кириченко А. А. Всеобщая декларация прав человека и иные международные правовые акты – основа современного правового статуса учащейся молодежи; Ланцедова Ю. А. Сущность и функции антиделиктных органов в контексте обеспечения и восстановления правового статуса учащейся молодежи; Тунтула А. С. Новая доктрина абсолютной и относительной недопустимости ухудшения правового статуса учащейся молодежи).

220. Теоретичні та практичні проблеми розвитку кримінального права і процесу. V-тий Всеукр. наук.-практ. семінар, 6 грудня 2016 р., юрид. ін-т Івано-Франківськ. ун-ту права ім. Короля Данила Галицького (доклади в пленарному засіданні – Кириченко А. А. Вариант решения проблемы видовой деления правонарушений по действующим УК Украины и УПК Украины; Ланцедова Ю. О. Змагальність чи встановлення об'єктивної істини в антикримінальному судочинстві? : запрошення до дискусії; Тунтула А. С. Новая доктрина структура антикриминальной ответственности).

221. Презумпція професійності, достатності та збалансованості повноважень антиделіктолога. Круглий стіл з нагоди Всеукр. тижня права, 6 грудня 2016 р., фак.-т економіки Миколаївськ. нац. ун-ту ім. В. Сухомлинського (доклади в пленарному засіданні –

О.А. Кириченко

Кириченко А. А., Тунтула А. С. Презумпция профессиональности, достаточности и сбалансированности полномочий антиделиктолога; Кириченко А. А. Профессиональность антиделиктной деятельности - основа презумпции профессиональности, достаточности и сбалансированности полномочий антиделиктолога; Ланцедова Ю. А. Новая доктрина сущности и функций антиделиктологов - основа презумпции их профессиональности, достаточности и сбалансированности полномочий; Тунтула А. С. Новая доктрина нейтрального приговора и причастного лица - основа презумпции толкования сомнений в пользу антиделиктолога в неопределенной антиделиктной ситуации).

222. Сучасний стан та можливості удосконалення освіти та науки в Україні. Круглий стіл з нагоди Всеукр. тижня права, 6 грудня 2016 р., фак-т дошкільної та початкової освіти Миколаївськ. нац. ун-ту ім. В. Сухомлинського (доклади в пленарному засіданні – Кириченко А. А. Образование в Украине: современное состояние и новая доктрина; Ланцедова Ю. А. Конституционный статус образования молодежи: современное состояние и возможности совершенствования; Тунтула А. С. Новая редакция доктрины учебного обеспечения четырнадцатилетнего образования и науки).

223. Механізм передачі влади від виборців до суб'єктів владних повноважень. Круглий стіл з нагоди Всеукр. тижня права, 7 грудня 2016 р., механіко-математичний фак-т Миколаївськ. нац. ун-ту ім. В. Сухомлинського (доклади в пленарному засіданні по скайпу – Кириченко А. А. Новая доктрина передачи власти от избирателей государства или региона субъектам властных полномочий; Ланцедова Ю. А. Новая доктрина сущности, функций и перечня антиделиктных органов и антиделиктологов как представителей делегированной (третичной) власти; Тунтула А. С. Новая доктрина теоретической и практической модели политических режимов государства).

224. Сучасний правовий статус студентської молоді. Круглий стіл з нагоди Всеукр. тижня права, 7 грудня 2016 р., фак-т психології та педагогіки Миколаївськ. нац. ун-ту ім. В. Сухомлинського (доклади в пленарному засіданні по скайпу – Кириченко А. А. Новая доктрина трех базисных значений (свойств) права – основа современного правового статуса студенческой молодежи; Ланцедова Ю. А. Реализация функций антиделиктных органов в контексте базисной конституционной обязанности государства и недопустимости ухудшения правового статуса студенческой молодежи; Тунтула А. С. Новая доктрина сущности и состава правового статуса социосубъектов студенческой молодежи).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

225. Права людини : аксіологічний, онтологічний та гносеологічний виміри», присв. Дню прав людини. Наук.-практ. семінар, 7 грудня 2016 р., кафедра теорії і історії держави і права Дніпропетровськ. держ. ун-ту внутрішніх справ (доклади в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Развитие новой доктрины секциона передачи власти от избирателей субъектам властных полномочий; Ланцедова Ю. О. Новітня доктрина функцій і поняття антиделіктних органів та діяльності; Тунтула А. С. Развитие новой доктрины ступенчатого сущностного видового деления правонарушения).

226. Політика у сфері боротьби зі злочинністю. Міжнар. наук.-практ. конфер., 9-10 грудня 2016 р., Юрид. ін-т Прикарп. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, м. Івано-Франківськ (доклади в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Становление антикриминального судопроизводства – доктринальная задача политики противодействия криминальным правонарушениям; Ланцедова Ю. О., Рибікова А. В. Актуальні проблеми запровадження презумпції правоти поліцейського в Україні).

227. Міжнародні пакти з прав людини – основа правового статусу учнівської молоді. Круглий стіл з нагоди річниці прийняття Міжнародних пактів з прав людини, 13 грудня 2016 р., з учнями 9-11 класів Миколаївськ. класич. ліцею Миколаївськ. міської ради Миколаївськ. області, м. Миколаїв (доклади в пленарном засіданні – Кириченко А. А. Международные пакты по правам человека – основа правового статуса учащейся молодежи; Ланцедова Ю. А. Задачи антиделіктных органов по обеспечению и восстановлению правового статуса учащейся молодежи; Тунтула А. С. Конституционное и доктринальное обеспечение абсолютной и относительной недопустимости ухудшения правового статуса учащейся молодежи).

228. Міжнародний та національний правовий статус учнівської молоді. Круглий стіл з нагоди річниці прийняття Міжнародних пактів з прав людини, 15 грудня 2016 р., з учнями 9-11 класів Миколаївськ. І-ІІІ ступенів школи № 51 Миколаївськ. міської ради Миколаївськ. області, м. Миколаїв (доклади в пленарном засіданні – Кириченко А. А. Международный и национальный правовой статус учащейся молодежи: современное состояние и возможности совершенствования; Ланцедова Ю. А. Сущность деятельности антиделіктных органов по обеспечению и восстановлению правового статуса учащейся молодежи; Тунтула А. С. Доктрина недопустимости ухудшения правового статуса учащейся молодежи: современное состояние и возможности дальнейшего совершенствования).

О.А. Кириченко

229. Уголовная ответственность и наказание. Всеросс. научн.-практ. конф., 17 февраля 2017 г., кафедра уголовного права Академии ФСИН России, кафедра уголовного права, уголовного процесса и криминалистики Российск. гос. ун-та дружбы народов и кафедра уголовного права и процесса Северного (Арктического) федерал. ун-та, г. Рязань (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Презумпция профессиональности, достаточности и сбалансированности полномочий антиделиктолога по преодолению криминальных правонарушений; Ланцедова Ю. А. Новая доктрина процедуры работы с объективными и субъективными источниками антиделиктных сведений; Тунтула А. С. Новая доктрина сущности и структуры антикриминальной ответственности и ее места среди иных видов юридической ответственности).

230. Наукові дослідження університету 2016: результати та перспективи. Вузівськ. наук.-практ. конф., 20 січня 2017 р. Миколаївськ. нац. ун-т, (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О., Тунтула О. С. Формування соціально-правових компетентностей майбутніх фахівців в умовах вищого навчального закладу).

231. Можливості удосконалення міжнародного і національного правового статусу учнівської молоді. Круглий стіл з учнями МЗОШ № 29 з нагоди п'ятдесятиріччя Міжнародних пактів про права людини 2 лютого 2017 р., м. Миколаїв (доклади в пленарном засіданні – Кириченко А. А. Возможности усовершенствования международного и национального правового статуса учащейся молодежи; Тунтула А. С. Возможности совершенствования существующего международного и национального понимания сущности и состава правового статуса учащейся молодежи).

232. Багаторічний шлях розвитку міжнародного правового статусу учнівської молоді. Круглий стіл з учнями МЗОШ № 49 з нагоди п'ятдесятиріччя Міжнародних пактів про права людини, 2 лютого 2017 р., м. Миколаїв (доклади в пленарном засіданні – Кириченко А. А. Пятидесятилетний путь развития международных пактов по правам человека в свете новой доктрины базисных значений права и некоторых иных новых доктрин юриспруденции; Тунтула А. С. Наиболее точное определение сущности и состава правового статуса учащейся молодежи – основа надежного его международного и национального обеспечения).

233. Можливості розвитку правового статусу учнівської молоді: міжнародний і національний аспекти. Круглий стіл з учнями Миколаївськ. муніцип. колегіуму ім. В. Чайки з нагоди п'ятдесятиріччя Міжнародних пактів про права людини, 7 лютого

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

2017 р., м. Миколаїв (доклади в пленарном засіданні – Кириченко А. А. Новая доктрина базисных значений права – основа развитого правового статуса учащейся молодежи; Ланцедова Ю. А. Обеспечение и восстановление правового статуса учащейся молодежи – базисная конституционная задача антиделиктных и иных государственных органов; Тунтула А. С. Международные и национальные предпосылки разработки новой доктрины недопустимости ухудшения правового статуса учащейся молодежи).

234. Безпека людини в умовах глобалізації: сучасні правові парадигми. VII-ма Міжнар. наук.-практ. конфер., 24 лютого 2017 р., Навч.-наук. юрид. ін-т Нац. авіац. ун-ту, м. Київ (доклад в секційних засіданнях – Ланцедова Ю. О. Вирішення проблеми із багаторазовим відстороненням судді від посади у зв'язку із притягненням до кримінальної відповідальності. Відповідь на лист ученого секретаря Наук.-консульт. ради при Вищому адміністративному Суді України від 13 груд. 2016 р., № 2468/7-14/16).

235. Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності. Всеукр. наук.-практ. конфер., 3 березня 2017 р., Нац. акад. Держ. прикорд. служби України ім. Б. Хмельницького, м. Хмельницький (доклади в секційних засіданнях – Кириченко О. А. Різновиди кримінальних правопорушень та їх місце поміж інших правопорушень; Виноградов А. К. Новітня структура антикримінальної відповідальності; Ланцедова Ю. О. Нова доктрина встановлення об'єктивної істини в антикримінальному судочинстві; Ткач Ю. Д. Новітня доктрина поняття та системи криміналістики; Тунтула О. С. Новітня сутність та видовий поділ антиделіктних слідів).

236. Противодействие преступности: криминологические, уголовно-правовые и уголовно-процессуальные аспекты. Республ. научн.-практ. конфер., 23 марта 2017 г., Учрежд. образов. «Брестск. гос. ун-т им. А. Пушкина», г. Брест, Республика Беларусь (доклады в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Сущность и структура антикриминальной ответственности по новой доктрине ступенчатого сущностного видового деления юридической ответственности; Ланцедова Ю. А. Природа наук кримінального блока по новой классификации юридических наук; Тунтула А. С. Сущность криминальных правонарушений по новой доктрине ступенчатого сущностного видового деления правонарушений).

237. Новітня доктрина правового статусу учнівської молоді. Круглий стіл з нагоди річниці Міжнародних пактів з правового статусу людини, 24 березня 2017 р. з учнями 11 класів Миколаївськ.

О.А. Кириченко

спеціалізм. I-III ступенів школи № 22 з поглибленим вивченням англійської мови з 1 класу Миколаївськ. міської ради Миколаївськ.ї області, м. Миколаїв (доклади в пленарному засіданні – Кириченко А. А. Новая доктрина сущности правового статуса учащейся молодежи и пределов правомерности его реализации; Ланцедова Ю. А. Новая доктрина суда как антиделиктного органа в контексте обеспечения правового статуса учащейся молодежи; Тунтула А. С. Новая доктрина базисной конституционной обязанности государства в контексте оперативного, судебного и иного порядка обеспечения и восстановления правового статуса учащейся молодежи).

238. Социально-экономические проблемы развития современного общества. Междунар. научн.-практ. конф., 28 марта 2017 г. Заполярный филиал АОУ ВПО «Ленингр. гос. ун-т им. А. Пушкина» (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Развитие новой доктрины правового статуса социосубъектов в перспективном конституционном кодексе Украины или Российской Федерации; Ланцедова Ю. А. Презумпция профессиональности, достаточности и сбалансированности полномочий антиделктолог: приглашение к дискуссии; Тунтула А. С. Возможности развития украинского криминального производства в антикриминальное судопроизводство).

239. Сучасний стан та перспективи розвитку правового статусу учнівської молоді. Круглий стіл з нагоди річниці Міжнародних пактів з правового статусу людини, 29 березня 2017 р. з учнями 9-11 класів Миколаївськ. I-III ступенів школи № 20 Миколаївськ. міської ради Миколаївськ. області, м. Миколаїв (доклади в пленарному засіданні – Кириченко А. А. Современное состояние и перспективы развития правового статуса социосубъектов вообще и учащейся молодежи в частности; Ланцедова Ю. А. Перспективы развития сущности, функций и системы суда как антиделиктного органа в контексте обеспечения правового статуса учащейся молодежи; Тунтула А. С. Возможности развития базисной конституционной обязанности государства в контексте оперативного, судебного и иного порядка обеспечения и восстановления правового статуса учащейся молодежи).

240. Конституція – основа розвитку національного законодавства. XII-та Всеукр. студентськ. наук.-практ. конф., 29 березня 2017 р., кафедра теорії та історії держави і права Нац. ун-ту кораблебудування ім. адм. Макарова, м. Миколаїв (доклади в пленарному засіданні – Кириченко А. А. Новая доктрина правового статуса социосубъектов : зарождение и современное состояние; доклады в секционных заседаниях – Арутюнян Н. С., Кириченко А. А. Новая доктрина

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

передачи власти от збирателей субъектам властных полномочий; Ланцедова Ю. А. Значение новой доктрины сущности, функций и перечня антиделиктных органов для обеспечения исполнения базисной конституционной обязанности государства; Петриченко Ю. Д., Кириченко А. А. Новая доктрина базисных значений права как основа коренного реформирования конституционного законодательства; Тунтула А. С. Новая доктрина базисной конституционной обязанности государства и недопустимости ухудшения правового статуса социосубъектов).

241. Нормативно-правове регулювання новітніх релігійних рухів і сект : міжнародний досвід та українські перспективи. Міжнар. наук.-практ. конфер., 30-31 березня 2017 р., Навч.-наук. ін-т права та психології Нац. ун-ту «Львівська політехніка» (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А., Тунтула А. С. Новая доктрина правового статуса социосубъектов как основа для легализации и размежевания деятельности новых религиозных сект и движений).

242. Децентралізація в Україні : теорія та практика конституційної, адміністративної і муніципальної реформи. Всеукр. наук.-практ. конфер., 7 квітня 2017 р., кафедра конституційного права Нац. ун-ту «Одеськ. юрид. акад.» (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А. Новая доктрина правового статуса социосубъектов : приглашение к дискуссии).

243. Молодість і релігія в сучасному світі – VIII. Межвузовск. студент. научн.-практ. конфер., 19 квітня 2017 г., Учрежд. образов. «Брестск. гос. ун-т им. А. Пушкина (доклади в пленарном засіданні по скапу – Кириченко А. А., Арутюнян Н. С. Новая доктринальная основа обеспечения и восстановления в религиозных правоотношениях правового статуса молодежи; Ланцедова Ю. А. Новая доктрина суда как средства обеспечения в религиозных правоотношениях правового статуса молодежи; Тунтула А. С., Кузмина А. Г. Новая доктрина базисной конституционной обязанности государства по обеспечению и восстановлению в религиозных правоотношениях правового статуса молодежи).

244. Здійснення та захист прав внутрішньо переміщених осіб. Міжнар. наук.-практ. конфер., 20 квітня 2017 р., Ужгородськ. нац. ун-т (доклади в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Новая доктринальная основа обеспечения и восстановления правового статуса лиц, перемещенных внутри государства; Ланцедова Ю. А. Новая доктрина суда как антиделиктного органа в контексте средств обеспечения правового статуса лиц, перемещенных внутри государства; Тунтула А. С. Новая доктрина базисной

О.А. Кириченко

конституционной обязанности государства по обеспечению правового статуса лиц, перемещенных внутри государства).

245. III-ті Юридичні Могілянські читання : пошук рішень з актуальних проблем сучасної правової науки. Всеукр. наук.-практ. конфер., 25 квітня 2017 р., юрид. фак-т Чорн. нац. ун-ту ім. Петра Могили. м. Миколаїв (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А., Тунтула А. С. Система новых доктрин и концепций правового статуса социосубъектов : приглашение к дискуссии).

246. Мій науковий дебют. Розвиток науки та освіти в Україні : нові виклики, нові можливості. Студентськ. наук. конфер., 26 квітня 2017 р., Міжнар. класич. ун-т ім. П. Орлика, м. Миколаїв (доклад в пленарном засіданні – Білецька М., Кириченко О. Іноваційний сутнісний видовий поділ правопорушень; доклади в секційних засіданнях – Синєбрюхов Д., Кириченко О. Іноваційний видовий поділ юридичної відповідальності; Цурканов В., Кириченко О. А. Іноваційне розуміння сутності і видового поділу гілок влади).

247. Актуальні проблеми вдосконалення нормативно-правового забезпечення безпеки дорожнього руху. Круглий стіл, 11 травня 2017 р., Донецьк. юрид. ін-т МВС України, м. Кривий Ріг (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А. Значимость междисциплинарного видового деления объективных источников антиделиктных сведений для разработки методики противодействия дорожно-транспортным деяниям; доклади в секційних засіданнях – Ланцедова Ю. О. Новая доктрина процедуры протидії кримінальним правопорушенням як основа удосконалення кримінальної процесуальної протидії дорожньо-транспортним діям; Тунтула А. С. Значение новой доктрины сущности и видового деления объективных источников для противодействия дорожно-транспортным деяниям).

248. Уголовная политика Республики Беларусь : состояние и пути совершенствования. III Междунар. научн.-практ. конфер., 11 - 13 мая 2017 г., кафедра государственного управления и уголовно-правовых дисциплин Учрежд. образов. «Барановичск. гос. ун-т», г. Барановичи, Республика Беларусь (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А. Новая доктрина двух ступеней недопустимости нарушения правового статуса социосубъектов; доклади в секційних засіданнях – Ланцедова Ю. А. Новая доктрина процедуры работы с объективными и субъективными источниками антиделиктных сведений; Тунтула А. С. Новая доктрина ступенчатого сущностного видового деления субъективных источников антиделиктных сведений).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

249. Актуальні питання державотворення в Україні. Міжнар. наук.-практ. конфер. студентів, аспірантів та молодих вчених, 19 травня 2017 р., юрид. фак-т Київськ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка (доклади в секційних засіданнях – Виноградов А. К. Новое понимание обстоятельств, исключают общественную опасность или вредность деяния; Кириченко А. А., Дмитрук И. Н. Новая доктрина конституционного правового статуса социосубъектов; Ткач Ю. Д., Петриченко Ю. Д. Новое понимание системы криминалистики; Тунтула А. С. Базисные свойства и возрастное деление личностных источников доказательств в антикриминальном судопроизводстве).

250. Актуальні проблеми державно-правового розвитку України в контексті інтеграційних процесів, 20 травня 2017 р., Ін-т управління та права Запорізьк. нац. техніч. ун-ту (доклади в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Новая доктрина реформирования конституционного законодательства; Ланцедова Ю. А. Научный статус международной отрасли права и отрасли права Европейского Союза по новой классификации юридических наук; Тунтула А. С. Новая доктрина сектора передачи власти от избирателей субъектам властных полномочий).

251. Ольвійський форум – 2017: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. Міжнар. наук.-практ. конфер., 8 - 11 червня 2017 р., Чорн. нац. ун-т ім. Петра Могили, м. Миколаїв (доклад в пленарному засіданні – Кириченко А. А., Тунтула А. С. Пределы правомерной реализации конкурентного правового статуса социосубъектов).

252. Реалізація конституційних повноважень прокурора щодо підтримання публічного обвинувачення та забезпечення оскарження незаконних судових рішень. Наук.-практ. семінар. Управління підтримання державного обвинувачення в суді прокуратури Миколаївськ. області, 27 червня 2017 р. (доклад в пленарному засіданні – Кириченко О. А., Тунтула О. С. Возможности усовершенствования конституционных полномочий прокурора у суді).

253. Уголовное право: традиции и новации. III-ий Междунар. круглый стол, 7 – 8 сентября 2017 г., Акад. Гос. пенитенц. службы МЮ Украины (доклады в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Уголовно-исполнительное право или исправительно-трудовое судопроизводство : новая доктрина исполнительного судопроизводства; Ланцедова Ю. О. Новітня природа кримінального та кримінально-виконавчого права і кримінології за новою доктриною класифікації юридичних наук; Тунтула О. С. Сутність і структура

О.А. Кириченко

антикримінальної відповідальності за новітньою доктриною видового поділу юридичної відповідальності).

254. Борисфенійський симпозіум – 2017. Наука XXI століття : тенденції та перспективи. Міжнар. наук.-практ. конфер. до 345-річчя П. Орлика, 11 жовтня 2017 р., Міжнар. класич. ун-т ім. П. Орлика, м. Миколаїв (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А., Тунтула А. С. Базисные порядки восстановления правового статуса социосубъектов).

255. Мова в професійному вимірі : комунікативно-культурний аспект. Міжнар. наук.-практ. онлайн-конфер., 19 жовтня 2017 р., Нац. ун-т цивільн. захисту України, м. Харків (доклади в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Нелегитимность министерского требования к знанию иностранного языка в контексте Основного закона и новой языковой доктрины; Ланцедова Ю. О. Природа філології юриспруденції за новою доктриною класифікації юридичних наук; Тунтула О. С. Новая доктрина пятнадцатилетнего языкового и иного филологического образования).

256. Правовая система и вызовы современности. II-ой Междунар. юрид. форум, 19 – 21 октября 2017 г., Ин-т права Башкирск. гос. ун-та, г. Уфа, Российская Федерация (доклады в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Новая доктрина сущности правового статуса социосубъектов и пределов его конкурентной правомерности; Ланцедова Ю. А. Новая редакция статьи кодекса антикриминального судопроизводства о доказательствах и процедуре работы с ними и их источниками; Тунтула А. С. Новая доктрина конституционной обязанности государства и недопустимости нарушения правового статуса социосубъектов).

257. Уголовная юстиция : законодательство, теория и практика. VIII-ая Республ. научн.-практ. конфер. студентов, магистрантов и аспирантов, 20 октября 2017 г., юрид. фак-т Брестк. гос. ун-та им. А. Пушкина, г. Брест, Республика Беларусь (доклады в секційних засіданнях – Кириченко А. А., Лиховид О. С. Обстоятельства, исключющие общественную опасность или вредность деяния, в системе обеспечения правового статуса социосубъектов в антикриминальном и иных видах антиделиктного судопроизводства; Ланцедова Ю. А., Петриченко Ю. Д. Новая доктрина процедуры работы с субъективными, объективными и смешанными источниками антиделиктных сведений; Тунтула А. С., Кузьмина А. Г. Новая доктрина ступенчатого сущностного видового деления личностных источников антикриминальных сведений).

258. Восьмой Пермск. конгресс ученых-юристов. Междунар. научн.-практ. конфер., 20 січня 2017 р., Пермск. гос. нац. исследов. ун-

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

т, г. Пермь, Российская Федерация (доклад в секционных заседаниях (статья в изд-во «Статут») – Кириченко А. А. Редакция системы новых доктрин правового статуса социосубъектов в перспективном Конституционном кодексе Украины или Российской Федерации).

259. Будівельне право : проблеми теорії і практики. Перша наук.-практ. конфер., 3 листопада 2017 р., Київськ. нац. ун-т будівництва і архітектури (доклади в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Новые доктринальные и конституционные возможности надежного восстановления нарушенного правового статуса строителей; Тунтула А. С. Возможности учебного обеспечения подготовки юристов в строительных вузах; Ланцедова Ю. О. Возможности подготовки юристов у будівельних ВНЗ за новою доктриною п'ятнадцятиступеневої освіти).

260. Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу : до 100-річчя від дня народження проф. М. Салтєвського. Міжнар. наук.-практ. конфер., 8 листопада 2017 р., Харківськ. нац. ун-т внутр. справ (доклад в пленарном заседании – Кириченко А. А. Новая доктрина структуры криминалистики и ордистики : инновационный подход; доклады в секционных заседаниях – Ланцедова Ю. А. Развитие новой междисциплинарной процедуры работы с субъективными, объективными и смешанными источниками антикриминальных сведений; Петриченко Ю. Д. Новая доктрина структуры методики противодействия криминальным правонарушениям; Ткач Ю. Д. Инновационная методология криминалистики как развитие наследия профессора М. В. Салтєвского; Тунтула А. С. Развитие следоведения и иных положений наследия профессора М. В. Салтєвского).

261. Адміністративний акт : терорія та практика. II-га Міжнар. наук.-практ. конфер., 9 листопада 2017 р., кафедра адміністративного права юрид. фак-ту Київськ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка (доклади в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Тунтула А. С. Роль нового понимания правового статуса социосубъектов в обеспечении законности административных актов; Ланцедова Ю. А. Обеспечение административными органами и их актами исполнения базисной конституционной обязанности государства).

262. Безпека дорожнього руху : правові та організаційні аспекти. XII-та Міжнар. наук.-практ. конфер., 15 листопада 2017 р., Донецьк. юрид. ін-т МВС України, м. Кривий Ріг (доклад в пленарном заседании – Кириченко А. А. Возможности новой доктрины сущности и сбалансированности правового статуса социосубъектов в обеспечении безопасности дорожного движения; доклады в

О.А. Кириченко

секционных заседаниях – Ланцедова Ю. А. Концепция профессиональности, достаточности и сбалансированности полномочий сотрудников патрульной службы по обеспечению безопасности дорожного движения; Тунтула А. С. Новая доктрина базисной конституционной обязанности государства в обеспечении безопасности участников дорожного движения).

263. Могиллянські читання – 2017 : Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти. XX-та Всеукр. наук.-практ. конфер., 13 - 17 листопада 2017 р. Чорн. нац. ун-т ім. П. Могили, м. Миколаїв (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А. Значение новой доктрины сущности и видового деления юридических фактов для наиболее полного восстановления правового статуса социосубъектов; доклад в секционных заседаниях – Тунтула А. С. Развитие базисных антиделиктных направлений оперативного предупреждения нарушения и восстановления правового статуса социосубъектов).

264. Кримінально-правові та кримінологічні заходи протидії злочинності. Всеукр. наук.-практ. конфер., 24 листопада 2017 р., Одеськ. держ. ун-т внутр. справ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко А. А. Сравнительная характеристика понимания сущности и видового деления криминальных правонарушений в отдельных странах постсоветского пространства; доклады в секционных заседаниях – Виноградов А. К. Порівняльна характеристика розуміння сутності обставин, виключають суспільну небезпеку діяння, в окремих країнах пострадянського простору; Ланцедова Ю. А. Инновационное понимание сущности, структуры и видового деления антикриминальной ответственности; Петриченко Ю. А., Кириченко А. А. Инновационное видение ступенчатого сущностного видового деления криминальных правонарушений; Тунтула А. С. Необходимость реформирования уголовно-исполнительного права в исправительно-трудовое судопроизводство).

265. Економіко-правова парадигма розвитку сучасного суспільства. VIII-ма Міжнар. наук.-практ. конфер., 29 листопада – 1 грудня 2017 р., м. Краків, Польща (доклад в секционных заседаниях – Ланцедова Ю. О. Базисні антиделіктні та інші порядки найбільш повного відновлення та попередження порушення правового статусу соціосуб'єктів).

266. Актуальні проблеми реалізації положень Закону України «Про запобігання корупції». Регіонал. наук.-практ. круглий стіл, 1 – 2 грудня 2017 р., Запорізьк. нац. ун-т (доклади в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Тунтула А. С. Значение инновационного понимания сущности и видового деления

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

правонарушень для предупреждения различного рода коррупционных проявлений; Ланцедова Ю. А. Роль инновационного понимания структуры и видового деления антикриминальной ответственности для предупреждения различных коррупционных правонарушений).

267. Захист прав людини і основоположних свобод як життєво важлива основа всеохоплюючої безпеки в Європі, присв. 25-річчю Гельсінського документу 1992 року «Виклик часу перемін». Всеукр. наук.-практ. конферер., 7 грудня 2017 р. Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О. А. Система новітніх доктрин правового статусу фізичних та юридичних осіб, держави і міждержавних утворень; доклади в секційних засіданнях – Виноградов А. К. Обставини, що виключать суспільну небезпеку чи шкідливість діяння, як способів забезпечення найбільш повної реалізації правового статусу соціосуб'єктів; Ланцедова Ю. О. Антиделіктні та інші базисні порядки найбільш повного відновлення та попередження порушення правового статусу фізичних та юридичних осіб; Тунтула О. С. Новітні доктрини базисного конституційного обов'язку держави та абсолютної і відносної неприпустимості погіршення правового статусу соціосуб'єктів).

268. Психологічні засади забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів. І-ша Всеукр. наук.-практ. конфер., 15 лютого 2018 р., Донецьк. юрид. ін-т МВС України, м. Кривий Ріг (доклади в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Новая доктрина одиннадцатилетнего психологического образования; Ланцедова Ю. А. Научный статус судебной психологии по новой доктрине юридических наук; Тунтула А. С. Новая доктрина учебного обеспечения одиннадцатилетнего психологического образования).

269. Сучасна університетська правова освіта і наука. VIII-ма Міжнар. наук.-практ. конфер., 23 лютого 2018 р., юрид. ін-т Нац. авіац. ун-ту, м. Київ (доклад в секційних засіданнях – Ланцедова Ю. О. Інноваційне розуміння сутності та базисних властивостей доказів у кримінальному судочинстві).

270. Актуальні питання протидії злочинності в сучасних умовах: вітчизняний та зарубіжний досвід. II-га Міжнар. наук.-практ. конфер., 15 березня 2018 р., Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ (доклади в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Новая доктрина видового деления юридических фактов и правонарушений; Ланцедова Ю. О. Новая редакция статьи про докази, їх властивості, джерела та інші аспекти роботи з ними в антикримінальному судочинстві; Тунтула А. С. Новая

О.А. Кириченко

доктрина ступенчатого сущностного видового деления субъективных источников антикриминальных сведений).

271. Актуальні проблеми державно-правового розвитку України в контексті інтеграційних процесів. III-тя Міжнар. наук.-практ. конфер., 28 березня 2018 р., Запорізьк. нац. техніч. ун-т (доклади в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Конституційна основа преодолення вненормативного поведіння учеників в контексті інтеграційних стандартів по протидії насильству; Ланцедова Ю. А. Можливості удосконалення редакції статті об изнасилюванні в контексті ратифікації Конвенції Ради Європи по протидії домашньому насильству; Тунтула А. С. Суть і взаємозв'язок вненормативного поведіння учеників і домашнього насильства в контексті інтеграційних стандартів по протидії насильству).

272. Корупційні ризики в публічній службі: компаративно-правовий аналіз досвіду країн Східної та Західної традиції права. Регіонал. наук.-практ. круглий стіл, 28 – 29 березня 2018 р., юрид. факт-т Запорізьк. нац. ун-ту, м. Запоріжжя (доклади в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Некоторые последние коррупционные явления и обоснование возможностей их преодоления; Ланцедова Ю. А. Новая редакция закона о Конституционном Суде Украины в разрезе противодействия коррупции; Тунтула А. С. Циничное проявление коррупции или явная некомпетентность следственных и судебных органов?).

273. Імперативи розвитку права та держави. I-ша (XII) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 29 березня 2018 р., факультет морського права Нац. ун-ту кораблебудування ім. адм. Макарова (доклади в пленарному засіданні – Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А. Кваліфікація дорожно-транспортного діяння; Тунтула А. С. Розмежування корупції і професійної кваліфікації дорожно-транспортних діянь).

274. Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави. X-та Міжнар. наук.-практ. інтернет-конфер., 30 березня 2018 р., Одеськ. держ. ун-т внутр. справ (доклади в секційних засіданнях – Виноградов А. К., Петриченко Ю. Д. Загально правова сутність та повний перелік обставин, що виключають антисоціальність діяння; Кириченко А. А. ДТД Зайцевой і Дронова: проявлення цинічної корупції або явного непрофесіоналізму; Ланцедова Ю. О. Нова редакція статті про докази, їх властивості та джерела в антикримінальному судочинстві; Ткач Ю. Д., Ковалева О. Н. Новая редакция статьи об изнасиловании в контексте противодействия домашнему и иному насилию;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Тунтула А. С. Правовая квалификация одного из известных дорожно-транспортных деяний).

275. IV Юридичні Могиллянські читання – 2018. Всеукр. наук.-практ. конфер., 19 квітня 2018 р., юрид. фак-т Чорн. нац. ун-ту ім. Петра Могили, м. Миколаїв (доклад в секційних засіданнях – Тунтула А. С. Новая редакция статьи об изнасиловании в контексте ратификации Конвенции Совета Европы по противодействию насилию в отношении женщин).

276. Магістерські читання - 2018. Студентськ. наук. конфер. Міжнар. класич. ун-т ім. Пилипа Орлика, 20 квітня 2018 р. (доклад в пленарном засіданні – Смірнов М. М., Кириченко О. А. Інноваційне розуміння поняття доказів та їх допустимості в антикримінальному судочинстві; доклад в секційних засіданнях - Климчук Н. М., Кириченко О. А. Система юридичної експертології).

277. Здійснення та захист прав внутрішньо переміщених осіб. II-га Міжнар. наук.-практ. конфер., 20 квітня 2018 р., юрид. фак-т Ужгородськ. нац. ун-ту (доклади в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Влияние коррупции и непрофессионализма антиделиктных органов на правовой статус перемещенных лиц; Ланцедова Ю. А. Новая редакция статьи об изнасиловании в контексте наиболее полного обеспечения правового статуса внутренне перемещенных лиц; Тунтула А. С. Противодействие насилию в контексте наиболее полного обеспечения правового статуса внутренне перемещенных лиц).

278. Актуальні питання юриспруденції: теоретичний та практичний виміри. Міжнар. наук.-практ. конфер., 25 – 26 квітня 2018 р., юрид. фак-т Сумськ. нац. аграрн. ун-ту (доклад в секційних засіданнях – Кириченко О. А., Ланцедова Ю. О. Конституційні основи пізнання, визнання, забезпечення та відновлення правового статусу соціосуб'єктів).

279. Мій науковий дебют. Розвиток науки та освіти в Україні : нові виклики, нові можливості. Студентськ. наук. конфер., 27 квітня 2018 р., Міжнар. класич. ун-т ім. П. Орлика, м. Миколаїв (доклад в пленарном засіданні – Чурбанова Е. Р., Кириченко О. А. Новітнє розуміння конституційного обов'язку держави; доклади в секційних засіданнях – Самойленко А. І., Кириченко О. А. Дискусія навколо нової редакції статті про згвалтування у контексті ратифікації Конвенції Ради Європи із протидії домашньому насильству; Пшеничний Р. Б., Кириченко О. А. Новітнє розуміння механізму передачі влади від виборців до суб'єктів владних повноважень).

280. Уголовная ответственность и наказание. Междунар. научн.-практ. конфер., 18 мая 2018 г., Акад. ФСИН России, Российск. гос. ун-

О.А. Кириченко

та дружбы народов, Северн. (Аркт.) федерал. ун-т, г. Рязань (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Новая доктрина правового статуса социосубъектов в контексте антикриминальной и иного вида юридической ответственности; Ланцедова Ю. А. Возможности совершенствования антикриминальной ответственности за изнасилование; Тунтула А. С. Разграничение насилия и государственного принуждения в контексте антикриминальной и иного вида юридической ответственности).

281. Междунар. науч. конфер., 19 мая 2018 г., Тбилисск. учеб. ун-т Давида Агмашенебели, Грузия (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Система новых доктрин и концепций правового статуса социосубъектов; Ланцедова Ю. А. Инновационная классификация юридических наук; Тунтула А. С. Новая доктрина ступенчатого сущностного видового деления субъективных источников антикриминальных сведений).

282. Безпека на дорозі. Всеукр. круглий стіл, 24 травня 2018 р., Донецьк. юрид. ін-т МВС України, м. Кривий Ріг (доклади в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Ланцедова Ю. А. Квалификация одного из дорожно-транспортных деяний: за и против?; Тунтула А. С. Беспристрастная квалификация дорожно-транспортного деяния значительного общественного резонанса).

283. Актуальні проблеми публічного та приватного права. Міжнар. наук.-практ. конфер., 25 травня 2018 р., Класич. приват. ун-т, м. Запоріжжя (доклад в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Инновационное понимание изнасилования в контексте ратификации конвенции совета европы по противодействию насилию в отношении женщин).

284. Ольвійський форум – 2018: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. XII Міжнар. наук.-практ. конфер., 7 – 10 червня 2018 р., Чорн. нац. ун-т ім. Петра Могили (доклад в секционных заседаниях – Попушой І.В., Віноградов А.К. Cruelty to animals; Саміленко А.О., Носенко Д.С., Віноградов А.К. Problems of criminal legislation on the territory of Donetsk and Luhansk regions and ways of their solution; Тунтула О. С. Новітня доктрина базисного конституційного обов'язку держави та її органів).

285. Митна політика України: економічні та правові аспекти. Всеукр. наук.-практ. круглий стіл, 8 червня 2018 р., Міжнар. класич. ун-т, м. Запоріжжя (доклад в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Статус таможеннои отрасли права Украины согласно новой доктрины классификации юридических наук).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

286. Kluczowe problemy edukacji nauka : perspektywy rozwoju dla Ukrainy i Polski. Międzynarodowa konferencja multidyscyplinarna, Stalowa Wola, Polska 20–21 lipca, 2018 (Ключові питання освіти та науки : перспективи розвитку для України та Польщі. Закорд. наук. конфер., м. Стальова Воля, Республіка Польща, 20 – 21 липн. 2018 р.) (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А., Довбуш Н. Н. Новая доктрина классификации антиделиктных и иных экспертных исследований; Ланцедова Ю. А., Смирнов М. М. Возможности совершенствования понятия и базисных юридических свойств доказательств и их неопустимости в антикриминальном судопроизводстве; Тунтула А. С., Фесун М. В. Инновационное понимание понятия криминалистики и ординистики).

287. Магістерські читання - 2018. Студентськ. наук. конфер. Міжнар. класич. ун-т ім. Пилипа Орлика, 20 жовтня 2018 р. (доклады в секционных заседаниях – Довбуш Н. М., Кириченко О. А. Сутність та розмежування ідентифікації та групуфікації як базисних криміналістичних методів дослідження; Дроздов С.О., Кириченко О. А. Зростання військових злочинів під час проведення бойових дій та антитерористичної операції; Смірнов М. М., Кириченко О. А. Можливості вдосконалення нової редакції статті про докази в антикримінальному судочинстві; Фесун М.В., Кириченко О. А. Періодизація розвитку криміналістики).

288. Могилянські читання – 2018 : Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти. Публічне управління в Україні в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів. Право.XXI Всеукр. наук.-метод. конфер., 12–17 листопада 2018 р., Чорн. нац. ун-т імені Петра Могили, м. Миколаїв (доклады в секционных заседаниях – Тунтула О.С. Можливості вдосконалення кримінального провадження; Ткач Ю.Д. Перший рівень дисциплінарних зв'язків криміналістики)

289. Психологічні засади забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів. II-га Всеукр. наук.-практ. конфер., 7 лютого 2019 р., Донецьк. юрид. ін-т МВС України, м. Кривий Ріг (доклады в секционных заседаниях – Кириченко А. А. Психологическая составляющая вины лица при квалификации обстоятельств, связанных с ДТП; Тунтула А. С. Место экспертизы психики человека среди антиделиктных экспертных исследований и их классификация по иным основаниям).

290. Юриспруденція в сучасному інформаційному просторі. IX-та Міжнар. наук.-практ. конфер., 1 березня 2019 р., юрид. фак-т Нац.

О.А. Кириченко

авіац. ун-ту, м. Київ (доклад в секционних засіданнях – Ланцедова Ю. О. Вирішення деяких проблем із допустимістю доказів у кримінальному провадженні).

291. Імперативи розвитку права та держави. II-га (XIII) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 28 березня 2019 р., фак-т морського права Нац. ун-ту кораблебудування ім. адм. Макарова (доклад в пленарном засіданні - Кириченко А. А., Тунтула А. С. Неправосудний приговор Зайцевой и Дронову – показательный результат влияния коррупции и непрофессионализма).

292. V Юридичні Могилянські читання – 2019 : Пошук рішень з актуальних проблем сучасної правової науки. Всеукр. наук.-практ. конфер., 19 квітня 2019 р., юрид. фак-т Чорн. нац. ун-ту ім. Петра Могили, м. Миколаїв (доклади в секционних засіданнях – Ланцедова Ю.О., Ткач Ю.Д. Зародження і розвиток методу ідентифікації та інших базисних власне криміналістичних методів; Тунтула О. С., Лагода К. О. Обвинувальний акт : вимоги до складання та основні причини повернення судом; Ісламов І. О., Тунтула О. С. Інститут необхідної оборони за законодавством України та США : порівняльно-правовий аналіз).

293. Мій науковий дебют. Розвиток науки та освіти в Україні : нові виклики, нові можливості. Студентськ. наук. конфер., 24 квітня 2019 р., Міжнар. класич. ун-т ім. П. Орлика, м. Миколаїв (доклад в пленарном засіданні – Бойчур А., Кириченко О. Іноваційне розуміння сутності та механізму реалізації конкурентного правового статусу соціосуб'єктів; доклади в секционних засіданнях – Дьомінова Д., Кириченко О. Іноваційне розуміння базисних порядків дотримання, забезпечення і відновлення правового статусу соціосуб'єктів; Тер-Арунтян В., Кириченко О. А. Іноваційне розуміння конституційних основ неприпустимості погіршення правового статусу соціосуб'єктів).

294. Безпека на дорозі. Молодіжн. наук.-практ. конфер., 7 травня 2019 р., Донецьк. юрид. ін-т МВС України, м. Кривий Ріг (доклади в секционних засіданнях – Кириченко А.А., Тунтула А.С. Неправосудные приговоры по резонансному харьковскому ДТП – результат влияния коррупции и/или непрофессионализма судей?; Ланцедова Ю.А. Неправосудные приговоры Зайцевой и Дронову : причины и пути их преодоления).

295. Международ. науч. конфер., 31 мая 2019 г., Тбилисс. учеб. ун-т Давида Агмашенебели, Грузия (доклады в секционных заседаниях – Виноградов А., Виноградова А. Развитие новой доктрины общеправовых обстоятельств, исключающих антисоциальность деяния; Кириченко А. Развитие новой доктрины трех ступеней недопустимости ухудшения правового статуса социосубъектов;

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

Ткач Ю., Косарева О., Ковалева О. Наиболее правильный вариант решения проблемы определения сущности и свойств доказательств и их допустимости в антикриминальном судопроизводстве; Тунтула А. Новая доктрина установления объективной истины по делу и обеспечения равенства процессуальных полномочий стороны обвинения и защиты).

296. Олівійський форум – 2019: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. Міжнар. наук.-практ. конфер., 6 - 9 червня 2019 р., Чорн. нац. ун-т ім. Петра Могили, м. Миколаїв (доклади в секційних засіданнях – Виноградов А.К., Єйнікова К.В. Проблеми впровадження інституту кримінальної відповідальності юридичних осіб в Україні; Ткач Ю.Д., Наливко Н.В. Providing the bases of national security of Ukraine criminal legal measures; Тунтула О.С., Абдуллієв В.А. Корупційна складова повноважень сторін захисту та обвинувачення в кримінальному провадженні; Тунтула О.С., Лагода К.О. Окремі питання передачі кримінальних проваджень за підслідністю).

297. *Priority a stratégiie pre rozvoj prôvnej vedy vo svete vedy.* Medzinárodná vedecko-praktická konferencia. Slôdkovičovo, Slovenská republika 26–27 septembra 2019 г. (доклади в секційних засіданнях – Бидей А.Н. Инновационное понимание базисной конституционной обязанности государства и некоторых иных тесно связанных с ней положений правового статуса социосубъектов; Тунтула А.С. Инновационное понимание пяти ступеней недопустимости ухудшения содержания и/либо объема правового статуса социосубъектов).

298. Концептуальні засади нової редакції Кримінального кодексу України. Міжнар. наук.-практ. конфер. з кримінального права, 17-19 жовтня 2019 р., Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, м. Харків (доклади в секційних засіданнях – Виноградов А.К., Виноградова А.А. Інноваційне розуміння загальноправових обставин, що виключають антисоціальність діяння, винність особи, обтяжують та пом'якшують її вину; Кириченко О.А. Інноваційне розуміння ступеневого сутнісного видового поділу антикримінальної та інших видів юридичної відповідальності; Тунтула О.С. Інноваційне розуміння ступеневого сутнісного видового поділу кримінальних та інших правопорушень).

299. Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу. Міжнар. наук.-практ. конфер., 5 листопада 2019 р., юрид. фак-т Нац. авіац. ун-ту, м. Київ (доклад в секційних засіданнях – Ланцедова Ю.О., Грекова Л.Ю. Можливості використання лазерного сканування у слідчій та експертній практичній криміналістичній діяльності).

О.А. Кириченко

300. Могилянські читання – 2019 : Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти. XXII Всеукр. наук.-практ. конфер., 11–16 листопада 2019 р., Чорн. нац. ун-т ім. Петра Могили, м. Миколаїв (доклад в секційних засіданнях – Лагода К.О., Тунтула О.С. Викривлення практики ЄСПЛ національними судами при обранні запобіжних заходів; Ткач Ю. Д. Інноваційне розуміння базисного конституційного обов'язку держави).

301. Магістерські читання - I. Міжвуз. наук.-практ. конфер. здобувачів вищої освіти, 29 листопада 2019 р., Міжнар. класич. ун-т ім. Пилипа Орлика, м. Миколаїв (доклад в пленарному засіданні – Руденко О. В., Кириченко А. А. Инновационное понимание границ и механизма реализации конкурентного правового статуса различных социосубъектов в контексте совершенствования полномочий Президента государства; доклади в секційних засіданнях – Кирильченко Д. В., Кириченко А. А. Становлення законодавства та системи органів державної виконавчої служби в Україні; Чернявська А. Б., Кириченко А. А. Виконавче провадження – історія та сьогодення. Історичний екскурс; Суліменко І. А., Тунтула О. С. Поняття та ознаки бандитизму).

302. Продаж землі чи зловживання службовим становищем та інші актуальні політико-правові проблеми нашої держави : Круглий стіл з нагоди Всеукр. тижня права, 4 грудня 2019 р., Міжнар. класич. ун-т ім. Петра Орлика, м. Миколаїв (доклади в пленарному засіданні – Кириченко О. А. Відкриття ринку землі – епохальне діяння парламентарів чи цинічне порушення Основного закону? Тунтула О. С. Надання послуг проститутками : правомірне діяння чи кримінальне правопорушення?).

303. Варіанти вирішення деяких політико-правових проблем нашої держави : Круглий стіл з нагоди Всеукр. тижня права, 9 грудня 2019 р., з учнями 9-11 класів Миколаївськ. I-III ступенів школи № 7 Миколаївськ. міської ради Миколаївськ. області (доклади в пленарному засіданні – Кириченко О. А. Правова оцінка легітимності законопроекту про відкриття ринку землі; Ланцедова Ю. О. Позанормативна поведінка учнів загальноосвітніх шкіл : сутність та можливості подолання за допомогою прямого та делегованого державного примусу; Тунтула О. С. Правова оцінка позанормативної поведінки деяких парламентарів та повноваження Президента України з її подолання).

304. Деякі актуальні політико-правові проблеми української держави : Круглий стіл з нагоди Всеукр. тижня права, 10 грудня 2019 р., з учнями 9-11 класів Миколаївськ. I-III ступенів школи № 13 Миколаївськ. міської ради Миколаївськ. області (доклади в пленарному

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

заседанні – Кириченко О. А. Сумативне право власності українського народу на землю та законопроект про відкриття ринку землі : правовий аналіз; Ланцедова Ю. О. Властивості та механізм застосування прямого та делегованого державного примусу з подолання позанормативної поведінки учнів загальноосвітніх шкіл; Тунтула О. С. Можливості подолання позанормативної поведінки парламентарів).

305. Найбільш актуальні політико-правові проблеми розвитку української держави : варіанти їх вирішення : Круглий стіл з нагоди Всеукр. тижня права, 12 грудня 2019 р., з учнями 9-11 класів Миколаївськ. I-III ступенів школи № 34 Миколаївськ. міської ради Миколаївськ. області (доклади в пленарном засіданні – Кириченко О. А. Сумативне право власності українського народу на землю та природні ресурси та можливість продажу цих об'єктів; Ланцедова Ю. О. Механізм застосування прямого та делегованого державного примусу з метою подолання позанормативної поведінки учнів загальноосвітніх шкіл; Тунтула О. С. Розмежування відповідальності керівників політсил та парламентарів від цих сил за виконання передвиборчих обіцянок).

306. Деякі актуальні політико-правові проблеми української держави : варіанти їх вирішення : Круглий стіл з нагоди Всеукр. тижня права, 13 грудня 2019 р., з учнями 9-11 класів Миколаївськ. II-III ступенів школи із вечірньою, заочною та екстернатною формами навчання Миколаївськ. міської ради Миколаївськ. області (доклади в пленарном засіданні – Кириченко О. А. Легітимність призначення референдуму з приводу відкриття ринку землі; Ланцедова Ю. О. Сутність та можливості подолання позанормативної поведінки дітей різних вікових груп за допомогою делегованого державного примусу; Тунтула О. С. Надання послуг проститутками : правомірне діяння чи згвалтування?).

307. Варіанти вирішення окремих політико-правових проблем української держави : Круглий стіл з нагоди Всеукр. тижня права, 16 грудня 2019 р., з учнями 9-11 класів Миколаївськ. II-III ступенів школи № 4 Миколаївськ. міської ради Миколаївськ. області (доклади в пленарном засіданні – Кириченко О. А. Правовий статус української землі, надр та інших природних ресурсів : можливості їх продажу; Ланцедова Ю. О. Сутність та механізм застосування батьками та школою делегованого державного примусу із подолання позанормативної поведінки дітей; Тунтула О. С. Сутність і можливості удосконалення повноважень Президента держави та роль органів прокуратури в їх реалізації).

О.А. Кириченко

308. Найбільш актуальні політико-правові проблеми української держави : правовий аналіз та можливості вирішення : Круглий стіл з нагоди Всеукр. тижня права, 17 грудня 2019 р., з учнями 9-11 класів Миколаївськ. класич. ліцею Миколаївськ. міської ради Миколаївськ. області, м. Миколаїв (доклади в пленарном засіданні – Кириченко О. А. Продаж української землі іноземцям – легітимне діяння чи державна зрада?; Ланцедова Ю. О. Сфери делегування та механізм застосування державного примусу у частині подолання позанормативної поведінки учнів загальноосвітніх шкіл; Тунтула О. С. Базисні порядки відновлення порушеного правового статусу особи).

309. Інноваційний розвиток правової науки в умовах модернізації суспільства. X Міжнар. наук.-практ. конфер., 28 лютого 2020 р., Нац. авіа. ун-т (виступ на секційних засіданнях – Ланцедова Ю. О. Дискусійні питання щодо розвитку окремих принципів кримінального провадження України).

310. Perspective directions of science and practice : The 6 th International scientific and practical conference, 2-3 march 2020. Athens, Greece (виступлення в секційних засіданнях - Ланцедова Ю. О., Шерстобов С. О. Генеза криміналістичної вибухотехніки у контексті злочинів терористичної спрямованості).

311. VI Юридичні Могилянські читання. Всеукр. наук.-практ. конфер., 30 квітня 2020 р., юрид. фак.-т Чорн. нац. ун-т ім. П. Могили, м. Миколаїв (виступлення в секційних засіданнях – Ланцедова Ю. О., Ткач Ю. Д. Інноваційна редакція статті про докази і доказування в антикримінальному судочинстві та її криміналістичне значення; Тунтула О.С., Лагода К.О. Обвинувальний акт: вимоги до складання та основні причини повернення судом).

312. Perspective directions of science and practice : The 6 th International scientific and practical conference, 2-3 march 2020. Athens, Greece (виступи на секційних засіданнях – Ланцедова Ю. О., Цезар А. Р. Міжнародні стандарти у сфері виконання покарань і поводження із засудженими; Ланцедова Ю.О., Хортюк А.А. Сучасна проблематика криміналістики).

313. Імперативи розвитку права та держави. III (XIV) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 26 березня 2020 р., НУК імені адмірала Макарова (виступлення в секційних засіданнях – Кириченко А. А. Принцип верховенства права и открытие рынка земли или циничная государственная измена? : системное правовое исследование; Михайлов І. Ф., Ланцедова Ю. О. Новітня парадигма допустимості доказів та їхніх базисних юридичних властивостей в антикримінальному судочинстві; Погорєлов М. С., Тунтула О. С. Можливості реформування діяльності органів прокуратури в контексті

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

удосконалення окремих принципів антикримінального судочинства; Тунтула О. С. Гендерна парадигма освітнього комплексу).

314. Impact of modernity on science and practice. The 12 th International scientific and practical conference, 12-13 april, 2020. Edmonton, Canada (виступ у секційних засіданнях – Ланцедова Ю., Колісниченко Л. Типові помилки слідчих, прокурорів та оперативних працівників під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій).

315. Безпека на дорозі. II Молод. наук.-практ. конфер., 14 травня 2020 р., Донецьк. юрид. ін-т МВСУкраїни, м. Кривий Ріг (доклади в пленарних засіданнях – Кириченко А. А. Причинная связь между псевдоаттестацией и добором прокуроров Офиса Генерального прокурора и десятилетним осуждением за убийство шестерых и тяжкое травмирование пятерых случайных пешеходов заведомо невиновного водителя (часть первая); Кириченко А. А., Бидей А. Н. Причинная связь между псевдоаттестацией и добором прокуроров Офиса Генерального прокурора и десятилетним осуждением за убийство шестерых и тяжкое травмирование пятерых случайных пешеходов заведомо невиновного водителя (часть вторая); Бидей А. Н., Ткач Ю. Д. Причинная связь преступной перезагрузки высшей судебной инстанции с осуждением к длительному сроку лишения свободы заведомо невиновного водителя по резонансному харьковскому дорожно-транспортному деянию).

316. Ольвійський форум – 2020 : стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. Міжнар. наук.-практ. конфер., 4 - 7 червня 2020 р., Чорн. нац. ун-т ім. Петра Могили, м. Миколаїв (выступление в секционных заседаниях – Ланцедова Ю.О., Ткач Ю.Д. Подальше реформування статті про докази та їх властивості в антикримінальному судочинстві; Лагода К.О., Тунтула О.С. Порушення процесуального порядку проведення допиту свідка в кримінальному провадженні; Котова О.Д., Тунтула О.С. Порядок застосування заходів забезпечення безпеки учасників кримінального провадження; Ювченко О.А., Тунтула О.С. Забезпечення права на захист на стадії досудового розслідування).

317. Імперативи розвитку права та держави : матеріали III-шої (XIV) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 12 вересня 2020 р., Нац. ун-т кораблебудування ім. адм. Макарова, Миколаїв (доклади в пленарних засіданнях и в секциях - Кириченко О. А. Принцип верховенства права и открытие рынка земли или циничная государственная измена?: системное правовое исследование; Михайлов І., Ланцедова Ю. О. Новітня парадигма допустимості доказів та їхніх базисних юридичних властивостей в антикримінального судочинстві;

О.А. Кириченко

Погорелов М., Тунтула О. С. Возможности реформирования деятельности органов прокуратуры в контексте усовершенствования отдельных принципов антикриминального судочинства; Тунтула О. С. Гендерная парадигма освітнього комплексу).

318. Могилянські читання – 2020 : Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти. XXIII Всеукр. наук.-практ. конфер., 16-20 листопада 2020 р., Чорн. нац. ун-т імені Петра Могили (виступлення в секційних засіданнях – Лагода К.О., Тунтула О.С. Доктрина «плодів отруйного дерева» в судовій практиці; Ткач Ю.Д. Необхідність докорінного реформувannya інституту президента держави).

319. Імперативи розвитку права та держави. IV-та (XV) Всеукр. студ. наук.-практ. конфер., 25 березня 2021 р. Нац. ун-т кораблебудування ім. адм. Макарова, Миколаїв (доклади в пленарних засіданнях і в секціях - Кириченко А.А. Инновационные наименования и перечень антиделиктных органов и деятельности и антиделиктологов; Басовская А., Кириченко А.А. Инновационная природа Журналисткой отрасли права; Кириченко С.А. Инновационное понимание ступенчатого сущностного видового деления юридической ответственности; Василюв А., Куцакова А.А. Инновационное понимание ступенчатого сущностного видового деления юридических фактов; Ворфоломеева Т., Тунтула А. С. Инновационное понимание междисциплинарного ступенчатого сущностного видового деления трассосубстанций как объективных источников антиделиктных сведений; Зеленская В., Косаревская О.В. Инновационное понимание сущности правового статуса социосубъектов, механизма и уровней реализации их конкурентного правового статуса; Кириленко Е.В. Инновационное понимание ступенчатого сущностного видового деления правонарушений; Ланцедова Ю. А. Инновационное понимание сущности и функций антиделиктных органов; Мельцова Д., Куцакова А.А. Инновационное понимание сущности и исчерпывающего перечня обстоятельств, исключающих антисоциальность или виновность деяния; Парталоха А., Косаревская О.В. Инновационная понимание базисной конституционной обязанности государства и наивысших социальных ценностей; Репина Е., Ланцедова Ю. А. Инновационное понимание сущности доказательств и их базисных основных и дополнительных юридических свойств в антикриминальном судопроизводстве; Тараненко В., Косаревская О.В. Инновационное понимание пяти ступеней недопустимости ухудшения содержания и/либо объема правового статуса социосубъектов; Ткач Ю.Д. Инновационные понятия базисных собственно криминалистических и ордистических

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

методов исследования; Ткач Ю.Д., Костенко К.В. Инновационное понимание ступенчатого сущностного видового деления личностных источников антикриминальных сведений; Тунтула А.С. Инновационное понимание сущности и видового деления трассосубстанций как объективных источников антиделиктных сведений; Узюм П., Косареvская О.В. Инновационное понимание базисных оперативных и бюрократических порядков наиболее эффективного, рационального и качественного предупреждения нарушения и восстановления нарушенного правового статуса различных видов социосубъектов)

320. VII Юридичні Могилянські читання. Всеукр. наук.-практ. конфер., 21 квітня 2021 р., Чорн. нац. ун-т ім. П. Могили, м. Миколаїв (выступления в секционных заседаниях - Кириченко А.А., Куцакова А.А. Инновационное понимание сущности и исчерпывающего перечня обстоятельств, исключающих антисоциальность или виновность деяния; Ланцедова Ю.А. Инновационное понимание сущности и базисных основных и дополнительных юридических свойств доказательств в антикриминальном судопроизводстве; Ткач Ю.Д. Инновационное понимание механизма и трех уровней реализации конкурентного правового статуса различных социосубъектов; Тунтула О. С. Лагода К.О. Міжнародні стандарти отримання допустимих доказів в кримінальному провадженні; Хардик А.Г., Тунтула О.С. Проблеми забезпечення гендерної рівності в кримінальному провадженні; Піднебесна Т.М., Тунтула О.С. Деякі питання особливо кваліфікуючих ознак кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи; Семенчук К.О., Тунтула О.С. Властивості доказів в кримінальному провадженні згідно з КПК України та теорії доказів; Рубан О.В., Тунтула О.С. Належність як властивість доказів в кримінальному провадженні; Карасьов В.І., Тунтула О.С. Умови допустимості як ключові властивості доказів; Каламурза О.В., Тунтула О.С. Процесуальне інтерв'ю як альтернатива допиту).

321. Ольвійський форум – 2021 : стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. Актуальні проблеми юриспруденції. XV Міжнар. наук. конфер., 10 – 13 червня 2021 р., Чорн. нац. ун-т імені Петра Могили (выступления в секционных заседаниях - Кириченко А.А., Ткач Ю.Д. Инновационная редакция статьи перспективного Конституционного кодекса Украины о пределах правомерности и трехуровневом механизме реализации конкурентного правового статуса различных социосубъектов).

О.А. Кириченко

322. Підвищення якості викладання галузевих юридичних дисциплін. Круглий стіл, 7 жовтня 2021 р., Київськ. рег. центр НАПрН України (выступление в секционных заседаниях - Kirichenko A.A. Innovative system of training courses of sectoral legal and other juridical sciences).

323. Legal education and science as the need of the hour : new European challenges : international scientific conference, october 8-9, 2021. Lodz, Republic of Poland (выступления в секционных заседаниях - Кириченко А.А., Садовская К.С. Инновационная доктрина антиделиктных органов и антиделиктологов; Ланцедова Ю.А., Тимченко Р.Ю. Инновационное понимание конституционной редакции статьи о пяти ступенях недопустимости ухудшения содержания и/либо объема правового статуса социосубъектов; Тунтула А.С., Белякова М.Д. Инновационная доктрина механизма и уровней реализации конкурентного правового статуса социосубъектов).

324. Орликіана – 2021 : проблеми та перспективи сучасної освіти : матеріали наук.-практич. симпозіуму, 13 жовтня 2021 р., ПЗВО «Міжнарод. клас. ун-т Пилипа Орлика». Миколаїв (доклады и выступления в секционных заседаниях - Ісмаїлова А., Кириченко О. Інноваційний порядок одинадцятирівневої базисної та супутньої юридичної та іншої освіти в контексті перспектив становлення правової держави; Ланцедова Ю. Інноваційне розуміння сутності та функцій антиделіктних органів та діяльності в контексті становлення правової держави; Команецька В., Ланцедова Ю. Інноваційне розуміння сутності та базисних юридичних властивостей доказів у кримінальному судочинстві в контексті перспектив становлення української правової держави; Олійник А., Ланцедова Ю. Інноваційне розуміння вікового видового поділу особистісних джерел у кримінальному судочинстві в контексті перспектив становлення української правової держави; Петрова О., Бідей О. Інноваційне розуміння базисних властивостей девіантної поведінки осіб і повноважень антиделіктологів з її подолання в контексті перспектив становлення правової держави; Цара А., Бідей О. Інноваційне розуміння виявлення, припинення, розкриття та іншого подолання інших порушень гендерної парадигми в контексті перспектив становлення правової держави).

325. Децентралізація публічної влади : національний та зарубіжний досвід. Всеукр. наук.-практ. конфер., 5 листопада 2021 р., Нац. ун-т «Одеська юрид. ак.» (выступление - Кириченко О.А. Конституційна редакція інноваційних порядків забезпечення правового статусу соціосуб'єктів).

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

326. Мова в професійному вимірі: комунікативно-культурний аспект. Міжнар. наук.-практ. онлайн-конфер., 9 листопада 2021 р., Нац. ун-т цив. захисту населення, Харків (выступление на секционных заседаниях – Кириченко О.А., Тунтула О.С. Інноваційна мовна доктрина).

327. Могилянські читання – 2021: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти. XXIV Всеукр. наук.-практ. конфер., 8-12 листопада 2021 р. Чорн. нац. ун-т ім. П. Могили, Миколаїв (выступление на секционных заседаниях – Кириченко О.А., Ткач Ю.Д. Необхідність докорінного реформування інституту президента країни, органів прокуратури та системи інших антиделіктних органів; Лагода К.О., Тунтула О.С. Новели Загальної частини Кримінального кодексу України (проекту)).

328. Актуальні питання унормування вищої юридичної освіти. Круглий стіл, 18 листопада 2021 р., Київськ. рег. центр НАПрН України (доклад - Кириченко О.А. Інноваційна доктрина одинадцятирівневої базисної та супутньої юридичної освіти).

329. Теоретичні та практичні проблеми розвитку кримінального права і процесу. X-та Всеукр. наук.-практ. семінар, 3 грудня 2021 р., м. Івано-Франківськ. ун-ту права ім. Короля Данила Галицького (доклад в пленарном засіданні – Кириченко О.А. Інноваційне розуміння гендерних кримінальних та інших правопорушень).

330. Інноваційні практики наукової освіти. Всеукр. наук.-практ. конфер., 8-11 грудня 2021 р., Інститут обдарованої дитини НАПН, України, Київ (выступление на секционных заседаниях – Кириченко О.А. Інноваційна концепція безкоштовної і доступної одинадцятирівневої базисної та супутньої юридичної та іншої освіти; Тунтула О.С. Інноваційна доктрина навчально-методичного забезпечення одинадцятирівневої базисної та супутньої юридичної чи іншої освіти).

331. Сучасна освіта в ОТГ: виклики і перспективи. Виїзна міжрегіон. наук.-практ. конфер., 9 грудня 2021 р., Міжнар. клас. ун-т імені Пилипа Орлика, Миколаїв (доклади в пленарном засіданні – Кириченко О.А., Шимченко О.Я. Традиційні та інноваційні конституційні основи забезпечення дотримання правового статусу громадян ОТГ: частина 1; Ланцедова Ю.О., Команецька В.В. Традиційні та інноваційні конституційні основи забезпечення дотримання правового статусу громадян ОТГ: частина 2; Ткач Ю.Д., Бондаренко О.В. Традиційні та інноваційні конституційні основи забезпечення дотримання правового статусу громадян ОТГ: частина 3; Ланцедова Ю.О., Барановський Я.І. Традиційні та

О.А. Кириченко

інноваційні конституційні основи забезпечення дотримання правового статусу громадян ОТГ : частина 4; Кириченко О.А. Традиційні та інноваційні конституційні основи забезпечення дотримання правового статусу громадян ОТГ : частина 5; Тунтула О.С., Косарівська О.В. Традиційні та інноваційні конституційні основи забезпечення дотримання правового статусу громадян ОТГ : частина 6; Березовенко Л.С., Брильов В.М. Традиційні та інноваційні конституційні основи забезпечення дотримання правового статусу громадян ОТГ : частина 7; Коротенко Н.Д., Костенко К.В. Традиційні та інноваційні конституційні основи забезпечення дотримання правового статусу громадян ОТГ : частина 8; О.А. Кириченко, І.В. Бондаренко Інноваційне розуміння сутності академічного плагіату як одного із базисних проявів академічної недоброчесності у контексті становлення сучасної освіти в ОТГ; Ю.О. Ланцедова, А.Ю. Басовська, В.В. Команецька Інноваційне розуміння сутності завідомо недостовірних відомостей як одного із базисних проявів академічної недоброчесності у контексті становлення сучасної освіти в ОТГ; О.А. Кириченко, В.А. Стекольщикова, А.Ю. Басовська, І.В. Бондаренко Інноваційні авторський просвітницько-медійний проект «Медіамайстерня» з практичної підготовки медійників у контексті становлення сучасної освіти в ОТГ).

332. Шляхи реформування кримінальної поліції : вітчизняний та зарубіжний досвід. Міжнар. наук.-практ. круглий стіл, 18 лютого 2022 р., Нац. акад. внут. справ (выступления в секционных заседаниях – Кириченко О.А. Необхідність докорінного реформування підрозділів національної поліції та інших антиделіктних органів; Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Конституційні та інші правові основи мас-медійного висвітлення результатів поліцейської та іншої антиделіктної діяльності; Ланцедова Ю.О. Інноваційне розуміння функцій національної поліції як різновиду правоохоронної діяльності).

333. Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності. V Всеукр. наук.-практ. конфер., 25 лютого 2022 р., Нац. ак. Прикорд. служби України імені Богдана Хмельницького (доклади в пленарном засіданні и выступления в секционных заседаниях – Березовенко Л.С., Брильов В.М. Інноваційне розуміння загально-правового ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень; Кириченко О.А. Інноваційне розуміння докорінного реформування функцій інституту президента держави, органів прокуратури та інших антиделіктних органів в контексті подолання кримінальних та інших правопорушень; Кириченко О.А., Бондаренко О.В. Інноваційне розуміння трирівневого механізму реалізації конкурентного правового статусу осіб в контексті

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

запобігання вчинення кримінальних правопорушень; Кириченко О.А., Шимченко О.Я. Інноваційне розуміння девіантної поведінки особи та способів її подолання у контексті подолання кримінальних правопорушень; Коротенко К.В., Костенко Н.Д. Інноваційне розуміння сутності загально-правових обставин, що виключають антисоціальність діяння або вину переслідуваної особи; Ланцедова Ю.О., Команецька В.В. Розвиток інноваційного розуміння редакції статті КПК України про сутність та базисні юридичні властивості доказів; Ланцедова Ю.О., Барановський Я.І. Розвиток інноваційного розуміння редакції статті КПК України про процедуру доказування; Ткач Ю.Д., Косаревська О.В. Інноваційне розуміння функцій антиделіктних органів в контексті подолання кримінальних та інших різновидів правопорушень; Ткач Ю.Д., Пожар О.Г. Інноваційне розуміння структури та ступеневого сутнісного видового поділу антикримінальної та інших видів юридичної відповідальності; Ткач Ю.Д., Ткач О.Ю. Розвиток інноваційного розуміння вікового видового поділу особистісних джерел в кримінальному провадженні).

334. Верховенство права : доктрина і практика. Міжнар. наук.-практ. конфер., 25 лютого 2022 р., ННІП ІС Дніпропетр. держ. ун-ту внутр. справ (выступления в секционных заседаниях – Кириченко А.А. Коренное реформирование института президента страны, органов прокуратуры и всей системы антиделіктных органов в контексте обеспечения принципа верховенства права; Бидей А.Н., Мясоедова Т.М. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан и иных социосубъектов в контексте действия принципа верховенства права : часть 1; Бидей А.Н., Балогланова О.А. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан и иных социосубъектов в контексте действия принципа верховенства права : часть 2; Бидей А.Н., Небрачная Е.И. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан и иных социосубъектов в контексте действия принципа верховенства права : часть 3; Кириченко А.А., Кривая И.С. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан и иных социосубъектов в контексте действия принципа верховенства права : часть 4; Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння сутності академічного плагіату в контексті принципу верховенства права; Ланцедова Ю.О., Басовська А.Ю., Команецька В.В. Інноваційне розуміння сутності завідомо недостовірних відомостей як одного із базисних проявів академічної недоброчесності; Ткач Ю.Д., Кот С.А.

О.А. Кириченко

Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан и иных социосубъектов в контексте действия принципа верховенства права : часть 5; Ткач Ю.Д., Соколов П.А. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан и иных социосубъектов в контексте действия принципа верховенства права : часть 6; Ткач Ю.Д., Ромашов Я.В. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан и иных социосубъектов в контексте действия принципа верховенства права : часть 7).

335. Академічна доброчесність. Виклики сучасності. Міжнар. наук.-практ. конфер., студентів та молодих учених, 22-23 березня 2022 р., м. Львів, Укр. ак. друкарства (выступления в секционных заседаниях – Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння сутності академічного плагіату як одного із базисних проявів академічної недоброчесності; Ланцедова Ю.О., Басовська А.Ю., Команецька В.В. Інноваційне розуміння сутності завідомо недостовірних відомостей як одного із базисних проявів академічної недоброчесності).

336. Проблеми цивілізаційної суб'єктності України : місія науки і освіти. Всеукр. міжгалуз. наук.-практ. онлайн-конфер., 23-24 березня 2022 р., перенесена на 29 вересня – 1 жовтня 2022 р., Київ, Нац. ак. пед. наук України (выступления в секционных заседаниях – Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Конституційні основи цивілізаційної суб'єктності України та журналістської компетентності в контексті висвітлення різних аспектів такої суб'єктності; Ланцедова Ю.О., Басовська А.Ю., Команецька В.В. Інноваційне розуміння сутності достовірності відомостей у контексті формування журналістами уявлень про сутність та/чи зміст реальної української цивілізаційної суб'єктності).

337. Економіко–правові дискусії. III Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конфер. студентів, аспірантів та науковців, 30 березня 2022 р., кафедра менеджменту та економіки факультету менеджменту Львівської Нац. авіа. ун-ту (выступления в секционных заседаниях – Кириченко А.А. Острая необходимость коренного реформирования функций института президента страны и всей системы антиделиктных органов в целях обеспечения соблюдения правового статуса граждан; Бидей А.Н., Мясоедова Т.М. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан : часть 1; Кириченко А.А., Бондаренко И.В. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан : часть 2; Бидей А.Н., Небрачная Е.И. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан : часть 3;

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

Кириченко А.А., Кривая И.С. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан : часть 4; Ткач Ю.Д., Соколов П.А. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан : часть 5; Ткач Ю.Д., Басовская А.Ю. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан : часть 6; Ткач Ю.Д., Ромашов Я.В. Инновационные конституционные основы обеспечения соблюдения правового статуса граждан : часть 7).

338. Діяльність державних органів в умовах воєнного стану : Міжнарод. наук.-практ. онлайн-семінар, 29 квітня 2022 р., Донецький держ. ун-т вн. справ, м. Кривий Ріг (доклади в пленарному засіданні – Кириченко О.А., Шимченко О.Я. Інноваційне розуміння сутності української держави як республіки та базисних складових правового статусу громадян в умовах воєнного стану; Ланцедова Ю.О., Барановський Я.І. Інноваційні конституційні основи збалансованості правового статусу громадян та їх антиделіктного обов'язку попереджати і припиняти правопорушення в умовах воєнного стану; Ткач Ю.Д., Бондаренко О.В. Інноваційні конституційні основи реалізації конкурентного правового статусу громадян в умовах воєнного стану; Бідей О.М., Кот С.А. Інноваційні конституційні основи базисного обов'язку держави в умовах воєнного стану; Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційні конституційні базисні порядки забезпечення та відновлення правового статусу громадян в умовах воєнного стану; Пожар О.Г., Ромашов Я.В. Інноваційні конституційні основи сутності найвищих соціальних цінностей в умовах воєнного стану; Березовенко Л.С., Брильов В.М. Інноваційні конституційні основи визначення в умовах воєнного стану п'яти ступенів неприпустимості погіршення правового статусу громадян; Ткач Ю.Д., Ткач О.Ю. Інноваційне розуміння обставин, що виключають в умовах воєнного стану антисоціальність діяння або вину правопорушника; Ланцедова Ю.О., Бондаренко І.В., Команецька В.В. Інноваційне розуміння сутності завідомо достовірних відомостей у контексті забезпечення правового статусу громадян в умовах військового стану).

339. Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки. VI Міжнарод. наук.-практ. симпозиум, 20 травня 2022 р., університет Короля Данила, м. Івано-Франківськ (доклади в секційних засіданнях – Кириченко О.А. Розвиток інноваційного розуміння базисних порядків забезпечення дотримання і відновлення правового статусу громадян у контексті докорінного реформування інституту президента держави, органів прокуратури та деяких інших

О.А. Кириченко

антиделіктних органів; Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння сутності та значення меж правомірності і трирівневого механізму реалізації конкурентного правового статусу різних соціосуб'єктів у контексті забезпечення законності журналістської діяльності та медіабезпеки).

340. Студентські наукові дискусії поза форматом. IX Міжнарод. конфер., 27 травня 2022 р., університет Короля Данила, м. Івано-Франківськ (доклади в секційних засіданнях – Кириченко О.А., Балогланова О.А. Розвиток інноваційного розуміння базисного конституційного обов'язку держави; Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння та значення сутності та співвідношення завідомо і незавідомо достовірних і недостовірних відомостей у медіапросторі; Ланцедова Ю.О., Команецька В.В. Розвиток інноваційного розуміння допустимості доказів у кримінальному судочинстві).

341. Безпека дорожнього руху в умовах воєнного стану : Всеукр. наук.-практ. онлайн-конфер., 27 травня 2022 р., Донецький держ. ун-т вн. справ, м. Кривий Ріг (доклад – Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційні основи достовірного масмедійного висвітлення обставин ДТП та результатів розгляду справи в умовах воєнного стану).

342. Розвиток територіальних громад : правові, економічні та соціальні аспекти. II Міжнар. наук.-практ. конфер., 9 червня 2022 р., Миколаївський національний аграрний університет, кафедра публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки (доклади в секційних засіданнях – Кириченко О.А. Значення інноваційного розуміння сутності достовірних відомостей для кваліфікованої дискусії в територіальних громадах із загальнодержавних проблем в умовах воєнного стану; Бондаренко І.В. Значення інноваційного розуміння сутності достовірних відомостей для забезпечення легітимності масмедійної діяльності і медіабезпеки в територіальних громадах в умовах воєнного стану).

343. Права людини та публічне врядування в сучасних умовах. V-й міжнар. правн. форум, 10 червня 2022 р., Чернів. нац. ун-т імені Юрія Федьковича (доклади - Кириченко О.А. Альтернативний варіант розвитку редакції статті Основного закону про базисні оперативні та бюрократичні порядки забезпечення дотримання та відновлення правового статусу людини; Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Альтернативний варіант розвитку інституту президента держави, прокуратури та інших антиделіктних органів в контексті забезпечення дотримання та відновлення правового статусу людини; Ланцедова Ю.О. Розвиток розуміння сутності правового статусу людини та головного конституційного обов'язку з його утвердження і забезпечення).

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

344. Забезпечення публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану. Всеукр. наук.-практ. конфер., 1 липня 2022 року (до дня Національної поліції України), Донецький держ. ун-т внутр. справ (доклади в секційних засіданнях – Кириченко О.А. Значення інноваційного розуміння сутності завідомо і незавідомо достовірних і недостовірних відомостей для публічної дискусії на місцевому і вищому державному рівні в умовах воєнного стану; Бондаренко І.В. Значення інноваційного розуміння базисних юридичних властивостей повноважень поліцейських та інших антиделіктологів у забезпеченні громадської безпеки і порядку в умовах воєнного стану).

345. Забезпечення публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану. Всеукр. наук.-практ. конфер., 1 липня 2022 року (до дня Національної поліції України), Донецький держ. ун-т внутр. справ (доклади в секційних засіданнях – Кириченко О.А. Значення інноваційного розуміння сутності завідомо і незавідомо достовірних і недостовірних відомостей для публічної дискусії на місцевому і вищому державному рівні в умовах воєнного стану; Бондаренко І.В. Значення інноваційного розуміння базисних юридичних властивостей повноважень поліцейських та інших антиделіктологів у забезпеченні громадської безпеки і порядку в умовах воєнного стану).

346. Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу: стратегії розвитку. II Міжнар. наук.-практ. конфер., 25-26 листопада 2022 р., Одеськ. нац морськ. ун-т (доклад в секційному засіданні – Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Значення інноваційного розуміння сутності, співвідношення та меж легітимного оприлюднення відомостей для юридичної чи журналістської мовної комунікації в контексті глобалізаційного євроінтеграційного діалогу).

347. Інформаційні технології та менеджмент у вищій освіті та науці. Міжнар. наук. конфер., 28 листопада 2022 р., м. Фергана, Республіка Узбекистан (доклади в секційному засіданні – Кириченко О.А. Інноваційна одинацятирівнева базова і супутня юридична та інша освіта; Бондаренко І.В. Навчальне забезпечення інноваційної одинацятирівневої базової і супутньої юридичної, журналістської та іншої освіти).

348. Інноваційні практики наукової освіти. II Всеукр. наук.-практ. конфер., 15–17 грудня 2022 р., Ін-т обдарованої дитини НАПН України (доклад в секційному засіданні – Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Сутність інноваційного розуміння наукової освіти як одного із рівнів освіти та класифікації наук відповідної наукової галузі знань).

О.А. Кириченко

349. Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу. IV Міжнар. наук.-практ. конфер., 16 грудня 2022 р., Київськ. наук.-дослід. ін-т судових експертиз (доклади в секційному засіданні – Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння сутності, співвідношення та меж легітимного оприлюднення адекватних та неадекватних відомостей в юридичному чи журналістському доказуванні або у публічній дискусії; Ланцедова Ю.О. Інноваційна класифікація експертних проваджень за базисним об'єктом дослідження та за іншими підставами).

350. Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку. XXVII Міжнар. наук.-практ. конфер., 7 грудня 2022 р., м. Ліон (Франція) (доклади в секційному засіданні – Бондаренко І.В., Небрачна О.І. Стислий виклад інноваційного розуміння сутності та меж використання достовірних і недостовірних відомостей в юридичному або журналістському доказуванні чи публічній дискусії; Ланцедова Ю.О., Пожарський В.В. Інноваційне розуміння сутності та механізму подолання девіантної поведінки за допомогою прямого та делегованого державного примусу).

351. Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку. XXVIII Міжнар. наук.-практ. конфер., 7 січня 2023 р., м. Лімасол (Кіпр) (доклади в секційному засіданні – Бондаренко І.В., Скларов М.В. Сутність журналістики юриспруденції та журналістської галузі права за інноваційною класифікацією юридичних наук у контексті їхніх базисних основних гіпергрупових завдань; Кириченко О.А., Калатайло К.І. Стислий виклад інноваційного розуміння перспектив докорінного реформування інституту президента держави, прокуратури та інших антиделіктних органів; Кириченко О.А., Стадніченко О.С. Інноваційне розуміння п'яти ступенів неприпустимості погіршення змісту та/або обсягу правового статусу громадян та інших соціосуб'єктів; Ланцедова Ю.О., Афанасьєва К.С. Інноваційне розуміння сутності, базисних юридичних властивостей доказів та процедури доказування у кримінальному та інших видах судочинства).

352. Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу: стратегії розвитку. II Міжнар. наук.-практ. конфер., 25–26 листопада 2022 р., м. Одеса. Львів (Україна) – Торунь (Польща) (доклади в секційному засіданні – Кириченко О.А., Бондаренко І.В. Значення інноваційного розуміння сутності, співвідношення та меж легітимного оприлюднення відомостей для юридичної чи журналістської мовної комунікації в контексті глобалізаційного євроінтеграційного діалогу).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

353. Крим – це Україна : стратегія деокупації та реінтеграції : Міжнарод. наук.-практ. круглий стіл, 24 лютого 2023 р., Одеськ. держ. ун-т внутр. справ (доклади в секційному засіданні – Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння сутності, співвідношення та меж оприлюднення достовірних і недостовірних відомостей у контексті стратегії деокупаційних та реінтеграційних процесів; Кириченко О.А. Значення інноваційного розуміння сутності та ступеневого видового поділу правопорушень у контексті реалізації стратегії будь-яких державних деокупаційних і реінтеграційних процесів; Ланцедова Ю.О. Значення інноваційного розуміння сутності, співвідношення та переліку функцій органів правопорядку у контексті організації процесу подолання правопорушень з реалізації стратегії будь-яких державних деокупаційних і реінтеграційних процесів).

354. Людина, кримінологія, наука. II Міжнар. наук. конфер., 24 березня 2023 р., Кишинів, Інститут кримінального права і прикладної кримінології РМ (доклади в секційному засіданні – Бондаренко І.В. Кримінологічне значення інноваційного розуміння сутності, співвідношення та меж легітимного оприлюднення завідомо і незавідомо недостовірних відомостей у публічній дискусії; Кириченко О.А. Кримінологічне значення інноваційного розуміння позитивної та супутньої юридичної відповідальності як її базисних основного і додаткового виду; Ланцедова Ю.О. Кримінологічне значення інноваційного розуміння сутності, співвідношення та переліку функцій органів правопорядку).

355. Steam-освіта : від теорії до практики. Круглий стіл, 24 березня 2023 р., Інститут обдарованої дитини НАПН, України, Київ (виступлення на секційних засіданнях – Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння сутності, співвідношення та легітимного порядку оприлюднення достовірних і недостовірних відомостей у процесі steam-освіти, науки і діяльності; Кириченко О.А. Інноваційний одинацятирівневий порядок отримання steam-освіти).

356. Актуальні питання сучасної юриспруденції. Міжнарод. наук. конфер., 5–6 квітня 2023 р. Полонійна академія в Ченстохові, Польща (виступлення на секційних засіданнях – Бондаренко І.В., Афанасьєва К.С., Подольська Н.І. Інноваційне розуміння сутності головного конституційного обов'язку держави та інших тісно пов'язаних з цим положень перспективного конституційного кодексу України чи будь-якої іншої держави світу; Бондаренко І.В., Голоджогло Н.В., Калатайло К.І. Інноваційна редакція статті про найвищі соціальні цінності і межі їх порушення при наявності тільки певних виняткових обставин та про деякі інші пов'язані з цим

О.А. Кириченко

положення перспективного конституційного кодексу України чи будь-якої іншої держави; Кириченко О.А., Пожарський В.В., Скляр М.В. Інноваційна редакція статті перспективного конституційного кодексу України чи будь-якої іншої держави світу про межі правомірності і трирівневий механізм реалізації конкурентного правового статусу різних соціосуб'єктів; Ланцедова Ю.О., Бідей І.О. Інноваційна редакція статті про сутність та базисні юридичні властивості доказів, процедуру роботи з ними та їх джерелами КПК України чи будь-якої іншої держави; Ланцедова Ю.О., Нікітіна І.Р. Інноваційна редакція статті перспективного конституційного кодексу України чи будь-якої іншої держави світу про п'ять ступенів неприпустимості погіршення змісту та/або обсягу правового статусу соціосуб'єктів).

357. Міжнарод. правнич. конкурс наукових статей серед здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти, 12 квітня 2023 р., Донецьк. держ. ун-т внутр. справ, Куявський університет у Влоцлавеку, м. Кропивницький (научна стаття – Бондаренко І.В. Інноваційне розуміння сутності, співвідношення та меж легітимного оприлюднення завідомо і незавідомо достовірних і недостовірних відомостей в юридичному та журналістському доказуванні чи в будь-якій публічній дискусії).

358. Закарпатські правові читання. Право як інструмент стійкості та розвитку в умовах сучасних цивілізаційних викликів. XV Міжнарод. наук.-практ. конфер., 27 квітня 2023 р., Ужгород. нац. ун-т (выступление на секционных заседаниях – Кириченко О.А., Ланцедова Ю.О., Бондаренко І.В. Обґрунтування наявності істотних судових помилок при застосуванні принципу недопустимості зворотної сили обтяжуючого закону за триваючими кримінальними правопорушеннями).

359. Актуальні питання превентивної діяльності підрозділів Національної поліції України. III Всеукр. наук.-практ. конфер., 28 квітня 2023 р., Донецьк. держ. ун-т внутр. справ, Кіровоградська область, м. Кропивницький (выступления на секционных заседаниях – Бондаренко І.В. Значення інноваційної редакції статті перспективного конституційного кодексу України чи іншої держави світу про базисний обов'язок держави та інші тісно пов'язані з цим положення для превентивної діяльності поліції та інших антиделіктних органів; Кириченко О.А. Значення інноваційного розуміння сутності та переліку антиделіктних органів для превентивної діяльності підрозділів поліції як одного з базисних різновидів такого роду державних органів; Ланцедова Ю.О. Зачення інноваційного розуміння сутності, співвідношення та переліку функцій антиделіктних органів для превентивної діяльності підрозділів поліції).

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

360. Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених. Всеукраїнська науково-практична конференція до Дня науки та 30-річчя Національної академії правових наук України, 18 травня 2023 р. (выступлення на секционных засіданнях – Бондаренко І.В. Основи інноваційного розуміння сутності, видового поділу та меж легітимного оприлюднення достовірних і недостовірних відомостей в юридичному, журналістському чи іншому масмедійному доказуванні або у публічній дискусії; Кириченко О.А. Своєрідна «канабіс-теорія» вищої судової інстанції як основа системних порушень правового статусу переслідуваної особи в контексті вимог ч. 1 ст. 7 Конвенції).

361. Україна на шляху відновлення: завдання науки і освіти в європеїзації держави. Всеукр. міжгалуз. наук.-практ. онлайн-конфер., 17–19 травня 2023 р., Інститут обдарованої дитини НАПН України (выступлення на секционных засіданнях – Бондаренко І.В. Значення основ гендерної парадигми для процесу європеїзації української науки та освіти; Кириченко О.А. Значення інноваційного розуміння сутності, причин появи і видового поділу девіантної поведінки особи та засобів її подолання у контексті реалізації європеїзації української науки та освіти).

362. Магістерські читання – 2023. Регіон. наук.-практ. конфер., 18 травня 2023 р., Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика (выступлення на секционных засіданнях – Кириченко О.А., Белякова М.Д. Системні порушення правового статусу переслідуваної особи в контексті вимог ч. 1 ст. 7 Конвенції на основі своєрідної «канабіс-теорії» вищої судової інстанції; Бондаренко І.В., Бідей І.О. Основи інноваційного розуміння сутності, видового поділу, співвідношення і меж легітимного оприлюднення достовірних і недостовірних відомостей в юридичному, журналістському чи іншому масмедійному доказуванні або у публічній дискусії; Ланцедова Ю.О., Нікітіна І.Р. Основи інноваційного розуміння сутності, співвідношення і переліку функцій антиделіктних органів з подолання правопорушень; Березовенко Л.С. Деякий розвиток інноваційної концепції безкоштовної і доступної одинадцятирівневої базисної і супутньої юридичної та іншої освіти; Косаревська О.В. Інноваційне розуміння конституційного обов'язку держави та інших тісно пов'язаних з цим положень; Шаповалова І.О. Інноваційна редакція статті про найвищі соціальні цінності і межі їх порушення та про деякі інші тісно пов'язані з цим положення перспективного конституційного кодексу України чи іншої держави).

363. Проблематика захисту прав людини в умовах сьогодення (європейська стандартизація та економічна інтеграція), наук.-практ.

О.А. Кириченко

конфер., 25 травня 2023 р., кафедра інформаційного, господарського та адміністративного права ФСП Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (выступлення на секционных заседаниях – Кириченко О.А. «Канабіс-теорія» української вищої судової інстанції як юридичний ляпус, що порушує правовий статус переслідуваного у контексті вимог ч. 1 ст. 7 Конвенції).

364. Гендерна політика в умовах воєнного стану : правовий вимір. Міжнар. наук.-практ. конфер., 15 червня 2023 р., НДІ публічного права (выступлення на секционных заседаниях – Бондаренко І.В. Значення основ гендерної парадигми для удосконалення правової регламентації цих питань в умовах воєнного стану; Кириченко О.А. Значення інноваційного розуміння сутності, причин появи і видового поділу девіантної поведінки особи для подолання різного роду гендерних правопорушень в умовах воєнного стану).

365. Магістерські читання – 2024». Регіон. наук.-практ. конфер., 26 березня 2024 р., Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика (доклади в пленарном заседании – Кириченко О.А. Інноваційна редакція статті перспективного Конституційного кодексу України чи будь-якої іншої держави у частині базисних порядків попередження порушення і відновлення правового статусу соціосуб'єктів; Челомбітко С.М. Обґрунтування практичного варіанту правової регламентації інноваційних конституційних меж правомірності і трирівневого механізму реалізації конкурентного правового статусу; Шевчук С.В. Інноваційні редакції статей перспективного Конституційного кодексу України чи будь-якої іншої держави у частині збалансованості правового статусу соціосуб'єктів та алогічності його використання іншими соціосуб'єктами; Шедловська Е.О. Інноваційні редакції статей перспективного Конституційного кодексу України чи будь-якої іншої країни світу у частині сутності та механізму реалізації базисного обов'язку держави; выступлення на секционных заседаниях – Березовенко Л.С. Розвиток інноваційного розуміння ерпесексуальних, нан-ерпесексуальних, полісексуальних та сексуальних правопорушень; Берекет М.С. Інноваційні редакції статей перспективного Конституційного кодексу України чи будь-якої іншої держави у частині сутності базисних категорій правового статусу соціосуб'єктів; Бідей І.О. Основи інноваційного розуміння сутності, видового поділу, співвідношення і меж легітимного оприлюднення достовірних і недостовірних відомостей в юридичному, журналістському чи іншому масмедійному доказуванні або у публічній дискусії; Грабовський Д.О., Ланцедова Ю.О. Основи інноваційного розуміння сутності,

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

співвідношення і переліку функцій антиделіктних органів з подолання правопорушень; Кириченко О.А. Взаємне корисні результати одного із всеукраїнських підвищень кваліфікації науково-педагогічних працівників; Косаревська О.В. Інноваційна редакція статті перспективного Конституційного кодексу України чи будь-якої іншої держави у частині меж правомірності і трирівневого механізму реалізації конкурентного правового статусу різних соціосуб'єктів; Ланцедова Ю.О. Інноваційне розуміння сутності і завдань Конституційної галузі права та Конституційного судочинства як юридичних наук; Семикін Я.В., Шаповалова І.О. Інноваційна редакція статті про найвищі соціальні цінності і межі їх порушення та про деякі інші тісно пов'язані з цим положення перспективного конституційного кодексу України чи іншої держави; Ткач В.О. Основи докорінного реформування інституту президента держави та прокуратури як своєрідної наглядової гіпергілки державної влади; Хе Єбяо Інноваційне розуміння конституційного обов'язку держави та інших тісно пов'язаних з цим положень; Шаповалова І.О. Інноваційна редакція статті перспективного Конституційного кодексу України чи будь-якої іншої держави у частині найвищих соціальних цінностей і меж їх порушення за наявності тільки певних виняткових обставин; Шахтмейстер П.Б. Системні порушення правового статусу переслідуваної особи в контексті вимог ч. 1 ст. 7 конвенції на основі своєрідної «канабіс-теорії» вищої судової інстанції; Шеремет І.О. Інноваційні редакції статей перспективного Конституційного кодексу України чи будь-якої іншої держави у частині визначення сутності і вичерпного переліку загальноправових обставин, що виключають антисоціальність діяння або вину особи; Яновська С.М. Деякий розвиток інноваційної концепції безкоштовної і доступної одинадцятирівневої базисної і супутньої юридичної та іншої освіти).

366. Підготовка правоохоронців зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» нової формації : напрями освітнього та наукового забезпечення. Всеукр. наук.-педаг. підвищення кваліфікації. 4 березня – 14 квітня 2024 р. Одеський державний університет внутрішніх справ (доклад – Кириченко О.А. Розвиток інновацій з докорінного реформування інституту президента держави та прокуратури як його правої руки і всіх інших антиделіктних (правоохоронних) органів).

367. Європейське майбутнє : філософсько-освітні студії. І-ша Міжнар. наук.-практ. конфер., 9-10 травня 2024 р., Херсонськ. нац. тех. ун-т (выступления на секционных заседаниях – Березовенко Л.С. Шевчук С.В. Розвиток інноваційного розуміння ерпесексуальних, нан-

О.А. Кириченко

ерпесексуальних та інших гендерних правопорушень; Кириченко О.А., Ткач В.О. Розвиток конституційних базисних оперативних та бюрократичних порядків найбільш ефективного, раціонального та якісного попередження порушення та відновлення порушеного правового статусу різних видів соціосуб'єктів).

368. Орликівські читання – 2024». Регіон. наук.-практ. конфер., 17 травня 2024 р., Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика (доклади в пленарном засіданні – Кириченко О.А. Сутність новітньої доктрини трьох базисних властивостей (значень) права як наріжна категорія юриспруденції; виступлення на секційних засіданнях – Березовенко Л.С. Сутність інноваційного розуміння деяких базисних категорій гендерної парадигми; Берекет М.С. Сутність доктринальних, прикладних та аналітичних компетенцій магістра з навчальної дисципліни «Правовий статус суб'єктів подолання господарських кримінальних та інших правопорушень»; Косаревська О.В. Інноваційне розуміння представниками наукової школи юриспруденції професора Аланкіра базисних гіперзавдань юриспруденції; Ланцедова Ю.О. Інноваційне розуміння сутності гіпергруп юридичних наук та гіпероб'єктів юриспруденції; Ткач В.О. Інноваційне розуміння основних і додаткових базисних гіпернапрямків юридичної діяльності; Шаповалова І.О., Панкратова А.А. Конституційні основи здійснення журналістської діяльності та медіабезпеки; Шевчук С.В. Зміст першої частини доктринальної компетенції магістра з навчальної дисципліни «Правовий статус суб'єктів подолання господарських кримінальних та інших правопорушень»; Шедловська Е.О. Зміст другої частини доктринальної компетенції магістра з навчальної дисципліни «Правовий статус суб'єктів подолання господарських кримінальних та інших правопорушень»; Шеремет І.О. Зміст третьої частини доктринальної компетенції магістра з навчальної дисципліни «Правовий статус суб'єктів подолання господарських кримінальних та інших правопорушень»).

369. VIII Міжнародний Форум «Медіація і право». VIII International Forum «Mediation & Law». Українська академія медіації в рамках Проекту ЄС «CONSENT», Проектом ЄС «Право-Justice» та за підтримки американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), он-лайн на платформі Zoom Workplace app 24-27 липня 2024 р. за участю понад 340 представників з різних країн світу (виступ у процесі панельної дискусії «Еволюція медіації: сучасні тренди та нові перспективи» 17:30-19:30 25 липня 2024 – Кириченко О.А. Доктринальні основи медіації як спрощена процедура подолання правопорушень).

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

про наукову школу юриспруденції професора Аланкіра

Кириченко Олександр Анатолійович – засновник та керівник наукової школи юриспруденції професора Аланкіра, доктор юридичних наук, професор, наукова спеціальність 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза.

Для довідки : Аланкір - науковий псевдонім професора О.А. Кириченка (збірне слово від перших літер його імені, по батькові та прізвища). Народився О.А. Кириченко 2 березня 1958 р. у м. Бахмач Чернігівської області, УРСР.

У 1984 р. закінчив із дипломом з відзнакою юридичний факультет Київського державного університету імені Тараса Шевченка, де у 1992 р. захистив дисертацію на здобуття кандидата, а у 1996 р. у Національній юридичній академії України імені Ярослава Мудрого – доктора юридичних наук, розробивши основи криміналіста мікрооб'єктології.

Працював старшим слідчим прокуратури на початку м. Краснодона Ворошиловградської (Луганської) області, а згодом і прокуратури м. Дніпропетровська.

З 1992 р. обіймав науково-педагогічні посади в різних вітчизняних юридичних вищих навчальних закладах.

В даний час працює завідувачем кафедри права факультету економіки та права ПВНЗ «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика».

Наукова школа юриспруденції професора Аланкіра почала формуватись в Україні з моменту захисту О.А. Кириченком у 1992 р. кандидатської дисертації, в якій вже було представлено низку

О.А. Кириченко

інноваційних підходів по роботі з мікрооб'єктологічними відомостями та їх джерелами, зокрема, з антикримінальними відомостями та з їх речовими джерелами, загалом.

Але найактивніше ця наукова школа юриспруденції почала розвиватися з 2000 р. і поступово зміцнювалася в міру розробки її представниками в рамках дисертаційних та поточних наукових досліджень тих чи інших новітніх доктрин, концепцій та інших інноваційних підходів в юриспруденції.

В даний час **10 вчених цієї наукової школи юриспруденції** розробили і широко апробували понад 250 новітніх доктрин і концепцій юриспруденції та інших інноваційних підходів, які отримали досить велику наукову апробацію у вигляді доповідей та повідомлень на 368 наукових конгресах, форумах, симпозіумах, конференціях, круглих столах та інших подібних наукових заходах [19, с. 232; див. також додат. 11 дійсного видання].

Найбільш результативним у цьому відношенні виявився **О.А. Кириченко, який має 1038 публікацій**, у т.ч. 56 монографій та наукових гіпердоповідей, 4 одноосібних підручника, 387 навчальних, практичних і методичних посібників та інших розробок, 85 наукових статей, що опубліковані у вітчизняних фахових наукових виданнях (категорії В та С, в яких можуть бути представлені результати дисертаційних досліджень), 63 наукові статті і тези доповідей – у зарубіжних рецензованих та інших виданнях, у т.ч. та у виданнях країн ЄС; 271 теза доповідей на конференціях та інших подібних наукових заходах, опублікованих в українських виданнях; 8 авторських свідоцтв; та ін. [19, с. 2326; див. також додат. 10 дійсного видання].

Ю.О. Ланцедова є автором 474 публікацій, у т.ч. 29 монографій та наукових гіпердоповідей, 104 підручника, навчальних, практичних та методичних посібника і розробки, 1 наукова стаття у співавторстві, опублікована у переліку видань, встановлених АК МОН України (категорії А Web of Science); 68 наукових статей, опублікованих у вітчизняних фахових наукових виданнях (категорії В і С, в яких можуть бути представлені результати дисертаційних досліджень); 50 наукових статей та тез доповідей – у зарубіжних рецензованих та інших виданнях, у т.ч. і у виданнях країн ЄС та у міжнародних наукометричних базах даних; 149 тез доповідей на конференціях та інших подібних наукових заходах, опублікованих в українських виданнях; 5 авторських свідоцтв; та ін. [19, с. 2326].

О.С. Тунгула має 520 публікацій, у т.ч. 27 монографій та наукових гіпердоповідей, 147 навчальних, практичних та методичних посібників та розробок, 44 наукові статті – у вітчизняних фахових

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

виданнях (в яких можуть бути представлені результати дисертаційних досліджень), 37 наукових статей та тез доповідей, опублікованих у зарубіжних рецензованих та інших виданнях, у т.ч. у виданнях країн ЄС; 161 теза доповідей на конференціях та інших подібних наукових заходах, опублікованих в українських виданнях; 9 авторських свідоцтв; і т.д. [19, с. 2326-2327].

Ю.Д. Ткач автор 157 публікацій, у т.ч. 23 монографій та наукових гіпердоповідей, 40 навчальних, практичних та методичних посібників та розробок, 23 наукові статті – у вітчизняних фахових виданнях (в яких можуть бути представлені результати дисертаційних досліджень); 47 тез доповідей на конференціях, опублікованих в інших українських виданнях; і т. д. [19, с. 2327].

Про колосальний інтерес до розроблених вказаною школою нових доктрин та концепцій юриспруденції та інших інноваційних підходів свідчить їх систематичне тиражування за численними Інтернет-

адресами та сайтами. Приміром, одна з перших найґрунтовніших систематизованих презентацій у вигляді гіпердоповіді «Кириченко А.А. Около двухсот лучших доктрин и концепций юриспруденции научной школы профессора Аланкира (приглашение к дискуссии) : научный гипердоклад / А.А. Кириченко, В.Д. Басай, Е.В. Кириленко, С.А. Кириченко, Т.А. Коросташова, Ю.А. Ланцедова, Ю.Д. Ткач, А.С. Тунтула, В.С. Шаповалова. 57 544 слова. 186 с.», представлений 18-19 жовтня 2013 р. у рамках Четвертого

Пермського міжнародного конгресу вчених-юристів (Російська Федерація) [95], яка протягом 2013-2014 рр. була розтиражована невідомими зацікавленими особами за більш ніж 150 Інтернет-адресами, в т.ч. та рекламними, і веб-сайтам [19, с. 2327].

Однією з останніх найбільш фундаментальних систематизованих наукових апробацій нових доктрин та концепцій юриспруденції цієї школи було здійснено в межах публікації збірника наукових статей за результатами проведення Міжнародної науково.-практичної

О.А. Кириченко

конференції «Перші Миколаївські юридичні дискусії», проведеної 18 травня 2016 р. спільно кафедрою правознавства Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського, Донецьким юридичним інститутом МВС України та Миколаївським науково-дослідним експертно-криміналістичним центром МВС України, в якому було передбачено окремий фундаментальний розділ «Презентація найкращих новітніх доктрин та концепцій юриспруденції наукової школи професора Аланкіра : запрошення до дискусії» [68].

Дана публікація завантажена Anna (Анною) Politova (Політовою) Donetsk Law Institute of Ministry of Internal Affairs of Ukraine Faculty Member на веб-сайті Academia.edu (Академії), який використовується представниками Гарвардського, Оксфордського та інших 16,560 університетів; та на якому станом на 15.05.2024 р. 23:32 вже є **163 цитування** окремих інноваційних положень останніх публікацій представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра, виставлених на нині заблокованій сторінці «Правосуддя/Правосуддя» в соціальній мережі Facebook, у публікаціях з 22 мільйонів статей, книг, тез тощо в Академії та в Інтернеті, які використовуються на цих платформах представниками вказаних університетів світу [408].

Численні інноваційні підходи представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра представлені систематизовано в рамках монографій, підручників та навчальних і навчально-методичних посібників, виданих як додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа та спеціальних знань у юридичній практиці» [216].

Олександр Анатолійович Кириченко

Розробив та послідовно розвиває особисто або у співавторстві з іншими представниками наукової школи юриспруденції професора Аланкіра новітні доктрини та концепції та інше інноваційне розуміння :

- трьох базисних юридичних значень (властивостей) права як одного із способів дистанційного нормативного управління волею соціосуб'єктів, однією з базисних категорій правового статусу (прав, свобод, обов'язків, інтересів) соціосуб'єктів (фізичних та юридичних осіб, держави, міждержавних утворень) та як сумативної категорії, що

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

поєднує все розроблене в державі правове регулювання (див. питання 1.1 дійсного видання);

- базисних завдань юриспруденції щодо розробки та застосування найбільш ефективного, раціонального та якісного правового регулювання необхідних сторін суспільного життя та засобів подолання правопорушень (див. питання 1.1 дійсного видання);

- базисних об'єктів юриспруденції у вигляді права та засобів подолання правопорушень (див. питання 1.1 дійсного видання);

- базисних напрямів юридичної діяльності у вигляді правотворчої (законотворчої; підзаконотворчої), правозастосовчої, антиделіктної, юриднаукової та юридосвітянської діяльності (див. питання 1.1 дійсного видання);

- суду як єдиного антиделіктного органу у вигляді Верховного суду України, а також іншої держави світу, з Конституційною, Антикримінальною, Адміністративною, Трудовою, Де-факто майново-договірною (цивільною) та Де-юре майново-договірною (господарською) судовими палатами, що дублюються на рівні обласного суду та відображеними у відповідній спеціалізації суддів місцевих судів (див. питання 2.5 та 2.6 дійсного видання);

- безкоштовної та доступної одинадцятирівневої юридичної освіти та її навчального забезпечення (див. питання 1.6 дійсного видання);

- п'яти ступенів неприпустимості погіршення правового статусу соціосуб'єктів: перший ступінь абсолютної неприпустимості погіршення змісту та/або обсягу тих проявів правового статусу людини, які належать до категорії найвищих соціальних цінностей; другий ступінь відносної неприпустимості за звичайних обставин погіршення змісту та/або обсягу правового статусу соціосуб'єктів; третій ступінь допустимості лише виняткового і лише тимчасового погіршення змісту та/або обсягу тих проявів правового статусу соціосуб'єктів, які не належать до категорії найвищих соціальних цінностей; четвертий ступінь абсолютної неприпустимості зворотної дії погіршення змісту та/або обсягу правового статусу соціосуб'єктів; п'ятий ступінь абсолютної неприпустимості погіршення змісту та/або обсягу правового статусу соціосуб'єктів порівняно з відповідними правовідносинами за правовим актом вищої юридичної сили (див. питання 2.6 дійсного видання);

- Конституційного (замість Конституції України та конституційних або органічних законів), Адміністративного та Трудового судочинства України та Кодексу конституційного (замість Регламенту Конституційного суду України та Кодексу адміністративного судочинства), адміністративного (замість КпАП України), трудового,

О.А. Кириченко

ордистичного, виправно-трудового та виконавчого судочинства України, а також будь-якої іншої держави світу (див. питання 1.3, 1.4, 1.5 дійсного видання);

- редакції статті Конституційного кодексу України, а також будь-якої іншої держави світу, про сутність кожної з базисних категорій правового статусу соціосуб'єктів (фізичних та юридичних осіб, держави та міждержавних утворень): права, свободи, обов'язки та інтереси (див. питання 1.6 дійсного видання); і т.п.

Юлія Олександрівна Ланцедова

Доцент кафедри кримінального права та процесу юридичного факультету Національного авіаційного університету, кандидат юридичних наук, доцент, одна з найрезультативніших представників наукової школи юриспруденції професора Аланкіра.

Обґрунтувала та послідовно розвиває інноваційне розуміння :

- базисних юридичних властивостей (необхідність, достатність, гуманність, професійність, збалансованість) прямого та делегованого державного примусу з подолання антисоціальної девіантної поведінки фізичних осіб, базисні

причини такої поведінки та базисні сфери делегування та меж здійснення державного примусу [19, с. 2330; див. також питання 2.1 дійсного видання];

- сутності основних та додаткових базисних юридичних властивостей доказів в антикримінальному та у всіх інших видах судочинства (див. питання 1.7, додат. 6 дійсного видання);

- сутності, послідовності та інших закономірностей роботи з різними джерелами антиделіктних відомостей (див. питання 1.7, додат. 8 дійсного видання);

- інноваційний принцип законності, згідно з яким недопустимість доказів є результатом остаточної оцінки, в т.ч. перевірки, головним суб'єктом такого роду відомостей на основі його внутрішнього переконання, а не базисною основною юридичною властивістю доказу, отримання яких у будь-якому виді судочинства з порушенням порядку має нести за відсутності обставин, що виключають антисоціальність такого порушення, відповідного виду та ступеня

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

суворості юридичну відповідальність винної особи, та не є підставою для недопустимості цього доказу, якщо таке порушення не призвело до втрати в контексті вказаного внутрішнього переконання головного суб'єкта судочинства в такій мірі значимості та/чи достовірності та/або доброякісності цих відомостей, що здатне досягти необхідного рівня об'єктивної істини, що встановлюється за допомогою цього доказу (див. питання 1.7, додат. 8 дійсного видання);

- класифікацію антиделіктних та інших експертиз за базисною основою дослідження та інших підстав, у т. ч. інноваційну сутність та детальну класифікацію криміналістичних експертиз [19, с. 2331; див. також питання 2.5 дійсного видання]; та ін.

**Олександра Сергіївна
Тунтула**

Заступник завідувача кафедри цивільного та кримінального права та процесу юридичного факультету Чорноморського національного університету ім. Петра Могили, кандидат юридичних наук, доцент, також одна з найрезультативніших представниць наукової школи юриспруденції професора Аланкіра.

Розробила нові доктрини і концепції та інше інноваційне розуміння :

- сутності та перспектив розвитку кожної з гіпергруп та інших груп та окремих юридичних наук (див. питання 1.4, 1.5, додат. 7 дійсного видання);

- ступеневий сутнісний видовий поділ об'єктивних (трас : відбитків, діагностичних та ситуаційних відображень; субстанцій : речовин, предметів, пристроїв, механізмів, приладів, тіла та трупів живих істот; об'єктивних документів), суб'єктивних (особистісних джерел; суб'єктивних документів) та змішаних джерел антиделіктних відомостей (див. питання 1.7, додат. 8 дійсного видання); та ін.

Особливу увагу приділено обґрунтуванню і розвитку :

- нової доктрини докорінного перетворення існуючого власне кримінального провадження в антикримінальне судочинство шляхом

О.А. Кириченко

реалізації інноваційних положень щодо усунення явної асиметрії повноважень сторони обвинувачення та захисту в частині ліквідації в силу вимог ч. 2 ст. 3 Конституції України [181] та ч. 1 ст. 6 «Право на справедливий суд» Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод [176] незаперечних переваг у цьому відношенні сторони захисту (виключення слідчого та керівника органу досудового слідства з числа осіб, які належать до сторони обвинувачення; відмови від так званої змагальності судочинства та заміни даного принципу на принцип встановлення у справі об'єктивної істини та правильного його вирішення тільки на цій основі; призначення у справі кількох обвинувачів та захисників на підставі лише складності та обсягу справи, а не матеріального становища особи, яку вони представляють; рівної юридичної відповідальності свідка, потерпілого та особи, яка переслідується, в частині антикримінальної відповідальності за відмову від дачі показань і за дачу завідомо неправдивих показань; відмови від принципу тлумачення сумнівів на користь переслідуваної особи із заміною на доктрину причетної особи та нейтрального вироку; відмови від інституту непрофесійних суддів у вигляді присяжних або народних засідателів; скасування вимог КПК України щодо неприпустимості погіршення положення обвинуваченого, внаслідок чого порушується правовий статус потерпілого; неприпустимість обрання суддями колишніх обвинувачів та захисників; та ін.) (див. питання 1.7, додат. 8 дійсного видання);

- наділення прокуратури природними функціями щодо здійснення нагляду за точним, одноманітним і неухильним виконанням законів будь-якими соціосуб'єктами із передачею існуючої функції здійснення процесуального керівництва слідством начальникам слідчих підрозділів слідчотури, а обвинувачення або іншої обвинувальної чи представницької участі в будь-якому з видів судочинства публічнотури; докорінним реформуванням адвокатури, яка, як і публічнотура, повинні діяти на основі принципу єдиноначальності, мати по два підрозділи відповідно до обвинувачення та захисту та іншої юридичної допомоги потерпілій та переслідуваній особі в будь-якому з видів судочинства, коли отримання їх співробітниками матеріальних вигод від клієнтів має кваліфікуватися як хабар чи побори або інше корупційне кримінальне правопорушення (див. питання 2.5, 2.6 дійсного видання);

- аналогічним корінним реформуванням або появою нових антиделіктних органів у вигляді ординатури, експертнотури та виконавчотури, які аналогічно повинні діяти на основі принципу єдиноначальності по всьому спектру відповідно до ординатичної,

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

експертної та виконавчої діяльності, в останньому випадку - у контексті заходів карально-виховної юридичної відповідальності, що пов'язані і не пов'язані з позбавленням волі (див. питання 2.5, 2.6 дійсного видання); та ін.

Інші вчені школи юриспруденції професора Аланкіра здійснюють доктринальні, проектні законодавчі та інші прикладні дослідження надто широкого спектра проблем юридичної науки, а саме :

**Віктор Давидович
Басай** (01.01.1947–
14.11.2021), доктор
юридичних наук,
професор. Заслужений
юрист України, який
розробив наукові
засади :

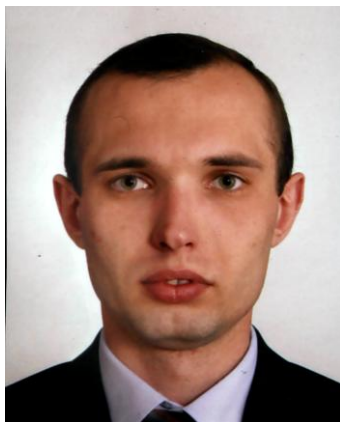
- криміналістичної та юридичної одорології;
- структури Одорологічного центру, що об'єднує департаменти лабораторних (звичайної комісійної одорологічної експертизи, діагностичної комісійної одорологічної експертизи) та позалабораторних одорологічних досліджень (у вигляді переслідування слідами запаху людини або тварини, пошуку за запахом тіла живої людини або її трупа під завалами чи іншими завалами; наркотиків та прирівняних до них речовин, вибухових речовин та пристроїв, окремих контрабандних товарів, у т.ч. зброї, тощо) та інших пов'язаних з ними кіносологічних напрямків (патрулювання криміногенних громадських місць, конвоювання ув'язнених та інших осіб, охорона спеціальних державних та інших важливих об'єктів, охорона державного кордону на контрольно-пропускних пунктах та на «зеленому» державному кордоні та ін.) [19, с. 2334];
- функцій та кваліфікаційних вимог щодо першого та другого експерта-одоролога, експерта-кіносолога та всіх інших співробітників одорологічної лабораторії;
- методики звичайної та діагностичної комісійної одорологічної експертизи у складі першого та другого експерта-одоролога та експерта-кіносолога;
- класифікацію одорологічних об'єктів;
- методики збирання слідів та отримання зразків запаху людини та інших об'єктів;

- поповерхову план-схему типової одоролігічної лабораторії у складі експертної зали, одоротеки, препаратурської, ветполіклініки, кімнати лаборанта-одоролога, навчального класу, сховища, кабінет експертів, маніпуляційної, канцелярії, мийки тощо; та ін. [19, с. 2334].

Керівник спеціалізованої екологічної прокуратури Миколаївської обласної прокуратури, радник юстиції, який розробив інноваційне розуміння ступеневого сутнісного видового поділу правопорушень на :

- мініправопорушення, різновидами яких є адміністративні, дисциплінарні, де-факто майново-договірні та де-юре майново-договірні правопорушення із подальшим видовим поділом кожного з них на проступки, парাপроступки, квазіпроступки, параквазіпроступки, параказуси та казуси (див. питання 2.3, додат. 5 дійсного видання).

Слідчий територіального
управління Державного бюро
розслідування, що базується у місті
Полтава Полтавської області,
кандидат юридичних наук,
підполковник ДБР.

- сутність, структуру та видовий поділ юридичної відповідальності на позитивну та негативну конституційну (супутню, відновлювальну), антикримінальну (карально-виховну: покарання, парапокарання, кваліфікаційні покарання, паракваліфікаційні покарання; супутню; відновлювальну), адміністративну (тут і далі такі ж структурні види юридичної відповідальності взагалі та карально-виховної у тому числі). дисциплінарну, де-факто майново-договірну та

**Базові інноваційні
досягнення юриспруденції**

де-юре майново-договірну відповідальність (див. питання 2.4, додат. 6 дійсного видання); та ін.

Юрій Дмитрович Ткач

Старший викладач кафедри цивільного та кримінального права та процесу юридичного факультету Чорноморського національного університету ім. Петра Могили (м. Миколаїв, Миколаївська область), кандидат юридичних наук.

Розробив наукові основи :

- криміналістики та ординатики як антиделіктних неправових методичних юридичних наук [19, с. 2335];
- систему їх теоретичних вчень, базисних та спеціальних часткових вчень;
- детальну класифікацію

криміналістичних методів;

- сутність індивідуальної та групової ідентифікації; групування; класифікаційного, діагностичного та ситуаційного дослідження та встановлення загального джерела походження; та ін. [19, с. 2335].

Вікторія Сергіївна Шаповалова

Прокурор відділу ювенальної юстиції прокуратури Миколаївської області, молодший радник юстиції, кандидат юридичних наук.

Розробила :

- основи зброєделіктики як базисного вчення криміналістики;
- системно-структурну будову та змістовно-тематичне наповнення цього базисного часткового вчення криміналістики;
- класифікацію засобів скоєння

О.А. Кириченко

правопорушень на зброї, знаряддя та явища природи, у т. ч. діяння диких тварин, що знаходяться у нерегульованих людиною умовах (зоокуточки, зоопарки, заповідні зони та інші місцевості);

- базисні ознаки і класифікацію кримінальної механічної, вогнепальної та вибухової зброї та їх антиделіктних слідів; та ін. [19, с. 2336].

Наталія Дмитрівна Коротенко

Помічник адвоката Ради адвокатів Одеської області, яка у розвиток відповідної позиції Андрія Кімовича Виноградовим обґрунтувала загальноправову сутність та вичерпний перелік обставин, що виключають антисоціальність діяння, виключають вину, пом'якшують та обтяжують її, та правове визнання цих інноваційних підходів у вигляді відповідних редакцій статей перспективного Конституційного кодексу України, а також будь-якої іншої держави світу (див. статті XII «Сутність та вичерпний перелік загальноправових обставин, що виключають антисоціальність

діяння» і XIII «Сутність та перелік загальноправових обставин, що виключають чи пом'якшують або обтяжують вину особи, яка вчинила антисоціальне діяння» (див. питання 2.6 дійсного видання).

Інна Вадимівна Бондаренко – бакалавр зі спеціальності 061 Журналістика.

Оприлюднила **592 продукта авторського права, з яких 55 наукових та навчальних публікацій**, у т.ч. 1 одноосібна та 3 у співавторстві монографії; 1 одноосібна та 6 у співавторстві навчальних посібників; 1 наукова стаття, опублікована одноосібно у переліку фахових видань,

встановленому АК МОН України (категорії В та С); 6 наукових статей, опублікованих у співавторстві у переліку фахових видань,

Базові інноваційні досягнення юриспруденції

встановленому АК МОН України (категорії В та С); 2 наукові статті, опубліковані одноосібно у виданнях країн ЄС та інших зарубіжних країн; 5 наукових статей, опублікованих у співавторстві у виданнях країн ЄС та інших країн; 2 наукові статті, оприлюднені одноосібно в інших українських виданнях; 2 наукові статті, оприлюднені у співавторстві в інших українських виданнях; 12 тез доповідей на науково-практичних конференціях та ін., опублікованих одноосібно в інших українських виданнях; 13 тез доповідей на конференціях, опублікованих у співавторстві в інших українських виданнях; 56 та 483 відеорепортажів та інших медіапродуктів [19, с. 2337].

Розробила основи інноваційної сутності, видового поділу, співвідношення, процедури і меж легітимного оприлюднення та доктринальної, проектної законодавчої, навчальної та іншої прикладної значимості завідомо достовірних відомостей, незавідомо достовірних відомостей, завідомо недостовірних відомостей та незавідомо недостовірних відомостей в юридичному, журналістському чи іншому масмедійному доказуванні або в будь-якої публічної дискусії (див. питання 8 дійсного видання).

Любов Сергіївна Березовенко

Помічник ректора
Одеського державного
університету внутрішніх справ
з гендерних питань, викладач
кафедри теорії та історії
держави і права даного
університету, яка в розвиток
позиції О.С. Тунтули працює
над розвитком інноваційного
розуміння сутнісного видового
поділу гендерправопорушень із
поділом на сексуальні
(ерпесексуальні, нан-
ерпесексуальні, полісексуальні)

правопорушення, гендерпредикатні діяння, гендервіктимні діяння та гендерзловживання, а також низки інших інноваційних категорій гендерної парадигми [366, с. 8; див. питання 2.4 дійсного видання].

Розроблені представниками наукової школи юриспруденції вказані та інші новітні доктрини, концепції та інші інноваційні підходи, на

О.А. Кириченко

відміну від існуючих традиційних підходів¹³² у сукупності створюють надійну доктринальну, проекту законодавчу та іншу прикладну основу для перетворення української та будь-якої іншої держави світу у власне правову, а також для докорінного реформування інституту президента держави та органів прокуратури як своєрідної наглядової гіпергліки державної влади зі здійснення та забезпечення разом із системою принципово удосконалених існуючих і нових антиделіктних органів, перш за все, судом (із конституційною, антикримінальною, адміністративною, трудовою, де-факто і де-юре майново-договірною палатами Верховного та обласних судів і відповідних спеціалізацій судів місцевих судів), публічнотурою, адвокатурою, слідчотурою, ордиатурою, експертнотурою, виконавчотурою та ін.,¹³³ нагляду за неухильним, точним та одноманітним дотриманням всіма суб'єктами владних повноважень та будь-яким представником населення держави законів та інших правових актів [19, с. 2338-2339; див. також питання 2.8, 2.9 дійсного видання] у контексті належного виконання базисного конституційного обов'язку держави з найбільш ефективного, раціонального та якісного пізнання, визнання і забезпечення реалізації правового статусу (прав, свобод, обов'язків, інтересів) всіх соціосуб'єктів (фізичних і юридичних осіб, держави і міждержавних утворень) держави, оперативного попередження порушення даного правового статусу вказаних соціосуб'єктів та проведення кожної зі стадій подолання такого роду правопорушень з метою відновлення порушеного права, свободи, обов'язку та/або інтересу певного соціосуб'єкта шляхом відшкодування збитків (шкоди, втраченої вигоди), іншого відновлення порушеного правового статусу соціосуб'єкта і неминучого притягнення особи, винної у такому порушенні, до відповідного виду і характеру та належного ступеня суворості юридичної відповідальності [133, с. 60; 134, с. 9; 135, с. 53].

¹³² Що практично будуються і принципово не виходять за межі напрацьованих ще у Стародавній римській державі (*Imperium Romanum*) і кодифіковані пізніше у вигляді Дигестів Юстиніана [49; 331; та ін.].

¹³³ Кожний з названих, в т.ч. безумовно й адвокатура, і всі без винятку інші антиделіктні органи мають діяти на основі принципу єдиноначальності та отримання заробітної плати та інших матеріальних та інших благ лише від держави. Порушення названих і, особливо, останнього з підходів у вигляді хабара, поборів та інших такого роду діянь має тягти за собою, перш за все, антикримінальну відповідальність, як правило, у формі смертної кари, що, навіть значно суворіше, вже неодноразово було в історії, згідно хоча б відомостей з картини Герарда Давида «Суд Камбіса» або «Здирання шкіри з продажного судді» [66: див. також питання 2.6 дійсного видання].

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**КИРИЧЕНКО Олександр Анатолійович,
доктор юридичних наук професор**

**БАЗОВІ ІННОВАЦІЙНІ
ДОСЯГНЕННЯ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ**

Монографія

**Редагування, коректура і верстка виконані силами
редакційної колегії та інших співробітників
даного електронного реферативно-наукового журналу**

Підписано до публікації 26.08.2024 р.
Формат 70x100¹/₁₆. Умов. друк. арк. 158.63. Обл.-вид. арк. 159.00.

Засновник-Видавець Назаров О.А.
електронного реферативно-наукового журналу
«Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа
і спеціальних знань в юридичній практиці»

ISSN: 2521-1463
Поштова адреса : 01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22,
а/с В-62, тел. +38(044) 228-76-15

